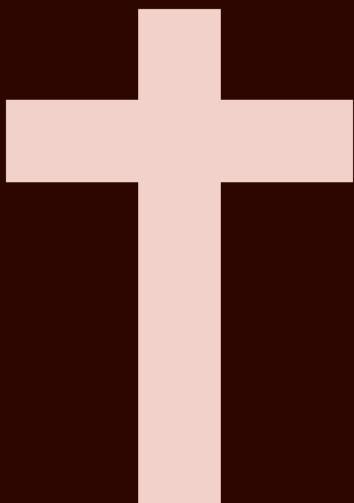

Soso Kitaabuie:
Tawureta, Yabura,
Inyila

The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
Bible)

copyright © 2015 Mission Evangélique Reformée Néerlandaise et les Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using HaioLa and XeLaTeX on 28 Jul 2020 from source files dated 22 Nov 2019

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2

Contents

Fe Følø Følø	1
Yete sotøe	45
Lewi Serexedube	78
Konti Tife	102
Masenyi Dønxøs	136
Yosuwe	167
Kiitisae	186
Ruti xa Taruxui	206
Samuweli I	209
Samuweli II	233
ManI	255
ManII	280
Yudaya Mangee I	305
Yudaya Mangee II	328
Annabi Esidirasi	355
Annabi Nehemi	364
Esita xa Taruxui	377
Ayuba	383
Yabura	424
Taalie	535
Kawandila	572
Suuki	582
Annabi Esayi	590
Annabi Yeremi	661
2Ye	735
Annabi Esekiyeli	744
Annabi Daniyeli	783
Annabi Hose	796
Annabi Yoweli	809
Annabi Amosi	814
Annabi Abadiyasi	825
Annabi Yunusa	827
Annabi Mika	830
Annabi Naxumu	838
Annabi Habakuku	842
Annabi Sofoni	847
Annabi Hage	852
Annabi Sakari	855
Annabi Malaki	866

Matiyu	869
Maraki	902
Luki	922
Yaya	957
XεΞrae xa taruxui	980
Rōma	1007
Korinti I	1022
Korinti II	1034
Galati	1042
Efēsē	1047
Filipi	1052
Kōłosi	1056
Tēsaloniki I	1060
Tēsaloniki II	1064
Timote I	1066
Timote II	1070
Tito	1073
Filemon	1075
Eburu	1076
Yaki	1087
Piyēri I	1091
Piyēri II	1095
Yaya I	1098
Yaya II	1102
Yaya III	1103
Yude	1104
Waxayi	1106

Tawureta Munsa Fe Folo Fole Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

«Tawureta Munsa»

Tawureta Munsa findixi Alatala xa masenyi səbəxi singe nan na. Ala Xaxili Səniyənxi naxa taruxui gbegbe fi Annabi Munsa ma alako a xa e səbə. Na taruxuie fe gbegbe masenma won bə naxee bara dangi kabi dunija fole, han Annabi Munsa Isirayilakae xanin e xa bəxi ma təmvi naxə.

Na birin findixi «Tawureta» nan na, naxan falaxi Eburu xui «xaranyi.» Na xaranyi tide gbo mixi birin bə, barima Ala lənni belebele fima mixi ma a kui. Na lənni mu danma fe dangixi kolonfe gbansan xa ma. Won Alatala xa səriyə yati toma nə na taruxuie kui.

Tawureta Munsa lanxi kitaabui suuli nan ma. Na singe xili «Fe Folo Fole,» barima a a masenma won bə dunija nun diine foloxi ki naxə. A firin nde xili «Isirayila xa Yete Sotoe,» barima Ala Isirayila ramini naa nə konyiya kui Misira bəxi ma. A saxan nde xili «Lewikae Sərexedube Bənsəe xa Səriyə.» Lewi findixi Isirayila sərexedubee berba nan na. Na kitaabui a masenxi a lan Isirayilakae xa sali ki naxə. A naani nde xili «Konti Tife.» Isirayila naxan nabaxi kira ra, kelife Misira bəxi ma sigafe ra e xa bəxi ma, na birin na yi kitaabui kui. A suuli nde xili «Annabi Munsa xa Masenyi Dənəxəe.» Beenun Isirayilakae xa so e xa bəxi ma Ala dənnaxə fixi e ma, Annabi Munsa naxa a xa masenyi dənəxəe ti e bə. Na masenyi səbəxi na kitaabui suuli nde kui.

«Fe Folo Fole»

Tawureta Munsa xa kitaabui singe xilixi «Fe Folo Fole.» Sora tongo suuli nan na a kui. E nəma itaxunde dəxə naani:

Sora 1 han 11, Dunija rafolō ki

Alatala naxa dunija daa sənbə ra. Baba Adama nun Nənə Mahawa findixi a xa daali dənəxəe nan na. A to e daa, a naxa yaamari nde fi e ma, kənə a mu bu e naxa Ala matandi. Ibunadama təcəre folo mənni nə. Kabi na təmvi fe birin naxa kana. Dunija xa yunubi to gbo, Ala naxa nətə tongo a xa dunija halaki banbaranyi ra. Na nətə kelixi a xa səniyənyi nan ma. Yunubi mu rafan Ala ma feo. Kənə Ala xa marafanyi ma, a mu tin dunija birin xa halaki. Na kui a naxa Annabi Nuha rakisi kunkui belebele kui, a nun subee məcoli birin.

Sora 12 han 25, Annabi Iburahima xa taruxui

Alatala naxa Annabi Iburahima sugandi, a xa findi saabui fanyi ra dunija birin bə. A naxa barake sa a xa fe alako a xa findi si belebele ra. A man naxa saatə tongo a bə, Kanaan bəxi xa findi a bənsəe Isirayila gbe ra.

Kənə na saatə mu nu nəma rakamalide fo Iburahima xa di sətə. Sara to a kolon a mu nəma di baride a xa məri Iburahima bə, a naxa a xa konyi gine Hagara fi a ma. Hagara naxa Sumayila bari Iburahima bə, kənə Ala mu tin Sumayila xa findi kə tongoma ra. Na kui Ala naxa a niya Iburahima nun Sara xa Isiyaga sətə e xa forjna kui. Ala naxa gbilen a xa saatə ma a nu bara naxan tongo Iburahima bə, a fa na saatə tongo Annabi Isiyaga fan bə.

Sora 26 han 36, Annabi Isiyaga nun Annabi Yaxuba xa taruxui

Annabi Isiyaga naxa guli firin sətə a xa gine Rebeka saabui ra. Ala naxa a ragiri Yaxuba ma, naxan bari dənəxəe ra, a xa findi kə tongoma ra dangi a taara Esayu ra. Esayu to na to, a naxa wa a xunya faxafe, kənə Yaxuba naxa a gi, a siga a nga xabile yire. Mənni a naxa Raxele nun Leya dəxə. E naxa di xəmə fu nun firin bari a bə, naxee findi Isirayila bənsəe fu nun firin xa yareratie ra.

Sora 37 han 50, Annabi Yusufu xa taruxui

Annabi Yaxuba xa di Yusufu mu nu rafan a taarae ma, barima Ala nu bara a masen a bə a tan nan findima e xunyi ra. Na nan a niya e naxa a mati konyi ra Misirakae ma. Kənə Ala naxa a ragiri Yusufu xa findi mixi belebele ra Misira bəxi ma. Alatala man naxa a masen a bə a tan nan fama dunija birin natangade xərəxəe nde ma naxan fama. Nə wuyaxi to dangi, kaamə naxa sin dunija birin ma. Baloe nu na Misira bəxi gbansan nan ma Annabi Yusufu saabui ra. Annabi Yaxuba to a xa die xəs Misira baloe fende, e naxa Yusufu li naa. Na kui Annabi Yusufu naxa a xabile birin nafa Misira bəxi ma alako e naxa faxa kaamə ra.

Mixi nəma lənni belebele sətəde yi kitaabui saabui ra. Alatala a yetə masenma nə yi taruxuie kui. Ala sənbə gbo dangi birin na. A wama nə mixi xa tinxin. Fe jaaxi mu rafan a ma feo, a man kiiti sama ne yunubitəe ma. Kənə Ala mu tinma mixi xa halaki. A ibunadama xanuma, a wama e malife alako

e xa tuubi, e xa kisi a xa marafanyi saabui ra. Na səriyə masenxi «Fe Fole Fole» nan kui. Ala xa won mali na birin kolonde alako won xa findi a xa mixie yati yati ra.

Tawureta Munsa Fe Fole Fole

Dunijna Fole

¹ Ala fōlē ra, Ala naxa koore nun bōxi daa. ² Dunijna mu nu yailanxi, sese mu nu na a ma. Dimi nan nu na baa birin ma, kōnō Ala jēngi naxan luxi ałō foye nu a malintanma ye xun ma.

³ Ala naxa a masen, «Naiyalanyi xa mini.» Naiyalanyi naxa mini keren na. ⁴ Ala naxa a mato fa, na naiyalanyi fanxi. Ala naxa naiyalanyi nun dimi itaxun. ⁵ Ala naxa naiyalanyi xili sa «yanyi.» A naxa dimi xili sa «kōe.» Kōe naxa so, kuye naxa iba, lōxōe singe nan nu na ki.

⁶ Ala naxa a masen, «Koore walaxē xa lu bōxi ye nun koore ye tagi.» ⁷ Na bara findi naaninyi ra bōxi ye nun koore ye tagi. A rabaxi na ki nē. ⁸ Ala naxa yī naaninyi xili sa «koore.» Kōe naxa so, kuye naxa iba, lōxōe firin nde nan nu na ki.

⁹ Ala naxa a masen, «Bōxi ye xa malan yire keren. Xare xa maba.» A rabaxi na ki nē. ¹⁰ Ala naxa na xare xili sa «bōxi.» A naxa na bōxi ye xili sa «baa.» Ala naxa a mato fa, na birin fanxi.

¹¹ Ala naxa a masen, «Sansie xa mini bōxi ma. Sansi mōčli birin xa bula. Sansi xōri naxan na a bogi kui, a bulama ne birin nun a mōčli ra.» A rabaxi na ki nē. ¹² Bōxi naxa rafe sansi mōčli birin na, a bogi nun a sansi xōri na a bili ma, na fan birin nun a mōčli. Ala naxa a mato fa, na birin fanxi. ¹³ Kōe naxa so, kuye naxa iba, lōxōe saxan nde nan nu na ki.

¹⁴ Ala naxa a masen, «Yanbasee xa lu koore ma, yanyi nun kōe itaxunfe ra. Waxati birin kolonma yanbasee saabui nan na. Xi yo xi, jēne yo jēne a kolonma yanbasee nan saabui ra. ¹⁵ Yanbasee na koore ma bōxi iyalanse nan na.» A rabaxi na ki nē.

¹⁶ Ala naxa naiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo, na xa yanyi yaamari raba. Naxan xurun, na xa kōe yaamari raba. A naxa turbuie fan nafala. ¹⁷ Ala naxa yanbasee sa koore ma alako e xa bōxi iyalan, ¹⁸ e xa yanyi nun kōe yaamari raba, e xa dimi nun naiyalanyi rafatan. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi. ¹⁹ Kōe naxa so, kuye naxa iba, lōxōe naani nde nan nu na ki.

²⁰ Ala naxa a masen, yēxē xe ye ramaxa. Xōnie xa jērē koore ma. ²¹ Ala naxa yēxē xungbe mōčli birin daa a nun nimase naxan birin na ye xōčča. A naxa xōni mōčli birin fan daa. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi. ²² Ala naxa barakē sa e xa fe. A naxē, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa alako yēxē xe wuya baa ma. Xōnie fan xa gbo bōxi ma.» ²³ Kōe naxa so, kuye naxa iba, lōxōe suuli nde nan nu na ki.

²⁴ Ala naxa a masen, «Nimasee mōčli birin xa lu bōxi ma: xurusee, bubusee, a nun buurunyi subee.» A rabaxi na ki nē. ²⁵ Ala naxa buurunyi subee mōčli birin daa, a naxa xurusee mōčli birin daa, a naxa bubusee mōčli birin daa. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi.

²⁶ Ala naxa a masen, «Won xa adama daa, won xa won fōxi lu a ma. A xa yaamari raba yēxēe xun ma, xōnie xun ma, xurusee xun ma, bōxi xun ma, a nun bubusee xun ma.» ²⁷ Ala naxa adama daa gine nun xēmē, a fōxi lu e ma. ²⁸ Ala naxa barakē sa e xa fe. A naxē, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa alako bōxi xa rafe. Wo xa yaamari raba bōxi xun ma, yēxēe xun ma, xōnie xun ma, bubusee xun ma.»

²⁹ A naxē, «N bara sansi birin nun sansi bogi birin fi wo ma baloe ra. ³⁰ N bara sansi birin fi sube birin ma naxan na bōxi ma, a nun xōni birin ma, a nun bubuse birin ma, nimase birin ma naxee jēngima. Sansi birin bara findi e baloe ra.» A rabaxi na ki nē. ³¹ Ala naxa a xa daalise birin mato fa, a fanxi han. Kōe naxa so, kuye naxa iba, lōxōe senni nde nan nu na ki.

2

¹ Koore, bōxi, nun se birin daa ki nan nu na ki. ² Lōxōe soloferne nde Ala xa wali naxa kamali. A naxa a malabu. ³ Ala naxa tide sa na lōxōe soloferne nde ma, a xa findi lōxōe səniyənxī ra barima a a malabu na lōxōe ne a xa wali kamalixi xa fe ra.

Baba Adama nun Nēnē Mahawa

⁴ Taruxui nan ya, dunijna daaxi ki naxē. Marigi Alatala bōxi nun koore daa tēmuī naxē, ⁵ fōtōnyi yo mu nu na. Sansi yo mu nu na naxan bulaxi bōxi ma barima Marigi Alatala mu nu tune ye ragoroxi sinden. Adama fan mu nu na naxan bōxi rawalima, ⁶ kōnō ye nu luma mini ra bōxi bun, a fa yensen ye yire birin ma.

⁷ Marigi Alatala naxa adama yailan bēnde ra. Na dangi xanbi a naxa nii raso a fate a jōe kui. A findi adama ra na ki nē.

⁸ Na xanbi Marigi Alatala naxa yire fanyi yailan sogetede mabiri. Na yire xili «Eden.» A naxa adama lu mēnni. ⁹ Marigi Alatala naxa wuri mōčli birin nabula mēnni, wuri tofanyie, wuri naxee bogi fan a don daaxi ra. Na yire tagi wuri firin nu na. Keren xili «Simaya wuri.» Boore xili «Fe fanyi nun fe jaaxi kolon wuri.»

¹⁰ Xure naxan ye rasoxi Eden kui sansie bε, a to dangixi, a itaxunxi doxø naani ra. ¹¹ Na singe xili Pison. Na nan dangima Hawila bɔxi birin ma, xεεma na dənnaxε. ¹² Na xεεma fan. Wuri ye xiri jøxunmε fan na na, a nun gεmε tofanyi naxan xili onixi. ¹³ Na xure firin nde xili Gixon. Na nan dangima Kusi bɔxi birin ma. ¹⁴ Na xure saxan nde xili Tigiri. Na nan dangima Asuri bɔxi ma a sogetede biri ra. Na xure naani nde xili Efirati.

¹⁵ Marigi Alatala naxa adama rasabati Eden, alako a xa nɔ na yire rawalide, a man xa mεenι na ma. ¹⁶ Marigi Alatala naxa yaamari so adama yi ra, a naxε, «I nɔma yi wuri bogi birin donde naxan na Eden kui, ¹⁷ kɔnɔ i naxa «Fe fanyi nun fe pnaaxi kolon wuri» bogi don de, barima i nu na don, i faxama nε.» ¹⁸ Marigi Alatala naxa a fala, «A mu fan xεmε xa lu be a keren. N fama malima fanyi daalide a bε.»

¹⁹ Buurunyi sube birin nun xɔni birin Marigi Alatala naxan daalixi bεndε ra, a naxa e xanin adama xɔn ma a xa e xili sa. Adama xili naxee sa e xun ma, nee naxa findi e xilie ra. ²⁰ A naxa xuruse birin, xɔni birin, a nun buurunyi sube birin xili sa.

Kɔnɔ na waxati Adama mu a malima fanyi sɔtɔxi sinden. ²¹ Marigi Alatala naxa xi xɔli radangi a ma. A naxa a raxi a fanyi ra. A to xi, Marigi Alatala naxa a ganyanyi xɔri keren ba, a fa menni ragali. ²² Na xanbi, Marigi Alatala naxa Adama ganyanyi xɔri findi ginε ra, a fa na ginε fi Adama ma.

²³ Adama naxa a fala, «Yi ginε fatanxi n xɔri nun n sube nan na. A xili nε «ginε», barima a minixi xεmε nε i.» ²⁴ Na fe na a toxi, xεmε fama nε kelide a baba nun a nga xun ma, a maso a xa ginε ra, e findi keren na. ²⁵ Xεmε nun a xa ginε mageli nan nu a ra, kɔnɔ na fe yaagi mu nu e ma.

3

Yunubi singe

¹ Bɔximase nan nu koota Marigi Alatala xa daalise birin bε. A naxa ginε maxɔrin, «Ala a fala nε wo bε a wuri bogi naxan birin na Eden kui, a wo naxa a sese don? Nɔndi na a ra?» ² Ginε naxa a yaabi, «Wuri naxee na Eden kui, muxu nɔma e birin bogi donde, ³ kɔnɔ wuri naxan na Eden tagi, muxu mu nɔma na tan bogi donde, muxu mu nɔma makɔrεde a ra yεtε yati, xa na mu a ra muxu faxama nε.» ⁴ Bɔximase naxa a fala ginε bε, «Ade, wo mu faxama. ⁵ Ala a kolon, wo na a don, wo ya rabima nε. Wo fama fe fanyi nun fe pnaaxi kolonde ałɔ Ala yεtε.»

⁶ Ginε to wuri bogi to, a tofan, a fan donse ra, a fan xaxili sɔtɔse ra, a naxa keren ba, a don, a nde so a xa mɔri yi, e nun naxan nu a ra. Na fan naxa a don. ⁷ Na waxati e yae naxa rabi. E naxa a kolon, e mageli nan nu a ra. E naxa xɔre burexεe dεnbe e boore ra, e e yεtε sutura a ra.

⁸ Na xanbi, xεmε nun a xa ginε naxa Marigi Alatala pñεre xui me nummare ra. E naxa e nɔxun wurie xanbi ra. ⁹ Marigi Alatala naxa xili ti, «Adama, i na minden?» ¹⁰ Adama naxa a yaabi, «N bara i xui me Eden kui, kɔnɔ n bara gaaxu, barima n mageli na a ra. Na nan a ra, n nan n nɔxunxi.» ¹¹ Marigi Alatala naxa a maxɔrin, «Nde a masenxi i bε i mageli na a ra? Ka i bara na wuri bogi don ba, n naxan ma fe fala i bε i naxa a don?» ¹² Adama naxε, «I ginε naxan fixi n ma, na nan yi wuri bogi so n yi ra, n naxa a don.»

¹³ Na xanbi, Marigi Alatala naxa ginε maxɔrin, «I yi rabaxi munfe ra?» Ginε naxa a yaabi, «Bɔximase bara n madaxu han n bara na wuri bogi don.»

¹⁴ Awa, Marigi Alatala naxa a fala bɔximase bε, «I to bara yi raba, awa, n fan n bara i danka xuruse nun buurunyi sube birin ya ma. I findima bubuse nan na i furi fari. I xube nan donna i xa dunijneigiri kui. ¹⁵ N bara dejñaaxui raso i tan nun ginε tagi. N bara a raso i xa die nun a xa die tagi. Ginε xa di i xunyi butuxunma nε. I fan a tingilinyi xinma nε.»

¹⁶ Marigi Alatala naxa a fala ginε bε, «I fan, n i tɔɔrɔma nε i xa di bari kui. Na tɔɔrε gboma nε. I birama nε i xa mɔri fɔxɔ ra, a i yamarī.»

¹⁷ Marigi Alatala naxa a fala Adama bε, «I bara bira i xa ginε fɔxɔ ra. I bara na wuri bogi don, n naxan ma fe fala i bε, i naxa a don. Yakɔsi n bara bɔxi danka i xa fe ra. I tɔɔrɔma nε baloe sɔtɔde i xa dunijneigiri kui. ¹⁸ N tunbe nun baagi ramini nε bɔxi ma, i baloe sɔtɔma xε nan ma. ¹⁹ I baloe sɔtɔma i yilenfure nan na han i għilenma bεndε tεmui naxε i rafalaxi naxan na. Bεndε nan i ra, i man għibenla na bεndε nε.»

²⁰ Adama naxa a xa ginε xili sa «Mahawa,» barima a findima nε mixi birin nga ra.

²¹ Marigi Alatala naxa dugi kiri daaxie dεgε Adama nun a xa ginε bε, a naxa e ragoro e ma.

²² Marigi Alatala naxa a masen, «Adama bara fe fanyi nun fe pnaaxi tagi raba kolon ałɔ won tan. A mu daxa a xa simaya wuri bogi don, xa na mu a ra a mu faxama.» ²³ Marigi Alatala naxa a ramini Eden, a xa bɔxi rawali Ala a daaxi naxan na. ²⁴ A Adama keri xanbi, Marigi Alatala naxa malekεe yaamari, e xa ti Eden sogetede biri ra. E xa nu santidεgħema tε daaxi malintan, na simaya wuri kantade.

Kabila nun Habilä

¹ Adama nun Mahawa to kafu, Mahawa naxa tεegε. E naxa di sötö naxan xili Kabilia. Mahawa naxε, «Alatala bara n mali di xemε sötöfe ra.» ² Na xanbi Mahawa naxa Kabilia xanbiratoe xemεma sötö naxan xili Habilä. Kuruse dəmadonyi nan nu Habilä ra. Bɔxi rawali nan nu Kabilia ra.

³ Na temui to dangi, Kabilia naxa fa sansi bogi fangadama ra sərəxε bade Alatala bε. ⁴ Kono Habilä naxa fa xuruse di singee ra nun e ture. Habilä nun a xa sərəxε naxa rafan Alatala ma, ⁵ kono Kabilia nun a xa sərəxε mu nu rafan Alatala ma. Alatala mu a ya ti Kabilia xa sərəxε ra. Na na a ra, Kabilia naxa xɔnɔ, a yatagi naxa masara.

⁶ Na xanbi Alatala naxa Kabilia maxɔrin, «I xɔnɔxi munfe ra? I yatagi masaraxi munfe ra? ⁷ Xa i fe fanyi raba, n na tongoma nε, kono xa i fe jaaxi raba, Sentanε i ratantanma nε. I kata, i xa i yεtε ba a yi ra.»

⁸ Kabilia naxa a fala a xunya bε, «Won xεε xε ma.» E to so xε ma, Kabilia naxa a xunya Habilä suxu, a naxa a faxa. ⁹ Na xanbi Alatala naxa Kabilia maxɔrin, «I xunya Habilä na minden?» A naxa a yaabi, «N mu a kolon. Fo n xəmεni n xunya ma?» ¹⁰ Alatala naxa a fala, «I munse rabaxi? N na i xunya wuli gbelegbele xui məfē keli bɔxi ma. ¹¹ N bara i danka barima i bara i xunya faxa. N i kerima nε yi bɔxi ma i xunya wuli na dənnaxε. ¹² I na bɔxi rawali, i mu baloe sötōma. I findima pəreti nan na.»

¹³ Kabilia naxa Alatala yaabi, «Na jaxankate gbo n tan bε. ¹⁴ Xa i bara n keri yi bɔxi ma to, won tagi ikuyama nε. N findima pəreti nan na. Mixi naxan na sa n to, a n faxama nε.» ¹⁵ Alatala naxa a yaabi, «Ade, xa mixi yo i faxa, n i gbejɔcxoma nε dɔxɔ solofera.» Alatala naxa tɔnxuma sa Kabilia ma alako xa naxan sa a to a naxa nɔ a gerede.

¹⁶ Na təmui Kabilia naxa a makuya Alatala ra. A naxa sabati Nodi bɔxi ma Eden fuge ra. ¹⁷ Kabilia nun a xa gine naxa kafu. A xa gine naxa tεegε, a naxa di sötö naxan xili Enoki. Kabilia nu na taa tife. A naxa a xa di xili sa na taa xun ma.

¹⁸ Enoki naxa Iradi sötö. Iradi, Mexuyayeli baba na a ra. Mexuyayeli, Metusayeli baba na a ra. Metusayeli, Lameki baba na a ra. ¹⁹ Lameki naxa gine firin sötö, keren xili Ada, boore xili Silahi. ²⁰ Ada naxa Yabala sötö. Yabala, xuruse dəmadonyie nun kiri banxi kanyie baba na a ra. ²¹ Yabala xunya xili Yubali. Yubali, kora bɔnbɔeε nun xule fee baba na a ra.

²² Silahi fan naxa di sötö. A xili Tubali Kabilia. Xabui nan nu a tan na. Walise wure gbeeli nun wure daaxi mɔɔci birin xabui nan nu a ra. Tubali Kayini xunya ginεma xili Nama.

²³ Lameki naxa a fala a xa ginε bε, «Ada nun Silahi wo xa wo haakε to n bε. Lameki xa ginε, wo xa wo tulı mati n ma wɔyεnyi ra.

N bara xemε nde faxa gbejɔcxε ra.

N bara na səgetala faxa barima a bara n maxɔnɔ.

²⁴ Xa mixi solofera nan faxama Kabilia gbejɔcxε ra,
mixi tongo solofera nun solofera nan faxama n tan Lameki gbejɔcxε ra.»

²⁵ Adama nun a xa gine naxa kafu. Mahawa naxa di sötö naxan xili Seti. A bara na xili sa a xa di xun ma barima Ala bara a xa di Habilä jɔcxε so a yi ra Kabilia naxan faxa. ²⁶ Seti fan naxa di sötö naxan xili Enosi.

Na waxati mixie naxa Alatala maxandi fɔlɔ.

Adama han Nuha

¹ Adama nun a bɔnsɔε xa taruxui nan ya. Ala to ibunadama die daa, a naxa a fɔxi lu e ma. ² A naxa e daa xemε nun gine. A barakε sa e ma. A e xili sa «adama.» ³ Adama to bu jε keme jε tongo saxan, a naxa di sötö a yetε misaali ra. A naxa a xili sa Seti. ⁴ Seti xa bari dangi xanbi, Adama naxa bu jε keme solomasaxan. A naxa di xemε nun di gine gbetεe sötö. ⁵ Adama xa simaya naxa siga jε keme solomanaani nun jε tongo saxan. Na xanbi a naxa faxa.

⁶ Seti to bu jε keme jε suuli, a naxa findi Enosi baba ra. ⁷ Enosi xa bari dangi xanbi, Seti naxa bu jε keme solomasaxan jε solofera. A naxa di xemε nun di gine gbetεe sötö. ⁸ Seti xa simaya naxa siga jε keme solomanaani nun jε fu nun firin. Na xanbi a naxa faxa.

⁹ Enosi to bu jε tongo solomanaani, a naxa findi Kenan baba ra. ¹⁰ Kenan xa bari dangi xanbi, Enosi naxa bu jε keme solomasaxan jε fu nun suuli. A naxa di xemε nun di gine gbetεe sötö. ¹¹ Enosi xa simaya naxa siga jε keme solomanaani nun jε fu. Na xanbi a naxa faxa.

¹² Kenan to bu jε tongo solofera, a naxa findi Mahalaleli baba ra. ¹³ Mahalaleli xa bari dangi xanbi, Kenan naxa bu jε keme solomasaxan jε tongo naani. A naxa di xemε nun di gine gbetεe sötö.

¹⁴ Kenan xa simaya naxa siga jε keme solomanaani nun jε fu. Na xanbi a naxa faxa.

¹⁵ Mahalaleli to bu je tongo senni a nun suuli, a naxa findi Yeredi baba ra. ¹⁶ Yeredi xa bari dangi xanbi, Mahalaleli naxa bu je keme solomasaxan je tongo saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee sto. ¹⁷ Mahalaleli xa simaya naxa siga je keme solomasaxan nun je tongo solomanaani nun suuli. Na xanbi a naxa faxa.

¹⁸ Yeredi to bu je keme je tongo senni a nun firin, a naxa findi Enoki baba ra. ¹⁹ Enoki xa bari dangi xanbi, Yeredi naxa bu je keme solomasaxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee sto. ²⁰ Yeredi xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je tongo senni a nun firin. Na xanbi a naxa faxa.

²¹ Enoki to bu je tongo senni a nun suuli, a naxa findi Metusela baba ra. ²² Metusela xa bari dangi xanbi, Enoki naxa bira Ala foxo ra je keme saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee sto. ²³ Enoki xa simaya naxa siga je keme saxan nun je tongo senni a nun suuli. ²⁴ Enoki naxa bira Ala foxo ra. Na xanbi a mu lu na sonon, barima Ala bara a xanin.

²⁵ Metusela to bu je keme je tongo solomasaxan a nun solofera, a naxa findi Lameki baba ra. ²⁶ Lameki xa bari dangi xanbi, Metusela naxa bu je keme solofera je tongo solomasaxan a nun firin. A naxa di xeme nun di gine gbetee sto. ²⁷ Metusela xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je tongo senni a nun solomanaani. Na xanbi a naxa faxa.

²⁸ Lameki to bu je keme je tongo solomasaxan a nun firin, a naxa di sto. ²⁹ A naxa a xili sa Nuha. A naxa a fala, «A fama won malide won ma toore nun won ma wali kui, won naxan nabama boxi ma Alatala bara dennaxe danka.» ³⁰ Nuha xa bari dangi xanbi, Lameki naxa bu je keme suuli je tongo solomanaani a nun suuli. A naxa di xeme nun di gine gbetee sto. ³¹ Lameki xa simaya naxa siga je keme solofera nun je tongo solofera a nun solofera. Na xanbi a naxa faxa.

³² Nuha to bu je keme suuli, a naxa findi Semi, Hami, nun Yefeti baba ra.

6

Ala dunija halaki ki naxe

¹ Na temui xemee nun e xa di gine*e* naxa wuya folo. ² Ala xa malekee naxa yabu yi di gine*e* ra e xa tofanyi ma. Malekee naxa ndee sugandi, e naxa e findi e xa gine*e* ra.

³ Na xanbi, Alatala naxa a fala, «N mu tinma nii xa bu adama fate abadan, barima daalise na a ra. A mu dangima je keme je moxçjlen na.»

⁴ Na waxati, a nun waxati naxan fa na xanbi ra, nabiyoro bonsoe nu na dunija ma. Na malekee nun na di gine*e* nan nee barixi. Geresoe belebelee nun xili xungbe kanyie nan nu nabiyoro bonsoe ra.

⁵ Alatala naxa a to adama bara kobi. Temui birin a xa majoçxunyie findixi a kobi nan na. ⁶ Na naxa Alatala toror han a bara a yete maxorin munfe ra a adama daaxi. Na fe naxa a boje toror ki fanyi.

⁷ Alatala naxa a fala, «Adama birin n naxan daaxi, n na birin tongoma ne dunija ma. Mixi yo, sube yo, bubuse yo, xoni naxan jerema koore ma yo, n na birin tongoma ne dunija ma, barima n bara nimisa adama daafe ra.» ⁸ Kono Nuha tan nu rafan Alatala ma.

Nuha xa kunkui banbanyi

⁹ Nuha xa taruxui nan ya. Nuha nu findixi tinxintoe nun seniuyentoe nan na na waxati mixie tagi. A nu birama Ala nan foxo ra. ¹⁰ Di saxon nan nu Nuha yi ra: Semi, Hami, nun Yefeti.

¹¹ Dunija nu bara kana Ala ya i, a xa fe jiaxi nu bara gbo ye. ¹² Ala naxa dunija to, a kanaxi, mixi birin fe jiaxi rabafe. ¹³ Na kui Ala naxa a masen Nuha be, «N wama adama birin tongofe dunija ma, barima dunija bara kobi a jiaxi ra. N wama adama birin nun dunija birin kanafe. ¹⁴ A lanma i xa kunkui banban wuri ra, naxan xili goferi. Konkoe xa lu a kui. Dole xa sa a kui nun a fari. ¹⁵ I xa a yailan yi ki: I xa kunkui rakuya kanke ya tongo senni nun solofera a nun a tagi. I xa a igbo kanke ya fu nun keren. I xa a ite kanke ya senni nun a tagi. ¹⁶ I xa kunkui xunyi yailan, nongo ya keren xa lu kunkui xunyi nun kunkui de kiri tagi. I xa naadet si a setti keren ma. I xa a kui rabagan doxç saxan.»

¹⁷ «Na xanbi n tan fama ye radinde dunija ma. A mixi birin sonto. Nimase birin faxama ne. ¹⁸ Kono n baraa saate tongo i be. I soma ne ye i kunkui kui, i tan nun i xa die, a nun i xa gine*e*, a nun i xa die ya gine*e*. ¹⁹ I xa fa nimase moçli birin firin firin na, xeme nun gine*e*. Na nan a toma e kisima. ²⁰ Xoni bonsoe birin firin firin, sube bonsoe birin firin firin, bubuse bonsoe birin firin firin, e fama i xon, i xa e rakisi. ²¹ I xa donse moçli birin baki kunkui kui. I xa sa a ragata i tan be a nun e fan be.»

²² Nuha naxa a birin naba Ala naxan masenxi a be.

7

Banbaranyi Belebele

¹ Alatala naxa a masen Nuha be, «So kunkui kui, i tan nun i xa denbaya birin, barima i tan tinxintoe nan i ra yi waxati mixie tagi. ² Sube radaxaxi birin, i xa xeme solofera nun gine*e* solofera baki. Sube raharamuxi birin, i xa xeme keren nun gine*e* keren baki. ³ Xoni fan a moçli birin, i xa xeme solofera nun gine*e* solofera baki. Na kui sube moçli birin xa no lude dunija ma banbaranyi dangi xanbi.»

⁴ «Xi solofera na dangi, n tune ragoroma bɔxi ma. Xi tongo naani tune fama kɔε nun yanyi. Nimase birin n naxan daaxi, na birin sɔntɔma ne.» ⁵ Nuha naxa na birin naba Alatala naxan masen a bε.

⁶ Na tune fama tεmui naxε, Nuha xa simaya nu na jε kεmε senni. ⁷ Nuha yo, a xa ginε, a xa die nun nee fan xa ginε, e birin naxa e gi ye ma, e sa so kunkui kui. ⁸ Sube radaxaxie, sube raharamuxie, xɔnie, nun bubusee, e birin ⁹ naxa siga Nuha xɔn ma kunkui kui, xεmεe nun ginε, e sa so kunkui kui alɔ Ala Nuha yamarixi ki naxε.

¹⁰ Xi solofera dangi xanbi, na banbaranyi naxa din dunijna ma. ¹¹ Nuha xa simaya nu na jε kεmε senni, kike firin, xi fu a nun solofera. Na lɔxɔε ye naxan na bɔxi bun ma, na naxa te fɔlɔ, ye naxan na koore ma, na fan naxa goro fɔlɔ. ¹² Tune naxa bira bɔxi ma xi tongo naani. Kɔε a nun yanyi, tune fama.

¹³ Na lɔxɔε, Nuha nun a xa die, Semi, Hami, Yefeti, a xa ginε, nun a xa di saxanyie xa ginε, e birin naxa so kunkui kui. ¹⁴ Buurunyi sube bɔnsɔε birin, xuruse bɔnsɔε birin, bubuse bɔnsɔε birin, a nun xɔni bɔnsɔε birin, e naxa so kunkui kui. ¹⁵ Daalise naxan birin jɛngima, a firin firin, e naxa fa Nuha xɔn ma, e sa so kunkui kui. ¹⁶ Nimase birin, xεmε nun ginε, e soxi ne kunkui kui alɔ Ala Nuha yamarixi ki naxε. Na xanbi Alatala naxa naadε balan.

¹⁷ Xi tongo naani banbaranyi tema. A naxa kunkui ite. ¹⁸ Ye to gbo bɔxi ma, kunkui naxa dɔxɔ ye fari. ¹⁹ Ye naxa te han a naxa geya birin makoto dunijna ma. ²⁰ Ye naxa dusu geya xun han kanke ya solofera nun a tagi. ²¹ Nimase naxan birin nu jɛrɛma dunijna ma, e birin naxa faxa: xɔnie, xurusee, buurunyi subee, bubusee, a nun adamadie. ²² Nimase naxan birin jɛngima xare ma, e birin naxa faxa. ²³ Ala naxa nimase birin ba dunijna ma. Nimase birin naxa faxa: adamadie, xurusee, bubusee, a nun xɔni naxee jɛrɛma koore ma, fo Nuha keren, a nun naxee nu na a xun ma kunkui kui. ²⁴ Banbaranyi naxa din dunijna ma xi kεmε xi tongo suuli.

8

Banbaranyi jɔnyi

¹ Kɔnɔ Ala naxa ratu Nuha ma, a nun buurunyi sube nun xuruse naxee nu na a xun ma kunkui kui. Ala naxa foye radin dunijna ma, ye fa xɔri fɔlɔ. ² Ye naxan nu kelima bɔxi bun ma, na naxa dan. Ye naxan nu kelima koore ma, na fan naxa dan. ³ Lɔxɔ yo lɔxɔ fo nde ba ye ra. Xi kεmε xi tongo suuli kamali xanbi, nde naxa ba ye ra ki fanyi ra. ⁴ Kike solofera, xi fu nun solofera nde, kunkui naxa dɔxɔ geyae fari, geya naxee na Ararati bɔxi ma. ⁵ Kike fu xi keren kamali xanbi, geyae fari naxa maba.

⁶ Xi tongo naani dangi xanbi, Nuha naxa wunderi rabi naxan na kunkui ma. ⁷ A naxa xaxa bεjɪn, a nu siga, a nu fa, han ye naxa xurun. ⁸ Na xanbi a naxa ganbε bεjɪn, a xa kolon xa ye bara xɔri. ⁹ Kɔnɔ na ganbε naxa yire mato, santide mu na, barima ye dinxi dunijna birin ma. A naxa gbilen Nuha yire. Nuha naxa ganbε tongo, a a raso kunkui kui.

¹⁰ A naxa mame ti han xi solofera, a man naxa ganbε bεjɪn a firin nde. ¹¹ Nunmare, ganbε naxa gbilen Nuha yire, oliwi wuri jingi suxuhi a dεkole ra. Na kui Nuha naxa a kolon ye bara ba dunijna ma. ¹² A naxa mame ti xi solofera. A naxa ganbε bεjɪn a saxon nde, kɔnɔ ganbε mu gbilen.

¹³ Nuha xa simaya to siga jε kεmε senni nun jε keren, kike keren, xi keren, banbaranyi fa jɔn dunijna ma. Nuha to kunkui xunyi ba naa, a naxa a to xare bara maba. ¹⁴ Kike firin xi mɔxɔjɛn a nun solofera to dangi, bɔxi nu bara xara a fanyi ra. ¹⁵ Ala naxa a masen Nuha bε, ¹⁶ «Wo mini kunkui kui, i tan nun i xa ginε, i xa die nun e xa gine. ¹⁷ I xa nimase birin namini kunkui kui: xɔnie, subee, bubusee, alako e xa yiriwa, e xa wuya dunijna ma.» ¹⁸ Na tεmui Nuha naxa mini fa, a nun a xa die, a xa ginε, nun a xa die xa ginε. ¹⁹ Subee fan naxa mini, a nun bubusee, nun xɔnie. Nimase bɔnsɔε birin naxa mini e xati xati ma.

²⁰ Na xanbi, Nuha naxa sεrɛxbade yailan Alatala bε. A naxa sube nun xɔni radaxaxi ndee tongo, a nee ba sεrɛxε gan daaxi ra. ²¹ Na tuuri to te, Alatala naxa na gan xiri mε. A naxa rafan a ma. A naxa a fala a bɔjε ma, «N mu bɔxi dankama sɔnɔn adama xa fe ra, barima n na kolon adama bɔjε mu fan kafi a dimedi tεmui. N mu nimase birin sɔntɔma sɔnɔn alɔ n na singe raba ki naxε. ²² Sansi si tεmui nun sansi xaba tεmui, xinbeli nun kuyefure, sogofure nun jεmε, yanyi nun kɔε, n mu na bama sɔnɔn han dunijna jɔn.»

9

Ala xa saate Nuha bε

¹ Na dangi xanbi Ala naxa barakε sa Nuha nun a xa die xa fe. A naxa a masen e bε, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa, wo xa gbo bɔxi ma. ² Sube naxee na dunijna ma nun xɔni naxee na koore ma, e gaaxuma ne wo ya ra. Bubuse naxee na bɔxi ma nun yεxε naxee na baa ma, e e gima ne wo ya ra. N bara e birin sa wo sago, ³ n bara e birin findi baloee ra wo bε alɔ sansie n naxan singe fi wo ma donse ra.»

⁴ «Kono wo naxa sube don, naxan wuli mu baxi, barima a wuli findixi sube nii nan na. ⁵ Sube yo naxan wo nii bama, xa na mu a ra mixi yo naxan a boore adamadi nii bama, na kanyi nan gbe na na nii kote sare ra.

⁶ Mixi naxan adamadi nii bama,
mixi nan na kanyi fan nii bama,
barima Ala foxi bara lu adama ma.

⁷ Wo xa wuya, wo xa yiriwa, wo xa gbo boxi ma..»

⁸ Na xanbi Ala naxa a masen Nuha nun a xa die be, ⁹ «N bara saate tongo wo nun wo xa die be, ¹⁰ a nun nimase naxan birin nu na kunkui kui: xonie, xurusee, buurunyi subee, nimase naxan birin na dunijna ma. ¹¹ N bara saate tongo wo be, banbaranyi tan mu nii birin bama sonon, a mu dunijna birin kanama fa.» ¹² Ala naxa a masen, «N bara saate tongo wo nun nimase birin be, saate naxan mu kanama abadan. ¹³ Saate tonxuma nan ya, n senkui masenma ne koore ma. ¹⁴ Xa n bara kunda sa koore ma, na senkui minima ne. ¹⁵ Na temui n natuma ne saate xa fe ma, n saate naxan tongoxi wo nun nimase birin be. N mu nii birin bama dunijna ma banbaranyi ra sonon. ¹⁶ Senkui na mini koore ma, n na toma, n natuma saate xa fe ma, saate naxan mu kanama abadan, n saate naxan tongoxi wo nun nimase birin be naxee na dunijna ma.» ¹⁷ Ala naxa a masen Nuha be, «Saate tonxuma nan ya, n na saate naxan tongoxi nimase birin be.»

¹⁸ Nuha xa di naxee kelixi kunkui kui, e xili Semi, Hami, Yefeti. Hami findixi Kanaankae baba nan na. ¹⁹ Dunijna mixi birin fatanira Nuha xa di saxanyie nan na.

²⁰ Nuha to xe rawali folo, a naxa weni sansi si. ²¹ Na sansi to bogi, Nuha naxa weni yailan. A to siisi na ra, a naxa a sa kiri banxi kui a mageli. ²² Kanaankae benba Hami to a baba mageli to, a naxa na fala a taarae be. ²³ Na kui Semi nun Yefeti naxa dugi tongi fa, e so e baba xun e xanbi xanbi ma. E naxa dugi felen e baba ma, e mu e ya ti e baba mageli ra.

²⁴ Nuha xun to mabco a ra, a naxa keli, a naxa a kolon fa a xa di donxoe naxan nabaxi a ra. ²⁵ Nuha naxa a fala, «N bara Kanaan danka. A xa findi konyi birin donxoe ra a taarae be.» ²⁶ A man naxa a fala, «N bara Semi Marigi Alatala matoko.

Kanaan xa findi Semi xa konyi ra.

²⁷ Ala xa Yefeti xa boxi gbo,
a xa lu Semi xa niini bun ma,
Kanaan xa findi a xa konyi ra.»

²⁸ Banbaranyi dangi xanbi, Nuha naxa bu dunijna mage keme saxanjue tongo suuli. ²⁹ Nuha xa simaya to jue keme solomanaani jue tongo suuli li, a naxa laaxira.

10

Semi, Hami, nun Yefeti tolobitee

¹ Nuha xa die, Semi, Hami, nun Yefeti xa taruxui nan ya, a nun e fan xa die e naxee soto banbaranyi dangi xanbi.

² Yefeti xa die xilie nan ya: Gomeri, Magogo, Madayi, Yawani, Tubali, Meseki, Tirasi. ³ Gomeri xa die xilie nan ya: Asikenasi, Rifati, Togarama. ⁴ Yawani xa die xilie nan ya: Elisaha, Tarasisi, Kitimi, Rodanimi. ⁵ Yefeti xa mixie naxa sabati baa de ra e xabile ki ma, kankan nun a gbe xui. E naxa findi si doxo wuyaxi ra e xa boxi ma.

⁶ Hami xa die xilie nan ya: Kusi, Misira, Puti, Kanaan. ⁷ Kusi xa die xilie nan ya: Seba, Hawila, Sabata, Raama, Sabiteka. Raama xa die xilie nan ya: Seeba, Dedan. ⁸ Nimirodi geresoe belebele nan nu a ra. A baba xili Kusi. ⁹ Nimirodi man findi koyinma belebele ra Alatala ya i. Mixie nu a falama, «Koyinma belebele nan Nimirodi ra Alatala ya i.» ¹⁰ A xa mangeya taa singee findi Babilon, Ereki, Akadi, nun Kalene nan na, naxee nu na Sinari boxi ma. ¹¹ A naxa keli Sinari, a siga Asiriya boxi ma. Menni a naxa taae ti naxee xili Ninewe, Rehoboti, Iri, Kala, ¹² nun Resen, taa belebele naxan na Ninewe nun Kala tagi.

¹³ Misira naxa findi Ludukae, Anamikae, Lehabakae, Nafatu, ¹⁴ Patirusukae, Kasalukukae, (Filisitakae keli denraxe), a nun Kafatorokae benba ra. ¹⁵ Kanaan naxa findi yi mixie baba ra: Sidonkae, a xa di singe, Xitikae, ¹⁶ Yebusukae, Amorikae, Girigasakae, ¹⁷ Hiwikae, Arakikae, Sinikae, ¹⁸ Arawadakae, Semarakae, nun Xamatatake. Bonsoe naxan birin keli Kanaan, e naxa yensen ye. ¹⁹ Kanaan xa naaninyi naxa keli Sidon sigafe Gerara, a naxa siga han Gasa, a dangi Sodoma, Gomora, Adamaha, nun Seboyimi ra, a siga han Lasa. ²⁰ Hami xa mixie nan ya e xabile ki ma, kankan nun a gbe xui. E naxa findi si doxo wuyaxi ra e xa boxi ma.

²¹ Yefeti xunya Semi fan naxa die soto. Eberi xa die benba nan na Semi ra. ²² Semi xa die xilie nan ya: Elama, Asuri, Arafaxadi, Ludu, nun Arami. ²³ Arami xa die xilie nan ya: Usi, Xulu, Geteri, nun Meseki.

²⁴ Arafaxadi naxa findi Selaha baba ra. Selaha naxa findi Eberi baba ra. ²⁵ Eberi naxa di firin soto. Keren xili Pelegi. Na nan falaxi «maitaxunyi», barima Ala dunijna mixie itaxun na waxati ne. A xunyu

xili Yokatan.²⁶ Yokatan xa die xilie nan ya: Alomodadi, Selefa, Hasaramawete, Yera,²⁷ Hadorami, Usali, Dikila,²⁸ Obala, Abimayele, Seeba,²⁹ Ofiri, Hawila, nun Yobabo. Yokatan naxa na die birin soto.³⁰ E xa bɔxi kelima Mesa, a siga han Sefare, naxan na geya sogetede mabiri.³¹ Semi xa die nan ya a xabile ki ma, kankan nun a gbe xui. E naxa findi si dɔxɔ wuyaxi ra e xa bɔxi ma.

³² Nuha xa die bɔnsœe xa taruxui nan na ki. Banbaranyi dangi xanbi, yi bɔnsœe nan findi dunijna si birin na.

11

Xui masunbuxi ki naxε

¹ Na temui dunijna mixi birin nu xui keran nan falama.² Mixi ndee naxa keli, e siga sogetede mabiri, e geya to Sinari boxi ma. E naxa sabati kεnε ma naxan na gulunba kui.³ E naxa a fala e boore bε, «Wo fa, won xa biriki bɔnbɔ, won xa e gan.» E naxa biriki findi gεmε jɔcxœ ra. E naxa mɔta findi dole jɔcxœ ra.⁴ Na xanbi e naxa a fala, «Won wali suxu, won xa taa ti won yεtε bε, a nun banxi belebele naxan tema han koore ma, alako won xili xa gbo. Na na a ra, won mu lɔεma won boore ma.»

⁵ Kɔnɔ Alatala naxa goro na taa matode, a nun na banxi belebele.⁶ Alatala naxa a masen, «Xa yi mixie bara kafu e boore ma yi wali rabade, e na xui keran fala, wali birin e wama naxan nabafe, a sɔɔnεyama nε.⁷ Won xεε, won xa goro e xa xui masunbude alako e naxa e boore wɔyεn xui fahaamu.»⁸ Na kui Alatala naxa na gali rayensen yε. Na banxi tife naxa dan.⁹ Na yire xili naxa sa Babeli, barima Alatala dunijna mixie xui rawuya mεnni nε, a fa e rayensen yε dunijna birin ma.

Semi han Tera

¹⁰ Semi xa taruxui nan ya. Banbaranyi dangi xanbi jε firin, Semi xa simaya naxa jε kεmε li. A naxa findi Arafaxadi baba ra.¹¹ A to Arafaxadi soto, Semi naxa jε kεmε suuli sa a fari. A naxa di xεmε nun di gine gbεtεe soto.

¹² Arafaxadi to jε tongo saxan a nun suuli soto, a naxa findi Selaha baba ra.¹³ A to Selaha soto, Arafaxadi naxa bu jε kεmε naani nun jε saxan. A naxa di xεmε nun di gine gbεtεe soto.

¹⁴ Selaha to jε tongo saxan soto, a naxa findi Eberi baba ra.¹⁵ A to Eberi soto, Selaha naxa bu jε kεmε naani nun jε saxan. A naxa di xεmε nun di gine gbεtεe soto.

¹⁶ Eberi to jε tongo saxan nun naani soto, a naxa findi Pelegi baba ra.¹⁷ A to Pelegi soto, Eberi naxa bu jε kεmε naani nun jε tongo saxan. A naxa di xεmε nun di gine gbεtεe soto.

¹⁸ Pelegi to jε tongo saxan soto, a naxa findi Ruye baba ra.¹⁹ A to Ruye soto, Pelegi naxa bu jε kεmε firin nun jε solomanaani. A naxa di xεmε nun di gine gbεtεe soto.

²⁰ Ruye to jε tongo saxan a nuri firin soto, a naxa findi Serugu baba ra.²¹ A to Serugu soto, Ruye naxa bu jε kεmε firin nun jε solofer. A naxa di xεmε nun di gine gbεtεe soto.

²² Serugu to jε tongo saxan soto, a naxa findi Naxori baba ra.²³ A to Naxori soto, Serugu naxa bu jε kεmε firin. A naxa di xεmε nun di gine gbεtεe soto.

²⁴ Naxori to jε mɔxɔjɛn nun solomanaani soto, a naxa findi Tera baba ra.²⁵ A to Tera soto, Naxori naxa bu jε kεmε nun jε fu nun solomanaani. A naxa di xεmε nun di gine gbεtεe soto.

²⁶ Tera to jε tongo solofer soto, a naxa findi Iburama, Naxori, nun Xarani baba ra.

Tera xa denbaya

²⁷ Tera xa taruxui nan ya. Tera naxa findi Iburama, Naxori, nun Xarani baba ra. Xarani naxa findi Loti baba ra.²⁸ Xarani singe naxa faxa a baba Tera bε Uru, Kalidi boxi ma, a barixi dεnnaxε.²⁹ Iburama nun Naxori naxa gineε fen, e naxa futi xiri. Iburama xa gine xili Sarayi. Naxori xa gine xili Milika. Milika Xarani xa di na a ra. Di firin nu na Xarani yi ra, Milika nun Isika.³⁰ Sarayi dibaritare nan nu a ra. Di yo mu nu na a bε.

³¹ Tera naxa a xa di Iburama, a xa mamadi Loti, naxan findixi Xarani xa di ra, nun Iburama xa gine Sarayi tongo, e naxa keli Uru Kalidi boxi ma sigafe ra Kanaan boxi ma. Kɔnɔ e to Xarani li, e naxa sabati mεnni.³² Tera xa simaya to jε kεmε firin jε suuli li, a naxa laaxira Xarani.

12

Alatala Iburama xilife

¹ Alatala naxa a masen Iburama bε, «I xa bɔxi bεpin, i xa mixie bεpin, i xabile bεpin. I xa siga bɔxi ma n dεnnaxε masenma i bε. ² N i findima nε si belebele ra. N barakε sama nε i xa fe. N i xili gboma nε. Mixie fan barakε sotoma i tan nan saabui ra.³ Mixi naxan dubama i bε, n fan barakε sama nε na kanyi ma. Mixi naxan i dankama, n fan na kanyi dankama nε. Dunijna birin barakε sotoma i tan nan saabui ra.»

⁴ Na t̄emui Iburama naxa keli Xarani ałɔ Alatala a masenxi a b̄e ki nax̄e. Loti fan naxa bira a fōx̄o ra. ⁵ Iburama to keli Xarani, a xa simaya nu bara j̄e tongo solofera nun suuli li. A naxa a xa gine Sarayi, a xunyxa di Loti, a harige birin, nun mixie a naxee sōt̄ Xarani, a naxa e birin xanin Kanaan b̄oxi ma.

⁶ Iburama naxa j̄eře han a naxa wuri bili belebele nde li dēnnax̄e xili More, Sikemi mabiri. Kanaankae nu sabatixi mēnni n̄e. ⁷ Alatala naxa a yēt̄ masen Iburama b̄e. A naxa a fala, «N yi b̄oxi nan fima i bōnsōe ma.» Na kui Iburama naxa s̄erex̄ebade yailan Alatala b̄e naxan minixi a ma. ⁸ A naxa siga geya ma Beteli fuge ra. A naxa kiri banxi ti mēnni, Beteli na a sogegerode, Ayi na a sogetede. A naxa s̄erex̄ebade yailan Alatala b̄e, a fa a maxandi a xili ra. ⁹ Na xanbi a naxa siga Negewi gbengberen yire biri.

Iburama sigafe Misira

¹⁰ Na t̄emui, kaame nu bara din Kanaan b̄oxi ra. Iburama naxa siga Misira. ¹¹ Beenu e xa so Misira b̄oxi ma, Iburama naxa a fala a xa gine Sarayi b̄e, «N a kolon, gine tofanyi nan i ra. ¹² Misirakae na i to ya, e a falama n̄e n ma gine nan i ra. Na xanbi, e n faxama n̄e, alako e xa i tongo. ¹³ I xa a fala e b̄e n xunya nan lanxi i ma, alako e xa mēenni n ma i xa fe ra. Na kui, n mu faxama i tan saabui ra.»

¹⁴ Iburama to Misira li, Misirakae naxa a to, Sarayi gine tofanyi nan a ra. ¹⁵ Misira manḡe xa sansalae to Sarayi matōx̄o a b̄e, a naxa a xanin a xōnyi. ¹⁶ Mange naxa mēenni Iburama ma Sarayi saabui ra. A naxa xuruse lanmae, xuruse xungbee, sofalee, konyie, nun j̄ox̄om̄ee fi a ma.

¹⁷ Kōnɔ Alatala naxa fure jaaxi sa Misira manḡe nun a xa denbaya ma, Iburama xa gine Sarayi xa fe ra. ¹⁸ Misira manḡe naxa Iburama xili. A naxa a fala a b̄e, «I munse rabaxi n na? Munfe ra i mu a fala n b̄e i xa gine nan a ra. ¹⁹ Munfe ra i a falaxi i xunya na a ra, han n tan bar a findi n ma gine ra? Awa, n ko, i xa gine nan ya. Wo siga!» ²⁰ Na xanbi, Misira manḡe naxa Iburama xa fe fala a xa korogbae b̄e. E naxa a ragbengb̄en, a tan, a xa gine, nun a harige birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Na t̄emui Iburama naxa keli Misira, a siga Negewi gbengberen yire mabiri. A naxa a xa gine nun a harige birin xanin a xun ma. A xunya xa di Loti fan naxa a mati naa. ² Iburama nu bara findi banna ra. Kurusee, gbeti, nun x̄eema nu na a yi ra. ³ A naxa keli Negewi, a nu a xa j̄eře tagi isuxu, sigafe ra ⁴ yire nde Beteli nun Ayi tagi, a nu bara s̄erex̄ebade ti dēnnax̄e. Mēnni Iburama naxa Alatala maxandi a xili ra.

⁵ Loti, naxan nu na Iburama fōx̄o ra, a fan findixi xurusee nun kiri banxie kanyi nan na. ⁶ Iburama xa xuruse gōrē nun Loti xa xuruse gōrē nu gbo na b̄oxi b̄e. E mu nu nōma lude yire kerēn sōnōn. ⁷ Sōnōx̄e naxa mini Iburama xa xuruse dēmadonyie a nun Loti xa xuruse dēmadonyie tagi. Kanaankae nun Perisikae fan nu na mēnni na waxati.

⁸ Iburama naxa a fala Loti b̄e, «Won naxa kōnje, won ma xuruse dēmadonyie fan mu lan e xa kōnje, barima won tan ngakakerenma nan won na. ⁹ Yi b̄oxi birin nan i ya i yi ki. Won naxan nabama, won xa fatan. Xa i siga kōcla ma, n tan sigama yirefanyi nan ma. Xa i siga yirefanyi ma, n tan siga kōcla ma.»

¹⁰ Loti naxa a ya rasiga, a naxa sa Yurudēn mērē to. Ye nu na na a fanyi ra. Beenu Alatala xa Sodoma nun Gomora kana, na b̄oxie nu fan han Sowari biri. Na nu luxi ałɔ Misira boxi, ałɔ Alatala xa yire yailanxi. ¹¹ Na kui Loti naxa Yurudēn mērē sugandi a yēt̄ b̄e. A naxa siga sogetede mabiri. Iburama nun Loti fatan na ki n̄e. ¹² Iburama naxa lu Kanaan b̄oxi ma, Loti naxa lu Yurudēn mērē taae tagi. Loti naxa a xa kiri banxie ti Sodoma fē ma. ¹³ Sodomakae nu bara kobi a gbe ra, e nu bara findi yunubit̄ebelebele ra Alatala b̄e.

¹⁴ Iburama nun Loti to fatan, Alatala naxa a masen Iburama b̄e, «I ya ti sogetede ra, sogegerode, yirefanyi, nun kōcla. ¹⁵ I b̄oxi naxan birin toxi, n a fima i tan nun i bōnsōe ma abadan. ¹⁶ N i bōnsōe rawuyama n̄e ałɔ xube naxan na boxi ma. Xa mixi nde nōma xube kōntide, a nōma n̄e i bōnsōe kōnti fan kolonde. ¹⁷ Keli, i b̄oxi j̄eře, a kuyęya nun a gboya, i xa a birin mato barima n a fima i tan nan ma.» ¹⁸ Na t̄emui Iburama naxa kiri banxi yire masara. A naxa sabati wuri belebele ndee mabiri naxan na Mamire nun Hebiron fē ma. A naxa s̄erex̄ebade yailan naa Alatala b̄e.

14

Iburama Loti ratangafe

¹ Na waxati Babilōn b̄oxi manḡe Amarafeli, Elasari b̄oxi manḡe Ariyoki, Elama b̄oxi manḡe Kedorolameri, nun Goyin b̄oxi manḡe Tidali, yi manḡe naani naxa saate tongo e boore b̄e manḡe suuli ndee gerefe ra. ² Na manḡe suuli nan ya: Sodoma manḡe Bera, Gomora manḡe Birisa, Adamaha manḡe Sinabu, Seboyimi manḡe Semeberi, nun Bela manḡe Sowari. ³ Yi manḡe suuli naxa e malan

gulunba nde kui naxan xili Sidimi, Føxøs Baa na dønnaxø to. ⁴ Kabi jøs fu nun firin yi mangø suuli nu na mangø Kedorolameri xa nøs bun ma, kønø jøs fu nun saxan nde e naxa murata a xa mangøya ma.

⁵ A jøs fu nun naani nde, mangø Kedorolameri nun mangø naxee nu na a sëeti ma, e naxa siga gere sode. E naxa nø a birin na: Refaka naxee nu na Asiteroti Karanayimi, Susika naxee nu na Hami, Emika naxee nu na Sawe Kiriyatayimi, ⁶ a nun Xorika naxee nu na geya ma Seyiri biri han Paran gbengberen yire fe ma. ⁷ Na xanbi e naxa gibile, e naxa siga En Misapati, naxan xili Kadesi. E naxa nø Amalekikae ra, a nun Amorika naxee nu sabatixi Xasason Tamari.

⁸ Na tømvi, Sodoma mangø, Gomora mangø, Adamaha mangø, Seboyimi mangø, a nun Bela mangø (Bela xili Sowari), e naxa e malan gulunba kui naxan xili Sidimi yi mangø suuli gerefere ma: ⁹ Elama mangø Kedorolameri, Goyin mangø Tidali, Babiløn mangø Amarafeli, nun Lasa mangø Ariyoki. Na mangø naani naxa yi mangø suuli gere. ¹⁰ Yilie nu na Sidimi gulunba kui, dole nu na e kui. Sodoma mangø nun Gomora mangø to e gi, e naxa fa bira na yilie kui. Mixi dønøxøse naxa e gi sigafe ra geya fari. ¹¹ Na mangø naani naxee geeni, e naxa Sodoma nun Gomora harige nun e xa baloe birin tongo, e siga. ¹² E naxa Iburama xunya xa di Loti fan suxu a nun a harige birin, barima a nu sabatixi Sodoma nan kui.

¹³ Mixi nde naxa nø a gide, a sa na fe birin tagi raba Iburama Eburuka bø. Na waxati, Iburama nu sabatixi Mamire Amorika xa wuri bili belebelee nan bun ma. Mamire nun a ngaxakerenyie Esekoli nun Aneri, e nun Iburama nu bara saatø tongo e boore bø. ¹⁴ Iburama to a mæ e bara a xunya xa di xømemø Loti suxu, a naxa sçori kømø saxan sçori fu nun solomasaxan tongo, naxee nu barixi a xa mixie ya ma. E naxa siga na mangøe føxø ra han taa naxan xili Dana. ¹⁵ Køø ra Iburama naxa a xa sçorie itaxun, e naxa na mangøe tørenna gere ra. E naxa nø na mangøe matutunde han Hoba, Damasi kooøla ma. ¹⁶ Iburama naxa nø na harige birin masøtøde. A naxa gibile a xunya xa di Loti ra, a harige, a xa ginø, nun a xa mixi birin.

Iburama nun Melekisedeki

¹⁷ Iburama to gibile xun nakeli kui kelife mangø Kedorolameri gerede nun mangø naxee nu na a sëeti ma, Sodoma mangø naxa siga a ralande gulunba kui naxan xili Sawe. Mønni xili nø «Mangø xa gulunba.»

¹⁸ Na xanbi, Salamu mangø Melekisedeki naxa fa taami nun wøni ra Iburama bø. Ala Xili Xungbe Kanyi xa sørøxødubø nan nu na Melekisedeki ra. ¹⁹ A naxa duba Iburama bø a falafe ra, «Ala Xili Xungbe Kanyi, naxan koore nun bøxi daaxi, a xa barake sa Iburama ma.

²⁰ Tantui na Ala Xili Xungbe Kanyi bø, naxan i yaxuie rayarabixi i bø.»

Na tømvi, Iburama naxa farile fi Melekisedeki ma a naxan sotø na gere kui.

²¹ Sodoma mangø naxa a fala Iburama bø, «N ma mixie ragibile n ma, kønø naafuli tan xa lu i bø.»

²² Iburama naxa a yaabi, «N bara n kali Alatala ra, Ala Xili Xungbe Kanyi naxan koore nun bøxi daaxi,

²³ n mu sese tongoma naxan findi i gbe ra, hali luuti di, xa na mu a ra sankiri luuti, alako i naxa fa a fala, «N bara Iburama findi banna ra.» ²⁴ N mu sese tongoma, fo n ma sçorie naxan donxi. I man xa Aneri, Esekoli, nun Mamire gbe so e yi ra, barima e fan nu na n sëeti ma.»

15

Alatala saatø tongofe Iburama bø

¹ Na xanbi Alatala naxa mini Iburama ma, a naxa a masen a bø, «Iburama i naxa gaaxu, n tan nan na i kantama ra. I sare xungbe sotøma nø.» ² Iburama naxa a yaabi, «Marigi Alatala, i munse jøanigexi n bø a fife ra n ma? N to yi ki, di yo mu na n bø. Mixi mu na n bø naxan n kø tongoma fo n ma walike Eliyeseri Damasi. ³ I mu di yo fixi n tan ma. Naxan barixi n ma banxi kui, na nan findima n kø tongoma ra.» ⁴ Alatala naxa a yaabi, «Ade, na mu findima i kø tongoma ra de. I bari di yati nan fama findide i kø tongoma ra.» ⁵ Alatala naxa Iburama ramini a xa kiri banxi bun ma, a naxa a masen a bø, «I ya rate koore ma. I xa tunbuie kønti xa i nøma e kønti kolonde.» A man naxa a masen a bø, «Tunbuie gboxi ki naxø koore ma, i bønsøe fan wuyama na ki nø.» ⁶ Iburama naxa la Alatala ra. Alatala fan naxa na findi tinxinyi ra a bø.

⁷ Ala naxa a masen a bø, «N tan nan na Alatala ra, naxan i raminixi Uru taa kui Babiløn bøxi ma. N bara i xanin bøxi ma, n dønnaxø fixi i ma.» ⁸ Iburama naxa a Marigi Alatala maxørin, «N na kolonma di, n fama na sotøde?»

⁹ Alatala naxa a masen a bø, «Fa ninge ginø, si ginø, nun yøxøe kontonyi ra, naxee bara jøs saxan sotø. I man xa fa ganbø nun kolokonde lanma ra.» ¹⁰ Iburama naxa fa na subee ra. A naxa ninge,

si gine, nun yexxes kontonyi ixaba a tagi. A naxa na sube bolonyie sa e boore ya i, kono a mu na xonie tan ixaba.¹¹ Yubee naxa fa, e goru na sube faxaxi yire, kono Iburama naxa e birin keri naa.¹² Soge to nu dulafe, xi xoli naxa dangi Iburama ma dungben. Dimi naxa sin a ma, gaaxui xungbe naxa a susu.

¹³ Alatala naxa a masen a be, «A kolon, i bensoe fama sigade bixi gbete ma e xonyi mu deennaxe ra. E findima ne konyie ra na bixi ma. E fe xone mooli birin sotoma ne menni je ke me naani bun ma.¹⁴ Kono n fama ne na boxikae makiitide, i bensoe findima konyie ra deennaxe. Na dangi xanbi, i bensoe kelima ne naa, e fa naafuli xungbe xanin e xun ma.¹⁵ I tan fama ne bogesa sotode, i man simaya xonkuye sotoma ne, han i sa ragatama temui naxe.¹⁶ Amorikae xa yunubi na gbo ye temui naxe, i bensoe tolontolonyie fama gibilende kelite e xa konyiya kui.»

¹⁷ Soge to bara dula, kuye bara ifecro, tuuri nun te naxa dangi sube bolonyie tagi.¹⁸ Na loxoe, Alatala naxa yi saat tongo Iburama be, «N bara yi bixi fi i bensoe ma, keli Misira xure ma, sa doxo Efirati xure belebele ra.»¹⁹ Si doxo wuyaxi nan nu na na bixi ma. Na sie nan ya: Keni, Kenisi, Kadamon,²⁰ Xiti, Perisi, Refa,²¹ Amori, Kanaan, Girigasa, nun Yebusu.

16

Sumayila xa bari

¹ Sarayi mu nu di yo bari a xa mori Iburama be. Konyi gine Misiraka nu na Sarayi yi ra, naxan xili Hagara.² Sarayi naxa a fala Iburama be, «I bara a to, Alatala mu di bari fe ragirixi n tan ma. Kono temunde n nomma di sotode n ma konyi gine saabui ra i be. Wo xa lu yire keren to koe ra.» Iburama naxa tin Sarayi xa woyenyi ra.³ Sarayi naxa a xa konyi gine Hagara Misiraka tongo, a naxa a so a xa mori Iburama yi ra, a xa findi a xa gine ra. Iburama nu bara je fu raba Kanaan bixi ma.

⁴ Iburama nun Hagara naxa xi yire keren, na nan findi Hagara be teegye ra. Hagara to bara a kolon a a bara teegye, a naxa yo a kanyi ma, a naxa a mato mato ki kobi ra.⁵ Sarayi naxa a fala Iburama be, «I tan nan a niyaxi yi bote raba xa ilan n na! N tan nan n ma konyi gine fixi i ma a xa findi i xa gine ra. Kabi a naxa a kolon a furuxi, a fa fe kobi nan tun ilanma n na. Alatala xa won tan firinyi makiiti.⁶ Iburama naxa a xa gine yaabi, «I xa konyi gine na a ra. I wama fe naxan birin xon ma, i xa na raba a ra.» Sarayi naxa a waxone kobi birin naba Hagara ra, han a naxa a gi.

⁷ Alatala xa maleke naxa Hagara li dulonyi nde fe ma Suru kira xon ma gbengberen yire.⁸ Maleke naxa Hagara maxarin, «Sarayi xa konyi gine Hagara, i kelixi minden? I sigafe minden?» Hagara naxa maleke yaabi, «N nan n gixi n kanyi nan ma.»⁹ Alatala xa maleke naxa a masen Hagara be, «I man xa gibilen i kelide, i sa i magoro i kanyi be.»¹⁰ Alatala xa maleke naxa a fala a be, «N fama bensoe wuyaxi fide i ma, i mu nomma naxan konti kolonde.»¹¹ Alatala xa maleke man naxa a fala a be, «I teegexi ne yi ki.

I fama di sotode.

I na di xili sama ne Sumayila, barima Alatala bara i xui me i xa marayaagi kui.

¹² I xa di findima geresoe ra ala wulai soe a rabama ki naxe.

A mixi birin gerema ne, birin a tan fan gerema ne.

A xunyae fan a gerema ne.»

¹³ Hagara naxa xili sa Alatala xun, naxan woyen a be, «Alatala naxan n toxi.» A naxa a fala, «N bara n toma to.»¹⁴ Na nan a toxi e na kolonyi xili falama, «Ala njije naxan n toxi.» Na kolonyi na Kadesi nun Bereda nan tagi.¹⁵ Hagara naxa di soto Iburama be. Iburama naxa a xili sa Sumayila.¹⁶ Iburama nu bara je tongo solomasaxan nun senni soto simaya ra, Hagara fa na di soto a be.

17

Iburama xili masarafe

¹ Iburama to bara je tongo solomanaani nun solomanaani soto simaya ra, Alatala naxa mini a ma, a fa yi masen a be, «N tan nan na Ala Senbe Kanyi ra. I majere n ya tode ra tinxyi kui.² N fama ne saat tongode won firin tagi. N fama bensoe gbegbe fide i ma.»³ Iburama naxa a xinbi sin, a yatagi rafelen bixi. Alatala naxa a masen a be,⁴ «N bara yi saat tongo i be. I fama ne findide si wuyaxi baba ra.⁵ I xili mu falama sonon Iburama, i xili fama ne falade Iburahima, barima n i findima si wuyaxi baba nan na.⁶ N fama ne i findide jama gbegbe baba ra. I fama ne die sotode naxee findima si wuyaxi ra, mangue fan fama ne minide i xa die ya ma.⁷ N nan n ma saat mabanbanma ne won firin tagi, hali i dangi xanbi, a nun i bensoe, gibilen nee fan bensoe bensoe. A findima saat ra dan mu na naxan ma. Na kui, n tan nan na i Marigi Ala ra. N tan nan na i bensoe Marigi Ala ra, hali i dangi xanbi.⁸ N fama

nε yi bɔxi fide i tan nun i bɔnsœ ma, wo faxi sabatide dɛnnaxε. Kanaan bɔxi birin findima nε wo gbe ra abadan. N tan nan na i bɔnsœ Marigi Ala ra.»

⁹ Ala man naxa a masen Iburahima bε, «I tan nun i bɔnsœ, gbilen na fan bɔnsœ bɔnsœ, wo lan nε wo xa n ma saate ratinmε. ¹⁰ Won ma saate nan ya, n naxan saxi wo ma, wo lan wo xa naxan natinmε, i tan nun i bɔnsœ: Naxan birin findixi xɛmε ra wo ya ma, e birin lan nε e xa sunna. ¹¹ Wo xa sunna findima saate tɔnxuma nan na wo tan nun n tan tagi. ¹² Keli wo tan ma, a sa dɔxɔ wo bɔnsœ bɔnsœ ra, di xɛmε naxan birin barima, a lanma e xa sunna xi solomasaxan nde. Na səriyε lan nε a xa sa wo xa konyie ma naxee na wo yi ra, naxee barixi wo xɔnyi, a nun konyi naxee saraxi bɔxi gbɛtε ma, hali a mu fa na i bɔnsœ xa ya ma. ¹³ Na kui, konyi naxan barixi i xɔnyi a nun i na naxan fan sara, e birin lan nε e xa sunna alako n ma saate tɔnxuma xa lu wo fate ma abadan. ¹⁴ Xɛmε naxan na lu a fate mu sunna, a fama nε raminide a bɔnsœ ya ma, barima a mu n ma saate rakamalixi.»

¹⁵ Na xanbi, Ala naxa a masen Iburahima bε, «I naxa Sarayi xili fala i xa gine xun ma sɔnɔn de, a fa xili nε kɔre Sara. ¹⁶ N barake sama a xa fe, a fa di xɛmε bari i bε. N barake sama nε Sara xa fe, a fama findide si gbegbe nga ra. Si dɔxɔ wuyaxi mangε fama nε minide a xa die ya ma.»

¹⁷ Iburahima naxa a yatagi rafelen bɔxi ma, kɔnɔ a naxa yele, a fa a fala a bɔjε ma, «N tan naxan bara jε kɛmε sɔtɔ simaya ra, n nɔma di nde sɔtɔde sɔnɔn? Sara naxan bara jε tongo solomanaani sɔtɔ simaya ra, a fan nɔma di nde baride fa?» ¹⁸ A naxa a fala Ala bε, «I jɛngi sa Sumayila xɔn ma. Na bara n wasa.» ¹⁹ Ala naxa a yaabi, «Ade! I xa gine Sara fama di xɛmε baride i bε i naxan xili sama Isiyaga. N nan n ma saate mabanbanma nε n tan nun a tan tagi, a nun a bɔnsœ ra hali a faxa xanbi. Saate nan na ki naxan mu kanama abadan. ²⁰ N bara i xa maxandi susu Sumayila xa fe ra. N barake sama nε a xa fe, n man fa di gbegbe barife ragiri a ma, n bɔnsœ wuyaxi fima nε a ma. A findima nε mangε di fu nun firin baba ra, a nun si xungbe kanyi ra. ²¹ Kɔnɔ, naxan findi n ma saate ra, n fama a mabanbande n tan nun Isiyaga nan tagi, Sara fama di xɛmε naxan baride i bε tamuna yi waxati.» ²² Ala to gε na masenyi ra, a naxa keli Iburahima xun ma.

²³ Iburahima naxa a xa di Sumayila tongo, a nun a xa konyi naxee barixi a xɔnyi, a nun a naxee saraxi. Xɛmε naxan birin na a xa banxi kui, a naxa e birin sunna na lɔxɔε ało. Ala a yamari ki naxε.

²⁴ Iburahima fan naxa sunna. Iburahima sunna tɛmui naxε, a jε tongo solomanaani a nun solomanaani nan nu na a ra. ²⁵ Sumayila sunnama tɛmui naxε, a jε fu nun saxon. ²⁶ E naxa e birin sunna lɔxɔε kerɛn, ²⁷ a nun xɛmε naxan birin nu na Iburahima xa banxi kui, konyi naxee barixi a xɔnyi, a nun a naxee fan saraxi kelife si gbɛtε ma.

18

Alatala xa masenyi Isiyaga bari ki xa fe ra

¹ Alatala mini nε Iburahima ma Mamire, wuri bili belebele na dɛnnaxε. Na tɛmui, Iburahima nu dɔxɔxi a xa kiri banxi sode dε ra kuyefure tɛmui yanyi ra. ² A to xɛmε saxan to fa ra, a naxa keli mafulen, a sa e ralan. A naxa a igoro e bε bɔxi ma. ³ A naxa a masen e bε, «N Marigi, n bara wo maxandi, wo xa wo malabu n tan wo xa konyi xɔnyi, ⁴ n xa fa ye ra wo bε alako wo xa wo sanyie maxa. Wo man xa foye tongo yi wuri bun ma. ⁵ N xa fa taami ra wo xɔn ma alako wo nɔma sɛnbɛ sɔtɔde ki naxε. Na xanbi, wo fa siga wo xa jɛrε ra. Na kui wo a kolonma wo xa konyi nan n na.» Na xɔjɛe naxa a ratin, «Won bara lan na ma. I naxan falaxi, a raba.»

⁶ Na nan lan, Iburahima naxa gbilen mafulen a xa kiri banxi kui. A naxa a masen a xa gine Sara bε, «I xulun. I farin fanyi sigaati ya tongo solofera yailan taami ra.» ⁷ Na xanbi, a naxa a gi, a siga ninje goɔrε, a sa ninge sube bɔrɔxɔxi fate fanyi kerɛn tongo. A naxa na ninge so a xa walikε yi ra, a xa a faxa, a xa a yailan donse ra. ⁸ Na sube to bara gε jinde, Iburahima naxa a tongo, a a so xɔjɛe yi ra, a nun xjɛe xinbeli nun xjɛe bɔnboxi. E na na donse donfe, Iburahima naxa ti e sɛeti ma wuri bun ma.

⁹ Na xɔjɛe naxa Iburahima maxɔrin, «I xa gine Sara na minden?» A naxa e yaabi, «A na kiri banxi bun ma.» ¹⁰ Na xɔjɛe mixi kerɛn naxa a masen Iburahima bε, «N man gbilenma tamuna yi jɔnɔn tɛmui. Na tɛmui i xa gine fama di xɛmε baride i bε.» Sara nu tixi Iburahima xanbi ra kiri banxi sode dε ra, a tuli matixi e xa wɔyεnyi ra. ¹¹ Iburahima nun Sara nu bara gε foride. Sara mu nu nɔma di baride sɔnɔn. ¹² Sara to na mε, a naxa yele a yɛtε ma, «N tan na ki naxε yi ki n bara gε tagande. N ma xɛmε fan bara findi xɛmε fori ra. Muxu tan di bari tɛmui bara dangi.»

¹³ Alatala naxa a masen Iburahima bε, «Sara yelexi munfe ra? A fa falaxi munfe ra, a tan mu nɔma di baride sɔnɔn, barima a bara gε tagande? ¹⁴ Na fe na na Alatala mu nɔma naxan nabade? N na fa tamuna i xɔnyi be yi tɛmui, Sara fama nε di baride.» ¹⁵ Sara naxa gaaxu, a naxa wule fala, «N mu yelexi de.» Alatala naxa a masen a bε, «Iyo, i yelexi nε!»

¹⁶ Na xɔjɛe naxa ti kira xɔn ma, e naxa e xunsa Sodoma taa ma. Iburahima naxa siga e matide.

¹⁷ Alatala naxa a masen, «N nɔma a nɔxunde Iburahima ma, n wama naxan nabafe? ¹⁸ A fama nε findide si belebele sɛnbɛma ra. N fama nε barake sade si birin ma a tan saabui ra. ¹⁹ N na a sugandixi nε, alako

a xa no yaamari sade a xa die nun a bɔnsoe ma, e xa no e dʒəŋgi sade n ma səriyə xən ma tinxinyi kui. Na təmui, n tan Alatala, n fama nə n ma laayidi rakamalide n naxan tongoxi Iburahima bə.»²⁰ Alatala naxa a masen Iburahima bə, «Fe naxan falaxi Sodomakae nun Gomorakae xun, fe magaaxuxi na a ra. E xa yunubi bara gbo han,²¹ n fama gorode n xa sa a mato fe naxan birin falaxi e xun ma, xa a na na ki ne.»

²² Xəŋjələ firin naxa keli e nu na dənnaxə, e naxa siga Sodoma. Kənə Alatala nun Iburahima naxa lu yire keren.²³ Iburahima naxa a maso Alatala ra, a naxa a masen a bə, «Alatala, i fama nə mixi kobi nun mixi tinxinxı birin səntəde? ²⁴ Təmunde mixi tongo suuli na Sodomakae ya ma naxee findixi mixi matinxinxie ra. I fama nə na taa kanade? I mu nəma dʒəŋde Sodoma jama ma na mixi matinxinxı tongo suuli xa fe ra? ²⁵ Ade, a mu lan i xa mixi kobi nun mixi tinxinxı faxa ki keren. A mu lan kiit keren xa sa mixi kobi nun mixi tinxinxı ma. A mu lan i xa na raba. Naxan dunijna birin makiitima, a rabama nə tinxinyi kira ra.»²⁶ Alatala naxa yaabi ti, «Xa n mixi matinxinxı tongo suuli li Sodoma taa kui, n fama nə dʒəŋde Sodoma mixi birin ma na mixi tongo suuli xa fe ra.»

²⁷ Iburahima man naxa wəyənyi tongo, «N Marigi, n bara i maxandi i xa no dʒəŋde n bə, n xa no yi masenyi tide i bə, ba n tan kelixi xube nun bənde nə. ²⁸ I sa a lima mixi tongo suuli xa mu mixi matinxinxı ra, təmunde fo mixi tongo naani a nun suuli. Na mixi suuli naxan luma na ki, i fama nə na taa kanade nee xa fe ra?» Alatala naxa a masen, «N mu na kanama xa n mixi matinxinxı tongo naani a nun suuli li naa.»

²⁹ Iburahima man naxa a maxərəxə, «Təmunde i mixi tongo naani nan lima naa.» Alatala naxa a masen, «N mu fama na kanade na mixi tongo naani xa fe ra.»

³⁰ Iburahima naxa a fala, «N Marigi, n bara i maxandi, i naxa xənənxa n man fa wəyənyi nde masen i bə. Təmunde i fama mixi tongo saxan nan lide naa.» Alatala naxa a masen a bə, «N mu fama na kanade xa n mixi matinxinxı tongo saxan li naa.»

³¹ Iburahima naxa a masen, «Marigi i xa i haake to n bə n ma bəŋjələ xərəxəs ma. Təmunde wo mixi məxəŋjən nan lima naa.» Alatala naxa a masen, «N mu fama na taa kanade na mixi məxəŋjən xa fe ra.»

³² Iburahima man naxa a fala, «N Marigi, n bara i maxandi, i naxa xənənxa. N ma maxərinyi dənəxəs nan yi ki i bə. Təmunde, i mixi fu nan lima naa.» Alatala naxa a masen Iburahima bə, «N mu fama na taa kanade na mixi fu xa fe ra.»³³ E to gə na masenyi ra, Alatala naxa siga, Iburahima fan naxa gbilen a xənənxi.

19

Sodoma nun Gomora xa kasarə

¹ Nunmare təmui, na malekə firinyie naxa so Sodoma. Loti nu dəxəxi na taa sode de ra. A to malekə to fa ra, a naxa keli a sa e ralan kira ra. A naxa a igoro bəxı ma e bə. ² Loti naxa a masen e bə, «N bara wo maxandi wo xa tin n xa wo yigiyi n xənənxi. Wo nəma wo sanyie maxade, wo wo malabu. Tina gəesəgə wo kurun wo xa biyaasi ra.» Malekə naxa a yaabi, «Ade! Fo muxu xa xi taa tagi nə to kəsə ra.»

³ Kənə Loti naxa a maxərəxə han e naxa siga a xənənxi. A naxa donse fanyi rafala e bə, a naxa taami lebinitare gan. E naxa e dege. ⁴ Sa təmui mu nu a lixi, Sodomakae naxa Loti xa banxi rabilin. Keli səgətalae ma, a sa dəxəxə xəməxie ra, e birin nu na naa. ⁵ E naxa Loti xili, e a maxərin, «Na mixie na minden, naxee soxi i xənənxi to nunmare ra? E ramini muxu ma, muxu xa kafu yire keren.» ⁶ Loti naxa mini a xa banxi kui, a ti naadə ra, a naadə ragali a xanbi ra. ⁷ A naxa a masen e bə, «Ade! N ngaxakerenyie, wo naxa fe jaaxi raba. ⁸ N ma di gine firinyie na be naxee mu nu xəmə fe kolon. N bara tin a ra n xa nee sa wo sagoe, wo xa wo waxonfe birin naba e ra, alako wo naxa sese raba n ma xəŋjəe ra. N tan bara findi e yatigi ra.»

⁹ Na mixie naxa a fala Loti bə, «Mini muxu tagi. Xəŋjələ nan i ra be. I mu nəma kiiti sade muxu ma. Xa i mu i kata, muxu fama fe xənənxi dəxəde i ma dangife e tan na.» E naxa sonson Loti ma, alako e xa naadə kana. ¹⁰ Na malekə firinyie naxa Loti suxu, e naxa a raso banxi kui, e naadə balan e xun ma. ¹¹ Malekə naxa galı radənəxu, naxee nu tixi naadə ra. Keli səgətalae ma, sa dəxəxə xəməxie ra, e mu nu sese toma fa. Kira naxa ifu e ma.

¹² Na malekə firinyie naxa Loti maxərin, «I xa mixi nde na be? I xa i xa di birin namini yi taa kui. I xəbilə xə keli be,¹³ barima muxu fafe yi taa kanade. Yi taakae xa wali kobi bara findi seedeŋjəxəya ra Alatala bə. Alatala man muxu rasanbaxi nə, muxu xa fa yi taa kana.»¹⁴ Loti naxa siga a fala a xa die xa mərəie bə, «Wo keli be mafuren! Alatala na fafe be kanade yakosi.» E naxa a maŋəxun a na gbəntənfe ne.»

¹⁵ Na subaxə ma, malekə naxa gbata Loti ra, e naxa a masen a bə, «Keli, i xa gine tongo, a nun i xa di gine firinyi naxee na be. Wo xa keli be alako wo naxa səntə a nun yi taa mixi kobie ra.»¹⁶ A to nu wama bufe, malekə naxa Loti suxu a bələxə ma, a nun a xa gine, sa a xa di gine firinyie xun ma. E naxa e ramini taa kui, barima Alatala nu bara kinikini e ma.

¹⁷ Malekēe to e ramini, kerēn naxa a masen Loti bē, «I gi, alako i xa i nii ratanga. I naxa i kobe rato de! I naxa i mati yi taa yire yoe. Xa i mu wama i xa sōnto, siga na geya yire.» ¹⁸ Loti naxa a fala, «Ade, n Marigi, n bara i maxandi, n mu nōma na rabade. ¹⁹ N a kolon, i bara hinne i xa konyi di ra. I bara kinikini n ma a gbegbe ra. I bara n nii ratanga. Kōnō, n tan mu nōma n gide han geya ma, xa na mu a ra n faxama nē. ²⁰ I bara na taa lanmadi to naxan makōrēxi won na? N nōma na tan lide. A lu n xa siga nna, n nii xa ratanga. A mato, taa xurudi xa mu a ra?» ²¹ Malekē naxa a yaabi, «N bara tin na birin na. N mu na taa kanama. ²² Siga mafuren. Han i sa soma tēmu naxē, n mu fefe rabama.» Na taa xili saxi nē Sowari, barima a xurun. ²³ Soge nu tefe tēmu naxē, Loti naxa so Sowari taa kui.

²⁴ Na temui, Alatala naxa sooda nun te ragoro Gomora taa nun Sodoma taa ma. ²⁵ A naxa na taae tuxunsan, keli sansie ma, a sa doxox mixie ra naxee birin sabatixi na taae kui. ²⁶ Loti xa gine naxa a kobe rato, na nan lan a naxa findi foxe xuti ra.

²⁷ Na subax ε ma, Iburahima naxa keli, a a unxa yire ma a nun Alatala d ε masara d ε nna ε . ²⁸ A to a ya rasiga Gomora nun Sodoma ma, a nun na rabilinyi birin, a naxa tuuri gbegbe to te ra. ²⁹ Ala to na taae kana Loti nu sabatixi d ε nna ε , a a ratanga na gbaloe ma Iburahima xa fe nan na.

Loti nun a xa di qinε firinyie

³⁰ Loti nu bara gaaxu lufe ra Sowari taa kui. A naxa keli naa, a siga geya fari. A naxa sabati a nun a xadi gine firinyie ra fõmë nde kui gëmë longori ra. ³¹ Łoxœ nde, a xa di gine singe naxa a fala a xunyabe, «Won baba bara fori. Won na dënnaxë yi ki, xëmë yo mu na won dökxoma naxan xon alo adama darixi a ra ki naxë. ³² Fa be, won xa won baba rasiisi alako won xa xi a xon ma, alako won xa di fi a manaxan findima a bõnsœ ra.» ³³ Na kœ ra, e naxa e baba rasiisi. A xa di gine singe naxa xi a baba xon ma. A mu a xun ma fe yo kolon, a xa di sa tëmwi, nun a keli tëmwi.

³⁴ Kuye to iba, a xa di gine singe naxa a fala a xunya bë, «A bara jòn, n tan nun n baba bara xi yire kerén to. To kœ̄ ra, i nun won baba fama xide yire kerén. Na témui won nòma bónsȫe fide a ma.»
³⁵ Na kœ̄ man na, e naxa e baba rasiisi. A xunya fan naxa xi a baba xòn ma. A mu a xun ma fe yo kolon, a xa di sa témui, nun a keli témui.

³⁶ Loti xa di gine firinyie naxa furi tongo e baba xa di ma. ³⁷ Na di gine singe to di bari, a xili naxa sa Mowaba. Na nan findi Mowabakae birin benba ra. Han yakosi e na na. ³⁸ A xa di gine firin nde fan naxa di bari, a xili naxa sa Ben Ami. Na nan findi Amonikae birin benba ra. Han yakosi e na na.

20

Iburahima nun Abimeleki

¹ Iburahima naxa sigma Negewi boxi ma, a sabati Kadesi nun Suru tagi. Na dangi xanbi a naxa sigma Gerara, a saxanyi raba mënni. ² Iburahima naxa a fala mënnikae bë a xa gine Sara xa fe ra, «N xunya ginëma nan a ra.» Na kui Gerara mange Abimeleki naxa Sara tongo.

³ Kœ so to, Ala naxa a masen Abimeleki bœ xiye kui, «I fama nœ faxade yi ginœ xa fe ra, i naxan tongoxi, barima xœmœ taa icœxœ na a ra.»⁴ Na temui Abimeleki mu nu a makorœxi a ra. A naxa a yaabi, «N Marigi, i fama nœ si tinixinxi xa fe kanade?»⁵ Iburahima a masen nœ n bœ, a yi ginœ a xuny a ginœma nan lanxi a ma. Ginœ fan naxa a fala n bœ, a taara nan lanxi Iburahima ma. N naxan nabaxi, n na rabaxi n bœre fiixé nan na.»⁶ Ala man naxa a masen a bœ na xiye kui, «N tan yati, n na kolon i fe naxan nabaxi, fe kobi xa mu a ra. N tan nan man a niyaxi, i mu noxi yunubi fe rabade n na. Na nan a toxi n mu a luxi i xa a findi i xa ginœ ra.»⁷ Yakosi, yi ginœ ragbilen a xa mœri ma. Namijœnmœ nan a ra. A fama nœ Ala maxandide i bœ, alako i nii ratangama ki naœ. Kœnœ xa i mu a ragbilen a xa mœri ma, a kolon i fama nœ faxade wo nun i xa denbaya birin.»

⁸ Abimeleki naxa keli sinnanyi ma, a naxa a xa konyie birin malan. Fe naxan birin dangixi, a na tagiraba e bε. Gaaxui gbegbe naxa e susu. ⁹ Abimeleki naxa Iburahima xili a xɔnyi. A naxa a maxɔrin, «Nayunubi mundun nabaxi i ra, i xa nɔ n tan nun n ma jama findide yunubitɔε belebelee ra? I bara fe raba n na, fe naxan mu lan a xa raba. ¹⁰ Munfe a niyaxi i na rabaxi?» ¹¹ Iburahima naxa a yaabi, «Na fala nε mixi naxee birin na be, e mu gaaxuma Ala ya ra, e fama nε n faxade n ma ginε xa fe ra. ¹² Nondi nan a ra, n xunya nan man lanxi a ma. Muxu birin baba kerèn, kɔno muxu nga kerèn mu a ra. Na nan a toxi a findixi n ma ginε ra. ¹³ Ala to bara n tongo n baba xɔnyi, n naxa a masen n ma ginε bε, «Won na siga dεdε, vandi n bara i maxandji i xa a fala, n xunya nan lanxi i ma.»»

¹⁴ Abimeleki naxa yexxee, sie, ningee, nun konyie tongo, a naxa e birin so Iburahima yi ra. A man naxa a x ga sine Sara ragbilen a ma. ¹⁵ A naxa a fala Iburahima be, «*Nma bɔxi bara rabi i be. I na wa lufe dede yi bɔxi ma, i xa lu naa.*» ¹⁶ A naxa a fala Sara be, «*I bara a to, n bara kɔbirī kole wulu firin so i taara yi ra, alako yaagi xa ba i ya ra, i tan nun i malan boore birin tagi. Na kui i xun nakeli sotoma ne.*»

¹⁷ Iburihama to Ala maxandı. Ala naxxa Abimeleki, xə gine, nun xə konyü yalan, alako e man xə no

di baride.¹⁸ Alatala nu bara ditaritareja ragiri Abimeleki xa mixie ma Iburahima xa ginε Sara xa fe ra.

21

Isiyaga xa bari

¹ Alatala naxa hinne Sara ra, a a xa laayidi rakamali a bε. ² Sara naxa tεεge. A xa mɔri xa xεmεforijna kui, a naxa di bari Iburahima bε Ala waxati naxan fala a bε. ³ Iburahima naxa a xa di xili sa Isiyaga, Sara naxan sotɔxi a bε.

⁴ A naxa a xa di sunna a xi solomasaxan lɔxɔε alɔ Ala a yamari ki naxε. ⁵ Iburahima nu bara jε kεmε sotɔ simaya ra, Isiyaga barixi tεmu naxε. ⁶ Sara naxa a fala, «Ala bara n naseεwa. Mixi yo na n ma di Isiyaga barife mε, muxu birin sεεwama nε.» ⁷ A man naxa a fala, «Nde nu nɔma a falade Iburahima bε na tεmu, lɔxɔε nde fama a lide, Sara findima nε dingε ra? Kɔnɔ n tan bara di fi a ma a xa xεmεforijna kui.»

Iburahima Hagara nun Sumayila kerife

⁸ Isiyaga to mɔ, e naxa a dε ba xjŋε ra. Iburahima naxa jεlexin xulunyi belebele sa, a xa diyɔrε de ba lɔxɔε. ⁹ Na tεmu Sarra naxa Sumayila to yele ra, Misiraka Hagara di naxan barixi Iburahima bε. ¹⁰ Sarra naxa a fala Iburahima bε, «Yi konyi gine keri, a nun a xa di. Yi naxan yi ki, a mu lan a nun n ma di Isiyaga xa lu kε kerent.» ¹¹ Na wɔyεnyi mu rafan Iburahima ma a xa di xa fe ra, ¹² kɔnɔ Ala naxa a masen Iburahima bε, «I bɔŋε naxa rajaa xu i ma i xa konyi gine nun a xa di xa fe ra. Sarra na fe naxan birin fala i bε, a birin naba a bε, barima Isiyaga nan fama findide i bɔnsɔε ra. ¹³ N si fan naminima nε i xa konyi gine xa di, barima i xa di nan lanxi a fan ma.»

¹⁴ Iburahima naxa keli subaxε ma. A naxa taami tongo a nun kiri gbɔnfɔε, ye na kui. A naxa na birin dɔxɔ Hagara xun ma, a naxa di so a yi ra, a fa e birin nasiga. Hagara naxa a xun ti gbengberen yire ra dεnnaxε xili Beriseeba. ¹⁵ Ye to bara jɔn a xa kiri gbɔnfɔε kui, a naxa a xa di lu wuri nde bun ma. ¹⁶ A naxa siga, a sa dɔxɔ a xati ma yaamile kerentɔndonyi. A naxa a fala, «N mu nɔma n ya tide n ma di ra, a xa faxa n ya xɔri.» A naxa siga a sa dɔxɔ a xati ma a nu wa ra. ¹⁷ Ala naxa na di wa xui mε koore ma. Ala xa malekε naxa Hagara xili, a naxa a maxɔrin, «Hagara munse i sotɔxi? I naxa gaaxu barima Ala bara i xa di wa xui mε koore ma. ¹⁸ Keli, i xa mεεni i xa di ma, barima n fama a findide si belebele kanyi nan na.»

¹⁹ Ala naxa Hagara ya rabi, a naxa kɔlɔnyi nde to. A naxa kiri gbɔnfɔε tongo, a ye sa a kui, a nde fi a xa di ma. ²⁰ Ala naxa a jεngi sa Sumayila xɔn ma. A naxa mɔ, a sa sabati gbengberen yire, dεnnaxε xili Paran. A naxa findi xali woli yi matinxinxia ra. ²¹ A nga naxa Misira ginε kerent fen a bε.

Iburahima nun Abimeleki xa saatε

²² Na tεmu Abimeleki nun a xa sɔɔri mangε Pikoli naxa a fala Iburahima bε, «I fefe yo rabama wo nun Ala na a ra. ²³ I rakali n bε Ala xili ra, fa sa xili ma i mu fama n yanfade, i mu n ma die yanfama, i mu n ma mamadie fan yanfama. I xa fe fanyi raba n bε a nun yi bɔxi mixie bε i na dεnnaxε, alɔ n na raba i bε ki naxε.» ²⁴ Iburahima naxa a yaabi, «N bara n kali Ala ra.»

²⁵ Iburahima naxa kɔrɔsi raba Abimeleki ra fe ma a xa mixie naxan niyaxi a ra, a xa kɔlɔnyi bafe a gbεna. ²⁶ Abimeleki naxa a yaabi, «N mu a kolon naxan na fe rabaxi i ra. I mu yi wɔyεnyi falaxi n bε, fo to n tan fa na kolon.»

²⁷ Na nan lan, Iburahima naxa yεxεε nun ningee fi Abimeleki ma, e xa saatε tongo e boore bε.

²⁸ Iburahima naxa yεxεε solofero tongo, a naxa e sa a xati ma. ²⁹ Abimeleki naxa a maxɔrin, «I na yεxεε solofero saxi a xati ma munfe ra?»

³⁰ Iburahima naxa a yaabi, «N nee sofe nε i yi ra, alako i xa a kolon, fa sa xili ma, yi kɔlɔnyi naxan yi ki, n tan nan a gexi.»

³¹ Na nan a toxi, na taa xili falama Beriseeba, barima na mixi firinyie e rakali e boore bε mεnni nε.

³² E to na saatε tongo e boore bε Beriseeba, Abimeleki nun a xa sɔɔri mangε Pikoli naxa ti kira xɔn ma gbilenfe Filisita bɔxi ma. ³³ Iburahima naxa tamare wuri bili kerent si Beriseeba. A naxa Alatala maxandi a xili ra, Ala naxan na na. ³⁴ Iburahima jε gbegbe raba nε Filisita bɔxi ma.

22

Iburahima xa sεrεxε

¹ Na fe dangi xanbi, Ala naxa Iburahima mato. A naxa a xili, «Iburahima.» Iburahima naxa a ratin, «N tan nan ya.»

² Ala man naxa a masen a bε, «I xa di Isiyaga tongo, i xa di kerenyi, naxan nafanxi i ma, i xa a xanin bɔxi ma dεnnaxε xili Moriya, geya fari n na dεnnaxε masen i bε. I xa a fi n ma sεrεxε gan daaxi ra.»

³ Subaxε ma Iburahima naxa keli, a naxa dōxose yailan a xa sofale fari. A naxa a xa walikε firin tongo a nun a xa di Isiyaga. Iburahima naxa yege ibččo naxan findima tε kuruse ra sεrεxε bade. A naxa biyaasi fōlō sigafe ra yire Ala dēnnaxε masenxi a bε. ⁴ Na xi saxan lččoč, Iburahima ya naxa ti na yire makuye ra, a sigafe dēnnaxε. ⁵ A naxa a fala a xa walikε firinyie bε, «Wo tan nun sofale xa lu be. N tan nun n ma di, muxu na sigafe geya fari salide. Na tεmui muxu man gblenma han be.»

⁶ Iburahima naxa na yege dōxčč a xa di Isiyaga xun ma. A man naxa tε wole nun fine xanin. E pεrεfε e firin. ⁷ Isiyaga naxa a baba Iburahima xili, «N baba.» A naxa a ratin, «N tan nan ya, n ma di.» Isiyaga naxa a baba maxččin, «N bara a to yege nun tε kuruse na won yi ra, kččo yεxεε na minden won naxan bafe sεrεxε ra?»

⁸ Iburahima naxa a yaabi, «N ma di, Ala yati nan yεxεε soma won yi ra, won naxan bama sεrεxε gan daaxi ra.» E pεrεfε e firin.

⁹ E to yire li Ala dēnnaxε masenxi Iburahima bε, Iburahima naxa sεrεxεbade yailan, a yege sa a fari. A naxa a xa di Isiyaga xiri, a a sa sεrεxεbade kččon na, na yege fari. ¹⁰ Na xarbi, Iburahima naxa fine tongo, a naxa a bεlεxε itala a xa a xa di kččon naxaba, ¹¹ kččoč Alatala xa malekε naxa a xili koore ma, «Iburahima, Iburahimal» Iburahima naxa a ratin, «N tan nan ya.»

¹² Malekε naxa a fala, «Yi segetala lu naa. I naxa fefe jaaxi yo raba a ra. N bara a kolon i gaaxuma Ala ya ra. N man bara la a ra, i mu tondixi i xa di kerenyi fide n ma sεrεxε ra.»

¹³ Iburahima naxa a ya ragbilen a xanbi ra, a naxa yεxεε kontonyi to sansi longori ra, a feri firinyi kankanxi sansi firi ra. A naxa siga, a sa na yεxεε kontonyi tongo, a fa a ra. A naxa na ba sεrεxε ra a xa di pččočε ra. ¹⁴ Iburahima naxa na yire xili sa «Alatala mixi kima.» Na nan a toxi han yakčči a falama «Alatala mixi kima a xa geya fari.»

¹⁵ Alatala xa malekε man naxa gblen Iburahima xili ra koore ma. ¹⁶ A naxa a masen a bε, «N bara n kali n yεtε ra, Alatala xa masenyi nan ya. I to bara yi raba, i mu tondi i xa di kerenyi ma n bε, ¹⁷ n barake sama nε i ma. I bččočε wuyama nε ało tunbui naxee na koore ma, xa na mu a ra e gboma nε ało mεyεnji naxan malanxi baa dε ra. I bččočε fama nε nōde e yaxuiε ra. ¹⁸ N fama nε barake sade dunjija si birin ma i bččočε saabui ra, barima i bara n xui ratimče.»

¹⁹ Iburahima naxa gblen a xa konyie yire. E birin naxa siga Beriseeba, barima Iburahima nu sabatixi mεnni nε.

²⁰ Na fe birin to dangi, Iburahima naxa a mε Milika die bari nε Iburahima xunya Naxori bε. ²¹ E xili nan ya: A xa di singe Usi, na xanbirato Busi, Arami baba Kemuweli, ²² Kesede, Haso, Pildasi, Yidilafi nun Betuweli. ²³ Betuweli findi Rebeka baba nan na. Na di solomasaxanyi, Milika nan nee bari Iburahima xunya Naxori bε. ²⁴ Naxori xa konyi ginε nu xili nε Reyuma. A yi die nan bari: Teba, Gaxami, Taxasa, nun Maaka.

23

Iburahima xa mixi ragatade

¹ Sara to pεrε kεmε pεrε mččoččen a nun solofera nan sōčč simaya ra, ² a naxa laaxira Kiriyati Araba, Hebiron mabiri, Kanaan bčči ma. Iburahima naxa a xa ginε pččon fe raba. ³ Iburahima to gε wade a xa ginε bε, a naxa siga Xitikae xččon ma, a a fala e bε, ⁴ «Xččje nan lanxi n ma wo ya ma be. N bara wo maxandi, wo gaburi yire fi n ma, n nōma n ma ginε ragatade dēnnaxε.»

⁵ Xitikae naxa a yaabi, ⁶ «I tuli mati muxu ra a fanyi ra. Ala xa mixi nan i ra muxu ya ma. I na wa i xa ginε ragatafe muxu xa gaburi yire yoe, i sago na a ra. Muxu tan ya ma be, mixi yo mu na naxan nōma tondide i bε i xa ginε ragatade a xa gaburi yire.»

⁷ Iburahima naxa keli, a igoro bčči ma Xiti bččoččε ya i, naxee nu sabatixi na bčči ma. ⁸ A naxa a fala e bε, «Xa wo bara tin, n xa n ma ginε ragata wo xa bčči ma, wo xa n ma maxandi radangi Soxara xa di Eferon ma, ⁹ alako a xa Makipela fōnme so n yi ra gaburi ra naxan na a xa xε fe ma. N a kolon a tan nan gbe lanxi mεnni ma. A xa na sara n ma wo ya xččri, alako birin xa a kolon na bčči bara findi n ma mixi ragatade ra.»

¹⁰ Eferon Xitika nu tixi naa jaama tagi. A naxa Iburahima yaabi a xui itexi ra, alako Xitika naxee birin nu malanxi taa sode dε ra, e xa nō a xa wččyεnji ramēde. ¹¹ A naxε, «N baba, n bara i maxandi, i tuli mati n na. N bara na xε nun na fōnme fi i ma n bččoččε ya xččri. I xa i xa ginε ragata mεnni.»

¹² Iburahima man naxa a igoro bčči ma jaama birin ya xččri, ¹³ a a fala Eferon bε, «I xa i haakε to n bε. I xa xε masundi nan ya. Yandi, a rasuxu, alako n xa nō n ma ginε ragatade mεnni.»

¹⁴ Eferon naxa a yaabi, ¹⁵ «N baba, i tuli mati n na a fanyi ra. Bčči naxan sare lanma gbeti kilo naani nun a tagi, sese mu na ki i tan nun n tan tagi. I xa ginε ragata naa tun!»

¹⁶ Iburahima naxa tin na sare ra Xitikae ya xččri. A naxa gbeti kilo naani nun a tagi maniya a bε. ¹⁷ Na xε naxan na Makipela fe ma, Mamire sogetede biri, fōnme naxan na a nun wuri bili naxan birin sixi

na naaninyi ra,¹⁸ na birin naxa findi Iburahima gbe ra. Na Xitika naxee birin nu malanxi taa sode de ra, e birin findixi na fe seede ra.

¹⁹ Na birin dangi xanbi, Iburahima naxa a xa ginε Sara ragata na fōnmē kui Makipela xε fe ma, naxan na Mamire yatagi Hebiron mabiri Kanaan bōxi ma.²⁰ Na xε nun na fōnmē naxa ba Xitikae gbeja, a findi Iburahima gbe ra, alako a xa nō a xa mixie ragatade mənni.

24

Isiyaga xa futi xiri a nun Rebeka

¹ Na waxati Iburahima nu bara ge foride. Alatala nu bara barakε sa Iburahima xa fe birin.² Iburahima naxa a masen a xa walikε xunyi bε, naxan a jεngi saxi a harige birin xōn ma, «I bεlexε sa n tabe bun ma kali ki ma.³ N fafe i rakalide koore nun bōxi Marigi Alatala ra, alako i naxa Kanaan ginε fen n ma di bε n sabatixi dēnnaxε.⁴ A xōli n ma i xa siga n bari bōxi nan ma, i fa mənni ginε nde fen n bōnsōe ya ma n ma di Isiyaga bε.»

⁵ A xa walikε naxa a yaabi, «Xa a sa li na ginε mu tin birade n fōxō ra fafe yi bōxi ma, n xa i xa di xanin i xa bōxi ma, i kelixi dēnnaxε?»⁶ Iburahima naxa a yaabi, «I naxa n ma di ragbilen mənni del?⁷ Alatala naxan na koore ma, naxan n tongoxi n bari mixie ya ma, naxan n nakelixi n ma bōxi ma, a fa a kali a yi bōxi fima nē n bōnsōe ma, a tan yati fama nē a xa malekε xεde i malife ra, alako i xa nō ginε tongode mənni n ma di bε.⁸ Xa na ginε mu fa sa tin birade i fōxō ra, i fama nē ratangade n ma marakali ma, i naxan tongoxi n bε. Kōnō i naxa n ma di xanin mənni del!»

⁹ Na walikε naxa a bεlexε sa a marigi Iburahima tabe bun ma, a naxa a rakali.¹⁰ A naxa jōxōmē fu tongo Iburahima xa jōxōmē goorε ya ma, a kote gbegbe sa e fari. A naxa keli, a siga Naxori xa taa Padan Arami bōxi ma.

¹¹ Iburahima xa walikε to mənni li, a naxa jōxōmēe ragoro taa fari ma kōlonyi nde sεeti ma. Nunmare tεmui nan nu a ra, ginε minima ye bade tεmui naxε.¹² A naxa Ala maxandi, «N marigi Iburahima Marigi Alatala, n bara i maxandi alako n ma jεrε xa findi n bε xun nakeli ra to lōxōe. I man xa hinne n marigi Iburahima ra.¹³ I bara n to n na kōlonyi sεeti ma, taa ginε dimεe na fafe ye bade.¹⁴ N fama nē ginε dimε nde maxōrinde a xa a xa ye base so n yi ra, n xa ye min. Xa a sa n yaabi, «Ye min, n xa ye so i xa jōxōmēe fan yi ra,» n fama nē a kolonde na tεmui, i na ginε yati nan sugandixi i xa konyi Isiyaga bε. Na tεmui n fama a kolonde i bara hinne n marigi Iburahima ra.»

¹⁵ Beenun a xa ge na woyenyi ra, na nan lan Betuweli xa di gine Rebeka naxa fa. Iburahima xunya Naxori xa mamadi nan lanxi a ma. A xa fεjε doxōxi a tunki fari.¹⁶ Gine dimedi tofanyi nan nu a ra, naxan mu xεmε fe kolon. A naxa goro kōlonyi yire, a naxa a ye base rafe ye ra, a man naxa te.¹⁷ Iburahima xa walikε naxa a gi a sa a ralan. A naxa a fala a bε, «N bara i maxandi, a lu n xa ye nde min, naxan na i xa fεjε kui.»¹⁸ A naxa a yaabi, «N ba, ye min.» A naxa a xa fεjε ragoro a tunki fari, a ye so a yi ra.¹⁹ A to ge na ra, a naxa a fala a bε, «N ye bama nē i xa jōxōmēe fan bε, alako e birin xa ye min a fanyi ra.»²⁰ Mafuren, a naxa a xa fεjε ibagan kuure kui, a man a gi sigafe kōlon de ra a xa ye gbete ba. A naxa ye ba han jōxōmēe birin naxa wasa.

²¹ Iburahima xa walikε nu fa a majoxun, «Tεmunde Alatala bara n ma biyaasi sōonεya n bε.»²² Nōxōmēe to bara ge ye minde, Iburahima xa mixi naxa jōerasoe xεεma daaxi so Rebeka jōsε ra, naxan xa binyε giramu senni lima. A man naxa bεlexerasoe firin xεεma daaxie so a bεlexε ra, naxan keren ka binyε dangi giramu kēmε ra.²³ A naxa ginεdimedi maxōrin, «Nde xa di lanxi i ma? Yandi, a fala n bε, i baba nōma muxu yigiyade to kōsε ra?»²⁴ Rebeka naxa a yaabi, «Betuweli xa di nan lanxi n ma, Milika nun Naxori xa mamadi.»²⁵ A man naxa a fala, «Muxu xōnyi sεxε nun jooge gbegbe na na, yigiyi fan na wo no luma dēnnaxε.»²⁶ Iburahima xa walikε naxa a igoro bōxi ma Alatala bε.²⁷ A naxa a fala, «N marigi Iburahima Marigi Alatala, n bara i tantu. I mu tagan hinnede n marigi Iburahima ra, i xa lanlanterya mu kana. Alatala n xun tixi n marigi Iburahima xabile n xōnyi ra.»

²⁸ Rebeka naxa siga a gi ra a nga yire, alako fe naxan dangixi, a xa a tagi raba a bε.²⁹ Rebeka taara Laban naxa a xulun sigafe ra kōlon yire, Iburahima xa walikε nu tixi dēnnaxε.³⁰ Laban nu bara a maagine to, jōerasoe a jōsε ra, bεlexerasoe a bεlexε ra. A man nu bara a xa dēntεgε mε, xεmε naxan falaxi a bε. Na kui, a naxa siga na xεmε ralande kōlonyi fe ma, jōxōmēe nu na dēnnaxε.³¹ Laban naxa a fala a bε, «Alatala bara baraka sa i tan naxan ma fe, i tixi be munfe ra, dēnnaxε makuya taa ra? I xa so n xōnyi. N bara banxi yailan i yigiyi ra, n bara yire rafala i xa jōxōmēe luma dēnnaxε.»³² Iburahima xa walikε naxa so Laban xōnyi. Laban naxa jōxōmēe xa kote ragoro, a fa donse so e yi ra, a yire yailan e bε. A naxa ye fan so Iburahima xa mixie yi ra, alako e xa e sanyie maxa.

³³ Laban to fa donse ra e bε, Iburahima xa walikε naxa a fala, «N mu n dēgema sinden, fo n xa n dēntεgε wo bε.» Laban naxa a fala a bε, «Awa yire, dēntεgε sa.»³⁴ Iburahima xa walikε naxa a masen, «N tan nan na Iburahima xa walikε ra.³⁵ Alatala bara barakε sa n marigi Iburahima xa fe ki fanyi.

A bara findi banna ra, barima Alatala bara xuruse mööli birin fi a ma, a nun gbeti, xëëma, konyie, jõoxõmee, nun sofalee. Alatala bara na birin fi a ma. ³⁶ N marigi Iburahima xa ginë Sara bara di fan bari a bë a xa forijna kui. Iburahima a harige birin fixi na di nan ma.»

³⁷ «Iburahima n nakalixi ne, «I naxa ginë tongo n ma di bë naxan findi Kanaanka ra n sabatixi dënnaxë. ³⁸ I xa siga n baba bariboore yire n xabile tagi, alako i xa ginë tongo n ma di bë mënni.» ³⁹ N marigi to na fala n bë, n naxa a maxõrin, «Xa na ginë fa tondi birade n fõxõ ra go?» ⁴⁰ A naxa n yaabi, «N përemä Alatala naxan ya i, a fama a xa malekë birade i fõxõ ra i xa përe kui alako a xa sõonęya. I fama ne ginë tongode n ma di bë n xabile tagi n baba xõnyi. ⁴¹ I na siga n xabile ra, xa e mu fa sa ginë dimëdi so i yi ra feo, i bara ratanga n ma marakali ma.»

⁴² «N to kolõn yire li, n naxa Ala maxandi, «Alatala, n marigi Iburahima naxan batuma, n bara i mayandi i xa n ma biyasi sõonęya. ⁴³ I ya ti n na yi kõlõnyi sëetti ma. N fama ne ginë dimëdi nde maxõrinde naxan fafe ye bade, a xa ye so n yi ra naxan na a xa fëjë kui alako n xa a min. ⁴⁴ Xa a n yaabi, «Ye min, n ye bama ne i xa jõoxõmee fan bë, e min,» n a kolonma na temui, Alatala na ginë dimëdi yati nan sugandixi n marigi Iburahima xa di bë.»

⁴⁵ «Beenun n xa ge na wøyenyi rajonde n yetë ma, na nan lan Rebeka naxa fa, fëjë dõxõxi a tunki fari. A naxa goro kõlõnyi ra, a ye ba. N naxa a fala a bë, «N bara i maxandi, n ki ye, n xa a min.» ⁴⁶ A naxa a xa fëjë ragoro mafuren a tunki fari, a naxa a fala n bë, «Ye min. I na ge ye minde n ye soma ne i xa jõoxõmee fan yi ra.» ⁴⁷ N naxa a maxõrin, «Nde xa di na i ra?» A naxa n yaabi, «Betuweli xa di gine nan n na, Naxori nun Milika xa mamadi.» N kui n naxa xëëma so a jõcë ra, n naxa xëëma bellexerasoe so a bellexë ra. ⁴⁸ N naxa n igoro bõxi ma Alatala bë. N naxa n marigi Iburahima Marigi Alatala tantu, barima a bara n xun ti n marigi xunya xa di ginëma ra, n xa a futi a xa di bë. ⁴⁹ Yakösi, Laban, a fala n bë xa i bara tin fe fanyi nun fe tinxinxi rabafe n marigi bë. Xa na mu a ra n sigama ne yire gbëte.»

⁵⁰ Laban nun Betuweli naxa a yaabi, «Alatala nan yi fe ragirixi. Muxu mu fama na maxõrõxõde. ⁵¹ Rebeka nan tixi i ya i yi ki. A xanin i xun ma, alako a xa findi i marigi xa di xa ginë ra, alõ Alatala a masenxi ki naxë.» ⁵² Iburahima xa walikë to na wøyenyi me, a naxa a igoro bõxi ma Alatala bë. ⁵³ Na xanbi, a naxa bunse gbeti daaxi, bunse xëëma daaxi, a nun dugie fi Rebeka ma. A naxa sanbë fanyie fi Rebeka nga nun a taara fan ma. ⁵⁴ Na dangi xanbi, Iburahima xa walikë nun a xa mixie naxa e dege, e min, e fa so e sade.

E to keli gëssëgë, Iburahima xa walikë naxa a masen Rebeka nga nun a taara bë, «Wo a lu fa n xa gbilen n marigi xõnyi.» ⁵⁵ E naxa a fala, «Rebeka xa xi fu jõondõn naba be sinden, na temui wo fa siga.» ⁵⁶ Iburahima xa walikë naxa e yaabi, «Wo naxa n makankan be. Alatala bara n ma biyasi sõonęya. Wo a lu fa n xa gbilen n marigi xõnyi.»

⁵⁷ E naxa a fala, «Won xa Rebeka xili, won xa a kolon pjanige naxan na a bë.» ⁵⁸ E naxa Rebeka xili, e naxa a maxõrin, «I wama sigafe wo nun yi xëmë ra?» Rebeka naxa e yaabi, «Iyo, n wama sigafe.» ⁵⁹ Na kui e naxa e xunya Rebeka nun a mëenima so Iburahima xa walikë nun a xa mixie yi ra.

⁶⁰ E naxa duba Rebeka bë a falafe ra,
«Muxu xunyu nan lanxi i ma.

Ala xa i findi jama gbegbe barima ra.

I bõnsçë xa no i yaxuie ra.»

⁶¹ Rebeka nun a xa ginë naxa dõxõ jõoxõmee fari, e naxa bira Iburahima xa walikë fõxõ ra. E birin naxa siga.

⁶² Isiyaga nu bara keli kõlõn yire naxan xili «Ala pijnë naxan n toxi.» A nu bara sabati Negewi bõxi ma. ⁶³ Lõxõe nde, Isiyaga to mini a majere ðede daaxa nunmare temui, a naxa Iburahima xa walikë xa jõoxõmee to fa ra. ⁶⁴ Rebeka to bara Isiyaga to, a naxa goro jõoxõmee fari, ⁶⁵ a fa walikë maxõrin, «Nde na na xëmë ra naxan sa fafe na ki, keli daaxa longori ra won nalande?» ⁶⁶ Iburahima xa walikë naxa a yaabi, «N marigi nan a ra.» Na nan lan, Rebeka naxa a ya makoto a xa mafelenyi ra.

Iburahima xa walikë naxa dëntegë sa Isiyaga bë, a fe naxan birin nadangixi. ⁶⁷ Na xanbi, Isiyaga naxa Rebeka xanin a nga xa kiri banxi kui, a a findi a xa ginë ra. Isiyaga naxa a xanu a bõre birin na, han a nga xa faxë sunnunyi naxa ba a ma.

¹ Iburahima man naxa gine gbëte dõxõ naxan xili Ketura. ² Na ginë naxa die bari a bë. Na die nu xili: Simiran, Yokosan, Medan, Madiyan, Yisebaki, nun Suwa. ³ Yokosan naxa Seeba nun Dedan bari. Dedan bõnsçë findi Asurikae, Letusikae, nun Leyumikae nan na. ⁴ Madiyan xa die lanxi Efa, Efere, Hanoki, Abida, nun Elidaa nan ma. Ketura xa die nan lanxi e ma.

⁵ Iburahima naxa a harige birin fi Isiyaga ma. ⁶ A naxa se gbegbe fan fi a xa ginë booree xa die ma, a fa e makuya a xa di Isiyaga ra, a e rasiga bõxi nde ma naxan na sogetede mabiri.

⁷ Iburahima xa simaya naxa siga han jne keme jne tongo solofera nun suuli. ⁸ Na xanbi, a naxa faxa heeri kui, a a benbae li aligiyama. ⁹ A xa die Isiyaga nun Sumayila naxa a ragata Makipela fomme kui, Soxara Xitika xa di Eferon xa boxi ma Mamire fe ma. ¹⁰ Iburahima na boxi sara Xitikae bomsae nan ma. E nun a xa gin Sara, e birin nagataxi menni ne. ¹¹ Iburahima faxa xanbi, Ala naxa barake sa a xa di Isiyaga ma. A nu sabatixi kolonyi fe ma, naxan xili «Ala njne naxan n toxi.»

Sumayila xa taruxui

¹² Xilie nan ya naxee findi Sumayila bomsae ra. Sara nu bara a xa konyi gin Misiraka Hagara fi Iburahima ma. Hagara naxa Sumayila soto di ra. ¹³ Sumayila xa die nan ya, e barixi ki naxe e boore foxy ra: Nebayoti, Sumayila xa di singe, Kedari, Adabeeli, Mibisami, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Hadada, Tema, Yeturi, Nafisi, nun Kedema. Na di fu nun firinyi findi Sumayila xa die nan na. ¹⁶ Na mixi keren keren ma findi boxi mangue nan na. E naxa e xilie sa e xa taae xun ma a nun e xa mixie. ¹⁷ Sumayila xa simaya dan jne keme jne tongo saxan nun solofera ne. A naxa laaxira, a sa a benbae li aligiyama. ¹⁸ Sumayila bomsae nu sabatixi boxi nan ma, dennahe nu na Hawila nun Suru tagi. Suru ya rafindixi Misira nan ma Asuri kira ra. E nu sabatixi e ngaxakerenyie nan seti ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga xa taruxui nan ya: Isiyaga findi Iburahima xa di nan na. ²⁰ A to bara jne tongo naani sot simaya ra, a naxa Rebeka dox, Laban xunya gineema, Betuweli xa di gine. Aramikae nan na e ra, kelife Padan Arami. ²¹ Kono Rebeka mu nu nomma di baride Isiyaga be. Isiyaga naxa Alatala maxandi a xa gine xa fe ra a xa no di baride. Alatala naxa a xa duba suxu, Rebeka naxa teeg. ²² Na die nu fa gere e nge teeg. A naxa a yes maxorin, «Munfe rabafe n be yi ki?» Na kui a naxa siga Alatala maxorinde. ²³ Alatala naxa a masen a be, «Si dox firin nan na i teeg.»

Keren senbe gboma ne boore be.

Taara nan fama lude a xunya xa noe bun ma.

²⁴ A di bari temui to a li, Rebeka naxa gulie bari. ²⁵ A xa di singe findixi mixi gbeeli nan na. Fate maxabe gbegbe kanyi nan nu a ra. E naxa a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi a xunya fan naxa bari. A bellexe raxutuxi a taara tingilinyi ma. E naxa a fan xili sa Yaxuba. Isiyaga na die barima temui naxe, a nu na jne tongo senni ne.

²⁷ Na di xem firinyi naxa mo. Esayu naxa findi koyinma fanyi ra naxan nu wula i sama. Naxan findi Yaxuba tan na, mixi maxinbelixi nan nu a ra, a tan nu doxoma kiri banxi nan bun ma. ²⁸ Esayu nan nu rafan Isiyaga ma, barima a nu fama sube ra a be. Yaxuba tan nu rafan Rebeka nan ma.

²⁹ Loxoe nde Yaxuba nu bara supi yailan. Esayu naxa so, a taganxi kelife koyinde. ³⁰ A naxa a fala a be, «N mu nomma fefe ra yi ki. A lu n xa yi supi gbeeli nde min.» Na nan toxi a Edon xili naxa sa a xun ma, na nan na ki «a gbeeli.» ³¹ Yaxuba naxa a yaabi, «I xa forjna tide fi n ma sinden.» ³² Esayu naxa a masen, «N na faxafe, kaame nan na n ma yi ki. Na forjna tide munse fanma n ma?» ³³ Yaxuba man naxa a fala, «Fo i xa i kali.» Esayu naxa a kali a a bara a xa forjna tide fi a ma. ³⁴ Yaxuba naxa taami nun na toge supi nde so a yi ra. Esayu to ge a degede, a a min, a naxa siga. Esayu mu tide yo toxi a xa forjna ma.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kaame naxa so boxi kui, bafe kaame singe ra naxan naba Iburahima xa waxati. Isiyaga naxa siga Filisita mang Abimeleki xonyi, naxan nu na Gerara. ² Alatala naxa mini Isiyaga ma, a a masen a be, «I naxa siga Misira boxi ma de. I xa lu boxi ma n na dennahe masen i be. ³ Lu be. Won birin na a ra. N barake sama ne i xa fe, barima n fama yi boxi fide i tan nun i bomsae nan ma. N laayidi naxan tongo i baba Iburahima be, n na rakamalima ne. ⁴ N i bomsae rawuyama ne alo tunbui naxee na koore ma. N yi boxi fima ne i bomsae ma. N barake sama ne dunijha si birin ma i bomsae saabui ra. ⁵ Iburahima n xui ram ne. A naxa a jengi sa n ma seriy, n ma mangya, n ma yaamarie, nun n ma tonyie xon ma.»

⁶ Na kui Isiyaga naxa sabati Gerara. ⁷ Mixi naxee doxoxi menni, nee naxa a maxorin a xa gine xa fe ma. A naxa e yaabi, a a xunya gineema nan lanxi a ma. A mu suusa a falade e be, a xa gine nan lanxi Rebeka ma alako menni mixie naxa fa a faxa. A bara gaaxu a falade a xa gine na a ra barima Rebeka gine tofanyi nan nu lanxi a ma.

⁸ Isiyaga to bara bu naa, loxoe nde Filisitakae xa mang Abimeleki naxa a ya ramini wunderi ra, a naxa a to Isiyaga na Rebeka mafurukufe. ⁹ Abimeleki naxa a xili a xonyi. A naxa a fala a be, «I xa gine yati nan lanxi yi ma! Munfe ra i fa a fala muxu be i xunya gineema nan a ra?» Isiyaga naxa a yaabi, «N nu gaaxuxi ne wo naxa fa n faxa. Na nan a to n naxa na fala.» ¹⁰ Abimeleki man naxa a maxorin, «I

munse rabaxi muxu ra yi ki? Xa mixi nde fa mini n ma jnama ya ma go, a naxa i xa gine findi a yete ra? Na temui i bara muxu ratantan.»¹¹ Abimeleki naxa yaamari fi a xa jnama birin ma, «Mixi yo na din yi xeme nun a xa gine ra, n na konyi faxama ne.»

¹² Na jne ra, Isiyaga naxa xe sa na bœxi ma. A to na xe xaba, a naxa a xa sansi wolixi jondon keme sot, barima Alatala bara barake sa a xa fe. ¹³ A harige xun naxa masa, a findi banna ra. ¹⁴ Yexes, si, ninge, nun konyi gbegbe nu na a yi ra. Na kui Filisitakae naxa Isiyaga töcc.

¹⁵ Filisitakae naxa kœlonyi birin nafe bende ra, Isiyaga baba Iburahima za konyi naxee ge Iburahima xa waxati. ¹⁶ Abimeleki naxa a fala Isiyaga be, «Fo i xa keli be. I bara senbe sot dangi muxu tan na.»

¹⁷ Isiyaga naxa keli naa, a sa sabati Gerara gulunba kui. ¹⁸ Isiyaga naxa kœlonyie iba, naxee nu gexi a baba waxati, Filisitakae naxee dese Iburahima faxa xanbi. A baba nu na kœlonyie xili falama ki naxe, Isiyaga man naxa na xilie fala e xun ma. ¹⁹ Isiyaga xa konyie man naxa kœlonyi gbete ge na gulunba yire, dulonyi fa mini a kui. ²⁰ Gerara xa xuruse demadonyie nun Isiyaga xa xuruse demadonyie naxa kœnje na kœlonyi xa fe ra. E birin nu fa a fala e boore be, «Muxu tan nan gbe na na kœlonyi ra.» Isiyaga naxa na kœlonyi xili fala «sœnxœ», barima sœnxœ bara bira a xa fe ra. ²¹ A xa konyie man naxa kœlonyi gbete ge, sœnxœ man naxa bira na fan xa fe ra. A naxa a xili fala Sitina, na nan na ki «galanbui kœlonyi.» ²² Isiyaga naxa keli naa, a sa kœlonyi ge yire gbete. Na kœlonyi to ge, sœnxœ mu bira na tan xa fe ra. A naxa a xili fala Rehoboti kœlonyi, na nan na ki «makuye kœlonyi,» barima a naxe, «Alatala bara won makuya bekae ra alako won ma fe xa sœnœya yi bœxi ma.»

²³ Isiyaga to keli mœnni sigafe ra Beriseeba, ²⁴ Alatala naxa mini a ma kœ ra. A naxa a masen a be, «I baba Iburahima Marigi Ala lanxi n tan nan ma. I naxa gaaxu fefe ra, won tan nan a ra yire birin. N man barake sama ne i xa fe. N i bœnsœ rawuyama ne n ma konyi Iburahima xa fe ra.» ²⁵ Isiyaga naxa serexebade yailan na yire, a nua fa Alatala maxandi a xili ra. A naxa sabati naa, a xa konyie man naxa kœlonyi gbete ge.

²⁶ Abimeleki boore Ahusati, nun a xa soori mangé Pikoli naxa keli Gerara, e siga Isiyaga yire.

²⁷ Isiyaga naxa e maxœrin, «Wo faxi n yire munfe ra yi ki? Wo bara n na jœlaaxu han wo bara n keri wo xœnyi.» ²⁸ E naxa a yaabi, «Muxu bara a kolon Alatala xa mixi nan lanxi i ma. Muxu man bara a majœxun, fo won xa saatœ tongo won boore be marakali ra. ²⁹ I rakali muxu be, i mu fama fe xœne rabade muxu ra, barima muxu fan mu fe kobi yo rabaxi i ra, fo fe fanyi. Muxu man naxa i lu, i xa siga bœnœsa kui. Yakösi Alatala bara barake sa i ma.» ³⁰ Isiyaga naxa donse gbegbe yailan e be. E birin naxa e dege, e naxa e min. ³¹ Kuye to iba, e naxa e rakali e boore be. Isiyaga naxa a jœngu e ma, e naxa fatan lanyi kui.

³² Na lœxœ kerenyi, Isiyaga xa konyie naxa kœlonyi nde xa fe dœntegœ sa a be e naxan gexi. E naxe, «Muxu bara ye li na kœlonyi ra.» ³³ Isiyaga naxa na kœlonyi xili fala Siba kœlonyi, na nan falaxi «marakali.» Na nan a toxi muxu yi taa xili falama han yakösi Beriseeba, na nan falaxi «marakali kœlonyi.»

³⁴ Esayu to jne tongo naani rakamali, a naxa Beeri xa di Yudita nun Elon xa di Basamati dœxœ. Na firinyi Xitikae nan na e ra. ³⁵ E naxa Isiyaga nun Rebeka bœnœ rœlaaxu e ma.

Isiyaga dubafe Yaxuba be

¹ Isiyaga nu bara ge foride, a yae nu bara rafœcor. A mu nœma sese tode fa. A naxa a xa di singe Esayu xili, «N ma di!» Esayu naxa a ratin, «N tan nan yal!» ² Isiyaga naxa a fala a be, «I bara a to, n bara ge foride. N mu a kolon n faxama temui naxe. ³ Tanbe sase nun xali tongo, i xa siga wulai sube fende n be. ⁴ I xa na sube jœn alop a rafanxi n ma ki naxe. I xa fa a ra n xœn ma, alako n xa nœ dubade i be beenu n xa faxa.» ⁵ Na temui Rebeka tixi a tul matixi Isiyaga ra, a naxan falaxi Esayu be. Esayu naxa siga wulai sube bunde a baba be.

⁶ Rebeka naxa a fala a xa di Yaxuba be, «N bara i baba xui me a yi wœyœyi falama Esayu be, ⁷ Sa sube bun n be, i xa a jœn a fanyi ra, n xa a don. N na ge na sube donde, n dubama i be Alatala ya i beenun n xa faxa.» ⁸ Yakösi, n ma di, i tul mati n na a fanyi ra. N naxan falama i be, i xa a raba. ⁹ Siga goore, i xa fa si fanyi firin na. N xa e jœn a fanyi ra alop i baba wama a xœn ma ki naxe. ¹⁰ N na ge na ra, i xa a xanin i baba xœn ma, alako a xa duba i be beenun a xa faxa.»

¹¹ Yaxuba naxa a nga Rebeka yaabi, «Esayu fate maxabe kanyi nan a ra. N tan fate maxabe mu na n be. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma nœ Esayu xa mu a ra, n findima wule falœ nan na a tan be. Beenun n xa duba sot, n fama danke nan sotde.» ¹³ A nga naxa a fala, «Ade, na danke xa gbilen n tan nan ma, n ma di. I naxan nabama, i tul mati n na. Siga, i sa fa na si fanyi firinyie ra.»

¹⁴ Yaxuba naxa siga, a naxa fa si fanyi firinyie ra a nga xœn ma. A nga naxa na donse yailan alop a rafanxi Isiyaga ma ki naxe. ¹⁵ Na xanbi, Rebeka naxa a xa di singe Esayu xa donma tongo, donma naxan

fan a xa dugie ya ma banxi kui. A naxa na ragoro Yaxuba ma, a xa di firin nde. ¹⁶ A naxa a xa di bεlεxεe nun a kɔnyi masalaxunxi maxiri si kiri ra. ¹⁷ A naxa sube nun taami so a xa di Yaxuba yi ra, a naxan yailanxi.

¹⁸ Na tεmui Yaxuba naxa siga a baba yire, a a fala a bε, «N baba, n tan nan ya.» A baba naxa a maxɔrin, «N ma di mundun lanxi i tan ma?» ¹⁹ Yaxuba naxa a baba yaabi, «Esayu nan lanxi n ma, i xa di singe. I naxan maxɔrinxi n ma, n bara fa a ra. Yandi, keli, i dɔxɔ, i xa n ma sube yailanxi don. Na tεmui i xa duba n bε.» ²⁰ Isiyaga naxa a fala a xa di bε, «N ma di, i yi sube toxi yi ikɔrex i ra di?» Yaxuba naxa a yaabi, «I Marigi Alatala nan yi fixi n ma sɔɔnεya ra.»

²¹ Isiyaga naxa a fala Yaxuba bε, «N ma di, i maso n na, n xa i masuxu, alako n xa la a ra a n ma di Esayu yati nan i ra.» ²² Yaxuba naxa a maso a baba ra. Isiyaga naxa a fate masuxu. A naxa a fala, «I xui maniya Yaxuba xui ra, kɔnɔ i bεlεxε tan Esayu bεlεxε na a ra.» ²³ Isiyaga mu nɔ Yaxuba kolonde, barima a bεlεxε nu maxirixi xabe ra, ałɔ a taara Esayu na ki naxε. Na kui Isiyaga naxa duba Yaxuba bε.

²⁴ Isiyaga man naxa a maxɔrin, «N ma di Esayu yati nan i ra?» Yaxuba naxa a yaabi, «Iyo.» ²⁵ Isiyaga naxa a fala, «Fa donse ra, i naxan yailanxi, n xa a don, n fa duba i bε.» Yaxuba naxa donse so a baba yi ra, Isiyaga naxa a don. Yaxuba naxa weni fan so a yi ra, a naxa na fan min. ²⁶ Na tεmui, a baba Isiyaga naxa a fala a bε, «N ma di, i makɔrε n na, i xa findigilin n ma.» ²⁷ Yaxuba naxa a maso a ra, a naxa findigilin a ma. Isiyaga naxa a xa sose xiri mε. Na dangi xanbi, a naxa duba a bε. A naxa a masen, «Iyo, n ma di xiri luxi ne

ałɔ Alatala barakε saxi xε naxan ma.

²⁸ Ala xa xini fi i ma naxan kelima koore ma.

Ala xa bɔxi daxamui fi i ma.

Ala xa barakε sa i xa xε ma.

Ala xa weni gbegbe fi i ma.

²⁹ Ala xa jama birin lu i sagoe.

Ala xa si birin magoro i bε.

I xa findi i ngaxakerenyie xa yarerati ra.

E birin xa e magoro i bε.

Mixi yo na i danka, na danke xa gbilen a kanyi ma.

Mixi yo na duba i bε, Ala xa barakε sa na kanyi ma.»

³⁰ Isiyaga to bara gε dubade a bε, Yaxuba naxa mini. A mu bu, Yaxuba taara Esayu fan naxa so kelife sube fende. ³¹ A fan naxa na sube yailan a fanyi ra ałɔ a baba wama a xɔn ma ki naxε. A to fa a ra a baba xɔn, a naxa a fala a baba bε, «N baba, keli, i xa dɔxɔ, i sube don n naxan yailanxi i bε alako i xa duba n bε.» ³² A baba Isiyaga naxa a maxɔrin, «Nde na i tan na?» Esayu naxa a yaabi, «Esayu nan na n na, i xa di singe.» ³³ Na fe naxa Isiyaga ifu a fanyi ra. A fate birin naxa sεrεn a ma. A naxa a fala a bε, «Kɔnɔ nde tan faxi sube yailanxi ra n bε, n naxan donxi yakɔsi beenun i tan xa so be yi ki? N bara duba na kanyi bε. A tan nan fama barakε sotode.»

³⁴ Esayu to a baba xa masenyi mε, a bɔjε naxa mini, a naxa sɔnχε gbegbe rate. A naxa a baba mayandi, «N baba, duba n fan bε.» ³⁵ Isiyaga naxa a yaabi, «I xunya bara n madaxu. N bara gε dubade a tan nan bε.» ³⁶ Esayu naxa a fala, «A xili yati na a xun ma, Yaxuba, «mixi mayanfε». A sanmaya firin nan ya a n mayanfama. A bara n ma forijna tide tongo. Yakɔsi a bara n ma dubε fan sotɔ.» Esayu man naxa a maxɔrin, «Dubε yo mu na i yi ra sɔnɔn, i lan i xa naxan naba n tan bε?»

³⁷ Isiyaga naxa a masen Esayu bε, «N bara a tan findi i xunyi ra, n man bara a ngaxakerenyi birin so a yi ra e xa lu a bun ma. N bara barakε gbegbe fi a ma, a nun weni fanyi. N ma di, n nɔma munse rabade i tan bε?» ³⁸ Esayu naxa a fala a baba bε, «Dubε kerén peti nan na i yi ra? N baba, duba n tan fan bε.»

A naxa wa a xui itexi ra. ³⁹ A baba Isiyaga naxa a yaabi,

«A kolon, i mu fama bɔxi daxamui sotode,

a nun xini naxan kelima koore ma.

⁴⁰ I baloma i xa santidεgεma nan xun na.

I fama walide i xunya xa nɔε nan bun ma,

kɔnɔ yare i fama i yεtε sotode.

A na nɔε naxan sa i ma,

i tondima nε a ra.»

⁴¹ Esayu nu a xunya Yaxuba rafene gere ra, a xa dubε sotofe xa fe ra e baba ra. Esayu naxa a fala a bɔjε ma, «N baba xa jɔnfe na ba a ra tεmui naxε, n Yaxuba faxama nε.» ⁴² Rebeka to bara a xa di singe Esayu xa natε tongoxi kolon, a naxa a xa di firin nde Yaxuba xili. A naxa a fala a bε, «I bara a to, i taara Esayu wama a gbejɔkɔfe i ma, a xa i faxa.» ⁴³ Yakɔsi n ma di, i tuli mati n na a fanyi ra. Keli be, i xa siga Xarani, n taara Laban xɔnyi. I xa sa lu naa. ⁴⁴ I xa lu a xɔnyi yi saxanyi han beemanu i taara

бөյнэ fama gorode təmui naxε. ⁴⁵ I taara бөйнэ na goro i ma təmui naxan ma, a na nəxem i raba foxi ra, na təmui n nan jnigunguma i xa fa. N mu wama ganfe wo firinyi birin na ləxçəs keren.»

⁴⁶ Rebeka naxa a fala Isiyaga bε, «N бөйнэ bara rajaaxu n ma Xiti xa di ginε xe fe ra. Xa a sa li Yaxuba fan ginε tongo e ya ma yi bɔxi ma, na təmui tide yo mu na n tan ma fe ma səncon.»

28

Yaxuba sigafe Laban xənyi

¹ Isiyaga naxa Yaxuba xili, a duba a bε. A naxa a yamari, «I naxa ginε doxø de naxan findi Kanaanka ra. ² Keli, i xa siga Padan Arami, i nga baba Betuweli xənyi. Mənni i xa i nga taara Laban xa di ginε nde doxø.

³ Ala Sənbə Kanyi xa barakε sa i xa fe, a xa di gbegbe fi i ma,

a xa i findi si gbegbe benba ra.

⁴ Ala xa barakε sa i xa fe, a nun i bənsəsə, alə a laayidixi Iburahima bε ki naxε, alako yi bɔxi xa findi i gbe ra,

i saxanyi rabafe dənnaxε,

Ala bɔxi naxan fi Iburahima ma.»

⁵ Na kui Isiyaga naxa Yaxuba xəsə Padan Arami bɔxi ma Betuweli Aramika xa di Laban xənyi. Laban findixi Rebeka taara nan na, Yaxuba nun Esayu nga.

⁶ Esayu naxa a kolon a baba bara duba Yaxuba bε, a xəsəfe Padan Arami a xa mənni ginε dəxø. A man naxa kolon sətə a ma, a baba bara Yaxuba yamari a naxa Kanaan ginε doxø, ⁷ Yaxuba fan bara a baba nun a nga xui ratinmə sigafe ra Padan Arami. ⁸ Na kui Esayu naxa a fahaamu Kanaan ginε mu rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Na na a ra a naxa siga Iburahima xa di Sumayila yire, a sa na xa di ginε Mahalata dəxø, naxan findixi Nebayoti xunya ra.

¹⁰ Yaxuba naxa keli Beriseeba sigafe ra Xarani. ¹¹ Kəs to so a ra kira i, a naxa a sa yire nde, a gəmə findi a xa xunsase ra. ¹² Kəs ra a naxa xiye sa, same tixi bɔxi fari a xunyi sa dəxəxi koore ra. Ala xa malekəe nu tefe same kən na, e man nu goro. ¹³ Alatala nu tixi same fuge ra. A naxa a masen Yaxuba bε, «N tan nan na i tanun Iburahima nuun i baba Isiyaga Marigi Alatala ra. I saxi bɔxi naxan fari yi ki, n a fima nə i tan nun i bənsəsə ma. ¹⁴ I bənsəsə fama nə wuyade alo xube. Wo xa bɔxi fama nə gəbəde kelife sogetede ma a sa dəxø sogegerode ra, keli koola ma sa dəxø yirefanyi ra. N fama həəri fide si birin ma i tan nun i bənsəsə saabui ra. ¹⁵ I siga dədə, won birin na a ra. N i kantama yire birin. N man i ragbilenma nə yi bɔxi ma. N mu i raboloma fefe ma. N nan n ma laayidi birin nakamalima nə i bε.»

¹⁶ Yaxuba to xunu, a naxa a fala, «Yakosi n bara a kolon Alatala na be, kənç singe n mu nu a kolonxi.»

¹⁷ A naxa gaaxu, a fa a fala, «Yire magaaxuxi nan na be ra. Be findixi Ala xa banxi naade nan na, sigafe ra koore ma.» ¹⁸ Yaxuba to keli subaxε ma, a naxa na gəmə tongo a xunyi nu saxi naxan ma. A naxa a rakeli, a ti tənxuma ra, a naxa ture maso gəmə xunyi ma. ¹⁹ A naxa na yire xili sa Beteli, «Ala xa banxi.» Beenun na xa raba, na yire xili nu falama nə Lusi. ²⁰ Yaxuba naxa laayidi tongo Ala bε a falafe ra, «Xa Ala n kantama kira xən ma, a fa donse nun sose fi n ma, ²¹ n gbilen bəjəsə kui n baba xənyi, na təmui n Alatala nan findima n Marigi Ala ra. ²² N bara yi gəmə ti be tənxuma ra, yi yire xa findi Ala batude ra. Alatala, i harige naxan birin fima n ma, n farile bama nə a ra, n na fi i ma.»

29

Yaxuba futi xirife

¹ Na dangi xanbi Yaxuba naxa a xa biyaasi də idçəxø. A to bɔxi li naxan na sogetede, ² a naxa kələnyi nde to wula i. Yəxəsə nun si goɔrə saxan nu malanxi na kələnyi fə ma, kənç gəmə xungbe nan nu kələnyi de makotoxi. ³ E nu darixi naxan na, xuruse birin na malan na yire, xuruse dəmadonyie na kələnyi dərakote gəmə majindigilinma, a ba naa. Xuruse na gə ye minde, xuruse dəmadonyie man nu gəmə ragbilenma kələnyi de ra.

⁴ Yaxuba naxa xuruse dəmadonyie maxɔrin, «N ngaxakerenyie, wo kelixi minden yi ki?» E naxa a yaabi, «Muxu kelixi Xarani nə.» ⁵ A naxa e maxɔrin, «Wo Laban kolon, Naxori xa di xəmə?» E naxa a yaabi, «Iyo, muxu a kolon.» ⁶ A naxa e maxɔrin, «Tana mu na a ma?» E naxa a yaabi, «Sese mu a toxi. A xa di ginε Raxele nan fafe na ki e nun xurusee ra.»

⁷ A naxa a fala e bε, «Won na yanyi nə yi ki. Xurusee malan təmui mu yi ki. Wo ye fi xurusee ma mafuren, wo man xa gbilen e ra e dəmadonde.» ⁸ E naxa a yaabi, «Muxu mu nəma fefe yo rabade yi ki, fo xuruse birin na malan. Na təmui, muxu fa yi gəmə ba kələnyi de ra naxan a makotoxi, muxu ye fi xuruse birin ma.»

⁹ Yaxuba to nu na wøyenfe e bε, Raxelete fan naxa fa a baba xa xurusee ra, barima xuruse demadonyi nan nu lanxi a fan ma. ¹⁰ Yaxuba to Raxelete to fa ra, Yaxuba nga taara Laban xa di ginε, a nun a xa xurusee, a naxa a maso kələnyi ra. A naxa gεmε ba kələnyi dε ra, a naxa ye fi Laban xa xuruse birin ma. ¹¹ Yaxuba naxa Raxelete xεsbu sunbui ra, a nu wa a xui itexi ra. ¹² A naxa a fala Raxelete bε, «I baba xunya xa di nan lanxi n ma, Rebeka xa di xεmε.»

Raxelete to na mε, a naxa a gi rakɔε, a sa na tagi raba a baba bε. ¹³ Laban to bara a xunya ginεma xa di Yaxuba xa fe mε, a naxa siga a sa a ralan. A naxa findigilin a ma, a a xanin banxi. Yaxuba naxa dεntεgε sa Laban bε. ¹⁴ Laban naxa a fala a bε, «Won birin wuli keren fase keren.» Yaxuba naxa kike keren naba Laban xɔnyi.

¹⁵ Na loxɔε Laban naxa a fala Yaxuba bε, «N ma mamadi nan lanxi i ma, kɔnɔ seriyε yo mu a falaxi i xa wali n bε a fa lu n mu i sare fi. A fala n bε, a lanma n xa i sare fi naxan na.» ¹⁶ Na tεmui di ginε firin nan nu na Laban yi ra. A xa di ginε singe xili ne Leya, a firin nde Raxelete. ¹⁷ Leya ya nu xurun, kɔnɔ Raxelete tan ginε tofanyi nan nu lanxi a ma. ¹⁸ Raxelete nan nu rafan Yaxuba ma ki fanyi ra. A naxa a fala Laban bε, «N jne solofera nan walima i bε, alako i xa i xa di ginε firin nde Raxelete fi n ma.» ¹⁹ Laban naxa a yaabi, «Beenun n xa n ma di fi mixi gbεtε ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n xɔnyi be.» ²⁰ Yaxuba naxa jne solofera wali raba Laban yi ra Raxelete xa fe ra. Kɔnɔ na jne solofera lu ne a bε alo xi solofera gbansan, barima Raxelete nu rafanxi a ma ki fanyi ra.

²¹ Na jne solofera dangi xanbi, Yaxuba naxa a fala Laban bε, «N ma kεrε tongoxi bara kamali. N ma ginε so n yi ra fa, n xa a findi n yεtε ra.» ²² Laban naxa mεnnika birin xili, e xa fa e dεge, e xa jnelexinyi xulunyi raba. ²³ Nunmare ra, a naxa a xa di ginε singe Leya tongo, a naxa a xanin Yaxuba xɔn ma. Yaxuba naxa a findi a yεtε ra. ²⁴ Laban naxa Silipa so a xa di Leya yi ra, a xa findi a xa konyi ra. ²⁵ Kuye to iba, Yaxuba naxa a to Leya na a ra. A naxa a fala Laban bε, «I munse rabaxi n na yi ki? N mu walixi i bε Raxelete xa fe xa ra? I n yanfaxi munfe ra?» ²⁶ Laban naxa a yaabi, «Muxu tan ma naamunyi mu tinma a ra di ginε firin nde xa dɔxɔ xεmε taa, a singe mu xεmε sɔtɔxi.» ²⁷ Yi lɔxɔxunyi raba sinden wo nun Leya. Ya i man jne solofera wali raba n bε, n nan n ma di ginε firin nde fan fima nε i ma, a findi i xa ginε ra.»

²⁸ Yaxuba naxa na raba. E nun Leya to lɔxɔxunyi raba yire keren, Laban naxa Raxelete fan fi a ma, ²⁹ a Bila so Raxelete yi ra a xa findi a xa konyi ra. ³⁰ Yaxuba naxa Raxelete findi a yetε ra, a a xanu dangife Leya ra. Na dangi xanbi a man naxa jne solofera wali raba Laban bε.

³¹ Alatala to bara a to Leya mu gεxi rafande Yaxuba ma alo Raxelete, a naxa Leya findi dibari ra, a Raxelete findi dibaritare ra. ³² Leya naxa tεεgε, a di xεmε bari. A naxa na di xili sa Ruben, a falafe ra, «Alatala bara n ma yaagi to. Yakɔsi n fa rafanma ne n ma xεmε ma.» ³³ A man naxa tεεgε di firin nde ma. A to na di bari, a naxa a fala, «Alatala fan yati a kolon, n mu rafan n ma xεmε ma. Na nan a toxi a yi di firin nde fan fixi n ma.» A naxa na di xili sa Simeyɔn. ³⁴ A man naxa tεεgε di saxan nde ma. A to a bari, a man naxa a fala, «Yi biyaasi, fo n xa rafan ne n ma xεmε ma sɔnɔn, barima n bara di saxan sɔtɔ a bε.» Na nan a to, a naxa na di xili sa Lewi. ³⁵ A naxa tεεgε di naani nde ma. A to na fan bari, a naxa a fala, «Yi biyaasi n Alatala tantuma nε.» A naxa na di xili sa Yuda. A xa di barife dan na di naani nan ma.

30

Yaxuba di sɔtɔfe

¹ Raxelete to bara a to, a mu fa di barife, a naxa a taara tɔɔnε. A naxa a fala Yaxuba bε, «Di fi n fan ma, xa na mu a ra n faxama nε.» ² Yaxuba naxa xɔnɔ a xa wøyenyi ma. A naxa a fala a bε, «I tan a majɔxunxi ne a Ala na n tan nan na? Ala na a niyaxi i mu di barife!» ³ Raxelete naxa a yaabi, «N ma konyi ginε Bila tongo, alako a xa di bari n bε. A xa findi n ma saabui ra di barife ra.»

⁴ Raxelete naxa a xa konyi ginε tongo, a so a xa xεmε Yaxuba yi ra. E to kafu, ⁵ Bila naxa tεεgε, a naxa di xεmε bari Yaxuba bε. ⁶ Raxelete naxa a fala, «Ala bara n ma kiiti sa. A bara n ma wøyenyi mε. Na nan a toxi a di fixi n ma.» A naxa na di xili sa Dana.

⁷ Raxelete xa konyi ginε Bila man naxa tεεgε. A naxa di xεmε firin nde bari Yaxuba bε. ⁸ Raxelete naxa a fala, «Ala bara n mali kate birin na alako n xa xun nakeli sɔtɔ n taara ginεma xun ma.» A naxa a xa di xili sa Nafatali.

⁹ Leya to bara a kolon a mu di barima fa, a naxa a xa konyi ginε Silipa tongo, a naxa a so Yaxuba yi ra a xa findi a xa ginε ra. ¹⁰ Silipa naxa di xεmε bari Yaxuba bε. ¹¹ Leya naxa a fala, «Hεeri bara fa n ma.» A naxa na di xili sa Gadi.

¹² Silipa naxa di firin nde sɔtɔ Yaxuba bε. ¹³ Leya naxa a fala, «N bara jnelexin. Yakɔsi, gine birin bara a kolon n bara heeri gbegbe sɔtɔ.» A naxa a xili sa Aseri.

¹⁴ Mεngi xaba tεmui to bara a li, Ruben naxa siga xε ma. A naxa bogise nde li naa, naxan xili marafanyi bogise. A naxa fa a ra a nga xɔn. Na nan lan Raxelete naxa a fala Leya bε, «N bara i maxandi,

i xa i xa di xa marafanyi bogise ndee fi n ma.»¹⁵ Leya naxa a yaabi, «I bara n ma xemē ba n yi ra. Na mu i wasaxi? I man waxi n ma di xa marafanyi bogise nan fan tongofe?» Raxele naxa a fala, «To koe ra, wo nun Yaxuba nan fama xide i xa di xa marafanyi bogise loxoe ra.»¹⁶ Yaxuba to so nunmare ra kelife xe ma, Leya naxa a ralan. A naxa a fala a be, «I xima n tan nan xon ma to koe ra. N bara to koe sare fi n ma di xa marafanyi bogise ra.» A tan nun Yaxuba naxa kafu na koe ra.

¹⁷ Ala naxa Leya xa maxandi tongo, a naxa teegē. Na naxa findi a xa di suuli nde ra Yaxuba be. ¹⁸ A naxa a fala, «Ala bara n sare fi n ma konyi gine sofe ra n ma xemē yi.» A naxa a xa di xili sa Isakari. ¹⁹ Leya man naxa teegē di senni nde ma. A naxa na di bari Yaxuba be. ²⁰ Leya naxa a fala, «Ala bara n ki. Yi biyaasi n ma xemē n binyama ne, barima n bara di senni bari a be.» A naxa na di xili sa Sabulon.

²¹ Na xanbi a man naxa di gine bari. A naxa a xili sa Dina.

²² Na temui Ala naxa a jengi rasiga Raxele xa fe xon. A naxa a xa kontofili me, a a findi di bari ra. ²³ Raxele naxa teegē, a naxa di bari. A naxa a fala, «Ala bara n namini n ma yaagi kui.»²⁴ A naxa na di xili sa Yusufu. Na xili yati nan findixi a xa maxandi ra, fa a falafe, «Alatala man xa di xemē gbete fan fi n ma.»

Yaxuba nun Laban fatanfe

²⁵ Raxele to Yusufu bari, Yaxuba naxa a fala Laban be, «A lu n xa gibilen n ma boxi ma.»²⁶ A lu n xa n ma ginē xanin a nun n ma die, n walixi i be naxee xa fe ra. I a kolon n wali naxan xasabi rabaxi i be.»

²⁷ Laban naxa a fala a be, «Yandi, xa n nafan i ma, i xa dijē, i xa lu be. N bara a kolon sematoe saabui ra, Alatala barake saxi n ma i tan nan xa fe ra.»²⁸ A fala n be i wama wali sare naxan xon. N na fima ne i ma.»

²⁹ Yaxuba naxa a fala a be, «I tan yete yati a kolon n walixi i be ki naxē han i xa goore bara findi a ra. Na saabui kelixi n tan nan ma.»³⁰ Dondoronti nan nu na i yi ra beenu n xa fa, a gbegbe bara sa a xun ma. Alatala bara barake sa i xa fe kabi n naxa so i xonyi. Yakosi, i mu a luma n xa wali nde raba n ma denbaya fan be?»

³¹ Laban naxa a maxorin, «A lan n xa yeri fi i ma?» Yaxuba naxa a yaabi, «I naxa sese fi n ma. Xa i bara tin fe ra n naxan falaxi i be i xa a raba, n fan bara tin n jengi safe ra i xa goore xon ma.»³² N sigama to, n xa i xa xuruse birin mato. Yexes nun si makatunxi birin ti seti keren, a nun naxee birin nafooxchi. N masundi findima nee nan na.»³³ N ma tinxinyi fama makeneende i fama xuruse matode temui naxē. Si naxee birin mu makatunxi nun yexes yore birin naxee mu foore, nee bara findi miye ra n mabiri.»

³⁴ Laban naxa a fala, «N bara tin na ra. I naxan falaxi na ki, won bara lan na ma.»³⁵ Na loxoe Laban naxa si xemee nun ginē mayegeti, sarinyi saxi naxee ma a nun naxee makatunxi. A man naxa yexes rafcooxchi mayegeti. A naxa na xuruse birin so a xa die yi ra.»³⁶ Na xanbi a naxa nee xanin yire xi saxan jere rabama dennaxē kira xon n nun Yaxuba tagi. Yaxuba nu fa Laban xa xuruse dōnxēe demadon.

³⁷ Na temui Yaxuba naxa wuri bili moɔli saxan salonyi xinde gira. A naxa e kobolee ba e ma yire nde alako sarinyi fiixē xa makenen. ³⁸ A naxa e sa xurusee ye minde alako xuruse xa e yae ti e ra e ye minma temui naxē. Xurusee na siga ye minde, xuruse xemee xa te xuruse ginē ma salonyie ya i. ³⁹ Na nan a toxi, na xurusee naxa die bari, sarinyie nun katunye na e ma. ⁴⁰ Yaxuba naxa na xuruse yoree sa e xati ma, kono booree ti Laban xa xurusee ya ra sarinyi na naxee ma, a nun naxee mafooxchi. Na ki a goore firin nan yailanxi. A mu tin a gbe xa lu Laban xa xurusee ya ma. ⁴¹ Xuruse senbemae nu tema ginēmae ma temui naxē, Yaxuba naxa na salonyi moɔli sa xuruse ye minde alako e xa te ginē ma salonyie ya i. ⁴² Yaxuba mu nu na wali rabama xuruse xurie ra. Na nan a niyaxi xuruse xurie naxa findi Laban gbe ra, a senbemae naxa findi Yaxuba gbe ra. ⁴³ Na kui Yaxuba bara findi bannamixi belebele ra. Xurusee, konyie, joxomee, nun sofale gbegbe bara lu a yi ra.

31

Yaxuba sigafe Kanaan

¹ Na temui Yaxuba nu bara Laban xa di xemee xui me e naxan falama, «Se naxan birin findixi won baba gbe ra, Yaxuba bara a birin tongo. Na nan a toxi a bara findi banna mixi ra.»² Yaxuba yati naxa a kolon, a mu rafan Laban ma sɔnɔn alɔ singe.

³ Alatala naxa a masen Yaxuba be, «Gbilen i babae num i baribooree xa bɔxi ma i kelixi dennaxē. Won birin na a ra.»⁴ Yaxuba naxa Raxele nun Leya xili. E nu na a xa xurusee demadon. ⁵ A naxa a fala e be, «N bara a kolon n mu rafan wo baba ma alɔ singe, kɔnɔ n baba Marigi Alatala bara hinne n na.»⁶ Wo a kolon yati n bara wali wo baba be n senbe ra. ⁷ A bara n madaxu n wali sare masarafe dɔxɔ fu ra, kɔnɔ. Ala mu tin a xa fe jaaxi raba n na. ⁸ Xa wo baba fa a fala, «Katunyi na xuruse naxee ma, nee nan findima Yaxuba gbe ra, xuruse birin di barima naxee makatunxi. Xa wo baba fa a fala, «Sarinyi na xuruse naxee ma, nee nan findima Yaxuba gbe ra, xuruse birin di barima sarinyi na naxee ma.»⁹ Ala bara wo baba xa xurusee ba a yi ra, a naxa e fi n tan ma.»

¹⁰ «Yi xurusee nu tema e boore ma t̄emui naxē, n bara a to xiye kui, xuruse x̄emē naxee texi xuruse ḡinē ma, sarinyi nun katunyi na e birin ma. ¹¹ N ma xiye kui, Ala xa malekē naxa n xili, «Yaxuba». N naxa a ratin, «N tan nan ya.» ¹² A naxa a masen, «I ya rakeli, i xa a mato. Xuruse x̄emē naxee birin texi xuruse ḡinē ma, sarinyi nun katunyi na e ma, barima Laban naxan birin nabaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan na Ala ra naxan mini i ma Beteli, i ḡemē t̄ixi t̄onxuma ra d̄ennnaxē. M̄enni i bara laayidi tongo n b̄e. Yakōsi, keli yi b̄oxi ma. I xa siga b̄oxi ma i barixi d̄ennnaxē.»»

¹⁴ Raxelete nun Leya naxa Yaxuba yaabi, «Muxu baba mu ke yo luxi muxu tan b̄e. ¹⁵ X̄orjē xa mu na muxu ra muxu baba x̄onyi? A bara muxu mati, a man bara muxu xa kōbiri fan don. ¹⁶ Ala harige naxan birin baxi muxu baba yi ra, a ḡbilenma nē muxu ma a num muxu xa die. Yakōsi Ala fe naxan birin masenxi i b̄e, na birin naba.»

¹⁷ Yaxuba naxa a xa ḡinē nun a xa die bakī j̄oxomē fari. ¹⁸ A naxa a xa xuruse nun a harige birin xanin, a naxan sōtō Padan Arami sigafe ra a baba Isiyaga x̄onyi Kanaan b̄oxi ma. ¹⁹ Laban to siga a xa xurusee xabe maxabade e ma, Raxelete nu bara a xa kuyee mujia. ²⁰ Yaxuba fan Laban Aramika mayanfa nē, barima a siga nē a mu j̄ungui rabira a ma. ²¹ Yaxuba naxa a gi, a nun se naxan birin findi a gbe ra. A to dangi Efirati xure ra, a naxa siga Galadi geya mabiri.

²² A xi saxan lōxōe, mixi nde naxa a fala Laban b̄e a Yaxuba bara a gi. ²³ Laban naxa a ngaxakerenyie tongo, e naxa mini Yaxuba fende xi solofera bun ma. E naxa a li Galadi geya biri ra. ²⁴ Kōnō kōe ra, Ala naxa mini Laban Aramika ma xiye kui. A naxa a masen a b̄e, «I yetē ratanga fe mōcli birin falafe ra Yaxuba b̄e.»

²⁵ Laban naxa Yaxuba li, a xa kiri banxi italaxi geya yire Galadi b̄oxi ma. Laban nun a ngaxakerenyie fan naxa e gbe itala m̄enni nē. ²⁶ Laban naxa a fala Yaxuba b̄e, «I munse rabaxi yi ki? Munfe ra i n mayanfaxi, i fa n ma die xanin alō geelimanje? ²⁷ I gixi nōxunyi kui munfe ra? I bara yanfanteya niya n na. I mu i j̄ungui rabira n ma. Xa i n nakolon nu, n xulunyi nan tima i b̄e, n i ti kira ra j̄elexinyi kui boote nun kōra xui ra. ²⁸ Kōnō i tan mu tinxi yati n xa n ma die nun n ma mamadie sunbu. Xaxili fanyi mu na ki. ²⁹ N nōma fe kobi rabade wo ra, kōnō i baba Marigi Alatala bara a masen n b̄e to kōe ra, «I yetē ratanga fe mōcli birin falafe ra Yaxuba b̄e.» ³⁰ Kōnō i to gbataxi sigafe ra i baba x̄onyi, i n ma alae tan xaninx i xun ma munfe ra?»

³¹ Yaxuba naxa Laban yaabi, «N mu n j̄ungu i ma, barima n gaaxu nē i fa i xa di ḡinē bafe n yi ra. ³² Kōnō i na i xa alae to n ma mixi yo yi ra, n na kanyi faxama nē. I xa n ma kote birin mato won ngaxakerenyie ya x̄ori. Naxan birin findixi i gbe ra, i xa a xanin.» Yaxuba mu nu a majōcxunma a Raxelete nan a baba xa kuyee tongoxi.

³³ Laban naxa Yaxuba xa kiri banxi kui mato. A man naxa Leya x̄onyi, Leya xa konyi x̄onyi, nun Raxelete xa konyi x̄onyi mato, kōnō a mu a gbe se yo to naa. A to mini e x̄onyi, a naxa so Raxelete xa kiri banxi kui. ³⁴ Raxelete yati nan yi kuyee tongo. A nu bara e nōxun dōxōse bun ma naxan sama j̄oxomē fari, a fa dōxō a fari. Laban naxa kiri banxi kui mato, kōnō a mu a gbe se yo toxi naa. ³⁵ Raxelete naxa a fala a baba b̄e, «N baba i naxa x̄onō n ma de, i na to n mu kelixi n ti. N na kike wali nē.» Laban fenyi mōcli birin ti nē, kōnō a mu kuyee to.

³⁶ Yaxuba naxa x̄onō, a naxa wōyēn x̄onē fala Laban b̄e. A naxē, «N ḡbaloe mundun nabaxi, n s̄eriye mundun kanaxi naxan a niyama i xa mini n fende yi mōcli ra? ³⁷ I bara n ma kote birin kui mato. I gbe see mundun toxi e kui? A masen n b̄e n ngaxakerenyie ya x̄ori a nun i fan ngaxakerenyie ya x̄ori alako e xa won makiiti. ³⁸ N j̄e mōxōjēnen nan nabaxi i x̄onyi, kōnō i xa yexxē nun si keren mu di barixi n yi ra a fa faxa. N man mu i xa xuruse kontonyi yo donxi. ³⁹ N mu faxi xuruse ra i x̄on ma wulai subee naxan faxaxi. Xuruse naxee mujaxi kōe nun yanyi ra, n tan nan na kote birin tongoxi n yetē ra. I nu na birin maxōrinma n tan nan ma. ⁴⁰ Yanyi ra kuyefure naxa n t̄ōrō, kōe ra xinbeli naxa n t̄ōrō, han n mu nu nōma xide a fanyi ra. ⁴¹ N bara j̄e mōxōjēnen naba i yi ra. N j̄e fu nun naani walixi nē alako n xa i xa di ḡinē firinyie dōxō. N man naxa j̄e senni fan sa a fari i xa gōrē kantafe ra. Kōnō i bara n sare masara dōxō fu. ⁴² Xa n tanun Iburahima Marigi Ala mu n mali nu, Ala naxan nu n baba Isiyaga rasərənma, n sigama n b̄eləxē igeli nan na nu. Kōnō Ala bara n ma marayaagi to, a bara n ma tōre kolon. Yi kōe dangixi a bara n ma kiiti sa.»

⁴³ Laban naxa Yaxuba yaabi, «I xa ḡinē nan lanxi n ma die ma, e xa die, won ma die nan e ra. Yi xurusee n gbe na e ra, i se naxan birin toxi yi ki, n tan nan gbe e ra. Kōnō to xanbi, n nōma munse rabade n ma die nun n ma mamadie b̄e? ⁴⁴ Yakōsi, won xa saata. Seede xa lu won tagi.»

⁴⁵ Yaxuba naxa ḡemē tongo, a naxa a ti saate t̄onxuma ra. ⁴⁶ A naxa a fala a ngaxakerenyie b̄e e fan xa ḡemē matongo. E naxa e matongo, e e malan yire kerēn. E naxa e d̄ege na ḡemē kotoxi s̄eti ma.

⁴⁷ Laban naxa na yire xili fala Yegara Sahaduta. Yi xili nan falaxi «koto seede» Arami xui ra. Yaxuba naxa na xili fala Galedē. Yi xili nan falaxi «koto seede» Isirayila xui ra. ⁴⁸ Laban naxa a fala, «Yi ḡemē kotoxi naxan yi ki, a findixi seede nan na i tan nun n tan tagi.» Na nan a toxi be xili falaxi Galedē, «seede ḡemē kotoxi.» ⁴⁹ Misipa xili fan saxi na yire nan xun. Na xili nan falaxi «j̄engi sa yire,» barima Laban

a fala mənni nə, «Alatala xa a jəngi sa won tan firinyi xa fe xən ma, hali won fatan xanbi. ⁵⁰ Xa i n ma die tɔɔrɔ, xa na mu a ra i gine gbətəe dəxɔ, i xa ratu a ma a Ala nan findixi seede ra won tagi, adamadi xa mu a ra.»

⁵¹ Na xanbi Laban naxa a fala Yaxuba bə, «I ya ti yi gəmə kotoxi ra. Yi tənxuma gəmə mato n naxan tixi won tagi. ⁵² Yi gəmə kotoxi nun yi tənxuma gəmə findixi seede nan na. N mu lan i xən dangi be ra i xa fe jaaxi ra n furi kui. I fan mu lan i xən dangi yi gəmə kotoxi nun yi tənxuma gəmə ra n ma fe jaaxi ra i furi kui. ⁵³ Iburahima Marigi Ala nun Naxori Marigi Ala xa findi won tan firinyi makiitima ra.» Na təmvi Yaxuba naxa a yətə rakali Ala rə, a baba Isiyaga gaaxuxi naxan ya ra. ⁵⁴ Yaxuba naxa sərəxə ba geysa yire. A naxa a ngaxakerenyi birin xili e xa e dəge. E to gə e dəgede, e naxa xi mənni na kəə ra.

32

Yaxuba sigafe Esayu yire

¹ Laban to keli subaxə ma, a naxa findigilin a xa die nun a xa mamadie ma. A naxa duba e bə. Na xanbi, Laban naxa gbilen a xənyi. ² Yaxuba to nu sigafe kira xən, Ala xa malekəə naxa mini a ma. A to bara e to, a naxa a fala, «Ala xa yonkinde nan yi ki.» ³ A naxa yi yire xili sa Maxanayimi.

⁴ Yaxuba naxa xəərae xəə a taara Esayu xən ma Edon daaxa, Seyiri bəxı ma. ⁵ A naxa a fala e bə, «Wo yi nan falama n marigi Esayu bə, «I xa konyi di Yaxuba naxə, N bara bu Laban xənyi han ya. ⁶ Ningee, sofalee, yəxəsəe, nun sie nan n yi ra. Konyi xəməe nun konyi ginee fan nan n yi ra. N marigi, n xəərae xəəxi nə i xən ma alako i xa dījəe n bə.»

⁷ Na xəərae to gbilen, e naxa a fala Yaxuba bə, «Muxu bara i taara Esayu to. A na fafe i yire, a nun gbangbalanyi mixi kəməe naani.» ⁸ Na masenyi naxa Yaxuba bərə ramini. Nama naxan nu a fəxə ra, a naxa e itaxun dəxɔ firin. A naxa yəxəsəe nun sie itaxun dəxɔ firin, a nun ningee nun pəxəməe. ⁹ A naxa a fala, «Xa Esayu jəama keren gere, jəama boore xa nə a gide.»

¹⁰ Na xanbi Yaxuba naxa Ala maxandi, «N tanun Iburahima Marigi Ala, n baba Isiyaga Marigi Alatala, i a fala nə i bə, «Gbilen i xa bəxı ma, i ngaxakerenyie yire. I na siga, n fe fanyi rabama nə i bə.» ¹¹ Kənə yakəsi n Marigi, n tan xurun yi fe sətəfə ma i naxan nagirixi n ma. I bara i xui rasabati n tan bə i xa konyi. N ma yisuxuwuri gbandsan nan nu suxuxi n yi ra n Yurudən igirima təmvi naxə, kənə yakəsi muxi nun jəama firin nan gblinenfe. ¹² N natanga n taara Esayu ma, barima n bara gaaxu a ya ra. N gaaxuxi nə a naxa fa n faxa, n tan nun dingəe nun e xa die. ¹³ I bara a masen n bə, «N fe fanyi rabama nə i bə. N i bənsəe rawuyama nə alo məyənyi naxan konti mu nəma kolonde baa də ra.»

¹⁴ Yaxuba naxa kəə radangi na yire. A naxa sanbase fanyi mayegeti a harige birin ya ma a naxan fima a taara Esayu ma: ¹⁵ Si kəməe firin, si kontonyi məxərə, yəxəsəe kəməe firin, yəxəsəe kontonyi məxərə, ¹⁶ pəxəməe gine tongo saxan, e xa die, ninge tongo naani, tuura fu, sofale gine məxərə, a nun sofale xəməe fu. ¹⁷ A naxa yi xurusee itaxun, a nde so a xa konyie yi ra. A naxa a fala e bə, «Wo dəngi yare. Wo xa naaninyi lu gəcəre tagi.»

¹⁸ A naxa a fala a xa konyi singe bə, «Wo nun n taara Esayu na naralan, a fama i maxərinde, «Wo nun nde a ra? I na sigafe minden? Nde gbe na yi xurusee ra naxee tixi i ya ra yi ki?» ¹⁹ I fama nə a yaabide, «N marigi Esayu, i xa konyi Yaxuba nan gbe na e ra. A i sanbaxi yee nan na. A fan na n xanbi ra.» ²⁰ A naxa na masenyi ti a firin nde fan bə, a nun a saxan nde, a nun mixi naxee birin biraxi xurusee fəxə ra. «Wo nun Esayu na naralan təmvi naxə, wo xa na masenyi ti a bə.» ²¹ Wo xa a fala, «I xa konyi Yaxuba na fafe muxu xanbi ra.» Na kui Yaxuba nu na a məxərə, «Yakəsi, n a bərə magoroma yi sanbasee nan na. Na təmvi, a na n to, təmunde a nəma nə nəsənəde.» ²² Yaxuba xa sanbasee naxa ti a ya ra, a tan naxa kəə radangi yonkinde kui.

²³ Kəə kui, Yaxuba naxa keli. A naxa a xa gine firinyie tongo, e xa konyi firinyie, a nun a xa di fu nun kerenyi. E naxa Yaboko igiri. ²⁴ A naxa e ragiri Yaboko xure a nun se naxan birin na a yi ra. ²⁵ A naxa lu mənni a keren. Na təmvi, xəməe nde naxa mini a ma, e naxa gere han kuye iba təmvi. ²⁶ Na xəməe to bara a to a mu nəma nəla sətəfə Yaxuba ma e xa gere kui, a naxa a garin a tənxənyi ma. A tənxənyi naxa te a kui. ²⁷ Xəməe naxa a fala, «A lu n xən siga, ba kuye bara iba.» Yaxuba naxa a fala, «N mu i bəjənma, fo i duba n bə.» ²⁸ Xəməe naxa a maxərin, «I xili di?» A naxa a yaabi, «Yaxuba.» ²⁹ Xəməe naxa a fala, «I xili mu falama sənən Yaxuba. A fa falama nə kərə Isirayila, ba wo nun Ala nan gerexi, wo nun mixie fan bara gere. I tan bara nə e ra.» ³⁰ Yaxuba naxa maxərinyi ti, «I xili di?» Xəməe naxa a fala, «Munfe ra i n maxərinma n xili ma?» Na xanbi, a naxa duba Yaxuba bə.

³¹ Yaxuba naxa na yire xili Peniyeli, barima a naxə, «N Ala toxi nə n ya i, kənə n tan nan man jəngiye yi ki.» ³² Sogə tema təmvi naxə, Yaxuba nu bara dangi Peniyeli ra, a goroma a səeti ma. ³³ Na nan a toxi han yakəsi Isirayilakae mu laare donna naxan na tənxənyi ma, barima Ala Yaxuba masətəxi a tənxən laare nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu xa lanyi

¹ Yaxuba to Esayu to fa ra e nun xemē mixi kēmē naani, a naxa a xa die itaxun Leya nun Raxele ma, a nun e xa konyi gine firinyie. ² A naxa konyi ginē firinyie ti yare, e nun e xa die. Nee xanbi ra, Leya fan naxa ti nun a xa die. Raxele nun Yusufu naxa lu dōnxōe ra. ³ Yaxuba tan naxa siga yare. A to makōre a taara ra, a naxa a igoro bōxi ma sanya solofera. ⁴ Na nan lan Esayu naxa a gi a sa Yaxuba ralan. A naxa findigilin a ma, a fa a masunbu. E birin nu fa wa ra.

⁵ Esayu to bara ginēe nun dimēe to, a naxa maxōrinyi ti, «Nde yee ra naxee biraxi i foxō ra yi ki?» Yaxuba naxa a yaabi, «Ala di naxee fixi i xa konyi di ma a xa marafanyi saabui ra.» ⁶ Na kui Leya nun Raxele xa konyi ginēe naxa e maso Esayu ra, e nun e xa die, e fa e igoro bōxi ma. ⁷ Leya nun a xa die fan naxa e maso, e naxa e igoro bōxi ma. Na xanbi Yusufu nun Raxele naxa e maso Esayu ra, e igoro bōxi ma.

⁸ Esayu naxa Yaxuba maxōrin, «I munse rabama yi xuruse birin na, n naralanxi naxee ra yi ki?» Yaxuba naxa a yaabi, «N wama nē i tan naxan na n marigi ra, i xa n nafan.» ⁹ Esayu naxa a fala, «N xunya, harige gbegbe na n fan yi ra. I gbe ragata.» ¹⁰ Yaxuba naxa a yaabi, «Ade, n bara i maxandi. Xa i bara n nafan, n i sanbaxi se naxee birin na, i xa e rasuxu. Won tan firinyi xa maralanyi luxi nē n bē alō muxu nun Ala nan luxi yire keren. I bara n naseñē e fanyi ra. ¹¹ N bara i maxandi, i xa yi sanbasee rasuxu, barima Ala bara n waxōnfe birin naba n bē. N hayi mu na sese ma sōñon.» Yaxuba naxa a maxōrōxō han Esayu naxa tin nee ra.

¹² Esayu naxa a fala, «Won xēe kira xōn ma, n xa sa i mati.» ¹³ Yaxuba naxa a yaabi, «N marigi, a kolon dimēe xa fe xōrōxō. Yēxēe ginēe nun ningē ginēe na xijē fife e xa die ma. Xa won gbata e ra lōxōe kerēn, nee birin fama nē faxade. ¹⁴ N marigi, i tan xa ti yare. N tan xa bira n ma xurusee foxō ra dōyin. N xa siga n ma xurusee nun n ma die yaya ra, han muxu soma i xōnyi tēmuī naxē Seyiri bōxi ma.» ¹⁵ Esayu naxa a fala, «N xa n ma mixi ndee lu i yi ra be.» Yaxuba naxa a yaabi, «Munfe ra? N marigi, n tan wama naxan xōn, n xa rafan i ma gbansan.» ¹⁶ Na kui Esayu naxa gbilen na lōxōe Seyiri. ¹⁷ Yaxuba tan naxa siga Sukōti. Menni a naxa banxi kerēn ti a yētē bē, a nun gōrē a xa xurusee luma dēnnaxē. Na nan a toxi na yire xili falama Sukōti, na nan falaxi na ki «banxi xunxuri.»

¹⁸ Yaxuba to so hēeri Sikemi taa kui Kanaan bōxi ma kelife Padan Arami, a naxa a xa kiri banxi itala taa fari ma. ¹⁹ A xa kiri banxi nu tixi dēnnaxē, a naxa na bōxi sara Hamori xa die ma kōbiri kole kēmē ra. Hamori nan findi Sikemi Baba ra, naxan singe sabati na bōxi ma. ²⁰ A naxa sērēxēbade yailan mēnni, a na yire xili «Isirayila Marigi Ala sēnbē gbo.»

34

Dina xa marayaagi

¹ Yaxuba xa di ginē Dina, Leya naxan barixi a bē, na naxa siga Sikemi taa kui ginēe xēebude. ² Mangē Hamori Hiwika xa di Sikemi to Dina to, a naxa a madutun, a naxa a futi kana. ³ Na kui Yaxuba xa di ginē Dina xa xanunteya naxa lu Sikemi fate. Sikemi naxa wōyēn Dina bē marafanyi kui. ⁴ Na tēmuī Sikemi naxa a fala a baba Hamori bē, «Yi tēmēdi maxandi n bē alako n xa a dōxō.» ⁵ Yaxuba a mē tēmuī naxē Sikemi bara a xa di ginē Dina futi kana, a xa di xemēe nu na xē ma xurusee foxō ra. A mu sese fala han nee so tēmuī.

⁶ Sikemi baba Hamori naxa siga Yaxuba xōnyi a xa sa wōyēn a bē. ⁷ Yaxuba xa die to a mē naxan dangixi, e naxa keli xē ma kerēn na, e gbilen banxi. E bōjē naxa te ki fanyi ra barima Sikemi fe mayaagixi nan nabaxi Isirayila bōxi ma, a fe niya Yaxuba xa di ginē ra naxan mu lanma a xa raba.

⁸ Hamori naxa a fala e bē, «Wo xa di ginē bara rafan n ma di Sikemi ma. N bara wo maxandi, wo xa a fi a ma, a xa findi a xa ginē ra. ⁹ Won xa lu fe kerēn, wo wo xa di ginē fi muxu ma alako muxu xa e dōxō. Na tēmuī wo fan nōma muxu gbee dōxōcē. ¹⁰ Wo xa sabati yi bōxi ma muxu sēeti ma. Be xa findi wo xōnyi ra, wo xa yulēya raba, wo xa harige sōtō.»

¹¹ Sikemi naxa a fala Dina baba nun a taarae bē, «Wo xa hinne n na. Wo wama se naxan yo xōn, n a fima wo ma. ¹² Wo nōma fe belebele maxōrinden n ma naxan findima kote dōxōse ra, sa se gbegbe fan fari. Wo na se naxan birin maxōrin n ma, n nōma a birin fide wo ma alako n xa yi sungbutunyi dōxō.»

¹³ Yaxuba xa die naxa wōyēn furuxi fala Sikemi nun a baba Hamori bē, barima Sikemi nu bara e xunya Dina rayaagi. ¹⁴ E naxa a fala e bē, «Muxu mu nōma muxu xunya ginēma fide mixi ma naxan mu sunnaxi. A findima yaagi nan na muxu bē. ¹⁵ Muxu mu nōma wo waxōnfe rabade, fo wo xa lu alō muxu tan. Mixi naxan birin na wo xōnyi, e lan nē e xa sunna alō muxu tan. ¹⁶ Na tēmuī muxu nōma muxu xa di ginē fide wo ma, wo xa e dōxō. Muxu fan wo gbee dōxō. Muxu luma wo sēeti ma na tēmuī. Won birin findi piama kerēn na. ¹⁷ Kōnōxa wo mu fa sa tin wo sunnade, muxu muxu xunya ginēma rasuxuma nē, muxu keli be.»

¹⁸ Hamori nun a xa di Sikemi naxa tin e xa masenyi ra. ¹⁹ Na səgətala mu bu na fe rabafe ra, barima Yaxuba xa di gine barafan a ma. A tan nan nu wurugente ra a ngaxakerenyie tagi.

²⁰ Hamori nun Sikemi naxa siga e xa malan yire taa sode də ra. E naxa a masen e xa jama bə, ²¹ «Yi mixie won ma fe fanyi na e bə. E xa lu yi bəxi ma, e xa yulzya raba, barima won ma bəxi gbo. Won nōma e xa di gine dəxəde, won fan won ma di gine fima e ma. ²² Xa yi mixie sabatima be, won xa findi jama keren na, fo won xa yi nan naba. Xəmə naxan birin na won xənyi be, e birin lan nə e xa sunna alə e tan. ²³ Xa won bara tin e xa masenyi ra, na təmui e sabatima won xənyi. E xa xurusee nun e sotəse birin findi won birin gbe ra.» ²⁴ Mixi naxan birin nu na taa sode de ra na ləxəs, e birin naxa tin Hamori nun a xa di Sikemi xa masenyi ra. Xəmə naxan birin nu na taa kui, e birin naxa e sunna.

²⁵ E xa sunnə xi saxan ləxəs, yi xəməe sunnade to nu na e xonofe, Yaxuba xa di xəməe firinyie Simeyən nun Lewi, Dina taara xəməmae naxa e xa santidegəmae tongo, e so taa kui, e xəməe birin faxa santidegəmae ra tərənna ra. ²⁶ E naxa Hamori nun a xa di Sikemi fan faxa. E naxa Dina tongo Sikemi xənyi, e naxa fa a ra. ²⁷ Yaxuba xa di booree naxa se birin tongo naxee findi na mixi faxaxie gbe ra, barima e nu bara e xunya ginəma futi kana. ²⁸ E naxa e xa yəxəsəe tongo a nun e xa sie, e xa ningee nun e xa sofalee, naxee nu na taa kui a nun daaxa. ²⁹ Se naxan birin nu na, e naxa a birin xanin. E naxa dīməe nun ginəe xanin. Banxi naxan birin nu na, e naxa a birin kana.

³⁰ Yaxuba naxa a fala Simeyən nun Lewi bə, «Wo bara kəntəfili ti n ma n lufe ra xənnanteya dəxəs kui Kanaankae nun Peresikae tagi. Xəməe gbegbe mu na n yi ra. E fama nə lande n xun ma, e n bənbə, e n xabilə birin halaki.» ³¹ E naxa a yaabi, «A nu lamma yi mixi xa muxu xunya findi langoe ra?»

35

Yaxuba sigafe Beteli

Raxele nun Isiyaga xa faxe

¹ Ala naxa a masen Yaxuba bə, «Keli, i siga Beteli. I xa sərəxəbade yailan n bə mənni, n nan n yətə masen i bə dənnaxə, i nu i gima waxati naxə i taara Esayu ma.» ² Yaxuba naxa a fala a xa denbaya bə a nun a fəxirabirəe, «Wo gibilen kuye fe fəxə ra, wo xa wo yətə səniyən, wo xa wo xa səsəe fan masara. ³ Wo wo yailan, won xa siga Beteli. N xa sərəxəbade yailan Ala bə, naxan a yətə masen n bə n nu na kəntəfili kui təmui naxə. A naxa a pəngi sa n ma fe xən n siga dənnaxə birin.»

⁴ Na təmui e naxa e xa kuye birin so Yaxuba yi ra a nun e xa tulirasoe. Yaxuba naxa e birin biri wuri belebele bun ma naxan na Sikemi səeti ma. ⁵ Yaxuba nun a xa die to bara e xa yonkinde ba, Ala naxa gaaixi lu taa mixi birin bəjəs ma, mixi yo mu suusa birade e fəxə ra.

⁶ Yaxuba nun a fəxirabirəe naxa siga Lusi, Beteli nan na ki, Kanaan bəxi ma. ⁷ A naxa sərəxəbade yailan mənni. A naxa na yire xili fala «Beteli Mariyi Ala,» barima Ala a yətə masen a bə mənni nə a nu a gife a taara ma təmui naxə. ⁸ Rebeka xa di masuxui Debora naxa faxa. E naxa a ragata Beteli mabiri wuri belebele na dənnaxə. Na wuri belebele xili nə «wa tide.»

⁹ Ala man naxa mini Yaxuba ma, a to gibilen kelife Padan Arami. A naxa barake sa a xa fe. ¹⁰ Ala naxa a fala a bə,

«I xili falafe nə Yaxuba,

kənə o mu falama na ki sənən.

To xanbi i xili fa falama nə Isirayila.»

Ala naxa a xili sa Isirayila.

¹¹ A man naxa a masen a bə,

«N tan nan na Ala ra Sənbə Kanyi.

N di gbegbe fima nə i ma,

alako i xa findi si nde benba ra.

I man findima nə si gbegbe beriba ra.

Mangəe fama nə minide i bənsəs ya ma.

¹² N bəxi naxan fi İburahima nun Isiyaga ma,

n bara a fi i fan ma,

a nun i bənsəs ma naxan fama i xanbi ra.»

¹³ Na nan lan, Ala naxa keli yire, a wəyən Yaxuba bə dənnaxə. ¹⁴ Yaxuba naxa gəmə tənxuma ti naa, a naxa ture nun wəni ifili a ma sərəxə ra, alako a xa findi gəmə magaaxuxi ra. ¹⁵ A naxa yi yire xili fala Beteli, Ala wəyən a bə dənnaxə.

¹⁶ Yaxuba nun a xa denbaya to keli Beteli, beenu e xa makəre Efarata ra, Raxele naxa di sətə. Na di barife naxa findi a bə fe xərəxəs ra. ¹⁷ Raxele nu na di barima təmui naxə xənə kui, di rasuxui naxa a fala a bə, «Hali i mu gaaxu, yi biyaasi i man xəməe nan barixi.»

¹⁸ Raxele nu bara lu alə mixi faxaxi. A nu a nii magagama təmui naxə, a naxa a xa di xili sa Ben Oni, «nimisa di.» Kənə o baba tan naxa a xili sa Bunyamin, «di barakaxi.» ¹⁹ Raxele to faxa, e naxa a ragata

Efarata kira dε. Na yire xili falama nε yakosi Bεtεlεεmu. ²⁰ Yaxuba naxa gεmε sa gaburi fari tōnxuma ra, na na mεnni han to.

²¹ Isirayila naxa siga a sa yonkin Migidali Ederi xanbi ra. ²² Isirayila nu na mεnni tεmui naxε, Ruben naxa a baba xa gine Bila kolon gine ra. Isirayila naxa kolon sotc na ma.

Isirayila di xεmε fu nun firin nan sotc. ²³ Leya naxa Ruben bari di singe, na xanbi ra Simeyon, Lewi, Yuda, Isakari, nun Sabulon. ²⁴ Raxelexa naxa Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Raxelexa xa konyi Bila naxa Nafatali nun Dana bari. ²⁶ Leya xa konyi Silipa naxa Gadi nun Aseri bari. Nee birin findixi Yaxuba xa die nan na, a naxee sotc Padan Arami.

²⁷ Yaxuba naxa siga a baba Isiyaga xɔnyi Mamire, Kiriwayti Araba mabiri. Mεnni fa xili ne kore Hebiron. Iburahima nun Isiyaga sabati ne naa. ²⁸ Isiyaga xa simaya nu bara siga ne kεmε ne tongo solomasaxan. ²⁹ A to gε simaya xɔnkuye sotcde, a naxa faxa, a a benbae masagata aligiyama. A xa di Esayu nun Yaxuba naxa a ragata.

36

Esayu bɔnsɔε

¹ Esayu, naxan man xili falama Edon, a xa taruxui nan ya.

² Esayu Kanaan ginε dɔxɔ ne:

Ada, naxan findixi Elon Xitika xa di ra,
nun Oholibama, naxan findixi Ana xa di ra,
Sibeyon Hiwika xa mamadi.

³ A naxa Sumayila xa di gine Basamati fan dɔxɔ,
Nebayoti xunya ginεma.

⁴ Elifasi findi Ada xa di nan na.

Reyuweli findi Basamati xa di nan na.

⁵ Oholibama naxa di xεmε saxan bari a bε:

Yeyusi, Yalami, nun Kora.

Nee birin findi Esayu xa die nan na

naxee barixi Kanaan bɔxi ma.

⁶ Esayu naxa a xa ginε xanin a xun ma, a xa di ginε, a xa di xεmε, a xa konyie, a xa xurusee, nun a harige naxan birin sotc Kanaan bɔxi ma. A naxa a birin xanin bɔxi gbεtε ma, dεnnaxε makuya a xunya Yaxuba yire ra, ⁷ barima e harige nu bara gbo, e mu nu nɔma lude e boore sεeti ma. E nu na dεnnaxε, e xa xuruse birin mu nu noma pnooge sotcde. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan findi Edon na, a naxa siga a sa sabati Seyiri geya bɔxi ma.

⁹ Esayu naxan findi Edon bɔnsɔε baba ra, na nu sabatixi geyae nan ma Seyiri bɔxi ma, a xa taruxui nan ya.

¹⁰ Esayu xa die nan ya:

Elifasi, Ada naxan barixi Esayu bε,

Reyuweli, Basamati naxan barixi Esayu bε.

¹¹ Elifasi xa die nan ya:

Teman, Omaru, Sefo, Gatami, nun Kenasi.

¹² Timina, Elifasi xa konyi ginε,

a Amaleki bari nε Elifasi bε.

Esayu nun a xa ginε Ada xa mamadie nan na ki.

¹³ Reyuweli xa die nan ya:

Naxati, Sera, Sama, nun Misa.

Esayu nun a xa ginε Basamati xa mamadie nan na ki.

¹⁴ Esayu xa die nan ya Oholibama naxan barixi a bε:

Yeyusi, Yalami, nun Kora.

Oholibama findixi Ana xa di ginε nan na.

Ana findixi Sibeyon xa di ginε nan na.

¹⁵ Mange naxee keli Esayu bɔnsɔε nee nan ya:

Esayu xa di singe Elifasi xa die nan ya:

Mangεe Teman, Omaru, Sefo, Kenasi,

¹⁶ Kora, Gatami, nun Amaleki.

Mangεe nan na ki naxee fatanxi Elifasi Edonka ra.

Ada xa mamadie nan e ra.

¹⁷ Esayu xa di Reyuweli xa die nan ya:

Mangεe Naxati, Sera, Sama, nun Misa.

Mangɛe nan na ki naxee fatanxi Reyuweli Edonka ra.
 Basamati xa marnadie nan e ra.
¹⁸ Esayu xa ginɛ Oholibama xa die nan ya:
 Mangɛe Yeyusi, Yalamī, nun Kora.
 Mangɛe nan na ki naxee fatanxi Esayu xa ginɛ Oholibama ra.
 Oholibama nan findixi Ana xa di ra.
¹⁹ Esayu, naxan man xili falama Edon,
 a xa die nan na ki,
 a nun mangɛ naxee fatanxi Esayu bɔnsɔe ra.

²⁰ Seyiri Xorika xa die nan ya,
 naxee nu na yi bɔxi ma:
 Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana,
²¹ Dison, Eseri, nun Disan.
 Xori mangɛe nan na ki
 naxee fatanxi Seyiri bɔnsɔe ra Edon bɔxi ma.
²² Lotan xa di xɛmɛe nan ya:
 Xori nun Hemami
 Timina findixi Lotan xunya ginɛma nan na.
²³ Sobali xa di xɛmɛe nan ya:
 Aliban, Manaxati, Ebali, Sefo, nun Onan.
²⁴ Sibeyon xa di xɛmɛe nan ya:
 Aya nun Ana,
 naxan dulonyi furaxie toxi gbengberen yire,
 a to nu Sibeyon xa sofalee dɛmadonfe.
²⁵ Ana xa die nan ya:
 Dison nun Oholibama,
 Ana xa di ginɛ.
²⁶ Dison xa di xɛmɛe nan ya:
 Hendar, Eseban, Yitiran, nun Keran.
²⁷ Eseri xa di xɛmɛe nan ya:
 Bilihān, Saban, nun Akan.
²⁸ Disan xa di xɛmɛe nan ya:
 Usi nun Aran.
²⁹ Xori mangɛe nan ya:
 Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana,
³⁰ Dison, Eseri, Disan.
 Xori mangɛe nan na ki Seyiri bɔxi ma.

³¹ Edon mangɛe nan ya,
 naxee nu na beenu mangɛ ndee xa lu Isirayila:
³² Beyori xa di Bela naxa findi Edon mangɛ ra.
 A xa taa xili nu fala nɛ Dinhaba.
³³ Bela to faxa, Sera xa di Yobabo naxan keli Bosara,
 na naxa findi mangɛ ra.
³⁴ Yobabo to faxa, Xusama naxan keli Teman bɔxi ma,
 na naxa findi mangɛ ra.
³⁵ Xusama to faxa, Bedada xa di Hadada,
 naxan bara nɔ Madiyan na Mowaba bɔxi ma,
 na naxa findi mangɛ ra.
 A xa taa xili nu fala nɛ Abiti.
³⁶ Hadada to faxa, Samala Masareka naxa findi mangɛ ra.
³⁷ Samala to faxa, Sawulu Rehobotika, naxan nu na xure dɛ ra,
 na naxa findi mangɛ ra.
³⁸ Sawulu to faxa, Akibori xa di Bali Hanan,
 na naxa findi mangɛ ra.
³⁹ Akibori xa di Bali Hanan to faxa,
 Hadara naxa findi mangɛ ra.
 A xa taa xili nu fala nɛ Pawu.
 A xa gine xili nu fala nɛ Mehetabeli,

Matirēdi xa di ginε, Mesahabi xa mamadi.

⁴⁰ Mangεe nan ya naxee kelixi Esayu bɔnsœ ma:

Timina, Aliba, Yeteti,

⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon,

⁴² Kenasi, Teman, Mibisari,

⁴³ Magadiyeli, nun Irami.

Edon mangε nu mangεya rajεrεma e xa bɔxie nan ma. Esayu xa taruxui nan na ki naxan findixi Edonkae benba ra.

37

Yusufu xa xiye singee

¹ Yaxuba sabati nε Kanaan bɔxi ma, a baba nu na dɛnnaxε. ² Yaxuba bɔnsœ xa taruxui nan ya. Yusufu, naxan xa simaya nu bara jie fu nun solofera li, a nu xurusee nan kantama a nun a taarae, nun a baba xa ginε Bila nun Silipa xa die. Yusufu nu a taarae xa fe jiaaxie dɛntεgε sama a baba bε. ³ Yusufu nan nu rafan Isirayila ma dangi a xa di birin na, barima a tan bari a xa xemeforjna nan kui. Na kui a naxa donma kuye tofanyi fi a ma. ⁴ Yusufu taarae naxa a kolon e xunya nan nafan e baba ma dangi e birin na. E naxa a rajaaaxu fɔlɔ, e mu nu wɔyεn fānyi falama a bε kɔrε.

⁵ Na tɛmui Yusufu naxa xiye nde sa. A to na iba a taarae bε, e naxa a rajaaaxu dangife a singe ra.

⁶ A naxa a fala e bε, «Wo tulī mati n ma xiye ra, n naxan saxi. ⁷ Won birin nu na xε nan ma mɛngi raxiride. Na nan lan, n ma mɛngi xiri naxa keli, a ti. Mɛngi xiri naxee nu suxuxi wo tan yi ra, e naxa n gbe xiri rabilin, e birin fa e kuntin n ma xiri bun.» ⁸ A taarae naxa a maxɔrīn, «Pe, i wama findife muxu xa mangε nan na, alako i xa nu muxu yamar?» E naxa a rajaaaxu dangife a singe ra a xa xiye nun a xa masenyi xa fe ra.

⁹ Yusufu to xiye gbεtε sa, a naxa na fan iba a taarae bε. A naxa a fala e bε, «N man bara xiye sa. Soge, kike, nun tunbui fu nun keren nu na n bun ma.» ¹⁰ A naxa na xiye tagi raba a baba nun a taarae bε. A baba naxa xaaŋε a ma, a fa a fala a bε, «I xiye naxan saxi yi ki, a findixi xiye mɔɔli mundun na? I waxi nε i nga, i taarae, nun n tan, muxu xa fa muxu igorode bɔxi ma i bε?» ¹¹ A taarae naxa bira a tɔɔne fe fɔxɔ ra, kɔnɔ a baba naxa a jɛngi sa a xiye xɔn ma.

¹² Yusufu taarae naxa siga Sikemi e baba xa xurusee dɛmadonde. ¹³ Isirayila naxa a fala Yusufu bε, «I taarae bara siga xurusee dɛmadonde Sikemi. N naxan nabama, n xa i xεε e xɔn ma.» Yusufu naxa a yaabi, «Awa.» ¹⁴ Isirayila naxa a masen a bε, «Siga mafuren i xa sa a mato xa i taarae mu furaxi, xa se mu xurusee fan toxi alako i xa fa na dɛntεgε sa n bε.» A naxa a xεε keli Hebiron lanbanyi sigafe ra Sikemi.

¹⁵ Xεmε nde naxa Yusufu to Sikemi bɔxi ma, a na jɛrεfε wula i. Na xεmε naxa a maxɔrīn, «I munse fenfe?» ¹⁶ A naxa a yaabi, «N na n taarae nan fenfe. Yandi, a fala n bε e na xurusee dɛmadonde dɛnnaxε.» ¹⁷ Na xεmε naxa a fala a bε, «E mu na be. N bara e xui mε a fala ra e xa siga Dotan.» Na kui Yusufu naxa bira a taarae fɔxɔ ra han a sa e li Dotan.

¹⁸ E to sa a to yire makuye, e naxa lan a ma e xa a faxa. ¹⁹ E nu fa a fala ra e boore bε, «Yi xiye sa mangε nan na fafe yi ki. ²⁰ Wo fa be, won xa a faxa, won xa a ragoro kɔlɔnyi nde kui. Won noma a falade sube xaaŋε nde bara a ibɔɔ. Na tɛmui won fama a kolonde a xa xiye findima a bε fe naxan na.»

²¹ Ruben to na mε, a naxa a ba e yi ra yi masenyi ra, «Won naxa a faxa de. ²² A mu lanma wo xa a wuli ramini. Wo xa a ragoro yi kɔlɔnyi kui naxan na yi gbengberen yire. Mixi yo naxa a bεlεxε din a ra.» A nu wama a bafe nε e yi ra alako a xa nɔ a ragbilende a baba xɔn.

²³ Yusufu to a taarae yire li, e naxa a xa donma kuye tofanyi rate a ma. ²⁴ E naxa Yusufu ragoro kɔlɔnyi nde kui, ye mu nu na naxan kui.

²⁵ Na dangi xanbi, e nu na e dɛgefε tɛmui naxε, e naxa Sumayila di ndee to fa ra kelife Galede. E nu na surayi, seri, nun labundε xaninfe Misira bɔxi ma bɔnɔmɛe fari. ²⁶ Yuda naxa a masen a xunyae bε, «Won na won xunya faxa gundo kui, na munse fanma won tan ma? ²⁷ Wo fa, won xa a mati Sumayila bɔnsœ mixie ma. Won naxa a faxa, barima won xunya na a ra. Won wuli keren fasε keren.» A xunyae birin naxa tin a xa masenyi ra.

²⁸ Na Madiyan yulεe to e yire li, Yusufu taarae naxa a rate kɔlɔnyi kui, e fa a mati nee ma kobiri kole mɔɔlɔjɛn na. Na yulε naxee fatanxi Sumayila bɔnsœ ra, nee naxa Yusufu xanin Misira bɔxi ma.

²⁹ Na dangi xanbi Ruben naxa gbilen kɔlɔnyi yire Yusufu fɔxɔ ra, kɔnɔ a mu a li naa. A naxa a xa donma birin ibɔɔ a ma sunnunyi kui. ³⁰ A naxa gbilen a xunyae yire, a a fala e bε, «Yusufu mu na yire won na lu dɛnnaxε, n fa munse rabama kɔrε?» ³¹ E naxa si keren faxa, e fa Yusufu xa donma kuye tofanyi maturuxun na sube wuli. ³² Na xanbi, e naxa na donma kuye tofanyi xanin e baba xɔn ma. E naxa a fala a bε, «Muxu bara yi to. Yi donma mato ba xa i xa di nan gbe a ra.» ³³ Yaxuba naxa na donma kolon, a fa a fala, «N ma di xa donma na a ra! Wula sube xaaŋε nde bara n ma di Yusufu faxa! A bara

a ibō!»³⁴ Yaxuba naxa a xa donma ibō a ma sunnunyi kui. A naxa sunnun dugi ragoro a ma, a a xa di tēmūn fe raba xi wuyaxi.³⁵ A xa di xēmēe nun a xa di ginēe naxa fe birin naba a bē alako sunnunyi xa ba a ma, kōnō Yaxuba mu dundu. A naxa a fala, «N nan n ma di xa sunnunyi xaninma han n sa a lima tēmūi naxē aligiyama.» Yaxuba naxa wa a xa di bē.

³⁶ Madiyankae to Misira li, e naxa Yusufu mati Potifari ma, naxan findixi Misira mangē kantamixie xunyi ra.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na tēmūi, Yuda naxa keli a ngaxakerenyie xun ma, a siga Adulamaka nde xōnyi naxan xili Hira.² Menni Yuda naxa Suwa Kanaanka xa di ginē to. A naxa a findi a xa ginē ra. E naxa lu e boore ra.³ Na ginē naxa tēegē, a naxa di xēmē bari. Yuda naxa na di xili sa Eri.⁴ Na ginē man naxa tēegē di firin nde ma, a naxa di xēmē bari. A naxa na di xili sa Onan.⁵ Na xanbi, a man naxa di xēmē ḡbētē bari. A naxa na di xili sa Selaha. Yuda xa ginē na di bari Kesibe nē.

⁶ Yuda naxa ginē nde fen, a so a xa di singe Eri yi ra. Na ginē xili Tamari.⁷ Mixi kobi nan nu lanxi Yuda xa di singe Eri ma Alatala ya i. Alatala naxa a ragiri a xa faxa.⁸ Na xanbi Yuda naxa a fala Onan bē, «I taara xa ginē tongo, a xa findi i xa ginē ra. I xa nimōxō wali raba, alako i xa di fi i taara ma.»⁹ Kōnō Onan a kolon na di mu fama findide a gbe ra. Na nan a to, e nun a nimōxō na kafu, a a xa maniye sama boxi nan ma alako a naxa fa di fi a taara ma.¹⁰ A nu naxan nabama, na mu nu rafan Alatala ma. Na nan a ra, Ala naxa a ragiri a fan xa faxa.

¹¹ Na tēmūi Yuda naxa a fala a xa mamadi Tamari bē, «Kaajē xanin i baba xōnyi, beenun n ma di Selaha mōma tēmūi naxē.» A ma jōxun ne, tēmunde Selaha fan faxama alo a taarae faxaxi ki naxē. Na kui Tamari naxa siga, a sa lu a baba xōnyi.¹² A mu bu Yuda xa ginē naxa fa, naxan nu lanxi Suwa xa di ginē ma. Nōn fe to ba a ra, Yuda naxa siga Timina e nun a boore Hira Adulamaka. E naxa siga Yuda xa xurusee yire, Yuda xa walikēe nu xurusee xabe maxabafe dēnnaxē.

¹³ Mixi nde naxa a fala Tamari bē, «I tanun na sigafe Timina a xa xurusee xabe maxabade.»¹⁴ Tamari naxa a xa kaajē donma rate a ma, a naxa a yatagi makoto mafelenyi ra, a sa dōxō Enayima sode de ra Timina kira xōn. A nu bara a to, Selaha bara a ginē dōxōde li, kōnō Yuda mu Tamari fi a ma, a xa findi a xa ginē ra.

¹⁵ Yuda to bara Tamari to kira de ra, a yatagi makotoxi mafelenyi ra, a naxa a ma jōxun langoe ra.¹⁶ A naxa a fala a bē kira ra, «Won xēe, won xa sa kafu.» A mu nu a kolonxi a xa mamadi nan a ra. Kōnō Tamari naxa Yuda maxōrin, «I munse firma n ma won na kafu?»¹⁷ A naxa a yaabi, «N si kerem tongoma n ma xurusee ya ma, n fa a ra i xōn ma.» Tamari naxa a yaabi, «Awa, sēekē se nde lu n yi ra be sinden, beenun i fama si ra tēmūi naxē.»¹⁸ A naxa a maxōrin, «I wama n xa munse dōxō i xōn ma sēekē ra?» Tamari naxa a yaabi, «I xa i xa tōnxuma, a luuti, nun i xa yisuxuwuri so n yi ra.» A naxa na see so a yi ra, e fa kafu e boore ra. Tamari naxa tēegē a xa di ma.¹⁹ Tamari naxa ḡbilen a xōnyi. A naxa a xa mafelenyi ba a xun ma, a man naxa a kaajē ginē donma ragoro a ma.

²⁰ Yuda naxa a boore Adulamaka xē si tide na ginē ma, alako a xa fa see ra a naxan so ginē yi ra seedērōxōya ra. Kōnō a boore mu na ginē to.²¹ A naxa Enayima mixie maxōrin, «Yi langoe ginē naxan nu na Enayima kira ra, a na minden?» E naxa a yaabi, «Langoe yo mu na be.»²² A naxa ḡbilen Yuda yire, a fa a fala, «N mu a lixi naa. Na longori mixie bara a fala n bē a langoe yo mu na na kira xōn.»²³ Yuda naxa a fala, «Na ginē xa na see ragata. Won fan naxa won yēte rayaagi. N bara si rasanba a ma, kōnō i mu a lixi naa.»

²⁴ Kike saxan dangi xanbi, mixi nde naxa a fala Yuda bē, «I xa mamadi Tamari bara findi langoe ra, a bara furi tongo a xa langoejia saabui ra.» Yuda naxa a fala, «Wo a ramini, a xa gan.»²⁵ E nu fafe a ra tēmūi naxē, Tamari naxa xēera rasanba a tanun ma, «Yi see mato naxan na n yi ra. Yi tōnxuma, a luuti, nun yi yisuxuwuri findi mixi nan gbe ra naxan n nafuruxi. I lan ne i xa yi kanyi kolon.»²⁶ Yuda naxa kolon sōtō na see xa fe ma. A naxa a fala, «A bara sēriyē rakamali dangife n tan na barima n mu a fixi n ma di Selaha ma.» Na xanbi, a mu a kolon ginē ra sōcon.

²⁷ Tamari nu di barima tēmūi naxē, e naxa a kolon a gulie nan na a furi.²⁸ Di bari tēmūi, kerem naxa a bēlēxē ramini. Di rasuxui naxa a bēlēxē susu, a gēsē ḡbēli xiri a bēlēxē ra. A fa a fala, «Yi nan singe barixi.»²⁹ Kōnō na diyōrē naxa a bēlēxē raso, a xunya naxa bari. Di rasuxui naxa a fala, «I faxi sēnbē mundun na yi ki?» Yuda naxa a xili sa Peresi.³⁰ Na xanbi, boore fan naxa bari gēsē ḡbēli xirixi a bēlēxē ra. Yuda naxa a xili sa Sera.

39

Yusufu na Potifari xōnyi

¹ Sumayila bōnsōe to Yusufu xanin Misira, Misira mange kantamae xunyi Potifari naxa a sara konyi ra. ² Alatala nun Yusufu nan nu a ra. Yusufu nu fe naxan birin nabama a xa mange Misiraka xōnyi, a birin nu fanma nē a yi ra. ³ A xa mange naxa a kolon a Yusufu nun Alatala na a ra, barima Alatala nu fe birin sōcneyama a bē. ⁴ Potifari naxa p̄elixin a ra, a naxa a findi a xa banxi mixie xunyi ra. A naxa a harige birin taxu a ra.

⁵ Potifari to Yusufu findi a xa banxi nun a harige xunyi ra, Alatala naxa barake sa na Misiraka xa banxi ma Yusufu saabui ra. Alatala naxa barake sa Potifari xa banxi nun a xa xēe birin ma. ⁶ Na nan a to, Potifari naxa a xa se birin taxu Yusufu ra. A tan mu nu fa a p̄engi saxi fefe xōn ma, fo a nu donse naxan donna.

Mixi tofanyi nan nu lanxi Yusufu ma. ⁷ T̄emui nde to dangi, Yusufu xa mange xa gine ya naxa sin a i. A naxa a fala a bē, «Fa be, won xa fa kafu.» ⁸ Yusufu naxa tondi, a fa a fala a xa mange xa gine bē, «Kafi n naxa fa n ma mange xōnyi a mu a p̄engi saxi fefe xōn ma kōre a xa banxi kui. A bara a harige birin taxu n na. ⁹ A xa banxi kui be, n tan nan dangi mixi birin na. A mu sese rafisaxi n bē, fo i keren, ba i tan bara findi a xa gine ra. Yakōsi, n fe jaaxi rabama munfe ra naxan findi yunubi fe ra Ala bē?»

¹⁰ Kōnō na gine naxa bira Yusufu xa fe dalili foxō ra. A nu a makatama lōxōe birin, kōnō Yusufu naxa tondi e xa kafu. ¹¹ Lōxōe nde Yusufu naxa so banxi kui a xa wali rabade. Konyi gbete yo mu nu na banxi kui na temui. ¹² Potifari xa gine naxa a susu a xa donna ma. A nu fa a fala a bē, «Won kaful» Gine to Yusufu xa donna susu, Yusufu naxa mini a xa donna kui a a lu gine bēlexe, a mini a gi ra tande.

¹³ Gine to bara a kolon a bara a gi, a xa donna lu a yi ra, a naxa mini tande, ¹⁴ a naxa a xa banxi konyie xili, a fa na donna masen e bē, «Wo yi to, n ma xēmē faxi Eburu naxan na, na nan wama won mayanafe kōota ra. A faxi nē n yire a muxu xa muxu sa, kōnō n naxa sōnxōe rate. ¹⁵ Kabi n bara sōnxōe rate, a naxa a gi, a xa donna lu n yi ra. A naxa mini a gi ra tande.»

¹⁶ Potifari xa gine naxa Yusufu xa donna ragata han beenun a xa mange so t̄emui. ¹⁷ A naxa na fe tagi raba a bē, a naxe, «I faxi Eburu konyi xēmē naxan na yi ki, a faxi nē a xa n mayanfa kōota ra.

¹⁸ Kōnō n to sōnxōe rate, a naxa a xa donna lu n yi ra, a naxa mini a gi ra tande. ¹⁹ I xa konyi na nan nabaxi n na.» Yusufu xa mange to a xa gine xa wōyēnyi mē, ²⁰ a bōne naxa te a jaaxi ra. A naxa Yusufu balan mange xa geelimanie nu na dēnnaxē.

²¹ Kōnō mēnni fan, Alatala mēenni nē a ma. A naxa a ragiri Yusufu nun geeli mange dē xa fan. ²² Geeli mange naxa geelimanie taxu Yusufu ra. Fe naxan birin nu rabama, a nu dangima a tan nan ma. ²³ Geeli mange mu nu Yusufu xa wali xun matoma a ra, barima Alatala nun Yusufu birin na a ra. Alatala nu fe birin sōcneyama Yusufu bē.

40

Yusufu na geeli

¹ Na dangi xanbi Misira mange xa walike naxan a p̄engi saxi a xa minse xōn ma, a nun a xa taamiganyi naxa fe nde raba naxan mu rafanxi e xa mange ma. ² Misira mange naxa xōn na walike firinyie ma, naxan p̄engi sama a xa minse xōn ma a nun naxan a xa taami ganma. ³ A naxa e susu, e balan sōcri mange xa geeli kui, Yusufu nu na dēnnaxē. ⁴ Sōcrie xa mange naxa e taxu Yusufu ra, a xa mēenni e ma.

E to saxanyi raba geeli kui, ⁵ naxan p̄engi sama mange xa minse xōn ma, a nun naxan taami ganma mange bē, nee naxa xiye sa geeli kui kōe kerem na. Kankan xa xiye nu wama fe nde nan masenfe a kanyi bē. ⁶ Na kuye iba Yusufu naxa fa e yire, a naxa e li sunnunyi kui. ⁷ Na t̄emui a naxa na Misira mange xa walike firinyie maxōrin, naxee taxuxi a ra, «Munfe ra wo sunnunxi to?» ⁸ E naxa a yaabi, «Muxu bara xiye ndee nan sa, kōnō mixi yo mu na be naxan nōma na fasaride.» Yusufu naxa a fala e bē, «Wo mu a kolon Ala nōma a fasaride wo bē? Wo xiye fala n bē.»

⁹ Naxan p̄engi nu sama mange xa minse xōn ma, a naxa a xiye fala Yusufu bē. A naxe, «N tan ma xiye kui, n wēni bili nan to a tixi n ya i. ¹⁰ Salon saxan na a bili ma. A to fuga, a fuge naxa wēni bogi mōxie ramini. ¹¹ Misira mange xa wēni sase susuxi n yi ra. N naxa na wēni bogi mōxie ba, n naxa e bundu Misira mange xa wēni sase kui, n fa a so a yi ra.» ¹² Yusufu naxa a fala a bē, «Yi xiye yi nan fasarixi: Na salonyi saxan naxan na ki, a xi saxan nan masenxi. ¹³ Xi saxan dangi xanbi, Misira mange i xun nakelima nē, a man fa i ragbilen i walide fori. I man fama nē wēni tōnbili sode Misira mange yi ra alo i darixi a ra ki naxē. ¹⁴ Kōnō i naxa nēemu n ma i na hēeri sōto t̄emui naxe. I xa findi saabui ra n bē, i xa n ma fe fala Misira mange bē alako n xa mini geeli kui, ¹⁵ barima e n tongoxi nōe nan na Eburu bōxi ma. Be fan, n mu fefe rabaxi naxan a niyama n xa geeli sōtō.»

¹⁶ Naxan taami ganma mange bē, a to bara a to Yusufu wōyēnyi naxan tagi rabaxi a boore bē, a fanxi a bē, a naxa a fala Yusufu bē, «N tan fan xiye nde saxi. Debe saxan dōxōxi n xun ma, taami fiixē na e kui. ¹⁷ Debe naxan dōxōxi a fari, taamiganyi donse naxan birin nafalama Misira mange bē, a birin

nu na a kui. Kono xonie nu fa na donse masakun naxan doxoxi n xun ma.»¹⁸ Yusufu naxa a masen a be, «I xa xiye yi nan fasarixi: Na debe saxanyi naxan na ki, a xi saxan nan masenxi. ¹⁹ Xi saxan dangi xanbi, Misira mangé i xunyi bolonma ne a de i. A i gbakuma ne wuri ma, xonie i sube masakun.»

²⁰ Xi saxan loxoe, Misira mangé bari loxoe, mangé naxa xulunyi belebele ti a xa walikee be. Naxan jengi sama mangé xa minse xon ma, a nun a xa taamiganyi, Misira mangé naxa e xun nakeli walikee tagi.²¹ Naxan jengi sama minse xon ma, a naxa a ragbilen a walide fori, alako a man xa minse so a yi ra. ²² Kono a naxa a xa taamiganyi gbaku wuri ma ala Yusufu nu bara a tagi raba ki naxé. ²³ Naxan jengi sama mangé xa minse xa fe xon ma, a mu ratu Yusufu xa fe ma, a neemuu a ma.

41

Misira Mangé xa xiye

¹ Ne firin dangi xanbi, Misira mangé naxa xiye nde sa. Na xiye kui a tixi xure de ra. ² A naxa ninge fate fanyi solofera to mini ra xure kui, e na jnooge donfe kalee tagi. ³ Na dangi xanbi, ninge solofera gbeité, naxee xosixi, nee naxa mini xure de ra boore ningee seeti ma. ⁴ Yi ninge xosixi solofera naxa yi ninge fate fanyi solofera don. Na nan lan Misira mangé naxa xunu.

⁵ A to gibilen a sa ra, a man naxa xiye gbeité sa. ⁶ Na xiye kui tōnsœ solofera fanyi tixi bili keren ma. ⁷ Na dangi xanbi, tōnsœ solofera gbeité, naxee xun xurun, foye bara e ragan, e tixi boore tōnsœ seeti ma. Yi tōnsœ xunxurie naxa yi tōnsœ rafexi fanyie don. Na nan lan, Misira mangé naxa xunu. Na xiye nan na ki.

⁸ Na kuye iba, Misira mangé bōjue nu minixi. A naxa mandurulae nun karamcōxœ birin xili. A naxa na xiye masen e be, kono mixi yo mu sōtō e ya ma, naxan no a tagi rabade a be. ⁹ Na tēmwi naxan a jengi sama mangé xa minse xon ma, na naxa woyenzi tongo a fa a fala Misira mangé be, «N nan ma kanari ya xaranma ne to loxoe. ¹⁰ Tēmwi dangixi, Misira mangé cōnō ne a xa konyie ma. A naxa n suxu, a n balan sōori mangé xa geeli kui, a nun naxan taami ganma mangé be. ¹¹ A tan nun n tan, muxu birin xiye sa ne kōe keren kui naxan tagi lan a xa raba. Kankan xa xiye nu wama fe nde masenfe a kanyi be. ¹² Sōori mangé xa Eburu konyi nde nan nu na geeli kui muxu ya ma. Muxu to na xiye fala a be, a naxa e birin fasari muxu be. Muxu xiye naxee saxi, a naxa kankan gbe fasari a be. ¹³ A birin dangi ne ala a xiye tagi raba muxu be ki naxé. Misira mangé bara n tan nagbilen n walide fori, kono a bara boore gbaku wuri ma.»

¹⁴ Misira mangé naxa xēerae xēe Yusufu yire. E naxa a ramini geeli kui a ikōrxi ra. E naxa a xunyi bi, e sose gbeité ragoro a ma, e siga a ra Misira mangé yire. ¹⁵ Misira mangé naxa a masen Yusufu be, «N bara xiye nde sa. Mixi yo mu noxi a tagi rabade, kono n bara a me i tan xiye tagi rabama e na naxan fala i be.»¹⁶ Yusufu naxa Misira mangé yaabi, «N tan mu a ra. Ala nan Misira mangé xa xiye tagi rabama a be.»

¹⁷ Misira mangé naxa a masen Yusufu be, «N ma xiye kui n tixi xure de ra. ¹⁸ N naxa ninge fate fanyi solofera to mini ra xure kui, e na jnooge donfe kalee longori ra. ¹⁹ Na nan lan, ninge solofera gbeité naxa te e xanbi ra, e xosixi han. E ganyanxōri birin saxi kēnē ma. Han to n mu na ninge xosixi moɔli to Misira bōxi ma. ²⁰ Na ninge xosixi xun nakanaxie naxa na ninge solofera fate fanyi don. ²¹ Kono na dangi xanbi, mixi yo mu no a kolonde xa e bara e don. E xa xosi mu masara. Na nan lan, n naxa xunu.»

²² «Na tēmwi n man naxa xiye gbeité sa. Tōnsœ rafexi fanyi solofera tixi bili keren ma. ²³ Na dangi xanbi tōnsœ xunxuri solofera gbeité, foye naxee raganxi, nee naxa mini booree seeti ma. ²⁴ Tōnsœ ponpoe naxa na tōnsœ solofera fanyi don. N bara na fala mandurulae be, kono mixi yo mu no a fasarde n be.»

²⁵ Yusufu naxa a fala Misira mangé be, «I xa xiye firinyi birin fe keren nan masenxi. Ala bara i rakolon fe ma a fama naxan nabade. ²⁶ Na ninge solofera fanyie nun na tōnsœ solofera fanyie, jne solofera nan masenxi na ki. Na tan xiye keren nan a ra. ²⁷ Na ninge xosixi xun nakanaxi solofera nun na tōnsœ ponpoe solofera foye naxee raganxi, nee fan jne solofera kaame nan masenxi.»

²⁸ «N xa nōndi fala i be, Ala bara fe masen Misira mangé be a fama naxan nabade. ²⁹ Yi jne solofera naxan fafe yi ki, e findima jne fanyi nan na Misira bōxi be. ³⁰ Na na dangi, kaame jne solofera gbeité fama fade, won neemuma ne na fe fanyi birin na. Kaame bōxi halakima ne. ³¹ Na findima fe magaaxuxi nan na, a lu ala sese fanyi mu nu raba yi bōxi ma.»

³² «I yi xiye saxi ne doxoxi firin, barima Ala xa naté na a ra naxan mu kanama, a man mu buma a xa raba. ³³ Mangé, yakōsi a lanma i xa xaxilima fen naxan lōnnixi. I xa Misira noxi so na kanyi yi ra.

³⁴ Mangé, i xa mixie sugandi naxee jengi fama sade bōxi rawali xon ma yi jne fanyi solofera bun ma. Bōxi daxamui busali suuli yo suuli, e xa fa keren na mangé xon ma, a xa a ragata. ³⁵ E xa donse birin malan, e xa a ragata taae kui Misira mangé xa noxi bun ma. ³⁶ Yi donse ragataxi fama Misira bōxi ratangade kaame ma, naxan fama fade jne solofera bun.»

³⁷ Na wōyēnyi naxa rafan Misira mangē nun a xa mixi birin ma. ³⁸ Misira mangē naxa a fala e bē, «Won nōma mixi nde sōtōde naxan luma alō yi xēmē? Ala Xaxili na a bē.» ³⁹ Misira mangē naxa a fala Yusufu bē, «Ala bara na fe birin masen i bē. Mixi yo mu na naxan xaxili fan alō i tan, a xa lōnni man xa dangi i gbe ra.» ⁴⁰ I tan nan fama findide n ma banxi xunyi ra. N ma jāma fama birade i xa yaamari nan fōxō ra. N ma mangē kibanyi nan tun n nadangixi i ra.»

⁴¹ Misira mangē man naxa a fala Yusufu bē, «A mato, n bara nōe so i yi ra Misira bōxi birin ma.»

⁴² A naxa a xa gbeti xurundé ba a bēlēxē ra, a naxa a so Yusufu bēlēxē ra. A naxa sōse fanyi ragoro a ma. A naxa kōnmagore xēsma daaxi ragoro a kōn ma. ⁴³ A naxa a rate gise kui, naxan birama Misira mangē ragisē fōxō ra. Sōcōrie nu fa a fala e xui itexi ra jāma bē, «Wo xinbi sin!» Misira mangē a xa mangēya taxu Yusufu ra na ki ne.

⁴⁴ Misira mangē man naxa a fala Yusufu bē, «N tan nan mangē ra, kōnōxa i mu yaamari fi naxan ma, fefe mu rabama Misira bōxi ma.» ⁴⁵ Misira mangē naxa Yusufu xili sa Safanati Paneya. A naxa Potifera, On sērēxēdubē, xa di ginē Asana, fi a ma. Yusufu naxa Misira bōxi xun mato fōlō a ra. ⁴⁶ Yusufu simaya nu bara jē tongo saxan li, a fa Misira mangē yire tēmuui naxē.

Na tēmuui Yusufu naxa keli Misira mangē yire, a sa Misira bōxi birin jēnē. ⁴⁷ Na jē solofera fanyi kui, bōxi birin naxa rawali. ⁴⁸ Yusufu naxa donse birin malan naxan sōtōxi na jē solofera bun ma Misira bōxi ma. A naxa donse ragata taae kui naxan sōtōxi daaxa. ⁴⁹ Yusufu naxa donse xōri gbegbe malan, alō mēyēnyi naxan na baa dē ra. A naxa gbo yē han a mu na xasabi sēbē sōnōn, barima mixi yo mu nōma a kōnti kolonde.

⁵⁰ Beenun kaamē jē sin tēmuui, Yusufu xa ginē Asana, On sērēxēdubē Potifari xa di ginē, naxa di firin bari a bē. ⁵¹ Yusufu naxa a xa di singe xili sa Manasi. Na nan na ki, Ala bara a niya n bara nēēmu n ma tōrē birin ma, a nun n baba xa denbaya. ⁵² A naxa a xa di firin nde xili sa Eframi. Na nan na ki, Ala bara n findi di bari ra bōxi ma n xun nu goroxi dēnnaxē.

⁵³ Nē fanyi solofera naxa dangi Misira bōxi ma. ⁵⁴ Kaamē jē solofera naxa a li fōlō, alō Yusufu a tagi raba ki naxē. Kaamē naxa din dunija birin na, kōnō baloe nu na Misira bōxi tan ma. ⁵⁵ Kaamē to bara Misira bōxi birin suxu, jāma naxa sōnōxē rate Misira mangē ma baloe fe ra. Misira mangē naxa a fala Misirakae birin bē, «Wo siga a fala Yusufu bē, a na fe naxan fala wo bē, wo xa na raba.» ⁵⁶ Kaamē naxa din bōxi birin na. Yusufu naxa donse malandee rabi, a naxa mēngi sara Misirakae ma, barima kaamē nu bara sēnēbē sōtō Misira bōxi birin ma. ⁵⁷ Mixie nu fa keli yire birin, fafe mēngi sarade Yusufu ma, barima kaamē nu bara sēnēbē sōtō dunija birin ma.

42

Yaxuba xa die sigafe Misira

¹ Yaxuba to bara a mē a mēngi na Misira, a naxa a fala a xa die bē, «Wo dōxōxi munfe ra?» ² N bara a mē a mēngi na Misira. Wo goro, wo sa mēngi sara won bē alako won xa balo, won naxa fa faxa.» ³ Yusufu taara mixi fu naxa goro donse xōri sarade Misira. ⁴ Yaxuba mu tin Bunyamin, Yusufu xunya, xa bira e fōxō ra. A nu fa a fala, «N bara gaaxu fe jāaxi naxa fa a sōtō.» ⁵ Isirayila xa die naxa siga mēngi sarade, e nun mixi gbētē ra naxee fan nu waxi mēngi xōn, barima kaamē nu bara din Kanaan bōxi birin na.

⁶ Yusufu nan nu findixi mangē xungbe ra Misira. A tan nan nu mēngi sarama mixi birin ma. Yusufu taarae naxa fa, e e yatagi rafelen bōxi ma a ya i. ⁷ Yusufu to a taarae to, a naxa e kolon, kōnō a naxa a yētē rasan e ma. A naxa wōyēn e bē a xōrōxē ra, «Wo kelixi minden?» E naxa a yaabi, «Muxu kelixi Kanaan bōxi nan ma, fafe donse sarade.» ⁸ Yusufu naxa a taarae kolon, kōnō e tan mu kolon sōtō a xa fe ma. ⁹ Yusufu naxa ratu a xa xiye ma, a naxan sa a taarae xa fe ra. A naxa a fala e bē, «Bōxi rabēnyie nan na wo ra. Wo faxi yi bōxi kobidēe nan kolonde.»

¹⁰ E naxa a yaabi, «Ade. Mangē, muxu faxi donse na tun sarade. ¹¹ Muxu birin, xēmē kerēn xa die nan lanxi muxu ma. Mixi matinxinxie nan na muxu ra. Muxu na i xa yaamari bun ma, muxu mu findixi bōxi rabēnyie xa ra.» ¹² Yusufu naxa a fala e bē, «Wule na a ra. Wo faxi bōxi kobidēe nan fende.» ¹³ E naxa a yaabi, «Muxu tan luxi alō i xa konyie. Muxu di fu nun firin nan a ra. Mixi kerēn ma die nan na muxu birin na Kanaan bōxi ma. Muxu birin xunya na muxu baba yire, di kerēn tan bara laaxira.»

¹⁴ Yusufu naxa a fala e bē, «N a kolon a bōxi rabēnyie nan na wo ra. ¹⁵ N wo matoma yi nan ma. Misira mangē xili ra, wo mu kelima be dammi wo xunya mu fa. ¹⁶ Wo mixi nde xē wo ya ma a xa sa fa wo xunya ra. Wo tan dōnōxēe soma geeli nē. N fama wo xa wōyēnyi matode, n xa a kolon xa wo nōndi falama, xa na mu Misira mangē xili ra, bōxi rabēnyie nan na wo ra.» ¹⁷ A naxa e birin makankan han xi saxan.

¹⁸ Xi saxan lōxōe, Yusufu naxa a fala e bē, «Xa wo bara n xui suxu, wo mu faxama, barima n gaaxuma Ala ya ra. ¹⁹ Xa mixi matinxinxie nan wo ra, wo mixi kerēn lu geeli kui, booree xa donse xanin wo xa denbayae xōn ma, barima e na tōrē kui. ²⁰ Wo xa fa wo xunya ra n xōn ma alako n xa a kolon xa nōndi

faləe nan wo ra, na nan a toma wo mu faxama.»²¹ Na təmui, e nu fa a fala e boore bə, «Iyo won tan nan yati fəxi na won yətə ma, barima won na won xunya xa yaməjəxunyi to nə. A naxa won mayandi, kənəcə won jan mu a danxun. Na fe nan a toxi won na yi təcəre kui.»

²² Ruben to wəyənyi tongo, a naxa a fala e bə, «N na a fala nə wo bə, wo naxa gbaloe fe raba na dimədi ra. Kənəcə wo mu tin wo tuli matide n na. Yakəsi a haakə nan won bənbəfə yi ki.»²³ E mu nu a kolonxi a Yusufu e xa xui məma, barima xui madangi nu na e tagi. ²⁴ Yusufu naxa a makuya e ra, a nu fa wa. Na dangi xanbi, a naxa fa wəyənde e bə. A naxa Simeyən tongo e ya ma, a a sa geeli e ya xəri.

²⁵ Yusufu naxa yaamari fi a xa walikəe ma, e xa e xa bəkəie rafe donse xəri ra, e xa e xa kəbiri fan sa kankan xa bəkəie kui a nun e fande. Na naxa raba e bə. ²⁶ Na təmui Yusufu xa taarae naxa e xa məngi kote sa sofalee fari, e naxa siga. ²⁷ E to xide li, keren naxa a xa bəki rabi alako a xa donse xəri so a xa sofale yi ra. A naxa a xa kəbiri to a xa bəki kui. ²⁸ A naxa a fala a taarae bə, «E bara n ma kəbiri ragbilen n ma. A tan nan na n ma bəki kui yi ki.» E bəjəee naxa mini. E nu fa e boore maxərin kontəfili kui, «Ala munse rabaxi won na yi ki?»

²⁹ E to so e baba Yaxuba yire Kanaan bəxi ma, e naxa na birin dəntəgə a bə. ³⁰ E naxa a fala, «Xəmə naxan na na bəxi mangə ra, a wəyənxı nə muxu bə a xərçəxəs ra. A man fa muxu findi mixie ra naxee faxi a xa bəxi rabənde. ³¹ Muxu naxa a fala a bə, «Mixi matinxinxie nan na muxu ra, bəxi rabənyie xa mu lanxi muxu ma. ³² Muxu di fu nun firin na a ra, muxu birin baba keren. Keren bara laaxira, muxu xunya na muxu baba fə ma Kanaan bəxi ma.» ³³ Na xəmə naxan na na bəxi mangə ra, a falaxi nə muxu bə, «N wama a kolonfe nə xa mixi matinxinxie nan na wo ra. Wo mixi keren lu n yire be. Wo məngi xanin wo xa mixie xən, barima kaamə e na e ma. Wo siga, ³⁴ kənəcə wo man xa fa wo xunya ra n xən ma. N farma a kolonde na nan ma mixi matinxinxie nan wo ra, bəxi rabənyie mu wo ra. Na təmui, n wo xunya soma wo yi ra, wo man fa yuləya raba n ma bəxi kui.»³⁵ E to e xa bəkəie ibagan, kankan naxa a xa kəbiri to a xa bəki kui. E tan nun e baba to na kəbiri to, e birin naxa gaaxu.

³⁶ E baba Yaxuba naxa a fala e bə, «Wo bara n nagan n ma die ra. Yusufu mu na fa, Simeyən fan mu na. Wo man waxi Bunyamin nan fan tongofe yi ki. Yi kote birin findixi n tan nan gbe ra.»³⁷ Ruben naxa a fala a baba bə, «Xa n mu Bunyamin nagbilen i ma, i xa n ma di firinyie faxa. Bunyamin so n yi ra, n man fama a ra.»³⁸ Yaxuba naxa a yaabi, «Wo nun n ma di birin mu sigama, barima a taara bara faxa, a keren nan fa luxi. Xa fe nde sa a sətə wo xa biyaasi kui, n ma simaya rəjənyi findima n bə sunnunyi nan na wo fəxi ra.»

43

Yaxuba xa die xa biyaasi firin nde

¹ Kaamə sənbə nu gboma nan tun Kanaan bəxi kui. ² Yaxuba nun a xa denbaya to bara gə məngi birin donde e fa naxan na kelife ra Misira, Yaxuba naxa a fala a xa die bə, «Wo man xa siga, wo xa sa donse nde sara won bə.»³ Yuda naxa a yaabi, «Misira mangə a fala nə muxu bə a fanyi ra, «Wo mu n yatagi toma xa wo nun wo xunya birin mu fa.»⁴ Xa i bara tin muxu nun Bunyamin birin xa siga, muxu sigama nə, muxu sa donse sara i bə. ⁵ Kənəcə xa i mu tin na ra, muxu mu sigama, barima na xəmə a fala nə muxu bə, «Wo mu n yatagi toma xa wo nun wo xunya birin xa mu fa.»

⁶ Na təmui Isirayila naxa a fala, «Munfe ra wo fe kobi ilanxi n na a falafe na xəmə bə a xunya gətəne wo bə?»⁷ E naxa a yaabi, «Na xəmə muxu maxərinxi nə a xərçəxəs ra muxu bari ki ma. A nu fa a fala, «Wo baba man na simaya kui? Wo xunya nde na?» Muxu fan naxa a xa maxərinxi birin yaabi. Muxu jəxəcə mu nu a ma, a falama, «Wo fa wo xunya ra.»⁸ Yuda naxa a fala a baba Isirayila bə, «A lu muxu nun dimədi xa siga. Muxu xa siga, na təmui won baloe sətəma nə won mu faxa, i tan, muxu tan, a nun muxu xa die. ⁹ I ya ti n tan na. I fama a maxərinde n tan nan ma. Xa n mu fa a ra, n fa a ti i ya i, na kote bara findi n gbe ra i mabiri. ¹⁰ Yakəsi, xa yi fe xa mu muxu rabuxi nu, muxu bara sige nun fa firin naba nu.»

¹¹ E baba Isirayila naxa a fala e bə, «Yi nan to fa a ra, wo fan yi nan nabama. Wo bəxi daxamui ndee sa kote alako wo xa na xəmə sanba wuri dole, kumi, surayi, labundə, kusu, nun foote kansi ra. ¹² Wo xa məngi sare singe, wo naxan toxi bəkəie kui, a nun məngi gətəne sare, wo xa na kəbiri birin xanin wo xun. Təmunde na findixi nətəmui nan na. ¹³ Wo wo xunya tongo, wo xa siga na xəmə yire. ¹⁴ Ala Sənbə Kanyi xa a niya na xəmə xa kinikini wo ma, a xa wo xunya so wo yi ra a nun Bunyamin. Xa n tan fa gamma nə n ma die birin na, n bara yərele.»

¹⁵ Yaxuba xa die naxa na sanbasee yailan. E naxa məngi sare singe kəbiri tongo, a nun e lanma e xa məngi gətəne sare kəbiri naxan na. E naxa siga Misira a nun Bunyamin, e sa e yətə dəntəgə Yusufu bə.

¹⁶ Yusufu to Bunyamin to e ya ma, a naxa a fala a xa konyi bə, «Yi xəməe xanin n xənyi. I xa xuruse ndee faxa, i donse yailan, alako muxu xa muxu dəge yire keren to yanyi ra.»¹⁷ Yusufu xa konyi naxa a xa yaamari raba keren na. A naxa Yaxuba xa die xanin Yusufu xənyi. ¹⁸ Gaaxui naxa lu e ma a nu e xaninna təmui naxə Yusufu xənyi. E nu fa a fala e boore bə, «E na won xaninfe na kəbiri nan ma fe

ra, won naxan to won ma békie kui. E fama ne dutunde won ma, e won ma sofalee tongo, e won findi konyie ra.»

¹⁹ Na kui e naxa e maso Yusufu xa banxi konyi ra, e naxa wøyen a ra banxi sode de ra. ²⁰ E naxa a fala, «Yandi mange, muxu singe bara fa be nu donse sarade. ²¹ Kono muxu to muxu xide li gblenie ra muxu xonyi, muxu naxa muxu xa békie rafulun, kankan naxa a xa kóbiri to a xa békie kui na donse saraxi naxan na. Yakosi muxu man bara fa na kóbiri ragbilende i ma. ²² Muxu bara fa kóbiri gbete fan na, alako muxu man xa donse gbete sara. Muxu mu a kolon mixi yo naxan na kóbiri saxi muxu xa békie kui.»

²³ Mangé xa konyi naxa e yaabi, «Wo bɔjɛ̄xa sa, wo naxa gaaxu. Ala na a ra, wo baba Marigi Ala nan na harige fixi wo ma wo xa békie kui. N tan yati nan wo xa kóbiri rasuxu.» Na temui a naxa Simeyon ramini e ma, ²⁴ a fa e raso Yusufu xonyi. A naxa ye so e yi ra, alako e xa e sanyie maxa. A naxa plooge so e xa sofalee yi ra donse ra. ²⁵ Yusufu taarae naxa sanbasee yailan, beenu Yusufu soma temui naxe yanyi ra, barima e nu bara a me e e dëgema naa ne.

²⁶ Yusufu to so banxi, e naxa a xa sanbasee so a yi ra, e e rafelen bɔxi ma a bë. ²⁷ Yusufu naxa e maxorin xa e yalanxi. A man naxa e maxorin, «Wo baba forixi wo naxan xa fe fala n bë, se mu a toxi? A man na simaya kui?» ²⁸ E naxa a yaabi, «I xa konyi muxu baba, sese mu a sotɔxi. A man na simaya kui.» E man naxa e rafelen bɔxi ma a bun ma. ²⁹ Yusufu to a ya rakeli, a naxa a xunya Bunyamin to, a nga xa di. A naxa a fala, «Yi nan na wo xunya ra wo naxan xa fe fala n bë?» Yusufu naxa a fala Bunyamin bë, «N ma di, Ala xa hëeri fi i ma.» ³⁰ A xunya xa fe kinikini naxa goro a sondonyi kui, wa xɔli naxa a susu. A naxa keli mafuren, a so a xide a nu fa wa.

³¹ Yusufu to ge a ya rafurukude, a naxa mini, a na majoxunyi ba a ya ra. A naxa yaamari fi, «Wo donse itaxun.» ³² A xa walikee naxa a gbe sa a xati ma, e a taarae gbe dɔxɔ e xati ma, e Misirakae gbe fan dɔxɔ e xati ma, barima Misirakae nun Eburu mixie mu e dëgema yire kerem. Misirakae xa naamunyi mu tinma na ra feo. ³³ Yusufu xa walikee naxa a taarae magoro a ya xɔri. E birin nu magoroxi a fori ki ma, keli di singe ma han dimedi. Yi fe naxa e birin kaaba. ³⁴ Yusufu to yaamari fi donse xa so e yi ra, Bunyamin xa donse nu dangi a taarae gbe ra dɔxɔ suuli. E birin naxa e dëge, e min, han e wasa.

44

Yusufu na a taarae matofe

¹ Yusufu naxa yi yaamari so a xa banxi walikee xunyi yi ra, a naxe, «Yi mixie xa békie rafe donse ra e nɔma naxan xaninde. I man xa e xa kóbiri sa e xa békie kui. ² I xa n ma ye minse gbeti daaxi fan sa e birin xunya dɔnxɔe xa békie kui, a nun a xa mengi sara kóbiri.» Yusufu fe naxan birin fala a xa walike bë, a naxa a birin naba.

³ Kuye to iba geesegé, Yaxuba xa die naxa siga, e nun e xa sofalee ra. ⁴ E naxa keli taa kui, kono beenun e xa makuya, Yusufu naxa a fala a xa walike bë, «Keli, i siga na mixie fɔxɔ ra, i xa e susu. I na e li, a fala e bë, «Wo fe fanyi masaraxi fe kobi ra munfe ra? ⁵ Munfe ra wo n ma mangé xa ye minse gbeti daaxi se matose mujnaxi? Na fe mɔɔli mu fan.» ⁶ Mangé xa walike to e yire li, a naxa na birin fala e bë. ⁷ E naxa a yaabi, «Mangé, i wøyenma yi mɔɔli ra munfe ra? Muxu tan, i xa konyie mu nɔma na mɔɔli rabade. ⁸ Muxu kóbiri naxan to békie kui Kanaan, muxu bara fa a ra. Munfe ra muxu gbeti, xa na mu a ra xëëma, mujnama i xa mangé xa banxi kui? ⁹ I na sese to muxu yi ra naxan findixi Misira mangé gbe ra, i xa na kanyi faxa, i xa muxu tan dɔnxɔe fan findi i xa konyie ra.»

¹⁰ Mangé xa konyi naxa a fala, «Na bara fan. Wo naxan falaxi yi ki, n fan bara tin na ra. N na se keren to mixi naxan yi ra, na tan bara findi n ma konyi ra, wo tan dɔnxɔe bara kisi.» ¹¹ E birin naxa e xa békie ragoro mafuren, e naxa e rafulun. ¹² Mangé xa konyi naxa e fetenken folo fori ma a sa dɔxɔ dimedi ra. Na ye minse gbeti daaxi naxa to Bunyamin xa békie kui. ¹³ Na kui Yaxuba xa die naxa e xa donmae ibɔɔ. E birin naxa e xa kote baki sofalee fari, e man naxa gblenie taa kui.

¹⁴ Yuda nun a xunyae to Yusufu xonyi li, e naxa e felen a bun bɔxi ma. ¹⁵ Yusufu naxa a fala e bë, «Wo yi rabaxi munfe ra? Wo mu a kolon, mixi alɔ n tan a nɔma se matode fe birin ma?» ¹⁶ Yuda naxa a yaabi, «N munse falama n ma mangé bë? N lan n xa munse fala? Muxu nɔma fiixede di? Ala bara i xa konyie to fe kobi xun ma. Muxu bara findi n ma mangé xa konyie ra, muxu tan nun yi ye minse gbeti daaxi toxi mixi naxan yi.» ¹⁷ Yusufu naxa a fala, «N mu nɔma na mɔɔli rabade. Yi ye minse gbeti daaxi toxi mixi naxan yi ra, na nan na n ma konyi ra, kono wo tan, wo siga xaxilisa kui wo baba yire.»

¹⁸ Na xanbi Yuda naxa makɔrë mangé ra, a naxa a fala a bë, «N bara i mayandi n ma mangé, a lu n xa masenyi nde ti i bë. I bɔjɛ̄xa naxa te n tan i xa konyi xili ma, barima i luxi ne alɔ Misira mangé. ¹⁹ A singe ra i muxu maxorin ne, fa a fala, «Wo baba na na? Wo xunyae nde na na?» ²⁰ Muxu naxa i yaabi, «Muxu baba forixi na na, a nun muxu xunyae, a naxan sotɔxi a xa xëëmforijna kui. Bunyamin taara bara faxa, a kerem nan fa luxi a nga xa die ya ma, a tan nan nafan muxu baba ma.»

²¹ «I bara a fala muxu tan i xa konyie bε, «Wo fa a ra n xōn ma alako n xa a to n ya ra.» ²² Muxu naxa n ma mangε yaabi, «Yi dimedi mu kelima a baba sεeti ma, xa na mu a ra a baba faxama nε.» ²³ Kōnō i bara a fala i xa konyie bε, «Xa wo nun wo xunya birin mu fa, n mu n ya tima wo bε.» ²⁴ Muxu to siga n baba yire, i xa konyi, muxu naxa mangε xa dεntεge sa a bε.»

²⁵ «Na dangi xanbi, muxu baba man naxa a fala muxu bε, «Wo siga, wo xa sa donse nde sara won bε.» ²⁶ Muxu naxa a yaabi, «Muxu mu nōma sigade xa muxu nun muxu xunya birin mu a ra. Xa biyaasi lanma, fo muxu nun muxu xunya xa siga. Xa na mu a ra, yi xεmε mu muxu rasεnεma.» ²⁷ I xa konyi, n baba, a a fala nε muxu bε, «Wo a kolon n ma gine di xεmε firin nan barixi n bε.» ²⁸ Keren kelixi nε n xun ma, n dōxō luxi a ma tεmunde sube nde bara a ibōc, barima han yakōsi n mu nu a to. ²⁹ Xa wo yi di fan tongo n xun ma, fe jaaxi nde naxa a sōtō, n faxama nε na sunnunyi ra n fate.»»

³⁰ «Yakōsi xa n sa gbilen n baba yire, xa muxu nun yi dimedi birin xa mu a ra, ³¹ n baba faxama nε, barima a nii luuti nan Bunyamin na. A na a to yi dimedi mu na muxu fōxō ra, muxu tan i xa konyie bara e baba forixi faxa sunnunyi ra a fate. ³² N tan i xa konyi, n dōxōxi nε sεekε ra yi dimedi xa fe ra. N nu bara a fala n baba bε, «Xa n mu gbilen a ra i yire, na bara findi n ma kote ra n ma dunijεigiri birin kui.»»

³³ «Yakōsi n bara i mayandi, i xa tin n tan xa lu yi dimedi jōxōcε ra, n xa findi i xa konyi ra, alako yi dimedi nun a taarae birin xa siga. ³⁴ N nōma sigade n baba yire di, xa muxu nun yi dimedi birin xa mu a ra? N mu nōma a lude sunnunyi xa n baba faxa n ya xōri.»

45

Yusufu a yεtε masenfe

¹ Yusufu to mu nu wama wafe a xa konyie ya xōri, a naxa e yamari e birin xa mini. Na kui, a nu a yεtε masenma a taarae be tεmuī naxε, mixi gβεtε yo mu nu na naa. ² Yusufu naxa wa a xui itexi ra, han Misirakae nun Misira mangε xa mixi birin naxa na fe kolon. ³ Yusufu naxa a masen a taarae bε, «Yusufu nan n na! N baba man na dunijε?» Kōnō a taarae mu nō a yaabide fefe ma. E dε bara ixara, e gaaxu a ya ra.

⁴ Yusufu naxa a fala a taarae bε, «N bara wo maxandi, wo xa wo maso n na.» E naxa e maso a ra. A naxa a fala, «N tan nan na Yusufu ra, wo xunya, wo naxan mati a xa findi konyi ra Misirakae bε. ⁵ Yakōsi wo bōjε naxa mini, wo naxa gaaxu, wo to bara n mati konyi ra, n saramae naxa fa n na yi bōxi ma. Ala nan na ragirixi. A tan nan n xεexi wo ya ra alako n xa wo rakisi. ⁶ Wo bara a to, pε firin nan yi ki kaame na bōxi ma, kōnō jε suuli man luxi. Bōxi mu rawalima, sansi mu xabamba. ⁷ Ala n nasanbaxi nε wo ya ra, alako n xa bōxi donse nde ragata wo bε, wo xa nō balode maratangε kui. ⁸ Wo tan xa mu faxi n na be. Ala na a ra. A tan nan n findi Misira mangε baba ra, a xa banxi nun a xa bōxi birin xa lu n ma yaamari bun ma.»

⁹ «Wo xulun, wo xa siga n baba yire. Wo xa a fala a bε, «I xa di Yusufu yi nan falaxi, «Ala bara n findi Misira mangε ra. I xa siga n yire, i naxa dugundi. ¹⁰ I fama lude Gosen bōxi nan ma n fε ma, i tan, i xa die, i xa mamadie, i xa xurusee, nun i harige birin. ¹¹ Ne suuli kaame man luxi. N i hayi birin famna nε Gosen, alako i nun i xa denbaya naxa findi setaree ra.»»»

¹² «Wo bara a to wo yεtε ya ra, n xunya Bunyamin fan bara a to, a n tan yati nan wōyεnfe wo bε. ¹³ Wo xa n ma mangεya sεnbε tagi raba n baba bε, n na naxan kui Misira bōxi ma, a nun wo fe naxan birin toxi. Wo wo xulun, wo xa fa n baba ra han be.» ¹⁴ Yusufu naxa findigilin a xunya Bunyamin ma, e firin naxa wa a xōrōxōcε ra. ¹⁵ Yusufu naxa a taarae fan masunbu, e birin naxa wa. Na xanbi, a taarae naxa suusa wōyεnde a bε.

¹⁶ Misira mangε naxa kolon sōtō a ma, a Yusufu taarae bara fa. Na naxa rafan Misira mangε nun a xa mixi birin ma. ¹⁷ A naxa a masen Yusufu bε, «A fala i taarae bε, «Wo kote baki wo xa sofale fari, wo xa siga Kanaan bōxi ma. ¹⁸ Na tεmuī wo xa gbilen wo nun wo baba nun wo xabilε ra n yire. Se fanyi naxan birin na Misira bōxi ma, n na a soma nε wo yi ra, wo man fa bōxi daxamui fanyi don.» ¹⁹ I xa a fala i taarae bε, «Wo xa Misira gisee xanin, wo xa wo baba, wo xa die, nun wo xa ginεe baki e kui, wo xa fa e ra. ²⁰ Wo naxa mōnε sese xa fe ra, barima se fanyi naxan birin na Misira bōxi ma, a findima wo gbe nan na.»»

²¹ Isirayila xa die naxa na raba. Yusufu naxa gisee so a taarae yi ra alo Misira mangε a fala a bε kia naxε. A naxa fande fan so e yi ra e naxan donma kira ra. ²² A naxa donma fanyie fi a taarae birin ma. Kōnō a kōbiri kole kεmε saxan nan fi Bunyamin tan ma, a nun donma suuli. ²³ A naxa Misira daxamui fanyi baki sofale fu fari a baba xa sanbε. A man naxa donse xōri, taami, nun fande gβεtε baki sofale gine fu fari a baba xa biyaasi xa fe ra. ²⁴ Na dangi xanbi, a naxa a taarae lu e xa siga. A naxa a fala e bε, «Wo naxa galanbu kira xōn ma de!»

²⁵ E naxa keli Misira, e te Kanaan bōxi ma e baba Yaxuba yire. ²⁶ E naxa a fala a bε, «Yusufu mu faxaxi! A tan nan Misira bōxi birin yamarimal» Yaxuba to na mε, a mu nō lade na ra. ²⁷ Kōnō e to Yusufu xa

masenyi birin dəntegə a bə, a ya fan naxa gisee to Yusufu naxee rasanbaxi a xaninfe ra, Yaxuba naxa səewa.²⁸ Isirayila naxa a fala, «N bara pəlexin, n ma di Yusufu man na pəngife. Beenun n xa faxa, n fama nə a tote.»

46

Yaxuba sigafe Misira

¹ Yaxuba naxa a harige birin xanin a xun ma. A to Beriseeba li, a naxa sərexə ba a baba Isiyaga Marigi Alatala bə.² Ala naxa Isirayila xili xiye kui, «Yaxuba, Yaxuba.» Isirayila naxa a ratin, «N tan nan ya.»³ Ala naxa a masen a bə, «N tan nan na Ala ra, i baba Marigi Ala. Hali i mu gaaxu sigafe ra Misira, barima n i findima si belebele nan na.⁴ Won birin nan sigama Misira, n tan nan man fama i ragbilende be. Yusufu yati nan fama i yae ragalide i jənən temui.»

⁵ Na kui, Yaxuba naxa keli Beriseeba. Isirayila xa die naxa e baba Yaxuba, e xa die, a nun e xa ginə baki gisee kui, Misira mangə naxee rasanba.⁶ E naxa e xa xurusee tongo, a nun e se naxan birin sətə Kanaan bəxi ma. Yaxuba naxa siga Misira a nun a bənsəe birin.⁷ A naxa a xa die nun a xa mamadie birin xanin a xun ma. A naxa siga a tan nun a bənsəe birin.

⁸ Isirayila xa die xili nan ya naxee siga Misira.

Yaxuba nun a xa di xəməe xa taruxi nan ya:

Yaxuba xa di singe lanxi Ruben nan ma.

⁹ Ruben xa die nan ya:

Hanoki, Palu, Heseron, nun Karimi.

¹⁰ Simeyən xa die nan ya:

Yemuweli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, nun Soli.

Soli findi Kanaan ginə xa di nan na.

¹¹ Lewi xa die nan ya:

Gerison, Kohata, nun Merari.

¹² Yuda xa die nan ya:

Eri, Onan, Selaha, Peresi, nun Sera.

Kono Eri nun Onan faxa Kanaan bəxi nan ma.

Peresi xa die findi Heseron nun Hamuli nan na.

¹³ Isakari xa die nan ya:

Tola, Puwa, Yasubu, nun Simiron.

¹⁴ Sabulon xa die nan ya:

Seredi, Elon, nun Yaxaleeli.

¹⁵ Die nan na ki, Leya naxee bari Yaxuba bə Padan Arami.

A man naxa a xa di ginə Dina bari naa.

A xa di xəməe nun di ginə

konti birin nalanxi mixi tongo saxan a nun saxan.

¹⁶ Gadi xa die nan ya:

Sefon, Hagi, Suni, Esibon, Eri, Arodi, nun Areli.

¹⁷ Aseri xa die nan ya:

Yimina, Yisiwi, Yisiwi, Beriya,

a nun e xunya ginəma Sera.

Beriya xa die findi Heberi nun Malakiyeli nan na.

¹⁸ Die nan na ki, Silipa naxee bari Yaxuba bə.

E birin nalanxi mixi fu nun senni.

Laban nu bara Silipa so a xa di ginə Leya yi ra.

¹⁹ Yaxuba xa ginə Raxelexa die nan ya:

Yusufu nun Bunyamin.

²⁰ Asena naxa di firin sətə Yusufu bə Misira bəxi ma:

Manasi nun Efirami.

Asana nan lanxi On sərexədubə Potifari xa di ginə ma.

²¹ Bunyamin xa die nan ya:

Bela, Beker, Asibeli, Gera, Naaman,

Eki, Rosi, Xupimi, Mupimi, nun Arade.

²² Die nan na ki, Raxelexa naxee bari Yaxuba bə.

E birin nalanxi mixi fu nun naani.

²³ Dana xa di nan ya:
Xusimi.

²⁴ Nafatali xa die nan ya:
Yaxaseeli, Guni, Yeseri, nun Silemi.

²⁵ Die nan na ki, Bila naxee bari Yaxuba bε.
E birin nalanxi mixi solofera.
Laban nu bara Bila so a xa di gine Raxele yi ra.

²⁶ Yaxuba nun mixi naxee birin siga Misira,
a bɔnsɔε birin nalanxi mixi tongo senni nun senni,
bafe a xa die xa gine ra.

²⁷ Yusufu di xεmε firin nan bari Misira.
Yaxuba xabīlε naxan siga Misira bɔxi ma,
e konti birin nalanxi mixi tongo solofera.

²⁸ Yaxuba naxa Yuda xεε a ya ra Yusufu xɔn ma, alako a xa kira yailan e bε sigafe ra Gosen. E to so Gosen bɔxi ma,²⁹ Yusufu naxa a gise tongo, a naxa siga a baba Isirayila ralande naa. A to a li, a naxa findigilin a ma, a nu fa wa ra a xɔnkuye ra.³⁰ Isirayila naxa a fala Yusufu bε, «Hali n faxa fa, n bɔŋε
bara sa barima n bara i yatagi to, i man na jɛngife.»

³¹ Yusufu naxa a fala a taarae bε, a nun a baba xa denbaya, «N xa siga, n xa sa a fala Misira mange
bε, «N taarae nun n baba xa denbaya naxee nu sabatixi Kanaan bɔxi ma, e birin bara fa n yire.³² Yi
mixie goɔrε kanyie nan e ra. E xurusee nan dəmadonma. E bara fa e xa goɔrεe ra, sie, yεxεε, ningee,
nun e harige birin.»³³ Misira mange na wo xili təmui naxε, a wo maxɔrinna nε wo xa wali ma.³⁴ Wo
xa a yaabi, «Muxu tan i xa konyie findixi xuruse maxurie nan na, kabi muxu dimedi temui han yakɔsi,
alō muxu benbae nu a rabama ki naxε.» Na kui wo fama lude Gosen bɔxi nan ma, barima xuruse
dəmadonyie rajaaxu Misirakae ma.»

47

Yaxuba sabatife Misira

¹ Yusufu naxa siga a sa a fala Misira mange bε, «N baba nun n ngaxakerenyie bara fa Gosen kelife
Kanaan bɔxi ma. E bara fa e xa xurusee nun e harige birin na.»² A naxa a taara suuli ndee masen Misira
mange bε.³ Misira mange naxa Yusufu taarae maxɔrin, «Wo wali mundun nabama?» E naxa Misira
mange yaabi, «Muxu tan i xa konyie findixi xuruse dəmadonyie nan na, alō muxu benbae nu a rabama
ki naxε.»⁴ E man naxa a fala Misira mange bε, «Muxu faxi nε, muxu xa lu yi bɔxi ma sinden, barima
sεxε mu na muxu xɔnyi kɔrε xurusee naxan donna. Kaamε bara din Kanaan bɔxi ra. Muxu bara i
mayandi i xa muxu tan i xa konyie sago sa, muxu xa lu Gosen bɔxi ma.»

⁵ Misira mange naxa a fala Yusufu bε, «I baba nun i taarae bara fa i fɔxɔ ra. ⁶ Misira bɔxi na i sagoe.
Yire fanyi fen Gosen mabiri, i baba nun i ngaxakerenyie luma dənnaxε. Xa i mixi matinxinxie kolon e
ya ma, e sugandi e xa findi n ma xuruse dəmadonyie ra.»

⁷ Na dangi xanbi, Yusufu naxa a baba xanin Misira mange yire, a a masen a bε. Yaxuba naxa duba
Misira mange bε.⁸ Misira mange naxa Yaxuba maxɔrin, «I xa simaya jε yeri a ra yi ki?»⁹ Yaxuba naxa
Misira mange yaabi, «N ma simaya jε kεmε jε tongo saxan na a ra yi ki. N simaya dunke naxasixi
nan sɔtɔxi. A jan mu makɔrεxi n benbae xa simaya xasabi ra.»¹⁰ Yaxuba to duba Misira mange bε, a
naxa siga.

¹¹ Yusufu naxa bɔxi fanyi fi a baba nun a taarae ma, alō Misira mange a yamari ki naxε. E bɔxi
naxan sɔtɔ a tan nan fan Misira bɔxi birin bε. A xili Ramesesi.¹² Yusufu naxa mεenī a baba, a taarae,
nun a baba xa denbaye birin ma.

¹³ Na təmui kaamε nu bара sεnbe sɔtɔ. Donse mu nu toma keli Misira bɔxi ma han Kanaan. Kaamε
naxa jnāma halaki.¹⁴ Kɔbirī naxan birin nu na Misira nun Kanaan bɔxi ma, Yusufu naxa a masara
mengi ra. A naxa na kɔbirī ragata Misira mange xa banxi kui.

¹⁵ Misirakae nun Kanaankae xa kɔbirī birin to jɔn, Misirakae naxa fa Yusufu yire e a fala, «Donse so
muxu yi ra! A lanma muxu xa faxa i ya xɔri?» Muxu xa kɔbirī birin bara jɔn.¹⁶ Yusufu naxa e yaabi,
«Wo fa wo xa xurusee ra, won xa a masara donse ra, barima kɔbirī mu na wo yi ra.»¹⁷ E naxa fa e xa
xurusee ra Yusufu xɔn ma. E xa soe, sie, yεxεε, ningee, nun sofalee, e nee birin masara Yusufu ma
donse ra. A naxa donse taxun e ra e xa xurusee masare ra.

¹⁸ Na jε to dangi, e naxa fa a yire, e a fala a bε, «Muxu mu nɔma muxu nɔxunde muxu xa mange
ma. Kɔbirī yo mu na muxu yi ra. Muxu xa xuruse fan birin na muxu xa mange yi ra. Muxu gundie
nun muxu xa bɔxie gbansan nan luxi muxu yi ra donse sare ra muxu xa mange bε.¹⁹ A lanma muxu
xa faxa i ya xɔri, muxu xa bɔxie xun xa rakana? Muxu nun muxu xa bɔxie masara donse ra, muxu xa

findi Misira mange xa konyie ra, muxu xa bɔxie fan xa findi a gbe ra. Sansi xɔri so muxu yi ra muxu naxan nawalima, muxu xa balo alako muxu naxa faxa, bɔxi fan naxa rabεŋin.»

²⁰ Na kui Yusufu naxa Misirakae xa bɔxi birin sara Misira mange bε. Kaamε xa xɔrɔkɔε nu bara a niya e xa e xa bɔxi birin mati Misira mange ma. ²¹ Yusufu Misira jama birin findi konyie ra na ki ne.

²² Kɔnɔ sεrεxεdubεe tan mu e gbe bɔxie sara, barima Misira mange nu hinnema e ra dонse fe ra.

²³ Yusufu naxa a fala jama bε, «N bara wo sara to a nun wo xa bɔxie Misira mange bε. Sansi nan yi ki, wo xa bɔxie rawali. ²⁴ A xaba tεmui, wo a dɔxɔ suuli nde soma Misira mange nan yi ra. Dɔxɔ naani naxee luma, na findima sansi nun baloe nan na, wo tan, wo xa die, a nun wo xa mixi birin bε.» ²⁵ E naxa a fala, «I bara muxu rakisi! Muxu bara muxu xa mange xa fe fanyi to a naxan nabaxi muxu bε. Muxu findima Misira mange xa konyie nan na.» ²⁶ Yusufu naxa na findi sεriyε ra. Han to Misira bɔxi daxamui dɔxɔ suuli nde birin findi Misira mange nan gbe ra. Sεrεxεdubεe xa bɔxie nan gbansan mu findixi Misira mange gbe ra.

²⁷ Isirayilakae naxa sabati Gosen Misira bɔxi ma. Na bɔxi naxa findi e gbe ra. E bɔnsɔε naxa gbo yε. ²⁸ Yaxuba jε fu nun solofera nan naba Misira bɔxi ma. A xa simaya naxa jε kεmε jε tongo naani nun solofera li. ²⁹ Isirayila xa simaya to nu fa jɔnfe, a naxa a xa di Yusufu xili, a fala a bε, «Na kui, i xa i bεlεxε dɔxɔ n tabe bunyi ra, i fa i kali n bε fa a falafe ra, i mu n nagatama yi Misira bɔxi ma, i xa mεenι n ma tinxinyi kui, i hinne n na. ³⁰ N na laaxira tεmui naxε, i xa n namini Misira, i sa n nagata n benbae xa gaburi yire.» Yusufu naxa a yaabi, «I naxan falaxi n bε, n na rabama ne.» ³¹ Yaxuba naxa a fala, «I rakali n bε.» Yusufu naxa a kali a bε. Na tεmui Yaxuba naxa a felen a xa sade xunyi ra.

48

Yusufu xa die Manasi nun Efirami

¹ Na fe birin to bara dangi, e naxa a fala Yusufu bε, «I baba mu yalanxi.» Yusufu naxa siga a baba yire, a nun a xa di xεmε firinyie, Manasi nun Efirami. ² Mixi nde naxa a fala Yaxuba bε, «Ala Sεnbε Kanyi mini ne n ma Lusi Kanaan bɔxi ma. A naxa barake sa n ma fe. ⁴ Ala naxa a fala n bε, ⁵ N i findima dibari belebele nan na. Ni xa die rawuyama ne, han e findi jama gbegbe ra. N yi bɔxi fima ne i bɔnsɔε ma, hali i dangi xanbi, a findi e gbe ra han dunija jɔn.»

⁵ «Yakɔsi yi di firinyie, i naxee barixi Misira beenun n tan xa fa, n bara e findi n ma die ra. Efirami nun Manasi findima n tan nan gbe ra, alɔ Ruben nun Simeyon. ⁶ Kɔnɔ i di naxee barima yee xanbi ra, i gbe lanxi nee nan ma. E fama lude taarae nan bun ma e kε xa fe ra. ⁷ N to keli Padan, Raxele naxa faxa n yi ra kira xɔn Kanaan bɔxi ma. A jɔnde mu nu makuya Efarata ra. N naxa a ragata mεnni, Efarata kira ra, dεnnaxε xili Bεtεlεεmu.»

⁸ Isirayila naxa Yusufu xa die mato, a fa a fala, «Ndee yee ra?» ⁹ Yusufu naxa a baba yaabi, «N ma di xεmε ne e ra Ala naxee fixi n ma be.» Isirayila naxa a fala, «I xa e maso n na, alako n xa duba e bε.» ¹⁰ Yaxuba nu bara ge foride, a yae mu nu see igbεma sɔnɔn. Yusufu to a xa die maso a ra, Isirayila naxa e masurbu, a findigilin e ma. ¹¹ Isirayila naxa a fala Yusufu bε, «N mu nu laxi a ra, xa n i yatagi toma sɔnɔn, kono Ala bara a ragiri n bara i xa die fan to.» ¹² Yusufu naxa a xa die tongo a baba san ma, a fa a rafelen bɔxi fari.

¹³ Na dangi xanbi, Yusufu naxa a xa di firinyie tongo e bεlεxε ma. A naxa Efirami susu a yirefanyi bεlεxε ra, Isirayila kɔɔla mabiri. A naxa Manasi susu a kɔɔla bεlεxε ra, Isirayila yirefanyi mabiri. A naxa e maso a ra. ¹⁴ Kɔnɔ Yaxuba naxa a yirefanyi bεlεxε sa Efirami xunyi fari naxan na dimedi ra. A naxa a kɔɔla bεlεxε sa Manasi xunyi fari naxan na di singe ra. A nu a kolon a nu fe naxan nabama a bεlεxε ra. ¹⁵ A naxa duba Yusufu bε, a fa a fala,

«Ala, n benbae Iburahima nun Isiyaga jεrε naxan ya xɔri,

Ala naxan na n kantama ra, kafi n bari lɔxɔε han to,

¹⁶ Ala naxan maleke xεexi n natangade fe xɔrɔkɔε ma,

a xa barake sa yi dimεe xa fe.

Mixie xa e xili n xili ra,

e xa e xili n benbae Iburahima nun Isiyaga xili ra.

E bɔnsɔε xa wuya a gbegbe ra dunija.»

¹⁷ Yusufu naxa a to a baba bara a yirefanyi bεlεxε sa Efirami xunyi ma. Na fe mu rafanxi a ma. A naxa a baba bεlεxε susu, a ba Efirami xunyi ma, a fa a sa Manasi xunyi ma. ¹⁸ Yusufu naxa a fala a baba bε, «N baba, na ki xa mu a ra, barima yi nan na fori ra. I yirefanyi bεlεxε sama yi nan xunyi ma.» ¹⁹ A baba naxa tondi, a fa a fala, «N ma di, n a kolon, n a kolon. A fan fama findide bɔnsɔε wuyaxi kanyi nan na. A fan gboma ne, kɔnɔ a xunya nan fama gbode dangife a ra. A xunya bɔnsɔε findima ne si wuyaxi ra.»

²⁰ A naxa duba e bε na loxɔε, a fa a fala, «Isirayilakae duba rabama wo xilie nan na. E fama a falade, «Ala xa i lu alo Efirami nun Manasi.»» Na kui a naxa Efirami ti yare Manasi bε.

²¹ Isirayila naxa a fala Yusufu bε, «I bara a to, a gbe mu luxi n xa laaxira, kɔnɔ Ala tima nε i fanga ra, a fa i ragbilen i benbae xa bɔxi ma. ²² N fama kε fide i ma dangi i taarae ra. N bɔxi naxan nasuxu Amorikae yi ra n ma santidegema nun n ma xali saabui ra, n bara na fan sa i kε fari.»

49

Yaxuba xa duba dɔnxɔε

¹ Yaxuba naxa a xa die xili, a naxa a fala e bε, «Wo xa wo malan, n xa fe fala naxan fama rabade wo bε.»

² «Yaxuba xa die, wo fa be,
wo xa wo tuli mati wo baba Isirayila ra.

³ Ruben, i tan, n ma di singe,
i tan nan na n ma fonike di ra.
I bara findi fisamante ra lasirya kui.
I sɛnbε dangi birin na.

⁴ Kɔnɔ i to findi xurutare nan na,
alo ye naxan susuma,
i mu fisamanteya sɔtɔma ɔnɔnɔn,
barima i bara i sa i baba xa sade ma a nun i nanden.
Na bara findi səniyɛntareŋa ra.

⁵ Simeyɔn nun Lewi findixi ngaxakerenmae nan na.
Santidegema nan na e xa geresose ra.

⁶ N mu soma e xa fefe ya ma,
n mu tinma dɔxɔde e xa malanyi,
barima e xa bɔjɛte kui e bara xɛmɛe faxa,
e xa kalabanteŋa kui e bara tuurae maxɔnɔ fufafu.

⁷ N bara e xa bɔjɛte danka,
barima geregirie nan e ra.
E naxan nabama, n bara na danka,
barima e ya ixara.

E bɔnsɔε mu luma yire keren Yaxuba xɔnyi,
n e rayensenma nε Isirayila bɔxi ma.

⁸ Yuda, i xunyae i tan nan tantuma.
I fama nε xutu sɔtɔde i yaxuie ma.
I baba xa di xɛmɛe magoroma nε i bε.

⁹ Yuda, yɛtε yɔrε nan lanxi i ma.
N ma di, i baloma sube nan xun na.
I xinbie kuntanma nε alo yɛtε.
Nde nɔma suusade a xa i rakeli?

¹⁰ Mange sawuri fama lude Yuda bɔnsɔε nan yi.
Mixi yo mu mange sawuri bama a yi,
beemanu tɔnxuma kanyi fama tɛmui naxε,
sie suyidima naxan bε.

¹¹ A xa sofale xirima wɛni bili nan na,
a xa sofale yɔrε xirima wɛni bili fanyi nan na.
A xa donma nun a xa xinbeli donma xama wɛni ye nan na.

¹² A ya majingixi alo wɛni,
A jinji fiixε alo xijε.

¹³ Sabulon fama sabatide baa dε nε.
A findima wafu dε nan na kunkuie bε.
A xa naaninyi luma nε Sidɔn nan sɛeti ma.

¹⁴ Isakari sɛnbε gbo alo sofale,
naxan a sama gɔɔrε firinyie tagi.

15 A saxi bɔxi naxan ma,
yire fanyi nan a ra.
A tanki felemlma ne kote bun ma,
a luma yaamari nan bun ma.

16 Dana a xa j̄ama yamarima ne,
alo Isirayila bɔnsɔe nde.
17 A luma ne alo boximase kira xɔn ma,
alo tanbalunbe sankira ra.
A na soe tingilinyi xin,
soe ragi birama ne a fari ma.
18 Alatala, n xaxili tixi i xa kisi ra.

19 Gadi, geresoe a gerema ne,
kɔnɔ a tan nan e raboronma a tingilinyi ra.

20 Aseri xa bɔxi findima daxamui fanyi yire nan na,
naxan findima mangɛ daxamude ra.

21 Nafatali luma ne alo xeli ginɛ naxan na a gife,
a wɔyɛn fanyie falama ne.

22 Yusufu luma ne alo sansi burexɛ neɛne,
naxan bogima a fanyi ra xure seeti ma.

A salonyie tima tɔtɛ nan xun.

23 Mixie naxa gere giri a ma,
e naxa xali woli a ma gere ra.

24 Kɔnɔ a xa xali sɛnbɛ gbo,
a bɛlɛxɛ fan xɔrɔxɔ
Yaxuba Marigi Ala Sɛnbɛ Kanyi saabui ra,
naxan findixi Isirayila kantama ra,
naxan luxi alo fanye.

25 I baba Marigi Ala fama i malide.

Ala Sɛnbɛ Kanyi barakɛ sama ne i xa fe.

A koore barakɛ fima ne i ma,
a bɔxi barakɛ fi i ma,
a dibari barakɛ ragiri i ma.

26 I baba xa dubɛ dangi baloe nun se fanyi birin na,
naxan kelima geya fari,
geya naxan tixi kafi dunijna fɔlɛ.
Na barakɛ birin xa lu Yusufu ma,
naxan findi a ngaxakerenyie xa mangɛ ra.

27 Bunyamin luma ne alo wulai bare xaajɛ.
A sube faxama gɛɛsege,
a dɔnɔxɔe don nunmare.»

28 Isirayila bɔnsɔe fu nun firinyie nan na ki, a nun dubɛ e baba naxan nabaxi kankan bɛ.
29 Na dubɛ dangi xanbi, Yaxuba naxa a j̄ungu a xa die ma, a falafe ra, «N fa sigafe n benba faxaxie nan yire. N na faxa, wo n nagata n benbae ragatade, gaburi naxan na Eferon Xitika xa xɛ yire,³⁰ Makipela xɛ fɔnmɛ ra, Mamire fɛ ma, Kanaan boxi ma. Iburahima na xɛ saraxi Eferon Xitika nan ma, alako na xa findi a xa mixi ragatade ra.³¹ Iburahima ragataxi mɛnni ne, a nun a xa gine Sara. Isiyaga fan nagataxi mɛnni ne a nun a xa gine Rebeka. N tan fan Leya ragataxi mɛnni ne.³² Na xɛ nun na fɔnmɛ naxan na naa, e saraxi Xitikae nan ma.»³³ Yaxuba to bara ge a xa wɔyɛnyi masende a xa die bɛ, a naxa a sa sade ma, a fa laaxira, a a benbae li aligiyama.

¹ Yusufu naxa findigilin a baba ma, a masunbu, a wama. ² Na dangi xanbi, Yusufu naxa yaamari fi seribae ma e xa a baba fate sɔxɔ seri ra, alako a fure naxa bɔrɔ. E naxa na wali raba a baba Isirayila ra ³ xi tongo naani bun ma e xa naamunyi ki ma. Misirakae naxa a jɔnfe raba xi tongo solofera bun.

⁴ Nɔn fe to bara ba a ra, Yusufu naxa a fala Misira mangɛ xa mixie bɛ, «N bara wo mayandi, xa n ma fe rafan wo ma, wo xa n waxɔnfe masen Misira mangɛ bɛ. ⁵ N baba n nakali nɛ, a naxɛ, «N fa na faxafe nɛ. I n nagatama gaburi nan kui n naxan gexi Kanaan bɔxi ma.» Na kui n wama sigafe nɛ n xa sa n baba ragata. N na gɛ, n fama.»

⁶ Misira mangɛ naxa a yaabi, «Siga, i xa sa i baba ragata alɔ a i rakalixi ki naxɛ.» ⁷ Yusufu naxa siga a baba ragatade. A naxa siga a nun Misira mangɛ xa konyie, Misira mangɛ xa mixi xungbee, Misira kuntigie, ⁸ a yɛtɛ xa denbaya, a taarae, nun a baba xa denbaya. E xa dimɛdie nun e xa xurusee gbansan naxa lu Gosen bɔxi ma. ⁹ Sɔɔrie nun soe ragie naxa Yusufu mati e xa gisee kui. Nama belebele nan nu e ra.

¹⁰ E to Atadi lonyi li Yurudɛn naakiri ma, e naxa jɔn fe belebele raba. Yusufu naxa binyɛ fi a baba ma, a jɔn fe xanin han xi solofera. ¹¹ Kanaankae naxa e cɔxɔ cɔxɔl na maragatɛ xɔn ma, naxan nabaxi Atadi xa lonyi ma. E naxa a fala, «Yi jɔn fe findi fe belebele nan na Misirakae bɛ.» Na nan a toxi e naxa «Misira Nɔn fe» xili fala na yire xun Yurudɛn naakiri ma.

¹² Na kui, Yaxuba xa die naxa e baba waxɔnfe raba alɔ a fala e bɛ ki naxɛ. ¹³ E naxa a xanin Kanaan bɔxi ma, e naxa a ragata Makipela xa xɛ yire fɔnmɛ kui, Iburahima xɛ naxan sara Eferon Xitika ma alako na xa findi mixi ragatade ra Mamire sɛɛti ma. ¹⁴ Yusufu to gɛ a baba ragatade, a naxa gbilen Misira bɔxi ma, a nun a taarae nun mixi naxan birin a mati.

¹⁵ Yusufu taarae to bara a to e baba bara faxa, e naxa a fala, «Xa Yusufu fa won findi a gerefa ra, won fe jaaxi naxan birin nabaxi a ra, a gbejɔxɔma nɛ won ma.» ¹⁶ Na kui e naxa siga Yusufu yire, e a fala a bɛ, «I baba yi nan falaxi muxu bɛ beenun a xa faxa, a naxɛ, ¹⁷ Wo yi fala Yusufu bɛ, «N bara i maxandi, dijɛ i taarae xa gbaloe fe ma a nun e xa yunubi, barima e bara fe jaaxi raba i ra. N bara i maxandi, yakɔsi dijɛ i baba Marigi Ala xa konyie ma.»»» E to na masenyi fala Yusufu bɛ, a naxa wa. ¹⁸ A taarae naxa e felen a bun ma, e fa a fala, «Muxu tan nan ya, i xa konyie.»

¹⁹ Yusufu naxa a fala e bɛ, «Hali wo mu gaaxu. Ala mu na n tan xa ra. ²⁰ Wo lan nɛ n xun wo naxa fe jaaxi raba n na, kɔnɔ. Ala naxa a masara fe fanyi ra alako n xa fe rakamali jaama nii ratangafe ra.

²¹ Yakɔsi hali wo mu gaaxu. N wo hayi birin fanma nɛ nun wo xa die.» A xa wɔyɛnyi naxa e bɔnɛ sa.

Yusufu xa faxɛ

²² Yusufu naxa lu Misira, a tan nun a xa denbaya birin. A naxa jɛ kɛmɛ jɛ fu soto simaya ra.

²³ Yusufu naxa a xa mamadie nun a tolobitɛ to, a xa di Efirami naxee sɔtɔ. A naxa Manasi xa di Makiri xa die to, a nee tongo a gbe die ra. ²⁴ Yusufu naxa a fala a taarae bɛ, «N fan na faxafe nɛ, kɔnɔ Ala wo malima nɛ a fanyi ra. A fama nɛ wo tongode Misira, a wo xanin bɔxi ma a dɛnnaxɛ laayidi tongo Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba bɛ.» ²⁵ Yusufu naxa Isirayila xa die rakali, a fa a fala, «Ala na wo mali gbilenfe ra Kanaan bɔxi ma, wo xa n fure xanin naa.»

²⁶ Yusufu laaxira a jɛ kɛmɛ jɛ fu nan ma. E naxa a fure sɔxɔ seri ra alako a fate naxa bɔrɔ, e a ragata fure kankira kui Misira bɔxi ma.

Tawureta Munsa Isirayila xa Yete sotce Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila xa taruxui fóloxi Tawureta Munsa xa kitaabui singe nan kui, e naxan ma «Fe Fólo Fóle.» Na sora dónxoe a masenma Isirayila sabatixi Misira bóxi ma ki naxé Annabi Yusufu xa waxati.

Yusufu nun a taarae to faxa, Isirayila nun Misira xa defanyi naxa xurun fólo. A rajonyi Isirayila naxa findi Misira xa konyie ra. Misira mangé naxa e rawali a jaaxi ra, e xa taae ti a bë.

Kónó Alatala naxan mu nèemuma a xa jama ma, a naxa Annabi Munsa xee Misira bóxi ma alako Isirayila xa xçreyä sotc. Ala naxa kaabanako magaaxuxi fu raba Munsa saabui ra, han Firawuna naxa Isirayila bónsöe keri. Isirayila to jere fólo, e naxa Xulunyumi baa li Misira bóxi naaninyi ra. Firawuna nun a xa soorie naxa kata e sòntode mènni, kónó Ala man naxa kaabanakoe raba, a kira rabi baa tagi Isirayilakae girima dènnaxé. Firawuna xa soorie to bira e fóxo ra, Ala naxa baa ragali e xun ma.

Naakiri ma Isirayila naxa jere fólo gbengberenyi ma sigafe ra Kanaan bóxi ma, Ala dènnaxé laayidixi e bë. Kira xón ma a naxa a xa seriyé fi Annabi Munsa ma Turusinina geya fari jama ya xori. Kónó a mu bu, jama naxa Ala xa seriyé matandi, e kuye batu. Na nan a niya Ala naxa nate tongo e xa e jere gbengberenyi ma jé tongo naani bun ma, alako Ala matandi birin xa faxa kira xón beenu e xa die xa so Kanaan bóxi ma.

Na jere kui Ala naxa lu e ya ma a xa hòromolingira saabui ra. A xa nore nu na na xun ma koe nun yanyi. E biyaasi témui, e hòromolingira ragoro, Ala xa nore nu tixi e ya ra han a yire li e yonkinma dènnaxé. Na móci raba né na jé tongo naani birin bun ma.

Yi kitaabui rajonyma Annabi Munsa xa faxé nan ma. Beenun a xa laaxira, a naxa Isirayila jama taxu Yosuwe ra naxan fama e rasode Kanaan bóxi ma.

Ala lufe a xa jama ya ma, a e xaran tinxinyi ra, a e makanta sénbe ra, na birin findixi misaali nan na Ala xa jama bë won ma waxati. Ala wama won xun tife kira fanyi ma sigafe ra ariyanna a won nasoma dènnaxé. Ala xa won mali na biyaasi kui. Amina.

Tawureta Munsa Isirayila xa Yete sotce

Isirayilakae xa konyiya Misira bóxi ma

¹ Isirayila xa die xilie nan ya, naxee e baba Yaxuba mati Misira bóxi ma, a nun e xa denbayae: ² Ruben, Simeyon, Lewi, Yuda, ³ Isakari, Sabulon, Bunyamin, ⁴ Dana, Nafatali, Gadi, nun Aseri. ⁵ Yaxuba xa die nun a xa mamadie nu lanxi mixi tongo solofera nan ma. A xa di Yusufu jan nu bara siga Misira. ⁶ Yusufu nun a ngaxakerenyie dangi xanbi, ⁷ Isirayilakae naxa yiriwa Misira bóxi ma, e sénbe nu luma xun masa ra.

⁸ Na waxati mangé gbeité nan nu na Misira xun ma, naxan mu Yusufu kolon. ⁹ A naxa a fala a xa jama bë, «Wo a to, Isirayilakae yiriwaxi ki naxé, a bara findi kontofili ra won bë. E bara dangi won na. ¹⁰ Won xa kóota nde raba alako e naxa wuya sóncon. Xa na mu, gere témui, e fama né kafude won yaxuie ma, e keli won xun ma.»

¹¹ Na kui, mangé naxa e findi konyie ra, a wali xçróxçé e ma Pitomi nun Ramesesi taae tife ra. Misira mangé Firawuna nu donse malanma na taae nan kui. ¹² Kónó wali xçróxçé nu dökçoma e ma ki naxé, e man nu sigama gbo ra na ki né, han Misirakae bójre naxa rajaaxu e ma Isirayilakae xa fe ra. ¹³ Misirakae naxa e rawali a jaaxi ra. ¹⁴ E naxa e tçró wali xçróxçé ra ałò biriki bónbófe nun xée rawalife. E naxa konyiya jaaxi dökçé ma.

¹⁵ Misira mangé naxa Isirayilakae xa dirasuxue Sifira nun Puwa yamari, ¹⁶ «Wo na Isirayila gine xa di rasuxu, xa xemé nan a ra, wo a faxa kerén na. Xa gine nan a ra, wo xa a lu a xa balo.» ¹⁷ Kónó dirasuxue to nu gaaxuma Ala ya ra, e mu nu Misira mangé xa yaamari rabatuma. E naxa di xemémae lu e xa balo. ¹⁸ Mangé naxa dirasuxue xili, a naxa e maxçrin, «Munfe ra wo di xemé luma, e xa balo?» ¹⁹ Dirasuxue naxa Firawuna yaabi, «Isirayila giné sénbe gbo Misira giné bë. Beenu dirasuxui xa e yire li, e jan bara di bari.» ²⁰ Ala naxa hinne na dirasuxue ra. Isirayila jama naxa wuya dangife a singe ra. ²¹ Dirasuxue to gaaxu Ala ya ra, Ala naxa die fi e fan ma.

²² Na témui, Firawuna naxa a xa jama birin yamari, «Wo Isirayilakae xa diyore xemé woli Nili xure ma, kónó wo e xa di giné tan lu, e xa balo.»

¹ Xəməe nun gine nde naxa e boore futi, e birin fatan Lewi bənsəe nan na Isirayilakae ya ma. ² Na gine naxa təsəgə, a di xəməe bari. A to a to di fanyi nan nu a ra, a naxa a nəxun kike saxan. ³ A to mu nu nəmə a nəxunde sənən, a naxa kəlime debe maso dole ra, a diyərə sa a kui, a fa debe dəxə Nili xure ma yoforoe tagi. ⁴ Na diyərə taara gineəma nu tixi yire nde, a ya tixi a xunya ra, alako a xa a kolon fe naxan fama na lide. ⁵ Firawuna xa di gine naxa goro Nili xure ma a maxade. A to debe to yoforoe tagi, a naxa a xa konyi gine nde xəsə a tongode. ⁶ A to a rabi, a naxa di xəməe to a kui, a wafe. A naxa kinikini a ma, a fa a fala, «Isirayilaka nde xa di na a ra!»

⁷ Na təmvi, diyərə taara naxa Firawuna xa di gine maxərin, «N xa siga Isirayila dingə nde xili i bə, a xa fa xijə fi a ma?» ⁸ Firawuna xa di gine naxa a yaabi, «Iyo.» Diyərə taara naxa siga, a sa diyərə nga xili. ⁹ Firawuna xa di gine naxa a fala diyərə nga bə, «Yi diyərə xanin, i xa xijə fi a ma n bə. N i sare fima nə.» Diyərə nga naxa diyərə tongo, a xijə fi a ma. ¹⁰ Diyərə to mə, a nga naxa a xanin Firawuna xa di gine xən ma, a findi na xa di ra. A to a raminixi ye nan xəcəra, a naxa a xili sa Munsa, naxan falaxi «minife» Eburu xui ra.

Munsa sigafe Madiyan

¹¹ Munsa to fonikeya rakamali, a naxa siga a ngaxakerenyie yire, a xa e xun mato a ra e xa wali xəcəxəkə kui. A to a ngaxakerenyie yire li, a naxa Misiraka nde to Isirayilaka nde bənbərə ra. ¹² A to mu mixi yo to na longori, a naxa na Misiraka faxa, a fa a fure nəxun məyənyi kui. ¹³ Na kuye iba, Munsa man naxa mini, a Isirayilaka firin to sənəxə ra. A naxa mixi maxərin nəndi mu na naxan bə, «I bariboorə bənbəfə munfe ra?» ¹⁴ A naxa a yaabi, «Nde i findixi mangə nun kiitisa ra muxu xun ma? I wama n fan faxafe nə, alə i na Misiraka faxa ki naxə?» Munsa naxa gaaxu. A naxa a fala a bəjəs ma, «N naxan nabaxi a bara kolon.»

¹⁵ Firawuna to a kolon Munsa naxan nabaxi, a naxa kata Munsa faxade. Kənə Munsa naxa a gi Firawuna ma, a sa sabati Madiyan bəxi ma. Munsa to siga naa, a naxa kələnyi nde li, a fa dəxə a xa a malabu. ¹⁶ Madiyan sərəxədubə xa di gine soloferə naxa fa ye bade na kələnyi yire e baba xa xurusee bə. ¹⁷ Kənə xuruse dəmadonyi ndee fan naxa fa, e naxa wa na gineə kerife. Munsa to na to, a naxa keli, a na gine xun magere so, a fa ye fi e xa xurusee ma.

¹⁸ Na gine to gibilən e baba Reyuweli yire, a naxa e maxərin, «Munse a niyaxi wo gibilənxi sinnanyi ma to?» ¹⁹ E naxa a yaabi, «Misiraka nde bara muxu ratanga xuruse dəmadonyi kobie ma, a man fa ye ba won ma xurusee bə.» ²⁰ Reyuweli naxa a xa di gine maxərin, «A na minden? Wo a luxi naa munfe ra? Wo sa a xili, wo donse so a yi ra.»

²¹ Munsa naxa tin sabatide Reyuweli xənyi. Reyuweli naxa a xa di gine Sipora fi Munsa ma, a xa a dəxə. ²² Sipora naxa di xəməe bari a bə. Xəjəs nan to lanxi Munsa ma na bəxi ma, a naxa a xa di xili sa Gerisomi, naxan wama a falafe, «Xəjəs nan n na yi bəxi ma.»

²³ Nə wuyaxi dangi xanbi, Misira mange naxa faxa. Isirayilakae nu e mawafe Ala bə e xa konyiya xəcəxəkə xa fe ra. Na maxandi naxa Ala li. ²⁴ Ala naxa e wa xui mə. A naxa ratu a xa saatə ma naxan xırıxi a tan nun Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba tagi. ²⁵ Na kui Ala naxa a ya rafindi Isirayilakae ma, a xa a jəngi sa e xən ma.

3

Munsa xa xəsəraya

¹ Munsa bitanyi Yetiro nan nu na Madiyan sərəxədubə ra. Munsa naxa Yetiro xa xurusee xanin wula i yire makuye, han a sa Ala xa geysə Xorebe li. ² Mənni Alatala xa malekə naxa mini a ma wuri bili lanmadı ma, naxan radəxəxi. Munsa naxa a mato, tə nu na na wuri bili ma, kənə wuri bili mu ganxi. ³ Munsa naxa a fala a yetə ma, «N xa n makərə yi kaabanako ra, n xa a kolon munfe ra wuri bili lanma mu ganxi.»

⁴ Alatala to Munsa to a makərəxi wuri bili ra alako a xa a igbə, a naxa a xili kelife na wuri bili ma, «Munsa, Munsal!» Munsa naxa a ratin, «N tan nan ya.» ⁵ Ala naxa a masen a bə, «I naxa i makərə be ra. Sankirie bə, barima i tixi yire səniyənxı nan ma.» ⁶ A man naxa a masen, «I baba Marigi Ala na n tan na, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Marigi Ala.» Munsa to na mə, a naxa a yatagi makoto, barima a nu gaaxuxi Ala matofe ra.

⁷ Alatala man naxa yi masenyi ti Munsa bə, «N bara n ma jənama xa tərə to Misira bəxi ma. N bara e wa xui mə e xa konyiya kui. N jəngi saxi e xa tərə xən ma.» ⁸ N goroxi na nan ma, n xa fa e bade Misirakae yi ra, n xa e raso bəxi fanyi ma, lude gbegbe na dənnaxə. Xijə nun kumi gbo naa, Kanaankae, Xitikae, Amorikae, Perisikae, Hiwikae nun Yebusukae xənyi. ⁹ Yakəsi Isirayilakae wa xui bara n li. N man bara paxankatə to Misirakae naxan dəxəfe e ma. ¹⁰ Siga, n bara i xəsə Firawuna xən, i xa n ma jənama Isirayila rəməni Misira.»

¹¹ Munsa naxa a fala Ala bə, «Mixi mooli mundun na n tan na, n xa siga Firawuna ma Isirayilakae raminife ra Misira?» ¹² Ala naxa a yaabi, «Won birin na a ra. I na gə jıama raminide Misira bəxi ma, wo fama n batude yi geya nan fari. Na findima tənxuma ra, fa a fala, n tan yati nan i xəxəxi.»

¹³ Munsa naxa a fala Ala bə, «N na sa a fala Isirayilakae bə, «Wo benbae Marigi Ala nan n xəxəxi wo ma,» e fa sa n maxərin i xili ma, n yaabi mundun fima e ma?» ¹⁴ Ala naxa a masen Munsa bə, «N na naxan na» na. I xa Isirayilakae yaabi, «Ala naxan na, a bara n xəxə wo ma.» ¹⁵ Ala man naxa a masen Munsa bə, «I fama wəyənde yi ki nə Isirayilakae bə, «Wo bembə Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Marigi Alatala, Ala naxan na, na nan n xəxəxi wo ma.» N xili nan na ki abadan, n wama mixi birin xa n xili na ki nə təmvi birin. ¹⁶ Sa Isirayila kuntigie malan, i a fala e bə, «Wo bembə Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Marigi Alatala bara mini n ma. A bara a masen n bə, «N bara fe to e naxan dəxəfə wo ma Misira. ¹⁷ N bara natə tongo wo raminife ra Misira wo xa təcəre kui. N xa wo xanin Kanaankae, Xitikae, Amorikae, Peristikae, Hiwikae, nun Yebusukae xənyi, xjne nun kumi xəlema dənnaxə.»»

¹⁸ «Isirayila kuntigie na gə i xui raməde, wo sigama nə Misira mangə yire a falafe ra, «Isirayilakae Marigi Alatala bara fa muxu fəxə ra. I xa muxu sago sa muxu xa fəxərən saxan jıerə raba gbengberenyi ma, alako muxu xa sərəxəe ba muxu Marigi Alatala bə.» ¹⁹ N a kolon Misira mangə mu tinma wo lude wo xa siga, xa n mu n sənbə masen a bə. ²⁰ Na kui n fe magaaxuxie rabama nə Misirakae ra, n e təcərə kaabanakoe ra. Na dangi xanbi, e xa mangə tinma nə wo xa siga. ²¹ N man a ragirima nə Misirakae xa wo ki, alako wo naxa siga wo bəlexə igeli ra. ²² Isirayila gine birin xa e dəxəboore Misirakae makula yirabase gbeti nun xəxəma daaxie ra, a nun sosee, wo naxee soma wo xa die ma. Na kui wo harige bama nə Misirakae yi ra.»

4

Alatala a sənbə masenfe Munsa bə

¹ Munsa naxa Alatala maxərin, «Xa Isirayilakae mu sa la n ma masenyi ra, e fa a fala, «Alatala mu minixi i ma feo,» n munse rabama fa?» ² Alatala naxa a maxərin, «Munse na i bəlexə na ki?» A naxa a yaabi, «N ma yisuxuwuri.» ³ Alatala naxa a yamari, «A woli bəxi.» A to a woli bəxi, na naxa mafindi bəximase ra, Munsa fa a gi a ya ra. ⁴ Alatala naxa a masen a bə, «I bəlexə itala i xa a susu a xuli ma.» Munsa naxa a bəlexə itala. A to a susu a bəlexə ra, na naxa findi yisuxuwuri ra.

⁵ Alatala naxa a masen a bə, «Na findima tənxuma ra e bə, fa a fala, e bembə Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Marigi Alatala bara mini i ma.» ⁶ Na dangi xanbi, Alatala man naxa a masen a bə, «I bəlexə sa i kanke ma i xa donna bun ma.» A to na raba, a fa a ramini, kune a bəlexə rafiihexi. ⁷ A man naxa a yamari, «I man xa i bəlexə sa i kanke ma i xa donna bun ma.» A to na raba, a bəlexə naxa yalan keren na. ⁸ Alatala naxa a masen a bə, «Xa Isirayilakae mu la i xui ra, xa na mu a ra na tənxuma singe ra, təmunde e fama nə lade i ra na tənxuma firin nde xa fe ra. ⁹ Xa e mu la i xui ra na tənxuma firinyie xa fe ra, i xa ye tongo Nili xure, i a rafili bəxi ma. A findima nə wuli ra keren na.»

¹⁰ Munsa naxa Alatala yaabi, «N Marigi, i a kolon i xa konyi mu fata wəyənde. N nənyi binya n de i kabi n dimədi təmvi. To masenyi mu na fe masaraxi.» ¹¹ Alatala naxa a masen a bə, «Nde mixi nənyi rakelima? Nde mixi findima boboe ra, xa na mu tulixəri? Nde mixi findima ya kanyi ra, xa na mu donxui? N tan Alatala xa mu a ra?» ¹² Siga. N i malima masenyi tide. N masenyi yati rasoma nə i de i, i naxan tima.» ¹³ Munsa naxa a yaabi, «N Marigi, yandi, mixi gbetə xəxə.»

¹⁴ Na kui Alatala naxa xənə Munsa ma. A naxa a masen a bə, «I taara Haruna go? Lewi bənsəcə mu a ra? N a kolon, na tan fata wəyənde. A jıan na fafe i ralande. A səewama nə i tofe ra. ¹⁵ I masenyie tima nə e a bə, a naxan falama jıama bə. N wo firin malima na kui. N a masenma wo bə wo lan wo xa naxan fala. ¹⁶ Haruna i xui madangima jıama bə, alə namıñənmə Ala xui madangima ki naxə. ¹⁷ I xa i xa yisuxuwuri tongo. I kaabanako birin nabama a tan na.»

Munsa gibilənfe Misira

¹⁸ Na təmvi Munsa naxa gibil a bitanyi xənyi, a a fala a bə, «N wama sigafe ngaxakerenyie yire Misira bəxi ma, n xa a kolon e xa fe na ki naxə.» Yetiro naxa a yaabi, «Siga bəxəsə kui.»

¹⁹ Alatala nu bara a masen Munsa bə Madiyan bəxi ma, «I xa gibil Misira. Naxee nu wama i faxafe, nee birin bara faxa.» ²⁰ Na kui Munsa naxa a xa gine nun a xa die baki sofalee fari, e gibil Misira. Munsa naxa a xa yisuxuwuri fan xanin, Ala naxan ma fe fala a bə.»

²¹ Alatala naxa yi masenyi ti Munsa bə, «I na gibil Misira, i xa kaabanako birin naba Firawuna ya i, n naxee saxi i sagoe. Na təmvi n tan nan a xaxili raxçorxəma, alako a naxa tin n ma jıama bəjninde. ²² I xa a fala Firawuna bə, «Alatala xui nan ya, Isirayila, n ma di singe nan a ra.» ²³ N bara i yamari i xa a bəjnən alako a xa siga n batude. I to bara tondi na ra, n i xa di singe faxama nə.»»

²⁴ Munsa to nu na biyaaasi kui sigafe ra Misira, Alatala naxa mini a ma kəsə ra, a xa a faxa, ²⁵ kənə Munsa xa gine Sipora naxa a xa di xəmə sunna gəmə xəxəxi ra, a na soli sa a sanyi ma. A naxa a

fala, «N ma mōri nan i ra, muxu nun naxan wuli keren.»²⁶ Na kui Alatala naxa Munsa lu na. Sipora xa masenyi, «N ma mōri nan i ra, muxu nun naxan wuli keren,» a nu wama sunnē wuli nan xa fe falafe.

²⁷ Alatala naxa a masen Haruna bē, «I xa siga Munsa ralande gbengberenyi ma.» A to naralan Munsa ra Ala xa geya ma, a naxa a sunbu.²⁸ Munsa naxa Alatala xa xēēraya birin ya ba a bē. A naxa na kaabanako fee fan fala a bē, Ala naxan fixi a ma a rabafe ra.

²⁹ Munsa nun Haruna to Isirayilakae li, e naxa Isirayila fori birin malan.³⁰ Haruna naxa dēntēgē sə e bē Alatala naxan masenxi Munsa bē. A naxa kaabanakoe fan naba jāma ya xōri.³¹ Jāma naxa lā na birin na. E to a kolon a Alatala jēngi saxi Isirayilakae xōn ma e xa tōrē kui, e naxa e igoro bōxi, e suyidi Ala bē.

5

Munsa nun Haruna sigafe Firawuna yire

¹ Na dangi xanbi, Munsa nun Haruna naxa siga Firawuna yire. E naxa a fala a bē, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya, «N ma jāma bējīn, alako e xa siga n ma sali rabade gbengberenyi ma.»»

² Firawuna naxa yi maxōrinyi ti, «Nde tan na na Alatala ra, n lan n xa naxan xa yaamari rabatu Isirayila bējīne ra? N mu Alatala kolon! Na kui, n mu nōmā a lude Isirayila xa siga fefe mal!»

³ E naxa a fala a bē, «Isirayila Marigi Ala bara fa muxu fōxō ra. A lu muxu xa biyaasi xi saxan gbengberenyi yire, alako muxu xa sērēxē ba muxu Marigi Alatala bē, xa muxu mu na raba muxu sōtōmā nē wuganyi ra, xa na mu santidēgēma ra.»⁴ Misira mangē naxa e yaabi, «Munsa nun Haruna, munfe ra wo wama jāma bafe wali dē i? Wo siga wo xa wali ra.»⁵ Yi jāma to bara gbo yē yi bōxi ma, wo wama e xa wali nan xun nakanafe fa.»

⁶ Na lōxōē Firawuna naxa konyie xa mangēe nun wali xunyeie yamari,⁷ «Wo naxa sēxē so Isirayila jāma yi ra sōnōn, e naxan malanma boora ra e biriki bōnbōma tēmūi naxē. Yakōsi e xa na sēxē fen e yētē ra.»⁸ E dari biriki xasabi naxan bōnbōra, wo naxa sese ba na ra. Fuyante nan e ra. Na nan a ra, e a falama, «Muxu xa siga sērēxē bade muxu Marigi Ala bē.»⁹ Wo xa nde sa e xa wali xun ma, alako e naxa yanfa wali ma madaxui wōyēnyi xa fe ra.»¹⁰ Konyi xa mangēe nun wali xunyeie naxa a fala Isirayila jāma bē, «Firawuna naxē a a mu sēxē soma wo yi ra sōnōn.»¹¹ Wo xa siga na fende wo yētē ra. Wo xa a kolon sese mu bama wo xa wali kote ra.»

¹² Na kui jāma naxa yensen Misira bōxi sēxē xabade.¹³ Mangēe nu e ragbatama nē, e nu fa a fala, «Wo xa wo xa wali rajōn lōxō yo lōxō ałō a singe, sēxē nu soma wo yi ra tēmūi naxē.»¹⁴ Firawuna xa mixie nu fa Isirayilakae bōnbō naxee nu tixi wali xunyeie ra. E nu fa e maxōrin, «Munfe ra xoro nun to, wo mu biriki xasabi bōnbōxi ałō wo darixi a ra ki naxē?»

¹⁵ Isirayila wali xunyeie naxa siga e mawade Firawuna xōn a falafe ra, «I na yi mōcoli rabafe muxu tan i xa konyie ra munfe ra?»¹⁶ E mu sēxē yo soma muxu yi ra, kōnō e a falama a muxu xa biriki bōnbō! I xa mixie na muxu tan i xa konyi bōnbōfē, kōnō e tan nan wali kanaxi.»¹⁷ Firawuna naxa e yaabi, «Fuyantee nan wo ra. Na nan a toxi wo a falama, a wo xa siga sērēxē bade Alatala bē.»¹⁸ Wo siga walide! Sēxē yo mu soma wo yi ra, sese man mu bama wo xa biriki kōnti ra.»

¹⁹ Isirayila wali xunyeie naxa kōntofili na wōyēnyi ra, a falafe ra, «Sese mu bama birikie kōnti ra wo naxan bōnbōma lōxō yo lōxō.»²⁰ E to mini Firawuna xōnyi, e naxa Munsa nun Haruna li naa. E nu na e mēmēfe. ²¹ Na wali xunyeie naxa a fala e bē, «Alatala xa wo jāxankata, barima wo bara muxu majaa Xu Firawuna nun a xa mixie xōn ma. Wo bara santidēgēma sa e bēlēxē, e xa muxu faxa.»

²² Munsa naxa gibilen Alatala ma a falafe ra, «Marigi, i bara yi tōrē dōxō yi jāma ma munfe ra? I n xēēxi be munfe ma?»²³ Kabi n naxa siga Firawuna yire wōyēnfe ra i xili ra, a fa fe jāaxi nan tun nabafe yi jāma ra. I mu i xa jāma xōrēyaxi feo.»

6

Ala xa laayidi Munsa bē

¹ Alatala naxa a masen Munsa bē, «I fama a tote yakōsi, n naxan nabama Firawuna ra. N sēnbē nan fama a niyade a xa Isirayila jāma bējīn, a yētē xa e keri a xa bōxi ma.»

² Ala man naxa a masen Munsa bē, «N tan nan Alatala ra.»³ N naxa n yētē masen Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba bē. Kōnō e mu n n xili kolonxi Alatala ra. E n kolonxi Ala Sēnbēma xili nan na. ⁴ Muxu man naxa saata, n xa Kanaan bōxi fi e ma, e xōrēya rabaxi dēnnaxē. ⁵ N bara Isirayilakae wa xui mē e xa konyiya kui Misirakae yi ra. N man bara ratu n ma saatē ma. ⁶ Na kui, a fala Isirayilakae bē, «N tan nan Alatala ra. N fama nē wo raminide Misirakae xa nōe bun ma. N xōrēya fima nē wo ma. N fama nē wo xun sarade n sēnbē ra. N jāxankata ragoroma nē Misirakae ma e xa wali kobie xa fe ra.»⁷ N wo findima nē n ma jāma ra. N fan findima nē wo Marigi ra. Na tēmūi wo a kolonma nē, n tan nan na wo Marigi Alatala ra, naxan wo baxi konyiya kui Misirakae yi ra. ⁸ N fama nē wo rasode bōxi ma, n

nakalixi naxan ma fe ra, n xa a fi Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba ma. N fama ne a fide wo ma, a lu wo sagoe.»⁹

⁹ Munsa naxa na dentege Isirayilakae be, kōnō e mu la a xui ra e xa konyiya xɔrɔxɔe xa fe ra. Limaniya birin nu bara ba e yi. ¹⁰ Alatala naxa a masen Munsa be, ¹¹ «Siga Misira mange yire. A fala Firawuna be a xa Isirayila jama bēnin, e xa mini a xa bɔxi ra.» ¹² Kōnō Munsa naxa Alatala yaabi, «Xa Isirayilakae yati mu laxi n xui ra, Firawuna fan mu n xui suxuma feo, n tan naxan jan mu fata wɔyende.» ¹³ Alatala masenyi ti Munsa nun Haruna be na ki ne, Isirayilakae nun Misira mange Firawuna xa fe ra. A e yamari ne e xa Isirayilakae ramini Misira bɔxi ra.

¹⁴ Isirayila bōnsœ yareratie nan yi ki:

Ruben naxan singe bari Isirayila, a xa die nan ya: Xanoki, Palu, Xesiron, nun Karimi. Ruben bōnsœ nan na ki.

¹⁵ Simeyōn xa die nan ya: Yemuweli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, nun ginē Kanaanka xa di Sawulu. Simeyōn bōnsœ nan na ki.

¹⁶ Lewi xa die xilie nan yi ki e xa taruxui ki ma: Gerison, Kehati, nun Merari. Lewi xa simaya naxa jne keme jne tongo saxan a nun solofera li. ¹⁷ Gerison xa die findixi Libini nun Simeyi nan na e xabile ki ma. ¹⁸ Kehati xa die findixi Amarama, Yisehari, Xebiron, nun Yusiyeli nan na e xabile ki ma. Kehati xa simaya naxa jne keme jne tongo saxan a nun saxan li. ¹⁹ Merari xa die findixi Maxali nun Musi nan na. Lewi xa die nan na ki e taruxui ki ma.

²⁰ Amarama naxa a baba barenyi Yebedi dōxō, naxan Haruna nun Munsa bari a be. Amarama xa simaya naxa jne keme jne tongo saxan a nun solofera li.

²¹ Yisehari xa die nan ya: Kora, Nefegi, nun Sikiri.

²² Yusiyeli xa die nan ya: Misayeli, Elesafana, nun Sitiri.

²³ Haruna naxa Aminadabo xa di Eliseeba dōxō, naxan findixi Naxason maaginē ra. A naxa Nadabo, Abihu, Eleyasari, nun Itamari bari Haruna be.

²⁴ Kora xa die nan ya: Asiri, Elekana, nun Abiyasafi a xabile ki ma.

²⁵ Haruna xa di Eleyasari naxa Putiyeli xa di ginē dōxo. A naxa Finexasi bari a be. Lewi bōnsœ yareratie nan na ki e xabile ki ma. ²⁶ Alatala Haruna nun Munsa yamari ne, «Wo Isirayilakae ramini Misira bɔxi ra e lanxundé ki ma.» ²⁷ Munsa nun Haruna nan wɔyēn Misira mange Firawuna be Isirayilakae raminife ra Misira kui.

²⁸ Alatala naxa yi masenyi ti Munsa be Misira bɔxi ma, ²⁹ «N tan nan na Alatala ra. Siga, n xui birin nadangi Misira mange Firawuna ma.» ³⁰ Munsa naxa Alatala yaabi, «N tan nan yi ki, n mu fata wɔyende a fanyi ra. Firawuna nōma tinde n ma masenyi ra di?»

7

Ala xa xεεraya Munsa be

¹ Alatala naxa a masen Munsa be, «Haruna xa i xui madangi Firawuna be alō namijūnōmē Ala xui madangima mixie be ki naxē. ² N i yamarima naxan birin na, i xa na fala i taara Haruna be naxan na madangima Firawuna ma, alako a xa a lu Isirayilakae xa mini Misira bɔxi ra. ³ N Firawuna xaxili raxɔrɔxɔma ne. N tōnxuma nun kaabanako gbegbe rabama ne Misira bɔxi kui, ⁴ kōnō Firawuna mu fama a tuli matide wo ra. N fama ne jnaxankate xɔrɔxɔee dōxōde Misira ma, n fa n ma jama Isirayila ramini a lanxundé ki ma. ⁵ N na Misira halaki Isirayila raminife ra e tagi, e n kolomna ne Alatala ra.» ⁶ Munsa nun Haruna naxa Alatala xa yaamari suxu alō a masenxi e be ki naxē. ⁷ E nu masenyi tima Firawuna be tēmuí naxē, Munsa xa simaya nu bara jne tongo solomasaxan li. Haruna xa simaya nu bara jne tongo solomasaxan a nun saxan li.

⁸ Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna be, ⁹ «Firawuna na a fala wo be, «Wo xa kaabanako nde raba,» i tan Munsa, i xa a fala Haruna be, a xa i xa yisuxuwuri tongo, a a woli Firawuna sēeti ma. Na mafindima ne bɔximase ra.»

¹⁰ Na kui Munsa nun Haruna naxa siga Firawuna yire, e fa a raba, alō Alatala e yamarixi ki naxē. Haruna naxa Munsa xa yisuxuwuri woli bɔxi ma Firawuna nun a xa kuntigie ya i, na naxa findi bɔximase ra. ¹¹ Na tēmuí Firawuna naxa a xa karamɔxɔee nun a xa mandurulae xili, e xa na kaabanako mɔɔli raba e xa duureya ra. ¹² E nun Haruna birin naxa e xa yisuxuwuri woli bɔxi ma. Nee birin naxa mafindi bɔximasee ra, kōnō Haruna gbe naxa boore gbe gerun. ¹³ Na kui Firawuna xaxili naxa xɔrɔxō, a mu a tuli mati Munsa nun Haruna ra, alō Alatala nu bara a masen ki naxē.

Mankanē singe: ye findife wuli ra

¹⁴ Alatala naxa a masen Munsa be, «Firawuna xaxili bara xɔrɔxō. A bara tondi n ma jama bējninde. ¹⁵ Tina geɛsɛgɛ i xa naralan Firawuna ra Nili xure dē. I xa i xa yisuxuwuri xanin, naxan nu bara mafindi bɔximase ra. ¹⁶ Menni i xa a fala Firawuna be, «Isirayilakae Marigi Alatala bara n xεε i yire, n xa a fala

i bε, «N ma jama bεjin, alako e xa siga n batude gbengberenyi ma.» Han yakɔsi i tan mu tinxi na xui suxude.¹⁷ Na kui Alatala xa masenyi nan ya, «Na nan a ra, i fama a kolonde, n tan nan Alatala ra. N ma yisuxuwuri na din Nili xure ra, ye mafindima nε wuli ra.¹⁸ ҮҮХЕ naxee na Nili xure ma, e fama sɔntɔde, e xiri jaaxi fa mini, Misirakae mu nɔma na ye minde.»»¹⁹ Alatala naxa a masen Munsa bε, «Haruna yamari, i xa i xa yisuxuwuri itala Misira baae, xuree, nun dabonyi birin ma.» Na a niyama nε ye birin xa mafindi wuli ra Misira bɔxi ma, hali naxee na fεrεe kui, wuri nun gεmε daaxi.»

²⁰ Munsa nun Haruna naxa a raba ałɔ Alatala e yamarixi ki naxe. Haruna naxa a xa yisuxuwuri itala, a a din Nili xure ra. Xure naxa findi wuli ra Firawuna nun a xa kuntigie ya xɔri.²¹ ҮҮХЕ birin naxa faxa, e xiri jaaxi naxa mini Nili xure ma. Misirakae mu nu nɔma na ye minde, barima Misira ye birin findixi wuli nan na.

²² Mandurulæ fan naxa na kaabanako mɔɔli raba. Firawuna xaxili naxa xɔrɔxɔ, a mu tin Munsa nun Haruna xui ra, ałɔ Alatala nu bara a masen ki naxe.²³ Firawuna naxa gbilen a xɔnyi, a naxa na fe bɔtε ba.²⁴ Misiraka birin naxa tigie ge Nili xure sεetie ma, alako e xa ye min daaxi sɔtɔ, barima e mu nu nɔma Nili xure ye minde.

Mankanε firin nde: lanxansarimae

²⁵ Alatala to gε Nili xure garinde, xi solofera dangi xanbi,²⁶ a naxa a masen Munsa bε, «I xa siga Firawuna yire, a fala a bε, «Alatala bara a yamari, i xa a xa jama bεjin, e xa siga a batude.²⁷ Xa i mu tin na ra, Alatala fama i xa bɔxi birin xun nakanade lanxansarimae ra.²⁸ E fama yiriwade Nili xure ma, e fa te, e so i xa banxi kui han e i xa sade li. E soma i xa kuntigie nun Misira jama xa banxie kui, e man soma taami rafalama dεnnaxε.²⁹ Lanxansarimae fama nε tede i tan, i xa jama, nun i xa kuntigie birin ma.»»

8

¹ Na tεmui Alatala naxa a masen Munsa bε, «A fala Haruna bε, a xa a xa yisuxuwuri itala baae, xuree, nun dabonyi birin xun ma alako lanxansarimae xa te Nili xure ma, e so Misira bɔxi ma.»² Haruna to a xa yisuxuwuri itala Misira yee xun ma, lanxansarimae naxa te Misira bɔxi birin ma.³ Mandurulæ fan naxa na kaabanako mɔɔli raba, e fan naxa lanxansarimae raso Misira bɔxi ma.

⁴ Na dangi xanbi Firawuna naxa Munsa nun Haruna xili, a a fala e bε, «Wo sa Alatala maxandi, alako lanxansarimae xa keli n tan nun n ma jama xun ma. N fama i xa jama rabεjinde, e xa siga sεrεxε bade Alatala bε.»⁵ Munsa naxa a fala Firawuna bε, «Mangε, i gbe binye. I xa natε tongo lɔxɔε safe ra lanxansarimae xa keli i tan, i xa kuntigie, nun i xa jama xun ma, e xa lu Nili xure gbansan ma.»⁶ A naxa a yaabi, «Tina.» Munsa naxa a fala, «A fama rabade na ki nε, alako i xa a kolon, muxu Marigi Alatala maniye mu na.⁷ Lanxansarimae fama kelide i tan, i xa kuntigie, nun i xa jama xun ma, e fa lu Nili xure ma.»

⁸ Munsa nun Haruna to mini Firawuna xɔnyi, Munsa naxa Alatala maxandi lanxansarimae xa fe ra naxee nu Firawuna tɔɔrɔma.⁹ Alatala naxa Munsa xa maxandi suxu. Lanxansarimae naxa faxa banxie, xandee, nun daaxae kui.¹⁰ Mixie naxa e koto, e xiri jaaxi fa din bɔxi birin na.¹¹ Kɔnɔ Firawuna to a to na fe nu bara dangi, a man naxa a xaxili raxɔrɔxɔ, a mu tin Munsa nun Haruna xui ra, ałɔ Alatala a masen ki naxe.

Mankanε saxan nde: saasie

¹² Na tεmui Alatala naxa a masen Munsa bε, «A fala Haruna bε a xa a xa yisuxuwuri itala, a xa din bɔxi xube ra alako a xa mafindi saasie ra Misira bɔxi birin kui.»¹³ E naxa a raba na ki. Haruna to a xa yisuxuwuri itala, a fa bɔxi xube garin, na birin naxa findi saasie ra, mixie nun xurusee fɔxɔ ra. Xube birin naxa findi saasie ra Misira bɔxi birin kui.¹⁴ Mandurulæ to kata na kaabanako mɔɔli rabade, e mu nɔ. Saasie nu dinxi mixi nun xuruse birin na.¹⁵ Mandurulæ naxa a fala Firawuna bε, «Ala fɔxi yati nan na ki,» kɔnɔ Firawuna xaxili man naxa xɔrɔxɔ, a mu tin Munsa nun Haruna xui ra, ałɔ Alatala a masenxi ki naxe.

Mankanε naani nde: xεεrie

¹⁶ Na tεmui Alatala naxa a masen Munsa bε, «Tina gεesεgε i xa kurun, i xa naralan Firawuna ra ye yire. I xa a fala a bε Alatala xa masenyi nan ya, «N ma jama bεjin, alako e xa siga n batude.¹⁷ Xa i mu sa tin n ma jama bεjinde, n fama xεεrie nan nadinde i tan, i xa kuntigie, nun i xa jama ma wo xɔnyi. Xεεrie fama lude Misirakae xa banxie nun e xa bɔxie birin ma.¹⁸ Kɔnɔ na lɔxɔε, Gosen bɔxi ratangama nε, n ma jama na dεnnaxε. Xεεrie mu luma naa, alako i xa a kolon a n tan Alatala na yi bɔxi yire birin ma.¹⁹ N tagi rasa luma nε n ma jama nun i gbe ma. Wo na kaabanako toma nε tina.»»

²⁰ Alatala a raba na ki nε. Xεεrie naxa din Firawuna, nun a xa kuntigie ra. Misira bɔxi birin xun naxa rakana xεεrie ra.²¹ Firawuna naxa Munsa nun Haruna xili, a a fala e bε, «Wo xa siga sεrεxε bade wo Marigi Ala bε Misira.»²² Munsa naxa a yaabi, «Na mu lanmma, barima muxu xa sεrεxε mu rafan Misirakae ma. Xa muxu na sεrεxε mɔɔli ba Misirakae ya xɔri e naxee xɔnxi, e mu muxu magcuncma

ዚ? ²³ A lanma muxu xa xi saxan biyaasi raba gbengberenyi ma, muxu fa serexee ba muxu Marigi Alatala be, alo a muxu yamarixi ki naXE.»

²⁴ Firawuna naxa a fala Munsa be, «N fama wo bejinde, alako wo xa siga gbengberenyi ma serexee bade wo Marigi Alatala be. Kono wo naxa wo makuya a gbe ra. Yakosi, wo Ala maxandi n be.» ²⁵ Munsa naxa a yaabi, «N bara tin. N na mini i xonyi, n Alatala maxandima ne. Tina, xEErie makuyama ne Firawuna, a xa kuntigie, nun a xa jama ra. Kono i tan Firawuna, i naxa muxu madaxu. I naxa tondi Isirayila jama bejinde alako e xa serexee ba Alatala be.»

²⁶ Munsa to mini Firawuna xonyi, a naxa Alatala maxandi. ²⁷ Alatala naxa Munsa xa duba suxu. XEErie naxa makuya Firawuna, a xa kuntigie, nun a xa jama ra. Hali keren mu lu naa. ²⁸ Kono Firawuna man naxa a xaxili xɔርሱ, a mu tin Isirayila jama bejinde.

9

Mankane suuli nde: xurusee xa wuganyi

¹ Na temui Alatala naxa a masen Munsa be, «I xa siga Firawuna yire, i xa a fala a be, «Isirayilaka Marigi Alatala xa masenyi nan ya, «I xa n ma jama bejin, alako e xa siga n batude.» ² Xa i tondi e bejinde, i kankan e ma, ³ Alatala fama wuganyi jaaxi radinde i xa xurusee ma, alo soe, sofalee, ወጋዢመ, ningee, yEEEEE, nun si. ⁴ Alatala fama Isirayilakae xa goore nun Misirakae xa goore tagi rasade. Isirayilakae xa xurusee mu wuganyi sotoma. ⁵ Alatala bara natE tongo na rabama temui naxE, a falafe ra, «Tina, n fama na nan nabade.»»

⁶ Na kuye iba, Alatala a raba na ki ne. Misira goore birin naxa faxa, kono hali xuruse keren mu faxa Isirayilakae xa goore ya ma. ⁷ Firawuna naxa mixie xE na fe kolonde. E naxa a fala Firawuna be xuruse keren mu faxaxi Isirayilakae xa goore kui, kono a xaxili naxa xɔርሱ, a man mu tin Isirayila jama bejinde.

Mankane senni nde: suurie

⁸ Na temui Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna be, «Wo xa tE xube rate Firawuna ya xori. ⁹ A findima xube ra naxan dinma Misira boxi birin na, a suuri ramini Misirakae nun e xa xurusee birin ma.»

¹⁰ E naxa tE xube xanin Firawuna yire. Munsa naxa a woli koore ma, a fa suuri jaaxie ramini mixie nun xurusee ma. ¹¹ Mandurulaa yati mu no tide Munsa ya i suriee xa fe ra, naxee nu na Misirakae birin ma. ¹² Kono Alatala naxa Firawuna xaxili raxɔርሱ, alako a naxa tin Munsa nun Haruna xui susude, aC Alatala nu bara a masen Munsa be ki naXE.

Mankane solofera nde: balabalanyi

¹³ Na temui Alatala naxa a masen Munsa be, «Tina i xa kurun sigafe ra Firawuna yire, a fala a be, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya, «N ma jama bejin, e xa siga n batude, ¹⁴ xa na mu a ra n gbaloe mɔɔli birin naminima i tan, i xa kuntigie, nun i xa jama ma n senebe ra. Na kui i fama a kolonde n maniyE mu na dunijna bende fufi fari. ¹⁵ N nu nɔma gbaloe jaaxi raminiide wo ma n senebe ra, naxan nu nɔma wo sɔntɔde, wo loe dunijna ma, ¹⁶ kono n bara wo lu dunijna alako n xa n senebe masen wo be, dunijna xa n xili kolon. ¹⁷ Han ya i kira bolonma n ma jama ya ra, i tondi e xa siga. ¹⁸ Na nan a ra, tina n fama ne balabalanyi magaaxuxi ragorode Misira ma, wo mu naxan mɔɔli to kabi dunijna fole. ¹⁹ I xa i xa goore nun i xa se birin naso yire makantaxi kui, barima yi balabalanyi na bira, a mixi nun xuruse birin sɔntɔma ne.»»

²⁰ Firawuna xa kuntigi ndee naxa gaaxu Alatala xa masenyi ya ra, e xulun e xa konyie nun e xa xurusee rasode yire makantaxi kui. ²¹ Kono naxee mu nu e cɔxu saxi Alatala xa masenyi xɔn ma, e naxa e xa konyie nun e xa xurusee lu tande.

²² Alatala naxa a masen Munsa be, «I belehex itala koore mabiri, balabalanyi xa bira mixi, xurusee, nun xee fari Misira boxi birin ma.» ²³ Munsa to a xa yisuxuwuri itala koore ma, Alatala naxa seyamakonyi, galanyi, nun balabalanyi ragoro Misira boxi ma. ²⁴ Balabalanyi masunbuxi tE ra a naxa goro e ma. Misira boxi mu nu na gbaloe mɔɔli to kabi a fole. ²⁵ Na balabalanyi naxa mixie nun xurusee magoно Misira boxi birin ma. A naxa xee nun wuri bilie fan kana. ²⁶ Gosen boxi gbansan naxa ratanga na gbaloe ma, Isirayilakae nu na dennaxE.

²⁷ Firawuna naxa Munsa nun Haruna xili, a a fala e be, «Yi biyaasi, n bara yunubi raba. Nondi na Alatala nan be. N tan nun n ma jama bara tantan. ²⁸ Wo xa Alatala madijE, alako seyamakonyi nun balabalanyi xa jɔn. N bara tin wo bejinde, n mu kankanma wo ma nɔn.» ²⁹ Munsa naxa a fala a be, «N na mini taa kui, n Alatala maxandima wo be. Galanyi nun balabalanyi danma ne, alako i xa a kolon a Alatala nan gbe dunijna ra. ³⁰ Kono n bara a kolon, i tan nun i xa kuntigie, wo mu gaaxuxi Marigi Alatala ya ra sinden.»

³¹ Na balabalanyi nu bara sansi funden maniyε nun gεsε futi kana, naxee mu nu mo sinden. ³² Mεngi nun a maniyε tan mu kana, barima e tan tεmui mu nu a lixi.

³³ Munsa naxa mini Firawuna xɔnyi, a siga taa fari ma. A to a bεlεxε itala Alatala maxandide, galanyi, balabalanyi, nun tunε naxa dan. ³⁴ Firawuna to na to, a man naxa yunubi sotc, barima a tan nun a xa kuntigie naxa e xaxili raxɔrɔxɔ. ³⁵ Na kui Firawuna mu tin Isirayilakae bejinde, alɔ Alatala a masenxi ki naxε Munsa saabui ra.

10

Mankanε solomasaxan nde: katoe

¹ Alatala naxa a masen Munsa bε, «Siga Firawuna yire, barima n tan nan a xaxili nun a xa kuntigie xaxili raxɔrɔxɔ, alako n xa n ma tɔnxuma makaabaxie masen e bε. ² N gbaloe naxan dɔxɔma Misirakae ma, wo xa na fala wo xa die nun wo xa mamadie bε, alako wo xa a kolon, n tan nan Alatala ra.»

³ Munsa nun Haruna naxa siga Firawuna xɔnyi, e a fala a bε, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya, i tondima i yεtε magorode n bε han mun tεmui? I xa n ma jama bεjinp, e xa siga n batude.

⁴ Xa i mu e bεjinp, tina n katoe radinma nε i xa bɔxi birin ma. ⁵ E bɔxi gbaata makotoma nε, e sansi nun wuri bili birin donma nε balabalanyi mu naxee lixi. ⁶ E fama sode i tan, i xa kuntigie, nun Misirakae birin xa banxie kui, alɔ wo benbae mu nu a toxi ki naxε kabi Misira fole.»» Munsa to gε na falade, a naxa a kobe so, a mini Firawuna xɔnyi.

⁷ Firawuna xa kuntigie naxa a fala a bε, «Yi xεmε won tɔɔrɔma han mun tεmui? I xa a xa jama bεjinp alako e xa siga e Marigi Alatala batude. Han ya i mu a kolon Misira na sɔntofe nε?»

⁸ Firawuna naxa Munsa nun Haruna xili, a a fala e bε, «Wo siga, wo sa wo Marigi Alatala batu.» A man naxa e maxɔrin, «Ndee na sigafe wo ya ma?» ⁹ Munsa naxa a yaabi, «Muxu birin sigama nε: fonikee, forie, xεmεe, ginεe, muxu xa xurusee. Alatala xa sali xungbe na a ra.» ¹⁰ Firawuna naxa e yaabi, «Wo wama nε n xa a fala wo bε, «Alatala xa wo kanta.» Xa n sa a lu wo xa siga, wo nun wo xa die, n a kolon wo fe kobi rabama nε. ¹¹ N mu tinma na ra. Xεmεe gbansan nɔma sigade Alatala batude, barima wo na nan maxɔrinxi.» A to gε na falade, Firawuna naxa e keri.

¹² Alatala naxa a masen Munsa bε, «I bεlεxε itala Misira bɔxi xun ma, katoee xa fa. E xa burexε xinde birin don balabalanyi mu naxee lixi.» ¹³ Munsa naxa a xa yisuxuwuri itala Misira bɔxi xun ma, Alatala fa foye ramini yanyi nun kɔε kerent kui kelife sogetede. Na kuye iba, na foye nu bara fa katoee ra, ¹⁴ naxee din Misira bɔxi birin na. Katoee gbegbe naxa lu Misira yire birin. Han ya na fe maniyε mu toxi, a man mu toma sɔnɔn. ¹⁵ E naxa bɔxi birin makoto han a ifɔɔrɔ. E naxa burexε xinde nun wuri bogi birin don balabalanyi mu naxan lixi. Burεxε xinde yo mu lu wurie nun sansie kɔn na Misira bɔxi ma.

¹⁶ Firawuna naxa Munsa nun Haruna xili mafuren. A naxa a fala e bε, «N bara yunubi sotc wo Marigi Alatala ra, n bara haakε sotc wo fan na. ¹⁷ Wo xa dījε n ma, wo xa wo Marigi Alatala maxandi alako a xa yi tɔɔrε ba n ma.» ¹⁸ Munsa naxa keli Firawuna yire, a naxa Alatala maxandi. ¹⁹ Alatala naxa turunnaade foye ramini, a katoe birin tutun sogegerode, a sa e rasin Xulunyumi Baa ma. Hali katoe kerent mu lu Misira. ²⁰ Na dangi xanbi Alatala naxa Firawuna xaxili raxɔrɔxɔ, alako a naxa Isirayilakae bεjinp.

Mankanε solomanaani nde: dimi

²¹ Na tεmui Alatala naxa a fala Munsa bε, «I bεlεxε itala koore ma, dimi binye xa sin Misira bɔxi ma.» ²² Munsa to na raba, dimi binye naxa sin Misira bɔxi birin ma. Xi saxan bun ma ²³ mixi mu nɔ a boore tode, mixi mu nɔ kelide a xɔnyi. Kɔnɔ Isirayilakae nu sabatixi dənnaxε, mεnni tan iyalanxi.

²⁴ Firawuna naxa Munsa xili, a a fala a bε, «Wo xa siga Alatala batude. Wo nɔma wo xa die nun wo xa ginεe xaninde, kɔnɔ wo xa wo xa xurusee tan lu be.» ²⁵ Munsa naxa a yaabi, «I xa tin muxu xa xurusee xanin muxu naxee bama sεrεxε ra muxu Marigi Alatala bε. ²⁶ Muxu xa gɔɔrε birin xa siga. Hali kerent mu luma be. Ndee bama sεrεxε nan na muxu Marigi Alatala bε, kɔnɔ muxu mu a kolon sinden xurusee mundun rawalima na kui, fo muxu xa so naa.»

²⁷ Na dangi xanbi Alatala naxa Firawuna xaxili raxɔrɔxɔ, a mu tin e bεjinde. ²⁸ Firawuna naxa a fala Munsa bε, «Keli n xun ma! I yεtε ratanga tife ra n ya i sɔnɔn. Xa n i to be, n i faxama nε.» ²⁹ Munsa naxa a yaabi, «A xa raba alɔ i a fala ki naxε. I mu n toma sɔnɔn.»

11

Marakolonyi mankanε fu nde ra: di singe faxε

¹ Alatala naxa a masen Munsa bε, «N fama kaabanako dɔnɔxɔ ragorode Firawuna nun Misirakae ma. Na dangi xanbi, Firawuna wo bεjinpma nε, wo siga kerent i ra. ² A fala jama bε e xa e dɔxɔboore makula gbeti nun xεema ra.» ³ Alatala naxa a ragiri Misirakae xa tin Isirayilakae kide. Misira jama nun Firawuna xa kuntigie naxa gaaxu Munsa ya ra.

⁴ Munsa naxa a fala, «Alatala xa masenyi nan ya, ⁵KOE tagi n Misira bɔxi igirima nɛ, ⁵di singe birin fa faxa kelife Firawuna xa di singe ma, a sa dɔxɔ konyi gineɛ xa di singe ra. Firawuna tan mangɛya fima a xa di ma, konyi gineɛ tan taami rafalama, kɔnɔ e xa di singe birin fama nɛ faxade. Hali Misirakae xa xurusee xa di singee faxama nɛ. ⁶ Na tɛmui Misira wa xui nde mɛma nɛ, e mu naxan mɔɔli mɛxi tɛmui dangixie, e mu naxan mɔɔli mɛma tɛmui naxee sa fama. ⁷ Kɔnɔ Isirayilakae xɔnyi, hali bare kerén mu wonwonma. Na kui wo xa a kolon n tagi rasa luxi Misirakae nun Isirayilakae tagi. ⁸ Na tɛmui i xa kuntigie birin fama nɛ e xinbi sinde n bun ma, e a fala n bɛ, a n tan nun n ma jama birin xa mini e xa bɔxi kui. N na gɛ na rabade, n sigama nɛ.» Munsa to gɛ na falade, a naxa keli Firawuna xun ma, a xɔnɔxì kí fanyi ra.

⁹ Alatala nu bara a masen Munsa bɛ, «Firawuna mu a tuli matima wo ra. Na kui n nan n ma kaabanakoe xun masama nɛ Misira bɔxi kui.» ¹⁰ Munsa nun Haruna nu bara na kaabanakoe birin naba Firawuna ya xɔri, kɔnɔ Alatala bara Firawuna xaxili raxɔrɔxɔ, a mu tin Isirayilakae xa mini a xa bɔxi kui.

12

Sayamalekɛ Dangi Sali

¹ Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna bɛ Misira bɔxi ma, ²«Yi kike naxan ya, yi nan findima wo bɛ jɛ kike singe ra. ³ Wo xa a fala Isirayila jama birin bɛ, yi kike xi fu, denbaya yo denbaya xa yɛxɛɛ keren sɔtɔ. ⁴ Xa denbaya nde xurun, e mu nɔma na ra, e xa kafu e dɔxɔ boore ndee ma alako yɛxɛɛ keren xa e birin nali. ⁵ Na yɛxɛɛ xa findi xɛmɛ ra, naxan bara jɛ keren sɔtɔ, lanyuru yo mu naxan ma. Xa na mu a ra, wo nɔma si fan nawalide. ⁶ Wo xa a ragata han na kike xi fu nun naani. Na lɔxɔɛ Isirayila denbaya birin xa e gbe kɔn naxaba soge dula tɛmui. ⁷ Wo xa a wuli maso naadɛ gbanyi nun a sɛɛtie ma, a donma banxi naxan kui. ⁸ Na sube xa gan tɛ ra, wo xa a don na kɔɛ ra taami lɛbinitare nun burexɛ xɔnɛ ra. ⁹ Wo naxa a don a gantare ra, wo naxa a jin ye ra. Wo xa a birin gan a fanyi ra beenu wo xa a ixaba. A xunyi, a sanyie, nun a furingɛe xa gan tɛmui keren. ¹⁰ Na sese naxa xi han gɛɛsɛgɛ. Xa nde luxi, wo xa na woli tɛ xɔɔra. ¹¹ Wo xa a don wo tagi ixirixi, wo xa sankirie soxi wo sanyie, a nun wo xa yisuxuwuri suxuxi wo bɛlexɛ ra. Wo xa a don mafuren mafuren. Alatala xa Sayamalekɛ Dangi Sali sɛrɛxɛ na a ra.»

¹² «Na kɔɛ ra, n Misira bɔxi isama nɛ, n di singe birin faxa mixie nun xurusee ya ma. N Misira xa alae jnaxankatama nɛ. N tan nan Alatala ra. ¹³ N na wuli tɔnxuma to wo xa naadɛ ma, n dangima nɛ mɛnni xun ma. Kasare yo mu wo lima, n Misira bɔxi ratɔnma tɛmui naxɛ.»

¹⁴ «Na lɔxɔɛ xa findi sali xungbe nan na wo bɛ Alatala xa binyɛ bun ma. Wo xa na sali raba jɛ yo jɛ Alatala xa yaamari ki ma. ¹⁵ Na sali waxati wo xa taami lɛbinitare don xi solofera bun ma. Sali fɔlɛ lɔxɔɛ, wo xa lɛbini birin namini wo xa banxie kui. Mixi yo naxan taami lɛbini daaxi donma na xi solofera bun ma, na kanyi xa ramini Isirayila jama ya ma. ¹⁶ Na sali lɔxɔɛ singe nun na sali lɔxɔɛ solofera nde, wo xa wo malan Alatala xa binyɛ bun ma. Na lɔxɔɛ firinyie, wo naxa wali yo raba bafe donef rofalafe ra.»

¹⁷ «Wo xa yi Taami Lɛbinitare Sali raba, barima n wo xa jama ramini Misira bɔxi ra na lɔxɔɛ nɛ. N bara wo yamari wo xa yi sali raba jɛ yo jɛ abadan. ¹⁸ Kike singe, xi fu nun naani, nunmare fɔlɔ tɛmui, wo naxa taami yo don bafe taami lɛbinitare ra han a xi mɔxɔjɛn nun keren, a nunmare tɛmui. ¹⁹ Na xi solofera bun ma, lɛbini yo naxa to wo xɔnyi, barima xɔnɛ nun Isirayilaka birin naxan lɛbini donma na waxati bun ma, a raminima nɛ Isirayila jama ya ma. ²⁰ Wo naxa taami lɛbini daaxi don dɛdɛ.»

²¹ Munsa naxa Isirayila fori birin xili, a a fala e bɛ, «Wo xa siga xuruse nde sɔtɔde wo xa denbaye bɛ. Wo xa e kɔn naxaba Sayamalekɛ Dangi Sali sɛrɛxɛ ra. ²² Wo na gɛ xuruse kɔn naxabade, wo xa a wuli maso naadɛ gbanyi nun naadɛ sɛɛtie ma hisopi bɛlexɛ ra. Mixi yo naxa mini a xa banxi kui han gɛɛsɛgɛ. ²³ Alatala na Misira bɔxi isa di singe faxafe ra, a dangima nɛ banxie xun ma, wuli na naxee naadɛ gbanyi nun a sɛɛtie ma. A mu tinma kanari yo xa so wo xɔnyi. ²⁴ Wo nun wo xa die xa yi yaamari ratinmɛ jɛ yo jɛ abadan. ²⁵ Wo na so bɔxi kui Alatala naxan laayidixi wo bɛ, wo xa yi sali raba a ki ma. ²⁶ Wo xa die na wo maxɔrin, «Yi sali munse masenma won bɛ,» ²⁷ wo xa e yaabi, «Sayamalekɛ Dangi Sali sɛrɛxɛ nan a ra. Won na rabama Alatala bɛ naxan dangi Isirayilakae xa banxie xun ma Misira, alako e xa ratanga, Misirakae tan xa faxa.»

Isirayila jama naxa a suyidi Alatala bɛ. ²⁸ Isirayilakae naxa na yaamari ratinmɛ alo Alatala a masenxi Munsa nun Haruna bɛ ki naxɛ.

Mankane fu nde: di singe faxe

²⁹ KOE tagi Alatala naxa di singe birin faxa Misira bɔxi kui, kelife Firawuna kibanyi kanyi xa di singe ma, a sa dɔxɔ geelimani xa di singe ra. A naxa xuruse xa di singe fan birin faxa. ³⁰ Na kui Firawuna

naxa keli koe ra, a tan, a xa kuntigie, nun Misirakae birin, e fa e wa xui rate, barima banxi keren mu lu faxe mu ti dennahe.

³¹ Na koe ra Firawuna naxa Munsa nun Haruna xili, a a fala e be, «Wo nun Isirayilakae, wo mini n ma jama ya ma. Wo siga, wo sa Alatala batu, alo wo nu wama a xon ma ki naxe.³² Wo xa wo xa xurusee xanin, alo wo a falaxi ki naxe. Wo sigal! Wo xa duba n fan be.»³³ Misirakae nu gbataxi Isirayilakae xa siga. E nu a fala, «Xa e mu sigama, won birin fama ne sontoedel!»³⁴ Na nan a ra Isirayilakae naxa taami ramulanxi mafillin e xa dugie kui, beenu taami xa te. E naxa taami nun taami ramulanse doxo e xun ma, e fa siga.

³⁵ Isirayilakae naxa gbeti, xeme, nun dugie makula Misirakae ma alo Munsa a fala e be ki naxe.³⁶ Alatala naxa a ragiri Misirakae xa tin Isirayilakae waxonfe ra. Na kui Isirayilakae naxa se gbegbe soto Misirakae yi ra.

Isirayilakae minife Misira

³⁷ Isirayilakae naxa keli Ramesesi, sigafe Sukoti. Xeme wulu kemee senni nu na, bafe ginee nun dimedie ra.³⁸ Mixi gbete fan naxa bira e foxy ra, a nun goore gbegbe mooli birin.³⁹ E naxa taami gan, na taami lebinitare ramulanxi ra, e faxi naxan na e xun ma kelife Misira. Na taami mu nu texi, barima Misirakae to e keri, e mu no fande rafalade.

⁴⁰ Isirayilakae nu bara je kemee naami je tongo saxan naba Misira.⁴¹ Na je kemee naani je tongo saxan jen loxoe yati, Alatala xa jama birin mini Misira boxi ra na ne.

⁴² Alatala to na koe radangi Isirayila jama raminife ra Misira, a lanma Isirayilakae birin xa na koe xungbilenyi radangi Alatala matoxofe ra je yo je.⁴³ Alatala naxa yi seriyee so Munsa nun Haruna yi ra Sayamalek Dangi Sali xa fe ra, «Mixi yo naxa na serexee don naxan mu findixi Isirayilaka ra.⁴⁴ Wo xa konyi sunnaxie nomaa a donde,⁴⁵ kono wo xa walike naxee kelixi yire gbete, e naxa a don.⁴⁶ Na serexee xa don banxi nan kui, wo naxa a sube xanin tandem, wo naxa a xori yo gira.⁴⁷ Isirayila jama birin xa Sayamalek Dangi Sali raba.⁴⁸ Xa wo xa xoyee nde wama Sayamalek Dangi Sali rabafe Alatala xa binye bun ma, fo a xa xeme birin sunna a xa denbaya kui. Xa a bara na raba, a nomaa na sali rabade alo Isirayilakae. Kono sunnataree mu nomaa a donde.⁴⁹ Lasiri nun xoyee birin na na seriyee bun ma.»

⁵⁰ Isirayilaka birin naxa a raba, alo Alatala Munsa nun Haruna yamarixi ki naxe.⁵¹ Na loxoe yati, Alatala naxa Isirayilakae ramini Misira boxi ra, e lanxunde ki ma.

13

Di singe seriyee

¹ Alatala naxa a masen Munsa be,² «Wo xa di singe birin fi n ma, a findi mixi ra, a findi xurusee ra. N tan nan gbe na Isirayilakae birin xa di singee ra.»

³ Munsa naxa a fala jama be, «Wo xa ratu to loxoe ma sali ra, barima Alatala senbe nan wo raminixi Misira boxi ma konyiya kui. Wo naxa lebini yo don na loxoe.⁴ Wo minixi to Abibi kike nan na.⁵ Alatala na wo raso boxi kui, a naxan laayidixi wo benbae be, Kanaankae, Xitikae, Amorikae, Hiwikae nun Yebusukae sabatixi dennahe, xijee nun kumi xelma boxi naxan ma, wo xa Taami Lebinitare Sali raba na kike ra.⁶ Na sali waxati wo xa taami lebinitare gbansan don xi soloferre bun ma. Na xi soloferre nde, wo xa sali raba Alatala xa binye bun ma.⁷ Na xi soloferre bun ma taami lebinitare nan donna. Lebini yo naxa lu Isirayilaka nde xonyi.⁸ Na loxoe wo xa yi sali xa fe fatanfasi wo xa die be, wo fa a fala, «N yi sali rabama ne, barima Alatala bara n namini Misira boxi ra.»⁹ Yi sali luma ne wo be alo tonxuma naxan saxi wo belexe ma, xa na mu tonxuma naxan saxi wo tigi ma, alako wo naxa neemu Alatala xa seriyee ma.¹⁰ Wo xa yi sali raba a waxati je birin na.»

¹¹ «Alatala na wo raso Kanaankae xa boxi ma, a a fi wo ma alo a laayidixi wo tan nun wo benbae be ki naxe,¹² wo xa wo xa di xeme singe birin fi Alatala ma, a nun wo xa xurusee xa di xeme singe. Wo xa di xemema singe birin findixi Alatala nan gbe ra.¹³ Wo nomaa yexees xa na mu a ra si fide wo xa sofale xa di singe jen loxoe ra, xa na mu a ra wo xa a kobe gira, a xa faxa. Wo xa wo xa di singe fan xun sara yexees ra.¹⁴ Xa a sa li wo xa di nde wo maxorinma a wo yi fe rabama fe naxan ma, wo xa a yaabi, «Alatala senbe nan won naminixi konyiya kui Misirakae yi ra.¹⁵ Firawuna to tondi muxu bejinde muxu xa siga, Alatala naxa Misira di singe birin faxa mixie nun xurusee ya ma. Na nan a ra won xurusee xa di singe birin fima Alatala ma serexee ra, a nun won ma di xeme singe birin xun sarama ne yexees ra.»¹⁶ Na luma ne wo be alo tonxuma naxan saxi wo belexe ma, xa na mu tonxuma naxan saxi wo tigi ma, barima Alatala senbe nan wo raminixi Misira boxi ma konyiya kui.»

Kelife Misira

¹⁷ Firawuna to Isirayila jama bejin, Alatala mu e xun ti Filisita boxi kira ra, hali na kira nan to sconya, barima a a fala ne, «Xa jama gere lima kira xon ma, e nat e masarama ne, e fa gibil Misira.»

¹⁸ Na kui Alatala naxa jama ya rafindi gbengberenyi kira ma Xulunyumi Baa mabiri. Isirayilakae naxa

mini Misira e xa geresosee ra e yi ra.¹⁹ Munsa naxa Yusufu xөrie fan xanin, barima Yusufu nu bara Isirayila xa die rakali na fe ma, a falafe ra, «N a kolon, Alatala fama нe wo malide. Na tөmui wo xa n xөrie xanin wo xun ma yire gbөte.»²⁰

²⁰ Isirayilakae naxa keli Suköt, e sa yonkin Etama gbengberenyi foloxi dөnnaxe.²¹ Alatala nan nu tixi e ya ra. Yanyi ra a naxa e rajөre nuxui ra, kөe ra a naxa e rajөre te dөxe ra koore ma, naxan nu kuye iyalanma e бe. Na ki e nu нoмa jөrөde kөe nun yanyi ra.²² Loxo yo lоxо na nuxui nu tixi e ya ra yanyi ra, na тe fan nu tixi e ya ra kөe ra.

14

Misirakae Isirayilakae sagatafe

¹ Alatala naxa a masen Munsa бe,² «A fala Isirayilakae бe e xa gibile, e xa fa yonkin Pi Haxiroti mabiri ra, Migidoli nun baa tagi. E xa lu baa дe ra Baali Sefon ya ra.³ Firawuna a маjоxunna нe, a Isirayilakae bara lоxо gbengberenyi mabiri.⁴ N Firawuna xaxili raxoroxoma нe, alako a xa bira wo fоxо ra. Na kui n fama matоxоe sөtөde Firawuna nun a xa соорie saabui ra. Misirakae fama нe a kolonde a n tan nan na Alatala ra.» Isirayilakae a raba na ki нe.

⁵ Misira mange nun a xa kuntigie to a kolon, a Isirayilakae bara siga, e naxa natE masara, a falafe ra, «Won munse rabaxi yi ki? Won to Isirayilakae бe jinxi, e mu walima won бe сoнoн!»⁶ Firawuna naxa yaamari fi soe xa xiri соори ragisee ra, соорie xa malan yire kerem.⁷ A naxa соори ragise fanyi kөmе senni sugandi, соори ragise naxan birin na Misira e fa bira e fоxо ra. Соори kuntigi nu bakixi e birin kui.⁸ Alatala naxa Misira mange Firawuna xaxili raxoroxо, a fa bira Isirayilakae fоxо ra, naxee nu sigafe xun nakeli kui.⁹ Firawuna nun a xa соори birin naxa бira Isirayilakae fоxо ra e xa soe nun e xa соори ragisee ra. Misirakae naxa e li baa дe ra, e nu yonkinxi dөnnaxe, Pi Haxiroti mabiri ra, Baali Sefon ya ra.

¹⁰ Firawuna to makөre e ra, Isirayilakae naxa e ya rakeli, e naxa Misirakae to fa ra. E naxa gaaxu ki fanyi ra, e fa e mawa Alatala бe.¹¹ E naxa a fala Munsa бe, «I won naminixi Misira бoxi ra munfe ra? Yakosi won faxama нe gbengberenyi yire. A mu nu fisra won xa faxa Misira? ¹² Won nu na Misira бoxi ma tөmui naxE, muxu a fala ne i бe, «Muxu walife Misirakae бe, na fisra muxu бe dinе faxafe ra gbengberenyi ma.»»¹³ Munsa naxa jama yaabi, «Wo naxa gaaxu, wo xa limaniya. To wo fama Alatala xa kisi tote. Misirakae naxee yi ki, wo mu e toma сoнoн.¹⁴ Alatala nan gere soma wo бe. Wo sabari.»

¹⁵ Alatala naxa a masen Munsa бe, «I mawafe n бe munfe ra? A fala Isirayilakae бe, e xa ti kira xоn ma.¹⁶ I xa yisuxuwuri rate, a itala baa xun ma, alako baa xa rabi, Isirayilakae xa igiri boxi xaraxi ra.¹⁷ N Misirakae xaxili raxoroxoma нe, alako e xa bira wo fоxо ra. Na kui n matоxоe sөtөde Firawuna, a xa соорie, a xa соори ragisee, nun a xa soe ragimae saabui ra.¹⁸ N na гe matоxоe sөtөde Firawuna, a xa соори ragisee, nun a xa soe ragimae saabui ra, Misirakae a kolonma нe a n tan nan na Alatala ra.»

¹⁹ Ala xa maleke naxan nu na sigafe Isirayila jama ya ra, a naxa gibile e xanbi ra. Nuxui fan naxa keli e ya ra, a fa ti e xanbi ra²⁰ Misirakae nun Isirayilakae tagi. Na nuxui naxa a niya Misirakae xa lu dimi kui, Isirayilakae tan xa lu naiyalanyi kui. E mu нo e makөrede e boore ra na kөe ra.

²¹ Munsa to a belexe itala baa xun ma, Alatala naxa baa tutun kөe birin na foye xungbe ra kelife sogetede. A naxa kira xaraxi ramini baa tagi.²² Isirayilakae dangima dөnnaxe, baa yee naxa malan e yirefanyi ma nun e kooла ma.²³ Misirakae naxa e sagata. Firawuna xa soe, a xa соори ragisee, nun a xa soe ragimae birin naxa бira e fоxо ra baa tagi.²⁴ SubaxE ma, Alatala naxa a ya rasiga Misira xa соорie ma kelife koore ma, тc nun nuxui na dөnnaxe, a fa e ifu.²⁵ A naxa a ragri соорie ragisee sanyie xa ba na, e xa jөrө xe xөrөxо. Na kui, Misirakae naxa a fala, «Won xa won gi Isirayilakae ma, barima Alatala nan na e xa gere sofe.»

²⁶ Alatala naxa a masen Munsa бe, «I belexe itala baa xun ma, ye xa radin Misirakae, e xa соори ragisee, nun e xa soe ragimae xun na.»²⁷ Munsa to na raba subaxE ma, baa naxa gibile a yire. Misirakae nu na e gife temui naxE, Alatala naxa ye dusu e birin xun na.²⁸ Ye naxa Firawuna xa соорie, a xa ragisee, soe ragimae, nun a xa соори birin makoto. Naxee nu biraxi Isirayilakae fоxо ra baa kui, nee birin naxa лe.

²⁹ Конь Isirayilakae naxa baa igiri kira xaraxi xоn ma. Ye nu malanxi e yirefanyi ma nun e kooла ma.³⁰ Na lоxоe Alatala naxa Isirayilakae ratanga Misirakae ma. Isirayilakae naxa Misirakae furee to baa дe ra.³¹ Isirayilakae to Alatala sөnbe to a naxan nawalixi Misirakae xili ma, e naxa gaaxu Alatala ya ra, e fa e taxu Alatala nun a xa xeeera Munsa ra.

15

Isirayilakae xa бeeti

¹ Na dangi xanbi Munsa nun Isirayilakae naxa yi бeeti ba Alatala бe.
«N xa yi бeeti ba Alatala бe,

naxan xili gbo.

A bara soe nun a ragima madula baa ma.

² N sənbə na Alatala nan na.

N a matəxəma bəeti ra.

A bara findi n Nakisima nun n Marigi ra.

N tantui rasigama n benbae Marigi ma.

³ Sənbəma nan Ala ra.

A xili nə Alatala.

⁴ A naxa Firawuna xa sɔɔriie nun e ragisee rasin baa ma.

Firawuna xa kuntigie naxa madula Xulunyumi Baa ma.

⁵ Mərɔnyie naxa e makoto,

e naxa goro a bötini ma ałɔ gemə.

⁶ Alatala, i sənbə magaaxu.

I bara nɔ i yaxuie ra,

i bara nɔ i matandimae ra.

⁷ I xa mangəya sənbə magaaxu.

I bɔjɛ na te, e gamma nɛ

ałɔ səxɛ tɛ soxi naxan na.

⁸ I xa foye naxa Xulunyumi baa rabi,

kira xaraxi naxa lu a tagi.

Mərɔnyie naxa te ałɔ banxi xalɛ.

Ye naxa ti, a xɔcɔxɔ.

⁹ Isirayila yaxui a fala nɛ,

«N birama nɛ e fɔxɔ ra, han n e li,

n e harige tongoma nɛ, han n wasa.

N e səntɔma nɛ n ma santidegema ra.»

¹⁰ Kɔnɔ i tan naxa foye ramini,

baa naxa e radula.

E naxa goro ye xcɔra ałɔ ycxui.

¹¹ Alatala, i maniyɛ mu na adama xa alae ya ma.

I xa səniyeniyi fiixɛ,

i xa nɔrɛ gbo,

i xa kaabanakoe wuya.

I maniyɛ na minden?

¹² I to i sənbə ramini,

bɔxi naxa e gerun.

¹³ I xa jama naxan xun saraxi,

i fama e xun tide i xa xanunteya ra,

naxan mu jɔnma abadan.

I fama e xun tide i xa lingira səniyenxi yire i sənbə ra.

¹⁴ Namane gbətɛe na na mɛ,

e gaaxuma nɛ.

Filisitakae bɔjɛ minima nɛ.

¹⁵ Edon yareratje ifuma nɛ,

Mowaba mangɛ sərənma nɛ.

Limanıya birin bama nɛ Kanaan jłamanɛ yi ra.

¹⁶ Alatala, gaaxui nun kɔntɔfili e suxuma nɛ,

e də balanma nɛ i sənbə ra,

han i xa jama dangi,

i naxan xun saraxi.

¹⁷ I fama nɛ i xa jama rasabatide i xa geya fari,

i dənnaxɛ sugandixi i xa lingira səniyenxi ra.

¹⁸ Alatala xa mangəya buma abadan.»

¹⁹ Firawuna xa soe, a xa sɔɔri ragisee, nun a xa soe ragimae to goro baa ma, Alatala naxa baa radin e xun ma, kɔnɔ Isirayilakae naxa dangi kira xaraxi ra baa tagi.

²⁰ Haruna maaginɛ Mariyama, naxan findixi namijɔnme ginɛ ra, a naxa boote maxa. Ginɛ gbətɛe naxa fare boron. ²¹ Mariyama naxa yi bəeti ba,

«Wo bəeti ba Alatala bɛ,

barima a xili gbo.

A bara soe nun e ragimae radula baa ma.»

²² Munsa naxa Isirayilakae xun ti Suru gbengberenyi rakelife Xulunyumi Baa də ra. E naxa e pərəxi xi saxan gbengberenyi ma, e mu ye sətəcə. ²³ E naxa Mara li, kənçə e mu nō Mara ye minde barima na ye nu xənçə. «Mara» wama «xənçə» nan falafe. ²⁴ Nama naxa sənçə Munsa ma, «Won ye sətəcəma minden?»

²⁵ Munsa naxa a də rawa Alatala xən ma. Alatala naxa wuri məçəli nde masen Munsa bə, a fa na woli ye xəçəra, ye xənçə naxa ba. Alatala to gə e xaxili matode mənni, a naxa yi saatə tongo e bə, ²⁶ «Xa wo wo tuli mati n xui ra a fanyi ra, xa wo bira n ma tinxinyi foçə ra, xa wo n ma yaamari birin suxu, wo n ma səriyə birin binya, n tan, wo Marigi Alatala, n mu fure jaaxi yo ragoroma wo ma, alçə n naxan nagoro Misirakae ma. N tan nan Alatala ra, naxan wo rayalanma.»

²⁷ E to dulonyi fu nun firin nun tugi bili tongo soloferə li Elimi, e naxa yonkin mənni.

16

Isirayilakae xa sənçə

¹ Isirayila jama birin naxa keli Elimi, sigafe ra Sini gbengberenyi ma, naxan na Elimi nun Turusinina tagi. E biyaasi naxan naba keli Misira han Sini gbengberenyi ma, na naxa bu kike firin a nun xi fu nun suuli. ² Mənni Isirayila jama naxa sənçə Munsa nun Haruna ma, ³ a falafe ra, «Munfe ra Alatala mu a ragirixi won xa faxa Misira bəxi ma? Mənni sube nun taami nu na won yi ra naxan won lugama, kənçə be yi gbengberen yire, won fama faxade kaamə nan na.»

⁴ Alatala naxa a masen Munsa bə, «N fama taami ragorode wo bə kelife koore ma. Nama xa mini, e xa a matongo gəsəsəgə e naxan donna ləxəcə kerən kui. N fama e xaxili matode, xa e pərəxəma n ma yaamari nan ma. ⁵ A xi senni nde, e xa xi firin daaxi matongo.»

⁶ Munsa nun Haruna naxa a fala Isirayila jama bə, «To nunmare wo a kolonma nə, a Alatala nan wo raminixi Misira bəxi ra. ⁷ Tina gəsəsəgə, wo fama Alatala xa kaabanako tode. A bara wo xa sənçəcə mə. Munfe ra wo wama sənçəfə muxu tan ma? ⁸ To nunmare Alatala wo kima sube ra, gəsəsəgə a wo kima taami ra, han wo luga. Wo mu sənçəxəi muxu tan xa ma de. Wo sənçəxəi Alatala nan ma, naxan bara wo xui birin mə.»

⁹ Munsa naxa a fala Haruna bə, «A fala Isirayila jama bə, e xa e yetə masen Alatala bə, barima a bara e xa sənçəcə mə.» ¹⁰ Haruna nu wəyənfe Isirayila jama bə təmvi naxə, e naxa e ya rafindi gbengberenyi ma, e fa Alatala xa nərə to mini ra nuxui kui. ¹¹ Alatala naxa a masen Munsa bə, ¹² «N bara Isirayilakae xa sənçəcə mə. A fala e bə, «Nunmare wo sube donna, gəsəsəgə wo lugama taami ra. Na kui wo a kolonma nə, a n tan nan na wo Marigi Alatala ra.»»

¹³ Nunmare yati xənje naxee xili kənkələe naxa radin e yonkinde birin ma. Na kuye iba xini naxa lu e yonkinde rabiliniyi ma. ¹⁴ Na xini to ba na, se nde naxa lu bəxi fari alçə balabalanyi. ¹⁵ Isirayilakae to na to, e naxa e boore maxərin, «Munse ya?» E mu a kolon se yo na ki. Munsa naxa a fala e bə, «Taami nan a ra, Alatala naxan fixi wo ma baloe ra.» ¹⁶ Alatala xa yaamari nan ya, «Wo xa sigmaati ya soloferə tongo mixi birin be naxan na wo xənyi.» ¹⁷ Isirayilakae a raba na ki nə. ¹⁸ E to a maniya, naxee gbe nu gəbəxi, a mu dangi yə, naxee fan gbe nu xurunxi, e ralixi nə. Kankan naxa baloe xəsəbi sətəcə naxan a ralima.

¹⁹ Munsa naxa a fala e bə, «Yi baloe naxa raxi han gəsəsəgə.» ²⁰ Kənçə ndee mu Munsa xui suxu, e naxa a ragata han gəsəsəgə. Kulie naxa bira a i, a xiri jaaxi naxa mini. Munsa naxa xənçə na kanyie ma.

²¹ Gəsəsəgə yo gəsəsəgə, kankan nu fa a gbe donse matongo, kənçə soge na te, a dənəxəcə naxan luxi, na xunu a i. ²² A xi senni nde, e naxa xi firin daaxi matongo, sigmaati ya fu nun naani mixi kerən bə. Yareratıe naxa na dəntəge sa Munsa bə. ²³ Munsa naxa a fala e bə, «Alatala naxə a tina malabui ləxəcə nan a ra, ləxəcə səniyənxı Alatala bə. Wo xa nde gan, wo xa nde satun. A dənəxəcə naxan na lu, wo xa na ragata han tina gəsəsəgə.» ²⁴ E to nde ragata han gəsəsəgə, alçə Munsa a yamari e be ki naxə, e naxa a to kuli mu biraxi a i, a man mu bərə. ²⁵ Munsa naxa a fala e bə, «Wo xa a don to, barima to nan malabui ləxəcə ra Alatala xa binye bun ma. Na donse mu goroma bəxi ma to. ²⁶ Wo xa a matongo xi senni bun ma, kənçə a xi soloferə nde, wo mu sese toma, barima malabui ləxəcə na a ra.»

²⁷ A xi soloferə nde, mixi ndee mini nə na donse matongode, kənçə e mu sese to. ²⁸ Na kui Alatala naxa a masen Munsa bə, «Wo n ma yaamari nun n ma səriyə matandima han mun təmvi? ²⁹ Wo xa a kolon, n tan Alatala nan malabui ləxəcə səriyə masenxi wo bə. Na nan a ra, xi senni nde wo donse xi firin daaxi sətəcəma. A soloferə nde wo naxa sigmaati ya soloferə ragata, alako wo bənəxəcə naxee fama baride e xa donse to n naxan a ra.» ³⁰ Na kui jama naxa e malabu na ləxəcə soloferə nde ma.

³¹ Isirayilakae naxa na donse xili fala «manə», naxan nu wama a falafe, «Munse a ra?» A maniya funden xəri ra, a fiixə, a jaçxun alçə digiyanyi. ³² Munsa naxa a fala, «Alatala xa yaamari nan yi ki, «Wo xi yi mana sigmaati ya soloferə ragata, alako wo bənəxəcə naxee fama baride e xa donse to n naxan a nagoroxi wo ma gbengberenyi ma, n to wo raminxi Misira bəxi ra.»»

³³ Na kui Munsa naxa a fala Haruna bε, «I xa mana sigaati ya solofera sa sesase kui, i xa a doxō hɔrɔmɔlingira yire, alako a xa findi tonxuma ra wo bɔnsɔe bε naxee fama baride.» ³⁴ Haruna naxa na sesase dɔxɔ Alatala xa hɔrɔmɔlingira yire saaté kankira ya ra, alako a xa ragata ał Alatala a masenxi Munsa bε ki naxε. ³⁵ Isirayilakae mana don ne je tongo naani bun ma, han e sa so Kanaan bɔxi ma, si gbetεe sabatixi dɛnnaxε. ³⁶ Na sigaati ya solofera naxan nu rawalima na mana maniyafe ra, a dɔxɔ fu findixi busali keren nan na.

17

Turusinina fanye

¹ Isirayila jama birin naxa keli Sini gbengberenyi ma, e fa biyaasi raba ał Alatala nu luma e yamari ra ki naxε. E to Refidimi li, e naxa yonkin naa, kɔnɔ e mu ye min daaxi sɔtɔ. ² Nama naxa ti Munsa kanke, e a fala a bε, «Ye so muxu yi ra.» Munsa naxa wɔyεn e bε, «Wo tima n kanke munfe ra? Wo na Alatala matofe munfe ra?»

³ Ye xɔli nu bara gbaa jama ra, e nu fa a fala Munsa bε, «Munfe ra i muxu raminixi Misira bɔxi ra? I wama ne muxu xa denbaya nun muxu xa xurusee xa faxa ye xɔli ra gbengberenyi ma?»

⁴ Munsa naxa a de rawa Alatala xɔn ma, a falafe ra, «N nɔma munse rabade yi jama ra? A gbe mu luxi e xa n faxa.» ⁵ Alatala naxa Munsa yaabi, «I xa dangi jama ya ra, a nun Isirayila fori ndee. I xa i xa yisuxuwuri tongo, i Nili xure garin naxan na, i ti e ya ra.» ⁶ N tima i ya ra, fanye sεeti ma, naxan na Xorebe geya yire. I xa na fanye garin. Na kui ye minima ne jama naxan minma.» Munsa naxa a raba na ki Isirayila forie ya xɔri. ⁷ A naxa na yire xili sa Masa nun Meriba, na nan na ki «matoe nun sɔnχε», barima Isirayilakae sɔnχɔ ne Munsa ma mənni, e man naxa Alatala mato na a falafe ra, «Alatala na won tagi ba, ka a mu won tagi?»

⁸ Amalekikae naxa fa Isirayila gerede Refidimi. ⁹ Munsa naxa a fala Yosuwe bε, «Xεmε ndee mayegeti, wo fa mini Amalekikae gerede. Tina, n tima ne geya fari Ala xa yisuxuwuri ra n yi.» ¹⁰ Yosuwe naxa Amalekikae gere ał Munsa a yamarixi ki naxε. Munsa, Haruna, nun Xuru naxa te geya fari. ¹¹ Munsa to a bεlɛxɛ itema, Isirayila sεnbε nu gboma, kɔnɔ a to a bεlɛxɛ igoroma, Amalekikae sεnbε tan nu gboma. ¹² Munsa bεlɛxεe to binya a ra, e naxa gεmε nde tongo a doxɔma naxan fari. Haruna nun Xuru naxa lu Munsa sεeti ma, a kɔnɔla nun a yirefanyi ma, a bεlɛxɛ ratefe ra han soge dula tεmui.

¹³ Na kui Yosuwe naxa no Amaleki nun a xa sɔɔrie ra santidegema xεjɛnxie ra.

¹⁴ Alatala naxa a masen Munsa bε, «Yi taruxui sεnbε alako jama xa ratu a ma. I man xa a fala Yosuwe bε, «N fama ne Amalekikae xa fe jɔnde yi dunjia ma.»» ¹⁵ Munsa naxa yire nde rafala sεrɛxebade ra, a naxa na yire xili sa, «Alatala nan xun nakeli firma n ma,» ¹⁶ barima a nu bara a xaxili ti Alatala xa mangɛya ra. Munsa naxa a a fala, «Alatala Amalekikae gerema ne abadan.»

18

Yetiro sigafe Munsa yire

¹ Munsa bitanyi Yetiro, naxan findixi Madiyan sεrɛxedubε ra, a naxa a mε Alatala naxan nabaxi Munsa nun a xa jama Isirayila bε, e raminife ra Misira bɔxi kui. ² Munsa nu bara a xa gine Sipora nun a xa di firinyi xεε Yetiro xɔnyi. ³ Munsa xa di singe nu xili Gerisomi, barima na xili nu wama a falafe e gbe xui, «Xɔnɛ nan n na yi bɔxi ma.» ⁴ Boore nu xili Elyeseri, barima na xili nu wama a falafe e gbe xui, «N baba Marigi bara n mali, a bara n natanga Firawuna xa santidegema ma.»

⁵ Munsa bitanyi Yetiro naxa Munsa xa gine nun na xa die xanin Munsa yire gbengberenyi ma, a nu yonkinxi dɛnnaxε, Ala xa geya mabiri. ⁶ Yetiro nu bara xεéra xεε Munsa xɔn a falafe ra, «N tan, i bitanyi Yetiro, n na fafe i xa gine nun a xa di firinye ra.» ⁷ Munsa naxa mini a bitanyi ralande. A naxa a xinbi sin a ya ra, a man fa a sunbu. E to e boore xεεbu, e naxa so Munsa xɔnyi. ⁸ Munsa naxa fee ya ba a bitanyi bε, Alatala naxan birin naba Firawuna nun Misirakae ra Isirayila xa fe ra. A naxa Isirayila xa paxankate birin fala a bε, a nun Alatala e rakisisi ki naxε.

⁹ Yetiro naxa sεewa Alatala xa hinne ra a naxan masenxi Isirayila bε, a e bafe ra Misirakae yi ra. ¹⁰ Yetiro naxa a fala, «Tantui na Alatala bε, naxan wo ba Misirakae nun Firawuna yi ra, naxan Isirayila jama raminixi e xa nɔe bun ma! ¹¹ N bara a kolon Alatala sεnbε gbo dangi adamadie xa alae mɔɔli birin na, barima a bara jama igoro naxan nu bara a yεte rafisa Isirayilakae bε.» ¹² Na tεmui Munsa bitanyi Yetiro naxa sεrɛxε gan daaxi nun sεrɛxε gbetεe ba Alatala bε. Haruna nun Isirayila fori birin naxa na sεrɛxε don Munsa bitanyi yire Alatala xa hɔrɔmɔlingira kui.

¹³ Na kuye iba, Munsa naxa a magoro, a xa kiiti sa Isirayilakae tagi. Nama naxa lu a yire kelife gεsεgε han nunmare. ¹⁴ A bitanyi to a to Munsa naxan birin nabama jama bε, a naxa a fala a bε, «I na munse rabafe yi jama bε? Munfe ra kiiti wali birin dɔxɔxi i keren nan xun ma kelife gεsεgε han nunmare?»

¹⁵ Munsa naxa a bitanyi yaabi, «Nama faxi n yire Alatala xa kiiti nan fende. ¹⁶ Galanbui na lu mixie tagi e fama n yire n xa kiiti sa Alatala xa yaamarie nun a xa səriyε ra.»

¹⁷ Munsa bitanyi naxa a fala a bε, «A mu lanma i xa a raba na ki.» ¹⁸ I nun i xa mixie, wo tagamma nε. I keren mu nōma yi kote xaninde. ¹⁹ I xa i tuli mati n ma marasi ra. Ala xa i mali. I tan xa findi jama xui madangima ra Alatala bε. ²⁰ I lan nε i xa e xaran Alatala xa səriyε nun a xa yaamarie ra. I xa Ala xa kira masen e bε, e birama naxan fōxε ra. ²¹ Mixi kəndee sugandi jama ya ma, nōndi fale naxee gaaxuma Alatala ya ra, naxee riba xōnxi. I xa nee findi yareratie ra jama xun ma xunlande ki ma. Nde xa lu mixi wulu keren xun ma, boore mixi kəmε xun ma, boore mixi tongo suuli xun ma, boore mixi fu xun ma. ²² Nee xa kiiti birin sa mixie tagi, fo kiiti nde naxee xōrōxε. E xa na kiiti xōrōxε masen i tan bε. Na ki, kote mu dōxoma i keren xun. ²³ Xa i Ala xui suxuma, na rabafe nōma findide sōcneya ra wo birin bε, bōjεsa fa lu jama bε e xōnxi. ²⁴ Munsa naxa a bitanyi xui susu, a birin naxa raba ało a falaxi ki naxε. ²⁵ Munsa naxa mixi kəndee sugandi Isirayilakae ya ma, a fa e dōxε jama xun na xunlande ki ma, mixi wulu keren xun ma, mixi kəmε xun ma, mixi tongo suuli xun ma, nun mixi fu xun ma. ²⁶ E nu kiitisa wali raba təmui birin, fo kiiti xōrōxε e nee nan masenma Munsa bε. ²⁷ Na təmui Munsa naxa a bitanyi bεjεn. Yetiro naxa gbilen a xa bōxi ma.

19

Isirayila jama sofe Turusinina

¹ Kike saxan yati to dangi, kelife e mini Misira bōxi ra təmui naxε, Isirayilakae naxa so Turusinina gbengberenyi ma. ² E to keli Refidimi, e naxa so Turusinina gbengberenyi ma, e yonkin geya ya tagi.

³ Munsa naxa te geya fari sigafe Alatala yire. Alatala naxa a xili geya fari, a a masen a bε, «I xa a fala Isirayilakae Yaxuba bōnsε bε, ⁴ Wo bara a to, n fe naxan nabaxi Misirakae ra. Wo bara a kolon n faxi wo ra n yire ki naxε. A luxi ało wo bakixi xōni nan fari. ⁵ Xa wo n xui susu n ma saate rakamalife ra, wo fama nε findide n ma jama sugandixi ra si birin ya ma. N gbe nan dunijna birin na, ⁶ kōnō wo tan findima n ma si sənīyεnxi nan na, naxan sərəxεdubε wali rabama.» I xa na masenyi ti Isirayilakae bε.»

⁷ Munsa naxa goro, a fori birin xili, a fa Alatala xa masenyi birin dəntεgε e bε. ⁸ Nama birin naxa a fala, «Muxu Alatala xui birin suxuma nε.»

Munsa naxa jama xa yaabi dəntεgε Alatala bε. ⁹ Alatala naxa a masen Munsa bε, «N fama wōyεnde i bε nuxui kui jama ya xōri, alako e xa lanlanteya sa i ma təmui birin.»

Munsa naxa jama xa masenyi dəntεgε Alatala bε. ¹⁰ Alatala naxa a masen Munsa bε, «A fala jama bε, e xa e yεtε rasəniyεn to nun tina. E xa e xa dugie fan xa. ¹¹ E xa rədi tina bora ya ra, barima n fama nε gorode jama birin ya tode ra na lōxε Turusinina geya fari. ¹² I xa naaninyi sa geya rabilinyi birin ma, i fa a fala jama bε, «Mixi yo naxa te geya fari, mixi yo naxa a makərε a ra, barima naxan yo din a ra, na kanyi faxama nε.» ¹³ Wo naxa wo bələxε din na kanyi ra, wo a magonč gəmε ra han a faxa. Xa na mu, wo xa a masōxε xalie ra. A findi daalise ra, a findi mixi ra, a lamna a xa faxa. Mixi mu lanma a xa te geya fari, fo sara xui na mini mixi sugandixi ndee fa te.»

¹⁴ Munsa to goro geya ma jama yire, a naxa marasənīyεn fe fala e bε, e xa e yεtε nun e xa dugie rasəniyεn, ¹⁵ A naxa a fala jama bε, «Wo xa wo yεtε yailan tina bora ya ra. Sade fe naxa lu wo tan nun wo xa ginεe tagi.»

¹⁶ A xi saxan lōxε, galanyi nun seyamakonyi naxa bira bōxi ma gεsεgε, nuxui ifōrōxi naxa to geya ma. Sara xui naxa mini sənbε ra. Jama birin naxa gaaxu. ¹⁷ Munsa naxa jama mati geya lanbanyi Ala xui ramēde. ¹⁸ Tuuri nu na Turusinina geya ma, barima Alatala nu bara goro tε tagi. Na tuuri nu temā nε, ało fiili na gan. Geya nu sərənma sənbε ra. ¹⁹ Sara xui nu sigama gbo ra. Na təmui Munsa naxa wōyεn, Ala naxa a yaabi.

²⁰ Alatala naxa goro Turusinina geya fari, a fa Munsa xili. Munsa to te naa, ²¹ Alatala naxa a masen a bε, «I xa goro, i xa a fala jama bε, e naxa wuruntun n tofe ra de, xa na mu a ra, a gbegbe faxama nε. ²² Hali sərəxεdubε naxee e makərεma n na, e xa e yεtε rasəniyεn, alako n naxa fa e faxa.» ²³ Munsa naxa a fala Alatala bε, «Nama mu nōma tide Turusinina geya fari, barima i jan bara muxu yamari naaninyie xa sa geya rabilinyi ma, jama xa lu e xati ma.» ²⁴ Alatala naxa a masen a bε, «I xa goro sinden Haruna fōxε ra. Na təmui wo firin xa te. Sərəxεdubε nun jama naxa te de, xa na mu a ra, e faxama nε.» ²⁵ Munsa naxa goro jama yire, a fa na masenyi ti e bε.

20

Ala xa səriyε fu

¹ Na təmui Alatala naxa yi masenyi ti: ² «N tan Alatala nan wo Marigi Ala ra, naxan wo ramini Misira konyiya kui.»

³ «Wo naxa ala gbətεe batu bafe n tan na.»

⁴ «Wo naxa kuye yo yailan naxan misaalixi se nde ra, naxan toma koore nun бөхι ма, xa na mu naxan luma ye nun бөхι bun ma. ⁵ Wo naxa wo mafelen na se мөөлий бө, wo naxa e batu, barima n tan wo Marigi Alatala, n mu wama n firin nde хөн. Naxee n хөнчма, n nee бөнсөөг ratчонма ne han e tolontolonyie, xa na mu a ra e tolobitee xa die. ⁶ Көнч mixi naxee n xanuma, e bira n ma сөрийг бөхүү, n hinneма e ra xanunteya kui abadan.»

⁷ «Wo naxa n xili yelefu, barima n tan Alatala mu дижема mixie ma, naxee na fe мөөли rabama.»

⁸ «Wo xa ratu malabui лохөөг ma, wo xa a binya. ⁹ Wo нома wali birin nabade xi senni bun ma, ¹⁰ көнч na xi soloferе nde findima malabui лохөөг ra wo Marigi Alatala xa binyг bun ma. Wo naxa wali yo raba na лохөөг, wo tan, wo xa die, wo xa konyie, wo xa xurusee, nun wo xa хөнчэе. ¹¹ Alatala dunijna nun se birin daa xi senni nan bun ma. A to гэ na ra a naxa a malabu a xi soloferе nde. Na nan a хөөхүү, Alatala naxa barake sa na malabui лохөөг ma, a findi лохөөг сөниyөнxi ra.»

¹² «Wo xa wo baba nun wo nga binya. Na kui wo xa simaya хөн kuyama ne бөхи ma, wo Marigi Alatala naxan firma wo ma.»

¹³ «Wo naxa mixi faxa.»

¹⁴ «Wo naxa yөнөг raba.»

¹⁵ «Wo naxa муnг ti.»

¹⁶ «Wo naxa wo boore төөнгөг.»

¹⁷ «Wo naxa mila wo boore xa harige ma, алц a xa banxi, a xa гине, a xa konyie, a xa ninge, xa na mu a xa sofale.»

¹⁸ Nama to na galanyi, seyamakönyi, nun tuuri to geya fari, e fa sara xui mө, e naxa сөрөн gaaxui ra. E naxa makuya мөnni ra, ¹⁹ e fa a fala Munsa бө, «I tan xa woyен muxu ra, Alatala xui won faxama ne.» ²⁰ Munsa naxa a fala jama бө, «Hali wo mu gaaxu. Ala na wo matofe, alako wo xa gaaxu a ya ra, wo xa yunubi lu na.» ²¹ Nama naxa lu yire makuye, көнч Munsa tan naxa siga na nuxui фөрөхүү yire Alatala nu na дөннахэ.

²² Alatala naxa a masen Munsa бө, «I xa yi masenyi ti Isirayilakaе бө, «Wo bara a to, n bara woyен wo ra kelife koore ma. ²³ Wo naxa kuye yo yailan gbeti nun хөөхүү ra naxan luma n сөтти ma. ²⁴ Wo xa сөрөхбаде yailan n be бөнчдэе ra. Wo xa xurusee ba сөрөхгэ gan daaxi nun xanunteya сөрөхгэ ra. Wo na n xili binya, n barake sama ne wo ma. ²⁵ Xa wo sa сөрөхбаде tima n be гэмэг ra, wo naxa a ti гэмэг masolixie ra, barima na a niyama ne a xa findi se сөниyөнтare ra. ²⁶ Wo naxa n ma сөрөхбаде ite, xa na mu a ra сөрөхдүүлбээ xa дөннөма kuye bunyi mabama ne.»»

21

Konyiya сөрийг

a nun faxг nun maxоне лохөөг

¹ I xa yi yaamarie masen Isirayilakaе бө. ² Xa wo konyi sara naxan findi Isirayilaka ra, a xa wali wo бө је senni, көнч a soloferе nde wo xa a бөнчн barima a xunsarebara јон. ³ Xa a sa li wo nu bara na konyi nun a xa гине sara, wo xa e firin birin бөнчн је soloferе nde. ⁴ Xa konyi kanyi nan гине so a xa konyi yi ra, a fa di bari, na гине nun a xa die luma konyi kanyi yi ra. Хөмөг gbansan nan бөнчнинма. ⁵ Xa na konyi fa a fala, «N marigi, n ma гине, nun n ma die rafan n ma, n mu wama хөрөяafe,» ⁶ a marigi xa a дөнгөг. Ala бө. Na төмүү a xa a тули тунба сохомгэ ra naадэг wuri ma. Na nan a masenma na konyi bara lu a marigi xa yaamari bun ma a xa дүнжигирги birin kui.

⁷ Хөмөг na a xa di гине mati konyi ra, гине хөрөяа ki mu luma алц хөмөг хөрөяа ki. ⁸ Xa na гине mu rafan a marigi ma, naxan nu wama a findife a xa гине ra, a lanma a xa lu a xun xa sara. A mu daxa a xa a mati mixi гбетэ ma, barima a bara мөэг a ra. ⁹ Xa a wama a fife a xa di ma гине ra, a lanma a xa a susu алц a xa di гине yati. ¹⁰ Xa a sa гине гбетэ tongo, a naxa sese ba a xa гине singe xa donse, a xa soosee, nun a xa сөлжээ ra. ¹¹ Xa a mu na fe saxanyie rakamali a бө, гине нома kelide a хөн ma, a mu sese fi.

¹² Naxan na mixi бөнбо han a naxa faxa, na kanyi lan a fan xa faxa. ¹³ Көнч xa a mu a faxafe janigexi, Ala nan tun a ragirixi, a xa a xun taxu yire nde n дөннахэ masenma wo бө. ¹⁴ Көнч xa a nu a faxafe janigexi ne көтө nde ra, na kanyi mu нома a xun taxude n ma сөрөхбаде ra. Wo xa a faxa.

¹⁵ Naxan na a nga, xa na mu a baba бөнбо, na lan ne a xa faxa.

¹⁶ Naxan na adamadi suxu, a xa a mati, na kanyi xa faxa hali a mu гэхи na adamadi matide.

¹⁷ Naxan na a nga, xa na mu a baba danka, na kanyi lan ne a xa faxa.

¹⁸ Naxan na mixi maxонч gere kui, na kanyi mu suxuma xa mixi maxончхи mu faxaxi, ¹⁹ xa a нома kelide a xa sade ma, a јөрөг a xa yisuxuwuri ra. Көнч maxоне ti tan lanma a xa кобирьи ba na mixi maxончхи бө han a гэма yalande төмүү naxе.

²⁰ Naxan na a xa konyi faxa бөнбо wuri ra, a lanma ne na kanyi xa jaxankata. ²¹ Көнч xa na konyi sa yalan beenu xi firin, a mu lanma konyi kanyi xa jaxankata, barima na konyi findixi a gbe nan na.

²² Mixi naxee bönböma furi gine nde ra, e xa gere kui, na fa a niya gine xa di bari a waxati mu a lixi, kōnō a mu fe kana a ma, na geresoee xa kōbiri nde ba gine bə. Gine xa mōri nun kiitisa xa natə tongo kōbiri xasabi naxan bama. ²³ Kōnō xa a sa findi gbaloe ra, nii jūxəcəs na nii nan na, ²⁴ ya jūxəcəs na ya nan na, jinyi jūxəcəs na jinyi nan na, bələxəcəs na bələxəcəs na sanyi nan na, sanyi jūxəcəs na sanyi nan na, ²⁵ ganyi jūxəcəs na ganyi nan na, xabə jūxəcəs na xabə nan na, maxənəcəs na maxənəcəs na maxənəcəs na nan na.

²⁶ Naxan na a xə konyi bönbö han a ya naxa kana, a lanma a xa a xə konyi xərəya a xa ya kanə jūxəcəs na. ²⁷ Naxan na a xə konyi jinyi gira, na kanyi lanma a xa a xə konyi xərəya a xa jinyi gire jūxəcəs na.

²⁸ Tuura naxan na mixi faxa, a lanma na tuura xa magonə han a faxa. A sube naxa don. Tuura kanyi mu jaxankatə yo sətəcəma na kui. ²⁹ Kōnō xa na tuura darixi na mōoli raba ra, a kanyi a kolon kōnō a mu a xirima a fanyi ra, na kanyi yo, a xa tuura yo, e birin xa magonə han e xa faxa. ³⁰ Kiitisa nōma natə tongode na tuura kanyi xun sarama naxan na. ³¹ Na səriyə keren nan nawalima hali tuura sa dimədi nan faxa. ³² Xa a sa li tuura fa mixi gbe tə xe konyi nde faxa, gbeti kole tongo saxan nan fima na konyi marigi ma. Na tuura xa magonə han a faxa.

³³ Naxan na yili ge, a lu i mu a də rakotoma, xa a sa li ninge xa na mu a ra sofale nde sa sin na yili kui, ³⁴ a lanma na kanyi xa na xuruse sare fi, xuruse faxaxi xa lu a bə.

³⁵ Naxan ma tuura na sa a boore gbe faxa, na tuura baloxi xa mati, na sare nun na tuura faxaxi xa itaxun e boore tagi. ³⁶ Kōnō xa a sa a li, na tuura darixi na mōoli raba ra, a kanyi a kolon kōnō a mu a xirima a fanyi ra, a lanma tuura baloxi kanyi xa a gbe fi tuura faxaxi kanyi ma, tuura faxaxi xa lu a tan bə.

³⁷ Naxan na tuura xa na mu a ra yəxəcəs muja, a sa a mati, xa na mu a ra, a faxa, a lanma na kanyi xa tuura suuli ragbilen na tuura keren jūxəcəs na, xa na mu, yəxəcəs naani na yəxəcəs keren jūxəcəs na.

22

Muja se jūxəcəs

nun yaamari gbe tə ee

¹ Xa wo mixi suxu a muja tife kəs ra, a fa faxa wo yi bönböcəs ra, faxə kote mu dəxəcəma wo xun ma. ² Kōnō xa wo na mōoli raba yanyi ra, faxə kote dəxəcəma ne wo xun ma. Mujaeti lanma a xa se mujaxie sare ragbilen, kōnō xa a mu nōma na ra, a gundi xa mati konyi ra alako muja se sare xa fi. ³ Xa a sa li, na se mujaxi na a yi ało ninge, sofale, yəxəcəs, xa na mu a ra, a piye ra, a e jūnəcən firin nan fima a jūxəcəs ra.

⁴ Naxan na a xə xurusee bəjən, a sa a boore xa xə kana, na kanyi lanma a xa a sare fi a xa xə bogi fanyi nan na.

⁵ Naxan na te sa jūooge ganfe ra, kōnō te fa mixi nde xa sansi malanxi gan, xa na mu a xa xə, na kanyi lanma a xa na se birin sare fi.

⁶ Xa mixi harige nde taxu a dəxəboore ra, kōnō mixi fa na muja, na mujaeti xa na se sare firin nagbilen a jūxəcəs ra. ⁷ Kōnō xa na mujaeti mu to, se taxuxi naxan na, na xa a kali Ala xili ra kiitismae yire, alako e xa a kolon a tan xa mu na harige tongoxi. ⁸ Xa se nde sa lu mixi yi ra ało ninge, sofale, yəxəcəs, dugi, xa na mu a ra se gbe tə, kōnō mixi gbe tə fa a fala a tan nan gbe na a ra, e lanma e xa siga kiitisae yire. Kiiti kanama naxan na, a xa na se sare dəxə firin nagbilen a boore ma.

⁹ Xa mixi nde xuruse taxu a boore ra, ało sofale, ninge, xa na mu yəxəcəs, na xuruse fa faxa, xa na mu a salonse nde fa gira, xa na mu mixi fa a muja, ¹⁰ a boore xa a kali Alatala ra a mu a yi. Se kanyi xa la na ra, a xa dije na se ləoxi ma. ¹¹ Kōnō xa na xuruse mujaxi na a xonyi ne, a jūxəcə fima ne. ¹² Xa wulai sube nde nan fa a faxa, a taxu naxan na, na xa a binbi masen xuruse kanyi be seedəjūxəcəya ra. Na təməui, a mu na jūxəcə fima.

¹³ Xa mixi xuruse yefu a boore ma, xuruse fa a yətə maxənə, xa na mu a ra a faxa xuruse kanyi xanbi, a yefuma xa a jūxəcə fi. ¹⁴ Kōnō xa fe nde na xuruse sətəcə a kanyi ya xori, a yefuma mu a jūxəcə fima. Xa a sa li, a hərəxi nan a ra, həri masundi nan findima a jūxəcə ra.

¹⁵ Naxan na gine dimədi futi kana naxan xa kote mu dəxəxi sinden, a lanma a xa a xə kote dəxə alako a xa findi a xa gine ra. ¹⁶ Xa na gine baba mu tin a fide a ma, na futikane kōbiri nan fima naxan lanma gine dimədi xa kote ma.

¹⁷ Mandurula gine lanma ne a xa faxa.

¹⁸ Naxan yo yənə raba xuruse ra, a lanma a xa faxa.

¹⁹ Naxan yo na sərəxə ba ala gbe tə be, bafe Alatala ra, na kanyi lan ne a xa faxa.

²⁰ Wo naxa xəcətəcə naxan fatan si gbe tə ra a sabati wo xonyi, barima wo fan nu na xərəya ne Misira böxi ma. ²¹ Wo naxa fu kaajə gine nun kiridi ma. ²² Wo na fu nee ma, n e wa xui məma ne. ²³ N ma xənə tema ne wo xili ma, n wo faxa santidegəma ra. Wo xa gine findima ne kaajə gine ra, wo xa die fan findima ne kiridie ra.

²⁴ Xa wo sa kóbiri doni tóoromixi nde bë n ma jama ya ma, wo naxa geeni yo fen a xun na aló doniti jaaxi ndee.

²⁵ Wo na wo boore xa dugi dóxø sëekë ra, wo xa a ragbilen a ma beenun soge xa dula, ²⁶ barima na keren peti nan a yi ra, a na nan felenma a ma. A na n xili, n a xui suxuma në, barima kinikininte nan n na.

²⁷ Wo naxa n tan Ala bëxu. Wo naxa wo xa jama mangë danka.

²⁸ Wo naxa dugundi n kide wo xa xë bogie ra. Wo xa wo xa di singe birin fi n ma.

²⁹ Wo xa wo xa xurusee xa di singee fi n ma. Wo xa e lu e nga fóxø ra xi solofera. A xi solomasaxan nde, wo fa e fi n ma.

³⁰ Wo xa findi n ma jama sëniyënxí ra. Wo naxa wulai sube don, sube gbëtë naxan faxaxi. Wo xa na mòcli fi baree ma.

23

Tinxinyi sëriyë

nun Isirayila xa salie

¹ Wo naxa mixi tóoromëge, wo naxa wule seede ba mixi jaaxi bë. ² Wo naxa bira jama waxonfe jaaxi fóxø ra, wo naxa wule seede ba jama xa fe ra. Na mòcli tinxinyi kanama në. ³ Wo naxa mixi rafisa a boore bë kiiti kui, hali a findi misikiine ra.

⁴ Wo na wo yaxui xa ninge lóexi to, xa na mu a xa sofale, wo xa a xanin a xòn ma. ⁵ Wo na wo yaxui xa sofale to, a biraxi kote xungbe bun ma, wo naxa a lu naa. Wo xa a mali.

⁶ Wo naxa sëriyë matandi tóoromixi makiitima temui naxë. ⁷ Wo naxa mixi tóoromëge. Wo naxa a niya mixi tóoromëge xi faxa, barima n mu díjëma na mixi mòcli ma. ⁸ Wo naxa tinxinyi kana kóbiri ra, barima na a niyama në seede xa dundu, tinxintöe xa wçøyenyi xa mafindi.

⁹ Wo naxa xójë tóorë naxan fatan si gbëtë ra. Wo tan yati bara na tóorë mòcli kolon wo nu na Misira bòxi ma temui naxë.

¹⁰ Wo xa sansi si, wo xa a xaba jë senni bun ma, ¹¹ kono a jë solofera nde, wo xa bòxi lu na, a xa a malabu. Na temui sansi naxan fama bulade a yëtë ma, na nòma findide Isirayila tóoromixie xa baloëra. Burunyi subee fan xa balo na dòñxës ra. Wo xa na raba wo xa wëni nun wo xa oliwi bilie fan na.

¹² Wo xa wali birin naba xi senni bun ma, kono a xi solofera nde wo naxa wali yo raba alako wo xa ninge, wo xa sofale, wo xa konyi, nun si gbëtë mixi naxee na wo xonyi, e birin xa e malabu.

¹³ Wo xa wo cxòc sa n ma yaamari birin xòn ma. Wo naxa ala gbëtë batu, e xili jian naxa mini wo de i.

¹⁴ Në ye jë wo xa sali saxan naba n ma binyë bun ma. ¹⁵ Wo xa Taami Lebinitare Sali raba yi ki. Xi solofera naxee sugandixi Abibi kike kui, wo xa taami lebinitare gbansan don, alô n wo yamarixi ki naxë. Wo xa a raba na temui ne barima wo mini Misira bòxi kui na kike nan na. Wo naxa n kuma na salie kui.

¹⁶ Xë Xabë Sali, wo xa a raba wo xa sansi bogi singee ra. Sansi Bogi Ba Sali, wo xa a raba jë rajonyi, wo na sansi bogi se raso temui naxë. ¹⁷ Xëmë birin xa na sali saxan naba e Marigi Alatala xa binyë bun ma jë birin kui.

¹⁸ Wo na xuruse ba sërexë ra n bë temui naxë, wo naxa taami lebini daaxi ba sërexë ra a sëeti ma de. Wo naxa n ma sali sërexë sube ture ragata han gëësëge. ¹⁹ Wo xa sansi bogi fisamante ba wo xa sansi bogi singee ya ma n tan wo Marigi Alatala bë, wo e xanin n ma hòrcmölingira kui. Wo naxa si jin a nga xipjë ye ra.

²⁰ N malekë tima në wo ya ra, naxan wo makantama kira ra sigafe ra bòxi ma n dënnaxë yailanxi wo bë. ²¹ Wo xa wo tulì mati a ra, wo xa a xui suxu. Wo naxa a matandi. A mu díjëma wo xa matandi ma, barima n xili na a xun ma. ²² Kono xa wo wo tulì mati a ra, xa wo a xui birin suxu, n findima ne wo yaxui yaxui ra, wo gerefae gerema ra.

²³ N ma malekë wo matima Amorikae, Xitikae, Perisikae, Kanaankae, Hiwikae, nun Yebusukae xonyi. N fama në e birin sòntöde. ²⁴ Wo naxa suyidi e xa alae bë, wo naxa e batu, wo naxa bira e fóxø ra. Wo xa e xa kuyee kana, wo xa e xa gëmë masolixie magira. ²⁵ Wo xa wo Marigi Alatala batu. A barakë sama në wo xa taami nun wo xa ye ma. A wo xa fure yalanma në. ²⁶ Gine furi mu kanama wo xa bòxi ma, gine di baritare fan mu toma wo ya ma. N simaya kamalixi fima në wo ma.

²⁷ N sie ragaaxuma në wo ya ra n sënbë ra. N e ifuma ne alako e xa e gi wo ya ra. ²⁸ N jurie rasambama në wo ya ra naxan Hiwikae, Kanaankae, nun Xitikae kerima. ²⁹ Kono n mu na rabama jë keren kui, alako bòxi naxa fa kana, wulai subee naxa fa wuya wo xili ma. ³⁰ N nee kerima a xuri xuri nan na wo ya ra, han wo wuya, wo fa në sòtë bòxi birin ma. ³¹ N wo xa naaninyi igboma në keli Xulunyumi Baa ma han Baa Xungbe, kelife Turusinina gbengberenyi ma han a sa dòxø Efirati xure xungbe ra. N mennikae sama në wo sago, alako wo xa e keri. ³² Wo naxa saate yo tongo mënnikae nun e xa alae bë.

³³ Wo naxa lu e xa sabati wo xa bɔxi ma, xa na mu a ra e a niyama nε wo xa gbilen n fɔxɔ ra. E xa alae findima gantanyi nan na wo bε.

24

Ala nun Isirayilakae xa saatε

¹ Alatala naxa a masen Munsa bε, «Te n yire be geya fari, i tan, Haruna, Nadabo, Abihu, nun Isirayila forie mixi tongo solofera. Wo xa suyidi yire naxan makuya n na. ² Munsa, i gbansan xa makɔε n na, booree xa lu yire makuye. Nama fan naxa te i tan Munsa fɔxɔ ra.»

³ Munsa naxa Alatala xa masenyi nun a yaamari birin nadangi jnama ma. Nama birin naxa a yaabi xui keren na, «Muxu Alatala xui birin sūxuma nε.»

⁴ Munsa naxa Alatala xa masenyi birin sebε. Na kuye iba, Munsa naxa sεrεxεbade ti geya bunyi, a naxa gεmε tundenyi fu nun firin ti mεnni, naxee Isirayila bɔnsɔε fu nun firinyi misaalixi. ⁵ A naxa Isirayila fonike ndee xεε e xa sεrεxε gan daaxie ba. E man xa tuurae ba Ala bε xanunteya sεrεxε ra. ⁶ Munsa naxa na wuli tagi sa fεnε die kui, a naxa na dɔnχɔε kasan sεrεxεbade ma. ⁷ A naxa saatε kitaabui tongo, a a xaran jnama birin bε. E naxa a yaabi, «Muxu Alatala xui birin sūxuma nε. Muxu a ratinmεma nε.» ⁸ Munsa naxa na wuli tongo, a a kasan jnama ma. A naxa a masen, «Saatε wuli nan ya. Alatala yi saatε nan tongoxi wo bε a xa masenyi fari.»

⁹ Munsa naxa te, a tan nun Haruna, Nadabo, Abihu, nun Isirayila forie, mixi tongo solofera. ¹⁰ E naxa Isirayila Marigi Ala to. A nu tixi gεmε nɔrɔxi fari. ¹¹ Na Isirayila kuntigie naxa Ala to, kɔnɔ a mu e jnaxankata na ma. E birin naxa e dεge, e naxa e min.

¹² Alatala naxa a masen Munsa bε, «Te geya fari n yire, i xa fa lu be sinden. N xa gεmε walaxε so i yi ra, n nan n ma sεriyε nun n ma yaamarie sεbεxi naxee ma. I xa Isirayilakae xaran nee ra.» ¹³ Munsa nun a malima Yosuwe naxa te Ala xa geya ma. ¹⁴ Munsa naxa a fala forie bε, «Wo xa muxu mεmε be. Muxu fafe. Haruna nun Xuru xa lu wo fε ma be. Xa fe nde bira a i wo tagi, wo xa a masen e bε.» ¹⁵ Munsa to te geya fari, nuxui naxa dusu a xun na. ¹⁶ Alatala xa nɔrε naxa lu Turusinina geya xun na. Nuxui naxa geya makoto xi senni. A xi solofera nde, Alatala naxa Munsa xili na nuxui kui. ¹⁷ Alatala xa nɔrε nu luxi nε Isirayilakae bε, alɔ te xungbe geya fari. ¹⁸ Munsa to nu tema, a naxa so na nuxui kui, a naxa lu geya fari xi tongo naani kɔε nun yanyi.

25

Hɔrɔmɔlingira sεrεxεbade,

a teebili, nun a lanpui

¹ Alatala naxa a masen Munsa bε, ² «A fala Isirayilakae bε, foniserelae xa yi see mɔɔli ba hadiya ra: ³ xεεma, gbeti, wure gbeeli, ⁴ gεsε gεrε daaxi, gεsε bulu daaxi, gεsε gbeeli, suwa dugi, dugi naxan sɔχɔxi si xabe ra, ⁵ yεxεε kontonyi kiri naxee soxi a gbeeli ra, peremui kirie, kasiya wuri, ⁶ ture naxan sama lanpui kui, labunde naxan sama ture sεniyεnxi nun surayi xun ma, ⁷ a nun gεmε tofanyi naxee findi sεrεxεdubε xa donma kuye nun donma kanke raxunma se ra. ⁸ Isirayilakae xa hɔrɔmɔlingira ti n bε, alako n xa sabati e ya ma. ⁹ Wo xa na lingira nun a xa yirabase birin yailan alɔ n na masenma i bε ki naxε.»

¹⁰ «E xa saatε kankira yailan kasiya wuri ra. Na kankira xa kuya nɔngɔn firin nun a tagi, a xa igbo nɔngɔn keren nun a tagi, a xa ite nɔngɔn keren nun a tagi. ¹¹ I xa a kui nun a fari maso xεεma ra. A dε kiri fan xa yailan xεεma ra. ¹² I xa a sxuude digilinx naani rafala xεεma ra a tunxun naanie ma, firin na sεeti, firin na boore sεeti ma.»

¹³ «I xa kasiya wuri kuye firin masoli, e maso xεεma ra. ¹⁴ I xa e raso kankira sxuude digilinxie kui, na kankira xaninma e tan nan ma. ¹⁵ E naxa ramini na abadan.»

¹⁶ «N na saatε tɔnxuma so i yi ra, i xa a sa na kankira kui. ¹⁷ I xa a dεrakote yailan xεεma fanyi ra, naxan findima xunsare yire ra. A xa kuya nɔngɔn firin nun a tagi, a xa igbo nɔngɔn keren nun a tagi. ¹⁸ Malekε sawurε firin xa yailan xεεma xabuxi ra kankira dεrakote fari. ¹⁹ Malekε sawurε nun kankira dεrakote xa findi keren na. ²⁰ Na malekε sawurε firinyie xa ti e boore ya i, e gabutenyie italaxi, e xun sinxi xunsare yire.»

²¹ «I xa na kankira dεrakote sa a ma, naxan findixi xunsare yire ra. N na saatε tɔnxuma so i yi ra, i xa a sa na kankira kui. ²² N nan n yεtε masenma i bε mεnni nε, na saatε kankira dεrakote fari, malekε sawurε firinyie tagi. N yaamari birin soma i yi ra mεnni nε katarabi Isirayilakae ma.»

²³ «I xa teebili nde yailan kasiya wuri ra, naxan kuya nɔngɔn firin, a igbo nɔngɔn keren, a ite nɔngɔn keren nun a tagi. ²⁴ I xa xεεma fanyi maso a ma, a nun a dε kiri ma. ²⁵ Xebenyi nde xa sa na dε kiri bun ma naxan igbo sxuui keren a nun a tagi. Xεεma xa sa na fan dε kiri ma. ²⁶ I xa a sxuude digilinx naani rafala xεεma ra a tunxun naanie ma, naxee ilanma a sanyie ra ²⁷ na xebenyi bun ma. Wuri kuyεe

xa so nee kui teebili xaninfe ra.²⁸ Na wuri kuyee xa masoli kasiya wuri ra, xεεma xa maso e ma. Nee nan findima teebili tongose ra.²⁹ Piletie, tɔnbilie, pootie, nun paani naxee sama na teebili ma, naxee rawalima sεrεxε yeerama daaxi xa fe ra, nee birin xa yailan xεεma fanyi nan na.³⁰ Taami fan xa sa na teebili ma tεmui birin, naxan findixi sεrεxε ra n bε.»

³¹ «I xa lanpui dɔcxɔse nde yailan xεεma fanyi xabuxi ra. A sanyi, a bili, a salonyie, nun lanpui dɔcxɔse naxee maniya sansi fugee ra, na birin xa findi keren na.³² Salon senni xa mini lanpui dɔcxɔse bili ma, saxan sεeti keren, saxan boore sεeti.³³ Tɔnbili saxan xa lu na salon senni birin xun ma. E xa maniya sansi bogi ra naxan dɔcxɔxi a burexεe nun a fugee tagi.³⁴ Tɔnbili naani gbeεtε xa lu lanpui bili ma. E fan xa maniya sansi bogi ra naxan dɔcxɔxi a burexεe nun a fugee tagi.³⁵ Na salon firin firin dɔcxɔ saxanyie bun ma naxee kelixa a bili ma, a sama ne mεnni fan ma.³⁶ Na tɔnbilie nun lanpui salonyie xa findi keren na, e xa yailan xεεma fanyi xabuxi ra.»

³⁷ «I xa lanpui solofera yailan, i xa e dɔcxɔ e dɔcxɔdee ma alako e dεxε xa yare iyalan.³⁸ I xa wuki xabase nun xube sase yailan xεεma fanyi ra.³⁹ Xεεma naxan nawalima lanpui dɔcxɔse nun lanpui yirabase yailanfe ra, na xa findi xεεma kilo tongo saxan nun naani nan na.⁴⁰ I xa na birin naba alɔ n a masenxi i bε ki naxε geysa fari.»

26

Hɔrɔmɔlingira tife

¹ «I xa Ala xa hɔrɔmɔlingira yailan suwa dugi fu ra, naxee raxunmaxi gεsε mɔcli saxan na, gεsε gεrε daaxi, gεsε bulu daaxi, nun gεsε gbeeli. Na gεsε xa malekεe sawure ramini dugie ma. A xa tofan ki fanyi.² Dugi birin xa kuya nɔngɔn mɔχɔjɛn nun solomasaxan, a xa igbo nɔngɔn naani. E kuyε nun e igboya xa lan.³ Dugi suuli xa dεgε e boore ra, dugi suuli gbeεtε fan xa dεgε e boore ra. Na kui na dugi fu bara findi dugi firin na.⁴ I xa gεsε gεrε daaxi dεgε na dugi singe de kiri ma, a nun na dugi firin nde de kiri ma.⁵ I xa gεsε tongo suuli dεgε na firinyi de kiri ma alako e birin xa lan e boore ma.⁶ Na dangi xanbi i xa suxuse tongo suuli yailan xεεma ra, i fa na dugi firinyie ralan e boore ra na suxusee ra. Na nan a niyama hɔrɔmɔlingira xa findi dugi keren na.»

⁷ «I xa dugi fu nun keren sɔcxɔ si xabe ra, naxee Ala xa hɔrɔmɔlingira makotoma.⁸ Dugi keren xa kuya nɔngɔn tongo saxan, a xa igbo nɔngɔn naani. Na dugi fu nun kerenyi birin xa lan.⁹ I xa dugi suuli dεgε e boore ra, e xa findi dugi keren na. Na dugi senni naxee luxi, i xa e fan dεgε e boore ra. Na dugi senni nde singanma banxi yatagi nan xun ma.¹⁰ I xa gεsε tongo suuli dεgε na dugi singe ra, a nun na dugi firin nde ra.¹¹ Na dangi xanbi i xa suxuse tongo suuli yailan wure gbeeli ra, i fa na dugi firinyie ralan e boore ra na suxusee ra. Na nan a niyama na birin xa findi dugi keren na naxan Ala xa hɔrɔmɔlingira makotoma.¹² Na dugi xa mayigboe kεjna ma dɔnxɔe tagi singanma hɔrɔmɔlingira nan xanbi ra.¹³ Na dugi xa kuye kεjna na ki naxε, nɔngɔn keren nan luma na sεeti firinyie ma, alako hɔrɔmɔlingira xa makoto.»

¹⁴ «Na dangi xanbi i xa makotose gbeεtε yailan yεxεe kontonyi kiri ra, naxan soxi a gbeeli ra. I man xa makotose gbeεtε yailan peremui kiri ra.»

¹⁵ «I xa kasiya wuri xaba xebenyie ra hɔrɔmɔlingira tima naxee ma.¹⁶ Kankan xa kuya nɔngɔn fu, a xa igbo nɔngɔn keren nun a tagi.¹⁷ Suxuse firin xa lu hɔrɔmɔlingira xebenyi birin ma e kafuma e boore ma naxee ra.¹⁸ Xebenyi mɔχɔjɛn nan tima hɔrɔmɔlingira yirefanyi ma.¹⁹ Sanbunyi gbeti daaxi tongo naani nan sama na xebenyi mɔχɔjɛn bun ma, xebenyi keren, sanbunyi firin. E xa lu xebenyi suxusee fe ma.²⁰ Xebenyi mɔχɔjɛn nan tima hɔrɔmɔlingira kɔola fan ma,²¹ a nun e sanbunyi gbeti daaxi tongo naani, xebenyi keren, sanbunyi firin.²² Xebenyi senni nan tima hɔrɔmɔlingira xanbi ra sogegerode mabiri.²³ I xa xebenyi firin yailan tuxuiye be hɔrɔmɔlingira xanbi ra,²⁴ naxee fuge nun lanbanyi lanma e boore ma, e xiri fuge ra se digilinxi ra. Na tuxui firinyi xa yailan na ki.²⁵ Na birin lanma xebenyi solomasaxan nan ma, a nun e sanbunyi gbeti daaxi fu nun senni, xebenyi keren, sanbunyi firin.»

²⁶ «I xa wuri suuli yailan kasiya wuri ra, hɔrɔmɔlingira xebenyie tima naxee ma. Suuli rawali sεeti keren ma,²⁷ suuli rawali boore sεeti ma, suuli rawalima hɔrɔmɔlingira xanbi ra sogegerode mabiri.²⁸ Wuri naxan luma a tagi, na dangima xebenyie nan xun ma, a keli sεeti singe a sa dɔcxɔ boore ra.²⁹ Na xebenyie, nun na wurie, nun se digilinxiie wuri soma naxee kui, i xa xεεma maso na birin ma.³⁰ I xa na hɔrɔmɔlingira ti alɔ n i yamarixi ki naxε geysa fari.»

³¹ «I xa suwa dugi yailan gεsε gbeeli nun gεsε bulu daaxi ra. Malekεe sawuree xa dεgε na ma, a xa tofan ki fanyi.³² I xa a gbaku kasiya wuri naani ra xεεma masoxi naxee ma, e tixi gbeti sanbunyiie ma. Suxuse naxee dugi xirima wurie ma, xεεma xa maso nee fan ma.³³ I na gε dugi gbakude na suxusee ra, i xa saate kankira dɔcxɔ a xanbi ra. Na ki, na dugi luma na yire firin tagi ra, naxan xili yire sεniyεnxi a nun naxan xili yire sεniyεnxi fisamante.³⁴ I xa saate kankira de rakoto a derakote ra yire sεniyεnxi

fisamante kui. Na dərakote se findixi xunsare yire nan na.³⁵ I xa teebili tan dəxə hörəməlingira koola ma, lanpui dəxəse xa lu a ya ra yirefanyi ma.»

³⁶ «I xa suwa dugi gbele yailan gese gere daaxi, gese bulu daaxi, nun gese gbeeli ra hörəməlingira sode. I xa a masoxo a fanyi ra, a xa tofan.³⁷ I xa a gbaku wuri suuli ma naxee yailanxi kasiya wuri ra, xəxəma masoxi naxee ma, e tixi gbeti sanbunyie ma. Suxuse naxee dugi xirima wurie ma, nee yailanxi wure gbeeli ra.»

27

Sərəxəbade, hörəməlingira tətə

nun hörəməlingira lanpui ture

¹ «I xa sərəxəbade yailan kasiya wuri ra, naxan kuya nəngən suuli, a igbo nəngən suuli, a ite nəngən saxon. ² I xa feri naani yailan a tuxui birin ma, naxee findixi se keren na sərəxəbade ra. I xa wure gbeeli maso na birin ma. ³ I xa a yirabase birin yailan wure gbeeli ra, ałə xube sasee, pelie, pəcətie, sube səxəsee, nun tundee tə sama naxee kui. ⁴ I xa se nde yailan wure gbeeli ra naxan sama tə xun ma, sube sama naxan fari. I xa suxuse digilinxie wure gbeeli daaxi sa a tuxui ma,⁵ alako a xa gbaku sərəxəbade kui a tagi. ⁶ I xa wuri kuyee yailan kasiya wuri ra wure gbeeli masoxi e ma. ⁷ E rasoma suxuse digilinxie naanie nan kui sərəxəbade səeti firinyie ma a xaninfe ra. ⁸ I xa na sərəxəbade yailan xebenye nan na. Sese naxa lu a kui. I xa a yailan alo n i yamarixi ki naxə geya fari.»

⁹ «I xa hörəməlingira tətə yailan yi ki ne: Tətə xa kuya nəngən kəmə yirefanyi mabiri ra. I xa gəre suwa dugi gbaku na¹⁰ wuri məxəjən ma, naxee tixi sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. Na dugi suxusee xa yailan gbeti ra. ¹¹ Tətə xa kuya nəngən kəmə koola fan mabiri ra. I xa gəre dugi gbaku na wuri məxəjən ma, naxee tixi sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. Na dugi suxusee xa yailan gbeti ra. ¹² Tətə xa igbo nəngən tongo suuli sogegerode mabiri ra. I xa gəre dugi gbaku na wuri fu ma, naxee tixi sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. ¹³ Tətə xa igbo nəngən tongo suuli sogetede fan mabiri ra. ¹⁴ Gəre dugi xa gbaku səeti ma wuri saxon ma, naxee tixi sanbunyi ma. Na xa kuya nəngən fu nun suuli. ¹⁵ Gəre dugi gbelexa gbaku boore səeti ma wuri saxon ma, naxee tixi sanbunyi ma. Na fan xa kuya nəngən fu nun suuli. ¹⁶ Tətə sode də xa yailan suwa dugi ra naxan masoxoxi gese gəre daaxi nun gese bulu daaxi nun gese gbeeli ra. Na dugi xa nəngən xa məxəjən sətə. Na xa gbaku wuri naani ma, naxee tixi sanbunyi ma. ¹⁷ Wuri naxee tixi tətə ma, e tixi e sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. Dugi suxusee fan na e ma naxee yailanxi gbeti ra. ¹⁸ Na hörəməlingira tətə kuyeyə lanma nəngən kəmə nan ma, a igboya nəngən tongo suuli. Suwa dugi naxee gbakuxi na, e ite nəngən suuli. Tətə wuri sanbunyie,¹⁹ hörəməlingira yirabase birin, nun tətə luti xirima se naxee ma, na birin yailanma wure gbeeli nan na.»

²⁰ «I xa Isirayilakae yaamari, e xa fa oliwi ture fanyi ra i xən ma, alako hörəməlingira lanpuie xa dəxə təmvi birin. ²¹ Haruna nun a xa die xa na lanpuie radəxə, naxee na hörəməlingira kui, n i lima dənnaxə, yire səniyənxı fisamante ya ra, dugi gbakuxi dənnaxə saatə kankira ya ra. Na lanpuie xa yanba Alatala ya xəri kelife kəe han gəesəgə. Səriyə nan na ki Isirayila bənsəe birin bə naxan mu kanama abadan.»

28

Sərəxədubəsəsə

¹ «I xa i taara Haruna tongo Isirayilakae ya ma, a nun a xa die Nadabo, Abihu, Eleyasari, nun Itamari, e xa sərəxədubə wali raba n bə. ² I xa səsə səniyənxie dəgə i taara Haruna bə, naxee a xa kuntigiyə nun a binyə masenma. ³ I xa na wali so mixie yi ra n naxee kixi xaxili fanyi ra, naxan a niyama e xa fata. E xa Haruna xa sərəxədubə səsə dəgə, alako a xa ti n ma sərəxədubə wali ra. ⁴ Səsə nan yi ki e naxee dəgəma: donma kanke raxunmase, donma kuye, tunki raxunmase, donma kuye bun magoroe masoxoxi, xummase naxan dəxəma e xunyi ma, nun bələti. E xa na səsə səniyənxie yailan i taara Haruna nun a xa die bə, alako e xa sərəxədubə wali raba n bə.»

⁵ «Donma dəgəmae xa gese gere daaxi, gese bulu daaxi, gese gbeeli, gese xəxəma daaxi, nun suwa dugi malan. ⁶ E xa donma kuye dəgə gese gere daaxi, gese bulu daaxi, gese gbeeli, gese xəxəma daaxi, nun suwa dugi ra. A xa findi wali tofanyi ra. ⁷ E xa tunki raxunmase firin yailan, e xa e dəgə donma kuye ma. ⁸ Bələti fan xa yailan gese gere daaxi, gese bulu daaxi, gese gbeeli, gese xəxəma daaxi, nun suwa dugi ra ałə donma kuye. ⁹ I xa onixi gəmə firin tongo, i fa Yaxuba xa die xilie masoli e ma¹⁰ e bari ki ma. Xili senni masoli gəmə kerən ma, xili senni masoli gəmə boore fan ma. ¹¹ Na gəmə masolixi firinyie findima wali tofanyi ra, ałə səbəli masolima xurunde ma ki naxə. I xa xəxəma sa e rabilinyi ma,¹² i fa nee dəgə tunki raxunmasee ma, e xa findi cəçən rasiga see ra Isirayila die xa fe ma. Na ki

Haruna fama e xilie ra n ya i, a xa findi dubε ra. ¹³ I na xεεma sa e rabilinyi ma, ¹⁴ i xa luuti die yailan xεεma ra naxee gbakuma e rabilinyi ma.»

¹⁵ «I xa sεrεxεdubε donna kanke raxunmase yailan a tofanyi ki ma. A findima kiiti se nan na. I xa a yailan gεsε gεrε daaxi, gεsε bulu daaxi, gεsε gbeeli, nun suwa dugi ra ałɔ̄ donma kuye yailanxi ki naxe. ¹⁶ A xa kuyε nun a xa igboya xa findi susui keren na. A xa findi dugi firin na, alako a xa findi yuba ra. ¹⁷ A xa raxunma gεmε tofanyie safε naani ra. Safε singe findima gεmεe nan na, naxee xili sariduwani, topasi, nun emerode. ¹⁸ Safε firin nde, esikaribukulu, safiri, nun diyaman. ¹⁹ Safε sasan nde, opale, agati, nun ametisite. ²⁰ Safε naani nde, kiroslote, onixi, nun yasipe. I xa xεεma sa nee birin rabilinyi ma. ²¹ Isirayila xa die xilie xa masoli na gεmε fu nun firin ma, ałɔ̄ sεbεli masolima xurunde ma ki naxe. Kankan xili xa masoli gεmε nde ma. E findima Isirayila bɔnsɔε fu nun firinyi matɔnxuma se nan na. ²² I xa luuti die dεgε na donna kanke raxunmase ma, naxee yailanxi xεεma ra. ²³ I xa xurunde firin yailan xεεma ra, i xa e dεgε donna kanke raxunmase ma a dε kiri firinyie ma a fuge ra. ²⁴ Na luuti xεεma daaxie xa xiri na xurunde firinyie ma, naxee dεgεxi donna kanke raxunmase dε kiri ma. ²⁵ I man xa na luuti firinyie xiri donna kuye tanki raxunmasee ma.»

²⁶ «I xa xurunde firin gβεtε yailan xεεma ra, i naxee dεgεma donna kanke raxunmase dε kirie ma a labe ra. I xa nee dεgε donna kuye sεeti ma. ²⁷ I xa xurunde firin gβεtε yailan xεεma ra, i naxee dεgεma tanki raxunmasee lanbanyi ma, dεnnaxε ilanma bεleti ra. ²⁸ Donna kanke raxunmase xa xiri donna kuye ma luuti gεrε daaxi ra naxan nasoma xurundε kui naxee dεgεxi donna kanke raxunmase nun donna kuye ma.»

²⁹ «Haruna na so hɔrɔmɔlingira kui, Isirayila bɔnsɔε xili birin sεbεxi a xa donna kanke raxunmase ma, naxan saxi a kanke fari sondonyi yailanyi, a findima dubε ra Alatala bε Isirayila xa fe ra tεmui birin. ³⁰ I xa gεmε firin sa na donna kanke raxunmasee kui, naxan saxi Haruna kanke fari sondonyi mabiri. Nee findixi Ala waxɔnfe masen se nan na. Haruna na so Alatala yire, a nɔma Alatala waxɔnfe kolonde Isirayilaka xa fe ra nee saabui ra.»

³¹ «I xa sεrεxεdubε xa donna kuye bun magoroe sɔxɔ gεsε gεrε daaxi ra. ³² I xa a xunyi rasode xaba a tagi, i xa na sode dε masɔxɔ, alako bɔɔde yo naxa lu a ma. ³³ I xa a raxunma pirinti gεrε daaxi, bulu daaxi, nun gbeeli ra naxee misaalixi wuri bogi ra a rabilinyi birin ma. I xa tɔlɔnyi xεεma daaxie dεgε na pirintie tagi, ³⁴ alako tɔlɔnyi nde xa lu wuri bogi birin tagi na donna kuye bun magoroe sanbunyi birin ma. ³⁵ Haruna na a ragoro a ma a so tεmui nun a mini tεmui Alatala xa hɔrɔmɔlingira kui, na nan a ratangama faxε ma.»

³⁶ «I xa xεεma yailan, a sεbε a ma, «Alatala gbe», ³⁷ i fa a xiri xunmase fari luuti gεrε daaxi ra, ³⁸ alako a xa gbaku a tigi ra. Xa a sa li sεrεxε mu nu baxi sεriyε ki ma, na kote luma Haruna nan ma, kɔnɔ na sεbεli naxan gbakuxi a tigi ra a niyama nε Alatala xa na sεrεxε suxu.»

³⁹ «I xa donna kuye bun magoroe gβεtε dεgε Haruna bε suwa dugi ra, a nun xunmase naxan sama a xun ma. I xa a xa bεleti masɔxɔ a tofanyi ra. ⁴⁰ I xa donna kuye bun magoroe, bεletie, nun xunmasee dεgε Haruna xa die fan bε, naxee e xa binyε nun e xa kuntigya masenma. ⁴¹ I xa i taara Haruna nun a xa die maxiri na ki, beenur i xa e ti n ma sεrεxεdubε wali rabade. I xa ture maso e xunyi ma, i fa e masen jama bε e bara findi sεrεxεdubε ra. ⁴² I xa wantanyi dεgε suwa dugi ra naxan kelima e tagi han e tabe alako e xa sutura. ⁴³ Haruna nun a xa die xa na mɔɔli so e ma e makɔrεma sεrεxεbade ra tεmui naxε, xa na mu a ra e na hɔrɔmɔbanxi kui li tεmui naxε, n i lima dεnnaxε. Na nan a niyama e mu yunubi sɔtɔma, e tangama nε faxε ma. Sεriyε na a ra naxan mu kanama abadan Haruna nun a bɔnsɔε birin bε.»

29

Mixi tife sεrεxεdubε ra

nun sεrεxεe bafe

¹ «I na wa mixi tife n ma sεrεxεdubε wali rabafe ra, i xa tuura nun yεxεe kontonyi firin tongo, lanyuru yo mu na naxee ma, ² a nun taami lεbinitare, taami lεbinitare ture masunbuxi naxan na, nun taami lεbinitare xunxuri ture masoxi naxan ma. I xa na birin naba sansi xɔri luxutaxi ra. ³ I xa na taami birin sa debe kui, i a xanin hɔrɔmɔlingira yire, a nun tuura, nun yεxεe kontonyi firin. ⁴ I xa Haruna nun a xa die ti sεrεxεdubε wali ra hɔrɔmɔlingira sode, n e lima dεnnaxε. I na gε e maxade ye ra e rasεniyεnfe ra, ⁵ i xa Haruna xa sεrεxεdubε soosee ragoro a ma, a xa donna bun magoroe, a xa donna kuye bun magoroe, a xa donna kuye, a xa donna kanke raxunmase ra, nun a xa bεleti donna kanke raxunmase xirima naxan na. ⁶ I xa xunmase sɔxɔ a xunyi ma, i fa na tɔnxuma xεεma daaxi xiri na ra. ⁷ I xa ture sεniyεnxi surusuru a xunyi ma a tife sεrεxεdubε ra. ⁸ I na gε na ra, i xa sεrεxεdubε donna kuye bun magoroe ragoro Haruna xa die fan ma. ⁹ I xa Haruna nun a xa die tagi ixiri bεleti ra, i

xa xunmase doxø e xunyi ma. I Haruna nun a xa die tima sérèxé dubée ra na ki nε. Na xa findi séríyε ra naxan mu kanama abadan.»

¹⁰ «I xa tuura nde xanin hörömölingira sode dε ra, n i lima dēnnaxε. Haruna nun a xa die na e bélèxε sa a xunyi, ¹¹ i xa na tuura kōn naxaba Alatala ya xɔri hörömölingira sode dε ra, n i lima dēnnaxε. ¹² I xa na tuura wuli tongo, i nde sa sérèxé bade feri naani ma i bélèxé sole ra. Wuli naxan luxi, i xa na ifili sérèxé bade sanbunyi ma. ¹³ I na gε na ra, i xa na tuura ture tongo naxan na a furingε ma, a laare naxan a bɔŋε makotoxi, a gungue nun ture naxan na e ma, i xa na birin gan sérèxε ra sérèxé bade fari. ¹⁴ Kōn a sube, a kiri, nun a xa jaŋε, i xa nee gan taa fari ma, barima yunubi xafari sérèxε na a ra.»

¹⁵ «I na gε na ra, i xa na yéxé kontonyi keren tongo. Haruna nun a xa die e xa e bélèxε sa a xunyi, ¹⁶ i fa a kōn naxaba. I xa a wuli tongo, i a ifili sérèxé bade rabilinyi ma. ¹⁷ I xa na yéxé kontonyi bolon a xuntunyi ra. I xa a furingε nun a sanyie maxa, i fa e malan a sube nun a xunyi fari, ¹⁸ i na birin gan sérèxé bade fari. Sérèxε gan daaxi nan na ki Alatala bε, naxan nafan Alatala ma.»

¹⁹ «I na gε na singe ra, i xa na yéxé kontonyi firin nde tongo. Haruna nun a xa die na e bélèxε sa a xunyi ma, ²⁰ i xa a kōn naxaba. I xa na wuli tongo, i nde sa Haruna nun a xa die yireffanyi tuli kirie ma, e yireffanyi bélèxε, nun sankurae ma. Wuli naxan luxi, i xa na ifili sérèxé bade rabilinyi. ²¹ I xa wuli nde tongo sérèxé bade fari, a nun ture nde naxan nawalixi mixi tife sérèxé dubée ra, i xa nee kasan Haruna, a xa die, nun e xa dugie ma. Na kui Haruna nun a xa die bara ti sérèxé dubée ra, e xa dugie fan bara findi sérèxé dubé dugie ra.»

²² «I xa yéxé kontonyi ture tongo, a nun a xuli, a ture naxan na a furingε ma, a laare naxan a bɔŋε makotoxi, a gungue nun ture naxan e makotoxi, a nun a yireffanyi tabe, barima sérèxε na a ra naxan a niyama mixi xa ti sérèxé dubé wali ra. ²³ I xa na debe tongo taami lebinitare na naxan kui naxan fixi Alatala ma. Na kui i xa taami digilinxí keren tongo, a nun taami lebinitare ture masunbuxi naxan na, nun taami lebinitare xunxuri nde, ²⁴ i xa nee sa Haruna nun a xa die bélèxε, i nee lintan Alatala ya i sérèxε ra. ²⁵ Na dangi xanbi, i xa e ba e bélèxε, i e sa sérèxε gan daaxi fari sérèxé bade. Sérèxε ganxi na a ra naxan nafan Alatala ma.»

²⁶ «I xa yéxé kontonyi kanke tongo, naxan baxi Haruna bε, i a lintan Alatala ya i sérèxε ra, a xa findi i gbe ra. ²⁷ Na kanke nun na tabe i naxan lintanxi Alatala ya i sérèxε ra sérèxé dubée tife xa fe ra, ²⁸ nee bara findi Haruna nun a xa die gbe ra. Séríyε nan na ki Isirayilakae bε naxan mu kanama abadan. E lan nε e xa na mɔɔli ba e xa xanunteya sérèxε birin ma, e a fi Alatala ma.»

²⁹ «Haruna na faxa, a xa sérèxé dubé sose radangima a xa die nan ma. E ti témui na wali ra, e xa e ragoro e ma. ³⁰ Haruna xa di naxan findima a lɔxɔε ra na nan fama na dugie ragorode a ma xi solofera bun ma, beenun a xa so yire séniyenxi hörömölingira kui, n i lima dēnnaxε, sérèxé dubé wali rabafe ra.»

³¹ «Yéxé kontonyi naxan baxi sérèxε ra, Haruna findixi sérèxé dubé ra témui naxε, i xa na sube jin yire nde naxan séniyenxi. ³² Na sube nun na taami naxan na debe kui, Haruna nun a xa die xa na don hörömölingira sode dε ra, n i lima dēnnaxε. ³³ E keren xa na yunubi xafari sérèxε don, sérèxε naxan ba e bε e ti lɔxɔε sérèxé dubé ra. A mu lanma mixi gbeitε xa na don, barima se séniyenxi nan a ra. ³⁴ Xa na sérèxε sube nun taami nde sa lu han gεesegε, i xa a gan te xɔra. A mu donma, barima se séniyenxi nan a ra.»

³⁵ «I xa n ma yaamarie rabatu Haruna nun a xa die xa fe ra na xi solofera bun ma e tima sérèxé dubé ra témui naxε. ³⁶ I xa tuura keren ba lɔxɔ yo lɔxɔ yunubi xafari sérèxε ra. Na nan a toma sérèxé bade fan séniyenma. Na xanbi i xa ture ifili sérèxé bade fari, alako a xa findi yire sugandixi ra. ³⁷ I xa na wali raba xi solofera bun ma, alako sérèxé bade xa séniyen, a man xa mixi raseniyen naxan dinma a ra.»

³⁸ «Lɔxɔ yo lɔxɔ a lanma i xa yéxé firin ba sérèxε ra sérèxé bade fari, naxee bara jε keren soto. Na xa raba kudei. ³⁹ A singe xa ba gεesegε, boore xa ba kɔε so témui. ⁴⁰ I na na yéxé singe ba, i xa farin konkoronyi suuli, oliwi ture litiri keren, nun weni litiri keren sa na fari. ⁴¹ I na na yéxé firin nde ba kɔε so témui, i xa sansi bogi nde nun weni sa a fari alɔ gεesegε daaxi. I xa nee ba sérèxε gan daaxi ra, naxan nafan Alatala ma. ⁴² Sérèxε gan daaxi mɔɔli nan a ra, i bɔnsɔe lanma a xa naxan ba n tan Alatala bε abadan. A bama hörömölingira sode nan na n tan Alatala ya xɔri, n wo lima dēnnaxε, n wɔyεnma wo be dēnnaxε.»

⁴³ «N nan n yete masenma Isirayilakae bε mənni n ma nɔrε kui, naxan mənni raseniyenma. ⁴⁴ N nan n ma hörömölingira nun n ma sérèxé bade raseniyenma nε, n i lima dēnnaxε. N Haruna nun a xa die raseniyenma nε, alako e xa n ma sérèxé dubé wali raba. ⁴⁵ N sabatima nε Isirayilakae tagi, n man findima nε e Marigi Ala ra. ⁴⁶ Na kui e a kolonma nε n tan nan Alatala ra, e Marigi Ala, naxan e ramini Misira bɔxi ra, alako n xa sabati e tagi. Alatala nan n tan na, e Marigi Ala.»

Surayi serexebade, Isirayilakae xunsare,

Horamolingira ye, ture, nun labunde

¹ «I xa surayi serexebade yailan kasiya wuri ra. ² A xa kuya nongon keren, a igbo nongon keren, a ite nongon firin. Feri naani xa lu a tuxuie ra, e nun serexebade findixi se keren nan na. ³ I xa na serexebade birin maso xeeema xinde ra, a fari, a settie, a ferie, nun a de kiri. ⁴ I xa suxuse digilinxi firin yailan xeeema ra serexebade setti firinyie ma a de kiri labe ra, wuri kuyee soma naxee kui a xaninfe ra. ⁵ I xa na wurie yailan kasiya wuri ra, i fa xeeema maso e ma. ⁶ Na surayi serexebade xa doxo dugi ya ra naxan na saate kankira ya ra, yunubi xunsare yire doxo naxan fari, n mixi lima dennaxe. ⁷ Haruna xa surayi xiri joxunme gan menni gesegeseg birin, a fentenma lanpuie ma temui naxe. ⁸ A man xa na mooli raba koe so temui. Surayi nan a ra, naxan lanma a xa gan waxati birin Alatala ya xori. Seriyie na a ra wo bonsoe be naxan mu kanama abadan. ⁹ Wo naxa sese ba na serexebade fari bafe surayi seniyenxi ra. Wo naxa surayi seniyentare ba, wo naxa serexebade gan daaxi ba, wo naxa sansi serexebade, wo naxa weni xa na mu a ra ture ba menni. ¹⁰ Ne yo je Haruna xa yunubi xafari serexebade wuli nde tongo, a a maso surayi serexebade ferie ma, alako e fan xa seniyen. Seriyie nan a ra i bonsoe lanma a xa naxan naba abadan. Na serexebade findixi se seniyenxi nan na Alatala be.»

¹¹ Alatala naxa yi masenyi ti Munsa be: ¹² «I na Isirayilakae konti joxoe naxe, birin xa a xunsare fi Alatala ma. Na nan a ra, mankan e yo mu e lima na konti tife xa fe ra. ¹³ Mixi naxan birin kontima, e xa gbeti giramu senni fi Alatala ma. Na xa maniya horamolingira seriyie ki ma. ¹⁴ Mixi naxan birin simaya bara je mokjen li, a xa a xunsare fi Alatala ma. ¹⁵ Banna mu se sama na giramu senni xun ma, misikiine fan mu nde bama na giramu senni ra. Birin xa na fi Alatala ma e xunsare ra. ¹⁶ Isirayilakae na na gbeti so i yi ra, i xa a rawali horamolingira yailanfe ra, n i lima dennaxe, alako n xa ratu a ma Isirayilakae naxan fixi e xunsare ra.»

¹⁷ Na dangi xanbi Alatala naxa yi masenyi ti Munsa be. ¹⁸ «I xa horamolingira ye sase xungbe yailan wure gbeeli ra, a nun a doxoe. I xa na doxo horamolingira nun serexebade tagi, i fa maraseniyen ye sa a kui, ¹⁹ Haruna nun a xa die naxan nawalima e belexee nun e sanyie maxafe ra. ²⁰ Beenun e xa so horamolingira kui, n wo lima dennaxe, a lanma e xa e belexee nun e sanyie maxa na ye ra, alako e naxa faxa. Beenun e xa e makore serexebade ra serexebade gan daaxi bafe Alatala be, ²¹ a lanma e xa e belexee nun e sanyie maxa na ye ra, alako e naxa faxa. Seriyie nan na ra e bonsoe birin be naxan mu kanama abadan..»

²² Alatala naxa a masen Munsa be, ²³ «I xa se xiri joxunme fanyie tongo, alo wuri wa ye naxan xili miri kilo suuli, wuri fupi naxan xili sinamon kilo firin nun a tagi, kale nde kilo firin nun a tagi naxan xiri joxun, ²⁴ kasiya wuri fupi kilo suuli, nun oliwi ture litiri senni. ²⁵ I xa na birin yailan ture seniyenxi ra naxan nawalima serexedube tife ra. Na wali xa raba a fanyi ra a raba ki ma.»

²⁶ «I man xa na ture rawali horamolingira nun saate kankira raseniyenfe ra, n wo lima dennaxe, ²⁷ a nun horamolingira teebili, a yirabasee, lanpui doxoe, a yirabasee, surayi serexebade, ²⁸ serexebade xungbe, a yirabasee, horamolingira ye sase xungbe, nun a doxoe. ²⁹ I xa na ture seniyenxi rawali na birin naseniyenfe ra. Mixi naxee dinma nee ra, e seniyenma ne. ³⁰ I xa na ture seniyenxi rawali Haruna nun a xa die tife n ma serexedubee ra.»

³¹ «I xa a fala Isirayilakae be a na ture findixi ture seniyenxi nan na wo bonsoe be abadan. ³² Wo naxa a sa mixi fate ma, wo naxa na ture mooli yailan wali gbete xa fe ra. Ture seniyenxi nan a ra wo be. ³³ Mixi yo naxan na na ture mooli rafala, a a sa mixi seniyentare ma, na kanyi bama ne jama ya ma.»

³⁴ Alatala naxa a masen Munsa be, «I xa se xiri joxunme tongo, alo sitakite, onixi, nun galibanon. I xa e masunbu surayi fanyi ra, e xasabi birin xa lan. ³⁵ Na findima surayi ra naxan xiri joxun ki fanyi ra. Foxe di xa sa a ma. Surayi seniyenxi nan a ra. ³⁶ I xa na surayi findi fupi ra i naxan sama saate kankira ya ra horamolingira kui n i lima dennaxe. Se seniyenxi na a ra wo be. ³⁷ Wo naxa yi surayi mooli rafala wo yete be. Se seniyenxi na a ra, wo naxan nawalima Alatala gbansan be. ³⁸ Mixi yo naxan na na mooli rafalama a yete be a xa na xiri ram, na kanyi kerima ne a xa jama ya ma.»

Horamolingira walik ee

nun malabui joxoe binyafe

¹ Alatala naxa a masen Munsa be, ² «I xa a kolon n bara Uri xa di Besaleli sugandi, Xuru xa mamadi, naxan fatanxi Yuda bonsoe ra. ³ N bara xaxili fanyi fi a ma naxan fatanxi n tan na, alako a xa wali birin naba ki kolon lonnii fanyi ra, ⁴ a xa no wali tote a xaxili kui beenun a xa raba, a xa no xeeema, gbeti,

nun wure gbeeli rawalide,⁵ a xa nō gəmə fanyi masolide a fa a rabilinyi yailan, a xa nō kamudərija nun wali gbətəe rebade.»

⁶ «N bara Oholiyabu Axisamaki xa di so a yi ra, naxan fatanxi Dana bənsəe ra, a xa a mali. N bara xaxili fanyi fi mixie ma, naxee fata walide, alako e xa nō n ma yaamari birin nabade,⁷ alı hərəməlingira n adamadi lima dənnaxə, saatə kankira, a dərakote naxan findixi xunsare yire ra, nun hərəməlingira yirabase birin,⁸ teebili, teebili yirabasee, lanpui dəxəse xəxəma daaxi, lanpui yirabasee, surayi sərəxəbade,⁹ sərəxəbade xungbe nun a xa yirabasee, ye sase xungbe nun a dəxəse,¹⁰ sərəxədubə sose səniyənxie Haruna nun a xa die bə,¹¹ ture səniyənxı, nun surayi naxan gamma hərəməlingira kui. E xa a birin yailan n ma yaamari ki ma.»

¹² Alatala naxa a masen Munsa bə,¹³ «A fala Isirayilakae bə a e xa e jəngi sa n ma malabui ləxəse xən ma, barima nee findima tənəxuma ra won tagi abadan, alako wo xa a kolon a n tan nan na Alatala ra naxan wo rasəniyənma.¹⁴ Wo xa wo jəngi sa malabui ləxəse xən ma, barima a səniyən wo tan bə. Xa naxan mu a binya, a lan nə na kanyi xa faxa. Mixi naxan walima malabui ləxəse, na kanyi xa keri n ma jəama ya ma.¹⁵ Xi senni na wo yi ra walife ra, kənə a xi soloferə nde findima malabui ləxəse nan na, naxan fima Alatala ma. Mixi naxan walima na ləxəse, na kanyi xa faxa.¹⁶ Isirayilakae xa e jəngi sa malabui ləxəse xən ma, e a rabatu waxati birin. Saatə na a ra naxan mu kanama abadan.¹⁷ A findima tənəxuma nan na, n tan nun Isirayilakae tagi təmvi birin, barima n tan Alatala, n koore nun boxi daaxi xi senni nan bun ma, kənə a xi soloferə nde, n naxa wali dan, n nan n malabu.»

¹⁸ Alatala to gə masenyi tide Munsa bə Turusinina geya fari, a naxa gəmə walaxə firin so a yi ra seede ra, a xa yaamarie nü səbəxəi naxee ma a bələxə sole ra.

32

Ninge kuye xəxəma daaxi

¹ Isirayilakae to a to, Munsa bara bu geya fari, jəama naxa e malan Haruna yire, e fa a fala a bə, «Ixa kuye yailan naxan tima muxu ya ra. Munsa naxan muxu raminixi Misira boxi ra, muxu mu a kolon fe naxan a sətəxi geya fari.»² Haruna naxa e yaabi, «Langa xəxəma daaxi naxan birin na wo xa ginəe nun wo xa die tulie ra, wo fa e birin na n xən ma.»³ Isirayila jəama birin naxa e xa langa xəxəma daaxie ba e tulie ra, e fa e so Haruna yi ra.⁴ Haruna naxa na xəxəma raxunu, a ninge kuye daaxi yailan a ra. A to gə na ra, e naxa a fala e xui itexi ra, «Isirayilakae, won ma ala nan ya naxan won naminixi Misira boxi kui.»⁵ Haruna to na to, a naxa sərəxəbade yailan na ninge kuye daaxi ya ra, a fa a fala a xui itexi ra, «Tina, xulunyi tima nə Alatala bə.»⁶ Na kuye iba, e naxa keli subaxə ma, e sərəxə gan daaxi nun xanunteya sərəxə ba. Mixie naxa e dəgə, e minsee min, e fa e waxənfe raba.

⁷ Na təmvi Alatala naxa a masen Munsa bə, «Ixa goro jəama yire, barima i naxee namini Misira boxi kui, e bara fe kana a jaaxi ra.⁸ E bara n ma kira bəjən yi ikərəxi ra, e bara ninge kuye daaxi yailan wure raxunuxi ra, e na batu, e sərəxəe ba a bə, e a fala, «Isirayilakae, won ma ala nan ya naxan won naminixi Misira boxi kui.»⁹ N tan Alatala n xa a masen i bə, yi jəama, jəama xurutare na a ra.¹⁰ Won naxan nabama, a lu n xa e səntə n ma xənə kui, kənə i tan, i xa makuya e ra, n xa i findi si xungbe ra.»

¹¹ Na kui Munsa naxa Alatala maxandi, «Alatala, munfe ra i wama xənəfə i xa jəama ma, i sənbə naxan naminixi Misira boxi ra?»¹² Xa i na raba, Misirakae fama a falade a i yi jəama raminixi Misira boxi kui nə alako i xa e faxa geyə fari, e xa fe xa jəon dunijə. N bara i maxandi, i bojə magoro, n Marigi. I naxa yi jəama səntə.¹³ I ratu i xa konyie iburahima, Isiyaga, nun Isirayila ma, i kalixi naxee ra, a falafe ra, «N wo bənsəe rawuyama nə alı tunbui naxee na koore ma. N boxi fima wo bənsəe ma ke' ra naxan mu bama wo yi ra abadan.»¹⁴ Na təmvi Alatala bojə naxa goro, a mu a xa jəama səntə sənčən.

¹⁵ Munsa naxa goro geya fari na seede walaxə firinyie suxuxi a yi ra, səbəli tixi nee səeti firinyi ma.¹⁶ Ala nan na walaxəe yailan, a səbəli masoli e ma.

¹⁷ Yosuwe to jəama xui itexi me, a naxa a fala Munsa bə, «N xui nde məma jəama yire naxan luxi alı gere so xui.»¹⁸ Munsa naxa a yaabi, «Gere geenife xui mu ya, gere ləoɔsife xui fan mu a ra. N xulunyi xui nan məma.»

¹⁹ E to makərə jəama ra, Munsa naxa mixie to fare boron na kuye yire. A bojə naxa te han a fa walaxəe woli boxi ma geya sanbuniyi, e naxa kana.²⁰ A naxa e xa ninge kuye daaxi woli tə xəcəra, a gan han a findi xube ra. A naxa na tə xube sa ye xəcəra, a na fi Isirayilakae ma, e xa a min.²¹ A naxa fa Haruna maxərin, «Yi jəama munse rabaxi i ra, naxan a niyaxi i xa e ti yi yunubi xungbe ra?»²² Haruna naxa a yaabi, «N marigi, i naxa xənə n ma! I a kolon yi jəama birama fe kobi fəxə ra ki naxə.²³ E tan nan a falaxi n bə, «Ixa kuye yailan naxan tima muxu ya ra. Munsa naxan muxu raminixi Misira boxi ra, muxu mu a kolon fe naxan a sətəxi geya fari.»²⁴ N naxa a fala e bə, «Wo xa fa wo xa xəxəma ra.» E to fa na xəxəma ra, n naxa a woli tə xəcəra, yi ninge kuye daaxi fa mini.»

²⁵ Munsa naxa a kolon Haruna jmama luxi nə e xa e waxənfe raba. Na nu wama findife yaagi ra Isirayilakae bə e yaxuie mabiri. ²⁶ Munsa naxa sa ti e xa yonkinde sode də ra, a fa a fala a xui itexi ra, «Naxee na Alatala bə, wo xa fa n yire.» Lewi bənsəe birin naxa e malan Munsa xambi ra. ²⁷ A naxa a fala e bə, «Isirayila Marigi Alatala bara wo yamari wo birin xa wo xa santidəgəma tongo, wo fa wo ngaxakerenyi birin faxa, a nun wo booree nun wo dəxəbooree naxee bara lu yi fe kui.» ²⁸ Na ləxəe Lewi bənsəe naxa Munsa xa yaamari suxu, e fa Isirayilaka mixi wulu saxan faxa. ²⁹ Munsa naxa a fala e bə, «To wo bara Alatala waxənfe raba wo ngaxakerenyie faxafe. Ala xa baraka sa wo xa fe ma.»

³⁰ Na kuye iba, Munsa naxa a fala jmama bə, «Wo bara yunubi xungbe raba. N xa gbilen Alatala yire geya fari, alako n xa a mayandi wo xa yunubi xafarife ra.» ³¹ Munsa naxa siga Alatala yire, a a fala a bə, «Alatala, n bara i maxandi yi jmama bə. E bara yunubi xungbe raba kuye yailanfe xəxəma ra. ³² N bara i maxandi, i xa dijə e ma. Yandi, xa na mu a ra, i xa n xili ba e nəxəe ra kisi kitaabui kui, i naxan səbəxi.» ³³ Alatala naxa a yaabi, «Ade, n mixie nan xili bama n ma kisi kitaabui kui naxee yunubi rabaxi n na. ³⁴ Yakəsi, siga, i xa jmama xanin n dənnaxə masenxi i bə. N ma malekə tima i ya ra sinden, kənə kiiti ləxəe na fa, e e xa yunubie sare fima nə.» ³⁵ Alatala Isirayilakae ratən nə, barima e a fala nə Haruna bə, a xa ninge kuye daaxi yailan e bə xəxəma ra.

33

Ala lufe Isirayilakae tagi

¹ Alatala naxa a masen Munsa bə, «Wo nun jmama i naxan naminixi Misira bəxi kui, wo xa siga n dənnaxə laayidixi Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba bə kali ra, a falafe ra n na fima e bənsəe ma. ² N malekə tima nə wo ya ra. N Kanaankae, Amorikae, Xitikae, Perisikae, Hiwikae, nun Yebusukae kerima nə ³ na bəxi ma, xijəe nun kumi xəlema dənnaxə. Kənə n tan mu sigama naa wo fəxə ra, xa na mu a ra n wo səntəmə nə kira xən ma, barima jmama xurutare nan wo ra.»

⁴ Nama to na masenyi xərçəxəs mə, e naxa sunnun. Mixi yo mu a raxunmasee so a ma. ⁵ Alatala naxa a masen Munsa bə, «I xa a fala Isirayilakae bə, «Xurutaree nan wo ra. Xa n bira wo fəxə ra, n wo səntəmə nə. Wo xa wo fate raxunmase birin ba wo ma, n xa a mato n wo xa fe suxuma ki naxə.» ⁶ Na kui e to keli Xorebe geya yire, e naxa e xa xummasee ba e ma.

⁷ Munsa nu kiri banxi tongoma, a nu a ti Isirayilakae xa yonkinde fari ma. A naxa na xili sa Ala Maxandi yire. Mənni mixi nu nəmə maxərini tide Alatala ma. ⁸ Munsa to nu minimə sigafe ra na banxi kui, jmama birin nu kelima nə, e ti e xa naadə ra, e ya ti Munsa ra han a so na kui. ⁹ Munsa na gə sode na banxi kui, nuxui nu goroma na naadə ra, Alatala fa sumun a bə. ¹⁰ Isirayilakae to nu na nuxui toma na banxi sode də ma, e nu luma e mafelen na bəxi ma e xənyi naadə ra. ¹¹ Alatala nu wəyənma Munsa bə e boore ya i, aləc mixi wəyənma a boore bə ki naxə. Sumunyi dangi xanbi, Munsa nu gibilənma jmama yire, kənə a malima Yosuve, Nun xa di, na tan mu nu kelima na banxi kui.

¹² Munsa naxa a masen Alatala bə, «N Marigi i bara n yamari n xa ti yi jmama ya ra, kənə i mu a masenxi n bə i naxan xəxəma muxu matife ra. I bara a fala n bə, «N tan nan i sugandixi, i bara n kənən.» ¹³ N bara i maxandi, xa n i kənənxi, i xa i waxənfe masen n bə, alako n xa i kolon yati, n man xa i xa hinne sətə. I xa a kolon, yi si findixi i xa jmama nan na.»

¹⁴ Alatala naxa a yaabi, «N tan yati wo matima nə, n xa bəyəsa fi wo ma.» ¹⁵ Munsa naxa a masen a bə, «Xa i tan yati mu muxu matima naa, i naxa a lu muxu xa keli be. ¹⁶ Munse nəmə a masende dunija bə a muxu bara i kənən, xa i mu na muxu fəxə ra? Na kui xa i na muxu fəxə ra, e nəmə a kolonde i bara n tan nun i xa jmama sugandi dunija si birin ya ma.» ¹⁷ Alatala naxa Munsa yaabi, «I naxan falaxi, n a rabama nə, barima i bara n kənən. N tan nan i sugandixi yati.»

¹⁸ Na dangi xanbi Munsa naxa Ala maxandi, «I xa i xa nərə masen n bə.» ¹⁹ Alatala naxa a yaabi, «N fama n ma fanyi birin masende i bə. N tan Alatala, n man fama n xili yati falade i bə. N hinnəma mixi ra, n wama hinnəfe naxan na. N kinikinima mixi ma, n wama kinikinife naxan ma. ²⁰ Kənə i mu nəmə n yatagi tan tode, barima adamadi yo mu nəmə n yatagi tode, a mu faxa.»

²¹ Alatala naxa a masen a bə, «Fanye nde nan be n fe ma. I xa ti naa. ²² N nə dangima n ma nərə kui, n i noxunma formə kui, n fa i ya makoto n bələxə ra han n gəma dangide təmvi naxə. ²³ Na təmvi n fama n bələxə bade i ya ma, alako i xa nə n kobe tode fa, kənə i mu nəmə n yatagi tan tode.»

34

Səriyə walaxə nəsənəs

¹ Alatala naxa a masen Munsa bə, «Walaxə firin masoli gəmə ra, naxee maniya na singee ra i naxee kana. N xa səbeli ti e ma, aləc səbeli naxan nu tixi na booree ma. ² I xa kurun tina gəsəsəgə tefə ra Turusinina geya fari i n lima dənnaxə. ³ I naxa fa mixi yo ra, mixi yo naxa te geya ma. Hali xurusee naxa e dəmadon mənni.»

⁴ Munsa naxa g̊emē walaxē firin masoli alō a singee. Subaxē a naxa te Turusinina geya ma na walaxē ra, alō Alatala a yamari ki naxē. ⁵ Alatala to goro nuxui kui Munsa yire a xili masende a bē, ⁶ a naxa dangi Munsa ya ra, a fa a yita a bē,

«N tan nan na Alatala ra.

Alatala naxan kinikinima,

naxan xa hinne gbo,

naxan dijñema ibunadama ma.

Dugutēgēja kanyi nan n na,

n mu yanfanteya kolon.

⁷ N ma dugutēgēja buma abadan.

N dijñema mixi xa tantanyi ma,

n mu ratuma e xa matandi ma,

n e xa yunubi xafarima.

Kōnō n mu neñemuma tinxintareya ma.

N tinxintaree sare ragbilenma nē e bōnsōe ma

han e tolontolonyie xa waxati.»

⁸ Munsa naxa a felen bōxi ma, ⁹ a fa a fala, «N Marigi, n bara i maxandi, xa n i kēnēn, i xa jñerē muxu ya ma, barima xurutare nan muxu ra. I xa dijñē muxu xa matandi ma, i xa muxu xa yunubie xafari, alako muxu xa findi i xa jñama yati nan na.»

¹⁰ Alatala naxa a yaabi, «N xa saate tongo wo bē. N fama nē kaabananakoe rabade wo ya ma, naxee singe mu nu raba duniña kui. Si birin kaabama nē Alatala xa wali magaaxuxie ma, n naxee rabama i tan saabui ra. ¹¹ Wo jñengi sa n ma yaamari xōn ma n naxan falama wo bē to. N fama nē Amorikae, Kanaankae, Xitikae, Perisikae, Hiwikae, nun Yebusukae keride wo ya ra. ¹² Wo na so na, wo nun e tan naxa saate yo xiri, xa na mu a ra e findima gantanyi nan na wo bē. ¹³ A lanma wo xa e xa sērēxēbadee rabira, wo xa e xa g̊emē tōnxumae kana, wo xa e xa kuyee masolixie masēgē. ¹⁴ Wo naxa wo magoro ala gbētē bun ma, barima n tan naxan xili Alatala, n mu wama n firin nde xōn. ¹⁵ Wo naxa saate xiri wo nun na bōxikae ra, alako wo naxa n yanfa, wo fa e xa alae xa sērēxēe don e wo xilima lande naxee ma. ¹⁶ Wo naxa mēnni ginēe fen wo xa die bē, alako e naxa a niya wo xa die xa e xa alae batu. ¹⁷ Wo naxa ala gbētē yailan wure raxunuxi ra.»

¹⁸ «Wo xa Taami Lēbinitare Sali raba. Xi solofera bun ma Abiba kike ra, wo xa taami lēbinitare gbansan don, alō n wo yamarixi ki naxē. Wo xa ratu a ma a n wo raminixi Misira bōxi kui na kike nan na.»

¹⁹ «N gbe nan di xēmē singe birin na, a findi mixi ra, a findi xuruse ra wo xa g̊ōrē kui alō ninge, yēxēs, xa na mu a ra si. ²⁰ Wo xa sofale xa di singe xun sara yēxēs xa na mu a ra si ra. Xa wo mu tin na ra, wo xa na sofale kōnyi gira. Wo xa di xēmē singe birin xun sara. Wo naxa wo makōrē n na wo bēlēxē igeli ra.»

²¹ «Wo xa wali xi senni lōxunyi kui, kōnō a xi solofera nde, wo xa wo malabu. Hali a findi xē buxa nun xē xaba tēmuu nan na, wo xa na sēriyē suxu.»

²² «Wo xa Lōxunye Sali raba Ala tantufe ra wo mēngi singe xabama tēmuu naxē, a nun wo xē xabama tēmuu naxē jñē jñonyi. ²³ Ne kerēn kui, xēmē birin xa fa sali raba ra Isirayila Marigi Alatala ya xōri sanya saxan. ²⁴ Na waxati saxanyi kui, n mu tinma si yo xa fa wo xa bōxi ba wo yīra. N a niyama nē wo xa nō e ra, wo fa nde sa wo xa bōxi xa gboe xun ma.»

²⁵ «Wo naxa fa xuruse sērēxē ra n xōn ma, taami lēbini daaxi biraxi a foxō ra. Wo na gē Sayamaleke Dangi Sali sērēxē donde, wo naxa na sube dōnxōrē raxi yē i. ²⁶ Wo xa wo xa sansi bogi fisamante singee ba sērēxē ra wo Marigi Alatala xa hōrōmolingira kui. Wo naxa si yōrē jin a nga xijñē ye ra.»

²⁷ Alatala naxa a masen Munsa bē, «I xa yi yaamarie sēbē, barima nee findixi saate nan na n nun Isirayila jñama tagi.» ²⁸ Munsa naxa lu Alatala yire xi tongo naani. Kōe nun yanyi a mu sese don, a mu sese min. Na waxati Alatala naxa na sēriyē fu sēbē g̊emē walaxē ma, naxee findixi saate masenyi ra.

²⁹ Munsa naxa goro Turusinina geya fari, walaxē firin suxuxi a yi ra, naxee findixi saate masenyi ra. Munsa mu nu a kolon a yatagi nu bara nōrō a tan nun Ala xa sumunyi saabui ra. ³⁰ Haruna nun Isirayilakae to nōrē to Munsa yatagi ma, e mu suusa e makōrēde a ra. ³¹ Munsa naxa Haruna nun jñama kuntigie xili, e fa lu yire kerēn. ³² E to gē wōyēnde, Isirayila jñama birin naxa fa e tulī matide Alatala xa yaamari ra, a naxan masenxi Munsa bē Turusinina geya fari. ³³ Munsa to gē na falade, a naxa mafelenyi dusu a yatagi xun na. ³⁴ A nu so kiri banxi kui maxōrinyi tide Alatala ma, a nu mafelenyi bama a yatagi ma. A na mini tēmuu naxē, a Ala xa yaamari radangi Isirayila jñama ma. ³⁵ Isirayilakae nu a toma Munsa yatagi nu nōrōxi ki naxē. A na gē na masenyi ra, a man a xa mafelenyi dusu a xun na, han a gbilen tēmuu Alatala yire.»

35

Ala xa yaamarie hōrōmōlingira tife xa fe ra

¹ Munsa naxa Isirayila jama birin malan, a a fala e bε, «Alatala xa yaamarie nan ya: ² Wo xa wali xi senni lōxenyi kui, kōnō a xi solofera nde wo xa wo malabu. Lōxε sugandixi na a ra Alatala bε. Mixi yo naxan wali suxuma na lōxε, a lanma na kanyi xa faxa. ³ Wo naxa tε yo radεxε wo xa banxi kui malabui lōxε.»

⁴ Munsa man naxa a masen Isirayila jama birin bε, «Alatala xa yaamarie nan ya: ⁵ Wo xa hadiya ba Alatala bε. Mixi naxan na a jianige a xa hadiya ba, alɔ xεxema, gbeti, nun wure gbeeli, ⁶ gεsε gεrε daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli, suwa dugi, nun gεsε naxan yailanxi si xabe ra, ⁷ yεxεsε kontonyi kiri naxee soxi a gbeeli ra, peremui kirie, nun kasiya wuri, ⁸ lanpui ture, labundε naxan masunbuma ture ra, surayi xiri jōxunmε naxan ganma, ⁹ onixi gεmε, nun gεmε tofanyi naxee sama sεrεxεdubε xa donna kuye nun a xa donna kanke raxunmase ma.»

¹⁰ «Wali kolonyie naxee na wo ya ma, e xa fa yi see yailande alɔ Alatala a yamarixi ki naxε:

¹¹ Hōrōmōlingira dugie,
a xun makoto see,
a suxusee,
a xebenye,
a wurie nun e sanbunyie,
¹² a nun saatε kankira,
a wuri kuyee,
a dεrakote,
a nun dugi naxan gbakuma a ya ra,
¹³ hōrōmōlingira teebili,
a wuri kuyee,
a yirabase,
nun taami naxee bama Alatala bε sεrεxε ra,
¹⁴ hōrōmōlingira lanpui dɔxεsε,
a yirabasee,
a lanpui,
nun ture naxan sama a kui,
¹⁵ surayi sεrεxεbade,
a wuri kuyee,
nun ture sεniyεnxi,
labundε gan daaxi,
a nun dugi naxan gbakuma hōrōmōlingira sode dε ra,
¹⁶ sεrεxεbade xungbe,
a sube ganse wure gbeeli daaxi,
a wuri kuyee,
a yirabase,
nun hōrōmōlingira ye sase xungbe
nun a dɔxεsε,
¹⁷ hōrōmōlingira tεtε xa dugie,
a wurie,
nun e sanbunyie,
a nun dugi naxan gbakuma tεtε sode dε ra,
¹⁸ hōrōmōlingira maxirisee,
tεtε maxirisee,
nun e xa luutie,
¹⁹ a nun sεrεxεdubε sosee Haruna nun a xa die bε.»

²⁰ Isirayila jama naxa keli Munsa xun ma. ²¹ Mixi naxee a jianige, nee naxa fa e xa hadiya ra Alatala bε a xa hōrōmōlingira tife ra, Ala e lima dεnnaxε, a nun sεrεxεdubε sosee sεniyεnxi yailanfe ra. ²² Xεmεe nun gine naxee a jianigexi, e naxa fa xunmase xεxema daaxie ra, alɔ tulirasoe, xurundεe, konyi magorosee, bεlεxerasoee, a nun xunmase gβεtε naxee yailanxi xεxema ra. E naxa na birin fi Alatala ma sεrεxε ra. ²³ Gεsε gεrε daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli, suwa dugie, gεsε naxan yailanxi si xabe ra, yεxεsε kontonyi kiri naxee soxi a gbeeli ra, nun peremui kirie nu na naxee yi ra, nee naxa fa e ra. ²⁴ Mixi naxee nu a jianigexi, nee naxa fa gbeti nun wure gbeeli hadiya ra Alatala bε. Kasiya wuri kanyie naxa fa na wuri ra hōrōmōlingira wali xa fe ra. ²⁵ Gine naxan birin fata dugi sɔxεdε, e naxa dugie sɔxε a bεlεxε ra, e fa nee ra: dugi gεrε daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli. E naxa fa suwa dugi ra. ²⁶ Gine naxan birin fata, e a jianige, e naxa gεsε yailan si xabe ra. ²⁷ Nama kuntieg naxa fa onixi

gẽmœe nun gẽmœe tofanyi gbëtœe ra, naxee sama sereœdubœ xa donma kuye nun a xa donma kanke raxunmase ra.²⁸ E naxa fa labundœ nun ture ra hõrõmõlingira lanpui bœ, a nun ture séniyenxi nun labundœ gan daaxi gbëtœ.²⁹ Isirayilakae birin naxee a janigexi e bojœ kui, xemœe nun ginœe, nee naxa fa hadiya ra Alatala xɔ̄n ma, alako Munsa xa wali raba Alatala a yamarixi naxan na.

³⁰ Munsa naxa a masen Isirayilakae bœ, «Wo a kolon, Alatala bara Besaleli Uri xa di sugandi, Xuru xa mamadi naxan fatanxi Yuda bɔ̄nsœ ra.³¹ Alatala bara xaxili fanyi fi a ma, alako a xaxili birin naba ki kolon lõnni fanyi ra,³² a xa no wali tote a xaxili kui beenun a xaxili, a xa no xɛɛma, gbeti, nun wure gbeeli rawalide,³³ a xa no gẽmœe fanyi masolide a fa a rabilinyi yailan, a xa no kamuderiœa nun wali gbëtœe rabade.³⁴ Ala bara a niya Besaleli xa no mixi gbëtœ matinkande a xaxili kui ra. Ala bara na niya Oholiyabu Axisamaki xa di fan bœ, naxan fatanxi Dana bɔ̄nsœ ra.³⁵ Ala bara e mali alako e xaxili kui, nun a gbeeli ra, a nun wali birin e naxan toma e xaxili kui.»

36

Besaleli nun Oholiyabu xa wali

¹ Besaleli, Oholiyabu, nun wali fanyi rabae, Alatala bara xaxili fanyi fi naxee ma, alako e xaxili kui ra. Hõrõmõlingira wali birin naba ki kolon lõnni fanyi ra, nee wali susu ne alop Alatala a yamarixi kui na xaxi.

² Munsa naxa Besaleli, Oholiyabu, nun wali fanyi rabae xili, Alatala bara xaxili fanyi fi naxee ma, naxee nu bara a janigexi e xaxili kui ra. ³ Munsa naxa hadiya birin so e yi ra, Isirayilakae naxee baxi sereœdubœ janigexi ra e xaxili kui ra. ⁴ Na wali fanyi rabae naxa keli e xaxili kui ra. ⁵ E naxa a fala Munsa bœ, «Nama fama hadiya naxee ra, a gbo wali bœ, Alatala naxan yamarixi.» ⁶ Na kui Munsa naxa yaamari fi, yi xibaaru xa rayensen yonkinde kui, «Mixi naxa wali sɔ̄nɔ̄n hadiya xa fe ra, naxan bama hõrõmõlingira tife ra.» Nama naxa na xui rabatu, e mu fa na hadiya mɔ̄oli ra sɔ̄nɔ̄n. ⁷ Se naxee nu bara ba, nee nu nɔ̄ma wali rajɔ̄nde a fanyi ra.

⁸ Wali fanyi rabae naxa hõrõmõlingira ti suwa dugi fu ra, a gerœ daaxi, a bulu daaxi, nun a gbeeli. E malekœe sawureœ masoxœ a ma a tofan ki ma. ⁹ Dugi birin kuya nɔ̄ngɔ̄n mɔ̄xɔ̄jœn nun solomasaxan, e igbo nɔ̄ngɔ̄n naani. E kuyœ nun e igboya lan. ¹⁰ E dugi suuli dɛgœ e boore ra, e dugi suuli gbëtœ fan dɛgœ e boore ra. Na kui na dugi fu bara findi dugi firin na. ¹¹ E gesœ gerœ daaxi dɛgœ na dugi singe dɛ kiri ma, a nun na dugi firin nde dɛ kiri ma. ¹² E gesœ tongo suuli dɛgœ na firinyi dɛ kiri ma alako e birin xa lan e boore ma. ¹³ E suxuse tongo suuli yailan xɛɛma ra, na dugi firinyie ralan e boore ra na suxusee ra. Na nan a niya hõrõmõlingira findi dugi keren na.

¹⁴ E dugi fu nun keren sɔ̄xœ si xabe ra, naxee Ala xa hõrõmõlingira makotoma. ¹⁵ Dugi keren kuya nɔ̄ngɔ̄n tongo saxan, a igbo nɔ̄ngɔ̄n naani. Na dugi fu nun kerenyi birin lan ne. ¹⁶ E dugi suuli dɛgœ e boore ra, e findi dugi keren na. Na dugi senni naxee luxi, e fan dɛgœ e boore ra. ¹⁷ E gesœ tongo suuli dɛgœ na dugi singe ra, a nun na dugi firin nde ra. ¹⁸ E suxuse tongo suuli yailan wure gbeeli ra, na dugi firinyie ralan e boore ra na suxusee ra. Na nan a niya na birin findi dugi keren na naxan Ala xa hõrõmõlingira makotoma. ¹⁹ E makotose gbëtœ yailan yɛxœ kontonyi kiri ra, naxan soxi a gbeeli ra. E makotose gbëtœ yailan peremui kiri ra.

²⁰ E kasiya wuri xaba xebenyie ra hõrõmõlingira tima naxee ra. ²¹ Kankan kuya nɔ̄ngɔ̄n fu, a igbo nɔ̄ngɔ̄n keren nun a tagi. ²² Suxuse firin lu hõrõmõlingira xebenyi birin ma e kafuma e boore ma naxee ra. ²³ Xebenyi mɔ̄xɔ̄jœn nan ti hõrõmõlingira yirefanyi ma. ²⁴ Sanbunyi gbeti daaxi tongo naani nan sa na xebenyi mɔ̄xɔ̄jœn bun ma, xebenyi keren, sanbunyi firin. E lu xebenyi suxusee fœ ma. ²⁵ Xebenyi mɔ̄xɔ̄jœn nan ti hõrõmõlingira kɔ̄lo fan ma, ²⁶ a nun e sanbunyi gbeti daaxi tongo naani, xebenyi keren, sanbunyi firin. ²⁷ Xebenyi senni nan ti hõrõmõlingira xanbi ra sogegorode mabiri. ²⁸ E xebenyi firin yailan tuxuie bœ hõrõmõlingira xanbi ra, ²⁹ naxee fuge nun labé lanma e boore ma, e xiri fuge ra se digilinxie ra. Na tuxui firinyi yailan na ki ne. ³⁰ Na birin lanxi xebenyi solomasaxan nan ma, a nun e sanbunyi gbeti daaxi fu nun senni, xebenyi keren, sanbunyi firin.

³¹ E wuri suuli yailan kasiya wuri ra, hõrõmõlingira xebenyie tima naxee ma. Suuli rawali sœti ma, ³² suuli rawali boore sœti ma, suuli rawali hõrõmõlingira xanbi ra sogegorode mabiri. ³³ Wuri naxan lu a tagi, na dangi xebenyie nan xun ma, a keli sœti singe a sa dɔ̄xœ boore ra. ³⁴ Na xebenyie, nun na wuri, nun se digilinxie wuri so naxee kui, na birin maso xɛɛma nan na.

³⁵ E suwa dugi yailan gesœ gerœ daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli ra. Malekœ sawureœ dɛgœ na ma, a tofan ki ma. ³⁶ A gbaku kasiya wuri naani ma naxee masoxœ xɛɛma ra, e tixi gbeti sanbunyi ma. Suxuse naxee dugi xirimma wurie ma, nee fan maso xɛɛma ra.

³⁷ E suwa dugi gbεtε yailan gεsε gεrε daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli ra hɔrɔmɔlingira sode dε ra. E a masɔxɔ a fanyi ra, a xa tɔfan. ³⁸ E a gbaku wuri suuli ma naxee yailanxi kasiya wuri ra, e masoxi xεεma ra, e tixi gbeti sanbunye ma. Suxuse naxee dugi xirima wurie ma, nee yailanxi wure gbeeli ra.

37

Saate kankira, hɔrɔmɔlingira teebili,
hɔrɔmɔlingira lanpui, surayi sεrεxεbade

¹ Besaleli naxa kankira yailan kasiya wuri ra. A kuya nɔngɔn firin nun a tagi, a igbo nɔngɔn keren nun a tagi, a ite nɔngɔn keren nun a tagi. ² A naxa a kui nun a fari maso xεεma ra, a naxa a dε kiri fan yailan xεεma ra. ³ A naxa a sxuxude digilinxni naani rafala xεεma ra a tunxun naanie ma, firin na sεeti, firin na boore sεeti ma. ⁴ A naxa kasiya wuri firin masoli a bε, a fa e maso xεεma ra. ⁵ A naxa e raso na kankira sxuxude digilinxie kui, nee findi kankira tongose ra.

⁶ A naxa na kankira dεrakote yailan xεεma fanyi ra, a findi xunsare yire ra. A kuya nɔngɔn firin nun a tagi, a igbo nɔngɔn keren nun a tagi. ⁷ A naxa malekε sawure firin yailan xεεma xabuxi ra kankira dεrakote fari na sεeti firinyie ma. ⁸ Na malekε sawuree nun na kankira dεrakote findi keren na. ⁹ Na malekε sawure firinyie naxa ti e boore ya i, e gabutenye italaxi, e xun sinxi xunsare yire.

¹⁰ A naxa teebili yailan kasiya wuri ra, naxan kuya nɔngɔn firin, a igbo nɔngɔn keren, a ite nɔngɔn keren nun a tagi. ¹¹ A naxa xεεma fanyi maso a ma, a nun a dε kirie ma. ¹² A naxa xεbenyi nde sa na dε kirie bun ma, naxan igbo sxuxui keren a nun a tagi. A naxa xεεma sa na fan dε kirie ma. ¹³ A naxa a sxuxude digilinxni naani rafala xεεma ra a tunxun naanie ma, naxee ilanma a sanyie ra. ¹⁴ E nu na na xεbenyi bun ma. Wuri kuyee nu soma nee kui teebili xaninfe ra. ¹⁵ A naxa wuri kuyee masoli kasiya wuri ra, a e maso xεεma ra. Nee findi teebili tongose ra. ¹⁶ Piletie, tɔnbilie, pootie, nun paani naxee sama na teebili ma, naxee rawalima sεrεxε yeerama daaxi xa fe ra, a naxa e birin yailan xεεma fanyi ra.

¹⁷ A naxa lanpui dɔxɔse nde yailan xεεma fanyi xabuxi ra. A sanyi, a bili, a salonyie, nun lanpui dɔxɔde naxee maniya sansi fugee ra, na birin findi keren na. ¹⁸ Salon senni nan mini lanpui dɔxɔse bili ma, saxan sεeti keren, saxan boore sεeti. ¹⁹ Tɔnbilie saxan nan lu na salon senni birin xun ma. E maniya sansi bogi ra naxan dɔxɔxi a burexεee nun a fugee tagi. ²⁰ Tɔnbilie naani gbεtε nan lu lanpui dɔxɔse bili ma. E fan maniya sansi bogi ra naxan dɔxɔxi a burexεee nun a fugee tagi. ²¹ Na salon firin firin dɔxɔ saxanyie bun ma naxee kelixi a bili ma, a sa nε mεnni fan ma. ²² Na tɔnbilie nun lanpui salonyie findi keren na, e yailan xεεma fanyi xabuxi ra.

²³ A naxa lanpui soloferε yailan, a e dɔxɔ e dɔxɔdee ma alako e dεxε xa yare iyalan. ²⁴ Xεεma naxan nawalixi lanpui dɔxɔse nun lanpui yirabase yailanfe ra, na findi xεεma kilo tongo saxan nun naani nan na.

²⁵ A naxa surayi sεrεxεbade yailan kasiya wuri ra. A kuya nɔngɔn keren, a igbo nɔngɔn keren, a sεeti naani birin lan, a ite nɔngɔn firin. Ferie naxa lu a tuxuie ra, e nun sεrεxεbade findi se keren na.

²⁶ A naxa na sεrεxεbade birin maso xεεma xinde ra, a fari, a sεetie, a ferie, nun a dε kiri. ²⁷ A naxa sxuxude digilinxni firin yailan xεεma ra sεrεxεbade sεeti firinyie ma, a dε kiri labe ra, wuri kuyee soma naxee kui a xaninfe ra. ²⁸ A naxa na wuri yailan kasiya wuri ra, a naxa xεεma maso e ma.

²⁹ A naxa ture sεniyεnxι nun surayi xiri fanyi yailan naxan nawalima sεrεxεdubε tife ra. Na wali xa raba a fanyi ra alo labunde rafale a rafalama ki naxε.

38

Sεrεxεbade, ye sase xungbe, nun tεtε

¹ A naxa sεrεxε gan daaxi sεrεxεbade yailan kasiya wuri ra, naxan kuya nɔngɔn suuli, a igbo nɔngɔn suuli, a sεeti birin lan, a ite nɔngɔn saxan. ² A naxa feri naani yailan a tuxui birin ma, naxee findixi se keren na sεrεxεbade ra. A naxa wure gbeeli maso na birin ma. ³ A naxa sεrεxεbade yirabase birin yailan wure gbeeli ra, alo xube sasee, pelie, pootie, sube sɔxɔsee, nun tundee tε sama naxee kui. ⁴ A naxa se nde yailan wure gbeeli ra naxan sama tε xun ma, sube sama naxan fari. A naxa sxuxude digilinxie wure gbeeli daaxi sa a tuxui ma, ⁵ alako a xa gbaku sεrεxεbade kui a tagi. ⁶ A naxa wuri kuyee yailan kasiya wuri ra wure gbeeli masoxi e ma. ⁷ A naxa e raso sxuxude digilinxni naanie kui sεrεxεbade sεeti firinyie ma a xaninfe ra.

⁸ A naxa hɔrɔmɔlingira ye sase xungbe nun a dɔxɔse yailan wure gbeeli ra, a naxan sotcε ginεe ra naxee nu malanma hɔrɔmɔlingira sode dε ra.

⁹ A naxa tεtε yailan suwa dugi ra. Tεtε kuya nɔngɔn kεmε yirefanyi mabiri ra. ¹⁰ A naxa gεrε dugi gbaku na wuri mɔxɔjεn ma, naxee tixi sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. Na dugi sxuxuse naxa yailan gbeti ra. ¹¹ Tεtε kuya nɔngɔn kεmε kɔɔla fan mabiri ra. A naxa gεrε dugi gbaku na wuri mɔxɔjεn

ma, naxee tixi sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. Na dugi susxeee xa yailan gbeti ra. ¹² Tete igbo nongon tongo suuli sogegorode mabiri ra. A naxa gere dugi gbaku na wuri fu ma, naxee tixi sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. ¹³ Tete igbo nongon tongo suuli sogetede fan mabiri ra. ¹⁴ A naxa gere dugi gbaku seeti ma wuri saxan ma, naxee tixi sanbunyi ma. Na kuye nongon fu nun suuli. ¹⁵ A naxa gere dugi gbete gbaku boore seeti ma wuri saxan ma, naxee tixi sanbunyi ma. Na fan kuye nongon fu nun suuli.

¹⁶ Tete naxa yailan suwa dugi ra. ¹⁷ Wuri naxee tixi tete ma, e tixi e sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. Dugi susxeee fan na e ma naxee yailanxi gbeti ra. ¹⁸ Tete sode de naxa yailan suwa dugi ra naxan masoxoxi gesee gere daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli ra. Na dugi kuya nongon mokhjen, a ite nongon suuli, alo tete dugi birin xa maite. ¹⁹ A naxa na gbaku wuri naani ma, naxee tixi e sanbunyi wure gbeeli daaxie ma. Na dugi susxeee nun na wuri xunyie yailanxi gbeti ra. ²⁰ Horomelingira nun tete luuti xirima se naxee ma, nee birin yailan wure gbeeli nan na.

²¹ Horomelingira, seede walaxe na naxan kui, a wali dentegene nan yi ki. Lewi bonsoe na wali raba Munsa xa yaamari nan bun ma. Haruna xa di, Itamari nan findi na wali yarerati ra. ²² Besaleli, Uri xa di, Xuru xa mamadi, Yuda bonsoe, naxa Alatala xa yaamari birin naba, a naxan masen Munsa be. ²³ Oholiyabu, Axisamaki xa di, Dana bonsoe, findi Besaleli malima nan na. A nu fata se masolide nun suwa dugi masoxode gesee gere daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli daaxi ra.

²⁴ Xeema xasabi naxan nawalixi horomelingira tife ra, naxan soto hadiya ra, a lan kilo kemem solomanaani kilo tongo solomanaani nan ma horomelingira maniyase seriye ki ma. ²⁵ Gbeti xasabi naxan soto mixi kontixie ra, na lan ne kilo wulu saxan kilo kemem solomasaxan nun tongo solofera nun suuli nan ma horomelingira maniyase seriye ki ma. ²⁶ Mixi wulu kemem senni mixi wulu saxan kemem suuli tongo suuli, naxee nu bara je mokhjen soto nun na xanbi, naxee kontixi Isirayilakae tagi, kankan naxa gbeti giramu senni fi horomelingira maniyase seriye ki ma.

²⁷ E naxa gbeti kilo wulu saxan kilo kemem naani raxunu wuri sanbunyi kemem yailanfe ra horomelingira nun tete be. Wuri sanbun keren findi gbeti kilo tongo saxan nun naani nan na. ²⁸ Na kilo mokhjen naxan lu, na naxa yailan dugi nun wuri susxeee nun wuri xunyie ra.

²⁹ Wure gbeeli xasabi naxan soto Isirayila xa hadiya ra, a lan kilo wulu firin kilo kemem naani nun solofera. ³⁰ E naxa a findi horomelingira sode de wuri sanbunyie ra, nun serexebade wure gbeeli daaxi, nun na xa yirabase birin, ³¹ nun tete wuri sanbunyie, nun a sode de xa wuri sanbunyie, nun tete maxirisee ra.

39

SEREXEDUBE SOSEE

¹ E naxa sose seniyenxe degue Haruna nun serexedubee be naxee walima horomelingira kui. Na sose yailanxi gesee gere daaxi, bulu daaxi, a gbeeli, nun suwa dugi ra, alo Alatala a yamari Munsa be ki naxe.

² E donma kuye yailan ne xeema gesee ra, gesee gere daaxi, bulu daaxi, a gbeeli, nun suwa dugi ra.

³ E naxa xeema kebeli itala, e a ixaba e a yailan waya ra. E naxa gesee gere daaxi, bulu daaxi, a gbeeli, nun suwa dugi masoxo na waya ra. A findi wali tofanyi nan na. ⁴ E naxa tanki raxunmase firin yailan naxee xirima donma kuye ra. ⁵ Beleti fan yailan na ki ne gesee gere daaxi, bulu daaxi, a gbeeli, nun suwa dugi ra. Na beleti nun donma findi keren na. Na birin yailanxi alo Alatala Munsa yamari ki naxe. ⁶ E naxa onixi gemee rawali, e naxa e rabilinyi findi xeema ra. E naxa Isirayila xa die xili masoli e ma, alo e sebeli masolima xurunde ma ki naxe. ⁷ E naxa e sa tanki raxunmasee ma, e xa findi tonxuma see ra Isirayila xa die xa fe ma, alo Alatala Munsa yamari ki naxe.

⁸ E donma kanke raxunmase yailan ne a fanyi ra alo donma kuye. E na suwa dugi soko xeema gesee, gesee gere daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli ra. ⁹ A x kuye nun a xa igboya lan ne susui keren ma, a findi dugi firin na. ¹⁰ Gemee tofanyie safe naani nu na a ma. Safe singe findi gemee naan na, naxee xili sariduwani, topasi, nun emerode. ¹¹ Safe firin nde, esikaribukulu, safiri, nun diyaman. ¹² Safe saxan nde, opale, agati, nun ametisite. ¹³ Safe naani nde, kiroslite, onixi, nun yasipe. Xeema nu na na gemee birin rabilinyi ma. ¹⁴ Isirayila xa die xili masoli na gemee fu nun firin ma, alo sebeli masolima xurunde ma ki naxe. Kankan xili masoli gemee nde ma. E findi Isirayila bonsoe fu nun firinyi matonxuma se nan na.

¹⁵ E luuti die degue ne na donma kanke raxunmase ma, naxee yailanxi xeema ra. ¹⁶ E xurunde firin yailan xeema ra, e e degue donma kanke raxunmase ma a de kiri firinyie ma a fuge ra. ¹⁷ E na luuti xeema daaxie xiri na xurunde firinyie ma, naxee degexi donma kanke raxunmase de kiri ma. ¹⁸ E man na luuti firinyie xiri donma kuye tanki raxunmasee ma. ¹⁹ E xurunde firin gbete yailan xeema ra, naxee degema donma kanke raxunmase de kirie ma a labe ra. E nee degue donma kuye seeti ma. ²⁰ E man naxa xurunde firin gbete yailan xeema ra, naxee degema tanki raxunmasee labe ra, dennnaxe ilanma beleti ra. ²¹ Donma kanke raxunmase naxa xiri donma kuye ma luuti gere daaxi ra naxan nasoma

xurundee kui naxee dēgēxi donma kanke raxunmase nun donma kuye ma, alō Alatala a yamari Munsa bē ki naxē.

²² E naxa sērēxēdubē xa donma kuye bun magoroe sōxōxi gēsē gērē daaxi ra. ²³ E naxa a xunyi rasode xaba a tagi, e na sode de masōxō, alako bōcde yo naxa lu a ma. ²⁴ E naxa a raxunma piriti gērē daaxi, bulu daaxi, nun a gbeeli ra naxee misaalixi wuri bogi ra a rabilinyi birin ma. ²⁵ E naxa tōlōnyi xēxēma daaxie dēgē na pirintie tagi, alako tōlōnyi nde xa lu wuri bogi birin tagi na donma kuye bun magoroe sanbunyi birin ma. ²⁶ Tōlōnyi nde lu wuri bogi birin tagi na donma kuye bun magoroe sanbunyi birin ma, alako sērēxēdubē xa wali raba alō Alatala a yamari Munsa bē ki naxē.

²⁷ E naxa donna kuye bun magoroe gbētē dēgē suwa dugi ra, naxan sōxōxi a fanyi ra, Haruna nun a xa di xēmēe bē. ²⁸ Xunmasee naxa yailan suwa dugi ra. E naxa wantan bun soe fan dēgē suwa dugi ra. ²⁹ E naxa bēlēti yailan suwa dugi ra, naxan masōxōxi a gērē daaxi, a bulu daaxi, nun a gbeeli ra, alō Alatala a yamari Munsa bē ki naxē.

³⁰ E naxa walaxē lanmadi yailan xēxēma ra, a findi tōnxuma sēniyēnxi ra. E naxa sēbeli masoli a ma, alō e sēbeli masolima xurundē ma ki naxē, a masenfe ra, «Mixi sēniyēnxi Alatala bē.» ³¹ E naxa a xiri gēsē gērē daaxi nun gēsē bulu daaxi ra xunmase ma a tigi ra, alō Alatala Munsa yamari ki naxē.

Hōrōmōlingira xa see

³² Hōrōmōlingira xa wali rājōn na ki nē, Ala mixi lima dēnnaxē. Isirayilakae a birin naba nē alō Alatala Munsa yamari ki naxē. ³³ E naxa hōrōmōlingira xanin Munsa xōn ma nun a se birin: tētē nun a see,

suxusee,

xebenyie,

wuri kuyee mōcoli firin,

wuri sanbunyie,

³⁴ hōrōmōlingira makotosee,

naxan yailanxi yēxēe kontonyi kiri gbeeli ra,

a nun naxan yailanxi peremui kiri ra,

dugi naxan gbakuxi yire sēniyēnxi fisamante sode de ra,

³⁵ saatē kankira nun a xa wuri kuyee,

seede kankira dērakote,

³⁶ teebili,

teebili xa yirabase birin,

taami naxan sama teebili fari sērēxē ra,

³⁷ lanpui dōxōse xēxēma daaxi,

lanpuie nun e yirabase birin,

lanpui ture,

³⁸ Surayi sērēxēbade xēxēma daaxi,

ture sēniyēnxi,

surayi,

dugi naxan gbakuxi tētē sode de ra,

³⁹ sērēxēbade wure gbeeli daaxi,

a xa wuri kuyee,

wuree sube sama naxee fari,

a xa yirabase birin,

ye sase xungbe nun a dōxōse,

⁴⁰ tētē dugie,

wurie dugie gbakuma naxee ma

nee sanbunyie,

dugi naxan gbakuxi hōrōmōlingira sode de ra,

luutie,

wurie luutie xirima naxee ra,

a nun hōrōmōlingira xa yirabase birin, Ala maxandi yire,

⁴¹ sērēxēdubēe xa sose naxee rawalima yire sēniyēnxi kui,

Haruna nun a xa die xa sose sēniyēnxi naxee rawalima e xa sērēxēdubē wali kui.

⁴² Isirayilakae naxa na wali birin naba, alō Alatala a yamari Munsa bē ki naxē. ⁴³ Munsa to na wali birin to a rabaxi alō Alatala a yamari ki naxē, a naxa duba Isirayilakae bē.

hōrōmōlingira xa fe ra

¹ Alatala naxa a masen Munsa bε,² «Kike singe xi singe, i xa hōrōmōlingira ti, Ala wo lima dēnnaxε.³ I xa saatε kankira dōxō na kui dugi xanbi ra.⁴ I xa teebili yailan mēnni, i fa see dōxō a ma a raba ki ma. I xa lanpui dōxōse ti naa, i fa lanpuie dōxō a fari.⁵ I xa surayi sērēxēbade xēsēma daaxi dōxō saatε kankira ya ra, i fa dugi gbaku hōrōmōlingira sode dē ra Ala maxandi yire.⁶ I xa sērēxēbade dōxō hōrōmōlingira sode ya ra, Ala wo lima dēnnaxε.⁷ I xa ye sase xungbe dōxō hōrōmōlingira nun sērēxēbade tagi, i fa ye sa a kui.⁸ I xa hōrōmōlingira tētē ti, i fa dugi gbaku tētē sode dē ra.»

⁹ «I na gε na ra, i xa ture sēniyēnxi tongo, i fa a sa hōrōmōlingira nun a kui se birin ma, e xa sēniyēn Alatala bε.¹⁰ I man xa na raba sērēxēbade nun a yirabase birin ma. E xa sēniyēn Alatala bε.¹¹ I man xa na raba ye sase xungbe nun a dōxōse ma, e xa sēniyēn Alatala bε.»

¹² «I xa Haruna nun a xa die malan hōrōmōlingira sode dē ra, i fa e maxa ye ra.¹³ I xa sērēxēdubē sōse sēniyēnxi ragoro Haruna ma, i fa ture sēniyēnxi sa a ma alako a xa findi n ma sērēxēdubē ra.¹⁴ I xa sērēxēdubē sōse sēniyēnxi ragoro a xa die fan ma,¹⁵ i fa ture sēniyēnxi sa e ma alō i naxan nabaxi e baba ra, alako e fan xa findi n ma sērēxēdubē ra. Na wali luma e yi ra, a nun naxee fama e xanbi ra abadan.»

¹⁶ Na tēmwi Munsa naxa Alatala xa yaamari birin naba alo a fala a bε ki naxε.¹⁷ Kelife e mini Misira boxi kui tēmwi naxε, jε firin nde, kike singe, tēngε singe lōxōε, a naxa hōrōmōlingira ti.¹⁸ Munsa naxa hōrōmōlingira sanbunye sa, a a wuri birin ti,¹⁹ a fa dugie itala hōrōmōlingira xun ma, a nun a makotosee alo Alatala a yamarixi ki naxε.

²⁰ Munsa naxa saatε walaxε firinyie sa saatε kankira kui, a fa kankira wurie raso kankira suxuse digilinxie kui, a kankira dērakote sa a dē ra naxan findixi xunsare yire ra.²¹ A to gε na rabade, a naxa saatε kankira xanin hōrōmōlingira kui, a dōxō yire sēniyēnxi fisamante kui. A naxa dugi gbaku na ya ra, alako mixi yo naxa a to alō Alatala a yamarixi ki naxε.

²² A naxa hōrōmōlingira teebili dōxō dugi ya ra a kōčla mabiri,²³ a fa taamie sa a fari a safe ki ma Alatala ya xōri alō Alatala a yamarixi ki naxε.²⁴ A naxa lanpui dōxōse ti hōrōmōlingira kui teebili ya ra a yirefanyi mabiri,²⁵ a fa lanpuie ti na fari Alatala ya xōri alō Alatala a yamarixi ki naxε.²⁶ A naxa surayi sērēxēbade dōxō hōrōmōlingira kui dugi gbakuxi a ya ra,²⁷ a fa surayi gan mēnni alō Alatala a yamarixi ki naxε.

²⁸ A naxa dugi gbaku hōrōmōlingira sode dē ra.²⁹ A naxa sērēxēbade dōxō hōrōmōlingira sode dē ra. A naxa sērēxē gan daaxi ba mēnni nun hadiya alō Alatala a yamarixi ki naxε.³⁰ A naxa ye sase xungbe dōxō hōrōmōlingira nun sērēxēbade tagi, a ye sa a kui marasēniyēni xa fe ra.³¹ Munsa, Haruna, nun Haruna xa die nu luma e bēlēxēe nun e sanyie maxa ra naa,³² e soma hōrōmōlingira kui tēmwi naxε, a nun e sērēxē bama tēmwi naxε alō Alatala Munsa yamarixi ki naxε.³³ Munsa naxa tētē rabilin hōrōmōlingira nun sērēxēbade ra, a fa dugi gbaku tētē sode dē ra.

³⁴ Munsa to gε na birin na, nuxui naxa din hōrōmōlingira xun ma, Ala e lima dēnnaxε. Alatala xa nōrē naxa hōrōmōlingira rafe,³⁵ han na naxa a niya Munsa mu nu nōma sode na kui. Alatala xa nōrē nu bara na rafe, nuxui fan nu radinxī na birin xun ma.³⁶ Kelife na tēmwi e xa biyaasie kui, Isirayilakae mu jērē fōlōma fo nuxui na keli hōrōmōlingira xun ma.³⁷ Xa nuxui mu te hōrōmōlingira xun ma, Isirayilakae mu jērē ramimima sigafe yire gbētē.³⁸ Alatala xa nuxui nu luma hōrōmōlingira xun ma yanyi nun kōε ra. Isirayilakae nu tē dēxēxi toma nuxui kui kōε ra. A lu na ki nē e xa biyaasi birin kui.

Tawureta Munsa

Lewi Serexedube Bənsəe xa Seriyə

Maseniyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Alatala naxa a xa seriyə masen a xa jama bə Annabi Munsa saabui ra. Na seriyə səbəxi kitaabui suuli kui naxee birin nalanxi xili falama «Tawureta Munsa.» Isirayila fələxi ki naxə nun e biraxi seriyə naxan fəxə ra, na birin səbəxi na kitaabui nan kui.

«Lewi Serexedube bənsəe xa Seriyə» findixi kitaabui saxan nde nan na Tawureta Munsa kui. A səbəxi mixie nan bə naxee nu Ala xa wali rabama Isirayilakae ya ma. Na mixie findixi Lewi bənsəe nan na. Lewi nu findixi Annabi Yaxuba xa di nde nan na. Ala nu bara yaamari fi a Lewi xa die xa findi salide walikəe nun serexedubəe ra.

A nu lanma Ala xa wali xa raba a raba ki ma. Na kui Annabi Munsa naxa na birin səbə kitaabui kui alako diiñ yeraratiq nun Isirayila jama xa na seriyə kolon, e xa bira na fəxə ra. Fe gbegbe səbəxi yi kitaabui kui sərəxəe xa fe ra. Ala nu wama nee xa ba e ba ki ma. A man naxa wa adama xa pəre səniyənyi kui, alç Ala nu wama a xən ma ki naxə a xa jama bə. A yaamari wuyaxi fixi nə alako adama xa Ala waxənfe kolon.

To mixie nəmə lənni gbegbe tode yi kitaabui kui. Won xa a kolon Alatala mu yaamarie fixi mixie ma fufafu. Xa Ala bara seriyə nde so adama yi ra, a na rabaxi fe nde nan ma. Ala wama a xa mixie xa səniyən barima a a kolon e həsəri nan toma na kira səniyənxi xən ma. Xa won bira Ala xa marasi fəxə ra, won fe fanyi sətəma nə dunijna, won man a sətə aligiyama. Ala xa won mali alako janige xa lu won bəjəe kui, won xa dunijna igiri alç won Daa Marigi won nasixi ki naxə. Amina.

Tawureta Munsa

Lewi Serexedube Bənsəe xa Seriyə

Serexə gan daaxi

¹ Alatala naxa Annabi Munsa xili a xa hərəməlingira kui, a a masen a bə, ² «A fala Isirayilakae bə, naxan na wa serexə bafe n tan Alatala bə, a xa xuruse lanma xa na mu a ra xuruse xungbe ba. ³ Xa a wama xuruse xungbe nan bafe serexə gan daaxi ra, fo a xa findi tuura ra lanyuru mu na naxan ma. A xa fa na ra n tan Alatala xa hərəməlingira sode de ra, alako n xa a tongo. ⁴ Serexəba xa a bəlexe sa xuruse xun tagi, alako n tan Alatala xa na serexə tongo, a xa findi a xunsare ra a xa yunubi xa fe ra. ⁵ Na tuura xa faxa n tan Alatala ya i. Haruna xa di serexedubəe xa fa na tuura wuli ra, e xa a kasan serexəbade səetie ma, serexəbade naxan na n ma hərəməlingira sode de ra. ⁶ E xa tuura bura, e fa a isəgə. ⁷ Haruna xa di serexedubəe xa yege radəxə, e tə radəxə. ⁸ E man xa serexə sube, a xunyi, nun a ture sa tə i serexəbade. ⁹ A furingə nun a sanyie xa raxa. Serexedube xa na birin gan serexəbade. Serexə gan daaxi na a ra naxan xiri rafan n tan Alatala ma.»

¹⁰ «Xa mixi wama serexə gan daaxi bafe xuruse lanma ra, a xa findi yəxəe kontonyi ra, xa na mu a ra sikətə, lanyuru mu na naxan ma. ¹¹ Serexəba xa na kon naxaba serexəbade kəcola mabiri n tan Alatala ya i. Haruna xa di serexedubəe xa a wuli tongo, e xa a kasan serexəbade səetie ma. ¹² E na gə sube ixabade, serexedube xa a sube, a xunyi, nun a ture sa tə serexəbade fari. ¹³ Serexəba xa serexə furingə nun a sanyie raxa. Serexedube xa na birin gan serexəbade. Serexə gan daaxi na a ra naxan xiri rafan n tan Alatala ma.»

¹⁴ «Xa a wama xəni bafe serexə gan daaxi ra n tan Alatala bə, fo a xa findi kolokonde nan na, xa na mu a ra ganbə yərə ra. ¹⁵ Serexedube xa fa a ra serexəbade, a a xunyi bolon a də i, a a sa tə, a a gan. A wuli xa ifili serexəbade səetie ma. ¹⁶ A xa a gəmə bəcətə ba, a a wələ tə i xube xun, serexəbade sogetede mabiri ra. ¹⁷ Serexedube xa a susu a gabutenyie ma, a a ibəcə. A xa a gan, a findi serexə gan daaxi ra, naxan xiri rafan n tan Alatala ma.»

Sansi xəri serexə

¹ «Xa mixi wama serexə bafe n tan Alatala bə naxan findixi sansi xəri ra, a xa a luxuta a fanyi ra. A xa ture sa a fari, a surayi fan sa ture fari. ² A xa na so Haruna xa di serexedubəe yi ra. Serexedube nde xa sansi xəri luxutaxi bəlexe ya kerən kə, ture saxi naxan fari, a nun surayi, a xa a sa tə i. Na xa gan n tan Alatala bə, a xa findi tənxuma ra na serexə birin xa fe ra. Serexə gan daaxi na a ra naxan xiri rafan n tan Alatala ma. ³ Sansi xəri luxutaxi naxan luxi naa findima Haruna nun a xa die nan gbe ra. A səniyən barima a baxi serexə ganxi nan na naxan baxi n tan Alatala bə.»

⁴ «Xa mixi wama sereXe bafe n tan Alatala be naxan findixi taami ganxi ra, a xa na yailan sansi xori luxutaxi ra lebini mu na naxan xun. Ture xa masunbu na fan na. Taami lebinitare xunxurie fan no ma yailande, ture masoxi naxee ma.»

⁵ «Xa mixi wama sereXe bafe naxan findixi taami gilinx ra, a xa na yailan sansi xori luxutaxi ra lebini mu na naxan xun. Ture xa masunbu na fan na. ⁶ A na ge gilinde, a xa igira, ture sa a ma, a xa findi sereXe ra.»

⁷ «Xa mixi wama sereXe bafe naxan findixi taami ra naxan ganxi tunde kui, a xa na yailan sansi xori luxutaxi nun ture ra. ⁸ A lanma mixi xa fa na sereXe mooli ra n tan Alatala be. Xa na bara so sereXedube yi ra, a na xaninma sereXebade. ⁹ A xa nde tongo naxan findima tonxuma ra, a xa na gan sereXebade fari, a xa findi sereXe ra, naxan xiri rafan n tan Alatala ma. ¹⁰ Sansi xori dinxi naxan luxi a findima Haruna nun a xa die nan gbe ra. A seniyen barima a baxi sereXe ganxi nan na naxan baxi n tan Alatala be.»

¹¹ «SereXe naxan birin bama n tan Alatala be, lebini yo naxa lu a xun. A mu lan wo xa sereXe gan daaxi yo ba n tan Alatala be lebini na naxan xun, xa na mu a ra kumi. ¹² Wo no ma lebini nun kumi sade sansi bogi singee xun ma naxee bama sereXe ra n tan Alatala be, kono e naxa gan sereXebade fari. ¹³ Foco xe xa sa na sereXe mooli birin ma, barima na bara findi saat tonxuma ra wo tan nun wo Marigi Ala tagi. Foco xe xa sa wo xa sereXe birin ma.»

¹⁴ «Xa wo wama sereXe bafe n tan Alatala be wo xa sansi bogi singe ra, wo xa tonsoe neenee gan, ¹⁵ wo ture nun surayi sa a xun, a xa findi sansi bogi singe sereXe ra. ¹⁶ SereXedube xa nde tongo na sansi xori, ture, nun surayi ra, na xa findi tonxuma ra. A xa na gan sereXebade fari. A xa findi sereXe ra, naxan xiri rafan n tan Alatala ma.»

3

Xanunteya sereXe

¹ «Xa mixi wama xuruse xungbe bafe xanunteya sereXe ra n tan Alatala be, xuruse xemema, xa na mu a ra ginema, a xa findi xuruse ra lanyuru yo mu na naxan ma. ² A xa a belexe sa na xuruse xun tagi n tan Ala xa horomelingira sode de ra, a a kono naxaba. Haruna xa di sereXedubee xa na xuruse wuli kasan sereXebade seetie ma. ³ Xanunteya sereXe kui, a lanma ture naxan na furinge seeti ma, a xa gan te i n tan Alatala ya i, ⁴ a nun a gungui firinyi, e ture, nun laare naxan na a bope ma. ⁵ Haruna xa die xa na birin gan sereXe gan daaxi xun ma, naxan na ganfe sereXebade fari. A xa findi se xiri joxunme ra n tan Alatala be.»

⁶ «Xa mixi wama xuruse lanma bafe xanunteya sereXe ra n tan Alatala be, xuruse xemema, xa na mu a ra ginema, a xa findi xuruse ra lanyuru yo mu na naxan ma. ⁷ Xa mixi wama yexee bafe sereXe ra, a xa na masen n tan Alatala be. ⁸ A xa a belexe sa a xun tagi, a fa a kono naxaba n tan Ala xa horomelingira sode de ra. Haruna xa di sereXedubee xa na xuruse wuli kasan sereXebade seetie ma. ⁹ Yi xanunteya sereXe kui, a lanma a ture, a xuli, ture naxan na furinge seeti ma, ¹⁰ a gungui firinyi, e ture, nun laare naxan na a bope ma, na birin xa gan te i n tan Alatala ya i. ¹¹ SereXedube xa na gan sereXebade fari. TE xa na birin gan. Na bara findi sereXe gan daaxi ra n tan Alatala be.»

¹² «Xa mixi wama si bafe sereXe ra, a xa na masen n tan Alatala be. ¹³ A xa a belexe sa a xun tagi, a fa a kono naxaba n tan Ala xa horomelingira sode de ra, Haruna xa di sereXedubee xa na xuruse wuli kasan sereXebade seetie ma. ¹⁴ Yi xanunteya sereXe kui, a lanma a ture naxan na furinge seeti ma, ¹⁵ a gungui firinyi, e ture, nun laare naxan na a bope ma, na birin xa gan te i n tan Alatala ya i. ¹⁶ SereXedube xa na gan sereXebade fari. TE xa na birin gan. Na bara findi sereXe gan daaxi ra n tan Alatala be naxan xiri rafan n ma.»

¹⁷ «Mixi yo naxa sube ture don, mixi yo naxa sube wuli min. Wo sabati dede, na bara findi yaamari ra naxan mu kanama abadan.»

4

Yunubi xfari sereXe

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ² «A fala Isirayilakae be, xa mixi nde sa yunubi raba, kono a mu keli a janiige ma, a xa bira yi seriyeye foxo ra. ³ Xa sereXedube kuntigi sa Ala xa yaamari nde matandi, na fa findi yunubi ra jnama be, a lanma a xa tuura ba sereXe ra n tan Alatala be, lanyuru mu na naxan ma, alako na xa findi yunubi xfari sereXe ra a be. ⁴ A xa tuura xanin n tan Ala xa horomelingira sode de ra n ya i, a a belexe sa a xun tagi, a fa a kono naxaba n tan Alatala ya i. ⁵ SereXedube kuntigi xa na tuura wuli xanin n ma horomelingira kui, ⁶ a a belexesole ragoro na wuli xora, a a kasan sanya solofera dugi ya ra naxan gbakuxi yire seniyenxi ma n tan Alatala ya i. ⁷ SereXedube xa wuli nde sa ferie ma naxee na surayi sereXebade tunxuni naani ra, naxan na n tan Alatala ya i n ma horomelingira kui. Wuli naxan luxi, a xa na ifili sereXe gan daaxi sereXebade lanbanyi ma, naxan na n tan Alatala

xa hōrōmōlingira sode dē ra. ⁸ A xa ture birin ba tuura ma naxan findixi yunubi xafari serexē ra, ture naxan na a furingē sēeti ma, ⁹ a gungui firinyi, e ture, nun laare naxan na a bōjē ma. ¹⁰ A xa na raba alō xanunteya serexē rabama ki naxē. Serexedube xa na gan serexē gan daaxi serexēbade fari. ¹¹ Kōnō tuura kiri, a sube, a xunyi, a sanyie, a furingē, nun a jājē, ¹² na tuura dōnchē birin xa xanin jāma yonkinde fari ma, yire sēniyēnxi, tē xube wōlēma dēnnaxē. Mēnni a xa gan tē ra na te xube fari.»

¹³ «Xa Isirayila jāma birin nan sa n tan Ala xa yaamari nde matandixi, kōnō na mu keli e jānige ma, na findima yunubi ra e bē. ¹⁴ E na fahaamui sōtō na ma tēmui naxē, jāma xa tuura yōrē ba serexē ra n tan Alatala bē hōrōmōlingira sode dē ra naxan findima yunubi xafari serexē ra e bē. ¹⁵ Nama forie xa e bēlexē sa tuura xun tagi n tan Alatala ya i, e a kōn naxaba. ¹⁶ Serexedube kuntigi xa na tuura wuli xanin n tan Ala xa hōrōmōlingira kui, ¹⁷ a bēlexesole ragoro na wuli xōora, a a kasan sanya soloferē dugi ya ra naxan gbakuxi yire sēniyēnxi ma n tan Alatala ya i. ¹⁸ Serexedube xa wuli nde sa ferie ma naxee nu na serexēbade tunxuni naani ra, naxan na n tan Alatala ya i n ma hōrōmōlingira kui. Wuli naxan luxi, a xa na ifili serexē gan daaxi serexēbade lanbanyi ma, naxan na n ma hōrōmōlingira sode dē ra. ¹⁹ A xa ture birin ba tuura ma, a na gan serexēbade fari. ²⁰ A xa yi tuura ba serexē ra alō naxan bama yunubi xafari serexē ra. E ba ki birin keren. Na kui, serexedube serexē bama naxan findima e xunsare ra, alako e xa yunubie xa xafari. ²¹ A xa na tuura xanin jāma yonkinde fari ma, a xa a gan alō boore tuura gamma ki naxē. Na findima yunubi xafari serexē nan na jāma bē.»

²² «Xa mange nde a Marigi Alatala xa yaamari nde matandi, kōnō na mu keli a jānige ma, na findima yunubi ra a bē. ²³ A na fahaamui sōtō na ma tēmui naxē, a xa sikōtē ba serexē ra, lanyuru mu na naxan ma. ²⁴ A xa a bēlexē sa sikōtē xun tagi ma n tan Alatala ya i, a a kōn naxaba serexē gan daaxiē kōn naxabama dēnnaxē. Yunubi xafari serexē na a ra. ²⁵ Serexedube xa a bēlexesole ragoro na wuli xōora naxan baxi yunubi xa fe ra, a nde sa ferie ma naxee na serexē gan daaxi serexēbade tunxuni naani ra. Wuli naxan luxi, a xa na ifili serexē gan daaxi serexēbade lanbanyi ma. ²⁶ A xa na ture birin gan serexēbade fari, alō xanunteya serexē rabama ki naxē. Na kui serexedube xunsare serexē bama mange bē, alako a xa yunubi xa xafari.»

²⁷ «Xa mixi nde sa a Marigi Alatala xa yaamari nde matandi, kōnō na mu keli a jānige ma, na findima yunubi ra a bē. ²⁸ A na fahaamui sōtō na ma tēmui naxē, a xa si gine ba serexē ra, lanyuru mu na naxan ma, a xa yunubi xa fe ra. ²⁹ A xa a bēlexē sa na yunubi xafari serexē xun tagi, a a kōn naxaba serexē gan daaxiē kōn naxabama dēnnaxē. ³⁰ Serexedube xa a bēlexesole ragoro na wuli xōora naxan baxi yunubi xa fe ra, a nde sa ferie ma naxee na serexē gan daaxi serexēbade tunxuni naani ra. Wuli naxan luxi, a xa na ifili serexē gan daaxi serexēbade lanbanyi ma. ³¹ A xa na ture birin ba si ma, alō xanunteya serexē rabama ki naxē, a na gan serexēbade fari, a xa findi se xiri jōxunme ra n tan Alatala bē. Na kui serexedube xunsare serexē bama na mixi bē, alako a xa yunubi xa xafari.»

³² «Xa a yēxēs bama yunubi xafari serexē ra, fo a xa findi yēxēs ginēma lanyuru mu na naxan ma. ³³ A xa a bēlexē sa na yunubi xafari serexē xun tagi, a a kōn naxaba serexē gan daaxiē kōn naxabama dēnnaxē. ³⁴ Serexedube xa a bēlexesole ragoro na wuli xōora naxan baxi yunubi xafari serexē ra, a nde sa ferie ma naxee na serexē gan daaxi serexēbade tunxuni naani ra. Wuli naxan luxi, a xa na ifili serexē gan daaxi serexēbade lanbanyi ma. ³⁵ A xa na ture birin ba yēxēs ma, alō xanunteya serexē rabama ki naxē, a xa na gan serexēs fari naxee gamma serexēbade fari. Na kui serexedube xunsare serexē bama na mixi bē, alako a xa yunubi xa xafari.»

5

Yunubi ndee nun e xa serexēs

¹ «Xa mixi nde sa a mē e seedee xilima kiti nde ma, kōnō a gundi seedeyaxi fe naxan ma a mu na fala jāma bē, na yunubi luma a xun ma. ² Xa mixi din se sēniyēntare ra a mu a kolon, alō sube raharamuxi binbi, xa na mu a ra xuruse sēniyēntare binbi, xa na mu a ra bubuse sēniyēntare binbi, na mixi fan findima nē mixi sēniyēntare ra, a yunubi sōtō na kui. ³ Xa mixi nde sa din se sēniyēntare ra naxan kelixi adamadi fate ma, a fa li a mu a kolon na tēmui, xa a sa a kolon tēmui naxē, a findima sēniyēntare ra, a yunubi sōtōma na kui. ⁴ Xa mixi nde sa a kali fufafu, fe fanyi xa na mu a ra fe jāaaxi ra, a fa nēemu na ma, a na ratu na fe ma tēmui naxē, a findima sēniyēntare ra, a yunubi sōtō na kui.»

⁵ «Naxan na yunubi mōčli rabama, a lanma a xa a ti na ra. ⁶ A xa yēxēs ginē, xa na mu a ra si gine ba yētē ragbilen serexē ra n tan Alatala bē. Na kui serexedube yunubi xafari serexē bama a bē, alako a xa yunubi xa xafari.»

⁷ «Xa fēērē mu na a yi ra na serexē xa fe ra, a xa kolokonde firin xa na mu a ra ganbē firin ba serexē ra n tan Alatala bē. Keren xa findi yunubi xafari serexē ra, boore xa findi serexē gan daaxi ra. ⁸ A xa a xanin serexedube xōn, serexedube xa yunubi xafari serexē nan singe ba. A xa a kōnyi gira, kōnō

a naxa a xunyi ba a de i. ⁹ A a wuli nde kasanma serehexebade seeti ma, wuli naxan luxi, a na ifilima serehexebade lanbanyi. Yunubi xafari serehexe na a ra. ¹⁰ Serehexedube xa na xoni firin nde ba serehexe gan daaxi ra a raba ki ma. Na kui, serehexedube xunsare serehexe bama a be a xa yunubi rabaxi xa fe ra, alako a xa xafari.»

¹¹ «Xa feher mu na a yi ra kolokonde firin, xa na mu a ra ganbe firin sotofe ra, a xa sansi xori dinxi konbo ya keren nun a tagi ba yunubi xafari serehexe ra. A naxa ture, xa na mu a ra surayi sa na fari de, barima yunubi xafari serehexe na a ra. ¹² A xa na xanin serehexedube xon ma, serehexedube suxu keren ganma serehexebade fari tonxuma ra. A na rabama serehexee fari naxee ganma serehexebade fari, barima yunubi xafari serehexe na a ra. ¹³ Na kui serehexedube xunsare serehexe bama a be, alako a xa yunubi rabaxi xa xafari. Sansi xori dinxi naxan luxi a findima serehexedube nan gbe ra.»

¹⁴ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ¹⁵ «Xa mixi nde sa se nde tongo naxan findixi n tan Alatala gbe ra, kono a mu a kolon a na yunubi mocii rabaxi, a xa yexes kontonyi ba yete ragbilen serehexe ra n tan Alatala be a xa yunubi xa fe ra. A mu lanma lanyuru yo xa lu na yexes ma, a sare fan xa lan sare ma naxan nawalima horomelingira kui. ¹⁶ A xa na se tongoxi ragbilen serehexedube ma, a man xa kobiri sa na fari. Na findima kobiri naxan na, a na se sare nan itaxunma doxsuuli ra, a fa doxko keren ba a ra, a na so serehexedube yi ra. Na kui serehexedube xunsare serehexe bama a be sikote ra naxan findi yete ragbilen serehexe ra, alako a xa yunubi xa xafari. ¹⁷ Mixi naxan yunubi rabama, a n tan Alatala xa yaamari nde matandi, hali a mu a kolon, na bara yunubi soto, fo a xa na sare fi. ¹⁸ A lanma a xa sikote ba yete ragbilen serehexe ra, lanyuru mu na naxan ma, naxan sare lanma seriye ma. Na kui serehexedube xunsare serehexe bama a be a xa yunubi xa fe ra, a naxan nabaxi a mu a kolon, alako a xa yunubi xa xafari. ¹⁹ Na bara findi yete ragbilen serehexe ra, barima a yunubi soto ne n tan Alatala ra.»

²⁰ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ²¹ «Xa mixi nde sa yunubi soto, a fe jaaxi raba n tan Alatala ra, alo a ngaxakerenyi madaxufe se nde xa fe ra, naxan nu bara taxu a ra, xa na mu a ra a naxan mujia, xa na mu a ra a naxan baxi a boore yi ra funmalaya ra, ²² xa na mu a ra se loexi a naxan toxi, a fa wule fala na xa fe ra kali ra, ²³ na yunubi raba mocii lanma a xa na se mujaxi ragbilen. Xa a mujaxi ne ba, xa a taxuxi ne a ra ba, xa se loexi na a ra a naxan toxi ba, ²⁴ xa se na a ra wule fala naxan ma fe ra kali ra, a xa na ragbilen a kanyi ma keren na, a man xa kobiri sa na fari. Na findima kobiri naxan na, a na se sare nan itaxunma doxko suuli ra, a fa doxko keren ba a ra, a na so na kanyi yi ra. ²⁵ A man xa yexes kontonyi xanin serehexedube yire yete ragbilen serehexe ra Alatala be. Fi yo naxa lu na yexes ma, a sare fan xa lan seriye ma. ²⁶ Na kui serehexedube xunsare serehexe bama a be n tan Alatala ya i, alako a xa yunubi, a naxan nabaxi, na xa xafari.»

6

Seriye serehexedubee be

Serehexe gan daaxi seriye

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ² «Yi yaamari so Haruna nun a xa die yi ra: Seriye nan ya serehexe gan daaxi xa fe ra. Serehexe gan daaxi xa lu serehexebade fari koe, a xa gan han geeseg. ³ Serehexedube xa donma ragoro a ma, a xa wantanyi fixe fanyi so a ra, a xa te xube ba serehexe gan daaxi bun ma, a sa serehexebade seeti ma. ⁴ A na ge na wali ra, a xa a xa dugi fanyi ba a ma, a xa dugi gheti ragoro a ma, alako a xa na te xube xanin jnama yonkinde fari ma, yire seniyenxi. ⁵ Te naxan dexexi serehexebade bun ma, na naxa xuben. Geeseg birin serehexedube xa yege radoxo, a xa te xuru, a serehexe gan daaxi sa na fari. A xanunteya serehexe ture fan ganma naa ne. ⁶ Na te dexema temui birin serehexebade bun ma, a mu xubenma.»

Sansi xori dinxi seriye

⁷ «Seriye nan ya sansi xori dinxi serehexe xa fe ra. Haruna xa die xa fa na serehexe ra serehexebade n tan Alatala ya i. ⁸ Serehexedube xa suxu keren ko sansi xori dinxi ra, a nun ture, a nun surayi naxan birin sama a fari, a xa na birin gan serehexe tonxuma ra serehexebade fari. Na xiri rafan n tan Alatala ma. ⁹ Naxan luxi, Haruna nun a xa die xa na don a lebinitare ra, horomelingira te te seniyenxi kui. ¹⁰ A mu lanma a xa jin lebini ra, barima a fatanxi n ma serehexe gan daaxie nan na naxee seniyenxi han alo yunubi xafari serehexe nun yete ragbilen serehexe. ¹¹ Haruna xa di xemee nomna na donde. Yaamari na a ra wo boonsae be naxan mu kanama abadan. Mixi naxan birin a makorema na serehexe gan daaxie ra naxee bama n tan Alatala be, na kanyie seniyenma ne.»

¹² Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ¹³ «Haruna tima serehexedube kuntigi ra loxoe naxe, a lanma a tan Haruna nun a xa die xa sansi xori fanyi dinxi konbo ya keren ba serehexe ra. Na serehexe tagi bama geeseg, boore tagi bama nummare. Na mocii xa raba mixi tima serehexedube kuntigi ra temui naxe. ¹⁴ Yi sansi xori dinxi xa gilin tunde kui, ture xa sa a ma. A na jion, a xuntunyie xa gan te xcora, a xa findi xiri loxunme ra Alatala be. ¹⁵ Serehexedube naxan findima Haruna loxcoe ra xa na serehexe

mööli ba. A xa raba na ki ne temui birin n tan Alatala ya i. Na serehex birin xa gan. ¹⁶ Serehexedube xa serehex birin xa gan, e naxa na sese don.»

Yunubi xafari serehex seriyē

¹⁷ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ¹⁸ «Yi yaamari so Haruna nun a xa die yi ra: *Seriye* nan ya yunubi xafari serehexe xa fe ra. Yunubi xafari serehexe kōn naxabama serehexe gan daaxi kōn naxabade ne, barima se seniyenxi na a ra. ¹⁹ Serehexedube naxan yunubi xafari serehexe bama, a na donma n tan Ala xa hōromölingira tete seniyenxi nan kui. ²⁰ Naxan yo dinma na serehexe ra, na kanyi seniyenma ne. Xa na wuli sa kasan dugi nde ma, na dugi xa xa yire seniyenxi. ²¹ Xa na sube jinma tunde mööli nde kui naxan maniya fejne ra, a na ge a jinde, na tunde xa kana. Xa a jinma tunde kui naxan yailanxi yoxui ra, na tunde xa maxa a fanyi ra ye ra. ²² Xeme serehexedube birin xa na don, barima serehexe seniyenxi na a ra. ²³ Kōn mixi yo naxa yunubi xafari serehexe don, naxan wuli xaninma hōromölingira kui xunsare ra. Na serehexe mööli xa gan te ra.»

7

Yetē ragbilen serehexe seriyē

¹ «Yetē ragbilen serehexe seriyē nan ya: *Serehexe* seniyenxi na a ra. ² Yetē ragbilen serehexe kōn naxabama serehexe gan daaxi kōn naxabade ne. A wuli xa kasan serehexebade sëetie ma. ³ A ture birin, a xuli, a ture naxan na a furinge sëetie ma, ⁴ a gungui firinyi, e ture, nun laare naxan na a bōje ma, na birin xa ba serehexe ra. ⁵ Serehexedube xa na birin gan serehexebade fari serehexe gan daaxi ra Alatala be. Yetē ragbilen serehexe na a ra. ⁶ Xeme serehexedubee nan na donma yire seniyenxi kui, barima serehexe seniyenxi na a ra. ⁷ Yunubi xafari serehexe nun yetē ragbilen serehexe, e seriyē birin keren. Serehexedube naxan na xunsare serehexe baxi, a tan nan na sube donma. ⁸ Serehexe gan daaxi kiri fan luma serehexedube yi ra naxan na baxi serehexe ra.»

⁹ «Sansi xori dinxi serehexe naxan ganxi nun naxan gilinxi, e fan findima serehexedube nan gbe ra, naxan e baxi serehexe ra. ¹⁰ Sansi xori dinxi serehexe naxan mu ganxi, ture gbansan nan saxi a ma, xa na mu a ra ture mu saxi a ma, nee findima Haruna xa di birin nan gbe ra.»

Xanunteya serehexe seriyē

¹¹ «Xanunteya serehexee seriyē nan ya, naxan bama n tan Alatala be. ¹² Xa mixi nde wama tantui serehexe bafe, a man xa taami lebinitaree yailan ture ra, a nun taami xunxurie ture saxi naxee ma, nun taami xunxuri naxee ramulanxi ture ra. ¹³ A na xanunteya serehexe bama temui naxe, naxan findixi tantui serehexe ra, a xa taami fan jin lebini na naxan xun. ¹⁴ Nde xa ba na taami mööli birin na, a findi serehexedube gbe ra, naxan xanunteya serehexe wuli kasanma serehexebade sëetie ma. ¹⁵ Na xanunteya serehexe sube donma a ba lōxœ ne, sese naxa lu han gëesegé.»

¹⁶ «Xa laayidi serehexe bama, xa na mu a ra serehexe jianigexi, na sube xa don a ba lōxœ ne, kōnxa nde sa lu a nōma donde gëesegé fan. ¹⁷ Xa a dōnxœ sa lu han na fan kuye iba, na sube xa gan gbiki na xi saxan nde lōxœ ma. ¹⁸ Xa mixi nde sa a yetē xa xanunteya serehexe sube don na xi saxan nde lōxœ ma, Ala mu a xa serehexe tongoma. A luma alō a mu serehexe yo baxi, barima na sube findixi se seniyentare nan na. Mixi naxan na rabama, a yunubi sotōma na kui.»

¹⁹ «Serehexe sube naxan dinma se seniyentare ra, a mu lanma na sube xa don. Fo a xa gan ne gbiki. Mixi seniyenxi nan nōma na xanunteya serehexe sube donde, ²⁰ kōn se niyentare mu nōma n tan Alatala xa xanunteya serehexe donde, a raminima ne Isirayila jama ya ma. ²¹ Mixi naxan a belhexe dinma se seniyentare ra naxan kelixi adamadi ma, xa na mu a ra a belhexe din sube seniyentare ra, xa na mu a ra se gbete naxan mu seniyenxi, xa na kanyi fa n tan Alatala xa xanunteya serehexe don, a raminima ne Isirayila jama ya ma.»

²² Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ²³ «A fala Isirayilakae be, *Wo naxa ninge, yexxes, nun si ture don.* ²⁴ Wo nōma xuruse ture rawalide alō wo wama a xōn ma ki naxe xa a faxa a yetē ma, xa na mu a ra sube xaaŋe nde naxa a faxa, kōn wo mu nōma a donde. ²⁵ Naxan yo ture donma, naxan nōma rawalide serehexe gan daaxi ra n tan Alatala be, na kanyi raminima ne Isirayila jama ya ma. ²⁶ Wo man mu lanma wo xa xōni wuli, xa na mu a ra xuruse wuli yo min yire birin wo na dēnnaxe. ²⁷ Naxan yo wuli minma, na kanyi raminima ne Isirayila jama ya ma.»

²⁸ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ²⁹ «A fala Isirayilakae be, *Naxan xanunteya serehexe bama n tan Alatala be, a xa n tan Alatala gbe fi n ma.* ³⁰ A xa na xuruse ture nun a sisi xanin n tan Alatala yire alako a xa gan te ra n tan Alatala be. A lanma a xa na xuruse sisi lintan n tan Alatala ya i a masenfe ra n be, na findixi n tan nan gbe ra. ³¹ Serehexedube xa na ture gan serehexebade fari. Na xuruse kanke luma Haruna nun a xa die nan be. ³² Wo xa xanunteya serehexee kui, wo man xa xuruse yirefanyi tabe fi serehexedube ma. ³³ Xuruse yirefanyi tabe xa findi serehexedube nan gbe ra naxan bara wuli nun ture ba xanunteya serehexe ra. ³⁴ N bara nate tongo naxan mu kanama abadan, Isirayilakae xa xanunteya

sereqee kui, e xuruse kanke naxan lintanxi n tan Ala ya i, a nun xuruse yirefanyi tabe e naxan baxi, na birin xa findi sereqedube Haruna nun a xa die gbe ra.³⁵ Kabi Haruna nun a xa die findi n tan Ala xa sereqedubee ra, e na nan sotoma n tan Alatala xa sereqee gan daaxie ya ma.³⁶ E to findi sereqedubee ra, n tan Alatala naxa na yaamari fi Isirayilakae ma. Yaamari na a ra naxan mu kanama abadan.»

³⁷ Seriyee nan na ki sereqee xa fe ra, sereqee gan daaxi, sansi xorii dinxi sereqee, yunubi xafari sereqee, yete ragbilen sereqee, sereqedube ti sereqee, nun xanunteya sereqee.³⁸ Alatala nu bara na birin masen Annabi Munsa be Turusinina geya fari a to Isirayilakae yamari e xa fa sereqee ra Turusinina gbengberenyi ma.

8

Sereqedubee doxo sereqee

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be,² «Haruna nun a xa die xili hōrōmōlingira sode de ra. I xa fa e xa dugi seniyenxe ra, a nun ture seniyenxi, tuura naxan bama yunubi xafari sereqee ra, yexees kontonyi firin, nun debe, taami lebinitaree na naxan kui.³ I xa Isirayila jnama birin malan hōrōmōlingira sode de ra.»⁴ Annabi Munsa naxa Alatala xa yaamari rakamali, jnama fan naxa e malan hōrōmōlingira sode de ra.

⁵ Annabi Munsa naxa a fala jnama be, «Alatala bara n yamari n xa yi raba.»⁶ Annabi Munsa naxa Haruna nun a xa die maso, a naxa e maxa ye ra.⁷ A naxa dugi seniyenxi ragoro Haruna ma, a naxa a tagi xiri beleti ra, a guba ragoro a ma, a sereqedube donma ragoro na fari, a a tagi xiri beleti ra.⁸ A naxa kanke makotose ragoro a kon ma, a gēmē firin sa na kui naxee findixi Ala waxonfe masense ra.⁹ A naxa xunmase doxo Haruna xunyi ma, a tōnxuma seniyenxi xēema daaxi sa na ma, alō Alatala Munsa yamari ki naxē.

¹⁰ Annabi Munsa naxa ture seniyenxi tongo, a nde maso Ala xa hōrōmōlingira ma, nun se naxan birin na a kui. A nee raseniyen na ki ne.¹¹ A naxa ture kasan sereqebade ma sanya solofera, a nun sereqebade yirabasee, ye ragatade xungbe, nun na saxi se naxan fari, alako e xa seniyen.¹² A man naxa ture nde sa Haruna xunyi ma, alako Haruna fan xa seniyen.¹³ Annabi Munsa naxa Haruna xa die maso, a dugi seniyenxi ragoro e fan ma. A naxa e tagi nun e xunyi xiri dugi ra, alō Alatala a yamarixi ki naxē.

¹⁴ Annabi Munsa to fa tuura yunubi xafari sereqee ra, Haruna nun a xa die naxa e belexee sa na tuura xun tagi.¹⁵ Annabi Munsa naxa a kon naxaba, a naxa a wuli nde tongo, a a maso sereqebade ferie ma naxee nu na sereqebade tunxunyi naani ra. A naxa na raba a belexesole ra, alako a xa sereqebade raseniyen. A naxa wuli dōnxo ifili sereqebade sēetie ma. A sereqebade raseniyen na ki ne barima a findi xunsarade nan na.¹⁶ Annabi Munsa man naxa ture tongo naxan nu na ninge furinge rabilinyi, a nun laare naxan nu na a bōjē fari, nun a gungui xorii firinyie nun e ture. A naxa nee birin sa te i sereqebade fari.¹⁷ Konča naxa tuura gundi, a kiri, a sube, nun a jaŋe gan te ra jnama yonkinde fari ma, alō Alatala a yamarixi ki naxē.

¹⁸ Annabi Munsa naxa fa yexees kontonyi ra naxan findi sereqee gan daaxi ra. Haruna nun a xa die naxa e belexee sa na yexees xun tagi.¹⁹ Annabi Munsa naxa a kon naxaba, a a wuli nde kasan sereqebade sēetie ma.²⁰ A naxa yexees ixaba a xuntunyie ra. A naxa a xunyi, a xuntunyie, nun a ture gan te i.²¹ A naxa yexees furinge nun a sanyie raxa, a yexees kontonyi gundi birin gan te ra sereqebade fari sereqee gan daaxi ra, naxan xiri rafan Alatala ma. A na birin naba ne alō Alatala a yamarixi ki naxē.

²² Annabi Munsa naxa yexees kontonyi firin nde tongo naxan findi sereqedube doxo sereqee ra. Haruna nun a xa die naxa e belexee sa na yexees xun tagi.²³ Annabi Munsa naxa a kon naxaba, a a wuli nde tongo, a a sa Haruna yirefanyi tuli ma, a yirefanyi belexekura ma, nun a sankura ma.²⁴ A naxa Haruna xa die fan maso, a naxa wuli nde sa e yirefanyi tuliie ma, e yirefanyi belexekura ma, nun e yirefanyi sankura ma. A naxa a wuli nde kasan sereqebade sēetie ma.²⁵ A naxa na yexees ture tongo, a nun a xuli, a furinge ture, laare naxan na a bōjē fari, a gungui xorii firinyie nun e ture, nun a yirefanyi tabe.

²⁶ Annabi Munsa naxa debe tongo taami lebinitaree na naxan kui, naxan nu doxoxi Alatala ya i. A naxa taami lebinitaree keran ba na, a nun taami keran naxan yailanxi ture ra, a nun taami lanmadji keran. A naxa e sa na yexees ture nun a yirefanyi tabe fari.²⁷ A naxa na birin so Haruna nun a xa die yi ra, e fa na lintan Alatala ya i alako a xa a kolon a gbe na a ra.²⁸ Na dangi xanbi, Annabi Munsa naxa e rasuxu e yi ra, a naxa e sa te sereqebade fari, sereqee gan daaxi nu na dennahe. Sereqedube doxo sereqee na a ra, naxan gan xiri rafan Alatala ma.

²⁹ Annabi Munsa naxa yexees kontonyi kanke tongo na sereqedube doxo sereqee ra, a fa na lintan Alatala ya i a masenfe ra a be. Na naxa findi Annabi Munsa gbe ra alō Alatala a yamarixi ki naxē.

³⁰ Annabi Munsa naxa ture səniyənxi nde tongo, a nun wuli nde naxan nu na sərəxəbade fari, a naxa a kasan Haruna nun a xa dugie ma, a a kasan Haruna xa die nun e xa dugie fan ma, alako e tan nun e xa dugie birin xa səniyən.

³¹ Munsa naxa a fala Haruna nun a xa die bə, «Wo sube jin hörəməlingira sode də ra, wo xa a don mənni, a nun taami naxan na debe kui naxan findi sərəxədubə dəxə sərəxə ra. N bara yaamari fi, Haruna nun a xa die xa na don. ³² Taami nun sube naxan luxi, wo xa na dənxə gan. ³³ Wo naxa keli hörəməlingira sode də ra xi solofera bun ma, han wo xa dəxə waxati kamalima təmui naxə. ³⁴ Naxan nabaxi to, Alatala a yamarixi wo yunubi xunsare xa fe nan na. ³⁵ Na na a toxi, wo luma hörəməlingira sode də ra xi solofera bun ma, kəə nun yanyi, ało Alatala n yamarixi a ra ki naxə, alako wo naxa faxa.» ³⁶ Haruna nun a xa die naxa Alatala xa yaamari birin naba na ki a naxan masenxi e bə Annabi Munsa saabui ra.

9

Sərəxədubəe xa sərəxə singee

¹ Xi solomasaxan ləxə, Annabi Munsa naxa Haruna nun a xa die, nun Isirayila forie xili. ² A naxa a masen Haruna bə, «I xa sərəxə firin masen Alatala bə, tuura di naxan findima yunubi xafari sərəxə ra, a nun yəxəs kontonyi naxan findima sərəxə gan daaxi ra, lanyuru mu na naxan ma. ³ I xa a fala Isirayilakə bə, «Wo xa sikotə kerən ba yunubi xafari sərəxə ra. Wo xa tuura di nun yəxəs di naxee bara jəe kerən sətə, lanyuru mu na naxee ma, wo xa e ba sərəxə gan daaxi ra. ⁴ Wo xa tuura nun yəxəs kontonyi ba xanunteya sərəxə ra Alatala bə. Wo xa taami fan ba sərəxə ra, ture sunbuxi naxan na. Wo xa na birin ba barima Alatala minima nə wo ma to.»

⁵ Nama naxa sərəxəe xanin hörəməlingira sode də ra ało Annabi Munsa e yamarixi ki naxə. E birin naxa e makərə hörəməlingira ra, e ti Alatala ya i. ⁶ Annabi Munsa naxa a masen e bə, «Wo xa Alatala xa yaamari rabatu alako a xa a nərə masen wo bə.»

⁷ Annabi Munsa naxa a masen Haruna bə, «I maso sərəxəbade ra. I xa yunubi xafari sərəxə nun sərəxə gan daaxi ba xunsare ra i yətə bə, a nun jama bə. I xa jama xa sərəxə fan ba e bə xunsare ra ało Alatala a yamarixi ki naxə.»

⁸ Haruna to a maso sərəxəbade ra, a naxa tuura di kən naxaba a yətə yunubi xafari sərəxə ra. ⁹ A xa die naxa tuura wuli so a yi ra. A naxa a bələxəsole rəsin wuli xçora, a nde sa ferie ma naxee nu na sərəxəbade tunxunyi naani ra. A naxa wuli dənxə ifili sərəxəbade lanbanyi ma. ¹⁰ Xuruse ture, a gungue, nun laare naxan na a bəjəs ma, a naxa na birin gan sərəxəbade fari yunubi xafari sərəxə ra ało Alatala Annabi Munsa yamarixi a ra ki naxə. ¹¹ Kənə a naxa a sube nun a kiri gan jama yonkinde fari ma.

¹² Na dangi xanbi, Haruna naxa sərəxə gan daaxi kən naxaba. A xa die naxa na wuli so a yi ra, a fa a kasan sərəxəbade səetie ma. ¹³ E naxa sərəxə xuntunyie nun a xunyi so a yi ra, a na birin gan sərəxəbade fari. ¹⁴ A to gə a furingə nun a sanyie raxade, a naxa e gan e nun sərəxə gan daaxi ra sərəxəbade fari.

¹⁵ Haruna gə xanbi na ra, a naxa jama xa sikotə kən naxaba, a xa findi yunubi xafari sərəxə ra jama bə. A na raba nə ało a singe raba ki naxə. ¹⁶ A naxa sərəxə gan daaxi ba a səriye ki ma. ¹⁷ A naxa sənsi xɔri dinxı susu kerən gan sərəxəbade fari sərəxə gan daaxi ba təmui gəsəsəgə. ¹⁸ A naxa tuura nun yəxəs kontonyi kən naxaba xanunteya sərəxə ra jama bə. A xa die naxa na wuli so a yi, a a kasan sərəxəbade səetie ma. ¹⁹ E naxa tuura nun yəxəs kontonyi ture tongo, naxan na e xuli nun e furingə mabiri, a nun e gungue, a nun laare naxan na e bəjəs ma, ²⁰ e naxa na birin sa sube kanke ma sərəxəbade fari, e a birin gan. ²¹ Haruna naxa sərəxə subee kanke nun e yirefanyi tabe ite, a e lintan Alatala ya i a masenfe ra a bə, ało Annabi Munsa a yamarixi ki naxə.

²² Haruna naxa a bələxəe itala, a duba jama bə. A to yunubi xafari sərəxə, sərəxə gan daaxi, nun xanunteya sərəxə ba, a naxa goro kelife sərəxəbade səetie ma. ²³ Annabi Munsa nun Haruna naxa so hörəməlingira kui. E to mini, e naxa duba jama bə. Na təmui Alatala xa nərə naxa mini jama ma. ²⁴ Alatala naxa tə ragoro sərəxəbade fari, a sərəxə gan daaxi nun ture gan. Nama to na to, e naxa e xui ite səewə ra, e e felen bəxi ma.

10

Haruna xa di firinyie

¹ Haruna xa di firinyie, Nadabo nun Abihu naxa surayı gansee tongo, e tə sa e kui, e surayı gan Alatala ya i. Kənə e mu na tə tongo Ala xa səriye ki ma. ² Na na a to, Alatala naxa tə ragoro e ma, e faxa a xa hörəməlingira yire səniyənxi kui. ³ Annabi Munsa naxa a fala Haruna bə, «Alatala wo rakolonxi ne yi ra, a to a fala, «Naxee makərə n na, e xa a kolon n səniyən, jama xa n binya.»» Haruna naxa dundu yen.

⁴ Annabi Munsa naxa Mikayeli nun Elisafan xili, Haruna baba xunya Yusiyeli xa die. A naxa a fala e bε, «Wo xa wo ngaxakerenyie furee xanin jama yonkinde fari ma, dənnaxə makuya yire səniyənxi ra.» ⁵ E naxa e furee xanin jama yonkinde fari ma, alç Annabi Munsa e yamarixi ki naxə. E nu bara sereXedubə dugie lu e furee ma.

⁶ Annabi Munsa naxa a fala Haruna nun a xa die bε, Eleyasari nun Itamari, «Wo naxa wo xunsəxə rabəjpiñin, wo naxa wo xa dugie fan ibcəc. Wo naxa sese raba naxan nōma sunnuni masende yi mixie xa faxe xa fe ra, alako Alatala naxa xōnō jama ma, a wo fan faxa. Wo ngaxakerenyi Isirayilakae tan nōma sunnunde yi mixie xa fe ra Alatala naxee faxaxi tə ra. ⁷ Wo naxa keli Ala xa hörəmələngira sode də ra yi saxanyi, alako wo naxa faxa. Alatala xa mixi sugandixie nan wo tan na.» E naxa Annabi Munsa xa yaamari rabatu.

⁸ Alatala naxa a masen Haruna bε, ⁹ «Wo na so hörəmələngira kui, wo naxa wəni min. Wo naxa minse yo min naxan mixi siisima, xa na mu a ra wo faxama ne. Na səriye mu kanama wo bōnsəe bε abadan. ¹⁰ Na nan a niyama wo nōma Ala gbe nun adamadi gbe tagi rabade, səniyənyi nun səniyəntareja. ¹¹ Na fan a niyama ne wo xa nō Isirayilakae xarande Alatala xa yaamarie ra, a naxee fixi e ma Annabi Munsa saabui ra.»

¹² Annabi Munsa naxa a fala Haruna nun a xa di dənəxəe bε, Eleyasari nun Itamari, «Sansi xōri dinxi naxan baxi sereXe ra Alatala bε, kōnō naxan birin mu ganxi tə ra, wo xa na don sereXebade fə ma. Wo naxa ləbini sa a xun ma de, barima a səniyən. ¹³ Wo xa a don yire səniyənxi, barima a ganxi Alatala bε sereXe gan daaxie nan fə ma. Na findixi i gbe nun i xa die gbe nan na. Alatala sereXedubəe yamarixi na nan na. ¹⁴ Wo man xa sereXe sube kanke nun tabe don yire səniyənxi ne, naxee bara lintan Ala ya i, a masenfe ra a bε. Nee findixi wo gbe nan na, i tan, i xa di xəməe, nun i xa di ginəe. Ala bara na yaamari fi Isirayilakae ma e xa xanunteya sereXee xa fe ra. ¹⁵ Ture naxan gamma yo, tabe naxan bama yo, nun kanke naxan lintanma yo, e xa na birin masen Alatala bε, na fa findi i gbe nun i xa die gbe ra, alç Alatala a yamarixi ki naxə. Səriye na a ra naxan mu kanama abadan.»

¹⁶ Annabi Munsa to sikötə xa fe maxorin, naxan ba yunubi xafari sereXe ra, a naxa a mə a e nu bara a birin gan tə ra, a naxa xōnō Eleyasari nun Itamari ma, Haruna xa die naxee mu faxa. A naxa a fala e bε, ¹⁷ «Munfe ra wo mu yi yunubi xafari sereXe sube donxi yire səniyənxi? SereXe səniyənxi na a ra Alatala naxan fixi wo ma, alako Isirayila jama xa yunubi xa xafari, a findi xunsare ra e bε Alatala ya i. ¹⁸ Yi sereXe wuli to mu soxi yire səniyənxi ma hörəmələngira kui, a nu lan ne wo xa a sube don yire səniyənxi ne, alç Ala n yamarixi a ra ki naxə.» ¹⁹ Haruna naxa Annabi Munsa yaabi, «To e bara e xa yunubi xafari sereXe nun e xa sereXe gan daaxi ba Alatala ya i, kōnō n to bara yi fe xərəxəcə məçli sətə, Alatala nōma tinde n xa yunubi xafari sereXe sube don to?» ²⁰ Annabi Munsa to na yaabi mə, a naxa tin a ra.

11

Donse radaxaxi nun donse raharamuxi

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa nun Haruna bε, ² «Wo xa a fala Isirayilakae bε, sube naxee radaxaxi wo bε, nee nan ya: ³ Sube tore kanyie naxee tore itaxunxi firinyi ra, e man e xa donse ratema e də i e nu a idon. Wo nōma na sube məçli donde.»

⁴ «Kōnō ndee na naxee donse ratema e də i e nu a idon, e tore tan mu itaxunxi firinyi ra. Nee raharamuxi wo ma. ⁵ Nəxəmə raharamuxi wo ma, barima a donse ratema a də i a nu a idon, kōnō a tore mu itaxunxi firinyi ra. ⁶ Yere maniyə nde fan donse ratema a də i a nu a idon, kōnō a tore mu itaxunxi firinyi ra. A raharamuxi wo ma. ⁷ Xəsə tan, a tore itaxunxi firinyi ra, kōnō a mu donse ratema a də i a nu a idon. A raharamuxi wo ma. ⁸ Wo naxa na subee don, wo naxa din e binbie ra. E raharamuxi wo ma.»

⁹ «Yəxə naxee na ye xōora, wo nōma naxee donde, nee nan ya: xale kanyi nun bəle kanyi naxee na baa ma, xa na mu a ra xure kui. ¹⁰ Kōnō yəxə naxee na baa ma, xa na mu a ra xure kui, bəle mu na naxee ma, xa na mu a ra xale mu na naxee ma, e raharamuxi wo ma. ¹¹ E raharamuxi wo ma, wo naxa e sube don. E binbie fan raharamuxi wo ma. ¹² Yəxə birin bəle nun xale mu na naxee ma, e raharamuxi wo ma.»

¹³ «Xəni raharamuxie nan ya wo mu lan wo xa naxee don: yubə, səgə, xaruma gbəntəe, ¹⁴ a nun nee maniyə birin. ¹⁵ Xaaxa fan, wo naxa na don a nun a maniyə birin. ¹⁶ Xundi, koofole, a nun tagarantonge, ¹⁷ wo naxa e don a nun nee maniyə birin. ¹⁸ Gbongboe, yedənmə, ¹⁹ laaba, tukə, a nun nee maniyə birin, wo naxa e don.»

²⁰ «Nimase gabutenyi nun sanyi na naxee ma, e raharamuxi wo ma. ²¹ Kōnō na nimase məçlie ya ma, naxee tunganma, wo nōma nee tan donde, ²² alç katoe, tugumie, nun nee maniyə birin. ²³ Kōnō, nimase gabutenyi nun sanyi na naxee ma, e raharamuxi wo ma.»

²⁴ «Xa wo dinma sube səniyəntare ra, wo findima mixi səniyəntare ra han nunmare ra. ²⁵ Naxan e binbie maxaninma, na kanyi lan nə a xa a xa dugie xa, a man fa findi mixi səniyəntare ra han nunmare ra. Fo a xa a xa dugie xa. ²⁶ Sube naxee birin tore mu itaxunxi firinyi ra, a nun naxee donse domna, kənəc a mu gibilemma a rate ra e də i e nu a idon, nee raharamuxi wo ma. Naxan dinma na məçli ra a findima mixi səniyəntare ra. ²⁷ Sube birin tore mu na naxee bə, e e pərə e sanyi naanie xun na, e raharamuxi wo ma. Naxan dinma e binbie ra na findima mixi səniyəntare ra han nunmare ra. ²⁸ E raharamuxi wo ma. Naxan e binbie maxaninma, na kanyi lan nə a xa a xa dugie xa, a man fa findi mixi səniyəntare ra han nunmare ra.»

²⁹ «Nimase naxan birin luma yilie kui, e haramuxi wo bə. E xilie nan ya: bale, pəne, kasa, ³⁰ bonbolika, koolo, nun nee maniyə. ³¹ Na nimase xunxuri məçli raharamuxi wo ma. Naxan dinma e binbie ra a findima mixi səniyəntare ra han nunmare ra. ³² Xa e binbie sa bira se nde fari, na fan findima se səniyəntare ra, alə se sa se wuri daaxi, dugi, xuruse kiri xaraxi, bəki, xa na mu a ra yirabase nde. A lanma na se məçli xa sa ye xɔɔra han nunmare ra alako a xa səniyən. ³³ Xa na nimase məçli bira fejə nde kui, fejə nun a kui se birin findima se səniyəntare ra. Na fejə xa kana. ³⁴ Ye naxan nu na na fejə kui, a na sa donse nde ma, na donse fan findima se səniyəntare ra. Minse yo naxan nu na na fejə kui, a fan findima se səniyəntare ra. ³⁵ Xa na nimase məçli binbi bira se yo ma, na findima se səniyəntare ra, alə taami ganse, xa na mu a ra tunde. E to findi se səniyəntaree ra, a lanma wo xa e kana. ³⁶ Kənəc xa e binbi sa bira dulonyi nan kui, xa na mu a ra ye ragatade nde, nee tan mu findima se səniyəntaree ra. Kənəc mixi naxan a bələxə dinma e binbie ra, na findima mixi səniyəntare ra. ³⁷ Xa a binbi bira sansi xɔri ma naxan sima, na mu findima se səniyəntare ra. ³⁸ Kənəc xa a binbi bira sansi xɔri tan ma naxan na ye xɔɔra, na sansi xɔri findima se səniyəntare ra wo bə.»

³⁹ «Xa xuruse radaxaxi nde faxa, mixi fa din a binbi ra, na kanyi findima səniyəntare ra han nunmare ra. ⁴⁰ Naxan na a sube don, na kanyi lan nə a xa a xa dugie xa, a man fa findi səniyəntare ra han nunmare ra. Naxan na sube binbi maxanin, na kanyi lan nə a xa a xa dugie xa, a man fa findi səniyəntare ra han nunmare ra.»

⁴¹ «Nimase naxan birin a bubuma bɔxi ma, nee birin raharamuxi wo ma. A mu lanma wo xa nee don. ⁴² Bubusee nun nimase xunxuri naxee pərəma e sanyi naani xun na, xa na mu a ra e sanyi wuyaxi xun na, e sese mu radaxaxi. Wo naxa e don. ⁴³ Wo naxa wo yətə findi səniyəntare ra na nimase məçli saabui ra. Wo naxa e don. ⁴⁴ Alatala nan n na, wo Marigi Ala. Wo xa wo yətə fi n tan nan ma. Wo xa səniyən, barima n tan səniyən. Wo naxa wo yətə findi səniyəntare ra na nimase xunxuri saabui ra naxee luma pərə ra bɔxi ma.»

⁴⁵ «N tan nan Alatala ra naxan wo raminixi Misira bɔxi ma, alako n xa findi wo Marigi Ala ra. Wo xa səniyən, barima n tan səniyən. ⁴⁶ Seriyə nan na ki subee, xɔnie, yəxəsə, nun bubusee xa fe ra. ⁴⁷ Na kui wo nəmə sube səniyənxı nun sube səniyəntare tagi raba kolonde, sube radaxaxi nun sube raharamuxi.»

12

Dingə xa sərəxə

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bə, ² «A fala Isirayilikae bə, xa gine nde sa təegə, a di xəmə bari, a findima səniyəntare ra xi solofer bun ma, alə a kike walima təmui naxə. ³ Xi solomasaxan ləxəs, di xa sunna. ⁴ Na xi solofer xanbi, dingə luma səniyəntareja kui xi tongo saxan nun saxan bun ma a wuli xa fe ra naxan minixi a ma a di bari təmui. A mu lanma a xa din se səniyənxı ra, a mu lanma a xa so yire səniyənxı kui han marasəniyənyi waxati xa kamali.»

⁵ «Xa dingə di gine bari, a luma səniyəntareja kui ləxəxun firin, alə a kike walima təmui naxə. Na xanbi a xa marasəniyənyi waxati buma xi tongo senni nun senni, a wuli xa fe ra naxan minixi a di bari təmui. ⁶ A xa marasəniyənyi waxati na kamali, di xəmə, xa na mu a ra di gine xa fe ra, a xa yəxəsə pərəkeren daaxi xanin sərəxədubə xən ma həromölingira sode də ra. A xa na ba sərəxə gan daaxi ra. A man xa kolokonde yərə, xa na mu a ra ganbə ba yunubi xafari sərəxə ra. ⁷ Sərəxədubə xa na sərəxəe ba Alatala bə, a findi na gine xa xunsare ra. Na təmui a səniyənma nə na wuli xa fe ra. Seriyə nan na ki gine bə naxan di xəmə barima, xa na mu a ra di gine. ⁸ Xa fəərə mu na a yi a xa yəxəsə sətə, a nəmə ganbə firin xaninde, xa na mu a ra kolokonde firin. Keren xa ba sərəxə gan daaxi ra, boore xa ba yunubi xafari sərəxə ra. Sərəxədubə xa na ba, a findi xunsare ra gine bə, a fa səniyən.»

13

Furee mixi fate ma

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa nun Haruna bə, ² «Xa mixi fate kiri yire nde funtu, xa na mu a ra a fiixə, xa na mu a ra a findi fi ra, wo xa na kanyi xanin sərəxədubə Haruna yire, xa na mu a ra a xa di nde yire. ³ Fure naxan na a fate, sərəxədubə xa na mato. Xa fate xabe bara fiixə na fi yire, fi

fan bara tilin, a sube li, fure jaaxi na a ra. Sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi seniyentare ra.⁴ Xa fure ya mu itilin a na kiri nan gbansan fari, fate xabe mu fiixxi na longori, sereqedube xa furema yamari a xa lu a kerenyi ma loxoxun keren.⁵ A xi soloferne nde loxoe, sereqedube man xa a mato. Xa a sa li fure mu na lantanfe, a man xa furema yamari a xa lu a kerenyi ma loxoxun keren.⁶ A xi soloferne nde loxoe, sereqedube man xa a mato a sanmaya firin nde. Xa fure jingi bara masara, a man mu lantanfe, sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara seniyen. Fure na a ra naxan mu jaaxu. A xa a xa dugie xa, a findi mixi seniyenxi ra.⁷ Kono xa sereqedube bara a mato, fure bara lantan ye na masenyi dangi xanbi, furema man xa gibilen sereqedube yire temui gbeit.⁸ Sereqedube man xa a mato. Xa fure bara lantan ye, sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi seniyentare ra, fure jaaxi na a ra.»

⁹ «Xa fure jaaxi bara lu mixi nde kiri ma, e xa a xanin sereqedube yire.¹⁰ A xa a mato. Xa na mixi kiri bara fiixe yire nde, a fa funtu, fate xabe fan fa fiixe na longori, a bula, sube mini kene ma,¹¹ fure jaaxi na a ra naxan mu dandanma. Sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi mixi seniyentare ra. Hali a mu lu a kerenyi ma waxati di bun ma sonon, sereqedube man xa a mato. Na tan bara ge findide mixi seniyentare ra.¹² Xa sereqedube bara a to a na fi jaaxi birin bara bari folo, naxan nu na furema fate ma, kelife a sanyie ma han a xunyi,¹³ a xa masenyi ti, na kanyi bara seniyen, barima fi birin bara bari folo. A bara seniyen.¹⁴ Kono xa, fure sa bula, sube mini kene ma, na kanyi bara findi mixi seniyentare ra.¹⁵ Sereqedube na fure bulaxi to, a xa masenyi ti, fi bulaxi mu seniyen, fure jaaxi na a ra.¹⁶ Xa sube bulaxi fa bari, furema xa siga sereqedube yire.¹⁷ A xa a mato. Xa fure bara bari, sereqedube xa masenyi ti, furema bara seniyen.¹⁸ Xa suuri mini mixi ma, a fa yalan,¹⁹ kono na kiri fa fiixe, xa na mu a ra a gbeeli, na kanyi xa siga sereqedube yire.²⁰ A xa a mato. Xa fure ya bara itilin, a sube li, fate xabe bara fiixe na longori, sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi mixi seniyentare ra. Fure jaaxi na a ra, naxan minixi suuri foxi.²¹ Xa sereqedube mu fate xabe fiixe to, fi fan mu tilin, a mu sube lixi, a mu fiixe a gbe ra, furema xa lu a kerenyi ma loxoxun keren.²² Xa fure bara lantan ye a fate ma, sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi mixi seniyentare ra, fure jaaxi na a ra.²³ Kono xa fure mu masaraxi a mu lantanxi a i, suuri barixi na a ra. Sereqedube xa masenyi ti, na kanyi mixi seniyenxi na a ra.»

²⁴ «Xa mixi fate bara gan te ra temui dangixi, a kiri fa bari, kono fure gbeeli, xa na mu a ra fure fiixe fa mini na foxi,²⁵ sereqedube xa na mato. Xa furema fate xabe bara fiixe na foxi, fure bara tilin, a sube li, fure jaaxi na a ra, naxan bara mini fate ma kiri dennaxe nu ganxi. Na sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi mixi seniyentare ra, barima fure jaaxi na a ra.²⁶ Kono xa sereqedube mu fate xabe fiixe to fure ma, fi fan ya mu itilin, a mu sube lixi, a mu fiixe a gbe ra, sereqedube xa na kanyi yamari a xa lu a kerenyi ma loxoxun keren.²⁷ Sereqedube xa a mato xi soloferne nde loxoe. Xa fure bara lantan ye a fate ma, sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi mixi seniyentare ra, fure jaaxi na a ra.²⁸ Kono xa fure mu masaraxi, a mu lantanxi a i, a mu fiixe alo a singe, a fatanxi na kiri ganxi nan na. Sereqedube xa masenyi ti, na kanyi mixi seniyenxi na a ra. Nari na a ra kiri dennaxe gan.»

²⁹ «Xa fure lu xeme, xa na mu a ra gine xunyi ma, xa na mu a ra a kenkenyi ma,³⁰ sereqedube xa na fure mato. Xa fi ya bara itilin, a sube li, fate xabe fiixe, a xurun, sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi mixi seniyentare ra. Fure jaaxi na a ra naxan bara lu a xunyi ma, xa na mu a ra a kenkenyi ma.³¹ Xa sereqedube sa a to fure ya mu itilinf, a mu sube life, fate xabe foore mu na, a xa furema yamari a xa lu a kerenyi ma xi soloferne bun ma.³² Sereqedube xa na fure mato xi soloferne nde loxoe. Xa fure mu lantanfe a i, fate xabe mu fiixe na longori, fi ya mu itilinx, a mu sube lixi,³³ na kanyi xa a xunsexe nun a dekabre bi a xa a ba fi ra. Sereqedube man xa furema yamari a xa lu a kerenyi ma loxoxun keren.³⁴ Sereqedube xa na fure man mato xi soloferne nde loxoe. Xa a mu lantanxi a i, a ya mu itilinx, a mu sube lixi, sereqedube xa masenyi ti, na kanyi mixi seniyenxi na a ra. A xa a xa dugie xa, a seniyen.³⁵ Kono sereqedube xa masenyi dangi xanbi, xa fure bara lantan ye furema fate ma,³⁶ sereqedube man xa a mato. Xa fure bara lantan ye, hali sereqedube mu fate xabe fiixe fen. Na kanyi bara findi mixi seniyentare ra.³⁷ Kono xa na fure mu lantanxi a i, fate xabe foore nde tan bara mini, fure bara yalan. Na kanyi mixi seniyenxi na a ra. Sereqedube xa masenyi ti, na kanyi mixi seniyenxi na a ra.»

³⁸ «Xa xeme, xa na mu a ra gine fate kiri bara fiixe yire ndee,³⁹ sereqedube xa na mato. Xa na mu fiixe a gbe ra, kasi moooli nde gbansan na a ra. A seniyen.»

⁴⁰ «Xa mixi nde xunsexe bara makon, terere kanyi na a ra, a mu jaaxu. Na kanyi seniyen.⁴¹ Xa mixi nde xunsexe makonxi a tigi de biri gbansan ne, terere na a ra a mu jaaxu. Na kanyi seniyen.⁴² Kono xa fure fiixe, xa na mu a ra fure gbeeli mini a xunyi ma, xa na mu a ra a tigi ma, fure jaaxi na a ra.⁴³ Sereqedube xa na mato. Xa na fure funtu naxan minixi a xunyi ma, a fiixe, xa na mu a ra a gbeeli alo fure jaaxi na ki naxe,⁴⁴ furema na a ra, a mu seniyenxi. Sereqedube xa masenyi ti, na kanyi bara findi mixi seniyentare ra. Fure na a xunyi ma.»

⁴⁵ «Na fure jaaxi kanyi xa dugi ibooxi ragoro a ma, a xa a xunyi bi, a xa a de xabe makoto a belexe ra, a nu a fala a xui itexi ra «Seniyentare, Seniyentare.» ⁴⁶ Danmi na fure jaaxi na a ma, a mu seniyen. Fo a xa lu a kerenyi ma jama yonkinde fari ma.»

⁴⁷ «Na fure jaaxi noma lude dugi ma naxan yailanxi xuruse xabe ra, xa na mu a ra gesse fute ra. ⁴⁸ A man noma lude se nde denbexi ma naxan yailanxi xuruse xabe ra, xa na mu a ra gesse fute ra. A man noma lude se nde ma naxan yailanxi xuruse kiri ra. ⁴⁹ Xa na fure bara ifcooro, xa na mu a ra a bara gbeeli dugi ma, kiri ma, xa na mu a ra se denbexi ma, fure jaaxi na a ra. A xa masen serexedube be, a xa na mato. ⁵⁰ Na fure na se naxan ma, na se xa ragata yire nde a kerenyi ma xi solofera bun ma. ⁵¹ Xi solofera nde loxoe serexedube man xa a mato. Xa na fure bara lantan ye i na dugi ma, xa na mu a ra na se denbexi ma, xa na mu a ra na kiri ma, fure jaaxi na a ra. Na bara findi se seniyentare ra. ⁵² Serexedube xa se birin gan na fure na se naxan ma, dugi naxan yailanxi xuruse xabe ra, dugi naxan yailanxi gesse fute ra, dugi denbexi, xa na mu a ra kiri. ⁵³ Konco xa serexedube bara a mato, na fure mu lantanxi na see ma, ⁵⁴ a xa yaamari fi na see xa maxa ye ra, e xa sa e kerenyi ma xi solofera bun ma sanmaya firin nde. ⁵⁵ A na ge maxade, serexedube man xa na mato. Xa fure mu masaraxi, hali a man mu lantanxi a i, na findixi se seniyentare nan na. A birin xa gan te ra, hali fure na a lahale kerenyi gbansan nan ma. ⁵⁶ Xa serexedube bara a to fure mu fiixe alo singe, a xa na yire gbansan ba na. ⁵⁷ Konco xa fure na lantanfe a i dugi ma, xa na mu a ra dugi denbexi ma, xa na mu a ra kiri ma, fure jaaxi na a ra, fo na xa gan te ra. ⁵⁸ Xa fure bara ba dugi ma, xa na mu a ra dugi denbexi ma, xa na mu a ra kiri ma ye ra a firin nde, a bara seniyen.»

⁵⁹ Seriyen nan na ki fure jaaxi xa fe ra naxan noma lude dugi nde ma naxan yailanxi xuruse xabe ra, xa na mu a ra gesse fute ra, a nun dugi nde ma naxan denbexi, a nun kiri nde ma. Na seriyen noma a masende xa se nde seniyen, xa na mu a mu seniyen.

14

Furema seniyentare

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ² «Maraseniyen yi loxoe, fure jaaxi kanyi xa siga serexedube xon. ³ Serexedube xa siga jama yonkinde fari ma na furema matode. Xa a bara yalan, ⁴ serexedube xa yaamari fi, a xa fa xoni piye radaxaxi firin na, e nun sediri wuri, gerre mooli nde, nun hisopi wuri furema be. ⁵ Serexedube xa yaamari fi, e xa xoni keren kon naxaba fejje nde xun ma, dulon ye na naxan kui. ⁶ A xa xoni piye tongo, a nun sediri wuri, gerre mooli nde, nun hisopi wuri, a xa e birin dukulu xoni wuli xcoora e naxan kon naxabaxi dulon ye xun ma. ⁷ A xa na kasan sanmaya solofera na furema ma, naxan lanma a xa seniyen. Serexedube xa masenyi ti, na mixi bara findi mixi seniyenxi ra. Na temui a xa xoni piye bejiin wula i.»

⁸ «Naxan wama seniyenfe, a xa a xa dugie xa, a xa a fate maxabe bi, a xa a maxa ye ra. Na kui, a seniyenma ne. Na dangi xanbi a noma sode jama yonkinde kui, konco a mu noma sode a xa kiri banxi tan kui xi solofera. ⁹ Xi solofera nde loxoe, a man xa a xunsexe bi, a de xabe, a ya xinbi xabe, a nun a fate maxabe birin. A man xa a xa dugie xa, a xa a fate maxa. Na kui, a seniyenma ne. ¹⁰ Xi solomasaxan nde loxoe, a xa yexeyoyre xemema firin tongo, a nun yexees ginema, jle keren daaxi, lanyuru mu na naxee ma. A man xa sansi xori dinxi konbo ya keren nun a tagi soto, ture masunbuxi naxan na, a nun ture sigmaati ya keren naxan findima serexes ra. ¹¹ Serexedube xa furema nun a xa serexes ti n tan Alatala ya i horomilingira sode de ra. ¹² A xa yexeyoyre keren tongo, a xa a ba yete ragbilen serexes ra, a nun ture sigmaati ya keren. A xa nee lintan n tan Alatala ya i. ¹³ A xa na yexees kon naxaba yire seniyenxi yunubi xafari serexes nun serexes gan daaxi bama dennaxe. Serexedube nan gbe yete ragbilen serexes nun yunubi xafari serexes ra. Serexes seniyenxi nan e ra. ¹⁴ Serexedube xa yete ragbilen serexes wuli nde tongo, a xa a sa furema yirefanyi tulim, a belexekura yirefanyi ma, nun a sankura yirefanyi ma. ¹⁵ A man xa na ture sigmaati ya keren ifili a yete kooola belexes kui. ¹⁶ A xa a belexesole yirefanyi sin ture kui, a nu bara naxan sa a kooola belexes kui, a xa na ture kasan doxo solofera n tan Alatala ya i. ¹⁷ Ture naxan luxi serexedube belexes kui, a xa nde sa furema yirefanyi tulim, a nun a belexekura yirefanyi ma, a nun a sankura yirefanyi ma yete ragbilen serexes wuli fari. ¹⁸ Ture donxoe naxan luxi serexedube yi ra, a xa na sa furema xunyi ma. Serexedube xa a xun sara n tan Alatala ya i. ¹⁹ Serexedube xa yunubi xafari serexes ba, a xa a xun sara a xa seniyentareja ma. Na dangi xanbi a xa na serexes gan daaxi kon naxaba. ²⁰ A xa serexes gan daaxi nun sansi xori dinxi serexes ba serexebade fari. A xa furema xun sara alako a xa seniyen.»

²¹ «Xa setare nan na furema ra, feere mu na a yi na serexes xa fe ra, a xa yexeyoyre keren gbansan ba yete ragbilen serexes ra, naxan lintanma n tan Alatala ya i a xa findi furema xa xunsare ra. A xa sansi xori dinxi konbo ya tagi soto, ture masunbuxi naxan na, a nun ture sigmaati ya keren, ²² nun ganbe firin, xa na mu a ra kolokonde yore firin. Keren xa findi yunubi xafari serexes ra, boore serexes gan

daaxi.²³ Xi solomasaxan nde lōxœ, a xa fa na serexex ra serexedube xon hōrōmolingira sode de ra n tan Alatala ya i, alako a xa səniyen.²⁴ Serexedube xa yēte ragbilen serexex yexes nun ture sigaati ya keren lintan n tan Alatala ya i.²⁵ A xa na yexexyore kōn naxaba yēte ragbilen serexex ra. A xa a wuli nde tongo, a xa na sa furema yirefanyi tuli ma, a yirefanyi bēlexekura ma, a nun a yirefanyi sankura ma.²⁶ A xa ture nde ifili a yēte kōola bēlexex kui.²⁷ A xa na ture kasan sanmaya solofera a bēlexesole yirefanyi ra n tan Alatala ya i.²⁸ Ture naxan na a bēlexex kui, a xa dendoronti tongo, a na sa furema yirefanyi tuli ma, a yirefanyi bēlexekura ma, a nun a yirefanyi sankura ma wuli fari naxan keli yēte ragbilen serexex ma.²⁹ Ture naxan luxi a bēlexex kui, a xa na sa na furema xunyi ma, alako a xun xa sara n tan Alatala ya i.³⁰ Serexedube xa ganbe keren ba, xa na mu a ra kolokonde yore, serexex ya ma furema naxee sōtoxi.³¹ A xa keren ba yunubi xafari serexex ra, boore xa findi serexex gan daaxi ra, a nun sansi xori dinxi. Serexedube furema xun sarama n tan Alatala ya i na ki ne.³² Seriyē nan na ki maraseniyenyi xa fe ra furemae be naxee findixi setaree ra.»

³³ Alatala naxa a masen Annabi Munsa nun Haruna be,³⁴ «Wo na so Kanaan bōxi ma, n naxan fima wo ma ke ra, xa fure jaaxi sa mini wo xa banxi kankee ma mənni,³⁵ banxi kanyi xa sa a fala serexedube be, *«N bara fure jaaxi to n ma banxi ma.»*³⁶ Serexedube xa yaamari fi, e xa se birin namini banxi kui beenu a xa siga fure jaaxi matode, alako se naxan na banxi kui, na naxa findi se səniyentare ra. E na ge na rabade, serexedube xa siga na banxi matode.»

³⁷ «Serexedube xa na fure mato. Xa fure foɔrɔ, xa na mu a ra a gbeeli, a man ya naxa itilin, a banxi kanke suxu,³⁸ serexedube xa mini banxi kui, a xa banxi naade balan lōxun keren.³⁹ Xi solofera nde lōxœ, serexedube man xa gbilen naa. Xa fure bara lantan ye i banxi kanke ma,⁴⁰ serexedube xa yaamari fi, banxi gəmee xa ba na fure na dənnaxe, e xa e wole taa fari ma yire səniyentare.⁴¹ Banxi kanke xa maxoɔlin banxi kui. Naxan bama, na xa woli taa fari ma yire səniyentare.⁴² Gəmə gbetee xa sa booree lōxœ ra, banxi kanke xa maso a neenee ra.»

⁴³ «Na wali birin dangi xanbi, xa fure jaaxi man mini banxi ma,⁴⁴ serexedube xa gbilen na mato ra. Xa fure bara lantan ye banxi kui, fure jaaxi na a ra, a findixi se səniyentare nan na.⁴⁵ Na banxi xa rabira, a gəmee, a wurie, nun a maso bende birin xa wole taa fari ma yire səniyentare.⁴⁶ Naxan yo soma na banxi kui a balan xanbi, na kanyi fan findima mixi səniyentare nan na han nunmare ra.⁴⁷ Naxan na a sa na banxi kui, xa na mu a ra a dege naa, na lanma a xa a xa dugie xa.»

⁴⁸ «Na banxi yailan xanbi, xa serexedube sa gbilen na banxi kui, a fa a to fure mu lantanxi a i, a xa maseniyti, na banxi bara səniyen, fure bara jōn naa.⁴⁹ Na banxi kanyi xa na maraseniyenyi rakamali serexex bafe ra. A xa xoni firin, sediri wuri, gəre mōcli nde, nun hisopi wuri sōtɔ.⁵⁰ A xa xoni keren kōn naxaba fərə nde xun ma dulon ye na naxan kui.⁵¹ A xa sediri wuri, hisopi wuri, gəre mōcli nde, nun xoni pījue sin xoni kōn naxaba wuli xɔɔra, naxan na dulon ye kui. A xa a kasan banxi ma sanmaya solofera.⁵² A xa banxi raseniyen xoni wuli, dulon ye, xoni pījue, sediri wuri, hisopi wuri, nun gəre mōcli nde ra.⁵³ A xa xoni pījue bəpin taa fari ma wula i. Na kui, na banxi xa fe jaaxi jōnma ne, a səniyen.»

⁵⁴ «Seriye nan na ki fure jaaxie xa fe ra naxee minima mixi fate ma,⁵⁵ dugie ma, banxie ma,⁵⁶ naxee funtuma, naxee bulama, naxee fiixema,⁵⁷ alako a xa kolon xa se səniyentxi nan a ra, xa na mu a ra a mu səniyentxi. Seriyē nan na ki na fure jaaxi xa fe ra.»

15

Kōrōsila kanyi

nun ginε xa kike wali

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa nun Haruna be,² «Wo xa a fala Isiraylakae be, kōrōsila kanyi bara findi mixi səniyentare ra.³ Kōrōsila kanyi bara findi mixi səniyentare ra hali kōrōsila mu na minife sinden, kōn a na a fate kui.⁴ Kōrōsila kanyi sama sade naxan ma, se səniyentare na a ra. A dōxɔ gonyi naxan yo ma, na fan se səniyentare na a ra.⁵ Naxan na din a xa sade ra, na kanyi xa a xa dugie xa, a xa a yēte maxa ye ra. A findima mixi səniyentare nan na han nunmare ra.⁶ Naxan dōxɔma a xa gonyi ma, na kanyi xa a xa dugie xa, a xa a yēte maxa ye ra. A findima mixi səniyentare nan na han nunmare ra.⁷ Naxan yo din na furema fate ra, na kanyi xa a xa dugie xa, a xa a yēte maxa ye ra. A findima mixi səniyentare nan na han nunmare ra.⁸ Xa furema de ye boxun mixi səniyentxi nde ma, na kanyi xa a xa dugie xa, a xa a yēte maxa. A findima mixi səniyentare nan na han nunmare ra.⁹ Dōxɔse naxan sama soe ma, xa na mu a ra lōxomē ma, xa furema dōxɔ na fari, na dōxɔse findima se səniyentare nan na.¹⁰ Naxan na din sese ra furema bara dōxɔ naxan fari, na kanyi bara findi mixi səniyentare ra han nunmare ra. Na kanyi xa a xa dugie xa, a xa a yēte maxa.¹¹ Furema bēlexex səniyentare kanyi dinma mixi naxan na, na xa a xa dugie xa, a xa a yēte maxa ye ra. A findima

mixi səniyəntare nan na han nunmare ra. ¹² Furema dinma fəjnə naxan na, na xa kana. Xa yirabase wuri daaxi na a ra, a lan a xa maxa ye ra.»

¹³ «Korçila kanyi na yalan, a mamə tima nə loxun keren beenu a xa findi mixi səniyənxı ra. A xa a xa dugie xa, a xa a maxa dulonyi ye ra. A səniyənma na ki nə. ¹⁴ Xi solomasaxan nde ləxəs, a xa ganbə firin tongo, xa na mu a ra kolokonde yərə firin, a sa e so sereqedube yi ra n tan Alatala ya i hörəməlingira sode də ra. ¹⁵ Sereqedube xa xəni keren ba yunubi xafari sereqə ra, boore sereqə gan daaxi. Na kui, korçila kanyi bara a xun sara n tan Alatala ya i.»

¹⁶ «Xa xəmə nde a xa wantanyi nəxəc, a xa a fate birin maxa. A findima mixi səniyəntare nan na han nunmare ra. ¹⁷ Dugj nun kiri naxan birin nəxəc, e xa maxa ye ra, e fan findima nə se səniyəntare han nunmare ra. ¹⁸ Xa xəmə nun gine kafu e boore ra, e xa a fate maxa. E findima mixi səniyəntaree nan na han nunmare ra.»

¹⁹ «Ginə naxan na a xa kike wali kui, a findima mixi səniyəntare nan na loxun keren bun ma. Naxan na din a ra, a fan findima mixi səniyəntare ra han nunmare ra. ²⁰ Ginə naxan na a xa kike wali kui, a sama sade naxan ma, se səniyəntare na a ra. A dəxəs sese naxan ma, na fan se səniyəntare na a ra. ²¹ Naxan yo na din a xa sade ra, na kanyi xa a xa dugie xa, a xa a yetə maxa ye ra. A findima mixi səniyəntare nan na han nunmare ra. ²² Naxan yo na dəxəs a xa gonyi ma, na kanyi xa a xa dugie xa, a xa a yetə maxa ye ra. A findima mixi səniyəntare nan na han nunmare ra. ²³ Xa se nde saxi na sade ma, xa na mu a ra na gonyi ma a nu dəxəxi naxan ma, naxan dinma na se ra a findima mixi səniyəntare nan na han nunmare ra. ²⁴ Xa xəmə nde nun na gine kafu, a xa kike wali wuli fa sa a fate ma, a fan findima mixi səniyəntare nan na loxəxun keren bun ma. A na sa sade yo ma, na fan findima se səniyəntare nan na.»

²⁵ «Xa wuli lu mini ra gine ma, naxan mu findixi a xa kike wali wuli ra, xa na mu a ra a xa kike wali temui xən naxa kuya, a findima mixi səniyəntare nan na ało gine naxan na a xa kike wali kui. ²⁶ A na a sa sade naxan ma, xa na mu a ra a dəxəs gonyi naxan ma, na birin findima nə se səniyəntare ra ało a xa kike wali temui. ²⁷ Naxan dinma na see ra, na kanyi xa a xa dugie xa, a xa a fate maxa ye ra. A findima mixi səniyəntare nan na han nunmare ra.»

²⁸ «Wuli na ba minife, na gine xa mame ti loxəxun keren, a fa səniyen. ²⁹ Xi soloferne nde ləxəs, a xa ganbə firin, xa na mu a ra kolokonde yərə firin tongo, a xa e xanin sereqedube xən hörəməlingira sode də ra. ³⁰ Sereqedube xa xəni keren ba yunubi xafari sereqə ra, boore sereqə gan daaxi. Sereqedube xunsare sereqə bama na gine bə n tan Alatala ya i na ki nə.»

³¹ «Wo xa Isirayilakae makuya səniyəntareja ra, xa na mu a ra, e na e makərə n ma hörəməlingira ra naxan na wo tagi, e faxama nə.»

³² «Səriyə nan na ki korçila xa fe ra, a nun xəmə naxan a xa wantanyi nəxəma, ³³ gine naxan na kike wali kui, korçila naxan minima xəmə nun gine fate i, nun xəmə naxan nun gine səniyəntare kafuma.»

16

Xunsare ləxəs

¹ Haruna xa di firinyi to faxa e yetə masenfe ra Alatala bə, Alatala naxa a masen Annabi Munsa bə, ² «A fala i taara Haruna bə, a na so hörəməlingira kui, a naxa lu dangi ra dugi gbakuxi ra xa a dangi temui mu a lixi, alako a naxa faxa. Yire səniyənxı na a ra saatə kankira na dənnəxə. Xunsarade na na saatə kankira nan fari, n minima nuxui kui dənnəxə.»

³ «Haruna xa so hörəməlingira kui tuura ra, naxan bama yunubi xafari sereqə ra, a nun yəxəs kontonyi sereqə gan daaxi ra. ⁴ A xa guba səniyənxı gəsə fute daaxi ragoro a ma, a xa wantanyi gəsə fute daaxi so. A xa a tagi ixiri beleti gəsə fute daaxi ra, a xa xunmase dəxəs a xunyi ma. A na gə a maxade, a xa na dugi səniyənxı birin nagoro a ma. ⁵ Isirayila jama xa sikətə firin so a yi ra yunubi xafari sereqə ra, a nun yəxəs kontonyi keren sereqə gan daaxi ra. ⁶ Haruna xa tuura ba a yetə xa yunubi xafari sereqə ra alako a tan nun a xa denbaya xun xa sara. ⁷ A xa na sikətə firinyi ti n tan Alatala ya i, hörəməlingira sode də ra. ⁸ A xa n tan Ala maxandi a xa tənxuma masen n bə na sikətə firinyi xa fe ra. Keren xa findi n tan Alatala gbe ra, boore xa lu Sentanə bə wula i. ⁹ Sikətə naxan sugandixi n tan Alatala gbe ra, Haruna xa a ba yunubi xafari sereqə ra. ¹⁰ Sikətə naxan sugandixi a xa findi Sentanə gbe ra, na mu faxama. Haruna xa a ti n tan Alatala ya i, a xa findi xunsare ra, a xa a bəjən sigafe ra wula i Sentanə bə. ¹¹ Haruna xa tuura ba a yetə xa yunubi xafari sereqə ra, a xa findi a tan nun a xa denbaya xunsare ra. A xa na tuura kən naxaba yunubi xafari sereqə ra. ¹² A xa surayı ganse rafe tə wole ra naxan tongoxi sereqəbade fari n tan Alatala ya i. A xa surayı fuji beləxə ya firin fan tongo. A xa na birin xanın dugi gbakuxi xanbi ra yire səniyənxı kui. ¹³ A xa na surayı gan n tan Alatala ya i, alako tuuri naxan tema na xa saatə kankira nəxən a ma alako a naxa faxa. ¹⁴ A xa tuura wuli nde tongo a beləxəsole ra, a xa a kasan saatə kankira makoto se ma xunsarade sogetede

biri sanmaya solofera, a man xa a kasan na makoto se ya ra.¹⁵ A xa sikote kon naxaba jama xa yunubi xafari serehexe ra, a fa a wuli xanin dugi gbakuxi xanbi ra. A xa na wuli kasan saate kankira makoto se ma nun saate kankira makoto se ya ra, alio a rabaxi tuura wuli ra ki naxe.»

¹⁶ «Na ki a xunsare sotoma yire seniyenxi be Isirayilakae xa seniyentareja, e xa fe kobia, nun e xa yunubie xa fe ra. A xa a raba na ki horomolingira fan be, naxan tixi Isirayilaka seniyentaree tagi.

¹⁷ Mixi yo naxa lu horomolingira kui han Haruna minima yire seniyenxi fisamante kui temui naxe. A xa a tan nun a xa denbaya xun sara, a nun Isirayila jama birin.¹⁸ A xa siga serehexebade yire naxan na n tan Alatala ya i, a fa xunsare ba na serehexebade be. A xa tuura nun sikote wuli sa ferie ma naxee nu na serehexebade tunxunyi naanie ra.¹⁹ A xa wuli kasan a belexesole ra sanya solofera serehexebade ma, alako a xa seniyen Isirayilakae xa seniyentareja xa fe ra.»

²⁰ «Haruna na ge xunsare bade yire seniyenxi, horomolingira, nun serehexebade be, a xa sikote boore maso naxan mu nu faxa.²¹ A xa a belexe firinyie sa na sikote xun tagi, a fa Isirayilakae xa seniyentareja, e xa fe kobia, nun e xa yunubi birin masen n tan Ala be. A na ge na kote birin sade sikote xun, a xa na sikote bejiin wula i mixi nde saabui ra naxan bara tin na wali ra.²² Na sikote yunubi birin xaninma a xun ma wula i, a bejiin dennaxe.»

²³ «Na dangi xanbi, Haruna xa so horomolingira kui, a xa a xa dugi gesse fute daaxie ba, a naxee ragoroxi a ma beenu a xa so yire seniyenxi kui. A xa nee lu na.²⁴ A xa a maxa ye ra yire seniyenxi kui, a dugi gbetee ragoro a ma. A na ge, a xa mini, a serehexe gan daaxi firin ba, keren a yete be, boore jama be. A xunsare sotoma a yete be nun jama be na kui.²⁵ A man xa yunubi xafari serehexe ture gan serehexebade fari.»

²⁶ «Naxan sikote bejiin wula i Sentane be, na lan a xa a xa dugie xa, a a fate maxa, a fa gibilen jama yonkinde.²⁷ Tuura nun sikote naxee baxi yunubi xafari serehexe ra, naxee wuli findi xunsare ra yire seniyenxi, nee lan e xa xanin jama yonkinde fari ma, e kiri, e sube, nun e jaqe birin xa gan te ra.²⁸ Naxan na wali rabama, a xa a xa dugie xa, a xa a fate maxa ye ra, a fa gibilen jama yonkinde.»

²⁹ «Seriye nan ka wo be naxan mu kanama abadan. Kike solofera nde, xi fu loxoe, wo xa sunyi suxu, wo naxa wali yo raba, wo tan, nun mixi naxee sabatixi naa kono e mu findi Isirayilakae ra.³⁰ Na findima xunsare loxoe ra wo be, alako wo xa seniyen, wo xa yunubi birin xa xafari n tan Alatala ya i.³¹ Na findima malabui nun sali loxoe ra wo be. Wo xa sunyi suxu na loxoe. Yi seriye mu kanama abadan.»

³² «Ala naxan sugandixi, a naxan tixi serehexedube kuntigi ra, na nan wo xun sarama. A luma a baba xa wali raba ra. A luma serehexedube dugi seniyenxe ragoro ra a ma.³³ A luma yire seniyenxi, horomolingira, serehexebade, serehexedubee nun Isirayila jama birin xun sara ra.³⁴ Yi seriye mu kanama abadan, alako ne birin xunsare xa ba Isirayilakae be e xa yunubi birin ma fe ra.»

E Alatala xa yaamari birin suxu alio a masenxi Annabi Munsa be ki naxe.

17

Serehexe bama dennaxe

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be,² «A fala Haruna be nun a xa die be, a nun Isirayilaka birin be, Alatala yi nan yamarixi.³ Isirayilaka naxan ninge, xa na mu a ra yexxe, xa na mu a ra si bama serehexe ra jama yonkinde kui, xa na mu a ra jama yonkinde fari ma,⁴ a mu a xaninma horomolingira sode de xa ra alako a xa a fi n tan Alatala ma horomolingira yire, na kanyi luma ne alio faxeti. A bara faxe ti, a lanma na kanyi xa keri jama ya ma.⁵ Yi yaamari wama a masenfe ne a Isirayilakae mu lanma e xa serehexe ba burunyi. E xa fa xanunteya serehexe ra serehexedube nan xon n tan Alatala ya i n ma horomolingira sode de ra.⁶ Serehexedube xa na wuli kasan n tan Alatala xa serehexebade seetie ma horomolingira sode de ra, a man xa na ture gan te i, a xa findi xiri fanyi ra n tan Alatala be.⁷ Isirayilakae naxa sikote serehexe ba kuye be sonon de. Na findima yanfanteya nan na n tan Alatala mabiri. Yi yaamari mu kanama abadan.»

⁸ «A fala e be, Isirayilaka, xa na mu a ra xojne naxan sabatixi e tagi, xa a serehexe gan daaxi, xa na mu a ra serehexe gbetee ba,⁹ a mu a xanin horomolingira sode de ra, alako a xa fi n tan Alatala ma, na kanyi kerima ne a xa jama tagi.»

Wuli minfe tonyi

¹⁰ «Xa Isirayilaka nde, xa na mu a ra xojne nde naxan sabatixi Isirayila bixi ma a naxa wuli min, n gibilemma ne na kanyi foxo ra, n fa a keri a xa jama ya ma,¹¹ barima sube nii bara lu a wuli ya ma. N bara wuli findi wo xunsare ra, naxan bama serehexe ra serehexebade fari. Wuli nan na xunsare ra.¹² Na na a ra, n bara Isirayilakae yamari e naxa wuli min. Wo xa xojne naxee sabatixi Isirayila bixi ma, e fan naxa wuli min de.¹³ Xa Isirayilaka, xa na mu a ra xojne nde naxan na wo tagi, sa sube nde, xa na mu a ra xoni nde faxa naxan daxa a xa don, a xa na wuli ifili bixi ma, a bende sa a fari,¹⁴ barima sube nii

na a wuli nan ya ma. Na na a ra, n bara Isirayilakae yamari wo naxa sube wuli yo min, barima sube nii na a wuli nan ya ma. Naxan yo na raba, a fama keride Isirayila jama ya ma.»

¹⁵ «Xa Isirayilaka, xa na mu a ra xɔjɛ nde naxan na wo tagi, na sube don naxan faxaxi a yɛtɛ ma, xa na mu a ra sube gbɛtɛ naxan faxaxi ki gbɛtɛ ra, na kanyi xa a xa dugie xa ye ra, a man xa a yɛtɛ maxa. A mu səniyɛnma han nunmare ra. ¹⁶ Xa a mu a xa dugie xa, xa a mu a yɛtɛ maxa, na səniyɛntareja luma nɛ a ma.»

18

Kafui səriyɛ

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bɛ, ² «A fala Isirayilakae bɛ Alatala nan n na, wo Marigi Ala. ³ Wo naxa Misirakae xa naamunye raba, wo nu na dɛnnaxɛ. Wo man naxa Kanaankae fan ma naamunye raba, n wo xaninma dɛnnaxɛ. Wo naxa bira e xa səriyɛ fɔxɔ ra. ⁴ Wo xa n tan nan ma səriyɛ nun n ma yaamarie rabatu, barima Alatala nan n na, wo Marigi Ala. ⁵ Wo xa bira n ma səriyɛ nun n ma yaamarie nan fɔxɔ ra. Mixi naxan nee rabatuma, a simaya sɔtɔma nee nan saabui ra. Alatala nan n na.»

⁶ «Wo naxa kafu wo nun wo barima. Alatala nan n na.»

⁷ «Wo naxa kafu wo nun wo nga, naxan findixi wo baba xa ginɛ ra. Wo nga nan wo nga ra, wo naxa kafu a ra.»

⁸ «Wo naxa kafu wo nun wo nanden, naxan findixi wo baba xa ginɛ ra.»

⁹ «Wo naxa kafu wo nun wo maaginɛ, naxan findixi wo baba xa na mu a ra wo nga xa di ra, naxan barixi wo xɔnyi xa na mu a ra yire gbɛtɛ.»

¹⁰ «Wo naxa kafu wo nun wo xi di xɛmɛ xa di ginɛ, wo naxa kafu wo nun wo xa di ginɛ xa di ginɛ. E fatanxi wo yɛtɛ fate nan na.»

¹¹ «Wo naxa kafu wo nun wo baba xa ginɛ gbɛtɛ xa di ginɛ, wo baba naxan barixi. Wo maagine na a ra.»

¹² «Wo naxa kafu wo nun wo baba maagine ra. Wo baba bariboore na a ra.»

¹³ «Wo naxa kafu wo nun wo nga xunya, xa na mu a ra a taara. Wo nga bariboore na a ra.»

¹⁴ «Wo naxa kafu wo nun wo baba xunya xa ginɛ, xa na mu a ra a taara xa ginɛ. Wo baba xunya xa na mu a ra a taara nan gbe findixi na ginɛ ra. Wo nga nun wo mama nan lanxi e ma.»

¹⁵ «Wo naxa kafu wo nun wo xa di xa ginɛ, wo xa di nan xa ginɛ a ra.»

¹⁶ «Wo naxa kafu wo nun wo xunya, xa na mu a ra wo taara xa ginɛ.»

¹⁷ «Xa wo nun ginɛ nde bara kafu, wo nun a xa di ginɛ tan naxa kafu de. Wo nun a xa di xɛmɛ xa di ginɛ naxa kafu de, wo nun a xa di ginɛ xa di ginɛ naxa kafu de. Baribooremae na e ra, na fe mɔɔli mu fan.»

¹⁸ «Wo nun wo xa ginɛ xunya naxa kafu de, xa na mu a ra a taara, wo xa ginɛ xa simaya kui. Na fe fama nɛ tɔɔne ra.»

¹⁹ «Wo nun ginɛ naxa kafu a xa kike wali kui de, barima a mu səniyɛnxi na tɛmui.»

²⁰ «Sade fe naxa lu wo nun wo malanboore xa ginɛ tagi de, na findima səniyɛntareja nan na.»

²¹ «Wo naxa wo xa di yo ba sərɛxɛ ra Mɔlɔkɔ kuye bɛ. Wo naxa wo Marigi Ala xili bɛxu. Alatala nan n na.»

²² «Xɛmɛ naxa kafu nun xɛmɛ ra. Fe jnaaxi na a ra. Xɛmɛ lanma e nun ginɛ nan xa kafu.»

²³ «Xɛmɛ naxa kafu nun sube ra. Ginɛ fan naxa kafu nun sube ra. Na fe mɔɔli mu fan feo.»

²⁴ «Wo naxa wo manɔxɔ yi fe mɔɔlie ra, alɔ na sie a rabaxi ki naxɛ n naxee keri wo ya ra. ²⁵ E xa fe jnaaxie bara bɔxì yati manɔxɔ. N e ratɔnxi na nan ma, e mu luma yi bɔxì ma sɔnɔn. ²⁶ Wo tan Isirayilakae nun xɔjɛ naxee na wo tagi, wo xa n ma səriyɛ nun n ma yaamarie rabatu. Wo naxa yi fe xɔnxie raba de. ²⁷ Bekae nu bara na mɔɔli raba beenu wo xa fa. Yi bɔxì findi yire səniyɛntare ra na nan ma. ²⁸ Xa wo fan bira na mɔɔli fɔxɔ ra, wo fan kerima nɛ yi bɔxì ma. ²⁹ Mixi yo naxan na mɔɔli rabama, a kelima nɛ a xa jama ya ma. ³⁰ Wo xa n ma yaamarie rabatu, wo naxa na fe xɔnxie raba alɔ mixi naxee nu na be beenu wo xa fa. Wo naxa findi mixi səniyɛntaree ra. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

19

Tinxinyi naxan nafan Ala ma

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bɛ, ² «A fala Isirayilakae bɛ, wo xa səniyɛn, barima n tan səniyɛn, wo Marigi Alatala. ³ Birin xa e nga nun e baba binya. Birin xa malabui lɔxɔe səriyɛ rabatu. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

⁴ «Wo naxa kuyee batu, wo naxa wure raxunu kuye yailanfe ra. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

⁵ «Wo xa xanunteya sərɛxɛ ba n tan Alatala bɛ a raba ki ma. ⁶ Sərɛxɛ sube xa don a faxa lɔxɔe, xa na mu a ra na kuye iba. Sube na xi saxan ti, na xa sa tɛ i. ⁷ Naxan luma han xi saxan, a raharamuxi,

a mu lan na mooli xa don.⁸ Naxan na rabama, a na sare sotoma ne, barima a bara n tan Alatala xa se seniyenxi yelebu. Na kanyi raminima ne Isirayila jnama ya ma.»

⁹ «Wo na xe xaba wo xonyi, wo naxa a tuxuie xaba. Baloe naxan birama bixi ma, wo xa na lu naa. ¹⁰ Wo na weni bogi ba wo xa sansie kon na, wo naxa gibilen a ma a firin nde. Bogi naxee fan yolonma e yete ma, wo xa nee fan lu na setaree be, a nun mixie be naxee kelixi jnamane gbeit ee ma. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

¹¹ «Wo naxa muje ti. Wo naxa wule fala. Wo naxa wo boore yanfa. ¹² Wo naxa wo kali n xili ra wule fari, barima na kui wo wo Marigi Ala xili nan kanama. Alatala nan n na.»

¹³ «Wo naxa wo ngaxakerenyi toco, wo naxa a muja. Wo naxa wo xa walike xa wali sare lu han tina.»

¹⁴ «Wo naxa tulixori konbi, wo naxa donxui rabira. Wo xa gaaxu n tan Ala ya ra. Alatala nan n na.»

¹⁵ «Wo naxa kiiti sa tinxitareya ra. Wo naxa setare rafisa a boore be, wo naxa banna rafisa a boore be. Wo xa kiiti birin sa tinxinyi ra. ¹⁶ Wo naxa wo boore mafala. Wo naxa wo boore tojerege alako a xa faxa. Alatala nan n na. ¹⁷ Wo naxa wo ngaxakerenyi xon. Wo xa wo boore rasi, alako wo naxa yunubi sotc a xa fe ra. ¹⁸ Wo naxa wo gbejerc. Wo naxa gbesenxconneya ragata wo sondonyi kui wo ngaxakerenyi be. Wo xa wo boore xanu ala wo wo yete xanuma ki nax. Alatala nan n na.»

¹⁹ «Wo xa n ma yaamarie rabatu. Wo naxa xuruse mooli firin rate e boore ma. Wo naxa sansi mooli firin si xe kerem ma. Wo naxa dugi ragoro wo ma naxan degexi gesse mooli firin na.»

²⁰ «Xa xeme nde nun konyi ginne nde kafu xeme gbeit naxan xa kote doxoxi, naxan xun mu saraxiinden, naxan mu xoreyaxi, e xa jaaxankata. Konwo naxa e faxa, barima konyi ginne nan a ra. ²¹ Na xeme xa yexes kontonyi ba yete ragbilen serexe ra n tan Alatala be horomolingira sode de ra. ²² Serexedube xa na yexes kontonyi findi xunsare ra a be n tan Alatala ya i, a xa findi yete ragbilen serexe ra alako a ya yunubi xa xafari.»

²³ «Wo na so bixi kui n naxan firma wo ma, wo naxa wo xa sansi sixie bogie don sinden han jne saxan. E mu seniyen, e luxi ala sunnetaare. Wo naxa e don. ²⁴ Naxee fan bogima jne naani nde ma, na birin firma n tan Alatala nan ma, a xa findi n ma matoxoe ra. ²⁵ Naxee bogima jne suuli nde ma, na tan birin findima wo baloe nan na. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

²⁶ «Wo naxa sube yo don wo mu naxan kon naxabaxi, a wuli xa mini. Wo naxa sematoe wali raba, wo naxa diureya raba. ²⁷ Wo naxa wo xunsexe maxaba wo xunyi seetie ma a radigilinx ra, wo naxa wo de xabe seetie maxaba, ²⁸ wo naxa wo fate maxaba jonyi to soxi wo ma. Wo naxa pirinti ti wo fate ma. Alatala nan n na.»

²⁹ «Wo naxa wo xa di gine mati langoe ra, alako wo xa bixi naxa bira langoenja foxo ra, a xa rafe fe jaaxie ra. ³⁰ Wo xa n ma malabui loxoe binya, a nun n ma yire seniyenxi. Alatala nan n na.»

³¹ «Wo naxa mixi fen naxan mixi faxaxie rawoyenma. Wo naxa bira sematoee foxo ra, xa na mu a ra wo findima seniyentaree nan na. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

³² «Wo xa mixi moxie binya, naxee xunsexe bara fiix. Wo xa gaaxu wo Marigi Ala ya ra. Alatala nan n na.»

³³ «Wo naxa mixi rawali a jaaxi ra, naxee kelixi jnamane gbeit e xa sabati wo xa bixi kui. ³⁴ Wo xa na xore mooli rasene ala wo ngaxakerenyi. Wo xa a xanu ala wo wo yete xanuma ki nax. Wo fan nu na xoreya nan kui Misira bixi ma. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

³⁵ «Wo naxa tinxitareya yo raba, kiiti sade, se kuyeya maniyade, se binye maniyade, se rafe daaxi maniyade. ³⁶ Wo xa sikeeli xa kamali. Wo se maniyase kamalixie rawali. Alatala nan n na, wo Marigi Ala, naxan wo raminixi Misira bixi ma. ³⁷ Wo xa n ma seriyen nun n ma yaamarie birin nabatu. Alatala nan n na.»

20

Fe xonxie Ala mabiri

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ² «A fala Isirayilakae be, xa Isirayilaka nde, xa na mu a ra xoye nde naxan sabatixi Isirayila boxi ma, a xa di nde ba serexe ra Moloko kuye be, jnama xa na kanyi magcong gemesse ra han a xa faxa. ³ N tan fan gibilenma ne na mixi foxo ra, n a ramini jnama ya ma, barima a bara n ma yire seniyenxi yelebu, a bara n xili seniyenxi kana na serexe mooli ra Moloko kuye be. ⁴ Xa jnama a ya raxi na fe ma, e tondi mixi faxade, naxan a xa di baxi serexe ra Moloko be, ⁵ n tan gibilenma ne na mixi nun a xabile foxo ra, n nee keri e xa jnama ya ma, a nun mixi birin naxee n yanfama Moloko kuye xa fe ra.»

⁶ «Xa mixi nde n yanfa, a bira sematoe foxo ra, a nun mixi naxan mixi faxaxie rawoyenma, n gibilenma na kanyi foxo ra, n a keri a xa jnama ya ma. ⁷ Wo xa wo jere seniyenxi kui, alako wo xa seniyen, barima Alatala nan n na, wo Marigi Ala. ⁸ Wo xa n ma yaamarie rabatu, wo xa e ratinme. Alatala nan n na, naxan wo raseniyenma.»

⁹ «Naxan yo a baba danka, xa na mu a ra a nga, wo xa na kanyi faxa. A tan nan a faxa fe ragirixi, barima a bara a baba danka, xa na mu a ra a nga.»

¹⁰ «Xa x^{em}e nde y^{en}e raba a malan boore xa gine^e ra, na x^{em}e nun na gine^e xa faxa e xa langoeja xa fe ra.»

¹¹ «Xa x^{em}e nde kafu nun a baba xa gine^e ra, a bara fe jaaxi raba a baba ra. Wo xa na x^{em}e nun na gine^e faxa e xa yunubi xa fe ra.»

¹² «Xa x^{em}e nde kafu nun a xa di xa gine^e ra, wo xa e firinyi birin faxa na yunubi xa fe ra, barima na fe m^{oc}li mu fan feo.»

¹³ «Xa x^{em}e nde kafu nun x^{em}e gbete^e ra alo^c x^{em}e darixi a raba ra gine^e ra ki nax^e, wo xa e firinyi birin faxa na fe x^{on}xi xa fe ra.»

¹⁴ «Xa x^{em}e nde kafu nun gine^e ra nun na xa di gine^e ra, e bara fe jaaxi raba. Wo xa e gan te^c ra, x^{em}e nun gine^e, alako na fe x^{on}xi m^{oc}li naxa lu wo tagi.»

¹⁵ «Xa x^{em}e nde kafu nun sube ra, wo xa na x^{em}e nun na sube birin faxa.»

¹⁶ «Xa gine^e nde a maso sube ra kafu booreja ra, wo xa na gine^e nun na sube faxa na fe jaaxi xa fe ra.»

¹⁷ «Xa x^{em}e nde kafu nun a maagine^e ra, a baba xa di gine^e, xa na mu a ra a nga xi di gine^e, fe mayaagixi nan a ra. Wo xa e keri e xa jama ya ma, barima x^{em}e bara kafu nun a maagine^e ra. Na kote xa lu a xun ma.»

¹⁸ «Xa x^{em}e nde kafu nun gine^e ra naxan na a xa kike wali kui, a wuli naxa mini kene^c ma. E firinyi birin xa keri jama ya ma na fe ma.»

¹⁹ «Wo naxa kafu nun wo nga xunya, xa na mu a ra wo nga taara ra, xa na mu a ra wo baba maagine^e ra, barima wo bariboore nan e ra. Naxan na m^{oc}li rabama na kote xa lu a xun ma.»

²⁰ «Xa x^{em}e nde kafu nun a baba xunya xa gine^e ra, xa na mu a ra a baba taara xa gine^e ra, e na kote xaninma ne. E birin fama faxade ditaritareja nan kui.»

²¹ «Xa x^{em}e nde kafu nun a xunya xa gine^e ra, xa na mu a ra a kafu nun a taara xa gine^e ra, a bara fe seniyentare raba. E birin fama faxade ditaritareja nan kui.»

²² «Wo xa n ma s^{eri}ye nun n ma yaamari birin nabatu, wo xa na birin naba, alako wo mu fama keride ki nax^e b^{ox}i ma n wo rasabatima d^{enn}ax^e. ²³ Wo naxa bira na b^{ox}i sie xa s^{eri}ye f^{ox}^c ra, n fama naxee keride wo ya ra. E naxan nabama na mu rafanxi n ma feo. ²⁴ N bara a fala wo be na b^{ox}i findima wo gbe ra. N bara na boxi fi wo ma, xij^e nun kumi gbegbe na d^{enn}ax^e. Alatala nan n na, wo Marigi Ala, naxan wo sugandixi sie tagi. ²⁵ Wo xa sube raharamuxie nun sube radaxaxie tagi rasa, e nun x^{on}ni raharamuxie nun x^{on}ni radaxaxie, alako wo naxa findi seniyentaree ra e saabui ra. N bara tonyi doxo na subee, na x^{on}nie, nun na b^{ox}imasee ra. E mu s^{eni}y^en. ²⁶ Wo xa findi n ma jama s^{eni}y^enx^e ra, barima n tan Alatala nan s^{eni}y^en. N bara wo sugandi sie tagi, alako wo xa findi n gbe ra.»

²⁷ «Mixi yo naxan mixi faxaxie raw^{oy}enma, xa na mu a ra a findi sematoe ra, wo xa a mag^{on}o gemoe^e ra han a xa faxa. A tan nan a faxa fe ragirixi.»

21

S^{er}ex^{ed}ub^e xa s^{eni}y^eni

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, «A fala Haruna xa di s^{er}ex^{ed}ub^e be, s^{er}ex^{ed}ub^e naxa a yete findi s^{eni}yentare ra a xa mixi nde fure saabui ra, ² fo a xa mixi kende nde alo^c a nga, a baba, a xa di x^{em}e, a xa di gine^e, a xunya x^{em}ema, a taara x^{em}ema, ³ nun a maagine^e, gine^edimedi na naxan na, a mu d^{ox}x^c x^{em}e taa sinden, a na a x^{on}yi. S^{er}ex^{ed}ub^e na din e fure ra, a findima ne mixi s^{eni}yentare ra. ⁴ A mu lanma s^{er}ex^{ed}ub^e xa findi s^{eni}yentare ra a xa gine^e fure xa fe ra, xa na mu a ra a xa gine^e xa mixie fure xa fe ra.»

⁵ «Xa j^{on}fe bара a li, a mu lanma s^{er}ex^{ed}ub^e xa a xunyi bi, xa na mu a ra a de^c xabee se^cti maxaba, xa na mu a ra a fate maxaba. ⁶ E xa s^{eni}y^en e Marigi Ala be. E naxa e Marigi Ala xili kana, barima e tan nan s^{er}ex^e gan daaxie bama n tan Alatala be, naxee luxi alo^c n ma donse. E lan e xa s^{eni}y^en na nan ma. ⁷ A mu lanma s^{er}ex^{ed}ub^e xa langoe gine^e d^{ox}^c, xa na mu a ra gine^e futi kane, xa na mu a ra gine^e x^{em}e meexi naxan na. S^{er}ex^{ed}ub^e tan s^{eni}y^en a Marigi Ala be. ⁸ Wo xa a kolon mixi s^{eni}y^enx^e ra, barima a tan nan s^{er}ex^e fima Ala ma naxee luxi alo^c donse. Wo xa a kolon a s^{eni}y^en, barima n tan Alatala s^{eni}y^en, n tan naxan wo raseniyenma. ⁹ Xa s^{er}ex^{ed}ub^e xa di gine^e nde a yete rayaagima findife ra langoe ra, a bara a baba rayaagi. A lanma na gine^e xa gan te^c ra.»

¹⁰ «S^{er}ex^{ed}ub^e kuntigi naxan sugandixi a ngaxakerenyie tagi, e ture s^{eni}y^enx^e sa a ma, e dugi s^{eni}y^enx^e ragoro a ma, na naxa a xunsexe kana, a naxa a xa dugi ib^c. ¹¹ A naxa so fure xun ma, a naxa findi s^{eni}yentare ra fure xa fe ra, hali a baba xa na mu a ra a nga. ¹² A naxa mini yire s^{eni}y^enx^e kui, a naxa a Marigi Ala xa hor^{om}olingira manox^c, barima n tan Ala nan a sugandixi, ture s^{eni}y^enx^e saxi a xunyi ma. Alatala nan n na. ¹³ A xa gine^edimedi d^{ox}^c gine^e ra. ¹⁴ A naxa kaaje gine^e doxo, a

naxa gine rabejinxi doxo, a naxa langoe doxo, a naxa gine doxo ginedimedi mu naxan na. A xa ginedimedi tongo gine ra a xa mixie ya ma,¹⁵ alako a naxa a bōnsōe rayaagi. Alatala nan n na naxan a raseniyenma.»

¹⁶ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be,¹⁷ «A fala Haruna be, mixi mabēnxi yo naxa serexedube wali raba, a serex e sa serexebade ma n tan Ala be. Na mu lanma abadan.¹⁸ Mabēnyie nan ya naxee mu daxa e xa e maso serexebade ra: naxan ya mu fan, naxan mu nōma jērēde a fanyi ra, naxan salonse nde kanaxi,¹⁹ naxan bēlexe, xa na mu a ra sanyi giraxi,²⁰ naxan kuntinx, naxan xa kuyē mu kamalixi, naxan ya mu fanxi, fate kiri fure na naxan ma, nun xēmē banaxi.²¹ Mabēnyi yo fatan serexedube Haruna xabile ra, a naxa a maso n tan Alatala xa serexebade ra serex e gan daaxi bafe ra a Marigi Ala be.²² A nōma n tan Ala xa donse seniyenxi mōoli birin donde,²³ kōnō a mu lan a xa a maso yire seniyenxi fisamante xa dugi ra, xa na mu a ra serexebade ra. A naxa n ma yire seniyenxi xili kana, barima Alatala nan n na, naxan a raseniyenma.»²⁴ Annabi Munsa naxa na masenyi ti Haruna, a xa die, nun Isirayilaka birin be.

22

Serex e nun maraseniyenyi

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be,² «A fala Haruna nun a xa die be, e xa Isirayilakae xa serex e seniyenxi ba a ba ki ma, barima e nee fima n tan nan ma. Serexedubē naxa n xili seniyenxi kana. Alatala nan n na.»

³ «A fala e be, xa e bōnsōe mixi nde sa findi seniyentare ra, a naxa a maso Isirayilakae xa serex e ra e naxee fima n tan Alatala ma, na kanyi kerima nē n ya i. Alatala nan n na.»

⁴ «Kunē fure na mixi yo ma Haruna bōnsōe ya ma, xa na mu a ra kōrōsila fure, na mu lan a xa serex e seniyenxi don fo a xa gē seniyende. A man mu lan mixi xa na raba xa a bara din mixi nde ra naxan bara din mixi fure ra. Xa ye seniyentare na minife mixi xēmēya kui, a mu lan a xa serex e seniyenxi don.⁵ Xa mixi nde bara din bubuse ra, xa na mu a ra mixi seniyentare ra, na mu lan a xa serex e seniyenxi don.⁶ Naxan na rabama, na kanyi findima seniyentare nan na han nunmare. Beenu a xa na serex e seniyenxi don, a xa a fate maxa.⁷ Soge na goro, a bara seniyen, a nōma serex e seniyenxi donde sōnōn, barima a baloe na a ra.»

⁸ «Serexedubē naxa sube don naxan faxaxi a yētē ma. A man naxa sube don sube gbētē naxan faxaxi, alako a naxa findi seniyentare ra. Alatala nan n na.»

⁹ «Serexedubē xa n ma yaamarie rabatu e baloe xa fe ra, alako e naxa yunubi sōtō, e fa faxa. Alatala nan n na, naxan e raseniyenma.¹⁰ Mixi yo naxa serex e seniyenxi don xa serexedubē mu a ra. Hali serexedubē xa xōjē, xa na mu a ra a xa walikē mu lanma a xa a don.¹¹ Kōnō serexedubē xa konyi, a naxan sara kōbiri ra, a nun na konyi xa denbaya tan nōma serexedubē baloe donde.¹² Serexedubē xa di gine naxan dōxoxi xēmē Ala kolontare xōn ma, naxa serex e seniyenxi don.¹³ Serexedubē xa di gine naxan findixi kaajē gine ra, xa na mu a ra xēmē mēexi naxan na e mu di bari, a gibilē a baba xōnyi alo a nu na naa ki naxē a dimēdi ra, na gine nōma a baba baloe donde. Mixi yo naxan mu findi Isirayilaka ra, na mu lanma a xa na mōoli don.¹⁴ Xa mixi nde sa serex e seniyenxi don kolontareya ma, a lan a xa a jōkōxē fi kōbiri ra, a man xa nde sa na fari. Na findima kōbiri naxan na, a na done se sare nan itaxunma dōxō suuli ra, a fa dōxō kerēn ba a ra, a na so serexedubē yi ra.¹⁵ Serexedubē naxa fe raba n tan Alatala xa serex e seniyenxi ra, a mu lan naxan xa raba¹⁶ alako e naxa yunubi sōtō na serex e xa fe e naxee donxi. Alatala nan n na, naxan e raseniyenma.»

¹⁷ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be,¹⁸ «A fala Haruna, a xa die, nun Isirayilakae birin be, Isirayilakae birin, a nun xōjē naxee sabatixi Isirayila bōxi ma, mixi naxan serex e gan daaxi bama n tan Alatala bē laayidi nde rakamalife ra, xa na mu a ra a yētē janige rabafe ra,¹⁹ a lan a xa tuura nan ba, xa na mu a ra yēxē kontonyi, xa na mu a ra sikōte, lanyuru mu na naxan ma.²⁰ Wo naxa xuruse yo ba lanyuru na naxan ma, barima n tan Ala mu na mōoli rasuxuma.²¹ Xa mixi nde wama xuruse xungbe, xa na mu a ra xuruse lanma bafe xanunteya serex e ra n tan Alatala bē, laayidi nde rakamalife ra, xa na mu a ra janige rabafe ra, na xuruse fate xa fan, lanyuru yo naxa lu a ma, xa na mu a ra n tan Ala mu a rasuxuma.²² Wo naxa xuruse yo ba naxan ya mu fan, naxan māxōnōxi, naxan mabēnxi, fure na naxan kiri ma. Wo naxa na mōoli sa n tan Alatala xa serexebade fari, a xa findi serex e gan daaxi ra.²³ I nōma ning, xa na mu a ra yēxē kēja jaaxi bade janige serex e ra, kōnō i mu nōma na bade laayidi rakamali serex e ra de.²⁴ Wo naxa xuruse banaxi, xēmēya kanaxi, xa na mu a ra xēmēya mu naxan be, ba serex e ra n tan Alatala be. Wo naxa na mōoli ba serex e ra wo xa bōxi ma.²⁵ Wo naxa na xuruse mōoli rasuxu xōjē yi ra, wo xa e ba serex e ra wo Marigi Ala be, barima e fate mu fanxi, e mu kamalixi. N tan Ala mu nee rasuxuma.»

²⁶ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bε,²⁷ «Ninge yore, yexee yore, nun si yore na bari, e xa lu e nga bun ma xi solofera, beenu e xa findi serehexe gan daaxi ra n tan Alatala bε.²⁸ Wo naxa ninge, xa na mu a ra yexee, nun a xa di kɔn naxaba lɔxɔe kerent kui.»

²⁹ «Wo xa tantu serehexe ba n tan Alatala bε a ba ki ma alako n xa a suxu.³⁰ Wo xa na serehexe don na lɔxɔe yati, a naxa lu han geesegε. Alatala nan n na.»

³¹ «Wo xa n ma yaamarie rabatu, wo xa e suxu. Alatala nan n na.³² Wo naxa n xili seniyenxi kana. Isirayilakae birin xa a kolon n seniyen. Alatala nan n na, naxan wo raseniyenma.³³ N tan nan wo raminii Misira bɔxi ra, n xa findi wo Marigi Ala ra. Alatala nan n na.»

23

Isirayila sali lɔxɔe

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bε,² «A fala Isirayilakae bε, n tan Alatala xa sali lɔxɔe nan ya, naxee seniyenxi wo bε.³ Wo xa wali xi senni, kɔnɔ xi solofera nde findixi malabui lɔxɔe nan na, malanyi seniyenxi rabama lɔxɔe naxε. Wo naxa wali yo raba na lɔxɔe. Na findixi n tan Alatala nan gbe ra. Wo xa na seriyε suxu wo sabatide birin.»

⁴ «N tan Alatala xa sali lɔxɔe gbetεe nan ya, wo jama maxillima lɔxɔe naxee ma:⁵ Kike singe, xi fu nun naani nde, soge dula tεmui, Sayamaleke Dangi Sali serehexe xa ba n tan Alatala bε.⁶ N tan Alatala xa Taami Lebinitate Sali foloma na kike xi fu nun suuli nde lɔxɔe nε. Wo xa taami lebinitatee don na xi solofera bun ma.⁷ Na sali xi singe kui, wo xa malanyi seniyenxi raba. Wo naxa wali yo raba na lɔxɔe.⁸ Wo xa serehexe gan daaxie ba n tan Alatala bε na xi solofera bun ma. Xi solofera nde lɔxɔe, wo man xa malanyi seniyenxi raba. Wo naxa wali yo raba na lɔxɔe.»

⁹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bε,¹⁰ «A fala Isirayilakae bε, wo na so bɔxi ma n naxan fima wo ma, wo na xε xaba, wo xa a xiri singe xanin serehexdube xɔn. ¹¹ Serehexdube xa na masen n tan Alatala bε malabui lɔxɔe dangi xanbi, alako n xa a suxu wo bε.¹² Wo na xiri singe masenma n tan Alatala bε lɔxɔe naxε, wo man xa yexee fanyi nε kerent daaxi ba serehexe gan daaxi ra n bε,¹³ a nun sansi xɔri dinxi konbo ya kerent naxan masunbuxi ture ra. Na findima serehexe gan daaxi ra n tan Alatala bε naxan xiri rafan n ma. Wo man xa weni litiri kerent ba weni serehexe ra.¹⁴ Wo naxan soto xε xaba tεmui, wo naxa sese don, taami, tɔnsɔe ganxi, nun sansi xɔri ra, beenu wo xa na serehexe ba wo Marigi Ala bε. Seriyε nan na ki wo bɔnsɔe bε wo sabatide birin. Na mu kanama abadan.»

¹⁵ «Fɔlɔ malabui lɔxɔe kuye iba ma, wo na xiri singe lintanma Alatala ya i serehexe ra lɔxɔe naxε, lɔxun solofera xa dangi.¹⁶ A xi tongo suuli nde, malabui lɔxɔe xi solofera nde kuye iba, wo man xa serehexe ba n tan Alatala bε daxamui neenε ra.¹⁷ Wo xa fa taami firin na wo naxan lintanma n tan Alatala ya i serehexe ra, kelife ra wo xɔnyie. Wo xa e yailan sansi xɔri luxutaxi konbo ya kerent na, wo lebinii sunbu a ra. Bogise singe serehexe nan na ki n tan Alatala bε.¹⁸ Wo man xa yexee fanyi nε kerent daaxi solofera sa na taami fari, tuura lanma kerent, nun yexee kontonyi firin naxee bama serehexe gan daaxie ra. Wo man xa sansi xɔri luxutaxi nun weni serehexe sa nee fari. Nee gan xiri nafan n tan Alatala ma.¹⁹ Wo man xa sikotε kerent ba yunubi xfari serehexe ra, a nun yexee firin nε kerent daaxi, naxee findima xanunteya serehexe ra.²⁰ Serehexdube na birin lintanma n tan Alatala ya i serehexe ra, na taami singee, nun na yexee firinyie. E birin fima n tan Alatala nan ma, e fa lu serehexdube bε.²¹ Na lɔxɔe wo xa malanyi seniyenxi raba. Wo naxa wali yo raba na lɔxɔe. Seriyε na a ra wo bɔnsɔe bε yire birin abadan.²² Wo na xε xaba wo xɔnyi, wo naxa a tuxuu xaba. Baloe naxan birama bɔxi ma, wo xa na lu naa setaree bε, a nun mixie bε naxee kelixi jamaane gbetεe ma. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

²³ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bε,²⁴ «A fala Isirayilakae bε, kike solofera nde, xi singe, wo xa wo malabu na lɔxɔe, wo xa jama maxili sara xui ra, wo malanyi seniyenxi raba.²⁵ Wo naxa wali yo raba na lɔxɔe, wo xa serehexe gan daaxie ba n tan Alatala bε.»

²⁶ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bε,²⁷ «Kike solofera nde, xi fu nde xa findi Xunsare lɔxɔe ra. Wo xa malanyi seniyenxi raba, wo xa sunyi suxu, wo xa serehexe gan daaxie ba n tan Alatala bε.²⁸ Wo naxa wali yo raba na lɔxɔe, barima Xunsare lɔxɔe na a ra, wo xun sarama wo Marigi Alatala ya i lɔxɔe naxε.²⁹ Mixi naxan tondima sunyi suxude na lɔxɔe, na kanyi raminima nε a xa jama ya ma.³⁰ Mixi naxan wali yo rabama na lɔxɔe, n a sɔntɔma nε a xa jama tagi.³¹ Wo naxa wali yo raba. Seriyε na a ra wo bɔnsɔe birin bε yire birin, naxan mu kanama abadan.³² Na findima malabui lɔxɔe nan na wo bε. Wo xa sunyi suxu fɔlɔfe na kike xi solomanaani lɔxɔe nunmare ra, han a xi fu lɔxɔe nunmare ra.»

³³ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bε,³⁴ «A fala Isirayilakae bε, kike solofera nde xi fu nun suuli nde, Bage Ti Sali fɔlɔma, a bu xi solofera n tan Alatala xa binye bun ma.³⁵ Sali xi singe malanyi seniyenxi rabama nε. Wo naxa wali yo raba na lɔxɔe.³⁶ Wo xa serehexe gan daaxie ba n tan Alatala bε xi solofera bun ma. Xi solomasaxan nde wo xa malanyi seniyenxi raba. Wo xa serehexe gan daaxie ba n tan Alatala bε. Sali xungbe na a ra, wo naxa wali yo raba.»

³⁷ «N tan Alatala xa sali loxoe xungbee nan na ki wo be. Wo xa serehex gan daaxie, sansi xori serehexee, nun weni serehexee ba a ba temui. ³⁸ Wo xa n tan Alatala xa malabui loxoe rabatu, wo xa xanunteya serehexee, wo xa laayidi serehexee, a nun wo xa janige serehexee wo naxee fima n ma, wo xa e rakamali.»

³⁹ «Kike solofera nde xi fu nun suuli nde, wo ge xanbi wo xa xe bogisee malande, wo xa sali raba n tan Alatala be xi solofera bun ma. Sali xi singe nun a xi solomasaxan nde findixi malabui loxoe nan na. ⁴⁰ Sali xi singe, wo xa bogise fanyie ba sansi bilie kon na, tugi fensee, nun wuri tofanyi jingie. Wo xa seewa wo Marigi Alatala ya i xi solofera bun ma. ⁴¹ Wo xa yi sali raba Alatala be je yo je xi solofera bun ma. Seriye na a ra wo bonsae birin be naxan mu kanama abadan. Wo xa na sali raba kike solofera nde kui. ⁴² Wo xa xi bagee kui na xi solofera bun ma. Isirayilakae birin xa xi bagee kui, ⁴³ alako wo bonsae xa a kolon a n a niyaxi ne wo benbae xa xi bagee kui n e ramini Misira boxi ra temui naxe. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

⁴⁴ Annabi Munsa xa masenyi nan na ki, a naxan masen Isirayilakae be Alatala xa salie xa fe ra.

24

Yire seniyenxi lanpui

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ² «Isirayilakae yamari, e xa fa oliwi ture fanyi ra i xon, alako lanpuie xa dexe temui birin. ³ Haruna xa a jengi sa lanpuie xon, naxee na horomolingga kui, yire seniyenxi seeeti ma. Saate kankira na na yire seniyenxi fisamante nan kui, dugi gbakuxi a sode de ra. A xa a niya lanpuie xa nu dexe n tan Alatala ya i temui birin, kelife nunmare ra han gesege. Seriye na a ra wo bonsae be abadan. ⁴ Haruna xa a jengi sa lanpuie xon naxee doxoxi lanpui doxox se xeeema daaxie fari n tan Alatala ya i.»

⁵ «Wo xa taami fu nun firin yailan sansi xori luxutaxi fanyi ra, taami keren, sansi xori dinxi konbo ya keren. ⁶ Wo xa e sa safi firin, senni na seeeti keren, senni na seeeti boore, teebili fari n tan Alatala ya i. ⁷ Wo xa surayi fanyi sa taami safee seeeti ma, naxan fama gande taami joxoe ra n tan Alatala be. ⁸ Taami xa sa teebili fari malabui loxoe birin. Seriye na a ra Isirayilakae be abadan. ⁹ Haruna nun a xa die xa na taamie don yire seniyenxi, barima serehexe seniyenxi na a ra, naxee fixi Alatala ma a gan daaxi ra. Seriye na a ra naxan mu kanama abadan.»

Ala xa seriye matandie

¹⁰ Loxoe nde mixi nde naxa so Isirayilakae ya ma. A nga findi Isirayila nan na, kono a baba naxa findi Misiraka ra. Gere naxa bira a i na mixi nun Isirayila nde tagi. ¹¹ Na kui, na Isirayila gine ne di naxa Alatala xili bexu, a konbi. E naxa a xanin Annabi Munsa xon na fe ma. Na mixi nga xili ne Selomiti, Dibiri xa di gine, Dana bonsae. ¹² E naxa a susu a fanyi ra han Alatala yati naxa a xa fe ya iba e be.

¹³ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be, ¹⁴ «Nama xa yi konbiti xanin jama yonkinde fari ma. Naxee na konbi mafi, nee xa e belhexee sa a xunyi, jama birin fa a magono gemee ra han a faxa. ¹⁵ I xa a fala Isirayilakae be, mixi yo naxan n tan Ala konbima, na yunubi kote luma a xun ma. ¹⁶ Naxan na n tan Alatala xili bexu, jama birin xa a magono gemee ra han a xa faxa. Xa a findi xoyre ra, xa a findi beka ra, a xa faxa barima a bara n tan Alatala bexu.»

¹⁷ «Mixi naxan na adamadi faxa, a fan xa faxa. ¹⁸ Mixi naxan na mixi nde xa xuruse faxa, a xa ajiwoe so a yi. Nii joxoe xa fi nii ra. ¹⁹ Mixi naxan na a boore maxono, a fan xa maxono na ki. ²⁰ Maxone joxoe maxone nan na. Ya joxoe ya nan na, jinyi joxoe na jinyi nan na. A xa maxono also a a rabaxi a boore ra ki naxe. ²¹ Mixi naxan na mixi xa xuruse faxa, a xa a joxoe fi, kono mixi naxan na adamadi faxa, na konyi fan xa faxa. ²² Seriye keren na a ra wo birin be, xoyre nun Isirayilakae. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

²³ Annabi Munsa to ge na masenyi tide Isirayilakae be, jama naxa na konbiti xanin jama yonkinde fari ma, e a magono gemee ra han a faxa. Na kui e naxa Alatala xa yaamari susu also Annabi Munsa a masenxi e be ki naxe.

25

Malabui je

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa be Turusinina geya fari, ² «A fala Isirayilakae be, wo na so boxi kui n naxan fima wo ma, wo xa a lu boxi xa malabu n tan Alatala xa binye bun ma. ³ Wo xa xe wali susu, wo xa meseni weni bilie ma, wo xa e bogie ba. Wo xa na birin naba je senni bun ma, ⁴ kono je solofera nde wo xa a lu boxi xa a malabu n tan Alatala xa binye bun ma. Wo naxa xe wali raba, wo naxa fefe raba weni bilie ra na je kui. ⁵ Sansi bogi naxee bulama e yete ma, wo naxa e xaba. Weni bogie naxee bogima e yete ma, wo xa e lu naa barima malabu je na a ra boxi be. ⁶ Boxi naxan naminima na malabui je kui, wo birin nomma na donde, wo tan, wo xa konyie, wo xa walik ee, wo xa xoyre, ⁷ wo xa

xurusee, a nun burunyi sube naxee na bɔxi kui. Bɔxi naxan namini a yɛtɛ ra na jnɛ ra, na nan findima wo baloe ra.»

Xɔrɛya Nɛ

⁸ «Wo xa malabui jnɛ solofer kɔnti, jnɛ tongo naani nun solomanaani, jnɛ solofer dɔcxɔ solofer. ⁹ A kike solofer xi fu nde, wo xa sarae fe jnama be bɔxi birin kui, a findima Xunsare Lɔxɔɛ nan na. ¹⁰ Na jnɛ tongo suuli nde xa findi xɔrɛya jnɛ ra bɔxi mixi birin be. Konyi birin xa xɔrɛya sɔtɔ, kankan xa gibilen a xɔnyi a xabilɛ ya ma. ¹¹ Na jnɛ tongo suuli nde findima Xɔrɛya Nɛ nan na wo be. Wo naxa sansi xɔrie si, wo naxa sansi bogie nun wɛni bogie ba naxee bulama e yɛtɛ ma, ¹² Xɔrɛya Nɛ nan na ra, waxati sɛniyɛnxii na a ra wo be. Bɔxi daxamui xa findi wo xa baloe ra.»

¹³ «Na Xɔrɛya Nɛ kui, birin xa gibilen e xa bɔxi ma. ¹⁴ Xa wo bɔxi matima wo ngaxakerenyi ma, xa na mu a ra wo bara nde sara wo ngaxakerenyi ma, wo naxa wo boore tɔɔrɔ na kui. ¹⁵ Wo xa na sara sare tinxinxii ra, naxan jnɛ kɔntima kelige Xɔrɛya Nɛ waxati. Wo ngaxakerenyi xa na mati wo ma sriye ki ma. A xa xɛ xaba jnɛ kɔnti naxee luxi beenu Xɔrɛya Nɛ xa a li. ¹⁶ Xa jnɛ wuyaxi luxi, a sare xa mate na ki. Xa jnɛ wuyaxi mu luxi, a sare xa magoro. Wo xa a mato xɛ xabama sanmaya yeri beenu Xɔrɛya Nɛ xa a li. ¹⁷ Wo naxa wo boore tɔɔrɔ na kui. Wo xa gaaxu wo Marigi Ala ya ra. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

¹⁸ «Wo xa n ma sriye susu, wo xa n ma yaamarie rabatu, alako wo xa lu yi bɔxi ma bɔjɛsa kui. ¹⁹ Bɔxi daxamui fama wo wasade, wo man sabatima bɔjɛsa kui. ²⁰ Xa wo sa maxoriny ti yi ki, «xa won mu sese sima jnɛ solofer nde kui, xa won mu sansi xabama na tɛmui, won baloma munse ra fa?» ²¹ N tan nan baraka ragoroma wo ma jnɛ senni nde kui, naxan findima baloe ra wo be jnɛ saxan bun ma. ²² Wo xa sansi xɔri si jnɛ solomasaxan nde kui, kɔnɔ wo donse ragataxi nan donma han jnɛ solomanaani nde. Donse naxan nagataxi, na wo ralima nɛ han baloe nɛɛne sa minima tɛmui naxe.»

²³ «Wo naxa bɔxi mati a xa lu wo boore yi ra abadan, barima n tan nan gbe bɔxi ra. Wo luxi nɛ alɔ cɔlɔjɛe naxee yigiyaxi n xɔnyi. ²⁴ Serejɛ ki ma, wo xa tin yi bɔxi birin xun xa sara. ²⁵ Xa wo ngaxakerenyi nde a xa bɔxi mati a xa setarejɛ ma, a bariboore nde xa na bɔxi matixi xun sara. ²⁶ Xa a bariboore mu na naxan nɔmna na bɔxi xun sarade, kɔnɔ a tan naxa sa na xunsare fɛɛre sɔtɔ a yɛtɛ ra, ²⁷ a xa bɔxi sare kɔnti serejɛ ki ma, kelige a sara tɛmui, a fa na lɔcxɔɛ ragibilen a sara mixi ma, alako a xa gibilen a xa bɔxi masɔtɔ ra. ²⁸ Kɔnɔ xa a mu na xunsare fɛɛre sɔtɔ, na bɔxi xa lu a sara mixi yi ra han Xɔrɛya Nɛ ra. Na tɛmui bɔxi kanyi mani xa gibilen a xa bɔxi masɔtɔ ra.»

²⁹ «Xa mixi nde sa a xa banxi mati naxan na taa kui tɛtɛ rabilinxi naxan na, a nɔmna na banxi xun sarade jnɛ kerens bun ma. ³⁰ Xa na banxi xun mu sara na jnɛ kui, a luma nɛ a sara mixi nun a bɔnsɔɛ yi ra abadan. Hali Xɔrɛya Nɛ kui a sara mixi mu kelima naa. ³¹ Kɔnɔ banxi naxee tixi taa xunxurie kui, naxee mu rabilinxi tɛtɛ ra, nee luma alɔ bɔxi. E nɔmna xun sarade. Naxan na mɔɔli sarama, a lanma a xa mini na banxi Xɔrɛya Nɛ ra.»

³² «Lewikae tan nɔmna e xa banxi xun sarade e xa taae kui tɛmui birin. ³³ Naxan bara Lewika nde xa banxi sara, a minima nɛ na kui Xɔrɛya Nɛ tɛmui, barima banxi naxee na Lewikae xa taae kui, nee findixi Lewikae nan gbe ra Isirayila jnama tagi. ³⁴ Xe naxee na Lewikae xa taae rabilinxi, nee mu nɔmna matide, barima Lewikae nan gbe e ra abadan.»

Doni serejɛ

³⁵ «Xa wo ngaxakerenyi nde findi setare ra, fɛɛre mu na a yi ra a baloma naxan na, a lanma wo xa a mali alɔ xɔrɛ, a xa lu wo fe ma. ³⁶ Wo naxa riba sa a xa doni xun ma. Wo xa gaaxu Wo Marigi Ala ya ra. Wo xa wo ngaxakerenyi yigiyi. ³⁷ Wo naxa riba sa a xa doni xun ma, wo naxa riba sa a xa donse sare xun ma. ³⁸ Alatala nan n na, wo Marigi Ala, naxan wo raminixi Misira bɔxi kui, n xa Kanaan bɔxi fi wo ma, n xa findi wo Marigi Ala ra.»

Mixi xun sara serejɛ

³⁹ «Xa wo ngaxakerenyi nde a yɛtɛ mati wo ma a xa setarejɛ ma, wo naxa konyi wali dɔcxɔ a ma. ⁴⁰ A xa lu alɔ wo xa walikɛ, xa na mu a ra wo xa xɔrɛ han Xɔrɛya Nɛ waxati. ⁴¹ Na tɛmui, a tan nun a xa die xa xɔrɛya, e xa gibilen e xabilɛ ma, e benbae xa bɔxi ma, ⁴² barima n ma walikɛe nan Isirayilakae ra, n naxee raminixi Misira bɔxi ra. A mu lanma e xa mati konyiya ra. ⁴³ Wo naxa e yamari a jnaxi ra, wo xa gaaxu wo Marigi Ala ya ra. ⁴⁴ Xa wo wama konyie xɔn, wo xa e sara si gbɛtɛe tagi, naxee na wo rabilinxi. E tan nan xa findi wo xa konyie ra. ⁴⁵ Wo man nɔmna konyie sarade si gbɛtɛe xa mixie ya ma naxee dɔcxɔxi wo tagi, a nun e xabilɛe mixi naxee barixi wo xa bɔxi kui. Nee nɔmna findide wo xa konyie ra. ⁴⁶ Wo nɔmna e lude wo xa die yi ra ke ra. E nɔmna lude konyiya kui abadan, kɔnɔ wo ngaxakerenyi Isirayilakae mu nɔmna lude e ngaxakerenyi xa yaamari xɔrɔxɔɛ bun ma.»

⁴⁷ «Xa wo ngaxakerenyi setare nde a yɛtɛ mati xɔrɛ bannaxi ma wo xa bɔxi kui, xa na mu a ra na xɔrɛ xabilɛ mixi nde ma, ⁴⁸ wo ngaxakerenyi bariboore nde nɔmna a xun sarade. ⁴⁹ A sɔcxɔ, xa na mu a ra a sɔcxɔ xa di, xa na mu a ra a bariboore nde gbɛtɛ, nɔmna a xun sarade. Xa a fan fɛɛre sɔtɔ, a nɔmna

a yete xun sarade.⁵⁰ A xa na xunsare konti seriyε ki ma, kelife a sara jε ma, han Xoreya Nε ra. A xa na jεxεs ragbilen a kanyi ma, a xa lu alɔ wali sare.⁵¹ Xa jε wuyaxi luxi, a xunsare xa gbo na ki a kanyi mabiri.⁵² Xa jε wuyaxi mu luxi beenu Xoreya Nε xa a li, a xunsare xa lan na jε xasabi ma.⁵³ Na nɔma lude alɔ walike a kanyi xɔnyi, kɔnɔ a mu lanma a kanyi xa a yamari a jaaxi ra.⁵⁴ Xa a mu nɔma a yete xun sarade yi feεrε mɔɔli yo ra, a tan nun a xa die xa lu e kanyi yi ra han Xoreya Nε ra,⁵⁵ barima n tan nan ma walike na Isirayilakae ra, n naxee raminixi Misira bɔxi ra. Alatala nan n na, wo Marigi Ala.»

26

Barake nun Dankε

¹ «Wo naxa kuye yo yailan, wo naxa ala nde rafala, wo naxa gεmε batu daaxi dɔxɔ, wo naxa gεmε masolixi batu, barima Alatala nan n na, wo Marigi Ala. ² Wo xa n ma malabui lɔxεe rabatu, wo xa n ma yire sεniyεnxi binya. Alatala nan n na.»

³ «Xa wo n ma seriyε suxu, xa wo n ma yaamarie rabatu, ⁴ n tunε ragoroma ne wo be a waxati, bɔxi daxamui raminima ne, sansie bogima ne xε ma. ⁵ Sansi bɔnɔ tεmui buma ne han wεni bogi ba tεmui. Wεni bogi ba tεmui fan buma ne han sansi si tεmui. Wo wasama ne baloe ra, wo sabati wo xa bɔxi ma bɔjεsa kui. ⁶ N hinnema wo ra alako wo xa xi bɔjεsa kui, alako burunyi subee nun geresoe naxa wo tɔɔrɔ wo xɔnyi. ⁷ Wo nɔma ne wo yaxuie ra santidegεma ra. ⁸ Wo xa sɔɔri suuli fama ne wo yaxuie mixi kεmε keride. Wo xa sɔɔri kεmε fama wo yaxuie mixi wulu fu keride. Wo fama nɔde wo yaxuie ra gere kui. ⁹ Won birin na a ra. N di wuyaxi fima ne wo ma, n wo rawuya. N nan n ma saatε rakamalima ne wo be. ¹⁰ Wo yala maale donna ne han maale xaba tεmui. Wo a fori bama ne a sasee kui a xa gbøe ma, alako wo xa nɔ maale nεsε ragatade. ¹¹ N luma ne wo sεeti ma, n mu mεsma wo ra. ¹² N jεrεma ne wo ya ma. Wo Marigi Ala nan n na, wo fan bara findi n ma piama ra. ¹³ Alatala nan n na, wo Marigi Ala, naxan wo raminii Misira bɔxi ra alako wo naxa lu e yi ra. N bara konyiota kote ba wo xun ma, alako wo xa jεrε xunnakeli kui.»

¹⁴ «Kɔnɔ, xa wo mu n xui ramε, xa wo mu n ma yaamarie birin nabatu, ¹⁵ xa wo mu n ma seriyε suxu, xa wo mu bira n waxɔnfe fɔxɔ ra, xa wo n ma saatε kana, ¹⁶ n yi nan nabama wo ra: N yihadi ragoroma ne wo ma, n wo rafurama ne fure jaaxi ra naxan wo yae kanama, naxan wo bɔjεs tɔɔrɔma. Wo sansi xɔrie sima ne fufafu, barima wo yaxuie na birin donna ne. ¹⁷ N gbilenma ne wo fɔxɔ ra. Wo yaxuie nɔma ne wo ra, wo xɔnnantee wo yamarima ne. Wo luma gaaxui nan kui, wo nu wo gi hali mixi mu na wo fɔxɔ ra.»

¹⁸ «Kɔnɔ na birin kui, wo mu fama n xui ramεde. N wo jaxankatama han sanmaya solofera wo xa yunubie xa fe ra. ¹⁹ N wo xa yete igbojia kanama ne. N koore balanma ne wo ya ra han wo xa bɔxi xɔxɔ alɔ wure gbeeli. ²⁰ Wo sεnbe jεnma ne fufafu. Wo xa bɔxi tondima ne daxamui raminide, wo xa sansie mu bogima sɔnɔn.»

²¹ «Xa wo lu n matandi ra, xa wo mu n xui ramε, n wo jaxankatama han sanmaya solofera wo xa yunubie xa fe ra. ²² N burunyi subee rafama ne wo xili ma. E wo xa die faxama ne, e wo xa xurusee ibɔɔ, e wo sɔntɔ han mixi jɔn kirae xɔn ma.»

²³ «Na birin naba xanbi wo ra, xa wo mu tin n ma seriyε ra, xa wo lu n matandi ra, ²⁴ n fe xɔrɔxɔrafama ne wo ma, n wo jaxankata han sanmaya solofera wo xa yunubie xa fe ra. ²⁵ N gere rakelima ne wo ma n ma saatε kanaxi xa fe ra. Wo na wo nɔxun wo xa taa makantaxie kui, n wo rafurama ne fure jaaxi ra, wo fa lu wo yaxuie sagee. ²⁶ N kaamε radinma wo ma tεmui naxε, gine fu taami ganma ne taami ganse kerens kui. E na itaxun a xunxuri ra, e a xanin wo xɔn ma wo a don, kɔnɔ a mu wo wasama.»

²⁷ «Na birin naba xanbi wo ra, xa wo mu wo tulī mati n na, xa wo tondi n waxɔnfe suxude, ²⁸ n fe xɔrɔxɔrafama ne wo ma, n wo jaxankata han sanmaya solofera wo xa yunubie xa fe ra. ²⁹ Wo fama wo xa die sube yati donde. ³⁰ N wo xa kuye batudee kanama ne naxee na geyae fari. N wo xa gεmε rabirama ne, wo naxee batuma. N furee malanma ne wo xa kuyee fari. N wo rabεnima ne, ³¹ n wo xa taae findi għengberenji ra, n wo xa batudee kana, n tondi wo xa serεxεe suxude sɔnɔn. ³² N na gε wo xa bɔxi kanade, wo yaxuie yati fama kaabade na xa fe ra. ³³ N wo rayensenma ne jnamane għetse ma, n wo jaxankatama ne santidegεma ra. Wo xa bɔxi kanama ne, mixi yo mu luma wo xa taae kui.»

³⁴ «Na waxati bun ma wo xa bɔxi malabuma ne. Wo na wo yaxuie yire tεmui naxε, wo xa bɔxi fanma ne malabui saabui ra. ³⁵ Wo xa bɔxi malabui sɔtɔma na waxati nan kui a mu naxan sɔtɔ wo nu na menni tεmui naxε. ³⁶ Naxee mu faxama na geree kui, nee luma ne gaaxui kui e yaxuie yire, hali wuri burexε nan din e ra, fo e e gi. E e gima ne, e bira hali santidegεma kanyi yo mu na e fɔxɔ ra. ³⁷ E birama ne e boore fari, alɔ santidegεma kanyi nan e fɔxɔ ra, a fa li mixi yo mu na e fɔxɔ ra. Wo mu nɔma tide wo yaxuie ya ra. ³⁸ Wo sɔntɔma ne si għetse tagi, wo yaxuie nɔma ne wo ra. ³⁹ Naxee

mu faxama gere kui wo ya ma, nee fama nε faxade e yaxuie xa bɔxi ma e xa yunubie nun e benbae xa yunubie xa fe ra.»

⁴⁰ «E fama e xa yunubie nun e benbae xa yunubie masende n bε, a nun e naxan nabaxi n na matandi kui. ⁴¹ N fan e tɔɔrɔma nε e yaxuie xa bɔxi kui, alako mixi naxee e yεtε fixi n ma, e xa magoro. E xa e xa yunubie sare fi. ⁴² Na tεmui n nan n jɔɔxɔ sama nε n ma saatε xɔn ma naxan na n tan, nun Yaxuba, Isiyaga, nun Iburahima tagi. N mu nεɛmuma na bɔxi ma. ⁴³ Bɔxi fama nε malabude na tεmui, barima Isirayilakae bara siga pon e xa yunubi sare fide. E bara n ma sεriyε bεnjin, e bara yo n ma yaamarie ma.»

⁴⁴ «Kɔnɔ, n na e keri sigafe ra e yaxuie yire tεmui naxε, n mu e rabεjιnma han e xa sɔntɔ. N mu n ma saatε kanama e tan ma fe ra, barima Alatala nan n na, e Marigi Ala. ⁴⁵ N nan n jɔɔxɔ sama nε n ma saatε singe xɔn ma, n e ramin Misira bɔxi ra sie ya xɔri tεmui naxε, alako n xa findi e Marigi Ala ra. Alatala nan n na.»

⁴⁶ Alatala xa sεriyε, a xa yaamarie, nun a xa masenye nan na ki Alatala naxee masenxi Isirayilakae bε Annabi Munsa saabui ra Turusinina geya fari.

27

Mixi naxee e yεtε fixi Ala ma

¹ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bε, ² «A fala Isirayilakae bε, xa mixi nde laayidi tongo, a xa mixi nde fi n tan Alatala ma, a nɔma a xun sarade yi kɔbiri xasabi nan na. ³ Xa xεmε na a ra naxan xa simaya kelima je mɔxɔjεn han je tongo senni, a xun sarama gbeti kole tongo suuli nan na naxan maniyama yire sεniyεnxi maniyase ra. ⁴ Xa gine na a ra, a xun sarama gbeti kole tongo saxan nun a tagi nan na. ⁵ Xa di xεmε na a ra naxan xa simaya kelima je suuli han je mɔxɔjεn, a xun sarama gbeti kilo mɔxɔjεn nan na. Xa gine dimedi na a ra, a xun sarama gbeti kole fu nan na. ⁶ Xa di xεmε na a ra naxan mu je suuli sɔtɔxiinden, a xun sarama gbeti kole suuli nan na. Xa di gine na a ra, a xun sarama gbeti kole saxan nan na. ⁷ Xa xεmɔxi na a ra naxan xa simaya dangima je tongo senni ra, a xun sarama gbeti kole fu nun suuli nan na. Xa jεlεxεfori na a ra, a xun sarama gbeti kole fu nan na. ⁸ Xa setare bara na laayidi tongo, naxan mu nɔma na xunsare xasabi fide, a lan a xa a yεtε masen sereqedube bε naxan fama xunsare xasabi falade a bε a nɔma naxan na.»

⁹ «Xa mixi nde laayidi tongo xuruse nde fife ra, naxan nɔma bade sεrεxε ra n tan Alatala bε, na xuruse xa fi n tan Alatala ma. A bara sεniyεn. ¹⁰ Xuruse gbeε mu fima a masare ra, a fan ba, a mu fan ba. Xa wo na rabama, e firinyi bara findi se sεniyεnxi ra. ¹¹ Xa sube raharamuxi na a ra, naxan mu bama sεrεxε ra n tan Alatala bε, a xa xanin sereqedube xɔn. ¹² Sereqedube xa xunsare nde fala sube kejna ma. Na xa findi a sare ra. ¹³ Xa a kanyi wama na sube xun sarafe, a xa na sare fi, a man xa kɔbiri nde sa na fari. Na findima kɔbiri naxan na, a na banxi sare nan itaxunma dɔxɔ suuli ra, a fa dɔxɔ keren ba a ra, a na fi xunsare ra. Na tεmui banxi xa gbilen a kanyi ma.»

¹⁴ «Xa mixi nde a xa xε fi n tan Alatala ma, sereqedube xa na sare fala banxi kejna ma. Na xa findi a sare ra. ¹⁵ Xa a kanyi wama a xun sarafe, a xa na sare fi, a man xa kɔbiri nde sa na fari. Na findima kɔbiri naxan na, a na banxi sare nan itaxunma dɔxɔ suuli ra, a fa dɔxɔ keren ba a ra, a na fi xunsare ra. Na tεmui xε xa lu a yi ra. ¹⁶ Xa a mu xε xun sara, a fa a mati mixi gbeε ma, a mu nɔma a xun sarade sɔnɔn. ¹⁷ Xɔreya Nε na a li, na xε kanyi nεɛnε xa keli na bɔxi ma. Bɔxi bara sεniyεn, a bara lu alo bɔxi naxan natɔnxi. A bara findi Alatala gbe ra, sereqedube xa na rawali. ¹⁸ Xa mixi bara xε saraxi fi Alatala ma, naxan mu na a xabile kε ya ma, ¹⁹ sereqedube xa a sare fala a sεriyε ki ma. A na kolonma je xasabi nan ma naxee luxi beenu Xɔreya Nε xa a li. Na kanyi xa a sare fi na lɔxɔ yati, barima a sεniyεn n tan Alatala bε. ²⁰ Xɔreya Nε na a li, na xε gbilenma na xε kanyi singe nan ma, boore a sara naxan ma. ²¹ Na saree birin maniyama yire sεniyεnxi xa se maniya ki nan ma. A kole keren lanxi garamu fu nan ma.»

²² «Mixi yo mu nɔma a xa xuruse di singe fide n tan Alatala ma, barima a pian findixi n tan Alatala gbe nan na. Xuruse xungbe nun a lanma di singe birin findixi n tan nan gbe ra. ²³ Mixi nɔma sube raharamuxi xa di singe xun sarade. Na mixi xa a sare fi, a man xa kɔbiri nde sa na fari. Na findima kɔbiri naxan na, a na sube sare nan itaxunma dɔxɔ suuli ra, a fa dɔxɔ keren ba a ra, a na fi a xunsare ra. Xa a kanyi mu a xun sarama, a xa a mati a sare ra.»

²⁸ «Kono se ndee na mixi naxee fima n tan Alatala ma a bɔjɛ birin na e findi n gbe ra, adama mu nɔma nee xun sarade sɔnɔn. Nee bara səniyɛn, nee bara findi n tan Alatala gbansan gbe ra. Nee nɔma findide mixi, xuruse, xɛ, xa na mu a ra se gbɛtɛ ra. ²⁹ Mixi se naxee fima n tan Alatala ma na mɔɔli ra, e xun mu nɔma sarade, fo e xa faxa nɛ.»

³⁰ «Bɔxi farile birin findima n tan Alatala nan gbe ra, sansi xɔri naxan naminima nun wuri bili naxan bogima. Na farile birin fima n tan Alatala nan ma. ³¹ Xa mixi nde wama a xa farile xun sarafe, a xa a sare fi, a man xa kɔbiri nde sa na fari. Na findima kɔbiri naxan na, a na se sare nan itaxunma dɔxɔ suuli ra, a fa dɔxɔ kerent ba a ra, a na fi a xunsare ra. ³² Xuruse farile birin findima n tan Alatala nan gbe ra, xuruse xungbe nun a lanma, xuruse dɛmadonyi naxan birin kontima. Na farile birin fima n tan Alatala nan ma. ³³ Xurusee mu matoma xa a fan, xa a mu fan. Xuruse mu nɔma masarade xuruse gbɛtɛ ra, xa na mu a ra na firinyi birin səniyenma nɛ, e findi n tan Alatala gbe ra, e sese mu nɔma xun sarade sɔnɔn.»

³⁴ Alatala xa yaamarie nan na ki, a naxee so Annabi Munsa yi ra Turusinina geya fari Isirayilakae bɛ.

**Tawureta Munsa
Isirayila xa Konti Tife
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Annabi Munsa xa kitaabui naani nde kui, Isirayila jama xa taruxui nde masenxi naa naxan tide gbo danxaniyatœ birin bœ. Alatala nu bara Isirayila ramini Misira konyiya kui sigafe ra Kanaan bœxi ma, a dœnnaxœ laayidixi e benbae bœ. Na singe kui a nu lanma e xa gbengberenyi igiri. E to Turusinina geya li, Alatala naxa mini jama ma alako e xa gaaxu a ya ra, e man xa a xa sœriyœ kolon.

Kœnœ na dangi xanbi, Isirayila naxa tagan na jœre ma, Ala naxa e xœnœ xui mœ. Ala nu fe birin nabama alako e xa a kolon a na mœœnife e ma biyaasi kui, kœnœ e mu wasa na ra. E to makœre Kanaan bœxi ra, Ala naxa mixie sugandi e ya ma naxee siga naa rabende. Nee xa dœntœge naxa a niya Isirayila xa kœntœfili a jaaxi ra, e fa tondi sigade na bœxi suxude.

Na kui Alatala naxa nate tongo na mixie xili ma, naxee minixi Misira bœxi ma, a e sese mu nu nœma Kanaan bœxi masotœde fa, fo e xa die. Isirayila jama naxa jœtongo naani raba gbengberenyi ma, alako forie birin xa faxa, e xa die xa mœ na biyaasi kui.

A rajœnyi, e naxa makœre Kanaan naaninyi ra. Mowabakae mu tin e xa so, kœnœ Ala naxa a masen a fœixœ ra a sese mu nœma a niyade a xa a xa jama Isirayila rabœjin. Hali e to bara nu yunubi sœtœ, Ala e jaaxankataxi naxan ma fe ra, a mu danyi sa a xa hinne ma e bœ.

Sœriyœ nan na ki danxaniyatœ birin bœ. Yunubi mu fan, a Ala raxœnœma. Won na gibile Ala xa sœriyœ foxœ ra, won xa a kolon na mu findima fe fanyi ra won bœ. Kœnœ Ala yuge na ki naxœ, hali a yunubitœ jaaxankata a xa yunubie xa fe ra, a man kœte birin nabama alako a xa tin a xa hinne ra naxan nœma findide kisi ra a bœ abadan. Ala tinxin, a xa kœti mu kanama. Kœnœ a xa xanunteya gbo dangi fe birin na. A wama ibunadama birin xa lu a xa jama ya ma, e fa so ariyanna. Ala xa na raba won birin bœ. Amina.

**Tawureta Munsa
Isirayila xa Konti Tife**

Isirayila xœmœ konti tife

¹ Isirayilakae xa mini Misira jœt firin nde, kike firin nde, xi singe, Alatala naxa a masen Munsa bœ Turusinina gbengberenyi ma hœromœlingira kui, ² «Wo xa Isirayila xœmœ birin konti a xabile nun a denbaya ki ma, ³ naxee xa simaya bara jœtœ mœœjœn li, naxee nœma findide Isirayila sœrie ra. I nun Haruna, wo xa e itaxun sœri gaali ki ma. ⁴ Bœnsœ xunyie xa wo mali na wali kui. ⁵ E xilie nan ya: Ruben bœnsœ ya ma, Sedeyuri xa di xœmœ Elisuru.

⁶ Simeyœn bœnsœ ya ma, Surisadayi xa di xœmœ Selumiyeli.

⁷ Yuda bœnsœ ya ma, Aminadabo xa di xœmœ Naxason.

⁸ Isakari bœnsœ ya ma, Suwara xa di xœmœ Netaneeli.

⁹ Sabulon bœnsœ ya ma, Xelon xa di xœmœ Eliyabi.

¹⁰ Yusufu xa di xœmœ Efiramœ bœnsœ ya ma, Amixudi xa di xœmœ Elisama.

Yusufu xa di xœmœ Manasi bœnsœ ya ma, Pedasuru xa di xœmœ Gamaliyeli.

¹¹ Bunyamin bœnsœ ya ma, Gideyoni xa di xœmœ Abidan.

¹² Dana bœnsœ ya ma, Amisadayi xa di xœmœ Axiyeseri.

¹³ Aseri bœnsœ ya ma, Okiran xa di xœmœ Pagiyeli.

¹⁴ Gadi bœnsœ ya ma, Duweli xa di xœmœ Eliyasafa.

¹⁵ Nafatali bœnsœ ya ma, Enan xa di xœmœ Axira.»

¹⁶ Na bœnsœ xunyie nan xilixi, e xa findi Isirayila sœri mangœ ra. ¹⁷ E naxa kafu Munsa nun Haruna ma, ¹⁸ e xa Isirayila jama malan, na kike firin nde, xi singe. Xœmœ birin naxee xa simaya nu bara jœtœ mœœjœn li, e naxa e tengœ e xabile nun e denbaya ki ma, ¹⁹ alo Alatala a yamari ki naxœ. Munsa naxa e tengœ Turusinina gbengberenyi ma.

²⁰ E naxa Isirayila xa di singe Ruben bœnsœ birin tengœ e xabile nun e denbaya ki ma. E naxa xœmœ xili sœbe, naxee xa simaya nu bara jœtœ mœœjœn li, naxee nu nœma sœrija rabade. ²¹ Na xasabi lan nœ xœmœ wulu tongo naani nun senni, xœmœ kœme suuli nan ma.

²² E naxa Simeyœn bœnsœ birin tengœ e xabile nun e denbaya ki ma. E naxa xœmœ xili sœbe, naxee xa simaya nu bara jœtœ mœœjœn li, naxee nu nœma sœrija rabade. ²³ Na xasabi lan nœ xœmœ wulu tongo suuli nun solomanaani, xœmœ kœme saxan nan ma.

²⁴ E naxa Gadi bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ²⁵ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo naani nun suuli, xēmē kēmē senni tongo suuli nan ma.

²⁶ E naxa Yuda bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ²⁷ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo solofera nun naani, xēmē kēmē senni nan ma.

²⁸ E naxa Isakari bōnsōe birin tēngē e xabile nun e denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ²⁹ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo suuli nun naani, xēmē kēmē naani nan ma.

³⁰ E naxa Simeyōn bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ³¹ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo suuli nun solofera, xēmē kēmē naani nan ma.

³² E naxa Yusufu xa di xēmē Efirami bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ³³ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo naani, xēmē kēmē suuli nan ma.

³⁴ E naxa Yusufu xa di xēmē Manasi bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ³⁵ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo saxan nun firin, xēmē kēmē firin nan ma.

³⁶ E naxa Bunyamin bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ³⁷ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo saxan nun suuli, xēmē kēmē naani nan ma.

³⁸ E naxa Dana bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ³⁹ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo senni nun firin, xēmē kēmē solofera nan ma.

⁴⁰ E naxa Aseri bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ⁴¹ Na xasabi lan nē xēmē wulu naani nun kerēn, xēmē kēmē suuli nan ma.

⁴² E naxa Nafatali bōnsōe birin tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma. E naxa xēmēe xili sēbe, naxee xa simaya nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade. ⁴³ Na xasabi lan nē xēmē wulu tongo suuli nun saxan, xēmē kēmē naani nan ma.

⁴⁴ Isirayila bōnsōe xunyi nuun firinyi nan kafu Munsa nun Haruna ma na tēngē tife ra. ⁴⁵ Isirayila xēmēe naxee nu bara jie mōxōjēn li, naxee nu nōma sōcōrīja rabade, ⁴⁶ nee nu lanxi xēmē wulu kēmē senni nun saxan, xēmē kēmē suuli nun tongo suuli nan ma.

⁴⁷ Kōnō Lewi bōnsōe mu nu na na konti ya ma, ⁴⁸ barima Alatala nu bara a masen Munsa bē, ⁴⁹ «I naxa Lewikae tēngē Isirayilakae ya ma. ⁵⁰ I xa hōrōmōlingira nun a xa se birin taxu e ra. N ma saatē tōnxuma na a ra. E xa a maxanin, e xa mēeni a ma, e xa yonkin a rabilinyi ra. ⁵¹ Wo na keli sigade, e xa a ragoro. Wo na yire nēenē li, e xa a ti. Xa mixi gbeitē a maso a ra naxan mu findi Lewi bōnsōe ra, na kanyi lan nē a xa faxa. ⁵² Isirayilaka birin xa yonkin yire e na dēnnaxē masen e bē, e bōnsōe xa tōnxuma bun ma, a nun e xa sōcōrie. ⁵³ Lewi bōnsōe xa yonkin hōrōmōlingira rabilinyi, xa na mu a ra n xōnōma nē Isirayila lama ma. Lewikae xa e jēngi sa hōrōmōlingira xōn ma.»

⁵⁴ Isirayilakae naxa Alatala xa yaamari birin suxu, a naxan soxi Munsa yi ra.

2

Bōnsōe dēpōtē ki

1 Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna bē, ² «Isirayilaka birin yonkinma e xabile xa tōnxuma nan bun ma. E birin ya rafindima e booree nan ma, hōrōmōlingira fa lu e tagi.»

³ Yuda bōnsōe nan yonkinma sogetede mabiri e xa tōnxuma bun ma. Aminadabo xa di Naxason nan e xa yarerati ra. ⁴ A xa sōcōrie xasabi lan mixi wulu tongo solofera nun naani, mixi kēmē senni nan ma. ⁵ Isakari bōnsōe nan yonkinma Yuda bōnsōe sēeti ma e xa tōnxuma bun ma. Suwara xa di Netaneeli nan e xa yarerati ra. ⁶ A xa sōcōrie xasabi lan mixi wulu tongo suuli nun naani, mixi kēmē naani nan ma. ⁷ Sabulon bōnsōe nan yonkinma Yuda bōnsōe sēeti ma e xa tōnxuma bun ma. Xelon xa di Eliyabi nan e xa yarerati ra. ⁸ A xa sōcōrie xasabi lan mixi wulu tongo suuli nun solofera, mixi kēmē naani nan ma. ⁹ Gali naxan yonkin Yuda bōnsōe mabiri, e xasabi lan mixi wulu kēmē mixi wulu tongo solomasaxan nun senni, mixi kēmē naani nan ma. E tan nan tima yare ra.

¹⁰ Ruben bōnsōe nan yonkinma sogetede mabiri e xa tōnxuma bun ma. Sedeyuri xa di Elisuru nan e xa yarerati ra. ¹¹ A xa sōcōrie xasabi lan mixi wulu tongo naani nun senni, mixi kēmē suuli nan ma.

¹² Simeyōn bōnsōe nan yonkinma Ruben bōnsōe sēeti ma e xa tōnxuma bun ma. Surisadayi xa di

Selumiyeli nan e xa yarerati ra.¹³ A xa sōorie xasabi lan mixi wulu tongo suuli nun solomanaani, mixi kēmē suuli nan ma.¹⁴ Gadi bōnsōe nan yonkinma Ruben bōnsōe sēeti ma e xa tōnxuma bun ma. Duweli xa di Eliyasafa nan e xa yarerati ra.¹⁵ A xa sōorie xasabi lan mixi wulu tongo naani nun suuli, mixi kēmē senni nun tongo suuli nan ma.¹⁶ Gali naxan yonkin Ruben bōnsōe mabiri, e xasabi lan mixi wulu kēmē mixi wulu tongo suuli nun keren, mixi kēmē naani nun tongo suuli nan ma. E tan nan sigama a firin nde.

¹⁷ Lewi bōnsōe naxan yonkinma e tagi, a birama e fōxō ra hōrōmōlingira xaninfe ra. Bōnsōe birin pēremā e safe ki nan ma e xa tōnxuma bun ma.

¹⁸ Efirami bōnsōe nan yonkinma sogegorode mabiri e xa tōnxuma bun ma. Amixudi xa di Elisama nan e xa yarerati ra.¹⁹ A xa sōorie xasabi lan mixi wulu tongo naani, mixi kēmē suuli nan ma.²⁰ Manasi bōnsōe nan yonkinma Efirami bōnsōe sēeti ma e xa tōnxuma bun ma. Pedasuru xa di Gamaliyeli nan e xa yarerati ra.²¹ A xa sōorie xasabi lan mixi wulu tongo saxan nun firin, mixi kēmē firin nan ma.²² Bunyamin bōnsōe nan yonkinma Efirami bōnsōe sēeti ma e xa tōnxuma bun ma. Gideyoni xa di Abidan nan e xa yarerati ra.²³ A xa sōorie xasabi lan mixi wulu tongo saxan nun suuli, mixi kēmē naani nan ma.²⁴ Gali naxan yonkin Efirami bōnsōe mabiri, e xasabi lan mixi wulu kēmē mixi wulu solomasaxan, mixi kēmē naan ma. E tan nan sigama a saxan nde.

²⁵ Dana bōnsōe nan yonkinma yirefanyi mabiri e xa tōnxuma bun ma. Amisadayi xa di Axiyeseri nan e xa yarerati ra.²⁶ A xa sōorie xasabi lan mixi wulu tongo senni nun firin, mixi kēmē solofera nan ma.²⁷ Aseri bōnsōe nan yonkinma Dana bōnsōe sēeti ma e xa tōnxuma bun ma. Okiran xa di Pagiyeli nan e xa yarerati ra.²⁸ A xa sōorie xasabi lan mixi wulu tongo naani nun keren, mixi kēmē suuli nan ma.²⁹ Nafatali bōnsōe nan yonkinma Dana bōnsōe sēeti ma e xa tōnxuma bun ma. Enan xa di Axira nan e xa yarerati ra.³⁰ A xa sōorie xasabi lan mixi wulu tongo suuli nun saxan, mixi kēmē naani nan ma.³¹ Gali naxan yonkin Dana bōnsōe mabiri, e xasabi lan mixi wulu kēmē mixi wulu tongo suuli nun solofera, mixi kēmē senni nan ma. E tan nan sigama a dōnxōe ra e xa tōnxumae bun ma.

³² Isirayilaka naxee tēngē e xabile ki ma nun e xa sōori gali ki ma, e xasabi lan mixi wulu kēmē senni nun saxan, mixi kēmē suuli nun tongo suuli nan ma.³³ Lewi bōnsōe tan mu tēngē Isirayilakae xun ma, alō Alatala a masen ki naxē Munsa bē.

³⁴ Isirayilakae naxa bira Alatala ya yaamari birin fōxō ra, alō a Munsa yamari a ra ki naxē. E nu yonkinma e xa tōnxuma nan bun ma, e man nu pēremā e xabile nun e xa denbaya ki nan ma.

3

Serexedubēe

¹ Haruna nun Munsa xa taruxui nan ya, Alatala to wōyēn Munsa bē Turusinina geya ma.² Haruna xa di xēmē xilie nan yi ki: a xa di xēmē singe nu xili ne Nadabo, a xunyae, Abihu, Eleyasari, nun Itamari.³ Nee nan sugandixi e xa findi serexedubēe ra.⁴ Kōnō Nadabo nun Abihu naxa faxa Alatala ya i e to serexē gan tē ra naxan mu lanxi. E mu di yo sōtō, kōnō Eleyasari nun Itamari naxa lu serexedubēja kui e baba Haruna xa yaamari bun ma.

⁵ Alatala naxa a masen Munsa bē,⁶ «I xa Lewi bōnsōe masen Haruna bē, e xa a mali a xa serexedubē wali kui.⁷ E xa Haruna nun Isirayila jāma mali hōrōmōlingira wali kui.⁸ E xa e fōxō sa hōrōmōlingira raxunmasee xōn na, e man xa hōrōmōlingira wali raba Isirayilakae bē.⁹ Na kui i Lewi bōnsōe sama Haruna nun a xa di xēmēe nan sago. E sugandixi Isirayilakae ya ma Haruna malife nan na.¹⁰ I xa Haruna nun a xa die nan tun ti serexedubē wali rabafe ra. Xa mixi gbēte sa a maso hōrōmōlingira ra, na kanyi xa faxa.»

¹¹ Alatala naxa a masen Munsa bē,¹² «N bara Lewi bōnsōe sugandi Isirayilakae tagi Isirayila gineē xa di singe birin jāxōcē ra. Na bōnsōe findixi n gbe nan na,¹³ barima n gbe nan na di xēmē singe birin na. N to di xēmē singe birin faxa Misira bōxi ma, n naxa Isirayila di xēmē singe birin sugandi n yētē bē, a findi mixi ra, a findi xuruse ra. N tan nan na Alatala ra.»

Lewi bōnsōe tēngē

¹⁴ Alatala naxa a masen Munsa bē Turusinina gbengberenyi ma,¹⁵ «Lewi bōnsōe tēngē a denbaya nun a xabile ki ma. Xēmē birin tēngēma nē naxan ma simaya bara kike keren li.»¹⁶ Munsa naxa e tēngē alō Alatala a yamari ki naxē.

¹⁷ Lewi xa di xēmēe xilie nan yi ki:

Gerison, Kehati, nun Merari.

¹⁸ Gerison xa di xēmēe xilie nan yi ki a xabile ki ma:

Libini nun Simeyi.

¹⁹ Kehati xa di xēmēe a xabile ki ma:

Amarama, Yisehari, Xebiron nun Yusiyeli.

²⁰ Merari xa di xemee a xabile ki ma:
Maxali nun Musi.
Lewi xabile nan ka e xa denbaya ki ma.

²¹ Gerison bōnsœ nu na Libini Simeyi xabile nan na. ²² Naxee xa simaya nu bara kike keren li, e xasabi lan mixi wulu solofera mixi keme suuli nan ma. ²³ Gerison xabile nu yonkinma hōrōmōlingira nan xanbi ra sogegerode mabiri ra. ²⁴ E xunyi nu na Layeli xa di xemee Eliyasafa nan na. ²⁵ Gerison xa mixie nu e jōxœ saxi hōrōmōlingira nan xon ma, nun mafelenyi naxan felenma a xun ma, a nun a sode de ra, ²⁶ a nun kōlime naxee nu sama hōrōmōlingira nun serexebade rabiliny ma, a nun na tētē sode de ra, a nun luutie e na maxirima naxee ra.

²⁷ Kehati xa mixie nan yi ki: Amarama xabile, Yisehari xabile, Xebiron xabile, nun Yusiyeli xabile. Na xabilee nan minixi e benba Kehati ma. ²⁸ E xa di xemee naxee xa simaya nu bara kike keren li, e xasabi lan mixi wulu solomasaxan keme senni nan ma. Kehati xa mixie nan nu meenima hōrōmōlingira ma. ²⁹ E tan nu yonkinma hōrōmōlingira yirefanyi mabiri ne. ³⁰ Yusiyeli xa di xemee Elisafan nan nu na e xunyi ra. ³¹ Hōrōmōlingira saatæ kankira, teebili, lanpuie, serexebadee, yirabase naxee rawalima yire seniyenxi kui, nun dugi yarasa naxan na hōrōmōlingira kui, e nu taxuxi e tan nan na. ³² Lewi bōnsœ birin xunyi nu na Haruna xa di xemee Eleyasari nan na. A tan nan nu Lewi bōnsœ mixie xun ma, naxee meenima hōrōmōlingira ma.

³³ Merari xa mixie nan yi ki: Maxali xabile nun Musi xabile. ³⁴ E xa di xemee naxee xa simaya nu bara kike keren li, e xasabi lan mixi wulu senni keme firin nan ma. ³⁵ Abixayili xa di xemee Suriyeli nan nu na Merari xabilee xunyi ra. E nu yonkinma hōrōmōlingira kōola mabiri ne. ³⁶ Hōrōmōlingira xebenie, a wuri kuyee, a kontigiba, a sanbunyie, a xa yirabase, nun a rawalisee nu taxuxi e tan nan na. ³⁷ E man nu e jōxœ sama kontigiba xon ma naxee nu hōrōmōlingira tētē rabilinx, a nun e sanbunyie, e xa kōridie, nun e xa luutie.

³⁸ Munsa, Haruna, nun a xa di xemee nu yonkinma hōrōmōlingira sode de nan na sogetede mabiri. E tan nan nu e jōxœ sama hōrōmōlingira xon ma Isirayilaka birin xili ra. Xa mixi għet sa a maso hōrōmōlingira ra, na kanyi xa faxa. ³⁹ Lewi bōnsœ di xemee naxee xa simaya nu bara kike keren li, e xasabi lan mixi wulu moxoxjen nun firin nan ma. Munsa nun Haruna nu bara e tengħe xabile ki ma al- Alatala e yamari ki naxx.

⁴⁰ Alatala naxa a masen Munsa be, «Di xemee singe birin tengħe Isirayilakae ya ma, naxee simaya bara kike keren li, i xa e xilie sebe. ⁴¹ Lewi bōnsœ xa findi Isirayila di xemee singe birin jōxœ ra. Lewi bōnsœ xa goore xa findi Isirayilakae xa xurusee di singee jōxœ ra. N tan nan na Alatala ra. ⁴² Munsa naxa Isirayila di xemee singe birin tengħe al- Alatala a yamari ki naxx. ⁴³ Isirayila di xemee singe birin naxee xa simaya bara kike keren li, e xasabi lan mixi wulu moxoxjen nun firin mixi keme firin tongo solofera nun saxan nan ma.

⁴⁴ Alatala naxa a masen Munsa be, ⁴⁵ «Lewi bōnsœ xa findi Isirayila di xemee singe birin jōxœ ra. Lewi bōnsœ xa goore xa findi Isirayilakae xa xurusee di singee jōxœ ra. N tan nan na Alatala ra. ⁴⁶ Na Isirayila di xemee singe mixi keme firin tongo solofera nun saxan naxee xasabi dangi Lewi bōnsœ konti ra, ⁴⁷ i xa kankan xun sara għetti giramu tongo suuli nun solofera ra naxan mōol rawalima hōrōmōlingira kui. ⁴⁸ I xa na għetti so Haruna nun a xa di xemee yi ra, di singee xunsare ra naxee xasabi nu dangi Lewi bōnsœ xasabi ra. ⁴⁹ Munsa naxa na għetti suxu naxan fixi di singee xunsare xa fe ra, naxee xasabi nu dangi Lewi bōnsœ xasabi ra. ⁵⁰ A naxa na għetti kilo fu nun suuli nun a tagħi rasu Xu Isirayila di singee yi ra. Għetti nan a ra naxan nu rawalima hōrōmōlingira kui. ⁵¹ Munsa naxa na xunsare għetti so Haruna nun a xa di xemee yi ra al- Alatala a yamari ki naxx.

4

Kehati xa mixie

¹ Alatala naxa a masen Munsa be, ² «Kehati xa die tengħe Lewi bōnsœ ya ma a xabile nun a denbaya ki ma, ³ naxee xa simaya bara jne tongo saxan li han jne tongo suuli, naxee fama hōrōmōlingira wali rabade. ⁴ Kehati xa die lanma e xa meenī se seniyenxi ma naxee na hōrōmōlingira kui. ⁵ Isirayilakae na keli sigade, Haruna nun a xa di xemee xa dugi yarasa ragoro, e saatæ kankira makoto a ra. ⁶ Na dangi xanbi e xa foye yexxe kiri sa na fari, a nun għerġi dugi. A dōnixx ra e xa wuri kuyee raso kankira tongosee ra.»

⁷ «E na għerġi dugi għbete itala teebili ma, e xa piletie, tħonbilie, nun kundie sa na fari, naxee rawalima weni serexx ħe ra. Taami naxan bama serexx ra, na fan sama ne na teebili nan fari. ⁸ E dugi għbeeli nan sama na birin xun ma, e fa foye yexxe kiri itala na fari. Na dangi xanbi e xa wuri kuyee raso teebili tongosee ra.»

⁹ «E xa għerġi dugi dusu lanpui dōx, lanpuie, a yirabasee, xube sasee, nun ture kundie xun ma. ¹⁰ E xa na birin ma filin foye yexxe kiri nan kui, e fa a sa xaninse fari. ¹¹ E xa għerġi dugi itala serexxbade

懈ema daaxi fari, e fa a makoto foye yęxę kiri ra, e wuri kuyee raso a tongosee ra. ¹² Na hörömölingira raxunmase birin makotoma gare dugi nan na, e e maflin foye yęxę kiri kui, e fa na sa xaninse fari. ¹³ E xa xube ba sęrexebade wure gbeeli daaxi kui, e fa dugi gbeeli dusu a xun na. ¹⁴ E na a yirabasee sa a fari, alɔ surayi gansee, suxumęe, pelie, nun pɔɔti xungbee, e xa na birin maflin foye yęxę kiri ra, e fa wuri kuyee raso a tongosee ra. ¹⁵ Haruna nun a xa di xemęe na ge na xunmase səniyęnxie nun a yirabasee makotode, Kehati xa die lanma e xa na birin xanin biyaasi kui. Kōnɔ e mu lanma e xa din na se səniyęnxie ra xa na mu e faxama nę. Kehati bɔnsöe xe wali nan na ki. ¹⁶ Haruna sərexedubę xa di xemęe Eleyasari nan a چلخو sama lanpui ture, surayi, sansi sərexę, nun ture səniyęnxı xɔn ma. Hörömölingira raxunmase səniyęnxie nun a yirabase birin taxuxi a tan nan na.»

¹⁷ Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna bε, ¹⁸ «Wo naxa lu Kehati bɔnsœ xabilee xa ba Lewi bɔnsœ ya ma. ¹⁹ Haruna nun a xa di xemœ xa e mati hɔrɔmɔlingira kui, e fa e xa wali masen kankan bε alako e naxa e makɔrε se səniyɛnxie ra, e fa faxa. ²⁰ E mu lan e xa e ya masa se səniyɛnxie ma, halidondoronti, xa na mu e faxama nε.»

Gerison xa mixie

²¹ Alatala naxa a masen Munsa bę, ²² «Gerison bɔnsœ tẽnge a xabile nun a denbaya ki ma, ²³ naxee xa simaya bara jne tongo saxan li han jne tongo suuli, naxee fama hɔrɔmɔlingira wali rabade. ²⁴ Gerison xabile xa wali nan yi ki. ²⁵ E hɔrɔmɔlingira mafelenye nan xaninma, a nun mafelenyi naxan yailanxi foye yęxę kiri ra, a nun mafelenyi naxan gbakuxi hɔrɔmɔlingira sode dę ra. ²⁶ E xa tete mafelenye fan xanin naxee hɔrɔmɔlingira nun serexebade rabilimma, a nun naxan gbakuxi tete sode dę ra, a nun tete luttie. E xa e jexox sa na se moɔli birin xɔn ma. ²⁷ Gerison xabile walima Haruna nun a xa di xemee xa yaamari nan bun ma, a findi koteey xaninfe ra, a findi wali gbete rabafe ra. Nee nan a falama e bę e lan e xa naxan naba, a nun e lan e xa naxan xanin. ²⁸ Gerison bɔnsœ xa wali nan ka hɔrɔmɔlingira xa fe ra. E na wali rabama Haruna serexebube xa di xemee Itamarı xa yaamari nan bun ma.»

Merari xa mixie

²⁹ «I xa Merari bōnsōe fan tengə a xabile nun a denbaya ki ma, ³⁰ naxee xa simaya bara jne tongo saxon li han jne tongo suuli, naxee fama hōrōmōlingira wali rabade. ³¹ See nan yi ki e tan lan e xa naxee maxanin hōrōmōlingira see ra: a xebenyie, a wuri kuyee, a kontigibae, nun e sanbunyie. ³² E xa tētē fan xanin, a nun a kontigibae, e sanbunyie, e sōrōnsee, e xa luutie, e xa yirabasee, nun e xa walise birin. Wo see masen kankan bē, a lanma a xa naxee xanin. ³³ Merari bōnsōe xa wali birin nan na ki hōrōmōlingira xa fe ra. E walima Haruna sērēxēdubē xa di xēmē Itamari xa yaamari nan bun ma.»

Walik  e teng  fe Lewi b  ns  ya ya

³⁴ Munsa, Haruna, nun jaama kuntigie naxa Kehati xa mixie tengé e xabile nun e xa denbaya ki ma,
³⁵ xemé naxee xa simaya bara je tongo saxan li han je tongo suuli, naxee fama hörömölingira wali
 rabade. ³⁶ E xasabi lan mixi wulu firin, mixi këmë solofera, tongo suuli nan ma. ³⁷ Xemée nan na ki
 Kehati xabile ya ma naxee hörömölingira wali rabama. Munsa nun Haruna bara e tengé alo Alatala
 Munsa yamarixi ki naxé.

³⁸ E naxa Gerison xa mixie tɛngɛ e xabile nun e xa denbaya ki ma, ³⁹ xɛmɛe naxee xa simaya bara jɛe tongo saxan li han jɛe tongo suuli, naxee fama hɔrɔmɔlingira wali rabade. ⁴⁰ E xasabi lan mixi wulu firin, kɛmɛe senni, tongo saxan nan ma. ⁴¹ Xɛmɛe nan na ki Gerison xabilɛe ya ma naxee hɔrɔmɔlingira wali rabama. Munsa nun Haruna bara e tɛngɛ alo Alatala Munsa yamarixi ki naxɛ.

⁴² E naxa Merari xa mixie tēngē e xabile nun e xa denbaya ki ma, ⁴³ xēmē naxee xa simaya bara jē tongo saxon li han jē tongo suuli, naxee fama hōrōmōlingira wali rabade. ⁴⁴ E xasabi lan mixi wulu saxon mixi kēmē firin nan ma. ⁴⁵ Xēmēe nan na ki Merari xabilēe ya ma naxee hōrōmōlingira wali rabama. Munsa nun Haruna bara e tēngē alop Alatala Munsa yamarixi ki naxē.

⁴⁶ Munsa, Haruna, nun Isirayila kuntigie, e Lewi bonsœ mixi naxee tengexi e xabile nun e xadenbaya ki ma, ⁴⁷ xemœ naxee xa simaya bara jœ tongo saxan li han jœ tongo suuli, naxee fama hörömelingira wali rabade. ⁴⁸ E xasabi lan mixi wulu solomasaxan, kemœ suuli, tongo solomasaxan nan ma. ⁴⁹ Xemœe nun e xa walie nan na ki Lewi naxee tengexi Munsa nun Haruna saabui ra alo Alatala Munsa yamarixi ki naxœ.

sabatixi dənnaxə.»⁴ Isirayilakae naxa a raba alo Alatala a yamarixi ki naxə, e naxa na mixie ramini e ya ma. Alatala a yamarixi ki naxə Munsa bə, e naxa a raba na ki.

⁵ Alatala naxa a masen Munsa bə, ⁶ «A fala Isirayilakae bə, a findi xəmə ra, a findi gine ra, naxan yo na haake nde raba a boore ra, haake naxan findima Alatala xui matandife ra, na fe dəxəxi a xun ma. ⁷ A lan nə a xa a ti na haake ra, a xa na fe yailan a nun na kanyi tagi, a man fa na fe kanaxi dəxə suuli nde sa na fari. ⁸ Xa a sa li a haake rabaxi naxan na, a bara faxa, a xa mixi yo mu na naxan nəməna fe yailanxi rasuxude, na findima Alatala nan gbe ra, a so sərəxədubə yi ra. ⁹ Isirayilakae na sərəxə ba, e a fi sərəxədubə ma, na sərəxə findima na sərəxədubə nan gbe ra. ¹⁰ Naxan birin sərəxə bama, a naxan bama, a gbe nan na ki, kənə a naxan fima sərəxədubə ma, sərəxədubə gbe nan na ki.»

¹¹ Alatala naxa a masen Munsa bə, ¹² «A fala Isirayilakae bə, e yi nan nabama xa gine nde sa yəne raba. ¹³ Xa e nun xəmə gbetə bara e sa gundo ra, gine xa məri mu na kolon, seede mu na, mixi mu a susu a kui, ¹⁴ kənə a xa məri bara a xa gine təcənə fələ, xa a xa gine səniyənxi, xa na mu a mu səniyənxi, ¹⁵ a xa a xa gine xanin sərəxədubə yire, a məngi kilo saxan ba a bə sərəxə ra ture nun surayı mu na naxan xun, barima təcənə sərəxə nan a ra naxan bama a kolonfe ra xa yunubi rabaxi.»

¹⁶ «Sərəxədubə xa na gine ti Alatala ya i, ¹⁷ a fa xube makə bəxi ma hərəmələngira kui, a a masunbu ye səniyənxi ra fejə kui. ¹⁸ Gine na ti Alatala ya i, sərəxədubə xa a xunsəxə fulun, a fa təcənə sərəxə sa gine bəlexə maratuse ra. Sərəxədubə tan xa na ye tongo naxan findima danka ra, a a lintan gine ya i.»

¹⁹ «Sərəxədubə gine rakalima nə, a a fala, «Xa a sa li i tan nun xəmə gbetə mu kafuxi, i mu i xa məri yanfa, i mu səniyəntareja sətə futi kui, i xa ratanga danke ma yi ye fama naxan na. ²⁰ Kənə xa a sa li, i bara i xa məri yanfa wo xa futi kui, i nun xəmə gbetə bara kafu səniyəntareja kui, ²¹ Alatala xa a ragiri i furi xa kana. Na kui i ngaxakerenyie i dankama nə, e i konbi. ²² Yi ye naxan fama danke ra, a xa i furi mafuntu, a i xərə maba.» Gine xa a ratin a falafe ra, «Amina, amina.»»

²³ «Sərəxədubə na gə na danke səbəde kiri ma, a xa na kiri xa na ye səniyənxi ra, ²⁴ a fa a fi gine ma, a xa a min. Na ye naxan nəmə findide danke ra, a soma a fate i. ²⁵ Sərəxədubə təcənə sərəxə rasuxuma nə gine yi ra, a a dəntəge Alatala be sərəxəbade yire. ²⁶ Sərəxədubə xa məngi suxui keren gan sərəxəbade fari, a findi sərəxə tənxuma ra. A na gə na ra, a xa na ye fi gine ma, a xa a min. ²⁷ A na na ye min, xa a sa li na gine bara findi səniyəntare ra, a bara a xa məri yanfa, na ye naxan findima danke ra, a soma nə a fate i, a a təcəro ki fanyi ra. A furi funtuma nə, a xərə mabama nə, a ngaxakerenyie fama nə a dankade.»

²⁸ «Kənə xa a sa li a mu səniyəntareja yo rabaxi, təcənəgə bama nə a xun ma, a man nəmə di baride. ²⁹ Təcənə səriyə nan na ki naxan nawalima xa gine findima səniyəntare ra, a a xa məri yanfa futi kui, ³⁰ xa na mu a ra, təcənə xaxili na so xəmə furi, a fa siikə a xa gine ma. A a xa gine xaninma Alatala ya i, sərəxədubə fa na səriyə rabatu a xa fe ra. ³¹ Na kui yunubi mu na na xəmə ma, kənə gine tan a xa yunubi sare sətəmə nə.»

6

Mixi xa səriyə naxan a yətə safe Alatala sago

¹ Alatala naxa a masen Munsa bə, ² «A fala Isirayilakae bə, xa xəmə nde, xa na mu gine nde sa laayidi tongo Alatala bə, a xa lu a sago, na nan na ki a xa findi Nasari ra, ³ na kanyi mu lan a xa wəni nun beere min. A naxa sese min naxan kelixi wəni bogi ma, xa na mu beere ma. A naxa wəni bogi bunda don, a naxa a xare don. ⁴ A təmvi naxan birin nabama a xa Nasariya kui, a naxa sese don naxan keli wəni bili ma, keli a bogi ma a sa dəxə a xəri ra.»

⁵ «A xa Nasariya kui, a mu lanma a xunyi xa bi. A xa lu səniyənyi kui, a xunsəxə xa nu kuya ra tun. ⁶ Na waxati bun ma, a mu lan a xa a maso fure ra, ⁷ hali a findi a baba ra, a nga, a taara, xa na mu a ra a xunya fure ra. A na Alatala nan sago tun, alo a xunsəxə kejə a masenxi ki naxə. ⁸ A təmvi naxan birin nabama a xa Nasariya kui, a luma səniyənyi nan kui Alatala bə.»

⁹ «Xa mixi nde sa faxa a fe ma a tərənna ki ma, a xunsəxə bara findi se səniyəntare ra. Na təmvi a xa səniyən ləxun keren bun ma, a man fa a xunyi bi na xi soloferə ləxəs. ¹⁰ A xi solomasaxan ləxəs, a fogotara firin nan xaninma sərəxədubə xən ma hərəmələngira sode de ra, xa na mu ganbə firin. ¹¹ Sərəxədubə xən keren nan bama yunubi xafari sərəxə ra, boore findima a gan daaxi nan na, alako a xa yunubi xa xafari, barima a dinfe fure ra, na findima yunubi nan na. Na ləxəs a man xa a xunyi rasəniyən. ¹² A na gə na ra, a man xa gbilen a xa laayidi ma. Fo a xa yəxəs keren ba yətə ragbilen sərəxə ra, naxan pək keren a ra a xa yunubi xafari fe ra. Ləxəs naxee bara dangi, nee mu kontima sənən, barima a nu bara səniyəntareja sətə.»

¹³ «Mixi na ge Nasariya rabade, a xa bira yi seriyε nan foχo ra. A xa siga hörömölingira sode de ra,¹⁴ a xa serexε gan daaxi ba Alatala be, yexεε naxan bara je kerent soto, lanyuru yo mu na naxan ma. A xa yunubi xafari serexε fan ba, yexεε gine naxan bara je kerent soto, lanyuru yo mu na naxan ma. A xa xanunteya serexε ba, yexεε kontonyi, lanyuru yo mu na naxan ma.¹⁵ A xa serexε ndee sa na fari, alō sansi xori dinxi serexε, weni serexε, taami lebinitare, leki yailanxi ture ra, nun leki ture masoxi naxee ma.¹⁶ Serexedube na serexε see nan dentegema Alatala be, a fa yunubi xafari serexε ba, a nun serexε gan daaxi.¹⁷ A xa na taami lebinitare masen Alatala be, a xa na yexεε kontonyi ba xanunteya serexε ra, a xa sansi xori dinxi serexε nun weni serexε sa na fari.»

¹⁸ «Na təmwi Nasari xa a xunseχe bi hörömölingira sode de ra, a naxan fixi Alatala ma. A xa na raso te xɔora xanunteya serexε na bafe dənnaxε.¹⁹ Nasari na ge a xunseχe bide, serexedube yexεε kontonyi bεlexε ganxi kerent nan tongoma a bεlexε ra, a nun leki lebinitare firin naxee na debe kui.²⁰ A xa e dəntegε Alatala be e lintanfe ra. Na findi donse seniyεnxi nan na serexedube be, a nun na yexεε ganyanyi nun a tabe. Na dangi xanbi, Nasari nōma weni minde sōnōn.²¹ Nasari seriyε nan na ki. A lanma a xa na serexε ba Alatala be alō a janigexi ki naxε, a nun se gbetεe a nōma naxan na. Fo a xa a Nasari laayidi rakamali a seriyε ki ma.»

²² Alatala naxa a masen Munsa be,²³ «A fala Haruna nun a xa die be, e xa duba Isirayilakae be yi ki ne:

²⁴ Alatala xa baraka sa i xa fe,
a xa i kanta.

²⁵ Alatala yatagi xa nōrō i ma,
a xa hinne i ra.

²⁶ Alatala xa a ya rafindi i ma,
a xa bōrēsa fi i ma.»

²⁷ E dubama Isirayilakae be na ki ne, n fan baraka sama ne e ma.»

7

Hadiya naxee fixi hörömölingira rabi təmwi

¹ Munsa to ge hörömölingira tide, a naxa ture seniyεnxi sa a ma, a nun a xummasee, a xa serexεbadee, nun a yirabasee, alako nee xa seniyεn Alatala be.² Isirayila kuntigie, xabile xunyi naxee bōnsōe tēngε, e naxa hadiye ba Alatala be.³ E naxa fa sareti makotoxi senni nun ninge fu nun firin na hörömölingira sode de ra, e xa findi e xa serexε ra Alatala be.⁴ Alatala naxa a masen Munsa be,⁵ «Yi hadiye rasuxu e yi ra hörömölingira wali xa fe ra. E taxu Lewi bōnsōe xa mixie ra kankan xa wali bēre ra.»⁶ Munsa naxa na saretie nun ningee so Lewi xa mixie yi ra.⁷ A naxa sareti firin nun ninge naani so Gerison xabile yi ra e xa wali bēre ra.⁸ A naxa sareti naani nun ninge solomasaxan so Merari xabile yi ra e xa wali bēre ra. E nu na Haruna serexedube xa di Itamari xa yaamari nan bun ma.⁹ Kōnō a mu sese so Kehati xabile tan yi, barima a nu lanma e xa se seniyεnxi maxanin e tunki fari alō Alatala e yamarixi ki naxε.

¹⁰ Serexebade neenε xa wali singe, ture seniyεnxi to maso a ma təmwi naxε, kuntigie naxa fa e xa serexε ra serexebade yire.¹¹ Alatala nu bara a masen Munsa be, «Loχoε yo loχoε mixi kerent xa fa a xa hadiya ra serexebade neenε xa fe ra.»¹² Na loχoε singe, Aminadabo xa di Naxason kelife Yuda bōnsōe,¹³ a naxa fa yi hadiye ra: pilet kerent naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun počti kerent naxan yailanxi gbeti kilo kerent na alō se maniyama ki naxε hörömölingira kui. E firin nafexi sansi xori dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi serexε ra.¹⁴ A man naxa fa počti kerent na naxan yailanxi xεεma giramu kεmε giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra,¹⁵ a nun naxee bama serexε gan daaxi ra alō tuura kerent, yexεε kontonyi kerent, nun yexεε kerent naxan xa simaya bara je kerent li,¹⁶ a nun sikōtε naxan findima yunubi xafari serexε ra,¹⁷ a nun naxee bama xanunteya serexε ra alō ninge firin, yexεε kontonyi suuli, nun yexεε suuli naxee xa simaya bara je kerent li.

¹⁸ Na loχoε firin nde, Suwara xa di Netaneeli kelife Isakari bōnsōe,¹⁹ a naxa fa yi hadiye ra: pilet kerent naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun počti kerent naxan yailanxi gbeti kilo kerent na alō se maniyama ki naxε hörömölingira kui. E firin nafexi sansi xori dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi serexε ra.²⁰ A man naxa fa počti kerent na naxan yailanxi xεεma giramu kεmε giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra,²¹ a nun naxee bama serexε gan daaxi ra alō tuura kerent, yexεε kontonyi kerent, nun yexεε kerent naxan xa simaya bara je kerent li,²² a nun sikōtε naxan findima yunubi xafari serexε ra,²³ a nun naxee bama xanunteya serexε ra alō ninge firin, yexεε kontonyi suuli, nun yexεε suuli naxee xa simaya bara je kerent li. Suwara xa di Netaneeli xa hadiya nan na ki.

²⁴ Na lōxœ saxan nde, Xelon xa di Eliyabi kelife Sabulon bōnsœ, ²⁵ a naxa fa yi hadiye ra: pilet keran naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun poɔti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na alɔ se maniyama ki naxe hōrōmolingira kui. E firin nafexi sansi xɔri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sereχe ra. ²⁶ A man naxa fa poɔti keren na naxan yailanxi xeeema giramu keme giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra, ²⁷ a nun naxee bama sereχe gan daaxi ra alɔ tuura keren, yexee kontonyi keren, nun yexee keren naxan xa simaya bara je keren li, ²⁸ a nun sikote naxan findima yunubi xafari sereχe ra, ²⁹ a nun naxee bama xanunteya sereχe ra alɔ ninge firin, yexee kontonyi suuli, nun yexee suuli naxee xa simaya bara je keren li. Xelon xa di Eliyabi xa hadiya nan na ki.

³⁰ Na lōxœ naani nde, Sedeyuri xa di Elisuru kelife Ruben bōnsœ, ³¹ a naxa fa yi hadiye ra: pilet keran naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun poɔti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na alɔ se maniyama ki naxe hōrōmolingira kui. E firin nafexi sansi xɔri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sereχe ra. ³² A man naxa fa poɔti keren naxan yailanxi xeeema giramu keme giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra, ³³ a nun naxee bama sereχe gan daaxi ra alɔ tuura keren, yexee kontonyi keren, nun yexee keren naxan xa simaya bara je keren li, ³⁴ a nun sikote naxan findima yunubi xafari sereχe ra, ³⁵ a nun naxee bama xanunteya sereχe ra alɔ ninge firin, yexee kontonyi suuli, nun yexee suuli naxee xa simaya bara je keren li. Sedeyuri xa di Elisuru xa hadiya nan na ki.

³⁶ Na lōxœ suuli nde, Surisadayi xa di Selumiyeli kelife Simeyœn bōnsœ, ³⁷ a naxa fa yi hadiye ra: pilet keran naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun poɔti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na alɔ se maniyama ki naxe hōrōmolingira kui. E firin nafexi sansi xɔri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sereχe ra. ³⁸ A man naxa fa poɔti keren na naxan yailanxi xeeema giramu keme giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra, ³⁹ a nun naxee bama sereχe gan daaxi ra alɔ tuura keren, yexee kontonyi keren, nun yexee keren naxan xa simaya bara je keren li, ⁴⁰ a nun sikote naxan findima yunubi xafari sereχe ra, ⁴¹ a nun naxee bama xanunteya sereχe ra alɔ ninge firin, yexee kontonyi suuli, nun yexee suuli naxee xa simaya bara je keren li. Surisadayi xa di Selumiyeli xa hadiya nan na ki.

⁴² Na lōxœ senni nde, Duweli xa di Eliyasafa fatanfe Gadi bōnsœ ra, ⁴³ a naxa fa yi hadiye ra: pilet keran naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun poɔti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na alɔ se maniyama ki naxe hōrōmolingira kui. E firin nafexi sansi xɔri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sereχe ra. ⁴⁴ A man naxa fa poɔti keren na naxan yailanxi xeeema giramu keme giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra, ⁴⁵ a nun naxee bama sereχe gan daaxi ra alɔ tuura keren, yexee kontonyi keren, nun yexee keren naxan xa simaya bara je keren li, ⁴⁶ a nun sikote naxan findima yunubi xafari sereχe ra, ⁴⁷ a nun naxee bama xanunteya sereχe ra alɔ ninge firin, yexee kontonyi suuli, nun yexee suuli naxee xa simaya bara je keren li. Duweli xa di Eliyasafa xa hadiya nan na ki.

⁴⁸ Na lōxœ solofera nde, Amixudi xa di Elisama fatanfe Efirami bōnsœ ra, ⁴⁹ a naxa fa yi hadiye ra: pilet keran naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun poɔti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na alɔ se maniyama ki naxe hōrōmolingira kui. E firin nafexi sansi xɔri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sereχe ra. ⁵⁰ A man naxa fa poɔti keren naxan yailanxi xeeema giramu keme giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra, ⁵¹ a nun naxee bama sereχe gan daaxi ra alɔ tuura keren, yexee kontonyi keren, nun yexee keren naxan xa simaya bara je keren li, ⁵² a nun sikote naxan findima yunubi xafari sereχe ra, ⁵³ a nun naxee bama xanunteya sereχe ra alɔ ninge firin, yexee kontonyi suuli, nun yexee suuli naxee xa simaya bara je keren li. Amixudi xa di Elisama xa hadiya nan na ki.

⁵⁴ Na lōxœ solomasaxan nde, Pedasuru xa di Gamaliyeli fatanfe Manasi bōnsœ ra, ⁵⁵ a naxa fa yi hadiye ra: pilet keran naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun poɔti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na alɔ se maniyama ki naxe hōrōmolingira kui. E firin nafexi sansi xɔri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sereχe ra. ⁵⁶ A man naxa fa poɔti keren na naxan yailanxi xeeema giramu keme giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra, ⁵⁷ a nun naxee bama sereχe gan daaxi ra alɔ tuura keren, yexee kontonyi keren, nun yexee keren naxan xa simaya bara je keren li, ⁵⁸ a nun sikote naxan findima yunubi xafari sereχe ra, ⁵⁹ a nun naxee bama xanunteya sereχe ra alɔ ninge firin, yexee kontonyi suuli, nun yexee suuli naxee xa simaya bara je keren li. Pedasuru xa di Gamaliyeli xa hadiya nan na ki.

⁶⁰ Na lōxœ solomanaani nde, Gideyoni xa di Abidan fatanfe Bunyamin bōnsœ ra, ⁶¹ a naxa fa yi hadiye ra: pilet keran naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun poɔti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na alɔ se maniyama ki naxe hōrōmolingira kui. E firin nafexi sansi xɔri dinxi ra, ture

masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sərəxə ra.⁶² A man naxa fa pőcti keren na naxan yailanxi xəəma giramu kəmə giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra,⁶³ a nun naxee bama sərəxə gan daaxi ra ało tuura keren, yəxəə kontonyi keren, nun yəxəə keren naxan xa simaya bara jəe keren li,⁶⁴ a nun sikətə naxan findima yunubi xafari sərəxə ra,⁶⁵ a nun naxee bama xanunteya sərəxə ra ało ninge firin, yəxəə kontonyi suuli, nun yəxəə suuli naxee xa simaya bara jəe keren li. Gideyoni xa di Abidan xa hadiya nan na ki.

⁶⁶ Na ləxəə fu nde, Amisadayi xa di Axiyeseri fatanfe Dana bənsəe ra,⁶⁷ a naxa fa yi hadiye ra: piletı keren naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun pőcti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na ało se maniyama ki naxə hərəməlingira kui. E firin nafexi sansi xəri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sərəxə ra.⁶⁸ A man naxa fa pőcti keren na naxan yailanxi xəəma giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra,⁶⁹ a nun naxee bama sərəxə gan daaxi ra ało tuura keren, yəxəə kontonyi keren, nun yəxəə keren naxan xa simaya bara jəe keren li,⁷⁰ a nun sikətə naxan findima yunubi xafari sərəxə ra,⁷¹ a nun naxee bama xanunteya sərəxə ra ało ninge firin, yəxəə kontonyi suuli, nun yəxəə suuli naxee xa simaya bara jəe keren li. Amisadayi xa di Axiyeseri xa hadiya nan na ki.

⁷² Na ləxəə fu nun keren nde, Okiran xa di Pagiyeli fatanfe Aseri bənsəe ra,⁷³ a naxa fa yi hadiye ra: piletı keren naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun pőcti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na ało se maniyama ki naxə hərəməlingira kui. E firin nafexi sansi xəri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sərəxə ra.⁷⁴ A man naxa fa pőcti keren na naxan yailanxi xəəma giramu kəmə giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra,⁷⁵ a nun naxee bama sərəxə gan daaxi ra ało tuura keren, yəxəə kontonyi keren, nun yəxəə keren naxan xa simaya bara jəe keren li,⁷⁶ a nun sikətə naxan findima yunubi xafari sərəxə ra,⁷⁷ a nun naxee bama xanunteya sərəxə ra ało ninge firin, yəxəə kontonyi suuli, nun yəxəə suuli naxee xa simaya bara jəe keren li. Aminadabo xa di Naxason xa hadiya nan na ki.

⁷⁸ Na ləxəə fu nun firin nde, Enan xa di Axira fatanfe Nafatali bənsəe ra,⁷⁹ a naxa fa yi hadiye ra: piletı keren naxan yailanxi gbeti kilo fu nun suuli ra, a nun pőcti keren naxan yailanxi gbeti kilo keren na ało se maniyama ki naxə hərəməlingira kui. E firin nafexi sansi xəri dinxi ra, ture masunbuxi naxan na, alako a xa findi sansi sərəxə ra.⁸⁰ A man naxa fa pőcti keren na naxan yailanxi xəəma giramu kəmə giramu fu nun naani ra, naxan nafexi surayi ra,⁸¹ a nun naxee bama sərəxə gan daaxi ra ało tuura keren, yəxəə kontonyi keren, nun yəxəə keren naxan xa simaya bara jəe keren li,⁸² a nun sikətə naxan findima yunubi xafari sərəxə ra,⁸³ a nun naxee bama xanunteya sərəxə ra ało ninge firin, yəxəə kontonyi suuli, nun yəxəə suuli naxee xa simaya bara jəe keren li. Enan xa di Axira xa hadiya nan na ki.

⁸⁴ Isirayila kuntigie xa hadiya malanxie findixi yi nan na sərəxəbade nəənə xe fe ra: piletı gbeti daaxi fu nun firin, pőcti gbeti daaxi fu nun firin, nun pőcti xəəma daaxi fu nun firin.⁸⁵ Piletı keren keren lanxi gbeti kilo keren nun a tagi nan ma. Pőcti keren keren lanxi gbeti kilo keren nan ma. Se naxee yailanxi gbeti ra, nee lanxi kilo məxçərən nun naani nan ma, ało se maniyama ki naxə hərəməlingira kui.⁸⁶ Pőcti xəəma daaxi fu nun firin lanxi xəəma giramu kəmə giramu fu nun naani nan ma, ało se maniyama ki naxə hərəməlingira kui. Na pőcti fu nun firin lanxi xəəma kilo keren nun a tagi nan ma. E birin nafexi surayi nan na.⁸⁷ Sərəxə gan daaxi xuruse xasabi naxa lan tuura fu nun firin ma, a nun yəxəə kontonyi fu nun firin, nun yəxəə fu nun firin naxee xa simaya nu bara jəe keren li, a nun e xa sansi xəri dinxi sərəxə. Yunubi xafari sərəxə xuruse xasabi naxa lan sikətə fu nun firin ma.⁸⁸ Xanunteya sərəxə xa xuruse xasabi naxa lan tuura məxçərən nun naani ma, yəxəə kontonyi tongo senni, sikətə tongo senni, nun yəxəə tongo senni naxee bara jəe keren sətə. Nee nan findi hadiye ra sərəxəbade xa wali fəlo temui, ture səniyənxi to sa a ma.

⁸⁹ Munsa to so hərəməlingira kui, a nun Alatala xa sumun, a naxa Alatala xui mə saatə kankira dərakote fari, a masenyi tima a bə malekə firinyie sawurə tagi naxee na na kankira fari.

8

Lanpuie dəxəfə

¹ Alatala naxa a masen Munsa bə,² «A fala Haruna bə, a xa lanpui soloferə dəxə alako e xa yanba e dəxəse ya ra.»³ Haruna a raba na ki nə. A naxa lanpui dəxə ało Alatala a yamari ki naxə Munsa bə.⁴ Lanpuie dəxəse nu rafalaxi xəəma dinxi nan na, kelife a sanbuniyi ma han a xunyi, ało Alatala a masenxi Munsa bə ki naxə.

⁵ Alatala naxa a masen Munsa bə,⁶ «Lewi bənsəe ba Isirayilakae ya ma, i xa e rasəniyən. ⁷ I e rasəniyənma yi ki nə. Marasəniyən ye makasan e ma. E xa e fate maxabe birin bi, e xa e xa dugie xa, alako e xa səniyən. ⁸ Na xanbi, e xa tuura keren ba sərəxə ra, a nun məngi naxan masunbuxi

ture ra. I xa tuura gbete ba yunubi xafari serexe ra. ⁹ I xa Lewi bōnsœ nun Isirayilaka birin malan hōrōmōlingira sode de ra. ¹⁰ Menni, Alatala ya xōri, Isirayilakae xa e belexe sa Lewi bōnsœ mixie ma. ¹¹ Haruna nan fama e dēntegede Alatala bē e xa lu alo serexe Isirayilakae nōxœ ra. Na kui e nōma Alatala xa wali rabade.»

¹² «Lewi bōnsœ mixie xa e belexe sa na tuura firinye ma. Keren bama yunubi xafari serexe nan na, boore ba serexe gan daaxi ra, alako e xa yunubie xa xafari. ¹³ Lewi bōnsœ na ti Haruna nun a xa die ya i, i xa e dēntegede a serexe ki ma Alatala bē. ¹⁴ A lima nε, na temui, i bara Lewi bōnsœ tan ba Isirayilakae ya ma, e xa findi n gbe ra.»

¹⁵ «I na gε e raseniyende a serexe ki ma, Lewi bōnsœ fama nε sode e xa hōrōmōlingira wali kui. ¹⁶ Isirayilakae nan e ra naxee findixi n gbe ra Isirayila di singe birin nōxœ ra. ¹⁷ Isirayila di singe birin nun e xa kuruse di singe birin findixi n gbe nan na, kafi n sa Misirakae xa di singe birin faxa temui naxœ. ¹⁸ N naxa Lewi bōnsœ tongo Isirayila di singe birin nōxœ ra. ¹⁹ N bara e so Haruna nun a xa die yi ra Isirayilakae tagi, alako e xa hōrōmōlingira wali raba Isirayilakae xili ra. E man xa yunubi xafari serexe ba Isirayilakae bē, alako gbaloe yo naxa goro Isirayilakae ma e na makore yire seniyenxi ra temui naxœ.»

²⁰ Munsa, Haruna, nun jama birin naxa na raba Lewi bōnsœ ra alo Alatala a yamari ki naxœ. ²¹ Lewi bōnsœ naxa e yetε raseniyen, e naxa e xa dugie xa. Haruna naxa e dēntegede Alatala bē. A naxa e xa yunubi xafari serexe ba e bε e xa seniyen. ²² Na to ba a ra, Lewi bōnsœ naxa fa e xa wali susu hōrōmōlingira xa fe ra Haruna nun a xa die xa yaamari bun ma, alo Alatala a yamari Munsa bē ki naxœ.

²³ Alatala naxa a masen Munsa bē, ²⁴ «Lewi bōnsœ mixie xa simaya na jε mōxōjεn nun suuli li, e nōma hōrōmōlingira wali suxude. ²⁵ E na jε tongo suuli sōtō, e xa na wali lu naa. ²⁶ E nōma e ngaxakerenyie malide na wali kui, kōnō e tan mu nōma na rabade sōnōn. I xa na seriyee suxu Lewi bōnsœ xa fe ra hōrōmōlingira wali rabafe ma.»

9

Sayamaleke Dangi Sali

¹ Isirayilakae to mini Misira bōxi ma, e fa lu gbengberen yire jε firin, na kike singe Alatala nu bara a masen Munsa bē Turusinina gbengberenyi ma, ² «Isirayilakae xa Sayamaleke Dangi Sali raba ³ yi kike xi fu nun naani, soge dula temui alo a yamarixi ki naxœ.»

⁴ Munsa naxa a fala Isirayilakae bē, a e xa Sayamaleke Dangi Sali raba. ⁵ E naxa na sali raba kike singe xi fu nun naani soge dula temui Turusinina gbengberenyi ma. E naxa a raba, alo Alatala a yamari ki naxœ Munsa bē.

⁶ Kōnō na lōxœ, mixi ndee mu no Sayamaleke Dangi Sali raba barima e nu bara din mixi fure ra, e fa findi seniyentare ra na lōxœ. Na lōxœ kerenyi e naxa siga Munsa nun Haruna yire. ⁷ E a fala e bε, «Muxu mu seniyen fure xa fe ra, kōnō munre ra muxu mu lan muxu xa fa muxu xa hadiya ra Alatala bē alo Isirayilaka birin?» ⁸ Munsa naxa e yaabi, «Wo mamε ti sinden, n xa a mato Alatala naxan yamarima wo xa fe ra.» ⁹ Alatala naxa a masen Munsa bē, ¹⁰ «Xa wo mu seniyen fure nde xa fe ra, xa na mu a ra wo na biyaasi kui, wo man nōma Sayamaleke Dangi Sali rabade Alatala xa binyε bun ma, keli wo tan ma han a sa wo bōnsœ li. ¹¹ Kōnō e tan xa a raba kike firin nde xi fu nun naani soge dula temui. E yεxεs don a nun taami lεbinitare nun burexe xōnε ra. ¹² A dōnxœ yo naxa lu han gεesεgε. A xōri fan mu ibōoma. E xa na sali raba a seriyε ki ma. ¹³ Kōnō xa mixi seniyenxi naxan mu na biyaasi kui, a tondi Sayamaleke Dangi Sali rabade, na kanyi lanma a xa ba Alatala xa jama ya ma, barima a mu fa hadiya ra Alatala bē a waxati. Na kanyi fama nε a xa yunubi sare sōtōde.»

¹⁴ «Xa i xa xōjε nde wama Sayamaleke Dangi Sali rabafe, a xa a raba a seriyε ki ma. Seriyε naxan saxi taa kanyie ma, na seriyε kerenyi nan luma na xōjε fan ma.»

¹⁵ Hōrōmōlingira ti lōxœ, saate walaxee na dēnnaxε, nuxui nde naxa dusu na xun na. Keli nunmare han kuye iba, a nu na hōrōmōlingira fari, a maniyaxi te ra. ¹⁶ Temui birin a nu na na ki nε, nuxui nu na hōrōmōlingira fari yanyi ra, a fa yanba alo te kōe ra. ¹⁷ Nuxui nēfε keli hōrōmōlingira xun ma, Isirayilakae fan bara keli, e jεrε fōlō han a goro, e fa yonkin mēnni. ¹⁸ Na kui Isirayilakae nu jεrεma Alatala xa yaamari nan bun ma, e man nu yonkinma Alatala xa yaamari nan ma. Fanni nuxui na hōrōmōlingira xun ma, e fan yonkinma mēnni nε. ¹⁹ Xa nuxui sa bu hōrōmōlingira fari a gbe ra, Isirayilakae nu birama Alatala xa yaamari nan fōxō ra, e lu mēnni. ²⁰ Temui ndee na nuxui mu buma, a keli. Isirayilakae nu luma Alatala xa yaamari nan bun ma, e fan keli, e yonkin nuxui yire. ²¹ Temui ndee nuxui bara lu yire xi keren, keli kōe ra han kuye iba, a fa siga. A nēfε keli, Isirayilakae fan bara keli, e bira a fōxō ra. ²² Xa nuxui lu hōrōmōlingira xun ma xi firin, xa na mu kike keren, xa na mu jε kerens, Isirayilakae mu nu kelima e yonkinde, fo na nuxui na keli hōrōmōlingira xun ma temui naxœ.

²³ E nu yonkinma Alatala xa yaamari nan bun ma, e nu kelima Alatala xa yaamari nan bun ma. E nu birama Alatala xa yaamari nan fôxø ra, a naxan fixi Munsa saabui ra.

10

Sara firin gbeti daaxi

¹ Alatala naxa a masen Munsa bε, ² «I xa sara firin yailan gbeti bɔnbɔxi ra. E rawalima jama xilife nan na malanyi. E man nawalima jama kelife nan na biyasi t̄emui. ³ E firin na fe t̄emui keren, jama birin xa malan i yire hɔrɔmɔlingira dε ra. ⁴ Xa sara keren nan fe, Isirayila yareratie nun kuntigie gbansan xa malan i yire.»

⁵ «Wo kelima biyaaside t̄emui naxε, sarae xa fe keren. Na kui naxee doxɔxi sogetede, e xa siga. ⁶ Sarae na fe firin, naxee doxɔxi yirefanyi ma, nee fan xa siga. Sara xui nan a masenma jama siga t̄emui bara a li. ⁷ Sara xui kejna gbetε nan a masenma jama malan t̄emui bara a li.»

⁸ «Haruna bɔnsɔε sεrεxεdubεe nan na sarae fema. Sεriyε nan na ra wo tan nun wo bɔnsɔεe bε abadan. ⁹ Wo na wo yaxuie gere wo xa bɔxi ma t̄emui naxε, wo xa na sarae fe. Alatala cɔxɔ sama nε wo xɔn, a wo ratanga wo yaxuie ma. ¹⁰ Wo xa sali lɔxɔε xungbee nun wo xa kike nεεnε sali lɔxɔεe, wo man xa na sarae fe wo sεrεxε gan daaxiee nun xanunteya sεrεxεe bama t̄emui naxε. Na nan a niyama, n nan n cɔxɔ sama wo xɔn ma. N tan nan na wo Marigi Alatala ra.»

Isirayilakae tife kira xɔn ma

¹¹ Nε firin nde kike firin nde xi mɔkɔljen lɔxɔε, nuxui naxan nu dɔxɔxi hɔrɔmɔlingira xun ma, Ala xa seede nu na dɛnnaxε, a naxa jεrε folo. ¹² Na kui Isirayilakae naxa keli Turusinina gbengberenyi ma, e bira na nuxui fôxø ra han a sa ti Paran gbengberenyi xun ma. ¹³ Alatala naxa e yamari Annabi Munsa saabui ra, e xa na biyasi singe folo.

¹⁴ Yuda bɔnsɔε naxa ti yare, e xa tɔnxuma tixi e ya ra. E xunyi nu na Aminadabo xa di xεmε Naxason nan na. ¹⁵ Suwara xa di xεmε Netaneeli nan nu na Isakari bɔnsɔε xunyi ra. ¹⁶ Xelon xa di xεmε Eliyabi nan nu na Sabulon bɔnsɔε xunyi ra. ¹⁷ Hɔrɔmɔlingira to mafagati, Gerison xa di xεmεe nun Merari xa di xεmεe naxa a xanin.

¹⁸ Ruben bɔnsɔε naxa bira e fôxø ra, e xa tɔnxuma tixi e ya ra. Sedeyuri xa di xεmε Elisuru nan nu na e xunyi ra. ¹⁹ Simeyon bɔnsɔε naxa bira e fôxø ra. Surisadayi xa di xεmε nan nu na e xunyi ra. ²⁰ Gadi bɔnsɔε naxa bira e fôxø ra. Duweli xa di xεmε Eliyasafa nan nu na e xunyi ra. ²¹ Kehati xabile naxa bira e fôxø ra hɔrɔmɔlingira se sεniyεnxiε ra. Booree tan lan nε e xa hɔrɔmɔlingira ti beenu Kehati xabile xa so. ²² Efirami bɔnsɔε naxa bira e fôxø ra, e xa tɔnxuma tixi e ya ra. Amixudi xa di xεmε Elisama nan nu na e xunyi ra. ²³ Manasi bɔnsɔε naxa bira e fôxø ra. Pedasuru xa di xεmε Gamaliyeli nan nu na e xunyi ra. ²⁴ Gideyoni xa di xεmε Abidan nan nu na Bunyamin bɔnsɔε xunyi ra. ²⁵ Dana bɔnsɔε naxa jεrε e birin xanbi ra, e xa tɔnxuma tixi e ya ra. Amisadayi xa di xεmε Axiyeseri nan nu na e xunyi ra. ²⁶ Okiran xa di xεmε Pagiyeli nan nu na Aseri bɔnsɔε xunyi ra. ²⁷ Enan xa di xεmε Axira nan nu na Nafatali bɔnsɔε xunyi ra. ²⁸ Isirayilakae nu jεrεma na ki nε e gali ki ma.

Kelife Turusinina geya

²⁹ Munsa naxa a fala a bitanyi Reyuweli Madiyanka xa di xεmε Xobabo bε, «Muxu na sigafe Alatala dɛnnaxan laayidixi muxu bε. I fan xa fa. Na findima sɔcɔneya nan na i bε, barima Alatala bara laayidi tongo a fe fanyie rabama nε Isirayila bε.» ³⁰ Xobabo naxa a yaabi, «Ade, n xa gbilen n xɔnyi n ma mixie tagi.» ³¹ Munsa naxa a maxandi, «Yandi, i naxa keli muxu xun ma. I tan nan yi gbengberenyi birin kolon muxu nɔma yonkinde dɛnnaxε. I findima muxu rajεrεma nan na. ³² Xa i muxu matima, muxu i kima nε hεeri ra Alatala fama naxan fide muxu ma.»

³³ E naxa keli Alatala xa geya bun ma, e xi saxan jεrε raba. Alatala xa saate kankira nu tixi e ya ra na xi saxan bun ma yonkinde fenfe ra. ³⁴ E to nu kelima e yonkinde, Alatala xa nuxui nu tixi e xun ma fεεrεnyi kui. ³⁵ E to nu saate kankira rakelima t̄emui naxε, Munsa nu a falama, «Alatala, i xa keli, i xa i yaxuie rayensen. Naxee i xɔnxi, nee fan xa e gi i ya ra.» ³⁶ E to nu saate kankira ragoroma t̄emui naxε, Munsa nu a falama, «Alatala, i xa i magoro Isirayila jama wuyaxi tagi.»

11

Isirayilakae mawafe

¹ Lɔxɔε nde, jama naxa e mawa e xa tɔɔrε xa fe ra Alatala ya i. Alatala naxa xɔnɔ na fe ma, a fa tε rasiñ jama tagi, a yire nde gan yonkinde sεeti ma. ² Nama to gbelegbele Munsa ra, a naxa Alatala maxandi. Na kui tε naxa xuben. ³ E naxa na yire xili sa Tabera, na nan na ki «Tε mankanε,» barima Alatala nu bara tε rasiñ e tagi.

⁴ Mixi kobi ndee to wa donse mooli gbete xon ma, Isirayilakae man naxa e mawa, a falafe ra, «Muxu wama sube nan xon! ⁵ Muxu muxu ratuma na donse fanyi ma muxu naxan soto Misira boxi ma kobiri xanbi, alo yexxe, kaakunboosi, basiketi, yebé, nun yebé maniyé. ⁶ Kono yakosi donse xoli mu na muxu ma, barima «mana» donse nan tun na be.»

⁷ Na «mana» nu luxi ne alo funden xori fiix. ⁸ Nama nu minima a matongode, e fa a din gême ra, xa na mu, mulunyi kui. E nu leki yailanma a ra. A nu luxi alo ture nu na a ma. ⁹ Mana nu goroma xini goro temui.

¹⁰ Munsa naxa jama wa xui rame. Mixi birin nu e mawama e xonyi. Alatala naxa xonc ki fanyi ra. Munsa naxa kontofili. ¹¹ A naxa Alatala maxorin, «N Marigi, munfe ra i bara yi kontofili lu i xa konyi ma? N munse rabaxi naxan a niyama i xa yi jama xa kote doxo n xun ma? N tan nan nu wama a xon? ¹² N tan nan e barixi? Munfe ra i bara e sa n belexe, n xa e xanin boxi ma i naxan laayidixi e benbae be, alo dingi a xa di xaninma ki naxe? ¹³ N sube sotoma minden yi jama birin be? E e mawama e wama sube xon. ¹⁴ N keren mu nomi yi jama birin xa kote ra, a binya n be. ¹⁵ Faxe nan fisna kote be. Xa n ma fe rafan i ma, i naxa n xun nakana.»

¹⁶ Alatala naxa a masen Munsa be, «Isirayila fori tongo solofera malan n be, i naxee kolon taa yareratie nun kuntigie ra. E xa e malan horomolingira de ra i setti ma. ¹⁷ N fama gorode i yire, won xa woyen. N Xaxili Seniyenxi naxan fixi i ma, n na nde bama i ma, n xa na sa e fan ma, alako i keren naxa yi jama xa kote xanin sonon. Wo nun na kuntigie nan a xaninma fa.»

¹⁸ «A fala jama be, «Wo xa wo yete raseniyen, barima tina wo sube donma ne. Alatala bara wo wa xui me, a falafe ra, «Muxu wama sube nan xon ma. Lufe Misira nan fisna.» Alatala fama sube fide wo ma wo naxan domma. ¹⁹ Kono wo mu a domma xe xi keren, xa na mu xi firin, xa na mu xi suuli, xa na mu xi fu, xa na mu xi mokhen. ²⁰ Wo a domma ne han kike keren, han a mini wo joes kui, han a rajaaxu wo ma, barima wo bara Alatala rabeyin, naxan na wo ya ma. Wo bara wo mawa a falafe ra, «Munfe ra muxu minixi Misira?»»

²¹ Munsa naxa a masen Alatala be, «I a falama i sube fima yi jama ma kike keren bun ma? N na xeme wulu keme senni nan ya ma. ²² Kuruse goore mu nomi e ralide sube ra. Hali yexxe naxee na baa ma, e mu nomi e ralide.» ²³ Alatala naxa a yaabi, «N senbe xurun na rabade? I fama a kolonde xa n ma woyeniyi findixi nondi nan na.»

²⁴ Munsa naxa siga Alatala xa masenyi dentegede jama be. A naxa jama forie mixi tongo solofera malan Ala xa horomolingira rabiliny. ²⁵ Alatala naxa goro nuxui kui, a masenyi ti Munsa be. A naxa a yete Xaxili Seniyenxi nde tongo naxan nu na Munsa ma, a sa na fori mixi tongo solofera ma. Na Xaxili Seniyenxi to goro e ma, e naxa so masenyi tife Ala xili ra, kono e mu a ikuya.

²⁶ Kono xeme firin nu na na fori tongo solofera ya ma naxee mu siga malanyi. E mu siga horomolingira yire, e naxa lu yonkinde kui. Kono Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro e fan ma, e fa masenyi ti Ala xili ra jama tagi. ²⁷ Fonike nde naxa a gi, a sa a fala Munsa be, «Eledade nun Medadi na masenyi tife Ala xili ra jama tagi.» ²⁸ Nunu xa di xeme Yosuwe, naxan nu Munsa malima kafi a fonike temui, a naxa a fala Munsa be, «N marigi, i xa na fe dan.» ²⁹ Munsa naxa a yaabi, «I tconne tife n tan nan ma fe ra? A xoli n ma Alatala xa jama birin findi namijonmee ra naxee bara Ala Xaxili Seniyenxi soto.» ³⁰ Na temui, Munsa nun Isirayila kuntigie naxa gibile jama ya ma.

³¹ Alatala naxa foye xungbe ramini kelife baa ma, naxan xoni gbegbe radin jama yonkinde rabiliny, han kelife yonkinde tagi, a sa doxo fejen keren jere ra. ³² Nama naxa fejen na xonie matongo ra, han na kuye iba. E man naxa fejen xonie matongo ra, han kankan naxa paani ya fu soto, litiri keme saxan tongo suuli sama paani naxan kui. E naxa e rafen e xa yonkinde rabiliny. ³³ Kono beenu Isirayilakae xa ge na sube donde, Alatala naxa xonc e ma, a e jaxankata a xocxoe ra. ³⁴ E naxa na yire xili sa Kibiroti Hataawa, na nan na ki «milante gaburi,» barima milante gali nan nagata menni. ³⁵ Nama naxa keli Kibiroti Hataawa, e sa yonkin Xaseroti.

12

Mariyama nun Haruna Munsa xili kanafe

¹ Munsa to nu bara Kusi gine doxo, Mariyama nun Haruna naxa Munsa mafala, ² a falafe ra, «Alatala woyenma Munsa nan gbansan saabui ra? A mu woyenma muxu fan saabui ra?» Alatala naxa na masenyi me. ³ Munsa nu findixi yete magoroe nan na dangife mixi birin na.

⁴ Alatala naxa Munsa, Haruna, nun Mariyama xili keren na, a e birin xa siga horomolingira. E to siga naa, ⁵ Alatala naxa goro nuxui kui horomolingira de ra. A naxa Haruna nun Mariyama xili. E firin naxa e maso a ra. ⁶ Alatala naxa a masen e be, «Wo tuli mati n ma masenyi ra. N namijonmee xeme wo ya ma temui naxe, n nan n yete masenma na kanyi be laamatunyi nan kui. N woyen a ra xiye ra. ⁷ Kono n ma konyi Munsa tan gbe mu na na ki xe. A tan findixi n dugutegé nan na n ma wali birin kui. ⁸ N

na n ma masenyi makənənma a bε, n mu taali woyənyi rawalima muxu tagi. N nan n yεtε masenma a bε, a fa n niini igbefe. Munfe ra wo mu gaaxu n ma konyi Munsa mafalafe ra?»

⁹ Alatala naxa xɔnɔ e ma, a fa keli e xun ma. ¹⁰ Nuxui to keli hɔrɔmɔlìngira xun ma, Mariyama fate naxa rafixε kune ra keren na. Haruna to a to, kune na Mariyama fate birin ma, ¹¹ a naxa Munsa mayandi, «Yandi, n marigi, i naxa muxu ratɔn muxu xa yunubi xa fe ra, muxu naxan nabaxi muxu xa xaxilitareja kui. ¹² Mariyama naxa lu alɔ di naxan faxaxi a nga furi, naxan fate sεtε bɔrɔxi beenu a bari tεmui.» ¹³ Munsa naxa a xui rate Alatala ma, «N Marigi, n bara i maxandi, a rayalan!» ¹⁴ Alatala naxa a yaabi, «Xa a baba dεye bɔxun a yatagi, a mu yaagima xε han lɔxun keren? I xa a ramini jnama ya ma. A na ge lɔxun keren nabade jnama yonkinde fari ma, wo nɔma a rasode wo ya ma.» ¹⁵ Na kui, e naxa a ramini jnama ya ma, a xi solofera raba yonkinde fari ma. Nama mu keli e yonkinde han Mariyama naxa ragbilen e ya ma. ¹⁶ Na to ba a ra, jnama naxa keli Xaseroti, e naxa sa yonkin Paran gbengberenyi ma.

13

Kanaan bɔxi rabεnfe

¹ Alatala naxa a masen Munsa bε, ² «I xa yarerati keren keren sugandi bɔnsɔε birin ya ma, i xa e xε Kanaan bɔxi ma, e xa sa na bɔxi rabεn, n naxan fima Isirayilakae ma.» ³ Munsa naxa na mixie xε kelife Paran gbengberenyi ma, alɔ Alatala a yamarixi ki naxε. Na mixi birin findi Isirayila kuntigie nan na. ⁴ E xilie nan yi ki:

Kelife Ruben bɔnsɔε ma, Sakuru xa di xεmε Samuwa.

⁵ Kelife Simeyɔn bɔnsɔε ma, Xori xa di xεmε Safati.

⁶ Kelife Yuda bɔnsɔε ma, Yefune xa di xεmε Kalebi.

⁷ Kelife Isakari bɔnsɔε ma, Yusufu xa di xεmε Yigali.

⁸ Kelife Efirami bɔnsɔε ma, Nunu xa di xεmε Hoseya.

⁹ Kelife Bunyamin bɔnsɔε ma, Rafu xa di xεmε Paliti.

¹⁰ Kelife Sabulon bɔnsɔε ma, Sodi xa di xεmε Gadiyeli.

¹¹ Kelife Yusufu xa di, Manasi bɔnsɔε ma, Susi xa di xεmε Gadi.

¹² Kelife Dana bɔnsɔε ma, Gemali xa di xεmε Amiyeli.

¹³ Kelife Aseri bɔnsɔε ma, Mikayeli xa di xεmε Seturu.

¹⁴ Kelife Nafatali bɔnsɔε ma, Fofisi xa di xεmε Naxabi.

¹⁵ Kelife Gadi bɔnsɔε ma, Maki xa di xεmε Geyuweli.

¹⁶ Xεmε xilie nan na ki Munsa naxee xε Kanaan bɔxi rabεnde. Munsa naxa Nunu xa di xεmε Hoseya xili sa Yosuwe.

¹⁷ Munsa to e xε Kanaan bɔxi rabεnde, a naxa a fala e bε, «Wo xa mini Negewi gbengberenyi biri, han wo geyae yire li. ¹⁸ Wo xa na bɔxi rabεn, wo xa a kolon xa mənnikae sεnbe gbo, xa e sεnbe mu gbo, xa e wuya, xa e mu wuya. ¹⁹ Wo xa a mato xa na bɔxi fan. Wo xa a kolon xa tεtε na na taae rabilinyi ma. ²⁰ Wo xa a mato xa na bɔxi fan sansi bε, xa wurie gbo naa. Wo kata wo xa fa na sansi bogi ndee ra.» Wεni bilie bogi singe tεmui nan nu a ra.

²¹ E naxa sa na bɔxi rabεn, kelife Sini gbengberenyi ma, han Rexobo, Xamata mabiri. ²² E naxa dangi Negewi gbengberenyi ra, e sa Xebiron li, Anaki xa die Aximan, Sεsayi, nun Talamayi nu sabatixi dεnnaxε. Xebiron taa nu tixi jɪε solofera beenu Sowan taa xa ti Misira. ²³ E to Esekoli gulunba li, e naxa wεni bili salonyi nde rasegε, a tɔnsɔε nu na naxan ma. Mixi firin naxa na xanin wuri kuye ra. E naxa xɔrε bogi nde fan tongo, a nun bogise nde naxan xili girenadi, naxan maniyε kɔobε ra. ²⁴ E naxa na yire xili sa Esekoli, na nan na ki «Tɔnsɔε yire,» na weni bogi tɔnsɔε xa fe ra, e naxan baxi.

²⁵ E to xi tongo naani raba naa na bɔxi rabεnde, e naxa gbilen ²⁶ Munsa, Haruna, nun Isirayila jnama yire. E nu na Kadesi, Paran gbengberenyi ma. Mεnni e naxa dεntεgε sa, e na bɔxi sansi bogie masen e bε. ²⁷ E naxa a fala Munsa bε, «Muxu so nε bɔxi ma, i muxu xε dεnnaxε. Bɔxi nan a ra, kumi nun xjɪε xεlεma dεnnaxε. Na bogise ndee nan ya. ²⁸ Kono jnama naxan sabatixi na bɔxi ma, e sεnbe gbo. Tεtε dɔxɔxi taa birin na. Taa xungbe nan e ra. Muxu Anaki bɔnsɔε yati toxi nε naa. ²⁹ Amalekikae sabatixi Negewi gbengberenyi nan ma. Xitikae, Yebusukae, nun Amorikae, nee nan sabatixi geya yire. Kanaankae tan sabatixi baa dε nan na, a nun Yurudεn xure dε ra.»

³⁰ Kalebı naxa jnama masabari Munsa ya xɔri, a falafe ra, «Won xε! Won xa yi bɔxi findi won gbe ra. Won nɔma na rabade.» ³¹ Kɔnɔ boore naxee siga bɔxi rabεnde, nee naxa a fala, «Won mu nɔma sigade na jnama gerede. E sεnbe gbo won bε!» ³² Na kui e naxa fe j næaxi fala na bɔxi xa fe ra Isirayila jnama bε. E naxa a fala, «Muxu bɔxi naxan nabεnxi, bɔxi nan a ra naxan mixi faxama. Mixi gbangbalanyie sabatixi naa. ³³ Muxu anabiyoroe to nε naxan fatanxi Anaki bɔnsɔε ra. Muxu nu luxi nε alɔ katoe e mabiri. E tan yo, muxu tan yo, e birin a toxi na ki nε.»

Isirayilakae Ala matandife

¹ Nama naxa wa xui ramini koe ra. ² Isirayilaka birin nu fa woyen na Munsa nun Haruna ma, e nu a fala, «A nu fisa muxu xa faxa Misira, xa na mu a ra yi gbengberen yire. ³ Munfe ra Alatala muxu rasofe yi bɔxi ma, muxu xa faxa santidegema ra, muxu xa die nun muxu xa ginεe xa suxu gere kui. A mu fisa muxu xa gbilen Misira?» ⁴ E naxa a fala e booree be, «Won mange keran ti won xun na, won xa gbilen Misira.»

⁵ Munsa nun Haruna naxa e yatagi rafelen bɔxi ma Isirayilaka birin ya xori. ⁶ Nunu xa di xeme Yosuwe nun Yefune xa di xeme Kalebi naxa e xa donma ibɔɔ sunnunyi kui. Na mixi firin nu na na xεεrae ya ma, naxee siga Kanaan bɔxi rabende. ⁷ E naxa fa yi masenyi ti jama be, «Muxu bɔxi naxan matoxi, bɔxi fanyi fanyi nan a ra. ⁸ Xijε nun kumi yire nan a ra. Xa Alatala na won be, a won nasoma ne naa, a na bɔxi fi won ma. ⁹ Yandi, wo naxa Alatala matandi. Wo naxa gaaxu na bɔxi mixie ya ra. Won nɔma ne e ra. E sanke yo mu na sɔnɔn, barima Alatala na won tan nan be. Wo naxa gaaxu e ya ra.»

¹⁰ Nama nu wama e magonofe, kɔnɔ Alatala xa nɔre naxa mini hɔrɔmɔlingira Isirayilaka birin ya xori. ¹¹ Alatala naxa a masen Munsa be, «Yi jama bama n maberefe mun temui? Munfe ra e siikema hali n kaabanakoe rabama e tagi? ¹² N xa wuganyi radin e ma, n nee faxa. Na temui n bɔnsɔe xungbe senbεma nde rakelima ne i saabui ra, naxan dangi e tan na.»

¹³ Munsa naxa Alatala yaabi, «Misirakae bara a kolon, a i yi jama ramini e xa bɔxi ra i senbe nan na. ¹⁴ E bara bekae rakolon. Nee bara a me, a i tan Alatala na i xa jama foɔxɔ ra, a i i yεtε masenma e ma, a i nuxui sama e xun ma, a i jεrεma e ya ra nuxui kui yanyi ra, nun te kui koe ra. ¹⁵ Xa i fa yi jama birin faxa kerenyi ra, bɔnsɔe naxee i xa fe mexi, e a falama ne, ¹⁶ «Alatala senbe yo mu nu nɔma yi jama rasode bɔxi ma, a naxan laayidixi e be. Na nan a ra, a e birin sɔntɔ gbengberenyi ma.»»

¹⁷ «I xa i senbe masen e be, alo i tan yati a yitaxi ki naxε, a falafe ra, ¹⁸ «N mu xɔnɔma mafuren mafuren. N ma dijε nun fanyi gbo. N mixie xa yunubie nun fe jaaxie xafarima. Kɔnɔ n mixi kobi nun mixi fanyi tagi rasama. N benbae xa yunubi sare dɔxɔma e xa die xun ma han bɔnsɔe saxan, xa na mu naani. ¹⁹ Yandi, n bara i maxandi, dijε i xa jama xa yunubi ma i xa hinne xa fe ra, alo i a rabaxi kabi e mini Misira temui naxε.»

²⁰ Alatala naxa a yaabi, «N bara dijε i xa maxandi xa fe ra. ²¹ Kɔnɔ, n bara n kali, nɔndi nan a ra alo n to na na, alo n ma nɔre naxan bɔxi rafema, ²² xeme naxan birin n ma nɔre nun n ma kaabanakoe toxi, n naxee raba Misira nun gbengberenyi ma, kɔnɔ e fa muruta n ma han sanya fu tuli xɔrɔkɔe ra, ²³ nee sese mu bɔxi toma, n naxan laayidixi e benbae be. Naxan birin murutaxi n ma, e sese mu na toma. ²⁴ Kɔnɔ n ma konyi di Kalebi to bira xaxili gbete foɔxɔ ra, a fa n nabatu, n a tan nasoma ne na bɔxi ma, a naxan nabεnxi. A bɔnsɔe ke sɔtɔma ne naa. ²⁵ Amalekikae nun Kanaankae to sabati gulunba kui, tina wo xa wo mafindi, wo xa gbilen gbengberenyi ma Xulunyumi Baa mabiri.»

²⁶ Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna be, ²⁷ «Yi jama kobi n matandima han mun temui? N bara Isirayilakae xui me, e naxan falama n be, e ti n kanke. ²⁸ A fala e be, «N bara n kali, nɔndi nan a ra, alo n to na na, n a rabama ne wo be alo n a mexi wo de i ki naxε. ²⁹ Wo tan matandilae, naxan birin kɔntixi Isirayila jama ya ma, naxee xa simaya bara dangi jε moχɔjεn na, wo faxama ne yi gbengberenyi ma. ³⁰ Wo mu soma bɔxi ma n naxan laayidi wo be, fo Yefune xa di xeme Kalebi nun Nunu xa di xeme Yosuwe. ³¹ Wo xa die, wo naxee ma a e birin faxama gere nan kui, n nee tan nasoma ne na bɔxi kui, wo mεexi naxan na. ³² Wo faxama gbengberenyi nan ma, wo furee luma na ne. ³³ Wo xa die findima jεrεtie nan na jε tongo naani bun ma yi gbengberenyi ma. E wo xa yunubi sare xaninma han wo birin faxa gbengberenyi ma. ³⁴ Wo xi xasabi naxan naba na bɔxi rabende, wo na jε xasabi rabama gbengberenyi ma wo xa yunubi xa fe ra. Wo to xi tongo naani raba na bɔxi rabende, wo fama ne jε tongo naani rabade gbengberenyi ma, alako wo xa a kolon n na yunubi xɔnxi ki naxε. ³⁵ N tan Alatala, n bara ge woyende. N bara na natε tongo yi jama kobi xa fe ra, naxan ti n kanke. E birin faxama ne gbengberenyi ma.»»

³⁶ Munsa xa xεεrae to gbilen kelife na bɔxi rabende, e naxa fe xɔrɔkɔe fala na bɔxi xa fe ra han Isirayila jama naxa ti Munsa kanke. ³⁷ Na kui, Alatala naxa e faxa keran na. ³⁸ Na xεεrae ya ma, Yefune xa di xeme Kalebi nun Nunu xa di xeme Yosuwe nan gbansan mu faxa.

³⁹ Munsa to na masenyi ti Isirayila jama be, e naxa sunnun ki fanyi. ⁴⁰ E naxa keli subaxε ma, e xa te geya longori. E naxε, «Muxu xa te yire, Alatala dεnnaxε masenxi muxu be. Muxu bara yunubi raba.»

⁴¹ Munsa naxa e maxɔrin, «Wo Alatala xa yaamari nan matandife? Wo mu geenima na kui. ⁴² Wo naxa te de, barima Alatala mu na wo ya ma sɔnɔn. Wo naxa a niya wo yaxuie xa nɔ wo ra. ⁴³ Amalekikae nun Kanaankae na wo ya ra, e wo sɔntɔma ne e xa santidegema ra. Wo to bara wo kobe so Alatala ra, a mu na wo foɔxɔ ra.»

⁴⁴ Kono Isirayila jnama mu e tuli mati Munsa ra. E naxa te geya yire, kono Alatala xa saatə kankira nun Munsa mu keli jnama xa yonkinde. ⁴⁵ Amalekikae nun Kanaankae naxee nu sabatixi na geya yire, e naxa goro Isirayilakae xili ma, e fa e bɔnbo, e e masęęe han Horoma.

15

Hadiya naxan sama sərəxəe fari

¹ Alatala naxa a masen Munsa bę, ² «A fala Isirayilakae bę, «Wo na so bɔxi ma, n dənnaxan fixi wo ma sabatide ra, ³ xa wo wama xuruse bafe sərəxəe ra naxan nafan Alatala ma, alı sərəxəe gan daaxi, laayidi sərəxəe, sərəxəe jnanigexi, xa na mu a ra salı sərəxəe, ⁴ wo xa sansi xɔri dinxi sərəxəe sa na fari, naxan findima sansi xɔri dinxi luxutaxi kilo saxon masunbuxi ture litiri keren nun a tagi ra, ⁵ a nun wəni litiri keren nun a tagi. Na sama sərəxəe gan daaxi nun sərəxəe jnanigexi nan xun ma naxan findima yęxəe ra. ⁶ Xa a sa findi yęxəe kontonyi nan na, wo xa sansi xɔri dinxi sərəxəe sa na fari, naxan findima sansi xɔri dinxi luxutaxi kilo senni masunbuxi ture litiri firin na, ⁷ a nun wəni litiri firin. Na ganxi rafan Alatala ma.»

⁸ «Xa wo wama ninge bafe sərəxəe ra naxan nafan Alatala ma, alı sərəxəe gan daaxi, laayidi sərəxəe, xanunteya sərəxəe, ⁹ wo xa sansi xɔri dinxi sərəxəe sa na fari, naxan findima sansi xɔri dinxi luxutaxi kilo solomanaani naxan masunbuxi ture litiri saxon na, ¹⁰ a nun wəni litiri saxon. Na ganxi rafan Alatala ma.»

¹¹ «Na nan nabama ningee, yęxəe kontonyie, yęxəe, nun sie birin bę wo naxan bama sərəxəe ra.

¹² Wo xa na raba xuruse birin bę. ¹³ Isirayilaka birin xa a raba na ki nę e xa sərəxəe birin bę, e naxan bama tę ra Alatala bę. ¹⁴ Xɔjne naxee na wo ya ma, e fan xa a raba na ki e sərəxəe gan daaxi bama təmui naxe. Na rafan Alatala ma. ¹⁵ Səriyę keren nan luma jnama birin bę, Isirayilakae ba, xɔjne ba. Keli wo tan ma, han wo xa die, nun nee fan xa die naxee fama, wo tan yo, xɔjne yo, wo birin xa Alatala xa səriyę suxu na ki nę. ¹⁶ Isirayilakae ba, xɔjne ba, wo birin na səriyę keren nun yaamari keren nan bun ma.»

¹⁷ Alatala naxa a masen Munsa bę, ¹⁸ «A fala Isirayilakae bę, «Wo na so bɔxi ma, n wo rasofe dənnaxę, ¹⁹ wo fa na bɔxi daxamui soto, wo xa nde ba sərəxəe ra n bę. ²⁰ Wo na taami singe yailan sansi xɔri nęęne ra, wo xa nde ba sərəxəe ra n bę, alı wo sansi xɔri nęęne nde bama ki naxe xę xaba təmui lonyi yire.

²¹ Wo xa na taami singe ba Alatala bę je yo je.»»

Yunubi jnanigetare

²² «Xa a sa li wo tantanxi nę Alatala xa yaamarie suxufe kui, a naxee masenxi Munsa bę, ²³ kelife na masen təmui, han wo xa die xa mamadie xa təmui, ²⁴ xa wo mu na raba wo jnanige ra, wo a raba kolontareya kui, jnama xa tuura ba sərəxəe gan daaxi ra, naxan nafan Alatala ma. Wo xa sansi xɔri dinxi sərəxəe nun wəni sərəxəe sa na fari a raba ki ma, a nun sikotę naxan findima yunubi xafari sərəxəe ra. ²⁵ Sərəxədubę yunubi xafari maxandima nę Isirayilaka birin bę. Alatala dıpıma nę e ma. Yunubi nan a ra, e mu naxan jnanigexi. E man bara sərəxəe gan daaxi ba Alatala bę, a nun e xa yunubi xafari sərəxəe. ²⁶ Na yunubi xafarima nę Isirayilaka birin nun e xa xɔjne bę, barima tantanyi na nu a ra.»

²⁷ «Xa mixi keren nan yunubi raba jnanigetareja kui, a xa si gine keren ba yunubi xafari sərəxəe ra, naxan bara je keren soto. ²⁸ Sərəxədubę yunubi xafari maxandima nę na mixi bę naxan yunubi raba jnanigetareja kui Alatala ya xɔri. Na na jnɔn, a xa yunubi bara xafari. ²⁹ Na səriyę kerenyi na Isirayilakae nun e xa xɔjne bę, yunubi rabafe jnanigetareja xa fe ra. ³⁰ Kono xa mixi nde sa Alatala matandi a jnanige ra, a findi Isirayilaka ra, a findi xɔjne ra, na kanyi kerima nę jnama tagi. ³¹ A bara Alatala xa masenyi mabere, a bara Alatala xa səriyę matandi. Na kanyi kerima nę jnama tagi, barima na yunubi kote dęxəxii a xun ma.»

Malabui lɔxęe kanafe

³² Isirayilakae to nu na gbengberenyi ma, e naxa mixi nde li malabui lɔxęe a yege fenfe. ³³ E naxa a xanin Munsa nun Haruna xɔn jnama ya xɔri. ³⁴ E naxa a suxu, kono e mu a jıaxankata, barima natę mu nu tongoxi a xa fe ra sinden. ³⁵ Alatala naxa a masen Munsa bę, «Yı xęmę lan nę e xa faxa. Nama birin xa a magɔnɔ han a faxa yonkinde fari ma.» ³⁶ Nama birin naxa a ramini e yonkinde fari ma, e a magɔnɔ han a faxa, alı Alatala a yamari Munsa bę ki naxę.

Sosee xa səriyę

³⁷ Alatala naxa a masen Munsa bę, ³⁸ «A fala Isirayilakae bę, e tan nun e xa die xa mamadie e xa e xa sosee sanbuniyi rafutufutu, e gęsę gęre daaxi xiri a dę i. ³⁹ Na sanbuniyi rafutufutu findima tɔnxuma nan na wo bę, alako wo xa ratu Alatala xa yaamarie ma, wo man xa e rabatu. Wo naxa bira wo yęte waxɔnfee fɔxč ra, naxee wo ratantanma. ⁴⁰ Na nan a niyama, wo ratuma n ma yaamarie ma, wo man e rabatu. Na kui, wo bara findi n ma mixie ra. ⁴¹ N tan nan Alatala ra, wo Marigi Ala, naxan wo ramini Misira bɔxi ra, alako n xa findi wo Marigi Ala ra. N tan nan Alatala ra, wo Marigi Ala.»

16

Kora Munsa matandife

¹ Lewi bɔ̃nsœ mixi nde, naxan xili Kora, Yisehari xa di xɛmɛ, Kehati xa mamadi, a nun Datan nun Abirami, Eliyabi xa di xɛmɛ, a nun Peleta xa di xɛmɛ Oni, naxan fatanxi Ruben bɔ̃nsœ ra,² nee naxa ti Munsa kanke. Isirayilaka mixi kɛmɛ firin mixi tongo suuli nu na e xanbi ra. Kuntigi belebelee nu na e ya ma.³ E naxa e malan Munsa nun Haruna xili ma, e fa a fala e bɛ, «Wo xa mangɛya bara jɔ̃o! Isirayila jama birin səniyen, Alatala man na muxu tagi. Munfe ra wo tan gbansan wo yɛtɛ itema Alatala xa jama xun ma?»

⁴ Munsa to na mɛ, a naxa a yatagi rafelen bɔ̄xi ma. ⁵ A naxa a fala Kora nun a xa mixie bɛ, «Tina gɛɛsɛgɛ, Alatala fama a masende won bɛ, a xa mixi səniyenxi na naxan na. A tinma na kanyi xa makɔ̄r a ra, a naxan sugandima.⁶ Kora, i nun i xa mixie, wo xa surayi gansee tongo. ⁷ Tina wo tɛ sa e kui, wo surayi gan Alatala bɛ. Alatala na naxan sugandi, na nan səniyen. Lewi bɔ̃nsœ, yakɔ̄si wo bara a radangi a i.»

⁸ Munsa man naxa a fala Kora bɛ, «Lewi bɔ̃nsœ xa die, wo wo tuli mati. ⁹ Isirayila Marigi Ala wo sugandixi nɛ Isirayila jama ya ma a xa hɔ̄rɔ̄mɔ̄lingira wali xa fe ra. Wo tan nan tima jama ya ra e sali temui. Na mu wo wasa?¹⁰ A tinma wo tan Lewi bɔ̃nsœ xa makɔ̄r a ra, kɔ̄nɔ wo wama sərɛxɛdubɛ wali fan nan nabafe.¹¹ Na kui i tan nun i xa mixie, wo bara lan wo boore ma wo xa Alatala matandi. Munfe ra wo na tife Haruna kanke?»

¹² Munsa naxa mixi xɛɛ Eliyabi xa di xɛmɛ Datan nun Abirami xilide, kɔ̄nɔ e naxa tondi, e fa a fala, «Muxu tan mu sigama.¹³ Munfe i bara muxu ramini bɔ̄xi ma, kumi nun xijɛ xɛlema dɛnnaxɛ, alako muxu xa faxa yi gbengberenyi ma? I man wama i yɛtɛ findife muxu xa mangɛ ra?¹⁴ I mu muxu rasoxi bɔ̄xi kui kumi nun xijɛ xɛlema dɛnnaxɛ. I mu xɛɛ nun weni bilie xa fixi muxu ma kɛ ra. I cɔ̄nɔ a ma, a i nun dɔ̄nxuie nan a ra? Muxu mu sigama!»¹⁵ Munsa naxa xɔ̄nɔ ki fanyi ra, a a fala Alatala bɛ, «I naxa e xa sərɛxɛ susu. N mu sese tongoxi e yi ra, hali sofale kerem. N mu fɛ jnaaxi yo rabaxi e ra.»

¹⁶ Munsa naxa a fala Kora bɛ, «I tan nun i xa mixie, tina wo nun Haruna xa ti be Alatala ya i.¹⁷ Wo birin xa wo xa surayi gansee tongo, wo xa surayi sa a ma, wo wo yɛtɛ masen Alatala bɛ. Na lanma surayi ganse kɛmɛ firin tongo suuli nan ma. I tan nun Haruna, wo fan xa wo xa surayi ganse susu wo yi ra.»¹⁸ E birin naxa tɛ sa e xa surayi gansee kui, e naxa surayi sa a ma, e fa ti hɔ̄rɔ̄mɔ̄lingira dɛ ra. Munsa nun Haruna fan nu na naa.¹⁹ Kora to jama birin malan Munsa nun Haruna xili ma hɔ̄rɔ̄mɔ̄lingira dɛ ra, Alatala xa nɔ̄rɛ naxa mini jama birin ma.

²⁰ Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna bɛ,²¹ «Wo mini yi mixie ya ma. N xa e sɔ̄ntɔ kerem na!»²² Munsa nun Haruna naxa e yatagi rafelen bɔ̄xi ma, e fa a fala, «Alatala, Daali birin Mange, a lanma i xa xɔ̄nɔ jama birin ma, mixi kerem xa yunubi xa fe ra?»²³ Alatala naxa Munsa yaabi,²⁴ «A fala jama birin bɛ, e xa e makuya Kora, Datan, nun Abirami xɔ̄nyi ra.»

²⁵ Munsa nun Isirayila kuntigie naxa siga Abirami nun Datan yire.²⁶ A naxa a fala jama bɛ, «Wo wo makuya yi yunubitɔ̄ee xa lingirae ra. Wo naxa din e xa see ra, alako wo naxa fa faxa e xa yunubie xa fe ra.»²⁷ Nama naxa a masiga Kora, Datan, nun Abirami xa lingirae ra. Datan nun Abirami naxa mini e xɔ̄nyi, e ti naadɛ ra, e nun e xa ginɛe, nun e xa die.

²⁸ Munsa naxa a fala, «Wo a kolonma a Alatala nan n tixi yi wali birin na, n tan mu a ra.²⁹ Xa yi mixie mu faxa kaabankaoe ra, Alatala mu n xɛɛxi.³⁰ Kɔ̄nɔ xa Alatala sa kaabankao raba, a bɔ̄xi rabi, e goro e pijnɛ ra a kui, e tan nun e kɛ birin, na nan a masenma wo bɛ, a e bara Alatala mabere.»

³¹ Munsa to gɛ na falade, bɔ̄xi naxa rabi e sanyi bun ma,³² a e gerun, Kora nun a xa mixie, e xa lingirae, a nun e xa harige birin.³³ E naxa goro aligiyama e pijnɛ ra, e tan nun e sɔ̄tose birin. Bɔ̄xi naxa e makoto, e naxa lɔ̄e jama tagi.³⁴ Isirayilaka naxan birin nu na e sɛeti ma, e naxa e gi e gbelegbele xui ma, e nu fa a fala, «Bɔ̄xi naxa muxu fan gerun del!»³⁵ Alatala naxa tɛ radin na mixi kɛmɛ firin mixi tongo suuli ma, naxee surayi gan hɔ̄rɔ̄mɔ̄lingira dɛ ra.

17

Nama rasəniyɛnfe

¹ Alatala naxa a masen Munsa bɛ,² «A fala Haruna sərɛxɛdubɛ xa di xɛmɛ Eleyasari bɛ, a xa surayi gansee matongo te xɔ̄ora, a xa e tɛ wolee rawoli yire makuye. Na surayi gansee bara findi se səniyenxi ra Ala bɛ.³ Wo xa na surayi gansee matongo, yunubitɔ̄ee naxee rawalixi e fa faxa, wo e bɔ̄nbo han e xa findi a kebeli ra, wo e sa sərɛxɛbade ma. Se səniyenxi na a ra barima a nu bara masen Alatala bɛ. Na kui a findi tɔ̄nxuma nan na Isirayilakae bɛ.»⁴ Eleyasari sərɛxɛdubɛ naxa na mixie xa surayi gansee wure gbeeli daaxie matongo, na mixi faxaxie naxee rawalixi, a e bɔ̄nbo han e findi kebeli ra, a e sa sərɛxɛbade ma.⁵ Na bara findi tɔ̄nxuma ra Isirayilakae bɛ, alako e xa ratu a ma a mu lan mixi yo xa surayi gan sərɛxɛ ra bafe Haruna xa die, xa na mu a ra a fan luma nɛ alop Kora nun a xa mixie, alop Alatala a masenxi Munsa bɛ ki naxɛ.

⁶ Na kuye iba, Isirayila jnama naxa woyen folo Munsa nun Haruna ma, a e tan nan Alatala xa jnama faxaxi. ⁷ E nu e malanfe temui naxe Munsa nun Haruna xili ma, e naxa a to nuxui naxa dusu hɔrɔmɔlingira xun ma, Alatala xa nɔre fa mini e ma.

⁸ Munsa nun Haruna naxa siga hɔrɔmɔlingira de ra. ⁹ Alatala naxa a masen Munsa be, ¹⁰ «Wo mini yi mixie ya ma, n xa e sɔntɔ kerenyi ra.» Munsa nun Haruna naxa e yatagi rafelen bɔxi ma, ¹¹ Munsa fa a fala Haruna be, «I xa te wole tongo serexebade yire, i a sa i xa surayi ganse kui a nun surayi nde. Na xanin mafuren mafuren jnama mabiri, i sa yunubi xafari maxandi e be. Alatala bara a xa xɔne fulun yi jnama xili ma, sɔntɔe jan bara folo.»

¹² Haruna naxa surayi ganse tongo alo Munsa a fala a be ki naxe, a a gi a siga jnama yire, sɔntɔe nu bara folo dɛnnaxe. A naxa surayi ba serexe ra, a fa yunubi xafari maxandi jnama be. ¹³ A naxa ti mixi faxaxie nun mixi piŋee tagi. Mixi faxafe naxa dan, ¹⁴ Mixi wulu fu nun naani mixi kɛmɛ solofera nan faxa, bafe Kora xa mixie ra, naxee singe faxa. ¹⁵ Mixi faxafe to dan, Haruna naxa gbilen Munsa yire hɔrɔmɔlingira de ra.

Haruna xa yisuxuwuri

¹⁶ Alatala naxa a masen Munsa be, ¹⁷ «A fala Isirayilakae be, bɔnsɔe xunyi birin xa yisuxuwuri kerens i yi ra, na lanma yisuxuwuri fu nun firin nan ma. I xa bɔnsɔe birin xili sɛbe a xa yisuxuwuri ma. ¹⁸ I xa Haruna xili sɛbe Lewi bɔnsɔe xa yisuxuwuri ma. Bɔnsɔe xunyi birin xa yisuxuwuri xa lu naa. ¹⁹ I na yisuxuwuri sama hɔrɔmɔlingira nan kui, saate kankira ya tote ra, n luma n yɛtɛ masen na wo be dɛnnaxe. ²⁰ N mixi naxan sugandixi, na kanyi xa yisuxuwuri mabutunma ne. Na kui, n bara a niya Isirayilakae naxa woyen wo ma sɔnɔn.»

²¹ Munsa naxa dɛnɛgɛ sa Isirayilakae be. Isirayila bɔnsɔe xunyi birin naxa fa e xa yisuxuwuri ra. Na naxa lan yisuxuwuri fu nun firin ma. Haruna gbe nu na e ya ma. ²² Munsa naxa na yisuxuwurie sa Alatala ya i, hɔrɔmɔlingira kui, saate kankira na dɛnnaxe. ²³ Na kuye iba, a to so hɔrɔmɔlingira kui, a naxa a to Haruna xa yisuxuwuri, naxan sa Lewi bɔnsɔe xili ra, a bara butun, a bara fuga, a tamare bogi gbeeli ramini. ²⁴ Munsa naxa yisuxuwuri birin namini, a e masen Isirayila jnama be. Bɔnsɔe xunyi birin to e to, e naxa e gbe tongo.

²⁵ Alatala naxa a masen Munsa be, «I man xa Haruna xa yisuxuwuri ragbilen saate kankira yire, a xa ragata tɔnxuma ra matandilae be. Na kui e mu woyenma n ma, e mu faxa.» ²⁶ Munsa naxa Alatala xa yaamari rabatu, alo a masen a be ki naxe. ²⁷ Isirayilakae naxa a fala Munsa be, «A mato, muxu birin jɔnma ne halaki kui. ²⁸ Naxan yo a maso Alatala xa hɔrɔmɔlingira ra, na kanyi faxama ne. Muxu birin xa sɔntɔ?»

18

Serexebdee nun Lewi bɔnsɔe xa fe

¹ Alatala naxa a masen Haruna be, «I tan, i xa die, nun Lewi bɔnsɔe birin, wo tan nan yunubi sɔtɔma xa fe jaaxi sa raba hɔrɔmɔlingira xa fe ra. Haruna i tan nun i xa die, wo tan nan yunubi sɔtɔma xa fe jaaxi sa raba serexebdeja xa fe ra. ² I xa Lewi bɔnsɔe mixi birin maso i ra, alako e xa i tan nun i xa die mali wo xa wali ra hɔrɔmɔlingira kui. ³ E i malima hɔrɔmɔlingira wali kui, kɔnɔ e naxa makɔre yirabase səniyɛnxe nun serexebade ra, alako wo naxa faxa, e tan nun i tan. ⁴ E birama ne i fɔxɔ ra i xa hɔrɔmɔlingira wali birin kui. Mixi gbeɛtɛ yo naxa sunbu wo ra. ⁵ Wo tan gbansan xa səniyen lingira nun serexebade wali raba, alako Alatala naxa fa a xa xɔne ramini Isirayilakae ma sɔnɔn. ⁶ N tan nan wo ngaxakerenyi Lewi bɔnsɔe tongoxi Isirayilakae ya ma n yɛtɛ be. N bara e sa wo sagoe, e xa wo mali hɔrɔmɔlingira wali raba ra. ⁷ I tan nun i xa die, wo jɔxɔ sama ne wo xa serexebdee wali xɔn ma serexebade nun yire səniyɛnxi fisamante, naxan na dugi gbakuxi xanbi ra. N tan nan na wali fixi wo ma. Mixi gbeɛtɛ na a maso na ra, a faxama ne.»

⁸ Alatala naxa a fala Haruna be, «N bara Isirayilakae xa hadiya səniyɛnxi birin fi i tan nun i xa die ma, barima wo tan nan sugandixi serexebdee ra abadan. ⁹ See nan yi ki naxee findima i gbe ra se səniyɛnxe tagi, te mu naxee ganxi: Isirayilakae xa serexe, e xa sansi xɔri dinxi serexe, e xa yunubi xafari serexe, nun e xa yɛtɛ ragbilen serexe. Na serexe səniyɛnxe findima i tan nun i xa die nan gbe ra. ¹⁰ Wo nee donma ne alo se səniyɛnxe. Xɛmɛ birin nɔma e donde wo xa denbaya kui. Se səniyɛnxe nan e ra wo be.»

¹¹ «Se naxee baxi Isirayilakae xa hadiya səniyɛnxe ra, n nee fan fima ne i ma, naxee lintanma n ya i a masenfe ra n gbe na a ra. N na fima i tan, i xa di xɛmɛ, nun i xa di ginɛ ma. I xa mixi birin naxee səniyɛnxi e nɔma na donde. ¹² N man bara daxamui singee fi i ma, Isirayilakae naxee bama n na hadiya ra alo ture, wɛni, nun sansi xɔrie dinxi. ¹³ Daxamui singee e fama naxan birin na n be, na birin findima i gbe nan na. I xa mixi birin naxee səniyɛnxi e nɔma na donde.»

¹⁴ «Se naxan birin haramuxi mixie bε Isirayila bɔxi ma, a fa findi n gbe ra, n bara na fi i ma. ¹⁵ Di singe birin naxee fima Alatala ma, a findi mixi ra, a findi xuruse ra, na birin i tan nan gbe a ra. Kōnɔ ibunadama xa di xɛmɛ singe nun sube haramuxi xa di xɛmɛ singe, e tan xun sarama nε. ¹⁶ E na kike keren sɔtɔ, e xun xa sara gbeti kole suuli, naxan kole keren lanma giramu fu ma.»

¹⁷ «Kōnɔ i naxa ningee, yɛxɛɛe, nun sie xa di singee xun sara, barima e tan səniyɛnxi. E wuli xa kasan sərɛxɛbade ma, e ture xa ba sərɛxɛ ra. E xa gan tε ra Alatala bε. Na rafan a ma. ¹⁸ E ganyanyi nun e yirefanyi tabe findima i gbe nan na, barima e nu lantanxi n tan Alatala ya i sərɛxɛ ra. ¹⁹ N bara nee fi i tan nun i xa die ma abadan, Isirayilaka naxan birin bama e xa sərɛxɛ səniyɛnxiye ra Alatala bε. Saatɛ nan a ra naxan mu kanama abadan, i tan nun i bɔnsɔe birin bε Alatala ya i.»

²⁰ Alatala naxa a masen Haruna bε, «I mu kε sɔtɔma Isirayila bɔxi ma ałɔ boore. N tan nan findima i kε ra Isirayilakae tagi. I hayi mu na sese gbete ma.»

²¹ «N Isirayila xa farile fima Lewi bɔnsɔe nan ma sare ra e xa hɔrɔmɔlingira wali xa fe ra. ²² Isirayilakae naxa e maso hɔrɔmɔlingira ra sɔnɔn, alako e naxa fa yunubi sɔtɔ na kui e faxama naxan ma. ²³ Lewi bɔnsɔe nan hɔrɔmɔlingira xa wali rabama. Xa yunubi yo sa mini na wali kui, e tan nan a kote tongoma. Na findima səriyɛ nan na wo bε abadan. Lewi bɔnsɔe mu fama kε sɔtɔde Isirayilakae tagi. ²⁴ N bara Isirayilakae xa farile fi Lewi bɔnsɔe ma kε ra. Na nan a toxi, n na a falaxi e xa fe ra, kε mu na e tan bε Isirayilakae tagi.»

²⁵ Alatala naxa a masen Munsa bε, ²⁶ «A fala Lewi bɔnsɔe bε, Isirayilakae na fa e xa farile ra, n naxan fima wo ma, wo xa na farile xa farile ba n tan bε. ²⁷ Na kui wo fan a rabama nε ałɔ wo ngaxakerenyi naxee farile bama e xa sansi xɔri ra lonyi yire, xa na mu a ra e xa wɛni ra e a bunduma tɛmui naxε. ²⁸ Wo xa wo xa hadiya ba n bε Isirayilakae xa farile ra, wo fa a so Haruna sərɛxɛdubε yi ra. ²⁹ Wo xa farile ba n bε hadiya ra wo naxan birin sɔtɔma. Wo xa daxamui singee wo naxee sɔtɔma, wo xa n gbe ba na ra. ³⁰ I man xa a fala e bε, «Wo na gε daxamui fisamante bade n bε, wo xa na farile ba sansi xɔri nun wɛni ra Lewi bɔnsɔe bε. ³¹ Wo tan nun wo xa denbayae nɔma na donde wo wama a xɔn dɛnnaxε. Wo xa hɔrɔmɔlingira wali sare nan na ki. ³² Daxamui singee bafe mu findima yunubi ra wo bε. Wo mu Isirayilakae xa hadiya səniyɛnxi maberema na kui, wo man mu faxama na xa fe ra.»»

19

Marasɛniyɛn ye

¹ Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna bε, ² «Ala xa səriyɛ nan ya. Isirayilakae xa fa ninge ginɛ gbeeli ra, naxan mu mabɛnxi, lanyuru mu na naxan ma, a nun naxan mu sari bɛndunxi sinden. ³ I xa na so Eleyasari sərɛxɛdubε yi ra, a kɔn fa raxaba a ya xɔri yonkinde fari ma. ⁴ Eleyasari xa a wuli nde kasan a bɛlɛxɛsole ra hɔrɔmɔlingira sode mabiri sanmaya solofer. ⁵ E xa na ninge gundi birin gan a ya xɔri, a kiri, a sube, a wuli, nun a jaŋɛ. ⁶ Na ninge na ganfe tɛmui naxε, sərɛxɛdubε xa sədiri wuri nde, hisopi, nun gɛsɛ gbeeli woli tε xɔɔra.»

⁷ «Na dangi xanbi, sərɛxɛdubε xa a fate nun a xa sosee maxa, a fa so yonkin yire, kōnɔ a mu səniyɛnxi han nunmare. ⁸ Naxan bara ninge gan, na fan xa a fate nun a xa sosee maxa, kōnɔ a mu səniyɛnxi han nunmare. ⁹ Mixi səniyɛnxi nde xa na ninge ganxi xube makɔ, a sa e sa yire səniyɛnxi yonkinde fari ma. A ragatama mɛnni nε Isirayila jnama bε alako e xa marasɛniyɛn yε yailan a ra. Yunubi xafari sərɛxɛ nan a ra. ¹⁰ Naxan bara na ninge ganxi xube makɔ, na fan xa a fate nun a xa dugie xa, kōnɔ a mu səniyɛnxi han nunmare. Na səriyɛ mu kanama abadan Isirayilakae nun e xɔɔrɛɛ bε.»

¹¹ «Naxan na din mixi faxaxi ra, na kanyi findima səniyɛntare nan na xi solofer bun ma. ¹² A xa a yεtε rasəniyɛn yi marasɛniyɛn ye ra a xi saxan nde nun a xi solofer nde ma. Xa a mu a raba na xi saxan nde nun na xi solofer nde ma, a mu səniyɛnma. ¹³ Xa naxan yo din mixi faxaxi fure ra, a fa lu a mu a yεtε rasəniyɛn, na kanyi xa səniyɛntareja dangima nε Alatala xa hɔrɔmɔlingira ma. Na kanyi xa keri Isirayilakae ya ma. Marasɛniyɛn ye to mu kasanxi a ma, a mu səniyɛnxi.»

¹⁴ «Səriyɛ nan ya: Xa mixi faxa kiri banxi nde kui, mixi yo naxan na naa, xa na mu a ra a soma naa, na kanyi findima mixi səniyɛntare nan na xi solofer bun ma. ¹⁵ Sesase rabixi birin findima se səniyɛntare ra. ¹⁶ Mixi naxan din mixi faxaxi ra wula i, naxan bara faxa a jaŋaxi ra, xa na mu a faxa a yεtε ma, na kanyi findima səniyɛntare nan na xi solofer bun ma. Naxan din mixi faxaxi xɔrie ra, xa na mu a gaburi ra, na fan mu səniyɛnxi xi solofer bun ma.»

¹⁷ «A lanma na mixi mɔɔli xa səniyɛn ye ra, naxan masunbuxi na ninge ganxi xube ra. Na ye xa tongo dulonyi yire, xa na mu a ra xure. ¹⁸ Xɛmɛ səniyɛnxi nde xa hisopi wuri salonyi tongo, a a rasin na ye xɔɔra, a kasan na kiri banxi ma, a kui se birin ma, nun mixie ma naxee nu na a kui. E man xa na raba mixi ra naxan dinxi mixi fure ra, naxan faxa a jaŋaxi ra, xa na mu a ra naxan faxa a yεtε ma, a nun mixi naxan dinxi mixi xɔrie ra, xa na mu gaburi ra. ¹⁹ Mixi səniyɛnxi xa na ye kasan mixi səniyɛntare

ma a xi saxan nde nun a xi solofera nde. A na gε na ra, a xa a yεtε nun a xa sosee maxa ye ra, a fa findi mixi sεniyεnxi ra na xi solofera nunmare ra.»

²⁰ «Mixi naxan tondi a yεtε raseniyεnde, na kanyi xa keri jama ya ma, barima a xa sεniyεntareja dangima ne Alatala xa hɔrɔmɔlingira ma. A to mu kasanxi maraseniyεn ye ra, a mu sεniyεnxi.

²¹ Yaamari nan na ki Isirayilakae bε naxan mu kanama abadan.»

«Maraseniyεn ye kasanma naxan ma, na kanyi xa a xa dugie xa. A mu sεniyεnma fo nunmare. ²² Mixi sεniyεntare dinma se naxan na, na se bara findi se sεniyεntare ra. Mixi naxan dinma na se ra, na fan findima mixi sεniyεntare nan na han nunmare.»

20

Meriba ye

¹ Kike singe, Isirayila jama birin naxa so Sini gbengberenyi ma, e yonkin Kadesi. Mariyama naxa faxa mεnni, e fa a ragata gaburi kui.

² Ye to mu nu na jama yi ra, e naxa e malan Munsa nun Haruna xili ma. ³ E naxa sɔnxɔ Munsa ra, e nu a fala, «A nu fisa muxu fan xa faxa Alatala muxu ngaxakerenyie faxa tεmui naxε. ⁴ Munfe ra wo Alatala xa jama rafaxi yi gbengberenyi ma, muxu nun muxu xa xurusee xa faxa? ⁵ Munfe ra wo muxu raminixi Misira bɔxi ra fafe ra yi yire jaaxi, xɔrε bili, wεni bili, girenadi wuri bili mu na dεnnaxε. Hali ye min daaxi mu sɔtoma be.»

⁶ Munsa nun Haruna naxa keli jama ya ma, e e felen hɔrɔmɔlingira sode dε ra. Alatala xa nɔrε naxa mini e ma. ⁷ Alatala naxa a masen Munsa bε, ⁸ «I xa yisuxuwuri tongo. I tan nun i taara Haruna, wo xa Isirayilaka birin malan, wo wɔyen fanye ra e ya xɔri, alako a xa ye ramini. Wo ye raminima ne Isirayila jama bε alako e tan nun e xa xurusee xa ye min.» ⁹ Munsa naxa a xa yisuxuwuri tongo naxan nu na hɔrɔmɔlingira kui, also Alatala a yamari a bε ki naxε. ¹⁰ Munsa nun Haruna naxa jama malan na fanye ya ra, e fa a fala e bε, «Wo tulip mati, wo tan matandilae. Muxu xa ye ramini wo bε yi fanye kui?» ¹¹ Munsa naxa a bεlɛxε ite, a fanye bɔnbɔ sanya firin a xa yisuxuwuri ra. Ye naxa gbusan fanye ra, jama nun xuruse birin naxa e min.

¹² Kɔnɔ Alatala naxa a masen Munsa nun Haruna bε, «Wo to mu laxi n na, Isirayila jama ya xɔri, wo xa binyε ti n tan sεniyεntɔε ma, wo tan mu fama yi jama rasode na bɔxi ma n dεnnaxε fixi e ma.» ¹³ E mεnni nan xili Meriba ye, barima Isirayilakae sɔnxɔ Alatala ma mεnni ne, a fa a xa sεniyεnxi masen e bε.

Edon mangε tondife Isirayila xa dangi

¹⁴ Munsa naxa xεεrae xεε Edon mangε ma keli Kadesi, a falafe ra a bε, «I ngaxakerenyi Isirayilakae xui nan ya! I a kolon muxu toɔroxi ki naxε. ¹⁵ Muxu benbae goro ne Misira, muxu naxa jε wuyaxi raba mεnni. Kɔnɔ Misirakae naxa muxu nun muxu benbae paxankata. ¹⁶ Muxu naxa Alatala maxandi, a fa muxu xui ramε. A naxa a xa malekε xεε muxu raminide Misira. Yakɔsi muxu na be Kadesi naxan na wo xa naaninyi ra. ¹⁷ A lu muxu xa dangi wo xa bɔxi tagi. Muxu mu wo xa xεe nun wo xa wεni bilie kanama. Muxu mu ye bama wo xa kɔlɔnyie kui. Muxu mu sigama kɔɔla ma, muxu mu fama yirefanyi ma. Muxu tima wo xa kira xungbe kerenyi nan xɔn, han muxu dangima wo xa bɔxi ra tεmui naxε.» ¹⁸ Edon mangε naxa a yaabi, «Wo mu dangima muxu xa bɔxi ra fefe ma, xa na mu muxu wo gerema santidegεma nan na.»

¹⁹ Isirayilakae man naxa a fala a bε, «Muxu tan dangima ne kira xɔn. Xa muxu nun muxu xa xurusee wo xa ye nde min, muxu xa a sare fi. Muxu mu i maxɔrinxi sese ma, muxu wama dangife ne tun.» ²⁰ Edon mangε man naxa a yaabi, «Wo mu dangima feo!» Na kui, a naxa a xa sɔɔrie ramini a sεnbε ki ma Isirayilakae ya ra. ²¹ Edon mangε to tondi Isirayilakae xa dangi a xa bɔxi ra, Isirayila naxa gbilen.

Haruna faxafe

²² Isirayila jama naxa keli Kadesi, e naxa siga Horo geya yire. ²³ Alatala naxa a fala Munsa nun Haruna bε Horo geya yire, Edon xa bɔxi naaninyi ra, ²⁴ «Haruna fama ne a benbae lide aligiyama. A mu soma na bɔxi ma n dεnnaxε fixi Isirayilakae ma, barima wo bara n ma yaamari matandi Meriba ye xa fe ra. ²⁵ I xa Haruna nun a xa di xεmε Eleyasari xanin Horo geya fari. ²⁶ Mεnni i xa sεrεxεdubε dugie ba Haruna ma, i e ragoro a xa di xεmε Eleyasari ma. Haruna laaxirama ne mεnni, a fa a benbae yire li.» ²⁷ Munsa naxa a raba, also Alatala a yamari ki naxε. E naxa te Horo geya fari Isirayilaka birin ya xɔri. ²⁸ Munsa naxa Haruna xa donmae ba a ma, a e ragoro a xa di xεmε Eleyasari ma. Haruna naxa laaxira geya fari. Munsa nun Eleyasari naxa goro geya ra, ²⁹ e fa Isirayila jama rakolon Haruna faxa fe ra. Isirayila naxa a jɔn fe raba xi tongo saxan bun ma.

21

Isirayila xa gere singe gbengberenyi ma

¹ Aradi mangɛ Kanaanka, naxan nu sabatixi Negewi bɔxi ma, a to a mɛ, a Isirayila nu minife Atarima kira nan na, a naxa e gere, a ndee findi geelimanie ra. ² Na kui Isirayila naxa yi laayidi tongo Alatala bɛ, «Xa i yi mixie sa muxu sagoe, muxu e xa taa birin kanama nɛ.» ³ Alatala naxa tin Isirayilakae xa laayidi ra, a naxa Kanaamkae sa e sagoe. Isirayilakae naxa e sɔntɔ, e e xa taae kana. Na nan a toxi e naxa mɛnni xili sa Horoma, naxan wama a falafe «gbaloe.»

⁴ Isirayilakae naxa keli Horo geya ma Xulunyumi Baa kira xɔn ma, alako e xa Edon bɔxi mabilin. Kɔno limaniya naxa ba e yi ra, ⁵ e fa a fala Alatala nun Munsa bɛ, «Munfe ra wo muxu raminixi Misira bɔxi ra, alako muxu xa fa faxa gbengberenyi ma? Taami mu na be, ye mu na be, fo yi donse jaaxi naxan goroma koore mal!»

⁶ Na kui Alatala naxa a niya bɔximasee xa mini e tagi, e xa mixie xin, e mixi gbegbe faxa. ⁷ Nama naxa a fala Munsa bɛ, «Muxu bara yunubi raba woyɛnfe ra i tan nun Alatala ma. I xa Alatala maxandi muxu bɛ, a xa yi bɔximasee makuya muxu ra.» Munsa naxa tin na ra, a Alatala maxandi jaama bɛ. ⁸ Alatala naxa a yaabi, «Bɔximase misaali rafala wure gbeeli ra, a gbaku wuri kuye ra. Mixi xinxixi naxan a ya tima na ra, a mu faxama.» ⁹ Munsa naxa bɔximase yailan wure gbeeli ra, a a gbaku wuri kuye ra. Na tɛmwi bɔximasee mixi naxee xinxixi, e nu nɔma e ya tide na ra, e kisi.

¹⁰ Isirayilakae naxa siga, e sa yonkin Oboti. ¹¹ E naxa keli mɛnni, e siga lye Abarimi gbengberenyi ma naxan ya rafindixi Mowaba bɔxi ma, sogetede mabiri. ¹² E to keli mɛnni, e naxa siga Serede gulunba yire. ¹³ E to keli mɛnni, e naxa siga Arinon de ra, xure naxan na Amori bɔxi ma. Arinon nan na naaninyi ra Mowabakae nun Amorikae tagi. ¹⁴ Na nan a ra, a sɛbɛxi sɛbeli nde kui, Alatala xa geree xa fe na naxan kui,

«Wahebi nun a xa gulunbae na Sufa bɔxi ma,

¹⁵ Arinon gulunbae gexi han Ari,

a findi Mowaba naaninyi nan na.»

¹⁶ E to keli, e naxa siga Beeri, Alatala a masen Munsa bɛ dɛnnaxɛ, «Nama malan, n xa e ki ye ra.»

¹⁷ Isirayilakae yi suukhi ba na waxati nɛ:

«Ye xa te kɔlɔnyi ra!

Wo xa bɛetti ba a xa fe ra!

¹⁸ Mangɛe nun kuntigie bara a ge,

mangɛ tɔnɔxuma kanyie.»

¹⁹ E to keli gbengberenyi ma, e naxa siga Matana. E to keli Matana, e naxa siga Naxaliyɛli. E to keli Naxaliyɛli, e naxa siga Bamoti. ²⁰ E to keli Bamoti, e naxa siga Mowaba gulunba yire, Pisiga geya na dɛnnaxɛ. Gbengberen yire birin toma nɛ na geya fari.

²¹ Isirayilakae naxa xɛsɛrae xɛsɛ Amorikae xa mangɛ Sixon yire a falafe ra, ²² «Muxu wama girife i xa bɔxi nan ma. Muxu mu xɛ yire nun wɛni bogi yire lima. Muxu mu wo xa kɔlɔn ye minma. Muxu luma mangɛ xa kira gbansan nan xɔn ma, han muxu i xa bɔxi igiri.»

²³ Sixɔn mu tin e xa dangi a xa bɔxi ma. A naxa a xa sɔɔrie malan, e naxa mini Isirayilakae xili ma gbengberenyi ma, e fa e gere Yahasi. ²⁴ Isirayilakae naxa geeni. E naxa e xa bɔxi birin tongo keli Arinon xure ma han Yaboko xure, han Amonikae xa bɔxi naaninyi ra. E mu nɔ dangide na ra barima Amonikae sɛnbɛ nu gbo. ²⁵ Kɔno Isirayilakae naxa Amorikae xa taae birin susu, e fa sabati nee kui. E naxa Xɛsibɔn fan susu, a nun a xa rabilinyi. ²⁶ Xɛsibɔn nan nu na Amorikae xa mangɛ Sixɔn xa mangataa ra. A nu bara na taa ba Mowaba mangɛ nde yi, a nun a xa bɔxi birin han Arinon xure.

²⁷ Na nan a ra, bɛetiba a falama,

«Wo fa Xɛsibɔn!

Sixɔn xa taa xa ti,

a man xa sɛnbɛ sɔtɔ!

²⁸ Te bara Xɛsibɔn gan,

Sixɔn xa taa bara kana te ra.

Mowaba bɔxi xa taa Ari fan bara gan,

naxan xa mixie nu nɔma Arinon tode.

²⁹ Naxankatɛ na wo bɛ Mowabakae,

wo tan Kemosi xa batulæ.

A xa di xɛmɛe bara e gi.

A xa di ginɛe bara findi geelimanie ra Amori mangɛ Sixɔn xɔnyi.

³⁰ Kɔnɔ muxu bara nɔ e ra,

Xɛsibɔn bara kana han Dibon.

Muxu bara e halaki han Nofa,

han a sa Medeba li.»

³¹ Isirayila naxa sabati Amorikae xa bɔxi ma. ³² Munsa to gɛ Yaasɛri taa rabende, Isirayila naxa Amorikae keri na longori birin ma. ³³ Na dangi xanbi, e naxa kira tongo sigafe ra Basan. Basan mangɛ

Ogo nun a xa soɔrie naxa e li Edereyi.³⁴ Alatala naxa a masen Munsa bɛ, «I naxa gaaxu a ya ra! N na sama ne i bɛlɛxɛ, a nun a xa soɔrie nun a xa bɔxi birin. I xa a bɔnbo ało i Amori mangɛ Sixon bɔnboxi ki naxɛ Xesibon.»³⁵ Isirayilakae naxa Ogo, a xa die, nun a xa soɔri birin bɔnbo. Mixi keren mu no a bade e yi. E naxa a xa bɔxi findi e gbe ra.

22

Balaki xa xɛɛraya

¹ Isirayilakae naxa siga e sa yonkin Mowaba fili ma, Yurudɛn xure de, Yeriko ya tagi.² Siporo xa di xɛmɛ Balaki nu bara a mɛ Isirayilakae naxan nabaxi Amorikae ra.³ Mowabakae nu bara gaaxu Isirayila jama belebele xa fe ra.⁴ Na kui, e naxa a fala Madiyan kuntigie bɛ, «Yi jama belebele fama won ma bɔxi birin xun nakanade, ało ningee mɛrɛ xun nakanama ki naxɛ.» Balaki nan nu na Mowaba mangɛ ra na tɛmui.

⁵ A naxa xɛɛrae xɛɛ Beyori xa di xɛmɛ Balami yire, naxan nu sabatixi Petori, a bari taa xure de ra, a falafe ra, «Nama belebele nde bara keli Misira bɔxi ma, e fa yonkin n ma bɔxi sɛeti ma.⁶ Yandi, i xa fa yi jama dankade, barima e sɛnbɛ gbo n bɛ. Temunde, na ki n nɔma ne e bɔnbo, n e keri yi bɔxi ma. N a kolon, i na duba naxan bɛ, na bara baraka. I man na naxan danka, na fan bara danka.»⁷ Mowaba kuntigie nun Madiyan kuntigie naxa siga se matoe sare ra Balami xɔn, e fa Balaki xa xɛɛraya iba a bɛ.

⁸ Balami naxa a fala e bɛ, «Wo xa kɔɛ radangi be. Alatala na yaabi so n yi, n na falama ne wo bɛ.» Na kui, Mowaba kuntigie naxa xi Balami xɔnyi.⁹ Alatala naxa mini Balami ma, a a maxɔrin, «Nde na yi mixie ra i naxee rasenɛxi i xɔnyi yi ki?»¹⁰ Balami naxa a yaabi, «Mowaba mangɛ Siporo xa di xɛmɛ Balaki nan yi mixie xɛɛ, a e xa fa a fala n bɛ,¹¹ (Nama belebele nde bara keli Misira bɔxi ma, e fa sabati n ma bɔxi sɛeti ma. I xa fa yi jama danka, alako n xa nɔ e keride.)»¹² Alatala naxa a masen Balami bɛ, «I naxa bira yi mixie fɔxɔ ra, i naxa na jama danka. Barakatɔɛ jama na a ra.»

¹³ Na kuye iba Balami naxa keli, a a fala Balaki xa kuntigie bɛ, «Wo gbilen wo xa bɔxi ma, barima Alatala mu tinxi n xa bira wo fɔxɔ ra.»¹⁴ Na kui, Mowaba kuntigie naxa gbilen Balaki yire, e a fala a bɛ, «Balami bara tondi birade muxu fɔxɔ ra.»

¹⁵ Balaki man naxa kuntigi gbegbe gbɛtɛ xɛɛ, naxee tide dangi a singee ra.¹⁶ E naxa siga Balami yire, e a fala a bɛ, «Balaki xa masenyi nan ya: N tan Siporo xa di xɛmɛ Balaki, n bara i mayandi, i naxa tondi talufe ra n yire!¹⁷ N i sare fima ne a fanyi ra. I wama naxan yo xɔn, n na fima ne i ma. Yandi i xa yi jama danka n bɛ.»¹⁸ Kɔnɔ Balami naxa Balaki xa xɛɛrae yaabi, «Hali Balaki a xa banxi rafe gbeti nun xɛɛma ra, a a so n yi ra, n mu nɔma fefe rabade in Marigi Alatala mu n yamari naxan na.¹⁹ Wo naxan nabama, wo fan xa lu be han tina gɛɛsɛgɛ. N man xa Alatala xa masenyi rame.»²⁰ Alatala naxa mini Balami ma kɔɛ ra, a a masen a bɛ, «Yi mixie to bara fa i xilide, i xa bira e fɔxɔ ra, kɔnɔ n na naxan fala i bɛ, i na nan nabama.»

²¹ Na kuye iba Balami naxa baki a xa sofale fari, a bira Mowaba kuntigie fɔxɔ ra.²² Balami sigafe naxa Alatala raxɔnɔ. Alatala xa malekɛ naxa siga kira ibolonde Balami ya ra. A nu dɔxɔxi a xa sofale fari, a xa walikɛ firinyie nu na a fɔxɔ ra.²³ Balami xa sofale to Alatala xa malekɛ to kira tagi, santidɛgɛma suxuxi a yi, a raminixi a te i, a naxa keli kira xɔn ma, a so xɛ ra. Balami naxa sofale bɔnbo, alako a xa a xun ti kira ra.

²⁴ Alatala xa malekɛ man naxa sa ti e xa kira di xɔn ma weni bilie tɛtɛ firinyie tagi.²⁵ Sofale to Alatala xa malekɛ to, a naxa a raxetɛn tɛtɛ ra, a Balami sanyi xetɛn tɛtɛ ra a jaaxi ra. Balami naxa gbilen a bɔnbo ra.²⁶ Alatala xa malekɛ man naxa sa ti yire raxetɛnxi a fanyi ra. Dangide yo mu nu na.²⁷ Sofale to Alatala xa malekɛ to, a naxa a sa Balami bun ma. Balami naxa xɔnɔ a ma, a a bɔnbo a xa yisuxuwuri ra.

²⁸ Na kui, Alatala naxa sofale de ramini, a a niya a xa a fala Balami bɛ, «A saxan nde nan yi ki i n bɔnbo. N munse rabaxi i ra?»²⁹ Balami naxa a yaabi, «I n matandixi ne. Xa santidɛgɛma na n yi ra nu, n i faxama ne keren na.»³⁰ Sofale naxa a fala Balami bɛ, «N tan xa mu i xa sofale ra, i tema naxan fari tɛmui birin? N darixi yi moɔli raba ra?» Balami naxa a yaabi, «Ade.»

³¹ Na tɛmui Alatala naxa Balami ya rabi malekɛ tofe ra, a tixi kira tagi, a xa santidɛgɛma baxi a te i, a suxuxi a bɛlɛxɛ. Balami naxa a felen, a suyidi keren na.³² Malekɛ naxa a maxɔrin, «Munfe ra i bara i xa sofale bɔnbo sanya saxan? N faxi ne n xa kira ibolon i ya ra, barima i na kira naxan xɔn yi ki, murutɛla xa kira na a ra.³³ I xa sofale bara i ratanga n ma sanya saxan. Xa a tan mu a ra nu, n bara i faxa nu, kɔnɔ n mu a tan faxama.»³⁴ Balami naxa a fala a bɛ, «N bara yunubi raba! N mu nu a kolonxi, i tixi n ya ra. Kɔnɔ yakɔsi, xa yi biyaasi mu i kɛnɛnxi, n xa gbilen n xɔnyi.»³⁵ Alatala xa malekɛ naxa a masen, «Ade, i xa bira yi mixie fɔxɔ ra, kɔnɔ n na masenyi naxan masen i bɛ, i na nan falama.» Na kui, Balami nun Balaki xa xɛɛrae naxa siga.

³⁶ Balaki to a mɛ a Balami na fafe, a naxa siga a ralande taa nde ma Arinon xure de ra, Mowaba xa naaninyi yire.³⁷ A naxa Balami maxɔrin, «Munfe ra i mu fa n ma xɛɛraya singe xili ma? I fɔxɔ a ma

n mu nōma i sare fide?»³⁸ Balami naxa Balaki yaabi, «N bara fa i xōn, kōnō n mu nōma wōyēnde na ki tun. Alatala masenyi naxan sama n dē i, n na nan tun falama.»³⁹ Balami nun Balaki naxa siga, e so Kiriyati Xusoti.⁴⁰ Balaki naxa ningee nun yēxēe ba sērēxē ra, a nde so Balami yi ra a nun kuntigi naxee nu na a fōxō ra.⁴¹ Na kuye iba, Balaki naxa Balami xanin Bamoti Baali geya fari. Menni a naxa Isirayila jāma sēeti nde to.

23

Balami dubafe Isirayila jāma bē

¹ Balami naxa a fala Balaki bē, «I xa sērēxēbade solofera yailan be. I man xa fa tuura solofera nun yēxēe kontonyi solofera ra.»² Balami naxan maxōrin, Balaki naxa a birin naba. E naxa tuura keren nun yēxēe kontonyi keren ba sērēxē ra na sērēxēbade keren keren ma.³ Balami naxa a fala Balaki bē, «I xa lu be sērēxē fē ma, n tan xa n makuya dondoronti. Tēmunde Alatala fama minide n ma. A naxan yo masen n bē, n a falama i bē.» Balami to te geya nde fari,⁴ Alatala naxa mini a ma. Balami naxa a fala a bē, «N bara sērēxēbade solofera yailan, n yēxēe kontonyi keren nun tuura keren nan baxi a birin keren keren fari.»⁵ Alatala naxa masenyi fi Balami ma a naxan masenma. A naxa a yita a bē, «Siga Balaki yire, i xa yi masenyi ti a bē.»

⁶ Balami naxa gbilen Balaki yire, a a li a tixi a xa sērēxē fē ma, a tan nun Mowaba kuntigie.⁷ Balami naxa a xa masenyi ti yi ki,
«Balaki nan faxi n na kelife Siriya.

Mowaba mangē nan n xilixi, kelife sogetede geyae kōn na.

«Fa, Yaxuba bōnsōe danka n bē!

I xa xōnē radin Isirayila mal!»

⁸ N nōma mixi dankade di,

Alatala mu naxan dankaxi?

N nōma xōnōde mixi ma di,

Ala mu xōnōxi naxan ma?

⁹ N e toma kelife geya kōn na,

keli yire itexi.

Nama nan a ra,

naxan luma a xati ma,

naxan tagi rasama e nun si gbētēe ra.

¹⁰ Nde nōma Yaxuba bōnsōe kōntide,

kōnti naxan dangima mēyēnyi kōnti ra?

E nu Isirayila jāma itaxun dōxōde naani ra,

nde nōma a sēeti keren yati kōntide?

Ala xa n mali n xa aligiyama li tinxinyi kui.

Ala xa n mali n xa maniya e ra n ma saya kui.»

¹¹ Balaki naxa a fala Balami bē, «I munse rabaxi n na yi ki? N i rafaxi nē n yaxue dankade, kōnō i tan na dubafe e bē.»¹² Balami naxa a yaabi, «Alatala na masenyi naxan sa n dē i, n mu lan n xa na fala?»

¹³ Balaki man naxa a fala a bē, «Won xa siga yire gbētē, i nōma e tode dēnnaxe. I sēeti keren nan gbansan toma be, i mu e birin toma. Menni i nōma e birin tode, i fa e danka.»¹⁴ A naxa Balami xanin Sofimi, Pisiga geya fari. A naxa sērēxēbade solofera yailan mēnni, a tuura keren nun yēxēe kontonyi keren ba sērēxē ra na sērēxēbade keren keren ma fari.¹⁵ Balami naxa a fala Balaki bē, «I xa lu be i xa sērēxē fē ma, n tan xa n makuya dondoronti, n nun Alatala xa lu yire keren.»

¹⁶ Alatala naxa mini Balami ma, a masenyi nde fi a ma, a fa a fala a bē, «Siga Balaki yire, i xa yi masenyi ti a bē.»¹⁷ Balami naxa gbilen Balaki yire, a a li a tixi a xa sērēxē fē ma, a tan nun Mowaba kuntigie. Balaki naxa a maxōrin, «Alatala munse masenxi?»¹⁸ Balami naxa yi masenyi ti a bē, «Balaki, keli.

Siporo xa di xēmē, i tuli mati.

¹⁹ Ala mixi mu a ra, a mu wule falama.

Adamadi mu a ra, a xa a xaxili masara.

A mu a xui masarama.

A mu laayidi kanama.

²⁰ Ala bara n yamari n xa duba yi jāma bē.

Alatala bara baraka sa e ma.

N mu nōma na masarade.

²¹ Tōcēre mu luma Yaxuba bōnsōe ya ma.

Setareja mu toma Isirayila.

E Marigi Alatala na e fōxō ra.

Mangē xui mēma nē e tagi.

²² Alatala e raminixi Misira bōxi ra,
sēnbē na e yi ra alō sēxē ninge.

²³ Karamōxō wali mu nōma Yaxuba bōnsōe toorode.

Sematoe mu nōma sese rabade Isirayila xili ma.

A fama falade Yaxuba nun Isirayila xa fe ra,

Ala xa wali mato!

²⁴ Yi jāama kelima alō yētē gine,

e tima alō yētē xēmē,

naxan mu a sama fo a xa sube don,

a naxan faxa,

fo a xa a wuli min.»

²⁵ Balaki naxa a fala Balami bē, «Xa i mu wama e dankafe, hali i mu duba e bē.» ²⁶ Balami naxa a yaabi, «N mu a fala i bē, Alatala na naxan yo masen n bē, n na nan falama?»

²⁷ Balaki naxa a fala Balami bē, «Awa, won xa siga yire gbētē. Temunde Alatala tinma i xa yi jāama danka n bē mēnni.» ²⁸ Balaki naxa Balami xanin Peyori geya fari, gbengberenyi toma dēnnaxē.

²⁹ Balami naxa a fala Balaki bē, «Sērēxēbade solofera ti be, i man xa fa tuura solofera nun yēxē kontonyi solofera ra.» ³⁰ Balami naxan maxōrin, Balaki naxa a birin naba. A naxa tuura keren nun yēxē kontonyi keren ba sērēxē ra na sērēxēbade keren keren ma fari.

24

Balami dubafe Isirayila bē

¹ Balami to a to a Alatala nu wama baraka safe Isirayila xa fe ma, a mu karamōxō wali raba alō a darixi a raba ra ki naxē. A naxa a ya rafindi gbengberenyi ma. ² A to Isirayila jāama to, e yonkinxi e bōnsōe ki ma, Ala Xaxili naxa goro a ma, ³ a fa yi masenyi ti: «N yi nan masenna,

n tan Beyori xa di xēmē Balami,
naxan xa se igbēma a fanyi ra,

⁴ naxan Ala xui ramēma,
naxan Ala Xili Xungbe Kanyi xa laamatunyi toma,
naxan fahaamui sōtōma suyidi kui.

⁵ Yaxuba, i xa kiri banxie rayabu,
Isirayila, i xa lingirae tofan.

⁶ E gulunba rafema,
e luma alō laakōe naxan na xure dē ra,
alō wuri bilie Alatala naxee sixi ye yire.

⁷ Ye mu jōnma Isirayila jāama yi ra,
tunē goroma e xa sansie ma a fanyi ra.

E xa mangē sēnbē gbo Agaga bē,
Isirayila xa mangēya xili fanyi sōtōma nē.

⁸ Ala naxa e raminī Misira bōxi ma,
e sēnbē gbo alō sēxē ninge.

E e yaxuie xun nakanama nē,
naxee e xōri girama,

e e faxama xalie ra.

⁹ E e malabuma nē alō yētē,
nde suusama e rakelide?

Baraka xa lu mixi bē naxan na duba wo bē,
danka xa lu mixi bē naxan na wo danka!»

¹⁰ Na kui Balaki naxa xōnō Balami ma a jāa xi ra. A naxa a fala, «N i xili nē i xa n yaxuie danka, kōnō a sanya saxan nde nan yi ki, i na dubafe e bē! ¹¹ Keli be keren na! Siga i xōnyi! N nu bara laayidi tongo i bē wali sare xa fe ra, kōnō Alatala mu tinxi i xa a sōtō!» ¹² Balami naxa a yaabi, «N mu a fala i xa xēxērae bē, ¹³ «Hali Balaki a xa banxi nan nafe gbeti nun xēxēma ra n bē, n mu nōma sese rabade Alatala mu n yamari naxan na. Alatala naxan masenma n bē, n nōma gibilende na fōxō ra?», ¹⁴ Awa, yakōsi, n na gibilene n xōnyi, kōnō i xa a kolon yi jāama naxan nabama wo ra.»

¹⁵ Na tēmūi Balami naxa yi masenyi ti a bē:

«Beyori xa di xēmē Balami xa masenyi nan ya,

naxan see igbəma a fanyi ra,
¹⁶ naxan Ala xui ramɛma,
 naxan Ala Xili Xungbe Kanyi xa laamatunyi toma,
 naxan fahaamui sɔtɔma Ala Xili Xungbe saabui ra.
¹⁷ N fe toxi naxan fama rabade yare.

N fe toxi naxan makuya yakɔsi ra.
 Tunbui nde fama tede kelife Yaxuba xa mixie ma.
 Mange tɔnxuma nde fama kelide Isirayila ya ma.

A Mowaba xun nakanama ne,
 a Seti xa die xa fe jɔnɔma ne.

¹⁸ Edon xa fe goroma ne,
 Seyiri xa fe goroma ne,
 kɔnɔ Isirayila sɛnbɛ sɔtɔma ne.

¹⁹ Mange nde kelima Yaxuba xa mixie ya ma,
 naxan bekae sɔntɔma.»

²⁰ Balami to Amalekikae to, a naxa yi masenyi ti:
 «Amaleki si fisamante na nu a ra,
 kɔnɔ a rajɔnyi, a bɔnɔma ne!»

²¹ Balami to Kenikae to, a naxa yi masenyi ti:
 «Wo sabatide mabanbanxi,
 wo tɛɛ saxi fanye nan fari,
²² kɔnɔ Asuri fama ne wo xun nakanade,
 a wo findi geelimanie ra.»

²³ Na tɛmui a naxa a xa masenyi xun dusu:
 «Nde nɔma kiside Ala xa jaxankatɛ ma?

²⁴ Kunkuie fama ne kelife Kitimi,
 e nɔma ne Asuri nun Xeberi ra,
 kɔnɔ a rajɔnyi, e fan xun nakanama ne.»

²⁵ Na dangi xanbi, Balami naxa keli, a gbilen a xɔnyi. Balaki fan naxa keli naa.

25

Isirayilakae xa kuye batui

¹ Isirayilakae to nu yonkinxi Sitimi, e naxa so yɛnɛ rabafe Mowaba ginɛe ra. ² Na ginɛe naxa Isirayila xɛmɛ xili e xa lan e xa sɛrɛxɛe ma, naxee nu bama e xa kuyee be. ³ Isirayilakae to Peyori xa Bali kuye batu fɔlɔ, Alatala naxa xɔnɔ e ma. ⁴ Alatala naxa a fala Munsa be, a a xa jɔma yarerati birin gbaku wuri kɔn na a ya i, a e ya rafindi soge ma, alako a xa xɔnɛ xa gbilen Isirayila fɔxɔ ra. ⁵ Munsa naxa Isirayila kiitiae yamari, «Wo xa mixi birin faxa, naxan bara Peyori xa Bali kuye batu!»

⁶ A fɛfɛ na fala, Isirayilaka nde naxa fa Madiyanka ginɛ nde ra a ngaxakerenyi ya i. Munsa nun Isirayila jɔma naxee nu na wafe hɔrɔmolingira sode de ra, naxa na ginɛ nun na xɛmɛ to. ⁷ Haruna xa mamadi, Eleyasari xa di xɛmɛ Finexasi sɛrɛxɛdubɛ to na ginɛ nun na xɛmɛ to, a naxa keli, a tanbɛ tongo, ⁸ a bira na xɛmɛ fɔxɔ ra kiri banxi kui, a sa a tan nun na ginɛ sɔxɔ a xa tanbɛ ra e furi ma keren na. Na tɛmui Alatala xa xɔnɛ naxa dan. ⁹ Mixi wulu mɔxɔjɛn nun naani nan faxa na gbaloe kui.

¹⁰ Alatala naxa a masen Munsa be, ¹¹ «Haruna sɛrɛxɛdubɛ xa mamadi, Eleyasari xa di xɛmɛ Finexasi, bara n ma xɔnɛ ba Isirayilakae ma. N ma xanunteya n ma jɔma be nu na a bɔŋɛ kui, a fa a niya a xa na raba. N tan mu Isirayila birin sɔntɔ n ma xanunteya xa fe ra. ¹² A fala Finexasi be, n bara bɔŋɛsa saatɛ xiri a tan nun n tan tagi. ¹³ Na saatɛ luma n tan nun a bɔnsɔɛ tagi, e fa findi sɛrɛxɛdubɛ ra abadan, barima n ma xanunteya nu na a bɔŋɛ kui, a man fa a niya Isirayilakae xa yunubi xa safari.»

¹⁴ Isirayilaka naxan faxa e nun na Madiyan ginɛ ra, a nu xili Simiri, Salu xa di xɛmɛ. Simeyɔn bɔnsɔɛ xunyi nde nan nu a ra. ¹⁵ Na ginɛ Madiyanka tan nu xili Kɔsibi, Suuru xa di ginɛ. Madiyan xabile ndee xunyi nan nu a baba ra. ¹⁶ Alatala naxa a masen Munsa be, ¹⁷ «Wo xa Madiyankae gere ało yaxuie! ¹⁸ E findixi wo be yaxuie nan na Peyori kuye xa fe ra, nun e maaginɛ Kɔsibi xa fe ra. Kɔsibi findixi e xa yarerati nde xa di ginɛ nan na, ¹⁹ naxan faxa Peyori kuye xa fe kui.»

26

Isirayilakae kɔntife a firin nde

¹ Na gbaloe to dangi, Alatala naxa a fala Munsa nun Haruna sɛrɛxɛdubɛ xa di xɛmɛ Eleyasari be,
² «Wo xa Isirayila jɔma birin xili sɛbɛ, keli a je mɔxɔjɛn ma han na xanbi, a denbaya ki ma, naxan
 birin nɔma sɔɔrija rabade.» ³ Munsa nun Eleyasari sɛrɛxɛdubɛ naxa a fala Isirayilakae be Mowaba

bɔxi ma Yurudən xure s̄eeti ma Yeriko ya i,⁴ «Isirayilaka birin xa konti, keli mixi ma naxan bara je mɔxɔjən s̄otō han na xanbi, alɔ Alatala a yamari Munsa nun Isirayilakae b̄e ki naxə.» Isirayila bɔnsœ naxee mini Misira bɔxi ra, nee nan yi ki.

⁵ A folo Isirayila xa di singe Ruben nan ma, a xa die nan yi ki: Xanoki, Palu,⁶ Xesiron, Karimi, nun e xabiləe. ⁷ Ruben bɔnsœ xabiləe nan na ki. Nee xasabi lan mixi wulu tongo naani nun saxan k̄emə solofero tongo saxan nan ma.

⁸ Palu xa di x̄emə Eliyabi⁹ nan nu na Nemuweli, Datan, nun Abirami baba ra, naxee keli Munsa nun Haruna xili ma Isirayila kuntig ya ma. E nun Kora nun a foxirabirə to keli Alatala xili ma,¹⁰ bɔxi rabi n̄e, a fa e birin gerun. Na lɔxœ Alatala mixi k̄emə firin mixi tongo suuli gan n̄e t̄e ra, e xa findi misaali ra piama b̄e.¹¹ K̄onc Kora xa die tan mu faxa na fe ku.

¹² Simeyon xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Nemuweli, Yamin, Yakimi,¹³ Sera, Sawulu, a nun e xabiləe. ¹⁴ Simeyon bɔnsœ xabiləe nan na ki. Nee xasabi lan mixi wulu mɔxɔjən nun firin, mixi k̄emə firin nan ma.

¹⁵ Gadi xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Sefon, Xagi, Suni,¹⁶ Oseni, Eri,¹⁷ Arodi, Areli, nun e xabiləe.

¹⁸ Gadi bɔnsœ xabiləe nan na ki. E xasabi lan mixi wulu tongo naani, mixi k̄emə suuli nan ma.

¹⁹ Yuda xa die nan yi ki: Eru nun Onan. K̄onc e tan faxa Kanaan bɔxi nan ma.²⁰ Yuda xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Selaha, Peresi, Sera, nun e xabiləe.²¹ Peresi xa die nan yi ki: Xesiron, Xamuli, nun e xabiləe.²² Yuda bɔnsœ xabiləe nan na ki. E xasabi lan mixi wulu tongo solofero nun senni, mixi k̄emə suuli nan ma.

²³ Isakari xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Tola, Puwa,²⁴ Yasubu, Simiron, nun e xabiləe.²⁵ Isakari bɔnsœ nan na ki e xabiləe ki ma. E xasabi lan mixi wulu tongo senni nun naani, mixi k̄emə saxan nan ma.

²⁶ Sabulon xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Seredi, Elon, Yaxaleeli, nun e xabiləe.²⁷ Sabulon bɔnsœ xabiləe nan na ki. E xasabi lan mixi wulu tongo senni, mixi k̄emə suuli nan ma.

²⁸ Yusufu xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Manasi nun Efirami.²⁹ Manasi xa die nan yi ki: Makiri nun a xabiləe. Makiri nan Galadi nun a xabiləe s̄otō.³⁰ Galadi xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Yeseri, Xeleki,³¹ Asirəli, Sikemi,³² Səmida, Xeferi, nun e xabiləe.³³ Xeferi xa di x̄emə Selofexadi tan di ginə nan tun s̄otō. Nee xilie nan yi ki: Maxala, Nowa, Xogala, Milika nun Tirisa.³⁴ Manasi bɔnsœ xabiləe nan na ki. E xasabi lan mixi wulu tongo suuli nun firin, mixi k̄emə solofero nan ma.

³⁵ Efirami xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Sutela, Beker, Taxani, nun e xabiləe.³⁶ Sutela xa di nan yi ki: Eran nun a xabiləe.³⁷ Efirami xa die nan na ki. E xasabi lan mixi wulu tongo saxan nun firin, mixi k̄emə suuli nan ma. Yusufu xa mamadie nan na ki e xabiləe ki ma.

³⁸ Bunyamin xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Bela, Asibeli, Axirama,³⁹ Sufami, Xufami, nun e xabiləe.

⁴⁰ Bela xa die naxa findi Arade, Naaman, nun e xabiləe ra.⁴¹ Bunyamin xa die nan na ki e xabiləe ki ma. E xasabi naxa lan mixi wulu tongo naani nun mixi suuli k̄emə senni ma.

⁴² Dana xa die nan yi ki e xabiləe ki ma. Suxami nun a xabiləe. Dana bɔnsœ nan na ki e xabiləe ki ma.

⁴³ E xasabi naxa lan mixi wulu tongo senni nun naani, mixi k̄emə naani ma.

⁴⁴ Aseri xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Yimena, Yisiwi, Beriya, nun e xabiləe.⁴⁵ Beriya xa die nan yi ki: Xeberi, Malakiyeli, nun e xabiləe.⁴⁶ Aseri xa di ginə nu xili n̄e Sera.⁴⁷ Aserikae nan na ki e xabiləe ki ma. E xasabi lan mixi wulu tongo suuli nun saxan, mixi k̄emə naani nan ma.

⁴⁸ Nafatali xa die nan yi ki e xabiləe ki ma: Yaxaseeli, Guni,⁴⁹ Yeseri, Silemi, nun e xabiləe.⁵⁰ Nafatali bɔnsœ nan na ki e xabiləe ki ma. E xasabi lan mixi wulu tongo naani nun suuli, mixi k̄emə naani nan ma.

⁵¹ Isirayilaka konti lanxi mixi wulu k̄emə senni nun keren, mixi k̄emə solofero tongo saxan nan ma.

⁵² Alatala naxa a masen Munsa b̄e,⁵³ «Kanaan bɔxi itaxunma na mixie nan ma e bɔnsœ xasabi ma, a findi e k̄e ra.⁵⁴ Bɔnsœ birin ke s̄otōma a xa mixie xasabi b̄erə nan na. Bɔnsœ naxee xa mixie gbo, i nee gbe ragbo dangi booree ra, naxee xa mixi xurun.⁵⁵ N tan nan a ragirima bɔnsœ birin lan a xa ke naxan s̄otō e bɔnsœ xasabi ma.⁵⁶ Boxi itaxunyi findima Ala xa maragiri nan na, bɔnsœ xungbee nun bɔnsœ xurie tagi.»

⁵⁷ Lewi bɔnsœ nan yi ki naxee konti e xabiləe ki ma: Gerison, Kehati, Merari, nun e xabiləe.⁵⁸ Lewi bɔnsœ xabiləe nan yi ki: Libini, Xebiron, Maxali, Musi, nun Kora. Kehati nu bara Amarama s̄otō.

⁵⁹ Amarama xa ginə nu xili n̄e Yebedi, Lewi xa di ginə, naxan bari Misira. A naxa Haruna, Munsa, nun e maagine Mariyama bari Amarama b̄e.⁶⁰ Haruna nu bara Nadabo, Abihu, Eleyasari, nun Itamari s̄otō di ra.⁶¹ Nadabo nun Abihu faxa n̄e, e to s̄erəxə gan t̄e ra naxan mu daxa.⁶² Di x̄emə naxan konti Lewi bɔnsœ ya ma, keli a kike keren ma han na xanbi, a xasabi lan mixi wulu mɔxɔjən nun saxan nan ma. E xa konti nu na a xati ma, barima e mu bɔxi s̄otō ke ra Isirayilakae ya ma.

⁶³ Munsa nun Eleyasari s̄erəxədubə na mixie nan konti Mowaba bɔxi ma Yurudən xure s̄eeti ma Yeriko taa ya i,⁶⁴ k̄onc Munsa nun Haruna s̄erəxədubə mixi naxee konti Turusinina gbengberenyi ma,

na keren mu nu na Isirayilakae ya ma sōnōn. ⁶⁵ Alatala a fala nε, a nee birin faxama nε gbengberenyi ma. Na kui, e sese mu lu dunijia, fo Yefune xa di xεmε Kalebi, nun Nunu xa di xεmε Yosuwe.

27

Ginεe xa ke seriye

¹ Yusufu xa di xεmε Manasi, na fan xa di xεmε Makiri, na fan xa di xεmε Galadi, na fan xa di xεmε Xeferi, na fan xa di xεmε Selofexadi, di gine suuli nan sōtō, naxee nu xili: Maxala, Nowa, Xogala, Milika nun Tirisa. ² Na di ginεe nan fa e yetε kan dεntεgε Munsa, Eleyasari sεrεxεdubε, nun Isirayila yareratε bε, Isirayila jnama birin ya xōri, hōrōmōlingira sode dε ra. E naxa a masen, ³ «Muxu baba mu di xεmε sōtō. A bara faxa gbengberenyi ma, kōnō a mu nu na Kora xa mixie ya ma naxee keli Alatala xili ma. A tan faxa a yetε kan xa yunubi rabaxi nan ma. ⁴ Munfe ra muxu baba xili bama a xabīlε xa mixie ya ma, di xεmε to mu na a bε? Kε nde so muxu fan yi ra, muxu baba ngaxakerenyie tagi!»

⁵ Munsa naxa e xa fe dεntεgε Alatala bε. ⁶ Alatala naxa a masen a bε, ⁷ «Selofexadi xa di ginεe bara nōndi fala. E baba kε so e yi ra alō e baba ngaxakerenyie a sōtō ki naxε. ⁸ A fala Isirayilakae bε, «Xa xεmε nde sa faxa di xεmε xanbi, wo a kε so a xa di ginεe yi ra. ⁹ Xa di ginεe fan mu na a bε, wo a kε so a fafaxakerenyie yi ra. ¹⁰ Xa fafaxakeren yo mu na a bε, wo a so a baba fafaxakerenyie yi ra. ¹¹ Xa a sa li, a baba fafaxakeren yo mu na, wo a kε so mixi yi ra, e nun naxan makōrε e boore ra a xabilεe ya ma.» Na xa findi yaamari nun sεriyε ra Isirayilakae bε, alō n tan Alatala a yamarixi i bε ki naxε.»

Yosuwe findife Munsa lōxōe ra

¹² Alatala naxa a masen Munsa bε, «Te yi Abarimi geya fari, alako i xa bōxi mato n naxan fima Isirayilakae ma. ¹³ I na gε a matode, i taa masarama nε, i gblēn i benbae ma alō i taara Haruna, ¹⁴ barima wo bara n ma yaamari matandi. Isirayilakae to keli n xili ma ye xōli xa fe ra Kadesi, Sini gbengberenyi ma, wo mu seedēnōxōya raba n ma sεniyεni ya fe ra.»

¹⁵ Munsa naxa a fala Alatala bε, ¹⁶ «Alatala, daali birin Marigi Ala, mixi keren dōxō jnama xun ma, ¹⁷ naxan tima e ya ra, e mini tεmui nun e so tεmui, naxan e raminima, a e raso, alako i xa jnama naxa lu alō xuruse naxee rabεjinxī e yetε ma, kantama yo mu e bε.» ¹⁸ Alatala naxa a masen Munsa bε, «I xa Nunu xa di Yosuwe sugandi, Xaxili Sεniyεnxī na naxan ma. I xa i bεlεxε sa a ma. ¹⁹ I xa a ti Eleyasari sεrεxεdubε nun jnama birin ya xōri, i fa yaamarie so a yi ra, ²⁰ i xa mangεya nde xa dangi a ma, alako Isirayila jnama birin xa a xui suxu. ²¹ A tima nε Eleyasari sεrεxεdubε ya i n waxōnfe maxōrinde gεmε sugandixie ra. N yaabi naxan fima, a tan nun jnama birin jεrεma na nan ma. E minima Eleyasari sεrεxεdubε xui nan ma, e soma Yosuwe xui nan ma.» ²² Munsa naxa Alatala xa yaamari raba. A naxa Yosuwe tongo, a sa a ti Eleyasari sεrεxεdubε nun Isirayila jnama ya i, ²³ a a bεlεxε sa a ma, a yaamarie so a yi ra, alō Alatala nu bara a yamari ki naxε.

28

Gεesεgε nun nunmare sεrεxε

¹ Alatala naxa yi masenyi ti Munsa bε, ² «A fala Isirayilakae bε, e xa n ma sεrεxε ba a ba tεmui. Donsee nan e ra, naxee ganma, e xiri jōxunmε te n na.»

³ «A fala e bε, «Lōxō yō lōxō wo xa sεrεxε gan daaxi ba Alatala bε, yεxεs firin, naxee bara jε keren sōtō, lanyuru yo mu na naxee ma. ⁴ Keren xa ba gεesεgε, boore xa ba nummare. ⁵ Wo man xa sansi xōri dinxi kilo saxan ba sεrεxε ra naxan namulanxi oliwi ture fānyi litiri keren nun a tagi ra. ⁶ Na sεrεxε gan daaxi mōoli nu bama n bε Turusinina geya ma, a xiri jōxunmε nu tema n na. ⁷ Wεni sεrεxε litiri keren nun a tagi bama yεxεs sεeti ma Alatala bε. Na sεrεxε rafalama yire sεniyεnxī nan kui. ⁸ Wo xa sansi xōri dinxi sεrεxε nun wεni sεrεxε ba nummare tεmui yεxεs sεeti ma. Na birin findima sεrεxε gan daaxi nan na naxan xiri jōxunmε tema n tan Alatala ra.»»

Malabu lōxōe sεrεxε

⁹ Malabu lōxōe wo xa yεxεs firin ba malabu lōxōe sεrεxε ra, naxee bara jε keren sōtō, lanyuru yo mu na naxee ma. Sansi xōri dinxi sεrεxε naxan namulanxi ture kilo senni ra, nun wεni sεrεxε xa ba na yεxεs sεeti ma. ¹⁰ Malabu lōxōe sεrεxε gan daaxie nan bama gεesεgε nun nunmare sεrεxε ra, a nun e xa wεni sεrεxε.

Kike xi singe sεrεxε

¹¹ Kike xi singe birin, wo xa tuura firin ba sεrεxε gan daaxi ra, a nun yεxεs kontonyi keren, a nun yεxεs solofera, naxee bara jε keren sōtō, lanyuru yo mu na naxee ma. ¹² Sansi xōri dinxi sεrεxε kilo solomanaani naxan namulanxi ture ra, a xa sa tuura keren yo tuura keren sεeti ma. Sansi xōri dinxi sεrεxε kilo senni naxan namulanxi ture ra, a xa sa yεxεs kontonyi keren yo yεxεs kontonyi keren sεeti ma. ¹³ Sansi xōri dinxi sεrεxε kilo saxan naxan namulanxi ture ra, a xa sa yεxεs keren yo yεxεs

keren s̄eeti ma. S̄erexē gan daaxi nan a ra naxan ganma, a xiri l̄oxunmē te n tan Alatala ra.¹⁴ Wēni litiri saxan s̄erexē xa ba tuura birin bē. Wēni litiri firin s̄erexē xa ba yēxēs kontonyi birin bē. Wēni litiri keren s̄erexē xa ba yēxēs birin bē. Na s̄erexē mōoli bama kike xi singe birin j̄e kui.¹⁵ Wo xa sikōtē keren fan ba Alatala bē yunubi xafari s̄erexē ra, wo ḡessēgē nun nunmare s̄erexē bama t̄emui naxē, a nun a xa wēni s̄erexē.

Sayamalekē Dangi Sali s̄erexē

¹⁶ Kike singe xi fu nun naani nde, wo xa Sayamalekē Dangi Sali raba Alatala xa binyē bun ma.¹⁷ Na kike xi fu nun suuli nde findima sali l̄oxē nan na. Wo xa taami l̄ebinitare don xi soloferē bun ma.¹⁸ Na xi singe wo xa wo malan Ala batude. Wo naxa wali yo raba na l̄oxē.¹⁹ Wo xa yi s̄erexē gan daaxie ba Alatala bē na l̄oxē: tuura firin, yēxēs kontonyi keren, nun yēxēs soloferē, naxee bara j̄e keren s̄otō, lanyuru yo mu na naxee ma.²⁰ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo solomanaani naxan namulanxi ture ra, a xa sa tuura keren yo tuura keren s̄eeti ma. Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo senni naxan namulanxi ture ra, a xa sa yēxēs kontonyi keren yo yēxēs kontonyi keren s̄eeti ma.²¹ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo saxan naxan namulanxi ture ra, a xa sa yēxēs yo yēxēs s̄eeti ma.²² Wo xa sikōtē keren fan ba Alatala bē yunubi xafari s̄erexē ra.²³ Wo xa na s̄erexē sa ḡessēgē daaxie xun ma, naxee bama l̄oxē birin.²⁴ Wo xa nee ba xi soloferē bun ma. S̄erexē gan daaxi nan a ra naxan ganma, a xiri l̄oxunmē te n tan Alatala ra. Nee bama nē l̄oxō yo l̄oxō, e nun boore s̄erexē gan daaxie, nun wēni s̄erexē.²⁵ A xi soloferē nde, wo xa wo malan Ala batude. Wo naxa wali gb̄etē raba na l̄oxē.

X̄e Xaba Sali s̄erexē

²⁶ X̄e Xaba Sali, wo na fa sansi bogi singee s̄erexē ra Alatala x̄on ma, wo xa wo malan n batude. Wo naxa wali yo suxu na l̄oxē.²⁷ Wo xa yi s̄erexē ba: tuura firin, yēxēs kontonyi keren, nun yēxēs soloferē, naxee bara j̄e keren s̄otō. Nee bama s̄erexē gan daaxi ra, e xiri l̄oxunmē te n tan Alatala ra.²⁸ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo solomanaani naxan namulanxi ture ra, a xa sa tuura keren yo tuura keren s̄eeti ma. Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo senni naxan namulanxi ture ra, a xa sa yēxēs kontonyi keren yo yēxēs kontonyi keren s̄eeti ma.²⁹ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo saxan naxan namulanxi ture ra, a xa sa yēxēs keren yo yēxēs keren s̄eeti ma.³⁰ Wo xa sikōtē keren fan ba Alatala bē yunubi xafari s̄erexē ra.³¹ Wo xa na s̄erexē sa boore s̄erexē xun, wo naxee bama l̄oxē birin, e nun sansi x̄ori nun wēni naxan fan bama s̄erexē ra. Lanyuru yo naxa lu na s̄erexē ma.

29

Sara xa Sali s̄erexē

¹ «Kike soloferē nde xi singe, wo xa wo malan n batude. Wo naxa wali yo raba na l̄oxē. Wo sarae fema nē na l̄oxē. ² Wo xa tuura firin ba s̄erexē gan daaxi ra, a nun yēxēs kontonyi keren, a nun yēxēs soloferē, naxee bara j̄e keren s̄otō, lanyuru yo mu na naxee ma. ³ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo solomanaani naxan namulanxi ture ra, a xa sa tuura keren yo tuura keren s̄eeti ma. Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo senni naxan namulanxi ture ra, a xa sa yēxēs kontonyi keren yo yēxēs kontonyi keren s̄eeti ma. ⁴ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo saxan naxan namulanxi ture ra, a xa sa yēxēs keren yo yēxēs keren s̄eeti ma. ⁵ Wo xa sikōtē keren fan ba Alatala bē yunubi xafari s̄erexē ra. ⁶ Na s̄erexē birin sama s̄erexē gan daaxie nan xun, wo naxee bama l̄oxō yo l̄oxō, a nun wo naxee bama kike yo kike a xi singe, a nun sansi x̄ori dinxi nun wēni s̄erexē naxan sama e s̄eeti ma. S̄erexē nan e ra naxee ganma, e xiri l̄oxunmē te n tan Alatala ra.»

Yunubi xafari l̄oxē s̄erexē

⁷ «Na kike soloferē nde, xi fu l̄oxē, wo xa wo malan n batude, wo fan xa sunyi suxu. Wo naxa wali yo raba na l̄oxē. ⁸ Na l̄oxē wo xa tuura nde ba s̄erexē gan daaxi ra, a nun yēxēs kontonyi keren, a nun yēxēs soloferē, naxee bara j̄e keren s̄otō, lanyuru yo mu na naxee ma. ⁹ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo solomanaani naxan namulanxi ture ra, a xa sa tuura s̄eeti ma. Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo senni naxan namulanxi ture ra, a xa sa yēxēs kontonyi keren yo yēxēs kontonyi keren s̄eeti ma. ¹⁰ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo saxan naxan namulanxi ture ra, a xa sa yēxēs keren yo yēxēs keren s̄eeti ma. ¹¹ Wo xa sikōtē keren fan ba n tan Alatala bē yunubi xafari s̄erexē ra, dangifē na yunubi xafari s̄erexē, nun na s̄erexē gan daaxie wo naxee bama l̄oxō yo l̄oxō, a nun sansi x̄ori dinxi nun wēni s̄erexē.»

Bage Ti Sali s̄erexē

¹² «Kike soloferē nde, xi fu nun suuli, wo xa wo malan n batude. Wo naxa wali yo raba na l̄oxē. Wo xa sali nde raba n tan Alatala bē xi soloferē bun ma. ¹³ A xi singe, wo xa tuura fu nun saxan, yēxēs kontonyi firin, nun yēxēs fu nun naani ba s̄erexē gan daaxi ra n tan Alatala bē, naxee bara j̄e keren s̄otō, lanyuru yo mu na naxee ma. Wo na e gan, a xiri l̄oxunmē te n tan Alatala ra. ¹⁴ Sansi x̄ori dinxi s̄erexē kilo solomanaani naxan namulanxi ture ra, a xa sa na tuura fu nun saxan s̄eeti ma. Sansi x̄ori

dixi sərəxə kilo senni naxan namulanxi ture ra, a xa sa na yəxəə kontonyi firin səeti ma.¹⁵ Sansi xəri dixi sərəxə kilo saxan naxan namulanxi ture ra, a xa sa na yəxəə fu nun naani səeti ma.¹⁶ Wo xa sikötə keren fan ba n tan Alatala bə yunubi xafari sərəxə ra, dangife na yunubi xafari sərəxə, nun na sərəxə gan daaxie wo naxee bama ləxəc yo ləxəc, a nun sansi xəri dixi nun wəni sərəxə.»

¹⁷ «Sali xi firin nde, wo xa tuura fu nun firin, yəxəə kontonyi firin, nun yəxəə fu nun naani ba sərəxə ra, naxee bara jəs keren sətə, lanyuru mu na naxan ma,¹⁸ a nun e xa sansi xəri dixi nun wəni sərəxə naxan lanma səriyə ki ma.¹⁹ Wo xa sikötə keren fan ba n tan Alatala bə yunubi xafari sərəxə ra. Wo xa na sərəxəe sa boore sərəxəe xun, wo naxee bama ləxəc birin, e nun sansi xəri nun wəni naxan fan bama sərəxə ra.»

²⁰ «Sali xi saxan nde, wo xa tuura fu nun firin, yəxəə kontonyi firin, nun yəxəə fu nun naani ba sərəxə ra, naxee bara jəs keren sətə, lanyuru mu na naxan ma,²¹ a nun e xa sansi xəri dixi nun wəni sərəxə naxan lanma səriyə ki ma.²² Wo xa sikötə keren fan ba n tan Alatala bə yunubi xafari sərəxə ra. Wo xa na sərəxəe sa boore sərəxəe xun, wo naxee bama ləxəc birin, e nun sansi xəri nun wəni naxan fan bama sərəxə ra.»

²³ «Sali xi naani nde, wo xa tuura fu nun firin, yəxəə kontonyi firin, nun yəxəə fu nun naani ba sərəxə ra, naxee bara jəs keren sətə, lanyuru mu na naxan ma,²⁴ a nun e xa sansi xəri dixi nun wəni sərəxə naxan lanma səriyə ki ma.²⁵ Wo xa sikötə keren fan ba n tan Alatala bə yunubi xafari sərəxə ra. Wo xa na sərəxəe sa boore sərəxəe xun, wo naxee bama ləxəc birin, e nun sansi xəri nun wəni naxan fan bama sərəxə ra.»

²⁶ «Sali xi suuli nde, wo xa tuura fu nun firin, yəxəə kontonyi firin, nun yəxəə fu nun naani ba sərəxə ra, naxee bara jəs keren sətə, lanyuru mu na naxan ma,²⁷ a nun e xa sansi xəri dixi nun wəni sərəxə naxan lanma səriyə ki ma.²⁸ Wo xa sikötə keren fan ba n tan Alatala bə yunubi xafari sərəxə ra. Wo xa na sərəxəe sa boore sərəxəe xun, wo naxee bama ləxəc birin, e nun sansi xəri nun wəni naxan fan bama sərəxə ra.»

²⁹ «Sali xi senni nde, wo xa tuura fu nun firin, yəxəə kontonyi firin, nun yəxəə fu nun naani ba sərəxə ra, naxee bara jəs keren sətə, lanyuru mu na naxan ma,³⁰ a nun e xa sansi xəri dixi nun wəni sərəxə naxan lanma səriyə ki ma.³¹ Wo xa sikötə keren fan ba n tan Alatala bə yunubi xafari sərəxə ra. Wo xa na sərəxəe sa boore sərəxəe xun, wo naxee bama ləxəc birin, e nun sansi xəri nun wəni naxan fan bama sərəxə ra.»

³² «Sali xi soloferə nde, wo xa tuura fu nun firin, yəxəə kontonyi firin, nun yəxəə fu nun naani ba sərəxə ra, naxee bara jəs keren sətə, lanyuru mu na naxan ma,³³ a nun e xa sansi xəri dixi nun wəni sərəxə naxan lanma səriyə ki ma.³⁴ Wo xa sikötə keren fan ba Alatala bə yunubi xafari sərəxə ra. Wo xa na sərəxəe sa boore sərəxəe xun, wo naxee bama ləxəc birin, e nun sansi xəri nun wəni naxan fan bama sərəxə ra.»

³⁵ «Sali xi solomasaxan nde, wo xa wo malan n tan Ala batude. Wo naxa wali gətəe raba na ləxəc. ³⁶ Wo xa tuura fu nun firin, yəxəə kontonyi firin, nun yəxəə fu nun naani ba sərəxə gan daaxi ra, naxee bara jəs keren sətə, lanyuru mu na naxan ma. E xiri ləxənme tema n tan Alatala ma.³⁷ Wo man xa sansi xəri dixi nun wəni sərəxə ba naxan lanma səriyə ki ma na tuura, na yəxəə kontonyi, nun na yəxəə xa fe ra.³⁸ Wo xa sikötə keren fan ba n tan Alatala bə yunubi xafari sərəxə ra. Wo xa na sərəxəe sa boore sərəxəe xun, wo naxee bama ləxəc birin, e nun sansi xəri nun wəni naxan fan bama sərəxə ra.»

³⁹ «Sərəxəe nan na ki wo lan wo xa naxee ba n tan Alatala bə wo xa sali ləxəc, bafe wo xa laayidi sərəxəe, wo xa sərəxə janigexie, wo xa sərəxə gan daaxie, wo xa sansi xəri dixi sərəxəe, wo xa wəni sərəxəe, nun wo xa xanunteya sərəxəe.»

30

Laayidi tongoxi səriyə

¹ Munsa naxa Alatala xa yaamari birin fala Isirayilakae bə, a naxee so a yi ra. ² Munsa naxa yi maseniyti Isirayila bənsəc kuntigie bə, «Alatala xa yaamarie nan ya:³ Xa mixi nde sa laayidi tongo Alatala bə fe nde ma, xa na mu a a kali Alatala ra fe nde ma, na kanyi lan nə a xa a xui rakamali. A naxan birin falaxi a də ra, a xa a birin naba.»

⁴ «Ginə dimədi na sa laayidi tongo fe nde ma Alatala bə, a na a baba xənyi təmui naxə, a fa a kali, ⁵ a baba naxa a kolon a a xa di ginə bara laayidi nde tongo, a baba mu sese fala na fe kui, a xa na laayidi rakamali. ⁶ Kənə xa a baba mu tin na laayidi tongoxi ra a mə təmui, a mu lan na ginə dimədi xa a rakamali. Alatala mu a susuma a ra a baba waxənfə xa fe ra.»

⁷ «Ginə na sa laayidi tongo, xa na mu a a kali wəyənyi mafuraxi ra,⁸ xa a xa məri sa na mə, a fa lu a mu sese fala na fe ra, a xa na laayidi rakamali. ⁹ Kənə xa a xa məri mu tin na fe ra a mə təmui, a mu lan na ginə xa a rakamali. Alatala mu a susuma a ra.»

¹⁰ «Kaajnε gine na laayidi tongo, xa na mu, gine naxan nun a xa xemε bara fatan, a xa a xa laayidi rakamali.»

¹¹ «Gine xemε taa idoxε na laayidi tongo, xa na mu a a kali fe nde ma, ¹² xa a xa mori fa na fe kolon, kɔnɔ a mu fefe fala na fe kui, a lanma na gine xa a xa laayidi rakamali. ¹³ A xa mori na a xa laayidi me temui naxε, a nɔma tinde a ra, xa na mu a ra, a nɔma tɔnyi dɔxεde a ma. Alatala mu a suxuma a ra. ¹⁴ A xa mori nɔma tinde, xa na mu a ra tondide a xa laayidi nun a xa kali birin na. ¹⁵ Xa a mu fefe falama na fe kui, a xa gine lanma a xa a xa laayidi rakamali. A xa dundai a niyama ne gine xa a xa laayidi rakamali. ¹⁶ Xa a xa mori tɔnyi dɔxεma a xa gine xa laayidi ma temui gbeτe, a tan nan yati a xa gine xa kote xaninma.»

¹⁷ «Alatala xa sεriyε nan na ki a naxan fixi Munsa ma, gine xa fe ra naxan na xemε taa, xa na mu a ra gine naxan na a baba xɔnyi.»

31

Madiyankae gerefe

¹ Alatala naxa yi masenyi ti Munsa bε, ² «I xa Isirayilakae gbe cɔxɔ Madiyankae ma. I na gε na ra, i fa taa masara.» ³ Munsa naxa a fala jama bε, «Xemε ndee xa geresosee tongo Madiyan xili ma wo gbe juxεde Alatala xili ra. ⁴ Isirayila bɔnsɔε birin xa mixi wulu keren keren ba geresoe ra.»

⁵ Isirayila bɔnsɔε fu nun firin naxa mixi wulu keren keren ba geresoe ra. ⁶ Munsa naxa na sɔɔri wulu fu nun firin xεε gere tide. Eleyasari sεrεxεdubε xa di xemε Finexasi naxa e mati, se sεniyεnxie nu na a yi ra, a nun sara naxee tɔnxuma fima e boore ma gere xa fe ra. ⁷ E naxa siga gere tide Madiyan xili ma, alɔ Alatala a yamari ki naxε Munsa bε. E naxa na xemε birin faxa, ⁸ a nun Madiyan mangε suuli: Efi, Rekemi, Suuru, Xuru, nun Reba. E naxa Beyori xa di xemε Balami fan faxa santidegεma ra. ⁹ E naxa Madiyan ginεe nun e xa di birin findi konyie ra. E naxa e xa xurusee, e xa gɔɔrεe, nun e harige birin tongo. ¹⁰ E naxa e xa taae nun e xa daaxae gan. ¹¹ E naxa e xa harige, e xa xurusee, nun e xa gine suxu, ¹² e e xanin Munsa, Eleyasari, nun Isirayila jama xɔn ma e yonkinde Mowaba fili ma, Yuruden xure de i, Yeriko ya tagi.

¹³ Munsa, Eleyasari sεrεxεdubε, nun Isirayila jama yareratie naxa e ralan yonkinde fari ma.

¹⁴ Munsa naxa cɔɔri wulu xunyie nun sɔɔri kεmε xunyie ma, a a fala e bε, ¹⁵ «Munfe ra wo mu yi ginεe faxa? ¹⁶ E tan nan bira Balami xa marasi fɔxɔ ra, e Isirayilakae ramini Alatala xa kira xɔn Peyori, Alatala fa gbaloe ragoro a xa jama ma. ¹⁷ Awa, yakɔsi, wo xemε dime birin faxa, a nun gine naxee bara xemε fe kolon. ¹⁸ Gine dimedie tan, wo xa nee ragata wo yetε bε. ¹⁹ Wo tan naxee bara mixi faxa, xa na mu wo bara din fure ra, wo xa lu yonkinde fari ma xi solofera, a nun mixie wo naxee suxu gere kui. Wo xa wo yetε nun wo xa mixi suxuxie rasεniyεn a xi saxan nde nun a xi solofera nde. ²⁰ Wo xa wo xa dugie fan rasεniyεn a nun see naxan tan birin nafalaxi kiri, si xabe, nun wuri ra.»

²¹ Eleyasari sεrεxεdubε naxa a fala sɔɔrie bε naxee gere tixi, «Alatala xa sεriyε nan ya a naxan masenxi Munsa bε: ²² Xεεma, gbeti, wure gbeeli, wure, yɔxui, nun sunbui, ²³ se naxan birin mu ganma tε ra, wo xa a raso tε, a xa sεniyεn. Na dangi xanbi wo man xa a rasεniyεn ye ra. Se naxan mu nɔma rasode tε, wo xa na rasεniyεn ye ra. ²⁴ Wo xa wo xa dugie xa a xi solofera nde. Na temui wo bara sεniyεn, wo fa nɔma sode yonkinde.»

Sɔtɔse itaxunfe

²⁵ Alatala naxa a masen Munsa bε, ²⁶ «I tan, Eleyasari sεrεxεdubε, nun Isirayila kuntigie, wo xa yi mixi suxuxie, nun e xa xurusee konti, wo naxee sɔtɔxi gere kui. ²⁷ I xa e itaxun sɔɔrie nun jama ra. ²⁸ Sɔɔrie gbe ya ma, i xa mixi keren tongo mixi kεmε suuli yo mixi kεmε suuli tagi, a xa findi n gbe ra. Xurusee fan na ki, kεmε suuli yo kεmε suuli, i keren nan tongoma e ya ma n bε. A findi ningee ra, a findi sofalee ra, a findi xuruse lanmae ra. ²⁹ I xa nee ba sɔɔrie gbe ya ma, i e fi Eleyasari sεrεxεdubε ma Alatala xili ra. ³⁰ Isirayila jama gbe ya ma, i xa mixi keren tongo mixi tongo suuli yo mixi tongo suuli ya ma, kεmε suuli yo kεmε suuli, i keren nan tongoma e ya ma n bε. A findi ningee ra, a findi sofalee ra, a findi xuruse lanmae ra. I xa nee so Lewi bɔnsɔε yi ra, naxee e cɔxɔ saxi n ma hɔrɔmɔlingira xɔn.»

³¹ Munsa nun Eleyasari sεrεxεdubε naxa a raba, alɔ Alatala a yamari ki naxε Munsa bε. ³² Naxan sɔtɔ gere kui, a xasabi lan xuruse lanma wulu kεmε senni wulu tongo solofera nun suuli nan ma, ³³ ninge wulu tongo solofera nun firin, ³⁴ sofale wulu tongo senni nun keren, ³⁵ gine naxee mu xemε fe kolon, mixi wulu tongo saxan nun firin. ³⁶ Sεeti naxan fixi sɔɔrie ma naxee gere ti, a xasabi naxa lan xuruse lanma wulu kεmε saxan wulu tongo saxan nun solofera kεmε suuli ma. ³⁷ Alatala gbe naxan ba na ra, na naxa lan xuruse lanma kεmε senni tongo solofera nun suuli ma. ³⁸ Ninge naxee fixi sɔɔrie ma, e xasabi naxa lan wulu tongo saxan nun senni ma. Alatala gbe naxan ba na ra, na naxa lan ninge tongo solofera nun firin ma. ³⁹ Sofale naxee fixi sɔɔrie ma, e xasabi naxa lan wulu tongo saxan kεmε

suuli ma. Alatala gbe naxan ba na ra, na naxa lan sofale tongo senni nun keren ma.⁴⁰ Mixi naxee fixi sc̄orie ma, e xasabi naxa lan wulu fu nun senni ma. Alatala gbe naxan ba na ra, na naxa lan mixi tongo saxan nun firin ma.⁴¹ Munsa naxa Alatala gbe fi Eleyasari s̄erexedube ma, alō Alatala a yamari ki naxe.

⁴² Isirayila jnama gbe, Munsa naxan so e yi ra, naxan mu nu na sc̄orie gbe ya ma,⁴³ na findixi xuruse lanmae wulu k̄emē saxan tongo saxan nun solofera k̄emē suuli nan ma,⁴⁴ a nun ninge wulu tongo saxan nun senni,⁴⁵ a nun sofale wulu tongo saxan k̄emē suuli,⁴⁶ a nun mixi wulu fu nun senni.⁴⁷ Na kui, xurusee ba, mixie ba, tongo suuli yo tongo suuli, Munsa naxa keren keren ba a birin na, a e so Lewi bōnsōe yi ra, naxee e c̄oxo saxi Alatala xa h̄oromolingira xōn, alō Alatala a yamari a bē ki naxe.

Tantui hadiya

⁴⁸ Sc̄ori k̄emē xunyie nun sc̄ori wulu xunyie naxa fa Munsa yire,⁴⁹ e a fala a bē, «Muxu tan i xa konyie, muxu bara sc̄orie konti naxee nu na muxu xa yaamari bun ma. E birin na na.⁵⁰ Na nan a toximuxu bara fa hadiye ra Alatala bē xunsare xa fe ra. Kankan bara fa a sc̄otsee ra alō belexerasoe, xurundēe, tulirasoe, nun kōmagore x̄eema daaxi.»

⁵¹ Munsa nun Eleyasari s̄erexedube naxa na see x̄eema daaxi rasuxu e yi ra.⁵² Na x̄eema birin, sc̄ori xunyie fa naxan na Alatala bē, a xasabi lan fayida x̄eema kilo k̄emē tongo solofera nan ma.⁵³ Sc̄orie tan nu e gbee ragataxi e yi ra.⁵⁴ Munsa nun Eleyasari s̄erexedube naxa na see birin nasuxu sc̄ori wulu xunyie nun sc̄ori k̄emē xunyie yi ra, e a xanin h̄oromolingira yire, alako na xa findi tōnxuma ra Isirayila xa fe ra Alatala bē.

32

Bōnsōe saxan doxofe Yurudēn xure sogetede

¹ Gōrē gbegbe nan nu na Ruben bōnsōe nun Gadi bōnsōe yi ra. E to a to Yaaseri nun Galadi bōxi fan xurusee bē,² e naxa fa Munsa, Eleyasari, nun Isirayila kuntigie yire,³ e a fala e bē, «Taa naxee xili Ataroti, Dibon, Yaaseri, Nimira, Xesibōn, Eleyale, Sebami, Nebo, nun Beyon, nee na bōxi ya ma,⁴ Alatala naxan saxi Isirayila jnama sagoe. Na longori fan xuruse kanyie bē alō muxu tan.⁵ Xa wo bara tin a ra, be xa findi muxu tan gbe ra, hali muxu mu dangi Yurudēn naakiri ma.»

⁶ Munsa naxa Gadi bōnsōe nun Ruben bōnsōe yaabi, «Wo ngaxakerenyie sigama ne gere sode, wo tan xa lu be?⁷ Munfe ra wo wama limaniya bafe wo ngaxakerenyie yi ra, alako e naxa dangi Yurudēn naakiri ma bōxi ma Alatala naxan fixi e ma?⁸ Wo babae fan bara na wali mōcli raba n to e x̄eem Kanaan bōxi rabende kelife Kadesi Barineya.⁹ E to ḡe Esekoli gulunba rabende, e naxa ḡibilen, e fa limaniya ba Isirayilakae yi ra sofe ra bōxi ma, Alatala naxan fixi e ma.¹⁰ Alatala naxa c̄oxo Isirayilakae ma na loxōe, a fa a kali,¹¹ «Yi mixi naxan birin kelixa Misira, naxan xa simaya bara dangi j̄e tōxōrēn na, e mu soma bōxi ma n nan n kali Iburahima, Isiyaga nun Yaxuba bē dēnnaxan fife ra e ma, barima e mu bira n fōxō ra e j̄anige birin na.¹² Fo Yefune xa di x̄emē Kalebi Kenisika, nun Nunu xa di x̄emē Yosuwe, nee nan peti bira n xui fōxō ra e j̄anige birin na.¹³ Alatala naxa c̄oxo Isirayilakae ma ki fanyi, a fa e rabējin gbengberenyi ma j̄e tongo naani bun ma, han na mixi birin faxa, naxee wali ki mu nu rafan a ma.¹⁴ Wo tan yunubitc̄e bōnsōe, wo na birafe wo benbae fōxō ra Alatala raxōnōfe ra Isirayila xili ma.¹⁵ Xa wo keli Ala xa kira xōn, a man Isirayila rabējinma ne gbengberenyi ma, e halaki wo xa fe ra.»

¹⁶ E naxa siga Munsa yire, e a fala a bē, «Muxu wama gōrē tife be muxu xa xurusee bē, a nun muxu wama yiree yailanfe be muxu xa ginēe nun muxu xa die luma dēnnaxe.¹⁷ Kōnō muxu bara tin sc̄orija rabade muxu ngaxakerenyi Isirayilakae bē han e xa so e sode. Muxu xa die tan luma be muxu xanbi ra ne taa kantaxie kui, alako bekae naxa e tōrō.¹⁸ Muxu mu ḡibilenma muxu xōnyi be, fo Isirayilaka birin a gbe bōxi masoto.¹⁹ Kē ḡbēte mu luma muxu tan bē sc̄onōn Yurudēn naakiri ma. Muxu gbe na bebiri Yurudēn sogetede ne.»

²⁰ Munsa naxa a fala e bē, «Xa wo sa a raba alō wo a falaxi ki naxe, xa wo wo maxiri sigafe ra gere tide Alatala xili ra,²¹ xa wo mu ḡibilen be Yurudēn naakiri ma, han Alatala ḡe a yaxuie birin keride a ya ra,²² na tēmwi be bara findi wo xa bōxi ra Alatala xili ra. Menni na lu Alatala xa yaamari bun ma, wo nomā ḡibilende be. Na kui wo bara wo xa laayidi rakamali Isirayila nun Alatala bē.»

²³ «Kōnō xa wo mu sa na s̄eriye rabatu, na bara findi yunubi ra wo bē, wo na sare fima ne.²⁴ Yakōsi, wo xa taae ti wo xa ginēe nun wo xa die bē. Wo xa gōrēe yailan wo xa xurusee fan bē. Kōnō wo naxa neēmu wo xa laayidi tongoxi ma de, wo xa na rakamali.»²⁵ Gadi bōnsōe nun Ruben bōnsōe naxa Munsa yaabi, «Muxu fama ne i xa yaamari birin sūxude.²⁶ Muxu xa die, muxu xa ginēe, nun muxu xa xurusee birin luma be Galadi bōxi ma,²⁷ kōnō muxu gereso see tongoma ne, muxu fa gere so Alatala bē alō i a yitaxi ki naxe, muxu marigi.»

²⁸ Munsa naxa Eleyasari sərəxədubə, Nunu xa di xəmə Yosuwe, a nun Isirayila kuntigie yamari,
²⁹ «Xa Gadi bənsəe nun Ruben bənsəe sa dangi Yurudən naakiri ma, e siga gere sode Alatala bə, han
 wo naxa na bəxi birin masətə temui naxə, wo xa Galadi bəxi so e yi ra kə ra.³⁰ Kənə xa e mu na raba, e
 fan xa sabati wo tagi Kanaan bəxi mal.»³¹ Gadi bənsəe nun Ruben bənsəe naxa e yaabi, «Alatala naxan
 birin masenxi a xa konyi die xa fe ra, muxu a birin nabama nə.³² Muxu dangima nə Yurudən naakiri
 ma muxu xa geresosee ra sigafe ra Kanaan bəxi ma Alatala ya tote ra, kənə muxu ke tan findima bəxi
 nan na Yurudən bebiri səeti ma.»

³³ Munsa naxa Amorikae xa mange Sixən nun Basan mange Ogo xa bəxi nun na rabilinyi fi Gadi
 bənsəe, Ruben bənsəe, nun Yusufu xa di xəmə Manasi bənsəe səeti keren ma.

³⁴ Gadi xa die naxa gbilen Dibon ti ra, a nun Ataroti, Aroweri, ³⁵ Atiroti Sofana, Yaasəri, Yogbeha,
³⁶ Beti Nimira, nun Beti Xarani. E bara findi taa makantaxie ra, gəərəe gbegbe fan nu na.

³⁷ Ruben bənsəe naxa gbilen Xəsibən ti ra, a nun Eleyale, Kiriyatayimi, ³⁸ Nebo, Baali Meyoni, nun
 Sibima. E naxa na taa ndee xili masara.

³⁹ Manasi xa di Makiri xa die to Galadi taa suxu, e Amorikae keri naxee nu sabatixi naa,⁴⁰ Munsa
 naxa na taa so e yi ra sabatide ra.⁴¹ Manasi xa Yayiri fan naxa taa ndee suxu, a e xili Yayiri xa taae.

⁴² Noba fan naxa Kenata taa nun a rabilinyi suxu, a yətə xili sa e xun ma.

33

Isirayila xa biyaasi kelife Misira

¹ Nərə nan ya Isirayilakae naxan naba e xundə ki ma Munsa nun Haruna xa yaamari bun ma e to
 keli Misira bəxi ma.² Munsa na birin sebəxi nə ało Alatala a yamari a bə ki naxə.

³ E naxa keli Ramesesi taa Misira boxi kike singe xi fu nun suuli. Sayamalekə Dangi Sali ləxəe, na
 kuye iba Isirayilakae naxa mini Misira xərəya kui Misiraka birin ya xəri.⁴ A lixi na təmui, Misirakae
 nu na e xa di singee ragatafe, Alatala naxee faxa e ya ma a xa xənə kui e xa kuyee xa fe ra.

⁵ Isirayilakae naxa keli Ramesesi, e sa yonkin Sukəti.

⁶ E to keli mənni, e naxa siga Etama gbengberenyi də ra.

⁷ E to keli Etama, e naxa gbilen Pi Haxiroti mabiri,
 Baali Sefon ya tagi, e sa yonkin Migidoli ya ra.

⁸ E to keli mənni, e naxa baa igiri,
 e siga gbengberenyi ma.

E naxa xi saxan jərə raba Etama gbengberenyi ma,
 e sa yonkin Mara.

⁹ E to keli mənni, e naxa siga Elimi,
 e dulonyi fu nun firin nun tugi tongo soloferi li dənnaxə.

¹⁰ E to keli mənni, e naxa siga Xulunyumi Baa səeti ma.

¹¹ E to keli mənni, e naxa siga Sini gbengberenyi ma.

¹² E to keli mənni, e naxa sa yonkin Dofika.

¹³ E to keli mənni, e naxa siga Alusu.

¹⁴ E to keli mənni, e naxa siga Refidimi,
 kənə e mu ye to nna.

¹⁵ E to keli mənni, e naxa siga Turusinina gbengberenyi ma.

¹⁶ E to keli mənni, e naxa siga Kibiroti Hataawa.

¹⁷ E to keli mənni, e naxa siga Xaseroti.

¹⁸ E to keli mənni, e naxa siga Ritima.

¹⁹ E to keli mənni, e naxa siga Rimən Peresi.

²⁰ E to keli mənni, e naxa siga Libina.

²¹ E to keli mənni, e naxa siga Risa.

²² E to keli mənni, e naxa siga Kehelata.

²³ E to keli mənni, e naxa siga Seeferi geya ma.

²⁴ E to keli mənni, e naxa siga Xarada.

²⁵ E to keli mənni, e naxa siga Makeloti.

²⁶ E to keli mənni, e naxa siga Taxati.

²⁷ E to keli mənni, e naxa siga Tera.

²⁸ E to keli mənni, e naxa siga Mitika.

²⁹ E to keli mənni, e naxa siga Xasamona.

³⁰ E to keli mənni, e naxa siga Mosera.

³¹ E to keli mənni, e naxa siga Benuyaakan.

³² E to keli mənni, e naxa siga Horo Gidigada.

³³ E to keli mənni, e naxa siga Yotobata.

³⁴ E to keli mənni, e naxa siga Abarona.

³⁵ E to keli mənni, e naxa siga Esiyon Geberi.

³⁶ E to keli mənni, e naxa siga Kadesi Sini gbengberenyi ma.

³⁷ E keli mənni nε, e naxa siga Horo geya ma,

Edon bɔxi naaninyi fε ma.

³⁸ Isirayilakae xa mini Misira jne tongo naani kike suuli nde xi singe, Alatala naxa Haruna yamari a xa te Horo geya fari, a xa laaxira mənni. ³⁹ Haruna nu bara jne kεmε mɔxɔjɛn nun saxan sɔtɔ, a faxa tεmui Horo geya fari.

⁴⁰ Aradi mange, naxan sabatixi Negewi gbengberenyi Kanaan bɔxi ma, a naxa a kolon Isirayilakae bara fa.

⁴¹ Isirayilakae to keli Horo geya yire,

e naxa sa yonkin Salamona.

⁴² E to keli mənni, e naxa siga Punon.

⁴³ E to keli mənni, e naxa siga Oboti.

⁴⁴ E to keli mənni, e naxa siga Iye Abarimi,

Mowaba bɔxi naaninyi ra.

⁴⁵ E to keli mənni, e naxa siga Dibon Gadi.

⁴⁶ E to keli mənni, e naxa siga Alamɔn Dibilatayima.

⁴⁷ E to keli mənni, e naxa siga Abarimi geyae yire,

Nebo geya yatagi.

⁴⁸ E to keli mənni, e naxa siga Mowaba fiili ma,

Yurudɛn xure dε ra, Yeriko taa yatagi.

⁴⁹ E naxa yonkin Yurudɛn xure dε ra,

Beti Yesimoti nun Abeli Sitimi longori Mowaba fili ma.

Kanaan bɔxi itaxunfe

⁵⁰ Alatala naxa a masen Munsa bε Mowaba fiili ma, Yurudɛn xure dε ra, Yeriko taa yatagi, ⁵¹ «A fala Isirayilakae bε, «Wo na Yurudɛn xure giri tεmui naxε sofe ra Kanaan bɔxi ma, ⁵² wo mənnikae birin faxa. Wo xa e xa kuye birin kana, naxee masolixi gεmε ra, naxee yailanxi wure raxunuxi ra. Wo xa e xa batudee fan kana. ⁵³ Wo xa na bɔxi suxu, wo fa sabati naa. N bara na bɔxi fi wo ma. ⁵⁴ Na bɔxi itaxunma wo ma Alatala xa maragiri kejna nan ma a xabile ki ma. Naxee bɔnsɔε xa mixie na wuya, e xa bɔxi belebele sɔtɔ. Naxee bɔnsɔε xa mixie mu wuya, e xa bɔxi xa xurun. Alatala a ragirima kankan naxan sɔtɔma a bɔnsɔε ki ma. ⁵⁵ Kɔnɔ xa wo mu mənnikae faxa, e fama mariyade jnoge nan na naxan mixi ya tɔɔcɔma, xa na mu a ra tunbee naxee mixi fari masɔxɔma. E findima nε wo yaxuie ra wo xɔnyi. ⁵⁶ Na tεmui, n e xa yunubi sare dɔxɔma wo tan nan ma.»»

34

Isirayila bɔxi naaninyie

¹ Alatala naxa a masen Munsa bε, ² «A masen Isirayilakae bε, «Wo na siga Kanaan bɔxi ma, n naxan fixi wo ma kε ra, a naaninyie nan yi ki: ³ Yirefanyi mabiri, wo xa bɔxi naaninyi sa fɔlɔma Sini gbengberenyi nan ma, Edon bɔxi mabiri. Na naaninyi sa folɔma Fɔxɔε Baa nan ma sogetede mabiri, ⁴ a sa a kɔnkɔrɔn Tali Tede yirefanyi mabiri, a a xun sa Sini, a dangi Kadesi Barineya yirefanyi mabiri, a siga Xasari Adari mabiri, a sa Asimon li. ⁵ A sa keli Asimon, a a kɔnkɔrɔn han Misira dabonyi kui, a fa sa mini Baa Xungbe ma.»»

⁶ «A sogegorode naaninyi findima Baa Xungbe nan na.»

⁷ «A kɔɔla naaninyi sa fɔlɔma Baa Xungbe nan ma, han a fa dɔxɔ Horo geya ra. ⁸ Kelife ra Horo geya ma, wo xa naaninyi sigama na ki nε han Xamata sode dε ra, a sa dɔxɔ Sedade ra. ⁹ A na keli mənni, a sigama Sifiron mabiri nε han a sa mini Xasari Enan ma. Wo xa bɔxi naaninyi nan na ki kɔɔla mabiri.»

¹⁰ «A sogetede, wo xa naaninyi sa kelima Xasari Enan nan ma, a siga han Seefami. ¹¹ A keli mənni, a siga Ribila, Ayin sogetede biri, a man siga, a sa din tentenyie ra Kinereti baa sogetede biri ra, ¹² a sa mini Yurudɛn xure ma, a fa sa a rajɔn Fɔxɔε Baa ma. Wo xa bɔxi naaninyie nan na ki.»

¹³ Munsa naxa na yaamari radangi Isirayilakae ma, a falafe ra, «Bɔxi nan yi ki, naxan itaxunma Isirayila bɔnsɔε solomanaani nun a tagi ma, alɔ Alatala a ragirixi kankan ma ki naxε. ¹⁴ Ruben bɔnsɔε, Gadi bɔnsɔε, nun Manasi bɔnsɔε seeti bara e gbe kε sɔtɔ e denbaya ki ma, ¹⁵ Yurudɛn naakiri ma, Yeriko ya tagi sogetede biri ra.»

¹⁶ Alatala naxa a masen Munsa bε, ¹⁷ «Eleyasari sεrεxεdubε nun Nunu xa di xεmε Yosuwe nan yi bɔxi itaxunma. ¹⁸ Wo xa yarerati keren keren sugandi bɔnsɔε birin kui, naxee lanmma yi bɔxi itaxunyi.

¹⁹ E xilie nan yi ki:

Yuda bɔ̄nsœ̄, Yefune xa di xɛ̄mɛ̄ Kalebi.

²⁰ Simeyɔ̄n bɔ̄nsœ̄, Amixudi xa di xɛ̄mɛ̄ Semuweli.

²¹ Bunyamin bɔ̄nsœ̄, Kisilon xa di xɛ̄mɛ̄ Elidada

²² Dana bɔ̄nsœ̄, Yogoli xa di xɛ̄mɛ̄ Buuki.

²³ Yusufu xa di Manasi bɔ̄nsœ̄, Efodo xa di xɛ̄mɛ̄ Xaniyeli.

²⁴ Efirami bɔ̄nsœ̄, Sifitan xa di xɛ̄mɛ̄ Kemuweli.

²⁵ Sabulon bɔ̄nsœ̄, Paranaki xa di xɛ̄mɛ̄ Elisafan.

²⁶ Isakari bɔ̄nsœ̄, Asana xa di xɛ̄mɛ̄ Palatiyeli.

²⁷ Aseri bɔ̄nsœ̄, Selomi xa di xɛ̄mɛ̄ Axihudi.

²⁸ Nafatali bɔ̄nsœ̄, Amixudi xa di xɛ̄mɛ̄ Pedaheli.»

²⁹ Alatala nee nan sugandi Kanaan bɔ̄xi itaxunfe ra Isirayilakae ma.

35

Lewi bɔ̄nsœ̄ xa taae

¹ Alatala naxa a masen Munsa bɛ, Mowaba fiili ma, Yurudɛn xure fɛ ma, Yeriko ya tagi,² «A fala Isirayilakae bɛ, e xa taa ndee nun e rabilinyie sugandi e xa bɔ̄xi kui, e naxee fima Lewi bɔ̄nsœ̄ ma, e sabatima dɛnnaxɛ.³ Lewi bɔ̄nsœ̄ sabatima na taae nan kui, e xa xurusee luma na rabilinyie.⁴ Na taa rabilinyie xa gboya sigama ne han nɔ̄ngɔ̄n wulu kerén na taa sɛ̄eti naani birin ma,⁵ kelife taa tɛ̄tɛ ma sigafe nɔ̄ngɔ̄n wulu firin a sogetede biri, a sogegorode biri, a kɔ̄ola ma, nun a yirefanyi ma.»

⁶ «Na taa tongo naanni nun solomasaxan ya ma, wo xa taa senni sugandi naxee findima makantadee ra mixie bɛ naxee bara faxe ti e mu a janigexi.⁷ Wo xa na taa tongo naanni nun solomasaxan nun e rabilinyie fi Lewi bɔ̄nsœ̄ ma.⁸ Bɔ̄nsœ̄ naxee xa taae wuya, e xa taa gbegbe fi. Bɔ̄nsœ̄ naxee xa taae mu wuya, e xa taa dondoronti fi Lewi bɔ̄nsœ̄ ma.»

⁹ Alatala naxa a masen Munsa bɛ,¹⁰ «A fala Isirayilakae bɛ, e na Yurudɛn xure igiri sofe ra Kanaan bɔ̄xi ma,¹¹ e xa taae sugandi, naxee findima makantadee ra mixie bɛ naxee bara faxe ti e mu a janigexi.¹² Na taae nan findima makantadee ra na mixie bɛ, han kiitisae e makiitima tɛ̄mu naxɛ. Na kui e xa ratanga mixie ma naxee wama e gbejɔ̄xɔ̄fɛ, naxee wama e faxafe kerén na.¹³ Wo xa taa senni sugandi na wali xa fe ra,¹⁴ saxan Yurudɛn naakiri ma, saxan Kanaan bɔ̄xi ma. Na taae nan findima wo makantadee ra.¹⁵ Mixi yo mixi, a findi Isirayilaka ra, a findi xɔ̄jɛ̄ ra, a findi dangi mixi ra, xa naxan yo sa mixi nde faxa a mu a janigexi, na kanyi nɔ̄ma a nii ratangade na taa sennie nde kui.»

¹⁶ «Kɔ̄nɔ̄ xa mixi sa mixi bɔ̄nbɔ̄ wure ra han a faxa, nii ba nan a ra. A lan nɛ, a fan xa faxa.¹⁷ Xa mixi sa mixi bɔ̄nbɔ̄ gɛ̄mɛ̄ nan na han a faxa, nii ba nan a ra. A lan nɛ, a fan xa faxa.¹⁸ Xa mixi sa mixi bɔ̄nbɔ̄ wuri nan na han a faxa, nii ba nan a ra. A lan nɛ, a fan xa faxa.¹⁹ Gbejɔ̄xɔ̄fɛ̄ xa na faxɛ̄t̄i faxa a a suxuxi tɛ̄mu naxɛ.²⁰ Xa mixi nde sa a boore radin yɛ̄ marajuaixui ma, xa na mu, a janige a xa a gɔ̄no se nde ra, a faxa, faxɛ̄t̄i nan a ra.²¹ Xa mixi nde sa a boore din a belexē ra yaxuya ra, a faxa, faxɛ̄t̄i nan a ra. A lan nɛ, a fan xa faxa. Gbejɔ̄xɔ̄fɛ̄ xa na faxɛ̄t̄i faxa a a suxuxi tɛ̄mu naxɛ.»

²² «Kɔ̄nɔ̄ xa mixi nde sa a boore radin ye janigetareja kui, xɔ̄nɛ̄ mu na, xa na mu a se nde woli a ma janigetareja kui,²³ xa na mu a a gɔ̄no gɛ̄mɛ̄ ra janigetareja kui, a faxa, kɔ̄nɔ̄ xɔ̄nɛ̄ nun yaxuya mu na a kui,²⁴ jama xa a makiiti yi sɛ̄riyɛ̄ ra gbejɔ̄xɔ̄fɛ̄ xa fe ra.²⁵ Nama xa a ba gbejɔ̄xɔ̄fɛ̄ yi ra, a a raso makantade kui. A xa lu mɛ̄nni han sɛ̄rɛxɛdubɛ̄ kuntigi laaxirama tɛ̄mu naxɛ, Alatala naxan sugandixi.²⁶ Kɔ̄nɔ̄ xa na kanyi sa mini makantade fari ma, a nu bara so dɛnnaxɛ,²⁷ gbejɔ̄xɔ̄fɛ̄ fa a to, a faxa, gbejɔ̄xɔ̄fɛ̄ mu findima faxeti ra.²⁸ Mixi naxan nii bama janigetareja kui, a xa lu makantade han sɛ̄rɛxɛdubɛ̄ kuntigi laaxirama tɛ̄mu naxɛ. Sɛ̄rɛxɛdubɛ̄ kuntigi na laaxira tɛ̄mu naxɛ, mixi naxan nii baxi janigetareja kui, a nɔ̄ma gbilende a xɔ̄nyi maratange kui.»

²⁹ «Sɛ̄riyɛ̄ nan ya wo bɔ̄nsœ̄ bɛ yire birin, tɛ̄mu birin.³⁰ Faxɛ̄t̄i mu lan a xa faxa seede kerén xui ma, fo seede wuyaxi.³¹ Faxɛ̄t̄i mu lan a xun xa sara, a xa faxa.³² Mixi naxan faxɛ̄t̄i janigetareja kui, a mu lan a xun xa sara alako a xa gbilen a xɔ̄nyi beenun sɛ̄rɛxɛdubɛ̄ kuntigi laaxirama tɛ̄mu naxɛ.³³ Wo mu lan wo xa bɔ̄xi findi bɔ̄xi sɛ̄niyɛ̄ntare ra. Wuli raminife na nan nabama. Faxɛ̄t̄i wuli gbansan nan findima bɔ̄xi xunsare ra.³⁴ Wo naxa wo xɔ̄nyi findi yire sɛ̄niyɛ̄ntare ra. N tan Alatala sabatixi wo tan Isirayilakae ya ma.»

36

Ginɛ̄ ke kanyi futife sɛ̄riyɛ̄

¹ Denbaya xunyi naxee nu na Galadi xabilē ya ma, Makiri xa die, Manasi xa mamadie, Yusufu xabilē, nee naxa siga Munsa nun Isirayila denbaya xunye yire.² E naxa a fala Munsa bɛ, «Alatala bara a yamari i tan n marigi, i xa yi bɔ̄xi itaxun Isirayila die ma Alatala xa maragiri kɛ̄ja ma, a xa findi e kɛ̄ ra. Alatala man bara i yamari i xa muxu taara Selofexadi xa harige so a xa di ginɛ̄ yi ra.³ Kɔ̄nɔ̄ xa na di ginɛ̄ se

đoxo bɔ̄nsœ ḡb̄t̄e x̄emœ x̄oñ, e ke bama ne muxu bɔ̄nsœ ke ra, a sa e xa x̄emœ bɔ̄nsœ ke xun ma. Na kui nde bama ne muxu ke ra, naxan fixi muxu bɔ̄nsœ ma maragiri kui. ⁴ X̄oreya N̄E na a li, e ke bama ne muxu benbae ke ra, a sa e xa x̄emœ benbae ke xun ma.»

⁵ Munsa naxa Alatala xa yaamari radangi Isirayilakae ma, a falafe ra, ⁶ «Yusufu bɔ̄nsœ, wo nɔndi. Alatala xa yaamari nan ya Selofexadi xa di ḡinœ b̄e. E xa đoxo x̄emœ x̄oñ naxan na xabile nde kui e baba bɔ̄nsœ ya ma. ⁷ Sese mu bama Isirayila bɔ̄nsœ nde ke ra, a findi bɔ̄nsœ ḡb̄t̄e ke ra. Birin a benba ke nan xun makantama. ⁸ Di ḡinœ ke kanyi xa đoxo x̄emœ x̄oñ naxan na xabile nde kui a baba bɔ̄nsœ ya ma. ⁹ Sese mu bama Isirayila bɔ̄nsœ nde ke ra, a findi bɔ̄nsœ ḡb̄t̄e ke ra. Birin a benba ke nan xun makantama..»

¹⁰ Selofexadi xa di ḡinœ naxa Alatala xa yaamari suxu alɔ̄ Munsa a fala ki naxε. ¹¹ E xilie nan ya: Maxala, Tirisa, Xogala, Milika, nun Nowa. E birin naxa đcxɔ̄ e đeeexœ x̄oñ ma. ¹² E đoxo Manasi xa di xabilee nan x̄oñ ma. Na kui e ke naxa lu e benba Yusufu bɔ̄nsœ.

¹³ Alatala xa seriye nun yaamarie nan na ki a naxee fixi Munsa ma, katarabi Isirayila ma, e nu na Mowaba fiili ma t̄emui naxε, Yuruden xure f̄E ma, Yeriko ya tagi.

Tawureta Munsa Annabi Munsa xa Maseniyi Dōnxoē Maseniyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Ala a xa maseniyi singee fixi won ma Annabi Munsa nan saabui ra. Na maseniyi dōxō suulie findixi kitaabui keren nan na, naxan xili falama Tawureta Munsa. A dōxō singe Ala xa jamaa fōlō ki nan masenma. Ala to Annabi Iburahima sugandi, a a xee Kanaan bōxi ma, a xa die naxa findi bōnsōe belebele ra mənni. Annabi Yaxuba waxati, kaame naxa din bōxi ra e nu dənnaxē. Annabi Yaxuba xa die naxa siga Misira bōxi ma baloe fende. Ala naxa a ragiri, e xa e xunya Yusufu li naa. Annabi Yusufu naxa e mali a fanyi ra.

Ala naxa na bōnsōe mali han e findi si belebele ra. Né wuyaxi to dangi, Misira mangē naxa gaaxu fōlo e ya ra. A naxa e findi konyie ra alako e naxa no Misirakae ra. Na konyiya naxa bu han Ala Annabi Munsa xee təmwi naxē. Ala naxa a mali xōreyā fide a xa mixie ma. E naxa mini Misira bōxi ma Ala sənbe saabui ra, naxan baa bōtini maba alako e xa a igiri e sanyi ra.

Na kaabanako belebele xanbi, Ala naxa e xun ti Kanaan bōxi ra, a dənnaxē fi e ma. Kira ra, Ala naxa mini e ma Turusinina geya fari. A naxa a xa yaamari fu fi Annabi Munsa ma, e səbəxi gəmē walaxē ma. Ala man naxa seriye gbete fala Annabi Munsa be alako jamaa xa lu e Marigi sagoe. Kōnō jamaa naxa Alatala matandi sanya wuyaxi gbengberenyi ma. Na taruxui birin səbəxi Tawureta Munsa nan kui.

Beenun e xa Kanaan bōxi sōtō, Annabi Munsa naxa e malan yire keren. Mənni a naxa yi taruxui birin madōxō e bē. A man naxa gibilen Ala xa seriye birin ma alako e naxa neemū a ma Kanaan. A to ge na birin tagi raba e bē, e naxa laayidi tongo birafe ra Ala xa seriye fōxō ra. Na maseniyi dōxō suuli nde birin xili falama, «Annabi Munsa xa maseniyi dōnxoē.» Na dangi xanbi, Annabi Munsa naxa laaxiraya geya fari.

Yi kitaabui lənni fima won ma alako won xa Ala xa seriye kolon. Ala xa won mali na kolonfe ra. Amina.

Tawureta Munsa Annabi Munsa xa Maseniyi Dōnxoē

Annabi Munsa xa maseniyi singe

Kelife Xorebe geya

¹ Woyenye nan yi ki, Annabi Munsa naxan masen Isirayilakae birin bē. Na təmui a nu na Yurudən sogetede biri ra, gbengberenyi ma naxan na Araba, Sufi ya tagi, Paran, Tofeli, Laban, Xaseroti, nun Disahabi longori. ² Keli Xorebe geya han Kadesi Barineya kira ra minife ra Seyiri geyae biri, xi fu nun keren jere na a ra. ³ E xa keli jē tongo naani nde ma Misira, a kike fu nun keren nde, xi singe, Annabi Munsa naxa Alatala xa yaamari masen Isirayilakae bē. ⁴ Na təmui Annabi Munsa nu bara xutu sōtō Sixən ma, Amori mange, naxan nu sabatixi Xəsibən, a nun Ogo, Basan mangē, naxan nu sabatixi Asataroti nun Edereyi. ⁵ Yurudən sogetede biri Mowaba bōxi ma, Annabi Munsa naxa Ala xa seriye tagi raba e bē. Na woyenye nan yi ki.

⁶ «Won nu na Xorebe geya yire təmui naxē, won Marigi Alatala yi nan masen won bē, «Wo bara bu yi geya bun ma. ⁷ Wo ti kira xon ma fa. Wo xa siga geya ma Amorikae na dənnaxē, nun na longori birin, Araba bōxi ma, geya biri, Sefela nun Negewi biri, baa de ra, han Kanaan bōxi ma, han Liban sa dōxō Efirati xure belebele ra. ⁸ Wo xa na bōxi mato, n naxan fixi wo ma. Wo siga, wo xa na tongo, barima n tan Alatala yati nan na bōxi laayidi tongoxi wo benbae bē, Iburahima, Isiyaga, a nun Yaxuba, a nun e bōnsōe birin hali e dangi xanbi.»»

Annabi Munsa xa kiitise

⁹ «Na təmui n yi nan fala wo bē, ¹⁰ N tan keren mu nōma wo xa fe nōde. ¹¹ Wo Marigi Alatala bara wo ragbo yē. Yakəsi wo bara gbo yē alō tunbuie naxee na koore ma. ¹² N tan keren nōma wo xa kalamuie makiitide di? ¹³ Wo kuntigi lənnilaes sugandi, naxee kolonxi wo bōnsōe ya ma. N nee nan findima jamaa yareratie ra. ¹⁴ Wo naxa n yaabi, a n ma məjəxunyi, a məjəxun fanyi na a ra. ¹⁵ N naxa wo xa yareratie tongo, wo xa kuntigi lənnilaes naxee kolonxi wo bōnsōe ya ma. N naxa e findi mixi wulu, mixi kəmē, mixi tongo suuli, mixi fu xunyie ra. N naxa e findi yareratie ra wo bōnsōe ya ma. ¹⁶ Na təmui n naxa yaamari so wo makiitiae yi ra. N naxē, «Wo xa wo tuli mati wo baribooree ra. Wo xa birin makiiti seriye kəjə ma, wo ngaxakerenyie tagi nun e tan nun xənəe tagi. ¹⁷ Wo naxa ti mixi yo xon ma kiti sade. Wo naxa xurunyi nun gboe mato. Wo naxa gaaxu mixi yo ya ra, barima kiitisa na Ala nan

na. Xa kiiti sa xɔrcɔx wo bε han, wo fa a ra n xɔn, n tan kiiti sama.¹⁸ Na ki n bara fe birin masen wo bε, a lan wo xa naxan naba.»

Ala matandife Kadesi

¹⁹ «Na to dangi, won naxa keli Xorebe geya, won mini gbengberenyi magaaxuxi ra wo bara dɛnnaxε to. Won naxa bira kira fɔxɔ ra naxan sigama Amori geyae biri ra, alɔ won Marigi Alatala a masen won bε ki naxε. Won naxa so Kadesi Barineya. ²⁰ N naxa a fala wo bε, «Wo bara Amori geyae li, won Marigi Alatala dɛnnaxε fixi won ma. ²¹ Wo a mato, wo Marigi Alatala bara yi bɔxi ti won ya i. Wo siga, wo xa na tongo alɔ wo benbae Marigi Alatala a falaxi wo bε ki naxε. Wo naxa gaaxu, wo xa limaniya.»

²² «Na tɛmui, wo birin naxa fa n yire, wo fa a fala n bε, «Won xa mixie xεε, e xa siga yi bɔxi ma, e xa naa rabεn. Na xa findi nee fan ma wali ra, alako won xa a kolon won lan won xa won jɛrε kira naxan xɔn a nun won sigama taa naxee.» ²³ Wo xa majɔxunyi naxa findi n bε fe fanyi ra. Na nan a to n naxa xɛmɛ mixi fu nun firin mayegeti wo ya ma, wo bɔnsɔε kerent kerent ma tagi. ²⁴ E naxa siga geyae biri ra han e naxa gulunba li naxan xili Esekoli. E naxa naa rabεn. ²⁵ E naxa yi bɔxi bogisee ba, e fa e masen won bε. E naxa dɛntεgε sa won bε yi ki, «Won Marigi Alatala bɔxi fanyi nan fixi won ma.» ²⁶ Kɔnɔ wo mu tin tede, wo naxa tondi wo Marigi Alatala xa yaamari ra. ²⁷ Wo a maxɔrcɔx nε wo xa kiri banxie kui. Wo naxa a fala, «Xɔnnanteya na xɛxɛ, Alatala won tongoxi Misira bɔxi ma. A wama won sofe Amorikae nan yi ra alako e xa won halaki. ²⁸ Won sigama minden? Limaniya mu na won bε, barima won ngaxakerenyie bara a fala won bε a mɛnnikae sɛnbε gbo. E man gbangbalan won bε, nun na taae xa fe maxɔrcɔx. Tɛtɛ naxan naa rabilinxsi, a ite han. Muxu Anaki bɔnsɔε yati to nε.»

²⁹ «N naxa a fala wo bε, «Wo naxa siikε. Wo naxa gaaxu e ya ra! ³⁰ Wo Marigi Alatala naxan jɛrεma wo ya ra, a gere soma nε wo bε alɔ a rabaxi wo ya xɔri ki naxε Misira bɔxi ma han gbengberenyi ma. ³¹ Wo man bara a to, wo Marigi Alatala faxi nε wo ra alɔ xɛmɛ a xa di xaninma ki naxε, wo jɛrεxi kira naxan birin na han wo naxa fa be li. ³² Kɔnɔ na birin kui, wo mu nu laxi wo Marigi Alatala ra. ³³ A tan nan ti wo ya ra, a yire fen wo bε wo luma dɛnnaxε. Kɔε ra a tan nan nu kira iyalanma wo bε te ra. Yanyi fan na, a findi nuxui ra, a ti wo ya ra. ³⁴ Alatala naxa wo xurutuxurutu xui mε. A xa xɔnε kui, a naxa a rakali, ³⁵ «Yi mixi kobi yo mu soma yi bɔxi fanyi ma, n naxan laayidixi wo babae bε ³⁶ fo Kalebi, Yefune xa di. A tan a toma nε. A bɔxi dɛnnaxε jɛrεxi, na findima nε a gbe nun a bɔnsɔε gbe ra, barima abara bira n Alatala xa kira fɔxɔ ra.»»

³⁷ «Wo tan xa fe ra Alatala bara xɔnɔ n fan ma. A naxa a masen, «I tan yεtε yati mu soma yi bɔxi ma. ³⁸ Yosuwe, Nunu xa di, i malima, nan fama sode. Limaniya fi a ma, barima a tan nan tima Isirayilakae ya ra yi bɔxi masɔtɔfe ra, a xa findi e kε ra. ³⁹ Wo xa die, wo a falaxi naxee bε, e findima geelimanie ra. E tan naxan mu fe kobi nun fe fanyi tagi raba kolonxi, e tan nan fama sode na bɔxi ma. N fama na bɔxi fide e tan nan ma. A findima e tan nan gbe ra. ⁴⁰ Kɔnɔ wo tan man xa wo mafindi gbilenfe ra gbengberenyi biri ra, sigafe Kale baa mabiri.»»

⁴¹ «Wo naxa a yaabi, «Muxu bara findi yunubitɔε ra Alatala ya i, kɔnɔ yakɔsi muxu fa wama sigafe gere sode nε, alɔ muxu Marigi Alatala muxu yamarixi a ra ki naxε.» Kankan naxa geresose tongo, barima wo a majɔxun nε a yi geya taa masɔtɔfe a findima sɔɔnɔya ra. ⁴² Na nan a to Alatala naxa a masen n bε, «A fala e bε, wo naxa siga gere sode de, barima n mu na wo ya ma. Wo naxa siga de, wo yaxuie naxa fa wo bɔnbo.» ⁴³ N yi marasi fixi nε wo ma, kɔnɔ wo mu tin wo tuli matide n na. Wo naxa Alatala xui matandi, wo naxa te yεtε igboja kui geya fari. ⁴⁴ Na tɛmui Amorika naxee nu sabatixi geya fari e naxa mini wo gerede alo kumi dinma mixi ra ki naxε. E naxa wo bɔnbo keli Seyiri han Horoma. ⁴⁵ Wo to gbilen, wo naxa wa Alatala ya i, kɔnɔ Alatala mu a tuli mati wo wa xui ra. ⁴⁶ Wo man naxa lu Kadesi, wo bu naa alɔ wo singe bui naxan naba.»

Isirayilakae taaa mabilinfe

¹ «Na xanbi won naxa gbillen gbengberenyi kira suxu ra sigafe Kale Baa mabiri, alɔ Alatala a masen n bε ki naxε. Won naxa xi tuyaxi raba Seyiri geyae rabilinyi.»

² «Alatala naxa a fala n bε, ³ «Wo bara yi geya mabilin a gbe ra. Wo wo mafindi sigafe ra kɔɔla ma.» ⁴ A naxa a fala n bε n xa yi yaamari fi wo ma. Wo fama dangide Seyiri bɔxi sɛeti ma, wo ngaxakerenyie na dɛnnaxε, Esayu bɔnsɔε. E fama nε gaaxude wo ya ra, kɔnɔ wo wo yεtε masuxu e gerefe ra, ⁵ barima n mu sese soma wo yi ra e xa bɔxi ma, hali sanyi tide. N bara Seyiri geyae fi Esayu ma. ⁶ Wo na wa donse nun ye naxan xɔn fo wo a sara e ma gbeti ra. ⁷ Wo Marigi Alatala bara baraka sa wo wali fɔxi. A bara a cɔxɔl sa wo xa fe xɔn ma wo nu yi gbengberenyi igirimia tɛmui naxε. Yi jɛtong naani bun ma, wo birin nan nu a ra. Sese xa fe mu cɔxɔl wo ma.»»

⁸ «Won naxa dangi won ngaxakerenyie ra yire makuye, Esayu bōnsōe naxan sabatixi Seyiri bōxi ma. Won man naxa dangi Araba, Elata, Esiyon Geberi kira ra yire makuye. Na xanbi won naxa won mafindi, won Mowaba gbengberenyi kira suxu.»

⁹ «Alatala naxa a fala n bē, «Wo naxa gere giri Mowabakae ma de. Wo naxa gere ti e bē de, barima n mu fama sese sode wo yi ra e xōnyi. N bara Ari bōxi fi Loti ma.»

¹⁰ Singe ra, Emikae nan nu na Ari bōxi ma. Nama gbangbalanyi nan nu e ra. E wuya, e fan kuya alō Anaki bōnsōe. ¹¹ Mixi ndee naxa e maļčxun Refakae ra, naxee maniya Anaki bōnsōe ra, kōnō Mowabakae nu e xilima nē Emikae. ¹² Naxan findi Seyiri bōxi ra, Xorikae nan singe nu na naa. Esayu bōnsōe naxa e masuxu, e faxa. E tan naxa sabati naa. Isirayilakae fan fama na mōoli nan nabade bōxi ma Alatala na dēnnaxē fi e ma.

¹³ «Alatala naxa a fala n bē, «Yakōsi, wo keli, wo xa Serede xure igiri.»» Won naxa na raba. ¹⁴ Nē tongo saxan nun solomasaxan dangi nē kabi won keli loxōe Kadesi Barineya han won giri loxōe Serede xure ra. Na waxati kui geresoe naxee nu na, nee birin nu bara faxa alo Alatala a rakali e bē ki naxē. ¹⁵ Alatala naxa e tuxunsan han e birin naxa halaki.

¹⁶ Na geresoe to bara halaki jnama tagi, ¹⁷ Alatala naxa a masen n bē, ¹⁸ «Wo fa sigafe dangide Mowaba naaninyi nan na sigafe Ari bōxi ma. ¹⁹ Wo makōrēma nē Amonikae ra. Wo naxa gere giri e ma de. Wo naxa e fen gere ra, barima n mu fama sese sode wo yi ra e xa bōxi ma. N naa fixi Loti bōnsōe nan ma.»

²⁰ E nu yi bōxi maļčxunxi Refakae nan gbe ra. Kabi temui xōnnakuye Refakae nan nu sabatixi naa. Amonikae nu e xilima nē Samisumikae. ²¹ Nama sēnbēma nan nu lanxi e ma, e wuya, e man gbangbalan alō Anaki bōnsōe. Kōnō Alatala naxa e halaki Amonikae saabui ra. Naa naxa findi Amonikae gbe ra, e naxa sabati naa. ²² Alatala naxa na mōoli raba Esayu xa die bē naxee sabatixi Seyiri bōxi ma. A to nu Xorikae halakima e saabui ra, naxa naxa findi e gbe ra. E sabatixi mēnni nē han yakōsi. ²³ Naxan findi Awikae tan na, naxee nu sabatixi taae kui han Gasa, e naxa halaki Kafatorokae saabui ra. Naa naxa findi Kafatorokae gbe ra, e naxa sabati naa. Kafatorokae naxa keli Kafatoro.

²⁴ Alatala naxa a masen won bē, «Wo ti kira xōn ma, wo xa Arinon xure igiri. Wo a mato, n bara Sixōn Amorika Xesibōn mangē so wo yi ra nun a xa bōxi. Yakōsi, wo na tongo, wo e gere. ²⁵ To n fama nē wo xa fe magaaxui lude dunijna mixi birin ma. E na wo xili mē, e fama nē sērēnde gbirigbiri.»

Sixōn mangēya sōtō ki

²⁶ «N xēera xēe nē Sixōn, Xesibōn mangē ma, kelife ra Kedemoti gbengberenyi ma. N naxa yi bōnejesa masenyi ti a bē, ²⁷ «Muxu wama i xa bōxi igirife. Muxu muxu pērēma kira nan tun xōn ma. Muxu mu sigama kōola ma, muxu mu sigama yirefanyi ma. ²⁸ Muxu donse nun ye naxan minma, muxu fama nē a birin sare fide i ma gbeti ra. A lu kansas muxu xa dangi i xa bōxi ma muxu sanyi ra. ²⁹ Esayu bōnsōe naxee sabatixi Seyiri bōxi ma, nūn Mowabakae naxee sabatixi Ari bōxi ma, nee naxa muxu sagoe sa dangife ra e xa bōxi ma. I fan xa muxu sagoe sa muxu xa Yurudēn xure igiri, muxu xa so bōxi ma muxu Marigi Alatala dēnnaxē fixi muxu ma.» ³⁰ Kōnō Xesibōn mangē Sixōn naxa tondi muxu sagoe fide dangife ra e xa bōxi ma, barima wo Marigi Alatala nu bara a xaxili raxōrōxō. A naxa a bōjele balan alako a xa a so wo yi ra alō wo a toxi ki naxē to.»

³¹ «Alatala naxa a fala n bē, «I bara a to, n bara ge Sixōn nun a xa bōxi sode i yi ra. Naa tongo i gbe.»

³² Sixōn nun a xa jnama birin naxa keli fafe ra won gerede Yahasi. ³³ Won Marigi Alatala naxa e so won yi ra xunnakeli kui. Won naxa nōla sōtō e ma, a tan, a xa die a nun a xa jnama birin. ³⁴ Won naxa na taae birin suxu, won naxa e birin kana. Won man naxa xēmēe, nun ginēe, a nun dimēe birin faxa. Won mu mixi yo lu a njne ra, ³⁵ kōnō won mu sese tongo fo xurusee a nun se xōri naxee nu na na taae kui. ³⁶ Keli Aroweri Arinon xure dē ra, a nun taa naxan na geya lanbanyi, sigafe ra han Galadi, taa yo sēnbē mu dangi won na. Won Marigi Alatala naxa a birin so won yi ra. ³⁷ Kōnō wo mu wo makōrē Amonikae xa bōxi ra, Yaboko xure dē birin, taa naxee na geya fari, a nun Alatala tōnyi cōxōd won ma bōxi naxee gerefe ra.»

Basan bōxi masōtō ki

¹ «Won naxa won mafindi tefe ra Basan kira xōn ma. Ogo, Basan mangē, naxa mini won gerede Ederi, a tan nun a xa jnama birin. ² Alatala naxa a fala n bē, «I naxa gaaxu a ya ra, barima n a niyama nē i xutu sōtō a tan nun a xa jnama birin ma nun a xa bōxi. I xa nō a ra alō i a rabaxi Amorikae xa mangē Sixōn na ki naxē.» ³ Won Marigi Alatala naxa a niya won xa xutu sōtō Basan mangē Ogo nun a xa jnama birin ma. Won naxa e birin faxa, mixi yo mu lu. ⁴ Na temui won nu bara e xa taae birin suxu. Na taa yo mu lu won mu dēnnaxē suxu, taa tongo senni na a ra naxan na Aragobo rabilinyi. Na taa birin nu na Ogo xa mangēya nan bun ma Basan bōxi ma. ⁵ Na taae birin nu rabilinxī tēte itexie nan na, nun naade mabalansie ra. Taa gbegbe fan nu na tēte mu nu naxee rabilinxī. ⁶ Won naxa na longoria taa birin kana

alo won a raba Xesibon, Sixon mange xa bɔxi ra ki naxe. Won naxa xemee, nun ginæ, a nun dimæ birin faxa,⁷ kono won naxa e xa xurusee nun e harige tan xanin.»

⁸ «Won a raba na ki ne. Na waxati won naxa bɔxie rasuxu, naxee nu na Yuruden sogetede biri, Amorikae xa mange firinyie yi ra. Na longori keli Arinon xure han Xerimon geya.⁹ Sidonkae na geya xili falama ne Siriyon. Amorikae tan na xili falama Seniri.¹⁰ Taa naxee birin na lanbanyi ma, won naxa e birin masot, a nun Galadi bɔxi rabilinyi birin, sigafe ra Basan ma sa dɔxɔ Salika nun Ederi ra. Na taa birin nu na Ogo xa mangëya nan bun ma Basan bɔxi ma.¹¹ Basan mange Ogo nan keren mu faxa Refakae ya ma. A xa wure sade nu na Raaba ne, Amonikae xa mangataa. A kuyë nu sigaxi nɔngɔn solomanaani, a igboe nɔngɔn naani.»

Galadi nun Basan bɔxi itaxuny

¹² «Na temui won naxa xutu sotc na bɔxi ma. Kelife Aroweri sigafe ra Arinon xure ma, a nun Galade geya seeti, nun a taae, n naxa na birin so Ruben nun Gadi bɔnsœ yi ra.¹³ N naxa Galade seeti dōnchœ nun Ogo xa mangëya naxan na Basan bɔxi ma so Manasi bɔnsœ seeti yi ra. Aragobo rabilinyi nun Basan nu kolonxi Refakae xa bɔxi nan na.¹⁴ Manasi xa di Yayiri naxa Aragobo bɔxi findi a gbe ra, han Gesurikae nun Maakakae naaninyi ra. A naxa a xili sa Basan xun ma, naxan xili falama han yakosi Yayiri taa.¹⁵ N naxa Galade so Makiri yi ra.¹⁶ N naxa Galade seeti so Ruben bɔnsœ a nun Gadi bɔnsœ yi ra, han a sa dɔxɔ Arinon xure ra. Xure nan na naaninyi ra, han a sa dɔxɔ Yaboko xure ra Amonikae naaninyi ra,¹⁷ a nun Araba bɔxi naxan nun Yuruden naaninyi baxi, keli Kinereti Baa ma, a sa dɔxɔ Araba Fɔxœ Baa ra, naxan na Pisiga lanbanyi ma sogetede.»

¹⁸ «Na temui n naxa yi yaamari fi wo ma, «Wo Marigi Alatala bara yi bɔxi fi wo ma alako a xa findi wo gbe ra. Wo tan xemee kendee, wo findima ne wo ngaxakerenyi Isirayilakae xa soɔrie ra.¹⁹ Wo xa ginæ nun wo xa diyoree, nun wo xa xurusee nan gbansan fama lude taae kui n naxee soxi wo yi ra. N na a kolon xurusee gbegbe na wo yi ra.²⁰ Wo soɔririabamane han wo Marigi Alatala malabui fima wo ngaxakerenyie ma temui naxe. Wo Marigi Alatala bɔxi fima e ma Yuruden naakiri nan ma. Na temui kankan fama gblende a xa bɔxi ma n naxan soxi a yi ra.»

²¹ «Na temui n naxa yaamari so Yosuwe yi ra. N fa a fala a be, «I ya bara fee birin to i Marigi Alatala naxee rabaxi yi mangë firinyie ra. Alatala fama ne na rabade mangataa birin i na dangi dənnaxe.²² I naxa gaaxu e ya ra, barima i Marigi Alatala nan fama e gerede wo be.»

Annabi Munsa mu soma Kanaan

²³ «Na temui n naxa Alatala maxandi,²⁴ «N Marigi Alatala, i bara i xa fisamanteya nun i sənbe masen i xa konyi be. Ala gbete yo mu na koore ma a nun bɔxi naxan nɔma i fɔxi a nun i xa kaabanakoe rabade.²⁵ N bara i mayandi, a lu n xa nɔ Yuruden xure igiride, alako n xa na bɔxi fanyi nun a xa geya fanyie to naxan na naakiri ma, a nun Liban.»²⁶ Kono wo tan xa fe ra, Alatala naxa kɔnɔ n ma. A mu n danxun. Alatala naxa a fala n be, «A mu lan i xa yi wɔyεnyi fala n be sɔnɔn.»²⁷ Te Pisiga geya xuntagi, i xa sogegorode biri, kɔcola biri, yirefanyi biri, a nun sogetede biri mato, kɔnɔ i xa a kolon a fanyi ra i mu Yuruden igirim. ²⁸ I xa yaamari so Yosuwe yi ra, i xa limaniya nun sənbe fi a ma, barima a tan nan fama tide jaama ya ra Yuruden igirife ra. I bɔxi naxan toma, Yosuwe fama ne na bɔxi sode Isirayila yi ra, a findi e ke bɔxi ra.²⁹ Na nan a toxi, won naxa lu gulunba Beti Peyori yatagi.

4

Ala xa seriyε rabafe

¹ «Yakosi, Isirayila, wo wo tuli mati. Wo xa bira seriyε nun yaamari fɔxɔ ra n wo xaranfe naxee ra yi ki, alako wo xa simaya sotc, wo man xa bɔxi sotc wo babae Marigi Alatala naxan fixi wo ma.² Wo naxa sese sa yaamari xun, n naxan falaxi wo be. Wo man naxa sese ba a ra. Wo xa wo Marigi Alatala xa yaamari rawali alo n na falaxi wo be ki naxe.»

³ «Wo yae bara fee to Alatala naxee rabaxi Peyori. Wo Marigi Alatala bara mixi birin faxa naxee Bali batuxi Peyori.⁴ Kono wo tan naxee biraxi wo Marigi Alatala xa fe fɔxɔ ra, wo birin man na simaya kui han to.»

⁵ «Wo a kolon, n bara wo xaran seriyε nun yaamari ra alo n Marigi Alatala a yamarixi n na ki naxe, alako wo xa a raba bɔxi ma dənnaxe findima wo gbe ra.⁶ Wo xa a ti xɔri ma, wo xa a raba, a xa findi lɔnni ra wo be, a xa xaxili fi wo ma. Si gbete na yi seriyε kolon, e fama ne a falade, «Yi si findixi lɔnnila fanyie nan na.»⁷ Si mundun xa ala makɔrxi a ra alɔ won Marigi Alatala a makɔremma won na ki naxe won na a maxandi temui naxe?⁸ Seriyε nun yaamari tinxinxi na si mundun be alɔ won ma seriyε n naxan soxi wo yi ra yi ki?⁹ Wo xa fee ragata wo xaxili ma loxɔe birin wo xa simaya kui, wo naxee toxi. Wo naxa nee ma, e naxa ba wo bɔjue ma. Wo xa e masen wo xa die nun wo xa mamadie be.»

10 «Wo wo majoxun lōxoe ma wo ti wo Marigi Alatala ya i lōxoe naxe, Xorebe geya fari. Na lōxoe Alatala naxa a fala n bē, „Nama birin xa malan n yire. N xa n ma səriyē fala e bē alako e xa gaaxu n y ra e xa dunijiegiri kui. E man xa a xaran e xa die fan na.“¹¹ Wo naxa wo maso geya bunyi ra. Te nu bara din geya ra han koore ma. Dimi, nuxui, nun kunda naxa goro.¹² Alatala naxa wōyēn wo bē te tagi. Wo naxa a wōyēn xui mē, kōnō wo mu sese to. Wo nu a xui nan tun mēma.¹³ A naxa a xa saatē masen wo bē, wo naxan nawalima. A naxa na yaamari fu sēbē gēmē walaxē firinyi ma.¹⁴ Na waxati, Alatala naxa n yaamari n xa wo xaran səriyē nun yaamari ra, alako wo xa a raba bōxi ma naxan findima wo gbe ra..»

15 «Wo naxa wo yētē raneeemu lōxoe ma de Alatala wōyēn wo bē lōxoe naxe, Xorebe geya fari te tagi, wo mu a gundi yati to.¹⁶ Wo naxa findi yunubitē re da kuyee yailanfe ra, naxee misaalixi xēmē, gine,¹⁷ sube, xōni,¹⁸ bubusee nun yēxē re naxee na ye ma.¹⁹ Wo naxa wo yae rate koore ma de, soge batufe ra, xa na mu a ra kike, xa na mu a ra tunbuie. Se naxee birin na koore ma, wo naxa wo igoro e bē, wo naxa e batu. Wo Marigi Alatala nee daaxi si birin nan bē, naxee na dunija ma.²⁰ Kōnō wo tan, Alatala wo ramini nē fe xōrōxoe kui Misira bōxi ma alako wo xa findi a xa jama ra, alō wo na ki naxe to lōxoe..»

21 «Alatala naxa xōni n ma wo xa fe ra. A naxa a kali a n mu Yuruden igirima, n mu fama sode yi bōxi fanyi ma wo Marigi Alatala naxan fixi wo ma kē ra.²² N tan, n fama faxade yi bōxi nan ma. N mu fama Yuruden igiride feo. Kōnō wo tan fama nē a igiride, na bōxi fanyi findi wo gbe ra.²³ Wo xa wo jēngi sa wo yētē xōn ma alako wo naxa nēemu wo Marigi Alatala xa saatē ma a naxan tongoxi wo bē. Wo naxa kuye yo yailan wo Marigi Alatala naxee ratōnxi wo ma,²⁴ barima wo Marigi Alatala luma alō tē naxan se kanama, a mu wama a firin boore xōn ma..»

25 «Wo na die nun mamadie sōtō tēmūi naxe, wo na bu ki naxe bōxi ma, xa wo kuye yailan se nde misali ra, xa wo fe jaaxi raba wo Marigi Alatala ya i naxan mu rafan a ma,²⁶ koore nun bōxi nan na won seede ra to lōxoe, wo fama nē faxade mafuren bōxi ma naxan fama findide wo gbe ra Yuruden naakiri ma. Wo mu fama simaya sōtōde, wo halakima nē.²⁷ Alatala wo rayensenma nē jamanē ma. Wo si fama nē xurunde jamae tagi Alatala na wo xanin dēnnaxē.²⁸ Mēnni wo fama kuyee nan batude, mixie naxee yailanxi wuri ra, xa na mu a ra gēmē, kuye naxee mu nōma se tote, e mu fe mēma, e mu e degema, e mu se xiri mēma.²⁹ Mēnni wo fama nē wo Marigi Alatala fende. Wo a toma nē xa wo a fen wo bōjē fanyi ra, wo jānige birin na.³⁰ Wo xa tōrē kui na fe birin wo lima nē. Na tēmūi wo fama gibilende wo Marigi Alatala ma, wo a xui mēma nē,³¹ barima wo Marigi Alatala, Ala na a ra naxan kinikinima mixi ma, naxan mu wo rabējinma, naxan mu wo halakima. A mu fama nēmude saatē ma a rakali naxan na wo babae bē..»

32 «Wo wo majoxun fe forie ma naxee bara dangi dunija ma kabi Ala adama daaxi tēmūi naxe. Fe kaabanakoe gbētē fan bara raba na xanbi ra? Nde bara na fe mōoli maniyē mē sinden?³³ Nama gbētē nde na na ba, naxee bara Ala xui mē te tagi, a man fa simaya sōtō alō naxan bara raba wo tan bē?³⁴ Ala mundun bara jama ba jama gbētē yi ra jānankate re, tōnxuma ra, kaabanakoe ra, gere belebele ra, fe magaaxuxie ra, alō wo Marigi Alatala naxan naba wo bē Misira bōxi ma wo ya xōri?»

35 «Na bara fixē wo bē alako wo xa la a ra a Alatala keren peti nan Ala ra, Ala gbētē yo mu na fo a keren.³⁶ A naxa a xui ramini koore ma alako wo xa gaaxu a ya ra. A naxa te belebele masen wo bē bōxi fari, a wōyēn wo bē a tagi.³⁷ A naxa wo babae xanu, a naxa e bōnsōe fan sugandi hali e dangi xanbi. Na nan a toxi a wo raminixi sēnbē ra Misira bōxi ma.³⁸ A sie keri wo be naxee sēnbē gbo wo tan bē, a e xa bōxi so wo yi ra kē ra alō wo a toxi ki naxe to.³⁹ Wo lan nē wo xa a kolon to lōxoe wo bōjē kui, a Alatala keren peti nan na Ala ra koore nun bōxi ma. Ala gbētē mu na na fo a keren.⁴⁰ Wo a xa səriyē nun a xa yaamari rabatu, n naxan sofe wo yi ra to lōxoe, alako wo xa hēeri sōtō wo tan nun wo bōnsōe, hali wo dangi xanbi, alako wo man xa simaya xōnkuye sōtō bōxi ma wo Marigi Alatala dēnnaxē fixi wo ma abadan..»

Mixi ratanga taae

41 Annabi Munsa naxa taa saxan sugandi Yuruden sogetede biri.⁴² Nee naxa findi mixi ratanga taae ra faxatие bē naxee faxē tima, kōnō e mu a jānigexi. Na faxēti nōma lude yi taa keren keren na ma kui alako a nii xa ratanga gbejōxoe ma.⁴³ Na taae findi Beteseri nan na gbengberenyi ma geya fari, Rubenkae xōnyi, Ramoti taa naxan na Galedē, Gadikae xōnyi, a nun Golan, taa naxan na Basan bōxi ma Manasikae xōnyi.

Annabi Munsa xa maseniyi firin nde

44 Ala xa səriyē nan ya, Annabi Munsa naxan masenxi Isirayilakae bē.⁴⁵ Maseniyi, səriyē, nun yaamari nan ya, Annabi Munsa naxan fala Isirayilakae bē e nu minima Misira bōxi ra tēmūi naxe.⁴⁶ Na tēmūi, e nu na Yuruden naakiri nan ma, gulunba Beti Peyori ya tagi, Amorikae xa mangē Sixōn xa bōxi ma. Sixōn nu sabatixi Xēsibōn nē. Annabi Munsa nun Isirayilakae to mini Misira bōxi ma,

e naxa nola sotč Sixon ma. ⁴⁷ E naxa a xa bōxi rasuxu a yi ra, a nun Basan mangε Ogo xa bōxi. Yi Amorikae xa mangε firinyie nu na Yurudēn naakiri ma sogetede biri. ⁴⁸ Yi taae nu sigaxi Aroweri han Arinon xure, sigafe ra Xerimon geya ma, naxan xili Siyon. ⁴⁹ Yi taae nan nu Araba bōxi ma Yurudēn naakiri ma, sogetede biri, a sa dōxč Araba baa ra Pisiga geya bun ma.

5

Yaamari fu

¹ Annabi Munsa naxa Isirayila jama maxili, a naxa a fala e bε, «Isirayilakae, wo wo tulī mati yi seriyε nun yaamari ra, n naxan falafé wo bε to lōxčε. Wo lan wo xa a xaran, wo xa fēntēn a raba ki ma. ² Won Marigi Alatala bara saatē tongo won bε Xorebe geya fari. ³ Alatala nun won babae xa mu yi saatē xirixi. A xirixi won tan nan birin tagi, won tan naxee na simaya kui yi waxati. ⁴ Alatala wōyεn nε won bε ya nun ya tε tagi geya fari. ⁵ Na tēmuī n tan nan nu na wo nun Alatala tagi alako n xa Alatala xa masenyi ya xaran wo bε, barima wo nu gaaxuxi tε ya ra. Wo mu te geya fari. A naxa a masen wo bε, ⁶ «N tan nan na wo Marigi Alatala ra. N tan nan wo raminixi Misira, wo nu na konyiya kui dēnnaxε.»»

⁷ «Wo naxa Ala gbētε batu fo n kerēn.»

⁸ «Wo naxa kuye yailan misaalī yo ra, se yo ra naxee na koore nun bōxi ma, naxee na ye bun ma. ⁹ Wo naxa wo igoro e bε de, wo naxa e batu de, barima n tan nan na wo Marigi Alatala ra, n mu wama n firin boore xčn. Xa mixi nde n matandi, n na kanyi jaxankatama nε, a tan nun a bōnsčε han a sa dōxč a tololibētε ra, xa na mu a ra a tolontolonyie ra naxee na n naļaxu. ¹⁰ Kōnō n fe fanyi rabama ne bōnsčε wulu bε n nafan naxee ma, naxee n ma seriyε rabatuma.»

¹¹ «Wo naxa wo Marigi Alatala xili yelefu, barima Alatala mixi jaxankatama nε naxan na rabama.»

¹² «Wo lan nε wo xa fēntēn malabui lōxčε ma, wo xa a binya alč wo Marigi Alatala a yamarixi wo bε ki naxε. ¹³ Xi senni nan na wo bε lōxčxunyi kui wali lōxčε ra, wo xa wali birin nabafe ra. ¹⁴ A xi soloferē nde findixi wo Marigi Alatala xa malabui lōxčε nan na. Wo naxa wali yo raba na lōxčε keli wo tan ma, a sa wo xa die li, wo xa konyie, wo xa ningee, wo xa sofalee, wo xa xuruse mčli birin, han a sa wo xa xčlēe li naxee na wo xčnyi, alako wo xa konyie fan xa e malabu alč wo tan. ¹⁵ Wo naxa nēemu konyi nan nu wo ra Misira. N naxa wo ramini na konyiya kui, a keli n senbε ma. N a falaxi wo bε na nan ma, wo xa malabui lōxčε binya.»

¹⁶ «Wo xa wo baba nun wo nga binya alč wo Marigi Alatala a yamarixi wo bε ki naxε, alako wo xa simaya xčnkuye nun sēewε sotč bōxi ma wo Marigi Alatala naxan fima wo ma.»

¹⁷ «Wo naxa faxε ti.»

¹⁸ «Wo naxa yēnε raba.»

¹⁹ «Wo naxa mujε ti.»

²⁰ «Wo naxa wule seedejčxčoya raba wo boore xun.»

²¹ «Wo naxa mila wo boore xa ginε ma, a xa banxi, a xa xε, a xa konyi, a xa ningee, a xa sofale, nun se naxan birin findixi a gbe ra.»

²² «Alatala yi fee nan masen wo xa malanyi kui, a xui itexi ra, geya fari, tε tagi, nuxui nun kunda tagi. A mu sese sa a xun ma. A naxa e sēbε gēmε walaxē firin ma, a e so n yi ra.»

²³ «Wo yi xui mε kuye ifččre kui tēmuī naxε, tε tagi, geya fari, wo naxa wo maso n na, wo nun wo xa mangεe nun kuntigie. ²⁴ Wo naxa a fala, «Muxu Marigi Alatala bara a xa nōrε nun a xa gboe masen muxu bε. Muxu bara a xui mε wōyεn na tε tagi. Muxu bara a kolon to a Ala nōma wōyεnde mixi bε, na kanyi man fa lu a mu faxa. ²⁵ Yakōsi, muxu fa muxu makōremā faxε ra munfe ra? Yi tε muxu faxama nε. Xa muxu man muxu tuli mati won Marigi Alatala xui ra, muxu faxama nε. ²⁶ Mixi mundun luxi alč won tan naxan bara Alatala xui mε a wōyεnma tε tagi, na kanyi man fa lu a mu faxa? ²⁷ I tan Munsa, i maso won Marigi Alatala ra, i xa i tuli mati a xa masenyi ra, alako i xa na madangi muxu bε, muxu muxu tuli matima nε i ra, muxu man fa a xui rabatu.»»

²⁸ «Alatala naxa wo xa wōyεni mε, wo naxan falaxi n bε. A naxa a masen n bε, «N bara jama fala xui mε. E naxan birin falaxi nōndi na a ra. ²⁹ Xa n ma fe gaaxui lu e bōčče ma tēmuī birin, e man naxa n ma yaamari rabatu, e tan nun a bōnsčε fama nε hērī sotčde abadan. ³⁰ Siga i xa sa a fala e bε, e xa so e xa kiri banxie bun ma. ³¹ Kōnō i tan xa lu n fe ma be. N xa n ma seriyε nun yaamari birin masen i bε, i lan i xa e xaran naxan na, alako e xa nō na rājērēde bōxi ma n fama dēnnaxε fide e ma. ³² Wo Marigi Alatala naxan masenxi wo bε, wo xa wo tuli mati na ra, wo man xa a rabatu. Wo naxa siga kōččla ma, wo naxa siga yirefanyi ma. ³³ Wo xa bira yi kira fanyi nan fočč ra won Marigi Alatala naxan masenxi, alako wo naxa faxa, wo fa simaya xčnkuye sotč sēewε kui bōxi ma wo fama dēnnaxε sotčde.»»

6

¹ «Seriye, yaamari, nun masenyi nan yi ki, wo Marigi Alatala naxan soxi n yi ra alako n xa a xaran wo ra, wo xa no a rabade bɔxi ma a fafe naxan fide wo ma. ² Wo xa gaaxu won Marigi Alatala ya ra. Wo xa simaya kui, wo tan, wo xa die, a nun wo xa mamadie, wo xa yi seriye nun yi yaamari birin naba n naxan soxi wo yi ra, alako wo xa simaya xɔnkuye sɔtɔ. ³ Isirayilakae, wo wo jɛngi sa yi birin xɔn ma, wo man xa fenten a raba ki ma. Wo fama ne hɛeri sɔtɔde, wo fama ne findide jnama gbegbe ra yi bɔxi ma xijɛ nun kumi gbegbe na dɛnnaxe, alo wo benbae Marigi Alatala a falaxi wo be ki naxe. ⁴ Isirayilakae, wo wo tuli mati. Won Marigi Alatala keren peti na a ra. ⁵ Wo lan ne wo xa wo Marigi Alatala xanu wo bɔnjɛ fiixexi ra, wo nii ra, a nun wo sɛnbɛ birin na. ⁶ N yi masenyi naxan xaranxi wo be yi ki, a xa lu wo bɔnjɛ ma. ⁷ Wo fama ne a mabanbande wo xa die be temui birin, xa wo na banxi kui, xa wo na biyaasife, kɔe nun yanyi ra. ⁸ A xa xiri wo bɛlɛxɛ nun wo tigi ra tɔnxuma ra. ⁹ Wo xa a sɛbe wo xa banxi nun wo xa naade ma.»

¹⁰ «Wo Marigi Alatala na wo xanin temui naxe bɔxi ma a na dɛnnaxe sofe wo yi ra, alo a rakali wo babae iburahima, Isiyaga, a nun Yaxuba be ki naxe, wo fama ne taa belebele tofanyie sɔtɔde wo mu naxee tixi, ¹¹ banxi rafexie harige mɔɔli birin na wo mu naxee fenxi, kɔlonyie wo mu naxee gexi, weni bilie nun oliwi bilie wo mu naxee sixi. ¹² Wo na wo dɛge han wo naxa wasa temui naxe, wo naxa neɛmu wo Marigi Alatala ma de, naxan wo raminixi konyiya kui Misira bɔxi ma. ¹³ Wo xa gaaxu wo Marigi Alatala ya ra. Wo xa a keren nan batu. Wo xa wo kali a xili nan na. ¹⁴ Wo naxa ala gbetee batu de, mixie naxee batuma wo rabilinyi, ¹⁵ barima wo Marigi Alatala mu wama a firin nde xɔn. Xa na mu a ra a xɔnɔma ne wo ma, a man fa wo faxa.»

¹⁶ «Wo naxa wo Marigi Alatala mato de, alo wo naxan naba Masa. ¹⁷ Wo xa wo Marigi Alatala xa seriye, a xa masenyi, nun a xa yaamari rabatu tinxinyi kui a naxan soxi wo yi ra. ¹⁸ Wo xa wo jɛre tinxinyi kira ra. Alatala wama fe naxan birin xɔn ma, wo lan wo xa na nan naba. Na temui wo fama ne hɛeri sɔtɔde, wo fa bɔxi fanyi sɔtɔ Alatala a kali naxan na wo babae be. ¹⁹ Wo wo yaxuie kerima ne alo Alatala a masenxi ki naxe.»

²⁰ «Wo xa die na wo maxɔrin temui naxe, «Munse na yi masenyi, yi seriye, nun yi yaamari ra, won Marigi Alatala naxan soxi won yi ra yi ki?» ²¹ Wo fama ne e yaabide, «Firawuna xa konyie nan nu muxu ra Misira bɔxi ma, Alatala fa muxu ramini naa a sɛnbɛ ra. ²² Alatala naxa tɔnxuma nun kaabanako belebele magaaxuxie raba muxu ya xɔri Misirakae ra, Firawuna nun a xa denbaya birin na. ²³ A muxu ramini ne Misira alako a xa muxu xanin bɔxi ma, a a kali dɛnnaxe xa fe ra won babae be sofe ra won yi ra. ²⁴ Na temui Alatala naxa muxu yaamari, a muxu xa yi seriye birin nawali a rawali ki ma. Xa won gaaxu won Marigi Alatala ya ra, a hɛeri nun simaya xɔnkuye fima ne won ma alo a na a rabafe ki naxe yakosi. ²⁵ Xa won sa won Marigi Alatala xa yaamari birin nabatu alo a masenxi won be ki naxe, na findima ne tinxinyi ra won be.»»

Isirayila nun Kanaankae

¹ «Wo Marigi Alatala na wo xanin bɔxi ma temui naxe, a dɛnnaxe fima wo ma, a fama ne si soloferere kideride naxee findi Xitikae, Girigasakae, Amorikae, Kanaankae, Peresikae, Hiwikaе nun Yebusukae ra, si soloferere naxee sɛnbɛ gbo wo be, e man wuya wo be. ² Wo Marigi Alatala na e lu wo sagoe temui naxe, wo xutu sɔtɔma ne e ma, wo e halaki. Wo naxa saate xiri wo tagi, wo man naxa kinikini e ma. ³ Wo nun e tan naxa futi malan de. Wo naxa wo xa di ginɛe fi e xa di xɛmɛe ma, wo naxa ginɛe fan fen e ra wo xa di xɛmɛe be. ⁴ Xa na mu a ra yi xɔjɛe fama ne wo xa die ratantande, e xa ala gbetee batu. Alatala xɔnɔma ne wo ma na temui, a man fa wo faxa mafurenyi ra. ⁵ Kira nan yi ki wo lan wo xa mini naxan na yi mixie be. Wo xa e xa sɛrɛxɛbadee a nun e xa gɛmɛ batuxie birin kana. Wo xa e xa Asera wuri masolixie bolon, wo xa e xa kuye birin gan.»

⁶ «Wo bara findi wo Marigi Alatala xa jnama ra. Wo Marigi Alatala bara wo tan nan sugandi dunjia jnama tagi bɛnde funi fari, alako wo xa findi a yɛte yati gbe ra. ⁷ Alatala mu wo sugandixi wo xa jnama xasabi xa fe xa ra, barima wo xurun si birin be. ⁸ Alatala wo tan nan sugandixi a xa xanunteya xa fe ra. A bara wa saate rakamalife a naxan tongo wo benbae be. Na nan a toxi a wo raminixi bɔxi ma a sɛnbɛ ra wo nu na konyiya kui dɛnnaxe. A naxa wo ba Firawuna yi ra, Misira mangɛ. ⁹ Wo xa a kolon wo Marigi Alatala, nan keren peti na Ala ra. Ala findixi Fonisire Mangɛ nan na naxan a xa saate rakamalima, naxan hɛeri gbegbe fima wo ma. A na rabama wo bɔnsɔe be naxee fama wo xanbi ra, naxee a xanuma, e man a xa yaamarie rabatu. ¹⁰ Kono a gbilenma ne mixie foxɔ ra naxee a xɔnɔma, a a xɔnnantee ralɔɛma ne keren na. ¹¹ Wo xa fenten n ma yaamari nun n ma seriye ma n naxan soxi wo yi ra to lɔxɔe.»

¹² «Xa wo wo jɛngi sa yi yaamari xɔn ma, wo naxa fenten a ma, wo Marigi Alatala fama a xa saate rakamalide, a hɛeri fima ne wo ma alo a rakalixi wo benbae be ki naxe. ¹³ A wo xanuma ne, a barake sa wo xa fe, a man wo rawuya. A di gbegbe barife ragiri wo ma. Wo fa bɔxi daxamui fan sɔtɔde, mɛngi,

weni neεne nun ture. A man fa wo xa ningee nun wo xa xurusee rawuya. A yi birin nabama ne bɔxi ma, a rakali naxan na wo babae be sofe ra wo yi.¹⁴ A wo barakama ne dangife si birin na. Dibaritare mu fama lude wo ya ma, xemē ba, gine ba, xa na mu a ra xuruse.¹⁵ Alatala wo ratangama ne fure dōxoe mɔɔli birin ma, a nun fe jaaxi birin ma wo naxee kolonxi Misira bɔxi ma. Kɔnɔ a yi fure rasanbama mixie nan ma naxee na wo rajaa xu.¹⁶ Wo lan ne wo xa mixi birin faxa, wo Marigi Alatala naxee soma wo yi ra. Wo naxa kinikini e ma, wo man naxa e xa alae batu, alako e naxa wo ratantan.»

¹⁷ «Wo fama a majɔcxunde wo bɔrɛ ma, *«Yi sie gbo dangife won tan na. Won tan nɔla sotɔma nee ma di?»*¹⁸ Kɔnɔ, wo naxa gaaxu e ya ra. Wo xa ratu wo Marigi Alatala naxan nabaxi Firawuna nun Misira bɔxi ra.¹⁹ Wo bara fe xɔrɔxɔe to naxee dɔxɔxi e ma, tɔnxumae nun kaabanakoe naxee rabaxi. Wo bara wo Marigi Alatala sɛnbɛ to a wo ramini ki naxe Misira bɔxi ma. Na nan a toma wo Marigi Alatala na mɔɔli rabama jiamane birin na wo gaaxuxi naxee ya ra.²⁰ Wo Marigi Alatala fama ne wo yaxuie birin halakide, hali naxee nɔxunma wo ma.²¹ Wo naxa gaaxu e ya ra, barima wo nun wo Marigi Alatala na a ra, Ala belebele naxan magaaxu.»

²² «Wo Marigi Alatala fama ne yi jiamma keride a xuri xuri ra wo ya i. Wo mu nɔma e birin faxade waxati keren bun, xa na mu a ra wula i subee fama ne wuyade, e wo tɔɔrɔ. ²³ Wo Marigi Alatala fama ne yi mixie sode wo yi ra. E ifuma ne kira ma, han e sa halaki.²⁴ A fama ne e xa mangɛe sode wo yi ra, wo e xili ralɔe. Mixi yo mu nɔma tide wo kanke. Wo e birin halakima ne.»

²⁵ «Wo e xa ala yailanxie gamma ne. Wo naxa mila e xa xεɛma nun gbeti ma naxan na kuyee ma. Wo naxa na findi wo gbe ra alako a naxa findi wo fan be gantanyi ra, barima fe nan na ki wo Marigi Alatala naxan naharamuxi.²⁶ Wo naxa na kuye mɔɔli jaaxi raso wo xa banxi kui de, alako wo naxa halaki ałɔ kuyee. Wo nee findima se jaaxi nan na barima a raharamuxi.»

8

Nεɛmufe Alatala ma

¹ «Wo xa yi yaamari birin naba n naxan xaranfe wo bε to lɔxɔe. Na nan fama a niyade wo xa simaya sotɔ, wo fa findi jiamma gbegbe ra. Na tɛmwi, wo nɔma yi bɔxi sotode ałɔ Alatala a rakalixi wo babae be ki naxe.² Wo xa wo majɔcxun jɛrɛ xɔnkuye ma wo Marigi Alatala naxan nagiri wo ma yi gbengberenyi igirife ra yi jɛtɛ tongo naani bun ma. A yi fe xɔrɔxɔe rabaxi ne wo ra, alako wo xa wo yetɛ magoro, a xa wo mato, a xa nɔ a kolonde fe naxan na wo sondonmɛ ma. A man xa nɔ a kolonde xa wo wama a xa sεriyɛ mabanbanfe.³ A bara wo xa fe magoro, a bara wo raxi kaame ra. A bara mana so wo yi ra, wo nun wo benbae mu donse naxan kolon. A masen wo bε na ki nε, a ibunadama mu nɔma balode donse xa kansan xun na, kɔnɔ masenyi fan birin na naxan fatanxi Alatala ra.⁴ Wo xa domnae mu jɔnxi, wo sanyie mu funtuxi yi jɛtɛ tongo naani bun ma.⁵ Wo lan ne wo xa a kolon a wo Marigi Alatala na wo xurufe ne ałɔ baba a xa di xuruma ki naxe.⁶ Wo wo Marigi Alatala xa yaamari mabanban, wo xa wo yetɛ suxu ałɔ a wama a xɔn ma ki naxe, wo man xa gaaxu a ya ra.»

⁷ «Wo Marigi Alatala wo rasoma ne bɔxi fanyi ma xuree nun dulonyie na dɛnnaxe. Ye gbegbe na na bɔxi bun ma, a man minimia gulunba nun geya fari.⁸ Bɔxi na a ra mɛngi, fundenyi maniyɛ, weni bili, xɔrɛ, kinkirinsi, oliwi, nun kumi na dɛnnaxe.⁹ Taami mu jɔnma sɔnɔn, se birin fama ne lude wo yi ra. Wure fama ne minide gɛmɛe kui, wure gbeeli fan sotɔma ne geya kui.»

¹⁰ «Wo na wo dɛge han wo naxa luga, wo xa wo Marigi Alatala tantu yi bɔxi fanyi xa fe ra.¹¹ Wo naxa wo yetɛ ranɛemu wo Marigi Alatala xa fe ma de, tondife a xa yaamari nun a xa sεriyɛ rabatufe ra, n naxan xaranxi wo bε to lɔxɔe.¹² Wo na wo dɛge han wo naxa luga, wo na banxie ti, wo naxa sabati e kui,¹³ wo xa xurusee xungbe nun a lanmae na wuya, wo xa gbeti nun wo xa xεɛma na gbo, wo harige birin na gbo,¹⁴ wo xa fɛntɛn wo yetɛ ma a fanyi ra alako wo naxa wo yetɛ igbo han wo xa nɛɛmu wo Marigi Alatala ma, naxan wo raminxi Misira bɔxi ma konyiya kui.¹⁵ A bara wo radangi gbengberen yire magaaxuxi ra, bɔximase xɔnɛ kanyi nun tali na dɛnnaxe, ye mu na bɔxi naxan ma. A naxa ye ramini fanye kui.¹⁶ A naxa mana donse so wo yi ra gbengberenyi ma, wo benbae mu nu naxan kolon, alako a xa wo xa fe magoro, a xa wo mato, a fa nɔ fe fanyi rabade wo bε.¹⁷ Wo naxa a majɔcxun de a wo sɛnbɛ nun wo xa kɔɔta nan yi harige fixi wo ma.¹⁸ Wo xa wo ratu wo Marigi Alatala ma, a tan nan yi sɛnbɛ fima wo ma, alako wo xa na harige birin sotɔ. A man bara saatɛ masen wo bε to lɔxɔe a naxan tongo a nun wo babae ra.»

¹⁹ «Xa wo nɛɛmu wo Marigi Alatala ma, xa wo bira ala gbɛtɛe batufe fɔxɔ ra, xa wo tuubi e bε, xa wo wo magoro e bε, n xa a fala wo bε to lɔxɔe, wo halakima ne.²⁰ Iyo, wo halakima ne ałɔ Alatala si gbɛtɛe halakixi ki naxe wo ya xori, barima wo mu wo tulı matixi wo Marigi Alatala xa masenyi ra.»

9

Isirayilakae Ala matandife

¹ «Isirayilakae wo wo tuli mati. To lōxœ wo na sigafe Yurudēn nan igiride. Wo fama nε sie ragide naxee gbo wo bε, e sεnbε dangi wo ra. Wo fa e xa taae tongo naxee tεtε itexi han. ² Wo fama Anaki xa die nan masotōde, mixi sεnbεmae naxee gbangbalan, wo naxee kolon a fanyi ra. Wo bara a mε, e a falam, «Nde nōma tide Anaki xa die ya i?» ³ Wo nōma a kolonde yakɔsi, a wo Marigi Alatala na a pεrεfε wo ya ra, alɔ tε naxan se birin kanama. A tan nan yati e halakima, a e xa fe magoro wo ya xɔri. Wo e kerima nε, wo e birin halakima nε alɔ wo Marigi Alatala a masenxi wo bε ki naxε. ⁴ Wo Marigi Alatala na e keri wo ya ra tεmui naxε, wo naxa wo yεtε matɔxø de han wo xa a fala, «Alatala na a xεxεi muxu yi bɔxi masotōxi muxu xa tinxinyi saabui ra.» E xa fe kobi raba na a toxī Alatala e kerixi beenun wo xa be li. ⁵ Wo naxa a majɔxun de a wo be sotɔxi wo xa tinxinyi nun wo xa fanyi nan ma. Alatala yi sie kerima e xa yuge kobi nan ma, a man xa natε rakamali a naxan tongo wo babae Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba bε. ⁶ Wo xa a kolon wo xa tinxinyi xa mu a niyaxi wo Marigi Alatala yi bɔxi fanyi soxi wo yi ra a xa findi wo gbe ra. Nama xurutare nan na wo ra.»

⁷ «Wo xa wo ratu a ma wo wo Marigi Alatala raxɔnɔ ki naxε gbengberenyi ma. Wo naxa nεemu wo keli lōxœ ma Misira, han wo so lōxœ be, wo nu xurutareja rabama nε wo Marigi Alatala ra. ⁸ Wo Alatala raxɔnɔ nε Xorebe geya fari han a naxa wa wo faxafe. ⁹ N to te geya fari alako n xa walaxε gεmε daaxi tongo naxan findi saatε ra Alatala nun won tan tagi, n naxa yanyi tongo naani nun kɔε tongo naani raba geya fari, n mu taami don, n mu ye fan min. ¹⁰ Alatala naxa yi walaxε gεmε daaxi firinyie so n yi ra, a naxan sεbε a xɔnyε ra. Alatala naxan fala wo bε tε tagi, wo nu malanxi lōxœ naxε geya fari, na birin sεbεxi walaxε ma.»

¹¹ «Yi yanyi tongo naani nun yi kɔε tongo naani dangi xanbi, Alatala naxa yi walaxε gεmε daaxi firinyi so n yi ra naxan findi saatε ra. ¹² Alatala naxa a fala n bε, «Keli, i xa goro mafuren barima i xa jnama i naxan naminixi Misira boxi ra, e bara yangoe belebele raba, e bara e ba kira ma n naxan masen e bε, e bara kuye yailan wure raxunuxi ra.» ¹³ Alatala man naxa yi masen n bε, «N bara a to yi jnama, jnama xurutare na a ra. ¹⁴ Keli be, n xa e halaki, n xa e xili jnɔn dunjina ma. N i mafindima jnama gbegbe ra naxan sεnbε gbo, e man wuya, dangi boore jnama ra.» ¹⁵ N naxa goro geya fari, naxan nu luxi alɔ a na tε nan tagi, na walaxε firinyie suxuxi n yi ra, Ala xa saatε sεbεxi naxee ma. ¹⁶ Na tεmui n naxa a to wo bara yunubi fe raba wo Marigi Alatala ra. Wo ninge yailan wure raxunuxi ra. Wo wo ba kira ma Alatala naxan masen wo bε. ¹⁷ N naxa yi walaxε gεmε daaxi firinyie suxu n bεlεxε firinyi ra, n fa e ɔcw, e naxa cɔci wo ya xɔri.»

¹⁸ «N naxa bira boxi Alatala ya i alɔ n naxan naba a singe. N naxa lu naa yanyi tongo naani nun kɔε tongo naani, n mu taami don, n mu ye fan min. N na birin naba wo xa yunubi nan ma fe ra, naxan naʃaaxuxi Alatala ma, a a raxɔnɔ. ¹⁹ N naxa gaaxu Alatala xa xɔnε ra a xɔnɔxi wo ma naxan ma han a wa wo halakife. Kɔnɔ Alatala man naxa n ma maxandi suxu. ²⁰ A bɔjε nu texi Haruna nan ma a gbe ra han a wa a halakife, kɔnɔ n naxa Ala maxandi Haruna fan bε. ²¹ N naxa ninge tongo wo naxan yailanxi, naxan findixi wo xa yunubi fe ra, n a woli tε xɔɔra, n a iwuru han a findi xube ra. N naxa na xube ibagan susui ye xɔɔra naxan kelima geya kɔn na.»

²² «Wo man bara Alatala raxɔnɔ Tabera, Masa, nun Kibiroti Hataawa. ²³ Alatala to wo xεε kelife Kadesi Barineya yi xεεraya ra, «Wo siga, wo xa bɔxi tongo n naxan soxi wo yi ra,» wo naxa wo Marigi Alatala xui matandi. Wo mu la a fala xui ra, wo mu na fan suxu nɔndi ra. ²⁴ Kabi n naxa sa wo kolon, wo xurutare fe nan tun nabafe Alatala ra.»

²⁵ «Alatala to wa wo faxafe, n naxa n felen bɔxi ma, n a maxandi yanyi tongo naani nun kɔε tongo naani bun ma. ²⁶ N naxa Alatala maxandi, «Marigi Alatala, i naxa i yεtε xa jnama halaki, i jnama naxan xa xɔrεya soxi a yi i xa gboe saabui ra, i naxan naminixi Misira boxi ma i sεnbε ra.» ²⁷ I ratu i xa konyie ma, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba. I naxa i kobe rato yi jnama xa xaxili xɔrɔxɔya ma, e xa jnaxui, nun e xa yunubi ma, ²⁸ alako Misirakae naxa a fala, «Alatala mu nōma yi mixie xaninde boxi ma a dεnnaxε laayidi tongoxi e bε. A e xɔnɔxi nε. A e ramini alako a xa sa e faxa gbengberenyi ma.» ²⁹ Alatala i xa jnama nan lanxi e ma. I gbe nan na e ra, i naxee xɔrεyaxi i sεnbε nun i xa mangεya ra.»

10

Ala xa xanunteya

¹ «Na tεmui Alatala naxa yaamari fi n ma. A naxε, «Walaxε gεmε daaxi firin yailan alo a singee nu ki naxε. I man xa kankira wuri daaxi yailan. Na tεmui i xa fa n yire geya fari. ² N man gbilenma nε yi sεriyε sεbε ra naxan nu na boore walaxε ma, i naxee kanaxi. I fama e sade na kankira nan kui.» ³ N naxa kankira yailan wuri mɔcli nde ra naxan xɔrɔxɔ. N naxa walaxε gεmε daaxi firin fan yailan naxan maniya booree ra. N naxa te e ra geya fari. ⁴ Alatala naxa sεbeli ti yi walaxε nεεnε ma, alɔ naxan singe nu sεbεxi booree ma. Yi yaamari fu, a naxee yaxaran wo bε geya fari tε tagi wo nu malanxi tεmui naxε, Alatala naxa e so n yi ra. ⁵ N naxa goro geya fari, n fa e sa kankira kui, n naxan yailanxi. E naxa lu naa alɔ Alatala a fala n bε ki naxε.»

⁶ Isirayilakae naxa keli Bene Yakan kōlonyie ra sigafe ra Mosera. Haruna laaxira mēnni nε, a naxa bēnde sōtō naa. A xa di Eleyasari naxa findi a lōxōε ra sērēxēdubēja kui. ⁷ Na dangi xanbi Isirayilakae naxa siga Gudugoda. E to keli Gudugoda, e naxa siga Yotobata, xure gbegbe na bōxi naxan ma. ⁸ Na waxati bun ma, Alatala naxa wali taxu Lewi bōnsōε ra, e xa findi kankira xaninyie ra, e xa ti Alatala ya i a xa wali rabafe ma, e man xa duba jama be Alatala xili ra. Na nan nabafe han to lōxōε. ⁹ Na fe na a toxi Lewi bōnsōε mu kε sōtōxi e ngaxakerenyie ya ma. Alatala nan na e tan malima ra alo a a fala ki naxε.

¹⁰ «N naxa lu geya fari yanyi tongo naani nun kōe tongo naani alo n naxan naba singe ra. Alatala man naxa n ma maxandi suxu, barima a mu waxi wo faxafe. ¹¹ Alatala naxa a masen n bε, „Nama rajere. E xa so bōxi ma n nan nakalixi naxan na e babae be sofe ra e yi.»

¹² «Yakōsi fa, Isirayilakae wo Marigi Alatala wama wo xa munse raba? A wama nε wo xa gaaxu a ya ra alako wo xa wo jere a xa kira xōn ma, wo xa a xanu, wo xa a rabatu wo bōje fiixe nun wo nii birin na. ¹³ Alatala wama nε wo xa a xa yaamari raba, wo xa a xa sēriyε rabatu, n naxan soxi wo yi ra to lōxōε, alako wo xa simaya xa fan. ¹⁴ Wo Marigi Alatala nan gbe na koore nun bōxi ra, a nun se naxan birin na a ma. ¹⁵ Alatala wo babae nan xanu. Yakōsi fa wo tan nan na e bōnsōε ra, a wo tan nan sugandixi boore sie tagi, alo wo a toxi ki naxε to lōxōε.»

¹⁶ «Wo lan nε wo xa wo xaxili raseniyεn, wo naxa xurutareja raba sōnōn, ¹⁷ barima wo Marigi Alatala keren peti nan na Ala ra, mangε xe mange, Ala belebele sēnbēma magaaxuxi, naxan mu mixi rafisa a boore bε, naxan mu kiiti jaaxi kōbiri rasuxuma. ¹⁸ A tan nan kiridie nun kaajε ginεe kantama ra. Xōjεe rafan a ma, a donse nun sose soma e yi ra. ¹⁹ Wo tan fan, wo hinne xōjεe ra naxee na wo ya ma. Wo xa wo marjoxun xōjεe nan nu na wo tan fan na Misira bōxi ma. ²⁰ Wo xa gaaxu wo Marigi Alatala ya ra, wo xa tuubi a bε, wo xa bira a fōxōra, wo man xa wo rakali a tan nan xili ra. ²¹ A tan nan na wo xa nōrε ra. A tan nan na wo Marigi Ala ra, naxan kaabanakoe nun fe magaaxuxie rabaxi wo ya xōri. ²² Wo babae nu fama temui naxε Misira, e mu nu dangixi mixi tongo solofera ra. Yakōsi wo Marigi Alatala bara wo rawuya dangi tunbuie ra naxee na koore ma.»

11

Won ma xanunteya Ala bε

¹ Wo xa wo Marigi Alatala xanu, wo tuubi a bε, wo xa a xa yaamari, a xa sēriyε, a xa maseniyi, nun a x Tonyi rabatu temui birin.

² Wo xa a kolon to lōxōε wo xa die mu Alatala xa kaabanako magaaxuxie toxi e ya ra. E mu wo Marigi Alatala xa sēriyε mēxi e tulī ra. ³ E mu a xa laamatunyie toxi Misira, a nun a naxan nabaxi Firawuna nun a xa bōxi birin na. ⁴ E man mu fe toxi a naxan nabaxi Misira sōcōrie ra, e xa soe nun gisee ra. E mu a to Ala Misira sōcōrie madulaxi Kale Baa ma ki naxε, e to bira wo fōxōra, Alatala fa e birin halaki kerenyi ra. ⁵ E man mu fee toxi a naxee raba gbengberenyi ma beenun wo xa be li. ⁶ A naxa wo ratanga Datang nun Abirami ma, naxee findi Eliyabi xa di xēmēe ra Ruben bōnsōε ya ma. Isirayilakae birin ya xōri, bōxi naxa a rabi, a fa a raxutu e nun e xa denbayae birin ma, e xa kiri banxie, nun mixi birin ma naxee nu biraxi e fōxōra. ⁷ Wo tan nan yati bara fe belebelee to Alatala naxee rabaxi.

⁸ Na nan a toxi, wo lan wo xa yi sēriyε rabatu n naxan xaranfe wo bε to lōxōε, alako wo xa limaniya sōtō yi bōxi masōtōfe ra wo na sigafe dēnnaxε. ⁹ Wo xa yi raba alako wo xa bu bōxi ma Alatala a kalixi naxan xa fe ra, a sofe ra wo babae nun e bōnsōε yi, xijε nun kumi gbegbe na bōxi naxan ma. ¹⁰ Wo fama bōxi naxan sōtōde, a mu luxi alo Misira bōxi, wo kelixi dēnnaxε. Misira tan, wo na gε xε sade, fo wo nu ye maxanin a ma laakōe daaxi wo sanyi ra. ¹¹ Wo fama bōxi naxan sōtōde, geya nun gulunba yire na a ra, tunε ye naxan nafanma a fanyi ra. ¹² Bōxi na a ra wo Marigi Alatala jēngi saxi naxan xōn. A man fa mēnēni a ma, keli jē fōlē han jē jōnōy.

Ala xa laayidi

¹³ Xa wo yi sēriyε ratinmē a fanyi ra n naxan xaranxi wo bε yi ki to lōxōε, xa wo wo Marigi Alatala xanu, wo a xa sēriyε raba bōje fiixe ra nun wo nii ra, ¹⁴ a tunε rafama nε wo xa bōxi ma, jēmēe a nun sogofure, alako wo xa harige fanyi sōtō, alo mēngi, wēni nēēnē, a nun ture. ¹⁵ A man jōoge fan nafanma nε wo xa bōxi ma wo xa xurusee naxan donna. Wo baloe gbegbe sōtōma nε, wo a don han wo luga. ¹⁶ Wo xa fe mōcoli birin naba alako fefe yo naxa wo ba yi kira fanyi xōn ma. Wo naxa wo igoro ala gbētēe batufe ra. ¹⁷ Xa wo na fe mōcoli raba, Alatala xōnōma nε wo ma. Na temui a a niyama nε tunε mu fa sōnōn, sansi yo mu fanma bōxi ma sōnōn, wo fa halaki yi bōxi ma Alatala naxan soxi wo yi ra.

¹⁸ Wo xa yi sēriyε rasabati wo bōje ma nun wo nii ra. Wo nde xiri wo bēlēxε nun wo tigi ra tōnxuma ra, alako wo naxa nēēmu a ra. ¹⁹ Wo xa a xaran wo xa die ra wo xa banxie kui, wo xa biyasie kui, wo sa temui, wo keli temui. ²⁰ Wo xa a sēbē wo xa banxie nun wo xa naadēe ma. ²¹ Na nan a toma wo

xa simaya nun wo xa die xa simaya xōn kuyama bōxi ma Alatala naxan laayidixi wo benbae bē han dunjra rajonyi.²² Xa wo yi səriyē rabatu a rabatu ki ma, n naxan xaranxi wo bē, xa wo wo Marigi Alatala xanu, xa wo wo jūrē a xa kira xōn ma, xa wo bira a fōxō ra,²³ Alatala fama nē yi sie birin keride wo ya xōri, wo fa nō e ra, naxee gbangbalan wo bē, naxee sənbē gbo wo bē.²⁴ Wo na wo sanyi ti dənnaxē birin ma, naa findima wo gbe nan na. Wo xa bōxi italama keli gbengberenyi ma han Liban, keli Efirati xure ma han Mediteran Baa ra.²⁵ Mixi yo mu suusama tide wo ya ra. Wo na siga bōxi naxan yo ma, wo Marigi Alatala a niyama nē mənnikae xa gaaxu wo ya ra, e bōrē mini alō a masenxi wo bē ki naxē.

²⁶ Wo a mato, n bara barake nun dankē sa wo ya i to. ²⁷ Xa wo wo Marigi Alatala xa səriyē rabatu a rabatu ki ma, n naxan soxi wo yi ra to, wo barake sōtōma nē. ²⁸ Kōnō xa wo mu wo Marigi Alatala xa səriyē ratinmē, xa wo wo ba kira xōn ma n naxan soxi wo yi ra to, xa wo bira ala gbetēe fōxō ra wo mu naxee kolon, wo dankē nan sōtōma.

²⁹ Wo Marigi Alatala na wo xanin bōxi ma a fama naxan sode wo yi ra, wo dubē masenyi tima Garisimi geaya nan fari, wo dankē masenyi tima Ebali geaya nan fari. ³⁰ Na geyae na Yurudēn naakiri nan ma, kira xanbi ra naxan na sogegorode, Kanaankae xa bōxi ma naxee sabatixi Araba, Giligali ya tagi, More wuri belebele fē ma. ³¹ Wo na Yurudēn igiri sigafe ra bōxi ma wo Marigi Alatala dənnaxē sofe wo yi ra, mənni findima wo gbe nan na, wo man fa sabati naa. ³² Wo lan nē wo xa fəntēn yi səriyē nun yi yaamarie ma, n naxee soxi wo yi ra to lōxōe.

12

Sali xa səriyē

¹ Wo xa yi səriyē nun yaamarie rabatu bōxi ma, wo babae Marigi Alatala dənnaxē sofe wo yi ra. ² Wo xa yire birin kana geaya fari nun fotonyie kui, yi sie kuyee batuma dənnaxē. Wo fama yi sie keride. ³ Wo xa e xa sərəxəbadee kana, wo xa e xa gəmē tōnxumae kana, wo xa e xa Aseri wuri masolixie gan, wo xa e xa kuyee rabira, wo xa e xilie jōn naa.

⁴ Wo naxa wo Marigi Alatala batu na mōcli ra de. ⁵ Wo xa Alatala fen yire nde a dənnaxē sugandima wo bōnsōe ya ma. Na findima Ala xa yire nan na, a xili matōxōma dənnaxē. Wo xa siga mənni⁶ wo xa sərəxēe mōcli birin bade, alō sərəxēe gan daaxie, sərəxēe naxee mu gamma, farilēe, hadiyae, sərəxēe naxee bama alako wo waxōnfe xa raba, janige sərəxēe, nun xuruse di singee. ⁷ Wo xa wo xa sərəxēe don mənni, wo tan nun wo xa denbayae. Wo xa jəlexin harige ra, wo Marigi Alatala naxan fixi wo ma.

⁸ A mu lanma kankan xa a yētē waxōnfe raba, alō wo a rabafe ki naxē yakōsi, ⁹ wo to mu so bōxi ma, wo Marigi Alatala dənnaxē fima wo ma malabude ra. ¹⁰ Kōnō wo na Yurudēn igiri, wo na sabati bōxi ma wo Marigi Alatala dənnaxē fima wo ma, a fama nē wo ratangade wo yaxuie birin ma naxee na wo rabilinyi, wo fa sabati naa bōrēsa kui. ¹¹ Na təmui, mənni findima wo Marigi Alatala xa yire sugandixi nan na, a xili matōxōma dənnaxē. Wo xa wo xa sərəxēe ba mənni nē, n naxee yamarixi wo ra, alō sərəxēe gan daaxie, sərəxēe naxee mu gamma, farilēe, hadiyae, a nun sərəxēe naxee bama alako wo waxōnfe xa raba. ¹² Wo jəleximma nē wo Marigi Alatala ra, wo tan, wo xa die, wo xa konyie nun Lewi xa die naxee na wo ya ma barima bōxi mu na e tan bē naxan findi e kē ra.

¹³ Wo naxa wo xa sərəxēe gan daaxie ba wo waxōnde. ¹⁴ Wo e bama yire nē wo Marigi Alatala dənnaxē sugandima wo bōnsōe ya ma. N naxan birin yamarixi wo ra, wo xa a birin naba mənni. ¹⁵ Kōnō i nōma sube don daaxi faxade, Ala naxan fixi i ma, yire birin i na sabati dənnaxē. Mixi səniyērxī nun mixi səniyēntare nōma a donde, alō xeli nun tōökē. ¹⁶ Kōnō wo mu lan wo xa sube wuli min, wo xa a ifili bōxi ma alō ye.

¹⁷ Wo mu lan wo xa məngi, wəni nēsēnē, nun ture don wo xōnyi, naxee findima wo xa farile ra Alatala bē. Wo mu lan wo xa wo xa xuruse di singee fan don wo xōnyi, wo naxee bama sərəxēe ra Alatala bē, sərəxēe naxee bama alako wo waxōnfe xa raba wo bē, nun wo xa janige sərəxēe. Wo mu lan wo xa wo xa bogi singee fan don wo xōnyi, wo naxee bama sərəxēe ra. ¹⁸ Wo lan wo xa na see birin don wo Marigi Alatala nan ya i a xa yire sugandixi kui. Wo tan, wo xa die, wo xa konyie, a nun Lewi xa die naxee na wo ya ma, wo xa na sərəxēe don mənni jəlexinyi kui wo Marigi Alatala ya i, a naxan fixi wo ma. ¹⁹ Wo jəngi sa Lewi xa die xōn ma a fanyi ra. Wo naxa nēsēmu e ma.

²⁰ Wo Marigi Alatala na wo xa bōxi ragbo yē, alō a a laayidixi wo bē ki naxē, xa wo wa sube nan xōn ma, wo nōma na donde han wo wasa. ²¹ Xa wo makuya Alatala xa yire sugandixi ra a xili matōxōma dənnaxē, wo nōma xurusee faxade, wo Marigi naxee fixi wo ma, wo fa na sube don n ma səriyē ki ma wo xōnyie han wo wasa. ²² Mixi səniyērxī nun mixi səniyēntare nōma e donde alō xeli nun tōökē. ²³ Kōnō wo mu lan wo xa sube wuli min, barima wuli findixi nii nan na. A mu lan wo xa sube nun a wuli don. ²⁴ Wo naxa wuli min, wo xa a ifili bōxi ma alō ye. ²⁵ Wo naxa a min alako wo xa səsēwa, wo tan, nun wo xa die hali wo dangi xanbi. Wo xa fe tinixinie raba, Alatala wama naxee xōn.

²⁶ Xa wo wama sereχe səniyənxı nan bafe Alatala bę, alako wo waxonfe xa raba wo bę, wo xa na sereχe ba yire nę Alatala dənnaxe sugandima. ²⁷ Naxan findixi sereχe gan daaxi ra, wo xa na sube nun na wuli sa wo Marigi Alatala xa sereχebade. Naxan findixi sereχe boore daaxi ra, wo xa a wuli ifili wo Marigi Alatala xa sereχebade, wo fa a sube tan don.

²⁸ Wo wo tuli mati, wo lan nę wo xa yi seriyę ratinmę n naxan soxi wo yi ra, alako wo xa seewa, wo tan nun wo xa die hali wo faxa xanbi abadan, barima fe fanyi na a ra naxan nafan wo Marigi Alatala ma.

²⁹ Wo Marigi Alatala na gę sie halakide wo saabui ra, wo na sabati e xa boxi ma, ³⁰ wo xa wo yetę ratanga e xa fe kobi rabafe ma, e halaki xanbi. Wo xa wo yetę ratanga e xa alae maxorinfe ma. Wo naxa a fala, «Yi sie nu tuubi rabirama e bę di? N fan waxy na nan nabafe.» ³¹ Wo naxa na mooli raba wo Marigi Alatala ra, barima e nu fe kobie rabama e xa alae bę Alatala mu wama naxee xon. Mixi nan nu e ra, naxee nu e xa die gamna e xa kuyee bę sereχe ra.

13

Kuye batue

¹ Wo lan nę wo xa yi seriyę raba a raba ki ma n naxan soxi wo yi ra. Wo naxa sese ba a ra, wo man naxa sese fan sa a xun ma. ² Xa namijonme nde, xa na mu a ra waliyu nde, ³ sa kaabanakoe fe nun tɔnxuma fe raba wo ya xɔri, a man fa a fala wo bę, «Won bira kuye batufe fɔxɔ ra, wo tan mu alae naxee kolon,» ⁴ wo naxa wo tuli mati na namijonme ra a nun na waliyu ra de. Wo Marigi Alatala nan fama wo matode na ki, alako a xa nō a kolonde xa a xa xanunteya na wo sondonmę ma, xa wo a xanuxi wo nii ra. ⁵ Wo lan wo xa tuubi rabira wo Marigi Alatala nan keren bę, wo xa gaaxu a ya ra, wo xa a xa yaamarie raba, wo xa a xui rabatu, wo xa a keren nan batu, wo xa bira a fɔxɔ ra. ⁶ Yi namijonme nun yi waliyu mooli lan nę a xa faxa, barima a bara wa wo bɔję ratefe wo Marigi Alatala ma naxan wo raminixi konyiya kui Misira boxi ma. E bara wo ba kira xon Alatala wo tixi naxan na. Wo xa fe jiaaxi jɔn wo tagi.

⁷ Xa wo ngaxakerenyi, xa na mu a ra wo xa di, xa na mu a ra wo xa baatę gine, xa na mu a ra wo boore naxan nafanxi wo ma alę wo yetę, sa wo manahane alako wo xa ala gbete batu, wo tan mu naxan kolon, wo babae fan mu naxan kolon, ⁸ si gbete naxee batuxi wo rabilinyi nun naxee makuya wo ra, keli bɔxi tuxui ma sa cdx boore tuxui ra, ⁹ wo naxa tin e xa wɔyęnyi ra, wo naxa wo tuli mati e ra. Wo naxa kinikini e ma, wo naxa e noxun, wo man naxa e kanta. ¹⁰ Wo lan nę wo xa na kanyi faxa, wo a gɔnčę gęmę ra, jnama fan fa a magońo. ¹¹ Wo xa a magońo han a xa faxa, barima a bara kata a xa wo ragbilen wo Marigi Alatala fɔxɔ ra naxan wo raminixi konyiya kui Misira boxi ma. ¹² Isirayilakae birin na na fe mę, e luma nę gaaxui kui. Na təmni na fe kobi močli mu nɔma rabade wo tagi sɔnɔn.

¹³ Xa wo a mę taa nde xa fe ra, wo Marigi Alatala wo rasabatima dənnaxe, ¹⁴ a mənnika ndee a falama e boore bę, «Won xa kuye nənəndee batu,» ¹⁵ a lanma wo xa na mixi kobia xon nafen alako wo xa e kęja kolon. Wo xa a kolon xa na fe kobi bara raba wo tagi. ¹⁶ Xa a sa na ki nę, wo xa na taakae birin faxa santidęgema ra. Wo xa na taa halaki nura a xa xurusee birin na. ¹⁷ Wo e harige birin malanma taa tagi nę, wo tę sa a ma, wo taa birin gan wo Marigi Alatala ya i. Naa fama findide bɔxi rabęjinxı nan na. Mənni tan mu findima taa ra sɔnɔn. ¹⁸ Wo naxa na se ratɔnxı sese tongo wo yetę bę, wo na naxan ganfe alako nde xa ba Alatala xa xonę ra, a xa kinikini wo ma, a xa wo rawuya ało a rakalixi ki naxę wo babae bę. ¹⁹ Xa wo tuubi rabira wo Marigi Alatala bę a xa seriyę rabatufę ma, n naxan soxi wo yi ra to lɔxɔę, xa wo fe tinxinxı raba wo Marigi Alatala ya i, a fama nę na hęeri birin fide wo ma.

14

Nönfę seriyę

¹ Marigi Alatala xa die lanxi wo tan nan ma. Xa faxę fa sa ti, Wo naxa wo yetę maxaba, wo naxa wo xunsęxę bi wo tigi dę ra. ² Wo bara findi wo Marigi Alatala xa jnama səniyęnxı ra. A wo tan nan sugandixi boxi jnama birin tagi, wo xa findi a gbe ra.

Sube radaxamuxi nun a radaxamutare

³ Wo mu lan wo xa se səniyęntare don. ⁴ Subee nan yi ki, wo lan wo xa naxee don: ninge, yęxęs, si, ⁵ xeli, gaale, tɔokę, muntui, burunyi si, geya fari sube naxan maniyaxi yęxęs ra, bole, ⁶ sube naxee tore itaxunxi, e man na jooge don, e gbilen a rate ra e kɔn na.

⁷ Kɔnč na subee ya ma, naxee tore itaxunxi firinyi ra, naxee jnooge donma, e man fa gbilen a rate ra e kɔn na, ndee na e ya ma wo naxa e don alę cmęxolę, yere, nun yere maniyę. E findixi sube səniyęntaree nan na wo bę, barima e jnooge donma, e man fa gbilen a rate ra e kɔn na, kɔnč e tore mu itaxunxi firinyi ra. ⁸ Xɔsę naxan tore itaxunxi firinyi ra, kɔnč a mu jnooge donma, a man xa gbilen a

rate ra a kōn na, na nan a findixi sube səniyəntare ra wo bε. Wo naxa na sube don, wo man naxa wo bεləxε din a binbi ra.

⁹ Yεxε naxee na ye xɔɔra, bεlε na naxee birin bε a nun xalee, wo lan wo xa nee nan don. ¹⁰ Kōn wo mu lan wo xa yεxε don bεlε mu naxan bε a nun xale. Wo xa nee kolon yεxε səniyəntare ra.

¹¹ Wo nōma xōni səniyənxı birin donde. ¹² Kōn xōnie xilie nan yi ki wo mu lan wo xa naxee don: yubε, sεgε, xaruma gbɔntɔε, ¹³ a nun e maniyε birin. ¹⁴ Xaaxa fan wo naxa na don a nun e maniyε birin. ¹⁵ Xundi, koofole, a nun tagarantongoe, ¹⁶ wo naxa e don a nun e maniyε birin. ¹⁷ Gbongboe, yedɔnme, ¹⁸ laaba, tukε, a nun e maniyε birin, wo naxa e don. ¹⁹ Nimase xunxuri gabutenyi kanyi birin raharamujaxi. Wo mu lan wo xa e don. ²⁰ Wo lan wo xa nimasee nan don naxee səniyənxı.

²¹ Wo naxa sube don naxan faxaxi a yεtε ma. Wo xa a so xɔŋε Ala kolontaree yi ra, naxee na wo xɔnyi, alako e xa a don, xa na mu wo xa a mati mixi gβεtε ma. Wo tan bara findi wo Marigi Alatala xa jama səniyənxı ra.

Wo naxa si yɔrε jin a nga xijε ye ra.

Farile

²² Wo sansi naxan birin nawalima xε ma, wo lan nε wo xa farile ba a rajε yo jε. ²³ Wo xa na farile don yire wo Marigi Alatala xili matɔxɔma dεnnaxε. Wo xa farile findima wo xa mεngi, wo xa wεni nεɛnε, wo xa ture, wo xa xurusee xa di singee nan na. Wo xa na ba alako wo nōma gaaxude wo Marigi Alatala ya ra ki naxe lɔxɔε birin. ²⁴ Xa a sa li wo sabatide makuya wo Marigi Alatala xili matɔxɔde ra, na kote xaninfe xɔrɔxɔma nε wo bε, barima wo Marigi Alatala bara barakε gbegbe fi wo ma. ²⁵ Na tεmui wo xa wo xa farile masara kɔbiri ra, wo fa na xanin wo Marigi Alatala xili matɔxɔde. ²⁶ Menni wo nōma xurusee, wεni, nun wo waxonse gβεtε sarade, alako wo nun wo xa denbayae xa wo dεge wo Marigi Alatala ya i sεɛwε kui. ²⁷ Wo naxa nεɛmu Lewikae ma naxee sabatixi wo ya ma, barima se mu na e bε naxan findima e kε ra.

²⁸ Nε saxan yo jε saxan wo xa wo xa sansi farile birin nagata wo xɔnyi. ²⁹ Na tεmui Lewikae, ke mu na naxee bε, wo xa xɔŋε, kiridie, a nun kaajε gine naxee na wo ya ma, e birin xa fa e dεgede wo xɔnyi han e luga. Na kui wo Marigi Alatala fama barakε sade wo xa fe birin ma.

15

Dijεfe doni ma

¹ Nε solofero yo jε solofero wo xa dijε donie ma. ² Na sεriyε lan a xa raba yi ki nε: Fεɛrε kanyie naxee birin doni bεjinxı e ngaxakerenyi bε, e lan nε e xa dijε na doni ma. Wo mu lan wo xa wo boore nun wo ngaxakerenyi jaxankata doni fife ma jε kui Alatala naxan sugandixi. ³ Wo lan wo xa dɔxø Ala kolontaree nan na a xa wo xa doni fi, kōn wo naxan donixi wo ngaxakerenyi bε, wo lan nε wo xa dijε na ma. ⁴ Na nan a toma setare mu kolomma wo ya ma, barima Alatala barakε gbegbe sama nε wo xa fe bɔxi ma wo Marigi Alatala dεnnaxε soxi wo yi ra kε ra, alako a xa findi wo gbe ra. ⁵ A na rabama nε xa wo bira wo Marigi Alatala xui fɔxɔ ra. Wo xa a xa yaamari rabatu, n naxan falaxi wo bε to lɔxɔε. ⁶ Wo Marigi Alatala barakε sama nε wo xa fe aλɔ a masen ki naxε. Wo kɔbiri donima nε jama gbegbe bε, kōn wo tan mu doni tongoma. Wo fama nε dangide jama gbegbe ra, mixi yo mu dangima wo ra.

⁷ Xa setare na wo ngaxakerenyie ya ma wo nun naxee sabatixi bɔxi kerem ma wo Marigi Alatala dεnnaxε fima wo ma, wo naxa wo nii raxutu, wo xa tondi doni bεjinpide e bε. ⁸ Wo lanma nε wo xa a doni sεɛwε kui a hayi na naxan ma. ⁹ Wo xa wo mεɛni ki fanyi ra, xaxili jaaxi naxa nɔ wo ra a falafe ra, «A gbe mu luxi jε solofero nde xa a li, a lan mixi xa dijε doni ma jε naxan na.» Wo xa wo mεɛni, wo naxa kinikinitareja masen wo ngaxakerenyi setaree bε tondife se nde sode a yi ra. Na na raba, a a yaxaseri masama nε Alatala bε wo xa fe ra, wo fa findi yunubitɔε ra. ¹⁰ Wo lan nε wo xa a ki bɔjε fiixε ra. Wo na bɔjε fanyi naxan nabaxi na ki, wo Marigi Alatala barakε sama nε wo xa walie wo na so naxee yo ya ma. ¹¹ Setaree luma nε wo xa bɔxi ma, na nan a toxi n na a falaxi wo bε wo xa hinne wo ngaxakerenyie ra, misikiinε a nun setare naxee na wo xa bɔxi ma.

Konyie xɔrεyafe

¹² Xa wo ngaxakerenyi Eburu xεmε, xa na mu a ra gine, a yεtε mati wo ma konyi ra, a walima nε wo bε jε senni. A jε solofero nde wo xa a xɔrεya. ¹³ Wo man naxa a bεjinpide a yi igeli ra. ¹⁴ Wo Marigi Alatala se naxan birin fixi wo ma barakε ra aλɔ yεxε, si, mεngi, a nun wεni, wo xa na ndee so a yi ra. ¹⁵ Wo wo ratu a ma konyi nan nu wo fan na Misira, wo Marigi Alatala fa wo xun sara. Na fe na a toxi, n yi sεriyε soxi wo yi ra to lɔxɔε.

¹⁶ Xa konyi nde fa a fala wo bε a mu kelima wo xa denbaya ya ma barima wo bara rafan a ma, ¹⁷ na tεmui wo se tunbase nan tongoma. Wo a tuli tunba banxi naadε ma. Na tεmui a bara findi wo xa konyi ra kudε. Wo na mɔɔli nan nabama wo xa konyi gine fan na. ¹⁸ Wo naxa nimisa xɔrεya fife ra wo xa

konyi ma, barima a xa wali jie senyi bun ma na bara wo rageeni doxo firin dangi walike sare ra. Na kui wo Marigi Alatala barake sama ne wo xa wali birin ma na xa fe ra.

Xuruse di singe

¹⁹ Wo xa ninge, yexes, nun si di xeme singe naxee barima, e birin findima wo Marigi Alatala nan gbe ra. Wo mu lan wo xa ninge xeme di singe rawali, wo man mu lan wo xa yexes di xeme singe xabe maxaba a ma. ²⁰ Ne yo jie wo tan nun wo xa denbaya nan na donma yire, wo Marigi Alatala xa yire sugandixi. ²¹ Xa a mabexxi, xa a ya kanaxi, xa na mu fure gbete na a ma, wo naxa na fi wo Marigi Alatala ma serexes ra. ²² Wo noema na donde wo xonyi ne, wo nun mixi seniyenxie, xa na mu a ra, mixi seniyentaree, alo wo xeli nun tcoke donma ki naxe. ²³ Konwo naxa sube wuli don de. Wo a ifilima bexi nan ma alo ye.

16

Sayamalek Dangi Sali

¹ Abiba kike ra, wo xa Sayamalek Dangi Sali raba wo Marigi Alatala xa fe ra, barima na kike kui, wo Marigi Alatala wo ramini Misira ra koe nan na. ² Wo serexes naxee bama wo Marigi Alatala be Sayamalek Dangi Sali lcoxes, e tongoma xuruse nan ya ma: yexes, si, xa na mu a ra ninge. Na serexes bama Alatala xili matcxodes ne.

³ Wo naxa taami lebini daaxi don na sali xi solofera bun ma. Wo lan wo xa taami lebinitare nan don naxan findi kinikini taami ra. Na nan wo ratuma lcoxes ma wo gbataxi mini Misira boxi ra lcoxes naxe. Na a niyama ne wo mu neemwu wo mini lcoxes ma Misira boxi ra. ⁴ Na xi solofera bun ma, a mu lan lebini siya xa to wo xonyi, wo xa boxi birin ma. Wo serexes naxan bama a xi singe nunmare ra, na mu lan a xa lu han geeseges.

⁵ Na Sayamalek Dangi Sali serexes mu lan a xa raba yire birin, wo Marigi Alatala wo rasabatixi dennaxes. ⁶ Wo a bama yire keren peti ne, wo Marigi Alatala xili matcxode seniyenxi. Na serexes bama nunmare nan na soge goro temui, wo mini waxati naxan ma Misira boxi ra. ⁷ Wo sube Jinma ne, wo a don yire wo Marigi Alatala dennaxes sugandixi. Kuye na iba, wo fa siga wo xonyi. ⁸ Xi senyi bun ma, wo taami lebinitare nan donna. A xi solofera lcoxes wo malanyi belebele raba wo Marigi Alatala xa binye bun ma. Wo naxa wali yo raba na lcoxes.

Xe Xabe Sali

⁹ Wo na mengi xaba folo, wo lcoxun solofera nan kontima, ¹⁰ wo fa Loxunye Sali raba wo Marigi Alatala be. Wo Marigi Alatala barake naxan fixi wo ma wo sotose ra, wo xa nde ba wo jianige ra na barake bere ra. ¹¹ Wo seewama ne wo Marigi Alatala ra yire a dennaxes sugandixi a xili falafere ra, wo tan nun wo xa die, wo xa konyie, Lewikae naxee na wo xonyi, xejees, kiridie, a nun kaaje ginene. ¹² Wo xa ratu konyi nan nu na wo ra Misira boxi ma. Wo lan ne wo xa yi seriyerajere a rajere ki ma.

Bage Ti Sali

¹³ Wo na ge wo xa sansie bonbode lonyi ma, wo naxa weni bogi fan bundu, wo xa Bage Ti Sali raba xi solofera bun ma. ¹⁴ Wo xa seewa na sali kui, wo tan, wo xa die, wo xa konyie, Lewikae, xejees, kiridie, a nun kaaje ginene naxee na wo xonyi. ¹⁵ Wo yi sali rabama xi solofera nan bun ma wo Marigi Alatala be a na dennaxes sugandi, barima wo Marigi Alatala barake sama ne wo xa xe wali nun wo xa wali birin ma, wo fa seewa ki fanyi ra.

¹⁶ Ne yo jie, xeme naxan birin na wo ya ma, e lan ne e xa ti e Marigi Alatala ya i sanya saxan, yire a dennaxes sugandixi: Taami Lebinitare Sali, Loxunye Sali, a nun Bage Ti Sali. Wo mu lan wo xa siga Alatala ma wo yi igeli ra. ¹⁷ Wo keren keren ma fama serexes nan na wo noxi naxan na, wo Marigi Alatala naxan fixi wo ma barake ra.

Seriye rajere ki

¹⁸ Taae birin kui, wo Marigi Alatala dennaxes fixi wo ma, bonses yo bonses, wo kiitisae nan sugandima, e xa jnama makiiti tinxyinyi kui. ¹⁹ Wo naxa tcojnege kiti sa de, wo man naxa ti mixi yo xon ma. Wo naxa tin fe nde xa wo madaxu, barima se noema nondi falfe findide ne donxui ra, e nondi mafindi wule ra. ²⁰ Wo lanma wo xa kiti tinxyinx yati nan sa, alako wo xa simaya soto, wo man xa no boxi masotode wo Marigi Alatala dennaxes fixi wo ma.

Kuye rabatufe

²¹ Wo mu lan wo xa Aseri wuri masolixi ti serexebade fe ma, wo dennaxes yailanxi wo Marigi Alatala be. ²² Wo naxa geme t kuye ra, barima wo Marigi Alatala na fe mocli xonxi.

Serexē fanyi

¹ Wo mu lan wo xa ninge xa na mu yexēe ba serexē ra wo Marigi Alatala bē, naxan kēja mu fan, xa na mu a ra naxan mabenxi, barima wo Marigi Alatala na fe mōcli xōnxi.

² Xa wo mixi nde to wo xa taae kui, wo Marigi Alatala naxee fixi wo ma, naxan ala gbētē batuma, a bara fe jaa xi raba naxan mu rafan wo Marigi Alatala ma. A bara Ala xa saatē matandi³ tuubi rabirafe ala gbētē bē, xa na mu soge, kike, nun tunbuie bē. ⁴ Wo na na fe mōcli ifale mē, wo xa a xōn nafen a fanyi ra. Wo na a kolon na fe xōnxi bara raba Isirayila bōxi ma,⁵ a na findi xēmē ra, xa na mu gine, wo a kanyi xanimma taa sode dē nan na, wo a magōnō gēmē ra han a xa faxa.

⁶ Mixi naxan lan a xa faxa, a mu faxama sinden fo a tongo seede firin xui ma, xa na mu a ra saxan. A mu lan a xa faxa seede kerēn gbansan xui ma. ⁷ Seedee nan singe gēmē wolima a ma a faxafe ra, Jāma dōnxoé fan fa a magōnō. Wo fe jaa xi Jōnma wo tagi na ki nē.

Kiiti magaaxuxie

⁸ Xa faxa kiiti bara fa, xa na mu a ra galanbui, xa na mu maxōnē, naxan findixi kiiti xōrōxōe ra wo bē taa kui, wo xa siga yire wo Marigi Alatala dēnnaxē sugandixi. ⁹ Wo sigama Lewika serexēdubēe nan xōn, a nun kiitisae naxee na wo xun ma, wo a tagi raba e bē. E a falama wo bē na tēmūi a lan kiiti xa sa ki naxē. ¹⁰ E naxan falama wo bē yire, wo Marigi Alatala dēnnaxē sugandixi, wo kiiti bolonma na ki nē. E naxan falama wo bē, wo xa na birin naba. ¹¹ E seriye naxan birin falama wo bē, wo xa na raba. Wo naxa binya yirefanyi ma, xa na mu koola ma. ¹² Xa mixi nde, a xa yētē igbojā kui, mu a tulī mati kiitisae nun serexēdubēe ra, wo Marigi Alatala naxee sugandixi a xa wali rabafē ma, na kanyi lanma nē a xa faxa. Wo fe jaa xi Jōnma wo tagi na ki nē Isirayila. ¹³ Nama birin fama lude gaaxui nan kui na tēmūi. E na yi fe mē naxan nabaxi, mixi gbētē yo mu suusama na yētē igbojā mōcli rabade fa.

Mangēya

¹⁴ Wo na so bōxi ma tēmūi naxē, wo Marigi Alatala dēnnaxē fima wo ma, wo na sabati naa, tēmunde wo fama nē a majōxunde wo fan xa wo gbe mangē sōtō ałō boore si naxee wo rabilinxī. ¹⁵ Wo Marigi Alatala na mixi naxan sugandi, na nan fama findide wo xa mange ra. Wo naxa tin xōnē xa findi wo xa mange ra, wo ngaxakerenyi mu naxan na. ¹⁶ A mu lan soe gbegbe xa lu wo xa mange yī ra. A mu lan a xa mixie rasamba Misira e sarade, barima Alatala a falaxi nē wo bē, a wo naxa siga na bōxi ma sōnōn. ¹⁷ A mu lan a xa gine gbegbe dōxō. Na fee nan fama a ragbilende Alatala fōxō ra. A mu lan a xa gbeti gbegbe nun xēxēma gbegbe malan.

¹⁸ Mangē na dōxō a xa mange kibanyi tēmūi naxē, seriye kitaabui naxan nagataxi Lewika serexēdubēe yi ra, a xa na misaali yailan a yētē bē. ¹⁹ A xa na kitaabui ragata a fē ma, a xa a xaran lōxōe birin a xa simaya kui, alako a xa gaaxu a Marigi Alatala ya ra, a man xa nō a xa seriye nun a xa yaamari rabatude naxan sēbēxi a kui. ²⁰ Na fe nan fama a niyade, a mu a yētē rafisa a ngaxakerenyie bē, a man mu tantan seriye ma, a mu binya yirefanyi ma nun kōola ma. Na tēmūi a mangēya xōnkuye sōtōma nē, a tan nun a xa die Isirayila Jāma tagi.

Serexēdubēe xa wali

¹ Lewika serexēdubēe nun Lewi xabile dōnxōe mu fama bōxi sōtōde ke ra ałō Isirayila di booree. E baloe findima serexē gan daaxie nan na naxee bama Alatala bē. ² E mu fama ke sōtōde e ngaxakerenyie tagi. Alatala nan findima e ke ra ałō a masen e bē ki naxē. ³ Lewika serexēdubēe mabiri findima serexēe nan na Isirayilakae fama naxee bade ałō ningee, xa na mu a ra yexēe. A lanma sube bēlēxē, a banganyi, nun a furi nan xa so serexēdubēe yi ra. ⁴ Wo man fa bōxi daxamui singe so e yi ra: mēngi, wēni nēxē, ture, a nun wo yexēe xabe naxan singe maxabama. ⁵ Wo Marigi Alatala Lewi bōnsōe nan sugandixi bōnsōe birin tagi, alako e tan nun e xa die xa nō Alatala xili binyade tēmūi birin.

⁶ Xa Lewika nde wa kelife Isirayila taa kui a na dēnnaxē, sigafe ra yire Alatala dēnnaxē sugandixi, ⁷ mēnni, a lanma a xa a Marigi Alatala xa wali raba a nun a ngaxakerenyi Lewikae ra naxee na naa. ⁸ A lan nē a xa baloe sōtō ałō serexēdubē booree, bafe a harige ra a faxi naxan na a xun ma, a bara naxan sōtō.

Sematoe nun duuree

⁹ Wo na so tēmūi naxē bōxi ma, wo Marigi Alatala naxan fima wo ma, wo mu lan wo xa so wali jāaxie ya ma mēnnikae na naxee kui. ¹⁰ Mixi naxa mini wo ya ma de naxan a xa di ganma serexē ra, naxan findima sematoe ra, ya kanyi ra, duure ra, kōrōmixi ra,¹¹ naxan karamōxē wali rabama, naxan wōyēnma barie, jinnē, nun mixi faxaxie ra. ¹² Wo Marigi Alatala na mixi mōcli xōnxi. Na fe kobie na a toxi, wo Marigi Alatala yi sie halakima wo ya ra. ¹³ Wo xa lu wo Marigi Alatala waxōnki. ¹⁴ Wo fama

si naxee halakide na ki, e biraxi sematoe xui nan fōxō ra, kōcō wo Marigi Alatala mu tinma wo tan xa na raba.

Namijōnme wali

¹⁵ Wo Marigi Alatala fama namijōnme nde rakelide wo ya ma, naxan luma ałō n tan. Wo xa wo tulimati a ra. ¹⁶ Wo na nan yati maxōrin wo Marigi Alatala ma, wo nu malanxi lōxōe naxē Xorebe geya fari. Wo naxa a fala, «Muxu mu wama muxu Marigi Alatala xui mēfe fa. Muxu mu wama yi te belebele fan tofe kōrē, alako muxu naxa faxa.» ¹⁷ Alatala naxa a masen n bē, «E fe fanyi nan falaxi n bē. ¹⁸ N fama nē namijōnme nde rakelide e ya ma, naxan luxi ałō i tan. N fama n ma masenyi fide a ma, a fa na tagi raba e bē. ¹⁹ Mixi nde na lu, a mu a tulimati na namijōnme xa masenyi ra a naxan tima n xili ra, n tan yētē yati nan na kanyi makiitima.»

²⁰ «Kōnō xa namijōnme yētē igboe nde fa masenyi ti n xili ra, n mu naxan fixi a ma, xa na mu a masenyi ti ala gbētē xili ra, a lanma nē na kanyi xa faxa. ²¹ Tēmunde wo fama nē wo yētē maxōrinde, «Won nōma a kolonde di xa yi wōyēnyi fatanxi Alatala nan na?» ²² Xa namijōnme masenyi ti Alatala xili ra, a fa lu a mu kamali, na nan na ki a xa masenyi mu fatanxi Alatala ra. Namijōnme nan na falaxi a xa yētē igboja kui. Hali wo mu gaaxu a ya ra.»

19

Mixi ratanga taae

¹ Wo Marigi Alatala na fa sie halakide wo ya ra, a fa e xa bōxi so wo yi ra, wo fa sabati e xa taae nun e xa banxie kui, ² wo xa taa saxan sugandi na bōxi tagi, wo Marigi Alatala naxan fixi wo ma. ³ Wo xa bōxi maniya, wo Marigi Alatala naxan fixi wo ma kē ra, wo fa a itaxun dōxō saxan. Na nan a toma faxati nde nōma sigade na taa nde kui, alako a nii xa ratanga.

⁴ Mixi naxan faxē tixi, a mu a rakelixi a ma, na faxati mōoli nan gbansan nōma sode yi taa nde kui a nii ratangafe ra. ⁵ Misali nan ya: Xa mixi siga fotonyi wuri sēgēde, a nun a boore, a xa beera fa koren, a din a boore ra, na fa faxa, na faxati mōoli tan nōma sode yi taa nde kui a nii ratangafe ra. ⁶ A xa na raba alako mixi naxan wama na fure gbejōcxōfe a xa bōjētē kui, a naxa nō faxēti lide kira ra, a fa a faxa. Na mu lanma, barima xōnnantye yo mu nu na a be na mixi faxaxi xa fe ra. ⁷ N yi yaamari fixi wo ma na nan ma. Wo xa taa saxan sugandi, nee xa findi mixi ratanga taae ra.

⁸ Xa wo Marigi Alatala wo xa bōxi ragbo yē ałō a rakali ki naxē wo babae bē, xa a yi bōxi birin so wo yi ra a naxan laayidixi wo babae bē, ⁹ xa wo yi yaamari raba a raba ki ma n naxan falaxi wo bē to lōxōe, wo Marigi Alatala naxa rafan wo ma, wo naxa bira a xa kira fōxō ra, na tēmui wo man xa taa saxan sugandi, wo xa e sa yi taa saxanyi boore xun ma. ¹⁰ Na kui, mixi tōoñegexi mu faxama wo xa bōxi ma, wo Marigi Alatala naxan fixi wo ma kē ra.

¹¹ Kōnō xa mixi nde a yaxui xōn, a a mēlēn, a a faxa, a fa so yi taa nde kui, ¹² na taa forie lan nē e xa a susu, e a xanin mixi xōn ma naxan wama na fure gbejōcxōfe, alako faxēti xa faxa. ¹³ Wo naxa kinikini yo ti na kanyi ma. Wo na faxati mōoli jōnōma na ki nē Isirayila boxi ma, alako bōjēsəxa lu wo yi ra.

Bōxi naaninyi nun seede wule fale

¹⁴ Wo na sabati boxi ma wo Marigi Alatala naxan fixi wo ma kē ra, wo naxa naaninyi tōnxumae masiga de wo benbae naxee dōxō. ¹⁵ Mixi naxan yunubi fe rabaxi, xa na mu a ra haakē, na kanyi mu lan a xa makiiti mixi keren xa seede baxi ma. Na mōoli makiitima seede firin, xa na mu, seede saxan xui nan ma.

¹⁶ Xa seede jōaaxi ba nde sa mixi nde tōoñegē fe nde ma, ¹⁷ yi gere mixi firinyie lan nē e xa siga Alatala xa horōmōbanxi kui, e sa e xa galanbuī yaxaran sērēxēdubēe nun kiitisae bē naxee na na waxati. ¹⁸ Kiitisae a fe xōn nafenma nē a ki nun a kēpā ma. E na a kolon seede wule nan saxi a ngaxakerenyi xun ma, ¹⁹ a ngaxakerenyi nu wama a makiitife ki naxē, wo xa na kiiti ragbilen a ma. Wo fe jōaaxi jōnōma wo tagi na ki nē. ²⁰ Mixi gbētē na na fe mē, gaaxui nan luma e ma, e mu suusama na fe kobi mōoli rabade fa. ²¹ Wo naxa kinikini na mixi mōoli ma. Xa a mixi nan faxaxi, wo a fan faxa. Xa a mixi ya nan kanaxi, wo a fan ya kana. Xa a mixi jōnīyi nan giraxi, wo a fan jōnīyi gira. Xa a mixi bēlēxē nan bolonxi, wo a fan bēlēxē bolon. Xa a mixi sanyi nan bolonxi, wo a fan sanyi bolon.

20

Gere sēriye

¹ Wo na siga wo yaxuie gerede, wo fa a to e xa soee, geresosee, nun sōorie dangi wo gbe ra, hali wo mu gaaxu. Wo Marigi Alatala naxan wo raminixi Misira bōxi ra, a na wo fōxō ra. ² Wo nē wo yailanma tēmui naxē gere sofe ma, sērēxēdubēe nan tima a wōyēn jōma bē, ³ «Isirayila, wo wo tulimati! To lōxōe wo faxi wo yaxuie nan gerede. Limaniya naxa ba wo yi ra de, wo naxa gaaxu, wo bōjēsəxa naxa mini

a i, wo naxa s̄erēn,⁴ barima wo Marigi Alatala na wo fōxō ra wo yaxuie gerede. A e rayarabima n̄e wo b̄e, wo fa xutu s̄ot̄ e ma.»

⁵ Na t̄emui mange xa kuntigie xa s̄oɔrie maxōrin, «Mixi nde na wo ya ma, naxan bara ḡe banxi tide kōnō a mu soxi a kui sinden? Na kanyi xa gbilen a xōnyi, barima xa a faxa gere kui, mixi ḡb̄et̄e fama n̄e sode a xa banxi kui. ⁶ Mixi nde na wo ya ma be, naxan wēni bili sixi, a mu a bogi baxi sinden? Na kanyi xa gbilen a xōnyi, barima xa a faxa gere kui, mixi ḡb̄et̄e fama n̄e a xa wēni bogi bade. ⁷ Mixi nde na wo ya ma be, naxan bara wa gine xōn, kōnō a mu a futixi sinden? Na kanyi xa gbilen a xōnyi, barima xa a faxa gere kui, mixi ḡb̄et̄e fama n̄e a xa gine futide.» ⁸ Mange xa kuntigie man xa s̄oɔrie maxōrin, «Mixi nde na wo ya ma be limaniya baxi naxan yi, a gaaxu? Na kanyi fan xa gbilen a xōnyi alako a naxa limaniya ba a booree fan yi.» ⁹ Mange xa kuntigie na ḡe wōyēnde j̄ama ra, e xa mangēti yi s̄oɔri xundē ya ra.

¹⁰ Wo na wo makōr̄e wo yaxuie xa taae ra gereso ki ma, wo xa lanyi maxōrin e ma. ¹¹ Xa e tin na ra, e taa naadē rabi wo b̄e, e birin xa lu wo xa yaamari nan bun ma, e nu duuti fi. ¹² Kōnō xa e mu tin lanyi ra, e fa wo yaabi gere ra, na t̄emui wo xa na taa bilin. ¹³ Wo Marigi Alatala e rayarabima n̄e wo b̄e. Wo xa x̄emē birin faxa santidēgēma ra, ¹⁴ wo xa ginēe, dimēe, xurusee, nun se naxan birin na taa kui, wo xa a tongo wo yēt̄e be s̄eewē kui. Wo Marigi Alatala bara na fi wo ma.

¹⁵ Wo xa na mōcli raba taae fan na, naxee makuya wo ra, naxee mu na taae ya ma wo fama sabatide dēnnaxē. ¹⁶ Kōnō wo naxa sese lu a piyē ra taae kui, wo Marigi Alatala fama naxee fide wo ma k̄e ra. ¹⁷ Wo Xitikae, Amorikae, Kanaankae, Peresikae, Hiwikae, nun Yebusukae birin halakima n̄e alo wo Marigi Alatala a masenxi wo b̄e ki naxē, ¹⁸ alako e naxa wo xaran na fe xōnchie rabafe ra e naxee rabama e xa alae b̄e, na fa findi yunubi fe ra wo b̄e wo Marigi Alatala mabiri.

¹⁹ Wo na taa nde bilin a gerefē ma, a mu lan wo xa beera tongo sansie s̄egē xili ma. E findima wo balose nan na. Na daaxa sansie xa mu findixi wo gerefē ra. ²⁰ Sansi naxee bogi mu nōma donde, wo nōma nee tan s̄egēde e xa findi geresose ra wo b̄e taa mixie xili ma, wo nun naxee na gerefē han e sa rayarabima wo b̄e t̄emui naxē.

21

Faxati kolontare

¹ Xa a sa li wo naxa mixi nde fure to bōxi ma burunyi, wo Marigi Alatala dēnnaxē fixi wo ma, kōnō wo mu a faxama kolon sinden, ² wo xa forie nun wo xa kiitisae xa a mato taa mundun makōr̄exi na fure ra. ³ E na taa kolon naxan makōr̄exi na ra, na taa forie xa ningē gine tongo, naxan singe mu nu wali, wuri mu nu xiri naxan kōn ma, ⁴ e xa a xanin xure nde ma, naxan mu xōrima, sansi mu rawalima dēnnaxē, e xa a kobe gira ye xōora. ⁵ Na birin xa raba Lewi xa di s̄erēxēdubē ya xōri, barima wo Marigi Alatala nee nan sugandixi a xa wali rabafe ma, e xa duba mixi b̄e Alatala xili ra, e xa kiiti sa gerefē xa fe ra.

⁶ Fori naxee birin na taa kui naxan makōr̄exi fure yire ra, e xa e belēxēe raxa ningē gine fari, e naxan faxaxi xure kui. ⁷ E xa a fala, «Muxu tan xa mu faxē tixi, muxu mu a rabama fan kolon. ⁸ Alatala, i xa Isirayila j̄ama xun sara, i naxan xōrēyaxi. Yandi, i naxa faxē kote dōxō Isirayila xun ma, e fōxi mu na naxan na.» Na t̄emui Alatala fama n̄e e xun sarade. ⁹ Wo nōma ratangade yi faxē tife mōcli ma, xa wo Alatala waxōnfe rabama.

Gere xa geelimanie

¹⁰ Wo na siga wo yaxuie gerede, xa wo Marigi Alatala e rayarabi wo b̄e, wo e findi wo xa geelimanie ra, ¹¹ t̄emunde mixi nde ya fama ne sinde geelimanī gine tofanyi nde ma. Xa na kanyi wama a dōxōfe n̄e, ¹² a nōma a xaninde a xōnyi. Na gine xa a yetē xunyi bi, a a belēxēe xale maxaba, ¹³ a dugi fanyi ragoro a ma. A xa sabati a xa mōri xōnyi, a fa a baba nun a nga xa j̄onfe raba kike keren bun ma. Na dangi xanbi x̄emē nōma a findide a xa gine ra. ¹⁴ Xa a sa li a xa fe naxa rājaaxu a ma, a nōma a bēnjinde a xa siga a waxōnde, kōnō a mu lanma a xa a mati kōbirī ra, a mu lanma a xa findi a xa konyi ra, barima a nu bara findi a xa gine ra.

Di fori tide

¹⁵ Xa a sa li gine firin na x̄emē nde yi ra, keren fa rafan a ma dangi boore ra, kōnō e firinyie bara di bari a b̄e, a mu lanma a xa baate gine xa di rafisa a boore xa di b̄e, ¹⁶ a fa forijna tide fi baate gine xa di ma, a fa a li na gine boore nan singe di barixi a b̄e. ¹⁷ A lanma a xa a kolon gine naxan nājaaxuxi a ma na ki, na nan ma di findixi di singe ra. A harige dōxō firin nan soma di fori yi ra, barima na nan findixi a xa fonike di ra. A tan nan lanma a xa di forijna tide s̄ot̄.

Di xurutare

¹⁸ Xa a sa li x̄emē nde naxa di x̄emē kalabante xurutare bari, naxan mu a tuli matixi a baba nun a nga xui ra, naxan tondima birade e xa s̄eriye fōxō ra, ¹⁹ a lanma na di baba nun a nga xa a susu, e xa a

xanin forie xon ma taa sode de ra.²⁰ E xa a fala e be, «Muxu xa di naxan yi ki, a xurutare, a kalabante. Muxu fe naxan birin falama a be, a mu a tuli matima a ra, fo wayuña rabafe nun siisi fe.»²¹ Na kui, a xa taa xemē birin xa a magono gemē ra, han a faxa. Wo fe juaaxi jōnma wo tagi na ki ne. Isirayilakae na ne fe me, gaaxui luma ne e birin ma.

Mixi gbakuxi fire

²² Xa a sa li wo bara mixi gbaku wuri kōn na, naxan bara yunubi fe raba a lan a xa faxa naxan ma,²³ a fure mu lan a xa lu wuri kōn na han g̃es̃ege. A lan ne a xa ragata na lōcxoe kerenyi, barima Ala bara fure gbakuxi danka. Wo wo m̃enki fanyi ra, xa na mu a ra na fure gbakuxi nan bōxi dankama, wo Marigi Alatala dēnnaxe fixi wo ma ke ra.

22

Xuruse nun se lōexie

¹ Wo na wo ngaxakerenyi xa ninge, xa na mu a ra a xa yexee to, a murutaxi, wo naxa wo kobe ti a ra. Wo lan ne wo xa a xanin a kanyi xon ma. ² Xa wo ngaxakerenyi yire makuya, xa na mu wo mu a kanyi kolon, wo xa xuruse xanin wo xonyi. Wo a ragata han beenun wo a kanyi toma temui naxe, wo fa a so a yi ra.³ Wo na mōoli nan nabarna wo ngaxakerenyi xa sofale fan na, a xa donma, a nun a gbe se naxan birin lōexi a ma. Wo mu lan wo xa wo kobe ti a ra. ⁴ Xa wo bara wo ngaxakerenyi xa sofale, xa na mu a ra a xa ninge to, a bara bira kira xon ma, wo mu lan wo xa wo kobe ti a ra. Wo lan ne wo xa kafu a ma a rakelide.

Xemē naxee e yete findima gine ra

⁵ Gine mu lan a xa xemē dugi so. Xemē fan mu lan a xa gine dugi so. Mixi naxee na fe mōoli rabama, na kanyie mu rafan Marigi Alatala ma.

Kinikinife daalisee ma

⁶ Wo na a to kira xon ma, xoni bara a tēe sa wuri kōn na, xa na mu a ra bōxi ma, a nga felenxi a xelē ma, xa na mu a ra a xa die ma, wo mu lan wo xa a nga nun a xa die birin tongo. ⁷ Wo lan ne wo xa a nga tan nabeyin, a xa siga, wo fa die tan tongo. Na kui wo fama ne simaya xonkuye nun heeri sotode.

Mixi ratanga ki

⁸ Xa wo banxi neenē ti, wo lan ne wo xa bilixi nde rabilin banxi fuge ra, alako mixi naxee tema naa, e naxa bira, e fa faxa wo saabui ra.

Se masunbufe

⁹ Wo mu lan wo xa sansi gbete si wo xa weni bilie ya ma, xa na mu a ra a bogi fama findide se raharamuxi nan na. ¹⁰ Wo ne yire buxama, wo mu lan wo xa ninge nun sofale xiri e boore ra sari ra. ¹¹ Wo mu lan wo xa sose ragoro wo ma naxan masunbuxi dugi yexee xabe daaxi nun gesē fute daaxi ra.

Mafelenyi

¹² Wo gesē nan nafalama ponpon na wo a singan wo xa dugi tuxui naanie ra, wo naxan felenma wo ma.

Gine fe kiiti

¹³ Xa a sa li xemē nde naxa gine dōxō, e kafu, kōn a xa fe to rajaaxu xemē ma,¹⁴ a a xili kana woyen kobi ra, a nu fa a fala, «N bara yi gine doxō, kōn muxu to kafu n naxa a li a bara futi kana,»¹⁵ Na temui gine baba nun a nga xa ginēdimedi dugi xanin taa forie xon ma taa sode de ra, naxan a masenxi a e xa di futi rasoxi. ¹⁶ A baba xa a tagi raba, «N bara n ma di gine fi yi xemē ma, kōn a mu rafan a ma soncōn. ¹⁷ A fa wule nan safe a xun ma a a mu futi rasoxi.» Na temui temedi xa mixie xa na ginēdimedi dugi itala taa forie ya i.

¹⁸ Taa forie na na to, e xa na xemē susu, e xa a jaxankata. ¹⁹ E na a makiiti, e xa alamani bolon a ma naxan findima kōbiri kole kēmē sofe ra temedi baba yi ra, Isirayila gine xili kanafe ma. Na xanbi a lan ne gine xa gibilem xemē xonyi, na xemē naxa mēe a ra abadan.

²⁰ Kōnxa futi kanafe fa sa findi nondi ra, ginēdimedi dugi yo mu na naxan a masenma a bara futi raso,²¹ na gine xa xanin a baba xa banxi sode de ra, taa mixie fa a magono gemē ra han a faxa, barima a bara fe kobi raba gine mu lan a xa naxan naba Isirayila bōxi ma, xemē fe kolonfe ra a na a baba xa nōcē bun ma temui naxe. Wo fe juaaxi jōnma wo tagi na ki ne.

²² Xa wo xemē susu, e nun gine xemē taa idōcxoe saxi, na fe kobi raba firinyie lan ne e xa faxa, gine nun xemē. Wo fe juaaxi jōnma na ki ne wo tagi Isirayila bōxi ma.

²³ Xa xemē naralan gine dimedi nde ra taa kui, kote bara dōxō naxan ma fe ra, a fa a futi kana,²⁴ wo xa na mixi firinyie xanin taa sode de ra, wo e magono gemē ra han e xa faxa. Yi gine dimedi faxaxi

ne, barima a mu sōnħoċe ratexi taa kui. Xemx fan faxaxi ne, barima a bara ginex futi kana kote bara doxox naxan ma fe ra. Wo fe jaaxi jidheri wo tagi na ki ne.

²⁵ Kono xa xemx naralan ginex dimedi ra wula i, kote bara doxox naxan ma fe ra, a naxa dutun a ma, a a futi kana, na xemx nan keren lan a xa faxa. ²⁶ Wo naxa fefe raba ginex dimedi tan na, barima a mu fe jaaxi yo rabaxi a lan a xa faxa naxan ma. Yi fe maniyaxi ne alio xemx naxan waxi a boore faxafe. ²⁷ Na naralanyi rabaxi wula ne. Hali yi ginex dimedi xemx kanyi sōnħoċe rate nu, mixi yo mu sotoma naxan noma a ratangade.

²⁸ Xa xemx naralan ginex dimedi ra kote mu nu dċċex naxan ma fe ra, a naxa bagan a ma, a a futi kana, mixi nde fa e suxu na fe xun, ²⁹ na xemx kobiri kole tongo suuli nan soma ginex baba yi ra, a fa yi ginex dċċex, barima a bara a futi kana. A xa simaya kui, a mu lan a xa mee na ginex ra.

23

Langoeja mċcoli nde

¹ Mixi yo mu lan a nun a baba xa ginex xa kafu. A tana fe nan na ra a baba mabiri.

Mixi naxee mu lan e xa lan Alatala xa malanyi

² Mixi naxan xemexya kanaxi, xa na mu a ra a bolonxi, na kanyi mu lan a xa siga Alatala xa malanyi.

³ Yangamadi fan mu sigama Alatala xa malanyi hali a bɔnsøe fu nde.

⁴ Amonikae nun Mowabakae mu sigama Alatala xa malanyi hali e bɔnsøe fu nde. ⁵ A luma e be na ki ne kudej barima yi jnāmae mu fa wo ralande taami nun ye ra, wo nu na kira xon ma tēmui naxex wo kelixi Misira. E Beyori xa di xemx Balami nan sare fi wo dankafe ma Petori, Mesopotamiya bɔxi ma.

⁶ Kono wo Marigi Alatala mu tin a tuli matide Balami ra. A naxa na danke masara barakek ra barima wo rafan wo Marigi Alatala ma. ⁷ Wo naxa wo jengi sa e xa bɔjresa nun e xa baloe fe xon ma wo xa simaya kui.

⁸ Wo naxa fe jaaxi yo raba Edonkae ra, barima wo ngaxakerenyi nan na e ra. Wo naxa fe jaaxi yo niya Misirakae ra, barima wo saxanyi raba ne e xa bɔxi ma. ⁹ E fama bɔnsøe naxee sotode, fo e tolubit, nee nan fama sigade Alatala xa malanyi.

Sɔɔri tete kui xa səniyexni

¹⁰ Wo na mini fafe ra tide wo yaxuie ya ra, wo lan ne wo xa wo yete ratanga fe kobi birin ma. ¹¹ Xa xemx nde na wo ya ma naxan mu səniyexni, a bara makana wantanyi kui, a lan ne a xa mini sɔɔri tete fari ma. ¹² Nunmare ra, a na a maxa ye ra, soge goro tēmui a fa so sɔɔri tete kui.

¹³ Wo fama yire nde nan sugandide dənnaxek makuya sɔɔri tete ra, naa xa findi suturade ra. ¹⁴ Yili ge se nde lan ne a xa lu wo xa kote i. Wo na siga suturade, wo yili ge. Wo na ge wo hayi rabade, wo a makoto, wo fa keli naa. ¹⁵ Wo xa sɔɔri tete lan ne a xa səniyex, barima wo Marigi Alatala a maŋereema a kui wo kantafe ra, a man fa wo yaxuie rayarabi wo be. Xa a fe jaaxi li sɔɔri tete kui, a a makuyama ne wo ra.

Səriyex konyi xa fe ra

¹⁶ Xa konyi nde a gi a kanyi ma, a naxa siga lude wo xonyi, wo naxa għiben a ra a kanyi xon ma de. ¹⁷ A lan ne a xa sabati wo xa taa nde kui dənnaxek na rafan a ma. Wo man naxa a tqoq de.

Langoeja

¹⁸ Isirayila xemx, xa na mu a ginex mu lan a xa langoeja raba. ¹⁹ Langoe sare mu lan a xa so wo Marigi Alatala xa hɔrɔmōbanxi kui laayidi rakamalise ra, barima wo Marigi Alatala na fe mċcoli xonxi.

Doni nun daakan

²⁰ Wo na se nde doni wo ngaxakerenyi be, kobiri, donse, xa na mu a ra se gbete, wo naxa geeni yo fen a fari. ²¹ Ala kolontare nan lanma a xa wo xa geeni sa, kono wo ngaxakerenyi tan mu a ra de. Wo na səriyex rabatu bɔxi ma wo fama dənnaxek sotode, wo Marigi Alatala barake sama ne wo isofe birin ma.

²² Wo na daakan tongo wo Marigi Alatala be, wo naxa taxiri a rabafe ma, xa na mu wo Marigi Alatala a maxorinna ne wo ma, wo fa findide yunubit, ra. ²³ Xa wo mu daakan tongoxi, yunubi fe mu na.

²⁴ Kono xa wo daakan tongo wo Marigi Alatala be, wo lan ne wo xa a raba keren na a fanyi ra. Wo fa a raba alio wo a janigexi wo de ra ki naxex.

²⁵ Wo noma wuri bogi ndee bade wo għe mu naxee ra, wo a don han wo luga, kono a mu lan wo xa nde sa wo xa kote i. ²⁶ Wo na so mengi xej fan na, wo għe mu naxan na, wo noma tōnsøe ndee bade wo bɛlexx, kono wo mu lan wo xa worrōt tongo wo ngaxakerenyi xa mengi xili ma.

24

Хеме nun gine fatanfe

¹ A nōma a lide хеме nde xa gine mu rafanxi a ma сонън, a fatan kеedi себе, a a so a yi ra, a fa a rasiga a baba хонъи. ² Na тəmui xa na gine дəхъ хеме гбетe хон ма, ³ a xa fe rajaaxu na хеме fan ma, na fan fa fatan kеedi себе, a a so a yi ra, a fa a rasiga a baba хонъи, xa na хеме fa sa faxa ne, ⁴ хеме naxan singe мee na gine ra, na mu lan a xa a findi a xa gine ra kore, barima a bara raharamujia a ma. Alatala na fe мəcəli хонъи. Wo mu lan wo xa na yunubi мəcəli raba бəxi ma wo Marigi Alatala дənnaxe fixi wo ma kе ra.

Серийе naxan ibunadama ratangama

⁵ Хеме naxan baxi gine дəхъde, a mu lan a xa соорија raba waxati nde bun ma. Kонтəfili гбетe yo mu lan a xa дəхъ a ra ne kerem bun ma, alako a xa мeeни a xa gine дəхъxi ma.

⁶ Wo mu lan wo xa mulunyi nun kile rasuxu mixi yi сeeke ra, xa na mu a ra kile gbansan, barima wo a balose nan bama a yi ra na ki.

⁷ Xa Isirayilaka a ngaxakerenyi nde suxu нөе ra, a a findi konyi ra, xa na mu a a mati, a lan ne na kanyi xa faxa. Wo fe jiaaxi jənəma wo tagi na ki ne.

⁸ Wo lan ne wo xa fəntən kune fure xa fe ra. N xaranyi naxan soxi Lewi xa di серехедубе yi, wo lan ne wo xa na raba a raba ki ma. ⁹ Wo xa ratu a ma a wo Marigi Alatala naxan naba Mariyama ra wo kelixi Misira тəmui naxe.

¹⁰ Wo na doni ti wo ngaxakerenyi be, a mu lanma wo tan xa so a хонъи a xa сeeke se tongode. ¹¹ Wo xa lu tande, wo xa donifa xa fa сeeke se ra wo хон ма, a a so wo yi ra. ¹² Xa setare na a ra, a fa a xa xinbeli donna so wo yi сeeke se ra, wo mu lan wo xa na ragata wo хонъи ке ra. ¹³ Wo xa a ragbilən a ma sage goro waxati ne, alako a xa a feleñ a ma ке ra. Na kui a Ala maxandima ne wo be. Setare malife na ki a findima tinxinyi nan na wo nun wo Marigi Alatala tagi.

¹⁴ Wo mu lan wo xa wo xa walike setaree тоčro, e findi wo ngaxakerenyie ra, xa na mu e findi хонъе ra. ¹⁵ Лəхъе birin wo lan ne wo xa e xa wali sare fi e ma beenun sage xa goro, barima setare nan e ra, e hayi na na ma. Xa wo mu na rabama, a mawama ne Alatala be wo xa fe ra, wo fa yunubi сətə na kui.

¹⁶ Di babae mu lan e xa faxa e xa die xa yunubie rabafe ma. Die fan mu lan e xa faxa e babae xa yunubie rabafe ma. Ibunadama lanma a xa faxa a yee xe yaamari fixi wo ma.

¹⁷ Wo naxa tinxitareya raba mixie ra naxee faxi sabatide wo xa бəxi ma. Wo naxa kiridie тоčro. Wo naxa kaajne gine xa donna tongo сeeke ra. ¹⁸ Wo xa ratu a ma a wo Marigi Alatala wo хəreyaxi ki naxe wo xa konyiya kui Misira бəxi ma. Na fe na a toxi n yi yaamari fixi wo ma.

¹⁹ Wo na гe xə xabade, wo naxa gbilen тənsəe дəнхъе tongo ra. Wo xa e lu хонъе, kiridie, nun kaajne gine be, alako wo Marigi Alatala xa barake sa wo xa fe. ²⁰ Wo na гe oliwi bili ifuyanfuyande, wo naxa gbilen bogi дəнхъе bade sansie kən na. Wo xa e lu хонъе, kiridie, nun kaajne gine be. ²¹ Wo na гe wəni bogi bade, wo naxa gbilen bogi дəнхъе ba ra. Wo xa e lu хонъе, kiridie, nun kaajne gine be. ²² Wo xa ratu wo xa konyiya ma Misira бəxi ma. Na fe na a toxi n yi yaamari fixi wo ma.

25

Серийе Luxusinyi

¹ Xa a sa li mixi firin naxa gere, kiiitisa xa e mato tinxinyi kui серийе ki ma. ² Нəndi mu na naxan be, xa a lanma a xa бənbə, na xa raba kiiitisa ya хонъи fe rabaxi бəre ma. ³ Na kui, wo mu lan wo xa dangi luxusinyi ya tongo naani ra. Xa wo nde sa na fari, wo bara wo ngaxakerenyi rayarabi.

Ninge xa wali

⁴ Wo na ninge rawali мəngi turuxunde тəmui naxe, wo mu lan wo xa a de xiri.

Kaajne gine ditare

⁵ Xa ngaxakerenyi firin sabati yire kerem, kerem fa faxa a ditare ra, a xa kaajne gine mu lan a xa дəхъ хеме гбетe хон ма xabile гбетe kui. A lan a xa дəхъ a niməхъ nan хон ма, a findi a xa gine ra. ⁶ Na gine di singe naxan barima a niməхъ be, a xa findi a xa мori singe xa di nan na kе ki ma, alako a xa мori xili naxa лəе Isirayila boxi ma.

⁷ Xa na хеме tondi a niməхъ дəхъde, kaajne gine xa siga taa forie nan хон ма kiiitiae yire, a a tagi raba e be yi ki, «N niməхъ bara tondi бənsəe fide a ngaxakerenyi ma, a mu tinma a xa серийе rakamalide n tan mabiri.» ⁸ Taa forie xa na хеме xili, e xa na fe mato. Xa na хеме tondi a ngaxakerenyi xa kaajne gine дəхъde, ⁹ kaajne gine xa a makore a ra taa forie ya хонъи, a xa a niməхъ xa sankiri ba, a deye бəxun a yatagi, a falafe ra, «Yi мəcəli nan lan a xa raba хеме ra naxan tondima бənsəe fide a ngaxakerenyi ma.» ¹⁰ Na тəmui Isirayila, na хеме xa denbaya xili falama ne, «Sankiri ba xa denbaya.»

Dinyi naxan mu lan a xa raba gere kui

¹¹ Xa a sa li xemē firin na gerefē, keren xa gine fa siga a xa mōri bade boore yi ra a xemēya suxufe ra,¹² wo xa na gine belēxe bolon, wo naxa kinikini a ma.

Tinxinyi yuleya kui

¹³ Wo naxa kiloe kamalitare sa wo xa gbōnfōe kui, ndee binya, booree yelebu. ¹⁴ Wo naxa se maniyase kamalitare fan lu wo xonyi, ndee xungbo, booree xurun. ¹⁵ Kiloe kamalixi nun se maniyase kamalixi nan lan a xa lu wo yi ra. Na tēmūi wo fama nē simaya xōnkuye sōtōde bōxi ma wo Marigi Alatala fama dēnnaxē sode wo yi ra. ¹⁶ Mixi yo na mōoli rabama, a mu rafanima wo Marigi Alatala ma.

Wo yaxui Amalekikae

¹⁷ Wo xa ratu a ma Amalekikae naxan naba wo ra wo to keli Misira. ¹⁸ E mu gaaxu Ala ya ra. E mini nē wo ma kira xon, e xanbirati taganxie bōnbo. ¹⁹ Yakōsi, wo Marigi Alatala fama nē wo ratangade wo yaxuie ma, naxee na wo rabilinyi bōxi ma a fama dēnnaxē sode wo yi ra. Wo fama Amalekikae rahalakide, alako e xili xa lōe dunijna ma. Wo naxa nēemu e xa fe rabaxi ma.

26

Bōxi daxamui singe nun farile

¹ Wo na so bōxi ma wo Marigi Alatala naxan fima wo ma kē ra, a xa findi wo gbe ra, wo xa sabati naa, ² wo keren keren ma fama na daxamui singe sētē bade wo Marigi Alatala bē. Wo a sa debe kui, wo xa a xanin yire, wo Marigi Alatala dēnnaxē sugandixi a xili matōxōfe ra. ³ Wo xa siga sērēxēdubēe xon, naxee na naa na waxati, wo xa a fala e bē, «To lōxōe won bara so bōxi, won Marigi Alatala dēnnaxē laayidi won benbae bē a sofe ra won yi ra.»

⁴ Sērēxēdubē na debe rasuxuma nē wo yi ra, a a dōxō wo Marigi Alatala xa sērēxēbade ya i. ⁵ Wo xa yi wōyēnyi fala wo Marigi Alatala bē, «N baba, Aramika nan nu a ra naxan nu a jērēma. A naxa goro Misira mixi ndee ra, a saxanyi raba naa. E naxa wuya, han e findi si belebele sēnbēma ra, ⁶ kōnō Misirakae tan naxa muxu jaxankata, e muxu tōcō, e konyiya xōrōxōe dōxō muxu ma. ⁷ Muxu naxa muxu benbae Marigi Alatala makula, a xa muxu mali. A naxa muxu xa maxandi susu, a man naxa muxu xa mantōcōrōli to, e nu fe jaaxi nun fe xōrōxōe naxee dōxōma muxu ma.»

⁸ «Alatala naxa muxu ramini Misira bōxi ma sēnbē magaaxuxi, kaabanakoe, nun tōnxumae ra. ⁹ A naxa fa muxu ra han be, a fa yi bōxi so muxu yi ra, xījē nun kumi xēlēma dēnnaxē. ¹⁰ Na nan a toxi, yakōsi n faxi yi bōxi daxamui singe ra i tan Alatala xōn ma, i naxan fixi n ma.»

Wo xa na dōxō wo Marigi Alatala ya i, wo a batu. ¹¹ Wo xa sēewa wo boore ra, wo tan nun Lewikae, a nun xōrē naxee na wo ya ma, barakē ra, wo Marigi Alatala naxan fixi wo nun wo xa denbaya ma.

¹² Nē saxan yo jēsaxan na a li, wo xa na jēsaxan fi Lewikae, xōrē, kiridie, nun kaajē gine ma, naxee na wo xa taae kui. Nee fan baloe findima na nan na. ¹³ Na tēmūi, wo xa a masen wo Marigi Alatala bē, «Naxan findixi i gbe ra, n bara a birin namini n xonyi. N bara a so Lewikae, xōrē, kiridie, nun kaajē gine ma. ¹⁴ N mu farilē siya donxi jōnyi to so n ma, xa na mu a ra, n to lu sēniyēntareja kui. N mu a fixi sērēxē ra mixi faxaxi bē. N bara bira i tan, n Marigi Alatala, xui nan fōxō ra. I naxan yamarixi n bē, n bara na birin naba. ¹⁵ I xa muxu mato, kelife i xa koore sēniyēnxi ma. I xa barakē sa i xa jāma Isirayila ma, i xa barakē sa bōxi ma, i naxan fixi muxu ma, i naxan laayidixi muxu benbae bē, xījē nun kumi gbegbe na dēnnaxē.»

¹⁶ To lōxōe wo Marigi Alatala bara wo yamari wo xa a xa masenyi nun a xa sēriyē rabatu a rabatu ki ma. Wo xa wo jēngi sa na sēriyē xōn ma wo bōjē fīxē ra. ¹⁷ To lōxōe wo bara laayidi tongo Alatala bē, a a tan nan na wo Marigi Alatala ra, a wo xa jērē a xa kira xon ma, a wo xa a xa masenyi, a xa sēriyē, nun a xa yaamari rabatu. ¹⁸ Wo saatē tongoxi nē a bē, a wo tan nan na a xa jāma ra, alop a a falaxi wo bē ki naxē. Wo xa bira a xa sēriyē fōxō ra, ¹⁹ alako a xa fisamanteya fi wo ma si birin xun ma a naxee daaxi. Wo xa nōrē, wo xili, nun wo sēnbē xa dangi e birin na. Wo xa findi jāma ra naxan a xa wali rabama, alop a masenxi wo bē ki naxē.

27

Barakē nun dankē

¹ Annabi Munsa nun jāma forie yi masenyi nan ti Isirayilakae bē, «Wo xa mēeni yi yaamarie ma, n naxee fixi wo ma to lōxōe. ² Wo na Yurudēn xure igiri tēmūi naxē, sigafe ra bōxi ma wo Marigi Alatala naxan fima wo ma, wo xa gēmē xungbe ndee ti, wo e mafiihē. ³ Wo na Yurudēn igiri sigafe ra bōxi ma, wo Marigi Alatala naxan fima wo ma, xījē nun kumi gbegbe na dēnnaxē, alop a babae Marigi Alatala

a falaxi wo bē ki naxē,⁴ wo xa yi gēmēe nan ti Ebali geya fari, n baxi naxee xa fe falade wo bē ya, wo fa e mafiixē.»

⁵ «Mēnni wo xa sērēxēbade yailan gēmēe ra wo Marigi Alatala bē, wure mu dinxi naxee ra,⁶ naxee mu masolixi fefe ma. Wo xa sērēxē gan daaxi ndee ba wo Marigi Alatala bē na sērēxēbade fari. ⁷ Wo xa xanunteya sērēxē fan ba, wo naxee donma sēewē kui wo Marigi Alatala ya i. ⁸ Wo xa Ala xa sēriyē sēbē na gēmē tixie ma, alako jāma xa nō xarande a fanyi ra.»

⁹ Annabi Munsa nun Lewika sērēxēdubēe naxa yi masenyi ti jāma bē, «Isirayila jāma, wo wo sabari. Wo xa wo tulī mati. To lōxōe, wo bara findi wo Marigi Alatala xa jāma ra. ¹⁰ Wo xa bira wo Marigi Alatala xui fōxō ra. Wo xa a xa masenyi nun a xa sēriyē rabatu a rabatu ki ma, n naxan xaranfe wo bē to lōxōe.»

¹¹ Na lōxōe kerényi, Annabi Munsa man naxa yi yaamari so jāma yi ra, ¹² «Wo na Yurudēn igiri, Simeyōn bōnsōe, Lewi bōnsōe, Yuda bōnsōe, Isakari bōnsōe, Yusufu bōnsōe, nun Bunyamin bōnsōe xa ti Garisimi geya fari, e xa dubēe ti. ¹³ Ruben bōnsōe, Gadi bōnsōe, Aseri bōnsōe, Sabulon bōnsōe, Dana bōnsōe, nun Nafatali bōnsōe xa ti Ebali geya fari, e xa dankee ti. ¹⁴ Lewi bōnsōe xa na masenyi madangi Isirayila jāma bē e xui itexi ra.»

¹⁵ «Dankē na mixi bē naxan kuye masolima, xa na mu a ra a kuye yailanma yōxui raxunuxi ra, a tuubi a bē dunxui ra. Alatala na se mōoli xōnxi.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

¹⁶ «Dankē na mixi bē naxan a baba nun a nga rayaagima.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

¹⁷ «Dankē na mixi bē naxan naaninyi tōnxuma masigama.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

¹⁸ «Dankē na mixi bē naxan dōnxui ratantanma kira ma.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

¹⁹ «Dankē na mixi bē naxan sēriyē rakanama xōjē, kiridi, xa na mu a ra kaajē gine ra.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

²⁰ «Dankē na mixi bē naxan sama a baba xa gine fē ma, a a baba rayaagi.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

²¹ «Dankē na mixi bē naxan yēnē rabama xuruse ra, na findi xuruse yo ra.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

²² «Dankē na mixi bē naxan nun a maagine kafuma, a baba xa di gine, xa na mu a nga xa di gine.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

²³ «Dankē na mixi bē naxan nun a bitanyi ginēma kafuma.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

²⁴ «Dankē na mixi bē naxan a boore faxama nōxunyi kui.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

²⁵ «Dankē na mixi bē naxan kōbiri rasuxuma mixi tōçnejegexi faxafe ra.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

²⁶ «Dankē na mixi bē naxan tondima Ala xa sēriyē rabatude.» Nama birin fa a ratin, «Amina.»

28

Barakē

¹ «Xa wo bira wo Marigi Alatala xui fōxō ra bōjē fiixē ra, xa wo yi yaamarie rabatu n naxee soxi wo yi ra to lōxōe, Alatala wo findima nē si fisamante ra si birin tagi dunijā kui. ² Wo yi barakē nan sotōma xa wo bira wo Marigi Alatala xui fōxō ra.»

³ A barakē sama nē taakae nun daaxakae ma, ⁴ e xa die, daxamui, yēxēsē, sie, nun ningee xun masama nē. ⁵ A wo xa sagae rafe bogi se ra, a barakē sa wo xa farin namaxadée.

⁶ Wo xa simaya kui, a barakē sama nē wo xa fe birin. ⁷ Wo yaxuie na fa wo gerede, Alatala e rayarabima nē wo bē. Xa e so kira kerēnan na, e gblēnma e gi ra nē wo ya ra kira soloferē xōn.

⁸ Wo Marigi Alatala barakē sama nē wo xa sansi rawalide nun wo na so fe naxan birin ya ma. A barakē sa wo xa fe boxi ma, a dēnnaxē fima wo ma. ⁹ Xa wo wo Marigi Alatala xa masenyi raba a raba ki ma, wo man naxa bira a waxōnfe fōxō ra, a wo findima a yētē xa jāma nan na alō a a rakalixi wo bē ki naxē. ¹⁰ Bōxi jāmae birin a kolonma nē na tēmwi, a wo tan nan sugandixi Alatala xa wali rabafe ma, e gaaxuma nē wo ya ra.

¹¹ Alatala wo harige xun masama nē bōxi ma a dēnnaxē saatē tongo wo benbae bē sofe ra wo yi. A wo xa die rawuyama nē, a wo xa xurusee rawuya. ¹² Alatala ye ragatafē rabima nē wo bē koore ma, tunē xa fa wo xa bōxie ma a waxati ma, alako wo xa walie xa fan. Wo hayi mu birama kōbiri doni fe ma, fo wo tan kōbiri doni xōjē bē de. ¹³ Alatala wo tan nan findima si birin ma yarerati ra. Wo mu luma xanbi, wo fisamanteya nan sotōma tēmwi birin. Wo mu nimisama fefe ma, kōnō fo wo xa yi yaamarie rabatu nē a rabatu ki ma, n naxan xaranxi wo ra to lōxōe wo Marigi Alatala xa fe ra. ¹⁴ Fefe yo naxa a niya wo xa ba yi kira xōn ma n naxan falaxi wo bē. Wo naxa bira ala gbētē batufe fōxō ra fefe ma.

Dankē

¹⁵ Xa wo fa tondi wo Marigi Alatala batude, xa wo tondi a xa yaamarie nun a xa sēriyē rabade, n naxee xaranxi wo ra to lōxōe a xa fe ra, na tēmwi a fama yi dankē nan birade wo fōxō ra. ¹⁶ A taakae

nun daaxakae dankama nε.¹⁷ A mu bogi se sama wo xa sagae kui, a man mu barake sama wo xa farin namaxadee.¹⁸ A tondima nε di fide wo ma, wo man mu baloe sōtōma. Wo xa ningee, yεxεε, nun sie xun mu masama.¹⁹ Wo dankε nan sōtōma yire birin wo xa simaya kui.

²⁰ Wo na so fefe yo naxan ya ma, a dankε ragoroma nε wo ma. A wo kui ifuma nε alako wo xa fe naxa sōcōneya fefe ma, wo xun xa ra kana, barima wo bara fe jaaxi raba, wo man bara gbilen Alatala fōxō ra.

²¹ Alatala fure jaaxi radinma nε wo ma, han wo jōn bōxi ma a dēnnaxε soma wo yi ra.²² Alatala a niyama nε wo xa xōsi, wo fate xa gan, wo xa fura a jaaxi ra. A man bōxi xara, sansie gan soge bun ma, e fan fure jaaxi sōtō. A na birin nabama nε wo ra, han wo lōe.²³ Koore nun bōxi xarama nε a xōcōxōsε ra.²⁴ Alatala tunε mafindima nε xube ra, naxan goroma wo xa bōxi ma, a wo sōtō.²⁵ Alatala sēnbē fima nε wo yaxuie ma e wo rayarabi. Xa wo e gere kira keren nan na, wo wo gima nε e ya ra kira solofera xōn. Naxan nabama wo ra, a dunjna birin magaaxuma nε.²⁶ Wo binbie findima xōnie nun wulai subee xa donse nan na. Mixi yo mu fama e keride.

²⁷ Alatala suuri ikonkonma nε wo ma alō a naxan naba Misirakae ra. A wo tōcrōma nε mangε faxε ra, kasi, nun xεjεnyi naxan mu yalanma.²⁸ Alatala wo findima nε dōnxuie ra, a daxui fure fan fi wo ma.²⁹ Yanyi ra wo nε wo jērēma, wo luma kira mēlēn na nε alō dōnxuie. Wo xa wali yo mu findima a ra, wo luma tōcō ra nε. Mixie fama nε wo harige bade wo yi ra, e wo tōcō a jaaxi ra. Marakisima yo mu luma wo be.

³⁰ Wo na kote dōxō gine xa fe ra, xēmε gbētε a futi kanama nε. Wo na banxi ti, wo mu nōma sode a kui. Wo na wēni bilie si, wo mu nōma e bogi bade.³¹ Wo xa ningee kōn naxabama nε wo ya xōri, wo mu nō e sube donde. E wo xa sofale muñama nε wo ma, wo mu a masōtōma. Yaxuie wo xa xuruse yōrēe tongoma nε, mixi yo mu fama wo malide.³² Si gbētε mixie wo xa die sūxuma nε wo ya xōri, e e findi konyie ra. Wo taganma nε wo xa die māmēde, wo mu nōma na yaxuie ra fefe ma.³³ Si nde wo mu naxan kolon e baloma wo xa sansie nan xun na, wo xa bōxi daxamui findima e tan nan gbe ra. E wo rawalima nε, e man fe jaaxi raba wo ra.³⁴ Na fe tofe wo findima nε daxuie ra.

³⁵ Alatala fi jaaxi dōxōma nε wo ma, naxan mu yalanma. A goroma xinbie nun bēlenye nan ma, a fa yensen fate yire birin na, keli wo xunyi ma, a dōxō wo sanyie ra.³⁶ Alatala fama nε wo tan nun wo xa mangε rasigade bōxi nde ma, wo tan nun wo benbae mu naxan kolon. Mēnni wo fama nε ala gbētε batude, naxee masolixi wuri nun gēmε ra.³⁷ Mēnnikae wo mayelema nε, e yoma wo ma.

³⁸ Wo sansi xōri gbegbe rawalima nε wo xa xēe ma, kōn wo dondoronti nan xabama, barima katoe dinma nε a birin na.³⁹ Wo wēni sansi sima nε, wo mēeni a ma a fanyi ra, kōn wo mu a ye minima, barima kuli soma e i nε.⁴⁰ Oliwi bilie luma nε bōxi yire birin ma, kōn wo mu e ture masoma wo ma, barima oliwi bogie birama nε, e mu gbeeli.

⁴¹ Wo die barima nε, kōn e mu luma wo yi, barima wo yaxuie e xaninma nε.⁴² Wo xa wurie nun bōxi daxamui findima katoe nan gbe ra.⁴³ Xōjēre naxee na wo ya ma, nee sēnbē xun masama nε tēmuī birin, kōn wo tan xa fe magoroma nε.⁴⁴ Fēērē luma nε e yi ra, kōn wo tan luma setarejia nan kui. E findima nε wo xa yareratia ra, kōn wo tan luma e xanbi ra nε.

⁴⁵ Yi dankε birin dōxōma nε wo fari, han wo birin gε halakide, barima wo bara tondi wo Marigi Alatala xui ratimmeđe. Wo mu a xa yaamari nun a xa sēriye rabatuxi a rabatu ki ma.⁴⁶ Na findima tōnxuma nun deixaře nan na wo tan nun wo bōnsōe be abadan.

⁴⁷ Wo to mu tin wo Marigi Alatala batude sēewē nun bōjēsaa kui, fe fanyi birin xa lu wo yi ra,⁴⁸ wo fama nε tōcōdē wo yaxuie yi ra. Kaamε nun ye xōlī wo sūxuma nε. Wo tima nε wo mageli ra, wo luma setarejia nan kui. Na kui Alatala fama yōlōnōxōnyi sade wo kōnyi ma, han wo gε halakide.⁴⁹ A fama nε si ra wo mu naxan xa xui mēma kelife yire makuye, a xa goro wo ma alō sēgε goroma tōxōsε yōrē ma ki naxē.⁵⁰ Mixi kaarinxe nan e ra, naxee mu forie binyama, naxee mu kinikinima dimēe ma.⁵¹ E wo xa xuruse nun wo xa baloe tongo e yētē be, wo xa faxa kaamε ra. E wo xa mēngi, wēni, ture, ninge yōrē, yεxεε, nun sie birin xaninma nε. Wo fama nε halakide.

⁵² E fama nε wo xa taae birin nabilinde, wo Marigi Alatala naxee so wo yi ra. E wo gerema nε han wo xa tētē itexi sēnbēmae yolon, wo laxi naxee ra.⁵³ Na geree kui wo yaxuie wo rakaamēma nε, han wo wo xa die sube yati don, die wo Marigi Alatala naxee fixi wo ma.⁵⁴ Hali xēmε fanyi naxan luma wo ya ma, a mu kinikinima a ngaxakerenna, a xa gine, nun a xa die ma.⁵⁵ A tondima nε a xa di sube itaxunde e ra, barima na findixi a baloe dōnxōe nan na. Wo yaxuie na marayarabi sama nε wo fari wo xa taae birin kui.⁵⁶ Hali gine fanyi naxan luma wo ya ma, naxan mu tinma a sanyi yati xa manōxō, na tan fan mu kinikinima a xa mōri fanyi nun a xa die ma.⁵⁷ A tondima nε a xa diyōrē sube itaxunde e nun na xanbiratoe ma a naxan barixi, barima a tan wama na donfe, a xa lu a tan gbansan be. Wo yaxuie fama na tōrē mōlī nan dōxōde wo ma.

⁵⁸ Xa wo mu mēni yi maseniyie ma naxee sēbēxi yi kitaabui kui, xa wo mu gaaxu wo Marigi Alatala xili xungbe magaaxuxi ya ra,⁵⁹ Alatala fama nε fure jaaxi magaaxuxie dōxōde wo tan nun wo bōnsōe

ma, naxan mu yalanma. ⁶⁰ A fure jaaxi ikonkomma ne wo xun na, wo nu gaaxuxi naxan ya ra Misira bɔxi ma. Na fure mɔɔli wo suxuma ne, a no wo ra. ⁶¹ Alatala fure mɔɔli gbegbe dɔɔxɔma ne wo ma, naxee xili mu sɛbɛxi yi kitaabui kui, han wo birin ge sɔntɔde. ⁶² Wo tan naxee nu wuya dangi tunbuie ra koore ma, wo kɔnti xurunma ne, barima wo bara wo Marigi Alatala xui matandi.

⁶³ Alatala fe fanyi rabaxi wo be ki naxe, a nun a wo rawuyaxi ki naxe, a fama wo halakide na ki ne man, wo fa jɔn bɔxi ma a naxan fi wo ma. ⁶⁴ A wo rayensen si birin ya ma, keli dunijna tuxui ma, sa dɔɔxɔ boore tuxui ra. Wo fama ne ala gbɛtɛ batude, wuri nun gɛmɛ daaxie, wo tan nun wo benbae mu naxee kolon. ⁶⁵ Na sie tagi, wo mu malabui yo sɔtɔma, wo mu yire yo sɔtɔma wo sabatima dɛnnaxe. Alatala wo bɔjɛe ratema ne, a wo yaye ramini, a wo nii tɔɔrɔ. ⁶⁶ Wo xa simaya findima kɔntɔfili nan na, gaaxui fama ne wo rasɛrɛnde kɔe nun yanyi ra. ⁶⁷ Wo na na fe mɔɔli to tɛmu naxe, gaaxui fama wo bɔjɛe rafede. Gɛɛsɛgɛ, wo nu fa a fala, «Xa nunmare nan nu a ra nu!» Nunmare, wo nu fa a fala, «Xa gɛɛsɛgɛ nan nu a ra nu!» ⁶⁸ Alatala wo xaninma ne kunkue kui Misira, n a fala wo be dɛnnaxe ma wo mu naa toma tɔɔn. Mɛnni, wo katama ne wo yɛtɛ matide wo yaxuie ma konyie ra, xemɛe nun ginɛe, kɔɔni mixi yo mu wo sarama.

⁶⁹ Alatala yi saatɛ nan so Annabi Munsa yi ra, a xa a mabanban e nun Isirayilakae tagi, Mowaba bɔxi ma. Yi saatɛ nun boore saatɛ tagi rasa naxan tongo Xorebe geysa fari.

29

Ala xa saatɛ

¹ Annabi Munsa naxa Isirayila jama birin maxili, a a masen e be, «Wo nu na Misira tɛmu naxe, wo fe to ne Alatala naxan naba Firawuna ra, a xa sɔɔrie nun a xa bɔxi birin na. ² Wo bara fe xɔɔxɔe to, tonxumae nun kaabanakoe a naxee raba e ra, ³ kɔnɔ han to Alatala mu xaxili fi wo ma naxan nɔma yi fee kolonde. Wo yae mu a toma, wo tulī man mu a mɛma. ⁴ Ne tongo naani bun ma a wo ratangama gbengberenyi kui. Wo xa sose nun wo xa sankirie mu kana, ⁵ wo mu taami don, wo mu wɛni nun beere min. Alatala bara a xɔɔxɔ rasiga wo xa fe xɔn alako wo xa no a kolonde a tan nan na wo Marigi Ala ra. ⁶ Wo to so be, Xɛsibɔn mange Sixɔn, nun Basan mange Ogo, fa ne wo gerede, kɔnɔ wo naxa no e ra. ⁷ Wo naxa e xa bɔxie tongo, wo a itaxun Ruben bɔnsɔe ma, Gadi bɔnsɔe ma, nun Manasi bɔnsɔe seeti keren ma. ⁸ Na nan a toxi, wo lanma wo xa bira yi saatɛ seriyɛ fɔxɔ ra, alako wo na so fe naxan yo ya ma, a xa sɔɔcɛya wo be.»

⁹ «Isirayilakae, wo tan nan malanxi yi ki to lɔxɔe wo Marigi Alatala ya i. Birin na be, wo xa mangɛe, wo xa yareratie, wo xa forie, wo xa sɔɔri mangɛe, ¹⁰ wo xa ginɛe, wo xa die, nun xɔɔxɔe naxee wuri sɛgɛma nun ye bama wo be. ¹¹ Wo Marigi Alatala bara saatɛ mabanban kali ra. Wo na be to alako wo xa na xiri, wo tan nun wo Marigi Alatala tagi. ¹² Na tɛmu wo tan nan na a xa jama ra, nun a tan nan na wo Marigi Ala ra, alo a kali wo benbae Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba be ki naxe. ¹³ N mu yi saatɛ mabanbanxi kali ra wo tan gbansan xa be, ¹⁴ wo tan naxee na be won Marigi Alatala ya i. N a mabanbanxi wo bɔnsɔe nan fan be naxee mu nu bari sinden.»

¹⁵ «Wo a kolon won buxi Misira bɔxi ma ki naxe, nun won dangi si naxee xa bɔxie ra. ¹⁶ Wo bara yi kuye xɔnxie to yi sie nu naxee batuma, kuye naxee yailanxi wuri, gɛmɛ, gbeti, nun xɛɛma ra. ¹⁷ Xɛmɛ yo, gine yo, bɔnsɔe yo, xabilɛ yo naxa gibile wo Marigi Alatala fɔxɔ ra, birafe ra na sie xa alaе batufe cɔxɔ ra. Wo ya ma, mixi yo naxa lu alo wuri sanke naxan posɔnɛ xɔnɛ raminima. ¹⁸ Na mixi mɔɔli naxan bara ge yi kali mɛde, kɔnɔ a fa sɛewa a bɔjɛe ma a falafe ra, sɔɔcɛya na n be, n xa n yɛtɛ waxɔnfe raba tɛmu birin, jɛmɛ nun sogofure,» ¹⁹ Alatala mu dijɛmɛ na kanyi ma. A fama ne a xa xɔnɛ masende a be a jaaxi ra, barima a mu wama a firin nde xɔn. A danke ragoroma ne a ma, naxee sɛbɛxi yi kitaabui kui. A xili ralɔɛma ne dumijna ma. ²⁰ Alatala na mixi mɔɔli raminima Isirayila jama ya ma a danke ki ma, alo a saatɛ sɛbɛxi ki naxe yi seriyɛ kitaabui kui.»

²¹ «Wo bɔnɔɔsɛ naxee fama wo xanbi ra, a nuri xɔɔxɔe naxee kelima bɔxi makuye ma, e fama furee nun fe xɔɔxɔe tode, Alatala naxee dɔɔxɔma wo xa bɔxi ma. ²² Soda nun fɔxɔe fama lude bɔxi fari. Bɔxi mu nɔma rawalide, sese mu nɔma fande, hali burenɛx keren a mu nɔma findide a ra. Bɔxi luma ne alo Sodoma, Gomora, Adamaha, nun Seboyimi, Ala taa naxee kana a xa bɔjɛe xɔnɛ kui. ²³ Na tɛmu si gbetɛe fama ne maxɔrinyi tide, «Alatala yi bɔxi niyaxi yi ki munfe ra? A bɔjɛe xɔnɔxi yi mɔɔli ra munfe ra?» ²⁴ E yaabima ne, «Yi fe rabaxi ne barima yi jama bara saatɛ kana, e benbae Marigi Alatala naxan tongo e be, a to e ramini Misira bɔxi ra. ²⁵ E bara kuye batu e mu naxee kolonxi, Alatala mu tinxi naxee ra. ²⁶ Na fe na a toxi Alatala yi jaxankate birin dɔɔxɔxi yi bɔxi ma a xa xɔnɛ kui alo a xa kitaabui a masenma ki naxe. ²⁷ A bara a xa xɔnɛ belebele dɔɔxɔ a xa jama ma, a e tongo e xa bɔxi ma, a e keri bɔxi gbetɛ fan ma, e na dɛnnaxe yi waxati.»

²⁸ «Fe naxee nɔcxunxi, won Marigi Alatala nan keren peti nee kolon. Fe naxee masenxi won be, nun won ma die be, nee findixi won gbe nan na han dunijna jɔn. A lanma won xa yi seriyɛ masenxi birin nabatu.»

Ala xa laayidi

¹ N baraka nun danka naxee birin falaxi wo bε, nee fama nε kamalide. Wo Mari Gi Alatala na wo rayensen ye tεmui naxε bɔxi gbete ma, wo wo majɔxun yi fee ma. ² Xa wo gibilema wo Mari Gi Alatala ma, wo man a xui suxu wo bɔjε nun wo xaxili kui wo tan nun wo xa die, alo n a masenxi wo bε ki naxε to lɔxε, ³ na tεmui wo Mari Gi Alatala wo raminima nε konyiya kui, a kinikini wo ma, a wo ba sie ya ma a wo rayensen ye dεnnaxε. ⁴ Hali wo na yire makuye konyiya kui, wo Mari Gi Alatala sigama nε wo fende, a fa wo malan ⁵ wo benbae xa bɔxi ma, alako wo xa naa masotɔ, a fa mεeni wo ma dangife wo benbae ra, a wo rawuya dangi e ra.

⁶ Na tεmui wo Mari Gi Alatala yεtε yati wo bɔnsɔε bɔjε raseniyenma nε, alako wo xa a xanu wo bɔjε nun wo xaxili birin na. Na kui wo nɔma simaya fanyi sɔtɔde. ⁷ N yi dankε naxee birin sεbεxi wo bε yi ki, nee fama dɔxεde wo yaxuie nun wo xɔnmae nam ma. ⁸ Na tεmui wo man tuubi rabirama nε a bε, wo a xa sεriyε suxu n naxan fixi wo ma to lɔxε. ⁹ Wo Mari Gi Alatala barake sama nε wo xa fe birin ma. Wo di gbegbe sɔtɔma nε, wo xa xurusee rawuyama nε, wo xa sansie fanma nε, barima wo fama nε rfandane Alatala ma alo wo benbae. ¹⁰ Na nan nabama, wo na wo tulī mati a ra tεmui naxε, a xa sεriyε nun a xa yaamarie suxufe ra, naxee sεbεxi yi kitaabui kui. Na tεmui wo wo yεtε ragibilema nε a ma wo bɔjε fiixε ra, wo xaxili birin na.

Ala xa sεriyε

¹¹ N yi sεriyε naxan falaxi wo bε yi ki to lɔxε, a kolon yo mu mɔnɔx wo bε. ¹² A mu na koore xa ma, alako a xa fala, «Nde nɔma tede koore ma a xa sa fa a ra won bε, a a xaran won bε alako won xa nɔ a rabade?» ¹³ A mu na baa kiri fan xa ma, alako a xa fala, «Nde nɔma baa igiride a xa sa fa a ra won bε, a man xa a xaran won bε alako won xa nɔ a rabade?» ¹⁴ Ade, yi sεriyε na wo sεeti ma nε, wo de kui, a nun wo bɔjε ma. Wo nɔma a rabade.

Simaya sugandi

¹⁵ Isirayilakae, wo a mato. To lɔxε n bara simaya nun fe fanyi ti sεeti, faxε nun fe jaaxi fan boore sεeti. ¹⁶ To lɔxε wo tin wo xa wo Mari Gi Alatala xanu, wo xa jεrε a xa kira ma, wo xa bira a xa yaamari, a xa maseniyi, nun a xa sεriyε fɔxɔ ra, alako wo xa simaya fanyi sɔtɔ, wo xa wuya, alako Ala xa barake sa wo ma yire a dεnnaxε findima wo gbe ra. ¹⁷ Kɔno xa wo gibile a fɔxɔ ra, xa wo tondi a bε, xa wo bira kuye batufe fɔxɔ ra, ¹⁸ wo sɔntɔma nε feo, wo mu fa bude bɔxi ma wo fama dεnnaxε sɔtɔde Yurudεn kiri ma. ¹⁹ To lɔxε koore nun bɔxi na n seede ra, n bara simaya nun fe fanyi ti wo bε sεeti keren na, faxε nun fe jaaxi fan na boore sεeti ra. Wo xa simaya fanyi sugandi, wo tan nun wo bɔnɔcε. ²⁰ Wo xa wo Mari Gi Alatala xanu, wo tuubi a bε, wo a xa fe suxu. Wo nɔma simaya sɔtɔde na ki nε, wo fa jε gbegbe raba bɔxi ma, Alatala dεnnaxε saatε tongo fife ra wo benba Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba ma.

Yosuwe findife Annabi Munsa jɔnɔxε ra

¹ Annabi Munsa naxa a fala Isirayilakae birin bε, ² «N bara jε kεmε jε moχɔnεn sɔtɔ yi tεmui, n mu nɔma mangεya rabade fa. Alatala jan a fala nε n bε a n mu Yurudεn igirima. ³ Wo Mari Gi Alatala yεtε yati nan wo rajεrεma. A sie birin faxama nε naxee na naakiri ma alako wo xa e xa bɔxiε masotɔ. Yosuwe nan findima wo xa mangε ra, alo Alatala a fala ki naxε. ⁴ Alatala yi sie halakima nε alo a Sixɔn nun Ogo, Amorikae xa mangε, halaki ki naxε, nun e xa bɔxiε. ⁵ A e rayarabima nε wo bε. Wo xa a xa yaamari raba e xa fe ra. ⁶ Wo limaniya, wo xa sεnε sɔtɔ, wo naxa gaaxu e ya ra, barima wo Mari Gi Alatala na wo kantafe, a mu wo rabεnima fefe ma.»

⁷ Annabi Munsa naxa Yosuwe xili, a naxa wɔyεn a bε Isirayilakae birin malanxi tagi, «I xa limaniya, i xa sεnε sɔtɔ, barima i tan nan Isirayilakae rajεrεma bɔxi ma Alatala dεnnaxε saatε tongoxi wo benbae bε. I tan xa e xa kε so e yi ra. ⁸ Alatala tima nε i ya ra, a mu i rabεnima. A mu gibilema i fɔxɔ ra fefe ma. Hali i mu gaaxu, i man naxa i yεtε rabolo.»

⁹ Annabi Munsa to yi sεriyε sεbε, a naxa a taxu sεrεxεdubε ra, Lewi xa di naxee saatε kankira xaninma, nun Isirayila forie. ¹⁰ Annabi Munsa naxa a masen e bε, «Nε soloferε yo jε soloferε, wo dījεma doni ma jε naxan na, wo yi sεriyε xaranma Bage Ti Sali lɔxε nε. ¹¹ Wo a xaranma wo xui itexi nan na Isirayilakae birin bε, naxee faxi salide Mari Gi Alatala ya i a xa yire sugandixi. ¹² Birin malanma mεnni nε, xεmε, gine, dimεdi, a nun xɔjε naxee na wo xɔnyi, alako e xa yi xaranyi mε, e xa wo Mari Gi Alatala binya, e xa bira yi sεriyε fɔxɔ ra. ¹³ Dimε naxee mu nu a kolonxi sinden, e fan a mεma nε. Na kui e wo Mari Gi Alatala binya ki kolon, wo na fa bɔxi sɔtɔde Yurudεn naakiri ma tεmui naxε.»

¹⁴ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bē, «I faxa t̄emui bara makōrē, Yosuwe xili, wo birin xa siga n ma hōrōmōlingira yire. M̄enni n fa n ma yaamari fi a ma.» Annabi Munsa nun Yosuwe naxa siga Ala xa hōrōmōlingira yire. ¹⁵ Alatala naxa mini e ma nuxui kui naxan nu tema kiri banxila sode de ra.

¹⁶ Alatala naxa a masen Annabi Munsa bē, «I fa na faxafe nē. I xa faxē xanbi, Isirayila jama fama kuyee nan batude bōxi ma e fama sigade dēnnaxē. E gbilenma nē saate fōxō ra won lanxi naxan ma. ¹⁷ Na t̄emui n bōjēle tema nē, n xōnō e ma han n e rabējin. N nan n yatagi nōxunma nē e ma, si ḡbētēe e halaki, tōrē nun fe xōrōchōe fa dusu e xun na. Isirayilakae a kolonma na t̄emui nē, yi tōrē e lixi nē barima n tan, e Marigi Ala, mu na e ya ma sōnōn. ¹⁸ N nan n yatagi nōxunma nē e ma, barima e bara fe jaaxi raba kuyee batufe ra.»

¹⁹ «Yakōsi i xa bētēi sēbē n naxan xaranma i bē. Munsa, i xa a xaran Isirayilakae bē alako e naxa nēemu a ma, a man xa findi seede ra n tan nun Isirayilakae tagi. ²⁰ N fama yi jama xaninde bōxi ma, xījē nun kumi xēlēma dēnnaxē, alō n nan n kalixi e babae bē ki naxē. E na baloe don a fanyi ra han e belebele, e fama birade ala ḡbētēe fōxō ra, e man n ma saate kana. ²¹ Tōrē nun fe xōrōchōe fa bira e fōxō ra, yi bētēi fan findima seede nan na won tagi. E bōnsōe mu nēemu a ma. Naxan na e xaxili kui, n a kolon. A jān toma e ya ma beenu e xa so bōxi kui n nan n kalixi e bē naxan xa fe ra.» ²² Na lōxōe Annabi Munsa naxa na bētēi sēbē, Ala naxan masenxi. A naxa a xaran Isirayilakae ra.

²³ Na xanbi Alatala naxa a xa yaamari so Annabi Yosuwe yi ra, Nunu xa di. A naxa a masen a bē, «I xa limaniya, i xa sēnbē sōtō. I tan nan Isirayilakae rasoma bōxi ma n nan n kalixi e bē naxan xa fe ra. Won birin na a ra.»

²⁴ Annabi Munsa naxa Ala xa sēriyē birin sēbē kitaabui kui. ²⁵ A to ge, a naxa wōyēn Lewikae ra, naxee Alatala xa saatē kankira xanimma. A naxa a masen e bē, ²⁶ «Wo yi kitaabui tongo, Ala xa sēriyē sēbēxi naxan kui, wo xa a sa wo Marigi Alatala xa saatē kankira sēeti ma. A xa lu mēnni seede ra Isirayilakae bē, ²⁷ barima n wo xaxili xōrōchōya kolon. Kantagbele nan wo ra. Xa wo Alatala matandima n wo tagi t̄emui naxē, n faxa xanbi wo man a matandima nē. ²⁸ Yakōsi wo wo malan n sēeti ma, forie nun wo bōnsōe yareratie, alako n xa yi masenyi xaran wo bē. Koore nun bōxi nan findima seede ra wo xili ma. ²⁹ N a kolon n faxa xanbi, Isirayilakae yunubi fe rabama nē, e gbilen kira fōxō ra n naxan falaxi e bē. E na fe kobi raba naxan mu rafan Alatala ma, na rajōnyi fa findi e bē nimisē ra barima a bōqēs tema nē.»

³⁰ Annabi Munsa naxa yi bētēi birin masen Isirayila jama bē.

32

Annabi Munsa xa bētēti

¹ «Koore, i tuli mati n ma wōyēnyi ra.

Bōxi, i tuli mati n fala xui ra.

² N ma xaranyi xa yensen yē alō tūnē ye.

N ma masenyi xa lu alō xini,

naxan dōxēs būrēxēe ma.

³ N fa na Alatala xili nan masenfe.

Wo xa won Marigi Ala tantu.»

⁴ «Alatala maniyaxi fanye nan na,
naxan mixi kantama.

A walima tinxinyi nan na.

A xa natēe birin fan.

A xa wōyēnyi mu kanama,
wule yo mu na a dē kui.

A tinxin.»

⁵ «Kōnō wo tan, jama jaaxi,
wo bara geregirī Alatala ma.

Yaagi na wo bē.

Wo bara findi jama kobi ra.

⁶ Nama daxui, jama xaxilitare,
mixi lan a xa na fe mōcli raba a ra?

Wo baba mu lanxi a tan xa ma, wo daa Marigi,
naxan wo findixi a xa jama ra?

⁷ Wo wo mājōcxun lōxōe dangixie ma,
wo jēe mato,

wo wo babae nun forie maxɔrin,
e xa fe dangixie tagi raba wo bε.

⁸ Ala Xili Xungbe Kanyi naxa bɔxi itaxun adamadie ma.

A naxa bɔxie naaninyi sa Isirayila xa die xasabi ma.

⁹ Isirayila jnama naxa findi a gbe ra.

Alatala naxa Yaxuba xa die findi a yetε gbe ra.»

¹⁰ «A Isirayila toxi gbengberen yire nε.

A naxa a jlɛngi sa a xɔn ma,
a naxa mɛɛni a ma alɔ a ya di firinyie.

¹¹ A luxi nε alɔ sɛgɛ,

naxan luma a xa die xun ma,

a a gabutenyi itala,

a die xanin.

¹² Alatala keren peti nan a xa jnama kantaxi.

Ala gbɛtε yo mu kafu a ma.»

¹³ «A naxa wo rasabati geya fari.

A naxa wo rabalo xε sansie xun na.

A naxa kumi nun ture ramini wo bε gεmε longori ra.

¹⁴ A naxa ninge nun yɛxɛɛ xjŋɛ fi wo ma.

A naxa yɛxɛɛ, sie, nun si kontonyie fi wo ma sube ra
kelife Basan bɔxi ma.

A naxa mengi fi wo ma wo naxan donma,

a naxa weni fi wo ma wo naxan minma.»

¹⁵ «Isirayila tinixinxi naxa belebele,

a naxa findi di fanyi ra,

kɔnɔ a bara gbilen Ala fɔxɔ ra, a daa Marigi,
a bara a kantama, a rakisima rayaagi.

¹⁶ Isirayila naxa Ala raxɔnɔ

barima a bira nε ala gbɛtεe fɔxɔ ra,

e fe jaaxi raba.

¹⁷ E naxa sɛrɛxɛ ba jninnɛe bε,

naxee mu na Ala ra,

e mu naxee kolon sinden,

e babae mu naxee kolon.

¹⁸ Isirayilakae, wo bara nɛɛmu wo kantama ma

naxan wo raminixi dunijia ma,

naxan simaya fima wo ma.»

¹⁹ «Alatala to bara a xa die kejia to,
a naxa xɔnɔ e ma.

²⁰ A naxa a masen,

«N xa gbilen e kantafe fɔxɔ ra,

n fa a mato fe naxan fama e lide.»

E mu fan.

Yanfante nan e ra.

²¹ E bara n naxɔnɔ ala wulee ra.

E bara n bɔŋɛ rate kuyee ra.

N tan fan e raxɔnɔma nε mixie ra,

jnama fanyi mu na naxee ra.

N e bɔŋɛ rate si xaxilitare ma.»

²² «Iyo, n ma xɔnɛ bara gbo yε,

han a bara mixi faxaxie ramaxa.

A luma alɔ te naxan bɔxi nun a daxamui ganma,

han a sa dɔxɔ geyae sanke ra.

²³ N fe jaaxi ragboma nε e fari,

n nan n ma xalie birin wolima nε.

²⁴ N kaamε rasoma bɔxi ma,
n fure jaaxi rasanbama nε e ma,
n wulai sube magaaxuxie raminima nε e ma,
a nun bɔximase xɔnε kanyie.

²⁵ Naxee na tande, fanfore nan e faxama.
Naxee na banxi kui, gaaxui nan e faxama.
E birin faxama nε,
xεmε nun gine, dimedi nun fori.»

²⁶ «N nu wama nε e birin halakife,
e xili xa lɔε dunijna ma.

²⁷ Kɔnɔ n mu tin yaxuie xa n mayele.
N mu wa e xa a majoɔxun
a e tan nan yi wali rabaxi,
Ala xa fɔxi mu a ra.

²⁸ Xaxili kanyi mu na e ra,
lɔnni mu e yi.

²⁹ Xa lɔnni kanyi nan e ra nu,
e sigade kolonma nε nu.

³⁰ Yaxui keren tan nɔma Isirayilaka wulu keren nagide di?
Yaxui firin nɔma birade mixi wulu fu fɔxɔ ra di?

Iyo, xa e Marigi, e Kantama sa e lu e yaxuie sagoe,
na nɔma nε rabade.

³¹ Yaxuie yati a kolon,
e xa ala e kantama mu dangi Isirayila Marigi Alatala ra.

³² E xa fe mu dangi Sodoma nun Gomora ra.
E birin maniyaxi wεni bili nan na

naxan bogi xɔnε raminima,

³³ naxan ye luxi ałɔ bɔximase xɔnε.

³⁴ Na birin nagataxi gundo nan na n xɔnyi.

³⁵ E na bira,
n nan n gbejɔxɔma nε.

A gbegbe mu luxi.

E yigi tεgε lɔxɔε bara makɔrε.»

³⁶ «Alatala fama a xa jnama makiitide,
kɔnɔ a man kinikinima nε e ma,
barima e sεnbε yo mu na.

Mixi yo mu na naxan nɔma e malide.

³⁷ Ala e maxɔrinma nε fa,

«Wo xa alae na minden,

naxee nu wo kantama,

³⁸ wo naxee rabaloxi sube ture ra,
wo nu wεni soma naxee yi ra?

E xa e yεtε masen wo bε,

e xa wo rakisi, e xa wo ratanga.

³⁹ Yakɔsi wo xa a kolon,
n tan nan keren peti nɔma mixi rakiside.

Ala gbεtε mu na fo n keren.

N tan nan mixi faxama, n a rakeli.

N tan nan mixi maxɔnɔma, n a rayalan.

Nde gbεtε nɔma mixi nde bade n belɛxε?

⁴⁰ N kali naxan ti,

n belɛxε tixi koore ma na nan yi ki:

N njiŋε. N mu faxama abadan!

⁴¹ Xa n fanfore ralugan,

xa n a susu n belɛxε kui,

n nan n gbejɔxɔma nε n gerefæ ma,

n sare firma nε n xɔnmae ma.

⁴² N nan n ma xalie rasiisima nε wuli ra,

n ma fanfore sube donma nε.
Geresoe yo mu kisima.»

⁴³ «Si birin xa sεewa Alatala xa jnama ra.
Alatala a xa konyie xa faxε lōxōma nε.
A tōre dōxōma nε a gerefæ ma.
A a xa jnama nun a xa bɔxi xun sarama nε.»

⁴⁴ Annabi Munsa nun Annabi Yosuwe, Nunu xa di, naxa yi bεeti masenyi birin xaran jnama bε e xui itexi ra. ⁴⁵ Annabi Munsa to ge Alatala xa masenyi tide Isirayilakae bε, ⁴⁶ a naxa a fala e bε, «Wo xa yi masenyi suxu sεnbe ra n naxan xaranxi wo bε to lōxōe. Wo xa a xaran wo xa die bε, alako e xa nō Alatala xa sεriye rabatude a fanyi ra. ⁴⁷ Masenyi tilinxni nan yi masenyi ra, a naxa lu wo bε ało masenyi fufafui. A simaya nan fima wo ma bɔxi ma wo fama dēnnaxε sotode Yuruden naakiri ma.»

Annabi Munsa xa faxε jεgɔnyi

⁴⁸ Na lōxōe kerenyi kui, Alatala naxa a masen Annabi Munsa bε, ⁴⁹ «Siga Abarimi geya longori, Nebo geya fari Mowaba bɔxi ma, Yeriko ya tagi. Menni i xa Kanaan bɔxi mato, n naxan fima Isirayilakae ma. ⁵⁰ I na te geya fari, i fama saya sotode naa, i i benbae li aligiyama, ało i taara Haruna xa fe rabaxi ki naxε Horo geya fari. ⁵¹ Wo na sotoxi nε, barima wo mu wo xaxili ti n na Isirayilakae ya xɔri Meriba ye yire, Kadesi biri ra, Sini gbengberenyi ma. Na kui wo mu tin n binyade jnama ya xɔri. ⁵² Na fe na a niyaxi a i nōma bɔxi tote yire makuye gbansan nε, n naxan fixi Isirayilakae ma, kōno i tan gundi mu soma naa.»

33

Munsa xa dubε Isirayila bε

¹ Beenu Annabi Munsa xa laaxira, Ala xa mixi, a duba nε Isirayilakae bε. A xa dubε masenyi nan ya:

² «Alatala keli nε Turusinina geya fari ało sage.
A naxa te Seyiri bɔxi ma Isirayilakae nu na dēnnaxε.
A naxa keli Paran geya yirefanyi ma,
malekε gbegbe biraxi a fɔxɔ ra.

³ Alatala Isirayila bɔnsɔε xanuma.

A a xa mixie kantama,
naxee birama a xa sεriye fɔxɔ ra.

⁴ Annabi Munsa bara a xa sεriye fi won ma.
Na sεriye findixi Yaxuba bɔnsɔε xa dariyε mate nan na.

⁵ Alatala findixi Isirayila xa Mangε nan na,
jnama mangε xa malanyi
e nun Isirayila bɔnsɔεe birin na.»

⁶ «Alatala xa Ruben bɔnsɔε xa simaya xun masa.
A xa mixie xa gbo.»

⁷ Annabi Munsa yi masenyi nan ti Yuda bɔnsɔε xa fe ra,
«Alatala xa Yuda bɔnsɔε xui ramε,
alako a xa gibilen a xa jnama ma.
A na katafe.
Alatala xa a malii a yaxuie ya ra.»

⁸ Annabi Munsa yi masenyi nan ti Lewi bɔnsɔε xa fe ra,
«Alatala, i bara i xa tōnxumae Tumimi nun Urimi so Lewi bɔnsɔε yi ra.
Bɔnsɔε tinixinxi nan e ra
i naxee mato Masa,
i naxee makiiti Meriba ye xa fe ra.

⁹ E mu birama e baba nun e nga sagoe xa fɔxɔ ra,
xa na mu e ngaxakerenyie nun e xa die,
e tan birama i xa masenyi gbansan nan fɔxɔ ra,
e birama i xa saatε nan tun fɔxɔ ra.

¹⁰ E tan nan i xa yaamari masenma Yaxuba bɔnsɔεe bε,
e tan nan i xa sεriye raxaranma Isirayilakae birin na.

E tan nan man surayi bama sεrεxε ra,
e sεrεxε gan daaxi ba i xa sεrεxεbade.
 11 Alatala, i xa sεnbε fi e ma,
i xa barakε sa e xa fe birin,
i xa e gerefæ rakori,
i xa e yaxuie rabira
alako e naxa gbilen xanbi ra fefe ma.»

12 Annabi Munsa yi masenyi nan ti Bunyamin bōnsōε xa fe ra,
«Alatala xanuntenyi nan lanxi e ma.
 E Marigi Ala e ratangama nε,
a man luma nε e tagi,
a e kantama tεmui birin.»

13 Annabi Munsa yi masenyi nan ti Yusufu bōnsōε xa fe ra,
«Alatala bara barakε sa e xa bōxi.
 E ye sōtōma nε keli koore ma,
e ye sōtō keli bōxi bun ma.

14 Soge sansie rafanma nε,
kike yo kike bogie gbeeli luma nε naa.

15 E daxamui fanyi sōtōma nε e xa geyae fari,
naxee tixi naa kabī a fōlē.

16 Ala xa yi bōxi daxamui se fan.

Naxan woyεn wuri bili radεxεxi kui,
a xa hinne Yusufu ra,
a naxan sugandixi mangε ra a ngaxakerenyie tagi.

17 Xunnakeli na Yusufu bε.

A sεnbε gbo alō ningé tuura,
feri firin nan na a xa geresose ra alō sεxε ningé.
 A sie birin bōnbōma nee nan na han yire makuye.
 Efiramí xa di wuyaxie nan a feri singe ra.
 Manasi xa di wuyaxie nan a feri firin nde ra.»

18 Annabi Munsa yi masenyi nan ti Sabulon bōnsōε xa fe ra,
«Sabulon bōnsōε, wo xa sεswa yuleya nan kui.
 Isakari bōnsōε, wo xa sεswa wo xa kiri banxi nan kui.

19 Wo wo dōcōbooree xilima nε,
wo sεrεxε ba geya fari Ala wa xōn ki ma,
barima wo wo baloe sōtōma fōxō ye nε,
a nun hεeri naxan na mεyεnyi kui.»

20 Annabi Munsa yi masenyi nan ti Gadi xa fe ra,
«Ala xa barakε sa mixi xa fe,
naxan Gadi xa fe gboma.

Gadi malaburma nε,
alō yεtε naxan a xa subé ibōxī domma.

21 Gadi bara bōxi fanyi findi a gbe ra,
alō mangε naxan a jεrεma jama ya ra.
 A bara Alatala xa nate rakamali,
a man bara Ala xa kiti sa Isirayila ma.»

22 Annabi Munsa yi masenyi nan ti Dana bōnsōε xa fe ra,
«Dana luxi nε alō yεtε yōrε,
naxan tuganma Basan bōxi ma.»

23 Annabi Munsa yi masenyi nan ti Nafatali bōnsōε xa fe ra,
«Xunnafanyi gbegbe na Nafatali nan bε.
 Alatala a rakamalixi fe fanyi ra.
 A xa bōxi xa gbo yε sogegerode nun yirefanyi.»

²⁴ Annabi Munsa yi maseniyi nan ti Aseri bōnsōε xa fe ra,
 «Alatala xa barakε sa Aseri, Yaxuba xa die tagi.
 A ngaxakerenyie xa hinnε a ra.
 A xa ture xa gbo han.
²⁵ A xa naadεe xa yailan wure nun wure gbeeli ra.
 A sənbε xa bu alɔ a xa simaya.»

²⁶ «Isirayila, Ala maniyε yo mu na.
 A a jεrεma koore ma fafe ra i malide.
 A nuxui igirima nōrε ra.
²⁷ Ala, fōlε mu naxan bε, na nan i kantama ra,
 a bεlεxε na i bun kabi fe fōlε fōlε.
 A tan nan i yaxuie kerima i ya rā,
 a man fa a masen i bε i xa e halaki.
²⁸ Isirayila sabatima kantari nan kui.
 Yaxuba bōnsōε luma Ala niini nan bun ma.
 Mεngi nun wεni gboma nε na bɔxi kui,
 ye fan kelima nε koore ma.
²⁹ Sεewε na wo bε, Isirayilakae.
 Wo maniyε yo mu na sie tagi,
 Alatala naxan kisixi,
 a naxan kantaxi,
 a naxan xun nakelixi.
 Wo yaxuie fama nε e magorode wo ya ra,
 wo fan e xa batudee kanama nε.»

34

Annabi Munsa xa faxε

¹ Annabi Munsa naxa te Nebo geya fari, Mowaba bɔxi ma, han Pisiga geya, naxan na Yeriko sogetede. Alatala naxa bɔxi birin masen a bε, keli Galadi a sa dōxō Dana ra, ² Nafatali bɔxi, Efirami nun Manasi xa bɔxi, Yuda xa bɔxi han baa ma naxan na sogegorode, ³ Negevi bɔxi, a sa rajɔn Yuruden longorie ra, Yeriko lanbanyi, tugi bili taa, han Sowari. ⁴ Alatala naxa a masen a bε, «I ya ti bɔxi ra n naxan saate tongoxi Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba bε. N naxa a fala e bε, «N yi bɔxi fima wo bōnsōε nan ma.» N xa na bɔxi masen i bε, kɔnɔ i mu soma naa.»

⁵ Annabi Munsa, Alatala xa konyi, naxa laaxira mεnni, Mowaba bɔxi ma, alo Alatala a masen ki naxε. ⁶ Alatala naxa a ragata Mowaba bɔxi ma gulunba kui Beti Peyori ya tagi. Mixi yo mu nōxi a xa gaburi yire kolonde han to. ⁷ Annabi Munsa laaxiraxi a jε kεmε jε mɔχɔrεn nan ma. Na birin a ya nu se toma a fanyi ra, a sənbε fan nu gbo. ⁸ Isirayilakae naxa a wa Mowaba bɔxi ma xi tongo saxan bun ma. E Annabi Munsa xa jɔn fe raba na ki nε.

⁹ Annabi Munsa nu bara a belεxε sa Annabi Yosuwe ma, Nunu xa di, a fa rafe xaxilimaya ra. Isirayilakae naxa Yosuwe xui rabatu birafe Annabi Munsa xa yaamarie fōxō ra, Alatala naxee fixi a ma.

¹⁰ Isirayila bɔxi ma, namijɔnɔmε yo mu nu na na naxan maniyama Annabi Munsa ra. A wɔyεn Ala ra ya nun ya. ¹¹ Ala a xεε nε Misira fe kaabanakoe rabade Firawuna, a xa yareratie, nun a xa mixi birin xili ma. ¹² Annabi Munsa walixi sənbε magaaxuxi nan na Isirayilakae birin ya xɔri.

Ala xa Masenyi Annabi Yosuwe bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayilakae xa taruxui sεbεxi kitaabui gbegbe nan kui. A fοlοma Tawureta Munsa nan ma. Isirayila kuntigie, Annabi Iburahima, Annabi Isiyaga, Annabi Yaxuba, nun a xa di fu nun firinyie, e birin xa taruxui toma Tawureta Munsa kitaabui singe nan kui, naxan xili «Fe Fοlο Fοlε.» Na kitaabui rajɔnyi a masenma won bε Isirayilakae Misira boxi li ki naxε.

Tawureta Munsa kitaabui firin nde, naxan xili «Isirayilakae xa yεtε sοtοε,» a folοma Annabi Munsa xa taruxui nan ma. Ala naxa a ragiri a xa bari Misira boxi ma, alako a xa Isirayila jnama ramini konyiya kui.

Isirayilakae to Xulunyumi Baa igiri Ala xa kaabanakoe saabui ra, e naxa so gbengberenyi ma. Ala nu wama e xaninfе Kanaan boxi nan ma, a dεnnaxε laayidi fife ra Isirayilakae ma. Tawureta Munsa kitaabui saxan nde, a naani nde, nun a suuli nde na biyaasi xa fe masenma. Isirayila jnama naxa bu gbengberenyi ma jnε tongo naani beenun e xa Kanaan boxi li. E bu naa e xa danxaniyatereja nan ma fe ra.

E to keli Yurudεn xure igiride, e xa so Kanaan boxi ma, Alatala naxa a masen Isirayilakae bε a Yosuwe xa findi e xa yarerati ra Annabi Munsa jnοxοε ra. Annabi Yosuwe naxa e ragiri Yurudεn xure ra Ala xa kaabanakoe ra, alo Annabi Munsa e ragiri xulunyumi Baa ra ki naxε.

Na dangi xanbi, Yosuwe naxa e xun ti Kanaan boxi ra, e xa gere so alako e xa na boxi sοtο. Ala nu wama na fife e ma a xa xanunteya nun a xa saatε nan ma fe ra. Na kui, a naxa e mali na geree kui, han Kanaankae birin naxa gaaxu e ya ra. Isirayila bοnsοε fu nun firinyi birin naxa e gbe boxi sοtο Ala naxan fi e ma e kε ra.

Na taruxui birin sεbεxi yi kitaabui kui, kelife jnama Yurudεn igiri tεmui naxε, han e naxa nο Kanaan boxi birin na. Na kui won Ala sεnbε toma nε a fanyi ra. A xa jnama rafan a ma. A laayidi yo tongo e bε, a na rakamalima nε sεnbε nun xanunteya ra. Na birin findima misaali fanyi nan na won bε. Xa won fan findi Ala xa mixie ra, a won malima won ma dunijεigiri kui a sεnbε ra, alo a laayidi won be ki naxε.

Ala xa won mali alako won xa na masenyi fahaamu, won man xa la a ra. Amina.

Ala xa Masenyi Annabi Yosuwe bε

Isirayila yarerati Yosuwe

¹ Annabi Munsa, Alatala xa konyi to laaxira, Alatala naxa a masen Nunu xa di xεmε Yosuwe bε, Annabi Munsa malima, ² «N ma konyi Munsa bara laaxira. Yakɔsi, keli i xa Yurudεn igiri nun yi jnama birin na. Wo xa siga boxi ma n dεnnaxε sofe Isirayilakae yi ra. ³ Wo na wo sanyi ti dεnnaxε birin ma, n naa fima nε wo ma, alo n a masen Annabi Munsa bε ki naxε. ⁴ Wo xa naaninyie kelima gbengberen yire nε, a sa dɔxɔ Liban geyae ra, han Efirati xure belebele ra, Xitikae xa boxi birin sa dɔxɔ Baa Xungbe ra sogegerode. ⁵ Mixi yo mu nɔma i ra i xa simaya kui. Won birin na a ra, alo muxu nun Munsa nu a ra ki naxε. N mu i rabεjnimna, n mu i raboloma.»

⁶ «I i sεnbε so, i xa limaniya, barima i tan nan findima saabui ra yi jnama bε, e xa nο kε tongode, n nan n kali boxi naxan xa fe ra e babea bε fife ra e ma. ⁷ I lan nε i xa i sεnbε so, limaniya xa lu i bε ki fanyi ra. I xa i jnεngi sa yi sεriye birin xɔn ma, i xa a rabatu alo n ma konyi Annabi Munsa i yamarixi a ra ki naxε. I naxa binya yirefanyi ma, i naxa binya kɔɔla ma, alako i xa xutu sοtο yire ma i na siga dεnnaxε. ⁸ Yi sεriye kitaabui falε mu lan a xa makuya i de ra. I xa i jnεngi sa a xɔn ma kɔε nun yanyi, alako i xa a birin nabatu. Naxan birin sεbεxi i xa a rawali, barima na nan a niyama i na so fe naxan birin ya ma, i xutu sοtοma a ma, i findima a ra na ki nε. ⁹ N naxan falaxi i bε, i naxa nεemu. I i sεnbε so, i xa limaniya. I naxa gaaxu, i naxa hanmε, barima i na siga dεdε, i nun n tan i Marigi Alatala birin na a ra.»

¹⁰ Yosuwe naxa yi yaamari so jnama xunyie yi ra: ¹¹ «Wo wo jnεre jnama tagi, wo e yaamari yi ra, «Wo wo xa donsee xunlan, barima won fama Yurudεn igiride beenun xi saxan, alako wo xa boxi masοtο won Marigi Alatala naxan sofe wo yi.»»

¹² Yosuwe naxa a fala Ruben bοnsοε, Gadi bοnsοε, nun Manasi bοnsοε sεeti bε, ¹³ «Wo ratu Alatala xa konyi Munsa xa yaamari ma. A to a fala, «Wo Marigi Alatala bara malabui fi wo ma. A bara yi boxi so wo yi.» ¹⁴ Wo xa ginεε, wo xa die, nun wo xa xurusee nɔma lude boxi ma Annabi Munsa naxan soxi wo yi ra Yurudεn kiri ma. Kɔnɔ wo tan tima a gereso ki nan ma wo ngaxakerenyie ya ra. Wo xa e mali, ¹⁵ han beenun Alatala malabui fima e ma tεmui naxε alo wo tan, han e fan xa boxi masοtο wo Marigi

Alatala naxan fife e ma. Na xanbi, wo man fa gibilen wo xa bɔxi ma, Alatala xa konyi Munsa naxan fixi wo ma Yurudən kiri ma, sogetede biri.»

¹⁶ E naxa Yosuwe yaabi, «I muxu yamarixi fe naxan birin na, muxu a rabama nɛ. I na muxu xee dənnaxe fan, muxu sigama nɛ. ¹⁷ Muxu i xui rabatuma nɛ fe birin ma, alɔ̄ muxu Annabi Munsa xui rabatu ki naxe. I Marigi Alatala xa bira i fɔxɔ̄ ra alo e nun Munsa nu a ra ki naxe. ¹⁸ Mixi yo kalabante i xui ma, a mu bira i wɔyɛn xui fɔxɔ̄ ra, i fe naxan birin falama a bɛ, a mu na mɛ, na kanyi faxama nɛ. I xa i sənbɛ̄ so, i man xa limaniya.»

2

Fe rabɛnfe Yeriko

¹ Nunu xa di Yosuwe, naxa fe rabɛnyi firin xee a gundo ki ma keli Sitimi sigafe ra Yeriko. A naxa a fala e bɛ, «Wo siga Yeriko taa nun a rabilinyi rabende.» E naxa siga, e sa so Raxabi langoe gine nde xa banxi kui. Na naxa e yigiyi naa. ² Yerikoka ndee naxa sa a fala e xa mange bɛ, «I bara a to, Isirayilaka mixi firin bara fa to kɔē ra, e xa fa yi bɔxi raben.» ³ Na kui, Yeriko mange naxa xeeerae xee Raxabi ma, e xa a fala a bɛ, «Xemee naxee soxi i xonyi, e ramini, barima e faxi yi bɔxi ife nan birin nabende.»

⁴ Kōnɔ̄ Raxabi nu bara yi xemee firinyie xanin, a sa e nɔxun. A naxa a fala mange xa xeeerae bɛ, «Yo, yi xemee fa nɛ n xonyi, kōnɔ̄ n mu e kelide kolon. ⁵ E siga nɛ nunmare ra, taa naadē balan temui. Yi xemee sigaxi dède, n mu a kolon. Xa wo sa wo xulun, wo nɔma e suxude!» ⁶ Raxabi nu bara yi xemee rate banxi gbanyi ra, a e nɔxun sansi xabaxi xaree ya ma. ⁷ E fenmae naxa siga Yurudən kira xɔn, han e xure igiride li. E to mini, taakae naxa taa naadē balan.

⁸ Beenun fe rabɛnyie xa xi, Raxabi naxa te banxi gbanyi ra e yire. ⁹ A naxa a fala e bɛ, «N bara a kolon, Alatala bara muxu xa bɔxi so wo yi ra. Wo mirinyi bara a niya limaniya bara ba muxu tan birin yi ra. Yi bɔxi mixie bara sərɛn wo ya ra, ¹⁰ barima muxu bara a mɛ a Alatala bara Xulunyumi Baa xara wo ya ra, wo nu minimia Misira tɛmui naxe. Muxu man bara a mɛ wo naxan nabaxi Amorikae xa mange firinyie ra, Sixɔn nun Ogo, naxee nu na Yurudən kiri ma. Wo naxa e ratɔ̄n, a nun e kɛ birin na. ¹¹ Muxu to na fe mɛ, muxu bɔjɛ̄ naxa kana. Limaniya naxa ba kankan yi ra wo xa fe ra, barima wo Marigi Alatala nan na Ala ra koore nun bɔxi ma.»

¹² «Yakɔsi, wo xa wo kali n bɛ Alatala xili ra, a n kui ifanyija naxan nabaxi wo bɛ, wo fan nɔma na kui ifanyija moɔli rabade n tan fan nun n ma denbaya bɛ. Wo xa tɔnxuma nde so n yi ra, alako n xa a kolon ¹³ wo mu n baba, n nga, n xunyae, n taarae, nun e xa mixi keren faxama.»

¹⁴ Na xemee naxa Raxabi yaabi, «Muxu rədixi faxafe ma wo lɔxɔ̄ē ra. Xa i mu muxu xa fe fala mixi yo bɛ, muxu fan kui ifanyija rabama nɛ i bɛ dugutegɛna nun tinxinyi ra, Alatala na yi bɔxi so muxu yi ra temui naxe.» ¹⁵ Raxabi naxa na xemee ragoro luuti ma wunderi ra, barima a xa banxi nu fatuxi tetē nan na. A nu sabatixi na tetē nan kui. ¹⁶ Raxabi naxa a fala e bɛ, «Wo siga geya biri, xa na mu a ra wo fenmae wo toma nɛ. Wo xa wo nɔxun mɛnni han xi saxan, beemanu wo fenmae gibilenma temui naxe. Na xanbi, wo fa siga wo xa jɛrɛ̄ ra.»

¹⁷ Na xemee naxa a fala Raxabi bɛ, «Muxu mu muxu xa marakali kanama, ¹⁸ kōnɔ̄ fo i xa yi luuti gbeeli xiri wunderi ra, i muxu ramini dənnaxe ra. Muxu na fa temui naxe yi bɔxi ma, a lanma muxu xa na luuti li naa. I man xa i baba, i nga, i taarae, i xunyae, nun i xa mixie birin malan be i xa banxi kui. ¹⁹ Xa mixi yo mini i xa banxi kui, xa na kanyi faxa, a a tarixi nɛ, muxu tan fɔxi mu na ki. Kōnɔ̄ xa muxu xa mixi nde a bɛlɛxɛ din i xa mixi nde ra i xa banxi kui, muxu muxu tarixi nɛ na temui. ²⁰ Xa i muxu xa fe fala mixi nde bɛ, muxu bara fulun yi marakali ma.» ²¹ Raxabi naxa e yaabi, «Won bara lan na ma.» A naxa na xemee bɛjɛ̄n, e naxa siga. Na temui a naxa na luuti gbeeli xiri wunderi ra.

²² Na xemee naxa siga. E to geya yire li, e naxa e nɔxun naa xi saxan, han e fenmae naxa gibilen. E fenmae naxa e fen kira xɔn, kōnɔ̄ e mu e to. ²³ Na temui na xemee firinyie naxa goro geya fari fa, e Yurudən igiri, e gibilen Nunu xa di Yosuwe yire. Fe naxan e sɔtɔ̄, e naxa na birin tagi raba a bɛ. ²⁴ E naxe Yosuwe bɛ, «Muxu a kolon Alatala bara na bɔxi birin sa won bɛlɛxɛ i. Limaniya bara ba na bɔxi mixi birin yi ra tife ra won kanke.»

3

Yurudən igirife

¹ Yosuwe naxa kurun keli ra Sitimi, e Yurudən li, a tan nun Isirayilakae birin. E naxa xi mɛnni han beenun Yurudən igiri lɔxɔ̄ē xa a li. ² A xi saxan nde, jama xunyie naxa jama yonkinde jɛrɛ̄, ³ e fa jama yaamari yi ra, «Wo na wo Marigi Alatala xa saatē kankira to temui naxe, a doxɔxi Lewi die sərɛxɛdubee xun ma, wo xa bira e fɔxɔ̄ ra. ⁴ Kōnɔ̄ a lanma yaamile keren xasabi xa lu wo tan nun e tan tagi. Wo naxa wo makɔrɛ̄ e ra de. Wo fama kira tote na ki nɛ wo wo jɛrɛ̄ma naxan xɔn, barima

wo singe mu nu mini na kira ra sinden.»⁵ Yosuwe naxa a fala jama be, «Wo wo yete raseniyen, barima tina Alatala kaabanakoe masenma ne wo be.»

⁶ Na kuye iba, Yosuwe naxa a fala serexedubee be, «Wo saate kankira tongo, wo xa ti jama ya ra.» E naxa saate kankira tongo, e naxa e jere jama ya ra.

⁷ Alatala naxa a masen Yosuwe be, «N i xa fe gbo foloma ne Isirayilakae birin ya xori to loxoe, alako e xa a kolon won birin na a ra, alo muxu nun Munsa nu a ra ki naxe.»⁸ I tan fan xa yi yaamari so serexedubee yi naxee yi saate kankira xaninma, «Wo na Yuruden xure de li, na temui wo xa goro Yuruden ye xora.»

⁹ Yosuwe naxa a masen Isirayilakae be, «Wo fa be, wo xa wo tul mati wo Marigi Alatala xa masenyi ra.»¹⁰ Yosuwe naxa a masen, «Yi nan fama a niyade wo xa a kolon Ala jijie na a ra. A na wo tagi, a tan fama ne Kanaankae, Xitikae, Hiwikae, Perisikae, Girigasakae, Amorikae, nun Yebusukae ragide wo ya ra.»¹¹ Wo bara a to Marigi, naxan na dunija birin Marigi ra, na xa saate kankira tixi wo ya ra, a na Yuruden igirife. ¹² Yakosi wo xa xeme fu nun firin sugandi Isirayila bonsae fu nun firinyie ya ma, bonsae keren, xeme keren. ¹³ Serexedubee naxee dunija birin Marigi Alatala xa saate kankira xaninma, nee nefe e sanyi rasin Yuruden xure ma, Yuruden ye bolonma ne. Ye naxan kelima fuge biri ra, na birin a malanma yire keren ne.»

¹⁴ Nama to mini e xa kiri banxie kui Yuruden igirife ra, serexedubee naxee saate kankira xaninma, nee fan naxa e jere folo jama ya ra. ¹⁵ Serexedubee fefe Yuruden li, e e sanyie rasin ye xora, Yuruden xure naxan ye nu banbaranma yire birin na xe xaba temui,¹⁶ na ye naxan kelima fuge biri ra, na naxa bolon, a fa malan yire makuye Adama taa longori, naxan nu na Saratan taa fe ma. Ye naxan goroma Foxoe Baa ma Yuruden sole kui, na birin naxa bolon, jama naxa giri Yeriko ya tagi. ¹⁷ Serexedubee naxee nu Alatala xa saate kankira xaninma, nee naxa ti Yuruden tagi boxi xare ma, han Isirayila bonsae birin naxa ge Yuruden igiride e xaraxi ra.

4

Geme fu nun firinyie

¹ Nama birin to ge Yuruden igiride, Alatala naxa a masen Yosuwe be, ² «Wo xeme fu nun firin mayegeti jama ya ma, bonsae keren, xeme keren.»³ Wo xa e yaamari e xa geme fu nun firin tongo Yuruden xure tagi serexedubee sanyi xaraxie nu tixi deennaxe. Wo e xanin yire wo koe radangima deennaxe.»

⁴ Yosuwe naxa xeme fu nun firinyie xili e naxee mayegetixi Isirayilakae ya ma, bonsae keren, xeme keren. ⁵ Yosuwe naxa a fala e be, «Wo dangi wo Marigi Alatala xa saate kankira ya ra, wo xa siga Yuruden xure tagi. Wo tan mixi keren kerenma birin xa geme keren keren tongo Isirayila bonsae konti ma, wo a doxo wo tunkie fari, ⁶ alako na xa findi tonxuma ra wo tagi. Wo xa die fama wo maxorinde tina, «Yi geme findixi wo be munse ra?»⁷ Wo a falama ne e be, «Yi nan a masenxi a Yuruden ye bolon ne Alatala xa saate kankira ya ra. A nu Yuruden igirima temui naxe, xure ye birin naxa bolon. Yi geme findixi joxo rasiga se nan na Isirayilakae be temui birin.»

⁸ Yosuwe naxan fala Isirayilakae be, e naxa geme fu nun firinyie tongo Yuruden xure tagi, alo Alatala a masen Yosuwe be ki naxe, e sa e tongo Isirayila bonsae konti ma. E naxa e xanin jama yonkinde, e e doko naa. ⁹ Yosuwe naxa geme fu nun firin gbete malan Yuruden xure tagi, Ala xa saate kankira xaninmae nu tixi deennaxe. Han to na geme malanxie na naa. ¹⁰ Serexedubee naxee nu saate kankira xaninma, nee naxa ti Yuruden xure tagi, han jama ge Alatala xa yaamari birin nabatude, alo Annabi Munsa nu bara a masen Yosuwe be ki naxe. Nama birin naxa dangi mafuren mafuren. ¹¹ E to bara ge dangide, serexedubee naxa dangi jama ya ra, e nun Alatala xa saate kankira. ¹² Ruben bonsae, Gadi bonsae, nun Manasi bonsae setti naxa dangi, e ti e gereso ki ma Isirayila jama ya ra, alo Annabi Munsa a fala e be ki naxe. ¹³ Geresoe mixi wulu tongo naani jondon naxa dangi Alatala ya tote ra, gereso na e yi ra, e redixi sigafe ra Yeriko fiili ma gere sode.

¹⁴ Na loxoe Alatala naxa Yosuwe xili gbo Isirayilakae birin ya xori. E naxa a binya a xa simaya kui alo e nu Annabi Munsa binyama ki naxe.

¹⁵ Na xanbi Alatala naxa a masen Yosuwe be, ¹⁶ «Serexedubee yaamari, naxee seriyie kankira xaninma, e xa te Yuruden xure kui.»¹⁷ Yosuwe naxa serexedubee yaamari, «Wo te Yuruden xure kui.»¹⁸ Serexedubee naxee Alatala xa saate kankira xaninma, nee nu e sanyi talama temui naxe kelife ra Yuruden xure kui, Yuruden ye man naxa gibile a yire, a man naxa a jere folo alo a singe. A naxa banbaran yee Yuruden yire birin ma.

¹⁹ Nama keli Yuruden xure kike singe xi fu nde ne, e fa sa yonkin Giligali, Yeriko sogetede biri.

²⁰ Yosuwe naxa geme fu nun firinyie malan Giligali, e naxee tongo Yuruden xure tagi, ²¹ A naxa a fala Isirayilakae be, «Xa wo xa die sa wo maxorin yi geme xe fe ra, ²² wo xa e yaabi, «Isirayila yi Yuruden

xure igiri a xaraxi nan na.»²³ Wo Marigi Alatala yi xure xaraxi wo ya xōri nē, han wo birin naxa gē dangide ało wo Marigi Alatala a raba Xulunyumi Baa ra ki naxē. Na naxa xara muxu ya xōri han muxu birin naxa gē a igiride,²⁴ alako dunjña si birin xa nō a kolonde Alatala xōnyē findixi xōnyē barakaxi nan na, wo man xa gaaxu wo Marigi Alatala ya ra.»

5

Sunna ti nun Sayamalekē Dangi Sali

¹ Amorikae xa mangēe naxee nu na Yurudēn kiri ma sogegerode, a nun Kanaan mangēe naxee birin nu na baa dē ra, e to a mē, Alatala bara Yurudēn xara Isirayilakae ya ra, han e birin naxa gē giride, e bōjne naxa bolon, limaniya fan naxa ba e yi ra Isirayilakae xa fe ra.² Na tēmui, Alatala naxa a masen Yosuwe bē, «Gēmē xēyēnxie yailan finēe ra, i man xa Isirayilakae sunna.»³ Yosuwe naxa gēmēe yailan finēe ra, a naxa Isirayilakae sunna geya fē ma. E naxa naa xili sa laaga.

⁴ Yosuwe e sunna yi fe nan ma. Nama naxan birin keli Misira, xēmē geresoe birin faxa nē gbengberenyi kira xōn ma, e keli xanbi Misira.⁵ Nama naxan birin keli Misira, e birin nu sunnaxi, kōnō mixi naxee birin bari gbengberenyi kira xōn ma e keli xanbi Misira, nee keran mu nu sunnaxi.⁶ Na kui, Isirayilakae nu bara jē tongo naani jērē raba gbengberenyi ma, han xēmē geresoe birin naxa gē faxade naxee tondi Alatala xa yaamari rabatude. Alatala nu bara a kali, a e mu fama bōxi tote Alatala a kali e babae bē naxan xa fe ra a sofe ra e yi, xjēe nun kumi xelēma bōxi naxan ma.⁷ Alatala e xa die nan findixi e lōxōe ra. Yosuwe naxa e sunna, barima e mu nu sunnaxi biyaaši kui.

⁸ E to gē bōnsōe birin sunnade, e naxa lu yire keran malabude han e birin gē yalande.⁹ Alatala naxa a masen Yosuwe bē, «To lōxōe n bara Misira yaagi makuya wo ra.» Na nan a toxi mēnni xili falama Giligali han to.

¹⁰ Isirayilakae naxa yonkin Giligali Yurudēn fili ma Yeriko biri ra, e Sayamalekē Dangi Sali raba naa nunmare tēmui, kike xi fu nun naani nde.¹¹ Sayamalekē Dangi Sali kuye iba, e naxa na bōxi daxamui, taami lēbinitare, nun sansi xōri ganxie don.¹² E to bōxi daxamui don, na kuye iba, mana mu goro sōnōn. Isirayilakae fa Kanaan bōxi daxamui gbansan nan don na jē ra.

Yeriko suxui

¹³ Lōxōe nde Yosuwe nu na Yeriko longori. A naxa xēmē nde to, a tixi a ya i, a xa santidēgēma mageli suxui a yi. Yosuwe naxa a makōrē a ra, a a maxōrīn, «I na muxu tan nan bē, ka muxu yaxui nan lanxi i ma?»¹⁴ A naxa Yosuwe yaabi, «N tan nan na Alatala xa sōcōrie xa mangē ra. N bara fa.» Yosuwe naxa a felen a bun ma, a fa a fala a bē, «N Marigi munse masenxi a xa konyi bē?»¹⁵ Alatala xa sōcōrie mangē naxa a fala Yosuwe bē, «I xa sankirie ba i sanyi, barima i tixi yire naxē yi ki, yire sēniyēnxī na a ra.» Yosuwe naxa a xa sankirie ba a sanyi.

6

Yosuwe xa xutu sōtōe Yeriko ma

¹ Yeriko sode de birin nu mabalanxi nē Isirayilakae xa fe ra. Mixi mu minima, mixi mu soma.² Alatala naxa a masen Yosuwe bē, «A mato, n bara Yeriko taa sa i bēlēxē, a mangē, nun a sōcōrie jālalmae.³ I xa geresoe birin xa yi taa rabilin sanmaya keran xi keran kui, xi senni bun ma.⁴ Sērēxēdubē mixi solofera xa yēxēe kontonyi feri solofera suxu e yi ra, e xa jērē saate kankira ya ra. A xi solofera nde, wo xa taa rabilin sanmaya solofera, sērēxēdubē nu fa feri fe.⁵ E na yēxēe kontonyi feri fe, wo naxa a xui mē, jāma birin xa sōnōxōe gbgbe rate. Na tēmui tētē naxan taa rabilinxī, na birama nē a yētē ma. Kankan tixi dēnnaxē biri, a xa so mēnni ra.»

⁶ Nunu xa di Yosuwe naxa sērēxēdubē xili, a a fala e bē, «Wo Alatala xa saate kankira tongo. Sērēxēdubē solofera xa yēxēe kontonyi feri solofera tongo, wo xa ti Alatala xa saate kankira ya ra.»⁷ A naxa a fala jāma bē, «Wo dangi, wo xa taa rabilin. Makantati singee xa ti Alatala xa saate kankira ya ra.»

⁸ Yosuwe a fala jāma bē ki naxē, e naxa a raba na ki. Sērēxēdubē solofera, yēxēe kontonyi feri solofera nu suxui naxee yi Alatala ya i, nee naxa e jērē, e nu fa feri fe. Alatala xa saate kankira xaninmae naxa bira e fōxō ra.⁹ Makantati singee naxa ti sērēxēdubē ya ra naxee nu feri fefe. Makantati dōnōxōe naxa ti saate kankira xanbi ra. E nu fa e jērē feri xui ma.¹⁰ Yosuwe nu bara yi yaamari so jāma yi ra, «Wo naxa sōnōxōe rate, wo naxa wo xui ite, mixi yo naxa wōyēn han n na a falama wo bē lōxōe naxē. Na tēmui kōrē, wo fa sōnōxōe rate.»¹¹ Alatala xa saate kankira naxa taa rabilin sanmaya keran. Na xanbi e naxa gbilen jāma yonkinde, e xi naa.

¹² Yosuwe naxa keli subaxē ma, sērēxēdubē naxa Alatala xa saate kankira tongo.¹³ Sērēxēdubē solofera, feri solofera suxui naxee yi, nee naxa e jērē fōlō Alatala xa saate kankira ya ra, e nu fa feri fe. Makantati singee tixi yare, Alatala xa saate kankira ya ra. Makantati dōnōxōe fan tixi a xanbi ra, e

e **ŋerema** feri xui ma.¹⁴ A xi firin nde, e naxa taa rabilin sanmaya keren, e fa gibilen **ŋama** yonkinde. E naxa na mɔɔli raba xi senni bun ma.

¹⁵ A xi soloferere nde, e naxa keli subax^E ma, e taa rabilin alɔ̄ e darixi a ra ki naxε. Kɔnɔ yi biyaasi, e naxa na raba sanmaya soloferere. E taa rabilin sanmaya soloferere na xi soloferere nde kansan nε.¹⁶ A sanmaya soloferere nde, sɛrɛxɛdubɛe naxa feri fe fa. Yosuwe fa a fala **ŋama** bε, «Wo sɔnχɔε rate, barima Alatala bara yi taa sa wo bεlɛxε.¹⁷ Alatala bara yi taa ratɔn nun a isee birin natɔn, fo Raxabi langoe gine^E kerenyi peti naxan natangaxi, nun mixi naxee birin na a xa banxi kui, barima a tan nan yigiya fi won ma xεɛrae ma.¹⁸ Kɔnɔ wo a idɔyin se ratɔnxi ma, wo naxa keren xanin wo xun, xa na mu a ra Isirayila **ŋama** findima nε se ratɔnxi ra.¹⁹ Gbeti, xεɛma, wure, nun wure gbeeli, nee findima Alatala nan gbe ra. Wo xa e ragata a bε.»

²⁰ Nama naxa sɔnχɔε rate, sɛrɛxɛdubɛe nu fa feri fe. Nama to feri xui mε, e naxa sɔnχɔε gbegbe rate. Tεtε naxa bira a yεtε ma, **ŋama** fa so keren na taa kui. Taa naxa findi e gbe ra.²¹ E naxa taa ratɔn, e na taa mixi birin faxa santidɛgɛma ra, xεmɛe nun ginε, dimɛe nun forie, ningee, yεxɛe nun sofalee.²² Yosuwe nu bara a fala yi xεmɛe firinyi bε, naxee siga yi bɔxi rabɛnde, «Wo siga na langoe gine^E xa banxi kui, wo a ramini a nun a xa mixie birin, alɔ̄ wo wo kali a bε ki naxε.»²³ Yi sɛgɛtala fe rabɛnyi firinyie naxa siga, e sa Raxabi ramini banxi kui. E naxa a baba, a nga, a taarae, a xunyae, nun a baribooree birin namini, e fa e makanta e kerenyi ma Isirayila **ŋama** yonkinde sɛeti ma.²⁴ Isirayilakae naxa taa gan a nun a isee birin na, fo gbeti, xεɛma, wure, nun wure gbeeli. E naxa nee raso naafufuli ragatade Alatala xa banxi kui.

²⁵ Yosuwe naxa Raxabi langoe gine^E lu a si ra, a nun a xa mixie birin. Raxabi naxa sabati Isirayilakae ya ma. Han to a bɔnsɔe na naa, barima a yigiya fi nε Yosuwe xa xεɛra fe rabɛnyi firinyie ma Yeriko.

²⁶ Na waxati Yosuwe naxa yi marakali ti, «Danke na mixi bε naxan gibilenma Yeriko taa ti ra. Na kanyi xa di singe nan findima na biriki singe sare ra, nun a xa di donχɔε nan findima taa naadε sare ra.»

²⁷ Alatala nun Yosuwe nan nu a ra. Yosuwe xili naxa te, a din bɔxi birin na.

7

Akan xa gbaloe

1 Kɔnɔ Isirayilakae naxa Alatala xui matandi, e se ndee tongo a tɔnyi dɔxɔxi naxee ra. Akan, Karimi xa mamadi, Sabidi tolobitε, Sera xa tolontolonyi, Yuda bɔnsɔe ya ma, nu bara se ratɔnxi tongo, Alatala bɔjɛ fa te Isirayilakae xili ma na xa fe ra.

² Yosuwe naxa mixie xεɛ keli Yeriko, sigafe ra Ayi, dɛnnaxε na Beti Aweni fε ma, Beteli sogetede. A naxa a fala e bε, «Wo te, wo xa sa na bɔxi rabɛn.» Na xεmɛe naxa te Ayi bɔxi rabɛnde.³ E naxa gibilen Yosuwe yire, e a fala a bε, «Hali **ŋama** birin mu siga, mixi wulu firin, xa na mu mixi wulu saxan nan xa te, e Ayi mixie bɔnbɔma nε. I naxa **ŋama** birin natagan yi fe ma, barima won gerefæ mu gbo.»⁴ Na kui mixi wulu saxan jɔndɔn naxa te gere xili ma. Kɔnɔ Ayi mixie naxa nɔ̄ e ra, e fa e gi e ya ra.⁵ Ayikae naxa mixi tongo saxan nun senni faxa Isirayilakae ra. E naxa e keri keli taa sode dε ra han Sabarimi. E goro goro ma na kira ra, e naxa nɔ̄ e ra.

Na kui Isirayila **ŋama** bɔjɛ naxa kana, limaniya naxa ba e yi ra.⁶ Yosuwe naxa a xa sose ibɔɔ a ma, a naxa a yatagi rafelen bɔxi ma Alatala xa saate kankira ya i han nummare, a tan nun Isirayila forie. E naxa bɛndɛ maso e xunyie ma nimisɛ xa fe ra.⁷ Yosuwe naxa a fala, «N Marigi Alatala, munfe ra i a niyaxi yi **ŋama** xa Yurudɛn igiri? I wama muxu safe Amorikae bεlɛxε nε, i xa gan muxu rā? Muxu na a kolon nu, hali muxu lu Yurudɛn naakiri ma nu.⁸ N Marigi, n munse falama kɔrɛ, Isirayilakae to e gixi e yaxuie ya ra?⁹ Kanaankue nun yi bɔxi mixie na yi fe me, e muxu digilinma nε, e muxu xili jɔn yi bɔxi ma. Na kui, i tan fa munse rabama i xili xungbe xa fe ra?»

¹⁰ Alatala naxa a masen Yosuwe bε, «Keli, i i yatagi rafelenxi bɔxi ma munfe ra yi ki?¹¹ Isirayila bara yunubi raba. Na kui e bara saate kana n naxan tongo e bε. Iyo, e bara se ratɔnxi tongo a mu lan e xa naxan tongo. E bara a muŋia, e a nɔɔxun e xa kote kui.¹² Isirayilakae mu nɔma tide e yaxuie ya ra. E e gima nε e yaxuie ma, barima e fan yetε yati bara findi mixi ratɔnxi ra. N mu luma wo fɔxɔ ra, xa wo mu yi se ratɔnxi kana wo naxee tongoxi.¹³ Keli, i xa **ŋama** raseniyɛn. I xa a fala e bε, «Beemanu tina, wo xa wo yetε raseniyɛn. Isirayila Marigi Alatala xa maseniyi nan ya: «Se ratɔnxi na wo tagi. Isirayila mu nɔma tide e yaxuie ya ra, danmi na se ratɔnxi na wo yi ra.»¹⁴ Tina gɛɛsɛgɛ wo wo maso wo bɔnsɔe ki ma. Alatala na bɔnsɔe naxan masen, na xa a maso a xabile ki ma. Alatala na xabile naxan masen, na xa a maso a denbaya ki ma. Alatala na mixi naxan masen denbaya ya ma, na xa a maso.¹⁵ Na mixi nun na se ratɔnxi gamma nε tε ra, barima a bara Alatala xa saate kana, a bara fe raba Isirayila, a mu lan a xa naxan naba.»

¹⁶ Yosuwe naxa keli subax^E ma, a naxa Isirayila ti a bɔnsɔe ki ma. A fe naxa ti Yuda bɔnsɔe.¹⁷ A naxa Yuda xabile maso, a fe naxa ti Sera xabile. A naxa Sera xabile maso, a denbaya ki ma, a fe naxa ti

Sabadi.¹⁸ A naxa denbaya xunye maso, a fe naxa ti Akan, Karimi xa di xɛmɛ, Sabadi xa di xɛmɛ, Sera xa di naxan fatan Yuda bɔnsɔe ra.

¹⁹ Yosuwe naxa a fala Akan bɛ, «N ma di, tantui rasiga Alatala ma, Isirayila Marigi Ala. A tantu. I naxan nabaxi, na tagi raba n bɛ a ki ma. I naxa a nɔcxun n ma.»²⁰ Akan naxa Yosuwe yaabi, «Nɔndi na a ra. N tan nan yunubi rabaxi Alatala ra, Isirayila Marigi Ala. N naxan nabaxi a tan nan yi ki.²¹ N Sinari donma nde to nɛ na see ya ma, naxan xa tofanyi maniyɛ mu na, a nun gbeti kole kɛmɛ firin, nun xɛɛma, naxan kilo tagi lima. N naxa mila e ma, n fa e tongo. N bara e biri yili kui n ma kiri banxi bun ma. Gbeti saxi xɛɛma nun donma bun ma.»

²² Yosuwe naxa mixie xɛɛ e gi ra, e xa Akan xa kiri banxi mato. Na see nu nɔcxunxi yili kui, gbeti saxi e bun ma.²³ E naxa a birin nate yili kui kiri banxi bun ma, e a xanin Yosuwe xɔn ma, Isirayila jama tagi. E naxa a ibagan bɔxɪ Alatala ya i.²⁴ Yosuwe naxa Sera xa di Akan suxu. A naxa a xa see birin tongo, na gbeti, na donma tofanyi, na xɛɛma, nun a xa kiri banxi. A man naxa a xa di xɛmɛ, a xa di gineɛ, a xa ningee, a xa sofalee, nun a xa xurusee, a naxa na birin suxu, a a xanin Akori gulunba kui. Isirayila birin naxa bira a fɔxɔ ra.

²⁵ Yosuwe naxa a fala Akan bɛ, «I bara muxu xun majaaaxu, Alatala i fan xun majaaaxuma ne to lɔxɔe.» Na masenyi xanbi, Isirayilakae birin naxa e magono gɛmɛ ra, e e gan.²⁶ E naxa gɛmɛ gbebegbe koto a fari. Han to na kotoxi naa. Na kui Alatala bɔjɛ naxa goro. Na nan a toxi han to, Akori gulunba xili falama na yire xun ma.

8

Ayi masɔtɔe

¹ Alatala naxa a masen Yosuwe bɛ, «Hali i mu gaaxu, i bɔjɛ naxa mini a i. Geresoe birin tongo, wo keli, wo xa siga Ayi gerede. A kolon, n bara Ayi mangɛ sa i bɛlɛxɛ a nun a xa jama birin na, a xa taa nun a xa bɔxɪ.² I Ayi bɔxɪ nun a mangɛ xa fe rabama ne ałɔ i Yeriko bɔxɪ nun a mangɛ xa fe raba ki naxɛ, kɔnɔ yi biyaasi e xa se fanyie nun e xa xurusee findima wo harige nan na. I fama taa mɛlende a xanbi xanbi nan ma.»

³ Yosuwe nun geresoe birin naxa keli, e naxa te Ayi. Yosuwe naxa sɔɔri geresoe fanyi mixi wulu tongo saxan mayegeti, e birin naxa te kɔe ra.⁴ A naxa yi yaamari so e yi ra, «Wo a idɔyin, wo xa taa mɛlɛn a xanbi xanbi ma. Wo naxa wo makuya taa ra a gbe ra. Wo birin xa wo rɛdi.⁵ N tan nun n ma jama birin, muxu muxu makɔrɛma ne taa ra mɛnnikae ya ra. E na mini muxu ralande ałɔ a singe ra, muxu fama ne muxu gide e ya ra.⁶ Na kui e birama ne muxu fɔxɔ ra a falafe ra, «Na e gife ałɔ boore biyaasi.» Na ki muxu fama ne e raminide taa fari ma.⁷ Na tɛmui, wo tan xa mini wo nɔcxunde, wo fa taa masɔtɔ. Wo Marigi Alatala naa sama ne wo bɛlɛxɛ.⁸ Wo na taa suxu, wo tɛ so naa ra, wo naa gan. A tan nan na ki, wo xa Alatala waxɔnfe rakamali, wo xa n ma yaamari rabatu a rabatu ki ma.»

⁹ Yosuwe naxa e rasiga fa, e sa taa mɛlɛn a xanbi xanbi ma. E naxa lu Ayi nun Beteli tagi, Ayi sogegerode. Yosuwe nun jama birin naxa xi yonkinde kui na kɔe ra.¹⁰ Na kuye iba, Yosuwe naxa keli, a jama xummatu a ra. A tan nun Isirayila kuntigie naxa te jama ya ra, sigafe ra Ayi.¹¹ E tan nun geresoe birin naxa e makɔrɛ Ayi taa ra, e fa yonkinde yailan a kɔɔla biri ra. Gulunba naxa lu e tan nun Ayi tagi.¹² Yosuwe nu bara xɛmɛ wulu suuli jɔndɔn xɛɛ taa mɛlɛnde Ayi nun Beteli tagi, Ayi taa sogegerode.¹³ Na kui sɔɔrie xa yonkinde xungbe nu na taa kɔɔla ma, sɔɔri booree nu na taa mɛlɛnfe sogegerode biri. Yosuwe naxa siga na kɔe radangi gulunba kui.

¹⁴ Ayi mangɛ to Isirayila sɔɔrie to, a tan nun a xa jama naxa mini e gerede fili yire Araba ya ra. Kɔnɔ a mu nu a kolon xa Isirayilakae bara a xa taa mɛlɛn a xanbi xanbi ma.¹⁵ Na tɛmui Yosuwe nun Isirayila jama birin naxa e yɛtɛ ragi Ayi mixie ya ra gbengberenyi kira xɔn ma.¹⁶ Ayikae naxa bira e fɔxɔ ra keren na. Yosuwe nun a xa sɔɔrie naxa e gi han e gɛ Ayi jama birin naminide taa fari ma.¹⁷ Xɛmɛ keren mu lu Ayi nun Beteli taae kui, e birin naxa bira Isirayilakae fɔxɔ ra, e xa e suxu. E naxa taalua ni, a rabixi.

¹⁸ Na kui, Alatala naxa a masen Yosuwe bɛ, «I xa tanbɛ itala Ayi biri ra, naxan suxuxi i yi ra, barima n bara a sa i bɛlɛxɛ.» Yosuwe naxa a xun ti taa ra, a xa tanbɛ suxuxi a yi ra Ayi mabiri.¹⁹ A to na raba, sɔɔri mɛlɛntie naxa mini mafuren mafuren e nɔcxunde kui, e fa so taa kui, e tɛ so na ra keren na.

²⁰ Ayikae to e ya ragbilən e xanbi ra, e naxa a to tuuri na tefe koore ma kelife taa kui. E mu no e gide e xa siga dɛdɛ. Isirayilaka naxee nu na e gife gbengberenyi kira xɔn Ayi mixie ya ra, nee naxa e mafindi e xili ma.²¹ Yosuwe nun Isirayila jama to na tuuri to te ra, e naxa a kolon a sɔɔri mɛlɛntie bara gɛ taa suxude. Na kui e naxa e mafindi, e fa Ayikae bɔnbo.²² Na mɛlɛntie fan naxa fa kelife taa kui, e xa Ayikae gere. Na kui Ayikae naxa raxetɛn, Isirayilakae fa e birin faxa. Mixi yo mu no a gide, mixi yo mu lu a pijnɛ ra,²³ fo Ayi mangɛ, e naxan suxu, e a xanin Yosuwe xɔn.

²⁴ Isirayilakae to gɛ Ayikae faxade naxee bira e fɔxɔ ra gbengberenyi kira xɔn ma, e naxa gbilen taa fan kui, e Ayika dɔnxɔe birin faxa e xa santidegɛmae ra.²⁵ Ayika naxee birin faxa na lɔxɔe, xɛmɛ

nun ginεe, e konti naxa lan mixi wulu fu nun firin ma.²⁶ Yosuwe to a xa tanbε itala Ayi xun ma, a mu a iso fo naakae birin to gε faxade.²⁷ Na kui, Isirayila naxa a wasaso Ayi xuruse nun a harige ra, alo Alatala a masen ki naxε Yosuwe be.

²⁸ Yosuwe naxa Ayi taa birin kana, a a gan. Han to naa kiroxi.²⁹ Naxan findi Ayi mangε tan na, e naxa na gbaku wuri ma han nunmare. Nunmare to so, Yosuwe naxa yaamari fi e xa a fure ragoro wuri kōn na. E naxa a rabira taa sode dε ra, e fa gεmε bgbegbe malan a fari. Han to na gεmε malanxi naa.

Sεrεxεbade Ebali geya fari

³⁰ Na tεmui Yosuwe naxa sεrεxεbade yailan Isirayila Marigi Alatala be Ebali geya fari,³¹ alo Alatala xa konyi Munsa a fala Isirayilakae be ki naxε. E naxa sεrεxεbade gεmε daaxi ti, wure mu nu din naxan na, alo a sεbεxi Tawureta Munsa kitaabui kui ki naxε. E naxa sεrεxε gan daaxie nun xanunteya sεrεxε ba Alatala be na fari.

³² Menni Yosuwe naxa Ala xa sεriye sεbε gεmε ma Isirayilakae birin ya xɔri, Annabi Munsa naxan sεbε e be.³³ Isirayilakae, e xa kuntigie, e xa sɔɔri mangε, e xa kiitisaε, nun xɔjε naxee nu na e ya ma, e birin naxa siga ti ra Lewi bɔnsɔε sεrεxεdubee ya i, naxee nu Alatala xa saate kankira xaninma. Nama sεeti keren naxa ti Garisimi geya biri, jnama sεeti boore naxa ti Ebali geya biri, alo Alatala xa konyi Munsa a fala Isirayila jnama singe be ki naxε, a duba e be tεmui naxε.³⁴ Na xanbi, Yosuwe naxa yi sεriye masenyi birin ti, dubεe nun dankeε, alo a sεbεxi Tawureta Munsa kitaabui kui ki naxε.³⁵ Annabi Munsa xa masenyi sεbεxi keren mu lu, Yosuwe mu naxan tagi raba Isirayila jnama birin be, hali ginεe, dimεe, nun xɔjε naxee nu na e ya ma.

9

Gabayonkae xa saate

¹ Yurudεn naakiri mangε, Xitikae, Amorikae, Kanaankae, Perisikae, Hiwikae, nun Yebusukae xa mangε, e to yi gere xa fe mε, naxan nabaxi Sefela bɔxi geyae fari, Baa Xungbe dε ra, Liban geyae sεeti ma,² e naxa e malan, e lanyi xiri e tagi alako e xa Yosuwe nun Isirayila jnama gere.

³ Gabayonkae to a mε, Yosuwe naxan nabaxi Yeriko nun Ayi ra,⁴ e naxa yanfanteya maxiri. E naxa siga a xɔn, bεki kobie nun wεni sase ibɔɔxie dɔɔxεi e xa sofalee fari.⁵ E naxa sankiri fori jɔnxε madεgεxie so e sanyi, e donma kobi jɔnxie ragoro e ma. E naxa taami xuntunyi xaraxie sa e xa kote kui.

⁶ E to Yosuwe li yonkinde kui Giligali, e naxa a fala a tan nun Isirayilakae be, «Muxu sa kelixi bɔxi makuye nε yi ki, alako won xa saate xiri.»⁷ Isirayilakae naxa a fala e be, «Won nɔma saate xiride di? Xa a sa li wo kelixi yi bɔxi nan ma, a mu lamma saate xa lu won tagi.»⁸ E naxa Yosuwe yaabi, «I xa konyie nan lanxi muxu ma.» Yosuwe naxa e maxɔrin, «Nde na wo tan na? Wo kelixi minden?»⁹ E naxa Yosuwe yaabi, «I xa konyie kelixi bɔxi makuye nan ma i Marigi Alatala xili xa fe ra, barima muxu bara a xa fe ifałe mε, a naxan nabaxi Misira,¹⁰ a nun a fe naxan birin nabaxi Amorikae xa mangε firinyie ra Yurudεn naakiri ma, Xesibɔn mangε Sixɔn, nun Basan mangε Ogo, naxan nu sabatixi Asataroti.»

¹¹ «Muxu xa forie nun bɔxi mixi birin a falaxi nε muxu be, «Wo wo fande tongo wo naxan donma kira xɔn ma. Wo xa siga Isirayilakae ralan, wo xa a fala e be wo xa konyie nan muxu ra.» Yakɔsi, won xa saate tongo won boore be.¹² Wo bara muxu xa taamie to? Muxu to keli muxu xɔnyi, taami fanyi na nu a ra, kono yakɔsi a birin bara xara.¹³ Muxu xa wεni sase nεεnεe nu rafexi wεni fanyi ra, kono yakɔsi na birin bara jɔn, wεni sasee bara bɔɔ. Wo muxu xa donmae mato, a nun muxu xa sankirie. E birin bara kana yi kira xa makuye be.»

¹⁴ Isirayilakae naxa na birin mato, kono e mu Alatala maxɔrin xa a findixi nɔndi nan na.¹⁵ Na kui Yosuwe naxa lanyi xiri e tagi e xa simaya makantafe ra. Marakali naxa lu e tagi.

¹⁶ Xi saxan to dangi na saate xirife ra, Isirayilakae naxa a kolon a e dɔɔxεbooree nan lanxi e ma.¹⁷ Na lɔxε Isirayilakae naxa siga, e sa so e xa taae kui, naxan findixi Gabayon, Kefira, Beeroti, nun Kiriyati Yeyarimi.¹⁸ Isirayilakae mu e faxa saate xa fe ma, bɔxi yareratie naxan tongo Gabayonkae be Isirayila Marigi Alatala xili ra, kono jnama birin naxa xurutuxurutu e xa yareratie ma.¹⁹ Mangε naxa a fala jnama be, «Muxu tan nan muxu kalixi e be Isirayila Marigi Alatala xili ra. Won mu nɔma won bεlεxε dinde e ra.²⁰ Yakɔsi won e xa fe suxuma yi ki nε. Won e luma e si nan na alako won naxa Alatala raxɔnɔ marakali kanafe ra.²¹ Won naxa e faxa, kono won xa e rawali wuri sεgεfe nun ye bafe ra jnama birin be.» Na kui Isirayila yareratie xa saate mu kanama.

²² Yosuwe naxa e xili, a wɔyεn e be, «Munfe ra wo muxu yanfaxyi, wo a fala muxu be, a wo sabatixi yire makuye nε, a fa sa a li, wo sabatixi muxu sεeti nan ma?²³ Na kui wo bara dankε sɔtɔ, wo bara findi muxu xa konyie ra. Wuri sεgεfe nun ye bafe wali luma wo tan nan xun ma muxu Marigi Ala xa jnama be abadan.»

²⁴ E naxa Yosuwe yaabi, «Muxu bara a mε, i Marigi Alatala a fala nε a xa konyi Munsa bε, a xa yi bɔxi birin so wo yi ra, a xa bekae sɔntɔ wo ya xɔri. Wo xa fa bara gaaxui gbegbe lu muxu ma muxu nii xa fe ra. Na nan a toxi muxu bara wo yanfa. ²⁵ Yakosi, muxu na wo sago. Wo xa muxu xa fe raba alɔ wo wama a xɔn ma ki naxε tinxinyi kui.» ²⁶ Yosuwe naxa na tinxinyi raba, a mu a lu Isirayilakae xa e faxa. ²⁷ Na lɔxɔε a naxa wuri sεgεfe nun ye bafe wali dɔxɔ e xun ma Isirayila jama birin bε, a nun Alatala xa sεrεxεbade bε, naxan na Alatala xa yire sugandixi. Han to Gabayonkae na na wali kui.

10

Gere belebele Gabayon fε ma

¹ Darisalamu mange Adoni Sedeki naxa a mε a Yosuwe bara Ayi taa suxu, a bara naa ratɔn, a bara Ayi bɔxi nun a mange xa fe raba alɔ a Yeriko bɔxi nun a mange xa fe raba ki naxε. A man bara a mε a Gabayon nun Isirayila bara lanyi xiri, a nee sabatixi e tagi. ² E naxa gaaxu na xa fe ra, barima mangataa belebele nan nu na Gabayon na, naxan xungbo Ayi bε. E xa sɔorie nu findixi xεmε gbangbalanyie nan na. ³ Darisalamu mange Adoni Sedeki naxa xεεra xεε, a xa sa a fala Xebiron mange Hohami bε, Yaramuti mange Pirami bε, Lakisi mange Yafiya bε, a nun Egilon mange Debiri bε, ⁴ «Wo te n yire, wo xa fa kafu n ma alako won xa Gabayon gere, barima e tan nun Yosuwe nun Isirayilakae bara lanyi xiri.» ⁵ Yi Amori mange suulie: Darisalamu mange, Xebiron mange, Yaramuti mange, Lakisi mange, nun Egilon mange naxa te nun e xa sɔorie ra. E naxa e xa yonkinde yailan Gabayon ya ra, e fa gere ti e bε.

⁶ Gabayonkae naxa xεεra xεε Isirayilakae xa yonkinde Giligali, e xa sa a fala Yosuwe bε, «I naxa i xa konyie rabεjñin. I xa te muxu yire mafuren. I xa muxu ratanga Amori mangε ma, naxee sabatixi geya yire, e wama muxu gerefe.» ⁷ Yosuwe nun a xa sɔori jnalamae naxa keli Giligali, e siga Gabayon.

⁸ Alatala naxa a masen Yosuwe bε, «I naxa gaaxu e ya ra, barima n bara gε e sade i bεlεxε. Mixi keren mu nɔma tide i ya ra e ya ma.» ⁹ Na kui Yosuwe nun a xa mixie naxa keli Giligali, e pεrε kεs ra, alako e xa sin Amorikae xun ma tεrεnnra. ¹⁰ Alatala naxa Amorikae keri Isirayila ya ra, a fa nɔ e ra sεnbe ra Gabayon. Isirayilakae naxa bira e fɔxɔ ra kira xɔn naxan tema Beti Xoron, e naxa e bɔnbo han Aseka nun Makeda. ¹¹ E to nu e gima Isirayilakae ya ra gorofe Beti Xoron kira xɔn, Alatala naxa balabalanyi xɔri belebele ragoro e ma keli koore ma, han e sa Aseka li. Na balabalanyi xa mixi faxaxie dangi mixie ra, Isirayilakae naxee faxa e xa santidεgεma ra.

¹² Alatala nu Amorikae safe Isirayila bεlεxε tεmui naxε, Yosuwe nu bara Alatala maxandi Isirayilakae ya xɔri a xa soge raxara Gabayon xun, a xa kike raxara Ayalon gulunba xun. ¹³ Soge nun kike naxa e raxara, han Isirayila naxa gε e waxɔnyi rabade e yaxuie ra. Yi fe sεbεxi Yasari xa buki kui. Soge naxa a raxara koore tagi, soge mu gbata dulade fεεjñen keren kui. ¹⁴ Han to na fe mɔɔli mu toxi dunijna. Alatala nu bara Yosuwe xa maxandi suxu, a nu na gεre sofe Isirayila bε. ¹⁵ Na tεmui Yosuwe nun a xa sɔorie naxa gbilen e xa yonkinde Giligali.

¹⁶ Na mangε suulie e gi nε, e sa e nɔxun Makeda fɔnmε ra. ¹⁷ Mixi nde naxa a fala Yosuwe bε, «Na mangε suulie na e nɔxunfe Makeda fɔnmε kui.» ¹⁸ Yosuwe naxa yaamari fi, «Wo gεmε belebelee mayindiglin na fɔnmε de ma, wo sɔori ndee ti naa.» ¹⁹ Wo tan dɔnχɔεse, wo naxa dugundi, wo xa bira wo yaxuie fɔxɔ ra, wo fa kira bolon e ya ra, alako e naxa nɔ e xɔnyi masɔtɔde, barima wo Marigi Alatala bara e sa wo bεlεxε.»

²⁰ Na kui Yosuwe nun a xa sɔoriee naxa nɔ Amorikae ra, fo mixi keren kerenyi naxee e gi, e sa e xa taa makantaxie masɔtɔ. ²¹ Isirayila xa sɔorie birin naxa gbilen bɔjεsa kui Yosuwe yire Makeda yonkinde kui. Mixi yo mu nɔ e ra.

²² Na tεmui Yosuwe naxa a fala, «Wo yi gεmε ba fɔnmε de ma, wo xa yi mangε suulie ramini.» ²³ E naxa na mixi suuli ramini: Darisalamu mange, Xebiron mange, Yaramuti mange, Lakisi mange, nun Egilon mange. ²⁴ E to yi mangε ramini Yosuwe ma, Yosuwe naxa Isirayila sɔorie birin xili, a a fala e xa yareratie bε, «Wo wo maso, wo xa wo sanyi ti yi mangε konyie ma.» E naxa e maso, e e sanyi ti e konyie ma. ²⁵ Yosuwe naxa a fala e bε, «Wo naxa gaaxu, wo bɔjε naxa mini a i. Wo wo sεnbe so, wo man xa limaniya, barima Alatala wo yaxuie birin ma fe rabama yi ki nε, wo nun naxee nε gerema.»

²⁶ Na birin to dangi, Yosuwe naxa e faxa, a fa e gbaku wuri suuli kɔn na han nunmare. ²⁷ Soge dula tεmui, Yosuwe naxa yaamari fi e xa e ragoro wuri kɔn na, e xa e raso fɔnmε kui, e nu nɔxunxi dεnnaxε. E naxa gεmε belebelee dɔxɔ na de ma. Han to naa na na ki.

²⁸ Na lɔxɔε Yosuwe naxa Makeda fan suxu, a mεnnikae nun e xa mangε sɔntɔ santidεgεma ra. A mu mixi keren lu. A naxa Makeda mangε xa fe raba alɔ a Yeriko mangε xa fe raba ki naxε.

²⁹ Yosuwe nun Isirayila xa sɔorie naxa keli Makeda, e siga Libina gerede. ³⁰ Alatala naxa naakae nun e xa mangε sa e bεlεxε. E naxa na mixi birin sɔntɔ e xa santidεgεma ra, e mu mixi keren lu. E naxa Libina mangε xa fe raba alɔ e Yeriko mangε xa fe raba ki naxε.

³¹ Yosuwe nun Isirayila xa soɔrie naxa keli Libina, e sigma Lakisi gerede. ³² Na kuye iba, Alatala naxa Lakisi sa e bεlexε. E naxa na mixi birin faxa santidεgεma ra, alɔ e Libina xa fe raba ki naxε. ³³ Geseri mangε Horami naxa te kafude Lakisi ma, kɔnɔ Yosuwe naxa a tan nun a xa soɔrie birin faxa, a mu mixi keren lu.

³⁴ Yosuwe nun Isirayila xa soɔrie naxa keli Lakisi, e sigma Egilon gerede. ³⁵ Na lɔcxε e naxa mɛnnikae birin sɔntɔ, alɔ e Lakisi xa fe raba ki naxε.

³⁶ Yosuwe nun Isirayila xa soɔrie naxa keli Egilon, e sigma Xebiron gerede. ³⁷ E naxa mɛnnikae birin, e xa mange, nun e dɔxɔbooree sɔntɔ, e mu mixi keren lu. E naxa e xa fe raba alɔ e Egilon xa fe raba ki naxε, e mɛnnikae birin faxa.

³⁸ Na tɛmui Yosuwe nun Isirayila xa soɔrie naxa e mafindi Debiri taa xili ma, e xa e gere. ³⁹ E naxa mɛnnikae birin, e xa mange, nun e dɔxɔbooree sɔntɔ, e mu mixi keren lu. E naxa e xa fe raba alɔ e Libina, a mangε, nun Xebiron xa fe raba ki naxε.

⁴⁰ Yosuwe naxa no na bɔxi birin na, geya yire, Negewi gbengberenyi, Sefela bɔxi, nun a mangε. A naxa na mixi birin sɔntɔ alɔ Isirayila Marigi Alatala a yamari ki naxε. ⁴¹ Yosuwe naxa e gere keli Kadesi Barineya han Gasa, Gosen bɔxi birin, sa dɔxɔ Gabayon na. ⁴² Yosuwe naxa no na taae nun e mangε ra tɛmui kerenyi ra, barima Isirayila Marigi Alatala nan nu gere soma Isirayila bε. ⁴³ Na tɛmui Yosuwe nun Isirayila xa soɔrie birin naxa gbilen e xa yonkinde Giligali.

11

Gere xungbe Meromi xure fε ma

¹ Xasori mangε Yabini to yi fee mε, a naxa xεεrae xεε yi mixie xɔn ma: Madon mangε Yobabo, Simiron mangε, Akisafa mangε, ² mangε naxee nu sabatixi geyae fari kɔola ma, naxee nu sabatixi Yurudεn gulunba kui, naxee nu sabatixi Kinereti Baa yirefanyi ma, naxee nu sabatixi Sefela bɔxi ma, naxee nu Dɔrɔ rabilinyi ma sogegorode, ³ Kanaankae naxee nu na sogetede nun sogegorode, Amorikae, Xitikae, Perisikae, Yebusukae naxee nu na geyae fari, a nun Hiwikae naxee nu na Xerimon geya bunyi Misipa bɔxi ma. ⁴ Na mangε naxa e xa soɔrie birin malan, naxee wuya alɔ mεyεnyi baa dε ra. Soe gbegbe nun soɔri ragise gbegbe fan nu na e yi. ⁵ Yi mangε naxa lan fe keren ma, e naxa sa e xa yonkinde ti Meromi xure fε ma Isirayilakae gerefe ma.

⁶ Alatala naxa a masen Yosuwe bε, «Hali i mu gaaxu e ya ra, barima tina yi tɛmui ma, n tan e birin sama nε i bεlexε, i e faxa Isirayilakae ya xɔri. I fama nε e xa soe san fasε bolonde, i fama nε e xa soɔri ragisee gande.»

⁷ Yosuwe nun a xa geresoee naxa sin e ma Meromi xure fε ma. ⁸ Alatala naxa e sa Isirayila bεlexε. E naxa e bɔnbɔ, e e keri han Sidɔn taa xungbe kui, han Misirefoti Mayimi, han Misipa gulunba ra sogetede biri. E naxa e bɔnbɔ, e mu mixi keren lu. ⁹ Yosuwe naxa e xa fe raba alɔ Alatala a masen a bε ki naxε. A naxa e xa soe san fasε bolon, a e xa soɔri ragisee fan gan.

¹⁰ A gbilen gbilen ma, Yosuwe naxa Xasori bɔxi fan suxu, a naxa a mangε faxa santidεgεma ra, barima a tan nan nu na mangataa ra na bɔxi birin xun. ¹¹ Yosuwe xa soɔrie naxa e sɔntɔ santidεgεma ra, e mu mixi keren lu a si ra. Na dangi xanbi e naxa Xasori taa gan.

¹² Yosuwe naxa na taae birin suxu, a mɛnnikae nun e mangε faxa santidεgεma ra, a mɛnni ratɔn alɔ Alatala xa konyi Munsa a fala a bε ki naxε. ¹³ Kɔnɔ Isirayila xa soɔrie mu taae gan naxee nu na geyae fari, fo Xasori keren Yosuwe dɛnnaxε gan. ¹⁴ Isirayila naxa a wasaso yi taae harige nun e xa xurusee ra, kɔnɔ e naxa mixie tan birin faxa santidεgεma ra. E mu mixi keren lu a lijne ra. ¹⁵ Alatala naxan yamari a xa konyi Munsa bε, Annabi Munsa fan naxa na yamari Yosuwe bε. Yosuwe naxa na birin naba alɔ Alatala a masen Annabi Munsa bε ki naxε.

¹⁶ Yosuwe naxa na bɔxi birin masɔtɔ: geya yire, Negewi gbengberenyi, Gosen bɔxi, Sefela bɔxi, nun Yurudεn gulunba, kelife Isirayila geyae ma han baa dε ra. ¹⁷ Keli geya Mageli itexi ra Seyiri biri ra, han Bali Gadi, Liban gulunba kui, Xerimon geya bunyi, a naxa naa mangε birin suxu, a e sɔntɔ. ¹⁸ Yosuwe nun yi mangε naxa gere xɔnkuye raba. ¹⁹ Taa yo mu nu na naxan tin Isirayila xa lanbooreja ra, fo Gabayon keren Hiwikae nu sabatixi dɛnnaxε. Isirayilakae naxa na dɔnxε birin gere. ²⁰ Alatala nan Kanaankae xaxilie raxɔrɔxɔ, alako Isirayila mixie xa e gere, e xa e ratɔn, e naxa kinikini e ma fefe ma, alɔ Alatala a masen Annabi Munsa bε ki naxε.

²¹ Na waxati kerenyi kui, Yosuwe naxa Anaki bɔnsɔε fan gere, a e sɔntɔ Xebiron, Debiri, Anaba, nun geya yire naxee nu na Yudaya nun Isirayila bɔxi ma. Yosuwe naxa e birin halaki, a e xa taae kana. ²² Na dangi xanbi Anaki bɔnsɔε keren mu lu Isirayila bɔxi ma. Naxee mu faxa, nee naxa sabati Gasa, Gati, nun Asidodi taae kui. ²³ Na kui, Yosuwe naxa na bɔxi birin masɔtɔ alɔ Alatala a masen Annabi Munsa bε ki naxε. A naxa a itaxun Isirayila bɔnsɔε ma e kε ra. Na tɛmui, bɔxi naxa xinbeli, gere yo mu so fa.

12

Mang  e n  fe

¹ Mang  e nan ya Isirayilakae n   naxee ra, e e xa taae tongo Yurud  n sogetede biri ra, f  lofe Arinon xure ma, a sa d  x   Xerimon geya ra, han a sa Yurud  n gulunba birin li sogetede biri:

² Amori mang   Six  n, naxan nu sabatixi X  s  b  n, a xa mang  ya nu f  l  ma Aroweri, naxan tixi Arinon xure d   ra, han a sa d  x   Yaboko xure ra, Amoni naaninyi. Yi birin nu findixi Galadi b  xi s  eti keren nan na. ³ A man naxa Yurud  n gulunba sogetede fan yaamari, kelife Kinereti Baa han F  x  s Baa Yurud  n gulunba ra, Beti Yesimoti taa na d  nnax  . A xa b  xi nu sigaxi itala ra yirefanyi biri ra han Pisiga geya ra.

⁴ Basan mang   Ogo, Refa b  ns  e mixi d  nx  e nde, naxan nu dox  xi Asataroti nun Edereyi taae. ⁵ A xa mang  ya nu f  l  ma Xerimon geya nan ma, a siga Salaka, han a sa Basan b  xi birin li. A xa mang  ya naaninyi nu na Gesurikae nun Maakakae xa b  xi nan f   ma. Yi birin nu findixi Galadi s  eti boore nan fan na, han X  s  b  n mang   Six  n xa mang  ya f  lode.

⁶ Annabi Munsa, Alatala xa konyi nun Isirayilakae naxa n   na mang   birin na. Alatala xa konyi Annabi Munsa naxa e xa jaman   so Ruben b  ns  e, Gadi b  ns  e, nun Manasi b  ns  e s  eti keren yi ra, m  nni xa findi nee gbe ra.

⁷ Mang  ya nan ya Yosuwe nun Isirayilakae naxee mas  t   Yurud  n kiri ma sogegorode, fol  fe Bali Gadi ma Liban gulunba, han Xalaka geya Seyiri biri ra. Yosuwe naxa yi boxi birin itaxun Isirayila b  ns  e ma, kankan xa a gbe ke s  t  . ⁸ E boxi naxee s  t   na birin nalanxi na, Isirayila geyae, Sefela b  xi, Yurud  n gulunba, gbengberen yire, nun Negewi gbengberenyi nan na. Xitikae, Amorikae, Kanaankae, Perisikae, Hiwikae, nun Yebusukae nan nu sabatixi m  nni.

⁹ Mang  e nan ya e n  xi naxee ra:

Yeriko mang  , Ayi mang   naxan nu na Beteli f   ma,

¹⁰ Darisalamu mang  , Xebiron mang  ,

¹¹ Yaramuti mang  , Lakisi mang  ,

¹² Egilon mang  , Geseri mang  ,

¹³ Debiri mang  , Gederi mang  ,

¹⁴ Horoma mang  , Aradi mang  ,

¹⁵ Libina mang  , Adulama mang  ,

¹⁶ Makeda mang  , Beteli mang  ,

¹⁷ Tapuwa mang  , Xeferi mang  ,

¹⁸ Afeki mang  , Lasaron mang  ,

¹⁹ Madon mang  , Xasori mang  ,

²⁰ Simiron Meron mang  , Akisafa mang  ,

²¹ Taanaki mang  , Megido mang  ,

²² Kedesi mang  , Yukanayimi mang   naxan nu na Karem  le biri,

²³ D  r   mang  , naxan nu na D  r   b  xi ma,

Goyimi mang   naxan nu na Giligali boxi ma,

²⁴ nun Tirisa mang  .

Na birin nalanxi, mang   tongo saxan a nun keren.

13

B  xi mas  t  taree

¹ Yosuwe to g   foride, Alatala naxa a masen a b  , «I bara fori k  n   jaman   gbegbe man na wo lan wo xa naxee s  t  . ² Filisitakae nun Gesurikae xa b  xi luxi sinden. ³ B  xi naxan f  l  ma Sixori xure ma Misira ya tagi, han a sa Ekiron li, naxan na k  la ma, na birin Kanaankae nan gbe nu a ra, k  n   na waxati Awikae nu naa suxuxi e yi, e nun Filisita mang  di suulie, naxee nu na Gasa, Asidodi, Asikal  n, Gati, nun Ekiron. ⁴ Kanaankae xa b  xi fan luxi, fol  fe Meyara taa ma Sid  nkae na d  nnax  , han a sa Afeki li. Amorikae xa b  xi fan luxi.»

⁵ «Gebalakae nun Libankae xa b  xi fan luxi, fol  fe Bali Gadi ma Xerimon geya bunyi, han a sa Xamata li. ⁶ Sid  nka naxee birin na geyae fari, fol  fe Liban geyae ma, han a sa Misirefot i Mayimi li, n fama e keride Isirayilakae ya x  ri. I xa na birin fi Isirayila ma ke ra, alo n a masenxi ki nax  . ⁷ I xa yi boxi itaxun Isirayila b  ns  e solomanaani ma, a nun Manasi b  ns  e s  eti boore ma.»

Manasi, Ruben, nun Gadi b  ns  e xa b  xi

⁸ Manasi b  ns  e s  eti singe, Ruben b  ns  e, nun Gadi b  ns  e nu bara e gbe ke s  t   Yurud  n kiri ma sogetede biri ra, Ala xa konyi Munsa saabui ra. ⁹ E xa b  xi sa f  loxi kafi Aroweri, taa naxan na Arinon xure f   ma, a geya bunyi taa li, a Medeba fiili li, han a sa Dibon li, ¹⁰ a sa Amori mang   Six  n

Xesibonka xa taae birin li han Amonikae xa naaninyi ra.¹¹ E man naxa Galadi soto, Gesurikae nun Maakakae xa bɔxi, Xerimon geysa, nun Basan bɔxi han a sa Salaka li.¹² Basan mange Ogo fan xa bɔxi, naxan nu dɔxɔxi Asataroti nun Edereyi taae, naxan findi Refa bɔnsœ mixi dɔnxɔœ ra, na fan gbe birin naxa findi Isirayilakae gbe ra. Annabi Munsa naxa nɔ yi jaamans birin na, a naxa e xa bɔxi birin tongo.¹³ Kɔnɔ Isirayilakae mu Gesurikae nun Maakakae keri. Han to e sabatixi Isirayilakae ya ma.

Lewi bɔnsœ ke

¹⁴ Annabi Munsa mu bɔxi yo fi Lewi bɔnsœ tan ma, barima serexe gan daaxi naxee bama Isirayila Marigi Alatala bɛ, e nee nan findixi e tan gbe ke ra alɔ Ala a masen ki naxɛ.

Ruben bɔnsœ xa bɔxi

¹⁵ Annabi Munsa nu bara bɔxi fi Ruben bɔnsœ ma, e xabile ki ma.¹⁶ E xa bɔxi naxa fɔlo Aroweri Arinon xure dɛ ra, a taa li naxan na geysa bunyi, han a sa Medeba rabilinyi li,¹⁷ a Xesibon li, nun taa naxee birin na naa rabilinyi. Na taae xili: Dibon, Bamoti Bali, Beti Bali Meyoni,¹⁸ Yahasi, Kedemoti, Mefaati,¹⁹ Kiriyatayimi, Sibima, Sereti Saxari naxan na geysa fari,²⁰ Beti Peyori, Pisiga geysa fari, Beti Yesimoti,²¹ taa naxee birin na fiili ma nun Amori mange Sixon, naxan nu dɔxɔxi Xesibon, na xa bɔxi birin. Annabi Munsa nu bara mange Sixon faxa, a nun Madiyan mangɛdje Efi, Rekemi, Suru, Xuru, nun Reba. E nu sabatixi bɔxi kui Sixon xa mangɛya bun ma.²² Isirayilakae naxa Beyori xa di xeme Balami fan faxa santidegɛma ra, naxan nu duureya rabama.²³ Yurudɛn xure findixi Ruben bɔnsœ xa naaninyi nan na sogegerode biri ra. Na taae nun e xa bɔxi findixi Ruben bɔnsœ gbe nan na.

Gadi bɔnsœ xa bɔxi

²⁴ Annabi Munsa naxa yi bɔxi fi Gadi bɔnsœ ma e xabile ki ma:²⁵ Yaaseri bɔxi, Galadi bɔxi taae birin, nun Amoni bɔxi sɛeti keren, han a sa Aroweri li, Raba ya tagi,²⁶ kafi Xesibon han a sa Ramati Misipa nun Betonimi li, kafi Maxanayimi han a sa Debiri bɔxi li,²⁷ a sa Beti Harama, Beti Nimira, Sukoti, nun Sefon li, taa naxee nu na Yurudɛn xure fɛ ma, a sa Xesibon mange Sixon xa bɔxi birin li, nun Yurudɛn rabilinyi sogetede biri han a sa dɔxɔxi Kinereti Baa ra.²⁸ Yi birin naxa findi Gadi bɔnsœ ke ra e xabile ki ma, kankan nun a xa taa, nun a daaxa.

Manasi bɔnsœ sɛeti singe xa bɔxi

²⁹ Annabi Munsa naxa yi bɔxi fi Manasi bɔnsœ sɛeti singe ma, Manasi xa die sɛeti keren ma:³⁰ Basan bɔxi birin, naxan nu Basan mange Ogo xa mangɛya bun ma, fɔlɔfe Maxanayimi, han a sa Yayiri li. Na findi taa tongo senni nan na.³¹ E man naxa Galadi bɔxi sɛeti keren soto, e naxa Asataroti nun Edereyi taae soto, naxee nu findixi Basan mange Ogo gbe ra. Manasi xa di Makiri naxa yi birin soto a xa die sɛeti keren bɛ e xabile ki ma.

³² Annabi Munsa naxa yi kɛ fi Isirayilakae ma a nu na Mowaba fiili ma tɛmwi naxɛ, Yurudɛn kiri ma Yeriko sogetede biri.³³ Kɔnɔ Annabi Munsa mu bɔxi yo fi Lewi bɔnsœ tan ma. Isirayila Marigi Alatala nan nu na a kɛ ra alɔ Ala a masen ki naxɛ.

14

Isirayila bɔnsœ solomanaani xa bɔxi

¹ Nunu xa di Yosuwe, serexe dube Eleyasari, nun xabile kuntigie Kanaan bɔxi itaxun Isirayilakae ma ke ra yi ki ne.² Bɔxi naxa itaxun Isirayila bɔnsœ solomanaani nun a tagi ma Ala xa mali saabui ra, alɔ Alatala a masen Annabi Munsa bɛ ki naxɛ.³ Bɔxi naxan na Yurudɛn xure kiri ma sogetede biri, Annabi Munsa naxa na fi bɔnsœ firin nun a tagi ma, kɔnɔ a mu bɔxi yo fi Lewi bɔnsœ tan ma.⁴ Annabi Yusufu bɔnsœ nu bara itaxun firin na, Manasi nun Efirami. Annabi Munsa mu bɔxi yo fi Lewi bɔnsœ ma naxan findixi e gbe yati ra, fo taae, e sabatima dɛnnaxɛ nun fiilie e xurusee dɛmadonma dɛnnaxɛ.⁵ Isirayilakae naxa na bɔxi itaxun e boore tagi alɔ Alatala a masenxi ki naxɛ Annabi Munsa bɛ.

Kalebi Xebiron sotofe

⁶ Yuda bɔnsœ ndee nun Kenisi xa di Kalebi naxa siga Yosuwe xɔn. Kalebi naxa a fala a bɛ, «I a kolon Alatala naxan fala Annabi Munsa bɛ won firin xa fe ra Kadesi Barineya.⁷ N jɛ tongo naani nan nu a ra, Alatala xa konyi Annabi Munsa n xɛxɛti tɛmwi naxɛ kelife Kadesi Barineya sigafe ra Kanaan bɔxi ma mɛnni rabende. N to gɛ na ra, n naxa dɛntɛgɛ fanyi sa a bɛ.⁸ N nan ngaxakerenyi naxee n mati naa, nee naxa limaniya ba jaama yi ra, kɔnɔ n tan bira n Marigi Alatala nan tun fɔxɔ ra.⁹ Na kui Annabi Munsa naxa laayidi tongo n bɛ yi ki, «I i jɛrɛxɛ bɔxi naxan ma, na findima ne i tan nun i xa die ke ra tɛmwi birin, barima i bara bira n Marigi Alatala xui fɔxɔ ra a ki ma.»¹⁰

¹⁰ «Nɛ tongo naani nun suuli bara dangi kabi Alatala naxa na masen Annabi Munsa bɛ, won nu na gbengberenyi ma tɛmwi naxɛ. Alatala bara n ma simaya rasiga han jɛ tongo solomasaxan a nun suuli.¹¹ To, n sɛnbɛ man luxi alɔ Annabi Munsa n xɛxɛti tɛmwi naxɛ. N nɔma gere sode yi waxati alɔ n na raba ki naxɛ a singe ra.¹² Awa, i xa yi geysa bɔxi fi n ma alɔ Alatala laayidi tongo n bɛ ki naxɛ na lɔxɔcɛ.

Na lɔxœ i nu a kolon Anaki bɔnsœ na mɛnni, e xa taa xungbe makantaxi a fanyi ra. Alatala gbansan xa lu n sɛeti ma. Na kui n nɔma e keride ałɔ Alatala a masen ki naxœ.»

¹³ Yosuwe naxa duba Yefune xa di Kalebi bɛ, a Xebiron xa fi a ma kɛ ra. ¹⁴ Na taa na a xa die bɛlexe han to, barima Yefune Kenisika xa di Kalebi bira Isirayila Marigi Alatala nan fɔxœ ra. ¹⁵ Kabi na tɛmui bɔnjeñesa naxa lu na bɔxi ma, gere yo mu nu na sɔɔn. Singe Xebiron xili nu falama nɛ Kiriyati Araba, barima Araba nan nu findixi Anaki mixie xa kuntigi ra.

15

Yuda bɔnsœ xa bɔxi

¹ Bɔxi naxan fixi Yuda bɔnsœ ma e xabile ki ma Alatala xa maragiri saabui ra, sa foloxi Edon naaninyi nan na, a sa dɔxœ Sini gbengberenyi ra yirefanyi ma. ² Na naaninyi foloxi Fɔxœ Baa dɛ yirefanyi nan ma naxan na Negewi gbengberenyi ma, ³ a sigma Tali geya yirefanyi ma Sini biri ra, a te Kadesi Barineya yirefanyi ma han a sa dangi Xesiron na, a man te Adari, a sigma han Karaka. ⁴ Na xanbi a Asimon li, a sigma Misira xure han baa dɛ ra. Yudayakae xa naaninyi nan na ki yirefanyi biri ra.

⁵ Yudaya naaninyi sogetede biri findixi Fɔxœ Baa dɛ nan na, han Yurudɛn xure sinma baa xun dɛnmaxe.

A naaninyi kɔɔla biri fɔlɔma Yuruden xure sinma baa xun dɛnmaxe, ⁶ a te Beti Xogala biri ra, a sigma Beti Araba, han Ruben xa di Bohan xa gɛmɛ yire ra. ⁷ Na naaninyi texi han Debiri, a dangi Akori gulunba kui ra, a sigma kɔɔla ma han Giligali, naxan na Adumimi geya ya ra, xure yirefanyi ma. Na naaninyi sigaxi han En Semesi dulonyi ra, a mini En Rogeli ra. ⁸ A keli mɛnni, a goro Hinoma xa gulunba kui, Yebusukae xa taa yirefanyi ma. Na taa findixi Darisalamu nan na. A sigma han geya fari ma Hinoma xa gulunba ya ra sogetede biri nun Refa bɔnsœ xa gulunba rajɔnyi ra kɔɔla biri ra. ⁹ Kelife na geya fari ma, naaninyi sigama han Nefetowa dulonyi ra. Na xanbi a taa ndee li naxee na Eferon geya fari, a sigma Baala, dɛnmaxe xili Kiriyati Yeyarimi. ¹⁰ A Keli mɛnni a sigma sogegorode biri han a Seyiri geya li, a sigma Yeyarimi geya sɛeti ma, dɛnmaxe xili Kesimal. A man sigma Beti Semesi, han a Timina li. ¹¹ Na naaninyi sigaxi Ekiron nun Sikirɔn taae sɛeti ma, han a Baala geya li, a sigma Yabaneeli. Na dangi xanbi a sa baa li.

¹² Baa Xungbe dɛ ra findi na naaninyi nan na sogegorode biri ra. Yudayakae xa naaninyie nan na ki. E xabile birin na mɛnni ne.

Kalebi xa bɔxi

¹³ Yosuwe naxa Yudayakae xa bɔxi nde fi Yefune xa di Kalebi ma, ałɔ Alatala a yamari ki naxœ. A xa taa singe findi Kiriyati Araba nan na, naxan xili Xebiron. Mixi naxan nu xili Araba, na nan lanxi Anaki bɔnsœ benba ma. ¹⁴ Kalebi naxa Anaki xa di xɛmɛ saxanyie keri. Nee nu xili nɛ Sesayi, Aximan, nun Talama. ¹⁵ Na xanbi e naxa te Debiri xili ma, dɛnmaxe nu xili Kiriyati Sifa. ¹⁶ Kalebi naxa a fala, «Mixi yo naxan na nɔ Sifa taa ra, n nan n ma di ginɛ Akasa fima nɛ a ma.» ¹⁷ Kalebi xunya Kenasi xa di xɛmɛ Otiniyeli naxa nɔ Sifa taa ra. Kalebi naxa a xa di ginɛ Akasa fi a ma.

¹⁸ Akasa to sigma Otiniyeli xɔn, a naxa a fala a bɛ a xa bɔxi gbɛtɛ maxɔrin a baba ma. Akasa to goro a xa sofale fari, Kalebi naxa a maxɔrin, «I wama munse xɔn?» ¹⁹ A naxa a yaabi, «N wama naxan xɔn, i bara bɔxi fi n ma naxan na yirefanyi biri ra. Yakosi i man xa ye yire fan fi n ma.» Awa, a baba naxa geya yire fi a ma. Ye nu na na geya fari, a man nu na geya bunyi.

Yuda bɔnsœ xa bɔxi

²⁰ Yuda xa die kɛ nan yi ki, e xabile ki ma: ²¹ Taa naxee nu na yirefanyi ma, Negevi gbengberenyi ma, Edon naaninyi fe ma, e xili Kabaseeli, Ederi, Yaguru, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedesi, Xasori, Yitinan, ²⁴ Sifi, Telemi, Beyaloti, ²⁵ Xasori Kadata, Keriyoti Xesiron, naxan findixi Xasori ra, ²⁶ Amama, Sema, Molada, ²⁷ Xasari Gada, Xesimon, Beti Peleti, ²⁸ Xasari Suwali, Beriseeba, Bisiyoteya ²⁹ Baala, Iyimi, Esemi, ³⁰ Elitoladi, Kesili, Horoma, ³¹ Sikilaga, Madamanna, Sansanna, ³² Lebayoti, Siliximi, Ayin, e nun Rimɔn. E birin nalanxi taa mɔxɔjɛn nun solomanaani, nun e daaxae.

³³ Taa naxee nu na Sefela bɔxi, e xili Esetayoli, Soraha, Asena, ³⁴ Sanowa, En Ganimi, Tapuwa, Enama, ³⁵ Yaramutti, Adulama, Soko, Asekia, ³⁶ Saarayimi, Aditayimi, Gedera, e nun Gederotayimi. E birin nalanxi taa fu nun naani, nun e daaxae.

³⁷ Senan, Xadasa, Migidali Gadi, ³⁸ Dilana, Misipa, Yokatili, ³⁹ Lakisi, Bɔsikati, Egilon, ⁴⁰ Kabon, Laxamasi, Kitilisi, ⁴¹ Gederoti, Beti Dagon, Nama, e nun Makeda. E birin nalanxi taa fu nun senni, nun e daaxae.

⁴² Libina, Eteri, Asan, ⁴³ Yifita, Asena, Nesibi, ⁴⁴ Keyila, Akisibu, nun Maresa. E birin nalanxi taa solomanaani, nun e daaxae.

⁴⁵ Ekiron nun a daaxae, ⁴⁶ taa naxee na Ekiron nun Asidodi tagi sogegorode, ⁴⁷ Asidodi nun a daaxae, Gasa nun a daaxae, han Misira xure nun Baa Xungbe naralande.

⁴⁸ Taa naxee nu na geya yire, e xili Samiri, Yatiri, Soko, ⁴⁹ Danna, Kiriwayi Sanna naxan findi Debiri ra, 50 Anaba, Esitemowa, Enama, ⁵¹ Gosen, Xolon, Giloka. E birin nalanxi taa fu nun keran, nun e daaxae.

⁵² Arabi, Duma, Eseyan, ⁵³ Yanimi, Beti Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Xumeta, Kiriwayi Araba naxan findi Xebiron na, e nun Siyoro. E birin nalanxi taa solomanaani, nun e daaxae.

⁵⁵ Mayon, Karemelle, Sifi, Yuta, ⁵⁶ Yisireeli, Yokodeyan, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Gibiya, nun Timina. E birin nalanxi taa fu, nun e daaxae.

⁵⁸ Xalixuli, Beti Suru, Gedori, ⁵⁹ Maarati, Beti Anoti, nun Elitekon. E birin nalanxi taa senni, nun e daaxae.

⁶⁰ Kiriwayi Bali naxan findi Kiriwayi Yeyarimi, nun Raba. E birin nalanxi taa firin, nun e daaxae.

⁶¹ Taa naxee nu na gchengberen yire, e xili Beti Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibisan, Fɔxɔe taa, e nun En Gedi. E birin nalanxi taa senni, nun e daaxae.

⁶³ Yuda bɔnsɔe mu no Yebusukae keride, naxee dɔxɔxi Darisalamu taa kui. Han to e na Yudayakae ya ma.

16

Efirami nun Manasi bɔnsɔe xa bɔxi

¹ Bɔxi naxan fi Yusufu xa die ma Alatala xa maragiri saabui ra, a fɔlo Yuruden xure nan ma Yeriko sogetede biri, Yeriko dulonyi na dɛnnaxe. Na naaninyi dangi Yeriko taa nan na, a siga wula i, han a Beteli geya li. ² A keli naa, a siga Lusi han Ataroti taa, Arakakae na dɛnnaxe. ³ Na xanbi a siga sogegorode biri Yefelektikae yire han Beti Xoron Labe, han Geseri, han Fɔxɔe Ye Baa de ra. ⁴ Yusufu xa die Manasi nun Efirami na nan sɔtɔ ke ra.

⁵ Efirami xa bɔxi nan ya e xabilε ki ma: Naaninyi naxan na fuge ra, a fɔlo Ataroti Adari ne han Beti Xoron Fuge, ⁶ han a baa de li. A keli Mikimetati kɔola ma, a dangi Taanati Silo fuge ra, a siga Yanowa. ⁷ A goro han Ataroti nun Naarata. A man dangi Yeriko ra, a sa mini Yuruden xure ma. ⁸ A keli Tapuwa, a siga sogegorode biri han Kanna xure, han baa de ra. Efirami bɔnsɔe ke nan na ki e xabilε ki ma. ⁹ Efirami bɔnsɔe naxa taa nun daaxa ndee fan sɔtɔ Manasi bɔnsɔe xa bɔxi kui. ¹⁰ Efirami bɔnsɔe mu Kanaankae keri Geseri. Han to nee na Efiramikae ya ma, kɔnɔ e findixi konyie nan na.

17

Manasi bɔnsɔe xa bɔxi

¹ Yusufu xa di singe Manasi naxa a gbe ke sɔtɔ Alatala xa maragiri saabui ra. Manasi xa di singe Makiri, naxa findi Galadikae benba ra. A naxa Galadi nun Basan bɔxi sɔtɔ barima geresoe nan nu a ra.

² Manasi xa mamadie birin naxa e gbe ke sɔtɔ e xabilε ki ma. E xilie nan ya: Abiyeleri, Xeleki, Asirεli, Sikemi, Xeferi, nun Semida. Yusufu xa di Manasi xa die nan na ki, nun e xabilε.

³ Selofexadi, Xeferi xa di, Galadi xa di, Makiri xa di, Manasi xa di mu di xemε yo bari, fo di gine suuli. E xilie nan ya: Maxala, Nuha, Xogala, Milika, a nun Tirisa. ⁴ E naxa siga sereχedubε Eleyasari, Nunu xa di Yosuwe, nun Isirayila kuntigie xɔn ma, e a fala e bε, «Alatala a masen ne Annabi Munsa bε a xa muxu gbe ke fi muxu ma alo muxu benba barenyie na a sɔtɔfe ki naxe.» Awa Yosuwe naxa e gbe ke fi e ma alo a raba e baba xunya xemεmae bε ki naxe. ⁵ Manasi bɔnsɔe naxa dɔxɔ fu sɔtɔ, bafe Galadi nun Basan na, naxan na Yuruden kiri ma. ⁶ Manasi xa di gine naxa ke sɔtɔ alo a xa di xemε. Galadi bɔxi naxa lu Manasi xa di gbetεe bε.

⁷ Manasi xa bɔxi naxa fɔlo Aseri bɔxi naaninyi ra han Mikimetati taa, naxan na Sikemi sogetede biri ra. A man sigaxi han Yamin naxan na En Tapuwa fe ma. ⁸ En Tapuwa xa bɔxi nu findixi Manasikae gbe nan na, kɔnɔ Tapuwa taa naxan nu na naaninyi ra, na tan nu findixi Efirami nan gbe ra. ⁹ Na naaninyi nu goroxi han Kanna xure de ra. Manasi xa bɔxi naaninyi findi Kanna xure nan na yirefanyi ma han baa de ra, kɔnɔ Efirami xa taa ndee nu na Manasi xa taae ya ma. ¹⁰ Efirami xa bɔxi nu Kanna xure yirefanyi nan ma. Manasi gbe nu na kɔola ma. Baa fan nu findixi e naaninyi nan na. Manasi xa bɔxi kɔola ma, nu na Aseri xa bɔxi nan sεeti ma. A sogetede biri nu na Isakari xa bɔxi nan sεeti ma.

¹¹ Manasi naxa taa ndee sɔtɔ Isakari nun Aseri xa bɔxie kui. E xili nan ya: Beti Saan, Yibeleyami, Dɔrɔ, En Dɔrɔ, Taanaki, nun Megido, nun e daaxae. Na saxanyi dɔnɔxɔe nu na Dɔrɔ xa mangεya nan bun ma. ¹² Manasi bɔnsɔe mu nɔ na taae ra, Kanaan mixie naxa lu naa. ¹³ Kɔnɔ Isirayilakae to sεnbe sɔtɔ, e naxa konyiye dɔxɔ Kanaankae ma, kɔnɔ e mu no e keride.

¹⁴ Yusufu xa die naxa Yosuwe maxɔrin, «I yi bɔxi kerenyi gbansan fixi muxu ma munfe ra? Muxu xabile wuya, barima Alatala bara barakε sa muxu xa fe a fanyi ra.» ¹⁵ Yosuwe naxa e yaabi, «Xa wo wuya Efirami geya yire bε, wo xa siga Perisikae nun Refakae xa wondi yire, wo mənni masεgε alako wo xa bɔxi sɔtɔ.» ¹⁶ Yusufu bɔnsɔe naxa a fala a bε, «Yi geyae xurun muxu bε. Kanaanka naxee fan sabatixi geyae bunyi, Beti Saan nun e daaxae, naxee na Yisireeli geyae bunyi, geresoe ragise wure daaxi na e yi ra.» ¹⁷ Yosuwe naxa Yusufu bɔnsɔe yaabi, «Efiramikae nun Manasikae, wo bara nɔndi fala kɔnɔ

wo wuya, wo sənbə fan gbo. A mu lanma wo xa ke doxode kerent gbansan soto. ¹⁸ Wo na geyae findi wo gbe ra, hali wondi to a ra. Wo naa masęgę alako wo xa na tōne soto. Wo fama Kanaankae keride hali geresoe ragisee wure daaxi nan to na e yi ra.»

18

Bəxi naxan luxi

¹ Isirayila jama to ge nöde bəxi ra, e naxa e malan Silo, e Ala xa hərəmalingira ti naa. ² Isirayila bənsəcə soloferen na na təmui, naxee mu nu e gbe ke sotoxi sinden.

³ Yosuwe naxa a fala Isirayilakae bə, «Wo dəoxəxi be munfe ra? Munfe ra wo mu sigama wo xa bəxi tongode wo benbae Marigi Alatala naxan fi wo ma? ⁴ Yakəsi wo xa mixi saxan sugandi bənsəcə birin ya ma. N xa e xəs, e xa e bənsəcə xa bəxi birin mato, e fa sa na dentegə n bə. ⁵ Na bəxi xa itaxun doxə soloferen ra. Yuda bənsəcə xa lu na bəxi yirefanyi ma, Yusufu bənsəcə fan xa lu na bəxi kəcola ma. ⁶ Wo na ge na bəxi itaxunxi doxə soloferen masende n bə, n fama nate tongue won Marigi Alatala xa mali saabui ra, alako nee xa itaxun wo ma. ⁷ Kənə Lewi bənsəcə mu bəxi yo sotoma, barima e gbe ke findi sərəxədubəjənan na Alatala bə. Gadi, Ruben, a nun Manasi bənsəcə səeti singe jian bara e gbe soto Yurudən xure kiri ma sogetede biri ra alə Annabi Munsa a fi e ma ki naxe.»

⁸ Na kui na xəməe naxa siga. Yosuwe nu bara e yamari, «Wo siga, wo bəxi iŋere. Wo xa a mato a na ki naxe. Na xanbi wo xa fe Silo, n xa nate tongo won Marigi Alatala xa mali saabui ra, won na bəxi itaxunma wo ma ki naxe.» ⁹ Na xəməe naxa siga bəxi matode. E taa naxee to na yire soloferen kui, e naxa nee birin xili səbə, e fa a ra Yosuwe xən Silo yonkinde kui. ¹⁰ Yosuwe naxa nate tongo Silo Alatala xa mali saabui ra. A naxa na bəxi birin itaxun Isirayila bənsəcə ma.

Bunyamin bənsəcə xa bəxi

¹¹ Bunyamin bənsəcə xabiləe birin naxa e gbe soto Yuda bənsəcə gbe nun Yusufu xa die gbe tagi Alatala xa maragiri saabui ra. ¹² E xa naaninyi kəcola ma fələ Yurudən xure nan ma, a dangi Yeriko ra kəcola biri ra, a te geyə ma sogegerode biri ra han a Beti Aweni gbengberenyi li. ¹³ A keli mənni, a dangi Lusi ra, naxan man xili Beteli, yirefanyi biri ra. A goro han Ataroti Adari, a te geyə fari, naxan na Beti Xoron Labe yirefanyi ma.

¹⁴ Na naaninyi naxa goro na geyə fari a siga baa səeti xən ma sigafe ra Kiriyati Bali, naxan man xili Kiriyati Yeyarimi. Na taa findi Yuda xa die nan gbe ra. Naaninyi nan na ki naxan na sogegerode.

¹⁵ Naxan na yirefanyi ma, a folə Kiriyati Yeyarimi nə, a siga sogegerode biri ra han a Nefetowa dulonyi li. ¹⁶ Na naaninyi naxa goro mənni, a siga han Ben Hinoma geyə bunyi ra, Refakae xa gulunba kui kəcola mabiri. A keli mənni, a goro Ben Hinoma geyə bunyi ra, Yebusukae fe ma. A yirefanyi ma, a siga han En Rogeli. ¹⁷ Na naaninyi sigaxi En Semesi kəcola biri ra, a siga Geliloti, naxan na Adumimi geyə ya ra. A goro han Ruben xa di Bohan xa fanye ma. ¹⁸ A dangi geyə ra kəcola biri ra, geyə naxan na Yurudən gulunba tagi. A goro Yurudən gulunba kui, ¹⁹ a dangi Beti Xogala ra, kəcola biri ra. Na yirefanyi naaninyi danxi Yurudən xure sode nan ma Fəxə Baa xun.

²⁰ Yurudən xure findixi Bunyamin xabiləe xa bəxi naaninyi nan na sogetede biri ra. Bunyamin bənsəcə xa naaninyi birin nan na ki.

²¹ Taa naxee fi Bunyamin bənsəcə xabiləe ma, nee nan ya: Yeriko, Beti Xogala, Emeki Kesisi, ²² Beti Araba, Səmarayima, Beteli, ²³ Awimi, Para, Ofara, ²⁴ Kefarahamoni, Ofini, nun Geba. Na birin lanxi taa fu nun firin nan ma, a nun e daaxae. ²⁵ Gabayon, Ramati, Beeroti, ²⁶ Misipa, Kefira, Mosa, ²⁷ Rekemi, Yiripeeli, Tarala, ²⁸ Sela, Elefi, Yebusu naxan man xili Darisalamu, Gibiya, a nun Kiriyati Yeyarimi lanxi taa fu nun naani nan ma a nun e daaxae. Bunyamin bənsəcə xabiləe ke nan na ki.

19

Simeyon bənsəcə xa bəxi

¹ Bəxi taxun firin nde kui, naxan nabaxi won Marigi Alatala xa mali saabui ra, Simeyon bənsəcə naxa e gbe ke soto Yuda bənsəcə xa bəxi kui. ² Taa naxee fixi Simeyon bənsəcə ma, nee nan ya: Beriseeba, Seeba, Molada, ³ Xasari Suwali, Bala, Esemi, ⁴ Elitoladi, Bətuli, Horoma, ⁵ Sikilaga, Beti Marakaboti, Xasari Susa, ⁶ Beti Lebayoti, a nun Saruxən. Na birin lanxi taa fu nun saxan nan ma, a nun e daaxae. ⁷ Ayin, Rimən, Eteri, nun Asan lanxi taa naani nan ma, a nun e daaxae. ⁸ Na daaxae sigama han Baalati Beeri, naxan nu xili Ramati Negewi gbengberenyi ma. Simeyon bənsəcə xabiləe ke nan na ki. ⁹ E ke nu na Yuda bənsəcə xa bəxi nan kui, barima bəxi naxan so Yuda bənsəcə yi ra, a nu gbo. Nde ba na bəxi nan na, a naxa so Simeyon bənsəcə yi ra.

Sabulon bənsəcə xa bəxi

¹⁰ Bəxi taxun saxon nde naxa findi Sabulon bənsəe xabilee gbe ra Alatala xa maragiri saabui ra. E xa bəxi naaninyi sigaxi han Saridi, ¹¹ a te Marala sogegerode, han Dabeseti, a man siga xure də ra naxan na Yukanayimi ya ra. ¹² A keli Saridi a a ibilin sogetede biri ra, a Kisiloti Taboro li. A siga han Daberati, han Yafiya. ¹³ A tan na sogetede biri ra, a siga Gati Xeferi nun Eta Kasin. A na Rimən li, a siga Neya biri ra. ¹⁴ Kəčəla ma, na naaninyi nan sigaxi Xanatən han a Yifta Eli gulunba li. ¹⁵ E man naxa Katati, Nahalali, Simiron, Yidala, nun Bətələeemü sətə. Na birin nalanxi taa fu nun firin, a nun e daaxae. ¹⁶ Sabulon bənsəe xabilee ke nan na ki, e xa taae nun e daaxae.

Isakari bənsəe xa bəxi

¹⁷ Bəxi taxun naani nde naxa findi Isakari bənsəe xabilee gbe ra Alatala xa maragiri saabui ra. ¹⁸ E xa naaninyi naxa yi taae birin li: Yisireeli, Kesuloti, Sunemi, ¹⁹ Xafarayimi, Siyon, Anaxarati, ²⁰ Rabiti, Kisiyon, Abesi, ²¹ Remeti, En Ganimi, En Xada, Beti Pasəsi, ²² Taboro, Saxasima, nun Beti Semesi. Naaninyi danxi Yurudən xure də nan na. E birin nalanxi taa fu nun senni, a nun e daaxae. ²³ Isakari bənsəe xabilee ke nan na ki, e xa taae nun e daaxae.

Aseri bənsəe xa bəxi

²⁴ Bəxi taxun suuli nde naxa findi Aseri bənsəe xabilee gbe ra Alatala xa maragiri saabui ra. ²⁵ E xa naaninyi na yi taae nan na: Xəlekati, Xali, Beten, Akisafa, ²⁶ Alameleki, Amada, nun Misala. E xa naaninyi sogegerode biri na Karemeli geysa nun Sixori Libanati xure nan na. ²⁷ E xa naaninyi sogetede biri fəloxi Beti Dagon ne, Sabulon bənsəe na dənnaxe, nun Yifta Eli gulunba. A siga kəčəla ma Beti Emeki nun Neyiyeli. A dangi Kabulu ra kəčəla biri ra. ²⁸ A naxa siga Abadon, Rexobo, Xamən, nun Kanna, han Sidən taa xungbe. ²⁹ Naaninyi keli Sidən, a siga Ramati nun Tire taa makantaxi mabiri. A siga Xosa, a mini Fəxə Ye Baa ma Akisibu bəxi ma, ³⁰ Uma, Afeki, nun Rexobo taae. E birin lanma taa məçəjən nun firin nan ma, a nun e daaxae. ³¹ Yi taae nun daaxae birin findixi Aseri bənsəe xabilee ke nan na.

Nafatali bənsəe xa bəxi

³² Bəxi taxun senni nde naxa findi Nafatali bənsəe xabilee gbe ra Alatala xa maragiri saabui ra. ³³ Na bəxi naaninyi naxa fəlo Xelefa taa ma, a siga wuri bili belebele nde ma naxan na Saananimi. A dangi Adami Nekebi nun Yabaneeli ra, a Lakuma li, a siga han Yurudən xure də ra. ³⁴ Na naaninyi naxa siga sogegerode biri ra han a Asanotı Taboro li, a sa mini Huloku taa ma. A Sabulon bənsəe xa bəxi li yirefanyi ma, a Aseri bənsəe xa bəxi li sogegerode biri ra. A Yurudən xure li sogetede biri ra. ³⁵ Taae nan ya tətə hagigəe nu soxi naxee ra: Sidima, Sere, Xamata, Rakati, Kinereti, ³⁶ Adama, Ramati, Xasori, ³⁷ Kedesi, Edereyi, En Xasori, ³⁸ Yiron, Migidalı Eli, Xoremi, Beti Anati, Beti Semesi. Na birin lanxi taa fu nun solomanaani nan ma, a nun e daaxae. ³⁹ Nafatali bənsəe xabilee ke nan na ki.

Dana bənsəe xa bəxi

⁴⁰ Bəxi taxun soloferə nde naxa findi Dana bənsəe xabilee gbe ra Alatala xa maragiri saabui ra. ⁴¹ E xa bəxi naaninyi na yi taae nan na: Soraha, Esetayoli, Iri Semesi, ⁴² Saalabin, Ayalon, Yitila, ⁴³ Elon, Timina, Ekiron, ⁴⁴ Eliteke, Gibətən, Baalati, ⁴⁵ Yehudu, Beneberaki, Gati Rimən, ⁴⁶ Yarakən dulonyi, Rakon, nun bəxi naxan na Yafa ya ra. ⁴⁷ Kənən na bəxi kanyie man naxa gbilen e xa bəxi ma. Na kui Dana bənsəe naxa siga Lesemi gerede. E naxa naa masətə, e mənnikəe faxa santidəgəmə ra. E sabati mənni, e fa e baba Dana xili sa naa xun. ⁴⁸ Yi taae nun daaxae birin findixi Dana xabilee ke nan na.

Yosuwe xa bəxi

⁴⁹ E to gə e xa bəxi itaxunde, e naxa Nunu xa di Yosuwe ke fi a ma e tagi Alatala xa maragiri saabui ra. ⁵⁰ Yosuwe taa naxan maxrəin e ma, Timina Sera, e naxa na fi a ma alə Alatala a masen e bə ki naxə. Na taa na Efirami bənsəe xa geysa bəxi nan kui. Yosuwe naxa taa ragbilen a nəxənə ra, a sabati naa.

⁵¹ Sərəxədubə Eleyasari, Yosuwe, nun Isirayila bənsəe xabile kuntigie bəxi itaxun Alatala xa mali saabui ra na ki nə, a xa hərəməlingira naadət ra naxan nu na Silo.

Yətə ratanga taae

¹ Alatala naxa a masen Yosuwe bə, ² «A fala Isirayilakə bə e xa taa ndee sugandi mixie ratangama dənnaxə, alə n a fala Annabi Munsa bə ki naxə. ³ Xa mixi nde sa a boore nde faxa, kənən a fa a li a mu a rakelixi a ma, a xa a gi, a siga na taa nde a ratangama gbejəcəxə ti ma dənnaxə. ⁴ A na na taa li təməni naxə, a xa ti naa sode də ra, a fa a dəntəgə forie bə. Nee xa a raso taa kui, e a yigiyə e xənyi. ⁵ Xa gbejəcəxə ti sa siga naa, e naxa na faxəti so a yi ra de, barima na faxə mu kelixi janige xa ma. ⁶ Faxəti xa lu na taa kui han a xa makiiti mənnikəe ya xəri. E xa a lu na taa kui han sərəxədubə kuntigi faxama temui naxə. Na xanbi na mixi xa gbilen a xənyi, a kelixi dənnaxə.»

⁷ E naxa yi taae sugandi: Kedesi naxan na Galile bɔxi ma Nafatali geyae na dənnaxə, Sikemi naxan na Efirami geyae fari, Kiriyyati Araba naxan xili Xebiron, naxan na Yudaya geyae ma. ⁸ E naxa taa gbeṭəe fan sugandi Yurudən xure kiri ma sogetede biri ra: Beteseri, naxan na Ruben xa gbengberenyi ma, Ramoti naxan na Galadi bɔxi ma, Gadi bɔnsœ̄s na dənnaxə, Golan naxan na Basan bɔxi ma, Manasi bɔnsœ̄s na dənnaxə. ⁹ Taae nan na ki naxee sugandixi Isirayilakae nun e xa xɔjœ̄s bɛ, alako naxan na mixi faxa, kɔnɔ a mu a rakelixi a ma, a xa a yete ratanga gbeṭəoxœ̄s ti ma mœ̄eni. Na kui mixi mu faxama gbeṭəoxœ̄s ti saabui ra, beenun jnama xa a makiiti.

21

Lewi bɔnsœ̄s xa taae

¹ Lewi bɔnsœ̄s kuntigie naxa siga sərəxədubə Eleyasari, Nunu xa di Yosuwe, nun Isirayila bɔnsœ̄s xabile kuntigie xɔn ma Silo taa kui Kanaan bɔxi ma. ² E sa a fala e bɛ, «Alatala a masen nə nu Annabi Munsa bɛ a muxu xa taae sɔtɔ muxu sabatima dənnaxə, a nun muxu xa filie fan sɔtɔ muxu xa xurusee bɛ.» ³ Na kui Isirayilakae naxa yi taae nun yi filie fi Lewi bɔnsœ̄s ma, e xa findi e kɛ ra alo Alatala a yamari ki naxə.

⁴ Kehati xabile gbe nan ya: Sərəxədubə Haruna xa die naxa taa fu nun saxan sɔtɔ Yuda bɔnsœ̄s xa taae ya ma, Simeyən bɔnsœ̄s gbee ya ma, nun Bunyamin bɔnsœ̄s gbee ya ma. ⁵ Kehati xabile, naxee nu luxi, nee naxa taa fu sɔtɔ Efirami bɔnsœ̄s gbee ya ma, Dana bɔnsœ̄s gbee ya ma, nun Manasi bɔnsœ̄s sɛeti boore gbee ya ma. Na nate birin tongoxi Ala xa maragiri saabui ra.

⁶ Gerison xa die naxa taa fu nun saxan sɔtɔ Isakari bɔnsœ̄s gbee ya ma, Aseri bɔnsœ̄s gbee ya ma, Nafatali bɔnsœ̄s gbee ya ma, a nun Manasi bɔnsœ̄s sɛeti singe naxan na Basan bɔxi ma, na gbee ya ma. Na nate birin tongoxi Ala xa maragiri saabui ra.

⁷ Merari xa die naxa taa fu nun firin sɔtɔ e xabile ki ma Ruben bɔnsœ̄s gbee ya ma, Gadi bɔnsœ̄s gbee ya ma, nun Sabulon bɔnsœ̄s gbee ya ma. Na nate birin tongoxi Ala xa maragiri saabui ra.

⁸ Na kui Isirayilakae naxa yi taae nun e filie fi Lewi bɔnsœ̄s ma alo Alatala a yamari ki naxə Annabi Munsa saabui ra. ⁹ Taa naxee fixi e ma Yuda nun Simeyən bɔnsœ̄s ya ma, nee nan ya. ¹⁰ Haruna xa die gbe, naxee keli Kehati xabile, nee naxa yi taae sɔtɔ Ala xa maragiri saabui ra sugandi singe kui: ¹¹ Kiriyyati Araba, naxan findi Xebiron na, a nun fili naxee na Yudaya geya bɔxi rabilinyi ma. Araba findi Anakie bembə nan na. ¹² Daaxae nun taa xunxuri naxee na taa fari ma nee findi Yefune xa di Kaleb gbee nan na.

¹³ E taa naxee fi sərəxədubə Haruna xa die ma, nee nan yi ki: Xebiron, mixi ratanga taa nde, Libina, ¹⁴ Yatiri, Esitemowa, ¹⁵ Xolon, Debiri, ¹⁶ Ayin, Yuta, nun Beti Semesi, nun e filie. Na birin nalanxi taa solomanaani, kelife yi bɔnsœ̄s firinyi ma.

¹⁷ E naxa yi taae sɔtɔ Bunyamin bɔnsœ̄s xa bɔxi kui: Gabayon, Geba, ¹⁸ Anatötı, Alamɔn, nun e filie. Na birin nalanxi taa naani. ¹⁹ Sərəxədubə Haruna xa die naxa taa fu nun saxan sɔtɔ, nun e filie.

²⁰ Lewika naxee kelixi Kehati xa di booree ya ma, Ala xa maragiri naxa a niya nee naxa taae sɔtɔ Efirami bɔnsœ̄s ya ma. ²¹ Na taae nan ya: Sikemi naxan na Efirami geya bɔxi fari, mixi nɔma ratangade gbeṭəoxœ̄s ti ma dənnaxə, Geseri, ²² Kibisayimi, Beti Xoron, nun e filie. Na birin nalanxi taa naani. ²³ E naxee sɔtɔ Dana xa bɔxi kui, nee nan ya: Eliteke, Gibeton, ²⁴ Ayalon, Gati Rimɔn, nun e filie. Na birin nalanxi taa naani. ²⁵ E naxee sɔtɔ Manasi bɔnsœ̄s sɛeti boore xa bɔxi kui, nee nan ya: Taanaki, Gati Rimɔn, nun e filie. Na birin nalanxi taa firin. ²⁶ Yi taa fu nun e filie naxa findi Kehati xa die xabile gbe ra naxee mu nu na Haruna xa die ya ma.

²⁷ Gerison xabilee naxa taae sɔtɔ Manasi bɔnsœ̄s sɛeti singe ya ma. E xili Golan, mixi ratanga taa nde naxan na Basan bɔxi ma, Besetəra, nun e filie. Na birin nalanxi taa firin. ²⁸ E naxee sɔtɔ Isakari bɔnsœ̄s xa bɔxi kui, nee nan ya: Kisiyon, Daberati, ²⁹ Yaramuti, Ganimi, nun e filie. Na birin nalanxi taa naani. ³⁰ E naxee sɔtɔ Aseri bɔnsœ̄s xa bɔxi kui, nee nan ya: Misala, Abadon, ³¹ Xelekati, Rexobo, nun e filie. Na birin nalanxi taa naani. ³² E naxee sɔtɔ Nafatali bɔnsœ̄s xa bɔxi kui, nee nan ya: Kedesi, mixi ratanga taa nde naxan na Galile bɔxi kui nun a filie, Xamötı Dɔrɔ nun a filie, Karatan nun a filie. Na birin nalanxi taa saxon.

³³ Gerison xabilee naxa taa fu nun saxan sɔtɔ nun e filie. ³⁴ Lewikae naxee luxi, Merari xabilee ra, e naxee sɔtɔ Sabulon bɔnsœ̄s ya ma, nee nan ya: Yokanayimi, Karata, ³⁵ Dimina, Nahalali, nun e filie. Na birin nalanxi taa naani. ³⁶ E naxee sɔtɔ Ruben bɔnsœ̄s xa bɔxi kui, nee nan ya: Beteseri, Yahasi, ³⁷ Kedemoti, Mefaati, nun e filie. Na birin nalanxi taa naani. ³⁸ E naxee sɔtɔ Gadi bɔnsœ̄s xa bɔxi kui, nee nan ya: Ramoti, mixi ratanga taa nde naxan na Galadi bɔxi kui, Maxanayimi, ³⁹ Xesibɔn, Yaasəri, nun e filie. Na birin nalanxi taa naani. ⁴⁰ Taa naxee birin fixi Merari xabilee ma, e ralanxi taa fu nun firin. ⁴¹ Taa naxee birin fixi Lewi bɔnsœ̄s ma Isirayilakae xa bɔxi kui, e ralanxi taa tongo naani nun solomasaxan, nun e rabilinyie. ⁴² Filie nu na taae birin nabilinx.

⁴³ Alatala naxa na bɔxi birin fi Isirayilakae ma alo a a laayidi e benbae bɛ ki naxɛ. Na bɔxi birin naxa findi e gbe ra, e naxa sabati naa. ⁴⁴ Alatala naxa bɔ̄nɔ̄sɛ fi e ma e naaninyi birin na, alo a a laayidi e benbae bɛ ki naxɛ. E yaxui yo mu nɔ̄ xunnakeli sotode e xun, barima Alatala e yaxui birin sa nɛ e sagoe. ⁴⁵ Alatala xa laayidi birin naxa kamali Isirayilakae bɛ. Keren mu lu naxan mu kamali.

22

S̄erex̄ebade yailanxi Yurudɛn

¹ Na temui Yosuwe naxa Ruben bɔ̄nɔ̄sɛ, Gadi bɔ̄nɔ̄sɛ, nun Manasi bɔ̄nɔ̄sɛ s̄eeti singe xili. ² A fala e bɛ, «Alatala xa konyi Munsa fe naxan birin fala wo bɛ, wo bara na birin naba. Wo man bara bira n xui birin fɔ̄xɔ̄ ra. ³ Wo mu wo ngaxakerenyie rabenjiyi xi wuyaxie bun ma han to. Wo Marigi Alatala yaamari naxan so wo yi ra, wo bara wo j̄engi sa a xɔ̄n ma. ⁴ Yakɔ̄si wo Marigi Alatala bara malabui fi wo ngaxakerenyie ma, alo a a masen e bɛ ki naxɛ. Yakɔ̄si wo siga wo xɔ̄nyi. Wo xa gbilen na bɔxi ma Alatala xa konyi Munsa dɛnnaxɛ soxi wo yi ra Yurudɛn kiri ma. ⁵ Wo xa mɛeniyi s̄eriye nun yi yaamari rabafe ma, Alatala xa konyi Munsa naxan soxi wo yi ra. Wo xa wo Marigi Alatala xanu, wo xa bira a xa kira birin fɔ̄xɔ̄ ra, wo xa wo j̄engi sa a xa yaamari xɔ̄n wo j̄anige fiixɛ ra nun wo nii birin na.»

⁶ Yosuwe naxa duba e bɛ, e fa siga e xɔ̄nyi. ⁷ Annabi Munsa nu bara kɛ so Manasi bɔ̄nɔ̄sɛ s̄eeti keren yi ra Basan. Yosuwe fan naxa kɛ so yi s̄eeti boore yi ra e ngaxakerenyie fɛ ma Yurudɛn sogegerode. Yosuwe to nu e rasigama e xɔ̄nyi, a naxa duba e bɛ. ⁸ A naxɛ e bɛ, «Wo nun harige gbegbe xa gbilen wo xɔ̄nyi, nun xurusee, gbeti, xɛɛma, yɔ̄xui, wure, nun dugie. Wo nun wo ngaxakerenyie xa wo yaxuie harige itaxun wo wo wasasoxi naxee.»

⁹ Ruben bɔ̄nɔ̄sɛ, Gadi bɔ̄nɔ̄sɛ, nun Manasi bɔ̄nɔ̄sɛ s̄eeti singe naxa gbilen. E naxa keli Isirayilakae xun ma Silo, Kanaan bɔxi ma, e siga Galadi bɔxi ma, bɔxi naxan findi e gbe ra Alatala xa yaamari bun ma Annabi Munsa saabui ra. ¹⁰ E to so Yurudɛn nabilinyi Kanaan bɔxi ma, Ruben bɔ̄nɔ̄sɛ, Gadi bɔ̄nɔ̄sɛ, nun Manasi bɔ̄nɔ̄sɛ s̄eeti singe naxa s̄erex̄ebade belebele yailan Yurudɛn xure dɛ ra.

¹¹ Isirayilakae to na mɛ, e naxa a fala, «Wo bara a to, Ruben bɔ̄nɔ̄sɛ, Gadi bɔ̄nɔ̄sɛ, nun Manasi bɔ̄nɔ̄sɛ s̄eeti singe bara s̄erex̄ebade yailan Kanaan bɔxi ma, Yurudɛn taae kui Isirayilakae fɛ ma.» ¹² Isirayilakae to na fe kolon, e birin naxa e malan Silo alako e xa te e gerede.

¹³ Isirayilakae naxa Finexasi, s̄erex̄edube Eleyasari xa di xɛɛ Galadi bɔxi ma, Ruben bɔ̄nɔ̄sɛ, Gadi bɔ̄nɔ̄sɛ nun Manasi bɔ̄nɔ̄sɛ s̄eeti singe xɔ̄n. ¹⁴ Mange fu, bɔ̄nɔ̄sɛ yo bɔ̄nɔ̄sɛ mange kerén, naxa a mati. Nee birin nu findixi e xabile xunyie nan na Isirayilakae wulu wulu tagi.

¹⁵ E naxa siga Ruben bɔ̄nɔ̄sɛ, Gadi bɔ̄nɔ̄sɛ, nun Manasi bɔ̄nɔ̄sɛ s̄eeti singe yire, Galadi bɔxi ma. Finexasi naxa a fala e bɛ, ¹⁶ «Alatala xa j̄ama birin yi nan masenxi, «Wo Isirayila Marigi Ala yanfaxi munfe ra? To, wo gbilenxi Alatala fɔ̄xɔ̄ ra munfe ra? Wo s̄erex̄ebade yailanxi munfe ra, naxan findixi Alatala matandife ra? ¹⁷ Won fe j̄aaxi naxan naba Peyori, han to won na na toɔ̄rɛ nan kui yi ki. Hali Alatala to j̄axankate dɔ̄xɔ̄ a xa j̄ama birin ma na fe ma, han to won mu nu s̄eniyeninden. ¹⁸ To, wo bara muruta wo Marigi Alatala ma. Xa wo Alatala matandima to, tina a xa xɔ̄n fama nɛ dusude Isirayila j̄ama nan birin xun ma. ¹⁹ Na kui, bɔxi naxan findi wo gbe ra, xa na mu s̄eniyenxi, wo xa gbilen Alatala xa bɔxi ma, alako wo xa wo yɛtɛ bɔxi sotɔ̄ muxu tagi. Kono wo naxa Alatala nun Isirayilakae matandi s̄erex̄ebade yailanfe ra de, naxan mu findixi won Marigi Alatala xa s̄erex̄ebade ra. ²⁰ Sera xa di Akan to tinxitareya raba se ratɔ̄nxie ra, see ra a mu lan naxee xa tongo, Alatala naxa xɔ̄nɔ̄ Isirayilakae birin ma. A keren xa mu halaki a xa yunubi rabaxi ma.»

²¹ Ruben bɔ̄nɔ̄sɛ, Gadi bɔ̄nɔ̄sɛ, nun Manasi bɔ̄nɔ̄sɛ s̄eeti singe naxa Isirayila mangɛ yaabi, ²² «Marigi Alatala, a tan nan na Mange Ala ra! A tan nan a kolon muxu yi rabaxi fe naxan ma. Isirayilaka birin fan fama a kolonde. Xa muxu bara Alatala matandi, xa muxu bara tinxitareya raba, muxu naxa kisi to lɔ̄xɔ̄. ²³ Xa muxu s̄erex̄ebade yailanxi muxu yɛtɛ nan bɛ, alako muxu xa gbilen muxu Marigi Alatala fɔ̄xɔ̄ ra, muxu xa s̄erex̄e gan daaxi, s̄erex̄e j̄anigexi, nun xanunteya s̄erex̄e ba, Alatala yɛtɛ yati nan fama muxu makiiti.»

²⁴ «Kono na mɔ̄cli xa mu a ra. Muxu yi rabaxi nɛ barima muxu nu bara kɔ̄ntɔ̄fili, tina wo xa die nɔ̄ma nɛ a falade muxu xa die bɛ, «Dari mundun na wo tan nun Isirayila Marigi Alatala tagi? ²⁵ Alatala Yurudɛn nan findixi won naaninyi ra. Ruben bɔ̄nɔ̄sɛ nun Gadi bɔ̄nɔ̄sɛ, wo gbe yo mu na Alatala gbe ya ma.» Muxu xa die bama nɛ gaaxufe Alatala ya ra wo xa die saabui ra.»

²⁶ «Na kui muxu naxa a fala, won fan xa s̄erex̄ebade yailan. S̄erex̄e gan daaxi nun s̄erex̄e mɔ̄cli gbeɛtɛ yo mu bama na, ²⁷ kono na xa findi seede ra wo tan nun muxu tan tagi, wo bɔ̄nɔ̄sɛ nun muxu bɔ̄nɔ̄sɛ tagi hali won tan dangi xanbi, muxu Alatala rabatuma s̄erex̄e gan daaxi, s̄erex̄e j̄anigexi, nun xanunteya s̄erex̄e ra a xa hɔ̄rɔ̄mɔ̄lingira ya ra. Na temui wo xa die naxa fa sa a fala muxu xa die bɛ, «Wo gbe yo mu na Alatala gbe ya ma.» ²⁸ Muxu bara a fala, tina, xa e sa na wɔ̄yenyi fala muxu bɛ, xa na

mu muxu xa die bε, muxu fan e yaabima nε, «Wo Alatala xa sεrεxεbade kεjla mato, muxu babae naxan yailanxi. Sεrεxε gan daaxi nun sεrεxε mɔɔli gbεtε yo mu bama naa, kɔnɔ na xa findi seede ra wo tan nun muxu tan tagi.»²⁹ Ala xa muxu tanga muxu bɔŋε ratefe ra Alatala xili ma. A xa muxu tanga muxu gbilenfe ra a fɔxɔ ra to lɔxɔs sεrεxεbade yailanfe ra, sεrεxε gan daaxie, sεrεxε jianigexie, nun xanunteya sεrεxεe bama dεnnaxε. Nee bama won Marigi Alatala xa sεrεxεbade gbansan nε, naxan na won Marigi Alatala xa hɔrɔmɔl̩ingira ya ra.»

³⁰ Sεrεxεdube Finexasi, mangεdie nun Isirayila wulu wulu mangεe to yi masenyi mε, Ruben bɔnsɔε, Gadi bɔnsɔε, nun Manasi bɔnsɔε sεeti singe naxan masenxi, e bɔŋε naxa rafan e ma. ³¹ Sεrεxεdube Eleyasari xa di Finexasi naxa a masen Ruben bɔnsɔε, Gadi bɔnsɔε, nun Manasi bɔnsɔε sεeti singe bε, «Muxu bara a kolon Alatala na won ya ma to lɔxɔs, barima wo mu tinxintareya rabaxi Alatala ra. Wo bara Isirayilakae ratanga Alatala bεlεxε i.»

³² Sεrεxεdube Eleyasari xa di Finexasi nun mangεe naxa keli Galadi bɔxi ma, Ruben, nun Gadi bɔnsɔε nu na dεnnaxε, e gbilen Kanaan bɔxi ma Isirayilakae yire, e dεntεgε sa e bε. ³³ Yi dεntεgε naxa rafan Isirayilakae ma, e naxa Ala tantu. Gere sofe, e xa Ruben nun Gadi xa bɔxi sɔntɔ, na majočxunyi mu lu e yi sɔnɔn. ³⁴ Ruben nun Gadi bɔnsɔε naxa yi xili sa na sεrεxεbade xun ma: «A tan nan na won tagi seede ra a Alatala nan na Ala ra.»

23

Yosuwe xa masenyi dɔnxɔε

¹ Tεmui gbegbe dangi nε kafi Alatala naxa malabui fi Isirayila jnama ma, a ratangafe a yaxuie ma a rabilinyi. Yosuwe nu bara fori, a xa simaya nu bara bu. ² Na kui Yosuwe naxa Isirayila birin malan, a forie, a mangεe, a kiitisae, nun a sɔɔri mangεe. A naxa a fala e bε, «N bara fori, n ma simaya bara a ikuya. ³ Wo bara a to wo Marigi Alatala fe naxan birin nabaxi yi sie ra wo xa fe ra. Wo Marigi Alatala nan gere soxi wo bε.»

⁴ «Wo a mato, n bara kε bɔxi so wo yi ra, Ala naxan jianigexi wo bɔnsɔεe bε. Na bɔxi birin, sie gbεtεe nu dεnnaxε, nun dεnnaxε suxu daaxi luxi, Yuruden nun Baa Xungbe longori sogegerode, n bara na birin itaxun wo ma. ⁵ Wo Marigi Alatala e makuyama nε wo ra pon, a e faxa wo ya ra, wo fa e xa bɔxi tongo ałɔ wo Marigi Alatala a masen wo bε ki naxε.»

⁶ «Wo wo sεnbε so. Wo xa wo mεenni sεriye birin nabatufe ma naxan sεbεxi Tawureta Munsa kui. Wo naxa binya yirefanyi ma, wo naxa binya kɔɔla ma. ⁷ Wo naxa sunbu yi sie ra, naxee luxi wo ya ma. Wo naxa e xa alae maxandi, wo naxa wo kali e xili ra. Wo naxa e batu, wo naxa wo tuubi e bε. ⁸ Kɔnɔ wo tan xa wo tagi ixiri wo Marigi Alatala xa fe ra, ałɔ wo bara fa a raba ra ki naxε han to.»

⁹ «Alatala bara si gbangbalanyi sεnbεmae halaki wo ya ra, keli na ma, han to, mixi keren mu noxi tide wo ya ra. ¹⁰ Wo ya ma, mixi keren nu mixi wulu nan kerima, barima wo Marigi Alatala nan nu gere soma wo bε ałɔ a a laayidi wo bε ki naxε. ¹¹ Wo xa wo jεngi sa wo yetε kan xɔn ma a fanyi ra, wo xa wo Marigi Alatala xanu.»

¹² «Kɔnɔ xa wo wo kobe ti wo Marigi Alatala ra, wo naxa bira si gbεtεe fɔxɔ ra naxee luxi wo ya ma, wo naxa sunbu e ra, wo naxa e xa di gιnεe dɔxɔ, ¹³ wo xa a kolon wo Marigi Alatala mu fama yi sie ragide wo ya ra sɔnɔn. E findima wo bε yεlε nun gantanyi nan na, e findi luxusinyi ra wo fari, e findi tunbe ra wo ya kui, han wo birin ge halakide yi bɔxi fanyi ma wo Marigi Alatala naxan fixi wo ma.»

¹⁴ «A gbe mu luxi n xa faxa ałɔ nimase birin naxee na dunija bεndε fupi fari. Wo xa a kolon wo bɔŋε kui, wo nii birin na, wo Marigi Alatala laayidi yo naxan tongoxi wo bε, na mu kanama. A xa laayidi birin bara kamali, keren mu kanaxi. ¹⁵ Wo xa a kolon wo Marigi Alatala a xa laayidi fanyi rakamalixi ki naxε, a man fama a xa laayidi jnaxankate daaxi rakamalide na ki nε, han a ge wo halakide yi bɔxi fanyi ma a dεnnaxε fixi wo ma. ¹⁶ Xa wo tondi yi saatε rakamalide wo Marigi Alatala wo yamarixi naxan na, xa wo wo tuubi ala gbεtεe bε, wo naxa wo felen e bε, Alatala xɔnɔma nε wo ma, wo fa halaki, a wo ralɔε yi bɔxi fanyi ma, a dεnnaxε fixi wo ma.»

24

Malanyi dɔnxɔε Sikemi

¹ Yosuwe naxa Isirayila bɔnsɔε birin malan Sikemi, a fa Isirayila forie, a mangεe, a kiitisae, nun a sɔɔri mangεe maxili, e birin naxa sa e yetε dεntεgε Ala bε. ² Yosuwe naxa a masen jnama birin bε, «Isirayila Marigi Alatala xui nan ya, «Wo benba Tera nun a xa die Iburahima nun Naxori nu sabatixi kafi tεmui xɔnɔkuye xure kiri ma, e nu ala gbεtεe nan batuma. ³ N naxa wo baba Iburahima tongo xure kiri ma, muxu naxa Kanaan bɔxi birin isa, n fa a bɔnsɔε iwuuya. N naxa a xa di Isiyaga fi a ma, ⁴ n fa a niya Isiyaga xa a xa die Yaxuba nun Esayu bari. N naxa Seyiri geya bɔxi so Esayu yi ra, kɔnɔ Yaxuba nun a xa die tan naxa goro Misira bɔxi ma.»

⁵ «N naxa Munsa nun Haruna xεε Misira bɔxi ma, n fa jnaxankatε wuyaxi dɔxɔ Misirakae ma e saabui ra. Na kui n naxa wo ramini Misira ra. ⁶ N to wo babae ramini, Misirakae naxa bira e fɔxɔ ra han Xulunyumi Baa dε ra. E bakixi sɔɔri ragisee nun soe fari. ⁷ Wo babae to gbelegbele Alatala ra, a naxa dimi rasin e nun Misirakae tagi. Misirakae to bira wo babae fɔxɔ ra baa tagi, Alatala naxa baa radin e xun ma. Wo yae bara na birin to, a naxan nabaxi Misirakae ra. Na dangi xanbi, wo naxa tεmui xɔnkuye raba gbengberenyi ma.»

⁸ «N naxa wo xanin Amorikae xa bɔxi ma dεnnaxε na Yurudεn kiri ma. E naxa wo gere, kɔnɔ n naxa e sa wo bεlεxε i, n e keri wo ya ra, wo fa e xa bɔxi masotɔ. ⁹ Siporo xa di Balaki, naxan findixi Mowaba mangε ra, a fan naxa keli a xa Isirayila gere. A naxa Beyori xa di xεmε Balami xili, alako a xa wo danka, ¹⁰ kɔnɔ n to mu wa n tulī matife na danke ra, Balami xa wɔyεnyi naxa mafindi, a fa duba wo bε. Na kui n naxa wo ba a bεlεxε i.»

¹¹ «Wo to Yurudεn igiri, wo naxa Yeriko li. Yerikokae naxa wo gere, alɔ Amorikae, Perisikae, Kanaankae, Xitikae, Girigasakae, Hiwikae, nun Yebusukae fan nabaxi ki naxε, kɔnɔ n naxa e birin sa wo bεlεxε i. ¹² N fa puri nde radin Amori mangε firinyie ma wo ya ra. A naxa e keri, kɔnɔ na mu findi wo yεtε xa santidegεma nun wo xa xali ra. ¹³ N bɔxi nan fixi wo ma wo mu naxee rawalixi. N taae nan fixi wo ma, wo mu naxee tixi. N wεni bilie nun oliwi bilie nan fixi wo ma, wo mu naxee sixi. Wo na balofe nee nan xun na yi ki.»

¹⁴ «Yakɔsi wo x gaaxu Alatala ya ra, wo xa a rabatu jnaniye fanyi nun tinxinyi ra. Wo xa gbilen na alae fɔxɔ ra wo babae naxee batuxi xure kiri ma nun Misira bɔxi ma. Wo xa Alatala batu! ¹⁵ Xa wo mu tinma na ra, wo xa nate tongo wo alae naxee batuma, alɔ Amorikae xa alae e naxee batuma yi bɔxi ma, xa na mu alae wo babae nu naxee batuma xure kiri ma. Kɔnɔ wo xa a kolon a n tan nun n ma denbaya, muxu Alatala nan batuma.»

¹⁶ Nama naxa a yaabi yi wɔyεnyie ra, «Na xaxili makuya muxu ra gbilenfe ra Alatala fɔxɔ ra, muxu mu nɔma birade ala gbεtεe fɔxɔ ra, ¹⁷ barima Alatala nan na won Marigi Ala ra. A tan nan muxu ramini Misira bɔxi ra, konyiya kui, muxu tan nun muxu babae. A gere so nε muxu bε muxu ya xɔri yi kaabanako belebelee ra. A naxa muxu kanta muxu xa jnere birin kui, nun jnamae tagi muxu dangixi naxee birin na. ¹⁸ Alatala bara jnama birin keri muxu ya ra, a nun Amorikae naxee sabatixi yi bɔxi ma. Muxu tan fan Alatala nan batuma, barima a tan nan na muxu Marigi Alatala ra.»

¹⁹ Yosuwe naxa a fala jnama bε, «Wo mu nɔma Alatala batude, barima Alatala sεniyεn, Ala tɔɔnεxi na a ra. A mu dijnεma wo xa matandi nun wo xa yunubi ma. ²⁰ Xa wo Alatala finsiriwali birafe ala gbεtεe fɔxɔ ra, a gbilenma nε a xa fe fanyie fɔxɔ ra a nu naxee rabama wo bε, a fa gbaloe ramini wo ma, han a wo rajɔn.»

²¹ Nama naxa a fala Yosuwe bε, «Ade, muxu Alatala nan batuma.» ²² Yosuwe naxa a fala jnama bε, «Wo bara findi wo yεtε kan ma seedee ra. Wo tan nan yεtε yati Alatala sugandixi alako wo xa a batu.» E naxa Yosuwe yaabi, «Muxu bara findi seedee ra.» ²³ Yosuwe man naxa a fala e bε, «Yakɔsi wo xa gbilen ala gbεtεe fɔxɔ ra, naxee na wo tagi. Wo xa wo xaxili ti Alatala ra, Isirayila Marigi Ala.» ²⁴ Nama naxa a fala Yosuwe bε, «Muxu muxu Marigi Alatala nan batuma, muxu a xui rabatu.»

²⁵ Na lɔxɔε, Yosuwe nun jnama naxa saata. A naxa sεriye nun yaamarie so jnama yi ra Sikemi. ²⁶ Yosuwe naxa yi fe birin sεbε Ala xa Sεriye Kitaabui kui. A naxa gεmε belebele tongo, a naxa a ti wuri tofanyi bun ma naxan nu na Alatala xa hɔrɔmɔlingira yire. ²⁷ Yosuwe fa a fala jnama bε, «Wo bara yi gεmε to? A findima won bε seede nan na, barima a bara wɔyεnyi birin mε, Alatala naxan masenxi won bε. A findima seede nan na won bε, alako wo naxa wo kobe so wo Marigi Alatala ra.» ²⁸ Na kui Yosuwe naxa jnama lu, e birin naxa siga e xa bɔxi ma dεnnaxε findi e kε ra.

Yosuwe xa sayə

²⁹ Yi fe to dangi, Nunu xa di Yosuwe, Alatala xa konyi, naxa laaxira a xa simaya jnε kεmε jnε fu ma. ³⁰ A naxa ragata bɔxi ma a kε naxan na, Timina Sera, Efirami geyae biri ra, Gaasi geya kɔɔla biri ra. ³¹ Isirayila Alatala batu nε Yosuwe xa simaya birin kui, a nun forie xa simaya birin kui, Yosuwe singe faxa naxee bε, naxee nu fe birin kolon Alatala naxan naba Isirayilakae bε.

³² Isirayilakae Yusufu xɔri naxee xanin e xun ma keli Misira, e sa e ragata Sikemi bɔxi nan ma, Yaxuba bɔxi naxan sara Xamori xa die ma, Sikemi baba ma, mεnnikae xa kobiri kole kεmε ra. Na bara findi Yusufu xa die kε ra. ³³ Haruna xa di Eleyasari fan naxa faxa. E naxa a ragata a xa di Finexasi xa geya fari, dεnnaxε nu bara findi a kε ra Efirami bɔnsɔε xa bɔxi ma geya longori.

Ala xa Masenyi Kiitisae bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Munsa to Isirayila jama ramini Misira bɔxi ra, Annabi Yosuwe naxa e xanin Kanaan. Alatala nu bara saate tongo Annabi Iburahima bε, a Isirayila bɔnsœe fama na bɔxi sotøde, a findi e gbe ra. Na birin naxa raba ałc Ala a masen ki naxε, Annabi Yosuwe fa laaxira. Na taruxui birin sεbεxi kitaabui kui naxan xili «Ala xa Masenyi Annabi Yosuwe bε.»

Na dangi xanbi, Isirayila die naxa sabati Kanaan bɔxi ma, Ala dεnnaxε fi e ma. Kɔnɔ e nu bara mixi naxee keri naa, nee man naxa Isirayila gere fɔlo. Alatala yati naxa a lu e xa na raba, barima Isirayila nu na gbilenfe Ala xui fɔxɔ ra. Na tɔɔrε to Isirayila li, e naxa ratu Alatala xa sεriye ma, e fa bira a fɔxɔ ra ało a lan ki naxε. Na kui, Ala fan naxa e mali alako e xa nɔ e yaxuie ra. A nu na rabama mixi sεniyεnxie nan saabui ra naxee findi Isirayila «kiitisae» ra. Na birin sεbεxi kitaabui kui naxan xili «Ala xa Masenyi Kiitisae bε.»

Na taruxui lɔnni xungbe masenma won bε. Xa won gbilen Alatala fɔxɔ ra, a fe fanyi naxan fixi won ma, a nee bama nε won yi ra, won fa tɔɔrɔ a jnaaxi ra. Kɔnɔ Ala mu tinma won xa lu na tɔɔrε mɔɔli kui, barima a won xanuxi. Xa won bara won ma yunubi kolon, won fa na masen Ala bε, won a mayandi a xa dijε, a mu tondima. Ala bɔjε fan, a sεnbε gbo. Xa a sa a li won bara tɔɔrε sɔtɔ won ma yunubi saabui ra, Ala wama won malife alako won xa gbilen a xa kira ma. Won Marigi mu tinma won xa lɔε, a fe birin nabama won bε alako won xa lu sεniyεnyi kui sεewε sɔtɔma dεnnaxε.

Ala xa won mali won ma dunijεigiri kui. Amina.

Ala xa Masenyi Kiitisae bε

Isirayila Kanaan bɔxi sotøfe

¹ Yosuwe faxa xanbi, Isirayilakae naxa Alatala maxɔrin, «Nde singe kelima muxu ya ma tefe ra Kanaankae gerede?» ² Alatala naxa e yaabi, «Yuda bɔnsœe nan tema. N bara bɔxi sa e sagoe.» ³ Yuda bɔnsœe naxa a fala e ngaxakerenyi Simeyɔnkae bε, «Won birin xa siga e dεnnaxε soxi muxu yi ra, won xa sa Kanaankae gere. Na dangi xanbi, won birin nan sigama e dεnnaxε soxi wo tan fan yi ra.» Simeyɔnkae bɔnsœe naxa tin na ra.

⁴ Yudayakae to te, Alatala naxa Kanaankae nun Perisikae sa e sagoe. E naxa xεmε wulu fu faxa Beseki. ⁵ Na kui e naxa Kanaankae nun Perisikae bɔnbo. E to Beseki mange li naa, e naxa na fan gere. ⁶ A naxa a gi, kɔnɔ e naxa bira a fɔxɔ ra han e naxa a susu, e fa a bεlεxεkurae nun a sankurae mabolon. ⁷ Adoni Beseki naxa a fala, «Tεmuu dangixi, n tan bara mange tongo soloferes susu, n e bεlεxεkurae nun e sankurae bolon. E naxa e dege donse ra naxan nu birama n dεgede. Yakosi Ala na na sare ragbilenfe n ma.» E naxa a xanin Darisalamu, a naxa faxa mεnni.

⁸ Yuda bɔnsœe naxa Darisalamu gere. E to a susu, e naxa mεnnikae sɔntɔ santidegεma ra, e taa gan. ⁹ Na dangi xanbi, e man naxa goro Kanaankae gerede, naxee nu sabatixi Isirayila geyae fari, Negewi gbengberenyi nun Sefela bɔxi mabiri.

¹⁰ Yuda bɔnsœe naxa siga Kanaankae gerede, naxee nu sabatixi Hebiron, dεnnaxε xili nu falama singe ra nu Kiriyati Ariba. E naxa Sesayi, Aximan, nun Talama bɔnbo. ¹¹ E naxa keli mεnni sigafe ra Debirkiae gerede, dεnnaxε xili nu falama singe ra nu Kiriyati Sifa. ¹² Kalebi naxa a masen, «Mixi naxan Kiriyati Sifa masɔtɔma n bε, n nan ma di gine Akasa fima nε na kanyi ma, a findi a xa gine ra.» ¹³ Kenasi xa di xεmε Otiniyeli, Kalebi xunya nan na masɔtɔ. Kalebi fa a xa di gine Akasa fi a ma.

¹⁴ Lɔxɔε nde Akasa naxa a fala Otiniyeli bε, a xa a bitanyi mayandi a xa xε nde fi a ma. Akasa to goro a xa sofale fari, Kalebi naxa a maxɔrin, «I wama munse xɔn?» ¹⁵ A naxa a yaabi, «N wama nε i xa fe fanyi nde raba n bε. I bara bɔxi nde so n yi ra yirefanyi ma. I xa ye dula nde fan fi n ma.» Kalebi naxa tin na ra, a fa ye dula ndee fi a ma. Keren nu na fuge, boore nu na labe.

¹⁶ Annabi Munsa bitanyi Kenika xa die naxa keli Yeriko, taa naxan xili «Tugi taa,» e nun Yuda bɔnsœe. E naxa siga sabatide gbengberenyi Yudaya bɔxi ma, Negewi Aradi yirefanyi ma. E naxa sabati jama tagi. ¹⁷ Yudayakae nun e ngaxakerenyi Simeyɔnkae naxa siga Kanaankae gerede, naxee nu sabatixi Sefati. E naxa na taa ratɔn. Na nan a toxi a xili falama Horoma. ¹⁸ E man naxa Gasa, Asikalɔn, nun Ekiron masɔtɔ, a nun e xa bɔxie. ¹⁹ Alatala nun Yuda bɔnsœe nan nu a ra. E naxa Isirayila geyae masɔtɔ, kɔnɔ e mu nɔ mixie ra naxee nu sabatixi lanbanyi ma, barima sɔɔri ragisee wure daaxi nan nu na e yi ra.

²⁰ E naxa Hebiron so Kalebi yi ra, alo Annabi Munsa a fala ki naxε. Kalebi naxa Anaki xa di saxanyie keri naa. ²¹ Bunyamin xa die mu no Yebusukae keride, naxee nu sabatixi Darisalamu. Han to Yebusukae sabatixi Darisalamu Bunyamin bɔnsoε ya ma.

²² Yusufu bɔnsœ naxa Beteli gere. E nun Alatala nan birin nu a ra. ²³ E naxa mixi xœœ Beteli, e xa mœnni mato. Yi taa xili nu falama ne singe ra nu Lusi. ²⁴ Na xœœrae naxa xœœmœ nde to, a na minife taa kui. E naxa a fala a bœ, «Taa sode masen muxu bœ. Muxu fan fe fanyi rabama ne i bœ na temui.» ²⁵ A to taa sode masen e bœ, e naxa mœnnikae faxa santidegœma ra, kœnœ o naxa yi xœœmœ nun a xa denbaya lu na. ²⁶ Yi xœœmœ naxa siga Xitikae xa bœxi ma, a naxa taa ti, a Lusi xili sa a xun. Han to na xili nan falama na xun.

²⁹ Efirami bōnsōe fan mu nō Kanaankae keride naxee nu sabatixi Geseri. Kanaankae naxa lu naa Efiramikae ya ma.

³⁰ Sabulon bɔnsœ fan mu no Kanaankae keride naxee nu sabatixi Kitiron nun Nahaloli. Kanaankae naxa lu naa Sabulonkae ya ma, kɔnɔ Isiravilakae naxa e findi e xa konvie ra.

³¹ Aseri bɔnɔsɛ fan mu nɔ Ako, Sidɔn, Axalabi, Akisibu, Xeleba, Afeki, nun Rexobo masɔtɔde. ³² Nan a toxi Aserikae naxa sabati Kanaankae tagi na bɔxi ma. ³³ Nafatali bɔnɔsɛ fan mu nɔ Beti Semesi nun Beti Anati masɔtɔde. Nafatalikae naxa sabati Kanaankae tagi na bɔxi ma. Beti Semesikae nun Beti Anatikae naxa findi e xa konyie ra.

³⁴ Dana bōnsœ fan mu nō Amorikae keride Isirayila geya bunyie. Na nan a toxi Danakae naxa sabati geyae fari. ³⁵ Amorikae naxa wa lufe X̄erēsē geya, Ayalon, nun Saalabimi, kōnō Yusufu bōnsœ naxa senbē sōtō, e Amorikae findi e xa konyie ra. ³⁶ Amorikae xa naaninyi nu foloxi Akarabimi, a siga han Sela.

2

Isiravila Alatala xa saate kanafe

¹ Alatala xa malekē naxa keli Giligali, a siga Bokin. A naxa a masen Isirayilakae bē, «N bara wo tongo Misira, n fa wo xun ti bōxi ra, n dēnnaxē saate tongo marakali ra wo benbae bē. N nu bara a fala, «N mu n ma saate kanama abadan.» ² A mu lan wo tan xa saate tongo yi bōxi mixie bē. A nu lan nē wo xa e xa sērēxēbadee rabira, kōnō wo mu n ma yaamari suxu! Wo yi wali mōcli rabaxi munfe ra? ³ Na nan a toxi, n xa a fala wo bē, n mu fama e keride wo ya ra. E fama lude wo sēeti ma nē. E xa alae findima gantanyi nan na wo bē.»

⁴ Alatala xa maleke to ge yi woyeni masende Isirayilakae bE, e naxa wa e xui itexi ra. ⁵ E naxa Bokin xili fala vi vire xun, e fa serexxe ba Alatala bE.

Yosuwe xa faxε.

⁶ Yosuwe to nama bęjin, Isirayilakae naxa siga e xa bɔxi masotde naxan nu findixi e kę ra. ⁷ Nama naxa Alatala ja səriyę susu Yosuwe ja waxati kui, nun forie ja waxati kui, naxee ja simaya dangi Yosuwe ja, naxee nu bara Alatala ja kaabanakoe to, a naxee rabaxi Isirayila bę. ⁸ Nunu ja di Yosuwe, Alatala ja konyi, naxa laaxira ja ja simaya ję kęme ję fu ma. ⁹ E naxa a ragata ja ja bɔxi ma naxan findi e kę ra, Timinati Xerese, Efirami geva vire, Gaasi geva koola biri.

¹⁰ Yosuwe xunlanmae birin to faxa, mixi gbet  e naxa mini naxee mu Alatala kolon. E mu a kolon a nu bara naxan naba Isirayila b  . ¹¹ Na t  mui Isirayilakae naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma. E naxa tuubi Bali kuyee b  . ¹² E naxa Alatala finsiriwali, e benbae Marigi Alatala, naxan e ramini Misirab  xi ma. E naxa bira ala gbet  e foxo   ra, e rabilinyi mixie nu ala naxee batufe, e nu fa e felen nee b  . E naxa Alatala rapanaxu, ¹³ e a finsiriwali, e Bali kuyee nun Asitarate kuyee batu.

¹⁴ Alatala naxa nōx̄ Isirayila ma, a naxa e sa e wuru mixie beləx̄. A naxa e sara e yaxui e rabilinyi. E mu fa nō tide e yaxui e ya ra nōn. ¹⁵ E nu sigama gere sode dēnnax̄ birin, Alatala nan nu e bōnbōma, a nu fe jaaxi dōx̄ e ma, also a nu bara a masen e bē ki nax̄ marakali ra. E naxa tōc̄o ki fanyi. ¹⁶ Alatala naxa kiitisae rakeli, e xa e ratanga e wuru mixie ma. ¹⁷ Kōn̄ Isirayilakae mu tin e tulı matide na kiitisae ra, barima e nu wama ala gbet̄ee nan batufe, e xa e felen e bē. E naxa gibil e benbae xa kira fōx̄ ra mafuren. E benbae nu bara bira Alatala xa seriye fōx̄ ra, kōn̄ e tan mu tin na ra feo.

¹⁸ Alatala to nu kiitisamae rakelima, a naxa e mali e xa simaya birin kui alako Isirayilakae xa ratanga e yaxue ma. Alatala nu kinikinima e ma e xa tɔɔrɛ birin kui. ¹⁹ Kɔno kiitsa to bara faxa, e man naxa bira ala gbetee fɔɔx̩ ra dangife e babae ra. E naxa e batu, e felen bɔxi ma e bɛ. E mu sese ba e xa wali kobje ra, e bɔnɛ xɔɔcɔxɔx̩i tun.

²⁰ Na kui Alatala bōjē naxa te Isirayilakae xili ma, a fa a masen, «Yi Jnama bara e kobe ti n ma saate ra n naxan tongo e benbae bē. E bara n xui matandi. ²¹ Na kui, n tan fan mu fama si kerend keride e ya ra sōnōn, naxee nu na yi bōxi ma Yosuwe faxa tēmu naxē. ²² N fama Isirayilakae matode xa e tinma, xa e mu tinma, birade Alatala xa kira fōxō ra alō e benbae a raba ki naxē.» ²³ Alatala naxa yi sie lu naa, a mu naxee saxi Yosuwe sagoe. A mu gbata e keride sōnōn.

3

Ala Isirayilakae matofe

¹ Alatala naxa yi sie lu Kanaan bōxi ma alako e xa Isirayilakae mato, naxee mu nu na gere singee kolon. ² Na rabaxi nē alako Isirayila lanfanmae xa na gere xa fe kolon, naxee mu nu a kolonxi nu. ³ Si naxee lu Kanaan bōxi ma, nee nan yi ki: Filisitakae xa mangē suuli, Kanaankae birin, Sidōnkae, nun Hiwikaes naxee nu sabatixi Liban geyae fari, kelife Bali Xerimon geyae ma, a sa dōxō Xamata sode dē ra.

⁴ Yi sie lu nē naa alako Alatala xa Isirayilakae mato, a xa a kolon xa e sa birama a xa seriye fōxō ra, a naxan sēbē e babae bē Annabi Munsa saabui ra. ⁵ Isirayilakae naxa sabati Kanaankae, Xitikae, Amorikae, Perisikae, Hiwikaes, nun Yebusukae tagi. ⁶ Isirayilakae naxa mēnnikae xa di ginēe dōxō, e fan naxa e xa di ginēe fi mēnnikae xa di xēmēe ma. Isirayilakae man naxa e xa alae batu.

Kiitisa mixi fu nun firin

Otiniyeli, Isirayila kiitisa

⁷ Isirayilakae naxa fe jaaxi raba naxan mu rafan Alatala ma. E naxa nēemu Alatala ma, e Marigi Ala, e fa Bali kuyee nun Aseri wuri masolixi batu. ⁸ Alatala naxa xōnō Isirayila ma, a fa e sa Kusan Risatayimi sago, Mesopotamiya mangē, Isirayilakae nu na naxan xa yaamari bun ma jē solomasaxan. ⁹ Isirayilakae to Alatala xili e xui itexi ra, a naxa marakisima ramini e bē, Kenasi xa di Otiniyeli, Kalebi xunya. ¹⁰ Alatala Xaxili naxa goro a ma. A naxa findi Isirayila kiitisa ra. A to siga gere sode, Alatala naxa Mesopotamiya mangē, Kusan Risatayimi, sa a sago sēnbē ra. ¹¹ Bōxi naxa lu bōjesa kui jē tongo naani. Na tēmu Kenasi xa di Otiniyeli naxa faxa.

Exudu, Isirayila kiitisa

¹² Isirayilakae man naxa fe jaaxi raba naxan mu rafan Alatala ma. Na nan a toxi, Alatala naxa sēnbē so Mowaba mangē Egilon yi ra Isirayila xili ma, naxan nu bara fe jaaxi raba Alatala ya i. ¹³ Egilon naxa Amonikae nun Amalēkikae xili, e birin xa Isirayila gere. Na kui e naxa Tugi taa masōto. ¹⁴ Isirayilakae naxa lu Mowaba mangē Egilon xa yaamari bun ma jē fu nun solomasaxan.

¹⁵ Isirayilakae to Alatala xili e xui itexi ra, a naxa marakisima ramini e bē, Gera Bunyaminka xa di Exudu, naxan nu walima a kōola bēlēxē ra. Isirayilakae naxa a xēs, a xa duuti xanin Mowaba mangē Egilon xōn. ¹⁶ Exudu naxa santidēgēma dē firin yailan, naxan xa kuyē nōngōn ya keren lima, a fa a nōxun a xa donma bun ma a yirefanyi tabe fari. ¹⁷ A naxa duuti fi Mowaba mangē Egilon ma, naxan fate xungbo a gbe ra. ¹⁸ A to ge duuti fide, a naxa xēmēe ragbilen naxee nu bara na kote xanin.

¹⁹ Exudu to kuyee li naxee nu na Giligali, a naxa gibilen Egilon yire, a fa a fala, «Mangē, n wama gundo nde falafe i bē.» Mangē naxa a fala booree bē, «Wo wo magbilen minden.» Naxee birin nu na a sēeti ma, e naxa e magbilen. ²⁰ Exudu naxa a maso Egilon na, naxan nu dōxōxi a xa konkoe itexi xinbelixi kui, dēnnaxē nu yailanxi a keren peti bē. Exudu naxa a fala a bē, «Ala bara n xēs, n xa yi masenyi fala i bē.» Egilon naxa keli a xa dōxōse kui. ²¹ Na tēmu Exudu naxa a xa santidēgēma ba a tēs i a kōola bēlēxē ra a yirefanyi sēti, a Egilon furi sōxō a ra. ²² A kole nun a fe birin naxa so a furi, a mini a fari. Ture naxa raxi a xun ma, barima a bara santidēgēma lu naa.

²³ Exudu to mini konkoe kui, a naxa naadē balan a xun ma saabi ra. ²⁴ Na dangi xanbi, mangē xa konyie naxa fa. E naxa a to konkoe itexi naadē balanxi. E nu fa a fala, «A na fe nde nan xun ma banxi xinbelixi kui.» ²⁵ E naxa mame ti han, kōnō mangē to mu nu konkoe itexi naadē rabima, e naxa saabi tongo, e na rabi. E naxa e xa mangē to bōxi ma, a bara faxa.

²⁶ E nu mame tife tēmu naxē, Exudu nu bara a gi. A naxa dangi kuyee yire ra, a sa a yētē ratanga Seyira biri. ²⁷ A fēfē so, a naxa feri fe. Isirayilakae naxee nu na Efirami geyae fari, e naxa goro, e naxa ti a xanbi ra. ²⁸ A naxa a fala e bē, «Wo bira n fōxō ra, barima Alatala bara wo yaxui Mowabakae sa wo sagoe.» E naxa bira a fōxō ra, e siga, e sa ti Yurudēn xure dē Mowaba biri ra. E mu tin mixi gbētē xa xure igiri mēnni. ²⁹ Na waxati bun ma, e naxa Mowabaka xēmēe gbangbalanyi mixi wulu fu faxa. Mixi yo mu nō a gide e ya ma. ³⁰ Na lōxōe Isirayilakae naxa Mowabakae rayaagi. Bōxi naxa lu bōjesa kui jē tongo solomasaxan.

Samagari, Isirayila kiitisa

³¹ Na to dangi, Anati xa di Samagari naxa findi kiitisa ra. A naxa Filisitaka xēmēe mixi kēmē senni faxa ningē rajērē wuri ra. Na kui a fan naxa Isirayila ratanga.

Debora, Isirayila kiitisa

¹ Isirayilakae man naxa fe jaaxi raba naxan mu rafan Alatala ma. Exudu nu bara faxa na t̄emui. ² Alatala fan naxa e sa Yabini sagoe, Kanaan mangē nde, naxan nu na Xasori. Sisera, a xa sōōrie xunyi, nu sabatixi Xaroseti Goyimi. ³ Isirayilakae naxa Alatala xili e xui itexi ra, barima sōōri ragise wure daaxi kēmē solomanaani nan nu na Yabini yi ra. A naxa Isirayilakae tooro a jaaxi ra jē moxōœn bun ma.

⁴ Na waxati kui, Debora namijōōnm̄e gine, Lapidoti xa gine, nan nu kiitisa ra Isirayila bōxi ma. ⁵ A nu kiiti sama tugi bunyi ne, naxan xili «Debora xa tugi,» Raama nun Beteli tagi, Efirami geyae ma. Isirayilakae nu sigama a yire, a xa e xa kiiti sa.

⁶ Debora naxa Kedesika Abinowami xa di Baraki xili, naxan nu na Nafatali bōnsōe xa bōxi ma, a fa a fala a bē, «Isirayila Marigi Alatala yi yaamari nan soxi i yi ra. I xa Nafatalikae nun Sabulonkae xēmē wulu fu xanin Taboro geya fari. ⁷ N fama Sisera, Yabini xa sōōri mange, bēndunde i ma Kison xure mabiri. N a xa sōōri birin nun e ragisee sama ne i sago.» ⁸ Baraki naxa a fala a bē, «Xa won birin nan a ra, n sigama, kōōo xa won birin mu a ra, n mu sigama feo.» ⁹ Debora naxa yaabi, «Na kui, won birin nan sigama, kōōo i mu fama matōōe yo sōtode na kui, barima Alatala fama Sisera sade gine nde nan sagoe.» Na t̄emui, Debora nun Baraki naxa siga Kedesi.

¹⁰ Baraki naxa Nafatalikae nun Sabulonkae maxili Kedesi. Xēmē mixi wulu fu naxa bira a fōxō ra. Debora fan nu na e ya ma. ¹¹ Heberi Kenika nu bara gbilen a bōnsōe fōxō ra, naxan findi Xobabo xa die ra, Annabi Munsa bitanyi xēmēma. Heberi nu bara a xa kiri banxi ti Saananimi, wuri belebele nde bun, Kedesi fē ma.

¹² Mixi nde to a fala Sisera bē, a Abinowami xa di Baraki bara te Taboro geya fari, ¹³ a naxa a xa sōōri birin nun a xa sōōri ragise kēmē solomanaani xun lan Kison xure, kelife Xaroseti Goyimi. ¹⁴ Na t̄emui Debora naxa a fala Baraki bē, «Keli, to Alatala fama Sisera sade i sagoe. Alatala nan tima i ya ra.» Baraki naxa goro Taboro geya fari, xēmē mixi wulu fu biraxi a fōxō ra. ¹⁵ Alatala naxa Sisera nun a xa sōōri birin nagi Baraki xa santidegēma xējēnxi ya ra. Sisera naxa goro a xa sōōri ragise kui, a a gi a sanyi ra. ¹⁶ Baraki naxa Sisera xa geresoe keri han Xaroseti Goyimi, e xa sōōri ragisee kui. Baraki xa sōōrie naxa e birin faxa santidegēma ra, mixi kerén mu lu.

¹⁷ Sisera naxa a gi a sanyi ra, a sa a nōcxun Yayeli xa kiri banxi kui, Heberi Kenika xa gine. A na rabaxi ne barima lanyi nu na Xasori mangē Yabini nun Heberi Kenika xabile tagi. ¹⁸ Yayeli naxa mini Sisera ya ra, a fa a fala a bē, «N marigi, fa be, i nōcxun n xōnyi, hali i mu gaaxu.» A naxa sa a nōcxun Yayeli xa kiri banxi kui sade dugi bun ma. ¹⁹ Sisera naxa a fala Yayeli bē, «N bara i maxandi, n ki ye ra, n xa a min. Ye xōli na n ma.» Yayeli naxa xijē sase dē rabi, a a so a yi. Sisera to a min, Yayeli naxa gbilen a makoto ra. ²⁰ A man naxa a fala Yayeli bē, «Ti kiri banxi sode dē ra. Xa mixi nde fa sa i maxōrin a falafe ra, «Mixi nde mu soxi be?, i xa na kanyi yaabi, «Ade.»»

²¹ Heberi xa gine Yayeli naxa kiri banxi mabanban wuri nde tongo, dērēma suxuxi a yi. Xi xōli nu bara gē Sisera nōde taganyi saabui ra. A naxa a makōrē Sisera ra dōyin, a fa na wuri banban a gbegebē xōnyi ma han a sōti bōxi. Sisera naxa faxa kerén na. ²² Yayeli naxa mini Baraki ya ra, naxan nu na birafe Sisera fōxō ra. A naxa a fala a bē, «Fa be, i xēmē naxan fenfe, n xa a masen i bē.» Baraki naxa so Yayeli xōnyi, a fa Sisera faxaxi to, wuri banbanxi a gbegebē xōnyi.

²³ Na lōxōe Alatala naxa Kanaan bōxi mangē Yabini rayaagi Isirayilakae ya xōri. ²⁴ Isirayilakae bēlēxē sa Kanaan mangē Yabini ma na ki ne a xuri xuri ra, han e naxa a faxa.

Debora xa bēetti

¹ Na lōxōe, Abinowami xa di Baraki nun Debora naxa yi bēetti ba:

² «Alatala tantu!

Isirayila sēnbēmae bara keli.

Nama fan bara tin na gere ra.

³ Mangē, mangēdie, wo wo tulì mati a fanyi ra.

N tan bēetti bama ne, n a bama Alatala nan bē.

N xa Isirayila Marigi Alatala binya bēetti ra.

⁴ Alatala, i to keli Seyiri, Edonkae xa bōxi ma,

bōxi naxa sērēn,

koore nuxui naxa tunē ragoro.

⁵ Geyae naxa xōyo Alatala ya i,

yi Turusinina geya fan naxa sērēn Isirayila Marigi Alatala ya i.

⁶ Yayeli nun Anati xa di Samagari waxati,

mixi mu nu nōma biyaaside muñetie xa fe ra.

⁷ Isirayilakae mu nu nōma lude daaxae sōnōn,
e birin naxa keli naa,
han n tan Debora minixi tēmui naxē.

N bara findi Isirayila nga ra.

⁸ E nu bara ala nēenē batu fōlo.

Gere nu bara fa han taa naadēe ra,
sōri makantase nun tanbē yo mu nu na Isirayilaka mixi wulu tongo naani yi ra.»

⁹ «Alatala tantu!

N bōne na Isirayila mangēe nun jama fōxō ra,
naxē e yetē janigexi.

¹⁰ Wo tan naxee tema sofale gine fiixē fari,
wo tan naxee dōxōma dugi fanyi fari,
wo tan naxee jērēma kira ra, wo wo mañoxun.

¹¹ Naxee ye bama kōlōnyi ra,
e Alatala tantuma a xa fe fanyie ma.

Alatala fe fanyi raba nē Isirayila bē,
a xa jama tixi taa sode dē ra tēmui naxē.»

¹² «Debora, xunu!

Xunu, i xa bēeti ba.

Abinowami xa di Baraki, keli!

I xa yaxuie xanin.

¹³ Alatala naxa xunnakeli fi a xa jama fanyi ma,
a naxa n xun nakeli sēnbēmae tagi.

¹⁴ Efiramikae naxa fa,
naxee kelixi Amalēkikae xa bōxi ma,
Bunyaminkae naxa bira e fōxō ra.

Makiri mangēe fan naxa goro,
a nun Sabulon yareratie.

¹⁵ Isakari mangēe naxa lu Debora sēeti ma.

E naxa Baraki mali,
e goro geya bunyi,

kōnō Rubenkae tan naxa woyēn han.

¹⁶ Wo luxi wo xa xurusee tagi munfe ra,
wo nu fa wo tuli mati e wa xui ra?

Rubenkae tan fo wōyēnyi cōntare.

¹⁷ Galadikae fan naxa lu Yurudēn naakiri ma.

Danakae lu e xa kunkuie fē ma munfe ra?

Aserikae fan naxa lu wafu ra, baa dē.

¹⁸ Sabulonkae tan naxa ti faxē ya i.

Nafatalikae fan naxa suusa gere ra.»

¹⁹ «Mangēe naxa fa.

Kanaan mangēe naxa fa gere sode Taanaki, Megido xure dē ra,
kōnō e mu harige nun gbeti yo sōtō na kui.

²⁰ Koore naxa gere so,

tunbuie naxa Sisera gere.

²¹ Kison xure fori naxa e xanin.

N bōne xa sēnbē so,

n xa siga yare!

²² Na tēmui, sōrie naxa e xa soe ragi.

E naxa e xulun, e gbataxi.

²³ Alatala xa malekē naxa a fala,

«Wo xa Merosi danka.

Wo xa Merosikae birin danka.

E mu nu biraxi Alatala fōxō ra sēnbēmae tagi.»

²⁴ «Yayeli barakatē gine nan a ra,

Heberi Kenika xa gine.

Barakat^oe belebele nan a ra gin^ee tagi,
naxee sabatixi kiri banxi kui.

²⁵ Sisera to ye makula, a naxa xij^e fi a ma.
A naxa xij^e fanyi so a yi ra p^ooti tofanyi kui.

²⁶ Kiri banxi mabanban wuri suxuxi a yi,
d^{er}ema fan na a yirefanyi b^{el}ex^e.

A naxa a banban Sisera xunyi,
a xunyi naxa b^{oo}.

²⁷ Sisera xa fe naxa dan Yayeli bun ma,
a saxi b^{oxi}, a naxa faxa.

Sisera xa fe naxa dan Yayeli bun ma,
a saxi b^{oxi}, a naxa faxa.»

²⁸ «Sisera nga tixi wunderi ra,
a a falama, «Munfe ra a ragise mu nu fa sinden?

Munfe ra a s^oori ragisee buxi fade?»

²⁹ A xa l^onnilae naxa a yaabi yi w^oy^onyi ra,

³⁰ «T^{em}unde e mu na e harige see xa tongofe?

E mu na nee xa itaxunfe?

Gine ker^e s^oori ker^e,
xa na mu a ra s^oori ker^e, gin^e firin.

E e wasaso se majingixie ra naxee nu rafan Sisera ma,
e e wasaso donma majingi dinxie ra.

Donma majingixi ker^e, donma dinx^e firin,
xunnakeli kanyi xa na s^oto.»

³¹ Alatala, i yaxuie birin xa halaki na ki ne,
k^{on}o i xanuntenye xa yanba al^o soge itexi.»

Na dangi xanbi, boxi naxa lu xaxilisa kui ne tongo naani.

6

Gedeyon findife kiitisa ra

¹ Isirayilakae man naxa fe kobi raba Alatala ya i naxan mu rafan a ma. A naxa e sa Madiyankae xa no^e bun ma han ne solofer. ² Madiyankae naxa fe x^or^ox^oe d^oxo Isirayila ma. Na nan a to, Isirayilakae naxa foole ge geya fari, e y^{et}e makantadee yailan g^{eme} longori ra. ³ Isirayilakae na x^e sa t^{em}ui nax^e, Madiyankae, Amal^{ek}ikae, nun b^{on}s^oe g^{bet}ee naxee kelima sogegorode, nee nu tema ne, e ti e kanke. ⁴ E nu lu e fe ma e xa Isirayilakae xa daxamui birin kana han Gasa. E mu nu sese luma Isirayila, hali boxi daxamuie, y^{ex}ee, ningee, xa na mu a ra sofalee. ⁵ Na mixie nu tema t^{em}ui nax^e, nun e xa xurusee ra, kiri banxie, nun b^{on}c^{om}e, e nu luma ne al^o katoe gali naxan kasare rabama boxi ma.

⁶ Madiyankae to Isirayila findi setare boxi ra, Isirayilakae naxa Alatala maxandi. ⁷ E to Alatala makula Madiyankae xa fe ra, ⁸ Alatala naxa namij^on^m ker^e x^ee e ma. A naxa a fala e be, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan yi ki, «N bara wo ramini Misira boxi ma, wo nu na konyiya kui d^{enn}nax^e. ⁹ N bara wo ba Misirakae b^{el}ex^e, a nun wo yaxui birin. N bara e keri wo ya ra, n fa e xa b^{oxi} fi wo ma. ¹⁰ N bara a masen wo be, «N tan nan na Alatala ra, wo Marigi Ala. Wo naxa gaaxu Amorikae xa alae ya ra, wo sabatixi boxi naxee ma.» K^{on}o wo mu biraxi n xui fo^xo ra.»

¹¹ Alatala xa maleke naxa so Ofara daaxa kui, a naxa d^oxo wuri bili bun ma, naxan tixi Yowasi x^onyi, naxan nu na Abiyesa bons^oe ya ma. Yowasi xa di Gedeyon nu na mengi b^{on}b^oe yili kui weni bogi nu bunduma d^{enn}nax^e, alako a xa a no^xun Madiyankae ma. ¹² Alatala xa maleke naxa mini a ma, a fa a fala a be, «I tan geresoe fanyi, wo nun Alatala birin nan a ra.» ¹³ Gedeyon naxa a fala a be, «N Marigi, xa muxu nun Alatala birin nan a ra, yi fe x^or^ox^oe birin fa muxu lixi munfe ra? A xa kaabanakoe na minden? Muxu babae bara kaabanako nde mad^ox^e muxu be. E nax^e, «Alatala nan muxu ramini Misira ra.» Yak^osi Alatala bara won nab^ojiin, a won sa Madiyankae sago.»

¹⁴ Alatala naxa a masen a be, «I senbe so. I fama ne Isirayila ratangade Madiyankae b^{el}ex^e. N tan xa mu i x^exe?» ¹⁵ A naxa a yaabi, «N Marigi, n tan no^ma Isirayila ratangade a yaxuie ma? N xabile xa setarejia dangi xabile birin gbe ra Manasi b^{on}s^oe ya ma. N baba xa di d^{on}x^e na n tan nan na.» ¹⁶ Alatala naxa a masen a be, «K^{on}o won birin nan a ra. Na kui i fama Madiyankae birin b^{on}b^oe al^o i na mixi ker^e nan b^{on}b^oe.» ¹⁷ Gedeyon naxa a yaabi, «Xa i bara hinne n na, t^{on}xuma nde masen n

be, naxan a masenma i tan yati nan wōyēnxi n be. ¹⁸ Yandi, i naxa i makuya be ra, beemanu n xa fa n ma sērēxē ra i be.» Alatala naxa a fala, «N luma be han i fama tēmui naxē.»

¹⁹ Gedeyon naxa siga, a sa si yōrē kerent faxa, a farin busali keren nafala taami lēbinitare ra. A naxa sube sa debe kui, a naxa bōrē sa bōrē sase kui, a naxa e dēntēgē Alatala be wuri bili bun ma. ²⁰ Alatala xa malekē naxa a masen a be, «Sube nun taami lēbinitare tongo, i xa e sa yi gēmē fari, i bōrē sa a ma.» Gedeyon to ge na rabade, ²¹ Alatala xa malekē naxa a yisuxuwuri itala, a naxa a din sube nun taami lēbinitare ra. Na kui te naxa dēxē gēmē ma, a sube nun taami lēbinitare birin gan. Na xanbi Alatala xa malekē naxa lōe a ma. ²² Gedeyon to a to Alatala xa malekē yati nan a ra, a naxa a fala, «N Marigi Alatala! N bara Alatala xa malekē to, a tixi n ya i.» ²³ Alatala naxa a masen a be, «Hali i mu gaaxu, i mu faxama. I bōrē xa sa.» ²⁴ Gedeyon naxa sērēxēbade yailan Alatala be mēnni, a fa a xili fala na xun, «Alatala xa bōrēsa.» Han to, mēnni na Ofara, Abiyesa xabile na dēnnaxē.

²⁵ Na lōxōe kōe ra Alatala naxa a masen Gedeyon be, «I baba xa tuura tongo, naxan bara pē soloferē sōtō. I xa i baba xa Bali kuye sērēxēbade kana, a nun na Aseri wuri masolixi, naxan tixi a xun. ²⁶ Na dangi xanbi, i xa sērēxēbade gbētē yailan i Marigi Alatala be yi yire magaaxuxi fari. I xa na tuura ba sērēxē gan daaxi ra. Na Aseri wuri masolixi, i naxan kanama, na xa findi yege ra na sērēxē ganse ra.»

²⁷ Gedeyon naxa mixi fu tongo a xa konyie ya ma, a na birin naba, Alatala naxan masenxi a be. A na raba kōe nan na, barima a nu gaaxuxi a baba xa mixie nun taakae ya ra. ²⁸ Taakae to keli subaxē ma, e naxa a to Bali kuye sērēxēbade rabiraxi, Aseri wuri masolixi naxan nu tixi a xun ma, na fan nabiraxi. E man naxa tuura to naxan baxi sērēxē gan daaxi ra sērēxēbade neēnē fari. ²⁹ E naxa e boore maxōrin, «Nde yi rabaxi?» E to na fe fen, e fa a fala e boore be, «Yowasi xa di Gedeyon nan foxi a ra.» ³⁰ Na kui taakae naxa a fala Yowasi be, «I xa di ramini, a xa faxa, barima a bara Bali kuye sērēxēbade kana, a man bara Aseri wuri masolixi rabira, naxan nu tixi a xun.»

³¹ Yowasi naxa mixie yaabi, naxee nu tixi a kanke, «Wo tan nan Bali xun mafalama? Wo tan nan a ratangama? Mixi yo naxan Bali xun mafala, na kanyi nan singe faxama beemanu kuye xa iba. Xa Ala nan na Bali ra, a tan xa a yētē xun mafala, barima e a tan nan xa sērēxēbade rabiraxi.» ³² Na lōxōe, e naxa Yerubaali xili fala Gedeyon xun ma, e nu fa a fala, «Bali xa a yētē xun mafala, barima a bara a xa sērēxēbade rabira.»

³³ Madiyankae, Amalēkikae, nun bōnsōe gbētēe naxee keli sogetede, nee naxa e malan, e fa Yuruden igiri, e lu Yisireeli geya bunyi. ³⁴ Alatala Xaxili naxa lu Gedeyon be. A naxa feri fe, a xa Abiyeseri bōnsōe maxili alako e birin xa bira a fōxō ra. ³⁵ A naxa xēerae xēe Manasi bōxi ma, nee fan xa bira a fōxō ra. A man naxa xēerae xēe Aseri, Sabulon, nun Nafatali bōxi ma, mēnnikae fan naxa kafu a ma.

³⁶ Gedeyon naxa a fala Alatala be, «Xa i wama Isirayila ratangafe n saabui ra, alo i a masenxi ki naxē, i xa yi raba n be. ³⁷ N xa yēxēe kiri itala lonyi xun, a xa lu mēnni kōe ra. Xa xini dōxō yēxēe kiri nan kansas ma, bōxi tan nabilinyi naxa xara, n fama a kolonde na tēmui nē, i tan nan Isirayila ratangama n saabui ra, alo i a masenxi ki naxē.» ³⁸ A naxa na raba na ki. Na kuye iba, a naxa keli subaxē ma, a yēxēe kiri bundu alako a xa a kolon xa xini dōxōkī kiri ma. Ye, pōtēti ya keren naxa mini na kui.

³⁹ Gedeyon man naxa a fala Ala be, «Hali i bōrē mu te n xili ma, n ma wōyēn dōnōxē nan yi ki. N man waxi seedejōxōya nan matofe yi kiri ra. Kiri kansas xa xara, xini xa bōxi birin bunda.» ⁴⁰ Na kōe ra, Ala naxa na raba na ki. Kiri kansas naxa xara, xini fa bōxi birin bunda.

7

Madiyankae masotē

¹ Yerubaali, naxan findi Gedeyon na, a nun jaama naxan birin nu biraxi a fōxō ra, e naxa keli subaxē ma, e sa kuru Xarodi dulonyi fe ma. Madiyankae nu malanxi kōčla biri More geya bunyi. ² Alatala naxa a masen Gedeyon be, «I xa sōorie bara gbo yē. Xa n bara Madiyankae sa e sagoe, Isirayilakae fama nē e yētē wasude n na, e a fala, «Muxu tan nan muxu yētē kan natangaxi.» ³ I xa jaama yaamari, «Gaaxui bara naxee birin sērēn, e xa gbilen Galadi geya yire.» Xēmē mixi wulu mōxōjēn a nun firin naxa gbilen, kōčla xēmē mixi wulu fu tan naxa lu naa.

⁴ Alatala naxa a masen Gedeyon be, «Han ya jaama man gbo. Goro e ra xure biri, n fama e mayegetide mēnni nē. N na a fala i be naxan na, wo nun yi nan sigama, wo nun na kanyi xa siga. N na a fala xēmē naxan birin na, e mu sigama, nee naxa bira i fōxō ra.»

⁵ A naxa jaama ragoro xure dē ra. Alatala naxa a masen Gedeyon be, «Naxee birin na ye kōn e nēnyi ra alo bare, i xa nee ti e xati ma. Naxee fan birin na e xinbi sin, e ye min, i xa nee fan ti e xati ma.»

⁶ Naxee birin ye kō e bēlēxē kui, e naxa a min, e kōnti naxa siga xēmē mixi kēmē saxan. Nama dōnōxē naxa e xinbi sin, e nu fa ye kō e nēnyi ra. ⁷ Alatala naxa a masen Gedeyon be, «Yi xēmē mixi kēmē saxan naxee ye kōxi e bēlēxē kui, n fama wo ratangade e tan nan saabui ra. N Madiyankae sama nē i sago. Yi jaama dōnōxē, kankan xa siga a xōnyi.» E naxa fandē tongo a nun feri naxee nu na jaamae

yi.⁸ Gedeyon naxa e ragbilen e xonyi, na xemē mixi kēmē saxan gbansan naxa lu a yire. Madiyan xa sōcōrie nu na a labe ra geya bunyi.

⁹ Na kōe ra Alatala naxa a masen Gedeyon bē, «I xa goro Madiyan sōcōrie yire, barima n bara e sa i sagoe.¹⁰ Xa gaaxui na i ma yi gere xa fe ra, wo nun i xa konyi Pura xa goro Madiyankae yire.¹¹ I naxan mema naa, na fama i ralimaniyade. Goro e xa sōcōrie yire sinden.» A tan nun a xa konyi Pura naxa goro, han sōcōrie yonkinde fe ma.

¹² Madiyankae, Amalekikae, nun bōnsōe għebetx naxee keli sogetede, nu na geya bunyi. E wuwa al-katloe. E xa jnōxcom fan nu wuya al- meyeyni naxan na baa dē ra.¹³ Gedeyon to naa li, xemē nde naxa a xa xiye fala a boore bē. A naxa a masen, «N yi xiye nan saxi. N taami ganxi nan toxi a firfirima Madiyan sōcōrie yonkinde. A naxa a bōnbō kiri banxi nde ra, a a rabira.»¹⁴ A boore naxa a yaabi, «A mu findixi sese ra fo Gedeyon xa santidegħema, Yowasi xa di Isirayilaka. Ala bara Madiyankae nun e xa sōcōrie sa a sago.»¹⁵ Gedeyon to għ xiye xa fe tagħi raba ramed, a naxa a felen bōxi ma, a Ala tantu. Na xanbi, a naxa gbilen Isirayila sōcōrie yire, a a fala e bē, «Wo keli, barima Alatala bara Madiyan sōcōrie sa won sagoe.»

¹⁶ A naxa yi xemē mixi kēmē saxan itaxun dōxha saxan na. A fa feri nun fejn lanmadie so e birin yi ra, tē na fejn kie kui.¹⁷ A naxa a fala e bē, «Wo xa n mato, n na naxan naba, wo fan xa na raba. N neħże sōcōrie yire li, n na naxan naba, wo fan xa na raba.¹⁸ Muxu feri fema tēmwi naxx, wo fan xa wo għe fe sōcōrie yonkinde rabilinji. Wo xa a fala wo xui itexi ra, «Alatala nun Gedeyon bē!»

¹⁹ Gedeyon nun a xa sōcōri mixi kēmē saxan, naxa Madiyan sōcōrie yire li, e e xa yire makantade masara kōe tagi tēmwi naxx. E naxa feri fe, e fejnnej ibċċi.²⁰ Yi mixi kuru saxanyie naxa feri fe, e naxa fejnnej ibċċi, tē suxuki e kōla belexxie ra, feri suxuki e yirefanyi belexxie ra e naxan fema. E nu fa a fala e xui itexi ra, «Won xa gere so Alatala nun Gedeyon bē.»²¹ E birin naxa ti e tide, Madiyan sōcōrie rabilinji. Madiyankae naxa e gi, e siga sōnxa ra.²² Isirayila sōcōri mixi kēmē saxanyie nu feri fe tēmwi naxx, Alatala naxa a niya Madiyankae xa e boore faxa santidegħema ra. Sōcōri dōnxxie naxa e gi han Betti Sita, Serera mabiri, han Abeli Mexola, Tabati mabiri.

²³ Isirayila xemē naxa e malan, Nafatalikae, Aserikae, nun Manasikae. E birin naxa Madiyankae keri.²⁴ Gedeyon naxa xejjer xejjek Efirami għejay yire, e xa a fala, «Wo goro Madiyankae ya ra, wo singe xa ti Yurudēn xure igirima dēnna xeh han Beti Baara.» Na kui Efirami xemē naxa e malan, e siga Yurudēn xure igirima dēnna xeh, han Beti Baara.²⁵ E naxa Madiyankae xa mangħe firinyie suxu, Orebī nun Seebi. E naxa Orebī faxa Orebī fanye yire, e naxa Seebi faxa Seebi weni bogi bunduma dēnna xeh. E naxa Madiyankae keri, e fa Orebī nun Seebi xunyie ra Gedeyon xon Yurudēn fe ma.

8

Madiyankae bōnbōfe

¹ Efirami xemē naxa a fala Gedeyon bē, «I yi moħi rabaxi muxu ra munfe ra? I to siga Madiyankae gerede, munfe ra i mu muxu xili, won birin xa siga?» Sōnxa belebele naxa bira a i e tagi.² A naxa e yaabi, «Wo naxan nabaxi, na dangi n għe rabaxi ra pon. Efiramikae xa wali lanimadi tide għo Abiyeseri bōnsōe xa wali xungbe bē.³ Alatala Madiyankae xa mangħe Orebī nun Seebi saxi wo tan nan sago. N munse rabaxi naxan tide għo na bē?» A to għe wċċejn, e bōnjie naxa goro.

⁴ Hali Gedeyon nun a xa sōcōrie mixi kēmē saxanyie to nu tagħanxi, e Yurudēn igiri ne Madiyankae kerife ra.⁵ A naxa a fala Sukotikae bē, «N bara wo maxandi, wo taami nde so n ma mixie yi ra, barima e bara tagan. N na Madiyankae xa mangħe Seba nun Salamuna nan kerife.»⁶ Sukoti mangħe naxa Gedeyon yaabi, «Wo jian bara għe Seba nun Salamuna sħuxude? A lanma muxu xa taami so ixa sōcōrie yi ra munfe ra?»⁷ Gedeyon naxa a fala, «Alatala na Seba nun Salamuna sa n sago tēmwi naxx, n fama wo fatee mabčċċe gbengberen yire tunbee nan na.»

⁸ Gedeyon naxa keli mənni, a siga Peniyeli. A naxa mənnikae fan makula taami ra. Peniyelikae fan naxa a yaabi al- Sukoti mixie ja yaabi ki naxx.⁹ A naxa a fala nee fan bē, «N na xunmakeli soto, n fama be wo xa taa tete birin nabirade.»

¹⁰ Seba nun Salamuna nu na Karakore, e nun e xa sōcōri mixi wulu fu nun suuli nōn. E tan-għansan nan nu luxi. Sōcōri mixi wulu kēmē mixi wulu mōxjien nu bara faxa santidegħema ra bōnsōe ya ma naxxel kelixi sogetede.¹¹ Gedeyon naxa te kira xon ma Noba nun Yoghbeha sogetede biri. A naxa sōcōrie bōnbō naa, naxxel nu laxi a ra a gere mu e lima sōnċon.¹² Madiyan mangħe Seba nun Salamuna fan naxa e gi. Gedeyon naxa bira e fōxha ra, han a e suxu, a fa e xa sōcōrie birin nagi.

¹³ Yowasi xa di Gedeyon to fa kelife gere sode Xerxes għejja fari,¹⁴ a naxa Sukoti fonike nde suxu, a karaxan a xa Sukoti mangħe nun kuntiegħ xilie seb-e a bē. Nee naxa lan mixi tongo solofera a nun solofera ma.¹⁵ Gedeyon naxa siga Sukot, a a fala e bē, «Seba nun Salamuna nan yi ki, wo n konbi naxxex xa fe ra. Wo naxa a fala, «Wo jian bara għe Seba nun Salamuna sħuxude? A lanma muxu xa taami so ixa

soorie yi ra munfe ra?»¹⁶ Na kui a naxa taa kuntigie suxu, a e bɔnbo gbengberen yire tunbee ra.¹⁷ A naxa Peniyeli tete fan nabira, a fa mɛnnikae faxa.

¹⁸ Gedeyon naxa Sèba nun Salamuna maxɔrin, «Wo mixi naxee faxa Taboro, e nu na di?» E naxa a yaabi, «E nu nɛ alɔ i tan. E birin nu luxi alɔ mangɛdie.»¹⁹ Gedeyon naxa a fala e bɛ, «N taarae nan nu na e ra, n nga xa die. N bara n kali Alatala njie ra, xa wo mu e faxa nu, n fan mu wo faxama nu.»²⁰

²⁰ A naxa a fala Yeteri bɛ, a xa di singe, «E faxal!» Kòñò Yeteri mu a xa santidɛgɛma ba a tɛɛ i, barima fonike nan nu a ra, a gaaxuxi.²¹ Sèba nun Salamuna naxa a fala Gedeyon bɛ, «Xa xemɛ nan i ra, i tan yɛtɛ yati xa muxu faxa.» Gedeyon naxa keli keren na, a e faxa. A naxa kònmagoree ba e xa çukçumɛe kòn ma.

²² Isirayila xemɛe naxa a fala Gedeyon bɛ, «I xa findi muxu xa mangɛ ra, na dangi xanbi i xa di, nun na xa di. I bara muxu ratanga Madiyankae ma.»²³ Gedeyon naxa a fala e bɛ, «N tan nun n ma di, muxu mu findima wo xa mangɛ ra. Alatala nan na wo xa mangɛ ra.»

²⁴ Gedeyon man naxa wɔyɛn e bɛ. A naxɛ, «Xa wo bara tin, a xɔli n ma kankan xa xurundɛ keren so n yi ra, wo naxan sɔtɔxi wo wasaso see ra gere kui.» Xurundɛ xemɛma daaxi nu soxi Madiyankae bɛlɛxɛee ra, barima e kelixi Sumayila bɔnsɔe nɛ.²⁵ E naxa a fala, «Muxu bara tin na ra.» E fa dugi itala, e birin fa e xa xurundɛ keren keren sa dugi kui e naxan sɔtɔ wasaso see ra.

²⁶ Gedeyon xemɛma naxan maxɔrin, a binyɛ naxa siga han kilo mɔkɔjɛn, bafe xunmasee ra, tuliraso, donma gbeeli Madiyan mangɛ daaxi, a nun jɔxɔmɛ kònmagore.²⁷ Gedeyon naxa sereɛxɛdubɛ kuntigi donma yailan na xemɛma ra, a a ti Ofara, a xa taa kui. A rajɔnyi, na naxa findi gantanyi ra Gedeyon nun a xa denbaya bɛ, barima Isirayilakae birin naxa na findi e xa ala ra.

²⁸ Isirayilakae naxa Madiyan lu e xa nɔɛ bun ma, nee mu xunmakeli sɔtɔ sɔnɔn. Bɔxì naxa lu bɔjɛsa kui ne tongo naani Gedeyon xa simaya kui.²⁹ Yowasi xa di Yerubaali naxa gbilen a xɔnyi.³⁰ Gedeyon naxa di tongo solofera bari, barima ginɛ gbegbe nan nu dɔxɔxi a xɔn.³¹ A xa konyi ginɛ naxan nu na Sikemi, na fan naxa di xemɛ bari a bɛ. A naxa Abimeleki xili fala a xun.³² Yowasi xa di, Gedeyon naxa faxa simaya fanyi kui. E naxa a ragata Yowasi xa gaburi yire Ofara, Abiyesa bɔnsɔe nu na dɛnnaxɛ.

³³ Gedeyon to faxa, Isirayilakae man naxa Alatala bɛjin, e xa Bali kuyee batu. E naxa Bali Beriti findi e xa ala ra.³⁴ Isirayilakae naxa neɛmu e Marigi Alatala ma, naxan e ratanga e yaxui birin bɛlɛxɛ i, naxee nu e rabilinxi.³⁵ E mu dugutɛgɛja rasiga Yerubaali xa denbaya ma fefe ma, hali a to nu bara fe fanyi gbegbe raba Isirayila bɛ.

9

Abimeleki findife mangɛ ra

¹ Yerubaali xa di Abimeleki naxa siga Sikemi a nga xunyie yire. A naxa yi masenyi ti a nga xabile bɛ,² «Katarabi Sikemi kuntigie birin ma, «Wo wama a xɔn ma Yerubaali xa di tongo solofera birin xa findi wo xa mangɛ ra, ka mixi keren gbansan xa findi wo xa mangɛ ra? Wo xa wo ratu a ma, won findixi wuli keren fasɛ keren nan na.»³ A nga xunyie naxa na masenyi birin tagi raba Sikemi kuntigie bɛ. Kuntigie naxa tin birafe Abimeleki fɔxɔ ra, barima e ngaxakerenyi nan nu a ra.⁴ E naxa gbeti kilo solomasaxan fi a ma, kelife Bali Beriti xa salide kui. Abimeleki naxa kɔbirì so xemɛ rabɛjinxie nun kalabantee yi ra, alako e xa bira a fɔxɔ ra.

⁵ A naxa siga a baba xɔnyi Ofara, a a xunyae birin faxa. Yerubaali xa di tongo solofera birin naxa faxa fanye keren fari, fo Yotami, Yerubaali xa di dɔnɔxɛ, naxan nu bara a nɔxun e ma.⁶ Sikemi kuntigie nun Beti Milo Jàma birin naxa e malan Sikemi, gɛmɛ belebele nun wuri tofanyi tixi dennaxɛ. E naxa Abimeleki findi mangɛ ra mɛnni.

⁷ Yotami to na fe mɛ, a naxa siga a sa ti Garisimi geya fari, a fa a fala a xui itexi ra, «Sikemi kuntigie, xa wo wama nɛ Ala xa a tulì mati wo ra, wo xa wo tulì mati n tan na.⁸ Lɔxɔɛ nde, wuri bilie naxa a nate e xa mangɛ keren sugandi. E naxa a fala olivi bili bɛ, «Findi muxu xa mangɛ ra.»⁹ Kòñò olivi bili naxa e yaabi, «N tan mu gbilenma n ture raminife fɔxɔ ra, ture naxan findima binya se ra Ala nun mixie bɛ, alako n xa nu sa n iyan wuri bilie xun.»

¹⁰ «Wuri bilie naxa a fala xɔrɛ bili bɛ, «I tan xa fa be, i xa findi muxu xa mangɛ ra.»¹¹ Kòñò xɔrɛ bili naxa a fala e bɛ, «N tan mu gbilenma n bogi çukçumɛ fanyi raminife fɔxɔ ra, alako kansan n xa nu sa n iyan wuri bilie xun.»

¹² «Wuri bilie naxa a fala wɛni bili bɛ, «I tan xa fa be, i xa findi muxu xa mangɛ ra.»¹³ Kòñò wɛni bili naxa e yaabi, «N tan mu gbilenma n ma wɛni raminife fɔxɔ ra naxan Ala nun mixie rasɛɛwama, alako kansan n xa nu sa n iyan wuri bilie xun.»

¹⁴ «Na kui wuri bilie naxa a fala tunbe kunsi bɛ, «I tan xa fa be, i xa findi muxu xa mangɛ ra.»¹⁵ Tunbe kunsi naxa wuri bilie yaabi, «Xa wo waxi jianige fanyi nan nabafe n bɛ alako n xa findi wo xa mangɛ ra, wo fa be, wo xa fa lu n niini bun ma. Xa na mu a ra, tɛ minima nɛ tunbe kunsi kui, a Liban wuri bilie fanyi birin gan.»

¹⁶ Yotami man naxa a masen e bε, «Yakɔsi, wo tan Abimeleki findife mangε ra, wo a rabaxi tinxinyi nan ma? Wo fe fanyi nan nabaxi Yerubaali nun a xa denbaya ra na ki? Wo a xa fe fanyi sare ragbilensxi a ma na ki ne? ¹⁷ N baba gere soxi ne wo tan be, a a nii fi gere ma, a wo ratanga Madiyankae bεlεxε i. ¹⁸ Kɔnɔ wo tan, wo bara keli n baba xa denbaya xili ma to lɔxε, wo bara a xa di xεmε mixi tongo solofera faxa fanyi keren fari, wo fa Abimeleki findi mangε ra kuntigie xun ma Sikemi. Wo bara Gedeyon xa konyi gine xa di findi wo xa mangε ra, barima wo ngaxakerenyi lanxi a tan nan ma. ¹⁹ Xa na birin kelixi jaanige fanyi nun tinxinyi nan ma Yerubaali nun a xa denbaya mabiri, awa wo tan nun Abimeleki xa rafan wo boore ma. ²⁰ Xa na mu a ra, tε xa mini Abimeleki, a xa Sikemi kuntigie nun Beti Milo mixie gan. Tε xa mini e fan ma, a xa Abimeleki gan!» ²¹ Yotami naxa keli naa, a sa a noxun Beeri, dεnnaxε makuya a taara Abimeleki ra.

²² Abimeleki naxa Isirayila yamarjne saxan bun ma. ²³ Na tεmui, Ala naxa xaxili kobi raso Abimeleki nun Sikemi kuntigie tagi. Sikemi kuntigie fa Abimeleki yanfa. ²⁴ Na kui e birin xa e xa fe jaaxi sare soto. Abimeleki nu bara a ngaxakerenyie faxa, Yerubaali xa di tongo solofera. Sikemikae nu bara Abimeleki mali na faxe tife ra. ²⁵ Sikemi kuntigie naxa mixie ti yanfanterya ra Abimeleki xili ma geyae xun tagi, e nu mixie fεtεnkεn naxee nu dangima kira ra e yire. Abimeleki naxa na fe me.

²⁶ Lɔxε nde Ebedi xa di Gaali nun a xunyae naxa fa Sikemi. Taa kuntigie naxa lanlanterya sa a ma. ²⁷ E birin naxa siga wεni bilie yire, e xa wεni bogi ba. E naxa na bogie bundu, e fa xulunyi ti. E naxa so e xa ala batude kui, e naxa e dεge, e e min, e fa Abimeleki danka. ²⁸ Ebedi xa di Gaali naxa a fala e bε, «Won tan Sikemikae luxi Abimeleki xa nɔε bun ma munfe ra? Yerubaali xa di xa mu lanxi a ma? Abimeleki mu Sebulu xa findixi taa gomina ra? A lanma wo xa lu Hamori xa mixie tan xa yaamari bun ma, barima Hamori nan Sikemi benba ra. Wori luxi Abimeleki xa mangεya bun ma munfe ra? ²⁹ Xa Sikemikae fa bira n tan fɔxɔ ra nu, n Abimeleki kerima ne keren na.» Na masenyi dangi xanbi, Gaali naxa a fala Abimeleki bε, «I xa sɔɔrie ramini, won xa gere.»

³⁰ Sebulu, taa gomina to Ebedi xa di Gaali xa masenyi me, a bɔjε naxa te. ³¹ A naxa xεεrae xεε gundοjɔxɔra la Abimeleki xɔn, e xa a fala a bε, «Ebedi xa di Gaali nun a xunyae bara fa Sikemi, e na taa mixie bɔjε ratefe i xili ma. ³² Keli, i xa fa to kɔε ra, i tan nun jaama naxan birin biraxi i fɔxɔ ra, wo xa taa mεlεn. ³³ Subaxε, i xa keli, i fa taa susu. Gaali nun a xa mixie na ti wo ya ra, wo xa wo sεnbε masen e bε.»

³⁴ Abimeleki nun a xa sɔɔri xunde naani naxa keli kɔε ra, e sa Sikemi mεlεn. ³⁵ Ebedi xa di Gaali to keli gεsεgε, a sa ti taa sode dε ra, Abimeleki nun a xa sɔɔrie naxa mini kεnε ma. ³⁶ Gaali to sɔɔrie to, a naxa a fala Sebulu bε, «Nama nde nan na gorofe geya fari yi ki.» Sebulu naxa a yaabi, «I geya niini nan findixi mixie ra na ki.» ³⁷ Gaali man naxa a fala, «Nama yati nan na gorofe taa kui yi ki. Nama gbεtε fan na fafe sematoe xa wuri bili kira xɔn.» ³⁸ Sebulu naxa a yaabi, «I xa wɔyεn xungbe na minden, i tan naxan nu a falama, «Sikemi luxi Abimeleki xa yaamari bun ma munfe ra?» I mu nu yi mixie konbi xε? Siga, i sa e gere.»

³⁹ Gaali naxa ti Sikemi kuntigie ya ra, e naxa Abimeleki gere. ⁴⁰ Mixi gbegbe naxa faxa taa sode dε ra. Abimeleki naxa Gaali keri ⁴¹ han Aruma. Sebulu naxa Gaali ngaxakerenyie keri Sikemi kui, hali keren, a mu lu naa.

⁴² Na kuye iba, jaama naxa siga daaxa. Abimeleki to na fe kolon, ⁴³ a naxa sɔɔrie tongo, a e itaxun xunde saxan na. E naxa e noxun daaxa han jaama birin naxa mini, e fa keli e xili ma, e e bɔnbo. ⁴⁴ Abimeleki xa xunde naxa sa ti taa sode dε ra. Boore xundε firinyi naxa sin na mixie ma, naxee nu na daaxa, e naxa e birin sɔntɔ. ⁴⁵ Abimeleki naxa gere so na taa ma yanyi birin, han a naxa nɔ a ra, a mennikae birin faxa. A man naxa na taa rabira, a fɔxε sa na ma.

⁴⁶ Sikemikae naxee luxi, e to na fe mε, e naxa so Eli Beriti kuye xa salide kui. ⁴⁷ E naxa sa a fala Abimeleki bε, a Sikemi taa kuntigie bara malan salide kui. ⁴⁸ Na kui Abimeleki naxa te Salomon geya fari nun jaama naxan nu biraxi a fɔxɔ ra. Abimeleki naxa beera suxu a bεlεxε. A naxa wuri salonyi nde sεgε, a sa a kɔn ma. Na xanbi, a naxa a fala jaama bε naxan nu biraxi a fɔxɔ ra, «Wo bara a to n naxan nabaxi? Wo fan xa na mooli raba mafuren mafuren.» ⁴⁹ Nama birin naxa wuri salonyi keren sεgε, e fa bira Abimeleki fɔxɔ ra. E naxa na wurie ti na salide sode dε ra, e fa tε so, e mixi birin gan. Sikemika wulu keren, ginεe nun xεmεe, naxa sɔntɔ na ki.

⁵⁰ Na dangi xanbi, Abimeleki naxa siga Tebeti, a xa mεnnikae gere. A to yonkinde yailan mεnni, a naxa nɔ Tebeti ra. ⁵¹ Makantade itexi nde nu na taa tagi, xεmεe nun ginεe naxa sa e noxun mεnni, a nun taa kuntigie. E naxa na balan e xun ma, e tixi na fari.

⁵² Abimeleki to mεnni li, a naxa makɔrε a naadε ra alako a xa tε sa na ma. ⁵³ Na nan lan ginε nde naxa mεngi din se gεmε daaxi sin Abimeleki xunyi, a xunyi naxa bɔɔ. ⁵⁴ Abimeleki naxa a fala a xa fonike bε, naxan nu a xa geresose xaninma, a naxε, «I xa santidεgεma ba a tεε i, i xa n najɔn, alako mixi naxa a fala gine nan n faxaxi.» Na kui na fonike naxa a sɔxɔ santidεgεma ra, a a faxa. ⁵⁵ Isirayila xεmεe to a to Abimeleki bara faxa, e birin naxa gbilen e xɔnvi.

⁵⁶ Na kui Ala Abimeleki xa wali kobi ragbilen ne a ma, a naxan naba a baba ra, a xunya tongo solofer faxafe ra. ⁵⁷ Ala na toore birin nagbilen ne Sikemikiae ma e xa kobijna sare ra. Yerubaali xa di xeme Yotami xa danke naxa e birin nayarabi.

10

Isirayila kiitisa Tola

¹ Abimeleki to faxa, Puwa xa di Tola, Dodo xa mamadi, naxan fatanxi Isakari boensoe ra, a naxa keli a xa Isirayila ratanga. A nu sabatixi Samiri ne, Efirami geyae fari. ² A naxa findi kiitisa ra Isirayila ne moxoren nun saxan. Na xanbi a naxa faxa, e sa a ragata Samiri.

Isirayila kiitisa Yayiri

³ Tola to dangi, Yayiri Galadika naxa keli, a findi Isirayila kiitisa ra ne moxoren nun firin. ⁴ Di tongo saxan nan nu na a be. E nu nerema sofale tongo saxan nan fari, e nu taa tongo saxan yamarima Galadi boxi ma. Han to na taae xili falama Yayiri xa taae. ⁵ Yayiri naxa faxa, e sa a ragata Kamon.

Isirayila kiitisa Yefite

⁶ Isirayilakae man naxa fee raba naxan mu rafan Alatala ma. E naxa Bali nun Asitarate kuye batu, Aramikae xa alae, Sidonkae xa alae, Mowabakae xa alae, Amonikae xa alae, a nun Filisitakae xa alae. E naxa Alatala finsiriwali, e tondi tuubide a be. ⁷ Alatala boje naxa te Isirayila xili ma, a fa e sa Filisitakae nun Amonikae sagoe. ⁸ E naxa Isirayilakae tooro, e paxankata na je bun ma. E man naxa Isirayilakae paxankata naxee fan nu sabatixi Yuruden naakiri ma, Amonikae xa boxi ma, ne fu nun solomasaxan bun ma. ⁹ Amonikae naxa dangu Yuruden na, alako e xa sa Yudaya, Bunyamin, nun Efirami fan gere. Isirayila boje tooro ne ki fanyi na waxati.

¹⁰ Isirayilakae naxa Alatala xili e xui itexi ra, e nu fa a fala, «Muxu bara yunubi raba i ra, barima muxu bara gbilen muxu Marigi Ala fojo ra, muxu man bara Bali kuyee batu.» ¹¹ Alatala naxa a masen Isirayilakae be, «Misirakae, Amorikae, Amonikae, Filisitakae, ¹² Sidonkae, Amalekikae, nun Mayonkae to wo tooro, wo naxa n xili wo xui itexi ra. Na temui, n mu wo ba xe e sagoe? ¹³ Konc wo tan bara n finisiriwali, wo fa ala gbete batu. Na nan a toxi n mu wo ratangama sonon. ¹⁴ Wo sa sonox wo xa alae ra, wo naxee sugandixi. E xa wo ratanga wo xa toore ma.»

¹⁵ Isirayilakae naxa a masen Alatala be, «Muxu bara yunubi raba. I xa i waxonfe raba muxu ra, konc yandi i xa muxu rakisi to.» ¹⁶ Na temui e naxa gbilen si gbete xa alae fojo ra, e fa Alatala batu. Alatala nu bara kinikini e ma e xa toore kui.

¹⁷ Amonikae naxa e malan, e sa kuru Galadi. Isirayilakae fan naxa e malan, e sa kuru Misipa. ¹⁸ Galadi jama nun mangae nu fa a fala boore be, «Xeme mundun fama yi gere folode Amonikae ma? Na kanyi nan findima Galadikae xa mangae ra.»

11

Isirayila kiitisa Yefite

¹ Yefite Galadika, gereso hagige nan nu na a ra. Langoe gine nde nun Galadi nan ma di nu a ra. ² Galadi xa gine naxa die bari a be. Na gine xa die naxa mo, e fa Yefite keri, e a fala a be, «I mu fama muxu baba ke sotode, barima gine gbete nan ma di lanxi i ma.» ³ Yefite naxa keli, a makuya a taarae ra, a sa sabati Tobo boxi ma. Menyi xeme rabepinxie naxa lu a fe ma, e xa bira a fojo ra.

⁴ Na dangi xanbi, Amonikae to Isirayilakae gere, ⁵ Galadi forie naxa siga Yefite fende Tobo boxi ma. ⁶ E naxa a fala Yefite be, «Won xe, i xa findi muxu xa yarerati ra alako won xa Amonikae gere.» ⁷ Yefite naxa Galadi forie yaabi, «Wo mu n xonxi xe? Wo mu n keri n baba xa banxi kui? Munfe ra wo n fenma yakosi wo xa toore kui?»

⁸ Galadi forie naxa a fala Yefite be, «Na fe yati nan a xelexi muxu faxi i yire yakosi, alako won birin xa siga, i xa Amonikae gere, i man xa findi Galadikae birin xa mangae ra.» ⁹ Yefite naxa Galadi forie yaabi, «Xa wo n nagbilen alako n xa Amonikae gere, xa a sa a li Alatala naxa e sa n sagoe, n tan yati nan findima wo xa mangae ra.» ¹⁰ Galadi forie naxa a fala Yefite be, «Alatala bara findi won seede ra, muxu fama i xa woyenyi rakamalide.» ¹¹ Yefite nun Galadi forie naxa siga, jama naxa a findi e xa mangae nun e xa soorie yarerati ra. Yefite naxa gbilen a xa maseniyi birin ma Alatala ya i Misipa.

¹² Yefite naxa xeerae xe Amonikae xa mangae xon, e xa a fala a be, «Munfe ra i faxi n gerede n ma boxi ma?» ¹³ Amonikae xa mangae naxa Yefite xa xeerae yaabi, «Isirayilakae to keli Misira, e naxa n ma boxi birin tongo folofe Arinon xure ma, sa doxa Yaboko xure ra, han Yuruden xure. I xa na ragbilen n ma lanyi kui.»

¹⁴ Yefite man naxa xeerae xe Amonikae xa mangae xon. ¹⁵ E xa a fala a be, «Yefite woyen xui nan yi ki. Isirayilakae mu Mowaba boxi nun Amoni boxi yo tongoxi. ¹⁶ Isirayila jama to keli Misira boxi ma, e naxa e pere gbengberenyi ma han Xulunyumi Baa, e fa so Kadesi. ¹⁷ Na temui Isirayila naxa xeerae

хεε Edon mange хօն, e xa a fala a bε, «A lu muxu xa dangi i xa бօxi ma.» Kօnɔ Edon mange mu tin na ra fefe ma. E naxa хεεrae хεε Mowaba mange fan хօն. A naxa tondi, Isirayilakae fa lu Kadesi.»

¹⁸ «Na dangi xanbi, e naxa Edon бօxi nun Mowaba бօxi mabilin gbengberenyi ma. E ejεrε Mowaba бօxi sogetede biri, han e Arinon xure igiri. Na kui e mu soxi Mowaba бօxi ma, barima Arinon findixi Mowaba xa naaninyi nan na. ¹⁹ Na temui Isirayilakae naxa хεεrae хεε Sixɔn хօն, Amorikae xa mange naxan nu na Xεsibɔn. Isirayilakae naxa a fala a bε, «A lu muxu xa mini i xa бօxi ra, muxu xa siga muxu xa бօxi ma Ala naxan sugandixi muxu bε.» ²⁰ Kօnɔ Sixɔn mu tin Isirayilakae xa mini a xa бօxi ra. A naxa a xa jnama birin malan, e naxa kuru Yahasi, e Isirayila gere. ²¹ Isirayila Marigi Alatala naxa Sixɔn nun a xa jnama sa Isirayila sagoe. Isirayilakae naxa nō e ra, e fa sabati Amorikae xa бօxi birin ma, ²² folɔfε Arinon xure ma, sa dɔxɔ Yaboko xure ra, folɔfε gbengberenyi ma, sa dɔxɔ Yurudən na.»

²³ «Isirayila Marigi Alatala bara Amorikae xa бօxi fi muxu ma, i tan wama na бօxi bafe muxu yi munfe ra? ²⁴ I xa ala Kemosi, a бօxi naxan soxi i yi ra, i mu i wasasoma ne? Muxu fan, muxu Mariги Alatala бօxi naxan birin soxi muxu yi ra, muxu na suxuma ne. ²⁵ I jnɔxɔ a ma i sεnbε dangixi ne Balaki ra, Siporo xa di, Mowaba mange? Na tan mu tin Isirayila gerede fefe ma. ²⁶ Ne kεmε saxan nan yi ki, Isirayila sabatixi Xεsibɔn nun a rabilinyie, Aroweri nun a rabilinyie, a nun taa birin naxee na Arinon xure de ra. Munfe ra wo mu e rasuxu na waxati bun ma? ²⁷ N tan mu haake yo rabaxi i ra. I tan nan fe jnaxi rabafe n na, gere tife n bε. Alatala, kiitisa xungbe, a xa Isirayilakae nun Amonikae makiiti to lɔxɔε.»

²⁸ Amonikae xa mange mu tin a tuli matide Yefite xa masenyi ra. ²⁹ Alatala Xaxili naxa goro Yefite ma. Yefite naxa Galadi nun Manasi igiri. A naxa dangi Misipa ra Galadi бօxi ma. A naxa siga han Amonikae xa бօxi ma. ³⁰ Yefite naxa laayidi tongo Alatala bε, a fala a bε, «Xa i sa Amonikae birin sa n sagoe, ³¹ naxan singe na mini n ma banxi naade ra fafe n nalande, n ne gbilenma kelife ra Amonikae xa бօxi ma sεewε kui temui naxε, na kanyi bama sεrεxε gan daaxi nan na Marigi Alatala bε.»

³² Yefite naxa siga Amonikae xa бօxi ma e gerede. Alatala naxa e sa a sago. ³³ A naxa e bɔnbo a xɔrɔxɔs ra folɔ Aroweri ma, sa dɔxɔ Miniti biri ra, taa moxɔnεn, han Habilo Keramimi. Amonikae naxa lu yaagi kui Isirayilakae ya i.

Yefite xa di gine

³⁴ Yefite naxa gbilen Misipa. A to a xɔnyi li, a xa di gine naxa mini a ralande. A nu fare boronma maxasee xui ra. A xa di kerenyi nan nu a ra, di xεmε mu nu na, di gine gbεtε fan mu nu na a bε. ³⁵ A fεfε a xa di gine to, a naxa a xa donmae ibɔɔ, a fala, «N ma di gine, i bara n naso tɔɔre xungbe kui, i bara a niya n xa sunnun a jnaxi ra. N bara laayidi tongo Alatala bε, n mu nɔma gibilende na ma cɔnɔn.»

³⁶ A xa di gine naxa a fala a bε, «N baba, i laayidi naxan tongo Alatala bε, i xa na rakamali. I naxan fala Alatala bε, i xa na raba n na, barima Alatala bara i gbejɔxɔ i yaxui Amonikae ma.» ³⁷ A man naxa a fala a baba bε, «I xa fe kereri naba n bε. I xa mame ti kike firin alako n xa siga geyae fari, a nun n booree, muxu xa wa ti barima n mu fama dɔxɔde xεmε xօn.» ³⁸ A baba naxa a yaabi, «Siga.» A naxa a xa di gine mame kike firin. A nun a booree naxa siga wa tide geyae fari, barima a mu fama dɔxɔde xεmε xօn.

³⁹ Na kike firinyie rajɔnyi, a naxa gbilen a baba yire. A baba naxa a xa laayidi tongoxi rakamali. A xa di mu nu xεmε fe kolonxi. Na nan a toxi Isirayilakae naxa yi naamunyi ramini: ⁴⁰ Ne birin Isirayila gineδimɛdie Yefite Galadika xa di gine xa kinikini rabama ne xi naani, alako e xa ratu a xa fe ma.

12

Efiramikae nun Galadikae xa gere

¹ Efirami xεmεe naxa e malan, e Yurudən igiri. E to Sefon li, e naxa a fala Yefite bε, «Munfe ra i sigaxi Amonikae gerede, i mu muxu xili alako won birin xa siga? Muxu fama tε nan sade i xa banxi ma, wo birin xa gan.» ² Yefite naxa e yaabi, «N tan nun n ma jnama, nu na lantareya belebele nan kui yi ki, muxu nun Amonikae ra. N wo maxili temui naxε, wo mu tin fade n bade e sagoe. ³ N to a to wo mu fafe n natangade, n naxa te Amonikae gerede, hali na to findi fe xɔrɔxɔs ra n bε. Alatala naxa e sa n sago. Wo faxi n gerede munfe ra?»

⁴ Yefite naxa Galadi xεmεe birin malan, e xa Efiramikae gere. Galadi xεmεe naxa Efiramikae bɔnbo, barima e nu bara a fala, «Wo tan Galadikae, wo wo gixi ne kelife Efirami, wo siga Manasi бօxi ma.»

⁵ Na gere dangi xanbi, Galadikae naxa ti Yurudən xure igiride ra gbilenfe ra Efirami бօxi ma. Efiramika nde na wa gbilenfe a xɔnyi kelife gere yire, fo a xa a fala na Galadikae bε, «N wama Yurudən igirife.» Galadikae na kanyi maxɔrinma ne, «Efiramika nan na i ra?» A na e yaabi, «Ade.» ⁶ Galadikae man a falama a bε, «Awa, a fala ba Xiboleti.» Efiramikae to mu fata na falade, e tan nu a falama ne, «Kiboleti.»

Na kui Galadikae a kolonma na kanyi findixi Efiramika nan na naxan wama a gife. E a kōn naxabama kerēn na mēnni Yurudēn xure igiride ra. Efiramika mixi wulu tongo naani nun firin sōntō na ki nē.

⁷ Yefite Galadika naxa findi Isirayila kiitisa ra p̄e senni bun ma. A to faxa, a naxa ragata Galadi taae tagi.

Isirayila kiitisa Ibisān

⁸ Yefite dangi xanbi, Ibisān Bētelēēmuka naxa findi kiitisa ra Isirayila. ⁹ A naxa di xēmē tongo saxan nun di ginē tongo saxan bari. A naxa a xa di ginē fi bōnsōe gbētē xēmē ma. A man naxa ginē tongo saxan fan fen bōnsōe gbētē ra a xa di xēmē bē. A naxa findi Isirayila kiitisa ra p̄e soloferē bun ma.

¹⁰ Ibisān to faxa, a naxa ragata Bētelēēmu.

Isirayila kiitisa Elon

¹¹ Ibisān dangi xanbi, Elon Sabulonka naxa findi kiitisa ra Isirayila bōxi ma p̄e fu bun ma. ¹² A to faxa, a naxa ragata Ayalon, Sabulon bōxi ma.

Isirayila kiitisa Abadōn

¹³ Ibisān dangi xanbi, Hileli xa di Abadōn Piratonka naxa findi kiitisa ra Isirayila. ¹⁴ A naxa di tongo naani nun mamadi tongo saxan sōtō, e te sofale tongo soloferē fari. A naxa findi Isirayila kiitisa ra p̄e solomasaxan bun ma. ¹⁵ Hileli xa di Abadōn Piratonka to faxa, a naxa ragata Piraton Efiramī bōxi ma, Amalekikae xa geya fari.

13

Samison barifē

¹ Isirayilakae man naxa fe jaaxi raba Alatala ya i. Na nan a toxi Alatala naxa e lu Filisitakae sagoe p̄e tongo naani bun ma.

² Dana bōnsōe mixi nde nu na Soraha naxan xili Manowa. Dibaritare nan nu a xa ginē ra. ³ Alatala xa malekē naxa mini na ginē ma, a fa a fala a bē, «Hali dibaritare to i ra, i fama tēgēde, i fa di xēmē bari.

⁴ I naxa sese min naxan nōma i siiside. I naxa sese don naxan mu sēniyēnxi, ⁵ barima i fama tēgēde, i di xēmē bari. I naxa a xunyi bi, barima yi di fixi Ala nan ma beenu a xa bari. Na kui a xili «Ala xa Nasari. A tan nan Isirayilakae rakisi fōlōma Filisitakae ma.»

⁶ Na ginē naxa siga, a sa a fala a xa mōri bē, «Ala xa mixi nde bara fa n yire, a luxi n bē alō Ala xa malekē. A magaaxu. N mu a maxōrin a kelixi dēnnaxē, a fan mu a xili fala n bē. ⁷ A naxa a masen n bē, «I fama tēgēde, i fa di xēmē bari. I naxa sese min naxan nōma i siiside. I naxa sese don naxan mu sēniyēnxi, barima yi di fixi Ala nan ma beenu a xa bari, han a laaxirama tēmūi naxē. Ala xa Nasari na a ra.»

⁸ Manowa naxa Alatala maxandi yi ki, «N Marigi, i man xa i xa mixi xēs muxu xōn ma alako a xa muxu xaran na di xuru ki ra.» ⁹ Ala naxa Manowa xa dubē suxu, a man naxa a xa malekē xēs a xa ginē xōn ma. Manowa xa ginē nu dōxōxi xē ma a xa mōri mu nu na nāa. ¹⁰ A to a to, a naxa a gi kerēn na, a sa a fala a xa mōri bē, «Xēmē naxan fa n yire, a man bara fa.»

¹¹ Manowa naxa keli, a bira a xa ginē fōxō ra. A to na xēmē li, a naxa a maxōrin, «I tan nan wōyēn n ma ginē ra?» A naxa a yaabi, «Iyo.» ¹² Manowa man naxa a maxōrin, «I xa masenyi na kamali tēmūi naxē, a lanma muxu xa na di xuru di?» ¹³ Alatala xa malekē naxa a yaabi, «I xa ginē xa a raba alō n a fala a bē ki naxē. ¹⁴ A naxa wēni sansi bogi yo don, a naxa wēni nun a maniyē min, a naxa donse sēniyēntare don. A xa na birin naba alō n a fala a bē ki naxē.»

¹⁵ Manowa naxa a fala Alatala xa malekē bē, «I xa lu be minden, muxu xa si jin i bē.» ¹⁶ Alatala xa malekē naxa a yaabi, «Hali n lu be, n mu i xa donse donna, kōnō xa i wama sērēxē gan daaxi tan bafe Alatala bē, na fan.» Manowa mu nu a kolon Alatala xa malekē nan a ra. ¹⁷ Manowa naxa a maxōrin, «I xili di? Muxu xa na kolon alako muxu xa i matōxō i xa masenyi kamalima tēmūi naxē.» ¹⁸ Alatala xa malekē naxa a maxōrin, «I wama n xili kolonfe munfe ra? Gundo nan a ra.»

¹⁹ Manowa naxa na si nun farin nde ba sērēxē gan daaxi ra fanye nde fari Alatala bē. Na tēmūi kaabanako nde naxa raba e ya xōri. ²⁰ Na tē nu na tefe koore ma tēmūi naxē, Alatala xa malekē fan naxa te koore ma na tē kui. Manowa nun a xa ginē to na to, e naxa e felen bōxi ma. ²¹ Alatala xa malekē to siga, Manowa nun a xa ginē mu nu a to sōnōn. E naxa a kolon Alatala xa malekē yati yati nan nu a ra. ²² Manowa naxa a fala a xa ginē bē, «Won fama faxafe ya barima won bara Ala yati yati to.» ²³ A xa ginē naxa a yaabi, «Xa Alatala wama won faxafe nu, a mu won ma sērēxē gan daaxi suxuma nu, a mu na kaabanako masenma won bē nu.»

²⁴ Na dangi xanbi, Manowa xa ginē naxa di bari. E naxa a xili fala Samison. A naxa mō Alatala xa barakē kui. ²⁵ Alatala Xaxili naxa goro Samison ma a singe ra Maxane Dana, taa naxan na Soraha nun Esetayoli tagi.

14

Samison xa ginε Filisitaka

¹ Łoxčε nde Samison naxa siga Timina. Menni a naxa sungbutunyi Filisitaka nde to. ² A to gibilek a baba xčnyi, a naxa a fala a baba nun a nga bε, «N bara Filisitaka sungbutunyi nde to Timina. Wo xa na fen n bε a xa findi n ma ginε ra.» ³ A baba nun a nga naxa a fala a bε, «Munfe ra i mu ginε fen i ngaxakerenyie ya ma, xa na mu a ra won bčnsoε ya ma? Na mu fisā Filisitaka nde bε, na jama sunnatare?» Samison naxa a baba yaabi, «Na fen n bε. A tan nan nafan n ma.» ⁴ A baba nun a nga mu nu a kolon na birin kelixi Alatala nan ma. A nu na gere fenfe Filisitakae ra, barima na waxati e nu na Isirayilakae yamarife.

⁵ Samison nun a baba nun a nga naxa goro Timina. E to wεni bilie yire li, yεtε nde naxa mini Samison ma, a xa a faxa. ⁶ Alatala Xaxili naxa goro a ma alako a xa nō yεtε ibččede a bεlεxε ra ačč si yčrε, hali geresoye to mu nu na a yi ra. A mu na fe fala a baba nun a nga bε. ⁷ E naxa siga wčyende na sungbutunyi ra, naxan bara rafan Samison ma ki fanyi.

⁸ Na biyaasi dangi xanbi, Samison naxa gibilek Timina na sungbutunyi yire, a xa a findi a xa ginε ra. Beenun a xa a li, a naxa mini kira ra, alako a xa na yεtε binbinyi mato. A naxa kumi tεs li naa, e ture na yεtε xčrie longori ra. ⁹ A naxa nde tongo a bεlεxε ra, a xa a kōn kira xčn ma. A to gibilek a bari mixie yire, a naxa nde fi nee fan ma. E naxa a kōn, kōnō Samison mu a fala e bε na kumi kelixi dēnnaxε.

¹⁰ Samison baba fan naxa goro na sungbutunyi xčnyi. Na tεmui Samison naxa xulunyi ti naa, ačč sęgħetħalae darixi a ra ki naxε. ¹¹ Na sungbutunyi xa mixie to Samison to, e naxa mixi tongo saxan xili naxan luma a sęt̄ti ma. ¹² Samison naxa a fala e bε, «N xa taali nde sa wo bun ma. Xa wo nō na tagi rabade n bε beenu yi xulunyi xi solofera xa ba a ra, n donna nun dugi tongo saxan fima wo ma. ¹³ Kōnxa wo mu nō n ma taali tagi rabade n bε, wo kerem kerem ma birin donna nun dugi tofanyi fima n tan nan ma.» E naxa a fala a bε, «Awa yire, i xa taali fala. Muxu muxu tuli matixi i ra.» ¹⁴ Na kui a naxa taali nde fala e bε, «Naxan se donna, a donse raminiima. Se jčxunme kelixi sęnbema nan ma.» E naxa na taali fen xi saxan bun ma, kōnō e mu nō na kolonde.

¹⁵ A xi naani nde, e naxa a fala Samison xa ginε bε, «Wčyεn i xa mōri bε alako a xa na taali tagi raba muxu bε, xa na mu a ra muxu fama i tan nun i baba xa denbaya gande. A mu lanma wo xa muxu xili be, wo xa fa muxu muja.»

¹⁶ Samison xa ginε naxa wa fōlč a xa mōri ya i, a a fala a bε, «N mu rafan i ma. I bara n xčn, xa na mu a ra i na taali tagi rabama nε n bε nu.» A naxa a yaabi, «N mu naxan fala n nga nun n baba bε, n na falama i tan nan bε?» ¹⁷ Na ginε naxa wa Samison ya i xi solofera bun ma, na xulunyi tεmui. Xulunyi łoxčε dčnċxε a naxa na taali tagi raba a xa ginε bε, barima a nu na a tčorċfe tun. Na tεmui na ginε naxa na taali tagi raba a xa mixie bε.

¹⁸ Beenun soge dula tεmui xi solofera nde, taakae naxa Samison xa taali fasari a bε yi maxorinyi ra, «Munse jčxun kumi bε, munse sęnbε gbo yεtε bε?» Samison naxa e yaabi, «Xa wo mu n ma ginε mafurku nu, wo mu nčma n ma taali kui kolonde feo.»

¹⁹ Na dangi xanbi, Alatala Xaxili naxa goro Samison ma. A naxa siga Asikalōn, a xčmē tongo saxan faxa, a e xa donmae nun dugie tongo, a nee fi mixie ma naxee nu bara na taali tagi raba a bε. Na tεmui Samison naxa gibilek a baba xčnyi, a xčnċxi a jaaxi ra. ²⁰ Na kui Filisitakae naxa Samison xa ginε fi xčmē gbεtε ma, xulunyi binye fixi naxan ma.

15

Samison Filisitakae gerefe

¹ Xε xaba tεmui, Samison naxa si xanin a xa ginε xčn. A naxa a fala a bitanyi bε, «A xčli n ma n tan nun n ma ginε xa lu yire kerem.» A bitanyi mu tin na ra, ² a fa a fala Samison bε, «N jčxč a ma i mčexi a ra nε, na nan a ra, n bara a fi na xčmē ma i xa xulunyi binye fi naxan ma. I xa a xunja dčxč, na fan a bε pon.»

³ Samison naxa a yaabi, «Yi biyaasi, xa n fe jaaxi raba wo tan Filisitakae ra, wo tan nan a niyaxi.»

⁴ A naxa siga, a xulumase kčmē saxan susu. A naxa nee xuli xiri e boore ra firin firin na, a sęxε maxiri e xulie ra. ⁵ A naxa sęxε radexε naxan nu maxirixi e xulie ra, a e rabejn Filisitakae xa xčč ma. Te naxa xčč birin gan, sansi naxan nu kotoxi xčč ma, a nun sansi naxan mu nu xabaxi sinden. Hali oliwi bili naxee nu na mčnni, e fan gan nε. ⁶ Filisitakae naxa e booree maxorin, «Nde yi wali rabaxi?» Mixi ndee naxa e yaabi, «Samison fōxi nan a ra, barima a bitanyi Timinaka bara a xa ginε fi xčmē ma, a tan Samison xa xulunyi binye fi naxan ma.» Na kui Filisitakae naxa siga na ginε nun a baba gande.

⁷ Samison naxa a fala e bε, «Xa wo a raba na ki, n fan n gbejčxħoma nε wo ma.» ⁸ A naxa e gere a jaaxi ra, a mixi gbegbe faxa. Na xanbi, a naxa siga, a lu fōnme kui Etami geja mabiri.

⁹ Filisitakae naxa sōorie xee Yudaya Lexi mabiri. ¹⁰ Yudayakae naxa e maxorin, «Wo faxi muxu gerede munfe ra?» E naxa e yaabi, «Muxu faxi Samison nan suxude, muxu xa fe jaaxi raba a ra alo a a rabaxi muxu ra ki naxee.»

¹¹ Yudayakae xeme wulu saxan naxa siga Samison fōx̄a Etami geya yire. E naxa a fala a be, «I munse rabaxi muxu ra yi ki? I mu a kolon won na Filisitakae xa yaamari nan bun ma?» Samison naxa e yaabi, «N e xa fe jaaxi nan tun sare ragbilenxi e ma.» ¹² Yudayakae naxa a fala a be, «Muxu faxi be i xiride ne, muxu xa i so e yi ra.» Samison naxa a fala e be «Wo xa wo rakali xa wo tan mu fama n faxade.» ¹³ E naxa a fala a be, «Won bara lan na ma. Muxu mu i faxama. Muxu xa i xiri, muxu xa i so Filisitakae yi ra tun.» E naxa a xiri luuti neene firin na, e a xanin.

¹⁴ E to Lexi li, Filisitakae naxa sōnxoe rate. Alatala Xaxili naxa goro Samison ma, a na luutie bolon alo gesē ganxi bolonma ki naxee. ¹⁵ A naxa sofale banganyi xori nde tongo boxi ma, a Filisitakae mixi wulu keren faxa na ra. ¹⁶ Samison naxa a fala, «N bara sofale banganyi xori sōtō, sofale keren sofale gbegbe ya ma. N bara xeme wulu keren faxa sofale banganyi xori ra.» ¹⁷ A to ge na masenyi ra, a naxa na banganyi xori wōle. Menyi xili naxa sa Ramati Lexi, «Banganyi xori geya.»

¹⁸ Ye xoli xōrōxoe naxa Samison suxu. A naxa Alatala maxandi, «I bara a niya n xa xutu sōtō yi mixie ma. N mali alako n naxa faxa ye xoli ma, yi mixi sunnataree naxa fa n xanin e xonyi.» ¹⁹ Ala naxa fanye ibō Lexi mabiri, ye naxa mini. Samison to ye min, a man naxa senbe sōtō, a bōne naxa sa. E naxa na yire xili fala «Hakore dulonyi.» Han ya na dulonyi na Lexi mabiri. ²⁰ Samison naxa bu kiiti sa ra Isirayila jē mōxōjēn Filisitakae xa waxati.

16

Samison nun Dalila

¹ Loxoe nde Samison naxa siga Gasa. A to langoe nde to naa, a naxa so a xonyi. ² Gasakae naxa a kolon Samison nu na na. E naxa menyi melen, alako kuye na iba e xa a faxa taa sode de ra. ³ Kōe tagi Samison naxa keli, a taa naade suxu, nun a gbakuxi wure naxee ra wurie ma, a na birin tala, a a doxō a tanki fari. A naxa a xanin geya fari naxan na Hebiron ya tagi.

⁴ Na dangi xanbi, Samison naxa gine nde kolon Soreki gulunba naxan xili Dalila. Samison naxa na gine xanu. ⁵ Filisitakae xa mangēe naxa siga na gine xōn, e a fala a be, «I xa a kolon Samison senbe kelixi dēnnaxē, alako muxu xa no a ra. Xa i ge na kolonde, muxu a xirima ne, muxu keren keren ma fa kōbiri kole wulu keren nun kōbiri kole kēmē fi i ma.»

⁶ Na tēmu Dalila naxa a fala Samison be, «Yandi, i xa i gundo fala n be, i senbe sōtōma ki naxee. Mixi nōma munse rabade, e xa i xiri, e no i ra?» ⁷ Samison naxa a yaabi, «Xa e n xirima luuti neene ra, naxee mu nu xara sinden, n senbe bama n yi, n luma ne alo xeme booree.»

⁸ Filisitakae naxa luuti neene xaratate solofera xamin Dalila xōn ma. A naxa Samison xiri e ra. ⁹ Filisitakae naxa a xa konkoe melen. Dalila naxa a xui ramini Samison ma, «Filisitakae bara fa i suxude.» Samison naxa na luutie bolon keren na, alo gesē naxan ganxi. Na tēmu e mu no a senbe gundo kolonde.

¹⁰ Dalila naxa a fala Samison be, «I wama n madaxufe ne. I bara wule fala n be. Yakosi, yandi, i xa i gundo fala n be. E nōma i xiride munse ra?» ¹¹ Samison naxa a fala a be, «Xa mixi n xirima luuti neene ra, sese mu nu xiri naxee ra, n senbe luma alo adamadi birin na ki naxee.» ¹² Dalila to ge a xiride luuti neene ra, a naxa gbelegbele, «Samison, Filisitakae bara fa i suxude!» Filisitakae nu bara a xa konkoe melen. Samison naxa luuti bolon a xirixi naxan na alo gesē bolonma ki naxee.

¹³ Dalila naxa a fala Samison be, «Han to i na n madaxufe, i wule nan tun falafe n be. A fala n be a lamia i xa xiri se naxan na.» Samison naxa a yaabi, «N xunsexe, naxan dēnbexi solofera ra, xa i na birin dēge mabōe dugi ra, wo naxa dugi soxō se fan sōti n xunsexe kui, a sa sōrōn boxi, n senbe luma alo adamadi birin na ki naxee.» ¹⁴ Dalila to ge dugi soxō se sode a fanyi ra, a man naxa gbelegbele, «Samison, Filisitakae bara fa i suxude!» Samison naxa xunu, a naxa dugi soxō se birin tala.

¹⁵ Dalila naxa a fala Samison be, «I naxe a marafanyi na won tagi, kōno n ma xanunteya mu na i be. A sanya saxan nan ya i n madaxuma. Han to i tondixi i gundo falade n be, i senbe kelixi dēnnaxē ma.» ¹⁶ Loxoe birin Dalila nu a tōrōma yi wōyenyi mooli ra. A to doxō a ra, ¹⁷ Samison naxa a gundo fala a be, a naxe, «Kafi n bari tēmu n xunyi mu bixi, barima e n fixi Ala nan ma, Ala xa Nasari nan n na. Xa n xunyi bi, n senbe luma alo adamadi birin gbe na ki naxee.»

¹⁸ Dalila to a kolon Samison bara nōndi yati yati fala a be, a naxa Filisita mangēe xili, a fa a fala e be, «Wo man xa fa, barima yi biyaasi a bara a xa gundo fala n be.» Filisita mangē naxa siga a xonyi, e man kōbiri xanin e saataxi naxan ma. ¹⁹ Dalila naxa Samison raxi, a saxi a sanyi ma. A naxa xeme nde xili, a naxa Samison xunsexe dēnbexi solofera maxaba. Na bara a niya Dalila xa no a ra. A senbe birin nu bara siga.

²⁰ Na t̄emui Dalila naxa gbelegbele, «Samison, Filisitakae bara fa i suxudel!» Samison to xunu, a naxa a fala a yētē bē, «N man xa mini yi fe kui alō boore biyaasi.» A mu a kolon Alatala nu bara a rabējin. ²¹ Filisitakae naxa a suxu, e a yae sōxō, e a xanin Gasa. Mēnni e naxa a xiri yōlōnchōnyi yōxui daaxi ra geeli kui, a xa nu se binyee mayindigilin, naxan sansi xōri luxutama.

Samison xa faxe

²² Na waxati a xunsexe, naxan nu bixi, na naxa mini folo. ²³ Lōxōe nde Filisita mangē naxa e malan, e xa sērēxē xungbe ba e xa kuye Dagon bē jēlexinyi kui. E naxa a fala, «Won ma ala bara Samison sa won sageoi!» ²⁴ Nama to Dagon to, e naxa a matōxō, e fa a fala, «Won ma ala bara won yaxui sa won sageoe, naxan bara won ma bōxi kana, a man bara won ma mixie faxa.» ²⁵ Na sēewē kui, e naxa a fala, «Won xa Samison xili, won xa a mayele.» E naxa fa a ra kelife geeli kui, e a xiri e xa salide sanyie ra. E naxa a findi mayele se ra.

²⁶ Samison naxa a fala a rajērēma bē, «A lu n bēlexē xa sa salide sanyie ma, n xa n kilōn e ra.» ²⁷ Xēmē nun gine gbegbe nu na salide kui. Filisita mangē fan nu na. Na birin findi mixi wulu saxon nan na, e birin nu fa Samison mayele. ²⁸ Samison naxa Alatala maxandi, «N Marigi Alatala, i xa ratu n ma. N bara i mayandi, Ala, sēnbē fi n ma alako n xa n gbejōxō Filisitakae ma n yae xa fe ra.» ²⁹ Samison naxa a kilōn na salide sanyie ra, keren na a yirefanyi ma, keren na a kōola ma. ³⁰ Samison naxa a fala, «N xa faxa n nun Filisitakae ra.» A naxa salide sanyie tutun a sēnbē birin na. Salide naxa bira Filisitakae nun mangē ma, naxee nu na salide kui. Filisitaka naxee faxa na fe kui, na konti dangi mixie ra Samison naxee faxa a xa dunijēigiri birin kui.

³¹ A xunyae nun a baba xa denbaya birin naxa goro naa a fure tongode. E naxa a ragata Soraha nun Esetayoli tagi, a baba Manowa xa gaburi kui. Samison nu bara Isirayila yamari jē mōxōjēn beenu a xa faxa.

17

Ala maxandife Mike xa banxi kui

¹ Xēmē nde nu na Efirami geyae fari naxan xili Mike. ² A naxa a fala a nga bē, «I xa gbeti kilo fu nun keren a nun a tagi, naxan mujnaxi i ma, a na n xōnyi. N bara i xui mē, i to nu na mujnēti dankafe. N tan nan na tongoxi.» A nga naxa a fala, «Alatala xa n ma di baraka.» ³ A naxa yi gbeti kilo fu nun keren a nun kilo tagi so a nga yi ra. A nga fa a fala a bē, «N tan yi gbeti fima Alatala nan ma. N a raxunuma nē, a xa findi kuye ra n ma di bē. N fama yi gbeti ragbilende i ma na ki nē.»

⁴ A to gbeti so a nga yi ra, a nga naxa gbeti kilo firin nun a tagi so xabui yi ra. A naxa a raxunu, a a yailan kuye ra. E fa na ti Mike xa banxi kui. ⁵ Mike kuye batude nde sōtō na ki nē. A naxa sērēxēdubē xa dugi nun kuye gbētēe yailan. A naxa a xa di nde findi sērēxēdubē ra.

⁶ Na waxati kui, mangē yo mu nu na Isirayila. Kankan nu a waxōnfe nan tun nabama. ⁷ Fonike nde nu na naxan kelixi Bētēlēsēmu Yudaya bōxi ma. Lewi bōnsōe nan nu a ra. ⁸ Yi xēmē naxa keli Bētēlēsēmu Yudaya bōxi ma, a xa yire gbētē fen a sabatima dēnnaxē. A naxa jērē han a Efirami geyae li, Mike xa banxi nu na dēnnaxē. ⁹ Mike naxa a maxōrin, «I kelixi minden?» A naxa a yaabi, «Lewika nan n na. N kelixi Bētēlēsēmu Yudaya bōxi nan ma. N na yire fenfe n sabatima dēnnaxē.» ¹⁰ Mike naxa a fala a bē, «Won birin xa lu be. I xa findi n ma denbaya xa sērēxēdubē ra, n xaxili tima naxan na. N gbeti kilo firin fima i ma jē keren kui, a nun sosee nun donsee.» Na Lewi bōnsōe mixi naxa tin na ra, ¹¹ a xa lu Mike yire. Mike naxa mēnni a ma, a lu alō a xa di. ¹² Mike naxa a findi a xa sērēxēdubē ra, a fa lu a xa banxi kui. ¹³ Mike fa a fala, «Yakōsi n bara a kolon Alatala fa fe fanyi rabama nē n bē, barima Lewi bōnsōe mixi nan na n ma sērēxēdubē ra.»

18

Danakae sabatife Layisa

¹ Na waxati mangē yo mu nu na Isirayila. Dana bōnsōe fan nu na bōxi fenfe e luma dēnnaxē, barima e mu nu ke sōtōxi Isirayila bōnsōe ya ma sinden. ² Danakae naxa xēmē gbangbalanyi mixi suuli mayegeti e bōnsōe ya ma, naxee nu na Soraha nun Esetayoli. E naxa e xēs, e xa Isirayila bōxi rabēn. E naxa a fala xēsrae bē, «Wo siga na bōxi rabēnde.» E naxa Mike xa banxi li Efirami geyae ma. E naxa xi naa. ³ E nu na mēnni tēmui naxē, e naxa na fonike Lewika xui rakōrōsi. E naxa a maxōrin, «Nde faxi i ra be? I munse rabafe yi yire? I na be munfe ra?» ⁴ A naxa e yaabi, «Mike bara fe fanyi raba n bē, a wali sare fima n ma, n xa findi a xa sērēxēdubē ra.» ⁵ E naxa a fala a bē, «Ala maxōrin muxu bē alako muxu xa nō a kolonde xa muxu xa biyaasi sōcōneyama nē.» ⁶ Na sērēxēdubē naxa e yaabi, «Wo siga bōjēsa kui, barima wo nun Alatala birin nan a ra.»

⁷ Yi xēmē suulie naxa siga, e so Layisa. E naxa a to, mēnnikae sabatixi bōjēsa kui, alō Sidōnkae darixi a ra ki naxē. Si gbētē yo mu nu na naxan e tōorōma, xa na mu a ra e yamarima. E nu bara makuya Sidōnkae ra, e mu lanyi yo xiri e nun bōnsōe gbētē tagi.

⁸ Yi xemē mixi suuli to gibilen Soraha nun Esetayoli, e ngaxakerenyie naxa a maxorin, «Wo munse toxi naa?» ⁹ E naxa e yaabi, «Wo keli, won xee. Won xa sa mənnikae gere, barima bəxi fanyi na e yi ra. Won xa won xulun. Won xa siga naa kerens, won xa na bəxi sotə! ¹⁰ Wo na so naa, wo a toma ne mənnikae bəjəs saxi ləpu. Bəxi belebele na e yi ra, Ala bara na sa wo bəlexe. Yire nan a ra, sese mu na yi dunijna bənde fuji fari naxan mu na na.»

¹¹ Dana bənsəsəcə səori mixi kəmə senni naxa keli Soraha nun Esetayoli, geresose na e yi ra. ¹² E naxa te, e sa kuru Kiriyati Yeyarimi Yudaya bəxi ma. Na nan a toxi, han to yire naxan na Kiriyati Yeyarimi xanbi ra, na xili falama Maxane Dana. ¹³ E naxa keli mənni, e siga Efirami geyae yire, han Mike xa banxi nu na dənnaxə.

¹⁴ Na təmui yi xemē mixi suuli naxee siga Layisa bəxi rabənde, nee naxa a fala e ngaxakerenyie bə, «Wo a kolon yi banxie kui sərəxədubə kuntigi donma na na, a nun kuye masolixi, nun kuye naxan nafalaxi yoxui ra. Wo xa na birin mato.» ¹⁵ E naxa so na fonike Lewika xənyi, naxan nu na Mike xa banxi kui. E naxa a xəebu. ¹⁶ Dana bənsəsəcə səori mixi kəmə senni nu tixi naade ra, geresose na e yi ra. ¹⁷ Yi xemē suuli naxee siga bəxi rabənde, nee naxa so banxi kui, e naxa kuye masolixi tongo, a nun sərəxədubə kuntigi xa donma, kuyee, nun na kuye naxan nu raxunuxi. Sərəxədubə nu tixi banxi sode de ra, a nun yi səori mixi kəmə senni, e xa geresose suxuxi e yi.

¹⁸ E to ge kuye masolixi tongode Mike xa banxi kui, a nun sərəxədubə kuntigi xa donma, kuyee, nun kuye naxan nu raxunuxi, sərəxədubə naxa a fala e bə, «Wo na munse rabafe?» ¹⁹ E naxa a yaabi, «Dundu, i naxa sese fala. I xa bira muxu fəxərə tun. I xa findi muxu xa sərəxədubə ra, muxu xaxili tima naxan na. A lanma i xa findi sərəxədubə ra mixi kerens ma denbaya be, ka Isirayila bənsəsəcə nde be?» ²⁰ Sərəxədubə naxa səswə na wəyənyi ra. A naxa sərəxədubə kuntigi xa donma, kuyee, nun na kuye masolixi tongo, a naxa bira e fəxərə ra.

²¹ E naxa ti kira xən ma, diməe, kurusee, nun kote na e ya ra. ²² E to makuya Mike xa banxi ra, Mike dəxəbooree naxa e malan, e fa bira Dana xa die fəxərə. ²³ E naxa sənəxəcə rate Dana xa die ma. Danakae naxa a fala Mike bə, «Munse niyaxi? I wama gere sofe munfe ra?» ²⁴ A naxa e yaabi, «Wo bara n ma kuyee nun n ma sərəxədubə xanin. Munse fa luma n yi? N wo gerema na nan ma.» ²⁵ Dana xa die naxa a fala a bə, «I naxa sənəxəcə muxu ra, xa na mu xemē ndee fama wo bənəbəde xənəs ra. Na kui i fama ne gande i tan nun i xa denbaya ra.» ²⁶ E to na fala, e naxa siga. Mike naxa a kolon e sənbə gbo a bə, na na a niya, a naxa gbilen a xənyi.

²⁷ E naxa Mike xa see nun a xa sərəxədubə xanin Layisa. E naxa mənnikae faxa santidəgəma ra, e na taa birin gan. Layisakae mu nu sese kolon barima e bəjəs nu saxi, yaxui yo mu nu na e yi ra. ²⁸ Mixi yo mu nə e ratangade, barima e nu makuya Sidən na, dari mu nu na e nun si gətəe tagi. E nu na geya bunyi Beti Rexobo biri. Dana xa die naxa gbilen Layisa taa ti ra a firin nde, e sabati naa. ²⁹ E naxa e baba Isirayilaka Dana xili sa na taa xun, naxan singe nu xili Layisa. ³⁰ Dana xa die naxa Mike xa kuye ti naa. Gerisomi xa di Yonatan, Munsa xa mamadi, naxa findi Dana bənsəsəcə xənəs ra, han e yaxuie e xanin pəmanəne ma temui naxə. ³¹ E nu Mike xa kuye nan batuma, Ala xa banxi nu na Silo waxati naxan ma.

19

Fe jaaxi Bunyamin bəxi ma

¹ Mange yo mu nu na Isirayila bəxi ma na təmui. Lewika nde, naxan nu na Efirami geyae yire, naxa konyi gine nde fen Bəteləsəmu Yudaya bəxi ma. ² Kənəcə na gine naxa yənə raba, a keli a xa məri xun ma, a siga Bəteləsəmu Yudaya bəxi ma a baba xənyi. A to kike naani raba naa, ³ a xa məri naxa siga a yire alako e xa lan fe kerens ma. A xa konyi fonike naxa a mati, e siga sofale firin fari. Na gine naxa a raso a baba xənyi. Na gine baba to na xemē to, a naxa a rasənə səswə ra. ⁴ A bitanyi naxa a makankan, e fa lu a xənyi xi saxan. A naxa e yigiyə a fanyi ra.

⁵ Xi naani nde, Lewika naxa kurun a xa kote yailan na, kənəcə a bitanyi naxa a fala a bə, «I de iba taamı ra sinden, wo fa siga.» ⁶ E naxa dəxərə, e naxa e dəge yire kerens. Na xanbi a bitanyi naxa a fala a bə, «I xa xi be to kəcə ra. I xa tin na ra alako i bəjəsəcə xərafan i ma.» ⁷ Na gine xə məri naxa keli, a xa siga, kənəcə a bitanyi naxa a karaxan a xa na kəcə radangi naa.

⁸ Xi suuli nde, a man naxa kurun, a xa siga. A bitanyi man naxa a fala a bə, «N bara i mayandi, i xa i de iba sinden, i fa siga nunmare ra.» E man naxa e dəge yire kerens. ⁹ Na xemē to keli, a xa siga, a tan nun a xa gine, nun a xa fonike konyi, a bitanyi man naxa a mayandi, «I bara a to, kəcə na sofe. Wo xa xi be to, i bəjəsəcə xərafan i ma. Tina wo xa kurun, wo xa siga wo xənyi.» ¹⁰ Na gine xə məri mu tin na ra. A naxa keli, a nun a xa gine naxa dəxərə sofale firinyie fari, e siga Yebusu biri ra, naxan findixi Darisalamu ra. ¹¹ E makərexı Yebusu ra təmui naxə, nunmare nu bara so. Yi fonike konyi naxa a fala a marigi bə, «Won xa ti be Yebusu taa kui, won xa xi be.» ¹² A marigi naxa a yaabi, «Won mu soma taa i si gətəe sabatxi dənnaxə. Won xa xi Isirayila taa nde ne Gibiya.» ¹³ A man naxa a fala a xa fonike

konyi bε, «Won xεε, won xa so Gibiya, xa na mu Rama, won xa xi mεnni.»¹⁴ E naxa jεre han soge dula tεmui. E nu bara makore Gibiya ra, Bunyamin bōnsōe xa bōxi ma.¹⁵ E naxa so Gibiya, e xa xi naa. E naxa ti taa tagi, kono mixi yo mu tin e yigiyade.

¹⁶ Fori nde, naxan keli Efiramī geyae mabiri, kono a nu sabatixi Gibiya ne, a naxa so taa kui nūnmare, kelife walide xε ma. Mεnni mixie tan Bunyamin xa die nan nu e ra.¹⁷ Na fori to xōjεe to taa tagi, a naxa e maxorin, «Wo kelixi minden? Wo sigafe minden?»¹⁸ E naxa a yaabi, «Muxu kelixi Bεtεlεεmu Yudaya bōxi nan ma, muxu na sigafe Efiramī geyae ma, n sabatixi dēnnaxε. N kelixi Bεtεlεεmu Yudaya bōxi nan ma, n na sigafe Alatala xa banxi, kono n mu yigiyi sōtōxi sinden.¹⁹ Nooge nun būrεxε na muxu yi muxu xa sofale naxan donma. Taami nun weni fan na muxu yi muxu naxan donma, n tan, n ma gine, nun n ma fonike konyi. Sese mu luxi naxan mu na muxu yi ra.»²⁰ Na fori naxa a fala a bε, «Ala xa wo bōjε sa. N bara wo yigiyi, wo mu luma taa tagi to kōe ra.»²¹ A naxa e xanin a xa banxi kui, a nooge so sofalee yi. Biyaasilae to e sanyie maxa, e naxa e dεge, e naxa e min.

²² E to nu na e dεgefe, taa mixi rabεjinxie naxa fa, e naxa banxi bilin, e naade kōnkōn sēnbε ra. E nu fa a fala fori bε, banxi kanyi, «Xεmε naxan soxi i xa banxi kui, a ramini alako muxu xa yεnε raba a ra.»²³ Banxi kanyi naxa mini, a a fala e bε, «Ade, n ngaxakerenyie, wo naxa yi fe jaaxi raba n ma xōjε ra. N bara wo mayandi. Yi xεmε bara so n xōnyi, wo naxa yi yunubi xōnxi raba a ra.»²⁴ N ma di ginēdimedi nan yi ki, a nun yi xεmε xa gine, n xa nee ramini wo ma, wo xa wo waxōnfe raba e ra. Kono wo naxa na fe xōnxi mōoli raba yi xεmε ra.»²⁵ Yi xεmε mu tin e tuli matide a ra. Na kui, xεmε naxa a xa gine suxu, a a ramini e ma tandem. E naxa a kolon gine ra, e fa a maxi na kōe birin na han gεesegε. Kuye to iba, e naxa a bεjεn.

²⁶ Subaxe yi gine naxa fa, a bira banxi dε ra, a xa mōri yigiyaxi dēnnaxε. A naxa lu naa han gεesegε. ²⁷ Gεesegε a xa mōri naxa keli, a xa siga. A to naade rabi, a naxa a xa gine to banxi sode dε ra, a bεlexe saxi naade gonyi ma.²⁸ A naxa a fala a xa gine bε, «Won xεε,» kono a mu a yaabi. A nu bara faxa. Na kui a naxa a sa a xa sofale fari, a siga a xōnyi.²⁹ A to so a xōnyi, a naxa fine tongo, a naxa a xa gine ibolon a salonsee ma dōxō fu nun firin. A naxa na xuntunye rasanba Isirayila bōnsōe fu nun firinye ma.

³⁰ Naxee birin na to, e naxa a fala, «Kafi Isirayilakae naxa keli Misira bōxi ma, han to, yi fe jaaxi mōoli mu nu raba sinden. Won xa lu yire kerens, wo xa natε tongo yi xa fe ra.»

20

Isirayilakae nun Bunyamin bōnsōe gerefe

¹ Isirayilakae birin, fōlō Dana ma, sa dōxō Beriseeba nun Galadi ra, e naxa e malan Ala ya i Misipa.² Isirayila bōnsōe kuntigi birin nu na Ala xa jama xa malanyi. Sōori wulu kεmε naani nu na, e birin fata santidεgεma ra.³ Bunyaminkae naxa a kolon Isirayilakae nu malanxi Misipa.

Isirayilakae naxa a fala na Lewika bε a xa yi fe jaaxi dentεgε sa e bε.⁴ Na kui Lewika naxan ma gine faxaxi, a naxa a masen e bε, «Muxu nun n ma gine naxa Gibiya li Bunyamin bōxi ma, muxu xa xi naa.⁵ Gibiya xεmεe naxa keli n xili ma kōe ra. E naxa banxi bilin n nu na dēnnaxε, e xa n faxa. E naxa e waxōnfe raba n ma gine ra han na faxa.⁶ N naxa a fure ibolon bolon, n naxa a xuntunye rasanba Isirayila bōnsōe birin ma, e xa a kolon yi fe jaaxi naxan nabaxi Isirayila bōxi ma.⁷ Yakosi, Isirayilakae birin, wo xa wōyεn, wo xa kiiti sa.»

⁸ Nama birin naxa lan a ma mixi yo naxa gbilen a xōnyi,⁹ fo e xa mixie sugandi sinden naxee tema Gibiya xili ma.¹⁰ E naxa a fala, «Xεmε fu yo xεmε fu, won xa keren xεε a xa donse fen sōorie bε. Naxee luxi, e xa te Gibiya e xa wali jaaxi sare ragbilen mēnnikae ma, naxee bara fe xōnxi raba Isirayila bōxi ma.»¹¹ Na kui Isirayila xεmε birin naxa e malan na taa xili ma.

¹² Isirayila bōnsōe naxa xεεra xεε Bunyamin xabile birin ma, e xa e maxorin, «Yi fe jaaxi mōoli dangixi wo tagi di?¹³ Wo xa na Gibiyaka mixi jaaxie so muxu yi ra, muxu xa e faxa alako yi yunubi xa ba Isirayila ma.» Bunyaminkae naxa tondi e ngaxakerenyi Isirayilakae xui susude.¹⁴ E naxa keli e xa taae kui, e fan xa malan Gibiya Isirayilakae gerede.¹⁵ Santidεgεma kanyi wulu mōxōjεn nun senni nu na Bunyaminkae ya ma, nun Gibiyaka mixi kεmε solofera naxee sugandixi gere xili ma.¹⁶ Sōori yi matinxinxī kεmε solofera nu na e ya ma, naxee fata gεmε wolide laati ra e kōla bεlexe ra. E fata se birin gōnōde na ra.¹⁷ Isirayilaka sōorie santidεgεma kanyie nu lanxi xεmε wulu kεmε naani bafe Bunyaminkae ra.¹⁸ E naxa te Beteli, e Ala maxorin, «Nde singe tema muxu ya ma a xa Bunyaminkae gere?» Alatala naxa e yaabi, «Yudayakae singe xa na gere fōlō.»

¹⁹ Gεesegε, Isirayilakae naxa kuru Gibiya xili ma.²⁰ E naxa Bunyaminkae gere Gibiya ya tagi.²¹ Bunyaminkae naxee keli Gibiya, nee naxa Isirayilaka wulu mōxōjεn nun firin faxa.²² Na dangi xanbi, Isirayilakae naxa limaniya, e man naxa te Bunyaminkae xili ma, e nu na dēnnaxε na lōxōc singe.²³ E

man naxa te Beteli, e naxa wa han nunmare, e fa Alatala maxorin, «A lanma muxu man xa Bunyaminkae gere, muxu ngaxakerenyie?» Alatala naxa e yaabi, «Wo e gere.»

²⁴ Awa na xi firin nde, Isirayilakae man naxa te Bunyamin x die xili ma. ²⁵ Na lõxõe Bunyaminka naxee keli Gibiya naxa Isirayila xemee wulu fu nun solomasaxan faxa santidegema ra. ²⁶ Na temui Isirayilakae birin naxa te Beteli, e naxa wa Alatala ya i. E naxa sunyi suxu han nunmare, e serexxe gan daaxi nun xanunteya serexxe ba Alatala be. ²⁷ E naxa Alatala xa marasi fen. Na waxati Ala xa saate kankira nu na Beteli. ²⁸ Finexasi, Eleyasari xa di, Haruna xa mamadi, nu a jengi saxi na birin xon ma. E naxa Ala maxorin, «A lanma muxu man xa te Bunyaminkae xili ma, muxu ngaxakerenyie, ka a lanma muxu xa gere lu naa?» Alatala naxa e yaabi, «Wo man xa gere so. Tina n e sama wo sagoe.»

²⁹ Na temui Isirayilakae naxa Gibiya melenfe. ³⁰ E to te Bunyaminkae xili ma Gibiya ya tagi e nu na deennaxe boore biyasi, ³¹ Bunyamin xa die naxa mini e gerede. E naxa mixi tongo saxan faxa Beteli nun Gibiya kirae xon ma. ³² Bunyaminkae naxa a fala e booree be, «Won man na e bõnbõfe ne yi ki alo a singe,» kõnõ Isirayilakae tan nu bara a fala e boore be, «Won xa won makuya taa ra, e xa bira won foõo ra kirae xon ma.»

³³ Isirayila xemee naxa e malan Bali Tamari. Naxee nu na Gibiya melenfe, nee fan naxa mini kene ma. ³⁴ Isirayila soori fanyi wulu fu naxa Gibiya gere a jaaxi ra. Bunyaminkae mu gexi a kolonde gbaloe nu bara e li. ³⁵ Alatala naxa Bunyamin bõnsõe bõnbõ Isirayila ya xori. Xemee santidegema kanyi wulu moõçjenen nun suuli, xemee keme naxa faxa na lõxõe. ³⁶ Bunyamin xa die naxa a kolon e mu geenixi yi biyasi. Isirayilakae naxa a lu e xa gbilen Gibiya mabiri, barima e a kolon soori gbetee nu na e melenfe.

³⁷ Soori naxee nu Gibiya melenfe, nee naxa so taa kui keren na, e mixi birin faxa santidegema ra. ³⁸ E nu bara lan a ma e xa te so taa ra, tuuri gbegbe xa te koore ma. ³⁹ Isirayilaka booree to na to, e naxa e mafindi Bunyaminkae xili ma. Bunyaminkae to bara mixi tongo saxan faxa, e naxa a fala e boore be, «Won na e bõnbõfe ne yi ki alo a singe.» ⁴⁰ Kõnõ e to tuuri to te ra koore ma kelife e xa taa kui, ⁴¹ Bunyaminkae naxa gaaxu na gbaloe ya ra. Isirayilakae naxa e mafindi, e xa e gere.

⁴² Bunyaminkae naxa gblen e foõo ra, e e gi gbgengberen kira xon ma. Soori naxee nu na taa kui, nee mu tin e xa e ba e yi. E naxa bira e foõo ra, e e faxa, barima e nu bara makore e ra. ⁴³ Isirayilakae naxa e rabilin, e bira e foõo ra Gibiya fuge ra. ⁴⁴ Bunyamin soori fanyi wulu fu nun solomasaxan naxa faxa na gere kui. ⁴⁵ Xemee wulu suuli naxa faxa, naxee nu bara e gi gbgengberen kira xon ma, sigafe ra Rimõn geya mabiri. Xemee wulu firin naxa faxa, naxee nu bara e gi han Gidomi. ⁴⁶ Na lõxõe Bunyamin soori fanyi wulu moõçjenen nun suuli naxa faxa, e birin santidegema kanyi. ⁴⁷ Xemee keme senni, naxee nu bara e gi gbgengberenyi Rimõn geya mabiri, naxa lu menni kike naani. ⁴⁸ Isirayilakae naxa bira Bunyamin x die foõo ra e xa taa birin kui. E naxa e faxa santidegema ra, xemee nun xurusee. E naxa te fan so e xa taa birin na.

21

Bunyamin bõnsõe xa gine sotõe

¹ Isirayila xemee nu bara e yete rakali Misipa, a falafe ra, «Mixi yo naxa a xa di ginë fi Bunyaminka nde ma.» ² Nama naxa siga Beteli, e naxa lu Ala ya i han nunmare. E naxa wa e xui itexi ra. ³ E nu fa a fala, «Isirayila Marigi Alatala bõnsõe nde baxi muxu ra munfe ra?» ⁴ Na kuye iba, e naxa keli subaxe ma, e serexebade yailan, e fa serexxe gan daaxi nun xanunteya serexxe ba Ala be. ⁵ Isirayilakae naxa a maxorin, «Xabilë mundun mu na won ya ma to naxan mu faxi Alatala xa malanyi?» E nu bara e rakali mixi xili ma naxan mu fama Alatala xa malanyi Misipa. E nu bara a fala na kanyi xa faxa.

⁶ Isirayilakae naxa kinikini e ngaxakerenyi Bunyaminkae ma, e nu fa a fala, «To lõxõe bõnsõe keren bara ba Isirayila ra. ⁷ Won munse rabama e be alako e xa ginee sotõ, barima won tan bara won kali Alatala ra, won mu won ma di ginee firma e ma?» ⁸ Na kui, e naxa a fala, «Xabilë nde na Isirayila bõnsõe ya ma naxan mu te Alatala yire Misipa?» E naxa a mato fa Yabesi Galadi mixi yo mu nu na e ya ma.

⁹ E to jama mato, e naxa a kolon Yabesi Galadi xabilë mu nu na e ya ma. ¹⁰ Nama naxa soori wulu fu nun firin xee Yabesi Galadi e xa mixi birin, ginee nun dimedie, faxa santidegema ra. ¹¹ «Wo lan ne wo xa menni xemee birin faxa. Wo man xa ginee faxa naxee mu findixi ginedimedi ra.» ¹² E naxa ginedimedi keme naani li Yabesi Galadi, naxee mu xemee fe kolon. E naxa e xanin Silo Kanaan bõxi ma.

¹³ Nama birin naxa xeeerae xee Bunyamin xa die xon ma naxee nu na Rimõn geya mabiri. E naxa lanyi woyeniyi masen e be. ¹⁴ Na temui Bunyaminkae naxa gblen Isirayila bõxi ma. Isirayilakae naxa Yabesi Galadi ginee so e yi ra, kõnõ e birin mu gine sotõ.

¹⁵ Nama naxa kinikini e ma, barima Alatala nu bara a ragiri nde xa ba Isirayila bõnsõe ra. ¹⁶ Forie naxa a fala, «Won munse rabama e be alako naxee mu gine sotõ, e fan xa gine ndee dõxõ? Bunyaminka gine birin bara faxa. ¹⁷ A lanma e xa ke tongoe sotõ, alako bõnsõe nde naxa ba Isirayila ya ma. ¹⁸ Kõnõ

won mu nōma won ma die sode e yi ra, barima won bara won nakali, «Mixi naxan a xa di gine fima Bunyaminka nde ma, na kanyi xa danka.»»

¹⁹ «Awa, won naxan nabama, na nan yi ki. Nε yo jnε sali nde rabama Silo, Beteli koola ma, Beteli nun Sikemi kira fuge ra, Lebona yirefanyi ma.» ²⁰ E naxa a fala Bunyaminkae bε, «Wo siga, wo sa wo nōxun weni bilie xɔɔra. ²¹ Silo ginεe na mini fare boronde, wo xa mini wεni bilie xɔɔra, wo xa Silo gine ndee tongo wo yεtε bε, wo man xa gbilen Bunyamin bɔxi ma. ²² Xa e baba, xa na mu a re taarae, fa wo kalamude muxu xɔn, muxu a falama nε e bε, «Wo xa dījε e ma muxu xa fe ra, barima muxu mu gine scɔxi e xa scɔri birin bε. Wo tan xa mu wo xa die fixi e ma. Na kui wo mu na marakali kanaxi.»»

²³ Bunyamin xa die naxa na birin naba. E naxa ginε tongo e xa konti ma ginε ya ma, naxee nu na fare boronfe. E naxa e xanin e xa bɔxi ma, e man naxa e xa taae ti, e sabati naa. ²⁴ Isirayilakae fan naxa gbilen e xɔnyi, e bɔnsɔε nun xabilε nu na bɔxi naxan ma. ²⁵ Na waxati mangε yo mu nu na Isirayila. Kankan nu a waxɔnfe nan nabama.

Ruti xa Taruxui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi kitaabui findixi taruxui di nan na gine firin xa fe ra. Gine nde nun a xa mōri nan keli e xōnyi Isirayila bōxi ma, e tunu Mowaba bōxi ma. Mēnni, na xēmē nun a xa di xēmē firinyie naxa faxa. Na kaajē gine nun a xa die xa gineē naxa lu naa e keren setareja kui. A rajōnyi, na kaajē gine naxa natē tongo a xa gibilen a xōnyi. A xa mamadi Ruti naxa bira a fōxō ra xanunteya xa fe ra. E to so Isirayila bōxi ma e xa sunnunyi kui, Alatala naxa kaabanakoe nde raba naxan a masenma a tōcōrmixie xanuma. A naxa mēnni na gine firinyie ma a fanyi ra, alako e naxa lu setareja kui e kerenyi ma.

Yi taruxui nōma limaniya fide to mixie ma, naxee nōma a majōxunde a Ala bara nēsmu e ma. Xa mixi bira Ala fōxō ra, e a sago rabama, Ala mu nēsmuma e ma fefe ma. Tōcōrē nde nōma e lide, kōnō Alatala nōma na tōcōrē mafindi fe fanyi ra. Yi taruxui fōlē makinkini, kōnō a rajōnyi a Ala sēnbē nun a xa xanunteya masenma won bē. Ala xa won mali na kolonde won ma dunijēigiri kui. Amina.

Ruti xa Taruxui

Elimeleki xa denbaya tunufe Mowaba

¹ Alatala xa kiitisae xa waxati, kaame din ne Isirayila bōxi ra. Xēmē nde naxa keli Bētēlēēmu, naxan nu na Yudaya bōxi ma. A naxa tunu Mowaba bōxi ma, a tan, a xa gine, nun a xa di firinyie. ² Na xēmē xili Elimeleki, a xa gine Nowemi, a xa die, Maxalōn nun Kiliyon. E fatan Efarata xabilē nan ma. E naxa sa sabati Mowaba bōxi ma.

³ Na tēmui Nowemi xa mōri Elimeleki naxa faxa. Nowemi naxa lu naa fa, a nun a xa di firinyie. ⁴ Na di firinyie naxa Mowaba gineē dōxō. Gine singe xili Oropa, a firin nde Ruti. E naxa lu mēnni han jē fu. ⁵ Na xanbi Maxalōn nun Kiliyon fan naxa faxa. Nowemi naxa lu naa fa a keren. Xēmē mu na, di mu na.

⁶ Nowemi to a mē a Alatala bara a xa jāma mali baloe fe ra, ⁷ Nowemi nun a xa die xa gine firinyie naxa keli Mowaba bōxi ma, e nu sabatixi dēnnaxē. E to kira li naxan sigama Yudaya bōxi ma, ⁸ Nowemi naxa a fala a xa die xa gineē bē, «Wo xa gibilen wo ngae xōnyi. Alatala xa hinne wo ra, alo wo a rabaxi n tan nun n ma die bē ki naxē. ⁹ Alatala xa xēmē fi wo ma, wo sabatima naxan xōn bōjēsa kui.» Nowemi naxa findigilin e ma, kinikini naxa e rawa.

¹⁰ E naxa a fala a bē, «Ade, na mu lamma. Won birin xa siga i bōnsōe yire.» ¹¹ Nowemi naxa e yaabi, «N ma mamadie, wo xa gibilen. Munfe ra wo wama bifare n fōxō ra? N tan nōma di gbētē baride sōcon wo dōxōma naxee xōn? ¹² N ma mamadie, fo wo xa gibilen wo xōnyi. N bara fori. N mu nōma xēmē gbētē sōtōde sōcon. Hali n sa xēmē gbētē sōtō to, n fa di bari to kōe ra, ¹³ wo nōma na di memēde han a mō wo fa dōxō a xōn ma? Wo nōma na ra? N ma mamadie, wo mu nōma na ra. Na xōrōxō. Wo nōma tonidé xēmē gbētē bē, han n ma die mō? Alatala naxan nagirixi n ma, a xōrōxō dangife wo xa tōcōrē ra. Alatala bara n tōcōrē ki fanyi.»

¹⁴ Na kui Oropa nun Ruti man naxa wa fōlō. Oropa naxa findigilin Nowemi ma, a fa gibilen a xōnyi, kōnō Ruti tan naxa kankan Nowemi ma. ¹⁵ Nowemi naxa a fala a bē, «Ruti, Oropa bara gibilen a xa mixie xōnyi. A bara gibilen a xa diine ma. I tan fan, i xa bira a fōxō ra.» ¹⁶ Ruti naxē, «I naxa n karaxan n xa gibilen i fōxō ra. I naxa n keri. I nu siga dēdē, n fan sigama mēnni nē. Won sabatima nē yire keren. I xa mixie findima n ma mixie nan na. I Marigi Ala findima n fan Marigi nan na. ¹⁷ N luma i sēetti ma han i faxa, n fa ragata i xa gaburi sēetti ma. Xa n i bējin, Alatala xa i haake mini n i. Saya gbansan xa won nafatan.»

¹⁸ Nowemi to a kolon, Ruti xa natē mu masarama, a naxa dundu. ¹⁹ E firin naxa ti kira xōn ma han Bētēlēēmu. E to so taa kui, jāma naxa tērēnna e tofe ra. Gineē nu fa maxōrinyi ti, «Nowemi nan ya?» ²⁰ Nowemi nu fa e yaabi, «N mu xilima Nowemi sōnōn. Wo xa n xili Mara, barima Ala Sēnbēma bara n ma dunijēigiri raxōrōxō n ma.» («Nowemi» wama a falafe nē «a jāxun.» «Mara» wama a falafe nē «a xōn.») ²¹ «N siga sigama, n nun fe fanyi nan siga, kōnō Alatala bara n nagbilen n bēlēxē igeli ra. Munfe ra wo n xilima Nowemi? Alatala Sēnbēma bara ti n kanke, a bara jāxankate dōxō n ma.»

²² Nowemi gibilen a xōnyi na ki nē, a tan nun a xa di xa gine Ruti Mowabaka. E soxi Bētēlēēmu funden maniyē xaba tēmui nē.

Təmunde n xε kanyi nde toma naxan hinnεma n na.» Nowemi naxε, «Awa n ma mamadi, i n lima be.»

³ Ruti naxa siga funden maniyε dənəxçεe matongode xε walikεe xanbi ra. Alatala naxa a ragiri, a xa a xun ti Boosu, Elimeleki xabilε mixi nde xa xε ra. ⁴ Na waxati Boosu nu baxi sode keli Bətələɛɛmu. A naxa a xa walikεe xεεbu, «Wo nu wali, Alatala xa wo ratanga.» E naxa a ratin, «Amina, Alatala xa barake fi i fan ma.» ⁵ Boosu naxa maxərinyi ti walikεe xunyi ma, «Nde na na sungbutunyi ra?» ⁶ A naxa a yaabi, «Na sungbutunyi Mowabaka na a ra, naxan fa Nowemi matide keli Mowaba bəxι ma. ⁷ A mayandi nan ti a xa funden maniyε dənəxçεe matongo walikεe xanbi ra. Kafi a fa gεesegε, han yakosi a na walife, fo a to a malabufe yi ki bage bun ma.»

⁸ Na təmui Boosu naxa a fala Ruti bε, «N ma di, i tuli mati. I xa lu be n ma walike ginεe xanbi ra. Hali i mu siga xε gβεtε ma funden maniyε dənəxçεe matongode. ⁹ E na siga xε naxan ma, i fan xa bira e fəxč ra. N bara jəngui lu n ma xεmεe ma, e naxa i təcər. Xa ye xəli i suxu, i xa siga ye minde, walikεe xa ye naxan saxi fəjε kui.»

¹⁰ Ruti naxa a igoro bəxι ma jəlexinyi saabui ra, a fa a fala, «N tan, beka mu n na, kənɔ i bara hinnε n na. I hinnεxi n na munfe ra?» ¹¹ Boosu naxa a yaabi, «Mixie bara a fala n bε, i naxan nabaxi i mama bε kafi i xa mɔri naxa faxa. E naxε, i bara i baba yo, i nga yo, nun i baride, i bara a birin bəjən, i fa siga mixie xənyi i mu dənnaxε kolon. ¹² Ala xa i baraayi. Isirayila Marigi Ala xa i sare rakamali, i xaxili tixi Marigi naxan na.» ¹³ Ruti naxa a fala Boosu bε, «N ma mange, i bara hinnε n na, i bara nde ba n ma tɔɔrε ra. I xa wəyεnyi bara so n tan i xa konyi bojε kui, na binyε gbo n tan bε.»

¹⁴ E dege waxati Boosu naxa a fala Ruti bε, «Fa be, i xa taami nun bɔrε nde don.» Ruti naxa dəxɔ walikεe fe ma. Boosu naxa funden maniyε gilinxı nde so a yi ra. A naxa na don han a luga, a fa a dənəxçε ragata. ¹⁵ A man to siga funden maniyε matongode, Boosu naxa yaamari fi a xa walikεe ma. A naxε, «Hali a so a xabatare fan xəcəra, wo naxa sənəx a ma. ¹⁶ Wo na funden maniyε raxiri, wo xa nde lu naa, a xa na fan matongo. Hali wo mu sese fala a bε.»

¹⁷ Ruti naxa wali han nummare. A to gε walide, a naxa funden maniyε bənbə, a konbo ya firin nan sətə. ¹⁸ Ruti to so na birin na taa kui, a naxa a masen Nowemi bε. A donse naxan don Boosu yire, a naxa na dənəxçε fan so Nowemi yi ra. ¹⁹ Nowemi naxa Ruti maxərin, «I walixi xε mundun ma to? I yi funden maniyε matongoxi minden? Ala xa na mixi baraayi naxan hinnεxi i ra.» Ruti naxa a birin ya maxaran a mama bε. A man naxa a fala, «Mixi naxan n malixi, a xili nε Boosu.» ²⁰ Nowemi naxa a fala a xa di xa gine bε, «Ala xa a baraayi, Ala naxan mu a xa saatε fanyi kanama, a fa hinnε a xa mixie ra naxee na dunijna a nun naxee na aligiyama. Yi xəmε lanxi won xabilε mixi nde nan ma. Won xabile ratangama nan a ra.»

²¹ Ruti Mowabaka naxa a yaabi, «Na xəmε naxε, a n xa wakili a xa walikεe fəxč ra han funden maniyε xabε xa ba a ra.» ²² Nowemi naxa a fala a xa di xa gine bε, «N ma di, a lanma i xa bira a xa walikεe ginεe fəxč ra, alako mixi yo naxa i təcər xε gβεtεe ma.»

²³ Na kui Ruti naxa lu Boosu xa walikεe ginεe fəxč ra han funden maniyε nun məngi maniyε xabε naxa jənɔ. Ruti sabati Nowemi xənyi, na ki nε.

3

Ruti nun Boosu xa lanyi

¹ Nowemi naxa a fala a xa di xa gine bε, a naxε, «Ruti, n wama i xa xəmε taa fanyi sətə. ² I a kolon, Boosu, i sa walixi naxan xənyi nun a xa walikεe ginεe ra, won xabile nan a ra. To nunmare ra, Boosu sigama lonyi ma funden maniyε bənbədə. ³ I naxan nabama, i xa i yailan a fanyi ra. I xa i maxa, i labundə sa i ma, i i maxiri dugi fanyi ra. Na təmui i xa siga lonyi yire. I i ya mançxun Boosu ma han a xa gε a dəgəde. ⁴ A na so a sade, i xa a mato a saxi dənnaxε. A na xi, i xa a dugi ba a sanyie ma, i i sa a san labe ra. A fama i rabafe falade i bε.» ⁵ Ruti naxa a yaabi, «Awa, n a birin nabama nε alɔ i a falaxi ki naxε.»

⁶ Na təmui Ruti naxa siga na lonyi ma. A mama naxan falaxi a bε, a naxa na raba. ⁷ Boosu to gε a dəgəde, a naxa a sa funden maniyε kuruxi fe ma jəlexinyi kui. Ruti naxa a maso a ra dəyin doyin, a dugi ba a sanyie ma, a fa a sa a san labe ra. ⁸ Kəɛ tagi, Boosu naxa xunu, a naxa gine to a san labe ra. ⁹ A naxa a maxərin, «Nde a ra?» Ruti naxa a yaabi, «I xa konyi nan n na. N xili Ruti. N faxi nε, xa i nəma n futide, barima muxu xabile ratangama na i ra.»

¹⁰ Boosu naxa a masen a bε, «N ma di, Ala xa i baraayi. Yi hinnε fan i xa hinnε singe bε, barima i mu sigaxi səgetala se kanyi fəxč ra, i mu sigaxi səgetala setare fəxč ra. ¹¹ N ma di, xanmeri yo naxa lu i yi ra. N a birin nabama nε i bε i naxan maxərinxi, barima jənɔma birin a kolon gine fanyi nan i ra. ¹² I bara nəndi fala. N tan, wo xabile ratangama nan n na, kənɔ xabile ratangama gβεtε na naxan makərε i ra n tan bε. ¹³ Kəɛ radangi be to. Gεesegε, xa na mixi tin i ratangade, awa. Xa a mu tin, n tan i ratangama nε. N bara n kali Alatala ra! I xa xi be han kuye xa iba.»

¹⁴ Ruti naxa a sa Boosu san labe ra han subaxε ma. A naxa keli beenun soge xa te, barima Boosu mu nu wama mixi xa a kolon yi gine ε nu na lonyi ma. ¹⁵ A naxa a fala a bε, «I xa mafelenyi tongo, a dε suxu.» Ruti to a xa mafelenyi dε suxu, Boosu naxa funden maniyε konbo ya keren sa a kui. Boosu naxa Ruti rate na kote ma, Ruti fa siga taa kui.

¹⁶ A naxa gibile a mama Nowemi xɔnyi. Nowemi naxa a maxɔrīn, «N ma mamadi, fe bara dangi a fanyi ra?» Ruti naxa a ya maxaran Boosu naxan birin nabaxi a bε. ¹⁷ A naxε, «A bara yi funden maniyε konbo ya keren fi n ma. A naxε n bε, «I mu gibilemma i mama xɔnyi i bεlɛxε igeli.»» ¹⁸ Nowemi naxa a fala a bε, «N ma mamadi, i xa lu be han won xa a kolon yi fe rajɔnma ki naxε. Na xεmε mu a raxarama, fo yi fe xa yailan to yati nε.»

4

Boosu Ruti futife

¹ Boosu naxa siga taa naade ra, taakae malanma dεnnaxε, a dɔxɔ. Na xabile ratangama, Boosu nu naxan xa fe falama, na naxa fa. Boosu naxa a fala a bε, «N ba, fa i magoro be.» A naxa fa, a dɔxɔ. ² Boosu man naxa a fala taa kuntigi fu bε, «Wo fa, wo wo magoro be.» E to dɔxɔ, ³ Boosu naxa a masen na xabile ratangama bε, «Nowemi, naxan kelixi Mowaba, a wama Elimeleki xa bɔxi matife. I a kolon, Elimeleki won taara na a ra. ⁴ N nu wama i xa kolon sɔtɔ na fe ma, i xa na bɔxi xun sara taakae nun taa kuntigie ya xɔri. Xa i nɔma a xun sarade, i xa a raba. Xa i mu nɔma na ra, a fala n bε, alako n xa a kolon, barima mixi gbeitε mu nɔma a xun sarade fo i xa i xui fi. N tan nan i xanbi ra.» Na xεmε naxa a yaabi, «N a xun sarama nε.»

⁵ Na tεmui Boosu naxa yi wɔyεnyi sa na fari, a naxε, «I nε yi bɔxi sarama lɔχε naxε Nowemi nun Ruti Mowabaka ma, i man xa na kaŋjε gine ε fan dɔxɔ, alako faxamixi xili naxa lɔε na bɔxi xun ma.» ⁶ Na xabile ratangama naxa a yaabi, «Na kui n mu nɔma a xun sarade, xa na mu a ra n yεtε ke kanama nε. I xa a xun sara, n tan mu nɔma.» ⁷ Singe ra Isirayila bɔxi ma, xa mixi nde nu wama lanyi xirife, fo a xa sankiri ba, a xa a so a boore yi ra. Na nan a masenma lanyi bara ge xiride. ⁸ Na kui, na xabile ratangama to a fala Boosu bε, «I xa na bɔxi xun sara i yεtε bε,» a naxa a xa sankiri ba, a a so Boosu yi ra.

⁹ Na dangi xanbi Boosu naxa a masen taa kuntigie nun jnama bε, «Wo bara findi seedee ra to. Elimeleki, Kilɔn, nun Maxalon xa see, n bara e birin sara Nowemi ma. ¹⁰ Maxalon xa gine ε, Ruti Mowabaka, n bara na fan dɔxɔ alako faxamixi xili naxa lɔε a xa bɔxi xun ma, a xabile nun a xa taa mixie naxa nεεmu a xa fe ma. To wo bara findi yi fe seedee ra.» ¹¹ Jnama nun kuntigie naxa a yaabi, «Muxu bara tin findide seedee ra! Muxu bara Alatala maxandi yi gine ε be naxan sofe i xɔnyi.

Alatala xa a lu ało Raxele nun Leya naxee bara die sɔtɔ, e findi Isirayila jnama ra.

Alatala xa sεnbε fi i ma Efarata xabile ya ma.

Alatala xa xili xungbe fi i ma Bεtεlεεmu taa kui.

¹² Alatala xa di gbegbe fi i ma yi sungbutunyi saabui ra.

Alatala xa wo xa die findi denbaya ra ało Peresi xa denbaya,

Peresi naxan Tamari barixi Yuda bε.»

¹³ Na tεmui, Boosu naxa Ruti xa futi xiri. E to lu yire keren, Alatala naxa a ragiri Ruti xa tεgε, a di sɔtɔ. ¹⁴ Na kui gine ε naxa a fala Nowemi bε, «Ala tantu, barima Alatala bara xabile ratangama fi i ma. Isirayilakae xa tantui rasiga Ala ma! ¹⁵ Yi di fama mεεnide i ma, a i kantama i xa pεlεxεforjna kui. I xa mamadi Ruti, naxan yi di sɔtɔxi i bε, a fan i xanuma, a tide gbo i bε dangi di solofera ra.»

¹⁶ Nowemi naxa na diyɔrε tongo, a sa a kanke ma, a findi a mεεnima ra. ¹⁷ Nowemi dɔxɔboore gine ε naxa xili sa yi diyɔrε xun ma, a falafe ra, «Nowemi bara di sɔtɔ, a xili Obedo.» Obedo xa di nan Yisayi ra. Yisayi xa di nan Dawuda ra.

¹⁸ Peresi xa taruxui nan ya:

Peresi naxa Heseron sɔtɔ.

¹⁹ Heseron naxa Rami sɔtɔ.

Rami naxa Aminadabo sɔtɔ.

²⁰ Aminadabo naxa Naxason sɔtɔ.

Naxason naxa Salimon sɔtɔ.

²¹ Salimon naxa Boosu sɔtɔ.

Boosu naxa Obedo sɔtɔ.

²² Obedo naxa Yisayi sɔtɔ.

Yisayi naxa Dawuda sɔtɔ.

Ala xa Masenyi singe Annabi Samuweli bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila bɔnsœ̄ fu nun firinyie to mini Misira xa konyiya bun ma, Annabi Munsa nan nu findixi e xa yarerati ra. A lu nε̄ e ya ma han e so Kanaan boxi ma, Ala naxan laayidixi e bε̄. Na tε̄mui e nu birama Annabi Yosuwe fɔxɔ̄ ra. A xa waxati dangi xanbi, Isirayila bɔnsœ̄ birin nu na e xati ma. Kɔnɔ̄ e yaxuie to kata e tɔɔrɔ̄de, Ala naxa «Kiitisae» ramini naxee nu luma e mali ra na waxati xɔrɔxœ̄ bun ma.

Yi tε̄mui sε̄rεxεdubε̄ nde nu na Silo, Ala xa saate kankira nu ragatama dε̄nnaxε̄. A bɔjε̄ nu fanxi, kɔnɔ̄ a xa die mu nu luma Ala xa sε̄riyε̄ xa kira xɔn ma ałɔ̄ e baba. Na kui Alatala naxa a niya Samuweli xa findi namijɔnmē ra Isirayila bε̄, naxan nɔmā e ratangade e yaxuie ma. Kɔnɔ̄ jaama tan nu wama mangε̄ nde xɔn ma naxan nu luxi ałɔ̄ jaamanē gβε̄tε̄e xa mangε̄, naxan findi sɔɔri gali xunyi ra.

Nama waxɔnfe mu nu rafanxi Samuweli ma, kɔnɔ̄ Ala naxa tin na ra, a fa Sɔlu ti mangē ra Isirayila xun ma. Kɔnɔ̄ a mu bu Sɔlu naxa findi Ala matandila ra. Na kui Samuweli naxa a fala a bε̄ a mixi gβε̄tε̄ findima nε̄ mangē ra a lɔɔcœ̄ ra.

Dawuda xa taruxui fɔłɔxi na ki nε̄. Ala naxa Dawuda masen Samuweli bε̄, a xa a rakolon a findima nε̄ Isirayila mangε̄ ra Sɔlu dangi xanbi. A sε̄gεtala tε̄mui, Dawuda naxa lu Sɔlu sε̄eti ma, a a mali fe wuyaxi kui. Kɔnɔ̄ Sɔlu to a kolon a Ala fama mangε̄ya fide Dawuda nan ma, a naxa fe birin naba alako a xa a faxa. Kɔnɔ̄ Dawuda to findi Ala xa mixi tinxinxí nan na, a mu mangε̄ Sɔlu yelebu. A nu xanunteya masenma Sɔlu bε̄, barima a naxε̄ Alatala nan a sugandixi mangε̄ ra a xa jaama xun ma.

Na tinxinyi yati findixi misaalni nan na won birin bε̄. Ala to findi ibunadama Marigi ra, a lanma won birin xa bira a xui fɔxɔ̄ ra. Hali dunjna mangε̄e lan e xa na kolon. Ala nɔmā mixie findide jaama yareratie ra, kɔnɔ̄ xa e ba Ala xa kira xɔn ma, e xa fe mu sɔɔnε̄yama. Dawuda findixi Isirayila mangε̄ xungbe nan na barima a nu jε̄rε̄ma Ala xa sε̄riyε̄ nan xɔn.

Annabi Samuweli to Dawuda ti Isirayila mangε̄ ra, a naxa masenyi gβε̄tε̄ ti naxan tide gbo won bε̄ han to lɔɔcœ̄. A naxε̄ Ala xa mangε̄ xungbe fama minide Dawuda bɔnsœ̄ ya ma. Na mixi findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, naxan ma fe falaxi Inyila Isa kui. Ala xa won mali birafe a xa mangε̄ya fɔxɔ̄ ra abadan. Amina.

Ala xa Masenyi singe Annabi Samuweli bε̄

Samuweli bari ki

¹ Xε̄mε̄ nde nu na Ramatayimi taa kui, Sofimu yire, Efiramī geysa longori, naxan xili Elekana. Efiramī bɔnsœ̄ nan nu a ra, fatanfe a benba Sufu, Tohu, nun Elihu ra. Yeroxama xa di nan nu a ra. ² A gine firin nan dɔɔxɔ̄: Ani nun Peninna. Peninna nu bara die bari, kɔnɔ̄ di yo mu nu na Ani tan yi ra. ³ Nε̄ yo jε̄ Elekana nu kelima a xɔnyi, a siga Silo, a xa Alatala Mangē Xungbe batu, a sε̄rεxε̄ ba a bε̄. Eli xa di firinyie, Xofini nun Finexasi, nan nu na Alatala xa sε̄rεxεdubε̄ ra mɛ̄nni na tε̄mui.

⁴ Elekana nε̄ a xa sε̄rεxε̄ bama, a nu darixi sε̄rεxε̄ sube nde fi ra a xa ginē Peninna nun na xa die ma. ⁵ Kɔnɔ̄ a nu naxan fima a xa ginē Ani tan ma, na gbo boore gbe bε̄. A nu na rabama nε̄ barima Ani nu rafan a ma ki fanyi ra, hali Alatala to mu nu di fe ragiri na ma. ⁶ A siina nu a mayelema tε̄mui birin a xa dibaritareja xa fe ra. ⁷ Nε̄ yo jε̄, Ani nε̄ tema Alatala batu banxi, a siina Peninna nu a mayelema han a nu tondi a dε̄gede, a bɔnɔ̄ wa tun na. ⁸ A xa mɔ̄ri Elekana nu a maxɔrin, «Munfe ra, i tondima i dε̄gede, i nu fa wa? Munfe ra i nimisaxi? N tan mu i wasa dangi di fu ra?»

⁹ Yi biyaasi tan, Elekana xa mixie to gε̄ e dε̄gede nun e minde Silo, Ani tan naxa keli e ya ma, a siga Alatala batu banxi. Eli sε̄rεxεdubε̄ nu magoroxi naa a xa dɔɔxɔ̄se ma naadē fe ma. ¹⁰ Ani bɔjε̄ to majaauxuxi a ra, a naxa Alatala maxandi yaye gbegbe ra. ¹¹ Na kui a naxa laayidi tongo Alatala bε̄ a falafe ra, «Alatala Mangē Xungbe, xa i sa i ya ragoro i xa konyi ginē xa yaagi ma, xa i sa ratu n ma, xa i mu nε̄εmu i xa konyi ginē ma, xa i di xε̄mε̄ keren fi i xa konyi ginē ma, n na fima nε̄ i ma a xa simaya birin kui, a xunyi mu bima feo.»

¹² A xa Ala maxandi xɔn to kuya, Eli naxa Ani rakɔrɔsi a dε̄ ramaxama, ¹³ kɔnɔ̄ xui yo mu minima. Ani nu wɔyε̄nfe a bɔjε̄ nan ma, kɔnɔ̄ Eli tan jɔxɔ̄ a ma a a siisixi nε̄. ¹⁴ Na kui a naxa a fala a bε̄, «I luma yi siisi kui han mun tε̄mui? Sa na raba yire gβε̄tε̄!» ¹⁵ Ani naxa a yaabi, «N marigi, n mu wε̄ni minxi, n mu bere minxi. N na n ma kontɔfili nan masenfe Alatala bε̄.» ¹⁶ I naxa n majɔxun siisila ra. N ma tɔɔrε̄ xa gboe nan a niyaxi, n na n bɔjε̄ ma fe masenfe Alatala bε̄.» ¹⁷ Eli naxa a yaabi, «Awa, siga bɔjε̄esa kui. Isirayila Marigi Ala xa i xa maxandi suxu.» ¹⁸ Ani naxa a fala a bε̄, «I xa hinne n tan i xa konyi ginē ra.» Na dangi xanbi, a naxa a dε̄ge, a bɔjε̄ naxa rafan a ma, a yatagi naxa masara. ¹⁹ Na kuye iba, Elekana nun a xa denbaya naxa kurun. E to gε̄ salide, e naxa gbilen e xɔnyi Rama.

Na dangi xanbi, Elekana nun a xa gine Ani naxa kafu, Alatala fa ratu a xa fe ma.²⁰ Ani naxa tεεgε, a fa di xεmε bari, a a xili sa Samuweli, naxan nu wama a falafe, «Alatala bara a mε.» A na xili saxi nε a xun ma barima a nu a falama a yetε ma, «N yi di maxandixi Alatala nan ma.»

²¹ Na jε igbilenyi Elekana nun a xa denbaya man naxa te Silo sεrεxε bade Alatala bε, a man xa a xa laayidi rakamali.²² Kōnō Ani tan mu te. A naxa a fala a xa mōri bε, «N xa mamε ti han diyore de ba tεmui, n fa a xanin Silo a dεntεgεde Alatala bε, a xa lu naa kerenyi ra.»²³ A xa mōri naxa a yaabi, «Naxan nafan i ma, na raba. Lu be han a dε ba tεmui. Alatala xa a xa masenyi rakamali.» Na kui Ani naxa lu banxi han a xa di dε ba tεmui.

²⁴ A to Samuweli dε ba, a naxa a xanin Silo Alatala batu banxi, a nun tura jε saxan daaxi, farin kilo fu, nun wεni. Na tεmui a xa diyore nu xurun.²⁵ E naxa tura kōn naxaba sεrεxε ra, e fa diyore dεntεgε Eli bε.²⁶ Ani naxa a fala a bε, «N marigi, i haakε to n bε. Gine naxan fa be Alatala maxandide i ya xori, n tan nan nu a ra.²⁷ N nu a maxandife yi di xεmε nan ma fe ra. Alatala bara n ma maxandi suxu.²⁸ N tan fan wama a fife Alatala ma, a xa lu Alatala sagoe a xa simaya birin kui.» Na dangi xanbi, e naxa suyidi Alatala bε.

2

Ani xa suuki

¹ Na kui, Ani yi suuki nan ba Alatala bε,
«Alatala bara n bɔjε rasεewa,
a bara n xun nakeli.
N dε bara mafulun n yaxuie xili ma,
n sεswaxi Alatala xa mali xa fe ra.
² Alatala xa sεniyεnyi maniyε mu na.
Ala gbεtε yo mu na, bafe a tan na.
Sεnbεma yo mu na alo won Marigi Ala.
³ Wo naxa wo yetε igbo,
na wɔyεnyi mɔɔli naxa mini wo dε i,
barima Alatala, Ala nan a ra naxan fe birin kolon,
naxan mixi xa wali birin maniyama sikeeli ra.

⁴ Gereso sεnbεmae xa xali igirama nε,
kōnō yεtε magoroe sεnbε sotoma.

⁵ Naxee singe nu lugaxi,
nee nu walima nε alako e xa taami sare sotε,
kōnō naxee nu kaamεxi,
nee tan bara wasa.
Gine ditaritare di solofera barima nε,
kōnō dibari bara findi ditaritare ra.

⁶ Alatala nan mixi faxama,
a tan nan mixi baloma.

A mixi rasigama aligiyama,
a tan nan mixi rakelima faxε ma.

⁷ Alatala nan keren mixi rabannama,
a tan nan mixi rafuxarima.

A mixi itema,
a tan nan mixi igoroma.

⁸ A misikiinε bama a xa setareja kui,
a niya a xa dɔɔxɔ kuntigie tagi binyε ra.
Alatala nan gbe na dunijia tunxunyie ra,
a boxi italaxi e tan nan fari.

⁹ A jɔɔxɔ sama nε a batulae jεrε ki xon ma,
kōnō mixi kobia tan lɔεma nε dimi kui.
Mixi yo mu geenima a yetε sεnbε ra.

¹⁰ Alatala matandilae xa fe kanama nε.

Galanyi bulama e tan nan xili ma.

Alatala boxi birin makiitima nε.

A sεnbε fima nε a xa mangε sugandixi ma,
a fa a xa Masiihu sεnbε gbo.»

¹¹ Na dangi xanbi, Elekana naxa gbilen a xonyi Rama. A naxa a xa di Samuweli lu Alatala xa wali ra Eli sεrεxεdube fe ma.

Eli xa die xa wali jaaxi

¹² Fuyante nan nu on Eli xa die ra, naxee mu nu birama Alatala fōxō ra.¹³ Yi sērēxēdubēe nu walima yi ki nē jaama ra: Mixie to nu fama sērēxē bade, e nē sērēxē sube jīnma, sērēxēdubēe xa walikē nu sube sōxōse belebele¹⁴ ragoroma nē tunde kui, xa na mu se jīn se għebtē kui, a nu naxan yo sōxō, a a rate, a na soma sērēxēdubēe nan yi ra. E nu na mōoli rabama Isirayilakae birin na naxee nu fama Silo.¹⁵ Waxati ndee beenun xuruse ture gan tēmui xa folo, sērēxēdubēe xa walikē nu a falama nē sērēxē kanyi bē, «Beenun i xa na sube gan, i xa nde so n yi ra sērēxēdubēe bē. A mu wama sube ganxi xōn.»¹⁶ Xa sērēxē kanyi a yaabi, «A lanma ture xa gan sinden. Na dangi xanbi, i na wa naxan xōn, i xa na tongo.» Sērēxēdubēe xa walikē nu a yaabima nē, «N tondi. Xa i mu tin, n a tongoma sēnbe nan na.»¹⁷ Na kui, Eli xa die nu yunubi jaaxi nan sōtōma Alatala ra, barima e mu nu binyē yo saxi sērēxēe ma naxee nu bama a bē.

¹⁸ Samuweli nu Alatala xa wali rabama nē, donma kuye sērēxēdubēe daaxi ragoroxi a ma.¹⁹ Nē yo jnē a nga nun a baba nu fama Silo sērēxē bade. A nga nu a sanbama guba di ra.²⁰ Eli nu Ala maxandima nē Elekana nun a xa gine bē a falafe ra, «Alatala xa a ragiri i xa gine xa di għebtē bari i bē di lōxōse ra a naxan fixi Alatala ma.» Na dangi xanbi, Elekana nun Ani naxa għiben xōnyi.²¹ Alatala naxa hinne Ani ra, a fa di xemex saxan nun di gine firin bari. Na tēmui Samuweli nu na mōfe Alatala ya i.

²² Eli sērēxēdubēe naxan nu bara fori ki fanyi ra, a naxa a kolon a xa die nu na fe jaaxi rabafe Isirayilakae ra. E nun gine naxee nu wali rabama hōrōmōlingira sode dē ra, e nu yēnē rabama nee yētē yati ra.²³ Eli naxa a xa die maxorin, «Munfe ra wo yi mōoli rabama? Nama birin wo xa wali kobi nan falafe n bē.²⁴ N ma die, wo xa ba na mōoli rabafe. N naxan mēfē wo xun, a mu fan feo. Wo Alatala xa jaama ramurutama nē a xa sēriyē ma.²⁵ Xa mixi yunubi raba Alatala ra, nde xari sama na kanyi bē?» Kōnō Eli xa die mu tin e tuli matide e baba ra, barima Ala sago na nu a ra e xa faxa.

²⁶ Na fonike Samuweli nu na mōfe a fanyi ra. A nu rafan Ala ma, a nu rafan mixie ma.

²⁷ Lōxōse nde namijjcnim nē nde naxa fa Eli yire, a a fala a bē, «Alatala xa masenyi nan ya: N mu n yētē masen xē i benbae bē Misira, e nu na Firawuna xa yaamari bun ma tēmui naxx?»²⁸ N tan nan i benba sugandi Isirayila bōnsōe birin tagi, a xa findi sērēxēdubēe ra n ma hōrōmōlingira kui, a xa te n ma sērēxē grande, a xa surayi gan sērēxē ra, a nun a xa sērēxēdubēe donma kuye ragoro a ma n ya i. Isirayila e xa sērēxē ganxi naxan birin fima n ma, n a birin fi i benba bōnsōe nan ma.»

²⁹ «Munfe ra wo n ma hadiyae nun n ma sērēxēe yelebuma, n naxee yamarixi e xa ba n bē n ma banxi kui? Munfe ra i ixa die binyaxi dangi n tan na, alako wo xa wo yētē raborōġe hadiya singee ra, n ma jaama Isirayila naxee baxi?»³⁰ Na kui, n tan Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Singe n nu bara laayidi tongo wo bē, wo xa denbaya nun wo benbae xa denbaya xa n ma wali raba, kōnō yakosi n bara na natē masara, barima n mixi nan binyama naxan n binya, kōnō naxee tan n maberema, n yaagi nan dusuma e xun.³¹ N fama nē i tan nun i xa denbaya sēnbe xun nakanade, xemxoi yo mu toma wo ya ma.³² Isirayila xa fe na te, i fama tōċre sōtōde n ma banxi xa fe ra. I xa mixie mu simaya xōnkuye sōtōma sōncon.³³ Ixa mixie nde luma n ma sērēxēbade xa wali kui, kōnō na findima yaye nun tōċre nan na i bē. Ixa mixie mu simaya xōnkuye sōtōma.»

³⁴ «Fe naxan i xa di firinyie sōtōma, na nan findima i bē tōnxuma ra: Xofini nun Finexasi birin faxama lōxōse keren nē.³⁵ N sērēxēdubēe tinxixi nde fenma, naxan n bōżē nun n xaxili waxōnfe rabama. N bōnsōe fima nē a ma naxan jnereema Masiihu ya i, n naxan sugandima.³⁶ I bōnsōe mixie fama nē e magorode a bun ma, alako e xa kōbirī di sōtō, xa na mu, donse di. E fama a falade a bē, «Sērēxēdubēe wali nde fi n ma, alako n xa n baloe nde sōtō.»»

3

Alatala Samuweli xilife

¹ Na fonike Samuweli nu na Alatala xa wali rabafe Eli fe ma. Na tēmui Alatala mu nu wōyēnma mixie bē a għe ra, a xa laamatunye fan mu nu wuya.² Kōē nde ra Eli sērēxēdubēe nu saxi a xa konkoe kui. A yae mu nu se toma a fanyi ra, a għe mu nu luxi a xa findi dōnxui ra.³ Ala xa lanpui mu nu xubenxi sinden. Samuweli tan nu a saxi Alatala xa banxi kui, saate kankira nu na dēnnax. ⁴ Alatala naxa Samuweli xili. Samuweli naxa a ratin, «N tan nan ya.»⁵ Na kui a naxa siga a gi ra Eli yire, a a fala a bē, «N bara fa i xa xili ma.» Eli naxa a yaabi, «Ade, n mu i xili de. Siga, i i sa.» Samuweli naxa għiben, a sa a sa.

⁶ Alatala man naxa Samuweli xili. Samuweli naxa keli, a siga Eli yire, a a fala a bē, «I to n xili, n bara fa» Eli naxa a yaabi, «Ade, n mu i xili. Siga, i sa i sa.»⁷ Samuweli mu nu Alatala kolonxi sinden, barima han na tēmui Alatala mu nu wōyēn a bē.⁸ Alatala man naxa Samuweli xili a saxon nde. Samuweli naxa keli, a siga Eli yire, a a fala a bē, «I to n xili, n bara fa.» Na kui Eli naxa a fahaamu a Alatala nan na fonike xilife.⁹ Eli naxa a fala Samuweli bē, «Gbilen i sa i sa. I na na xui me sōncon, i xa a ratin, «Alatala, wōyēn.

I xa konyi di a tuli matima i ra.» Samuweli naxa gibile, a sa a sa a sade.¹⁰ Alatala naxa fa a yire, a man naxa a xili, «Samuweli, Samuweli.» Samuweli naxa a ratin, «Alatala, wɔyɛn. I xa konyi di a tuli matixi i ra.»

¹¹ Alatala naxa a masen Samuweli bɛ, «N fama ne fe nde rabade Isirayila, naxan mixie dɛ ixarama. ¹² Na lɔxɔɛ, n naxan birin falaxi Eli xa denbaya xa fe ra, n a birin nakamalima ne, kelife a fɔlɛ han a rɔjɔnyi. ¹³ N bara a fala a bɛ, a n fama ne a xa denbaya jaxankatade abadan a xa yunubi xa fe ra. A nu a kolon a a xa die na n maberefe, kɔnɔ a tan mu tɔnyi dɔxɔ e ma. ¹⁴ Na nan a ra, n bara n kali Eli xa denbaya xa fe ra, xunsare yo mu na e bɛ. Sɛrɛxɛ nun hadiya mu nɔma e xa yunubie xafaride.»

¹⁵ Samuweli naxa a sa han gɛɛsɛgɛ, a fa Alatala xa banxi naadɛe rabi. Samuweli nu gaaxuxi a xa laamatunyi yabade Eli bɛ, ¹⁶ kɔnɔ Eli naxa a xili, a a fala a bɛ, «N ma di Samuweli.» Samuweli naxa a ratin, «N na be.» ¹⁷ Eli naxa a maxɔrin, «Alatala munse masenxi i bɛ? I naxa sese nɔxun n ma. Xa i wɔyɛn keren nɔxun n ma, Ala xa na sare ragbilen i ma, a fa nde sa na fari.» ¹⁸ Na kui, Samuweli naxa Ala xa masenyi birin nadangi Eli ma, a mu sese nɔxun a ma. Eli naxa a fala, «Alatala nan a ra. A xa a sago raba.»

¹⁹ Samuweli nu na mɔfe, Alatala fan nu na a fɔxɔ ra. A mu Alatala xa masenyi yo rabɛpinxi. ²⁰ Kelife Dana han Beriseeba, Isirayila birin naxa a kolon a Samuweli findixi Alatala xa namjɔnme nan na. ²¹ Alatala nu luma mini ra Samuweli ma Silo, a a xa masenyi ti a bɛ.

4

Saatɛ kankira lɔɛfɛ

¹ Na waxati Samuweli nu Alatala xa masenyi kawandima Isirayilakae birin bɛ.

Isirayilakae naxa mini Filisitakae gerede. E naxa yonkin Ebeneseri, Filisitakae naxa sa yonkin Afeki. ² Filisitakae naxa mini a gere ki ma Isirayilakae ya i. Na gere kui e naxa Isirayilakae bɔnɔ, e mixi wulu naani faxa. ³ Sɔɔrie to gibile yonkin yire, Isirayila forie naxa maxɔrinyi ti, «Munfe ra Alatala a luxi Filisitakae xa won bɔnɔ to? Won xɛɛ Silo Alatala xa saatɛ kankira tongode. A xa lu won tagi, a xa fa won nakisi won yaxue ma.»

⁴ E naxa mixie xɛɛ Silo Alatala xa saatɛ kankira tongode, naxan dɔxɔxi malekɛ sawure firinyie tagi. Eli xa di firinyie Xofini nun Finexasi naxa na saatɛ kankira mati han Isirayilakae nu yonkinxi dɛnnaxɛ. ⁵ Alatala xa saatɛ kankira to so yonkinde, Isirayilakae naxa e xui ite han bɔxi fa sɛrɛn. ⁶ Filisitakae to na mɛ, e naxa a fala, «Munse na yi xui gbe ra naxan tefe Isirayilakae xɔnyi yi ki?» E to a kolon a Alatala xa saatɛ kankira bara fa Isirayilakae yonkinde, ⁷ e naxa gaaxu, barima e nu a falama, «Ala bara fa e yire. Naxankatɛ na won bɛ, naxan maniyɛ mu toxi sinden. ⁸ Naxankatɛ na won bɛ. Nde won kantama yi ala sɛnbɛmae ma? Alae nan yi ki naxee gbaloe mɔɔli birin dɔxɔ Misirakae ma gbengberenyi ma. ⁹ Filisitakae, won xa limaniya, won xa lu alɔ xɛmɛ sɛnbɛmae, alako Isirayilakae naxa no won na alɔ won tan nɔxi e ra ki naxɛ. Won xa findi xɛmɛ sɛnbɛmae ra, won xa gere so!»

¹⁰ Filisitakae naxa gere ti, e naxa Isirayilakae bɔnɔ han e gi e siga e xɔnyi. Na lɔxɔɛ kasare naxa gbo. Isirayila mixi wulu tongo saxan naxa faxa na gere kui. ¹¹ Filisitakae naxa Ala xa saatɛ kankira suxu, e fa Eli xa di firinyie Xofini nun Finexasi faxa.

¹² Na lɔxɔɛ Bunyamin bɔnɔ mixi nde naxa a gi kelife gere yire han Silo taa kui. A xa dugie ibɔɔxi a ma, xubutanyi soxi a xunyi birin ma. ¹³ A to so, a naxa Eli li, a dɔxɔxi kira dɛ ra, barima a nu kɔntɔfili kui saatɛ kankira xa fe ra. Xɛɛra fe naxan to gere yire a naxa na tagi raba a bɛ, taakae naxa gbelegbele. ¹⁴ Eli to e gbelegbele xui mɛ, a naxa maxɔrinyi ti, «Munfe ra e na gbelegbele yi ki?» Xɛɛra naxa fa a yire keren na, a na xibaaru fala a bɛ. ¹⁵ Eli nu bara ne tongo solomanaani nun solomasaxan sɔtɔ, a yae mu nu sese toma sɔnɔn. ¹⁶ Xɛɛra naxa a fala Eli bɛ, «N faxi n gi ra nɛ yi ki kelife gere yire.» Eli naxa a maxɔrin, «N ma di, munse dangixi naa?» ¹⁷ Xɛɛra naxa a yaabi, «Isirayila a gixi nɛ Filisitakae ya ra, nee bara nɔ e ra a fanyi ra. I xa di firinyie fan bara faxa, Xofini nun Finexasi. Filisitakae bara Ala xa saatɛ kankira suxu.» ¹⁸ A fɛfɛ Ala xa saatɛ kankira xa fe mɛ, Eli naxa bira a legere ma taa naadɛ sɛeti ma. A kobe naxa gira, a naxa faxa, barima xɛmɔxi tirɔnxi nan nu a ra. A nu bara findi Isirayila yarerati ra ne tongo naani bun ma.

¹⁹ A xa di Finexasi xa ginɛ nu furuxi, a gbe mu nu luxi a xa di bari. A to a mɛ a Ala xa saatɛ kankira bara suxu, a tanun nun a xa mɔri fan bara faxa, a naxa a felen a furi ma xɔnɛ kui, a di bari keren na. ²⁰ A to nu na faxe de nan ma, ginɛ naxa a fala a bɛ, «I xa limaniya, i di xɛmɛ nan barixi.» Kɔnɔ a mu a dɔxɔ yo saxi na wɔyɛnyi xɔn ma, a mu a yaabi. ²¹ A naxa diyɔrɛ xili sa ikabodi, naxan nu wama a falafe, «Nɔrɛ bara jɔn Isirayila.» A na fala ne barima Alatala xa saatɛ kankira nu bara suxu, a xa mɔri nun a tanun fan nu bara faxa. ²² A naxa a fala, «Nɔrɛ bara jɔn Isirayila, barima e bara Alatala xa saatɛ kankira suxu.»

5

Ala xa saatε kankira Filisitakae xɔnyi

¹ Filisitakae naxa Ala xa saatε kankira susu Ebeneseri, e a xanin Asidodi. ² E naxa a xanin e xa kuye xungbe Dagɔn batu banxi, e sa a dɔxɔ na kuye fɛ ma. ³ Na kuye iba, Asidodikae naxa Dagɔn li, a rabiraxi a ya tagi ma Ala xa saatε kankira bun ma. E naxa a rakeli, e a dɔxɔ a dɔxɔde.

⁴ Na kuye iba, e man naxa Dagɔn li, a man nabiraxi Ala xa saatε kankira bun ma, a xunyi nun a bɛlexɛ bolonxi, e saxi sode de ra. Kuye gundi nu na a xati ma. ⁵ Na nan a ra, han yakɔsi, Dagɔn kuye xa sɛrɛxɛdubɛe nun naxee birin soma Dagɔn batu banxi kui Asidodi, e mu lan e xa e sanyi ti na sode de ra.

⁶ Alatala naxa a sɛnbɛ ragoro Asidodikae ma, a kasare gbegbe raba e tagi, a a niya fie xa mini e ma na longori birin. ⁷ E to na fe to, e naxa a fala, «Isirayila xa Ala xa saatε kankira mu luma won xɔnyi, barima a na won tan nun won ma ala Dagɔn jaxankatafe ki fanyi.» ⁸ E naxa Filisitakae kuntigi birin malan, e e maxɔrin, «Won munse rabama Isirayila xa Ala xa saatε kankira ra? A xa xanin Gati.» E naxa Isirayila Marigi Ala xa kankira xanin Gati. ⁹ Kɔnɔ na dangi xanbi, Alatala naxa a sɛnbɛ ramini Gatikae ma, kelife e xa dimɛe ma han a sa dɔxɔ e xa forie ra. Na fi jaaxi naxa din e birin na.

¹⁰ Na kui e naxa Ala xa kankira xanin Ekiron. A to so naa, Ekironkae naxa gbelegbele a falafe ra, «E bara Isirayilakae xa Ala xa kankira rafa muxu xɔnyi, alako a xa muxu xa mixie faxa.» ¹¹ E fan naxa Filisitakae kuntigie malan, e a fala e bɛ, «Wo xa Isirayilakae xa Ala xa kankira ragbilen a yire, alako a naxa muxu xa mixie faxa.» Na taa birin nu bara kɔntɔfili na faxɛ xa fe ra. Ala nu bara a sɛnbɛ masen e bɛ. ¹² Mixi naxee mu nu faxa, fi jaaxi naxa dɔxɔ nee ma. Nama xa maxandi naxa te han koore ma.

6

Ala xa saatε kankira gbilenfe

¹ Alatala xa saatε kankira kike solofera nan naba Filisitakae xa boxi ma. ² Na tɛmvi e naxa e xa sɛrɛxɛdubɛe nun e sematoe malan, e e maxɔrin, «A lanma muxu xa munse raba Alatala xa saatε kankira ra? Wo na ragbilen ki fala muxu bɛ.» ³ E naxa e yaabi, «Xa wo sa Alatala xa saatε kankira ragbilen a yire, wo naxa a ragbilen yɛtɛ ragbilen sɛrɛxɛ xanbi. Fo wo xa wo xunsare ba, alako wo xa yalan, wo man xa a kolon fe naxan a niyaxi a a sɛnbɛ mu gbilenxi wo fɔxɔ ra.»

⁴ Filisitakae naxa maxɔrinyi ti, «A lanma muxu xa munse ba yɛtɛ ragbilen sɛrɛxɛ ra a bɛ?» E naxa e yaabi, «Wo xa se suuli yailan xɛɛma ra na fi jaaxi misaali ra. Wo man xa se suuli gɛtɛ yailan xɛɛma ra jɛnɛ misaali ra. Na xasabi nan lanxi Filisita mangɛ suulie xasabi ma, gbaloe ragoroxi naxee xa boxi ma. ⁵ Wo na gɛ na fi jaaxi misaali yailande xɛɛma ra, a nun na jɛnɛ xɛɛma daaxi naxee jɛnɛ misaali xi wo xa boxi kasara naxee xa fe ra, wo xa Isirayila Marigi Ala matɔxɔ. Tɛmunde a xa xɔnɛ nde bama wo tan, wo xa kuyee, nun wo xa boxi ma. ⁶ Wo naxa wo xaxili xɔrɔxɔ ałɔ Misirakae nun e xa Firawuna. Wo majɔxun jaxankatae ma Ala naxan dɔxɔ e ma han e Isirayilakae keri e xɔnyi e siga. ⁷ Yakɔsi, wo xa sareti nɛɛnɛ yailan. Wo ninge dingɛ firin tongo, wuri singe mu nu sa naxee kɔn, wo e xiri sareti ra. Wo xa e xa die ragbilen banxi. ⁸ Wo na gɛ na wali ra, wo xa Alatala xa saatε kankira baki sareti fari. Na se yailanxie xɛɛma ra, naxee findixi wo yɛtɛ ragbilen sɛrɛxɛ ra, wo xa nee sa kankira lanma nde kui, wo na kankira baki boore fɛ ma. Na dangi xanbi, wo xa na ningee nun na sareti begin, e xa siga e yɛtɛ ra. ⁹ Xa e xun ti Isirayila boxi nan na Beti Semesi biri ra, na findima tɔnxuma nan na a Alatala nan yi gbaloe ragoroxi won ma, kɔnɔ xa e mu siga na biri, na fan findima tɔnxuma nan na a yi gbaloe mu kelixi Alatala xa ma, a ilanxi nɛ a ra tun.»

¹⁰ Filisitakae na nan naba. E naxa ninge dingɛ firin tongo, e e xiri sareti ra, e na ningee xa die mabalani kule kui. ¹¹ E naxa Alatala xa saatε kankira baki sareti kui, a nun kankira boore, jɛnɛ xɛɛma daaxi nun e xa fi misaali yailanxi xɛɛma ra nu na naxan kui. ¹² Na ninge dingɛe naxa ti kira xɔn ma naxan sigama Beti Semesi biri. E naxa bira na kira kerényi fɔxɔ ra e xui ramini ra. E mu siga kɔɔla ma, e mu siga yirefanyi ma. Filisita mangɛe naxa bira e fɔxɔ ra han Beti Semesi naaninyi ra.

¹³ Beti Semesikae nu na fundenyi maniyɛ xabafe gulunba kui. E to Alatala xa saatε kankira to fa ra, e naxa sɛɛwa. ¹⁴ Sareti naxa ti Yosuwe Beti Semesika xa xɛ ma. Gɛmɛ xungbe nu na mɛnni. E naxa sareti wuri ibɔɔ, e na ningee ba sɛrɛxɛ gan daaxi ra Alatala bɛ. ¹⁵ Lewi bɔnsɔe mixie naxa Alatala xa saatε kankira ragoro, nun na kankira, naxan nu dɔxɔxi a fɛ ma, xɛɛma see nu na naxan kui. E naxa nee dɔxɔ na gɛmɛ xungbe fari. Na lɔxɔe Beti Semesikae naxa sɛrɛxɛ gan daaxie nun sɛrɛxɛ mɔɔli gbɛtɛe ba Alatala bɛ. ¹⁶ Filisita mangɛ suulie to na birin to, e naxa gbilen Ekiron na lɔxɔe kerényi.

¹⁷ Filisitakae nu bara se suuli yailan xɛɛma ra naxee misaali xi na fi jaaxi ra. E nee fi e yɛtɛ ragbilen sɛrɛxɛ nan na Alatala bɛ, keren Asidodi bɛ, keren Gasa bɛ, keren Asikalɔn bɛ, keren Gati bɛ, keren Ekiron bɛ. ¹⁸ Jɛnɛ xɛɛma daaxi keren keren, e na nan ba Filisita mangɛe xa taa suuli bɛ, a nun e

xa daaxae bε naxee na gεmε xungbe lima, Alatala xa saatε kankira doxø naxan fari, Yosuwe Beti Semesika xa xε yire.

¹⁹ Alatala naxa mixi tongo solofera faxa Beti Semesi jama mixi wulu tongo suuli ya ma, barima e nu bara saatε kankira rabi, e a kui mato. Taa birin naxa sunnun na gbaloe xa fe ra, Alatala naxan nagoroxi e ma. ²⁰ Beti Semesikae naxa a fala, «Nde nɔma tide Alatala ya i, naxan findixi Ala Sεniyεnxi ra? Won yi kankira makuyama won na minden?» ²¹ E naxa xεεrae xεε Kiriyyati Yeyarimi a falafe ra, «Filisitakae bara fa Alatala xa saatε kankira ra. Wo fa a xanin wo xɔnyi.»

7

Isirayilakae gbilenfe Ala ma

¹ Kiriyyati Yeyarimi xεmε naxa fa Alatala xa saatε kankira tongode, e a xanin Abinadabo xɔnyi geysa nde fari. E naxa a xa di xεmε Eleyasari findi a kantama ra. ² Alatala xa saatε kankira jεn mɔkɔjεn nan naba Kiriyyati Yeyarimi. Na tεmui Isirayila jama nu wama gbilenfe Alatala ma. ³ Samuweli naxa a fala Isirayilakae bε, «Xa wo wama wo yεtε ragbilenfe Alatala ma wo bɔŋε birin na, wo xa Asataroti kuye nun kuye gbetε ba wo tagi, wo Alatala keren batu. Na tεmui, a wo rakisima nε Filisitakae ma.» ⁴ Na kui, Isirayilakae naxa Bali kuyee nun Asataroti kuyee ba e tagi, e fa Alatala keren batu.

⁵ Samuweli naxa e yamari, «Isirayilaka birin xa malan Misipa, n xa Alatala maxandi wo bε.» ⁶ Isirayilakae naxa e malan Misipa Samuweli xa yaamari bun ma. E naxa ye ba, e a ifili Alatala ya i sunyi kui. Mεnni e naxa a fala, «Muxu bara yunubi raba Alatala ra.»

⁷ Filisita mangεe to a mε a Isirayilakae malanxi Misipa, e naxa siga e gerede. Isirayilakae naxa gaaxu e ya ra, ⁸ e a fala Samuweli bε, «I naxa muxu rabεjεn. I xa muxu Marigi Alatala makula muxu bε, a xa muxu ratanga Filisitakae ma.» ⁹ Samuweli naxa yεxε yore kerem ba sεrεxε gan daaxi ra Alatala bε, a a makula Isirayila xa fe ra. Alatala naxa a xa maxandi suxu.

¹⁰ Samuweli nu na sεrεxε bafe Alatala bε tεmui naxε, Filisitakae naxa Isirayilakae gere, kɔnɔ Alatala naxa galanyi xui ramini a belebele ra e xili ma. Na kui Filisitakae naxa gaaxu, Isirayilakae fa nɔ e ra.

¹¹ Isirayilakae naxa Filisitakae keri Misipa, e bɔnbo han Beti Kara. ¹² Samuweli naxa gεmε nde tongo, a naxa a Misipa nun Seeni tagi a falafe ra, «Alatala muxu mali nε han be.» ¹³ Filisitakae rayaagi na ki ne, e mu fa Isirayila bɔxi ma sɔnɔn. Alatala naxa a sεnbε masen Filisitakae bε Samuweli xa simaya bun ma. ¹⁴ Filisitakae taa naxee ba Isirayilakae yi ra, e naxa gbilen Isirayila ma, kelife Ekiron han Gati. Na tεmui lanyi naxa lu Isirayila nun Amorikae tagi.

¹⁵ Samuweli findi nε Isirayila yarerati ra a xa simaya birin kui. ¹⁶ Nε yo jεn, a nu biyaasi nde rabama sigafe ra Beteli, Giligali, nun Misipa alako a xa Isirayilakae rajεrε. ¹⁷ Na biyaasi dangi xanbi a nu gbilenma nε a xɔnyi Rama, a findi mennikae fan xa mangε ra. A sεrεxεbade yailan Alatala bε na taa kui.

8

Isirayila wama mangε xungbe xɔn

¹ Samuweli to fori, a naxa a xa die findi kiitisae ra Isirayila xun ma. ² A xa di xεmε singe xili ne Yoweli, a firin nde xili Abiya. E tan nan nu na kiitisae ra Beriseeba. ³ Samuweli xa di xεmε mu bira e baba xa misaali fɔxɔ ra. Kɔbiriri nu rafan e ma, e mu nu kiiti sama tinxinyi ra. ⁴ Na kui Isirayila kuntigie naxa e malan, e siga Samuweli xɔnyi Rama. ⁵ E naxa a fala a bε, «I bara fori, i xa di xεmε mu birafe i xa misaali fɔxɔ ra. Kiitisa nde dɔxɔ muxu xun ma naxan findima muxu xa mangε xungbe ra, alo jamanε booree a rabama ki naxε.» ⁶ Samuweli to e xa masenyi mε, a falafe ra, «Mangε nde so muxu yi ra naxan muxu makiitima,» na fe mu rafan a ma. Na kui a naxa Alatala maxandi. ⁷ Alatala naxa Samuweli yaabi, «I tuli mati jama xui ra. E mu mεxi i tan xa ra, e mεxi n tan nan na. E mu tinma sonon n xa findi e xa mangε ra. ⁸ E naxan nabafe i ra, e na nan tun nabafe kabi n sa e ramini Misira han to. E bara mεε n na, e xa ala gbetε batu. ⁹ Yakɔsi, i tuli mati e xui ra, kɔnɔ i xa e rakolon a fanyi ra mangε fama e yamaride ki naxε.»

¹⁰ Samuweli naxa Alatala xa masenyi birin nadangi jama ma, naxee nu wama mangε xɔn. ¹¹ A naxε, «Mangε naxan fama dɔxɔde wo xun ma, a wo xa di xεmε nan findima a xa sɔɔrie nun a xa soe ragie ra. Ndee nu e yi a ragise ya ra. ¹² Ndee findima yareratie nan na mixi wulu xun ma, xa na mu a ra mixi tongo suuli. Ndee a xa xεε buxama, ndee a xa xεε xabama. Ndee geresose nun sɔɔri ragisee yailanma. ¹³ A wo xa di gineε nan findima a xa labunde yailanyie ra, a xa kurisomae, a nun a xa taamiganyie. ¹⁴ A wo xa wεni sansi fanyie nun wo xa oliwi wuri fanyie tongo, a e so a xa mixie yi ra. ¹⁵ A wo xa sansie farile nun wo xa weni farile tongoma nε, a fi a xa walikee nun a xa mixie ma. ¹⁶ A wo xa walike fanyie, wo xa fonikee, nun wo xa sofalee tongoma nε a yεtε xa wali xa fe ra. ¹⁷ A wo xa xuruse farile

bama nε, a wo fan findi a xa konyie ra.¹⁸ Na lɔxɔε wo dε rawama nε Alatala bε mangε xa fe ra wo naxan sugandixi, kɔnɔ a mu wo yaabima.»

¹⁹ Nama mu tin e tuli matide Samuweli xa masenyi ra. E naxa a yaabi, «Ade! Mange xa dox̄o muxu xun ma,²⁰ muxu fan xa lu alo jnamane boore na ki naxe. Muxu xa mange xa muxu yamari, a xa ti muxu ya ra geree kui.»²¹ Samuweli to jnama xui m̄e, a naxa a madangi Alatala b̄e. ²² Alatala naxa Samuweli yaabi, «I tuli mati e ra. I mange dox̄oma ne e xun ma.» Samuweli naxa a fala Isirayila jnama b̄e, «Birin xa gibile e xa taa kui.»

9

solu sugandife mangE ra

¹ Xeme senbema nde nu na Bunyamin bɔnsɔe ya ma, a xili Kisu. A benbae nan yi ki: Abiyeli, Serori, Bekorati, nun Afiya. ² A xa di xeme gbangbalanyi nde nu na naxan xili Sɔlu. A nu rayabu Isirayilaka birin bɛ, a man nu kuya dangi e birin na. ³ Lɔxɔe nde Kisu xa sofale lanmae naxa lɔe, a naxa a fala a xa di xeme Sɔlu bɛ, «Konyi kerentongo, i sa n ma sofale lanmae fen.»

⁴ E naxa mini Efiramini geyae ra, e Salisa boxi iŋere, kōcē e mu sofalee to. E naxa Bunyamin bōnsōe xa bōxi fan iŋere, kōcē e mu e to. ⁵ E to so Suſu boxi ma, Sōlu naxa a fala a xa konyi bē naxan nu biraxi a foxyō ra, «Won gbilen, alako n baba naxa kontɔfili won ma fe ra, dangi sofalee xa fe ra.» ⁶ Na konyi naxa a yaabi, «Ala xa mixi binye nde na yi taa kui, naxan xa maseniy kamalima t̄emui birin. Won xa a maxɔrīn a xa sɔɔcneya kira masen won bē.» ⁷ Sōlu naxa a fala a xa konyi bē, «Mixi nōma sigade Ala xa mixi ma a bεlεxε igeli ra? Hali taami kerēn mu na won ma gboŋfōe kui. Sese mu na won yi ra, won naxan fima Ala xa mixi ma. Won na rabama di?» ⁸ A xa konyi naxa a yaabi, «Kōbirī di na n yi ra won naxan fima Ala xa mixi ma, alako a xa sɔɔcneya kira masen won bē.» ⁹ Na waxati, Isirayilaka naxee nu wama maxɔrīnyi tife Alatala ma e nu a falama, «Won xa siga sematoe yire.» To na sematoe xili falama namnū.

¹⁰ Solu naxa a fala a xa konyi bε, «Awa, won xεε.» E naxa siga na taa kui, na Ala xa mixi nu na dənnəxε. ¹¹ E to so naa, e naxa ginədimedie li kira xɔn, e sigafe ye bade. E naxa e maxɔrin, «Sematoe na be?» ¹² Ginədimedie naxa e yaabi, «Iyo, a baxi sode yakɔsi, kɔnɔ wo xulun de, barima a faxi sərɛxε bade jama nan bε geya fari. ¹³ Xa wo soma taa kui yakɔsi, wo a lima nε naa beenun a xa te geya fari sərɛxε xɔlide. Nama mu a dəgema a xanbi, fo a xa sərɛxε duba beenun mixie xa a xɔli. Wo te yakɔsi. Wo a lima naa.»

¹⁴ E to so taa kui, Samuweli naxa mini e ralande sigafe ra geya fari. ¹⁵ Beenun Sølu xa fa, Alatala nu bara a fala Samuweli bæ, ¹⁶ «Tina, yi waxati, n Bunyamin bønsøe mixi nde xøøma i yire. I xa ture sa a xunyi ma a masenfe ra a a xa findi n ma Isirayila jama mange ra. A fama n ma jama rakiside Filisitakæ ma. N bara n ma jama xui me.»

¹⁷ Samuweli to Sôlu to, Alatala naxa a fala a bë, «N xëmë naxan xa fe fala i bë, a tan nan yi ki. Yaamar luma a yi ra n na mi jamaa xun na.» ¹⁸ Sôlu naxa a maso Samuweli ra taa sode dë ra, a naxa a fala a bë, «Yandi, sematoe xa banxi masen muxu bë.» ¹⁹ Samuweli naxa a yaabi, «Sematoe na n tan nan na. Won xëe geya fari. Won birin xa won dege yire keran. Tina n i xa kõntofili bama i ma, n fa i bëjin.» ²⁰ I naxa kõntofili i xa sofale lanmae xa fe ra naxee lõexi kabi xi saxan. Sese mu e toxí, e bara to. Naxan tide gbo Isirayila, a findima nde gbe ra? I tan xa mu a ra, a nun i baba xa denbayá birin?» ²¹ Sôlu naxa a fala a bë, «Bunyaminka nan n na. Muxu tan xa mu xurun bõnsöe birin bë Isirayila? Muxu xabile fan mu xurun xabile birin bë Bunyamin bõnsöe tagi? Munfe ra i woyenma n bë yi ki?»

²² Samuweli naxa Solu nun a xa konyi raso banxi kui, a naxa binyē magorode so e yi ra mixi xilixi tongo saxan tagi. ²³ Samuweli naxa a fala kurisoma bē, «Fa donese ra n nu naxan ma i xa a sa a xati ma.»

²⁴ Kurisoma naxa fa sube tabe ra, a a doxó Solu ya i. Samuweli naxa a fala Solu bε, «Yi sube don, naxan saxi a xati ma i bε, n to yi malanyi maxili.» Na lõxõε, Solu nun Samuweli naxa e dεgε yire keren. ²⁵ Na dangi xanbi, e naxa goro kelife geya fari, e so taa kui. E naxa lu yire keren banxi fari, berede nu na ðennaxε.

²⁶ Na kuye iba subaxε, e naxa keli. Samuweli naxa Sølu xili banxi fari ma, e xa e boore to. A naxa a fala a bε, «Keli, n xa i mati kira xon.» Sølu naxa keli, e naxa mini kira ma, a tan nun Samuweli. ²⁷ E to mini taa fari ma, Samuweli naxa a fala Sølu bε, «A fala i xa konyi bε, a xa dangi yare.» Konyi to dangi yare, Samuweli naxa a fala Sølu bε, «Ti be, alako n xa Alatala xa masenyi nde fala i bε.»

10

Solu tife mange ra

¹ Samuweli naxa ture bitiré kerén tongo, a a surusuru Sólu xunyi. A naxa a sunbu, a a fala a bë, «Alatala bara i sugandi, a i xa findi mangé ra a xa ñama kë tongoma xun ma. ² I na keli be to, i mixi firin lima Raxelex gaburi fë ma Bunyamin bɔnsœ naaninyi ra, yire nde naxan xili Selesa. E fama a

falade i bε, «Wo siga sofale lanma naxee fende, e bara to. Yakosi i baba fa kɔntɔfilixi wo tan nan ma fe ra. A naxε, «N ma di toma di kɔrε?»³ I na keli mɛnni, i siga han i sa so Taboro, wuri belebele na dɛnnaxε. I xɛmɛ saxan lima na naxee na tefe Ala maxandide Beteli. Si saxan na xɛmɛ kerén yi ra, taami saxan na xɛmɛ firin nde yi ra, wɛni na xɛmɛ saxan nde yi ra.⁴ E na i xɛsbu, e taami firin fima i ma.⁵ I na keli mɛnni, i siga Gibeya Elohimu, Filisitakae xa sɔɔri gali nde na dɛnnaxε. I na so taa kui, i namijɔnɛmɛ gali nde lima, naxee gorofe geya fari e bɛeti bafe Ala bε kɔrae, maxasee, nun xule ra.⁶ Alatala Xaxili ragoroma ne i ma, wo birin nan Alatala xa xɛɛra ibama, i findima mixi nɛɛnɛ nan na.⁷ Na tɔnxuma na raba i bε, i xa fe raba naxan na i bɔŋɛ ma, barima Alatala na i fɔxɔ ra.⁸ Na dangi xanbi, i xa goro Giligali n ya ra. N na i li naa, n fama ne sɛrɛxɛ gan daaxie nun xanunteya sɛrɛxɛ bade. I xa n mame xi solofera, beenun n xa i yire li, n fa i rakolon a lanma i xa naxan naba.»

⁹ Solu fɛfɛ keli Samuweli xun ma, Alatala naxa a xaxili masara, na tɔnxuma birin naxa raba a bε na lɔcxɛ yati.¹⁰ E to so Gibeya, e naxa namijɔnɛmɛ gali li naa. Alatala Xaxili naxa goro Solu ma, a fa masenyi ti Ala xili ra e tagi.¹¹ A kolonmae to a to a Sɔlu bara namijɔnɛmɛ masenyi ti, e naxa a fala e boore bε, «Munse Kisu xa di sɔtɔxi? Solu fan bara findi namijɔnɛmɛ ra?»¹² Mixi nde naxa maxɔrinyi ti e ya ma, «Nde na e karamɔxɔ ra?» Na kui yi taali fala fɔlɔ na lɔcxɛ ne, «Sɔlu fan bara findi namijɔnɛmɛ ra?»

¹³ A to gε Alatala xa masenyi tide, a naxa te geya fari.¹⁴ Sɔlu bɔxɔ naxa Solu nun a xa konyi maxɔrin, «Wo tan siga minden?» Sɔlu naxa a yaabi, «Muxu sigaxi sofale lanmae nan fende, kɔnɔ muxu mu e to. Na nan a ra, muxu naxa siga Samuweli yire.»¹⁵ A sɔxɔ naxε, «Samuweli naxan fala wo bε, a fala n bε.»¹⁶ Sɔlu naxa a sɔxɔ yaabi, «A a fala ne muxu bε, a sofale lanmae bara to.» Kɔnɔ Sɔlu mu sese maseñgaya xa fe ra, Samuweli naxan fala a bε.

¹⁷ Samuweli naxa j̄ama birin maxili Misipa Alatala ya i,¹⁸ a a fala e bε, «Isirayila Marigi Alatala yi nan masenxi, «N tan nan Isirayila ramini Misira bɔxi ra, n wo ba e bɛlɛxɛ. N bara wo ratanga wo yaxuie ma.»¹⁹ Kɔnɔ to wo tan bara wo Marigi Ala bejñin, naxan wo ratanga gbaloe nun kɔntɔfilie ma. Wo naxε, «Mangɛ nde dɔxɔ muxu xun mal!» Awa, wo xa ti Alatala ya i wo bɔnsɔɛ ki ma, wo xabile ki ma.»

²⁰ Samuweli to gε Isirayila bɔnsɔɛ birin masende Ala bε, Bunyamin bɔnsɔɛ naxa sugandi.²¹ A to gε Bunyamin bɔnsɔɛ masende a xabile ki ma, Matiri xabile naxa sugandi. Na Matiri xabile ya ma, Kisu xa di Sɔlu naxa sugandi, kɔnɔ a mu nu na e ya ma. E naxa a fen, e mu a to.²² E naxa Alatala maxɔrin, «Sɔlu na be?» Alatala naxa e yaabi, «A nɔxunxi kotee longori ra.»²³ E naxa siga e gi ra, e sa a suxu naa, e a ti j̄ama birin ya i. A nu kuya e birin bε.²⁴ Samuweli naxa a fala j̄ama birin bε, «Wo bara a to, Alatala naxan sugandixi? A maniɛ mu na j̄ama tagi.» E birin naxa j̄elɛxinyi xui ramini, e a fala, «Kisi na mangɛ bε.»

²⁵ Samuweli naxa sɛriyɛ sɛbɛ mangɛya xa fe ra, a na sɛbeli sa Alatala ya i. Na dangi xanbi, a naxa j̄ama ragbilen a xɔnyi.²⁶ Solu fan naxa gbilen a xɔnyi Gibeya. Kuntigi ndee naxa a mati, Alatala naxee bɔŋɛ ya rafindi a ma.²⁷ Fuyante ndee fan nu na, naxee nu a falama, «Yi xɛmɛ nan won nakisima?» E naxa yo a ma, e mu fa buŋa yo ra a xɔn ma, kɔnɔ Sɔlu mu sese fala na fe ma.

11

Sɔlu xa gere singe

¹ Amoni mangɛ Naxasa naxa yonkin Yabesi taa ya ra Galadi bɔxi ma. Yabesikae naxa a fala a bε, «Won xa saate xiri, muxu xa lu i sagoe.»² Naxasa Amonika naxa e yaabi, «Won nɔma saate xiride, kɔnɔ fo wo xa tin n xa wo yirefanyi ya kana, alako yaagi xa dusu Isirayila birin xun na.»³ Yabesi kuntigie naxa a fala a bε, «Xi solofera fi muxu ma, alako xɛɛrae xa siga Isirayila taa birin. Xa mixi yo mu nɔma muxu ratangade, muxu luma i sagoe.»

⁴ Xɛɛrae naxa siga Gibeya Sɔlu xɔnyi. E to gε dɛntɛgɛ sade, j̄ama birin naxa wa a xɔcɔxɔcɛ ra.⁵ Na tɛmwi, Sɔlu naxa fa kelife xε ma a xa ningee fɔxɔ ra. A naxa maxɔrinyi ti, «Munfe ra j̄ama na wafe yi mɔɔli ra?» E naxa Yabesikae xa masenyi dɛntɛgɛ a bε.⁶ Sɔlu to na mɛ, Alatala Xaxili naxa goro a ma, a bɔŋɛ naxa te sɛnbe ra.⁷ A naxa ninge firin tongo, a e ibolon a xuntun xuntunyi ra. A naxa na xuntunyiie rasanba Isirayila taa birin ma na xɛɛrae saabui ra, a falafe ra, «Xa naxan yo mu bira Sɔlu nun Samuweli fɔxɔ ra, na kanyi xa ningee fan nabama yi ki nɛ.» Alatala xa yaragaaxui naxa goro Isirayilakae ma, e birin naxa te gere xili ma lanyi kui.⁸ Sɔlu naxa e kɔnti Beseki. Isirayila xɛmɛ xasabi lan mixi wulu kɛmɛ saxan nan ma. Yuda bɔnsɔɛ xɛmɛ lan mixi wulu tongo saxan.⁹ E naxa a fala xɛɛrae bε, «Wo sa a fala Yabesikae bε Galadi bɔxi ma, *Tina, soge na xɔnɔ, wo xun fama rakelide.*» Xɛɛrae to na xibaaru masen Yabesi bε, e naxa j̄elɛxinyi fanyi ra.¹⁰ Na kui Yabesi j̄ama naxa a fala Amonikae bε, «Tina, muxu luma wo sagoe, wo wo waxɔnyi rabama ne muxu ra.»

¹¹ Na kuye iba, Sɔlu naxa j̄ama findi gali saxan na. Subaxɛ e naxa so Amonikae yonkinde, e e bɔnbo han yanyi tagi. Mixi naxee mu faxa, nee naxa yensen han mixi firin mu nɔ lude yire keren.

¹² Nama naxa a fala Samuweli bε, «Ndee a fala a Sōlu mu nōma mangεya rabade won xun ma? Wo na mixie ramini, muxu xa e faxa.» ¹³ Kōnō Sōlu naxa e yaabi, «Mixi yo mu faxama to, barima to Alatala bara Isirayila rakisi.» ¹⁴ Samuweli naxa a fala jnama bε, «Won xεε Giligali, alako mangε xa magoro a xa kibanyi kerenyi ra.» ¹⁵ Nama birin naxa siga Giligali, e naxa Sōlu ti mangε ra Alatala ya i. E naxa xanunteya sεrεxε ba menni Alatala bε, Sōlu nun Isirayilakae naxa sεεwa ki fanyi ra.

12

Samuweli xa masenyi dōnxε

¹ Samuweli naxa a masen Isirayilakae birin bε, «Wo a kolon n bara n tuli mati wo ra, n naxa mangε dōxε wo xun ma. ² Mangε nan yi ki naxan tima wo ya ra. N tan bara fori, n xunsexe bara fiixε, n ma die na wo ya ma. N bara ti wo ya ra kelife n fonike tēmui ma han to. ³ Awa, n tixi wo ya i na nan ma, alako wo xa a fala n bε Alatala num mangε sugandixi ya xōri, xa a sa li n bara ninge xa na mu sofale nde ba wo yi ra. Wo xa a fala xa n bara mixi nde tōcōrō, xa n bara mixi nde xun nakana, xa n bara kōbiri rasuxu funmaya ra. Wo xa na fala, n xa na sare ragbilen wo ma.» ⁴ E naxa a yaabi, «I mu muxu tōcōrō, i mu muxu xun nakana, i mu kōbiri rasuxu muxu yi.» ⁵ A man naxa a fala e bε, «Alatala nun a xa mangε sugandixi na seede ra to lōxε, wo mu n nakōrōsxi sese xa fe ra.» E naxa a yaabi, «A na na fe seede ra!»

⁶ Samuweli naxa a masen jnama bε, «Alatala nan Munsa nun Haruna ti wo xun ma, a tan nan wo benbae ramini Misira bōxi ra. ⁷ Awa yakōsi, wo ti Alatala ya i, n xa wo ratu fe fanyie ra, Ala naxan nabaxi wo tan nun wo babae bε. ⁸ Yaxuba fa xanbi Misira, wo babae naxa Alatala xili a xa fa e mali. Alatala naxa Munsa nun Haruna xεε wo benbae raminide Misira kui, e fa e rasabati yi bōxi ma. ⁹ Kōnō e to nεεmu e Marigi Alatala ma, a naxa e lu Xasori xa sōcōrie xa mangε Sisera bεlexe. Filisitakae nun Mowabakae fan naxa e gere. ¹⁰ Isirayilakae naxa a fala Alatala bε, «Muxu bara yunubi raba Alatala rabolofe ra, muxu fa Bali kuye nun Asiteroti batu. Yandi, i xa muxu ba muxu yaxuie bεlexe. Muxu i batuma nε.» ¹¹ Na nan a niya, Alatala naxa Yerubaali, Bedan, Yefite, nun Samuweli xεε wo bade wo yaxuie yi ra naxee nu wo rabilinxi. Na kui wo naxa lu bōpresa kui.»

¹² «Wo to a to Amonikae xa mangε Naxasa na fafe wo gerede, wo naxa a fala n bε, «Muxu wama mangε xa ti muxu xun ma.» Kōnō wo Marigi Alatala nan findixi wo xa mangε ral! ¹³ Awa yakōsi, Alatala bara mangε nde ti wo xun na, ačō wo nu wama a xōn ma ki naxε. ¹⁴ Xa wo sa gaaxu Alatala ya ra, xa wo sa a batu, xa wo sa wo tuli mati a ra, xa wo mu sa a matandi, xa wo nu wo xa mangε sa bira Alatala foxō ra, fe birin sōcōneyama nε wo bε. ¹⁵ Kōnō xa wo mu wo tuli mati Alatala ra, xa wo sa a matandi, Alatala xa xōnē goroma nε wo ma, ačō a goro wo benbae ma ki naxε. ¹⁶ Yakōsi wo ti, wo xa a mato Alatala fe xungbe naxan nabama wo ya xōri. ¹⁷ Mēngi xaba tēmui nan to, kōnō n Alatala maxandima nε, a xa tunε nun galanyi rabira bōxi ma, alako wo nōma a kolonde wo bara fe jaaxi raba Alatala ya i mangε maxandife a ma.»

¹⁸ Samuweli naxa Alatala maxandi. Na lōxε yati, Alatala naxa galanyi nun tunε rabira bōxi ma. Nama naxa gaaxu Alatala nun Samuweli ya ra, ¹⁹ e fa a fala Samuweli bε, «I xa i Marigi Alatala maxandi muxu bε, i xa konyi die, alako muxu naxa faxa, barima muxu bara nde sa muxu xa yunubie fari, a falafe ra, «Mangε nde ti muxu xun ma.»» ²⁰ Samuweli naxa a fala jnama bε, «Hali wo mu hanmε. Wo bara na fe kobi birin naba, kōnō wo naxa makuya Alatala ra, wo xa a xa yaamarie raba wo bōpresa birin na. ²¹ Wo naxa wo makuya a ra, wo naxa bira fe fufafu foxō ra, naxee munafanyi yo mu na, naxee mu wo malima fefe ma, barima ala wule daaxie nan e ra. ²² Alatala mu a xa jnama raboloma a yētε xili xungbe xa fe ra, barima a bara natε tongo wo xa findi a xa jnama ra. ²³ N mu bama Alatala maxandife wo bε, xa na mu a findima yunubi nan na n bε Alatala ya i. N luma wo xaran na fe fanyi nun tinxinyi nan na. ²⁴ N naxan tun falama wo bε, wo xa gaaxu Alatala ya ra, wo a xa yaamarie raba wo bōpresa birin na. Wo xa ratu a xa fe xungbee ma a naxee rabaxi wo ya i. ²⁵ Kōnō xa wo fe kobi raba, wo bōnōma nε, wo tan nun wo xa mangε.»

13

Sōlu xa yunubi

¹ Sōlu nu bara jnε tongo saxan sōtō a to findi mangε ra. A xa mangεya bu ne jnε tongo naani nun firin. ² Sōlu naxa xεmε wulu saxan sugandi sōcōrie ra Isirayila. Xεmε wulu firin nu na a sεeti ma Mikimasi nun Beteli geya fari, xεmε wulu keran nu na a xa di Yonatan sεeti ma Gibeya, Bunyamin xōnyi. A naxa jnama dōnxε ragbilen e xōnyi. ³ Lōxε nde Yonatan naxa Filisitakae xa sōcōrie bōnō, naxee nu na Geba. Filisitaka booree naxa na fe me. Sōlu naxa yaamari fi feri xa fe bōxi birin kui, Isirayilakae xa a ramε. ⁴ Isirayila birin naxa a me a Sōlu bara Filisitakae xa sōcōrie bōnō, Isirayila naxa rajiaaxu Filisitakae ma. Isirayila jnama naxa malan Sōlu fe ma Giligali.

⁵ Filisitakae fan naxa e malan Isirayila gere xili ma. Sōori ragise wulu tongo saxan nan nu na e yi ra, a nun soe ragie wulu senni. Na jnama nu wuya alo mēyēnyi naxan na baa dē ra. E naxa yonkin Mikimasi, Beti Aweni sogetede. ⁶ Isirayila mixie bōjē naxa rajaaxu e ma, barima Filisitakae nu bara e raxētēn. E naxa siga e nōxun fōnmē nun yilie kui gēmē yire. ⁷ Ndee naxa Yurudēn xure igiri, e siga Gadi nun Galadi bōxi ma. Sōlu nu na Giligali. Nama naxan nu na a fe ma, nee birin nu bara gaaxu ki fanyi ra.

⁸ Sōlu naxa Samuweli mame xi solofero alō e nu lanxi a ma ki naxē, kōno Samuweli mu fa, jnama naxa yensen folō. ⁹ Na kui Sōlu naxa yaamari fi, «Wo fa sērēxē gan daaxi ra, a nun xanunteya sērēxē.» A naxa na sērēxē gan daaxi ba. ¹⁰ A to ge na ra, Samuweli naxa so. Sōlu naxa siga a xēebude. ¹¹ Samuweli naxa a maxorin, «I munse rabaxi?» Sōlu naxa a yaabi, «N to a to jnama na yensenfe, i tan mu faxi a waxati, a nun man Filisitakae bara malan Mikimasi, ¹² n naxa a majōxun, «Filisitakae goroma nē n fōxō ra Giligali, beenun n xa Alatala maxandi.» Na nan a ra, feēre to mu na n yi, n bara sērēxē gan daaxi ba. ¹³ Samuweli naxa a fala Sōlu bē, «I bara xaxilitareja raba i Marigi Alatala xa sēriyē matandife ra. Alatala nu wama i xa mangēya rasabatife Isirayila xun ma abadan, ¹⁴ kōno yakōsi i xa mangēya bara kana. Alatala bara mixi gbētē fen naxan bōjē lanxi Ala bōjē ma. A bara na kanyi ti mangē ra a xa jnama xun ma, barima i tan mu Alatala xa yaamari rabatuxi.»

¹⁵ Na tēmui Samuweli naxa keli Giligali, a siga Gibeya, Bunyamin bōnsōe xā bōxi. Sōlu naxa a xa sōorie kōnti, a fa li xēmē mixi kēmē senni nu na a yi ra. ¹⁶ Sōlu nun a xa di xēmē Yonatan naxa e xa sōorie ti a gere ki ma Geba Bunyamin xōnyi. Filisitakae nu tixi Mikimasi. ¹⁷ Sōori gali saxan naxa mini Filisitakae xa yonkinde. Keren naxa e xun ti Ofara kira ra, Suwali bōxi mabiri. ¹⁸ Keren naxa e xun ti Beti Xoron kira ra. Keren naxa e xun ti naaninyi kira ra, naxan goroma Seboyima gulunba gbengberenyi fe ma.

¹⁹ Xabui yo mu nu toma Isirayila bōxi birin ma, barima Filisitakae nu bara yi tōnyi dōxō, «Eburu mixie naxa santidēgēma nun tanbē yo yailan.» ²⁰ Isirayilakae birin nu sigama Filisitakae nan xōn ma, e xa walisee ralugande alō kerie, bōxi buxa see, nun beerae. ²¹ Bōxi buxa se nun keri ralugan sare findixi gbeti giramu solomasaxan nan na. Beerai nun sōxōe ralugan sare findixi gbeti giramu naani nan na. ²² Na nan a niya gere lōxōe santidēgēma nun tanbē mu nu na Isirayilaka yo yi ra, hali Sōlu nun a xa di Yonatan. ²³ Filisitakae xa sōori gali nde naxa fa yonkin Mikimasi yatagi.

14

Yonatan xa gere nde

¹ Lōxōe nde, Sōlu xa di Yonatan naxa a fala a xa konyi bē, naxan nu a xa geresosee maxaninma, «Won xa be igiri, won xēe Filisitakae yonkinde.» A mu sese fala a baba bē na xa fe ra. ² Sōlu nu na Gibeya naaninyi Migiron wuri nde bun ma naxan xili «girenadi.» Xēmē kēmē senni nu na a yi ra. ³ Alatala xa sērēxēdubē nde nu na a fe ma, naxan xili Ahiya, Axituba xa di xēmē, Ikabodi xa nēēgaari. Alatala xa sērēxēdubē, Eli xa di xēmē Finexasi nan xa di xēmē nu na Ikabodi ra. Mixi yo mu nu a kolon a Yonatan bara siga Filisitakae yire.

⁴ Yonatan naxa dangi fanye firin tagi. Keren nu xili ne Bōsesi, boore fan nu xili ne Sene. ⁵ Keren nu na kōcla ma Mikimasi ya tagi, boore nu na yirefanyi ma Geba ya tagi.

⁶ Yonatan naxa a fala a xa konyi bē, naxan nu a xa geresosee maxaninma, «Won xēe yi sunnataree yire. Tēmunde Alatala fe nde rabama won saabui ra, barima Alatala nōma marakisi rabade mixi xurudi saabui ra, xa na mu mixi wuyaxi saabui ra.» ⁷ A xa konyi naxa a yaabi, «I waxōnfe birin naba, hali i mu siikē, won birin na xaxili keren.» ⁸ Yonatan naxa a fala a bē, «Won xēe han na mixie xa won to. ⁹ Xa e a fala «Wo ti mēnni, muxu fama ya», won tima mēnni ne, won mu tema e yire. ¹⁰ Kōno xa e a fala, «Wo fa be, won tema ne, barima Alatala bara e sa won belexe. Na nan findima won be tōnxuma ra.»

¹¹ E to mini Filisitakae ma, nee naxa a fala, «Isirayilakae nan yi ki. E na minife fōnmē kui, e nu e nōxunxi dēnnaxe.» ¹² Filisitaka naxee yonkinxi mēnni, e naxa a fala Yonatan nun a xa konyi bē, «Wo fa be, muxu xa fe nde fala wo bē.» Yonatan naxa a fala a xa konyi bē, naxan nu a xa geresosee xaninma, «I xa te n fōxō ra, barima Alatala bara yi mixie sa Isirayilakae bēlēxē.» ¹³ Yonatan naxa te a wulumen na, a xa konyi na a xanbi ra. Yonatan nun a xa konyi naxa na Filisitakae faxa. ¹⁴ Na gere kui Yonatan nun a xa konyi naxa mixi mōxōjēn nun nde faxa na yire raxētēnxi. ¹⁵ Filisitakae bōjē naxa mini yonkinde kui, gaaxui fa jnama suxu na longori birin. Bōxi yati naxa sērēn. Alatala nu bara a ragaaxu a jaaxi ra.

¹⁶ Sōlu xa yire makantēe, naxee nu na Gibeya, Bunyamin bōnsōe xā bōxi ma, nee naxa Filisitakae to e yensenfe gi kui. ¹⁷ Sōlu naxa a fala sōorie bē, «Wo kōnti ti, won xa a kolon naxan minixi won ya ma.» E to kōnti ti e naxa a to a Yonatan nun a xa konyi mu na jnama ya ma. ¹⁸ Alatala xa saate kankira to nu na Isirayilakae yonkinde kui, Sōlu naxa a fala Ahiya bē, «Fa Alatala xa saate kankira ra.» ¹⁹ Sōlu nu wōyēnma sērēxēdubē ra tēmui naxē, gere sōnxō xui fan nu gboma nan tui Filisitakae yonkinde. Na

kui Sōlu naxa a fala sereχedube bε, «Hali i mu Ala maxandi kore.»²⁰ Sōlu naxa a xa soɔrie xili, e fa siga gere yire. Menni e naxa a to Filisitakae nu na e boore soxofe santidegema ra jnaxasi daaxi.²¹ Isirayilaka ndee, naxee nu na Filisitakae xa noε bun ma, nee naxa fa Sōlu nun Yonatan mabiri.²² Isirayilaka naxee nu bara e noxun Efirami geya longori ra, e birin naxa mini Filisitakae gerede e gi tsmui.²³ Na loxœ, Alatala Isirayila rakisi nε. Gere naxa lantan ye han Beti Aweni.

²⁴ Isirayilaka nu na toɔre nde kui na loxœ, barima Sōlu nu bara a kali jnama bε, «Danke na mixi bε, naxan a degema beenun n xa n gbe loxœ n yaxuie ma.» Na kui, mixi yo mu donse don na loxœ. ²⁵ Nama xa jneε kui, e naxa kumi li fɔtonyi nde kui,²⁶ kɔnɔ mixi yo mu a nemunnemun Sōlu xa marakali xa fe ra.²⁷ Yonatan to na yire li, a fa kumi to, a naxa a xa yisuxuwuri rasin kumi kui, a a makɔn. A ya naxa iyalan keren na. A mu nu a baba xa marakali mɛxi.²⁸ Mixi nde naxa a fala a bε, «I baba bara jnama rakali a falafe ra, «Dankε na mixi bε naxan a degema to.» Na nan a toxi jnama na toɔre kui yi ki.»²⁹ Yonatan naxa a yaabi, «N baba na jnama toɔrfe nε na ki. Wo a mato n ya iyalanxi ki naxε, n to yi kumi kɔnxi.³⁰ Xa won ma soɔri gali won yaxuie xa donse nde don to nu, nde jnana bara sa Filisitakae xa xunnakanε fari nu.»

³¹ Na loxœ e naxa Filisitakae bɔnbo, kelife Mikimasi ma, han Ayalon. Nama nu bara tagan ki fanyi ra.³² E naxa din e yaxuie xa see ra. E naxa yεχεε, sie, nun ningee kɔn naxaba keren na, e fa e don a nun e wuli ra.³³ Mixi ndee to a fala Sōlu bε, a a xa soɔrie na yunubi sɔtɔfe Alatala ra sube donfe a wuli ra, Sōlu naxa a fala jnama xa fe ra, «Yanfante nan e ra. Wo fa gεmε xungbe ra be.³⁴ Wo yensen jnama tagi, wo a fala e bε, mixi birin xa fa a xa ninge ra, a xa yεχεε, xa na mu a ra a xa si. E xa a faxa be. Na kui, e nɔma a donde, e mu yunubi sɔtɔ Alatala ra sube donfe a wuli ra.» Kɔε ra, mixie birin naxa siga mɛnni e xa xuruse ra, e xa a kɔn naxaba naa.³⁵ Sōlu sereχebade singe ti nε Alatala bε mɛnni.

³⁶ Na tɛmui Sōlu naxa a fala, «Won xa bira na Filisitakae fɔxɔ ra to kɔε ra yati. Won xa e tuxunsan han subaxε, won naxa mixi keren lu na.» Soɔrie naxa a yaabi, «Won xa a raba ałɔ i wama a xɔn ma ki naxε.» Sereχedube naxa a fala, «Won xa Ala maxɔrin sinden.»

³⁷ Na kui Sōlu naxa Ala maxɔrin, «A lanma n xa bira Filisitakae fɔxɔ ra? I tan e sama nε Isirayila bεlɛχε?» Kɔnɔ na loxœ, Ala mu a yaabi.³⁸ Sōlu naxa a xa soɔri gali xunye xili, a a fala e bε, «Wo xa a mato yunubi naxan nabaxi to.³⁹ N bara n kali Isirayila Rakisima Alatala ra, hali n ma di Yonatan nan a rabaxi, n na a faxama nε.» Nama birin ya ma, mixi yo mu a yaabi.⁴⁰ A naxa a fala Isirayila jnama bε, «Wo ti mɛnni, n tan nun n ma di Yonatan, muxu tima bebiri.» Nama naxa a yaabi, «I waxɔnyi raba.»⁴¹ Na tɛmui Sōlu naxa Alatala maxandi, «Isirayila Marigi Ala, kiiti sa muxu tagi.» Alatala naxa a masen a kiiti fanxi jnama nan bε, a mu fanxi Sōlu nun Yonatan bε.⁴² Sōlu man naxa Alatala maxandi kiiti xa sa a tan nun Yonatan tagi. Na kui kiiti mu fanxi Yonatan bε.

⁴³ Sōlu naxa a xa di Yonatan maxɔrin, «I munse rabaxi?» Yonatan naxa a yaabi, «N kumi nde nan kɔn, n naxan tongo n ma yisuxuwuri ra. N tan nan yi ki, i xa a faxa.»⁴⁴ Sōlu naxa a fala, «I nɔndi. Yonatan, i xa faxa. Xa n mu i faxa, Ala xa n jnaxankata a jaaxi ra.»⁴⁵ Kɔnɔ soɔri gali naxa a fala Sōlu bε, «A lanma Yonatan xa faxa, naxan geeni sɔtɔ Isirayila bε sɛnbε ra? Astɔfulahi. Muxu bara muxu kali Alatala ra, hali xunseχe keren a mu bama a xunyi ra, barima Yonatan walixi to Ala xa malii saabui nan na.» E Yonatan ratanga Sōlu ma na ki nε.⁴⁶ Sōlu to gε Filisitakae keride waxati nde bun ma, a naxa giblen a xɔnyi. Filisitaka naxee luxi, e fan naxa siga e xɔnyi.

⁴⁷ Sōlu to findi Isirayila mangε ra, a naxa gere ti a yaxuie birin bε: Mowabakae, Amonikae, Edonkae, Soba mangε, nur Filisitakae.⁴⁸ A naxa Amalekikae bɔnbo sɛnbε ra, a Isirayila ba mixie bεlɛχε naxee nu e xa bɔxi tuxunsanma.

⁴⁹ Sōlu xa di xεmε nu xili nε: Yonatan, Yisiwi, nun Malakisuwa. A xa di ginε nu xili nε: Merabi, nun a xanbiratoe Mikali.⁵⁰ Sōlu xa ginε nu xili nε Axinowama, Aximaasi xa di. A xa soɔri gali mangε nu findi Abeneri nan na, Sōlu sɔxɔ Neri xa di.⁵¹ Sōlu baba Kinsi nun Abeneri baba Neri nan lanxi Abiyeli xa die ma.⁵² Sōlu nu Filisitaka gerema a xa simaya birin kui. Sōlu nu gbangbalanyi sɛnbεmae birin naso nε a xa soɔrie ya ma.

15

Sōlu xa tantanyi

¹ Samuweli naxa a fala Sōlu bε, «Alatala n tan nan xεε n xa i sugandi mangε ra a xa jnama Isirayila xun ma. I tulii mati Alatala xa masenyi ra. ² Mangε Alatala xui nan ya: «N bara natε tongo Amalekikae xa fe ra, naxee tondi Isirayila xa dangi e xa kira xɔn kelife ra Misira. ³ Yakɔsi, siga, e ratɔn. I naxa e sese lu naa. I xa e xa xεmε, e xa ginε, e xa die, e xa diyɔrε, e xa ningee, e xa yεχεε, e xa sie, e xa loxœmε, e xa sofalee birin faxa.»⁴

⁴ Sōlu naxa a xa soɔri gali malan Telayimi. Xεmε mixi wulu kεmε firin nan faxi kelife kɔɔla ma, xεmε mixi wulu fu nan faxi kelife Yuda bɔnsøe ma.⁵ Sōlu naxa gantanyi te fole kui Amalekikae xa taa fari ma.⁶ A naxa a fala Keni bɔnsøe bε, «Wo mini Amalekikae tagi, alako wo naxa sɔntɔ e ya

ma, barima wo hinne ne Isirayilakae ra e minixi Misira boxi ra temui naxe.» Keni bōnsōe naxa mini Amalekikae ya ma.

⁷ Sōlu naxa Amalekikae bōnbo kelife Hawila ma han Suri sode de ra Misira ya ra. ⁸ A naxa Amaleki mangē Agaga suxu, a mu a faxa, kōnō a naxa a xa jama tan birin sōntō santidegēma ra. ⁹ Sōlu nun a xa jama mu tin Agaga faxade. E naxa a lu a nii ra, a nun a xa xuruse fanyi bōrōgēxie, a xa yexēxe, a xa sie, nun a xa ningee. E mu tin nee sōntōde, kōnō naxee mu fanxi, e nee nan faxa.

¹⁰ Alatala naxa yi masenyi ti Samuweli bē, ¹¹ «N nimisaxi Sōlu xa fe ra n naxan tixi mangē ra, barima a bara a kobe so n na, a mu biraxi n wōyēn xui foxō ra.» Samuweli naxa sunnun ki fanyi, a Alatala makula na kōe birin na. ¹² A naxa keli subaxē ma, a siga Sōlu yire. Mixi nde naxa a fala a bē a Sōlu bara siga Karemēla geaya fari tōnxuma nde tide. Na dangi xanbi, a keli mēnni, a goro Giligali. ¹³ Samuweli to Sōlu yire li, Sōlu naxa a fala a bē, «Ala xa baraka sa i ma. N bara Alatala xa yaamari ratinmē.» ¹⁴ Samuweli naxa a maxōrin, «N xuruse wa xui mundun mēfe yi ki?» ¹⁵ Sōlu naxa a yaabi, «Nama nan faxi yi xurusee ra e naxan tongoxi Amalekikae yi ra, alako e xa e ba sērēxē ra i Marigi Alatala bē. Muxu bara na dōnchōe tan sōntō.»

¹⁶ Samuweli naxa a fala Sōlu bē, «Awa yire. N xa Alatala xa masenyi fala i bē a naxan fixi n ma yi kōe ra.» Sōlu naxa a fala, «Awa, na fala n bē.» ¹⁷ Samuweli naxa a fala, «Alatala mu i tixi xē mangē ra Isirayila bōnsōe xun ma, hali i to nu a kolon mixi xurudi nan i ra? ¹⁸ Alatala i xē ne, a a fala i bē, «Siga Amaleki yunubitōe sōntōde. I xa e birin jōn feo.» ¹⁹ Munfe ra i mu i tuli matixi Alatala xui ra? Munfe ra i baganxi na see ma, i fe jaaxi raba Alatala ya i?»

²⁰ Sōlu naxa Samuweli yaabi, «N bara Alatala xui rabatu a fanyi ra. N bara bira a xa kira foxō ra, a n tixi naxan xōn ma. N faxi Amaleki mangē Agaga nan tun na, n bara Amaleki jama dōnchōe birin sōntō. ²¹ Kōno jama bara a xa xuruse fanyie mayegeti, nee xa findi sērēxē fisamantee ra i Marigi Alatala be Giligali.» ²² Samuweli naxa a yaabi,

«Alatala jēleximma sērēxē gan daaxie nun hadiyae nan na ba,
ka a jēleximma mixie nan na naxee a xui rabatumā?

N xa a fala i bē,

yaamari rabatufe fisa sērēxē bafe bē,
yētē magoroe fisa, yexēxe kontonyi ture bē.

²³ Ala xui matandife jaaxu,
alō sematoe xa wali jaaxuxi ki naxe.

Ala xa yaamari matandife jaaxu,
alō kuye batufe jaaxuxi ki naxe.

I to bara Alatala xa yaamari rabejin,
a fan fama ne i rabejipinde,
a mangēya ba i yi ra.»

²⁴ Sōlu naxa a fala Samuweli bē, «N bara yunubi raba. N bara Alatala xa sēriyē kana, n bara i fan xui matandi. N nu gaaxuxi jama nan ya ra, n naxa n tuli mati e ra. ²⁵ Yakōsi n bara i mayandi, dijē n ma yunubi ma. I naxa gbilen n foxō ra. Na kui n fan xa suyidi Alatala bē.» ²⁶ Samuweli naxa a fala Sōlu bē, «N mu birama i foxō ra, barima i bara i kobe raso Alatala xa masenyi ra, Alatala fan bara i rabejin, a bara Isirayila mangēya ba i yi ra.» ²⁷ Samuweli to a mafindi sigafe ra, Sōlu naxa a xa donna suxu, a fa bōcō a yi ra. ²⁸ Samuweli naxa a fala a bē, «To Alatala fan bara Isirayila mangēya ba i yi ra na ki, a a fi i boore ma, naxan fan dangi i tan na. ²⁹ Alatala naxan findixi Isirayila sēnbē ra, a mu wule falama, a xaxili mu masarama. Ibunadama mu a ra.» ³⁰ Sōlu man naxa a fala, «N bara yunubi raba. Yandi, n bara i maxandi, i xa n binya Isirayila nun a kungtie ya i. Bira n foxō ra, n xa suyidi i Marigi Alatala bē.»

³¹ Na temui Samuweli naxa bira Sōlu foxō ra. Sōlu naxa suyidi Alatala bē. ³² Na dangi xanbi Samuweli naxa a fala, «Wo fa Amaleki mangē Agaga ra.» Agaga naxa fa bōrōesa kui, barima a majōxunxi ne e mu xōnchōxi a ma sonon e xa a faxa. ³³ Samuweli naxa a fala a bē, «I to dingē xe die faxa i xa santidegēma ra, i nga fan xa di bama a yi ra.» Samuweli to na fala, a naxa a faxa Alatala ya i Giligali.

³⁴ Samuweli naxa siga Rama. Sōlu fan naxa siga a xōnyi Gibiya. ³⁵ Samuweli mu Sōlu to sōcon. A naxa sunnun Sōlu xa fe ra. Alatala fan naxa nimisa a Sōlu findife mangē ra Isirayila.

¹ Alatala naxa a masen Samuweli bē, «I sunnunma Sōlu xa fe ra han mun temui? N bara a rabejin, n bara Isirayila mangēya ba a yi. I xa feri ture sase rafe ture ra, i xa siga Bētēlēmū. N i xēxēfe Yisayi Bētēlēmūka nan xōnyi, barima n bara mangē sugandi a xa di xēmēfe ya ma.» ² Samuweli naxa a fala, «N sigama di? Sōlu na a kolon, a n faxama ne.» Alatala naxa a fala, «I xa ninge xanin i xun ma, i a fala,

«Nafe yi sereχe bade Alatala be.»³ I xa Yisayi xili na sereχe ma. Na temui n i rakolonma i lan i xa naxan naba. I fama ne mixi sugandide, n naxan masenma i be.»

⁴ Samuweli naxa a raba alo Alatala a fala a be ki naxe, a siga Betelεemu. Taa forie to a to, e naxa gaaxu. E naxa a maxɔrin, «I faxi fe fanyi nan na muxu be?»⁵ A naxa e yaabi, «Iyo, n faxi sereχe bade Alatala nan be. Wo xa wo raseniyen, wo xa fa lan na sereχe ba ma.» A naxa a fala Yisayi nun a xa die fan be, e fan xa e raseniyen, e xa lan sereχe ba ma.

⁶ Mixie to fa, Samuweli naxa Yisayi xa di Eliyabi to. A naxa a majɔxun, «Mixi nan na ki Alatala naxan sugandixi mange ra.»⁷ Kono Alatala naxa a fala Samuweli be, «I naxa mixi fate bende xa mato. N mu na xeme sugandixi. N ya mu tima fe ra, adamadi ya tima naxan na. N tan mixi bojne ma fe nan matoma.»

⁸ Yisayi naxa Abinadabo xili, a a masen Samuweli be. Kono Samuweli naxa a fala, «Alatala mu yi fan sugandixi.»⁹ Yisayi naxa Sanma masen Samuweli be. Kono Samuweli naxa a fala, «Alatala mu yi fan sugandixi.»¹⁰ Yisayi naxa a xa di soloferree birin masen Samuweli be keren keren, kono Samuweli naxa a fala Yisayi be, «Alatala mu e sese sugandixi.»

¹¹ Na temui Samuweli naxa a maxorin, «Di gbete yo mu na i yi ra?» Yisayi naxa a yaabi, «Dimedi keren nan fa luxi, kono na tan na xurusee demadonfe.» Samuweli naxa a yaabi, «I xa mixi nde xee a foχo ra, a xa fa. Won mu sereχe donma fo a xa fa.»¹² Yisayi naxa mixi nde xee a xilide. A to fa, Samuweli naxa a to a xeme tofanyi na nu a ra. A ya iyalan, a fate bende fan. Alatala naxa a fala Samuweli be. «A tan nan ya. I xa ture sa a xunyi a sugandife ra.»¹³ Samuweli naxa feri ture sase tongo naxan nu rafexi ture ra, a ture sa Dawuda xunyi a taarae ya xori. Kelife na loχce, Ala Xaxili Seniyeñxi naxa lu Dawuda foχo ra. Na dangi xanbi, Samuweli naxa gibilen Rama.

¹⁴ Kono Alatala Xaxili naxa gibilen Solu foχo ra. Alatala naxa a niya jinne nde xa a tooro.¹⁵ Solu xa walikee naxa a fala a be, «Ala bara a niya jinne nde xa i tooro.»¹⁶ Muxu marigi, i xa yaamari fi muxu ma, i xa konyi die, muxu xa sa mixi fen naxan fata kora raberede. Jinne na i tooro, na kanyi xa kora rabere i bojne safe ra.»¹⁷ Solu naxa a sago fi a falafe ra, «Wo sa na mixi fen n be, naxan fata a fanyi ra.»

¹⁸ A xa walike nde naxa a fala, «N bara Yisayi xa di xeme to Betelεemu. A kora raberema a fanyi ra. Gbangbalanyi tofanyi na a ra, naxan fata gere sode. A woyen ki fan. Alatala xa barakatoe na a ra.»¹⁹ Solu naxa mixie xee Yisayi xon ma, a falafe ra a xa a xa di Dawuda so a yi ra, naxan na xurusee demadonfe.²⁰ Yisayi naxa taami, weni, nun si baki sofale fari, a a so a xa di Dawuda yi ra katarabi Solu ma.²¹ Dawuda naxa siga a yete dentegede Solu be. Dawuda naxa rafan a ma ki fanyi. Solu naxa a findi a xa geresose xaninma ra.²² Solu naxa xee ra ti Yisayi ma a falafe ra a be, «Yandi, Dawuda xa lu n yi ra. A rafan n ma ki fanyi.»²³ Ala to a niya jinne xa bira Solu foχo ra, Dawuda nu fa kora rabere han Solu fisa, jinne fa gibilen a foχo ra.

17

Goliyati xa gere woyenyi

¹ Filisitakae naxa e xa soɔrie malan gere xili ma Efesi Damimi, Soko nun Aseka tagi Yudaya boχi ma.² Solu nun Isirayila xa soɔrie fan naxa e malan, e sa yonkin Terebinti gulunba kui Filisitakae ya ra.

³ Filisitakae nu na geya yire seeti keren, Isirayilakae fan nu na boore seeti, gulunba na e tagi.

⁴ Filisitakae xa senbembe nde naxa mini, naxan nu xili Goliyati, a kuya metiri saxan.⁵ Soɔri xunyi makantase nu na a xun na, naxan yailanxi wure gbeeli ra. Kanke makantase wure gbeeli daaxi nu na a ma, naxan binye lanxi kilo tongo senni ma.⁶ Sanyi makantase wure gbeeli daaxi nu na a sanyie ma, tanbe wure gbeeli daaxi fan nu gbakuxi a fari.⁷ A xa tanbe nu yailanxi wuri kuye ra naxan xungbo alo maboe xa wuri, dugi masoxo se. A xa tanbe joe nu yailanxi wure ra, a xa binye kilo solofer. A xa makantase xungbe nu na mixi nde yi ra naxan nu tixi a ya ra.

⁸ Goliyati naxa ti Isirayila xa soɔrie ya ra, a a fala e be a xui itexi ra, «Munfe ra wo tixi gere ki ma? Filisitaka nan n na, Solu xa konyie nan wo tan na. Wo mixi keren sugandi wo ya ma, a xa fa, muxu firin xa gere.»⁹ Xa a no n na, muxu findi wo xa konyie ra, muxu xa wali wo be. Kono xa n tan no a ra, wo fan findi muxu xa konyie ra, wo xa wali muxu be.»¹⁰ Na Filisitaka naxa a fala, «To n bara yi gere moɔli ti wo be. Wo mixi keren sugandi, muxu xa fa gere.»¹¹ Solu nun Isirayila xa soɔrie to na masenyi me, e naxa gaaxu ki fanyi ra.

¹² Dawuda baba findixi Yisayi Efiramika nan na, naxan nu na Betelεemu Yuda boɔnsœ xe boxi ma. Di xeme solomasaxan nan nu na a yi ra. Solu xa waxati, a nu bara fori.¹³ Yisayi xa di saxan singee nu biraxi Solu foχo ra gere kui. E xilie nan ya: di singe Eliyabi, di firin nde Abinadabo, di saxan nde Sanma.¹⁴ Dawuda nan nu na e birin xanbiratoe ra. Na nan a ra, Dawuda taara saxanyie to siga Solu yire gere xa fe ra,¹⁵ Dawuda nu luma siga ra Solu yire, a man nu fa gibilen a baba Yisayi xonyi xurusee demadonfe

ra B̄etelēemu. ¹⁶ Xi tongo naani bun ma, na Filisitaka nu minima n̄e Isirayilakae ya i ḡeseḡe nun nummare.

¹⁷ Na t̄emui Yisayi naxa a fala Dawuda b̄e, «Yi donse magilinxu nun yi taami fu xanin mafuren i taarae x̄on ma, e yonkinma d̄ennax̄e. ¹⁸ I xa yi x̄ip̄e xutu fu fan xanin e xa yarerati x̄on ma. I taarae xun mato a ra, i xa fa n kunfa ba. ¹⁹ E na S̄olu nun Isirayila xa s̄oɔri birin fōx̄a Terebinti gulunba kui, Filisitakae gerefa ra.»

²⁰ Dawuda naxa kurun subax̄e ma. A to xurusee taxu mixi nde ra, a naxa a xa kote tongo, a siga a baba xa yaamari ra. A to so Isirayila yonkinde, a li n̄e s̄oɔrie nu na minife gere xili ma e xui itexi ra. ²¹ Isirayilakae nun Filisitakae nu tixi gere ki ma e boore ya i. ²² Dawuda naxa a xa kote lu kote kante yi ra, a fa a gi a siga s̄oɔrie yire. A fef̄e so, a naxa a taarae x̄ebe. ²³ E nu wōyēnfe t̄emui nax̄e, Filisitakae xa s̄enb̄ema naxa mini. Gadika nan nu a ra, naxan nu xili Goliyati. A naxa a xa masenyi kerenyi ti Dawuda ya x̄ori. ²⁴ Isirayilakae to na s̄enb̄ema to, e naxa e magbilen e xambi xanbi ma gaaxui b̄e. ²⁵ E nu a fala e boore b̄e, «Wo bara a to mini ra? A faxi Isirayila nan tun maberede. Xa Isirayilaka nde sa n̄o yi faxade, S̄olu naafuli gbegbe nan firma na kanyi ma, a a xa di ḡin̄e fan fi a ma, a man duuti fe bama ne a xa denbaya xun ma Isirayila b̄ox̄i ma..»

²⁶ Dawuda naxa mixi ndee max̄orin a fe ma, «Naxan na yi Filisitaka faxa a fa yaagi ba Isirayila ma, munse rabama na kanyi b̄e? Pe, nde na yi Filisitaka gaantare ra, naxan na Ala Kisi Kanyi xa s̄oɔrie maberefe?» ²⁷ Nama naxa a yaabi, e fe fala a b̄e naxan nabama mixi b̄e naxan na Filisitaka faxama. ²⁸ Dawuda taara Eliyabi to na wōyēnfi m̄e, a naxa x̄ono a xunya ma. A naxa a fala a b̄e, «Munse i rafaxi be? I xurusee luxi nde yi ra gbengberenyi ma? N i kolon a fanyi ra. Yēt̄e igboe nan i ra, i tan fuyante. I faxi surbude gere nan na?» ²⁹ Dawuda naxa a fala, «N munse rabaxi? N mu max̄orinyi xa tun tixi?» ³⁰ Na kui a naxa a kobe so a taara ra, a man naxa mixi gb̄ete max̄orin na fe ma. E fan naxa na yaabi kerenyi fala a b̄e.

³¹ Na mixie to Dawuda xa masenyi fala S̄olu b̄e, S̄olu naxa a xili. ³² Dawuda naxa a fala S̄olu b̄e, «Mixi yo naxa gaaxu yi Filisitaka ya ra. N tan yati, i xa konyi, n a gerema n̄e.» ³³ S̄olu naxa a yaabi, «I mu nōma yi Filisitaka gerede. Dim̄edi nan i ra. A tan bara mō gere fe kui kabi a fonike t̄emui.» ³⁴ Dawuda naxa a fala S̄olu b̄e, «N tan i xa konyi, n tan nan n baba xa xurusee d̄emadonma ra. Wula sube alo yēt̄e na fa n ma xuruse nde suxude, ³⁵ n a kerima n̄e, n a bōnbō han n na xuruse ba a de i. Xa a a ya rafindi n ma, n a suxuma a kōn xabe nan ma, n a faxa. ³⁶ I xa konyi to fata yēt̄e nun wulai sube bōnbōde na ki, n na mōcoli fan nabama n̄e yi Filisitaka sunnatare ra, barima a Ala Kisi Kanyi xa s̄oɔrie maberema.» ³⁷ Dawuda man naxa a fala, «Alatala naxan n natanga yēt̄e nun wulai sube ma, a fama n natangade yi Filisitaka fan ma.» Na kui, S̄olu naxa a yaabi, «Siga, Alatala xa lu i s̄eeti ma.»

³⁸ S̄olu naxa a xa makanta see ragoro Dawuda ma, a xa s̄oɔri xunyi makantase wure gbeeli daaxi, a nun a kanke makantase. ³⁹ Dawuda naxa S̄olu xa santid̄eḡema ragoro a t̄ee kui, naxan nu xirixi a tagi, kōn̄o a fef̄e j̄ere fōl̄o a mu n̄o, barima a mu darixi na mōcoli ra. Na kui a naxa a fala S̄olu b̄e, «N mu nōma sigade yi kanta see ra n ma, barima n mu darixi a ra.» Dawuda naxa na kanta see birin ba a ma. ⁴⁰ A naxa a xa yisuxuwuri tongo, a ḡem̄e man̄cxunxi suuli fen fole kui, a e sa a xa gb̄onf̄e kui. A naxa siga na Filisitaka xili ma, a xa laati suxuxi a yi ra.

⁴¹ Filisitaka naxa a makore Dawuda ra, a xa kanke makantase xungbe xaninma tixi a ya ra. ⁴² A to Dawuda to, a fonike tofanyi na a ra, a naxa yo a ma. ⁴³ Filisitaka naxa a fala Dawuda b̄e, «Pe, bare nan n na, i to fama n gerede wuri ra?» A naxa Dawuda danka a xa alae xili ra, ⁴⁴ a fa a fala a b̄e, «Fa be, n i sube soma x̄onie yi ra naxee j̄er̄ema koore ma, a nun subee naxee na wula i.»

⁴⁵ Dawuda naxa a yaabi, «I tan fane n gerede santid̄eḡema nun tanbe mōcoli firin nan na. N tan i gerema Isirayila xa s̄oɔrie Marigi Alatala nan xili ra, i naxan maberema. ⁴⁶ To Alatala i sama n̄e n b̄el̄ex̄e. N i bōnbōma n̄e, n i xunyi bolon, n Filisitakae binbi firma n̄e x̄onie nun sube xāj̄ee ma. Na t̄emui, dunjira birin a kolonma n̄e a Ala na Isirayila fōx̄a ra. ⁴⁷ Yi j̄ama birin fama a kolonde a Alatala mu mixi rakisima santid̄eḡema nun tanbe saabui ra. Mixi kisima Alatala nan saabui ra, naxan wo sama muxu b̄el̄ex̄e.»

⁴⁸ Filisitaka to siga fōl̄o Dawuda ma, Dawuda naxa a gi keren na e nun Filisitaka xa naralan. ⁴⁹ A naxa a b̄el̄ex̄e ragoro a xa gb̄onf̄e kui, a ḡem̄e keren tongo, a woli a xa laati ra. Ḡem̄e naxa na Filisitaka gono a tigi ma, a a xun konkota bōo. A naxa bira a yatagi ma b̄ox̄i. ⁵⁰ Dawuda s̄enb̄e gbo Filisitaka b̄e na ki n̄e, a a faxa laati nun ḡem̄e keren peti ra santid̄eḡema xanbi. ⁵¹ Dawuda naxa a gi a siga na Filisitaka saxi d̄ennax̄e, a Filisitaka xa santid̄eḡema ba a t̄ee i, a a faxa a ra, a a xunyi bolon a de i.

Filisitakae to a to e xa s̄enb̄ema bara faxa, e naxa e gi. ⁵² Isirayilakae nun Yudakae naxa e xui ramini, e fa Filisitakae keri gulunba fōl̄e, han Ekiron taa naadē ra. Filisitaka binbie nu saxi kira x̄on kelife Saarayimi han Gati nun Ekiron. ⁵³ Isirayilakae to ge Filisitakae keride kira x̄on ma, e naxa gbilen nee yonkinde, e e xa see xanin. ⁵⁴ Dawuda naxa na Filisitaka xunyi xanin Darisalamu, a a xa geresose ragata a yēt̄e xa kiri banxi kui.

⁵⁵ Sōlu to Dawuda to sigafe ra na Filisitaka gerede, a naxa a xa sōori mangē Abeneri maxōrin, «Nde xa di na yi sēgetala ra?» Abeneri naxa a yaabi, «Mangē, n mu na kolon feo.»⁵⁶ Mangē naxa a yamari, «I xa a kolon naxan xa di na yi sēgetala ra.»⁵⁷ Dawuda to gbilen kelife na Filisitaka faxade, Abeneri naxa a xanin Sōlu yire. Filisitaka xunyi nu suxuxi Dawuda belēxe.⁵⁸ Sōlu naxa a fala a bē, «N ma di, nde na i baba ra?» Dawuda naxa a yaabi, «I xa konyi Yisayi Beteleemuka xa di nan n na.»

18

Yonatan nun Dawuda xa saatε

¹ Dawuda nun Sōlu to ge dē masarade, Yonatan naxa findi Dawuda xanuntenyi ra. Yonatan nu a xanuxi alō a yētē yati. ² Na lōxōε Sōlu naxa kankan Dawuda ma, a mu tin a xa gbilen a baba xōnyi. ³ Yonatan nun Dawuda naxa saata, barima Dawuda nu rafan a ma alō a yētē yati. ⁴ Yonatan naxa a xa donma xungbe ba a ma, a a ragoro Dawuda ma, a nun a xa santidegēma, a xa xali, nun a xa beleti. ⁵ Sōlu Dawuda rasanba dēdē gere sode, Dawuda nu greenima nē. Na nan a to Sōlu naxa a findi a xa sōorie xunyi ra. Na fe naxa rafan Jāma ma, a nun Sōlu xa mixie yati.

⁶ Sōorie nu gbilenma tēmui naxē kelife gere sode, Dawuda Goliyati faxa gere naxan kui, Isirayila ginē naxa mini Sōlu ralande. E nu sigi sama maxase mōoli ndee ra, e nu fare boronma, e nu e xui itema sēewē kui. ⁷ Na sigie kui ginē nu a falama, «Sōlu bara mixi wulu wulu bōnbo, kōnō Dawuda tan mixi wulu wulu dōxō fu nan bōnboxi.»

⁸ Sōlu naxa xōnō ki fanyi ra na sigi xa fe ra. A naxa a fala, «E naxē Dawuda bara wulu fu bōnbo, n tan bara wulu keren bōnbo. A gbe mu luxi a xa n ma mangēya sōtō.»⁹ Kelife na lōxōε ma, Sōlu bōjē naxa rajaaxu a ma Dawuda xa fe ra.

¹⁰ Na kuye iba, Ala naxa a niya jinnē xa bira Sōlu fōxō ra, a masenyi ti alō namijōnmē. A xa tanbē nu suxuxi a yi ra. Dawuda nu na kōra raberefe a bē, alō a darixi a ra ki naxē tēmui birin. ¹¹ Sōlu naxa a xa tanbē ite, a fa a fala, «N Dawuda mabanbanma nē banxi kanke.» A naxa kata sanya firin, kōnō Dawuda naxa keli tanbē ya i. ¹² Sōlu mu nu suusaxi Dawuda ra sōnōn, barima Alatala nu na Dawuda fōxō ra, a gbilen Sōlu tan fōxō ra.

¹³ Sōlu naxa Dawuda findi sōori wulu keren mangē ra, alako a xa a makuya a ra. Dawuda nun a xa sōorie nu lumia siga ra gere sode, Dawuda nu fa gbilen¹⁴ xunnakeli kui, barima Alatala nu na a fōxō ra. ¹⁵ Sōlu to a to fe birin sōnēyaxi Dawuda bē, a naxa lu gaaxui kui a ya ra. ¹⁶ Kōnō Dawuda nu rafan Isirayila nun Yuda bōnsōε ma, barima a nu tima e ya ra na gere birin kui.

¹⁷ Lōxōε nde Sōlu naxa a fala Dawuda bē, «N ma di gine singe nan ya, a xili Merabi. N bara a fi i ma. I xa sōori wali tun naba n bē Alatala xa geree kui.» Sōlu nu a falama a bōjē kui, «Hali n mu a faxa n yētē ra, n xa a lu Filisitakae xa na raba n bē.»¹⁸ Dawuda naxa Sōlu yaabi, «Nde na n tan na? N baba xabile xurun Isirayila bōnsōε ya ma, n tan xa findi mangē bitanyi ra?»¹⁹ Waxati to a li a nu lanma Sōlu xa di gine Merabi xa fi Dawuda ma, Sōlu naxa a fi Mexolaka Adiriyeli ma.

²⁰ Sōlu xa di gine Mikali nu Dawuda xanuxi. E to na fala Sōlu bē, na naxa rafan a ma. ²¹ Sōlu nu a falama a yētē ma, «N xa a fi a ma, alako a xa findi gantanyi ra a bē, Filisitakae xa a faxa.» Na kui Sōlu man naxa a fala Dawuda bē, «To i xa findi n bitanyi ra.»

²² Sōlu naxa yaamari fi a xa mixie ma, «Wo a fala Dawuda bē gundo ra, i bara rafan mangē nun a xa mixi birin ma. I xa tin findide mangē bitanyi ra.»²³ Sōlu xa mixie to na fala Dawuda bē, a naxa e yaabi, «Wo tan bē, fe xuri nan a ra findide mangē bitanyi ra? Setare na n tan na, naxan tide mu gbo feo.»²⁴ Sōlu xa walikēe naxa na dēntēge sa Sōlu bē. ²⁵ Sōlu naxa e yamari, «Wo a fala Dawuda bē, «Mangē mu wama sese xōn kote ra fo i xa Filisitaka xēmē kēmē soli xaba, i fa e ra be, alako a xa a gbe īxōxō a yaxuie ma.» Na kui Sōlu nu wama Filisitaka xa Dawuda faxa. ²⁶ Sōlu xa walikēe to a xa masenyi ti Dawuda bē, na fe naxa a kēnēn, a naxa a majōcxun na nōma a niyade a xa findi mangē bitanyi ra. Beenun lōxōε dōnxōε xa a li,²⁷ Dawuda nun a xa sōorie naxa sa Filisitaka xēmē kēmē firin faxa. Dawuda naxa e soli xaba, a fa na xasabi kamalixi ra mangē xōn ma, alako a xa findi mangē bitanyi ra. Na tēmui Sōlu naxa a xa di gine Mikali fi Dawuda ma, a xa findi a xa gine ra.

²⁸ Sōlu nu bara a kolon Alatala na Dawuda fōxō ra. Sōlu xa di gine Mikali nu Dawuda xanuxi. ²⁹ Sōlu nu gaaxuxi Dawuda ya ra, a a findi a yaxui ra abadan. ³⁰ Filisita kuntigie nu gere tima Isirayila bē, kōnō Dawuda nu e bōnbōma dangife Sōlu xa sōorie birin na. Na kui a naxa xili xungbe sōtō.

19

Yonatan Dawuda malife

¹ Sōlu naxa a fala a xa di Yonatan nun a xa mixie bē, a e xa Dawuda faxa. Kōnō Dawuda nu rafan Yonatan ma ki fanyi. ² Na nan a ra, Yonatan naxa sa na fe yaba Dawuda bē, «N baba wama i faxafe. I xa mēeni i yētē ma tina gēsēgē. I xa i nōxun. ³ Tina n nan n baba matima daaxa i i nōxunma dēnnaxē.

N i xa fe falama a bε, n xa a natε kolon, alako n xa na fala i bε.»⁴ Yonatan naxa Dawuda xun mafala a baba Sōlu bε, a falafe ra, «Mangε, i naxa yunubi sōtō i xa konyi Dawuda xa fe ra, barima a mu fe jnaxi yo rabaxi i ra. A hinnexi nε i ra tun.»⁵ A mu gaaxu faxe ya ra, alako a xa na Filisitaka faxa. Na kui Alatala naxa Isirayila xun nakeli. I fan bara na to, i fan bara jnεlexin na xa fe ra. Munfe ra yakosi i wama yunubi rabafe, mixi nii bafe ra tōçorēge kui? Munfe ra i wama Dawuda faxafe na ki tun?»⁶ Sōlu naxa a xa di Yonatan xui rame a fanyi ra. A naxa a kali Alatala ra, a Dawuda mu faxama.⁷ Yonatan naxa Dawuda xili, a na birin tagi raba a bε. A naxa Dawuda xanin Sōlu yire, Dawuda man naxa wali Sōlu bε alō a darixi a ra ki naxε.

⁸ Gere man naxa bira Isirayila nun Filisita tagi. Dawuda naxa mini Filisitakae gerede, a naxa e bōnbo a fanyi ra, e fa e gi.⁹ Lōxōe nde Ala naxa a niya jninnε xa bira Sōlu fōxō ra. A nu doxoxi a xōnyi, tanbε suxuxi a yi ra. Dawuda nu na kōra raberefe.¹⁰ Sōlu naxa a xa xali woli Dawuda ma, a xa a sōxō banxi kanke. Dawuda naxa tanbε dε maba, tanbε naxa sōrōn banxi kanke. Dawuda naxa a gi, a a nōxun na kōe ra.

¹¹ Sōlu naxa mixie xεε Dawuda xōnyi, e xa a xa fe kolon, alako e xa a faxa gεεsεgε. Kōnō a xa ginε naxa a fala a bε, «Xa i mu i gi, e i faxama nε.»¹² A xa ginε naxa a ragoro wunderi ra, a naxa a gi. A ratangaxi na ki nε.¹³ Na dangi xanbi, Mikali naxa wuri masolixi sa Dawuda xa sede ma, a dugi felen a xun ma, a si kiri sa a xunsase fari.¹⁴ Sōlu to mixie xεε Dawuda suxude, a xa ginε naxa a fala e bε, «A mu yalanxi.»¹⁵ Sōlu man naxa e xεε alako e xa Dawuda gundi to. A naxa a fala e bε, «Wo xa fa a ra a xa sede ma.»¹⁶ Xεεrae to fa, e naxa a li wuri masolixi nan na sede ma, si kiri saxi xunsase fari.¹⁷ Sōlu naxa a xa di Mikali maxōrin, «I n yanfaxi yi ki munfe ra? I a niyaxi munfe ra n yaxui xa a gi?» Mikali naxa a yaabi, «A a fala ne n bε, xa i mu a lu n xa siga, n i faxama nε.»

¹⁸ Dawuda a gi na ki nε, a siga Samuweli yire Rama. A naxa dεntεgε sa a bε Sōlu naxan nabaxi a ra. Na dangi xanbi, Dawuda nun Samuweli naxa siga, e sa lu Nayoti.¹⁹ Mixi nde naxa Sōlu rakolon a Dawuda sa na Nayoti, Rama mabiri.²⁰ Sōlu naxa mixie xεε Dawuda suxude, kōnō e naxa namijōnmee to kira ra Samuweli fōxō ra. Xεεrae to mixie to masenyi tife Ala xili ra, Ala Xaxili naxa goro e fan ma, e fan naxa so na masenyi moɔli tide.²¹ E to na dεntεgε Sōlu bε, a naxa mixi gbεtεe xεε, kōnō nee fan naxa so masenyi tife Ala xili ra. A naxa mixie xεε a saxan nde, kōnō nee fan naxa so masenyi tife Ala xili ra.

²² Na dangi xanbi Sōlu yεtε yati naxa siga Rama. A to kōlonyi li Seku taa kui, a naxa mixie maxōrin, «Dawuda nun Samuweli na minden?» E naxa a yaabi, a e sa na Nayoti, Rama mabiri.²³ A naxa Nayoti kira suxu Rama mabiri, kōnō Ala Xaxili naxa goro a ma kira xōn. A naxa masenyi ti Ala xili ra han Nayoti, Rama mabiri.²⁴ A fan naxa domma rate a ma, a fa masenyi ti Ala xili ra Samuweli ya xōri. A naxa a felen bōxi ma domma mu a ma. A naxa lu na ki na yanyi nun na kōe birin. Yi taali minixi na fe nan kui, «Sōlu fan bara findi namijōnmee ra ba?»

20

Yonatan nun Dawuda xa saatε

¹ Dawuda naxa keli namijōnmee yire Rama taa kui, a siga Yonatan tote, a sa a maxōrin, «N munse rabaxi n xa haake sōtō i baba ra? N munse niyaxi a ra, a wama n faxafe naxan ma?»² Yonatan naxa a yaabi, «Ade, n baba mu i faxama. A mu sese rabama a mu a fala n bε, a findi fe xuri ra, a findi fe xungbe ra. N baba mu fefe nōxunma n ma. A mu fefe rabama a mu a fala n bε.»³ Dawuda naxa a fala a bε, «I baba a kolon, a n nafan i ma. A naxε, «N mu yi falama Yonatan bε, xa na mu a tōçorōma nε.» Kōnō n bara n kali Ala ra, san tongo keren mu na n tan nun faxε tagi.»

⁴ Yonatan naxa a fala Dawuda bε, «I nu wa naxan yo xōn, n na nan nabama.»⁵ Dawuda naxa a yaabi, «Kike NEENE Sali sērēxε nan tina. A lanma nε n nun mange xa muxu dēge yire keren. A lu n xa siga, n xa n nōxun daaxa, han a xi xaxan nde lōxōe nummare.»⁶ Xa a n ma fe maxōrin, a fala a bε, «Dawuda naxandī nε, a n xa dījε a ma, a xa siga a xōnyi Betelēxemu, a xa lan a xabile ma naxan sērēxε bama naa jnε yo jnε.»⁷ Xa a i yaabi, «Na fan,» awa, bōjresa na n bε, i xa konyi. Kōnō xa a xōnō na fe ma, i bara a kolon natε na a yi, a wama n tōçorōfe ma.⁸ I xa n xun mafala na ki nε, barima won bara saatε xiri Alatala ya i. Xa i haake nan n ma, i yεtε xa n faxa, hali i mu n xanin i baba yire.»

⁹ Yonatan naxa a kali Dawuda bε, «Xa n a kolon n baba wama i faxafe, n na falama ne i bε.»¹⁰ Dawuda naxa a fala Yonatan bε, «Xa i baba fa i yaabi a xōnε ra, nde n nakolonma?»¹¹ Yonatan naxa a yaabi, «Won xa siga burunyi.» E to mēnni li,¹² Yonatan naxa a fala Dawuda bε, «N bara n kali Isirayila Marigi Alatala ra, tina xa na mu tina bora yi waxati, n nan n baba maxōrinma n xa a kolon naxan na a bōjresa ma i xa fe ra. Xa fe fanyi na a ra, n i rakolonma.»¹³ Kōnō xa a sa li a wama i tōçorōfe nε, n mu fa na fala i bε, Alatala xa n yεtε tōçorō, a xa nde sa a xun ma. Na tēmwi, n a luma nε i xa siga bōjresa kui, Alatala xa lu i fōxō ra, alō a nu na n baba fōxō ra ki naxε.¹⁴ I xa hinne n na Alatala xa hinne ra n ma dunijēigiri birin kui. N faxa xanbi,¹⁵ i naxa ba hinnefē n ma denbaya ra, hali Alatala i yaxui birin ba

ne yi dunijna bende funi fari.»¹⁶ Yonatan naxa saate tongo Dawuda bōnsœ be, a fa a fala, «Alatala xa Dawuda gbe lōxœ a yaxuie ma.»¹⁷ Yonatan man naxa Dawuda rakali a xa xanunteya xa fe ra, barima Yonatan Dawuda xanu ne alœ a yaœte xanu ki naxœ.

¹⁸ Yonatan naxa a fala a be, «Tina nan na Kike Nœœne Sali ra. E na a to i mu na, e fama ne i xa fe maxorinde.»¹⁹ A xi saxan nde, i xa siga i sa i noxun dœnnaxœ Eseli gœme xanbi ra, yi fe to fœlo.²⁰ N xali saxan nan wolima i mabiri ra, alœ n wama se nde nan bunfe.²¹ Na temui, n didi xœœma ne xalie fende. Xa n a fala a be, «Xalie na i sœœti ma, na findima tœnxuma nan na i be a i naxa gaaxu, barima hœri nan tun na i be. Ala tantu.»²² Kono, xa n sa a fala didi be, «Xalie na i ya ra pon,» na findima tœnxuma nan na i be i xa i gi, barima Ala nan a niyaxi i xa siga.²³ Alatala nan na won ma saate seede ra.»²⁴ Dawuda naxa a noxun fotœnyi kui.

Kike Nœœne Sali to a li, mange Sœlu naxa a magoro teebili ra, a xa a dege.²⁵ A naxa dœxœ banxi bili kanke, alœ a darixi a ra ki naxœ. Yonatan naxa dœxœ a ya ra, Abeneri naxa dœxœ a fe ma. Kono Dawuda tan mu nu na a dœxœde.²⁶ Na lœxœ Sœlu mu sese fala Dawuda xa fe ra, barima a lœxœ a ma a mu faxi a xa sœniyentareja xa fe nan ma.²⁷ Na kuye iba, Kike Nœœne Sali xi firin nde, Solu to a to Dawuda mu fa, a naxa Yonatan maxorin, «N ma di, munfe ra Yisayi xa di mu faxi a dœgede xoro, a mu fa to?»²⁸ Yonatan naxa Sœlu yaabi, «Dawuda n mayandi ne, n xa dijœ a ma, a xa siga Bœtœlœemu.»²⁹ A naxa a fala n be, «Yandi, a lu, n xa siga lande n xabile xa sœrexœ ma. N taara bara n xili. I xa tin n xa siga n ngaxakerenyie yire.» Na nan a ra, Dawuda mu na be to mangœ xa teebili ra.»

³⁰ Na temui Sœlu naxa xœœna a xa di Yonatan ma, a a fala a be, «Gine matandila xa di nan i ra. I lœxœ a ma a n mu a kolon a i na Yisayi xa di nan be? I xa yaagi nan na ki, a nun i nga!»³¹ I mu a kolon a fanni Yisayi xa di na dunijna, xaxili sa yo mu na i be i xa mangœxa fe ra? I xa mixi nde xœœ a suxude. A lanma a xa faxa.»³² Yonatan naxa a baba Solu yaabi, «Munfe ra a lanma a xa faxa? A munse rabaxi?»³³ Sœlu to a xa tanbœ ite a xa di xili ma, Yonatan naxa a kolon a a baba nu wama Dawuda faxafe ne.³⁴ A naxa keli a xœœnxi ra, a mu sese don na Kike Nœœne Sali xi firin nde. A bœjœ nu rajaaxuxi a ma Dawuda nun a yaœte kan ma yaagi xa fe ra.

³⁵ Na kuye iba, Yonatan naxa siga daaxa yire nde, a nun Dawuda nu lanxi naxan ma. A naxa dimœdi nde fan xanin naa.³⁶ A naxa a fala a be, a naxœ, «N na xali woli, i gi, i sa fa a ra.» Dimœdi naxa a gi fœlo, Yonatan fa xali woli a ya ra pon.³⁷ Dimœdi to xali yire li, Yonatan naxa a xui ite a falafe ra, «Xali makuya mœnni ra pon!»³⁸ A man naxa sœnxœ a ra, a naxœ, «I xulun, i naxa ti de!» Yonatan xa dimœdi naxa xalie matongo, a fa a ra a marigi xœœna. ³⁹ A mu nu sese kolon na fe kui, kono Dawuda nun Yonatan tan naxa e boore fahaamu.⁴⁰ Yonatan naxa a xa xali nun a xa tanbœ so dimœdi yi ra, a a fala a be, «Yi see xanin taa kui.»⁴¹ Dimœdi to siga, Dawuda naxa mini kœœla mabiri, a fa a yatagi rafelen bœxi sanya saxan. E naxa filinfilin e boore ma, e fa wa, a gbengbenyi Dawuda.⁴² Yonatan naxa a fala Dawuda be, «Won bara saate xiri. Alatala na seede ra won tan nun won bōnsœe tagi abadan. Yakœsi, i xa siga bœjœsa kui.»

21

Dawuda xa gi

¹ Na dangi xanbi, Dawuda naxa siga Nobo, Yonatan naxa gbinle taa kui.² Dawuda to Nobo li, a naxa siga sœrexœdubœ Aximeleki xœœnyi. A to Dawuda to, a naxa gaaxu, a fa a maxorin, «I kerœnan a ra? Mixi yo mu na i fœxœ ra?»³ Dawuda naxa Aximeleki yaabi, a naxœ, «Mangœnan n xœœxi, kono a a fala n be, a mixi yo naxa a kolon a n xœœxi fe naxan ma. N bara a fala n ma sœœrie be, e xa n naralan yire nde.»⁴ Donse nde na na? Taami suuli so n yi ra, xa na mu donse gbœte.»⁵ Sœrexœdubœ naxa a yaabi, «Taami yo mu na n yi ra, fo taami sœniyœnxi naxan baxi sœrexœ ra. I xa sœœrie nœma na donde xa a sa li e nun ginœe mu saxi yire kerœn yi saxanyi.»

⁶ Dawuda naxa a fala a be, «Tœnyi jan dœxœxi muxu ma gine fe rabafe ma muxu sigama gere sode temui naxœ. N ma sœœrie marasœniyœni rabama e ne sigama dœde. Yi biyaasi tide to gbo biyaasi gbœte be, e birin sœniyœnxi ki fanyi ra.»⁷ Na kui sœrexœdubœ naxa sœrexœ taami so a yi ra, barima taami gbœte yo mu nu na. Na sœrexœ taami nu masarama taami nœœne ra lœxœ birin Alatala ya i.⁸ Na lœxœ Sœlu xa mixi nde nu na mœnni sali xa fe ra. Edonka nan nu a ra, naxan xili Dowege, naxan findixi Sœlu xa xuruse kantœ xunyi ra.

⁹ Dawuda naxa a fala Aximeleki be, a naxœ, «Tanbœ yo mu na i yi ra, xa na mu santidœgœma? N to gbataxi mange xa xœœraya xa fe ra, n mu faxi n ma santidœgœma nun n ma geresose ra.»¹⁰ Sœrexœdubœ naxa a yaabi, «Goliyati Filisitaka xa santidœgœma na be, i naxan faxa Ela gulunba kui. A mafilinxi dugi nde kui, a saxi sœrexœdubœ xa donna xanbi ra. Xa i wama a xœœna, a tongo. Gbœte mu na be.» Dawuda naxa a fala, «A so n yi ra, a maniœye yo mu na.»

¹¹ Na lōxōe Dawuda naxa keli, a a gi Sōlu ya ra. A naxa siga Gati mangē Akisi xōnyi. ¹² Akisi xa mixie naxa a fala a bē, «Isirayila mangē Dawuda xa mu yi ki, naxan xa fe falama, «Sōlu bara mixi wulu wulu faxa. Dawuda tan bara mixi wulu wulu doxō fu faxa?»

¹³ Dawuda to na fe mē, a naxa gaaxu ki fanyi Gati mangē Akisi ya ra. ¹⁴ Na kui a naxa a niya jama xa a majōxun daxui ra. A naxa daxujna raba e tagi, a se korin naadē ma, a dēye nu goro a dē xabe ma.

¹⁵ Akisi naxa a fala a xa mixie bē, a naxē, «Wo mu a toxi a findixi daxui nan na yi ki. Wo faxi yi xēmē ra n xōn ma munfe ra? ¹⁶ N hayi na daxui ma n xōnyi? Yi mixi mōoli xa so n ma banxi kui?»

22

Sōlu Aximeleki jnaxankatafe

¹ Dawuda naxa sa a nōxun Adulama fōnmē kui. A taarae nun a barenyie to na kolon, e naxa siga a fōxō ra. ² Mixi naxee nu na tōorē nde kui alō doni kanyie, e naxa lu a fe ma, e a findi e xa mangē ra. Mixi kēmē naani jnōndōn nu na a fōxō ra.

³ Dawuda naxa keli mēnni, a naxa siga Misipa Mowaba bōxi ma. A naxa a fala Mowaba mangē bē, a naxē, «Yandi, a lu n baba nun n nga xa sabati be sinden, han n xa a kolon Alatala wama naxan xōn n bē.» ⁴ Dawuda naxa a xa mixie xanin na mangē xōnyi, e naxa lu mēnni Dawuda fe ma. ⁵ Annabi Gadi naxa a fala Dawuda bē, a naxē, «I naxa lu yi mangē xōnyi. I xa gbilen Yudaya.» Dawuda naxa keli, a so Xērēti fōtōnyi yire.

⁶ Sōlu to Dawuda nun a fōxirabirēe xa xibaaru mē, a nu na Gibeya, tamare bili bun ma, geysa fari. A xa tanbē nu suxuxi a yi ra, a xa mixie nu na a fe ma. ⁷ A naxa a fala e bē, a naxē, «Wo wo tuli mati, wo tan Bunyamin bōnsōe. Yisayi xa di fama nē wēni yiree nun xēe fide wo ma? A wo findi sōori wulu xunyie ra, xa na mu sōori kēmē xunyie ra? ⁸ Wo birin bara n yanfa. Mixi yo mu n nakolonxi n ma di nun Yisayi xa di bara saate xiri. Wo mu kinikini n ma, wo mu a fala n bē n ma di wama n ma konyi xunyi ikelife n xili ma, alako na xa gantanyi sa n ya ra alō a fa na ki naxē yi ki to.»

⁹ Sōlu xa xuruse kantēe xunyi, Edonka Dowege, na naxa a fala Sōlu bē, «N tan Yisayi xa di to nē Nobo, Axituba xa di Aximeleki xōnyi. ¹⁰ Aximeleki naxa Alatala maxandi a bē, a donsee so a yi ra, a nun Goliyati Filisitaka xa santidēgēma.»

¹¹ Mangē naxa xēxrae xēx sērēxēdubē Aximeleki xilide, a nun a xa denbaya nun sērēxēdubē naxee birin nu na Nobo. E to fa mangē yire, ¹² Sōlu naxa a fala e bē, a naxē, «Axituba xa di, i tuli mati n na.» A naxa a yaabi, «N marigi, n tuli matixi i ra.» ¹³ Sōlu naxē, «Munfe ra i yanfe maxirixi n xun ma, wo tan nun Yisayi xa di? Munfe ra i taami nun santidēgēma soxi a yi ra, i man fa Alatala maxandi a bē, alako a xa a ya rafindi n ma, a xa gantanyi te n bē alō a fa na ki naxē yi ki to.»

¹⁴ Aximeleki naxa wōyēnyi tongo, a naxē, «Nde tinxin i bitanyi Dawuda bē i xa mixie ya ma? Nde xa binyē dangima a ra i xa banxi kui? ¹⁵ N bara Alatala maxandi a bē sanya wuyaxi. Mangē, i naxa yi kalamui sa i xa konyi nun a xa denbaya xun ma, barima n mu sese kolon yi fe kui.» ¹⁶ Mangē naxa a fala, «Aximeleki, n i tan nun i xa denbaya faxama to.» ¹⁷ Mangē naxa a fala a xa sōorie bē, naxee nu tixa a fe ma, a e xa Alatala xa sērēxēdubē faxa, barima e mu a rakolon a Dawuda na gife a ma. Kōnō sōorie tan mu tin na rabade.

¹⁸ Na kui mangē naxa a fala Dowege bē, «I tan xa yi sērēxēdubēe faxa.» Awa Dowege Edonka naxa e faxa. Na lōxōe a mixi tongo solomasaxan nun suuli nan faxa, sērēxēdubēe donma ragoroxi naxee ma. ¹⁹ A naxa e xa taa mixie fan faxa santidēgēma ra, xēmēe yo, gīnēe yo, dimēe yo, diyōrēe yo. Hali ningee ba, sofalee ba, yēxēsēe ba, e naxa e birin faxa santidēgēma ra.

²⁰ Aximeleki xa di xēmē Abiyatari, Axituba xa mamadi, na nan kerēn nō a gide. A naxa siga alako a xa bira Dawuda fōxō ra. ²¹ A naxa a fala Dawuda bē a Sōlu bara Alatala xa sērēxēdubēe faxa. ²² Dawuda naxa a yaabi, «Na lōxōe n nu bara a majōxun a Dowege Edonka fama nē n ma fe falade Sōlu bē. N tan nan a niyaxi i xa mixie xa faxa. ²³ Hali i mu gaaxu. Lu n sēeti ma, barima naxan wama n faxafe, a wama i fan faxafe. I na kantari nan kui n fe ma.»

23

Dawuda gife

¹ E naxa fa a fala Dawuda bē, a Filisitakae bara din Keyila taa ra, a e na e xa baloe mujāafe lonyie yire. ² Dawuda naxa Alatala maxorin, a naxē, «N nōma nē Filisitakae ra?» Alatala naxa a yaabi, «Siga, i xa Keyila ratanga Filisitakae ma.» ³ Kōnō Dawuda xa mixie naxa a fala a bē, «Hali be Yudaya bōxi, won bara gaaxu. Won mu suusama sigade Keyila Filisitakae gerede.» ⁴ Dawuda man naxa Alatala maxorin na xa fe ra. Alatala naxa a yaabi, «Keli, i xa siga Keyila, barima n bara Filisitakae sa i sagoe.» ⁵ Na kui Dawuda nun a xa sōorie naxa siga naa Filisitakae gerede. E naxa e bōnbō, e fa e xa gōrēe tongo. Dawuda Keyilakae ratanga na ki nē.

⁶ Aximeleki xa di Abiyatari to siga Dawuda yire Keyila, a nu bara serelexedubē kanke raxunmase xanin naa.

⁷ E to a fala Sōlu bē, a Dawuda bara so Keyila taa kui, Sōlu naxa a fala, «Ala bara a sa n bēlexē, barima Dawuda bara a yētē balan Keyila taa kui naadē xōcxōse xanbi ra.» ⁸ Sōlu naxa a xa scōrie xili, e xa goro naa Dawuda nun a xa scōrie rabilinde.

⁹ Dawuda to Sōlu waxōnfe jaaxi kolon, a naxa a fala Abiyatari serelexedubē bē, a xa fa serelexedubē kanke raxunmase ra. ¹⁰ Dawuda naxa Alatala maxōrin, «Isirayila Marigi Alatala, n tan i xa konyi di bara a kolon a Sōlu wama fafe Keyila, a xa fa yi taa kana n tan nan ma fe ra. ¹¹ Keyila mangē n soma nē a yi ra? Sōlu fama nē be alo n a məxi ki naxē? Isirayila Marigi Alatala, i xa na masen n bē.» Alatala naxa a yaabi, «Sōlu fama nē.» ¹² Dawuda man naxa a maxōrin, «Keyila mangē n soma nē Sōlu yi ra, n tan nun n ma scōrie?» Alatala naxa a yaabi, «E wo sama nē a sagoe.» ¹³ Na kui Dawuda nun a xa mixie naxa keli Keyila, mixi kēmē senni jōndōn, e siga yire gbētē. Mixie to a fala Sōlu bē, a Dawuda bara a gi Keyila, Sōlu naxa na gere lu na.

¹⁴ Dawuda naxa lu Sifi gbengberenyi ma geyae yire. Sōlu nu a fenma, kōnō Ala mu a sa a bēlexē i.

¹⁵ Dawuda naxa a to, Sōlu nu na a fenfe, a xa a faxa. Dawuda nu na Xoresa, Sifi gbengberenyi ma.

¹⁶ Lōxōe nde Yonatan naxa siga Xoresa Dawuda ralimaniyade. ¹⁷ A naxa a fala a bē, «Hali i mu gaaxu, n baba Sōlu mu i masōtōma feo. I findima nē Isirayila mangē ra, n tan luma i sēeti ma. N baba Sōlu na kolon.» ¹⁸ Na kui e naxa saate xiri Alatala ya i. Dawuda naxa lu Xoresa, Yonatan naxa gibilen a xōnyi.

¹⁹ Sifika naxa siga Sōlu yire Gibeya, e sa a fala a bē, «Dawuda nōxunxi gbengberenyi yirefanyi ma Xakila geyae mabiri. ²⁰ Mangē, xa i wama a xōn, i xa goro naa. Muxu a sama nē i sagoe.» ²¹ Sōlu naxa e yaabi, «Alatala xa barakē sa wo xa fe, barima wo bara kinikini n ma. ²² Wo siga sinden, wo man xa a mato ki fanyi ra. Wo xa a kolon a na dēnnaxē, wo man xa a kolon nde na a fōxō ra. Mixi na a ra naxan koota ki fanyi. ²³ Wo na gē a noxunde kolonde, wo xa na fala n bē alako won birin xa siga. Xa a na Yudaya bōxi ma, n a fenma nē yire birin han n a toma tēmuu naxē.»

²⁴ Sifika naxa gibilen e xōnyi Sōlu ya ra. Dawuda nun a xa mixie nu na Mayon gbengberenyi ma koola mabiri. ²⁵ Sōlu nun a xa mixie naxa mini Dawuda fende. Dawuda to na kolon, a naxa siga fanye yire Mayon gbengberenyi ma. Sōlu to na mē, a naxa bira Dawuda fōxō ra mēnni. ²⁶ Sōlu nu jēremē geya sēeti ma, Dawuda fan nu jēremē geya boore sēeti ma, gulunba nu na e tagi. Dawuda nu a gife a sēnbē ra, kōnō Sōlu xa mixie nu na a raxētēnfe.

²⁷ Na tēmuu xēera nde naxa fa Sōlu yire, a a fala a bē, «I xa fa kerēn na. Filisitakae man bara din Isirayila bōxi ral.» ²⁸ Na kui Sōlu naxa gibilen Dawuda fōxō ra na Filisitakae xa fe ra. Na nan a niya, e naxa mēnni xili sa Sela Hamalekoto. Na nan na ki «Fatan fanye.»

24

Dawuda tondife Sōlu faxade ma

¹ Dawuda naxa siga En Gedi geya yire. ² Sōlu to gibilen kelife Filisitakae gerede, mixie naxa a fala a bē, a Dawuda na En Gedi gbengberenyi ma. ³ Sōlu naxa scōri wulu saxan tongo, naxee fata gere sode dangi Isirayilakae birin na, e naxa mini Dawuda nun a xa mixie fende, han e sa so fanyee longori ra.

⁴ Sōlu naxa dangi goorē yire, naxee nu na kira dē ra. A naxa so fōnme kui a xa ye rafili. A mu a kolon Dawuda nun a xa mixie fan nu na na fōnme kui. ⁵ Dawuda xa mixie naxa a fala a bē, «Alatala bara yi lōxōe fi i ma. A xa maseniyi bara kamali a falafe ra, ⁶ N tan nan i yaxui sama i bēlexē, alako i xa i sago raba a ra.» Na tēmuu Dawuda naxa a maso dōyindōyin Sōlu xanbi ra, a fa a xa burumusi sēeti xaba.

⁶ Dawuda to gē na rabade, a naxa nimisa Sōlu xa burumusi sēeti xabafe ma. ⁷ A naxa a fala a xa mixie bē, «Alatala xa n natanga na fe mōcīlī ma. N bara na raba n marigi ra, Alatala naxan sugandixi mangē ra.» ⁸ Dawuda naxa tōnyi cōxā a xa scōrie ma Sōlu gerefē ra. Sōlu naxa mini fōnme kui, a siga.

⁹ Dawuda fan naxa mini fōnme kui, a fa Sōlu xili a xui itexi ra, «N ma mangē, n marigi!» Sōlu to a kobe rato, Dawuda naxa a xunyi felen bōxi ma, a suyidi a bē. ¹⁰ Dawuda naxa a fala Sōlu bē, a naxē, «Munfe ra i tulī matima mixie xa wōyēnyie ra, naxee a falama, a n tan mu wama i xa fe fanyi xōn ma? ¹¹ To lōxōe Alatala bara i sa n sagoe fōnme kui. N ma mixie bara a fala n bē, a n xa i faxa, kōnō n bara tondi. N bara a fala, «N mu n marigi gerema, Alatala naxan sugandixi mangē ra.» ¹² I bara a to se naxan na n bēlexē? N bara i xa burumusi sēeti xaba. N nu nōma i faxade, kōnō n mu a raba. Na kui i nōma a kolonde fe jaaxi yo mu na n furi kui i xa fe ra. N mu wama i matandife, n mu wama haakē xōn, kōnō i tan na birafe n fōxō ra, i xa n faxa.»

¹³ «Alatala xa won makiiti. Alatala xa n gbe jōxō. N tan mu i faxama feo. ¹⁴ Forie a falama, «Naaxujna kelima mixi jaaxie nan ma.» Na kui n xa a fala i bē, n tan mu i faxama feo. ¹⁵ I tan Isirayila mangē, i wama nde gerefe? I na birafe nde fōxō ra? Mixi xurudi naxan tide mu dangi bare faxaxi ra, xa na mu a ra nimase xunxuri? ¹⁶ Alatala xa won firin makiiti. A xa nōndi fi n ma, a xa n natanga i bēlexē.»

¹⁷ Dawuda to ge na masenyi tide, Solu naxa a fala a be, a naxe, «I tan nan yati xui a ra, n ma di Dawuda?» Solu naxa wa folo. ¹⁸ A fa a fala Dawuda be, a naxe, «I tinxin n tan be, barima i bara n ma fe kobi masara fe fanyi ra. ¹⁹ To tan i bara i xa marafanyi masen n be. Alatala nu bara n sa i sagoe, i fa tondi n faxade. ²⁰ Xa mixi a yaxui masoto, a bejirna bojresa kui? Alatala xa i sare fi i naxan nabaxi n be to loxoe. ²¹ N a kolon i fama ne findide mange ra, Isirayila fama xande i xa mangeya bun ma. ²² I xa i kali Ala xili ra, a i mu n bonsae santomma n faxa xanbi, i man mu n xili kanama n ma mixie tagi.»

²³ Dawuda to a kali Solu be, Solu naxa gibilen a xonyi, Dawuda nun a xa mixie naxa siga kantari yire.

25

Nabali nun Dawuda xa galanbui

¹ Samuweli to laaxira, Isirayila birin naxa malan a xa jonefe ma, e xa a ragata a xonyi Rama. Na temui Dawuda naxa goro Paran gbengberenyi ma. ² Kuntigi nde nu na Mayon, naxan ma yexes wulu saxan nun si wulu kerem nu na Karemele. A nu sigaxi a xa na yexees xabe mabide. ³ Na xeme nu xili ne Nabali, a xa gine xili Abigayili. Gine xaxilima nan nu a ra, naxan tofan ki fanyi. Konco a xa mori xaxili nu xeroxo, a nu luma fe jaaxi raba ra. Kalebi bonsae nan a ra.

⁴ Dawuda naxa a me gbengberenyi ma a Nabali na a xa yexees xabe mabife. ⁵ A naxa a xa mixi fu xee, a falafe ra, «Wo siga Nabali yire, wo xa a xeebu n be. Wo xa yi masenyi ti n xili ra, wo naxe, ⁶ Ala xa fe birin sooneya i be, i tan nun i xa denbaya. ⁷ Muxu a mexi ne, a i xa walike na i xa yexees xabe xabafe. Kabi i xa xuruse kante faxi Karemele, muxu nu na e foxy ra bojresa kui. Sese mu baxi e yi ra na waxati bun ma. ⁸ I xa i xa mixie maxorin xa nondi na a ra. Na kui i xa hinne n ma mixie ra yi xulun loxoe. I xa muxu ki i nomma naxan na, barima muxu findixi i xa konyie nan na, naxee birama i xa di Dawuda foxy ra.»

⁹ Dawuda xa xeeerae to so naa, e naxa a xa xeeraya iba Nabali be a xili ra, e mu sese sa na fari. ¹⁰ Nabali naxa xeeerae yaabi, a naxe, «Nde na Dawuda ra, nde na Yisayi xa di ra? Konyi gbegbe na na to, naxee e gima e marigi ma. ¹¹ Wo waxi ne n xa n ma taami nun n ma sube tongo, n naxee fenxi n ma walike be, n xa na so mixie yi ra n mu naxee kelide yati kolon?»

¹² Dawuda xa xeeerae naxa gibilen. E to so, e naxa na birin denteg. ¹³ Dawuda naxa a fala a xa soorie be, a naxe, «Wo xa wo xa santidegem xiri wo tagi.» E naxa na raba. Dawuda fan naxa a xa santidegem tongo, a a xiri a tagi. Mixi kemem naani jiondon naxa bira a foxy ra, mixi kemem firin naxa lu kotee san na.

¹⁴ Nabali xa walike nde naxa sa na fe yaba a xa gine Abigayili be, a naxe, «Dawuda bara xeeerae xee won marigi ma keli gbengberenyi ma, e xa a xeebu, konco a mu e rasenexi a fanyi ra feo. ¹⁵ Kabi muxu na burunyi, na mixie fe fanyi nan naba muxu be. E mu muxu tooro, e mu sese ba muxu yi. ¹⁶ E bara muxu kanta koen nun yanyi muxu xa xuruse demadonyi wali kui. ¹⁷ I xa a mato i nomma naxan nabade, xa na mu a ra won marigi nun a xa denbaya fama fe jaaxi setode. I xa mori xaxili xeroxo, a mu mixi yo xa marasi mema.»

¹⁸ A xa gine Abigayili naxa taami kemem firin tongo, a nun weni kundi firin, yexes ganxi suuli, kaabes ganxi busali firin, tamare mooli nde susui kemem, nun xore xaraxi xuti kemem firin. A naxa na kote baki sofale fari. ¹⁹ A naxa a fala a xa konyie be, «Wo siga yare, n fafe.» A mu sese fala a xa mori Nabali be. ²⁰ A naxa baki sofale fari, a goro geaya ma. Dawuda nun a xa soorie fan nu na gorofe, e fa naralan na gine ra. ²¹ Dawuda nu bara a fala a xa mixie be, a naxe, «N bara Nabali xa xurusee makanta fufafu gbengberenyi ma. Sese mu baxi a xa naafuli ra, konco a naxa n ma wali fanyi sare masara fe jaaxi ra. ²² Xa a sa li n mu Nabali xa xeme birin faxa beenun tina gesegge, Ala xa n jaaxankata a jaaxi ra.»

²³ Abigayili to sa Dawuda to, a naxa goro mafulen sofale fari, a suyidi Dawuda be. ²⁴ A to bira a sanyi bun ma, a naxa a fala a be, «N marigi, i xa i haake to n be. I xa i tulii mati n tan, i xa konyi gine xui ra. ²⁵ I naxa i tulii mati Nabali xui ra. Xaxilitare nan a ra, alo a xili «Nabali» a masenma ki naxe. A daxujia nan tun falama. N tan mu i xa xeeerae tox. ²⁶ Ala to i ratanga nii bafe ma, a to i ratanga i gbejoxofe ma, Ala xa a niya i yaxue xa lu alo Nabali. Ala be, i tan be, naxee wama fe jaaxi rabafe i tan na, nee birin xa lu alo Nabali.»

²⁷ «Yakosi, n tan i xa konyi gine faxi buja naxan na, na xa itaxun i foxyabire ma. ²⁸ Yandi, i xa dijne muxu ma. Alatala xa i bonsae sabati, barima Ala xa geresoe nan i ra. Ala xa i ratanga fe jaaxi birin ma. ²⁹ I Marigi Alatala xa i nii ratanga i yaxue ma. Alatala xa i yaxue makuya i ra pon. ³⁰ Alatala na ge hinnede i ra, a i findi Isirayila mange ra, alo a laayidixi i be ki naxe, ³¹ a mu lanma i bojres xatooro fe nde ma i naxan nabaxi, alo mixi nii bafe fufafu i gbejoxo fe ra. Alatala na ge hinnede i ra, i ratu n ma.»

³² Dawuda naxa a fala Abigayili be, a naxe, «Tantui na Isirayila Marigi Alatala be, naxan i xexxi n yire to. ³³ Ala tantu i xaxili fanyi xa fe ra, Ala xa baraka sa i xa fe, i tan naxan n natangaxi gbaloe rabafe ma alako n xa kisi. ³⁴ N xa a fala i be Isirayila Marigi Alatala xili ra, naxan n natangaxi fe kobi rabafe

ma, xa i mu i xulun fafe ra n yire nu, beemanun kuye xa iyalan, Nabali xa xemē birin bara faxa nu.»³⁵ Abigayili Dawuda sanba see naxee ra, Dawuda naxa e rasuxu, a fa a fala a bε, «Gbilen i xonyi bojnesa kui. N bara gε i xui suxude.»

³⁶ Abigayili to Nabali yire li, a naxa a to a na xulunyi xungbe tife jlexinyi kui, a siisixi feo. A mu sese fala a xa mōri bε han geesegε. ³⁷ Na kuye iba, siisi to ba Nabali fate i, a xa gine naxa dentegε sa a bε, a fa gaaxu ki fanyi ra. ³⁸ Xi fu jōndōn dangi xanbi, Alatala naxa Nabali faxa.

³⁹ Dawuda to Nabali faxa fe me, a naxa a fala, «Tantui na Alatala bε, naxan n natanga Nabali xa xaxilitareja ma alako n naxa jaaxujna raba. Alatala bara Nabali xa jaaxujna sare ragbilen a ma.» Dawuda naxa xεrae xε, e xa sa a fala Abigayili bε, a xa findi a xa gine ra. ⁴⁰ E to siga Karemelle na falade a bε, ⁴¹ a naxa a yatagi felen bōxi ma, a fa a fala, «N marigi Dawuda, i xa konyi gine nan n na, naxan mu tondima i xa walikεe sanyie maxade.»

⁴² Abigayili naxa keli kerēn na, a te sofale fari, a bira Dawuda xa xεrae foxo ra, a nun gine dimedi suuli. Na ki a naxa findi Dawuda xa gine ra. ⁴³ Dawuda nu bara Axinowama Yisireelika fan dōxō. ⁴⁴ Sōlu nu bara a xa di gine Mikali, Dawuda xa gine singe, fi Layisa xa di Paliti Galimuka ma.

26

Dawuda tondife Sōlu faxade a firin nde

¹ Sifakae naxa siga Sōlu yire, e sa a fala a bε, a Dawuda nōxunxi Xakila geyae fari gbengberenyi ya ra. ² Sōlu naxa Isirayila sōori fanyi wulu saxan xanin Sifi gbengberenyi ma Dawuda fende. ³ E naxa yonkin Xakila geyae yire, gbengberenyi ya ra kira dε ra. Dawuda tan nu na gbengberenyi ma. A to a me a Sōlu na a fenfe gbengberenyi ma, ⁴ a naxa fe rabεnyie xε. Na kui a naxa a kolon a Sōlu bara fa. ⁵ Na tēmwi, Dawuda naxa siga Sōlu yonkinde. A naxa yire to Sōlu nun a xa sōorie xunyi Abeneri, Neri xa di, nu xife dēnnaxε e xa sōorie tagi.

⁶ Dawuda naxa Aximeleki Xitika nun Seruya xa di Abisayi, Yowaba xunya, maxōrin, «Nde n matima Sōlu yire?» Abisayi naxa a yaabi, «N tan.» ⁷ Dawuda nun Abisayi naxa goro jama yire kōe ra. Sōlu nu saxi jama tagi, a na xife, a xa tanbε sōronxi a xun sade ra. Abeneri nun jama birin saxi a rabilinyi. ⁸ Abisayi naxa a fala Dawuda bε, «Ala bara i yaxui sa i bεlεxε to. A lu n tan xa a banban bōxi ma n na tanbε ra sanmaya kerēn. A mu findima firin na!» ⁹ Kōnō Dawuda naxa a fala Abisayi bε, «I naxa a faxa! Nde nōma Alatala xa mixi sugandixi faxade, na yunubi mu fa lu a xun ma? ¹⁰ N bara a fala i bε Alatala xili ra, Alatala nan kerēn nōma a faxade, a xa simaya kamalima tēmwi naxε, xa na mu gere nde kui. ¹¹ Alatala xa n natanga n bεlεxε safe ra Alatala xa mixi sugandixi ma! A xa tanbε nun a xa ye kundi tongo tun, won xε.» ¹² Na ki Dawuda naxa Sōlu xa tanbε nun a xa ye kundi xanin, mixi yo mu e to, mixi yo mu na fe kolon, mixi yo mu xunu. Alatala nu bara xi xōli tilinxni radangi e birin ma.

¹³ Dawuda naxa dangi boore sēti ma yire makuyaxi, a sa ti geya xun tagi. ¹⁴ Dawuda naxa a xui ramini jama num Neri xa di Abeneri ma, a naxε, «Abeneri, i mu n xui ratinma?» Abeneri naxa a maxōrin, «Nde na i ra, naxan gbelegbelefe mange ra yi ki?» ¹⁵ Dawuda naxa a fala Abeneri bε, «Xemē gbandalanyi mu i ra, naxan maniyε mu na Isirayila? Pe, munfe ra i mu fa i xa mange kanta, i marigi? Mixi nde so nε wo tagi a xa mange faxa. ¹⁶ I naxan nabaxi na ki, na mu fan. N xa a fala i bε Alatala xili ra, a lan nε i xa faxa, i to mu wo xa mange kantaxi, Alatala xa mixi sugandixi. A mato ba, mange xa tanbε nun a xa ye kundi na minden, naxee nu na a xun sade ra?»

¹⁷ Sōlu naxa Dawuda xui kolon, a naxa a maxōrin, «N ma di Dawuda, i xui nan na ki?» Dawuda naxa a yaabi, «N marigi, n tan nan a ra. ¹⁸ Munfe ra i na birafe n tan i xa konyi foxo ra? N munse rabaxi, naxan mu rafan i ma? ¹⁹ Yakosi, n marigi, i tulī mati n na. Xa Alatala nan i bōjε ratexi n ma, i xa sērεxε nde ba alako a xa dijε n ma. Kōnō xa mixie nan i bōjε ratexi n ma, Alatala xa e danka, barima e wama n kerife Alatala xa jama ya ma, n xa siga ala gbεtε batude. ²⁰ N mu wama faxafe yire naxan makuya Alatala ya tote ra. A luxi ałō i tan Isirayila mange na dondoli di nde nan gerefe, ałō i na xōni xunxuri di nde nan fenfe geya ma.»

²¹ Sōlu naxa a yaabi, «N bara haake sōtō i ra. Dijε, n ma di Dawuda, n mu fe jaaxi yo rabama i ra sōnōn, barima to tan i bara hinne n na. N xaxilitareja naxan nabaxi i ra, a mu fan.» ²² Dawuda naxa a yaabi, «Mange xa tanbε nan yi ki, i xa konyi nde xa fa a tongo. ²³ Alatala mixi birin sare fima a xa tinxinyi nun a xa kinikini nan ma. To Alatala nu bara i sa n bεlεxε, kōnō n mu tin Alatala xa mixi sugandixi tōorōde. ²⁴ I nii tide to gboxi n bε to, tina n fan nii tide gboma nε Alatala bε na ki, a n natangama nε tōorē birin ma.» ²⁵ Sōlu naxa a fala Dawuda bε, «N ma di Dawuda, Alatala xa i baraayi. Ala xa i xa fe birin sōnōnya.» Dawuda naxa siga a xa kira xōn, Sōlu fan naxa gbilen a xonyi.

27

Dawuda sigafe Filisita bōxi ma

¹ Dawuda naxa a fala a yete ma, a naxe, «Loxoe nde Solu man katama ne n faxade. N xa n gi a ya ra Filisita boxi ma, alako a xa gbilen n foxy ra Isirayila boxi ma. Na nan nomma n bade a belexe.» ² Dawuda nun a xa mixi keme sennie naxa keli, e naxa siga Mayi xa di Akisi yire, naxan findixi Gati mangue ra. ³ Dawuda naxa sabati Akisi xonyi Gati boxi ma, a tan nun a xa mixi keme senni, birin nun a xa denbaya. Dawuda xa denbaya fan nu na, a xa gine firinyie, Axinowama Yisireelika nun Abigayili Karemeka, Nabali xa gine fori. ⁴ Solu to a kolon a Dawuda bara a gi Gati, a naxa gbilen a foxy ra.

⁵ Dawuda naxa a fala Akisi be, «Xa a sa i kenem mange, i xa yire nde so n tan yi ra, i xa konyi di, n luma dennax. A mu lanma n tan i xa konyi xa lu i seeeti ma mangataa kui.» ⁶ Na loxoe Akisi naxa Sikilaga taa so a yi ra. Na nan a toxi Sikilaga naxa findi Yuda mangue gbe ra han to. ⁷ Dawuda ne keran kike naani nan naba Filisita boxi ma.

⁸ Dawuda nun a xa soorie nu sigama Gesurikae, Girisikae, Amalekikae gerede, barima nee nu sabatixi kelife Suru boxi ma han Misira boxi ma kabi temui xonkuye. ⁹ Dawuda nu darixi naakae sonco ra ginee nun xemee, a fa e xa xuruse xungbee, e xa xuruse lanmae, e xa sofalee, e xa joxomee, nun e xa dugie, a na birin xanin Akisi yire.

¹⁰ Akisi nu a maxorinma, «Wo gere so minden to?» Dawuda nu a yaabima, «Yudaya, Yerameeli, nun Keni xa gbengberenyie.» ¹¹ Dawuda nu na mixie faxama na nan ma, alako e naxa no sigade Gati, e sa denteg se Dawuda xa fe rabaxi xa fe ra. A nu walima na ki ne Filisita boxi ma. ¹² Na kui Akisi nu laxi Dawuda ra, a nu a falama, «Dawuda bara a yete rajaaxu a xa jama Isirayila ma. A mu kelima n xun ma abadan.»

28

Solu sigafe karamoxoe yire

¹ Na waxati, Filisitakae nu bara e xa soorie malan sigafe ra Isirayilakae gerede. Akisi naxa a fala Dawuda be, «I tan nun i xa soorie, wo xa n mali yi gere kui.» ² Dawuda naxa Akisi yaabi, «I fama a kolonde n nomma naxan nabade.» Akisi naxa a fala a be, «N i findima ne n ma kantama ra abadan.»

³ Samuweli nu bara faxa. Isirayilakae birin a xa jonne raba ne, a ragata Rama, a bari taa kui. Na waxati Solu nu bara tonyi doxo karamoxee xa wali ra, naxee nu woyenma faxamixie nun jinnne ra.

⁴ Filisitakae naxa e malan Sunemi, Solu naxa Isirayilakae malan Gilibowa. ⁵ Solu to Filisita jama to, a boye naxa mini a i, a gaaxu a jaaaxi ra. ⁶ Solu naxa Alatala maxandi, konco Alatala mu a yaabi xiye ra, a mu a yaabi serexedube nun namijonme xui ra.

⁷ Na kui Solu naxa a xa mixi ndee xili, a naxe, «Wo sa gine sematoe nde fen, naxan fata woyende mixi faxaxie ra, alako a xa n mali.» Solu xa mixie naxa a yaabi, «Gine nde na Endori, naxan woyenma faxamixie ra.» ⁸ Solu to na me, a naxa a dugi masara alako mixi naxa a kolon a tan na a ra. A tan nun mixi firin, e naxa siga na gine yire koe ra. Solu naxa a fala a be, «Se mato n be faxamixi nde saabui ra, n naxan xili falama i be.» ⁹ Gine naxa a yaabi, «I a kolon Solu tonyi naxan dioxki karamoxee wali ra, naxee woyenma faxamixie nun jinnne ra. Munfe ra i na gantanyi tefe n be, i xa n faxa?» ¹⁰ Solu naxa a rakali a be, «Alatala xili ra, i naxa kontofili. A findi kote yo ra, n tan nan a tongoma.»

¹¹ Na gine naxa a maxorin, «I wama woyenfe faxamixi mundun na?» A naxa a yaabi, «Samuweli.»

¹² Gine to Samuweli to, a naxa gbelegbele, a fa a fala Solu be, «Munfe ra i bara n madaxu? I tan nan yati na Solu ral!» ¹³ Mangue naxa a fala a be, «Hali i mu gaaxu! I munse tox?» Gine naxa a fala Solu be, «A luxi alc maleke nde na kelife boxi ma.» ¹⁴ A naxa a maxorin, «A lahalas na di?» Gine naxa a yaabi, «Xanfori nan a ra, burumusi ragoroxi a ma.» Solu naxa a kolon keren na a Samuweli nan a ra. A naxa a tigi sin boxi ma, a suyidi. ¹⁵ Samuweli naxa a fala Solu be, «Munfe ra i n tooroxi, n xa mini i ma?» Solu naxa a yaabi, «N na kontofili belebele nan kui. Filisitakae bara fa n gerede. N tan bara Alatala xili, konco a bara mese n na, a mu n yaabixi namijonme saabui ra, a mu n yaabixi xiye saabui ra. N fa i xili na nan ma, alako i xa a masen n be a lanma n xa naxan naba.»

¹⁶ Samuweli naxa a maxorin, «Xa Alatala bara mese i ra, a bara findi i gerefa ra, i fa n tan maxorinma munfe ra? ¹⁷ Alatala bara fe raba, alc a a fala i be ki naxe n tan saabui ra. A bara mangue ba i yi ra, a a so Dawuda yi ra. ¹⁸ I to tondi Alatala xui sxude Amaleki xa fe ra, a nu xonoxi naxan ma, Alatala tan na fe moooli nan niyama i ra to. ¹⁹ Alatala fama ne i tan nun Isirayila sade Filisitakae sagoe. Tina, i tan nun i xa die birin luma ne n fe ma be, Alatala Isirayila xa soorie sama ne Filisitakae sagoe.»

²⁰ Na temui Solu naxa bira boxi gaaxui ra Samuweli xa masenyi xa fe ra. A senbe yo mu na, barima a mu nu sese donxi na loxoe nun na koe ra. ²¹ Na gine to Solu xa gaaxui to, a naxa a fala a be, «To tan n bara i xui ratimme, hali na nu nomma findide faxe ra n be.» ²² Yakosi i xa i tuli mati n na. I xa tin n xa donse nde fi i ma, alako i xa no senbe sotode biyaasi xa fe ra.» ²³ Konco Solu mu tin, a naxe, «N mu n degema.» A xa mixie nun na gine naxa karaxan, alako a xa a dege. A rajonyi a naxa tin na ra, a keli boxi ma, a dioxki sade ma. ²⁴ Gine naxa keli keren na, a naxa a xa ningi lanma bocogexi faxa. A naxa

taami l̄ebinitare rafala farin nun ture ra.²⁵ A naxa a fi S̄olu nun a xa mixie ma, e naxa e d̄ege, e fa siga na k̄ōs̄i yati ra.

29

Dawuda kelife Filisitakae ya ma

¹ Filisitakae naxa e xa s̄ōrie malan Afeki, Isirayilakae tan naxa e xa s̄ōrie malan dulonyi yire Yisireeli mabiri. ² Filisitakae xa s̄ōri mangē nu j̄erēma e xa galie ya ra, ndee lanxi mixi k̄emē ma, ndee nu lanxi mixi wulu ma. Dawuda nun a xa s̄ōrie nu na e xanbi ra mangē Akisi s̄eeti ma. ³ Filisita s̄ōri mangē naxa Akisi maxōrin, «Pe, yi Isirayilakae na munse rabafe be?» Akisi naxa e yaabi, a naxē, «Dawuda nan a ra, naxan nu findixi Isirayila mange S̄olu xa mixi ra, k̄ono a na n fōxō ra kabi j̄e wuyaxi. Han yak̄osi n mu fe jaaxi yo toxi a ra, kabi a naxa so n x̄onyi.»

⁴ Filisita s̄ōri mangē naxa x̄onc̄i Akisi ma na xa fe ra, e fa a fala a b̄e, «A lanma i xa Dawuda ragbilen yire, i d̄ennaxae soxi a yi ra. A mu lanma a xa bira won fōxō ra, alako a naxa won yanfa gere kui. Na yanfanteya mōcli mu nōma x̄e a niyade S̄olu xa dijne a ma? ⁵ Mixie nu sigi sama, e fare boron Dawuda matōxōfe ra. E nu a fala, «S̄olu bara mixi wulu kerent faxa, k̄ono Dawuda tan bara mixi wulu fu faxa.»

⁶ Akisi naxa Dawuda xili, a a fala a b̄e, «N bara n kali Alatala ra, i tinxin. N nu wama n̄e, won birin xa siga gere kui, won man fa, barima n mu fe jaaxi yo toxi i ra. K̄ono i mu rafan n ma s̄ōri mangē ma. ⁷ I naxan nabama, i xa gbilen muxu fōxō ra bōj̄esa kui, alako Filisita s̄ōri mangē bōj̄e naxa rajaaxu e ma.» ⁸ Dawuda naxa a maxōrin, «N tan i xa konyi, n munse rabaxi, naxan mu rafanxi i ma, naxan a niyama n xa gbilen n marigi yaxuie gerefe fōxō ra?»

⁹ Akisi naxa Dawuda yaabi, a naxē, «N a kolon. I rafan n ma alo Alatala xa x̄eera, k̄ono Filisita s̄ōri mangē naxē, «Muxu mu tinma a xa bira muxu fōxō ra gere kuil!» ¹⁰ Na nan a ra, tina subaxē i tan nun i xa mangē xa s̄ōrie, naxee faxi i fōxō ra, wo xa gbilen.» ¹¹ Dawuda nun a xa s̄ōrie naxa keli subaxē ma, e gbilen Filisita bōxi ma. Filisitakae tan naxa te Yisireeli.

30

Dawuda nun Amalekikae xa gere

¹ A xi saxan nde, Dawuda nun a xa s̄ōrie to so e x̄onyi Sikilaga, e naxa a to a Amalekikae nu bara so Negewi bōxi ma, e Sikilaga gan. ² E naxa mixi birin suxu, ginē yo, x̄emē yo, dimē yo, e e xanin e j̄ijne ra e xun ma. ³ Dawuda nun a xa s̄ōrie to e x̄onyi li, e naxa a to e xa taa nu ganxi, e xa ginē nun e xa die nu xaninxī. ⁴ Na kui, Dawuda nun a xa mixie naxa wa han e tagan. ⁵ Amalekikae nu bara Dawuda xa ginē firinyie fan xanin: Axinowama Yisireelika, nun Abigayili Karemelleka, Nabali xa kaajne ginē.

⁶ Dawuda naxa tōc̄ro ki fanyi, barima j̄nama nu wama a magōnōfe. Birin bōj̄e nu rajaaxuxi e ma e xa die xa fe ra, k̄ono Dawuda naxa limaniya a xaxili tife ra a Marigi Alatala ra. ⁷ A naxa a fala Aximeleki xa di Abiyatari b̄e, a naxē, «Fa Alatala maxōrin see ra.» Abiyatari naxa fa a ra Dawuda x̄on. ⁸ Dawuda naxa Alatala maxōrin, a naxē, «Xa n siga yi mixie fōxō ra, n nōma e masōtōde?» Alatala naxa a yaabi, «I xa siga e fōxō ra. I fama n̄e e masōtōde, i man gbilenma n̄e e birin na.» ⁹ Dawuda nun a xa s̄ōrie mixi k̄emē senni naxa siga, e fa Besori xure li. ¹⁰ Mixi k̄emē firin naxa lu mēnni taganyi xa fe ra. Dawuda nun mixi k̄emē naanie naxa siga yare.

¹¹ E to Misiraka nde li wula i, e naxa fa a ra Dawuda yire. E naxa ye nun donse nde so a yi ra, ¹² alop̄ x̄orē nun tamare mōcli nde xaraxi. A to ḡe a d̄egede, a naxa a yēte kolori. A nu bara fēj̄rēn saxan nun k̄ōs̄i saxan ti, a mu a d̄ege, a mu ye min. ¹³ Dawuda naxa a maxōrin, «Nde xa mixi na i ra? I keli minden?» A naxa a yaabi, «Misiraka nan n na, Amalekika nde xa konyi. A xi saxan nan yi ki, n marigi n naboloxi, barima n to mu yalanxi. ¹⁴ Muxu Kereti nun Kalebi xa mixie bōnbō ne gbengberenyi ma, Yudaya. Muxu tē so n̄e Sikilaga fan na.» ¹⁵ Dawuda naxa a maxōrin, «Nōma n xaninde yi mixie yire?» A naxa a yaabi, «Xa i kali Ala ra a i mu n faxama, a i mu n sama n marigi bēlēxē, n i xaninma n̄e e yire.»

¹⁶ Na kui, a naxa e xanin Amalekikae yire. E naxa e li e nu na e d̄egefe, e siisife see ra e naxee sōtō gere kui Filisita nun Yudaya bōxi ma. ¹⁷ Dawuda naxa e gere, keli ḡesēgē han nunmare. Mixi yo mu n̄o a gide, fo s̄egētala mixi k̄emē naani naxee siga cm̄cōlē fari. ¹⁸ Amalekikae se naxee suxu, Dawuda naxa a birin masōtō, a nun a xa ginē firinyie. ¹⁹ Dawuda naxa a xa mixi birin masōtō, dimē ba, forie ba, a nun e xa see birin. ²⁰ Dawuda naxa e xa xuruse xungbee nun a lanmae tongo, mixie fa a fala, «See nan ya Dawuda naxee sōtō gere kui!»

²¹ Dawuda naxa gbilen na mixi k̄emē firinyie yire, naxee nu bara lu Besori xure taganyi xa fe ra. E naxa mini Dawuda nun a foxirabirē ma. Dawuda naxa a maso e ra, a e x̄ebu. ²² Mixi kobi ndee naxee nu na Dawuda xa s̄ōri k̄emē naani ya ma, nee naxa a fala, «Yi x̄emē naxee mu bira won fōxō ra gere kui, a mu lanma e xa sese sōtō, fo e xa die nun e xa ginē. E xa nee tongo, e xa siga.» ²³ Dawuda naxa a fala e b̄e, «N ngaxakerenyie, wo naxa yi mōcli raba see ra Alatala naxee fixi won ma, barima a bara

won natanga, a won yaxuie sa won bεlεχε. ²⁴ Nde wo xui ramεma yi fe kui? A lanma won xa se birin itaxun won ma mixie birin na, naxee siga gere sode nun naxee lu kote san na.» ²⁵ Na lōxčε Dawuda naxa na findi sεriyε ra Isirayila boxi birin ma. Han to a na na ki ne.

²⁶ E to so Sikilaga, Dawuda naxa e sōtōse sεeti rasanba a xanuntenyi Yuda forie ma a falafe ra, «Wo mabiri nan yi ki, muxu naxee sōtōxi Alatala yaxuie yi ra!» ²⁷ A naxa na see rasanba yi mixie ma naxee na gere kui: Betelikae, Ramotika naxee nu na gbengberenyi ma, Yatirikae, ²⁸ Arowerikae, Sifimotikae, Esitemowakae, ²⁹ Rakalikae, Yerameeli mixie, Keni mixie, ³⁰ Horomakae, Bori Asankae, Atakika, ³¹ Hebironkae, nun mixi naxee nu na yire birin Dawuda nun a xa sōcrie siga dēnnaxε.

31

Solu xa faxε

¹ Na tεmui Filisitakae naxa Isirayila gere. Isirayilakae naxa e gi e ya ra, mixi gbegbe naxa faxa Gilibowa geya fari. ² Filisitakae naxa Sōlu nun a xa die raxetεn, e fa Sōlu xa die Yonatan, Abinadabo, nun Malakisuwa faxa.

³ Gere naxa nō Sōlu ra. Xali wolie to Sōlu sōxč, a nu sεrεnma a jaaxi ra. ⁴ Sōlu naxa a fala a xa sōcri bε, naxan nu a geresose maxaninma, a naxε, «I xa n faxa i xa santidegεma ra, alako yi sunnataree naxa n faxa xōnε jaaxi ra.» Sōlu xa sōcri to mu tin na rabade gaaxui xa fe ra, Sōlu naxa a yεtε faxa a xa santidegεma ra. ⁵ Sōlu xa geresose maxaninma to a to Sōlu bara faxa, na fan naxa a yεtε faxa a xa santidegεma ra a fe ma. ⁶ Sōlu faxa na ki ne na lōxčε, a tan nun a xa di saxanyie, a xa sōcri naxan nu a xa geresose maxaninma, nun a xa sōcri birin.

⁷ Isirayilaka naxee nu na gulunba naakiri ma, nun Yurudεn xure naakiri ma, nee naxa a to a Isirayila sōcrie na e gife. E man naxa a to a Sōlu nun a xa die bara faxa. Na kui e naxa keli e xa taae xun ma, e e gi. Filisitakae naxa sabati e xa taae kui. ⁸ Na kuye iba, Filisitakae to siga faxa mixie xa see tongode, e naxa Sōlu nun a xa di saxanyie fure to Gilibowa geya fari. ⁹ E naxa Sōlu xunyi bolon, e naxa a xa geresosee tongo. E naxa na xibaaru masen Filisita bōxi birin ma, e xa kuye banxie nun e xa jama ya ma. ¹⁰ E naxa Sōlu xa geresose raso Asitarate kuye xa banxi kui, e naxa a fure gbakü Beti San tεtε ra.

¹¹ Yabεsikae Galadi bōxi ma, e to a kolon Filisitakae fe naxan nabaxi Sōlu ra, ¹² e xa sōcri gbangbalanyie naxa jεrε na kōe birin na, e fa Sōlu nun a xa di furee tongo Beti San tεtε ra, e gblen Yabεsi. Mεnni e naxa na furee gan, ¹³ e naxa e xōrie ragata tamare bili nde bun ma Yabεsi. E naxa sunyi suxu xi solofera bun ma.

Ala xa Masenyi firin nde Annabi Samuweli bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila mangε singe Sølu to faxa, Dawuda naxa a binya ki fanyi ra. A naxa laayidi tongo Sølu xa mixie bε, a a mu fe jaaxi yo rabama e ra hali Sølu to nu bara findi Dawuda yaxui ra. Na birin a masenxi ne a Dawuda nu wama birafe Ala xa sεriye fóxø ra.

Yudayakae naxa Dawuda ti mangε ra e xun ma, kono Isirayila bønsøe naxee nu na kooła ma, nee mu tin. Gere naxa lu Yudaya nun Isirayila tagi. A rajonyi Isirayilakae fan naxa tin Dawuda xa findi e xa mangε ra.

Dawuda to findi mangε ra, a naxa gbata sigade Ala xa saatε kankira fóxø ra, naxan mu nu soxi Darisalamu sinden. Ala naxa sεewa na xa fe ra, a fa saatε xiri a tan nun Dawuda bønsøe tagi. A naxa a fala Dawuda bε a mangεya mu bama a bønsøe yi ra abadan.

Dawuda xa yaamari naxa sabati a fanyi ra Isirayila bøxi ma. A naxa sεnbε sctø a yaxuie xun ma. Kono na mangεya sccøneya kui, Dawuda naxa fe kobi nde raba. Ala naxa Annabi Natan xεε Dawuda yire, a fa na yunubi nun na yunubi sare masen a bε a fiixε ra. Dawuda to tuubi, Ala naxa díje a ma. Na taruxui findixi masenyi fanyi nan na ibunadama bε, Ala yunubi xafarima ki naxε.

Kono yunubi tan fe birin kanama ne. Dawuda xa denbaya naxa tcøro ki fanyi ra. A xa di Abisalomi naxa a matandi, a a keri Darisalamu. A rajonyi, Dawuda naxa gibile mangεya ra, kono a nu bara tcøro a gbe ra a xa simaya kui.

Ala xa won mali xaxili fanyi sotode na taruxui birin kui. Amina.

Ala xa Masenyi firin nde Annabi Samuweli bε

Dawuda Sølu xa faxε kolonfe

¹ Sølu faxa xanbi, Dawuda naxa gibile Sikilaga kelife Amalekikae bønbøde. A naxa lu naa xi firin. ² A xi saxan nde, xεmε nde naxa fa keli Sølu yire. A nu bara a xa donma ibøc a ma, a bønde so a xunyi ma sunnun fe ma. A to so Dawuda yire, a naxa a xinbi sin a bun ma binyε kui. ³ Dawuda naxa a maxørin, «I kelixi minden?» A naxa a yaabi, «N nan n gixi Isirayila xa gali nan ya ma.» ⁴ Dawuda naxa a fala a bε, «Munse dangixi naa? Na tagi raba n bε.» A naxa a yaabi, «Isirayilakae bara e gi gere ma. Mixi gbegbe bara faxa e ya ma. Hali Sølu nun a xa di xεmε Yonatan bara laaxira.» ⁵ Dawuda naxa a fala xεmε bε, naxan nu dεntεgε safe a bε, a naxε, «I tan a kolonxi di, a Sølu nun a xa di xεmε Yonatan bara laaxira?»

⁶ A naxa a yaabi, «N Sølu li Gilibowa geya nan fari a maxønøxi a jaaxi ra. A nu wama a yεtε faxafe tanbε ra, barima Filisita scøri soe ragie nu bara a raxεtεn. ⁷ A to n to, a naxa n xili. N naxa a ratin. ⁸ A naxε, «Nde na i tan na?» N naxa a yaabi, «Amalekika nde nan n na.» ⁹ A naxa a fala n bε, «N mu gεxi faxade, i xa n mali n xa faxa.» ¹⁰ Na kui n naxa a faxa, barima n na kolon, a mu kisima feo. N naxa fa a xa mangε tønxuma nun a xa bεlεxε rasoe ra i tan n mariq xøn ma.»

¹¹ Dawuda nun a xa mixie naxa e xa dommae ibøc sunnunyi kui na dεntεgε xa fe ra. ¹² E naxa Sølu, a xa di xεmε Yonatan, nun Alatala xa jaama Isirayila bønsøe xa jønfe raba, naxee faxaxi gere kui. E naxa wa, e naxa sun han nunmare nee xa fe ra.

¹³ Dawuda naxa na xεmε maxørin, naxan fa dεntεgε sa a bε, «I keli minden?» A naxa a yaabi, «Xεjø Amalekika xa di nan n na.» ¹⁴ Dawuda naxa a maxørin, «I tan mu gaaxu Ala xa Mixi Sugandixi faxade?»

¹⁵ Dawuda naxa a xa scøri nde xili, a a yamari, «Yi xεmε faxa!» A naxa na raba. ¹⁶ Dawuda naxa a fala na Amalekika bε, «I to a fala a i bara Ala xa Mixi Sugandixi faxa, i bara i yεtε xun nakana. A lamma i xa faxa.»

¹⁷ Dawuda naxa yi suuki sεbε Sølu nun a xa di xεmε Yonatan xa fe ra, ¹⁸ a fa yamari fi Yudayakae xa a xaran. A xili ne «Xali xa suuki.» A sεbεxi Yasari xa buki kui.

¹⁹ «Isirayila, wo xa mangε xungbe bara laaxira geya fari, scøri fanyie bara faxa.

²⁰ Wo naxa na fala Gati taa kui,
wo naxa na xibaaru masen Asikaløn taa kui,
alako Filisita di ginεe naxa fa sεewa,

alako e tan sunnataree xa di ginεe naxa fa jøleixin.

²¹ Gilibowa geyae, tunε nun xini naxa bira wo ma,
wo xa xεe naxa fan,
barima mangε Sølu xa kanke makantase bara yaagi sotø naa,
ture yo mu soma a ma sconcs!»

²² «Yonatan xa xali bara sōori xungbee faxa,
Solu xa tanbē xa wali bara sōcōneya.

²³ Solu nun Yonatan naxee nu rafanxi mixie ma e xa simaya kui,
e birin fa faxa lōxōe keren.

E nu xulun dangi sēgēe ra.

E sēnbē nu gbo dangi yētēe ra.

²⁴ Isirayila di ginēe, wo xa wa Solu xa fe ra,
naxan nu dugi fanyie ragoroma wo ma,
naxan nu xēēma fima wo ma xunmasee ra.»

²⁵ «Korogbae bara faxa gere kui.

Yonatan bara laaxira wo xa geyae fari.

²⁶ Yonatan ngaxakerenyi, n sunnunxi i xa fe ra.

I xa fe nu xōcōcō n ma!

I xa xanunteya nu na n bē dangi ginēe xa xanunteya ra.

²⁷ Korogbae bara faxa gere kui.

Geresosee bara kana.»

2

Mangē firin

¹ Na to dangi, Dawuda naxa Alatala maxōrin, a naxē, «N xa te Yuda taa nde kui?» Alatala naxa a yaabi, a naxē, «Iyo.» Dawuda man naxa a maxōrin, «Yuda taa mundun?» Alatala naxa a yaabi, «Hebiron bōxi.»

² Na kui Dawuda naxa te naa a nun a xa ginē firinyie: Axinowama Yisireelika nun Nabali Karemelleka xa ginē fori Abigayili. ³ Dawuda naxa a foxirabirēe nun e xa denbayae xanin a xun ma. E naxa sa sabati Hebiron bōxi.

⁴ Yuda xēmēe naxa e malan Hebiron, e fa Dawuda findi Yuda bōnsōe mangē ra. Dawuda to a kolon a Yabesi Galadi xēmēe nu bara Solu ragata, ⁵ a naxa xēērae xēe e xōn ma, e xa sa a fala e bē, «Ala xa wo baraiyi wo xa hinne xa fe ra wo naxan masenxi Solu bē a xa maragatē kui. ⁶ Alatala xa hinne wo ra, a xa lu wo sēeti ma. N fan hinne ma nē wo ra na xa fe ra. ⁷ Wo limaniya tongo, wo sēnbē sōtō, barima wo marigi Solu bara faxa, Yuda bōnsōe bara n tan sugandi e xa mangē ra.»

⁸ Na tēmwi, Solu xa sōorie xa mangē Abeneri nu bara Solu xa di Isiboseti xanin Maxanayimi. ⁹ A naxa a findi Asuri, Yisireeli, Efirami, nun Isirayila birin mangē ra. ¹⁰ Solu xa di Isiboseti nu bara jē tongo naani sōtō, a findixi mangē ra tēmwi naxē Isirayila xun ma. A naxa e yamari jē firin bun ma. Kōnō Yuda bōnsōe tan naxa lu Dawuda xa mangeya bun ma. ¹¹ Dawuda naxa Yuda bōnsōe yaamari jē soloferie kike senni Hebiron kui.

¹² Neri xa di Abeneri nun Solu xa di Isiboseti xa mixie naxa keli Maxanayimi sigafe ra Gabayon.

¹³ Seruya xa di xēmēe Yowaba nun Dawuda xa sōorie naxa e li Gabayon ye yire. E naxa ti sēeti, booree naxa ti naakiri ma. ¹⁴ Abeneri naxa a fala Yowaba bē, «Won ma sōori ndee xa e boore gere won ya tote ra.» Yowaba naxa tin na ra. ¹⁵ Xēmēe fu nun firin naxa keli Bunyamin nun Solu xa di Isiboseti xa mixie ya ma. Xēmēe fu nun firin naxa keli Dawuda xa mixie ya ma. E naxa ti e boore kanke. ¹⁶ Birin naxa a gerefa susu a xunyi ma, a santidegēma raso a furi kui. E birin naxa faxa tēmwi keren. Na kui e naxa mēnni xili sa Xēlēkati Asurin, naxan nu wama a falafe e xa xui ra «Santidegēma yire.» ¹⁷ Na lōxōe Dawuda xa mixie naxa Abeneri nun Isirayila mixie bōnbō a jaaxi ra.

¹⁸ Seruya xa di saxanyie nu na na gere kui: Yowaba, Abisayi, nun Asaheli. Asaheli to xulun alō xeli, ¹⁹ a naxa bira Abeneri fōxō ra a xōrōxōe ra. ²⁰ Abeneri naxa a ya rafindi a ma, a a maxōrin, «I tan nan a ra Asaheli?» Asaheli naxē, «Iyo, n tan nan a ral!» ²¹ Abeneri naxa a fala a bē, «I xa bira sōori gbētē fōxō ra. I xa na faxa, i nōma na xa geresose tongode i yētē bē.» Kōnō Asaheli mu tin gibilende a fōxō ra. ²² Abeneri man naxa a fala Asaheli bē, «N lu na. Xa n i faxa, n munse falama i taara Yowaba bē?» ²³ Kōnō Asaheli mu tin. Na nan a niya, Abeneri naxa a sōxō a furi ma, a xa tanbē fa mini a xanbi ra, a faxa keren na. Na dangi xanbi, naxan yo nē dangima Asaheli faxade ra, fo a ti naa.

²⁴ Yowaba nun Abisayi naxa bira Abeneri fōxō ra, han soge dula tēmwi, e fa so Ama geya yire, Giyaxa ya tagi, Gabayon gbengberenyi kira ra. ²⁵ Bunyamin bōnsōe sōorie naxa ti gere ki ma Abeneri xanbi ra geya fari. ²⁶ Abeneri naxa a fala Yowaba bē, «Santidegēma faxē nan tun tima? I mu a kolon a na rajōnma fe jaaxi nan ma? I xa yaamari fi i xa mixie xa gbilen e ngaxakerenyie fōxō ra.» ²⁷ Yowaba naxa a yaabi, «N xa a fala i bē Ala ya xōri. Xa i tan xa mu woyēn nu, muxu birama nē wo fōxō ra han gēsēsēgē.» ²⁸ Na tēmwi, Yowaba naxa feri fe, alako a xa sōorie xa gbilen Isirayilakae fōxō ra. Gere dan na ki nē.

²⁹ Abeneri nun a xa mixie naxa e *jeere* koe birin na, e dangi Araba boxi ra, e Yuruden xure giri, e dangi Bitiron na, e sa so Maxanayimi. ³⁰ Yowaba to gibilen Abeneri foxy ra, a naxa a xa mixi birin malan. Asaheli nun mixi fu nun solomanaani nu baxi Dawuda xa mixie ra na gere xa fe ra. ³¹ Kono Dawuda xa mixie nu bara Bunyaminka mixi kemee saxan tongo senni faxa, naxee nu na Abeneri foxy ra. ³² E naxa Asaheli fure xanin e xun ma, e sa a ragata a benbae xa gaburi Betellemu. Yowaba nun a xa mixie naxa e *jeere* koe birin na, e sa so Hebiron subaxe ma.

3

Solu nun Dawuda xa mixie
(*Yudaya Mangae* I 3:1-4)

¹ Gere bu ne ki fanyi ra Dawuda xa mixie nun Solu xa mixie tagi, Dawuda senbe nu gboma, Solu xa mixie tan senbe nu xurunma. ² Dawuda xa die nan ya naxee barixi Hebiron. A xa di singe findixi Aminon nan na, Axinowama Yisireelika naxan bari a be. ³ A xa di firin nde findixi Kileyaba nan na, Nabali Karemeleka xa gine Abigayili naxan bari a be. A xa di saxan nde findixi Abisalomi nan na, Gesuri mange xa di gine Talamayi, Maaka naxan bari a be. ⁴ A xa di naani nde findixi Adoniya nan na, Hagi naxan bari a be. A xa di suuli nde findixi Sefataya nan na, Abitali naxan bari a be. ⁵ A xa di senni nde findixi Yitireyami nan na, a xa gine Egela naxan bari a be. Dawuda xa die nan na ki naxee bari Hebiron.

⁶ Solu xa mixie nun Dawuda xa mixie nu na gerefe temui naxe, Abeneri nu katama senbe sotode Solu xa mixie ya ma. ⁷ Solu xa konyi gine nde nu na naxan xili Risipa, Aya xa di gine. Isiboseti naxa Abeneri maxorin, «Munife ra i biraxi n baba xa konyi gine foxy ra?» ⁸ Abeneri naxa kono Isiboseti ma na woyenxi xa fe ra, a fa a yaabi, «Pe, bare nan n na Yudaya boxi ma? N fe gbegbe rabaxi ne i bonsoe be, i baba xa denbaya be, nun i baba booree be. I baba xa xanunteya xa fe ra, n mu tin i sode Dawuda yi ra. Kono yakosi i fa n kalamuxi yi gine nam ma fe ra? ⁹ Ala xa n makiiti a jaaxi ra, xa n mu fe birin naba alako Dawuda xa fe xa kamali, ala Alatala a laayidixi a be ki naxe, ¹⁰ a xa mangeya ba Solu yi ra, a fa Dawuda xa mangeya mabanban Yudaya boxi ma, kelife Dana han Beriseeba.» ¹¹ Isiboseti mu suusa a yaabide woyenkeren na, barima a gaaxuxi a ya ra.

¹² Abeneri naxa xeserae xee Dawuda ma, e xa sa a fala a be a tan xili ra, «Nde gbe na yi boxi ra?» E man xa sa a fala a be, «Won xa saata, n xa i mali Isirayila birin ya xa rafindi i ma.» ¹³ Dawuda naxa a yaabi, «Awa, won xa saate xiri, kono n mu wama i xa fa n yire n ma gine Mikali xanbi, Solu xa di gine.» ¹⁴ Dawuda naxa xeserae xee Solu xa di Isiboseti ma, a falafe ra, «N ma gine rasanba n ma be, n naxan xa kote doko Filisitaka soli kemee ra,» ¹⁵ Na kui Isiboseti naxa sa a ba a xa mori Palatiyeli yi ra, Layisa xa di. ¹⁶ A xa mori naxa bira a foxy ra han Baxurimi a wama, kono Abeneri naxa a fala a be, «Gibilen i xonyi.» Palatiyeli naxa gibilen. ¹⁷ Abeneri nun Isirayila forie naxa e boore to. A naxa a fala e be, «Singe wo nu wama ne Dawuda xa findi wo xa mangye ra. ¹⁸ A lanma wo xa a raba yakosi, barima Alatala a fala ne a xa fe ra, «N nan ma jama bama ne Filisitakae nun a yaxuie birin yi ra n ma konyi Dawuda nan saabui ra.» ¹⁹ Abeneri naxa woyen Bunyamin bonsae fan be. Na dangi xanbi, a naxa siga Hebiron a falafe ra Dawuda be Isirayilakae nun Bunyamin bonsae naxan natexi. ²⁰ Abeneri to siga Dawuda yire Hebiron, a tan nun mixi mokheren, Dawuda naxa xulunyi ti a tan nun a xa mixie be. ²¹ Abeneri naxa a fala Dawuda be, «N marigi, tin n xa siga Isirayila birin xun lan, alako wo xa saate xiri, birin xa lu i xa mangeya bun ma, ala i wama a konna ki naxe.» Dawuda naxa tin Abeneri xa masenyi ra, a naxa a lu a xa siga bonsae kui.

²² A mu bu, Yowaba nun Dawuda xa socrie naxa fa see ra e naxee soto gere nde kui. Abeneri mu nu na Dawuda yire Hebiron, barima Dawuda nu bara a bejin bojresa kui. ²³ Yowaba nun a xa socrie naxa a kolon Neri xa di Abeneri nu bara fa mangye yire, a man fa siga bojresa kui. ²⁴ Yowaba naxa siga mangye yire, a a fala a be, «I munse rabaxi Abeneri to fa i yire? I a luxi munfe ra a xa siga bojresa kui? ²⁵ I mu a kolon Neri xa di Abeneri faxi i madaxude nun i rabende ne?»

²⁶ Yowaba to keli Dawuda yire, a naxa mixie xee Abeneri foxy ra Sira ye kundi yire. E naxa fa a ra, kono Dawuda mu nu fefe kolon. ²⁷ Abeneri to gibilen Hebiron, Yowaba naxa a mabendun a gundo ki ma taa naade ra, ala a ne wama e xa e boore to. A naxa a socro fine ra a furi ma menni a xunya Asaheli gbjeloxafe ra. Abeneri faxa na ki ne.

²⁸ Dawuda to na fe kolon, a naxa a fala, «Ala ya xori, Abeneri xa faxe mu findixi n ma kote ra, a mu findixi n ma mangeya xa kote ra. ²⁹ Yi faxe kote na Yowaba nun a bonsae nan xun ma! Kundi fure xa lu a bonsae mixi indee ma abadan, xa na mu a ra, maben fure, faxe jaaxi, ka kaame.» ³⁰ Yowaba nun a taara Abisayi Abeneri faxa na ki ne, e xunya Asaheli xa fe ra, naxan faxa gere kui Gabayon. ³¹ Dawuda naxa a fala Yowaba nun a xa socrie be, a naxe, «Wo xa wo xa donmae ibeo sunnuni kui, wo xa jonefe dugi ragoro wo ma Abeneri xa faxe xa fe ra.» Mangye Dawuda naxa Abeneri fure mati gaburi de ra. ³² E naxa Abeneri ragata Hebiron. Mangye Dawuda naxa wa a xui itexi ra, a nun jama birin.

³³ Mangɛ naxa yi suuki ba a bɛ, a naxɛ,
«Abeneri lan nɛ nu a xa faxa alɔ matandila nde?»

³⁴ I bɛlexɛe mu nu xirixi,
i sanyie fan mu nu xirixi!

I faxaxi nɛ, alɔ mixi tinxintare nde naxan jiaxankatama.»

³⁵ Nama birin naxa wa Abeneri xa fe ra. Dawuda xa mixie to wa a xa a dɛge, Dawuda naxa a kali, a naxɛ, «Ala xa n xun nakana a jiaaxi ra xa n nan n dɛgema beemanu soge dulama tɛmui naxɛ.» ³⁶ Nama to Dawuda xa wɔyenyi mɛ, na naxa rafan e ma. Mangɛ Dawuda xa fe nu jama kɛnɛnma. ³⁷ Nama birin naxa a kolon a Neri xa di Abeneri mu faxa mange xa yaamari xa ma. ³⁸ Mangɛ naxa a fala a xa mixie bɛ, a naxɛ, «N xa a fala wo bɛ, to kuntigi xungbe bara faxa Isirayila. ³⁹ Hali n to findixi wo xa mange sugandixi ra, n sɛnbɛ bara xurun Seruya xa die ya i. Ala xa e xa wali jiaaxi sare ragbilen e tan tinxintaree ma.»

4

Isiboseti xa faxɛ

¹ Sɔlu xa di Isiboseti to a mɛ, a Abeneri bara faxa Hebiron, limaniya naxa ba a yi, Isirayilakae fan naxa kɔntɔfilo fɔlo. ² Sɔɔri mangɛ firin nu na Sɔlu xa di yi ra. Keren nu xili Baana, boore nu xili Rekabu. Rimɔn Beerotika xa di xɛmɛe nan nu e ra. Beerotikae nu na Bunyamin bɔnsɔɛ ya ma, ³ barima e e gixi nɛ, e sa dɔɔx Gitayimi. Han to, e sabatixi mɛnni nɛ.

⁴ Di mabenxi kerен nu na Sɔlu xa di Yonatan yi ra. A jɛ suuli nan nu a ra, Sɔlu nun Yonatan faxa tɛmui naxɛ Yisireeli. Gine naxan nu xjɛ fima a ma, na naxa a tongo, a xa a gi. Na gbata kui, gine naxa bira, na di sanyi naxa maxɔnɔ, a maben. Na di nu xili nɛ Mefiboseti.

⁵ Rimɔn xa di xɛmɛe Rekabu nun Baana naxa siga Isiboseti xɔnyi yanyi tagi. Isiboseti nu saxi, a nu a xife. ⁶ E naxa so banxi kui, alɔ e nu na donse nan fenfe, kɔnɔ e naxa so Isiboseti yire, e fa a furi sɔxɔ a xa faxa a xa sade ma. E to gɛ na rabade, Rekabu nun a taara Baana naxa e gi. ⁷ E nu bara so Isiboseti xa banxi kui, e fa a li a saxi a xa sade ma a xa konkoe kui. E to gɛ a sɔxɔde, e a faxa, e naxa a xunyi bolon, e a xanin e xun ma. E naxa e jɛrɛ kɔe birin na Araba kira xɔn ma. ⁸ E naxa Isiboseti xunyi xanin Dawuda xɔn ma Hebiron, e fa a fala, «Mange, Isiboseti xunyi nan yi ki, Sɔlu xa di xɛmɛ, i yaxui naxan nu wama i faxafe. N marigi, Alatala bara i gbelejɔxɔ Sɔlu bɔnsɔɛ ma to.»

⁹ Dawuda naxa Rimɔn Beerotika xa die Rekabu nun Baana yaabi, «N bara n kali Alatala ra, naxan n natanga tɔɔre birin ma, n xa nɔndi fala wo bɛ. ¹⁰ Mixi nde to a fala n bɛ, a mangɛ Sɔlu bara faxa, na kanyi cɔxɔl nu a ma, a a xibaaru fanyi nan ibaxi n bɛ. Kɔnɔ n tan bara yaamari fi, e xa a susu, e a faxa Sikilaga taa kui. A xa xibaaru sare nan na ki! ¹¹ Mixi kobie na tinxintɔɛ nde faxa a xa banxi kui, han a xa sade ma, a mu lan xɛ e fan xa na nii sare fi? N mu lan xɛ n xa na mixie xa fe jɔn yi dunijna ma?» ¹² Dawuda naxa a xa sɔɔrie yamari, e xa e faxa. E naxa e bɛlexɛe nun e sanyie bolon, e sa e furee singan Hebiron ye yire. Kɔnɔ e naxa Isiboseti tan xunyi tongo, e a ragata Abeneri xa gaburi kui Hebiron.

5

Dawuda findife Isirayila mangɛ ra

(Yudaya Mangɛ I 11:1-3)

¹ Isirayila bɔnsɔɛ birin naxa fa Dawuda yire Hebiron, e fa a fala a bɛ, «Won birin bɔnsɔɛ kerен. ² Sɔlu xa mangɛya bun ma, i tan nan nu Isirayila rajɛrɛma e xa geree kui. Alatala a masenxi nɛ i bɛ, «i tan nan mɛenima n ma jama Isirayila ma, i tan nan findima e xa yarerati ra.»»

³ Na kui, Isirayila fori birin to fa mangɛ Dawuda yire Hebiron, e nun Dawuda naxa saatɛ xiri Ala ya xɔri. Forie naxa ture nde sa Dawuda xunyi ma tɔnxuma ra a e bara a sugandi a xa findi Isirayila mangɛ ra. ⁴ Dawuda xa simaya nu bara jɛ tongo saxan li na tɛmui. A xa mangɛya bu nɛ jɛ tongo naani. ⁵ A jɛ solofer kike senni nan naba mangɛya ra Hebiron Yuda bɔnsɔɛ xun ma. A jɛ tongo saxan nun saxan nan naba mangɛya ra Darisalamu Isirayila nun Yuda bɔnsɔɛ xun ma.

⁶ Mangɛ Dawuda nun a xa sɔɔrie naxa siga Darisalamu alako e xa Yebusukae gere, naxee nu sabatixi mɛnni. Mɛnnikae naxa a fala Dawuda bɛ, «I mu soma be feo. Hali dɔnxuie nun mabenye nɔma i keride!» E xɔxɔ a ma a Dawuda mu nɔma sode naa. ⁷ Kɔnɔ Dawuda naxa no e ra, a Siyon taa sɛnbɛ yire masɔtɔ. Na nan a toxi, na taa xili falama «Dawuda xa taa.» ⁸ Na loxɔɛ Dawuda naxa a fala, «Naxan wama yi Yebusukae masɔtɔfe, fo a xa so ye yire bɔxi nan bun ma. Na kui a nɔma Dawuda yaxuie ra naxee luma alɔ mabenye nun dɔnxuie!» Na nan a ra, mixie nu a falama a dɔnxui nun mabenyi mu soma mangɛ xa banxi kui.

⁹ Dawuda to nɔ e ra, a naxa sabati na yire makantaxi kui, a fa na xili sa «Dawuda xa taa.» A naxa a rabilinyie birin ti, kelife Milo han taa mabiri. ¹⁰ Dawuda sɛnbɛ nu gboma nan tui, barima Alatala Sɛnbɛma nu na a sɛeti ma. ¹¹ Tire mangɛ Xirami naxa mixie xɛɛ Dawuda yire. E naxa sɛdiri wuri,

banxi banbanyie, nun g̈emē masolie rasanba a ma, alako e xa mangē banxi ti a bē. ¹² Dawuda nu a kolon, a Alatala nan a tixi mangē ra Isirayila xun ma, a xa mangēya xa sabati Alatala xa j̈ama Isirayila xa fe ra.

¹³ Dawuda to keli Hebiron, a naxa konyi ginēe nun ginēe gb̈etēe sōtō Darisalamu, naxee bara die bari a bē. ¹⁴ Na die xili nan yi ki, naxee barixi a bē Darisalamu: Samuwa, Sowa, Natan, Sulemani, ¹⁵ Yibixari, Elisawa, Nefegi, Yafiya, ¹⁶ Elisama, Eliyada, Elifeleti.

¹⁷ Filisitakae to a mē, a e bara Dawuda sugandi Isirayila mangē ra, e birin naxa siga sēnbē ra a foxyra, kōnō Dawuda to a mē, a fa goro a xa yire makantaxi. ¹⁸ Filisitakae naxa fa, e naxa so Refa gulunba kui. ¹⁹ Dawuda naxa Alatala maxōrin, a naxē, «A lanma n xa siga Filisitakae gerede? I e sama nē n sagoe?» Alatala naxa a yaabi, «Siga, n e sama nē i bēlexē.» ²⁰ Na kui Dawuda naxa siga, a e bōnbō Baali Perasimi. A naxa a fala, «Alatala bara n yaxuie bōnbō n ya ra, ałc̈ ye naxan bōnbōma xare ra diki ibōoma tēmwi naxē.» Na yire xili sa Baali Perasimi na nan ma. ²¹ Filisitakae naxa e xa kuyee lu mēnni. Dawuda nun a xa mixie naxa nee birin xanin.

²² Na dangi xanbi Filisitakae man naxa te, e sa so Refa gulunba kui. ²³ Dawuda to Alatala maxōrin, a naxa a yaabi, «I naxa te e ya ra de. I xa i mabilin e xanbi ra nē, i din e ra fotōnyi ya ra. ²⁴ I na sanyi xui mē wurié kōn na tēmwi naxē, i siga kerēn na Filisitakae foxy ra, barima a lima Alatala bara mini i ya ra e bonbōde.» ²⁵ Dawuda naxa a raba, ałc̈ Alatala a falaxi a bē ki naxē. A naxa Filisitakae bōnbō, kelife Geba ma han Geseri.

6

Saate kankira tunufe Darisalamu
(Yudaya Mangē I 13:4-14, 15:25-16:3)

¹ Dawuda man naxa Isirayila sōcōrie malan, e kōnti naxa siga mixi wulu tongo saxan. ² E naxa siga Bale Yuda, Ala xa kankira tongode, Alatala xili falama naxan xun, Alatala Sēnbēma magoroxi naxan ma malekēe masolixie tagi. ³ E naxa Ala xa kankira dōxō sareti nēnē nde fari, e fa e j̈erē a sēeti ma kelife Abinadabo xōnyi geaya fari. Abinadabo xa di xēmēe Usa nun Axiyo nan nu sareti nēnē rajerēfē. ⁴ E naxa a rajerē kelife Abinadabo xōnyi geaya fari. Axiyo nu j̈erēfē sareti ya ra, Ala xa kankira nu na naxan fari. ⁵ Dawuda nun Isirayila j̈ama nu na Alatala matōxōfe maxase mōoli birin na. Maxase wuri daaxie nun kora mōoli ndee nu na e yi ra.

⁶ E to Nakon xa lōnyi li, ningee naxa wa birafe. Na kui Usa naxa a bēlexē itala, a Ala xa kankira suxu. ⁷ Alatala naxa xōnō a ma a xa na karinyi ma, a fa a sōntō Alatala xa kankira fe ma. ⁸ Dawuda naxa xōnō Alatala Usa faxafe ra. E naxa na yire xili sa Peresi Usa. Naa xili falama na ki ne han to lōxōe.

⁹ Dawuda naxa gaaxu Alatala ya ra na lōxōe, a a fala, «Alatala xa kankira fa soma n tan xōnyi di?» ¹⁰ A naxa nātē tongo a a mu lanma a xa a raso a xa taa kui sinden, a xa a xanin Obedo Edon Gatika xōnyi. ¹¹ Alatala xa kankira naxa lu mēnni han kike saxan. Na waxati bun ma, Alatala naxa baraka sa Obedo Edon nun a xa mixi birin ma. ¹² E naxa sa na dēntēgē mangē Dawuda bē. E naxē, «Alatala bara duba Obedo Edon xa foxy bē Alatala xa kankira xa fe ra.»

Na kui Dawuda naxa siga Obedo Edon xōnyi, a sa Alatala xa kankira tongo, a a xanin sēewē ra a xa taa kui. ¹³ Kankira xaninye to santongo senni raba, Dawuda naxa tuura nun ningē bōrōgexi ba sērēxē ra. ¹⁴ Dawuda nu na fare boronfe a sēnbē birin na Alatala ya i, dugi fiixe ragoroxi a ma. ¹⁵ Dawuda nun Isirayila j̈ama naxa na kankira rasiga Darisalamu, e nu Alatala matōxō sarae fe xui ra.

¹⁶ E nu kankira rasoma Dawuda xa taa kui tēmwi naxē, Solu xa di gine Mikali nu tixi wundēri ra. A to Dawuda to fare boron na, Ala xa kankira ya ra, a bōjē naxa rajāaxu a ma. ¹⁷ E naxa Alatala xa kankira dōxō kiri banxi bun ma Dawuda nu naxan tixi a bē. Na tēmwi Dawuda naxa sērēxē gan daaxie nun xanunteya sērēxē ba. ¹⁸ A to gē na sērēxē bade, a naxa duba j̈ama bē Alatala Sēnbēma xili ra. ¹⁹ A naxa taami kerēn, tamaree, nun xōrē maniyēe fi gine nun xēmē birin ma, e fa gibilexē xōnyi.

²⁰ Dawuda to gibilexē a xōnyi, a xa sa duba a xa denbaya bē, Mikali naxa a ralan, a a fala a bē, «I tan, Isirayila mangē, i tan nan fare boronfe i mageli ra i xa konyie nun e xa ginēe ya i yi ki, ałc̈ sēgetala xurutare nde, i mu yaagi?» ²¹ Dawuda naxa a yaabi, a naxē, «N a rabaxi Alatala nan bē, naxan n sugandi, a n nafisa i baba nun a bōnsōe birin bē, a n findi a xa j̈ama Isirayila mangē ra. N matōxōe nan tife Alatala bē. ²² N bara tin nde xa sa na fari, n man xa n yētē magoro a bē. Na konyi ginēe i naxee xa fe fala, nee fan n binyama nē.» ²³ Na na a ra, Solu xa di gine Mikali mu di yo bari a xa simaya kui.

7

Ala xa laayidi Dawuda bē
(Yudaya Mangē I 17:1-27)

¹ Mange Dawuda to gē sabatide a xa mangē banxi kui, a yaxui naxee birin a rabilinyie naxa lu a bun ma Alatala saabu ra, ² a naxa a fala Annabi Natan bē, a naxē, «A mato ba, n tan sabatixi sēdiri wuri

banxi fanyi nan kui yi ki, kono Ala xa seede kankira tan na kiri banxi nan bun ma.»³ Natan naxa mange yaabi, a naxe, «Naxan birin na i bojne ma, a birin naba, Alatala na i foxyo ra.»

⁴ Na koε ra, Alatala naxa a masen Natan be, ⁵ «Siga, a fala n ma konyi Dawuda be, «Alatala yi nan masenxi, a n xa a fala i be, «I tan nan banxi tima n be n sabatima dənnaxe? ⁶ Kabi n naxa Isirayila ramini Misira, han to, n mu lu banxi kui. N bara i jere n ma həroməlingira kui naxan findixi kiri banxi ra. ⁷ N jere naxan birin naba n nun Isirayila bənsəe ra, n mu a fala n ma mixi sugandixi yo be, munfe ra i mu banxi ti n be sədiri wuri ra?»»

⁸ «I xa a fala n ma konyi Dawuda be, «Alatala Sənbəma xa masenyi nan yi ki: N tan nan i tongo kuruse dəmadon wali kui, n i findi n ma jama Isirayila mangə ra. ⁹ N bara i kanta i xa jere birin kui, n bara i yaxui birin sənto. Yakosi n i findima nə xili xungbe kanyi ra dunija kuntigie ya ma. ¹⁰ N bəxi fima n ma jama Isirayila jama ma e sabatima dənnaxe, e fa lu bojnesa kui abadan. Mixi kobi mu e təcərəma sənəcən alo temui dangixi. ¹¹ Keli n kiitise dəxə temui naxe n ma jama Isirayila xun na, han ya n i yaxui birin safe nə i sagoe.»»

«Alatala xa masenyi nan ya: Alatala yati bənsəe fima nə i ma. ¹² I xa simaya na kamali, i fa i benbae li aligiyama, n a niyama nə i xa di xa findi mange ra i jəxəe ra, n fa a xa mangəya mabanban. ¹³ A fama n ma həroməbanxi tide, n a xa mangəya mabanbanma nə abadan. ¹⁴ N findima a baba nan na, a fan findi n ma di ra. A na ba n ma kira xən ma, n a jaxankatama nə mixie saabui ra. ¹⁵ Kono n ma hinne mu bama a ma, alo n a ba Səlu ma ki naxe, n naxan igoroxi i ya i. ¹⁶ I bənsəe nun i xa mangəya mabanbanma nə abadan, i xa kibanyi dəxəma nə temui birin.» ¹⁷ Natan naxa Ala xa masenyi birin dənətəgə Dawuda be.

¹⁸ Na dangi xanbi, mangə Dawuda naxa a magoro Alatala ya i, a a masen a be, «N Marigi Alatala, munfe ra i n tan nun n xabilə xa fe itexi yi ki? ¹⁹ I man bara a fala e xa fe fama itede yare. N Marigi Alatala, i darixi na məcli raba ra Adama di nan be? ²⁰ N tan Dawuda, i xa konyi, n nəmə munse falade i be? I n bojne birin kolon. ²¹ I bara yi fe xungbe raba i xa laayidi nun i jənige xa fe ra, i fa a masen n tan i xa konyi be. ²² N Marigi Alatala, i sənbə gbo, i maniye mu na. Ala għetx yo mu na bafe i tan na. Muxu na nan məxi muxu tul i ra. ²³ Bənsəe mundun na yi dunija ma naxan luxi ač-Isirayila bənsəe, i xa jama sugandixi? I tan Ala bara na si kerényi xun sara i yetə be, e fa findi matəxəe ra i be. I tan bara kaabanakoe raba e be, i fa sie nun e xa alae keri i xa jama ya ra, i naxan xun saraxi Misira. ²⁴ I bara sənbe so i xa jama Isirayila yi ra, alako a xa findi i xa jama ra abadan, i fan xa findi e Marigi Ala ra.»

²⁵ «Yakosi, n Marigi Alatala, i xa i xa laayidi rakamali n be. I naxan fala n xabilə xa fe ra, i xa na ragiri abadan. ²⁶ I xili xa ite abadan! Mixie xa a fala, «Alatala Sənbəma findixi Isirayila Marigi nan na! I xa sənbe fi i xa konyi Dawuda bənsəe mal, ²⁷ I tan yati, Isirayila Marigi Alatala Sənbəma, i bara a masen n be, «N bənsəe fima nə i ma.» Na nan a ra, n tan i xa konyi bara limaniya sətə n xa yi maxandi ti i ma. ²⁸ Yakosi, n Marigi Alatala, i tan nan na Ala ra. Nəndi nan i xa masenyi ra. I bara i xa hinne masen n be. ²⁹ Yakosi, baraka sa n xabile ma, alako e xa ti i ya tote ra abadan. I tan, n Marigi Alatala, i tan nan wəyənx. I xa masenyi nan a niyama n bənsəe baraka sətəma abadan.»

8

Dawuda geree geenife

(Yudaya Mangəe I 18:1-17)

¹ Na birin dangi xanbi, Dawuda naxa Filisitakae bənbə, a e lu a xa yaamari bun ma.

² A naxa Mowabakae fan bənbə. Mixi naxee suxu, a naxa nee itaxun dəxə saxan, a fa dəxə firin faxa. Mowabakae naxa lu Dawuda xa noe bun ma, e nu fu duuti fi a ma.

³ Dawuda to gere ti Efirati xure longori, a naxa Rexobo xa di Hadadeseri bənbə, naxan findixi Soba mangə ra. ⁴ Dawuda naxa Hadadeseri xa soe ragi mixi wulu keren kəmə solofera suxu, a nun səcri mixi wulu məxçejən. A naxa soe birin san fasə raxaba, bafe soe kəmə qəndən a naxee ragata a yetə be.

⁵ Aramikae naxa keli e xənyi Damasi, e xa Hadadeseri Soba mangə mali, kono Dawuda naxa e xa mixi wulu moxçejən nun firin sənto. ⁶ Na kui Dawuda naxa a xa səcrie rasabati Damasi, Aramikae fa lu a xa yaamari bun ma, e duuti fi. Alatala nu Dawuda xun nakelima yire birin.

⁷ Dawuda naxa kanke makantase xəxma daaxi għegħbe ba Hadadeseri xa mixie yi ra, a e xanin Darisalamu. ⁸ A naxa wure għebli għegħbe fan tongo Betaxa nun Berotayi, Hadadeseri xa taae.

⁹ Xamata mangə Tohu to a me, a Dawuda bara Hadadeseri xa səcrie birin bənbə, ¹⁰ a naxa a xa di Yorami xəx mangə Dawuda yire, a xa sa a xəxbu, a man xa a tantu Hadadeseri geref nun a bənbofe ra. Yorami naxa a sanba għbeti, xəxma, nun wure għebli ra. ¹¹ Mangə Dawuda naxa na birin fi Alatala ma. A nu luma na raba ra xəxma nun għbeti birin na a naxan sətəma gere kui a yaxuie yi ra, ¹² alo Aramikae, Mowabakae, Amonikae, Filisitakae, Amalékikae, nun Rexobo xa di Hadadeseri Soba mangə.

¹³ Na nan a ra Dawuda naxa xili xungbe sōtō a to Aramikae bōnbo Fōxé Gulunba, a mixi wulu fu nun solomasaxan sōntō dēnnaxē. ¹⁴ A naxa a xa sōcōrie rasabati Edon bōxi birin ma. Mēnni nu na Dawuda xa yaamari nan bun ma, barima Alatala nu xun nakeli fima a ma yire birin.

¹⁵ Dawuda naxa a xa jama Isirayila yamari tinxinyi nun nōndi ra. ¹⁶ Seruya xa di Yowaba nan nu na Dawuda xa sōcōrie xa mangē ra. Axiludu xa di Yehosafati nan nu na mangē xa kēedi ragatama ra.

¹⁷ Axituba xa di Sadōki nun Abiyatari xa di Aximeleki nan nu na sērēxēdubē kūntigie ra. ¹⁸ Seraya nan nu na Dawuda xa sēbeliti ra. Yehoyada xa di Bēnaya nan nu na Keretikae nun Peletakae xa mangē ra. Dawuda xa di xēmēe fan nu walima e baba xa mangēya kui.

9

Dawuda mēenife Mefiboseti ma

¹ Dawuda naxa maxōrinyi ti, a naxē, «Sōlu xabile mixi nde na na, n nōma hinnde naxan na Yonatan xa fe ra?» ² Sōlu xa konyi nde nu na naxan xili Siba. E to fa a ra Dawuda yire, mangē naxa a maxōrin, «I tan nan xili Siba?» A naxē, «Iyo mangē, n tan nan a ra, i xa konyi di.» ³ Mangē naxa a maxōrin, «Mixi għebtē mu na Sōlu xabile ya ma n nōma hinnde naxan na?» A naxa mangē yaabi, a naxē, «Yonatan xa d xēmē keren na na, naxan sanyi mabēnxi.» ⁴ Mangē naxa a maxōrin, «A na minden?» Siba naxa a fala, «A na Amiyeli xa di Makiri xōnyi Lodebara taa kui.»

⁵ Mangē Dawuda naxa a xē Amiyeli xa di Makiri fende Lodebara taa kui. ⁶ Yonatan xa di Mefiboseti, Sōlu xa mamadi to Dawuda yire li, a naxa a yatagi rafelen bōxi ma. Dawuda naxa a xēebu, «Mefiboseti.» Mefiboseti naxa a ratin, «N tan nan ya, i xa konyi di.» ⁷ Dawuda naxa a fala a bē, a naxē, «Hali i mu gaxxu, a kolon n wama hinnef i ra i baba Yonatan xa fe ra. N Sōlu xa bōxie birin nagbilemma nē i ma. A xōli n ma i xa i dege n xōnyi lōxō yo lōxō.» ⁸ Mefiboseti man naxa a yatagi rafelen bōxi ma, a a fala, «I wama n ma fe fanyi xōnma munfe ra? N tide mu dangi hali bare faxaxi nde yati ra.»

⁹ Na tēmuu mangē naxa Siba xili, a a fala a bē, «N bara Sōlu nun a xa die xa se birin fi i marigi Yonatan xa di ma. ¹⁰ I tan, i xa die, nun wo xa konyie, wo xa xē sa a bē, alako a xa baloe sōtō. I marigi xa di Mefiboseti fama a dēgħed ħinnejha n xōnyi lōxō yo lōxō.» Di xēmē fu nun suuli nun konyi mōxjjen nan nu na Siba yi ra. ¹¹ Siba naxa a fala mangē bē, a naxē, «Mangē, n i xa yaamari rabama nē alō i a falaxi n bē ki naxē.» Dawuda nu bara a fala, a Mefiboseti a dēgema mangē xōnyi alō mangē xa die a rabama ki naxē.

¹² Di lanma di nde nu na Mefiboseti yi ra, a xili Mike. Siba xa mixie birin nu walima Mefiboseti bē. ¹³ Mefiboseti nu sabatixi Darisalamu nē, tēmuu birin a nu a dēgema mangē xōnyi nē. A sanyi firinyie nu mabēnxi.

10

Dawuda xa xēerae Amonikae yire

(Yudaya Mangē I 19:1-19)

¹ Na to dangi, Amonikae xa mangē naxa faxa, a xa di Xanun naxa findi mangē ra a lōxōe ra. ² Dawuda naxa a fala, «N hinnejha nē Naxasa xa di Xanun na, alō a baba a rabaxi n tan bē ki naxē.» Na kui Dawuda naxa xēerae xēs, e xa sa jidu xēreibti a baba xa faxe ma. Dawuda xa xēerae to Amoni bōxi li, ³ kūntigie naxa a fala Xanun bē, e naxē, «Iċċu a ma a Dawuda yi mixie xēxxi i baba xa jidu nekkun kunkfa bade? E faxi i xa bōxi rabendē nē, alako Dawuda xa be kana.» ⁴ Na kui Xanun naxa Dawuda xa xēerae susu, a e dēxabe sētbi, a e xa donnmae ibqo e xōrē yailanyi ma, a e keri e mageli ra yaagi kui. ⁵ Dawuda to a mē e naxan nabaxi, a naxa mixie rasiga a xa xēerae ralande, a e fala a bē, «Wo xa lu Yeriko, han wo de xabeexa xa mini. Na tēmuu, wo xa fa.» A na raba e xa yaagi xa fe nan ma.

⁶ Amonikae naxa a kolon, a e xa fe bara rajnaax Dawuda ma. Na kui e naxa sōcōrie malan kelife yire wuyaxi: mixi wulu mōxjjen kelife Beti Rexobo nun Soba Arami bōxi ma, mixi wulu keren Maaka mangē xa bōxi ma, nun mixi wulu fu nun firin Tobo xa bōxi ma. ⁷ Dawuda to na fe mē, a naxa Yowaba nun a xa sōcōrie rasiga na gere sode. ⁸ Amonikae naxa ti a gere ki ma e xa taa sode dē ra. Aramika naxxet tan kelixi Soba nun Beti Rexobo, sa sōcōrie xun ma naxxet keli Tobo nun Maaka, nee naxa lu e xati ma taa fari ma.

⁹ Yowaba naxa a to gere tixi a bē yare nun xanbi. A naxa a xa sōcōrie sēnbemae ti Aramikae ya ra, ¹⁰ a booree ti Amonikae ya ra, a xunja Abisayi xa yaamari bun ma. ¹¹ A naxa a fala a xunja bē, «Won xa won boore sēnbē so. Aramika sēnbē na għo n bē, i fa n mali, kōnċi n fan xa Amonikae sēnbē sa għo i bē, n sigama nē i malide. ¹² I xa limaniya, i xa sēnbē so. Won xa gere so won ma mixie nun won Marigi Ala xa taa bē. Alatala fama a sago rabade.»

¹³ Yowaba nun a xa sōcōrie to makōr Aramikae ra, e naxa e gi a ya ra. ¹⁴ Amonikae to na to, e fan naxa e gi Abisayi ya ra, e so taa kui. Na gere dangi xanbi, Yowaba naxa għiben Darisalamu.

¹⁵ Aramikae to a to, a Isirayilakae bara e bōnbō, e man naxa e sēnbē birin xunlan. ¹⁶ Hadadeseri naxa Aramika gbeitē xili kelife Efirati naakiri ma, e fa Hadadeseri xa sōcri mange Sobaki li Xelama taa kui. ¹⁷ Dawuda to na kolon, a naxa Isirayilakae birin xunlan, e naxa giri Yurudēn xure naakiri ma, e siga Xelama. Aramikae naxa ti Dawuda ya ra, e fa a gere. ¹⁸ Kōnō Aramikae mu nō a ra, e naxa e gi Isirayila ya ra. Dawuda naxa e xa soe ragi wulu tongo naani faxa, a nun sōcri wulu tongo naani. A naxa e xa sōcri mange Sobaki fan bōnbō, a naxa faxa mēnni. ¹⁹ Mange naxee birin nu na Hadadeseri malife, nee to a to Isirayila bara e bōnbō, e naxa saatē xiri e nun Dawuda ra, e fa lu a xa yaamari bun ma. Kabi na waxati, Aramikae mu suusa Amonikae malide sōnōcō.

11

*Dawuda nun Batiseba
(Yudaya Mangē I 20:1)*

¹ Na jie igbilenyi, mangē nu geree tima waxati naxē, Dawuda naxa Yowaba nun Isirayila sōcrie xēs Amonikae gerede, a nun Raba taa sūxude. Kōnō Dawuda tan naxa lu Darisalamu. ² Nunmare nde, Dawuda naxa keli a xa sade ma, a siga a majerēde a xa koore banxi fari. Kelife na yire itexi, a naxa gine tofanyi nde to, a na a maxafe. ³ Dawuda naxa mixi nde xēs a xa fe maxōrinde. A naxa fa a fala a bē, a Eliyami xa di Batiseba nan a ra, naxan dōxoxi Uri Xitika xōn. ⁴ Dawuda naxa mixie xēs, e xa a xili. A to fa, Dawuda naxa a kolon gine ra. Na dangi xanbi, Batiseba naxa gbilen a xōnyi. Na tēmui a nu baxi gēde a xa kike wali ra. ⁵ Batiseba to a kolon a bara tēgē, a naxa na fala Dawuda bē, a naxē, «N bara furi tongo.»

⁶ Na kui, Dawuda naxa Yowaba yamari, a xa Uri Xitika rafa a tan Dawuda ma keli gere yire. Yowaba naxa na raba, ⁷ Uri naxa siga Dawuda yire. Dawuda naxa maxōrinyi ndee ti a ma Yowaba nun a xa sōcrie xa fe ra, naxee nu na gere sofe. ⁸ Na dangi xanbi, Dawuda naxa a fala Uri bē, «Siga i xōnyi, i xa sa i maxa.» Uri to keli mange banxi sigafe a xōnyi, Dawuda naxa se fanyi nde rasanba a ma.

⁹ Kōnō Uri mu gbilen a xōnyi. A naxa xi mange xa buntunyi kui mangē makantē ya ma. ¹⁰ Na kuye iba mixi nde naxa sa a fala Dawuda bē, «Uri mu siga a xōnyi.» Na kui, Dawuda naxa Uri xili, a a maxōrin, «Munfe ra i mu gbilen i xōnyi? I mu kelixi biyaasi xē?» ¹¹ Uri naxa a yaabi, «Alatala xa saatē kankira, Isirayila, nun Yudaya sōcrie, nun n marigi Yowaba, e birin na leele bun ma gere yire. A lanma n tan xo so n xōnyi, n xa n dēge, n xa n min, n nun n ma gine xa kafu na kui? N bara n kali i xa simaya yati ra, n mu na fe mōcōlī rabama.»

¹² Dawuda naxa a yaabi, «I xa lu be to. Tina n i bejünma nē.» Na kui Uri naxa lu Darisalamu na xi firinyi. ¹³ Dawuda naxa a xili a xa a dēge a xōnyi. Na tēmui Dawuda naxa a rasiisi, kōnō na kōe ra Uri mu siga a xōnyi. A man naxa xi mange makantē ya ma. ¹⁴ Na kuye iba, Dawuda naxa bataaxē sēbē Yowaba ma, a a so Uri yi ra. ¹⁵ A sēbēxi na bataaxē kui, «Wo xa Uri ti yire nde gere xōrōxōxi dēnnaxē. Gere kui wo xa wo magbilen wo keli a xun, alako a xa faxa na gere kui.»

¹⁶ Yowaba naxa Uri ti yire nde a a kolon gere xōrōxōxi dēnnaxē ki fanyi. ¹⁷ Taakae to mini Yowaba xili ma, Dawuda xa mixi ndee naxa sōntō. Uri Xitika nu na nee ya ma. ¹⁸ Yowaba naxa xēera xēs Dawuda yire, a fe birin dēntēgē a bē naxan dangixi na gere kui. ¹⁹ Yowaba naxa a fala na xēera bē, «I na gē na dēntēgē sade, ²⁰ xa mangē fa xōnō, a fa yi wōyēnyi mōcōlī fala, «Munfe ra wo wo masoxi na taa ra a gbe ra gere sode? Wo mu nu a kolon a e nōma bunyi tide kelife taa tētē fari ma? ²¹ Yerubesi xa di Abimeleki mu faxa na ki xē? Gine nde nan a gōnō gemē xungbe ra kelife Tebēsi taa tētē ra. Wo wo masoxi na tētē ra munfe ra?» Na tēmui i xa yi wōyēnyi sa i xa dēntēgē fari, a falafe ra, «I xa konyi Uri Xitika fan bara faxa na gere kui.»

²² Xēera naxa siga, a fe birin dēntēgē sa Dawuda bē naxan dangi gere kui ałō Yowaba a fala a bē ki naxē. ²³ A naxē, «Yi mixiebara nō muxu ra. E to mini taa fari ma, muxu naxa e matutun han e man naxa so taa sode dē ra. ²⁴ Kōnō na tēmui mixi gbeitē naxa xalie woli muxu ma kelife taa tētē fari. Muxu xa mixi ndee naxa faxa, hali i xa konyi di Uri, na Xitika.» ²⁵ Dawuda naxa na xēera yaabi yi ra, «Yowaba, i bōjē naxa rajnaaux i ma yi fe ma, barima gere tan kui, fo mixi nde xa faxa nē. I xa na taa suxu sēnbē ra, i a birin kana.» I tan fan xa a ralimaniya.

²⁶ Uri xa gine to a mē a xa mōri bara faxa, a naxa kaajē fe raba. ²⁷ A xa kaajē fe to ba a ra, Dawuda naxa a xili, a a findi a xa gine ra. Na tēmui a naxa di xēmē kerēn bari a bē. Kōnō Dawuda naxan nabaxi, na mu rafan Alatala ma.

12

Annabi Natan xa masenyi Dawuda bē

¹ Alatala naxa Natan xēs Dawuda xōn ma. Natan naxa a fala a bē, «Mixi firin nu na taa nde kui, kerēn nu findixi banna nan na, boore setare. ² Kuruse gbegbe nu na na banna yi ra, ³ kōnō yēxēs gine kerēn peti nan nu na setare tan yi ra. A na sara nē, a nu a balo a xōnyi a xa die ya ma. A nu donse xuntunye

fima a ma, a nu ye fi a ma a yētē xa tōnbili ra. Kōe ra yēxēs nu xima a kanke nan ma. A nu luxi nē a bē alō a xa di.⁴ Lōxōe nde xōjēs naxa fa na banna xōnyi. Na banna to mu tin xuruse bade a yētē xa gōōre kui, a naxa siga a sa na setare xa yēxēs kerenyi tongo, a a faxa, a a rafala a xa xōjēs bē.»

⁵ Dawuda to na mē, a naxa xōcō ki fanyi ra na banna ma, a naxa a fala Natan bē, «N bara n kali Alatala xili ra, na banna lan nē a xa faxa. ⁶ A man xa na yēxēs jōxōe naani ragbilen na setare ma, barima a bara fe kobi raba, a mu kinikini.»

⁷ Na temui Natan naxa a fala Dawuda bē, a naxē, «I tan nan na na banna ra! Isirayila Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxē, «N bara i sugandi Isirayila mangē ra, n bara i ratanga Sōlu ma,⁸ n fa a xa banxi so i yi ra, a nun a xa ginēe, a nun Isirayila nun Yudaya birin. Xa na mu i wasa nu, n nu nōma nde sade na xun ma. ⁹ Munfe ra i Alatala xui maberexi, i wali jaaxi raba? I bara Uri Xitika faxa Amonikae saabui ra, i bara Uri xa ginē tongo, i a findi i gbe ra. ¹⁰ Yakōsi, gere mu makuyama i bōnsōe ra sōnōn, barima i bara n xui mabere, i Uri Xitika xa ginē findi i gbe ra. ¹¹ N xa a fala i bē, n tan Alatala fama i tōrōde i bōnsōe tagi. N fama i xa ginē bade i yi ra, n e so i xa mixi nde yi ra, e nun nee fa kafu kēnē ma. ¹² I tan fe jaaxi rabaxi a gundo daaxi nē, kōo n i sare ragbilenma a kēnē ma daaxi nē Isirayila jama ya xōri.»

¹³ Dawuda naxa a fala Natan bē, «N bara yunubi raba Alatala ra!» Natan naxa a yaabi, «Alatala bara dījēs i xa yunubi ma, i mu faxama. ¹⁴ Kōo i to a niyaxi Alatala yaxuie xa nō a maberede yi fe kui, i xa di naxan fama baride, na tan faxama nē.» ¹⁵ Natan naxa gbilen a xōnyi.

Alatala naxa fure radin diyōrē ma, Uri xa ginē naxan bari Dawuda bē. ¹⁶ Dawuda naxa Ala maxandi diyōrē bē, a man sunyi susu a xa fe ra. A to so a xōnyi, a naxa a sa bōxi ma. ¹⁷ A xa forie naxa fe birin naba alako a xa keli bōxi ma, a xa a dēge, kōo a mu tin feo. ¹⁸ A xi soloferie nde diyōrē naxa faxa. Dawuda xa walikēe mu nu wama na falafe a bē, barima e nu a falama e boore tagi, «Diyōrē to mu nu faxaxi, muxu nu wōyēn nē a bē, a mu muxu danxun. Yakōsi muxu fama a xa diyōrē xa faxe falade a bē di? A fama fe xōne nan nabadel!»

¹⁹ Dawuda naxa sogi a xa walikēe ma, e na fe nde madukufe e xui igoroxi ra e boore tagi. Na kui a naxa a kolon a xa diyōrē bara faxa. A naxa a xa walikēe maxōrin, «Diyōrē bara faxa?» E naxa, «Iyo, a bara faxa.» ²⁰ Dawuda naxa keli bōxi, a a maxa, a labunde sa a ma, a dugie masara, a fa siga Alatala xa banxi kui suyidide Ala bē. A to keli mēnni, a naxa siga a xōnyi, a donse maxōrin, a a dēge. ²¹ A xa walikēe naxa a maxōrin, e naxē, «Munfe ra diyōrē nu baloxi temui naxē, i nu sunma, i nu wama, kōo diyōrē to faxaxi fa, i bara keli, i i dēge?» ²² A naxa e yaabi, «Diyōrē to nu baloxi, n nu sunma, n nu wama, barima n jōxō a ma a tēmunde Alatala dījēma n ma, a n ma diyōrē rakisi. ²³ A to bara faxa, n fa sunma munfe ra? N nōma a ragbilende dunijna ma fa? N tan a lima nē naa, kōo a tan mu gbilenma n tan ma cōncō.»

²⁴ Na temui Dawuda naxa a xa ginē Batiseba madundu. E naxa lu yire kerem, a naxa tēēge, a di xēmē bari. E naxa a xili sa Sulemani. Alatala to a xanu,²⁵ a naxa Annabi Natan xēs Dawuda yire, a falafe ra, Yedideya xili fan xa sa a xun, naxan wama a falafe Alatala xanuntenyi.

²⁶ Yowaba naxa Amonikae xa mangataa Raaba gere, a na mangē banxi susu. ²⁷ A naxa mixie xēs a falafe ra Dawuda bē, «N bar Raaba gere, n man bara e xa ye yire susu. ²⁸ Yakōsi i xa scōrie malan, wo xa te taa susude. A mu lanma n tan xa na binyē sōtō.»

²⁹ Dawuda to scōrie malan, e naxa siga Raaba. A naxa din taa ra, a a susu. ³⁰ A naxa Amoni mangē xa mangē tōnxuma ba a xun ma, a fa a sa a yētē xun ma. A binya kilo tongo saxan, a yailanxi xēmē nan na. Gēmē tofanyi fan nu na a ma. Dawuda naxa se gbegbe sōtō na taa kui. ³¹ A naxa na taakae findi konyie ra, naxee nu wuri xabama a nun biriki bōnbōma. A a raba na ki nē Amonikae xa taa birin kui. Na dangi xanbi Dawuda nun a xa scōrie naxa gbilen Darisalamu.

13

Aminon nun Tamari

¹ Na to dangi, fe nde naxa Dawuda xa di Abisalomi xunya ginēma tofanyi Tamari li. Dawuda xa di Aminon naxa a xanu fōlō. ² A naxa wa a maagine Tamari xōn ma han na naxa findi a bē fure ra. Gine dimedi nan nu a ra, kōo Aminon mu nōma a makōrede a ra. ³ Aminon boore nde nu na na, naxan nu xili Yonadabo, Dawuda taara Simeya xa di. A nu kōota ki fanyi ra. ⁴ A naxa a boore maxōrin, «Mangē xa di, munfe ra i yatagi ixōnōxī lōxōe yo lōxōe? A fala n bē.» Aminon naxa a yaabi, «N wama n bariboo Abisalomi maagine Tamari nan xōn.» ⁵ Yonadabo naxa a fala a bē, «I naxan nabama, i xa i sa, alō i na fura a gbe ra. I baba na fa i xēebude, i xa a mayandi a falafe ra, «A lu n maagine Tamari xa fa n yire, a xa donse yailan n ya xōri, a a so n yi ra a yētē ra.»

⁶ Na temui Aminon naxa a sa, alō a furaxi nē. Mangē to fa a xēebude, a naxa a fala a bē, «Yandi, a lu Tamari xa fa n yire, a xa donse nde yailan n ya xōri, a a so n yi ra a yētē ra.» ⁷ Dawuda naxa mixie xēs Tamari xōnyi, a falafe ra, «I xa siga i taara Aminon xōnyi, alako i xa donse yailan a bē.»

⁸ Tamari naxa so a taara Aminon xa banxi kui, a naxa a li a saxi. A naxa donse nde yailan, a ture sa a ma, a a jin a ya tote ra. ⁹ A to gε, a naxa a makore a ra donse ra a yi tunde kui alako a xa a so a yi ra, kōnō Aminon mu tin a donde. A naxa yaamari fi mixi birin xa mini. E to mini, ¹⁰ a naxa a fala Tamari bε, «Fa donse ra n ma konkoe kui. I xa a fi n ma i bεlεxε ra.» Tamari naxa donse tongo a naxan yailanxi, a siga a ra a taara xa konkoe kui. ¹¹ A to donse ti a bε, a naxa dutun a ma, a a fala a bε, «N xunya, won xa kafu!» ¹² A maagine naxa a yaabi, «N taara yandi, i naxa dutun n ma, barima na fe mōcli mu lanma a xa raba Isirayila bōxi ma. I naxa yi daxuŋa raba. ¹³ N na yaagi mōcli xanimma di? I xili fan kanama nē Isirayila. I xa mange mayandi, a mu tondima n fide i ma.» ¹⁴ A mu tin a tuli matide a ra, a naxa dutun a ma, a a futi kana.

¹⁵ Na to ba a ra, Tamari xa fe naxa rajaa Xu Aminon ma, a fa a fala a bε, «Keli, i signal!» ¹⁶ A naxa a yaabi, a naxε, «Ade! Xa i n keri, na jiaaxu dangi i naxan nabaxi n na!» Kōnō Aminon mu a tulī mati a ra. ¹⁷ A naxa a xa konyi xili, a a fala a bε, «Yi gine keri n bε, i fa naadε balan.» ¹⁸ Aminon xa konyi naxa a keri, a naadε balan alo a falaxi a bε ki naxε.

Donma nu rāgoroxi Tamari ma, naxan jingi masunbuxi. Mangε xa di gine naxee mu nu xemε fe kolon sinden nu darixi na donma mōcli ra. ¹⁹ Tamari naxa xube radin a yεtε xun na, a a xa donma ibōc a ma. A naxa a bεlεxε sa a xun ma, a siga gbelegbele ra. ²⁰ A taara Abisalomi naxa a maxorin, «I taara Aminon bara dutun i ma? N xunya, i sabari. I naxa kontɔfili yi xa fe ra. I taara nan a ra.» Kabi na tεmui Tamari naxa sabati a taara Abisalomi xōnyi sunnunyi kui. ²¹ Mangε Dawuda to na fe kolon, a naxa xōnki fanyi. ²² Abisalomi mu sese fala Aminon bε na xa fe ra, kōnō xōnnanteya naxa lu a bōjε kui Aminon mabiri, barima a nu bara fe kobi raba a maaginε Tamari ra.

²³ Nε firin dangi xanbi, Abisalomi xa walikεe nu na a xa yεxεe xabe maxabafe Bali Xasori, Efiramī boxi fε ma. Abisalomi naxa mangε xa di birin xili naa, e xa xulunyi raba. ²⁴ Abisalomi naxa siga mangε yire, a naxε, «Mangε, n ma yεxεe xabe xaba tεmui bara a li. Xa i sa tinma, i xa fa a nun i xa mixie na xulunyi.» ²⁵ Mangε naxa Abisalomi yaabi, a naxε, «Ade, n ma di, a mu lanma muxu birin xa siga, xa na mu a ra a findima kote xungbe nan na i bε.» Abisalomi naxa a karaxan, kōnō mangε naxa tondi, a fa duba a bε. ²⁶ Abisalomi naxε, «N ba, xa fe na na ki nε, a lu n xunya Aminon tan xa fa.» Mangε naxε, «Munfe ra?» ²⁷ Abisalomi naxa a karaxan, han mangε naxa tin Aminon nun mangε xa di birin xa siga na xulunyi.

²⁸ Abisalomi naxa a fala a xa konyie bε, «Aminon na siisi, n fama yaamari fide wo ma wo xa a faxa. Na waxati hali wo mu gaaxu, n tan nan wo yamarixi. Wo xa limaniya, wo a faxa.» ²⁹ Abisalomi xa konyie naxa na raba Aminon na, alo Abisalomi e yamarixi ki naxε. Mangε xa di birin to na to, e naxa e gi e xa soe fari.

³⁰ Mangε Dawuda naxa na xibaaru mε beenu e xa a yire li, a falafe ra, «Abisalomi bara mangε xa di xemε birin faxa, kerēn mu luxi.» ³¹ Mangε naxa a xa donma ibōc sunnunyi kui, a fa goro bōxi ma, a tan nun a xa mixie. ³² Dawuda taara Simeya xa di xemε Yonadabo, naxa a fala a bε, «N marigi, i xa di xemε birin xa mu faxaxi. Aminon gbansan nan faxaxi. Na natε nu na Abisalomi furi kabi Aminon dutunxi a maaginε Tamari ma tεmui naxε. ³³ Mangε, i naxa la na xibaaru ra, a falafe ra i xa di xemε birin bara faxa. Aminon gbansan nan faxaxi.»

³⁴ Na kui Abisalomi naxa a gi. Na tεmui taa makante naxa mixi gbegbe to fa ra kira xōn ma kelife ge yire. ³⁵ Yonadabo naxa a fala mangε bε, «I xa die nan fafe yi ki, ałc n a fala i bε ki naxε.» ³⁶ A jan mu gε wōyεnde, mangε xa die naxa so wa ra. Mangε nun a xa mixie fan naxa wa folo.

³⁷ Abisalomi nu bara a gi, a siga Gesuri mangε Amixudi xa di xemε Talamayi xōnyi. Dawuda a xa di xa jōnfe raba nε tεmui xōnkuye. ³⁸ Abisalomi lu nε Gesuri xōnyi jnε saxan. ³⁹ Mangε Dawuda bōjε goro nε Aminon xa faxε xa fe ra, a Abisalomi lu na sinden.

14

Abisalomi gbilene Darisalamu

¹ Seruya xa di xemε Yowaba nu a kolon a Abisalomi rafan Dawuda ma. ² Na kui Seruya naxa Tekowa gine nde fen naxan kočta. A naxa a fala a bε, «I xa i maxiri alo kaajε gine. I naxa labundε nun ture sa i ma de. I xa lu ałc gine naxan buxi jōnfe sunnunyi kui tεmui xōnkuye. ³ Na tεmui i xa siga mangε yire, i fa wōyεn a bε ałc n a falama i bε ki naxε.» Yowaba naxa na wōyεnyi birin masen a bε.

⁴ Na gine Tekowaka naxa sa wōyεn mangε bε na ki. A naxa a yatagi rafelen bōxi ma mangε ya i, a fa a fala, «Mangε, i xa n nakisi.» ⁵ Mangε naxa a maxorin, «Munse niyaxi?» A naxa a yaabi, «Kaajε gine nan n na, n ma mōri bara faxa. ⁶ Di xemε firin nu na n yi ra. Lōxε nde e naxa gere daaxa. Mixi yo mu nu na naxan e tagi ibama. Na kui kerēn naxa boore faxa. ⁷ Yakōsi n ma mixie bara a fala n bε, a n xa n ma di so e yi ra naxan luxi, e xa a fan faxa n ma di faxaxi gbejōxεfε ra. E wama na kε tongoma kerenyi faxafe naxan luma n bε, alako n ma mōri xili nun a xa fe xa jōn feo.»

⁸ Mange naxa a fala na gine bε, «I naxa kontofili. Siga i xonyi. N yaamari fima i xa fe ra yakosi.» ⁹ Na Tekowa gine naxa a yaabi, «N ma fe rabaxi sare xa gbilen n tan nun n xabile ma. Na kote naxa lu mangε nun a xa kibanyi xun ma.» ¹⁰ Mange naxa a fala a bε, «Xa mixi nde sa i rakiiti, i xa fa a ra n xon ma. A mu i rakiitima sōcōn.» ¹¹ Na gine naxa a yaabi, «Mange, i xa laayidi tongo n bε i Marigi Alatala xili ra, alako n ma di faxaxi gbejčxofe soxi mixi naxan yi, na naxa nde sa n ma tōcōrē xun ma n ma di baloxi faxafe ra.» Mange naxa a fala a bε, «N xa a fala i bε Alatala xili ra, sese mu fama i xa di tote.»

¹² Na tēmwi na gine naxa a fala mange bε, «I xa i haake to, n xa masenyi nde ti i bε.» A naxε, «Awa yire.» ¹³ Gine naxa a maxōrin, «Munfe ra i na rabaxi Alatala xa jama ra? I xa wōyεnyi a masenxi i tan bara tantan, barima i mu tinxi mixi rafade i naxan kerixi. ¹⁴ Ibunadama birin faxama ne. E luxi ne alo ye ifilixi naxan mu makōma sōcōn! Kōnō Ala mu tinma mixi xa simaya xun nakanade. A fe birin nabama alako naxan bara a makuya a ra, na man xa makōrē a ra.»

¹⁵ «Mange, n bara yi birin masen mange bε to, barima n bara gaaxu jama ya ra. N bara a majōxun a tēmundi i noma tinde n tan i xa konyi xa masenyi ra. ¹⁶ N bara a majōxun a i nōma n bade n yaxui bēlexe i naxan wama n tan nun n ma di faxafe, muxu naxa lu sōcōn Ala xa jama ya ma. ¹⁷ Mange xa masenyi xa boj̄esa fi n ma. I tan luxi ne n bε alo Alatala xa malekε naxan nōma fe fanyi nun fe jaa xi tagi rasade. I Marigi Alatala xa i mali.»

¹⁸ Mange naxa na gine yaabi, «Nōndi fala n bε, i naxa fefe nōxun n ma.» Gine naxε, «Awa yire n mange n marigi.» ¹⁹ Mange naxa a maxōrin, «I xa masenyi birin fatanxi Yowaba nan na?» Gine naxa a fala a bε, «Mange, i bara nōndi yati fala. Mixi mu nōma fefe nōxunde i ma. Yowaba nan n xεxεxi n xa na birin masen i bε. ²⁰ I xa konyi Yowaba yi rabaxi ne, alako fe nde xa masara. Kōnō i tan, n marigi, i xaxili fan alo Alatala xa malekε nde. I fe birin kolon naxan dangima yi bōxi ma.»

²¹ Mange naxa a fala Yowaba bε, a naxε, «I naxan fala, n wama na nan nabafe. Siga, i sa fa n ma di Abisalomi ra.» ²² Yowaba naxa a magoro bōxi ma binyε kui, a fa duba mange bε. A naxa a fala mange bε, «Mange n marigi, to n bara i xa hinne to n mabiri, barima i bara tin n ma wōyεnyi ra.» ²³ Yowaba naxa siga Gesuri Abisalomi fōxōra, a fa fa a ra Darisalamu. ²⁴ Kōnō Abisalomi to Darisalamu li, mange naxa yaamari fi a naxa fa mange yire, a xa lu a xonyi. Na kui Abisalomi naxa siga a xonyi, a mu mange yire li.

²⁵ Mixi yo mu nu na Isirayila bōxi ma, naxan nu tofan alo Abisalomi, kelife a xunyi han a sanyi. Nama birin na to ne. ²⁶ Ne yo jε a nu luma a xunyi bii ra, barima a xunsexe nu binya han kilo firin mange maniyase ki ma. ²⁷ Abisalomi di xeme saxan nan bari, a nun di gine nde naxan xili Tamari. Gine tofanyi na nu a ra.

²⁸ Abisalomi naxa lu Darisalamu jε firin, mange mu tin e xa boore to ra. ²⁹ Abisalomi naxa Yowaba xili alako a xa a masen mange bε, kōnō Yowaba fan mu tin e xa boore to ra. Abisalomi naxa a xili a sanya firin nde, kōnō Yowaba mu a xa xili ratin. ³⁰ Na kui Abisalomi naxa a fala a xa mixie bε, «Wo a kolon, Yowaba xa mēngi xε na n gbe fe ma. Wo sa tē so naa ra.» ³¹ E to gε na rabade, Yowaba naxa siga Abisalomi yire, a sa a maxōrin a a xa xε ganxi fe naxan ma. ³² Abisalomi naxa a yaabi, «N bara i xili alako n xa i xεe mange xōn, i xa a maxōrin n bε, «Munfe ra i n tongoxi Gesuri, i fa n na be? Xa i mu wama n tofe, a nu fisā n xa lu mēnni!» Yakōsi n wama n yētē dentēgefēe mange bε. Xa n bara sēriye nde kana, a xa n faxa.» ³³ Yowaba naxa siga mange yire, a sa Abisalomi xa xēera iba mange bε. Na tēmwi mange naxa Abisalomi xili. Abisalomi to siga mange yire, a naxa a magoro bōxi ma binyε kui, mange fa a sunbu.

15

Abisalomi findife mange ra

¹ Na tēmwi Abisalomi naxa sōcōri ragise nun soee sōcō, a nun sōcōri mixi tongo suuli, naxee nu pērema a ya ra. ² Abisalomi nu kelima gēsēgē, a ti kira dē ra naxan nu soma mangataa. Mixi naxee nu minima naa ra sigafe ra mange yire alako e xa e xa kontofili masen a bε, Abisalomi nu nee maxōrinma, «Wo kelixi minden?» E na e kelide fala a bε, ³ Abisalomi nu a falama ne e bε, «Nōndi na wo bε, kōnō mixi yo mu a tuli matima wo ra mange xonyi. ⁴ Xa n tan nam findixi kiitisa ra Isirayila bōxi ma nu, n mixi birin makiitima tinxinyi nun nōndi nan na nu.» ⁵ Mixi naxee nu e xinbi simma a bε, Abisalomi nu e bēlexe susuma, a e sunbu. ⁶ Abisalomi nu na nan nabama Isirayilakae birin bε, naxee nu sigama mange yire kiiti nde xa fe ra. Na kui a naxa e bōrē ya rafindi a yētē ma.

⁷ Ne naani dangi xanbi, Abisalomi naxa a fala mange bε, «Dijne n ma, n xa siga Hebiron laayidi nde rakamalide, ⁸ n naxan tongo Alatala bε, n nu na Gesuri taa kui tēmwi naxε Arami bōxi ma. N a fala ne, xa Alatala n nagbilen Darisalamu, n sērēxε bama ne a bε Hebiron.» ⁹ Mange naxa a fala a bε, «Siga boj̄esa kui.» Na tēmwi Abisalomi naxa a xun ti Hebiron na.

¹⁰ Abisalomi naxa mixie xee Isirayila bōnsōe birin ma, e xa a fala, «Wo na sara xui mē tēmui naxē, wo xa a fala, Abisalomi bara mangēya tongo Hebiron.» ¹¹ A naxa mixi kēmē firin tongo Darisalamu, naxee a mati Hebiron, kōnō e mu a kolon Abisalomi nu wama naxan nabafe naa. ¹² Abisalomi to nu sērēxē bama Alatala bē Hebiron, a naxa Axitofeli xili Gilo taa kui. Axitofeli nu findixi Dawuda rasima nde nan na. Na waxati Abisalomi nu sēnbē sōtōma, mixi gbegbe nu luma a sētē ma.

¹³ Na tēmui mixi nde naxa a masen Dawuda bē, «Abisalomi rafan Isirayilakae ma.» ¹⁴ Na kui Dawuda naxa a fala a xa mixie bē Darisalamu, «Won xa won gi, xa na mu a ra Abisalomi fama nē won sōntōde. Wo xulun alako a naxa won li taa kui, a fa won faxa santidēgēma ra.» ¹⁵ Mange xa mixie naxa a yaabi, «Mange, i na wa fefe xōn ma, muxu na i xanbi ra.» ¹⁶ Mange nun a xa mixie naxa keli a xōnyi, e xa e gi. A naxa konyi ginē fu lu naa alako e xa mēseni mange xa banxi ma. ¹⁷ Nama birin naxa bira mange fōxō ra kelife Darisalamu. E to banxi dōnxōe li, e naxa ti naa.

¹⁸ A xa sōorie, a xa sōri Keretikae nun Peletakae, nun a xa sōori kēmē senni naxee keli Gati, e birin naxa dangi mange ya tote ra. ¹⁹ Mange naxa a fala Gatika Itayi bē, «Munfe ra i fan faxi muxu fōxō ra? I xa lu be mange nēnē sētē ma. Xōrē nan i ra, naxan jāna barā keli a xa boxi ma. ²⁰ I faxi xoro nē. A mu lanma i xa lintan muxu fōxō ra, barima n tan yati mu n sigade kolon. Wo xa gbilen, i tan nun i ngaxakerenyie. Alatala xa hinne i ra a xa tinxinyi kui.» ²¹ Itayi naxa mange yaabi, «Mange, n xa a fala i bē Alatala ya xōri, i siga dēdē, n fan sigama naa. Xa na findi faxē ra, xa na findi kisi ra, n mu kelima i sētē ma.» ²² Mange Dawuda naxa a fala Itayi bē, «Awa yire.» Na kui Itayi, a xa mixie, nun e xa denbayae naxa lu Dawuda fōxō ra.

²³ Nama birin nu na wafe e xui itexi ra, e dangi tēmui. Mange nun a xa jāma naxa Sediron xure di igiri, e kira suxu naxan sigama gbengberenyi ma. ²⁴ Sadōki nun Lewi bōnsōe mixie nu na na, Alatala xa kankira xaninfe ra. E naxa Alatala xa kankira ragoro, alako Abiyatari xa nu sērēxē ba han jāma xa gē minide taa kui. ²⁵ Mange naxa a fala Sadōki bē, «I xa Alatala xa kankira ragbilen taa kui. Xa Alatala wama hinnēfē n na, a n nagbilenma nē, n xa a xa hōromōlingira nun a xa kankira to. ²⁶ Kōnō xa a sa li n na fe mu rafan Alatala ma sōnōn, a sago xa raba.»

²⁷ Mange man naxa a fala sērēxēdubē Sadōki bē, «Wo xa gbilen bōrēsa kui, i tan nun i xa di Aximaasi, a nun Abiyatari nun a xa di Yonatan. ²⁸ N luma gbengberenyi fiili ma, han n xibaaru sōtōma wo ra tēmui naxē.» ²⁹ Na kui Sadōki nun Abiyatari naxa gbilen Darisalamu Alatala xa kankira ra, e fa lu mēnni.

³⁰ Dawuda nun a xa jāma naxa te Oliwi kira xōn ma sunnunyi kui, e nu wama, e xunyi makotoxi, e sanyi igeli. ³¹ Mixi nde naxa a fala Dawuda bē, a Axitofeli nun Abisalomi birin na a ra yi fe kui. Dawuda naxa Ala maxandi, «Alatala, i xa Axitofeli xa marasie kana.»

³² Dawuda to so geysa fari, mixie nu salima dēnnaxē, Xusayi Arika naxa fa a ralande, a xa donma ibōoxi a ma, xube soxi a xunyi ra sunnunyi xa fe ra. ³³ Dawuda naxa a fala a bē, «Xa i bira n fōxō ra, i findima kote nan na n bē. ³⁴ I naxan nabama, i xa gbilen taa kui Abisalomi yire, i fa a fala a bē, «Mange, n bara natē tongo n xa findi i xa konyi ra alō n a rabaxi i baba bē ki naxē.» Na ki i nōma Axitofeli xa marasie xun nakanade n bē. ³⁵ Sērēxēdubē Sadōki nun Abiyatari fan na n malife. I na naxan yo mē mange xa banxi kui, i xa a fala e bē. ³⁶ E fama e xa die Aximaasi nun Yonatan xēēde n yire i xa xibaaru ra.» ³⁷ Dawuda xanuntenyi Xusayi gbilen taa kui na nan ma. A tan nun Abisalomi naxa so Darisalamu tēmui keren.

16

Dawuda nun Siba

¹ Dawuda to dangi geysa xun tagi ra, a naxa naralan Mefiboseti xa konyi Siba ra. Sofale firin nu na a yi ra, taami kēmē firin bakixi e fari, tamare mōlī nde susui kēmē, xōrē xaraxi debe kēmē, nun wēni lului keren. ² Mange naxa a maxōrin, «I munse rabama yi birin na?» Siba naxa a yaabi, «Sofalee findima mange xa mixi maxanin see ra, taami nun xōrē findima donse nan na fonikee bē, wēni tan sēnbē nan fima mixie ma naxee taganma gbengberenyi ma.» ³ Mange naxa a maxōrin, «marigi xa di na minden?» Siba naxa a yaabi, «A na Darisalamu taa kui, barima a naxē, «Isirayilakae n baba xa mangēya ragbilenma nē n ma to.» ⁴ Mange naxa a fala Siba bē, «N bara Mefiboseti kē birin fi i ma.» Siba naxē, «Mange n marigi, n bara i tantu. I xa hinne n na kudei.»

⁵ Mange Dawuda to Baxurimi li, Solu xabile xa mixi nde naxa mini naxan xili Simeyi. Gera xa di nan nu a ra. A naxa dankēe rasiga Dawuda ma. ⁶ A naxa gēmēe mawoli Dawuda nun a xa mixie ma, naxee nu na e jērefe Dawuda xa jāma nun a xa sōorie tagi. ⁷ Simeyi nu a dankama yi ki nē, «Keli be, keli be, i tan faxēti sēriyelatare. ⁸ Alatala xa Solu bōnsōe nii sare dōxō i xun ma, i tan naxan findixi mange ra a jōxōe ra. Alatala bara mangēya ragbilen i xa di Abisalomi ma. Yi tōrē bara findi i xa faxēti sare ra.»

⁹ Seruya xa di Abisayi naxa a fala mangē bē, «N marigi, munfe ra won a luma yi xēmē xurutare xa mangē konbi? Sago fi n ma n xa a xunyi bolon a dē i.» ¹⁰ Mangē naxa a yaabi, «Seruya xa di, i mu na yi fe kui feo. Yi mixi n dankaxi ne, barima Alatala bara a yamari a xa n danka. Nde nōma a falade a bē, «Munfe ra i yi rabama?»» ¹¹ Dawuda naxa a fala Abisayi nun a xa mixie bē, «Xa n ma di barixi yati wama n faxafe, a mu findima n bē tērēnna ra yi mixi fan xa n faxa naxan kelixi Bunyamin bōnsōe! Wo a lu na. A xa n danka alop Alatala a yamarixi ki naxe.» ¹² Tēmunde Alatala na n ma tōore to, a fama to danke mafindide fe fanyi ra.»

¹³ Dawuda nun a xa mixie naxa bira e xa kira fōxō ra. Kōnō Simeyi nu pērēfe geya kanke Dawuda mabiri, a nu a danka, a nu gēmē mawoli a ma, a nu xube rate a ma. ¹⁴ Mange nun a xa jāma birin naxa e yonkinde li, e taganxi. Menni e naxa e malabu.

¹⁵ Abisalomi nun a xa jāma tan naxa so Darisalamu. Axitofeli fan nu na a fōxō ra. ¹⁶ Dawuda xanuntenyi Xusa Arika to so Abisalomi yire, a naxa a fala a bē, «Kisi na mange bē! Kisi na mange bē!» ¹⁷ Abisalomi naxa Xusa yaabi, «Xanunteya mu na i bojē kui i boore bē? Munfe ra i mu bira i xanuntenyi fōxō ra?» ¹⁸ Xusa naxa Abisalomi yaabi, «Adel! N tan birama mixi nan fōxō ra Alatala nun Isirayila jāma naxan sugandixi. N wama lufe na nan sēeti ma.» ¹⁹ A nun, a lanma n xa Dawuda xa di rabatu. A xa di mu i ra? N walima ne i bē alop n wali i baba bē ki naxe.»

²⁰ Abisalomi naxa a fala Axitofeli bē, «Yakōsi, a lanma won xa munse raba?» ²¹ Axitofeli naxa a fala Abisalomi bē, «I xa i sa i baba xa konyi gineē fē ma a naxee luxi mange banxi kui. Na kui Isirayilaka birin a kolonma ne xōnnanteya bara lu i tan nun i baba tagi. I xa mixie limaniyama ne i xa fe ra.» ²² E to kiri banxi ti mange banxi fari, Abisalomi naxa a sa a baba xa konyi gineē fē ma Isirayila jāma ya xōri.

²³ Na waxati Abisalomi nun Dawuda birin nu birama Axitofeli xa marasie fōxō ra, alop marasie naxee kelixi Ala ma.

17

Xusa nun Axitofeli xa marasie

¹ Axitofeli naxa a fala Abisalomi bē, «A lu n xa mixi wulu fu nun firin mayegeti, n xa siga Dawuda fōxō ra to kōe ra yati. ² N a lima naa, a taganxi, limaniya yo mu na a bē, fo gaaxui. Na kui jāma e gima ne, n fa mange faxa a kerem. ³ Na tēmuae n jāma birin malanma, e xa gbilen i ma. Na fatanma Dawuda xa faxē nan na. Nama fama lude bōjēsa kui na ki ne.» ⁴ Na masenyi naxa rafan Abisalomi nun Isirayila kungtie birin ma.

⁵ Abisalomi naxa a fala, «Wo Xusa Arika xili. Won xa na fan xui rame.» ⁶ Xusa to fa, Abisalomi naxa a fala a bē, «Axitofeli xa marasi nan ya. I tan a toma di? A lanma ka a mu lanma?» ⁷ Xusa naxa a yaabi, «Yi biyasi, Axitofeli xa marasi mu fan. ⁸ I i baba kolon, i a xa sōorie kolon. Gbangbalanyie nan e ra, e xāajē alop yetē naxan xa die baxi a yi. I baba gere kolon. A mu xima jāma ya ma. ⁹ A lima yakōsi a jāna bar a nōxun geya yire nde. I xa mixie nde na faxa na gere kui, jāma fama ne a falade, «Abisalomi xa mixie bara sōntō a jaaxi ral;» ¹⁰ Limaniya fama ne bade mixie yi ra, hali sōori xōrcōxē. Isirayila i baba kolon sōori ra, e a xa mixie kolon gbangbalanyie ra.»

¹¹ «N ma marasi nan ya. I xa Isirayila birin malan kelife Dana ma han Beriseeba. I xa mixie na wuya alop mēyēnyi naxan na baa de ra, i tan yati fama e rasode gere kui. ¹² A na dēdē, won fama a tote, won fama ne gorode a ma, alop xini goroma bōxi ma ki naxe. Mixi keren mu luma e ya ma, muxu fama Dawuda nun a xa sōori birin faxade. ¹³ Xa a sa a nōxun taa nde kui, Isirayilaka fama na taa tētē gemē bēndunde luutie ra han tētē birin ba naa.»

¹⁴ Abisalomi nun Isirayila kuntigie naxa a fala, «Xusa Arika xa marasi nan fan dangi Axitofeli xa marasi ra.» Alatala nu bara Axitofeli xa marasi kōctaxi xun nakana, alako Abisalomi xa tōoro.

¹⁵ Xusa naxa a fala Sadoki nun Abiyatari sērēxēdubē bē, «Axitofeli bara Abisalomi nun Isirayila forie rasi marasi nde ra, kōnō n tan bara e rasi fe gbētē ra.» ¹⁶ Yakōsi wo xa xērēraya iba Dawuda bē kerem na, a falafe ra, i naxa lu fiili ma gbengberenyi sēti ma to kōe ra de. I xa dangi naa ra pon, alako mangē nun a xa mixie naxa sōntō.»

¹⁷ Yonatan nun Aximaasi nu na En Rogeli. Konyi ginē nde naxa siga Xusa xa masenyi falade e bē, alako e fan xa siga na xērēraya ibade Dawuda bē. E nu na En Rogeli ne barima e mu nu suusama lude Darisalamu taa kui. ¹⁸ Kōnō fonike nde naxa e to, a sa na fe dēntēgē Abisalomi bē. Yonatan nun Aximaasi naxa e xulun, e sa so Baxurimi taa kui mixi nde xōnyi. E naxa goro na mixi xa kōlōnyi kui, naxan nu na a xa fōxōe ra. ¹⁹ Ginē nde naxa dugi sa na kōlōnyi de ra, a fa sansi xōri dinxi sa na dugi fari, alako mixi naxa sogi fe nde ma. ²⁰ Abisalomi xa sōorie naxa so na ginē xa banxi kui, e naxa a maxōrin, «Aximaasi nun Yonatan na minden?» Ginē naxa e yaabi, «E bara xure igiri.» Abisalomi xa sōorie naxa e fen, kōnō e mu e to. Na tēmuae e naxa gbilen Darisalamu.

²¹ E to gibilen, Aximaasi nun Yonatan naxa te kolonyi ra, e siga a fala Dawuda bε, «Wo xa xure igiri mafuren yi ra. Axitofeli bara yi marasi fi Abisalomi ma wo xili ma.» ²² Na kui Dawuda nun a xa jama naxa Yurudēn igiri subaxε ma, e mu mixi keren lu e xanbi ra.

²³ Axitofeli to a to a Abisalomi mu a xa marasi suxuxi, a naxa baki a xa sofale fari, a gibilen a bari taa kui. A naxa a xa fee yailan, a fa a yetε gbaku. A faxa na ki nε. E naxa sa a ragata a baba xa gaburi seeti ma.

²⁴ Dawuda naxa so Maxanayimi. Abisalomi nun a xa sɔɔrie naxa Yurudēn xure igiri. ²⁵ Abisalomi naxa Amasa ti a xa sɔɔrie yarerati ra, Yowaba cxcxε ra. Amasa findi Yeteri xa di nan na, naxan Naxasa xa di gine Abigayili dōxō. Abigayili findi Yowaba nga Seruya xunya nan na. ²⁶ Abisalomi nun a xa jama naxa yonkin Galadi bɔxi ma.

²⁷ Dawuda to so Maxanayimi taa kui, Naxasa xa di Soobi, naxan kelixi Raba taa kui Amonikae xa bɔxi ma, a nun Amiyeli xa di Makiri, naxan kelixi Lodebara, a nun Barasilayi, naxan kelixi Rogelimi taa kui Galadi bɔxi ma, ²⁸ nee naxa fa yi se birin na Dawuda xa mixie bε: sadee, piletie, fεpjεe, fundenyi maniyε, mεngi maniyε, farin, sansi xɔri ganxie, toge mɔɔli firin, ²⁹ kumi, yεxεe nun ninge xijε. E naxa fa na birin na Dawuda nun a xa jama xɔn ma, alako e xa e dεge, barima e nu yi nan falama, «Yi jama bara tagan. Kaame nun ye xɔli nan e suxuxi gbengberenyi ma yi ki.»

18

Dawuda Abisalomi gerefe

¹ Dawuda naxa a xa sɔɔrie kɔnti, a mangε sugandi gali die bε, mixi wulu keren nun mixi kεmε daaxi. ² Dawuda naxa a xa sɔɔrie itaxun dōxō saxan na. A singe xunyi naxa findi Yowaba ra, a firin nde xunyi naxa findi Seruya xa di Abisayi ra, Yowaba xunya, a saxan nde xunyi naxa findi Itayi ra, Gatika. Mange Dawuda naxa a fala e bε, «N fan luma wo seeti ma yi gere kui.» ³ Kɔnɔ a xa sɔɔrie naxa tondi, a falafe ra, «A mu lanma i fan xa so gere kui. Xa muxu sa muxu gima nε, na mu findima fefe ra e bε. Hali won ma gali die seeti sa faxa nε, na tide mu luma e bε. Kɔnɔ i tan tide dangi sɔɔri wulu fu ra. A fan ki ma, a lanma i xa lu taa kui, alako i xa nɔ minide muxu malide xa fee mu sa sɔɔnεya.» ⁴ Mange naxa e yaabi, a naxε, «Awa, wo sago.» Gali die naxa mini e dōxō ki ma mixi wulu nun mixi kεmε daaxi, mange fan nu tixi taa naadε ra. ⁵ Mange naxa Yowaba, Abisayi, nun Itayi yamari, «Wo naxa fe xɔrɔxɔe raba Abisalomi ra n ma fe xanunteya ma.» Nama birin naxa mange xa yaamari mε, a naxan falaxi sɔɔri yareratie bε Abisalomi xa fe ra.

⁶ Gali die naxa mini taa fari ma Isirayila gerede. Gere naxa sin yε Efirami fɔtɔnyi kui. ⁷ Dawuda xa sɔɔrie naxa xunnakeli fanyi sɔtɔ, e Isirayilaka wulu mɔɔxεn faxa na loxεe kerenyi. ⁸ Gere naxa din bɔxi birin na. Sɔɔri gbegbe naxa lɔε fɔtɔnyi kui dangi a faxaxie ra santidegεma ra.

⁹ Dawuda xa sɔɔrie naxa Abisalomi li fɔtɔnyi kui. A xa sofale tixi wuri xungbe nde bun ma, Abisalomi xunsexe kuye kankanxi wuri salonyie ma, a fa singan kuye ma. A xa sofale naxa a gi. ¹⁰ Sɔɔri nde to na to, a naxa sa a fala Yowaba bε, a naxε, «N bara Abisalomi to, a gbakuxi wuri xungbe nde ra.» ¹¹ Yowaba naxa a yaabi, «I to a to, munfe ri a mu a faxa keren na? Xa i na raba nu, n gbeti kole fu nun bεlεti keren nan fima i ma na fe rabaxi sare ra.» ¹² Na xεmε naxa a fala Yowaba bε, «Hali i gbeti kole wulu keren fi n ma, n mu dinma mange xa di xεmε ra, barima mange i tan nun Abisayi yamari muxu birin ya xɔri nε, «Wo naxa fe xɔrɔxɔe raba Abisalomi ra n ma fe xanunteya ma.» ¹³ Xa n sa na fe raba nu, sese mu nɔma n tangade mange ma, naxan fama fe birin kolonde. Hali i tan mu nɔma n natangade a ma.» ¹⁴ Yowaba naxa a fala a bε, «N mu luma be n dε makanafe ra i bε.» A naxa tanbe saxan tongo, a sa e banban Abisalomi sondonyi ma. Han na waxati Abisalomi nu gbakuxi wuri ma, a mu nu faxaxi. ¹⁵ Segetala fu naxee nu Yowaba xa gereso see maxaninma, nee naxa Abisalomi rabilin, e a bɔnbɔ han a faxa.

¹⁶ Na tεmui Yowaba naxa sara fe, alako jama xa gibilen Isirayilakae fɔxɔ ra. ¹⁷ E naxa Abisalomi tongo, e a sa yili xungbe nde kui fɔtɔnyi tagi, e gεmε gbegbe koto a fari. Isirayilaka birin naxa e gi, e naxa siga e xɔnyi. ¹⁸ Abisalomi nu bara gεmε tɔnxuma masoli, a a ti Mangε xa Gulunba kui. A nu bara a fala, «Di yo mu na n bε naxan n xili binyama.» Na kui a naxa a yetε xili sa na gεmε tɔnxuma xun ma. Han to mixie na xilima «Abisalomi xa gεmε tɔnxuma.»

¹⁹ Sadɔki xa di Aximaasi naxa a fala Yowaba bε, «A lu n xa sa a masen mange bε a Alatala bara a rakisi a yaxui bεlεxε.» ²⁰ Yowaba naxa a yaabi, «Na mu findima xibaaru fanyi xa ra to. Tεmui gβεtε i nɔma xibaaru fanyi masende mange bε, kɔnɔ to mu lanma barima mange xa di bara faxa.» ²¹ Yowaba naxa a fala Kusika nde bε, «Siga, i sa a dentεgε mange bε i naxan toxi be.» Kusika to gε a xinbi sindé Yowaba bun ma, a naxa siga mafuren yi ra.

²² Sadɔki xa di Aximaasi fan naxa a fala Yowaba bε, «Yandi, a lu n fan xa siga mange yire Kusika fɔxɔ ra.» Yowaba naxa a yaabi, «N ma di, i wama sigafe munfe ra? Yi biyaasi mu findixi xibaaru fanyi

ra.»²³ Aximaasi naxa a fala a bε, «A fa findi fefe ra, n tan wama sigafe na masenyi ra.» Yowaba naxa a yaabi, «Awa yire, siga.» Aximaasi naxa mini Yurudεn gulunba biri ra, a dangi na Kusika ra.

²⁴ Dawuda nu dōxoxi taa naade dε ra. Taa kantama naxa te tētε fari naade biri ra. A to a ya rasiga, a naxa sa mixi nde to fa ra a keren.²⁵ Taa kantama to na fala a xui itexi ra, mangε naxa a fala, «Xa mixi kerem na a ra, a na fafe xibaaru nan na.» Na xεmε to nu na fafe,²⁶ taa kantama naxa mixi gbεtε to, naxan na fafe a gi ra. A naxa a fala a xui itexi ra, «Mixi gbεtε na fafe a gi ra.» Mange naxa a fala a bε, «Na fan fafe xibaaru nde nan na.»²⁷ Taa kantama naxa a fala, «A luxi n bε ałɔ Sadoki xa di Aximaasi nan yare. N a gi ki kolon.» Mange naxε, «Mixi fanyi nan a ra. A na fafe xibaaru fanyi nan na.»²⁸ Aximaasi to makɔrε mange ra, a naxa a fala a xui itexi ra, «Gere bara sɔɔneya!» A naxa a yatagi rafelen bɔxi ma, a fa a fala, «Tantui na i Marigi Alatala bε, naxan n ma mangε yaxuie ragoroma a bun mal!»²⁹ Mange naxa a maxɔrin, «Abisalomi go, tana mu na n ma fonike ma?» Aximaasi naxa a yaabi, «Yowaba to n tan nun mangε xa konyi nde xεε, fe nde nu na, kɔnɔ n mu a kolon fe naxan a ra.»³⁰ Mange naxa a fala a bε, «Lu be siden.» Aximaasi naxa ti a xati ma.

³¹ Kusika to so, a naxa a fala, «N ma mangε, n bara fa xibaaru nde ra i bε. To, Alatala bara i rakisi i yaxuie bεlεxε tinxinyi ra.»³² Mange naxa a maxɔrin, «Abisalomi go, tana mu na n ma fonike ma?» A naxa a yaabi, «Mange, mixi naxee fe jnaaxi rabama i ra, nun i yaxuie birin na, e xa fe xa jnɔn ałɔ na fonike Abisalomi.»

19

Dawuda wafe Abisalomi xa fe ra

¹ Na kui mangε naxa sunnun ki fanyi. A naxa te a xa konkoe kui taa naade xun ma, a wama. A nu a fala a yεtε ma, «N ma di Abisalomi, n ma di Abisalomi, a nu fisā n tan xa faxa i jnɔxε ra. Abisalomi, n ma di. Ee, n ma di!»

² E naxa na dentεgε Yowaba bε, e naxε, «Mange na wafe sunnunyi kui Abisalomi xa fe ra.»³ E gere naxan geenixi na lɔxε, na naxa findi sunnunyi ra bɔxi birin bε, barima jama nu bara a mε a mangε tɔɔrɔxi a xa di Abisalomi xa faxε xa fe ra.⁴ Sɔɔrie naxa so taa kui, e xun sinxi ałɔ e na e gi gere ma yaagi kui.

⁵ Mange naxa a yatagi makoto, a nu fa gbelegbele a xui itexi ra, «N ma di Abisalomi! N ma di Abisalomi! N ma di!»⁶ Yowaba naxa so mangε yire, a a fala a bε, «To i bara i xa sɔɔrie rayaagi, naxee i nii ratangaxi, a nun i xa die, i xa ginε, nun i xa konyi ginε.»⁷ I mixie xanuma, naxee i xɔnxi, i mixie xɔnma, naxee i xanuxi. To i bara a masen a i xa sɔɔrie nun e xa yareratie tide yo mu na i bε. Xa muxu birin sa faxa nu fo Abisalomi, na nan nafanma i ma nu.⁸ I naxan nabama, keli, i xa wɔyεn fanyi fala i xa sɔɔrie bε. Xa na mu a ra, n bara n kali Alatala ra, beenu kɔε xa so i xa xεmε birin kelima ne i xun ma to. Na fe xɔrɔxɔma i xa tɔɔrε birin bε i naxan kolon kabi i bari temui.⁹ Na temui mange naxa mini, a magoro taa naade ra. Nama to na kolon, e naxa siga a yire.

Isirayilaka naxee nu biraxi Abisalomi fɔxɔ ra, nee nu bara e gi na temui e siga e xɔnyi.¹⁰ Na bɔnsɔε birin nu a falama, «Mange Dawuda bara won ba won yaxuie bεlεxε i, a tan nan won baxi Filisitakae yi ra, kɔnɔ a a gixi ne Abisalomi tan ya ra.¹¹ Yakɔsi, Abisalomi, won naxan findi mangε ra, na bara faxa gere kui. Won munse mamεfe, won mu sa mange ragbilenma?»

¹² Mange Dawuda tan naxa a fala sεrεxεdube Sadoki nun Abiyatari bε, «Wo a fala Yuda forie bε, «Munfe ra wo mu yarerati wali rabama mangε ragbilenfe ra a xɔnyi? Mange jnɔn bara Isirayila waxɔnfe me.»¹³ N ngaxakerenyi nan wo ra, won wuli kereri, fase kereri. Munfe ra wo na bufe mangε ragbilenfe ra?»¹⁴ Wo xa a fala Amasa fan bε, «Won wuli kereri, fase kereri xa mu a ra? N bara n kali Ala ra, n i tima ne i ma sɔɔrie xa mangε ya Yowaba jnɔxε ra kudεi.»¹⁵ Na kui Dawuda naxa a niya Yudakae birin xa lan a gbilenfe ma. E naxa xεεra xεε mangε ma, a xa gbilen, a tan nun a xa mixi birin.

¹⁶ Mange naxa gbilen fɔłɔ, a fa Yurudεn xure li. Yudayakae naxa siga Giligali, e xa a rasεnε.¹⁷ Gera xa di Simeyi, naxan kelixi Bunyamin bɔnsɔε, naxan nu Dawuda dankaxi Baxurimi, a fan naxa siga mangε Dawuda ralande. Yudayakae nun¹⁸ Bunyaminka sɔɔri mixi wulu kereri nan nu na a fɔxɔ ra.

Siba, naxan nu bara wali Sɔlu xa denbaya bε, a tan nun a xa di fu nun suuli, a nun a xa konyi mɔxɔjεn, e fan naxa siga Yurudεn xure mangε ralande.¹⁹ Mixie nu na mangε xa jama malife xure igiride temui naxε, Gera xa di Simeyi naxa bira mangε bun ma,²⁰ a a mayandi, «N marigi, i naxa xɔnε ragata i bɔjε kui n bε. I naxa i gbe jnɔxε n ma fe jnaaxi ra, n naxan nabaxi i ra i mini lɔxε.»²¹ N marigi, n bara n ma yunubi kolon. Na kui, to, n singe nan faxi i rasεnεde Yusufu xa mixie ya ma.»

²² Na temui Seruya xa di Abisayi naxa a fala Dawuda bε, «A mu lanma xε Simeyi xa faxa, barima a bara mangε danka, Alatala naxan sugandixi?»²³ Dawuda naxa a yaabi, «Seruya xa die, munse na won tagi? Wo wama findife n yaxuie nan na to? A lanma mixi nde xa faxa to Isirayila bɔxi ma? N jnɔn a kolon n bara gε mangεya sɔtɔde to.»²⁴ Mange naxa a fala Simeyi bε, «N tan Isirayila mangε, n bara n kali, n mu i faxama.»

²⁵ Sōlu xa di Mefiboseti fan naxa siga mangē ralande. Kabi mangē Dawuda keli lōxōe Darisalamu, a mu a sanyie maxa, a mu a xa dugie xa, a mu a dē xabe yailan. A nu mame tife nē mange xa gibilen bōnōesa kui. ²⁶ A to fa mange ralande Darisalamu, mangē naxa a maxorin, «Mefiboseti, n to keli Darisalamu, munfe ra i mu bira n fōxō ra nu?» ²⁷ A naxa a yaabi, «N ma mangē, n tan mu a ra. Na lōxōe n ma konyi nan n madaxu. N a fala nē a bē a xa n baki n ma sofale fari sigafe ra mange fōxō ra. N nu a rabama na ki nē, barima n sanyie mu fan. ²⁸ Kōno n ma konyi naxa siga n xun mafalade i xōn. Yakōsi, i tan naxan luxi alō Alatala xa malekē, i sagoe xa raba. ²⁹ A səriyē ki ma a nu lanma i xa n baba bōnsōe birin faxa e xa fe kobi xa fe ra i tan mabiri, kōno i bara tin n xa lu i xa denbaya ya ma, won birin xa won dēgē yire keran. Na kui n mu nōma i maxandide fefe ra fa.»

³⁰ Mangē naxa a fala a bē, «I naxa wōyēnyi yo sa na fari. N bara nātē tongo Siba xa bōxie xa itaxun.»

³¹ Mefiboseti naxa a yaabi, «N tan bē a nōma a birin tongode. N pēlexinxī barima i tan mangē bara so to i kēndexi ra.»

³² Barasilayi Galadika nu bara mangē mati han Yurudēn xure keli Rogelimi. E to xure igiri, a naxa a jūngu mangē ma. ³³ Barasilayi xa simaya nu bara jē tongo solomasaxan li. A nu bara mēnē mangē ma a to siga Maxanayimi kelife Darisalamu. Kuntigi belebele nan nu a ra. ³⁴ Mangē naxa a fala Barasilayi bē, «I xa lu n fē ma Darisalamu. N nan cōxōl sama nē i xōn ma a fanyi ra.»

³⁵ Barasilayi naxa mangē yaabi, «A lanma n xa te Darisalamu? Nē yeri luxi n ma simaya ra fa? ³⁶ N bara jē tongo solomasaxan sōtō, n bara tagan cōnō. Hali donse nun minse fanyi, n dē mu nōma na kolonde. N tuli mu nōma sigi xui mēde. A mu lanma n xa findi kote tun na n ma mangē bē. ³⁷ N man i matima nē dondoronti, kōno i wama yi hēeri mōcoli fife n ma munfe ra? ³⁸ Yandi, i xa dījē n tan i xa konyi xa gibilen baride, n xa sa faxa mēnni, n nga nun n baba xa gaburi na dēnnaxē. Kōno i naxan nabama n bē, i xa Kimehami xanin i xun ma, i xa a mali alō i wama a xōn ma ki naxē.» ³⁹ Mangē naxa a fala, «Awa, n xa Kimehami xanin n xun ma, n xa i waxōnfe birin naba a bē.» ⁴⁰ Nama birin to Yurudēn xure giri, mangē naxa Barasilayi sunbu, a duba a bē. Na tēmūi Barasilayi naxa gibilen a xōnyi, ⁴¹ mangē naxa siga Giligali, a nun Kimehami.

Yuda jāma nun Isirayila jāma sētē keren nan mangē mali Yurudēn igiride. ⁴² Kōno Isirayila xēmēe naxa e mawa mangē xōn, a falafe ra, «Muxu ngaxakerenyi Yudayakae i baxi muxu yi ra munfe ra? E tan i xa jāma matixi munfe ra kelife ra Yurudēn xure han i xōnyi?» ⁴³ Yudaya xēmēe naxa Isirayilakae yaabi, e naxē, «Mangē kelixi muxu bōnsōe nē. A mu lanma wo xa cōnō na fe ma. Muxu bara mangē makula donse ra? A bara muxu bujna?» ⁴⁴ Isirayilakae naxa a fala a bē, «Muxu to findixi bōnsōe fu ra, muxu tide gbo wo bē mangē mabiri, a gbengbenyi yi mangē Dawuda. Wo wama muxu xurunfe munfe ra? Muxu tan xa singe mu mangē gibilenfe fala?» Kōno Yudayakae naxa xōrōxō dangi Isirayilakae ra.

20

Seeba mangē Dawuda matandife

¹ Mixi səriyētare nde nu na, naxan nu xili Seeba, Bikiri xa di, fatanfe Bunyamin bōnsōe ra. Seeba naxa feri fe Isirayila jāma ma, a a fala e bē,

«Won mu birama Dawuda fōxō ra.

Won nun Yisayi xa di mu na kē keren.

Isirayila jāma xa gibilen e xōnyi!»

² Isirayila xēmēe birin naxa keli Dawuda xun ma, e bira Bikiri xa di Seeba fōxō ra. Yudaya xēmēe tan naxa lu e xa mange sētē ma, e sa a mati kelife Yurudēn xure ma, han Darisalamu.

³ Mangē Dawuda to so a xōnyi Darisalamu, a naxa a xa konyi gine fu tongo, a nu bara naxee lu a xa banxi kantade, a e yigiya banxi makantaxi nde kui. A naxa a jēngi sa e xōn ma, kōno a nun e tan mu kafu sōnō. E naxa lu na banxi kui e kaqe ki ma han e faxa.

⁴ Mangē naxa a fala Amasa bē, «Siga, sa Yudaya sōorie malan beenum xi saxan wo xa be li.» ⁵ Amasa naxa siga na rabade, kōno a naxa dugundi. ⁶ Na xi saxan to dangi, Dawuda naxa a fala Abisayi bē, «Yakōsi Bikiri xa di Seeba fama won tōcōrōde dangife Abisalomī ra. I xa n ma sōorie tongo, wo xa siga a fende, alako a naxa a nōxun taa makantaxi nde kui, a fa lōe won ma.» ⁷ Yowaba xa mixie fan naxa bira Abisayi fōxō ra, a nun Keretikae nun Peletakae. E birin naxa mini Darisalamu ra, sigafe Bikiri xa di Seeba fende.

⁸ E to fanye xungbe yire li Gabayon, Amasa naxa mini e ya ra. Yowaba nu bara a xa fine tēe xiri a xa geresose donna tagi. A to nu makorēfe Amasa ra, a xa fine naxa mini a tēe kui a bira. ⁹ Yowaba naxa Amasa xēsēbu, «A rabaxi di ngaxakerenyi?» A naxa a dēxabe susu a yire fanyi belēxē ra xēsēbu kui. ¹⁰ Amasa mu a jēngi sa fine xōn ma naxan nu na Yowaba kōla belēxē i. Yowaba naxa Amasa furi sōxō, a a furingē ramini kēnē ma, a naxa faxa keren na.

Na tēmūi Yowaba nun a xunya Abisayi naxa siga Bikiri xa di Seeba fende. ¹¹ Yowaba xa mixie nde naxa ti Amasa fure fē ma, a a fala a xui itexi ra jāma bē, «Naxan na Yowaba nun Dawuda bē, wo xa

bira Yowaba fōxō ra.¹² Amasa to nu saxi a wuli xōra kira tagi, jnama fan nu tixi naa a matode. Na kui Yowaba xa na mixi naxa Amasa fure bēndun sexē xōra, a dugi nde felen a ma, alako jnama naxa ti naa a matode.¹³ A to a ba kira ra, jnama naxa bira Yowaba fōxō ra, sigafe Bikiri xa di Seeba fende.

¹⁴ Yowaba naxa dangi Isirayila bōnsōe birin na sigafe ra taa nde naxan xili Abeli Beti Maaka longori ra. Berimukae fan naxa bira a fōxō ra.¹⁵ E birin naxa Abeli Beti Maaka rabilin, Seeba nu na na taa kui. E naxa bēnde malan tētē kanke, alako e xa a rabira, e xa so taa kui.

¹⁶ Na kui gine xaxilima nde naxa a fala a xui itexi ra kelife tētē kui, a naxē, «Wo wo tuli mati! Wo Yowaba xili n bē a xa fa be, muxu xa wōyēn.»¹⁷ Yowaba to a makōrē, na ginē naxa a maxōrin, «Yowaba nan i ra?» A naxa a yaabi, «Iyo.» A naxa a fala a bē, «I tuli mati n tan i xa konyi ginē xui ra.» A naxē, «Awa.»¹⁸ A naxa a fala, «Birin a kolon kabi tēmwi xōnkuye, yi Abeli taa findixi xaxilima yire nan na. Mixie fama be nē tēmwi birin marasi fende.¹⁹ Isirayila xa taa nde nan Abeli ra naxan bōnēsa kolon dangi a birin na. Munfe ra i wama taa kanafe naxan findixi Alatala gbe ra?»

²⁰ Yowaba naxa a yaabi, «Ala xa n natanga na ma. N mu wama Abeli Beti Maaka kanafe.²¹ Muxu faxi Efiramika nde nan fōxō ra, Bikiri xa di Seeba. A bara mange Dawuda matandi. Xa wo a so muxu yi, muxu kelima nē be kerent na.» Ginē naxa a yaabi, «Muxu a xunyi nan wolima wo ma tētē fari ma.»

²² Na ginē naxa wōyēn a xa mixie ra xaxilimaya ra. E naxa Bikiri xa di Seeba xunyi bolon a dē i, e a woli tētē fari ma, Yowaba nun a xa mixie ma. Yowaba to na to, a naxa feri fe, a xa mixie birin naxa gibilen e xōnyi. Yowaba naxa siga mange yire Darisalamu.

²³ Yowaba nan nu na Isirayila sōorie xa mange ra. Yehoyada xa di Bēnaya nan nu na Keretikae nun Peletakae xunyi ra.²⁴ Adorami nan nu na mange xa walikee xa yarerati ra. Axiludu xa di Yehosafati nan nu na mange xa keedi makantade xunyi ra.²⁵ Sewa nan nu a xa sēbeliti ra. Sadōki nun Abiyatari nan nu na sērēxēdubē xunye ra.²⁶ Ira Yayirika nan nun na Dawuda xa sērēxēdubē ra.

21

Sōlu nun a bōnsōe

¹ Dawuda xa waxati, kaamē sin nē bōxi ma jē saxan. Dawuda to Alatala maxōrin na fe keli fe naxan ma, a naxa a yaabi, «A kelixi Sōlu nun a bōnsōe Gabayonkae faxafe nan ma.»² Mange naxa Gabayonkae xili, e xa dē masara. Isirayilakae mu nu e tan na. Amorikae nan nu e ra, naxee nu bara saata e nun Isirayilakae ra. Kōnō Sōlu na saate kana nē, a e gere Isirayila nun Yudaya bē.

³ Dawuda naxa a fala Gabayonkae bē, «N nōma munse rabade wo bē, naxan nōma a niyade wo xa dījē Alatala xa jnama Isirayila ma?»⁴ Gabayonkae naxa a yaabi, «Gbeti nun xēema fe mu na muxu nun Sōlu bōnsōe tagi. Muxu tan mu nōma mixi yo faxade Isirayila bōxi ma.» Mange naxa a fala, «Wo naxan yo fala, n na nan nabama wo bē.»⁵ E naxa a fala mange bē, «Sōlu nu wama muxu sōntōfē nē, muxu xa jēn Isirayila bōxi ma.⁶ Na kui a bōnsōe mixi solofera xa sa muxu sagoe, e binbie xa sa Alatala ya i Ala xa Mixi Sugandixi Sōlu xa taa kui, dēnnaxē xili falama Gibeya.» Mange Dawuda naxa e yaabi, «N e sama nē wo sagoe.»

⁷ Mange mu tin Sōlu xa mamadi Mefiboseti sode e yi ra. Yonatan xa di nan nu na ra. Dawuda nu bara a kali Sōlu xa di Yonatan bē a mu fe jaaxi yo rabama a xa denbaya ra.⁸ Mange naxa Aya xa di ginē Risipa, xa di xēmē firin tongo, a naxee bari Sōlu bē. Nee xili nē Aramoni nun Mefiboseti. A naxa Sōlu xa di ginē Mikali, xa di xēmē suuli fan tongo, a naxee bari Barasilayi xa di Adiriyeli bē, Mexolaka.⁹ A naxa na mixie so Gabayonkae yi ra, e fa e sangbon geysa fari Alatala ya i lōxōe kerent kui, naxan findixi xe xabé lōxōe singe ra.

¹⁰ Aya xa di ginē Risipa naxa a xa kaajē dugi itala fanye fari furee nu na dēnnaxē, a dōxō a ma kelife xe xabe han tūne bīrē. A mu tin xōnie xa goro furee ma yanyi ra, a mu tin burun subee xa e don kōe ra.¹¹ Mixi nde naxa sa na fe fala Dawuda bē. Risipa na raba Sōlu nan xa fe ra, barima a xa konyi gine nan nu a ra.¹² Na tēmwi Dawuda naxa siga Sōlu nun a xa di xēmē Yonatan xōrie tongode Yabesi, Galadi bōxi ma. Filisitakae to e faxa Gilibowa, e e furee gbaku Beti San taa nan kui, Yabesikae fan nu bara sa e furee tongo, e e xanin Yabesi.¹³ Na ki, Dawuda naxa Sōlu, a xa di, nun na mixie solofera xōrie tongo, a e xanin.¹⁴ A naxa yaamari fi, a Sōlu nun a xa di Yonatan xōrie xa ragata Sela, Bunyamin bōnsōe xa bōxi ma, Sōlu baba Kisu xa gaburi yire. E to gē mangē waxōnfe rabade, Ala naxa hinne e xa bōxi ra.

¹⁵ Gere man naxa bira a i Isirayila nun Filisita tagi. Dawuda nun a xa sōorie naxa siga Filisitakae gerede. Dawuda nu bara tagan fōlō na tēmwi.¹⁶ Yisibi Benobi, naxan fatan Rafa bōnsōe ra, nu a falama a a wama Dawuda faxafe. Tanbē kuye nu na a yi ra naxan binyē nu dangi kilo saxan na. Santidegēma fan nu xirixi a tagi.¹⁷ A nu na Dawuda gerefe tēmwi naxē, Seruya xa di Abisayi naxa fa Dawuda malide, a na Filisitaka faxa. Na kui, Dawuda xa mixie naxa a rakali a a yētē mu minima gere sode sōnon, alako mange fanyi naxa ba Isirayila xun.

¹⁸ Na gere to ba a ra, gere gbete man naxa bira a i Gobo, Filisitakae nun Isirayilakae tagi. Sibekayi, Husatika naxa Safa faxa, Rafa bɔnsœ nde.

¹⁹ Temui gbete, gere naxa bira a i Gobo man, Filisitakae nun Isirayilakae tagi. Na gere kui, Yare, Oregimu xa di Elexanan Bɛteleɛmuka naxa Goliyati Gatika faxa, naxan xa tanbe nu xungbo alo dugi sɔcxo wuri.

²⁰ Gere gbete man naxa bira a i Gati. Rafa bɔnsœ sɛnbɛma nde nu na, bɛlɛxɛ sole senni senni nan nu na a bɛlɛxɛ firinyi ma, san sole senni senni a sanyi firinyi fan ma, a birin nalanxi sole mɔɔcɔŋen nun naani. ²¹ A to Isirayila konbi, Dawuda taara Simeya xa di Yonatan naxa a faxa.

²² Na Gatika naani birin kelixi Rafa bɔnsœ ne. Dawuda nun a xa sɔɔrie nan nee birin faxa.

22

Dawuda xa bɛeti

(Yabura Dawuda 18:1-50)

¹ Alatala to Dawuda ratanga Sɔlu nun a yaxuie ma, Dawuda naxa yi bɛeti ba Alatala bɛ. ² A naxe,

«Alatala nan n ma fanye ra,

Alatala nan n ma yire makantaxi ra,

Alatala nan n nakisima ra.

³ N Marigi Ala luxi alo gɛmɛ yire

n lingira sɔtɔma dɛnnaxɛ.

A luxi alo wure lefa n bɛ,

alo sɛnbɛma naxan n nakisima,

alo taa makantaxi n sabatima dɛnnaxɛ.

I tan, n nakisima, i n natangama n yaxuie ma.

⁴ Ala tantu!

N to i xili,

i bara n natanga n yaxuie ma.

⁵ Faxe nu bara wa nɔfe n na,

alo mɔɔcɔnyie naxee dusuma mixi xun na.

N nu bara kɔntɔfili ghaloe ra,

⁶ faxe luti nu bara n xiri,

faxe yele nu bara itala n ya ra.

⁷ N ma tɔɔre kui, n bara Alatala xili,
n bara n Marigi Ala maxandi.

A bara n xui mɛ a xa hɔrɔmɔlingira kui,
n wa xui bara a tulii li.

⁸ Awa, koore nun bɔxi naxa imaxa,
e sɛren Ala xa xɔnɛ ya i.

⁹ Tuuri nu minima a jɔɔe i,

te nu minima a de i,

te wole nu kasamma.

¹⁰ A naxa koore walaxɛ jɛnken,
a goro nuxui binye fari.

¹¹ A naxa ti malekɛ fari,
a a jɛrɛ koore ma foye fari.

¹² Nuxui ifɔɔrɔxie nu na a rabilinyi,
e rafexi ye ra.

¹³ Te wolee nu minima a xa yanbe ya ra.

¹⁴ Alatala xui nu luxi alo se sarinyi.

Koore Mangɛ naxa a xui ramini.

¹⁵ A naxa seyamakɔnyie woli alo xalie,
e xa n yaxuie keri.

¹⁶ Baa bunyi naxa maba,

bɔxi xɔri naxa makɛnɛn,

Alatala jɔɔe foye to mini.

¹⁷ A naxa a bɛlɛxɛ itala keli koore ma,
a n susu, a n namini baa ye xɔɔra.

¹⁸ A naxa n natanga n yaxui sɛnbɛmae ma,

n xonnante naxee sənbə gbo n bɛ.

¹⁹ E nu n gerema n xunsin ləxɔe kui,
kɔnɔ Alatala nu findixi n malima nan na.
²⁰ A naxa n namini,
a naxa n nakisi a xa xanunteya xa fe ra.

²¹ Alatala n suxu n ma tinxinyi nan ma,
a n ma səniyɛnyi sare ragbilen n ma,

²² barima n nu jierema Alatala xa kira nan xɔn,
n mu n baxi n Marigi Ala xa kira ma alɔ mixi jiaaxie.

²³ N birama a xa yaamarie fɔxɔ ra,
n mu gbilenma a xa seriyɛ fɔxɔ ra.

²⁴ N tinxin nɛ a bɛ,
n fe kobi birin lu na.

²⁵ Na kui Alatala naxa n ma tinxinyi
nun n ma səniyɛnyi sare ragbilen n ma.

²⁶ Mixi naxan tima i seeti ma,
i fan tima na kanyi nan seeti ma.

Mixi naxan mu findi filankafui ra i mabiri,
i fan mu i xa laayidi kanama na kanyi bɛ.

²⁷ Mixi naxan seniyeni i ya xɔri,
i fan i xa seniyenyi masenma na kanyi bɛ.

Mixi naxan fe kanama,
i fan fata na sare ragbilende a ma.

²⁸ I mixi magoroxie itema nɛ,
i yetɛ igboee magoroma nɛ.

²⁹ I tan Alatala nan na n ma naiyalanyi ra.

Alatala nan dimi iyalanma n bɛ.

³⁰ Xa i na n fɔxɔ ra,
n mu gaaxuma sɔɔri gali ya ra.

Xa n Marigi Ala na n fɔxɔ ra,
n suusama nɛ gere ra.

³¹ Ala xa kira kamalixi.

Ala xa masenyi seniyenxi.

A findixi makante nan na mixi bɛ,
naxan a yetɛ taxu a ra.

³² Nde na Ala ra xa Alatala mu a ra?

Nde na ibunadama xa fanye ra xa muxu Marigi Ala mu a ra?

³³ Ala nan na n ma yire makantaxi ra,

naxan kira fanyi yailanma n bɛ.

³⁴ A n malima n ma jiere kui,
alɔ a xeli malima ki naxe a xa jiere kui geyae fari.

³⁵ A n malima n ma gere kui,
alɔ senbema naxan xali wure gbeeli daaxi italama.

³⁶ I findixi n ma kantama nan na,
i n xun nakelima.

³⁷ I n na jierema a fanyi ra,
n ma kira mu findima toore ra n bɛ.

³⁸ N na n yaxuie kerima, n e sontɔma.

N mu gbilemma e fɔxɔ ra fo n e birin faxa.

³⁹ N e faxama nɛ, n e bɔnbɔma nɛ.

E mu kelima sonɔn, e luma n bun ma abadan.

⁴⁰ I senbem fima n ma gere kui,

i n yaxuie ragoroma n bun ma.

⁴¹ I n yaxuie kerima n ya ra,

i n xonnante ralɔma nɛ.

⁴² E e ya ragema nɛ, kɔnɔ e rakisima mu na!

E Alatala xilima nɛ, kɔnɔ a mu e yaabima!

⁴³ N e luntunma nε e findi xube ra,
n e iboronma ne ałɔ boora.

⁴⁴ I bara n natanga n ma ñama xa ma, ma 3oscscnxcuł xa
i bara n findi ñamanεe xa mangε ra,
i bara sie lu n sagoe n mu naxee kolon.

⁴⁵ Si gbɛtεe n matɔxɔma,
e n ma yaamari birin suxuma.

⁴⁶ Si gbɛtεe mu suusama sɔnɔn,
e minima e xa yire makantaxie kui gaaxui ra.

⁴⁷ Kisi na Alatala bε,
tantui na a bε naxan luxi ałɔ fanye n bε,
a xili xa matɔxɔma.

⁴⁸ Tantui na Ala bε,
naxan n gbe jɔxɔma,
naxan sie luma n sagoe,

⁴⁹ naxan n bama n yaxuie yi ra,
naxan n natema yaxuie xun ma,
naxan n bama mixi jaaxi bɛlɛxε i.

⁵⁰ Na nan a ra, n i matɔxɔma sie tagi, Alatala!
N bɛeti bama i xili ra.

⁵¹ A bara a xa mange sugandixi rakisi,
a mu gbilen na mange fɔxɔ ra,
naxan findixi Dawuda nun a bɔnsɔε ra abadan.»

23

Dawuda xa masenyi dɔnxɔε

¹ Dawuda xa masenyi dɔnxɔε nan ya:

Yisayi xa di Dawuda xa masenyi nan ya,
kuntigi xungbe,
Yaxuba Marigi Ala naxan sugandixi mangε ra,
bɛetiba naxan maniγε mu na Isirayila boxi ma.

² «Alatala Xaxili bara so n dε i,
a xa masenyi nan ya.

³ Isirayila Marigi Ala bara wɔyεn,
Isirayila xa fanye bara a fala n bε,
naxan na mangεya xaninfe tinxinyi ra,

naxan na mangεya xaninfe Ala xa yaragaaxui kui,

⁴ na kanyi luxi ne ałɔ gɛɛsɛgɛ,
soge te tɛmui nuxui yo mu a ya ma.

A luxi ałɔ yanbε nun tunε naxan sansi raminima boxi ma.

⁵ N ma denbaya na na ki ne Ala bε,
barima muxu xa saatε mu kanama abadan,
a mabanbanxi a fanyi ra.

A fama n ma kisi rakamalide,
a hinnema n na fe fanyi birin na.»»

⁶ «Kɔnɔ mixi seriyɛtare luxi ne
ałɔ sansi tunbe daaxi naxan xun nakanama,
naxan mu matongoma bɛlɛxε ra,

⁷ naxan xabama dɛgɛma nun keri ra,
naxan ganma tε ra a bulaxi dɛnnaxε.»

Dawuda xa sɛnbɛmae

(Yudaya Mangεe I 11:10-47)

⁸ Dawuda xa sōɔrie xunye nan ya: Xakimoni xa di Yasobeyami, naxan findi e xunyi ra. A tan naxan man nu xili Adino Esinika, nan mixi kēmē solomasaxan faxa tanbē ra gere kerent kui.

⁹ A firin nde findi Dodayi xa di Eleyasari nan na, Axowaka. A nu na Dawuda xa sēnbēma saxanyie ya ma, naxee Dawuda mali Filisitakae gerede, Isirayilakae to e gi e ma e siga geysa fari. ¹⁰ A tan nan Filisitakae gere, han a belēxē kankan a xa santidēgēma ma. Alatala naxa xun nakeli fanyi fi e ma na lōxōe. Nama mu gbilen Eleyasari yire fo gereg to jōn. E naxa mixi faxaxie harige tongo.

¹¹ A saxon nde findi Age xa di Sanma nan na, Hararaka. Filisitakae nu e malanxi Lexi tēmui naxē. Bōxi nde nu na mēnni, toge nu sixi naxan ma. Isirayilakae nu bara e gi Filisitakae ma, ¹² kōnō Sanma naxa ti na toge xē tagi Filisitakae gerede. Alatala naxa xunnakeli fanyi fi e ma na lōxōe.

¹³ Yarerati saxon, Dawuda xa yarerati tongo saxanyie ya ma, naxa siga Dawuda yire Adulama fōnmē ra. Filisitakae nu tixi Refa gulunba kui. ¹⁴ Na waxati Dawuda nu na a xa yire makantaxi kui, Filisitakae fan nu na Bētēlēemū.

¹⁵ Dawuda naxa a sago nde fala, «A xōli n ma n xa Bētēlēemū kōlonyi ye min.» ¹⁶ Na sōɔri yarerati saxanyie naxa Filisita naaninyi igiri, e sa ye ba kōlonyi ra naxan na Bētēlēemū naadē ra. E to fa na ra Dawuda bē, a naxa tondi na minde. A naxa a ifili bōxi ma sērēxē ra Alatala bē. ¹⁷ A naxa a fala, «Ala xa n natanga na ma. N mu nōma yi ye minde, n ma xēmē naxan sōtoxi n bē e nii sare ra. Na luma ałō e nii tide mu gbo n bē.» Na kui a naxa tondi ye minde a xa sēnbēma saxanyie naxan sōtō a bē.

¹⁸ Yowaba ngaxakerenyi Abisyai nan nu findixi na sēnbēma saxanyie xunyi ra. A nu bara xēmē kēmē saxon faxa a xa tanbē ra. A xili nu gbo ałō na xēmē saxanyie. ¹⁹ A naxa binyē sōtō dangi e tan na, kōnō a mu nu na e ya ma hali a to nu findixi e xa mange ra.

²⁰ Yehoyada xa di Bēnaya Kabaseeli findi sēnbēma nde xa di nan na. A nu bara fe xungbe gbegbe raba, ałō Ariyeli Mowabaka firinyie faxafe. A man naxa yētē nde faxa kōlonyi kui balabalanyi tēmui.

²¹ Lōxōe nde a naxa Misiraka gbandalanyi nde faxa. Tanbē belebele nu na Misiraka yi ra. Bēnaya naxa na ba a yi ra wuri di ra, a a faxa a yētē xa tanbē ra. ²² Yehoyada xa di Bēnaya xa fe xungbe nan na ki. A xili gbo na sēnbēma saxanyi ya ma. ²³ A naxa binyē sōtō dangi na xēmē tongo saxon na, kōnō a sēnbē mu gbo na sēnbēma saxanyi bē. Dawuda xa gundo sōɔri nan nu a ra.

²⁴ Sēnbēma gbētēe nan ya:

Yowaba xunya Asaheli,
naxan nu na na mixi tongo saxanyie ya ma,
Dodo xa di Elexanan Bētēlēemuka,
²⁵ Samoti Harorika, Elika Xarodika,
²⁶ Xēlesi Pelonka, Ikesi xa di Ira Tekowaka,
²⁷ Abiyeseri Anatotika, Mebunnayi Husatika,
²⁸ Salamon Ahoxika, Maherayi Netofaka,
²⁹ Baanna xa di Xeleda Netofaka, Ribayi xa di Itayi,
naxan keli Gibiya Bunyamin bōnsōe xa bōxi ma,
³⁰ Bēnaya Piratonka, Xurayi Gaasika,
³¹ Abiyeli Arabaka, Asamafeti Baxurimika,
³² Elyaba Saalabonka, Hasemi xa di, Yonatan,
³³ Saama Hararaka, Sakara xa di Axiyama Hararaka,
³⁴ Maakaka xa di Axasabayi xa di Elifeleti,
Axitofeli Gilonka xa di Eliyami,
³⁵ Xesero Karemelleka, Paarayi Aribika,
³⁶ Natan ngaxakerenyi Yigali Sobaka, Bani Gadika,
³⁷ Sēleki Amonika, Seruya xa di Naxarayi Berotika,
naxan nu Yowaba xa geresosee xanimma,
³⁸ Ira nun Garebe Yatirikae,
a nun ³⁹ Uriya Xitika.
E birin nalanxi, mixi tongo saxon nun solofera.

Isirayila jamaa kōntife (Yudaya Mangē I 21:1-26)

¹ Na tēmui Alatala naxa kōnō Isirayila ma a sanya firin nde. A naxa mājoxunyi nde raso Dawuda bōjē e xili ma, a a fala a bē, «Siga Isirayila nun Yudaya mixie kōnti.» ² Na kui mange Dawuda naxa a fala a xa sōɔrie xa mange Yowaba bē, a naxē, «Siga Isirayila bōnsōe birin xōnyi, kelife Dana ma han Beriseeba. I xa na jamaa kōnti alako n xa mixi xasabi kolon.» ³ Yowaba naxa mange yaabi, «I Marigi Ala xa jamaa rawuya dōxō kēmē i ya xōri, kōnō mange, munfe ra i wama yi rabafe?»

⁴ Mange naxa a yaabi a xoroxoe ra. Yowaba nun soori mangoe naxa keli mangoe xun, e siga Isirayila jama kontide. ⁵ E naxa Yuruden xure igiri, e yonkin Aroweri yirefanyi ma. Na taa na gulunba nan kui Gadi, Yaaseri biri. ⁶ E naxa siga Galadi boxi ma, Tatimi Kodosi, Dana Yaan, nun Sidon biri. ⁷ E naxa siga Tire yire makantaxi, a nun taa birin naxee nu na Hiwikae nun Kanaankae xa bixi ma. A rajonyi, e naxa siga han Beriseeba, naxan na Yudaya bixi yirefanyi biri.

⁸ E to ge bixi birin isade kike solomanaani xi moxjien bun ma, e naxa so Darisalamu. ⁹ Yowaba naxa jama xasabi dentegge mange be. Xeme mixi wulu kemee solomasaxan nan nu na Isirayila, naxee nu nomma findide soorie ra. Xeme mixi wulu kemee suuli nan nu na Yudaya fan, naxee nu nomma findide soorie ra.

¹⁰ Dawuda to ge jama kontide, a boje naxa majaaxu, a fa a fala Alatala be, «N to yi rabaxi, n bara yunubi belebele raba. Yakosi n bara i mayandi i xa dije i xa konyi xa yunubi ma. Na bara findi n ma daxujna ra.» ¹¹ Dawuda to keli geesegge, a lixi Alatala nu bara masenxi ti a xa namijonme Gadi be, Dawuda xa waliyu, a naxe, ¹² «I xa a fala Dawuda be, Alatala yi nan masenxi i be, «N bara fe saxan masen i be, i xa keran sugandi i wama n xa naxan naba i ra.» ¹³ Gadi naxa siga Dawuda yire, a a fala a be, «Alatala yi nan masenxi i be, «I bara tin jaxankate mundun na: kaame xa sin bixi ne solofera, xa na mu i yaxuie xa no wo ra e xa santidegema ra kike saxan, xa na mu fure jaaxi xa din Isirayila jama ma xi saxan bun ma. Yakosi i xa a mato n lan n xa naxan fala n xesma be.» ¹⁴ Dawuda naxa Gadi yaabi, «N boje bara majaaxu a xoroxoe ra. A lan n xa n sa Alatala nan belexe i, naxan xa kinikini gbo. Na fisa adamadie belexee be.»

¹⁵ Alatala naxa fure jaaxi radin Isirayila ma, kelife geesegge han a waxati naxan fala. Na kui, kelife Dana han a sa dcx Beriseeba ra, xeme wulu tongo solofera nan faxa Isirayila bixi ma. ¹⁶ Ala xa maleke to Darisalamu kana folo, Alatala naxa nimisa na tcere xa fe ra. A naxa a masen maleke be naxan nu na jama ya ma, «Na lan. E lu na sinden.» Alatala xa maleke nu tixi Arawuna Yebusuka xa lonyi ma.

¹⁷ Dawuda to maleke to faxe ti ra jama tagi, a naxa a fala Alatala be, «N tan nan yunubi rabaxi, n tan nan yi fe kobi niyaxi. Yi jama munse rabaxi? N Marigi Alatala, i xa n tan nun n ma denbaya halaki, i xa i xa jama lu na.»

¹⁸ Na temui Annabi Gadi naxa siga Dawuda yire, a a fala a be «Keli, i xa sa serexebade ti Alatala be Arawuna Yebusuka xa lonyi ma.» ¹⁹ Dawuda naxa te naa alci Gadi a fala a be Alatala xili ra ki naxe.

²⁰ Keli yire itexi nde ma, Arawuna naxa mangoe nun a xa mixie to fa ra a yire. A naxa keli keran na, a sa e ralan, a a felen bixi ma mangoe bun ma. ²¹ Arawuna naxa a maxorin, «Mangoe faxi munse fende a xa konyi yire?» Dawuda naxa a yaabi, «N wama yi lonyi nan sarafe i ma alako n xa serexebade ti Alatala be. Na ki fure jaaxi xa jcon jama ma.» ²² Arawuna naxa Dawuda yaabi, «Mangoe, a tongo. N marigi xa a waxonfe raba a ra. N bara yi ningee fan so i yi ra, e xa findi serexe gan daaxi ra. Yi saretie nomma gande yege ra, yi mengi fan xa findi serexe ra. ²³ N bara yi birin fi i ma.» Arawuna man naxa a fala mangoe be, «I Marigi Alatala xa i xa serexe rasuxu.»

²⁴ Konc mangoe Dawuda naxa a fala Arawuna be, «Ade, n wama a sarafe ne kobiri ra naxan lanma seriyi ma. N mu se bama serexe ra Alatala be, naxan mu kelima n yete harige ma. N mu nomma serexe gan daaxi bade n mu naxan sare baxi.» Na kui Dawuda naxa Arawuna xa lonyi nun a xa ningee sara gbeti kilo tongo suuli ra. ²⁵ Dawuda naxa serexebade ti menni Alatala be, a fa serexe gan daaxi nun xanunteya serexe ba. Alatala naxa na serexee suxu Isirayila be, fure jaaxi dan na ki ne.

Isirayila Mangée xa Taruxui Séniyenxi singe Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi kitaabui findixi Isirayila mangée xa taruxui singe nan na. Annabi Samuweli xa kitaabui rajonma mangé Dawuda xa taruxui nan na. Yi kitaabui foloma boore rajonyxi dënnaxé.

Alatala nan Dawuda tixi mangé ra a xa jama Isirayila xun ma. A xa jama nu rafan a ma, a nu wama e xa bira a xa sériye fóxø ra alako dunijna xa na misaali to. Dawuda to tin birade Ala fóxø ra, Ala naxa laayidi tongo a bónsøe bë, e xa lu kibanyi kui abadan.

Dawuda to laaxira, a xa di Sulemani naxa ti Isirayila mangé ra. Ala naxa baraka sa a xa fe ma a fanyi ra, a findi mangé lónmixi banna ra. A naxa Alatala xa hörömöbanxi ti Darisalamu, jama nu sérèxé bama dënnaxé. Kono a mu bu, a naxa makuya fólo Ala xa sériye ra, a fa kuye batui masunbu Ala batui ra.

Mangé Sulemani to gibile Ala xa sériye fóxø ra, Alatala naxa a xa tinxinyi masen, a fa Dawuda bónsøe xuru fólo. A naxa a lu e xa e jére kira jaaxi xón ma, kono a naxa a masen e bë na kira jaaxi e xun tima dënnaxé ra. Mangé nde bara na fahaamu, a fa gibile Alatala xa kira ma, kono boore mu na më, a xa fe fa rajon gbaloe ma.

Mangé Dawuda xa waxati Isirayilakae nu itaxunxi bónsøe fu nun firin nan na, naxee fatanxi Annabi Yaxuba xa di fu nun firinyi ra. Ala nu bara Annabi Yaxuba xili masara «Isirayila» ra, a Kanaan bóxi fi e ma ke ra, e xili naxa fala «Isirayilakae.» Kono Alatala to Dawuda bónsøe paxankata e xa filankafujna xa fe ra, a naxa bónsøe fu ba e xa yaamari bun ma, bónsøe firin gbansan naxa lu e yi ra.

Na bónsøe firinyi findixi Yudaya nun Bunyamin bónsøe nan na. Yudaya to xungbo boore bë, e birin xili naxa sa «Yudaya.» Na bónsøe fu naxan baxi Dawuda bónsøe xa yaamari bun ma, e fan xili naxa sa na waxati «Isirayila.» Mangéya firin nu na na témui, Yudaya nu na yirefanyi ma, Isirayila nu na koola ma.

Yudaya mangée kata ne e xa jama xa bira Ala xa sériye fóxø ra. Kono Isirayila mangée mu tin na ra, e fa kuyee ti e xa mixie bë e xa na batu. Mangé Yerobowami naxa na wali kobi fólo Beteli nun Dana, a fa yensen bóxi birin ma. Mangé Axabi naxa Samari findi Isirayila mangataa ra. E na birin naba ne alako jama naxa lu siga ra Darisalamu sérèxé bade alô Alatala a yamarixi ki naaxé.

Mangé Akabu xa waxati, Ala naxa namijónnme nde rakeli naxan xili Annabi Eliya. A xa fe mu nu rafan mangé ma fefe ma, kono Ala naxa a mali a xa kaabanakoe belebelee raba Isirayilakae ya ma, alako e xa gibile Ala waxonfe ma. Na kui Alatala mu tin a xa jama rabolode hali e to nu birama yunubie fóxø ra. A naxa fe birin naba alako e man xa tin lude a xa mangéya bun ma, e fa a sago raba.

Ala xa fe raba ki nan na ki. A xa jama paxankatama alako e xa gibile a ma. A hinnëma e ra témui birin, hali e na kira jaaxi xón ma alako a rajonyi e xa kisi sotó. A na fe móoli fan nabama to mixie ra. Ala xa won mali na fahaamude. Amina.

Isirayila Mangée xa Taruxui Séniyenxi singe

Dawuda xa mangéya rajonyi

¹ Mangé Dawuda xa simaya nu bara a ikuya. Xinbeli nu na a fate i témui birin, hali dugie to nu felenima a ma a fanyi ra. ² Na kui, a xa mixie naxa a fala a bë, «Ginédimedi nde xa fen i bë, naxan mëenima i ma, a nu fa a sa i fë ma alako xinbeli xa ba i ma.» ³ E naxa ginédimedi tofanyi nde fen Isirayila bóxi ma, han e sa Abisaga Sunamika to. E naxa na xanin mangé xón ma. ⁴ Na témédi nu tofan ki fanyi. A nu mëenii mangé ma, a nu wali birin naba a bë. Kono na kui mangé mu a kolon gine ra.

⁵ Na témui Xagiti xa di Adoniya naxa a yëtë ite fólo, a nu fa a fala, «N tan nan findima Isirayila mangé ra.» A naxa soe nun kuntigi mäjjerëse tongo, a nun korogba tongo suuli. ⁶ A xa simaya kui, a baba Dawuda nu a luxi a yëtë nan yi, a mu nu a falama a bë, «Yi lu, yi mu fan?» Adoniya fate nu tofan ki fanyi. Abisalomi xanbiratoe nan nu a ra.

⁷ A tan nun Seruya xa di Yowaba nun Abiyatari sérèxéduwe naxa lan fe kerén ma, e xa kafu a ma Adoniya xa mangéya masotó. ⁸ Kono Sadoki sérèxéduwe, Yehoyada xa di Bénaya, Annabi Natan, Simeyi, Reyi, nun Dawuda xa sōori sénbëmae naxa tondi birade Adoniya fóxø ra.

⁹ Adoniya naxa ningee nun yëxës bërogxeie ba sérèxé ra Soxeleti fanye fë ma, dënnaxé na En Rogeli sëeti ma. A naxa a ngaxakerenyie, mangé xa die, nun mangé xa mixie birin xili. ¹⁰ Kono a mu Annabi Natan, Bénaya, mangé xa sōori sénbëmae, nun a xunya Sulemani tan xili.

¹¹ Natan naxa a fala Sulemani nga Batiseba bë, «I mu a mëxi a Xagiti xa di Adoniya bara findi mangé ra, a fa li won marigi Dawuda mu fefe kolonxi na fe kui? ¹² Yakösi i naxan nabama, i i tuli mati n ma marasi ra, alako i xa i tan nun i xa di Sulemani nii ratanga. ¹³ I xa siga mangé Dawuda yire, i a fala a

be, «MangE n marigi, i mu laayidi tongo xE n tan i xa konyi gine be, fa a fala n ma di Sulemani fama mangEya sotode i njoxoe ra, a doxO i xa kibanyi kui? Munfe ra Adoniya na findife mange ra yakosi?»¹⁴ I nun mange woyenma temui naxE, n fan so temui nan na ki wo yire, n fa i xa woyenyi rakamali.»

¹⁵ Batiseba naxa so mange xa konkoe kui. MangE nu bara fori ki fanyi. Abisaga Sunamika nu na meenife a ma. ¹⁶ Batiseba naxa suyidi, a magoro mange ya i. MangE naxa a maxorin, «Munse niyaxi?»

¹⁷ Batiseba naxa a yaabi, «N marigi, i bara i kali i Marigi Alatala xili ra, a falafe ra a n ma di nan findima mange ra i njoxoe ra, a doxO i xa kibanyi kui. ¹⁸ KonO mange n marigi, yakosi Adoniya nan fa findife mange ra, a fa li i mu fefe kolon na kui. ¹⁹ A bara ninge nun yexEE turaxi gbegbe ba serexE ra. A bara mange xa die birin xili, fo n ma di Sulemani, naxan findixi i xa konyi fanyi ra. A bara Abiyatari serexedube nun Yowaba soori mange fan xili. ²⁰ MangE n marigi, Isirayila jama tuli matixi i tan nan na, alako i xa a masen naxan doxoma i xa kibanyi kui i njoxoe ra. ²¹ Xa na mu a ra, i na bele temui naxE i benbae fe ma, yi jama fama n tan nun n ma di Sulemani xa fe xun nakanade ne alo kaafirie.»

²² A woyen temui, Annabi Natan naxa mange xonyi li. ²³ Mixi nde naxa a raso mange xa konkoe kui, a a fala, «Annabi Natan bara fa.» Natan naxa a magoro bixi ma mange ya i. ²⁴ Na temui a naxa a masen mange be, «MangE n marigi, i tan nan a falaxi, *«Adoniya nan findima mange ra n njoxoe ra, a doxO n ma kibanyi kui?»* ²⁵ N i maxorinxi ne na ma barima Adoniya jan bara ningee nun yexEE bixogexi gbegbe ba serexE ra. A bara mange xa die birin, soori mangEE, nun Abiyatari serexedube xili. E birin na e degefe yire kerem, e a falama, *«Kisi na mange Adoniya bel!»* ²⁶ KonO, a mu n tan xilixi, n tan naxan findixi i xa konyi fanyi ra. A mu Sadoki serexedube xilixi, a mu Yehoyada xa di Benaya xilixi, a mu i xa di Sulemani xilixi, naxan fan findixi i xa konyi ra. ²⁷ Na fe kelixi i tan na ma, mange n marigi? Munfe ra i mu a fala n tan i xa konyi fanyi be, mixi naxan fama doxode i xa kibanyi kui?»

²⁸ MangE Dawuda naxa a fala, «Wo Batiseba xili n be.» A to so mange yire, ²⁹ mange naxa a kali a be, «N bara n kali Alatala ra, naxan n natangaxi n ma toore birin kui, ³⁰ alo n nan n kali Alatala ra ki naxE a falafe ra, *«I xa di Sulemani nan findima mange ra n njoxoe ra, a tan nan doxoma n ma kibanyi kui, to yati n fama ne na laayidi rakamalide.»* ³¹ Batiseba naxa a magoro, a suyidi mange ya i, a fa a fala «MangE n marigi Dawuda xa kisi abadan!»

³² MangE Dawuda naxa a fala a xa mixie be e xa Sadoki serexedube, Annabi Natan, nun Yehoyada xa di Benaya xili. Nee to fa mange yire, ³³ a naxa a masen e be, a naxE, «Wo xa n ma mixie tongo, wo xa n ma di Sulemani doxO n ma sofale fari, wo goro a ra Gixon. ³⁴ Menni, serexedube Sadoki nun Annabi Natan xa ture surusuru a xunyi ma, a tife ra Isirayila mange ra. Wo na ge na rabade, wo xa feri fe, wo fa a fala wo xui itexi ra, *«Kisi na mange Sulemani bel!»* ³⁵ Na temui wo birin xa gibile, wo xa a doxO n ma kibanyi kui. A tan nan findima mange ra n njoxoe ra. N bara a ti Isirayila nun Yudaya mange ra.»

³⁶ Yehoyada xa di Benaya naxa mange yaabi, «N ma mange, a xa raba na ki! A xa findi i Marigi Alatala sagoe ra! ³⁷ Alatala nu na n ma mange be ki naxE, a xa lu Sulemani fan be na ki. Sulemani xa mangEya xa gbo dangi n marigi mange Dawuda gbe ra.»

³⁸ Sadoki serexedube, Annabi Natan, Yehoyada xa di Benaya, Keretikae, nun Peletakae naxa Sulemani rate mange Dawuda xa sofale fari, e siga a ra Gixon. ³⁹ Sadoki serexedube naxa so horomelingira kui, a feri tongo ture seniyenxi nu na naxan kui. A naxa na ture surusuru Sulemani xunyi ma. Na temui e naxa sara fe, jama birin naxa a fala e xui itexi ra, *«Kisi na mange Sulemani bel!»* ⁴⁰ Nama birin naxa bira a foxo ra jellexinyi kui. E nu xule fe, e nu e xui ite han bixi naxa seren na xui ma.

⁴¹ Adoniya nun a xa jama to ge e degede, e naxa na xui me. Yowaba to na sara xui me, a naxa a fala, «Sonxoe mundun na taa kui na ki?» ⁴² Na temui yati, Abiyatari serexedube xa di Yonatan naxa so. Adoniya naxa a xili, a naxE, «Mixi hagigE nan i ra, naxan faxi xibaaru fanyi ra.» ⁴³ KonO Yonatan naxa Adoniya yaabi, «Won marigi mange Dawuda bara Sulemani ti mange ra. ⁴⁴ Mange bara Sadoki serexedube, Annabi Natan, Yehoyada xa di Benaya, Peletakae, nun Keretikae xee Sulemani matide mange xa sofale fari. ⁴⁵ Sadoki serexedube nun Annabi Natan bara ture seniyenxi surusuru a xunyi ma Gixon, a xa findi mange ra. E birin bara keli menni seeewe kui. Na jellexinyi bara din taa birin na. Wo na xui nan mefe yi ki. ⁴⁶ Sulemani jan bara a magoro mange kibanyi kui. ⁴⁷ MangE xa mixie birin bara fa won marigi mange Dawuda yire, e xa duba a be a falafe ra, *«I Marigi Ala xa Sulemani xili ite dangi i tan na, a xa mangEya xa gbo dangi i gbe ra!»* Mange naxa suyidi a xa sade ma. ⁴⁸ A naxa yi masenyi ti, a naxE, *«Tantui na Isirayila Marigi Alatala be, naxan mixi nde doxoxi n ma kibanyi kui n ya xori.»*

⁴⁹ Adoniya xa mixie a naxee xili, nee birin naxa so serenfe gaaxui ra. E naxa keli, kankan naxa siga a xonyi. ⁵⁰ Adoniya fan naxa gaaxu, a siga horomelingira, a serexebade ferie suxu. ⁵¹ Mixi nde naxa a fala Sulemani be a Adoniya to gaaxuxi Sulemani ya ra, a soxi horomelingira nan kui, a serexebade ferie suxu, a a fala, «Fo mange Sulemani xa a kali n be to, a mu n tan a xa konyi faxama santidegema ra.»

⁵² Sulemani naxa yi yaabi fi, a naxE, «Xa a sa findi mixi fanyi nan na, sese miu a toma. KonO xa a sa findi

mixi kobi nan na, a faxama nε!»⁵³ Na kui mangε Sulemani naxa mixie xεε, e xa a ragoro sεrεxεbade fari. Adoniya naxa siga mangε yire, a suyidi a bε. Sulemani naxa a fala a bε, «Siga i xōnyi.»

2

Dawuda xa jnungui nun a laaxira tεmui

¹ Dawuda to a kolon a nu fa na saya kira nan xōn, a naxa yi masenyi ti a xi di Sulemani bε, a naxε, ² «N na sayna kira nan xōn ma yi ki alɔ ibunadama birin. I xa i sεnbε so, i xa ti gben. ³ I xa i cōxō sa i Marigi Alatala ya yaamarie xōn ma, i xa bira a xa kira fōxō ra. I xa a xa sεriyε rabatu, i xa a xa yaamarie ratinmε. I xa bira a xa lōnni fōxō ra, i xa a xui suxu alɔ a sεbεxi ki naxε Tawureta Munsa kui, alako fe birin xa sōcōneya i bε i siga dēdε. ⁴ Na nan a toma, Alatala a xa masenyi rakamalima, a naxan masen n bε a to a fala, «Xa i xa die fe birin nabama alako e xa e jnεrε n ma kira xōn e bōjε birin na, e nii birin na, Isirayila mangεya luma e yi ra abadan.»»

⁵ «I a kolon Seruya xa di Yowaba naxan naba n na, i a kolon a naxan naba Isirayila sōcōrie xa mangε, Abeneri, nun Amasa ra. A naxa e faxa bōjεesa waxati, a e wuli maso a xa bεlēti nun a xa sankirie ma. ⁶ Na kui i xa fεεrε fen alako a naxa siga aligiyama bōjεesa kui. ⁷ I xa i cōxō sa Barasilay Galadika xa die xōn ma, alako e xa e dēge i xa teebili ra, barima e na mōlli nan naba n bε n nu na n gife i taara Abisalomī ma tεmui naxε. ⁸ Fo i xa Gera xa di Simeyi Baxurimi xa fe fan mato, naxan fatanxi Bunyamin bōnsōe ra. A n danka nε a jnaxi ra, n nu sigafe Maxanayimi lōxōe naxε. N to gbilen, a naxa n nalan Yurudēn xure biri. Menni n naxa n kali Alatala ra a n mu a faxama santidēgεma ra. ⁹ Yakōsi i naxa dīje a ma de. Xaxilima nan i ra, i a kolon a lanma i xa a rasiga aligiyama ki naxε.»

¹⁰ Na tεmui Dawuda naxa laaxira, a naxa bεlē a benbae fε ma a xa taa kui. ¹¹ A jnε tongo naani mangεya nan naba Isirayila xun ma. A naxa jnε solofera raba Xebiron, a jnε tongo saxan nun saxan naba Darisalamu. ¹² A xa di Sulemani naxa magoro a xa kibanyi kui, a xa mangεya naxa mabanban.

¹³ Xagiti xa di Adoniya naxa siga Sulemani nga Batiseba yire. Batiseba naxa a maxorin, «I faxi bōjεesa kui?» A naxa yaabi, «Iyo, n faxi bōjεesa kui.»¹⁴ Adoniya naxa a fala a bε, «N wama wōyεn keren nan falafe i bε.» Batiseba naxa a yaabi, «Na fala n bε.»¹⁵ Adoniya naxa yi masenyi ti a bε, «I a kolon a nu lanma n tan nan xa findi mangε ra. Isirayila birin ya nu rafindixi n tan nan ma n xa findi mangε ra. Kōnō Alatala naxa a niya mangεya xa so n xunya yi ra. ¹⁶ Yakōsi, n wama fe keren gbansan nan xōn ma i yi, i naxa tondi n bε.» Batiseba naxε, «Na fala n bε.»¹⁷ Adoniya naxa a fala, «Yandi, i xa a fala mangε Sulemani bε a xa Abisaga Sunamika fi n ma ginε ra. A mu tondima i bε.»¹⁸ Batiseba naxa a yaabi, «Awa, n wōyεnma mangε bε i xa fe ra.»

¹⁹ Batiseba naxa siga mangε Sulemani yire, a xa sa Adoniya xa fe fala a bε. Mangε to a nga to, a naxa keli a xa kibanyi, a siga a ralande. A naxa a igoro a nga bε, a kibanyi gbeτε maxili. Sulemani nga naxa a magoro a yirefanyi ma. ²⁰ Na tεmui a nga naxa a fala a bε, «N wama fe nde nan xōn. I naxa tondi n bε.» Mangε naxa a yaabi, «Nga, i xa na fala n bε, n mu tondima i bε.»²¹ A nga naxa a fala a bε, «I xa Abisaga Sunamika fi ginε ra i taara Adoniya ma.»²² Mangε Sulemani naxa a nga yaabi, «Munfe ra i Abisaga maxōrinma Adoniya bε? Na luxi alɔ i wama n ma mangεya nan sofe a yi ra, a to findixi n taara ra. I xa a so Abiyatari sεrεxεdubε nun Seruya xa di Yowaba fan yi ra.»

²³ Na kui mangε Sulemani naxa a kali Alatala ra, a naxε, «Ala xa n xun nakana xa Adoniya mu faxama a xa wōyεnxi xa fe ra!»²⁴ Yakōsi, n bara n kali Alatala xili ra, naxan n dōxōxi n baba Dawuda xa mangε kibanyi kui, to yati Adoniya faxama nε. N bara n kali Alatala ra naxan n ma fe birin sōcōneyama, naxan bōnsōe fima n ma.»²⁵ Mangε Sulemani naxa Yehoyada xa di Bēnaya yamari, a xa sa Adoniya faxa. A raba na ki nε.

²⁶ Na dangi xanbi, mangε naxa a fala Abiyatari sεrεxεdubε bε, «Siga i xōnyi Anatotí bōxi ma. A lan i xa faxa, kōnō n bara dījε barima i Ala xa saate kankira xanin nε n Baba Dawuda ya i, i man tōcōrō nε n baba xa tōcōrε.»²⁷ Sulemani Abiyatari keri na ki nε. Na kui Alatala xa masenyi naxa kamali, Ala naxan masen Eli bōnsōe xa fe ra Silo.

²⁸ Yowaba nu bara Adoniya mali mangε matandide, kōnō a mu nu na Abisalomī tan xa mangε matandide kui. Na kui, a to fe mε Sulemani naxan naba, a naxa a gi, a siga hōrōmōlingira kui, a sa sεrεxεbade ferie suxu. ²⁹ Mixie to a fala mangε Sulemani bε, a Yowaba bara a gi a siga hōrōmōlingira kui sεrεxεbade yire, mangε Sulemani naxa Yehoyada xa di Bēnaya yamari, «Sa a faxa!»³⁰ Bēnaya naxa siga Alatala xa hōrōmōlingira, a a fala a bε, «Mangε naxε i xa mini.» A naxa a yaabi, «N tondi! N xa faxa bel!» Bēnaya naxa sa Yowaba xa wōyεnxi dēntēgε mangε bε. ³¹ Mangε naxa a fala Bēnaya bε, «I xa a raba alɔ a a falaxi ki naxε. I na a faxa, a ragata. Na kui i fama n tan nun n ma denbaya ratangade Yowaba xa wuli raminixi fufafui ma.»³² Alatala fama na yunubi sare ragbilende a tan nan ma, barima a mixi firin faxa nε naxee nu tinxin a tan bε, naxee xa fe binyε nu dangi a tan gbe ra. N baba Dawuda mu nu a kolon a Neri xa di Abeneri nun Yeteri xa di Amasa, Isirayila sōcōrie xa mangε faxa Yowaba xa santidēgεma nan saabui ra. ³³ E wuli sare dōxōma Yowaba nun a bōnsōe nan xun ma abadan, kōnō

Alatala xa hinne nan luma Dawuda, a bɔnsoe, a xa denbaya nun a xa mangεya ma.»³⁴ Yehoyada xa Benaya naxa siga, a sa Yowaba faxa, a a ragata a xɔnyi gbengberenyi ma.

³⁵ Mange naxa Yehoyada xa di Benaya findi sɔɔrie xa mangε ra. A naxa Sadoki sereχedube ti Abiyatari jɛlɔxɛ ra.

³⁶ Mange naxa xεεra ti Simeyi ma, a a fala a bε, «Banxi nde ti Darisalamu, i luma dɛnnaxε. I naxa mini taa kui de.»³⁷ I na Sediron xure igiri loxɔε naxε minife ra taa kui, i faxama na loxɔε yati nε.»

³⁸ Simeyi naxa mangε yaabi, a naxε, «Awa yire, i tan n marigi naxan falaxi, n na nabama.» Simeyi naxa bu Darisalamu ki fanyi,³⁹ kɔnɔ jɛ saxan to dangi, a xa konyi firin naxa e gi e siga Maaka xa da Akisi xɔnyi, Gati mangε. Mixi ndee to a fala a bε, «I xa konyi firin na Gati,»⁴⁰ a naxa te a xa sofale fari, a siga a xa konyie foxɔ ra Gati, Akisi xɔnyi. A to e masɔtɔ, a naxa e ragbilen.

⁴¹ Mixi nde naxa sa na fala mangε bε, a Simeyi mini nε Darisalamu, a siga Gati, a man gbilen.

⁴² Mange naxa Simeyi xili, a a fala a bε, «N mu n kali Alatala ra xε i ya xɔri, fa a fala, «Xa i mini Darisalamu taa kui, n i faxama nε na loxɔε yati?» I mu a fala xε n bε a i n xui suxuma nε a fanyi ra?

⁴³ Munfe ra i mu tin na laayidi rakamalide i naxan tongo Alatala bε? Munfe ra i mu n ma yaamari suxu?»

⁴⁴ Mange naxa a fala Simeyi bε, «I a kolon i fe jaaxi naxan birin naba n baba ra, mangε Dawuda, Alatala fama na sare ragbilende i ma,⁴⁵ kɔnɔ a bara barake sa mange Sulemani ma. Dawuda xa mangεya mabanbanxi a fanyi ra Alatala ya i.»⁴⁶ Na tɛmu mangε naxa Yehoyada xa di Benaya yamari a xa Simeyi faxa. A naxa na raba. Sulemani xa mangεya mabanban na ki nε.

3

Sulemani xa xaxilimaya

(Yudaya Mangε II 1:2-13)

¹ Sulemani naxa lanyi xiri a tan nun Misira mangε firawuna tagi futi ra, a na xa di gine doxɔ. A naxa na gine yigiyi «Dawuda xa Taa» kui, barima a mu nu gexi a xa mangε banxi, Alatala xa hɔrɔmɔbanxi, nun Darisalamu tɛtɛ tide. ² Nama nu sereχe bama geyae nan fari, barima Alatala xa banxi mu nu tixi sinden. ³ Sulemani nu Alatala xanuma, a man nu birama a baba Dawuda xa yaamarie foxɔ ra, kɔnɔ a fan nu sereχe nun surayi bama geyae nan fari alɔ booree.

⁴ Mange naxa siga Gabayon sereχe bade, barima na geaya tide nu gbo. Sulemani naxa sereχe gan daaxi wulu keren ba mənni na sereχebade fari. ⁵ Alatala naxa mini Sulemani ma xiye kui Gabayon kɔs ra. Ala naxa a fala a bε, «I wama fe naxan yo xɔn, a fala n bε n xa a fi i ma.»⁶ Sulemani naxa a yaabi, a naxε, «I bara hinneñteya belebele raba i xa konyi n baba Dawuda bε, barima a a jɛrε nε i ya i nɔndi ra, tinxinyi ra, nun jaarige fixx ra. I bara hinneñ a ra, i di fi a ma, naxan magoroxi a xa kibanyi kui. Na nan a niyaxi n bε to.»⁷ Yakɔsi, n Marigi Alatala, i tan nan n magoroxi mangε kibanyi kui n baba Dawuda jɔxɔε ra. N luxi alɔ dimedi yi mangεya kui. ⁸ N na i xa jama sugandixi tagi, naxan wuya han e konti mi nɔma kɔntide. ⁹ Xaxilimaya fi n ma, alako n xa nɔ jaama rajerɛde a fanyi ra, n xa nɔ fe fanyi nun fe jaaxi tagi rasade. Xa na mu, nde fata yi jaama rajerɛde?»

¹⁰ Sulemani xa maxandi naxa rafan Marigi ma. ¹¹ Na kui, Ala naxa a masen Sulemani bε, «I to waxi xaxilimaya nan xɔn yi jaama rajerɛde ra, i mu simaya xɔnkuye xa maxɔrinxi, i mu bannaya xa maxɔrinxi, i mu i yaxuie faxafe xa maxɔrinxi,¹² n bar a ixa maxandi suxu. N xaxilimaya fanyi fima nε i ma, naxan maniyε mu toxi sinden, a man mu toma tɛmuie ma naxee sa fama. ¹³ N bannaya nun binye fima nε i ma, naxee maniyε mu toma mangε gbɛtε yi i xa waxati, hali i to mu e maxɔrinxi. ¹⁴ Xa i bira n ma kira foxɔ ra, i n ma seriye nun n ma yaamari ratinme, alɔ i baba Dawuda a raba ki naxε, n ixa simaya ikuyama nε.»

¹⁵ Na tɛmu Sulemani naxa xunu na xiye ma. A naxa gbilen Darisalamu Alatala xa saate kankira yire. A naxa sereχe gan daaxie nun xanunteya sereχee ba, a fa na don a tan nun a xa mixie birin na.

¹⁶ Langoe gine firin naxa siga mangε yire kiiti fenfe ra a yi. ¹⁷ Na gine nde naxa a fala a bε, a naxε, «N marigi i xa i haakε to n bε. N nun yi gine, muxu birin nan na banxi keren kui. N naxa di bari a ya xɔri. ¹⁸ Xi saxan to dangi, a fan naxa di bari. Muxu doro nan tun nu a ra, mixi gbɛtε yo mu nu na banxi kui fo muxu firin peti. ¹⁹ Kɔs nde kui, yi gine naxa a sa a xa di fari, a xa di naxa faxa. ²⁰ A to na to, a naxa n ma di tongo n sɛeti ma, a fa a xa di faxaxi sa n tan fε ma. N nu xife, n mu nu na sese kolon. ²¹ GESEGE n to keli n xa xjɛ fi n ma di ma, n naxa a to na di bara faxa. Kɔnɔ n to a igbε fa a fanyi ra, n naxa a to n ma di mu a ra, n naxan barixi.»

²² Boore gine naxa wɔyεnyi tongo, a a fala, «A mu na na ki xε. N ma di nan baloxi, i tan nan xa di faxaxi.» Gine singe naxa boore matandi a falafe ra, «I wule! N ma di xa mu faxaxi, n gbe nan baloxi.» E nu wɔyεnma na ki nε mangε ya xɔri. ²³ Na kui mangε naxa yi masenyi ti e bε, «Nde naxε, N ma di nan baloxi, i gbe nan faxaxi.» Boore naxε, «I wule. N gbe nan baloxi, i gbe nan faxaxi.»»

²⁴ Na woyenyi dangi xanbi, mangə naxa mixie yamari, «Wo fa santidegəma ra n bə ba.» E to fa na santidegəma ra a xən ma, ²⁵ a naxa a fala e bə, «Wo yi diyore baloxi ibolon a tagi, wo səeti nde so yi gine yi ra, wo boore səeti so na boore gine yi ra.»

²⁶ Na temui gine naxan xa di baloxi, na bəjən naxa a xaba a xa di xa fe xanunteya xafe ra, han a a fala mangə bə, «Yandi, n bara i maxandi n marigi, wo di baloxi so a yi ra, wo naxa yi di faxa.» Kənç boore gine tan naxa a fala, «Yi di naxa lu n yi ra, a naxa lu i fan yi ra. Wo a ibolon!» ²⁷ Mange to na mə, a naxa a masen, «Wo naxa diyore faxa. Wo xa yi di baloxi so na gine singe yi ra, a nga nan na ki.»

²⁸ Isirayila jama to mange xa kiti mə, e naxa gaaxu a ya ra, barima e nu bara a kolon Ala xaxili nan na a bəjən ma mangəya rəjərəfe ra tinxinyi kui.

4

Sulemani xa kuntigi xungbee

¹ Mange Sulemani nu Isirayila bəxi birin yamarima. ² A xa kuntigi xungbee nan yi ki: Sadəki xa di Asaraya, naxan findi sərəxədubə ra.

³ Sifa xa di Elixorefa nun Ahiya, naxee findi səbəlitie ra.

Axiludu xa di Yehosafati, naxan findi kəedi ragate ra.

⁴ Yehoyada xa di Bənaya, naxan findi səorie xa mangə ra.

Sadəki nun Abiyatari, naxee findi sərəxədubə ra.

⁵ Natan xa di Asariyahu, naxan findi gominae xa mangə ra.

Natan xa di Sabadi, naxan findi mangə xa sərəxədubə ra.

⁶ Ahisari, naxan findi mangə xa banxi walikəe xunyi ra.

Abeda xa di Adonirami, naxan findi konyie xunyi ra.

⁷ Mange Sulemani nu bara gomina fu nun firin ti Isirayila bəxi xun ma. Kike yo kike jək kui, gomina keren nu fama baloe ra mangə nun a xa denbaya bə. ⁸ E xilie nan ya:

Xuru xa di, naxan nu gomina ra Efirami bənsəe xa geya bəxi xun ma.

⁹ Dekeri xa di, naxan nu gomina ra Makasa, Saalabimi, Beti Semesi, Elon, nun Beti Hanan taae xun ma.

¹⁰ Xeseda xa di, naxan nu gomina ra Arubotu, Soko, nun Xeferi bəxi xun ma.

¹¹ Abinadabo xa di, naxan nu gomina ra Dərə bəxi xun ma,
naxan mangə Sulemani xa di ginə Tafati dəxə.

¹² Axiludu xa di Bana, naxan nu gomina ra Taanaki, Megido, nun Beti Saan xun ma,
dənnaxə na Saratan səeti ma.

A tan nan nu gomina ra Yisireeli fan xun ma, kelife Beti Saan han Abeli Mexola, han Yokineyami xanbi ra.

¹³ Geberi xa di, naxan nu gomina ra Ramoti, Galadi bəxi ma.

A tan nan nu gomina ra Manasi xa di Yayiri xa taae xun ma, Galadi bəxi ma.

A tan nan nu gomina ra na bəxi xun ma, kelife Aragobo han Basan,
taa xungbe makantaxi tongo senni nu na dənnaxə.

¹⁴ Ido xa di Axinadabo nan nu gomina ra Maxanayimi xun ma.

¹⁵ Aximaasi nan nu gomina ra Nafatali bəxi xun ma,
naxan mangə Sulemani xa di ginə Basamati dəxə.

¹⁶ Xusayi xa di Bana nan nu gomina ra Aseri nun Beyaloti xun ma.

¹⁷ Paruwa xa di Yehosafati nan nu gomina ra Isakari bəxi xun ma.

¹⁸ Ela xa di Simeyi nan nu gomina ra Bunyamin bəxi xun ma.

¹⁹ Uri xa di Geberi nan nu gomina ra Galadi bəxi xun ma,
a Amorikae xa mangə Sixənxa bəxi,
nun Basankae xa mangə Ogo xa bəxi.

Geberi keren nan nu na bəxi birin gomina ra.

²⁰ Yudayakae nun Isirayilakae nu wuya ačo baa də ra meyənyi. E nu e dəgema, e nu e minma səewə kui.

5

Sulemani xa mangəya

(Yudaya Mangə II 2:1-16)

¹ Mange Sulemani nu bəxi birin yamarima, kelife Efirati xure ma, han Filisita bəxi, han Misira naaninyi ra. Na mixi birin nu duuti fima mangə Sulemani ma a xa simaya birin kui.

² Mange Sulemani nun a xa mixie baloe findi yi nan na ləxəe keren kui: farin fuji daaxi busali kəmə tongo saxan, jı̄eraba busali kəmə firin tongo naani,³ ninge bərəgəxi fu, ninge dəmadon daaxi məxçəjən, xuruse lanma kəmə, bolee, xelie, burunyi sie, nun xəni bərəgəxie.

⁴ Mange Sulemani nan nu bəxi birin yamarima naxee nu na Efirati xure yirefanyi ma, kelife Tifisa han Gasa. Na bəxi mangəe nun e xa mixie nu sabatixi bəjəesa nan kui.⁵ Yudayakae nun Isirayilakae birin, kelife Dana han Beriseeba, nu sabatixi bəjəesa nan kui e xa wəni bilie nun e xa xərə bilie tagi Sulemani xa mangəya bun ma.

⁶ Soe gəcərə wulu tongo naani nu na Sulemani yi ra, naxee nu a xa səcəri ragisee bəndunma. Soe ragi mixi wulu fu nun firin nan nu na Sulemani yi ra.⁷ Sulemani xa gomina fu nun firinyie nu fama baloe ra a bəe nun a xa mixie bəe. Kike yo kike gomina nde nu fama mangə hayi birin na.⁸ E nu fama məngi nun səxəe ra soe birin bəe gəcərə kui.

⁹ Ala xaxilimaya, lənni, nun fahaamui gbegbe nan so Sulemani yi ra. E nu gbo alə baa də ra məyənyi.¹⁰ Sulemani xa xaxilimaya nu dangi fugerakae nun Misirakae xa xaxilimaya birin na.¹¹ A xa xaxilimaya nu dangi mixi birin na, hali Etani Esiraka, Maxolo xa die Heman, Kalikəli, nun Darada. A xili naxa din bəxi birin na naxee nu Isirayila rabilinyi.¹² A taali wulu saxan nan fala, a nun bəeti wulu keren nun suuli.¹³ A wuri gbgabee xa fe fala, a fölöfe Liban wuri xungbe ma naxan xili sədiri, a sa hisopi sansi xunxuri li naxan bulama banxi xalə ma. A subee, xənie, bubusee, nun yəxəe fan xa fe fala.¹⁴ Dunijə mangəe nu luma mixie xəxə ra e xa fa mangə Sulemani xa lənni nun xaxilimaya ramə.

¹⁵ Tire mangə Xirami naxa kuntigie xəxə mangə Sulemani xən, barima a nu bara a mə a a tan nan tixi mangə ra a baba jı̄cəxəcə ra. Xirami nu bara Sulemani baba Dawuda xanu kabi a rakuya.¹⁶ Sulemani naxa Xirami yaabi,¹⁷ «I nu n baba Dawuda kolon, a mu nə banxi tide a Marigi Alatala bəe gere xa fe ra, naxan nu na a yire birin han Alatala naxa a yaxue sa a sanyi bun ma.¹⁸ Yakəsi Alatala bara a ragiri n xa lu bəjəesa kui. Gere nun fe xənəe bara jı̄nən.¹⁹ Na kui n bara a jənige n xa banxi ti n Marigi Alatala bə alə a yitaxi ki naxə n baba Dawuda bəe. A naxa a masen a bə, «I xa di, n naxan dəxəma i xa kibanyi kui i jı̄cəxəcə ra, na nan fama banxi tide n bə.»²⁰ I naxan nabama, i xa yaamari fi Liban sədiri wuyaxie xa xaba n bə. N ma walikəe kfumə ne i xa walikəe ma. N e xa wali sare fima ne alə i wama a xən ki naxə. Mixi yo mu na naxan fata wuri xabade alə Sidənkəae.»

²¹ Mange Xirami to Sulemani xa wəyənyi mə, a naxa səewa ki fanyi ra, a fa a fala, «Alatala tantu. A bara di xaxilima fi Dawuda ma naxan nəmə yi jama xungbe rajərədə.»²² Xirami naxa Sulemani yaabi, a naxə, «N bara i xa masenyi mə. N i waxənfe birin nabama ne, sədiri wurie nun sipirə wurie xa fe ra.²³ N ma walikəe wurie ragoroma ne kelife Liban han baa də ra. N e xirima e boore ra, alako n xa e rajərə baa fari han i wama dənnaxə xən. Mənni n e rafulunma, i fa e xanin. N tan wama naxan xən na wali sare ra, i xa baloe fi n tan nun n ma mixie ma.»

²⁴ Mange Xirami naxa sədiri wuri nun sipirə wuri birin so mangə Sulemani yi ra, a nu wama naxan xən.²⁵ Nə yo jı̄e, mangə Sulemani nu farin busali wulu tongo solomasaxan nun ture fifa məxçəjən fima ne Xirami ma a xa banxi baloe xa fe ra.²⁶ Alatala xaxilimaya fi ne Sulemani ma alə a a fala a bə ki naxə. Dəfənyi naxa lu Xirami nun Sulemani tagi, e fa saatə xiri e boore bə.

²⁷ Mange Sulemani naxa Isirayilaka wulu tongo saxan yamari e xa wali a bə.²⁸ Kike yo kike, a naxa mixi wulu fu rasiga Liban bəxi ma, e xa wali kike keren mənni, e fa kike firin naba e xənyi. Adoniramı nan nu na na fe xunyi ra.²⁹ Mixi wulu tongo soloferə nan nu kote maxaninma, mixi wulu tongo solomasaxan nan nu gəmə masolima mangə Sulemani bə geyae kən na Liban.³⁰ Sulemani xa gominae nu bara mixi wulu saxan kəmə saxan sugəndi naxee nu wali xun matoma a ra.³¹ Mange nu bara yaamari fi, a walikəe xa gəmə xungbe tofanyie masoli naxee findima Ala xa banxi sanbunyi ra.³² Sulemani nun Xirami xa banxitie nun Gebalakae naxa gəməe masoli.

Wurie nun gəməe yailan na ki ne Ala xa banxi xa fe ra.

6

Alatala xa hərəməbanxi tife

¹ Nə kəmə naani jı̄e tongo solomasaxan to dangi kelife Isirayila mini Misira bəxi ra təmvi naxə, mangə Sulemani naxa Alatala xa hərəməbanxi ti fölo Siwi kike kui. Na jı̄e findixi a xa mangəya jı̄e naani nde nan na Isirayila bəxi xun ma.² Sulemani Ala xa banxi ti yi maniyə xasabi nan na: A kuyə jı̄ngən ya tongo senni, a gboe jı̄ngən ya məxçəjən, a ite jı̄ngən ya tongo saxan.³ A yatagi buntunyi xa kuyə nu lanxi jı̄ngən ya məxçəjən nan ma, alə banxi xa kuyə na ki naxə. A gboe fan findi jı̄ngən ya məxçəjən nan na.

⁴ A wundərie nu yailanxi banxi xalə nan kui, wurie fan nu yailanxi e fari.⁵ A naxa konkoe fatu hərəməbanxi xalə rabilinyi.⁶ Konkoe singee xa gboe nu lanxi jı̄ngən ya suuli nan ma. Nee fari konkoe gətəe naxa dəxə naxee xa gboe nu lanxi jı̄ngən ya senni ma. Nee fan fari konkoe gətəe naxa dəxə naxee xa gboe nu lanxi jı̄ngən ya soloferə ma. Hərəməbanxi xalə xa marabinye nu raxurunxi a fuge

biri ra, alako konkoe masa wurie mu soma banxi xalε kui ki naxε. ⁷ E to nu hɔrɔmɔbanxi tima, e nu gɛmɛ rawalima naxee jnān nu bara masoli geya yire e tongoxi dɛnnaxε. Na ki walise yo xui mu nu mɛma hɔrɔmɔbanxi yire, ałɔ dɛrɛma, bera, xa na mu a ra walise gbɛtε naxan yailanxi wure ra. ⁸ Naadε nde nu na banxi yirefanyi ma naxan minima konkoe yire ma. Tede sameş daaxi nde nu yailanxi banxi kui ma, naxan nu konkoe kui masotɔma koore ra. ⁹ E to gɛ banxi tide, Sulemani naxa a raxunma sɛdiri wurie ra. ¹⁰ Konkoe naxee nu tixi hɔrɔmɔbanxi sɛetie ma, e ite jnɔngɔn ya suuli. Na birin nu xirixi banxi ma sɛdiri wurie ra.

¹¹ Alatala naxa a masen mangɛ Sulemani bɛ, a naxε, ¹² «N xa a fala i bɛ yi banxi tife xa fe ra, xa i sa i jnɛrɛ n ma kira xɔn ma, xa i sa n ma sɛriyɛ rabatu, xa i sa n ma yaamarie suxu, n nan n ma laayidi rakamalima ne i bɛ, n naxan fala i baba Dawuda bɛ. ¹³ Na kui n luma ne n ma jnāma tagi, n mu i bɛnjinma abadan.»

¹⁴ Sulemani naxa Ala xa hɔrɔmɔbanxi ti, a wali rajɔn. ¹⁵ A naxa sɛdiri wuri xebenyie mafatu banxi xalε ma a kui, kelife a xale fole ma han banxi xunyi ra. A naxa sipirɛ wuri xebenyie mafatu banxi gbaata ma. ¹⁶ A naxa sɛdiri wuri xebenyie mafatu konkoe jnɔngɔn ya mɔxɔjɛn daaxi ma banxi kui dunxui ra, kelife a gbaata ma han fuge. Na nu findixi Yire Sɛniyɛnxi Fisamante nan na. ¹⁷ Banxi palaa dɔnχɔɛ naxan nu na na yatagi, nu kuya jnɔngɔn ya tongo naani. Na nu findixi Yire Sɛniyɛnxi nan na. ¹⁸ Sɛdiri wuri xebenyie naxee nu fatuxi banxi xalε ma palaa ma, sansi bogie nun sansi fugee fan nu masolixi e ma. Na ki, gɛmɛ mu nu toma banxi kui ma fefe ma.

¹⁹ Sulemani naxa Yire Sɛniyɛnxi Fisamante yailan hɔrɔmɔbanxi kui, Alatala xa saate kankira dɔxɔma dɛnnaxε. ²⁰ Na yire kuya jnɔngɔn ya mɔxɔjɛn, a igbo jnɔngɔn ya mɔxɔjɛn, a ite jnɔngɔn ya mɔxɔjɛn. Xɛɛma nu masoxi na konkoe xalε birin ma, a nun sɛrɛxɛbade ma naxan yailanxi sɛdiri wuri ra. ²¹ Mangɛ Sulemani naxa xɛɛma maso na Yire Sɛniyɛnxi Fisamante xalε ma. A naxa yɔlɔnχɔnyi xunxuri xɛɛma daaxie gbaku naa sode de ra. ²² Ba na ra, a nu bara xɛɛma maso na hɔrɔmɔbanxi xalε birin ma, a nun sɛrɛxɛbade ma naxan nu na naa.

²³ A naxa malekɛ firin misaali masoli wulai oliwi wuri ra. E ite jnɔngɔn ya fu. ²⁴ Malekɛ singe gabutenyi keren xa kuyɛ jnɔngɔn ya suuli, a gabutenyi firin nde fan xa kuyɛ jnɔngɔn ya suuli, naxan lanma nɔngɔn fu ma kelife a kɔola ma han a yirefanyi ma. ²⁵ Boore malekɛ fan gbee lanxi jnɔngɔn ya fu nan ma. E firinyi nu yailanxi kɛja keren nan na. ²⁶ E firinyi ite jnɔngɔn ya fu. ²⁷ Sulemani naxa na malekɛ ti Yire Sɛniyɛnxi Fisamante tagi, alako malekɛ gabutenyi xa banxi xalε li, e fan xa e boore li banxi tagi. ²⁸ Sulemani naxa xɛɛma maso na malekɛ firinyie birin ma.

²⁹ A naxa yaamari fi, a e xa malekɛ, tugi bilie, nun wuri fuge tofanyi misaalie masoli banxi xalε ma, naxee nu na Yire Sɛniyɛnxi Fisamante nun Yire Sɛniyɛnxi kui. ³⁰ A naxa xɛɛma maso banxi gbaata ma na yire firinyie kui. ³¹ A naxa hɔrɔmɔbanxi xa naadε yailan wulai oliwi wuri ra. A e gbaku oliwi wuri xebenyie ra naxee xa marabinye mu nu banxi xalε gbe lima, fo dɔxɔ naani. ³² Na naadε firinyie nu yailanxi wulai oliwi wuri nan na. Malekɛ, tugi bili, nun wuri fuge tofanyie misaalie nu masolixi na naadε ma. Xɛɛma nu masoxi na naadε nun na misaalie ma ³³ A naxa na mɔɔli raba naadε ma naxee nu na Yire Sɛniyɛnxi ma. E yailanxi oliwi wuri ra, e gbakusi wuri xebenyie ra naxee mu nu banxi xalε xa marabinye lima fo dɔxɔ saxan. ³⁴ Naadε firinyi gbɛtε nu yailanxi sipirɛ wuri ra. ³⁵ A naxa yaamari fi e xa malekɛ, tugie, nun sansi fuge tofanyi misaalie masoli e ma. Na dangi xanbi a naxa xɛɛma maso naadε nun na misaalie ma.

³⁶ A naxa buntunyi yailan gɛmɛ masolixie ra, naxee nu dɔxɔxi safɛ saxan na, a nun sɛdiri wuri safe keren na.

³⁷ Alatala xa banxi dɔxɔ folo Siwi kike nan na, Sulemani xa mangɛya jnɛ naani nde. ³⁸ A naxa jnɔn Bulu kike ra, kike solomasaxan nde, Sulemani xa mangɛya jnɛ fu nun keren nde. Na banxi birin ti jnɛ solofera nan bun ma, a fa lu ałɔ Ala nu wama a xɔn ma ki naxε.

Mangɛ banxi tife

¹ Sulemani bu ne jnɛ fu nun saxan a yɛtɛ xa banxie tife ra. ² A banxi naxan singe ti a a xili sa ne «Liban fɔtɔnyi banxi.» A nu kuya jnɔngɔn ya kɛmɛ, a igbo jnɔngɔn ya tongo suuli, a ite jnɔngɔn ya tongo saxan. A xunyi wurie nu dɔxɔxi kinki safɛ naani naxee xun, nee nu yailanxi sɛdiri wuri nan na. ³ Na kinkie fari nu makotoxi sɛdiri xebenyi tongo naani nun suuli nan na a safɛ ki ma, fu nun suuli safɛ keren. ⁴ Banxi sɛetie ma, wundɛri safɛ saxan nu na e ma, e ya rafindixi e boore ma. ⁵ Naadε saxan fan nu na wunderie ya tagi. ⁶ Buntunyi nu na naxan xa kuyɛ jnɔngɔn ya tongo suuli lima, a igboe jnɔngɔn ya tongo saxan. ⁷ Banxi pala naxan fan nu yailanxi sɛdiri wuri ra keli a gbata ma han fuge, nan nu findixi a xa kiiti sade ra.

⁸ A banxi gbɛtε ti ne na xanbi ra a nu luma dɛnnaxε. A a yailan ałɔ boore. Na xanbi ra, a naxa banxi gbɛtε ti Firawuna xa di gine bɛ a naxan dɔxɔ. ⁹ Nee birin ti gɛmɛ masolixie nan na naxee xabaxi sɛra

ra a kui nun a fari, kelife a bunyi ma han fuge.¹⁰ Banxi sanbunyi dōxō gēmē tofanyi xungbee nan na, naxee xabaxi jōngōn ya fu xa na mu a ra jōngōn ya solomasaxan ma.¹¹ A fuge ra, sēdiri wuri nun gēmē tofanyie nu na naxee xabaxi a fanyi ra.¹² Na tētē xungbe nu yailanxi gēmē xabaxi safē saxan na, sēdiri wuri fan nu saxi na fari, alō Alatala xa banxi nun a gbutunyi.

¹³ Mangē Sulemani naxa mixi nde fen Tire, naxan xili Xirami.¹⁴ Kaajē ginē nde xa di nan nu a ra fatanfe Nafatali bōnsōe ra. Tireka nan nu a Baba ra, naxan nu wure gbeeli rawalima. A lōnnixi, a xaxili fan, a fata wure gbeeli rawalide a mōcli birin na. A siga nē mange Sulemani yire, a na wali mōcli raba.

¹⁵ A kinki firin xabu wure gbeeli ra, naxee ite jōngōn ya fu nun solomasaxan, naxee xa radigilinyi lanxi jōngōn ya fu nun firin ma.¹⁶ A xunyi firin xabu na kinki firinyie bē, naxee ite jōngōn ya suuli.¹⁷ A se raxunmase fu nun naani xabu na xunyi firinyie bē, xunyi keren solofer.¹⁸ A mangoe bogi maniyēe yailan safē firin na na se raxunmase radōxōxi firinyie ma.¹⁹ A fuge maniyēe masoli na kinki xunyi firinyie ma naxee nu na buntunyi ra. E ite jōngōn ya naani.²⁰ A mangoe bogi maniyēe kēmē firin masoli na kinki xunyi firinyie ma.²¹ A na kinkie ti buntunyi ya tagi. Naxan nu na a yirefanyi ma, a xili naxa sa Yakin, naxan nu na a kōčla ma, na xili naxa sa Boosu.²² Na kinkie konde ra, fugee nu masolixi mēnnie ma.

²³ A naxa ye sase xungbe digilinxii yailan yoxui ra. A dē igboe jōngōn ya fu, a ite jōngōn ya suuli, a xa radigilinyi jōngōn ya tongo saxan.²⁴ Na ye sase dē rabilinyi bunyi, ninge maniyē nu masolixi a ma e radōxōxi e boore ra a rabilinyi birin ma. Ninge fu na jōngōn ya keren ma, suuli a fari, suuli a bun. Ningee yo, ye sase yo, na birin yailanxi kerenyi nan na.

²⁵ Na ye sase nu dōxōxi ninge maniyē gbētē fu nun firin fari. Saxon ya rafindixi kōčla biri, saxan ya rafindixi sogegorode biri, saxan ya rafindixi yirefanyi biri, saxan ya rafindixi sogetede biri. Na ye sase naxan nu xili «Baa» nu dōxōxi na ningee fari, e ya rafindixi tandem.²⁶ Na ye sase xa marabinye nu findixi susu keren nan na. A de kiri masolixi maniyē sansi fuge tofanyi ra. Ye fifa kēmē solofera fifa tongo suuli nu nōma sade a kui.

²⁷ A naxa e sanbunyi fu yailan. E birin nu kuya jōngōn ya naani, e igbo jōngōn ya naani, a ite jōngōn ya saxan.²⁸ E na sanbunyi rafala ki nāxē, wure ralēnfētēnxie nu na wure gbētē naani tagi.²⁹ Yetē misaalie, ninge misaalie, nun malekē misaalie nu yailanxi na wure ralēnfētēnxie ma, a nun pirinti gbētē.³⁰ Wure digilinxii naani nu na sanbunyi keren keren ma bē a ti se ra, naxee nu xirixi e boore ra wure gbeeli firin na. Wure nde nu na na tuxui naanie ma ye sase bun ma. Na birin nu yailanxi temui kerenyi nan na.³¹ Se digilinxii nde nu na ye sase nu dōxōxi naxan kui. Na ite jōngōn ya keren sanbunyi bē, a igbo jōngōn ya keren nun a tagi. Se ndee nu masolixi na ma. Na wure ralēnfētēnxie mu nu digilinxii, e sētē naanie birin xa maniyē nu lan.³² Na wure digilinxii naani naxee nu na a ye maxanin se tuxui naanie ra, e ite jōngōn ya keren nun a tagi, firin nu xirixi e boore ra wure gbeeli ra.³³ Na wure digilinxie maniyē sōčri ragise sanyie ra. E birin nu yailanxi wure gbeeli ra temui kerenyi ra.

³⁴ Se nde nu na tuxui naanie birin na naxee nu sēnbē fima e ma.³⁵ Se digilinxii nde nu na ye sase dōxōde kui. Na ite sanbunyi bē jōngōn ya keren. Sanbunyi fuge, a kilōndee nun a wure ralēnfētēnxie birin nu yailanxi wure gbeeli nan na temui kerenyi ra.³⁶ Malekē misaalie, yetē misaalie, nun tugī misaalie nu yailanxi na kebelae ma, nun se gbētē.³⁷ Ye maxanin se fu nu yailanxi ki kerenyi ra na ki nē wure gbeeli ra. E birin nu lan.

³⁸ Xirami ye sase fu yailan nē wure gbeeli ra, naxee nu dōxōxi na ye maxanin se fu fari. Ye litiri wulu keren kēmē senni jōngōn nu sama kankan kui. Ye sase nu igbo jōngōn ya naani.³⁹ A naxa ye maxanin see dōxō Alatala xa hōrōmōbanxi sētē ma, suuli kōčla biri, suuli yirefanyi biri. Na ye sase belebele naxan nu xili «Baa», a naxa na dōxō banxi yirefanyi ma, a makōrē a sogetede biri ra.⁴⁰ Xurami naxa ye sasee, tē xube kō see nun tundee yailan.

Na kui, Xurami naxa gē mangē Sulemani xa walie ra Ala xa hōrōmōbanxi xa fe ra. Na walie nan ya:⁴¹ kinki firinyie, e xunyi tofanxie, se raxunmase naxee e fari,⁴² kōčobē bogi maniyē kēmē naani gbakuxi e ra, kōčobē bogi maniyē safē firin se raxunmase keren ma kinkie xunyi ra,⁴³ sunbui maxanin se fu,⁴⁴ ye sase xungbe naxan xili «Baa», ninge fu nun firin misaalie naxee na ye sase xungbe bun ma,⁴⁵ tundee, pelie, paanie. Xurami se naxee birin yailan mangē Sulemani bē Alatala xa banxi xa fe ra, a e yailan wure gbeeli raxunuxi nan na.⁴⁶ Mangē nu na yoxui raxunu Yurudēn mērē yire nē, Sukōti nun Saratan tagi.⁴⁷ Mangē Sulemani na birin yailan wure gbeeli nan na, naxan xa gboe xasabi mu nu nōma kolonde.

⁴⁸ Sulemani se gbegbe yailan nē Ala xa banxi bē, alō sērēxebade xēxema daaxi, teebili xēxema daaxi nde taami sērēxē sama dēnnaxē,⁴⁹ lanpui dōxō se xēxema daaxie naxee dēxēma Yire Seniyēnxi kui sēriyē ki ma, a fuge misaalixie, lanpuie, tē xube kō se xēxema daaxie,⁵⁰ paanie, finē, pōčti tofanyie, piletie, kolopočti xēxema fanyi daaxie, Ala xa hōrōmōbanxi xa naadēe gbaku se xēxema daaxie, naxee nu na Yire Seniyēnxi Fisamante sode dē ra nun hōrōmōbanxi sode dē ra.

⁵¹ Sulemani Alatala xa hōrōmōbanxi xa see yailan xēxēma ra na ki nē. A to gē na ra, a naxa se birin naso Alatala xa hōrōmōbanxi xa naafuli ragatade kui, a baba Dawuda naxee fixi Ala ma.

8

Saatē kankira dōxōfe hōrōmōbanxi kui
(Yudaya Mangē II 5:2-6:11)

¹ Na tēmuī, Sulemani naxa Isirayila forie, bōnsōe xunyie, nun Isirayila denbaya xunyie maxili alako e xa te Alatala xa saatē kankira ra kelife Siyon, Dawuda xa taa. ² Isirayilaka birin naxa e malan mangē yire alako e xa kike solofera sali raba. ³ Isirayila forie birin to mēnni li, Lewikae naxa saatē kankira tongo, ⁴ e a xanin a nun Ala xa Naralande Kiri banxi, a nun se sēniyēnxi naxee nu na a kui. Lewika sērēxēdubēe nan na wali raba.

⁵ Mangē Sulemani nun Isirayila jama naxee birin nu maxilixi, naxa ti saatē kankira ya ra. E naxa xuruse lanmae nun a xungbe gbegbe ba sērēxē ra, naxan kōnti mu nu nōma kolonde. ⁶ Sērēxēdubēe naxa Alatala xa saatē kankira dōxō a dōxōde Ala xa hōrōmōbanxi, Yire Sēniyēnxi Fisamante kui. E a dōxō malekēe gabutenyie bun ma. ⁷ Malekēe gabutenyie nu italaxi saatē kankira nun a maxanin see xun ma. ⁸ Saatē kankira maxanin see findixi wuri kuyee nan na, naxee jōeē nu toma kafi pala ma yire sēniyēnxi kui, kōnō e mu nu nōma tode hōrōmōbanxi tande tan ma. Han to saatē kankira na mēnni. ⁹ Sese mu nu na na saatē kankira kui, fo na walaxē firinyi Annabi Munsa naxee sa a kui. A na raba Xorebe geya yire nē, Alatala saatē xiri lōxōe e nun Isirayilakae tagi, e mini tēmuī Misira.

¹⁰ Sērēxēdubēe to mini Yire Sēniyēnxi kui, nuxui nde naxa goro Alatala xa banxi ma, a a rafe. ¹¹ Sērēxēdubēe mu no lude mēnni e xa e xa wali raba, barima na nuxui nu na naa, Alatala xa nōre nu bara lu banxi birin ma. ¹² Na kui, Sulemani naxa a fala,
«Alatala a masen nē,

a a sabatima nuxui fōōrē nan kui.

¹³ Na kui n bara lingira ti i bē,

i sabatima dēnnaxē abadan.»

¹⁴ Mangē naxa a ya rafindi, a duba Isirayila jama birin bē. E birin nu tixi. ¹⁵ A naxa a masen, «Tantui na Isirayila Marigi Alatala bē, naxan wōyēn n baba Dawuda bē a kērē ra. A fe naxan birin masen a bē, a na birin nakamalixi nē. ¹⁶ A naxē, «Kafi n nan n ma jama ramini Misira bōxi ra, n mu nu taa sugandixi Isirayila bōnsōe tagi n banxi tima dēnnaxē. N man mu xēmē sugandixi naxan findima n ma Isirayila jama yarerati ra. Kōnō n bara Darisalamu nan sugandi alako n xili xa lu naa. N man bara Dawuda sugandi alako a xa findi n ma Isirayila jama xunyi ra.»»

¹⁷ «N baba Dawuda naxa natē tongo a bōjē kui, a fo a xa banxi ti Isirayila Marigi Alatala bē. ¹⁸ Alatala naxa a fala n baba Dawuda bē, «I to natē tongo i bōjē kui n ma banxi xa fe ra, na bara findi jānige fanyi ra. ¹⁹ Kōnō i tan xa mu na banxi tima. I xa di nan na tima. I naxan barixi, na nan n ma banxi tima. ²⁰ Alatala bara a xa masenyi rakamali. N tan bara ti n baba Dawuda lōxōe ra Isirayila mangē kibanyi kui, alop Alatala a masen ki naxē. N man bara banxi ti Isirayila Marigi Alatala bē. ²¹ N bara Alatala xa saatē kankira dōxō naa, a xa saatē walaxē na na kui. A na saatē xiri a nun Isirayilakae nan tagi.»

²² Mangē Sulemani naxa ti sērēxēbade ya i jama birin ya xōri, a naxa a bēlēxe itala koore ma, a fa a fala, ²³ «Isirayila Marigi Alatala, i maniyē mu na koore nun bōxi ma. I dugutēgēxi i xa saatē nun i xa hinne xa fe nan na i xa konyie mabiri, naxee jērēma i ya tode ra e bōjē fīixē ra. ²⁴ Na na a ra, to lōxōe i bara i xa laayidi rakamali i xa konyi n baba Dawuda bē. ²⁵ Yakōsi, Isirayila Marigi Alatala, i laayidi naxan tongoxi i xa konyi n baba Dawuda bē, i xa na rakamali. I bara a masen a bē, «Xa i bōnsōe fētēn e jērē ki ma alop i a rabaxi ki naxē, e naxa n ma sēriyē binya, mixi nde na e bōnsōe ya ma naxan fama lude Isirayila kibanyi kui abadan.» ²⁶ Yakōsi, Isirayila Marigi Alatala, i xa i xa masenyi rakamali, i naxan masen i xa konyi Dawuda bē.»

²⁷ «Kōnō Ala tan nōma sabatide dunjia bēnde fūji fari adamadie tagi? Koore nun a xa gboe xurun i bē. N banxi naxan tixi i bē a xurun koore bē. I luma mēnni di? ²⁸ N Marigi Alatala, i xa i xa konyi xa dubē suxu, i xa a xa maxandi tongo, i xa i tulī mati i xa konyi wa xui ra. ²⁹ I xa i jēngi sa yi banxi xōn ma kōe nun yanyi ra, barima i xili matōxōma be. I xa i xa konyi xa maxandi suxu yi banxi kui. ³⁰ I xa i tulī mati i xa konyi nun i xa jama wa xui ra, e i maxandima be tēmuī naxē. Kelife koore ma i dōxōxi dēnnaxē, i xa i tulī mati muxu ra, i man xa dījē.»

³¹ «Xa mixi nde sa yunubi raba a boore ra, e fa a fala a bē a xa kali nde ti sērēxēbade yire yi banxi kui, ³² i xa na fe mato kelife koore ma, i xa kiiti sa nōndi ra alako fe kanē nun tinxintōe birin xa e sare sōtō.»

³³ «Xa i xa jama Isirayila sa yunubi raba i ra, e yaxuie fa nō e ra na xa fe ra, xa e bara tin gbilenfe ra i yire, e i xili matōxō, e i maxandi yi hōrōmōbanxi kui, ³⁴ i xa na fe mato kelife koore ma, i xa i xa jama Isirayila xa yunubie xafari, i fa e ragbilen bōxi ma, i dēnnaxē fixi e tan nun e babae ma.»

³⁵ «Xa koore sa balan, tunε yo mu fa, barima e bara yunubi raba i ra, xa e fa i maxandi be, e i xili matçxč, e gbilen e xa yunubi fōxč ra i e rayaagixi naxan ma, ³⁶ i xa na fe mato kelife koore ma, i xa i xa konyie, i xa jama Isirayila xa yunubie xafari, i xa i xa səriye fanyi masen e bε alako e xa na jnere ki kolon, i fa tune ragoro i xa bōxi ma, i naxan findi e gbe ra.»

³⁷ «Xa kaame sa sin yi bōxi ma, xa na mu fure, xa na mu baloe kanε, xa na mu gere, xa na mu gbaloe gbetε, ³⁸ xa mixi nde sa i maxandi, xa i xa jama Isirayila a mawa i xōn, barima e bara a kolon e xa tōore kelixi fe naxan ma, e fa e belεxε itala yi banxi mabiri, ³⁹ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dēnnaxε, i xa dijε, i xa mixi birin sare fi a xa wali ra, i tan naxan adama birin bōje ma fe kolon. I keren peti nan ibunadama birin sondon ma fe kolon. ⁴⁰ Na kui e fama gaaxude i ya ra, e jnere i xa kira xōn e xa simaya birin kui yi bōxi ma, i naxan fixi muxu babae ma.»

⁴¹ «Xa xōje nde sa fa kelife jamanε ma, naxan mu findi i xa jama Isirayila mixi nde ra, ⁴² a fa i xili xungbe nun i senbε xa fe ra, a i maxandi yi banxi kui, ⁴³ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dēnnaxε, i xa a xa maxandi suxu alako si birin xa gaaxu i xili ya ra dunija, alo i xa jama Isirayila. E xa a kolon i tan nan xili maxandima yi banxi kui n naxan tixi.»

⁴⁴ «Xa i xa jama sa mini a yaxuie gerede alo i a masen e bε ki naxε, xa e i maxandi yi taa mabiri ra i dēnnaxε sugandixi, xa e i maxandi yi banxi mabiri ra n naxan tixi i xili ra, ⁴⁵ i xa na fe mato, i xa e xa dubε suxu, i xa kiiti tinxinxi sa e bε.»

⁴⁶ «Xa e sa yunubi raba i ra, alo adamadi birin darixi naxan na, xa i bōje te e xili ma, i fa e sa e yaxuie sagoe, e findi geelimanie ra yire makuye, xa na mu a ra yire makorexi, ⁴⁷ xa e bara xaxili sōtō na konyiya kui, e fa i maxandi e xa geeli kui, «Muxu bara yunubi raba, muxu bara fe jaaxi raba, muxu bara kobi, ⁴⁸ xa e man e yεtε ragbilen i ma e bōje fīxε ra, e nii birin na, e fa i maxandi jamanε ma konyiya kui yi bōxi mabiri, i naxan fixi e babae ma, a nun yi taa mabiri, i naxan sugandixi, a nun yi banxi mabiri, n naxan tixi i bε, ⁴⁹ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dēnnaxε, i xa i tulı mati e xa maxandi nun e wa xui ra, i xa kiiti tinxinxi sa e bε, ⁵⁰ i xa dijε i xa jama ma naxan yunubi rabaxi i ra. I xa e xa yunubie xafari e naxan nabaxi i ra. I xa hinne e ra e yaxuie ya xōri, alako e yaxuie fan xa hinne e ra. ⁵¹ E findixi i xa jama nan na, i ke tongue, i naxee ramini Misira bōxi ra konyiya kui.»

⁵² «Yakɔsi, n Marigi Ala, i xa muxu xa maxandi mato, i xa a ramε, muxu naxan nabaxi yi banxi kui, ⁵³ barima i tan nan muxu ba dunija bōnsε tagi muxu xa findi i ke tongue ra, alo i a masen Isirayila be ki naxε i xa konyi Munsa saabui ra, a to muxu benbae ramini Misira bōxi ra.»

⁵⁴ Mange Sulemani to ge na maxandi tide Alatala bε, a naxa keli Alatala xa sərəxbade yire, a xinbi nu sinxi dēnnaxε a bεlεxε itexi koore ma. ⁵⁵ Na temui a naxa ti Isirayila jama ya xōri, a duba e bε a xui itexi ra. A naxε, ⁵⁶ «Tantui na Alatala bε, naxan bara malabui fi a xa jama Isirayila ma, alo a a masen ki naxε. A masenyi naxee ti a xa konyi Annabi Munsa saabui ra, keren mu na a mu naxan nakamali. ⁵⁷ Won Marigi Alatala xa lu won sεeti ma alo a raba won benbae bε ki naxε. Ala naxa won nabolo, a naxa won nabεnin. ⁵⁸ Ala xa won bōje ya mafindi a ma, alako won xa won jnere a xa kira xōn ma, won xa a xa yaamari birin nabatu, won xa gbilen fee fōxč ra a tonyi dōxōxi naxee ra, won xa bira a xa səriye fōxč ra a naxan so won benbae yi ra. ⁵⁹ Ala xa ratu n ma maxandi ma kōe nun yanyi. Won Marigi Alatala xa n tan a xa konyi nun a xa jama Isirayila makanta fe jaaxi ma lōxōe birin, ⁶⁰ alako dunija birin xa a kolon a Alatala nan na Ala ra. Ala gbetε mu na. ⁶¹ Wo bōje birin xa lu won Marigi Alatala nan bε, alako won xa a xa yaamarie ratinmε, won xa won jnere a xa səriye ma alo wo darixi a ra ki naxε.»

⁶² Mange nun Isirayila jama birin naxa sərεxε ba Alatala bε. ⁶³ Mange Sulemani naxa ninge wulu mōxōjεnun firin ba xanunteya sərεxε ra, a nun yεxεe wulu kεmε mōxōjεn. Na dangi xanbi, Mange nun jama naxa Ala xa banxi rabi. ⁶⁴ Sulemani naxa tētε yire raseniyen sərεxε ra Alatala xa hōromōbanxi ya ra. A naxa sərεxε gan daaxie ba naa, a nun xanunteya sərεxε ture nun sansi xōri ra, barima sərεxbade yōxui daaxi, Sulemani naxan yailan, na nu xurun na sərεxε birin bε.

⁶⁵ Sulemani nun Isirayilakae birin sali raba ne won Marigi Alatala ya xōri xi solofer bun ma. Nama gbegbe fa ne kelife Xamata han Misira xure. E to ge na sali ra, e man naxa sali xi solofer gbetε bun ma, a findi xi fu nun naani ra. ⁶⁶ A xi fu nun suuli nde, mange naxa jama bejin e xa gbilen e xōnyi. E naxa duba mange bε, e fa gbilen e xōnyi sεεwε kui, Alatala xa hinne xa fe ra a xa konyi Dawuda nun a xa jama Isirayila mabiri.

n bara i xa maxandi suxu. N bara tin yi banxi xa findi n gbe ra, i naxan tixi. N xili xa lu a ma abadan, n nan n **jiɛngi** sama nɛ a xɔn ma.⁴ Xa i sa i **jiɛrɛ** n ma kira xɔn ma bɔŋɛ tinxinx ra, alɔ i baba Dawuda, i fa n ma yaamarie, n ma səriyɛ, nun n ma xaranyi suxu a fanyi ra,⁵ n i xa mangɛ kibanyi mabanbanma ne, alɔ n a saataxi i baba Dawuda bɛ ki naxe. N a masen ne a bɛ, «Isirayila mangɛya mu bama i bɔnsɔɛ yi ra.»⁶ Kɔnɔ xa wo wo kobe ratoma, wo fa gbilen n ma səriyɛ nun n ma yaamarie fɔxɔ̄ ra, xa wo sa tuubi Ala gbɛtɛ bɛ,⁷ n wo talama nɛ n ma bɔxi ma, n naxan fixi wo ma, n yi banxi rakasanjɛ, n naxan findixi n xili falade ra. Na tɛmui si birin fama nɛ yelede Isirayila xa fe ma, e yo wo ma.⁸ Na tɛmui mixi nɛ dangima yi banxi ra, naxan bara xili fanyi sɔtɔ̄, e dɛ ixarama nɛ, e a fala, «Munfe ra Alatala yi bɔxi nun yi banxi xa fe xun nakanaxi yi ki?»⁹ E a yaabima nɛ, «Ala yi birin niyaxi e ra nɛ barima e bara gbilen e babae Marigi Alatala fɔxɔ̄ ra, naxan e ramini Misira bɔxi ra. E bara e tagi ixiri ala gbɛtɛe ra, e e batu, e tuubi e bɛ. E yi toɔre sɔtoxi na nan ma.»

Mangɛ Sulemani xa wali ndee

(Yudaya Mangɛ II 8:1-18)

¹⁰ Mange Sulemani nu bara Alatala xa banxi nun a yɛtɛ xa banxi ti jie moxɔrɛn bun ma.¹¹ Tire mangɛ Xirami to bara nu sédiri nun sipirɛ wurie, nun xɛɛma so Sulemani yi ra, a nu wama naxan xasabi xɔn, a naxa taa moxɔrɛn fi Xirami ma Galile bɔxi ma.¹² Xirami to mini na taae matode, nee mu rafan a ma.¹³ A naxa a fala Sulemani bɛ, «N ngaxakerenyi, i taa mɔɔli mundun fixi n ma yi ki?» Xirami naxa na taae xili sa «Taa fufufu.» Na xili nan na e xun ma han to.¹⁴ Kɔnɔ Xirami naxa xɛɛma kilo wulu naani rasanba mange Sulemani xɔn ma.

¹⁵ Mange Sulemani nu bara teku wali rakeli banxie nun taae tife ra, alɔ Alatala xa banxi, mangɛ Sulemani xa banxi, Milo taa, Darisalamu tɛtɛ, Xasori taa, Megido taa, nun Geseri taa.¹⁶ Firawuna, Misira mangɛ, dusu nɛ Geseri taa xun na, a tɛ so na ra, na Kanaankae birin faxa. Na dangi xanbi a na fi a xa di gine ma, naxan dɔxɔ̄ mange Sulemani xɔn ma.

¹⁷ Mange Sulemani yi taa birin ti nɛ: Geseri taa, Beti Xoron Labe,¹⁸ Baalati nun Tamari naxee nu na gbengberenyi ma,¹⁹ nun taa gbɛtɛ sɔɔri ragisee nun soee nu ragatama dɛnnaxɛ. Sulemani nu bara banxi nun taa gbegbe ti Darisalamu, Liban bɔxi, nun a xa bɔxi birin ma, alɔ a nu wama a xɔn ma ki naxe.

²⁰ Xitikae, Amorikae, Peresikae, Hiwikae, nun Yebusukae naxee lu Isirayila bɔxi ma, kɔnɔ e mu findi Isirayilakae ra.²¹ E babae mu faxa Isirayila xa santidɛgɛma saabui ra Isirayilakae so tɛmui. Na kui Sulemani na mixie findi nɛ konyie ra. Han to e na konyiya kui.²² Kɔnɔ Sulemani mu tin Isirayila di yo xa findi konyi ra. Isirayilakae nu findixi a xa sɔɔrie, sɛbelitie, sɔɔri xunyie, nun soe ragi xunyie nan na.²³ Mange Sulemani mixi kɛmɛ suuli mixi tongo suuli nan ti xunyie ra konyie xun ma naxee nu a xa wali rabama.

²⁴ Sulemani Firawuna xa di gine tongo nɛ Dawuda xa taa kui, a a ratunu banxi gbɛtɛ kui, a naxan ti a bɛ. Na tɛmui fa a naxa Milo taa ti.

²⁵ Mange Sulemani nu sərɛxɛ gan daaxie nun xanunteya sərɛxɛe bama sanya saxan jie yo jie sərɛxɛbade fari, a naxan yailan Alatala bɛ. A nu surayi bama sərɛxɛ ra sərɛxɛbade nde fari naxan nu na Alatala ya i. A Alatala xa hɔrɔmɔbanxi rajɔn.

²⁶ Mange Sulemani kunkuie yailan nɛ Esiyon Geberi, Elata fɛ ma, baa dɛ ra naxan nu na Edon bɔxi ma.²⁷ Mange Xirami walikɛ ndee so nɛ Sulemani yi ra, naxee nu bakima na kunkuie kui Sulemani xa walikɛe sɛeti ma. E nu kunkuie wali kolon a fanyi ra.²⁸ Na kunkuie siga nɛ Ofiri bɔxi ma xɛɛma kilo wulu fu nun naani tongode mange Sulemani bɛ.

10

Seeba Mangɛ Gine fafe Mangɛ Sulemani xɛɛbude

(Yudaya Mangɛ II 9:1-12)

¹ Seeba mangɛ gine to Sulemani xili gbe me Alatala xili xa fe ra, a naxa siga maxɔrinyi xɔrɔxɔɛe tide a ma.² A naxa siga Darisalamu, a sanbase gbegbe xanin a xun ma lɔxɔmɛe fari alɔ labunde, xɛɛma, nun gɛmɛ tofanyie. A naxa a xa maxɔrinyi birin ti Sulemani ma.³ Mange Sulemani naxa a xa maxɔrinyie birin yaabi, na birin naxa sɔɔnɛya a bɛ.

⁴ Seeba mangɛ gine to ge Sulemani xa lɔnni tode, a nun a xa banxie a naxee ti,⁵ a xa donsee, a xa walikɛe nun e wali ki, e xa dugie, e ludee, na fe birin naxa a dɛ ixara.⁶ A naxa a fala mangɛ bɛ, «N fe naxee birin mɛxi n ma bɔxi ma i xa masenyie nun i xa lɔnni xa fe ra, na birin findixi nɔndi nan na.⁷ Beenun n xa be to n yɛtɛ ra, n mu la e xa masenyi ra. Kɔnɔ yakɔsi n bara a kolon i xa lɔnni gbo dangife e naxan masenxi n bɛ. I fe naxan birin tagi rabaxi n bɛ nun i xa naafuli, na dangi i xili ra.⁸ Nɛlɛxinyi na i xa mixie bɛ, jɛlɛxinyi na i xa konyie bɛ, barima e na i sɛti ma tɛmui birin i xa lɔnni ramɛfe ra.⁹ Tantui na i Marigi Alatala bɛ, naxan hinnekxi i ra, a fa i dɔxɔ̄ Isirayila mangɛ kibanyi kui.

I Marigi Ala na raba ne barima Isirayila rafan a ma abadan. A i findixi ne e xa mangē ra alako i xa e yamari tinxinyi nun nōndi ra.»¹⁰ A naxa xēema kilo wulu naani fi mangē ma, a nun labunde gbegbe, nun gēmē tofanyie. Kabi na tēmui, Seeba mangē ginē labunde xasabi naxan fi mangē Sulemani ma na cōndōn mu to Isirayila bōxi ma sōcōn.

¹¹ Xirami nun Sulemani xa walikēe naxee fa xēema ra kelife Ofiri bōxi ma, nee man naxa fa wuri nun gēmē tofanyie ra. ¹² Mangē naxa na wuri rawali Alatala xa hōrōmōbanxi sode dē ra, a nun mangē xa banxi sode dē ra. A man naxa na wuri rawali kōrae yailanfe ra bēetibae bē. Na wuri mōoli mu nu toxi Yudaya sinden.

¹³ Mangē Sulemani naxa Seeba mangē ginē waxōnse birin so a yi ra dangife a naxan nasanbaxi a ma. Na xanbi, a naxa gbilen a xa bōxi ma, a tan nun a xa mixie.

Mangē Sulemani xa naafuli

(Yudaya Mangē II 1:14-17, 9:13-28)

¹⁴ Ne yo jē Sulemani nu xēema kilo wulu mōxōjēn nun firin, kilo kēmē senni tongo naani nun naani sōtōma, ¹⁵ bafe a naxan sōtō yuleya duuti ra. A man nu xēema nun gbeti sōtōma mangēe nun gominae ra Arabu bōxi ma.

¹⁶ Mangē Sulemani naxa sōori makantase kēmē firin yailan xēema ra, kankan yailanxi xēema kilo solofera nan na. ¹⁷ A man naxa sōori makantase xunxuri kēmē saxan yailan xēema ra, kankan yailanxi xēema kilo saxan nan na. A naxa e gbaku banxi kui naxan xili falama Liban Fōtōn Banxi. ¹⁸ Mangē naxa kibanyi xungbe yailan sili jinysi ra, a fa xēema fanyi maso a ma. ¹⁹ Santide senni nu na na kibanyi ma. A xanbi radigilinxi, bēlēxē sade firin nu na a sēetie ma, yetē masolixi firin fan nu na a sēetie ma. ²⁰ Yētē fu nun firin fan masolixi nu na santidee sēetie ma, senni nu na yirefanyi ma, sennie nu na kōola ma. Na kibanyi maniyē mu nu na mangataa yoi sinden. ²¹ Mangē Sulemani xa pooti birin nun Liban Fōtōn Banxi xa piletii birin nu yailanxi xēema nan na. A mu nu gbeti rawalima fefe ma, a tide mu gbo a bē. ²² Kunkuie nu na mangē yi ra naxee nu sigama Tarasisi jē saxan yo jē saxan xēema, gbeti, sili jinysi, kule, nun xōni tofanyie tongode. Xirami xa walikee nu a malima na wali kui.

²³ Mangē Sulemani xa bannaya nun a xa lōnni naxa gbo ye dangi bōxi mangē birin na. ²⁴ Bōxi mangē birin nu wama Sulemani xa lōnni ramēfe Ala naxan saxi a xaxili ma. ²⁵ Nee birin nu mangē sanbama gbeti, xēema, dugie, geresooe, labundēe, soe, nun sofalee ra jē yo jē.

²⁶ Sulemani naxa sōori ragisee nun soe ragie malan. Sōori ragise wulu kerēn kēmē naani, nun soe ragie wulu fu nun firin nan nu na mangataa Darisalamu nun taa makantaxi għetē. ²⁷ Mangē naxa a niya gbeti xa wuya Darisalamu dangife gēmē xōri ra. Wuri fanyi fan naxan xili sēdiri naxa wuya dangife sikomoro wuri ra naxee na Sefela bōxi ma. ²⁸ Sulemani nu soe sarama Misira nun Kowa bōxi nan ma. Mangē xa yulēe nu sigama e tongode. ²⁹ E sōori ragise sara gbeti kilo solofera ra, e soe sara gbeti kilo kerēn nun a tagi. E na mōoli sara Xiti nun Arami mangēe fan bē.

11

Sulemani gbilenfe Alatala fōxō ra

¹ Mangē Sulemani naxa ginē gbegbe dōxō naxee mu findixi Isirayilakae ra, alo Firawuna xa di ginē, Mowaba ginē, Amoni ginē, Edon ginē, Sidon ginē, nun Xiti ginē. ² Alatala nu bara a fala Isirayilakae bē na sie xa fe ra, «Wo naxa siga e xōnyi, e fan naxa fa wo xōnyi. Xa na mu, e wo bōnejē ya rafindima ne e xa alae mabir.» Kōnō Sulemani tan bira na mixie nan fōxō ra, ginē maxanufe ra. ³ A mangē di ginē kēmē solofera nan dōxō, a konyi ginē kēmē saxan fan tongo. Na ginē naxa a bōnejē mafindi.

⁴ A to fori, na ginē nu bara a bōnejē birin mafindi ala għetē ma, a mu bira a Marigi Alatala fōxō ra alō a baba Dawuda. ⁵ Mangē Sulemani nu Sidonkae xa ala Asiteroti nun Amonikae xa ala Mōloko fan batuma. ⁶ Mangē Sulemani naxa fe raba, naxan mu rafan Alatala ma, a mu a xui rakamali Alatala bē alō a baba Dawuda. ⁷ Na kui Sulemani naxa sērēxbade yailan Mowaba xa ala Kemosi bē, a nun Amonikae xa ala Mōloko bē geja fari, naxan nu na Darisalamu ya ra. ⁸ A nu na mōoli rabama a xa ginē birin bē, naxee nu fataxn si għetē ra, naxee nu surayi nun sērēxe bama e xa alae bē.

⁹ Alatala naxa xōn mangē Sulemani ma, barima a nu bara a kobe so Isirayila Marigi Alatala ra, naxan mini a ma sanya firin. ¹⁰ Alatala nu bara tōnyi dōxō ala għetē batufe ra, kōnō Sulemani mu Alatala xa yaamari suxu. ¹¹ Na kui Alatala naxa a fala Sulemani bē, «I to bara na mōoli raba, i mu bira n ma yaamarie fōxō ra n naxee birin masen i bē, i n ma saate kana, n i xa mangēya bama ne i yi ra, n fa a so i xa konyi nde yi ra. ¹² Kōnō i baba Dawuda xa fe ra, n mu na rabama i xa simaya kui, n mangēya bama ne i xa di xēmē yi ra. ¹³ N mu mangēya birin bama a yi ra, n bōnsor keren nan luma i xa di bē n ma konyi Dawuda xa fe ra, nun Darisalamu xa fe ra n naxan sugandixi.»

¹⁴ Alatala naxa Sulemani gerefa nde ramini, naxan nu xili Hadada. Edon mange xa di nan nu a ra.
¹⁵ Dawuda Edon bɔxi gere t̄emui naxε, a xa soɔri mange Yowaba nu bara te naa Isirayila soɔrie furee
ragatade. Na t̄emui a man naxa Edon xεmε birin faxa. ¹⁶ Yowaba nun a xa soɔrie naxa lu naa kike
senni, han e gε xεmε birin faxade ¹⁷ Hadada nun a baba xa konyi Edonka ndee nu bara e gi, e siga
Misira. Na raba Hadada dimedi temui ne. ¹⁸ E to keli Madiyan, e naxa siga Paran. E naxa mixie tongoo
menni, e fa siga Misira Firawuna yire. Misira mangε naxa banxi so a yi ra, a a c̄oxūl sa a xa donse fe
xɔn ma, a bɔxi fan fi a ma.

¹⁹ Hadada naxa rafan Firawuna ma, han a a xa mange gine xuny fi a ma ginε ra. ²⁰ Mange gine Tapenesi xunya naxa di xεmε bari a bε, naxan nu xili Genubati. Tapenesi na dε ba Firawuna xCnyi nε, a fa lu mənni Firawuna xa die ya ma.

²¹ Hadada to a mɛ a Dawuda nun a xa sɔɔri mange Yowaba bara faxa, a naxa a fala Firawuna bɛ, a xa djenɛ a ma a xa gbilen a xɔnyi. ²² Firawuna naxa a yaabi, «Munfe ra i wama ghilenfe i xɔnyi? I waxɔnfe birin na be.» A naxa a yaabi, «I nɔndi, kɔŋdi djenɛ n xa gbilen.»

²³ Ala naxa gerefia gbetε ramini mangε Sulemani bε, naxan findixi Eliyada xa di Reson na, naxan nuba a gi Helle Soba mangε Hadadeseri xoxnyi,²⁴ Dawuda nu na e gerefie tεmu naxε. Reson xa sεc*o*rie nan malan a fe ma, e fa lu Damasi, e manguya sεtε menni.²⁵ Reson nun Hadada findi Sulemani yaxiue nan na a xa simaya birin kui. Arami mangε Reson nu Isirayila pama xoxni.

²⁶ Nebati xa di Yerobowami nu kelixi Sereda n̄ Efirami boxi ma. A n̄ga naxa findi kaajé gine nde ra, naxan xili Seruya. A nu walima mange Sulemani xa mixie ya ma, kono mange xa fe mu nu rafan a ma. ²⁷ Na rakeli yi fe nan ma: Mange Sulemani nu na Milo tife, a nun a baba xa taa tete yire nde. ²⁸ Yerobowami to findi gbangbalanyi fanyi nan na, Sulemani naxa a findi teku wali xunyi ra Yusufu bɔnɔsɔnɔ xun ma.

29 **Лохэ** nde Yerobowami naxa mini Darisalamu, a Annabi Ahiya Siloka li kira xон ma e doro. Donma xungbe нэене nu ragoroxi namижонмэ ma. ³⁰ Annabi Ahiya naxa a xa donma нэене ibоо xuntun fu nun firin na, ³¹ a fa a fala Yerobowami bе, «Xuntun fu tongo, barima Isirayila Marigi Alatala yi nan masenxi n bе, **Н** fama нэ mangeya bade Sulemani yi ra, n fa боңсөэ fu sa i tan xa yaamari bun ma. ³² N боңсөэ kerent luma ne Sulemani bun ma n ma konyi Dawuda xa fe ra nun Darisalamu xa fe ra, n taan xanax sugandixi Isirayila боңсөэ ya ma. ³³ N na rabama нэ barima e bara e kobe so n na, e Sidon xa ala Asiteroti, nun Mowaba xa ala Kemosi, nun Amoni xa ala Мөлөкө batu. E mu e нөрөма n ma kira xон ma, e mu n ma yaamarie ratinmэma alo Sulemani baba Dawuda a raba ne ki naxе. ³⁴ N mu mangeya birin bama Sulemani yi ra, a xa lu mangeya cui a xa simaya birin na n ma konyi sugandixi Dawuda xa fe ra, naxan bara n ma yaamarie nun n waxонfe rabatu. ³⁵ Кончо n mangeya bama ne Dawuda xa di Sulemani yi ra, n боңсөэ fu fi i ma. ³⁶ N боңсөэ kerent nan luma a xa di yi ra, alako n ma konyi Dawuda foxi xa lu Darisalamu abadan, n дөннэхэе sugandixi n xili xa fe ra. ³⁷ N i tongoma ne, n i findi mangе ra Isirayila xun na. I luma i waxонде ne. ³⁸ Xa i s i tulii mati n na, xa i sa i нөрөм n ma kira xон, xa i sa wali n bе, i n ma yaamarie ratinmэ, i n ma сөрийе rabatu, alo n ma konyi Dawuda a raba ki naxе, n luma ne i сөтти ma temui birin, n i боңсөэ rasabatima ne, alo n naxan nabaxi n ma konyi mangе Dawuda bе, n Isirayila firma ne i ma. ³⁹ N mangе Dawuda боңсөэе rayaagima ne, konchо kude xa mu a ra.» ⁴⁰ Mangе Sulemani naxa wa Yerobowami faxafe. Na nan a niya, Yerobowami naxa a gi, a sa a xunyi taxu Sisaki ra Misira mangе. A naxa lu мэнни han mangе Sulemani naxa faxa.

⁴¹ Sulemani xa taruxui dōnxœ, a fœl nun a rajonyi, a sëbexi Sulemani xa taruxui kui. ⁴² Sulemani xa mangëya naxa bu jœ tongo naani Darisalamu nun Isirayila xun ma. ⁴³ Na xanbi, Sulemani naxa laaxira. E naxa a ragata a babae sëeti ma a baba Dawuda xa taa kui. A xa di Robowami naxa lu a çoxçœ ra.

12

*Robowami nun Yerobowami
(Yudaya MangEe II 10:1-15)*

¹ Robowami naxa sigma Sikemi, barima Isirayilakae birin nu malanxi naa, e xa a ti mangə ra. ² Nebati xə di Yerobowami naxa na fe me Misira, a to a gi Sulemani ma a sigma dənnaxə. ³ Mixi ndee naxa a xili a xa fa Isirayila bɔxı ma. Yerobowami nun Isirayilakae birin naxa sigma Robowami yire, e a fala a bə, ⁴ «I baba muxu suxu nə ač konyie. Yakɔsi tan, i xa nde ba muxu xa kote ra i baba naxan saxi muxu fari. Na kui muxu fama i xa yaamari rabatude.» ⁵ A naxa e yaabi, «Xi saxan na dangi, wo xa fa.» Nama naxa sigma.

⁶ Mange Robowami naxa marasi fen forie ra, naxee nu na a baba Sulemani fe ma a xa simaya kui, a fa e maxɔrin, «Wo marasi mundun fima n ma n nan n ma jnama yaabima naxan na?» ⁷ E naxa a yaabi, «Xa i fe fanyi rabama jnama be, xa i tin e waxɔnfe ra, xa i wɔyɛn fanyi fala e be, e luma ne i xa yaamari bun ma tɛmuj birin.»

⁸ Kōnō Robowami mu tin forie xa marasi ra. A naxa a lanfamma booree maxōrin a lanma a xa naxan naba. ⁹ A naxa e maxōrin, «Wo marasi mundun fima n ma n na n ma jama yaabima naxan na, jama naxan n mayandima n xa nde ba e xa kote ra n baba naxan saxi e fari.» ¹⁰ A lanfanmae naxa a yaabi, «I xa yi jama yaabi yi ki, naxee i mayandixi i xa nde ba e xa kote ra i baba naxan saxi e fari. I xa a fala e bē, «N bēlexe sole lanmadi xungbo n baba tagi bē.» ¹¹ Yakōsi, n baba xa kote xōrōxō a naxan cōxō wo ma, n tan na xun masama nē. N baba wo bōnbo luxusinyie nan na, kōnō n tan fama wo bōnbo de talie nan na.»

¹² Xi saxan to dangi, Yerobowami nun jama naxa siga Robowami yire, naxan nu bara a fala, «Xi saxan na dangi, wo xa fa.» ¹³ Mange Robowami naxa e yaabi a xōrōxōe ra, a mu forie xa marasi tongo. ¹⁴ A naxa e yaabi a lanfanmae xa marasi ra, «N na n baba xa kote xōrōxōe xun ma sama nē a naxan cōxō wo ma. N baba wo bōnbo luxusinyie nan na, kōnō n tan fama wo bōnbo de talie nan na.» ¹⁵ Na kui, mange mu tin a tuli matide jama ra. Marigi Alatala nu bara na ragiri alako a xa a xa masenyi rakamali a naxan fala Nebati xa di Yerobowami bē Annabi Ahiya Siloka saabui ra.

¹⁶ Isirayilakae to a kolon mange mu tin a tuli matide e ra, e naxa a yaabi,

«Munse na won nun Dawuda bōnsōe tagi?

Kε mu na muxu bē Yisayi xa die tagi.

Isirayila xa gbilen e xōnyi.

Yakōsi Dawuda, i xa mēenī i xa banxi ma i yētē ra.»

Na kui, Isirayila birin naxa gbilen e xōnyi.

¹⁷ Isirayilaka naxee nu sabatixi Yudaya taae kui, nee naxa lu Robowami xa yaamari bun ma. ¹⁸ Na dangi xanbi, mangē Robowami naxa Adorami xēs, naxan jēngi nu saxi teku wali xōn ma, kōnō Isirayilakae naxa a magōnō han a faxa. Mangē Robowami naxa a gi keren na sigafe ra Darisalamu a xa sōcōri ragise kui. ¹⁹ Isirayila Dawuda xabile matandi na ki nē. Han to e mu lanxi.

²⁰ Isirayilaka birin to a mē a Yerobowami bara fa, e naxa e malan, e a xili, e a findi mange ra Isirayila birin xun ma. Yudaya nan keren sa Dawuda bōnsōe de ra.

²¹ Robowami to so Darisalamu, a naxa Yuda nun Bunyamin bōnsōe sōcōrie malan, gereso fanyi wulu kēmē tongo solomasaxan, alako e xa Isirayila gere, Isirayila xa gbilen Robowami xa mangēya bun ma. ²² Kōnō Alatala naxa a masen a xa mixi Semaya bē, ²³ «A fala Sulemani xa di Robowami bē, Yudaya mangē, a nun Isirayilakae birin naxee na Yudaya nun Bunyamin bōxi ma, ²⁴ Alatala xa masenyi nan yi ki: «Wo naxa te de sigafe ra won ngaxakerenyie gerede. Wo birin xa gbilen wo xōnyi, barima n tan nan yi fe ragirixi.»» E naxa Alatala xa masenyi rabatu, e naxa gbilen, e mu siga Yerobowami gerede sōnōn.

²⁵ Yerobowami naxa Sikemi taa ti Efirami geyae yire, a sabati naa. Na dangi xanbi, a man naxa siga, a Peniyeli ti. ²⁶ Yerobowami naxa a fala a bōrē ma, «Tēmundē yi jama fama gibilende, e lu Dawuda bōnsōe xa yaamari bun ma, ²⁷ xa e luma te ra sērēxēe bade Alatala xa banxi kui Darisalamu. Yi jama bōrē ya fama nē rafindide e marigi Robowami Yudaya mangē ma, e n tan faxa, e fa gbilen Yudaya mangē Robowami ma.»

²⁸ A to gē marasi fende, mangē naxa ningē misaali firin yailan xēema ra, a fa a fala jama bē, «Wo xa sigē Darisalamu mu lanma sōnōn. Isirayila, wo xa alae nan yi ki naxee wo ramini Misira bōxi ma.» ²⁹ A naxa keren ti Beteli, a keren ti Dana. ³⁰ Na nan findixi yunubi ra e bē. Nama nu luma siga ra na kuyee batude Beteli, xa na mu a ra Dana. ³¹ Yerobowami naxa salidee ti yire itexi, a fa mixie ti sērēxēdubē ra naxee mu findi Lewi die ra.

³² Yerobowami naxa sali nde raba kike solomasaxan nde xi fu nun suuli nde ra, alop sali naxan mōoī nu rabama Yudaya. A yētē yati naxa sērēxēe ba na kuye ningē daaxie bē, a naxee yailan Beteli. A naxa sērēxēdubē dōxō Beteli na salide yiree, a naxee ti geyae kōn. ³³ A naxa sērēxēe ba na salide kui, a naxan yailan Beteli. A na raba kike solomasaxan nde xi fu nun suuli nde nē. A nu bara na kike sugandi a yētē kan waxōnki ra. A naxa sali xungbe raba Isirayilakae bē, a surayi gan sērēxēe ra Beteli sērēxēbade fari.

13

Namjōnōmē xa masenyi Yerobowami bē

¹ Alatala xa xēera nde naxa fa Beteli kelife Yudaya bōxi ma. Yerobowami nu tixi sērēxēbade fari, a na surayi ganfe sērēxēe ra. ² Alatala xa xēera naxa a xui ite sērēxēbade a xōrōxō ra a Alatala xa masenyi fala a xui itexi ra. A naxa, «Sērēxēbade, sērēxēbade! Alatala xa masenyi nan ya: «Di xēme nde barima nē mange Dawuda bōnsōe ya ma, a xili Yosiya. A ixa sērēxēdubē findi sērēxēe ra i fari, naxee surayi bama sērēxēe ra salide geyae fari. Mixi xōrie nan yati ganma i fari!»» ³ Na lōxōe a naxa tōnxuma fi e ma, a naxa a fala e bē, «Tōnxuma nan ya alako wo xa a kolon a n tan Alatala xui yati nan falaxi wo bē. Yi sērēxēbade fama nē ibōode, a xube ibōgonma bōxi ma.»

⁴ Mange Yerobowami to Ala xa xeeera xa masenyi mε, a naxan fala a xui itexi ra Beteli serexebade xa fe ra, a naxa a belexe itala na serexebade fari, a fa a fala, «Na xeme suxu.» A to na raba, a belexe naxa xecoxa a ra, a mu no a ramaxade sonon. ⁵ Na serexebade naxa iboo keren na, a xube naxa ibegon bɔxi ma, alɔ Alatala xa xeeera a fala ki naxε.

⁶ Na kui mange naxa a fala Ala xa xeeera be, «I Marigi Alatala maxandi n be, alako n belexe xa yalan.» Ala xa xeeera naxa Ala maxandi a be, Yerobowami belexe naxa yalan alɔ a singe. ⁷ Mange naxa a fala Ala xa xeeera be, «Fa n xonyi i xa i malabu, n buja nde fima i ma.» ⁸ Ala xa xeeera naxa mange yaabi, «Hali i naafuli gbegbe fima n ma, n mu soma i xonyi. N mu sese donna, n mu sese minma be, ⁹ barima Alatala n yamarixi yi nan na, «I naxa sese don, i naxa sese min na yire. I xa gbilen i xonyi kira gbete ra.» ¹⁰ A naxa gbilen kira gbete ra, a mu gbilen kira ra a fa naxan xon ma a singe.

¹¹ Namijonme xemoxi nde nu na Beteli taa kui. A xa di nde naxa na fe ya maxaran a be, Ala xa xeeera naxan birin naba Beteli na lɔxɔe, nun a woyeniyi naxee fala mange be. A xa di to ge na fe birin masende a be, ¹² a naxa a tan nun a xunyae maxɔrin, «A gbilen kira mundun na?» A xa die nu bara a kolon na xeeera gbilen kira naxan na. E to na fala e baba be, ¹³ a naxa a fala e be, «Wo fa n ma sofale ra.» E to a yailan, a naxa te a fari, ¹⁴ a bira Ala xa xeeera fɔxɔ ra, han a sa a li wuri nde bun ma.

A naxa a fala a be, «Ala xa xeeera na i tan nan na naxan keli Yudaya?» A naxa a yaabi, «Iyo, n tan nan a ra.» ¹⁵ Namijonme xemoxi naxa a fala a be, «Won xa gbilen n xonyi, won xa won dege.» ¹⁶ Ala xa xeeera naxa a yaabi, «N mu nɔma gibilende, n mu nɔma sode i xonyi. N mu sese donna, n mu sese minma yi yire, ¹⁷ barima Alatala a masenxi ne n be, «I naxa sese don, i naxa sese min, i naxa gbilen kira ra i fama faxi naxan xon ma.»

¹⁸ Xemoxi naxa a fala a be, «N tan fan findixi namijonme nan na alɔ i tan. Malekε nde nan goroxi n ma, a Ala xa masenyi ti n be, a falafe ra, «Na mixi ragbilen i xonyi, a xa a dege, a xa a min.» A nu wule nan falafe a be. ¹⁹ Na kui Ala xa xeeera naxa gbilen, e naxa e dege, e naxa e min.

²⁰ E nu dɔxɔxi teebili ra temui naxε, Ala xa masenyi naxa goro na namijonme xemoxi ma, ²¹ a naxa a xui ite Ala xa xeeera be naxan keli Yudaya bɔxi ma. A naxa a fala a be, «Ala xa masenyi nan ya: «I to i Marigi Alatala xa yaamari matandi, i mu a xui suxu, ²² a falafe ra i naxa sese don, i naxa sese min be, i fure mu ragatama i benbae xa gaburi yire.»

²³ Ala xa namijonme to ge a dege, na xemoxi naxa fa a xa sofale ra alako boore xa siga. ²⁴ A to siga, a xa biyaasi kui yetε nde naxa dutun a ma kira xon ma, a a faxa. A fure naxa sa kira xon ma, a xa sofale nun na yetε naxa ti a fe ma. ²⁵ Dangi mixie naxa a fure to kira de ra, yetε tixi a fe ma. E to Beteli li, namijonme xemoxi nu na dennaxε, e naxa na fe fala mixie be.

²⁶ Namijonme xemoxi naxan Ala xa xeeera ragbilen a xonyi a to na fe me, a naxa a fala, «Na Ala xa xeeera nan a ra, naxan Alatala xa yaamari matandixi. Alatala bara a niya yetε xa a iboo, a xa a faxa, alɔ a masenxi a be ki naxε.» ²⁷ Na temui a naxa a fala a xa die be, «Wo fa n ma sofale ra.» E naxa na raba. ²⁸ A to siga, a naxa Ala xa xeeera fure to kira xon ma, yetε nun sofale tixi a fe ma. Yetε mu fure donxi, a mu sofale ibɔxɔ. ²⁹ Namijonme xemoxi naxa Ala xa xeeera fure tongo, a a sa a xa sofale fari, a gbilen a ra. Namijonme xemoxi naxa a raso ta kui, a kasange, a a jaon fe raba. ³⁰ A to a fure sa gaburi kui, a naxa a fala, «N ngakakerenyi, i nu tɔɔro.»

³¹ Na to ba a ra, xemoxi naxa a fala a xa die be, «N na faxa, wo xa n sa yi gaburi kui Ala xa xeeera fure saxi dennaxε. Wo xa n xorie sa a xorie fe ma. ³² A naxan fala Alatala xili ra Beteli nun yi serexebade naxee na geyae ma Samari bɔxi ma, a fama ne kamalide.»

³³ Na fee to dangi, Yerobowami mu gbilen a xa fe jaaxie fɔxɔ ra. A mixi moɔli birin ti serexebade ra na salidee kui geyae fari, naxee na tin na ra. ³⁴ Na nan findi Yerobowami bɔnsɔe xa yunubi ra. Ala e sonɔtɔ ne, a e fa e ralɔe dunijna ma.

14

Yerobowami xa mangεya rajoniyi

¹ Na temui Yerobowami xa di Abiya naxa fura. ² Yerobowami naxa a fala a xa gine be, «I xa i maxiri kejna nde ra, alako mixi naxa a kolon a Yerobowami xa gine nan i ra. I siga Silo Annabi Abiya xon ma, naxan a fala n be, a n findima ne yi bɔxi mange ra. ³ I xa taami fu, se jɔxunme ndee, nun kumi nde xanin a xon. A falama ne i be, fe naxan fama won ma di lide.»

⁴ Yerobowami xa gine naxa a raba na ki, a naxa siga Silo, a sa so Ahiya xonyi. Ahiya nu bara fori, a ya mu nu se igbεma sonon. ⁵ Alatala nu bara a fala Ahiya be, «Yerobowami xa gine nan fafe yi ki, a faxi i maxɔrinde a xa di xa fe ma, barima na mu yalanxi. I xa n ma masenyi ti a be. A fama gundo ki nan ma, alako mixi mu a kolonma ki naxε Yerobowami xa gine na a ra.»

⁶ Ahiya to a sanyi xui me a bara makɔre naade ra, a naxa a fala a be, «So, Yerobowami xa gine. I faxi a gundo ki ma munfe ra? Masenyi xɔrɔxɔe nan yi ra i be. ⁷ Siga, i sa a fala Yerobowami be, Isirayila Marigi Alatala naxε, «N bara i xa fe ite jaama tagi, n bara i ti mange ra n ma jaama Isirayila xun ma, ⁸ n

bara mangεya ba Dawuda bɔnsœ yi ra, n a fi i tan ma. Kono i mu luxi alɔ n ma konyi Dawuda, naxan n ma səriyε rabatu, a bira n fɔxɔ ra a bɔjɛ birin na n waxɔnfe rabade.⁹ I wali ki jaaxu dangi mixi birin na. I bara n naxɔnɔ i xa kuyee batufe ra, naxee yailanxi wure raxunuxi ra. I bara i kobe raso n na.¹⁰ Na nan a toxi, n gblaoe ragoroma i tan Yerobowami bɔnsœ, i xa konyie, nun i xa mixi xɔrɛyaxie ma. E birin sɔntɔma nε. N fe jaaxi bama nε wo tagi, alɔ gine banxi makɔma ki naxε.¹¹ Yerobowami bɔnsœ naxan na faxa taa kui, baree nan na fure donma. Naxan na faxa wula i, xɔnie nan na donma. Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹² Ahiya man naxa a fala na gine bε, «Yakɔsi i xa gbilen i xɔnyi. I nefε i sanyi ti taa kui, wo xa di faxama nε.¹³ Isirayilakae birin a jɔn fe raba, e a ragata gaburi kui. A kerèn nan sama gaburi kui Yerobowami xa denbaya ya ma, barima a kerèn nan fe fanyi rabaxi Isirayila Marigi Alatala bε Yerobowami xa mixie tagi.¹⁴ A gbe mu luxi sɔnɔn Alatala xa fa mange dɔxɔ Isirayila xun ma Yerobowami bɔnɔxε ra.¹⁵ Alatala xa xɔnε sinma nε Isirayila ma, alɔ foye xungbe sinma kalee ma xure dε ra ki naxε. A Isirayila talama nε yi bɔxi fanyi ma, a naxan fi a benbae ma, a fa e rayensen yε xure kiri ma, barima e bara kuyee yailan.¹⁶ A Isirayila sama nε a yaxuie bεlɛxε i yunubi xa fe ra, Isirayila naxan naba Yerobowami fɔxi ra.»

¹⁷ Yerobowami xa gine naxa siga. A to so Tirisa, a bara makɔre naadε ra a xɔnyi, a xa di naxa faxa.¹⁸ E naxa a ragata, Isirayila birin fa a jɔn fe raba, alɔ Alatala a masen ki naxε a xa konyi Annabi Ahiya bε.

¹⁹ Yerobowami xa taruxui dɔnɔxε na Isirayila mangε xa taruxui kui. A xa geree nun a xa mangεya xa fe birin sεbɛxi a kui.²⁰ Yerobowami mangεya raba nε jε mɔxɔjɛn nun firin. Na tεmui a naxa faxa, a xa di xεmε Nadabo naxa ti mangε ra a jɔcɔxε ra.

²¹ Sulemani xa di Robowami findi Yudaya mangε ra tεmui naxε, a xa simaya nu na jε tongo naani nun keren. A jε fu nun soloferè mangεya nan naba Darisalamu, Alatala taa naxan sugandi a xili xa fe ra Isirayila bɔnsœ birin tagi. A nga Amonika nu xili nε Naama.

²² Yudayakae fan naxa Alatala raxɔcε e xa yunubie ra, e benbae mu nu darixi naxee mɔɔli ra.²³ E fan naxa sεrɛxɛbadee yailan yire itexi birin fari wurie fε ma, e fa gεmε masolixie nun Aseri wuri masolixie ti naa.²⁴ Langooe fan nu na naa. E nu fe jaaxie rabama na sali mɔɔli kui, alɔ sie, Ala naxee keri na bɔxi ma, nee nu a rabama ki naxε beenun Isirayilakae xa sabati naa.

²⁵ Na bara a niya Robowami xa mangεya jε suuli nde ra, Misira mangε Sisaki xa Darisalamu gere.

²⁶ A naxa naafuli birin tongo naxan nu na Alatala xa banxi nun mangε xa banxi kui. A naxa wure lefae fan tongo, Sulemani nu bara naxee maso xεxεma ra.²⁷ Mangε Robowami naxa e jɔcɔxε yailan yoxui ra, a e taxu sɔɔri mangε ra naxee mangε xa banxi naadε makantama.²⁸ Mangε nu sigama Ala xa banxi kui tεmui naxε, sɔɔrie nu na wure lefae rawalima. Mangε na gbilen, e man fa na wure lefae ragbilen sɔɔri banxi kui.

²⁹ Robowami xa taruxui dɔnɔxε sεbɛxi Yudaya mangε xa taruxui nan kui.³⁰ Tεmui birin, Robowami nun Yerobowami nu luma e boore gere ra.³¹ Robowami to laaxira, e naxa a ragata a benbae sεeti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Abiya naxa ti a jɔcɔxε ra. A nga Amonika nu xili nε Naama.

15

Abiyami findife Yudaya mangε ra (Yudaya Mangε II 13:1-22)

¹ Yerobowami xa mangεya jε fu nun solomasaxan nde ra, Nebati xa di Abiyami naxa ti mangε ra Yudaya.² A xa mangεya bu nε jε saxan Darisalamu. A nga nu xili nε Maaka, Abisaalon xa di.³ A fan naxa bira yunubi fee fɔxɔ ra, a baba nu naxee rabama. A bɔjɛ birin mu nu na a Marigi Alatala bε, alɔ a benba Dawuda gbe nu na ki naxε.⁴ Kono Alatala naxa a ti mangε ra Darisalamu a baba Dawuda xa fe ra,⁵ barima Dawuda nu bara Alatala waxɔnfe raba, a bira a xa səriyε fɔxɔ ra a xa dunijɛigiri birin kui, fo Uri Xitika xa fe.⁶ Robowami nun Yerobowami nu e boore gerema e xa simaya birin kui.

⁷ Abiyami xa taruxui dɔnɔxε sεbɛxi Yudaya mangε xa taruxui kui. Abiyami nun Yerobowami nu e boore gerema tεmui birin.⁸ A naxa laaxira, e a ragata a benbae sεeti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Asa naxa ti mangε ra a jɔcɔxε ra.

Asa findife Yudaya mangε ra (Yudaya Mangε II 14:1-2, 15:16-16:6,11-14)

⁹ Isirayila mangε Yerobowami xa mangεya jε mɔxɔjɛn nde ra, Asa naxa ti mangε ra Yudaya.¹⁰ A jε tongo naani nun keren nan naba mangεya kui Darisalamu. A nga nu xili nε Maaka, Abisaalon xa di.¹¹ Asa naxa Ala waxɔnfe raba alɔ a benba Dawuda a raba ki naxε.¹² A naxa kuye fe kana, a babae naxee fɔlɔ, a langooe keri na sεrɛxɛbadee xun ma.

¹³ A naxa mange gine binyε ba a nga Maaka ma, barima a nu Asera kuye batuma. A naxa na kuye rabira, a a gan, a a xube woli Sediron xure kui. ¹⁴ Hali Asa bɔŋε birin to nu na Alatala nan bε a xa simaya birin kui, a mu ge kuye serexbadee birin kanade yire itexie Yudaya boxi ma. ¹⁵ Asa naxa xεεma, gbeti, nun se fanyie raso Alatala xa banxi kui, a tan nun a baba naxee ba Alatala bε.

¹⁶ Asa nun Isirayila mange Baasa nu e boore gerema e xa simaya birin kui. ¹⁷ Isirayila mange Baasa naxa te Yudaya gere xili ma. A naxa Rama taa ti, alako a xa kira ibolon Yudaya mange Asa ya ra. ¹⁸ Asa naxa gbeti nun xεεma tongo Alatala xa banxi nun mange xa banxi kui, a a so xεεrae yi ra, a e xεε Damasi taa, Arami mange Ben Hadada yire yi masenyi ra: ¹⁹ «Won xa saatε xiri won tagi ałɔ n baba nun i baba a raba ki naxε. Sanbase nan ya, xεεma nun gbeti. Saatε kana naxan na i nun Isirayila mange Baasa tagi, alako a xa makuya n na.»

²⁰ Ben Hadada naxa tin mange Asa xa masenyi ra. A naxa a xa sɔɔri xunyie xεε Isirayila taae suxude. E naxa Iyono, Dana, Abeli Beti Maaka, Kinereti, nun Nafatali bɔxi suxu. ²¹ Baasa to na fe mε, a naxa Rama tife wali rati, a lu Tirisa taa kui. ²² Na wali to ti, mange Asa naxa Yudayakae birin xili, e xa fa tekú gεmεe nun wurie tongode Baasa nu naxee rawalima Rama. E naxa na birin xanin, a rawali Geba nun Misipa tife ra.

²³ Asa xa taruxui dɔnχɔε, a xa geree xa fe, a xa taa tife xa fe, nun a xa fe birin sεbεxi Yudaya nun Isirayila mangεe xa taruxui kui. Asa to fori, fure nde naxa a sanyie suxu. ²⁴ Asa naxa laaxira. E naxa a ragata gaburi kui a benba Dawuda xa taa a benbae fe ma. A xa di Yehosafati naxa ti mangε ra a jɔnχɔε ra.

Nadabo findife Isirayila mange ra

²⁵ Yerobowami xa di Nadabo naxa ti Isirayila mangε ra Yudaya mangε Asa xa mangεya jε firin nde ra. Nadabo naxa mangεya xanin jε firin Isirayila bɔxi ma. ²⁶ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, a jεrε a baba xa kira xɔn ma, naxan a niya Isirayila xa yunubi raba. ²⁷ Ahiya xa di Baasa, fatanfe Isakari bɔnsɔε ra, naxa yanfanteya maxiri a xun ma. Baasa naxa a faxa Gibetɔn, a tan Nadabo nun Isirayilakae nu na Filisitakae gerefe tεmui naxε. ²⁸ Baasa a faxa Yudaya mangε Asa xa mangεya jε saxan nde ne, a ti Isirayila mangε ra a jɔnχɔε ra. ²⁹ A to findi mangε ra, a naxa Yerobowami bɔnsɔε birin faxa. A mu keren lu, a e birin sɔnto ne, ałɔ Alatala nu bara a masen ki naxε Annabi Ahiya saabui ra, naxan nu na Silo. ³⁰ A faxa Yerobowami xa yunubi nan ma fe ra, naxan a niya Isirayila fan xa e kobe raso e Marigi Alatala ra.

³¹ Nadabo xa taruxui dɔnχɔε nun a fe naxan birin naba, na sεbεxi Isirayila mangεe xa taruxui kui.

³² Asa nun Isirayila mange Baasa nu e boore gerema e xa simaya birin kui.

Baasa findife Isirayila mangε ra

³³ Yudaya mangε Asa xa mangεya jε saxan nde ra, Ahiya xa di Baasa naxa ti Isirayila mangε ra Tirisa. A bu ne mangεya kui jε moxɔŋɛn nun naani. ³⁴ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, a bira Yerobowami xa kira fɔxɔ ra, naxan a niya Isirayila fan xa yunubi raba.

16

Baasa xa mangεya

¹ Alatala naxa yi masenyi ragoro Xanani xa di Yehu ma Baasa bε: ² «N bara i tongo dunijia bende funi fari, n i findi n ma jama xa mangε ra. Kɔnɔ i tan bara bira Yerobowami xa kira fɔxɔ ra, i n ma Isirayila jama ti yunubi rabafe ra, naxan bara n naçɔnɔ a jnaaxi ra. ³ Na kui n i tan Baasa bama ne mangε ra, ałɔ gine ε xa banxi kui makɔma ki naxε. N i bɔnsɔε luma ne, ałɔ n Nebati xa di Yerobowami bɔnsɔε luxi ki naxε. ⁴ Baasa bɔnsɔε naxan na faxa taa kui, baree nan na donma. Naxan na faxa wula i, xɔnie nan na donma.»

⁵ Baasa xa taruxui dɔnχɔε nun a xa gere ki fanyi, birin sεbεxi Isirayila mangεe xa taruxui kui. ⁶ Baasa naxa laaxira, a naxa ragata Tirisa. A xa di Ela naxa ti mangε ra a jɔnχɔε ra. ⁷ Alatala a xa masenyi ti ne Baasa nun a bɔnsɔε bε, Xanani xa di Annabi Yehu saabui ra. Na masenyi ti a xa fe jnaaxie nan ma fe ra, naxee mu rafanxi Alatala ma. A nu bara maniya Yerobowami bɔnsɔε ra, a naxan sɔntɔ.

Ela findife Isirayila mangε ra

⁸ Asa xa mangεya jε moxɔŋɛn nun senni nde ra, Baasa xa di Ela naxa ti Isirayila mangε ra. A xa mangεya bu ne jε firin. ⁹ Simiri, a xa sɔɔri mangε nde, naxan nu findixi a xa sɔɔri ragisee sεeti keren xunyi ra, naxa yanfanteya xiri a xun. Lɔxɔε nde Ela nu na Tirisa a siisife Arisa xɔnyi, naxan findi na mangε xa banxi kante ra. ¹⁰ Simiri naxa so naa, a a faxa. Yudaya mangε Asa xa mangεya jε moxɔŋɛn nun solofera nde ra, Simiri naxa ti Isirayila mangε ra Ela jɔnχɔε ra.

¹¹ A to findi mangε ra, a naxa dɔxɔ kibanyi, a Baasa bɔnsɔε birin faxa ne. A mu na xa mixi yo lu, na boore nde ba, na jɔnχɔε ba. ¹² Simiri Baasa bɔnsɔε birin sɔntɔ ne, ałɔ Alatala a masen ki naxε Baasa xili ma Annabi Yehu saabui ra. ¹³ Baasa nun a xa di Ela faxa e xa yunubi fufafue nan ma fe ra, e Isirayila

Marigi Alatala raxonoxi naxee ra.¹⁴ Ela xa taruxui dōnxoē birin sēbexi Isirayila mangēe xa taruxui kui.

Simiri findife Isirayila mange ra

¹⁵ Yudaya mangē Asa xa mangēya jē moxojēn nun solofera nde ra, Simiri naxa mangēya raba xi solofera bun ma Tirisa. Isirayila jama nu na Gibeton Filisitakae gerede.¹⁶ Nama to a mē, a Simiri bara mangē yanfa, a a faxa, e naxa soɔri xunyi Omiri ti Isirayila mangē ra keren na.¹⁷ Na tēmwi Omiri nun Isirayila soɔrie naxa keli Gibeton, e sa Tirisa rabilin.

¹⁸ Simiri to a to, taa birin nabilinxi, a naxa so mangē banxi kui, a na gan a yetē xun ma.¹⁹ A faxa a xā yunubie nan ma fe ra, naxee nu bara Alatala raxoncō. A nu bara bira Yerobowami xa kira foxō ra, a a niya Isirayila jama fan xa yunubi raba.

²⁰ Simiri xa taruxui dōnxoē nun a xa yanfanteya sēbexi Isirayila mangēe xa taruxui kui.

Omiri findife Isirayila mange ra

²¹ Na tēmwi Isirayila jama sēeti nu wama Ginati xa di Tibini tife mangē ra, boore sēeti nu wama Omiri nan xōn.²² Nama sēeti naxan nu na Omiri foxō ra, nee naxa nō Ginati xa di Tibini xa jama ra. E naxa Tibini faxa, e Omiri ti mangē ra.

²³ Yudaya mangē Asa xa mangēya jē tongo saxan nun keren nde ra, Omiri naxa findi Isirayila mangē ra, a bu na kui jē fu nun firin. A to gē jē senni rabade Tirisa,²⁴ a naxa Samari geysa sara Semeri ma gbeti kilo tongo solofera ra. A naxa taa ti naa fari, a na taa xili sa Samari, barima na geysa kanyi nu xili nē Semeri.

²⁵ Omiri nu fe jaaxie rabama, naxee mu rafan Alatala ma. A xa fe jaaxie nu dangi Isirayila mangē singee gbee ra.²⁶ A Nebati xa di Yerobowami foxi birin naba nē, a a niya Isirayila jama fan xa e Marigi Alatala raxoncō e xa fe fufafue ra.

²⁷ Omiri xa taruxui, nun a xa gere ki fanyi, na birin sēbexi Isirayila mangēe xa taruxui kui.²⁸ Omiri naxa laaxira, a ragata a benbae sēeti ma Samari. A xa di Akabu naxa ti mangē ra a jēcōe ra.

Akabu findife Isirayila mange ra

²⁹ Yudaya mangē Asa xa mangēya jē tongo saxan nun solomasaxan nde ra, Omiri xa di naxa findi Isirayila mangē ra. A bu nē mangēya kui Isirayila xun ma Samari jē moxojēn nun firin.³⁰ Akabu naxa fe jaaxie raba, naxee mu rafan Alatala ma, dangi mangē singee ra.³¹ Bafe Nebati xa di Yerobowami xa yunubi ra, a naxa Sidōn mangē Etibaali xa di Yesabela fan tongo gine ra, a fa na xa kuye Bali batu, a a xinbi sin na bun ma.³² A naxa sērēxēbade yailan Bali kuye bē Bali xa banxi kui, naxan nu tixi Samari.³³ Akabu naxa Aseri wuri masolixie fan yailan, naxee nu xili Asera. Akabu naxa Alatala raxoncō na fe mōclie ra, dangife Isirayila mangē singee ra.

³⁴ A xa waxati, Xiyeli Betelika naxa gbilen Yeriko taa ti ra. A naa ti folō a xa di singe Abiramī sare nan na, a wali rajon naadēe tife nan ma a xa di Segubu sare ra, alō Alatala nu bara a masen ki naxē Nunu xa di Annabi Yosuwe saabui ra.

Annabi Eliya

¹ Eliya Tisibeka, naxan findi Galadi bōxi mixi nde ra naxa a fala mangē Akabu bē, «N xa a fala i bē Isirayila Marigi Alatala xili ra, n naxan nabatuma, toofare tune nun xini yo mu fama, fo n Ala maxandi.»² Alatala yi nan masen Annabi Eliya bē,³ a naxē, «Keli be, i xa siga sogetede biri ra, i sa i noxun Keriti xure yire.⁴ I xure ye nan minma, n donse rasambana nē i ma xaxae saabui ra.»

⁵ A naxa siga, a a raba alō Alatala a fala a bē ki naxē, a sa sabati Keriti xure yire Yurudēn sogetede biri.⁶ Xaxae nu fama taami nun sube ra a xōn ma gēsēgē nun nunmare. A nu xure ye nan minma.⁷ Kōnō tēmwi nde to dangi, na xure naxa xōri, barima tune mu nu fama na bōxi ma na waxati.

⁸ Na tēmwi Alatala naxa a masen a bē, a naxē,⁹ «Keli, i xa siga Sarepetā naxan na Sidōn bōxi ma. I xa lu naa. N bara yaamari fi kaajē gine nde ma, a xa i balō.»¹⁰ A naxa keli, a siga Sarepetā. A to so na taa kui, a naxa kaajē gine nde to, a yege matongofe. A naxa na gine xili, a a fala a bē, «Yandi, n ki ye ra n xa a min.»¹¹ Gine to nu sigafe ye foxō ra a bē, a man naxa a xili, a a fala a bē, «Yandi, i xa fa taami xuntunyi fan na n bē.»

¹² Gine naxa a yaabi, «N xa a fala i bē i Marigi Alatala xili ra, taami yo mu na n yi ra, fo farin pōcti ya keren, a nun ture dondonoronti kundi kui. N na yege di matongofe na nan ma, n xa sa na yailan n tan nun n ma di bē. Muxu na gē na donde, muxu fama faxade nē.»

¹³ Eliya naxa a fala a bē, «Hali i mu gaaxu, sa a raba alō n a falaxi i bē ki naxē. Kōnō i naxan nabama, i xa n ma taami nan singe yailan, i fa a ra. Na dangi xanbi, i xa i gbe nun i xa di gbe yailan.¹⁴ Isirayila Marigi Alatala a masen nē, «Farin mu jōnma pōcti kui, ture mu jōnma kundi kui, beenun Alatala tune rafama bōxi ma tēmwi naxē.»

¹⁵ Na kui gine naxa siga, a a raba alō Alatala a yamarixi ki naxē Annabi Eliya saabui ra. Na waxati bun ma baloe nu na a tan, a xa di, nun Annabi Eliya yi. ¹⁶ Farin mu nu jōnma pooti kui, ture mu nu jōnma kundi kui alō Alatala a masen ki naxē Annabi Eliya saabui ra.

¹⁷ Na fee to dangi, na kaajē gine xa di naxa fura. Na fure sēnbe naxa gbo, han a jēngi naxa jōn a fate i. ¹⁸ Gine naxa a fala Annabi Eliya bē, «Munse na won tagi, i tan Ala xa mixi? I faxi nē n xōnyi i xa fa n natu n ma yunubie ra, i man xa n ma di faxa?» ¹⁹ Eliya naxa a yaabi, «I xa di so n yi ra.» A naxa dimēdi tongo a nga yi ra, a a xanin a xa konkoe kui naxan nu na banxi kui koore kōn na. A to a sa sade ma, ²⁰ a naxa Alatala maxandi a bē, a naxē, «N Marigi Alatala, i wama n yatigi kaajē gine tōcōrōfē yi ki nē, a xa di xa faxa?» ²¹ A naxa a yētē itala dimēdi fate fari sanya saxan, a Alatala maxandima a falafe ra, «N Marigi Alatala, n bara i maxandi, i xi yi di jēngi ragbilene a fate i.» ²² Alatala naxa Annabi Eliya xa maxandi suxu, dimēdi jēngi naxa gbilen a fate i. ²³ Eliya naxa a tongo, a goro a ra a nga xōn, a a fala a bē, «I xa di mato, a kisixi.» ²⁴ Gine naxa a fala Eliya bē, «Yakōsi n bara a kolon a Ala xa mixi nan i ra, naxan Alatala xa masenyi tinxinxi masenma.»

18

Annabi Eliya nun Mange Akabu

¹ Tēmui xōn to kuya, Alatala naxa a masen Annabi Eliya bē a jēngi saxan nde ra, a naxē, «Siga Akabu yire, n tunē rafama nē bōxi ma fa.» ² Eliya naxa siga Akabu yire. ³ Kaamē nu bara sēnbe sōtō Samari bōxi ma. Akabu naxa Abadiyasi xili, naxan nu walima mange banxi kui. A nu gaaxuma Alatala ya ra ki fanyi ra. ⁴ Yesabela nu Alatala xa namijōnme faxama tēmui naxē, Abadiyasi namijōnme kēmē tongo nē, a sa e nōxun mixi tongo suuli suuli ma fōnmē firin kui, a e balo ye nun taami ra.

⁵ Akabu naxa a fala Abadiyasi bē, a naxē, «I xa bōxi birin isa mērē fende won ma soee nun won ma sofalee nōma jōoige sōtōdē dēnnaxē, alako e naxa faxa.» ⁶ Akabu nun Abadiyasi naxa bōxi itaxun e bore ma, e xa a isa. Akabu naxa siga kira nde xōn, Abadiyasi naxa siga kira għebtē xōn.

⁷ Abadiyasi naxa naralan Annabi Eliya ra kira xōn. Abadiyasi to a to, a naxa a feleñ a bun ma, a a fala a bē, «N marigi Eliya, i tan yati nan a ra?» ⁸ Eliya naxa a yaabi, «Iyo, n tan nan a ra. Sa a fala i xa mange bē, i bara Annabi Eliya to.» ⁹ Abadiyasi naxa a fala, «N haakē mundun nabaxi i ra naxan a niyama i xa yi mooli raba n na? Yi findima faxē nan na n bē Akabu mabiri. ¹⁰ N xa a fala i bē i Marigi Alatala xili ra, jāmane nun bōxi yo mu na, n ma mange mu i fenxi dēnnaxē. Mēnnikae na a fala i mu na, Akabu e rakalima xa e mu i toxi. ¹¹ Yakōsi i naxē, «Sa a fala mange bē i bara Annabi Eliya to.» ¹² Kōnō n na keli i xun ma ya, Alatala Xaxili Sēniyēnxi fama i xaninde yire nde. Na kui, n na ge xēxra ibade Akabu bē, a lima muxu mu i toma be sōnōn, a fa n faxa na ma. N tan bara gaaxu Alatala ya ra kabi n dimēdi tēmui. ¹³ N marigi, e mu a falaxi i bē, n naxan naba Yesabela nu Alatala xa namijōnme faxama tēmui naxē? N Alatala xa namijōnme kēmē nan nōxun fōnmē kui tongo suuli suuli ma. N nu fa e balo taami nun ye ra. ¹⁴ Kōnō yakōsi, xa i n xēx n ma mange xōn ma, n xa a fala a bē n bara Annabi Eliya to, a n faxama nē!» ¹⁵ Annabi Eliya naxa a yaabi, «N bara n kali n Marigi Alatala ra, to n nan n yētē masenma ne Akabu bē.»

¹⁶ Abadiyasi naxa siga Akabu yire, a fa dēntegħe sa a bē. Akabu naxa siga Eliya fōxō ra. ¹⁷ A to sa Eliya to, Akabu naxa a fala a bē, «I tan nan Isirayila ya isoxi yi ki?» ¹⁸ Annabi Eliya naxa a yaabi, «N tan xa mu Isirayila ya isoxi. I tan nun i baba bōnsōe nan Isirayila ya isoxi, barima wo bara Alatala xa yaamarie rabolo, i bira Bali kuye fōxō ra.» ¹⁹ Yakōsi, i xa Isirayila jama birin malan Karemle geya ma, a nun wo xa Bali kuye xa namijōnme kēmē naani tongo suulie, a nun Asera kuye xa namijōnme kēmē naanie, i xa gine Yesabela naxee rabaloma.»

²⁰ Akabu naxa mixie xēx Isirayilakae xilide. A naxa na namijōnme malan Karemle geya fari. ²¹ Na tēmui Eliya naxa a maso jama birin na, a fa yi masenyi ti e bē, «Wo tan luma filankafujiha kui han mun tēmui? Xa Alatala nan Ala ra, wo bira a fōxō ra. Xa Bali nan Ala ra, wo bira a tan Bali fōxō ra.» Nama mu a yaabi.

²² Annabi Eliya man naxa a fala e bē, «N kerēn nan be Alatala xa namijōnme ra. Bali xa namijōnme mixi kēmē naani tongo suuli na be.» ²³ Wo xa tuura firin so muxu yi ra. Bali namijōnme xa e għe sugandi, e xa a ibolon, e a sa yege fari, kōnō te mu dōxōma a ra. N tan fan xa tuura boore ibolon, n a sa yege għebtē fari, n fan mu te dōxōma a ra. ²⁴ Muxu na ge na rabade, Bali namijōnme xa wo marigi ala maxandi. N tan fan xa Alatala maxandi. Ala naxan na te ragoros serejx ma, na nan findima jama birin Marigi Ala ra.» Nama birin naxa tin na fe ra.

²⁵ Eliya naxa a fala Bali xa namijōnme bē, «Wo tuura kerēn sugandi, wo singe xa a ibolon, barima wo tan nan gbo. Wo wo marigi ala maxandi, kōnō wo naxa te sa.» ²⁶ E naxa tuura kerēn tongo, e a ibolon, e a sa yege fari, e fa Bali maxandi fōlō. Keli geesegħe ma, han yanyi tagi, e a falama, «Bali, muxu yaabi.» Kōnō yaabi yo mu fa, xui nde yo mu me. E naxa tugan fōlō e xa serejx bade ya i. ²⁷ Yanyi

tagi to a li, Annabi Eliya naxa yo e ma, a falafe ra, «Wo wo xui ite de, barima a to findixi ala ra, fee wuya a yi. Tēmunde a na biyaasi kui, xa na mu a ra a na xife. Wo xa a raxunu.»

²⁸ E man naxa e xui ite sēnbē ra. E naxa e fate maxaba santidēgēmae nun tanbēe ra, han e wuli mini. ²⁹ Yanyi to dangi, e naxa Bali kuye maxandi a namijōnmē daaxi han nummare sērēxe ba tēmudi. Kōnō yaabi yo mu fa, xui nde yo mu me, tōnxuma nde yo mu to.

³⁰ Na tēmudi Annabi Eliya naxa a fala jama bē, a naxē, «Wo wo maso n na.» Nama to na raba, Eliya naxa Alatala xa sērēxebade yailan, naxan nu bara kana mēnni tēmudi dangixi. ³¹ Eliya naxa gēmē fu nun firin tongo, naxan lanxi Yaxuba xa die konti ma, Alatala a masen naxan bē, «I xili falama nē Isirayila.» ³² A naxa sērēxebade yailan na gēmē fu nun firinyi ra Alatala xili ra. A naxa fole ge na sērēxebade rabilinyi, ye konbo ya naani nōma naxan nafede. ³³ A naxa yege sa na fari, a tuura ibolon, a na sa na yege fari.

³⁴ A to gē na ra, a naxa mixie yamari, «Wo yi fējē naani rafe ye ra, wo a ifili yi yege nun yi sērēxe ma.» E to gē na rabade, a man naxa a fala e bē, «Wo man xa a raba.» E to a raba a firin nde, Eliya man naxa a fala, «Wo man xa ye sa.» E naxa a raba a saxan nde. ³⁵ Ye nu sōli sērēxebade ra, fole fa rafe ye ra.

³⁶ Nunmare sērēxe ba tēmudi, Annabi Eliya naxa a maso sērēxbade ra, a a fala, «Iburahima, Isiyaga, nun Isirayila Marigi Alatala, birin xa a kolon to a i tan nan na Ala ra Isirayila. Birin xa a kolon a n tan nan na i xa konyi ra, naxan yi fe birin nabaxi i xui ma! ³⁷ Alatala, i xa n ma maxandi suxu. Yandi, i xa a suxu, alako yi jama xa a kolon a i tan Alatala nan na Ala ra, naxan nōma e bōjē ragibilende i ma.»

³⁸ Na kui Alatala naxa te ragoro, a sērēxe gan, a yege gan, hali gēmēe nun bōxi gan nē. Ye naxan nu fole kui, a birin naxa xara feo. ³⁹ Nama to na to, e naxa e yatagi rafelen bōxi ma, e fa a fala, «Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!» ⁴⁰ Annabi Eliya naxa a fala e bē, «Wo Bali xa namijōnmēe suxu. A keren naxa a gi.» Nama naxa e suxu, Eliya naxa e xanin Kison xure yire, a e birin kōn naxaba.

⁴¹ Na tēmudi Eliya naxa a fala Akabu bē, «Siga i xōnyi. I xa i dēge, i xa i min, barima na xui i naxan mēxi yi ki na fama tunē nan na.» ⁴² Akabu naxa te a xōnyi a dēgede nun a minde, kōnō Annabi Eliya tan naxa te Karemeli geya fari, a fa a felen bōxi ma, a yatagi fa lu a sanyie tagi. ⁴³ A naxa a fala a xa konyi bē, «Te yire itexi, i xa baa mabiri mato.» Konyi to te naa, a naxa baa mato, a mu sese għet-e to. Eliya naxa a ragbilen na yire itexi sanya solofera baa matode. ⁴⁴ A sanya solofera nde, konyi naxa a fala, «Nuxui di nan tefe baa xun ma. A nun belexe mōndē lan.» Eliya naxa a fala a bē, «Siga, i xa sa a fala Akabu bē, a xa baki a xa sōori ragise kui, a xa goro geya fari mafuren mafuren alako a naxa biri boora. Tunē na fafe!»

⁴⁵ Nuxuie naxa koore birin ifċorċ, foye naxa keli, tunē belebele naxa sin bōxi ma. Akabu naxa te a xa sōori ragise kui, a siga Yisireeli. ⁴⁶ Alatala naxa sēnbē fi Eliya ma, a fa a gi a sanyi ra, a dangi Akabu ya ra han Yisireeli sode dē ra.

19

Annabi Eliya gaaxufe

¹ Akabu naxa sa dēntegē sa Yesabela bē, Eliya naxan birin nabaxi, a a xa namijōnmēe faxaxi santidēgēma ra ki naxē. ² Yesabela naxa xēera xē Eliya ma, a a fala a bē, «Xa n lu mu i faxa beenun tina yi waxati alo i n ma namijōnmēe faxa ki naxē, alae xa n danka.»

³ Annabi Eliya to na mē, a naxa a gi a xa a nii ratanga. A naxa so Beriseeba Yudaya bōxi ma, a naxa a xa konyi lu mēnni. ⁴ A tan naxa siga għengberenyi ma a fējx-xien keren jēre raba, a doxō wuri nde bun ma, a Ala maxandi faxe ra. A naxē, «Alatala, n ma toċċe barā dangi a i. N nii tongo, barima n mu fis-fenbae bē.»

⁵ Na tēmudi a naxa a sa, a xi na wuri bun ma. Malekē nde naxa goro a ma, a din a ra, a a fala a bē, «Keli i xa i dēge.» ⁶ Taami jinxu ni na mēnni gēmē furee fari, a nun ye fējē. A naxa a dēge, a ye min, a man naxa a sa. ⁷ Ala xa malekē naxa fa a ma a firin nde, a din a ra, a a fala a bē, «Keli i xa i dēge, barima biyaasi xōnkuye na i ya ra.» ⁸ A naxa keli, a a dēge, a ye min. A sēnbē naxan sōtō na donsee ra, na naxa a niya a xa no a jēredē xi tongo naani, kōe tongo naani bun ma, han a Ala xa Xorebe geya li.

⁹ Mēnni a naxa kōe radangi fōnme nde kui. Na tēmudi a naxa yi masenyi mē. «I na munse rabafe be Eliya?» ¹⁰ A naxa a yaabi. «N bara n yētē fi i tan Alatala Sēnbēma ma. Isirayilaka barā i xa saatē rabolo, e bara i xa sērēxebadee kana, e bara i xa namijōnmēe faxa santidēgēma ra. N keren nan fa luxi, e na katafe n fan faxade.» ¹¹ Alatala naxa a masen a bē, «Minni tande Alatala ya i, i keli fōnme kui.» A to mini, Alatala naxa dangi a ya i. Foye xungbe sēnbēma nde naxa a xun sa geya ma, a gēmēe ibċċoma, a fanyee ibutuxunna, kōnō Alatala mu nu na na foye kui. Na tēmudi bōxi fan naxa sērēn, kōnō Alatala mu nu na na bōxi sērēnyi kui. ¹² Na dangi xanbi, tē fan naxa mini, kōnō Alatala mu nu na na tē xōċċa.

Na to ba a ra, xui jōcxunmē nde naxa mini dōyi dōyi ra. ¹³ Annabi Eliya to na mē, a naxa e yatagi makoto a xa donma ra, a naxa mini fōnme kui, a ti fōnme dē ra. A mu bu, xui nde naxa mini a

ma, a naxε, «I na munse rabafe be Eliya?»¹⁴ A naxa a yaabi, «N bara n yεtε fi i tan Alatala Sεnbεma ma. Isirayilakae bara i xa saate rabolo, e bara i xa sεrεxεbadee kana, e bara i xa namijonmεe faxa santidegεma ra. N kerēn nan fa luxi, e na katafe n fan faxade.»¹⁵ Alatala naxa a masen a bε, «I xa gibilen gbengberenyi kira xɔn ma sigafe ra Damasi. I na so naa, i xa ture sεniyεnxi sa Xasayeli xunyi a masenfe ra, a xa findi Arami mangε ra.»¹⁶ I xa ture sεniyεnxi sa Nimisi xa di Yehu fan ma, a xa findi Isirayila mangε ra. Na dangi xanbi i xa ture sa Elise xunyi, Safati xa di, Abeli Mexolaka xa mamadi, a tan xa findi namijonmε ra i jūkoxε ra.¹⁷ Naxan na tanga Xasayeli xa santidegεma ma, Yehu a faxama ne. Xa naxan tanga Yehu xa santidegεma ma, Elise a faxama ne.¹⁸ Kɔnɔ n mixi wulu solofera luma ne Isirayila, naxee mu suyidixi Bali kuye bε, e dε mu a sunbuxi.»

¹⁹ Eliya naxa keli mεnni, a sa Safati xa di Elise li, a na boxi buxafe. Ninge mɔkɔpεn nun naani nan nu pεrεfε a ya ra, a nu firinyi nan nawalife e xanbi ra. Eliya naxa dangi a fε ma, a naxa a xa donma woli a ma.²⁰ Elise naxa a xa ningee rabolo, a a gi Eliya fɔxɔ ra, a a fala a bε, «Yandi, i xa dīpε n xa sa n jnungu nga nun n baba ma. Na tεmui n birama ne i fɔxɔ ra.» Eliya naxa a fala a bε, «Gbilen i xa wali ra. I munse mεxi n na?»²¹ A to a makuya Eliya ra, a naxa ninge firin tongo, a e ba sεrεxε ra. A naxa wurie findi yege ra e nu maxirixi naxee ra, a sube jin jnama bε. Na dangi xanbi, a naxa bira Annabi Eliya fɔxɔ ra, a findi a xa batula ra.

20

Arami mangε Samari taa gerefe

¹ Arami mangε Ben Hadada naxa a xa sɔorie birin malan. Mangε tongo saxan nun firin nan nu e ya ma, soe nun sɔɔri ragisee nu na e yi ra. E naxa Samari rabilin, e fa gere ti e bε.

² Na kui Ben Hadada naxa xεεrae xεε Isirayila mangε Akabu xɔn.³ A naxa a fala a bε, «A lanma i xa i xa gbeti, i xa xεεma, i xa gine tofanyie, nun i xa die birin findi n gbe ra.»⁴ Isirayila mangε naxa a yaabi, «Mangε, n bara findi i xa konyi ra, n bara n harige birin fi i ma.»

⁵ Na dangi xanbi mangε naxa xεεra gbeitεe xεε a falafe ra, «Mangε Ben Hadada naxε, «A lanma i xa i xa gbeti, i xa xεεma, i xa gine tofanyie, nun i xa die birin findi n gbe ra.»⁶ Tina yi waxati, n mixie xεεma ne i xɔnyi, e xa sa i xa banxi kui mato, a nun i xa mixie xa banxie, e xa se birin tongo naxan tide gbo i bε.»⁷

⁷ Isirayila mangε naxa taa kuntigie xili, a a fala a bε, «Wo xa a kolon, a yi mixi wama won toorofe ne. N nu bara a fala a bε a n nan n ma ginεe, n ma die, n ma xεεma, nun n ma gbeti birin fima ne a ma. N mu nu tondixi na sese ra.»⁸ Kuntigie nun jnama birin naxa a yaabi, «I naxa i tuli mati a ra, i naxa a danxun.»

⁹ Na kui Akabu naxa a fala Ben Hadada xa xεεrae bε, «Wo sa a fala won ma mangε bε a a naxan singe fala, n bara tin na ra, kɔnɔ a naxan saxi na fari, n mu na rabama.» Xεεrae naxa gibilen na falade mangε Ben Hadada bε.¹⁰ Ben Hadada naxa xεεrae xεε mangε Akabu ma a falafe ra, «Xa n mu Samari xun nakana, sese mu lu yi taa kui fa, mixi nɔmā naxan matongode a bεlεxεsole ra, alae xa n danka.»¹¹ Kɔnɔ Isirayila mangε naxa a yaabi, «Sɔɔri naxan na sigafe gere sode, a mu lan a xa a yεtε matɔxɔ, alo sɔɔri naxan bara ge gere sode.»¹² Ben Hadada to na wɔyεnyi mε, a nu na bere minfe ne a nun mangε gbeitεe e xa leelee bun ma. A naxa a fala a xa sɔorie bε, «Won xεε gere sode.» Na kui e naxa e ya rafindi Samari taa ma.

¹³ Na tεmui namijonmε nde naxa a maso Isirayila mangε Akabu ra, a naxa a masen a bε, «Alatala naxε, «I yi sɔɔri gali to? To yati n e birin sama ne i sagoe, alako i xa a kolon a n tan nan na Alatala ra.»»¹⁴

¹⁴ Akabu naxa a maxɔrin, «A fama na rabade nde saabui ra?» Namijonmε naxa a fala a bε, «Alatala naxε i fama na rabade gominæe xa sεgεtalæe nan saabui ra.» Akabu naxa a maxɔrin, «Nde findima e xa yarerati ra na gere kui?» A naxa a yaabi, «I tan.»¹⁵ Na kui Akabu naxa gominæe xa sεgεtalæe malan, e findi mixi kεmε firin mixi tongo saxan nun firin na. Isirayila jnama naxan nu na e xanbi ra, e findi mixi wulu solofera nan na.

¹⁶ E naxa mini gere sode yanyi tagi. A lixi Ben Hadada nun a malima mangε tongo saxan nun firin nu na bere minfe e xa leelee bun ma.¹⁷ Gominæe xa sεgεtalæe singe naxa mini gere sode. Mixie naxa a fala Ben Hadada bε, «Sɔorie bara mini Samari taa kui.»¹⁸ A naxa e yaabi, «Xa na sɔorie fafe lanyi nan fende, xa na mu a ra e wama gere sode, wo xa e susu kɔnɔ wo naxa e faxa de.»

¹⁹ Isirayila gominæe xa sεgεtalæe naxa mini, e nun Isirayila sɔɔri jnama.²⁰ E to gere so, kankan naxa mixi nde faxa. Aramikæ naxa e gi kerēn na, Isirayilakae fa bira e fɔxɔ ra. Arami mangε Ben Hadada fan naxa a gi a xa soe fari, a nun sɔɔri nde naxee nu na sɔɔri ragisee kui.²¹ Isirayila mangε naxa mini, a Aramikæ xa soe faxa, a e xa sɔɔri ragisee kana. Na findi ne gbaloe ra Aramikæ bε.²² Na namijonmε man naxa a maso Isirayila mangε ra, a a fala a bε, «I xa wakili, i xa fee rafala, barima tamuna Arami mangε man fama ne i gerede.»

²³ Arami sōorie naxa a fala e xa mangē bē, «Isirayilakae xa ala sēnbē gbo geysa nan fari. Na nan a toxi e won bōnbōxi. Xa won sa e gere fili nan ma nu, won nōma nē e ra. ²⁴ I naxan nabama, i xa na mangē ba naxee na i xa mixie ya ma, i fa gominae ti e cōxōe ra. ²⁵ I xa sōori gbētēe fen sōori faxaxie cōxōe ra, i xa soe nun sōcri ragisee fen a kanaxie cōxōe ra. Na tēmwi, won man sigama e gerede fili nan ma, won fama nē nōde e ra a fanyi ra.» Mangē naxa na birin naba, alō e a fala a bē ki naxē.

²⁶ Na jē igbilenyi, Ben Hadada naxa a xa sōorie malan, a e xanin Afeki biri ra, e xa Isirayila gere. ²⁷ Isirayilakae fan naxa e xa sōorie malan, e fande sōtō, e siga e ralande. Isirayilakae to yonkin Arami nāma ya i, e lu nē alō si goōre lanmadi firin Aramikae xa gboe xa fe ra.

²⁸ Ala xa mixi naxa a maso Isirayila mangē ra, a a masen a bē, «Alatala xui nan yi ki: Aramikae to a fala a Alatala sēnbē gbo geysa nan fari a mu findixi ala ra fili tan ma, n e sama nē i sagoe, alako i xa a kolon n tan nan Alatala ra.» ²⁹ E naxa yonkin e boore ya i xi solofera bun ma. Na tēmwi gere naxa folo, Isirayilakae fa Arami sōorie mixi wulu kēmē faxa. ³⁰ A dōnxōe naxa mini e gi ra Afeki tētē kui, kōnō tētē fan yati naxa bira e ma, a mixi wulu mōxōjēnun solofera faxa. Ben Hadada tan nu bara a gi, a sa a nōxun konkoe nde kui.

³¹ A xa sōorie naxa a fala a bē, «Muxu a mē nē, a Isirayilakae xa mangē bōjē fan. Muxu xa bēki dugi xiri muxu tagi, muxu xa luuti xiri muxu xunyie sunnunyi tōnxuma ra, muxu xa muxu yetē dentēgē Isirayila mangē bē. Tēmunde a dijēma i faxafe ma.» ³² E naxa bēki dugi xiri e tagi, e luutie xiri e xunyie sunnunyi tōnxuma ra, e fa e yetē dentēgē Isirayila mangē bē, e fa a fala, «I xa konyi Ben Hadada bara i mayandi i naxa a faxa.» Akabu naxa e yaabi, «A man baloxi? N ngaxakerenyi nan a ra.» ³³ Na mixie to na mē, e naxa a mājōxun fe fanyi na a ra. E naxa mangē yaabi, «Iyo, Ben Hadada i ngaxakerenyi nan a ra!» Akabu naxa e yamarī, «Wo sa fā a ra.»

Ben Hadada naxa mini a nu na dēnnaxē, a siga Akabu yire. Akabu naxa a baki a xa sōori ragisee kui. ³⁴ Ben Hadada naxa a fala a bē, «N taae ragbilenma nē i ma, n baba naxee ba i baba yi ra. I nōma i xa makiti tide Damasi, alō n baba gbe to nu na Samari.» Akabu naxa a fala a bē, «Won xa saatē xiri, n fa i bējin.» E to saatē xiri, a naxa a bējin.

³⁵ Namijōnōmē nde naxa a fala a jērē boore bē Alatala xui ra, «N bōnbō.» Kōnō a jērē boore mu tin a bōnbōde. ³⁶ Na kui, a naxa a fala a jērē boore bē, «I to mu tinxi i tulī matide Alatala xa masenyi ra, yetē nde fama nē i faxade.» A to keli mēnni, yetē naxa dutun a ma, a a faxa. ³⁷ Na namijōnōmē naxa siga mixi gbētē fan yire, a a fala a bē, «N bōnbō.» Na kanyi naxa a bōnbō han a a maxōnō.

³⁸ Namijōnōmē naxa sa ti kira ra mangē nu dangima dēnnaxē. A naxa a yatagi maxiri dugi nde ra a fi daaxi. ³⁹ Mangē to dangi naa, namijōnōmē naxa a fala mangē bē a xui itexi ra, «N tan i xa sōori, n nu na gere yire nē. Sōori nde naxa mini gere ya ma, a fa won yaxui suxuxi nde taxu n na, a a fala n bē, «Yi xēmē suxu gben. Xa a a ba i yi, i nii nan findima a sare ra, xa na mu i kōbiri ba.» ⁴⁰ Kōnō n nu yanfaxi wali nde kui, na xēmē suxuxi naxa nō a gide.» Mangē naxa a fala a bē, «I bara i yetē makiiti. A lannya i xa faxa.»

⁴¹ Na tēmwi namijōnōmē naxa dugi ba a yatagi ma, Isirayila mangē naxa a kolon fa namijōnōmē nde nan a ra. ⁴² A naxa a fala mangē bē, «I to bara i yaxui bējin n naxan saxi i bēlexē i, n mixi naxan natōnxi, i nii nan findima a sare ra, i xa jāma findima a xa jāma sare nan na.» ⁴³ Na kui Isirayila mangē naxa gibilen a xōnyi Samari sunnunyi nun bōjē magaaxui kui.

21

Naboti xa sansi yire

¹ Yisireelika nde nu na naxan xili Naboti. Sansi yire nu na a yi ra Samari mangē Akabu xa bōxi fe ma. ² Akabu naxa a fala Naboti bē, «I xa i xa sansi yire so n yi ra, n xa a findi n ma laakōe yire ra, barima a makōrē n ma banxi ra. N sansi yire gbētē soma i yi ra a jōxōe ra naxan fan na bē, xa na mu a ra, n xa a sara kōbiri ra.» ³ Naboti naxa Akabu yaabi, a naxē, «Alatala xa n natanga n benbae kē sofe ra i yi.»

⁴ Akabu naxa so a xōnyi, a sunnunxi ra, a bōjē magaaxuxi Yisireelika Naboti xa masenyi xa fe ra, a falafe ra, «N mu n benbae kē soma i yi ra.» A naxa a sa, a a kobe raso mixie ra, a mu tin donse donde.

⁵ A xa ginē Yesabela naxa siga a yire, a a maxōrin, «Munfe ra i bōjē magaaxuxi, i mu tin i dēgede?»

⁶ A naxa a yaabi, «N bara a fala Yisireelika Naboti bē a xa a xa sansi yire so n yi ra, n xa a sara, xa na mu a ra, n xa sansi yire gbētē so a yi ra, kōnō a mu tin na ra fefe ma.» ⁷ Na kui, a xa ginē Yesabela naxa a fala a bē, «Pe, i tan xa mu findixi Isirayila mangē ra? Awa, mangē, keli, i xa i dēge jēlexinyi kui. N tan Yisireelika Naboti xa sansi yire soma nē i yi ra!»

⁸ A xa ginē naxa bataaxē sēbē Akabu xili ra, a mangē Akabu xa tōnxuma sa a ma, a fa a rasanba forie nun kuntigie ma, naxee nu sabatixi Naboti xa taa kui. ⁹ A sēbēxi bataaxē kui, «Wo sunyi nun sali rabafe ti jāma bē, Naboti xa dōxō jāma birin ya i. ¹⁰ Wo xa fuyante firin dōxō a ya i, naxee a tōcōrēgēma, a falafe ra a bara Ala nun mangē konbi. Na kui wo xa a ramini taa kui, wo a magōnō gēmē ra han a xa faxa.»

¹¹ Naboti xa taa mixie, forie nun kuntigie naxa a raba, alo Yesabela a yamarixi ki naxε na bataaxε kui. ¹² E naxa sun e sali, e Naboti doxɔ̄ jama birin ya tote ra, ¹³ e fa fuyante firinyi radɔ̄xɔ̄ a yire. Na fuyante firinyie naxa Naboti tɔ̄ɔ̄ŋεgε jama ya i, a falafe ra, «Naboti bara Ala nun mangε konbi.» Nama naxa Naboti xanin taa fari ma, e a magɔ̄nɔ̄ han a faxa. ¹⁴ E naxa xεεrae xεε Yesabela ma, a falafe ra, «Naboti bara magɔ̄nɔ̄ gεmε ra, a bara faxa.»

¹⁵ Yesabela to a mε a Naboti bara magɔ̄nɔ̄ gεmε ra han a bara faxa, a naxa siga Akabu yire, a a fala a bε, «Yakɔ̄si keli, i xa Naboti xa sansi yire tongo, Naboti Yisireelika tondi naxan sarade i ma kɔ̄biri ra. Naboti a mu na sɔ̄nɔ̄nɔ̄, a bara faxa.» ¹⁶ Akabu to a mε, a Naboti bara faxa, a naxa keli keren na, a sa Naboti xa sansi yire findi a gbe ra.

¹⁷ Alatala naxa a masen Annabi Eliya Tisibeka bε, a naxε, ¹⁸ «Siga Isirayila mangε Akabu yire Samari. A na Naboti xa sansi yire, a naxan findixi a gbe ra. ¹⁹ I xa a fala a bε, «Alatala xa masenyi nan ya: «I bara faxε ti, i bara mixi kε muŋa! Baree fama i wuli makɔ̄nde, e Naboti wuli makɔ̄nxi dεnnaxε.»» ²⁰ Akabu naxa Eliya yaabi, «I tan n yaxui, i bara n to?» A naxa a fala a bε, «Iyo, n bara i to. I to i yetε fi fe jaaxi rabafe ma, naxan mu rafanxi Alatala ma, ²¹ n gbaloe ragoroma ne i ma, n i bama ne Isirayila, n xεmε birin faxa xɔ̄rε nun konyi i bɔ̄nsɔ̄ε ya ma Isirayila. ²² N i xa fɔ̄xε luma ne, alo Nebati xa di Yerobowami nun Ahiya xa di Baasa xa fɔ̄xε, barima i bara n naxɔ̄nɔ̄, i man bara Isirayila jama birin naŋjεrε yunubi kui.»

²³ «Alatala xa masenyi nan ya Yesabela xa fe ra, a naxε, «Baree fama ne Yesabela donde Yisireeli tεtε fe ma. ²⁴ Akabu xa mixi naxan na faxa taa kui, baree nan na donma. Naxan na faxa wula i, yubεe nan na donma.»»

²⁵ Mixi yo mu na naxan a yetε fi fe jaaxi rabafe ma alo Akabu. A xa ginε Yesabela nu a bɔ̄njε ratema na fe kui. ²⁶ A nu fe jaaxi rabama dangi mixi birin na. A nu kuyee batuma alo Amorikae, Alatala naxee keri Isirayilakae ya ra.

²⁷ Akabu to Annabi Eliya xa masenyi mε, a naxa a xa donna ibɔ̄ sunnuni kui, a naxa sunnun dugi ragoro a ma, a sunyi suxi. A nu a sama sade ma, na sunnun dugi ragoroxi a ma, xa na mu a nu jεrε dɔ̄y i dɔ̄y a sunnunxi ra. ²⁸ Alatala naxa a masen Eliya Tisibeka bε, a naxε, ²⁹ «I bara a to Akabu a yetε magoroxi n bε ki naxε? A to bara a yetε magoro n bε, n mu gbaloe ragoroma a ma fanni a baloxi. N gbaloe ragoroma a bɔ̄nsɔ̄ε ma a xa di xa waxati ne.»

22

Akabu xa geree

(Yudaya Mangε II 18:2-27)

¹ Nε saxan naxa dangi, gere yo mu lu Arami nun Isirayila tagi. ² A jε saxan nde ra, Yudaya mangε Yehosafati naxa goro Isirayila mangε yire. ³ Isirayila mangε naxa a fala a xa mixie bε, «Wo a kolon a Ramoti, naxan na Galadi bɔ̄xi ma, won tan nan gbe a ra. Won naxa siikε a rasuxude Arami mangε yi ra.» ⁴ Isirayila mangε Akabu naxa a fala Yudaya mangε Yehosafati bε, «Won birin na a ra sigafe Ramoti Galadi bɔ̄xi ma?» Yehosafati naxa a yaabi, «Iyo, i tan yo n tan yo, won birin keren. Won ma jamae nun won ma soe fan a birin keren.»

⁵ Yehosafati naxa a fala Isirayila mangε bε, «N bara i maxandi, won xa Alatala sago fen yi fe kui yakɔ̄si.» ⁶ Isirayila mangε naxa namijɔ̄nmε kεmε naani malan, a e maxɔ̄rin, «A lanma ka a mu lanma won xa siga Ramoti gerede Galadi bɔ̄xi ma?» E naxa a yaabi, «Wo te, Ala fama e sade i sagoe mangε.» ⁷ Kɔ̄nɔ̄ Yehosafati naxa mangε maxɔ̄rin, «Alatala xa namijɔ̄nmε nde mu na be, won nɔ̄ma naxan maxɔ̄rinde?» ⁸ Isirayila mangε naxa Yehosafati yaabi, «Xεmε keren peti nan be, won nɔ̄ma Alatala maxɔ̄rinde naxan saabui ra, kɔ̄nɔ̄ a mu rafan n ma, barima a xunnakanε fe nan gbansan falama n ma fe ra. A mu xunnakeli fe yo falama n bε. A xili Mike. Yimila xa di na a ra.» Yehosafati naxa a fala, «A mu lanma mangε xa na wɔ̄yεn mɔ̄ɔli fala.» ⁹ Na kui, Isirayila mangε naxa a xa batula keren xili, a a fala a bε, «Fa Yimila xa di Mike ra n bε keren na.»

¹⁰ Isirayila mangε nun Yudaya mangε Yehosafati nu dɔ̄xɔ̄xi e xa kibanyie kui, mangε donmae ragoroxi e ma. E nu na lonyi ma, Samari taa sode de ra. Namijɔ̄nmε nu na e xa masenyie tife e bε. ¹¹ Kenaana xa di Sedekiya nu bara feri wure daaxie yailan, a fa a fala mangε bε, «Alatala xa masenyi nan ya: «Wo Aramikae bɔ̄nbɔ̄ma yi ferie nan na han e sɔ̄nto.»» ¹² Namijɔ̄nmε birin nu na masenyi mɔ̄ɔli falama e bε. E naxa a fala, «Wo te Ramoti Galadi bɔ̄xi ma. Wo xunnakeli nan sɔ̄toma, Alatala fama ne e sade mangε sagoe.»

¹³ Xεεra naxan siga Mike xilide, na naxa a fala a bε, «I bara a to, namijɔ̄nmε birin bara lan e xa fe fanyi fala mangε bε. I fan xa kata, wo xui xa lu keren, i xa fe fanyi fala mangε bε.» ¹⁴ Mike naxa a fala, «Alatala jipε ne a ra. N Marigi Alatala na naxan yo masen, n na nan falama.»

¹⁵ A to mangε yire li, mangε naxa a fala a bε, «Mike, a lanma ka a mu lanma muxu xa siga gere sode Ramoti Galadi bɔ̄xi ma?» Mike naxa a yaabi, «Wo te, wo xunnakeli nan sɔ̄toma. Alatala fama ne e sade

wo sagoe.»¹⁶ Kono mange naxa a fala a be, «Njan bara a fala i be sanya wuyaxi, i xa i kali nöndi yati nan falade n be Alatala xili ra.»

¹⁷ Mike naxa a yaabi,
«N bara Isirayila birin to,
e yensenxi geyae fari,
alo xuruse rabepinxie.
Alatala xa masenyi nan ya:
Mariji mu na yi jnama be.

Kankan xa gbilen a xonyi bojësa kui.»

¹⁸ Isirayila mange naxa a fala Yehosafati be, «N mu a fala xe i be, a mu nöma fe fanyi masende n ma fe ra, fo fe jaaxi tun?»

¹⁹ Na temui Mike naxa a fala e be, «Yakosi, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra. N bara Alatala to a xa kibanyi kui, a xa maleke galii nu tixi a yirefanyi ma nun a koöla ma. ²⁰ Alatala naxa a fala, «Nde wama sigafe xaxili kobi rasode Isirayila mange Akabu xunyi, a xa sa Ramoti gere Galadi böxi ma alako a xa faxa?» Nde naxa a yaabi xaxili nde ra, nde fan naxa a yaabi xaxili gbeitë ra. ²¹ Na kui jinnë nde naxa mini, a ti Alatala ya i, a a fala, «N tan nöma ne a ra.» Alatala naxa a maxorin, «I nöma di?» ²² A naxa a yaabi, «N sigama ne, n fa wule fala mange be a xa namijönme saabui ra.» Alatala naxa a fala a be, «I fama ne a nöde, na sooneyama ne. Siga, i xa sa na raba.» ²³ Yakosi, Alatala bara wule sa i xa namijönme de i. Ala bara nate jaaxi tongo i xa fe ra.»

²⁴ Na temui, Kenaana xa di Sedekiya naxa a maso, a Mike de ragarin, a fa a fala, «Alatala Xaxili minixi kira mundun na n ma n xa wøyen i be?» ²⁵ Mike naxa a yaabi, «I fama na tote, i i gima i noxunde fende temui naxë.» ²⁶ Isirayila mange naxa a fala, «Wo Mike xanin taa mange Amon nun mange xa di Yowasi xon ma. ²⁷ Wo xa a fala e be, «Mange naxë, a wo xa yi xeme sa geeli kui, a wo naxa donse so a yi ra, fo taami xare nun ye, han n sa fama temui naxë xunnakeli kui.» ²⁸ Mike naxa a yaabi, «Xa i sa gbilen xunnakeli kui, n ma masenyi mu kelixi Alatala ma.» A man naxa a fala jnama ya xori, «Nama birin, wo xa wo tuli mati n ma masenyi ra a fanyi ra!»

²⁹ Isirayila mange nun Yudaya mange Yehosafati naxa te Ramoti Galadi böxi ma. ³⁰ Isirayila mange naxa a fala Yehosafati be, «I xa so gere kui mange donna ragoroxi i ma.» Isirayila mange tan naxa mange dugi ba a ma, a soori donna gbansan nagoro a ma, a siga gere sode. ³¹ Arami mange nu bara a fala a xa soori tongo saxan nun firiny be, naxee findixi soori ragise xa soorie yareratie ra, «Wo xa kate birin naba wo xa Isirayila mange gbansan nan fen, wo a faxa.» ³² Soori ragise xa soorie yareratie to Yehosafati to, e naxa a majöcxun temunde Isirayila mange nan a ra. E naxa e xun ti a ra, e xa sa a gere. Yehosafati naxa a malimae xili. ³³ Soori ragise xa soorie yareratie naxa a kolon Isirayila mange xa mu a ra, e fa gbilen a foço ra.

³⁴ Na temui soori nde naxa xali woli na ki tun. Tanbe naxa sa Isirayila mange soxø a kanke makantase lenbee tagi. Mange naxa a fala a xa soori ragise ragima be, «Gise mafindi, i xa n namini gere fari ma, barima n bara maxöön.» ³⁵ Gere naxa soxø na soxø ki fanyi ra. Mange nu tixi a xa soori ragise kui, a ya rafindixi Aramikae ma. A naxa faxa na nummare ra, a wuli gbegbe nu na a xa soori ragise kui. ³⁶ Soge gorø temui, yaamari naxa fi, «Birin xa gbilen a xonyi, birin xa siga e xa böxi ma.»

³⁷ Mange faxa na ki ne, a naxa ragata Samari taa kui. ³⁸ E to mange xa soori ragise kui ixa Samari ye yire, baree naxa Akabu wuli makön, langoe ginëe fan naxa e maxa naa, alo Alatala a masen ki naxë.

³⁹ Akabu xa taruxui döñxø, nun a fe naxan birin naba, nun a banxi tixi ki naxë sili jinyie ra, nun a taa naxee ti, na birin sëbexi Isirayila mangëe xa taruxui kui. ⁴⁰ Akabu naxa ragata a benbae fe ma. A xa di Axasiya naxa findi mangë ra a jöçxø ra.

Yehosafati findife Yudaya mangë ra (Yudaya Mangë II 20:31-21:1)

⁴¹ Asa xa di Yehosafati findi Yudaya mangë ra, Isirayila mangë Akabu xa mangëya jne naani nde ne. ⁴² Ne tongo saxan nun suuli nu na Yehosafati be, a to nu findima mangë ra Darisalamu. A nga nu na Sili xa di Asuba nan na. ⁴³ Yehosafati naxa jne a baba Asa xa kira xon ma, a mu a makuya Alatala xa kira ra. ⁴⁴ Kono kuye batufe yire itexie ma, na mu dan Yudaya böxi ma. Mixie mu tagan serexë bafe ra naa, a nun surayi ganfe serexë ra. ⁴⁵ Lanyi nu na Yehosafati nun Isirayila mangë tagi.

⁴⁶ Yehosafati xa taruxui döñxø, nun a xa gere ki fanyi, na sëbexi Yudaya mangëe xa taruxui kui.

⁴⁷ A naxa tönyi döñxø langoe xa wali ma kuye batudee, naxee nu na kabi a baba Asa waxati. ⁴⁸ Mange nu na Edon, Yudaya mangë gomina nde nan ti naa. ⁴⁹ Yehosafati naxa kunkuie yailan Tarasisi, alako e xa siga xëëma fende Ofiri, kono kunkuie naxa kana Esiyon Geberi. ⁵⁰ Na kui Akabu xa di Axasiya naxa a fala Yehosafati be, «N ma mixie nun i xa mixie birin xa siga na wali rabade kunkuie kui.» Kono

Yehosafati mu tin na fe ra.⁵¹ Yehosafati naxa bεlε a benbae fε ma, a ragata a benba Dawuda xa taa kui. A xa di Yehorami naxa ti mangε ra a jεlεxεs ra.

Isirayila mangε Axasiya

⁵² Akabu xa di Axasiya naxa findi mangε ra Samari, Isirayila bɔxi xun ma, Yudaya mangε Yehosafati xa mangεya jεs fu nun solofera nde ra. A bu nε mangεya kui jεs firin Isirayila xun ma.⁵³ A naxa fe raba, naxan mu rafan Alatala ma, a naxa a jεlεs a baba nun a nga xa kira xɔn ma. A naxa fe raba alɔ Nebati xa di Yerobowami, naxan a niya Isirayila birin xa yunubi raba.⁵⁴ A naxa Bali kuye batu, a a xinbi sin a bε. Na kui a naxa Isirayila Marigi Alatala raxɔnɔ, alɔ cιlɔ a baba a raba ki naxε.

Isirayila Mang e xa Taruxui S niy nxi firin nde Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi kitaabui findixi Isirayila mang e xa taruxui firin nde nan na. Yi kitaabui fol ma Annabi Elise xa waxati n , Annabi Eliya te koore ma t m i nax . Alatala na namij n m e firinyie x   n  Isirayila mang e xa waxati alako e xa Ala xa masenyi ti e b . Na kawandi nu x r x oma ki fanyi ra mang e xa xaxilitarej na xa fe ra. E nu wama birafe kuyee f x  ra alo si kaafirie naxee nu na e rabilinyi. K n  Annabi Elise naxa Alatala s nb  magaaxuxi masen j ama birin b , e xa a kolon Ala s nb  g o kuyee s nb  b .

Yi kitaabui kui Isirayila xa taruxui nun Yudaya xa taruxui tagi rasaxi. Isirayila mang e nu kuyee batuma, e man nu n c  x r x d x ma j ama ma. E nu luma fe jaaxi raba ra e xa mixie ra t m i birin. Mang e ndee naxa kata gbilenfe ra na fe m oli f x  ra, k n  e mu nu wuya. Na kui, a raj n yi Alatala naxa Asiriya mang e x   Isirayila b xi ma, a xa n c  Isirayilakae ra, a fa e xan n konyiya kui.

Na t m i Yudayak e gbansan nan nu luxi b xi ma Ala nu bara naxan fi Annabi Iburahima b ns e ma. Mang e fanyi ndee nu na e xa taruxui ya ma naxee fe birin naba alako kuye yo naxa batu na b xi ma. Ndee naxa s r x d b e mal  alako Ala xa h r m banxi xa yailan, mixie xa batui raba s riye ki ma. K n  S nt ne nu luma e ratantan na. A raj n yi, mang e naxee bira kira jaaxi f x  ra, nee naxa a niya j ama xa gbilen Ala waxonfe f x  ra. Na kui Ala naxa Babil n mang e x   Yudaya b xi ma, a xa n c  m nnik e ra, a fa e xan n konyiya kui.

Na birin findixi misaal  belebele nan na to mixie b . Ala fe birin nabama alako adamadie xa bira a xa s r y e f x  ra. K n  xa adama mu tin lude na kira x n  ma, a fama a tote na kira a xan nma d nn x . Mixi mu n ma yode Ala ma, a mu na sare s t . Ala xa s r y e fan won b . Ala xa won mal  alako won xu la na kira fanyi x n  ma naxan won xan nma ariyanna. Amina.

Isirayila Mang e xa Taruxui S niy nxi firin nde

Annabi Eliya nun Mang e Axasiya

¹ Akabu faxa xanbi, Mowabak e naxa muruta Isirayilakae xili ma. ² Axasiya naxa bira kelife a xa koore banxi k n  na Samari, a max n o a belebele ra. A naxa x  rae rasiga Ekironkae xa ala Bali Seb bu max r inde xa a n ma yalande. ³ Na t m i Alatala xa malek  naxa a fala Annabi Eliya Tisibeka b , «Il xa siga Samari mang e xa x  rae ya ra, i a fala e b , «Ala mu na Isirayila b xi ma, wo to fa sigama Ekironkae xa ala Bali Seb bu max r inde? ⁴ Na xa fe ra, Alatala xa masenyi nan ya Axasiya b , i mu goroma sade ma i saxi naxan k n  na. I faxama n .» Annabi Eliya to g e na falade mang e xa x  rae b , a naxa siga.

⁵ X  rae naxa gbilen mang e Axasiya yire. A naxa e max r in, «Wo g bilenxi munfe ra?» ⁶ E naxa a yaabi, «Mixi nde nan muxu ralanxi, a a fala muxu b  «Wo g bilen mang e yire, naxan wo x  xi, wo a fala a b , Ala mu na Isirayila b xi tan ma, i to fa x  rae x  ema Ekironkae xa ala Bali Seb bu max r inde? Na xa fe ra, i mu goroma sade ma i saxi naxan ma. I faxama n .» ⁷ Axasiya naxa e max r in, «Yi x  me nu na di, naxan wo ralanxi a yi w y n i fala wo b ?» ⁸ E naxa a yaabi, «Fate maxabe kanyi nan nu a ra, beleti kiri daaxi xirixi a tagi.» Axasiya naxa a fala keren na, «Eliya nan a ra, na Tisibeka.»

⁹ A naxa s ori mang e nde x  , naxan nu s ori mixi tongo suuli yamarima, a xa Annabi Eliya susu. Na to siga Eliya yire, a naxa a li a d x xi g ya xun tagi. A naxa a fala Eliya b , «Ala xa mixi, mang e nax , a i xa goro!» ¹⁰ Eliya naxa a fala na s ori mang e b , naxan nu s ori mixi tongo suuli yamarima, «Xa Ala xa mixi nan n na, t  xe goro keli koore ma, a xa i tan nun i xa mixi tongo suuli birin gan.» Na kui, t  xe naxa goro keren na, a a tan nun a xa mixi tongo suuli gan.

¹¹ Axasiya naxa s ori mang e g b te x  , na fan nun a xa s ori mixi tongo suuli, e xa Eliya susu. Na s ori mang e naxa a fala Eliya b , «Ala xa mixi, mang e nax  a i xa goro keren na!» ¹² Eliya naxa a yaabi, «Xa Ala xa mixi nan n na, t  xe goro keli koore ma, a xa i tan nun i xa mixi tongo suuli gan.» Na kui Ala naxa t  ragoro, a a tan nun a xa mixi tongo suuli gan.

¹³ Axasiya man naxa s ori mang e saxan nde x  , na fan nun a xa s ori mixi tongo suuli ra. Na s ori mang e saxan nde naxa te g ya k n  na. A to Eliya yire li, a naxa a xinbi sin a bun ma, a a mayandi, «Ala xa mixi, n bara i maxandi, i xa kinikini n tan nun n ma mixi tongo suuli ma. ¹⁴ Ala bara t  ragoro keli koore, a na s ori mang e firinyi singe nun e xa mixie gan. K n  yak si, i xa kinikini muxu tan ma, i xa muxu ratanga na ma.»

¹⁵ Ala xa malek  naxa goro, a a fala Annabi Eliya b , «Wo birin xa goro. I naxa gaaxu a ya ra.» Eliya nun a tan s ori mang e naxa goro mang e yire, ¹⁶ Eliya naxa a fala mang e b , «Alatala xui nan ya, «Ala

mu na Isirayila bɔxi tan ma, i to fa xεεrae xεεma Ekironkae xa ala Bali Sebubu maxɔrinde? Na xa fe ra, i mu goroma sade ma i saxi naxan kɔn na. I faxama nε.»

¹⁷ Axasiya naxa faxa alɔ Alatala a masen ki naxε Annabi Eliya saabui ra. A xunya Yorami naxa ti mangε ra a lɔχɔε ra Isirayila. Na raba Yudaya mangε Yosafati xa di Yehorami xa mangεya jε firin nde nan na, barima di mu nu na Axasiya tan bε. ¹⁸ Axasiya xa taruxui dɔnxεε, nun a fe naxee raba, na sεbεxi Isirayila mangε ya taruxui kui.

2

Annabi Eliya ratefe koore ma

¹ Beenun Alatala xa Annabi Eliya rate koore ma foye xungbe kui, Eliya nun a xa taalibi Elise nu kelife Giligali nε. ² Eliya naxa a fala Elise bε, «I xa lu be yandi, barima Alatala wama n xεεfe Beteli.» Kɔnɔ Eliya naxa a yaabi, «N bara n kali Alatala ra, n bara n kali n yεtε nii ra, n mu gibilema i foxɔ ra feol! Na kui e firin birin naxa goro Beteli.

³ Namijɔnmε naxee nu na Beteli, nee to Elise to, e naxa a fala a bε, «I a kolon a Alatala i karamɔxɔ ratema nε koore ma to?» A naxa e yaabi, «Iyo n a kolon. Wo wo sabari.» ⁴ Eliya naxa a fala a bε, «Elise, i xa lu be, barima Alatala wama n xεεfe Yeriko.» A naxa a yaabi, «N bara n kali Alatala ra, n bara n kali n yεtε nii ra, n mu gibilema i foxɔ ra feol!» Na kui e firin birin naxa goro Yeriko.

⁵ Namijɔnmε naxee nu na Yeriko, nee to Elise to, e naxa a fala a bε, «I a kolon a Alatala i karamɔxɔ ratema nε koore ma to?» A naxa e yaabi, «Iyo, n a kolon. Wo wo sabari.» ⁶ Eliya naxa a fala a bε, «I xa lu be, barima Alatala wama n xεεfe Yurudɛn mabiri.» A naxa a yaabi, «N bara n kali Alatala ra, n bara n kali n yεtε nii ra, n mu gibilema i foxɔ ra feol!» Na kui e firin birin naxa siga.

⁷ Namijɔnmε mixi tongo suuli naxa fa, e ti yire nde. E naxa Eliya nun Elise to Yurudɛn xure de ra.

⁸ Eliya naxa a xa donma rate a ma, a a mafilinfilin, a xure garin a ra. Xure naxa itaxun firin na, e fa giri e sanyi xaraxi ra. ⁹ E to nu dangife, Eliya naxa Elise maxɔrin, «I wama n xa munse raba i bε beenun n xa tongo i xun ma?» Elise naxa a yaabi, «Yandi, n wama naxan xɔn, i xa xaxilimaya namijɔnmε daaxi dɔcxɔfirin xa lu n ma.» ¹⁰ Eliya naxa a yaabi, «I fe xɔrɔcxε nan maxɔrinxi na ki, kɔnɔ xa i n to, n tongoma i xun ma tεmui naxε, na rabama nε i bε. Xa n mu tongoma i ya xɔri, na mu rabama i bε.»

¹¹ E sigama wɔyεn na tεmui naxε, soe nun gise te daaxi naxa e rafatan, Eliya naxa te koore ma foye xungbe kui. ¹² Elise naxa a ya ti a ra, a gbelegbele, «N baba! N baba! Isirayila xa sεnbεmal!» Na tεmui a mu Eliya to sɔnɔn. A naxa a xa donma ibɔɔ firin na sunnunyi kui, ¹³ a fa Eliya xa donma tongo naxan bira bɔxi ma.

A naxa gibile Yurudɛn xure de ra. ¹⁴ A naxa xure ye garin donma ra Eliya naxan lu a yi ra, a a fala, «Eliya Marigi Alatala na minden?» Xure ye man naxa itaxun firin na alɔ a singe, Elise fa giri a sanyi xaraxi ra. ¹⁵ Yeriko namijɔnmε nu tixi e na a matofe. E naxa a fala, «Eliya xa xaxilimaya namijɔnmε daaxi bara dangi Elise ma.» E naxa siga a ralande, e sa e igoro a bε bɔxi.

¹⁶ E naxa a fala a bε, «I malima gbangbalanyi mixi tongo suuli na be muxu ya ma. E xa siga i marigi fende. Tεmunde Alatala Xaxili bara a xanin, a sa a lu geya nde kɔn na, xa na mu a ra gulunba nde kui.» A naxa e yaabi, «Wo naxa e rasiga de.» ¹⁷ Kɔnɔ e to na fe maxɔrɔxɔ, a naxa tin na ra. E naxa na mixi tongo suuli xεε Eliya fende. E naxa a fen xi saxan bun ma, e mu a to. ¹⁸ E to gibile Yeriko Elise yire, a naxa a fala e bε, «N mu a fala xε wo bε, wo naxa siga?»

Annabi Elise xa kaabanakoe singee

¹⁹ Yerikokae naxa a fala Annabi Elise bε, «Muxu marigi, i a kolon yi taa fan sabatide ra alɔ i a toxi ki naxε, kɔnɔ a ye mu fanxi, xε fe mu sɔɔnɔyeaxi.» ²⁰ A naxa a fala e bε, «Wo fa se sase nεεnε nde ra n bε, a nun foxε.» E naxa fa na ra. ²¹ A naxa siga ye dulonyi yire, a foxε woli ye ma, a fa a fala, «Alatala xa masenyi nan ya: «N bara yi ye yailan. A mu nimasee faxama sɔnɔn, a mu xε kanama sɔnɔn.»» ²² Sa keline na lɔχɔε ma han to, na ye fanxi alɔ Annabi Elise a masenxi ki naxε.

²³ Annabi Elise naxa keli mεnni, a te Beteli. A to nu na kira xɔn ma, dimedi gali naxa mini taa kui, e fa a mayelede, a falafe ra, «Dangi, i tan lεla kanyil!» ²⁴ A naxa a ya ragbilene ma, a e danka Alatala xili ra. A to na raba, wulai sube firin naxa mini fotonyi kui, a mixi tongo naani nun firin ibɔɔ na dimεe ra.

²⁵ Annabi Elise to keli mεnni, a naxa siga Karemelle geya fari. A keli mεnni nε, a gibile Samari.

3

Isirayila mangε Yorami

¹ Akabu xa di xεεmε Yorami naxa ti mangε ra Isirayila bɔxi ma Samari, Yudaya mangε Yehosafati xa mangεya jε fu nun solomasaxan nde ra. A mangεya jε fu nun firin nan naba. ² A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, kɔnɔ a xa yunubi rabaxi mu lu alɔ a baba nun a nga naxan naba. Yorami tan

naxa Bali kuye rabira, a baba naxan ti.³ Kōnō a naxa bira Nebati xa di Yerobowami xa yunubi mooli fōxō ra, naxan a niya Isirayila jama xa yunubi raba. A mu tin a makuyade na fe mooli ra.

Isirayilakae nun Mowabakae gerefē

⁴ Mowaba mangē Mesa nu xuruse nan dēmadonma. A nu duuti fima ne Isirayila mangē ma yexēs yōrē wulu kēmē nun yexēs kontonyi wulu kēmē ra, e xabee saxi na nan fari. ⁵ Isirayila mangē Akabu faxa xanbi, Mowaba mangē naxa muruta Isirayila mangē xili ma. ⁶ Na kui mangē Yorami naxa mini Samari taa kui, a sa a xa sōorie xun mato a ra Isirayila bōxi birin ma.

⁷ A to a redi Mowaba gerefē ma, a naxa xērā xēs Yudaya mangē Yehosafati ma, a falafe ra, «Mowaba mangē bara muruta n xili ma, i tinma n malide a gerede?» Yehosafati naxa a yaabi, «Won birin nan tema Mowabakae gerede. N ma jama, i xa jama nan a ra, n ma soee, i xa soee nan e ra.» ⁸ A man naxa a maxōrin, «Won tema kira mundun na?» Yehosafati naxa a yaabi, «Won tema Edon gbengberen yire nan na.» ⁹ Isirayila mangē, Yudaya mangē, nun Edon mangē to e jērē xi solofero, ye min daaxi naxa jōn e xa sōorie nun e xa xurusee yi ra. ¹⁰ Na kui Isirayila mangē naxa a fala, «Alatala bara wa won tan mangē saxanyie safe Mowabakae bēlēxē i.»

¹¹ Kōnō Yehosafati naxa e maxōrin, «Alatala xa namijōnmē yo mu na won ya ma, naxan nōma Alatala xilide won bē?» Isirayila mangē xa mixi nde naxa a yaabi, «Annabi Elise na be, Safati xa di xēmē, Annabi Eliya fōxirabirē.» ¹² Yehosafati naxa a fala, «Alatala xa masenxi na a yi ra.» Isirayila mangē Yehosafati nun Edon mangē naxa goro a yire. ¹³ Annabi Elise naxa a fala Isirayila mangē bē, «Munse na won tan tagi? Siga i baba nun i nga xa namijōnmē yire.» Isirayila mangē naxa a yaabi, «Ade, barima Alatala yi mangē saxanyi xilixi nē be, a xa fa e sa Mowabakae sagoe.»

¹⁴ Annabi Elise naxa a fala a bē, «N bara n kali mangē Alatala ra, n naxan batuma, xa n mu binye saxi Yehosafati xa ma nu, n mu tinma yati i xa ti n ya i nu. ¹⁵ Wo fa kōra bōnbōe nde ra n bē.» A to kōra bōnbō fōlo, Alatala naxa fa Elise ma, ¹⁶ a a fala a bē, «Wo yili wuyaxi ge yi gulunba kui. ¹⁷ Alatala yi nan masenxi, wo mu foye toma, wo mu tune toma, kōnō yi gulunba birin nafema nē ye ra, wo nun wo xa xurusee naxan minima. ¹⁸ Kōnō na tan findixi fe xuri nan na Alatala bē. Naxan dangima a ra, a Mowabakae sama nē wo sagoe. ¹⁹ Wo e xa taa kantaxie nun e xa taa xungbee birin kanama nē. Wo e xa wuri bogilae birin nabirama nē. Wo e xa ye dulonyie birin dēsēma nē. Wo gēmē rayensenma nē e xa xē fanyie ma.» ²⁰ Na kui gēsēgē sērēxē ba tēmūi, ye naxa fa keli Edon biri ra, a bōxi makoto ye ra.

²¹ Mowabakae to a mē a mangē na tefe e gerede, e naxa mixie malan naxee fata geresose ra, e fa ti Mowaba naaninyi ra. ²² E to keli gēsēgē gbe, soge yanbē nu tixi na ye ma, a fa lu Mowabakae bē a lo gulinba rafexi wuli nan na. ²³ E naxa a fala, «Wuli nan a ra. Mangē bara santidēgēma tongo e boore xili ma, e e boore faxa. Yakōsi, Mowabakae won xēs, won sa e xa see tongo.»

²⁴ E to Isirayilakae yonkinde li, Isirayilakae naxa keli, e bōnbō han e naxa e gi e ya ra. ²⁵ Isirayilakae naxa Mowaba taae kana, e gēmē ba na tētē ma, e e mawoli Mowabakae xa xēs ma. E naxa ye dulonyie dēsē gēmē ra, e wuri bogilae birin nabira.

Kire Xareseti taa tētē gēmē nan tun nu fa luxi. Laati kanyie naxa a rabilin, e a magōnō. ²⁶ Mowaba mangē to a to gere sēnbe bara gbo a bē, a naxa santidēgēma kanyi kēmē solofero tongo, e xa kira rabōcō sigafe ra Edon mangē yire, kōnō e mu no. ²⁷ Na kui a naxa a xa di xēmē singe tongo, naxan nu lan a xa ti mangē ra a jōxōe ra, a a ba sērēxē ra taa tētē fari. Na tēmūi, xōnē belebele naxa goro Isirayilakae ma, e fa e makuya Mowaba mangē ra, e gibilen e xa bōxi ma.

4

Annabi Elise kaqjē gine nde malife

¹ Namijōnmē nde xa gine naxa a mawa Elise xōn, a naxē, «I xa batula nde, naxan nu gaaxuma Alatala ya ra, n ma xēmē nan nu a ra, kōnō a bara faxa. Mixi nde, naxan xa doni nu na a ma, na bara fa n ma di firinyie tongode, e xa findi konyie ra na doni jōxōe ra.» ² Elise naxa a fala a bē, «N nōma munse rabade i bē? Munse na i yi ra banxi?» Gine naxa a yaabi, «Sese mu na n tan i xa konyi yi ra, fo ture pōoti keren.» ³ Elise naxa a fala a bē, «Siga, i xa se sase wuyaxi yefu. I naxa dondoronti gbansan fen, i xa a gbegbe nan fen. ⁴ I na gibilen banxi, i xa naadē balan wo nun i xa die xun ma. I xa na ture pōoti keren ifili na se sase birin kui. Naxan na a rafe, i xa na dōxō a xati ma.»

⁵ Na gine naxa siga, a sa se sasee yefu. A naxa so a xōnyi a naadē balan a tan nun a xa die xun ma. A xa die nu fa se sasee radangi a ma, a nu ture sa e kui. ⁶ A to gē se sase ndee rafede, a naxa a fala a xa di bē, «Se sase għetx man so n yi ra.» A xa di naxa a yaabi, «Se sase għetx yo mu na fa.» Na tēmūi, ture fan naxa a iti. ⁷ A naxa sa na birin yaba Ala xa mixi Annabi Elise bē. Elise naxa a fala a bē, «Sa na ture mati, i fa i xa doni fi. Na tēmūi wo nun i xa die xa balo na dōnxa.»

⁸ Łɔxœ nde Annabi Elise naxa siga Sunami taa kui. Gine kuntigi nde nu na mənni, naxan Elise karaxan a fo a xa a dəge a xənyi. Sa kelife na lɔxœ ma, xa Elise minima mənni ra, a nu a dəgema naa nə. ⁹ Gine naxa a fala a xa mōri bə, «N a kolon, yi xəmə naxan luma dangi ra won xənyi, Ala xa mixi səniyənxi nan a ra. ¹⁰ Yandi, won xa konkoe lanmadı keren yailan a bə banxi koore ra, won sade, teebili, gonyi, nun lanpui dəxə a bə naa kui, alako mənni xa findi a malabude ra, a na fa won xənyi temui naxə.»

¹¹ Łɔxœ nde Elise naxa siga naa, a sa a malabu na konkoe kui. ¹² A naxa a fala a foxirabire Gexasi bə, «Yi gine Sunamika xili ba.» Gexasi naxa a xili, gine naxa fa Elise yire. ¹³ Elise naxa a fala Gexasi bə, «A fala yi gine bə, i bara fe gbegbe raba muxu bə. Muxu tan nəma munse rabade i bə? Muxu xa fe fanyi fala mange bə i xa fe ra, xa na mu səorie xa mange bə?» Gine naxa a yaabi, «N sabatixi n ma jama nan tagi.»

¹⁴ Na woyeniyi masare dangi xanbi, Elise naxa Gexasi maxɔrin, «Awa, won xa munse raba yi gine bə?» Gexasi naxa a yaabi, «Di yo mu a bə, a xa mōri fan bara fori.» ¹⁵ Elise naxa a fala Gexasi bə, «I man xa a xili.» Gexasi naxa na gine xili, gine naxa fa, a ti naadər ra. ¹⁶ Elise naxa a fala a bə, «Yi temui tamuna, i fama di baride, i a sa i kanke ma.» Gine naxa a fala, «Ade n marigi, Ala xa mixi, i naxa n tan i xa konyi gine mayenden.»

¹⁷ Na gine naxa təɛgə, a di xəmə bari na temui yati ma, ałc Elise a fala a bə ki naxə.

Sunamika xa di xa faxe

¹⁸ Na di to mə, lɔxœ nde a naxa siga a baba yire xə ma xə xaba temui. ¹⁹ A naxa a fala a baba bə, «N baba, n xunyi n xənəma a jaaxi ra.» A baba naxa a fala a xa konyi bə, «A xanin a nga xən ma.» ²⁰ Na konyi naxa a tongo, a a xanin a nga xən ma. Didi naxa lu a nga san ma han yanyi tagi, a fa faxa.

²¹ Gine naxa te a xa di ra, a a sa Ala xa mixi xa sade ma, a naadə balan a xun ma, a mini. ²² A naxa a xa mōri xili, a a fala a bə, «Yandi i xa konyi keren nun sofale keren so n yi ra, n xa siga na Ala xa mixi fɔxə ra, n man fama.» ²³ A xa mōri naxa a maxɔrin, «To, i sigafe a tote munfe ra? Kike Nəɛnɛ Sali mu a ra, malabui lɔxœ fan mu a ra.» A naxa a yaabi, «I naxa kɔntɔfili.» ²⁴ Na kui, gine naxa a fala a sofale xa yailan a biyaasi ki ma. A naxa a fala a xa konyi bə, «I xa sofale rajərə mafurenyi ra. Won naxa ti kira xən ma de, fo n na a fala i bə temui naxə.»

²⁵ E naxa e xun ti Ala xa mixi yire ra Karemle geysa kən. Ala xa mixi to sa a to yire makuye, a naxa a fala a foxirabire bə, «Na gine Sunamika nan fafe na ki. ²⁶ I gi i sa a maxɔrin, «Munse niyaxi? Tana mu na i xa mōri ma? Tana mu na i xa di ma?» Gine naxa a yaabi, «Tana yo mu na,» ²⁷ kənə a fefə Ala xa mixi yire li geysa kən, a naxa bira a bun ma, a a sanyie suxu. Gexasi naxa wa a masigafe a marigi ra, kənə Elise naxa a fala a bə, «A lu na, a sunnunxi nə. Fe xərəxœ nde bara a sətə, kənə Ala na fe nəcxunxi n ma nə sinden, a mu n nakolonxi na ra.» ²⁸ Na temui gine naxa a fala a bə, «N marigi, n di maxɔrin nə i ma? N mu a fala xə i bə, i naxa n mayenden?»

²⁹ Annabi Elise naxa a fala a foxirabire bə, «Keli, i i tagi ixiri, i xa n ma yisuxuwuri tongo, i siga mafuren na di yire, i n ma yisuxuwuri sa a yatagi ma. I naxa dugundi kira xən ma mixi xəebufe ra.» ³⁰ Didi nga naxa a fala, «N bara n kali Alatala nun i tan xili ra, n mu sigama i xanbi.» Na kui e naxa keli, e birin naxa siga.

³¹ Gexasi tan nu bara ti yare, a Elise xa yisuxuwuri sa didi yatagi ma. Kənə na di faxaxi mu a xui yo ramini, a mu a ramaxa. Gexasi naxa gbilen Elise ralande, a dəntəgə sa a bə, a naxə, «Didi mu kelixi de.»

³² Annabi Elise to so banxi kui, a naxa a li didi faxaxi saxi a xa sade ma. ³³ Elise naxa naadə balan a tan nun na fure xun ma, a xa Alatala maxandi. ³⁴ A naxa te sade ma, a a itala didi fure fari. A naxa a də sa a de ma, a a ya sa a ya ma, a a bəlexəe sa a bəlexəe ma. A naxa lu na ki, han didi fate naxa wolen. ³⁵ Elise naxa so a majərəfə konkoe kui, a man naxa gbilen te ra didi fari. Na temui didi naxa tison sanya solofera, a fa a ya rabi. ³⁶ Elise naxa Gexasi xili, a a fala a bə, «Yi gine Sunamika xili ba.» Gine to fa Elise yire, Elise naxa a fala a bə, «I xa di tongo.» ³⁷ Gine naxa fa a a xinbi sin Annabi Elise bun ma, a a sanyie suxu. Na temui a naxa a xa di tongo, a mini.

Annabi Elise nun donse jaaxi

³⁸ Elise naxa gbilen Giligali. Na temui kaame nu dinxi bəxi ra. Namijənəməe to nu dəxəxi Annabi Elise san na, a naxa a fala a foxirabire bə, «Tunde dəxə te ma, i xa donse nde yailan yi namijənəməe bə.» ³⁹ Keren naxa mini e ya ma, a siga burunyi bogi se ndee fende. A naxa sansi nde to, a na bogi gbegbe matongo, a e sa a xa domna kui. A to so namijənəməe yire, a naxa a maxaba, a e sa tunde kui, kənə e mu a kolon se naxan a ra.

⁴⁰ Donse to ge rafalade, e birin naxa a don fələ, kənə e fefə a raso e də i, e naxa gbelegbele, e naxə, «Ala xa mixi, xənə nde na yi donse ma tunde kui.» E mu nə a donde. ⁴¹ Elise naxa a fala, «Wo farin nde tongo.» A naxa na nde sa tunde kui, a fa a fala, «Wo yi donse sa yi mixie bə, e xa e dəge.» Donse nu bara gə fande, xənə yo mu nu na a i fa.

Annabi Elise taami rawuyafe

⁴² Mixi nde nan fa kelife Baali Salisa. A nu fafe taami nun sansi bogi singee nan na Ala xa mixi xōn ma, taami mōxçjēn nun mēngi nēεnē bēki keren. Annabi Elise naxa a fala a batula bē, «I xa yi donse fi yi jama ma, alako e xa e dēge.» ⁴³ A batula naxa a fala a bē, «N yi donse itaxunma yi xēmē kēmē birin na di?» Elise naxa a fala, «Donse itaxun yi mixie ra tun, alako e xa e dēge, barima Alatala nan a masenxi, «Yi mixie birin e dēgema nē, taami dōnχōe man lu.» ⁴⁴ Na kui a naxa taami itaxun e ra, e naxa a don han e luga, a dōnχōe naxa lu ało Ala a masen ki naxē.

5

Naaman xa yalanyi kune fure ma

¹ Arami mange xa sōcōrie xunyi Naaman nu rafan a xa mange ma. A tide nu gbo a xa mange bē, barima Alatala xunnakeli fi Arami bōxī ma a tan nan saabui ra. Kōnō kune fure nu na yi sōcōri xunyi gbangbalanyi ma. ² Lōxōe nde Aramikae to siga Isirayila gerede, e tēmēdi nde suxu nē, e a xanin e xun ma, a xa findi Naaman xa gine xa konyi ra. ³ Na tēmēdi naxa a fala a marigi bē, «Xa n marigi xa mori siga nu namijōnmē yire, naxan na Samari, na nōma nē yi kune fure bade a ma nu.»

⁴ Naaman naxa na dēntęgę sa a xa mange bē, tēmēdi Isirayilaka naxan falaxi a bē. ⁵ Arami mange naxa a fala Naaman bē, «I xa siga Samari. N bataaxe sēbēma Isirayila mange ma i xa fe ra.» Naaman naxa gbeti kilo kēmē saxan, xēmēma kilo tongo senni, nun donnaftoxyi fu xanin a xun ma.

⁶ A naxa na bataaxe xanin Isirayila mange xōn ma, a nu sēbēxi naxan kui, «N bara n ma sōcōrie xunyi Naaman xēs i yire, alako i xa kune fure ba a ma.» ⁷ Isirayila mange to gę bataaxe xarande, a naxa a xa donna ibōč, a fa a fala, «Pe, Ala nan n na, naxan faxę tima, naxan mixi rakisima, yi mange to fa a falama n bę, a n xa kune fure ba mixi nde ma? Wo a mato, n tan bę, a wama gere nan xōn.»

⁸ Ala xa mixi Elise to a mē, a mange bara a xa donna ibōč sunnunyi kui, a naxa xēsra xēs mange ma, a falafe ra, «I ixa donna ibōčxi munfe ra? I naxan nabama, a xēs n yire, alako a xa a kolon namijōnmē nde na Isirayila bōxī ma.» ⁹ Na kui, Naaman naxa siga a xa soee nun a xa sōcōri ragise ra, a fa ti Annabi Elise xa banxi sode dę ra. ¹⁰ Elise naxa mixi xēs tande a falafe ra Naaman bē, «Sa i maxa Yurudēn xure ma sanya solofera. Na kui i fate yalanma nē, i fa sēniyēn.»

¹¹ Naaman naxa cōn na wōyēnyi ma, a nu fa siga a fala ra, «N xōčū a ma, a minima nē nu n ya i, a a Marigi Alatala maxandi, a bēlēxę sa kune yire ma n fate i, kune fure xa ba n ma. ¹² Xure fanyi mu na n xōnyi Damasi, ało Abana nun Farpara xuree, naxee dangi Isirayila xuree birin na? N mu nōma n maxade xē mēnni, n sēniyēn?» Na kui a naxa gbilen a xōnchi ra.

¹³ Kōnō a xa konyie naxa a fala a bē, «Xa yi namijōnmē sa fe xōčxōe nde nan fala i bę nu, i mu a rabama xē nu? A to a falaxi i bę a i xa sa i maxa, a mu lanma xē i xa na raba?» ¹⁴ Na kui Naaman naxa goro Yurudēn xure, a sin a xōčra sanya solofera, ało Ala xa mixi a masen ki naxē. Na dangi xanbi a fate naxa fan ało dimēdi, a sēniyen.

¹⁵ Naaman naxa gbilen Ala xa mixi yire, a tan nun a jērę booree birin na. A to so, a naxa ti a ya i, a a fala, «N bara a kolon, Ala mu na dēdē xa Isirayila bōxī xa mu a ra. Yakosi, n bara i mayandi, i xa n mu buňa rasuxu.» ¹⁶ Elise naxa a yaabi, «N bara n kali Alatala ra, n naxan batuma, n mu nōma i xa buňa rasuxude.» Naaman naxa a karaxan a xa na rasuxu, kōnō a naxa tondi.

¹⁷ Na tēmu Naaman naxa a fala Elise bē, «Awa yire, i naxan nabama n bę, i xa be bōxi bēndę nde so n tan i xa konyi yi ra, sofale firin nōma naxan xaninde. N wama sērēxębade tife na bēndę fari, n fa sērēxę gan daaxi nun sērēxę gbętę ba Alatala gbansan bē. N mu sērēxę yo bama ala gbętę bę sōnōn. ¹⁸ Kōnō Alatala xa diję n ma yi fe kerenyi ma. N ma mange nē soma a xa ala Rimōn xa salide kui, alako a xa suyidi a bę, a luma n bēlēxę suxu ra a yi, na a niyama nē n tan fan xa n igoro bōxī ma Rimōn kuye xa banxi kui. Alatala xa diję n ma na xa fe ra.» ¹⁹ Elise naxa a yaabi, «Siga bōjēsa kui.» Na tēmu Naaman naxa keli a xun a siga.

A to a makuya dondonronti, ²⁰ Elise foxirabirę Gexasi naxa a fala a bōjē ma, «N marigi bara a lu yi Aramika xa siga, a mu a xa buňa rasuxu. N bara n kali Alatala ra, n tan xa n gi a fōxō ra ba, alako n xa se nde sōtō a ra.» ²¹ Awa, Gexasi naxa a gi Naaman fōxō ra. Naaman to sa a to a gi ra fafe ra a fōxō ra, a naxa goro mafuren a xa gise kōn na, a sa a ralan, a a maxōrin, «Munse niyaxi? Tana mu na?» ²² A naxa a yaabi, «Hēri tun. N marigi nan n xēxēi n xa fa a fala i bę, «Namijōnmē xōčę firin nan faxi n xōnyi keli Efirami geyae ma. Yandi, gbeti kilo tongo saxan nun donna firin fi n ma e bę.» ²³ Naaman naxa a fala a bę, «I xa gbeti kilo tongo senni rasuxu.» A naxa a karaxan, a na gbeti sa bēki firin kui, a nun donna firin, a e so a xa konyi firin yi ra. Nee naxa ti Gexasi ya ra, e a xanin a bę.

²⁴ E to tentenyi fari li, Gexasi naxa kote rasuxu e yi ra, a a raso banxi, a fa na mixie ragbilen, nee naxa siga. ²⁵ Na dangi xanbi, a naxa fa a marigi yire. Annabi Elise naxa a maxōrin, «I kelixi minden yi ki Gexasi?» Gexasi naxa a yaabi, «N mu siga dēdē.» ²⁶ Kōnō Elise naxa a fala a bę, «Naaman to goro a xa

gise kui i ralande, n mu na to xε n bɔŋε ma? Yi waxati a lanma i xa gbeti, donmae, oliwi bilie, sansie, xuruse lanmae nun a xungbee, konyi ginεe nun konyi xεmεe fen yi ki? ²⁷ Naaman xa kune fure luma ne i nun i bɔnsɔε ma abadan!» Gexasi naxa keli a ya i. Kune naxa din a fate birin na, a fa rafiixe alc kunda.

6

Beera kole tofe

¹ Namijɔnɔmε ndee naxa a fala Annabi Elise bε, «Yi lude xurun won bε. ² Xa i tinma a ra, won xεε Yuruden xure, kankan xa wuri keren keren sεgε, won xa yire yailan malande ra be.» Annabi Elise naxa tin na a ra, a fa a fala e bε, «Wo siga,» ³ kɔnɔ mixi nde naxa a fala e ya ma, «Yandi, i fan xa fa muxu fɔxɔ ra.» Elise naxa tin na a ra, a naxε, «Awa, won birin na a ra.»

⁴ Na kui e birin naxa siga Yuruden xure dε ra, e naxa so wurie sεgεfe, ⁵ Mixi nde to nu wuri sεgεfe, a xa beera kole naxa koren, a sin ye xɔɔra. A naxa gbelegbele, a naxε, «Ee! N mari, beera yefuxi nan a ra.» ⁶ Ala xa mixi naxa a fala, «A biraxi minden?» A to a birade masen a bε, Annabi Elise naxa wuri xuntunyi nde bolon, a naxa a woli na yire yati, beera kole fa te ye fari. ⁷ Elise naxa a fala a boore bε, «A tongo.» Boore naxa a bεlεxε itala, a beera kole tongo.

Annabi Elise nɔfe Arami sɔɔrie ra

⁸ Arami mange nu na Isirayila gerefe. Na kui a nu luma yire xa fe fala ra a xa kuntigie bε, e xa sɔɔrie fama yonkinde dεnnaxε. ⁹ Kɔnɔ Ala xa mixi naxa xεεra xεε Isirayila mange ma, a falafe ra, «I naxa sige na yire de, xa na mu a ra i Aramikae lima nε naa.» ¹⁰ Awa, Isirayila mangε naxa a xa sɔɔrie rasanba yire, Ala xa mixi dεnnaxε matɔnsuma a bε alako e xa naa madoxo. Na naxa raba sanmaya wuyaxi.

¹¹ Arami mange bɔŋε naxa ifu a ma na fe ma. A naxa a xa kuntigie xili, a a fala e bε, «Yanfante nde na won ya ma, naxan won ma gundoe falama Isirayila mange bε. Nde na ra?» ¹² A xa kuntigi nde naxa a yaabi, «Mangε, muxu tan mu a ra! Isirayila xa namijɔnɔmε Elise nan i xa wɔyεnyi birin nadangima Isirayila mange ma, hali i naxan falama i xa konkoe kui.»

¹³ Mangε naxa a fala e bε, «Wo sa a lude kolon, n xa mixie xεε e xa sa fa a ra.» E naxa a yaabi, «A na Dotan.» ¹⁴ Mangε naxa sɔɔri gali xεε naa, soe nun sɔɔri ragisee fari. E naxa so naa kɔε ra, e Dotan taa rabilin. ¹⁵ Ala xa mixi fɔxirabire to keli subaxε ma, a naxa sɔɔri gali to taa rabilinyi soe nun e ragisee ra. A naxa na dεntεgε sa Ala xa mixi bε, a naxε «Ee! N karamɔxɔ, won munse rabama?» ¹⁶ A naxa a yaabi, «I naxa gaaxu, naxee na won fɔxɔ ra, nee gbo dangi mixie ra, naxee na e tan fɔxɔ ra.» ¹⁷ Annabi Elise naxa Ala maxandi a fɔxirabire bε, a naxε, «N Marij Ala, a ya rabi alako a xa to ti.» Ala naxa a ya rabi, a naxa soe nun sɔɔri ragisee te daaxie to geyae fari Elise rabilinyi birin na.

¹⁸ Aramikae nu na gorofe Elise yire. Annabi Elise naxa Ala maxandi a xa na sɔɔrie ya dɔnxu. Ala naxa Elise xa maxandi suxu, a nee radɔnxu. ¹⁹ E to Elise yire li, a naxa a fala e bε, «Na kira mu yi ki, na taa fan mu yi ki. Wo bira n fɔxɔ ra, n xa wo mati mixi yire, wo naxan fenfe.» Na kui a naxa e xanin Samari taa kui.

²⁰ E to so naa, Elise naxa Alatala maxandi, a xa na mixie ya rabɔɔ, alako e xa to ti. Alatala to e ya rabi, e naxa fa a to, e na Samari taa nan kui. ²¹ Isirayila mangε naxa Elise maxɔrin, «N ba, n xa e faxa? A lanma e xa sɔɔtɔ?» ²² A naxa a yaabi, «I naxa e faxa. I naxee suxuma gere kui santidegema nun xali ra, i luma e findi ra geelimanie nan na, i mu e tan faxama, ka? Donse nun ye fi yee ma, i fa e rabεnjin e xa sige e mariyi yire.» ²³ Na kui Isirayila mangε naxa donse gbegbe so e yi ra. E to gε e dεgede, mangε naxa e bejin sigafe e mariyi yire. Na dangi xanbi, Aramikae xa sɔɔrie mu gbilen fa ra Isirayila bɔxi ma cncu.

Kaamε sofe Samari

²⁴ Na fe to ba a ra, Arami mangε Ben Hadada naxa a xa sɔɔrie birin malan, e xa sige Samari taa gerede. ²⁵ Taa xa suxui naxa a niya, kaamε xungbe xa so Samari. Na fe naxa xɔɔrɔxɔ han sofale xunyi naxa mati gbeti kole tongo solomasaxan na, ganbε sube itaxunxi dɔxɔ naani ra, na dɔxɔ keren gbeti kole suuli. ²⁶ Isirayila mangε nu na a majεrεfe taa tεtε fari tεmu naxε, gine nde naxa a fala a bε a xui itexi ra, «Mangε, muxu rakisi, n mariyi.» ²⁷ A naxa a yaabi, «Xa Alatala mu i rakisi, n tan i rakisima di? Sese mu na lonyi ma, sese mu na wεni bogi sase kui.» ²⁸ Mangε naxa a maxɔrin, «Munse niyaxi?» Gine naxa a yaabi, «Yi gine nan a fala n bε, a muxu xa n gbe di don to, tina muxu a fan gbe don. ²⁹ Muxu bara n gbe jiin, muxu bara a don, kɔnɔ na kuye iba, n naxa a fala a bε a xa fa a xa di ra, muxu xa na fan don, kɔnɔ a bara a xa di cncu.»

³⁰ Mangε to na gine xa masenyi mε, a naxa a xa donma ibɔɔ a ma. A to nu na a majεrεfe tεtε nan fari, jiamma naxa nɔ a tode a bεki dugi ragoroxi a ma a xa mangε donma bun ma. ³¹ Mangε nu fa a fala, «Ala xa n ma tɔɔre xunmasa dangi yi fan na xa n mu Safati xa di xεmε Elise xunyi ba a dε i to.»

³² Elise nu dōxoxi a xōnyi, taa forie nu na a s̄eeti ma. Mange naxa a xa mixi nde x̄e Elise ma, kōnō beenun na x̄eera xa banxi li, Elise nu bara a fala taa forie b̄e, «Wo a to, na faxēti xa di bara mixi nde x̄e, a xa fa n xunyi bolon n d̄e i. Wo wo redi. Na x̄eera na fa, wo naadē balan a ya ra, wo naxa tin a xa so. A marigi sanyi xui jan xa mu a xanbi ra na ki?» ³³ A jan mu a xa wōyēnyi rājōnxi, x̄eera naxa fa a ma, a falafe ra, «Yi paxankatē kelixi Alatala yati nan ma. N na n xaxili tima Alatala ra munfe ra sonon?»

7

¹ Elise naxa a fala, «Wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra, *Tina, yi waxati, won farin kilo fu nun firin, xa na mu mēngi maniyē kilo mōxōjēn* nun naani sarama gbeti kole kerēnan na Samari taa sode d̄e.» ² Mange xa mixi nde, naxan nu mange matima yire birin, na naxa Ala xa mixi yaabi, «Hali Alatala koore rabi n̄e, i naxan falaxi na ki, na mu nōma rabade?» Elise naxa a fala a b̄e, «I tan a toma n̄e i ya ra, kōnō i mu a donna feo!»

Arami sōōrie e gife e xa see xun ma

³ Kunē kanyi naani nu na taa sode d̄e ra. Nee naxa a fala e bore b̄e, «Won na faxētē mamēfe be munfe ra? ⁴ Xa won sa so taa kui, won faxama n̄e kaamē ra. Xa won man lu be, won faxama n̄e. Won naxan nabama, won xa sa won yēte so Aramikae yi ra e yonkinde kui. Xa e dījētē won ma, won baloma n̄e. Xa e won faxa, won faxama n̄e.»

⁵ Na kui e naxa keli nummare ra, e xa sa e yēte so Aramikae yi ra, kōnō e to nee yonkinde li, mixi yo mu nu na mēnni. ⁶ Marigi nu bara soe nun gise gali xui ramini Aramikae yonkinde kui, alo sōōri gali n̄e fama. Na kui, e naxa a fala e bore b̄e, «Isirayilakae bara Xitikae nun Misirakae xili e malide gere kui.» ⁷ Na naxa a niya e xa e gi, e e xa se birin lu naa. E naxa keli e xa kiri banxie, e xa soe, nun e xa sofalee xun ma, e e yonkinde lu na ki, e e gi e nii ratangafe ra.

⁸ Kunē kanyie to na fe li yonkinde kui, e naxa so kiri banxi nde bun ma, e e dēge. E to gē e dēgede, e naxa gbeti, x̄eēma, nun sosee xanin, e sa na see nōxun yire nde. E man naxa gibile kiri banxi gbeitē kui, e sa see tongo, e e xanin e nōxunde.

⁹ Na dangi xanbi, e naxa a fala e bore b̄e, «Won mu na fe fanyi xa rabafe yi ki. To lōxōe findixi xibaarui fanyi iba lōxōe nan na, xa won dundu yi fe ma, subaxē naxa yi fe li won yi, paxankatē naaxi won lima n̄e. Won x̄eē, won xa sa mangē rakolon yi fe fanyi ra.» ¹⁰ E naxa siga e sa taa naadē kante xili, e a fala a b̄e, «Muxu bara so Aramikae yonkinde kui, muxu mu mixi yo lixi naa. E birin siga. E bara keli e xa soe nun e xa sofalee xirixi xun ma, mixi yo mu na e xa kiri banxie kui.»

¹¹ Taa naadē kantē naxa na dentēge sa mange b̄e. ¹² Mange naxa keli na kōe ra, a a fala a xa mixie b̄e, «Aramikae wama naxan nabafe won na, n̄a na fala wo b̄e. E to a kolonxi kaamē na won ma, e kelixi n̄e yonkinde, e sa e nōxun burunyi, e nu fa a fala, E nēfē mini e xa taa kui, won baganma n̄e e ma, won fa so e xa taa kui.» ¹³ A xa mixi nde naxa a yaabi, «Yandi, won xa mixi suuli sugandi, e xa soe ndee tongo naxee luxi won yi ra taa kui, e xa siga yi fe matode. Hali e faxa naa, na mu jaaxu dangi faxafe ra taa kui be. Won fama a matode fe naxan a ra.» ¹⁴ E naxa gise nun soe ragi firin x̄eē Arami sōōrie fōxōra, alako e xa a kolon fee na ki naxē. ¹⁵ Nee naxa bira e fōxōra han Yurudēn xure. Aramikae nu bara e xa sosee nun e xa geresosee lu kira xōn ma e xa gi kui. Isirayila x̄eērae naxa gibile e xa mange yire, e na dentēge sa a b̄e. ¹⁶ Na tēmwi jaama naxa mini taa kui, e sa se birin tongo Aramikae yonkinde kui.

Na kui farin funi kilo fu nun firin naxa sara gbeti kole kerēnan na. Mēngi maniyē kilo mōxōjēn nun naani naxa sara gbeti kole kerēnan na, alo Alatala a masen ki naxē. ¹⁷ Mange nu bara a matima lu taa sode d̄e ra. Nama to mini taa kui e xa gbata gbata kui, e naxa na mange xa mixi maboron, a faxa. Namijōnme xa masenyi naxa kamali, a naxan fala mange b̄e a to siga a yire. ¹⁸ Namijōnme nu bara a fala mange b̄e, «Tina yi waxati, Samari taa naadē ra, mixi farin kilo fu nun firin sarama gbeti kole kerēnan na, xa na mu mēngi maniyē kilo mōxōjēn nun naani sarama gbeti kole kerēnan na.» ¹⁹ Mange matima nu bara a yaabi, «Hali Alatala koore rabi n̄e, i naxan falaxi na ki, na mu nōma rabade?» Elise naxa a fala a b̄e, «I tan a toma n̄e i ya ra, kōnō i mu a donna feo!» ²⁰ Fee dangi na ki n̄e yati. Nama naxa a maboron e xa gbata gbata kui taa sode d̄e ra, a naxa faxa.

8

Sunami ginē xa bōxi

¹ Annabi Elise nu bara a fala Sunami ginē b̄e, a naxan xa di rakeli faxē ma, «I tan nun i xa denbaya, wo tunu, wo xa siga yire gbeitē, barima Alatala fama n̄e kaamē radinde yi bōxi ma han j̄e soloferē.»

² Na Sunami ginē naxa a xui suxu, a siga Filisita bōxi ma, a nun a xa denbaya, e lu naa j̄e soloferē. ³ Na j̄e soloferē dangi xanbi, na ginē naxa gibile Isirayila, kelife Filisita bōxi ma. A naxa siga mange yire, a a mayandi a xa a xa banxi nun a xa bōxi ragbilen a ma.

⁴ Beenun a xa so naa, mangε nun Annabi Elise xa batula Gexasi nu na sumunfe. Mangε naxε, «Annabi Elise xa kaabanako fee fala n bε.» ⁵ Gexasi to nu na a falafe a bε, Annabi Elise Sunami gine ε xa di rakeli ki naxε faxε ma, na gine ε fan so tεmui nan na ki mangε yire, alako a xa a maxandi a xa bɔxi nun a xa banxi ma. Gexasi naxa a fala mangε bε, «Na gine ε yati nan ya, a nun a xa di Annabi Elise naxan nakeli faxε ma.» ⁶ Mangε naxa na gine ε maxɔrin na fe ma. Sunami gine ε naxa na birin yaba a bε. Mangε naxa gine ε xa fe so a xa walike xungbe nde yi ra, a a fala naxan bε, «Won xa yi gine ε xa se birin nagbilen a ma, a nun geeni naxan birin sɔtɔxi a xa bɔxi ma kabi a keli tεmui be.»

Annabi Elise nun Xasayeli

⁷ Annabi Elise to biyaasi raba sigafe ra Damasi, Arami mangε Ben Hadada naxa fura. Mixi nde naxa a fala mangε bε a Annabi Elise nu na Damasi. ⁸ Mangε naxa Xasayeli yamari, a naxε, «I xa buŋa nde xanin Annabi Elise xɔn, alako a xa Alatala maxɔrin n bε, xa n kisima yi fure ma?»

⁹ Xasayeli naxa Damasi bɔxi se fanyie baki jɔxɔmε tongo naarni fari, a a xanin Elise xɔn sanbasee ra. A to so a yire, a naxa ti a ya i, a a fala a bε, «I xa di Ben Hadada, Arami mangε nan n xεεxi i xɔn ma, n xa i maxɔrin xa a yalanma yi fure ma?» ¹⁰ Elise naxa a yaabi, «Sa a fala a bε, *lyo, i yalanma.*» Kɔnɔ a nɔndi ki ma, i xa a kolon a Alatala bara a fala n bε, a mangε faxama nε.» ¹¹ Ala xa mixi Elise naxa a ya banban a ra, a mu a magirama, han Xasayeli fa yaagi. Na tεmui Elise naxa so wafe. ¹² Xasayeli naxa a maxɔrin, «I na wafe munfe ra?» Elise naxa a yaabi, «N na wafe nε barima n a kolon, i fama ne fe jaaxi dɔcxɔde Isirayilakae ma. I fama nε e xa yire makantaxie gande, i e xa fonikee faxa santidegεma ra, i e xa diyɔrε maboron, i e xa furugine ε furi rabɔɔ.» ¹³ Xasayeli naxa a maxɔrin, «N tan mixi xuri cuɔma na fe mɔɔli xungbe rabade di?» Elise naxa a yaabi, «Alatala bara a masen n bε a i fama nε findide Arami mangε ra.»

¹⁴ Xasayeli naxa keli Elise xun ma, a gbilen a xa mangε yire. Na naxa a maxɔrin, «Elise munse falaxi i bε?» A naxa a yaabi, «A a falaxi nε a i yalanma.» ¹⁵ Na kuye iba, Xasayeli naxa sade dugi tongo, a a rasin ye xɔɔra, a a dusu mangε yatagi xun na, a fa a madekun han a faxa. Na dangi xanbi, Xasayeli naxa ti mangε ra Ben Hadada jɔxɔε ra.

Yehorami xa mangεya Yudaya xun ma (Yudaya Mangε II 21:2-20)

¹⁶ Akabu xa di Yorami xa mangεya jε suuli nde ra Isirayila xun ma, Yehosafati xa di Yehorami naxa findi Yudaya mangε ra. ¹⁷ A nu findima mangε ra tεmui naxε, a jε tongo saxan nan nu a ra. A naxa mangεya xanin Darisalamu jε solomasaxan. ¹⁸ A naxa a jεrε Isirayila mangεe xa kira xɔn ma, alɔ Akabu nun a bɔnsɔε a raba ki naxε, barima Akabu xa di gine ε nde nan nu dɔxɔxi a xɔn ma. A naxa fe jaaxie raba naxee mu rafan Alatala ma. ¹⁹ Kɔnɔ Alatala mu nu wama Yudaya sɔntɔfe, mangε Dawuda xa fe ra, a a fala naxan bε a mangεya luma nε a tan nun a bɔnsɔε yi ra abadan.

²⁰ Yehorami xa mangεya kui, Edon bɔxi naxa Yudaya xa mangεya matandi, e fa e yεtε xa mangε dɔxɔ. ²¹ Yehorami naxa siga Sayiri nun a xa sɔɔri ragisee birin na. A naxa keli kɔε ra, a Edonkae gere. Nee naxa a xa sɔɔri gali rabilin, e nɔ e ra. Na kui Isirayila xa sɔɔrie naxa gbilen e xɔnyi. ²² Han to Edonkae mu lu Yudaya xa yaamari bun ma. Libina fan Yudaya xa yaamari matandi na tεmui nε.

²³ Yehorami xa taruxui dɔnxɔε nun a fe naxee birin naba, na sεbεxi Yudaya mangεe xa taruxui kui. ²⁴ A naxa laaxira, e fa a ragata a benbae fε ma Dawuda xa taa kui. A xa di Axasiya naxa findi mangε ra a ɔɔcɔjε ra.

Yoramí xa mangεya Yudaya xun ma (Yudaya Mangε II 22:1-6)

²⁵ Akabu xa di Yorami xa mangεya jε fu nun firin nde ra Isirayila xun ma, Yehorami xa di Axasiya naxa ti mangε ra Yudaya. ²⁶ Axasiya xa simaya nu na jε mɔxɔpεnun firin a findi mangε ra tεmui naxε. A naxa mangεya jε kerɛ naba Darisalamu. A nga nu xili nε Atalaya, Isirayila mangε Omiri xa di gine ε. ²⁷ A to kelixi Akabu bɔnsɔε nε, a naxa a jεrε na kira xɔn, a fe raba naxan mu rafan Alatala ma.

²⁸ A tan nun Akabu xa di Yorami naxa siga Arami mangε Xasayeli gerede Ramoti, Galadi bɔxi ma, kɔnɔ Aramikae naxa nɔ e ra. ²⁹ Mangε Yoramí naxa gbilen Yisireeli, a xa a dandan, barima Aramikae nu bara a maxɔnɔ gere kui Rama, a to nu Arami mangε Xasayeli gerefe. Yudaya mangε Yehorami xa di Axasiya naxa goro Yisireeli Akabu xa di Yoramí xɔnyi, barima a nu furaxi.

Yehu tife mangε ra Isirayila

¹ Annabi Elise naxa a xa taalibi nde xili, a a fala a bε, «I tagi ixiri belɛti ra alako i xa yi ture xanin Ramoti taa kui, Galadi bɔxi ma. ² I na menni li, i xa Yehu fen, Yehosafati xa di, Nimisi xa mamadi. I xa

a xili keli a ngaxakerenyie tagi, wo sa lu wo doro ma.³ I yi ture tongo, i a surusuru a xunyi, i a fala a bε, Alatala yi nan masenxi, «N bara i sugandi, i xa findi mangε ra Isirayila xun ma.» I na gε na rabade, i xa i gi, i keli naa mafuren.

⁴ Na kui, na namijčonmε fonike naxa siga Ramoti, Galadi bɔxi ma.⁵ A so tεmui naxε, sɔɔri mangε nu na malanyi. A naxa a fala, «Mangε, n xεxε i xɔn.» Yehu naxa a maxɔrin, «I wama wɔyεnfe nde bε muxu ya ma?» A naxa a yaabi, «Mangε, i tan.»

⁶ Na kui, Yehu nun namijčonmε xa taalibi naxa so banxi kui. Xεεra naxa ture surusuru Yehu xunyi, a a fala a bε, «Isirayila Marigi Alatala yi nan masenxi i bε, «N bara i sugandi, i xa findi Ala xa jnama Isirayila xa mangε ra.⁷ I fama i xa mangε Akabu bɔnsɔε sɔntcde, alako n ma namijčonmε nun n ma konyie gbe xa xɔxɔ. ⁸ Akabu bɔnsɔε birin sɔntcma nε, a xa xεmε yo mu kisima, hali naxan sεnbε mu gbo. ⁹ N Akabu bɔnsɔε ragoroma nε alɔ n a raba Nebati xa di Yerobowami nun Ahiya xa di Baasa ra ki naxε. ¹⁰ Baree nan Yesabela donma Yisireeli xεε ma, a mu ragatama feo.» A to gε na falade, a naxa siga kerent na a gi ra.

¹¹ Yehu to gbilen a xa mangε xa walikε yire, nee naxa a maxɔrin, «Munse niyaxi? Yi daxui faxi i tote munfe ra?» Yehu naxa e yaabi, «Wo yi mixi mɔɔli kolon. Fefe mu a ra.» ¹² Kɔnɔ e naxε, «I wule fu! A fala muxu bε.» A naxa na dεntεgε sa e bε. A naxε, «Alatala yi nan masenxi, «N bara i sugandi, i xa findi Isirayila mangε ra.»» ¹³ A to na fala, sɔɔri mangε birin naxa e yεtε xa sosee ba, e a itala Yehu bun ma. E naxa feri fe tɔnxuma ra, e fa a fala, «Yehu nan mangε ral!»

¹⁴ Na kui, Yehosafati xa di Yehu, Nimisi xa mamadi naxa mangε Yorami yanfa. Yorami nun Isirayila xa sɔɔri gali nu na Ramoti makantafe, Galadi bɔxi ma, barima Arami mangε Xasayeli nu wama e gerefe. ¹⁵ Kɔnɔ mangε Yorami nu bara gbilen a dandande Yisireeli. Aramikae nu bara a maxɔnɔ gere kui. Yehu naxa a fala a booree bε, «Wo to bara n findi mangε ra, mixi yo naxa mini taa kui sigafe ra Yisireeli n ma fe falade naa.»

¹⁶ Yehu naxa te a xa gise kui, a siga Yisireeli, Yorami nu na a dandanfe dεnnaxε. Yuda mangε Axasiya fan nu bara siga naa Yorami xεεbude. ¹⁷ Taa makante naxan nu tixi Yisireeli tεtε kon na, na to Yehu xa mixie to fa ra, a naxa a fala, «Nama nde nan fafe yi ki.» Mangε Yorami naxa a yamari, «Sɔɔri nde xεε soe fari, a xa a kolon fe naxan niyaxi.» ¹⁸ Na sɔɔri to Yehu yire li, a naxa a maxɔrin, «Mangε wama a kolonfe nε fe naxan niyaxi?» Yehu naxa a yaabi, «I xa fe mu na a ra. I tan xa bira n fɔxɔ ra tun.» Taa makante naxa a fala mangε bε, «Won ma xεεra bara sa jnama li, kɔnɔ a mu na gbilenfe.»

¹⁹ Yorami man naxa sɔɔri gbeitε xεε soe fari. Na fan to Yehu yire li, a naxa a fala a bε, «Mangε wama a kolonfe nε fe naxan niyaxi?» Yehu naxa a yaabi, «I xa fe mu na a ra. I tan xa bira n fɔxɔ ra tun.» ²⁰ Taa makante naxa dεntεgε sa, «Won ma xεεra bara sa jnama li, kɔnɔ a mu na gbilenfe. A luxi n bε alɔ naxan gise ragife, a ragi ki xɔrɔxɔε maniya Nimisi xa di Yehu ra.» ²¹ Awa Yorami naxa a fala a xa mixie bε, «Wo fa n ma gise ra.» E to fa na ra a bε, Isirayila mangε Yorami nun Yudaya mangε Axasiya naxa te e xa gisee fari sigafe ra Yehu yire. E naxa a li Naboti Yisireelika xa xεε fe ma. ²² Yorami to Yehu li naa, a naxa a maxɔrin, «Yehu, tana mu na?» Yehu naxa a yaabi, «Tana yati yati na na. I nga Yesabela na kuye batufe, a na mandurujna rabafe.»

²³ Yorami to na mε, a naxa a xa gise mafindi a a gi, a naxa a fala a xui itexi ra Axasiya bε, «Yanfanteya nan a ra Axasiya!» ²⁴ Yehu naxa xali woli, a so Yorami tanki firinyie tagi, a a sondonyi sɔxɔ. Yorami naxa bira a xinbie ma gise kui. ²⁵ Yehu naxa a fala Yorami ragima Bidikari bε, «A fure wɔli be Yisireelika Naboti xa xε ma. I i ratuxi, won firin to nu na a baba Akabu fɔxɔ ra, Alatala a masen nε.» ²⁶ I xa a kolon a n tan bara Naboti nun a xa die wuli to, i naxan naminixi xoro. N i sare fima yi bɔxi yati nan fari. Alatala xui nan na k.» Awa, i xa a fure wɔli yi xε yati ma, alɔ Alatala a masenxi ki naxε.»

²⁷ Yuda mangε Axasiya to na fe to, a naxa a gi Beti Hagan kira xɔn ma. Yehu naxa bira a fɔxɔ ra, a a fala a xa sɔɔrie bε, «Wo a fan sɔxɔ.» E naxa a xa sɔɔri ragise kui Guru geya tede ra, Yibeleyami fe ma. A naxa nɔ a gide, a siga Megido, kɔnɔ a naxa faxa menni. ²⁸ A xa konyie naxa a xanin gise kui han Darisalamu, e sa a ragata a berbae fe ma, Dawuda xa taa kui. ²⁹ Axasiya findi Yudaya mangε ra, Akabu xa di Yorami xa mangε yεtε fu nun kerent nde nε.

³⁰ Yehu naxa siga Yisireeli. Yesabela to na fe mε, a naxa lini ti a ya ra, a a xunsexe yailan, a fa sa ti wunderi ra koore banxi kon na. ³¹ Yehu to nu sofe taa naadε ra, Yesabela naxa a maxɔrin, «Tana mu na Simiri, i tan naxan i xa mangε faxaxi?» ³² Yehu naxa a ya rate wunderi ra, a maxɔrinyi ti, «Nde na n bε? Nde?» Mangε gine makante ndee naxa e ya ragoro Yehu ma. ³³ Yehu naxa a fala nee bε, «Wo na gine woli bɔxi ma!» E naxa a woli bɔxi ma. A wuli naxa kasan banxi xale nun soee ma, Yehu fa a xa gise rajεrε a fari. ³⁴ Na xanbi, a naxa so taa kui, a a dεgε. A to gε, a naxa a fala, «Wo sa na gine dankaxi ragata, barima mangε xa di gine nan nu a ra.» ³⁵ E naxa siga, kɔnɔ a fure sese mu nu luxi naa fa, fo a xunkonkota, a sanyie, nun a belexee. ³⁶ E to na fe dεntεgε mangε Yehu bε, a naxa a fala, «Alatala a masenxi nan kamalixi, a naxan ti Annabi Eliya Tisibeka saabui ra. A a fala nε, «Baree Yesabela sube

donma nε Yisireeli boxi ma.³⁷ Yesabela binbi luma nε alo jnape naxan xεe rafanma. Mixi yo mu nōma a falade sōnōn Yesabela nan yi ki.»»

10

Akabu xa denbaya sōntōfē

¹ Akabu xa di xεmε tongo solofera nu na Samari boxi ma. Yehu naxa bataaxε rasanba Yisireeli mangε ma Samari boxi ma, forie ma, a nun mixie ma, naxee jōxō nu saxi Akabu xa die xōn ma. Yi nan nu sεbεxi na bataaxε kui: ² «Wo xa mange xa die, a xa sōori ragisee, a xa soee, a xa taa makantaxi, nun a xa geresosee to na wo yi ra,³ wo xa wo xa mange xa di jnalamā nde dōxō a baba xa kibanyi kui alako wo xa wo xa mange bōnsōe makanta.»

⁴ E to na bataaxε masōtō, e bōjε naxa mini, e fa a fala, «Mangε firin mu sa nō tide a kanke, muxu tan na rabama di?» ⁵ Mangε xa banxi xunyi, taa mangε, forie nun mixi naxee jōxō nu saxi mangε xa die xōn ma, nee naxa yi masenyi rasanba Yehu ma, «Muxu tan bara findi i xa walikee ra, i wama naxan yo xōn, muxu na nan nabama. Muxu mu mixi yo tima mangε ra. I xa i sago raba.»

⁶ Yehu naxa e yaabi a xa bataaxε firin nde kui, a naxε e bε, «Xa wo na n tan nan bε, wo xa wo xa mangε xa die xunyie bolon, wo fa n yire Yisireeli tina yi waxati ma.» Mangε xa di tongo solofera nu itaxunxi taa kuntigie ma, nee nu na e maxurufe. ⁷ E to na bataaxε masōtō, e naxa mangε xa di mixi tongo solofera birin xunyi bolon e de i, e e sa sagee kui, e a rasanba Yehu ma Yisireeli. ⁸ Xεεra naxa sa a fala Yehu bε, «E bara fa mangε Yorami xa die xunyie ra.» Yehu naxa a yamari, «E malan dōxō firin taa naade ra han gεesεgε.» ⁹ Na dangi xanbi, Yehu naxa mini, a ti jnama ya i, a fa a fala e bε, «Yunubi mu wo ma. N tan nan n mā mangε yanfaxi, n a faxa. Kōnō nde yi mixie tan faxaxi? ¹⁰ Wo xa a kolon, Alatala xa masenyi birin bara kamali Akabu bōnsōe xili ma. Alatala naxan masen Annabi Eliya saabui ra, na bara kamali.» ¹¹ Yehu naxa Akabu bōnsōe birin faxa naxee nu na Yisireeli, a xa kuntigie, a booree, nun a xa sεrεxεdubε. Akabu xa mixi keren mu kisi.

¹² Na dangi xanbi, Yehu naxa siga Samari. A nu na Beti Ekeda Xurusee kira xōn ma tēmui naxε, ¹³ Yehu naxa Yudaya mangε Axasiya ngaxakerenyi ndee to. A naxa e maxōrin, «Nde na wo tan na?» E naxa a yaabi, «Axasiya ngaxakerenyie nan muxu ra. Muxu na sigafe mangε nun mangε nga xa di xεmεe nan xεεbude.» ¹⁴ Yehu naxa yaamari fi, «Wo e suxu e pījε ra.» E naxa e suxu, e e birin xanin Beti Ekeda, e e kōnō naxaba mεnni, e e wōlī ye ragatade kui. E kōnti nu lanxi mixi tongo naani nun firin nan ma. Mixi keren mu kisi.

¹⁵ A to keli mεnni, a naxa Rekabu xa di Yehonadabo li kira xōn ma, na nu fafe a ralande. Yehu naxa a xεεbu, a a maxōrin, «I jnānige fiixεxi n bε, alo n gbe fiixεxi i bε ki naxε?» Yehonadabo naxa a yaabi, «Iyo.» Yehu naxa a fala a bε, «Xa a na na ki nε, te be n sεeti ma n ma gise kui.» Yehu naxa a belexe itala Yehonadabo bε, a a rate a xa gise kui. ¹⁶ Yehu naxa a fala a bε, «Won xεε, i xa a mato n na walife Alatala bε sεnεbε naxan na.» A naxa a xanin a xun ma a xa gise kui. ¹⁷ E to so Samari, Yehu naxa Akabu xa mixi dōnxōe birin sōntō feo, alo Alatala nu bara a masen ki naxε Annabi Eliya saabui ra.

¹⁸ Na xanbi, Yehu naxa jnāma birin malan, a a fala e bε, «Wo xa a kolon, n fama Bali kuye batude dangife Akabu ra. ¹⁹ Yakōsi fa wo Bali kuye xa namijōnōmē birin maxili, a xa sεrεxεdubε birin nun a batuma birin, keren naxa lu. E birin xa fa n yire, barima n wama sεrεxε gbegbe bafe Bali kuye bε. Xa naxan yo mu lan na sεrεxε, n na kanyi faxama nε.» Kōnō na masenyi kui, Yehu nu wama e madaxufe nε, alako a xa Bali kuye batui birin sōntō. ²⁰ Yehu naxa yaamari fi, «Wo xulunyi belebele ti Bali kuye bε.» E naxa na masenyi ti jnāma bε. ²¹ Yehu naxa xεεrae rasanba Isirayila bōxi yire birin ma. Bali kuye batui birin naxa fa. Keren mu lu, naxan mu fa. E birin naxa so Bali xa salide kui, a rafe tapu. ²² Yehu naxa yaamari fi, guba xa ragoro Bali kuye batui birin ma. E naxa na raba. ²³ Yehu nun Rekabu xa di Yehonadabo naxa siga Bali xa salide kui, Yehu fa a fala e bε, «Wo a mato, Alatala xa mixi yo naxa lu wo ya ma. Bali kuye batui nan gbansan xa lu be.» ²⁴ Yehu nun mixie naxa so, e xa xurusee ba sεrεxε ra Bali kuye bε. Yehu nu bara sōori tongo solomasaxan ti tandem, a a fala e bε, «Xa yi kuye batui mixi keren a ba wo yi ra, n wo nii nan findima a jōxōe ra.»

²⁵ E to gε sεrεxε bade, a naxa a fala a xa sōori gbangbalanyie bε, «Wo so, wo e birin faxa, mixi yo naxa kisi.» Sōorie naxa e faxa e xa santidεgεmae ra, e e fure lu naa. Na dangi xanbi, e naxa so yire Bali kuye nu ragataxi dεnnaxε. ²⁶ E naxa na kuye masolixi ramini, e a gan. ²⁷ E Bali kuye nun a xa salide kana, e naa findi suturadee ra. Han to suturadee nan na mεnni ra. ²⁸ Yehu naxa Bali kuye xa fe jōn Isirayila. ²⁹ Kōnō Yehu mu a makuya Yerobowami Nebati xa di xa yunubie ra, naxan Isirayilakae ti yunubi rabafe ma. A mu na mōōlī raba na tan xa kuyee ra, na ningē masolixi firinyi xεεma daaxi naxee nu batuma Beteli nun Dana.

³⁰ Alatala naxa a masen Yehu bε, «I to bara n sagoe raba Akabu bōnsōe xa fe ra, n i bōnsōe dōxōma ne Isirayila kibanyi ma han i tolontolonyi.» ³¹ Kōnō na birin kui, Yehu mu Isirayila Marigi Alatala

waxonfe ratinme a bɔŋe birin na. A mu danyi sa Isirayila xa kuye batui jaaxi ma, Yerobowami naxan fölo.

³² Na waxati, Alatala naxa a niya nde xa nu ba ra Isirayila xa bɔxi ra. Xasayeli naxa e tɔɔrɔ e xa bɔxi sogetede. ³³ A naxa nɔ Galadi bɔxi birin na, Gadikae, Rubenkae, nun Manasikae nu sabatixi dɛnnaxe, sa keli Aroweri xure ma, a siga Arinon gulunba kui, han a sa Basan bɔxi li.

³⁴ Yehu xa taruxui dɔnxɔcɛe nun a fe fanyi naxee birin naba, nee sɛbɛxi Isirayila mangɛe xa taruxui kui. ³⁵ Yehu naxa laaxira, e a ragata Samari. A xa di Yehowaxasi naxa ti mangɛ ra a jɔxɔe ra. ³⁶ Yehu ne mɔxɔnɛn nun solomasaxan mangɛya nan naba Isirayila, Samari taa kui.

11

Yudaya mange gine Atalaya
(*Yudaya Mangɛe II 22:10-12*)

¹ Axasiya nga Atalaya to a to a xa di bara faxa, a naxa natɛ tongo a xa mangɛ bɔnsɔe birin faxa. ² Kono Yehoseeba, mangɛ Yorami xa di gine, Axasiya fan maaginɛ, naxa Axasiya xa di Yowasi tongo mangɛ xa die ya ma, alako Atalaya naxa a tan faxa ało booree. Yehoseeba naxa sa a noxun konkoe nde kui, a nun dingɛ naxan dɔxɔ nu saxi a xɔn. ³ E naxa lu naa Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui ne senni, Atalaya xa mangɛya bun ma.

Yowasi tife mangɛ ra
(*Yudaya Mangɛe II 23:1-21*)

⁴ A je solofer nde ra, Yehoyada naxa xɛera ti Karikae xa sɔori mangɛ nun mangɛ makantɛe ma. A naxa e raso Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui, e fa saatɛ gundo daaxi xiri e bore tagi naa. Na dangi xanbi, a naxa mangɛ xa di masen e be. ⁵ A naxa yi yaamari so e yi ra, a naxe, «Wo yi nan nabama. Wo tan naxee walima malabui lɔxɔe, wo xa wo itaxun dɔxɔ saxan na. Dɔxɔ kerén xa mangɛ xa banxi makanta, ⁶dɔxɔ firin nde xa sa Suru naadɛ makanta, dɔxɔ saxan nde xa naadɛ makanta mangɛ makantɛe xanbi ra. Wo xa mangɛ xa banxi makantafe masara wo boore tagi. ⁷ Sɛeti boore firiny, naxee mu walima malabui lɔxɔe, nee tan xa Alatala xa hɔrɔmɔbanxi makanta a fanyi ra mangɛ nɔxunxi dɛnnaxe. ⁸ Wo mangɛ rabilinma ne, geresosee ra wo yi. Mixi yo a maso wo ra, wo a faxa. Wo xa lu mangɛ fe ma, a na siga dɛde.»

⁹ Sɔori xunyi naxee tixi sɔori kɛmɛ xun na, e naxa sɛrɛxɛdube Yehoyada xa yaamarie rabatu, ało a falaxi ki naxe. Kankan naxa a xa sɔori mixi kɛmɛ dɛntɛgɛ Yehoyada be, naxee nu walima malabui lɔxɔe, nun naxee mu nu walima na lɔxɔe. ¹⁰ Sɛrɛxɛdube naxa mangɛ Dawuda xa tanbɛe nun kanke makantasee so sɔori xunyie yi ra, naxee nu ragataxi Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui. ¹¹ Mangɛ makantɛe naxa geresosee tongo, e naxa ti kelife Alatala xa hɔrɔmɔbanxi yirefanyi ma han a kɔɔla ma, sɛrɛxɛbade nun banxi fe ma, alako e xa mangɛ makanta. ¹² E to ti naa, Yehoyada naxa mangɛ xa di ramini, a mangɛ tɔnxuma dusu a xun na, a munyaati so a yi ra. A naxa ture səniyɛnxi surusuru a xunyi, a ti mangɛ ra. Nama naxa e bɛlɛxɛe bɔnbo, e nu a fala e xui itexi ra, «Kisi na mangɛ be!»

¹³ Atalaya to mangɛ makantɛe nun j̄ama xui mɛ, a naxa siga e yire Alatala xa hɔrɔmɔbanxi. ¹⁴ A naxa a to, mangɛ tixi hɔrɔmɔbanxi kinki fe ma, ało mangɛe darixi a ra ki naxe. Mangɛ makantɛe tixi mangɛ fe ma, e sarae fema. Nama birin nu sɛɛwaxi, e sarae xui raminima. Atalaya naxa a xa sosee ibɔɔ a yɛtɛ ma sunnunyi kui, a gbelegbele, «Yanfanteya! Yanfanteya!» ¹⁵ Na kui sɛrɛxɛdube Yehoyada naxa sɔori kɛmɛ xunyie yamari, «Wo a ramini hɔrɔmɔbanxi fari ma sɔɔrie yire. Mixi yo na wa a malife, wo na kanyi faxa santidegɛma ra.» Sɛrɛxɛdube mu nu wama a xa faxa Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui.

¹⁶ Sɔɔrie naxa a suxu, e a xanin mangɛ xa banxi kui kira ra soee soma dennaxe ra, e a faxa menni ne.

¹⁷ Yehoyada naxa saatɛ xiri Alatala, mangɛ, nun j̄ama tagi, a falafe ra e birin xa bira Alatala fɔxɔ ra. ¹⁸ Bɔxi j̄ama birin naxa so Bali kuye xa banxi kui, e sɛrɛxɛbadee nun kuyee kana. E naxa Bali kuye xa sɛrɛxɛdube Matan faxa sɛrɛxɛbade fe ma. Yehoyada sɛrɛxɛdube naxa sɔɔrie ti, naxee Alatala xa hɔrɔmɔbanxi makantama. ¹⁹ A naxa sɔɔri kɛmɛ xunyie tong, Kari sɔɔrie, mangɛ makantɛe, nun boxi j̄ama birin, e fa mangɛ mati kelife Alatala xa hɔrɔmɔbanxi han mangɛ banxi. E naxa so mangɛ banxi kui mangɛ makantɛe xa naadɛ ra. Mangɛ Yowasi naxa a magoro mangɛ kibanyi kui. ²⁰ Bɔxi j̄ama birin nu na sɛɛwɛ nun sabari nan kui, barima Atalaya nu bara faxa santidegɛma ra mangɛ banxi kui.

12

Yudaya mangɛ Yowasi
(*Yudaya Mangɛe II 24:1-14*)

¹ Yowasi findi mangɛ ra tɛmui naxe, a je solofer nde nu a ra. ² Yehu xa mangɛya je solofer nde ra Isirayila bɔxi ma, Yowasi findi mangɛ ra na je nan na. A naxa je tongo naani mangɛya raba

Darisalamu. A nga nu xili ne Sibeya, Beriseebaka nan nu a ra. ³ Yowasi nu fe fanyi nan tun nabama Alatala ya i, alo serehexedubē Yehoyada a masen a bē ki naxē. ⁴ Kōnō na birin kui, kuye batudee mu kana Yudaya. Nama man nu luma siga ra serehexē bade nun surayi gande na kuyee bē.

⁵ Yowasi naxa a fala serehexedubē bē, «Kobiri naxan birin bama serehexē ra Alatala xa banxi kui, kobiri naxan fima mixie xunsare ra, xa na mu fe gbētē ra, ⁶ serehexedubē xa a rasuxu, a xa rawali yire kanaxie yailanfe ra Alatala xa banxi ma.» ⁷ Kōnō han Yowasi xa mangēya jē mōxōjēn nun saxan nde ra, serehexedubē mu nu Alatala xa banxi yailanxi sinden. ⁸ Mangē Yowasi naxa serehexedubē Yehoyada nun a booree xili, a a fala e bē, «Munfe ra wo mu Alatala xa banxi yailanxi sinden? Yakōsi wo naxa kobiri yo tongo kobiri ragatade kui, naxan mu rawalima Alatala xa banxi yailanfe ra.» ⁹ Serehexedubē naxa lan a ma, a e naxa kobiri yo rasuxu mixie yi ra sōnōn, e mu naxan nawalima banxi yailanfe ra.

¹⁰ Na kui serehexedubē Yehoyada naxa kankira nde tongo, a yale ti a ma, a a dōxō serehexebade yirefanyi ma, mixie nu soma Alatala xa banxi kui dēnnaxē ra. Serehexedubē naxee nu e pōxō saxi sode de xōn ma, nee nu kobiri sama na kankira nan kui, mixie nu fama naxan na Alatala xa banxi kui. ¹¹ E na a to kobiri bara gbo kankira kui, serehexedubē xungbe nun mange xa sebēliti nu fama nē na kobiri sade bēki kui, e kobiri kōnti, naxan na Alatala xa hōrōmōbanxi kui, ¹² e a so walikē xunyie yi ra, naxee nu Alatala xa banxi yailanma. Walikē xunyie nu na kobiri soma kamudērie nun banxitie nan yi ra, naxee nu Alatala xa banxi yailanma, ¹³ a nun gēmē masolie nun banxi dōxōe yi ra. Na kobiri fan nu findima wuri, gēmē masolixi, nun se gbētē sare nan na, naxee nu rawalima Ala xa banxi yailanfe ra. ¹⁴ Kōnō na kobiri mu nu rawalima se sase gbeti daaxie, finē, paanie nun sarae yailanfe ra Alatala xa banxi xa fe ra. ¹⁵ A nu soma banxi rawalie nan yi ra, alako e xa Alatala xa banxi yire kanaxie gbansan yailan. ¹⁶ E mu nu na kobiri rawali ki maxorimma banxi rawalie ma, barima e nu tinxin na fe kui. ¹⁷ Kobiri naxan nu soma yētē ragbilen serehexē ra nun yunubi xafari serehexē ra, na mu nu sama na kankira kui Alatala xa banxi kui. A nu soma serehexedubē nan yi ra.

¹⁸ Na tēmui, Arami mangē Xasayeli naxa siga Gati gerede. A to nō a ra, a naxa wa Darisalamu fan gerefe. ¹⁹ Yudaya mangē Yowasi naxa xēmma birin ba Alatala xa banxi naafuli ragatade kui, a benba Yudaya mangē Yehosafati, Yehorami, nun Axasiya naxan fi Alatala xa hōrōmōbanxi ma, a nun e naxan sa Yudaya mangē xa banxi kui, a fa na birin nasanba Arami mangē Xasayeli ma. Na naxa a niya a xa gbilen Darisalamu gerefe fōxō ra.

²⁰ Mangē Yowasi xa taruxui dōnxōe sēbēxi Yudaya mangēxa taruxui kui. ²¹ A rajōnyi a xa mixie naxa a yanfa, e a faxa Beti Milo, Sila mabiri. ²² A xa mangē banxi mixie, Simeyata xa di Yosabadi nun Someri xa di Yehosabadi nan a faxa. Yowasi naxa ragata a benbae fe ma, Dawuda xa taa kui. A xa di Amasiya naxa ti a jōcxōe ra.

13

Isirayila mangē Yehowaxasi

¹ Axasiya xa di Yowasi xa mangēya jē mōxōjēn nun saxan nde ra Yudaya xun ma, Yehu xa di Yehowaxasi naxa ti mangē ra Isirayila boxi ma. A mangēya jē fu nun solofera nan naba Samari. ² A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma. A naxa bira Nebati xa di Yerobowami xa yunubie fōxō ra, naxan nu bara Isirayila ratantan na kui. Yehowaxasi mu gbilen na yunubie fōxō ra. ³ Alatala xōnō ne Isirayila ma na fe ma, a nu e rabolo Arami mangēyi ra, Xasayeli nun a xa di Ben Hadada.

⁴ Yehowaxasi naxa Alatala maxandi a xa hinne a ra. Alatala naxa a xa maxandi suxu, barima, a nu bara Isirayila xa tōtōrē to Arami mangēxa nōe bun ma. ⁵ Alatala naxa Isirayila rakísima nde fi e ma, a e ba Arami xa mangēya bun ma, e fa lu bōjēsā kui. ⁶ Kōnō e mu gbilen Yerobowami bōnsōe xa yunubie fōxō ra. Asera kuye masolixie yati nu tixi Samari taa kui. ⁷ Yehowaxasi xa sōori gali nu bara xurun, soe ragi mixi tongo suuli, gise fu, nun sōori wulu fu nan tun nu fa luxi, barima Arami mangē nu bara e bōnbō, alō bōxi iboronma ki naxē.

⁸ Yehowaxasi xa taruxui dōnxōe, a fe fanyi naxee birin naba, nee sēbēxi Isirayila mangēxa taruxui kui. ⁹ A naxa laaxira, a ragata a benbae fe ma Samari. A xa di Yowasi naxa ti a jōcxōe ra.

Isirayila mangē Yehowasa

¹⁰ Yowasi xa mangēya jē tongo saxan nun solofera nde ra Yudaya xun ma, Yehowaxasi xa di Yehowasa naxa ti mangē ra Isirayila xun ma. A naxa mangēya jē fu nun senni raba Samari. ¹¹ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, a mu gbilen Nebati xa di Yerobowami xa yunubie fōxō ra.

¹² Yowasi xa taruxui dōnxōe, a fe fanyi naxee birin naba, alō a Yudaya mangē Amasiya gere ki naxē, na fee birin sēbēxi Isirayila mangēxa taruxui kui. ¹³ Yowasi naxa laaxira, a ragata Isirayila mangē sēti ma Samari. Yerobowami naxa ti mangē ra a jōcxōe ra.

¹⁴ Annabi Elise to fura, a nu laaxirama fure naxan ma, Isirayila mangē Yowasi naxa goro a yire sunnunyi kui, a yi woyenyi ti a bē wa kui, «N ba, n ba, Isirayila sənbəma.» ¹⁵ Elise naxa yaabi, «Xali nun tanbē nde tongo.» Mangē naxa na raba. ¹⁶ Na xanbi Elise naxa a fala Isirayila mangē bē, «Xali rafala.» Elise naxa a bələxəsə sa mangē bələxəsə ma, a fa a fala a bē, ¹⁷ «Wunderi rabi naxan na sogetede biri.» A naxa a rabi. Elise naxa a fala a bē, «Xali woli.» A naxa a woli. Elise naxa a fala a bē fa, «Xunnakeli tanbē nan yi ki Alatala bē, a naxan fima i ma Aramikae xili ma. I Aramikae bənbəma nə Afeki taa kui han i e sənto.» ¹⁸ Na təmwi Elise naxa a fala, «Xalie tongo.» Mangē naxa e tongo. Elise naxa a fala a bē, «Boxi bənbə xalie ra.» Mangē naxa boxi bənbə sanya saxan, a fa a iti. ¹⁹ Annabi Elise naxa cənch a ma, a naxə, «Xa i boxi bənbə nə sanya suuli nu, xa na mu sanya senni, i nu nəma nə Aramikae sənto. Kənə yakəsi i fama e bənbəde sanya saxan gbansan nə.»

²⁰ Na dangi xanbi, Annabi Elise naxa laaxira, e fa a ragata. Na jəs xun gbilenyi, Mowaba səcrie naxa so Isirayila bəxi ma. ²¹ Na təmwi Isirayilakae nu na e xa mixi faxaxi nde ragatafe. E to Mowabakae to fa ra, e naxa e xa mixi fure sa mafurenysi ra Annabi Elise xa gaburi kui. Na fure to din Elise xərie ra, a naxa keli faxə ma, a gbilen balo ra.

²² Arami mangē Xasayeli nu Isirayilakae təcərəma Yehowaxasi xa mangəya bun ma. ²³ Kənə Alatala naxa kinikini e ma. A naxa hinnə e ra a xa saatə xa fe ra, a naxan xiri Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba tagi. Han yakəsi Alatala məenimə e ma na nan ma. ²⁴ Arami mangē Xasayeli naxa faxa, a xa di Ben Hadada naxa ti mangē ra a jənəxəs ra. ²⁵ Yehowaxasi xa di Yehowasa naxa taae ba Ben Hadada yi ra, na baba Xasayeli naxee ba a baba Yehowaxasi yi ra gere kui. Yowasi naxa a bənbə sanya saxan, a na taae masətə.

14

Yudaya mangē Amasiya

(*Yudaya Mangē II 25:1-28, 26:1-2*)

¹ Yehowasa xa di Yowasi xa mangəya jəs firin nde ra Isirayila boxi ma, Yowasi xa di Amasiya naxa ti mangē ra Yudaya. ² A jəs məxəjən nun suuli nan nu a ra, a ti mangē ra təmwi naxə. A naxa jəs məxəjən nun solomanaani mangəya raba Darisalamu. A nga nu xili nə Yehowadin, Darisalamuka nan nu a ra. ³ A naxa Alatala waxonfe raba, kənə a mu lu alç a benba Dawuda. A bira a baba Yowasi xa misaali nan yati fəxə ra. ⁴ Na birin kui, kuye batudee nu na geysa yiree, mixie man nu sərəxəe nun surayı bama mənni.

⁵ Amasiya xa mangəya to sənbə sətə, a naxa mixie faxa, naxee a baba faxa. ⁶ Kənə a mu nee xa die tan faxa, alç Alatala a yamarixi ki naxə Tawureta Munsa kitaabui kui a falafe ra, «A mu lanma bəbə xa faxa a xa di xa yunubi xa fe ra. Di fan mu lanma a xa faxa a baba xa yunubi xa fe ra. Kankan lan a xa faxa a yətə kan xa yunubi nan xa fe ra.»

⁷ Amasiya naxa Edonka mixi wulu fu faxa fəxə gulunba kui, a Sela taa tongo, a a xili sa Yokatili. A xilima na ki nə han to.

⁸ Amasiya to gə marasi fende mixi gəbətəe ra, a naxa xəxərae xəxə Isirayila mangē Yehu xa mamadi Yehowasa ma, Yehowaxasi xa di, a falafe ra, «Fa, won xa fa gere.» ⁹ Isirayila mangē Yehowasa naxa Yudaya mangē Amasiya yaabi yi ra, «Liban tunbe di naxa xəxəra xəxə Liban sədiri wuri xungbe ma a falafe ra, i xəd gine fi n məma.» Na dangi xanbi, Liban wulai sube nde naxa tunbe maboron. ¹⁰ I bara Edon bənbə a fanyi ra, na bara a niya i xə yətə igbo. Səswa i xa xunnakeli ra, i xa lu i xənyi. I gəbalə fenfe i yətə bə munfe ra? I səntəma nə, i nun Yudaya ra» ¹¹ Kənə Amasiya mu a tulı mati a ra. Na kui Isirayila mangē Yehowasa naxa siga a xili ma, a tan nun Yudaya mangē Amasiya naxa e bore gere Beti Semesi, Yudaya bəxi ma. ¹² Isirayila naxa Yudaya bənbə, e fa e gi e so e xənyi. ¹³ Isirayila mangē Yehowasa naxa Axasiya xa mamadi Amasiya findi a xa geelimani ra Beti Semesi. A naxa fa Darisalamu tətə rabira kelife Efirami xa naadə ra han naadə naxan na tunxui ma, nəngən ya kəmə naani jənəndən. ¹⁴ A naxa xəxəma nun gəbəti birin tongo naxan nu na Alatala xa banxi nun mangē xa banxi kui. A naxa mixi ndee fan susu, a gbilen Samari.

¹⁵ Yehowasa xa taruxui dənəxəs, a fe fanyi naxee raba, nun a xa gere e nun Yudaya mangē Amasiya, na birin səbəxi Isirayila mangēxa taruxui kui. ¹⁶ Yehowasa naxa laaxira, e a ragata Isirayila mangē fe ma Samari. A xa di Yerobowami naxa ti mangē ra a jənəxəs ra.

¹⁷ Isirayila mangē Yehowaxasi xa di Yehowasa to faxa, Yudaya mangē Yowasi xa di Amasiya xa mangēya xən man naxa kuya jəs fu nun suuli. ¹⁸ Amasiya xa taruxui dənəxəs, na səbəxi Yudaya mangēxa taruxui kui. ¹⁹ Mixi ndee naxa yanfanteya maxiri a xun ma Darisalamu, a naxa a gi, a siga Lakisi. E naxa bira a fəxə ra Lakisi, e sa a faxa mənni. ²⁰ E naxa a fure xanin soe fari, e sa a ragata Darisalamu a benbae fe ma Dawuda xa taa kui. ²¹ Yudaya jənəma birin naxa Amasiya xa di Asaraya ti mangē ra a baba jənəxəs ra. A jəs fu nun senni nan nu a ra. ²² Mangē Amasiya xa faxə dangi xanbi, Asaraya naxa Elata taa ti, a a sa Yudaya xa bəxi xun ma.

Isirayila mangɛ Yerobowami firin nde

²³ Yowasi xa di Amasiya Yudaya mange, xa mangeya jne fu nun suuli nde ra, Yowasi xa di Yerobowami naxa ti Isirayila mangɛ ra Samari. A mangɛya jne tongo naani nun keren naba. ²⁴ A naxa fe raba naxan mu rafan Ala ma, a mu gbilen Nebati xa di Yerobowami xə yunubi fɔxɔ̄ ra, a Isirayilakae ti naxan na. ²⁵ A naxa a niya Isirayila naaninyie xa gbilen a ra kelife Lebo Xamata kɔ̄la ma, han Araba baa de ra yirefanyi ma, ałɔ̄ Isirayila Marigi Alatala nu bara a masen ki naxe Amitayi xa di Annabi Yunusa bɛ, naxan findi Gati Xeferika ra. ²⁶ Alatala naxa Isirayila xa tɔɔ̄re xɔcɔxɔ̄s to, e rakisima yo mu nu na, ²⁷ a naxa e rakisi Yowasi xa di Yerobowami saabui ra. A mu nu wama a xɔ̄n Isirayila xili xa cɔ̄n dunija ma.

²⁸ Yerobowami xa taruxui dɔ̄nxɔ̄s, a fe fanyi naxee birin naba, nun a xa xunnakeli Damasi nun Xamata ragbilene ra Yudaya ma, na birin səbɛxi Isirayila mangɛ xa taruxui kui. ²⁹ Yerobowami naxa laaxira, e a ragata Isirayila mangɛ fe ma Samari. A xa di Sakari naxa ti mangɛ ra a lɔxɔ̄s ra.

15

Yuda mangɛ Asaraya

(*Yudaya Mangɛe II 26:1-23*)

¹ Yerobowami xa mangɛya jne tɔɔ̄xɔ̄nun solofera nde ra Isirayila xun ma, Amasiya xa di Asaraya naxa ti mangɛ ra Yudaya. ² A mangɛya sɔ̄tɔ̄ a jne fu nun senni nan ma, a fa jne tongo suuli nun firin mangɛya raba Darisalamu. A nga nu xili ne Yekoliya, Darisalamuka nan nu a ra. ³ A Alatala waxɔ̄nfe raba ne a ki ma, ałɔ̄ a baba Amasiya. ⁴ Kɔ̄nɔ̄ na birin kui, kuye batudee mu jnɔ̄n geyae yire, mixie nu luma sərɛxɛe nun surayi man ba ra mɛnni. ⁵ Alatala naxa kune fure sa mangɛ ma, han a faxa lɔxɔ̄s. A nu sabatixi banxi nde nan kui, naxan nu na a xati ma. A xa di Yotami nan nu na a xa fɔxɔ̄s xunyir a, man nu a xa mangɛya fan najnɛremə boxi kui.

⁶ Asaraya xa taruxui dɔ̄nxɔ̄s, a fe fanyi naxee birin naba, na səbɛxi Yudaya mangɛe xa taruxui kui.

⁷ Asaraya naxa laaxira, e a ragata a benbae fe ma, Dawuda xa taa kui. A xa di Yotami naxa ti mangɛ ra a lɔxɔ̄s ra.

Isirayila mangɛ Sakari

⁸ Yudaya mangɛ Asaraya xa mangɛya jne tongo saxan nun solomasaxan nde ra, Yerobowami xa di Sakari naxa ti Isirayila mangɛ ra Samari, kike senni bun ma. ⁹ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, ałɔ̄ a benbae naxan naba. A mu gbilen Nebati xa di Yerobowami xə yunubi fɔxɔ̄ ra, a Isirayila ti naxan na. ¹⁰ Yabesi xa di Salumu naxa yanfanterea maxiri a xun ma, a a faxa Yibeleyami, a ti mangɛ ra a lɔxɔ̄s ra. ¹¹ Sakari xa taruxui dɔ̄nxɔ̄s səbɛxi Isirayila mangɛe xa taruxui kui. ¹² Alatala xa masenyi nan kamali a xa faxɛ kui, a naxan masen Yehu bɛ, a to a masen, «I bɔ̄nsɔ̄ Isirayila yamarima ne han i tolontolonyi.» A raba na ki ne.

Isirayila mangɛ Salumu

¹³ Yabesi xa di Salumu naxa ti mangɛ ra Isirayila, Yudaya mangɛ Osiyasi xa mangɛya jne tongo saxan nun solomanaani nde ra. A naxa mangɛya raba kike keren Samari. ¹⁴ Menaxemi, Gadi xa di Salumu naxa keli Tirisa, a te Samari, a Yabesi xa di Salumu faxa, a ti mangɛ ra a lɔxɔ̄s ra. ¹⁵ Salumu xa taruxui dɔ̄nxɔ̄s, nun a yanfɛ naxan ti, na səbɛxi Isirayila mangɛe xa taruxui kui. ¹⁶ Na temui, Menaxemi naxa keli Tirisa, a siga Tifisa taa gerede. A naxa mɛnnikae birin faxa, a nun naxee nu na naa rabilinyi, barima e mu nu tinma a xa yaamari ra. Hali gine furuxie, a nu e faxa ne, a e furi raboo.

Isirayila mangɛ Menaxemi

¹⁷ Yudaya mangɛ Asaraya xa mangɛya jne tongo saxan nun solomanaani nde ra, Gadi xa di Menaxemi naxa ti Isirayila mangɛ ra. A mangɛya jne fu nan naba Samari. ¹⁸ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma. A mu gbilen Nebati xa di Yerobowami xə yunubie fɔxɔ̄ ra, a Isirayila jnāma ti naxan na.

¹⁹ Asiriya mangɛ Pulu naxa so Isirayila boxi kui, a xa naa gere, kɔ̄nɔ̄ Menaxemi naxa gbeti kilo wulu tongo saxan fi a ma, alako a xa a mali a xa mangɛya xa mabanban. ²⁰ Menaxemi naxa na kɔbiri sɔ̄tɔ̄ Isirayila bannae ra, mixi keren keren gbeti kole tongo suuli. A to na fi Asiriya mangɛ ma, na naxa Isirayila boxi gerefle lu na, a gbilen a xɔnyi.

²¹ Menaxemi xa taruxui dɔ̄nxɔ̄s, nun a naxan birin naba, na səbɛxi Isirayila mangɛe xa taruxui kui.

²² Menaxemi naxa laaxira, e a ragata a benbae fe ma. A xa di Pekaxaya naxa ti mangɛ ra a lɔxɔ̄s ra.

Isirayila mangɛ Pekaxaya

²³ Yudaya mangɛ Asaraya xa mangɛya jne tongo suuli nde ra, Menaxemi xa di Pekaxaya naxa ti Isirayila mangɛ ra Samari. A naxa mangɛya jne firin naba. ²⁴ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, a mu gbilen Nebati xa di Yerobowami xə yunubie fɔxɔ̄ ra, a Isirayilakae tixi naxee ra. ²⁵ A malima nde, Remaliyahu xa di Peka, naxa a yanfa, a a faxa mangɛ banxi kui Samari. Galadika mixi tongo suuli

naxa a mali na kui, e Aragobo nun Ariye fan faxa. Na dangi xanbi Peka naxa ti mangɛ ra Pekaxaya ḥočče ra.

²⁶ Pekaxaya xa taruxui ḫočče, a fe fanyie naxee birin naba, na birin səbexi Isirayila mangɛ xa taruxui kui.

Isirayila mangɛ Peka

²⁷ Yudaya mangɛ Asaraya xa mangɛya jɛ tongo suuli nun firin nde ra, Remaliyahu xa di Peka naxa ti Isirayila mangɛ ra Samari. A naxa mangɛya jɛ ṭočjien naba. ²⁸ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, A mu gbilen Nebati xa di Yerobowami xa yunubie fočča ra, a Isirayila jnama ti naxee ra. ²⁹ Peka nu mangɛ ra t̄emui naxɛ Isirayila, Asiriya mangɛ Tigilati Pileseri naxa fa, a Iyono, Abeli Beti Maaka, Yanowa, Kedesi, Xasori, Galadi, nun Galile suxu, Nafatali bɔxi birin, a na mixi birin xanin Asiriya. ³⁰ Hoseya, Ela xa di x̄eme naxa yanfanteya maxiri, Remaliyahu xa di Peka xun ma, a na faxa. A naxa ti mangɛ ra a ḥočče ra, Osiyasi xa di x̄eme Yotami xa mangɛya jɛ ṭočjien nde ra. ³¹ Peka xa taruxui ḫočče, a fe naxan birin naba, na səbexi Isirayila mangɛ xa taruxui kui.

Yudaya mangɛ Yotami

(*Yudaya Mangɛ II 27:1-9*)

³² Remaliyahu xa di Peka xa mangɛya jɛ firin nde ra Isirayila bɔxi ma, Osiyasi xa di Yotami naxa ti mangɛ ra Yudaya xun ma. ³³ A jɛ ṭočjien nun suuli nan nu a ra. A naxa mangɛya jɛ fu nun senni raba Darisalamu. Sadɔki xa di Yerusa nan nu na a nga ra. ³⁴ A naxa fe raba naxan nafan Alatala ma, ač a baba Osiyasi a raba ki naxɛ. ³⁵ Kono na birin kui, kuye batudee mu jɔn geyae yire, mixie nu luma s̄erexɛe nun surayi man ba ra mɛnni. Yotami naxa Alatala xa banxi naadɛ nde ti, naxan xili Fuge Naade.

³⁶ Yotami xa taruxui ḫočče, a fe naxan birin naba, na səbexi Yudaya mangɛ xa taruxui kui. ³⁷ Na t̄emui Alatala naxa a niya Arami mangɛ Resin nun Remaliyahu xa di Peka xa Yudaya gere. ³⁸ Yotami naxa laaxira, e a ragata a benbae fe ma a benba Dawuda xa taa kui. A xa di Axasi naxa ti mangɛ ra a ḥočče ra.

16

Yudaya mangɛ Axasi

(*Yudaya Mangɛ II 28:1-27*)

¹ Remaliyahu xa di Peka xa mangɛya jɛ fu nun solofera nde ra, Yotami xa di Axasi naxa ti mangɛ ra Yudaya bɔxi ma. ² A jɛ ṭočjien nan nu a ra na t̄emui. A naxa jɛ fu nun senni mangɛya raba Darisalamu. A mu a Marigi Alatala waxonfe raba alo a benba Dawuda a raba ki naxɛ. ³ A nu birama Isirayila mangɛxa kira nan fočča ra. A naxa a xa di yati ba s̄erexɛe gan daaxi ra, alo si gbetee nu a rabama ki naxɛ, Alatala naxee keri Isirayilakae ya ra. ⁴ A nu s̄erexɛe bama, a nu surayi gan s̄erexɛe ra geyae fari nun wuri bilie bun ma.

⁵ Na t̄emui Arami mangɛ Resin nun Isirayila mangɛ Peka Remaliyahu xa di, naxa Darisalamu gere. E naxa Axasi rabilin a xa taa kui, kono e mu nɔ a ra. ⁶ Na waxati Arami mangɛ Resin nu bara Elata taa lu Arami bɔxi xa nɔe bun ma. A nu bara Yuda bɔnsɔe tongo naa. Edonkae sabati naa e ḥočče ra. Nee na mɛnni han to. ⁷ Axasi naxa x̄εεrae x̄εε Asiriya mangɛ Tigilati Pileseri xɔn, e xa sa a fala a bɛ, «I xa konyi nan lanxi n ma, n xaxili tixi i tan nan na. I xa fa n natangade Arami mangɛ nun Isirayila mangɛ ma, e faxi n gerede.» ⁸ Axasi naxa gbeti nun x̄εεma tongo, naxan nu na Alatala xa banxi kui nun mangɛ banxi kui, a naxa a rasamba Asiriya mangɛ ma duuti ra. ⁹ Asiriya mangɛ naxa tin na fe ra, a fa siga Damasi gerede. A to nɔ na taa ra, a naxa mɛnnikae findi konyie ra, a e rasiga Kire taa kui. A Resin faxa, mɛnni mangɛ.

¹⁰ Mangɛ Axasi to sigma Damasi, Asiriya mangɛ Tigilati Pileseri yire, a naxa s̄erexɛbade to naa. A naxa na s̄erexɛbade pirinti nun a yailan ki rasamba Uri s̄erexɛdubɛ ma Darisalamu. ¹¹ Uri naxa na s̄erexɛbade moɔli ti Darisalamu, beenun mangɛ Axasi xa gbilen kelife Damasi. ¹² Mangɛ to gbilen kelife Damasi, a fa na s̄erexɛbade to, a naxa a maso a ra, a s̄erexɛ ba a fari. ¹³ A naxa a xa s̄erexɛe gan daaxi nun a xa sansi xɔri s̄erexɛe gan na fari. A naxa weni s̄erexɛe ifili a fari, a xanunteya s̄erexɛe wuli makasan a ma. ¹⁴ S̄erexɛbade naxan nu yailanxi wure gbeeli ra, naxan nu na Alatala ya i, hɔrɔmɔbanxi nun s̄erexɛbade neenɛ tagi, a naxa na ti s̄erexɛbade neenɛ fe ma kɔɔla biri ra. ¹⁵ Mangɛ Axasi naxa s̄erexɛdubɛ Uriya yamari yi ra, «Gεεsεgε s̄erexɛe gan daaxi, nunmare s̄erexɛe, mangɛ xa s̄erexɛe gan daaxi, nun sansi xɔri hadiya, jnama xa s̄erexɛe gan daaxi, jnama xa sansi xɔri hadiya, nun jnama xa s̄erexɛe ture daaxi, nee birin xa ba yi s̄erexɛbade xungbe fari. S̄erexɛbade wure gbeeli daaxi xa rawali n tan bɛ.» ¹⁶ S̄erexɛdubɛ Uriya naxa a raba alo mangɛ Axasi a yamari ki naxɛ.

¹⁷ Mangɛ Axasi naxa Ala xa banxi ye sasee dɔxɔde ba a bore ra, a na ye sasee tongo e fari. A ye sasee xungbe ragoro keli tuura wure gbeeli daaxie fari, a a dɔxɔ bɔxi ma. Na ye sasee nu xili ne «Baa.» ¹⁸ A naxa malabui lɔxɔe malande masara Ala xa banxi kui, a nun mangɛ sode, Asiriya mangɛ xa fe ra.

¹⁹ Axasi xa taruxui dɔnixɔe, a fe naxan birin naba, na sɛbəxi Yudaya mangɛe xa taruxui kui. ²⁰ Axasi naxa laaxira, a ragata a benbae fe ma Dawuda xa taa kui. A xa di Xesekiya naxa ti mangɛ ra a jɔcɔe ra.

17

Isirayila mangɛ Hoseya

¹ Yudaya mangɛ Axasi xa mangɛya jɛ fu nun firin nde ra, Ela xa di Hoseya naxa findi Isirayila mangɛra Samari. A jɛ solomanaani mangɛya raba. ² A naxa fe raba naxan mu rafan Ala ma, kɔnɔ a mu lu ałɔ mangɛ singee, naxee xa yunubie dangi a gbe bɛ. ³ Asiriya mangɛ Salamanesari to sa Hoseya gere, a a lu a xa nɔe bun ma, Hoseya naxa tin duuti fife ra a ma. ⁴ Kɔnɔ Asiriya mangɛ naxa a kolon fa, a Hoseya nu wama a matandife. A tondi duuti rasambade a ma, a man xɛrɛrae xɛɛ Misira mangɛ So xɔn ma, mali fende a ra. Na kui Asiriya mangɛ naxa Hoseya suxu, a a raso geeli. ⁵ Na dangi xanbi, a naxa din Isirayila bɔxi birin na, a Samari rabilin, jɛ saxan bun ma naa suxu a yi ra. ⁶ Hoseya xa mangɛya jɛ solomanaani nde ra, Asiriya mangɛ naxa nɔ Samari taa ra, a Isirayilakae xanin Asiriya bɔxi ma konyiya kui. A naxa e rasabati Xala taa kui Gosan bɔxi ma Xaboro xure dɛ ra, a nun Medekae xa taae kui.

Isirayila xa yunubie

⁷ Na fe birin naba ne, barima Isirayilakae nu bara yunubi raba e Marigi Alatala ra, naxan e ramini Misira bɔxi ra Firawuna xa nɔe bun ma. Isirayila nu bara bira ala gbɛtɛe fɔxɔ ra, ⁸ e nu e batu ałɔ si booree Alatala naxee kerixi e ya ra. Isirayilakae nu bara e tulı mati e xa mangɛe ra na fe kui. ⁹ Isirayilakae nu bara fee raba gundo ra e Marigi Alatala ra, e mu lan e xa naxee raba. E nu bara kuye batudee yailan yire itexie e xa taae birin kui, keli yire makantadee ma han taa makantaxie kui. ¹⁰ E naxa gɛmɛ masolixie nun Asera kuyee ti geyae kɔn na, wurie bun ma. ¹¹ Menni, e naxa surayi gan sɛrɛxɛ ra na kuyee bɛ, ałɔ sie nu a rabama ki naxɛ, Alatala naxee keri e ya ra. E naxa Alatala matandi e xa na fe jaaxie ra. ¹² E nu kuyee batuma, hali Alatala to bara nu tɔnyi dɔxɔ na fe ma, a falafe ra, «Wo naxa na mɔɔli raba.» ¹³ Alatala nu bara Isirayila nun Yudaya rakolon na birin na a xa namijɔnɔmɛe saabui ra. A nu bara a fala, «Wo xa gbilen wo xa wali kobie fɔxɔ ra. Wo xa bira n ma yaamarie nun n ma tɔnyie fɔxɔ ra, ałɔ n ma sɛriyɛ a masenxi ki naxɛ, n naxan yamari wo benbae ra n ma konyi namijɔnɔmɛe saabui ra.»

¹⁴ Kɔnɔ e mu e tulı mati Alatala ra. E naxa e bɔjɛ raxɔrɔxɔ, ałɔ e benbae naxee mu danxaniya e Marigi Alatala ma. ¹⁵ E naxa Alatala xa yaamarie matandi, e a xa saate kana naxan nu xirixi Ala nun e benbae tagi. E naxa bira fe fufafu fɔxɔ ra, e e yɛtɛ findi fuyantee ra. E naxa bira sie xa naamunyie fɔxɔ ra, naxee e rabilinxi, Alatala tɔnyi dɔxɔ naxee ma. ¹⁶ E naxa e Marigi Alatala xa yaamarie birin matandi. E naxa ninge wure daaxi yailan kuyee ra, e naxa Asera kuye masoli wuri ra, e naxa suyidi tunbuie bɛ, e naxa Bali kuye batu. ¹⁷ E naxa e xa di xɛmɛe nun e xa di ginɛe ba sɛrɛxɛ gan daaxi ra. E naxa bira duureya nun sematofe fɔxɔ ra. E naxa e yɛtɛ fi ala gbɛtɛe ma, e fe raba naxan mu rafan Alatala ma.

¹⁸ Na nan a niya Alatala naxa xɔnɔ Isirayila bɔnsɔe ma, a fa e makuya a ya tote ra. Yuda bɔnsɔe keren nan lu fa. ¹⁹ Hali Yuda bɔnsɔe, e mu nu birama e Marigi Alatala xa yaamarie fɔxɔ ra a raba ki ma. E fan naxa bira Isirayila xa misaali fɔxɔ ra. ²⁰ Alatala naxa mɛe Isirayila bɔnsɔe birin na, a naxa e jaxankata, a e rabolo a xunnakanamae bɛlɛxɛ i, a e keri a ya tote ra. ²¹ A to Isirayila ba Dawuda fɔxɔ ra, a naxa e lu Nebati xa di Yerobowami xa mangɛya bun ma, naxan bara e ragbilen Alatala fɔxɔ ra a xa yunubi xungbe saabui ra. ²² Isirayilakae naxa bira Yerobowami xa yunubie birin fɔxɔ ra. E mu e makuya nee ra, ²³ han Alatala naxa Isirayila makuya a ya tote ra, ałɔ a a masen a xa konyi namijɔnɔmɛe bɛ ki naxɛ. Na kui Isirayilakae naxa makuya e xa bɔxi ra, e sa lu Asiriya bɔxi ma han to.

Samarikae

²⁴ Asiriya mangɛ naxa fa mixie ra keli Babilon, Kuta, Awì, Xamata, nun Sefarawayimi, a fa nee lu Samari taae kui Isirayilakae lɔxɔe ra. Na kui e naxa Samari findi e gbe ra, e sabati naa. ²⁵ Nee to mu nu gaaxuma Alatala ya ra, Alatala naxa yɛtɛ radin e ma, e nu e faxa. ²⁶ E naxa a fala Asiriya mangɛ bɛ, «I mixi naxee xaninxì e xa sabati Samari bɔxi ma, nee mu mɛnni alae batu ki kolon. Naa alae bara yɛtɛ radin e ma e e faxa a kolontareya ma.» ²⁷ Asiriya mangɛ naxa yi yaamari fi, «Sɛrɛxɛdubɛ nde xa sabati na bɔxi ma, a xa e xaran na bɔxi alae batu ki ra.» ²⁸ Sɛrɛxɛdubɛ keren, naxan nu bara xanin Asiriya bɔxi ma, na naxa siga Beteli taa kui Samari bɔxi ma, a mɛnnikae xaran Alatala yaragaaxui ra.

²⁹ Kōnō na sie, kankan nu a gbe alae tima na kuye banxie kui, Samarikae nu bara naxee ti e xa taae kui nun yire itexie fari. ³⁰ Babilonkae naxa Sukōti Bēnōti kuye ti. Kutakae naxa Nerigali kuye ti. Xamatatake naxa Asima kuye ti. ³¹ Awikae naxa Nibahasi nun Taritaki kuye ti. Sefarawayimikae tan nu luma e xa die nan ba ra sereχe gan daaxi ra e xa kuyee, Adarameleki nun Anameleki bē. ³² Na sie to nu gaaxuma Alatala fan ya ra, e nu mixi mōoli nan birin tima Alatala xa sereχedubēe ra, nee xa nu sereχe ba e bē na yire itexie fari. ³³ Na kui, e nu Alatala batuma, kōnō e man nu e gbe kuye fan batuma e gbe ki ma.

³⁴ Han to e birama na naamun forie fōχō ra, e mu gaaxuma Alatala ya ra. E mu nu e yetēe xa naamunye rakamalima, e man mu nu Alatala xa seriyē fan nakamalima, a naxan so Yaxuba bōnsōe yi ra, a naxan xili sa Isirayila. ³⁵ Alatala nu bara yi saatē tongo e bē, a e yamari yi ra, «Wo naxa gaaxu ala gbētēe ya ra, wo naxa suyidi e bē, wo naxa e batu, wo naxa sereχe yo ba e bē. ³⁶ A lanma wo xa gaaxu Alatala nan kerēn ya ra, naxan wo raminixi Misira bōxi ma a senbēe xungbe ra. Wo xa suyidi a tan nan bē, wo man xa sereχe ba a kerēn nan bē. ³⁷ Wo xa wo fōχō sa a xa kiraya, a xa seriyē nun a xa yaamarie xōn ma lōχōe birin, a naxee sēbēxi wo bē. Wo naxa gaaxu ala gbētēe ya ra. ³⁸ Wo naxa nēēmu n ma saatē ma, wo naxa gaaxu ala gbētēe ya ra. ³⁹ A lanma wo xa gaaxu wo Marigi Alatala nan ya ra, barima a tan nan wo baxi wo yaxuie birin bēlēχe i.»

⁴⁰ Kōnō e mu e tuli mati Alatala xui ra, e naxa bira e xa naamunyi forie fōχō ra. ⁴¹ Yi sie nu Alatala batuma, e man nu e xa kuye masolixie fan batuma. E xa die nun nee fan ma die na e benbae xa kira nan xōn ma han to.

18

Yudaya mangē Xesekiya

(*Yudaya Mangē II 29:1-2, 31:1, 32:1-19, Annabi Esayi 36:1*)

¹ Ela xa di Hoseya xa mangēya jēe saxan nde ra, Axasi xa di Xesekiya naxa ti mangē ra Yudaya bōxi ma. ² A jēe mōχōrēn nun suuli nan nu a ra. A naxa mangēya jēe mōχōrēn nun solomanaani raba Darisalamu. A nga nu xili ne Abi, Sakari xa di ginē. ³ A naxa fe raba naxan nafan Alatala ma, ałō a benba Dawuda a raba ki naxe. ⁴ A kuye batudee kana yire itexie fari, a gēmē masolixie iwuru, a Asera kuye bolon. A naxa bōximase wure gbeeli daaxi fan kana, Annabi Munsa naxan yailan, barima Isirayilakae nu surayi ganma a fan bē sereχe ra, e nu a xili Nexusetana.

⁵ Xesekiya nu a xa lanlanteya sama Isirayila Marigi Alatala ma dangife Yudaya mangē birin na. ⁶ A bōjē nu xirixi Alatala ra, a tondi a xa kira bēninde, a bira Alatala xa seriyē fōχō ra, a naxan so Annabi Munsa yi ra. ⁷ Alatala nu luma a sēeti ma, a a niya a xa fe birin xa nu sōcōneya ra. Xesekiya naxa tondi lude Asiriya xa mangēya bun ma. ⁸ A naxa Filisitakae bōnbō han Gasa mabiri, kelife e xa yire makantadee ma han e xa taa makantaxi kui.

⁹ Xesekiya xa mangēya jēe naani nde ra, naxan ilan Ela xa di Hoseya xa mangēya jēe soloferē nde ra Isirayila, Asiriya mangē Salamanesari naxa fa Samari gerede, a a rabilin. ¹⁰ Nē saxan dangi xanbi, Xesekiya xa mangēya jēe senni nde nan nu a ra, Isirayila mangē Hoseya fan xa mangēya jēe solomanaani nde, Samari naxa lu Asiriyakae bēlēχe i. ¹¹ Asiriya mangē naxa Isirayilakae xanin Asiriya bōxi ma Xala mabiri nun Xaboro dē ra Gosan xure, a nun Medekae xa taae kui. ¹² E Marigi Alatala na raba nē e ra, barima e tondi nē e tuli matide a ra, e a xa saatēe kana. E mu Alatala xa konyi Annabi Munsa xa seriyē rabatu.

¹³ Mangē Xesekiya xa mangēya jēe fu nun naani nde ra, Asiriya mangē Senaxeribi naxa Yudaya taa makantaxie gere, a nō e ra. ¹⁴ Yudaya mangē Xesekiya naxa xēēra xēē Asiriya mangē ma Lakisi, a naxē, «Dījē, n bara won ma saatē kana. Gbilen n fōχō ra, n xa tin i waxōnfe birin na.» Na kui, Asiriya mangē naxa Xesekiya yamari a xa fa gbeti kilo wulu solomanaani, a nun xēēma kilo kēmē solomanaani ra. ¹⁵ Xesekiya naxa gbeti birin fi a ma, naxan nu na Alatala xa hōrōmōbanxi nun mangē banxi kui. ¹⁶ A naxa gbeti nun xēēma ba, naxan nu fatuxi Alatala xa hōrōmōbanxi naadēe nun e gbanyie ma, a na birin fi Asiriya mangē ma.

¹⁷ Asiriya mangē naxa a xa sōori mangē, a xa kuntigie xunyi, nun a rasima singe xēē Xesekiya xōn ma Darisalamu, kelife ra Lakisi. E to Darisalamu li, e naxa ti ye yire xungbe fe ma, mixie nu garē soma dēnnaxē. ¹⁸ E naxa mangē xili mēnni. Xilikiya xa di Eliyakimi, mangē xa banxi xunyi, mangē xa sēbeliti Sebena, nun Asafi xa di Yowa, naxan findixi mangē xa kēedi ragatē ra, nee naxa mini Asiriyakae ralande.

¹⁹ Asiriya mangē rasima singe naxa yi masenyi ti e bē, «Wo a fala Xesekiya bē, Asiriya mangē xungbe yi nan masenxi, i xaxili tixi munse ra? ²⁰ I wōyēn fufafu nan tun falaxi! چوخا a ma a i bara feērē nun senbēe sōtō n gerefe ra? I laxi nde ra, naxan a niyama i xa n matandi? ²¹ I i xa lanlanteya saxi Misirakae nan ma fa? E luxi ałō wuri ponpoe naxan girama, a fa i sōχō i kılōnma a ra temui naxē. Misira mangē

Firawuna na na ki nε mixi birin bε, naxee e xaxili tixi a ra.²² Tεmunde wo n yaabima nε, «Muxu xaxili tixi muxu Marigi Alatala nan na.» Kōnč n xa a fala wo bε Xesekiya bara ge sεrεxεbadee kanade geyae fari, a fa a fala Yudayakae nun Darisalamukae bε, «Wo Alatala batu Darisalamu xa sεrεxεbadee gbansan nε.»»

²³ «Xa i sa nōma soe ragi wulu firin sōtōde i xa jama ya ma, n marigi Asiriya mangε soe fima nε i ma, e naxee ragima.²⁴ Hali i xaxili ti Misirakae ra, soe ragie nun gisee xa fe ra, i sεnbe xurun n ma mangε xa mixi xuri di nde nofe ra.²⁵ Bafe na ra, wo marigi Alatala xa mu waxi n xa be gere? Alatala nan a falaxi n bε, «Siga, i na bōxi kana.»»

²⁶ Xilikiya xa di Eliyakimi, Sebena, nun Yowa naxa a fala Asiriya mangε rasima bε, «Yandi, i xa wōyεn muxu bε Arami xui ra, muxu tan i xa konyie na xui fahaamuma. I naxa wōyεn muxu bε Yuda xui ra jama ya xōri naxan na tētē fari.»²⁷ Kōnč Asiriya mangε rasima naxa e yaabi, «N marigi n xεxεyi masenyi falade i xa mange nun i tan nan gbansan bε? N mu wōyεnfe yi mixie fan xa bε, naxee dōxōxi tētē fari yi ki, naxee fama e yētē xa gbi fuxi donde nun e yētē xōli minde nun wo tan na?»

²⁸ Mangε rasima naxa keli, a a fala a xui itexi ra Yudaya xui ra, a naxε, «Wo wo tuli mati Asiriya mangε xungbe xa masenyi ra,²⁹ «Wo naxa tin Xesekiya xa wo madaxu, barima a mu fata wo ratangade n bεlεxε il.³⁰ Wo naxa tin a xa wo madaxu wo xaxili tife Alatala ra, a falafe ra, «Alatala muxu rakisma nε, yi taa mu luma Asiriyakae xa mangε sagoe.»³¹ Wo naxa wo tuli mati Xesekiya ra de! Asiriya mangε yi nan falaxi, «Xa wo tin lude n ma yaamari bun ma, kankan fama a xa xεε bogisee donde, kankan a xa kōlōnyi ye min,³² han n sa fama wo xaninde bōxi nde ma temui naxε, naxan luxi alō wo xa bōxi, mengi nun weni fanyi, taami nun weni xεε, olivi bilie nun kumi na dēnnaxε. Na kui, wo baloma nε a fanyi ra, wo ratanga faxε ma.» Wo naxa wo tuli mati Xesekiya ra, naxan wama wo madaxufe a falafe ra, «Marigi Alatala won nakisima nε.»³³ Si għetxε xa alae nō nε e xa mixie bade Asiriya mangε bεlεxε i?³⁴ Xamata nun Arapadi xa alae go? Sefarawayimi, Hena nun Iwa xa alae go? Nee bara Samari ba n bεlεxε i?³⁵ Namanεe birin xa alae ya ma, ala mundun a xa mixie rakisixi n bεlεxε i? Alatala tan nōma Darisalamu ratangade n ma?»

³⁶ Nama naxa dundu, e mu a yaabi, barima mangε a fala nε, «Wo naxa a yaabi de.»³⁷ Xilikiya xa di Eliyakimi, mangε xa banxi xunyi, Sebena sεbεliti, nun Asafi xa di Yowa kεedī ragatε, nee naxa siga mangε Xesekiya yire e xa sosee iboxxi e ma sunnuni kui, e fa Asiriya mangε rasima xa masenyi dεntegε a bε.

19

Xesekiya nun Annabi Esayi xa sumunyi

(Annabi Esayi 37:1-38)

¹ Mangε Xesekiya to na fe mε, a naxa a xa donma iboċċ a ma, a bεki dugi ragoro a ma sunnuni kui, a fa siga Alatala xa banxi kui. ² A naxa a xa banxi xunyi Eliyakimi, a xa sεbεliti Sebena, nun sεrεxεdube forie xεε Amosu xa di Annabi Esayi xōn, bεki dugi ragoroxi e ma. ³ E naxa a fala a bε, Xesekiya yi nan falaxi, «To findixi sunnuni, jnaxankatε, nun bōjnej ma jaħxa lōxčε nan na. A luxi alō die bari tēmui bara a li, kōnč sεnbe mu na sōnōn e xa bari. ⁴ I Marigi Alatala na Asiriya mangε xa xεxera xa masenyi me Ala piżej rasotføra, tēmunde a a jnaxankatama nε a xa na wōyεnfe ma. I xa Ala maxandi alako won ma mixi dōnħoċċe naxha faxa.»

⁵ Mangε Xesekiya xa mixie naxa siga Annabi Esayi yire. ⁶ Esayi naxa a masen e bε, «Wo a fala wo xa mangε bε, Alatala yi masenyi nan tixi, i l naxa gaaxu Asiriya mangε xa xεxerae xa marasotføra xe fu ra, a naxee falaxi n bε. ⁷ N fama a xaxili mafindide xibaarui nde ra, a fa għiben a xōnji. N a faxama santidiegħema ra menni nε.»»

⁸ Mangε xa xεxera to għiben Asiriya mangε yire, a naxa a li a xa mangε nu bara keli Lakisi, a nu na Libina għerefe. ⁹ Na tēmui Asiriya mangε naxa a kolon a Kusi mangε Tirihaka na fafe a gerede. Na kui a man naxa xεxerae xεε Xesekiya ma, a falafe ra,¹⁰ «Wo a fala Yudaya mangε Xesekiya bε, i l xāla, i laxy naxan na, na naxa i madaxu de a falafe ra, «Darisalamu mu luma Asiriya mangε bεlεxε i.»¹¹ I a kolon a fanyi ra Asiriya mangε naxan nabaxi jnāmanee birin na. E e sōnč nε a jaaxi ra. I tan fa fama i bade n yi ra di?¹² N benbae si naxee bōnċċo, e xa alae e ratanga nε, alō Gosan, Xarani, Resefa, nun Eden bōnsōċe naxee na Teli Asari?¹³ Xamata mangε, Arapadi mangε, Sefarawayimi mangε, Hena mangε, nun Iwa mangε na minden?»

¹⁴ Xesekiya naxa bataaxε rasuxu xεxerae yi ra, a naxa a xaran. Na dangi xanbi, a naxa te Alatala xa banxi, a a itala Alatala ya i.¹⁵ Xesekiya naxa Alatala maxandi, a naxε, «Isirayila Marigi Alatala, naxan magoroxi malekεe tagi, i tan nan na dunijha birin Marigi ra, i tan nan koore nun bōxi daaxi.¹⁶ Alatala, i i tuli mati a fanyi ra, i xa Senaxeribxa masenyi ramε, naxan a xa mixi xεxεyi Ala Niżżej rasotføra.

¹⁷ Alatala, nōndi na a ra, Asiriya mangεe bara si birin sōnč, a e xa fe xun nakana.¹⁸ E naxa nee xa alae woli tε i, e e kana. A nōndi ki ma, na kuyee mu findixi Ala ra, barima ibunadama nan nee yailanxi wuri

nun g̊emē ra.¹⁹ Yandi, muxu Marigi Alatala, i xa muxu ratanga Senaxeribi ma, alako dunijna birin xa a kolon, a i tan nan keren na Ala ra.»

²⁰ Awa, Amosu xa di Annabi Esayi naxa x̄εera x̄ee mangē Xesekiya ma, a naxē, «Isirayila Marigi Alatala yi nan masenxi, «N bara i xa maxandi suxu i naxan tixi Asiriya mangē Senaxeribi xa fe ra.

²¹ Alatala xa masenyi nan ya a xili ma,

Siyoni taa fama yode i ma,

Darisalamu tofanyi fama i maberere.

²² I nde konbixi, i nde maberexi?

I sōnchōxi nde ma?

I bara i yētē igbo Isirayila Sēniyēntōe ma.

²³ I xa x̄εerae bara Marigi rasōtō.

I bara a fala, «N tan bara te han Liban geyae fari

n ma gisee kui.

N sēdiri wuri itexie fōn,

n sīpīrē wuri tofanyie sēgē fōtōnyi dējēxi kui.

²⁴ N tigie ge jamanēe ma, n e ye min.

N Nili xure sēnkīce birin x̄orima nē n sanyie ra.»»»

²⁵ Alatala naxē, «I mu a mexi ba,

a n bara yi fee natē nu a rakuya,

kafi n i daa tēmui?

N fa na e rabafe nē.

I tan findixi taa sēnbēmae sōntōma nan tun na,

²⁶ na taa mixie sēnbē mu na e xa ti wo kanke.

Gaaxui nun yaagi nan tun e sōtōma.

E luma alō juooge xare, alō sēxē naxan na banxi kōn na,

alō mēngi bili naxan xarama beenun a xa bogi.

²⁷ Kōnō n i dōxō tēmui, i mini tēmui sigafe ra gere sode, i fa tēmui, n na birin kolon.

I man na n matandi, n na fan kolon.

²⁸ I to bara n matandi na ki, i i yētē igbo n ma,

n na n ma xurunde gbakuma nē i juōe ra,

n na n ma karafoe sōti i de kui,

n i ragbilen i kelide.»

²⁹ Alatala naxē, «Xesekiya, tōnxuma nan ya i bē:

Toofare wo sansi xōri yolonxi nan donna.

Tamuna wo sansi bali nan donna.

Kōnō tamuna boore, wo sansie nan donna wo naxee sima wo e xaba,
wo wēni min naxan kelima wēni bilie ma, wo naxee sima.

³⁰ Yuda bōnsōēe naxee kisima,

nee luma nē alō wuri bili

naxan a sanke na bōxi bun ma,

a fa a bogi ramini a fuge biri ra.

³¹ Barima mixi ndee ratangama nē faxē ma Darisalamu,

Siyoni mixi ndee kisima nē.

Alatala Sēnbēma a mafurama nē na birin nabade.»

³² Na kui, Alatala yi masenyi nan tixi Asiriya mangē xa fe ra,

«A mu soma yi taa kui,

a mu xali yo wolima be,

a mu tima wo kanke a xa wure lefa ra,

a mu bēndē matema tugarfe ra wo xa tētē ra.

³³ A gabilenma a fa kira nan na,

a mu soma yi taa kui!

Alatala xa masenyi nan na ki.

³⁴ N yi taa makantama nē,

n a rakisima nē n xili nun n ma konyi Dawuda xa fe ra.»

³⁵ Na kōe ra Alatala xa malekē naxa mini, a sa Asiriyaka wulu kēmē tongo solomasaxan nun suuli faxa. A dōnchōēe to keli g̊esēgē, e naxa na furee to e ya ma. ³⁶ Na kui, Asiriya mangē Senaxeribi naxa gabilen a x̄onyi Ninewe. ³⁷ Lōxōe nde, a to nu na salife a xa ala Nisiri xa banxi kui, Adarameleki

nun Sareseri naxa a faxa santidəgəma ra, e e gi Ararati bəxi ma. Esarixadoni naxa ti mangə ra a baba Senaxeribi çoxçəs ra.

20

Xesekiya xa fure

(Yudaya Mangəe II 32:24-26, Annabi Esayı 38:1-8,21-22)

¹ Na jıee ra, Xesekiya naxa fura a jaaxi ra. A gbe mu nu luxi a xa faxa. Amosu xa di Annabi Esayı naxa siga a yire, a a fala a bə, Alatala yi nan masenxi, «I xa yaamarie fi i xa mixie ma, barima i na faxafe ne yi ki, i mu kisima yi fure ma.» ² Xesekiya naxa a yatagi mafindi banxi xalə ma, a Alatala maxandi, a naxə, ³ «Alatala, yandi hinne n na, i a kolon a n nan jıerəxi ne kira tinxinxı xən ma n ma duniñeigiri kui n bəxə fixə ra. N mu i matandi, n mu gbilen i waxənfe fəxə ra.» Xesekiya naxa wa ki fanyi ra.

⁴ Annabi Esayı mu nu gəxi minide mangə banxi tətə kui, Alatala man naxa a masen a bə, a naxə, ⁵ «Gbilen i xa sa a fala n ma jama yarerati Xesekiya bə, i berba Dawuda Marigi Alatala yi nan masenxi, «N bara i xa maxandi mə, n bara i yaye to. N i yalanma ne, a xi saxan nde, i tema ne Alatala xa banxi. ⁶ N jıe fu nun suuli sama ne i xa simaya xun ma. N i tan nun yi taa ratangama ne Asiriya mangə ma. N yi taa makantama ne n ma konyi Dawuda xa fe ra.»

⁷ Annabi Esayı naxa a fala Xesekiya xa mixie bə, «Wo xərə bogi xaraxi nde məndə, wo xa a sa a xa fi ya i.» E naxa na raba, Xesekiya naxa yalan. ⁸ Xesekiya nu bara a fala Annabi Esayı bə, «N a kolonma tənxuma mundun ma, a Alatala n na yalanma ne, n man fa siga a xa banxi a xi saxan nde ma?» ⁹ Annabi Esayı naxa a yaabi, «Yi nan findima Alatala xa tənxuma ra i bə, alako i xa a kolon a Alatala a xa masenyi rakamalima ne. I wama soğe niini xa a magbilen a xanbi xanbi ma dəxə fu, ka a xa siga a yare yare ma dəxə fu?» ¹⁰ Xesekiya naxa a yaabi, «Soğe niini luma siga ra a yare yare nan ma. I xa a niya a xa gbilen a xanbi xanbi ma.» ¹¹ Na təmvi, Annabi Esayı naxa Ala maxandi a xa na raba. Alatala naxa soğe niini magbilen a xanbi xanbi ma dəxə fu. Na soğe niini nu tixi Axasi tede nan ma.

Xesekiya nun Babilən mangə xa xəxərae

(Annabi Esayı 39:1-8)

¹² Na təmvi Babilən mangə Merodaki Baladan naxa bataaxə nun bıjpa rasanba Xesekiya ma, barima a nu bara Xesekiya furafe mə. ¹³ Xesekiya naxa na xəxərae rasəne, a a xa naafüli birin masen e bə, alə gbeti, xəxəma, surayi, labundə nun ture xiri jıçxunmə, a xa gereso ragatade nun a xa bannaya birin dənnaxə. Sese mu lu, Xesekiya mu naxan masen e bə a xa banxi nun a xa bəxi kui. ¹⁴ Na dangi xanbi, Annabi Esayı naxa fa Xesekiya yire, a a maxərin, «Na mixie munse falaxi i bə? E kelixi minden?» Xesekiya naxa a yaabi, «E kelixi bəxi makuye nde ne, dənnaxə xili Babilən.» ¹⁵ Esayı man naxa a maxərin, «E munse matoxi i xa banxi kui?» Xesekiya naxa a yaabi, «Se naxan birin na n ma banxi kui. Sese mu luxi n xənyi n mu naxan masenxi e bə.»

¹⁶ Na kui, Annabi Esayı naxa a fala Xesekiya bə, «I tuli mati Alatala xa masenyi ra, ¹⁷ «Ləxəs na fafe, yi mixie fama i harige birin xaninde Babilən, i benbae naxan luxi i yi ra. Alatala xa masenyi nan na ki. ¹⁸ E fama i xa die susude, i naxee barixi, e e bana Babilən mangə bə.» ¹⁹ Xesekiya naxa a fala Esayı bə, «Alatala xa masenyi i naxan tixi, a fan.» A na fala ne barima a naxə, «Bəyəsa nun kantari tan luma ne be, n ma simaya birin kui.»

²⁰ Xesekiya xa taruxui dənəxəs nun a xa wali fanyie a naxee raba, alə ye sase yailanfe nun ye kira rabəcəsofə sofe ra taa kui, na səbəxi Yudaya mangəe xa taruxui kui. ²¹ Xesekiya naxa laaxira, e a bələ a benbae fə ma. A xa di Manasi naxa ti mangə ra a jıçxəs ra.

21

Yudaya mangə Manasi

(Yudaya Mangəe II 33:1-20)

¹ Manasi jıe fu nun firin nan nu a ra a findi mangə ra təmvi naxə. A naxa lu kibanyi kui jıe tongo suuli bun ma Darisalamu. A nga nu xili ne Xefesiba. ² A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, a bira sie xa naamunyi jıaaxie fəxə ra, Alatala naxee keri na bəxi ma Isirayila bənsəsə ya ra. ³ A naxa kuye batudee yailan a baba nu bara naxee kana. A naxa Bali kuye xa sərəxəbədəe yailan, a Asera kuye ti, alə Isirayila mangə Akabu a raba ki naxə. A man naxa tunbuie batu folə, a a xinbi sin nee bun ma. ⁴ A naxa sərəxəbəde ndee ti kuyee bə Alatala xa banxi kui, naxan nu tixi Darisalamu Alatala xili xa fe ra. ⁵ A naxa sərəxəbəde ndee ti tunbuie batufe ra, Alatala xa banxi tətə firinyie kui. ⁶ A naxa a xa di gan sərəxəsə ra. A nu duure fe nun sematoe fe raba, a nu wəyən jınnəe nun mixi faxaxie ra. A ti Alatala kanke, a nu fe raba naxan mu rafan Alatala ma.

⁷ A naxa Asera kuye masolixi ti Alatala xa banxi kui. Alatala nu bara a masen Dawuda nun a xa di Sulemani bə banxi naxan ma fe ra, «N bara Darisalamu nun yi banxi sugəndi Isirayila bənsəsə birin ya

ma, n xili sabatide ra abadan. ⁸ N mu Isirayila kerima e xa böxi ma sönön, n naxan fixi e benbae ma, xa e sa birama n ma yaamarie nun n ma seriyə föxə ra, n ma konyi Munsa naxan masen e bə.»

⁹ Kono Isirayila mu Alatala xui susu. E xa mangə Manasi naxa e xun ti kira jaaxi xon ma. E xa yunubie naxa dangi sie xa yunubie ra, Alatala naxee səntə Isirayila ya ra. ¹⁰ Na kui Alatala naxa a xa maseniyi ti a xa namijönməe saabui ra, a falafe ra, ¹¹ «Yudaya mangə Manasi, i to bara yunubi raba dangife Amorikae ra, i a niya Yudayakae xa kuyee batu, ¹² n tan Isirayila Marigi Alatala xa a masen i bə, n gbaloe ragoroma nə Yudaya nun Darisalamu ma, naxan findima tərenna ra mixi birin bə. ¹³ N Darisalamu makiitima nə ało n a raba Samari ra ki naxə. N wo xa fe matoma nə ało n Akabu bönsəe xa fe mato ki naxə. N Darisalamu mafindima nə a legere ma, ało piletı mafindima ki naxə a na gə maxade. ¹⁴ N na n ma jama döñxəe rabəjəninma nə, n e lu e yaxuie sagoe, e xun nakana, e halaki, ¹⁵ barima e bara fe raba naxan mu rafan n ma, e ti n kanke kabi n e benbae raminixi temui naxə Misira böxi ra.»

¹⁶ Bafe Yudaya xun tife ra kira jaaxi xon ma, Manasi naxa Darisalamuka gbegbe man faxa töçnəgə kui. ¹⁷ Manasi xa taruxui döñxəe, a fe jaaxi naxee birin naba, na səbəxi Yudaya mangəe xa taruxui kui. ¹⁸ A naxa laaxira, e naxa a ragata a benbae fe ma gaburi nde kui mangə banxi xanbi ra, mangə Usa ragata dənnaxə. A xa di Amon naxa ti mangə ra a jöçxəe ra.

Yudaya mangə Amon

(*Yudaya Mangəe II 33:21-25*)

¹⁹ Amon nu bara jie möçkəjən nun firin sətə, a ti mangə ra temui naxə. A naxa mangəya jie firin naba Darisalamu. A nga nu xili nə Mesulemeti, Xarusu naxan bari Yotoba bə. ²⁰ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, ało a baba Manasi a raba ki naxə. ²¹ A naxa bira a baba xa kira föxə ra fe birin kui, a naxa kuyee batu a baba naxee batu, a suyidi e bə. ²² A naxa məe a benbae Marigi Alatala ra, a mu bira a xa kira föxə ra. ²³ A xa kuntigie naxa a yanfa, e a faxa a yetə banxi kui. ²⁴ Kono jama naxa na yanfantee faxa, e a xa di Yosiya ti mangə ra a jöçxəe ra. ²⁵ Amon xa taruxui döñxəe, a fe naxee birin naba, na səbəxi Yudaya mangəe xa taruxui kui. ²⁶ E naxa a ragata a xa gaburi kui, mangə banxi xanbi ra, mangə Usa ragata dənnaxə. A xa di Yosiya naxa ti mangə ra a jöçxəe ra.

22

Yudaya mangə Yosiya

(*Yudaya Mangəe II 34:1-2*)

¹ Yosiya jie solomasaxan nan nu a ra, a findi mangə ra temui naxə. A naxa mangəya jie tongo saxan nun keren naba Darisalamu. A nga nu xili nə Yedida, Adaya naxan bari Bəsikati bə. ² A naxa fe raba naxan nafan Alatala ma, a a jie re a benba Dawuda xa kira xon ma. A mu ba na kira ma fefe ma.

Serexədube kuntigi saatə kitaabui tofe

(*Yudaya Mangəe II 34:8-18*)

³ Yosiya xa mangəya jie fu nun solomasaxan nde ra, a naxa Asaliya xa di, Mesulama fan xa mamadi Safan səbeliti xee Alatala xa banxi, yi yaamari ra: ⁴ «Siga serexədube xungbe Xılıkiya yire, a xa kəbiri kənti jama faxi naxan na Alatala xa banxi naadə kantəe xon ma. ⁵ A xa so walikə xunyie yi ra, naxee jöçxə saxi Alatala xa banxi yailanfe xon ma. E xa a so walikəe yi ra naxee na yire bulaxie yailanfe banxi xale ma, ⁶ nun xabuie, banxitie yi ra. A man xa findi wuri nun gəməe sare ra, walikəe hayi na naxan ma Alatala xa banxi xa fe ra. ⁷ Kono e naxa na kobiri rawali ki maxərin e ma de, barima mixi tinxinxie nan e ra.»

⁸ Na temui serexədube xungbe Xılıkiya naxa a fala Safan səbeliti bə, «N bara won ma seriyə kitaabui to Alatala xa banxi kui!» Xılıkiya naxa a so Safan yi ra, Safan naxa a xaran fölə a xui itexi ra. ⁹ Na dangi xanbi, a naxa siga mangə yire, a dəntəgəe sa mangə bə a falafe ra, «Kobiri naxan nu na Alatala xa banxi kui, i xa walikəe bara na so walikə xunyie yi ra naxee jöçxə saxi Alatala xa banxi yailanfe xon ma.» ¹⁰ A naxa yi masenyi fan sa na fari, a naxə, «Serexədube Xılıkiya bara kitaabui nde so n yi ra.» Safan naxa a xaran mangə bə a xui itexi ra.

¹¹ Mange to seriyə kitaabui xa masenyi mə, a naxa a xa soosee ibəo sunnunyi kui. ¹² A naxa serexədube Xılıkiya, Safan xa di Axikama, Mike xa di Akibori, Safan səbeliti, nun mangə rasima Asaya yamari, ¹³ «Wo siga Alatala maxərin n tan nun Yudaya jama bə yi kitaabui xa masenyi wama naxan falafe won bə, won naxan toxi. Alatala xa xənebara gbo. A xənəxi won ma, barima won babae mu tin birade yi kitaabui xui föxə ra, e mu jie re kira xon ma, naxan səbəxi na kitaabui kui.»

¹⁴ Serexədube Xılıkiya, Axikama, Akibori, Safan, nun Asaya naxa siga namijönmə gine Xulida yire, Salumu xa gine, Tikifa xa di, Xaraxasi xa mamadi. Na gine nə sabatixi Darisalamu taa neñəne nan kui, a nu məenima mangə xa soosee ma. Xəsərae to dəntəgəe sa na gine bə, ¹⁵ a naxa e yaabi, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: «Wo a fala wo xəsəma bə, ¹⁶ a Alatala naxə a n gbaloe ragoroma nə yi böxi

nun a xa mixie ma, alō Yudaya mange a xaranxi yi kitaabui kui ki naxē. ¹⁷ E to bara n nabolo, e nu surayi gan ala gbetee bē e naxee yailanxi e yētē bēlexēe ra, n bōjēe bara te yi yire xili ma. A luxi alō te naxan mu xubenma mukul! ¹⁸ Kōnō wo a fala Yudaya mange bē, naxan wo xēexi be Alatala maxōrinde, wo naxē, «Isirayila Mariji Alatala xa masenyi nan ya; ¹⁹ I tan Yosiya to gaaxu n ya ra i i yētē magoro n tan Alatala be n ma masenyi xa fe ra yi bōxī nun a xa mixie xili ma, n bara i xa maxandi suxu. I to i xa sosee ibōo sunnunyi kui, i fa wa n ya i, n bara i xui me. Alatala xa masenyi nan na ki. ²⁰ Na xa fe ra, i ragatama ne i benbae fē ma bōjēsa kui. I yae mu fama gbaloe birin tote, n naxee ragoroma yi yire ma.» Na dangi xanbi, na xēerae naxa na masenyi dēntēgē mange bē.

23

Yosiya Jāma ragbilene Ala ma
(*Yudaya Mangē* II 34:3-7,29-33)

¹ Mangē naxa Yudaya nun Darisalamu forie birin xili. ² A naxa te Alatala xa banxi, jāma birin biraxi a fōxō ra: Yudayakae, Darisalamukae, sērēxēdubēe, namijōnmēe nun jāma birin, kelife dimēdie ma han a sa forie li. A naxa saatē kitaabui xaran e bē, naxan to Alatala xa banxi kui. ³ Mangē nu tixi buntunyi nan na, a laayidi tongo birafe ra Alatala fōxō ra, a xa a xa yaamarie, a xa sēriye, nun a xa masenyi birin nabatu a bōjēe nun a nii birin na, alako na saatē kitaabui xa masenyi xa kamali. Jāma fan naxa na saatē tongo.

⁴ Mangē naxa yamari fi sērēxēdubēe kuntigi Xilikiye ma, nun a xa sērēxēdubēe ma, nun Alatala xa banxi naade kantē ma, a e xa see birin namini Alatala xa banxi kui, naxee nu yailanxi Bali, Asera, nun kooremasee bē. A naxa sa e gan Darisalamu taa fari ma Sediron gulunba kui, e xube fa xanin Beteli. ⁵ A naxa kuyee xa sērēxēdubēe ba, Yudaya mangē naxee ti surayi ganfe ra kuyee bē geyae fari Yudaya taae kui nun Darisalamu taa fari ma. E nu sērēxēe bama Bali kuyee, soge, kike, nun tunbuie bē. ⁶ A naxa Asera kuye masolixi ramini Alatala xa banxi kui, a a xanin Darisalamu fari ma Sediron gulunba kui, a a gan han a findi te xube ra. A naxa na xube woli gaburie fari. ⁷ A naxa konkoe rabira Ala xa banxi kui, yēnēlae nu yēnē rabama dēnnaxē e xa kuyee xa fe ra. Ginēe fan nu sosee yailanma Asera kuye bē naa.

⁸ Yosiya naxa Yudaya sērēxēdubēe birin xili, e xa kuye batudee kana geyae fari, mixie nu surayi ganma sērēxēe ra dēnnaxē, kelife Geba ma han Beriseeba. A naxa kuye batudee kana, naxee nu na taa mangē Yosuwe xa naadē sode de ra, nun taa naadē sode de kōčla ma. ⁹ Sērēxēdubēe naxee nu sērēxē bama kuyee bē geyae fari, nee mu nu sigama Alatala xa sērēxēbade yire Darisalamu, kōnō e nu sunbuma e ngaxakerenyi Alatala xa sērēxēdubēe ra, e nu taami lēbinitare don nee ya ma.

¹⁰ Mangē Yosiya naxa sērēxēbade nde kana naxan nu xili Tofeti, alako mixi yo naxa a xa di ba sērēxē gan daaxi ra Mōlōkō kuye bē sōnōn. Na sērēxēbade nu na Ben Hinoma xa gulunba nan kui. ¹¹ A naxa kuyee kana Alatala xa banxi sode de ra, naxee nu masolixi soe daaxie nun gise daaxie ra. Yudaya mangēe nan nee ti naa soge batufe ra. Nee nu na Natan Meleki xa konkoe nan fē ma Alatala xa banxi tētē kui. ¹² Mangē naxa sērēxēbade ndee kana, naxee nu na Axasi xa konkoe fē ma koore ra, Yudaya mangēe nun Manasi naxee ti Alatala xa banxi tētē kui. A to gē e kanade, a naxa e gan, a e xube wōli Sediron gulunba kui. ¹³ Mangē naxa kuye batudee ndee kana, naxee nu na Darisalamu yatagi, Kasarē geya yirefanyi biri ra, Isirayila mangē Sulemani naxan ti Asitarate bē, Sidonkae xa kuye jaaxi. A man naxa sērēxēbadee kana naxee nu tixi Kemosi bē, Mowabakae xa kuye jaaxi, a nun Mōlōkō bē, Amonikae xa kuye jaaxi. ¹⁴ A naxa na gēmē masolixie ibutuxun, a naxa na wuri masolixie gan, a fa mixi faxaxi xōrie rayensen na yire sēniyēntaree ma.

¹⁵ Yowasi naxa na mōči raba Beteli sērēxēbadee fan na, Nebati xa di Yerobowami naxan ti alako Isirayilakae xa yunubi raba. A naxa na sērēxēbadee kana na yire itexi fari, a fa mēnni nun na Asera kuye masolixi gan, a na birin findi te xube ra. ¹⁶ Yosiya to gaburi ndee to geya mabiri, a naxa mixi faxaxi xōrie tongo naa, a e gan na sērēxēbadee fari, alako a xa findi yire sēniyēntaree ra, Alatala xa masenyi xa kamali alō namijōnmē a fala ki naxē. ¹⁷ Na tēmwi Yosiya naxa jāma maxōrin, a naxē, «Munse na yi gēmē tōnxuma ra naxan tixi be?» Mēnnikae naxa a yaabi, «Ala xa mixi nde xa gaburi nan a ra naxan keli Yudaya bōxī ma, a wōyēn Beteli sērēxēbadee xili ma, a fee fala i naxee rabaxi yi ki.» ¹⁸ A naxa a fala e bē, «Wo yi gaburi lu na, mixi yo naxa yi Yudaya namijōnmē xōrie tongo, a nun namijōnmē xōrie naxan keli Samari, nee tan xōrie xa ragata e xa gaburie kui.»

¹⁹ Yosiya man naxa kuye banxie birin kana, Isirayila mangē naxee ti Samari taae kui, e nu Alatala matandima naxee kui. Yosiya naxa na birin kana, alō a a raba ki naxē Beteli. ²⁰ A naxa na kuye xa sērēxēdubēe faxa, a e xōrie gan e xa sērēxēbadee fari. A to gē na rabade, a naxa gbilen Darisalamu.

²¹ Mangē naxa yi yaamari fi jāma ma, «Wo Saya Malekē Dangi sali raba wo Mariji Alatala xa binyē bun ma, alō a sēbēxi saatē kitaabui kui ki naxē.» ²² Isirayila bōnsōe mu nu Saya Malekē Dangi sali raba

na ki kafi kiitisae nu bɔxi yamarima təmui naxε. Na sali mu nu rabama Isirayila mangεe nun Yudaya mangεe xa waxati.²³ Na rabaxi Yosiya xa mangεya jε fu nun solomasaxan nde gbansan nε. A naxa na sali raba Alatala xa binye bun ma Darisalamu.

²⁴ Yosiya man naxa mandurulae, naxee wɔyεnma mixi faxaxie ra, sematoee, denbaya kuyee, kuye gbetεe, nun se jaaxie, a naxa na birin jɔn Yudaya nun Isirayila bɔxi ma, alako Alatala xa səriyε xa rabatu naxan sεbεxi saatε kitaabui kui, sεrεxεdube Xilikiya naxan to Alatala xa banxi kui.²⁵ Isirayila mangε yo mu nu na naxan luxi ałc Yosiya, naxan gbilenxi Alatala ma a bɔjε, a nii, nun a sεnbε birin na, ałc Annabi Munsa xa səriyε a masenxi ki naxε. Kabi a waxati han a dangi xanbi, a maniyε yo mu sotɔ.

²⁶ Hali na birin to raba, Alatala xa xɔnε mu gbilen Yudaya fɔxɔ ra, Manasi xa fe rabaxie saabui ra, a a matandi naxee kui.²⁷ Alatala naxa a masen, «N Yudaya fan makuyama nε n ya tote ra, ałc n a rabaxi Isirayila ra ki naxε. N ma taa sugandixi Darisalamu raboloma nε, a nun n ma banxi, n a masen dεnnaxε xa fe ra, <N xili luma be nε.»²⁸ Yosiya xa taruxui dɔnxɔε, a fe fanyi naxan birin naba, na sεbεxi Yudaya mangεe xa taruxui kui.

²⁹ Na təmui Misira mangε Firawuna, naxan xili Neko, naxa siga Asiriya mangε gerede Efirati xure mabiri. Yosiya to mini a gere ki ma, Firawuna naxa a faxa Megido.³⁰ Yudayakae naxa a fure baki sɔɔri ragise nde kui, e a xanin keli Megido sigafe ra Darisalamu, e sa a ragata a xa gaburi kui. Nama naxa a xa di Yehowaxasi tongo, e ture surusuru a xunyi ma, e a ti mangε ra a baba cɔɔcε ra.

Yudaya mange Yehowaxasi

(*Yudaya Mangε II 36:2-4*)

³¹ Yehowaxasi jε məxɔjən nun saxan nan nu a ra, a ti mangε ra təmui naxε. A naxa kike saxan mangεya raba Darisalamu. A nga nu xili nε Xamutali, Yeremi xa di naxan keli Libina.³² A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, ałc a benbae a raba ki naxε.³³ Firawuna naxan xili Neko, na naxa nɔ a ra, a a xiri yɔlɔnχɔnyi ra Ribila, Xamata bɔxi ma. Neko naxa duuti fife ti Yudaya ma, naxan findi gbeti kilo wulu saxan nun xεεma kilo tongo saxan na.³⁴ A naxa Yosiya xa di Eliyakimi ti mangε ra a baba Yosiya jɔnχε ra. A naxa a xili masara Yehoyakimi ra. A naxa Yehowaxasi susu geelimani ra, a a xanin Misira bɔxi ma. Yehowaxasi naxa faxa naa.³⁵ Yehoyakimi naxa Yudayakae yamari e xa duuti fi e xa naafuli xasabi ma, alako a xa gbeti nun xεεma fi Firawuna Neko ma, a a yamarixi naxan na.

Yudaya mange Yehoyakimi

(*Yudaya Mangε II 36:5-8*)

³⁶ Yehoyakimi jε məxɔjən nun suuli nan nu a ra, a findi mangε ra təmui naxε. A naxa mangεya ne fu nun kerem naba Darisalamu. A nga nu xili nε Sebida, Pədaya xa di naxan keli Ruma.³⁷ A naxa fe raba naxan mu rafan Ala ma, ałc a benbae a raba ki naxε.

24

Yudaya mange Yehoyakimi

¹ Yehoyakimi xa mangεya waxati, Babilɔn mangε Nebukadansari naxa gere rakeli a ma. Yehoyakimi naxa lu a xa nɔε bun ma jε saxan, kɔnɔ na dangi xanbi a naxa a matandi.² Alatala naxa Kalidikae, Aramikae, Mowabakae, nun Amonikae rakeli, e xa fa a gere. A nee xεε nε e xa fa Yudaya sɔɔtɔ, ałc a masenxi ki naxε a xa konyi namijɔnmɛe saabui ra.³ Na raba Alatala xa yaamari nan ma, barima a nu wama Yudakae makuyafe a ra e xa yunubie xa fe ra, e naxee matinkan Manasi fɔxɔ ra.⁴ A man nu wama e jaxankatafe Manasi xa tɔɔjεgε xe fe ra, naxan a niya a xa Darisalamuka gbegbe faxa. Alatala mu wa dijnefe na fe ma.

⁵ Yehoyakimi xa taruxui dɔnxɔε, a fe naxan birin naba, na sεbεxi Yudaya mangεe xa taruxui kui.

⁶ Yehoyakimi naxa ragata a benbae fe ma. A xa di Yehoyakini naxa ti mangε ra a cɔɔcε ra.⁷ Misira mangε mu mini a xa bɔxi kui sɔɔnɔn, barima Babilɔn mangε nu bara a xa bɔxi birin ba a yi ra, kelife ra Misira susude ma, han a sa Efirati xure li.

Yudaya mange Yehoyakini

(*Yudaya Mangε II 36:9-10*)

⁸ Yehoyakini jε fu nun solomasaxan nan nu a ra, a findi mangε ra təmui naxε. A naxa mangεya kike saxan naba Darisalamu. A nga nu xili Nexuseta, Elinatan xa di, naxan keli Darisalamu.⁹ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, ałc a baba a raba ki naxε.

¹⁰ Na waxati Babilɔn mangε Nebukadansari xa sɔɔrie naxa siga Darisalamu gerede. E naxa na taa rabilin, alako mixi yo naxa so, mixi yo naxa mini.¹¹ Babilɔn mangε Nebukadansari naxa fa, a ti taa yatagi a xa sɔɔrie nu taa rabilinfe təmui naxε.¹² Na təmui Yudaya mangε Yehoyakini naxa a yεtε so Babilɔn mangε yi ra, a tan, a nga, a rasimae, a xa kuntigie, nun a xa banxi mεenimae. Babilɔn

mangɛ naxa a findi geelimani ra a xa mangɛya je solomasaxan nde ra. ¹³ A naxa naafuli birin tongo naxan nu ragataxi Alatala xa banxi nun mangɛ xa banxi kui. A naxa yirabase xɛɛma daaxie ibolon a xuntunyie ra, mangɛ Sulemani naxee yailan Alatala xa banxi xa fe ra, alo Alatala a yamari ki naxɛ. ¹⁴ A naxa Darisalamukae birin xanin. Kuntigie, sɔɔri fanyie, walikɛe, nun xabue birin. E birin nalanxi mixi wulu fu. A setaree nan gbansan lu naa. ¹⁵ A naxa Yehoyakini xanin Babilon, a tan, a nga, a xa ginɛe, a xa kuntigie, nun a xa boxi sɛnbɛmae, ¹⁶ sɔɔri wulu solofera, nun xabui wulu kerem. Mixi naxee birin nu nɔɔma gere sode nu na na jama ya ma. Babilon mangɛ naxa e birin xanin Babilon boxi ma. ¹⁷ A naxa Yehoyakini cɔɔx Mataniya naxa ti mangɛ ra a cɔɔx ra. A naxa a xili masara Sedekiya.

Yudaya mangɛ Sedekiya

(*Yudaya Mangɛ II 36:11-16, Annabi Yeremi 39:1-7, 52:1-11*)

¹⁸ Sedekiya je mɔɔxjɛn nun keren nan nu a ra, a ti mangɛ ra tɛmui naxɛ. A naxa mangɛya je fu nun keren naba Darisalamu. A nga nu xili nɛ Xamutali, Yeremi xa di naxan keli Libina. ¹⁹ A naxa fe raba naxan mu rafan Alatala ma, alo Yehoyakimi a raba ki naxɛ. ²⁰ Alatala nu bara yi fe birin nagiri Darisalamu nun Yudaya ma a xa xɔɔnɛ kui. A e makuya a ra na nan ma. Na dangi xanbi, Sedekiya naxa Babilon mangɛ matandi.

25

Nebukadansari Darisalamu suxufe

(*Yudaya Mangɛ II 36:17-21, Annabi Yeremi 52:3-30*)

¹ Babilon mangɛ Nebukadansari xa mangɛya je solomanaani nde, kike fu, xi fu nde ra, a naxa fa a nun a xa sɔɔri gali ra Darisalamu gere xili ma. E naxa yonkin taa rabilinyi ra, e se nde ti alako e xa nɔ tede tɛtɛ fari. ² Taa naxa lu suxui kui han mangɛ Sedekiya xa mangɛya je fu nun keren nde ra. ³ Kike naani nde xi solomanaani nde ra, kaame to bara nu sɛnbɛ sɔɔtɔ taa kui, donse yo mu nu na jama yi ra sɔɔnɔɔ, ⁴ taakaæ naxa yale ti taa tɛtɛ ma kɔɔs ra, sɔɔri sɛnbɛmae fa minni naadē ra naxan na tɛtɛ firinyie tagi, mangɛ xa malabude fɛ ma, e fa siga Araba fili ma. Kalidikae nu yonkinxi taa rabilinyi.

⁵ Kalidikae to taa sɔɔrie to e gi ra, e naxa bira e xa mangɛ fɔɔx ra, e fa a susu Yeriko fili ma. Mangɛ xa sɔɔrie naxa e gi a xun ma, e yensen ye. ⁶ Kalidikae naxa mangɛ suxu, e a xanin Babilon mangɛ xɔn ma Ribila. Mɛnni e naxa a makiiti. ⁷ E naxa Sedekiya xa die kɔn naxaba a ya xɔri, e fa a tan yae kana. Na dangi xanbi, Babilon mangɛ naxa a xiri wure gbeeli yɔɔnxɔnyi ra, a a xanin Babilon.

Nebukadansari Darisalamu kanafe

⁸ Kike suuli nde xi solofera nde ra, Nebukadansari xa mangɛya je fu nun solomanaani nde nan nu a ra Babilon xuri ma, Nebusaradan Babilon mangɛ xa sɔɔri xunyi naxa sigma Darisalamu. ⁹ A naxa Alatala xa banxi, mangɛ xa banxi, nun Darisalamu banxi xungbe birin gan. ¹⁰ Kalidikae xa sɔɔri naxee nu na a fɔɔx ra, e naxa tɛtɛ rabira naxan nu Darisalamu rabilinxi.

¹¹ Nebusaradan, Babilon sɔɔri mangɛ naxa Darisalamu jama dɔɔnxɔe xanin Babilon, naxee nu luxi taa kui, nun naxee e yɛtɛ so Babilon mangɛ yi ra. ¹² Kɔnɔ a naxa tin setare ndee tan xa lu naa, e xa nu boxi rawali, e nu wɛni bilie si.

¹³ Kalidikae naxa see tongo naxee yailanxi wure gbeeli ra, e e raxunu alako e xa na wure gbeeli xanin Babilon. Na kui, e naxa kinki firin, ye sase xungbe, nun a dɔɔxɔdee kana. ¹⁴ E naxa Alatala xa banxi tundee, pelie, finɛe, tɔnbilie, nun yirabase birin tongo, naxee nu yailanxi wure gbeeli ra. ¹⁵ A naxa yirabasee nun pootie fan birin tongo naxee nu yailanxi xɛɛma nun gbeti ra. ¹⁶ Banxi kinki firinyie, ye sase xungbe naxan xili «baa», a dɔɔxɔdee naxee nu na a bun ma, Sulemani naxee yailan Alatala xa banxi bɛ, na birin findixi wure gbeeli gbegbe nan na, naxan xasabi mu nu nɔɔma kolonde. ¹⁷ Na banxi kinki firinyie xa maiteya nu nɔɔngɔn ya fu nun solomasaxan lima. Na kinki xunyie nu yailanxi wure gbeeli nan na, e masoli kɔɔbɛ bogi maniyɛe ra. Nee xa maiteya nu nɔɔngɔn ya saxan lima.

¹⁸ Babilon sɔɔri mangɛ naxa sɛrɛxɛdubɛ kuntigi Seraya, sɛrɛxɛdubɛ firin nde Sefaniya, nun hɔɔrmɔɔbanxi naadē makantɛ saxanyie xanin a xun ma. ¹⁹ A naxa yi mixi xungbee fan xanin: sɔɔri mangɛ, mangɛ rasima suuli, kuntigi nde naxan nu sɔɔrie sugandima, nun na kuntigi xa mixi tongo senni. ²⁰ Babilon sɔɔri mangɛ Nebusaradan naxa na mixi birin xanin Babilon mangɛ xɔn ma Ribila.

²¹ Babilon mangɛ naxa e faxa Ribila, Xamata boxi ma. Yudayakae rakelixi e xa boxi ma na ki ne.

Yudaya mangɛ Gedalaya

(*Annabi Yeremi 40:7-9, 41:1-3*)

²² Nebukadansari jama dɔɔnxɔe naxan lu Yudaya, a naxa Axikama xa di, Safan xa mamadi Gedalaya, findi e xa mangɛ ra. ²³ Isirayila sɔɔri mangɛ to a kolon a Babilon mangɛ bara Gedalaya ti mangɛ ra, e birin naxa sigma a xɛɛbude Misipa nun e xa sɔɔrie ra. Na sɔɔri mangɛ xilie nan ya: Netaniya xa di Sumayila, Kareya xa di Yoxanan, Tanxumɛti xa di Seraya Netofaka, nun Maakaka xa di Yaasaniya.

²⁴ Gedalaya naxa laayidi tongo e tan nun e xa sɔɔrie bɛ, a naxɛ, «Wo naxa gaaxu Kalidikae ya ra. Wo lu yi bɔxi ma Babilɔn mangɛ xa yaamari bun ma, na kui wo xa fe sɔɔneyama nɛ.»

²⁵ Kono a kike solofera nde ra, Netaniya xa di Sumayila, naxan tanun findi Elisama ra mangɛ bɔnsœ ya ma, naxa fa a nun mixi fu ra, e fa Gedalaya faxa, a Yudakae nun Kalidikae faxa, naxee nu na a seeti ma Misipa. ²⁶ Na kui jnama birin, forie, dimɛdie nun sɔɔri mangɛ naxa e gi e siga Misira bɔxi ma, barima e nu gaaxuxi Kalidikae ya ra.

Efili Merodaki hinnɛfe Yehoyakini ra

(Annabi Yeremi 52:31-34)

²⁷ Yudaya mangɛ Yehoyakini xa sigɛ jne tongo saxan nun solofera nde ra Babilɔn bɔxi ma, a kike fu nun firin nde, xi mɔɔɔjɛn nun solofera nde ra, Babilɔn mangɛ Efili Merodaki naxa Yudaya mangɛ Yehoyakini raminji geeli. ²⁸ A naxa hinnɛ a ra, a a xa kibanyi radangi mangɛ gbɛtɛe ra, a tan nun naxee nu a ra Babilɔn bɔxi ma. ²⁹ A naxa a xa geelimani sosee masara, a nu fa lu a dɛge ra mangɛ xa teebili ra temui birin. ³⁰ Babilɔn mangɛ naxa a cɔɔjɛl sa a xa fe xɔn ma a fanyi ra a xa simaya birin kui.

Yudaya Mang  e xa Taruxui S  niy  enxi singe Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila findixi Ala xa jama nan na. E xa taruxui n  ma l  nni belebele fide to mixie ma, barima na kui won n  ma a kolonde a lanma Ala xa konyie xa j  re ki nax  . Na taruxui toma kitaabui naani kui. Firin xili «Isirayila Mang  e xa Taruxui,» yi boore firinyie xili «Yudaya Mang  e xa Taruxui.» A singe, Isirayila nu lanxi si ker  n nan ma, k  n s  eti ker  n to kuye batu f  l  , a naxa findi Isirayila jama ra, boore s  eti naxa findi Yudaya jama ra. Mang  e birin xa taruxui s  b  xi «Isirayila Mang  e xa Taruxui» firinyi kui. «Yudaya Mang  e xa Taruxui» firinyi, Yudaya mang  e xa fe nan gbansan masenma.

«Yudaya Mang  e xa Taruxui» kitaabui singe f  l  oma sora solomanaani nan ma, naxee mixi xilie masenma naxee bara lu dunj  a kelife baba Adama xa waxati han mange S  lu xa waxati. S  lu findixi Isirayila mang  e singe nan na. Ala naxa a sugandi, k  n a mu bu Ala xa kira x  n ma. Na na a ra, Ala naxa Dawuda ti a j  x  s   ra. Dawuda findixi Isirayila mang  e xungbe nan na, naxan fata jama raj  rede, a man fata birade Ala xa s  riye fo  x   ra. Ala naxa barake sa a xa fe ma han a xili xungbe s  t   dunj  a birin ma. Ala naxa saat   tongo Dawuda nun a b  ns  e b  , a xa di nde xa Ala xa jama raj  rede abadan. Na taruxui birin s  b  xi yi kitaabui singe nan kui.

«Yudaya Mang  e xa Taruxui» kitaabui firin nde f  l  oma Dawuda xa di Sulemani xa mang  ya xa taruxui nan ma. Sulemani naxa bira a baba j  re ki fo  x   ra. A naxa jama yamari l  nni ra, a man naxa Ala batu s  c  be ra. Ala naxa tin Sulemani xa a xa h  rc  m  banxi ti Darisalamu.

Sulemani to faxa, a xa di Robowami naxa ti a j  x  s   ra. Robowami naxa a tul i mati a lanfanmae xa marasi ra naxee bara a niya Isirayilakae b  j  re xe raj  axu e ma. Isirayila b  ns  e fu naxa mini Robowami xa yaamari bun ma, e Yerobowami ti e xa mang  e ra. Robowami xa mang  ya xili ne Yudaya, Yerobowami xa mang  ya xili ne Isirayila.

Mang  e naxee tixi Robowami dangi xanbi, ndee findixi mang  e fanyie nan na naxee bira Ala xa s  riye fo  x   ra. K  n ndee mu tin Ala xa kira ra, e fa kuye batu, e mixi t  rc  . Na kui Ala naxa e jaxankata si g  bet  e saabui ra naxee fa e gerede. Yudayakae to na t  rc   to, e naxa g  bil  n Ala ma, Ala fan naxa e tongo, a e mali n  de e yaxuie ra. Mang  e fanyie nun mang  e jaaaxie nu fa masara e boore tagi. Na m  oli naxa bu j  k  em   saxan j  k  em   tongo solofera nun firin. A raj  nyi Ala naxa a lu Isirayila nun Yudaya yaxuie xa n   e ra, e e xanin konyiya kui Asiriya nun Babil  n boxi ma.

Yi taruxui makinikini, barima a a masenma won be mixi naxan na h  eri kui, e n  ma Ala rabolode, na fa findi konyiya x  rc  s   ra e be. Ala xa won natanga na ma. Isirayila jama xa findi misaali ra won be. Xa won luma Ala xa kira x  n ma, won ma dunj  ig  iri fanma ne, k  n xa won tondima na ra, won t  rc   gbansan nan s  t  ma. Ala xa na l  nni raso won xaxili kui. Amina.

Yudaya Mang  e xa Taruxui S  niy  enxi singe

*Benba Adama han Annabi Iburahima
(Fe F  l   Fo  l   5:1-32, 10:1-32, 11:10-32)*

¹ Adama naxa Seti s  t  . Seti naxa Enosi s  t  . Enosi naxa Kenan s  t  . ² Kenan naxa Mahalaleli s  t  . Mahalaleli naxa Yeredi s  t  . ³ Yeredi naxa Enoki s  t  . Enoki naxa Metusela s  t  . Metusela naxa Lemeki s  t  . ⁴ Lemeki naxa Nuha s  t  . Nuha naxa di x  m  e saxan s  t  : Semi, Hami, nun Yefeti.

⁵ Yefeti xa die nan ya: Gomeri, Magogo, Madayi, Yawani, Tubali, Meseki, nun Tirasi. ⁶ Gomeri xa die nan ya: Asikenasi, Rifati, nun Togarama. ⁷ Yawani xa die nan ya: Elisaha, Tarasisi, Kitimi, nun Rodanimi.

⁸ Hami xa die nan ya: Kusi, Misirayimi, Puti, nun Kanaan. ⁹ Kusi xa die nan ya: Seba, Xawila, Sabata, Raama, nun Sabiteka. Raama xa die nan ya: Seeba nun Dedan. ¹⁰ Kusi naxa Nimirodi bari, naxan findi geresoe singe ra adamatide tagi. ¹¹ Misirayimi naxa die s  t  , naxee findixi Ludukae, Anamikae, Lehabakae, Nafatukae, ¹² Patirusukae, Kasaluxukae, nun Kafatorokae ra. Filisitakae benba na Kafatoro nan na. ¹³ Kanaan naxa die s  t  , naxee findixi Sid  nkae, Xitikae, ¹⁴ Yebusukae, Amorikae, Girigasakae, ¹⁵ Hiwikae, Arakakae, Sinikae, ¹⁶ Arawadakae, Semarakae, nun Xamatatake ra.

¹⁷ Semi xa die nan ya: Elama, Asuri, Arafaxadi, Ludu, nun Arami. Arami xa die nan ya: Usu, Xulu, Geteri, nun Meseki. ¹⁸ Arafaxadi naxa Sela s  t  . Sela naxa Eberi s  t  . ¹⁹ Eberi naxa di x  m  e firin s  t  . Keren xili Pelegi barima boxi itaxunxi a xa waxati. A firin nde xili Yokatan. ²⁰ Yokatan xa die nan ya: Alomodadi, Selefa, Xasaramawete, Yera, ²¹ Hadorami, Usali, Dikila, ²² Obala, Abimayele, Seeba, Ofiri, Xawila, nun Yobabo. ²³ Yokatan xa die nan na ki.

²⁴ Semi naxa Arafaxadi s  t  . Arafaxadi naxa Sela s  t  . ²⁵ Sela naxa Eberi s  t  . Eberi naxa Pelegi s  t  . Pelegi naxa Rewu s  t  . ²⁶ Rewu naxa Serugu s  t  . Serugu naxa Naxori s  t  . Naxori naxa Tera s  t  . ²⁷ Tera naxa Iburama s  t   naxan findi Iburahima ra.

Annabi IburaHima xa die

(Fe Fɔlɔ Fɔlɛ 25:1-4, 12-16)

²⁸ IburaHima xa die nan ya: Isiyaga nun Sumayila. ²⁹ Sumayila xa die nan ya: Sumayila xa di singe Nebayoti, Kedari, Adabeeli, Mibisami, ³⁰ Misema, Duma, Masa, Hadada, Tema, ³¹ Yeturi, Nafisi, nun Kedema. Sumayila xa die nan na ki.

³² IburaHima xa konyi gine Ketura xa die nan ya a naxee bari IburaHima bε: Simiran, Yokosan, Medan, Madiyan, Yisebaki, nun Suwa. Yokosan naxa Seeba nun Dedan soto. ³³ Madiyan naxa Efa, Efere, Xanoki, Abida, nun Elidaa soto. Yi die birin fatanxi Ketura nan na.

³⁴ IburaHima naxa Isiyaga soto. Isiyaga xa die nan ya: Esayu nun Isirayila. ³⁵ Esayu xa die nan ya: Elifasi, Reyuweli, Yeyusu, Yalami, nun Kora. ³⁶ Elifasi xa die nan ya: Teman, Omaru, Sefi, Gatami, Kenasi, Timina, nun Amaleki. ³⁷ Reyuweli xa die nan ya: Naxati, Sera, Saama, nun Misa.

³⁸ Seyiri xa die nan ya: Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana, Dison, Eseri, nun Disan. ³⁹ Lotan xa die nan ya: Xori nun Homami. Lotan maagine xili Timina. ⁴⁰ Sobali xa die nan ya: Aliban, Manaxati, Ebali, Sefi, nun Onan. Sibeyon xa die nan ya: Aya nun Ana. ⁴¹ Ana xa di xili Dison. Dison xa die nan ya: Xemedan, Eseban, Yitiran, nun Keran. ⁴² Eseri xa die nan ya: Bilihān, Saawan, Yaakan. Disan xa die nan ya: Usu nun Aran.

⁴³ Mangée nan ya naxee bara Edon boxi yamari beenu Isirayilakae xa mange nde soto: Beyori xa di Bela, naxan kelixi Dinhaba taa. ⁴⁴ Bela to faxa, Sera xa di Yobabo, naxan kelixi Bosara, naxa boxi yamari. ⁴⁵ Yobabo to faxa, Xusama, naxan kelixi Teman, naxa boxi yamari. ⁴⁶ Xusama to faxa, Bedada xa di Hadada, naxan nu bara Madiyankae bɔnbɔ Mowaba boxi ma, naxa boxi yamari. A kelixi Abiti taa ne. ⁴⁷ Hadada to faxa, Masareka Samala naxa boxi yamari. ⁴⁸ Samala to faxa, Sawulu naxan kelixi Rehoboti, taa naxan na xure de ra, naxa boxi yamari. ⁴⁹ Sawulu to faxa, Akibori xa di Bali Xanan naxa boxi yamari. ⁵⁰ Bali Xanan to faxa, Hadada, naxan kelixi Pawu, naxa boxi yamari. A xa gine xili Mehetabeli. Na nga xili Matirédi, a mama xili Mesahabi. ⁵¹ Hadada fan naxa faxa.

Edon mangée nan ya: Timina, Aliba, Yeteti, ⁵² Oholibama, Ela, Pinon, ⁵³ Kenasi, Teman, Mibisari, ⁵⁴ Magadiyeli, nun Irami. Edon mangée nan na ki.

2

Isirayila xa die

¹ Isirayila xa die nan ya: Ruben, Simeyɔn, Lewi, Yuda, Isakari, Sabulon, ² Dana, Yusufu, Bunyamin, Nafatali, Gadi, nun Aseri.

³ Yuda xa die nan ya: Eri, Onan, Sela. Suwa xa di gine Kanaanka nan e barixi. Yuda xa di singe Eri naxa fe jaaxi raba Alatala ya i. A a faxa na nan ma. ⁴ Yuda xa mamadi Tamari naxa Peresi nun Sera bari a bε. Yuda di suuli soto na ki ne.

⁵ Peresi xa die nan ya: Xesiron nun Xamuli. ⁶ Sera xa di suulie nan ya: Simiri, Etani, Heman, Kalikoli, nun Darada. ⁷ Karimi naxa Akan soto, naxan bara fe jaaxi raba Isirayila ra a to se ratɔnxi tongo. ⁸ Etani naxa Asaraya soto.

⁹ Xesiron xa die nan ya: Yerameeli, Rami, nun Kalebi.

¹⁰ Rami naxa Aminadabo soto. Aminadabo naxa Naxason soto, naxan findi Yudayakae xa mangé ra. ¹¹ Naxason naxa Salimon soto. Salimon naxa Boosu soto. ¹² Boosu naxa Obedo soto. Obedo naxa Yisayi soto. ¹³ Yisayi xa die nan ya: Eliyabi, a xa di singe, Abinadabo, a xa di firin nde, Simeya, a xa di saxan nde, ¹⁴ Netaneeli, a xa di naani nde, Radayi, a xa di suuli nde, ¹⁵ Osemi, a xa di senni nde, nun Dawuda, a xa di soloferne nde. ¹⁶ Yisayi xa di gine nan ya: Seruya nun Abigayili. Seruya naxa di xemé saxan soto: Abisayi, Yowaba, nun Asaheli. ¹⁷ Abigayili naxa Amasa soto Yeteri bε, naxan fatanxi Sumayila bɔnsœ̄ ra.

¹⁸ Xesiron xa di Kalebi naxa die soto a xa gine Asuba ra. E xili Yesere, Sobabo, nun Aradon. A xa gine Yeriyoti fan naxa di nde soto a bε. ¹⁹ Asuba to faxa, Kalebi naxa Efarata dɔxɔ, naxan Xuru bari a bε. ²⁰ Xuru naxa Uri soto. Uri naxa Besaleli soto. ²¹ Xesiron to jɛ tongo senni soto, a naxa Galadi baba Makiri xa di gine dɔxɔ. E naxa Segubu soto. ²² Segubu naxa Yayiri soto, naxan taa mɔxɔŋɛn nun saxan yaamari Galadi boxi ma. ²³ Gesurikae nun Siriyakae naxa Yayiri xa taae soto a nun Kenata nun taa tongo senni naxee na a rabilinyi. Yi mixi birin kelixi Makiri bɔnsœ̄ ne, Galadi baba. ²⁴ Xesiron to faxa Kalebi Efarata, a xa gine Abiya naxa Asexuri bari a bε, naxan findi Tekowa baba ra.

²⁵ Xesiron xa di singe Yerameeli xa die nan ya: Rami, a xa di singe, Buna, Oreni, Osemi, nun Ahiya.

²⁶ Yerameeli xa gine boore Atara naxa Onan soto. ²⁷ Yerameeli xa di singe Rami xa die nan ya: Maasa, Yamin, nun Ekeri. ²⁸ Onan ma die nan ya: Samayi nun Yada. Samayi xa die nan ya: Nadabo nun Abisuri.

²⁹ Abisuri xa gine Abixayili naxa Axaban nun Molidi soto. ³⁰ Nadabo xa die nan ya: Seleda nun Apayimi. Seleda naxa faxa a ditare ra. ³¹ Apayimi naxa Yiseyi soto. Yiseyi naxa Sesaan soto. Sesaan naxa Axalayi soto. ³² Samayi xunyu Yada xa di nan ya: Yeteri nun Yonatan. Yeteri naxa faxa a ditare ra. ³³ Yonatan

xa die nan ya: Peleta nun Sasa. Yerameeli xa die nan na ki.³⁴ Sesaan mu di xemē yo sotō fo di ginē. A xa konyi Misiraka xili Yara.³⁵ Sesaan naxa a xa di ginē fi a xa konyi Yara ma. A naxa Atayi bari.³⁶ Atayi naxa Natan sotō. Natan naxa Sabadi sotō.³⁷ Sabadi naxa Efilali sotō. Efilali naxa Obedo sotō.³⁸ Obedo naxa Yehu sotō. Yehu naxa Asaraya sotō.³⁹ Asaraya naxa Xelēsi sotō. Xelēsi naxa Eleyasa sotō.⁴⁰ Eleyasa naxa Sisimayi sotō. Sisimayi naxa Salumu sotō.⁴¹ Salumu naxa Yekamiya sotō. Yekamiya naxa Elisama sotō.

⁴² Yerameeli xunya Kalebi xa di singe xili Mesa. Mesa naxa Sifi nun Maresa sotō, naxan findi Xebiron baba ra.⁴³ Xebiron xa die nan ya: Kora, Tapuwa, Rekemi, nun Sema.⁴⁴ Sema naxa Raxami sotō. Raxami naxa Yoreyami sotō. Rekemi naxa Samayi sotō.⁴⁵ Samayi naxa Mayon sotō. Mayon naxa Beti Suru sotō.⁴⁶ Kalebi xa konyi ginē Efa xa die nan ya: Xarani, Mosa, nun Gasesi. Xarani naxa Gasesi sotō.⁴⁷ Yadaiya xa die nan ya: Regemi, Yotami, Gesana, Peleti, Efa, nun Saafi.⁴⁸ Kalebi xa konyi ginē Maaka xa die nan ya: Seberi nun Tirana.⁴⁹ A man naxa Madamanna baba Saafi nun Makabena nun Gibiya baba Sewa bari. Kalebi xa di ginē xili Akasa.⁵⁰ Kalebi xa die nan ya: Sobali, Xuru xa di, a xa ginē Efarata xa di singe, Kiriyati Yeyarimi baba,⁵¹ Salima, Bētelēemu baba, nun Xarefa, Beti Gaderi baba.⁵² Kiriyati Yeyarimi baba Sobali xa die nan ya: Harowe, Menuhoti bōnsōe tagi.⁵³ Kiriyati Yeyarimi xabilee nan ya: Itirikae, Putikae, Suumaka, nun Miserayikae. Soreyatatake nun Esetayolikae fatanxi e tan nan na.⁵⁴ Salima xa die nan ya: Bētelēemu, Netofakae, Atiroti Beti Yowaba, Menuhoti bōnsōe tagi, Sorahakae,⁵⁵ sēbelitie xabilee naxee sabatixi Yabesi, Tiratikae, Simeyatake, nun Sukatikae. Kenikae nan na ki, naxee fatanxi Xamata, Rekabu baba ra.

3

Mangē Dawuda xa die

¹ Dawuda xa di naxee barixi Xebiron, nee nan ya: A xa di singe Aminon, naxan nga findi Axinowama ra Yisireelika, a xa di firin nde Daniyeli, naxan nga findi Abigayili ra Karemeka, ² a xa di saxan nde Abisalom, naxan nga findi Gesuri mangē Talamayi xa di ginē Maaka ra, a xa di naani nde Adoniya, naxan nga findi Xagiti ra,³ a xa di suuli nde Sēfataya, naxan nga findi Abitali ra, a xa di senni nde Yitireyami, naxan nga findi Egela ra.⁴ Yi di senni barixi Xebiron ne. Dawuda naxa mangēya raba Xebiron jne solofera, kike senni, a naxa mangēya raba Darisalamu jne tongo saxan nun saxan.

⁵ Di naani nan ya a naxee sotō Darisalamu Amiyeli xa di ginē Batiseba ra: Simeya, Sobabo, Natan, Sulemani. ⁶ Dawuda xa di solomanaanie nan ya: Yibixari, Elisuwa, Elifeleti,⁷ Noga, Nefegi, Yafiya,⁸ Elisama, Eliyada, nun Elifeleti. ⁹ Dawuda xa die, a naxee sotō konyi ginē saabui ra mu na yi die ya ma. Tamari findi e maagine nan na.

Yudaya Mangē

¹⁰ Sulemani naxa Robowami sotō. Robowami naxa Abiya sotō. Abiya naxa Asa sotō. Asa naxa Yehosafati sotō.¹¹ Yehosafati naxa Yorami sotō. Yorami naxa Axasiya sotō. Axasiya naxa Yowasi sotō.¹² Yowasi naxa Amasiya sotō. Amasiya naxa Asaraya sotō. Asaraya naxa Yotami sotō.¹³ Yotami naxa Axasi sotō. Axasi naxa Xesekiya sotō. Xesekiya naxa Manasi sotō.¹⁴ Manasi naxa Amon sotō. Amon naxa Yosiya sotō.¹⁵ Yosiya xa di singe naxa findi Yoxanan na, a xa di firin nde, Yehoyakimi, a xa di saxan nde, Sidekiya, nun a xa di naani nde, Salumu.¹⁶ Yehoyakimi naxa Yekoniya nun Sidekiya sotō.

Yudaya Mangē xōrēya sotō xanbi

¹⁷ Mange Yekoniya naxan nu na konyiya kui, a xa die nan ya: Salatiyeli,¹⁸ Malakirami, Pedaya, Seenasari, Yekamiya, Hosama, nun Nedabiya.¹⁹ Pedaya xa die nan ya: Sorobabeli nun Simeyi. Sorobabeli xa die nan ya: Mesulama nun Xananiya. Selomiti naxa findi e maagine ra.²⁰ Pedaya xa di suuli booree nan ya: Xasuba, Oheli, Berekiya, Xasadiya, nun Yusabi Xeseda.²¹ Xananiya xa die nan ya: Peletaya, Yesaya, Refaya xa die, Aranan xa die, Abadiyasi xa die, Sekanaya xa die.²² Sekanaya xa di findi Semaya nan na. Semaya xa die nan ya: Xatusi, Yigali, Bariya, Neyaraya, nun Safati, e birin nalanxi mixi senni.²³ Neyaraya xa die nan ya: Eliyowenayi, Xisikiya, nun Asirikama, e birin nalanxi mixi saxan.²⁴ Eliyowenayi xa die nan ya: Hodafiya, Elyasibu, Peelaya, Akubu, Yoxanan, Delaya, nun Anani, e birin nalanxi mixi solofera.

4

Yuda xabilee

¹ Yuda xa die nan ya: Peresi, Xesiron, Karimi, Xuru nun Sobali.² Sobali xa di Reyaya naxa Yaxati sotō. Yaxati naxa Axumayi nun Lahadi sotō. Soreyatatake xabilee fatanxi nee nan na.³ Etami xa die nan ya: Yisireeli, Yisema, nun Yidibasi. E maagine xili Haseleliponi.⁴ Penuweli findi Gedori baba nan na. Eseri naxa findi Xusa baba ra. Yi mixie fatanxi Xuru nan na, Efarata xa di singe, Bētelēemu baba.

⁵ Tekowa baba Asexuri naxa gine firin dōxø, Xela nun Nayara. ⁶ Nayara naxa Axusami, Xeferi, Temeni, nun Axasetari bari Asexuri bæ. ⁷ Xela naxa Sëreti, Soxara, Etenani, nun Kosi bari a bæ. ⁸ Kosi naxa Anubi nun Sobeba sotø, a nun Harumi xa di Axaraxeli xabilee.

⁹ Yabesi naxa binye sotø dangife a ngaxakerenyie birin na. A nga naxa a xili sa Yabesi barima a a sotø tɔɔrø nan kui. ¹⁰ Yabesi naxa Isirayila Marigi Ala maxandi, «l xa baraké sa n ma, i xa n ma bɔxi xun masa, i xa n mali i sənbø ra, i xa n natanga tɔɔrø ma.» Ala naxa a xa dubø suxu.

¹¹ Suuxa ngaxakerenyi Kelubu naxa Mexiri sotø. Mexiri naxa Eseton sotø. ¹² Eseton naxa Beti Rafa, Paseya, nun Texinna sotø. Texinna naxa Iri Naxasa sotø. Yi mixie findixi Rekakae nan na.

¹³ Kenasi xa die nan ya: Otiniyeli nun Seraya. Otiniyeli xa die nan ya: Xatati nun Meyonotayi.

¹⁴ Meyonotayi naxa Ofara sotø. Seraya naxa Yowaba sotø, naxan findi xabuie baba ra naxee nu na Xabuie xa gulunba. ¹⁵ Yefune xa di Kalebi xa die nan ya: Iru, Ela, nun Naami. Ela naxa Kenasi sotø.

¹⁶ Yehaleleli xa die nan ya: Sifi, Sifa, Tiriya, nun Asareeli. ¹⁷ Esira xa die nan ya: Yeteri, Meredi, Efere, nun Yalon. Meredi xa gine nde naxa Mariyama, Samayi, nun Yiseba bari. Yiseba naxa findi Esitemowa baba ra. ¹⁸ Meredi xa gine Yudayaka xa die nan ya: Gedori baba Yeredi, Soko baba Xeberi, Sanowa baba Yekutiayeli. Firawuna xa di Bitiya, naxan nu bara dōxø Meredi xɔn ma, na nan na die bari. ¹⁹ Hodiya xa gine, Naxami maagine, naxa Keyila baba Garimika sotø, a nun Esitemowa Maakaka. ²⁰ Simon xa die nan ya: Aminon, Rinna, Ben Xanan, nun Tilon. Yiseyi naxa Soxeti nun Ben Soxeti sotø.

²¹ Yuda xa di Sela xa die nan ya: Leka baba Eri, Maresa baba Laada, Asibeya xabile naxee dugi yailanma, ²² Yokimi, Kosebakae, Yowasi, nun Sarafi, naxan Mowaba nun Yasubi Lɛxɛmi yaamari kabi tɛmwi xɔnnakuye. ²³ E tan nu fɛŋɛ yailanma mange bæ Netayimi nun Gedera taae kui e nu sabatixi dɛnnaxe.

Simeyɔn xa die

²⁴ Simeyɔn xa die nan ya: Nemuweli, Yamin, Yaribu, Sera, nun Sawulu. ²⁵ Sawulu naxa Salumu sotø. Salumu naxa Mibisami sotø. Mibisami naxa Misema sotø. ²⁶ Misema naxa Xamuweli sotø. Xamuweli naxa Sakuru sotø. Sakuru naxa Simeyi sotø. ²⁷ Simeyi naxa di xɛmɛ fu nun senni nun di gine senni sotø. A ngaxakerenyie mu di gbegbe sotø. Exabilee mu wuya alɔ Yuda bɔnsœ. ²⁸ E sabatixi Beriseeba, Molada, Xasari Suwali, ²⁹ Bila, Esemi, Toladi, ³⁰ Betuweli, Horoma, Sikilaga, ³¹ Beti Marakaboti, Xasari Susimi, Beti Biri, nun Saarayimi. E naxa lu na taae kui han Dawuda xa mangɛya tɛmwi. ³² E man nu na Etami, Ayin, Rimɔn, Token, nun Asan, na taa suuli ³³ nun e rabilinyi han Baalati. E xa bɔxie nun e benbae nan na ki.

³⁴ Simeyɔn bɔnsœ xunyie nan ya: Mesobabo, Yameleki, Amasiya xa di Yosa, ³⁵ Yowell, Yosibiyia xa di Yehu, Asiyeli xa di Seraya, ³⁶ Eliyowenayi, Yaakoba, Yesohaya, Asaya, Adiyeli, Yesimiyeli, Bɛnaya, ³⁷ nun Sisa, Sifeyi xa di, Alon xa di, Yedaya xa di, Simiri xa di, Semaya xa di.

³⁸ Xabilɛe mangɛe nan na ki. E xa denbayae naxa wuya ki fanyi ra. ³⁹ E naxa siga han Gedori gulunba sogetede jooge yire fende e xa xurusee bæ. ⁴⁰ E naxa fiili fanyie to naa. A belebele, mixi yo mu nu na. Singe Hami bɔnsœ nan nu na mɛnni. ⁴¹ Yudaya mangɛ Xesekiya xa waxati kui, yi mixi naxee xili sɛbɛxi, e naxa siga naa, e banxie birin kana, e mɛnnikae ratɔn alako e xa sabati na, jooge fanyi nu na dɛnnaxe e xa xurusee bæ. ⁴² Simeyɔn bɔnsœ mixi kɛmɛ suuli naxa siga Seyiri geyae yire. E xa yareratie findi Yiseyi xa die nan na, Pelataya, Neyaraya, Refaya, nun Yusiyeli. ⁴³ E to gɛ Amalekikae bɔnbɔde, naxee nu luxi naa, e naxa sabati mɛnni. Han to e bɔnsœ na naa.

5

Ruben xa die

¹ Isirayila xa di singe findi Ruben nan na, kɔnɔ di singe tide naxa ba a yi ra, a so Isirayila xa di Yusufu xa die yi ra, barima Ruben nu bara a baba xa gine kolon gine ra. ² Yuda naxa sənbø sotø a ngaxakerenyie tagi han mangɛya naxa lu a bɔnsœ yi, kɔnɔ di singe tide tan naxa lu Yusufu xa die yi.

³ Isirayila xa di singe Ruben xa die nan ya: Xanɔki, Palu, Xesiron, nun Karimi. ⁴ Yoweli bɔnsœ nan ya: Semaya naxa Gogo sotø. Gogo naxa Simeyi sotø. ⁵ Simeyi naxa Mike sotø. Mike naxa Reyaya sotø. Reyaya naxa Bali sotø. ⁶ Bali naxa Bɛɛra sotø. Asiriya mangɛ Tigilati Pileseri naxa Ruben bɔnsœ mangɛdi Bɛɛra xanin konyi kui.

⁷ Bɛɛra ngaxakerenyie nan ya, e xabile ki ma: Yeyiyeli, Sakari, ⁸ nun Bela, Asasi xa di, Sema xa di, Yoweli xa di. E naxa sabati bɔxi ma folofe Aroweri sa dōxø Nebo nun Bali Meyoni ra. ⁹ E nu sabatixi gbengberenyi fɔlɛ ma, han Efirati xure ra. Xuruse gbegbe nu na e yi ra Galadi bɔxi ma. ¹⁰ Mangɛ Solu xa waxati kui, Ruben bɔnsœ naxa Hagarikae gere, naxee nu na Galadi naaninyi sogetede biri.

Gadi xa die

¹¹ Gadi bɔnsœ nun Ruben bɔnsœ sabatixi e boore nan ya i Basan boxi kui, han Salaka. ¹² E xilie nan ya: Yoweli, mixi singe, Safami, a firin nde, Yaanayi, nun Safati naxee nu na Basan boxi ma. ¹³ E

xunya solofera nan ya: Mikayeli, Mesulama, Seeba, Yorayi, Yakan, Siya, nun Eberi.¹⁴ Abixayili xa die nan na ki, Xuri xa di, Yarowa xa di, Galadi xa di, Mikayeli xa di, Yesisayi xa di, Yado xa di, Busi xa di.¹⁵ Abidiyeli xa di Axi, Guni xa mamadi, e naxa findi e xabilēe xunyi ra.¹⁶ E sabatixi Galadi, Basan, na rabilinyi, han Sarōn naaninyie ra.¹⁷ Yudaya mangé Yotami nun Isirayila mangé Yerobowami naxa e xilie sēbe.

¹⁸ Ruben bōnsōe, Gadi bōnsōe, nun Manasi bōnsōe sēeti keren, e xa sōcri xasabi sigama han mixi wulu tongo naani nun naani, mixi kēmē solofera tongo senni. E birin fata gere sode. Makantase, santidēgēma, nun xali nu na e yi ra.¹⁹ E naxa Hagarikae, Yeturikae, Nafisikae, nun Nodabokae gere.²⁰ Ala naxa xun nakeli fi e ma Hagarikae xun ma, barima e nu bara Ala maxandi gere kui. Ala naxa e xa duba suxu barima and laxi a ra.²¹ E naxa e yaxuie xa xurusee ba e yi: چوچومه wulu tongo suuli, یەھەن nun si wulu kēmē firin tongo suuli, nun sofale wulu firin. E naxa mixi wulu kēmē fan suxu.²² E e yaxui gbegbe faxa ne barima na gere kelixi Ala yati nan ma. E naxa sabati naa han e siga konyiya kui tēmuixax.

Manasi bōnsōe sēeti keren

²³ Manasi bōnsōe sēeti keren sabatixi bōxi nan ma naxan fōloxi Basan han Bali Xerimon, sa dōxō Seniri, nun Xerimon geya ra. E wuya.²⁴ E xa denbaya mangé nan ya: Efere, Yiseyi, Eliyeli, Asiriyeli, Yeremi, Hodafiya, nun Yaxadiyeli. Yi denbaya mangé sēnbē gbo, naafuli gbegbe na e yi.²⁵ گونو e naxa e babae Marigi Ala yanfa, e mənnikae xa kuyee batu, Ala nō naxee ra a singe.²⁶ Na kui Ala naxa a niya, Asirya Mangée Pulu nun Tigilati Pileseri bōje xa te, e fa Ruben bōnsōe, Gadi bōnsōe, nun Manasi bōnsōe tagi xanin Xala, Xaboro, nun Hara, han Gosan xure e na dənnaxe han to.²⁷ Lewi xa die nan ya: Gerison, Kehati, nun Merari.²⁸ Kehati xa die nan ya: Amarama, Yisehari, Xebiron, nun Yusiyeli.²⁹ Amarama di xəmē firin nan sōtō, Haruna nun Munsa, a nun di ginekere, Mariyama. Haruna xa die nan ya: Nadabo, Abihu, Eleyasari, nun Itamari.³⁰ Eleyasari naxa Finexasi sōtō. Finexasi naxa Abisuwa sōtō.³¹ Abisuwa naxa Buuki sōtō. Buuki naxa Usi sōtō.³² Usi naxa Səraxyaya sōtō. Səraxyaya naxa Merayoti sōtō.³³ Merayoti naxa Amaraya sōtō. Amaraya naxa Axituba sōtō.³⁴ Axituba naxa Sadoki sōtō. Sadoki naxa Aximaa sōtō.³⁵ Aximaa naxa Asaraya sōtō. Asaraya naxa Yoxanan sōtō.³⁶ Yoxanan naxa Asaraya sōtō, naxan findi sərəxədubē ra Ala xa ھەرەمەbanxi kui Sulemani naxan tixi Darisalamu.³⁷ Asaraya naxa Amaraya sōtō. Amaraya naxa Axituba sōtō.³⁸ Axituba naxa Sadoki sōtō. Sadoki naxa Salumu sōtō.³⁹ Salumu naxa Xilikya sōtō. Xilikya naxa Asaraya sōtō.⁴⁰ Asaraya naxa Seraya sōtō. Seraya naxa Yehosadaki sōtō.⁴¹ Alatala to Yudaya nun Darisalamu xanin konyiya kui, Nebukadansari naxa Yehosadaki xanin a xun ma.

6

Lewi xa die

¹ Lewi xa die nan ya: Gerison, Kehati, nun Merari.² Gerison ma die nan ya: Libini nun Simeyi.³ Kehati xa die nan ya: Amarama, Yisehari, Xebiron, nun Yusiyeli.⁴ Merari xa die nan ya: Maxali nun Musi.

⁵ Lewi bōnsōe babae nan ya: Gerison naxa Libini sōtō. Libini naxa Yaxati sōtō. Yaxati naxa Sima sōtō.⁶ Sima naxa Yowa sōtō. Yowa naxa Ido sōtō. Ido naxa Sera sōtō. Sera naxa Yeyaterayi sōtō.

⁷ Kehati xa die nan ya: Kehati naxa Aminadabo sōtō. Aminadabo naxa Kora sōtō. Kora naxa Asiri sōtō.⁸ Asiri naxa Elekana sōtō. Elekana naxa Ebiasifi sōtō. Ebiasifi naxa Asiri sōtō.⁹ Asiri naxa Taxati sōtō. Taxati naxa Uriyeli sōtō. Uriyeli naxa Yusiya sōtō. Yusiya naxa Sawulu sōtō.¹⁰ Elekana xa die nan ya: Amasayi nun Aximoti.¹¹ Elekana naxa Sofayi sōtō. Sofayi naxa Naxati sōtō.¹² Naxati naxa Eliyabi sōtō. Eliyabi naxa Yeroxama sōtō. Yeroxama naxa Elekana sōtō.¹³ Elekana naxa Samuweli sōtō. Samuweli xa die nan ya: Yoweli, a xa di singe, nun Abiya.¹⁴ Merari xa die nan ya: Merari naxa Maxali sōtō. Maxali naxa Libini sōtō. Libini naxa Simeyi sōtō. Simeyi naxa Usa sōtō.¹⁵ Usa naxa Simeya sōtō. Simeya naxa Xagiya sōtō. Xagiya naxa Asaya sōtō.

Bəxtibae Dawuda xa waxati

¹⁶ Saate kankira to dōxō Alatala xa ھەرەمەlingira kui, Dawuda naxa bəxtibae sugandi naxee bəxti bama.¹⁷ Singe e nu bəxti bama Alatala xa ھەرەمەlingira nan ya ra, Kiri Banxi Naralande. E naxa na wali raba mənni han mangé Sulemani Alatala xa ھەرەمەbanxi tixi Darisalamu tēmuixax.

¹⁸ Bəxtibae xilie nan ya a nun e xa die: Kehati xabile ya ma, Heman bəxtiba, Yoweli xa di, Samuweli xa di,¹⁹ Elekana xa di, Yeroxama xa di, Eliyeli xa di, Towa xa di,²⁰ Sufu xa di, Elekana xa di, Maxati xa di, Amasayi xa di,²¹ Elekana xa di, Yoweli xa di, Asaraya xa di, Sefaniya xa di,²² Taxati xa di, Asiri xa di, Ebiasifi xa di, Kora xa di,²³ Yisehari xa di, Kehati xa di, Lewi xa di, Isirayila xa di.

²⁴ Heman malima, naxan nu tixi a yirefanyi ma, na findi Asafi nan na, Berekiya xa di, Simeya xa di,²⁵ Mikayeli xa di, Baaseya xa di, Malakiya xa di,²⁶ Etini xa di, Sera xa di, Adaya xa di,²⁷ Etani xa di, Sima xa di, Simeyi xa di,²⁸ Yaxati xa di, Gerison ma di, Lewi xa di.

²⁹ Naxee kelixi Merari xabile ya ma, nee nu tima koola nan ma. E xunyi findi Etani nan na, Kisi xa di, Abidi xa di, Maluku xa di,³⁰ Xasabiya xa di, Amasiya xa di, Xilikiya xa di,³¹ Amasi xa di, Bani xa di, Semeri xa di,³² Maxali xa di, Musi xa di, Merari xa di, Lewi xa di.

³³ E ngaxakerenyie Lewi bōnsōe ya ma, nu na Alatala xa hōrōmōlingira wali kui.³⁴ Haruna nun a xa die naxa sērēxē gan daaxi ba sērēxēbade fari, e man surayi gan sērēxē ra surayi sērēxēbade fari. E na wali birin naba yire sēniyēnxi fisamante nan kui naxan findi Isirayila xunsare ra, alō Ala xa konyi Munsa a masenxi ki naxe.

³⁵ Haruna xa die nan ya: Eleyasari, a xa di Finexasi, a xa di Abisuwa,³⁶ a xa di Buuki, a xa di Usi, a xa di Seraxaya,³⁷ a xa di Merayoti, a xa di Amaraya, a xa di Axituba,³⁸ a xa di Sadoki, a xa di Aximaasi.

*Lewi bōnsōe xa taae
(Yosuwe 21:1-42)*

³⁹ E xa taae nan ya e sabatixi dēnnaxē: Haruna xa die, naxee kelixi Kehati xabile ya ma, nee nan singe bōxi sōtō Ala xa maragiri kui.⁴⁰ Xebiron nun a rabilinyie naxa findi e gbe ra, Yudaya bōxi ma,⁴¹ kōnō Xebiron daaxa nun taa naxee nu na na rabilinyi, nee naxa findi Yefune xa di Kalebi gbe ra.⁴² Haruna xa die naxa Xebiron sōtō, naxan findixi mixi ratanga taa ra, e naxa Libina nun a rabilinyi, Yatiri, Esitemowa nun a rabilinyi sōtō,⁴³ e naxa Xilen nun a rabilinyi, Debiri nun a rabilinyi,⁴⁴ Asan nun a rabilinyi, Beti Semesi nun a rabilinyi fan sōtō.⁴⁵ E taa naxee sōtō Bunyamin bōxi ma nee nan ya: Gabayon, Geba, a rabilinyi, Alemeti, a rabilinyi, Anatōti, nun a rabilinyi. E naxa taa fu nun saxan sōtō e xabile ki ma.⁴⁶ Kehati xa di booree naxa taa fu sōtō Ala xa maragiri kui Efirami bōnsōe, Dana bōnsōe sēeti keren, nun Manasi bōnsōe sēeti keren xa bōxie ma.⁴⁷ Gerison ma die naxa taa fu nun saxan sōtō e xabile ki ma Isakari bōnsōe, Aseri bōnsōe, Nafatali bōnsōe, nun Manasi bōnsōe sēeti keren xa bōxie ma naxee nu na Basan bōxi ma.⁴⁸ Merari xa die naxa taa fu nun firin sōtō Ala xa maragiri kui Ruben bōnsōe, Gadi bōnsōe, nun Sabulon bōnsōe xa bōxie ma.

⁴⁹ Isirayilakae taae nun e rabilinyie fi Lewi bōnsōe ma na ki nē.⁵⁰ E naxa na taae fi e ma Ala xa maragiri kui, taa naxee nu na Yuda, Simeyōn, nun Bunyamin bōnsōe xa bōxie ma.⁵¹ Kehati xabile booree naxa taae sōtō Efirami bōnsōe xa bōxi ma.⁵² E naxa mixi ratanga taa Sikemi nun a rabilinyi fi e ma Efirami geya ma, a nun Geseri, a rabilinyi,⁵³ Yokineyami, a rabilinyi, Beti Xoron, a rabilinyi,⁵⁴ Ayalon, a rabilinyi, Gati Rimōn, nun a rabilinyi.⁵⁵ E naxa Aneri, a rabilinyi, Bileyami, nun a rabilinyi sōtō Manasi bōnsōe tagi xa bōxi ma. Kehati xabile booree xa taae nan na ki.

⁵⁶ Gerison ma die xa taae nan ya: Golan, a rabilinyi, naxan na Basan bōxi ma, Asataroti, a rabilinyi, naxee na Manasi bōnsōe tagi xa bōxi ma,⁵⁷ Kadesi, a rabilinyi, Daberati, a rabilinyi,⁵⁸ Ramoti, a rabilinyi, Anemi, a rabilinyi, naxee na Isakari bōnsōe xa bōxi ma.⁵⁹ E xa taa naxee na Aseri bōnsōe xa bōxi ma nee nan ya: Masala, a rabilinyi, Abadon, a rabilinyi,⁶⁰ Hukoki, a rabilinyi, Rexobo, nun a rabilinyi.⁶¹ E xa taa naxee na Nafatali bōnsōe xa bōxi ma, nee nan ya: Kadesi naxan na Galile bōxi ma, Xamōn, a rabilinyi, Kiriyatayimi nun a rabilinyi.

⁶² Merari xa die xa taae nan ya: Rimono, a rabilinyi, Taboro, a rabilinyi, naxee na Sabulon bōnsōe xa bōxi ma.⁶³ E xa taa naxee na Ruben bōnsōe xa bōxi ma Yuruden naakiri ma Yeriko ya ra, nee nan ya: Beteseri naxan na gbengberenyi ma, a rabilinyi, Yahasa, a rabilinyi,⁶⁴ Kedemoti, a rabilinyi, Mefaati, a rabilinyi.⁶⁵ E xa taa naxee na Gadi bōnsōe xa bōxi ma, nee nan ya: Ramoti naxan na Galadi bōxi ma, a rabilinyi, Maxanayimi, a rabilinyi,⁶⁶ Xesibōn, a rabilinyi, Yaaséri, nun a rabilinyi.

Isakari xa die

¹ Isakari xa di naani nan ya: Tola, Puwa, Yasubu, nun Simiron.² Tola xa die nan ya: Usi, Refaya, Yeriyeli, Yamayı, Yibisami, nun Samuweli. Yi mixie nan findixi e xabile mangée ra. Mange Dawuda xa waxati kui, Tola xa di mixi wulu mōxōjēn nun firin, kēmē senni findi sōcōrie nan na.³ Usi xa di xili Yisiraxiya. Yisiraxiya xa die nan ya: Mikayeli, Abadiyasi, Yoweli, nun Yisiya. Yi mixi suuli nan findi e xabile mangée ra.⁴ Usi xa mixi wulu tongo saxan nun senni findi sōcōrie nan na, barima e xa ginēe nun e xa die wuya.⁵ Isakari xabile birin ya ma, xēmē mixi wulu tongo solomasaxan nun solofera findi sōcōri gbangbalanyie nan na.

Bunyamin xa die

⁶ Bunyamin xa die nan ya: Bela, Bekeri, nun Yediayayeli.⁷ Bela xa di suuli nan ya: Esibon, Usi, Yusiyeli, Yerimoti, nun Yiri. Yi mixie nan findi e xabile mangée ra. Sōcōri gbangbalanyi mixi wulu mōxōjēn nun firin, tongo saxan nun naani nu na e ya ma.⁸ Bekeri xa die nan ya: Semira, Yowasi, Eliyeseri, Eliyowenayi, Omeri, Yeremoti, Abiya, Anatōti, nun Alemeti. Yee birin Bekeri xa die nan e ra.⁹ E xabile xunyie xilie sēbexi, e sōcōri mixi wulu mōxōjēn kēmē firin nu na.¹⁰ Yediayayeli xa di xili Bilihān. Bilihān xa die nan ya: Yeyusu, Bunyamin, Exudu, Kenaana, Setani, Tarasisi, nun Axisaxari.¹¹ Yediayayeli

xa die birin findi e xabilEE xunyie nan na. Soori mixi wulu fu nun solofera kEME firin nu na e ya ma.
¹² Iri xa die nan ya: Supimi nun Xupimi. Axeri xa di xili Xusimi.

Nafatali xa die

¹³ Nafatali xa die nan ya: Yaxaseeli, Guni, Yeseri, nun Salumu, Bila xa di.

Manasi xa die

¹⁴ Manasi xa die nan ya: A xa konyi gine naxan kelixi Sireya bɔxi ma naxa Asireli nun Makiri bari a bE. Makiri naxa Galadi soto. ¹⁵ Makiri naxa gine fen Xupimi nun Supimi bE. Makiri maagine xili Maaka. Makiri xa di firin nde xili Selofexadi. Selofexadi mu di xEME yo soto, fo di gine. ¹⁶ Makiri xa gine Maaka naxa di bari, a xili sa Peresi xun ma. A xunya xili Seresi. Peresi xa die nan ya: Ulami nun Rakemi. ¹⁷ Ulami xa di xili Bedan. Galadi xa die nan na ki, Makiri xa di, Manasi xa di. ¹⁸ Galadi maagine Hamoleketi xa die nan ya: Isihodi, Abiyeseri, nun Maxala. ¹⁹ Semida xa die nan ya: Axiyani, Sikemi, Likixi, nun Aniyama.

Efirami xa die

²⁰ Efirami xa die nan ya: Efirami naxa Sutela soto. Sutela naxa Bereda soto. Bereda naxa Taxati soto. Taxati naxa Eleyada soto. Eleyada naxa Taxati soto. ²¹ Taxati naxa Sabadi soto. Sabadi naxa Sutela soto. Gatikae naxa Eseri nun Eleyadi faxa nee to siga e xa xurusee munjade. Eseri nun Eleyadi bari menni ne. ²² E baba Efirami naxa sunnun temui xɔnkuye. E ngaxakerenyie naxa a madundu. ²³ Na dangi xanbi a xa gine naxa tEEge. A to di bari, a naxa a xili sa Beriya barima tɔɔre nu bara gbo a xɔnyi. ²⁴ A naxa di gine soto naxan xili Seera. Na naxa Beti Xoron Labe nun Beti Xoron Fuge ti, a nun taa gbETE naxan xili Useni Seera. ²⁵ Efirami naxa Refa soto. Refa naxa Resefa soto. Resefa naxa Tela soto. Tela naxa Taxani soto. ²⁶ Taxani naxa Ladana soto. Ladana naxa Amixudi soto. Amixudi naxa Elisama soto. ²⁷ Elisama naxa Nunu soto. Nunu naxa Yosuwe soto.

²⁸ E naxa sabati Beteli nun a rabilinyi, Naarani, a sogetede, Geseri nun a rabilinyi, a sogegerode, Sikemi nun a rabilinyi, han Aya nun a rabilinyi. ²⁹ Manasi bɔnsOE xa taae nan ya: Beti Saan, a rabilinyi, Taanaki, a rabilinyi, Megido, a rabilinyi, Dɔrɔ, nun a rabilinyi. Isirayila xa di Yusufu bɔnsOE sabatixi yi taae nan kui.

Aseri xa die

³⁰ Aseri xa die nan ya: Yimina, Yisiwa, Yisiwi, nun Beriya. E maagine xili Sera. ³¹ Beriya xa die nan ya: Xeberi nun Malakiyeli, naxan findi Birisafiti baba ra. ³² Xeberi xa die nan ya: Yefeleti, Someri, nun Xotama. E maagine xili Suwa. ³³ Yefeleti xa die nan ya: Pasaki, Bimali, nun Asefati. Yefeleti xa die nan na ki. ³⁴ Someri xa die nan ya: Axi, Roga, Xuba, nun Arami. ³⁵ Someri xunya Helemi xa die nan ya: Sofaxa, Yimena, Selesi, nun Amali. ³⁶ Sofaxa xa die nan ya: Suwa, Xaraneferi, Suwali, Beri, Yimira, ³⁷ Beteresi, Hodo, Saama, Silesa, Yitiran, nun Beera. ³⁸ Yeteri xa die nan ya: Yefune, Pisepa, nun Ara. ³⁹ Ula xa die nan ya: Ara, Xaniyeli, nun Risiya. ⁴⁰ Aseri xa die nan na ki, mangEE, mixi xungbee, sooriee gbangbalanyie, mangEDEE nan nu e ra e xabilEE ya ma, naxee konti siga han mixi wulu mɔɔxɔɔnun senni.

Bunyamin xa die

¹ Bunyamin xa die nan ya: Bela, a xa di singe, Asibeli, a xa di firin nde, Axara, a xa di saxan nde, ² Noxa, a xa di naani nde, nun Rafa, a xa di suuli nde. ³ Bela xa die nan ya: Adari, Gera, Abihudi, ⁴ Abisuwa, Naaman, Axowa, ⁵ Gera, Sefufani, nun Xurami. ⁶ Exudu xa die nan ya, naxee findi xabile mangEE ra: ⁷ Naaman, Ahiya, nun Gera. Singe e nu na Geba, kɔnɔ Gera naxa e xanin Manaxati. Gera naxa Usa nun Axixudi soto. ⁸ Saxarayimi to mEE a xa gine Xusimi nun Baara ra, a naxa die soto Mowaba bɔxi ma. ⁹ A xa gine Xodesi xa die nan ya: Yobabo, Sibiya, Mesa, Malakama, Yeyusi, Sakiya, nun Mirima. ¹⁰ A xa die nan na ki naxee findi xabile mangEE ra.

¹¹ A xa gine Xusimi xa die nan ya: Abitubu nun Elipaali. ¹² Elipaali xa die nan ya: Eberi, Misami, nun Semedi, naxan Ono, Lodi, nun e rabilinyi tixi.

¹³ Beriya nun Sema, naxee findi Ayalon xabile mangEE ra, naxa Gatikae keri. ¹⁴ Beriya xa mixie nan ya: Axiyo, Sasaki, Yeremoti, ¹⁵ Sebadaya, Aradi, Ederi, ¹⁶ Mikayeli, Yisepa, nun Yoxa. ¹⁷ Elipaali xa die nan ya: Sebadaya, Mesulama, Xisiki, Xeberi, ¹⁸ Yisemerayi, Yisiliya, nun Yobabo. ¹⁹ Simeyi xa die nan ya: Yakimi, Sikiri, Sabidi, ²⁰ Eliyenayi, Siletayi, Eliyeli, ²¹ Adaya, Bεraya, nun Simirati. ²² Sasaki xa die nan ya: Yisepan, Eberi, Eliyeli, ²³ Abadon, Sikiri, Xanan, ²⁴ Xananiya, Elama, Antotiya, ²⁵ Yifideya, nun Penuwel. ²⁶ Yeroxama xa die nan ya: Sameserayi, Sexaraya, Atalaya, ²⁷ Yaaresiya, Eliya, nun Sikiri. ²⁸ Darisalamu xabile mangEE nan na ki.

²⁹ Gabayon baba Yeyiyeli sabati Gabayon nε. A xa ginε xili Maaka. ³⁰ A xa die nan ya: Abadon, a xa di singe, Suru, Kisu, Bali, Neri, Nadabo, ³¹ Gedori, Axiyo, Sekeri, ³² nun Mikiloti, naxan findi Simeyami baba ra. E fan sabati Darisalamu nε e bari mixie ya ma.

³³ Neri naxa Kisu soto. Kisu naxa Solu soto. Solu xa die nan ya: Yonatan, Malakisuwa, Abinadabo, nun Esibaali. ³⁴ Yonatan xa di xili Meribaali. Meribaali naxa Mike soto. ³⁵ Mike xa die nan ya: Piton, Meleki, Tareya, nun Axasi. ³⁶ Axasi naxa Yehowada soto. Yehowada xa die nan ya: Alemeti, Asamateti, nun Simiri. ³⁷ Simiri naxa Mosa soto. Mosa naxa Bineya soto. Bineya naxa Rafa soto. Rafa naxa Eleyasa soto. Eleyasa naxa Aseli soto. ³⁸ Aseli xa die nan ya: Asirikama, Bokeru, Sumayila, Seyaraya, Abadiyasi, nun Xanan. Aseli xa die nan na ki. ³⁹ Aseli xunya Eseka xa die nan ya: Ulami, a xa di singe, Yeyusu, a xa di firin nde, nun Elifeleti a xa di saxan nde. ⁴⁰ Ulami xa die soori gbangbalanyie nan nu e ra. E fata xali ra. E xa die nun mamadie wuya e konti sigama han mixi kεmε tongo suuli. Bunyamin bɔnsøε nan e birin na.

9

Darisalamukæ

¹ Isirayilakæ xilie birin sεbεxi Isirayila mangæ xa buki nde kui. ² Yuda bɔnsøε nu bara siga konyiya kui Babilon bɔxi ma e xa yanfanteya xa fe ra. Naxee singe gbilen sabatide e xonyi Isirayila bɔxi ma, e findi Isirayila sεrεxεdubε, Lewikæ, nun mixie nan na, naxee walima Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui. ³ Yuda bɔnsøε, Bunyamin bɔnsøε, Efirami bɔnsøε, nun Manasi bɔnsøε mixi ndee naxa sabati Darisalamu. ⁴ Yuda bɔnsøε xa mixi, naxee sabati Darisalamu, findi Utayi nan na, Amixudi xa di, Omeri xa di, Imiri xa di, Bani xa di, Peresi xa di, Yuda xa di. ⁵ Siloka naxee sabati naa, nee findi Asaya nan na, di singe, nun a xa die. ⁶ Sera xa di naxee sabati naa, nee findi Yuweli, nun a ngaxakerenyie nan na, mixi kεmε senni, mixi tongo solomanaani. ⁷ Bunyamin xa di naxee sabati naa, nee nan ya: Mesulama xa di Salu, Hasenwa xa di, Hodafiya xa di, ⁸ a nun Yeroxama xa di Yibineya, a nun Usi xa di Ela, Mikiri xa di, a nun Sefataya xa di Mesulama, Reyuweli xa di, Yibiniya xa di, ⁹ a nun e ngaxakerenyie e xabile ki ma, mixi kεmε solomanaani, mixi tongo suuli nun senni.

¹⁰ Sεrεxεdubε naxee sabatixi Darisalamu, nee nan ya: Yedaya, Yehoyaribu, Yakin, ¹¹ Xilikiya xa di Asaraya, Mesulama xa di, Sadøki xa di, Merayoti xa di, Axituba xa di, naxan findi Ala xa hɔrɔmɔbanxi wali xunyi ra, ¹² Yeroxama xa di Adaya, Pasura xa di, Malakiya xa di, Masayi xa di, Adiyeli xa di, Yasera xa di, Mesulama xa di, Mesilemiti xa di, Imeri xa di, ¹³ a nun e ngaxakerenyie, e denbaya xunyie, mixi wulu keren, kεmε solofero tongo senni. E birin findi kuntigie nan na, naxee walima Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui. ¹⁴ Lewi bɔnsøε mixi naxee sabatixi Darisalamu, nee nan ya: Xasubu xa di Semaya, Asirikama xa di, Xasabiya xa di, Merarika, ¹⁵ a nun Bakibakari, Xeresi, Galali, Mataniya, Mika xa di, Sikiri xa di, Asafi xa di, ¹⁶ a nun Semaya xa di Abadiyasi, Galali xa di, Yedutun xa di, a nun Asa xa di Berekoya, Elekana xa di, naxan sabatixi Netofakæ xa taae kui.

¹⁷ Ala xa hɔrɔmɔbanxi naade makantæe nan ya: Salumu, naxan findi e xunyi ra, Akubu, Talamon, Aximan, a nun e ngaxakerenyie. ¹⁸ Salumu bɔnsøε nan naade makanta wali rabafe han to hɔrɔmɔbanxi sogetede biri ra. Naade naxan xili «Mangæ naade.» E benbae findi nε naade makantæe ra Lewikæ bε. ¹⁹ Salumu, Kore xa di, Ebiyasafi xa di, Kora xa di, a nun a ngaxakerenyi naxee findi naade makantæe ra, naxa Alatala xa hɔrɔmɔlingira kanta alɔ e babae singe a raba ki naxε. ²⁰ Finexasi, Eleyasari xa di, nu findixi naade makantæe xunyi nan na. Alatala nu na a sεeti ma. ²¹ Meselemyia xa di Sakari nu bara findi Kiri Banxi Naralande naade makante ra. ²² Mixi kεmε firin, fu nun firin nu bara sugandi na wali rabade. E xili birin sεbεxi a nun taa xilie e sabatixi dεnnaxε. Dawuda nun Annabi Samuweli nu bara na wali so e yi ra. ²³ E tan nun e xa die naxa Alatala xa hɔrɔmɔlingira naadæe kanta. ²⁴ Naadæ makantæe ndee nu tixi sogetede, sogegerode, kɔla, nun yirefanyi ma. ²⁵ E ngaxakerenyi naxee nu na taae kui, e nu fama e malide xi solofero bun ma. ²⁶ Naadæ makantæe kuntigie Lewikæ, naxa yiree kanta Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui naafuli nu ragataxi dεnnaxε. ²⁷ E nu xima Ala xa hɔrɔmɔbanxi rabilinyi nε alako e xa mεnni makanta, a nun e xa naadæe rabi gεesεge.

²⁸ Lewika ndee nu yirabasee ragatama, e nu e ramini lɔxɔ yo lɔxɔ, e man nu e konti. ²⁹ Booree nu yirabasee ragata, naxee nu na yire sεniyenxi, a nun farin, wεni, ture, surayi, nun se pɔxumæ. ³⁰ Sεrεxεdubε xa die nu labundæe masunbu. ³¹ Salumu xa di Matitiya Lewika, naxan keli Kora xabile ya ma, nu taami ganma naxan nu bama sεrεxε ra. ³² E ngaxakerenyi ndee, Kehati bɔnsøε ya ma, nu taami dəxɔma teebili ra malabui lɔxɔε birin. ³³ Bεetiba naxee findi Lewi xabilee xunyie ra, nu sabatixi Ala xa hɔrɔmɔbanxi yigiyadee kui. Wali gβεtε yo mu nu na e yi ra, barima e findi wali birin xunyi nan na. E nu walima kɔε nun yanyi. ³⁴ Lewi xabilee xunyie nan na ki, naxee sabatixi Darisalamu.

³⁵ Gabayon baba Yeyiyeli nu sabatixi Gabayon taa nan kui. A xa gin   xili Maaka. ³⁶ A xa di nan ya: Abadon, a xa di singe, Suru, Kisu, Bali, Neri, Nadabo, ³⁷ Gedori, Axiyo, Sakari, nun Mikiloti. ³⁸ Mikiloti naxa Simeyami s  t  . E nu sabatixi e ngaxakerenyie f   ma Darisalamu. ³⁹ Neri naxa Kisu s  t  . Kisu naxa Solu s  t  . Solu xa die nan ya: Yonatan, Malakisuwa, Abinadabo, nun Esibaali. ⁴⁰ Yonatan naxa Meribaali s  t  . Meribaali naxa Mike s  t  . ⁴¹ Mike xa die nan ya: Piton, Meleki, Tareya, nun Axasi. ⁴² Axasi naxa Yara s  t  . Yara xa die nan ya: Alemeti, Asamateti, nun Simiri. Simiri naxa Mosa s  t  . Mosa naxa Bineya s  t  . ⁴³ Bineya naxa Re  faya s  t  . Re  faya naxa Eleyasa s  t  . Eleyasa naxa Aseli s  t  . ⁴⁴ Aseli xa di senni nan ya: Asirikama, Bokeru, Sumayila, Seyaraya, Abadiyasi, nun Xanan. Aseli xa die nan na ki.

10

Mang  e Solu xa fax  

(Samuweli I 31:1-13)

¹ Filisitakae naxa Isirayilakae gere. Isirayilakae naxa e gi, a gbegbe naxa faxa Gilibowa geya fari. ² Filisitakae naxa bira Solu nun a xa die f  x   ra, han e Yonatan, Abinadabo, nun Malakisuwa faxa. ³ Gere naxa x  r  x  . Tanb   nde naxa Solu so  x   a j  aaxi ra. ⁴ A naxa a fala a xa geresose maxaninyi b  , «N faxa i xa santidegema ra, alako yi gaantaree naxa n nayaagi.» K  n   na x  m   mu suusa na rabade. Na na a ra, Solu naxa a y  te faxa a xa santidegema ra. ⁵ A xa geresose maxaninyi to na to, a fan naxa a y  te faxa. ⁶ Solu nun a xa di saxanyi faxa na ki ne. A xa denbaya birin naxa laaxira t  emu keren. ⁷ Isirayilakae, naxee nu sabatixi geya lanbanyi, e to a kolon a so  rie na e gife, Solu nun a xa die bara faxa, e fan naxa e gi. Filisitakae e xa taae birin s  t   na ki ne.

⁸ Na kuye iba, Filisitakae naxa gbl  n gere yire, e xa so  rie faxaxie harige tongo. E naxa Solu nun a xa die to Gilibowa geya fari. ⁹ E to g   e xa harige tongode, e naxa Solu xunyi nun a xa geresosee xanin so  rie yire. E naxa na xibaarui masen Filisitakae birin b  , a nun e xa kuyee b  . ¹⁰ E naxa Solu xa geresosee lu e xa ala xa banxi kui, e a xunyi gbaku e xa ala Dagon xa banxi kui. ¹¹ Yabesikae, naxee na Galadi, e to a m   Filisitakae naxan nabaxi Solu ra, ¹² e naxa siga e sa Solu nun a xa die furee tongo, e fa e ragata Yabesi terebinti wuri bun ma Galadi. Yabesikae naxa sunyi suxu xi solofero. ¹³ Solu faxa a xa yanfanteya nan ma fe ra a naxan niya Alatala ra. A mu Alatala xa woyenyi suxu, a naxa marasi fen mixie ra naxee woyenma mixi faxaxie ra. ¹⁴ A mu marasi fen Alatala ra, na na a ra Alatala naxa a faxa, a Solu xa mang  ya fi Yisayi xa di Dawuda ma.

11

Dawuda findife Isirayila mang  e ra

(Samuweli II 5:1-10)

¹ Isirayilakae birin naxa a masen Dawuda b   Xebiron, «Won wuli keren, fas   keren. ² Hali Mang   Solu xa waxati i tan nan nu Isirayila raj  r  ma. I Marigi Alatala naxa a masen i b  , «I xa n ma j  ama Isirayila raj  r  , i xa findi e xa yarerati ra.»» ³ Isirayila forie birin naxa siga a f  x   ra Xebiron. Dawuda naxa saat   xiri e tagi Alatala ya i. E naxa ture sa a xunyi ma Isirayila mang   ki ma, al   Alatala nu bara a masen Annabi Samuweli b   ki nax  .

⁴ Mang   Dawuda nun Isirayilakae naxa siga Darisalamu, naxan man nu xili Yebusu, barima Yebusu b  ns  e nu sabatixi naa. ⁵ E naxa a fala Dawuda b  , «I mu soma be feo.» K  n   Dawuda naxa no Siyon yire makantaxi masot  de. Na kui e m  nni xili fala Dawuda xa taa. ⁶ Dawuda nu bara a fala, «Naxan singe na Yebusu gere, n na kanyi findima ne mang   ra.» Seruya xa di Yowaba singe nan gere so, a fa findi so  rie xa mang   ra. ⁷ Dawuda naxa sabati na yire makantaxi kui, na na a ra naa xili naxa fala Dawuda xa taa. ⁸ Dawuda naxa m  nni nun a rabilinyi yailan. Yowaba fan naxa wali gbet   raba Darisalamu alako naa xa fan. ⁹ Dawuda s  nb   nu luma gbo ra, barima a nun Mang   Alatala nan nu a ra.

¹⁰ Dawuda xa so  rie xunyi, naxee bara a mali Isirayila mang  ya s  t  de, al   Alatala nu bara a masen ki nax  , ¹¹ na so  rie gbangbalanyie xilie nan ya: Xakimoni xa di Yasobeyami, naxan findi e xunyi ra. A nu bara mixi k  m  e saxan faxa tanb   ra gere keren kui. ¹² A firin nde findi Dodayi xa di Eleyasari nan na, Axowaka. A nu na Dawuda xa s  nb  ma saxanyie ya ma. ¹³ A nu bara Dawuda mali Filisitakae gerede Pasi Damimi. A xa so  rie naxa e gi Filisitakae ma, m  ngi x   nu d  nnax  . ¹⁴ K  n   Eleyasari naxa lu naa han a Filisitakae b  nb   Alatala xa mali ra.

¹⁵ Yarerati saxon, Dawuda xa yarerati tongo saxanyie ya ma, naxa siga Dawuda yire Adulama f  nm   ra. Filisitakae nu tixi Refa gulunba kui. ¹⁶ Na waxati Dawuda nu sabatixi yire makantaxi, Filisitakae nu sabatixi Betel  em   mabiri. ¹⁷ Dawuda naxa a sago nde fala, «A x  li n ma n xa Betel  em   k  lonyi ye min.» ¹⁸ Na so  rie yarerati saxanyie naxa Filisitakae xa naaninyi igiri, e sa ye ba k  lonyi ra naxan na Betel  em   naade ra. E to fa na ye ra Dawuda b  , a naxa tondi a minde. A naxa a ifili b  xi ma s  r  ex  

ra Alatala bε. ¹⁹ A naxa a fala, «Ala xa n natanga na ma. N mu nōma yi ye minde, n ma xemē naxan sōtōxi n bε e nii sare ra. Na luma alō e nii tide mu gbo n bε.» Na kui a naxa tondi na ye minde a xa sēnbēma saxanyie naxan sōtō a bε.

²⁰ Yowaba ngaxakerenyi Abisayi nan nu findixi na sēnbēma saxanyie xunyi ra. A nu bara xemē kēmē saxon faxa a xa tanbε ra. A naxa xili xungbe sōtō na xemē saxanyie ya ma. ²¹ E naxa a binya, e a findi e xa mangē ra, kōnō a mu lu e ya ma.

²² Yehoyada xa di Benaya Kabaseelika nu findixi sōori magaaxuxi nan na. A nu bara fe xungbe gbegbe raba, alō Ariyeli Mowabaka firiny faxafe. A man naxa yētē nde faxa kolonyi kui balabalanyi tēmui. ²³ Lōxōcē nde a naxa Misiraka gbangbalanyi nde faxa, naxan xa maiteya kanke ya firin lima. Tanbε belebele nu na na Misiraka yi ra, naxan gbo alō dugi sōxōcē wuri. Benaya naxa na ba a yi ra, a a faxa a yētē xa tanbε ra. ²⁴ Yehoyada xa di Benaya xa fe xungbe nan na ki. A xili gbo na sēnbēma saxanyi ya ma. ²⁵ A naxa binye sōtō dangi na xemē tongo saxon na, kōnō a sēnbē mu nu gbo na sēnbēma saxanyie bε. Dawuda xa gundo sōri nan nu a ra.

²⁶ Sēnbēma gbētēe nan ya: Yowaba xunya Asahēli, Dodo xa di Elexanan Bētēlēemuka, ²⁷ Samoti Harorika, Xēlesi Pelonka, ²⁸ Ikesi xa di Ira Tekowaka, Abiyeseri Anatotika, ²⁹ Sibekayi Xusaka, Ilayi Axowaka, ³⁰ Maharayi Netofaka, Baanna xa di Xeleda Netofaka, ³¹ Ribayi xa di Itayi, naxan keli Gibiya Bunyamin bōnsōe xa bōxi ma, Benaya Piratonka, ³² Xurayi naxan keli Gaasi gulunba yire, Abiyeli Arabaka, ³³ Asamateti Baxurimika, Eliyaba Saalabonka, ³⁴ Hasemi xa die Gisonkae, Saage xa di Yonatan Hararaka, ³⁵ Sakara xa di Axiyama Hararaka, Uru xa di Elifala, ³⁶ Xeferi Mekeraka, Ahiya Pelonka, ³⁷ Xesero Karemleka, Esibayi xa di Naarayi, ³⁸ Natan ngaxakerenyi Yoweli, Hagari xa di Mibixari, ³⁹ Sēleki Amonika, Naxarayi Berotika, Seruya xa di Yowaba xa geresose xaniinma, ⁴⁰ Ira nun Garebe Yatirikae, ⁴¹ Uriya Xitika, Axalayi xa di Sabadi, ⁴² Siisa xa di Adina Rubenkae xa mangē nun a xa mixi tongo saxon, ⁴³ Maaka xa di Xanan, Yosafati Mitinika, ⁴⁴ Usiya Asatarotika, Xotama xa die Saama nun Yeyiyeli Arowerikae, ⁴⁵ Simiri xa die Yediyayeli, Yoxa xunya Tisika, ⁴⁶ Eliyeli Maxawika, Eliyeli xa die Yeribayi nun Yosawiya, Itima Mowabaka, ⁴⁷ Eliyeli, Obedo, nun Yaasiyeli Mesobaka.

12

Sōri gbētēe birafe Dawuda fōxō ra

¹ Sōcrie nan ya naxee siga Dawuda yire Sikilaga, alako e xa a mali gere sode. Na waxati Dawuda mu nu na Kisu xa di Sōlu fe ma. ² Bunyamin bōnsōe nan nu e ra, Sōlu ngaxakerenyie. E nu fata tanbε nun gēmēe wolide e yirefanyi nun e koola belexē ra. ³ E xilie nan ya: Mangē Axiyeseri, Semaa xa die Yowasi Gibiyaka, Asamateti xa die Yesiyeli nun Peleti, Beraka nun Yehu Anatotika, ⁴ Yisemaya Gabayonka, naxan findi sōri xungbe ra na sōri tongo saxon ya ma, a fan findi e xa mangē nan na, ⁵ Yeremi, Yaxasiyeli, Yoxanan, nun Yosabadi Gederaka, ⁶ Elusayi, Yerimoti, Beyalaya, Sēmaraya, Sēfataya Xarufuka, ⁷ Elekana Koraka, Yisiya Koraka, Asarēli Koraka, Yoweseri Koraka, Yasobeyami Koraka, ⁸ nun Yeroxama Gedorka xa die Yowela nun Sebadaya.

⁹ Sōri gbangbalanyi Gadika ndee naxa siga Dawuda yire wula i. Nee fata gere ra, geresose nu na e yi ra alo kanke makantase nun tanbε. E sēnbē nu gbo alō yētē, e xulun alō xeli naxee e gima geyae fari. ¹⁰ E xilie nan ya: Eseri, e xunyi, Abadiysi, a firin nde, Eliyabi, a saxon nde, ¹¹ Misemannia, a naani nde, Yeremi, a suuli nde, ¹² Atayi, a senni nde, Eliyeli, a solofera nde, ¹³ Yoxanan, a solomasaxan nde, Elesabada, a solomanaani nde, ¹⁴ Yeremi, a fu nde, a nun Makabanayi, a fu nun keren nde. ¹⁵ Gadikae nan yi ki naxee findi sōri xungbee ra. Naxan xurun e ya ma, a sēnbē gbo mixi kēmē bε. Naxan xungbo e ya ma, a sēnbē gbo mixi wulu bε. ¹⁶ Nee naxa Yuruden xure giri a rafexi tēmui naxē, kike singe, e fa geya lanbanyi mixie keri sogetede nun sogegorode mabiri.

¹⁷ Bunyaminka nun Yudayaka ndee naxa siga Dawuda xa yire makantaxi. ¹⁸ Dawuda naxa e ralan, a a fala e bε, «Xa wo faxi bōjēsa nan kui alako wo xa n mali, won bōjēsa findima keren nan na. Kōnō xa a sa a li wo faxi n yanfade n yaxue nan bε, n tan naxan mu fe jaaxi yo rabaxi, won benbae Marigi Ala kiiti sama nε.» ¹⁹ Na tēmui Alatala Xaxili Sēniyēnxi naxa goro Amasayi ma, naxan findi sōri tongo saxon xunyi ra. A naxa a fala,

Ala xa Yisayi xa di Dawuda mali,

Ala xa bōjēsa fi a ma,

Ala xa bōjēsa fi Dawuda malima ma,

barima Ala nan Dawuda malixi.

Na kui Dawuda naxa e rasēnē, e xa lu a xa sōri mangē ya ma.

²⁰ Manasi sōri ndee nu bara e sa Dawuda dε ra a nu wama kafufe Filisitakae ma tēmui naxē Sōlu gerede. E nun Dawuda mu nō Filisitakae malide barima Filisita mangē ndee nu bara gaaxu, e fa a fala, «Dawuda fama nε won yanfade, a kafu a marigi Sōlu ma, e won gere.» ²¹ E to na fala, Dawuda naxa gbilen Sikilaga. Manasika naxee nu biraxi a fōxō ra, e xilie nan ya: Adena, Yosabadi, Yediyayeli,

Mikayeli, Yosabadi, Elihu, nun Siletayi. Soɔri wulu keren mangɛ nan nu na e birin na.²² E nu Dawuda malima a xa soɔrie rajñerɛde, barima e birin fata soɔrjna rabade. Singe, e nu Isirayila soɔri nan naŋjerɛma.²³ Lɔxɔ yo lɔxɔ Dawuda malimae xun nu masama han a xa soɔri gali naxa lu alɔ Ala gbe.

²⁴ Soɔri xasabi nan ya naxee fa Xebiron Dawuda yire, alako e xa Dawuda mali, Solu xa mangɛya xa radangi a ma alɔ Alatala nu bara a masen ki naxe:²⁵ Yudayakae, soɔri wulu senni keme solomasaxan. Geresose nu na e birin yi ra.²⁶ Simeyonkae, soɔri gbangbalanyie wulu solofero soɔri keme.²⁷ Lewikae, soɔri wulu naani keme senni.²⁸ Yehoyada, naxan findi yarerati ra Haruna jɔxɔe ra, a nun a xa soɔri wulu saxan keme solofero.²⁹ Sadoki, segetala soɔri gbangbalanyi, nun a xabile kuntigie, mixi moxɔɛnun firin.³⁰ Bunyaminkae, Solu bɔnsɔe, soɔri wulu saxan. E mu nu gbo barima a gbegbe nu na Solu nan ma sɛeti.³¹ Efiramikae, soɔri wulu moxɔɛnun keme solomasaxan. E birin soɔri gbangbalanyi naxee benbae xili nu gbo.³² Manasikae, soɔri wulu fu nun solomasaxan. E tan nan nu sugandixi mangɛya radangife ra Dawuda ma.³³ Isakarikae, kuntigi keme firin nun e xa mixi naxee nu na e xa yaamari bun ma. E fan nu bara a kolon Isirayila lan a xa naxan naba na waxati.³⁴ Sabulonkae, soɔri wulu tongo suuli. E redixi gere xili ma, geresose nu na e yi ra.³⁵ Nafatalikae, soɔri xunyi wulu keren, a nun soɔri wulu tongo saxan nun solofero. Wure lefa nun tanbɛ nu na e birin yi ra.³⁶ Danakae, soɔri wulu moxɔɛnun solomasaxan keme senni. Geresose na e birin yi ra.³⁷ Aserikae, soɔri wulu tongo naani. E birin redixi.³⁸ Soɔri naxee keli Yurudɛn naakiri ma sogetede biri, nee findi Rubenkae, Gadikae, nun Manasikae nan na, e lan mixi wulu keme moxɔɛnun nan ma. Geresosee na e birin yi ra.

³⁹ Yi soɔrie fa ne Xebiron alako e xa Dawuda dɔxɔ mangɛ ra Isirayila xun na. Na jpanige nan nu na e bɛ. Isirayilakae birin nu bara na natɛ tongo.⁴⁰ E naxa lu mɛnni Dawuda yire xi saxan e degema, e e miimma. E ngaxakerenyie nan nu na donse rafalama e be.⁴¹ E dɔxɔbooree fan naxa fa donse ra kelife ra Isakari boxi, Sabulon boxi, nun Nafatali boxi ma. E naxa fa na ra sofalee, jɔxɔmɛe, soee, nun ningee fari. E naxa fa kote moɔli birin na alɔ donse, farin, xɔrɛ xaraxi, wɛni bogi xaraxi, wɛni, ture, xuruse lanma nun a xungbe. E naxa fa a gbegbe ra barima Isirayilaka birin nu sɛewaxi.

13

*Dawuda saatɛ kankira xaninfe Darisalamu.
(Samuweli II 6:1-11)*

¹ Dawuda naxa soɔri wulu xunyie, soɔri keme xunyie, nun kuntigi birin xili, e xa malan.² Dawuda naxa a fala Isirayila jnama birin bɛ, «Xa a findixi fe fanyi nan na, xa a kelixi won Marigi Alatala nan ma, won xa xɛɛrae xɛɛ won ngaxakerenyie ma, naxee na Isirayila bɔxie ma. Won xa sɛrɛxɛdubɛe nun Lewikae fan xili, naxee na Isirayila taae kui, alako won birin xa lu yire keren.³ Won xa won Marigi xa saatɛ kankira ragbilen won yire, barima Solu xa mangɛya waxati, won mu siga a fɔxɔ ra.»⁴ Nama birin naxa tin na fe fanyi ra.

⁵ Dawuda naxa Isirayila birin malan, keli Sixori xure ma Misira bɔxi, sa dɔxɔ Xamata ra, alako e xa Ala xa saatɛ kankira tongo Kiriyyati Yeyarimi.⁶ Dawuda nun Isirayila birin naxa te Baala Yudaya bɔxi ma, dɛnnaxɛ xili Kiriyyati Yeyarimi. E nu wama Ala xa saatɛ kankira tongofe. Alatala xa kibanyi nu na malekɛ sawurɛ firin tagi na kankira fari, Alatala maxandima dɛnnaxɛ.⁷ E naxa Ala xa saatɛ kankira tongo Abinadabo xɔnyi, e a dɔxɔ kote xanin se nɛɛne kui. Usa nun Axiyo naxa a ragi.⁸ Dawuda nun Isirayilakae naxa sɛewa ki fanyi Ala ya xɔri. E naxa bɛeti ba kɔrae, maxasee, nun sarae xui ra.

⁹ E to lɔnyi li e dɛnnaxɛ ma Kidon, ninge naxee nu kote xanin se mabendunma, naxa salaxun e wa birafe. Usa naxa saatɛ kankira suxu a bɛlɛxɛ ra alako a naxa bira.¹⁰ Alatala naxa xɔnɔ Usa ma, a a faxa kerен na, barima a mu nu lan a xa a bɛlɛxɛ din saatɛ kankira ra. Usa faxa na ki ne Ala ya xɔri.

¹¹ Dawuda naxa xɔnɔ Usa faxafe ma. Mɛnni xili naxa sa «Usa gbaloe.» Han ya na xili saxi naa xun.¹² Dawuda naxa gaaxua Ala ya ra na lɔxɔe. A naxa a yɛtɛ maxɔrin, «N Ala xa saatɛ kankira rasoma n xɔnyi di?»¹³ Na lɔxɔe Dawuda mu saatɛ kankira xanin a xɔnyi Darisalamu. A naxa a raso Obedo Edon xa banxi kui, naxan na Gati.¹⁴ Ala xa saatɛ kankira naxa lu Obedo Edon xa denbaya yire kike saxan. Alatala naxa barakɛ sa e ma na xa fe ra.

14

*Dawuda xa denbaya
(Samuweli II 5:11-16)*

¹ Tire mangɛ Xirami naxa mixie xɛɛ Dawuda xɔn ma alako e xa banxi belebele ti a tan Dawuda bɛ. E naxa sɛdiri wuri xanin e xun ma, a nun walikɛ naxee a rawalima.² Dawuda naxa a kolon a Alatala yati nan a findixi Isirayila mangɛ ra. A a kolon Ala luma a xa mangɛya ite ra a xa jnama xa fe ra.³ Dawuda naxa ginɛ gbetɛe dɔxɔ Darisalamu. E naxa di ginɛe nun di xɛmɛe bari a bɛ.⁴ A xa di naxee barixi Darisalamu, e xiliie nan ya: Samuwa, Sobabo, Natan, Sulemani,⁵ Yibixari, Elisawa, Elifeleti,⁶ Noga, Nefegi, Yafiya,⁷ Elisama, Beeliyada, nun Elifeleti.

*Filisitakae Dawuda gerefe
(Samuweli II 5:17-25)*

⁸ Filisitakae to a më Dawuda bara findi Isirayila mangë ra, e naxa siga a gerede. Dawuda fan naxa mini e ya ra. ⁹ Filisitakae naxa gere ti Isirayilakae bë naxee nu na Refa gulunba. ¹⁰ Dawuda naxa Ala maxorin, «N xa siga Filisitakae gerede? I e sama n sagoe?» Alatala naxa a masen a bë, «Siga, n fama ne e sade i sagoe.»

¹¹ Dawuda nun a xa scörie naxa te Bali Perasimi, e fa Filisitakae bōnbō. Na kui Dawuda naxa a fala, «Ala bara n yaxuie kana, alç ye gbegbe bogoni bōoma a ra ki naxë.» Na fe nan a toxi, Bali Perasimi xili falaxi yi yire xun. ¹² Filisitakae nu bara e xa kuyee lu gere yire. Dawuda naxa yaamari fi e xa gan.

¹³ Filisitakae man naxa gere ti Isirayilakae bë naxee nu na Refa gulunba. ¹⁴ Dawuda man naxa Ala maxorin xa a lanma a xa e gere. Ala naxa a yaabi, «I naxa bira e foxyo ra de. I xa e mabilin han wondi yire. I xa mame ti mënni ¹⁵ han i xa xui nde më wuri bilie kòn na. Na témui i fa mini wondi kui e gerede. N tan nan minima i ya ra, nee bōnbō i bë.» ¹⁶ Dawuda naxa a raba alç Ala a masenxi a bë ki naxë. E naxa Filisitakae bōnbō kelife Gabayon, sa dōxə Geseri ra. ¹⁷ Na kui Dawuda xili naxa xungbo yire birin. Alatala naxa a niya si birin xa gaaxu Dawuda ya ra.

15

Ala xa saatë kankira sigafe Darisalamu

¹ Dawuda naxa banxie ti Darisalamu taa kui, dënnaxë nu xili Dawuda xa taa. Mënni a naxa kiri banxi ti Ala xa saatë kankira luma dënnaxë. ² Dawuda naxa yaamari fi a mixi yo mu Ala xa saatë kankira maxaninma fo Lewikae, barima Alatala e tan nan sugandixi na ma. Na bara findi e xa wali ra témui birin. ³ Dawuda naxa Isirayila birin xunlan Darisalamu Alatala xa saatë kankira rasofe ra banxi kui naxan nu yailanxi na xa fe ra.

⁴ Dawuda naxa Haruna xa die nun Lewikae malan:

⁵ Kehati xa die, mixi këmë mixi mòxjien.

E xunyi na Uriyeli nan na.

⁶ Merari xa die, mixi këmë firin mixi mòxjien.

E xunyi na Asaya nan na.

⁷ Gerison xa die, mixi këmë mixi tongo saxan.

E xunyi na Yoweli nan na.

⁸ Elisafan xa die, mixi këmë firin.

E xunyi na Semaya nan na.

⁹ Xebiron xa die, mixi tongo solomasaxan.

E xunyi na Eliyeli nan na.

¹⁰ Yusiyeli xa die, mixi këmë mixi fu nun firin.

E xunyi na Aminadabo nan na.

¹¹ Dawuda naxa sérëxédubëe Sadoki nun Abiyatari, a nun Lewikae Uriyeli, Asaya, Yoweli, Semaya, Eliyeli nun Aminadabo xili. ¹² A naxa a fala e bë, «Wo tan nan na Lewi xa denbayae xunyie ra. Wo wo yëte raseniyen, wo tan nun wo xa mixie. Wo xa te wo Mariji Alatala xa saatë kankira ra. Wo xa a xanin yire n dënnaxë yailanxi a bë.» ¹³ Témui dangixi won Mariji Alatala nu bara xòn won ma, barima Lewikae nan nu lan e xa na xanin a sëriyë ki ma.»

¹⁴ Sérëxédubëe nun Lewikae naxa e yëte raseniyen beenu e xa te Isirayila Mariji Alatala xa saatë kankira ra. ¹⁵ Lewikae naxa Alatala xa saatë kankira suxu wurie ma a xaninma naxee ra, e e sa e tunkie fari alo Alatala Annabi Munsa yamari ki naxë.

¹⁶ Dawuda naxa a fala Lewikae xunyie bë e xa bëetiba ndee sugandi e xa mixie ya ma naxee bëeti bama kòrae nun maxasee xui ra jëlexinyi kui. ¹⁷ Lewikae naxa Yoweli xa di Heman sugandi, a nun Berekoya xa di Asafi, nun Kusaya xa di Etani, naxan nu na Merari xa die ya ma. ¹⁸ Lewikae gëtëe nan nu na naadë kantëe ra: Sakari, Ben, Yasiyeli, Semiramoti, Yëxiyeli, Unni, Eliyabi, Bënaya, Maaseya, Matitiya, Elifelehu, Mikineyahu, Obedo Edon, nun Yeyiyeli. ¹⁹ Lewika gëtëe nan nu na bëetibaë ra: Heman, Asafi, nun Etani. E nu maxasee raberema jëlexinyi kui. ²⁰ Sakari, Asiyeli, Semiramoti, Yëxiyeli, Unni, Eliyabi, Maaseya, nun Bënaya nu kòrae raberema. ²¹ Matitiya, Elifelehu, Mikineyahu, Obedo Edon, Yeyiyeli, nun Asasiya nu kòrae luti solomasaxan daaxi raberema. ²² Lewika Kenaniya naxa findi xunyi ra naxan Ala xa saatë kankira xaninma. A nu na wali kolon. ²³ Berekoya nun Elekana nu a malima na wali kui. ²⁴ Sérëxédubëe Sëbanaya, Yosafati, Netaneeli, Amasayı, Sakari, Bënaya, nun Eliyeseri nan nu sarae fema Ala xa saatë kankira ya ra. Obedo Edon nun Yexiya nan nu saatë kankira xaninyie ra.

²⁵ Dawuda, Isirayila forie, nun scöri wulu xunyie naxa ti kira xòn alako e xa sa Alatala xa saatë kankira mati jëlexinyi kui kelife ra Obedo Edon xonyi. ²⁶ Ala naxa Lewikae mali a xa saatë kankira

xaninde. Na kui e nu bara tuura solofera nun yεxεe kontonyi solofera ba sεrεxε ra.²⁷ Dawuda, Lewika naxee saatε kankira xanihma, bεεtibae, nun Kenaniya, bεεtibae xa mange, e birin nu maxirixi donma tofanyie kui. Dawuda naxa sεrεxεdubε donma fan nagoro a ma.²⁸ Isirayilakae birin naxa te Alatala xa saatε kankira ra jεlεxinyi kui. Ndee naxa ferie nun sarae fe, ndee naxa maxasee nun koraе rabere.

²⁹ Sōlu xa di gine Mikala naxa Isirayilakae to Alatala xa saatε kankira raso ra Dawuda xa taa kui. A to mangε Dawuda to fare boron na jεlεxinyi kui, a naxa mangε Dawuda rajiaaxu.

16

Dawuda Ala tantufe

¹ E to so Darisalamu, e naxa Ala xa saatε kankira doxø hørømølingira kui, Dawuda naxan yailanxi a lude ra. E naxa sεrεxε gan daaxi nun xanunteya sεrεxε ba. ² Dawuda to ge na sεrεxεe bade, a naxa duba Isirayila jnama bε Alatala xili ra. ³ Na xanbi a naxa taami, sube, nun dонse jøcxunme so Isirayilakae birin yi ra.

⁴ A Lewika naxee sugandi dubafe ra jnama bε, e Isirayila Marigi Alatala matøxø, e a tantu a xa saatε kankira ya ra. Nee xilie nan ya: ⁵ Asafi, naxan findi e xunyi ra, Sakari, naxan na na xanbi ra, Yeyiyeli, Semiramoti, Yεxiyeli, Matitiya, Eliyabi, Bεnaya, Obedo Edon, nun Yeyiyeli. Koraе nu na e yi ra, maxasee nu na Asafi yi ra. ⁶ Sεrεxεdubε Bεnaya nun Yaxasiyeli nu sarae fema Ala xa saatε kankira ya ra.

⁷ Na løxøe Dawuda naxa yi bεeti so Asafi nun a xa mixie yi ra alako e xa Alatala tantu.

⁸ Wo Alatala matøxø, wo a maxandi.

Wo a masen sie bε a fe xungbe naxee rabaxi.

⁹ Wo bεeti ba a bε, wo a tantu binyε kui.

Wo wo majøxun a xa fe fanyi birin ma.

¹⁰ Wo a xili sεniyεnxi matøxø.

Wo tan naxee na Alatala fenfe,

sεεwε xa lu wo bøjεe kui.

¹¹ Wo xo bira Alatala nun a sεnbe føxø ra.

Wo wo ya rafindi a ma.

¹² Wo wo ratu a xa kaabanakoe ma,

a xa fe fanyie ma a naxee rabaxi,

a nun a xa marasi.

¹³ Wo tan Isirayila bara findi a xa konyie ra.

Yaxuba xa die, Alatala bara wo sugandi.

¹⁴ Alatala nan na won Marigi Ala ra,

A tan nan kiiti sama bøxi birin ma.

¹⁵ Wo wo ratu a xa saatε ma temui birin,

a xa wøyεnyi ma abadan.

¹⁶ A na saatε naxan tongo Iburahima bε,

a a kali Isiyaga bε.

¹⁷ A na nan xirixi e nun Yaxuba tagi,

a findi saatε ra Isirayila bε

naxan mu kanama abadan.

¹⁸ Na saatε nan ya:

«N Kanaan bøxi fima nε wo ma,

a findi wo kε ra.»

¹⁹ Wo mu nu gbo,

χøjε nan nu wo ra na bøxi kui.

²⁰ Wo to siga jnamane gbeitεe ma,

wo naxa lu e xa mangεya bun ma,

²¹ Ala mu tin mixi yo xa wo jnaxankata.

A naxa mangε rakøro si wo xa fe ra,

²² «Wo naxa wo belexε din n ma mixi sugandixie ra,

wo naxa n ma namijøcnme tøcø.»

²³ Dunjña birin xa bεeti ba Alatala bε.

Løxøe birin wo xa a xa kisi xa fe masen.

²⁴ Wo xa a xa fe fanyie tagi raba si gbεtεe bε,

wo xa a xa kaabanakoe masen dunjña birin bε.

²⁵ Alatala sεnbe gbo, a lanma won xa a matøxø.

A magaaxu alae birin bε.

²⁶ Wule nan na si gbεtεe xa alae ra,
kōnɔ Alatala nan koore daaxi.

²⁷ Nɔrε xungbe na a yi ra,
sεnbε nun sεewε gbo a xɔnyi.

²⁸ Si birin, wo xa Alatala matɔxɔ,
wo xa a sεnbε kolon.

²⁹ Wo xa a xili matɔxɔ,
wo xa sεrεxεe ba a bε a xa hɔrɔmɔlingira kui,
wo xa a batu sεniyεnyi kui.

³⁰ Adama birin xa sεrεn a ya ra.

Ala mu tinma dunijna xun xa rakana.

³¹ Koore nun dunijna xa sεɛwa,
birin xa a kolon Alatala nan mangε ra.

³² Baa nun yεxεɛe xa Ala sεnbε masen,
bɔxi nun subee xa Ala xa fanyi masen.

³³ Wondi wuri xa Alatala xili masen,
naxan fafe dunijna makiitide.

³⁴ Wo xa Alatala tantu barima a fan,
a xa xanunteya mu kanama abadan.

³⁵ Wo xa a masen Ala bε,

«Ala, muxu rakisi,
muxu ratanga si gbεtεe ma,
alako muxu xa i xili matɔxɔ,
na xa findi fe fanyi ra muxu bε.

³⁶ Tantui na Isirayila Marigi Alatala bε tεmui birin.»

Nama naxa a ratin, «Tantui na Alatala bε.»

³⁷ Dawuda naxa Asafi nun a xunyae yamari e xa mεɛni Alatala xa saatε kankira ma tεmui birin. ³⁸ A naxa Yedutun xa di Obedo Edon, nun Xosa, a nun a xa mixi tongo senni nun solomasaxan yamari e xa hɔrɔmɔlingira naadε kanta. ³⁹ Sεrεxεdubε Sadoki nun a xa mixie naxa lu Alatala xa hɔrɔmɔlingira naxan nu na Gabayon geya fari. ⁴⁰ A nu lan nε e xa sεrεxε gan daaxi ba gεɛsεgε nun nunmare tεmui Alatala bε alɔ a sεbɛxi Isirayilakae bε kitaabui kui ki naxε. ⁴¹ Heman, Yedutun, nun boore naxee nu sugandixi fan nu na alako e xa Alatala tantu, barima a xa fonisireya mu jɔnɔma abadan. ⁴² Heman nun Yedutun nu sarae fema, e nu maxasee raberema alako e xa bεeti ba Alatala bε. Yedutun xa die nan nu na naadε kantεe ra. ⁴³ Na dangi xanbi, jnama birin naxa siga e xɔnyi. Dawuda fan naxa gbilen a xɔnyi, a xa duba a xa denbaya bε.

17

Ala xa saatε Dawuda bε

(Samuweli II 7:1-17)

¹ Dawuda to gε sabatide a xa banxi nεɛnε kui, a naxa a fala Annabi Natan bε, «I bara a to, n na banxi tofanyi nan kui naxan yailanxi sεdiri wuri ra, kōnɔ Alatala xa saatε kankira tan na kiri banxi nan kui.»

² Annabi Natan naxa Dawuda yaabi, «I xa i waxɔnfe raba, barima wo nun Ala na a ra.»

³ Na kɔε ra, Ala naxa a masen Annabi Natan bε, ⁴ «Sa a fala n ma konyi Dawuda bε Alatala xa masenyi nan ya, «I tan mu banxi tima n bε n luma dεnnaxε. ⁵ Kabi n Isirayila ramini Misira bɔxi kui han to, n na kiri banxi nan kui. Banxi gβεtε yo mu nu na n yi ra. ⁶ Muxu nun Isirayila xa jεrε kui, n mu a fala n ma jnama xa yarerati yo bε, n naxee sugandi e xa mεɛni n ma jnama ma, e xa banxi sεdiri wuri daaxi ti n bε.» ⁷ Yakɔsi i xa a masen n ma konyi Dawuda bε, «Mangε Alatala xa masenyi nan ya: I nu na gɔɔrε nε xuruse kantade, n naxa i findi n ma jnama Isirayila xa mange ra. ⁸ I nu sigama dεnnaxε birin won birin nan nu a ra, n naxa i yaxuie halaki i ya ra, n naxa i xili rate alɔ mixi binye naxee na bɔxi fari. ⁹ N bara yire nde sugandi n ma jnama Isirayila bε e sabatima dεnnaxε, alako e naxa gaaxu sɔnɔn, tinxintaree xa e lu naa. ¹⁰ N e malima nε alɔ n a raba ki naxε n to kiitisa dɔxɔ n ma jnama Isirayila xun ma. N man na rabama i tan fan bε, i xa ti i yaxuie fari. N tan Alatala fama nε sεnbε fide i ma a nun i xabile birin. ¹¹ I xa dunijεigiri na kamali tεmui naxε, i naxa gbilen i benbae yire, n mεɛnima nε i xa die ma. N kerɛn sugandima nε, a xa findi mange ra i jɔxɔxε ra. ¹² Na kanyi nan fama hɔrɔmɔbanxi tide n bε. N a rasabatima mangεya kui, alako a xa bu abadan. ¹³ N findima a baba nan na, a tan fan findima n ma di nan na. N ma fonisireya mu bama a yi ra alɔ n a ba ki naxε mange singe yi ra. ¹⁴ N a findima n ma jnama xa mange nan na, a xa mangεya mu kanama abadan.»

¹⁵ Annabi Natan naxa Ala xa masenyi ti Dawuda bε alo Ala a masenxi a bε ki naxε. ¹⁶ Na xanbi mangε Dawuda naxa siga, a sa a yεtε dεntεgε Marigi Alatala bε, a a fala, «N Marigi Alatala, nde na n tan na a nun n ma denbaya ra naxan a niyama i xa yi nate mɔɔli tongo muxu bε? ¹⁷ N Marigi Ala, i naxan falaxi i xa konyi xa denbaya xa fe ra, fe xuri mu a ra de! N Marigi Alatala i bara hinne n na alo mixi xungbe. ¹⁸ N tan Dawuda, n nɔma munse falade i bε yi xunnakeli xa fe ra i naxan fixi i xa konyi ma? I i xa konyi kolon. ¹⁹ Marigi Alatala, i bara yi nate tongo n bε i xa xanunteya xa fe ra alako dunijna xa i sɛnbε kolon.»

²⁰ «Alatala, i maniyε mu na, ala gβεtε mu na ba i tan na. Muxu bara na kolon. ²¹ Si gβεtε na dunijna naxan luma alo Isirayila naxan Mariги a raminixi konyiya kui, a a findi a xa jnama ra? I bara kaabanakoe raba, fe magaauxie. I bara sie keri i xa jnama ya ra, i naxan naminixi Misira bɔxι ra, alako i xili xa kolon. ²² Marigi Alatala, i bara a ragiri Isirayila xa findi i xa jnama ra, i fan bara findi e Marigi Ala ra. Na mu kanama abadan.»

²³ «Marigi Alatala, i xa masenyi i xa konyi nun a xa denbaya xa fe ra, na xa kamali. I naxan fala, yandi i xa na ragiri. ²⁴ I xa na ragiri alako i xili xa gbo tεmui birin. Dunijna xa a fala, «Mangε Alatala, Isirayila Marigi Ala nan a ra.» I xa konyi Dawuda, nun a xa denbaya, i xa mεenι e ma abadan. ²⁵ N Marigi Ala, i bara i janige masen i xa konyi bε a falafe ra i xa a xa denbaya xun nakeli. Na na a ra i xa konyi bara limaniya i maxandife ra. ²⁶ Alatala, i tan nan na Ala ra. I bara yi masenyi fanyi ti i xa konyi bε. ²⁷ I bara wa i xa konyi xa denbaya barakafe, alako a xa balo i ya i abadan. Alatala barakε sama naxan ma, na barakε mu bama a yi ra abadan.»

18

Dawuda nɔla sɔtɔfe (Samuweli II 8:1-18)

¹ Na to dangi, Dawuda naxa Filisitakae bɔnbo, a e rayaagi. A naxa Gati nun a rabilinyie ba e yi ra. ² A naxa Mowabakae fan bɔnbo, e fa lu a xa yaamari bun ma, e duuti ba. ³ Dawuda naxa Soba mangε Hadadeseri fan bɔnbo Xamata mabiri, barima a nu wama Efirati xure xa lu a xa yaamari bun ma. ⁴ Dawuda naxa sɔɔri ragise wulu keren, soe ragi wulu solofera, nun sɔɔri wulu mɔɔjεnε ba e yi ra. A naxa soe birin tore bolon fo soe kεmε nɔnɔn a naxee ragata a yεtε bε.

⁵ Siriyaka naxee na Damasi naxa fa Soba mangε Hadadeseri malide, kɔnɔ Dawuda naxa sɔɔri wulu mɔɔjεnε nun firin bɔnbo e ra. ⁶ Dawuda naxa a xa sɔɔrie dɔxɔ Siriya bɔxι ma Damasi taa kui. Siriyakae naxa lu Dawuda xa yaamari bun, e duuti ba a bε. Dawuda siga dεdε, Alatala nu xunnakeli fima nε a ma. ⁷ Dawuda naxa Hadadeseri xa sɔɔrie xa wure lefa xanin Darisalamu xεεma masoxi naxee ma. ⁸ A naxa Hadadeseri xa yɔxui gbegbe tongo Tibati nun Kunu. Sulemani naxa na yailan maxase xungbe ra, salide kɔntigibae, a nun sεrεxεbade walisee ra naxee nu rawalima hɔrɔmɔbanxi kui.

⁹ Xamata mangε Tohu naxa a me a Dawuda bara Soba mangε Hadadeseri xa sɔɔrie birin bɔnbo. ¹⁰ A naxa a xa di Hadorami xεε mangε Dawuda xɔn, a xa a xεεbu a bε, a man xa a matɔxɔ a xa gere xa fe ra Hadadeseri mabiri ra. A man naxa xεεma, gbeti, nun yɔxui fi Dawuda ma, barima gere nu na Tohu nun Hadadeseri tagi. ¹¹ Mangε Dawuda naxa na birin fi Alatala ma, a nun gbeti nun xεεma a naxan nasuxu sie birin yi ra ałɔ Edon, Mowaba, Amoni, Filisita, nun Amaleki.

¹² Seruya xa di Abisyai naxa Edonka wulu fu nun solomasaxan bɔnbo gulunba kui Fɔxɔε yire. ¹³ A naxa sɔɔrie lu Edon alako naa birin xa lu Dawuda xa yaamari bun ma. Dawuda siga dεdε, Alatala nu xunnakeli fima nε a ma.

¹⁴ Dawuda naxa a xa jnama Isirayila yamari sεriyε nun tinxinyi ra. ¹⁵ Seruya xa di Yowaba nan nu na sɔɔrie xa mangε ra. Axiludu xa di Yehosafati nan nu na mangε xa xui madangi ra. ¹⁶ Axituba xa di Sadɔki nun Abiyatari xa di Abimeleki nan nu na sεrεxεdubε ra. Sawesa nan nu na mangε xa sεbeliti ra. ¹⁷ Yehoyada xa di Bεnaya nan nu na Keretikae nun Peletakae xunyi ra. Mangε Dawuda xa die nan nu na a xanbi ra.

19

Dawuda nun Amonikae xa gere (Samuweli II 10:1-19)

¹ Na to dangi, naxan naba na nan yi ki. Amonikae xa mangε Naxasa naxa faxa, a xa di naxa ti a jnɔnɔfε. ² Dawuda naxa a majɔxun, «N fe fanyi rabama nε Naxasa xa di Xanun bε, barima a baba fe fanyi raba nε n bε.» Dawuda naxa xεεrae xεε Xanun xɔn e xa sa a nu tɔɔrɔ a nu sεgε sa a baba jnɔnfe ma. Dawuda xa xεεrae naxa so Amonikae xa bɔxι ma Xanun yire, e xa a nu tɔɔrɔ sa. ³ Kɔnɔ Amonikae xa kuntigie naxa a fala Xanun bε, «Cεl i ma Dawuda yee xεεxi i nu tɔɔrɔ sade i baba jnɔnfe nan ma? E faxi nε e xa fa be kolon, e xa be ya iso, e xa yi bɔxι tegerenya raba. A xa xεεrae faxi be na nan ma.»

⁴ Na kui Xanun naxa Dawuda xa xεεrae suxu, a naxa e dε xabe maxaba, a naxa e xa donmae raxaba e xɔrε yailanyi, a fa e rabεjin. ⁵ Mixi nde to na fe dεntεgε Dawuda bε, a naxa mixie xεε a xa xεεrae yire a falafe ra, «Wo lu Yeriko han wo dε xabee xa mini. Na temui wo xa gbilen be.» Dawuda xa xεεrae xaxili nu bara ifu ki fanyi ra.

⁶ Xanun nun Amonikae to a kolon a e bara xɔnnanteya raso e nun Dawuda tagi, e naxa gbeti kilo wulu tongo saxan nun naani fi Siriyakae ma, naxee nu na Mesopotamiya, Maaka nun Soba, alako e xa fa sɔɔri ragisee nun soe ragie ra e bε. ⁷ Na kui Maaka mangε nun a xa jnama naxa fa sɔɔri ragise wulu tongo saxan nun firin na, e fa malan Medeba. Amonikae fan naxa mini e xa taae kui, alako e xa Dawuda gere. ⁸ Dawuda fεfε na kolon, a naxa sɔɔri mangε Yowaba nun a xa sɔɔri gbangbalanyi birin xεε e yire. ⁹ Amonikae naxa mini, e ti gere ki ma taa sode dε ra. Mangε naxee fa e malide, e nu tixi e xati ma daaxa i.

¹⁰ Yowaba naxa a kolon gere na a ya ra, a man na a xanbi ra. A naxa Isirayila sɔɔri fanyie mayegeti, a e ti Siriyakae ya ra. ¹¹ A naxa sɔɔri dɔnxɔε lu a xunya Abisayi xa yaamari bun ma, e xa ti Amonikae ya ra. ¹² Yowaba naxa a fala a xunya bε, «Xa Siriyakae sεnbε gbo n bε, i xa fa n malide. Xa Amonikae fan sεnbε gbo i bε, n fan sigama i malide. ¹³ I xa limaniya, won xa won sεnbε so won bɔnsɔε xa fe ra nun won Mariги Ala xa taae xa fe ra. Alatala xa a waxonfe raba.»

¹⁴ Yowaba nun a xa sɔɔrie naxa Siriyakae gere. Nee naxa e gi Yowaba ma. ¹⁵ Amonikae to a to, Siriyakae bara e gi, e fan naxa e gi Abisayi ma. Yowaba xunya naxa so taa kui, Yowaba naxa gbilen Darisalamu.

¹⁶ Siriyakae to a kolon Isirayila bara e bɔnbo, e naxa xεεrae xεε Siriyakae ma naxee nu na xure naakiri ma. Hadadeseri xa sɔɔri mangε Sofaki nan nu na e xunyi ra. ¹⁷ Dawuda to na kolon, a naxa Isirayilakae birin malan, e naxa fa e Yuruden igiri, e siga Siriyakae gere. Siriyakae man naxa e gi Isirayilakae ya ra. ¹⁸ Dawuda naxa sɔɔri nun e ragise dɔxɔ wulu solofera faxa, a nun sɔɔri wulu tongo naani gbεtε. A naxa sɔɔri mangε Sofaki fan faxa. ¹⁹ Hadadeseri malimae to a kolon a Isirayilakae bara e bɔnbo, e naxa lanyi xiri e nun Dawuda tagi, e naxa lu a xa yaamari bun. Kabi na waxati, Siriyakae mu tinma Amonikae malide sonon.

20

Dawuda Amonikae nun Filisitakae gerefe

(Samuweli II 11:1, 12:26-31)

¹ Na jie igbilenyi, gere temui to a li, Yowaba nun a xa sɔɔri gbangbalanyie naxa siga Amonikae gere. Yowaba naxa taa nde suxu naxan xili Raba, a fa menni kana. Dawuda tan naxa lu Darisalamu. ² Dawuda naxa mangε tɔnxuma xεεma daaxi ba Amonikae xa mangε xunyi ma, naxan xa binyε dangi kilo tongo saxan na. Gεmε tofanyi diyaman daaxi fan nu na a ma. Na mangε tɔnxuma naxa dɔxɔ Dawuda xun ma, a fa se gbegbe xanin a xun ma a naxan sɔtɔ gere kui. ³ Nama naxan nu na naa, Dawuda naxa e xanin a xun ma, a e findi konyie ra naxee wuri, gεmε, nun wure xabama. A Amonikae xa taa birin xa fe raba na ki nε. Na xanbi, Dawuda nun a xa sɔɔrie naxa gbilen Darisalamu.

⁴ Na to dangi, Isirayilakae nun Filisitakae naxa gere Geseri. Na gere kui, Sibekayi Xusaka naxa Sipayı faxa. Sipayı findi Refa bɔnsɔε nan na. Filisitakae naxa yaagi na fe ma.

⁵ Isirayilakae nun Filisitakae man naxa gere. Yi biyasi Yayiri xa di Elexanan naxa Goliyati xunya Laxami Gatika faxa. A sεnbε nu gbo, a xa tanbε xa xungboe nu luxi alɔ dugi sɔxɔ wuri.

⁶ Gere gbεtε naxa mini Gati. Xεmε kuye nde nu na, sole senni nan nu na a salonse birin ma, nee malanxi mɔxɔjεn nun naani. Na fan Rafa bɔnsɔε nan nu a ra. ⁷ A to Isirayila konbi, Dawuda xunya Simeya xa di Yonatan naxa a faxa. ⁸ Yi xεmεe birin fatanxi Rafa bɔnsɔε nan ma naxan nu sabatixi Gati. Dawuda nun a xa sɔɔrie naxa e birin sɔtɔ.

21

Isirayila jnama kontife

(Samuweli II 24:1-9)

¹ Sentanε to wa Isirayila ratantanfe, a naxa Dawuda bɔjε rate a xa Isirayilakae konti. ² Dawuda naxa a fala Yowaba nun kuntigie bε, «Wo siga, wo xa sa Isirayilakae konti, keli Beriseeba ma, sa dɔxɔ Dana ra. Wo xa na xasabi dεntεgε n bε.» ³ Yowaba naxa a yaabi, «Alatala xa Isirayila jnama rawuya dɔxɔ kεmε. Mangε, n marigi, i xa konyie xa mu nee birin na? I yi mɔɔli maxɔrinxi munfe ra? Munfe ra i wama Isirayila xa yi yunubi sɔtɔ?» ⁴ Konti mangε xui mu matandima, na na a ra Yowaba naxa mini, a naxa Isirayila birin jŋεrε, a fa gbilen Darisalamu. ⁵ A naxa jnama xasabi fala Dawuda bε. Isirayilakae xa konti nan ya: xεmε santidegεma kanyi miliyɔn keren, wulu kεmε. Yudayakae xa konti nan ya: xεmε santidegεma kanyi wulu kεmε naani, tongo solofera. ⁶ Yowaba mu Lewi nun Bunyamin bɔnsɔε konti, barima mange xa yaamari mu nu rafanxi a ma.

⁷ Yi yaamari naxa rajaaaxu Ala ma. A naxa Isirayila xa tantanyi seri ba. ⁸ Dawuda naxa a fala Ala bε, «N to yi rabaxi, n bara yunubi belebele raba. Yakɔsi n bara i mayandi i xa dijε i xa konyi xa yunubi ma. Na bara findi n ma daxuna ra.» ⁹ Alatala naxa a masen Gadi bε, naxan findi namijɔnmε ra mange bε Dawuda xa waxati, ¹⁰ «I xa a fala Dawuda bε, Alatala yi nan masenxi i bε, «N bara fe saxan masen i bε, i xa kerem sugandi i wama n xa naxan naba i ra.» ¹¹ Gadi naxa siga Dawuda yire, a a fala a bε, «Alatala yi nan masenxi i bε, ¹² «I bara tin jaaxankate mundun na: kaame xe sin bɔxi jε saxan, xa na mu i yaxuie xa nɔ wo ra e xa santidegεma ra kike saxan, xa na mu Alatala xa a xa maleke xεe a xa Isirayila jama halaki, a xa bɔxi birin kana a xa santidegεma ra nun fure jaaxi ra xi saxan. Yakɔsi i xa a mato n lan n xa naxan fala n xεεma bε.» ¹³ Dawuda naxa Gadi yaabi, «N bojε bara maʃaaxu a xɔrɔxε ra. A lan n xa n sa Alatala bεlεxε i naxan xa kinikini gbo. Na fisada adamatie bεlεxε bε.» ¹⁴ Alatala naxa fure jaaxi radin Isirayila ma han xεmε wulu tongo solofera naxa faxa Isirayila bɔxi ma. ¹⁵ Ala naxa maleke xεe Darisalamu, a xa sa naa kana. A nu naa kanafe temui naxε, Alatala naxa e xa toore mato, a fa nimisa. A naxa a masen maleke bε naxan nu naa kanafe, «Na lan. E lu naa sinden.» Alatala xa maleke nu tixi Oronan Yebusuka xa lonyi ma. ¹⁶ Dawuda to a ya rate, a naxa Alatala xa maleke to, a tixi koore ma, a xa santidegεma baxi a tεε i, a ya rafindixi Darisalamu ma. Dawuda nun forie naxa sunnun donma ragoro e ma, e e yatagi rafelen boxi. ¹⁷ Dawuda naxa a fala Ala bε, «N tan xa mu yaamari ti e xa Isirayila jama konti? N tan nan yunubi rabaxi, n tan nan yi fe kobi niyaxi. Nama tan munse rabaxi? N Marigi Alatala, i xa n tan nun ma denbaya halaki, i xa i jaama lu naa.»

¹⁸ Alatala xa maleke naxa a masen Gadi bε a xa a fala Dawuda bε, a xa te sεrεxεbade yailande Alatala bε Oronan Yebusuka xa lonyi ma. ¹⁹ Dawuda naxa te naa alo Gadi a fala a bε Alatala xili ra ki naxε.

²⁰ Oronan to nu naa lonyi ma, a mengi bɔnbofe, a naxa a mafindi, a fa maleke to. A tan nun a xa di naanie naxa e nɔxun. ²¹ Na waxati, Dawuda fan nu sigafe Oronan yire. Oronan to a to, a naxa keli lonyi ma, a sa a felen bɔxi ma Dawuda bun ma. ²² Dawuda naxa a fala Oronan bε, «N wama yi lonyi sarafe i ma, alako n xa sεrεxεbade ti Alatala bε. A mati n ma a sare ra, alako fure jaaxi xa jɔn jama ma.» ²³ Oronan naxa Dawuda yaabi, «Mange, a tongo. N marigi xa a waxɔnfε raba a ra. N bara yi ningee fan so i yi ra, e xa findi sεrεxε gan daaxi ra. Yi saretie nɔma gande yege ra, yi mengi fan xa findi sεrεxε ra. N bara yi birin fi i ma.»

²⁴ Kɔnɔ mangε Dawuda naxa a fala Oronan bε, «Ade, n wama a sarafe ne kɔbiri ra naxan lanma sεriye ki ma. N mu se bama sεrεxε ra Alatala bε, naxan findima i tan harige ra. N mu nɔma sεrεxε gan daaxi bade n mu naxan sare baxi.» ²⁵ Na kui Dawuda naxa xεεma kilo solofera fi Oronan ma na lonyi xa fe ra. ²⁶ Dawuda naxa sεrεxεbade ti mɛnni Alatala bε, a fa sεrεxε gan daaxi nun xanunteya sεrεxε ba. A to Alatala maxandi, Alatala naxa a yaabi tε ra naxan sinxi sεrεxεbade ma keli koore ma. ²⁷ Na temui Alatala naxa wɔyεn maleke bε, a fa santidegεma raso a tεε i.

²⁸ Dawuda nu sεrεxε bama Oronan Yebusuka xa lonyi nan ma sɔnɔn, barima a nu bara a kolon a Alatala a yaabima mɛnni ne. ²⁹ Alatala xa hɔrɔmɔlingira, Annabi Munsa naxan yailan gbengberenyi ma, a nun sεrεxεbade sεrεxε gan daaxi bama dɛnnaxε, nee nu na yire itexi nde ne Gabayon na waxati. ³⁰ Kɔnɔ Dawuda mu nu nɔma sode naa, a xa wɔyεn Ala ra, barima a nu hɛnmɛxi Alatala xa maleke xa santidegεma ra.

22

Ala xa hɔrɔmɔbanxi folofe

¹ Dawuda naxa a masen, «Won Marigi Alatala xa banxi xa ti be, a nun sεrεxεbade, sεrεxε gan daaxi bama dɛnnaxε.»

² Dawuda naxa yaamari fi, xɔjε konyi birin naxee sabatixi Isirayila bɔxi ma, e xa malan. A naxa e findi gemε sabamæra Ala xa banxi xa wali xa fe ra. ³ Dawuda naxa wure gbegbe fen, naxan findima lantumæe nun naadε gbaku see ra. A naxa yɔxui gbegbe fan fen naxan mu nu nɔma maniyade a gboe xa fe ra. ⁴ Sidɔnkae nun Tirekae naxa Dawuda mali, a naxa wuri fanyi gbegbe sɔtɔ. Na wuri mɔɔli xili ne sɛdiri. ⁵ Dawuda nu fa a fala, «N ma di Sulemani dimɛdi na a ra, a mu wali kolon sinden. Hɔrɔmɔbanxi naxan tima Alatala bε, na lamma a xa tofan, a xa rayabu, a xili xa gbo si birin ya ma.» Na kui, Dawuda se gbegbe malan ne na banxi tima naxan na beenu a xa faxa

⁶ Dawuda naxa a xa di Sulemani xili, a a fala a bε a xa banxi ti Isirayila Marigi Alatala bε. ⁷ A naxε, «N ma di, nate nu na n bε n xa banxi ti n Marigi Alatala bε, ⁸ kɔnɔ Alatala bara yi masen n bε yi ki, i bara wuli ifili a gbe ra n ya i i xa yihadi geree kui, i mixie gbegbe faxa. Na nan a ra, i tan nu lan i xa banxi ti n bε. ⁹ Kɔnɔ i fama di nde sɔtɔde, naxan findima bɔjɛsa mixi ra, n malabui fima naxan ma a yaxuie xa fe ra. A xili fama falade Sulemani. Isirayila luma bɔjɛsa nun maraxarɛ kui a xa simaya birin kui. ¹⁰ A tan nan fama banxi tide n bε, a fa findi n ma di ra, n fan findi a baba ra. A xa mangεya kibanyi buma abadan Isirayila.»

¹¹ «Yakosi, n ma di, Alatala xa lu i seeti ma, alako i xa i Marigi Alatala xa banxi ti sōonęya ra ałc a falaxi i xa fe ra ki naxe. ¹² Alatala xa lónni nun xaxili fanyi fi i ma a i tima mangé ra témui naxe Isirayila bɔxi ma, alako i xa i Marigi Alatala xa seriyę rabatu. ¹³ Fe birin fama nē sōonęyade i bē xa i Alatala xa seriyę nun a xa yaamarie rabatuma, a naxee soxi Annabi Munsa yi ra Isirayila bē. I xa i sənbē so, i xa limaniya. I naxa gaaxu fefe ya ra, i bɔjɛn naxa mini.»

¹⁴ «N ma kate kui, n bara xəxema kilo miliyɔn saxan, kilo wulu keme naani malan Alatala xa banxi xa fe ra. N man bara gbeti kilo miliyɔn tongo saxan nun naani malan. Yɔxui nun wure bara gbo han na kɔnti mu nɔma kolonde. N bara wuri nun gəmə fan fen. I man fama nde sade na xun. ¹⁵ Walike gbegbe na i yi ra naxee fata gəmə xabade, naxee fata gəmə nun wuri masolide. E wali mɔɔli birin kolon. ¹⁶ Xəxema, gbeti, yɔxui, nun wure na i yi ra han a bara dangi a i. Keli, i xa wali suxu keren na! Alatala xa i mali.»

¹⁷ Dawuda naxa a fala Isirayila kuntigi birin bē, e xa fa a xa di Sulemani mali. A naxa a fala e bē, ¹⁸ «Wo Marigi Alatala mu na wo fɔxɔ ra? A mu bɔjɛna fixi wo ma wo yaxui birin ya ra? A bara bekae sa n bɛlɛxɛ i. Yi bɔxi bara findi Alatala nun a xa jama gbe ra. ¹⁹ Wo xa wo Marigi Alatala fen wo bɔjɛ nun wo nii birin na. Wo keli, wo xa hɔrɔmɔbanxi səniyɛnxi ti wo Marigi Alatala bē, alako wo xa fa Alatala xa saatɛ kankira nun a xa se səniyɛnxi raso Ala xa banxi kui.»

23

Lewi bɔnsœxa kɔnti

¹ Dawuda to bara gə foride, a naxa a xa di Sulemani sugandi Isirayila mangé ra. ² A naxa Isirayila kuntigie, sərɛxɛdubɛe, nun Lewikae malan. ³ E naxa Lewikae kɔnti, naxee nu bara jɛ tongo saxan sɔtɔ. E kɔnti naxa siga xəxem wulu tongo saxan nun solomasaxan. ⁴ Dawuda naxa a fala, «N bara mixi wulu mɔxɔnɛn nun naani ba, e xa e jɛngi sa Alatala xa banxi wali rabafe xɔn. Mixi wulu senni xa findi kiitisae ra. Mixi wulu naani xa findi naadɛ kantɛe ra. ⁵ Mixi wulu naani xa Alatala matɔxɔ maxasee xui ra, n naxee yailanxi a matɔxɔ se ra.»

⁶ Dawuda naxa Lewikae itaxun xunde ma, e benba Lewi xa die ki ma: Gerison, Kehati, nun Merari. ⁷ Gerison xa die: Ladana nun Simeyi. ⁸ Ladana xa die: Yɛxiyeli, di singe, Setama nun Yoweli, e mixi saxan. ⁹ Simeyi xa die: Selomoti, Xasiyeli, nun Xarani, e mixi saxan. Ladana xa denbaya kuntigie nan na ki.

¹⁰ Simeyi xa die: Yaxati, Sisa, Yeyusu nun Beriya. Simeyi xa di naani nan na ki. ¹¹ Yaxati, di singe, Sisa, di firin nde. Yeyusu nun Beriya mu di gbegbe sɔtɔ. E naxa findi denbaya keren na.

¹² Kehati xa die: Amarama, Yisehari, Xebiron, nun Yusiyeli, e mixi naani. ¹³ Amarama xa die: Haruna nun Munsa. Haruna naxa findi Ala xa mixi səniyɛnxi ra, a nun a bɔnsœ abadan, alako e xa surayi ba sərɛxɛ ra Alatala bē, e xa a xa wali gbɛt̄e raba, e man xa duba mixi bē Ala xili ra témui birin. ¹⁴ Munsa findi Ala xa mixi nan na. A xa die naxa lu Lewi bɔnsœ ya ma. ¹⁵ Munsa xa die: Gerisomi nun Eliyeseri. ¹⁶ Gerisomi xa die: Sebuweli, di singe. ¹⁷ Eliyeseri xa die: Rexabiyi, di singe. Eliyeseri mu di gbɛt̄e sɔtɔ, kɔnɔ Rexabiyi naxa di gbegbe bari. ¹⁸ Yisehari xa die: Selomiti, di singe. ¹⁹ Xebiron xa die: Yeriya, di singe, Amaraya, di firin nde, Yaxasiyeli, di saxan nde, nun Yekameyami, di naani nde. ²⁰ Yusiyeli xa die: Mike, di singe, nun Yisiya, di firin nde.

²¹ Merari xa die: Maxali nun Musi. Maxali xa die: Eleyasari nun Kisi. ²² Eleyasari faxa nē, a mu di xəxem yo lu, kɔnɔ a di ginee tan lu nē. Kisi xa die naxa e dɔxɔ ginɛ ra, barima e dɛxɔe nan nu e ra. ²³ Musi xa die: Maxali, Ederi nun Yerimoti, e di saxan.

²⁴ Yee nan findi Lewi bɔnsœ ra denbaya xunyie ki ma. E birin kɔntixi keren kerenyi ra. E nu walima Alatala xa banxi kui kabi e na jɛ mɔxɔnɛ. ²⁵ Dawuda nu bara a fala, «Isirayila Marigi Alatala bara bɔjɛna fi a xa jama ma. E xa lu Darisalamu abadan. ²⁶ Lewikae mu fama Ala xa hɔrɔmɔlingira nun a yirabasee xaninde sɔnɔn.» ²⁷ Dawuda xa natɛ dɔnxɔe nan na ki, Lewikae kɔntife naxee bara jɛ mɔxɔnɛ sɔtɔ. ²⁸ E nu Haruna xa die malima Alatala xa banxi wali ra, ałc mɛenife tɛtɛ nun konkoe ma, se rasəniyɛnfe, wali xunxuri rabafe Ala xa banxi kui, ²⁹ taami yailanfe naxan bama sərɛxɛ ra Ala bē, farin dinfe naxan findima sərɛxɛ ra, taami lebinitare yailanfe, nun donse mɔɔli birin nafalafe. ³⁰ E nu lanma e xa Alatala matɔxɔ gɛsəsəgə nun nunmare birin. ³¹ E man nu sərɛxɛ gan daaxie bama Alatala bē malabui lɔxɔe ma, Kike Neeñe Sali, nun sali xungbe waxati. E nu lanma e xa Alatala rabatu a seriyę ki ma. ³² E tan nan nu Kiri Banxi Naralande nun yire səniyɛnxi kantama. E man nu e ngaxakerenyi Haruna xa die xa yaamarie rabatuma Alatala xa banxi wali rabafe ma.

24

Sərɛxɛdubɛe itaxunfe

¹ Haruna nu bara di naani sɔtɔ: Nadabo, Abihu, Eleyasari, nun Itamari. ² Nadabo nun Abihu singe naxa faxa e baba bē. E mu di yo bari. Eleyasari nun Itamari nan nu na sərɛxɛdubɛe ra. ³ Sadoki,

Eleyasari xa di, nun Aximeleki, Itamari xa die, naxa Dawuda mali Haruna xa die itaxunfe ra e wali ki ma.

⁴ Mang   nu wuya Eleyasari xa die nan ya ma, dangi Itamari xa die ra. Na nan a to e naxa Eleyasari xa die findi denbaya fu nun senni ra. Itamari xa die naxa findi denbaya solomasaxan na. ⁵ E naxa e sugandi Ala xa mali ra, barima Eleyasari xa die nun Itamari xa die birin findixi Ala xa walik   nan na. ⁶ Netaneeli xa di Semaya Lewika nan nu e xilie s  b  ma mang  , kuntigie, s  r  ex  dub  e Sad  ki, Abiyatari xa di Aximeleki, nun s  r  ex  dub  e xa denbaya xunyie, nun Lewikae ya x  ri. E naxa denbaya keren sugandi Eleyasari xa die ya ma, e man naxa keren sugandi Itamari xa die ya ma.

⁷ Ala naxa a ragiri denbayae xa sugandi yi ki: a singe Yehoyaribu, a firin nde Y  daya, ⁸ a saxan nde Xarima, a naani nde Seyorimi, ⁹ a suuli nde Malakiya, a senni nde Miyamin, ¹⁰ a solofera nde Hak  si, a solomasaxan nde Abiya, ¹¹ a solomanaani nde Yosuwe, a fu nde S  kanaya, ¹² a fu nun keren nde Eliyasi  bu, a fu nun firin nde Yakimi, ¹³ a fu nun saxan nde Xupa, a fu nun naani nde Yesebeyabi, ¹⁴ a fu nun suuli nde Biliş, a fu nun senni nde Imeri, ¹⁵ a fu nun solofera nde Xesiri, a fu nun solomasaxan nde Hapis  si, ¹⁶ a fu nun solomanaani nde Petaxiya, a m  x  j  ren nde Yesekiyeli, ¹⁷ a m  x  j  ren nun keren nde Yakin, a m  x  j  ren nun firin nde Gamulu, ¹⁸ a m  x  j  ren nun saxan nde D  laya, a m  x  j  ren nun Maasi  .

¹⁹ A nu lan e xa Alatala xa h  r  m  banxi xa wali suxu na ki n  , alo e benba Haruna a fala e b   ki nax  . Isirayila Marigi Alatala nu bara na yaamari so Haruna yi ra.

²⁰ Lewi b  ns  e g  b  t  ee nan ya. Amarama xa die: Subayeli. Subayeli xa die: Yexedeya. ²¹ Rexabiya xa die: Yisiya, di singe. ²² Yisehari xa die: Selomoti. Selomoti xa die: Yaxati. ²³ Kebiron xa die: Yeriya, di singe, Amaraya, di firin nde, Yaxasiyeli, di saxan nde, Yekameyami, a xa di naani nde. ²⁴ Yusiyeli xa die: Mike. Mike xa die: Samiri. ²⁵ Mike xunya: Yisiya. Yisiya xa die: Sakari. ²⁶ Merari xa die: Maxali nun Musi a nun a xa mamadi Yaasiyahu. ²⁷ Merari xa mamadie: Yaasiyahu, Sohami, Sakuru, nun Ibiri. ²⁸ Maxali xa die: Eleyasari. Eleyasari mu di yo s  to. ²⁹ Kisi xa die: Yerameeli. ³⁰ Musi xa die: Maxali, Ederi, nun Yerimoti. Lewi xa die nan ya a denbaya ki ma.

³¹ E fan sugandixi Ala xa mali nan na alo e ngaxakerenyie Haruna xa die. Na raba mang   Dawuda, Sad  ki, Aximeleki, s  r  ex  dub  e xa denbaya xunyie, nun Lewikae ya x  ri. Na kui Eleyasari nun Itamari xa denbayae birin lan.

25

B  etib  e

¹ Dawuda nun s  ori mang   naxa Asafi, Heman, nun Yedutun b  ns  e sugandi e xa namij  n  m   masenyi ti b  eti daaxi, k  rae nun maxasee xui ra. X  m  e xilie nan ya naxee nu na wali rabama: ² Asafi xa die: Sakuru, Yusufu, Netaniya, nun Asareela. Asafi xa die, naxee nu na a xa yaamari bun ma, naxee nu namij  n  m   masenyi tima mang   be: ³ Yedutun xa die: G  dalaya, Seri, Yesaya, Simeyi, Xasabiya, nun Matitiya. Na mixi senni naxa lu e baba Yedutun xa yaamari bun ma. Yedutun nu namij  n  m   masenyi tima k  ra xui ra, alako a xa Alatala mat  x  , a xa a tantu.

⁴ Heman xa die: Buukiya, Mataniya, Yusiyeli, Sebuweli, Yerimoti, Xananiya, Xanani, Eliyata, Gidaliti, Romanti Eseri, Yosobekasa, Maloti, Hotiri, Maxasiyoti. ⁵ Yi mixi birin findixi Heman xa die nan na, naxan nu Ala xui madangima mang   be. Ala naxa s  n  be fi a ma, a xa di fu nun naani s  t  o, a nun di gin   saxan. ⁶ Nee birin nu na e baba xa yaamari bun ma, e xa b  eti ba k  rae xui ra Alatala xa banxi kui. Asafi, Yedutun, nun Heman nu na mang   xa yaamari nan bun ma. ⁷ Yi karamox   naxee fata b  eti bade Alatala b  , e findi mixi k  me firin mixi tongo solomasaxan nun solomasaxan nan na. ⁸ E birin sugandixi Ala xa mali nan na e xa wali k  ja ma, tagi rasa yo mu nu na a lanmadi, a xungbe, a karamox  , nun a xarandi tagi.

⁹ Ala naxa a ragiri e xa sugandi yi ki: A singe, Asafi xa di Yusufu. A firin nde, G  dalaya, a xunyae, nun a xa die, e mixi fu nun firin. ¹⁰ A saxan nde, Sakuru, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹¹ A naani nde, Yisiri, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹² A suuli nde, Netaniya, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹³ A senni nde, Buukiya, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹⁴ A solofera nde, Yesarela, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹⁵ A solomasaxan nde, Yesaya, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹⁶ A solomanaani nde, Mataniya, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹⁷ A fu nde, Simeyi, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹⁸ A fu nun keren nde, Asareli, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ¹⁹ A fu nun firin nde, Xasabiya, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ²⁰ A fu nun saxan nde, Subayeli, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ²¹ A fu nun naani nde, Matitiya, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ²² A fu nun suuli nde, Yerimoti, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ²³ A fu nun senni nde, Xananiya, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ²⁴ A fu nun solofera nde, Yosobekasa, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ²⁵ A fu nun solomasaxan nde, Xanani, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin. ²⁶ A fu nun

solomanaani nde, Maloti, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin.²⁷ A mɔxɔjɛn nde, Eliyata, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin.²⁸ A mɔxɔjɛn nun keren nde, Hotiria, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin.²⁹ A mɔxɔjɛn nun firin nde, Gidaliti, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin.³⁰ A mɔxɔjɛn nun saxon nde, Maxasiyoti, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin.³¹ A mɔxɔjɛn nun naani nde, Romanti Eseri, a xa die, nun a xunyae, e mixi fu nun firin.

26

Hɔrɔmɔbanxi naadε kantε

¹ Naadε kantε nan ya: Kore xa die naxan baba findi Asafi ra: Meselemiya xa die: Sakari nan na di singe ra, Yediyayeli, nan na a firin nde ra, Sebadaya nan na a saxon nde ra,³ Yataniyeli nan na a naani nde ra, Elama nan na a suuli nde ra, Yehoxanan nan na a senni nde ra, Eliyehowenayi nan na a solofera nde ra.⁴ Obedo Edon xa die: Semaya, di singe, Yehosabadi di firin nde, Yowa di saxon nde, Sakara di naani nde, Netaneeli, di suuli nde,⁵ Amiyeli, di senni nde, Isakari, di solofera nde, Pewuletayi, di solomasaxan nde. Ala nu bara baraka sa Obedo Edon xa fe.⁶ A xa di singe Semaya naxa di xemæ bari naxee findixi kuntigie ra e xa denbayae xun ma barima e sənbε nu gbo.⁷ Semaya xa die: Otini, Refayeli, Obedo, Elesabada, nun e xunyae Elihu nun Semakiya, xemæ gbangbalanyie.⁸ Yi mixi tongo senni nun firin birin baba nu lanxi Obedo Edon nan ma. E sənbε nu gbo ki fanyi Ala xa wali kui.

⁹ Meselemiya xa die nun a xunyae findixi mixi fu nun solomasaxan nan na. E sənbε fan nu gbo.¹⁰ Merari xa di Xosa naxa di xemæ bari: Simiri, a baba naxan findi xunyi ra hali di singe to mu nu a ra.¹¹ Xilikiya, a firin nde, Tebaliya, a saxon nde, Sakari, a naani nde. Xosa xa die nun a xunyae nu lanxi mixi fu nun saxon nan ma.¹² Yi mixi birin nun e xunyae findixi naadε kantε nan na Alatala xa banxi kui.¹³ E nu luma mixi sugandi ra Ala xa mali ra alako e xa a kolon nde lan a xa naadε mundun kanta. Denbaya birin, mixi xuri nun mixi xungbe, e birin nu na na konti kui.

¹⁴ Ala naxa a ragiri sogetede naade xa ilan Selemiya ra. Koɔla naadε naxa ilan a xa di Sakari ra, naxan findixi lɔnnila ra.¹⁵ Yirefanyi naadε naxa ilan Obedo Edon na. A xa die fan naxa lan banxi ma see ragatama dənnaxæ.¹⁶ Sogegerode naadε naxa ilan Supimi nun Xosa ra Alatala xa maragiri saabui ra. E naxa Saaleketi naadε fan kanta, naxan nu na kira ma naxan tema. Xunde firin nu na mənni, e ya rafindixi e boore ma.¹⁷ Lewika senni nu na sogetede biri, mixi naani koɔla biri, mixi naani yirefanyi biri, mixi naani see ragatama banxi naxan kui, yire firin,¹⁸ sogegerode biri, mixi naani nu na kira de ra, mixi firin banxi sode de ra.¹⁹ Naadε kantε nan na ki naxee kelixi Kore nun Merari xa die ya ma.

²⁰ Lewikae nan ya naxee nu e jɛngi sama naafuli nun se səniyɛnxie xɔn ma naxee ragataxi Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui.²¹ Ladana xa di naxee fatanxi Gerison bɔnsɔε ra Ladana saabui ra, e xa denbaya xunyie nu lanxi Yexiyeli nan ma.²² Yexiyeli xa die fan, Setama nun a xunya Yoweli, nu e jɛngi saxi naafuli xɔn ma naxan nagataxi Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui.

²³ Amaramakae, Yiseharikae, Xebironkae, nun Yusiyelikae²⁴ naxa Gerisomi xa di Sebuweli, Munsa xa mamadi, sugandi a xa mɛɛni naafuli ma,²⁵ e nur a bari boore naxee fatanxi Eliyeseri xabile ra. E findi Eliyeseri xa di Rexabiya nan na, na fan xa di Yesaya, na fan xa di Yorami, na fan xa di Sikiri, nun na fan xa di Selomiti.²⁶ Selomiti nun a bari booree nan nu e jɛngi sama naafuli nun se səniyɛnxie xɔn ma, mangɛ Dawuda naxee radaxa xabile mixi wulu yarerati, mixi kɛmɛ yarerati, nun sɔɔri xunyie nan nee fixi Ala ma.²⁷ E nu bara e harige ba Alatala xa banxi bɛ e naxan sɔtɔ gere kui.²⁸ Selomiti nun a xunyae man nu e jɛngi sama naafuli fan xɔn ma, Annabi Samuweli, Kisi xa di Sɔlu, Neri xa di Abeneri, nun Seruya xa di Yowaba naxan fixi Ala ma.²⁹ Kenaniya nun a xunyae, naxee findi Yisehari bɔnsɔε ra, nan nu e jɛngi saxi kiiti safe xɔn ma Darisalamu fari ma Isirayila.³⁰ Xasabiya nun a xunyae, naxee nu na Xebiron, xemæ gbangbalanyie, e mixi wulu keren kɛmɛ solofera, e nu e jɛngi sama Isirayila bɔxi xɔn ma naxan nu na Yurudɛn naakiri ma sogegerode mabiri. E nu e jɛngi sama Alatala nun mangɛ xa wali xɔn ma mənni biri.³¹ Yeriya findi Xebiron mangɛ nan na a xabile ki ma. Dawuda xa mangɛya jɛ tongo naani nde, mixi ndee naxa taruxuie mato, e fa a kolon xemæ gbangbalanyie na Yaasæri, Galadi bɔxi ma.³² A ngaxakerenyi gbangbalanyie nu lanxi mixi wulu firin kɛmɛ solofera nan ma, e birin xabile xunyie. Mangɛ Dawuda naxa e findi Ruben, Gadi, nun Manasi bɔnsɔε sɛeti keren xunyie ra.

27

Isirayila sɔɔrie

¹ Isirayila sɔɔrie xunyie nan ya naxee findi denbaya xunyie ra. E tan nan nu findixi mangɛ xa sɔɔri gali xunyie ra, sɔɔri wulu nun sɔɔri kɛmɛ ki ma. Kike yo kike xemæ wulu mɔxɔjɛn nun naani nu sɔɔri wali rabama.

² Sabadiyeli xa di Yasobeyami findi xunde singe xa mangə nan na, jəe kike singe. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma. ³ Sabadiyeli findi Peresi xa di nde nan na. A findi səcəri birin xa mangə nan na jəe kike singe.

⁴ Dodayi Axowaka findi xunde firin nde mangə nan na jəe kike firin nde. Mikiloti naxa findi a xa səcərie xunyi ra. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

⁵ Sərəxədubə Yehoyada xa di Bənaya findi xunde saxan nde mangə nan na jəe kike saxan nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma. ⁶ Bənaya nan nu na Dawuda xa səcəri tongo saxanyi xunyi ra. A xa di Amisabadi nu na a baba xa yaamari bun ma.

⁷ Yowaba xunya Asaheli findi xunde naani nde mangə nan na jəe kike naani nde. A xa di Sebadaya naxa findi a jəkəsə ra. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

⁸ Samehuti Yisiraka findi xunde suuli nde mangə nan na jəe kike suuli nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

⁹ Ikesi xa di Ira Tekowaka findixi xunde senni nde mangə nan na jəe kike senni nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

¹⁰ Xələsi Pelonka naxan fatan Efirami bənsəe ra findi xunde soloferə nde mangə nan na jəe kike soloferə nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

¹¹ Sibekayi Xusaka naxan fatan Sera xabile ra findi xunde solomasaxan nde mangə nan na jəe kike solomasaxan nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

¹² Abiyeleri Anatotika naxan fatan Bunyamin bənsəe ra findi xunde solomanaani nde mangə nan na jəe kike solomanaani nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

¹³ Maharayi Netofaka naxan fatan Sera xabile ra findi xunde fu nde mangə nan na jəe kike fu nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

¹⁴ Bənaya Piratonka naxan fatan Efirami bənsəe ra findi xunde fu nun keren nde mangə nan na jəe kike fu nun keren nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

¹⁵ Xeleydi Netofaka naxan fatan Otiniyeli xabile ra findi xunde fu nun firin nde mangə nan na jəe kike fu nun firin nde. Xəmə wulu məxçəjən nun naani nu na a xa yaamari bun ma.

¹⁶ Isirayila bənsəee xa səcərie xa mangə nan ya: Ruben bənsəe xun ma, Sikiri xa di Eliyeleri. Simeyən bənsəe xun ma, Maaka xa di Sefataya, ¹⁷ Lewi bənsəe xun ma, Kemuweli xa di Xasabiya. Sərəxədubə Sadəki nan nu na Häruna xabile xun ma. ¹⁸ Yudaya bənsəe xun ma, Dawuda taara Elihu. Isakari bənsəe xun ma, Mikayeli xa di Omeri. ¹⁹ Sabulon bənsəe xun ma, Abadiyasi xa di Yisemaya. Nafatali bənsəe xun ma, Asiriyeli xa di Yerimoti. ²⁰ Efirami bənsəe xun ma, Asasiya xa di Hoseya. Manasi bənsəe səeti keren xun ma, Pədaya xa di Yoweli. ²¹ Manasi bənsəe səeti boore xun ma sogetedə biri, Sakari xa di Ido. Bunyamin bənsəe xun ma, Abeneri xa di Yaasiyeli. ²² Dana bənsəe xun ma, Yeroxama xa di Asarəli. Isirayila bənsəee xa səcərie xa mangənan na ki.

²³ Dawuda mu mixie kənti, naxee nu bara ge jəe məxçəjən sətəde, barima Alatala nu bara a masen a Isirayilakə wuyaya nə alə tunbuie. ²⁴ Seruya xa di Yowaba nu bara Isirayilakə kənti fələ, kənə a mu a rəjənən Alatala xa xənə xe fe ra Isirayila ma. Na kənti mu səbəxi Dawuda xa taruxui buki kui.

²⁵ Adiyeli xa di Asamateti findi mangə xa naafuli ragate nan na. Yusiya xa di Yonatan fan findi mangə xa naafuli ragate nan na Darisalamu fari ma, daaxa nun taa għetəe kui. ²⁶ Kelubu xa di Esiri findi mangə xa xə sae xunyi nan na. ²⁷ Simey Ramatika nan nu a çələçə sama mangə xa wəni bilie xən ma. Sabidi Sefamika nan fan nu a çələçə sama mangə xa wəni ragatadee xən ma. ²⁸ Bali Xanan Gederika nan nu məenima mangə xa oliwi nun sikomoro xəe ma Sefela bəxi ma. Yowasi nan fan nu məenima mangə xa ture ragatadee ma. ²⁹ Sitirayi Sarənka nan nu məenima mangə xa xuruse xungbee ma Sarən bəxi ma. Adalayi xa di Safati nan fan nu məenima mangə xa xuruse xungbee ma gulunba kui. ³⁰ Sumayila xa di Obili nan nu məenima mangə xa sofalee ma. ³¹ Yasisi Hagarika nan nu məenima mangə xa xuruse lanmae ma. Yi mixie birin nu e jəngi sama mangə Dawuda harige nan xən ma.

³² Mangə Dawuda baba xunya Yonatan findi mixi rasi, lənnila, nun səbeliti nan na. Xakimoni xa di Yəxiyeli nan nu məenima mangə xa die ma. ³³ Axitofeli fan findi mangə rasima nan na. Arakika Xusayı findi mangə defanboore nan na. ³⁴ Bənaya nun Abiyatari xa di Yehoyada naxa findi Axitofeli jəkəsə ra. Yowaba naxa findi səcərie xa mangə xungbe ra.

Dawuda naxa ti, a a masen e bɛ, «N ngakakerenyie nun n ma jama, wo wo tuli mati n na. Natɛ nu na n bɛ, n xa banxi ti Alatala xa saate kankira dɔxɔma dɛnnaxɛ, naxan nɔma findide won Marigi Ala lude ra. Na kui, n bara na wali folɔ.»

³ «Koŋo Ala naxa a masen n bɛ «I mu banxi tima n bɛ n luma dɛnnaxɛ, barima yihadila nan i ra. I bara adamadie faxa.» ⁴ Isirayila Marigi Alatala n tan nan sugandixi n baba xa mixi birin tagi, n xa findi Isirayila mange ra abadan, barima a Yuda nan sugandixi a xa findi xunyi ra, a n baba xa denbaya sugandi Yuda bɔnsɔe birin tagi. N baba xa die birin ya ma, a n tan nan sugandixi, n xa findi Isirayila mangɛ ra. ⁵ N ma di xɛmɛ wuyaxie tagi, Ala naxee fixi n ma, a n ma di Sulemani nan sugandixi Isirayila mangɛ ra, Alatala xa mangɛya bun ma.»

⁶ «Ala naxa a masen n bɛ «I xa di Sulemani nan n ma hɔrɔmɔbanxi nun a tɛtɛ tima, barima n bara a sugandi n ma di ra, n tan yɛtɛ yati nan findima a baba ra. ⁷ N fama a xa mangɛya rasabatide abadan, xa a n ma yaamarie nun n ma sɛriyɛe rabatuma alɔ a na rabafe ki naxɛ to.»

⁸ «To lɔxɔɛ, n bara a fala won Marigi Ala ya xɔri Isirayilaka birin bɛ, Alatala xa jama, wo xa wo Marigi Alatala xa sɛriyɛ birin nabatu. Wo xa na natɛ tongo Ala ya xɔri naxan wo xui birin namɛma. Wo xa na raba alako wo xa yi bɔxì fanyi masotɔ, a xa findi ke ra wo xa die bɛ naxee fama wo xanbi ra abadan. ⁹ N ma di Sulemani, i xa i baba Marigi Alatala kolon, a naxan batuma. I fan xa a batu i bɔjɛ nun i jɔnige birin na, barima Alatala a kolon naxan na sondonyi birin kui. A adama jɔnige birin kolon. Xa i Alatala fen, a tinna ne i xa a to. Koŋo xa i a rabɛjɪn, a fan i rabɛjɪnma ne kerenyi ra. ¹⁰ I xa a mato, Alatala bara i sugandi, alako i xa a xa hɔrɔmɔbanxi ti. I xa limaniya, i xa na wali suxu.»

¹¹ Dawuda naxa hɔrɔmɔbanxi ti ki tagi raba Sulemani bɛ, a tɛtɛ, a rabilinyi banxie, naafuli yire, konkoe itexie, konkoe gbɛtɛe, nun saatɛ kankira dɔxɔde. ¹² Dawuda naxa fe birin masen a xa di bɛ naxan nu na a xaxili ma Alatala xa hɔrɔmɔbanxi tife ra, alɔ tɛtɛ, konkoe, naafuli yire, nun se sɛniyɛnxie yire. ¹³ A man naxa a tagi raba a bɛ sɛrɛxɛdubɛe nun Lewikae itaxunma ki naxɛ, a nun e walima ki naxɛ Alatala xa banxi kui. A naxa se birin masen a bɛ naxan nawalima Alatala xa banxi kui. ¹⁴ A naxa wali se xɛɛma daaxie nun gbeti daaxie xa binyɛ xasabi masen a bɛ. ¹⁵ A naxa lanpu dɔxɔsee nun lanpuie xa binyɛ xasabi masen a bɛ, naxee yailanma xɛɛma ra a nun naxee yailanma gbeti ra. ¹⁶ A naxa xɛɛma nun gbeti binyɛ xasabi masen a bɛ naxan yailanma teebilie ra sɛrɛxɛ taami sama naxee fari. ¹⁷ A naxa yirabase xɛɛma nun gbeti daaxi moɔli birin xa binyɛ xasabi masen a bɛ. ¹⁸ A naxa surayi sɛrɛxɛbade xɛɛma daaxi xa binyɛ xasabi masen a bɛ, a nun na yailan ki. A naxa a masen a bɛ na mange ragise nun na malekɛ sawure xɛɛma daaxie, naxee gabutenyie italaxi Alatala xa saate kankira xun ma, nee yailanma ki naxɛ.

¹⁹ Dawuda naxa a fala a bɛ, «Alatala nan yi birin sɛbɛxi. N naxan masenxi i bɛ a fatanxi a xaxili nan na.» ²⁰ Dawuda naxa a fala a xa di Sulemani bɛ, «I sɛnbe so, i xa limaniya. Wali suxu. I naxa gaaxu fefe ma, barima n Marigi Alatala na i sɛeti ma. A mu i rabɛjɪnma. A mu i raboloma han i gɛ a xa hɔrɔmɔbanxi wali birin na. ²¹ Sɛrɛxɛdubɛe nun Lewika xunde birin na i xanbi ra Ala xa banxi xa wali xa fe ra. Walike moɔli birin na naa naxee fata wali ra. Kuntigie nun jama fan e tuli matima i xa yaamari birin na.»

29

Dawuda xa masenyi Isirayila bɛ

¹ Mangɛ Dawuda naxa a fala jama birin bɛ, «N ma di Sulemani, Ala naxan sugandixi, a mu gɛxi mɔde, a sɛnbɛ mu gbo sinden. Wali naxan na be, a gbo, barima banxi xa mu a ra naxan tima mixi bɛ. A tima Alatala nan bɛ. ² N bara n sɛnbɛ birin sa n Marigi Ala sagoe a xa banxi tife ra. N bara xɛɛma, gbeti, yɔxui, wure, wuri, gɛmɛ tofanyi, diyaman moɔli birin, nun gɛmɛ fiixɛ gbegbe malan, alako e xa rawali e rawali ki ma. ³ Dangi na ra, n bara n harige birin, xɛɛma nun gbeti, fi n Marigi Ala xa hɔrɔmɔbanxi xa fe ra, barima yi wali tide gbo n bɛ. ⁴ N harige nan ya: xɛɛma Ofiri daaxi kilo wulu kɛmɛ wulu firin, gbeti fanyi kilo wulu kɛmɛ firin tongo saxan nun solomasaxan. Na findima banxi yiree maso se nan na. ⁵ Xɛɛma nun gbeti birin xa rawali a rawali ki ma, alako walikee xa wali xa sɔɔnɛya. Yakɔsi, nde bara jɔnige nde tongo Alatala bɛ to?»

⁶ Denbaya xunyie, Isirayila bɔnsɔe kuntigie, mixi wulu nun mixi kɛmɛ xunyie, nun mangɛ xa wali xunyie naxa jɔnige tongo yi wali xa fe ra. ⁷ E naxa yi harige xasabi fi Ala xa banxi xa fe ra: xɛɛma, kilo wulu kɛmɛ tongo soloferie, gbeti kilo wulu kɛmɛ saxan tongo naani, yɔxui kilo wulu kɛmɛ senni fu nun firin, a nun wure kilo miliyɔn saxan wulu kɛmɛ naani. ⁸ Birin naxa gɛmɛ tofanyie so Yɛxiyeli Gerisonka yi ra, naxan nu naafuli ragatama Alatala xa banxi xa fe ra. ⁹ Nama naxa sɛɛwa e jɔnige xa fe ra, barima e na rabaxi e bɔjɛ birin naa Alatala bɛ. Mangɛ Dawuda fan naxa sɛɛwa na xa fe ra.

¹⁰ Dawuda naxa Alatala tantu jama birin ya xɔri. A naxa a fala, «Muxu benba Isirayila Marigi Alatala, tantuit na i bɛ abadan.

11 Alatala, binyé, sénbé, nun matóxoe birin na i bë.
Se naxan birin na koore nun bɔxi ma,
i tan nan gbe a ra.

Dunijna birin na i tan nan xa mangéya bun ma.
12 Bannaya nun xunnakeli fatanxi i tan nan na.

I se birin yamarima,
sénbé birin na i yi ra.
I keren nan nōma mixi gbode,
i keren nan nōma a rasabatide.»

¹³ «Muxu Marigi Ala, to, muxu bara i tantu, muxu bara i xili makaabaxi matóxø. ¹⁴ N tan nun n ma jama sénbé mu nōma yi harige mōoli sotóde. A birin kelima i tan nan ma. Muxu tan mu sese fima, i tan singe mu naxan fixi muxu ma. ¹⁵ Muxu luma alō xōnē i ya i, alō muxu benbae. Muxu xa simaya luxi nē yi bende fupi fari alō niini naxan minima a mu bu a lœ. Xaxili tide yo mu na muxu bë. ¹⁶ Muxu Marigi Alatala, yi harige fanyi birin kelima i tan nan ma, muxu naxan xunlanxi alako muxu xa banxi ti i xili séniyenxi bë. I tan nan gbe na a birin na.»

¹⁷ «N Marigi Ala, n a kolon i bōjé birin kolon, tinxinyi man rafan i ma. N yi sérèxé janigexi i bë n bōjé tinxinxí nan na. N man bara a to, i xa jama fan sérèxé fixi i ma a tan jnanige kerenyi nan kui e sèewaxi ra. ¹⁸ Muxu babae Iburahima, Isiyaga, Isirayila Marigi Alatala, i xa yi xaxili rasabati i xa jama bōjé kui, alako e naxa i yanfa. ¹⁹ N ma di Sulemani mali alako a fan xa bira i xa yaamari, i xa xaranyi, nun i xa séríyé fóxø ra a bōjé birin na. A man xa yi banxi ti n naxan foloxi yi ki.»

²⁰ Dawuda naxa a fala jama birin bë, «Wo wo Marigi Alatala tantu.» Nama naxa e babae Marigi Alatala tantu, e fa e igoro, e e felen Alatala bë mange ya xɔri. ²¹ Na lōxœ kuye iba, Isirayila naxa sérèxée nun sérèxée gan daaxi gbegbe ba Alatala be: tuura wulu keren, yéxéé kontonyi wulu keren, yéxéé lanma wulu keren, wéni sérèxé, a nun sérèxé gbéte. ²² E naxa e dege na lōxœ, e e min Alatala ya i jélexinyi belebele kui. E man naxa Dawuda xa di Sulemani ti mange ra a sanmaya firin nde. E naxa ture sa a xunyi ma Alatala ya i, a xa findi e xa yarerati ra. E naxa Sadoki fan ti sérèxédu bë ra. ²³ Sulemani naxa dōxø Alatala xa mange kibanyi kui, a findi mange ra a baba Dawuda lōxœ ra. A naxa xunnakeli sotø, Isirayila birin naxa a xa yaamari rabatu. ²⁴ Kuntigie, soorie, nun mange Dawuda xa die birin naxa tin lude mange Sulemani xa yaamari bun ma. ²⁵ Alatala naxa Sulemani xa fe ite Isirayila mangé singee birin ya xɔri. A naxa a xa mangéya ite dangi Isirayila mangé singee birin na.

Dawuda xa laaxira

²⁶ Yisayi xa di Dawuda naxa mangéya raba Isirayila birin xun na. ²⁷ A jé tongo naani mangéya nan naba. A jé solofera raba Xebiron, a jé tongo saxan nun saxan naba Darisalamu. ²⁸ A naxa simaya fanyi kamalixi sotø, a laaxiraya forijna fanyi nun sèewé kui. Harige kanyi nan nu a ra, a xili fan nu gbo. A xa di Sulemani nan ti mange ra a lōxœ ra. ²⁹ Mangé Dawuda naxan nabaxi, a fole nun a rajonyi, na birin sèbexi Annabi Samuweli, Annabi Natan, nun Annabi Gadi xa kitaabuie kui. ³⁰ Yi kitaabuie a xa mangéya fanyi xa fe falama, naxan dangixa a xa waxati Isirayila bɔxi ma nun bɔxi gbéte ma.

Yudaya MangEE xa Taruxui SENIYENXI firin nde Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila findixi Ala xa jama nan na. E xa taruxui nōma lōnni belebele fide to mixie ma, barima na kui won nōma a kolonde a lan Ala xa konyie xa e jērē ki naxē. Na taruxui toma kitaabui naami kui. Firin xili «Isirayila MangEE xa Taruxui,» yi boore fan firin xili «Yudaya MangEE xa Taruxui.» Singe, Isirayila nu lanxi si keren nan ma, kōnō sēeti keren naxa so kuye batufé, e naxa findi Isirayila jama ra, boore sēeti naxa findi Yudaya jama ra. MangE birin xa taruxui sēbexi «Isirayila MangEE xa Taruxui» firinyi kui. «Yudaya MangEE xa Taruxui» firinyi Yudaya mangEE xa fe nan gbansan masenma.

«Yudaya MangEE xa Taruxui» kitaabui firin nde fōlōma Dawuda xa di Sulemani xa mangEya xa taruxui nan ma. Sulemani naxa bira a baba jērē ki fōxō ra. A naxa jama yamari lōnni ra, a man naxa Ala batu sōcōbe ra. Ala naxa tin Sulemani xa a xa hōrōmōbanxi ti Darisalamu.

Sulemani to faxa, a xa di Robowami naxa ti a jōxōe ra. Robowami naxa a tulī mati a lanfanmae xa marasi ra naxee bara a niya Isirayilakae bōrē xa rajlaaxu e ma. Isirayila bōnsōe fu naxa mini Robowami xa yaamari bun ma, e Yerobowami ti e xa mangE ra. Robowami xa mangEya xili nē Yudaya, Yerobowami xa mangEya xili nē Isirayila.

MangE naxee tixi Robowami dangi xanbi, ndee findixi mangE fanyie nan na, naxee bira Ala xa sēriye fōxō ra. Kōnō ndee mu tin Ala xa kira ra, e fa kuye batu, e mixi tōrō. Na kui Ala naxa e jāxankata si ḡbētēe saabui ra naxee fa e gerede. Yudayakae to na tōrō to, e naxa gibilen Ala ma, Ala fan naxa e tongo, a e mali nōde e yaxuie ra. MangE fanyie nun mangE jaaxie nu fa masara e boore tagi. Na mōcli naxa bu jē kēmē saxan jē tongo solofera nun firin. A rajōnyi Ala naxa a lu Isirayila nun Yudaya yaxuie xa nō e ra, e e xanin konyiya kui Asiriya nun Babilon bōxi ma.

Yi taruxui makinikini, barima a a masenma won bē mixi naxan na hēeri kui, e nōma Ala rabolode, na fa findi konyiya xōrōxōe ra e bē. Ala xa won natanga na ma. Isirayila jama xa findi misaali ra won bē. Xa won luma Ala xa kira xōn ma, won ma dunijēgiri fanma nē, kōnō xa won tondima na ra, won tōrōe gbansan nan sōtōma. Ala xa na lōnni raso won xaxili kui. Amina.

Yudaya MangEE xa Taruxui SENIYENXI firin nde

*Sulemani xa mangEya fōlē
(Isirayila MangEE I 3:1-15)*

¹ Dawuda xa di Sulemani xa mangEya nu mabanbanxi a fanyi ra, barima a Marigi Alatala nu na a sēeti ma, a nu a xa fe mate. ² Na tēmui Sulemani naxa Isirayila jama birin xili, mixi wulu xunyie, mixi kēmē xunyie, kūtisae, Isirayila yareratie, a nun denbaye xunyi birin. ³ Sulemani nun jama naxa siga Gabayon, yire itexi Kiri Banxi Naralande nu na dēnnaxē, Alatala xa konyi Munsa nu bara naxan yailan ḡbengberenyi ma. ⁴ Dawuda nu bara Alatala xa saatē kankira tan xanin Darisalamu, a a dōxō kiri banxi nde kui a nu bara naxan ti. Singe, na kankira nu na Kiriyati Yeyarimi nē. ⁵ Sērēxēbade yōxui daaxi, Uri xa di Bēsaleli, Xuru xa mamadi, nu bara naxan yailan, nu nu na Alatala xa hōrōmōlingira ya ra. Sulemani nun jama naxa siga Alatala waxōnfe fende mēnni. ⁶ Sulemani naxa te na sērēxēbade yōxui daaxi fe ma, Alatala ya xōri, Kiri Banxi Naralande na dēnnaxē, a fa sērēxe gan daaxi wulu kerin ba.

⁷ Na kōe ra, Ala naxa mini Sulemani ma, a a masen a bē, «I wama se naxan xōn, a falā n bē, n xa a fi i ma.» ⁸ Sulemani naxa Ala yaabi, «I bara hīnnē n baba Dawuda ra, i bara n ti mangE ra a jōxōe ra.

⁹ Yakōsi, n Marigi Alatala, i naxan masen n baba Dawuda bē, i xa a rakamali, barima i bara n ti jama xun ma naxan gbo alō xube. ¹⁰ N bara i maxandi yakōsi, i xa lōnni nun fe kolonyi fi n ma, alako n xa nō yi jama rajērēde. Xa na mu a ra nde nōma yi jama ḡbegbe rajērēde?»

¹¹ Ala naxa a masen Sulemani bē, «Yi nan faxi i sondonyi ma. I mu bannaya maxandi, xa na mu a ra naafuli, xa na mu a ra binyē. I mu n maxandi n xa i xōnnantee faxa. I mu n maxandi n xa i xa simaya xōn nakuya. I lōnni nun fe kolonyi nan maxandixi, alako i xa n ma jama rajērē, n i tixi naxee xun ma. ¹² Na na a ra n bara i xa maxandi susu. N lōnni nun fe kolonyi fima nē i ma, n man bannaya, naafuli, nun binyē sama na fari dangife mangE birin na naxee singe ti a nun naxee tima i dangi xanbi.» ¹³ Na kui, Sulemani naxa keli Gabayon yire itexi, Kiri Banxi Naralande nu na dēnnaxē, a gibilen Darisalamu, a Isirayila rajērē.

¹⁴ Sulemani naxa sōcōri ragisee nun soe ragie malan. Sōcōri ragise wulu kerin kēmē naani, nun soe ragi wulu fu nun firin nan nu na mangataa ra Darisalamu nun taa makantaxi ḡbētēe kui. ¹⁵ MangE naxa a niya ḡbetti nun xēxema xa wuya Darisalamu dangife gēmē xōri ra. Wuri fanyi naxan xili sediri, na naxa wuya dangife sikomoro wuri ra naxee na Sefela bōxi ma. ¹⁶ Sulemani nu soe sarama Misira

nun Kowa b  xi nan ma. Mang   xa yul  e nan nu sigama e sarade a b  . ¹⁷ E s  ori ragise sara gbeti kilo solofera ra, e soe sara gbeti kilo keren nun a tagi ra. E na m  oli sara Xiti nun Siriya mang  e fan b  .

¹⁸ Sulemani naxa yaamari fi a h  r  m  banxi xa ti Alatala b  , mang   banxi xa ti a tan fan b  .

2

*Ala xa h  r  m  banxi tife
(Isirayila Mang   I 5:1-12)*

¹ Sulemani naxa x  m   wulu tongo solofera yamari e xa findi kote xaninyie ra. A man naxa x  m   wulu tongo solomasaxan tongo g  m   masolie ra, naxee walima geya ma. A man naxa x  m   wulu saxan k  m   senni s  t   wali xunyie ra. ² Sulemani naxa x  x  ra x  x   Tire mange Xirami x  n, a xa sa a f  la a b  , «T  muu dangixi i bara sediri wuri rasanba n baba Dawuda ma alako a xa a xa banxi ti. ³ Yak  si n fafe h  r  m  banxi tide n Marigi Alatala b  , s  rex  e bama d  nnax  . M  nni surayi fama gande s  rex  e ra, taami s  rex  e sama teebili ma Ala b  , s  rex  e gan daaxi bama g  es  g  e nun nummare birin, sali rabama malabui l  x  oe ra, kike n  en  e ra, nun sali xungbee ra. Yi s  riy   mu kanama Isirayila b  xi ma abadan. ⁴ N h  r  m  banxi naxan tima, a lan a xa findi banxi xungbe nan na, barima muxu Marigi Ala dangi alae birin na. ⁵ Nde n  ma banxi tide Ala b  , naxan xa gboe dangima koore xa gboe ra? N tan naxan ya, n mu n  ma h  r  m  banxi tide a b  . N n  ma naxan gbansan na, n yire nde yailanma s  rex  e gan daaxi bama a b   d  nnax  .»

⁶ «Yak  si, mixi fanyi nde rasanba n ma, naxan fata x  ema, gbeti, y  xui, nun wure rawalide. A xa fata g  se gbeeli nun a fo  re rawalide, a man xa fata se masolide. A xa fa Yudaya nun Darisalamu, a xa kafu n ma walik   fanyie ma, n baba Dawuda naxee sugandixi. ⁷ I xa Liban wuri bilie rasanba n ma alo sediri, sipire, nun santali. N a kolon i xa walik   fata Liban wuri bolonde. N ma walik   fan sigama n   e malide. ⁸ E wuri gbegbe fenma n   n b  , barima n h  r  m  banxi naxan tima, a lamna a xa xungbo, a xa tofan. ⁹ N sare naxan fima i xa wuri bolonyie ma na nan ya: m  ngi maniy   busali wulu tongo solomasaxan, fundenyi maniy   busali wulu tongo solomasaxan, w  ni fifa wulu suuli, nun ture fifa wulu suuli.»

¹⁰ Tire mange Xirami naxa Sulemani yaabi bataaxe ra, «Alatala nan i tixi mang   ra a xa xanunteya xa fe ra a xa jama b  .» ¹¹ A man naxa a fala, «Tantui na Isirayila Marigi Alatala b  , naxan koore nun b  xi daaxi. A bara di x  m   fi Dawuda ma naxan x  l  nni nun xaxili gbo, naxan n  ma banxi tide Alatala b   a nun mang   banxi a yet   kan b  . ¹² Yak  si, n bara Xuramabi x  x   i yire. A fata walide ki fanyi ra. ¹³ A nga kelixi Dana b  ns  c   ne, Tireka nan na a baba ra. A fata x  ema, gbeti, y  xui, wure, g  m  , nun wuri rawalide, a nun g  se gbeeli nun a fo  re rawalide. A dugie kolon. A fata se birin masolide i wama naxee x  n. A kafuma i xa walik   ma wali kui, a nun n marigi i baba Dawuda xa walik   ma. ¹⁴ I naxan fala m  ngi maniy  , fundenyi maniy  , ture, nun w  ni xa fe ra, i xa na raba. ¹⁵ I wama Liban wuri xasabi naxan x  n ma, muxu na s  g  ema ne, muxu man e maxaninma n   kunkuie kui baa ma han Yafa. M  nni i n  ma e ratede Darisalamu.»

¹⁶ Sulemani naxa mixie k  nti naxee nu na Isirayila b  xi ma, k  n   e mu findi Isirayilakae ra. A baba Dawuda fan nu bara na m  oli raba. Na mixi xasabi nu lanxi mixi wulu k  m   tongo suuli nun saxan k  m   senni nan ma. ¹⁷ Yi mixie ya ma a naxa x  m   wulu tongo solofera yamari e xa findi kote xaninyie ra. A man naxa x  m   wulu tongo solomasaxan tongo g  m   masolie ra, naxee walima geya ma. A man naxa x  m   wulu saxan k  m   senni s  t   wali xunyie ra naxee mixie rawalima.

3

*H  r  m  banxi wali fol  fe
(Isirayila Mang   I 6:1-38)*

¹ Sulemani naxa Alatala xa banxi ti fol   Darisalamu, Moriya geya fari, a baba Dawuda d  nnax   sugandi, Yebusuka Oranon xa lonyi fari. ² A naxa wali fol   a xa mang  ya j  e naani, kike firin, xi firin nde l  x  e ma. ³ Sulemani Ala xa banxi ti yi xasabi nan na: A xa kuye n  ng  n ya tongo senni, a xa gboe n  ng  n ya m  x  j  en. ⁴ A yatagi buntunyi xa gboe n  ng  n ya m  x  j  en, alo banxi xa gboe na ki nax  . A xa maite fan findi n  ng  n ya k  m   m  x  j  en nan na. Sulemani naxa a kui birin yailan x  ema tinse ra. ⁵ A naxa banxi kui banban sipire wuri ra, a fa e raxunma x  ema tinse ra, tugi f  n  se d  nnexi masolixi e ma. ⁶ A man naxa e raxunma g  m   tofanyie ra, a nun x  ema ra naxan keli Parawayimi b  xi ma. ⁷ A naxa banxi birin maso x  ema ra, a a maso banxi kinkie ma, naad  e ma, naad  e gbanyie ma, nun a s  et  ie ma. A man naxa malek   misaali yailan banxi kankee ma.

⁸ A naxa a yire s  niy  enxi fisamante ti. A xa kuye n  ng  n ya m  x  j  en, alo h  r  m  banxi fan xa gboe to findixi n  ng  n ya m  x  j  en na. A naxa a maso x  ema tinse fanyi ra naxan xasabi nu lanxi kilo k  m   firin kilo naani ma. ⁹ A naxa x  ema kilo senni findi lantuma ra. A man naxa konkoe fan naxunma x  ema ra naxee na koore.

¹⁰ A naxa malekE firin yailan yire səniyεnxi fisamante kui bafata raxunuxi ra, a fa a maso xεεma ra.
¹¹ MalekE gabutenyi xa kuyε nu lanxi nōngōn ya mōxōjēn nan ma. MalekE singe kōčla gabutenyi xa kuyε nōngōn ya suuli, a yire səniyεnxi sεeti lixi. A yirefanyi gabutenyi boore malekE gabutenyi lixi. Na gabutenyi fan lanxi nōngōn ya suuli nan ma.
¹² MalekE firin nde yirefanyi gabutenyi xa kuyε nōngōn ya suuli, a yire səniyεnxi sεeti lixi. A kōčla gabutenyi boore malekE gabutenyi lixi.
¹³ Na malekE firinyi gabutenye xa kuyε nu lanxi nōngōn ya mōxōjēn nan ma. E tixi e sanyie xun na, e yatagi rafindixi banxi ma.
¹⁴ A naxa dugi tofanyi gbaku na, naxan nagbeelixi nun a rafōčorčxi, malekE pirintie masōčoxi a ma.

¹⁵ A naxa gεmE firin ti banxi yatagi, e xa maite nōngōn ya tongo saxan nun suuli. E xuntagie masolixi, na masoli xa kuyε nōngōn ya suuli.
¹⁶ Na gεmE xuntagi masolixie maniya luuti dēnbexie ra, kōčbe bogi maniyε kεmE rafalaxi gbakusi e ra.
¹⁷ A naxa na gεmE firinyi ti banxi yatagi, keren na kōčla ma, boore na yirefanyi ma. Naxan na yirefanyi ma na xili Yakin, naxan na kōčla ma na xili Boosu.

4

Hōrōmōbanxi se səniyεnxi (Isirayila MangEE I 7:23-51)

¹ A naxa yōxui sεrεxεbade yailan, naxan xa kuyε nōngōn ya mōxōjēn lima, a igboe nōngōn ya mōxōjēn, a ite nōngōn ya fu.

² A naxa ye sase xungbe digilinxı yailan yōxui ra. A dε xa maigboe nōngōn ya fu, a ite nōngōn ya suuli, a xa digilinlyi nōngōn ya tongo saxan.
³ Na ye sase dε rabilinyi bunyi masolixi maniya ningee ra, naxee dōčoxi e boore ra. Ninge fu na nōngōn ya keren ma, suuli a fari, suuli a bun. Ningee yo, ye sase yo, na birin yailanxi a boore nan na kerenyi ra.
⁴ Na ye sase nu dōčoxi ninge gβεtε fu nun firin fari. Saxan ya rafindixi kōčla ma, saxan ya rafindixi sogegerode ma, saxan ya rafindixi yirefanyi ma, saxan ya rafindixi sogetede ma. Na ye sase naxan nu xili «Baa» nu dōčoxi na ningee fari, e ya rafindixi tande ma.
⁵ Na ye sase xa dε rabinyε suxu keren. A dε kiri masolixi maniya sansi fuge tofanyi ra. Ye fifa kεmE solofera fifa tongo suuli nu nōma sade a kui.

⁶ A man naxa ye sase fu gβεtε yailan alako e xa xuruse sεrεxε gan daaxie maxa mεnni. Suuli nu dōčoxi hōrōmōbanxi yirefanyi ma, suuli nu dōčoxi a kōčla ma. Sεrεxεdubεe tan nu e maxama ye nan na, naxan nu na na ye sase xungbe kui, naxan nu xili «Baa.»

⁷ A naxa lanpui dōčose fu yailan xεεma ra, alo a nu sεbεxi ki naxε. A naxa e dōčo hōrōmōbanxi kui, suuli yirefanyi ma, suuli kōčla ma.

⁸ A naxa teebili fu fan yailan, a e dōčo hōrōmōbanxi kui, suuli yirefanyi ma, suuli kōčla ma. A naxa pōčti tofanyi kεmE yailan xεεma ra.

⁹ A naxa sεrεxεdubεe xa tεtε yailan, a nun tεtε xungbe gβεtε nun a naadεe. A naxa naadεe maso yōxui ra.
¹⁰ Na ye sase digilinxı xungbe naxan xili «Baa,» a dōčoxi hōrōmōbanxi yirefanyi sogetede biri.
¹¹ Xurami naxa tundee, suxumεe, nun pōčtie fan yailan. Na kui, Xurami naxa gε mange Sulemani xa walie ra Ala xa hōrōmōbanxi xa fe ra. Na walie nan ya:
¹² gεmE tofanyi tixi firin, e xuntagie masolixi alo luuti dēnbexie,
¹³ kōčbe bogi maniyε kεmE naani gbakusi e ra, safe firin na kankan xuntagi a luutie ma,
¹⁴ ye sasee nun e dōčosee,
¹⁵ ye sase xungbe naxan xili «Baa,» ninge fu nun firin naxee na ye sase xungbe bun ma,
¹⁶ tundee, nun suxumεe. Yi see birin, Xuramabi naxee yailan mangε Sulemani bε, Alatala xa banxi xa fe ra, e birin yailanxi yōxui fanyi nan na.
¹⁷ Mangε nu na yōxui raxunuma Yuruden mεrε nan ma, Sukōti nun Saratan tagi.
¹⁸ Sulemani yōxui naxan nawalixi naa, a binyε xasabi mu nōma kolonde.

¹⁹ Sulemani nubara se birin yailan Ala xa banxi bε: sεrεxεbade xεεma daaxi, teebilie taami sεrεxε sama dēnnaxε,
²⁰ lanpui nun e dōčose xεεma daaxie naxee dēxεma yire səniyεnxi kui sεriye ki ma,
²¹ fugee, lanpui, suxumε xεεma tinse daaxie,
²² finεe, pōčti tofanyie, piletie, kolopōčti xεεma fanyi daaxie, naadεe xεεma daaxi naxee nu na yire səniyεnxi fisamante sode dε ra, nun hōrōmōbanxi sode dε ra.

5

Hōrōmōbanxi rabife (Isirayila MangEE I 8:1-13)

¹ Sulemani to gε Alatala xa hōrōmōbanxi tide, a naxa se birin naso a kui a baba Dawuda naxee fixi Ala ma, gbeti, xεεma, a nun se mōčli birin. A naxa e sa naafuli ragatade Ala xa banxi kui.

² Na tεmui, Sulemani naxa Isirayila forie, bōnsε xunyie, nun Isirayila denbaya xunyie, maxili alako e xa te Alatala xa saatε kankira ra kelife Siyon, Dawuda xa taa.
³ Isirayila birin naxa e malan mangε yire alako e xa kike solofera nde sali raba.
⁴ Isirayila forie birin to mεnni li, Lewikae naxa saatε kankira

tongo,⁵ e a xanin a nun Ala xa Kiri Banxi Naralande, a nun se səniyənxi naxee nu na a kui. Lewi sərəxədubəe nan na wali rabaxi.

⁶ Mange Sulemani nun Isirayila jama, naxee birin nu maxilixi, naxa ti saatə kankira ya ra. E naxa xuruse lanmae nun a xungbe gbegbe ba sərəxə ra, naxan konti mu nōma kolonde. ⁷ Sərəxədubəe naxa Alatala xa saatə kankira dəxə a dəxəde, Ala xa hōrōmōbanxi kui, yire səniyənxi fisamante. E a dəxə malekəe gabutenyie bun ma. ⁸ Malekəe gabutenyie nu italaxi saatə kankira nun a maxanin see xun ma. ⁹ Saatə kankira maxanin see findixi wuri kuyee nan na, naxee nu minima yire səniyənxi fisamante kui, kōnō e mu nu nōma tote hōrōmōbanxi tande ma. Han to saatə kankira na mənni. ¹⁰ Sese mu nu na na saatə kankira kui, fo na walaxə firinyi Annabi Munsa naxee sa a kui. A na raba Xorebe geya yire, ne Alatala saatə xiri ləxə, Isirayilakae mini təmui Misira.

¹¹ Na təmui sərəxədubəe naxa mini yire səniyənxi kui. Sərəxədubə naxee nu na na xundə kui, e birin nu bara səniyən. ¹² Lewika bəetibae, Asafi, Heman Yedutun, e xa die, nun e ngaxakerenyie, e birin maxirixi dugi fanyi gəsə futi daaxi ra. E nu na sərəxəbade sogetede biri, maxasee nun kōrae nu na e yi ra. Sərəxədubə mixi kəmə məxçən fan nu na e səeti ma, e sarae fema. ¹³ Sara fee nun bəetibae naxa kafu e boore ma Alatala matəxəde e xa sarae, maxasee, nun kōrae xui ra. E naxa Alatala tantu yi masenyi ra, «Ala xa hinne gbo, a xa fonisireya mu lənōma abadan!» Na təmui, nuxui naxa Alatala xa banxi rafe. ¹⁴ Sərəxədubəe mu nō lude naa e xa wali rabade na nuxui xa fe ra. Alatala xa nōrə nu bara a xa banxi rafe.

6

Sulemani xa masenyi

(Isirayila Mangée I 8:14-21)

¹ Na təmui Sulemani naxa a masen, «Alatala, a fala nə a a luma nuxui magaaxuxi kui. ² N tan bara lingira ti Ala bə, a luma dənnaxə abadan.»

³ Mange naxa a ya rafindi, a duba Isirayila jama birin bə. E birin nu tixi. ⁴ A naxa a masen, «Tantui na Isirayila Marigi Alatala bə, naxan wəyən n baba Dawuda bə a kərə ra. A fe naxan birin fala a bə, a na birin nakamalixi nə. ⁵ Kəfi n nan n ma jama ramini Misira bəxi ra, n mu nu taa sugandixi Isirayila bənsəe tagi n banxi tima dənnaxə. N man mu xəməe sugandixi naxan findima n ma Isirayila jama xa yarerati ra. ⁶ Kōnō n Darisalamu nan sugandixi, alako n xili xa lu naa. N man Dawuda nan sugandixi alako a xa findi n ma Isirayila jama xunyi ra.»»

⁷ «N baba Dawuda naxa nate tongo a bəjəe kui, fo a xa banxi ti Isirayila Marigi Alatala bə. ⁸ Alatala naxa a fala n baba Dawuda bə, «I to nate tongo i bəjəe kui n ma banxi xa fe ra, na bara findi jənige fanyi ra. ⁹ Kōnō i tan xa mu na banxi tima. I xa di nan tan na tima. I naxan barixi, na nan n ma banxi tima. ¹⁰ Alatala bara a xa masenyi rakamali. N tan bara ti n baba Dawuda ləxə ra Isirayila mange kibanyi kui, alo Alatala a masen ki naxə. N man bara banxi ti Isirayila Marigi Alatala bə. ¹¹ N bara Alatala xa saatə kankira dəxə naa, a xa saatə walaxə na na kui. A na saatə xiri a nun Isirayilakae nan tagi.»»

¹² Sulemani naxa ti Alatala xa sərəxəbade ya ra, Isirayila jama birin ya xəri, a fa a bəlexə itala. ¹³ Sulemani nu bara tide yailan yəxui ra tətə tagi, a kuya nōngon ya suuli, a igbo nōngon ya suuli, a ite nōngon ya saxan. A naxa a xinbi sin naa Isirayila jama ya xəri, a a bəlexə itala, a fa a fala, ¹⁴ «Isirayila Marigi Alatala, i maniyə mu na koore nun bəxi ma. I dugutəgəxi i xa saatə nun i xa hinne xa fe ra i xa konyie mabiri, naxee pəremə i ya tote ra e bəjəe fixə ra. ¹⁵ Na na a ra, to ləxə i bara i xa laayidi rakamali i xa konyi n baba Dawuda bə. ¹⁶ Yakəsi, Isirayila Marigi Alatala, i laayidi naxan tongoxi i xa konyi n baba Dawuda bə, i xa na rakamali. I bara a masen a bə, «Xa i bənsəe fəntən e pəre ki ma alo i a rabaxi ki naxə, e naxa n ma səriyə binya, mixi nde luma nə e ya ma naxan luma Isirayila kibanyi kui abadan.» ¹⁷ Yakəsi, Isirayila Marigi Alatala, i xa i xa masenyi rakamali, i naxan fala i xa konyi Dawuda bə.»

¹⁸ «Kōnō Ala tan nōma sabatide dunjia bənde fuji fari adamadie tagi? Koore nun a xa gboe xurun i bə. N banxi naxan tixi i bə a xurun koore bə. I luma mənni di? ¹⁹ N Marigi Alatala, i xa i xa konyi xa dubə susu, i xa a xa maxandi tongo, i xa i tulı mati i xa konyi wa xui ra. ²⁰ I xa i pəngi sa yi banxi xən ma kəsə nun yanyi, barima i naxə a i i yetə masenma be nə. I xa i xa konyi xa maxandi susu yi banxi kui. ²¹ I xa i tulı mati i xa konyi nun i xa jama wa xui ra, e i maxandima be təmui naxə. Kelife koore ma i dəxəxi dənnaxə, i xa i tulı mati muxu ra, i man xa dījə.»

²² «Xa mixi nde sa yunubi raba a boore ra, e fa a fala a bə a xa marakali nde raba i xa sərəxəbade yire yi banxi kui, ²³ i xa na fe mato kelife koore ma, i xa kiiti sa tinxinyi ra alako yunubitəe nun tinxitəe birin xa e sare sətə.»

²⁴ «Xa i xa jama Isirayila sa yunubi raba i ra, e yaxuie fa nō e ra na xa fe ra, xa e tin e yetə ragbilende i ma, e i xili matəxə, e i maxandi yi hōrōmōbanxi kui, ²⁵ i xa na fe mato kelife koore ma, i xa i xa jama Isirayila xa yunubie safari, i fa e ragbilən bəxi ma, i dənnaxə fixi e tan nun e babae ma.»

²⁶ «Xa koore sa balan, tune yo mu fa, barima e bara yunubi raba i ra, xa e fa i maxandide be, e i xili matçxɔ, e gbilen e xa yunubi fɔxɔ ra i e rayaagixi naxan ma, ²⁷ i xa na fe mato kelife koore ma, i xa i xa konyie, i xa jama Isirayila xa yunubie xafari, i xa i xa səriye fanyi masen e bɛ alako e xa na rajere ki kolon, i fa tune ragoro i xa bɔxi ma, i naxan findi e gbe ra.»

²⁸ «Xa kaamɛ sa sin yi bɔxi ma, xa na mu fure, xa na mu baloe kanɛ, xa na mu gere, xa na mu gbaloe gbɛtɛ, ²⁹ xa mixi nde sa i maxandi, xa i xa jama Isirayila e mawa i bɛ, barima e bara e xa tɔɔre saabui kolon e fa e ya rafindi yi banxi ma e i maxandi, ³⁰ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dənnaxɛ, i xa dijɛ, i xa mixi birin sare fi a xa wali ra, i tan naxan adama birin bɔjɛ ma fe kolon. I keren peti nan ibunadama birin sondon ma fe kolon. ³¹ Na kui e fama gaaxude i ya ra, e e pɛrɛ i xa kira xɔn e xa simaya birin kui yi bɔxi ma, i naxan fixi muxu babae ma.»

³² «Xa xɔŋɛ nde sa fa kelife jamanɛ gbɛtɛ ma, naxan mu findi i xa jama Isirayila mixi nde ra, a fa i xili xungbe nun i sɛnbɛ xa fe ra, a i maxandi yi banxi kui, ³³ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dənnaxɛ, i xa a xa maxandi suxu alako si birin xa gaaxu i xili ya ra dunija, alo i xa jama Isirayila. E xa a kolon i tan nan xili maxandima yi banxi kui n naxan tixi.»

³⁴ «Xa i xa jama sa mini a yaxuie gerede alo i a fala e bɛ ki naxɛ, xa e i maxandi yi taa mabiri ra i dənnaxɛ sugandixi, xa e i maxandi yi banxi mabiri n naxan tixi i xili ra, ³⁵ i xa na fe mato, i xa e xa dubɛ suxu, i xa kiiti tinxinxi sa e bɛ.»

³⁶ «Xa e sa yunubi raba i ra, alɔ adamadi birin darixi naxan na, xa i bɔjɛ te e ma, i fa e sa e yaxuie sagoe, e findi geelimanie ra yire makuye, xa na mu a ra yire makɔrɛxi, ³⁷ xa e sa xaxili sɔɔ na konyiya kui, e fa i maxandi e xa geeli kui, «Muxu bara yunubi raba, muxu bara fe jaaxi raba, muxu bara kobi,» ³⁸ xa e man e yɛtɛ ragbilen i ma e bɔjɛ fiiɛx ra, e nii birin na, e fa i maxandi jamanɛ ma konyiya kui, e e ya rafindi yi bɔxi mabiri, i naxan fixi e babae ma, a nun yi taa mabiri, i naxan sugandixi, a nun yi banxi mabiri, n naxan tixi i bɛ, ³⁹ i xa na fe mato kelife koore ma i magoroxi dənnaxɛ, i xa i tulu mati e xa maxandi nun e wa xui ra, i xa kiiti tinxinxi sa e bɛ, i xa dijɛ i xa jama ma naxan yunubi rabaxi i ra.

⁴⁰ Yakɔsi, n Marigi Ala, i xa muxu xa maxandi mato, i xa a ramɛ, muxu naxan nabaxi yi banxi kui.»

⁴¹ «Yakɔsi n Marigi Alatala, keli, i fa i xa malabude, i tan nun i sɛnbɛ xa lu saatɛ kankira fɔxɔ ra, alako kisi xa lu i xa sərɛxɛdubɛ be, alako i xa danxaniyatɔe xe lu hɛrɛ kui, n Marigi Alatala. ⁴² N Marigi Alatala i naxa i xa mixi sugandixi rabɛjɛn, i xa ratu i xa konyi Dawuda xa dugutɛgɛna ma.»

7

Ala xa nɔrɛ gorofe a xa hɔrɔmɔbanxi kui

(Isirayila MangEE I 8:62-66)

¹ Sulemani to gɛ salide, tɛ naxa goro keli koore ma, a sərɛxɛ gan daaxi nun sərɛxɛ gbɛtɛe birin gan. Alatala xa nɔrɛ fan naxa hɔrɔmɔbanxi rafe. ² Sərɛxɛdubɛe mu nɔ sode Alatala xa banxi kui, barima Alatala xa nɔrɛ nu bara a xa banxi rafe. ³ Isirayilakae birin to tɛ nun Alatala xa nɔrɛ to hɔrɔmɔbanxi kui, e naxa e yatagie rafelen bɔxi ma, e fa Alatala matçxɔ yi masenyi ra, «Ala fan, a xa fonisireya mu jɔnma abadan.»

⁴ Mangɛ nun jama birin naxa sərɛxɛ ba Alatala be. ⁵ Mangɛ Sulemani naxa ninge wulu mɔxɔjɛn nun firin ba sərɛxɛ ra, a nun yɛxɛɛ wulu kɛmɛ moxɔjɛn. Na dangi xanbi, mangɛ nun jama naxa Ala xa banxi rabi. ⁶ Sərɛxɛdubɛe nun Lewikae naxa ti e tide e boore ya ra. Bɛɛtibasee, mangɛ Dawuda nu bara naxee yailan Alatala matçxɔfe ra, nu na Lewi bɛɛtibae yi ra. E naxa Alatala matçxɔ yi masenyi ra, «Ala xa fonisireya mu jɔnma abadan.» Sərɛxɛdubɛe tan naxa sarae fe, Isirayilakae birin fa keli, e ti.

⁷ Sulemani naxa tɛtɛ yire raseniyen sərɛxɛ ra Alatala xa hɔrɔmɔbanxi ya ra. A naxa sərɛxɛ gan daaxie gan naa, a nun xanunteya sərɛxɛe naxee findi a ture yiree ra, barima yɔxui sərɛxɛbade, Sulemani naxan yailanxi, a xurun na sərɛxɛe birin be. ⁸ Sulemani nun Isirayilakae birin sali raba nɛ xi solofera bun ma. Nama gbegbe fa nɛ kelife Xamata han Misira xure. ⁹ A xi solomasaxan nde, e naxa sali xi solofera gbtɛe bun ma. ¹⁰ Kike solofera nde, xi moxɔjɛn nun saxan lɔxɔ, Sulemani naxa jama ragbilen e xɔnyi. E birin nu bara sɛɛwa e bɔjɛ kui fe fanyi ra, Alatala naxan nabaxi Dawuda, Sulemani, nun a xa jama Isirayila be.

¹¹ Sulemani to gɛ Alatala xa banxi nun a xa mangɛ banxi wali ra, a to a waxɔnfɛ birin nakamali na wali firinyi xa fe ra, ¹² Alatala naxa mini Sulemani ma kɔɛ ra, a a masen a bɛ, «N bara i xa dubɛ suxu. Yi banxi bara findi sərɛxɛbade ra. N bara na nate tongo. ¹³ N na koore balan tɛmui naxɛ, tune mu fa, xa na mu a ra n na katoe yamari tɛmui naxɛ, e xa sa bɔxi tuxunsan, xa na mu a ra n na fa fure jaaxi ra n ma jama ma, ¹⁴ xa n ma jama, n xili falaxi naxan xun, naxa e magoro, e n maxandi, e fa gbilen e xa wali kobie fɔxɔ ra, n nan n tulu matima nɛ e ra koore ma, n fa e xa yunubie xafari, n e xa bɔxi rayalan.

¹⁵ Yakosi n nan n yae tima ne yi yire ra. N nan n tuli matima ne maxandie ra naxee rabama be. ¹⁶ N bara natne tongo n xili xa fala be abadan. N yae nun n bojne mu kelima be.»

¹⁷ «I tan fan, xa i jere n ma kira xon ma alj i baba Dawuda, i fa n ma yaamarie, n ma seriyé, nun n ma xaranyi suxu a fanyi ra, ¹⁸ n i xa mangé kibanyi mabanbanma ne, alj n a rasaataxi i baba Dawuda be ki naxe. N a masen ne a be, «Isirayila mangéya mu bama i bensé yi ra.» ¹⁹ Konč xa wo wo kobe so n na, wo fa gbilen n ma seriyé nun n ma yaamarie fóxra, xa wo sa tuubi Ala gbeté be, ²⁰ n wo talama ne n ma boxi ma, n naxan fixi wo ma, n yi banxi rakasan ye i, n naxan findixi n xili falade ra. Na temui sie birin fama ne yelede Isirayila xa fe ma, e yo wo ma. ²¹ Mixie ne dangima yi banxi itexi ra, e de ixarama ne, e a fala, «Alatala yi boxi nun yi banxi xa fe raloxxi yi močli ra munfe ra?» ²² E e yaabima ne, «Ala yi birin niyaxi e ra ne barima e bara gbilen e babae Marigi Alatala fóxra, naxan e ramini Misira boxi ra. E bara e tagi ixiri ala gbeté batufe ra, e tuubi e be. E yi toore sotoxi na nan ma.»»

8

*Sulemani xa wali gbeté
(Isirayila Mangée I 9:10-28)*

¹ Ne močjien bun ma, Sulemani naxa Alatala xa banxi nun a yete banxi ti. ² A naxa taae yailan, Xirami naxee so a yi ra, a fa Isirayilakae rasabati naa. ³ Sulemani naxa Xamata Soba gere, a no a ra. ⁴ A naxa Tadimoro ti gbengberenyi ma, a nun taa gbeté Xamata boxi ma mangé harige ragatama dennahe. ⁵ A naxa Beti Xoron Fuge nun Beti Xoron Labe ti, a na taae makanta tete fanyie nun naade xungbee ra. ⁶ A naxa Baalati ti a nun taa gbeté mangé harige ragatama dennahe, alj sočri ragisee nun soee. Sulemani naxa yire gbegbe ti a yete be Darisalamu, Liban, nun a xa boxi birin a naxan yamarima.

⁷ Xitikae, Amorikae, Peresikae, Hiwikae, nun Yebusukae naxee lu Isirayila boxi ma, naxee mu findi Isirayilakae ra, ⁸ Isirayilakae mu naxee faxa, Sulemani naxa e findi konyie ra. Han to e na na ki ne. ⁹ Sulemani mu tin Isirayilaka yo xa findi konyi ra a xa walie xa fe ra, barima geresoe nun sočri xunyie nan nu lanxi e tan ma, e nu meenima a xa sočri ragisee nun a xa soee ma. ¹⁰ Mangé Sulemani naxa mixi keme firin mixi tongo suuli ti xunyie ra jama xun. ¹¹ Sulemani naxa Firawuna xa di gine tongo Dawuda xa taa kui, a a ratunu banxi gbete kui, a naxan tixi a be. A naxa a fala, «N ma giné mu luma Isirayila mangé Dawuda xa banxi kui, Alatala xa saaté kankira na dennahe. Naa findixi yire seniyenxi nan na.»

¹² Sulemani nu serexé gan daaxie bama Alatala be, a xa serexébade fari naxan nu tixi hörömöbanxi ya ra. ¹³ A serexé ba ne alj Annabi Munsa a yamari ki naxe lóxoy lóxoy, malabui lóxoyee ra, kike neené ra, nun sali xungbe saxanyie ra ne yo ne. Nee findi Taami Lebinitare Sali, Lóxunyie Sali, nun Bage Ti Sali nan na.

¹⁴ Sulemani naxa a baba Dawuda xa natne rakamali serexédubee nun Lewikae xa fe ra. Kankan nu a gbe wali rabama. Lewikae nu Ala matóoma, e man nu fa serexédubee mali. Naade kantée fan naxa e gbe wali raba, kankan naxa ti a tide alj Ala xa mixi Dawuda a yamari ki naxe. ¹⁵ Serexédubee nun Lewikae mu mangé xa yaamari yo matandi, hali a naxan fala naafuli xa fe ra. ¹⁶ Sulemani xa wali birin kamali na ki ne, kelife Alatala xa banxi kočorin lóxoye ma, a sa dóx a rajónyi ra. Alatala xa banxi wali birin raba ne, a kamali a fanyi ra.

¹⁷ Na to dangi Sulemani naxa siga Esiyon Geberi nun Elata baa de ra Edon boxi ma. ¹⁸ Mangé Xirami naxa kunkue nun e rajerema fanyie rasanba Sulemani ma. Nee naxa sa a gbee xun ma Ofiri boxi ma, alako e xa xéema kilo wulu fu nun suuli kilo keme saxan tongo mangé Sulemani be. E nun mangé Sulemani xa walikée naxa siga na ra Sulemani xon ma.

9

*Seeba mangé gine sigafe Darisalamu
(Isirayila Mangée I 10:1-13)*

¹ Seeba mangé gine to Sulemani xili xa gboe më, a naxa siga Darisalamu maxorinyi xörököe tide a ma, alako a xa a xa lónni mato. A xa kuntigie naxa a mati naa, e naxa labundë, xéema gbegbe, nun gémé tofanyie xanin jörökmë fari sanbasee ra. A naxa maxorinyi gbegbe ti Sulemani ma. ² Sulemani naxa a xa maxorinyi birin yaabi, na sese mu nu xörököc a be.

³ Seeba mangé gine to gë Sulemani xa lónni tote, a nun a xa banxi a naxan tixi, ⁴ a xa baloe naxan saxi a xa teebili ma, a xa walikée nun e xa dugi tofanyie, a nun a xa serexé a naxee bama Alatala xa hörömöbanxi kui, a de naxa ixara na fe birin ma. A naxa a fala mangé be, ⁵ «N fe naxee birin mëxi n ma boxi ma i xa masenyie nun i xa lónni xa fe ra, na birin bara findi nöndi ra. ⁶ Beenun n xa be to n yete ra, n mu nu laxi e xa masenyi ra. Konč yakösi n bara a kolon i xa lónni gbo dangife e naxan

masenxi n bε. E fe naxan birin tagi rabaxi n bε i xa fe ra, i xili dangi na birin na. ⁷ Nεlexinyi na i xa mixie bε, jεlexinyi na i xa konyie bε, barima e na i sεeti ma tεmui birin i xa lonnī ramefe ra. ⁸ Tantui na i Marigi Alatala bε, naxan hinnexi i ra, a fa i dōxō a xa mangε kibanyi kui, i xa mangεya raba alo a wama a xōn ma ki naxε. I Marigi Ala na raba ne barima Isirayila rafan a ma, a man wama Isirayila xa bu tεmui birin. A i findi nε e xa mangε ra, alako i xa e yamari tinxinyi nun nōndi ra.» ⁹ A naxa xεema kilo wulu naani fi mangε ma, a nun labunde gbegbe nun gεme tofanyie. Kabi na tεmui, na labunde mōcli mu toma Isirayila, Seeba mangε gine naxan fixi mangε Sulemani ma.

¹⁰ Xirami nun Sulemani xa walikε naxee fa xεema ra kelife Ofiri bōxi ma, nee man naxa fa wuri nun gεme tofanyie ra a bε. ¹¹ Mange naxa na wuri rawali Alatala xa hōrōmōbanxi sode dεe ra, a nun mangε xa banxi sode dεe ra. A man naxa na wuri rawali kōrae yailanfe ra bεetibaε bε. Na fe mōoli mu nu toxi Yudaya sinden. ¹² Mange Sulemani naxa Seeba mangε gine waxonse birin so a yi ra dangife a tan naxan sanbaxi a ra. Na xanbi, a naxa gibilen a xa bōxi ma, a tan nun a xa konyie.

Sulemani xa bannaya

(Isirayila MangEE I 10:14-29)

¹³ Nε yo jε Sulemani nu xεema kilo wulu mōkōjen nun firin, kilo kεmε senni tongo naani nun naani sōtōma, ¹⁴ bafe a nu naxan sōtōma yulεe yi diutti ra. A man nu xεema nun gbeti sōtōma mangε nun gominae ra Arabu bōxi ma. ¹⁵ Mange Sulemani naxa wure lefa kεmε firin maso xεema ra, kankan nafalaxi xεema kilo solofera nan na. ¹⁶ A man naxa wure lefa xunxuri kεmε saxan maso xεema ra, kankan masoxi xεema kilo saxan nan na. A naxa e gbaku banxi kui, naxan xili falama Liban fotōn banxi. ¹⁷ Mange naxa kibanyi xungbe yailan sili jninyi ra, a fa a maso xεema tinse ra. ¹⁸ Na kibanyi te see findixi xεema nan na, kibanyi nu na yεtε masolixi firin tagi. ¹⁹ Yεtε fu nun firin fan masolixi nu na te see sεetie ma, senni na yirefanyi ma, sennie na kōola ma. Na kibanyi maniyε mu nu na mangataa yo kui sinden. ²⁰ Mange Sulemani xa pōcti birin nun Liban fotōn banxi xa piletī birin findixi xεema nan na. A mu nu gbeti rawalima fefe ma. ²¹ Kunkuiue nu na mange yi ra naxee nu luma siga ra Tarasisi jε saxan yo jε saxan xεema, gbeti, sili jninyi, kule, nun xōni tofanyi tongode. Xirami xa walikεe nu a malima na wali kui.

²² Mange Sulemani xa bannaya nun a xa lonnī naxa gbo yε dangi bōxi mange birin na. ²³ Bōxi mange birin nu wama Sulemani xa lonnī ramefe Ala naxan fixi a ma. ²⁴ Nee birin nu mangε sanbama gbeti, xεema, dugie, geresosee, labundε, soe, nun sofalee ra jε yo jε. ²⁵ Soe nun sōcri ragise ragatade wulu naani nu na Sulemani yi ra. Sōcri soe ragi wulu fu nun firin fan nu na a yi ra taa makantaxie nun Darisalamu kui, mangε xōnyi. ²⁶ Mange birin, kelife xure xungbe ma, sa dōxō Filisita bōxi ra, han a sa dōxō Misira naaninyi ra, e birin nu na a xa yaamari bun ma. ²⁷ Mange nan a niya gbeti xa wuya Darisalamu alo gεme xōri. Sēdiri wuri fan naxa wuya alo sikomoro wuri na Sefela bōxi ma ki naxε. ²⁸ Sulemani xa soe nu kelima Misira nε nun bōxi gbetee ma.

Sulemani xa faxε

(Isirayila MangEE I 11:41-43)

²⁹ Sulemani xa taruxiū dōnxōe, a fōle nun a rajɔnyi, sēbexi Annabi Natān xa taruxiū sēbexi kui, a na Annabi Ahiya Siloka xa namijōnmē masenyi sēbexi kui, nun Annabi Ido xa laamatunyi masenyi sēbexi kui Nebati xa di Yerobowami xa fe ra. ³⁰ Sulemani xa mangεya naxa bu jε tongo naani Darisalamu nun Isirayila xun ma. ³¹ Na xanbi, Sulemani naxa laaxira. E naxa a ragata a babae sεeti ma a baba Dawuda xa taa kui. A xa di Robowami naxa ti a jōxōe ra.

10

Isirayila Robowami matandife

(Isirayila MangEE I 12:1-20)

¹ Robowami naxa siga Sikemi, barima Isirayilakae birin nu malanxi naa nε, e xa a ti mangε ra. ² Nebati xa di Yerobowami to na fe me Misira bōxi ma, a a gi dēnnaxε Sulemani ma, a naxa gibilen Isirayila. ³ A to Isirayila li, mixi ndee naxa a xili. A nun Isirayilakae birin naxa siga Robowami yire, e a fala a bε, ⁴ «I baba muxu suxu nε alo konyie. Yakɔsi tan, xa i nde bama muxu xa kote ra i baba naxan dōxō muxu fari, muxu fama i xa yaamari rabatude.» ⁵ A naxa e yaabi, «Xi saxan na dangi, wo xa fa.» Na kui, jnama naxa siga.

⁶ Mange Robowami naxa marasi maxɔrin forie ma, naxee nu na a baba Sulemani fε ma a xa simaya kui. A naxa e maxɔrin, «Wo marasi mundun fima n ma n jnama yaabima naxan na?» ⁷ E naxa e yaabi, «Xa i fe fanyi rabama jnama bε, xa i tin e waxonfe ra, xa i wōyεn fanyi fala e bε, e luma nε i xa yaamari bun ma tεmui birin.»

⁸ Kōnɔ Robowami mu tin forie xa marasi ra. A naxa a lanfanmae maxɔrin a lanma a xa naxan naba. ⁹ A naxε e bε, «Wo marasi mundun fima n ma, n jnama yaabima naxan na, jnama naxan n mayandixi n

xa nde ba e xa kote ra n baba naxan d  x   e fari.»¹⁰ A lanfanmae naxa a yaabi, «I xa yi j  ama yaabi yi ki n  , naxee i mayandixi i xa nde ba e xa kote ra i baba naxan d  x   e fari. I xa a fala e b  , «N b  lexe sole lanmadixungbo n baba tagi b  .»¹¹ Yak  si, n baba xa kote x  r  ox   a naxan d  ox  xi wo ma, n na a xunmasama n  . N baba wo b  nb   luxusinyie nan na, k  n n tan fama wo b  nb  de talie nan na.»

¹² Xi saxan to dangi, Yerobowami nun j  ama naxa siga Robowami yire, naxan nu bara a fala e b  , «Xi saxan na dangi, wo xa fa.»¹³ Mang   Robowami naxa e yaabi a x  r  ox  e ra. A mu forie xa marasi tongo fefe ma.¹⁴ A naxa e yaabi a lanfanmae xa marasi ra, «N baba kote x  r  ox  e naxan d  ox  xi wo xun ma, n na xunmasama n  . N baba wo b  nb   luxusinyie nan na, k  n n tan fama wo b  nb  de talie nan na.»¹⁵ Na kui, mang   mu tin a tuli matide j  ama ra. Marigi Alatala nu bara na ragiri alako a xa a xa masenyi rakamali a naxan fala Nebati xa di Yerobowami b   Annabi Ahiya Siloka saabui ra.

¹⁶ Isirayilakae to a kolon mang   mu tin a tuli matide e ra, e naxa a yaabi,

«Muxu gbe se mundun na Dawuda yi?

K   mu na muxu b   Yisayi xa die tagi.

Isirayila xa gbilen e x  nyi.

Yak  si Dawuda, i xa m  xi i xa banxi ma i y  t   ra.»

¹⁷ Isirayila birin naxa gbilen e x  nyi. Isirayilaka naxee nu sabatixi Yudaya taae kui, e naxa lu Robowami xa yaamari bun ma.¹⁸ Na dangi xanbi, mang   Robowami naxa Hadorami x  s  , naxan j  engi nu saxi wali x  r  ox  e rabafe x  n ma, k  n Isirayilakae naxa a mago   han a faxa. Na kui, mang   Robowami naxa a gi kerem na sigafe ra Darisalamu a xa so  ri ragise kui.¹⁹ Isirayila Dawuda b  ns  e matandi na ki n  . Han to e mu lanxi.

11

*Robowami xa mang  ya
(Isirayila Mang  e I 12:21-24)*

¹ Robowami to so Darisalamu, a naxa Yuda nun Bunyamin b  ns  e so  rie malan, gereso fanyi wulu k  m  e tongo solomasaxan, alako e xa Isirayila gere, Isirayila xa gbilen Robowami xa mang  ya bun ma.² K  n Alatala naxa a masen a xa mixi Semaya b  , ³ «A fala Sulemani xa di Robowami b  , Yudaya mang  , a nun Isirayilakae birin naxee na Yudaya nun Bunyamin b  xi ma,⁴ «Alatala xa masenyi nan yi ki: Wo naxa te de, sigafe ra wo ngaxakerenyie gerede. Wo birin xa gbilen wo x  nyi, barima n tan nan yi fe ragirixi.»⁵ E naxa Alatala xa w  y  nyi rabatu, e gbilen, e mu siga Yerobowami gerede s  n  n.

⁵ Robowami naxa sabati Darisalamu, a taa makantaxie ti Yudaya,⁶ alo B  tele  emu, Etami, Tekowa,⁷ Beti Suru, Soko, Adulama,⁸ Gati, Maresa, Sifi,⁹ Adorayimi, Lakisi, Aseka,¹⁰ Soraha, Ayalon, nun Hebiron. Robowami yi taa makantaxie ti Yudaya nun Bunyamin b  xi nan ma.¹¹ A nee yailan a fanyi ra gere ki ma. A so  ri xunyie lu naa, a baloe, ture, nun w  ni so e yi ra.¹² Wure lefa nun tanb  e nu na e yi ra, e s  nb   nu gbo. Yuda nun Bunyamin b  ns  e lu ne a xa yaamari bun ma na ki n  .

¹³ S  r  ex  dub  e nun Lewikae naxa keli e x  nyi Isirayila b  xi birin ma, e xa fa Yudaya, e kafu Robowami ma.¹⁴ Lewikae nu bara m  s   e xa banixe nun e harige ra sigafe ra Yudaya nun Darisalamu, barima Yerobowami nun a xa die mu tin e xa s  r  ex  dub  e wali raba Alatala b  . ¹⁵ Yerobowami nu bara s  r  ex  dub  e ti kuye batudee ra geyae fari, y  x  e kontonyi nun ninge masolixie tixi d  nnaxe kuye ra.¹⁶ Isirayilaka naxee nu wama e Marigi Alatala batufe, kelife b  ns  e birin, nee naxa bira Lewikae f  x   ra sigafe ra Darisalamu, alako e xa s  r  ex  e ba e babae Marigi Alatala b  . ¹⁷ Na kui e naxa Sulemani xa di Robowami xa mang  ya mabanban Yudaya j  e saxan bun ma. Na waxati kui, e naxa j  ere Dawuda nun Sulemani xa kira x  n ma.

¹⁸ Robowami naxa Yerimoti xa di g  ne Mahalata d  x  . Na g  ne findi Dawuda xa di x  m  e Yerimoti, nun a xa g  ne Abixayili, xa di g  ne nan na. Abixayili findi Yisayi xa di x  m  e Eliyabi xa di g  ne nan na.¹⁹ Mahalata naxa die bari a b  : Yeyusu, S  maraya, nun Sahami.²⁰ Robowami naxa Abisalomi xa di g  ne Maaka fan d  x  . Maaka naxa Abiya, Atayi, Sisa, nun Selomiti bari a b  .²¹ Abisalomi xa di g  ne Maaka nu rafan Robowami ma, dangife a xa g  ne nun a xa konyi g  ne birin na. G  ne fu nun solomasaxan nun konyi g  ne tongo senni nu na a yi ra. A naxa di x  m  e mo  k  j  en nun solomasaxan nun di g  ne tongo senni s  t   na g  ne ra.

²² Robowami naxa Maaka xa di Abiya findi a xa di fisamante ra. A nu wama na nan xa findi mang  ra.²³ A naxa xaxilimaya raba, a a xa di booree birin nasabati Yudaya nun Bunyamin taa makantaxie kui, a fa baloe nun g  ne bgbegbe fen e b  .

12

*Robowami xa mang  ya kanafe
(Isirayila Mang  e I 14:25-28)*

¹ Robowami xa mangEya to mabanban, a tan nun Isirayilakae birin naxa Alatala xa sEriyE rabolo. ² Na bara a niya Misira mangE Sisaki xa Darisalamu gere Robowami xa mangEya jE suuli nde ra. ³ Soori ragise wulu keren kEME firin nun soe ragi wulu tongo senni nan nu na a yi ra. A naxa keli Misira boxi ma e nun jaama gbegbe ra, naxee findixi Libiyakae, Sukikae, nun Etiyopikae ra. ⁴ A naxa no Yudaya taa makantaxie ra, a so Darisalamu.

⁵ Na tEmui, Annabi Semaya naxa siga Robowami yire. Yudaya yareratie fan nu na naa, barima e fa Darisalamu Sisaki xa fe nan na. A naxa a fala e bE, «Alatala xa masenyi nan ya: «Wo bara n nabEjin, n fan wo rabEjinma Sisaki sagee.»» ⁶ Isirayila mangE nun yareratie naxa e magoro Alatala bE, e fa a fala, «Alatala tinxin.» ⁷ Alatala to a to e bara e magoro a bE, a naxa a masen Semaya bE, «E to bara e yETE magoro n bE, n mu fama e halakide. A gbe mu luxi n xa e rakisi. N ma xOnE mu fama lude Darisalamu ma Sisaki saabui ra. ⁸ KOnC e xa lu Sisaki xa noE bun ma sinden, han e xa a kolon, si gbETE xa mangEya rabatufe nun Ala xa mangEya rabatufe, naxan fan.»

⁹ Misira mangE Sisaki naxa te Darisalamu gerede. A naxa naafuli birin tongo naxan nu na Alatala xa banxi nun mangE xa banxi kui. A naxa wure lefae fan tongo, Sulemani nu bara naxee maso xEEma ra. ¹⁰ MangE Robowami naxa e jOnxOE yailan yoxui ra, a e taxu soori mangE ra naxee mangE xa banxi naadEE makantama. ¹¹ MangE nu sigama Ala xa banxi kui tEmui naxE, soorie nu na wure lefae xaninma a mati ra. E na gE na ra, e man nu fa e ragbilen soori banxi kui. ¹² Robowami to bara a magoro Alatala bE, a mu gbaloe sOTo Alatala xa xOnE saabui ra. Na waxati Ala yaragaaxui fanyi nde nu na Yudaya.

¹³ MangE Robowami mangEya sOTxI tEmui naxE, a nu bara jE tongo naani nun keren sOTo simaya ra. A naxa Isirayila yaamari jE fu nun solofero Darisalamu kui, Alatala taa naxan sugandi Isirayila bOnsOE birin ya ma, alako a xili xa matOxO naa. Robowami nga Amonika nan nu a ra, a xili nE Naama. ¹⁴ Robowami fe jaaxi raba nE, barima a mu Alatala fen a bOjE birin na. ¹⁵ Robowami xa taruxui, a fOLE nun a raptOyI birin sEbExi Annabi Semaya xa taruxui kui, a nun Annabi Ido xa laamatunyi masenyi sEbExi kui, alako mixi xa a kolon. ¹⁶ Robowami to laaxira, e naxa a ragata a babae sEeti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Abiya naxa ti a jOnxOE ra.

13

Abiya xa mangEya

(Isirayila MangEE I 15:1-8)

¹ Yerobowami xa mangEya jE fu nun solomasaxan nde ra, Abiya naxa ti mangE ra Yudaya. ² A xa mangEya bu nE jE saxan Darisalamu. A nga nu xili nE Mikayahu, Uriyeli Gibeyaka xa di ginE. Gere naxa sin Abiya nun Yerobowami tagi. ³ Abiya naxa gere rakeli, a tan nun soori fanyi xEME wulu kEME naani, kOnC Yerobowami naxa soori fanyi xEME wulu kEME solomasaxan ti a ya ra.

⁴ Abiya naxa te Semarayima geya fari, Efirami geyae ma, a fa a fala, «Yerobowami nun Isirayilakae, wo wo tuli mati n na. ⁵ Wo mu a kolon Isirayila Marigi Alatala bara Isirayila mangEya fi Dawuda nun a xa die ma abadan? Na saatE mu noMa kanade. ⁶ KOnC Yerobowami, naxan findixi Dawuda xa di Sulemani xa waliKE Nebati xa di ra naxa keli, a a marigi matandi. ⁷ Mixi rabEjinxi ndee naxa a rabilin, e noE dErEn Robowami ma, Sulemani xa di naxan mu nu gExi mOde, naxan xa maJoxunyi xOn mu nu kuyaxi. Na kui Robowami mu no e ra.»

⁸ «YakOsi, wo tixi a xa mangEya nan kanke, Alatala naxan taxuxi Dawuda bOnsOE ra. Soori gbegbe na wo yi ra. NingE masolixie fan na wo yi ra, Yerobowami naxee yailanxi wo be xEME ra. E bara findi wo xa alae ra. ⁹ Na kui wo bara Haruna xa die rabolo, Alatala naxee tixi sERExEdubEE ra. Wo bara wo yETE findi sERExEdubEE ra, alo si gbETE a rabama ki naxE. Mixi yo naxan fama tuura lanma nun yEXESE kontonyi solofero ra, alako a xa na wali raba, wo na tima sERExEdubEE ra ala nde bE naxan mu findixi Ala ra.»

¹⁰ «Alatala nan na muxu tan Marigi Ala ra. Muxu mu a raboloxi, muxu man bara tin Haruna xa die xa findi Alatala xa sERExEdubEE ra, Lewikae fan xa e xa wali raba. ¹¹ GEESEGE yo gEESEGE, nunmare yo nunmare, muxu sERExE gan daaxie bama Alatala bE, muxu surayi gamma sERExE ra, muxu taami sERExE sama Ala xa teebili sENiYENxi fari, muxu lanpui xEME daaxi radExEMa nunmare yo nunmare, barima muxu tan birama muxu Marigi Alatala xa sEriyE nan fo xo ra. KOnC wo tan, wo bara a rabolo. ¹² Ala nun a xa sERExEdubEE nan na muxu xunyie ra. Sarae na muxu yi ra naxee noMa xui xungbe raminide alako gere xa ramaxa wo xili ma. Isirayila xa die, wo naxa wo babae Marigi Alatala gere. Wo mu xunnakeli sOToma na kui.»

¹³ Yerobowami xa soorie naxa Yudayakae bilin. Ndee nu na e ya ra, ndee nu na e xanbi ra.

¹⁴ Yudayakae to a to gere na e ya ra, a man na e xanbi ra, e naxa Alatala xili e xui itexi ra, sERExEdubEE fa sarae fe. ¹⁵ Yudayakae to e xui ite, Alatala naxa Yerobowami nun Isirayilakae bOnbO Abiya nun Yudayakae ya xOri. ¹⁶ Isirayilakae naxa e gi Yudayakae ma, Ala naxa e sa Yudaya sagee. ¹⁷ Abiya nun

a xa jnama naxa Isirayila xa soɔri fanyi wulu keme suuli faxa na gere kui. ¹⁸ Na findi ne yaagi ra Isirayilakae be. Yudayakae tan xun nakeli ne, barima e babae Marigi Alatala nu bara e mali.

¹⁹ Abiya naxa bira Yerobowami foɔx̥ ra, a fa taae rasuxu a yi ra, alo Beteli, Yesana, Eferon, nun e rabilinyie. ²⁰ Yerobowami mu senbe sotɔ Abiya xa waxati. Alatala nan a bɔnbo, a naxa faxa. ²¹ Kɔnɔ Abiya xa mangɛya mabanban ne a fanyi ra. Gine fu nun naani nu na a yi ra. E di xemɛ moxɔdjen nun firin bari, nun di gine fu nun senni.

²² Abiya xa taruxui gbetee, a naxan nabaxi nun a naxan falaxi, a sebexi Annabi Ido xa taruxui sebexi kui. ²³ Abiya to laaxira, e naxa a ragata a babae seeti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Asa naxa ti a joxoœ ra.

14

Asa xa mangɛya

¹ Asa naxa fe fanyi raba tinxinyi kui a Marigi Alatala ya xɔri. ² A naxa serexebadee kana yire itexie kuye nu batuma dɛnnaxe. A man naxa kuye gɛmɛe nun Aseri wuri masolixie kana. ³ A naxa a fala Yuda bɔnsœ be a e xa e babae Marigi Alatala fen, e xa a xa seriyɛ nun a xa yaamarie rabatu. ⁴ Asa naxa kuye batude birin kana Yudaya bɔxi ma, a nun serexebadee surayi nu gamma dɛnnaxe kuyee be. A xa mangɛya lu ne bɔnɛsa kui a xa waxati. ⁵ A naxa taa makantaxie ti Yudaya, bɔnɛsa nu na bɔxi birin ma. Gere yo mu nu na naa na jne bun ma Alatala saabui ra. ⁶ Asa naxa a fala Yudayakae be, «Won xa yi taae yailan alako e xa senbe sotɔ. Won xa tɛtɛe nun wure naadɛ ti. Han ya yi bɔxi findixi won gbe nan na, barima won bara won Marigi Alatala fen. Na bara a niya won xa lu bɔnɛsa kui yi waxati.» Na kui e naxa bɔnbo wali ra, na birin naxa cɔnɔya.

⁷ Yudaya soɔri xemɛ wulu keme saxan nu na Asa yi ra. Wure lefa xungbee nun tanbɛe nu na e yi ra. Bunyamin soɔri xemɛ wulu keme firin tongo solomasaxan fan nu na. Wure lefa lanmadie nun xalie nu na e yi ra. E birin findi gereso palamae ra.

⁸ Sera Kusika naxa mini e gerede soɔri gali ra. Soɔri ragise keme saxan nu na e yi ra. E naxa siga han Maresa. ⁹ Asa fan naxa siga naa e gerede. E birin naxa ti gere ki ma Sefata gulunba Maresa mabiri. ¹⁰ Asa naxa a Marigi Alatala maxandi, «Alatala, i maniyɛ mu na naxan nɔma senbɛtare malide senbɛmae ya i. Muxu Marigi Alatala, i xa muxu mali. Muxu bara muxu xaxili ti i ra yi gere xungbe xa fe ra. Alatala i tan nan na muxu Marigi Ala ra. I naxa tin mixi yo xa nɔ i ra.»

¹¹ Alatala naxa Kusikae bɔnbo Asa nun Yudayakae ya xɔri, e naxa e gi. ¹² Asa nun a xa soɔri gali naxa bira e foɔx̥ ra han Gerara. Kusika gbegbe naxa faxa. E mu nɔ e yɛtɛ sotɔcɔn, barima Alatala nun a xa senbɛmae nu bara gɛ e xun nakanade. Yudayakae naxa harige gbegbe xanin. ¹³ E naxa taae birin kana Gerara rabilinyie, barima mɛnnikae mu suusa Alatala ya ra. E naxa harige gbegbe ba e yi ra barima bannaya nu na mɛnni ki fanyi ra. ¹⁴ E naxa xuruse kanyie fan suxu, e xurusee nun jɔxɔmɛe ba e yi ra, e gbilen Darisalamu.

15

Asa kuyee kanafe

¹ Ala Xaxili to goro Odedi xa di Asaraya ma, ² a naxa siga Asa yire, a a masen a be, «Asa, Yudayakae, nun Bunyaminikae, wo wo tulì mati n na. Xa wo bira Alatala foɔx̥ ra, a fan na wo foɔx̥ ra. Xa wo a fen, wo a toma ne. Kɔnɔ xa wo a rabolo, a fan wo raboloma ne. ³ Ne wuyaxi Isirayila mu Ala jiŋɛ fen. Serexebube mu nu na naxan e xaramma. Seriyɛ mu nu na bɔxi ma. ⁴ Kɔnɔ e xa tɔɔre kui, e naxa gbilen Isirayila Marigi Alatala ma. E to a fen, a naxa tin e xa a to. ⁵ Na waxati mixi mu nu jɛrɛma bɔnɛsa kui, barima fe xɔɔxɔɛ nu na bɔxi birin ma. ⁶ Sie nu e boore gerema, taae nu e boore gerema. Ala nan na tɔɔre mɔɔli birin niyaxi e ra. ⁷ Kɔnɔ wo tan, wo wo senbe so, wo wo tunnabɛxi, barima wo xa wali sare fama ne ragbilende wo ma.»

⁸ Mange Asa to Annabi Odedi xa namjɔnɛ masenyi mɛ, a naxa limaniya, a fa kuye birin kana Yudaya nun Bunyamin bɔxi ma, a nun a taa naxee masotɔ Efirami geysa yire. A man naxa Alatala xa serexebade yailan, naxan nu na horɔmobanxi ya ra. ⁹ A naxa Yudayakae nun Bunyaminikae birin malan, a nun xɔŋɛ naxee kelixi Efirami, Manasi, nun Simeyɔn bɔnsœ xe bɔxie ma. Kabi e naxa a to Marigi Alatala nu na nee seeti ma, xɔŋɛ gbegbe naxa kafu e ma kelife Isirayila bɔxi ma. ¹⁰ Na malanyi raba Darisalamu ne kike saxan nde Asa xa mangɛya jɛ fu nun suuli nde ra. ¹¹ Na lɔxɔe e naxa xuruse xungbe keme solofera nun xuruse lanma wulu solofera ba serexe ra Alatala be. E nee sotɔ na gere nan kui. ¹² E naxa natɛ tongo e xa e babae Marigi Alatala fen e bɔŋɛ nun e nii birin na. ¹³ Mixi yo tondi Isirayila Marigi Alatala fende, na kanyi lan ne a xa faxa, dimedi yo, fori yo, xemɛ yo, xa na mu ginɛ. ¹⁴ E naxa e rakali Alatala ra e xui itexi ra, e fa sarae nun feri fe. ¹⁵ Yudayakae birin naxa seɛwa yi

marakali ra, barima e a rabaxi e bɔjɛ birin nan na. E nu bara Alatala fen sɔɔbɛ ra, a tan nan bara tin e xa a to. Alatala naxa bɔjɛsa lu e xa bɔxi birin ma.

¹⁶ Mangé Asa man naxa a mama Maaka tide magoro, barima a nu bara Asera kuye yailan. Asa naxa a xa kuye yensen, a fa a gan Sediron gulunba kui. ¹⁷ Kōnō hali Asa to nu bara a yɛtɛ fi Alatala ma a xa simaya birin kui, a mu gɛ kuye batudee birin kanade Isirayila geyae fari. ¹⁸ A naxa gbeti, xɛɛma, nun se gbɛtɛ raso Ala xa banxi kui, a tan nun a baba naxee fixi Ala ma. ¹⁹ Gere yo mu lu Isirayila bɔxi ma, han Asa xa mangéya jɛ tongo saxan nun suuli nde.

16

*Asa xa mangéya rajɔnyi
(Isirayila Mangée I 15:16-22)*

¹ Asa xa mangéya jɛ tongo saxan nun senni nde, Isirayila mangé Baasa naxa te Yudaya gerede. A naxa Rama yailan, alako Yudaya mange Asa nun a xa mixie naxa feɛrɛ sotɔ sofe ra menni e xa e keri. ² Asa naxa gbeti nun xɛɛma tongo Alatala xa banxi nun mangé xa banxi kui, a fa xɛɛrae xɛɛ Siriya mangé Ben Hadada yire Damasi yi masenyi ra, ³ «Won xa saatɛ xiri won tagi ałɔ n baba nun i baba a raba ki naxɛ. Sanba se nan ya, xɛɛma nun gbeti, saatɛ kana naxan ma i nun Baasa tagi, alako a xa makuya n na.»

⁴ Ben Hadada naxa tin mangé Asa xa masenyi ra. A naxa a xa sɔɔri xunye xɛɛ Isirayila taae susude. E naxa Lyono, Dana, nun Abeli Mayimi susu, a nun taa gbɛtɛ baloe nu ragatama dɛnnaxɛ Nafatali bɔxi ma. ⁵ Baasa to na fe mɛ, a naxa Rama taa tife wali iti. ⁶ Na wali to iti, mangé Asa naxa fa Yudayakae ra, e fa gɛmɛe nun wurie xanin, Baasa nu naxee rawalima Rama. E naxa na birin nawali Geba nun Misipa tife ra.

⁷ Na tɛmwi Annabi Xanani naxa siga Yudaya mangé Asa xɔn, a a fala a bɛ, «I to i xaxili ti Siriya mangé ra i Marigi Alatala jɔçxɔ̄s ra, Siriya xa sɔɔrie bara gɛ e yɛtɛ sotɔde i ya ra. ⁸ Kusikae nun Libiyakae xa sɔɔri gali gbo, sɔɔri ragise nun soe na e yi ra. Kōnō Alatala mu e sa i sago xɛ i i xaxili ti a ra tɛmwi naxɛ? ⁹ Alatala adamadi birin matoma nɛ alako a xa a kolon naxee e bɔjɛ fixi a ma. I bara lu ałɔ xaxilitare yi fe kui. Yakɔsi gere luma ne i xa bɔxi ma tɛmwi birin.» ¹⁰ Asa naxa xɔn na namijɔnɛmɛ ma, a fa a raso geeli kui, a nun mixi gbɛtɛ naxee mu rafanxi a ma.

¹¹ Asa xa taruxui, a fɔlɛ nun a rajɔnyi, a sɛbɛxi Yudaya nun Isirayila mangéxa taruxui kui. ¹² A xa mangéya jɛ tongo saxan nun solomanaani nde, fure jiaaxi naxa Asa susu a sanyie ma. Na kui a mu Alatala fen, a seriba gbansan nan fen na fure xa fe ra. ¹³ A xa mangéya jɛ tongo naani nun kerèn nde, Asa naxa laaxiraya. ¹⁴ E naxa a ragata a xa gaburi gexi kui Dawuda xa taa. E naxa a bɛlɛ sade nde ma, labundɛ fanyi nu saxi dɛnnaxɛ ma. Surayi gbegbe fan naxa gan a fure bɛ.

17

Yehosafati xa mangéya

¹ Asa xa di Yehosafati naxa ti mangé ra a baba jɔçxɔ̄s ra. A naxa a sɛnbɛ so Isirayila xili ma. ² A naxa sɔɔrie lu Yudaya taa makantaxie birin kui. A man naxa e lu taae kui, a baba nu bara naxee sotɔ Yudaya nun Efiramī bɔxi ma. ³ Alatala naxa Yehosafati mali, barima a nu jɛrɛma a baba Dawuda xa kira singe nan xɔn, a mu Bali kuye batu. ⁴ A nu a baba Marigi Ala nan batuma, a bira a xa yaamarie fɔçxɔ̄ ra, Isirayila mu nu timna naxee ra. ⁵ Alatala naxa Yehosafati xa mangéya mabanban, Yudayakae birin nu fama bujnae ra a xɔn. A xa naafuli nun a xili fanyi naxa gbo. ⁶ A bɔjɛ naxa bira Alatala fɔçxɔ̄ ra. A naxa kuye batudee kana Yudaya geyae fari, a man naxa Aseri kuye wuri daaxie kana na.

⁷ A xa mangéya jɛ saxan nde, a naxa a xa kuntigie Ben Xayili, Abadiyasi, Sakari, Netaneeli, nun Mike xɛɛ mixie xarande Yudaya taae kui. ⁸ Lewikae xilie nan ya, naxee siga e matide: Semaya, Netaniya, Sebadaya, Asaheli, Semiramoti, Yonatan, Adoniya, Tobiya, Tobo Adoniya. Sɛrɛxɛdubɛe xilie nan ya, naxee siga e matide: Elisama nun Yehorami. ⁹ E naxa Alatala xa kitaabui xanin e xɔn ma, e xa Tawureta Munsa xaran mixie bɛ Yudaya taae birin kui.

¹⁰ Alatala xa yaragaaxui naxa lu si gbɛtɛ yi ra Yudaya rabilinyi, e mu Yehosafati gere sɔɔnɔn. ¹¹ Filisitakae naxa fa bujnae nun duuti ra Yehosafati xɔn. Arabue fan naxa fa yɛxɛ kontonyi wulu soloferɛ kɛmɛ soloferɛ ra, a nun sikɔtɛ wulu soloferɛ kɛmɛ soloferɛ. ¹² Yehosafati xa fe nu tema a fanyi ra. A naxa yire makantaxie ti Yudaya, a nun taa gbɛtɛ baloe ragatama dɛnnaxɛ. ¹³ Baloe gbegbe nu na a yi ra Yudaya taae kui. A xa sɔɔrie fan nu wuya Darisalamu.

¹⁴ Na sɔɔrie xasabi nan ya e denbaya ki ma: fatanfe Yuda bɔnsɔ̄s ra, sɔɔri wulu wulu mangé Adina, a nun a xa sɔɔri jialama mixi wulu kɛmɛ saxan. ¹⁵ Mangé Yehoxanan nu na a sɛeti ma, a nun xɛmɛ wulu kɛmɛ firin xɛmɛ wulu tongo solomasaxan. ¹⁶ Sikiri xa di Amasiya fan nu na a sɛeti ma, a nun a xa sɔɔri jialama wulu kɛmɛ firin. Amasiya nu bara a yɛtɛ fi Alatala ma. ¹⁷ Fatanfe Bunyamin bɔnsɔ̄s

ra, soori jalama Eliyada, a nun a xa soori wulu keme firin nu na. Xalie nun wure lefae nu na e yi ra.¹⁸ Yehosabadi nu na a seeti ma, a nun a xa soori wulu keme wulu tongo solomasaxan. Geresose fan nu na e yi ra.¹⁹ Soorie nan na ki naxee nu na mangE bun ma, bafe naxee nu na Yudaya taa makantaxie kui.

18

*Yehosafati nun Axabi
(Isirayila MangE I 22:1-28)*

¹ Yehosafati naxa bannaya nun binyE gbegbe soto. A naxa saate xiri e nun Isirayila mangE Axabi tagi futi nde saabui ra.² NE ndee to dangi, a naxa siga Axabi yire Samari. Axabi naxa xuruse lanmae nun a xungbe gbegbe ba serexE ra a be nun a xa mixie be. A naxa a maxandi a xa bira a foxy ra sigafe ra Ramoti gerede Galadi boxi ma.³ Isirayila mangE Axabi naxa a fala Yudaya mangE Yehosafati be, «Won birin na a ra sigafe ra Ramoti Galadi boxi ma?» Yehosafati naxa a yaabi, «Iyo, i tan yo n tan yo, won birin keren. Won ma jnamee fan birin keren. Won birin nan sigama gere sode.»

⁴ Yehosafati naxa a fala Isirayila mangE be, «Yakosi n bara i maxandi, won xa Alatala sagoe fen yi fe kui.»⁵ Isirayila mangE naxa namijonmE keme naani malan, a e maxorin, «A a lanma ka a mu lanma won xa siga Ramoti gerede Galadi boxi ma?» E naxa a yaabi, «Wo te, Ala fama e sade i sagoe mangE.»⁶ Kono Yehosafati naxa mangE maxorin, «Alatala xa namijonmE nde mu na be, won nomma naxan maxorinde?»⁷ Isirayila mangE naxa Yehosafati yaabi, «XemE keren peti nan be, won nomma Alatala maxorinde naxan saabui ra, kono a mu rafan n ma, barima a gbaloe fe nan gbansan falama n ma fe ra. A mu xun nakeli fe yo falama n be. A xili Mike. Yimila xa di na a ra.» Yehosafati naxa a fala, «A mu lanma mangE xa yi woyen moco fala.»⁸ Na kui, Isirayila mangE naxa a xa batula keren xili, a a fala a be, «Fa Yimila xa di Mike ra n be keren na.»

⁹ Isirayila mangE nun Yudaya mangE Yehosafati nu dockxi e xa kibanyie kui, mangE donmae ragoroxi e ma. E nu na lonyi ma, Samari taa sode de ra. NamijonmE nu na e xa masenyie tife e be.¹⁰ Kenaana xa di sedekiya nu bara feri wure daaxie yailan, a fa a fala mangE be, «Alatala xa masenyi nan ya: Wo Siriyakae bongoma yi ferie nan na han e sonto.»¹¹ NamijonmE birin nu na masenyi moco li nan falama e be. E naxa a fala, «Wo te Ramoti Galadi boxi ma. Wo xun nakeli nan sotoma, Alatala fama e sade mangE sagoe.»

¹² XEEra naxan siga Mike xilide, na naxa a fala a be, «I bara a to, namijonmE birin bara lan e xa fe fanyi fala mangE be. I fan xa kata, wo xui xa lu keren, i xa fe fanyi fala a be.»¹³ Mike naxa a fala, «Alatala piyne na a ra. N Marigi Alatala na naxan yo masen, n na nan falama.»¹⁴ A to mangE yire li, mangE naxa a fala a be, «Mike, a lanma ka a mu lanma muxu xa siga gere sode Ramoti Galadi boxi ma?» Mike naxa a yaabi, «Wo te, wo xun nakeli nan sotoma. Alatala fama e sade wo sagoe.»¹⁵ Kono mangE naxa gibilen a fala ra a be, «N jian bara a fala i be sanya wuyaxi, i xa i kali nandi yati nan falafe ra n be Alatala xili ra.»¹⁶ Mike naxa a yaabi,

«N bara Isirayila birin to

yensenxi geyae fari,

alo xuruse rabeyinxie.

Alatala xa masenyi nan ya:

Marigi mu na yi jama be.

Kankan xa gibilen a xonyi bojresa kui.»

¹⁷ Isirayila mangE naxa a fala Yehosafati be, «N mu a fala xe i be, a mu nomma fe fanyi masende n ma fe ra, fo a jaaxi tun?»¹⁸ Na temui Mike naxa a fala, «Yakosi, wo wo tulii mati Alatala xa masenyi ra. N bara Alatala to a xa kibanyi kui, a xa maleke galii nu tixi a yirefanyi nun a koolla ma.¹⁹ Alatala naxa a fala, «Nde wama sigafe xaxili kobi rasode Isirayila mangE Axabi xunyi, a xa sa Ramoti gere Galadi boxi ma alako a xa faxa?» Nde naxa a yaabi xaxili nde ra, nde fan naxa a yaabi xaxili ghetE ra.²⁰ Na kui juinne nde naxa mini, a ti Alatala ya i, a a fala, «N tan nomma ne a ra.» Alatala naxa a maxorin, «Di?»²¹ A naxa a yaabi, «N sigama ne, n fa wule fala mangE be a xa namijonmE saabui ra.» Alatala naxa a fala a be, «A madaxu ki nan na ki. Siga, i xa sa na raba.»²² Yakosi, Alatala bara wule sa i xa namijonmE dei. Ala bara nate jaaxi tongo i xa fe ra.»

²³ Na temui, Kenaana xa di sedekiya naxa a maso, a Mike de ragarin, a fa a fala, «Alatala Xaxili minixi kira mundun na n ma n xa woyen i be?»²⁴ Mike naxa a yaabi, «I fama a tote a fanyi ra, i na so i noxunfe banxie kui temui naxE.»²⁵ Isirayila mangE naxa a fala, «Wo Mike tongo, wo sa a taxu taa xunyi Amon, nun mangE xa di Yowasi ra.»²⁶ Wo xa a fala, «MangE naxE wo xa yi xemE sa geeli. Wo naxa donse yo so a yi ra fo taami xuntunye nun ye han n gibilenma temui naxE xaxilisa kui.»²⁷ Mike naxa a fala, «Xa i gibilen xaxilisa kui, Alatala mu masenyi yo tixi n be.» A man naxa a fala, «Namee, wo n xui suxu.»

²⁸ Isirayila mangē nun Yudaya mangē Yehosafati naxa te Ramoti Galadi bōxi gerede. ²⁹ Isirayila mangē naxa a fala Yehosafati bē, «N na so gere kui, n donma gbētē ragoroma nē n ma, kōnō i tan xa mangē donmae ragoro i ma.» Isirayila mangē naxa donma gbētē ragoro a ma, e fa siga gere sode. ³⁰ Siriya mangē nu bara sōori ragise xunyie yaamari, «Wo naxa sōori lanma nun a xungbe yo gere bafe Isirayila mangē ra.»

³¹ Sōori ragise xunyie to Yehosafati to, e naxa a fala, «Isirayila mangē nan na ki.» E naxa a rabilin a gere ki ma. Yehosafati naxa Ala maxandi, Alatala fa a dēmēn. Ala naxa e makuya a ra. ³² Sōori ragise xunyie to a to Isirayila mangē mu a ra, e naxa gibilen a foxō ra. ³³ Na tēmui sōori ndee naxa xali woli, na xali naxa sa a ilan Isirayila mangē Axabi ra, a a sōxō a kanke gbuli ma a xa wure donma de firinyie tagi. Mangē naxa sōori ragise rajerēma yaamari, «Gbilen xanbi, won xa mini yi gere kui. N bara maxcōcō.» ³⁴ Gere naxa xōcxō na lōxōcō birin. Isirayila mangē naxa a kilon a xa sōori ragise ra Siriyakae ya i han nunmare. A naxa faxa sage dula tēmui.

19

Yehosafati na Ala xa mangēya bun ma

¹ Yudaya mangē Yehosafati naxa gibile a xōnyi Darisalamu bōjēsa kui. ² Annabi Xanani xa di Yehu naxa siga Yehosafati yire, a a fala a bē, «I mixi kobi malixi munfe ra? Alatala yaxui nōma rafande i ma? Alatala bara xōnō i ma na fe ma. ³ Kōnō i fan bara fe fanyi ndee raba alō Aseri wuri masolixie kanafe bōxi ma, i man bara Ala fen i bōjē birin na.»

⁴ Yehosafati naxa lu Darisalamu, kōnō a man naxa bōxi ījēre keli Beri Seeba, sa dōxō Efirami geya ra, a fa mixie ragbilen e babae Marigi Alatala ma. ⁵ A naxa kiitisae dōxō Yudaya taa makantaxi birin kui. ⁶ A naxa a fala kiitisae bē, «Wo xa wo jēngi sa wo xa wali xōn ma a fanyi ra, barima wo mu kiiti sama mixie xa fe xa ra, wo na rabama Alatala nan bē. Na kui Ala luma nē a xa sēriyē masen na wo bē. ⁷ Yakōsi, Alatala xa yaragaaxui xa lu wo bē. Wo xa wo xa wali raba sōcēsra, barima won Marigi Alatala mu wama mujē xōn, a mu tinma wo xa mixi rafisa a boore bē, a fan mu wama wo xa tinxintareya raba kōbiria xa fe ra.»

⁸ Yehosafati to gibile Darisalamu, a naxa Lewikae, sērēxēdubē, nun Isirayila denbaya xunyie ti kiitisae ra Darisalamu, alako Alatala xa sēriyē xa gere rajon jama tagi. ⁹ A naxa e yaamari, «Wo xa wali dugutēgēja nun bōjē fixē ra Alatala xa yaragaaxui kui. ¹⁰ Wo wo ngaxakerenyie makiitima tēmui naxē e xōnyi faxēti fe ra, xa na mu a ra yaamari ndee matandi fe ra, wo xa na birin tagi raba e bē a fanyi ra alako e naxa yunubi sōtō Alatala mabiri, a fa xōnō wo nun wo ngaxakerenyie ma. Xa wo na rabama a raba ki ma, wo mu yunubi sotōma. ¹¹ Sērēxēdubē Amaraya nan na wo birin xun Alatala xa sēriyē xa fe ra. Sumayila xa di Sebadaya nan na wo birin xun bōxi mangē xa sēriyē xa fe ra. Yudaya gomina nan na a ra. Lewikae nan findi wo xa kiitisae ra. Wo wo sēnbē so, wo xa wali a fanyi ra. Alatala xa fe fanyi rabae mali.»

20

Yehosafati Mowabakae gerefē

¹ Na to dangi, Mowabakae, Amonikae, nun Mewuni naxa siga Yehosafati gerede. ² Mixi nde naxa siga, a sa a fala Yehosafati bē, «Nama xungbe na fafe i gerede kelife baa naakiri ma, Siriya bōxi ma. E na Xasason Tamari, e dēnnaxē ma En Gedi.»

³ Yehosafati naxa gaaxu, a fa natē tongo a xa Alatala maxandi. A Yudayakae yaamari e xa sunyi susu na xa fe ra. ⁴ Yudayakae naxa e malan, e xa Alatala maxandi. Mixie fa na nan ma kelife Yudaya taa birin. ⁵ Yehosafati naxa ti Yudaya nun Darisalamu jama tagi, Alatala xa banxi kui tētē nēsēnē ya ra. ⁶ A naxa a masen, «Muxu babae Marigi Alatala, i tan xa mu na Ala ra koore ma? I tan xa mu na si birin ma mangē ra? Sēnbē birin kanyi mu i tan xa ra? I nōma fe birin na. ⁷ I tan xa mu na muxu Marigi Ala ra, naxan yi bōxi fixi i xanuntenyi iburahima bōnsōcē ma, a xa lu e yi ra abadan? ⁸ E naxa sabati be, e naxa i xa hōrōmōbanxi fan ti be. E bara a fala, ⁹ «Xa fe xōrōxōcē muxu li, alō gere naxan fatanxi Ala xa kiiti ra, fure jaaxi, xa na mu a ra kaame, muxu fama tide yi banxi ya i i ya xōri, barima i xili nan falama be. Muxu i xilima nē alako i xa muxu dēmēn muxu xa tōrē kui, i xa i tuli mati muxu ra, i xa muxu rakisi.» ¹⁰ Yakōsi Amonikae, Mowabakae, nun Seyiri geya mixie, i mu tin muxu benbae xa so naxee xōnyi e mini Misira bōxi ma tēmui naxē, e tan, muxu benbae mu naxee sōntōxi, ¹¹ nee bara na sare ragbilen muxu ma, e xa muxu keri bōxi ma i dēnnaxē fixi muxu ma. ¹² Muxu Marigi Ala, i mu e makiitima xē? Muxu sēnbē bara jōn yi gali ya i naxan wama muxu gerefē. Muxu ma kolon muxu fefe naxan nabama, kōnō muxu xaxili tixi i tan nan na.»

¹³ Yudayaka birin naxa ti Alatala ya i. E xa mamadie, e xa die, nun e xa ginęe birin nu na naa.
¹⁴ Na témui Alatala xaxili naxa goro Yaxasiyeli ma, Sakari xa di, Bénaya xa di, Yeyiyeli xa di, Mataniya xa di. Lewika nan nu a ra naxan kelixi Asafi xa die ya ma. ¹⁵ Yehosafati naxa a fala, «Yudayakae, Darisalamukae, i tan mangę Yehosafati, wo wo tulı mati n na. Alatala xa masenyi nan ya: «Wo naxa gaaxu, wo naxa kóntöfili yi jama xungbe ya ra, barima wo gbe gere mu ya. Ala nan ma gere a ra. ¹⁶ Tina wo xa goro yi gere xili ma. E tema Sisi mabiri, wo fama e lide gulunba rajonyi Yeruweli gbengberenyi ma. ¹⁷ Hali wo mu e gere, wo xa ti na, e ya ra, wo fama a tote Alatala wo rakisima ki naxę. Yudaya nun Darisalamu, gaaxui nun kóntöfili naxa lu wo yi ra tina. Wo xa mini tun, wo nun Alatala na a ra.»

¹⁸ Yehosafati, Yudayakae, nun Darisalamukae birin naxa e igoro, e e yatagie rafelen bɔxi ma Alatala ya i. ¹⁹ Lewikae, Kehati xa die nun Kore xa die ya ma naxa keli, e Isirayila Marigi Alatala matoxo e xui itexi ra.

²⁰ Nama naxa keli subaxę ma, e naxa siga Tekowa gbengberenyi mabiri. E nu minima témui naxę, Yehosafati naxa ti e ya ra, a fa a fala,

«Yudayakae nun Darisalamukae,

Wo wo tulı mati n na.

Wo xa limaniya wo Marigi Alatala saabui ra,

alako wo xa sənbę sotɔ.

Wo xa limaniya Ala xa namijonmęe saabui ra,

alako wo xa xun nakeli sotɔ.»

²¹ Na xanbi, a naxa woyęn jama bę, e xa Alatala xa bęetiba ndee sugandi naxee Alatala xa mangęya səniyęxi matoxoma, sɔɔrié minima taa kui témui naxę. E naxa yi tantui rasiga Ala ma, «Wo Alatala matoxo, barima a xa hinne buma ne abadan.» ²² E to na matoxo folo, Alatala naxa Amonikae, Mowabakae, nun Seyiri geya mixie ya iso naxee nu faxi Yudaya gere xili ma. E nu fa e boore bɔnbo. ²³ Amonikae nun Mowabakae naxa din Seyiri geya mixie ra, alako e xa e ratɔn, e xa e sɔntɔ. E to ge na ra, e naxa e boore fan faxa folo.

²⁴ Yudayakae to so gbengberenyi folode, e naxa gali xungbe to, kono e birin nu faxaxi. Binbie gbansan nan nu mənni. Mixi kerem mu nu kisixi e ya ma. ²⁵ Yehosafati nun a xa jama naxa xi saxan naba sɔɔri faxaxie harige xaninfe ra. E naxa naafuli gbegbe to na, han e mu no na birin xaninde. ²⁶ A xi naani lɔxɔe, e naxa sa e malan Beraka gulunba kui Alatala tantude. Han to e na yire xili falama Beraka na nan ma. ²⁷ Yudaya nun Darisalamu sɔɔrié naxa gbilen Darisalamu pı̄elekinyi kui Yehosafati xa mangęya bun ma. Alatala nu bara e rasęewa e yaxuie sɔntɔfe saabui ra. ²⁸ E to so Darisalamu, e naxa siga han Alatala xa banxi kui, koraе nun sarae nu raberema dənnaxę. ²⁹ Si birin to a me a Alatala bara Isirayila yaxuie gere, Alatala xa yaragaaxui naxa lu e yi ra. ³⁰ Yehosafati xa mangęya naxa lu bɔjəsə kui a Marigi Ala saabui ra.

Yehosafati xa mangęya rajonyi

(Isirayila Mangée I 22:41-51)

³¹ Yehosafati mangęya sotɔ Yudaya a ne tongo saxan nun suuli nan ma, a fa ne mɔxɔjənun nun suuli mangęya raba Darisalamu. A nga nu xili ne Asuba, Silixi xa di gine. ³² Yehosafati nu ne rema a baba Asa xa kira xon a xa simaya birin kui, a lu Alatala xa tinxinyi kui. ³³ Kono kuye batudee mu nu gęxi kanade bɔxi kui geyae fari. Nama mu nu e bɔjəsə xirixi e babae Marigi Ala ra sinden.

³⁴ Yehosafati xa taruxui dɔnxɔe, a fole nun a rajonyi birin səbəxi Xanani xa di Yehu xa taruxui kui, naxan toma Isirayila mangęxa taruxui kui.

³⁵ Na to dangi Yudaya mangę Yehosafati naxa saatę xiri a nun Isirayila mangę Axasiya tagi, naxan ne re ki jnaxu. ³⁶ E naxa kunkuie yailan naxee sigama Tarasisi. E naxa ndee yailan Esyon Geberi. ³⁷ Na kui, Dodawahu Maresa xa di Annabi Eliyeseri naxa namijonmę masenyi ti Yehosafati bę, «I to saatę xirixi i nun Axasiya tagi, Alatala i xa wali kanama ne.» Na na a to, a xa kunkuie naxa gan, e mu siga Tarasisi.

21

Yehorami xa mangęya

(Isirayila Mangée II 8:16-24)

¹ Yehosafati naxa laaxiraya, e naxa a ragata a babae sęeti ma Dawuda xa taa kui. A xa di Yorami naxa ti a jnaxę ra. ² Yorami xunyae nan ya, Isirayila mangę Yehosafati xa die: Asaraya, Yexiyeli, Sakari, Asariyahu, Mikayeli, nun Sefataya. ³ E baba nu bara harige gbegbe fi e ma, gbeti, xęrema, nun bɔxie alɔ taa makantaxie Yudaya bɔxi ma. Kono a naxa mangęya lu Yorami yi, barima a tan nan na di singe ra.

⁴ Yehorami to ti a baba jnaxę ra, a fa a xa mangęya mabanban, a naxa a xunyae birin nun Isirayila kuntigi ndee faxa santidegema ra.

⁵ Yehorami mangEya sōtō a xa simaya jE tongo saxan nun firin nan ma, a fa jE solomasaxan mangEya raba Darisalamu. ⁶ A naxa jEre alō Isirayila mangE darixi a ra ki naxE. A naxa bira Axabi xa misaali fōxō ra, barima a nu bara Axabi xa di gine dōxō. A naxa fee raba naxee mu rafan Alatala ma. ⁷ Kōnō Alatala mu tin Dawuda bōnsōe bade mangEya ra saatE xa fe ra, a naxan tongo Dawuda bE, a falafe ra mangEya mu bama a tan nun a xa die yi ra abadan.

⁸ A xa mangEya kui, Edon naxa Yudaya xa mangEya matandi, e fa e yEte xa mangE dōxō. ⁹ Yehorami nun a xa sōcri xunye naxa siga cōcri ragisee kui Edonkae gerede. Edonkae naxa e mabilin kōE ra, kōnō Yorami nun a xa sōcri ragisee xunye naxa nō e ra. ¹⁰ Han to Edon mu tinxi lude Yudaya xa yaamari bun ma. Libina fan naxa a xa mangEya matandi. Na birin Yorami lixi nE barima a nu bara a babae Marigi Alatala rabolo.

¹¹ Yorami naxa kuye batudee yailan Yudaya geyae fari. A naxa Darisalamukae nun Yudayakae ratantan na yanfanterea ra. ¹² Annabi Eli naxa kEedi rasamba a ma naxan a falaxi, «I baba Dawuda Marigi Alatala xa masenyi nan ya: I to mu i jErexī i baba Yehosafati nun Yudaya mangE Asa xa kira xōn ma, ¹³ i i jErexī Isirayila mangE nan ma kira xōn, i Yudayakae nun Darisalamukae ratantan Ala rabolofe ra alō Axabi bōnsōe a rabaxi ki naxE, i jian man fa i xunya fafaxakerenye faxa naxee nu fisā i tan bE, ¹⁴ Alatala fama nE fure jaaxi ra i xa jnama ma, a nun i xa die, i xa ginE, i xa xurusee, ¹⁵ a nun i tan ma. Na fure jaaxi xunmasama nE lōxō yo lōxō i furi kui han a bula.»

¹⁶ Filisitakae nun Arabue naxee nu sabatixi Kusikae fE ma, Alatala naxa nee rakeli Yehorami gere xili ma. ¹⁷ E naxa siga Yudaya, e fa mangE harige birin tongo, a xa die nun a xa ginE. E naxa a xa di lanma Yehowaxasi gbansan lu na.

¹⁸ Na gere dangi xanbi, Alatala naxa Yorami fura a furi ma, fure ra, naxan mu yalanma. ¹⁹ Na tōrē xun nu fa masa lōxō yo lōxō jE firin bun ma, han Yorami furi naxa bula, a faxa tōrē jaaxi kui. A xa jnama mu surayi gan a bE binye daaxi ra alō e a rabaxi a babae bE ki naxE.

²⁰ A mangEya sōtō a jE tongo saxan nun firin nan ma, a fa jE solomasaxan mangEya raba Darisalamu. A to faxa, mixi yo mu kinikini a ma. E naxa a ragata Dawuda xa taa kui, kōnō e mu tin a sade mangEya xa gaburie yire.

22

Axasiya xa mangEya

(Isirayila MangEE II 8:25-29, 9:27-29)

¹ Darisalamukae naxa Yorami xa di lanma Axasiya ti Yehorami jōcxōe ra. Arabue nu bara a xa di booree faxa, Yorami xa di Axasiya findi Yudaya mangE ra na ki nE. ² Axasiya mangEya sōtō a jE tongo naani nun firin nan ma. A mangEya raba Darisalamu jE keren. A nga nu xili nE Atalaya, Omiri xa di gine nan nu a ra. ³ Axasiya fan naxa a jEre Axabi bōnsōe xa misaali ma, barima a nga nu marasi jaaxi nan fima a ma. ⁴ A naxa fee raba naxee mu rafan Alatala ma, alō Axabi bōnsōe a raba ki naxE. A baba faxa xanbi, Axabi rasimae nu luma a ratantan na.

⁵ Na bara a niya Axasiya xa bira Isirayila mangE Axabi xa di Yehorami fōxō ra, e xa siga Siriya mangE Xasayeli gerede Ramoti Galadi bōxi ma. Siriakae naxa Yorami maxōnō na gere kui. ⁶ Siriakae to a maxōnō Rama, Yorami naxa gibilen Yisireeli a dandande. Gere to jōn Isirayila nun Siriya mangE Xasayeli tagi, Yudaya mangE Yorami xa di Asaraya naxa goro Yisireeli Axabi xa di Yorami xEebude, barima a nu maxōnōxi a jaaxi ra.

⁷ Ala xa maragiri kui, Axasiya to fa Yorami yire, na nan findi Axasiya bE bōnōe ra. A to so na, a tan nun Yehorami naxa mini sigafe ra Nimisi xa di Yehu yire. Alatala nu bara Yehu sugandi a xa Axabi bōnōe sōntō. ⁸ Yehu nun Axabi bōnōe xa gere kui, Yehu naxa Yudaya kuntigie nun Axasiya xa mamadie li naa, a naxa e faxa. Axasiya xa mamadie nu na Axasiya xa yaamari nan bun ma. ⁹ E naxa Axasiya fen, e naxa a susu Samari a nu nōxunxi dēnnaxE. E naxa fa a ra Yehu yire, e fa a faxa. Na xanbi, e naxa a ragata, barima e nu a falama nE, «Yehosafati xa di na a ra, naxan nu Alatala fenma a bōnōe birin na.» Axasiya xa mixi yo mu nu na naxan nōma findide mangE ra.

MangE gine Atalaya xa mangEya

(Isirayila MangEE II 11:1-3)

¹⁰ Axasiya nga Atalaya to a to a xa di bara faxa, a naxa keli, a mangE xa die birin faxa Yudaya. ¹¹ Kōnō mangE xa di ginE Yehoseeba, naxa Axasiya xa di Yowasi tongo gundo ra mangE xa die ya ma Atalaya nu wama naxee faxafe, a fa a xanin ginE di maxurui nde xōn, a diyōrē nun na di maxurui nōxun hōrōmōbanxi konkoe nde kui. MangE Yehorami xa di ginE Yehoseeba, sErexēdubE Yehoyada xa ginE, Axasiya xunya ginEma, Yowasi nōxun na ki nE Atalaya ma, a mu nō a faxade. ¹² E Yowasi nun a xuru mixie nōxun nE, Alatala xa hōrōmōbanxi kui jE senni bun ma. Na waxati, Atalaya nan nu bōxi yamarima.

Yowasi xa mangEya

(Isirayila Mangée II 11:4-20)

¹ NE solofera nde ra, Yehoyada naxa limaniya ḥorōxōe tongo, a saatē xiri a nun mixi kēmē xunyie tagi: Yeroxama xa di Asaraya, Yehoxanan xa di Sumayila, Obedo xa di Asaraya, Adaya xa di Maaseya, nun Sikiri xa di Elisafati. ² A naxa Yudaya ijnērē, a naxa Lewikae nun denbaya xunyie xanin Darisalamu, naxee nu na Yudaya taae kui.

³ Na jāma naxa saatē tongo mangē be Ala xa banxi kui. Yehoyada naxa a masen, «Mangē xa di nan ya. A tan nan fama mangēya sotōde alō Alatala a masenxi ki naxē Dawuda bōnsōe xa fe ra. ⁴ Wo naxan nabama, sērēxēdubēe nun Lewikae naxee walima malabui lōxōe, a xunde singe xa ḥorōmōbanxi sode dēe kanta. ⁵ Xunde firin nde xa lu mangē banxi kui. Xunde saxan nde xa lu Yesodi xa naadē ra. Jāma tan fama lude Alatala xa banxi tētē nan kui. ⁶ Mixi yo naxa so Alatala xa banxi kui, fo sērēxēdubēe nun Lewikae naxee walima naa. Nee nan nōma sode, barima sēniyēntōe nan e ra, kōnō jāma tan mu nōma sode naa kui. ⁷ Lewikae xa mangē bilin, santidēgēma suxuxi e yi ra. Mixi yo naxan katama a xa so na banxi kui, wo a faxa. Wo xa lu mangē sēeti ma a so tēmūi nun a mini tēmūi.»

⁸ Lewikae nun Yudayakae birin naxa bira sērēxēdubē Yehoyada xa yaamari fōxō ra. Kankan naxa bira a xa xunde fōxō ra, naxan soma banxi kui malabui lōxōe nun naxan minima na lōxōe. Sērēxēdubē Yehoyada mu tin xunde yo xa ba na wali kui. ⁹ Sērēxēdubē Yehoyada naxa tanbēe nun wure lefa xungbee nun a lanmae so mixi kēmē xunyie yi ra. Na tanbēe nun makanta see nu findixi mangē Dawuda nan gbe ra, naxee nu ragataxi Ala xa banxi kui. ¹⁰ A naxa jāma birin ti a yire, e xa geresose na e yi ra, kelife banxi yirefanyi ma, sa dōxō banxi kōola ra, kelife sērēxēbade ma, sa dōxō banxi kanke ra, alako e xa mangē bilin. ¹¹ E naxa mangē xa di ramini kēnē ma, e mangē tōnxuma sa a xun ma, e Ala xa saatē sēbēxi so a yi ra, e ture surusuru a xunyi ma, e fa a masen e xui itexi ra, «Simaya xa lu mangē be!»

¹² Atalaya to jāma xui mē mangē matōxō ra a itexi ra, ¹³ a naxa jāma sagata Ala xa ḥorōmōbanxi. Menni, a naxa mangē to, a tixi ḥorōmōbanxi sanyie sēeti ma sode de ra, yareratie nun sara fee tixi a sēeti ma, Yudaya jāma sēewaxi, sarae nu fema, bēeti bama kōrae xui ra. Atalaya naxa a xa donma ibōcōxōe kui, a fa a fala, «Yanforde, yanforde!»

¹⁴ Na tēmūi, sērēxēdubē Yehoyada naxa sōcōri kēmē xunyie ramini, a fa e yaamari, «Wo xa a ramini be kui, wo xa a faxa santidēgēma ra. Naxan yo birama a fōxō ra, wo na kanyi fan faxa.» Sērēxēdubē nu bara a fala, «Wo naxa a faxa Alatala xa banxi kui de.» ¹⁵ E naxa a suxu mangē xa banxi naadē ra naxan xili «Soe naadē,» e fa a faxa mēnni.

¹⁶ Yehoyada naxa saatē tongo, a tan yo, jāma yo, mangē yo, e birin xa findi Alatala xa jāma ra. ¹⁷ Jāma birin naxa so Bali kuye xa banxi kui, e fa na kuyee nun sērēxēbadee kana. E naxa Bali xa sērēxēdubē Matan suxu, e a faxa sērēxēbadee yire. ¹⁸ Yehoyada naxa sērēxēdubēe nun Lewikae yaamari e xa Alatala xa banxi wali suxu alō Dawuda nu bara a fala e be ki naxē. E birin nu itaxunxi xunde kima, e xa sērēxē gan daaxi ba Alatala be alō a sēbēxi Tawureta Munsa kui ki naxē. Dawuda nu bara a fala na birin xa raba tantui nun bēeti ra. ¹⁹ Yehoyada naxa yire kantēe ti ḥorōmōbanxi naadēe ra alako mixi sēniyēntare yo naxa so mēnni. ²⁰ A naxa sōcōri kēmē xunyie, kuntigie, yareratie, nun jāma birin maxili e xa mangē mati kelife Alatala xa ḥorōmōbanxi, han mangē xa banxi. E naxa mangē raso naadē xungbe ra, e fa a dōxō mangē kibanyi kui. ²¹ Jāma birin naxa sēewa, taa naxa lu bōjēsa kui, Atalaya faxa xanbi santidēgēma ra.

Yehowasa Ala xa ḥorōmōbanxi yailanfe

(Isirayila Mangée II 12:1-17)

¹ Yehowasa mangēya sotō a xa simaya ne solofera nan ma, a fa ne tongo naani mangēya raba Darisalamu. A nga xili Sibya, Beriseebaka nan nu a ra. ² Sērēxēdubē Yehoyada xa waxati, Yehowasa naxa lu tinxinyi kui Alatala ya i. ³ Yehoyada naxa gine firin fen Yowasi be. A di xēmēe nun di gine sotō na kui.

⁴ Na to dangi, Yowasi naxa a jānige a xa Alatala xa banxi yailan. ⁵ A naxa sērēxēdubēe nun Lewikae malan, a a fala e be, «Wo siga Yudaya taae kui nun Isirayila bōxi ma ne yo ne kobiri malande, alako wo xa wo Marigi Ala xa banxi yailan. Wo xa gbata yi wali ra.» Kōnō Lewikae mu a suxu sōcōbe ra.

⁶ Mangē naxa sērēxēdubē kuntigi Yehoyada xili, a a maxōrin, «Munfe ra i mu Lewikae karaxanxi e xa duuti maxili Yudaya nun Darisalamu, alō Alatala xa konyi Munsa a yamari ki naxē, nun Isirayila jāma fan tin a ra ki naxē Ala xa ḥorōmōlingira xa fe ra, seedejōxōya na dēnnaxē?» ⁷ Atalaya, mangē gine paaxi nun a xa die nu bara se sēniyēnxi birin ba Alatala xa banxi kui, e xa nee rawali Bali kuyee be. ⁸ Na

kui, mangE naxa a fala a kankira xa yailan, a xa dōxō Alatala xa banxi naade ra tande.⁹ Marakolonyi naxa ti Yudaya nun Darisalamu, a kankan lan a xa fa kōbiri ra Alatala bE, alō Alatala xa konyi Munsa nu bara Isirayila yaamari a ra ki naxE gbengberenyi ma.¹⁰ Kuntigie nun jnama birin naxa tin na ra, e naxa fa kōbiri ra, e a sa kankira kui han a a rafe.¹¹ Kankira to rafe kōbiri ra, e naxa a xanin Lewikae xōnma alako nee xa a kui ife kolon mangE xili ra. MangE xa sebeli ti nun sērēxēdubE kuntigi fE mati naxa kankira iba. E to gE, e man naxa kankira dōxō a dōxōde. E nu na rabama nE lōxō yo lōxō. Kōbiri gbege naxa sōtō na kui.¹² MangE nun Yehoyada nu na kōbiri soma walike xunyie nan yi ra, e xa nu walikEe sare fi a ra. Walikee nu na naxee gEme masolima, naxee kamuderi wali rabama, naxee wure nun yoxui rawalima Alatala xa banxi yailanfe ra.¹³ Wali naxa sōnneya walikEe wakili saabui ra. Ala xa hōrōmōbanxi naxa gibilen a xa tofanyi singe ma, nde naxa sa a sēnbe xun ma.¹⁴ E to gE na wali ra, e naxa kōbiri dōnxōe ragbilen mangE nun Yehoyada ma. MangE naxa se gbege yailan na kōbiri ra, naxee nu rawalima Alatala xa banxi kui, alō gbeti pōoti nun xEEmA pōoti, a nun yirabasee naxee nu rawalima sērēxē gan daaxi bafe ra. Sērēxē gan daaxie nu bama Alatala xa banxi kui Yehoyada xa simaya birin kui.

¹⁵ Yehoyada xa simaya to kamali a fanyi ra, a naxa laaxiraya. A xa simaya nu bara siga han jE kEmE jE tongo saxan.¹⁶ E naxa a ragata Dawuda xa taa kui bōxi mangE fE ma, barima a nu bara fe fanyi raba Isirayila bōxi ma Ala nun a xa banxi bE.

¹⁷ Yehoyada to faxa, Yudaya kuntigie naxa fa mangE yire, e fa e felen bōxi ma a bun ma. Na kui, mangE naxa a tulī mati e xa marasi ra.¹⁸ E naxa e babae Mariji Alatala xa banxi rabējin, e fa tuubi Aseri kuyee bE. Alatala naxa xōnō Yudaya nun Darisalamu ma e xa yunubie xa fe ra.

¹⁹ Alatala naxa namijōnnmE xEe e xōn a xa sēriye ra, kōnō e mu tin e tulī matide na masenyi ra.²⁰ Ala Xaxili naxa lu sērēxēdubE Yehoyada xa di Sakari ma, a fa a masen jnama bE, «Ala xa masenyi nan ya: Munfe ra wo na n tan Alatala xa sēriye matandife? Wo xa fe yo mu sōnneyama, barima wo bara n tan Alatala rabējin. N fan fama wo rabējinde na nan ma.»²¹ Na kui, jnama naxa natE tongo e xa Sakari yanfa. Na naxa a niya mangE xa yaamari fi e xa Sakari magōnō gEme ra Alatala xa banxi tētE kui han a xa faxa.²² MangE Yowasi nu bara nEEmU Sakari baba Yehoyada xa hinne ma, a naxan naba a bE. A Sakari faxa. Beenu Sakari xa faxa a yi nan masen, «Alatala xa i fōxi to, a xa i sare ragbilen i ma.»

²³ NE kerēn to dangi, Siriya sōori gali naxa Yowasi gere. E naxa so Yudaya nun Darisalamu, e naxa kuntigie birin faxa, e fa e harige xanin Damasi mangE xōn ma.²⁴ Siriya sōorie mu nu wuya, kōnō Alatala nan Yudaya sōori gali xungbe sa e sagee, barima Yudayakae nu bara e babae Mariji Alatala rabējin. Ala Siriyakae rawali ne alako Yowasi xa jnaxankata.²⁵ Siriyakae nu bara Yowasi maxōnō gere kui. E naxa gibilen a xonyi, Yowasi tan nu toorōfe na tēmuia a xa sade ma. A xa walikEe naxa natE tongo e xa a faxa, barima a nu bara sērēxēdubE Yehoyada xa di faxa. E naxa a faxa a xa sade ma. Nama naxa Yowasi ragata Dawuda xa taa kui, kōnō e mu tin a ragatade mangEe xa gaburie yire.²⁶ Mixie xilie nan ya naxee Yowasi yanfa: Amonika Simeyata xa di Sabadi, nun Mowabaka Simiriti xa di Yosabadi.²⁷ Folo a xa die xilie ma, namijōnnmE masenyi wuyaxie naxee ti a xa fe ra, a sa dōxō Ala xa banxi wuli ra a naxan naba, na birin sēbēxi mangEe xa taruxui kui. A xa di Amasiya naxa ti a lōxōe ra.

25

Amasiya xa mangEya

(Isirayila MangEE II 14:1-20)

¹ Amasiya mangEya sōtō a xa simaya jE mōxōjēn nun suuli nan ma, a fa jE mōxōjēn nun solomanaani mangEya raba Darisalamu. A nga nu xili ne Yehowadin. Darisalamuka nan nu a ra.² Amasiya naxa jEre Alatala xa tinxinyi ra, kōnō a mu a raba a bōjE birin na.³ A xa mangEya to mabanban, a naxa walikEe faxa naxee a baba faxa a xa mangEya kui.⁴ Kōnō a mu na walikEe xa die tan faxa, barima Alatala xa yaamari sēbēxi Tawureta Munsa kui, «Baba mu lan a xa faxa a xa di xa yunubi xa fe ra. Di fan mu lan a xa faxa a baba xa yunubi xa fe ra. Kankan lan a xa faxa a yEte nan ma yunubi xa fe ra.»

⁵ Amasiya naxa Yudayakae malan, a fa e ti e xabilE ki ma. A naxa mixi wulu xunyie nun mixi kEmE xunyie sugandi Yuda nun Bunyamin bōnsōe bE. A to xEmE kōnti naxee nu bara ge jE mōxōjēn sōtōde, a naxa xEmE wulu kEmE saxan sōtō naxee fata tanbE nun wure lefa ra gere kui.⁶ A man naxa kōbiri fi Isirayila sōori jnalamu mixi wulu kEmE ma alako nee xa sa e xun.

⁷ Ala xa mixi nde naxa fa, a fa a fala a bE, «MangE, i naxa Isirayila sōori gali xanin, barima Alatala mu Isirayila nun Efirami bōnsōe bE.⁸ Xa i e xanin gere sode, hali i gere so a mōcli birin na, Ala fama ne i lude i yaxuie sagoe. Sēnbe na Ala nan yi ra mixi malife ra xa na mu a ra mixi ralōosife ra.»⁹ Amasiya naxa a fala Ala xa mixi bE, «N jnan bara gbeti kilo wulu saxan kilo kEmE naani so e yi ra.» Ala xa mixi

naxa a yaabi, «Alatala nōma i kide dangife na ra.»¹⁰ Na kui, Amasiya naxa Efirami sōorie ragbilen e xōnyi. E naxa gbilen e xōnyi, kōnō e bōjē nu texi Yudaya xili ma.

¹¹ Amasiya naxa a sēnbē so, a fa a xa sōori gali rājērē gere kui. E naxa Seyirika wulu fu faxa gulunba kui fōxōe jīnma dēnnax. ¹² Yudaya sōorie naxa Seyirika wulu fu gbeṭē suxu, e naxa e xanin gelenyi fari, e fa e radin yē, e faxa.

¹³ Efiramikae, Amasiya naxee ragbilen e xōnyi, nee naxa bagan Yudaya taae ma kelife Samari ma, sa dōxō Beti Xoron na. E naxa mixi wulu saxan faxa, e fa mēnnikae harige xanin e xun ma.

¹⁴ Amasiya to gē Edonkae bōnbōdē, a naxa fa e benba Seyiri xa kuyee ra, a e findi a xa alae ra. A naxa e batu, a surayi gan e bē sērēxē ra. ¹⁵ Na kui Alatala naxa xōnō Amasiya ma, a fa namijōnmē xēē a yire a falafe ra, «Munfe ra i yi sie xa kuyee batuxi, naxee mu nu nōma e xa jāma ratangade i ma?»¹⁶ A to na wōyēnyi fala a bē, Amasiya naxa a maxōrin, «Muxu bara i ti mange rasima ra? Yi masenyi lu na, xa i mu wama gbaloe xōn.» Namijōnmē naxa a xa masenyi rājōn, «N bara a kolon Ala bara nate tongo a xa i sōntō, barima i bara kuyee batu, i man bara tondi n ma marasi ramēde.»

¹⁷ Amasiya to gē marasi fende mixi gbeṭēe ra, a naxa xēērae xēē Isirayila mangē Yowasi ma, Yehowaxasi xa di, «Fa, won xa fa gēre.»¹⁸ Isirayila mangē Yowasi naxa a yaabi, «Liban tunbe di naxa xēērae xēē Liban sediri wuri xungbe ma a falafe ra, i xa di gine fi n ma di ma.» Na dangi xanbi Liban wulai sube nde naxa tunbe maboron. ¹⁹ I naxē i bara nō Edon na. I bara i yēte igbo na fe ma. I naxan nabama, i xa lu i xōnyi. Munfe ra i wama jāxankatē fenfe? I fama birade, i tan nun Yuda bōnsōe!»

²⁰ Ala naxa a niya Amasiya xa tondi na wōyēnyi ra, barima a nu wama a lufe a yaxuie sagoe a xa Edon kuye batui xa fe ra. ²¹ Isirayila mangē Yowasi naxa te Yudaya mangē Amasiya gerede. Na gere naxa raba Beti Semesi Yudaya bōxi ma. ²² Isirayila naxa nō Yudaya ra, Yudayakae birin naxa e gi e so e xōnyi. ²³ Isirayila mangē Yowasi naxa Yudaya mangē Amasiya findi geelimanri Beti Semesi. A naxa a xanin Darisalamu, a mēnni tētē kanke ya kēmē rabira kelife Efirami naadē ma, sa dōxō Tuxui naadē ra. ²⁴ A naxa xēēma, gbeti, nun yirabase birin tongo Ala xa banxi kui, Obedo Edon jēngi nu saxi naxee xōn ma. A man naxa mangē xa naafuli tongo a xa banxi kui. A naxa mixi ndee fan tongo, a gbilen Samari.

²⁵ Isirayila mangē Yowasi, Yehowaxasi xa di to faxa, Yudaya mangē, Yowasi xa di Amasiya xa mangēya xōn man naxa kuya jē fu nun suuli. ²⁶ Amasiya xa taruxui, a fōlē nun a rājōnyi birin sēbēxi Yudaya nun Isirayila mangēya xa taruxui kui. ²⁷ Alatala to Amasiya rabējin, yanfē naxa a suxu Darisalamu. A naxa a gi a siga Lakisi, kōnō mixi ndee naxa siga a fōxō ra, e a faxa mēnni. ²⁸ E naxa a fure xanin soee fari, e a ragata a babae fē ma Yudaya mangataa.

26

Osiyasi xa mangēya

(Isirayila Mangée II 14:21-22, 15:1-7)

¹ Yudayakae naxa Osiyasi ti mange ra a baba Amasiya jōxōe ra. A nu bara jē fu nun senni sōtō na waxati. ² A baba to taa masara, Osiyasi naxa Elata taa raso Yudaya xa mangēya bun ma. ³ Osiyasi mangēya sōtō a jē fu nun senni nan ma, a fa jē tongo suuli nun firin mangēya raba Darisalamu. A nga nu xili nē Yekoliya. Darisalamuka nan nu a ra. ⁴ A jērē nē Alatala xa tinxinyi kui alō a baba Amasiya.

⁵ Osiyasi naxa Ala yaragaaxuiya matinkan Annabi Sakari saabui ra. Alatala nu luma xaxili fanyi fi ra Sakari ma laamatunye kui. Osiyasi xa fe birin naxa sōonēya, barima a nu Alatala waxōnfē fema. ⁶ A to siga Filisitakae gerede, a naxa Gati, Yabine, nun Asidodi tētē rabira. A naxa taae ti Asidodi bōxi ma Filisitakae ya ma. ⁷ Ala naxa a mali Filisitakae gerede, a nun Arabue naxee nu sabatixi Guru Bali, a nun Mayonkae. ⁸ Mayonkae naxa duuti ba Osiyasi bē, naxan sēnbē xa gboe nu bara kolon han Misira bōxi ma. ⁹ A naxa koore banxi sēnbēmae ti Darisalamu Tuxui naadē nun Gulunba naadē xun ma. ¹⁰ A naxa yire makantadee ti daaxa. A naxa kōlōnyi fan ge na, barima xuruse gbebē nu na a yi ra. A xa walikēe nu walima naa mērē fanyie ma, ndee fan nu mēxnima naa wēni bilie ma Karemeli geyae fari. Bōxi rawalife nu rafan a ma. ¹¹ Sōori gali nu na Osiyasi yi ra, naxee nu na mangē xa mixi Xananiya xa yaamari bun ma. Sēbeliti Yeyiyeli nun yarerati Maaseya nu bara na gali itaxun a xunde ki ma. ¹² Denbaya kanyi mixi wulu firin kēmē senni nan nu yi sōori jālalamae rājērēma. ¹³ Sōori jālalama wulu kēmē saxan nun soloferē kēmē suuli nu na naa, naxee nu mangē malima a yaxuie gerede. ¹⁴ Osiyasi naxa wure lefae, tanbē, tunde lebērē, tabe makoto see, xalie, nun laatie so e yi ra. ¹⁵ Xaxilima ndee naxa a mali xalie nun gēmē xungbe woli see yailande Darisalamu. E naxa e dōxō yire itexie fari. Na bara a niya a xa xili gbe sōtō han yire makuye. Ala nu a malima na birin kui alako a xa sēnbē sōtō.

¹⁶ Kōnō a xa mangēya to gē mabanbande, a naxa a yēte igbo. A naxa a Mariji Alatala xa sēriyē rabējin, a so Alatala xa hōrōmōbanxi kui surayi gande sērēxēbade fari. ¹⁷ Sērēxēdubē, Asaraya naxa bira a fōxō ra, a nun Alatala xa sērēxēdubē tongo solomasaxan. ¹⁸ Yi xēmē gbangbalanyie naxa

yi woyenyei xɔrɔxoe fala Osiyasi be, «Surayi ganfe sereχe ra na mu findi i tan Osiyasi xa wali ra. Sereχedubee nan ma wali na ra. Haruna xa die sugandixi ne Ala be e xa na wali raba. I tan xa mini hɔrɔmɔbanxi kui, barima i bara Ala xa seriyε matandi. Na fe mu findima xun nakeli ra i be Marigi Alatala ya i.»¹⁹ Osiyasi bɔŋε naxa te sereχedubee xili ma. Surayi sa se nu na a belexe i. Kune naxa mini a tigi ma keren na sereχedubee ya xɔri, Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui, surayi gamma sereχebade naxan ma.²⁰ Sereχedubee Asaraya nun a booree to na kune to a tigi ma, e naxa a ramini tande mafuren. A tan fan yetε yati naxa gbata minife ra, barima Alatala nu bara a bɔŋbo.²¹ Mange Osiyasi naxa findi kune kanyi ra, han a faxa tεmui. A naxa lu banxi nde kui a kerenyi ma, barima kune kanyi mu lan a xa so Alatala xa banxi kui. A xa di Yotami naxa mangεya soto, a fa lu mange banxi kui, a pama yaamari.

²² Osiyasi xa taruxui dɔnɔxoe, a folε nun a rajonyi, a birin sεbεxi Amosu xa di Annabi Esayi xa kitaabui kui. ²³ Osiyasi to laaxiraya, e naxa a ragata gaburi kui mangε ya bɔxi nde ma, barima e nu a falama ne, «Kune kanyi na a ra.» A xa di Yotami naxa ti mange ra a pɔxoe ra.

27

Yotami xa mangεya

(Isirayila Mangée II 15:32-38)

¹ Yotami mangεya soto a jne moχɔjne nun suuli nan ma, a fa jne fu nun senni mangεya raba Darisalamu. A nga nu xili Yerusa, Sadoki xa di gine. ² A jne re ne Alatala xa tinxinyi kui. A bira ne a baba Osiyasi xa misaali fɔxɔ ra, kono a tan mu so Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui sereχe dubama dɛnnaxe. Na waxati pama tan mu nu a xa wali paaxi luma.

³ Yotami naxa Alatala xa hɔrɔmɔbanxi naadε nde yailan, naxan nu na fuge ra. A man naxa banxi gbegbe ti Ofeli tete kui. ⁴ A naxa taae ti Yudaya geyae yire, a nun koore banxie wondie kui. ⁵ A naxa Amoni mangε gere, a no a ra. Amonikae naxa yi duuti fi jne saxan bun ma: gbeti kilo wulu saxan keme naani, mεngi maniyε busali wulu tongo naani, fundenyi maniyε busali wulu tongo naani. ⁶ Yotami naxa sεnbε soto a fanyi ra, barima a bara jne re a Marigi Alatala xa kira xɔn ma.

⁷ Yotami xa taruxui dɔnɔxoe, a xa geree nun a xa walie, nee birin sεbεxi Isirayila nun Yudaya mangε ya taruxui kui. ⁸ A mangεya soto a jne moχɔjne nun suuli nan ma, a fa jne fu nun senni mangεya raba Darisalamu. ⁹ Yotami to laaxiraya, e naxa a ragata Dawuda xa taa kui. A xa di Axasi naxa ti a pɔxoe ra.

28

Axasi xa mangεya

(Isirayila Mangée II 16:1-9)

¹ Axasi mangεya soto a jne moχɔjne nan ma, a fa jne fu nun senni mangεya raba Darisalamu. A mu lu Alatala xa tinxinyi kui, alɔ a baba a raba ki naxe. ² A naxa jne re Isirayila mangε fɔxi, a Bali kuyee yailan yɔxui ra. ³ A naxa surayi gan sereχe ra Hinoma xa die xa gulunba kui. A man naxa a xa die gan te ra, e xa findi sereχe ra. Alatala sie naxee kerixi Isirayila, e nu na fe raharamuxi moɔlie nan nabama.

⁴ Axasi naxa surayi gan, a man naxa sereχe ba kuye batudee geyae fari, nun wuri bili xindee bun ma.

⁵ A Marigi Alatala naxa a sa Siriya mangε belexe i, naxan Isirayila xun nakana, a e findi geelimanie ra, a e xanin Damasi. Na kui Isirayila mangε lu ne a xa noε bun, a tɔoro han. ⁶ Remaliyahu xa di Peka naxa Yudaya sɔɔri jałama wulu keme moχɔjne faxa lɔxɔe keren kui, barima e nu bara e babae Alatala rabεjnin. ⁷ Efiramis sɔɔri jałama Sikiri naxa mangε xa di Maaseya, mangε xa gomina Asirikama, nun mangε xa sɔɔri yarerati Elekana birin faxa. ⁸ Isirayilakae naxa mixi wulu keme firin susu geelimanie ra e ngaxakerenyie ya ma, ginεe, di xemεe, nun di ginεe. E man naxa harige gbegbe fan tongo, e a xanin Samari.

⁹ Alatala xa namijɔnme nde nu na mεnni naxan xili Odedi. A naxa mini sɔɔrie ya ra naxee nu na gblenie Samari. A naxa a masen e be, «Wo babae Marigi Alatala nu xɔnɔxi ne Yudayakae ma, na nan a toxi wo e masotɔxi. Kono wo bara naxan naba e ra, na bara gbo ye han a bara koore li. ¹⁰ Yakɔsi wo wama Yuda xa die nun Darisalamu xa die xa findi wo xa konyie ra. Kono wo tan go? Wo mu a kolon wo fan bara yunubi soto wo Marigi Alatala ra? ¹¹ Yakɔsi wo wo tul mati n na. Wo xa yi geelimanie ragbilen e xɔnyi, wo ngaxakerenyie, barima Alatala bara xɔnɔ wo ma.»

¹² Efiramis kuntigi ndee Yehoxanan xa di Asaraya, Mesilemoti xa di Berekiya, Salumu xa di Yexisikiya, nun Xadalayi xa di Amasa, naxa keli sɔɔri gali xunyie xili ma. ¹³ E naxa a fala e be, «Wo naxa yi geelimanie raso be kui, barima na fama ne a niyade won xa yunubi soto Alatala ra. Wo wama ne won ma yunubie xun xa masa? Alatala jałan xɔnɔxi Isirayila ma.» ¹⁴ Na kui sɔɔrie naxa geelimanie nun harige bejnin, e naxan soto gere kui. E na birin naba kuntigie nun pama nan ya xɔri. ¹⁵ Na kuntigi naxee xilie sεbεxi, nee naxa na harige ya ma to, dugi nun sankiri naxan nu na, e naxa nee findi geeliman

magelie xa sosee ra. E naxa baloe nun minse so e yi ra, e seri sa e xa fie ra. Na təmui e naxa e raso Yeriko, tugi taa, e ngaxakerenyie yire. Naxee mu nō e p̄erēde, e naxa nee tan xanin sofalee fari. E to ḡe na ra, e naxa gbilen Samari.

¹⁶ Na waxati, mangé Axasi naxa Siriya mangé maxandi a xa a mali. ¹⁷ Edonkae nu bara fa Yudayakae gerede, e mixi ndee suxu, e e xanin. ¹⁸ Filisitakae fan nu bara taae gere naxee nu na Sefela nun Negevi biri Yudaya bɔxi ma. E naxa Beti Semesi, Ayalon, Gederoti, Soko, Timina, Gimiso, nun e rabilinyie suxu.

¹⁹ Alatala nan wa Yudaya rayaagife, barima Isirayila mangé Axasi nu bara Yudaya ya iso a xa yanfanterea ra Alatala bē. ²⁰ Asiri mangé Tigilati Pileseri to fa Yudaya, a mu tin a malide, a naxa a gere. ²¹ Axasi naxa naafuli s̄eeti tongo Alatala xa banxi, mangé xa banxi, nun kuntigie xa banxi kui, a na fi Asiri mangé ma, kōnō na mu a niya Tigilati Pileseri xa a mali. ²² Hali a xa tɔɔrē kui, Axasi mu gbilen Alatala ma.

²³ A nu s̄erēxē bama Damasikae xa alae bē, naxee nu bara nō a ra. A naxa a fala, «Siriya mangé xa alae nan Siriya malixi, n fan s̄erēxē bama nē e bē, alako e xa n fan mali.» Na birin findi tantanyi nan na Axasi nun Isirayila bē.

²⁴ Axasi naxa Ala xa banxi se s̄eniyēnxie birin kana, a Alatala xa banxi naadē balan. A naxa s̄erēxēbadee yailan Darisalamu yire birin, ²⁵ a man naxa yire itexie yailan Yudaya taa birin kui, alako e xa surayi gan s̄erēxē ra ala gbētē bē. A a babae Marigi Alatala raxōnō na ki nē a p̄iaaxi ra.

²⁶ A xa taruxui dōnχōe nun a xa wali birin, a fōlē nun a rajōnyi birin s̄ebexi Yudaya nun Isirayila mangéxa taruxui kui. ²⁷ Axasi to laaxiraya, e naxa a ragata Darisalamu taa kui, kōnō e mu a ragata Isirayila mangéxa gaburi yire. A xa di Xesekiya naxa ti a p̄oχōe ra.

29

Xesekiya xa mangéya

(Isirayila Mangée II 18:1-4)

¹ Xesekiya mangéya sōtō a jē mōχōjēn nun suuli nan ma, a fa jē mōχōjēn nun solomanaani mangéya raba Darisalamu. A nga nu xili nē Abiya, Sakari xa di ginē. ² A p̄erē nē Alatala xa tinxinyi kui, alō a baba Dawuda a raba ki naxe.

³ A xa mangéya jē singe kike singe kui, a naxa Alatala xa banxi naadē rabi, a e yailan. ⁴ A naxa s̄erēxēdubēe nun Lewikae maxili, a e malan tētē kui sogegorode. ⁵ A naxa a masen e bē, «Lewikae, wo wo tuli mati n na. Wo xa wo raseniyēn, wo xa wo babae Marigi Alatala xa banxi raseniyēn, wo xa se s̄eniyēntare birin ramini Alatala xa hōrōmōbanxi kui. ⁶ Won babae nu bara Alatala rabējin, e fe kobi raba e Marigi Alatala ra. E nu bara e kobe ti Alatala ra, nun a xa hōrōmōbanxi ra. ⁷ E naxa hōrōmōbanxi naadē yati balan. E naxa lanpuie raxuben, e mu surayi nun s̄erēxē gan daaxi ba Isirayila Marigi Ala bē yire s̄eniyēnx kui. ⁸ Na kui, Alatala naxa xōnō Darisalamu nun Yudaya ma, a naa findi gbaloe yire ra. Si gbētē yoma won ma alō wo a toxi ki naxe. ⁹ Na bara a niya won babae xa faxa santidēgēma ra, won ma ginē, nun won ma di xēmēe nun ginēe bara findi geelimanie ra. ¹⁰ Yakōsi n bara a janige n bōjēs kui won xa saatē tongo Isirayila Marigi Alatala bē, alako a xa xōnē xa gbilen won fōxō ra. ¹¹ Yakōsi n ma die, wo xa wo tunnabexi, barima Alatala nan wo sugandixi, alako wo xa findi a xa konyie ra, wo xa surayi gan s̄erēxē ra a bē.»

¹² Na kui yi Lewikae naxa keli: Amasaiy xa di Maxati, Asaraya xa di Yoweli, Kehati xa di ndee, Merari xa di ndee, Abidi xa di Kisi, Yehaleleli xa di Asaraya, Gerison xa di ndee, Sima xa di Yowa, Yowa xa di Eden, ¹³ Elisafan ma die Simiri nun Yeyiyeli, Asafi xa die Sakari nun Mataniya, ¹⁴ Heman xa die Yexiyeli nun Simeyi, nun Yedutun xa die Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E to gē e yētē raseniyēnde, e naxa e ngaxakerenyie malan, e xa Alatala xa banxi fan raseniyēn Alatala xa seriyē ki ma. Mange nu bara na yaamari fi. ¹⁶ S̄erēxēdubēe naxa so Alatala xa banxi kui alako e xa naa raseniyēn. E se s̄eniyēntare naxee birin li Alatala xa hōrōmōbanxi kui, nun a tētē kui, Lewikae naxa na birin tongo, e a wōlē i Sediron gulunba kui. ¹⁷ E na wali fōlō kike xi singe nē. A xi solomasaxan nde, e nu bara gē mēnni birin naseniyēnde han buntunyi ra. E man wali nē xi solomasaxan hōrōmōbanxi fan yati raseniyēnde. Kike singe xi fu nun senni nde, e naxa gē na wali birin na.

¹⁸ Na dangi xanbi, e naxa siga mangé Xesekiya yire, e dēntēgē sa a bē, «Muxu bara Alatala xa banxi birin naseniyēn, s̄erēxēbade, s̄erēxē gan daaxi bade nun a yirabasee, teebili, taami s̄erēxē sama dēnnaxē, nun a yirabasee. ¹⁹ Muxu bara se birin yailan, muxu bara se birin naseniyēn, mangé Axasi naxan kōsē a xa tinxintareya kui a xa mangéya waxati. Na birin na Alatala xa s̄erēxēbade ya ra.»

²⁰ Kuye to iba, mangé Xesekiya naxa taa kuntigie malan, e te Alatala xa hōrōmōbanxi. ²¹ Mangé naxa yaamari fi Haruna xa di s̄erēxēdubēe ma, e xa tuura solofer, yēxēs kontonyi solofer, yēxēs yōrē xēmēma solofer, nun sikōtē solofer ba yunubi xafari s̄erēxē ra Alatala xa s̄erēxēbade fari. ²² S̄erēxēdubēe naxa tuurae kōn naxaba, e e wuli kasan s̄erēxēbade ma. E naxa yēxēs kontonyi

kōn naxaba, e e wuli kasan sērēxēbade ma. E naxa yēxēyōrē kōn naxaba, e e wuli kasan sērēxēbade ma.²³ Na dangi xanbi, e naxa fa sikötēe ra naxee fīndīma yunubi xafari sērēxē ra. Mangē nun jama naxa e bēlēxē sa e ma.²⁴ Sērēxēdubēe naxa e kōn naxaba, e e wuli ifili sērēxēbade ma yunubi xafari sērēxē ra Isirayila birin bē. Mangē nu bara a fala a na sērēxē gan daaxi nun na yunubi xafari sērēxē xā raba Isirayila birin bē.²⁵ Mangē naxa Lewikae ti Alatala xā hōrōmōbanxi kui, bētibasee alō maxasee nun kōrae nu na e yi ra, alō Dawuda, Annabi Gadi, nun Annabi Natan nu bara a yamari ki naxē. Alatala xā yaamari nan nu a ra, a naxan masenxi a xā namijōnmēe saabui ra.²⁶ Lewikae naxa ti naa, Dawuda xā bētibasee suxuxi e yi ra, sērēxēdubēe fan naxa ti naa, sarae nu na e tan fan yi ra.²⁷ Xesekiya naxa yaamari fi e xā sērēxē gan daaxi ba sērēxēbade. E to na fōlō, bētibae fan naxa bētēti ba folō Alatala bē sarae xui nun Isirayila mangē Dawuda xā bētibasee ra.²⁸ Nama birin naxa e felen bōxi, bētibae naxa bētēti ba sarae xui han na sērēxē gan daaxi ge bade.²⁹ E to ge sērēxē gan daaxi bade, mangē nun jama naxan bira a fōxō ra, e birin naxa e tuubi, e Ala batu.³⁰ Na dangi xanbi, mangē Xesekiya nun a xā kuntigie naxa Lewikae yaamari a e xā Alatala matōxō Dawuda nun Annabi Asafi xā bētēti ra. E naxa Ala matōxō sēewē ra, e fa e xin bi sin, e e felen bōxi e Ala batu.

³¹ Na tēmūi Xesekiya naxa a masen, «Yakōsi, wo to nu fama, se nu na wo bēlēxē i Alatala bē, wo wo maso, wo nun wo xā sērēxēe nun wo xā tantui sērēxēe ra Alatala xā hōrōmōbanxi ra.» Nama naxa fa e xā sērēxēe ra, a nun e xā tantui sērēxēe ra. Naxee fan a janige e bōjēe fanyie kui, nee fan naxa fa sērēxē gan daaxie ra.³² Sērēxē gan daaxie nan ya jama naxee fi: ningē tongo solofer, yēxēe kontonyi kēmē, nun yēxēyōrē kēmē firin. Na birin findi sērēxē gan daaxie nan na Alatala bē.³³ E man naxa ningē kēmē senni nun xuruse lanma wulu saxan ba sērēxē ra.³⁴ Kōnō sērēxēdubēe to mu nu wuya, e mu nō sērēxē gan daaxie birin bade. Na kui, e ngaxakerenyi Lewikae naxa e mali na wali rajōnde, beemanun sērēxēdubē booree xa ge e yetē raseniyende. Lewikae nu bara a janige e bōjēe kui a e xā e yetē raseniyen maforen, dangi sērēxēdubēe waxōnyi ra.³⁵ Sērēxē gan daaxi gbegbe nu na, a nun ture naxan bama xanunteya sērēxē ra, a nun sērēxē yeerama naxan nu sama sērēxē gan daaxi xun ma. Na kui, jama man naxa Alatala batu fōlō a xā banxi kui.³⁶ Xesekiya nun jama birin naxa sēewē, barima Alatala bara na wali birin nagiri sōonēya ra.

30

Xesekiya Sayamalekē Dangi Sali rabafe

¹ Xesekiya naxa xēerae xēē Isirayila nun Yudaya birin kui. A man naxa bataaxē sebē Efiramikae nun Manasikae ma, alako e xā fa Alatala xā banxi Darisalamu Sayamalekē Dangi Sali rabade Isirayila Marigi Alatala xā binyē bun ma.² Mangē, kuntigie, nun jama birin nu bara natē tongo Darisalamu e xā Sayamalekē Dangi Sali raba kike firin nde.³ E mu nō na rabade a waxati, barima sērēxēdubē birin mu nu gexi e yetē raseniyende. Nama fan mu nu malanxi Darisalamu.⁴ Mangē nun jama naxa tin na natē ra.⁵ E naxa Isirayila birin maxili, kelife Bere Seeba ma, sa dōxō Dana na, alako e xā fa Sayamalekē Dangi Sali raba Darisalamu Isirayila Marigi Alatala xā binyē bun ma. A nu bara bu jama mu na sali raba alō a sēbēxi ki naxē.

⁶ Xēerae naxa mangē nun kuntigie xā bataaxē xanin Isirayila nun Yudaya birin. E naxa mangē xā yaamari masen, «Isirayilake, wo gibilen Alatala ma, Iburahima, Isiyaga, nun Isirayila Marigi Ala, alako a fan xā gibilen wo ma, a wo tan naxee ratangaxi Asiriya mangēe bēlēxē i.⁷ Wo naxa lu alō wo babae nun wo ngaxakerenyie, naxee nu bara e babae Marigi Alatala rabējin. Ala bara ghaloe ragiri e ma, alō wo a toxi ki naxē.⁸ Yakōsi, wo naxa wo kobe ti Ala ra alō wo babae a rabaxi ki naxē. Wo wo bēlēxē so Alatala yi ra, wo xā fa a xā hōrōmōbanxi, a naxan naseniyen waxati birin bun ma. Wo xā wo Marigi Alatala rabatu, alako a xā xōne xā gibilen won fōxō ra.⁹ Xā wo gibilen Alatala ma, wo ngaxakerenyie nun wo xā die hinne sōtōma nē mixie ra, naxee e xanin konyia kui. Xā wo gibilen wo Marigi Alatala ma, a fama nē hinne dē wo ra, a mu nēemuma wo ma.»¹⁰ Xēerae naxa siga taae birin Efiramī nun Manasi bōxi ma, han Sabulon. Kōnō na mixie mu tin e xā maseniyi ra, e man fa yo xēerae ma.¹¹ Aserikae, Manasikae, nun Sabulonkae ndee naxa e yetē magoro, e siga Darisalamu.¹² Ala naxa a niya Yudayakae birin xā kafu e boore ma mangē nun kuntigie xā yaamari rabafe ra alō Alatala a fala ki naxē.

¹³ Nama gbegbe naxa e malan Darisalamu, alako e xā Taami Lēbinitare Sali raba kike firin nde.¹⁴ E naxa keli, e kuye sērēxēbade birin kana Darisalamu, a nun surayi gandee, e fa na birin wōle i Sediron fole kui.¹⁵ Kike firin nde, xi fu nun naani nde ra, e naxa Sayamalekē Dangi Sali xā sērēxē ba. Sērēxēdubēe nun Lewikae nu bara yaagi e xā sēniyentareja xā fe ra, e fa e yetē raseniyen. E naxa sērēxē gan daaxie ba Alatala xā banxi kui.¹⁶ Sērēxēdubēe naxa ti e yire alō Ala xā mixi Munsa a yamarixi ki naxē Tawureta Munsa kui. Lewikae to wuli so e yi ra, e naxa a kasan sērēxēbade ma.¹⁷ Mixi sēniyentaree to nu wuyaxi jama ya ma, Lewikae naxa Sayamalekē Dangi Sali sērēxē ba e bē, alako e xā a fi Alatala ma.¹⁸ Mixi sēniyentaree wuyaxie nu na jama ya ma kelife Efiramī, Manasi, nun Sabulon. E bara Sayamalekē Dangi Sali sērēxē don, kōnō na mu radaxaxi Ala xā maseniyi kui. Na nan

a to, Xesekiya naxa Alatala maxandi e bε, «Alatala naxan fan, dījε¹⁹ sεniyεntaree birin ma naxee na e babae Marigi Ala fenfe e bōjε kui.»²⁰ Alatala naxa Xesekiya xa dubε suxu, a dījε jama ma.

²¹ Isirayilakae naxee nu malanxi Darisalamu naxa Taami Lεbinitare Sali raba xi solofera bun ma jεlexinyi kui. lōxōε birin ma, Lewikae nun sεrεxεdubεe nu Alatala matōxōma e xa bεtibasee ra Ala xa binye bun ma e sεnbe birin na.²² Xesekiya naxa Lewikae ralimaniya, barima e nu bara Alatala xa wali raba a raba ki ma. E naxa sεrεxεe don xi solofera bun ma. E man naxa xanunteya sεrεxεe ba e babae Marigi Alatala bε.

²³ Nama birin naxa lan a ma, e xa xi solofera gβεtε sa na sali xun ma. E naxa na raba sεewε kui.

²⁴ Yudaya mangε Xesekiya naxa tuura wulu keren nun xuruse lanma wulu solofera ba sεrεxε ra. Kuntigie fan naxa tuura wulu keren nun xuruse lanma wulu fu ba sεrεxε ra. Sεrεxεdubε gbegbe naxa e yεtε raseniyen.²⁵ Yudaya jama, sεrεxεdubεe, Lewikae, Isirayilakae, nun xōjεe kelifε Isirayila bōxi ma, e birin naxa sεewa.²⁶ Nεlεxinyi gbegbe naxa lu Darisalamu. Na fe mōjli nu bara ba tofe Darisalamu kabi Isirayila mangε Dawuda xa di Sulemani xa waxati.²⁷ Sεrεxεdubεe nun Lewikae naxa keli, e duba jama bε. Alatala naxa na dubε suxu a xa yire sεniyεnxí kui koore ma.

31

Xesekiya Ala xa sεriyε mabanbanfe

(Isirayila MangEE II 18:4)

¹ Sali to jōn, Isirayilakae naxa siga Yudaya taae kui, e kuye gεmε masolixie kana, e Asera kuye wuri daaxie sεgε, e sεrεxεbade birin kana naxee nu na geyae fari Yudaya, Bunyamin, Efirami, nun Manasi bōxi ma. Na dangi xanbi, Isirayilakae naxa gbilen e xōnyi.² Xesekiya naxa sεrεxεdubεe nun Lewikae ti kankan xa wali ra: sεrεxε gan daaxie bafe, xanunteya sεrεxεe bafe, hōrōmōbanxi wali rabafe, matōxōε nun tantui bεetti bafe Alatala bε, nun Alatala xa hōrōmōbanxi naade makantafe.³ Mangε naxa nde ba a harige ra a fi sεrεxε gan daaxie ra naxee bama gεesεgε, nunmare, malabui lōxōε, kike nεεnε, sali xungbee alo a sεbεxi Alatala xa sεriyε kui kui naxε.⁴ Xesekiya naxa a masen jama nun Darisalamukae bε, e xa sεrεxεdubεe nun Lewikae mali e xa harige sōtō, alako e xa sεnbe sōtō Alatala xa sεriyε kui.⁵ E to na masenyi mε, Isirayilakae naxa farile ba e xa sansie bogi singee ra, mεngi, wεni nεεnε, ture, kumi, nun daxamui gβεtεe. E naxan fixi, na nu gbo.⁶ Isirayilakae nun Yudayakae, naxee nu sabatixi Yudaya taae kui naxa farile ba e xa xuruse xungbee nun e xa xuruse lanmae ra, e man naxa farile ba se sεniyεnxie ra e naxee fixi e Marigi Alatala ma. Na naxa findi kote gbegbe ra.⁷ E naxa na kote malan fōlō kike saxan nde ra, e gε kike solofera nde ra.⁸ Xesekiya nun kuntigie to na kote to, e naxa Alatala nun a xa jama tantu.⁹ Xesekiya naxa sεrεxεdubεe nun Lewikae maxōrin na kote xa fe ma.¹⁰ Na kui, sεrεxεdubε kuntigi Asaraya, naxan kelixi Sadōki xabile naxa a yaabi, «Kabi won yi hadiya fe fōlō Alatala xa banxi kui, baloe bara gbo muxu yi ra han muxu mu nōma na birin donde. Naxan luxi na nan ya. A gbo barima Alatala bara barakε sa a xa jama ma.»

¹¹ Xesekiya naxa yaamari fi e xa konkoe yailan Alatala xa banxi kui. E naxa na raba.¹² Mixie naxa fa hadiyae, farilee, nun se sεniyεnxie ra, e a sa na konkoe kui. Lewika Konaniyahu nun a xunya Simeyi naxa mεεni na birin ma.¹³ Mangε Xesekiya nun Ala xa banxi yarerati Asaraya naxa mixie sugandi naxee luma Konaniyahu nun a xunya Simeyi xa yaamari bun ma. Na mixie xilie nan ya: Yεxiyεli, Asaraya, Naxati, Asahεli, Yerimoti, Yosabadi, Eliyeli, Yisimakiya, Maxati, nun Bεnaya.¹⁴ Yimina xa di Lewika Kore, naxan nu sogetede naade makantama, a tan nan nu a jεngi saxi see xōn ma, mixie naxee jānigexi Ala bε. A nu na se sεniyεnxie itaxunma.¹⁵ Eden, Minyamin, Yosuwe, Semaya, Amaraya, nun Sēkanaya nu Kore malima see itaxunde e ngakakerenyie ma sεrεxεdubεe xa taae kui. Mixi xungbee nun mixi lanmae bara e gbe sōtō e xundε ki ma.¹⁶ E naxa see itaxun xεmε dimedi birin ma naxee nu bara gε jε saxan sōtōde, naxee xilie nu sεbεxi taruxui kui, naxee nu lanma e xa sεrεxεdubε wali raba Alatala xa hōrōmōbanxi kui e xundε ki ma.¹⁷ E naxa see itaxun sεrεxεdubεe ma, naxee xilie nu sεbεxi taruxui kui e xa denbaya ki ma. E naxa see itaxun Lewikae ma e xa wali nun e xundε ki ma, naxee nu bara gε jε mōxōjεn sōtōde.¹⁸ E man naxa see itaxun Ala xa hōrōmōbanxi walike birin ma, naxee xilie nu sεbεxi taruxui kui, e naxa a i taxun e xa mamadie, e xa ginεe, e xa di xεmεe nun e xa di ginεe ma.¹⁹ Haruna xa di sεrεxεdubεe, naxee nu na daaxa, taa fari ma, taaka ndee nu bara sugandi naxee see itaxunma yi sεrεxεdubεe nun yi Lewikae ma, naxee xilie nu sεbεxi taruxui kui.

²⁰ Xesekiya na nan naba Yudaya bōxi ma. A wali nε hinne, tinxinyi, nun nōndi kui a Marigi Alatala bε.²¹ A xa wali birin a naxan naba Ala batufe xa fe ra, a nun Ala xa sεriyε nun yaamari xa fe ra, na birin sōnεyaxi nε a bε. A na birin naba a bōjε birin nan na alako a xa a Marigi Alatala sagoe raba.

Xesekiya xa mangEya rajonyi

(Isirayila MangEE II 18:13-37, Annabi Esayi 36:1-22)

¹ Yi fe tinxinxie dangi xanbi, Asiri mangE Senaxeribi naxa so Yudaya bɔxi ma, a naxa taa makantaxie mabilin a xa e sɔtɔ. ² Xesekiya to a kolon a Senaxeribi wama Darisalamu gerefere nE, ³ a naxa kuntigie nun sɔɔri jalamae maxili. E naxa natE tongo e xa ye badee dESE naxee na taa fari ma. ⁴ Mixi gbegbe naxa na wali suxu, e naxa kɔlɔnyie dESE, e ye kirae dESE naxee nu kelima bɔxi bun ma. E naxa a fala, «Munfe ra won a luma Asiri mangee xa ye sɔtɔ be?» ⁵ Xesekiya naxa wali suxu sEnebE ra. A naxa tEte yailan dEnnaxE nu kanaxi, a naxa nde sa a xa maite xun ma, han a sa sɔɔrie xa yire makantaxi li, a naxa tEte gbete ti tEte singe fari ma, a naxa Milo yailan Dawuda xa taa kui, a naxa geresosee nun wure lefa gbegbe malan. ⁶ A naxa sɔɔri xunyie ti jnama xun, a fa jnama malan taa sode dE ra. A naxa a masen e bE, ⁷ «Wo limaniya, wo wo sEnebE so. Gaaxui yo naxa lu wo yi ra, wo naxa kɔntɔfili Asiri mangE xa fe ra, a nun a xa sɔɔri gali. Naxan na won sEETI ma na gbo dangife se bE naxan na a tan sEETI ma. ⁸ Adama sEnebE gbansan nan na a yi ra, kɔnɔ won Marigi Alatala nan na won malima ra yi gere kui.» Nama naxa e xaxili ti Yudaya mangE Xesekiya xa masenyi ra.

⁹ Na to dangi, Asiri mangE Senaxeribi naxa xEErae xEE Darisalamu. Na tEmui a tan nu na Lakisi gerefere nun a xa sɔɔri birin na. A naxa yi xEEraya rasiga Yudaya mangE Xesekiya ma, a nun Yudaya mixie ma naxee nu sabatixi Darisalamu. ¹⁰ «Senaxeribi xa masenyi nan ya: Wo xaxili tixi munse ra naxan a niyama wo xa dɔɔxɔ tɔɔre kui Darisalamu? ¹¹ Xesekiya na wo madaxufe nE a falafe ra, «Won Marigi Alatala fama won natangade Asiri mangE bELEXE ma.» A wama nE wo xa faxa kaamE nun ye xɔli ma. ¹² Xesekiya yati bara ala batudee nun sEREXEBADEE kana, a fa a fala Yudaya nun Darisalamu bE wo xa wo tuubi sEREXEBADEE kerem nan gbansan bE, wo xa surayi gan mEnni. ¹³ Wo mu a kolon xE muxu naxan naba si gbete ra, n tan nun n babae? Na sie xa alae bara no e ratangade n bELEXE ma? ¹⁴ Ala mundun na sie ya ma, n babae naxee raton, naxee bara no a xa jnama ratangade n bELEXE ma? Munfe ra wo a majɔoxunxi a wo xa ala nɔma wo ratangade n ma? ¹⁵ Wo naxa a lu Xesekiya xa wo madaxu na ki de. Wo naxa la a ra, barima si xa ala yo mu no a xa jnama ratangade n bELEXE ma nun n babae bELEXE ma. MangEya yo mu no muxu ra. Wo xa alae fan mu fama wo ratangade n bELEXE ma.»

¹⁶ Senaxeribi xa xEErae naxa na wɔyEyi moɔli xun masa Alatala num a xa konyi Xesekiya xili ma.

¹⁷ Senaxeribi nu bara bataaxe sEbe naxan Isirayila Marigi Alatala konbima yi wɔyEyi ra, «Si gbete xe alae to mu no e ratangade n bELEXE ma, Xesekiya xa ala fan mu nɔma a xa jnama ratangade n bELEXE ma.» ¹⁸ E naxa wɔyE Eburu xui ra Darisalamukae bE naxee nu na tEte kɔn na alako gaaxui xa lu e yi ra, e xa taa masɔtɔ. ¹⁹ E naxa Darisalamu Marigi Ala maniya si gbete xe alae ra, naxee findixi kuye yailanxie ra.

²⁰ MangE Xesekiya nun Amosi xa di Annabi Esayi naxa Ala maxandi folɔ mali ra. ²¹ Na kui Alatala naxa malekE nde xEE Asiri mangE xa sɔɔri jalamae xili ma, a e birin sɔntɔ a nun e xa yareratie. MangE to na to, a naxa gbilen a xɔnyi yaagi kui. A naxa so a xa ala xa banxi kui, a yEte xa die naxa a faxa mEnni sanitdege ma. ²² Alatala Xesekiya nun Darisalamukae ratanga Asiriya mangE Senaxeribi bELEXE ma na ki nE. Ala naxa e ratanga e dɔɔxɔboore birin ma. ²³ Mixi gbegbe naxa fa buŋa fanyie ra Darisalamu Alatala nun Yudaya mangE Xesekiya bE. Keli na tEmui ma Xesekiya xili naxa te si birin ya ma.

²⁴ Na waxati Xesekiya naxa fura, a gbe mu lu a xa laaxiraya. A to Alatala maxandi, Alatala naxa a xa dubE suxu, a kaabanako raba. ²⁵ Kɔnɔ Xesekiya mu na kaabanako kolon Alatala bE, a a yEte igbo. Na na a ra Alatala naxa xɔnɔ a tan nun Yudaya nun Darisalamu ma. ²⁶ Xesekiya naxa tuubi a xa yEte igboe xa fe ra. Darisalamukae fan naxa tuubi. Na kui Alatala xa xɔnɔ naxa gbilen e foɔxɔ ra Xesekiya xa mangEya bun ma.

²⁷ Xesekiya xa naafuli nun a xa binyE nu bara gbo. Gbeti, xEEma, gEme tofanyie, surayi, wure lefae, nun se fanyi gbete nu na a yi ra. ²⁸ Banxie fan nu na a yi ra, a nu mEngi, wEni nEENe, ture, nun kurusee ragatama dEnnaxE. ²⁹ A naxa taae ti, a naxa xuruse xungbee nun a lanmae gbegbe sɔtɔ Ala saabui ra. ³⁰ Xesekiya man naxa Gixon dulonyi dESE fuge ra, alako na ye xa dangi Dawuda xa taa sogegerode mabiri. A xa wali birin sɔɔneya nE.

³¹ Kɔnɔ Babilon kuntigi ndee to fa Xesekiya yire kaabanako xa fe ra naxan naba a xa bɔxi ma, Ala naxa a rabolo a yEte xa na ya iba, alako a xa a bɔnɔ ma fe kolon.

³² Xesekiya xa taruxui dɔɔnxɔE nun a xa dugutEgEjia wali, na birin sEbe xi Amosi xa di Annabi Esayi xa laamatunyi kui, a nun Isirayila nun Yudaya mangE xa taruxui kui. ³³ Xesekiya naxa laaxiraya, e a ragata binyE yire Dawuda xa die xa gaburie ya ma. Yudayakae nun Darisalamukae birin naxa a binya a laaxiraya tEmui. A xa di Manasi naxa ti a foɔxɔE ra.

Manasi xa mang  ya

(Isirayila Mang   II 21:1-18)

¹ Manasi mang  ya s  t   a j  e fu nun firin nan ma, a fa j  e tongo suuli nun suuli mang  ya raba Darisalamu. ² A naxa bira fe jaaxie f  ox   ra alo sie Alatala naxee keri Isirayilakae ya ra. ³ A naxa kuye batudee yailan geyae fari, a baba Xesekiya naxee kana. A Bali kuyee xa s  r  ex  ebadee yailan, a Aseri kuye wuri daaxie ti, a man tuubi tunbuie b  e naxee na koore ma. ⁴ A naxa yi s  r  ex  ebadee m  o  lie ti Alatala xa banxi kui, Alatala a fala d  ennax   ma, n xili fama falade be ne Darisalamu temui birin. ⁵ A naxa s  r  ex  ebadee ti tunbuie be Alatala xa h  or  om  banxi t  te frinyyi kui. ⁶ A naxa a xa die gan s  r  ex  e ra Hinoma gulunba kui. A naxa duureya nun mandurujia m  o  li birin naba, a sematoe nun mixie max  rin naxee f  a mixi faxie rawy  ende. A xa fe jaaxie xun naxa masa Alatala ya x  ri han a x  on   a ma.

⁷ A naxa kuye g  em  e masolixi ti Ala xa banxi kui Ala a fala d  ennax   ma Dawuda nun a xa di Sulemani be, «N bara yi banxi sugandi, n bara Darisalamu sugandi Isirayila b  ons  e birin ya ma, n xili xa mat  ox be abadan. ⁸ N mu Isirayila kerima yi b  oxi ma n naxan fixi wo babae ma xa wo n ma s  riye, n ma yaamarie, nun n ma xaranyie rabatuma wo naxan s  to Annabi Munsa saabui ra.» ⁹K  on   Manasi naxa Yudaya nun Darisalamu ral  e, e xa jaaxu dangife sie ra Alatala naxee s  onto e ya ra. ¹⁰ Alatala naxa w  y  en Manasi nun a xa j  ama be, k  on   e mu e tulu mati a ra.

¹¹ Na na a ra, Alatala naxa a niya Asiriya soori xunyie xa fa e gerede. E naxa Manasi susu, e y  ol  onxonyi sa a ma, e k  onyi gbaku a banganyi ra, e a xanin Babil  n b  oxi ma. ¹² A to lu na j  axankate kui, a naxa a Marigi Alatala maxandi, a a y  et   magoro a babae Marigi Ala be. ¹³ A to a maxandi, Alatala naxa a xa dub  e susu, a a ragbilen a xa mang  ya Darisalamu. Na kui Manasi naxa a kolon Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na dangi xanbi, Manasi naxa t  te ti Dawuda xa taa fari ma, kelife Gixon sogegorode mabiri gulunba kui, a sa d  ox   taa naad  e ra naxan xili «Y  ex   naad  e.» A naxa Ofeli geya mabilin. A naxa nde sa t  te xa maite xun ma. A man naxa s  o  ri xunyie lu Yudaya taa makantaxie kui.

¹⁵ Na temui a naxa kuye birin ba Alatala xa h  or  om  banxi kui, a s  r  ex  ebadee kana a nu bara naxee ti h  or  om  banxi tentenyi fari nun Darisalamu taa kui. A naxa e birin w  ole i taa fari ma. ¹⁶ A to g  e na ra, a naxa Alatala xa s  r  ex  ebadee yailan, a fa xanunteya s  r  ex  e nun tantui s  r  ex  e ba naa. A naxa a masen Yudayakae be e xa Isirayila Marigi Alatala rabatu. ¹⁷ Nama tan mu gblen kuye batudee f  ox   ra geyae fari, k  on   e nu e Marigi Alatala nan gbansan batuma m  ennie.

¹⁸ Manasi xa taruxui d  onx  e, a xa Ala maxandi nun namij  n  m  e xa maseniyie Isirayila Marigi Alatala xili ra, na birin s  ebexi Isirayila mang  e xa taruxui kui. ¹⁹ A xa Ala maxandi nun Ala na susu ki naax  , na s  ebexi Hosayi xa s  ebeli kui. Manasi naxan nabaxi beenu a xa a y  et   magoro Ala be, a xa yunubie, a xa yanfanteya, a xa kuye batudee geyae fari, a xa Aseri kuye wuri daaxie, nun a xa g  em  e masolixie, na birin masenxi na s  ebeli kui. ²⁰ Manasi naxa laaxiraya, e a ragata a x  onyi. A xa di Amon naxa ti a j  ox  e ra.

Amon xa mang  ya

(Isirayila Mang   II 21:19-26)

²¹ Amon mang  ya s  to a j  e mo  k  jen nun firin nan ma, a fa j  e firin mang  ya raba Darisalamu. ²² A naxa bira fe jaaxie f  ox   ra al   a baba Manasi, a s  r  ex  e ba kuyee be a baba nu bara naxee yailan batu se ra. ²³ A mu a magoro Alatala be al   a baba Manasi a raba ki naax  . Amon xa yunubie naxa dangi a baba gbe ra. ²⁴ A xa s  o  ri xunyie naxa nate tongo, e fa a faxa a xa mang   banxi kui. ²⁵ K  on   j  ama tan mu tin na yanfanteree ra, e naxa e fan faxa. Nama naxa Amon xa di Yosiya ti a j  ox  e ra.

Yosiya xa mang  ya

(Isirayila Mang   II 22:1-20, 23:1-20)

¹ Yosiya mang  ya s  to a j  e solomasaxan nan ma, a fa j  e tongo saxan nun ker  en mang  ya raba Darisalamu. ² A Alatala waxonfe tinxinxi raba ne, a j  ere a baba Dawuda f  ox  . A mu siga yirefanyi ma, a mu siga k  oola ma.

³ A xa mang  ya j  e solomasaxan nde, a naxa a baba Dawuda Marigi Ala fen folo. Fonike nan nu a ra na temui. A xa mang  ya j  e fu nun firin nde, a naxa Yudaya nun Darisalamu ras  eniyen folo. A naxa kuye batudee ba geyae fari, a Aseri kuye wuri daaxie kana, a kuye y  chui daaxie ba naa. ⁴ A naxa yaamari fi Bali kuye xa s  r  ex  ebadee xa kana, surayi ganma d  ennax   kuye be xa ba naa, Aseri kuye wuri daaxie xa s  eg  , kuye naxee yailanxi y  chui ra xa iluntun. A naxa na kuye iluntunxi fuji funfun e xa s  r  ex  ebae xa gaburie fari. ⁵ A naxa kuyee xa s  r  ex  edub  e x  orie gan kuye s  r  ex  ebadee fari, alako Yudaya nun Darisalamu xa seniyen. ⁶ A naxa siga Manasi, Efirami, Simey  n, nun Nafatali taae kui, nun

e xa yire kanaxie kui,⁷ a fa sérəxəbadee nun Aseri kuye wuri daaxie kana. A naxa kuyee iluntun, a surayi sérəxəbadee sēgē Isirayila bōxi birin ma. Na tēmūi a naxa gbilen Darisalamu.

⁸ Yosiya xa mangęya jne fu nun solomasaxan nde ra, a naxa Asaliya xa di Safan, nun taa gomina Maaseya, nun Yowaxasa xa di Yowa səbeliti xee a Marigi Alatala xa banxi yailande. A nu wama bōxi nun hōrōmōbanxi raseniyenfe. ⁹ E naxa siga sérəxədubē kuntigi Xilikiya yire, e fa kōbiri so a yi ra naxan nu bara fi Ala xa hōrōmōbanxi xa fe ra. Lewikae naxee findixi naadē kantee ra nu bara na kōbiri maxili jnama ma, jnama naxan kelixi Manasi, Efirami, Isirayila, Yudaya, Bunyamin bōxi ma, nun Darisalamu. ¹⁰ E naxa na kōbiri taxu Alatala xa banxi wali xunye ra. Alako nee xa no kamuderie, banxitie nun walike mōoli birin sare fide. ¹¹ E man xa no gēmē nun wuri sarade, e xa banxi gbetēe rakeli Yudaya mangę nu bara naxee lu e xa kana. ¹² Yi mixie wali ne soobē ra Lewika ndee xa yaamari bun ma. Nee xilie nan ya: Merari xa die Yaxati nun Abadiysi, nun Kehati xa die Sakari nun Mesulama. ¹³ Yi Lewikae nan nu na bēetiba fanyie ra. E naxa wali birin mato. Lewika gbetēe naxa e jōxō sa səbeli tife nun naadē makantafe xōnma.

¹⁴ E to nu kōbiri raminife, naxan nu bara xanin Alatala xa banxi kui, sérəxədubē Xilikiya naxa səriyę kitaabui to Alatala naxan fixi Annabi Munsa saabui ra. ¹⁵ Xilikiya naxa a fala səbeliti Safan bē, «N bara Tawureta Munsa to Alatala xa banxi kui.» Xilikiya naxa na kitaabui so Safan yi ra. ¹⁶ Safan naxa kitaabui xanin mangę xōn, a fa a dēntęgę, «I yaamari naxan fi, i xa walikęe bara na birin naba. ¹⁷ E bara fa kōbiri ra naxan nu na Alatala xa banxi kui, e na so wali xunye yi ra a nun mixi yi ra naxee na na wali rabafe.» ¹⁸ Səbeliti Safan man naxa a dēntęgę mangę bē, «Sérəxədubē Xilikiya bara kitaabui nde so n yi ra.» Safan naxa na radangi mangę ma. ¹⁹ Mangę te na kitaabui xa masenyi mē, a naxa a yętęe xa dugie ibōo sunnunyi ma.

²⁰ Mangę naxa yi yaamari so Xilikiya, Safan xa di Axikama, Mike xa di Abadon, səbeliti Safan, nun mangę rasi Asaya yi ra, ²¹ «Wo siga, wo sa Alatala maxōrin n bē, a nun Isirayilakae nun Yudayakae bē, yi masenyi xa fe ra naxan səbexi yi kitaabui kui wo naxan toxi. Alatala xa xōnę gbo won xili ma, barima won babae mu Alatala xa səriyę rabatu ało a səbexi yi kitaabui kui ki naxę.»

²² Xilikiya nun mangę xa xęera booree naxa siga Xulida xōn ma, Salumu xa gine. Salumu Tokehati xa di, Xasira xa mamadi nan nu a jōxō saxi hōrōmōbanxi dugi səniyęnxie xōnma. Xulida, namijōnme gine nan nu a ra. A nu sabatixi Darisalamu, taa nęene kui. E naxa de masara ało mangę a fala ki naxę. ²³ Xulida naxa a fala e bē, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: «A fala mangę bē naxan wo xęexi, ²⁴ a Alatala xa masenyi nan ya: N fama jnaxankate ra yi taa nun a xa mixie bē, n dankę ragoroma nę naxee xaranxi Yudaya mangę bē yi kitaabui kui, ²⁵ barima e bara n nabolo, e bara surayi gan sérəxę ra alae gbetēe bē. Na bara a niya n xa xōnę e xa wali ma. N ma xōnę bara lu yi taa xun ma, a mu kelima naa.» ²⁶ Kōnč wo xa a fala mangę bē naxan wo xęexi alako a xa Alatala xa natę kolon, Isirayila Marigi Alatala naxan masenxi, ²⁷ «I bęjęe to bara yi fe suxu, i fa i magoro n bē, i i tuli mati n węyęnyi ra n naxan falaxi yi taa nun a xa mixie xili ma, i fa i xa dugie ibōo yętęe magore kui, i i mawa n bē, na birin kui, n tan Alatala fan bara i xui mē. ²⁸ N i xaninma nę i benbae yire bęjęesa kui. E fama i ragatade, i yae mu yi taa nun a xa mixie xa jnaxankate toma.»» E naxa na dēntęgę mangę bē.

²⁹ Mangę naxa Yudaya nun Darisalamu forie xili. ³⁰ A naxa te Alatala xa banxi yire, Yudayakae, Darisalamukae, sérəxədubē, Lewikae, nun jnama birin, kelife mixi moxie ma sa dōxō dimęe ra, birin naxa bira a fōxō ra. Mangę naxa kitaabui xaran e bē Ala xa saate fe səbexi naxan kui, e nu bara naxan to Alatala xa banxi kui. ³¹ Mangę naxa ti a tide, a saate tongo Alatala bęe a xa bira Alatala xa səriyę, a xa yaamari, nun a xa xaranyi birin fōxō ra a bęjęe nun a nii birin na. ³² A naxa yaamari fi Darisalamukae, Bunyaminkae, nun mixi birin ma naxee nu na Darisalamu na waxati, e fan xa saate tongo e babae Marigi Ala bē.

³³ Yosiya naxa kuye batui birin dan si gbetēe nun Isirayila nu naxan nabama. A naxa Isirayilakae birin yaamari e xa e Marigi Alatala rabatu. Mangę xa simaya birin kui, jnama mu tin e babae Marigi Alatala rabolode.

35

Yosiya Sayamalekę Dangi Sali rabafe

(Isirayila Mangę II 23:21-23)

¹ Yosiya naxa Sayamalekę Dangi Sali raba Darisalamu Alatala xa binyę bun ma. E naxa na sérəxę ba kike singe xi fu nun naani lōxčę. ² A naxa sérəxədubē ti e xa wali ra Alatala xa banxi kui. A naxa e ralimaniya. ³ A naxa a fala Lewikae bē, naxee nu Isirayila birin xaranma, naxee nu bara səniyęn Alatala xa wali xa fe ra, «Wo saate kankira səniyęnxie dōxō salide kui Dawuda xa di Sulemani, Isirayila mangę, naxan tixi. Wo mu a xaninma wo tunki fari sōnōn. Wo xa wali wo Marigi Alatala nun a xa jnama Isirayila bē. ⁴ Wo xa sali fe dōxō a denbaya nun a xundę ki ma, ało Isirayila mangę Dawuda a səbexi ki naxę, ało a xa di Sulemani a yamarixi ki naxę. ⁵ Lewikae, xundę yo xundę a denbaya kima xa ti yire səniyęnxie

kui wo ngaxakerenyi booree ti kima e xabil   ki ma. ⁶ Wo lan n   wo xa Sayamalek   Dangi Sali s  rexe ba, wo wo y  t   ras  niy  n, wo na rafala wo ngaxakerenyie b   Alatala xa s  riy   ki ma, Annabi Munsa naxan fixi wo ma.»

⁷ Yosiya naxa y  x  ee, y  x  ey  r  e, nun sie ba s  rexe ra jama b   Sayamalek   Dangi Sali xa fe ra. A man naxa ninge wulu saxan ba a harige ra na mixi wulu tongo saxan be. ⁸ A xa kuntigie fan naxa xurusee ba s  rexe ra jama, s  rexe  dub  e, nun Lewikae b  . Xilikiya, Sakari, nun Y  xiyeli, Ala xa banxi yareratie naxa xuruse lanma wulu firin k  m  e senni nun ninge k  m  e saxan ba s  rexe ra s  rexe  dub  e be na sali t  mu. ⁹ Lewika xunye, Konaniyahu a ngaxakerenyie, Semaya Netaneeli, Xasabiya, Yeyiyeli nun Yosabadi naxa xuruse lanma wulu suuli nun ninge k  m  e suuli ba Lewikae b   na sali t  mu.

¹⁰ Wali raba yi ki ne: S  rexe  dub  e nun Lewikae naxa ti e sanyi ra e xund  e ki ma al   mang   a yamarixi ki nax  . ¹¹ Sayamalekğ Dangi Sali s  rexe k  n to raxaba, Lewikae nu a wuli soma s  rexe  dub  e yi ra, nee nu fa na wuli kasan s  rexe  bade ma. Lewikae na ge s  rexe burade, ¹² e nu na sube itaxunma jama ma e xabil  e ki ma. Naxan findima s  rexe gan daaxi ra Alatala be, e nu na sama a xati ma al   a sğbğxi Tawureta Munsa kui ki nax  . Ningee fan naba na ki ne. ¹³ E naxa Sayamalek   Dangi Sali s  rexe gan te ra a s  riy   ki ma, e man donse s  niy  nxi g  te  e jin tundee kui, e na itaxun jama ma. ¹⁴ Na dangi xanbi, e naxa e g  e nun s  rexe  dub  e g  e jin. E nu a rabama na ki ne, barima Haruna xa di s  rexe  dub  e nu s  rexe gan daaxie nun ture bama s  rexe ra han k  e ra. Lewikae nan nu na birin naflama Haruna xa di s  rexe  dub  e be.

¹⁵ Asafi xa di b  etib  a naxa ti e tide al   Dawuda, Asafi, Heman, nun mang   rasi Yedutun a yamari ki nax  . Naade kant  e fan nu na e tide. E mu nu kelima e walidee, barima e ngaxakerenyi Lewikae nu e g  e donse rafalama. ¹⁶ Na l  ox  e Alatala xa wali birin naba Sayamalek   Dangi Sali s  riy   ki nan ma, alako s  rexe gan daaxi xa ba Alatala xa s  rexe  bade fari al   Yosiya a yamari ki nax  .

¹⁷ Isirayilaka naxee nu na, nee naxa Sayamalek   Dangi Sali nun Taami L  ebinitare Sali raba xi solofera bun ma. ¹⁸ Sayamalek   Dangi Sali yo mu nu raba na ki Isirayila b  xi ma kabi Annabi Samuweli xa waxati. Isirayila mang   yo mu nu lu na naxan nu bara a raba al   Yosiya, s  rexe  dub  e, Lewikae, Yudayakae, Isirayilakae, nun Darisalamukae a rabaxi ki nax  . ¹⁹ Na Sayamalek   Dangi Sali raba Yosiya xa mang  ya j  e fu nun solomasaxan nde ne.

²⁰ Na dangi xanbi, Yosiya to ge Alatala xa banxi yailande, Misira mang   Neko naxa te Karakemisi gerede, Efirati xure fe ma. Yosiya naxa wa gere tife Neko be. ²¹ Neko naxa x  erae x  e a yire a falafe ra, «Yudaya mang  , i wama n gerefe munfe ra? N mu minixi i tan xa gerede. N minixi n yaxui nde nan gerede, al   Ala a fala n be ki nax  . I naxa ti Ala kanke xa na mu a ra i xun nakanama ne. Muxu nun Ala na a ra.» ²² K  n Yosiya mu gibile a xa nate f  x   ra, a naxa tondi a tul matide Ala xa masenyi ra Neko naxan falaxi. A naxa siga Megido gulunba gere sode. ²³ M  nni s  c  rie naxa mang   Yosiya s  c   tanbe   ra. A naxa a fala a xa mixie be, «Wo n xanin, barima n max  n  xi a jaaxi ra.» ²⁴ Yi gere yire, a xa mixie naxa a ramini na ra a xa s  c  ri ragise kui. E naxa a radangi a xa s  c  ri ragise firin nde kui, e fa a xanin Darisalamu. A naxa laaxiraya m  nni, e fa a ragata a babae xa gaburie fe ma. Yudaya nun Darisalamu birin naxa lu sunnuni kui Yosiya xa fax   xa fe ra. ²⁵ Annabi Yeremi naxa j  nfe b  eti nde s  b  e Yosiya xa biny   bun ma. Han to b  etib  a na bama Isirayila b  xi ma, na fan s  b  xi j  nfe b  eti buki kui.

²⁶ Yosiya xa taruxui d  onx  e nun a xa dugut  g  ra Alatala xa s  riy   ma, ²⁷ a f  le nun a rajonyi birin s  b  xi Isirayila nun Yudaya mang  xa taruxui kui.

36

Yehowaxasi xa mang  ya (Isirayila Mang   II 23:30-35)

¹ Nama naxa Yosiya xa di Yehowaxasi ti mang   ra Darisalamu a baba l  ox  e ra. ² Yehowaxasi mang  ya s  t  o a j  e m  x  j  en nun saxan nan ma, a kike saxan mang  ya raba Darisalamu.

³ Misira mang   naxa a ba mang  ya ra Darisalamu, a fa g  beti kilo wulu saxan nun x  ema kilo tongo saxan maxili e ma duuti ra. ⁴ Misira mang   naxa Yehowaxasi ngaxakerenyi Eliyakimi ti mang  ra Yudaya nun Darisalamu xun ma. A naxa Eliyakimi xili masara Yehoyakimi ra. Neko naxa a ngaxakerenyi Yehowaxasi xanin Misira b  xi ma.

Eliyakimi xa mang  ya (Isirayila Mang   II 23:36-24:7)

⁵ Eliyakimi mang  ya s  t  o a j  e m  x  j  en nun suuli nan ma, a fa j  e fu nun firin mang  ya raba Darisalamu. A naxa fe jaaxi raba a Marigi Alatala ya x  ri. ⁶ Babil  n mang   Nebukadansari naxa a gere, a fa y  l  nx  nyi y  xui daaxi sa a ma, a a xanin Babil  n b  xi ma. ⁷ Nebukadansari naxa see ba Alatala xa h  r  m  banxi kui, a fa e xanin a x  nyi Babil  n.

⁸ Yehoyakimi xa taruxui dōnxœe, a xa fe jaaxie nun a xa yunubie a naxee rabaxi, nee birin sëbexi Isirayila nun Yudaya mangEE xa taruxui kui. Yehoyakini naxa ti mange ra a jöoxœe ra.

Yehoyakini xa mangEya

(Isirayila MangEE II 24:8-17)

⁹ Yehoyakini mangEya sötö a jne solomasaxan nan ma, a fa kike saxan xi fu mangEya raba Darisalamu. A naxa fe jaaxi raba a Marigi Alatala ya xöri. ¹⁰ Naaraba föle, mangE Nebukadansari naxa a xanin Babilon, a nun harige naxan nu na Alatala xa banxi kui. A naxa Yehoyakimi ngaxakerenyi sedekiya ti mange ra Yudaya nun Darisalamu xun ma.

Sedekiya xa mangEya

(Isirayila MangEE II 24:18-25:21, Annabi Yeremi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹ Sedekiya mangEya sötö a jne möxjöjen nun keremnan ma, a fa jne fu nun kerem mangEya raba Darisalamu. ¹² A naxa fe jaaxi raba a Marigi Alatala ya xöri. A mu a yetE magoro Annabi Yeremi bE, naxan nu wöyEyma Alatala xili ra.

¹³ A naxa mangE Nebukadansari fan matandi, naxan nu bara a rakali Ala xili ra. A naxa a kobe ti Alatala ra, a naxa a böje balan gbilenfe ra Isirayila Marigi Alatala ma. ¹⁴ SërexEdube kuntigie nun jama naxa Alatala rabole, e fe jaaxi raba si gbete darixi naxan na. E naxa sëniyEntareja raba Alatala xa banxi kui, a nu bara naxan naseniyen.

¹⁵ E babae Marigi Alatala nu xëxerae xëxema temui birin, barima a nu wama a xa jama nun a xa hörömöbanxi rakisife. ¹⁶ KónC e naxa yo Ala xa xëxerae nun e xa masenyi ma. E mu tin Ala xa namijönmëe xa wöyEyi ra fefe ma. Na na a ra Alatala naxa xönC a xa jama ma, han na xönE seri mu na sönC. ¹⁷ Na kui Alatala naxa Kalidi mangE xëx e xili ma, a fa e xa sëgetalae faxa salide kui. Ala naxa jama birin so a yi ra, ginëe nun xëmëe, fonikee nun mixi möxie. ¹⁸ Nebukadansari naxa se birin ba Ala xa banxi kui, a lanmae nun a xungbee. A naxa naafuli tongo Alatala nun mangE nun se fanyi birin gan taa kui. ¹⁹ Naxee mu faxa gere kui, Nebukadansari naxa nee xanin Babilon konyiya kui a tan nun a xa die bE, nee lu naa nE han Perise mangEya waxati. ²⁰ Alatala xa masenyi, a naxan masenxi Annabi Yeremi saabui ra, a kamalixi na ki nE. Na masenyi nan ya:

«Böxi fama a malabude jne tongo solofera,
han a xa malabui waxati kamali
a mu naxee raba gbaloe waxati.»

Sirusi xa yaamari

(Annabi Esidirasi 1:1-4)

²² Perise mangE Sirusi xa mangEya jne singe, Alatala naxa a sa Sirusi xaxili ma alako a xa natE tongo yaamari nde xa fe ra, a man xa na masen, a xa na sëbE a xa mangEya birin kui. Alatala nu bara na birin masen Annabi Yeremi saabui ra. Na yaamari nan ya: ²³ «Perise mangE Sirusi xa masenyi nan ya: Alatala naxan na koore ma, naxan bara si birin sa n ma yaamari bun ma, na bara a masen n bE n xa a xa hörömöbanxi ti Darisalamu Yudaya böxi ma. Naxee kelixi a xa jama ya ma, e xa te Darisalamu. E Marigi Alatala xa lu a sëeti ma.»

Ala xa Masenyi Annabi Esidirasi bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila xa taruxui findixi masenyi belebele nan na Ala xa mixie bε. Alatala to Isirayila sugandi a xa jama ra, e jεrε ki a nun Ala e mεni ki naxε, na misaali xungbe masenma. Isirayila nu luxi nε alo di lεxi naxan gblenma a baba xa kira singe ma jaxankate saabui ra.

Isirayila bōnsœ fu nun firin to e Marigi xa kira bεji, Ala naxa a niya si gbεtε xa no Isirayila ra, e keri e xa bɔxi ma, e findi konyie ra. Na naxa raba Isirayila sεeti ra naxan nu na kɔla ma, a man naxa raba Isirayila sεeti ra naxan nu na yirefanyi ma. Namijɔnme nu na birin kolonma nε, e fa a fala kεnε ma, beenun a xa raba. E xa masenyi kui, e nu a falama a Alatala na a niyama e xa xanin konyiya kui e xa yunubie xa fe ra, e man nu a falama a Alatala e ragbilenma nε e xa bɔxi ma jε tongo solofera dangi xanbi.

Annabi Esidirasi xa waxati, na jε tongo solofera nu bara kamali. Alatala naxa a niya Perise mangε Sirusi xa nate tongo Isirayila konyie ragbilenfe e xɔnyi Darisalamu, alako e xa Ala xa hɔrɔmɔbanxi ti. Sirusi nu wama a xɔn e xa sεrεxε ba a bε, kɔnɔ Ala nu na birin nabama nε alako a xa a xa laayidi rakamali. A nu na mεnife a xa jama ma.

Isirayila bōnsœ to gblen e xɔnyi, e yaxuie naxa fe birin naba alako e naxa Ala xa hɔrɔmɔbanxi ti. E naxa kalamui sa Perise mangε Isirayila xa fe ra, kɔnɔ a rajonyi Isirayila naxa nɔ wali rabade. Ala xa namijɔnme Hagi nun Sakari naxa e ralimaniya na wali kui. Na limaniya luma Ala xa mixie yi ra han to. Xa mixi luma Ala sεeti ma, e fama tɔrε sɔtode Ala yaxuie saabui ra, kɔnɔ a rajonyi e xa fe sɔcɔneyama nε Alatala fɔrɔmε ra. Ala xa won mali lufe a xa sɔcɔneya kira xɔn. Amina.

Ala xa Masenyi Annabi Esidirasi bε

Isirayilakae gblenfe Darisalamu

¹ Perise mangε Sirusi xa mangεya fɔlɔ jε naxan na, Alatala naxa wa fe rakamalife a naxan masen Annabi Yeremi bε. Alatala naxa a sa Sirusi bɔjε ma, a xa yi masenyi fala, a man xa a sεbε mixie bε naxee na a xa yaamari bun ma. Na masenyi nan yi ki: ² «N tan Perise mangε Sirusi xui nan ya. Marigi Alatala naxan na koore ma naxan dunijna mangεya birin fixi n ma, a bara n yaamari, n xa hɔrɔmɔbanxi ti a bε Darisalamu, Yudaya bɔxi ma. ³ Naxee birin findixi Ala xa jama ra wo ya ma, e birin xa gblen Darisalamu, Yudaya bɔxi ma, alako e xa hɔrɔmɔbanxi ti Isirayila Marigi Alatala bε, naxan na Ala ra Darisalamu. ⁴ Periseke a e dɔxɔboore Isirayila mixie ki gbeti, xεεma, se fanyie, nun xurusee ra naxee bama sεrεxε jianigexie ra Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui Darisalamu.»

⁵ Yuda nun Bunyamin bōnsœ kuntigie, Lewi bōnsœ mixie nun sεrεxεdubε naxee nu na e ya ma, a nun Ala naxee birin bɔjε rate sigafe ra, e birin naxa siga Ala xa hɔrɔmɔbanxi tide Darisalamu. ⁶ E dɔxɔbooree naxa e ki gbeti, xεεma, se fanyie, xurusee, nun harige ra, a nun sεrεxε jianigexie. ⁷ Mangε Nebukadansari nu bara se gbegbe ramini Darisalamu hɔrɔmɔbanxi kui a xa waxati, a fa e raso a xa ala xa banxi kui. Perise mangε Sirusi naxa na birin namini, ⁸ a e taxu kɔbiri ragatama Miteredati ra, a xa a rasanba Yudaya mangε Sεsεbasari ma.

⁹ Na see konti nan yi ki: paani xεεma daaxi tongo saxan, paani gbeti daaxi wulu kerens, fine mɔxɔjɛn nun solomananaani, ¹⁰ pilet i xεεma daaxi tongo saxan, pilet gbeti daaxi kεmε naani, pilet fu, a nun yirabase gbεtε wulu kerens. ¹¹ Na se xεεma daaxi nun gbeti daaxi birin konti naxa lan yirabase wulu suuli kεmε naani ma. Isirayila geelimanie to keli Babilon gblenfe ra Darisalamu, Sεsεbasari naxa na naafuli birin xanin a xun ma.

2

Mixi naxee gblen Yudaya

¹ Mixie nan yi ki mangε Nebukadansari fa naxee ra Babilon bɔxi ma, naxee nu wama gblenfe e xɔnyi Darisalamu nun Yudaya. ² Sorobabeli, Yesuwa, Nehemi, Seraya, Reelaya, Morodekayi, Bilesan, Mispari, Begifayi, Rexumi, nun Baanna naxa findi e xa yareratie ra. Na Isirayila xεεmε konti nan yi ki:

³ Paroso xa die, mixi wulu firin, mixi kεmε, mixi tongo solofera nun firin.

⁴ Sεfataya xa die, mixi kεmε saxan, mixi tongo solofera nun firin.

⁵ Ara xa die, mixi kεmε solofera, mixi tongo solofera nun suuli.

⁶ Mowaba Paxati xa die, mixi wulu firin, mixi kεmε solomasaxan nun mixi fu nun firin.

Mowaba Paxati kelixi Yesuwa nun Yowaba xabile nε.

⁷ Elama xa die, mixi wulu kerens, mixi kεmε firin, mixi tongo suuli nun naani.

⁸ Satu xa die, mixi kəmə solomanaani, mixi tongo naani nun suuli.

⁹ Sakayi xa die, mixi kəmə soloferenun mixi tongo senni.

¹⁰ Bani xa die, mixi kəmə senni, mixi tongo naani nun firin.

¹¹ Bibayi xa die, mixi kəmə senni, mixi məxçəjenun saxan.

¹² Asigadi xa die, mixi wulu kerem, mixi kəmə firin, nun mixi məxçəjenun firin.

¹³ Adonikama xa die mixi kəmə senni, mixi tongo senni nun senni.

¹⁴ Begifayi xa die mixi wulu firin, mixi tongo suuli nun senni.

¹⁵ Adin xa die, mixi kəmə naani, mixi tongo suuli nun naani.

¹⁶ Ateri xa die, Xesekiya xabile, mixi tongo solomanaani nun solomasaxan.

¹⁷ Beseyi xa die, mixi kəmə saxan mixi məxçəjenun saxan.

¹⁸ Yora xa die, mixi kəmə, mixi fu nun firin.

¹⁹ Xasuma xa die, mixi kəmə firin, mixi məxçəjenun saxan.

²⁰ Gibari xa die, mixi tongo solomanaani nun suuli.

²¹ Beteləxemə kəmə, mixi kəmə, mixi məxçəjen, a nun saxan.

²² Mixi naxee keli Netofa, mixi tongo suuli nun senni.

²³ Mixi naxee keli Anatoti, mixi kəmə mixi məxçəjenun solomasaxan.

²⁴ Mixi naxee keli Asamafeti, mixi tongo naani nun firin.

²⁵ Mixi naxee keli Kiriyyati Yeyarimi, Kefira, nun Beroti, mixi kəmə soloferen, mixi tongo naani nun saxan.

²⁶ Mixi naxee keli Rama nun Geba, mixi kəmə senni, mixi məxçəjenun keren.

²⁷ Mixi naxee keli Mikimasi, mixi kəmə, mixi məxçəjenun firin.

²⁸ Mixi naxee keli Beteli nun Ayi, mixi kəmə firin, mixi məxçəjenun saxan.

²⁹ Mixi naxee keli Nebo, mixi tongo suuli nun firin.

³⁰ Magibisa xa die, mixi kəmə, mixi tongo suuli nun senni.

³¹ Elama gbete xa die, mixi wulu kerem, mixi kəmə firin, mixi tongo suuli nun naani.

³² Karima xa die, mixi kəmə saxan, mixi məxçəjen.

³³ Mixi naxee keli Lodi nun Xadidi, mixi kəmə soloferen, mixi məxçəjenun suuli.

³⁴ Mixi naxee keli Yeriko, mixi kəmə saxan, mixi tongo naani nun suuli.

³⁵ Mixi naxee keli Senaa, mixi wulu saxan, mixi kəmə senni, mixi tongo saxan.

³⁶ Serexədubə konti nan yi ki:

Yədaya xa di naxee kelixi Yesuwa xabile, mixi kəmə solomanaani, mixi tongo soloferenun saxan.

³⁷ Imeri xa die, mixi wulu kerem, mixi tongo suuli nun firin.

³⁸ Pasura xa die, mixi wulu kerem, mixi kəmə firin, mixi tongo naani, nun soloferen.

³⁹ Karima xa die, mixi wulu kerem, mixi fu nun soloferen.

⁴⁰ Lewi bənsəe konti nan yi ki:

Yesuwa nun Kadamiyeli xa die, mixi tongo soloferenun naani.

⁴¹ Beətibae konti nan yi ki:

Asafi xa die, mixi kəmə, mixi məxçəjenun solomasaxan.

⁴² Hərəməbanxi makantəe konti nan yi ki:

Salumu, Ateri, Talamon, Akubu, Xatita, nun Sobayi xa die,
mixi kəmə, mixi tongo saxan nun solomanaani.

⁴³ Hərəməbanxi walikəe nan yi ki:

Sixa xa die, Xasufa xa die, Tabayoti xa die,

⁴⁴ Kerosi xa die, Siyaha xa die, Padon xa die,

⁴⁵ Lebana xa die, Hagabaha xa die, Akubu xa die,

⁴⁶ Xagabi xa die, Salamayi xa die, Hanan xa die,

⁴⁷ Gidəli xa die, Gaxari xa die, Reyaya xa die,

⁴⁸ Resin xa die, Nekoda xa die, Gasama xa die,

⁴⁹ Usa xa die, Paseya xa die, Bisayi xa die,

⁵⁰ Asana xa die, Mewunima xa die, Nefusima xa die,

⁵¹ Bakibuki xa die, Xakufa xa die, Xarixuri xa die,

⁵² Basiluti xa die, Mexida xa die, Xarasa xa die,

⁵³ Barakəsi xa die, Sisera xa die, Tema xa die,

⁵⁴ Nesiya xa die, nun Xatifa xa die.

⁵⁵ Mange Sulemani xa walik  e xa die nan yi ki:
Sotayi xa die, Sofereti xa die, Peruda xa die,
⁵⁶ Yaala xa die, Darak  n xa die, Gideeli xa die,
⁵⁷ Sefataya xa die, Xatili xa die,
Pokereti Hasebayimi xa die, nun Ami xa die.

⁵⁸ H  r  m  banxi walik  e nun Sulemani xa walik  e xa die birin findixi mixi k  me saxan, mixi tongo solomanaani, nun firin nan na.

⁵⁹ Mixie nan yi ki naxee keli Mela, Xarasa, Kerubu Adan, nun Imeri. E mu no a masende a e xabile findixi Isirayilakae nan na.

⁶⁰ Delaya xa die, Tobiya xa die, nun Nekoda xa die, e findixi mixi k  me senni mixi tongo suuli nun firin nan na.

⁶¹ S  r  x  dub  e xa die fan nu na e ya ma:

Xabaya xa die, Hak  si xa die, nun Barasilayi xa die.

Barasilayi xa die benba nu bara Barasilayi Galadika xa di gine do  o, a man naxa na xili tongo,

⁶² E xilie to mu to taruxui kui, e mu noxi s  r  x  dub  e wali rabade. ⁶³ Mang   naxa a fala e b  , a e naxa done se niy  en xi don han s  r  x  dub  e nde no  ma e xa fe rafix  de Ala xa tonxumae Urimi nun Tumimi saabui ra temui nax  .

⁶⁴ Nama naxan gibilen Yudaya, a birin findi mixi wulu tongo naani nun firin, mixi k  me saxan mixi tongo senni nan na. ⁶⁵ Konyi gin  e nun x  m  e mu nu na na konti ya ma. E fan lanxi mixi wulu solofera, mixi k  me saxan tongo saxan nun solofera nan ma. Be  tibae fan findi mixi k  me firin nan na.

⁶⁶ Yi daalise xasabi nu na e yi ra: soe k  me solofera, tongo saxan nun senni, soe banaxi k  me firin, tongo naani nun suuli, ⁶⁷ l  ox  m  e k  me naani, tongo saxan nun suuli, a nun sofale wulu senni, k  me solofera m  x  j  n  .

⁶⁸ Xabile kuntigie to Ala xa banxi li Darisalamu, e naxa s  r  x  e janigexi ba Ala xa banxi xa fe ra, alako a man xa ti m  nni. ⁶⁹ E naxa kobiri ba yi wali xa fe ra. Na kobiri findi kobiri kole wulu tongo senni nun keran nan na x  ema daaxi, a nun kobiri kole wulu suuli gbeti daaxi. E man naxa s  r  x  dub  e dugi k  me ba yi wali xa fe ra.

⁷⁰ Na nan na ki s  r  x  dub  e, Lewi b  ons  e mixie, be  tibae, h  r  m  banxi kantae, nun h  r  m  banxi walik  e, e birin naxa sabati e gbe taae kui, a nun Isirayilakae birin.

3

Ala xa s  r  x  bade nun h  r  m  banxi tife

¹ Kike solofera to kamali, Isirayilaka naxee nu na na taae kui, nee birin naxa e malan Darisalamu. ² Yosadaki xa di Yesuwa nun a booree s  r  x  dub  e, a nun Salatiyeli xa di Sorobabeli nun a booree, e naxa kafu e boore ma, e s  r  x  bade ti Isirayila Marigi Ala b  , alako e xa s  r  x  e gan daaxie ba alo Annabi Munsa a masen seriye kui ki nax  . ³ E naxa na s  r  x  bade ti a yire fori, e man naxa s  r  x  e ba folo ge  s  g  e nun nummare. E nu na birin nabafe gaaxui nan kui si gb  tee xa fe ra, naxee nu na e rabillyi. ⁴ E naxa Bage Ti Sali raba alo a s  b  xi kitaabui kui ki nax  , e man nu s  r  x  e bama l  ox   yo l  ox   seriye ki ma. ⁵ E nu s  r  x  e gan daaxi bama Kike Ne  n  e Sali nun sali xungbee waxati, a nun temui gb  ete mixi nde na a janige temui nax  . ⁶ Na kike solofera nde l  ox  e singe, e naxa s  r  x  e ba folo Ala be, k  onc Alatala xa h  r  m  banxi mu nu ko  rinxi sinden.

⁷ Na temui e naxa kobiri ba alako Sid  n nun Tire g  m   masolie nun banxitie xa fa e malide. E naxa sansi x  rie, w  ni, nun ture fan ba e b  , alako e xa fa wuri ra ye kira ra kelife Liban han Yafa, alo Perise mang   Sirusi a yamari ki nax  . ⁸ Na j  e igbilenyi, kike firin nde, Salatiyeli xa di Sorobabeli, Yosadaki xa di Yesuwa, e ngaxakerenyie, s  r  x  dub  e, Lewi b  ons  e mixie, nun j  ama naxan keli konyiya kui Perise b  xi ma, e birin naxa wali folo. Alatala xa banxi wali naxa taxu Lewi b  ons  e mixie ra, naxee nu bara j  e m  x  j  n   nun a xanbi soto. ⁹ Yesuwa naxa a xa die, nun a ngaxakerenyi Kadamiy  li, nun a xa die ti h  r  m  banxi walik  e xunyie ra, a nun Xenadadi, a xa die, nun a ngaxakerenyi naxee kelixi Lewi b  ons  e.

¹⁰ Walik  e to ge Alatala xa h  r  m  banxi ko  rinde, s  r  x  dub  e nun Asafi xa di Lewi b  ons  e mixie naxa Alatala mat  x   sarai nun maxasee xui ra, Isirayila mange Dawuda xa seriye ki ma. ¹¹ E nu Alatala tantu, e a mat  x   yi be  ti ra,
«Alatala nan fan,
a hinne  ma Isirayila ra abadan.»

Nama birin naxa Alatala matəxə e xui itexi ra, Alatala xa banxi koorinfe xa fe ra. ¹² Fori naxee nu bara Ala xa hərəməbanxi singe to, e findi sərəxədubəe ra, e findi kuntigie ra, e naxa wa e xui itexi ra. Booree naxa e xui rate səewə kui. ¹³ Nama mu nə pələxinyi xui nun wa xui tagi rasade, barima jama xui xa gboe nu sigama han yire makuye.

4

Isirayila yaxuie xa kate

¹ Yuda bənsəe nun Bunyamin bənsəe yaxuie naxa a kolon, mixi naxee nu na konyiya kui Perise bəxi ma, e bara Isirayila Marigi Alatala xa hərəməbanxi ti fəlo. ² E naxa siga, e a fala Sorobabeli nun Isirayila kuntigie bə, «Muxu wama a xən ma nə, won birin xa kafu won bore ma Ala xa hərəməbanxi tife ra. Muxu wo Marigi Ala nan batuma, muxu fan nu sərəxə bama nə a bə kabi Asiriya mangə Esarixadoni təmui, naxan fa muxu ra be.»

³ Kənə Sorobabeli, Yesuwa, nun Isirayila kuntigie naxa e yaabi, «A mu lanma won birin xa yi wali raba. Muxu gbansan nan Ala xa hərəməbanxi tima Isirayila Marigi Alatala bə, ało Perise mangə Sirusi a yamari ki naxə.» ⁴ Na kui, mənnikae naxa kata limaniya bade Yudayakae yi ra. E naxa fe birin naba alako e xa na salide tife lu na. ⁵ E naxa kəbiri fi Yudaya marasima ndee ma alako na wali xa kana. Kelife Perise mangə Sirusi xa təmui, sa dəxə Perise mangə Dariyusi xa təmui ra, e naxa fe birin naba na wali xun nakanafe ra.

⁶ Asuyerusu to mangəya sətə Perise bəxi ma, Yudayakae yaxuie naxa kalamui keədi nde səbə a ma Yudayakae nun Darisalamukae xa fe ra. ⁷ Perise mangə Atasakasi xa waxati fan, Bikilamu, Miteredati, Tabəeli nun e boore domxəe naxa bataaxə səbə mangə ma Arami xui ra. ⁸ Gomina Rexumi xa səbeliti Simesayi naxa yi bataaxə səbə mangə Atasakasi ma a rakolonfe ra Darisalamu xa fe ma. A yi nan səbə: ⁹ «Yi bataaxə fatanxi Gomina Rexumi nan ma, nun a xa səbeliti Simesayi, a xa kuntigie naxee findixi kiitisə, səbelitie Erekikae, Babilonkae, nun Susaka naxee kelixi Elama bəxi ma, ¹⁰ a nun si gətə mixie, mangə xungbe Usinapari naxee rasiga Efirati naakiri ma, e xa sabati Samari taae kui. ¹¹ Mangə Atasakasi, yi bataaxə fatanxi i xa konyie nan na, naxee na xure naakiri ma. ¹² Mangə, i xa a kolon Yuwifi naxee keli i xa bəxi ma, e bara fa muxu mabiri, e fa sabati Darisalamu. E na na taa rakelife, naxan kolonxi matandilae xa taa ra. E bara a tətə yailan fəlo. ¹³ Mangə, i xa a kolon, xa e na tətə yailan, e naxa na taa ti, mənnikae mu duuti yo fima i ma sonən. Na findimə fe xərəxəe nan na mangasanyi bə. ¹⁴ Na na a ra, muxu tan naxan tixi i xanbi ra, muxu mu nəma na fe binyətareja tote, a fa lu muxu mu i rakolon. ¹⁵ I na i babae xa taruxui xaran, i fama a tote na taaka matandilae mu mangə yo binyama. Kabi təmui xənkuye e luma mangə matandi ra. E xa taa nu bara kana na nan ma. ¹⁶ Mangə, muxu xa a fala i bə, xa yi taa nun a tətə rakeli, i fama nə gande i xa bəxi ra naxan na bebiri Efirati xure naakiri ma.»

¹⁷ Mangə naxa e yaabi yi səbeli ra, «I tan gomina Rexumi, nun i xa səbeliti Simesayi, nun I xa kuntigie naxee na Samari nun yire gətə Efirati xure naakiri ma, n bara wo xəebu. ¹⁸ N ma mixie bara wo xa bataaxə madangi n ma xui ra, e a xaran n bə. ¹⁹ N bara e yamari e xa na taa taruxui fen. Na kui n bara a kolon, na taa luma mangasanyi matandi ra kabi təmui xənkuye. ²⁰ Mangə gbangbalanyi ndee nu na Darisalamu, naxee nu jəmanə birin yamarima naxee nu na Efirati xure naakiri ma. Birin nu duuti fima e ma. ²¹ Na kui, wo xa a fala na mixie bə a e xa wali iti han n yaamari fima təmui naxə. ²² Wo xa na mato a fanyi ra alako mangasanyi xun naxa rakana na fe ma.»

²³ Gomina Rexumi, nun a xa səbeliti Simesayi, nun mangə gətəe to mangə Atasakasi xa bataaxə xaran, e naxa siga kerən na Darisalamu Yuwifie yire, e xa na wali iti sənbə ra. ²⁴ Na kui Ala xa banxi tife Darisalamu naxa iti han Perise mangə Dariyusi xa mangəye jəs firin nde.

5

Gbilenfə hərəməbanxi tife ma

¹ Na təmui Annabi Xagayi nun Ido xa di Annabi Sakari naxa Isirayila Marigi Ala xa masenyi ti Yuwifie bə, naxee nu na Yudaya nun Darisalamu. ² Na dangi xanbi, Salatiyeli xa di Sorobabeli nun Yosadaki xa di Yesuwa, naxa gbilen Ala xa hərəməbanxi ti ra Darisalamu. Ala xa namijənməe naxa kafu e ma na wali kui.

³ Na waxati, Tatenayi, naxan findi gomina ra Samari bəxi ma, a nun Setara Bosenayi, nun e xa kuntigie naxa fa, e e maxərin, «Nde wo yamarixi wo xa yi banxi nun yi tətə ti? ⁴ Ndee na yi wali kui? Wo xa na kanyie xilie fala muxu bə.» ⁵ Kənə Ala nu a pəngi saxi Yuwifi kuntigie xən ma. Yuwifie yaxuie mu nə wali itide, beenun e xa bataaxə səbə mangə Dariyusi ma, e man xa a yaabi sətə yi wali xa fe ra.

⁶ Samari gomina Tatenayi, Setara Bosenayi, nun e xa kuntigie naxa yi bataaxə səbə mangə Dariyusi ma; ⁷ «Mangə Dariyusi, muxu bara i xəebu. ⁸ Mangə, muxu xa i rakolon muxu bara siga Yudaya bəxi ma, e na Ala Xungbe xa hərəməbanxi tife dənnaxə. Yuwifie na a tife gemə xungbee ra, wurie saxi a

kon na. E xa wali na soōnəyafe a fanyi ra. ⁹ Muxu bara e xa forie maxōrin, «Nde wo yamarixi wo xa yi salide nun yi tētē ti?» ¹⁰ Muxu man bara e xa yareratie xilie maxōrin, alako muxu xa nee fala i bē.»

¹¹ «Kōnō e muxu yaabixi yi masenyi nan na: «Ala xa konyie nan muxu ra, naxan koore nun bōxi daaxi. Muxu wama a xa hōrōmōbanxi nan tife, Isirayila mangē xungbe nde nu bara naxan singe ti tēmui cōnkyue. ¹² Kōnō kabi muxu benbae Ala Koore Daa Mangē raxcōnō, a naxa e findi Babilōn mangē Nebukadansari xa konyie ra. Na Kalidika naxa yi salide kana, a man fa bekae xanin Babilōn. ¹³ Na waxati dangi xanbi, Sirusi naxa findi Babilōn mangē ra, a fa yaamari fi a xa mangēya jē singe ra, Ala xa hōrōmōbanxi man xa ti. ¹⁴ Mangē Sirusi naxa xēxema nun gbeti ba Babilōn salide kui, Babilōn mangē Nebukadansari naxan tongoxi Darisalamu salide kui, a na birin so Sēsēbasari yi ra, a naxan ti Yudaya gomina ra. ¹⁵ A naxa a fala a bē, «Yi se birin xanin Darisalamu, e xa raso Ala xa hōrōmōbanxi kui. Wo xa Ala xa banxi ti a yire fori.» ¹⁶ Sēsēbasari to fa Darisalamu, a naxa Ala xa hōrōmōbanxi kōorin. Sa keli na lōxōe ma fa dōxō to ra, muxu na na wali nan fari, kōnō a mu cōnxi sinden.»

¹⁷ «Mangē, na kui xa i bara tin a ra, i xa mange taruxui forie mato, alako i xa a kolon xa mange Sirusi yaamari fi nē Ala xa hōrōmōbanxi xa ti Darisalamu. Na tēmui, i xa i sago masen muxu bē na fe ma.»

6

Hōrōmōlingira rabife

¹ Mange Dariyusi naxa mixie yamari e xa na taruxui forie fen Babilōn naafuli ragataxi dēnnaxē. ² E naxa sēbeli nde to Axameta taa kui Mediya bōxi ma naxan yi masenxi: ³ «Mangē Sirusi xa mangēya jē singe, a naxa a yamari a Ala xa hōrōmōbanxi, naxan nu na Darisalamu, a man xa gbilen ti ra, alako sērēxēxa ba mēnni. A xa ti gēmē xungbee fari. A xa ite nun a xa gboe xa lan nōngōn ya tongo senni ma. ⁴ Gēmē masolixi xa findi safē saxan na, wuri nēnē fan xa findi safē kerēn na. Na wali sare xa keli mangasanyi xa naafuli kui. ⁵ Mangē Nebukadansari se naxee tongo Darisalamu hōrōmōbanxi kui, yirabase xēxema nun gbeti daaxie, nee birin xa ragbilen, e xa raso Ala xa hōrōmōbanxi kui naxan tima Darisalamu.»

⁶ «Na nan a ra, Samari gomina Tatenayi, Setara Bosenayi, nun wo xa kuntigie, wo gbilen yi fe fōxō ra. ⁷ Wo xa a lu Yuwifī gomina nun e xa forie xa Ala xa hōrōmōbanxi ti a yire fori. ⁸ N bara wo yamari na Yuwifīxa wali xa fe ra, wo xa wo xa duutie fi e tan nan ma, a xa findi na wali sare ra, alako Ala xa banxi tife xa soōneya. ⁹ E hayi na fe naxan birin ma, a xa findi Koore Ala xa sērēxē gan daaxi ra, wo xa na fi e xa sērēxēdubēe ma, alō tuura yōrē, yēxēs kontonyi, yēxēs, mēngi, fōxōe, wēni, nun ture. Wo xo na fi e ma lōxō yo lōxō alō e wama a xōn ma ki naxē. Wo naxa na wali lu na de, ¹⁰ alako e xa sērēxē fanyi ba Koore Ala bē, e man xa duba mangē nun a xa die bē. ¹¹ N bara yi yaamari sa na fari: Mixi yo naxan tondi n ma sēriyē ratimme, wo xa wuri kerēn ba na kanyi xa banxi ma, wo xa a gbaku na wuri ma. A xa banxi xa kana a xa matandi xa fe ra. ¹² Mangē nun mixi naxan birin katama e xa Ala xa hōrōmōbanxi rabira, naxan tixi Darisalamu, Ala xa na konyie fan nabira. N tan Dariyusi, n ma yamari nan na ki. Fo wo xa na raba nē teku.»

¹³ Na kui, Samari mange Tatenayi, Setara Bosenayi, nun e xa kuntigie naxa na yaamari rabatu alō mangē Dariyusi a yamarixi ki naxē. ¹⁴ Yuwifīxa wali naxa soōneya a fanyi ra alō e xa forie nu wama a xōn ma ki naxē. Annabi Xagayi nun Ido xa di Annabi Sakari fan naxa lu Ala xa masenyi kawandi ra. Ala xa hōrōmōbanxi naxa ti alō Isirayila Marigi Ala a yamarixi ki naxē, Perise mangē Sirusi, Dariyusi, nun Atasakasi sago bun ma. ¹⁵ Na hōrōmōbanxi naxa ge tide Adari kike, xi saxan nde, Dariyusi xa mangēya jē senni nde kui.

¹⁶ Isirayila sērēxēdubēe, Lewi bōnsōe, nun jaama birin naxan kelixi konyiya kui Perise bōxi ma, e naxa Ala xa hōrōmōbanxi rabi sēsēwe ra. ¹⁷ Na lōxōe e naxa tuura kēmē, yēxēs kontonyi kēmē firin, nun yēxēs kēmē naani ba sērēxē ra. E man naxa si kontonyi fu nun firin ba yunubi xafari sērēxē ra Isirayila bōnsōe fu nun firin xa yunubie xa fe ra. ¹⁸ E naxa sērēxēdubēe nun Lewi bōnsōe mixie birin ti kankan xa wali ra hōrōmōbanxi kui Darisalamu, alō a sēbēxi Tawureta Munsa kui ki naxē.

¹⁹ Yuwifī naxee kelixi konyiya kui Perise bōxi ma, nee naxa Sayamalekē Dangi Sali raba kike singe xi fu nun naani nde ma. ²⁰ Sērēxēdubēe nun Lewi bōnsōe mixie birin nu bara e yētē raseniyē, alako e xa Sayamalekē Dangi Sali sērēxē ba e ngaxakerenye, sērēxēdubēe, nun jaama birin bē, naxee kelixi konyiya kui Perise bōxi ma. ²¹ Isirayilaka naxee keli konyiya kui nun e doxōboore naxee gbilen na bōxi xa naamunyi fōxō ra, e birin naxa malan yire kerēn Isirayila Marigi Alatala xa fe fenfe ra. ²² E naxa Taami Lēbinitare Sali raba xi soloferie bun ma sēsēwe kui, barima Alatala nu bara Asiriya mange bōjē mafindi e bē, alako e xa Isirayila Marigi Ala xa hōrōmōbanxi ti.

7

Annabi Esidirasi xa wali

¹ Na waxati to dangi, Perise mangə Atasakasi xa mangęya bun ma, Annabi Esidirasi naxa fa Darisalamu.
 Esidirasi findi Seraya xa di nan na.
 Seraya findi Asaraya xa di nan na.
 Asaraya findi Xilikiya xa di nan na.
² Xilikiya findi Salumu xa di nan na.
 Salumu findi Sadoki xa di nan na.
 Sadoki findi Axituba xa di nan na.
³ Axituba findi Amaraya xa di nan na.
 Amaraya findi Asaraya xa di nan na.
 Asaraya findi Merayoti xa di nan na.
⁴ Merayoti findi Sərəxaya xa di nan na.
 Sərəxaya findi Yusiyeli xa di nan na.
 Yusiyeli findi Buuki xa di nan na.
⁵ Buuki findi Abisuwa xa di nan na.
 Abisuwa findi Finexasi xa di nan na.
 Finexasi findi Eleyasari xa di nan na.
 Eleyasari findi Haruna sərəxədubə kuntigi xa di nan na.

⁶ Annabi Esidirasi naxa fa Darisalamu kelye Babilon boxi ma. Karamoxç belebele nan nu a ra, a Tawureta Munsa kolon a fanyi ra, Isirayila Marigi Alatala səriyə naxan so Annabi Munsa yi ra. Perise mangə naxa Annabi Esidirasi waxçinfe birin naba a bə, barima mixi na a ra a Marigi Alatala pəngi saxi naxan xən ma. ⁷ Isirayilaka ndee, sərəxədubə, Lewikae, bəetibae, salide naadə kantae, a nun walikəe, e birin naxa te Darisalamu, mangə Atasakasi xa mangęya jəs soloferə nde ra. ⁸ Annabi Esidirasi soxi Darisalamu, mangə xa mangęya jəs soloferə kike suuli nde nan ma. ⁹ A keli Babilon kike singe xi singe nə, a naxa so Darisalamu kike suuli nde a xi singe nde ma, Ala xa hinnə saabui ra. ¹⁰ Annabi Esidirasi nu bara a tunnabəxi xaranyi ma nun Alatala xa səriyə rabafe ma. A nu Ala xa səriyə tinxinxı masenma nə Isirayilakə be.

¹¹ Mange Atasakasi yi bataaxə nan səbə Annabi Esidirasi ma, naxan findi sərəxədubə nun karamoxra, naxan Ala xa səriyə birin kolon Isirayila xa fe ra. ¹² «Yi bataaxə kelixi n tan Atasakasi nan ma, mangə xa mange, katarabi Annabi Esidirasi ma, naxan mixi xaranma Koore Marigi Ala xa səriyə ra. ¹³ N bara yaamari fi alako i tan xa nō Isirayilakə, sərəxədubə, nun Lewi bənsəe mixie birin xaninde Darisalamu, naxee na be Perise bəxi ma kənə e wama sigafe naa. ¹⁴ N tan mange nun n ma santigə soloferə nan i xəxəxi, i xa sa a mato Yudayakae nun Darisalamukəna Ala xa səriyə rabatufe ki naxə. Na kitaabui na i yi ra. ¹⁵ I man xa gbeti nun xəxəma xanin, n tan nun n ma santigə naxan janigexi Isirayila Marigi Ala bə naxan na Darisalamu. ¹⁶ I man xa gbeti nun xəxəma xanin, Babilənkae naxan soma i yi ra, a nun Isirayilakə nun e xa sərəxədubə naxan janigema e Marigi Ala xa hərəməbanxi bə naxan na Darisalamu. ¹⁷ I xa tuurae, yəxəxə kontonyie, yəxəxə, məngi, nun wəni sara na naafuli ra, e xa ba sərəxə ra wo Marigi Ala xa sərəxəbade ma Darisalamu. ¹⁸ I tan nun i ngaxakerenyie na wa fe naxan nabafe yi gbeti nun xəxəma dənxəcə ra, wo xa a raba ało Ala wama a xən ma ki naxə. ¹⁹ I xa siga yirabasee birin na, muxu bara naxee so i yi ra, naxee lan e xa rawali wo Marigi Ala xa banxi kui. I xa na dəntəgə Ala bə Darisalamu. ²⁰ Xa i hayi na kəbiri għetə ma, i xa a tongo mange xa naafuli yire alako i Marigi Ala xa banxi wali xa səcənəya.»

²¹ «N tan mange Atasakasi bara yaamari fi n ma kəbiri yire xunyie ma naxan na xure naakiri ma, xa a sa a li Annabi Esidirasi, Ala xa sərəxədubə naxan mixi xaranma Koore Ala xa səriyə ra, xa a hayi na kəbiri nde ma, wo xa a so a yi ra, ²² han gbeti kilo wulu saxan, kilo kəmə naani, məngi xəri busali wulu keren, wəni litiri wulu firin, litiri kəmə firin, ture litiri wulu firin, litiri kəmə firin, a nun fəxəcə a na wa naxan xasabi xən. ²³ Wo xa Koore Ala xa yaamari birin naba a fanyi ra a xa hərəməbanxi xa fe ra, alako a naxa xənə won ma mangęya ma a nun n ma die ma. ²⁴ Wo naxa duuti yo rasuxu yi mixie yi ra, hali bəxi igiri sare. Wo naxa sese ba yi sərəxədubə yi ra, a nun Lewi bənsəe mixie, bəetibae, salide naadə kantae, walikəe, a nun naxee birin walima Ala xa banxi kui.»

²⁵ «I tan Annabi Esidirasi, i xa mangə nun kiitisae ti jama bə naxee na xure naakiri ma ało Ala a masenma i bə ki naxə lənni ki ma. E xa Ala xa jama yamari tinxinyi ra. I xa Ala xa səriyə masen mixie bə naxee mu a kolon. ²⁶ Mixi yo naxan mu i Marigi Ala xa səriyə rabatu, a nun mangə xa səriyə, na kanyi xa faxa, xa na mu a xa keri bəxi ma, xa na mu a xa kəbiri ba, xa na mu a xa sa geeli.»

²⁷ Tantui na Alatala bə, won benbae Marigi Ala, naxan mangə bəjne rafalaxi a xa wali birin ma Alatala xa hərəməbanxi tife ra Darisalamu. ²⁸ Marigi bara hinnə n na mangə nun a xa santigə nun a xa batulae ya xəri. N Marigi Alatala to na sənbə fi n ma, n naxa Isirayila kuntigə malan alako muxu birin xa te.

Annabi Esidirasi xa biyaasi

¹ Denbaya kanye xili nan ya, naxee n mati kelife Babilon sigafe ra Darisalamu mangé Atasakasi xa waxati:

² Gerisomi, naxan keli Finexasi xabile.

Daniyeli, naxan keli Itamari xabile.

Xatusi, naxan keli Dawuda xabile.

³ Sèkanaya xa di nde.

Sakari nun xème kème tongo suuli, naxee keli Paroso xabile.

⁴ Eliyehowenayi, naxan keli Mowaba Paxati xabile.

Séraxaya xa di nde nun mixi kème firin.

⁵ Sèkanaya xa di ndee.

Yaxasiyeli xa di nde nun mixi kème saxan.

⁶ Ebedi, naxan keli Adin xabile.

Yonatan xa di nun mixi tongo suuli.

⁷ Yésaya, naxan keli Elama xabile.

Atalaya xa di, nun mixi tongo solofer.

⁸ Sebadaya, naxan keli Sefataya xabile.

Mikayeli xa di nde nun mixi tongo solomasaxan.

⁹ Abadiyasi, naxan keli Yowaba xabile.

Yéxiyeli xa di nun mixi kème firin mixi fu nun solomasaxan.

¹⁰ Selomiti xa di ndee.

Yosifiya xa di nun mixi kème mixi tongo senni.

¹¹ Sakari, naxan keli Bibayi xabile, a nun mixi mòxòrèn nun solomasaxan.

¹² Yoxanan, naxan keli Asigadi xabile, a nun mixi kème mixi fu.

¹³ Elifeleti, Yuweli, nun Semaya, naxee keli Adonikama xabile, nun mixi tongo senni.

¹⁴ Utayi nun Sabudu, naxee keli Begifayi xabile, nun mixi tongo solofer.

¹⁵ N naxa yi mixie malan xure de ra, xure naxan goroma Ahawa. Muxu naxa lu mènni xi saxan. N to jama mato, n naxa a rakoròsi a sérèxèdubèe nu na, kònò Lewi bònsòe mixie mu nu na jama ya ma. ¹⁶ N naxa yi kuntigie xili: Eliyeseri, Ariyeli, Semaya, Elinatan, Yaribu, Elinatan, Natan, Sakari, nun Mesulama. N naxa karamòxò Yoyeribù nun Elinatan fan xili. ¹⁷ N naxa e xèè Kasifiya, mangé Ido xonyi. N naxa a fala e bë e xa Ido nun a ngaxakerenyie mayandi e xa mixi ndee so muxu yi ra naxee nòma walide won Marigi Alatala xa hòròmòbanxi kui. ¹⁸ Won Marigi Ala naxa muxu mali na fe kui, e fa Maxali xa di Serebiya xèè, naxan keli Lewi bònsòe ma. Xaxilima nan nu a ra. A naxa fa, a nun a xa die, nun a xunyae. E birin nalanxi mixi fu nun solomasaxan. ¹⁹ Xasabiya nun Yésaya, naxan keli Merari bònsòe, nun e xunyae nun e xa die, e fan naxa fa. E lan mixi mòxòrèn nan ma. ²⁰ E naxa fa hòròmòbanxi walike kème firin nun mòxòrèn na, alò mangé Dawuda nun boxi kuntigie nu bara nataé tongo ki naxè. Nee xa lu Lewi bònsòe mixie xa yaamari bun ma. E xilie birin nu sèbèxi.

²¹ Na temui, n naxa a fala mixi birin bë Ahawa xure de ra, muxu xa sunyi susu, muxu xa muxu magoro muxu Marigi Ala bë, alako muxu xa a maxandi a xa muxu xa biyaasi sòcòyea muxu tan nun muxu xa die bë. A xa muxu harige birin kanta. ²² N yaagixi mangé maxòrinde a xa sòcòrie xa sa muxu mati alako e xa muxu ratanga muxu yaxuie ma kira xòn ma. N nu bara a fala mangé bë, «Muxu Marigi Ala mèèníma a fòxirabirèe ma, kònò a xònòma sènbe ra mixi birin ma naxan a raboloma.» ²³ Na nan a toxi muxu naxa sunyi susu, muxu naxa muxu Marigi Ala maxandi. A naxa na duba susu.

²⁴ N naxa mixi fu nun firin sugandi sérèxèdubèe kuntigie ya ma. Nee findixi Serebiya, Xasabiya, nun e xunya fu nan na. ²⁵ N naxa gbeti, xèèma, nun yirabase maniya e bë, mangé, a xa santigie, a xa mangédie, nun Isirayilikae naxee soxi muxu yi ra muxu Marigi Ala xa hòròmòbanxi bë. ²⁶ N naxan soxi e yi ra na nan ya: gbeti kilo wulu fu nun firin, kilo kème, yirabase gbeti daaxi kilo wulu saxan kilo kème naani, xèèma kilo wulu saxan kilo kème naani, ²⁷ pòòti xèèma daaxi mòxòrèn, naxan sare kòbiri kole xèèma daaxi wulu kerén lima, nun yirabase firin naxan yailanxi yòxu ra. Na sare gbo alò xèèma sare. ²⁸ N naxa a fala e bë, «Wo bara findi wo benbae Marigi Alatala gbe ra, wo tan nun yi naafuli birin. Wo birin bara findi sérèxèe janigexi ra a bë. ²⁹ Wo xa wo jèngi sa yi birin xòn ma han wo xa sa a dèntègè sérèxèdubèe kuntigie bë, Lewi bònsòe mixie nun Isirayila xabile kuntigie bë Darisalamu, Alatala xa hòròmòbanxi xa naafuli ragatama dènnaxè.» ³⁰ Na nan na ki sérèxèdubèe nun Lewi bònsòe mixie naxa xèèma, gbeti, nun yirabase maniyaxie sòtò, e naxan xarinma Darisalamu muxu Marigi Ala xa banxi kui.

³¹ Muxu naxa keli Ahawa xure de ra sigafe ra Darisalamu, kike singe xi fu nun firin nde ra. Ala naxa muxu ratanga muxu yaxuie ma kira xòn ma. ³² Muxu to so Darisalamu, muxu naxa muxu malabu xi

saxan. ³³ A xi naani nde, muxu naxa xεεma, gbeti, nun yirabasee maniya Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui. Muxu naxa na so sεrεxεdubε Meremoti, Uriya xa di yi ra, Finexasi xa di Eliyeseri, nun Yesuwa xa di Yosabadi, nun Binuwi xa di Nowadiya ya xɔri. E birin findixi Lewi bɔnsɔε mixie nan na. ³⁴ E to gε na birin kontide nun a maniyade, e naxa na xasabi sεbε.

³⁵ Nama naxan keli konyiya Perise bɔxi ma, nee naxa sεrεxε gan daaxi ba Isirayila Marigi Ala bε. Na findi tuura fu nun firin nan na Isirayila bɔnsɔε birin bε, nun yεxεε kontonyi tongo solomanaani nun senni, yεxεε tongo solofera nun solofera, nun sikötε fu nun firin. Na findi yunubi xafari sεrεxε nan na a gan daaxi. ³⁶ E naxa mangε xa yaamari so a rasimae nun a xa gominæ yi ra, naxee nu na naakiri ma, alako e xa Isirayilakae mali Ala xa banxi tide.

9

Si gbεtε ginεe dɔxɔfe

¹ Na fe birin to ba a ra, kuntigie naxa fa n yire, e naxa a fala n bε, e naxε, «I xa a kolon a Isirayilakae, sεrεxεdubε, nun Lewi bɔnsɔε mu gbilenxi si gbεtεe xa naamunyi jaaxie fɔxɔ ra. E bara bira Kanaankae, Xitikae, Perisikae, Yebusukae, Amonikae, Mowabakae, Misirakae, nun Amorikae xa wali kobie fɔxɔ ra. ² E bara na sie xa di ginεe dɔxɔ, e man bara e fen futi ra e xa die bε. E bara won ma si seniyεnxi masunbu si gbεtεe ra. Forie nun kuntigie nan singe na fe rafɔlɔ.»

³ N to na mε, n naxa n ma donmae ibɔɔ, n naxa n xunsexe nun dε xabe matala, n fa dɔxɔ yigitεgε kui. ⁴ Mixi naxee findi Ala yaragaaxuie ra, nee birin naxa fa n yire na mixie xa wali kobi xa fe ra. N naxa lu naa han nunmare sεrεxε tεmui. ⁵ Nunmare sεrεxε tεmui, n naxa siga, n naxa n xinbi sin, n nan n bεlεxε ti n Marigi Alatala bε n ma donma ibɔɔxie ra n ma. ⁶ N naxa a fala, «N Marigi, n bara kontɔfili, n bara yaagi i xɔn ma, barima muxu xa yunubie i mabiri bara gbo han a bara dangi a i. ⁷ Kelife muxu benbae xa tεmui ma, fa dɔxɔ to ra, muxu na na wali kobie nan fari. Na na a ra, i bara muxu nun muxu xa mangεe nun muxu xa sεrεxεdubε jaaxankata. I bara muxu lu si gbεtεe yi ra, e xa muxu faxa santidεgema ra, e xa muxu xanin, e xa muxu harige birin suxu. Han to muxu na na kontɔfili nan kui. ⁸ Kɔnɔ yakɔsi, yi waxati di kui, i tan muxu Marigi Alatala bara hinne muxu ra, i bara nde rakisi, i bara muxu raso i xa yire sεnιyεnxi, alako muxu xa limaniya, muxu xa hεeri nde sɔtɔ muxu xa konyiya kui. ⁹ Muxu nu na konyiya kui, kɔnɔ muxu Marigi Ala mu muxu rabolo. A naxa hinne muxu ra Perise mangε ya xɔri. A naxa muxu rakisi alako muxu xa muxu Marigi Ala xa hɔrɔmɔbanxi ti a nu na dεnmaxε, muxu man xa kantari sɔtɔ Yudaya bɔxi ma Darisalamu kui.»

¹⁰ «Yakɔsi, muxu Marigi Ala, muxu xa munse fala sɔnɔn? ¹¹ Muxu bara i xa sεriye matandi, i sεriye naxan so muxu yi ra i xa konyi di namijɔnɔnmεe saabui ra. E a fala nε, «Wo fama sode bɔxi naxan ma, wo lan wo xa dɔxɔ dεnnaxε, naakae xa yunubie bara gbo han a bara dangi a i. Mεnni birin bara findi yire sεnιyεntare ra. ¹² Wo naxa tin wo xa die fide naakae ma. Wo man naxa na di ginεe fan tongo wo xa die bε. Wo naxa saatε yo tongo e bε, wo man naxa bira e harige fɔxɔ ra. Xa wo mu bira na fe jaaxi mɔɔlie fɔxɔ ra, wo fama nε sεnbε sɔtɔde, wo na bɔxi daxamui donma nε, wo xa die fan fama na bɔxi sɔtɔde kε ra.»

¹³ «Muxu Marigi, i bara muxu jaaxankata muxu xa yunubie xa fe ra, kɔnɔ na jaaxankate mu gbo alo c muxu xa yunubie gboxi ki naxε. I bara tin muxu rakaside, muxu tan naxee na be yi ki. ¹⁴ Munse nɔma a niyade muxu man xa gbilen i xui matandi ra, han muxu nun yi si gbεtεe xa lu yire keren? Xa na na a ra, i fama xɔnɔde muxu ma han i muxu birin halaki. Mixi keren mu kisima. ¹⁵ Isirayila Marigi Alatala, i bara tin i xa muxu rakisi. Muxu tixi i ya tote ra, muxu tan yunubitɔεe, hali mixi sεnιyεntare yo mu daxa a xa ti i ya tote ra.»

10

Mεɛfe si gbεtε ginεe ra

¹ Annabi Esidirasi to nu wafe Ala xa banxi dε ra yunubie xafari maxandife ra, Isirayilaka gbegbe naxa fa a sεtεti ma, xεmεe, ginεe, a nun dimεe. E fan naxa wa folo ki fanyi ra. ² Awa, Yεxiyeli xa di Sekanaya, naxan kelixi Elama bɔnsɔε, a naxa a fala Annabi Esidirasi bε, «Muxu bara wali kobi raba naxan mu rafan muxu Marigi Ala ma si gbεtε di ginεe dɔxɔfe ra. Kɔnɔ hali won to bara na raba, Ala tan nɔma won nakaside. ³ Won xa saatε tongo won Marigi Ala bε mεɛfe si gbεtε ginεe ra, alo i tan nun Ala yaragaaxuie wama a xɔn ma ki naxε. Won xa Ala xa sεriye rabatu. ⁴ Yandi, i xa muxu mali, muxu xaxili tixi i tan nan na. Muxu na i xanbi ra. I i sεnbε so, i fe raba naxan lanma a xa raba.»

⁵ Na tεmui Annabi Esidirasi naxa sεrεxεdubε kuntigie, Lewi bɔnsɔε mixie, nun Isirayilaka birin nakali na masenyi ra. E to gε e rakalide, ⁶ Annabi Esidirasi naxa keli Ala xa banxi naadε ra, a siga Eliyasibu xa di Yehoxanan xɔnyi. A nu na naa tεmui naxε, a mu sese don, a man mu ye min jama xa wali kobi xa fe ra. ⁷ Masenyi naxa rayensen Yudaya nun Darisalamu kui, a mixi naxan birin keli

konyiya kui, e xa e malan Darisalamu.⁸ Kuntigie nun forie man naxa a fala a mixi yo naxan tondima na ra beenun xi saxan bun, na kanyi harige birin bama nε a yi ra, a man fa keri Isirayilakae ya ma naxee kelixi konyiya kui.

⁹ Xi saxan kamalixi lɔχɔε naxε, Yudayakae nun Bunyaminkae naxa e malan Darisalamu. Na naxa sa lan kike solomanaani xi mɔχɔjɛn nde ma. Nama nu tixi Ala xa banxi dε ra. E birin nu sεrεnma na lɔχɔε nate tongoxi xa fe ra, nun tune belebele fan nu na fafe.¹⁰ Sεrεxεdubε Esidirasi naxa keli, a a masen e bε, «Wo bara wali jaaxi raba si gbεtε ginεe dɔχɔfe ra. Na bara findi yunubi xungbe ra Isirayila bε.¹¹ Wo xa wo xa yunubi masen wo babae Marigi Alatala bε. Wo man xa a sago raba. Wo xa gibilen yi si gbεtε mixie nun e xa ginεe foxo ra.»

¹² Nama birin naxa a yabi e xui itexi ra, «Awa, muxu bara tin na ra, alo i a falaxi ki naxε.¹³ Kɔnɔ nama gbo, tune fan na fafe yi tεmui. Won mu nɔma yi fe ya ibade tandie ma. Xi keren xa na mu a ra xi firin fe mu yi ki, barima mixi gbegbe bara yunubi fe raba won ya ma.¹⁴ Kuntigie xa lu be jama xili ra. Naxee birin si gbεtε di ginεe dɔχɔxi won ma taae kui, e xa fa keren keren yi ra waxati ma naxan tongoxi e bε. Taa yo taa xa forie nun kiitisae xa nee xa fe mato han Ala dijnεma won ma tεmui naxε.»

¹⁵ Asaheli xa di Yonatan nun Tikifa xa di Yaxaseya naxa kafu Mesulama nun Sabetayi Lewi bɔnsɔε mixi ma, e gbansan mu tin na xaxili ra.¹⁶ Kɔnɔ e boore naxee kelixi konyiya kui, nee naxa tin na nate tongoxi ra. Annabi Esidirasi sεrεxεdubε naxa kuntigi keren sugandi xabile keren keren birin ya ma. E naxa na fe mato fɔlo kike fu nde, xi singe ra.¹⁷ Kike singe xi singe nde ra, e naxa gε na xεmεe xa fe ya ibade naxee gine gbεtεe dɔχɔ.

¹⁸ A naxa a li, sεrεxεdubε fan xa di ndee nu bara si gbεtε ginεe dɔχɔ, alo Yesuwa xa di ndee, Yosadaki xa di, nun a xunyae, Maaseya, Eliyeseri, Yaribu, nun Gedalaya.¹⁹ E naxa laayidi tongo e xa e xa ginεe bεjipin, e man xa yεχεε kontonyi ba sεrεxε ra e xa yunubi xa fe ra.

²⁰ Nee xilie nan ya:

Fatanfe Imeri xabile ra: Xanani nun Sebadaya.

²¹ Fatanfe Xarima xabile ra: Maaseya, Eliya, Semaya, Yεxiyeli, nun Yusiya.

²² Fatanfe Pasura xabile ra: Eliyowenayi, Maaseya, Sumayila, Netaneeli, Yosabadi, e nun Elaasa.

²³ Fatanfe Lewi bɔnsɔε ra: Yosabadi, Simeyi, Kelaya, naxan man xili Kelita, Petaxiya, Yudaya, nun Eliyeseri.

²⁴ Kelife bεtεiba ya ma: Eliyasibu.

Kelife Ala xa hɔrɔmɔbanxi naadε makantamae ya ma: Salumu, Telemi, nun Uri.

²⁵ Boore Isirayilakae xilie nan ya naxee na mɔɔli rabaxi:

Fatanfe Paroso xabile ra: Ramiya, Yεsaya, Malakiya, Miyamin, Eliyeseri, Malakiya, nun Benaya.

²⁶ Fatanfe Elama xabile ra: Mataniya, Sakari, Yεxiyeli, Abidi, Yeremoti, nun Eliya.

²⁷ Fatanfe Satu xabile ra: Eliyowenayi, Eliyasibu, Mataniya, Yeremoti, Sabadi, nun Asisa.

²⁸ Fatanfe Bibayi xabile ra Yehoxanan, Xananiya, Sabayi, nun Atεlayi.

²⁹ Fatanfe Bani xabile ra: Mesulama, Maluku, Adaya, Yasubu, Seyala, nun Yeremoti.

³⁰ Fatanfe Mowaba Paxati xabile ra: Adina, Kelali, Benaya, Maaseya, Mataniya, Bεsalεli, Binuwi, nun Manasi.

³¹ Fatanfe Xarima xabile ra: Eliyeseri, Yisiya, Malakiya, Semaya, Simεyɔn,³² Bunyamin, Maluku, nun Sεmaraya.

³³ Fatanfe Xasuma xabile ra: Matenayi, Matata, Sabadi, Elifeleti, Yeremayi, Manasi, nun Simeyi.

³⁴ Fatanfe Bani xabile ra: Maadayi, Amarama, Yuwεli,³⁵ Benaya, Bεdeya, Keluhayi,³⁶ Faniya, Meremoti, Eliyasibu,³⁷ Mataniya, Matenayi, nun Yaasu.

³⁸ Fatanfe Binuwi xabile ra: Simeyi,³⁹ Selemiya, Natan, Adaya,⁴⁰ Makinadebayi, Sasayi, Sarayi,
⁴¹ Asarεli, Selemiya, Sεmaraya,⁴² Salumu, Amaraya, nun Yusufu.

⁴³ Fatanfe Nebo xabile ra: Yeyiyeli, Matitiya, Sabadi, Sebina, Yido, Yoweli, nun Benaya.

⁴⁴ Yi mixi birin nu bara si gbεtε ginεe dɔχɔ, nde nu bara die bari.

Ala xa Masenyi Annabi Nehemi bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila bɔnsoε fu nun firin to e Marigi xa kira bεpin, Ala naxa a niya si gbεtε xa no Isirayila ra, e e keri e xa bɔxi ma, e e findi konyie ra. Namijɔnme nu na birin kolonma, e fa a fala kεnε ma, beenun a xa raba. E xa masenyi kui, e nu a falama a Alatala a niyama e xa xanin konyiya kui e xa yunubie xa fe ra, e man nu a falama a Alatala e ragbilenma nε e xa bɔxi ma jε tongo solofera dangi xanbi.

Annabi Nehemi xa waxati, na jε tongo solofera nu bara kamali. Annabi Esidirasi nu bara wali fɔlɔ Darisalamu tife ra, kɔnɔ wali nu bara rati. Nehemi to na fe kolon, a naxa lu sunnunyi kui. Mange xungbe naxa na sunnunyi rakɔrɔsi, a fa a maxɔrin a sunnunxi fe naxan ma. Nehemi to gε na tagi rabade, a naxa mange mayandi a xa tin a xa siga walide Darisalamu. Mangε naxa tin, a fa a mali na biyaasi kui.

Annabi Nehemi to Darisalamu li, a naxa tεtε tife wali mato a fanyi ra. A naxa a fala jnama bε, e birin xa kafu e boore ma na wali rabafe ra. Na wali to sɔɔneya fɔlɔ, Isirayila yaxuie naxa fe birin naba alako wali xa kana. Kɔnɔ e mu no Nehemi nun Isirayila jnama ra. Wali naxa kamali, jnama fa sali xungbe raba Alatala tantufe ra.

Isirayila xa taruxui findixi masenyi belebele nan na Ala xa mixie bε tεmui birin. Alatala to Isirayila sugandi a ja jnama ra, a naxa e yamari e xa lu a xa kira xɔn ma, xa na mu a ra, a naxε e fama jnaxankate jnaxi sɔtɔde. Na to gε kamalide yati yati, Ala naxa hinnε e ra, a fa e ragbilen a xa kira ma alako e xa lu hεeri kui. Alatala na nan nabama a xa mixie birin bε han won ma waxati. Ala xa won ya rabi na nɔndi ma. Amina.

Ala xa Masenyi Annabi Nehemi bε

Nehemi xa Ala maxandi

¹ Annabi Nehemi, Xakalaya xa di, xa masenyi nan ya. Atasakasi xa mangεya jε tɔkɔjεn nde, Kisilewi kike ra, n tan Nehemi nu sabatixi Suse taa sεnbεma nan kui. ² Ngaxakerenyi Xanani nun xεmε ndee naxa fa, keli Yudaya bɔxi ma. N naxa e maxɔrin Yuwifie xa fe ma, naxee keli konyiya kui, e fa sabati Yudaya. N man naxa e maxɔrin Darisalamu taa xa fe ma. ³ E naxa n yaabi, «Naxee kelixi konyiya kui, e siga Yudaya, e na tɔɔrε nun yaagi nra kui. Darisalamu tεtε yire nde kanaxi, a naadεe ganxi.»

⁴ N to na masenyi me, n naxa wa, n naxa sun, n naxa Koore Mangε maxandi. N naxε, ⁵ «Alatala, Ala naxan na koore ma, Ala xungbe naxan magaaxu, naxan saatε mabanbanxi mixie bε naxee a xanuxi, e fa bira a xa yaamarie fɔxɔ ra, ⁶ i xa i tulı mati i xa konyi xa maxandi ra. I xa n to. Kɔε nun yanyi ra n i maxandima i xa konyi Isirayilakae bε. Muxu bara yunubi raba i ra, n tan, n ma denbaya, nun Isirayilakae birin. ⁷ Muxu bara fe jnaxi raba i ra. Muxu bara i xa masenyi, i xa sεriyε, nun i xa yaamarie matandi, i naxee fi i xa konyi Annabi Munsa ma. ⁸ I a fala nε i xa konyi Annabi Munsa bε, «Xa wo mu luma tinxinyi kui, n fama nε wo rayensende jnamanε kui. ⁹ Kɔnɔ xa wo sa wo yεtε ragbilen n ma, wo man bira n ma sεriyε fɔxɔ ra, n sa wo tongoma nε yire makuye, n fa wo ra yire n dεnnaxε sugandixi n xili matɔxofe ra.» ¹⁰ Muxu tan nan na i xa konyie ra, i xa jnama, i naxee raminixi konyiya kui i sεnbε ra. ¹¹ Marigi, n bara i maxandi, i xa tin i tulı matide i xa konyie xa maxandi ra, naxee gaaxuma i xili ra. I xa sɔɔneya raba n bε to. N sigama mangε naxan xɔn, i xa a niya a xa hinne n na.»

Na tεmui n tan nan nu na mangε xa minse radangima ra.

2

Annabi Nehemi sigafe Darisalamu

¹ Mangε Atasakasi xa mangεya jε tɔkɔjεn nde Nisan kike ra, mangε nu na dεgefe tεmui naxε, n naxa wεni so a yi ra sunnunyi kui. N to mu nu darixi na mɔɔli ra, ² mangε naxa n maxɔrin, «I sunnunxi munfe ra? I mu furaxi, kɔnɔ i bɔjε tan mu rafanxi i ma.» N naxa gaaxu a xa wɔyεnyi ra. ³ N naxa a yaabi, «Ala xa simaya gbegbe fi i ma! N sunnunxi nε barima n benbae ragataxi taa naxan kui, a birin bara kana, a naadεe fan bara gan.» ⁴ Mangε naxa a masen n bε, «I wama munse xɔn ma?» N naxa Koore Ala maxandi n bɔjε ma, ⁵ n fa mangε yaabi, «Mangε, xa i jnaniye fanyi rabama n tan i xa konyi bε, a lu n xa siga Yudaya bɔxi ma, alako n xa taa rakeli n benbae ragataxi dεnnaxε.»

⁶ Mangε naxa n maxɔrin, a xa gine nu dɔɔxɔi a sεeti ma, a naxε, «I xa biyaasi buma han mun tεmui?» N to xi kɔnti fala a bε n gblenma naxan ma, mangε naxa tin n xa siga. ⁷ N man naxa mangε maxandi, «Mangε, xa i bara tin, a xɔli n ma i xa kεedi sεbε n naxan soma naakiri gominaye yi ra, alako e xa a lu n xa dangi e xa bɔxi ma han n Yudaya li.» ⁸ I xa kεedi gbεtε sεbε mangε xa fotɔn makante

Asafi ma, alako a xa wurie so n yi ra n naxee yailanma Ala xa hɔrɔmɔbanxi tete naadε ra, a nun n naxee rawalima tete nun n ma banxi wali kui.» Mange naxa na birin naba n bε, barima n Marigi Ala jɛngi saxi n ma fe xɔn ma.

⁹ N to xure xungbe igiri, n naxa na kεεdie so naakiri mangε yi ra, mangε Atasakasi naxee sεbε e ma. Sɔɔri mangee nun soe ragie nu bara n mati naa. ¹⁰ Sanbalati Xoronka nun a xa malima Tobiya Amonika to n ma fe mε, e bɔjε naxa rajaaxu e ma, barima e mu nu tima mixi xa Isirayilakae mali.

¹¹ N to so Darisalamu, n naxa xi saxan naba mənni. ¹² N mu fefe fala mixi yo bε Ala naxan masenxi n bε n bɔjε kui n xa a raba Darisalamu. Na tεmu n nun xεmε ndee naxa mini kɔε ra. N ma soe gbansan nu na muxu yi ra. ¹³ Muxu naxa mini taa kui Gulunba naadε ra, muxu fa siga Daragon dula biri ra Xuruse Gbi naadε yire. N to Darisalamu tete birin nabilin, n naxa a to yire nde kanaxi, naadε fan ganxi. ¹⁴ N naxa siga Dula naadε biri mangε xa ye yire na dεnnaxe, kɔnɔ n ma soe mu dangide sɔtɔ. ¹⁵ Na kui n naxa tete mato kelife fole ra, han n so taa kui Gulunba naadε ra.

¹⁶ Taa mangε mu nu a kolonxi n nu na wali naxan kui. N mu nu sese tagi rabaxi Yuwifie, sεrεxεdubε, forie, kitiisae, nun kuntigie bε. ¹⁷ Na tεmu n naxa a masen e bε, «Wo won ma tɔɔre toxi! Darisalamu bara gε kanade. Te bara a naadε gan. Wo fa, won xa Darisalamu tete yailan. Na nan a toma won mu luma yaagi kui sɔɔnɔn.» ¹⁸ N naxa a yaxaran e bε n Marigi Ala jɛngi saxi n xɔn ma ki naaxε. N man naxa mangε xungbe xa wɔyεnyi masen e bε. E to na birin mε, e naxa n yaabi, «Won keli, won xa a yailan.» E naxa limaniya na natε xa fe ra.

¹⁹ Sanbalati Xoronka, a malima Tobiya Amonika, nun Gesemi Arabuka to yi fe mε, e naxa yo folɔ muxu ma, e nu fa a fala muxu bε, «Wo na munse rabafe be? Wo wama mangasanyi matandife ne?» ²⁰ N naxa e yaabi, «Ala naxan na koore ma, na nan fama xunnakeli fide muxu ma. A xa konyie nan muxu ra. Muxu fama kelide, muxu xa be yailan. Kɔnɔ wo tan, sese mu be naxan findima wo gbe ra. Darisalamu, wo xɔnyi mu a ra.»

3

Darisalamu tete yailanfe

¹ Eliyasibu sεrεxεdubε kuntigie nun a ngaxakerenyi sεrεxεdubε naxa keli, e tete naadε nde yailan naxan xili Yεxεε naadε. E to gε, e naxa wali masen jama bε, e Ala maxandi a xa fe ra. E tete rajɔn na ki ne folɔfe Meya yire makantaxi ma, sa dɔɔxɔ Xananeli yire makantaxi ra.

² Yeriko xεmεe naxa tete yire nde yailan e sεeti ma.

Imiri xa di Sabudu naxa tete yire nde yailan nee sεeti ma.

³ Haseneya xa die naxa tete naadε yailan naxan xili Yεxε naadε. E naxa naadε see birin yailan alako a xa sεnbε sɔtɔ, a man xa balan a fanyi ra.

⁴ Uri xa di Meremoti, naxan findixi Hakɔsi xa mamadi ra, naxa tete yire nde yailan Haseneya xa wali sεeti ma.

Berekoya xa di Mesulama, naxan findixi Mesesabeli xa mamadi ra, naxa wali Meremoti xa wali sεeti ma.

Baanna xa di Sadoki naxa wali Mesulama xa wali sεeti ma.

⁵ Tekowa naxa tete yire nde yailan Sadɔki xa wali sεeti ma, kɔnɔ e xa kuntigie mu tin lude wali yareratie xa yaamari bun ma.

⁶ Paseya xa di Yoyada nun Bεsodeya xa di Mesulama naxa Yesana naadε yailan. E naxa naadε isee birin yailan alako a xa sεnbε sɔtɔ, a man xa balan a fanyi ra.

⁷ Mεlataya Gabayonka, Yadon Meronotika, Gabayonkae, nun Misipakae, naxee keli gomina taa naakiri ma, nee naxa wali Yoyada nun Mesulama xa wali sεeti ma.

⁸ Xarihaya xa di Yusiyeli, naxan fata xεεma rawalide, naxa tete yire nde yailan Mεlataya xa wali sεeti ma.

Xananiya, naxan labunde rafalama, naxa tete yire nde yailan Yusiyeli xa wali sεeti ma. E naxa Darisalamu tete yailan han a igbode.

⁹ Xuru xa di Rεfaya, naxan na Darisalamu sεeti mangε ra, naxa wali Xarihaya nun Xananiya xa walie sεeti ma.

¹⁰ Karumafi xa di Yεdaya naxa wali Rεfaya xa wali sεeti ma, a xa banxi ya ra.

Xasabeneya xa di Xatusi naxa wali Yεdaya xa wali sεeti ma.

¹¹ Karima xa di Malakiya nun Mowaba Paxati xa di Xasubu, naxa tete yire nde yailan nun yire makantaxi naxan xili Taami Gande.

¹² Haloxesi xa di Salumu, naxan na Darisalamu sεeti xunyi ra, naxa wali susu Malakiya nun Xasubu sεeti ma.

¹³ Xanun nun Sanowakae naxa Gulunba naadε yailan. E naxa naadε isee birin yailan alako a xa sεnbε sɔtɔ, a man xa balan a fanyi ra. E man naxa tete yailan han Xuruse Naje naadε ra. Na xa kuye nɔngɔn ya wulu keren.

¹⁴ Rekabu xa di Malakiya, naxan na Beti Hakeremi mangε ra, naxa **Najε** naade yailan. A naxa naade isee birin yailan alako a xa **senbe sotč**, a xa balan a fanyi ra.

¹⁵ Kolixose xa di Salumu, naxan na Misipa mangε ra, naxa Dulonyi naade yailan. A naxa naade isee birin yailan alako a xa **senbe sotč**, a xa balan a fanyi ra. A man naxa **tetε** yailan folofe **Xεεra** Ye yire ma, mangε xa laakε fe ma, sa **doxč** Dawuda xa taa gorode ra.

¹⁶ Asibuki xa di Nehemi, naxan na Beti Suru **sεeti** mangε ra, naxa **tetε** yailan han mangε Dawuda xa gaburi, han ye ragata yire, han **sčori** jalamae xa banxi.

¹⁷ Bani xa di Rexumi, naxan keli Lewi **bčnsčε** ma, naxa wali Nehemi xa wali **sεeti** ma.

Xasabiya, naxan na Keyila **sεeti** mangε ra, naxa wali Rexumi xa wali **sεeti** ma.

¹⁸ Xenadadi xa di Bafaya, naxan na Keyila **sεeti** mangε ra, naxa wali a ngaxakerenyi Xasabiya xa wali **sεeti** ma.

¹⁹ Yesuwa xa di Eseri, naxan na Misipa taa mangε ra, naxa **tetε** yailan geresosee banxi ya ra, han **tetε** tuxui ra.

²⁰ Sabayi xa di Baruki, naxa **tetε** yailan folofe na tuxui ra, sa **doxč** **Sεrεxεdubε** Xungbe Eliyasibu xa banxi ra.

²¹ Uriya xa di Meremoti, naxan findixi Hakosi xa mamadi ra, naxa **tetε** yailan folofe Eliyasibu xa banxi naade ra, han a xa banxi danxi dεnnaxε.

²² **Sεrεxεdubε** naxee keli Darisalamu rabilinyi ra, nee naxa **tetε** yailan Meremoti xa wali **sεeti** ma.

²³ Bunyamin nun Xasubu naxa **tetε** yailan naxan nu na e xa banxi ya ra.

Maaseya xa di Asaraya, naxan findixi Ananaya xa mamadi ra, a naxa **tetε** yailan a xa banxi fe ma.

²⁴ Xenadadi xa di Binuwi naxa **tetε** yailan folofe Asaraya xa banxi, han **tetε** tuxui ra.

²⁵ Yusayi xa di Pelali naxa **tetε** yailan na tuxui ya ra, yire makantaxi na dεnnaxε, folofe mangε xa banxi, han geeli yire.

Paroso xa di Pεdaya naxa **tetε** yailan Yusayi xa wali **sεeti** ma.

²⁶ **Hčrčmčbanxi walikε** naxee nu na Ofeli geya fari Darisalamu taa kui, nee naxa **tetε** yailan han Ye naade, naxan nu na sogetede mabiri, yire makantaxi fe ma.

²⁷ Tekowa naxa **tetε** yailan folofe yire makantaxi, han **tetε** Ofeli geya lima dεnnaxε.

²⁸ **Sεrεxεdubε** naxa **tetε** yailan han Soee xa naade. Kankan nu walima a **yεtε** xa banxi ya ra.

²⁹ Imeri xa di Sadoki fan naxa **tetε** yailan a xa banxi ya ra.

Sekanaya xa di Semaya, naxan Sogetede naade makantama, naxa **tetε** yailan **Sεrεxεdubε** xa wali **sεeti** ma.

³⁰ Selemiya xa di Xananiya nun Salafi xa di senni nde Xanun naxa **tetε** yailan Semaya xa wali **sεeti** ma.

Berekoya xa di Mesulama naxa **tetε** yailan Selemiya nun Xanun xa wali **sεeti** ma, a xa konkoe ya ra.

³¹ Malakiya, naxan **xεεma** walima, naxa **tetε** yailan Mesulama xa wali **sεeti** ma, folofe **hčrčmčbanxi walikε** xa banxie nun yulεe xa banxi, sa **doxč** Mifikade naade han konkoe itexi tuxui ra.

³² Mixi naxee **xεεma** walima, a nun yulεe, nee naxa **tetε** yailan konkoe itexi tuxui ra nun **Yεxεs** naade lan tagi.

³³ Sanbalati to a kolon e na **tetε** yailanfe, a naxa **xčnč** ki fanyi ra. ³⁴ A naxa yo Yuwifie ma. A naxa a fala a ngaxakerenyie nun **sčori** Samarikae ya xori, «Yi Yuwifi kobilae na munse rabafe? E xa wali **sčončyama** ne? E fama **sεrεxε** bade naa? E **nčma** na wali ra? E **nčma** na **gεmε** ganxie rakelide **sčonč?**» ³⁵ Tobiya Amonika, naxan nu na a fe ma, na naxa a fala, «E na **tetε** tima ki naxε, hali xulumase **nčma** na rabirade.»

³⁶ Na kui Annabi Nehemi naxa Ala maxandi, a naxε, «Muxu Marigi Ala, yandi, i xa i tulī mati muxu ra barima e na yofe muxu ma. I xa na sare ragbilen e ma, e xa findi konyie ra e yaxuie xa **bčxi** ma. ³⁷ I naxa **dijε** e ma. I naxa e xa yunubie xafari, barima e bara muxu konbi, muxu tan naxee na Darisalamu **tetε** yailanfe.»

³⁸ Muxu naxa na **tetε** yailan han a tagi, barima **janige** nu bara a **janige** e xa na wali **sεnbε** ra.

Tetε wali kanafe

¹ Sanbalati, Tobiya, Arabukae, Amonikae, nun Asidodikae to a mε a Darisalamu **tetε** bara yailan folo, e naxa **xčnč** ki fanyi ra. ² E birin naxa lan e xa siga gere sode Darisalamu, na wali xa kana.

³ Na kui muxu naxa muxu Marigi Ala maxandi, a xa muxu kanta. Muxu man naxa yire makantεe ti kčε nun yanyi ra muxu yaxuie xa fe ra. ⁴ Kčnč Yudayakae nu a falama, «Muxu bara tagan. **Tetε** xa kane gbo han won **jan** mu **nčma** **tetε** **nčnčne** rakelide **kčrε**.» ⁵ Muxu yaxuie nu a falama, «E mu fama won tode han won so e tagi, won fa e faxa. Na kui e xa wali fama dande.»

⁶ Yuwifi naxee nu sabatixi e yaxuie sëëti ma, nee naxa fa a fala muxu bë han döxö fu, «Wo fa muxu xönyi.» ⁷ N naxa sçörie ti xabile ki ma xare ra, tëtë dënnaxë mu ite, e xa mënni kanta santidegëma, xali, nun tanbë ra. ⁸ N to gë na birin matode, n naxa a fala kuntigie nun kiitisae bë jama ya xöri, «Wo naxa gaaxu e ya ra. Wo xa ratu wo Marigi Magaauxi ma. Wo xa gere so won ngaxakerenyie bë, wo xa di xëmëe nun wo xa di ginëe, wo xa ginëe nun wo xa banxie xa fe ra.» ⁹ Yaxuie to a më muxu bara e janige kolon, Ala naxa e xa natë kana. Muxu birin man naxa gibile tëtë yire, kankan naxa a xa wali suxu.

¹⁰ Keli na loxçë ma n ma mixie sëëti keren nu walima tëtë yire, boore sëëti nu mixie makantama tanbëe, kanke makantasee, nun xalie ra. Kuntigie tixi Yudayakæ sëëti ma. ¹¹ Walike naxee nu tëtë yailanma, nun naxee nu kote maxaninma, e nu walima geresose suxuxi e bëlexë, ¹² santidegëma xirixi e tagi. E nu wali na ki në. Naxan feri fema alako mixi xa a kolon e yaxuie na fafe, a nu tixi n tan sëëti ma. ¹³ N naxa a fala kuntigie nun kiitisae bë, jama ya xöri, «Wali gbo, walikëe tagi ikuya e boore ra. Won birin nayensenxi tëtë ra. ¹⁴ Wo naxan nabama, wo nëfë feri xui më tëmwi naxë, wo birin xa wo malan muxu sëëti ma. Won Marigi Ala nan gere soma won bë.»

¹⁵ Muxu nu walima na lahalë nan na. Tanbëe na jama sëëti keren bëlexë i, kelife subaxë han tunbuie mini tëmwi. ¹⁶ Na tëmwi yati n man naxa a fala jama bë, «Birin nun a xa konyi xa xi Darisalamu kui alako won xa taa kanta kœ ra, won man xa wali yanyi ra.» ¹⁷ N tan, n ngaxakerenyie, n ma konyie, n ma kantamixi naxee nu biraxi n fôxö ra, hali muxu xa dugie, muxu mu e rate muxu ma. Kankan keren kerenma xa geresose nan nu suxuxi a yi ra, hali a sigama ye bade tëmwi.

5

Konyiya nun doni

¹ Loxçë nde Yudaya jama, xëmëe nun ginëe, naxa kalamui sa e ngaxakerenyi ndee xa fe ra. ² Ndee naxa a fala, «Muxu xa di xëmëe nun di ginëe bara wuya. Muxu wama mëngi xöñ ma alako muxu xa balo.» ³ Mixi gbëtëe naxa a fala, «Muxu bara muxu xa xëe, wëni bilie, nun banxie döxö sëëkë, alako muxu xa baloe sôto kaame tëmwi.» ⁴ Mixi gbëtëe fan naxa a fala, «Muxu bara muxu xa xëe nun muxu xa wëni bilie döxö sëëkë ra, alako muxu xa duuti fi mangë ma. ⁵ Na kui, hali won birin findixi wuli keren fasë keren nan na, muxu xa die bara findi muxu ngaxakerenyie xa konyie ra. Muxu xa di ginë gbegbe findixi konyie ra, muxu mu noma sese ra. Muxu xa kóbiri bara jöñ, muxu xa xëe nun wëni bilie bara findi mixi gbëtëe gbe ra.»

⁶ N to e xa kalamui më, n böjë naxa te a jaaaxi ra. ⁷ N naxa natë tongo n xa kalamui sa kuntigie nun kiitisae ma. N naxa e maxörin, «Munfe ra wo wo ngaxakerenyie donima kóbiri alako wo xa geeni sôtö?» N naxa malanyi belebele xili na xa fe ra. ⁸ N naxa a fala e bë, «Won bara won ngaxakerenyie Yuwifie xun sara kaafirie ma. Yakösi wo wo ngaxakerenyie yati nan matima wo bore ma?» E mu nö sese yaabide, e birin naxa dundu. ⁹ N man naxa a fala e bë, «Wo naxan nabaxi a mu fan feo! Wo mu gaaxuma Ala ya ra alako kaafirie naxa won nayaagi? ¹⁰ N tan, n ngaxakerenyie, nun n ma walikëe, muxu fan bara e doni kóbiri nun mëngi, könö a mu lanma won xa geeni fen na kui. ¹¹ Wo xa e xa xëe ragbilen e ma, e xa wëni bilie, e xa oliwi bilie, a nun e xa banxie. Wo man xa wo xa geeni ragbilen e ma, naxan findixi kóbiri, mëngi, wëni, nun ture ra.» ¹² E naxa n yaabi, «Muxu na birin nagbilenma në e ma. Muxu mu sese bama e yi ra. I naxan falaxi, muxu na nan nabama.» Na xanbi körë n naxa sërexedubëe xili. N naxa donitie rakali e xa wöyeyi ma sërexedubëe ya xöri. ¹³ N man naxa n ma dorima yuba fito, n naxa i ikuyukuyu, n fa a fala, «Ala xa yi mööli raba mixi ra naxan mu a xa laayidi rakamalima. Ala xa na kanyi xa banxi nun a harige birin ba a yi ra, a xa lu setareja kui.» Mixi malanxie naxa a ratin, «Amina.» E naxa Alatala matöxö. Na dangi xanbi, jama naxa na laayidi rakamali.

¹⁴ Kabi n naxa findi gomina ra Yudaya, fölö Atasasaki xa mangeya ne möxçrëen nde ma han a jëe tongo saxan nun firin nde ma, n tan nun n ngaxakerenyie mu balo duuti ra, naxan findi gomina sare ra. ¹⁵ Singe mangëe nu jama tööröma a jaaaxi ra. E nu taami, wëni, nun gbeti kilo tagi bama e yi duuti ra. E xa walikëe fan nu mixie tööröma. Könö n mu na fe mööli raba, barima n gaaxuma Ala ya ra. ¹⁶ N bara n yëtë fi na tëtë wali ma, n tan nun n ma mixi birin. Muxu mu bëxi yo sotö na kui. ¹⁷ Yuwifie nun kuntigie, mixi këmë mixi tongo suuli, nun xöñre naxee keli jamanë ma, e birin nu e dëgemä n xönyi ne. ¹⁸ Loxçë birin ninge keren, yëxëe senni, nun xöñie nu rafalama donse ra. Xi fu yo xi fu, wëni fan nafalama. Na birin kui n mu tin gomina sare rasuxude, barima jama nu tööröfe tëtë wali xa fe ra.

¹⁹ «N Marigi Ala, i xa ratu n ma wali xa fe ra, n naxan nabaxi yi jama bë.»

6

Isirayila yaxuie katafe wali kanade

¹ Sanbalati, Tobiya, Gesemi Arabuka, nun muxu yaxui birin to a mē a muxu bara gē tētē yailande, yale yo mu nu na a ma sōnōn, naadē gbakufe gbansan nan nu fa luxi, ² Sanbalati nun Gesemi naxa xēera xēe n xōn ma, a falafe, «Fa, won xa won bore to Kefirimi daaxa, Ono gulunba kui.» E nu wama fe jaaxi nan nabafe n na. ³ Kōnō n naxa xēerae xēe yi yaabi ra, «Wali gbegbe na n yi ra, n mu nōma gorode wo yire, xa na mu a ra wali kanama nē.» ⁴ E naxa xēera xēe n yire sanmaya naani, kōnō n na yaabi kerenyi nan fi e ma.

⁵ A sanmaya suuli nde, Sanbalati naxa a xa konyi xēe n yire, bataaxē nde na a yi ra, naxan sēbexi mixi birin ma. ⁶ Yi nan nu sēbexi, «Si birin bara fe nde mē wo xa fe ra. Gesemi fan naxē a nōndi na a ra. E naxē a i tan nun Yuwifie wama mangasanyi matandife, na nan a toxi wo na tētē yailanfe. E man naxē a i tan yati wama findife Isirayila mange ra. ⁷ I bara namijōnmēe sugandi naxee fama a falade Darisalamukae xa lu i xa mangēya bun ma, i xa findi Yudaya mange ra. Mangē xungbe fama na wōyēnyi birin mēde. Awa, i xa fa, won xa won bore to.»

⁸ N naxa a yaabi, «I naxan birin falaxi yi ki, nōndi kerén mu na a kui. I tan nan yi wule falaxi.» ⁹ Yi mixi birin nu wama muxu bōjē nan naminife tun. E e maŋoxun nē limaniya bama muxu yi ra, muxu fa wali dan. «N Marigi, sēnbe fi n ma.»

¹⁰ Lōxōe nde n naxa siga Semaya xōnyi, Dēlaya xa di, Mehetabeli xa mamadi. A nu a yētē balanxi banxi kui. A naxa a fala n bē, «Won xēe Ala xa hōrōmōbanxi kui, won xa naadē mabalan won ma, barima e fama kōe ra i faxade.» ¹¹ N naxa a yaabi, «N xa n gi? Xēmē mu na n tan na? N nōma sode Ala xa hōrōmōbanxi kui, n man xa balo? Adama birin xa mu soma mēnni. N tan mu soma naa feo.» ¹² N naxa a kolon Ala xa mu a xēxi. Tobiya nun Sanbalati nu bara a sare fi alako a xa na wōyēnyi mōcli fala n bē. ¹³ E bara wa n xa gaaxu, n xa bira e xa wōyēnyi fōxō ra, n xa yunubi sōtō na kui, alako e xa n xili kana, e xa n nayaagi.

¹⁴ «N Marigi Ala, i xa ratu Tobiya, Sanbalati, Nowadiya, nun namijōnmēe wule falēe xa fe jaaxi ma, e naxan nabaxi n na alako e xa n bōjē ramini a i.»

¹⁵ Tētē naxa gē yailande Elulu kike, xi mōxōnēn nun suuli. Muxu naxa na wali raba xi tongo suuli nun firin bun ma. ¹⁶ Muxu yaxuie to yi fe mē, e naxa gaaxu ki fanyi ra. Si birin naxa yaagi muxu rabilinyi, e fan naxa a kolon muxu nōxi na birin nabade muxu Marigi Ala nan saabui ra.

¹⁷ Na saxanyi bun ma, Yudaya kuntigi gbegbe nu bataaxē rasanbama Tobiya ma, e fan a xa bataaxē masōtōma. ¹⁸ Yudayaka gbegbe nu bara saatē tongo a bē marakali ra, barima a bitanyi nan nu na Sēkanaya ra, Ara xa di. Yehoxanan nu bara Berekiya xa di Mesulama dōxō. ¹⁹ Tēmuī birin e nu a xa fe fanyi ifalama n ya xōri, e man n ma wōyēnyie radangima a ma. Tobiya nu bataaxē rasanbama n ma alako n xa gaaxu.

7

Taa makanta ki

¹ Tētē nun naadē to gē yailande, naadē makantēe, bētibae, nun Lewikae birin naxa e xa wali suxu. ² N naxa n ma yaamarie so n xunya Xanani yi ra, a nun Xananiya naxan nu na sōcōrie xun ma Darisalamu. Na nu bara findi mixi hagige ra, a nu tinxin, a man nu gaaxuma Ala ya ra. ³ N naxa a fala e bē, «Wo naxa taa naadē rabi han soge xōnō tēmuī, e man xa balan saabi ra wo ya xōri. Darisalamukae fan yire makantama nē, kankan xa lu a xa banxi naadē ra.» ⁴ Darisalamu nu xungbo, kōnō na tēmuī mixi mu nu wuya, banxie fan mu nu gexi tide.

⁵ N Marigi Ala naxa a raso n xaxili kui, n xa kuntigie, kūtisae, nun jāma malan, n xa kōnti ti. N naxa taruxui buki to. Mixi naxee singe te, e xilie nu sēbexi na kui. A sēbexi, ⁶ «Babilōn mange Nebukadansari naxa fa yi mixie ra kelife Darisalamu. E naxa lu konyiya kui, han e gibilenxi Darisalamu nun Yudaya tēmuī naxē. Kankan naxa siga a xōnyi. ⁷ Sorobabeli, Yosuwe, Nehemi, Asaraya, Raamiya, Naxamani, Morodekayi, Bilesan, Misipereti, Begifayi, Nexuma, nun Baanna naxa e mati. Isirayilakae xilie nun e kōnti nan yi ki:

⁸ Paroso xa die, mixi wulu firin, mixi kēmē, mixi tongo solofera nun firin.

⁹ Sēfataya xa die, mixi kēmē saxan, mixi tongo solofera nun firin.

¹⁰ Ara xa die, mixi kēmē senni, mixi tongo suuli nun firin.

¹¹ Mowaba Paxati xa die, naxee fatanxi Yesuwa nun Yowaba ma, mixi wulu firin, mixi kēmē solomasaxan, mixi fu nun solomasaxan.

¹² Elama xa die, mixi wulu keren, mixi kēmē firin, mixi tongo suuli nun naani.

¹³ Satu xa die, mixi kēmē solomasaxan, mixi tongo naani nun suuli.

¹⁴ Sakayi xa die, mixi kēmē solofera, mixi tongo senni.

¹⁵ Binuwi xa die, mixi kēmē senni, mixi tongo naani nun solomasaxan.

¹⁶ Bibayi xa die, mixi kēmē senni, mixi mōxōnēn nun solomasaxan.

¹⁷ Asigadi xa die, mixi wulu firin, mixi kēmē saxan, mixi mōxōnēn nun firin.

- 18 Adonikama xa die, mixi kəmə senni, mixi tongo senni nun solofera.
 19 Begifayi xa die, mixi wulu firin, mixi tongo senni nun solofera.
 20 Adin xa die, mixi kəmə senni, mixi tongo suuli nun suuli.
 21 Ateri xa die, naxee fatanxi Yesekiya ra, mixi tongo solomanaani nun solomasaxan.
 22 Xasuma xa die, mixi kəmə saxan, nun mixi məxəjənən nun solomasaxan.
 23 Beseyi xa die, mixi kəmə saxan, mixi məxəjənən nun naani.
 24 Xarifi xa die, mixi kəmə, mixi fu nun firin.
 25 Gabayon xa die, mixi tongo solomanaani nun suuli.
 26 Bətələxəmukae nun Netofakae, mixi kəmə, mixi tongo solomasaxan nun solomasaxan.
 27 Anatotikae, mixi kəmə, mixi məxəjənən nun solomasaxan.
 28 Beti Asamatikae, mixi tongo naani nun firin.
 29 Kiriyati Yeyarimi, Kefirakae, nun Berotikae, mixi kəmə solofera, mixi tongo naani nun saxan.
 30 Ramakae nun Gebakae, mixi kəmə senni, mixi məxəjənən nun keren.
 31 Mikimasikae, mixi kəmə, mixi məxəjənən nun firin.
 32 Betelikae nun Ayikae, mixi kəmə, mixi məxəjənən nun saxan.
 33 Neboka ndee, mixi tongo suuli nun firin.
 34 Elamaka ndee, mixi wulu keren, mixi kəmə firin, mixi tongo suuli nun naani.
 35 Xarima xa die, mixi kəmə saxan, mixi məxəjənən.
 36 Yeriko xa die, mixi kəmə saxan, mixi tongo naani nun suuli.
 37 Lodi xa die, Xadidi xa die, nun Ono xa die, mixi kəmə solofera, mixi məxəjənən nun keren.
 38 Senaa xa die, mixi wulu saxan, mixi kəmə solomanaani, nun mixi tongo saxan.»
 39 «Sərəxədubə konti nan yi ki:
 Yədaya xa die, naxee fatanxi Yesuwa xa denbaya ra, mixi kəmə solomanaani, mixi tongo solofera nun saxan.
 40 Imeri xa die, mixi wulu keren, mixi tongo suuli nun mixi firin.
 41 Pasura xa die, mixi wulu keren, mixi kəmə firin, mixi tongo naani nun solofera.
 42 Xarima xa die, mixi wulu keren, mixi fu nun solofera.»
 43 «Lewikae konti nan yi ki:
 Yesuwa, Kadamiyeli, nun Hodafiya xa die, mixi tongo solofera nun naani.»
 44 «Bəxti bae konti nan yi ki:
 Asafi xa die, mixi kəmə, mixi tongo naani nun solomasaxan.»
 45 «Naadə makantəe konti nan yi ki:
 Salumu xa die, Ateri xa die, Talamən xa die,
 Akubu xa die, Xatita xa die, nun Sobayı xa die,
 mixi kəmə, mixi tongo saxan nun solomasaxan.»
 46 «Hərəmələngira walikəe konti nan yi ki:
 Sixa xa die, Xasufa xa die, Tabayoti xa die,
 47 Kerosi xa die, Saya xa die, Padon xa die,
 48 Lebana xa die, Xagaba xa die, Salamayi xa die,
 49 Hanan xa die, Gidəli xa die, Gaxari xa die,
 50 Reyaya xa die, Resin xa die, Nekoda xa die,
 51 Gasama xa die, Usa xa die, Paseya xa die,
 52 Bisayı xa die, Mewunima xa die, Nefusima xa die,
 53 Bakibuki xa die, Xakufa xa die, Xarixuri xa die,
 54 Basiluti xa die, Mexida xa die, Xarasa xa die,
 55 Barakəsi xa die, Sisera xa die, Tema xa die,
 56 Nesiya xa die, nun Xatifa xa die.»
 57 «Sulemani xa walikəe xa die konti nan yi ki:
 Sotayı xa die, Sofereti xa die, Perdida xa die,
 58 Yaala xa die, Darakən xa die, Gidəli xa die,
 59 Səfataya xa die, Xatili xa die,
 Pokərəti Hasebayimi xa die, nun Amon xa die.»
 60 «Hərəməbanxi walikəe nun Sulemani xa walikəe, mixi kəmə saxan, mixi tongo solomanaani, nun firin.»
 61 «Mixie nan yi ki naxee keli Teli Mela, Teli Xarasa, Kəruba, Adan, nun Imeri, kənə e mu no a masende a Isirayila die yati yati nan e ra:
 62 Delaya xa die, Tobiya xa die, nun Nekoda xa die, mixi kəmə senni, mixi tongo naani nun firin.»
 63 «Yi mixie nu na sərəxədubə ya ma: Xabaya xa die, Hakəsi xa die, nun Barasilayi xa die, naxan nu bara Barasilayi Galadika xa di gine nde dəxə, e fa na xili sa a xun ma.»
 64 E naxa e ramini sərəxədubə

wali kui barima e mu no e xilie tote taruxui kui. ⁶⁵ Gomina naxa e yaamari, e naxa sərəxədubə donse səniyənxi don han sərəxədubə nde xa Ala sagoe maxərin Urimi nun Tumimi ma.»

⁶⁶ «Nama birin kənti lanxi mixi wulu tongo naani nun firin, mixi kəmə saxan tongo senni nan ma. ⁶⁷ E xa konyie kənti lanxi mixi wulu soloferə, mixi kəmə saxan tongo saxan nun soloferə nan ma. Bəxtətə kəmə firin tongo suuli nun suuli fan nu na e ya ma. Nama nu bara xuruse gbegbe xanin naa: soe kəmə soloferə, tongo saxan, nun senni, sofale kəmə firin, tongo naani, nun suuli, ⁶⁸ ləxəcmə kəmə naani, tongo saxan, nun suuli, sofale məcəli nde wulu senni, kəmə soloferə məxçırən.»

⁶⁹ «Denbaya kanyie naxa see fi alako wali xa raba. Gomina naxa xəxəma kole wulu kerən, pəcti fanyi tongo suuli, nun sərəxədubə dugi kəmə suuli, tongo saxan fi wali xa fe ra. ⁷⁰ Denbaya kanyie naxa xəxəma kole wulu məxçırən, nun gbeti kole wulu firin nun kəmə firin fi wali xa fe ra. ⁷¹ Nama naxan luxi naa naxa xəxəma kole wulu məxçırən, nun gbeti kole wulu firin, nun sərəxədubə dugi tongo senni nun soloferə fi wali xa fe ra.»

⁷² «Sərəxədubə, Lewikae, hərəməbanxi naadə makantəe, bəxtibəe, nun hərəməbanxi walikəe, nun Isirayilaka birin naxa sabati e xənyi.»

8

Ala xa səriye xaranfe

¹ Kike soloferə nde, Isirayilakae nu bara sabati e xa taae kui. Na təmui e birin naxa e malan Darisalamu taa kui naadə ya ra, naadə naxan xili «Ye naadə.» E naxa a fala səriye karaməxə Esidirasi bə a xa fa Tawureta Munsa ra Alatala naxan fixi Isirayila ma. ² Esidirasi naxa fa a ra jama yire: xəməe, ginee, nun mixi naxee birin nəmə maseniyi fahaamude. Yi malanyi ti kike soloferə nde xi singe loxəs nə.

³ Keli gəesəgə ma a sa dəxə yanyi tagi ra, Esidirasi nu kitaabui xaranma jama bə naxan nu malanxi «Ye naadə» ya ra. Xəməe, ginee, nun mixi naxee birin nəmə maseniyi fahaamude, e naxa e tulı mati a fanyi ra na xaranyi ra. ⁴ Səriye karaməxə Esidirasi nu tixi se nde fari naxan yailanxi wuri ra alako mixi xa a to. Matitiya, Sema, Anaya, Uriya, Xilikiya, nun Maaseya nu tixi a yirefanyi ma. Pədaya, Mikayeli, Malakiya, Xasuma, Xasabadana, Sakari, nun Mesulamu nu tixi a koołla ma. ⁵ Esidirasi naxa kitaabui rabi jama ya xəri. A nu na dənnaxə jama birin a toxi. A to kitaabui rabi, birin naxa ti. ⁶ Esidirasi naxa Marigi Xungbe Alatala tantu. Nama naxa a ratin, «Amina. Amina.» E naxa e bələxə itala, e e mafelen bəxi ma Alatala ya i. ⁷ Lewika Yesuwa, Bani, Serebiya, Yamin, Akubu, Sabətayı, Hodiya, Maaseya, Kelita, Asaraya, Yosabadi, Hanan, nun Pəlaya naxa yi səriye tagi raba jama bə naxan tixi. ⁸ E naxa Tawureta Munsa, Ala xa səriye, xaran jama bə a fanyi ra, e man a fasari alako birin xa a fahaamu.

⁹ Nama to na səriye mə, e naxa sunnun, e wa fələ. Na nan a toxi gomina Nehemi, sərəxədubə nun səriye karaməxə Esidirasi, nun Lewika naxee nu jama xaranma, nee naxa a fala birin bə, «To xa findi sali loxəs ra won Marigi Alatala bə. Wo naxa sunnun, wo naxa wa.» ¹⁰ Esidirasi man naxa a fala e bə, «Wo siga, wo xa donse fanyi don, wo xa wo min a fanyi ra, wo man xa nde so setaree yi ra, barima to bara findi sali loxəs ra won Marigi bə. Wo naxa sunnun, barima Alatala xa səewə senbe fima nə wo ma.» ¹¹ Lewikae fan naxa jama masabarı, e nu fa a fala, «Wo wo sabarı, barima to bara findi sali loxəs ra Ala bə. Wo naxa sunnun.» ¹² E birin naxa gbilen e xənyi, e xa sa e dəge, e man xa e min. E naxa doneş rasanba e booree ma jiəlexinyi kui, ało a fala e bə ki naxə.

Bage Ti Sali

¹³ Na kuye iba, denbaya kanyie Isirayilakae ya ma, sərəxədubə, nun Lewikae naxa e malan səriye karaməxə Esidirasi yire alako e xa Tawureta Munsa rame. ¹⁴ Yi səriye kui, Alatala naxan so Annabi Munsa yi ra, a səbəxi Isirayilakae xa bagee ti, e xa lu e kui kike soloferə nde sali təmui. ¹⁵ Yi sali loxəs ma, a lan nə e xa a fala Isirayilakae birin bə, a nun naxee na Darisalamu, «Wo xa mini wula i oliwi salonyi, miriti salonyi, tugi fənse, nun tufu salonyi fende, alako wo xa bagee ti ało a səbəxi ki naxə.»

¹⁶ Na kui Isirayilakae naxa mini wuri salonyie səgəde. E naxa bagee ti e xa banxie fari, tandı ma, hərəməbanxi tətə kui, nun Ye Naadə nun Efiramı xa Naadə ya ra. ¹⁷ Nama, naxee birin keli konyiya kui, e naxa bagee ti e luma naxee kui. Na naxa findi səewə belebele ra. Kabi Nunu xa di Yosuwe təmui, e mu nu na məcəli raba.

¹⁸ Ləxə yo loxə, e nu fa Tawureta Munsa xaran, kelife sali fəlo loxəs han a rajon loxəs. E naxa na raba xi soloferə bun ma. A solomasaxan nde, e birim naxa e malan, e fa sali belebele raba ało a səbəxi ki naxə.

9

Nama xa sunyi

¹ Na kike xi məxçırən nun naani loxəs, Isirayilakae naxa e malan e xa sunyi suxu. E naxa sunnun donna ragoro e ma, e bəndə maso e fate ma. ² Isirayila bənsəsə naxa lu yire kerən, xçjəsə yo mu nu na

e ya ma. E naxa e xa yunubi nun e babae xa yunubi masen Ala bε. ³ Kuye to iba, e naxa ti, e e tuli mati Tawureta Munsa xaranyi ra, e Marigi Alatala naxan soxi e yi ra. Soge to xɔnɔ fɔlɔ, e naxa e xa yunubi masen e Marigi Alatala bε, e man naxa tuubi a bε han soge naxa te a fanyi ra.

⁴ Lewika Yesuwa, Bani, Kadamiyeli, Sèbanaya, Buni, Serebiya, Bani, nun Kenani naxa ti wuri yailanxi ma, e fa e Marigi Alatala xili e xui itexi ra. ⁵ Lewika Yesuwa, Kadamiyeli, Bani, Xasabeneya, Serebiya, Hodiya, Sèbanaya, nun Petaxiya naxa a masen jama bε, «Wo keli, wo xa wo Marigi Alatala tantu, danyi mu na naxan ma.»

«Muxu bara i xili xungbe matɔxɔ, naxan dangi tantui nun matɔxɔs birin na. ⁶ I tan nan na muxu Marigi Alatala ra, i keren, naxan koore nun tunbuie daa, naxan bɔxì nun a isee birin daa, naxan baa nun yɛxε birin daa. I bara na nimase birin daa. Hali tunbui naxee na koore ma, e fan bara tuubi i bε. ⁷ I tan nan na Marigi Alatala ra naxan Annabi Iburama sugandixi, a a ramini Uru Kalidi bɔxì kui, a Iburahima xili sa a xun ma. ⁸ I naxa a to a bɔjɛs tinxin i ya i. I naxa saatɛ tongo a bε, i xa Kanaan bɔxì fi a bɔnsɔe ma, Kanaankae, Xitikae, Amorikae, Perisikae, Yebusukae, nun Girigasakae nu na dɛnnaxε. I bara na saatɛ rakamali, barima i tinxin.»

⁹ «I naxa muxu benbae xa sunnunyi to Misira bɔxì ma, i man naxa e xui mɛ Xulunyumi Baa ma. ¹⁰ I naxa kaabanakoe nun tɔnxumae raba Firawuna, a xa walikɛ, nun a xa jama birin xili ma, barima i bara a kolon e bara e yɛtɛ igbo muxu benbae ma. Na kui i bara xili magaaxuxi sɔtɔ, naxan na i yi ra han to. ¹¹ I naxa baa bolon e ya xɔri alako e xa giri. E naxa giri e xaraxi ra baa tagi, kɔnɔ naxee nu biraxi e fɔxɔ ra, i naxa ye radin nee xun ma, i e radula ałɔ gɛmɛ goroma ye bɔtini ma ki naxε. ¹² Yanyi ra, i naxa nuxui findi e rajɛrɛ se ra. Kɔɛ ra, i naxa tɛ ti e bε naxan kira iyalanma, e e jɛrɛma naxan na.»

¹³ «I naxa goro Turusinina geya fari, i fa wɔyɛn e bε keli koore ma. I naxa sɛriyɛ tinxinxi, nɔndi, marasi nun yaamari fanyie masen e bε. ¹⁴ I xa walikɛ Munsa saabui ra, i naxa i xa malabui lɔxɔe sɛniyɛnxi xa fe masen e bε, i xa yaamari, i xa marasi, nun i xa sɛriyɛ. ¹⁵ Kaame to e suxu, i naxa taami ragoro e ma keli koore. Ye xɔli nu na e ma tɛmwi naxε, i naxa ye ramini gɛmɛ longori ra. I naxa e xɛɛ bɔxì tongode i i rakali naxan na sofe ra e yi ra.»

¹⁶ «Kɔnɔ muxu benbae naxa finsiriwaliya raba e xa yɛtɛ igbona kui. E mu e tuli mati i xa yaamari ra. ¹⁷ E mu tin i xui ratinmɛde. E mu ratu i xa kaabanakoe ma, i naxee raba e bε. E naxa e kobe ti i ra, e man naxa nate tongo gblifenfe ra konyi kui. E mange nde sugandi na nan ma. Kɔnɔ i tan mu e rabɛjɛn, barima Ala nan lanxi i ma naxan diphɛma, naxan kinikinima, naxan hinnɛma. I xa xɔnɛ mu mafura. I xa xanunteya gbo. ¹⁸ I mu e rabɛjɛn halì e to ninge kuye yailan yɔxui ra, e fa a fala, «Muxu xa ala nan yi ki naxan muxu ramini Misira bɔxì ma.» E to fe jaaxi fala i xa fe ra, i mu e rabɛjɛn fefe ma. ¹⁹ I xa fonisireya kui i mu e rabɛjɛn gbengberenyi ma. I mu nuxui ba e ya ra, naxan nu e rajɛrɛma yanyi ra. I mu tɛ ba naa, naxan nu kira iyalanma e bε kɔɛ ra. ²⁰ I naxa i Xaxili Fanyi so e yi ra alako e xaxili xa fan. I naxa mana taami nun ye so e yi ra alako e xa balo. ²¹ Ne tongo naani bun ma, i jɛngi saxi e xa fe xɔn ma gbengberenyi ma. E hayi nu na se naxan birin ma, i naxa na so e yi ra. E xa dugie mu kana, e sanyie mu funtu.»

²² «I naxa mangɛyae nun si gbetɛe so e yi ra, bɔxì naxee nu na e xa bɔxì naaninyi ra. E naxa mangɛ Sixɔn xa bɔxì Xɛsibon tongo, e man naxa mangɛ Ogo xa bɔxì Basan tongo. ²³ I naxa e xa die rawuya dangife tunbuie ra naxee na koore ma. I naxa na bɔxì so e yi ra i naxan laayidi e babae bε. ²⁴ E xa die naxa na bɔxì sɔtɔ. I naxa Kanaankae nun e xa mangɛ ragoro e ya i, i naxa e sa e bɛlɛxɛ i, alako e xa e waxɔnfɛ raba e ra. ²⁵ E naxa taae nun bɔxì fanyie sɔtɔ, a nun banxi naxee rafexi harige ra, kɔlɔnyie, weni bilie, oliwi bilie, nun sansi gbegbe naxee bogima a fanyi ra. E naxa e dɛge, e naxa luga baloe fanyi ra, e naxan sɔtɔ i xa hinnɛ saabui ra.»

²⁶ «Kɔnɔ e mu lu i xa yaamari bun ma. E naxa i matandi, e naxa e kobe ti i xa sɛriyɛ ra. E naxa i xa namijɔnɛmɛ faxa, naxee nu bara kawandi ti e bε e xa gbilen i ma. E naxa fe jaaxi gbegbe raba i ra. ²⁷ Na kui i naxa e sa e yaxuie bɛlɛxɛ i, naxee bara e jaxankata. Kɔnɔ e to i xili e xa tɔɔrɛ kui, i naxa e xa maxandi susu koore ma. I naxa marakisimae xɛɛ e xɔn ma, naxee bara e ba e yaxuie bɛlɛxɛ i. ²⁸ E to malabui sɔtɔ, e man naxa fe jaaxi raba fɔlɔ i ra. Na kui, i naxa e rabɛjɛn e yaxuie yi ra, naxee bara nɔ e ra. Kɔnɔ e to gbilen i xili ra, i man naxa e xa maxandi susu koore ma i xa fonisireya saabui ra. I bara e ratanga sanmaya wuyaxi. ²⁹ I naxa fe birin naba, alako e xa bira i xa sɛriyɛ fɔxɔ ra, kɔnɔ e naxa e yɛtɛ igbo, e mu e tuli mati i xa yaamarie ra. E naxa tondi i xa sɛriyɛ rabatude, naxan nɔma a rabatumae rakiside. E naxa e kobe ti i ra, e mu i xui rabatu fefe ma.»

³⁰ «I naxa lu e sɛeti ma kabi tɛmwi xɔnkuye. I nu e ralimaniyama i Xaxili ra i xa namijɔnɛmɛ saabui ra, kɔnɔ e mu e tuli mati i ra. Na kui i naxa e sa si gbetɛe bɛlɛxɛ i. ³¹ Kɔnɔ hali i to na raba, i tondi nɛ e sɔntɔde i xa fonisireya xa fe ra. I mu e rabɛjɛn kerenyi ra, barima Ala nan na i ra naxan hinnɛma mixie ra, naxan kinikinima e ma.»

³² «Yakosi, i tan muxu Marigi Ala Xungbe, i sənbə gbo, i magaaxu, i i xa saatə rakamalima, i hinnəma mixi ra. Yandi, i xa i jıengi sa muxu xa tɔɔrə xon ma, muxu xa mangəe, muxu xa kuntigie, muxu xa sərəxədubəe, muxu xa namijonməe, muxu babae, nun muxu xa jıama birin. Kabi Asiriya mangəe xa təmui, han to muxu na tɔɔrə nan kui. ³³ I bara fe tinxinxı raba muxu bə. I tan bara dugutəgəja raba, kənəc muxu tan bara fe jıaaixi raba i ra. ³⁴ Muxu xa mangəe, muxu xa kuntigie, muxu xa sərəxədubəe, nun muxu babae mu bira i xa səriye fəxə ra. E mu e tulı matixi i xa yaamari nun i xa masenyi ra. ³⁵ Hali i to harige nun bəxi fanyi sa e xa mangəya bun ma təmui naxə, e mu i xui rabatu, e mu gbilen e xa wali jıaaixi fəxə ra. ³⁶ To ləxəcə muxu na konyiya nan kui. Muxu bara findi konyie ra bəxi ma i dənnaxə fixi muxu benbae ma, alako e xa balo na bəxi fanyi saabui ra. ³⁷ Kənəc na bəxi bogi fanyi birin luma mangə gətəee nan bə, muxu na naxee bun ma muxu xa yunubie xa fe ra. E e waxənfe rabama muxu fatee nun muxu xa xurusee ra. Muxu na tɔɔrə belebele nan kui.»

10

Nama xa nate tongoxi

¹ Na birin kui, muxu bara yi nate səbəxi tongo, muxu xa mangəe, Lewikae, nun muxu xa sərəxədubəe xa tənxuma dəxəxi a ma. ² E xilie nan yi ki:

Gomina Nehemi Xakalaya xa di, Sedekiya,

³ Seraya, Asaraya, Yeremi,

⁴ Pasura, Amaraya, Malakiya,

⁵ Xatusi, Səbanaya, Maluku,

⁶ Xarima, Meremoti, Abadiyasi,

⁷ Daniyəli, Ginətən, Baruki,

⁸ Mesulama, Abiya, Miyamin,

⁹ Maasiya, Biligayi, nun Semaya.

Sərəxədubəe nan na ki.

¹⁰ Lewikae nan yi ki:

Asanaya xa di Yesuwa, Xenadadi xa di Binuwi, Kadamiyəli,

¹¹ nun e ngaxakerenyie,

Sebanaya, Hodiya, Kelita, Pəlaya, Hanan,

¹² Mika, Rexobo, Xasabiya,

¹³ Sabudu, Serebiya, Səbanaya,

¹⁴ Hodiya, Bani, nun Bəninu.

¹⁵ Kuntigie nan yi ki:

Paroso, Mowaba Paxati, Elama, Satu, Bani,

¹⁶ Buni, Asigadi, Bibayı,

¹⁷ Adoniya, Begifayi, Adin,

¹⁸ Atəri, Xesekiya, Asuru,

¹⁹ Hodiya, Xasuma, Beseyi,

²⁰ Xarifi, Anatəti, Nebayı,

²¹ Magapiyasi, Mesulama, Xesiri,

²² Mesesabeli, Sadoki, Yaduwa,

²³ Pəlataya, Hanan, Anaya,

²⁴ Hoseya, Xananiya, Xasubu,

²⁵ Haloxesi, Pilixa, Sobeki,

²⁶ Rexumi, Xasabana, Maaseya,

²⁷ Ahaya, Hanan, Anan,

²⁸ Maluku, Xarima, nun Baanna.

²⁹ «Nama dənxəcə birin, sərəxədubəe, Lewikae, naadə makantəe, bəetibae, hərəməbanxi walikəe, nun mixi naxee birin mini si gətəee ya ma e bira Ala xa səriye fəxə ra, e xa ginəe, e xa di xəməe, e xa di ginəe, nun mixi naxee birin fe fahamuma, ³⁰ nee birin naxa kafu e ngaxakerenyi kuntigie ma. E naxa e rakali e xa bira Ala xa səriye fəxə ra, Ala xa konyi Munsa naxan fixi e ma, e xa e Marigi Alatala xa yaamari, a xa masenyi, nun a xa səriye birin nabatu.»

³¹ «Muxu naxa nate tongo muxu xa tondi muxu xa die fide yi bəxi mixie ma. Muxu fan xa tondi e xa di ginəe fende muxu xa di xəməe bə. ³² Muxu mu sese sarama malabui ləxəcəe nun sali ləxəcə, yi bəxi mixie fama naxee raalo məngi, xa na mu a ra se gətəee. Nə soloferə nde birin na, muxu mu bəxi rawalima, muxu man dijəməna nə donie birin ma. ³³ Nə yo jıe muxu xa gətəee nde ba, a xa rawali muxu Marigi Ala xa hərəməbanxi kui, ³⁴ alo sərəxə taami, sansi xəri naxee bama sərəxə ra ləxə yo ləxə, sərəxə gan daaxi naxee bama ləxə yo ləxə, naxee bama malabui ləxəcəe, naxee bama kike nəsəne ti

لۆخۆئە، ناخىء باما سالى لۆخۆئە، ناخىء باما سەنیيەنى يە فە را، ناخىء باما Isirayila خە يۇنىبى خەفارىفە را، نۇن والى ناخان بىرىن ناباما مۇخۇ Marigi Ala خە بانخى كىي.

³⁵ «سەرەخەدۇبە، Lewikae، نۇن ناما بىرىن ناخا ناتە تongo Ala خە مالى را، خابىلە ناخىء فاما يە جە را وەخاتى كىما، ناخان گانما Ala خە بانخى كىي، الڭ ا سەبەخى كەتاابۇي كىي كى ناخە. ³⁶ مۇخۇ ناخا ناتە تongo يە يە مۇخۇ خە مۇخۇ خە بۆخى داخامۇي سىنچە نۇن مۇخۇ خە سانسى بوجى سىنچە خەنەن Alatala خە بانخى. ³⁷ مۇخۇ مان خە مۇخۇ خە دى خەمە سىنچە نۇن مۇخۇ خە خۇرۇسە دى سىنچە خەنەن سەرەخەدۇبە خەن ما، مۇخۇ Marigi Ala خە بانخى كىي، الڭ ا سەبەخى كەتاابۇي كىي كى ناخە.»

³⁸ «مۇخۇ ناخا ناتە تongo، مۇخۇ خە مۇخۇ خە فارىن خۇن سىنچە، سانسى بوجى سىنچە، وەنى نەئەنە، نۇن تۈرە نەئەنە خەنەن مۇخۇ Marigi Ala خە ھۆرمەبانخى بىلى كىي سەرەخەدۇبە بە. مۇخۇ مان خە فارىلە Fi Lewikae ma. E luma siga ra na farile foخو ra مۇخۇ walima دەننەخە. ³⁹ E خە نا رابا Haruna بۆنسە سەرەخەدۇبە ندە يە خۆرى. E خە فارىلە با نا فارىلە نان كىي، e fa na tan خەنەن ھۆرمەبانخى بىلى كىي، داخامۇي راغاتاما دەننەخە. ⁴⁰ Isirayilakae نۇن Lewikae خە نا مەنگى، وەنى نەئەنە، نۇن تۈرە نەئەنە خەنەن نا بىلى كىي ھۆرمەبانخى خە سىرى ساخى دەننەخە. سەرەخەدۇبە، ناادە کانتا، نۇن بەتىباىن fan نا مەننى نە. مۇخۇ mu مۇخۇ Marigi Ala خە ھۆرمەبانخى raboloma!»

11

Yuwiñ naxee fa Darisalamu

¹ Nama kuntigie naxa sabati Darisalamu taa sەnیyەnxى، نۇن mixi gبەتە ناخىء sugandixi Ala خە مالى را. Mixi fu yo mixi fu، keren naxa sugandi دۆخەفە را Darisalamu. Mixi دۆنخۆئە ناخىء luxi، نىئەنە naxa sabati taa gبەتە. ² Nama naxa duba mixie بە، ناخىء بارا tin lude Darisalamu.

³ Isirayilakae، سەرەخەدۇبە، Lewikae، ھۆرمەبانخى walikە، نۇن Sulemani خە كۆنييە خە die، ناخىء mu نا دارىسالامۇ، نىئەنە sabati e خۆنىي، e خە taae كىي Yudaya بۆخى ma.

⁴ بۆخى mange ناخىء sabati Darisalamu، ندەن keli Yuda بۆنسە نۇن Bunyamin بۆنسە نە. Naxee kelixi Yuda بۆنسە، نىئەنە xilie نان yi ki: Atayaya نۇن Maaseya. Atayaya baba xili Yusiya. Na fan baba xili Sakari. Na fan baba xili Amaraya. Na fan baba xili Sefataya. Na fan baba xili Mahalaleli. Na fan baba xili Peresi. ⁵ Maaseya baba xili Baruki. Na fan baba xili Kolixose. Na fan baba xili Xasaya. Na fan baba xili Adaya. Na fan baba xili Yoyaribu. Na fan baba xili Sakari. Na fan baba xili Selaha. ⁶ Na kui، Peresi xabilە ناخىء sabati Darisalamu، e findixi mixi كەمە naani، mixi tongo senni نۇن solomasaxan nan na.

⁷ Naxee kelixi Bunyamin بۆنسە، نىئەنە xilie نان yi ki: Salu، نۇن a foxirabirە Gabayi نۇن Salayi. Salu baba xili Mesulama. Na fan baba xili Yowedi. Na fan baba xili Pەdaya. Na fan baba xili Kolaya. Na fan baba xili Maaseya. Na fan baba xili Itiyەli. Na fan baba xili Yەsaya. ⁸ Nee خە mixie malanxi mixi كەمە solomanaani، mixi mۆخچەن نۇن solomasaxan. ⁹ Sikiri خە di Yoweli نان findixi e خە mangە singe ra. E خە mangە firin ندە lanxi Hasenuwa خە di Yuda نان ma.

¹⁰ Naxee findixi سەرەخەدۇبە را، نىئەنە xilie نان yi ki: Yoyaribu خە di Yەdaya، Yakin، ¹¹ Seraya، نۇن e wali booree. Seraya baba xili Xilikilya. Na fan baba xili Mesulama. Na fan baba xili Sadoki. Na fan baba xili Merayoti. Na fan baba xili Axituba، Ala خە بانخى yarerati. ¹² Nee birin malanxi mixi كەمە solomasaxan، mixi mۆخچەن firin. Adaya fan nu na، نۇن a wali boore ناخىء findi denbaya kanyie ra. Adaya baba xili Yeroxama. Na fan baba xili Pەlalaya. Na fan baba xili Amasi. Na fan baba xili Sakari. Na fan baba xili Pasura. Na fan baba xili Malakiya. ¹³ Nee birin malanxi mixi كەمە firin، mixi tongo naani نۇن firin. Amasayi fan nu na، نۇن a wali boore ناخىء findi kuntigie ra. A baba xili Asareli. Na fan baba xili Axesayi. Na fan baba xili Mesilemoti. Na fan baba xili Imeri. ¹⁴ Nee birin malanxi mixi كەمە، mixi mۆخچەن نۇن solomasaxan. Hagidoli خە di Sabadiyeli نان findi e خە yarerati ra.

¹⁵ Naxee findixi Lewikae را، نىئەنە xilie نان yi ki: Semaya، naxan baba xili Xasubu. Na fan baba xili Asirikama. Na fan baba xili Xasabiya. Na fan baba xili Buni. ¹⁶ Sabەtayi نۇن Yosabadi، Lewikae خە mangە ناخىء nu Ala خە بانخى yailanma. ¹⁷ Matanya، naxan baba xili Mika. Na fan baba xili Sabadi. Na fan baba xili Asafi، mangە naxan Ala matۆخە نۇن Ala maxandi rabama. Bakibukiya نان findi نا mangە firin ندە ra. Abeda، naxan baba xili Samiwa. Na fan baba xili Galali. Na fan baba xili Yedutun. ¹⁸ Lewika ناخىء nu sabatixi Darisalamu، Ala خە taa sەnیyەnxى، e malanxi mixi كەمە firin، mixi tongo solomasaxan نۇن naani.

¹⁹ Naxee nu ھۆرمەبانخى naadە makantama، نىئەنە xilie نان yi ki: Akubu، Talamon، نۇن e ngaxakerenyie ناخىء nu naadە makantama. Nee malanxi mixi كەمە، mixi tongo soloferە نۇن firin.

²⁰ Isirayilakae، سەرەخەدۇبە، نۇن Lewika ناخىء luxi، e tan sabatixi Yudaya taae نان kui e خۆنىي.

²¹ ھۆرمەبانخى walikە sabatixi Ofeli geya نان fari. Sixa نۇن Gisepa نان findi e خە mangە ra. ²² Lewika ناخىء sabatixi Darisalamu، e خە mangە findixi Yusayi نان na. A baba xili Bani. Na fan baba xili Xasabiya. Na fan baba xili Mataniya. Na fan baba xili Mika. Na fan baba xili Asafi، naxan findixi بەتىباىن خە mangە ra Ala خە بانخى kui. ²³ بەتىبا birin نۇن na mangە xungbe خە yaamari نان bun ma lۆخۆئە birin.

²⁴ Petaxiya findixi mangē xa marasima nan na jama bē. A baba xili Mesesabeli. Na fan baba xili Sera. Na fan baba xili Yuda.

²⁵ Yuda bōnsōe mixie sabatixi Kiriyati Araba, Dibon, Yekabeseeli, ²⁶ Yesuwa, Molada, Peleti, ²⁷ Xasari, Beriseeba, ²⁸ Sikilaga, Mekona, ²⁹ Rimōn, Soraha, Yaramuti, ³⁰ Sanowa, Adulama, Lakisi, Aseka, e nun e rabilinyie. E naxa sabati fōlofe Beriseeba ma sa dōxō Hinoma gulunba ra. ³¹ Bunyamin bōnsōe mixie sabatixi Geba, Mikimasi, Aya, Beteli, nun e rabilinyie ne. ³² E man sabatixi Anatōti, Noba, Ananaya, ³³ Xasori, Rama, Gitayimi, ³⁴ Xadidi, Seboyima, Nebalati, ³⁵ Lodi, Ono, nun se yailanmae xa gulunba fan kui. ³⁶ Lewika ndee naxee kelixi Yudaya, nee naxa sabati Bunyamin bōxi ma.

12

Serexedubee nun Lewikae

¹ Serexedubee nun Lewikae nan yi ki, naxee gbilen Darisalamu e nun Salatiyeli xa di Sorobabeli nun Yesuwa ra:

Seraya, Yeremi, Esidirasi,

² Amaraya, Maluku, Xatusi,

³ Sekanaya, Rexumi, Meremoti,

⁴ Ido, Gineton, Abiya,

⁵ Miyamin, Mowadiya, Biliga,

⁶ Semaya, Yoyeribu, Yēdaya,

⁷ Salu, Emoki, Xilikiya, nun Yēdaya.

Serexedube kuntigie nan na ki, nun e ngaxakerenyi naxee nu na Yesuwa xa waxati.

⁸ Lewikae nan yi ki:

Yesuwa, Binuwi, Kadamiyeli,

Serebiya, Yudaya, nun Mataniya.

E nu findixi bēetiba mangēe nan na. ⁹ E ngaxakerenyie Bakibukiya nun Unni nu tima e ya ra na wali kui.

¹⁰ Yesuwa findi ne Yoyakima baba ra. Yoyakima findi ne Eliyasibu baba ra. Eliyasibu findi ne Yoyada baba ra. ¹¹ Yoyada findi ne Yonatan baba ra. Yonatan findi ne Yaduwa baba ra.

¹² Yoyakima xa waxati, serexedube xabile nun e xunye nan ya:

Meraya nan findi Seraya xabile xunyi ra.

Xananiya nan findi Yeremi xabile xunyi ra.

¹³ Mesulama nan findi Esidirasi xabile xunyi ra.

Yehoxanani nan findi Amaraya xabile xunyi ra.

¹⁴ Yonatan nan findi Maluku xabile xunyi ra.

Yusufu nan findi Sēbanaya xabile xunyi ra.

¹⁵ Adina nan findi Xarima xabile xunyi ra.

Xēlekayi nan findi Merayoti xabile xunyi ra.

¹⁶ Sakari nan findi Ido xabile xunyi ra.

Mesulama nan findi Gineton xabile xunyi ra.

¹⁷ Sikiri nan findi Abiya xabile xunyi ra.

Pilitayi nan findi Minyamin nun Mowadiya xabile xunyi ra.

¹⁸ Samuwa nan findi Biliga xabile xunyi ra.

Yehonatan nan findi Semaya xabile xunyi ra.

¹⁹ Matenayi nan findi Yoyeribu xabile xunyi ra.

Yusayi nan findi Yēdaya xabile xunyi ra.

²⁰ Kalayi nan findi Salayi xabile xunyi ra.

Eberi nan findi Emeki xabile xunyi ra.

²¹ Xasabiya nan findi Xilikiya xabile xunyi ra.

Netaneeli nan findi Yēdaya xabile xunyi ra.

²² Serexedube xilie nun Lewika denbaya kanyie xilie nu sēbexi Eliyasibu, Yoyada, Yonatan, nun Yaduwa xa waxati, Perise mange Dariyusi xa mangēya bun ma. ²³ Lewika denbaya kanyie xilie nu sēbexi taruxui buki kui han Eliyasibu xa mamadi Yonatan xa waxati. ²⁴ Lewikae xa mangēe Xasabiya, Serebiya, Kadamiyeli xa di Yosuwe, nu Alatala matōxoma tēmui naxē, e ngaxakerenyie nu tixi e ya i, alō Ala xa mixi Dawuda a yamari ki naxe.

²⁵ Mataniya, Bakibukiya, Abadiyasi, Mesulama, Talamōn, nun Akubu nu hōrōmōbanxi naadēe kantama, ²⁶ Yosuwe xa di Yoyakima xa waxati kui, Yosadaki xa mamadi. Na waxati Nehemi nan nu na gomina ra, Esidirasi nan nu na serexedube nun seriyē karamōxō ra.

Darisalamu tētē rabi

²⁷ Darisalamu tētē rabi, e xεεrae xεε ne Lewikae birin ma Yudaya bōxi ma, alako e xa fa Darisalamu pεlexin xulunyi tide beetie ra, naxee bama maxa see nun kōra mōoli ndee xui ra. ²⁸ Bεetibae naxa fa kelife Darisalamu fari ma, a nun Netofa fōxōe ra, ²⁹ Beti Giligali, Geba, nun Asamafeti. ³⁰ Sεrεxεdubεe nun Lewikae naxa e yētē rasεniyεn, e man naxa jama, nun taa naadεe nun taa tētē fan nasεniyεn.

³¹ N naxa Yudaya mangεe rate tētē kōn na. N man naxa bεetiba jama firin sugandi. Nama singe jaŋεrē tētē kōn na yirefanyi ma, Xuruse naadε mabiri. ³² Hosaya nun Yudaya mangεe sεtētī naxa bira yi jama fōxō ra, ³³ e nun Asaraya, Esidirasi, Mesulama, ³⁴ Yuda, Bunyamin, Seraya, Yeremi, ³⁵ sεrεxεdubε naxee feri fema, Yonatan xa di Sakari, naxan benbae findixi Semaya, Mataniya, Mike, Sabudu, nun Asafi ra. ³⁶ Sakari ngaxakerenyie Semaya, Asareli, Milalayi, Gilalayi, Maayi, Netaneeli, Yuda, nun Xanani naxa bira e fōxō ra. Dawuda xa bεetibasee nu na e yi ra. Sεriye karamoxo Esidirasi nan nu na e xa yarerati ra. ³⁷ E to Dulonyi naadε li, e naxa te Dawuda xa taa kui tētē kōn na. E naxa dangi Dawuda xa banxi ra han e sa Ye naadε li sogetede biri.

³⁸ Na jama firinyi naxa ti Ala xa banxi kui. N tan nun kitisaε nu na, nun ⁴¹ sεrεxεdubεe Eliyakin, Maaseya, Miryamin, Mike, Eliyowenayi, Sakari, nun Xananiya. Ferie fan nu na e yi ra. ⁴² Sεrεxεdubεe Maaseya, Semaya, Eleyasari, Usi, Yehoxanan, Malakiya, Elama, nun Eseri fan nu na. Yisiraxaya nan nu na bεetibae xa mangε ra.

⁴³ Nama naxa sεrεxε gbegbe ba sεewε kui barima e Marigi Ala nu bara e rasεewa. Ginεe nun dimεe fan nu sεewaxi. Na jεleixinyi xui naxa siga yire makuye.

⁴⁴ Na lōxōe muxu naxa xεmεe sugandi naxee bilie kantama, sεrεxε bogise singee nun farile ragatama dēnnaxε. Yi xεmεe lan nε e xa sansi bogi singee xun lan, naxee fixi sεrεxεdubεe nun Lewikae ma, kelife xεe ma ało a sεbεxi kitaabui kui ki naxε. Yudayakae nu bara pεlexin sεrεxεdubεe nun Lewikae xa wali ra. ⁴⁵ E naxa e Marigi Ala xa wali raba a fan yi ra. E tan, bεetibae, nun naadε makantεe nu e rasεniyεnma ało Dawuda nun a xa di Sulemani a masenxi ki naxε. ⁴⁶ Dawuda nun Asafi xa waxati, bεetiba mangεe nu na naxee nu Ala matçxōma suukie nun tantuie ra. ⁴⁷ Sorobabeli nun Nehemi xa waxati, Isirayila birin nu baloe soma bεetibae, naadε makantεe, Lewikae, sεrεxεdubεe, nun Haruna xa die yi ra lōxōe birin.

13

Nehemi xa wali dōnχōe

¹ E nu na Tawureta Munsa xaranfe jama be tēmui naxε, e naxa yi sεbεli to, «Amonika nun Mowabaka mu daxa e xa so Ala xa mixie ya ma, ² barima e mu fa taami nun ye ra Isirayilakae ralande e xa biyaasi kui, e kōbiri fi Balami nan ma, a xa fa Isirayilakae danka. Kōnā muxu Marigi Ala naxa na danke mafindi barake ra.» ³ E to na mε, e naxa si gbεtε mixi birin keri Isirayilakae ya ma.

⁴ Beenu na xa raba, sεrεxεdubε Eliyasibu nan nu na bilie xunyi ra muxu Marigi Ala xa banxi kui. A bariboore nde nan nu lanxi Tobiya ma. ⁵ A nu bara bili belebele so a yi ra yi se birin nagatama dēnnaxε: mengi, surayi, hōrōmōbanxi isee, mengi farile, weni nεεnε, nun ture, naxee fima Lewikae, bεetibae, nun naadε makantεe ma. ⁶ Na birin naba tēmui naxε, n mu nu na Darisalamu, barima n nu bara gbilen Babilōn mangε Atasakasi yire, a xa mangεya pεtōngō saxan nun firin nde ra. Na pεtōngō, mangε naxa tin ⁷ n bεjinde, n xa gbilen Darisalamu. N to naa li, n naxa Eliyasibu xa wali kobi to bili sofe ra Tobiya yi ra, Ala xa banxi kui. ⁸ Na fe naxa n bōjεne rajnaaxu n ma. N naxa Tobiya xa se birin woli tande. ⁹ N naxa e yaamari e xa na bilie rasεniyεn, n fa Ala xa banxi see rasō naa, ało sεrεxεe nun surayi.

¹⁰ N naxa a mε fan, se naxee lan e xa fi Lewikae ma, e mu nu na fixi e ma. Lewikae nun bεetibae, naxee nu lanxi e xa Ala xa wali raba, nee nu bara siga e xa xεe rawalide. ¹¹ N naxa sōnχōe rate kitiisae ma, n fa e maxorin, «Wo Ala xa banxi rabεjinxī munfe ra?» N naxa Lewikae nun bεetibae malan, n fa e ragbilen e xa wali ra. ¹² Na tēmui kōrε Yudayaka birin naxa fa mengi farile, weni nεεnε, nun ture ra, a xa malan bilie kui. ¹³ N naxa Selemiya sεrεxεdubε ti, a xa na bilie makanta, a nun sεriye karamoxo Sadoki, Lewika Pεdaya, Sabudu xa di Hanan, Mataniya xa mamadi. N na mixie sugandixi nε barima tinxin mixie nan nu na e ra. A nu lan nε e xa na see itaxun e ngaxakerenyie ma.

¹⁴ N Marigi Ala, i naxa nεεmu n ma na xa fe ra. I xa ratu n ma, n wali tinxinxi naxan naba i xa hōrōmōbanxi nun sali xa fe ra.

¹⁵ Na tēmui n naxa Yudayaka ndee to wali kui malabui lōxōe. E sansi bogi bunduma, e mengi xabama, e a bakima sofale fari, e man weni bogi, weni, xōrε, nun kote gbεtε bakima, e a xanin Darisalamu malabui lōxōe, e xa a mati. N naxa na tōnyi dōxō e ma sεnbε ra. ¹⁶ Tireka naxee sabatixi Darisalamu,

e fan nu fama nε yεχεε nun kote mɔɔli birin na Darisalamu, e xa a mati malabui lɔxɔε Yudayakae ma.
¹⁷ N naxa sɔnxɔε rate Yudaya kuntigie ma yi ki, «Wo na munse rabafe? Wo na binyε nan bafe malabui lɔxɔε ma? ¹⁸ Wo babae fan nu na nan nabama. Na nan a niyaxi won Marigi Ala naxa won jaxankata, a yi taa kana. Wo na a xa xɔnε xun masafe, barima wo mu malabui lɔxɔε binyaxi.»

¹⁹ Na tεmui n naxa yaamari fi, kɔε so tεmui, beenu malabui lɔxɔε xa a li, Darisalamu naadεe xa balan han malabui lɔxɔε xa ba a ra. N man naxa n ma walike sεgetala ndee dɔxɔ naadεe ra, e naxa tin kote yo xa so malabui lɔxɔε. ²⁰ A bara sanya kerem, xa na mu a ra firin li, yulε makiti sama Darisalamu fari ma, tεtε sεeti ma. ²¹ N naxa na tɔnyi fan cɔxɔ e ma yi wɔyεnyi ra, «Wo kɔε radangima tεtε sεeti ma munfe ra? Xa wo na raba kɔrε, n bεlεxε wo lima nε.» Kafi na dangi, e mu fa malabui lɔxɔε sɔnɔn.

²² N naxa a fala Lewikae bε, e xa e yεtε rasεniyεn, e xa fa naadεe makantade, alako mixie xa malabui lɔxɔε binya.

N Marigi Ala, i xa ratu n ma wali ma, i man xa n kanta i xa fonisireya kui.

²³ Na waxati, n naxa Yuwifi ndee to naxee bara gineε dɔxɔ naxee keli Asidodi, Amoni, nun Mowaba bɔxi ma. ²⁴ E xa di ndee nu Asidodi xui falama, xa na mu a ra si gbεtε xui, e mu Yudaya xui falama. ²⁵ N naxa na fan tɔnyi dɔxɔ e ma, n fa e danka. N naxa mixi ndee bɔnbo, n e xunsεxε mata. N naxa fa e rakali Ala xili ra, «Wo naxa wo xa di gineε fi e xa di xεmεe ma, wo fan naxa e xa di gineε dɔxɔ wo yεtε bε, xa na mu a ra wo xa die bε. ²⁶ Na fe xa mu a niyaxi Isirayila mangε Sulemani findixi yunubitε ra? A maniyε yo mu nu na dunijia sie ya ma. Ala naxa a xanu, a man a findi Isirayila mangε ra. Kɔnɔ si gbεtε gineε naxa a raso yunubi fe kui. ²⁷ Wo fan wama na yunubi mɔɔli nan nabafe? Wo wama findife tinxitaree nan na won Marigi Ala bε, gineε futife ra si gbεtε ya ma?»

²⁸ Eliyasibu sεrεxεdubε kuntigi xa di Yoyada nan nu na Sanbalati Xoronka bitanyi ra. N naxa a rabolo.

²⁹ N Marigi Ala, i xa ratu n ma fe ma, barima e bara sεrεxεdubε wali manɔxɔ, e man bara sεrεxεdubεe nun Lewikae xa saate kana.

³⁰ N naxa si gbεtε mixi birin keri sεrεxεdubεe nun Lewikae ya ma, n naxa e ti e xa wali ra. ³¹ N man naxa yege fi sεrεxεdubεe ma sali tεmui nun bɔxi daxamui singe sεrεxε ba tεmui.

N Marigi Ala, i xa ratu n ma fe ma i xa fonisireya kui.

Esita xa Taruxui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Alatala nu bara Isirayila bɔnsœ sa e yaxui Babilonkae sagoe e xa yunubie xa fe ra. E naxa bu naa konyiya kui jne wuyaxie bun ma. A rajɔnyi si gbetœ fan naxa no Yuwifì yaxui singee ra, Yuwifie fa lu nee xa mangœya bun ma. Yi kitaabui fe falama naxan dangi Perise bɔxi ma Yuwifì ndee xa fe ra, naxee nu xili Morodekayi nun Esita.

Yuwifie xa diiñe nu seriyœ nde masenma, naxan mu nu rafanxi kaafiri sœnbœma nde ma Perise bɔxi ma, naxan nu xili Haman. A nu wama mixi birin xa a xinbi sin bɔxi ma a binyafe ra, kono Morodekayi mu nu wama na rabafe, barima a nu na moɔli rabama Alatala gbansan nan be. Na kui Yuwifie xa fe mu nu rafanxi a ma, a fa natœ tongo a xa e tööro.

Kono Ala mœenima a xa jaama ma, a e mali e xa tööre kui. Morodekayi taara xa di ginœma Esita nu bara findi Perise mangœ ginœ ra a xa tofanyi nun a xa tinxinyi xa fe ra. Na fe naxa a niya a xa no mangœ xungbe mayandise a xa a mali yi fe kui. Haman waxonfe jaaxi mu sœcœnya, barima Ala nu bara a xa mixi Esita lu Perise mangœ sœeti ma Ala waxon waxati ma. Ala xa mangœya gbo mangœya birin be. Amina.

Esita xa Taruxui

Mangœ ginœ Fasati tondife mangœ Asuyerusu be

¹ Mangœ nde nu na naxan nu xili Asuyerusu. A xa mangœya fôlô Inidiya bɔxi nan ma, han a sa dœxœ Etiyopi bɔxi ra. Bɔxi keme moçœjœn nun solofera nan nu na a xa noœ bun ma. ² Na waxati, a nu dœxœ Suse ne, a xa mangataa.

³ A xa mangœya jne saxan nde, a naxa xulunyi ti a xa mangœdie nun a xa walikœ be. Perise nun Mediya sœori mangœe, kuntigie, nun bɔxi gominae naxa fa. ⁴ Mangœ Asuyerusu naxa a xa naafuli, nun a xa dariyœ masen e be xi keme tongo solomasaxan bun ma.

⁵ Na to dangi, mangœ naxa xulunyi ti Suseka birin be a xa tœte kui. Xi solofera bun ma, banna nun setare birin naxa fa na xulunyi. ⁶ Mangœ banxi naxa rafe ki fanyi ra. Dugi fiixœ nun dugi fœrœe nu gbakuxi luuti fiixœ nun luuti gbeelie ra. Dugie gbakuxi luutie ma gbeti xurundœe ra. Na birin nu xirixi gœme dœxœ tofanyie ra. Xœema kibanyi nun gbeti kibanyi tofanyie nu na. Bɔxi gbaata nu yailanxi gœme tofanyi moɔli moɔlie ra. ⁷ Mangœ naxa wœni gbegbe itaxun mixie ma, e xa na min xœema pœcti moɔli wuyaxie kui. ⁸ Wœni xasabi naxan e kœnen, e naxa na min, barima mangœ nu bara a xa walikœ yamari, e xa mixie waxonfe raba.

⁹ Mangœ ginœ Fasati fan naxa xulunyi ti ginœ be mangœ Asuyerusu xa banxi kui.

¹⁰ Xulunyi xi solofera nde, mangœ Asuyerusu to siisi wœni ra, a naxa a xa batula solofera xili. Yi xœme solofera nu xili Mehuman, Bisita, Xarabona, Bigita, Abagita, Setari, nun Karakasi. ¹¹ Mangœ naxa a fala e be, e xa fa mangœ ginœ Fasati ra a xœn ma. A xa a maxiri a fanyi ra, mangœ ginœ tonxuma xa dœxœ a xun ma, alako jaama nun mangœdi birin xa a xa tofanyi to. Ginœ tofanyi nan nu na Fasati ra. ¹² Kono mangœ ginœ Fasati naxa tondi mangœ xa yaamari ra, xœerae naxan masen a be. Na naxa mangœ xœno fanyi.

¹³ Awa, mangœ naxa a xa lœnnila solofera xili naxee nu sœriyœ nun naamunyi kolon a fanyi ra. ¹⁴ Yi mangœdi solofera nan ya: Kasœna, Setara, Adamata, Tarasisi, Mœresi, Marasena, nun Memukan. Yi Mediyakae nun Perisekae tide nu gbo birin be, barima e tan nan nu na mangœ sœeti ma. ¹⁵ Mangœ naxa e maxœrin, «N tan mangœ Asuyerusu bara xœerae rasiga mangœ ginœ Fasati ma a xa fa, kono a bara tondi n ma yaamari suxude. Sœriyœ ki ma, a lanma n xa munse raba a ra?»

¹⁶ Memukan naxa a masen mangœ nun mangœdie be, «Mangœ ginœ Fasati mu fe jaaxi rabaxi i tan mangœ gbansan xa ra, a man bara fe jaaxi raba mangœdie nun jaamae ra naxee na i xa mangœya bun ma. ¹⁷ Ginœ na a me temui naxœ, mangœ ginœ bara a xa moři matandi, bɔxi ginœ birin fan luma ne e xa mořie matandi ra. Ginœ a falama ne, «Mangœ Asuyerusu xœerae rasiga ne mangœ ginœ Fasati ma a xa fa, kono a mu tin.» ¹⁸ Perise nun Mediya mangœdie xa ginœ na yi fe me temui naxœ, e fan tondima ne e xa mořie binyade. Na na raba marajaaxui nun binyatareja mu jœnma. ¹⁹ Mangœ, xa i bara tin, a lanma i xa mangœ ginœ Fasati yamari a naxa fa i yire sœnœ. Ginœ gbetœ tongo naxan fis a be, na xa findi mangœ ginœ ra. Na yaamari xa sebe Perisekae nun Mediyakae xa sœriyœ kui, naxan mu nořma masarade. ²⁰ Ginœ birin na yi yaamari xungbe me i xa mangœya bun ma, e fama ne e xa mořie binyade ki fanyi ra, kelife ginœ xuri ma, han ginœ xungbe.»

²¹ Na marasi naxa rafan mangɛ nun mangɛdie ma. Asuyerusu naxa a raba alɔ Memukan a fala ki naxɛ. ²² A naxa bataaxɛe rasamba a xa bɔxi birin ma e gbe sɛbeli ra nun e yɛtɛ bari xui ra. Na kɛedi naxɛ a xɛmɛ birin xa findi denbaya xunyi ra, a nun a xa denbaya mixi birin xa a bari xui fala.

2

Esita findife mangɛ ginɛ ra

¹ Na dangi xanbi, mangɛ bɔjɛ naxa goro. A naxa ratu mangɛ ginɛ Fasati xa fe rabaxi ma, a nun a yɛtɛ nate naxan tongoxi a xa fe ra. ² Mangɛ xa batulæ naxa a fala a be, «Ginɛdimɛdi tofanyi ndee xa fen i be. ³ Yaamari fi i xa bɔxi birin ma, e xa fa ginɛdimɛdi tofanyie birin na i xa mangataas Suse. E xa lu i xa ginɛe xa banxi kui. Hege, i xa walikɛ banaxi naxan mɛɛnima i xa ginɛe ma, na xa a jɛngi sa e xɔn ma, alako nde xa sa e xa tofanyi xun ma. ⁴ Gine naxan na rafan i ma e ya ma, na xa findi mangɛ ginɛ Fasati jɔxɔcɛ ra.» Yi wɔyɛnyi naxa mangɛ kɛnɛn, a naxa na raba.

⁵ Yuwifi nde nu na Suse naxan nu xili Morodekayi. A findi Yayiri xa di nan na, Simeyi xa mamadi, Kisú tollobite kelife Bunyamin bɔnsɔe ma. ⁶ Babilon mangɛ Nebukadansari nan fa a ra konyiya kui, a nun Yudaya mangɛ Yekoniya nun Isirayilaka gbɛtɛe. ⁷ Morodekayi baba xunya xa di ginɛ Hadasa, e nu naxan ma Esita, a nu na Morodekayi nan yi ra, kabi a baba nun a nga faxa tɛmui. A naxa a xuru, a a findi a xa di ra. Ginɛdimɛdi tofanyi nan nu a ra.

⁸ Mangɛ xa yaamari to masen a xa bɔxi mixie be, e naxa fa di ginɛ wuyaxi ra Hege xɔn ma Suse. Esita nu na e ya ma. ⁹ A to rafan Hege ma, Hege naxa fate ratofan ture, donse fanyi, nun konyi ginɛ solofero so a yi ra. A naxa e yigiyi mangɛ xa ginɛe xa banxi kui dɛnnaxɛ fan yire birin be.

¹⁰ Esita nu fatanxi bɔnsɔe nun si naxan na, a mu na masen mixi yo be, barima Morodekayi nu bara na tɔnyi dɔxɔ a ma. ¹¹ Lɔxɔe birin Morodekayi nu a makɔrɛma mangɛ xa ginɛe xa banxi ra, a xa Esita xa fe xibaarui kolon.

¹² Na ginɛe birin naxa kike fu nun firin naba mangɛ xa ginɛe xa banxi kui. Kike senni bun ma, ture nun labunde moɔli ndee nu masoma e ma. Na dangi xanbi, ture nun labunde moɔli gbɛtɛe nu masoma e ma. Na jɛ keeren to kamali, ginɛe naxa nɔ e yɛtɛ masende mangɛ be. ¹³ Ginɛe ne sigama mangɛ xɔn ma, e wa sese xaninfɛ e xun ma, e nu na soma ne e yi ra. ¹⁴ Ginɛe nu soma mangɛ xɔnyi nunmare tɛmui ne, e fa gbilen mangɛ xa ginɛe xa banxi firin nde kui. Mɛnni mangɛ xa konyi banaxi Saasagasi nu mɛɛnima e ma. Na xanbi e mu gbilenma mangɛ xɔnyi, fo naxan na a kɛnɛn e ya ma, a na xili.

¹⁵ Abixayili xa di Esita, Morodekayi naxan xuruxi, na xa tɛmui to a li sigafe ra mangɛ xɔnyi, a mu sese xanin a xun ma fo mangɛ xa walikɛ Hege naxan fala a be. Esita nu rafan mixi birin ma. ¹⁶ E naxa Esita raso mangɛ Asuyerusu xun ma a xa mangɛya jɛ solofero nde ra, Tebeti kike fu nde ra. ¹⁷ Esita naxa rafan mangɛ ma dangi ginɛe birin na. A xa xanunteya to lu mangɛ bɔjɛ kui dangi ginɛdimɛdie birin na, a naxa a findi mangɛ ginɛ Fasati jɔxɔcɛ ra. ¹⁸ Mangɛ naxa xulunyi belebele ti Esita be, a a xa kuntigie nun a xa walikɛe birin xili. A na lɔxɔe findi malabui lɔxɔe ra a xa jama be, a e birin buŋa mangɛ ki ma.

Morodekayi mangɛ ratangafe

¹⁹ Ginɛdimɛdie to malan sanya firin nde ra, Morodekayi nu dɔxɔxi mangɛ xa banxi naade ra. ²⁰ Esita mu nu a bɔnsɔe nun a xa mixie xa fe falaxi mixi yo be, alɔ Morodekayi nu bara a yamari ki naxɛ. Esita nu luma a xui susu ra, alɔ a darixi a ra ki naxɛ kabi a dimɛdi tɛmui.

²¹ Lɔxɔe nde Morodekayi nu dɔxɔxi mangɛ xa banxi naade sɛeti ma. Bigitana nun Tɛresi, naxee nu na mangɛ xa banxi sode de makantafe, e naxa xɔnɔ mangɛ Asuyerusu ma, e fa nate tongo e xa a faxa. ²² Morodekayi to na me, a naxa a fala mangɛ gine Esita be, alako a xa na masen mangɛ be a xili ra. ²³ Mangɛ to na fe xɔn nafen, a naxa a kolon nɔndi na a ra. A naxa na xɛmɛ firinyie gbaku wuri ma e faxafe ra. Na birin naxa sɛbɛ taruxui buki kui mangɛ ya xɔri.

3

Haman wama Yuwifie faxafe

¹ Na dangi xanbi, mangɛ Asuyerusu naxa Hamɛdata Agagaka xa di Haman binya, a a ti mangɛdie birin xun ma. ² Mangɛ xa mixie birin nu e xinbi sinma Haman bun ma, alɔ mangɛ e yamari ki naxɛ. Kɔnɔ Morodekayi tan nu tondima ne a xinbi sinde a bun ma, a man mu a felenma a be bɔxi ma.

³ Mangɛ xa mixie naxa Morodekayi maxɔrin, «I mangɛ xa yaamari matandima munfe ra?» ⁴ E nu luma Morodekayi maxɔrin na na fe ma, kɔnɔ a mu a tuli matima e ra. Sa na fari, a nu bara a fala e be a Yuwifi na a ra. Na tɛmui, e naxa na dɛntɛgɛ Haman be, e xa a mato a naxan nabama.

⁵ Haman to a to Morodekayi mu tinma a xinbi sinde a bun ma, a naxa xɔnɔ ki fanyi. ⁶ A to a kolon, Yuwifi nan Morodekayi ra, a mu tin a tan gbansan xa tɔɔrɔ de fa. A nu wama a xa mixi birin nan nahalakife fa, Yuwifi naxee birin nu na Asuyerusu xa mangɛya bun ma.

⁷ Awa, mangə Asuyerusu xa mangəya pε fu nun firin nde, kike singe, naxan xili Nisan, Haman naxa sematoe maxɔrin, a xa a kolon a lanma a xa Yuwifie faxa kike nun lɔxɔε naxan ma. Sematoe naxa a to na lanxi kike fu nun firin nde nan ma, naxan xili Adari.

⁸ Na t̄emui Haman naxa a masen mangə Asuyerusu bε, «Si nde na i xa jama ya ma, naxan yensenxi i xa mangəya yire birin. E xa s̄eriye mu luxi ało si ḡb̄etee xa s̄eriye, barima e tondima i xa yaamarie yati suxude. A mu lanma e xa sabati i xa bɔxi ma. ⁹ Mangə, xa i tinxi, yaamari fi e xa halaki. N tan yati bara tin kobiri ḡb̄eti kole wulu fu fide i xa mixie ma naxee yi wali rakamalima.»

¹⁰ Mangə naxa a xa t̄onxuma ba a b̄el̄ex̄sole ra, a naxa a so Hamedata xa di Haman yi ra, na Agagaka naxan nu findixi Yuwifie yaxui ra. ¹¹ Mangə naxa a fala a bε, «I xa i xa kobiri ragata. I man xa i waxɔnfe raba yi mixie ra.»

¹² Na kike singe, xi fu nun saxan nde, Haman naxa mangə xa s̄eb̄elitie malan, e xa a xa yaamari s̄eb̄e mangə rasimae, bɔxi gominae, nun si birin mangədie ma. Bataaxee naxa s̄eb̄e si birin xa s̄eb̄eli ki ma nun si birin bari xui ra. E naxa nee s̄eb̄e mangə Asuyerusu xili ra. E man naxa mangə xa t̄onxuma fɔxi sa na k̄eɛdie ma. ¹³ Xeɛrae naxa siga na k̄eɛdie ra mangataa yire birin ma. A nu s̄eb̄exi k̄eɛdie kui, kike fu nun firin nde, kike naxan xili Adari, na xi fu nun saxan nde, Yuwifie birin xa faxa, dimedi yo, fori yo, diyɔrε yo, ḡine yo. E s̄ot̄ose birin xa lu mixi ḡb̄etee bε. Yi birin xa raba na lɔxɔε ne. ¹⁴ A nu lan ne yi yaamari xa fi mixi birin ma, alako e xa nō na rabade na lɔxɔε.

¹⁵ Mangə xa xeɛrae naxa siga e gi ra ało mangə a fala ki naxε. Asuyerusu nun Haman naxa lu yire kerent e xa weni min, kōnɔ mixi naxee nu na Suse mangataa, e birin bɔjε naxa mini a i.

4

Morodekayi Esita mayandife

¹ Morodekayi to yi fe birin mε, a naxa a xa dugi ibɔɔ a ma, a sunnun donma ragoro a ma, a tε xube maso a fate ma, a mini taa kui a wama a xui itexi ra. ² A naxa siga han mangə xɔnyi, kōnɔ a mu nō sode, barima sunnun donma kanyi mu daxa sofe naa. ³ Mangə xa yaamari to so taa birin kui, Yuwifie naxa wa e xui itexi ra sunnunyi kui. E naxa sunnun donma ragoro e ma, e tε xube maso e fate ma. E naxa na birin naba sunyi kui.

⁴ Esita xa konyi ḡinee nun xεmε banaxi naxee nu mεenima a ma, e to Morodekayi xa fe fala Esita bε, sunnunyi naxa a bɔjε susu a jiaaxi ra. A naxa dugi nde rasamba Morodekayi ma, kōnɔ a mu tin a xa sunnun donma rateede a ma. ⁵ Esita naxa Hataki xili, xεmε banaxi mangə naxan yamari a xa mεenī Esita ma. A naxa a xεs Morodekayi xɔn ma, alako a xa a kolon a sunnunxi fe naxan ma.

⁶ Hataki naxa sa Morodekayi li taa kui mangə xa banxi sode de ra. ⁷ Haman naxan naba, a nun a kobiri xasabi naxan laayidi mangə bε Yuwifie faxafe ra, Morodekayi naxa na birin dεntεgε Hataki bε. ⁸ A naxa na bataaxe masen a bε naxan xaranxi Suse taa kui Yuwifie faxafe xa fe ra. Morodekayi naxa a fala a bε a xa na k̄eɛdi so Esita yi ra, a man xa dεntεgε sa a bε. A nu wama ne Esita xa mangə mayandi Yuwifie bε, alako a bɔnɔsɔε naxa tɔɔc̄.

⁹ Hataki naxa ḡbile Esita yire, a naxa Morodekayi xa masenyi birin tagi raba a bε. ¹⁰ Esita to na mε, a man naxa Hataki xεs Morodekayi xɔn ma, a xa sa yi fala a bε, ¹¹ «Mangə xa walikεe nun a xa mixi birin a kolon ḡine yo, xεmε yo naxan sigama mangə yire beenu mangə xa a xili, na kanyi lanma s̄eriye ki ma a xa faxa. Xa mangə sa tin, a a xa sawuri xεɛma daaxi itala a bε, a nōma dīn̄de na kanyi ma. Kōnɔ a xi tongo saxan nan ya, mangə mu n xili!»

¹² Hataki to na fala Morodekayi bε, ¹³ Morodekayi naxa Esita yaabi, a naxε, «Esita, hali i to na mangə nan xɔnyi, i naxa a mařɔxun de a i kerent nōma kiside Yuwifie ya ma. ¹⁴ Xa i dundu yi fe ma, saabui ḡb̄etε minima ne Yuwifie bε, kōnɔ i tan nun i xabile halakima ne. Nde a kolon xa i findixi mangə ḡine ra yi lɔxɔε yati yati nan ma fe ra?»

¹⁵ Na kui Esita naxa Morodekayi yaabi yi wɔyεnyi ra, ¹⁶ «Siga, i sa Suse Yuwifie birin malan, wo xa sunyi susu n bε. Wo naxa ye min, wo naxa wo dege yanyi saxan nun kɔε saxan bun ma. N tan nun n ma konyie fan sunyi susuma na ki ne. Na dangi xanbi, n sigama ne mangə yire, hali tɔnyi to dɔxɔxi na ma. Xa e n faxa, awa yire.» ¹⁷ Na t̄emui Morodekayi naxa Esita waxɔnfe raba, ało a fala a bε ki naxε.

5

Esita sigafe mangə Asuyerusu xɔn ma

¹ Sunyi xi saxan nde, Esita naxa a maxiri mangə ḡine dugie ra, a sa siga mangə yire. Mangə nu dɔxɔxi a xa kibanyi kui, a ya tixi naadε ra. ² A to mangə ḡine Esita to, a tixi naa, a xa fe naxa rafan a ma. Mangə naxa a xa sawuri xεɛma daaxi itala a bε, Esita naxa a b̄el̄ex̄ din na sawuri sunyi ra.

³ Mangə naxa a maxɔrin, «Mangə ḡine Esita, munse niyaxi? I wama munse xɔn ma? N mu tondima, hali i wama n ma mangəya tagi nan xɔn ma.»

⁴ Esita naxa a yaabi, «Mangɛ, xa a sa i kɛnɛn, n wama a xɔn ma wo nun Haman xa fa n xɔnyi to, won birin xa won dɛge a fanyi ra i xa binyɛ bun ma.» ⁵ Mangɛ naxa xɛɛra rasiga Haman ma keren na, alako e xa sa Esita waxɔnfe raba. ⁶ Mangɛ nun Haman naxa siga Esita xɔnyi, e e dɛge yire keren. E nu na wɛni minfe tɛmui naxɛ, mangɛ naxa Esita maxɔrin, «Esita, i wama naxan xɔn ma, a fala n bɛ. N mu tondima. I waxɔnfe na munse ra? Hali i wama n ma mangɛya tagi nan xɔn ma, n a soma nɛ i yi ra.» ⁷ Esita naxa mangɛ yaabi, a naxɛ, «N wama naxan xɔn ma, ⁸ xa i bara tin a ra, a xɔli n ma wo nun Haman man xa fa n xɔnyi tina. Na tɛmui, won na gɛ won dɛgede, n na n waxɔnfe falama i bɛ.»

⁹ Na lɔxɔɛ Haman nu sɛɛwaxi ki fanyi, kɔno a to Morodekayi to mange xa banxi sode dɛ ra, a bɔjɛ naxa te a jaaxi ra, barima Morodekayi tondixi a binyade, a mu gaaxuxi a ya ra fefe ma. ¹⁰ Na kui Haman naxa a sabari, a gbilen a xɔnyi. Mɛnni a naxa a booree nun a xa gine Sɛrɛsi xili. ¹¹ A naxa a yɛtɛ igbo folo a xa naafuli xa fe ra, a xa di wuyaxi xa fe ra, nun a tide xa fe ra, mangɛ naxan fixi a ma kuntigie nun mangɛdie tagi.

¹² Haman naxa a fala e bɛ, «Safe na birin xun ma, mangɛ gine Esita n tan keren nan xili, a muxu nun mangɛ xa sa muxu dɛge a xɔnyi to. Tina fan, muxu man sigama nɛ naa. ¹³ Kɔno na birin mu findima sɛɛwɛ ra n bɛ, danmi n na Yuwifi Morodekayi toma mangɛ xa banxi sode dɛ ra.»

¹⁴ A xa gine Sɛrɛsi nun a booree naxa a fala a bɛ, «I naxan nabama, tina gɛɛsɛgɛ, i xa wuri kuye nɔngɔn ya tongo suuli ti, i fa mangɛ mayandi Morodekayi xa gbaku na kɔn na. Na kui wo nun mangɛ sigama nɛ Esita xɔnyi sɛɛwɛ kui.» Na fe naxa rafan Haman ma ki fanyi ra, a fa na wuri ti naa.

6

Mangɛ Morodekayi binyafe

¹ Na kɔɛ ra mangɛ mu nɔ xide. A naxa xɛɛra rasiga bukie tongode naxee nu findixi mangɛya xa taruxui ra. Na naxa xaran mangɛ bɛ. ² E naxa fe nde xaran Morodekayi xa fe ra. A nu bara a kolon mangɛ banxi kantamae Bigitana nun Tɛrɛsi nu wama mangɛ Asuyerusu faxafe nɛ. ³ Na kui mangɛ naxa a xa batulae maxɔrin, «Won Morodekayi binya di na fe ma?» Mangɛ xa batulae naxa a yaabi, «Fefe mu nu raba a bɛ sinden.»

⁴ Mangɛ man naxa e maxɔrin, «Nde baxi sode n ma banxi kui yakɔsi?» Haman nu bara so mangɛ xɔnyi, alako a xa a mayandi Morodekayi xa gbaku wuri ma, naxan nu bara gɛ tide naa. ⁵ Na na a ra mangɛ xa batulae naxa mangɛ yaabi, «Haman nan be.» Mangɛ naxa a fala e bɛ, «A xa fa n yire.»

⁶ Haman to so, mangɛ naxa a maxɔrin, «Mixi nde na n wama naxan binyafe ki fanyi. N lan n xa munse raba na kanyi bɛ?» Haman naxa a majɔxun a bɔjɛ ma, «Mixi gbete mu na mangɛ wama naxan binyafe bafe n tan na.» ⁷ Na kui Haman naxa mangɛ yaabi, «Mangɛ, i wama mixi naxan binyafe, ⁸ a lanma mangɛ dugi, mangɛ bara naxan nagoro a ma, a xa na ragoro na mixi ma. E man xa fa soe nde ra i bara dɔxɔ naxan fari, mangɛ tonxuma saxi naxan ma. ⁹ I xa mixi xungbe nde xa na dugi ragoro na mixi ma, i wama naxan binyafe. A na te soe fari, boore xa a rajɛrɛ taa kui, a xa siga masenyi ti ra, «Wo a mato mangɛ naxan nabama mixi bɛ, a wama naxan binyafe.»

¹⁰ Awa, mangɛ naxa a fala Haman bɛ, «I xulun, i sa dugi nun soe tongo, i fa i xa wɔyɛnyi birin nakamali Morodekayi bɛ, na Yuwifi naxan dɔxɔmɛa mangɛ xa banxi sode dɛ ra. I naxa nɛɛmu i fala xui sese ma.» ¹¹ Na tɛmui Haman naxa sa dugi nun soe tongo. A naxa mangɛ dugi ragoro Morodekayi ma. Morodekayi to se soe fari, Haman naxa soe rajɛrɛ taa kui a masenfe ra jaama bɛ, «Wo a mato mangɛ naxan nabama mixi bɛ, a wama naxan binyafe.»

¹² E to gɛ na rabade, Morodekayi naxa gbilen mangɛ xa banxi sode dɛ ra, Haman tan naxa a xulun sigafe ra a xɔnyi, a yatagi ixɔnɔx. ¹³ Haman to na birin fala a xa gine Sɛrɛsi nun a dɛfanbooree bɛ, e naxa a yaabi, «Xa yi Morodekayi, Yuwifi bɔnsɔɛ na a ra, i mu nɔma tide a kanke. I fama nɛ i yɛtɛ xun nakanade tun!»

¹⁴ Na tɛmui yati mangɛ xa mixi ndee naxa fa a xilide, a xa siga mangɛ gine Esita xɔnyi a dɛgede.

7

Esita xa mayandi

¹ Mangɛ nun Haman naxa siga mangɛ gine Esita xɔnyi e dɛgede. ² Na sige firin nde kui, mangɛ nu wɛni minma tɛmui naxɛ, a man naxa gbilen Esita maxɔrin na, «Esita, i wama naxan xɔn ma, a fala n bɛ alako n xa na raba. Munse xɔli i ma? Hali i wama n ma mangɛya tagi nan xɔn ma, n a fima nɛ i ma.»

³ Mangɛ gine Esita naxa a yaabi, «Mangɛ, xa i sa tin, n wama fe naxan xɔn ma, i xa n tan nun n bɔnsɔɛ rakisi. ⁴ N tan nun n ma mixie bara mati, alako muxu xa halaki, muxu xa faxa, muxu xa jɔn feo. Xa e muxu mati konyie gbansan nan na nu, n mu fefe falama i bɛ nu, n dunduma nɛ tun, barima na fe mu cɔxɔcɔ nhan n xa mangɛcɔcɔ.»

⁵ Mange Asuyerusu naxa mange gine Esita maxorin keren na, «Nde suusaxi yi fe mooli majlooxunde? Na kanyi na minden?» ⁶ Esita naxa a yaabi, «Muxu yaxui xungbe, naxan wama muxu toorfe, na findixi yi Haman mixi kobi nan na.» Haman to na woyeniyi me, gaaxui naxa a susu a jaaxi ra.

⁷ Mange boje naxa te, a mini tande ma. Haman to a kolon mange janbara nate tongo a xa fe ra, a naxa lu mange gine Esita fe ma, a xa a mayandi a xa a rakisi. ⁸ Haman to a felen mange gine Esita bun ma, mange so temui nan na ki kelife tande ma. Mange naxa sonxoe rate, «Yi xeme na munse rabafe yi ki? A man wama dutunfe mange gine Esita nan na m na ya xori n ma banxi kui?» Mange fefe na woyeniyi fala, mixie naxa Haman yatagi makoto, e a xanin.

⁹ Xarabona, mange xa mixi nde, naxa a fala mange be, «Haman janbara wuri ti a xonyi, a nu wama Morodekayi gbakufe dennaxe, Morodekayi naxan nu bara mange rakisi. Na wuri ite noongon ya tongo suuli.» Awa, mange naxa a yamari, «Haman xa gbaku menni ne.» ¹⁰ Na na a ra Haman naxa gbaku na wuri ma, naxan nu tixi Morodekayi xili ma a faxafe ra. Na dangi xanbi, mange boje naxa goro.

8

Yuwifie xunnakeli sotofe

¹ Na loxoe mange Asuyerusu naxa Yuwifie yaxui Haman xa se birin fi mange gine Esita ma. Morodekayi naxa a yete masen mange be, barima Esita nu bara a fala mange be a Morodekayi findixi a taara nan na. ² Mange naxa a xa tonxuma ba a yete belexe ra, a naxan nasuxu Haman yi, a a so Morodekayi yi ra. Esita naxa Haman harige birin taxu Morodekayi ra.

³ Na temui Esita naxa a mafelen mange bun ma, a a mayandi a naxa Haman Agagaka waxonefe kobi raba Yuwifie ra. ⁴ Mange naxa a xa mangya sawuri xeeema daaxi itala Esita mabiri. Na nan a niya Esita naxa keli a ti a ya i. ⁵ A naxa a masen a be, «Mange, xi i tin, xi n ma fe rafan i ma, xi i bara nate tongo, xi i n xanuxi yandi i xa keedi sebe naxan Hamedata xa di Agagaka Haman xa yaamari kanama, yaamari naxan fi Yuwifie faxafe ra i xa mangya birin kui. ⁶ N tan mu nooma n ya tide n ma mixie ra toore nun gbaloe xa e sotco.»

⁷ Awa, mange Asuyerusu naxa a masen mange gine Esita nun Yuwifie Morodekayi be, «N bara Haman faxa, barima a nu wama Yuwifie halakife ne. N man bara Haman harige fi Esita ma. ⁸ Yakosi wo naxan nabama, wo xa keedi sebe n xili ra, naxan nooma Yuwifie xa fe fande. Wo xa n ma mange tonxuma sa a ma, barima xa n ma tonxuma na a ma, na yaamari mu nooma masarade.»

⁹ Na loxoe yati, e naxa sebelitie maxili. Morodekayi naxa yaamari fi e ma naxan nabama Yuwifie xa fe ra. E naxa na bataaxe sebe mange rasimae, gominae, nun mangodie birin ma naxee nu na boxi keeme moxojen nun solofera xun ma, kelife Inidya ma, han Etiyopi. Kankan gbe nu sebexi a xa sebeli ki ma nun a bari xui ra. Yuwifie fan naxa e gbe sotco e xa sebeli ki ma nun e bari xui ra. Na raba kike saxan nde ne, kike naxan xili «Sifan», na xi moxojen nun saxan nde loxoe. ¹⁰ Na bataaxee naxa sebe mange xili ra, a xa tonxuma naxa sa e ma. Xeeera naxee nu lan e xa bataaxee rasamba, nee naxa siga e gi ra mange xa soe fanyie fari.

¹¹ Mange xa keedi a masen ne, Yuwifie nooma e malande e xa e yete xun magere. Xa mixi yo wama e gerefe, mange bara tin Yuwifie xa e faxa, e nun e xa ginee nun e xa die. E man nooma e harige birin tongode. ¹² Yi yaamari nu lanxi a xa raba mange Asuyerusu xa mangya birin kui, Ada kike, ne kike fu nun firin nde, a xi fu nun saxan nde ma. ¹³ Na yaamari nu sebexi keedie ma, boxi yo boxi xa e gbe sotco alako birin xa a kolon, Yuwifie fan xa redi e gbelejoxede e yaxuie ma. ¹⁴ Mange to yaamari fi, xeeerae naxa siga e gi ra mange xa soe fanyie fari. Yi yaamari naxa xaran Suse mangataa kui.

¹⁵ Morodekayi naxa mini mange xa banxi kui, mange dugi foore nun a fiixe ragoroxi a ma, mange tonxuma xeeema daaxi dooxxi a xun ma, nun donma xungbe gbeeli ragoroxi a ma. Susekae birin naxa seewa, e e xui rate nelexinyi kui. ¹⁶ Yuwifie naxa seewa ki fanyi ra e xa xunnakeli xa fe ra. ¹⁷ Yire birin nun taa birin mange xa yaamari xaranxi dennaxe, Yuwifie naxa xulunyi ti seewa kui. Mixi wuyaxi naxee kelixi si gbete ya ma, e naxa e yete findi Yuwifie ra, barima e nu bara gaaxu e ya ra.

9

Yuwifie yaxuie faxafe

¹ Ada kike fu nun firin nde, xi fu nun saxan nde to a li, mange xa yaamari nu lanma a xa raba. Na loxoe ma Yuwifie yaxuie nu wama e masotofe, kono fee naxa masara, Yuwifie naxa no e ra. ² Mange Asuyerusu xa mangya yire birin, Yuwifie naxa e malan e yaxuie gerede. Mixi yo mu no tide e ya ra, sie birin naxa gaaxu. ³ Boxi birin mangodie, mange rasimae, gominae, nun mangae xa mixie naxa Yuwifie mali, barima e nu gaaxuxi Morodekayi ya ra. ⁴ Morodekayi nu bara findi mixi xungbe ra mange banxi kui. A xili fanyi naxa yire birin li, a tide xun nu masama tun. ⁵ Na na a ra Yuwifie naxa e yaxuie boombi sanitdegema ra, e e faxa. E naxa e waxonefe birin naba e yaxuie ra.

⁶ Yuwifie naxa mixi keme suuli faxa Suse mangataa. ⁷ E man naxa Parasandata, Dalifon, Asipata, ⁸ Porata, Adaliya, Aridata, ⁹ Paramasata, Arisayi, Aridayi, e nun Fayesata birin faxa. ¹⁰ Na mixi fu findi Hamedata xa di Haman xa die nan na, Yuwifie yaxui. E naxa na mixie faxa, kono e mu mixi yo harige tongo.

¹¹ Na loxee yati, mange naxa a kolon mixi naxan xasabi faxaxi Suse mangataa. ¹² Mange naxa a fala mange gine Esita be, «Yuwifie bara mixi keme suuli faxa Suse mangataa, a nun Haman xa di fu. Xa e bara na mocli raba yi taa kui, e munse rabaxi yire gbetee n ma mangya kui? Kono i wama naxan xon, n na rabama ne i be. I waxonfe na munse ra di? Na birin nabama ne i be.» ¹³ Esita naxa a yaabi, «Xa i bara tin, Yuwifi naxee na Suse, e man xa no e gbeloxode tina. Haman xa di fu xa gbaku wuri ma.» ¹⁴ Mange naxa yaamari fi a xa raba alc Esita a falaxi ki naxe. Na yaamari naxa xaran Susekae be. Haman xa di fu fan naxa gbaku wuri ma. ¹⁵ Ada kike xi fu nun naani nde ra, Yuwifie man naxa e malan, e xeme keme saxon faxa taa kui, kono e mu e harige yo tongo.

¹⁶ Yuwifi naxee nu na boxi gbete ma, nee fan naxa e malan, e yete xun magerede e yaxuie ma. E naxa e yaxui mixi wulu tongo solofera a nun suuli faxa, kono e fan mu nee harige yo tongo. ¹⁷ Na birin naba Ada kike xi fu nun saxon nde ne. A xi fu nun naani nde ra, Yuwifie naxa e malabu seewe kui, e xulunyi ti. ¹⁸ Yuwifi naxee nu na Suse, nee naxa e yaxuie gere na xi fu nun saxon nde nun fu nun naani nde ma. E naxa e malabu seewe kui a xi fu nun suuli nde loxee, e xulunyi fan ti. ¹⁹ Na nan a toxi Yuwifi naxee na daaxae, nee xulunyi tima Ada kike xi fu nun naani nde ma seewe kui, kankan a doxobore bujama na temui.

²⁰ Morodekayi naxa na fe birin sebe bataaxee kui Yuwifie ma, naxee nu yire makuyee nun yire makoroxie Asuyerusu xa mangya kui. ²¹ A naxa a sebe, Yuwifie xa Ada kike xi fu nun naani nde nun a xi fu nun suuli nde findi sali loxee ra je yo je, ²² barima e e yete soto e yaxuie yi ra na temui ne, e xa tocre findi jelexinyi nan na, e xa sunnunyi findi seewe nan na. Na loxee a lan ne e xa e doxoboree bujama, e man xa setaree ki. ²³ Yuwifie naxa Morodekayi xa yaamari suxu, na naxa findi naamunyi ra e be je yo je.

²⁴ E na birin naba ne barima Hamedata Agagaka xa di Haman, Yuwifie yaxui, nu bara wa Yuwifie birin halakife. A nu bara jeli bonbo, naxan xili Puri, alako a xa e halaki, a xa e sonto. ²⁵ Kono Esita nu bara siga mange yire. Mange naxa keedi sebe yi ki, «Haman nu wama fe jaaxi naxan nabafe Yuwifie ra, na xa gbilen a ma. A xa die fan xa gbaku wuri ma.» ²⁶ Na nan a toxi yi loxee xili falama «Purie,» barima e bari xui ra e jeli xili falama, «Puri.» Bataaxee sebeli to kamali na ki, ²⁷ Yuwifie naxa na loxee firinyie findi sali loxee ra. Na naxa findi naamunyi ra e tan nun e bonsoe be, nun mixie be naxee soma e xa diine kui. E xa yi loxee firinyie binya je yo je, e xa fe birin naba alc Morodekayi a yamari ki naxe. ²⁸ Ne naxee sa fama, Yuwifie xa denbayae naxee na yire birin, e xa yi Puri loxee binya, alako e tan nun e bonsoe naxa neemu yi fe dangixi ma.

²⁹ Awa, Abixayili xa di Esita, naxan findixi mange gine ra, a nun Morodekayi, e naxa yi bataaxee mange daaxi firin nde sebe Puri Sali xa fe ra. ³⁰ E naxa bataaxee rasiga Yuwifie birin ma, naxee nu na mange Asuyerusu xa boxi keme mocjeen nun solofera birin kui, alako mixie xa jere boyesa nun tinxinyi kui. ³¹ E man naxa a masen Yuwifie be, e xa Puri Sali loxee raba a waxati yati ma, alc Morodekayi nun mange gine Esita e yamarixi ki naxe. E tan nun e bonsoe birin xa sunyi suxu, e xa Ala maxandi. ³² Mange gine Esita xa yaamarie Puri salie xa fe ra, na naxa findi seriye ra, e fa sebe yi kitaabui kui.

10

Morodekayi nun mange Asuyerusu senbe

¹ Mange Asuyerusu naxa duuti maxili mixi birin ma, kelife xare ma han surie ma. ² Mange senbe nun a xa limaniya birin sebexi Perise nun Mediya mange xa taruxui kui. Morodekayi tide gbo ki, na fan sebexi na kui. ³ Morodekayi Yuwifi naxa findi mange Asuyerusu xa mixi xungbe ra, a man naxa findi mixi kende ra Yuwifie be. E naxa a xanu ki fanyi, barima a nu wali fanyi rabama e be alako Yuwifie xa fe xa siga yare ma.

Ayuba xa Taruxui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi kitaabui findixi Ayuba xa taruxui nan na naxan masenyi hagigé masenma adamadie birin bε. Kabi won benba Adama nun nεnε Mahawa to yunubi raba, mixi birin na dunijja igirife na tɔɔrε nan kui. Na tɔɔrε nōma a niyade mixie xa xɔɔcɔ Ala ma, e fa a maxorin munfe ra a e luma e xa tɔɔrɔ. Xa mixie jɔɔxɔ a ma a e bara e jεrε tinxinyi kui Ala ya i, na yaabi fife xɔɔrɔxɔ.

Ayuba xa fe nu na na ki nε. A booree naxa a fala a bε a tɔɔrε jaaxi a sōtɔ a xa yunubie nan ma fe ra. Ayuba mu tin na yaabi ra, a fa a fala na mu a ra. Na kui a nu wama Ala xa kiiti xon alako a xa a kolon a jaxankataxi fe naxan ma. A rajɔnyi Ala naxa a masen Ayuba bε a a mu nōma Alatala xa fe raba ki fahaamude. Ayuba to so na fe kui a bɔjε birin na, a xaxili naxa sa.

Kɔɔnɔ bafe na masenyi ra, sεriyε gbeitε toma yi taruxui kui naxan tide gbo. Ala to barakε sa Ayuba xa fe ma a xa tinxinyi xa fe ra, Sentanε naxa Ayuba tɔɔrεgε a falafe ra Ala bε a Ayuba nu birama Ala waxɔnfε fɔɔxɔ ra alako a xa barakε sōtɔ tun. Ala nu wama a masenfe Sentanε bε a a xa tinxintɔε Ayuba nu na Ala xa sεriyε ratinmefε fe gbeitε nan ma. Ala naxa tin tɔɔrε xa dɔɔxɔ Ayuba ma, alako Sentanε xa a to na tɔɔrε mu nu nōma a niyade Ayuba xa Ala xa sεriyε bεjεn.

Na kui won birin nōma a kolonde a mu lanma won xa bira Alatala fɔɔxɔ ra alako won xa barakε tun sōtɔ. A lanma won xa Ala xui suxu barima won Daa Marigi nan na Alatala ra. Xa won barakε sōtɔ, xa won mu a sōtɔ, a lanma won xa won Marigi Alatala batu won ma fe birin kui. Ala xa won mali na rabade. Amina.

Ayuba xa Taruxui

Alatala nun Sentanε xa de masare singe

¹ Xεmε nde nu na Usu bɔxi ma naxan nu xili Ayuba. Mixi hagigε nan nu lanxi a ma, a matinxin. A nu gaaxuma Ala ya ra, a mu nu birama fe jaaxi fɔɔxɔ ra. ² Di xεmε soloferε nun di gine saxan nu na a yi ra. ³ A xa gɔɔrε nu lanxi yεχεε wulu soloferε, jɔɔxomε wulu saxan, ninge wulu keren, a nun sofale kεmε suuli nan ma. Walikε gbegbe saxi na nan fari. Binyε nu saxi yi xεmε ma dangi mixi birin na na sogetede biri ra.

⁴ A xa die nu xulunyi tima nε e boore xɔnyie, e nu e maaginεe xili alako e birin xa nu e dεge yire keren. ⁵ Xulunye na ba a ra, Ayuba nu sεrεxε gan daaxie bama nε a xa di birin bε e rasεniyεnfe ra. A nu a majɔoxunma nε a tεmunde e bara yunubi nde sōtɔ, xa na mu a ra e bara Ala danka e bɔjε kui. Na kui Ayuba nu luma sεrεxε ba ra e bε tεmui birin.

⁶ Lɔxɔε nde Ala xa malekεe naxa fa Alatala yire. Sentanε fan nu na e ya ma. ⁷ Alatala naxa Sentanε maxorin, «I kelixi minden?» Sentanε naxa a yaabi, «N kelixi dunijja jŋεrεde.» ⁸ Alatala man naxa a maxorin, «I bara n ma konyi Ayuba rakɔrɔsi? A maniyε yo mu na dunijja ma. A fan, a tinxin. Ala yaragaaxui nan a ra, fe jaaxi mu rafan a ma.» ⁹ Sentanε naxa a yaabi, «Ayuba xa gaaxui i ya ra tun mu a ra? ¹⁰ I mu a kantaxi xε, a tan, a xa denbay, nun a harige birin? I bara barakε sa a suxufe birin ma, alako a xa gɔɔrε xa gbo tun. ¹¹ Kɔɔnɔ xa a sa li i naxa din a harige ra, n xa a fala i bε, a fama nε i dankade keren na.» ¹² Alatala naxa a fala Sentanε bε, «Awa yire, n bara a harige birin sa i sagoe, kono i naxa a gundi tɔɔrɔ de.» Na tεmui Sentanε naxa keli Alatala yire.

¹³ Lɔxɔε nde Ayuba xa die nu na xulunyi tife e taara xɔnyi. ¹⁴ Xεεra nde naxa fa Ayuba yire, a a fala a bε, «I xa walikεe nu na ningee rawalife xε ma, sofalee fan nu na e de madonfe na longori. ¹⁵ Sebaka ndee naxa din i xa walikεe ra, e faxa santidεgεma ra. E man ningee fan xanin. N keren peti nan nō n yεtε bade e yi. N faxi na fe nan dεntεgεde i bε..»

¹⁶ Na mu gε na masenyi ra, xεεra gbeitε naxa fa, a a fala Ayuba bε, «Ala bara a ragiri galanyi xa goro i xa yεχεεe nun e makantamae ma. A bara e birin faxa. N keren peti nan nō n yεtε bade e yi. N faxi na fe nan dεntεgεde i bε..»

¹⁷ Na fan mu gε a xa masenyi ra, xεεra gbeitε naxa fa, a a fala Ayuba bε, «Kalidika, gaali dɔɔxɔ saxan bara bagan i xa jɔɔxomε ma, e e makantamae faxa santidεgεma ra, e jɔɔxomε xe xanin. N keren peti nan nō n bade e yi. N faxi na fe nan dεntεgεde i bε..»

¹⁸ Na fan mu gε a xa masenyi ra, xεεra gbeitε naxa fa, a a fala Ayuba bε, «I xa die to nu na xulunyi tife e taara xɔnyi. ¹⁹ Foye belebele faxi na tεmui nε keli gbengberenyi ma, a banxi rabira i xa die ma. E birin bara faxa. N keren peti nan kisixi. N faxi na nan dεntεgεde i bε..»

²⁰ Na kui Ayuba naxa keli, a a donma ibɔɔ a ma, a a xunyi bi sunnunyi ma, a fa a rafelen bɔxi ma.
²¹ A naxa a fala,

«N faxi dunijna n mageli nan na n bari temui,
n man gbilenma n mageli nan na n siga temui.
Alatala bara n ki harige ra,
Alatala man bara na harige ba n yi.

Tantui na Ala be.»

²² Na birin kui, Ayuba mu yunubi yo raba, a mu fe kobi yo fala Ala be.

2

Alatala nun Sentanε xa dε masare firin nde

¹ Loxcε nde Alatala xa malekε man naxa fa a yire, Sentanε man nu na e tagi. ² Alatala naxa Sentanε maxorin, «I kelixi minden?» Sentanε naxa a yaabi, «N kelixi dunijna ijεrεde.» ³ Alatala man naxa a maxorin, «I bara n ma konyi Ayuba rakorosi? A maniyε yo mu na dunijna ma. A fan, a tinxin. Ala yaragaaxui nan a ra, fe jaaxi mu rafan a ma. Han ya a xa tinxinyi mu masara, hali i to waxi n xa a halaki tun.» ⁴ Sentanε naxa a yaabi, «Adama fe birin nabama a fate xa tɔɔre matangafe nan na. A nɔma a harige birin masarade yalanyi ra. ⁵ Xa i a fate yati tɔɔroma, a i dankama nε kerent na.» ⁶ Alatala naxa a fala Sentanε be, «Awa yire, n bara a fate sa i sagoe, kɔnɔ i naxa a faya de.»

⁷ Na temui Sentanε naxa keli Alatala yire. A naxa suurie ikonkon Ayuba fate birin ma, keli a sanyi kui ma han a xuntagi. ⁸ Ayuba naxa dɔxɔ te xube xɔɔra sunnunyi kui, a nu a fate xɔɔlin fejje kebele ra. ⁹ A xa gine naxa a fala a be, «Han ya i na i xa tinxinyi kui? Ala rasɔɔtɔɔn, i xa faxa.» ¹⁰ Kɔnɔ Ayuba naxa a yaabi, «I wɔyεnfe nε na ki alɔ xaxilitare. Xa won tinma Ala xa heri ra, a mu lanma won xa tin a xa xɔɔrcɛ fan na?» Na kui Ayuba mu yunubi yo sɔɔtɔ a xa wɔyεnyie kui.

Ayuba nun a boore saxanyie

¹¹ Ayuba boore saxanyie to a xa tɔɔre xa fe mε, e naxa keli e xɔnyi sigafe ra Ayuba yire. E xili: Elifasi Temanka, Biledada Suuxaka, nun Sofara Naamaka. E naxa lu yire kerent, e lan fe kerent ma, e xa sa Ayuba kunfa ba, e xa a madundu. ¹² E to sa a to keli yire makuye, e naxa san a ma, e bɔnbɔ gbelegbelefe ra. E naxa e xa donnmae ibɔɔ e ma, e xube maso e ma sunnunyi kui. ¹³ E naxa dɔxɔ Ayuba sεeti ma bɔxi, han xi solofer. Mixi yo mu wɔyεn kerent fala a be, barima e a to nε, a xa tɔɔre nu gbo ki fanyi ra.

3

Ayuba xa masenyi

«Ayuba nimisafe a xa bari ra»

¹ Na birin to dangi, Ayuba naxa a bari lɔxɔ danka ² yi masenyi ra:

³ «N bari lɔxɔ xa neemū dunijna ra.

Na kɔε ra e naxε, «Di xεmε na a ra.»

⁴ Ala xa na lɔxɔ findi dimi ra,

na lɔxɔ xa neemū a ra,

a xa tɔnyi dɔxɔ soge yanbafe ra na lɔxɔ kui.

⁵ Ala xa na lɔxɔ findi dimi ra,

a xa nuxui ifɔɔre dusu a xun na,

a xa lu dimi magaaxuxi kui.

⁶ Ala xa na kɔε ifɔɔro,

a xa na ba kɔnti ra jε kui,

a xa na ba kɔnti ra kike kui.

⁷ Ala xa na kɔε kuma di ra,

sεεwε xui yo naxa ite.

⁸ A xa findi danke ti se ra mandurulae be,

naxee ninginange xilima.

⁹ Na lɔxɔ subaxε tunbuie naxa yanba,

kuye naxa iba,

naiyalanyi yo naxa mini,

¹⁰ barima a mu sese raba naxan

nu nɔma n barife dande,

naxan nu nɔma n nɔxunde n ma tɔɔre ma.

¹¹ Munfe ra n nga furi mu bira nu?

Munfe ra n mu faxa nu beenu n xa bari?

¹² Munfe ra n nga n nasenexi a san ma,

a xijε fi n ma?

13 Xa na mu a ra, yi t̄emui n b̄ellexi b̄oj̄esa kui nu
 14 manḡee nun rasimae fe ma,
 naxee xa banxie bara ḡe kanade,
 15 naxee nu bara x̄εma nun ḡbeti ḡbegbe s̄ot̄o.
 16 Munfe ra e mu n nagata,
 alō diȳor̄e naxan mu waxyi,
 naxan mu mini k̄en̄e ma?
 17 Gaburi tan kui, mixi jaaxie mu n̄oma sese ra,
 mixi taganxie e malabuma ne.
 18 Konyie b̄oj̄esa s̄ot̄oma ne,
 e mu e kanyi xui m̄ema gaburi kui.
 19 Dimedie nun forie na m̄enni,
 konyie e ȳet̄e s̄ot̄oma naa.
 20 Munfe ra Ala a niyama adamadie xa mini k̄en̄e ma,
 naxee findi t̄oɔr̄omixie ra,
 naxee nimisaxi e xa dunij̄eigiri kui,
 21 naxee faxe x̄eli mawama, k̄on̄o e mu faxa,
 naxee faxe fenma dangi naafuli ra,
 22 naxee p̄elexinma gaburi life ra?
 23 Munfe ra mixi barima,
 Ala kira balanxi naxan ya ra,
 Ala naxan naxet̄enma yire birin?
 24 N ma donse findixi n ma t̄oɔr̄e nan na,
 n ma minse findixi n yaye nan na.
 25 N na gaaxu fe naxan na, na nan n lima.
 Fe naxan na n naser̄en, n na nan s̄ot̄oma.
 26 B̄oj̄esa mu na n be,
 n mu n̄oma n sabaride.
 Malabui mu na n be, fo t̄oɔr̄e.»

4

Elifasi Temanka xa masenyi singe

«Tinxint̄e mu t̄oɔt̄oma»
 1 Elifasi Temanka naxa a fala,
 2 «Ayuba, i haake to n be n xa woyen.
 N mu n̄oma dundude.
 3 I bara mixi ḡbegbe xaran,
 i bara e ralimaniya.
 4 I xa masenyie bara mixie mali,
 i xa woyenye bara e sehb̄e so.
 5 Yak̄osi i tan nan to fa na t̄oɔr̄ofe,
 limaniya bara ba i tan yi.
 6 I mu i xaxili ti i xa danxaniya ra Ala ma?
 I mu lama i xa tinxinyi ra?
 7 I bara mixi fanyi to halakixi t̄oɔr̄e ma?
 Tinxint̄e mu n̄oma
 8 N naxan nak̄or̄osixi, fe j̄iaaxi rabae nan t̄oɔr̄oma.
 9 Ala e xun nakanama a xa x̄on̄e kui.
 10 Yet̄e xa yirindinyi nun barat̄e xa jarandanyi magaaxu,
 k̄on̄o e j̄inyie fama ne magirade.
 11 Yet̄e yati faxama kaam̄e ra,
 a xa die yensen ye.»

12 «Masenyi nde bara fala n be a gundo ki ma,
 n tulībara a mak̄olik̄oli xui me.
 13 Xiye sa t̄emui k̄oe tagi,
 14 gaaxui naxa n suxu han n fate naxa ser̄en.
 15 Tubari nde naxa dangi n ya i.

N fate xabee naxa keli, e ti.

¹⁶ Tubari nu tixi naa.

N a to nε, kɔnɔ mixi yo a ra n mu a kolon.

N bara mixi maniyε tan to.

N naxa xui nde mε yi makɔlikɔli ra,

¹⁷ «Adamadi tinxin Ala ya i? A səniyen a Marigi ya i?

¹⁸ Xa Ala mu la a xa malekε ra a xa walikε,

xa a tantanyi toma nee ma,

¹⁹ ibunadama go, naxan yailanxi bɛndε ra,

naxan nɔma iwurude ałɔ kaari?

²⁰ Adamadie faxama lɔxɔ yo lɔxɔ, sese mu na kanama.

²¹ E xa simaya luuti bolonma nε,

e faxa fahaamutarejna kui.»»

5

Elifasi Temanka xa masenyi firin nde

«Ayuba, Ala maxandi»

¹ «Yakɔsi, i xa xili ti i xui itexi ra.

Nde i yaabima?

I səniyentɔε mundun xilima?

² Gbəsenxɔnnεya xaxilitare faxama nε,

tɔnε lɔnnitare halakima nε.

³ N bara xaxilitare nde to,

a xa fe sɔɔneyama,

kɔnɔ na ikɔrexɔi ra n naxa yi dankε bira a foxy ra.

⁴ «Mali birin xa ba a xa die yi ra, kiiti xa kana e ra,

mixi yo naxa e malí na kui.

⁵ Kaamɛtɔee xa a xa xε don,

e xa baloe birin ba a yi ra hali naxan na tunbe xɔɔra.

Mixie xa mila a xa naafuli ma, e xa a ba a yi.»

⁶ Tɔɔrε nun jaxankatε fama nε.

⁷ Adamadi tɔɔroma nε a xa dunijɛigiri kui.

Na mu kanama, ałɔ te na radɛxε,

a fulfulé tefe fan to mu kanama.

⁸ Xa n tan nan a ra nu, n Alatala nan maxandima,

n nan n ma tɔɔrε masen a bε.

⁹ A kaabanakoe rabama,

a xa fe xungbee mu kɔntima.

¹⁰ A tunε ragoro bɔxi ma,

a ye rasiga xε ma.

¹¹ A tɔɔrmixi xa fe itema,

a mixi sunnunxi rakisima.

¹² A mixi kɔɔtaxi xa fe xun nakanama,

alako e waxɔnfε naxa sɔɔneya.

¹³ A mixi madaxui suxuma gantanyi ra,

a yanfante waxɔnfε kanama.

¹⁴ E xa yanyi findima e bε dimi ra,

e luma ałɔ dɔnxui naxee mu se toma.

¹⁵ Alatala tɔɔrmixi ratangama wɔyεn xɔɔxɔε ma,

naxan kelima yanfantee dε kui.

A e ratangama sənbεma xa fe jaaxi ma.

¹⁶ Xaxili tide luma nε tɔɔrmixi bε.

Tinxintare de balanma nε.

¹⁷ Nɛlɛxinyi na adama bε Ala naxan xuruma.

Wo naxa tondi Ala Sənbε Kanyi xa xurui ra,

¹⁸ barima a fi naxan sama mixi ma,

a na fan dandanma,

a fe xɔnε naxan naminima, a na rayalanma.

¹⁹ A mu tondima i ratangade tɔɔrε ma,

a i rakisima tɔɔrɛ birin kui.

²⁰ Kaamɛ na sin bɔxi ma, a i ratangama nɛ faxɛ ma,
gere na mini, a i ratangama santidegema ma.

²¹ A i ratangama nɛ wɔyɛn jaaxi ma,

a i ba gbaloe kui.

²² I mu gaaxuma kaamɛ ya ra,

i mu sɛrɛnma sube xaajɛ ya ra,

²³ barima saatɛ luma nɛ i nun dunijna kui isee tagi,
gɛmɛe nun subee mu i tɔɔcɔtɔ.

²⁴ Bɔjɛesa luma nɛ i xɔnyi,

muŋɛ yo mu tima i xa gɔɔrɛ.

²⁵ I xa die wuyama nɛ,

i bɔɔnsɛgboma nɛ ałɔ burunyi sɛxɛ.

²⁶ I mu gaburi lima, i xa simaya mu kamalixi,

ałɔ maale fan to mu xabama a xaba tɛmui mu a lixi.

²⁷ Muxu bara yi nɔndi kolon,

i fan xa a ramɛ, i xa a fahaamu.»

6

Ayuba xa masenyi singe

«N ma tɔɔrɛ gbo n ma fe jaaxie bɛ.»

¹ Ayuba naxa a yaabi,

² «Xa n ma tɔɔrɛ sa maniyama nu,

xa a sa sama sikeeli ma nu,

³ a binyɛ dangima nɛ baa meyɛnyi ra.

Na nan a toxi yusi yo mu na n ma wɔyɛnyie ma.

⁴ Ala Sɛnbe Kanyi xa tanbɛ bara n sɔxɔ,

na xɔnɛ bara te n xaxili ra.

Ala na n gerefe a jaaxi ra.

⁵ Nooge fanxi dɛnnaxɛ, sofale wama mɛnni?

Ninge wa xui mɛɛma a xa donse ya i?

⁶ Bande donna fɔxɛ xanbi?

Tɔxɛlɛ pintare nɔxun?

⁷ N mu nu wama naxan xɔn,

na bara findi n baloe ra hali na fa kanaxi.

⁸ Ala xa n ma dubɛ suxu n bɛ,

a xa n waxɔnfe rakamali.

⁹ Ala xa n xun nakana, a xa n faxa.

¹⁰ Na kui, n madundui sɔtɔma nɛ, hali n to yi tɔɔrɛ birin kolonxi,

n sɛɛwa n to mu gbilen Ala Sɛniyɛntɔ xe yaamari fɔxɔ ra.

¹¹ N nan n xaxili tima sɛnbe mundun na fa?

N ma diphɛ munse fanma n ma sɔnɔn?

¹² N sɛnbe gbo ałɔ fanye?

N fate xɔrɔxɔ ałɔ wure?

¹³ Nde nɔma n malide?

Sɛnbe mundun luxi n ma?»

¹⁴ «Tɔɔrɔmixi hayi na a dugutɛgɛ xa mali ma,
hali na mu sa gaaxuma Ala Sɛnbe Kanyi ya ra.

¹⁵ N ngaxakerenyie bara n yanfa,

ałɔ xure naxan xɔrima.

¹⁶ Nɛmɛ tɛmui, ye banbaran ye, a radunda,

¹⁷ kɔnɔ sogofure ra, ye birin xɔri.

¹⁸ Biyaasilae kira bama a ma ye fenfe ra,

e fa lɔɛ gbengberen yire.

¹⁹ Tema Biyaasilae e xun tima ye yire ra.

Seebakae fan e xaxili tima na xure ra,

²⁰ kɔnɔ e na mɛnni li, e xure xɔrixí nan toma.

Na kui limaniya bama nɛ e yi ra.

21 Wo luxi na ki nε n bε.
 Wo bara gaaxu n ma tɔɔrε ya ra.
 22 N xoro nu, n nu wo makula nε,
 wo xa n xun sara wo xa naafuli nde ra?
 23 N wo makula nε,
 wo xa n xun sara n yaxui gbeeli nde ma?
 24 Wo n xaran.
 Wo n ma tantanyi masen n bε,
 alako n xa n sabari.
 25 Nɔndi tan mu mixi yo tɔɔrɔma.
 Kɔnɔ wo xa masenyie tan fala xun?
 26 Wo bara kiiti sa,
 wo mu wo tuli matixi tɔɔrɔmixi tan xa wɔyεnyi ra.
 27 Wo fata kiiti jaaxi sade kiridie ma.
 Wo mu yanfanteya ba wo boore yεtε yati ra.
 28 Kɔsi fa yandi, wo wo ya ti n na.
 N mu wule falama wo bε.
 29 Wo xa kiiti tinxinxi sa,
 alako n xili fanyi naxa kana.
 30 Wo fe fale jaaxi mɛma n na?
 N mu fata fe fanyi nun fe jaaxi tagi rasade?»

7

Ayuba xa masenyi singe de idɔxɔε

«A a mawafe Ala bε»

- 1 «Mixi xa fe mu luxi xε dumijna ma ałɔ sɔɔri?
A xa dumijneigiri mu luxi xε ałɔ walike?
- 2 Konyi gbatama kɔε xa so,
walike gbatama a sare ra.
- 3 N tan fan, n kε bara findi tɔɔrε ra,
n ma wali sare bara findi xɔnε ra.
- 4 N nε n sama, n lu ra a mane, *«N kelima tɛmui mundun?*
Xixɔli mu n tan bε,
tɔɔrε nan tun a ra kɔε birin kui.
- 5 Kuli dinfe n fate ra,
n kiri na bɔrɔfe, yalee tife a ma.
- 6 N ma simaya xulun mabɔε xa mabɔε wuri bε.
- 7 Ala, i xa ratu a ma n ma simaya pɛngi nan tun a ra,
n yae mu fe fanyi toma kɔrε.
- 8 Ya naxan tixi n na,
na mu n toma sɔɔnɔn,
a gbe mu luxi n xa lɔε i ma.
- 9 Kunda na te, a man lɔε.
Adamadi fan na siga aligiyama, a mu gbilenma fa ra.
- 10 A mu gbilenma a xɔnyi sɔɔnɔn,
a xa fɔxɔε mu ratuma a xa fe ma sɔɔnɔn.
- 11 Na nan a toxi n mu n dε suxuma,
n nan n ma tɔɔrε ifalama nε,
n nan n mawa n ma tɔɔrɔxɔrɔx kui.
- 12 N findixi i bε baa nan na,
xa na mu a ra, daalise xun solofera kanyi,
i to fa biraxi n ma fe fɔxɔε ra yi mɔɔli ra?
- 13 N na a fala, *«N xa n sa, n xa xi, alako n xa n ma tɔɔrε mayanfa,*
- 14 i n magaaxu xiye nun laamatunyi jaaxie ra.
- 15 Faxε nan tun xɔli fa n ma to,
dangi yi xɔrie ra naxee luxi n bε yi ki.
- 16 N ma simaya bara rajaaxu n ma,
n mu wama bufe dunijna ma sɔɔnɔn.
N bɛjlin, n nii tide mu na sɔɔnɔn.
- 17 Munse na adama ra naxan a niyama i xa cɔxɔl i sa a nɔɔn ma,

18 i nu a mato t̄emui birin?
 19 I i yae bama n na t̄emui mundun?
 I n luma n ȳet̄e ra mun lox̄e?
 20 Xa n bara yunubi raba i ra,
 na fala n b̄e,
 i tan naxan adamadi matoma.
 N tan yetixi i yi ra munfe ra matoe ra?
 21 Munfe ra i mu d̄ij̄e n ma fe kobi ma?
 Munfe ra i mu n ma yunubi xafari?
 A gbe mu luxi n xa findi b̄ende ra.
 Na t̄emui i mu n toma s̄oncs.»

8

Bilidada Suuxaka xa masenyi singe

«Haak̄e mu sigama Aligiyama.»

1 Bilidada Suuxaka naxa a masen,
 2 «I yi w̄oyeniyi m̄očli falama han t̄emui mundun?
 I xa w̄oyeniyi luxi ne ało foye.
 3 Ala noma nōndi mafindide wule ra?
 Ala S̄enb̄e Kanyi nōma tinxinyi ifude?
 4 Xa i xie die yunubi nan nabaxi a ra,
 a e p̄axankataxi na nan ma.
 5 Xa i tan Ala fenma,
 xa i Ala S̄enb̄e Kanyi makulama,
 6 xa yunubi mu na i ma, xa i tinxin,
 Ala a j̄engi sama ne i x̄on ma,
 a i rasabati i xa tinxinyi kui.
 7 I harige d̄omx̄e fama dangide na singe ra.»

8 «Fahaamui fen won babae ra,
 i xa xaxili soto nee benbae fan na.
 9 Won tan mu buxi dunija ma,
 xaxili x̄onkuye mu na won b̄e.
 10 E mu fahaamui fima x̄e i ma?
 E e xaxili xa masenyie tima i b̄e yi ki:
 11 Wofiri bulama xare ma?
 Xure i baare findima a ra ye mu d̄ennax̄e?
 12 Hali a na a bili ma, a mu xabaxi,
 a lisima mafuren dangi jooge birin na.
 13 Na nan fama rabade mixie ra, naxee n̄eemuma Ala ma.
 Tinxintare xaxili tide j̄onoma na ki ne.
 14 A xaxili tide bara kana, ało mixi naxan a kilonma sayel̄e t̄ee ra.
 15 A na a kilon na ra, a kanama ne, a kanyi bira.
 16 A luma ało sansi, ye naxan kui rafexi,
 a a salonyi iyan soge linlinyi ya ma laak̄e xun ma,
 17 a a sankee sot̄i ḡeme malanxi longori ra.
 18 Xa i na sansi tala naa, a lisima ne,
 19 a mu fanma m̄enni s̄onon.
 Sansi gb̄et̄e man fa bula a nu na d̄ennax̄e.
 20 Ala mu tinxint̄e rawol̄ema, a mu tinxintare s̄enb̄e soma.
 21 A gbe mu luxi a xa i rasewa,
 i xa mat̄ox̄e fale ra i fama naxan tide.
 22 I x̄onmixie fama lude yaagi kui, e x̄onyie fa bira.»

9

Ayuba xa masenyi firin nde

«Ala xa kitit̄ x̄orçx̄c»

1 Ayuba naxa a yaabi,
 2 «N na birin kolonxi nōndi ra.

Ala nōma nōndi fide adama ma di?

³ Xa Ala na kiiti safe,

adama tan mu nōma a dē tongode a kanke ra.

⁴ A tan nan gbe na lōnni nun sēnbe ra, nde nōma tide a kanke?

⁵ Ala nōma geyae talade e tide,

a e mafindi a xa xōne kui.

⁶ A nōma bōxi bunyi rasērēnde, a a bōo a ra.

⁷ A nōma soge nun tunbuie ifcōrcōde.

⁸ A tan nan koore itala,

a a jērē baa mōrōnyie fari.

⁹ A tan nan tunbui birin sa,

kankan na a yire.

¹⁰ A bara fe xungbee raba

won mu nōma naxee fahaamude.

A xa kaabanakoe mu nōma kōntide.

¹¹ A nōma dangide n sēeti ma, n mu a to.

A lōe, n mu cō a tode.

¹² Nde nōma a xa se tongoxi ragbilende?

Nde nōma a falade a bē, i na munse rabafe?›

¹³ Ala mu gbilenma a xa xōne fōxō ra.

Yētē igboe xaxili tide birin birama a ya i.

¹⁴ N tan, n a yaabima di?

N wōyēn mōoli mundun falama a bē?

¹⁵ Hali nōndi sa na n bē, n mu nōma tide a kanke.

N ma kiitisa madjēfē nan tun luma n yi.

¹⁶ Xa n sa a xili, a naxa n yaabi,

n mu lama a ra a bara a tulī mati n na,

¹⁷ barima a bara n tōorō a gbe ra,

a bara n jāxankata na ki tun.

¹⁸ A mu n luma n xa malabu,

a bara n ma xōne xun masa a jāaxi ra

¹⁹ N mu nōma a ra, barima a sēnbe gbo n bē.

Muxu nun Ala mu nōma makiitide,

barima kiitisa mu na muxu tagi.

²⁰ Hali n sa tinxin nu, n dē mu nōndi fima n ma.

Hali yunubi mu na n ma nu,

n dē kiiti rakanama nē n na.

²¹ Yunubi na n ma? N mu a kolon

N nimisaxi n ma dunjēigiri nan tun na.

²² N tan bē, a birin keren,

barima Ala tinxintē nun tinxintare birin jāxankatama.

²³ Gbaloe na tinxintē li,

Ala mu na tōorē toma.

²⁴ Tinxintare na bōxi nde sōtō tinxintareya kui,

Ala a niyama kiitisae xa tin na ra.

Xa Ala mu a ra, nde a ra fa?

²⁵ N ma simaya xulun gila bē,

A jōnma beenun n xa hēri sōtō.

²⁶ N ma simaya dangima alo kunkui,

alo sēgē naxan goroma tōxeyōrē ma.

²⁷ N na a fala,

›N xa nēemu n ma mawa ma,

n xa ba sunnunxi, n xa n sēnbe so,›

²⁸ n ma tōorē nan birin luma n magaaxu ra.

N a kolon i mu nōndi fima n ma.

²⁹ N to bara yunubi sōtō,

n nōndi fenma n yētē bē munfe ra?

³⁰ Hali n sa n maxa nē ye tinsexi ra,

hali n sa n bēlēxēe maxa xōsi ba se ra,

³¹ i n nagoroma nē boora,

n xa rajaaxu n ma dugie ma.

³² Ala mu luxi alo adamadi,
n nōma naxan xilide kiti ma,
alako n xa n gbe fala,

kiitisa xa kiti sa muxu tagi.

³³ Kiitisa yo mu na

naxan nōma kiti sade n nun Ala tagi.

³⁴ Ala xa a xa wuri bōnbō ti se ba n xun ma,
a xa a xa fe magaaxuxi ba n yi ra,

³⁵ alako n xa nō wōyende a ra gaaxutareja kui.
Kōnō n ma fe to mu na ki xε, n xa lu n kerēn.»

10

Ayuba xa masenyi firin nde dε idɔcxε

«Ayuba maxorinyi tife Ala ma»

¹ «N ma dunijēigiri bara rajaaxu n nii ma.

Na kui n xa n gbe fala.

Xōnε naxan na n furi kui, n xa na makənən.

² N bara a fala Ala bε, I naxa n suxu.

I xa n nakolon i n suxuxi fe naxan ma.

³ N tōrōfe rafan i ma,

n tan naxan findixi i xa daalise ra?

Tinxintare waxōnfe rafan i ma?

⁴ I fe to ki mu makuya adamadi fe to ki ra?

⁵ I xa simaya maniya adamadi gbe ra?

⁶ I n tōrōfe munfe ra?

I na n ma yunubie fenfe munfe ra?

⁷ I jnan n ma tinxyi kolon,

i jnan a kolon mixi yo mu n natangama i bεlεxε i.

⁸ I tan nan n daaxi, i tan nan n sōntōma.

⁹ I xa ratu a ma a i n daaxi bēndē nan na.

I man wama n nagbilenfe mənni ne?

¹⁰ I bara n yailan alo mixi

naxan xjŋε yailanma donse fanyi ra.

¹¹ I bara n fate birin yailan,

kiri, sube, xōri, nun fasε.

¹² I bara n ma simaya xōn kuya, i bara hinne n na,

i bara i jn̄engi sa n nii xōn ma.»

¹³ «Kōnō yakosi n bara a kolon

naxan nu na i xaxili ma n ma fe ra.

¹⁴ I bara wa n ma yunubi tofe,

alako i xa tondi dijñēde n ma.

¹⁵ Xa yunubi na n ma, jn̄axankatε na n bε.

Xa yunubi mu na n ma, n na yaagi kui,

n mu nōma n xunyi yati rakelide.

¹⁶ Xa n sa n xunyi rakeli,

i n bōnbōma i sεnbε magaaxuxi ra,

alo yεtε sεnbεma a rabama ki naxε.

¹⁷ I xa xōnε na xun masafe n ma fe ra,

i xa jn̄axankatε bara gbo yε.

¹⁸ I n naminixi n nga tεεgε i munfe ra?

Xa n sa faxa naa nε nu, mixi yo mu nu n toma,

¹⁹ n mu baloma nu, n nu tongoma nε n nga tεεgε,

n nagoro gaburi kui kerēn na.

²⁰ Naxan luxi n ma simaya ra, a mu gbo sōnon.

Yandi, i xa gbilen n foxɔ ra fa,

sεwε dondoronti xa lu n bε

²¹ beenu n xa siga aligiyama, dimi na dεnnaxε.

N mu gbillenma dunijna ma sonon.
²² Dimi xungbe na aligiyama.
 Adama xaxili ifuma naa.
 Menni naiyalanyi yati nan findima dimi ra.»

11

Sofara xa masenyi singe

«Ayuba, i xa tuubi Ala ma»

- ¹ Sofara Naamaka naxa a fala,
- ² «A mu lan mixi xa i xa yi masenyi gbegbe yaabi?
- Masenyi ratofanxi mu nondi fima masenyi ma.
- ³ I joxo a ma a mixi dunduma i xa woyenye ma,
i xa yo Ala ma, mixi yo mu i rayaagi?
- ⁴ I naxe, «Sese mu luxi n ma lonni ra,
n bara seniyen Ala ya i.»
- ⁵ Xa Ala sa woyen i be nu,
- ⁶ a a xa lonni gundo masenma ne i be,
naxan dangima adamadi xa fe to ki ra.
- ⁷ I nomma Ala xa tilinyi kolonde?
- I nomma Ala Senbe Kanyi xaxili birin fahaamude?
- ⁸ Na lonni ite koore xa maite be, a tilin aligiyama be.
- I nomma sode na kui?
- ⁹ A kuya boxi be,
a xa gboe dangi baa ra.
- ¹⁰ Xa Ala sa mixi suxu, a fa a makiiti,
nondi luma na kanyi be?
- ¹¹ Ala mixi jaaxie kolonma,
a tinxintaree toma.
- ¹² Xaxilitare mu nomma findide lonnila ra,
alo sofale fan to mu nomma findide adamadi ra.
- ¹³ Xa i tan i yete ragbilen Ala ma,
xa i belexe itala a be,
- ¹⁴ xa i gbilen tinxintareya foxo ra,
xa i a matanga i xa denbaya kui,
- ¹⁵ na kui i xunmakeli sotoma ne,
i senbe sot, i limaniya a fanyi ra.
- ¹⁶ Na temui i neemuma ne i xa tcere ma,
alo xure naxan bara dangi a rakuya.
- ¹⁷ I xa dunijegiri yanbama ne alo soge,
i xa dimi bama ne,
a lu alo kuye na iba.
- ¹⁸ I bcje a raxarama ne, xaxili tide lu i be,
fe jaaxi a makuyama ne i ra, i xi xoli fanyi raba.
- ¹⁹ I na i sa, mixi yo mu i xa xi xoli kanama i ma.
Mixie fama ne i xa hinne e ra.
- ²⁰ Kon tinxintaree xa fe xun nakanama ne,
e mu kisima, faxe nan e mamexi.»

12

Ayuba xa masenyi saxan nde

«Daalise birin na Ala xonye i.»

- ¹ Ayuba naxa a yaabi,
- ² «Dunijna xui nan na wo kon na.
A luxi ne yi ki alo lonni birin na wo tan gbansan yi ra.
- ³ Kon n tan fan, xaxili na n be alo wo tan.
Wo mu fisa n be de.
- Wo naxan falaxi, nde mu nomma na kolonde?
- ⁴ N na Ala maxandi,

alako n xa yaabi nde soto a ra,
tinxintœ findi a booree bœ mayele se ra.
 5 Mixie naxee mu na töörœ kui, e yoma töörmixi xa töörœ ma.
 E a falama e nun na töörœ nan lan.
 6 Kõntõfili yo mu na mujëtie xonyi.
 Kuye batuie Ala xili maberema, kõnœ e bœjœ saxi.
 7 Maxõrinyi ti subee ma wula i, e xa i ralõnni.
 Xonie fan xa na masen i bœ.
 8 Boxi mato, na fan xa findi lõnni ra i bœ.
 Yexœ maxõrin baa ma, nee fan xa na masen i bœ.
 9 E birin a kolon Alatala fõxi nan na ki.
 10 Daalise birin nii na a xonye i,
adamadi birin jœngi fatarxi a tan nan na.
 11 Adama xa a çoxœ sa yi masenyie xõn ma,
alo a de a çoxœ sama donse xõn ma ki naxœ.
 12 Lõnni na forie yi ra,
simaya xõnkuye nan xaxili fima mixi ma.
 13 Lõnni nun sœnbœ na Ala nan yi ra,
marasi nun xaxili fanyi na a tan nan bœ.
 14 Xa Ala se kana, a mu nõma rafalade sõnon.
 Xa a tan nan mixi balanxi, na kanyi mu minima.
 15 Xa Ala kankan tunœ ma, se birin xarama nœ.
 Xa a a bœjœn, a banbaran yœ bœxi ma.
 16 Sœnbœ nun nõndi na a tan nan yi ra.
 Mixi naxan madaxuxi nun mixi madaxui, e birin a gbe.
 17 A nõma marasimae suxude,
a nõma kiitisæ xaxili ifude.
 18 Mange yõlõnxonyi naxan saxi mixie ma,
 Ala na bama nœ e ma, a a sa mangœ tan ma.
 19 Ala sœrexedubœ xaninma konyiya kui,
a mangasanyi rabira.
 20 A masenyi bama marasimae yi, a forie xa lõnni mafindima.
 21 A kuntigie rayaagima, a sœnbœmae igoroma.
 22 A gundoe makœnenma, a dimi findi naiyalanyi ra.
 23 A jiamanæe xun nakelima, a man e xun nakana.
 A e rasiga, a man e rafa.
 24 A xaxili bama jiamanæe mangœ yi ra,
 a e ralœ gbengberenyi ma.
 25 E luma alo dõnxui naxee mu naiyalanyi toma,
 e luma alo siisilæ kira ifuma naxee ma.»

13

Ayuba xa masenyi saxan nde de idõxœ

«Daalise birin na Ala xonye i»

- 1 «Iyo, n ya bara na birin to, n tuli bara na mœ.
- 2 Wo naxan kolon, n tan fan na kolon. Wo mu fisa n bœ.
- 3 N tan wama nœ gbansan,
n xa wœyen Ala Sœnbœ Kanyi ra,
n wama n yœtœ nan xun mafalafe a bœ.
- 4 Wo tan bara n töõnegœ.
Wo mu faxi seri yo ra n bœ.
- 5 Xa wo wo sabarixi nœ nu, na nan fisa.
Na nu nõma findide nœ lõnni ra.
- 6 Wo xa wo tuli mati n ma masenyi ra,
wo xa n xunmafala wœyenye ramœ.
- 7 Wo tan wama wœyen tinxitaree nan falafe Ala xili ra?
Wo wama wule nan falafe wo Marigi xili ra?
- 8 Wo wama Ala malife nœ?
Wo wama Ala nan xun mafalafe?

⁹ Wo munse rabama xa a sa wo sondonyie mato?
 Wo nōma Ala madaxude alō wo mixi madaxuma ki naxε?
¹⁰ N a kolon, a wo rakōrōsimā nε xa wo tantanma wo xa gundoe kui.
¹¹ Wo mu gaaxuma a sēnbē ya ra?
 Wo mu gaaxuma a xa xōnε ya ra?
¹² Wo xa masenyie luma alō tē xube,
 wo makanta see sēnbē mu na.
¹³ Wo wo sabari, wo a lu n xa wōyεn.
 Fe naxan n lima, na n lima nε.
¹⁴ N suusaxi n yetε raminide kēnε ma munfe ra,
 hali na to nōma findide ne faxε ra n bε?
¹⁵ Hali Ala n faxa,
 n nan n xaxili tīma a tan nan na.
 N nan n yetε xun mafalama a tan nan ya i.
¹⁶ Na yati nōma findide kisi ra n bε,
 barima tinxintare mu suusama tide a ya i.
¹⁷ Wo n ma masenyie ramε,
 wo wo tuli mati e ra.»

¹⁸ «Wo a lu n xa n gbe fala,
 n a kolon nōndi luma nε n bε.
¹⁹ Nde nōma n ma yunubi masende n bε?
 Xa na raba, n dunduma nε, n tin faxafe ra.»

²⁰ «Ala, fe firin gbansan naba n bε,
 alako n naxa nōcxun i ma sōnōn.
²¹ I xōnyε ba n ma,
 i man xa ba n magaaxufe.
²² Na tēmwi n xili fa, n i yaabima nε,
 xa na mu a ra n nōma nε wōyεnde, i n yaabi.
²³ N ma yunubi nun n ma fe jaaxi xasabi lanxi munse ma?
 N ma yunubi nun n ma fe jaaxi masen n bε.
²⁴ I mēexi n na munfe ra?
 I n findixi i yaxui ra munfe ra?
²⁵ I wama sēnbē xuri kanyi nan nasērenfe?
 I wama birafe mixi xurudi nan fōxō ra?
²⁶ I bara n jaxankata a jaaxi ra
 n ma yunubie xa fe ra n naxee rabaxi n fonike tēmwi ra.
²⁷ I yōlōnōnyi nan saxi n sanyie ma,
 alako i xa n jērē ki birin kolon,
 i xa naaninyi sa n ma jērē ma.
²⁸ N fate na bōrōfe nε yi ki, alō dugi xiyeet naxan xinx.»

14

Ayuba xa masenyi naani nde
 «Adama xa dunijēigiri xōrōxō»

¹ «Adama, gine bari di,
 a xa simaya dunke, kontōfili gbo a ma.
² A luxi nε alō fuge naxan minima, a fa xaba.
 A luxi nε alō niini naxan mu buma.
³ I wama n maniyafe na nan na, i xa n makiiti?
⁴ Nde nōma sēniyēnyi raminide sēniyēntareja kui?
 Mixi yo!
⁵ Xa i tan nan mixi xa simaya kōnti ragirixi,
 xa i tan nan natε tongoxi a xa simaya kōnti dande ma,
⁶ i xa gibile a fōxō ra,
 alako a xa a malabu alō walikε a malabuma ki naxε wali rajōnyi.»

⁷ «Xa wuri bili na a ra nu,

a na xaba, a xuntunyi man gbilenma ne jpingi ra,
a salonyie man fan.
 8 Xa a sanke sa bu bɔxi bun ma,
a xuntunyi tan naxa faxa bende kui,
 9 tune bire, a man nɔma findide a ra alo a singe.
 10 Kɔnɔ adamadi tan,
xa a faxa, a sənbə birin jɔnɔma ne,
a mu baloxi sɔnɔn.
 11 Baa nun xure nɔma xɔride,
 12 kɔnɔ adamadi laaxiraxi mu kelima,
fo koore xa cɔn, a fa xunu.

13 A xɔli n ma i xa n noxun aligiyama,
han i xa xɔnɔ dangima tɛmui naxe, i fa ratu n ma.
 14 Kɔnɔ Adama na faxa, a man gbilenma balo ra?
 N mame tima ne n ma wali kui,
han cɔnɔl fa tɛmui.
 15 I na n xili, n fama i xa xili ratinde,
barima i wama ne i xa daali xɔn.
 16 Yakɔsi i n sanyi tongo ki birin igbema.
 I mu n ma yunubie toma.
 17 N ma fe jaaxie nɔxun bɔki kui, n ma yunubie xafari!»

18 «Kɔnɔ geya birama a yensen ye,
fanye tala a yire,
 19 ye kira rabɔɔ gɔmee xɔn ma,
a bɔxi bende xanin a xun.
 I fan adamadi xaxili tide rabama na ki ne.
 20 I nɔma adama ra, a fa faxa.
 I na gɛ a tɔɔrɔde, i a xanin aligiyama.
 21 Xa a xa die binye sɔtɔma, a mu na kolon.
 Xa binye bama e ma, a mu na toma.
 22 Adama xa tɔɔre gbo dunijna bende fufi fari,
a bɔjɛ luma sunnuni kui.»

15

Elifasi Temanka xa masenyi firin nde

«Ayuba xa wɔyenyi mu fan»

1 Elifasi Temanka naxa a fala,
 2 «Lonnila xa yaabi nɔma maniyade foye ra?
 A yɛtɛ igboma na nan na?
 3 A nɔma a xum mafalade wɔyenyi fufafu ra?
 A nɔma masenyi falade naxan tide mu na?
 4 I na binye bafe Ala ma,
 i na limaniya bafe mixie yi ra Ala batufe ra.
 5 I xa fe jaaxi nan a niyafe i xa wɔyɛn na ki.
 I wama mixie madaxufe i dɛ ra.
 6 I dɛ yati nan findixi seede ra i xa fe jaaxie ma. N tan mu a ra.»

7 «Adama singe i tan nan na?
 I singe daa geyae bɛ?
 8 I Ala xa gundo rame ne,
 alako i xa lɔnni sɔtɔ i yɛtɛ kan bɛ?
 9 I munse kolon muxu tan mu naxan kolon?
 I fahaamui mundun sɔtɔxi muxu tan mu naxan sɔtɔxi?
 10 Forie na muxu ya ma naxee fori i baba bɛ.
 11 I mu limaniya sɔtɔ Ala xa masenyie kui,
 muxu naxee fala i bɛ marafanyi ra?»

¹² «I bɔjɛ texi munfe ra, han i ya bara gbeeli a i,

¹³ i dɛ nu fa wɔyεnyie fala xɔnɛ kui Ala bɛ?

¹⁴ Adamadi sεniyɛn? Gine bari di tinxin?

¹⁵ Xa Ala mu lama a xa sεniyɛntoɛe ra,

xa koore yati mu sεniyɛn Ala ya i,

¹⁶ adamadi go, naxan bara kana,

naxan fe jaaxi rabama tɛmui birin?»

¹⁷ «I tuli mati n na, n xa na tagi raba i bɛ.

N fe naxan toxi,

n xa na fala i bɛ,

¹⁸ lɔnnilae naxan masenxi, e naxan soto e babae ra e mu a noxun.

¹⁹ Ala bɔxɪ fixi e tan nan ma, xɔjɛ gbeɛtɛ yo mu nu na sinden.

²⁰ Mixi jaaxi tɔɔrɔma nɛ a xa simaya birin kui,

konti saxi a xa simaya ma.

²¹ A halaki fe mɛma, mujetie baganma a ma, e a xa bɔjɛsa kana.

²² A a kolon a mu kisima, santidegɛma na a mamɛfe.

²³ A a lintanma balo fende, a a kolon a mu ratangama dimi ma.

²⁴ Tɔɔrɛ nun kontɔfili bara a magaaxu,

e gere tima alɔ mangɛ nun a xa sɔɔrie,

²⁵ barima a bara a yɛtɛ igbo Ala ma,

a bara suusa Ala Sɛnbɛ Kanyi ra.

²⁶ A bara suusa Ala gerede a xa wure lefae bun ma.

²⁷ A bara xungbo han a furi xalɛ bara doxɔ,

²⁸ kɔɔnɔ a fama sabatide taa kanaxie nan kui,

naxee na birafe, mixie mu na dɛnnaxɛ.

²⁹ A xa naafuli ɔɔnma nɛ,

a xa bannaya kana.

Barake mu luma a xa se sɔɔtɛ ma sɔɔcon.

³⁰ A mu nɔmá kelide dimi kui.

A sɔɔnɔ fama gande,

a sɔɔnɔ Ala kɛrɛ foye ra.»

³¹ «Xa a xaxili tima fe fufafu ra, a fe fufafu nan sɔɔtɔma.

³² Beenun a xa simaya xa kamali,

a fama jaaxankate sɔɔtɔde.

³³ A luma alɔ sansi bogi naxee bama e xinde ra,

alɔ sansi fuge naxee birama.

³⁴ Tinxitare xa denbaya mu gboma,

mixi naxee kɔbiri rasuxuma tinxitareya kui,

e xa banxie gamma nɛ tɛ ra.

³⁵ Fe jaaxi maŋɔxunfe findima tɔɔrɛ nan na.

Na maŋɔxunyi fama a kanyi yanfade.»

16

Ayuba xa masenyi suuli nde

«*Ayuba xa seede na koore ma*»

¹ Ayuba naxa a yaabi,

² «N bara wo xa masenyi maniyɛ gbegbe mɛ.

Wo mu fata mixi madundude.

³ Wo xa masenyie maniya foye ra.

E ɔɔnma tɛmui mundun?

N ma yaabie bara wo raxɔnɔ?

⁴ Xa wo tan nan nu na tɔɔrɔfe,

n tan fan nu nɔmá wɔyɛnde nɛ alɔ wo tan,

n wo ɔɔlɛgɛ, n yo wo ma.

⁵ Kɔɔnɔ n tan mu nu na rabama,

n wo sɛnbɛ soma n ma wɔyεnyie nan na nu, n dɛ wo ralimaniya.»

⁶ «N ma woyenyi mu n ma tööre bama,
n ma sabari fan mu a makuyama n na.

⁷ Yakösi fa, n bara tagan.

Ala, i bara n ma denbaya birin halaki.

⁸ I bara n fate birin ba n ma,
na bara findi seede ra n xili ma.

⁹ Ala xa xonxööbara dutun n ma,
a bara n töörcöö a jaaxi ra,
alo n yaxui nööma a rabade ki nahe.

¹⁰ N yaxuie fe jaaxi falama n ma fe ra,
e n nayaagima, e n böönbööma.

E birin e malamma n xili ma.

¹¹ Ala mu n natanga fonike karinxie ma,
a n so mixi jaaxie yi ra.

¹² N nu bööljesa nan kui,
Cöök a naxa n suxu,
a n imaxa, a n xun nakana.

N bara lu alo se a luma naxan bööbö ra.

¹³ A xa tanbëe n nabilinxi yire birin,
e bara n böölje soxöö kinikinitareja kui,
e n furingeë ramini kene ma.

¹⁴ A n geremä ałç geresoe xaaje.

¹⁵ N bara sunnun donna ragoro n fate ma,
n bara n xun sin böxi ma.

¹⁶ Wa bara n yae gbeeli,
saya bara maköre n na.

¹⁷ Könü n mu fe jaaxi yo rabaxi.

N nu Ala maxandima seniyenyi nan kui.

¹⁸ Bende, i naxa dusu n wuli xun na,
a lu n wa xui xa makenén yire birin.»

¹⁹ «Kelige yakösi ma fa, n ma seede na koore ma,
n xunmafalamna yire itexi.

²⁰ N booree na yofe n ma,
köök n nan n mawama Ala nan be.

²¹ N seede xa n xun mafala Ala xon ma,
alo mixi a boore xun mafalamna ki nahe,

²² a xa n xun mafala barima a gbe mu luxi n xa siga,
n mu gibilemma sige naxan kui.»

17

Ayuba xa masenyi suuli nde dë idöököe

«N xaxili tixi gaburi nan na»

¹ «N na n nii magagafe,

a gbe mu luxi n ma simaya ra, gaburi a dë rabixi n ya ra.

² Mixie na yofe n ma, n mu nööma xide.

³ Ala, yandi, taani n be,

mixi gbete yo mu tinma na rabade,

⁴ barima i bara n booree xaxili balan.

I naxa a lu e xa nö n na.

⁵ E luma ałç xemë naxan donse firma mixi gbete ma,
a xa di kaamexi ya xori.

⁶ Mixi birin n mayelema,

e e dë ye böönxunma n yatagi.

⁷ N ya mu fa sese toma marajaaaxui xa fe ra,
n fate birin bara ba n ma.

⁸ Tinxitöökaabama n ma,

e fa xonxöötinxitaree ma.

⁹ Tinxitöö luma a xa kira xon,

səniyəntəœ sənbə xun masama.
¹⁰ Wo tan birin nōma fade,
 kōnč n mu laxi a ra xa n lōnnila kerēn toma wo ya ma.
¹¹ N ma simaya kōnti bara jōn,
 n mu gəxi n ma walie ra,
 n waxənfe mu səcəneyaxi n bə.
¹² Yi tinxintaree fe mafindima,
 a falafe ra a dimi nan na naiyalanyi ra.
 E naxə a naiyalanyi bara makōrə,
 kōnč e na falama dimi nan kui.
¹³ N xaxili tixi aligiyama nan na fa,
 n xa sa bələ dimi kui,
¹⁴ gaburi xa findi n baba ra,
 kuli xa findi nga nun n maagine ra.
¹⁵ N xaxili tixi munse ra sənčos?
 N xaxili tide yo mu na fa.
¹⁶ N xaxili tide na aligiyama nan na,
 n goroma dənnaxə bəndə xəcra.»

18

Bilidada Suuxaka xa masenyi firin nde

«Mixi Jaaaxie xa xunnakanə»

¹ Bilidada Suuxaka naxa a fala,
² «Wo yi masenyi moɔli danma təmui mundun?
 Wo xa xaxili sōč alako won xa wəyən a fanyi ra.
³ Wo muxu mařčxunxi subee ra munfe ra?
 Munfe ra muxu findixi wo bə xaxilitare ra?
⁴ Ayuba, i tan naxan xənčoxi, dunjña xa dan i xa fe ra?
 Geya xa tala i bə a tide?»

⁵ «N xa a fala wo bə,
 mixi Jaaaxi xa fe jōnma nə,
 ało tə xubenma ki naxə, a ba naiyalanyi raminife.
⁶ A xa denbaya xa fe jōnma nə,
 a yətə xa fe danma nə.

⁷ A mu a pərəma sənbə ra sənčon,
 a waxənfe fama nə a xun nakanade.

⁸ A bara suxu yəle ra,
 a mu minima naxan kui sənčon.

⁹ Gantanyi bara a sanyi suxu,
 a mu a bama naxan yi sənčon.

¹⁰ Gantanyi luuti nu texi sankira xən ma,
 gantanyi nu texi sankira xən ma.

¹¹ Gaaxui bara a suxu a xa fe birin kui.

¹² Kaame bara a suxu, a bara lu tōrə kui.

¹³ A fate bara ba a ma,
 a salonse na bərəfə saya kira xən ma.

¹⁴ A bara keli a xənyi a nu laxi dənnaxə ra,
 a na sigafe mangə magaaxuxi yire.

¹⁵ I nōma lude a xa banxi kui,
 a gbe mu luxi sənčon.

Aligiyama bara findi a xənyi ra.

¹⁶ A sankee bara xara,
 a salonyie bara lisi.

¹⁷ Dunjña mixie bara nəɛmu a ma,
 e mu ratuma a xili ma sənčon.

¹⁸ A bara keli naiyalanyi kui,
 a so dimi kui dunjña fari ma.

¹⁹ Di mu a bə, i fa a i nə mamadi.

A nu sabatixi dənnaxə,
bəcsənç yo mu a bə mənni sənç.

²⁰ Bənsənç naxee sa fama, keli sogetede nun sogegorode,
nee fama nə kaabade a xa xunnakanə ma, gaaxui fa e suxu.

²¹ Tinxintare xa marajənyi luma na ki nə,
Ala kolontare xa fe rabama na ki nə.»

19

Ayuba xa masenyi senni nde

«N nakisima na fafe»

¹ Ayuba naxa a yaabi,

² «Wo fama n təcərde han təmui mundun?

Wo n qəjə halakima wo xa masenyi ra han təmui mundun?

³ A cəxə fu nan yi ki wo n konbima,
n təcərfe mu wo yaagima?

⁴ Xa nəndi na a ra, n na yunubi kui,
awa, na yunubi luma n tan nan ma.

⁵ Xa wo wama a masenfe n bə a wo fisa n bə,
xa wo wama n ma təcərə findife n ma yunubi ra,

⁶ wo xa a kolon xənə naxan na n ma,
na fatanxi Ala nan na,

a tan nan n suxuxi a xa yelə ra.

⁷ Xa n sa gbelegbele n ma xənə xa fe ra,
n mu yaabi yo sətəma.

Xa n sa wa kiti xa sa,
kiti tinxinxı yo mu sama.

⁸ Ala bara kira ibolon n ya ra,
n mu nəma dangide,

a bara n ma kira ifcə n ma.

⁹ A bara n xun nakana,

a bara binyə birin ba n ma.

¹⁰ A bara n ma fe birin nabira.

A bara n xaxili tide tala alə sansi bili talama ki naxə.

¹¹ A bara n nəxən ma a jaaxi ra,
n bara findi a yaxui ra.

¹² A xa geresoē bara n nabilin,

e na n gerefe,

n mu nəma n gide e ma.

¹³ A bara n ngaxakerenyie makuya n na,

n kolonmae bara yensen yə.

¹⁴ N dəxəbooree bara n nabəjın,
n dəfənbooree bara n nabolo.

¹⁵ N ma xəjəse nən n ma konyie,

nee mu n kolon sənən.

¹⁶ N na n ma konyi xili, hali n a mayandi,

a mu n ma xili ratinma.

¹⁷ N də xiri bara rajaaxu n ma ginə ma,

n ma fe mu rafan n ngaxakerenyie ma.

¹⁸ DİMƏE yati yoma n ma.

¹⁹ N gundo xiri boore bara n xən,

n xanunteñie bara n yanfa.

²⁰ N fate birin bara ba n ma, n xərie mini kənə ma.

Sese mu luxi sənç.

²¹ N booree, wo kinikini n ma, yandi, wo kinikini n ma,
barima Ala nan n bənbəxı.

²² Munfe ra wo n təcərəma alə Ala a rabaxi ki naxə?

Wo mu nu wasa sinden?»

²³ «Xa n ma wəyənyie səbəxi buki kui nu,

²⁴ xa e masolixi g̊emē ma wure ra nu,
na t̊emui e buma n̊e nu abadan.
²⁵ Kōnō n tan a kolon n nakisima p̊ij̊e na a ra.
A fama wāyēnyi dōnx̊e falade dunija ma.
²⁶ N fate na g̊e b̊or̊de, n tan yati fama n̊e Ala tote.
²⁷ N tan nan yati fama a tote n yae ra, a mu mataalima n b̊e.
Na kui n b̊or̊e s̊eewama n̊e a fanyi ra.
²⁸ Wo tan naxee max̊orinyi tima, «Won a t̊oɔr̊fe munfe ra?»
Wo fama n ma n̊ondi kolonde.
²⁹ Wo xa gaaxu santid̊eg̊ema ya ra,
barima jaaxankate wo s̊ot̊oma n̊e wo xa fe jaaxie ma.
Na kui wo fama a kolonde a kiitisa nde na.»

20

Sofara xa masenyi firin nde

«T̊oɔr̊e nan na tinxintare k̊e ra»
¹ Sofara Naamaka naxa a fala,
² «I xa masenyi bara n t̊oɔr̊o,
fo n xa i yaabi.
³ N bara marak̊orosi nde m̊e
naxan bara n xaxili ifu.
N i yaabima n ma l̊onni ra na nan ma.
⁴ I mu a kolon kabi adama naxa daa, a lu dunija ma,
⁵ mixi jaaxie xa xunnakeli mu buma?
E xa p̊iellexinyi dunke?
⁶ Hali a xa fe gbo ẙe,
hali a xunyi koore li,
⁷ a fama s̊ont̊ode a lu al̊o se naxan tide mu na,
a kolonmae nu fa max̊orinyi ti, «A na minden?»
⁸ A dangima n̊e al̊o xiye.
⁹ A kolonmae mu a toma s̊onon,
a l̊e̊ma n̊e a xa mixie ma.
¹⁰ A xa die setaree kima see ra,
e baba naxee muña.
E baba xa naafuli gbilenma n̊e na mixie ma.
¹¹ Senb̊e naxan nu na a yi ra a fonike ra,
na birin kanama n̊e, a findi b̊ende ra.
¹² Fe jaaxi na rafan mixi ma,
a fa na ragata a furi kui,
¹³ a mu a b̊ej̊in,
a mu gbilen na fōx̊o ra,
¹⁴ a xa donse findima posōn̊e nan na a furi kui.
¹⁵ A naafuli naxan donxi, a fama na boxunde.
Ala yati na bama n̊e a furi kui.
¹⁶ A boximase xa xōn̊e nan b̊esuma,
biida nan a faxama.
¹⁷ A harige naxan s̊ot̊oxi,
naxan bara gbo ẙe al̊o xure,
¹⁸ a na birin nagbilenma n̊e,
a mu n̊oma na sese donde.
Na mu findima p̊iellexinyi ra a b̊e,
¹⁹ barima a bara se ba t̊oɔr̊omixie yi ra.
A bara e xa banxie ba e yi ra, a mu naxee tixi.
²⁰ Wasabali nan to nu a ra a xa mile kui,
a harige keren mu ratangama.
²¹ A to nu se birin m̊aj̊oxunxi a ẙet̊e nan b̊e,
a xa h̊e̊eri mu buma.
²² A n̊e na a xa fanyi tagi,
t̊oɔc̊ sin t̊emui nan na ki a ma.
²³ A d̊e̊ge t̊emui, Ala fama a t̊oɔr̊de a xa xōn̊e ra,

na tɔɔrɛ fa findi a xa donse ra.
²⁴ Xa gerose lanmadi mu a tɔɔrɔ, gerose xungbe nan nawalima a xili ma.
²⁵ Hali a tanbɛ tala e a soxɔxì naxan na, fe magaaxuxi gbɛtɛ fama nɛ a lide.
²⁶ A xa naafuli birin luma dimi nan kui, te fa na birin gan a xɔnyi.
²⁷ Ala a xa yunubi makɛnɛn ma, adamadie na sare ragbilen a ma.
²⁸ A xa naafuli birin sigama nɛ
Ala xa xɔnɛ lɔɔxɔɛ.
²⁹ Ala na nan fima mixi jaaxi ma kɛ ra.
Na bara findi Ala jaanige ra na mixi mooli bɛ.»

21

Ayuba xa masenyi solofera nde

«Munfe ra tinxintaree mu tɔɔrɔma?»

¹ Ayuba naxa a yaabi,
² «Wo wo tuli mati n ma masenyi ra.
Wo xa na raba n bɛ.
³ Wo dijɛ n bɛ, n xa wɔyɛn.
N na gɛ, wo fa yo n ma.
⁴ N nan n xun mawaxi mixi nan xili ma?
Fɔlo yi tɛmui ma, n dijɛma munfe ra fa?
⁵ Wo wo ya ti n na, wo xa n fate igbɛ.
Wo mu kaabaxi xɛ n fate ma?
⁶ N nan n majɔxun a ma,
gaaxui nan n suxuma,
n fate birin nu sɛrɛn n ma.»

⁷ «Munfe ra mixi jaaxie buma dunijna ma?
Munfe ra e findima xɛmɔxi sɛnbɛmae ra?
⁸ E xa die xun nakelima,
e bɔnsɔɛ fan fe fanyi sɔtɔma e ya pɔjɛ ra.
⁹ E xa denbayae luma bɔjɛsa kui,
gaaxui yo mu e ma,
Ala fan mu e tɔɔrɔma.
¹⁰ E xa tuuræ sɛnbɛ gbo,
e tema e xa ninge ginɛe ma,
nee die barima, e furi mu birama.
¹¹ Na mixi jaaxie xa die fare boronma,
¹² e sigi sama maxasee, kɔra, nun xule xui ra.
¹³ E xa simaya kamalima hɛɛri kui,
e man fa faxa faxɛ sɔɔnɛyaxi ra.»

¹⁴ «A nun, e nu a falama nɛ Ala bɛ e xa simaya kui,
i makuya muxu ra, muxu mu wama i xa sɛriyɛ kolonfe.
¹⁵ Muxu Ala Sɛnbɛ Kanyi rabatuma munfe ra?
A maxandife findima geeni mundun na muxu bɛ?
¹⁶ N a kolon e harige mu nu fatanxi e yetɛ xa ra,
n nan n makuyama mixi jaaxie xa marasi ra na nan ma.
¹⁷ Kɔnɔ halaki mixi jaaxie lima tɛmui birin nɛ?
Ala gbaloe gbegbe ragirima e ma a xa xɔnɛ kui?
¹⁸ E xa fe kanama a gbe ra,
alɔ maale lagi foye
naxan na fanafananma?
¹⁹ Ala jaaxankatɛ ragatama e xa die bɛ?
Munfe ra a mu e tan yati jaaxankatama?
²⁰ A lanma e tan yati xa e xa tɔɔrɛ to e ya ra,

e tan yati xa Ala S^εnbe Kanyi xa x^εn^ε kolon.
²¹ Xa mixi jaaxi ge faxade,
 a mu a xa denbaya xa t^εore kolonma.
²² Adamadi nōma lōnni nde fide Ala ma,
 mang^εya birin na
 naxan ma yaamari bun ma?
²³ Mixi nde faxama b^εjesa kui,
 a s^εnbe gbo,
 kōntōfili yo mu lu a ma,
²⁴ a fate fan, a xōrie cxōcxunye gben.
²⁵ K^εn^ε mixi g^εte tan faxama t^εore kui,
 a mu h^εeri yo n^εmunnemun.
²⁶ Na mixi firinyi birin sama bēnde n^ε,
 kuli fa e don.
²⁷ N wo xa m^εl^εxunye kolon a fanyi ra,
 wo wama nōndi rakanafe n na naxee xafe ra.
²⁸ Wo nax^ε, «Kuntigi xa banxi na minden?
 Mixi jaaxi x^εnyi na di?»
²⁹ K^εn^ε wo mu max^εrinyi tixi biyaasilae ma?
 Wo mu wo tulii matixi e xa dēntēge ra?
³⁰ Mixi jaaxi mu gbaloe sōtōma gbaloe lōx^ε,
 a ratangama n^ε na x^εn^ε ma.
³¹ Nde tima a ya i a a makiiti?
 Nde a xa wali kobi sare ragbilenma a ma?
³² Mixie a xaninma gaburi,
 e man fa biny^ε sa a ma m^εnni.
³³ Gaburi bēnde mu a t^εoroma,
 a biny^ε sōtō jaama gbegbe ra.
³⁴ Na kui, wo n madunduma madundai fuyan na di?
 Madaxui masenyie nan tun na wo xa lōnni masenyie kui.»

22

Elifasi Temanka xa masenyi saxan nde

«Ayuba xa gbilen Ala ma»

¹ Elifasi Temanka naxa a fala,
² «Adama tide na Ala b^ε?
 Ade, adama lōnnixi nōma a y^εtē gbansan nan malide.
³ I xa tinxinyi findima geeni mundun na Ala S^εnbe Kanyi b^ε?
 I lufe nōndi kui, na Ala malima di?
⁴ Ala na i jaaxankatafe i xa tinxinyi nan xa fe ra?
 A na kiiti jaaxi safe i ma na nan ma?
⁵ I xa fe jaaxi mu gboxi x^ε?
 I xa yunubie mu wuyaxi x^ε han a dangi a i?
⁶ I bara see rasuxu s^εek^ε ra i ngaxakerenyie yi ra.
 I bara e xa sosee yati ba e ma,
 i e mageli ti.
⁷ I mu nu mixi kima ye ra, ye x^εli nu naxan ma,
 i mu nu kaamētōe kima donse ra.
⁸ I nu b^εxi soma s^εn^εb^εma nan yi ra,
 naa findi y^εtē igboe sabatide ra.
⁹ I nu kaaj^ε gin^εe nun kiridie keri n^ε e b^εl^εx^ε igeli ra.
¹⁰ Na nan a toxi i rabilinxi gantanyie ra,
 fe magaaxuxie i sōtōxi.
¹¹ I mu na dimi jaaxi tofe?
 I mu na ye tofe i madulafe naxan x^εora?»

¹² «Ala mu na koore ma?
 Tunbuie mato, e itexi ki nax^ε.

13 I fa a falama munfe ra,
 «Ala munse kolon?
 Ala naxan na nuxuie fari ma,
 na nōma kiiti sade be?
 14 Nuxuie na Ala nun adamae nan tagi.
 Ala a jñerema koore ma,
 kōnō a mu nōma adamae tote..
 15 I wama lufe na kira fori nan xōn ma,
 tinxintaree na dēnnaxē kabi tēmui xōnnakuye?
 16 E faxa nē e xa simaya kōnti mu kamali,
 alō ye banbaranxi se xaninma ki naxē.
 17 E a fala nē Ala bē,
 «Gbilen muxu fōxō ra.
 Ala Sēnbē Kanyi nōma munse rabade muxu bē?
 18 Kōnō Ala nan harige gbegbe fi e ma.
 Na nan a toma n mu n tuli matima mixi jaaxie xa marasi ra.
 19 Tinxintoe mixi jaaxie xa halaki toma nē,
 a findi e bē jñellexinyi ra.
 Mixi fanyie yoma nē e ma, e a fala,
 20 «Muxu yaxuie bara sōtō,
 te bara e xa naafuli gan..»
 21 Na kui, i tan xa i xa fe yailan i tan nun Ala tagi,
 alako i xa bōnēsa sōtō, i man xa heeri kolon.
 22 I xa tin a xa marasi ra,
 i xa a xa masenyi masoto i bōnjē kui.
 23 Xa i man gibilenna Ala Sēnbē Kanyi ma,
 a fama i xun nakelide.
 I xa fe jaaxi makuya i xōnyi ra,
 24 i xa xēema woli xure ma,
 na xēema naxan kelixi Ofiri bōxi ma.
 25 Na tēmui Ala Sēnbē Kanyi nan findima i harige ra,
 a findi i xa xēema nun gbeti jñōxōe ra.
 26 Ala Sēnbē Kanyi nan fama rafande i ma
 dangife fe birin na.
 I fama i xaxili tide a tan nan na.
 27 I na a maxandi, a i xa dubē suxuma nē.
 Na tēmui i xa i gbe laayidi rakamali a mabiri.
 28 A i xa natēe sōōneyama nē,
 a tē yanbamai i be i xa kirae birin xōn ma.
 29 Ala a niyama nē i xa mixi magoroxi rakeli,
 barima a luma na mixi mōōli mali ra.
 30 A nōma yunubitōe yati rakiside,
 i xa sēniyēnyi saabui ra..»

23

Ayuba xa masenyi solomasaxan nde

«Ala na minden?»

- 1 Ayuba naxa a yaabi,
- 2 «To fan n ma yaxaseri masa xōrōxō,
- a xa kote gbo n xun,
n sēnbē bara jñōn.
- 3 Xa a sa li n nu nōma Ala tode nu,
xa a sa li n nu nōma sigade a xōnyi nu,
- 4 n nan n xaxili kui ifee birin falama nē a bē nu.
- 5 Na kui n nu nōma nē a xa yaabi kolonde,
alako n xa fahaamui sōtō na kui.
- 6 A fama a sēnbē birin naminide n ma kiitife ra?
Ade, a a yae nan tima n na tun.
- 7 Na tēmui a n ma tinxinyi toma nē,

a fa nəndi fi n ma.»

⁸ «Kono Ala mu toma sogetede,
a mu toma sogegorode.

⁹ N a fenma kɔɔla ma, n a fenma yirefanyi ma,
kɔɔ a mu toma.

¹⁰ Kono a tan n toma a fanyi ra.

A na gɛ n tode, a nəndi fima n ma.

¹¹ N biraxi ne a fɔxɔ ra,
n a xa səriyɛ birin nabatu.

¹² N mu a xa yaamarie bɛjinxsi.

A waxɔnfɛ findixi ne n waxɔnfɛ ra.»

¹³ «Nde nɔma a xa natɛ tongoxi masarade?

A wama naxan xɔn, a na nan nabama.

¹⁴ A naxan jnanigexi n ma fe ra,

a fama na nan nagiride n ma.

A fama fe gbɛtɛe fan sade na fari.

¹⁵ Na nan a toma n gaaxuma a ya ra.

N na a xa fe majɔxun, n mu suusama.

¹⁶ Ala bara limaniya ba n yi,

Ala Sɛnbɛ Kanyi bara n magaaxu,

¹⁷ kɔɔ n mu dunduma na dimi xa fe ra,
na dimi mu nɔma n na.»

24

Ayuba xa masenyi solomasaxan nde de idɔxɔɛ

«Ala kiiti sama tɛmui mundun?»

¹ «Munfe ra Ala Sɛnbɛ Kanyi mu lɔxɔɛ ragataxi kiiti safe ma?
Munfe ra a xa mixie mu na lɔxɔɛ kolonxi?

² Mixie naaninyie tɔnxuma masigama,
e xurusee muʃama, e e ragbɛngbɛn yire gbɛtɛ.

³ Kiridie xa sofale muʃama e ma,
kaajɛ gine xa ninge rasuxuma a yi ra sɛɛke ra.

⁴ E setaree xa kira balanma e ya ra,
e tɔɔrɔmixie karaxanma e xa e nɔxun.

⁵ Tɔɔrɔmixie minima subaxɛ ma baloe fende e xa die bɛ,
e walima alo sofale gbengberenyi ma,
e mu donse yo sɔtɔma.

⁶ E xɛ xabama tinxintaree bɛ,
e e xa sansi bogie bama e bɛ.

⁷ E kɔɛ radangima xinbeli ra,
dugi yo mu e yi ra e naxan felenma e ma.

⁸ Tunɛ e bundama naxan kelima geyae kɔn na,
bage to mu e bɛ,

e e xide fenma gɛmɛe longori ra.

⁹ Kiridi nga xijɛe bama e de i,
sɛɛke rasuxuma setaree yi ra.

¹⁰ Nee mageli nan sigama.

E kote xaninma kaamɛ ra e ma.

¹¹ E sansi xɔrie wuruma, e ture ba a i,
e wɛni bogi boronma, e wɛni ba a i.

E na birin nabama ye xɔli ra e ma.

¹² Mixie e mawama taa kui.

Mixi maxɔnɔxie xili tima,
kɔɔ Ala gbe fe yo mu na na fee.»

¹³ «Mixi jnaaxie, nee mu naiyalanyi kolon,
e mu na kira kolon,

e mu e p̄erem̄ma nee xōn ma.

¹⁴ Fax̄eti kelima subax̄ ma,
a t̄c̄or̄omixi nun setare faxa,
a muŋ̄e ti k̄œ ra.

¹⁵ Kuye na if̄c̄oro, ȳenela a falama,
«Mixi yo mu n toma,»

a fa mini dugi dusuxi a yatagi xun na.

¹⁶ K̄œ ra muŋ̄etie naadee kanama,
yanyi ra e e ȳete mabalan banxie kui.
Naiyalanyi mu rafan e ma hali.

¹⁷ E tan, k̄œ findixi e b̄e e xa yanyi nan na,
dimi nan e malima.»

¹⁸ «Banbaranyi fama tinxintare xaninde,
a dankaxi nan a ra dunija ma.

A mu w̄eni bilie toma sōnōn.

¹⁹ Aligiyama yunubit̄œ xa fe danma n̄e,
alō sogē linlinyi balabalanyi ye x̄rima ki nax̄.

²⁰ Gin̄e naxan x̄j̄e fixi yunubit̄œ ma,
na n̄eɛmuma n̄e a ma,

kulie tan fa a don.

Mixi yo mu ratuma a ma sōnōn.

Na kui a xa tinxintareya bara tala

alō sansi talama ki nax̄.

²¹ A fe jaaxi rabama ginē dibaritare ra,
a mu kinikinima kaaj̄e ginē ma.

²² Kōnō Ala naxan fata na tuurae suxude s̄enbē ra,
e nii rajaaxu e ma,

²³ a nee luma e xa b̄oŋ̄esa kui,

a fa bira mixi gb̄etee tan ma fe f̄ox̄a ra.

²⁴ Mixi minima waxati nde nan nabade,
kōnō na waxati na kamali,

a xa fe xuben a jōn.

Adamadi luxi n̄e alō maale na m̄o x̄e xun ma,
maale xabee fa a xaba.»

²⁵ «Nde nōma n̄ ma masenyi matandide?

Nde nōma a falade nōndi mu a ra?»

25

Bilidada Suuxaka xa masenyi saxan nde

«Manḡeya na Ala nan yi»

¹ Bilidada Suuxaka naxa a fala,

² «Manḡeya na Ala nan yi,

fo won xa gaaxu a ya ra.

A tan nan b̄oŋ̄esa ragirima koore ma.

³ A xa gali kōnti nōma kolonde?

Nde na a xa sogē yanbē mu naxan lima?

⁴ Adama tinxinma di Ala ya i?

Gin̄e bari di s̄eniyenma di?

⁵ Xa kike xa yanbē ȳete yati mu gbo Ala b̄e,
xa turbuie mu s̄eniyen a ya i,

⁶ adamadi go,

naxan xurun alō kuli,

naxan findixi kuli ȳore di gbansan na?»

26

Ayuba xa masenyi solomanaani nde

«Nde nōma Ala s̄enbē fahaamude?»

¹ Ayuba naxa a yaabi,
² «I fata sənbətare malide.
 I fata mixi ralimaniyade.
³ I fata lənnitare raside.
 I xaxili fanyi masenma,
⁴ kono i na masenma nde bε?
 Nde na xaxili fixi i ma?»

⁵ «Mixi faxaxie sərənma baa nun bəxi bun ma.
⁶ Aligiyama naadə rabixi Ala ya tote ra,
 a naa igbəxi.
⁷ Ala nan koore daaxi,
 a a singan kuye ma,
 a boxi singan a yεtε ma.
⁸ A tunε ye ragatama nuxuie kui,
 ye xa binyε man mu nō e bəcde.
⁹ A a xa kibanyi ya makotoxi nuxuie nan na.
¹⁰ A naaninyi saxi naiyalanyi nun dimi tagi.
¹¹ Koore sərənma, a kaabama Ala xaaŋε xui məfe ra.
¹² A sənbə baa imaxama,
 a baa yεxε magaaxuxi ibəcəma a xaxili fanyi ra.
¹³ A kεrε foye koore rasəniyənma,
 a bεlεxε bəximase gixi səcxəma.
¹⁴ Xa yee findixi a xa wali xurie nan na,
 won mu nōma naxee fahaamude a fanyi ra,
 nde nōma a sənbə magaaxuxi tan fahaamude?»

27

Ayuba xa masenyi solomanaani nde dε idəcəcə

«Fo n xa nōndi fala»

¹ Ayuba man naxa masenyi ti:
² «N bara n kali Ala Sənbə Kanyi ra,
 naxan mu nōndi fima n ma,
 naxan bara n nafe xənε ra,
³ danmi n jəngima,
 danmi n jəngi naxan fatanxi Ala ra na nan n fate i,
⁴ tinxitareya mu minima n dε i,
 N mu wule falama.
⁵ Han n faxa, n mu nōndi fima wo ma,
 n mu n yεtε təɔrəgəma.
⁶ N tan a kolon n tinxin, sese man mu n bama mənni.
 N mu n ma fe jaaxi yo kolon.»

⁷ «N yaxui xa suxu alə mixi jaaxi,
 n gerefa xa suxu alə tinxitare.
⁸ Ala na natε tongo a xa na mixi məɔlie faxa,
 xaxili tide yo mu luma e bε,
⁹ Ala nee maxandi xui tongoma e təɔrə temui?
¹⁰ Ala rafan na mixi məɔli ma?
 A Ala maxandima temui birin?»

¹¹ «N xa Ala sənbə masen wo bε,
 n mu Ala Sənbə Kanyi waxənfe nōxunma wo ma.
¹² Wo birin bara yi to a fanyi ra,
 wo fa wəyənyi fufafu falama munfe ra?»

¹³ «Ala naxan nagirima mixi jaaxi ma,
 Ala Sənbə Kanyi naxan soma a yi ra kε ra, na nan yi ki,
¹⁴ A xa die na wuya, e faxama santidəgəma nan na,

a xa mamadie faxa kaamε ra.
 15 A xa mixi ndee na lu,
 nee fa faxa a xanbi,
 e xa kaajε gineε mu wama e xa fe ra.
 16 A xa naafuli na gbo ye alo mεyεnyi,
 a xa dugi na wuya alo bεnde gbegbe malanxi,
 17 a tan nan na malanxi,
 kono tinxintcε nan na dugi ragoroma a ma,
 sεniyεntcε nan na naafuli sotcma.
 18 A xa banxi luma alo turunturunyi,
 alo cεni keri xa bage di.
 19 A bannaxi nan a sama,
 kono a ragatama a tɔɔxi nan na.
 A na a ya rabi, sese mu na a yi ra sɔɔn.
 20 Gaaxui a suxuma tεrεnnra,
 alo banbaranyi, alo turunnaade kε kui.
 21 Foye xungbe a xaninma,
 a a tala a sabatide.
 22 Tanbεe wolima a ma, a mu bama a ra,
 fo a xa a gi nε.
 23 Mixie jεlexinma nε a xa xunnakanε ra,
 e yo a ma.»

28

Ayuba xa masenyi solomanaani nde de idɔxɔε man

«Lønni na minden?»

- 1 «Yire na na gbeti bama bɔxi ma dεnnaxε,
  xεεma raxunude fan na na.
- 2 Yire na na wure bama bɔxi ma dεnnaxε,
  gεmε raxunuxi fan wure gbeeli raminima.
- 3 Mixi yili gema bɔxi bun dimi kui na see fenfe ra.
- 4 E yili gema wula i,
  dεnnaxε makuya mixi sabatide ra.
  Menni mixi goroma luuti ma bɔxi bun ma.
- 5 Baloe minima bɔxi fari,
  kono a bunyi tan luma alo tε nan yiriyirima.
- 6 Menni e gεmε tofanyie toma,
  e xεεma fuji raminima.
- 7 Xoni xaajε mu mεnni kira kolon,
  sεgε mu mεnni toma.
- 8 Sube magaaxuxi mu e jεrεma mεnni,
  yεtε mu dangima naa.
- 9 Kono adama tan gεmε xɔɔxɔε gema,
  han a geya bunyi li.
- 10 A yili gema gεmε kui,
  alako a xa naafuli to.
- 11 A ye kira balanma,
  a tε xaninma naa alako a xa se nɔxunxi to.»

- 12 «Kono lønni tan toma minden?
  Xaxili fanyi lude na minden na?
- 13 Adama mu lønni tide kolon.
  Lønni mu toma dunijia mixi baloxie tagi.
- 14 A mu toma dabonyi xungbe kui,
  a mu toma baa ma.
- 15 A mu sarama xεεma ra, a mu sotcma gbeti ra.
- 16 A mu sama sikeeli ma xεεma sεeti ma,
  xa na mu a ra gεmε tofanyie sεeti ma.
- 17 A maniyε mu na.

A maniyε mu findi xεεma ra,
 a mu findi gεmε tinsexi ra,
 a mu findi xεεma pɔɔti tofanyi ra.
¹⁸ Lønni tide gbo diyaman bε,
 a sɔtɔfe tide gbo gεmε tofanyi bε naxan toma baa ma.
¹⁹ Lønni maniyε mu findi gεmε tofanyi ra,
 naxan kelixi yire makuye.
 A mu maniyama sikeeli ra also xεεma.»

²⁰ «Na kui, lønni kelixi minden?
 Xaxili fanyi lude na minden na?
²¹ A nɔxunxi nimasee ma naxee na bɔxi ma,
 a nɔxunxi xɔnje ma naxee na koore ma.
²² Aligiyama bara a xa fe nde mε, kɔnɔ a mu a kolon.
²³ Ala nan lønni kira kolon,
 a tan nan a lingira toma,
²⁴ barima a tan nan dunijna nun koore igbεma han e dande.
²⁵ A to gε foye nun ye itaxunde,
²⁶ a to gε tune, seyamakɔnyi, nun galanyi yamaride,
²⁷ awa, a naxa lønni ramini, a a mato a fanyi ra.
²⁸ Na kui a naxa a fala adamadie bε,
 Ala xa yaragaaxui findixi lønni nan na,
 fe jaaxi bεnife findixi xaxili fanyi nan na.»

29

Ayuba xa masenyi dɔnxɔε

«N ma tεmui fanyi dangixi»

¹ Ayuba naxa yi masenyi ti:
² «Xa n ma tεmui dangixie nan a ra yi ki nu,
 Ala nu mεɛnima n ma tεmui naxε.
³ A xa naiyalanyi to nu na n xun ma,
 a to nu te tima n bε kira xɔn ma dimi kui.
⁴ N sεnbε nu gbo na tεmui,
 n nun Ala dε nu fan.
⁵ Na tεmui Ala Sεnbε Kanyi nu na n sεeti ma,
 n ma die fan nu na n nabilinyi.
⁶ N ma fe birin nu sɔɔneyaxyi,
 xijε nun ture nu gbo n yi ra.»

⁷ «N to nu sigama taa sode dε ra,
 jama nu na dεnnaxε,
⁸ fonikee nu kira ibama nε n bε,
 forie nu keli e ti n binyafe ma.
⁹ Kuntigie nu e sabarima nε n ya ra,
¹⁰ mangε nu wɔyεnyi so n yi, e tan dundu,
¹¹ barima naxan na n xui mε, a fe fanyi fala n ma fe ra.
 Naxee nu n toma, n nu rafamma e ma.
¹² N nu tɔɔrɔmixie malima,
 n nu kiridie kima, booree nu nεɛmuma naxee ma.
¹³ Mixi naxan nu na saya kira xɔn ma,
 na nu dubama nε n bε.
 N nu kaŋjε gine bɔŋjε rasεɛwama.
¹⁴ N nu n jεrɛma tinxinyi kui,
 nɔndi nu findixi n yuge nan na.
¹⁵ N nu findixi saabui fanyi nan na dɔnxui nun mabεnyi bε.
¹⁶ N nu findixi babε nan na setaree bε,
 n xɔŋjε mali e xa tɔɔrε kui.
¹⁷ N nu tinxitaree xa fe xun nakanama,
 n misikiinε ratanga e xa fe kobie ma.

¹⁸ N nu a majoxunma saya n lima hæri nan kui,
n ma simaya fa kamali alo baa dë ra mœyenyi.
¹⁹ N nu a majoxunma n ma dunjœigiri sœneyama nœ,
alo sansi naxan sanke bara ye li, a salonyi xini sotö.
²⁰ N nu a majoxunma n xun nakelima nœ temui birin,
n tanbe woli sœnbœ ra.»

²¹ «Mixie nu e tuli matima nœ n na,
e e sabari n ma marasi ramœfe ra.
²² N ma masenyie nu rafanma e ma,
e mu nu e matandima.
²³ E nu n mamœma alo mixi tunœ mamœma ki naxœ,
e n ma wœyenyi birin suxu sœewœ kui.
²⁴ E na n yatagi to,
e birin nu e xaxili tima n na.
²⁵ N nu e rajœrema,
n nu luxi nœ e bœ alo e xa mangœ,
naxan dœkœxi kibanyi kui e tagi,
a nu töörœmixie madundu.»

30

Ayuba xa masenyi dœcxœpœ

«Ayuba xa sœewœ bara findi sunnunyi ra»

¹ «Kœnœ yakœsi tan, fonikee n mayelema,
naxee babaee nu findixi n bœ fuyantee ra,
n nu yoma naxee ma.
² E yusi mu nu na n bœ,
barima sœnbœ yo mu nu e bœ.
³ Kaamœtœ nan nu e ra,
naxee nu sigama gbengberen yire baloe fende.
⁴ E nu joogee matalama fœtœnyie kui,
wuri sankee gbansan nan nu findima e xa donyi ra.
⁵ Mixie nu e kerima jœama ya ma,
alo muœeti kerima ki naxœ.
⁶ E nu yigiyama gœmœ longorie nan na geyae kœn na,
⁷ xa na mu a ra kunsie bun ma.
⁸ Fuyantee nan nu e ra,
naxee nu bara keri bœxi kui.»

⁹ «Kœnœ yakœsi fa, nee nan n mayelema
e xa sigie nun e xa masenyie ra yi ki.
¹⁰ N ma fe mu rafan e ma.
E dë ye bœxunma n yatagi ma,
e nu fa e makuya n na.
¹¹ Kabi Ala n nabolo n ma töœre kui,
e xa mayele mu jœonma.
¹² Yi mixi ya majœxunxie kelima n xili ma,
e nu gantanyi jœaxie te n bœ.
¹³ E n ma kira ibolomna n ya ra.
¹⁴ E luma alo soori jœaxie, naxee soma taa kui tœte yale ra.
¹⁵ Gaaxui bara n suxu,
n ma fe xun bara rakana,
n ma kisi bara dangi n na alo nuxui dangima ki naxœ.»

¹⁶ «Yakœsi, a gbe mu luxi n ma simaya xa jœon,
n ma töœre bara kamali.
¹⁷ N ma töœre bara gbo ye,
n mu xima kœs ra sœon.
¹⁸ A luma alo dugi nde nan xirixi n konyi ma,

a xa n faxa.

¹⁹ Ala bara n nagoro han
n bara lu alɔ̄ boora, xa na mu a ra tɛ̄ xube.»

²⁰ «Ala, n bara i xili, kono i mu a ratinxı.
N bara ti i ya i, alako i xa n to.

²¹ I bara tɔ̄ore jaaxi cɔ̄xɔ̄ n ma,
i sənbɛ̄ bara nō n na.

²² A luxi alɔ̄ turunnaadɛ̄ bara n nate koore ma.

²³ N a kolon i na n xaninfé aligiyama nɛ̄,
duniŋa mixi birin sigama dɛ̄nnaxɛ.»

²⁴ «Kɔ̄nɔ̄ mixi naxan na saya kira xɔ̄n ma,
na mu Ala maxandima xɛ?

Mixi naxan na tɔ̄ore kui,
na mu Ala makulama xɛ?

²⁵ N mu n ya ye ramini tɔ̄orɔ̄mixi bɛ̄ nu?

N mu kinikini setare ma nu?

²⁶ N wa hɛ̄eri nan xɔ̄n ma,
kono jaxankate nan n lixi.
N wa lufe naiyalanyi nan kui,
kɔ̄nɔ̄ dimi nan dusuxi n xun na.

²⁷ N bɔ̄re na tɔ̄orɔ̄fe lɔ̄xɔ̄e birin.

²⁸ N na dimi kui,
naiyalanyi yo mu na.

N tixi jnama tagi, n nu fa wa n xui itexi ra.

²⁹ N bara lu alɔ̄ wula i baree nun burunyi xɔ̄ni jaaxie.

³⁰ N kiri bara cɔ̄fɔ̄ n ma,
n fate birin kui na iganfe.

³¹ N ma kɔ̄ra sunnunyi xui tima,
n ma xule jɔ̄n fe wa xui raminima.»

31

Ayuba xa masenyi dɔ̄cxɔ̄e rajonyi

«Yunubi sare nan ya»

¹ «N nate tongo nɛ̄,
n naxa yabu ginedimedi ra.

² Ala munse jnanigema n bɛ̄ koore ma?
Ala Sɛnbɛ̄ Kanyi kɛ̄ mundun fima n ma kelife ra a ma?

³ Setarejla mu ragataxi mixi jaaxi xa bɛ?
Naxankate mu tinxintare xa lima?

⁴ Ala mu nu n fɔ̄xi birin matoma xɛ?
A mu nu n ma santongoe birin kɔ̄ntima xɛ?»

⁵ «Xa n bara n jnɛ̄re wule kui, xa n bara mixi madaxu,
⁶ Ala xa n maniya sikeeli tinxinxı ra.

A n ma tinxinyi toma nɛ.

⁷ Xa n bara kira tinxinxı bɛ̄nɪn,
xa n bɔ̄re bara bira n ya waxɔ̄nfe fɔ̄xɔ̄ ra,
xa n bara n manɔ̄xɔ̄ fe jnaaxi ra,

⁸ mixi gbɛ̄tɛ̄e xa n ma sansi sixie bogi don,
n ma sansi sixie birin xa mata lɔ̄xɔ̄ ma.

⁹ Xa gine xɔ̄li bara n susu,
xa n bara bira n dɔ̄cxɔ̄boore xa gine fɔ̄xɔ̄ ra,

¹⁰ n ma gine xa bande jin xemɛ̄ gbɛ̄tɛ̄ bɛ,
a tan nun na xa kafu,

¹¹ barima yɛ̄ne findixi fe jnaaxi nan na,
kiitisae naxan makiitima a xɔ̄rɔ̄xɔ̄e ra.

¹² Yɛ̄ne, te nan a ra naxan sigama ganyi ti ra han yahannama,
a mixi harige birin xun nakana.»

13 «Xa n mu findi mixi tinxinxi ra nu n ma konyie mabiri,
muxu to nu galanbuma,

14 n Ala yaabima di nu?

N nan n yεtε xun mafalama di nu?

15 Ala kerēn xa mu muxu birin daaxi muxu nga tεegε i?

Ala kerēn xa mu muxu birin nabaloxi muxu nga xijε ra?»

16 «Xa n mu setaree ki nu,

xa n mu kaajε gine mali nu,

17 xa n kerēn bara n ma donse don,

n mu kiridi ki,

18 n naxan xuru, n findi a bε babε ra kabi a yɔrε ra,

naxan nga kaajε gine bara lu n xonyi kabi a tεegexi a ma,

19 xa n mu tɔɔrɔmixi ki dugi ra nu,

20 na kanyi lu a mu duba n bε

na dugi xa fe ra naxan kelixi n ma yεxεεe xabe ma,

21 xa n bara kiridi nde tɔɔrɔ,

n to a kolonxi kiitisaē nɔndi fima n ma,

22 n bεlεxε xa bolon n tunki ma,

n xɔrie xa magira,

23 barima n gaaxu Ala xa jaxankate ya ra a gbe ra,

n mu nɔma sese ra a sεnbε ya i.»

24 «Xa n bara n xaxili ti n ma xεεma ra,

xa n bara la n ma naafuli ra,

25 xa n bara jεleixin n harige xa gboe ra,

n naxan sɔtɔ n ma dunijεigiri kui,

26 xa n bara n ya ti soge nun kike xa yanbε ra,

27 n fa nee batu n bɔjε kui gundo ra,

n nan n bεlεxε sunbu e xa binyε bun ma,

28 Ala xa n jaxankata,

barima na fe mɔɔli mu fan,

n bara findi yanfante ra Ala mabiri.»

29 «N bara jεleixin n xɔnma xa tɔɔrε ra,

n sεεwa a xa jaxankate ra,

30 n tan naxan mu nu tinma a dankade n dε ra,

n xa na yunubi mɔɔli raba?

31 N ma xɔjεe birin mu nu a falama xε:

«A n dε wasaxi sube ra?»

32 N nu biyaasilae yigiyama nε alako e naxa xi tande.

33 N bara n ma fe jaaxie nɔxun n bɔjε kui alo

adamadie darixi a ra ki naxε? Ade.

34 N bara gaaxu jama xa wɔyεnyi ra,

xa na mu a ra n xabile xa wɔyεnyi ra,

n fa lu n xonyi nɔxunyi kui n mu nɔndi fala? Ade.»

35 «Xa mixi na naxan tinma a tuli matide n na,

n ma masenyi dɔɔnxɔε nan na ki.

Ala xa n yaabi.

A naxan toma n ma, a xa na sεbε,

36 n xa na dɔɔx n xun ma, n xa a gbaku n kɔn ma.

37 N dεntεgε sama nε a bε,

alɔ mixi dεntεgε sama mangε bε ki naxε.

38 Xa n ma bɔxi nde bara xɔnɔn n xili ma,

xa mixi nde ya ye bara silɔn na,

39 xa n bara donse nde don n mu a rawalima sare fi,

xa n bara a kanyi tɔɔrɔ,

40 mɛngi naxan na n ma bɔxi ma, na xa findi tumbe ra,

n ma fundenyi xa findi jooge jaaxi ra.»

Ayuba xa masenyi dōnxoε nan na ki.

32

Elihu xa masenyi singe

«Ala nan lōnni fima mixi ma»

¹ Yi xemε saxanyie naxa ba Ayuba xa wōyεnyi yaabife, barima a nu a yεtε findixi nōndi fale nan na. ² Na kui Elihu, Barakeeli Buusika xa di, naxan fatan Rama xabile ra, a bōjε naxa te Ayuba xili ma, barima na nu a yεtε findixi nōndi fale nan na Ala ya i. ³ A bōjε naxa te a boore saxanyie xili ma, barima e mu nu nōma Ayuba yaabide hali e to a kolonxi nōndi mu nu a bε. ⁴ Na mixi saxanyie to nu mōxi a bε, Elihu mame ti na nan ma wōyεnfe ra Ayuba bε. ⁵ Elihu nu bara a to, yaabi yo mu nu na yi mixi saxanyie yi ra fa. Na kui a bōjε naxa te.

⁶ Elihu, Barakeeli Buusika xa di, naxa a fala,
«Fonike nan n na, forie nan wo tan na.

N gaaxu n ma marakolonyi sade wo ya i na nan ma.

⁷ N naxε, «Fori nan fata wōyεnde, a xa simaya xōnkuye xa fe ra.»

⁸ Kōnō Ala Sεnbε Kanyi nan xaxili fima adama ma.

⁹ Simaya xōnkuye gbansan xa mu xaxilimaya fima mixi ma,
forie gbansan xa mu findixi nōndi kanyie ra.

¹⁰ Na kui n bara wo maxandi,
wo xa wo tuli mati n ma marakolonyi ra.»

¹¹ «N bara wo xa masenyi rajōnyi mame,
n bara n tuli mati wo xa masenyi birin na,
wo naxan falaxi Ayuba xa fe ra.

¹² N bara wo xa masenyie ramε, kōnō wo mu nōxi Ayuba yaabide,
wo mu nōxi nōndi makεnεnde a bε.

¹³ Wo naxa a fala de,
«Won tan bara ge lōnni sōtōde.

Won xa lu Ala xa yi xemε rafahaamu,
adamadi mu nōma na rabade.»

¹⁴ Ayuba mu a xa masenyi tixi n tan xa xili ma.
N fan man mu a yaabima wo xa masenyie ra.»

¹⁵ «Limaniya bara ba wo yi ra.

Yaabi yo mu na sōnōn wo naxan tima.

¹⁶ N bara wo xa masenyi dande to,
yaabi yo mu minima wo dε kui fa.

¹⁷ Yakōsi n xa n gbe fala,
n tan fan xa n ma lōnni masen kōrε,
¹⁸ barima fe gbegbe na n furi kui.

N xaxili na n tutunfe,
¹⁹ alo weni nεεnε naxan xufuxufufe,
a wama a sase bulafe.

²⁰ N xa wōyεn alako n bōjε xa goro.
N dε xa yaabi ti.

²¹ N mu mixi yo rafisama a boore bε,
n mu taamixiya rabama mixi yo bε.

²² N mu fata taamixiya ra,
n na na raba, Ala n naboloma nε.»

33

Elihu xa masenyi singe dε idōxōε

«Xunmafalamā xa lu Adama bε.»

¹ «Yakōsi Ayuba, i tuli mati n ma masenyi ra,
i xa n ma wōyεnyi ramε.

² N bara n dε rabi,
n nεnyi bara keli.

³ N ma masenyi kelixi n bōjε fiixε nan kui,

nɔndi nan minima n dε i.

⁴ Ala Xaxili bara n daa,

Ala Ŝenbe kanyi jneŋgi bara n findi mixi jneŋra.

⁵ Xa i nɔma n yaabide,

i xa na raba.

⁶ Won firin birin lan Ala ya i.

N fan yailanxi bende nan na.

⁷ Na kui i naxa gaaxu n ya ra.

⁸ Kono i bara wɔyenyi nde fala,

n naxan mɛxi n tuli ra.

⁹ I bara a fala, «N ſeniyɛn, n mu yunubi rabaxi,

¹⁰ kono Ala man na fe nde tofe n na,

n findixi a yaxui ra naxan ma.

¹¹ A bara n sanyi mabalān yɔlɔnɔnɔnyi kui,

a nu fa n foxy birin igbe.»

¹² Kono n xa a fala i be,

nɔndi mu i be na fe kui,

barima Ala gbo mixi be.

¹³ I wama Ala rakiitife munfe ra?

A mu yaabi fima a xa fe rabaxi birin ma.

¹⁴ Ala fe masenma won be ki nde ra,

kono won mu won cɔxɔl sama na xɔn ma.

¹⁵ A nɔma wɔyende xiye ra kɔe ra,

mixi xima tɛmui naxe e xa sade ma.

¹⁶ A nɔma adamadie tuli rabide na tɛmui,

a e rakolon fee ra naxee kelixi a tan ma,

¹⁷ alako e xa kira jnaaxi bejin,

a man xa e ratanga e yɛtɛ kan igbofe ma.

¹⁸ Na kui, a e ratangama nɛ gaburi gbaloe ma,

a e ratanga santidɛgɛma ma.

¹⁹ Ala man nɔma masenyi tide adamadi be a xa tɔɔre nde ra,

naxan xɔne soma han a xɔrie kui a xa fure dagi tagi.

²⁰ Donse yati fa rajaaaxu a ma, a mu nɔ a dɛgede.

²¹ A fate ba a ma, a xɔrie birin sa kɛnɛ ma.

²² A makɔre aligiyama ra, Sayamalekɛ fa a foxy ra.»

²³ «Kono xa xɛera xunmafalamā nde sa lu a be

malekɛ galie ya ma,

naxan fama tinxin ki masende na kanyi be,

²⁴ Na kui, xɛera xunmafalamā findima saabui fanyi ra a be,

Ala hinne a ra, a a masen Ala be,

«A rakisi faxe ma, n bara a xunsare ba.»

²⁵ Na kui, a fate man gbilenma dimedjna,

a man fonike Ŝenbe sɔtɔ.

²⁶ Adamadi na Ala hinneente maxandi,

a Ala yatagi toma nɛ sɛewɛ kui,

Ala fa tinxinyi fi a ma.

²⁷ Na kanyi bɛeti bama nɛ mixie ya i, a a fala,

«N yunubi rabaxi nɛ,

n tinxinyi madalin,

kono na sare mu ragbilenxi n ma a ki ma.

²⁸ Ala bara n xɔreya,

n tan naxan xun nu tixi aligiyama ra.

A man bara gbilen naiyalanyi masen na n be.»

²⁹ Ala nan na rabama adama be,

keren, firin, han saxan,

³⁰ alako a xa a ba faxe yi,

a xa a lu naiyalanyi kui.»

³¹ «Ayuba, i tuli mati n na,
i xa i sabari, i xa n ma masenyi ramε.
³² Xa yaabi nde na i bε, i xa na fala,
barima n wama nōndi fife i ma.
³³ Kōnō xa na mu a ra, i tuli mati n na,
i xa i sabari alako i xa xaxili sōtō n na.»

34

Elihu xa masenyi firin nde

«*Ala xa kiiti tinxin*»

¹ Elihu naxa a masen,
² «Lonnilar, wo wo tuli mati.
Xaxilimae, wo n ma masenyi ramε,
³ barima tuli woyεnyi sensima,
alo nεnyi donse sensima ki naxε.
⁴ Won xa tinxinyi sugandi,
won xa bira fe fanyi foxε ra.»

⁵ «Ayuba naxε, N tinxin, kōnō Ala mu nōndi fixi n ma.

⁶ Hali n to tinxinxi, a bara n lu alo wule fale.

N mu yunubi yo rabaxi, kōnō n na tōrε jaaxi kui.»

⁷ Nde yaagi sōtōxi dangi Ayuba ra?

⁸ A bara a jεrε tinxitareya kui,
a bara lu fe jaaxi rabae ya ma.

⁹ A bara a fala,

«Geeni mu na adamadi bε
naxan birama Ala waxōnfe foxε ra.»

¹⁰ Xaxilimae, wo wo tuli mati n na.

Ala nun fe jaaxi tagi ikuya,

Ala Sεnbε Kanyi mu tinxitareya kolon.

¹¹ A mixie xa fe rabaxi sare ragbilenma e ma,
a kote dōxčma e xun ma e nun naxan lan.

¹² Ala mu nōma fe jaaxi rabade.

Ala Sεnbε Kanyi mu nōma tinxinyi kanade.

¹³ Nde a ti a xa dunijna yamarī?

Nde dunijna taxuxi a ra?

¹⁴ Xa Ala mu a jεngi saxi adamadie xōn ma nu,
a fa a xaxili nun a jεngi ba e yi,

¹⁵ adamadi birin faxama kerenyi nan na nu, e findi bεndε ra.

¹⁶ Xa xaxili fanyi na i yi ra,

i xa i tuli mati n ma masenyi ra.

¹⁷ Tinxitare nōma dunijna yamarīde?

I Tinxitare Sεnbεma nan kalamuma?

¹⁸ I nōma a falade mange bε,

«Mixi xuri di nan i ra?»

I nōma a falade kuntigie bε,

«Wo jaaxu?»

¹⁹ Ala mu mangε rafisa mixie bε,

a mu bannae rafisa setaree bε,

barima a tan nan birin daaxi.

²⁰ Faxε man e birin tεrεnnama nε.

Namae e xunyi ikelima, kōe kui e birin sōtō.

Sεnbεmae yati faxama nε foyogontō.

²¹ Ala adamadie xa kira birin matoma,

a e foxε igbε.

²² Dimi mu na naxan nōma tinxitaree nōxunde.

²³ Ala hayi mu na tēmūi xōnkuye ma mixi makiitife ra.

²⁴ A nōma sεnbεmae xun nakanade mafurenyi ra,

a fa mixi gbεtēe cχcđ e cχcđ e ra.

25 A na e xa fe jaaxi to,
 a nōma e bade dunijna ma kerenyi ra kœ kui.
 26 A nōma e bōnbōde alō mixi kobi jama ya xorī,
 27 barima e mœxi a xa seriyē nan na,
 e a xa kira bœjin.
 28 E bara a niya setare wa xui xa Ala li.
 Ala tœrœmixi malima.
 29 Xa Ala a sabari, nde nōma a kalamude?
 Xa Ala a noxun, nde nōma a tote?
 Adamadi mu nōma na ra,
 jamanœ yati mu nōma na ra.
 30 Ala mu tinxitare luma mangœya kui,
 alako a xa gantanyi te jama be.
 31 Na mixi mœoli mu a falama Ala be,
 <N bara gbilen fe jaaxi fœxœ ra n ma jaxankate xa fe ra.
 32 N fe jaaxi naxan nabaxi,
 na masen n be, n mu na rabama sœnœ?
 33 Ala lanma a xa a sare fi?
 I tan nan a matandife, n tan mu a ra,
 i tan nan yaabi tima.
 34 Xaxilimae nun lœnnilae naxee e tuli matixi n na,
 muxu birin bara lan yi ma:
 35 Ayuba wœyœnfe xaxilitareja nan kui,
 lœnni mu a yi.
 36 Ayuba xa jaxankata han a dande,
 barima a xa masenyie mu tinxin.
 37 A xa yunubi xun nan tun masafe.
 A wœyœnma muxu be yœte igboja ra,
 A a xa Ala matandi xun masama a xa wœyœnyi ra.»

35

Elihu xa masenyi saxan nde

«Ala i xa fe kolon»

1 Elihu naxa a fala,
 2 «I jœxa a ma nœndi na i be i na a fala,
 <N ma tinxinyi fatanxi Ala nan na?
 3 I bara a maxœrin,
 Geeni mundun na n be xa n mu yunubi rabama?
 4 N tan nan i yaabima na ra, i tan nun i booree.
 5 Koore mato. Nuxui mu na i xun ma xœ?
 6 Xa i yunubi raba, na findima tœre ra Ala nan be?
 Xa i a matandi, na findima kote mundun na a be?
 7 Xa i tinxin, na findima geeni mundun na a tan be?
 8 I xa fe jaaxi nōma adamadi nan gbansan tœrœde,
 adamadi naxan luxi alœ i tan.
 I xa tinxinyi fan nōma findide geeni ra adamadi nan gbansan be.
 9 Mixie e wa xui mœma barima fe jaaxi rabæ wuya.
 Mixie xili tima na kobijnæ xa fe ra.
 10 Kœnœ mixi yo mu a falama,
 <N Daa Mangœ Ala na minden,
 n beœti bama naxan be kœ ra,
 11 naxan lœnni fima adamadie ma
 dangife subee ra naxee na dunijna ma,
 dangife xœnie ra naxee na kuye ma?
 12 Mixie xili tima, kœnœ a mu e yaabima
 fe jaaxi rabæ xa yœte igboja xa fe ra.
 13 E xili tima fufafu,
 barima Ala mu a tuli matima e ra,
 Ala Sœnœ Kanyi mu e xui ramœma.

- ¹⁴ Konč i tan nan a falaxi a i mu Ala toxi,
i xa fe saxi a ya i, i na a mamefe tun.
¹⁵ A mu nu Cnč i xa matandi wøyenye ma sinden.
¹⁶ Ayuba, i bara i dë rabi fufafu xaxilitareja falafe ra.»

36

Elihu xa masenyi naani nde

«*Ala adama rasima*»

- ¹ Elihu man naxa a fala,
² «I xa mame ti, n fama n ma lõnni masende i bë Ala xa fe kui.
³ N ma lõnni kelima yire makuye në.
N nõndi fima në n Daa Mange ma.
⁴ Wule yo mu na n ma masenyi kui.
I nun naxan a ra yi ki,
tinxintœ nan a ra naxan xa lõnni kamalixi.»

- ⁵ «Ala sənbë gbo,
a mu yoma mixi yo ma.
A sənbë gbo, a janige fan.
⁶ A mu a luma mixi jaaxie xa bu,
a mæenima tɔɔrɔmixie ma.
⁷ A mæenima në tinxintœ ma,
a e rasabati mangæe sëeti ma kibanyi,
a e xa fe ite e xa bu abadan.
⁸ Konč xa e suxuxi tɔɔrɔ nan kui,
⁹ a e xa fe jaaxie masen e bë,
e naxee rabaxi e xa yete igbojia kui.
¹⁰ A marasi fanyi fi e ma,
a a fala e bë e xa tinxintareya bëjin.
¹¹ Xa e e tulì matima a ra, e na səriyε rabatu,
e xa simaya xən kuyama në hëeri kui, e xa fe birin sɔɔnɔya.
¹² Konč xa e mu e tulì matima a ra,
e faxama në santidëgëma ra lõnnitareja kui.
¹³ Tinxintaree xɔnčma,
e mu Ala maxandima a na e suxu tɛmui naxε.
¹⁴ E faxama e fonike nan na langoeey a ma.
¹⁵ Konč Ala tɔɔrɔmixie rakisima në e xa tɔɔrɔ saabui ra.
Ctɔɔrɔ nan marasi fima e ma.»

- ¹⁶ «A wama i tan fan nakisife i xa tɔɔrɔ kui,
alako sɔɔtɔ naxa i raxetë,
alako donse fanyi xa lu i yi ra.
¹⁷ Konč i na a raba alɔ mixi jaaxie,
jñaxankate naxan lan a xa dɔxɔ mixi jaaxie ma,
na kitixinxí nan dɔxɔma i fan ma.
¹⁸ I naxa yo Ala ma i xa nɔnč kui,
i naxa gbilen Ala fɔxɔ ra se nde xa fe ra.
¹⁹ I wa xui nɔmá i raminide i xa tɔɔrɔ kui?
I nɔmá na rabade i yete sənbë ra?
²⁰ Kɔs naxa findi i bë mixi tɔɔrɔ se ra,
²¹ i naxa bira fe jaaxi fɔxɔ ra i xa tɔɔrɔ xa fe ra.
²² Fisamante nan Ala ra a sənbë xa fe ra.
Nde nɔmá a raside?
²³ Nde nɔmá a yamaride?
Nde nɔmá a falade, «I bara tantan?»
²⁴ I xa a xa kewali matɔxɔ,
alɔ mixie luma a ba ra bëeti ra ki naxε.
²⁵ Adamadi birin bara a xa wali to,
dunijna birin a toma kelife yire makuye.
²⁶ Ala sənbë gbo, won mu nɔmá na birin kolonde.

Won mu nōma a xa abadan konti kolonde.
 27 A ye tonbie mafindima tunε ra,
 a fa a ragoro bōxi ma.
 28 Nuxui nan tunε ye rayensenma adamadi birin xun ma.
 29 Nde nōma nuxui xa wali fahaamude?
 Nde nōma galanyi xa fe kolonde?
 30 A seyamakōnyi ragoroma baa ma,
 a naiyalanyi xungbe ramini.
 31 A jamanε makiitima nee nan na.
 A baloe fima e ma a fanyi ra.
 32 A seyamakōnyi wolima a waxōnde.
 33 Galanyi xui mixie rakolonma nε tunε xa fa ma,
 hali xuruse gooree fan nakolonma nε,
 e nu fa gbata e makōrēde e lingira ra.»

37

Elihu xa masenyi suuli nde

«Ala xa kewali sənbə gbo»
 1 «N bōjε sərənma na nan ma.
 2 Wo wo tuli mati Ala xui ra,
 na xui gbe naxan minima a kərε i.
 3 A xa seyamakōnyi koore birin nafema nε, a dunijna naaninyi birin li.
 4 Na dangi xanbi galanyi bula.
 A luma alɔ Ala wama a xui xungbe xa mε yire birin.
 5 Ala xui findixi kaabanakoe nan na.
 A fe xungbe rabama won mu naxan fahaamuma.
 6 A a falama balabalanyi bε, «Goro bōxi ma.»
 A tunε ye fan nagoro a gbegbe ra.
 7 A adamadie xa wali birin dānma nε kerenyi ra,
 alako e xa a kolon a tan nan na birin nagirima.
 8 Sube xaajεe fan soma e lingira na təmui nε.
 9 Turunnaadε foye kelima a yire,
 a sa findi foye xirbeli ra kɔɔla ma.
 10 Ala a jəngi foye findima balabalanyi ra
 a baa ye fari birin naxɔrcxɔ gben,
 11 a nuxuie raxinbeli, a xa seyamakōnyi lu e ma.
 12 A xa yamari nan na birin na,
 a tan nan nee birin najerεma dunijna bəndε fuji fari,
 a waxənfə rabafe ra.
 13 Na birin luma alɔ luxusinyi
 a bōxi isee xunsinma naxan na,
 xa na mu a ra, alɔ fe fanyi a hinnεma e ra naxan na.»

14 «Ayuba, i xa i tuli mati n ma masenyi ra.
 I xa Ala xa kaabanakoe mato.
 15 I na birin naba ki kolon Ala yi ra?
 A seyamakōnyi raminima nuxui kui ki naxε, i na kolon?
 16 Nuxui luma koore ma ki naxε, i na fan kolon?
 Na birin findixi Ala xa lənni xungbe nan na
 naxan maniyε mu na.
 17 Foye fure nεfε mini,
 kuye ifurama i tan naxan ma,
 18 i fan nōma koore walaxε nde yailande alɔ Ala?
 19 Muxu naxan masenma Ala bε na fala muxu bε ba.
 Na lənni mɔɔli mu muxu yi.
 20 N na wɔyεn, fo mixi gbεtε xa na radangi nε a ma?
 Fo fe nde xa fala a bε a fa kolon sɔtɔ na ma?
 21 Yakɔsi soge mu toma nuxuie xanbi ra,

fo foye e ba a ya ma.»

²² «Yanbε tofanyi nde na kelife kɔɔla ma,
naxan findixi Ala xa nɔrε xungbe ra.

²³ Adama mu nɔma Ala Sεnbε Kanyi lide.
A sεnbε gbo,
a tinxin.

A mu nɔma tinxintɔε tɔɔrɔde.

²⁴ Adama lan a xa gaaxu Ala ya ra na nan ma.
Yεtε igboe mu rafan a ma.»

38

Ala xa masenyi singe Ayuba bε

«Ayuba, n yaabi xa i nɔma»

¹ Ala naxa Ayuba yaabi turunnaadε foye kui, a naxε,

² «Nde na n ma walie ya isofe a xa xaxilitare wɔyεnyie ra?»

³ I i tagi ixiri gben alɔ gbangbalanyi,
n xa maxɔrinyi ndee ti i ma, i xa n yaabi.

⁴ I nu na minden n to nu dunijna daama?
Na fala ba xa lɔnni kanyi na i ra.

⁵ I a kolon nde dunijna maniyaxi?
Nde a maniyε luutie italaxi?

⁶ Dunijna bunyi na minden?

Nde gεmε tixi dunijna na naxan fari?

⁷ Nde na raba tunbuie to nu e sεεwε xui itema,
malekε bεεtibae fan to nu n xili matɔɔma?»

⁸ «Nde baa naadε balan,
n to a ramini bɔxi ma?»

⁹ N tan nan nuxui ragoro a ma, n dimi dusu a xun na,

¹⁰ n a naaninyi sa alako a naxa dangi mεnni ra.

¹¹ N tan nan dande sa mɔrɔnyie bε,
alako e naxa te, e a radangi a i.»

¹² «I bara yaamari fi lɔxɔε kerен i xa simaya kui subaxε xa mini,

¹³ a xa mixi jaaxie ratεrεnna, a e makεnεn?

¹⁴ Dunijna birin makεnεnma nε subaxε naiyalanyi kui,
a lu alɔ bεnde bunda tɔnxuma saxi naxan ma.

A yire birin toma nε alɔ dugi majingixi.

¹⁵ Konɔ mixi jaaxie tan bara kuma naiyalanyi ra, e sεnbε bara kana.»

¹⁶ «I baa ye kelide kolon?

I bara baa bunyi li?

¹⁷ I bara aligiyama sode dε to?

I bara saya naadε igbε?

¹⁸ I dunijna igbojna kolon?

A fala n bε xa i na fe birin kolon.»

¹⁹ «Naiyalanyi kelima minden?

Dimi xɔnyi na minden?

²⁰ I na yiree kolon?

I naa siga kira kolon?

²¹ Xa i na birin kolon, awa i jpan nu bara bari,
i xa simaya gbo.

²² I balabalanyi ragatade kolon?

I bara na yire to?

²³ N na balabalanyi ragataxi tɔɔrε tεmui nan ya ra,
gere ti lɔxɔε ya ra.

24 Seyamakɔnyi kelima minden a yensen ye?
 Foye naxan kelima sogetede, na a jɛrɛma dunijna ma di?
 25 Nde tunɛ kira rabooma,
 a seyamakɔnyi nun galanyi yamari e xa mini?
 26 Nde a niyaxi tunɛ xa bira bɔxi ma
 mixi mu na dɛnnaxɛ alɔ gbengberen yire?
 27 Nde a niyaxi nooge xa bula wula i?
 28 Nde findixi tunɛ baba ra?
 Nde xini raminima?
 29 Nde balabalanyi daaxi naxan kelima koore ma?
 30 Nde a niyama baa ye xa xinbeli a xɔrcɔo,
 a findi balabalanyi ra,
 a dusu baa xun na a cɔrcɔx alɔ gɛmee?»

31 «I tan nan tunbuie sa koore ma,
 kankan xa lu a yire a tofan ki ma?
 32 I tan nan tunbuie raminixi e waxati
 alako adamadie xa nɔ sube tɔnsumae tote e ya ma?
 33 I koore yamari ki kolon?
 I bara so bɔxi yailan ki kui?»

34 «I fata nuxuie yamaride alako ye xa banbaran ye?
 35 I fata seyamakɔnyi yamaride alako e xa i xa wali raba?
 E luma i xa yaamari bun ma, a falafe ra,
 «Muxu na be?»
 36 Nde lɔnni rasoxi adamadi bɔjɛe kui,
 a a xaxili daa?
 37 Xaxilima mundun nɔma nuxui birin kontide?
 Nde nɔma ye ragorode keli koore ma,
 38 alako bɔxi xa bunda, xube xa findi boora ra?»

39 «Yɛtɛe nɛ saxi kaamɛ ra e ma,
 40 i tan nan sube fima e ma e xa kaamɛ ba?
 41 Xaxae go, e xa die nɛ wama koore ma,
 i tan nan e baloma?»

39

Ala xa masenyi firin nde Ayuba bɛ

«Nde mɛɛnima subee ma?»

1 «I wula i si di bari tɛmu kolon geyae fari?
 I bara xeli to di bari ra?
 2 I e xa furi maxanin kike konti kolon
 beenu e di bari waxati xa a li?
 3 E na e sa, e di barima,
 alako e xa fulun e furi xa xɔnye ma.
 4 E xa die na mɔ,
 e keli e nga xun ma, e mu fa sɔncou.»

5 «Nde luuti baxi sofale ma,
 a a rabɛjin wula i?
 6 N tan nan wula findixi a xɔnyi ra
 n a lu yire, foxɛ sunbuxi bɛnde ra dɛnnaxɛ.
 7 Taa xa wundai mu rafan a ma,
 a mu tinma mixie xa a rajɛre.
 8 A wula isama nooge fende a balose ra.»

9 «I nɔma sɛxe ninge rawalide?
 A kɔe radangima i xa goɔre kui?
 10 I nɔma a xiride sari ra,
 a xa bɔxi buxa i bɛ?

¹¹ I i yigi suxuma a sənbə gbe ra?
 I nōma i xa wali xungbee taxude a ra?
¹² I nōma a xəede xə sabə, a xa i mali i xa baloe rasode?»

¹³ «Xəni məɔli nde na na naxan
 gabutenyi dunkee ibənbəma səəwə kui,
 kənə e mu tofan gbongboe gabutenyie bə.
¹⁴ A a xələe sama bəxi ma,
 a e lu məyənyi bun ma alako wuyenyi xa lu e ma,

¹⁵ a mu a maŋəxun sube nde nōma tide e fari, e bulə.
¹⁶ A mu məɛníma a xa die ma,
 a luma alɔ a gbe mu e ra.

¹⁷ A na məɔli rabama
 barima Ala mu lənni nun xaxili fanyi fixi a ma.

¹⁸ Kənə a na a gi fələ,
 a soe ragie nun soe luma nə a xanbi ra.»

¹⁹ «I tan nan soe sənbə fima a ma?
 I tan nan a kənyi xabee rakuyama?

²⁰ I tan nan a niyama a xa nɔ tugande alɔ katoe,
 a birin magaaxu a xui ra?

²¹ A bəxi iboromma a sanyi ra, a pəlexinxı a sənbə ra.

²² A mu gaaxuma sese ya ra,
 a mu a magbilenma santidegəma ya i.

²³ Tanbəe nun e sase gbakuxi a ma,

²⁴ a gbataxi tunganma, a xulun a gide gere yire.

²⁵ Gere sara na fe,
 a tan kelima nə fa keran na a gereso ki ma.»

²⁶ «I xa lənni bara a niya
 səgə xa a pəre koore ma sigafe ra yirefanyi ma?

²⁷ I tan nan yaamari fima a ma a xa a təɛ sa yire itexi?

²⁸ Kəɛ ra, a yigiyama gəmə longori ra geyae fari.

Mənni nan findixi a bə a makantade nan na.

²⁹ A subee toma na yire makuye nə,
 a baloma naxee ra.

³⁰ Sube xinde jəçxun a xa diyore bə.

Binbi lu dədə a na mənni.»

40

Ala xa masenyi saxan nde Ayuba bə

«Nde mu lama Ala ra?»

¹ Alatala man naxa a masen Ayuba bə,

² «I tan naxan Ala Sənbə Kanyi kalamuma,
 i suusama a rakinidé?

Xa lənnila na i tan na,
 yaabi nde ti yi birin ma ba.»

³ Ayuba naxa Alatala yaabi,

⁴ «Mixi xuri di nan n na.

N tan i yaabima munse ra?

N bara n də suxu n bələxə ra, n dundu yen.

⁵ N wəyən nə keran, n naxa wəyən firin.

Na xanbi, n mu sese sama na fari sənən.»

⁶ Ala man naxa a masen Ayuba bə turunnaadə foye kui,

⁷ «I i tagi xiri gben alɔ gbangbalanyi,
 n xa maxərinyi ndee ti i ma, i xa n yaabi.

⁸ I mu laxi a ra n ma kiiti tinxin?

I wama nəndi bafe n yi ra nə, a xa lu i tan bə?

9 I sənbə gbo Ala gbe bε?
 I xui magaaxu alɔ a gbe?
 10 Na kui, i i maxiri nɔrε nun xunnakeli ra ba,
  i xa tofan, i xa i sənbə masen.
 11 I xa i xa cɔnε magaaxuxi ramini ba,
  i yetε igboee xun nakana.
 12 E birin kuntan,
  mixi ḥaaxie igbantu e yire.
 13 Bɛnde radin e birin xun na,
  e balan gaburi kui.
 14 Na temui n fan yetε yati i matɔxɔma nε,
  barima i yetε senbə bara i rakisi.»

15 «Mali mato ba a fanyi ra,
  na sube magaaxuxi n naxan daaxi
  alɔ n i fan daaxi ki naxε.
  A nooge domma alɔ ninge.
 16 A sənbə gbe na a gungui nε,
  sənbə malanxi a furi kiri bun.
 17 A xuli sənbə gbo alɔ konde bili,
  a sanyi fasεe wuya, e gadara.
 18 A xɔrie luxi alɔ yɔxui, xa na mu a ra wure.
 19 Ala xa daalise fisamante nan a ra,
  kɔnɔ a gaaxuma Ala xa santidεgεma ya ra.
 20 A a baloe fenma geyae kɔn sube xaaŋεe ya ma.
 21 A xima niini bun ma,
  a a nɔxun dabonyie kui.
 22 A a malabuma wuri bilie niini bun ma,
  naxee na dabon dε ra.
 23 Dabonyi ye xa gboe mu a magaaxuma.
  Yuruden xure na banbaran yε, a mu a tɔɔrɔma.
 24 A ya rabixi nɔma suxude?
  A nɔma suxude gantanyi ra, a jɔɔε xa tunba?»

25 «I nɔma sɔjε suxude kɔnyi ra?
  I nɔma a dε xiride, i a ba ye xɔɔra?
 26 I nɔma a jɔɔε, xa na mu a ra a dε tunbade,
  i luuti sa a ma?
 27 A i mayandima i xa a fulun?
  A hayi na wɔyεnyi jɔɔxunmε ma a falafe ra i bε?
 28 Wo saatε xirima?
  A findima i xa kɔnyi ra a xa simaya kui?
 29 I nɔma berede a ra alɔ xɔni di?
  I nɔma a xiride, a findi i xa die xa bere se ra?
 30 I nɔma a matide?
  Yulée a itaxunma e bore ma?
 31 I nɔma a kiri masɔxode tanbεe ra?
  I nɔma a xunyi sɔxode sɔxode nde ra?
 32 Gere ti a bε,
  na mu nεɛmuma i ra.
  I mu na ifirinma uɔns.»

³ Nde n donixi se nde ra n naxan nagbilenma a ma?
 Dunijna birin findixi n gbe nan na.
⁴ N mu nōma dundude na sōŋε xa fe ma,
 a salonsee sēnbē gbo, a man tofan.
⁵ A burā fēɛrē na nde bē?
 Nde mu gaaxuma a jinyie ya ra?
⁶ Nde nōma a dē rabide?
 A jinyi magaaxuxie a dē kui rafexi.
⁷ Xalee fatuxi a kiri ma alō sōɔri xa wure lefa,
⁸ e xɛtɛnxi e bore ra,
 foye sode yati mu na e tagi
⁹ e fatuxi e bore ma a fanyi ra.
¹⁰ A na jnɛngi sēnbē ra,
 yanbē nan luma mini ra,
 a yae fan luxi alō gɛɛsɛgɛ soge.
¹¹ Te yiriyiri minima a dē i,
 e fulefulee nu fa yensen yɛs kuye ma.
¹² Tuuri nde minima a jnɛs,
 na luxi nɛ alō fifa naxan dōxoxi te ma, a satunfe.
¹³ A jnɛngi findima te ra,
 te yiriyiri nu fa mini a dē i.
¹⁴ Sēnbē xutunxi a konyi ra,
 birin gaaxuma a ya ra.
¹⁵ A kiri xɔrɔxɔ, a sēnbē gbo.
¹⁶ A kanke luxi alō gɛmɛ xungbe.
¹⁷ A na ti, limaniya bama nɛ sēnbɛmae yi ra,
 e sɛrɛn, e e gi.
¹⁸ Santidɛgɛma na din a ra,
 a mu a xabama.
 Tanbē mɔɔli yo mu na naxan nōma a sɔxɔde.
¹⁹ Wure luxi nɛ a bē alō sɛxɛ,
 yɔxui lu a bē alō wuri bɔrɔxui.
²⁰ A mu gaaxuma tanbē ya ra,
 laati kuni luma a bē alō maaile lagi.
²¹ Gbendegela luma a bē alō sɛxɛ,
 tanbē xungbe mayele a bɛ.
²² Bɛlɛ xɛjɛnxi nde nun tunbee na a furi bunyi,
 nee luma boora tirindin na nɛ alō sari to yire buxama.
²³ A baa ixufuxufuma alō ye nɛ satunma,
 a dabonyi lu alō ture nɛ satunma.
²⁴ A na a jnɛrɛ ye xɔɔra,
 mɔɔnyi fiix̩ nan luma te ra a xanbi ra.
²⁵ Mangɛ yo mu a bɛ dunijna,
 a daaxi nɛ, gaaxui yo mu a yi.
²⁶ A a ya ragoroma nɛ daalise yɛtɛ igboe ma,
 a findixi subee birin ma mangɛ nan na.»

42

Ayuba xa yaabi firin nde nun Ala xa masenyi dōnxɔs

¹ Ayuba naxa Alatala yaabi,
² «N bara a kolon i nōma fe birin na,
 sese mu nōma i jnaniye kanade.
³ I a masen nɛ i xa masenyi kui,
 «Nde na n ma walie ya isofe a xa xaxilitare wɔyɛnyie ra?»
 I nɔndi, n bara wɔyɛn a xaxilitare daaxi,
 n mu nu i xa kaabanakoe fahaamuxi.
 I xa fe rabaxie gbo n xunyi bɛ.
⁴ I man a masen nɛ,
 «I tuli mati n na, n xa wɔyɛn.»

N xa maxɔrinyi ndee ti i ma, i xa n yaabi.»

⁵ A singe n nu i xa fe ifalɛ nan mɛma,
kɔnɔ yakɔsi, n bara so na fe kui.

⁶ N a kolonxi na nan ma n naxan nabaxi a mu fan.
N bara tuubi,
n bara n magoro bɛnde,
n tɛ xube maso n ma sunnuni kui.»

⁷ Alatala to gɛ a xa masenyi tide Ayuba bɛ, a naxa a masen Elifasi Temanka bɛ, «N bara xɔnɔ i tan
nun i boore firinyie ma, barima wo mu nɔndi falaxi n ma fe ra, alɔ n ma konyi Ayuba a rabaxi ki naxɛ.
⁸ Na kui wo ninge nun yɛxɛɛ kontonyi solofera ba sɛrɛxɛ gan daaxi ra wo yɛtɛ bɛ. Wo sa Ayuba fen, a
xa duba wo bɛ. Wo mu nɔndi falaxi n ma fe ra alɔ Ayuba a rabaxi ki naxɛ, kɔnɔ n mu wo jnaxankatama
wo xa daxujna ma Ayuba xa fe ra.»

⁹ Elifasi Temanka, Biliñada Suuxaka, nun Sofara Naamaka naxa fe birin naba alɔ Alatala a yamari e
ra ki naxɛ. Alatala naxa Ayuba xa dubɛ suxu. ¹⁰ Ayuba to gɛ dubade a booree bɛ, Alatala naxa a harige
birin nagbilen a ma. A man naxa na harige xun masa dɔxɔ firin dangife a singe ra.

¹¹ Ayuba xunyae nun a taarae nun a kolomma birin naxa fa a xɛɛbude a xɔnyi, e e dɛge yire kerɛn. E
naxa a nu tɔɔrɔ sa, e a kunfa ba tɔɔrɛ xa fe ra Alatala nu bara naxan dɔxɔ a ma. Kankan naxa kɔbirī
kole kerɛn nun xurunde xɛɛma daaxi kerɛn fi a ma.

¹² Alatala naxa barakɛ sa Ayuba dangife a singe ra. A naxa yɛxɛɛ wulu fu nun naani sɔtɔ, jnɔxɔmɛ
wulu senni, ninge wulu kerɛn, nun sofale wulu kerɛn. ¹³ A naxa di xɛmɛ solofera nun di gine saxan
sɔtɔ. ¹⁴ A xa di gine singe nu xili nɛ Yemima, a firin nde Kesiya, a saxan nde Kerenapuku. ¹⁵ Gine yo
mu nu na na boxi ma naxan nu tofan Ayuba xa die bɛ. E baba naxa kɛ fi e fan ma, alɔ a rabaxi ki naxɛ
e maaxɛmɛ bɛ.

¹⁶ Na dangi xanbi, jnɛ kɛmɛ jnɛ tongo naani naxa sa Ayuba xa simaya xun ma. A naxa a xa die to, a
xa mamadie, a tolobitɛe, nun a tolontolonyie. ¹⁷ Ayuba xa simaya kamalixi nɛ a fanyi ra, a fa laaxira.

Yabura Dawuda Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi kitaabui findixi bëeti kitaabui nan na. Annabi Dawuda naxa yi bëeti wuyaxie sëbe Ala saabui ra, a e malan kitaabui kui danxaniyatœe bë. A naxa bëeti ndee sa kitaabui kui namijonme gëtœe naxee sëbe alop Asafi (Yabura 50). Bëetiba nu yi bëetie bama Ala xa hörömöbanxi kui sali témui. Dawuda to bëeti ndee sëbe, a naxa yaamari fi bëetiba ma na bëeti lanma a xa ba ki naxë (Yabura 3:3, 4:1). To danxaniyatœe fan nôma yi bëetie bade e gbe ki.

Bafe na ra, yi bëetie findixi misaali xungbe nan na danxaniyatœe bë kabi témui xonkuye. Mixi nôma raköröside yi bëetie kui a Ala wama në mixie xa e bëne xa fe masen a bë. Xa kontöfili nde na mixie furi kui, Ala tinma e xa na masen a bë, a findi Ala maxandi ra. Xa mixie na sofe fahaamui kui Ala xa gboe xa fe ra, e nôma na fan masende Ala bë, a findi Ala matöchë ra. Adamadi lanma a xa na fe mööcli birin masen e Marigi Ala bë. Ala wama na dë masarë mööli xon ma a tan nun danxaniyatœe tagi.

Ala xa i mali yi xaranyi ra, a xa a niya i fan xa masenyi ti Ala bë naxan na i furi kui, alako a fan xa i yaabi, wo dë xa fan. Amina.

Yabura Dawuda

1

Kira firinyi

Ala xa sëriyë

¹ Nëlexinyi na adama nan bë,
naxan mu birama mixi jaaixi xa marasi foxo ra,
naxan mu a jërema yunubitoë foxo ra,
naxan mu a makörëma mixie ra,
naxee yoma Ala fe ma.

² Nëlexinyi na adama nan bë,
Alatala xa sëriyë rafan naxan ma,
naxan a çxöj sama Alatala xa sëriyë xon ma koe nun yanyi.

³ Na adama maniyë
wuri bili ra naxan tixi xure dë.
A bogima a waxati.
A burëxe mu lîsimä.
Na adama, fefe suxuma, a cçoneyama në a bë.

⁴ Kono a mu na ki xe mixi jaaaxie tan bë.
E tan maniyë maale lagi ra foye naxan xaninma.

⁵ Mixi jaaaxie bönöma në kiiti waxati,
e mu luma tinxin mixie ya ma.
Lude mu na e bë.
⁶ Alatala mæxnima tinxintœe ma a xa kira xon ma,
kono mixi jaaaxi tan xa kira findima gbaloe kira nan na.

2

Ala xa Mixi Sugandixi

Ala xa sëriyë

¹ Munfe ra sie bëne texi fufafu?

² Dunija mangëe bara keli,
xunmatie bara ti Alatala
nun a xa mixi sugandixi kanke.

³ Na dunija mangëe naxë,
«Won xa won ba e yi ra,
Won xa mini e xa nœ bun ma.»

⁴ Marigi naxan na koore ma,
na na yelefe e ma.

⁵ A xɔnɔma e ma,
a e magaaxuma.

⁶ Ala xa masenyi nan ya,
«N tan nan mangɛ sugandi,
n a dɔxɔ Siyoni geya fari, n ma yire səniyɛnxi.»

⁷ Na mangɛ sugandixi xa masenyi nan ya,
«N xa Alatala xa natɛ masen wo bɛ.
Ala bara a masen n bɛ, «To, i bara findi n ma di ra.
N tan bara findi i baba ra.

⁸ I xa n maxandi n xa si birin fi i ma,
e xa findi kɛ ra i bɛ.

Dunija birin xa findi i gbe ra.

⁹ I e yamarima sawuri ra,
i e kanama alɔ wure fɛŋɛ bɔɔma ki naxɛ,
a kebelae yensen yɛ.»»

¹⁰ Yakɔsi wo tan mangɛe, wo xaxili sɔtɔ.

Kuntigie, wo bira nɔndi fɔxɔ ra.

¹¹ Wo Alatala batu gaaxui ra,

wo sɛɛwa a xa fe ra,

wo gaaxu a ya ra.

¹² Wo wo xun sin a xa mixi sugandixi bɛ.

Xa na mu a ra, a wo halakima nɛ wo xa dunijneigiri kui.

Ala xa xɔnɛ dɛxɛma alɔ tɛ nu so fiili ra.

Nɛlexinyi na adama nan bɛ,
naxan kantari fenma Ala ra.

3

Dawuda nun a xa di Abisalomi

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bɛeti a nu a gima a xa di Abisalomi ma tɛmui naxɛ.

² Alatala, n yaxuie bara wuya.

N gerefae bara gbo.

³ Mixi wuyaxi a falama,

Ala mu nɔma n nakiside.

Nɛngi rate.

⁴ Kɔnɔ i tan Alatala, i findixi n kantama nan na.

N ma binyɛ nun n ma xunnakeli fatanxi i tan nan na.

⁵ N nan n xui rate Ala ma,

a na yaabima keli a xa geya səniyɛnxi fari.

Nɛngi rate.

⁶ N nan n sama, n xa xi,

n man xunuma xaxili sa kui,

barima Alatala nan na n dɛmɛnma ra.

⁷ N mu gaaxuma yi jaama dunijna ya ra,

naxee mu wama n ma fe xɔn ma.

⁸ Alatala yandi, n nakisi, n Marigi Ala.

I n yaxuie dɛ ragarinma nɛ,

i mixi jaaxi jinyie magirama nɛ.

⁹ Marakisima nan na Alatala ra.

I xa barakɛ sa i xa jaama xa fe.

Nɛngi rate.

4

Alatala kerèn nɔma n kantade

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bɛeti bɛtibae xa mangɛ bɛ. A xa ba kɔra xui ra.

² N Marigi Ala tinxinxi, n na n xui rate i ma, yandi a ratin n bɛ.

N ma toore kui, i n bɔjɛ sama.
Hinne n na, n ma dubɛ suxu.

³ Adamadie, wo n ma binyɛ masarama yaagi ra han mun tɛmui?
Wo birama fe fufafu nun wule fɔxɔ ra han mun tɛmui?

⁴ Wo xa a kolon Alatala bara tinxintɔɛ sugandi.
N nan n xui rate Alatala ma, a a ramɛma nɛ.

⁵ Wo fan xa gaaxu, wo gbilen yunubi fe fɔxɔ ra.
Wo wo yɛtɛ rasi kɔɛ ra, wo xa wo raxara.

⁶ Wo xa sɛrɛxɛ ba tinxinyi kui,
wo xa wo yɛtɛ taxu Alatala ra.

⁷ Mixi gbegbe a falama,
«Nde nɔma hɛɛri masende won bɛ?»

Alatala, i xa nɔre masen muxu bɛ.

⁸ I bara n bɔjɛ rafe sɛɛwɛ ra
dangife xɛ xaba tɛmui ra.

⁹ N na n sa, n xima bɔjɛsa kui,
barima i tan Alatala, i kerén nan nɔma n kantade.

5

N soma Ala xɔnyi

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bɛeti bɛɛtibae xa mangɛ bɛ xule xui ra

² Alatala, i tulì mati n ma maxandi ra,
i xa n ma tɔɔre kolon.

³ N Marigi Ala, i tulì mati n ma maxandi ra,
n na i tan nan maxandife.

⁴ Alatala, kuye nɛ ibama, i n xui ramɛma.

GeVɛsɛgɛ, n nan n yɛtɛ ragbilenma i ma, n i mɛmɛ.

⁵ I mu jielɛxinma fe kobi ra.

Fe jaaxi mu nɔma makɔrɛde i yire ra.

⁶ Yɛtɛ igboe mu tima i ya i.

I tinxintaree birin xɔnxi.

⁷ I wule falɛ rahalakima.

I faxatie nun yanfantee xɔnma.

⁸ Kɔnɔ n tan soma i xa banxi kui i xa fonisireya saabui nan na.

N nan n igoroma i xa hɔrɔmɔbanxi səniyɛnxi kui gaaxui ra.

⁹ Alatala, n yaxuie xa fe ra,

n xun ti i xa tinxinyi ra,

i xa kira yailan n ya ra.

¹⁰ Nɔndi mu na n yaxuie xa masenyi sese kui.

E yuge mu fan.

E xa wɔyɛnyi mixi rafilima nɛ,

barima e dɛ iŋɔxun.

¹¹ Ala, e jaxankata.

E xa yanfɛ xa gbilen e ma.

E keri e xa fe kobi ma,

barima e bara i matandi.

¹² Kɔnɔ mixi naxan birin a yɛtɛ taxuma i ra,

e birin xa sɛɛwa,

e xa jielɛxinyi naxa jɔn abadan.

I xili rafanxi mixi naxee ma, e makanta,

e xa sɛɛwa i xa fe ra,

¹³ barima i tan Alatala, i barakɛ sama mixi tinxinxı xa fe.

I xa hinne naxan e rabilinxi,

a bara findi e xa kantari ra.

*Furema wa xui**Ala maxandi*

¹ Dawuda xa bëeti bëetibae xa mange bë. A xa ba kora luuti solomasaxan xui ra.

² Alatala, i naxa n jaxankata i xa xonë kui,
i naxa n tɔɔrɔ i xa bɔjɛ te kui.

³ Alatala, hinne n na, n bara halaki.

Alatala, n nayalan, n xɔrié na sərənfə nɛ yi ki.

⁴ N nii birin na sərənfə tɔɔrɔ ra.

Alatala, han təmui mundun fa?

⁵ Alatala, fa n nii rakisi.

N natanga i xa fonisireya xa fe ra.

⁶ Mixi mu nōma ratitude i ma gaburi kui.

Nde nōma i tantude aligiyama?

⁷ N bara tɔɔrɔ han n sənbɛ birin bara jɔn.

Kɔe yo kɔe n wama, han n ma sade birin bunda n ya ye ra.

⁸ Sunnuni bara n ya mafɔɔrɔ.

N mu sese tofe n yaxuie xa gboe xa fe ra.

⁹ Wo wo masiga n na, wo tan tinxintaree, barima n wa xui bara Alatala li.

¹⁰ Alatala bara n ma maxandi mɛ. Alatala bara n ma dubɛ suxu.

¹¹ N yaxuie birin yaagima nɛ, han e e gi.

*Kiitisa fanyi nan na Ala ra**Ala maxandi*

¹ Dawuda xa bëeti mɔɔli nde Alatala bë Kusi Bunyaminka xa fe ra.

² N Marigi Alatala, i tan nan na n kantama ra.

N natanga n yaxuie ma, n ba e yi ra,

³ e naxa n faxa ałɔ yɛtɛ mixi faxama ki naxɛ.

A na naxan suxu, na mu bama a yi ra.

⁴ N Marigi Alatala,

xa n bara kɔbirı ramuruta,

⁵ xa n bara fe jaaxi raba mixi ra,

muixu nun naxan dɔɔxɔi bɔjɛsa kui,

xa n bara n gerefa muja tɔɔjɛgɛ kui,

⁶ n yaxuie xa n keri, e xa n masɔtɔ,

e xa n maboron, e n faxa.

⁷ Alatala, n mali,

i bɔjɛ xe te n yaxuie ma.

N dəmɛn, səriyɛ na i tan naxan yi ra.

⁸ I xa nɔe xa lu j næmae xun,

e xa lu i xa yaamari bun ma.

⁹ Alatala, j næmae makiiti.

Alatala, n ma nɔndi makənɛn e bɛ

n ma tinxinyi nun n ma səriyɛ bərɛ ra.

¹⁰ Danyi sa fe kobi rabae xa fe ma.

Sənbɛ fi mixi tinxinxie ma

i tan, Ala naxan tinxin,

naxan birin sondon ma fe kolon.

¹¹ Ala, n kantama na i tan nan na,

naxan mixi tinxinxie rakisima.

¹² Kiitisa fanyi nan na Ala ra,

naxan xɔnɔma tinxintaree ma təmui birin.

¹³ Xa mixi jaaxie mu gbilen e yuge fɔxɔ ra,

Ala a xa santidɛgɛma raluganma nɛ,

a a xa xali maxiri.

¹⁴ Ala na faxatise yailanma mixi jaaxie nan xili ma,
a a xa tanbee de fendi te ra.

¹⁵ Mixi jaaxi luma fe jaaxi nan tun naba ra.

A a JOLQO sa a xon ma han a fendi a ra.

¹⁶ A yili gema han a tilin,

a fa bira a yete xa yili gexi kui.

¹⁷ A xa fe jaaxi nun a xa geregiri bara gbilen a ma.

¹⁸ N Alatala tantuma ne a xa tinxinyi xa fe ra.

N suuki bama ne Alatala xili ra, Ala xili xungbe kanyi.

8

Xili xungbe kanyi nan lanxi Ala ma

Ala matoxoe

¹ Dawuda xa beeti beetibae xa mange be. A xa ba maxase luuti daaxi xui ra.

² Muxu Marigi Alatala!

Xili xungbe kanyi nan lanxi i ma dunija bende fuji fari,

i tan naxan ma nore na koore ma.

³ Dimoe nun diyoree i senbe matoxoma,

i i yaxuie nun i gerefae de balanma na matoxoe ra.

⁴ N na koore mato,

i naxan yailanxi i belexe ra, kike a nun tunbuie,

⁵ n nan n yete maxorimma ne,

«Munse lanxi adama ma

i to i majoxunma a xa fe ma?

Munse lanxi adamadi ma

i to i jengi sama a xa fe xon ma?

⁶ I a daaxi ki naxe,

a gbe mu luxi a xa findi maleke ra.

I bara binye nun fisamanteya fi a ma.

⁷ I bara yaamari so a yi ra i xa daalisee birin xun ma.

I bara dunija fendi a sanyi bun ma se ra:

⁸ yexee, ningee, wulai subee,

⁹ xoni naxee jereema koore ma,

yexee naxee birin jereema baa ma.

¹⁰ Muxu Marigi Alatala!

Xili Xungbe Kanyi nan lanxi i ma dunija bende fuji fari!»

9

Alatala kolonxi a xa tinxinyi nan ma

Ala matoxoe

¹ Dawuda xa beeti beetibae xa mange be. A xa ba alo beeti naxan xili «Di xa faxe.»

² Alatala, n i tantuma n sondonyi birin na,

n i xa wali fanyi ixaranma mixi birin be.

³ N seeewama ne i xa fe ra,

i tan Alatala Xili Xungbe Kanyi,

n i matoxoe beeti ra.

⁴ N yaxuie gbilenma ne e kelide.

Xa e bara ti i ya i,

e sanyie mu xanma boxi,

e nii mu xanma dunija,

⁵ barima i xa tinxinyi kui,

i tan mange bara kiti so n yi.

⁶ I bara si gbete kalamu,

i fe kobi rabae rahalakima,

i e xili raloe ma ne han dunija non.

⁷ I bara e xa taae sōntō,
na taa sōntōxie luma nε na ki han,
e xa fe nεεmu mixie ra!
⁸ Alatala xa mangεya tixi,
danyi mu na a ma.
A xa kibanyi dōxōxi kiiti safe nan ma.
⁹ A dunijna makiitima tinxinyi kui,
a dōxōxi sie xun ma tinxinyi kui.
¹⁰ Tōorōmixie kantama nan na Alatala ra,
e ratangama na a tan nan na e xa kontōfilie kui.
¹¹ Alatala, i kolonma laxi i ra,
barima i singe mu nu i fenma rabolo.
¹² Alatala dōxōxi a xa geya səniyεnxi xun,
won xa a tantu bεεtie ra.
A bara fe naxee raba,
won xa nee masen si birin bε.
¹³ Ala ratuxi wuli filixi ma,
a fan na jōxōma nε.
A tōorōmixie wa xui danxunxi.

¹⁴ Alatala, kinikini n ma.
I xa n mato.
A mato n yaxuie na n tōorōfe ki naxε.
I tan naxan n nakisima saya kira ma,
¹⁵ alako n xa i tantu Siyonjama tagi,
n xa sεεwa i xa kisi ra.

¹⁶ Sie nu gantanyi naxan texi e yaxuie bε,
e bara e yetε sanyie suxu a ra.
¹⁷ Alatala kolonxi a xa tinxinyi nan ma.
Tinxintaree suxuma e yetε bεlexε foxi nan saabui ra.
¹⁸ Matandila naxee nεεmuma Ala ma,
e birin na jōnoma aligiyama nε.
¹⁹ Ala fama ratude tōorōmixi ma,
a mu nεεmuma e ma abadan.
²⁰ Alatala, keli, i naxa a lu adama xa no i ra.
A makiiti.
²¹ Alatala, i xa e magaaxu.
E xa a kolon ibunadama gbansan nan e ra.

10

I naxa nεεmu setare ma

Ala maxandi

¹ Alatala, i i makuyaxi n na munfe ra?
I i nōxunxi muxu ma muxu xa tōore kui munfe ra?
² Yetε igboe setaree tōorōma,
a xa majōxunyi kobi nōma e ra.
³ A a yetε igboma a xa wali jāaxi xa fe ra.
Alatala xōnoma a xa naafuli sōtō ki ma.
⁴ Mixi jāaxi yetε igboe naxε,
«Ala mu na! A mu nōma sese rabade n na!»
A xa majōxunyi birin nan ya.
⁵ A xa wali birin sōonεyama nε.
A mu gaaxuma Ala xa kiiti ya ra.
A yoma a yaxuie ma.
⁶ A majōxunma a bōrε ma,
«Sese mu a niyama n bira.
Tōore man mu n suxuma.»
⁷ A de mixi dankama, a wule fala.

A fe jaaxi tinxintare nan tun falama.
⁸ A mixi melenma taa fari ma, a xa mixi fanyi faxa.
A mu taganma fe jaaxi rabafe ra mixi fanyi ra.
⁹ A setaree melenma alo yete.
A e suxu a xa gantanyi ra.
¹⁰ Na setaree luma a xa noce bun ma.
¹¹ A a falama a boje kui,
«Ala mu sese toma. A ya raxixi.»

¹² Alatala keli! I naxa neemu setare ma.
¹³ Munfe ra mixi jaaxi yoma Ala ma?
Munfe ra a a falama a yete be,
«Ala mu n Jaxankatama»?
¹⁴ Konc Ala, i toore nun nimise toma.
I tooromixie malima.
Naxan mu noema a yete kantade,
a a yete taxuma i tan na na.
I tan nan na kiridi malima ra.
¹⁵ Mixi jaaxi senbe kana!
E Jaxankata e xa fe jaaxi xa fe ra!
E ralo yi dunija ma!

¹⁶ Mang nan Alatala ra.
Na mu kanama abadan.
Kuye batui mu luma a xa boxi ma.
¹⁷ Alatala, i tuli tixi mixi magoroxie ra.
I limaniya fima e ma.
I e xa maxandi suxuma.
¹⁸ I tooromixi nun kiridi kantama,
alako adamadi naxan findixi bende ra, a naxa e magaaxu.

11

*Tinxinyi rafan Ala ma**Ala matoxee*

¹ Dawuda xa beeti beetibae xa mang be
N bara Alatala findi n yigi ra. Wo a falama n be di,
«I gi alo xoni naxan tugamma sigafe ra geysa ma,
² barima mixi jaaxie bara e xa xalie tongo, e xa mixi boje fanyie faxa.»
³ Xa seriyem mu na mixie tagi sonon, tinxintoe fa munse rabama?
⁴ Alatala na a xa horomobanxi seniyenxi kui.
A xa kibanyi na ariyanna.
A adamadie matoma a fanyi ra,
a xa a kolon naxan na e sondonyi kui.
⁵ Alatala tinxintoe nun tinxintare matoma.
Gbaloe rafan naxee ma, a nee rajaaxu.
⁶ A tinxintare luma toore moeli birin kui.
Na luma ne alo te wolenxi nun foye jaaxi.
⁷ Alatala tinxin. Tinxinyi rafan a ma.
Tinxintoe fama a yatagi tode.

12

*Naaxuja bara gbo ye**Ala maxandi*

¹ Dawuda xa beeti beetibae xa mang be. A xa ba kora luuti solomasaxan xui ra.
² Alatala, muxu rakisi!
Lanolteya mu na sonon,
noendi falae bara jion adamadie tagi.
³ Kankan a boore toonegema,

a a yanfama wɔyεn nɔxunmε ra.

Filankafui nan e ra.

⁴ Alatala xa e dε balan. E dε igbo.

⁵ E naxε, «Muxu sεnbε gbo, muxu fata wɔyεnde. Nde nɔma muxu ra?»

⁶ Alatala a masenma,

«N kelima tɔɔrɔmixi nun setare xa fe ra ya.»

N e ratangama mixie ma naxee e paxankatama.»

⁷ Alatala xa masenyi sεniyεn.

A luma alɔ gbeti

mixi naxan naxunuma sanya soloferε

alako a gbi xa ba.

⁸ Alatala, i tɔɔrɔmixi kantama,

i muxu ratangama yi mixi mɔɔli ma tεmui birin.

⁹ Na mixi piaxie e majεrεma yire birin,

piaxuŋia bara gbo yε adamadie ya ma.

13

Han mun tεmui?

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bεetti bεetibae xa mange bε

² Alatala, i nεεmuma n ma han mun tεmui?

I i nɔxunmua n ma han mun tεmui?

³ N bɔjε tɔɔrɔma han mun tεmui?

N sondonyi paxankatama han mun tεmui?

N luma n yaxuie bun ma han mun temui?

⁴ N Marigi Alatala, a mato, i xa n yaabi.

Ti n fanga ra, xa na mu n faxama nε,

⁵ n yaxuie fa a fala, «N bara nɔ a ra.»

N yaxuie pεlεxinma nε n ma bire ra.

⁶ Kɔnɔ n tan bara la i xa hinne ra,

n bɔjε bara pεlεxin i xa kisi xa fe ra.

N bεetti bama Alatala bε a xa hinne nan ma.

14

Piaxuŋia

Ala matɔkɔε

¹ Dawuda xa bεetti bεetibae xa mange bε

Xaxilitare a falama a bɔjε kui, «Ala mu na.»

A bɔjε bara kana, a piaxuŋia nan tun nabama.

Fe fanyi rabae mu na sɔnɔn.

² Alatala a ya rago-rofe adamadie ma keli ariyanna,

a xa a to xa lɔnnila nde na na naxan Ala fenma.

³ Kɔnɔ birin bara kira bεjin, e piaxu.

Hali fe fanyi rabama keren mu na sɔnɔn.

⁴ Majɔxunyi fanyi mu na fe kobi rabae bε?

E na n ma piaxie xa geeni nan tun donfe.

E mu Alatala xilima fefe ma.

⁵ Kɔnɔ e fama sεrεnde Ala ya ra,

naxan na tinxitɔε ya ma.

⁶ Wo bara wa setaree waxɔnfε kanafe,

kɔnɔ e Kanta Marigi Alatala na na.

⁷ Nde fama kisi ra Isirayila bε kelife Siyon?

Alatala nan fama a xa piaxie raminide konyiya kui.

Yaxuba bɔnsɔε sεewama nε, Isirayila pεlεxinma nε!

15

Sali mixi

Ala xa səriyε

¹ Dawuda xa bεεtι

Alatala, nde nōma lude i xa salide kui?

Nde nōma sabatide i xa geya sεnijεnxī fari?

² Mixi naxan pεrεma tinxinyi kira xōn ma,

naxan fe fanyi rabama,

naxan nōndi falama a bōjε fiixε ra.

³ A mu mixi mafalama,

a mu fe piaaxi rabama a boore ra,

a man mu a rayaagima.

⁴ A a makuyama mixi ra naxan mu rafan Ala ma,

kōnō a mixi binyama naxan gaaxuma Ala ya ra.

Hali a tōorōma, a mu a xa marakali masarama.

⁵ A mu mixi donima kōbiri ra alako a xa geeni sōtō.

A mu kōbiri rasuxuma a xa wule sa mixi xun ma.

Yi mixi mōcli mu dinkonma abadan.

16

Ala xanuntenyi

Ala matōxōε

¹ Dawuda xa suuki

Ala, i xa n kanta!

N ma kantari na i yi ra.

² Alatala, n Marigi nan i ra.

N ma fe fanyi birin na i tan nan yi.

³ Yi bōxi sεnijεntōεe rafan n ma.

Mixi xungbe nan e ra.

⁴ Kuye batuie xa tōrε gboma nε.

Kōnō n tan mu sεrεxε wuli daaxi bama kuyee bε.

N dε mu e xili falama.

⁵ Sese mu na n yi ra, fo Alatala.

N waxōnfe birin, Ala nan a ra.

N ma dunijεigiri birin na Ala yi ra.

⁶ Ala naxan soxi n yi ra na fan n bε,

n bara pεlεxin a ra.

⁷ N bara Alatala tantu, a marasi fima n ma.

Hali kōε ra, n xaxili sōtōma nε.

⁸ Lōxō yo lōxō n xaxili tixi Alatala ra.

Xa a na n sεeti ma,

n mu birama.

⁹ N bōjε pεlεxinma nε,

n xaxili sεewama nε,

n fate fan malabuma nε bōjεsa kui,

¹⁰ barima i mu n nii rabεpjinma aligiyama.

I mu i xanuntenyi luma gaburi kui.

¹¹ I simaya kira masenma n bε.

pεlεxin yi gbegbe na i yire.

Fe fanyi mu pεnma i yire fanyi ma abadan.

17

N ma kiiti bolon

Ala maxandi

¹ Dawuda xa Ala maxandi

Alatala, n ma maxandi ramε tinxinyi xa fe ra.

I tulī mati n wa xui ra.

I tulī mati n ma maxandi xui ra wule mu na naxan kui.

2 I xa n ma kiti bolon,
 barima naxan tinxin, i na kolon.
 3 I na n bɔŋɛ mato kɔɛ ra,
 i na n ma dunijɛigiri mato yanyi ra,
 i mu tantanyi yo toma n na.
 N mu tinma wɔyɛn jiaaxi xa mini n dɛ i.
 4 Mixi gbeɛe fe jiaaxi rabama,
 cñcñ n tan bara i xa yaamari suxu.
 N mu birama suutee xa kiraे fɔxɔ ra.
 5 N birama i tan nan fɔxɔ ra,
 n mu na kira bejñinma.
 6 Ala, n i xilima nɛ, barima i yaabi fima mixi ma.
 Yandi, i xa i tuli mati n ma maxandi ra.
 7 I xa hinne muxu ra,
 i tan naxan mixie rakisima e yaxuie ma,
 naxee yigiya fenma i ra.
 8 Mɛɛni n ma alo i ya firinyie.
 N cñxun alo tɔxeyɔrɛ
 naxan a nɔxunma a nga gabutenyie bun ma.

 9 Na na a toma, mixi jiaaxi naxee n nabilinxı,
 e mu nɔma n na.
 10 Yɛtɛ igboe nan e ra, e dɛ igbo.
 11 E bara fa n fɔxɔ ra yakɔsi,
 e n nabilin, e alako e xa n faxa.
 12 E luxi alɔ yɛtɛ naxan sube fenma,
 alɔ yɛtɛ kaamɛxie naxee gbataxi sube faxade.
 13 Alatala, keli! N yaxuie gere, i xa nɔ e ra.
 N natanga mixi jiaaxie ma i xa santidɛgema ra.
 14 N natanga na dunijia mixi moɔlie ma,
 naxee e masundi sɔtɔma yi dunijɛigiri gbansan kui.
 E raluga na masundi ra, i naxan nagataxi e be.
 E xa die fan xa wasa na ra,
 a dɔnɔxɔe xa lu e xa mamadie be!
 15 Kɔnɔ n tan fama nɛ i yatagi tode tinxinyi saabui ra.
 N na xunu, n wasama nɛ i yatagi ra.

18

Ala sɛnbɛ magaaxuxi

Ala matɔxɔɛ

1 Alatala xa konyi Dawuda xa bɛeti bɛetibae xa mange be. A yi bɛeti nan ba Alatala be a to a ratanga
 Solu nun a yaxui birin ma.
 2 Alatala, n sɛnbɛ nun n xanuntenyi nan i ra.
 3 N nakisima Alatala luma alɔ fanye, a findi n be tɛtɛ ra.
 N Marigi Ala luma alɔ gɛmɛ xungbe, n yigiyama dɛnnaxɛ.
 Sɛnbɛma nan a ra naxan n nakisima,
 naxan n makantama.
 4 N xa a fala n xui itexi ra:
 Ala tantu! Ala bara n nakisi n yaxuie ma.
 5 Saya nu bara n nabilin,
 faxɛ nu bara gbaku n xun ma.
 6 Laaxira nu bara makɔrɛ n na,
 gaburi nu bara a dɛ rabi n ya ra.
 7 N Alatala maxandima n ma tɔɔrɛ kui,
 n nan n Mariji Ala xilima n xui itexi ra.
 A n xui mɛma a xa hɔrɔmɔbanxi kui,
 a a tuli matima n wa xui ra.
 8 Boxi naxa sɛrɛn,
 geya naxa ramaxa Ala xa xɔnɛ xa fe ra.

⁹ A xa xɔnɛ naxa lu alɔ tuuri naxan tema,
alɔ tɛ naxan minima a dɛ i,
alɔ tɛ wole dɛxɛxi.

¹⁰ Ala naxa kuye ibɔ firin na, a goro,
a sanyie tixi nuxui ifɔɔrɔxi fari.

¹¹ A ti malekɛ xun ma,
a jnɛrɛ koore ma foye fari.

¹² A a nɔxun dimi kui,
tunɛ nun nuxui ifɔɔrɔxi tagi.

¹³ Seyamakɔnyi naxa mini a ya ra nuxuie kui.
Balabalanyi nun tɛ naxa goro.

¹⁴ Alatala xui naxa lu alɔ galanyi kelife koore,
Ala Xili Xungbe Kanyi naxa a xui ramini,
balabalanyi nun tɛ fan naxa goro.

¹⁵ A naxa a xa tanbɛe woli,
a a yaxuie rayensen seyamakɔnyi ya ra.

¹⁶ Baa nun bɔxi naxa rabi Alatala xa xɔnɛ ya ra.

¹⁷ Alatala naxa n suxu kelife koore ma, a n ba ye xɔɔra.

¹⁸ A naxa n natanga n yaxui sɛnbɛmae ma,
n xɔnmixi naxee sɛnbɛ gbo n be.

¹⁹ E naxa n gere n ma tɔɔre kui,
kɔnɔ Alatala naxa n natanga.

²⁰ A naxa n namini gbaloe kui a xa xanunteya saabui ra.

²¹ Alatala bara n ma tinxinyi sare ragbilen n ma,
a bara n mali n ma kewali sɛniyɛnxi xa fe ra.

²² N bara lu Alatala xa kira xɔn,
n mu n Marigi Ala bejin kobijnra ra.

²³ N bara a xa sɛriyɛ birin suxu,
n mu tondixi a xa yaamarie rabatude.

²⁴ N bara tinxin a ya ra,
n mu tin birade yunubi fɔxɔ ra.

²⁵ Alatala bara n ma tinxinyi sare ragbilen n ma,
a bara n mali n ma kewali sɛniyɛnxi xa fe ra.

²⁶ I dugutɛgɛra masenma dugutɛgɛra kanyi be.
I tinxinyi masenma tinxintɔe be.

²⁷ I sɛniyɛnyi masenma sɛniyentɔe be,
kɔnɔ i kɔɔta nde rabama mixi jaaxi ra.

²⁸ I yɛtɛ magoroe rakisima nɛ,
kɔnɔ i yɛtɛ igboe tan magoroma nɛ.

²⁹ Alatala, i tan nan naiyalanyi ra n be.
N Marigi Ala, n ba dimi kui.

³⁰ Xa won birin na a ra,
n mu gaaxuma gali xungbe gerede.
N nɔma gere xɔɔrɔxɔe ra Ala xa mali saabui ra.

³¹ Ala xa kira fan.
Alatala xa masenyi tinxin.
A mixie kantama naxee yigiyi fenma a ra.

³² Ala gbɛtɛ mu na, fo Alatala.
Sɛnbɛma mu na, fo won Marigi Ala.

³³ Ala nan sɛnbɛ fima n ma,
a n jaŋɛrɛ sɛniyɛnyi kui.

³⁴ A n malima n xa lu alɔ xeli,
naxan fata jnɛrɛde yire xɔɔrɔxɔe.

³⁵ A bara n nafala gere kui,
a n malima xali fanyi rawalide.

³⁶ I bara n xun nakeli,
i bara n tongo i xɔnyɛ i,

i bara i j̄engi sa n xon ma.
 Na nan a niyaxi n dariyε sotoxi,
³⁷ n senbe sotoxi, alako n naxa bira.

³⁸ N birama n yaxuie f̄ox̄a ra han n e suxu.
 N mu gibilema e f̄ox̄a ra fo n o e ra.
³⁹ N nee rabirama ne han e mu no kelide soncon,
 e fa lu n sanyi bun.
⁴⁰ I senbe soma n yi ra n ma gere kui.
 I n yaxuie ragoroma n bun ma,
⁴¹ i a niya n xa o e ra.
 N onconmixie mu woyen falama n be.
⁴² E mixie xilima e xa fa e mali,
 kono mixi yo mu e rakisima.
 E Alatala xilima, kono a fan mu e yaabima.
⁴³ N e luxutama ne e fa lu alo xube, foye naxan xaninma.
 N e boronma alo bende.

⁴⁴ I bara n natanga j̄ama murutaxi ma,
 i fa n findi sie xunyi ra.
 N mu naxan kolon na bara lu n bun ma.
⁴⁵ E n xui rabatuma,
 xoyen falama n be.
⁴⁶ E mu suusama n ya ra.
 E minima e xa tet̄e makantaxi kui gaaxui ra.
⁴⁷ Alatala senbe mu onconma abadan.
 Tantui na n ma Kantama be.
 Tantui na n Marigi Ala Marakisima be.
⁴⁸ Ala nan n gbej̄ek̄oma.
 Ala nan sie rabirama n ma noe bun ma.
⁴⁹ Ala nan n natangama n yaxuie ma.
 I tan nan n itema n yaxuie xun ma.
 I tan nan n natangama suutee ma.
⁵⁰ Alatala, n i tantuma sie tagi na birin nan ma,
 n beeti bama ne i be.
⁵¹ A xunnakeli nun hinne fima ne a xa mixi sugandixi ma,
 naxan findi mangē Dawuda nun a xa die ra abadan.

19

Ala xa nōre nun sēriye

Ala mat̄ox̄e

¹ Dawuda xa beeti beetibae xa mangē be
² Koore Ala xa nōre masenma.
 Koore walax̄e Ala xa wali masenma.
³ Yanyi l̄onni masenma ox̄a yo kōe.
 Dimi xaxili masenma kōe yo kōe.
⁴ Xui yati yati mu a ra,
 woyenyi fan mu a ra.
 Tuli mu nōma e xui mede.
⁵ E foxi toma dunija birin ma.
 E foxi yire makuye birin lima,
 han soge sa sama kankira naxan kui.
⁶ Soge minima ne alo xemē naxan baxi gine d̄ox̄ode,
 a fa mini a xa konkoe kui,
 alo mixi xungbe naxan j̄erema a yet̄e xa kira xon.
⁷ A j̄erε foloma sogetede, a sa j̄on sogegorode.
 Sese mu nōma a wuyenyi bade.

⁸ Alatala xa sēriye, sēriye fanyi na a ra.

A sənbə fima mixi ma.
 Alatala xa nəndi, nəndi yati na a ra.
 A lənnitare findima lənnila ra.
⁹ Alatala xa nəε, nəε tinxinxı na a ra.
 A mixi bəjəε rəjəlexinma ne.
 Alatala xa masenyi, masenyi tinsexi na a ra.
 A mixi xaxili ya rabima ne.
¹⁰ Alatala xa yaragaaxui, fe səniyənxi na a ra.
 A mu jənəma abadan.
 Alatala xa yaamari, yaamari fanyi na a ra.
 A birin tinxin.
¹¹ Ala xa yaamari, a fan xəεma bε,
 a fan dangi xəεma fanyi birin na.
 Ala xa yaamari, a jəxun kumi bε,
 a jəxun dangi kumi fanyi birin na.

¹² I xa konyi xaxili sətəma ne i xa səriyε kui.
 A geeni gbegbe toma ne naa.
¹³ Nde nəma a yətε kan yuge jaaxie birin kolonde?
 I xa n ma yunubi nəxunxi safari n mu naxan kolon.
¹⁴ I xa n ma yunubi makenenxi makuya n na.
 A naxa n suxu sənbə ra.
 Na təmvi n fama findide mixi tinxinxı ra,
 naxan mu yunubi jaaxi rabama.
¹⁵ Wəyənyi naxan kelima n də i,
 a nun wəyənyi naxan kelima n bəjəε ma,
 Ala xa na tongo n bε jəlexinyi ra.
 Alatala, n kantama nan i ra, i bara n xunsara.

20

*Ala xa mangə mali**Ala maxandi*

¹ Dawuda xa bəeti bəetibae xa mangə bε
² Alatala xa i yaabi i xa təɔrε kui.
 Yaxuba Mariği Ala xa i ratanga.
³ Ala xa i mali kelife a xa yire səniyənxi,
 a xa i mali kelife Siyon geya fari.
⁴ Ala xa i xa sərəxə birin suxu,
 a xa jəlexin i xa sərəxə gan daaxie ra.

Nəngi rate.

⁵ Ala xa i waxənfe fi i ma,
 a xa i xa wali soɔneya i bε.
⁶ Won won xui itema jəlexinyi kui.
 Won won ma tənxuma itema won Marigi Ala xili ra.
 Alatala xa i xa maxandi birin nasuxu.

⁷ N a kolon a Alatala a xa mixi sugandixi rakisima ne.
 A a yaabima ne a sənbə ra kelife ra a xa yire səniyənxi.
⁸ Nde lama a xa soɔri ragise ra,
 nde lama a xa soee ra,
 kənə won tan laxi won Marigi Alatala xili nan na.
⁹ Soee tan birama ne,
 kənə won tan tixi tun.
¹⁰ Alatala xa mangə rakisi,
 a xa won ma maxandi suxu.

21

Mangə barakatəs

Ala matɔxɔε

- ¹ Dawuda xa bɛeti bɛetibae xa mange bɛ
² Alatala, mange bara sɛɛwa i sɛnbɛ ra.
 A xa jɛlɛxinyi gbo barima i bara a rakisi.
³ I bara a waxɔnfe raba,
 i bara a xa dubɛ suxu.

Nɛngi rate.

- ⁴ I fama barakɛ ra a bɛ,
 i tɔnxuma mange daaxi dɔxɔma a xun ma,
 a yailanxi xɛɛma ra.
⁵ A bara i maxandi a xa simaya xa fe ra.
 I bara na maxandi suxu,
 a xa simaya xɔn naxa kuya han.
⁶ I to a rakisi, a xa binyɛ naxa gbo.
 I naxa xunnakeli nun binyɛ fi a ma.
⁷ I naxa a findi barakatɔε xungbe ra.
 I naxa a raseɛwa i ya i.
⁸ Mangɛ lama Alatala nan na.
 A mu birama Ala Xili Xungbe xa hinne saabui ra.

- ⁹ I fama i yaxui birin suxude.
 I fama nɔde i xɔnmixie ra.
¹⁰ I na fa, i e jɔnma nɛ,
 alɔ te belebele wuri gamma ki naxɛ.
 Alatala xɔnɔma e ma han tɛ e gan.
¹¹ I bɔnsɔe bama nɛ dunjna ma, i adamadie rajɔn.
¹² E bara wa fe jaaxi rabafe i ra.
 E bara kata han,
 kɔnɔ na mu findixi sɔnɔneya yo ra e bɛ,
¹³ barima i tan nan fama e ragide i xa xali ra.
¹⁴ Alatala, i xa i sɛnbɛ masen e bɛ.
 Muxu wama bɛetti bafe i ya xɔri,
 muxu xa i matɔxɔ i sɛnbɛ xa fe ra.

22

*Ala, i naxa i makuya n na**Ala maxandi*

- ¹ Dawuda xa bɛetti bɛetibae xa mange bɛ. A xa ba alɔ bɛetti naxan xili «Subaxɛ xeli.»
² Ala, n Marigi Ala, i n naboloxi munife ra?

- I kisi makuya n na, i mu n wa xui ramɛ?
³ N Marigi Ala, kɔɛ nun yanyi, n i xilima,
 kono i mu n ma xili ratinma.
⁴ Kɔnɔ i tan Sɛniyɛntɔε,
 i xa kibanyi rabilinxì Isirayila xa tantui ra.
⁵ Muxu benbae bara danxaniya i ma.
 I bara e rakisi e xa danxaniya saabui ra.
⁶ E to i xili, i naxa e xɔrɛya.
 E bara danxaniya i ma.
 I mu e lu yaagi kui.

- ⁷ Kɔnɔ n tan bara findi mixi xuri ra alɔ dondoli,
 alɔ mixi mu na n tan na.
 Adamadie n nayaagima, mixie n mayelema.
⁸ Mixi naxan birin n toma,
 e yoma n ma.
 E de pɛtɛsima n ma,
 e e bɛlɛxɛsole tima n ma a jaaxi ra.
⁹ E naxɛ, «I ya ti Alatala ra.
 A i rakisima, a i ratangama,

barima i rafan a mal!»

¹⁰ Ee Ala, i bara n namini n nga tεεgε,
i bara n sa a kanke ma.

¹¹ N xaxili tixi i ra kafi n bari tεmui.
I findixi n Marigi Ala ra kafi n baxi foye tote.

¹² I naxa i makuya n na,
barima kontɔfili bara wuya n xun.
Malila yo mu na n fe ma.

¹³ Sεnbεmae bara n nabilin alɔ Basan tuurae.

¹⁴ E de rabixi alɔ yεtε xaajεe.

¹⁵ N nii na bafe n fate, n xorie na bafe e radɔxɔdee.
N bɔjε mu sama, limaniya bara ba n yi.

¹⁶ N sεnbε doloxi alɔ boora.
N nenyi bara kankan n kɔn na.

I na n mafindife bεndε ra.

¹⁷ Mixi jaaxi gali bara n nabilin alɔ baree.
E bara n bεlεxε nun n sanyi tunba.

¹⁸ N xorib birin saxi kεnε ma.

E ya banbanxi n na.

¹⁹ E n ma dugi fanyi matoma a lanma a xa lu naxan bε.

²⁰ Alatala, i naxa i makuya n na!

N ma sεnbεma nan i ra.

I xa i xulun n malide.

²¹ I xa n nii rakisi santidegεma ma.

I xa n natanga na baree ma.

²² I xa n nakisi na yεtεe ma.

I xa n nakisi na tuurae ferie ma.

²³ N i xili masenma nε n ma mixie bε,
n i matɔxɔma nε jaama tagi.

²⁴ Wo tan naxan gaaxuma Alatala ya ra,
wo xa a tantu.

Wo tan naxan kelixi wo benba Yaxuba bɔnsɔε,
wo xa a matɔxɔ.

Wo tan naxan kelima Isirayila bɔnsɔε,
wo xa gaaxu a ya ra.

²⁵ Ala mu yoma misikiinε xa tɔɔrε ma.

A mu a yεtε noxumma a ma xε,

a a xa maxandi suxuma nε.

²⁶ Ala, n i matɔxɔma jaama xungbe ya ma.

N fama n ma laayidi rakamalide mixie bε,
naxee gaaxuma Ala ya ra.

²⁷ Mixi magoroxie fama e dεgede, han e wasa.

Naxee Alatala fenma, e fama a matɔxɔde.

Ala xa simaya fi wo ma.

²⁸ Dunijna birin fama ratude Alatala xa fe ma,
e man birin e ya rafindima a ma.

Si birin fama e magorode a bε,

²⁹ barima birin na Alatala xa mangεya nan bun.

A si birin yamarima.

³⁰ Dunijna sεnbεmae na gε e dεgede,
e birin fama e magorode Ala bε.

Naxee birin findima bεndε ra,
e fama e xun sinde Ala bε.

E mu nɔma e yεtε nii ratangade.

³¹ Adamadie birin fama Ala batude.

E e Marigi xa fe falama e bore bε.

³² Ala fama a xa tinxinyi masende
mixi birin bε naxee fama baride.
Ala bara na ragiri.

23

Alatala n mεεnima

Ala matɔχες

Dawuda xa bεeti

¹ Alatala n mεεnima

alɔ xuruse kantε a xa xuruse mεεnima ki naxε.

Se birin na n yi ra n hayi na naxan ma.

² Alatala n xarinma fe fanyi ma,

alɔ xuruse kantε xurusee xarinma jnooge fanyi ma ki naxε,

alɔ a e xun tima ye raxaraxi ra ki naxε.

³ A sεnbε fima n ma.

A n tima kira tinxinxī xɔn, barima Alatala nan a ra.

⁴ Hali n jεrε dimi kui, n mu gaaxuma,

barima i na n sεeti ma.

I n kantama, i n xun tima yire fanyi ra.

⁵ I donse rafalama n bε n yaxuie ya xɔri.

I se xiri pɔxunmε sama n ma.

I n ma pɔcti rafema minse ra a fanyi ra.

⁶ Hεεri nun hinnεntεya birama n fɔxɔ ra n ma dunijεigiri kui.

N luma nε Ala xa hɔrɔmɔlingira kui lɔxɔ yo lɔxɔ,

han n ma dunijεigiri nɔn.

24

Nde soma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui?

Ala xa sεriyε

Dawuda xa bεeti

¹ Alatala nan gbe na bɔxi nun a isee birin na,
dunijna nun adamadi birin.

² A tan nan bɔxi dɔxɔxi baae nun xuree tagi.

³ Nde nɔma tede Alatala xa geya fari?

Nde nɔma sode a xa hɔrɔmɔbanxi kui?

⁴ Naxan xa wali fan,

naxan bɔjε sεniyε,

naxan mu birama fe fufafu fɔxɔ ra,

naxan mu wule falama,

na kanyi nan soma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui.

⁵ Alatala barakε sama a ma,
a rakisima Ala a sare ragbilenma a ma.

⁶ Yi mixi mɔɔli nan Ala fenma.

Yaxuba xa mixie wama Ala kolonfe.

Nεngi rate.

⁷ Tεtε naadεe xa rabi, hɔrɔmɔbanxi naadε forie fan xa rabi.
Nɔrε Kanyi na sofe.

⁸ Nde na yi Nɔrε Kanyi ra?

Alatala sεnbεma nan a ra, Alatala, naxan sεnbε gbo gere kui.

⁹ Tεtε naadεe xa rabi, hɔrɔmɔbanxi naadε forie fan xa rabi.
Nɔrε Kanyi na sofe.

¹⁰ Nde na yi Nɔrε Kanyi ra?

Mangε Alatala nan Nɔrε Kanyi ra.

25

Ala, hinnε n na

Ala maxandi

Dawuda gbe

¹ N xaxili tixi i tan Alatala nan na.² N Mariigi Ala, n bara n yεtε taxu i ra
alako yaagi naxa n sotɔ,

alako n yaxuiue naxa n mayele.

³ Naxan yo la i ra, na kanyi mu yaagi sotoma,
kono yanfante tan, yaagi sotoma ne a fanyi ra.⁴ Alatala, i xa kira masen n bε,
n xaran i xa kira ra.⁵ N naŋεrε i xa nɔndi kira xon,
i man xa n matinkan i xa kira ra,

barima i tan Ala nan n nakisima.

N xaxili tixi i ra loxɔε birin.

⁶ Alatala, i maŋɔxun i xa marafanyi nun i xa fonisireya ma,
barima e na na kabi dunijna fole.⁷ I naxa i maŋɔxun n ma yunubi ma,
n naxan nabaxi n ma segetalaya kui,

n i raxɔnɔxi temui naxε.

Alatala, i maŋɔxun n ma i xa fonisireya kui,
barima i fan.⁸ Alatala fan, a tinxin.

Na nan a toxi a kira masenma yunubitɔεe bε.

⁹ A tan nan mixi magoroxi rajεrεma tinxinyi kui.

A e matinkanma a xa kira ra.

¹⁰ Alatala xa fonisireya nun tinxinyi na mixie bε,
naxee a xa saatε nun a xa yaamari mabanbanma.¹¹ Alatala, n ma yunubie xafari i xili xa fe ra,
barima e mu xurun.¹² Nde gaaxuma Alatala ya ra?Alatala kira masenma na kanyi bε
a lamma a xa jaŋεrε naxan ma.¹³ A aligiyama lima ne seɛwε kui.

A bɔnsɔε fan fama sabatide yi bɔxi ma.

¹⁴ Alatala a xa gundo masenma mixie bε,
naxee gaaxu a ya ra.

A a xa saatε masenma ne e bε.

¹⁵ N xaxili tixi Alatala ra loxɔε birin
barima a tan nan n natangama fe jaaxi ma.¹⁶ Alatala, yandi, hinne n na,
barima toɔrmixi nan n na,
n malima fan mu na.¹⁷ N bɔŋεrε bara toɔrɔ. N namini na toɔrε kui.¹⁸ I ya rasiga n ma sunnunyi nun n ma jaŋaxankate ma,
i xa diŋε n ma yunubi birin ma.¹⁹ I xa a mato n yaxuiue wuyaxi ki naxε.

E n xɔnxi a jaaxi ra.

²⁰ N nii makanta, i xa n natanga,
alako yaagi naxa n sotɔ i xa niini bun ma.²¹ Seŋiyε nun tinxinyi xa n kanta
barima n xaxili tixi i tan na.²² Ala, Isirayila xunsara a xa toɔrε birin ma.

- ¹ Alatala, i xa n ma kiiti sa, barima n **ŋere** ki tinxin.
 N bara n **yete** taxu i ra, n mu birama.
- ² Alatala, n **bɔŋe** mato, n sondonyi makiiti,
- ³ barima n laxi i xa hinne ra,
 n man n **ŋere**ma i xa **serye** ma.
- ⁴ N mu luma wule falae ya ma,
 n mu **ŋere**ma filankafuie tagi.
- ⁵ Fe kobi rabae mu rafan n ma,
 n tan nun mixi **ŋaaxie** mu luma yire keran.
- ⁶ Alatala, n nan n **ŋere** ki raseniyen,
 n man luma ne i xa **sere**x**e**bade.
- ⁷ N tantui **bɛt̪i** bama,
 n i xa kaabanakoe masenima.
- ⁸ Alatala, i xa hɔrɔmɔbanxi rafan n ma, i xa nɔre na dɛnnaxe.
- ⁹ I naxa n nii ba ałɔ yunubitɔe nun faxatia.
- ¹⁰ E fe **ŋaaxie** rabama, e kɔbiri rasuxuma tinxintareya ra.
- ¹¹ Kɔnɔ n tan luma tinxinyi kui.
- N xun sara, i xa **dijɛ**.
- ¹² N **ŋere** ki tinxin.
 N Alatala tantuma ne malanyie kui.

27

I xaxili ti Alatala ra

Ala maxandi

Dawuda gbe

- ¹ Alatala nan na n ma naiyalanyi ra.
 N nakisima na a ra.
 N lan n xa gaaxu nde ya ra?
 N ma dunijɛigiri na Alatala nan ma niini bun ma.
 N lan n xa gaaxu nde ya ra?
- ² N gerefæ nun n yaxui naxee fe **ŋaaxi** rabama,
 e na fa n nahalakide,
 e tan nan birama.
- ³ Hali soɔri gaali n nabilin,
 n **bɔŋe** mu **sere**nma.
 Hali soɔri gaali fa n gerede,
 n **bɔŋe** suusama ne.
- ⁴ N fe keran nan maxɔrin Alatala ma,
 n na na nan fenfe.
 N wama lufe Alatala xa hɔrɔmɔbanxi nan kui
 n ma dunijɛigiri birin,
 alako n xaxili xa ti Alatala xa fe fanyi ra,
 n man xa no a xa hɔrɔmɔbanxi matode.
- ⁵ A n natangama ne tɔɔre ma hɔrɔmɔbanxi kui.
 A n nɔxunma ne na niini bun ma.
 A n natema ne geya fari.
- ⁶ A n xun nakelima ne n yaxuie ya xɔri naxee n nabilinxi.
 N **sere**x**e** bama ne a xa hɔrɔmɔbanxi kui **ŋelexinyi** ra.
 N suuki ba, n **bɛt̪i** ba Alatala be.
- ⁷ Alatala, i tuli mati n xui ra, n na i maxandife.
 Hinne n na, i man xa n yaabi.
- ⁸ N **bɔŋe** wama i fenfe.
 Alatala, n i fenma ne.
- ⁹ I naxa i kobe ti n na.
 I naxa mɛɛ i xa konyi ra xɔnɛ kui.
 I tan nan na n malima ra.
 N ma marakisima Ala, i naxa n nabolo,

i naxa n nabεŋin.

¹⁰ Xa n nga nun n ba n nabolo,
Alatala tan a makorema nε n na.

¹¹ Alatala, i xa kira masen n bε.

N xun ti kira tinxinx ra,
alako n yaxuie naxa n suxu.

¹² I naxa n nabolo n yaxuie xa e sago raba n na,
barima e bara findi tɔɔŋɛgɛlae ra n bε.

Fe kobi rabae nan lanxi e ma.

¹³ N laxi a ra n Alatala xa fe fanyi toma nε
yi dunjna bende fuji fari.

¹⁴ I xaxili ti Alatala ra.

I sεnbe xun xa masa, i xa limaniya.

I xaxili ti Alatala ra.

28

Ala jiaŋgi dɔxɔxi a xa mixie xɔn ma

Ala maxandi

Dawuda gbe

¹ Alatala, n bara i xili.

I xa sεnbe luma n bε ałɔ fanye.

I tuli mati n na, xa na mu a ra n luma ałɔ faxa mixi.

² N na n bεlɛxε ite i bε i xa yire sεniyɛnxi mabiri,
i xa n ma maxandi xui ramɛ.

³ I naxa n lu ałɔ mixi jiaxie nun tinxintaree.

E boore yanfama, e bɔŋɛ mu fan.

⁴ E xa wali kobi sare ragbilen e ma.

E naxan nabaxi mixie ra,

i xa na raba e fan na.

A lamma e xa na mɔɔli soto,

⁵ barima e mu Alatala xa wali kolon.

A fama e rabirade, e mu keli sɔnɔn.

⁶ Alatala tantu,

a bara n ma dube susu.

⁷ Alatala nan na n sεnbe nun n kantama ra.

N xaxili tixi a tan nan na naxan n malima.

N bɔŋɛ sεewama nε, n fa bεeti ba a bε.

⁸ Alatala nan a xa jiamma sεnbe ra,

a findi a xa mixi sugandixi kantama ra.

⁹ I xa jiamma rakisi, i xa barake ragoro e ma.

Mεeni e ma

ałɔ xuruse dεmadonyi mεenima a xa góore ma ki naxɛ.

I jiaŋgi dɔxɔ e xɔn ma abadan.

29

Alatala xui magaaxuxi

Ala matɔxɔ

Dawuda xa bεeti

¹ Malekɛe, wo Alatala matɔxɔ,
a xa binyɛ nun a sεnbe xa fe ra.

² Wo xa Alatala matɔxɔ,
wo xa a batu a nɔrɛ sεniyɛnxi kui.

³ Alatala xui mεema baa ma,
Ala Binyɛ Kanyi xui luma ałɔ galanyi,

a a xui rasigama baa xungbee ma.

⁴ Alatala xui sεnbe gbo,

a magaaxu.

⁵ Alatala xui wuri bili xungbee igirama,

alɔ naxee na Liban bɔxi ma.
⁶ Alatala Liban wuri bilie ituganma alɔ ninge di,
 a Siryon geya ituganma alɔ sexɛ i ninge.
⁷ Alatala xui tɛ rayensenma alɔ seyamakonyi.
⁸ Alatala xui Kadesi gbengberenyi rasɛrenma.
⁹ Alatala xui a niyama xelie nun sie xa bari.
 Nama birin e xui itema a xa hɔrɔmɔbanxi kui,
 a a fala,
 «Matɔxɔɛ na Ala bɛ!»
¹⁰ Alatala nu na a xa kibanyi kui dunija banbaran ye tɛmui naxɛ.
 A xa mangɛya mu jɔnɔma abadan.
¹¹ Alatala nan sɛnbɛ fima a xa jɔnama ma,
 a barakɛ nun bɔjɛesa fima e ma.

30

Ala xa xɔnɛ mu buma

Ala matɔxɔɛ

¹ Dawuda xa bɛeti a naxan sɛbɛ Ala xa hɔrɔmɔbanxi xa fe ra
² N bara i matɔxɔ Alatala,
 barima i bara n nakeli.
 I mu tin n yaxwie xa xunnakeli sotɔ n xun ma.
³ N Marigi Alatala, n to i xili,
 i naxa n nayalan.
⁴ Alatala, i naxa n nii rakisi saya ma,
 i mu tin n xa goro gaburi kui.
⁵ Danxaniyatɔɛ, wo xa bɛeti ba Alatala bɛ,
 wo xa a xili matɔxɔ.
⁶ A xa xɔnɛ mu buma,
 kɔnɔ a hinnɛma i ra i xa simaya birin kui.
 Nunmare, mixie wama, kɔnɔ geɛsege e fa jɛlexin.
⁷ N bɔjɛesa sotɔ tɛmui naxɛ n naxa a fala,
 «N mu nɔma birade.»
⁸ Alatala, tɛmui dangixi i naxa n sɛnbɛ lu alɔ geya,
 kɔnɔ yakɔsi i bara i nɔxun n ma.
 N bɔjɛesa bara ifu.
⁹ Alatala, n naxa i xili, n naxa i maxandi.
¹⁰ N naxa a fala i bɛ,
 «N ma faxɛ findima geeni mundun na i bɛ?
 Xa n bara goro gaburi kui,
 na nɔma findide matɔxɔɛ ra i bɛ?
¹¹ N Marigi Alatala, na na a ra n mu dunduma,
 i tulì mati n na, i xa kinikini n ma.
 Alatala, n mali.
¹² I bara n ma nimisɛ masara sɛɛwɛ ra.
¹³ I bara n ma sunnun domma masara jɛlexin domma ra.

n tantui bɛeti bama ne i bɛ abadan.

31

Lafe Ala ra

Ala maxandi nun Ala matɔxɔɛ

¹ Dawuda xa bɛeti bɛtibae xa mange bɛ
² Alatala, n bara n xaxili ti i ra.
 I naxa tin n xa lu yaagi kui, i xa kiiti fanyi sa n ma.
³ I xa i tulì mati n na, n nakisi.
 I xa lu n bɛ alɔ fanye,
 alɔ yire makantaxi alako n xa kisi.

⁴ N ma sənbəma nun n ma kantama nan i ra.
 I xa n xun ti kira fanyi xən i xili fanyi xa fe ra.
⁵ N yaxuie bara yələ itala n ya ra, kənə i fama n natangade na ma.

⁶ N bara n xaxili ti i ra.
 Alatala Nəndi Marigi, i bara n nakisi.
⁷ Kuye batui mu rafan n ma,
 n tan, nan n taxuma Alatala nan na.
⁸ N səewama nə i xa hinne xa fe ra,
 barima i bara n ma tɔɔrəe to,
 n sondonyi na jaxankata, i na kolon.
⁹ I mu n soxi n yaxuie yi ra, i bara n xɔrəya.

¹⁰ Alatala, hinne n na,
 barima n na tɔɔrəfe.
 N fate birin bara ba n ma.
¹¹ N ma simaya na jənfe tɔɔrə kui.
 N ma dunijəigiri xɔrəxɔ.
 N sənbə bara jən n ma yunubi xa fe ra.
 N fate bara kana ¹² n yaxuie xa fe ra.
 N bara yaagi n dɔxəbooree xən ma.
 N booree, xa na mu a ra naxee n toma taa kui,
 e e gima nə n ma.

¹³ E birin bara nəxəmu n ma ało n jən bara faxa.
 N luxi ało se ləexi.
¹⁴ N bara n yaxuie xui mə.
 Gbaloe na n nabilinyi.
 E bara lan a ma e xa n faxa.
¹⁵ Kənə n tan bara n taxu i ra, i tan n Marigi Alatala.
¹⁶ N na i sagoe.
 N natanga n yaxuie ma naxee wama n jaxankatafe.
¹⁷ I xa i xa konyi to, n nakisi i xa hinne ra.
¹⁸ Alatala, n na i xili, i naxa n lu yaagi kui.
 Ala xa mixi jəaaxie rayaagi,
 Ala xa e rasabari faxə ra.
¹⁹ Ala xa e xui radundu,
 barima yi wule faləe e yətə igboma, e yo tinxintəe ma.

²⁰ I xa hinne gbo, i naxan nagataxi i yaragaaxuie bə,
 naxee i xa kantari fenma.
²¹ I bara e yigiyi alako fe kobi rabae naxa e suxu.
 I bara e ratanga wule faləe ma.
²² Alatala tantu, barima a bara hinne n na n ma tɔɔrə kui.
²³ N ma gaaxui kui, n nu bara a fala,
 «I bara i nəxun n ma,»
 kənə i bara n ma maxandi suxu.

²⁴ Danxaniyatəe, wo xa Alatala xanu.
 Alatala togondiyatəe rakisima nə,
 kənə a yətə igboe jaxankatama nə.
²⁵ Wo tan naxee wo xaxili tixi Alatala ra,
 wo wo sənbə so, wo xa limaniya.

naxan xa yunubi bara ba,
naxan xa fe kobi bara xafari.

² Nεlexinyi na adama bε

Alatala bara dijε naxan ma fe kobi ma,
a nun maifui mu na naxan xaxili ya ma.

³ Danmi n dunduxi, n mu nōma minide tōrε kui.

N nu tōrōma nε yanyi birin na.

⁴ Kε nun yanyi i xa tōrε na n fari.

N sənbε bara kana, a bara lu alɔ gbengberen yire.

⁵ N bara n ma yunubi masen i bε,
n mu n ma yunubi nōxunxi fa.

N bara a fala,

«Fo n xa n ma yunubi ya xaran Alatala bε.»

I tan Alatala bara n ma yunubi ba n ma.

⁶ Mixi tinixinxi birin xa i maxandi a waxati.

Xa tōrε gbo alɔ banbaranyi,

a mu sese niyama a ra.

⁷ N ma kantari lanxi i tan nan ma.

I man sunnunyi bama n ma.

N i tantuma nε i xa maratangε xa fe ra.

⁸ N wo xaranma nε kira ra
wo lan wo xa bira naxan foxo ra.

N wo rasima nε,

n nan n jεngi sama nε wo xa fe xɔn ma.

⁹ Wo naxa lu alɔ soe,

xa na mu a ra sofale xaxilitare,
naxan mu rajiεrema fo karafoe ra.

¹⁰ Fe xɔnε gbegbe ragataxi mixi jaaxi bε,
kɔnɔnaxan a xaxili tixi Alatala ra,

Ala xa fonisireya na kanyi rabilinma nε.

¹¹ Mixi tinixinxiε, wo sεewa Alatala ra,

wo man xa jεlexin.

Wo Ala tantu jεlexinyi kui wo xui itexi ra,
wo tan mixi tinixinxiε birin.

33

Ala na wɔyεn, a fe ragirima nε

Ala matɔxε

¹ Tinixinxiε, wo xa Alatala matɔxɔ wo xui itexi ra.

Tinixinxiε lan e xa Ala matɔxɔ.

² Wo xa Alatala tantu kɔra ra,

wo xa bεeti ba kɔra ra luuti fu daaxi.

³ Wo xa bεeti neεnε ba a bε,

wo xa na raba maxasee ra wo xui itexi ra.

⁴ Alatala xa masenyi tinxin,

a a xa wali birin nabama sɔobε ra.

⁵ Tinixinxiε nun sεriyε rafan a ma,

dunijna birin nafexi Alatala xa hinne ra.

⁶ Alatala naxa koore daa a xa wɔyεnε ra.

A to wɔyεn keran fala, tunbuie naxa mini keran na.

⁷ A naxa baa fan malan yire keran,

a xa ye ragata.

⁸ Boxi birin xa gaaxu Alatala ya ra.

Dunijna mixi birin xa a binya.

⁹ A na wɔyεn, a fe ragirima nε.

A na yaamari fi, a rabama nε.

- ¹⁰ Alatala sie xa natæe kanama nε.
A mu e xa wali sɔɔnɛyama.
- ¹¹ Kɔnɔ Alatala xa fe ragirixie buma abadan.
A waxcnfe sɔɔnɛyama nε waxati birin.
- ¹² Nɛlexinyi na si bε naxan marigi findixi Alatala ra.
Nɛlexinyi na bɔnsɔε bε Alatala naxan sugandixi.
- ¹³ Alatala a ya ragoroma dunijna ma kelfare ariyanna,
a mixi birin mato.
- ¹⁴ Kelfare a xɔnyi, a dunijna mixi birin matoma nε.
- ¹⁵ Naxan adamadie bɔjɛ daaxi,
a a jɛngi sama e xa walie xɔn.
- ¹⁶ Mange yo mu kisima a xa sɔɔrie saabui ra.
Sɔɔri fan mu kisima a yεtε sɛnbε ra.
- ¹⁷ Sɔɔri xɔxɔl a ma a xa soe nɔma a rakiside,
kɔnɔ na tan mu findima kisi ra a bε.
- ¹⁸ Alatala nan mɛɛnima mixie ma
naxee gaaxuma a ya ra,
naxee e xaxili tima a xa hinne ra,
- ¹⁹ alako e nii naxa laaxira,
alako e xa balo kaamɛ waxati.
- ²⁰ Won xaxili tixi Alatala nan na.
A tan nan won malima ra,
a tan nan won kantama ra.
- ²¹ Won bɔjɛ sɛɛwaxi a tan nan ma fe ra,
barima won bara la a xili sɛniyɛnxi ra.
- ²² Alatala, i xa hinne muxu ra,
barima muxu xaxili tixi i tan nan na.

34

Ala yaragaaxuie sare

Ala matɔxɔɛ

¹ Dawuda to a yεtε findi daxui ra Abimeleki ya i alako a xa a bεjɛn, a naxa yi bεeti sεbε.

² N Alatala tantuma waxati birin.

A xa matɔxɔɛ mu bama n de i.

³ N Alatala matɔxɔma n bɔjɛ kui.

Tɔɔrɔmixie fama nε na mɛde, e fa sɛɛwa.

⁴ Won birin xa Alatala binya,

won xa a xili matɔxɔ.

⁵ N to Alatala maxandi, a naxa n yaabi,

a n ma gaaxui birin ba n yi.

⁶ Naxan na a ya ti Ala ra,

a sɛɛwama nε, a mu yaagima.

⁷ Xa tɔɔrɔmixi a xui ramini,

Alatala a mɛma nε, a fa a rakisi a xa tɔɔrɛ kui.

⁸ Alatala xa malekɛ Ala yaragaaxuie rabilinma nε, a e kanta.

⁹ Wo a mato, Alatala fan de!

Nɛlexinyi na adama bε naxan xaxili tixi a ra.

¹⁰ Seniyɛntɔεe, wo xa gaaxu Alatala ya ra,

alako wo hayi birin xa fan.

¹¹ Kaame yεtεe suxuma nε,

kɔnɔ Alatala fenmae hayi birin fanma nε.

¹² N ma die, wo fa, wo xa fa wo tuli mati n na.

N xa Alatala yaragaaxui masen wo bε.

¹³ Nde wama simaya xɔnkuye xɔn?

Nde wama lufe sɛɛwε kui tɛmui birin?

¹⁴ Xa wo wama na xɔn,

wɔyɛn jaaxie naxa mini wo dɛ i,
wo naxa wule yo fala.

15 Wo xa fe jaaxi lu na, wo xa fe fanyi raba.
Wo xa wo tunnabexi bɔŋesa fenfe ra.

16 Alatala tinxintœe toma nɛ, a a tuli matima e wa xui ra.
17 Alatala a kobe soma fe kobi rabae ra,

alako e xili xa nɛɛmu dunijra ra.

18 Tinxintœe na e mawa Alatala bɛ, a a tuli matima nɛ e ra,
a e ba e xa tɔɔrœe kui.

19 Alatala luma mixi fɛ ma naxan sunnunxi a bɔŋɛ ma,
a mixi rakisima naxan xaxili bara ifu.

20 Tɔɔrœ gbegbe tinxintœe lima nɛ,
kono Alatala a rakisima na birin ma.

21 Alatala mɛɛnima nɛ a ma,
sese mu a toma.

22 Fe jaaxi nan mixi jaaxi faxama.

Tinxintœ yaxuie fama jaxankatade.

23 Alatala a xa konyie xun sarama nɛ.

Naxan a xaxili tima Ala ra,
na mu kiiti jaaxi sɔtoma.

35

Mixi jaaxi sare

Ala maxandi

Dawuda gbe

1 Alatala, i xa mixi tɔɔrœ naxan wama n tɔɔrœfe.
Naxan wama n gerefe, na kanyi gere.

2 Keli, i xa n mali i xa geresose ra.

3 I xa xali nun tanbɛ xa ite n yaxuie xili ma.

A fala n bɛ, a i tan nan n ma marakisima ra.

4 Ala xa n yaxuie rayaağı, a xa e xaxili ifu,
naxee wama n faxafe.

Naxee fe jaaxie maxirima n xun ma,

Ala xa e rayaağı, a xa e keri.

5 E xa lu alɔ maale lagı foye naxan nayensenma.

Alatala xa malekɛ xa e keri.

6 Ala xa e lu dimi kui,

Ala xa e xa kira masalaxun.

Alatala xa malekɛ xa e keri.

7 E bara yɛlɛ itala n ya ra,
e bara yili ge n birama dɛnnaxɛ,

alako e xa n faxa hali n mu fe jaaxi yo rabaxi e ra.

8 Ala xa na sare ragbilen e ma.

Ala xa e suxu yɛlɛ kui, Ala xa e rabira yili kui.

9 Na tɛmui n bɔŋɛ jɛlexinma nɛ Alatala ra.

N sɛɛwama nɛ a xa marakisi xa fe ra.

10 N bɔŋɛ a falama nɛ,

«Alatala, i maniye mu na.

Nde nɔmɑ tɔɔrɔmixi ratangade sɛnbɛma ma?

Nde nɔmɑ setare ratangade muŋetie ma?»

11 Wule falɛe n tɔɔrɛgɛma,

e nu fe fala e mu naxan kolon.

12 E n ma fe fanyi sare ragbilenma fe jaaxie ra.

Mixi birin bara n nabolo.

13 Kɔnɔ e tan nu furaxi tɛmui naxɛ,

n nu luma sunnun na e bɛ,

n nu fa sunyi suxu,

n Ala maxandi e bε tεmui birin.

¹⁴ N sunnunxi e bε alɔ n sunnunma n boore bε ki naxε,
xa na mu a ra n ngaxakerenyi bε.

N kinikinixi e bε alɔ n kinikinima n nga bε ki naxε.

¹⁵ Kono tɔɔrε to n tan li, e birin naxa jεlεxin.

E naxa kafu e bore ma n xili ma,
e xa n jnaxankata, e xa n nahalaki.

¹⁶ Mixi jnaxie nun konbitie,
e birin n ma fe xɔnxi, e nu yele.

¹⁷ N Marigi, munfe ra i tinma na mooli xa raba?

N nii ratanga e xa gere ma, n nii rakisi yi yεtεe ma.

¹⁸ Na kui n i tantuma nε malanyi xungbe kui,

N i matɔxɔma jnama gbegbe tagi.

¹⁹ Ala xa n natanga n yaxuie ma,
naxee wama yofe n ma.

Ala xa n natanga n xɔnmixie
naxee wama n konbife hali n mu fe yo rabaxi e ra.

²⁰ E mu wɔyεn fanyi yo falama,
e mixi fanyi madaxuma tun.

²¹ E n tɔɔrεgema a falafe ra, «Muxu bara a to.»

²² Alatala, i bara na birin to. I naxa dundu de.

N Marigi, i naxa i makuya n na.

²³ N Marigi Ala, keli,
i xa n xun magere so,
i xa n xun mafala.

²⁴ N Marigi Alatala, i xa n ma kiiti sa i xa tinxinyi ra,
alako n yaxuie naxa n mayele.

²⁵ I naxa tin e xa a fala,
«Muxu bara nɔ a ra, muxu bara a masɔtɔ.»

²⁶ Ala xa n xɔnmixie rayaagi, n yaxuie xaxili xa ifu.

²⁷ Ala xa n xanuntenye raseεwa,
naxee a falama e xui itexi ra,
«Tantui na Alatala bε naxan a xa konyi luma bɔjεsa kui.»

²⁸ N i xa tinxinyi masenma nε,

n i tantuma nε tεmui birin.

36

Adama xa jnaxuja nun Ala xa hinne

Ala matɔxɔε

¹ Alatala xa konyi Dawuda xa bεeti bεetibae xa mangε bε

² N bara mixi jnaxi xa matandi majɔxun n bɔjε kui.

A mu a kolon a lanma a xa gaaxu Ala ya ra.

³ A a yεtε igboma han a mu nɔma a xa yunubi tote,
a mu nɔma a jεrε ki xɔnde.

⁴ A xa wɔyεnyi jnaxu, a nu mixi madaxu tun.

A mu fe fanyi yo kolon.

⁵ A fe jnaxi majɔxunma kɔε ra, a fa kira jnaxi suxu,
barima a mu tondima fe kobi lude.

⁶ Alatala, i xa hinne koore lima,
i xa dugutεgεjia sigama han nuxui.

⁷ I xa tinxinyi gbo alo geyae.

I xa kiiti tilin alo baa.

I tan nan adamadie nun subee rakisima.

⁸ Ala, i xa hinne fan.

Adamadie birin yigiyi sɔtɔma nε i yi ra,
alo tɔxɔε yɔrε luma e nga gabutenye bun ma ki naxε.

⁹ E wasama i xa nεmε nan na,
i xa fe fanyi luma e bε alɔ ye xinbeli.

10 I tan nan gbansan nōma adama rabalode.

I xa naiyalanyi bara muxu xa kira iyalan.

11 I xa hinne i kolonmae ra,

i xa i xa tinxinyi masen tinxintœe bε.

12 I xa n natanga yetε igboee ma,

i naxa a lu mixi jaaxie xa n keri.

13 Tinxintaree birama nε, e mu nōma kelide sōnɔcs.

37

Mixi jaaxi nun mixi fanyi masundi

Ala xa sεriyε

Dawuda gbe

1 I naxa kɔntɔfili mixi jaaxie ra.

I naxa tin lude alɔ e tan.

2 E lisima nε mafuren alɔ nooge,

e faxama nε alɔ sansie.

3 I xa i taxu Alatala ra, i xa fe fanyi rabatu.

I xa lu yi bɔxi ma, nōndi xa findi i xa baloe ra.

4 Alatala xa findi i waxɔnfe ra.

Na kui a i waxɔnfe ragirima nε.

5 I i xaxili ti Alatala ra, a birin taxu a ra.

A tan nan fe ragirima.

6 Ala fama i xa nōndi makεnεnde

alɔ a soge raminima ki naxε gεεsεgε.

A i xa xunnakeli makεnεnma

alɔ soge naxan yanbama yanyi ra.

7 I bɔjɛsɛ raxara Alatala ya i,

i xa mame ti, Ala na na.

I naxa mixi jaaxi tɔɔnε hali a xa fe birin sōnɔcεyaxi.

8 I naxa, i i bɔjɛsɛ magoro.

Na tɔɔnε lu na, a mu fee sōnɔcεyama i bε.

9 Ala fama mixi jaaxie rajɔnδe,

kɔnɔ naxee e xaxili tixi Ala ra,

e fama yi bɔxi sɔtɔde kε ra.

10 A mu buma mixi jaaxie xa lɔε dunijna ma.

E mu toma dεdε.

11 Naxee bɔjɛsɛ magoroxi,

e tan nan fama yi bɔxi sɔtɔde kε ra, e lu bɔjɛsεa kui.

12 Tinxintare tinxintœe yanfama, a xɔnɔ a ma.

13 Kɔnɔ Marigi yelema na mixi jaaxi ma,

barima a a kolon a fama naxan sɔtɔde.

14 Mixi jaaxie santidεgεma bama a tεs i,

e xali fan suxu,

alako e xa misikiinε nun setare tɔɔrε,

e xa tinxintœe kɔn naxaba.

15 Kɔnɔ e tan nan fama faxade e yetε xa santidεgεma saabui ra.

E xa xalie fama girade.

16 Se xuri naxan na tinxintœe yi ra,

a fisə mixi jaaxie xa bannaya bε,

17 barima Alatala e sεnbε kanama nε,

a fa tinxintœe mali.

18 Alatala neŋgi saxi mixi fanyi xɔn.

E ke buma nε abadan.

19 E mu yaagima tɔɔrε tεmui, e lugama nε kaamε waxati.

20 Kɔnɔ mixi jaaxie faxama nε.

Alatala yaxuie luma nε alɔ fiili,

naxan sεxε lisima, a fa gan.

21 Mixi jaaxi doni tongoma nε, kɔnɔ e mu a firma.

Mixi fanyi tan mixie kima a xa fonisireya kui.
²² Alatala xa barakatœe yi bœxi sotœma nœ ke ra,
 kœnœ Ala naxan dankama, na kanyi fama halakide.

²³ Naxan jœrœ ki rafan Alatala ma,
 a na kanyi malima nœ a xa dunijœigiri kui.
²⁴ Hali a sa dinkon, a mu birama,
 barima a bœlexœ na Alatala yi ra.
²⁵ Kabi n dimœdi tœmœi, han n xœmœxi ra,
 n mu tinxintœe kerœn toxœi Ala naxan nabœjinxi,
 naxan xa die taami makulama.
²⁶ Tinxintœe ki tima, a mixie donima.
 A xa die barakœ sotœma nœ.

²⁷ I xa fe kobi lu na, i xa fe fanyi raba.
 Na kui i simaya xœnkuye sotœma nœ.
²⁸ Seriyœ rafan Alatala ma.
 A mu a xa hinnentee rabœjinma.
 A e kantama nœ abadan.
 Kœnœ mixi jaaxie bœnsœ fama ne halakide.

²⁹ Tinxintœe fama ne yi bœxi sotœde ke ra, e lu be abadan.
³⁰ Tinxintœe lœnni nan masenma,
 seriyœ nan minimœ a dœ kui.
³¹ A Marigi Ala xa seriyœ na a bœjœ kui,
 a mu birama kira xœn.

³² Mixi jaaxie tinxintœe yanfama, a xa a faxa.
³³ Kœnœ Alatala mu tinxintœe luma a yaxuie sagoe.
 A mu tinma e xa a tœœjœge kiiti tœmœi.

³⁴ I xaxili ti Alatala ra, a xa kira suxu,
 alako a xa i rakeli, i xa yi bœxi sotœ ke ra.
 Na tœmœi i mixi jaaxie toma nœ e halakixi.
³⁵ Tœmœi dangixi n bara senbœma jaaxi nde to.
 A xungbo aœlœ wuri tofanyi.
³⁶ Kœnœ n to dangi a yire a firin nde,
 n naxa a li a xa fe xuben.
 N naxa a fen, kœnœ n mu a to.

³⁷ I xa mixi fanyi nan mato, tinxintœe nan igbœ.
 Na mixi moœli findima barakatœe nan na.
³⁸ Kœnœ yunubitœe tan fama ne sœntœde,
 e bœnsœ birin fa halaki.
³⁹ Alatala tinxintœe rakisima nœ,
 a findi e xa makantama ra e xa tœœre kui.
⁴⁰ A e malima nœ, a e ratanga.
 A e ratanga mixi jaaxie ma, a e rakisi,
 barima e yigiyaxi a tan nan ma.

N senbœ bara kana

Ala maxandi

¹ Dawuda xa maxandi bœeti
² Alatala, i naxa n jaaxankata i xa xœnœ kui,
 i naxa n halaki i xa bœœte kui.
³ I bara n maxœnœ i xa tanbœ ra, i bara n nabira.
⁴ Yalanyi yo mu na n be i xa xœnœ kui.
 N ma yunubi bara a niya n fate birin xa tœœro.
⁵ N ma yunubie bara gbo n xun ma.

Na kote bara binya, n mu a onoma scon. ⁶
 N ma fie bara gbo, e xiri bara jaaxu.
 Na birin fatanxi n ma xaxilitareja nan na.
⁷ N bɔjɛ bar a kana, xunnakeli mu na n bɛ.
 N luma fɛjɛn na sunnunyi nan kui.
⁸ N fate birin wolenxi, yalanyi yo mu na scon.
⁹ N sənbə bar a kana, n fate birin bara ba n ma.
 N bɔjɛ tɔɔrɔxi tun.
¹⁰ N Marigi, i n waxənfe kolon, n ma tɔɔrɛ mu nɔxunxi i ma.
¹¹ N bɔjɛ mu saxi, n sənbə bar a jɔl. ¹²
 N ya mu naiyalanyi toma scon.
 N xanuntenyie nun n booree bara keli n xun ma
 n ma fure xa fe ra, n ngaxakerenyie bara e makuya n na.
¹³ Naxee wama n faxafe, e bara yɛlɛ itala n ya ra.
 Naxee wama n tɔɔrɔfe, e bara n konbi,
 e n tɔɔrɔgɛma təmui birin.
¹⁴ Kono n mu n tuli mati na wɔyɛnyie ra,
 n mu n dɛ rabi n xa e yaabi.
¹⁵ N luma alɔ tuli xɔri, n luma alɔ boboe.

¹⁶ Alatala, n xaxili tixi i tan nan na.
 N Marigi Ala, i tan nan gbansan nɔma n yaabide.
¹⁷ N naxɛ, «I naxa tin n yaxuie xa yo n ma,
 e xa jɛlexin n ma tɔɔrɛ xa fe ra.»
¹⁸ A gbe mu luxi n xa bira,
 n na tɔɔrɔfe təmui birin.
¹⁹ N bara n ti n ma yunubi rabaxie ra,
 n yangoe naxee rabaxi, na fe bara n kɔntɔfili.
²⁰ N yaxuie tan kendɛ, e sənbə gbo.
 N xɔnmixie bara wuya, hali nɔndi mu na e bɛ.
²¹ Naxee fe fanyi masarama fe jaaxi ra, e n tɔɔrɔma,
 barima n tan birama fe fanyi nan fɔxɔ ra.
²² Alatala, i naxa n nabɛjñi.
 N Marigi Ala, i naxa i makuya n na.
²³ N Marigi, i xa fa mafuren n malide.
 N Marigi, n ma marakisima nan i ra.

39

*Adama luma alɔ foye**Ala maxandi*

¹ Dawuda xa bɛeti bɛeti baie xa mangɛ Yedutun bɛ
² N bara a fala, «N fe birin nabama,
 alako n naxa yunubi raba n dɛ ra.
 N fe birin nabama,
 alako n naxa na wɔyɛnyi mɔoli fala mixi jaaxie ya xɔri.»
³ N ma tɔɔrɛ xungbe kui,
 n naxa dundu, n mu sese fala, n naxa n sabari tun.
⁴ N bɔjɛ nu satunna, n ma tɔɔrɛ naxa lu alɔ te dɛxɛxi.
 Na bara a niya n xa yi wɔyɛnyi fala,
⁵ «Alatala, a masen n bɛ n faxama təmui mundun,
 n ma simaya sigama han minden,
 alako n xa n sənbə xa xurunyi kolon.
⁶ I bara n ma simaya radunke, a xɔn mu kuya scon.
 Adama luma alɔ foye naxan dangima.»

Nengi rate.

⁷ Adama luxi ne alɔ niini, naxan minima, a fa dangi.
 A naafuli malanma, kono naxan fama a sɔtɔde,
 a mu na kolon.
⁸ N Marigi, n fa n xaxili tima nde ra?

I tan nan gbansan nōma n malide.
⁹ N nakisi n ma yunubie birin ma.
I naxa n nayaagi daxuie ya xōri.
¹⁰ N bara dundu, n mu sese falama,
barima i tan nan na walife.
¹¹ I xa fure ba n ma, beenu i xa n nājōn tōrē kui.
¹² I mixi jnaxankatama a xa yunubi xa fe ra.
Naxan nafan adama ma, i nā bama a yi.
Na fe luma nε alō kuli naxan bogise fanyi xun nakanama
beenu mixi xa a matongo.
Adamadi misaalixi foye nan na naxan dangima.

Nengi rate.

¹³ Alatala, n ma dubē suxu,
i xa i tuli mati n ma maxandi ra.
I xa n wa xui me, barima i xa xōjē nan n na.
N luma alō n benbae,
n mu buma yi dunijna bēndē fuji fari.
¹⁴ I xa i xa jnaxankate ragbilen n fōxō ra sinden,
xa na mu a ra n faxama nε.

40

N mu nōma dundude

Ala maxandi nun Ala matōxēs
¹ Dawuda xa bētti bētibae xa mange bē
² N bara n xaxili ti Alatala ra,
a bara a tuli mati n na.
³ A bara n ba boora xōra,
a n sanyi radiki fanye ra.
⁴ A bara bētti nēēnē sa n bōrē ma
naxan findixi tantui ra Ala bē.
Mixi gbegbe na na mē, e gaaaxuma nε Ala ya ra,
e e yētē taxu Alatala ra.

⁵ Nēlexinyi na adama nan bē
naxan a xaxili tixi Alatala ra,
naxan mu a kobe ratoxi yētē igboe ma,
naxan mu a kobe ratoxi kuye batufe ma.

⁶ N Marigi Alatala,
i bara i xa fe fanyi gbegbe masen muxu bē.
I maniyē mu na.

N wama na birin tagi rabafe mixie bē,
kōnō i xa fe fanyi wuya han a bara dangi a i.
⁷ I mu wama sērēxē tun xa xōn ma.

I bara n tuli rabi.
I mu wama sērēxē gan daaxi xōn ma,
i mu wama sērēxē yunubi xafari daaxi fan xōn ma.
⁸ N bara fa kitaabui makuntanxi ra naxan sēbēxi n bē.
⁹ N Marigi Ala, n bara tin i waxōnfe ma.

I xa sēriyē na n sondonyi kui.
¹⁰ N tinxinyi masenma jnama bē.
I xa a kolon Alatala, n mu fama dundude i xa fe ma.
¹¹ N mu nōma dundude i xa nōndi ma.
N i xa fe fanyi nun i xa marakisi fe falama nε.
N mu i xa fonisireya nun i xa nōndi nōxunma jnama ma.

¹² I tan Alatala, i mu fama tondide n bē i xa marafanyi ma.
I xa fonisireya nun i xa nōndi n kantama nε temui birin.

¹³ Tōrē gbegbe bara n nabilin.

N ma yunubi fan bara gbo han a bara dangi a i.
 E bara wuya dangife n xunsexe ra.
 Limaniya bara ba n yi ra.
¹⁴ Alatala, yandi, n natanga.
 Alatala, yandi, n mali.
¹⁵ Naxee wama n nii bafe, naxee wama n ma fe jaaxi xon ma,
 e birin xa makuya n na yaagi kui.
¹⁶ Naxee n mayelema, yaagi xa e de ixara.

¹⁷ Naxee birin biraxi i foxo ra,
 e xa seewa, e xa jlelexin i xa fe ra.
 Naxee wama i xa kisi xon ma,
 e xa a fala temui birin, «Tantui na Alatala be.»
¹⁸ Setare nun misikiine nan na n na,
 kon Marigi bara ratu n ma fe ma.
 I tan nan na n ma malima ra a nun n nakisima.
 N Marigi Alatala, i naxa dugundi!

41

*Furema Ala maxandife**Ala maxandi*

¹ Dawuda xa beeti beetibae xa mange be
² Nelexinyi na mixi be naxan hinne ma tooromixi ra.
 Alatala a ratangama ne a xa tocere ma.
³ Alatala a ratangama ne, a a rabalo.
 A jlelexinma ne dunjna.
 I mu a luma a yaxuie sagee.
⁴ Alatala a malima ne a fura temui, a a rayalan.

⁵ N a falama a be,
 «Alatala, hinne n na.
 N nayalan barima n bara yunubi raba i ra.»
⁶ N yaxuie woeyen jaaxie falama, e naxe,
 «A faxama mun temui?
 A xili lrema mun loxce?»
⁷ Naxan fama n xeebude a filankafui woeyenyi falama.
 Fe jaaxi gbo a beje kui.
 A na keli n xun ma, a na mocli falama.

⁸ N xonmixie n ma fe makolikolima e boore be,
 e xa n cto.«
⁹ E naxe, «Fure jaaxi bara a suxu,
 a bara tagan, a mu kelima soncon.»
¹⁰ Hali n defanboore, n nu laxi naxan na,
 muxu nun naxan nu muxu degema yire keran,
 na bara a kobe ti n na.

¹¹ Alatala, hinne n na, i xa n nakeli,
 alako n xa n yaxuie sare ragbilen e ma.
¹² N a kolon n nafan i ma,
 barima i mu n luma n yaxuie sagee.
¹³ I n malima ne barima n tinxin.
 I bara tin n xa lu i seeti ma abadan.
¹⁴ Tantui na Isirayila Marigi Alatala be abadan.
 Amina. Amina.

42

N sondonyi nimisaxi munfe ra?

Ala maxandi

¹ Kora xa die xa lənni bəeti bəetibaē xa mangə bə
² Ala, n wama lufe i yire.
 N i fenma alç xeli ye fenma ki naxə.
³ N hayi na Ala njijə ma.
 N a yire lima mun təmui?
⁴ Yakəsi n wama kœ ra,
 n wama yanyi ra.
 Mixi n maxərinna,
 «I Marigi Ala na minden?»
⁵ N na ratu yi fe ma, n bəjəs səewama ne.
 Singe n nu jnama rajərəma Ala xa hərəməbanxi nan kui,
 e nu bəeti bafe jələxinyi kui,
 e tantui rasiga Ala ma.
⁶ Munfe ra n sondonyi nimisaxi?
 Munfe ra n bəjəs sunnunxi?
 N xa n xaxili ti Ala ra,
 n man xa a tantu a xa kisi xa fe ra.
⁷ N Marigi Ala, n bəjəs nimisaxi n yətə kan ma fe ra.
 Na na a ra n nan n natuma i ma Yurudən,
 n na dənnaxə yi təmui,
 Xerimon nun Misari geyae na dənnaxə.
⁸ N ma təcəre xun nan tun masafe.
 A luma alç susui ye naxan sinma xure ye xun.
⁹ Alatala hinnema n na yanyi ra,
 n fan bəeti bama a bə kœ ra.
 N Ala maxandima naxan n nabaloma.
¹⁰ N bara a fala Ala bə,
 naxan sənbəs gbo alç fanye,
 «I nəsemuxi n ma munfe ra?
 I n luxi təcəre kui
 n yaxuie xa nəs bun ma munfe ra?»
¹¹ N yaxuie n təcəroma konbi ra ləxə yo ləxə.
 E n maxərinna, «I Marigi Ala na minden?»
¹² N sondonyi nimisaxi munfe ra?
 N bəjəs sunnunxi munfe ra?
 N xa n xaxili ti Ala ra,
 n man xa a tantu a xa kisi xa fe ra.
 N Marigi nan na n ma marakisima ra.

43

N bəjəs sunnunxi munfe ra?

Ala maxandi

¹ Ala, i xa n ma kiiti sa.
 I xa n xun mafala jnama danxaniyatate xən ma.
 I xa n natanga yanfantee nun wule faləs ma.
² Ala n ma kantama na i tan nan na,
 i n nabəjinxı munfe ra?
 I n luxi təcəre kui n yaxuie xa nəs bun ma munfe ra?
³ I xa n ma kira iyalan i xa nəndi ra,
 i xa n xun ti sigafe ra i yire i xa geya səniyənxı fari.
⁴ N nan n makərəma ne Ala xa sərəxəbade ra,
 Ala naxan findixi n ma səewə nun n ma jələxinyi ra.
 N bəeti bama n Marigi Ala bə kora ra.
⁵ N sondonyi nimisaxi munfe ra?
 N bəjəs sunnunxi munfe ra?
 N xa n xaxili ti Ala ra,
 n man xa a tantu a xa kisi xa fe ra.

44

Muxu mu i xa saatε kanama

Ala maxandi

- 1 Kora xa die xa lənni bəeti bəetibae xa mangə bə
- 2 Ala, muxu bara a mə̄ muxu benbae saabui ra,
i wali naxan nabaxi təmui dangixi.
- 3 I bara sie keri be
alako muxu benbae xa sabati yi bəxi ma.
- 4 E mu be sətə̄ e xa santidegəma xa ra,
e mu kisi sətə̄ e yətə̄ sənbē xa ra.
I tan nan sənbē bara e rakisi,
i tan nan xa hinnē bara findi na saabui ra.
- 5 Ala, i tan nan findi n ma mangə ra.
Yandi, i xa Yaxuba bənsə̄e rakisi.
- 6 Muxu fama muxu yaxuie ragbilende i tan nan saabui ra,
muxu fama e ragorode i xili ra.
- 7 N mu n xaxili tixi n ma xali xa ra,
n ma santidegəma mu nōma n nakiside.
- 8 Kənč i tan nan muxu ratangama muxu yaxuie ma,
i tan nan muxu xənmixie rayaagima.
- 9 Muxu Ala nan matə̄xəma təmui birin,
muxu i tan nan xili tantuma abadan.

Nəngi rate.

- 10 Kənč yakəsi i bara muxu rabəjın,
i bara muxu rayaagi.
I mu muxu xa səcərie malima sənčon.
- 11 I bara muxu ragi muxu yaxuie ya ra,
naxee muxu xənxi,
nee bara muxu harige birin ba muxu yi ra.
- 12 I bara muxu rabəjın alako e xa muxu faxa ało xurusee,
i bara muxu rayensen nəmanə̄ gətə̄ee ma.
- 13 I bara i xa jama mati sare xuri ra,
naxan mu findima geeni ra i bə̄.
- 14 I bara muxu rayaagi muxu dəxəbooree xən ma.
Muxu rabilinyie yoma muxu ma.
- 15 I bara a niya si gətə̄ee xa muxu mayele,
e nu e xunyie lintan muxu ma.
- 16 N xaxili ifuxi təmui birin, n bara yaagi.
- 17 Naxee n xənxi, nee n mayelema,
e n konbima.
E wama e gənə̄çəxəfe.
- 18 Hali yi birin to rabaxi muxu ra,
muxu mu nəxəmuñi i ma,
muxu mu i xa saatε kanaxi.
- 19 Muxu bəñə̄ mu gələnxı i fəxə̄ ra,
muxu mu muxu makuyaxi i xa kira ra,
- 20 naxan a niyama i xa muxu lu wulabaree tagi,
muxu xa faxa.
- 21 Xa muxu sa nəxəmuñi muxu Marigi Ala xili ma,
xa na mu a ra muxu naxa ala gətə̄ee batu,
- 22 Ala mu a kolonma xə?
- A mu mixi gundo birin kolon?
23 Kənč mixie na muxu faxafe ało xurusee.
E na rabama təmui birin i tan nan ma fe ra.
- 24 N Marigi, xunu. I xife munfe ra?
Keli, i naxa mə̄̄ muxu ra təmui birin.

²⁵ I yatagi nōxunma muxu ma munfe ra?
 I nēxumxi muxu xa tōrē nun yaagi ma munfe ra?
²⁶ Muxu bira nē bōxi, muxu mu nōma kelide sōnōn.
²⁷ Yandi, keli, fa muxu mali.
 I xa muxu xun sara i xa hinne xa fe ra.

45

Mangē xa futi*Ala matōxē*

¹ Kora xa die xa lōnni bēeti bēetibae xa mangē bē. A xa ba ałō bēeti naxan xili «Fuge tofanyie.» Xanunteya sigi.

² Wōyēn fanyie bara n bōnē rafe.

N xa yi wali raba mangē bē.

N nēnyi luma nē ałō sebeliti fanyi xa kale.

³ I tofan adamadi birin bē, i fata wōyēn nōxunme tide, barima Ala barakē sama i xa fe ma tēmui birin.

⁴ I xa i xa santidēgēma xiri i tagi, alako i xa xunnakeli nun i xa binyē xa kolon.

Sōori sēnbēma nan i ra.

⁵ I sēnbē gbo.

Te i xa sōri ragise fari, nōndi, magoroe, nun tinxinyi xa fe ra.

I xa fe xungbe raba.

⁶ I xa tanbēe magaaxu.

E fama i yaxuie sondonyi sōxōde, sie birama nē i sanyie bun.

⁷ «Ala, i xa mangē kibanyi buma nē abadan.

Tinxinyi nan findixi i xa mangēya tōnxuma ra.»

⁸ Tinxinyi nan nafan i ma.

Naaxuija mu rafan i ma fefe ma.

Na nan a toxi i Marigi Ala bara i sugandi sēewē kui.

Fisamante nan i ra dangife i booree ra.

⁹ Labundē nun se xiri nōxunme na i xa dugi ma.

Xulunyi tima i xa mangē banxi tofanyi kui.

Kōrae jēlēxinyi xui raminima i bē.

¹⁰ Mangēe xa di ginēe luma i sēeti ma, i xa ginēe fan na i fē ma, a maxirixi xēema tofanyi ra.

¹¹ N ma di ginē, i tulī mati n na.

I naxa kankan i bōnsōe ma, xa na mu a ra i xa denbaya nun i baba ma.

¹² I xa i igoro mangē bē

naxan findixi i marigi ra.

I tofan, i rafan a ma ki fanyi.

¹³ Tirekae fama bunsee ra i bē, naafuli kanyie fan fanma i binyade.

¹⁴ Mangē xa di ginē soma banxi kui, a maxirixi dugi tofanyi ra, xēema na a ma.

¹⁵ A xa konyi ginēe a matima mangē xōn.

Mangē fan maxirixi dugi tofanyi ra.

¹⁶ Ginē so tēmui, mixi birin jēlēxinxi, e xulunyi tima.

¹⁷ I xa die fama lude ałō i benbae,

e findi mangēe ra bōxi birin xun ma.

¹⁸ N i tan findima xili kanyie fan na abadan.

Bōnsœ birin i matōxoma nε waxati yo waxati.

46

Won mu gaaxuma

Ala matōxœ

¹ Kora xa die xa bεeti bεetibae xa mange bε ginedimedi xui daaxi

² Ala, won kantama nan a ra.

Won ma kantari na a yi ra.

A won malima won ma tɔɔrε birin kui.

³ Xa bɔxi sa sεrεn, won mu gaaxuma.

Xa geya sa bira baa ma, won mu gaaxuma.

⁴ Xa mɔrɔnyie sa xaajrε, won mu gaaxuma.

Xa geya sa a imaxa, a sεrεn, won mu gaaxuma.

⁵ Xure nan a ra, naxan salonyie Ala xa taa raseewama.

Ala Xili Xungbe Kanyi xa hɔrɔmɔlingira sεniyεnxi na mεnni nε.

⁶ Ala na na taa kui, na taa mu a ramaxama,

a a malima subaxε nεfε a li.

⁷ Sie sɔnxœ ratema, mangεye birama nε.

Ala nεfε a xui ramini, dunijña birin xununma nε.

⁸ Mangε Alatala na won sεeti ma.

Won ma kantari na Yaxuba Marigi Ala yi ra.

⁹ Wo fa Alatala xa wali mato,

a gbaloe naxan luxi bɔxi ma.

¹⁰ A tan nan gere jɔɔrma dunijña birin ma.

A xali girama nε.

A tanbε kanama nε,

a makantase gan.

¹¹ «Wo wo raxara, wo xa a kolon Ala na n tan nan na.

N si birin yamarima.

N ma yaamari na dunijña birin ma.»

¹² Alatala na won sεeti ma,

Won ma kantari na Yaxuba Marigi Ala yi ra.

47

Ala fisamante mange

Ala matōxœ

¹ Kora xa die xa bεeti bεetibae xa mange bε

² Wo tan sie birin, wo wo bεlεxε bɔnbo,

wo sɔnxɔ, wo xui ite jεlεxinyi kui Ala bε!

³ Alatala Xili Xungbe Kanyi magaaxu.

Mangε xungbe nan a ra dunijña birin xun ma.

⁴ A bara sie ragoro won bun ma,

e xa lu won sagoe.

⁵ A bara bɔxi fi won ma kε ra,

naxan findixi Yaxuba bōnsœ xa xunnakeli ra.

A won xanu.

⁶ Ala temá jεlεxin xui nan tagi,

a fama sarae fe xui ma.

⁷ Wo bεeti ba Ala bε, wo bεeti ba!

Wo bεeti ba won ma mange bε, wo bεeti ba!

⁸ Ala nan mange ra dunijña birin xun ma,

wo xa lɔnni bεeti ba.

⁹ Ala magoroxi mange kibanyi sεniyεnxi kui,

si birin mange nan a ra.

Nεngi rate.

¹⁰ Sie xa mangɛe kafuma Iburahima Marigi Ala xa Jnama ma,
barima Ala nan a ragiri mangɛe xa dunijna kanta.
Ala na se birin xun.

48

Ala xa taa Siyon

Ala matɔxɔɛ

¹ Kora xa die xa bɛeti. Sigi sɛniyɛnxi.

² Alatala gbo.

A lanma won xa a matɔxɔ
a xa taa kui a xa geya sɛniyɛnxi fari.

³ Ala xa geya Siyon tofan,
a rafan dunijna birin ma.

Na findi Mange Xungbe xa taa nan na.

⁴ Ala a Jɛngi sama a xa taa makantaxi xɔn,
a bara a yɛtɛ findi a kantama ra.

⁵ Mangɛe to e malan Siyon gere xili ma,

⁶ e naxa kaaba na tofe ra.

E naxa gaaxu, e fa e gi.

⁷ E to gaaxu na ya ra,
e naxa sɛrɛn alɔ gìnɛ naxan na di barife,

⁸ xa na mara alɔ Tarasisi xa kunkuie
foye xungbe naxee imamaxa.

⁹ Won Marigi Ala kaabanako naxan nabaxi a xa taa kui,
won bara na mɛ, won bara na to.

Mangɛ Alatala na taa rakisima tɛmui birin.

Jɛngi rate.

¹⁰ Ala, muxu na so i xa Hɔrɔmɔlingira kui,
muxu ratuma i xa hinne nan ma.

¹¹ Ala Xili Xungbe Kanyi,
i xili tantuma nɛ dunijna yire birin.
I xa mangɛya tinxin.

¹² Nama jɛleximma nɛ Siyon geya fari,
Yudakae sɛewama nɛ i xa kiiti xa fe ra.

¹³ Wo xa Siyon mabilin,
wo xa a xa sɔɔri tidee kɔnti.

¹⁴ Wo xa a tɛtɛ nun a yire makantaxie mato,
alako wo xa na fala wo xa die bɛ.

¹⁵ Ala nan na won Marigi Ala ra abadan.
A won naŋɛrɛma han aligiyama.

49

Aligiyama sigafe mu kanama

Ala xa sɛriyɛ

¹ Kora xa die xa bɛeti bɛetibae xa mangɛ bɛ

² Wo wo tulii mati yi ra, wo tan Jnama birin.

Dunijna Jnama birin, wo wo tulii mati n na.

³ Tide xuri kanyi, tide xungbe kanyi,
setare a nun se kanyi, wo birin xa wo tulii mati.

⁴ N fama wɔyɛnji hagige nan falade wo bɛ,
n bɔjɛ xaxili fanyi naxan maŋɔxunxi.

⁵ N nan n tulii tixi taali ra,
n fama na tagi rabade wo bɛ kora xui ra.

⁶ Munfera n fa gaaxuma gbaloe lɔxɔɛ ya ra,
n yaxuie xa fe kobi n nabilinma tɛmui naxɛ?

⁷ E laxi e xa bannaya nan na,
e nu fa e yɛtɛ matɔxɔ e harige xa gboe ra.

8 E mu nɔma e bore xunsarade,
 E mu nɔma e xunsare fide Ala ma.
 9 E nii xunsare xcɔcɔxɔ,
 e mu nɔma a fide abadan.
 10 E tan mu faxama? E mu sigama aligiyama?
 11 Won a toma, lɔnnilae faxama,
 lonnitaree fan faxama nɛ.
 E fa e harige lu mixi gbɛtɛe yi ra.
 12 Mixi naxee e xilie saxi bɔxie xun ma,
 e mafɔcxunxi nɛ e xa banxie luma nɛ naa abadan,
 e xɔnyi mu kanama keli lanfanmae ma,
 a sa dɔxɔ lanfanma gbɛtɛe ra.
 13 Hali mixi xungbe, a mu buma.
 A faxama nɛ alo subee.
 14 Mixi naxee laxi e yɛtɛ ra, e xa kira nan ya.
 E xui rafan naxee ma, nee birama nɛ e fɔxɔ ra.
 15 E aligiyama lima nɛ.
 Faxɛ e ralɔɛma nɛ.
 Mixi tinixinie e maboronma nɛ.
 E xa tofanyi kanama nɛ.
 Aligiyama findima nɛ e xɔnyi ra.

16 Kɔnɔ Ala n nii xunsarama nɛ aligiyama,
 a n xanin.

Nɛngi rate.

17 Mixi na findi banna ra, a harige na gbo,
 i naxa gaaxu,
 18 barima a mu sese xaninma aligiyama.
 A harige mu birama a fɔxɔ ra.
 19 A jɛlɛxinma nɛ a harige ra a xa dunijɛigiri kui,
 barima birin a matɔxɔma na xa fe ra,
 20 kɔnɔ a fa siga aligiyama
 a a benbae li na,
 naxee mu dunija toma sɔnɔn.
 21 Xa banna mixi xaxili mu na,
 a luxi nɛ alo sube naxee faxama.

50

Sɛrɛxɛ naxan nafan Ala ma

Ala xa sɛriyɛ

Asafi xa bɛeti
¹ Alatala na wɔyɛnfe.

A na dunijna birin xilife,
 keli sogetede han sogegorode.

² Kelife Siyon, Ala xa tofanyi yanbama.

³ Won Marigi Ala na fafe,
 a mu dunduxi.

Tɛ belebele na a ya ra,
 foye xungbe fan na a rabilinyi.

⁴ A xui tema koore ma,
 a xui goroma bɔxi
 kiiti sade a xa mixie bɛ.
⁵ «N batulae, naxee laayidi tongoxi n bɛ sɛrɛxɛ ra,
 wo xa wo malan.»

⁶ Ala xa masenyi tinixinxi kelima koore nan ma,
 barima kiitisa nan na Ala ra.

⁷ «N ma mixie, wo wo tuli mati, n xa wɔyɛn.
 Isirayila, n bara wo kalamu.

Ala nan n na, wo Marigi Ala.
⁸ N mu xɔnɔxi wo xa sɛrɛxɛe xa fe ra.
 Wo sɛrɛxɛ gan daaxie bama n bɛ tɛmui birin.
⁹ N mu tuura tongoma wo xɔnyi.
 N mu si kontonyi fan tongoma wo xa kule.
¹⁰ N gbe nan na sube birin na wula i.
 N gbe nan na sube birin na geyae ma.
¹¹ N gbe nan na xɔni birin na koore ma.
 N gbe nan na sube birin na fiili ma.
¹² Xa kaame n suxuma nu, n ma falama wo tan bɛ.
 N gbe nan na dunijna birin na.
¹³ N tan tuura sube donma? Ade.
 N tan si kontonyi wuli minma? Ade.
¹⁴ A lanma wo xa tantui rasiga n ma,
 na xa findi wo xa sɛrɛxɛe ra.
 Wo xa wo xa laayidie rakamali n bɛ, n tan Ala Xili Xungbe Kanyi.
¹⁵ Wo xa n xili wo xa tɔɔrɛ kui.
 N fama wo ratangade,
 wo fan fama n matɔxɔde.»

¹⁶ Ala xa masenyi nan ya, mixi jaaxie bɛ,
 «wo na n ma yaamari nun n ma saate durusife munfe ra?
¹⁷ N ma səriyɛ mu rafan wo ma.
 Wo mu n ma wɔyɛnyi danxunma.
¹⁸ Wo nun mujɛtie na a ra.
 Wo nun yɛnɛ rabae na a ra.
¹⁹ Fe jaaxi nan tun minima wo dɛ i,
 wo wule nan tun falama.
²⁰ Wo nun naxan nga kerem a ra,
 wo na tɔɔnɛgɛma.
²¹ Wo naxan nabaxi, na nan ya.
 Han yakɔsi n bara n sabari.
 Wo jɔɔkɔ a ma a n nɔ wo sɛeti ma,
 kɔnɔ n fama xaajɛde wo ma,
 n fama a birin ya bade wo bɛ.
²² Wo xa yi fe mɛ,
 wo tan naxee nɛɛmuxi Ala ma,
 xa na mara n wo xa fe kanama nɛ.
 Mixi yo mu wo ratangama.
²³ Naxan tantui sɛrɛxɛ bama n bɛ,
 na mixi bara n matɔxɔ.
 Mixi naxan a pɛrɛ ki matoma a fanyi ra,
 n fama n tan Ala xa marakisi masende a bɛ.»

51

Dawuda xa yunubi

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bɛeti bɛetibae xa mangɛ bɛ. ² Annabi Natan wɔyɛnfe Dawuda bɛ a yunubi raba Batiseba ra tɛmui naxɛ.
³ Ala, hinne n na ałɔ i darixi a ra ki naxɛ.
 Dịnɛ n ma fe jaaxi ma i xa bojɛ fanyi saabui ra.
⁴ I xa n nasɛniyɛn n ma fe kobi birin ma.
 I xa n ma yunubi xafari.
⁵ N bara n ma yunubi kolon.
 N mu nɔma nɛɛmude na ma.
⁶ N na fe jaaxi rabaxi i kerem nan na.
 N naxan nabaxi a mu rafan i ma.
 I na n makiiti,
 nɔndi luma nɛ i bɛ.
⁷ N barixi yunubi fe nan kui,

kabi nga furi ba nεεnε ra.
⁸ Kono nōndi na lu mixi bōjē kui,
na nan nafan i ma.
Na lōnni masen n bε.

⁹ N səniyēn hisopi burεxε ra,
alako n xa fiixε.
N səniyēn,
alako n xa fiixε fōen alo xijē.
¹⁰ Nεlexinyi nun sεewε fi n ma,
alako n bōjē xa sa.
¹¹ I kobe ti n ma yunubi ra,
i xa n ma fe kobi birin ba n ma.
¹² N Marigi Ala, n bōjē mafindi bōjē səniyēnxi ra,
xaxili fanyi fi n ma.
¹³ I naxa n makuya i ya tote ra.
I naxa i Xaxili Səniyēnxi ba n yi ra.
¹⁴ Kisi sεewε nun limaniya fi n ma
naxan n malima.
¹⁵ N i xa kira masenma nε i matandilae bε,
alako e man xa bira i fōxō ra.
¹⁶ N nakisima Ala,
n bara mixi faxa.
Yandi, n xunsara,
alako n xa i xa fe fanyi masen.
¹⁷ N Marigi, na niya n bε,
n xa i tantu.
¹⁸ Sərεxε mu rafan i ma,
xa na mu a ra n na bama nε i bε nu.
I mu wama sərεxε gan daaxi xōn.
¹⁹ Sərεxε fanyi findixi yētε magoroe nan na.
Ala wama yi sərεxε mooli nan xōn ma.

²⁰ I xa hinne Siyoni ra,
i xa Darisalamu tētē rakeli.
²¹ Na tēmui i j̄elēxinma nε sərεxε tinxinxi
nun sərεxε gan daaxi ra.
Na tēmui tuurae nan bama sərεxε ra i xa sərεxεbade.

52

DE J̄aaxi

Ala xa səriye

1 Dawuda xa lōnni bēcti bēctibae xa mangε bε. ² Masenyi nan ya Dowege Edonka xa fe ra, naxan a fala
Sōlu bε a Dawuda na Aximeleki xōnyi.
³ I yetε igboma fe kobi rabafe ra munfe ra?
Ala xa hinne buma nε abadan.
⁴ I de luma ałɔ fine naxan fe j̄aaxi rabama.
Yanfante nan i ra.
⁵ Fe j̄aaxi rafan i ma dangife fe fanyi ra.
Wule rafan i ma dangife nōndi ra.

Nəngi rate.

⁶ I wōyēn xui xaaje, i de mu fan.
⁷ Na kui Ala fama i rahalakide tēmui birin.
A i xusuma nε, a i keri i xa banxi kui, a i keri dunija ma.
⁸ Tinxitcε naxee findima seedee ra
e fama yelede na kanyi ma yi ki nε,
⁹ «Wo na mixi mato,
naxan mu nu a xaxili tixi Ala ra.
A naxa la a xa naafuli ra,

Nəngi rate.

a a yεtε kanta a xa yanfanteya ra.

¹⁰ Kɔnɔ, n tan naxan laxi Ala xa hinne ra,

n ma fe birin na sɔɔneyafe

alɔ Oliwi wuri tofanyi naxan na Ala xɔnyi.»

¹¹ N i tantuma nε abadan i xa wali xa fe ra.

N xaxili tixi i xili fanyi nan na i xa danxaniyatɔεe tagi,

barima i fan.

53

Xaxilitare xa masenyi

Ala xa sεriyε

¹ Dawuda xa lɔnni bεetti bεetibae xa mangε bε. A xa ba xule xui ra.

² Xaxilitare a falama a bɔŋε kui,

«Ala mu na.»

E fe haramuxie rabama, e mu tinxin.

Mixi yo mu na naxan fe fanyi rabama.

³ Ala a ya ragoroma adamadie ma kelife ariyanna,

a xa e mato xa xaxilima nde na na naxan Ala fenma.

⁴ Kɔnɔ birin bara makuya Ala ra, e nu fe jaaxi raba.

Hali mixi keren mu na naxan fe fanyi rabama.

⁵ Tinxintaree xaxili mu na?

E nu n ma jama tɔɔrε tun.

E mu Ala xilima feo.

⁶ E fama sεrεnde gaaxui ra na nan ma,

barima Ala fama na mixi mɔɔlie rayensende, naxee wama wo tɔɔrofe.

⁷ Nde kelima Siyon a xa Isirayila rakisi?

Ala na a xa jama ramini konyiya kui,

Yaxuba bɔnsɔε sεewama nε, Isirayila jεlεxinma nε.

54

N Marigi tima n bun ma

Ala maxandi

¹ Dawuda xa lɔnni bεetti bεetibae xa mangε bε. A xa ba kɔra xui ra. ² Sifikae to a fala Sɔlu bε a Dawuda a noxunxi e xɔnyi, Dawuda naxa yi bεetti ba.

³ Ala, n nakisi i xili ra, n ma kiiti sa i sεnbe ra.

⁴ Ala, n ma dube suxu, i tuli mati n ma wɔyεnyi ra.

⁵ Xɔŋε ndee bara keli n xili ma,

mixi kobi naxee wama n faxafe.

E mu Ala kolon fefe ma.

Nεngi rate.

⁶ Ala n malima, n Marigi tima n bun ma.

⁷ A n yaxuie xa kobijna sare ragbilenma e ma.

I xa e halaki i xa dugutεgεja kui.

⁸ N bara a janige n xa sεrεxε ba i bε.

Alatala, n i xili tantuma nε barima i fan,

⁹ i man n nakisima n ma tɔɔrε kui, n fa nɔ n yaxuie ra.

55

Yanfantee

Ala maxandi

¹ Dawuda xa lɔnni bεetti bεetibae xa mangε bε. A xa ba kɔra xui ra.

² Ala, n ma dube suxu,

i naxa i nɔxun n ma maxandi ma.

³ I tuli mati n na, i xa n yaabi.

Xanmɛri nun gaaxui bara gε n suxude

⁴ n yaxuie xa wɔyεnyi xa fe ra,

a nun mixi jaaξie xa wali kobi xa fe ra.

E wama n toorofe, e n toɔɔrɔgɛma xɔnɛ kui.
⁵ N bɔjɛ bara səren, n sondonyi bara gaaxu faxɛ ya ra.
⁶ Gaaxui nun sərenyi bara n suxu a jaaxi ra.
 Na bara n natagan.
⁷ Xa gabutenyi nan nu na n bɛ nu alɔ ganbɛ,
 n nu bara siga yigiyi fende nu,
⁸ n nu n gima nɛ, n siga yire makuye,
 n sigama wula i nɛ nu.

Nɛngi rate.

⁹ N xa n gi mafuren, alɔ foye xungbe.
¹⁰ N Marigi, fe kobi rabae rayensen yɛ.
 I naxa e lu e xa lan fe kobi ma,
 barima kobijna nun gere bara gbo taa kui.
¹¹ Kɔɛ nun yanyi ra fe kobi rabae taa rabilinma,
 e xa fe jaaxi nun tinxintareya raba taa kui.
¹² E bara fe birin kana.
 Gbɛsɛrɛnɛya nun maifui bara gbo taa kui.
¹³ Xa yaxui nan tun n kombima nu, n dijɛma.
 Xa n xɔnmixi nan tun kelima n xili ma nu,
 n nan n nɔcxunma nɛ a ma nu.

¹⁴ Kɔnɔ i tan n lanfanma nan i ra, n xanuntenyi, n dɛfanboore.
¹⁵ Won dɛ fan, won birin sigama Ala xa hɔrɔmɔbanxi.

¹⁶ E xa e tɛrɛnna faxɛ ra,
 e xa goro gaburi kui e niŋɛ ra,
 barima e e pɛrɛma fe jaaxie nan tun kui.

¹⁷ Kɔnɔ n bara Ala xili.
 Alatala n nakisima nɛ.
¹⁸ N gbelegbelema kɔɛ a nun yanyi ra. A bara n xui mɛ.
¹⁹ N yaxuie to wuya, a bara n natanga na gere ma.
²⁰ Ala naxan na a xa kibanyi kui kabi a fɔlɛ,
 a a tuli matima n na, a fa n yaxuie rabira,

Nɛngi rate

barima e tondixi tuubide.
 E mu gaaxu Ala ya ra.
²¹ Yi mixie bara e bore gere, e saatɛ kana.
²² E dɛ jɔnxɔl alɔ xjɪɛ, kɔnɔ gere na e bɔjɛ kui.
 E xa wɔyɛnyi salaxun alɔ ture,
 kɔnɔ e mixi tɔɔroma alɔ santidɛgɛma naxan baxi a tɛɛ i.
²³ I xa i xaxili ti Alatala ra, a i malima nɛ.
 A mu tinma tinxintɛɛ xa bira.
²⁴ Ala, yi geresoe nun yi yanfantee xanin aligiyama.
 I naxa e xa simaya kɔnti rakamali.
 Ala, n bara n taxu i ra.

N mu gaaxuma sɔnɔns

Ala maxandi nun Ala matɔɔkɛ

¹ Dawuda xa suuki bɛɛtibaa xa mange bɛ. A xa ba alɔ bɛeti naxan xili, «Ganbɛ na wuri makuye fari.»
 A a ba Filisitakae a suxu tɛmui naxɛ Gati.
² Ala, hinne n na barima mixie na n gerefe.
 E gere tima n bɛ tɛmui birin.
³ N yaxuie fɛɛŋɛnma gere ra.
 Ala Xungbe, n gerefæ baraa wuya.
⁴ N na gaaxu tɛmui naxɛ, n nan n xaxili tima i tan nan na.
⁵ N Ala xa masenyi matɔɔkɔma.
 N mu gaaxuma sɔnɔns, barima n bara la Ala ra.

Ibunadama gbansan nōma munse rabade n na?

⁶ Tēmui birin n yaxue wama n tōorōfe e xa wōyēnyi ra.

N ma fefe mu rafanxi e ma.

⁷ E lanxi n ma jaxankatē ma,
e bira n fōxō ra yire birin alako e xa n faxa.

⁸ I naxa tin e xa ratanga e xa fe jaaxie ma.

Ala, i xa xōnē xa e rabira.

⁹ I n ma dunijēigiri kolon, i n yaye toxi.

N ma tōrē birin sēbexi i yi ra.

¹⁰ N na i xili tēmui naxē, n yaxue gblenma nē n fōxō ra.

N a kolon n nun Ala na a ra.

¹¹ N Ala xa wōyēnyi matōxōma,

n Alatala xa masenyi matōxōma.

¹² N mu gaaxuma sōnōn, barima n bara la Ala ra.

Ibunadama gbansan nōma munse rabade n na?

¹³ Ala, n xa n ma laayidi rakamali i bē, n ma tantui sērēxēe ra,

¹⁴ barima i bara n natanga faxē ma.

I mu tin n xa bira,

alako n xa jērē i xa kira xōn ma yi bēndē fūji fari.

57

N bara limaniya sōtō

Ala maxandi

¹ Dawuda xa suuki bēetibae xa mange bē. A xa ba alō bēeti naxan xili «I naxa halaki ti.» Dawuda naxa yi ba a to a gi Sōlu ma, a sa so fōnmē kui.

² Ala, hinne n na, yandi i xa hinne n na.

N maratangē fenma i yire
alo tōxeyōrē a fenma a nga gabutenyi bun ma ki naxē
han fe xōrōxōe xa dangi.

³ N bara Ala Xili Xungbe Kanyi maxandi
naxan n ma fe birin sōōneyama.

⁴ N xōnmixie n jaxankatama tēmui naxē,
Ala n nakisima nē kelife ariyanna,

Nēngi rate

a hinne nun nōndi ragoroma n ma.

⁵ Yētēe bara n nabilin,
n saxi e tagi, e tan naxee adamadie faxama.

E jēnyie luxi alō tanbēe,
e nēnyie luxi alo santidegēma naxan baxi a tēe i.

⁶ Ala, i xa i xa binyē masen koore ma,
i xa a masen bōxi ma.

⁷ E bara yēlē ti n ya ra, a gbe mu luxi n xa so a ra.
E bara yili ge n ya ra, kōnō e tan nan biraxi a kui.

Nēngi rate.

⁸ Ala, n bōjēe bara limaniya, n bara limaniya sōtō.
N bēeti bama nē, n i tantuma nē.

⁹ N bōjēe bara keli n na,
n xa n ma kōrae tongo, n xa bēeti ba han subaxē.

¹⁰ Marigi, n i tantuma nē sie tagi.

N bēeti bama ne i bē bōnsōee tagi.

¹¹ I xa hinne koore lima nē,
i xa tinxinyi tema nē han nuxuie.

¹² Ala, i xa i xa binyē masen koore ma,
i xa a masen bōxi ma.

58

Adamadie sare

Ala xa səriyε

¹ Dawuda xa suuki bεetibae xa mangε bε. A xa ba alɔ bεeti naxan xili «I naxa kasare ti».

² Wo xa wɔyεnyi mu tinxin.

Adamadie, wo nɔma kiiti sade nɔndi ra?

³ Ade, wo fe jaaxi rabama wo bɔnε kui,

wo fe jaaxi rabama yι bɔxi ma,

wo mixi ratantanma dunjna ma.

⁴ Kafi e bari tεmui,

e findixi mixi jaaxi nan na.

Wule falsee bara lɔε kabí e bari lɔxɔε.

⁵ E xa xɔnε luxi nε alo bɔximase xɔnε,

alo bɔximase naxan mu bɔximase suxui xui ramεma.

⁶ Hali bɔximase suxui fanyi, a mu nɔma a suxude.

⁷ Ala, i xa e jinyi kana e dε i, barima e luxi nε alo yεtε.

Alatala, i xa e dε wanwan.

⁸ E jɔnma nε alɔ ye naxan ifilima bɔxi.

E xa tanbε mu jεrεma sεnbε ra.

⁹ A luma alɔ boe naxan fate lɔεma lingi kui.

A luma alɔ di naxan baxi a nga fate i, a mu foye to.

¹⁰ Beenun tunde xa fura yege malinsinxı ra,

xa na mu a ra yege xare ra,

Ala e kɔma nε, a e wɔlε a i.

¹¹ Mixi tinxinxı fama jεlexinde barima a fama gbejɔxɔε sɔtɔde.

A fama a sanyi maxade mixi jaaxi wuli ra.

¹² Adamadie fama a falade, «Iyo, Ala mixi tinxinxı sare firma.

Iyo, Ala kiiti sama nε dunjna ma.»

59

Bare xaaŋεe

Ala maxandi

¹ Dawuda xa suuki bεetibae xa mangε bε. A xa ba alɔ bεeti naxan xili «I naxa halaki ti». A naxa a ba Solu to sɔɔrie xεε e xa Dawuda faxa a xa banxi kui.

² N Marigi Ala, n natanga n yaxuie ma.

N ma fe xa te dangife n yaxuie xa fe ra.

³ N natanga tinxintaree ma.

N nakisi faxεtie ma,

⁴ barima e wama n faxafe.

Sεnbεmae na e malanfe n xili ma,

hali n mu findi fe kobi raba ra,

hali n mu yunubi yo raba Alatala ra.

⁵ Hali n mu na fe jaaxi rabafe,

e e gima n fɔxɔ ra, e xa n gere.

Keli, i fa n mal! Yandi n ma fe mato.

⁶ Isirayila Marigi Alatala, Mange Ala, keli,

i xa si danxaniyataree raton.

I naxa diŋε yi yanfante tinxintaree ma.

Nengi rate.

⁷ E fama kɔε ra alɔ bare xaaŋεe e fa taa rabilin.

⁸ E dε luma alɔ bare dε xunfε minima naxan kui.

E xa wɔyεnyi mixi tɔɔrɔma alɔ santidεgεma.

E naxε, «Nde nɔma won ma wɔyεnyi mεde?»

⁹ Kɔnɔ Alatala, i tan nan yelema e ma.

I si danxaniyataree birin mayelema.

¹⁰ N nan n yεtε ratangama e sεnbε ma i tan nan saabui ra.

Ala nan na n ma kantama ra.

¹¹ N Marigi Ala, naxan xa hinne gbo, i xa ti n ya ra,
i xa n yaxuie rabira.
¹² N Marigi, n ma kantama, i naxa e faxa keren na.
I xa e rabira alako n ma jaama naxa neem mu i senbe ma.
¹³ E yunubi rabama e xa woyenye ra.
I xa e suxu e xa yete igboja kui.
E dankee nun wulee nan tun falama.
¹⁴ I xa e rajon i xa xone ra, alako e naxa to sonon,
alako e xa a kolon Ala nan Mange ra
Yaxuba bonsce nun dunijna birin xun ma.

Nengi rate.

¹⁵ E fama koe ra alo bare xajee e fa taa rabilin.

¹⁶ Baree donse fenma yire birin koe ra,
konco e mu lugama.

¹⁷ N i senbe matxoma beeti ra.

N i xa hinne matxoma geseges,
barima n ma kantama nan i ra,
i n kantama n ma toore kui.

¹⁸ N ma senbema, n beeti bama i be.

N Marigi Ala nan n kantama ra,
n Marigi Ala nan n hinne ma n na.

60

Ala fama xunnakeli ra

Ala maxandi

¹ Dawuda xa lonni suuki beetibae xa mange be. A xa ba alo beeti naxan xili «Fuge tofanyi alo Ala xa saate.» ² Isirayila to Sirenika gere, e yi beeti ba na temui ne. Enu kelixi Mesopotamiya nun Soba boxi ma. Yowaba naxa Edonka wulu fu nun firin faxa fole kui foxes na deennaxe.

³ Ala, i bara muxu ralo,
i bara nde ba muxu xa gali ra,
i bara xonc muxu ma,
konc yakosi, i xa senbe fi muxu ma.

⁴ I bara boxi rasren,
i bara a iboo.

I xa na yailan muxu be
barima boxi wama kanafe.

⁵ I bara fe xocxocsee ccd i xa mixie ma,
han e bara lu alo siisila.

⁶ Konc naxee gaaxuxi i ya ra,
i bara tonxuma so e yi ra,
e xa no e yaxuie ra.

⁷ I xa i xanuntenyie rakisi i senbe ra,
i xa muxu xa dubbe suxu.

⁸ Ala xa masenyi nan ya,
a naxan falaxi horomobanxi seniyenxi kui,
«N Sikemi taa firma ne wo ma xunnakeli kui,
n Sukoti geya lanbanyi fan fi wo ma.

⁹ Galadi boxi, n gbe. Manasi boxi, n gbe.
Efiramikae nan findima n ma geresoe ra.

N mange doxoma ne Yudaya.

¹⁰ Mowabakae findima n ma konyie nan na.
Edon findi n ma boxi ra.
N gere xui ratema ne Filisita.»

¹¹ Ala, nde nomma n xaninde na taa makantaxi kui?
Nde nomma n xaninde han Edon boxi ma?

- ¹² I tan gbansan, i tan naxan muxu ralœ,
i tan naxan mu nu na muxu xa sɔɔrie sɛeti ma.
¹³ Muxu mali muxu yaxue gerede.
Adamadi xa mali, sese mu a ra,
¹⁴ kɔnɔ Ala xa mali tan fama muxu yaxui birin halakide.

61

Kelife yire makuye

Ala maxandi

- ¹ Dawuda xa bɛeti bɛeti baɛtibae xa mangɛ bɛ. A xa ba kɔra xui ra.
² Ala, i tulı mati n ma maxandi ra.
N ma maxandi rame.
³ N i maxandima kelife ra bɔxi makuye.
N bɔjɛ mu saxi.
N xanin geya fari naxan ite dangife n na.
⁴ I findixi n bɛ yire nan na
n kantaxi dɛnnaxɛ n yaxuie ya i.
⁵ N wama lufe i xɔnyi tɛmui birin.
N wama lufe i xa kantari kui,
alo xɔni yɔrɛ luma a nga gabutenyi bun ma ki naxɛ.
⁶ N Marigi Ala, i bara i tulı mati n ma maxandi ra.
I bara kɛ fi n ma,
nun mixi birin ma naxee gaaxuxi i xili ya ra.

- ⁷ Mangɛ xa simaya xunmasa,
alako a xa bu a gbegbe ra.
⁸ A xa mangɛya xa bu i ya i tɛmui birin,
I xa hinne a ra, i xa findi a dugutɛgɛ ra.
⁹ Iyo, n mu taganma bɛeti bafe ra i xili binye bɛ,
barima i n ma maxandi yaabima tɛmui birin.

62

Ala xa bɔjɛsa

Ala xa sɛriye

- ¹ Dawuda xa bɛeti bɛeti baɛtibae xa mangɛ Yedutun bɛ
² N bɔjɛ saxi Ala nan saabui ra,
n ma kisi fatanxi a tan nan na.
³ A luxi n bɛ alo fanye,
n ma marakisima nun n makantama nan a ra.
N mu nɔma birade sɔnɔn.
⁴ Wo dutunma mixie ma han mun tɛmui,
wo xa e rabira, alo banxi nun tɛtɛ fori?
⁵ E wule falama alako e xa mixie ba yire fanyi e nu dɛnnaxɛ.
E dubɛ tima e dɛ ra, kɔnɔ e danke tan tima e bɔjɛ ra.

Nɛngi rate.

- ⁶ N bɔjɛsa sɔtɔma Ala nan na,
barima n xaxili tixi a tan nan na.
⁷ A luxi alo fanye na a ra n bɛ,
n ma marakisima nun n ma makantama nan a ra.
N mu nɔma birade sɔnɔn.
⁸ N ma kisi nun n ma binyɛ na Ala nan yi.
Ala n makantama nan a ra,
n yigi tide nan a ra.
⁹ Nama, wo xa wo taxu a ra,
wo xa wo xa kontɔfili masen a bɛ.
A tan nan nɔma won malide.

Nɛngi rate.

- ¹⁰ Adamadie luma alo foye naxan dangima.
Mixi xungbe findima mixi xuri ra,

Xa e xa fe bara maniya,
a yelebu alɔ foye.

¹¹ Wo naxa harige fen fe kobi ra,
wo naxa a fen muŋɛ ra.
Xa wo xa naafuli sa gbo,
wo naxa wo xaxili ti na ra.
¹² Ala bara fe firin fala n naxee mɛxi.
Keren, sɛnbe na Ala bɛ.
¹³ A firin nde, n Marigi nan hinnɛnte ra,
barima a mixie sare ragbilenma e ma.

63

Ala xa hinne fan simaya bɛ

Ala matɔxɔɛ

¹ Dawuda xa bɛeti, a naxan ba Yudaya, a to nu gbengberenyi ma tɛmui naxɛ

² Ala nan n Marigi ra.

Ala n i fenma, barima n hayi na i ma,
alɔ fate hayi to na ye ma gbengberenyi ma.

³ N luma i xa hɔrɔmɔbanxi kui
alako n xa i sɛnbɛ nun i xa binyɛ to.

⁴ I xa hinne fan simaya bɛ.

N bara i matɔxɔɛ.

⁵ N i tantuma n ma simaya birin kui,
n nan n bɛlɛxɛe itema i mabiri.

⁶ N bɔnsɔɛ wasama nɛ i tantufe ra sɛɛwɛ kui.

⁷ N na n sa n i xa fe majɔxunma kɔɛ birin,

⁸ barima i tan nan n malima.

N sɛɛwama nɛ i niini bun ma.

⁹ N nii bara fatu i ma, i bɛlɛxɛ luma nɛ n bun ma.

¹⁰ Naxee katama n faxade, e tan nan faxama.

¹¹ Santidegɛma fama nɛ e sɔxɔde,
wulai baree fa e ibɔɔde.

¹² Mange sɛɛwama nɛ Ala xa fe ra.

Naxee e kalima Ala xili ra, nee fama nɛ a matɔxɔde.

Kɔnɔ wule falɛe dɛe balanma nɛ.

64

Adama xa majɔxunyi tilin

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bɛeti bɛɛtibae xa mange bɛ

² Ala, i tulı mati n wa xui ra,

N natanga n yaxuie ma.

³ N nɔxun mixi juaaxie ma
naxee wama n tɔɔrɔfe tinxintareya kui.

⁴ E de xaaŋɛ alɔ santidegɛma,
e xa wɔyɛn juaaxie luma alɔ tanbɛe.

⁵ E mu gaaxuma tinxintɔɛ ya ra,

e luma a jaxankata ra tun.

⁶ E de kobi, e yɛlɛ italamá mixi ya ra.

E naxɛ, «Nde na kolonma?»

⁷ E yanfanterya yailanma, e a fala,

«Won xa keli a yanfa xili ma. A sɔɔnyama nɛ.»

Adama xa majɔxunyi tilin.

⁸ Kɔnɔ Ala na tanbɛe woli, e e lima nɛ kerén na.

⁹ E bara wule fala.

Naxee e toma, e e gima nɛ.

¹⁰ Na gaaxui adama birin suxuma nɛ.

E Ala xa wali masenma,

e a xa wali kolonma nɛ.

11 Tinxintoe seewama ne Alatala ra,
a fa lu a niini bun ma.
Sondon fanyi kanyi jnelexinma ne.

65

*Saabui fanyi**Ala matoxoe*

¹ Dawuda xa beetti beetibaes xa mangue be
² Matoxoe na i tan Ala be Siyoni geya fari.
Muxu laayidi naxan tongoxi i be,
muxu na birin nakamalima ne.
³ Ala, i muxu xa maxandi birin meema ne.
Dunijna birin fama ne birade i foxyo ra.
⁴ Tantanyi to no muxu ra, i bara muxu xa yunubi xafari.
⁵ I naxan sugandima a xa makore i xa salide ra,
na jnelexinma ne barima a buma ne i xonyi.
Muxu bara wasa i xa fe fanyi ra,
fe seniyenxi naxan kelixi i xa horomelingira.
⁶ I muxu xa maxandi yaabima kaabanako nun tinxinyi ra.
Ala, i bara findi muxu rakisima ra.
Dunijna yire birin xaxili tixi i ra.
⁷ I bara geya daa i senbe ra
barima senbema nan i ra.
⁸ I bara baa xui radundu, moryoni xui mu na.
I bara jama fan masabari.
⁹ Dunijna birin gaaxuma ne i xa kaabanakoe ya ra.
Kelifo sogetede han sogegorode,
e birin e jnelexin xui raminima ne i xa fe ra.
¹⁰ I boxi meeni, a a rafe fe fanyi ra.
Ixure rafema ye ra alako mixie xa baloe soto.
¹¹ I tunye sama boxi ma alako boxi xa boroxo sansi be.
I barake sama xe ma, a xa fan.
¹² Xe xaba temui i fe fanyi raminima ne.
I xa sansi sase rafema ne, han a fili a ma.
¹³ Gbengberenyi fiilie nun geyae fanma ne.
¹⁴ Kurusee yiriwama ne fiili ma.
Sansi yiriwama ne geya bunyie.
Na birin, Ala xa fe fanyi nan masenma won be seewee kui.

66

*Ala xa kaabanakoe magaaxu**Ala matoxoe*

Beeti nun suuki beetibaes xa mangue be
¹ Adamadie birin xui xa ite seewee ra Ala be.
² Wo xa a xili binya beetti ra,
wo xa a binya matoxoe ra.
³ Wo xa a fala Ala be,
«I xa kaabanakoe magaaxu.
I senbe gbo han. Hali i yaxuie serenma i ya ra.
⁴ Dunijna birin i batuma,
e i binya beetti ra, e i xili matoxo.»

Nengi rate.

⁵ Wo fa Ala xa wali matode.
A na fe raba adamadie tagi, na magaaxu.
⁶ A baa findi xare ra,
a mixi ragiri xure ma e sanyi xaraxi ra.
Na kui, won jnelexinma ne a ra.
⁷ A dunijna yamarima senbe ra abadan.

A ya tixi sie ra, matandilae mu nōma kelide sōnōn.

⁸ Sie, wo xa won Marigi Ala tantu,
wo xa wo xui ramini a matōxōfe ra.

⁹ A bara simaya fi won ma,
a mu tin won xa bira,
¹⁰ barima Ala won bōjē kolon.
A bara won mato alō mixi gbeti matoma ki naxε
a a raxunu alako a gbi xa ba.

¹¹ I bara muxu xun ti yelē kui ra,
i man bara kote dōxōdō muxu xun ma.

¹² I bara a lu mixie xa nō muxu ra,
muxu xa tōctōc ye nun tē xōora.

Kōnō a rajōnyi, i bara muxu xun ti daxamui yire ra.

¹³ N fama sērēxē gan daaxi ra i xa banxi kui,
n nan n ma laayidi rakamalima nē,

¹⁴ n naxee fala n dē ra n nu tōcōrē kui tēmui naxε.

¹⁵ N xuruse turaxie bama nē sērēxē gan daaxi ra,
alō yēxē kontonyie, tuurae, nun si donbie.

Nēngi rate.

¹⁶ Wo fa, wo xa wo tuli mati,
wo tan naxee gaaxuma Ala ya ra.

N xa a masen Ala naxan nabaxi n bē.

¹⁷ N bara a xili, n bara a matōxōcō.

¹⁸ Xa yanfanteya nu na n bōjē kui nu,
n Marigi mu nu a tuli matima n na.

¹⁹ Kōnō Ala bara n xui ramē,
a n ma dubē suxu.

²⁰ Tantui na Ala bē naxan bara n ma maxandi xui mē,
a man bara hinne n na.

Nēngi rate.

67

Si birin xa Ala xa marakisi kolon

Ala matōxōcō

¹ Bēeti nun suuki bēetibae xa mangē bē. A xa ba kōra xui ra.

² Ala xa hinne won na,

Ala xa barakē ragoro won ma,

Ala xa naiyalanyi xa yanba won ma,

Nēngi rate

³ alako a xa kirae xa kolon dunijna ma,
alako si birin xa a xa marakisi kolon.

⁴ Ala, sie xa i tantu, si birin xa i tantu.

⁵ E xa bēeti ba pēlexinyi kui,
barima i sie makiitima nōndi ra,
i tan nan e rajērēma yi dunijna bēndē funi fari.

Nēngi rate.

⁶ Ala, sie xa i tantu,
si birin xa i tantu.

⁷ Boxi bara daxamui ramini won bē,
tantui na won Marigi Ala bē.

⁸ Ala xa barakē sa won ma,
dunijna birin xa gaaxu a ya ra.

68

Ala nan dunijna mangē ra

Ala matōxōcō

¹ Dawuda xa bēeti bēetibae xa mangē bē

² Ala xa keli, a yaxuie xa yensen yē.

Naxee a xɔnma, e xa e gi a ya ra.
³ I i yaxuie ralɔɛma nɛ
 alɔ foye tɛ tuuri ralɔɛma ki naхε.
 Kaafiri lɔɛma nɛ Ala ya i,
 alɔ ture xunuma tɛ i ki naхε.
⁴ Kɔnɔ mixi tinxinxı pɛlexinma nɛ,
 e e sɛewɛ xui itema nɛ Ala ya i.
 E tan luma na pɛlexinyi nan kui.
⁵ Won xa bɛeti ba Ala bɛ, won xa a xili matɔxɔ bɛeti ra.
 Naxan pɛreema nuxui fari, won xa a rasɛnɛ.
 A xili Alatala.
 Won xa won sɛewɛ xui rate a ma.
⁶ Ala, misikiinɛ baba nan a ra.
 Ala, kaajɛ makante nan a ra.
 Ala xɔnyi sɛniyɛn.
⁷ Ala denbaya fima denbayatare ma,
 Ala xɔreya fima geelimanie ma, e pɛlexinma nɛ.
 Kɔnɔ Ala matandie luma nɛ gbengberenyi ma.

⁸ Ala, i nu na i xa jnama ya ra wula i tɛmui naхε,
⁹ bɔxi birin nu sɛrɛnma nɛ.
 Tunɛ ye nu goroma Ala ya i,
 Isirayila Marigi Ala, naxan na Siyon.
¹⁰ Ala nu tunɛ ye ragoroma bɔxi ma,
 a xa sɛnbɛ fi a xa bɔxi taganxi ma.
¹¹ I bara i xa jnama rasabati naa.
 I bara tɔɔrɔmixi mali naa.
 I na birin nabaxi nɛ barima i fan.
¹² Marigi masenyi fanyi soma a xa xɛɛrae yi ra.
 Gali belebele nan e ra. E naхε,
¹³ «Geresoe mangɛe na e gife,
 e na e gife wo ya ra.
 Wo xa ginɛe naxee luxi banxi,
 e fama yi gere naafuli itaxunde.
¹⁴ Wo fama wo malabude wo xa xurusee fe ma.
 Ala mɛɛnima nɛ a xa jnama ma
 alɔ a mɛɛnima ganbɛe ma ki naхε.
 E gabutenyi luma alɔ gbeti nun xɛɛma nan na e ma.»
¹⁵ Ala Xili Xungbe Kanyi bara mangeɛ rayensen
 Salamon geya ma balabalanyi saabui ra.
¹⁶ Basan geya, Ala naxan daaxi, konde wuyaxi naxan bɛ,
¹⁷ wo na Ala xa geya sugandixi matofe tɔɔnɛ ra munfe ra,
 a bara a xa hɔrɔmolingira ti dɛnnaxɛ?
 Ala luma nɛ mɛnni tɛmui birin.
¹⁸ Alatala xa geresoe xa gisee wuya dangi wulu fu ra.
 A xa geresoe fan dangi wulu wulue ra.
 Ala na e ya ma.
 Sinayi geya na yire sɛniyɛnxi kui.
¹⁹ N Marigi Alatala, i bara te koore ma.
 I bara geelimanie xanin.
 Adamadie bara i buňa,
 matandilae fan bara wa sofe i xɔnyi.
²⁰ Tantui na i be lɔxɔɛ birin,
 a won ma kote xaninfɛ lɔxɔ yo lɔxɔ.
 Won ma marakisima na Ala nan na.
²¹ Won Marigi Alatala won nakelima nɛ faxɛ ma.
 Won ma marakisima na Ala nan na.
²² Ala a yaxuie xunyi kanama nɛ.
 Naxee pɛreɛ kira jnaaxi xɔn ma,
 a nee fan xun xɔri bɔɔma nɛ.

²³ Marigi naxε, «N fama nε e ra kelife Basan,
n fa e ra kelife baa ma,

²⁴ alako wo xa fa e wuli to wo sanlaabe ra.
Wo xa baree fan e donma nε..»

²⁵ Ala, muxu bara i to fa ra jama ya ma.

Ala nun a xa mangε sugandixi na sofe hɔrɔmɔlingira kui.

²⁶ Beɛtibae na yare, kɔra bɔnboεε na e fɔxɔ ra,
ginεε na maxase ramaxafe e rabilinyi.

²⁷ Wo xa Ala tantu malanyie,
Isirayila xa die, wo xa Alatala tantu.

²⁸ Bunyamin nan ya,
naxan barixi dɔnxɔε ra.

A tan nan findixi e xa mangε ra.

Yudaya mangεe nan ya, e nun e xa mixie.

Sabulon mangεe nan ya,
Nafatali mangεe nan ya.

²⁹ Ala, i xa masenyi ti sɛnbε ra.

I xa i sɛnbε masen alo tɛmui dangixi.

³⁰ I xa banxi na Darisalamu.

Mangεe fama i buŋade naa.

³¹ I xa xaŋε Misira ma,
naxan maniyε malí xungbe ra naxan na ye xɔɔra.

A luma alo tuura gali,
ninge yɔrεe biraxi naxee fɔxɔ ra.

Na ninge yɔrεe luma alo si gbɛtεe
naxee duuti fima Misira ma.

Si gbɛtεe naxee wama gere xɔn, i
xa e rayensen yε.

³² Misira xεεrae, a nun Kusi xεεrae, xa fa duuti ra Ala bε.

³³ Mangε naxee birin na dunjia, nun a rabilinyi,
wo xa bεeti ba Ala bε, wo xa Alatala tantu,

³⁴ naxan pɛrɛma nuxui fari koore ma kabi a rakuya,
naxan galanyi xui raminiima sɛnbε ra.

³⁵ Wo xa a kolon, Ala sɛnbε gbo.

A Isirayila yamarima a sɛnbε ra,
sɛnbε naxan kelima koore ma.

³⁶ Ala, i na i xa hɔrɔmɔlingira kui.

Ala, i magaaxu.

Isirayila Marigi Ala sɛnbε fima nε a xa jama ma.

Ala tantu!

N na birife

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bεeti bεetibae xa mangε bε. A xa ba alo bεeti naxan xili, «Fuge tofanyie.»

² Ala, n nakisi!

Ye bara te han n kɔnyi.

³ N na birife boora tilinxí kui,
n samyi mu tide yo sotøfe.

N na madulafe ye xɔɔra.

⁴ N bara i xili han n bara tagan,
n xui yo mu na sɔnɔn,

n ya bara n xɔɔn i fenfe ra.

⁵ N xɔnmixie bara wuya dangi n xunsɛxε ra.

Sɛnbεmae nan e ra naxee wama n faxafe.

E findi n yaxuie ra hali n mu fefe rabaxi e ra.
 N mu fe jaaxi yo rabaxi e ra,
 kɔnɔ e wama n xa sare nde fi.
⁶ Ala, i n ma tantanyi kolon,
 n ma yunubie mu noxunxi i ma.

⁷ Mangɛ Alatala, i naxa a lu
 danxaniyatɔɛe xa yaagi n ma fe ra.
 Isirayila Mariigi Ala, i naxa a lu
 i fenmae xa ifu n ma fe ra.
⁸ E n konbima i tan nan ma fe ra.
 N bara yaagi han.
⁹ N xunyae mu n kolon sɔnɔn,
 n bara lu n taarae bɛ ałɔ xɔjɛ nde.
¹⁰ N wama i waxɔnfe rabafe.
 I konbimae bara findi n yaxuie ra.
¹¹ N wama, n sunma.
 Na birin man kui, mixie n konbima.
¹² N sunnun donma ragoroma n ma, e n mayelema.
¹³ Naxee dɔxɔxi taa sode dɛ ra, nee n mafalama,
 siisilae n mayelema sigi ra.

¹⁴ Kɔnɔ Alatala, n bara i maxandi.
 Ala i xa hinne n na barima i xa hinne gbo.
¹⁵ N nakisi alako n naxa biri boora xɔɔra,
 n natanga n xɔnmixie ma.
¹⁶ I naxa tin n xa madula, ye naxa n naloɛ,
 n naxa goro aligiyama.
¹⁷ Alatala, n xui ratin,
 i tan naxan fan, naxan xa hinne gbo.
 I xa kinikini n ma, i xa n mali.
¹⁸ I naxa i noxun i xa konyi ma.
 N na tɔɔrɛ kui, yandi n mali.
¹⁹ I xa i makɔrɛ n na,
 i xa n xunsara, i xa n nakisi n yaxuie ma.

²⁰ I bara n ma tɔɔrɛ nun n ma yaagi kolon,
 n yaxuie birin na i ya i.
²¹ Konbi bara n bɔjɛ kana han n bara fura.
 N hayi na kinikini ma, kɔnɔ a mu na.
 N hayi na mixi madundumae ma, kɔnɔ e mu toma.
²² E ncsɛdɛ sama n ma donse,
 e minse ɛnɔcɛ soma n yi ra, ye ɔxɔrɛ ra.
²³ E xa teebili xa findi gantanyi ra e bɛ,
 e xa naafuli xa findi yɛlɛ ra naxan e suxuma.
²⁴ E ya xa ifɔfɔ, e xa dɔnɔnku.
 E tagi xa e xɔnɔ han e xa bira.
²⁵ I cɔnx xa e ma, e xa na tɛ kolon.
²⁶ E xa gɔɔrɛ nɔn, nɔn xa konyi sonɔn,
 adamadie naxa lu e xɔnyi sonɔn,
²⁷ barima e tɔɔrɔmixie xa tɔɔrɛ xun masama,
 i naxee jaxankata.
 E mixie mayelema, i naxee halaki.
²⁸ I xa e xa yunubi birin to,
 alako e naxa i xa kisi sɔtɔ kui.
²⁹ E xilie xa ba simaya sɛbɛli kui,
 e naxa lu tinxintɔɛe ya ma.

³⁰ N tan na tɔɔrɔfe yi tɛmui,
 Ala, i xa n nakisi, i xa n nakeli.

³¹ N fama Ala xili matoxode bëeti ra,
n fama tantui rasigade a ma.

³² Na rafan Alatala ma dangife sërexë ra,
hali ninge kamalixi na a ra,
hali tuura feri kanyi na a ra,
toree na naxan be.

³³ Tçoromixie sëewama ne na tofe ra.
Naxee Ala fenma, e simaya xonkuye sotoma ne.

³⁴ Alatala a tulì matima setaree ra,
a mu neemuma a xa mixie ma e xa töre kui.

³⁵ Koore nun boxi xa a matoxo,
baa nun yexee xa a binya.

³⁶ Ala fama Siyoni rakiside,
a Yuda taae tima ne.
A man jama sabati naa,
naa xa findi e gbe ra.

³⁷ Na findima a xa konyie xa mamadie ke nan na.
Ala xanuntenye fama ne lude naa.

70

Ala fenmae xa sëewa

Ala maxandi

¹ Dawuda xa maxandi bëeti bëetibae xa mangë be

² Ala, n nakisi! Alatala, fa n mali mafuren.

³ Ala xa mixie rayaagi naxee wama n faxafe.

Ala xa e keri, Ala xa e ya ifu, naxee wama n törofe.

⁴ Ala xa e keri yaagi kui, naxee a falama n be, «I xa törc!»

⁵ I fenmae xa sëewa.

Naxee wama i xa kisi xon, e xa Ala matoxo temui birin.

⁶ Ala, n findixi misikiine nun töromixi nan na,
fa n mali, i naxa dugundi.

71

Fori xa maxandi

Ala maxandi

¹ Alatala, n kantama na i tan nan na,
i naxa tin n xa lu yaagi kui.

² I xa n nakisi, i xa n mali i xa tinxinyi kui.

I tulì mati n na, i n nakisi.

³ I xa n kanta.

I bara a fala n be i xa lu i xa niini bun ma temui birin,
alako n xa kisi.

N kantama na i tan nan na.

⁴ N Marigi Ala, n natanga mixi jaaxie senbe ma,
n natanga xonnante tinxitaree ma.

⁵ N Marigi Alatala, n xaxili tixi i tan nan na
kabi n dimedi temui,

⁶ kabi n nu na n nga teegë i.

I tan nan a niya n xa bari.

N i matoxoma temui birin.

⁷ N findixi misaali nan na mixi wuyaxi be,
barima n kantama senbëma na i tan nan na.

⁸ N i matoxoma temui birin.

⁹ I naxa meë n na n ma forjña kui,
i naxa n nabejin n ma senbëtareya kui.

¹⁰ N yaxue n mafalama,

e wɔyεnma e bora ra alako e xa n faxa.

¹¹ E naxε, «Ala bara a rabolo,
won xa bira a fɔxɔ ra, won xa a susu.
Mixi yo mu nɔma a ratangade.»

¹² Ala, i naxa i makuya n na.
N Marigi Ala, fa n mali mafuren.

¹³ Ala xa e rayaagi, a xa e rajɔn, naxee n tɔɔrɔgɛma.
Ala xa e rayaagi, a xa e ya ifu, naxee wama n tɔɔrɔfe.

¹⁴ N xaxili tixi i ra kudε i.
N luma i matɔxɔ ra tɛmui birin.

¹⁵ N i xa tinxinyi nun i xa kisi tantuma lɔxɔe birin,
barima e wuya han n jan mu nɔma e birin kolonde.

¹⁶ N i xa kaabanako rabaxie matɔxɔma nε.
N Marigi Alatala, n fama i xa tinxinyi gbansan masende.

¹⁷ Ala, i na n xaranfe kabi n dimɛdi tɛmui.

Han ya n i xa kaabanakoe matɔxɔma.

¹⁸ Ala, i naxa n nabεjɪn yakɔsi,
n bara fori, n xunseχε fan bara fuga.

I naxa n nabεjɪn
alako n xa i sɛnbɛ masen to nun tina mixie bε.

¹⁹ Ala, i xa tinxinyi gbo alɔ geysa.
I xa kaabanako wuya.

I maniyε na minden?

²⁰ Hali i to bara a niya muxu xa tɔɔrɔ, muxu xa halaki,
i fama muxu rakiside,
i fama muxu raketide gaburi tilinxı kui.

²¹ I xa n xun nakeli, i xa n madundu.

²² N Marigi Ala, na kui n i tantuma nε kɔra ra
i xa dugutɛggɛxa fe ra.

Isirayila xa Sεniyεntɔε, n bεeti bama i bε kɔra ra.

²³ N bεeti bama nε i bε, n i matɔxɔ,
barima i bara n xun sara.

²⁴ N i xa tinxinyi matɔxɔma nε tɛmui birin,
barima naxee nu wama n tɔɔrɔfe,
e bara lu yaagi kui.

72

Isirayila mangε

Ala maxandi

Sulemani gbe

¹ Ala, i xa a niya mangε xa kiiti tinxinxı sa.

I xa tinxinyi xa lu mangε xa di de i.

² Na kui a xa i xa jɔama makiiti nɔndi ra,
a xa tinxin tɔɔrɔmixie bε.

³ Masenyi xa ti geyae fari, jɔama bɔjε saxi ra,
xibaarui xa yensen bɔxi ma, tinxinyi nan jɔama yamarima.

⁴ Mangε xa sεriyε raba tɔɔrɔmixie bε,
a xa setare xa die rakisi, a xa e gerefæ rayensen.

⁵ Mixie xa gaaxu i ya ra abadan,
danmi soge nun kike yanbama.

⁶ Mangε xa lu alɔ tunε naxan birama xεe ma, naxan bɔxi rafanma.

⁷ Tinxitɔε xa fe fanma na waxati nε,

danmi kike yanbama, bɔjεsa gboma nε.

⁸ A xa mangεya gboma nε,
sa fɔlɔ sogetede han a sa dɔxɔ sogegorode ra,

a fɔlɔ Efirati xure ma han sa dɔxɔ bɔxi danyi ra.

⁹ Mixi naxee na wula i, e xinbi sinma nε a bun ma,

a yaxuie lu a sanyi bun ma.

¹⁰ Tarasisi mangɛe nun Suri mangɛe fama nɛ bujnae ra.
Seeba nun Seba mangɛe fan duuti fima nɛ a ma.

¹¹ Mange birin e xinbi sinma nɛ a bun ma,
sie birin lu a xa yaamari bun ma.

¹² Na kui setaree fama nɛ a xilide marakisima.
A misikiŋɛ sɛnbɛtare malima nɛ.

¹³ A kinikinima nɛ sɛnbɛtaree nun setaree ma,
a tɔɔrɔmixie rakisi.

¹⁴ A e xɔrɛyama nɛ maifui nun fe kogie ma,
barima e findixi a xanuntenyie nan na.

¹⁵ A xa mangɛya xa bu!

A Seeba bɔxi xa xɛɛma sɔtɔma nɛ.
Mixie xa Ala maxandi a bɛ tɛmwi birin,
e naxa tagan dubade a bɛ.

¹⁶ Ala donse yiriwama nɛ bɔxi kui.

Geyae rafema nɛ sansie ra,
e bogie lu ałɔ̄ sansi bogi naxee na Liban.
Mixie gboma nɛ taa kui ałɔ̄ bɔxi sɛxɛ.

¹⁷ Mange Ala xili gbo abadan!
Dan mu na a xili ma soge bun ma.
Si birin barakɛ sɔtɔma nɛ a saabui ra,
e fa a matɔxɔ.

¹⁸ Isirayila Marigi Alatala tantu.

A kerɛn nan kaabanakoe rabama.

¹⁹ A xili xungbe xa tantu abadan.

Dunija birin xa a xa binyɛ kolon.

Amina! Amina!

²⁰ Yisayi xa di Dawuda xa maxandie rajɔnyi nan na ki.

73

Naaxuŋa sare

Ala maxandi

¹ Asafi xa bɛeti
Nɔndi hagigɛ nan ya: Ala fan Isirayila bɛ,
a fan mixie bɛ naxee sondonyi sɛniyenxi.

² A gbe mu nu luxi n tan yati xa ba kira ma,
n sanyie xa bira kira gbɛtɛ fɔxɔ ra.

³ N nu yɛtɛ igboe tɔɔnɛma,
n to a to mixi jaaxie findixi naafuli kanyie ra.

⁴ Sese mu e ifuma han e xa faxɛ,
e fate yalanxi tun.

⁵ E mu adamadie xa tɔɔrɛ kolon,
e mu jaaxankataxi ałɔ̄ booree.

⁶ Yɛtɛ igboja findixi xunmase nan na e bɛ,
e mixi tɔɔrɔma lɔxɔ yo lɔxɔ.

⁷ E e ya tima se birin na,
e waxɔnfe bara dangi a i.

⁸ E yoma mixi ma,
e fe jaaxi janigema yɛtɛ igboja kui.

⁹ E Ala fe maberema, e dɛ̄ mu dikima sese falafe ra dunija ma.

¹⁰ Na nan a ra, Ala xa jama a xun tima e ra,
e la e xa wɔyɛnyie ra.

11 E naxε, «Ala tan won jεrε ki kolonma di?

Fahaamui mundun na a bε?»

12 Mixi jaaaxie na na ki nε.

E bɔjε saxi naafuli yiriwafe kui.

13 N cɔxɔ a ma, «N nan n bɔjε rasεniyεnxi ne fu.

N gbilenfe fe kobie fɔxɔ ra, na mu fanxi n bε.

14 N jaxankataxi tεmui birin,

cɔxɔ yo cɔxɔ nde sama n ma kote xun.»

15 Xa n sa na mɔɔli fala nu,

n bara yanfanteya raba i xa die ra nu.

16 Awa, n naxa fahaamui fen yi fe ma.

Na nu cɔxɔ n bε,

17 han n so lɔxɔ Ala xa hɔrɔmolingira kui,

n fa a mɔɔlɔxun fe naxan fe kobi rabae lima.

18 I e tima kira salaxunxi nan xɔn ma,

i fa e xun nakana.

19 E xa fe jɔnɔma kerenyi nan na, fe magaaxuxi e xaninma nε.

20 Marigi, ałɔ xiye dangima ki naxε mixi xunu tεmui,

i na keli, e fan xa fe bama i ya i na ki nε.

21 N bɔjε to nu majaaxuma,

a nu luxi nε n bε ałɔ tanbe nan n sɔxɔma.

22 Daxui nan nu n na, n mu nu sese fahaamuxi.

N nu luxi nε ałɔ xuruse xaxilitare i ya i.

23 Kɔnɔ han ya n na i sεeti ma,

n yirefanyi bεlεxε suxuxi i yi ra.

24 I n najεrεma i xa marasi ra,

i man n naseñεma nε i xa nɔrε kui.

25 Nde gβεtε na n yi ra koore ma?

Ba i tan na, sese gβεtε xɔli mu n ma yi dunijia ma.

26 N fate nun n xaxili taganma nε,

kɔnɔ Ala n bɔjε sama nε abadan.

27 Naxee e makuyama i ra, bɔnɔ mixi nan e ra.

I mixie dε balanma, naxee birin i finsiriwalima.

28 Kɔnɔ n ma hεri findixi n masofe nan na Ala ra.

N bara Marigi Alatala sugandi n xun taxude ra,

alako n xa i xa wali fanyie birin masen dunijia bε.

74

Ala xa hɔrɔmolingira kanaxi xa fe

Ala maxandi

Asafi xa lɔnni bεetti

1 Ala, munfe ra i muxu rabεjinxε kerenyi ra?

Munfe ra i xa xɔnε turuma i xa jama xili ma i naxan nabalofe?

2 I xa ratu i xa jama ma i naxan xun saraxi,

i kε fima naxan ma,

i sabatixi naxan ya ma Siyon geya ma.

3 I xa a yire mato a yaxuie naxan kanaxi,

i xa i xa hɔrɔmɔbanxi to e naxan kasaraxi.

4 I yaxuie bara e xui ite i xa naralan banxi kui,

e bara e xa fεlεkje rate naa.

5 E nu luxi ałɔ beera kanyi naxee fɔtɔnyi sεgεma.

6 E bara hɔrɔmolingira xunmasee kana beera nun dεrεmae ra,

7 e naa gan tε ra.

E bara na yire mabere i xili sabatixi dεnnaxε.

8 E nu a falama nε e bɔjε ma, «Won xa e sɔntɔ!»

E bara Ala xa batudee birin gan.

⁹ I xa kaabanakoe mu toma,
namijōnmēe fan mu na muxu ya ma kōrē.
Muxu mu a kolon yi fe buma han tēmui mundun.
¹⁰ Ee Ala, yaxui mayele tima han tēmui mundun?
Danyi mu na e xa konbié ma?
¹¹ Munfe ra i mu i sēnbē magaaxuxi masen e bē?
I xa keli, i xa e sōntō!

¹² Kabi tēmui xōnkuye, Ala nan na n ma mangē ra,
a tan naxan findixi xunnakeli saabui ra dunjña ma.

¹³ I tan nan baa īcbā i sēnbē ra,
i daalise magaaxuxie xunyie ibutuxun naa.

¹⁴ I tan nan e xunyie ibutuxun,
i e fi donse ra wulai subee ma.

¹⁵ I tan nan dulonyie nun xuree rabōo,
i tan nan dabonyie raxōri,
naxee mu darixi xōri ra.

¹⁶ Yanyi nun kōe findixi i gbe nan na,
kike nun soge, i tan nan e daaxi.

¹⁷ I tan nan bōxie naaninyie birin saxi.
I tan nan sogofure nun jnēmē daa.

¹⁸ I xa ratu a ma a muxu yaxuie na i tan Alatala nan maberefe,
jama xaxilitare na i xili bēxufe!

¹⁹ Yandi, i naxa i xa jama xanuxi rabolo
alo ganbē di raboloma sēgē yi ra ki naxē.

I naxa nēemu i xa misikiinēe ma.

²⁰ I xa īcōxā sa i xa saatē ma,
barima fe kobie bara gbo yi bōxi ma
han a bara dangi a i.

²¹ I naxa tōorōmixie lu e xa yaagi kui.

Misikiinēe nun setaree xa i xili matōxō.

²² Ala, i xa keli i xili xunmafalafe ra.

I xa ratu xaxilitare xa mabere ma.

²³ I naxa nēemu i yaxuie xa wōyēnyie ma,
i naxa nēemu i gerefæxa sōnxōe ma naxan mu jōnma.

75

*Ala xa kiti**Ala matōxōe*

¹ Asafi xa bēeti bēetibae mangē bē. A xa ba alo bēeti naxan xili «I naxa kasarē ti.»

² Muxu Marigi Ala, muxu bara i matōxō.

Matōxōe na i bē, i tan naxan na muxu sēeti ma,
i tan naxan xa kaabanakoe falama yire birin.

³ I naxē, «N ma waxati sugandixi na a li,
n tan nan kiti sama tinxinyi ra.

⁴ Dunjña nun a xa mixie fama xunude,
kōnō n tan nan a kinkie sēnbē soma.

⁵ N a falama yētē igboe nun mixi kobie bē,
«Wo naxa wo yētē igbo, wo naxa wo xunyi ite.

⁶ Wo naxa wo xunyi ite koore ma,
wo ba yētē igboja wōyēnyi falafe ra.»»

⁷ Wo xa a kolon xunnakeli mu kelima sogetede,
a mu kelima sogegorode, a mu kelima gbengberenyi ma.

⁸ Ala nan kiti sama, a mixi nde xa fe ragoro, a mixi nde xa fe ite.

⁹ Tōmbili nde na Alatala xōnyē,
wēni xaajē rafalaxi na naxan kui.

A na soma dunijna mixi jaaxie nan yi, e a min han a jōn.

¹⁰ N na masenyi tima tēmu birin,
n Yaxuba Marigi Ala matōxoma bēeti ra.

¹¹ «N mixi jaaxie xa yētē igbojna xun nakanama nē,
n tinxintōee xun nakeli.»

76

Ala xa xunnakeli

Ala matōxōe

- ¹ Asafi xa bēeti bēetibae xa mangē bē. A xa ba kōra xui ra.
- ² Ala kolonxi Yudaya bōxi ma, a xili gbo lsirayila.
- ³ A xōnyi na Salamu, a xa banxi na Siyon.
- ⁴ A geresosee alō xalie, wure lefae, nun santidēgēmae kana mēnni nē.

⁵ I xa nōrē gbo alō koyimma,

naxan gbilen kelife geyae ma, subee wuya dēnnaxē.

⁶ I bara nō sēnbēmae ra, naxee mu xunuma sōnōn,
naxee mu nō gere tide i kanke.

⁷ I tan Yaxuba Marigi Ala to keli e xili ma,
e xa soē ragié nūn e xa soē naxa halaki.

⁸ I magaaxu! I xa xōnē kui, nde suusama i ya ra?

⁹ I to kiiti sa koore ma, dunijna naxa sabari gaaxui kui.

¹⁰ I xa kiiti naxa tōorōmixie rakisi.

¹¹ I xa xōnē ibunadama mabiri findixi i matōxōe nan na.

I xa bōnēte luxi nē alō belēti i tagi ixirima naxan na gere kui.

¹² Wo xa wo xa daakan nakamali wo Marigi Alatala bē,
wo xa fa sērexēe ra a xōn ma,

wo tan naxee birin a rabilinxī.

¹³ A tan nan jēngi bama sēnbēmae fate i,
a magaaxu dunijna mangēe bē.

77

Ala xa maratangē mu masarama

Ala maxandi

¹ Asafi xa bēeti bēetibae xa mangē Yedutun bē

² N nan n xui ratefe Ala nan ma.

A a tuli matima nē n xui ra.

³ Loxōxōcēee na fa n ma, n nan n Marigi xilima nē.

Kōe ra, n nan n bēlexē itala a bē, kōnōn mu madundui sotoma.

⁴ N nan n natu Ala ma, n wa n bōnē ma.

N nan n majōxun a ma, limaniya ba n yi.

⁵ I mu tinma n xa xi.

N xaxili ifuxi, jān n mu nōma wōyēnde.

⁶ N nan n majōxunma waxati dangixie ma.

⁷ N nan n natuma nee ma n ma bētie saabui ra.

N nan n yētē maxōrin,

⁸ «N Marigi mēema nē ibunadama ra abadan?

A mu hinneema mixie ra sōnōn?

⁹ Danyi na a xa fanyi ma?

A tondima a xa laayidie kamalide?

¹⁰ A bara nēemu a xa hinne ma?

A xa xōnē bara nō a xa kinikini ra?

¹¹ N ma tōrē kui a luma n bē

alō Ala Xili Xungbe Kanyi na masarafe.»

¹² A lanma n xa ratu Alatala xa walie ma,

a xa kaabanakoe a naxee rabaxi t̄emui dangixi.

¹³ N nan n xaxili rasigama ne i xa kewali birin ma,
n nan n maŋoxunma ne i xa walie ma.

¹⁴ Ala, i xa kira s̄eniyēn.

Ala gb̄etē mu na, i maniyē mu na!

¹⁵ I tan Ala nan kaabanakoe rabama,
i fe magaaxuxie masen jaŋamanē tagi.

¹⁶ I i xa jaŋama xun saraxi i s̄enbe nan na,
Yaxuba nun Yusufu xa mamadie.

¹⁷ Ala, baa xungbe to i to,
a dulonyi naxa s̄erēn.

¹⁸ Nuxuie naxa ye gbegbe ragoro,
galanyi naxa bula koore ma,
seyamakɔnyie naxa lu alo tanb̄e wolixie.

¹⁹ I xa sarinyi xui naxa bula,
seyamakɔnyi naxa dunijā iyalan,
bɔxi naxa a imaxa, a s̄erēn.

²⁰ I naxa kira rabčoo baa ma,
i dangi ye xungbe tagi, kɔnɔ i foxy mu to.

²¹ I naxa i xa jaŋama rajere ałc xuruse gočre
Annabi Munsa nun Haruna saabui ra.

78

*Ala nun Isirayila**Ala matɔxɔe*

¹ Asafi xa lɔnni b̄eeti
N ma jaŋama, wo wo tuli mati n ma xaranyi ra,
wo wo, tuli mati n ma masenyi ra.

² N misaali nde falama wo b̄e,
n fe dangixie madɔxɔ,

³ muxu fe naxee m̄e, muxu fe naxee kolon,
muxu babae saabui ra.

⁴ Muxu mu nee naxumma e bɔnsče ma,
muxu Alatala xa matɔxɔe falama ne e xanbiratie b̄e,
muxu a s̄enbe nun a xa kaabanakoe masenma ne e b̄e.

⁵ Ala bara yaamarie masen Yaxuba b̄e,
a s̄eriye sa Isirayila bɔxi kui,

a won benbae yamari e xa na masen e xa die b̄e,
⁶ alako di naxee fama tina, nee xa nɔ a kolonde,

e fan xa a masen e gbe die b̄e e fama naxee baride.

⁷ Na kui e fama e xa lanlanteya sade Ala ma,
e mu nɛɛmuma a xa wali xungbee ma,

e e cxcuł sama nɛ a xa yaamarie xɔn ma.

⁸ E mu luma ałc e benbae,
naxee tuli cxcɔxɔ,
naxee findi matandilae ra,
naxee tun mu rabexi,
naxee xaxili mu tixi Ala keran na.

⁹ Efiramikae xali kanyie naxa e kobe so gere ra,

¹⁰ e mu Ala xa saatę rakamali,
e mu bira a xa s̄eriye foxy ra.

¹¹ E naxa nɛɛmu a xa wali magaaxuxie ra,
a nun a xa kaabanakoe ra a naxee masen e b̄e.

¹² A kaabanako raba ne e benbae ya xɔri Misira, Sowan fiili ma.

¹³ A naxa baa ibčo, a e ragiri,
a ye rati ałc bilixi.

¹⁴ A naxa e rajere nuxui saabui ra yanyi ra,

a naxa e rajere te yanbe ra koe ra.

¹⁵ A naxa fanye iboo gbengberenyi ma,

a ye gbegbe ramini na kui alo dabonyi.

¹⁶ A naxa ye ramini gome longori ra, a lu alo xure.

¹⁷ Konco e mu gibile e xa yunubi rabafe focho ra,

e fa Ala matandi gbengberenyi ma.

¹⁸ E naxa Ala mato donsee maxorinfe ra.

¹⁹ E naxa Ala mabere a falafe ra,

«Ala nomma won nabalode yi gbengberenyi kui?

²⁰ A bara ye ramini fanye kui,

konco a nomma taami fan fide e ma?»

²¹ Ala to na me, a naxa xonco ki fanyi ra,

a fa te radex Yaxuba xa jama xili ma,

a fa xonco Isirayila jama ma,

²² barima e mu nu laxi Ala ra,

e mu e xaxili tixi a xa kisi ra.

²³ Na kui Ala naxa yaamari fi koore naadee xa rabi,

²⁴ «mama» xa goro e ma baloe ra,

naxan findi koore taami ra.

²⁵ Birin naxa na senbemae xa taami don, e fa wasa na ra.

²⁶ Ala naxa foye rafa keli sogetede biri,

a foye rafa a senbe ra keli yirefanyi ma,

²⁷ naxan a niya xonie xa goro e ma

a gbegbe ra alo xube nun baa de meyenzi.

²⁸ A naxa e gbegbe rayolon e yonkinde tagi,

e xa kiri banxie rabilinyi ma.

²⁹ E naxa na don han e wasa.

Ala nu bara e hayi li.

³⁰ Konco hali e to nu bara donse soto,

a mu bu ³¹ Ala xa xone man naxa goro e ma,

a Isirayila senbemae nun e fonike faxa.

³² Hali na birin to raba, jama mu tin gibilende e xa yunubie focho ra.

E mu la Ala xa kaabanakoe ra.

³³ Na kui a naxa e lu e xa fuyante kui,

han e xa fe naxa rajon gaaxui kui.

³⁴ Fo faxe na dutun e ma,

e fa so Ala fenfe,

e e yete ragbilen a ma,

³⁵ e e ratu a Ala nan e senbe ra,

a Ala Xili Xungbe Kanyi nan e rakisima ra.

³⁶ Konco e nu wama a madaxufe e xa woyenye nan na,

e wule fala a be e de ra.

³⁷ A xa fe mu nu na e boje ma,

e mu nu birama a xa saate focho ra.

³⁸ Konco Ala to findi hinnente ra,

a naxa e xa yunubie xafari, a e jaxankatafe lu naa.

A naxa dijne e ma sanya wuyaxi,

a mu tin a xa xone birin xa mini.

³⁹ A nu a kolon a bende nan tun lanxi e ma,

e jengi na dan, a mu gibile konco.

⁴⁰ Sanmaya yeri e murutama a ma gbengberenyi ma,
sanmaya yeri e a raxonomna na yire maxare ma?

⁴¹ E nu luma Ala mato ra,

e nu ti Isirayila xa Seniyentoe kanke.

⁴² E mu e ratu a senbe ma.

E nεεmu a ma a e rakisi e gerefiae ma tεmui naxε.

⁴³ E nεεmu a xa tɔnxumae ma a naxee masen Misira bɔxi ma.

E nεεmu a xa kaabanakoe ma a naxee raba Sowan fiili ma.

⁴⁴ A naxa e xa Nili xure nun a salonyie findi wuli ra han e mu nɔ na ye minde.

⁴⁵ A naxa xεεrie radin e ma e halakife ra.

A naxa lanxansarimae malan mεnni e kasarafe ra.

⁴⁶ A naxa tugumie radin e xa xεe ma, katoe naxa xε bogi don gbiki.

⁴⁷ A naxa e xa wεni sansie kana balabalanyi ra, a naxa e xa sikomoro bilie tuxunsan tune xinbeli ra.

⁴⁸ Balabalanyi naxa e xa xurusee faxa, galanyi naxa e xa gɔɔcɔɔsɔntɔ.

⁴⁹ A naxa a xa xɔnɛxɔrɔxɔxɔɔsɛ ramini e ma, a bɔjɛ naxa te e ma, han a naxa malekε kasaratie ragoro e xili ma.

⁵⁰ A naxa a xa xɔnɛ fulun e ma, a mu e nii ratanga faxε ma, a fe xɔrɔxɔɔsɛ radin e ma.

⁵¹ A naxa Misira di singe birin faxa, e Hami bɔnsɔee fonike birin faxa.

⁵² Na nan a ra a naxa a xa jama ramini alɔ yεxεs gɔɔrε, a naxa e rajɛrɛ alɔ xurusee gbengberenyi ma.

⁵³ A naxa e xanin bɔjɛsa kui gaaxui yo mu e sɔtɔ, kɔnɔ a naxa e yaxuie madula baa ma.

⁵⁴ Na ki, a naxa e xanin a xa bɔxi sεniyεnxi ma, a xa geya a naxan sɔtɔ a sεnbε ra.

⁵⁵ A naxa bɔnsɔee keri e ya ra, a fa na bɔxie itaxun Isirayila bɔnsɔee ma kε ra, a mεnni findi e sabatide ra.

⁵⁶ Kɔnɔ e man naxa geregiri Ala Xili Xungbe Kanyi ma, e tondi a xa yaamarie rabatude.

⁵⁷ E naxa e makuya Ala ra, e findi yanfante ra alɔ e benbae a rabaxi ki naxε, e lu alɔ xali kanaxi.

⁵⁸ E naxa a raxɔnɔ e xa kuye batudee ra, e a ratɔɔnɔ e xa wuri masolixie ra.

⁵⁹ Ala to na fe mε, a naxa cñx ki fanyi, a Isirayila rabolo.

⁶⁰ A naxa a xa lingira rabεjpi Silo, a nu naxan tixi mixie tagi.

⁶¹ A naxa a xa saate kankira lu yaxui sagoe, e kankan a xa tɔnɔ xa tɔnxuma ma.

⁶² A to a xa jama Isirayila ma, a naxa a niya e xa sɔntɔ santidεgema ra.

⁶³ E xa fonikee naxa gan tε ra, e xa ginεdimεdie mu matɔxɔs sɔtɔ,

⁶⁴ e xa sεrεxεdubεe naxa faxa santidεgema ra, e xa kaajɛ gineε fan mu wa.

⁶⁵ Marigi naxa keli

alɔ mixi naxan kelixi xi xɔli ma, alɔ cɔɔri naxan nɔmɔ a xa siisi ra.

⁶⁶ A naxa a yaxuie bɔnɔbɔ,

a e lu yaagi kui naxan mu jɔnɔma.

⁶⁷ A naxa Yusufu bɔnsɔe rabεjpi, a tondi Efirami ɔcsnɔbɔ sugandide.

⁶⁸ A naxa Yuda bɔnɔbɔ sugandi,

a nun Siyon geya naxan nu rafanxi a ma.

⁶⁹ A naxa a xa hɔrɔmɔlingira ti alɔ yire itexi,

alo a dunipa tixi ki naxε, a xa bu xɔnkuye ra.

⁷⁰ A naxa a xa konyi Dawuda sugandi, a a tongo goore ya ma,

⁷¹ a nu mεenife yεxεε ma dennaxε,

alako a xa mεeni Ala xa jama ma,

naxan findixi Yaxuba bɔnsɔε Isirayila ra.

⁷² Dawuda naxa mεeni e ma a bɔnε fiixε ra,

a e masuxu xaxilimaya ra.

79

Ala gbejɔcxofe

Ala maxandi

¹ Asafi xa bεeti

Ala, sie bara so i xa bɔxi kui,

e i xa hɔromɔlingira findi yire sεniyεntare ra,

e Darisalamu kana.

² E bara i xa konyie furee findi xɔnie xa baloe ra,

e bara i xanuntenye so wulai sube yi ra.

³ E bara e sɔntɔ Darisalamu rabilinyi, e mu ragata.

⁴ Si naxee na muxu rabilinyi e muxu konbima,

e yoma muxu ma.

⁵ Alatala, i xɔnɔma nε muxu ma abadan?

I xa tɔcne danma mun tεmui?

⁶ I xa xɔnɔlamanε ma naxee mu i kolon,

i xa xɔnɔ mangεyaε ma naxee mu i batuma,

⁷ barima e bara Isirayila xun nakana,

e bara a xa lingira rabira.

⁸ I naxa ratu muxu xa yunubi dangixie ma.

I xa hinne muxu ra mafuren,
barima sεnbε yo mu na muxu bε sɔnɔn.

⁹ Kafu muxu ma, muxu rakisima Ala,

i xili xa nɔrε xa fe ra.

I xa muxu rakisi,

i xa muxu xa yunubie xafari i xili xa fe ra.

¹⁰ Munfe ra jamanε a falama,

«E Marigi Ala na minden?»

E xa a kolon i fama i xa konyie wuli gbejɔcxode muxu ya xɔri.

¹¹ I xa i tuli mati geelimanie wa xui ra,

i sεnbε xa nee rakisi naxee xa kiitisae wama e faxafe.

¹² N Marigi, i xa sare dɔxɔ solofero ragbilen na sie ma,

naxee bara i bεxu.

¹³ Na kui, muxu tan i xa jama fan fama nε i batude,

muxu tan i xa xurusee fama nε i xa matɔcxɔε masende muxu bɔnsɔε bε abadan.

80

Ala mεenife a xa sansie ma

Ala maxandi

¹ Asafi xa bεeti bεetibae xa mange bε. A xa ba alo bεeti naxan xili «Fuge tofanyie alo Ala xa saatε.»

² Isirayila kantama, i i tuli mati n na,

i tan naxan Yusufu bɔnsɔε rajεremα alo xuruse goore.

I xa i xa nɔrε masen,

i tan naxan magoroxi malekε masolixie tagi.

³ I sεnbε ramini Efirami, Bunyamin, nun Manasi bɔnsɔε ya i,

i xa muxu rakisi.

⁴ Ala, i xa muxu ragbilen,

i xa hinne muxu ra alako muxu xa kisi sɔtɔ.

⁵ Mangε Ala, i tondima i xa jama xa maxandi suxude

i xa xɔnε xa fe ra han mun tεmui?

⁶ I e rabaloma e yaye ra,
i e yaye fima e ma minse ra han mun t̄emui?
⁷ I bara lantareya raso muxu nun muxu d̄ox̄obooree tagi,
e yoma muxu ma.
⁸ Mange Ala, i xa muxu ragbilen,
i xa hinne muxu ra alako muxu xa kisi soto.

⁹ I weni bili nde tala ne Misira naxan findixi i xa pama ra.
I naxa sie ndee keri yire nde, i fa a tan si naa.

¹⁰ I to na yire yailan a be,
a naxa a sankee masorōn, a bɔxi rafe.

¹¹ Geyae naxa lu a xa niini bun ma,
a salonyie nu xungbo alo sediri wurie.

¹² A salonyie nu kuya ra han e baa nun xure de li.

¹³ Konč i tan bara a xa tete kana,
dangi mixie fa a bogi ba.

¹⁴ Wulai xosée naa yegelenma,
buurunyi subee fan baloma a bogie ra. Munfe ra?

¹⁵ Mange Ala yandi, i xa gbilen fa ra,
i ya ragoro muxu ma keli koore,
i muxu mato, kinikini na weni bili ma,
¹⁶ i naxan si i yete be i belexe ra.

¹⁷ Yakosi a bara gan, a sege i xa xone saabui ra.

¹⁸ I belexe xa lu Adama xa Di ma, naxan na i yirefanyi ma,
i naxan xun nakelixi.

¹⁹ Muxu mu muxu makuyama i ra sconč.

I xa kisi fi muxu ma alako muxu man xa i batu.

²⁰ Mange Ala, i xa muxu ragbilen,
i xa hinne muxu ra alako muxu xa kisi soto.

81

Tuli matife Ala ma

Ala maxandi

¹ Asafi xa beeti beeti ba mangē be. A xa ba maxase luuti daaxi xui ra.

² Wo xa seewa xui rate Ala ma,
naxan findixi won senbe ra.

Wo wo xui rasiga Yaxuba Marigi Ala ma.

³ Wo xa beeti ba maxase nun kora xui ra.

⁴ Wo xa feri fe kike neenē te temui,
won ma sali loxče na a ra.

⁵ Na findixi Ala xa seriyē nan na Isirayila be,

Yaxuba Marigi Ala xa yaamari na a ra.

⁶ Yaamari na a ra Ala naxan so Yusufu bonsoe yi ra,
a to mini Misira bɔxi xili ma.

N naxa xui nde me n mu naxan kolon, a naxē,

⁷ «N bara kote ba e xun ma,
n bara debe binye ba e belexee.

⁸ Wo to n xili wo xa jaxankate kui,
n naxa wo rakisi, n naxa wo yaabi kelife sesarinyi yire,
n naxa wo mato Meriba ye yire.

⁹ N ma jama Isirayila, wo wo tuli mati n ma marasi ra.

¹⁰ Wo naxa Ala gbete batu,
wo naxa wo xinbi sin Ala gbete ma.

¹¹ N tan nan na wo Marigi Ala ra,
naxan wo ramini Misira bɔxi ra.

Wo wo de rabi a belebele ra, n a rafema ne.»

12 «Kōnō n ma jama mu a tuli matixi n na,
Isirayila mu n xui ratinme.
13 Na kui n naxa e lu e xa bōje xçrçxçya kui,
e xa jñeræ e yëte xaxili ma.
14 Xa a sa li nu n ma jama naxa a tuli mati n na,
xa Isirayila sa tin n ma kira ra nu,
15 n fama në a yaxui birin nayaagide keran na,
n e ragoro tëmui birin.
16 Alatala yaxuie fama gaaxude a ya ra, e halaki abadan.
17 Kōnō n wo tan baloma në donse fanyi ra,
n kumi raminima në gëmë kui wo bë.»

82

Ala xa kiiti a xa sënbëmae bë

Ala matçxçë

¹ Asafi xa bëeti
Ala tixi a xa malanyi ya ra,
a kiiti safe koore sënbëmae ya ma.
² «Wo kiiti sama kobijna ra han mun tëmui?
Wo nöndi fima mixi jaaaxie ma munfe ra?
³ Wo xa misikiinëe nun kiridie xa kiiti sa sëriyë ki ma.
Wo xa setaree nun fuxarilae ratanga kiiti jaaaxi ma.
⁴ Wo xa setaree nun töörömixie rakisi.
Wo xa e ba mixi kobie bëlexee i.»

⁵ Kōnō e mu fahaamui sotö na fefe ma.
E e jñerëma dimi nan kui tun.
Dunijna sanbunyi birin sërenma.
⁶ N a fala në, «Koore sënbëmae nan wo ra,
Ala Xili Xungbe Kanyi' xa die nan wo birin na,
⁷ kōnō wo faxama në alo adamadie,
wo birama në alo dunijna mangëe.»

⁸ I tan Ala, keli, i xa dunijna makiiti,
barima i tan nan gbe na sie birin na.

83

Isirayila yaxuie

Ala maxandi

¹ Asafi xa bëeti
² Ee Ala, i naxa i sabari!
Ala, i naxa lu dundui kui,
³ barima i yaxuie mu e raxaraxi,
i xçnmae bara e xunyie ikeli.
⁴ E na yanfë xçrçxçë maxirife i xa jama xili ma,
e na e boore bōje ratefe i xanuntenyie xili ma.
⁵ E naxë, «Won xa e xili jñon sie ya ma,
alako birin xa nëemu Isirayila xili ma.»
⁶ E bara lan e boore ma i xili ma.
⁷ Edonkae, Sumayila bçnsçë, Mowabakae, Hagarikae,
⁸ Gebalakae, Amonikae, Amalëkikae,
Filisitakae, Tirekae,
⁹ nun Asiriyakae birin bara kafu Loti bçnsçë ma.

¹⁰ I xa e bõnbo alo i a raba Madiyankae ra ki naxë.
I xa e bõnbo alo i a raba mange Yabinia na ki naxë,
a nun a xa sçori mange Sisera ra ki naxë Kison xure yire.
¹¹ E sçntç ne Endori,
e fure naxa lu bçxi ma, e mu ragata.

¹² I xa fe xɔrɔxɔε raba e xa kuntigie ra,
alo i raba Orebì nun Seebi ra ki naxε.
E xa yareratìe xa lu alo Sèba nun Salamuna, naxee a fala,
¹³ «Won xa Ala xa jama xa bɔxi findi won gbe ra.»
¹⁴ N Marigi Ala, i xa na mixie lu alo sɛxɛ, foye naxan xaninma.
¹⁵ I xa e xun nakana alo tɛ fotɔnyi gamma ki naxε geyae fari.
¹⁶ I xa bira e fɔxɔ ra xɔnɛ kui alo turunnaadɛ magaaxuxi.
¹⁷ Marigi, i xa e rayaagi alako e xa gbilen i ma.
¹⁸ Yaagi nun gaaxui xa lu e bojɛ ma,
i xa e bɔnsɔε rajɔn abadan.
¹⁹ E xa a kolon a i tan nan xili Alatala,
a Ala Xili Xungbe Kanyi na i tan nan na dunijna xun na.

84

Sigafe ra salide xungbe

Ala matɔxɔε

¹ Kora xa die xa bɛt̩i bɛt̩ibae xa mangɛ bɛ. A xa ba maxase luuti daaxi xui ra.
² Mangɛ Alatala, i xa lingira tofan!
³ N wama sofe i xa tɛtɛ kui n bɔjɛ birin na.
Na waxɔnyi minima n dɛ i tan Ala nan bɛ, i tan naxan p̩ijɛ a ra.
⁴ Hali xɔni xunxurie alo turunna nun debelinyi
e tɛɛ sama i xa sɛrɛxɛbade sɛt̩i ma e xa die luma dɛnnaxɛ.
I tan Alatala Sɛnbɛma, n ma Mangɛ nun n Marigi,
⁵ sɛɛwɛ na mixie bɛ, naxee sabatixi i xa banxi kui.
E luma i matɔxɔ ra dɛnnaxɛ abadan.

Nɛngi rate.

⁶ Sɛɛwɛ na mixie bɛ naxee sɛnbɛ lanxi i tan Ala ma,
naxee kira suxuxi sigafe ra salide xungbe.
⁷ E Baka gulunba igirima tɛmwi naxɛ,
e ye dulonyie to nɛ, tunɛ ye gbegbe bara naa rafe.
⁸ E keli yire fanyi nde, e siga yire fanyi g̩bɛt̩ɛ.
E na birin to nɛ kira xɔn sigafe ra Ala yire
e e yɛt̩ɛ masen a bɛ dɛnnaxɛ.
⁹ N Marigi Alatala Sɛnbɛma, n ma dube suxu!
Yaxuba Marigi Ala, i n ma maxandi ramɛ.

Nɛngi rate.

¹⁰ Ala, hinne i xa mixi sugandixi ra
naxan findixi muxu xa wure lefa ra.

¹¹ Xi keren nadangife i xa banxi kui,
na jɔcxun dangife xi wulu wulu ra yire g̩bɛt̩ɛ.
N lufe i xa banxi dɛ ra, na fan lufe ra tinxintaree xɔnyi,
¹² barima Ala Xungbe findixi won ma kantari nan na,
a hinne nun binyɛ fima nɛ won ma.
A mu tondima tinxintaree kide hɛeri ra.
¹³ Marigi Sɛnbɛma, hɛeri na mixi bɛ naxan a yɛt̩ɛ taxuma i ra.

85

Ala xa hinne

Ala maxandi

¹ Kora xa die xa bɛt̩i bɛt̩ibae xa mangɛ bɛ
² Marigi, i xanunteya masenma i xa jama bɛ,
i Yaxuba bɔnsɔε xun nakelima.
³ I dijɛma i xa jama xa fe jaaxie ma,
i a xa yunubie birin xafarima.

Nɛngi rate.

⁴ I i xa xɔnɛ ragbilena ma fɔxɔ ra,
i dijɛma a ma.

5 Ala, i man xa muxu rakisi, i man xa hinnε muxu ra.
 6 I xcõcma nε muxu ma abadan?
 Na xcõnε mu bama muxu xa yi waxati kui?
 7 I mu ncõma díjede mu ma,
 i xa jñama xa kisi, e xa sεεwa?
 8 Alatala, i xa dugutεgεja masen muxu bε, i xa muxu rakisi.

9 N nan n tuli matima nε n Marigi Ala xa masenyi ra,
 barima a bõjεsa nan fima a xa jñama tinxinxi ma.
 Ala xa e mali gblenfe ra e xa daxujña ma.
 10 A kisi yati yati nan fima mixie ma naxee gaaxuma a ya ra,
 alako a xa nõrε xa sabati won ma bõxi kui.

11 Dugutεgεja nun nõndi na yire kerén.
 Tinxinyi nun bõjεsa jñerεma kira kerén xõn.
 12 Nõndi kelima lanbanyi ma,
 tinxinyi kelima koore ma.
 13 Alatala hεri fima nε won ma,
 alako won ma bõxi xa daxamui ramini.
 14 Tinxinyi jñerεma a ya ra,
 a findi sanyi fõxi ra kira xõn ma.

86

N hayi na Ala ma

Ala maxandi

1 Dawuda xa Ala maxandi
 Marigi, i i tuli mati n na, i xa n yaabi.
 Misikiine fuxarixi na n na.
 2 I xa n makanta, i dugutεgε na n na.
 N Marigi Ala, i xa i xa konyi di rakisi naxan a taxuxi i ra.
 3 Kinikini n ma, n Marigi, barima n i xilima lõxõε birin.
 4 I xa sεεwe fi i xa konyi di ma,
 n xaxili tixi i tan nan na, n Marigi.
 5 I tan Marigi, i fan, i kinikini,
 i xa dugutεgεja gbo mixie bε naxee birin i xilima.
 6 Marigi, i xa i tuli mati n ma maxandi ra, i xa n ma dubε suxu.
 7 N i xilima n ma tõõre kui, barima i n natinma.

8 N Marigi, i maniyε mu na alae tagi,
 i xa kaabanakoe dangi wali birin na.
 9 I si naxee daa dunijna ma, nee fama nε e xinbi sinde i bun ma,
 e i xili matõõcõ,
 10 barima i gbo, i man kaabanakoe rabama.

I tan kerén peti na nan Ala ra.
 11 N Marigi, i xa i xa kira masen n bε,
 n xa n jñerε i xa nõndi kui.
 Bõjε fanyi fi n ma, alako n xa gaaxu i xili ya ra.
 12 N i matõõcõma n bõjε fiixε birin na, n Marigi Ala.
 N i xili matõõcõma nε abadan,
 13 barima i xa hinnε tilin.
 I bara n nii ratanga faxε ma.

14 Ee Ala, yεtε igboe ndee bara keli n xili ma,
 gbalotõõe wama n faxafe.
 E mu i kolon feo.
 15 Kõõc n Marigi, i tan nan findixi Ala ra,
 naxan kinikiniima, naxan hinnεma ibunadama ra,
 naxan bõjε mu tema mafuren,
 naxan mu taganma dugutεgεja nun xanunteya ma.

¹⁶ I xa i ya rafindi n ma, i xa hinne n na.
 I xa senbe fi i xa konyi di ma,
 i xa i xa konyi ginε xa di rakisi.
¹⁷ Tonxuma nde ramini n bε seede ra,
 alako naxee n xɔnxi, e xa a to, e xa yaagi,
 i xa mali nun i xa madundai xa fe ra.

87

*Barife Siyoni**Ala matɔxɔε*

¹ Kora xa die xa bεeti
 Alatala xa taa tixi geya sεniyεnxie fari.
² Siyoni naadεe rafan Marigi ma,
 dangi Yaxuba xa lingira birin na.
³ Mixie Ala xa taa matɔxɔma a fanyi ra

Nεngi rate.

⁴ «N xa a fala Raxabi nun Babilon n kolonma,
 a nun Filisita, Tire, nun Kusi.
⁵ A falaxi Siyonikae xa fe ra,
 «E to barixi naa, Marigi Ala e makantama ne.»»
⁶ Alatala bara a sεbε sie xa buki kui,
 «Yi tan barixi naa.»

Nεngi rate.

⁷ Bεetibae a falama e xui itexi ra,
 «N ma saabui birin na i tan ne.»

88

*Saya kira**Ala maxandi*

¹ Kora xa die xa bεeti bεetibae xa mangε bε. A xa ba xule ra. Heman Esiraka xa lonnī bεeti.
² Marigi, n nakisima Ala,
 n i xilima yanyi nun kɔε ra.
³ I xa n ma maxandi suxu,
 i xa n ma dube tongo.
⁴ N bara tɔɔrɔ n ma dunijεigiri kui,
 yakɔsi n bara makɔrε saya ra.
⁵ N na mixie ya ma naxee na saya kira xɔn ma.
 N sεnbε yo mu na sɔnɔn.
⁶ A luxi ne alo n jan saxi furee tagi gaburi kui,
 i mu ratuxi naxee xa fe ma sɔnɔn,
 naxee bara makuya i xa hinne ra.
⁷ I bara n na so yili tilinxí kui dimi xɔɔra.
⁸ I xa xɔnε bara dutun n ma,
 a n makoto alo baa mɔrɔnyi mixi makotoma ki naxε.

Nεngi rate.

⁹ I bara n defanbooree makuya n na,
 i bara e bɔjεe rajaaxu e ma.
 N luma banxi kui,
 n mu minima fefe ma.
¹⁰ N Marigi, n i xilima lɔxɔ yo lɔxɔ yaye ra,
 n na n bεlεxεe tixi i bε.

¹¹ I kaabanakoe rabama mixi faxaxie nan bε?
 E nɔma kelide, e i matɔxɔ?
¹² I xa dugutεgεja xa fe falama gaburi kui?
 I xa xanunteya masenma naa?
¹³ I xa kaabanako toma aligiyama?
 I xa tinxinyi kolonma yire dɛnnaxε xa fe bara nεemu mixi ra?

14 N Marigi, n tan i xilima,
gɛɛsɛgɛ yo gɛɛsɛgɛ n i maxandima.
15 Marigi, i tondima n bɛ munfe ra?
I i kobe soma n na munfe ra?
16 N na tɔɔrɛ kui kabi n diimedî tɛmwi.
N gaaxuxi, xaxilisa birin bara ba n yi ra.
17 I xa xɔnɛ sɛnbɛ bara dangi a i,
i xa fe magaaxuxie bara nɔ n na.
18 E n nabilinxí alo banbaranyi,
e dusu n xun na.
19 I bara n xanunteyie birin makuya n na,
n dɔxɔboore bara keli n xun ma.

89

Ala xa saatɛ

Ala matɔxɔɛ

1 Etani Esiraka xa lɔnni bɛeti
2 N bɛeti bama n Marigi xa dugutɛgɛja xa fe ra.
N na masenma nɛ bɔnsɔɛ birin bɛ, a falafe ra,
3 «I xa dugutɛgɛja mabanbanxi koore ma abadan.
I xa hinne mu kanama.»

4 «N bara saatɛ xiri n nun n ma mixi sugandixi ra,
n bara yi kere tongo n ma konyi di Dawuda bɛ.
5 «N i bɔnsɔɛ rasabatima nɛ abadan,
n i xa kibanyi ti tɛmwi birin.»»

Nengi rate.

6 N Marigi, naxee na koore ma e i matɔxɔma,
malekɛe i tantuma i xa dugutɛgɛja xa fe ra.
7 Nde na koore ma naxan maniyama Mariги Ala ra?
Nde luxi alo Marigi Ala malekɛe ya ma?
8 Ala magaaxu a xa sɛniyɛntɔɛe xa malanyi,
e birin e magoro a bɛ.
9 Marigi Ala, nde sɛnbɛ gbo alo i tan Mange Ala?
I xa dugutɛgɛja na yire birin.
10 I tan nan baa yamarima,
i a mɔrɔnyie raxara.
11 I tan nan nɔ Misira ra, i a sɔntɔ.
I i yaxuie rayensen i sɛnbɛ ra.
12 I tan nan gbe koore ra, i tan nan gbe bɔxi ra.
I tan nan dunjna birin daa.
13 Se naxan na kɔɔla ma, se naxan na yirefanyi ma,
i tan nan a birin daaxi.
Taboro nun Xerimon geyae i xili matɔxɔma.
14 I sɛnbɛ gbo.

15 Tinxinyi nun nɔndi nan na i xa kibanyi sanbunyi ra,
xanunteya nun dugutɛgɛja fan tixi i ya ra.

16 Marigi, sɛɛwɛ na jama bɛ naxan i xili matɔxɔma,
e e jɛrɛma i xa naiyalanyi nan ma.
17 E sɛɛwama i xili xa fe ra, e xun nakelima i xa tinxinyi saabui ra.
18 I tan nan findixi e xa naiyalanyi nun e sɛnbɛ ra.
Muxu sɛnbɛ gbo i xa hinne xa fe ra.
19 Muxu Marigi nan na muxu kantama nun muxu xa mangɛ ra,
Isirayila xa Sɛniyɛntɔɛ na a ra.
20 I wɔyɛn nɛ i xa jama bɛ laamatunyi ra, a falafe ra,
«N bara sɛnbɛ fi gereso nde ma, n naxan xun nakelixi jama tagi.
21 N bara n ma konyi Dawuda to,

n ture səniyənxi surusuru a xunyi ma sugandi ra.
²² N na n bələxə rasoma a bun ma,
n sənbə fima ne a ma a fanyi ra.
²³ A yaxui mu a fərənnama,
tinxitare mu a tօorəma.
²⁴ N a yaxuie ibutuxunma ne,
n a xənməa bənbəma ne.
²⁵ N xanunteya nun n ma dugutəgəja luma ne a ma,
a sənbə gboma n xili nan saabui ra.
²⁶ Baae nun xuree birin sama ne a xa mangəya bun ma.
²⁷ A a falama ne n bə,
«N Baba nan i ra, n Marigi Ala, n ma marakisima.»
²⁸ N a findima ne n ma di singe ra,
naxan xungbo dunijia mangə birin bə.
²⁹ N na n ma dugutəgəja mabanbanma ne a bə,
muxu saatə naxan xirixi, a mu kanama abadan.
³⁰ N a bənsəə rasabatima ne,
n a xa mangə kibanyi mabanbanma ne fanni koore na.
³¹ A xa die na n ma səriyə rabolo,
e mu e jəre n ma yaamari bun ma,
³² e n xui matandi, e mu n waxənfe suxu,
³³ n e bənbəma luxusinyi nan na,
n e naxankatama fure jaaxie ra.
³⁴ Kənə n mu n ma dugutəgəja bama a ma.
N mu n xui yanfama,
³⁵ n mu n ma saatə kanama,
n man mu n xui masarama.
³⁶ N na n kalixi n ma səniyənyi ra,
n mu Annabi Dawuda yanfama.
³⁷ A bənsəə kisima ne abadan,
a xa kibanyi luma ne n ya i alç soge,
³⁸ a rasabatima ne alç kike,
naxan findima seedəcəxçaya ra abadan.»

Nəngi rate.

³⁹ Kənə i tan bara i xa mixi sugandixi makuya i ra,
i bara məə a ra, i xənə a ma.
⁴⁰ I bara i xa saatə kana i xa konyi bə,
i a ba a xa kibanyi kui.
⁴¹ I bara a xa tətə bəç, i bara a makantade kana.
⁴² Mixi naxee dangima, e harige bama naa.
A dəxəbooree yoma a ma.
⁴³ I bara a yaxuie sənbə so, han e bara səewa.
⁴⁴ I mu a xa santidegəma wali rasəonəya,
i mu a malixi gere kui.
⁴⁵ I bara a xa fe raxuben,
i bara a xa kibanyi woli bəxi.
⁴⁶ I bara nde ba a xa fonikeya ra,
i yaagi dusu a xun na.

Nəngi rate.

⁴⁷ Alatala, i i nəxunma n ma han mun təmui?
I xa xənə dəxəma alç tə han mun ləxə?
⁴⁸ I xa ratu a ma n ma simaya dunke ki naxə.
I ibunadama daaxi fuyan nan na?
⁴⁹ Nde baloxi naxan mu faxama?
Nde nəma a yətə bade saya kira xən ma?
⁵⁰ N Marigi, i xa dugutəgəja singe na minden,
i i kali naxan na Dawuda bə i xa tinxinyi kui?
⁵¹ N Marigi, i xa i cəxcl sa i xa konyie xa yaagi xən ma.
I xa na kote to mixi wuyaxie naxan dəxə n xun ma.
⁵² N Marigi, i xa i ratu a ma i yaxuie n maberema ki naxə,

n tan i xa mixi sugandixi.

⁵³ Tantui na Marigi bε abadan. Amina. Amina.

90

Adama birin faxama nε

Ala maxandi

¹ Ala xa mixi Munsa xa Ala maxandi
N Marigi, i tan findixi muxu kantama nan na abadan.
² Beenun geyae nun dunijna xa daa,
i tan nan nu na Ala ra abadan.

³ I ibunadama ragbilenma bεndε i.
I na nan fala, «Adamadi xa gbilen bεndε.»
⁴ Nε wulu keren luxi nε i bε
alo lɔxɔ keren naxan bara dangi,
alo waxati keren naxan bara dangi kɔε kui.
⁵ I a niya adamadi mu keli a xa xixɔli ma.
A luxi alo jnooge naxan minima a yεtε ra.
⁶ A keli subaxε ma, a fuga,
nunmare tεmuí a jan bara lisi, a xara.

⁷ I xa xɔnε muxu jɔnma nε, a muxu magaaxu.
⁸ I muxu xa yunubi birin kolon,
hali muxu xa fe jnaxxi naxee findixi gundo ra.
⁹ Muxu xa simaya birin luma i xa xɔnε bun ma.
Muxu xa dunijεigiri xa bui birin, jεngi rate keren.
¹⁰ Muxu xa simaya buma jε tongo solofera,
jε tongo solomasaxan xa a sɔɔneya,
kɔnɔ na birin findixi tɔɔrε nun jnaxankate nan na.
Simaya dangima nε mafuren mafuren, a muxu lu dimi kui.
¹¹ Nde i xa xɔnε sεnbε kolon?
Nde gaaxuma na ya ra?
¹² A muxu ratu simaya rajɔnyi ma,
alako muxu xa xaxili sɔtɔ muxu xa dunijεigiri kui.

¹³ N Marigi, i xa i ya rafindi muxu ma
I xa xɔnε buma han mun tεmui?
Kinikini i xa konyi die ma.
¹⁴ Kuye na iba, i xa muxu rawasa i xa dugutεgεjna ra,
alako muxu xa sεεwa muxu xa simaya birin kui.
¹⁵ I tɔɔrε xasabi naxan dɔxɔ muxu ma,
i yaagi xasabi naxan sa muxu ma,
i man xa muxu rasεεwa na xasabi ra.
¹⁶ I xa i xa kaabanakoe masen muxu bε, i xa konyie.
I xa nɔrε xa mini muxu xa die ma.
¹⁷ Muxu Marigi Ala xa tofanyi xa lu muxu ya i.
A xa muxu xa wali sɔɔneya, a xa baraka sa muxu xa wali ma!

91

Gaaxutareja

Ala matɔxɔε

¹ Naxan luma Ala Xili Xungbe Kanyi xa kantari bun ma,
a a malabuma nε Ala xa kante kui.
² N na a masenma Alatala bε,
«I tan nan na n ma kantari nun n makantade ra,
i tan n Marigi Ala, n laxi naxan na.»

³ A tan nan i ratangama gantanyie ma naxee tema i bε,
a i ratanga wuganyi ma.

⁴ A i makantama nε
aloččox a xa die makantama ki naxε a gabutenyi bun ma.

A xa dugutεgεna luma nε aloččočri xa wure lefa.

⁵ I mu gaaxuma gbaloe ra koe ra,

i mu gaaxuma xalie ra yanyi ra,

⁶ i mu gaaxuma wuganyi ra dimi kui,

i mu gaaxuma fure jaaxi ra sage bun ma.

⁷ Mixi wulu nōma nε birade i kōla ma,

mixi wulu fu nōma birade i yirefanyi ma, kōnō sese mu i toma.

⁸ I na birin toma nε i ya i,

i findi seede ra tinxintare xa paxankate ma,

⁹ barima i bara la i Marigi ra, a bara findi i xa kantari ra.

Ala Xili Xungbe kanyi findixi i xa makantade nan na.

¹⁰ Sese mu i lima,

wuganyi yo mu soma i xčnyi,

¹¹ barima a a xa malekēe yamarima e xa i makanta yire birin.

¹² E i tongoma nε e belεxεe kui,

alako i naxa i sanyi radin gεmε ra.

¹³ I nōma yεtεe nun bčximasee ra,

i sεnbε dangi baratεe nun biidae ra.

¹⁴ Alatala xa masenyi nan ya:

«A to laxi n na, n a rakisima nε.

N a makantama nε barima a n xili kolon.

¹⁵ A na n xili, n a yaabima nε.

Tčočre na a li, n luma nε a sεeti ma.

N a rakisima nε, n a xun nakeli.

¹⁶ N simaya xčnkuye fima nε a ma,

n na n ma kisi masen a bε.»

92

Simaya kamalixi

Ala matčxε

¹ Bεčti naxan bama malabui lōxčε

² Marigi batufe fe fanyi na a ra.

Ala Xili Xungbe Kanyi, a lanma i xili xa matčxε bεčti ra.

³ Kuye iba, a lanma i xa xanunteya xa matčxε,

koe kui, muxu xa i tantu i xa dugutεgεna xa fe ra.

⁴ Matčxε xa ba kora luuti fu daaxi xui ra nun adamadi xui ra.

⁵ Marigi, n jεlεxinma i xa kaabanakoe ra,

n nan n sεεwε xui itema i xa wali xa fe ra.

⁶ Marigi, i naxan nabama, a makaaba, i xaxili tilin.

⁷ Xaxilitare mu sese kolonma na kui,

a mu fahaamui sōtoma i xa fe ma.

⁸ Ala kolontaree luma aloččansi

naxan bulama fili ma, a fuga,

kōnō na dangi xanbi, a jōn abadan.

⁹ Kōnō i tan Marigi, matčxε na i bε tεmui birin.

¹⁰ N Marigi, i yaxue halakima nε,

i fe kobi rabae birin nayensen yε.

¹¹ I sεnbε fima nε n ma aločč sexε ninge,

i ture fanyi sa n ma.

¹² N yae a toma n gerefæ xun goroma ki naxε,

n tulī e gi xui mε.

¹³ Tinxintεe xa fe fanma nε aločč tugi bili,

e xa fe te aločč sediri wuri bili naxee na Liban.

¹⁴ E sabatixi Alatala xa hɔrɔmɔbanxi tɛtɛ kui,
e xa fe fanma nɛ won Marigi Ala ya i.
¹⁵ Hali e forixi e xunsexe fiixexi,
sɛnbɛ na e bɛ fe fanyi rabafe ra,
¹⁶ alako e xa a masen,
«Alatala tinxin, n tixi a xa səriyɛ nan fari,
tinxitareya yo mu na a ma.»

93

Mangɛ Ala

Ala matɔxɛ

¹ Marigi Alatala nan na mangɛ ra.
Xunnakeli na a yi, a sənbɛ gbo.
A xa dunijna xanxi, a mu sərenma.

² I xa mangɛya fôle mu na, a dan mu na.
I tan nan na Ala ra abadan.
³ Marigi, baa mɔrɔnyi rawunduma alo galanyi,
galanyi naxan goroma, a bula.
⁴ I sənbɛ gbo na xui bɛ,
i xa xunnakeli dangi baa mɔrɔnyie ra.
Marigi sənbɛ gbo koore ma.
⁵ I xa səriyɛ xanxi, səniyɛntɔɛ nan lanxi i ma abadan.

94

Ala xa jaaxankate

Ala xa səriyɛ

¹ N Marigi Ala naxan a gbejɔcxɔma,
i xa i makɛnɛn i xa nɔrɛ kui.
² I tan naxan dunijna kiiti sama, i xa keli,
i xa yɛtɛ igboe xa walie ragbilen e ma.
³ N Marigi, a lanma mixi kobie xun xa rakeli han mun tɛmui?
⁴ A lanma mixi jaaxie xa e yɛtɛ matɔxɔ tun e xa yɛtɛ igboja kui?
⁵ Alatala, e i xa jaama tɔɔrɔma, e i xa mixie halakima.
⁶ E kaajɛ gineɛ nun xɔjɛ faxama, e kiridie nii bama.
⁷ E nu fa a fala, «Alatala mu yi fee toma,
Yaxuba Marigi Ala mu yi rakɔrɔsima.»

⁸ Wo tan xaxilitaree, naxee luma jaama tagi,
wo xaxili sɔtɔma mun tɛmui?
⁹ Naxan tuli daaxi, na luma a mu fe mɛ?
Naxan ya daaxi, na luma a mu se to?
¹⁰ Naxan jaamanɛ xuruma, na mu e jaaxankatama?
A tan nan xaxili firma ibunadama ma.
¹¹ Alatala a kolon a adamadie xa majɔxunyie na nɛ fufafu.

¹² Alatala, Sɛɛwɛ na mixi bɛ i naxan matinxinma,
i naxan matinxinma i xa səriyɛ ra,
¹³ alako a xaxili xa sa tɔɔrɛ lɔxɔɛɛ,
han mixi jaaxie e gbe jaaxankate sɔtɔma tɛmui naxɛ.
¹⁴ Alatala mu a xa jaama raboloma,
a mu a xa mixie rabɛjɛnma.
¹⁵ Kiiti tinxinxi fama nɛ sade,
tinxitɔɛɛ bɔjɛ birama nɛ na fɔxɔ ra.

¹⁶ Nde n xun mafalama mixi jaaxie xɔn ma?
Nde tima n bɛ mixi kobie xili ma?
¹⁷ Xa n Marigi mu findi n malima ra nu,
n ma fe danma nɛ gaburi kui nu.

¹⁸ N Marigi, n na **majɔxun**
a n sanyi mu tima **sɔnɔn**,
i xa dugut^ɛgejna n **dɛmɛnma**.

¹⁹ N ma **kɔntɔfilie** na wuya,
i e bama n ma, i fa n **naseɛwa**.

²⁰ I nɔma tinde **mangɛya** tinxintare ra,
naxan yaamari tima fe kobi ra?

²¹ E kafuma e bore ma tinxintɔɛ faxafe ra,
e mixi tɔɔjɛgɛ kiiti kui.

²² Kɔnɔ Marigi nan na n kantama ra,
a luma alɔ fanye n sabatima naxan fari.

²³ A e xa wali kobie ragbilenma nɛ e ma,
a e xun nakana e xa jaaxuŋa ra.
Muxu Marigi Ala e sɔntɔma nɛ.

95

*Mangɛ Ala matofe**Ala matɔxɔɛ*

¹ Won xa bɛeti ba Marigi bɛ seɛwe ra,
won xa won xui ite won nakisima sɛnbɛma bɛ.

² Won xa a matɔxɔɛ,
won xa a matɔxɔɛ ba a bɛ bɛt̩ie ra,
³ barima Alatala, Ala xungbe na a ra,
naxan findixi mangɛ xungbe ra sɛnbɛmae birin xun ma.

⁴ Yire tilinxi na a bɛlɛxɛ.
Geya xuntagie findixi a gbe nan na,
⁵ alɔ baa nun bɔxi a naxee daaxi a bɛlɛxɛ ra.

⁶ Wo fa, won xa suyidi, won xa won igoro,
won xa won xinbi sin Alatala ya i naxan won daa,
⁷ barima a tan nan won Marigi Ala ra.

Won findixi a xa jaama nan na a naxan dɛmadonma,
alɔ xuruse dɛmadonyi mɛɛnima goɔre ma ki naxɛ.

Wo xa a xui mɛ to.

⁸ Wo naxa wo bɔjɛe raxɔrɔxɔ alɔ naxan nabaxi Meriba,
alɔ naxan nabaxi Masa gbengberenyi ma tɛmu dangixi.

⁹ Wo benbae n mato nɛ na lɔxɔɛ,
hali e to nu bara n wali fɔxi to.

¹⁰ Na bɔnsuɛnɛ xa fe naxa rajaa xu n ma jɛ tongo naani bun ma.
N naxa a fala, «Nama xurutare nan yi ki,
naxan mu n waxɔnfɛ kolon.»

¹¹ Na kui n naxa n kali n ma xɔnɛ kui,
«E mu soma n ma malabude kui fefe ma!»

96

*Kiitisa na fafe**Ala matɔxɔɛ*

¹ Wo bɛeti neɛnɛ nde ba Alatala bɛ!
Dunjia birin xa bɛeti ba Alatala bɛ!

² Wo bɛeti ba Marigi bɛ, wo a xili matɔxɔ.

Wo xa a xa kisi masen mixie bɛ tɛmu birin.

³ Wo xa a xa nɔrɛ fala si birin bɛ,
wo a xa kaabanakoe masen jaama birin tagi.

⁴ Marigi Ala gbo, a lanma won xa a matɔxɔ,
naxan dangi sɛnbɛmae birin na.

⁵ Sie birama ala naxee fɔxɔ ra,
e findixi kuyee fufafu gbansan nan na,

kono Alatala nan koore daa.
⁶ Nɔrɛ nun naiyalanyi kelima a tan nan ma,
 sɛnbɛ nun naiyalanyi luma nɛ a xa hɔrɔmɔbanxi kui.

⁷ Bɔnsɔɛ birin, wo xa tantui rasiga Alatala ma,
 wo Alatala matɔxɔ a xunnakeli nun a xa sɛnbɛ xa fe ra.
⁸ Wo xa a xili binya ało a lanma wo xa a raba ki naхɛ.
 Wo xa fa hadiya ra, wo xa a raso a xa hɔrɔmɔbanxi tete kui.
⁹ Wo xa suyidi Marigi bɛ a xa nɔrɛ ya i.
 Dunijna birin xa sɛrɛn a ya ra.

¹⁰ Wo xa a fala si birin bɛ, «Alatala nan na Mange ra.
 Dunijna xanxi, a mu a imaxama.
 Ala jnamae makiitima tinxinyi ra.
¹¹ Koore xa sɛɛwa, bɔxi xa jɛlɛxin.
 Baa nun a kui isee xa wundu sɛɛwɛ ra.
¹² Xɛe nun e xa bogi see xui xa ite,
 wondi wuri bilie xa e sɛɛwa xui ite
¹³ Alatala ya ra naxan fafe.
 A fafe dunijna makiitide.
 A dunijna makiitima tinxinyi nan na,
 a jnamae makiiti nɔndi ra.»

97

Mange Ala magaaxu

Ala matɔxɔɛ

¹ Alatala nan na mangɛ ra.
 Dunijna xa jɛlɛxin, surie xa sɛɛwa.
² Nuxui nun kuye ifɔɔrɔxi a rabilinma.
 A xa kibanyi dɔxɔxi tinxinyi nun nɔndi fari.
³ Tɛ tixi a ya ra, a a yaxuie birin gamma a rabilinyi.
⁴ A dunijna iyalanma a xa seyamakonyie ra,
 dunijna mixie na a to, e sɛrɛnma nɛ.
⁵ Geyae xunuma dunijna Marigi Alatala ya ra ałɔ kumi dole.
⁶ Koore a xa tinxinyi masenma,
 si birin a xa nɔrɛ toma.
⁷ Kuye batue fama nɛ yaagide a ya ra,
 sɛnbɛmae e felenma nɛ a bun ma.
⁸ Siyonikae na a xui mɛ, e sɛɛwama nɛ,
 Yudayakae jɛlɛxinma nɛ i tan Alatala xa kiiti ra,
⁹ barima i tan Marigi xun nakelixi sɛnbɛmae birin bɛ.

¹⁰ Alatala xanuntenyi xa fe jnaxi xɔn.
 Alatala a batulae makantama nɛ,
 a e ba mixi kobie bɛlɛxɛ.
¹¹ Naiyalanyi na tinxitɔeɛ nan bɛ,
 sɛɛwɛ na mixie bɛ naxee bɔŋɛ fiixɛ.
¹² Tinxitɔeɛ, wo sɛɛwa Marigi ra,
 wo xa tantui rasiga a xili sɛniyɛnxi ma.

98

Bɛeti nɛɛnɛ bama Alatala bɛ

Ala matɔxɔɛ

¹ Bɛeti
 Wo bɛeti nɛɛnɛ ba Alatala bɛ,
 barima a bara kaabanakoe raba,
 a bɛlɛxɛ sɛnbɛma bara xunnakeli sɔtɔ a bɛ.
² Marigi bara a xa kisi masen,
 a bara a xa tinxinyi sa kɛnɛ ma jnamanɛ ya i.

³ A mu nεεmu a xa dugutεgεna nun a xa xanunteya ma Isirayila bɔnsɔε mabiri.
Dunijna birin bara won Marigi Ala xa kisi to.

⁴ Dunijna birin xa Alatala matɔxɔ,
e xa bεεti ba sεεwε kui.

⁵ Wo xa Alatala matɔxɔ kɔra xui nun bεεti ra,
⁶ wo xa sarae fe sεεwε ra wo Mangε Alatala ya i.

⁷ Baa nun dunijna xa e xui ramini,
⁸ xuree xa e bεεxεe bɔnbo,
geyae xa e xui ite sεεwε ra ⁹ Alatala ya ra,
barima a fafe dunijna makiitide.
A dunijna makiitima tinxinyi nan na,
a jamae makiitima nɔndi ra.

99

*Mangε Alatala sεniyen**Ala matɔxɔε*

¹ Ala dɔcxɔxi a xa kibanyi kui kerubimi malekεe tagi.
A xa jama tixi gaaxui kui, bɔxi na sεrenfe.
² Alatala gbo Siyon, a tixi sie birin xun ma.
³ E xa i xili xungbe magaaxuxi matɔxɔ a xa sεniyenyi xa fe ra.

⁴ Mangε sεnbε xa matɔxɔ,
tinxinyi rafan a ma,
a kiiti sama nɔndi ra Yaxuba xa bɔxi ma.
⁵ Wo Marigi Alatala matɔxɔ,
wo wo magoro a bun ma a xa sεniyenyi xa fe ra.

⁶ Munsa nun Haruna nu na a xa sεrεxεdubεe ya ma,
Annabi Samuweli nu na mixie ya ma naxee a maxandima.
E to a xili, a naxa e yaabi.
⁷ A to sεriyε nun yaamari masen e bε nuxui kui,
e naxa a xui suxu.

⁸ Muxu Marigi Alatala, i bara e xa maxandi suxu.
I to Isirayila jaxankata e xa yunubi xa fe ra,
i man bara dijε e ma.

⁹ Wo xa wo Marigi Alatala matɔxɔ,
wo xa wo xinbi sin a xa geya sεniyenxi fari,
barima won Marigi Alatala sεniyen!

100

*Tantui bεεti**Ala matɔxɔε*

¹ Tantui bεεti
Dunijna birin xa Alatala matɔxɔ!
² Wo xa Alatala batu sεεwε kui.
Wo xa fa a ya i wo sεεwε xui itexi ra.
³ Wo xa a kolon Alatala nan wo Marigi Ala ra.
A tan nan won daaxi, won findixi a gbe nan na.
Won findixi a xa jama nan na,
naxan luxi aλo a xa xuruse goore a naxan demadonma.

⁴ Wo so a xa naadεe ra a tantufe ra,
wo so a xa hɔrɔmɔbanxi tεtε kui a matɔxɔfe ra!
Wo tantui rasiga a ma, wo a xili matɔxɔ,

⁵ barima Alatala fan, a xa xanunteya buma nε abadan,
a xa dugutεgεna mu jnɔnma dunijja bende fujī fari ma.

101

Dawuda xa natεe

Ala matɔxɔε

¹ Dawuda xa bεeti

N dugutεgεna nun tinxinyi matɔxɔma nε.

N bεeti bama i tan nan be Alatala.

² N fe birin nabama lufe ra tinxintɔε xa kira xɔn.

I fama n yire mun tεmui?

N na n jnεrema nε n bɔjεs fiixxi ra n ma mixie tagi.

³ N mu n ya tima fe tinxintare ra,

n mu tinma yanfante xa kira ra,

n nun e tan mu lanma fe yo ma.

⁴ N tan nun mixi jnɔaxi tagi kuya,

n mu wama yunubi xɔn.

⁵ N mixi dε balanma nε naxan a boore mafalama.

N mu tinma yεtε matɔxɔε nun yεtε igbojia ra.

⁶ N na n cɔxɔl nε yi bɔxi dugutεgεe xɔn ma,

alako e xa lu n sεtε ma.

N wama tinxintɔεe nan xɔn ma, e xa n mali.

⁷ Yanfantee mu luma n ma mixie ya ma,

wule falεe mu tima n ya i.

⁸ Gεesεgε birin n mixi kobie sɔntɔma nε,

alako na mixi mɔoli naxa lu Alatala xa taa kui.

102

Furema xa maxandi

Ala maxandi nun Ala matɔxɔε

¹ Tɔɔrɔmixi naxan Alatala maxandife a xa tɔɔre kui.

² Alatala, i xa n ma maxandi suxu,

i xa i tulι mati n wa xui ra.

³ I naxa i kobe so n na n ma tɔɔre kui.

I xa n ma maxandi suxu mafuren.

⁴ N ma simaya na lɔefε alo tuuri lɔεma kuye ma ki naxε,

n xɔrie na jnɔnfe alo yege ganma tε ra ki naxε,

⁵ n bɔjεs na lisife alo sεxε naxan na fili ma.

N mu donse donna sɔnɔn.

⁶ N na wa n xui itexi ra, n xɔrie birin makεnεnma nε.

⁷ N bara lu alo xundi naxan toma wula i,

alo koofole naxan na banxi tonbolonyi kui.

⁸ N mu nɔma xide.

N kiroxi alo xɔni naxan na kerenyi ma banxi fari.

⁹ N yaxuie yoma n ma lɔxɔε birin,

e n xili rawalima danke wɔyεnyi ra.

¹⁰ N dε rafexi tεxube ra alo donse,

n yaye silɔnma n ma minse xun ma

¹¹ i xa bɔjεste nun i xa xɔnε xa fe ra.

I bara n keri pon!

¹² N ma simaya bara lu alo niini naxan lɔεma dimi kui,

alo sεxε naxan lisima fiili ma.

¹³ Kɔnɔ i tan Alatala luma nε i xa kibanyi kui abadan,
i xili mu lɔεma dunijja ma.

¹⁴ I fama nε kelide i xa kinikini Siyonī ma,

barima a lanxi i xa hinne a ra yi waxati sugandixi ma.

¹⁵ A g̊em̊ee nun a b̊oxi rafan i xa konyi die ma.
¹⁶ Sie birin fama gaaxude Alatala xili ya ra,
 mang̊ee birin fama e xinbi sindé i xa n̊ore ya ra.
¹⁷ Alatala man fama n̊e Siyoní tide,
 a a ẙet̊e masen a xa n̊ore kui.
¹⁸ A ya rafindima n̊e misikiin̊e xa maxandi ma,
 a mu yo a xa dube ma.

¹⁹ Na xa s̊eb̊e b̊ons̊ee b̊e naxee fama,
 alako mixi naxee mu daaxi sinden e xa Alatala mat̊ox̊o,
²⁰ barima a a ya ragoroma won ma kelife a xa yire s̊eniyenxi itexi.
 Alatala b̊oxi matoma kelife koore ma,
²¹ alako a xa geelimanie wa xui ram̊e,
 a xa mixie ratanga naxee na fax̊e xa kira ma,
²² alako e xa Alatala xili masen Siyoní taa kui,
 e xa a mat̊ox̊o b̊eeti ra Darisalamu,
²³ sie na e malan temui naxe Alatala batufe ra.

²⁴ A bara n ma s̊enbe ba n yi ra n ma dunij̊eigiri kui,
 a bara n ma simaya radunke.
²⁵ N naxa a fala a b̊e, «N Marigi Ala,
 i naxa n nii ba n ma simaya tagi ra,
 i tan naxan buma abadan,
²⁶ I tan nan dunij̊ia daa,
 i tan nan koore itala i xonye ra.
²⁷ E tan conma ne kono, i tan buma ne abadan,
 e birin forima ne alo sose, kono i tan e masarama ne alo donna.
 I e masarama ne, alo donna naxan nagoroma, a wole.
²⁸ Kono i tan mu masarama, i mu conma abadan.
²⁹ I xa konyie xa die fama n̊e sabatide be,
 e b̊ons̊ee fa bu xaxilisa kui i ya i.»

103

Ala xa marafanyi

Ala mat̊ox̊e

¹ Dawuda xa b̊eeti
 N xa Alatala tantu n nii birin na,
 n xa a xili s̊eniyenxi mat̊ox̊o.
² N xa Alatala tantu n nii birin na,
 n naxa n̊eemu a xa hinne ma.
³ A tan nan dij̊ema i xa yunubie ma,
 a i xa furee rayalan,
⁴ a i ratanga fax̊e ma,
 a i rabilin a xa xanunteya nun a xa kinikini ra.
⁵ A hinne ma i ra i xa dunij̊eigiri kui,
 alako i man xa s̊enbe soto i xa forij̊a kui alo s̊eg̊e.

⁶ Alatala j̊erema tinixinxi kui,
 a kiiti tinixinxi sama tooromixie b̊e.
⁷ A bara a xa kira masen Annabi Munsa b̊e,
 a a xa kaabanakoe masen Isirayilakae b̊e.
⁸ Alatala kinikinima mixie ma, a hinne e ra,
 a mu xonma e ma mafuren mafuren,
 a xa xanunteya gbo.
⁹ A mu mixie toc̊oma temui birin,
 a xa xonnanunteya mu buma.
¹⁰ A mu won j̊axankatama won ma yunubi rabaxi ki ma,
 a mu won ma yunubi sare ragbilenma won ma.
¹¹ Koore itexi b̊oxi xun ma ki naxe,

a xa xanunteya fan gboxi na ki nε a yaragaaxui bε.

¹² Sogetede makuyaxi sogegeorde rā ki naxε,

a won ma yunubie fan makuyaxi won na na ki nε.

¹³ Babae kinikinima e xa die ma ki naxε,

Alatala fan kinikinima a yaragaaxui ma na ki nε,

¹⁴ barima a kolon won yailanxi se naxan na,

a ratuxi a ma a bεndε nan won na.

¹⁵ Adamadie xa simaya maniya sansi ra naxan fugama fiili ma,

¹⁶ kɔnɔ foye na bɔnɔ a ra, a xarama nε, a lɔε.

¹⁷ Kɔnɔ Alatala a yaragaaxui xanuma nε abadan,

a xa tinxinyi birama nε e bɔnsɔee fɔxɔ ra,

¹⁸ naxee a xa saate binyama,

e a xa sεriyε rabatu.

¹⁹ Alatala bara a xa kibanyi dɔxɔ koore ma,

a dunijna birin yamari.

²⁰ Wo tan malekεe, wo xa Alatala tantu,

wo tan naxee sεnbε gbo, wo tan naxee a rabatuma.

²¹ Wo tan sεnbεma naxee na koore ma,

wo xa Alatala tantu,

wo tan naxee a waxɔnfε rabama.

²² Wo tan birin naxee daaxi,

wo xa Alatala tantu yire birin a xa mangεya bun ma.

N xa Alatala tantu n nii birin na.

104

Alatala xa daalisee

Ala matɔxɔε

¹ N xa Alatala tantu n nii birin na.

N Marigi Alatala, i sεnbε gbo, nɔrε nun yanbε na i ma,

² a luxi alɔ naiyalanyi yati findixi i xa guba nan na.

I koore italaxi alɔ dugi xungbe i sabatixi naxan bun ma,

³ i xa konkoe tixi nuxue fari ye ragataxi dεnnaxε.

I nuxuie findi i xa jnεrε se ra,

i jnεrε foye fari.

⁴ I foye xεεma i xa masenyi ra,

i tε rasanbama i xa wali rabafe ra.

⁵ Ala dunijna tixi nε alɔ banxi tixi ki naxε,

a mu a mamamaxama feo.

⁶ A baa dusu nε a xun ma alɔ dugi,

a geyae xuntagi makoto.

⁷ I to xaajε ye ma, a a gi i xa galanyi xui ma,

⁸ geyae nun gulunbae fa lu yire i nu wa dεnnaxε xɔn.

⁹ I naaninyi saxi ye bε a mu tugarma naxan xun ma,

alako a naxa gbilen din na xare ma.

¹⁰ I dulonyie findi xuree ra,

naxee susuma geya longorie ra,

¹¹ a ye xɔli ba burunyi subee birin ma,

a ye xɔli ba wulai sofalee ma.

¹² Xɔnie sabatixi nee fε ma,

e e xui raminima wuri salonyie kɔn na burεxεe longori ra.

¹³ I geyae bundama ye ra keli koore ma,

bɔxi wasama i xa wali ra.

¹⁴ I jnøoge raminima xurusee bε,

i sansie rabulama adamadie bε,

e baloe sɔtɔma naxee ra.

¹⁵ I wəni fima mixie ma, naxan e bəŋe rafanma e ma,
i ture raminima e bε, naxan e kiri ratofanma,
i e baloma donse ra, naxan sənbε fima e ma.

¹⁶ Liban wuri bilie, Marigi naxee sixi,
e bara ye soto a fanyi ra,

¹⁷ xənie e tεε sama e kən na.

Gbongboe e tεε sama sipire wuri bilie kən na,

¹⁸ wulai sie xima geyae fari,

sagalee luma gəmə longorie ra.

¹⁹ I kike yailanxi sali waxatie kolonfe nan na.

Soge a dula təmui kolon.

²⁰ I dimi rafama kəε ra, burun subee pərəma təmui naxε.

²¹ Yεtεe na e xui ramini donse fenfe ra, Ala e kima baloe ra.

²² Soge nəfε mini, e gbilen e xa fənməe ra.

²³ Mixie tan mini, e sa fəɛnən walide.

²⁴ Alatala, i xa daalisee wuya.

I e birin daaxi xaxilimaya nan na.

Boxi rafexi i xa daalisee ra,

²⁵ baa fan nafexi i xa daalisee ra,

ndee xurun, ndee xungbo, e wuya.

²⁶ Kunkui xungbee pərəma mənni fari,

peremui pərəma baa bun ma pələxinyi ra.

²⁷ Yi daalise birin e xaxili tixi i tan nan na e baloe xa fe ra.

²⁸ I na e ki, e a sotəma nε i saabui ra, e wasa.

²⁹ I na e kuma, e gaaxuma nε.

I na e pəngi ba, e faxama nε, e gbilen bənde.

³⁰ I na i pəngi raso e fate, e man balo,

boxi man fa fan.

³¹ Alatala xa nɔrε xa bu abadan!

Alatala xa səewa a xa daalie ra!

³² A na boxi mato, a sərenma nε,

a na din geyae ra, e ganma nε.

³³ N Alatala matɔχəma nε fanni n baloxi,

n bεεti bama nε n Marigi Ala bε fanni n na dunijna ma.

³⁴ N ma dubε xa rafan a ma.

N səewama nε Alatala xa fe ra.

³⁵ Kōnɔ yunubitɔe tan xa lɔe dunijna ma.

Mixi jiaaxie naxa lu naa nɔnɔ!

N bara Alatala matɔχə n nii birin na. Wo Alatala tantu!

105

Isirayila xa xɔrεya

Ala matɔχə

¹ Wo Alatala xili matɔχə,

wo a xa kaabanakoe masen pənmae tagi.

² Wo bεεti ba a bε a xa kaabanakoe xa fe ra.

³ Wo xa səewa a xili səniyεnxı xa fe ra,

mixi naxee Alatala fenma, e xa pələxin.

⁴ Wo xa Alatala xa sənbε fen,

wo xa kata lude a ya i təmui birin.

⁵ Wo xa ratu a xa kaabanakoe ma,

wo naxa nεεmu a xa kiti ma,

⁶ wo tan Ala xa konyi iburahima bɔnsɔe,

wo tan Yaxuba xa die a naxee sugandi.

⁷ A tan nan won Marigi Alatala ra,

a kiti sama dunijna birin ma.

8 Alatala a ratuma a xa saat ε ma t ε mu ι birin,
a mu n ε emuma a xa laayidi ma abadan,
9 a naxan tongoxi lburahima nun Isiyaga b ε marakali ra.
10 A bara na nat ε tongo Yaxuba b ε ,
a bara na saat ε xiri Isirayila ra,
11 a masenfe ra, «N bara Kanaan b ε xi fi wo ma k ε ra.»

12 Beenu e xa wuya m ε nni,
13 e nu na lintanfe tun,
14 Ala mu tin mixi yo xa n ε e ra.
A naxa a c ε x ε amane mang ε b ε a falafe ra,
15 «Wo naxa n ma jama sugandixi t ε c ε de,
wo naxa fe jaaxi raba n ma namij ε nmee ra.»

16 Beenu Ala xa kaam ε ragoro dunija ma, a baloe ba dunija yi ra,
17 a naxa a xa mixi nde Yusufu rasiga e yara konyiya kui.
18 A sanyie nun a k ε nyi nu balanxi y ε l ε onx ε nyi ra,
19 han Ala xa laayidi naxa kamali, a n ε ndi fi a ma t ε mu ι nax ε .
20 Na t ε mu ι mang ε xungbe naxa yaamari fi a xa mini geeli kui,
a xa fulun.
21 Mang ε naxa Yusufu findi a xa banxi xunyi ra,
a a gbe se birin sa a n ε bun ma,
22 alako mang ε xa mixie xa lu a waxon ki,
b ε xi forie xa xaxili s ε t ε a saabui ra.

23 Na dangi xanbi, Isirayila jama Yaxuba b ε ns ε naxa fa Misira,
e sabati Hami xa b ε xi ma.

24 Ala naxa a xa jama wuya dangife e yaxuie ra.
25 A naxa Misirakae b ε j ε e masara,
han e fa a xa jama x ε n,
e nat ε jaaxi tongo e xa fe ra.
26 Na t ε mu ι a naxa a xa konyi di Munsa x ε ε ,
a nun a xa mixi sugandixi Haruna.
27 E naxa Ala xa t ε nxumae makaabaxie raba,
Hami xa b ε xi xa mixie tagi.
28 E to Ala xa masenyi ti Misirakae b ε ,
Ala naxa dimi rasin b ε xi ma, kuye naxa if ε coro.
29 A naxa m ε nni ye ma findi wuli ra, y ε x ε e fa faxa.
30 E xa b ε xi naxa rafe lanxansarimae ra,
e so han mang ε xa banxi kui.
31 A naxa yaamari fi x ε er ε rie nun saasie xa din b ε xi birin na.
32 A naxa balabalanyi nun tun ε ragoro b ε xi ma,
seyamak ε nyi naxa din m ε nni ra.
33 A naxa e xa w ε ni bilie nun e xa x ε r ε bilie kana,
a nun wuri bilie birin naxee nu na e xa b ε xi ma.
34 A naxa yaamari fi katoe xa wuya han,
35 e fa sansie birin kana Misira b ε xi ma,
e b ε xi daxamui birin don.
36 A raj ε nyi a naxa di singe birin faxa e xa b ε xi kui,
e naxee bari e s ε nbe ε ra.
37 Ala naxa a xa jama ramini k ε biri nun x ε ema ra,
mixi yo mu faxa e ya ma.
38 Misirakae naxa s ε ewa e xa mini ra,
barima e nu bara gaaxu Isirayilakae ya ra.
39 Ala naxa nuxui itala e xun ma yanyi ra,
a t ε ti koore ma k ε ra naiyalanyi ra.
40 E to a maxandi, a naxa fa k ε nk ε le ε ra e b ε ,
naxan findixi koore baloe ra e b ε .

⁴¹ A naxa fanye rabi,
a ye ramini e bε,
alo xure naxan jεrema gbengberen yire tagi.
⁴² Ala to ratu a xa laayidi sεniyεnxi ma,
a naxan tongo a xa konyi di lburahima bε,
⁴³ a naxa a xa jama ramini sεewε kui,
a ragiri a xa mixi sugandixie xa jεlexin bεeti ba.
⁴⁴ A naxa si gbεtεe xa bɔxi fi e ma,
jamanεe xa naafuli naxa findi e gbe ra,
⁴⁵ alako e xa Ala xui suxu,
e xa a xa yaamarie rabatu.

Wo xa Alatala matɔxɔ!

106

Nεεmufe Ala xa xanunteya ma

Ala matɔxɔε

¹ Wo xa Alatala matɔxɔ.

Wo xa a tantu barima a fan,
a xa xanunteya buma abadan.
² Nde Alatala xa wali xungbe masenma,
nde a xa matɔxɔε bama?
³ Sεewε na tinxinɔεe bε,
naxee birama tinxinyi fɔxɔ ra lɔxɔε birin.
⁴ Alatala, i xa ratu n ma i hinnema i xa jama ra tεmui naxε,
i na e rakisi, i xa n fan mali,
⁵ alako n xa i xa mixi sugandixie xa hεri sɔtɔ,
n xa sεewa i xa jama ra,
n xa jεlexin i kε tongomae ya ma.

⁶ Muxu bara yunubi raba alo muxu benbae,
muxu bara fe kobia raba jaaxuŋa kui.

⁷ Muxu benbae to nu na Misira bɔxi ma,
e mu e cɔŋl sa i xa kaabanakoe xɔn ma,
e mu ratu i xa xanunteya ma.

E naxa e kobe raso i ra Xulunyumi baa fe ma.

⁸ Kɔnɔ a naxa e rakisi a xili xa fe ra,
alako a xa a sεnbε masen.

⁹ A to xaaŋε Xulunyumi baa ma, a naxa xɔri,
e naxa a igiri a karaxi ra.

¹⁰ A naxa e rakisi e xɔnmixie bεlexε i,
a e xunsara e yaxuie bεlexε.

¹¹ Ye naxa dusu e yaxuie xun na,
hali mixi kerem a mu kisi.

¹² Na kui e naxa la a xa masenyi ra, e a matɔxɔ bεeti ra.

¹³ Kɔnɔ a mu bu, e man naxa nεεmu a xa walie ma,
e tondi a waxɔnfε rabade.

¹⁴ E naxa bira e yεtε waxɔnfε fɔxɔ ra gbengberenyi ma,
e Alatala mato.

¹⁵ A naxa e waxɔnse so e yi ra,
kɔnɔ na dangi xanbi, a naxa e rajɔn.

¹⁶ Ala xa jama naxa Munsa nun Haruna tɔɔnε,
naxee findixi Alatala xa konyi sεniyεnxi ra.

¹⁷ Bɔxi naxa a rabi,
a Datam nun Abirami xa mixie ragoro a kui.

¹⁸ Te naxa e fɔxirabirε jaaxie gan.

¹⁹ E naxa ninge misaali yailan wure ra,
e a batu kuye ra.

- 20 Ninge naxan səxε donna,
e naxa na misaali findi e Marigi Alatala Ɂoxčε ra.
- 21 E naxa neεmu e Rakisima Ala ma,
naxan fe xungbee raba Misira,
- 22 naxan kaabanakoee raba Hami bəxi ma,
naxan fe magaaxuxie raba Xulunyumi baa ma.
- 23 Ala nu wama e sɔntčfe,
kɔnč a xa mixi sugandixi Munsa naxa a maxandi,
a xa a xa Ɂoxčox Ɂoxčox lu na.
- 24 E naxa tondi a xa bəxi fanyi suxude, e mu la a xa laayidi ra.
- 25 E naxa ti Alatala kanke e xa kiri banxie kui, e mu a xui suxu.
- 26 Na kui a naxa laayidi tongo e bε,
a xa e faxa gbengberenyi ma,
- 27 a xa e bɔnčε faxa jaamanε tagi,
a xa e rayensen dunijia ma.
- 28 E naxa Bali Peyori batu,
e sərεxε sube don naxan baxi mixi faxaxie bε.
- 29 E naxa Ala raxnč e xa fe kobie ra,
han a naxa fure jaaxi nde ragoro e ma.
- 30 Finexasi to keli, a naxa Ala maxandi e bε,
fure jaaxi naxa ba e ra.
- 31 Mixi naxa na tinxinyi kolon a bε abadan.
- 32 Alatala xa Ɂlama naxa a raxnč Meriba xure fe ma.
Annabi Munsa naxa crɔct Ɂoxčox fe ra,
- 33 a to wɔyε Ɂoxčox fala e xa Ala matandi xa fe ra.
- 34 E mu Kanaan sie sɔntč alč Alatala e yamari ki naxε.
- 35 E naxa sabati e ya ma, e bira e naamunye fčxč ra.
- 36 E naxa nee xa kuyee batu, na fa findi gantanyi ra e bε.
- 37 E naxa e xa di xemee nun e xa di gine ba sərεxε ra jinnee bε.
- 38 E to e xa die faxa sərεxε ra Kanaan xa kuyee bε,
e naxa bəxi findi bəxi səniyεntare ra.
- 39 E e yεtε findi mixi səniyεntare ra na ki nε,
e e Marigi yanfa.
- 40 Na kui Alatala naxa Ɂonč a xa Ɂlama ma,
a kε tongomae mu rafanxi a ma sɔnčon.
- 41 A naxa e rabolo si gbεtε yi ra,
e yaxuie naxa e yamari.
- 42 E yaxuie naxa nč e ra,
e fa lu e sənbε bun ma.
- 43 Sanya wuyaxi Ala naxa e rakisi,
kɔnč e mu gibilen a matandife ra.
Na kui e naxa lčε e xa yunubie xa fe ra.
- 44 Kɔnč Ala naxa e tɔɔrε to,
a naxa e wa xui mε.
- 45 A naxa ratu a xa saatε ma,
a kinikini e ma a xa xanunteya tilinxı xa fe ra.
- 46 A naxa a niya mixie xa kinikini e ma konyiya kui.
- 47 Muxu Marigi Alatala, muxu rakisi.
I xa muxu ramini sie tagi,
alako muxu xa i xili səniyεnxi tantu,
muxu xa sεεwa i matčoxče ra.
- 48 Tantui na Isirayila Marigi Alatala bε abadan!
Nama birin xa a fala: «Amina!»
Wo xa Ala matčo!

Tantui sεrεxε kisi xa fe ra

Ala matçoxε

¹ Wo Alatala tantu, barima a fan,
a xa xanunteya buma abadan!

² Alatala naxan xun sara,
a naxee baxi e yaxuie yi ra,

³ a naxee raminixi sie tagi sogetede nun sogegerode mabiri,
a naxee faxi keliife kɔɔla nun baa mabiri,
e birin xa Alatala tantu.

⁴ Ndee lɔɛxi gbengberenyi ma,
e mu sabatide yo toxi.

⁵ Kaamε nun ye xɔli nu e halakima,
limaniya naxa ba e yi.

⁶ E to e dε rawa Alatala bε e xa tɔɔre kui,
a naxa e fulun e xa jaxankatε ma.

⁷ A naxa e rajεrε kira tinxinxí nde xɔn ma,
alako e xa yire fanyi to e sabatima dεnnaxε.

⁸ E xa Alatala tantu a xa xanunteya xa fe ra,
nun a xa kaabanakoee xa fe ra a naxan nabaxi adamadie bε,
⁹ barima a ye xɔli bama mixie ma,
a kaamεtɔεe rawasama donse fanyie ra.

¹⁰ Ndee nu sabatixi dimi kui nun faxε xa nɔε bun ma,
geeli xɔrɔxɔε kui, yɔlɔnxɔnyi mabalanzxi e ma.

¹¹ Barima e muruta nε Ala xa masenyi xili ma,
e Ala xa marasi xɔn.

¹² A naxa e boŋε mafiiχε tɔɔre ra.
E naxa dagalan yε, mixi yo mu e mali.

¹³ E naxa Marigi maxandi nimisε kui,
a naxa e rakisi e xa jaxankatε ma.

¹⁴ A naxa e raminī dimi kui nun faxε xa nɔε bunma,
a naxa luutie bolon e nu xirixi naxee ra.

¹⁵ E xa Marigi batu a xa dugutεgεjna xa fe ra,
nun a xa wali makaabaxie xa fe ra adamadie bε.

¹⁶ Barima a bara wure naadεe wuru,
a kondonyie kana.

¹⁷ Xaxilitaree nu bara e yεtε suxu e xa murutε nun e xa fe jnaaxie ra, e lu nimisε kui.

¹⁸ Donse birin bara nu rajaaaxu e ma,
e nu fa na faxε nan dei.

¹⁹ E xa na xɔrɔxɔε kui, e naxa e xui rate Alatala ma,
a naxa e rakisi e xa xɔrɔxɔε ma.

²⁰ A naxa a xa masenyi rasamba e ma, a e rayalan,
a e ba e xa jaxankatε kui.

²¹ E xa Marigi tantu a xa dugutεgεjna nun a xa wali makaabaxie xa fe ra adamadie bε.

²² E xa sεrεxε ba a xa wali fanyie kolon fe ra a bε.

E man xa a xa wali fanyie ifala e xui itexi ra sεεwε kui!

²³ Naxee nu biyaasima kunkui xungbee kui baa ma,
e man nu yulεya raba yee xun ma,

²⁴ nee bara Marigi wali foxie
nun a xa wali makaabaxie to baa ma.

²⁵ A naxa masenyi ti, turunnaade foye naxa keli
a mɔrɔnyie ramaxa,

²⁶ a nu biyaasilae xa kunkui ite a nu a sin,
e nu na jaxankatε kui.

²⁷ E xun naxa magi a ra e naxa lu alɔ siisilae.

E xa xaxilimaya birin naxa lu e ma fu.

²⁸ E xa nimisε kui e naxa Marigi xili e xui itexi ra,

a naxa e ratanga na gbaloe ma.
 29 A naxa turunnaadε foye iti, a a masabari,
 mɔrɔnyie naxa e raxara.
 30 E naxa sεεwa nee xa maraxarε ra,
 a naxa e xunti e waxɔnde ra.
 31 E xa Marigi tantu a xa dugutεgεja nun a wali makaabaxie xa fe ra adamadie bε!
 32 E xa a xa fe gbo jnāma bε,
 e xa a matɔxɔ Forie xa malanyi!
 33 A xure xungbee masarama gbengberenyi ra,
 a dulonyi findi bɔxi maxare ra.
 34 A bɔxi fanyi findima fɔxɔε yire ra,
 na bɔxikae xa fe jnāaxi xa fe ra.
 35 A gbengberenyi findima xure ra
 a yire maxare findi xure guli ra,
 36 a kaametoε rasabati naa,
 e taa ti naa e sabatide.
 37 E xε sama, e wuri bilie sima
 naxee bogi barakama.
 38 A dubama e bε, e wuya,
 a mu sese bama e xa xuruse kɔnti ra.
 39 Ndee gbee xurunma,
 tɔɔrε nun jnāxankatε ra.
 40 A marajiaaxui dusuma forie xun na,
 a e ralɔε gbengberenyi ma kirae mu dɛnnaxε ma,
 41 A misikiinε bama tɔɔrε kui,
 a e xa denbayae rawuya alɔ xurusee.
 42 Mixi tinxinxie na toma e jnεlexinma a ra,
 Kɔnɔ tinxintaree birin dε balamma nε.
 43 Xaxilima naxan na, a xa a cɔxɔl sa yi fe birin xɔnma,
 a xa Marigi xa dugutεgεja fahaamu.

108

Xunnakeli Ala saabui ra

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bεeti
² Ala, n bara natε tongo n bɔjε kui.
 N Marigi Xunnakeli Kanyi, n n xui raminima nε bεetie ra.
³ N n ma kɔrae nun n ma maxasee berema nε subaxε ma.
⁴ N Marigi, n i batuma nε sie tagi,
 n i matɔxɔma nε bεeti ra jnāmanεe ya ma,
⁵ barima i xa dugutεgεja gbo dangi koore ra,
 i xa xanunteya ite alɔ nuxu.

⁶ Ala, i xunyi rakeli koore ma,
 i xa nɔrε xa lu bɔxi birin xun ma,
⁷ alako i xanuntenyie xa kisi i sɛnbε saabui ra.
 Yandi, n ma duba suxu.

⁸ Ala bara wɔyεn a xa lingira sεniyenxi kui,
 «N n xun nakelima nε,
 n Sikemi bɔxi itaxun,
 n Sukɔti gulunba sɔtɔma nε.
⁹ N gbe nan Galadi ra, n gbe nan Manasi ra.
 Efirami bɔxi tan luma nε alɔ n xun makantase,
 Yudaya findi n ma munyaati ra.
¹⁰ N n sanyi maxama Mowaba bɔxi ma,
 n n ma sankiri wolima Edon nan ma a xa findi n gbe ra.
 N gere ti xui mɛma nε Filisita bɔxi ma.»

- ¹¹ «Nde n xun tima taa makantaxi ra?
 Nde n xaninma Edon bɔxi ma?
¹² Ala mu a ra, naxan muxu rabεjinxε gere kui?
¹³ I xa fa muxu malide, i xa muxu ba muxu yaxuie yi ra.
 Adamadie xa mali fufafu na a ra.
¹⁴ Won fama won sεnbε raminide Ala xa mali saabui ra.
 A tan nan fama won yaxuie iwurude.»

109

Tɔɔjegela xa maxandi

Ala maxandi

- ¹ Dawuda xa bεetti bεettibae xa mangε bε
 N Marigi Ala, n naxan matɔɔxɔma, i naxa lu dundai kui,
² barima mixi Jiaaxie na wule falafe n xun ma.
 E dε mu fan, e wule fala tun.
³ E na n nabilinfe xɔɔnnanteya wɔyεnyie ra,
 hali n mu fe Jiaaxi yo rabaxi e ra.
⁴ N na fe fanyi raba e bε, e n gere.
 N a ragbilenma i tan Ala nan ma.
⁵ E n ma wali fanyi sare ragbilenma n ma a kobi ra,
 n ma xanunteya, e na masarama n bε xɔɔnnanteya ra.

- ⁶ I xa na tɔɔjegεtε taxu mixi kobi nde ra,
 a defanboore xa a yanfa.
⁷ A na makiiti, kiiti xa kana a ra.
 I naxa a xa maxandi suxu.
⁸ A xa simaya xa dunke kɔti.
 Mixi gbεtε xa a xa wali tongo.
⁹ A xa die xa findi kiridie ra, a xa ginε xa findi kaajε ra.
¹⁰ A xa die xa findi jieretie ra naxee kule matima tun.
 E xa makuya e baride ra naxan bara kana.
¹¹ Donifa xa a ke birin tongo,
 a xa geeni birin xa findi si gbεtεe gbe ra.
¹² Mixi yo naxa kinikini a ma,
 mixi yo naxa hinne a xa kiridie ra.
¹³ A bɔɔnsε xə sɔnto, e xilie xa nεεmu mixie ra.
¹⁴ Alatala xa ratu a xa fe kobie ma,
 a nga xa yunubi naxa xafari.
¹⁵ Alatala xa ratu na yunubie ma tεmui birin,
 a xa e xa fe ranεεmu dunipa ra,
¹⁶ barima e mu dugutεgεja rakamalima,
 e misikiinε nun fuxarilae tɔɔrɔma, han e faxa sunnuni kui.
¹⁷ Naxan mixi dankama, na kanyi xa dankε sɔtɔ.
 Naxan dubama mixie bε, a xa barakε sɔtɔ.
¹⁸ Dankε xa ragoro a ma
 alɔ a donna ragoroma a ma ki naxε.
 A xa so a fate i alɔ ye,
 a xa so a xɔrie alɔ ture.
¹⁹ A xa lu a ma alɔ a xa sose luma a ma ki naxε,
 a xa bilin a ma alɔ a beleti bilinma a tagi ki naxε tεmui birin.
²⁰ Alatala xa na sare fi n ma yaxuie bε,
 naxee fe kobi falama n xun ma.

²¹ Kɔɔni i tan n Marigi Alatala,
 i xa hinne n na i xili xa fe ra,
 i xa n nakisi i xa dugutεgεja fanyi saabui ra.
²² N luxi nε alɔ misikiinε fuxarila,
 naxan bɔjε na tɔɔrɔfe ki fanyi ra.
²³ N ma fe jɔɔnfe alɔ niini naxan kuyama nunmare ra.

Mixi n kerima alɔ katoe kerima ki naχε.
²⁴ N xinbie sərənma, n fate jənma,
 sunyi xa fe ra.
²⁵ E n nayaagima təmui birin.
 E na n to, e yoma n ma tun.
²⁶ N Marigi Ala, i xa n mali,
 i xa n nakisi i xa dugutəgəja xa fe ra.
²⁷ E xa a kolon, i sənbə na n malife.
²⁸ E tan n dankama,
 kənɔ i barake nan fima n ma.
 Yaagi fama ne dusude e xun na,
 kənɔ n tan i xa konyi di, n səewama ne.
²⁹ N yaxuie xa ifu,
 e xa yaagi xa dusu e xun na.
³⁰ N Alatala tantuma ne n xui itexi ra,
 n a matɔxɔma ne jəama ya ma,
³¹ barima a tixi misikiine səeti ma,
 a xa e ratanga mixie ma naxee wama e faxafe.

110

Alatala nan Mangɛ Xungbe dɔxɔma

Ala matɔxɔɛ

Dawuda xa bɛeti

¹ Alatala xa masenyi n marigi bɛ:

«I magoro n yifanyi ma,
 han n xa i sanyi ti i yaxuie fari.»

² Alatala i sənbə ragboma ne kelife Siyonı,
 han i i yaxuie yamari.
³ I xa sɔɔrie luma ne i fɔxɔ ra gere kui.
 Na kuye na iba subaxɛ ma,
 i sənbə gboma ne səniyenyi kui alɔ i fonike waxati.
⁴ Alatala bara a kali yi laayidi ra, naxan mu kanama:
 «N bara i findi sərəxədubɛ ra abadan,
 a Melekisedeki daaxi.»
⁵ Marigi luma i yifanyi ma,
 a mangɛ kanama ne a xa xɔnɛ lɔxɔɛ.
⁶ A a xɑ kiiti rəjərəma ne jəamanɛe fari,
 a e sɔntɔ, a mangɛ xungbe nde xun nakana.

⁷ Mangɛ xure ye minma kira i.
 A xun nakelima na nan ma.

111

Ala matɔxɔma fe naxee ma

Ala matɔxɔɛ

¹ Wo Alatala matɔxɔ!

N Alatala batuma ne n bɔŋɛ birin na,
 tinxintɔɛe nun jəama ya ma.
² Marigi xa walie makaaba.
 E rafan mixie ma naxee tinma e matode.
³ A xa walie nɔrɔxi,
 a xa tinxinyi buma ne abadan.
⁴ A a niya birin xa ratu a xa kaabanakoe ma.
 Alatala hinnɛma adamadie ra, a kinikini e ma.
⁵ A baloe fima mixie ma naxan gaaxuma a ya ra,
 a ratu a xa saate ma abadan.

⁶ A bara a xa wali sənbə masen a xa jama bə,
jamanə gbetəe ke sofe ra e yi.

⁷ A walima nəndi nun tinxinyi nan fari.

A xa yaamarie findima seriye fanyi nan na,
⁸ naxee mu kanama abadan,

adamadie lanma e xa naxee rakamali.

⁹ A bara a xa jama xun sara,
a bara a xa saatə mabanban abadan.

A xili səniyən, a magaaxu.

¹⁰ Xaxilimaya fələma Alatala yaragaaxui nan ma.

Mixi naxan gaaxuma Ala ya ra, a xaxili fanyi sətəma nə.

Adamadie lanma e xa a matəxə abadan.

112

Tinxintəe sare

Ala matəxə

¹ Wo Marigi Ala matəxə!

Heəri na mixi bə naxan gaaxuma Marigi ya ra,
naxan tinma a xa yaamarie rabatude.

² A bənsəe sənbə gboma nə bəxi ma.

Barakə luma tinxintəe nan ma.

³ Naafuli nun bannaya luma a yi ra,
a xa tinxinyi xanxi abadan.

⁴ Yanbə minima dimi kui tinxintəe bə,
naxan kinikinima a boore ma,
naxan hinnəma adamadie ra,
naxan luma jəre ra tinxinyi kui.

⁵ Barakə luma mixi bə naxan mixie kima,
naxan tinma mixi donide,
naxan walima tinxinyi ra.

⁶ Na kanyi mu birama,
mixie mu nəəmuma a xa tinxinyi ma.

⁷ A mu gaaxuma xibaaru jaaxi ya ra,
barima a xaxili tixi Alatala ra, a bərə xanxi.

⁸ A bərə raxara, gaaxui yo mu a ma.
A rajənyi, a nəma nə a yaxuie ra.

⁹ A misikiinə kima,
a jərema tinxinyi kui temui birin,
a xun nakelima tun.

¹⁰ Mixi jaaxi tɔɔrəma na tofe ra,
a a jinyi maximma, a xa fe xun nakanama.
Mixi jaaxie xa natə mu kamalima fefe ma.

113

Alatala maniyə mu na

Ala matəxə

¹ Wo Alatala matəxə!

Alatala xa konyi die, wo xa a matəxə.

Wo Alatala xili matəxə.

² Tantui na Alatala bə abadan.

³ Tantui na Alatala bə yire birin,
kelife sogetede mabiri, han sogegorode.

⁴ Alatala xa nəe na jamanəe xun ma, a xa nərə na koore ma.

⁵ Nde maniyə won Marigi Alatala ra,
naxan magoroxi a xa kibanyi kui koore ma,

⁶ naxan a ya ragoroma koore nun bɔxi ma.

⁷ A misikiine xun nakelima,

a tɔɔcmixi bama a xa setareŋja kui.

⁸ A a tima a xa kuntigie sɛɛti ma.

⁹ A di gbegbe fima gine dibaritare ma,

alako a xa sɛɛwa sɔtɔ a xa die ya ma.

Wo Alatala matɔxɔ!

114

Isirayila bɔxi Ala xa jnama rasɛnɛfe

Ala matɔxɔɛ

¹ Yaxuba bɔnsɔɛ naxan findixi Isirayila ra,

e naxa mini Misira xa konyiya ra,

² e sabati Yudaya Ala xa hɔrɔmolingira luxi dɛnnaxɛ.

Isirayila bɔxi naxa findi Ala xa mangɛya ra.

³ Xulunyumi baa to Isirayila jnama to,

a naxa rabi mafuren.

Yurudɛn xure to e to fa ra, a man naxa kira fi e ma.

⁴ Isirayila geyae to e to, e naxa tugan tugan pɛlɛxinyi ra,

alo yɛxɛɛ kontonyie nun yɛxɛɛ yɔrɛe tuganma ki naxɛ.

⁵ Munse a niyaxi na baa xa rabi mafuren?

Munse a niyaxi Yurudɛn xure kira fixi e ma?

⁶ Munse a niyaxi Isirayila geyae xa pɛlɛxin

alo yɛxɛɛ kontonyie nun yɛxɛɛ yɔrɛe?

⁷ Dunija birin xa sɛrɛn Marigi ya ra,

naxan findi Yaxuba Marigi Ala ra,

⁸ naxan ye dulonyi ramini fanye xɔrɔxɔɛ kui.

115

Alatala gbo kuyee bɛ

Ala matɔxɔɛ

¹ Matɔxɔɛ mu lanma muxu tan bɛ,

matɔxɔɛ lanma Alatala nan bɛ,

a xa hinne nun dugutɛgɛja xa fe ra.

² Munfe ra jnamane a falama,

«E xa Ala na minden?»

³ Muxu Mariji Ala na koore ma,

a a waxɔnfe birin nabama.

⁴ Kɔnɔ e xa kuyee yailanxi xɛɛma nun gbeti nan na,
e yɛtɛ bɛlɛxɛɛ saabui ra.

⁵ Dɛ na e bɛ, kɔnɔ e mu wɔyɛnma,

ya na e bɛ, kɔnɔ e mu se toma,

⁶ tulɛ na e bɛ, kɔnɔ e mu xui mɛma,

ɲɔɛ na e bɛ, kɔnɔ e mu se xiri mɛma.

⁷ Bɛlɛxɛ na e bɛ, kɔnɔ e mu se masuxuma,
sanyi na e bɛ, kɔnɔ e mu e pɛrɛma.

Xui yo mu minima e kɔn na!

⁸ E yailanmae fama ne lude alo e tan.

Mixi naxee e xaxili tima e ra

e findima sɛnbɛtaree nan na.

⁹ Isirayila bɔnsɔɛ, i xaxili ti Alatala ra,
naxan findi i xa dɛmɛri nun i kantama ra.

¹⁰ Haruna bɔnsɔε, i xaxili ti Alatala ra,
naxan findi i xa dɛmɛri nun i kantama ra.
¹¹ Wo tan naxee findixi Ala yaragaaxuie ra,
wo wo xaxili ti Alatala ra,
naxan findi i xa dɛmɛri nun i kantama ra.

¹² Marigi a jɛxɔ̄ū saxi won xɔ̄n ma.

A won barakama nɛ.

lsirayila ɔɔnsɔ̄ yo, Haruna bɔnsɔ̄ yo,

¹³ nun Ala yaragaaxuie birin yo,

e barake sɔ̄tɔ̄ma nɛ.

¹⁴ Alatala xa wo tan nun wo xa die yiriwa.

¹⁵ Alatala naxan koore nun bɔ̄xi daa,

a xa barake fi wo ma.

¹⁶ Alatala nan gbe koore ra,

kɔ̄nɔ̄ a naxa dunijna tan fi adamadie ma.

¹⁷ Mixi faxaxie xa mu Alatala matɔ̄xɔ̄ma,

mixi naxee sigama aligiyama e mu nɔ̄ma matɔ̄xɔ̄e rabade,

¹⁸ kɔ̄nɔ̄ won tan naxee na dunijna,

a lamma won xa tantui rasiga Alatala ma,

fɔ̄lo yi tɛmwi ma han dan mu naxan ma.

Wo Alatala matɔ̄xɔ!

116

Ala xa kisi faxɛ ma

Ala matɔ̄xɔ̄e

¹ N Alatala xanuma barima a n xui mɛma.

A naxa kinikini n wa xui ma.

² A to a tulì mati n na,

n a maxandima nɛ n ma simaya birin kui.

³ Faxe luuti nu bara n xiri,

aligiyama tɔ̄rɛ nu bara n li,

nimisɛ nun kɔ̄ntɔ̄fili nu bara nɔ̄ n na,

⁴ kɔ̄nɔ̄ na tɛmwi n naxa Alatala maxandi,

«Alatala, yandi, n nakisi!»

⁵ Hinnente nan Alatala ra, a tinxin.

Won Marigi Ala kinikinima won ma.

⁶ A mixi magoroxi kantama.

N sɛnbɛ to jɔ̄n, a naxa n nakisi.

⁷ N xa n nii raxara,

barima Alatala bara fe fanyi raba n bɛ.

⁸ Alatala, i bara n nii ratanga faxɛ ma,

i yaye ba n ya ra,

i n sanyi sɛnbɛ so,

⁹ alako n xa jɛrɛ i tan Alatala ya ra mixi baloxi ya ma.

¹⁰ N to nu n xaxili tima i ra,

n naxa a fala i bɛ,

«N na tɔ̄rɔ̄fe.»

¹¹ Limaniya to ba n yi ra,

n naxa a fala, «Wule falɛ nan mixi birin na.»

¹² Alatala, n i sare fima di, i xa hinne xa fe ra?

¹³ N i xa maratange masenma nɛ jama bɛ,

Alatala xili matɔxɔfe ra.

¹⁴ N na n ma laayidie rakamalima ne Alatala bɛ,
a xa ñama birin ya xɔri.

15 Alatala a jɔxɔ sama ne a batulae xa simaya xɔn ma.

16 I tan Alatala xa konyi di nan n na, i xa konyi gine xa di,
i naxan nafulunxi saya luuti ra.

17 N tantui sɛrɛxɛ bama ne i bɛ, n i xili matɔxɔma ne.

18 N na n ma laayidie rakamalima ne Alatala bɛ,

a xa ñama birin ya xɔri,

19 Alatala xa banxi tɛtɛ kui,
Darisalamu ñama ya xɔri.

Wo Marigi matɔxɔ!

117

Ala xa xanunteya

Ala matɔxɔɛ

¹ Si birin xa Alatala matɔxɔ,

bɔnsɔɛ birin xa a tantu,

² barima a xa xanunteya gbo won mabiri,
a xa dugutɛgɛŋa mu ñonma abadan.

Wo Alatala matɔxɔ!

118

Xaxili tife Alatala ra

Ala matɔxɔɛ

¹ Wo Alatala tantu barima a fan,
a xa xanunteya mu ñonma abadan.

² Isirayila xa a fala,

«A xa xanunteya mu ñonma abadan!»

³ Haruna bɔnsɔɛ xa a fala,

«A xa xanunteya mu ñonma abadan!»

⁴ Ala yaragaaxuie xa a fala,

«A xa xanunteya mu ñonma abadan!»

⁵ N ma tɔɔre kui, n naxa Alatala maxandi.

A naxa n ma duba suxu n fulunfe ra.

⁶ Alatala na n sɛɛti ma,

n mu gaaxuma fefe ma.

Adamadi ñɔma munse niyade n na?

⁷ Alatala na n fɔxɔ ra, a n malima.

N fama ne ñɔde n yaxuie ra.

⁸ Xaxili tife Alatala ra, na nan fan beenun xaxili tife adamadi ra.

⁹ Yɛtɛ taxufe Alatala ra dangi yɛtɛ taxufe dunijña mangɛe ra.

¹⁰ Si birin nu n nabilinxì n gere xili ma,
kɔnɔɔ Alatala naxa a niya n xa nɔ e ra.

¹¹ E nu n nabilinxì a ñaaxi ra,

kɔnɔɔ n naxa n e ra Alatala xili ra.

¹² E naxa din n na alɔ kumi tɔɔsɛ,

kɔnɔɔ e naxa cɔl ñɔɔl aŋɛ xaraxi ganma ki naxɛ.

Alatala nan a niya n xa e ra.

¹³ E nu n matutunma sɛnbɛ ra,

a gbe mu nu luxi n xa bira,
kono Alatala naxa n mali.
¹⁴ Alatala nan na n sənbə nun n ma səewə ra,
A bara n nakisi!

¹⁵ Səewə nun xunnakeli xui naxa mini tinxintoəe xonyi a falafe ra,

¹⁶ «Alatala naxa wali sənbə ra!

A naxa a mangəya masen,
a kaabanakoe raba.»

¹⁷ N mu faxa, n naxa kisi,
alako n xa Alatala xa kaabanakoe masen jnama bə.

¹⁸ Alatala bara n jaxankata,
kono a mu n luxi n xa faxa.

¹⁹ Wo tinxinyi naadəe rabi n bə,
n soma mənni Alatala tantufe ra.

²⁰ Alatala xa naadəe nan yi ki,
tinxintoəe soma naxan kui.

²¹ N i tantuma nə, barima i bara n ma duba suxu,
i bara findi n nakisima ra.

²² Banxitie məə gəmə naxan na,
na bara findi banxi sangantimə ra.

²³ Na kelixi Marigi nan ma.

Kaabanakoe na a ra won tan bə.

²⁴ Loxəe nan yi ki Alatala naxan janigexi,
won xa jəlexin, won xa səewa a xa fe ra.

²⁵ Yandi Alatala, muxu rakisi!
Yandi Alatala, muxu xun nakeli.

²⁶ Baraka na mixi ma naxan fafe Marigi xili ra.
Muxu Alatala matoxəma a xa banxi kui.

²⁷ Marigi nan na Alatala ra,
naxan xa nərə bara yanba won ma.
Wo xa sərexə xiri sərexəbade səeti ma.

²⁸ N Marigi Ala nan i ra, n i tantuma nə,
n Marigi Ala nan i ra, n i matoxəma nə.

²⁹ Wo Alatala tantu barima a fan.
A xa xanunteya mu jənəma abadan.

119

Ala xa səriyə kerenyi

Ala xa səriyə

¹ Səewə na mixiə bə naxee jərə ki tinxin,
naxee biraxi Alatala xa səriyə fəxə ra.

² Səewə na mixiə bə naxee Ala xa masenyi məma,
naxee a fenma e bəjə birin na.

³ Nee mu tinxintareya rabama fefe ma,
e birama Ala xa kira nan fəxə ra.

⁴ I bara i sago masen muxu bə,
alako muxu xa muxu cəxəl sa a xən ma a fanyi ra.

⁵ N wama fe birin nabafe
alako n xa i xa yaamarie rabatu.

⁶ Na kui n mu fama yaagide i waxənfe xa fe ra.

⁷ N na i xa yaamarie kolon,
n i batuma nə n bəjə fiixə ra.

⁸ N i xa yaamarie ratinməma nə,
i naxa mə n na kerenyi ra.

- ⁹ Fonike þεrεma sεniyεnyi kui di?
 A bira i xa masenyi fōxō ra.
- ¹⁰ N i fenma n bōjε birin nan na.
 I naxa n lu n xa makuya i xa yaamarie ra.
- ¹¹ N i xa masenyi ragatama nε n bōjε ma,
 alako n naxa yunubi raba i ra.
- ¹² Matōxōε na i bε Alatala.
 I xa yaamarie masen n bε.
- ¹³ N i xa sεriyε durusima nε,
 i naxan masenxi i kεrε ra.
- ¹⁴ N sεewaxi birafe ra i xa masenyi fōxō ra,
 alōc n na findi banna belebele ra.
- ¹⁵ I səxclu n N səxclu n səxclu n ma, n i xa kira matoma nε.
- ¹⁶ I xa yaamarie rafan n ma,
 n mu nεεmuma i xa masenyi ma.
- ¹⁷ Fe fanyi raba n tan, i xa konyi di bε,
 alako n xa kisi, n xa i xa masenyi ratinmε.
- ¹⁸ N ya rabi alako n xa i xa sεriyε fanyi igbε.
- ¹⁹ Xōjε nan lanxi n ma yi dunjna ma,
 i naxa i xa yaamarie nōxun n ma.
- ²⁰ N hayi na i xa tinxinyi ma.
- ²¹ I i xui ratema yεtε igboe xili ma,
 mixi dankaxi naxee i xa yaamarie rabεnjinma.
- ²² I xa n natanga yaagi nun maraþaaaxui ma,
 barima n i xa masenyi suxuxi.
- ²³ Hali mangε n tōcōjεgεma,
 i xa konyi di a cōxε sama nε i xa yaamarie nan xōn ma.
- ²⁴ I xa masenyi rafan n ma,
 e n nasima a fanyi ra.
- ²⁵ N na tōcōrε xungbe kui.
 Yandi, i xa n nakisi i xa masenyi ra.
- ²⁶ N to n ma þεrε ki masen i bε, i n yaabi nε.
 Yandi, i xa i xa yaamari masen n bε.
- ²⁷ N mali i sago fahaamufe ra,
 alako n xa n þoxε sa i xa kaabanakoe xōn ma.
- ²⁸ N na wafe nimisε ma.
 N xun nakeli alōc i a laayidixi ki naxe.
- ²⁹ Wule falafe makuya n na.
 Hinne n na i xa sεriyε saabui ra.
- ³⁰ N bara dugutεgεja kira sugandi,
 n bōjε birama i xa sεriyε nan fōxō ra.
- ³¹ Alatala, n xirixi i xa sεriyε nan na,
 i naxa n lu yaagi kui.
- ³² N na n þεrεfe i xa yaamarie xa kira nan xōn ma,
 barima i bara a niya i waxɔnfε xa lu n bōjε ma.
- ³³ Alatala, n matinxin i xa yaamarie ra,
 alako n xa lu i xa kira xōn ma n ma simaya birin kui.
- ³⁴ Xaxili fanyi fi n ma,
 alako n xa n þoxε sa i xa sεriyε xōn ma,
 n man xa a rabatu n bōjε birin na
- ³⁵ N naþεrε i xa yaamarie xa kira xōn ma,
 barima e rafan n ma
- ³⁶ N bōjε rafindi i xa masenyi ma,
 i naxa a rafindi bannaya tinxitareya ma.
- ³⁷ N yae ba see ra naxee þonma,
 n nakisi i xa kira xōn ma.

³⁸ I xa laayidi rakamali i xa konyi di bε,
i naxan nagataxi i yaragaaxuiye ya ra.

³⁹ N ba yaagi kui n gaaxuxi naxan ya ra,
barima i xa sεriyε fan.

⁴⁰ N wama birafe i xa masenyi fɔxɔ ra a fanyi ra.
N nakisi i xa tinxinyi kui.

⁴¹ Alatala, fa i xa xanunteya nun i xa kisi ra n bε,
alo i a laayidi ki naxε.

⁴² Na tεmui, n nōma ne n maberema yaabide,
barima n tan laxi i xa masenyi ra.

⁴³ I naxa nōndi masenyi ba n dε i,
barima n xaxili tixi i xa kiiti ra.

⁴⁴ N i xa sεriyε rabatuma ne abadan.

⁴⁵ N luma xɔrεya nan kui,
barima n na i sago nan fenfe.

⁴⁶ N i xa masenyi falama ne mangε bε,
n mu fama lude yaagi kui.

⁴⁷ Birafe i xa yaamarie fɔxɔ ra, na rafan n ma.

⁴⁸ N na n bεlεxεe itema tantui ra
i xa yaamarie xa fe ra, naxee rafan n ma.
N wama n jɔclj safe i xa sεriyεe xon ma.

⁴⁹ I xa ratu i xa masenyi ma,
i naxan masen i xa konyi di bε,
naxan xaxili sa fima n ma yare.

⁵⁰ N madunduma n ma tɔɔre kui
i xa laayidi nan saabui ra.

⁵¹ Yetε igboe n mayelema ne,
kōnɔ n mu i xa sεriyε kira bεjnima.

⁵² Alatala, n to n natu i xa kiti tinxinxie ma
i naxan saxi tεmui dangixi,
n bɔŋε limaniyama ne.

⁵³ N bɔŋε texi a jaaxi ra tinxitaree xili ma
naxee i xa sεriyε raboloma.

⁵⁴ N sabati dede, n bεt̄i bama ne i xa yaamarie xa fe ra.

⁵⁵ Kɔε ra n na n natuma ne i xili ma.

Alatala, n fama ne i xa sεriyεe ratinmεde.

⁵⁶ N darixi i sago rabatufe nan na.

⁵⁷ Alatala, i tide gbo n bε.

N bara laayidi tongo i xa masenyi rabatufe ra.

⁵⁸ N wama lufe i sεeti ma n bɔŋε birin na.

Hinne n na alo i a masen ki naxε.

⁵⁹ N to n jεrε ki mato,
n bara gbilen i xa masenyi ma.

⁶⁰ N gbatama ne,
n mu dugundima i xa yaamarie rabatufe ra.

⁶¹ Hali mixi jaaxie kankan n ma,
n mu nεɛmuma i xa sεriyεe ma.

⁶² Kɔε tagi, n kelima ne, n i matɔxɔ i xa kiiti tinxinxi xa fe ra.

⁶³ I yaragaaxui birin findixi n jεrεboore nan na,
nun naxee i sago rabatuma.

⁶⁴ Alatala i xa xanunteya na dunijna birin ma,
n xaran i xa yaamarie ra.

⁶⁵ Alatala, i bara fe fanyi raba n tan i xa konyi bε,
alo i a laayidixi ki naxε.

⁶⁶ N xaran fe tagi rasade nun fe kolonyi ra, barima n laxi i xa yaamarie ra.

67 N nu bara lœ̄s beemanu i xa n ma fe magoro,
kɔnɔ̄ yakɔsi fa n na i xa masenyi nan nabatufe.

68 I fan, i fe fanyi rabama,
n xaran i xa yaamarie ra.

69 Hali yete igboe wule sama n xun,
n i xa yaamarie rabatuma nɛ̄ n bɔjɛ̄s birin na.

70 E bɔjɛ̄s xɔrɔxɔ̄s alɔ̄ gɛmɛ̄,
kɔnɔ̄ i xa səriyɛ̄s cɔxun n bɛ̄.

71 N ma tɔɔrɛ̄s bara n mali i xa yaamarie kolonfe ra.

72 I xa masenyi fan n bɛ̄ xɛɛma nun gbeti ra.

73 I tan nan n daaxi, i tan nan n nafalaxi i xɔnyɛ̄ ra.
Fahaamui fi n ma i xa yaamarie kolonfe ra.

74 I yaragaaxuie xa sɛɛwa n tofe ra,
barima n xaxili tixi i xa masenyi ra.

75 Alatala, n a kolon i xa kiti tinxinxi ra,
n a kolon i n ma fe magoroxi xanunteya nan ma.

76 Yandi, i xa xanunteya xa n madundu,
alɔ̄ i a laayidi n tan, i xa konyi bɛ̄ ki naхɛ̄.

77 I xa kinikini n ma alako n xa kisi,
barima i xa səriyɛ̄ rafan n ma.

78 Yetɛ̄ igboe xa yaagi sɔtɔ̄,
barima n mu fe yo rabaxi e ra e n tɔɔrɔma naxan ma.
N tan sama cɔxūl sago nan cɔnɔ̄ ma.

79 I yaragaaxuie xa gbilen n ma,
a nun naxee i xa masenyi kolon.

80 N bɔjɛ̄s xa i xa yaamarie suxu,
alako yaagi naxa fa dusu n xun na.

81 A xɔli n ma n xa i xa kisi sɔtɔ̄,
kɔnɔ̄ n xaxili tixi i xa masenyi nan na.

82 N i xa laayidi rakamalixi mamefe.
N a falama n bɔjɛ̄s kui, «I n madunduma mun tɛmui?»

83 N luxi alɔ̄ kundi naxan na raxarafe,
kɔnɔ̄ n mu nɛɛmuma i xa yaamarie ra.

84 N xa mame ti han mun tɛmui,
beenun i xa n yaxuie Jaxankata?

85 Yetɛ̄ igboe gantanyi tima n ya ra.
Səriyɛ̄ mu na ki.

86 I xa yaamari birin tinxin.

N natanga tɔɔjɛ̄gɛ̄ ma.

87 A gbe mu luxi e xa n ma fe kana,
kɔnɔ̄ n tondi nɛ̄ i xa yaamarie rabolode.

88 N nakisi i xa xanunteya ra,
alako n xa i xa masenyi suxu.

89 Alatala, i xa masenyi na koore ma abadan.

90 I xa xanunteya buma nɛ̄ kelife to bɔnsɔ̄s ma han bɔnsɔ̄s naxee sa fama.
I dunija xanxi nan daa.

91 I xa səriyɛ̄ buma han to,
birin na i xa mangɛ̄ya nan bun ma.

92 Xa n mu sɛɛwa i xa səriyɛ̄ ra nu,
n bara bɔnɔ̄ n ma tɔɔrɛ̄ kui nu.

93 N mu nɛɛmuma i xa masenyi ra feo,
barima i n kisixi e tan nan saabui ra.

94 N bara n yetɛ̄ fi i ma, n nakisi.

N tinma i sago suxufe ra.

95 Mixi jiaaxie wama n faxafe,
kɔnɔ̄ cɔxūl tan n cɔnɔ̄ ma.

⁹⁶ N a kolon dunjna fe birin jōnma nε,
kōnč i xa səriyε mu kanama abadan.

⁹⁷ I xa səriyε rafan n ma.

N na cəxu n saxi a xōn ma kude.

⁹⁸ I xa yaamarie n findima fahaamula nan na
dangi n yaxuie ra, barima e na n bōjε kui təmui birin.

⁹⁹ N xaxili fan n karamoxε xaxili bε,
barima n na n cəxu n saxi i xa masenyi nan xōn ma.

¹⁰⁰ N fe kolon dangife forie ra,
barima n i sago rabatuxi.

¹⁰¹ N bara n sanyi ba kira jaaxie xōn ma,
n xa bira i xa masenyi fōxε ra.

¹⁰² N mu i xa səriyε bəjn̄in, barima i tan nan yati n xaran na ra.

¹⁰³ I xa masenyi jōnčun n de kui dangi kumi ra.

¹⁰⁴ N xaxili fanyi soto i sago nan na.

Na kui n bara kira jaaxie tan xōn.

¹⁰⁵ I xa masenyi findixi lanpui nan na n san tide,
a findi naiyalanyi ra n ma kira xōn ma.

¹⁰⁶ N bara laayidi tongo naxan mu kanama,
n fama nε birade i xa səriyε tinxinxī fōxε ra.

¹⁰⁷ N bara tōrō a gbe ra.

Alatala, n nakisi i xa masenyi ra.

¹⁰⁸ Alatala, n bara i maxandi,
i xa n ma matčoxε suxu sərεxε ra,
i xa n xaran i sago ra.

¹⁰⁹ N nii na faxε ya i təmui birin,
kōnč n mu nεxemuma i xa səriyε ma.

¹¹⁰ Mixi jaaxie gantanyi tema n bε,
kōnč n mu n makuyama i sago ra.

¹¹¹ I xa masenyi findixi n ke nan na abadan,
a n bōjε rasεewama nε.

¹¹² N bōjε birama nε i xa yaamarie fōxε ra abadan.

¹¹³ N filankafui xōnma,
kōnč i xa səriyε rafan n ma.

¹¹⁴ N kantari nun n makantama na i tan nan na,
n xaxili tixi i xa masenyi ra.

¹¹⁵ Wo wo masiga n na, wo tan mixi kobie,
alako n xa Ala xa yaamarie ratinmε.

¹¹⁶ N dəmən alo i a laayidi ki naxε, alako n xa kisi.
I naxa fe kana n xaxili tixi naxan na.

¹¹⁷ I xa ti n fanga ra, alako n xa kisi.
N ya tixi i xa yaamarie ra.

¹¹⁸ I xa tondi mixie ra naxee e makuyama i xa səriyε ra,
barima madaxu jōnčun wule na e xa fe birin kui.

¹¹⁹ I mixi kobie jōnčma nε yi dunjja ma,
alo xabui gbeti gbi bama ki naxε.

Na nan a ra i xa masenyi rafan n ma.

¹²⁰ N fate sərεnma i xa magaaxui ra,
n hanmεxi i xa kiiti ra.

¹²¹ N walima nōndi nun tinxinyi nan na.

I naxa n lu n yaxuie yi ra.

¹²² I xa n ma fe sɔɔnεya i sənbe ra,

I naxa lu yεtε igboe xa nō n na.

¹²³ N ya tixi i xa kisi ra təmui birin,
a nun i xa masenyi tinxinxī.

¹²⁴ Hinnε i xa konyi ra i xa xanunteya kui.
N xaran i xa yaamarie ra.

¹²⁵ Fahaamui fi n tan, i xa konyi ma,
alako n xa i xa masenyi kui kolon.

¹²⁶ Mixie na i xa səriyε matandife.
Alatala, a lanma i xa ti e ya ra yakɔsi.

¹²⁷ I xa yaamarie rafanxi n ma dangife xεεma fanyi ra,
¹²⁸ n to a majɔxun i sago tinxin,

n kira birin xɔnma nε naxan mu findi nɔndi ra.

¹²⁹ I xa masenyi n dε ixarama,
n a rabatuma na nan ma.

¹³⁰ I xa masenyi kui matofe,
a xaxili fima nε xaxilitaree ma.

¹³¹ A na n nii ra n xa i sago kolon.
¹³² I ya rafindi n ma, i xa hinnε n na,

alɔ i darixi a raba ra ki naxε i xanuntenyie bε.
¹³³ I xa n ti i xa masenyi fari,

i naxa lu fe jaaxi yo xa nɔ n na.

¹³⁴ N ba adamadie xa nɔε bun ma,
alako n xa i xa yaamarie ratinmε.

¹³⁵ I yatagi nɔrε rayanba i xa konyi ma,
i xa n xaran i xa yaamarie ra.

¹³⁶ N luma wa ra a gbe ra,
barima n a kolon mixie mu i xa səriyε ratinmεma.

¹³⁷ Alatala i tinxin, i xa kiitie fan tinxin.

¹³⁸ I xa masenyi tinxin, a man findixi nɔndi yati nan na.

¹³⁹ N bɔjε rajaaxuma nε n ma,
barima n yaxuie mu e tuli matima i xa masenyi ra.

¹⁴⁰ I xa masenyi bara a yεtε xa nɔndi masen,
a rafan n tan i xa konyi ma.

¹⁴¹ Hali n xurun, mixie yoma n ma,
n mu nεεmuma i sago ma.

¹⁴² I xa tinxinyi buma abadan.

I xa səriyε nɔndi na a ra.

¹⁴³ Sunnunyi nun tɔɔrε n suxuxi,
kɔnɔ i xa yaamarie nɔxun n bε.

¹⁴⁴ I xa səriyε tinxin abadan.

Fahaamui fi n ma alako n xa kisi.

¹⁴⁵ Alatala, n na n dε rawafe i bε n bɔjε birin na.
N yaabi, alako n xa nɔ i xa yaamarie ratinmεde.

¹⁴⁶ N na n dε rawafe i bε.

N nakisi, alako n xa nɔ i sago rabade.

¹⁴⁷ N kelima beemanu subaxε xa a li,
n i maxandi i xa n dεmεn.

N xaxili tixi i xa masenyi nan na.

¹⁴⁸ N mu xima kɔε ra,
n na n majɔxunma i xa masenyi nan tun ma.

¹⁴⁹ I tuli mati n xui ra i xa xanunteya xa fe ra.

Alatala, n nakisi i xa kiiti bεrε ra.

¹⁵⁰ Mixie bara maso n na,

naxee wama fe jaaxie xɔn.

E makuya i xa səriyε ra.

¹⁵¹ Kɔnɔ i tan Alatala, i makɔrε n na,
i xa yaamarie findixi nɔndi nan na.

¹⁵² N a kolon kabi a rakuya,

i bara i xa masenyi mabanban alako a xa bu abadan.

¹⁵³ N ma tɔɔrɛ mato, i xa n nakisi,
barima n mu nɛɛmuxi i xa səriyɛ ma.

¹⁵⁴ I xa n xun mafala, i xa n xun sara.

N nakisi alɔ̄ i a laayidi ki naxɛ.

¹⁵⁵ Kisi makuya mixi jaaxie ra,
barima e mu birama i xa yaamarie fɔxɔ̄ ra.

¹⁵⁶ Alatala, i xa kinikini gbo.

N nakisi i xa kiiti bɛrɛ ra.

¹⁵⁷ N gerefæ wuya,
kɔnɔ̄ n mu gbilen i sago fɔxɔ̄ ra.

¹⁵⁸ I yanfamae tofe rajaaxu n ma,
barima e mu i xa masenyi suxuma.

¹⁵⁹ A mato, i xa yaamarie rafan n ma.
Alatala, n nakisi i xa xanunteya xa fe ra.

¹⁶⁰ I xa masenyi nɔ̄ndi na a ra,
i xa kiiti tinxinxi buma nɛ abadan.

¹⁶¹ Mangɛe n tɔɔrɔma hali n mu fe jaaxi yo rabaxi e ra,
kɔnɔ̄ n gaaxuma i xa masenyi ya ra n bɔjɛ birin na.

¹⁶² N sɛɛwaxi i xa laayidi ra,
alɔ̄ mixi naxan geeni xungbe sɔtɔxi.

¹⁶³ N wule xɔnxi, a rajaaxu n ma,
kɔnɔ̄ i xa səriyɛ n xanuntenyi na a ra.

¹⁶⁴ N i matɔxɔma sanmaya solofero lɔxɔ̄ yo lɔxɔ̄
i xa kiiti tinxinxi xa fe ra.

¹⁶⁵ Bɔjɛsa gbegbe nan na mixie bɛ,
i xa səriyɛ rafanxi naxee ma.

Fefe mu e rabirama.

¹⁶⁶ Alatala, n xaxili tixi i xa kisi ra,
n birama nɛ i xa yaamarie fɔxɔ̄ ra.

¹⁶⁷ N i xa masenyi suxuma nɛ,
barima e rafan n ma ki fanyi ra.

¹⁶⁸ N birama nɛ i sago nun i xa masenyi fɔxɔ̄ ra.
I n jɛrɛ ki birin kolon.

¹⁶⁹ Alatala, i xa n ma duba suxu.

Fahaamui fi n ma i xa masenyi saabui ra.

¹⁷⁰ N ma maxandi xa i li.

N nakisi alɔ̄ i a laayidi ki naxɛ.

¹⁷¹ I matɔxɔ̄e xa mini n de i,
barima i n xaranfe i xa yaamarie nan na.

¹⁷² N de xa bɛeti nde ba i xa masenyi xa fe ra,
barima i xa yaamarie birin tinxin.

¹⁷³ I xa fa n dɛmɛn,
barima n i sago nan sugandixi.

¹⁷⁴ Alatala, n nii na i xa kisi ma,
i xa səriyɛ n nasɛɛwama nɛ.

¹⁷⁵ I xa n nakisi alako n xa nɔ̄ i matɔxɔde.
I xa kiitie xa n dɛmɛn.

¹⁷⁶ N nabɛjiñxi nɛ alɔ̄ yɛxɛ lɔexi.
I xa n tan i xa konyi fen,

barima n mu nɛɛmuxi i xa yaamarie ma.

² Alatala, n natanga wule falæ de ma,
naxee mixie madaxuma.

³ Mixi madaxui, a fama munse rabade?
⁴ A fama səxəs nan tide tanbə raluganxie ra,
a fama ganyi tide tə wolee ra.

⁵ A bə lufe ra Meseki bəxi ma,
a xəcəxə n bə lufe ra Kedari bənsəs ya ma.
⁶ N bara bu yi mixie ya ma,
naxee bəjəresa xənxi.
⁷ N tan na bəjəresa nan bə,
kənə n nəfə wəyən,
e tan wama gere nan xən ma.

121

Dəməri kelima Ala ma

Ala matəxəs

¹ Biyaasilae xa bəeti nde
N na n ya ratema geyae mabiri.
N ma dəməri kelima minden?
² N ma dəməri fatanma Alatala nan na,
naxan koore nun bəxi daaxi.

³ A mu tinma i xa bira.
A i kantama, a mu kinsənma.
⁴ Isirayila kantama mu kinsənma, a mu xima.
⁵ Alatala nan i kantama.
A findixi niini nan na i bə,
⁶ alako soge naxa i təcərə yanyi ra,
kike naxa i təcərə kəs ra.
⁷ Alatala i ratangama nə təoře birin ma, a i nii makantama.
⁸ I na mini, Alatala luma nə i səeti ma.
I na so, Alatala birama nə i fočə ra.
A na i səeti ma yakəsi, a na i səeti ma abadan.

122

Bəjəresa xa lu Darisalamu

Ala matəxəs

¹ Biyaasilae xa bəeti nde Dawuda naxan səbə
N bara səewa n biyaasi booree xa wəyənyi ma, a falafe ra,
«Won xəs Alatala xa banxi!»

² «Yakəsi muxu sanyie tixi i tan Darisalamu sode də ra.»

³ Darisalamu taa na a ra naxan tixi lanyi kui.
⁴ Alatala xa mixie tema ne naa e bənsəs ki ma
alako e xa Alatala xili matəxəs ał a yamarixi ki naxə.
⁵ Kiitisa xa kibanyie dəxəxki mənni ne,
Dawuda bənsəs xa mangə kibanyie.

⁶ Wo bəjəresa maxandi Darisalamu bə!
«Ala xa i xanuntenyie ratanga fe xəcəxəs ma.
⁷ Ala xa a niya bəjəresa xa lu i xa tətə kui.
Ala xa i ratanga gere ma.»
⁸ N ngaxakerenyie nun n xanuntenyie xa fe ra,
n a falama ne, «Bəjəresa xa lu wo bə!
⁹ N i xa həeri fenma ne won Marigi Alatala xa hərəməlingira xa fe ra.»

123

Ala xa konyie

Ala maxandi

- ¹ Biyaasilae xa b̄eeti nde
N na n ya ratema i tan nan na,
i tan naxan ma kibanyi na koore ma.
² Muxu yae tixi muxu Marigi Alatala nan na a xa kinikini xa fe ra,
alo konyie yae tixi e marigi ra ki naxε.

³ Alatala, kinikini muxu ma, barima jama bara yo muxu ma,

⁴ yεtε igboe bara muxu mabere.

124

Ala xa maratangε

Ala matɔxɔε

- ¹ Biyaasilae xa b̄eeti nde Dawuda naxan sebe
Isirayila jama xa a fala:
Xa Alatala mu lu won s̄eeti ma nu,
² xa Alatala mu won mali gere kui nu,
³ na gerefæ barə won xun nakana e xa xɔnε ra nu,
⁴ alo banbaranyi dinma xure ma ki naxε,
⁵ a fa mixie madula ye xɔrɔa sεnbε ra.

⁶ Tantui na Alatala bε,
naxan mu tin e x̄a nɔ won na.

⁷ Won bara kisi alo xɔni naxan kisixi gantanyi ra.

Gantanyi bara kana,
yεlε bara bɔɔ a ra,
won bara e lu naa.

⁸ Won ma dεmεri na Alatala xili nan na,
naxan koore nun bɔxi daaxi.

125

Alatala a xa jama rabilinfe

Ala xa sεriye

- ¹ Biyaasilae xa b̄eeti nde
Naxee e xaxili tima Alatala ra,
e sεnbε sotoma nε alo Siyoní geya
naxan mu sεrenma, a bu abadan.
² Darisalamu rabilinxi geyae ra ki naxε,
Alatala a xa jama fan nabilinxi na ki nε abadan.

³ Mangasanyi jaaxi mu tinxintɔε xa bɔxi yamarima,
alako tinxintɔε bεlεxε naxa lan fe jaaxi.

⁴ Alatala, hinne mixi fanyie ra, naxee bɔjε fiixε,

⁵ kɔnɔ i tan Alatala, i xa tinxintaree keri e yuge ma.

Ala xa bɔjεsa lu Isirayila bɔxi ma.

126

Ala mixi xɔreyafe

Ala matɔxɔε

- ¹ Biyaasilae xa b̄eeti nde
Alatala to geelimanie ragbilen Siyoní,
a lu nε muxu bε alo xiye.
² Muxu naxa yele,

muxu naxa bεeti ba sεewε ra.
 Sie nu a falama nε e bore bε,
 «Alatala bara kaabanakoe raba yie bε.»
 3 Iyo, Alatala bara kaabanakoe raba muxu bε,
 muxu sεewaxi ki fanyi ra.

⁴ Alatala, muxu harige ragbilen muxu ma
 alɔ ye ragbilenma Negewi bɔxi xure xɔrixie ra ki naxε.
⁵ Mixi naxee xε sama yaye ra, e fama nε a xabade sεewε kui.
⁶ Mixi naxan sigama sansi side, e na wafe,
 na mixi gbilenma ne baloe ra, a sεewaxi.

127

Ala nan banxi tife

Ala matɔxε

¹ Biyaasilae xa bεeti nde Sulemani naxan ba
 Xa Alatala xa mu banxi ti,
 a timae walima nε fufafu.
 Xa Alatala xa mu taa makantama,
 a kantamae walima nε fufafu.
² Wo kelima subaxε ma,
 wo walima han kɔε ra baloe sɔtɔfe ra.
 Na kui wo walima tun.
 Kono Ala a xanuntenye man kima e sa tεmui.

³ Die findima nε kε ra mixi bε Alatala naxan kima,
 fe fanyi sare nan e ra,
 naxee kelima a tan ma.
⁴ Die naxee sɔtɔxi fonike tεmui,
 nee tide luma nε alɔ sɔorie xa xalie.
⁵ Barake na mixi bε
 naxan xa xali sase rafexi.
 A yaxuie mu nɔma a rayaagide jnama ya i.

128

Di findixi baraka nan na

Ala xa sεriyε

¹ Biyaasilae xa bεeti nde
 Sεewε na Alatala xa yaragaaxui nan bε,
 naxan jnεrεma a xa kira xɔn ma.
² I xa wali geeni luma i tan nan bε,
 a findi sεewε nun harige ra i bε.
³ I xa gine luma nε alɔ wuri bogila i xa banxi kui,
 i xa die luma nε alɔ wuri nεεnεe i xa teebili sεeti ma.
⁴ A na na ki nε Alatala xa yaragaaxui bε,
 a barakaxi.

⁵ Alatala xa i baraka kelife Siyoni.
 I xa Darisalamu harige to i xa simaya birin kui.
⁶ I xa i xa die xa die to.

Ala xa bɔjɛsa lu Isirayila bɔxi ma.

129

Ala xunnakeli fife tɔɔrɔmixi ma

Ala matɔxε

¹ Biyaasilae xa bεeti nde
 Isirayila xa a fala:

N gerefæ bar a n tɔɔrɔ kabi n fonike tɛmui.

² E bar a n tɔɔrɔ a jaaxi ra kabi a fɔlɛ,
kɔnɔ e mu nɔ n na.

³ E bar a n fari ibɔɔ
al xɛ sae bɔɔma ki naχɛ.

⁴ Kɔnɔ Alatala tinxin.
A bar a mixi kobie xa luuti xirixie bolon.

⁵ Ala xa Siyon xɔnmixie rayagi.

⁶ Ala xa e lu alɔ banxi fari jooge,
anaxan xarama beenun a xa tala,

⁷ naxan mu findima baloe ra xɛ sae bɛ.

⁸ Dangi mixie naxa duba wo bɛ, a falafe ra,
«Ala xa wo baraka.

Muxu bar a duba wo bɛ Alatala xili ra.»

130

Alatala Marakisima

Ala maxandi

¹ Biyaasilae xa bɛeti nde
Alatala, n i xilima n ma tɔɔrɛ tilinx n kui.

² N Marigi, i xa i tuli mati n xui ra,
i xa n ma maxandi ramɛ kinikini kui.

³ Xa i tan Alatala ratuma mixie xa yunubie ma,
nde nɔma tide i ya ra sɔnɔn?

⁴ Kɔnɔ i tan yunubie xafarima nɛ.
Na kui mixi gaaxuma nɛ i ya ra.

⁵ N xaxili tixi Alatala nan na n nii birin na,
n ya tixi a xa masenyi nan na.

⁶ N xaxili naxan tixi n Marigi ra,
na dangi taa makantɛ xa mame ti ra kuye iba ra.
A gbo na bɛ.

⁷ Isirayila, i xa i xaxili ti Alatala ra,
barima i xa xanunteya na a bɔŋɛ kui,
a i xunsare birin fima nɛ.

⁸ A tan nan Isirayila xun sarama a xa yunubie birin ma.

131

Danxaniyatɔɛ xa maraxare

Ala matɔxɔɛ

¹ Biyaasilae xa bɛeti nde Dawuda naxan ba
Alatala, yɛtɛ igboe mu n na,
n mu la n yɛtɛ ra.

N mu soma fee ya ma naxee sɛnbɛ gbo n bɛ,
naxee dangi n ma fahaamui ra.

² N naxan nabaxi, n na n sabarixi nɛ,
n na n nii raxara ałɔ di dɛ baxi.

³ Isirayila, i xa i xaxili ti Alatala ra tɛmui birin.

132

Ala xa laayidi Dawuda nun Darisalamu bɛ

Ala maxandi

¹ Biyaasilae xa bɛeti nde
Alatala, i xa ratu Dawuda ma a nun a xa tɔɔrɛ birin ma.

² A naxa a rakali Alatala bε,
a naxa a rakali Yaxuba Marigi Ala Sεnbεma bε,
³ «N mu soma n xɔnyi, n mu n sama,
⁴ n mu n ya maxima,
n mu n ya magirama,
⁵ han n sa lingira sotɔma Yaxuba Marigi Ala Sεnbεma bε temui naxε.»

⁶ Won nu bara a xa fe me Efarata bɔxi ma.
Won naxa a li Yaara xa xε ma.
⁷ «Won xεε a xa hɔrɔmɔlingira yire,
won xa won ximbi sin a santide ya i.
⁸ Alatala, keli i xa talu i sabatide, i tan nun i xa saatε kankira.
⁹ I xa sεrεxεdubεe xa lu xunnakeli kui,
i dugutεgεe xa e sεεwε xui rate.»

¹⁰ I xa konyi Dawuda xa fe ra,
i naxa mεε i xa mangε sugandixi ra.

¹¹ Alatala a kali nε Dawuda bε,
marakali naxan mu kanama,
a naxε, «N i bɔnsɔε nde nan dɔxɔma i xa kibanyi ma.
¹² Xa i xa die sa n ma saatε binyi,
e n ma yaamarie rabatu,
e xa die fan luma nε i xa kibanyi ma abadan.»

¹³ Barima Alatala bara Siyoni sugandi,
mεnni nan nafanxi a ma a sabatide ra.
¹⁴ A naxε, «N sabatide nan be ra abadan.
N dɔxɔma be n ma kibanyi kui barima be rafanxi n ma.
¹⁵ N barake sama nε Siyonikae ma,
n baloe fi e xa misikiinε ma.
¹⁶ N kisi fima nε e xa sεrεxεdubεe ma,
e dugutεgεe bεeti bama nε sεεwε kui.»

¹⁷ «Be n Dawuda sεnbε rakelima nε,
n naiyalanyi raminima nε n ma Mixi Sugandixi bε.
¹⁸ N yaagi dusuma nε a yaxuie xun na,
kɔnɔ n nɔrε dusuma a tan nan xun na.»

133

Ala xa jnama xa lanyi

Ala matɔxε

¹ Biyaasilae xa bεeti nde Dawuda naxan ba
Ngaxakerenyie lanma e xa lu lanyi kui.
Fe fanyi yati yati nan na ki.
² Na fan alɔ ture naxan surusuruma Haruna xunyi ma,
a fa goro a dexabe ma,
han a dugi li.
³ Na luma nε alɔ xini naxan goroma Xerimon nun Siyoni geyae ma,
barima Alatala barake nun kisi ragoroma naa abadan.

134

Duba sεrεxεdubε bε

Ala matɔxε

¹ Biyaasilae xa bεeti nde
Wo tan Alatala xa konyie,
wo xa Alatala matɔxɔ,
wo tan naxee walima kɔε ra Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui.
² Wo xa wo bεlɛxε ite hɔrɔmɔbanxi kui Alatala matɔxɔfe ra.

³ Alatala naxan koore nun bɔxi daa,
a xa barakε sa wo ma kelife Siyoni.

135

*Isirayila xa matɔxɔε**Alatala matɔxɔε*

¹ Wo Marigi Alatala matɔxɔ, wo a xili matɔxɔ.

Alatala xa konyie, wo xa a matɔxɔ,

² wo tan naxee walima Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui,
won tan naxee walima Ala xa banxi tɛtɛ kui.

³ Wo xa Alatala matɔxɔ, barima a fan.

Wo xa bɛɛti ba a xili matɔxɔfe ra, barima a rafan a ma.

⁴ Alatala bara Yaxuba sugandi a yɛtɛ bɛ,

alako Isirayila xa findi a xa jnama fanyi ra.

⁵ N tan a kolon a Alatala gbo,

won Marigi dangi alae birin na.

⁶ Alatala a waxɔnfe rabama nɛ koore nun bɔxi ma,

a a rabama nɛ baa tilinxie ma.

⁷ A nuxui ratema keli dunijja tunxunyi naani ma,

a tune rafa nun seyamakɔnyi, a foye xungbe ramini a ragatade kui.

⁸ A Misira di singee birin faxa,

keli mixie ma han a sa xurusee li.

⁹ A naxa tonxumae nun kaabanakoe raba Misira,

Firawuna nun a xa walikε birin xili ma.

¹⁰ A naxa sie wuyaxi bɔnbo, a mangɛ sɛnbɛma gbegbe faxa.

¹¹ A naxa Amorikae xa mangɛ Sixɔn,

Basan mangɛ Ogo, nun Kanaan mangɛ birin xa bɔxi tongo,

¹² a naxa a fi a xa jnama Isirayila ma kɛ ra.

¹³ Alatala, i xili mu lɔɛma abadan, i xili ifalamā nɛ tɛmui birin,

¹⁴ barima Alatala fama nɛ a xa jnama gbejɔxɔde,

a fa kinikini a xa konyie ma.

¹⁵ Si naxee mu Ala kolon,

e kuyee yailanma xɛɛma nun gbeti nan na e bɛlɛxɛe ra.

¹⁶ Dɛ na na kuyee bɛ, kɔnɔ e mu wɔyɛnma.

Yae na e bɛ, kɔnɔ e mu se toma.

¹⁷ Tulie na e bɛ, kɔnɔ e mu fe mɛma. Nɛngi yo mu e fate i.

¹⁸ E rafalamae xa lu ało e tan, a nun naxee birin lama e ra.

¹⁹ Isirayilakae, wo tan xa Alatala tantu.

Haruna bɔnsɔε, wo xa Alatala tantu.

²⁰ Lewi bɔnsɔε, wo xa Alatala tantu.

Wo tan Ala yaragaaxuie, wo xa Alatala tantu.

²¹ Tantui na Alatala bɛ kelife Siyoni.

Tantui na Alatala bɛ naxan sabatixi Darisalamu.

Wo xa Alatala matɔxɔ!

136

*Tantui na Ala bɛ a xa xanunteya xa fe ra**Ala matɔxɔε*

¹ Wo Alatala tantu, barima a fan,

dan mu na a xa xanunteya ma.

² Wo Alatala tantu naxan dangi alae birin na,

barima dan mu na a xa xanunteya ma.

³ Wo marigie xa Marigi tantu,

barima dan mu na a xa xanunteya ma.

- ⁴ Wo xa a tan tantu,
a tan naxan keren kaabanakoe rabama,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
⁵ a tan naxan koore daaxi a xa fahaamui ra,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
⁶ a tan naxan bɔxi itala yee fari,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
⁷ a tan naxan yanba se xungbee daaxi,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
⁸ soge, alako a xa yanyi iyalan,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
⁹ kike nun tunbuie, alako e xa kɔε iyalan,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma.

- ¹⁰ Wo xa a tan nan tantu,
a tan naxan Misirakae xa di singee faxa,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
¹¹⁻¹² a tan naxan Isirayila ramini Misira bɔxi ma a sɛnbɛ nun a xa nɔε ra,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
¹³ a tan naxan Xulunyumi baa ibolon firin na,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
¹⁴ a tan naxan Isirayilakae radangi baa tagi,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
¹⁵ a tan naxan Firawuna nun a xa ʃama rasin Xulunyumi baa xɔora,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma.

- ¹⁶ Wo xa a tan nan tantu,
a tan naxan a xa ʃama radangi gbengberenyi ra,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
¹⁷ a tan naxan mangɛ xungbee faxa,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
¹⁸ a tan naxan mangɛ sɛnbɛmae faxa,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
¹⁹ alɔ Amori mangɛ Sixɔn,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
²⁰ alɔ Basan mangɛ Ogo,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
²¹⁻²² a tan naxan e xa bɔxi fi a xa konyi Isirayila ma kɛ ra,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma.

- ²³ Wo xa a tan nan tantu,
a tan naxan ratuxi muxu xa konyiya ma,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
²⁴ a tan naxan muxu baxi muxu yaxuie yi ra,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma,
²⁵ a tan naxan nɛmɛ fima a xa daali birin ma,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma.

- ²⁶ Wo Ala tantu naxan na koore ma,
    barima dan mu na a xa xanunteya ma.

¹ Muxu nu dɔxɔxi Babilɔn xuree dɛ ra Siyonı xa fe ratufe ra.
² Muxu nu bara muxu xa kɔrae gbaku wuri bilie kɔn na.

³ Muxu yaxuie nu Siyoni bεεtie maxɔrin muxu ma,
e nu warma bεεti sεεwaxi nde xɔn.
E naxε, «Siyoni bεεti nde ba muxu bε.»

⁴ Muxu nɔma bεεti bade Alatala bε yi konyiya kui di?

⁵ Darisalamu, xa n nεεmu i ma,
n bεεlexε naxa nɔ kɔra raberede sɔnɔn,
⁶ n nεnyi xa kankan n de kui.
Na xa raba n na xa a sa li n naxa nεεmu Darisalamu ma,
xa a xa fe mu findi n ma sεεwε ra.

⁷ Alatala, i xa ratu Edonkae xa fe raba ma Darisalamu xa nimise lɔxɔε.
E tan nan nu a falama,
«Won xa a kana han won sa a ba a bunyi ra.»

⁸ Babilɔn, wo xa xunnagore bara gε jianigede,
sεεwε na a bε naxan i sare ragbilenma i ma,
i fe jaaxi naxan nabaxi muxu ra.

⁹ Sεεwε na mixi bε
naxan i xa die sūxuma,
a e butuxun fanye fari.

138

Ala batufe bɔŋε birin na
Dawuda xa bεεti

¹ N i batuma nε n bɔŋε birin na,
n i matɔxɔ alae ya i.

² N na n xinbi sinma nε i xa hɔrɔmɔlingira mabiri,
n i xili matɔxɔ i xa xanunteya nun dugutεgεja xa fe ra,
barima i bara i xili nun i xa masenyi rate fe birin xun na.

³ N to i xili, i naxa n yaabi,
i naxa n nalimaniya i sεnbe ra.

⁴ Mangε naxee birin na yi dunijna ma,
e na i xa masenyi ramε,
e xa i matɔxɔ.

⁵ E xa Alatala xa kira matɔxɔ,
barima Alatala xa nɔrε gbo.

⁶ Hali Alatala na koore ma,
a mεenima nε mixi magoroxie ma,
kɔnɔ a makuyama nε yεtε igboee ra.

⁷ N na lu tɔɔre kui,
i n nakisima nε,
i n yaxuie xa xɔnε xun nakanama nε,
i fa n nakisi i sεnbe ra.

⁸ Alatala n ma fee rakamalima nε.
Alatala, dan mu na i xa xanunteya ma.
I naxa i xa daalie rabolo.

139

Ala mixie kolonfe

Ala matɔxɔε

¹ Dawuda xa bεεti bεεtibae xa mangε bε
Alatala, i n bɔŋε birin kolon.

² I n dɔxɔ tεmui kolon, i n keli tεmui kolon,
i n ma majɔxunyie birin kolon
beenun n xa e majɔxun.

³ I n jɔrε tεmui kolon, i n sa tεmui kolon,
i n ma kiraε birin kolon.

⁴ Beenun wɔyεnyi xa mini n dε i,
i tan jan bara a birin kolon.

⁵ I n nabilinma nε i xɔnyεe ra.

⁶ Na fe kolonyi makaabaxi gbo n tan bε,
a dangi n ma fahaamui ra.

⁷ N sigama minden, n xa n makuya i Xaxili ra?

N na n gima minden, n xa n nɔxun i ma?

⁸ Xa n sa te koore nε, i na mεnni.

Xa n sa goro aligiyama nε, n i lima nε naa.

⁹ Xa n sa keli subaxε ma, n baa igiri,

¹⁰ i bεlεxε n najεrεma nε, i sεnbe n malima nε.

¹¹ Xa a sa li n fa a fala,

«N nɔma n nɔxunde dimi kui naiyalanyi mu na dεnnaxε,»

¹² i n toma nε na dimi kui alɔ n na soge nan bun ma.

¹³ I tan nan n nii daaxi,

i tan nan n nafalaxi n nga tεegε.

¹⁴ N i matɔxɔma nε barima n daa ki makaaba.

I xa wali maniyε mu na.

N na kolonxi a fanyi ra.

¹⁵ N fate ki mu nu nɔxunxi i ma

a to yailanxi gundo kui.

¹⁶ I yae naxa n to beenun n xa findi a ra.

N ma lɔxɔee birin nu sεbεxi i xa buki kui beenun n xa daali.

¹⁷ Ala, i xa majoñxunye gbo, e tilin.

¹⁸ Xa n sa e kɔntima nε nu, e wuya mεyεnyi xɔri bε.

Na birin kui, n luma i yi.

¹⁹ Ala, yandi, i xa mixi jaaxie faxa,

i xa faxεtε makuya n na.

²⁰ I yaxuie fe jaaxi falama i xa fe ra,

e i xili kanama.

²¹ Alatala, a mu lanma n xa i xɔnmixie xɔn?

A mu lanma i matandilæ xa rajaaxu n ma?

²² N e xɔnma nε.

E bara findi n yaxuie ra.

²³ Ala i xa n bɔjε kui mato,

i xa n ma kontɔfili kolon.

²⁴ A mato xa n na kira kobi nde nan xɔn ma,

i naxan xɔnxi.

Xa a na na ki nε, i xa n ti kisi kira nan xɔn ma.

140

Mixi kobi alɔ bɔximase

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bεetti bεetibae xa mange bε

² Alatala, n natanga mixi jaaxie yi ra,
naxee wama n tɔɔrɔfe,

³ naxee natε tongoma e bɔjε ma gere masofe ra lɔxɔl yo oχɔl.

⁴ E xa waçuyεnyi alɔ cɔnxo bɔximase xa xɔnε.

JNengi rate.

⁵ Alatala, i xa n natanga mixi jaaxie bεlεxε i.

I xa n natanga kobie ma naxee wama n nabirafe.

⁶ I xa n natanga yεtε igboe xa gantanyi nun luutie ma,
naxee yεlεe italicama n ma kirae ra n suxufe ra.

⁷ Alatala, n Marigi Ala nan i ra.

I xa i tuli mati n wa xui ra.
⁸ Alatala, n nakisima sənbəma,
 naxan n natangama n gere ləçəx,
⁹ i naxa tin mixi kobie waxənfe ra,
 i naxa na nənəcəya e bə alako e xun naxa fa rakeli.

Nəngi rate.

¹⁰ N gerefæ xe fe jaaxi maxirixie xa gbilen e ma.

¹¹ Te wole xa cəxəp e xun na,
 e xa radin te cərcə, e naxa fa mini na kui sənon.

¹² Fe jaaxi rabae naxa sabati yi bəxi ma,
 təcərə nan tun xa ragiri e ma.

¹³ N a kolon Alatala kiiti fanyi sama nə misikiinə bə,

a nəndi fima setaree ma.

¹⁴ Tinxintəe i xili matəxəma nə,
 nəndilae kisima nə i ya i.

141

Mixi jaaxie xa gantanyi

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bəeti

Alatala, n bara i maxandi, i xulun n malife ra,
 i xa i tuli mati n ma maxandi ra.

² N ma duba xa te i mabiri alə surayi xiri,
 n ma bələxə ti xa lu alə nunmare sərəxə.

³ Alatala, n də makanta

alako fe jaaxi yo naxa mini n də kui.

⁴ I naxa tin n bəjəxə xa siga fe jaaxi ma,
 n naxa lan wali kobi rabae ma n ma geeni xa fe ra.

⁵ Xa tinxintəe n bənbə, a fan n bə,

a xa xurui fan alə labunde naxan sama n fate ma.
 N mu tondima na fe ra.

Kənə n Ala maxandima a xa mixi jaaxi waxənfe kana.

⁶ E xa kiitisae xa radin gelenyi ra.

Mixi jaaxie xa a kolon n ma masenyi fan.

⁷ E xa a fala, «Muxu xərie bara yensen aligiyama,
 alə xə sa bəxi buxama ki naxə.»

⁸ Kənə n Marigi Alatala, n ya tixi i tan na.

N kantari toma i səeti ma, i naxa n nii rabolo.

⁹ N natanga gantanyie ma e naxee tema n bə,
 n natanga mixi jaaxie xa yələe ma.

¹⁰ E tan xa suxu nee ra, n tan xa kisi.

142

Danxaniyatəe xa kantari

Ala maxandi

¹ Dawuda xa lənni bəeti a to nu na fənmə ra

² N na n xui ratema Alatala nan ma kinikini xa fe ra.

³ N na n ma kəntəfili dəntəgəma a tan nan bə,

n na n ma nimise ya ba a bə.

⁴ Limaniya na ba n yi ra,
 i tan n sigade kolon.

E bara gantanyi te n bə n ma kira ra.

⁵ N nabilinyi mato: mixi yo mu na n bə,
 kantari mu na n bə, məənima yo mu na n bə.

⁶ Alatala, i tan nan keren peti na n bε sōnōn.
 1 keren nan findixi n kantama ra yi dunijna bēnde fufi fari.
⁷ I xa n wa xui me, barima n sēnbē birin bara jōn.
 N ba n kerimae yí ra, barima e sēnbē gbo n bε.
⁸ N naminī geeli kui,
 alako n xa i xili matōxō.
 Na kui tinxintōe fama nε e malande n yire i xa hinne xa fe ra.

143

Ala xa maxandi hagigε

Ala maxandi

Dawuda xa bε̄eti
¹ Alatala, i tulī mati n ma maxandi ra,
 i xa kinikini n wa xui ma.
 I xa n ma duba suxu i xa dugutēgēja nun i xa tinxinyi xa fe ra.

² I naxa i xa konyi makiiti, barima daali yo mu tinxin i ya i.

³ N yaxui birama nε n fōxō ra,
 a n boronma nε bōxi ma,
 a n luma nε faxε niini bun ma alō faxamixie.
⁴ Na kui n xaxili bara ifu. Limaniya bara ba n yi.

⁵ N natuma nε lōxōe dangixie ma,
 n na n xaxili rasigama i xa wali birin ma,
 n na n jōxō rasiga i xa daalie ma.
⁶ N na n bēlēxē italamā nε i bε,
 n nii i fenma nε alō gbengberenyi ye fenma ki naxε.

Nēngi rate.

⁷ Alatala, yandi, i xulun n yaabife ra.
 Limaniya bara gε bade n yi ra.
 I naxa i kobe raso n na,
 xa na mu n luma nε alō faxamixie.
⁸ Kuye na iba, i xa i xa dugutēgēja masen n bε,
 barima n xaxili tixi i tan nan na.
 N jnērē kira masen n bε,
 barima n xaxili tixi i tan nan na.
⁹ Alatala, n natanga n yaxuie ma,
 barima n kantari sōtōma i niini nan bun ma.
¹⁰ N xaran i waxōnfe rabafe ra,
 barima i tan nan na n Marigi Ala ra.
 I Xaxili Sēniyēnxi xa n ti kira fanyi xōn ma.
¹¹ Alatala, i xa n nakisi i xili xa fe ra,
 i xa n ba tōrē kui i xa tinxinyi xa fe ra,
¹² i xa n yaxuie dε balan i xa dugutēgēja xa fe ra,
 i xa n gerefæ xun nakana,
 barima i xa konyi nan lanxi n ma.

144

Munse na adamadi ra Ala bε?

Ala maxandi

¹ Dawuda xa bε̄eti
 Tantui na Alatala bε, naxan findixi n ma fanye ra,
 naxan n bēlēxē rawalima a xa gere kui,
² naxan findixi n xanuntenyi sēnbēma ra,
 naxan findixi n kantama nun n nakisima ra,
 naxan nōma n yaxuie ra alako n xa kantari sōtō.

³ Alatala, munse na adama ra i to fa mēnxi a ma?

Munse na adama xa di ra i to fa i **جَوْهُ** saxi a xon ma?
⁴ Adamadi luxi ne alo **جَنْجِي** foye,
 a xa simaya dangima ne alo niini dangima ki naxe.

⁵ Alatala, i xa koore rabi i gorofe ra,
 i fa din geyae ra alako tuuri xa te.

⁶ I xa seyamakonyi rabula yaxuie rayensenfe ra.
 Xalie woli alako e xa siga.

⁷ I xa i **بَلْعَمْ** itala kelife koore ma,
 alako i xa n nakisi, i xa n natanga n yaxuie ma
 alo mixi ratangama mörönyie ma ki naxe.

⁸ N nakisi wule falæe ma naxee wama n madaxufe.

⁹ Ala, n **بَشْرَتْ** نَسْنَسَ bama ne i be n ma kora luuti fu daaxi xui ra.

¹⁰ N i matoxoma ne, i tan naxan mangæe xun nakelima,
 naxan i xa konyi Dawuda ratangama santidegema jaaxi ma.

¹¹ N nakisi, n natanga n yaxuie ma,
 naxan wule falama mixi madaxufe ra.

¹² Na temui muxu xa di xemee fanma ne alo wuri bilie,
 muxu xa di ginee tofanma ne alo kontigiba,
 naxee masolixi mangæ banxi kui.

¹³ Muxu xa banxie rafema ne daxamui möcli birin na,
 muxu xa gçoree wuyama ne a wulu wulu ma,

¹⁴ Muxu xa ningee xungboma ne,
 lanyuru yo mu luma e ma,
 e furi mu birama,
 sonxæe mu mema muxu malandee.

¹⁵ سَيْءَةَ na jama be Ala fama yi fe möoli rabade naxan na.
 سَيْءَةَ na jama be Alatala findixi naxan Marigi Ala ra.

145

Ala xa kaabanakoe nun xanunteya

Ala matoxæ

Dawuda xa Ala matoxæ

¹ N ma Mangæ Ala, n i matoxoma ne, n i xili tantuma ne abadan.

² لَخْدَ يَوْلَخْدَ n i matoxoma ne, n i xili tantuma ne abadan.

³ Alatala senbe gbo, matoxæ birin na a tan nan be,
 adamadi mu nomma sode na birin kui.

⁴ Yi waxati mixie fama ne i xa kaabanakoe falade boore waxati mixie be.

⁵ E fama ne i xa noræ tofanyi masende.

N luma ne i xa kaabanakoe majixun na.

⁶ E fama ne i senbe magaaxuxi xa fe falade.

N luma ne i xa kaabanakoe masen na.

⁷ E fama ne jælexinde i xa hinne xungbe ra,
 e i xa tinxinyi masenma ne beeti seewaxi ra.

⁸ Alatala hinne mixi ra, a kinikini,
 a dijexi, a xa xanunteya gbo.

⁹ Alatala fe fanyi rabama mixi birin be,
 a kinikini a xa daali birin ma.

¹⁰ Alatala, i xa daalie birin i matoxoma ne,
 i xa seniyentoee i tantuma ne.

¹¹ E i xa mangeya xungbe xa fe masenma ne,
 e i senbe xa fe falama ne,

¹² alako mixie xa i xa kaabanakoe kolon, a nun i xa mangeya noroxi.

¹³ I xa mangeya mu jönma ne, i xa noe buma ne abadan.

14 Alatala bira mixi malima,
 a mixi magoroxi xun nakelima nε.
 15 Dunijna birin a xaxili tixi i ra,
 i tan nan e baloma a waxati.
 16 I tan nan i bεlεxε rabima,
 i birin nawasa e hayi na naxan ma.
 17 Alatala tinxin a xa fe birin kui,
 a dugutεgεxi a xa daalie ma.
 18 Alatala makօrε a maxandilae ra,
 naxee a maxandima e bօrε fiixε ra.
 19 A yaragaaxuie waxօnfe rabama nε,
 a e xa duba suxuma nε, a e rakisi.
 20 Alatala a xanuntenyie makantama nε,
 kօnɔ a mixi jaaxie birin sօntօma nε.
 21 N de Alatala matօxօma nε.
 Daali xa a xili səniyεnxı matօxօ temui birin.

146

Ala xa mali gbo adama xa mali bε

Ala matօxօε

1 Wo Alatala matօxօ!

N nii xa Alatala matօxօ,
 2 n xa a matօxօ n ma simaya birin na.
 N n Marigi Alatala matօxօma nε bεeti ra, fanni n na n nii ra.

3 Wo naxa wo yεtε taxu mixi xungbee ra,
 barima adamadie na e ra,
 naxee mu nօma mixi rakiside.
 4 E nii bama nε e fate i, e gbilen bεnde.
 Na lօxօε yati, e naxan jaanigexi, na birin jօnma nε.

5 Sεεwε na mixi bε, Yaxuba Marigi Ala naxan malima.
 Sεεwε na mixi bε, naxan a xaxili tima a Marigi Alatala ra,
 6 Ala naxan koore nun bօxi daa,
 Ala naxan baa nun a kui see birin daa,
 dugutεgεra na Ala naxan bε abadan.
 7 Alatala tօcεjεgεtօe xun mafalama,
 a donse fima kaamεtօe ma,
 a geelimanie raminima geeli kui,
 8 a dօnxiu ya rabօma,
 a mixi magoroxie xun nakelima,
 a tinxiñtօe xanuma,
 9 a mεenima xօrεe ma,
 a kiridie nun kaajεe gineε bun tima,
 kօnɔ a mixi jaaxie tan xun nakanama nε.

10 Siyoni, wo Marigi Alatala xa mangεya mu jօnma abadan.
 Wo xa Alatala matօxօ!

147

Ala sənbε maniyε mu na

Ala matօxօε

1 Wo Alatala matօxօ.
 A lanma Alatala xa matօxօ bεeti ra.
 Fe fanyi na a ra.

2 Alatala na gbilenfe Darisalamu ti ra,
 a Isirayila xa mixi rafama nε kelife konyiya kui,

³ a tooromixie ralimaniyama, a e rayalanma e xa fure kui.

⁴ Alatala tunbuie kɔnti kolon,
a e birin xilima e xili ra.

⁵ Won Marigi Alatala sɛnbɛ gbo,
dan mu na a xa fahaamui ma.

⁶ Alatala mixi magoroxi bun tima,
kɔnɔ a yɛtɛ igboe xa fe kanama.

⁷ Wo xa bɛeti ba Alatala bɛ tantui ra,
wo xa bɛeti ba Ala bɛ kɔrae xui ra.

⁸ A tan nan nuxui raminiima koore ma,
a tune rafa bɔxi ma,
a sansie rasoli geyae fari.

⁹ A xurusee rabaloma,
a donse fima xaxa yɔrɛe ma, e na e xui ramini tɛmui naxɛ.

¹⁰ Soe sɛnbɛ mu findixi fefe ra Ala bɛ.

Xɛmɛ xa sɛnbɛ mu findixi fefe ra Ala bɛ.

¹¹ Ala yaragaaxuiya nan nafanma a ma.

Ala wama mixi xɔn naxan xaxili tixi a xa xanunteya ra.

¹² Darisalamu, i xa Alatala matɔxɔ.

Siyoni, i xa Ala tantu,

¹³ barima a tan nan i xa naadɛ makantama,
a tan nan barakɛ sama i xa ɲama ma.

¹⁴ A bɔjɛsa fima i xa bɔxi ma,
a donse fanyi fima i ma.

¹⁵ Alatala dunija yamarima,

a a waxɔnfɛ rayensenma mafuren mafuren.

¹⁶ A balabalanyi ragoroma nɛ alo gɛsɛ fute,
a na rayensen alo tɛ xube.

¹⁷ A ragoro bɔxi ma, nde nɔma tide na xinbeli ya ra?

¹⁸ A na a xui ramini e ma, e xunuma nɛ,
a na foye rafa, balabalanyi man findima nɛ ye ra.

¹⁹ Alatala bara Annabi Yaxuba rakolon a xa masenyi ra,
a bara a xa sɛriyɛ nun a xa yaamarie masen Isirayila bɛ.

²⁰ A mu na mooli ragirixi si gbɛtɛ yo bɛ.

Nee luma Ala xa sɛriyɛe kolontareya nan kui.

Wo xa Alatala matɔxɔ!

148

Dunija xa Ala matɔxɔ

Ala matɔxɔ

¹ Wo Alatala matɔxɔ!

Wo Alatala matɔxɔ kelife koore ma.

Wo a matɔxɔ yire itexi kui.

² Alatala xa malekɛe xa a matɔxɔ,
a xa galie xa a matɔxɔ koore ma.

³ Soge nun kike xa a matɔxɔ,
tunbui dɛxexie fan xa a matɔxɔ.

⁴ Koore xa a matɔxɔ,
a nun ye naxan toma naa.

⁵ E birin xa Alatala xili matɔxɔ,
barima a yamari nan fi, e naxa daa.

⁶ A naxa e ti e tide, e xa lu naa abadan.

A naxa na səriyε sa, naxan mu kanama.

⁷ Wo Alatala matɔxɔ kelife bɔxi ma.
 Baa nun nimase birin naxee na baa tilinyi kui,
⁸ seyamakɔnyi, balabalanyi, kunda, nuxuie,
 nun foye xungbe naxan a xa yaamari ratinmɛma,
⁹ geyae nun tentenye, wuri bogilae nun sediri bilie,
¹⁰ wulai subee nun xurusee, bubusee nun xɔnie,
¹¹ dunjna mangɛe nun sie,
 mangɛdie nun dunjna kuntigie,
¹² fonikee nun ginɛdimɛdie, dimɛe nun forie,
¹³ e birin xa Alatala xili matɔxɔ,
 barima a xili gbansan nan itexi,
 a nɔrɛ dangi koore nun bɔxi ra.

¹⁴ A bara mange sənbɛma rakeli a xa j̄ama xun na,
 a xa səniyɛntɔee naxan matɔxɔma,
 səniyɛntɔee naxan findixi Isirayila a xa j̄ama xanuxi ra.

Wo Alatala matɔxɔ!

149

Bɛeti nɛɛnɛ

Ala matɔxɔɛ

¹ Wo Alatala matɔxɔ!

Wo bɛeti nɛɛnɛ ba a bɛ,
 wo matɔxɔɛ raba a batulæ tagi.
² Isirayila xa sɛɛwa a daali Marigi ra.
 Siyonî j̄ama xa sɛɛwa e xa Mangɛ ra.
³ E xa a xili matɔxɔ fare boron yi ra,
 e xa bɛɛtie ba maxase nun kɔra xui ra,
⁴ barima Alatala sɛɛwaxi a xa j̄ama ra,
 a kisi fima nɛ yɛtɛ magoroe ma.
⁵ A xa səniyɛntɔee xa sɛɛwa yi binyɛ ra,
 e xa e sɛɛwɛ xui ite
 hali e xa sadee ma.
⁶ Ala matɔxɔɛ xa lu e dɛ i.
 Na luxi ałɔ santidegɛma xaaŋɛxi e bɛlɛxɛ kui,
⁷ e naxan nawalima e gbe j̄ɔxɔfe ra,
 si j̄aaście j̄axankatafe ra.
⁸ E e yaxuie xa mangɛe sama nɛ yɔlɔnɔnɔnyie ra,
 e e xa yareratìe xirimia nɛ a xɔkɔxɔɛ ra,
⁹ na fa findi e xa kobijnà sare ra.
 Xunnakeli belebele nan na ki Ala xa səniyɛntɔee bɛ.

Wo xa Alatala matɔxɔ!

150

Birin Ala matɔxɔfe

Ala matɔxɔɛ

¹ Wo Alatala matɔxɔ!

Wo xa Ala matɔxɔ a xa hɔrɔmɔbanxi kui.
 Wo xa a matɔxɔ koore ma.
² Wo xa a matɔxɔ a xa kaabanakoe xa fe ra.
 Wo xa a matɔxɔ a sənbe xungbe xa fe ra.

³ Wo xa a matɔxɔ feri xui nun kɔra xui ra,

⁴ wo xa a matcxo maxase nun fare boron yi ra,
wo xa a matcxo k̄ra maniȳε nun xule xui ra,
⁵ wo xa a matcxo maxase xui itexi ra.

⁶ Nimase birin xa Alatala matcxo.

Wo Alatala matcxo!

Ala xa Taalie Maseniyi Fole

Isirayila mangə Dawuda to faxa, Alatala naxa a xa di Sulemani sugandi a xa findi Isirayila mangə ra. Na kui Sulemani naxa Ala maxandi a xa a mali Isirayila yamaride. A nu wama lənni nan xən alako a xa nə na wali rabade a raba ki ma. Na maxandi naxa Alatala makənən, a fa na duba suxu. Sulemani to findi lənnila belebele ra Ala saabui ra, dunijə birin naxa na kolon a ma, e nu fa siga a xa marasi fende.

Na təmui Annabi Sulemani naxa a xa fe kolonyi findi səbeli ra Ala Xaxili Seniyənxı saabui ra. A xa kitaabui səbəxi ki naxə, a findi taali wəyənyie nan na. Na səbəxi tofan, a man lənni belebele masenma to danxaniyatəee be.

Yi taalie maseniyi hagigəe masenma mixi bə alo:

Wəyən fanyi tide nan gbo adamadie tagi.

Langoeňa findima töörə nan na mixi bə.

Ala xa səriyə mixi malima dunijəigiri kui.

Tunnaçənəya findima nə setareja ra, tunnabəxiya findima harige ra.

Yətə igboňa mu fan, yətə magore nan fan.

Lanyi xa lu denbaya kui.

Die xa xuru Ala xa səriyə ra.

Wule nun xənə wəyənyi mu fan jama bə.

Adamadie lanma e xa gaaxu Ala ya ra.

Ala xa a xa maseniyi raso won bəjəne kui, alako won xa a sago kolon, won man xa a rabatu won ma dunijəigiri kui. Na birin findima marasi fanyi nan na won bə dunijə nun aligiyama. Amina.

Ala xa Taalie

Yi kitaabui səbəxi fe naxan ma

¹ Isirayila mangə Dawuda xa di Sulemani, xa taalie nan ya:

² E səbəxi nə mixie bə alako e xa lənni, e xa rasi,
xaxili fanyi xa lu e bə, ³ xurui fanyi xa lu e yi,
e xa bira tinxinyi, nəndi, nun fe fanyi fəxə ra.

⁴ Xaxili fanyi mu naxee yi, nee xa na sətə,
majnəxunyi fanyi xa lu fonikee bə,
e xa fe fanyie kolon, e lan e xa naxee raba.

⁵ Lənnila xa a tuli mati
alako a xa fe kolonyi xun xa masa.

Xaxilima xa a tuli mati,
alako a xa pərə ki fanyi kolon,

⁶ taali kui fiixəfe xa səcənəya e bə,
e xa fahaamui sətə lənnilae xa masenye nun taalie ma.

⁷ Alatala xa yaragaaxui findixi lənni fole nan na.

Xaxilitaree nan yoma lənni nun marasi ma.

⁸ N ma di, i i tuli mati i baba xa marasi ra,
i naxa tondi i nga xa xurui ra,

⁹ barima xunmase tofanyi nan findima a ra i xunyi ma,
kən magore nan a ra i kənyi ma.

¹⁰ N ma di, i naxa tin yunubitəee xa i ratantan.

¹¹ Xa e a fala, «Bira muxu fəxə ra,
won xa sa kira madəxə mixie bə, won xa e faxa,
won xa gantanyi te mixie bə

naxee mu fefe rabaxi won na,

¹² Won xa e xun nakana,
alə gaburi a rabama ki naxə mixie ra

naxee sigama aligiyama.

¹³ Won fama naafuli sətəde na kui,
won ma banxie rafema nə se fanyie ra.

¹⁴ Lu muxu ya ma alako i xa nde sətə,

won ma kɔbiri malande xa findi keren na.»

¹⁵ N ma di, i naxa bira na mixi mɔɔli fɔxɔ ra,
i naxa lu na kira xɔn ma,

¹⁶ barima e fe jaaxi nan tun nabama,
e gbataxi mixi nii bade.

¹⁷ Gantanyi mu tema xɔni ya xɔri,

¹⁸ kɔnɔ e tan gantanyi tema e yɛtɛ kan suxuse nan na.

E e yɛtɛ nan nii bafe e yɛtɛ ra.

¹⁹ Birafe geeni tinxintare fɔxɔ ra,

nun mixi nii bafe,
na kira mɔɔli findima gantanyi nan na.

²⁰ Xaxilimaya xili tima kira xunyie ra,
a a xui raminima taa malandee.

²¹ A xili tima jaama tagi,
a wɔyɛnma taa sode dɛe ra.

²² A naxɛ, «I tan xaxilitare,
i birama xaxilitareja fɔxɔ ra han mun tɛmui?
Mixi mayelee yoma mixi ma han mun tɛmui?
Xaxilitaree fe kolonyi xɔnma han mun tɛmui?

²³ Wo gbilen fa ra n ma marasie ma.

N na n xaxili luma nɛ wo ma,
n fahaamui fima nɛ wo ma n ma masenyi xa fe ra.

²⁴ N bara wo xili, kɔnɔ wo mu n ma xili ratinxi.
N bara n bɛlɛxɛ itala wo bɛ, kɔnɔ wo bara tondi.

²⁵ Wo to bara tondi n ma marasie birin na,
wo to mu tinxi n ma sɛriyɛ ra,

²⁶ n fan fama nɛ yelede wo ma wo xa tɔɔrɛ kui.

Gaaxui na wo bɔjɛe ramini a i, n mu wo malima fefe ma.

²⁷ Gaaxui fama nɛ wo lide alɔ turunnaadɛ foye,
tɔɔrɛ fama nɛ wo suxude alɔ foye xungbe.

Na tɔɔrɛ nun kɔntɔfili na wo li tɛmui naxɛ,

²⁸ wo n xilima nɛ, kɔnɔ n mu wo xa xili ratinma.

Wo n fenma nɛ, kɔnɔ wo mu n toma,

²⁹ barima wo bara xaxilimaya xɔn,
wo bara tondi Alatala xa yaragaaxui ra.

³⁰ E mu nu wama n ma marasie xɔn,
e mu nu wama n ma sɛriyɛ suxufe.

³¹ Na kui e fama e xa wali sare sɔtɔde,
e fama e jɛrɛ ki rɔjɔnyi tote.

³² Xaxilitareja nan fama xaxilitaree gande.

Lɔnnitareja nan fama lɔnnitaree gande.

³³ Kɔnɔ naxan tan a tuli matima n na,
na kanyi luma nɛ kantari kui a xɔnyi,

a lu bɔjɛsa kui, a mu gaaxuma tɔɔrɛ ya ra.»

Xaxilimaya fan adamadie bɛ

¹ N ma di, xa i n ma masenyie suxu,

xa i n ma sɛriyɛ rabatu,

² xa i i tuli mati lɔnni ra, xa nɔndi rafan i bɔjɛ ma,

³ xa i xaxili fanyi fen, xa i nɔndi maxili,

⁴ xa i a fen alɔ gbeti, xa i a fen a fanyi ra

alɔ bannaya fenma ki naxɛ,

⁵ na kui, i Alatala xa yaragaaxui kolonma nɛ,

i Ala xa fe fahaamuma nɛ,

⁶ barima Alatala nan lɔnni fima,

xaxili fanyi nun nɔndi minima a kɛrɛ i.

⁷ A fe fanyi gbegbe ragatama tinxintɔɛɛ bɛ.

A nöndi fale makantama.

⁸ A mixi tinxinxii makantama,

a a xanuntenyie ratangama kira xön ma.

⁹ Na kui, i nöndi nun tinxinyi kolonma nε,
kira tinxinxii naxee mixi tima fe fanyi ma.

¹⁰ Lønni fama i bøne nan ma,
fe kolonyi jøxunma i bε,

¹¹ xaxili fanyi i ratangama,

nöndi i makantama,

¹² a i ratangama kira jaaxi ma,

a i ratangama wøyen kobi fale ma,

¹³ naxee gibilemma tinxinyi kira foxɔ ra,

naxee jørema dimi kui,

¹⁴ fe jaaxi rafanxi naxee ma,

naxee jøleixinxi kobijnra,

¹⁵ naxee xa kira mu tinxin,

naxee jøreki mu fan.

¹⁶ Lønni i ratangama nε ginε jaaxi ma,

langoe ginε xa de jøxunyi ma,

¹⁷ naxan a xa xeme singe finsiriwalima,

naxan neemuma a Mariги Ala xa saatε ma.

¹⁸ A xa wali kobi a rabirama nε,

a jøreki a xanin aligiyama.

¹⁹ Mixi naxee birama a foxɔ ra,

e mu gibilemma sɔnɔn, e mu kisi sɔtɔma.

²⁰ A lanma i xa i jøreki mixi fanyie nan ma kira ra,

i xa tinxintɔe xa kira suxu.

²¹ Mixi tinxinxie luma nε yi bɔxi ma,

mixi hagigee mu kelima be,

²² kɔnɔn mixi jaaxie tan nɔnma nε yi bɔxi ma,

tinxintaree kerima nε.

3

Ala xa səriye fan

¹ N ma di, i naxa neemuu n ma marasie ma,
i bøne xa n ma səriye rabatu,

² barima e fama i xa simaya xön nakuyade bøjesa kui.

³ I naxa dugutegjena nun nöndi rabejin,

i xa e xiri i kɔn ma, i xa e sεbe i sondonyi ma.

⁴ I fama hinne nun xaxili fanyi sɔtɔde na ki nε,
Ala nun adamadie ya i.

⁵ I yetε taxu Alatala ra i bøne birin na, i naxa la i yetε ra.

⁶ I xa Ala kolon i xa kira birin xön,
a tan nan fama jøreki fanyi masende i bε.

⁷ I naxa i xaxili ti i yetε ra,

i xa gaaxu Alatala ya ra,

i xa gibilemma fe jaaxi foxɔ ra.

⁸ Na findima yalanyi nan na i fate bε,
a sənbø fi i xɔrie ma.

⁹ Alatala binya i harige ra,

i xa daxamui singe fi a ma.

¹⁰ Na nan a niyama baloe nun minse gbo i yi ra,

i xa sagae birin nafe.

¹¹ N ma di, i naxa tondi Alatala xa matinxinyi ra,

i xa a xa marasie suxu,

¹² barima Alatala marasi fima nε a xanuntenyie ma,

alo babae e xa di matinxinma marafanyi kui ki naxε.

¹³ Sεεwε na mixi bε naxan xaxilimaya sotɔxi,
Sεεwε na adama bε naxan fahaamui sotɔ.

¹⁴ Xaxilimaya xa geeni gbo gbeti bε,
a tide dangi xεεma ra.

¹⁵ A fan gεmε tofanyi bε,
a tide dangi i waxɔnse birin na.

¹⁶ Xaxilimaya findima simaya xɔnkuye nan na,
a findi bannaya nun xunnakeli ra.

¹⁷ Xaxilimaya kira fan,
a bɔjɛsa fima adamadie ma.

¹⁸ A findixi simaya wuri nan na a suxumae bε.
Mixi naxee kankanma lɔnni ma, nee sεεwama nε.

¹⁹ Alatala boxi yailanxi lɔnni nan na,
a koore yailanxi xaxili fanyi nan na.

²⁰ A xa lɔnni nan ye raminixi bɔxi ma,
a xa xaxili fanyi nan ye ragataxi nuxuie kui.

²¹ N ma di, sεriyε nun nɔndi ragata i bɔjɛ kui,
e naxa makuya i ra.

²² E simaya nun hinne fima nε i ma,

²³ i xa dunijneigiri sɔɔneyama nε, i mu dinkonma.

²⁴ I na i sa, i mu gaaxuma, i xima nε a fanyi ra.

²⁵ I naxa gaaxu gbaloe ya ra,
i naxa gaaxu mixi jaaxie xa gere ya ra,
²⁶ barima Alatala nan na i xa xaxilisa ra.

A i ratangama nε gantanyi birin ma.

²⁷ I naxa tondi mixi malide
i nɔma naxan na.

²⁸ I naxa a fala i boore bε, «Siga, tina i fa,»
xa a mali xa fεεrε na i bε to.

²⁹ I naxa i defanboore yanfa.

³⁰ I naxa mixi tɔɔjεgε, naxan mu fe jaaxi yo rabaxi i ra.

³¹ I naxa geresoε tɔɔnε, i naxa bira a pεrε ki fɔxɔ ra.

³² Alatala mixi jaaxi xɔnma,
kɔnɔ tinxintɔε tan nafan a ma.

³³ Alatala mixi jaaxi xa banxi dankama nε,
kɔnɔ a barakε sama nε tinxintɔε sabatide ma.

³⁴ Ala yεtε igboe igoroma nε,
kɔnɔ a hinnema mixi magoroxi tan na.

³⁵ Xaxilimae nɔrɔma nε,
kɔnɔ xaxilitaree tan yaagi nan sotɔma.

A baba xa masenyi

¹ N ma die, wo wo tulì mati wo baba xa marasi ra,
wo wo jɛngi sa na xɔn ma alako wo xa xaxili sotɔ,
² barima n na lɔnni fanyi nan fife wo ma yi ki.

Wo naxa tondi n ma masenyi ra.

³ Di fanyi nan nu n na n baba bε.

Di kerenyi nan nu n na n nga bε.

⁴ N baba nu n nasima yi wɔyεnyi nan na, a naxε,
«I xa n ma masenyi ragata i bɔjɛ kui,

i xa n ma sεriyε suxu alako i xa simaya sotɔ.

⁵ I xa lɔnni fen, xaxili fanyi xa lu i bε.

I naxa nεεmu n ma masenyi ma,
i naxa nεεmu n ma sεriyε ma.
⁶ I naxa e rabεjεin, e i makantama nε.
 N ma sεriyε xa rafan i ma, a i ratangama nε.»
⁷ Lønni følε nan yi ki:
 I xa lønni fen, i xa fe birin naba alako i xa xaxili soto.
⁸ Xa i xaxilimaya binya, a i itema nε.
 Xa i a suxu, a i xunnakelima nε.
⁹ A findima xunmase tofanyi nan na i xunyi ma,
a findi diyaman xa yanbε ra i bε.
¹⁰ N ma di, xa i i tuli mati n ma masenyi ra,
i xa simaya xɔn kuyama nε.
¹¹ N bara xaxilimaya kira masen i bε,
n bara i ti kira tinxinxi xɔn ma.
¹² Xa i i jεrεma na kira nan ma, i mu tɔɔrɔma.
 Xa i i gima na kira nan xɔn ma, i mu dinkonma.
¹³ Lønni suxu, i naxa a rabolo, i naxa a rabεjεin,
barima a findima simaya nan na i bε.
¹⁴ I naxa bira mixi jaaxi fɔxɔ ra,
i naxa mixi kobi xa kira suxu.
¹⁵ I naxa jεrε na xɔn, i naxa i makɔrε na ra.
 I kobe so na ra, i dangi.
¹⁶ Mixi jaaxie mu nɔma xide e mu fe jaaxi raba.
 Xi xɔli mu nɔma e suxude e mu mixi ratantan.
¹⁷ Fe jaaxi findixi e xa donse nun minse nan na.
¹⁸ Tinxitnɔtε xa kira nɔrɔma nε,
a yanbε naiyalanyi raminima nε ałɔ soge.
¹⁹ Kɔnɔ mixi jaaxie xa kira luxi nε ałɔ dimi,
e mu fe kolon naxan fama e rabirade.

²⁰ N ma di, i i jεngi sa n ma masenyi xɔn ma,
i i tuli mati n ma marasi ra.
²¹ E mato tεmui birin, i e ragata i sondonyi kui,
²² barima e findima simaya nan na mixie bε,
naxee e fahaamuma.
 E findima yalanyi nan na e fate bε.
²³ I bɔjε kanta dangife se birin na,
barima simaya kelima a tan nan ma.
²⁴ Wule naxa mini i dε i,
i naxa mixi madaxu i xa wɔyεnyi ra.
²⁵ I nε wɔyεnma mixi bε, i i ya ti a ra,
i naxa i ya rasiga yire gbεtε.
²⁶ I jεngi sa i jεrε ki xɔn ma,
i lu kira fanyi xɔn ma.
²⁷ I naxa binya yirefanyi ma,
i naxa binya koola ma.
 I naxa i sanyi ti kira jaaxi xɔn ma.

Yεnε xa kanari

- ¹ N ma di, mεenι n ma lønni ma,
i i tuli mati n ma xaxili fanyi ra,
- ² alako i xa fahaamui soto,
i de xa wɔyεnyi xɔri fala.
- ³ Langoe xa wɔyεnyie jøxun ałɔ kumi,
a masalaxun ałɔ suløni,
- ⁴ kɔnɔ a røjønyi xɔn ałɔ meli,
a xεjøn ałɔ santidεgεma dε firinyi.
- ⁵ A sanyie a xun tima gbaloe ra,
a xa kira mixi xaninma aligiyama nε.

⁶ A mu luma simaya kira xōn ma.
 A lōexi, kōnō a mu a kolon.
⁷ Yakōsi, n ma di, i tuli mati n na,
 i naxa i makuya n ma masenyi ra.
⁸ I makuya langoe xa kira ra,
 i naxa i makōrē a xa banxi naadē ra,
⁹ alako binyē naxa ba i ma,
 xēmē ya ixaraxi naxa fa i xa dunijēigiri kana.
¹⁰ Xa na mu a ra mixi gbetē nan lugama i harige ra,
 i xa wali tōnē lu booree bē,
¹¹ i i xa simaya rajon tōrē kui,
 i fate birin ba i ma a jaaxi ra.
¹² I a falāma nē kōrē,
 «N na marasi xōn munfe ra?
 N bōjē tondi na sēriyē ra munfe ra?
¹³ Munfe ra n mu n tuli mati n karamōxōe ra,
 n mu n tuli mati n nasimae ra?
¹⁴ N fa na tōrē birin dōnxōe nan kui yi ki jama ya xōri.»

¹⁵ Ye min, naxan minima i yētē xa kōlōnyi ra.
¹⁶ I naxa tin i xa kōlōnyi ye xa goro mixie bun ma,
 i naxa tin i xa ye xa makana taa kui.
¹⁷ Na ye xa findi i keren nan gbe ra,
 i tan nun xōjēe naxa na itaxun.
¹⁸ Barakē xa lu i xa kōlōnyi ma,
 i xa sēewa i xa gine ra i
 naxan futi i fonike ra.
¹⁹ I xa gine tofan alo bole, a fan alo xeli.
 A xa marafanyi xa lu i bōjē kui,
 i xa a maxanu tēmuī birin.
²⁰ N ma di, i birama mixi gbetē xa gine fōxō ra munfe ra?
 Munfe ra i gine xijē sunbuma
 i gbe mu naxan na?

²¹ Alatala adama jērē ki birin kolon.
 A adama xa kira birin toma.
²² Mixi jaaxi xa wali jaaxie nan a suxuxi,
 a xa yangoe nan findixi gantanyi ra a bē.
²³ A xa xurutareja nan a niyama a faxa,
 a xa daxuja nan a niyama a bōno.

6

Tunnaaxonē nun langoeja

¹ N ma di, xa i i yētē taanixi i boore nde bē,
 i findixi hamilu ra a bē e nun mixi gbētē tagi,
² xa i i yētē raxetēnxi i xa wōyēnyi nde ra,
 xa i i yētē xirixi na laayidi mōoli ra,
³ n ma di, i xa fe birin naba i yētē raminide a kui,
 xa na mu a ra i luma nē i boore sagoe.
 Siga, i i felen i boore bē, i xa a mayandi.
⁴ I naxa xi de, na raba keren na.
⁵ I i yētē ratanga yi fe mōoli ma,
 alo xeli a yētē ratangama koyinma bēlēxē ma ki naxē,
 alo xōni fan a yētē ratangama gantanyi ma ki naxē.

⁶ Tunnaaxonē, siga dondoli yire.
 Marasi fen a ra, alako i xa findi xaxilima ra.
⁷ Mangē mu na dondoli bē,
 kuntigi nun yarerati fan mu a bē,

8 kōn a walima sogofure tēmui,
alako a xa baloe sōtō a naxan donna jēmē ra.
9 I tan tunnaxōnē, i i sama han mun tēmui?
I kelima xixōlī ma tēmui mundun?
10 Xixōlī na i suxu, i na kinsōn, i na i sa,
11 setareja fan fama nē i suxude tērēnnna ra,
alo mujeti mixi tērēnnna ki naxē.
Kaame i suxuma nē, alo scōri mixi suxuma ki naxē.
12 Fuyante mu tinxin, a wule rajerēma a dē i nē.
13 A lūma a ya magira ra,
a nu mixi makebintin a sanyie nun a bēlexēe ra wule tōnxuma ra.
14 Fe jaaxi na a xaxili kui,
a gere masoma tēmui birin.
15 Na kui kasarē fama nē a suxude,
a a xun nakana kerenyi ra.

16 Fe senni na Alatala naxee xōnxi,
a mu tinma nee ra fefe ma:
17 yētē igboe xa mixi mato ki,
wule minima dē naxan kui,
bēlexēe naxan nii bama fufafu ra,
18 bōjē naxan fe tinxitare majōxunma,
sanyi naxee e gima sigafe ra fe kobi rabade,
19 seede naxan wule falama,
a nun mixi naxan ngaxakerenmae tagi isoma.

20 N ma di, i baba xa sēriyē ragata,
i naxa tondi i nga xa marasi ra.
21 E xa lu i bōjē kui tēmui birin, e xiri i kōn ma.
22 E i rajerēma nē i xa dunijēigiri kui,
e i makanta i xa sade ma, e i rasi i keli tēmui.
23 Na sēriyē findixi lanpui nan na,
na xaranyi kira masenma nē i bē,
na marasi i xun tima simaya kira nan xōn ma.
24 E i ratangama gine kobi ma,
nun xōjē gine de ijōxunxi ma.
25 I naxa wa na gine xōn ma a xa tofanyi ma,
i naxa tin a xa nō i ra a yae ra.
26 Langoe gine naxan mu na xēmē taa, a mixi findima setare nan nō
kōn gine yēnēla naxan dōxoxi xēmē nde xōn, a mixi faxama nē.
27 Mixi nde nōma te tongode, a a sa a yuba kui,
a fa lu a xa donma mu gan?
28 Mixi nde nōma a jērēde te wole tagi,
a fa lu a sanyi mu gan?
29 Na maniyama nē alo xēmē naxan yabuma gine xēmē taa idōxoxi
Xēmē yo din na gine ra, a fama jaaxankatē nan sōtōde.
30 Mixi mu yoma mujēti ma,
naxan mujētē tixi a xa kaamē ma,
31 kōn o na suxu fo a xa mujafē sare fi,
halin na findi a xa naafuli birin na.
32 Kōn o xaxilitare nan tun yēnē rabama gine ra.
A a xun nakana na fe mōcli ra.
33 A fe xōrōxōsē sōtōma nē yaagi kui,
naxan mu gblēnma a fōxōsē ra cōnsōn,
34 barima tōcōnē xēmē bōjē ratema nē a jaaxi ra.
Gine kanyi mu kinikinima a gbe jōxoxē lōxoxē.
35 A bōjē mu goroma kōbiri ra.
Hali i a gbegbe fi a ma, a mu a rasuxuma.

Yεnεla xa gantanyi

¹ N ma di, n ma wɔyεnyi ragata i bɔjε kui,
n ma sεriyε xa lu i sondonyi ma.

² N ma sεriyε suxu alako i xa simaya soto,
n ma xaranyi xa rafan i ma alɔ i ya firinyie.

³ N ma sεriyε xiri i belεxesolee ra, a sεbe i sondonyi ma.

⁴ Lɔnni xa findi i maaginε ra,
xaxili fanyi xa findi i bari mixi ra.

⁵ N ma sεriyε i ratangama ne langoe ma,
e i ratangama ne yεnεla xεmε taa idɔxε ma.

⁶ Lɔxε nde, n nu na n ma banxi kui,
n tande matoma wundεri ra.

⁷ N naxa xaxilitare nde to,
sεgetala naxan xa fahaamui mu gbo.

⁸ A naxa kira suxu naxan dangima langoe ginε xa banxi dε ra.
A nu bara a xun ti mεnni ra.

⁹ Nunmare tεmuī nan nu a ra,
kɔε nu bara so, kuye nu bara ifɔoro.

¹⁰ Ginε nde naxa sa a ralan,
a maxirixi langoe ginε ki,
a nu wama na xεmε madaxufe ne.

¹¹ Ginε murutaxi nan a ra,
naxan wɔyεn xui ite, a mixi matandi.

¹² A jεrεma taa kui xεmε fenfe ra.

¹³ A naxa na xεmε suxu,
a a masunbu, a a fala a bε yεtε igboja ra,

¹⁴ «N laayidi tongo ne Ala bε,
n bara na rakamali sεrexε ra to.

¹⁵ N minixi i fende na nan ma.

Yakɔsi n bara i to.

¹⁶ Misira sade dugi majingixi na n sade ma,

¹⁷ a nun labundε xiri fanyi mɔɔli birin na.

¹⁸ Fa be, won xa yεnε raba han gεesεgε,
won xa won waxɔnyi birin naba,

¹⁹ barima n ma xεmε mu na banxi,
a sigaxi biyaasi xɔnkuye.

²⁰ A bara kɔbiri gbegbe xanin a xun ma,
a mu fama fo yi kike jɔn.»

²¹ A naxa nɔ na xεmε ra a xa kɔota saabui ra,
a naxa nɔ a ra a xa dε iŋɔxunyi ra.

²²⁻²³ Xεmε naxa bira a fɔxɔ ra keren na,

alɔ ninge naxan sigafe ninge faxade,

alɔ xeli naxan a sanyi rasofe yεlε kui,

alɔ xɔni naxan tife gantanyi ma,

han tanbε fa a bɔjε sɔxɔ, a faxa,

a mu a kolon a xa simaya danma mεnni ne.

²⁴ Yakɔsi n ma die, wo wo tuli mati n na,
wo n ma masenyi ramε.

²⁵ I bɔjε naxa i madaxu i xa bira na gine mɔɔli fɔxɔ ra,

i naxa i jεrε a xa kira ra,

²⁶ barima a bara mixi gbegbe faxa,

a bara sεnbεmae yati rabira.

²⁷ A xa banxi findixi faxε kira nan na,
mixi goroma aligiyama dεnnaxε ra.

Lönni naxan fatanma Ala ra
¹ Lönni mu mixi xilima xε?
 Xaxili fanyi mu a yεtε masenma xε?
² A xa masenyi tima yire itexi fari,
 a wøyenma kira dε ra nun kira ralandee.
³ A a xui itema taa sode dε ra mixi dangima dønnaхε.
 A naxε, ⁴ «Adamadie, n na wo tan nan maxilife,
 masenyi na n yi ra ibunadama birin bε.
⁵ Xaxilitare xa xaxili sötø, lönnitare xa lönni fen.
⁶ Wo wo tulì mati n ma masenyi hagigε ra,
 masenyi tinixinxi naxan minima n dε i.
⁷ N na nöndi nan falafe wo bε yi ki.
 Tinxitareya mu rafan n ma fefe ma.
⁸ N ma wøyenzi birin tinxin,
 wule nun səniyentareja yo mu na e ya ma.
⁹ Nee fiixε xaxilima bε, e tinxin lönnilae bε.
¹⁰ Wo xa n ma lönni fen dangi gbeti ra,
 wo xa a kolon xaxili fanyi tide gbo xεxma fanyi bε,
¹¹ fahaamui tide dangi gεmε tofanyi ra.
 Sese mu na naxan tide dangima nee ra.»

¹² «N tan lönni, n soma fe kui, n a tagi raba.
¹³ Xa Alatala xa yaragaaxui na i bε,
 i fe jaaxi nan xɔnma.
 Yεtε igboja, fe jaaxie, nun wøyen kobie,
 n nee nan xɔnma.
¹⁴ N gbe nan na marasi nun nöndi ra,
 xaxili fanyi nun sənbε kanyi nan n na.
¹⁵ N tan nan mangε rajeřema,
 mangε naxee yaamari tima tinxinyi ra.
¹⁶ N tan nan bɔxi yareratje rajeřema,
 n kuntigje tima adamadie ya ma.
¹⁷ N mixi nan xanuma, naxan n xanu.
 Naxee n fenma, nee n toma nε.
¹⁸ Bannaya nun binyε na n tan nan yi ra,
 harige naxan mu kanama.
¹⁹ N naxan fima mixi ma a fan xεxma fanyi bε,
 a xa geeni dangi gbeti ra.
²⁰ N nan n jεrεma nöndi kira nan xɔn ma,
 tinxinyi na dønnaхε,
²¹ alako n xanuntenyi xa harige sötø ke ra,
 fe fanyi xa lu e yi ra dunijnejigiri kui.»

²² «Alatala naxa n daa a xa wali birin fɔlε ra.
²³ N nu na kabi fɔlε, beenun bɔxi xa daa.
²⁴ N bari təmui baa mu nu na, dulonyi mu nu na.
²⁵ N bari nε beenun geyae xa mini,
²⁶ beenun bɔxi nun fɔtɔnyi xa daa.
²⁷ A to nu koore daafe, n nu na.
 A to nu koore walaxε italafe, n nu na.
²⁸ A to nu nuxui tife koore ma, n nu na.
 A to nu ye raminife sənbε ra bɔxi bun, n nu na.
²⁹ A to nu naaninyi safe baa be
 alako ye naxa fa banbaran jε, n nu na.
 A to nu dunija bunyi dɔxofe, n nu na.
³⁰ N fan nu na a fε ma a malife ra,
 lɔxoy loxɔn findi a bε sεwε nan na,
 n fa n jεlεxin a ya i təmui birin.

³¹ N j̄ellexinxia xa dunijna daaxi nan na,
a findixi n b̄e s̄ewē ra lufe ra adamadie tagi.»

³² «Yakōsi n ma die, wo wo tuli mati n na,
s̄ewē na mixi b̄e naxan birama n ma kira fōx̄ ra.

³³ Wo wo tuli mati n ma xaranyi ra,
wo xa findi lōnnila ra.

Wo naxa a rabolo de.

³⁴ S̄ewē na mixi b̄e naxan a tuli matima n na,
naxan luma n s̄eti ma t̄emui birin,
naxan n mamēma naadē ra.

³⁵ N kolonma bara kisi, Alatala bara hinne na kanyi ra.

³⁶ Kōnō n gerefā tan bara a yētē bōnō,
n xōnmixi na faxē fenfe na ki ne.»

9

Xaxilimaya nun lōnnitareja

¹ Lōnni bara a xa banxi ti fanye solofera fari.

² A bara xuruse nde faxa, a wēni yailan,
a xa dōx̄a teebili ra a dēgede.

³ A bara xēerae xēt̄aa kui mixi xilife ra,
⁴ «Wo tan xaxilitaree nun fahaamutare,

wo fa be.

⁵ Wo xa fa n ma taami don,
wo xa fa n ma wēni fanyi min.

⁶ Wo xa gbilen fe jaaxie fōx̄ ra,
wo xa bira xaxilima xa kira fōx̄ ra.»

⁷ Mixi yo naxan katama yētē igboe matinxinde,
a marajaxui nan sōtōma.

Mixi yo naxan katama mixi jaaxi raside,
a konbi nan sōtōma.

⁸ Xa i xurutare rasi, a i xōnma ne.
Xa i xaxilima rasi, a i xanuma ne.

⁹ I naxan falama lōnnila b̄e,
a nde nan sama a xa lōnni xun.
I naxan masenma tinxintē b̄e,
a nde nan sama a xa tinxinyi xun.

¹⁰ Lōnni folōma Alatala xa yaragaaxui nan ma.

Fahaamui sōtōma Ala Sēniyentē kolonfe nan ma.

¹¹ I xa dunijneigiri xōn kuyama ne lōnni ra,
i xa simaya j̄e konti xun masama ne fahaamui ra.

¹² Xaxilima lōnni sare nan sōtōma,
kōnō mixi naxan yoma a boore ma, na tōore nan tun sōtōma.

¹³ Xaxilitareja luxi ne alō ginē naxan dē wuya,
a mu xuru, a mu fe kolon.

¹⁴ A dōx̄oma a xa banxi sode dē nan na
dōx̄ose ma naxan na yire itexi,

¹⁵ alako a xa dangi mixie xili a xui itexi ra,
naxee na e j̄erēfe kira tinxinxie xōn ma.

¹⁶ A falama mixie b̄e naxee mu fahaamui sōtōxi,
«Wo tan xaxilitaree, wo fa be.

¹⁷ Minse muj̄axi jōxun,
taami donxi duxui ra, na fan jōxun.»

¹⁸ E mu a kolon faxē dimi nan mēnni ra.
Mixi naxee a xa xili ratinma,
nee xun tixi aligiyama nan na.

Taali woyenye

¹ Sulemani xa taalie

Di xaxilima, a baba rasewama ne,
kono di lonnitare findima nimise nan na a nga be.

² Harige soto ki jaaxi mu sese gasama mixi ma,
kono tinxinyi nan simaya fima mixi ma.

³ Alatala mu mixi tinxinx luma kaame ra,
kono a tondima ne mixi jaaxi waxonfe ra.

⁴ Belehex walitare setareja nan bendunma mixi ma,
belehex wakilixi bannaya nan fima mixi ma.

⁵ Di naxan wakilima xe xaba temui a findixi xaxilima nan na,
kono di naxan xima xe xaba temui a findixi yaagi nan na a baba be.

⁶ Barake na mixi tinxinx foxo ra,
gbaloe bira ne tinxintaree foxo ra.

⁷ Tinxintoe xili findima duba nan na,
kono mixi jaaxi xili lesema ne.

⁸ Lonnila timma lude seriyet bun ma,
kono lonnitare xa woyenye a xun nakanama ne.

⁹ Mixi naxan jereema nondi ra,
ajereema kantari nan kui,
kono mixi naxan mu a jereema tinxinyi ra,
na tan fama rayarabide ne.

¹⁰ Mixi naxan nondi noxunma a booree ma, a e tocorofe ne.
De kanyi xaxilitare a xun nakanama ne.

¹¹ Woyenye tinxinx tinxintoe xa simaya xon kuyama ne,
kono mixi jaaxi tan de gbaloe raminima ne.

¹² Gbesenxonneya gere rakelima ne,
kono marafanyi djenema ne fe kanaxi birin ma.

¹³ Llonni nan na xaxilima nenyi bun ma,
kono gbendegela nan sinma xaxilitare fari ma.

¹⁴ Fe kolonyi ragataxi lonnilar yi ra,
kono lonnitare xa woyenye fe nan tun kanama.

¹⁵ Banna mixi harige findixi a kanta se nan na,
kono setareja nan misikiine xun nakanama.

¹⁶ Tinxintoe xa geeni findixi simaya nan na,
mixi jaaxi sare findixi jaxankate nan na.

¹⁷ Mixi naxan xurui fahaamuma, a tixi simaya kira nan xon,
kono naxan meesma na marasi ra, a bonoma ne.

¹⁸ Wule fal, gbesenxonneya ragatama ne,
xaxilitare nan mixi telegema.

¹⁹ Woyenye rawuyafe nomu mixi findide yunubitoe ra,
kono xaxilima tan a de suxuma ne.

²⁰ Tinxintoe xa woyenye tide gbo gbeti be,
kono mixi jaaxi boje tide xurun.

²¹ Tinxintoe xa marasi mixi rajereema ne,
kono xaxilitare faxama lonnitareja nan kui.

²² Alatala xa barake nan mixi bannama,
mixi senbe mu sese sama na fari.

²³ Fe jaaxi rafan mixi kobi ma,
kono lonnri rafan xaxilima ma.

²⁴ Mixi jaaxi hemme ma fe naxan na, na nan a lima.
Mixi tinxinx waxonfe, Ala nan na nabama a be.

²⁵ Fe xcoroxe na fa, mixi jaaxi yo mu tima,
kono tinxintoe tan tima ne abadan.

²⁶ Muluxunyi fe naxan niyama mixi jinyi ra,
tuuri fe naxan niyama mixi ya ra,

tunnaxone fan na nan niyama a xeema ra.

²⁷ Alatala xa yaragaaxui simaya nan fima mixi ma,
kono mixi jaaxie xa simaya xon mu kuya.

- ²⁸ Mixi tinxinxiye xa tina findima e bε sεεwε nan na,
kono mixi jaaxie xa tina findima e bε tɔɔrε nan na.
²⁹ Alatala xa kira findixi kantari nan na mixi tinxinxiye bε,
kono a findixi halaki nan na tinxitaree bε.
³⁰ Tinxitɔε mu birama fefe ma,
kono mixi jaaxi mu luma bɔxi ma.
³¹ Mixi tinxinxi de lɔnni nan masenma,
kono wule fale nεnyi bolonma nε.
³² Tinxitɔε de fe fanyi nan falama,
kono mixi jaaxi fe jaaxi nan falama.

11

Sikeeli kamalitare

- ¹ Alatala sikeeli kamalitare nan xɔnxi,
kono sikeeli kamalixi rafan a ma.
² Yεtε igboja findima yaagi nan na,
kono yεtε magore findima lɔnni nan na.
³ Tinxinyi tinxitɔε rajεrεma nε,
kono tinxitareya yanfante halakima nε.
⁴ Naafuli mu mixi malima Ala xa kiiti lɔxɔε,
tinxinyi gbansan nan mixi ratangama na faxε ma.
⁵ Tinxinyi tinxitɔε rajεrεma nε kira fanyi xɔn,
kono jaaxuna mixi jaaxi halakima nε.
⁶ Tinxinyi tinxitɔε rakisima nε,
yanfante tan luma mile gantanyi nan kui.
⁷ Mixi jaaxi na faxa, sese mu sɔɔnεyama a bε sɔnɔn.
A xa naafuli mu sεnbe yo fima a ma na tεmui.
⁸ Tinxitɔε ratangama nε jaxankate ma,
mixi jaaxi tan luma na jaxankate nan kui.
⁹ Mixi kobi a boore xun nakanama a xa wɔyεnyie nan na,
kono tinxitɔε ratangama nε a xa lɔnni saabui ra.
¹⁰ Tinxitɔε na hεeri sɔtɔ, taa jεlεxinma nε.
Mixi jaaxi na faxa, birin bara geeni.
¹¹ Tinxitɔε munafanyi rafama nε a xa taa ma,
mixi jaaxie tan taa xun nakanama e xa wɔyεnyie nan na.
¹² Lonnitar yoma nε a boore ma,
lɔnnila tan luma sabari nan kui.
¹³ Naaffixi gundo makenɛnma nε,
dugutɛgɛ tan a suturama nε.
¹⁴ Marasitareja jaama rabirama nε,
kono marasima wuyaxi tan findima kisi nan na e bε.
¹⁵ Mixi yo taani mixi bε fe nde ma, a fama nε nimisade.
Tondife na rabade, na nan fisā.
¹⁶ Gine fanyie binyε sɔtɔma nε,
kono xεmε jaaxi naafuli nan tun sɔtɔma.
¹⁷ Xεmε fanyi jεrε ki a malima nε,
kono xεmε jaaxi tɔɔrε nan bεndunma a yεtε ma.
¹⁸ Mixi jaaxi xa geeni fama nε a madaxude.
Tinxintɔε tan xa geeni findima sare fanyi nan na a bε.
¹⁹ Tinxitɔε kisima nε,
kono tinxitare faxε nan sɔtɔma.
²⁰ Bojε jaaxi mu rafan Alatala ma,
a wama tinxinyi nan xɔn.
²¹ Mixi jaaxi fama nε fe jaaxi sɔtɔde,
kono tinxitɔε tan kisima nε.
²² Gine tofanyi xaxilitare luma nε ałɔ
xurunde xεmε daaxi xɔsε jɔε ra.
²³ Tinxitɔε fama nε fe fanyi sɔtɔde,
kono xɔnε nan luma mixi jaaxi tan bε.
²⁴ Mixi naxan bεlεxε yelefū ki tide, a bannaya sɔtɔma nε,

kono mixi kumaxi tan findima setare nan na.
 25 Mixi naxan a harige itaxunma, a fama nε harige sotcde.
 Ye xoli mu luma mixi ma naxan a boore kima ye ra.
 26 Nama mixi dankama nε naxan tondima baloe matide,
 e dubama nε mixi bε naxan tinma jama xa nde soto.
 27 Fe fanyi rabae, fe fanyi sotcma nε,
 kono fe jaaxi rabae, fe jaaxi nan sotcma.
 28 Mixi naxan a xaxili tima a xa naafuli ra,
 a fama nε birade,
 tinxitoe tan luma nε a lo burexe naxan mu lisima.
 29 Mixi naxan tcere bendunma a xa denbayra ma,
 fe fufafu nan fama findide a ke ra.
 Lonnitare fama lude nε lonnila xa yaamari bun ma.
 30 Tinxitoe kisima nε,
 lonnila mixie masotcma nε.
 31 Xa tinxitoe a sare sotc dunjira ma,
 mixi jaaxi nun yunubitoe fan a sotcma nε.

12

Marasi tide

- 1 Mixi yo tinma marasi ra, na wama lonni nan xon,
 naxan tan mu tinma na ra, daxui nan a ra.
- 2 Alatala hinneema nε mixi fanyi ra,
 a mixi kobi tan jaaxankata.
- 3 Naaxujia mu xili xungbe fima mixi ma,
 kono sese mu a niyama tinxitoe sankee xa tala.
- 4 Gine fanyi findima a xa mori xa xunnakeli nan na,
 gine jaaxi tan luma ne a lo kuli naxan na jinyi kui.
- 5 Mixi tinixinie xa majicxunyi fan,
 kono mixi jaaxi xa marasi mixi madaxuma nε.
- 6 Mixi jaaxi xa woyenji mixi faxama nε,
 kono tinxitoe tan xa woyenji mixi rakisima nε.
- 7 Mixi jaaxie xa fe fama nε kanade,
 kono sese mu mixi tinixinie xa denbayae toma.
- 8 Nama lonnila matcchoma nε,
 kono boje jaaxi kanyie, e yoma nε nee ma.
- 9 Yetet magore, malima keren peti na naxan be,
 a fisa yetet igboe be, baloe mu na naxan yi ra.
- 10 Tinxitoe meenima nε a xa xuruse ma,
 kono mixi jaaxi tan ya ixara.
- 11 Boxi rawali baloe sotcma nε,
 kono lonnitare birama fe fufafu nan fco ra.
- 12 Mixi jaaxi harige fenma tinxitareya ra,
 kono tinxitoe sankee tan sigama boxi suxu ra nε.
- 13 Fe jaaxi findima gantanyi nan na mixi jaaxi be,
 kono tinxitoe a yetet ratangama nε na tcere ma.
- 14 Woyen fanyi findima xunnakeli nan na mixi be,
 alo mixi to a xa wali sare sotcma.
- 15 Lonnitare a majicxunxi a a xaxili fan,
 lonnila tan marasi nan fenma.
- 16 Lonnitare boje te rafura,
 lonnila tan mu konbi yaabima.
- 17 Tinxitoe nondi nan falama a boore xun,
 kono seede ba jaaxi wule nan tun madcchoma.
- 18 Mixi de wuyaxi xa woyenji mixi maxonoma nε alo santidegema,
 kono lonnila tan xa woyenji mixi nan nayalanma.
- 19 Nondi falde xa masenyi mu masarama,
 kono wule falde xa masenyi luma nε masara ra.
- 20 Maifui nan na mixi jaaxi boje kui,
 seewa na mixi be, naxan gere raxubenma.

- ²¹ Fe jaaxi yo mu tinxintœ lima,
kono mixi jaaaxie na nan tun sotoma.
²² Alatala wule falœe xonma ne,
a hinnema ne ondi falœe ra.
²³ Lonnila a xa lõnni masen temui kolon,
lõnnitare tan a xa daxupia nan ifalama a xui itexi ra.
²⁴ Tunnabexilae findima mangœe nan na,
kono tunnaxcœne findima konyie ra.
²⁵ Kontofili luma ne mixi lahale masara ra,
wœyœn fanyi tan a boore rasœwama ne.
²⁶ Tinxitœ kira tinxinxia masenma ne a boore be,
mixi jaaxi tan a boore ralœema ne.
²⁷ Koyinma tunnaxcœne mu a xa tcœke ganma,
kono tunnabexila mœenima ne a sotosee ma.
²⁸ Simaya na kira tinxinxia nan xon ma.
Faxœ mu fulama na kira ra.

13

Xurutare tondima marasi suxufe

- ¹ Di lõnnila a tuli matima a baba xa marasi nan na,
kono xurutare mu a tuli matima marasi ra.
² Mixi fanyi xa wœyœnyie fe fanyi nan naminima,
kono yanfante tan wama gere nan xon.
³ Mixi naxan a de suxuma, a xun nakelima ne,
naxan de wuyaxi, na tan a xun nakanama ne.
⁴ Tunnaxcœne xa fefe mu sœcœyama,
kono tunnabexi harige gbegbe sotoma ne.
⁵ Wule mu rafan tinxitœ ma,
kono mixi jaaxi tan a yœte rayaagima ne.
⁶ Tinxyi tinxitœ makantama ne,
fe jaaxi yunubitoœ tan nahalakima ne.
⁷ Mixi nde a yœte findima banna nan na,
kono sese mu a yi ra.
Boore tan a yœte findima setare nan na,
kono harige gbegbe na a yi ra.
⁸ Banna xa kœbiri a xun sarama mixi kobie ma,
kono mixi kobie mu sese fenma setare ra.
⁹ Tinxitœ luxi ne alœ lanpui dœxœxi,
mixi jaaxi tan xa lanpui xubenma ne.
¹⁰ Yœte igbojia gere nan nabulama,
kono marasi ramœfe findima lõnni nan na.
¹¹ Harige naxan sotoma tinxitareya kui, a sigama xurun na ne,
kono harige naxan sotoma dœyi dœyi tinxyi kui, na sigama gbo ra ne.
¹² Xa mixi mu a waxœnfœ sotoma, a tcœrœma ne,
kono xa a sotœ, a sœewama ne dunijœigiri kui.
¹³ Mixi naxan yoma marasi ma, a na sare sotoma ne,
naxan tan marasi binyama, na fama ne sare fanyi sotœde.
¹⁴ Xaxilima xa marasi findima simaya nan na,
a mixi ratangama gantanyi jaaxi ma.
¹⁵ Fahaamui findima hinne nan na mixi be,
kono mixi jaaxi tan xa kira xœcœxo.
¹⁶ Xaxilima a xa lõnni rawalima,
kono xaxilitare daxupia nan tun funfunma.
¹⁷ Xœera tinxitare findima tcœre nan saabui ra,
xœera tinxinxia tan fama yalanyi nan na.
¹⁸ Mixi naxan tondima marasi ra, a setareja nun yaagi sotoma ne,
kono naxan marasi ramœma, a binyœ nan sotoma.
¹⁹ A jœxœn, mixi waxœnfœ na raba a be,
kono xaxilitare mu tinma gibilende a waxœnfœ jaaxi fœxœ ra.
²⁰ Mixi na lu xaxilima fœxœ ra, a fan xaxili sotoma ne,

kono lõnnitaree xa malan booreja, findima töore nan tun na.
²¹ Yunubitöe sare findima fe jaaxi nan na,
 tinxintöe tan sare findima hëeri nan na.
²² Mixi fanyi kë luma a xa mamadie nan bë,
 yunubitöe tan ke luma tinxintöe nan bë.
²³ Baloe gbegbe minima në setare xa xë ma,
 kono tinxintareya luma në kasara ra.
²⁴ Babë naxan mu a xa di xuruma luxusinyi ra,
 na di mu rafan a ma.
 Babë naxan a xa di xuruma,
 na di rafan a ma.
²⁵ Tinxintöe wasama në baloe ra,
 kono tinxintare tan luma kaamë ra në.

14

Gine lõnnila

¹ Gine lõnnila sënbë fima në a xa denbaya ma,
 kono gine lõnnitare a xa denbaya xun nakanama në.
² Mixi naxan a jërema a tinxinxi ra, a gaaxuma në Ala ya ra,
 kono naxan a jërema tinxintareya ra, na nan yoma Ala ma.
³ Yëte igboe xa wøyenyi findima bõnböe nan na a bë,
 lõnnila tan xa wøyenyi a makantama në.
⁴ Xa ninge mu bøxi buxama, saga mu rafema.
 Ningé xa wali a niyama në mixi xa baloe gbegbe sotö.
⁵ Seede fanyi mu wule falama,
 seede jaaxi tan wule nan tun funfunma.
⁶ Mixi mayele lõnni fenma në, kono a mu a sotöma.
 Lõnni kolonfe mu xõrõxa xaxilima bë.
⁷ I xa i makuya xaxilitaree ra,
 barima i mu lõnni yo sotöma e ra.
⁸ Lõnnila a jõõxa sama në a jëre ki xõn ma,
 lõnnitare tan a yetë madaxuma në.
⁹ Xaxilitare yoma yunubi tongofe ma,
 kono tinxintöe Ala xa hinne nan fenma.
¹⁰ Mixi a yëte xa töore kolon a bøje kui,
 a mu a xa sëewë masenma mixi gbete bë.
¹¹ Mixi jaaxie xa denbaya halakima në,
 tinxintöe tan xa denbaya fanma në.
¹² Mixi jõõxa a ma a a jëre ki fan,
 a fa li kõre a na gbaloe kira nan xõn ma.
¹³ Mixi nõma yelede a de ra, a töoroxi a bøje kui.
 Sëewë nõma mafindide töore ra.
¹⁴ Mixi jaaxi yo, mixi fanyi yo,
 e birin e xa wali sare sotöma në.
¹⁵ Xaxilitare lama në mixi birin xa masenyi ra,
 kono xaxilima kira matoma në beenu a xa bira na fõõxa ra.
¹⁶ Xaxilima gaaxuma në Ala ya ra, a fa gibile fe jaaxi fõõxa ra,
 kono xaxilitare tan soma në na fe jaaxi kui mafuren.
¹⁷ Mixi naxan bõjne tema mafuren, a daxuña nan nabama.
 Mixi madaxui mu rafan mixi yo ma.
¹⁸ Daxuña findima në xaxilitare ke ra,
 xaxilimae tan lõnni nan sotöma.
¹⁹ Mixi jaaxie fama në e xinbi sinde tinxintöe bun ma,
 e kantari nan fenma tinxintöe xõnyi.
²⁰ Setare rajaaxu birin ma, hali a dõxõboore,
 kono banna rafan mixi gbegbe ma.
²¹ Mixi naxan yoma a ngaxakerenyi ma, a bara yunubi sotö,
 kono naxan kinikini töoromixi ma, na bara sëewë sotö.
²² Mixi naxee fe jaaxi mañoxunma, nee bõnoma në.
 Kono naxee fe fanyi mañoxunma,

na kanyie marafanyi nun nöndi nan toma.

²³ Geeni na wali birin kui,
könč wøyenyi gbansan findima setareja nan na.

²⁴ Bannaya nan na lönnila sare ra,
daxuña nan tun luma lönnitare tan yi ra.

²⁵ Seede nöndi falę mixi nii ratangama nε,
könč wule falę mixi madaxuma tun.

²⁶ Mixi naxan gaaxu Alatala ya ra,
a tan nun a xa die luma nε kantari kui.

²⁷ Alatala xa yaragaaxui simaya fima nε mixi ma,
alako e xa ratanga gantanyi ma naxan findima faxę ra.

²⁸ Nama xa gboe findima mange xa xunnakeli nan na,
könč nama xa xurunyi findima mangę xa xunnagore nan na.

²⁹ Xaxilima bęjle te xönč,
könč xaxilitare a xa daxuña masenma nε a xa bęjle te saabui ra.

³⁰ Bojlesa findima simaya nan na,
könč mile tan findima fure nan na.

³¹ Naxan setare tcočoma, na bara yo setare Daa Mange ma,
könč naxan kinikini setare ma, na bara a Daa Mange matočo.

³² Mixi jaaxi xa paaxuña a xun nakanama nε,
könč tinxintęe kantari sotoma nε hali faxę ya i.

³³ Lønni na xaxilima bęjle kui,
xaxilitare yati nöma na tote.

³⁴ Tinxyinyi bęxi rasigama nε yare,
yunubi tan nama rayaagima nε.

³⁵ Walike lönnila rafan mangę ma, könč a walike yaagitare tan xönma nε.

15

Yaabi bęrčoxčxi

¹ Yaabi bęrčoxčxi mixi bęjle ragoroma nε,
könč wøyen xönč tan mixi bęjle ratema nε.

² Xaxilima xa wøyenyi a niyama nε xaxili fanyi xa rafan mixie ma,
könč xaxilitare xa wøyenyi daxuña nan tun masenma.

³ Alatala mixi birin matoma,
mixi jaaxi nun mixi fanyi.

⁴ Wøyen fanyi mixi rayalanma,
könč wøyen xönč mixi xaxili tcočoma nε.

⁵ Xaxilitare yoma nε a baba xa marasi ma,
xaxilima tan na marasi nan suxuma.

⁶ Harige fanyi na tinxintęe xönči,
könč tcočęe gbansan nan findima tinxitare sare ra.

⁷ Lønnilae xa wøyenyie xaxili fima nε mixi ma,
könč fe fanyi yo mu na lönmitaree bęjle kui.

⁸ Alatala mixi jaaxi xa sereχe xönma,
könč a tinxintęe xa duba suxuma nε.

⁹ Alatala mixi jaaxi xa kira xönma,
könč mixi naxan birama tinxyinyi fōčo ra a rafan a ma.

¹⁰ Kira fanyi bęjnefe findima jaxankate nan na.

Xurutareja mixi xun tima faxę kira nan ma.

¹¹ Alatala to fe birin kolon,
hali naxan nabama aligiyama nun yahannama,
a ibunadama bęjle fan kolon.

¹² Yetę igboe mu wama marasi xön ma,
a mu sigama lönnila yire.

¹³ Bęjle sęewaxi mixi lahale fanma,
könč bęjle tooroxi mixi lahale kanama nε.

¹⁴ Xaxilima lønni nan fenma,
könč xaxilitare daxu wøyenyi nan tun falama.

¹⁵ Hali misikiine cročt a xa simaya kui,

xa a bojε seewaxi, na findima nε baloe ra a bε.
 16 Setare Ala yaragaaxui,
 fan banna xaxili ifuxi bε.
 17 Bande piε donfe xanunteya kui,
 na fan sube donfe bε gbeesunxoonneya kui.
 18 Bojε rate gere xεrε isoxεma nε,
 bojε ragore sεonxε raxinbelima nε.
 19 Tunnaoxεna xa kira mabalanxi tunbee nan na,
 kono tinxintoε xa kira jεre εlεxun.
 20 Di lonnixi findima seewe nan na a baba bε,
 kono di lonnitare yoma nε a nga ma.
 21 Xaxilitareja rafan lonnitare ma,
 kono xaxilima xa kira tinxin.
 22 Marasitareja wali kanama nε,
 kono marasi gbegbe wali nan sεonneyama.
 23 Seewe na mixi bε naxan fata a boore yaabide.
 Woyeniyi tide gbo naxan falaxi a fala ki ma nun a fala temui ma.
 24 Xaxilima xa kira a ratema nε koore ma,
 a a mali a xa aligiyama kira matanga.
 25 Alatala yete igboe xa banxi rabirama nε,
 kono a kaajε gine xa boxi makantama nε.
 26 Majoxun kobi rajaaxu Alatala ma,
 kono woyen fanyi tan seniyen.
 27 Milante findima nε toore ra a xa denbaya bε,
 kono naxan mu wama geeni tinxintare xon,
 na kanyi kisi nan sotoma.
 28 Tinxintoε fe matoma nε a fanyi ra beenu a xa yaabi nde fi,
 kono fe jaaxi mafura minide mixi jaaxi de i.
 29 Alatala makuya mixi jaaxie ra,
 kono a a tuli matima tinxintoε xa maxandi ra.
 30 Xeera ya iyalanxi mixi bojε rasewama nε,
 xeeraya fanyi senbe nan fima mixi ma.
 31 Mixi naxan a tuli matima kisi marasi ra,
 na kanyi luma nε lonnilar ya ma.
 32 Naxan tondima marasi ramede,
 na yoxi a yete nan ma,
 kono naxan tinma marasi ramede,
 na kanyi xa lanni nan xun masama.
 33 Ala xa yaragaaxui findima lanni nan na mixi bε.
 Yete magore fama binye nan na.

16

Ala xa maragiri

¹ Adamadi nate tongoma a bojε kui,
 kono maragiri na Ala nan belexe.
² Adama tan bε, a xa kira birin fan,
 kono kiti sa mange Ala a bojε kolon.
³ Wali birin taxu Alatala ra, alako a xa sεonneya.
⁴ Alatala fe birin yailanxi fe nde nan ma.
 Hali mixi jaaxi daaxi gbaloe loxε nan ma fe ra.
⁵ Alatala yete igboe xonxi.
 Naxankate nan a mamefe.
⁶ Yunubi xafarima hinne nun dugutegyea nan saabui ra.
 Alatala xa yaragaaxui mixi ratangama fe jaaxi nan ma.
⁷ Mixi jεre ki na rafan Alatala ma,
 a niyama nε gere xa jεon na kanyi nun a yaxuie tagi.
⁸ Se dendoronti sotxi tinxinyi ra
 na nan fis a gbegbe sotxi bε tinxintareya kui.
⁹ Mixi nate tongoma a xa fe rabaxi ma,

kono na fee ragiri mangE na Alatala nan na.

¹⁰ Mange xa masenyi tide gbo,

a xa kiiti xa tinxin.

¹¹ Alatala na sikeeli tinxinxi nan bE,

a xa wali nan na se maniyase kamalixi ra.

¹² Fe jaaxi mu rafan mangEE ma,

barima tinxinyi nan mangE kibanyi mabanbanma.

¹³ MangEE xa hinne na tinxintoe bE,

nondi fale rafan e ma.

¹⁴ Mange xa bɔjete mixi faxama nE,

kono lonnilla fata mange bɔjE ragorode.

¹⁵ Mange xa jɛlexinyi findima simaya nan na,

a xa hinne luma ne aLɔ nuxui naxee tune ye ramimima.

¹⁶ Lɔnni sɔtɔE fan xɛɛma sɔtɔE bE,

xaxili fanyi sɔtɔE fan gbeti sɔtɔE bE.

¹⁷ Tinxintoe xa kira mu sigama fe jaaxi ma.

Mixi naxan a jɛngi saxi a jɛrE ki xɔn ma, na kisima nE.

¹⁸ YɛtE igbojia mixi nan xun nakanama,

yɛtE iteya mixi nan nalɔɛma.

¹⁹ Lufe yɛtE magoree ya ma, na fan

naafuli itaxunfe bE yɛtE igboee ya ma.

²⁰ Hɛeri na mixi bE naxan a jɛngi sama fe raba kie xɔn ma.

SɛɛwE na mixi bE naxan a xaxili tima Alatala ra.

²¹ Mixi sabarixi findima xaxilima nan na.

Wɔyɛn jɔxunme xaxili fima nE mixi ma.

²² Xaxili fanyi simaya nan fima xaxilima ma,

xaxilitareja findima jaxankatE nan na xaxilitare bE.

²³ Xaxilima a jɛngi sama a xa masenyi ma,

alako lɔnni fanyi xa mini a de kui.

²⁴ Wɔyɛn fanyi findixi kumi nan na,

naxan xaxili nun fate rayalanma.

²⁵ Adama a majɔxun nE a xa kira fanxi,

kɔnɔ a rajɔnyi a xun tima faxE nan na.

²⁶ WalikE xa kaamE nan a tutunma wali ma.

²⁷ Fuyante fe jaaxi majɔxunma nE,

a xa masenyi mixi gan.

²⁸ Mixi kobi gere xɔrE isɔxɔma nE,

naafixi defanmae tagi isoma.

²⁹ Mixi kobi a boore ratantanma nE,

a na ti kira jaaxi xɔn ma.

³⁰ Mixi naxan tɔnxuma masenma a ya nun a de ra,

a wama fe jaaxi nde nan nabafe.

³¹ XunsɛxE fiixE findima binyE nan na,

naxan sɔtɔma kira tinxinxi xɔn ma.

³² DijE mixi fan geresoE bE,

yɛtE suxui tide dangi taa suxufe ra.

³³ Mixi kanda bunma fe nde ma,

kono fe birin nagiri mangE na Alatala nan na.

Lantareya

¹ Taami xuntunyi sɔtɔfe bɔnesa kui

na nan fis a sube gbegbe sɔtɔfe bE lantareya na dɛnnaxE.

² WalikE xaxilima sɛnbe gbo dangife wali kanyi xa di ra,

naxan fe mayaagixi rabama.

Na walikE mɔɔli tan ke sɔtɔma nE na denbaya kui.

³ Xɛɛma nun gbeti matose na te nan na,

kɔnɔ Alatala nan adama bɔjE matoma.

⁴ Fe kobi raba wɔyɛn tinxintare ramɛma,

a a tuli matima wule falε ra.

⁵ Mixi naxan yoma setaree ma,
na bara setare Daa Marigi yelebu.

Mixi naxan yelema a boore xa tɔɔrε ma,
na jnaxankate nan sotøma.

⁶ Mamadie findixi forie xa sεεwε nan na,
babae fan findixi e xa die xa sεεwε nan na.

⁷ Mangε xa wɔyεnyi mu lan xaxilitare dε i,
wule mu lan mangε dε i.

⁸ Ki tife naadεe rabima nε, a fe birin sɔɔnεyama nε.

⁹ Dijnefe kombi ma a marafanyi nan na gboma,
kɔnɔ na ifalafe a xanuntenmae tagi isoma.

¹⁰ Tantani masenfe lɔnnila bε a fahaamui fima nε a ma,
dangife lɔnnitare bɔnbɔfe luxusinyi ya kεmε ra.

¹¹ Mixi jnaxi naxan mangε matandima tun,
soori kinikinitare nan xεεma a xili ma.

¹² Naralanfe sube xaaŋε ra, naxan xa die baxi a yi,
na fisα naralanfe xaxilitare ra, naxan jnεrεma a xa xaxilitareja kui.

¹³ Mixi naxan fe fanyi jnɔxɔma fe jnaxi ra,
fe jnaxi mu makuyama na xa banxi ra.

¹⁴ Gere foløfe luxi nε alø bogoni ibiøfe.

Na kui beenun sɔɔnxɔε xa mini, keli naa.

¹⁵ Mixi naxan nɔndi fima fe kobi rabama,
nun mixi naxan tinxintɔε tɔɔŋεgεma,
e mu rafan Alatala ma.

¹⁶ Hali kɔbiri lu lɔnnitare yi ra,

a mu na rawalima lɔnni sotøfe ra.

¹⁷ Mixi a dεfanboore xanuma temui birin,
a a ngaxakerenyi malima a tɔɔrɔ temui.

¹⁸ Lɔnnitare naxan xaxili mu na,
na nan gbansan taanima a boore bε.

¹⁹ Gere rafan mixi yo ma,

yunubi fan nafan na kanyi ma.

Mixi naxan a yεtε igboma,

xunnakanε nan a lima.

²⁰ Mixi yo madaxui tima, na mu hεeri sotøma,

Mixi yo wɔyεn kobi falama, na tɔɔrɔma nε.

²¹ Mixi yo di lɔnnitare bari, na fama nε tɔɔrɔde.

Mixi yo di xaxilitare sotø, na mu sεεwama.

²² Bɔŋε sεεwaxi, seri fanyi na a ra,

xaxili sunnunxi tan xɔrie nan xun nakanama.

²³ Mixi jnaxi see rasuxuma gundo ra,

alako kiiti tinxinxì xa mafindi.

²⁴ Lɔnni makørε xaxilima ra,

kɔnɔ xaxilitare ya tixi fe makuyaxi nan na.

²⁵ Di xaxilitare findima tɔɔrε nan na a baba bε,

a findi xɔnε ra a nga bε.

²⁶ A mu lan kɔbiri xa ba tinxintɔε yi ra,

a mu lan kuntigi xa bɔnbɔ a xa tinxinyi xa fe ra.

²⁷ Xaxilima a dε nan suxuma, a bɔŋε mu tema.

²⁸ Xaxilitare nɔma a majɔxunde lɔnnila ra xa a dunduxi,
a nɔma a majɔxunde fahaamula ra xa a sabarixi.

Booretare

¹ Booretare a waxɔnfε gbansan nan fenma,
a yo marasi birin ma.

² Xaxilitare mu wama xaxili fanyi xɔn,
a wama a yetε xa majɔxunyi nan tun masenfe.

³ Mixi jaaxie yoma mixie ma,
e yoma e ma han e sa yaagi.

⁴ Adama xa wøyenyi tilin alo baa,
a lonn raminima naxan luxi alo dulonyi ye fanyi.

⁵ Nondi fife mixi jaaxi ma, a mu fan.
A mu lanma tinxintœs xa töjrege.

⁶ Lonnitare sönköes xörö isoxoma,
a bönböes sötöma a de saabui ra.

⁷ Xaxilitare de a xun nakanama ne,
a neñyi findixi gantanyi nan na a nii be.

⁸ Naafixi xa masenyi luxi ne alo donse pökunme,
naxan goroma mixi furi kui.

⁹ Turnaxonæ nur kasaræ raba,
nee nga keren, e baba keren.

¹⁰ Alatala findixi kantari sönþema nan na,
tinxintœs luma naxan niini bun ma.

¹¹ Naafuli findixi banna xa kantari nan na,
a körö a ma tete na a ra

naxan mu nöma kanade.

¹² Gbaloe na yete igboja xanbi ra,
kono nöre na yete magore fóxø ra.

¹³ Mixi naxan yaabi fima beenu a xa mixi xui ramæ,
a daxuja masenma ne, a a yete rayaagi.

¹⁴ Xaxili limaniyaxi mixi malima ne a xa fure kui,
könö limaniya baxi naxan yi,

na mu kelima sönçn.

¹⁵ Lonnila katama se kolonde,
a a tulì matima masenyi fanyi ra.

¹⁶ Kira rabixi mixi be naxan ki tima,
mangæ yati tofe sönçneyama ne na kanyi be.

¹⁷ Mixi naxan singe a yete xun mafalama fe kui,
a luma ne alo nondi na a tan nan be,
kono a kalamuti maxörinyi köröcöröcörö tima ne a ma.

¹⁸ Fe lufe Ala ma a sönköes xörö
a gere nöc sönþemae tagi.

¹⁹ Mixi konbixi xa böje xörököes luma ne alo taa makantaxi.
Na sönköes mœlli xörökö dangife geeli kondonyi ra.

²⁰ Adama xa masenyi nöma a baloe fide a ma,
a hayi fanma ne a xa wøyenyi saabui ra.

²¹ Faxæ nun simaya fatanma mixi xa wøyenyi nan na.

Wøyenla a sare sötöma ne.

²² Ginæ sotofe findixi heeri nan na,
naxan fatanxi Alatala ra.

²³ Setare mayandi tima,
kono se kanyi a yaabima a xörököes nan na.

²⁴ Xa mixi booree wuya, na nöma findide töre ra a be,
kono boore nde na na naxan fan a ngaxakerenyi be.

19

Setare tinxintxi

¹ Setare tinxintxi fan xaxilitare wule fale be.

² Gbatafe ra i mu naxan kolon, a mixi ratantanma ne.

³ Adamadi a yete xun nakanama ne a xa daxuja ra,
kono a fa a böje rate Alatala tan ma na xunnakanæ xa fe ra.

⁴ Bannaya a niyama ne mixi xa boore gbegbe sötö,
kono setareja defanbooreja kanama ne.

⁵ Töjregeti fama ne jaaxankate sötöde,
wule fale mu kisima.

⁶ Mixi gbegbe katama e yete rafande kinikinintee ma,
birin birama ne mixi fóxø ra naxan ki tima.

7 Setare mu rafan a ngaxakerenyie yati ma,
 a mu rafan a booree fan ma.
 A na e maxandi, e mu e tuli matima a ra.
 8 Mixi naxan xaxili fenma, a fe fanyi rabama nε a yεtε bε.
 Mixi naxan fahaamui fema, a xa fe sɔɔneyama nε.
 9 Tɔɔnɛgeti fama nε jaaxankatε sotode,
 halaki birama nε wule fale foxy ra.
 10 Naafuli mu lan xaxilitare yi ra,
 alo a to mu lan konyi fan xa kuntigie yaamari.
 11 Lɔnnila bɔjε te xɔnɔ, a mu konbi ragbilenma.
 Na kui a binye sɔtɔma nε.
 12 Mange xa xɔnε maniya yεtε xaaŋε ra,
 a xa himnε fan maniya xini ra burɛxε xinde ma.
 13 Di xaxilitare kɔntofili nan bɛndunma a baba ma,
 gine x a sɔnxε xunxuri luxi nε alo ye
 naxan luma mini ra fεjε yale di kui, a mu a itima.
 14 Mixi banxi nun harige sɔtɔma e baba kε ra,
 kɔnɔ Ala nan gine xaxilima fima xɛmε ma.
 15 Tunnaχɔnε mixi luma nε xixɔli kui,
 a kaamε nan tun sɔtɔma.
 16 Mixi naxan Ala xa sεriyε rabatuma,
 a a yεtε ratangama nε faxε ma,
 kɔnɔ naxan mu a jɛnɛgi sama a jɛrε ki xɔn ma,
 a faxama nε.
 17 Setare kife na maniyaxi Alatala donife nan na.
 Ala fama nε na doni ragbilende a ma.
 18 I xa fe birin naba i xa di xurufe ra alako a xa kisi,
 xa na mu a ra, a faxama nε.
 19 Mixi naxan luma xɔnɔ ra, a na sare fima nε.
 Xa i a mali keren, a man gblenma nε na ma.
 20 I xa i tuli mati marasi ra, i xa tin e xa i xaran,
 alako i xa findi xaxilima ra.
 21 Majɔxun gbegbe na mixi bɔjε kui,
 kɔnɔ Alatala waxɔnfε nan kamalima.
 22 Adamadi wama a boore xa dugutɛgɛra a ma.
 Setare fisə wule fale bε.
 23 Alatala xa yaragaaxui mixi rakisima nε.
 Na mixi na a sa kɔε ra, a mu hanmɛma tɔɔre yo ra.
 24 Tunnaχɔnε a donse tongoma nε a bɛlɛxε,
 kɔnɔ a mu wakilima a rasofe ra a dε i.
 25 Mixi mayele bɔnbɔ, alako xaxilitare xa xaxili sɔtɔ.
 Xaxilima na rasi, alako a xaxili xun xa masa.
 26 Di naxan a baba kasarama, a a nga keri,
 mixi rayaagixi na a ra.
 27 N ma di, xa i mu marasi ramɛma,
 i bara i yεtε makuya fe kolonyi ra.
 28 Seede wule fale yoma sεriyε nan ma,
 tinxintareya nan minima mixi jaaxi dε i.
 29 Mixi mayele jaaxankatama nε,
 lɔnnitare bɔnbɔma nε.

Siiſila xa xaxilitareja

1 Wɛni mixi rayaagima,
 beere mixi madaxuma nε.
 Siiſila mu nɔma findide xaxilima ra.
 2 Mange bɔjε texi maniya yεtε xaaŋε ra.
 Mixi naxan mange raxɔnɔma, na bara a yεtε tɔɔro.
 3 Mixi binyaxi mu tinma gere ra,
 kɔnɔ xaxilitare birama sɔnxε nan foxy ra.

⁴ Mixi tunnaxonoxi mu yire buxama a waxati.
 Xe xaba teemui a baloe fenma ne, kono a mu sese toma.
⁵ Marasi tilin alo ye naxan na baa ma.
 Fahaamui kanyi na birin matoma ne.
⁶ Mixi gbegbe dugutegene falama e yete xun ma,
 kono dugutegene yati yati toma dunija ma?
⁷ Tinxitceyejiemina tinxinyi nan na,
 seewa na a xa die be.
⁸ Mange kiitisa fata mixi bojje jaaxi tote.
⁹ Nde nomia a falade, «Fe jaaxi yo mu n bojje ma,
 n seniyenxi, yunubi yo mu na n ma?»
¹⁰ Sikeeli tinxitare mu rafan Alatala ma.
¹¹ Fonike xa jaereki tinxinxi a bojje ki masenma ne.
¹² Tuli naxan fe mema, ya naxan se toma,
 Alatala nan na birin daaxi.
¹³ Xixoli naxa rafan i ma de,
 xa na mu a ra i findima setare nan na.
 I ya lanma a xa rasenge, alako i xa baloe soto a fanyi ra.
¹⁴ Sareso nan a falama yule be,
 «Na sare mu fan n be feo,»
 kono a fa keli na xun ma a yete matoxofe ra.
¹⁵ Xeema nun gemetofanyi gbegbe na dunija,
 kono lonnilla xa woyenyi tide gbo e birin be.
¹⁶ Mixi xa seeke se rasuxu a naxan taani xojje be,
 xa na mu a ra a naxan taani langoe be.
¹⁷ Donse naxan soto wule ra, a foole a joxun,
 kono a rajonyi a luxi ne alo gemet xori i de i.
¹⁸ Marasi fanyi nan wali sooneyama.
 Nama naxa gere so marasi xanbi.
¹⁹ Naafixi lanlanterya kanama ne.
 I naxa la mixi ra naxan de wuya.
²⁰ Mixi na yo a nga nun a baba ma,
 a dunija igirimma dimi nan kui.
²¹ Harige naxan sotoma mafurenyi ra, na mu buma.
²² I naxa a fala, «N nan n gbejoxoma ne.»
 I xaxili ti Alatala nan na, a i rakisima ne.
²³ Alatala mu wama maniya se tinxitare xon ma.
 Sikeeli tinxitare mu fan.
²⁴ Alatala nan adamadi xun tima kira nde ra.
 Ibunadama tan mu nomia na fahaamude.
²⁵ Laayidi tongofe Ala be mafuren mafuren majoxunyi gbegbe xanbi,
 na findixi gantanyi nan na adamadi be.
²⁶ Mange lonnilla fata mixi jaaxie mayegetide,
 a ti e fari a xoxoxce ra.
²⁷ Alatala xaxili firma adamadi ma, a findi a be lanpui ra,
 alako a xa a yete bojje mato a fanyi ra.
²⁸ Xanunteya nun dugutegene mange kantama ne.
 Mange kibanyi sabatima ne mangue xa xanunteya saabui ra.
²⁹ Fonike senbe findixi a xa xunnakeli nan na.
 Xemexi xunsexemaa findixi a xa binye nan na.
³⁰ Bonbce findixi kobijnar seri nan na,
 luxusinyi adama xaxili matinxinma ne.

¹ Alatala nan mange bojje rajereema,
 alo a xure rajereema ki naxe a waxonki ra.
² Adamadi joxca a ma a xa kira birin tinxin,
 kono Alatala nan mixi bojje matoma sikeeli ra.

- 3 Wo xa bira nöndi nun tinxinyi fôxo ra.
Na rafan Alatala ma dangife sérêxé ra.
- 4 Yëte igbojá nun fe jaaxi rabafe,
na birin findixi yunubi nan na.
- 5 Wakilila harige xun masama në,
könö gbata gbegbe findima tööré nan na.
- 6 Harige naxan sötöxi wule ra,
a mu buma, a mixi xanîma në alijiyama.
- 7 Mixi jaaxie xun nakanama në,
barima e mu tinxinyi rabatuma.
- 8 Mixi kobi mu tinxin,
könö mixi fanyi a jëremá kira tinxinxí xón ma.
- 9 Lufe ra banxi fari ma,
a fisá lufe ra gine geresoe sëeti ma banxi kui.
- 10 Mixi jaaxi wama fe jaaxi nan tun xón ma.
A mu kinikinima mixi yo ma, hali dököboore.
- 11 Xaxilitare na a to e mixi mayele jaaxankatama,
a xaxili di sötöma në,
könö xaxilima tan fahaamui sötöma lönni nan kui.
- 12 Ala naxan tinxin, a mixi jaaxi matoma në,
a e xun nakana.
- 13 Mixi naxan tondima a tulí matide setare wa xui ra,
a fan fama në Wade, mixi mu a tulí matima a ra.
- 14 Bojëte kife gundo ra, a böjë ragoroma në.
Mixi kife suturë ra, a xa xón magoroma në.
- 15 Nërefe tinxinyi kui, na findixi seewé nan na tinxintöe bë,
könö na jëre ki mööli mu rafan mixi jaaxi ma.
- 16 Mixi naxan gblenma kira fanyi fôxo ra,
na fama në lude mixi faxaxie ya ma.
- 17 Mixi naxan birama a waxonfe gbansan fôxo ra,
na luma në setareja kui.
Mixi naxan weni nun donse fanyi tun fenma,
na mu bannama.
- 18 Mixi jaaxi findima tinxintöe xunsare nan na,
yanfante findi mixi fanyi xunsare ra.
- 19 Lufe ra gbgengberenyi ma,
a fisá lufe ra gine fitinëtöe sëeti ma.
- 20 Harige fanyi nun ture gbegbe na lönnila xonyi,
könö lönnitare bara a gbe birin don.
- 21 Mixi naxan birama tinxinyi nun hinne fôxo ra,
a simaya, kiiti fanyi, nun binye sötöma në.
- 22 Lönnila nöma në nöde taa makantaxi ra,
a e xa tëte rabira e xaxili nu tixi naxan na.
- 23 Mixi naxan fata a dë suxude, na mu tööré ma.
- 24 Yëte igboe yoma në mixie ma,
a fe birin suxuma na xaxili nan na.
- 25 Mixi tunnaxönöxi waxonfe a faxama në,
barima a mu tinma walide.
- 26 Löxcës birin mixi tunnaxönöxi milama në a waxonse ma.
Tinxintöe tan mixi kima a gbe se birin nan na.
- 27 Mixi jaaxi xa sérêxé mu rafan Ala ma.
Xa a sa a ba majoxunyi kobi ra, Alatala xa xón xun masama në.
- 28 Seede wule fale halakima në,
könö seede könöndi fale xa simaya nan buma.
- 29 Mixi jaaxi a yatagi ifcöröma,
könö tinxintöe fe tinxinxí nan nabama.
- 30 Lönni yo mu na, fahaamui yo mu na, marasi yo mu na,
naxan sénbe gbo Alatala bë.
- 31 Soe maxirima gere so löxcës në,
könö xunnakeli fatanma Alatala nan na.

Xili fanyi

- ¹ Xili fanyi fan naafuli bε,
binyε tide dangi xεema nun gbeti tide ra.
- ² Banna nun setare birin lan,
barima Alatala nan e birin daa.
- ³ Xaxilima na fe xɔrɔxɔε to, a a yεtε nan natangama a ma.
Xaxilitare tan na fe xɔrɔxɔε to, a soma a kui nε keran na,
a fa jaxankate sɔtɔ.
- ⁴ Yεtε magore naxan gaaxuma Alatala ya ra,
a bannaya, binyε, nun simaya sɔtɔma nε.
- ⁵ Tunbee nun gantanyie na tinxintare xa kira xɔn ma,
kɔnɔ mixi naxan mεenima a yεtε ma, a a makuyama nε mənni ra.
- ⁶ Fonike matinxin kira fanyi ra,
alako a naxa gbilen na fɔxɔ ra a mɔ tεmui.
- ⁷ Banna setare yamarima nε,
doni tongoe fan findi donifa xa konyi ra.
- ⁸ Mixi jaaxi tɔɔrε nan sɔtɔma a sare ra,
a sεnbε fama ne kanade.
- ⁹ Hinnente barakama nε,
barima a tɔɔrɔmixie kima a xa donse ra.
- ¹⁰ Mixi mayoe keri, alako sɔsɔnɔnɔε xα jɔn.
Na tεmui gβesεnχɔnεya nun konbie danma nε.
- ¹¹ Bojε xa sεniyεnyi rafan mixi naxan ma,
wɔyεn fanyie nan minima na dε i,
a fa findi mange dεfanboore ra.
- ¹² Alatala nɔndi nan makantama,
kɔnɔ a yanfante xa wɔyεnyi xun nakanama nε.
- ¹³ Mixi tunnaxɔnɔxi nan a falama,
«Yεtε xaajεxi na tandem, n na miní kεnε ma, a n faxama nε.»
- ¹⁴ Gantanyi nan na langoe ginε xa wɔyεnyi ra.
Alatala xɔnɔxi mixi naxan ma, na suxuma na gantanyi kui.
- ¹⁵ Xaxilitareja naxan na dimedi bojε kui,
a bama xuru luxusinyi nan saabui ra.
- ¹⁶ Mixi naxan setare tɔɔrɔma geeni nde xa fe ra,
nun mixi naxan banna kima,
na firinyi findima fuxarila nan na.
- Lonnila xa taalie
- ¹⁷ I i tuli mati lonnilae xa marasi ra,
i bɔjε rabī n ma masenyie bε.
- ¹⁸ A lan i xa e ragata i sondonyi kui,
e naxa makuya i dε ra.
- ¹⁹ N wama i rasife ne to lɔxɔε,
alako i xa i yεtε taxu Alatala ra.
- ²⁰ N bara taali tongo saxan sεbε i ma,
naxee findixi marasi nun lɔnni ra i bε,
- ²¹ alako i xa nɔndi xɔri yati kolon,
i fan xa sa na iba i xεema bε.
- ²² I naxa setare rahalaki i xa kɔbiri sɔtɔ,
i naxa tɔɔrɔmixi tɔɔnεgε,
- ²³ barima Alatala tan e xun mafalama nε,
a fa tɔɔrɔmixie yaxuie tɔɔrɔ.
- ²⁴ I naxa bira mixi bɔjε gbe fɔxɔ ra,
naxan kɔnɔxi tεmui birin,
- ²⁵ xa na mu a ra i fan darima nε na moɔli ra,
na fa findi gantanyi ra
i suxuma naxan na.

²⁶ I naxa lu mixie ya ma naxee taanima e booree bε,
naxee se dɔxɔma sεεkε ra mixie bε,
²⁷ xa na mu a ra e i xa sade raminima nε i bun ma,
a fa li kɔbiru mu na i yi ra i xa a fi.

²⁸ I naxa i babae xa naaninyi matɔnxuma saxi ba e yire de.

²⁹ Walikε naxan fata a xa wali ra,
mangεe nan hayi luma a ma.
A mu walima setaree bε.

23

Naafuli xa gantanyi

¹ Wo nun kuntigi na dɔxɔ wo dεgede,
i xa i jɛngi sa i raba ki xɔn ma de.
² Xa kaamε na i ma, i naxa a gbegbe don.
³ I naxa milε na donse fanyi ma,
barima a nɔma i madaxude.

⁴ I naxa i yεtε ratagan naafuli fenfe ma.
Kobiri xɔli naxa findi i xaxili waxɔnfε birin na.
⁵ Xa i i ya ti bannaya ra,
a lɔɛma i ma alo sεgε
naxan tema kuye ma ki naxε, a siga.

⁶ I naxa mixi jnaaxi xa taami don,
i naxa mila a xa donse fanyi ma.
⁷ Na mixi mɔɔli wama i madaxufe nε.
A a falama i bε, «l dege, i min,»
kɔnɔ marafanyi yo mu na a bɔjε kui i bε.
⁸ I fama nε na donse bɔxunde,
i xa wɔyεn fanyi findi wɔyεn fufafu ra.

⁹ I naxa masenyi ti xaxilitare bε,
barima a yoma nε i xa wɔyεn fanyi birin ma.

¹⁰ I naxa naaninyi tɔnxuma fori tala.
I naxa so kiridie xa xε ra,
¹¹ barima e xunmafalamā sεnbε gbo,
a e gbejɔxɔma nε.

¹² I bɔjε rabi xaranyi bε,
i i tuli mati marasi fanyi ra.

¹³ I naxa tagan fonike matinxinde,
xuru luxusinyi mu a faxama.
¹⁴ Xa i a xuru luxusinyi ra,
i bara a nii makanta.

¹⁵ N ma di, xa lɔnni fanyi lu i bɔjε kui,
sεswε bara lu n tan fan bɔjε kui.
¹⁶ N bɔjε nεlexinma nε i xa wɔyεn tinxinxie ra.

¹⁷ I naxa yunubitɔεe tɔɔne,
i xa gaaxu Alatala nan ya ra,
¹⁸ alako i xa xunnakeli sɔtɔ yare.

¹⁹ N ma di, i tuli mati a fanyi ra,
i xa xaxili sɔtɔ,

i bɔjɛ̃ xa lu kira tinxinxi fari.

²⁰ I naxa lu siisilae ya ma,

xa na mu a ra naxee xa donse xɔli dangi a i.

²¹ Na mixi mɔɔlue findima nɛ setaree ra,
e xa tunnaxɔnɛya a niyama nɛ dunkobi gbansan nagoro e ma.

²² I i tulı mati i baba ra naxan i barixi,

i naxa yo i nga ma a na fori.

²³ Nɔndi, lɔnni, xaranyi, nun xaxili fanyi fen,
i naxa mɛɛ e ra.

²⁴ Tinxintɔ̃e baba sɛɛwama nɛ,
xaxilima baba ɲɛlexinma nɛ.

²⁵ I xa fe birin naba alako i baba nun i nga xa sɛɛwa,
i bari mixie xa lu ɲɛlexinyi kui.

²⁶ N ma di, i i bɔjɛ̃ rabi n bɛ,

i xa i ya ti n ɲɛrɛ ki misaali ra.

²⁷ Langoe gine findixi gantanyi nan na,
gine yɛnɛxi i rabirama nɛ.

²⁸ Na gine mɔɔli i yanfama nɛ alo munjeti,
a a niyama nɛ xɛmɛ gbegbe xa findi yanfantee ra.

²⁹ Nde tɔɔrɛ nun nimise sɔtɔma?

Nde luma gere nun kalamui ya ma?

Nde bɔnboɛ fufafu sɔtɔma?

Nde ya gbeelima nɛ soe?

³⁰ Siisilae nan luma na mɔɔli sɔtɔfe ra,
beere mɔɔli birin ɲɔxunxi naxee bɛ.

³¹ I naxa i ya ti weni gbeeli ra,
naxan min mu xɔɔc.

³² A mixi xinma nɛ alo bɔximase,
a i bun alo tali.

³³ I yae see toma naxee mu na dunjia,
i xaxili ifuma nɛ.

³⁴ I luma nɛ fa alo xɛmɛ naxan saxi kunkui kui baa mɔrɔnyie fari.

³⁵ Siisila nan a falama, «E bara n bɔnboɛ,
kɔnɔ sese mu n toxi.

N xunuma mun tɛmui?

N man wama beere nde xɔn.»

24

Milafe mixi jaaaxie ma

¹ I naxa mila mixi jaaaxie ma,

i naxa tin lufe e ya ma.

² E bɔjɛ̃ kobi, e xa wɔyenyi xɔɔcɔxɔ.

³ Lɔnni banxi tima nɛ,

xaxili fanyi denbaya rasabati a kui.

⁴ Fe kolonyi a niyama nɛ e xa harige sɔtɔ,
harige hagigɛ naxan maniyɛ mu na.

⁵ Lɔnnila sɛnbe gbo,

xaxilima sɛnbe xun masama nɛ.

⁶ I hayi na marasima alako fe xa sɔɔnɛya,
xunnakeli sɔtɔma marasimae nan saabui ra.

⁷ Lɔnni xɔɔcɔxɔ xaxilitare bɛ,

wɔyenyi yo mu na

a naxan falama malanyi kui.

8 Mixi naxan fe jaaxi xabuma,
a xili ne koōta jaaxi xabui.
9 Xaxilitareja findixi yunubi nan na.
Adamadie mixi mayele xonma.

10 Xa limaniya bama i yi ra toore kui,
i senbe mu gbo.

11 Mixie ratanga naxee na saya kira xon ma,
e ba mixie yi ra naxee wama e faxafe.

12 Xa i a falama, «Muxu mu nu a kolon,»
naxan bōjue ma fe kolon, a mu na toma?
Naxan jen̄gi saxi i xa simaya xon ma,
na mu i furi ife kolon?
A mu kankan sare ragbilenma a ma xe?

13 N ma di, kumi nde don,
barima se jen̄xunme nan a ra, a fan i fate be.

14 Kon̄o i xa a kolon xaxili luma ne alo kumi.
Xa i a sot̄, i xunnakeli lima ne yare,
i xaxili tima naxan na, na mu kanama.

15 I naxa gantanyi itala tinxintoe be,
i naxa a xonyi kana.

16 Tinxintoe nom̄a birade sanmaya solofera, a man keli.
Kon̄o mixi jaaxi birama ne toore kui kerenyi ra.

17 I naxa jielexin i yaxui xa bire ra,
i b̄en̄e naxa rafan i ma i na a to t̄c̄ro ra,
18 xa na mu a ra Alatala i xa majoxunyi kobi toma ne,
a fa a xa xone ragbilen i yaxui foxo ra.

19 I naxa on̄x fe jaaxi rabae ma, i naxa e t̄c̄on̄.

20 Mixi jaaxi mu fe fanyi lima yare,
e xa lanpui fama ne xubende.

21 N ma di, i xa gaaxu Alatala ya ra, i xa mangue binya,
i naxa lu matandilae ya ma,

22 barima halaki nan fama e rat̄erennade.
Nde a kolon Ala halaki naxan dusuma e xun na?

23 Lonnila gbetee xa taalie nan ya:

Wo naxa mixi rafisa a boore be kiiti kui.

24 Mixi naxan a falama mixi jaaxi be, «I tinxin,»
jama birin fama ne na kanyi dankade,
si birin xonoma ne a ma.

25 Kon̄o mixi naxan mixi jaaxi kalamuma nondi kui,
na kanyi bara fe fanyi raba, a fama ne barake sot̄ode.

26 Yaabi tinxinxi jen̄xun ne ala xanuntenyi xa xeebui.

27 Fenten i xa wali ma, i fe raba baloe sot̄ofe ra,
na temui i fa denbaya rasabati.

28 I naxa i doxoboore tojuege.

Wule naxa mini i de kui.

29 I naxa a fala,

«A naxan nabaxi n na, fo n fan na raba a ra,
n a xa wali kobi sare ragbilenma ne a ma.»

30 N bara dangi tunnaxone nde xa xe ra,

a nun xaxilitare nde xa sansi yire ra.

³¹ N tunbee nun jiooge jaaxie nan tun to naa.

Tete fan nu biraxi.

³² N naxa na fe majoxun han a naxa findi xaxili ra n be:

³³ Xixoli na i suxu, i kinson folo, i i belexee findigilin i ma,

³⁴ setareja fa dutun i ma alɔ̄ mupeti jaaxi.

25

Fe noxunxi

¹ Sulemani xa taali ndee nan ya, Yuda Mangɛ Xesekiya naxee sebe:

² Ala fee noxunma, mangɛ katama e fahaamude.

³ Koore xa maiteya nun bɔ̄xi xa tilinyi mu kolonma.

Mangɛ sondon ma fe fan mu nɔ̄ma kolonde.

⁴ Xa gbeti gbi ba, a nɔ̄ma findide se tofanyi ra.

⁵ Xa mixi jaaxi ba mangɛ rabilinyi,

a xa mangɛya sabatima ne tinxinyi saabui ra.

⁶ I naxa i yete igbo mangɛ ya xɔri,

i naxa i yete findi mixi xungbe ra.

⁷ A fisə kuntigi nan xa i xili i xa dɔ̄xɔ yire nde,

dine a xa i rakeli mixi xungbe nde be.

⁸ I na fe nde to, i naxa gbata sigafe ra kiiti banxi,

barima xa fe gbete minima i mu naxan kolon,

na nɔ̄ma i rayaagide i dɔ̄xɔboore ya xɔri.

⁹ Fe na so wo nun i dɔ̄xɔboore tagi,

i naxa mixi gbete xa gundo makənɛn,

¹⁰ xa na mu a ra mixi nde na na kolon,

a i rayaagima ne,

i fa xili kane sɔ̄tɔ̄ abadan.

¹¹ Woyeniyi falaxi a ki ma,

a tofan alɔ̄ xεεma nun gbeti.

¹² Xaxilima xa marasi tide gbo xaxili fenyi be,

alɔ̄ xurundɛ naxan yailanxi xεεma fanyi ra.

¹³ Dugutɛgɛ xεera jɔ̄xun a xεεma be,

alɔ̄ foye fanyi naxan fama walikɛe ma xε xaba temui.

¹⁴ Mixi naxan a falama a setaree kima, kɔ̄nɔ̄ a mu a rabama,

na kanyi luxi ne alɔ̄ nuxui nun foye naxan mu fama ye ra.

¹⁵ Tunnabɛxiya a niyama ne mangɛ xa natɛ masara,

wɔ̄cunwɔ̄lɛn jɔ̄xunne senbe gbo han a nɔ̄ma xɔri ragirade.

¹⁶ I na kumi to, naxan i ralima, na nan kɔ̄n.

Xa a radangi yɛ, i a bɔ̄xunma ne.

¹⁷ I naxa i dɔ̄xɔboore xɔnyi sigafe radigan,

xa na mu a ra i xa fe fama ne rajaaaxude a ma.

¹⁸ I dɔ̄xɔboore toɔ̄jɛgɛfe xɔnɔ̄

alɔ̄ santidɛgɛma xaaŋɛxi, alɔ̄ tanbe rameluxi.

¹⁹ I xaxili tife yanfante ra, na luxi ne

alɔ̄ pinyi kanaxi, alɔ̄ sanyi mabenxi.

²⁰ Mixi naxan sigi sama mixi sunnunxi ya xɔri,

na maniya mixi ra

naxan xinbeli dugi bama furema ma xinbeli t̄emui.
A xa sunnunyi xun nan tun masama alō mixi na gbengbē sa fi ya i.

- 21 Xa kaam̄e na i yaxui ma, donse so a yi ra.
Xa ye x̄oli na a ma, ye so a yi ra, a xa a min.
22 Xa i na wali m̄ɔɔli raba a b̄e,
na luxi n̄e alō i bara t̄e wole d̄ox̄ a xun ma.
Alatala nan i gbeñçox̄oma.
23 Foye naxan kelima k̄oola ma,
na fama n̄e tun̄e ra.
N̄enyi naxan naafixiya falama,
na mixi yatagi i x̄on̄oma n̄e.
24 Lufe ra banxi fari ma,
na fis̄a lufe ra ḡine fitinet̄e s̄etti ma banxi kui.
25 Xibaaru fanyi naxan kelixi yire makuye,
a maniya ye xinbeli ra mixi taganxi b̄e.
26 Tinxint̄e naxan nate tongoma,
a xa bira mixi jaaxi foxȳ ra,
na maniyaxi ye dulonyi nan na naxan bara dunda,
a ye mu fan s̄on̄on.
27 Kumi donfe a radangi a i, na mu fan.
Binȳe fenfe i ȳet̄e ra, na fan mu fan.
28 Mixi naxan mu n̄oma a ȳet̄e raxande a na x̄on̄o,
na luxi n̄e alō taa kanaxi naxan t̄ete bara bira.

26

L̄onnitare nun binȳe

- ¹ Kuye mu xinbelima sogofure ra,
tun̄e mu fama maale xaba t̄emui,
na ki a mu lan l̄onnitare xa binȳe s̄ct̄o.
² Dank̄e mu mixi fanyi suxuma.
Na fe luma n̄e alō x̄oni naxan mu d̄ox̄oma, koyinma xa a ḡono.

³ Soe b̄on̄b̄oma n̄e alako a xa a gi,
karafoe rasoma n̄e sofale d̄e i alako mixi xa a raj̄er̄e,
xaxilitare fan xuruma n̄e wuri ra alako a xa matinxin.

- ⁴ I naxa xaxilitare yaabi a maj̄oxun ki ra,
xa na mu a ra wo birin lan.
⁵ I xa xaxilitare yaabi a maj̄oxun ki ma,
xa na mu a ra a a ȳet̄e findima xaxilima nan na.

⁶ Mixi naxan xaxilitare x̄eema masenyi nde tide,
na bara a yet̄e t̄oco.

⁷ Taali woyenyi naxan minima xaxilitare d̄e i,
na luxi n̄e alō mab̄enyi sanyi
naxan s̄en̄be mu na.

⁸ Xaxilitare binyafe luxi n̄e alō ḡem̄e safe laati kui.

- ⁹ Taali woyenyi naxan minima xaxilitare d̄e i,
na luxi n̄e alō luxusinyi
naxan na siisila belex̄e i.
¹⁰ Mixi naxan wali soma xaxilitare yi ra,
xa na mu a ra mixi yi ra a mu naxan kolon,
na luxi n̄e alō s̄ɔɔri naxan tanb̄e wolima j̄ama mabiri.
¹¹ Xaxilitare naxan gbilenma a xa daxuña ma,
na luxi n̄e alō bare naxan gbilenma a xa b̄ox̄unyi don na.
¹² Xaxilitare fan fis̄a mixi b̄e naxan a yet̄e findixi l̄onnilla ra.
Fe s̄ɔɔneyama n̄e na xaxilitare b̄e dangife na yet̄e igboe ra.

¹³ Mixi tunnaxonoxi nan a falama,
«Yete na kira ra, yete na taa kui.»

¹⁴ Naade rabima, a man nagalima,
alo tunnaxone naxan a ya rabima a xa sade ma, a man xi.

¹⁵ Mixi tunnaxonoxi a donse suxuma a belexe ra,
kon a mu a rasoma a de i tunnaxonoyya saabui ra.

¹⁶ Mixi tunnaxonoxi a yete rafisa xaxilima solofera be
naxee yaabi fima xaxilimaya ra.

¹⁷ Dangi mixi naxan a yete rasoma gere kui naxan mu a matoxi,
na maniya mixi ra naxan bare suxuma a tulie ma.

¹⁸⁻¹⁹ Mixi naxan a boore madaxu, a fa a fala, «Bere nan nu a ra,»
na maniya daxui ra naxan te maxirima tanbe ma, a a woli.

²⁰ Xa yege mu na, te xubenma ne.

Xa mixi keren a sabari, sonxoe danma ne.

²¹ Tige findima ne te wole ra, yege findi te ra.

Sonxola fan gere rabirama na ki ne.

²² Naafixi xa masenyi luxi ne alo donse joxunme,
naxan goroma mixi furi kui.

²³ Mixi jaaxi naxan woyen joxunme falama,
na luxi ne alo biriki to jaaxie se fiix masoma naxee ma.

²⁴ Mixi jaaxi a boore madaxuma woyen joxunme ra,
kon yanfanteya na a boye kui.

²⁵ Hali a woyenyi joxun, i naxa la a ra de,
barima kobijna na a sondonyi kui.

²⁶ A xa xonnanteya noxunxi a xa mayendenyi saabui ra,
kon a xa kobijna fama ne minide kene ma mixie tagi.

²⁷ Mixi naxan yili gema gantanyi ra,
a tan nan fama birede a kui.

Mixi naxan geme wolima,
na geme gibilemma a tan nan ma.

²⁸ Wule fal tecciesetoe nan xonna,
Mixi naxan a boore matxoma wule ra,
na kasare nan tun nabama.

27

Tina xa fe

¹ I naxa i yete matoxo tina xa fe ra,
barima i mu a kolon naxan fama rabade.

² I naxa i yete matoxo, a lu mixi gbete nan xa i matoxo.
Mixi gbete xa matoxoe fis a yete xa matoxoe be.

³ Kote nan geme ra, meyenyi fan binya,
kon xaxilitare xa gbesenxonneya xoxo a birin be.

⁴ Boje xa te xoxoxo, xone fan magaaxu,
kon nde nomia tide toone tan ya ra?

⁵ Marakorosi raminife kene ma mixi xa tantanyi xa fe ra,
na fis a marakorosi noxunfe marafanyi xa fe ra.

⁶ I xanuntenyi xa marakorosi xon, kon la na ra.

I yaxui tan i madaxuma ne woyenyi joxunme ra.

⁷ Mixi lugaxi mu wama hali kumi xon,
kon kaametoe tan, hali se xone nan a ra,
a joxun a be.

⁸ Xeme naxan a makuyama a xonyi ra,

na maniya xɔni ra naxan a makuyama a tεε ra.

⁹ Labundε nun surayi bɔjε rasεεwama nε,
alɔ i xanuntenyi xa marasi fanyi.

¹⁰ I naxa i dεfanboore rabolo,
i naxa i baba dεfanboore rabolo.
I naxa i bariboore xili i xa tɔɔrε ma.
I dɔxɔboore makɔrxi fisə i ngaxakerenyi makuyaxi bε.

¹¹ N ma di, bira lənni fɔxɔ ra alako n bɔjε xa rafan n ma.
Na kui n nɔma nε mixi yaabide naxan wama n nayaagife.

¹² Xaxilima a yεtε ratangama fe xɔrɔxɔcε ma,
kɔnɔ xaxilitare tan soma nε na kui, a fa jnaxankatε sɔtɔ.

¹³ Mixi xa sεɛkε se rasuxu a naxan taani xɔjε bε,
xa na mu a ra a naxan taani langoe bε.

¹⁴ I na i dɔxɔboore xεεbu i xui itexi ra gεεsεgε gbe ra,
i bara a bɔjε rajaaxu a ma i tan mabiri.

¹⁵ Gine fitinetɔε luxi nε alɔ tunε di naxan fεɛrεnma fa ra.

¹⁶ Na gine mɔɔli raxanfe, na maniyama foye raxanfe ra,
a suxufe xɔrɔxɔcε alɔ ture suxufe i bεlεxε ra.

¹⁷ Wure nan wure raluganma.

Mixi a boore rakamalima nε.

¹⁸ Mixi naxan mεɛnima xɔrε bili ma, a a bogi donma nε.
Mixi naxan mεɛnima a karamɔɔ ma, a binyε sɔtɔma nε.

¹⁹ Adama yatagi na ki naxε, na nan minima ye xɔora.

Adama yati na ki naxε, na toma nε a bɔjε kui.

²⁰ Aligiyama mu wasama mixi faxaxie ra,
adama fan mu wasama a waxɔnse ra.

²¹ Xεɛma nun gbeti matoma tε ra,
kɔnɔ mixi makiitima a xili nan ma.

²² I na maale din, a lagi bama nε a ma,
kɔnɔ xaxilitareja mu bama xaxilitare bɔjε kui.

²³ I xa i xa xuruse birin kolon a fanyi ra, i xa mεɛni e ma,

²⁴ barima bannaya mu buma tεmui birin,
xunnakeli fan mu buma abadan.

²⁵ Kurusee na gε e balode jooge ra naxan toma fili ma nun geya fari,

²⁶ yεxεɛɛ xabe yailan dugi ra i bε,

si kontonyi findi kobiri ra i xε sarama naxan na,

²⁷ si xjŋε findi i xa denbaya nun i xa konyie balo se ra.

28

Mixi jaaxi xa gaaxui

¹ Mixi jaaxie luma nε gaaxui kui,
e e gima nε hali mixi mu e fɔxɔ ra.

Tinxintɔεe tan mu gaaxuma,
e suusa alɔ yεtε.

² Mangε die wuya jnama matandila ya ma,
kɔnɔ mangε xaxilima fata jnama raxande.

³ Setare naxan a boore setaree tɔɔrɔma,

na maniya tunε wunde ra naxan xε kanama.

⁴ Sεriyε matandi mixi jaaxi matɔxɔma nε,
sεriyε rabatui tan xɔnɔma nε mixi kobi ma.

⁵ Mixi jaaxie mu sεriyε kolon,
kɔnɔ Alatala fenmae a fahaamuma nε a fanyi ra.

⁶ Setare tinxinxsi fisa banna tinxintare be.

⁷ Sεriyε batula findixi di xaxili fanyi nan na,
kɔnɔ wasatare tan a baba rayaagima nε.

⁸ Mixi naxan a xa naafuli xun masama riba ra,
a xa bannaya gbilenma nε kinikininte ma.

⁹ Mixi naxan tondima a tuli matide sεriyε ra,
Ala mu a xa duba suxuma feo.

¹⁰ Mixi naxan tinxintɔεe ratantanma,
a birama a yεtε kan xa gantanyi nan kui,
tinxitɔε tan fa ke fanyi sɔtɔde.

¹¹ Banna mixi lɔxɔ a ma a xa lɔnni gbo,
kɔnɔ setare xaxilima nɔma nε na kanyi ra.

¹² Tinxitɔεe xun na rakeli, jnama jεlexinma nε,
kɔnɔ tinxitare xun na rakeli, jnama a nɔxunma nε.

¹³ Mixi naxan a xa yunubie nɔxunma, a xa fe mu sɔɔneyama,
kɔnɔ mixi naxan a tima a xa yunubie ra, a gbilen e fɔxɔ ra, Ala kinikinima a ma.

¹⁴ Sεewε na mixi be naxan gaaxuma Ala ya ra,
kɔnɔ bɔjε xɔrɔxɔe kanyi luma tɔɔre nan kui.

¹⁵ Mixi jaaxi naxan jnama setare yamarima,
a luxi nε alo yεtε magaaxuxi nun wulai sube xaaŋε.

¹⁶ Mange xaxilitare mixi tɔɔrɔma nε,
kɔnɔ mange naxan naafuli tinxintare xɔnma,
na simaya xɔnkuye sɔtɔma nε.

¹⁷ Mixi naxan a kolon a bɔjε kui a faxε tixi,
na luma a gi ra nε han aligiyama.

Mixi yo naxa na kanyi mali.

¹⁸ Mixi naxan jεremε tinxinyi ra, na kisima nε,
kɔnɔ filankafui tan birama nε kerenyi ra.

¹⁹ Mixi naxan a xa boxi rawalima, na baloe sɔtɔma nε,
kɔnɔ naxan birama fe fufafu fɔxɔ ra, na setarejna nan sɔtɔma.

²⁰ Mixi dugutɛgɛxi barake sɔtɔma nε,
kɔnɔ naxan gbatama bannaya ra, a jaxankatama nε.

²¹ A mu lan mixi xa mixi rafisa a boore be,
kɔnɔ mixi nde fe jaaxi rabama taami xuntunyi xa fe ra.

²² Milante gbatama bannaya ra,
kɔnɔ a mu a kolon a tɔɔre nan tun sɔtɔma.

²³ Mixi naxan marasi xɔrɔxɔe fima mixi nde ma,
na hinne nan sɔtɔma dangife mixi ra
naxan luma wɔyεn jɔxunmε gbansan fala ra mixie be.

²⁴ Mixi naxan a baba nun a nga mujama,
a fa a fala «A mu jaaxu,»

na bara findi kasarati ra.

²⁵ Mixi naxan milama harige ma,
na findima geresoe nan na,
kɔnɔ naxan bara a yεtε taxu Alatala ra,
na jan bara hεɛri gbegbe sɔtɔ.

²⁶ Mixi naxan laxi a yεtε kan xaxili ra,
na bara findi xaxilitare ra,
kɔnɔ mixi naxan jεremε xaxili fanyi ra,

na kanyi kisima nε.

²⁷ Mixi naxan setare kima, na mu tɔɔrɔma,

kɔnɔ naxan setare kumama, na dankε nan sɔtɔma.

²⁸ Mixi jaaxie xun na rakeli, jama a nɔxunma nε,
kɔnɔ mixi jaaxie na halaki, tinxintɔe tan xun nakelima nε.

29

Marakɔrɔsi tide

¹ Mixi naxan tondima marakɔrɔsi ra,

na kanyi jaaxankatama nε kerenyi ra.

² Tinxintɔe na sɛnbɛ sɔtɔ, jama sɛewama nε,

kɔnɔ tinxintare na findi mangε ra, jama tɔɔrɔma nε.

³ Lɔnni rafan mixi naxan ma, na a baba rasɛewama nε,
kɔnɔ naxan birama langoeja fɔxɔ ra, na ganma nε a harige ra.

⁴ Mangε bɔxi rasabatima tinxinyi nan na,
kɔnɔ mangε naxan kɔbiri fenma a yɛtε bε,
na bɔxi xun nakanama nε.

⁵ Mixi naxan a boore tamixiyama,
a na yɛlɛ italafe a boore nan bε.

⁶ Mixi jaaxi xa yunubi findixi gantanyi nan na a bε,
kɔnɔ tinxintɔe xun nakelima nε sɛewε kui.

⁷ Tinxintɔe katama nε tinxinyi xa raba setaree bε,
kɔnɔ mixi jaaxi mu mɛɛnima setaree ma fefe ma.

⁸ Mixi mayelee a niyama nε taakae xa xɔnɔ,
kɔnɔ xaxilimae tan jama bɔjɛ ragoroma nε.

⁹ Xa kiiti lu xaxilima nun xaxilitare tagi,
na xaxilitare sɔnɔxɔe ratema nε tun,
bɔnɛsa xa kana.

¹⁰ Faxɛtie tinxintɔe xɔnɔma,
kɔnɔ mixi tinxinxie a boore makantama nε.

¹¹ Xaxilitare bɔnɛxa te mafura,
kɔnɔ xaxilima tan a yɛtε suxuma nε.

¹² Mange na bira wule fɔxɔ ra, a xa mixi birin findima nε mixi jaaxie ra.

¹³ Fe kerɛn na setare nun mixi kobi tagi: Alatala nan e birin daa.

¹⁴ Mange naxan setare makiitima nɔndi ra,
na xa kibanyi mabanbanma nε abadan.

¹⁵ Di xurufe luxusinyi ra, na a niyama nε a xaxili sɔtɔ,
kɔnɔ di lufe a yɛtε yi ra, na findima yaagi nan na a nga bε.

¹⁶ Mixi jaaxie na sɛnbɛ sɔtɔ, yunubie gboma nε,
kɔnɔ tinxintɔe fama nε e xunnagore tote.

¹⁷ I xa di matinxin alako i xa lu bɔnɛsa kui, a jɛrɛ ki xa i rasɛewa.

¹⁸ Xa jama mu Ala xa fe toma,
e birama e yɛtε waxɔnfɛ nan tun fɔxɔ ra.

Sɛewε na mixi bε naxan Ala xa sɛriyε rabatuma.

¹⁹ Wɔyɛnyi xa mu konyi matinxinma.

Hali a na mε, a mu a rabatuma.

²⁰ Xaxilitare fisa mixi bε,
naxan jɛnɛngi mu sama a xa wɔyɛnyi xɔn ma.

- ²¹ Konyi naxan kanyi bara a kana kabi a dimedi temui,
na findima töre nan na a kanyi bε.
²² Bojete nan gere raminima, a findi yunubie ra.
²³ Yetε igboja mixi rayaagima nε,
kɔnɔ yεtε magore mixi xun nakelima nε.

- ²⁴ Mixi naxan kafuma mujeti ma, na bara a yεtε gan.
A a kolon danke na seede tinxintare bε,
kɔnɔ a nɔndi cɔnxumma nε.
²⁵ Gaaxufe mixi ya ra, na findima gantanyi nan na,
kɔnɔ naxan a yεtε taxuma Alatala ra, a kisima nε.
²⁶ Mixi gbegbe mange xa hinne fenma,
kɔnɔ Alatala nan mixi birin makiitima nɔndi ra.
²⁷ Mixi jaaxie rajaaaxu tinxintɔee ma,
tinxintɔee rajaaaxu mixi jaaxie ma.

30

Aguru xa masenyi

- ¹ Yake xa di Aguru xa masenyi nan ya a naxan masenxi Itiyeli nun Ukala bε:
² N ma lɔnni mu gbo alɔ booree,
n mu gexi fahaamui gbegbe sɔtɔde.
³ N mu findixi lɔnnila ra,
n mu lɔnni sɔtɔxi Ala xa Seniyentɔee xa fe ra.
⁴ Nde texi koore, a man naxa goro?
Nde foye malanxi a belɛxee kui?
Nde ye ragataxi a xa sosee kui?
Nde dunijia naaninyie saxi?
A xili di? A xa di xili di?
I na kolon?

- ⁵ Ala xa masenyi birin findixi nɔndi nan na,
a findi kantari ra mixi bε naxan lama a ra.
⁶ I naxa se sa na masenyi xun ma,
alako Ala naxa i suxu, a fa i xa wule to.

- ⁷ N wama fe firin maxɔrinfɛ i ma beenun n xa faxa.
I naxa tondi.
⁸ Madaxujia nun wule makuya n na.
I naxa n findi setare ra, i naxa n findi banna ra.
Baloe gbansan fi n ma, naxan n wasama.
⁹ Xa n sa se gbegbe sɔtɔ,
n gaaxuma nε n naxa nεemu i ma,
n fa a fala, «Nde na Alatala ra?»
Xa n sa lu setareja fan kui,
n gaaxuma nε n naxa mujε ti,
n fa i tan n Marigi Ala xili kana.

- ¹⁰ I naxa konyi xili kana a kanyi bε,
alako a naxa i danka, na haakε lu i ma.
¹¹ Mixi ndee e baba dankama, e e nga finsiriwali.
¹² Mixi ndee e yεtε findima seniyentɔee ra,
kɔnɔ e mu nɔma seniyentareja bade e ma.
¹³ Mixi ndee e yεtε itema,
e a majɔcxun e dangi mixi birin na.
¹⁴ Mixi ndee na naxee luxi alɔ sube xaŋɛe
naxee wama setaree faxafe, e xa e ba dunijia.

- ¹⁵ Di firin na nisi bε naxee a falama,
«N ki, n ki.»

Se saxan na na, xa na mu a ra, se naani,
naxee mu wasama, naxee mu a falama, «Na lan.»
¹⁶ E tan nan ya: aligiyama, ginε dibaritare,
gbengberenyi, nun tε.
Nee sese mu a falama, «Na lan.»

¹⁷ Mixi naxan yoma a baba ma,
naxan mu a nga xui rabatuma,
xaaxae kelima nε gulunba yire e a yae sakun,
sεgε yɔrεe fa a donde.

¹⁸ Se saxan na na, xa na mu a ra, se naani,
n mu naxee fahaamuma e xa tilinyi xa fe ra.

¹⁹ E tan nan ya: Sεgε xa kira koore ma,
bɔximase xa kira fanye fari,
kunkui xa kira baa ma,
xεmε xa kira ginεdimedi xɔnyi.

²⁰ Ginε yεnεla xa wali nan ya:
A na gε a dεgede, a a dε raxa, a fa a fala,
«N mu fe jaaxi yo rabaxi.»

²¹ Se saxan na na, xa na mu a ra, se naani,
naxee mu nɔma lude dunija fari.

²² E tan nan ya: Konyi findife mangε ra,
xaxilitare findife banna ra,

²³ ginε maxanatare dɔxɔfe xεmε taa,
konyi gine naxan findife a kanyi kε tongoe ra.

²⁴ Sube naani na naxee xurun dunija subee birin bε,
kɔnɔ e xa lɔnni dangi a birin na.

²⁵ E tan nan ya: Dondoli naxan sεnbε mu gbo,
kɔnɔ e baloe fenma a fen waxati.

²⁶ Yere maniyε nde naxan sεnbε mu gbo,
kɔnɔ a yili gema gεmε longori yigiyā sɔtɔde.

²⁷ Mangε mu na katoe bε,
kɔnɔ e e jεrεma xunlande ki ma.

²⁸ Kasa naxan nɔma tongode bεlεxε ra,
kɔnɔ a toma mangε xa banxi kui.

²⁹ Se saxan na na, xa na mu a ra, se naani,
naxee jεrε ki tofan.

³⁰ E tan nan ya: Yεtε naxan sεnbε gbo, a suusa sube birin bε,

³¹ konkore naxan jεrεma a xun nakelixi ra,
si kontonyi, nun mangε, sɔɔrie na naxan fɔxɔ ra.

³² Xa i bara i yεtε igbo xaxilitareja kui,
xa i bara wa fε jaaxi nde rabafe,
i xa gbilen na fɔxɔ ra,

³³ barima xijε na bɔnbo, a binyama nε,
jεcε na din, wuli minima nε,
xɔnε xun na masa, a findima nε gere ra.

Mangε Lemuweli xa marasi

¹ Mangε Lemuweli xa masenyi nan ya a nga naxan fi a ma marasi ra:

² N ma di, i tuli mati n na,
n ma di fanyi, n naxan barixi,
n naxan sɔtɔ Ala saabui ra.

³ I naxa i sεnbε fi ginε jaaxie ma,
naxee fata mangεe ralɔεde.

I naxa bira na gine mōoli fōxō ra.

⁴ Mangɛ Lemuweli, a mu lanma mangɛe xa wɛni min.
Beere xɔli mu lanma a xa mangɛ suxu,

⁵ xa na mu a ra e nɛɛmuma nɛ e yetɛ xa səriyɛ ma,
e fa tɔɔrɔmixini yanfa.

⁶ Na minse mōcli xa so mixie nan yi,
naxee na saya kira xɔn ma,

alako e xa nɛɛmu e xa fe xɔrɔxɔe birin ma.

⁷ Naxan wɛni minxi a nɛɛmuma nɛ a xa setarejia ma,
a mu ratuma a xa tɔɔre ma nɔnɔn.

⁸ I xa detare xunmafala,
i xa misikiinɛ malii.

⁹ I xui ramini, kitii sa nɔndi ra.

I xa tɔɔrɔmixini nun setare xunmafala.

Ginɛ fanyi

¹⁰ Nde nɔma ginɛ fanyi sɔtɔde?

A tide gbo diyaman bɛ.

¹¹ A xa mɔri laxi a ra,
a findixi harige fanyi nan na a bɛ tɛmui birin.

¹² A fe fanyi rabama a xa mori bɛ,
a mu fe jaaxi yo rabama a ra a xa dunijɛigiri kui.

¹³ A yɛxɛɛ xabe nun gɛsɛ fute fenma,
a nee rafalama sosee ra.

Na wali rafan a ma.

¹⁴ A luma alɔ yulɛ xa kunkui,
a sa baloe fenma yire makuye a fa a ra.

¹⁵ A kurunma nɛ alako a xa kuri so a xa denbaya bɛ,
a man wali so a xa walikɛ ginɛ yi ra.

¹⁶ A bɔx̄i matoma nɛ, a fa na sara.

A geeni naxan sotɔma a na sarama sansi nan na, a a si.

¹⁷ A tunnabɛxi, a walima sɛnbɛ ra.

¹⁸ A a kolon a xa wali sɔɔneyama nɛ.

A lampui radɛxɛma nɛ, a wali kɔɛ fan na.

¹⁹ A yɛxɛɛ xabe findima nɛ gɛsɛ ra,
a gɛsɛ findima sose ra.

²⁰ A setare kima, a misikiinɛ malima.

²¹ A mu gaaxuma jɛmɛ ya ra,
barima a xinbeli donma fanyie yailanxi a xa denbaya bɛ.

²² A sade dugi yailanma,
a dugi tofanyi dɛgɛma a yetɛ bɛ.

²³ Taa kuntigi nan a xa mɔri ra,
a dɔxɔxi forie ya ma.

²⁴ A sosee dɛgɛma, a e mati.

A bɛlɛtie fan yailanma,
yulɛe nee wafuma a ma.

²⁵ A sɛnbɛ gbo, mixie a binyama.

A mu gaaxuma fefe ma.

²⁶ A lɔnni masenma mixie bɛ,
a man e xaran a fanyi ra.

²⁷ A a jɛngi sama a xa denbaya xɔn ma,
a mu walitarejia kolon.

²⁸ A xa die a matɔxɔma,
a xa mɔri a tantuma yi wɔyɛnyi ra:

²⁹ «Ginɛ fanyie na na de,
kɔnɔ i maniyɛ mu na e ya ma.»

³⁰ Fate xa tofanyi mixi madaxuma nɛ, a mu buma.

Tantui na gine^E nan b^E naxan gaaxuma Alatala ya ra.
³¹ Wo xa na gine^E xa wali fanyi sare fi a ma,
wo xa na gine^E mocccli matcxo^C taa kui.

Kawandila xa Kitaabui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Sulemani yi kitaabui nan sëbëxi a xa bannaya, a xa nöε, nun a xa lõnni belebele nan xa fe ra. Na birin findixi masenyi hagigë nan na a bë Alatala xa maragiri kui. A naxa a fahaamu na birin findixi «fe fufafu» nan na. Birafe na fe mɔɔli fɔxɔ ra, na luxi ałɔ mixi «naxan birama foye fɔxɔ ra.» Foye na na, kɔnɔ a sigama nε, a mu buma. A suxufe mu nɔɔneyama. A na na ki nε won ma dunijɛigiri kui.

Yi kitaabui xa masenyi tide gbo barima to mixie mu taganma birade fe wuyaxi fɔxɔ ra naxan mu findixi Alatala xa səriye ra. E birin katama nε naafuli sötöde. E lõnni femma alako na tan fan xa findi kɔbirir a. Na kira xɔn ma e fe mɔɔli birin nabama naxee nɔmà rafande e fate ma. Na jɛrɛ ki kui adamadi luma yunubi raba ra.

Alatala naxan masenma won bë Annabi Sulemani saabui ra a findixi yi nan na: A lanma adamadi xa bira Alatala xa səriye fɔxɔ ra yi dunijna bënde funi fari. Ala dunijna naxan daaxi a fan adama bε, kɔnɔ a mu lanma a xa findi a xa ala ra. Alatala jɛlɛxinyi fima mixi ma, kɔnɔ a wama nε e xa a kolon a tan nan findixi e Marigi ra. A lanma adama xa dunijna igiri, a ya tixi Ala nan na. A xa a kolon dunijna see mu buma, e luxi nε ałɔ «foye» naxan lɔɛma yen.

Yi kitaabui a masenma nε won bë a lanma won Marigi xa findi Alatala Daali Mange nan na, a naxa findi daali se nde ra. Ala xa won mali na kolonfe ra won bɔjɛ kui. Amina.

Kawandila xa Kitaabui

Dunijna fu na a ra!

¹ Dawuda xa di Darisalamu mangɛ xa kawandi nan ya:

² Dunijna findixi fe fufafu nan na.

Dunijna fee tide yo mu na,

na birin findixi fuyan nan na.

N tan kawandila xa masenyi nan nan ki.

³ Adamadi geeni mundun sötöma a xa wali ma soge bun ma?

⁴ Ndee faxama, ndee barima, dunijna fan na kɛrja keren lɔxɔε birin.

⁵ Soge tema, a goroma, a man gbilen a texi dɛnnaxe.

⁶ Foye fan minima, a sigama yirefanyi ma, a a mafindima kooła ma.

A na gɛ mafindide, a man gbilen a kelide.

⁷ Xure birin xun tixi baad nan na, kɔnɔ baa mu rafema.

Xuree kelima dennaxe, e man gbilenma mɛnni nε.

⁸ Fe birin jɛrɛma, a mu taganma, a mu masarama.

Adama ya mu wasama fe matode,

a tulì fan mu lugama fe ramɛde.

⁹ Naxan bara dangi nu,

na nan man gbilenma a ra.

Naxan bara raba nu, na nan man nabama.

Fe nɛɛnɛ mu rabama dunijna ma naxan jɔñdɔñ mu nu raba.

¹⁰ Fe nɛɛnɛ yo mu na naxan a niyama mixi xa a fala,

«Yi mato, fe nɛɛnɛ na a ra!»

N xa a fala wo bë, na fe mɔɔli jan nu na beenun won tan xa bari.

¹¹ Nama mu ratuma fe dangixi ma,

fe naxan sa fama rabade, jama nɛɛmuma nε na fan na.

¹² N tan Kawandila, n bara findi mange ra Isirayila boxi ma Darisalamu. ¹³ N nate tongoxi nε, fe naxee birin nabafe yi dunijna ma, n xa e mato a fanyi ra. Na kui n a to nε a Ala kote xɔrɔxɔε nan saxi adamatdie fari. ¹⁴ N bara wali birin mato naxan nabama yi dunijna ma. Fufafu na a birin na! Birafe na wali fɔxɔ ra, a luxi nε ałɔ mixi na birafe foye nan fɔxɔ ra.

¹⁵ Naxan kuntinxì, na mu nɔmà matinxinde,

naxan luxi, na mu nɔmà kamalide.

¹⁶ N naxa a majɔçun n yɛtɛ ma, a n tan bara lõnni fen dangi Darisalamu mangɛ birin na, naxee singe fa n tan yara. N bara lõnni nun fe kolonyi gbegbe sötɔ dunijna xa fe ma. ¹⁷ N naxa nate tongo n xa xaxilimaya nun xaxilitareja fan mato. Kɔnɔ n bara a to na fan luxi ałɔ birafe foye nan fɔxɔ ra.

¹⁸ Xaxilimaya nun kɔntɔfili nan jɛrɛma kira keren xɔn ma.

Fe kolonyi gboma ki naxε, tɔɔre fan gboma na ki nε.

Adamadi waxɔnfe

¹ N a fala nε n yεtε bε, «N xa jεlexinyi mato, n xa a kolon naxan fan.» N naxa a to a jεlexinyi fan mu buma. ² N naxa n yεtε maxɔrin, «Yelefe tun mu findixi fe kamalixi ra. Jεlexinyi tide na munse ra?» ³ N naxa natε tongo n ma lɔnni fenfe kui, n xa jεlexinyi fen wεni ra. N nu wama a kolonfe munse munafanyi gbo adamadie bε e xa dunijneigiri kui.

⁴ N naxa wali xungbe ndee susu ałɔ banxi tife nun xε safe. ⁵ N naxa yire tofanyie yailan naafuli kanyi e malabuma dɛmnaçε sansi tofanyie ya ma. ⁶ N naxa ye yire ge naxee a niyama ye xa sa n ma sansie ma. ⁷ N naxa konyie sara, naxee bara die sɔtɔ naxee findixi n gbe ra, e fa lu n xɔnyi. N naxa xuruse gbegbe sɔtɔ, dangi Darisalamukae birin na naxee nu na beenu n xa bari. ⁸ N naxa gbeti, xεεma, nun naafuli mɔɔli birin sɔtɔ. N naxa yelibaε sɔtɔ, a nun gine galı adama waxɔnfe xa fe ra. ⁹ N naxa findi mixi xungbe ra dangife Darisalamukae birin na naxee nu na beenu n xa bari. N naxa na birin naba lɔnni fenfe ra.

¹⁰ N naxa n waxɔnfe mɔɔli birin fen,
n mu tondi sese ra naxan nu rafanxi n ma.
N ma wali yati nu rafanxi n ma,
na nan findixi n ma geeni ra.

¹¹ Kɔnɔ n to n ma wali birin mato,
n naxan nabaxi tɔɔrε kui,
n naxa a to no birin fufafu.
A nu luxi nε ałɔ mixi naxan birama foye fɔxɔ ra
a mu sese susu.

¹² Na tɛmui n naxa n jɔxɔ sa xaxilimaya nun xaxilitareja xɔn ma.
Naxan tima mangε ra n jɔxɔxε ra,
na fama munse rabade?

¹³ N naxa a to xaxilimaya fan dangi xaxilitareja ra,
ałɔ naiyalanyi fan to fanxi dimi bε.

¹⁴ Xaxilima se toma a ya ra,
xaxilitare tan a jεrεma dimi nan kui.
Kɔnɔ e firin birin faxama nε.

¹⁵ Na nan a ra n naxa a majɔçun,
xa n tan nun xaxilitare birin faxama nε,
n ma xaxilimaya tide fa na munse ra?
N naxa a fala n yεtε bε, «Xaxilimaya fan fe fufafu nan a ra.»

¹⁶ Xaxilima nun xaxilitare xa fe mu ratuma mixie ra,
e nεεmuma nε e firin birin ma, e firin birin faxama nε.

¹⁷ Na kui dunijneigiri naxa rajaaux n ma, barima n bara a kolon n ma wali mu buma. A luxi nε ałɔ mixi naxan birama foye fɔxɔ ra, e mu a susu. ¹⁸ N ma wali naxa rajaaux n ma, barima n bara a kolon fo n xa na birin lu mixi gbεtε yi ra. ¹⁹ Na mixi findima xaxilima nan na, ka xaxilitare ra? Nde nɔmna na kolonde? Kɔnɔ a tan yati nɔε sɔtɔma nε n ma wali birin xun ma! Fe fufafu nan na ki. ²⁰ Na kui n naxa nimisa wali birin xa fe ra n naxan naba yi dunija ma.

²¹ Mixi naxan walixi lɔnni nun fate ra, a fa na wali lu mixi nde yi ra naxan mu sese raba na wali kui, na findixi fe fufafu nan na naxan xɔrɔxɔ ki fanyi ra. ²² Mixi geeni mundun sɔtɔma a xa wali nun a xa kate kui a naxan nabaxi yi dunija ma? ²³ A xa wali findixi tɔɔrε xɔrɔxɔxε nan na a bε. Hali kɔε ra a bojε mu malabuma. Fe fufafu nan na ki.

²⁴ A lanma mixi xa a dεge, a xa a min, a xa a xa wali raba sεεwε kui. N bara a kolon na birin kelixi Ala nan ma. ²⁵ Mixi mu nɔmna a dεgede, a fe fanyi kolon xa Ala mu a mali? ²⁶ Mixi naxan nafan Ala ma, Ala a kima xaxili fanyi, fahaamui, nun sεεwε nan na. Kɔnɔ xaxilitare tan, Ala a niyama nε a xa a harige birin so mixi gbεtε yi ra naxan nafan Ala ma. Yi fan findixi fe fufafu nan na, ałɔ mixi naxan birama foye fɔxɔ ra.

Tɛmui na fe birin ma

¹ Tɛmui na fe birin ma,
fe birin dunija ma, a xa waxati na na.

² Waxati nde na di barife ma,
waxati nde na faxafe ma.

Waxati nde na sansi sife ma,

waxati nde na sansi xabafe ma.

³ Waxati nde na faxε tife ma,

waxati nde na dandan tife ma.

Waxati nde na se kanafe ma,

waxati nde na se yailanfe ma.

⁴ Waxati nde na wafe ma,

waxati nde na yelefe ma.

Waxati nde na yaye raminife ma,

waxati nde na fare boronfe ma.

⁵ Waxati nde na gεmεe rayensenfe ma,

waxati nde na gεmεe malanfe ma.

Waxati nde na sunbu tife ma,

waxati nde na a titareya ma.

⁶ Waxati nde na se fenfe ma,

waxati nde na a lufe ma.

Waxati nde na se ragatafe ma,

waxati nde na a wɔlεfe ma.

⁷ Waxati nde na se ibɔɔfe ma,

waxati nde na a dεgεfe ma.

Waxati nde na wɔyεnfe ma,

waxati nde na dundufe ma.

⁸ Waxati nde na xanu tife ma,

waxati nde na xɔn tife ma.

Waxati nde na geresofe ma,

waxati nde na saatafe ma.

⁹ Walike geeni mundun sotoma a xa kate kui? ¹⁰ N bara kote to Ala naxan dɔxɔxi adamadi e xun.

¹¹ A bara se birin natofan a waxati ma. A bara a niya adamadi xaxili xa siga abadan fe ma, hali a mu nɔ Ala xa walie kolonde keli a fole ma han a rajɔnyi. ¹² N a kolon fefe mu na naxan fan adamadi bε, fo a sεεwa, a fe fanyi raba a xa dunijneigiri kui. ¹³ Mixi a dεgefe, a a min, a sεεwa a xa wali kui, na nan findixi Ala xa ki ra adamadi bε. ¹⁴ N a kolon Ala xa wali birin buma nε abadan. Sese mu sama a xun ma, sese mu bama a ra. Ala fe rabama nε alako adamadi xa gaaxu a ya ra.

¹⁵ Naxan na na, na jnan nu na nu.

Naxan fama rabade, na jnan nu na nu.

Adamadi naxan nabaxi, Ala fama nε na makiitide.

¹⁶ N bara fe gbete fan to yi dunjna ma:

Nɔndi mafindima wule ra,

tinxinyi mafindima tinxintareya ra.

¹⁷ N naxa a majɔcxun n xaxili kui,

Ala tinxintɔε nun tinxintare makiiitima nε,

barima fe birin a waxati na na.

¹⁸ N man naxa a majɔcxun n xaxili kui, Ala na mixie matofe nε, alako e xa a kolon daalise nan lanxi e ma ało wulai subee. ¹⁹ E firin birin fama nε rajɔnde yire keren, e firin birin faxama nε. E firin birin pɛngima ki keren, adama yo sube yo, e birin lan. Fe fufafu na na birin na. ²⁰ E birin sigade keren. E kelixi bɛnde nε, e man gblenma bɛnde nε. ²¹ Nde a kolon xa mixi faxaxi xaxili tema koore nε, xa sube faxaxi xaxili goroma bɔxi nε?

²² N a kolon fefe mu na naxan fan adamadi bε, fo a sεεwa a xa wali kui. Na nan findixi Ala xa maragiri ra adamadi bε. Nde nɔma a masende a bε naxan fama rabade a dangi xanbi?

Faxafe nun balofe

¹ N man bara n xaxili rasiga jnaxankataε birin ma, naxan na rabafe yi dunjna ma.

Mixi jnaxankataxi na wafe,

e madunduma yo mu na.

Noε na mixie bε naxee na e jnaxankatafe.

E madunduma yo mu na.

² N bara a majɔcxun, mixi faxaxi nan sεewaxi dangife mixi baloxi ra.

³ Mixi naxan mu barixi sinden,

nee xa hεeri dangi mixi faxaxi nun mixi baloxi ra,

barima e mu jnaxankataε kolon naxan na rabafe yi dunjna ma.

⁴ N bara a to, mixi walima e xunnakeli fenma milε kui. Yi fan findixi fe fufafu nan na, alo birafe foye fɔxɔ ra.

⁵ Xaxilitare a bεleχεε findigilinxi a ma, a mu walima, han a xun nakana.

⁶ Bɔŋɛsa dondoronti fisə kategbegbe bε.

Na kategbegbe luxi nε alo mixi naxan birama foye fɔxɔ ra.

⁷ N bara fe fufafu gbete fan to yi dunijna ma.

⁸ Xεmε nde nu na naxan nu na a kerenyi ma, mixi yo mu nu na a bε.

A nu walima tεmuī birin, kɔnɔ a mu wasa a xa naafuli ra.

A naxa a yεtε maxɔrin,

«N na walife tɔɔrε kui nde bε?»

Yi mɔɔli fan findixi fe fufafu nan na.

⁹ Mixi firin malanxi sɔɔnεya dangife mixi ra naxan luma a keren.

Na firinyie xa wali dangi na mixi kerenyi gbe ra.

¹⁰ Xa a sa li keren bira, a boore a rakelima nε.

Kɔnɔ mixi naxan birama, a malima mu na, na tɔɔrɔma nε a jaaxi ra.

¹¹ Na maniyaxi mixi firin nan na,

naxee saxi e boore fε ma xinbeli tεmuī, e nu wuyenyi sɔtɔ e boore saabui ra.

Kɔnɔ mixi naxan na a kerenyi ma, na xinbeli bama di?

¹² Mixi jaaxi nɔma nε mixi keren na,

kɔnɔ mixi firin tan tima nε a kanke.

Luuti xɔri saxan malanxi mu bolonma mafuren.

¹³ Misikiinε xa di naxan xaxili fan, a sεnbε gbo mangε bε naxan mu fata marasi fanyi nun a jaaxi tagi rasade. ¹⁴ Na mixi mɔɔli nɔma minide geeli kui, a findi mangε ra. A barixi setareja nan kui, a fa mangεya sɔtɔ. ¹⁵ Dunijna mixi birin saxanyi nan nabama, i na dangi mixi gbete fa ti i cɔxε ra. ¹⁶ Mixi wuyaxi dangixi nε beenun na kanyi xa bari. Mixi naxee fama a xanbi ra, a xa fe mu fama rafande e ma. Na fan findixi fe fufafu nan na, alo mixi naxan birafe foye fɔxɔ ra.

¹⁷ I na siga salide Ala xa banxi, i xa i yεtε mato a fanyi ra. I na siga, i xa i tuli mati masenyi ra naxan tima naa. Na tide gbo dangife sεrεxε bafe ra naxan nabama xaxilitareja kui, barima xaxilitaree mu a kolon, a e na fe kobi nan xun ma na ki.

5

Laayidi tongofe Ala bε

¹ I naxa gbata i dε rabide wɔyεnyi xili ma, i naxa gbata laayidi tongode Ala bε, barima Ala tan na koore nε, kɔnɔ i tan na bɔxi nan ma.

Awa, i xa wɔyεnyi naxa wuya.

² Alo xiye to kelima majɔɔxunyi gbegbe ma, xaxilitareja fan kelima dε wuya nan ma.

³ Xa i bara laayidi tongo Ala bε, i naxa dugundi a rakamalide. Xaxilitareja mu rafan Ala ma. A lanma i xa i xa laayidi rakamali. ⁴ Laayidi tongotareja fisə laayidi rakamalitareja bε. ⁵ I naxa tin i xa wɔyεnyi xa findi yunubi ra. I naxa a fala Ala xa xεεra bε, «N mu nu wama laayidi yati tongofe.» Na fe mɔɔli Ala raxɔnɔma nε, a a niya i xa wali xun xa rakana. ⁶ Xiye wuyaxi safe nun wɔyεnyi tife findixi fe fufafu nan na. Na kui a lanma i xa gaaxu Ala ya ra.

⁷ I naxa tεrεnna xa a sa li i mixie toma taa kui naxee fuma misikiinε ma, e sεriye kana, e kiiti jaaxi sa tinxintɔε ma. Mangε a boore mangε nan malima, han a mangεya xungbe sɔtɔ. ⁸ E birin geenima xε samee nan saabui ra, hali mangε xungbe.

⁹ Kɔbiri rafan mixi naxan ma, a mu wasama.

Bannaya rafan naxan ma, a naafuli mu a ralima.

Fe fufafu nan na ki.

¹⁰ Harige gboma ki naxε, a donmae fan gboma na ki nε.

Na kui munafanyi mundun na harige kanyi bε,

ba a ya tife ra a harige ra?

¹¹ Walikε luga ba, a mu luga ba, a xixɔli fanyi rabama nε.
 Kɔnɔ banna xa naafuli a niyama nε a mu xixɔli fanyi raba.
¹² N fe magaaxuxi nde rakɔrɔsixi yi dunijna ma:
 Kankanfe bannaya ma han a banna tɔɔrɔ,
¹³ xa na mu a ra, bannaya lɔefε tɔɔrɔ nde saabui ra,
 a fa li banna xa di mu kε sɔtɔ.

¹⁴ Adamadi mini ki naxε a nga tεgε,
 a man gbilenma bεndε a mageli ra na ki nε.
 A mu sese xanima a xun ma a naxan sɔtɔ a xa wali kui.

¹⁵ Yi fe xɔrɔxɔ. Adamadi fa ki naxε yi dunijna ma,
 a man sigama na ki nε.
 A xa kate findixi fe fufafu nan na.

¹⁶ A dunijna igirimma dimi nan kui,
 kɔntɔfili, tɔɔrɔ, nun bɔjε majaaxui kui.

¹⁷ Na kui n naxa a fahaamu a fan adama bε xa a a dεge, a a min, a sεewa a xa wali ra, a naxan nabama dunijna ma a xa simaya kui, Ala naxan nagirixi a ma na nan findixi a xa geeni ra. ¹⁸ Xa Ala a ragiri mixi ma a xa harige sɔtɔ, a fa sεewa na ra han a wasa, na bara findi Ala xa ki nan na. ¹⁹ Na kui, a mu kɔntɔfilima a xa simaya xa dunke xa fe ra, barima Ala bara a niya a bɔjε xa lu sεewε kui tun.

6

Bannaya nun sεewε

¹ N fe xɔrɔxɔ gβεtε nan to yi dunijna ma: ² Ala bannaya nun binyε ragirixi mixi nde ma han a wasa na birin na, kɔnɔ Ala fa a niya a mu xan a yi, a fa a lu mixi gβεtε yi ra. Fe fufafu nan na ki naxan xɔrɔxɔ a gbe ra.

³ Hali mixi di kεmε sɔtɔ, a naxa simaya xɔn kuye sɔtɔ, xa a mu nɔma sεewade a harige ra, jama mu fa a ragata gaburi kui a ragata ki ma, diyɔrε naxan baxi a nga furi, na fisra na kanyi bε. ⁴ Na diyɔrε mu findima a ra, a kelima dimi nan kui, a xili yati mu falama. ⁵ A mu soge xa naiyalanyi toxi, a mu sese kolonxi, kɔnɔ a xa fe fisra na naafuli kanyi bε, ⁶ hali naafuli kanyi fa lu dunijna ma jε wulu firin sεewetareŋja kui. E birin mu sigama aligiyama xε?

⁷ Mixi xa kate birin nabama furi fe nan ma fe ra, kɔnɔ a mu wasama feo.

⁸ Munse luma xaxilima yi ra
 naxan mu na xaxilitare yi ra?

Munse luma misikiine bε xa a jεrε ki fan a boore ya xɔri?

⁹ Se toxi fisra majɔxunyi bε?

Fe fufafu nan na ki
 naxan luxi ałɔ mixi naxan birafe fɔxɔ ra.

¹⁰ Daalise birin jian bara xili sɔtɔ,
 adama naxan nu na, a jian bara kolon.
 Adama mu nɔma mixi ra naxan sεnbε gbo a bε.

¹¹ Woyεnyi na gbo, fe fufafu fan gboma nε.

A mu mixi yo malima.

¹² Nde a kolon fe naxan fan adamadi bε a xa dunijεigiri kui, naxan dangima mafuren mafuren ałɔ niini? Nde nɔma a falade a bε fe naxan nabama a faxa xanbi?

7

Xaxili fanyi

¹ Xili fanyi fan dangi labunde fanyi ra.

I faxa lɔxɔε fan dangi i bari lɔxɔε ra.

² Sofe kaajε banxi fisra sofe xulun banxi bε,
 barima faxε ragirixi adama birin bε.

A lanma mixi baloxi xa ratu na ma.

³ Sunnunyi fisra yele bε,
 barima mixi bɔjε fanyi sotɔma nε sunnunyi kui.

⁴ Xaxilima a jɔxɔ rasigama nε faxε ma,

xaxilitare tan na yelefe nan tui.

5 Xaxilima xa xurui fisa xaxilitare xa matoxœ bœ.

6 Xaxilitare xa yele luxi ne

alo bolee naxee mabulama tunde bun ma.

Fe fufafu nan na ki.

7 Kôbiri tinxintare a niyama ne xaxilima xa findi xaxilitare ra,

ye dœxœ a bœnœ mafindima ne.

8 Fe rajonyi fisa a fœlœ bœ.

Mixi sabarixi fisa yœtœ igboe bœ.

9 I bœnœ naxa gbata tede,

barima xaxilitaree bœnœ nan tema.

10 I naxa lu a fala ra,

«Singe dangi yakœsi ra.»

Xaxilimaya wœyeniyi mu na na ra.

11 Xaxilimaya luxi ne alo ke,

a munafanyi na dunijna mixi birin bœ.

12 Xaxilimaya findixi mixi xa kantari nan na,

kôbiri fan findixi mixi xa kantari nan na,

kœnœ xaxilimaya nan fisa,

barima a xaxilima rakisima.

13 Ala xa wali mato.

A naxan madalin, nde nœma na matinxinde?

14 I xa sœœwa hœri temui.

Tœœre temui na a li, i xa ratu a ma,

a Ala nan na firinyi birin daaxi.

Na kui adamadi mu nœma a xa tina kolonde.

15 N ma simaya fufafu kui,

n a toxi ne tinxintœ nde faxa simaya dunke kui hali a to tinxinxi,
tinxintare nde bu dunijna hali a to mu tinxin.

16 I naxa i yœtœ findi tinxintœ ra,

i naxa i yœtœ findi lœnnila ra,

xa na mu a ra i i yœtœ kanama ne.

17 I naxa findi tinxintare ra,

xa na mu a ra i faxama ne beenu i xa waxati xa a li.

18 A lanma i xa i cœœlœ sa na marasi firinyi kœnœ ma.

Ala xa yaraœœaxui xa fe sœœneyama ne na birin kui.

19 Xaxilima xa xaxilimaya a sœnbœ gboma ne dangi taa mangœ fu ra.

20 Tinxintœ mu na yi dunijna ma,

naxan fe fanyi tun nabama, a mu yunubi yo raba.

21 I naxa i tuli mati mixi xa wœyeniyi birin na,

xa na mu a ra i fama i xa konyi xui mede a i dankama,

22 alo i tan yati bara a raba sanya wuyaxi mixie ra.

23 N na birin igbœxi ne xaxilimaya ra.

N naxa a fala, «N xa findi xaxilima ra,» kœnœ n mu no.

24 Xaxilimaya tan tilin, a makuya won na,

nde nœma a fahaamude?

25 Na kui n naxa kata na kolonde,

n xa so xaxilimaya kui, n xa fahaamui sœœ,

n xa a kolon tinxintareya findixi xaxilitareja nan na,

xaxilitareja fan findixi daxuœœ na na.

26 N bara fe nde to naxan kœnœ dangi faxœ ra.

Gine ne a ra naxan findixi yœlœ ra,

naxan bœnœ findixi gantanyi ra,

naxan bœlœxeœ luxi alo luuti balanxi.

Mixi naxan nafan Ala ma,
a kelima nε na gine xun ma,
kono na gine yunubitε nan masotoma.

²⁷ N tan kawandila yi nan to n ma fe matoxi birin kui:

²⁸ N naxa xεmε tinxinx keran to xεmε wulu ya ma,
n naxa a fen han,

kono n mu gine yo to jama ya ma naxan tinxin.

²⁹ N yi nan gbansan to kore:

Ala adamadie daaxi nε e tinxinx,
kono e tan naxa e yεtε madaxu.

8

Xaxilimaya nun mangεya

¹ Xaxilima maniyε mu na.

Nde fata fe tilinx fatanfaside?

Xaxilima yatagi nōrōma a xa xaxilimaya saabui nan na,
a lahale masarama nε.

² N xa a fala wo bε, a lanma wo xa mange xa yaamari rabatu, barima wo bara wo rakali Ala ya xori. ³ I naxa gbata kelide mange ya xori. I naxa ti fefe xanbi ra naxan mu fan. Mange a waxonfe nan nabama.

⁴ A lu ki yo ki, nōe na mange nan yi. Nde nōma a matandide?

⁵ Mixi naxan mangε xa yamari rabatuma,
fe jaaxi yo mu a sotoma.

Xaxilima a jere ki nun jere waxati kolon.

⁶ Fe birin lanma a xa raba a waxati nun a kejia ma,
hali na fa findima fe xɔrcxɔε ra mixi bε.

⁷ Mixi to mu a kolon fe naxee fama rabade,
nde nōma nee tagi rabade a bε?

⁸ Mixi yo mu nōma a jεngi yamaride,
mixi yo mu nōma a faxa lōxε sugandise.

Mixi mu nōma kelide gere xun ma,
tinxintareya mu fe kobi rabae bejinma.

⁹ N bara yi birin rakɔrsi dunijia ma. N naxa mixi to a na a boore yamarife, a fa a yεtε tɔɔro na kui.

¹⁰ N naxa mixi jaaxie to naxee ragatama binyε kui, mixie nu naxee matɔxōma hɔrɔmɔlingira yire taa kui. Fe fufafu nan na ki.

¹¹ Xa fe kobi rabae mu jaxankate soto a temui, jama fan fama nε birade e waxonfe jaaxie foxy

ra. ¹² N a kolon hali fe kobi rabae gbilen fe jaaxi rabafe ra han sanmaya kεmε, ssɔnεya tan nabama nε mixi bε naxan gaaxuma Ala ya ra, naxan luma a batu ra. ¹³ Kono fe mu ssɔnεyama mixi jaaxie be naxee mu gaaxuma Ala ya ra, e xa simaya xɔn mu kuyama alɔ mixi niini.

¹⁴ Fe fufafu gbεtε na na yi dunijia ma: Fe xɔrcxɔε naxan lan a xa dɔxɔ mixi jaaxi ma, na nan dɔxōma tinxintε ma. Fe fanyi naxan lan a xa raba tinxintε bε, na nan nabama mixi jaaxi bε. N xa a fala wo bε, na fe mɔɔli findixi fe fufafu nan na. ¹⁵ Na kui a lanma adama xa sεεwa a xa dunijεigiri kui. Fe yo mu na naxan fisai yi bε: Mixi lanma e xa e dεgε, e xa e min, e xa sεεwa. Na ki a sεεwama ne a xa wali ra a xa dunijεigiri kui, Ala naxan fixi a ma dunijia bεndε fuji fari.

¹⁶ N to nate tongo n xa fahaamui soto adamadi xa wali xa fe ra, a naxan nabama kε nun yanyi, ¹⁷ n naxa Ala xa wali mato. Mixi yo mu nōma sode fe birin kui naxan nabama dunijia ma. Hali a kata han, a mu a kolonma feo. Hali xaxilima naxan a falama a bara gε na kolonde, a mu nōma na kolonde yati yati.

9

Adamadi mu yare kolon

¹ N to n majɔxun na fe birin ma, n a toxi nε tinxintε, xaxilimae, nun e xa katε birin kelima Ala nan ma. Adamadi mu a kolon a fama naxan lide a yara, xanunteya xa na mu a ra xɔnnanteya. Na birin na Ala nan yi. ² Adamadi birin sigama nε aligiyama. Tinxintε ba, tinxintare ba, sεniyεntε ba, sεniyεntare ba, sεrεxεba ba, sεrεxεbatare ba.

Mixi fanyi ba, mixi jaaxi ba

e birin sigama nε aligiyama.

Mixi naxan laayidi tongoma ba,

mixi naxan mu suusama na tongode ba,
e birin sigama ne aligiyama.

³ Fe xɔrɔxɔe nan yi ki fe birin ya ma dunijna ma: maraqon ki keren nan na nee birin be. Adamadie bɔŋɛ rafexi fe jaaxi nan na, e walima xaxilitareja nan na e xa dunijnejiri kui. Na dangi xanbi, e faxamixie lima ne aligiyama. ⁴ Mixi baloxi gbansan nɔma a xaxili tide fe nde ma. Bare pɔŋɛ fisə yɛtɛ faxaxi be.

⁵ Naxee baloxi, nee a kolon a e faxama ne, kono mixi faxaxie tan mu fefe kolon.

Sare fi yo mu na e be sɔnɔn,
e xa fe yati bara nɛɛmu mixie ra.

⁶ E xa xanunteya, e xa xɔnnanteya, e waxɔnfe, nee birin bara jɔn.

E tan gbe yo mu na yi dunijna fee tan ya ma sɔnɔn.

⁷ Siga, i i dɛge sɛɛwɛ kui, i i xa wəni min bɔŋɛ fanyi kui. Ala wama na nan xɔn i be. ⁸ I xa sose fiixɛ ragoro i ma, i xa labunde fanyi sa i fate ma. ⁹ I xa dunijna igiri sɛɛwɛ kui wo nun i xanuntenyi gine. Ala bara yi simaya nan fi i ma. Hali a to dangima ałɔ foye, hali a xɔrɔxɔ, Ala xa maragiri na a ra i be. ¹⁰ I nɔma wali naxan na, i xa na raba i sɛnbɛ birin na, barima i naxan nabama dunijna ma, ałɔ walife, fe matofe, fe fahaamufe, nun fe kolonfe, na sese mu na aligiyama i sigafe dɛnnaxɛ.

¹¹ N man bara fe gbɛtɛ to yi dunijna ma:

Naxan xulun dangi a boore ra, a mu gbata geenima tɛmui birin xɛ,
naxan sɛnbɛ gbo dangi a boore ra, a mu gere geenima tɛmui birin xɛ,
naxan xaxili fan a boore be, a mu donse sɔtɔma tɛmui birin xɛ,
naxan ma lomni dangi a boore ra, a mu naafuli sɔtɔma tɛmui birin xɛ,
naxan xa fahaamui gbo a boore be, a mu hinne sɔtɔma tɛmui birin xɛ.
Ala xa maragiri tan fe birin nabama a waxatni ne.

¹² Mixi yo mu a kolon fe fama a lide tɛmui naxɛ:

Yɛxɛ suxuma ne yɛlɛ xɔrɔxɔe kui,
xɔnɔ suxuma ne gantanyi ra.

Na ki fe xɔrɔxɔe adamadi tɛrɛnnama ne kerenyi ra.

¹³ N man bara yi xaxilimaya misaali to dunijna ma naxan tide gbo. ¹⁴ Taa xuri nde nu na, mixi mu nu gbo dɛnnaxɛ. Mange sɛnbɛma nde naxa na taa gere, a fa tede yailan na taa tɛtɛ bunyi. ¹⁵ Na taaka nde nu na, naxan findixi setare xaxilima ra. A naxa na taa rakisi a xa xaxilimaya saabui ra, kono na dangi xanbi mixi yo mu ratu a xa fe ma. ¹⁶ Na kui n naxɛ, Xaxilimaya fisə jaalamaya be,
kono setare xa xaxilimaya maberema ne,
mixi mu a xa masenyi sūxuma.

¹⁷ Xaxilima xa masenyi raxaraxi ramɛfe,
na fisə mangɛ xa sɔnɔxɔe rate be xaxilitaree tagi.

¹⁸ Xaxilimaya fisə gereso see be,
kono yunubitɔe keren gbansan nɔma fe fanyi bgbegbe xun nakanade.

10

Taali wɔyɛnyi

¹ Tugitugi na faxa labundɛ xun ma, labundɛ xiri kanama ne.

Xaxilitareja nan xui mɛma dangife xaxilimaya xui ra.

² Xaxilima bɔŋɛ matinse,
xaxilitare bɔŋɛ jaaxu.

³ Xaxilitare a xa xaxilitareja masenma ne birin be a xa pɛre kui.

⁴ Xa i xa mangɛ xɔnɔ i ma, i naxa keli i xa wali xun ma,
i xa sabari fe xɔrɔxɔe rabɔrɔxɔma.

⁵ N fe xɔrɔxɔe nde fan toxi yi dunijna ma naxan kelixi mangɛ ma:

⁶ A nɔɛ fima ne xaxilitare nde ma,
banna nde tan mu nɔɛ yo sɔtɔ.

⁷ N bara konyi nde to a soe ragima,
mangɛ nde fa a pɛre a sanyi ra.

⁸ Yili ge nɔma birade a xa yili gexi kui,

mixi naxan yale tima tεtε ma, bɔximase nɔma na fan xinde.

⁹ Mixi naxan gεmε masolima, a nɔma a maxɔnɔde gεmε ra.

Mixi naxan yege bɔɔma, a nɔma a maxɔnɔde yege ra.

¹⁰ Xa beera kole torixi, a mu ralugan, na a niyama nε wali xa xorɔxɔ.

Xaxilimaya xunnakeli fima mixi ma na ki nε.

¹¹ Xa bɔximase mixi xin beenun bɔximase suxuma xa a suxu,

mixi naxan bɔximase suxuma, a mu geenima.

¹² Hinnε gbegbe na xaxilima xa masenyi kui,

kɔnɔ xaxilitare tan xa wɔyεnyi a yεtε bɔnɔma nε.

¹³ A xa masenyi folɔma lɔnnitarejja ra,

a rɔnɔn daxujja ra.

¹⁴ Xaxilitare xa wɔyεnyi wuya.

Adamadi mu a kolon fe naxan fama fade.

Nde a rakolonma fe ra naxan fama a lide?

¹⁵ Xaxilitare a yεtε rataganma,

hali taa kira, a mu a kolon.

¹⁶ Naxankate na taa bε naxan xa mangε findixi fonike yɔrε ra,

naxan xa kuntigie kurunma xulunyi tife ra.

¹⁷ Nεlexinyi na taa bε naxan xa mangε fatanxi mangε bɔnsɔε ra,

naxan xa kuntigie e dεgema a waxati ma sεnbε sɔtɔfe ra, e mu siisi.

¹⁸ Xa banxi kanyi tunnaxɔnɔ, banxi xunyi birama nε,

xa a mu a findi tunnabεxi ra, a xa banxi fama nε minide.

¹⁹ Mixi donse rafalama nε alako a xa jεlεxin,

a wεni minma nε alako a xa sεεwa,

a kɔbiri sɔtɔma nε alako a hayi birin xa fan.

²⁰ I naxa mangε danka hali i xa mæjɔxunyi kui,

i naxa banna danka hali i xa konkoe kui,

barima xɔni nde i xui xaninma nε, a na fala mixi nde bε.

11

Wakilife

¹ Taali ndee nan yi ki:

Xa i taami woli ye ma,

i fama nε a masɔtɔde lɔxɔε nde.

² I xa i xa sɔtɔse taxu mixi solofera ra,

xa na mu a ra, mixi solomasaxan,

barima i mu a kolon jnaxankate naxan fama dunija lide.

³ Xa nuxui rafexi ye ra,

tunε fama nε birade bɔxi ma.

Xa wuri bira yire fanyi ma, xa a bira kɔola ma,

a luma naa nε.

⁴ Mixi yo bɔnbɔ foye rabεnfe ra, na mu sansi sima.

Mixi yo bɔnbɔ nuxui matofe ra, na mu fama sansi xabade.

⁵ I mu jnεngi nun xɔrie rafala ki kolon furi gjnε furi kui,

i man mu Ala Daali Mangε xa wali fan kolon.

⁶ I xa wakili kelife gεesεgε han nunmare sansi sife ra,

barima i mu a kolon i xa wali mundun fama sɔɔnεyade.

⁷ Naiyalanyi tofe jnɔxun.

⁸ A lanma mixi xa sεεwa a xa simaya ra,

kɔnɔ a naxa nεεmu dimi ma naxan nu na a xa simaya kui.

Fe naxan birin fama, fe fufafu na a ra.

⁹ Fonike, i xa jnelexin i xa fonikeya kui,
i sondonyi xa seewa i xa fonikeya waxati kui.
I xa bira i boje nun i waxonfe foxy ra,
kono i xa a kolon a Ala i makiitima ne na birin ma.
¹⁰ Na kui kontofili makuya i ra,
tcore keri i foxy ra.
Fonikeya findixi fe fufafu nan na.

12

Faxe makore

¹ I xa ratu i Daali Marigi ma i xa fonikeya kui,

beenun i nimisa loxoe xa fa,
beenun tcore waxati xa i li, i fa a fala,
«Seewa yo mu na n be sonon.»

² I xa ratu a ma beenun soge xa dimi,
beenun kike nun tunbuie xa ifcore,
beenun nuxui xa siga tune bira xanbi.

³ Na temui banxi kantee serenma ne,
xeme palamae e felenma ne,
maale dinmae xurunma ne,
mixi naxee se igbema e luma ne dimi kui,

⁴ banxi naadee balanma ne,
maale din xui danma ne,
xoni xui dunduma ne naxan nu mixie raxunuma,
⁵ xeme fama ne gaaxude yire itexi ra,
e fama ne gaaxude fe xoroxoe ra kira xon ma,
xemoxi xunsexe fama ne fiixede,
katoe bama ne kasare tife,
seri mu dandanyi tima sonon.

Na temui mixi sigama ne a xa lingira donxoe,
wa xui minima ne kirae xon ma.

⁶ Na rabama ne beenun gbeti xa bolon,
beenun xeme tnbili xa kana,
beenun feje xa iboo dulonyi ma,
beenun ye bendun se xa kana kolonyi yire,
⁷ beenun adamadi xa gbilen bende a daaxi naxe,
a nii fan xa gbilen Ala ma naxan a raso a fate i.

⁸ N tan Kawandila xa a fala wo be,
«Fe fufafu nan na na birin na. A birin luxi ne alo foyel!»

⁹ Wo xa a kolon yi Kawandila findixi xaxilima nan na, naxan bara jama xaran. A bara taalie mato, a e yailan. ¹⁰ Yi Kawandila kata ne a xa masenyi fanyie nun sebeli tinxinxie sto naxee noendi masenma.

¹¹ Xaxilimae xa masenyie luxi ne alo wuri rameluxi naxee xurusee rajereema. Na masenyie malanxi luxi ne alo lantuma naxee mabanbanxi wuri ma. Na birin fatanxi Xuruse demadonyi keren nan na.

¹² N ma di, naxan dangi na masenyie ra, i xa i yete ratanga na ma. Danyi mu na sebeli yailanfe ma. Xaranyi gbegbe mixi rataganma ne.

¹³ A birin xundusuxi yi masenyi nan na:

Won xa gaaxu Ala ya ra, won xa a xa yaamarie rabatu,
barima adamadi xa wali lanma a xa findi na nan na.

¹⁴ Won xa gaaxu Ala ya ra barima a tan nan mixi xa wali birin makiitima,
hali fe naxan birin noxunxi,
a findi a fanyi ra ba, a findi a jaa xi ra ba.

Annabi Sulemani xa suuki fisamante Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Sulemani, naxan nu findixi Isirayila mange ra a baba Dawuda dangi xanbi, a nu bara kitaabui ndee sëbe. Ala xa lõnni xa fe ra. Alatala nu bara fe gbegbe masen a bë a xa mangëya kui, naxee bara findi lõnni xungbe ra dunija birin bë.

Yi kitaabui kui, Ala bara lõnni moccili gbëte masen Sulemani bë, naxan findixi xanunteya ra xëmë nun ginë tagi. Tawureta Munsa a masenma won bë, Alatala to xëmë daa, a naxa a to a hayi nu na ginë ma. A naxa e firin daa alako e xa kafu e booree ra, e xa wuya. Na kui won a kolonma xanunteya naxan na xëmë nun ginë tagi, a findixi Ala sago nan na. Xa a sa li xëmë, xa na mu a ra ginë, a wama na fe moccili xçöni futi mu na naxan na, na tëmwi a bara findi yunubi ra. Yenë mu rafan Ala ma, kçöö futi xirife xëmë nun ginë tagi, Alatala yati nan na yamarixi.

«Sulemani xa suuki fisamante» a na birin masenma taali wøyenyi ra. Xëmë wama ginë xçöö, ginë fan wama xëmë xçöö. E bara e boore xanu han e wama lufe yire kerentun. Na xanunteya moccili mu jaauxi. Ala wama na xçöö mixie bë naxee bara natë tongo e xa futi xiri. Ala fe naxan daaxi, na mu nööma findide yunubi ra xa a rawalima a rawali ki ma.

Ala xa na seriyë masen won bë, alako won xa lu sëniyenyi kui alo Alatala wama a xçöö ma ki naxë. Amina.

Annabi Sulemani xa suuki fisamante

Ginë xanuxi xa jñelëxinyi

¹ Annabi Sulemani xa suuki fisamante nan ya:

Ginë xa masenyi a xanuntenyi bë

² «I xa n masunbu.

I xa xanunteya jñoxun wëni bë.

³ I xiri jñoxunmë luxi né ałò labundë,
naxan xiri fanyi minima.

Na nan a ra i rafan ginëdimë birin ma.

⁴ I xa n tongo,
won xa siga.

Mangë xa n xanin a xçönyi.

Ginëdimëxa masenyi ginë bë

I xa fe na a niyama won xa lu sëewë kui.

I xa xanunteya jñoxun wëni bë.

Nööndi na mixi bë i rafanxi naxan ma.»

Ginëxa masenyi ginëdimë bë

⁵ «Darisalamu ginëdimë, n kiri foɔrɔ,
kçöö n tofan ałò Kedari xa kiri banxie,
ałò dugi naxee gbakuxi Annabi Sulemani xçönyi.

⁶ Wo naxa n kiri foɔrɔxi mato,
soge nan n foɔrɔxi.

N nga xa di xëmëe nu xçöncxi n ma,
e nu n xëxema e xa wëni bilie rawalide.

N mu no n jñengi sade n gbe xçöö ma.»

Ginëxa masenyi a xanuntenyi bë

⁷ «N xanuntenyi, i xa a fala n bë
i xurusee dë madonma dënnaxë,
alako n naxa lu i fen na malabui tëmwi
i booree xa xuruse goɔrëe ya ma.»

Xëmëxa masenyi ginë bë

⁸ «Ginë tofanyi fisamante,
xa i mu na yire kolon,
i xa i mu yëxëëe foxi fen,
i xa i gbee dë madon n ma goɔrë longori ra.

⁹ N xanuntenyi,
i tofan ałò Misira mangë xa soe,
naxan a ragise bëndunma.

10 I xa tulirasooe bara i xεrεe ratofan,
 i kɔnyi rayabu kɔnmagore kui.
 11 Won xa maratofan se gbεtεe fen,
 naxee yailanxi xεεma nun gbeti ra.»
Ginε xa masenyi a xa xεmε xa fe ra
 12 «N ma labundε xiri nu mεma,
 mangε xa xulunyi yire.
 13 N xanuntenyi maniyaxi se sase nan na,
 naxan gbakuxi n xijεe tagi,
 se xiri fanyi saxi a kui.
 14 A xiri luxi nε alo sansi fuge xiri,
 naxee kelixi wεni bilie ya ma En Gedi bοxi ma.»
Xεmε xa masenyi gine ε be
 15 «N xanuntenyi, i tofan, i tofan.
 I yae rayabu alo ganbe.»
Ginε xa masenyi xεmε be
 16 «N xanuntenyi,
 i tofan, i tofan.
 Won na dεnnaxε,
 jnooge fanyi bara findi won ma sade ra,
 17 sεdiri wuri salonyie bara findi won ma banxi xunyi ra,
 sipirε wuri bara findi won ma banxi kanke ra.»

2

Xanuntenye xa tofanyi
Ginε xa masenyi xεmε be
 1 «N tan luma nε alo sansi fuge tofanyi,
 naxan mɔɔli toma Sarɔn gulunba yire.»
Xεmε xa masenyi gine ε be
 2 «I tan luxi nε alo sansi fuge tofanyi tunbee ya ma.
 I tofan ginεdimεe birin be.»
Ginε xa masenyi a xa xεmε xa fe ra
 3 «N xanuntenyi luxi nε alo mangoe bili wondi kui.
 A fan segεtalae birin be.
 N bara wa lufe a xa niini bun ma,
 a xa fe rafan n ma
 alo mangoe rafanma mixi ma ki naxε.
 4 A bara n xamin a xɔnyi,
 a xa xanunteya bara findi pεlexinyi ra n be.»
Ginε xa masenyi a xa xεmε be
 5 «Donsε pɔɔxunmε so n yi, n ki mangoe,
 barima xanunteya naxan na n bɔrε kui,
 a bara n sεnbε ba n yi ra.
 6 N xunyi na n xanuntenyi bεlεxε,
 a na n mafurukufe a yirefanyi ra.»
Ginε xa masenyi ginεdimεe be
 7 «Darisalamu ginεdimεe, n bara wo mayandi,
 tɔɔkε nun xeli xili ra naxee na wula i,
 wo naxa xanunteya raxunu, wo naxa a rakeli,
 beenu a wama a xɔn ma tεmu naxε.»
Ginε xa masenyi a xa xεmε xa fe ra
 8 «N xanuntenyi xui na a ra,
 a na fafe a gi ra geyae fari.
 9 A gima alo tɔɔkε,
 a tuganma alo xeli.
 A na be won ma tεtε xanbi ra,
 a na be matofe wunderi ra.
 10 A naxa a fala n be,
 N xanuntenyi tofanyi, keli, i xa fa,

¹¹ barima **ŋεmε** temui bara dangi,
tunε mu birama sɔnɔn.
¹² Sansi na bogife daaxa,
ŋεlexin waxati bara a li,
xɔnie na e xui raminife won ma bɔxi ma.
¹³ Xɔrε bili na bogife,
wεni bili na fugafe, a xiri fan.
N xanuntenyi, keli, i xa fa.
¹⁴ N ma ginε, i naxa i noxun
alo ganbe a noxunma gemε longori ra ki naxε.
Mini, n wama i xui **ŋɔxunmε** mεfe,
n wama i yatagi tofanyi tofe.»
Xεmε xa masenyi a xa mixie bε
¹⁵ «Wo xulumasee suxu,
naxee wama muxu xa wεni bili fugaxie kanafe.»
Ginε xa masenyi **xεmε** bε
¹⁶ «N xanuntenyi findixi n gbe nan na,
n fan findixi a gbe nan na.
A a xa kurusee dε madonna sansi fugaxie ya ma.
¹⁷ N xanuntenyi, beenu kuye xa iba,
i xa gbilen, i xa i gi alo **tɔɔkε**,
i xa i gi geyae fari alo xeli.»

3

Ginε a xanuntenyi fenfe
Ginε xa masenyi **xεmε** xa fe ra
¹ «Kɔε ra n bara n xanuntenyi fen n ma sade ma,
kɔnɔ n mu a toxi.
² N naxa keli, n naxa mini taa kui,
n xa n xanuntenyi to, kɔnɔ n mu a toxi.
³ N to taa kantamae li, n naxa e maxɔrin,
<Wo bara n xanuntenyi to?>
⁴ N to dangi e ra,
n naxa n xanuntenyi li yire nde,
n naxa a suxu, n mu a lu,
n naxa a xanin n nga xɔnyi,
a xa konkoe kui n barixi dɛnnaxε.»
Ginε xa masenyi **ginɛdimε** bε
⁵ «Darisalamu **ginɛdimε**, n bara wo mayandi,
tɔɔkε nun xeli xili ra naxee na wula i,
wo naxa xanunteya raxunu, wo naxa a rakeli,
beenu a wama a xɔn ma temui naxε.»

⁶ «Nde na fafe kelife gbengberen yire?
A na xube ratefe alo tuuri.
Na tuuri luxi nε alo surayi tuuri naxan xiri fan.
⁷ Sulemani ragise na a ra,
Isirayila xa sɔɔri gbangbalanyi tongo senni na a matife,
⁸ santidɛgɛma na e birin yi ra,
e fata gere ra, e fata mixi makantade kɔε ra.
⁹ Mangε Sulemani ragise na a ra,
a yailanxi wuri fanyi ra naxan kelixi Liban.
¹⁰ A raxunmaxi **xεɛma**, gbeti, nun dugi gbeeli ra.
Darisalamu **ginɛε** nu bara dugi dɛgɛ Sulemani ragise raxunmafe ra,
mangε xa marafanyi xa fe ra.
¹¹ Siyon **ginɛdimε**, wo xa mangε Sulemani mato,
mangε tɔnxuma na a xun ma,
a nga naxan soxi a yi ra a xa futi xiri lɔxɔε.
Na lɔxɔε a nu sɛɛwaxi ki fanyi ra.»

Ginε maniyaxi sansi yire nan na

Xεmε xa masenyi ginε bε

¹ «N xanuntenyi, i tofan, i tofan.

I yae rayabu alɔ ganbε,

e nɔcxunxi mafelenyi kui.

I xunseχε gbo.

E luxi ne alɔ si gočre naxan goroma Galadi geya fari.

² I jinyi fiixε alɔ yεχεε gočre naxan xabe maxabaxi,

e kelixi maxade.

I jinyi kerē mu baxi,

e birin na e boore sεeti ma.

³ I dε tofan,

i dε kiri luxi ne alɔ luuti gbeeli.

I xεrε tofan alo mangoe naxan ixabaxi a tagi.

E makotoxi i xa mafelenyi kui.

⁴ I kɔnyi filinxı,

a luxi alɔ Dawuda xa yire makantaxi itexi.

I xa kɔnmagore maniyaxi sɔɔrie xa makantasee nan na,
naxee gbakuxi sɔɔri banxi kanke.

⁵ I xjne firinyi luxi ne alɔ bole xa gulie,
naxee e dε madonma sansie tofanyi tagi.

⁶ Soge na goro, kɔε naxa so,

n tema ne labundε nun surayi na dεnnaxε.

⁷ N xanuntenyi, i tofan,

sese mu luxi i xa tofanyi ra.

⁸ N ma ginε, won xa keli Liban,

won xa keli Liban Amana geya fari,

Seniri nun Xerimon geyae fari,

yεtεeε nun baratεe na dεnnaxε.

⁹ N ma ginε, i n sondonyi rasεεwama.

N xunya, i na i ya ti n na, n bɔŋε jεlexinma ne.

I xa kɔnmagore tofe rafan n ma.

¹⁰ N ma ginε, i xa xanunteya jɔcxun n bε,

dangife wεni ra.

A xiri fan dangife labundε ra.

¹¹ N ma ginε, i dε kiri jɔcxun kumi bε,

i nεnyi jɔcxun dangi kumi nun xjne ra.

I xa dugi xiri luxi ne alɔ Liban xiri fanyi.»

¹² «N ma ginε, i findixi n gbe nan na,

alɔ sansi yire tεtε rabilinxi naxan na.

N xunya, i luxi ne alɔ n ma kɔlonyi,

naxan balanxi, mixi gbεtε mu nɔma ye bade naa.

¹³ I fan alɔ sansi yire sansi mooli birin na dεnnaxε,

alɔ mangoe, laali, sansi xiri fanyi,

¹⁴ sansi fuge nerefuni, wuri bili naxan fupi jɔcxun,

wuri bili naxan xiri fan, surayi mɔɔli birin kelixi naxee ma.

¹⁵ I luxi ne alɔ ye naxan minima bɔxi ma,

naxan a niyama Liban sansi birin xa fan.»

Ginε xa masenyi xεmε bε

¹⁶ «Foye fanyi xa fa kelife kɔɔla ma,

kelife yire fanyi ma,

alako n ma sansi xiri xa te.

N xanuntenyi xa fa n yire,

a xa sansi bogi fanyi don naxee findixi a gbe ra.»

Хεмε xa tofanyi

Хεмε xa masenyi гинε бε

¹ «N xanuntenyi, n bara so n ma sansi yire.

N xunya, n bara n ma surayi malan,

n bara kumi don,

n bara wεni nun xijε min.

N bara a fala n booree бε e fan xa e min,

e xa xanunteya kolon.»

Гинε xa masenyi хемε xa fe ra

² «N nu na xife, конo n бορε mu xixi,

a n xanuntenyi xui мεxi,

naxan nu bara naadε конкօн.»

Хεмε xa masenyi гинε бε

«N maagine, n дօхօгинε, naadε rabi n бε.

N ma тօкε гинε, naxan xa tofanyi maniyε mu na.

Xini bara n xunyi xinbeli,

a bara n xunseхε bunda.»

Гинε xa masenyi хемε бε

³ «N jan nu bara n ma dugi ba,

fo n man xa a ragoro n ma?

N jan nu bara n sanyi maxa,

fo n man xa ti бօxi ma?

⁴ N xanuntenyi naxa a belεхε raso naadε longori ra, alako a xa a rabi.

N бօրε naxa сεεwa a xa fe ra.

⁵ N naxa keli alako n xa naadε rabi n xanuntenyi бε.

Labunde nu na n бεлεхε ma,

ture nu na n бεлεхεsolee ma.

Na birin naxa lu naadε rabi se ma.

⁶ N naxa naadε rabi n xanuntenyi бε,

конo a jan nu bara siga.

N бօրε naxa sunnun.

N naxa a fen, конo n mu a toxi.

N naxa a xili, конo a mu n ma xili ratinxи.

⁷ Taa kantamae to n to,

e naxa n suxu, e n бօнбօ,

e n ma xinbeli dugi муңа.»

Гинε xa masenyi гинεдимεе бε

⁸ «Darisalamu гинεдимεе,

n bara wo mayandi,

xa wo bara n xanuntenyi to,

wo xa a fala a бε a xолi bara n suxu xanunteya xa fe ra.»

Гинεдимεе xa masenyi гинε бε

⁹ «Гинε tofanyi fisамante,

i xanuntenyi fan a birin бε?

I bara muxu mayandi

barima a fan a birin бε?»

Гинε xa masenyi гинεдимεе бε

¹⁰ «N xanuntenyi kiri fiixε, a ragbeeli.

A kolon яңхун na хεмε wulu fu ya ma.

¹¹ A xunyi luxi ne ало хεεма fanyi,

a xunseхε ifсօрсxi ало xaxa фօрε xabe.

¹² A yae rayabu ало ganбε naxee tixi xure de ra,

e fiixε ало xijε, e yanbama ало diyaman.

¹³ A xεрee luxi ne ало labunde yailande,

a de kiri maniyaxi sansi fuge tofanyi nan na,

a xiri яңхун.

¹⁴ A бεлεхε tofan ало бεлεхεsolerasoe хεεма daaxi,

diyaman na naxan ma.
 A fate luxi nε alo sili jin yi fiixε,
 gεmε tofanyi mɔɔli nde, yee masoxi naxan ma.
¹⁵ A sanyi sɛnbε gbo alo fanye fiixε,
 naxan tixi xεεma fari.
 A tofan alo Liban,
 a ite alo sédiri wuri bilie.
¹⁶ A dε ijnoxun, a xa fe birin fan.
 Darisalamu ginεdimεe, n xanuntenyi na na ki nε,
 n dε fan boore nan a ra.»

6

Ginε xa tofanyi
Ginεdimεe xa masenyi *ginε* bε
¹ «Ginε tofanyi fisamante, i xanuntenyi sigaxi minden?
 A siga minden mabiri alako won birin xa a fen?»
Ginε xa masenyi *ginεdimεe* bε
² «N xanuntenyi bara siga a xa sansi yire,
 se xiri fanyi na dεnnaxε,
 alako a xa a majεrε,
 a xa sansi fuge tofanyi nde ba.
³ N findixi n xanuntenyi gbe nan na,
 a fan findixi n gbe nan na.
 A luma a majεrε ra sansi fuge tofanyie ya ma.»
Xεmε xa masenyi *ginε* bε
⁴ «N dε fan boore, i tofan alo Tirisa,
 i rayabu alo Darisalamu,
 i sɛnbε gbo alo Isirayila xa sɔɔrie.
⁵ I naxa i ya ti n na,
 xa na mu a ra n xaxili ifuma nε.
 I xunsexeε gbo.
 E luxi nε alo si gɔɔrε naxan goroma Galadi geya fari.
⁶ I jin yi fiixε alo yεxεε gɔɔrε naxan xabe maxabaxi,
 e kelixi naxee maxade.
 I jin yi keren mu baxi,
 e birin dejεxi.
⁷ I xεrε tofan alo mangoe naxan ixabaxi a tagi.
 E nɔɔxunxi i xa mafelenyi bun ma.
⁸ Mangε *ginε* tongo senni nɔma lude naa,
 mangε xa konyi *ginε* tongo solomasaxan fan lu naa,
 a nun a xa *ginεdimεe* tofanyi gbegbe naxan kɔnti mu kolon.
⁹ Kɔnɔ *ginε* keren peti nan n yi naxan dangi e birin na.
 A keren nan na a nga bε,
 naxan nafanxi a ma dangife e birin na.
Ginεdimεe, mangε *ginε*, nun mangε xa *ginε*,
 e birin a matɔɔma yi wɔyεnyi ra,
¹⁰ «Nde na yi *ginε* ra,
 naxan yanbama alo subaxε naiyalanyi,
 naxan tofan alo kike,
 naxan fate yanbama alo sogε,
 naxan mamirin alo tunbui gaali?»
Ginε xa masenyi a xa futi xa fe ra
¹¹ «N wama gorofe sansi yire,
 alako n xa sansi nεεnε to gulunba kui,
 alako n xa a kolon xa wεni bili bara bogi,
 xa mangoe bara fuga.
¹² N mu nu a kolon
 xa n yεtε fama tede n ma jama xa mangε ragise kui.»

Ginε nun xεmε xa xanunteya
Ginεdimε xa masenyi *ginε* bε
¹ «Sulamika, i xa gbilen, i xa gbilen,
alako muxu xa i mato.»
Xεmε xa masenyi *ginε* bε
«Munfe ra wo Sulamika matoma
a fare boronfe ki naxε jaama ya ma?»
Xεmε xa masenyi *ginε* bε
² «Mangε xa di, i sanyi tofan sankiri kui.
I tagi bilinyi rayabu alɔ xummase mixi naxan yailanxi.
³ I furi digilin, a rafexi fe fanyi ra,
i tagi luxi alɔ mεngi malanxi,
a rabilinxsi sansi fuge tofanyie ra.
⁴ I xijε firinyi luxi alɔ xeli xa gulie.
⁵ I kɔnyi filinxsi, a luxi alɔ yire makantaxi itexi,
naxan yailanxi sili jinnyi ra.
I yae luxi alɔ ye ragatadee Xεsibɔn,
Bati Rabimi naadé sεetti ma.
I jnɔε luxi alɔ Liban xa yire makantaxi,
naxan ya rafindixi Damasi ma.
⁶ I xunyi luxi alɔ Karemeli geya,
i xunseχε luxi alɔ dugi gbeeli.
Mangε mu nɔma a ya bade naxan na.
⁷ N xanuntenyi, i tofan,
n xanuntenyi fanyi, i rafan n ma.
⁸ I kuya alɔ tugi bili,
i xijε misaalixi naxan bogie ra.
⁹ N bara a fala n yεte bε,
«N xa te na tugi kɔn na, n xa na bogi suxu.»
I xijε misaalixi weni bili bogi nan na,
i de xiri jnɔxun alɔ mangoe,
¹⁰ i dε rafan n ma dangife weni ra.»
Ginε xa masenyi xεmε bε
«Iyo, a maniyaxi wεni nan na,
naxan findixi n xanuntenyi gbe ra,
won firin naxan mimma.
¹¹ N bara findi n xanuntenyi gbe ra,
a xɔli na n tan nan ma.
¹² N xanuntenyi, won xa mini daaxa,
won xa kɔε radangi taa xunxurie kui.
¹³ Won kurunma nε sigafe ra wεni bogi bili matode,
won xa a to xa e fugaxi,
won xa a mato xa mangoe fan fuge bara mini.
Mεnni n n ma xanunteya masenma nε i bε.
¹⁴ Xanunteya jnɔxun alɔ sansi bogi.
N na fe fanyi fori nun a nεεnε ragataxi i tan nan bε.»

Xanunteya sεnbε gbo

Ginε xa masenyi xεmε bε
¹ «Xa i findixi n taara xεmεma nan na nu,
n nga xijε fixi naxan ma,
n nu nɔma i masunbude mixi ya xɔri n mu yaagima na ra.
² N nu nɔma i xaninde n nga yire,
i xa findi n karamcɔxɔ ra,

n fa weni fanyi nun mangoe ye so i yi ra.»

Ginε xa masenyi *ginεdimε* bε

³ «N xunyi na n xanuntenyi bεlεxε,
a na n mafurukufe a yirefanyi ra.

⁴ Darisalamu *ginεdimε*, n bara wo mayandi,
wo naxa xanunteya raxunu, wo naxa a rakeli,
beenu a wama a xɔn ma tεmui naxε.»

GINεdimε xa masenyi *ginε* xa fe ra

⁵ «Nde na yi *ginε* ra naxan kelixi gbengberen yire,
a xanuntenyi bεlεxε suxuxi?»

Ginε xa masenyi xεmε bε
«N bara i raxunu mangoe bili bun ma,
i nga tɔɔrɔxi i baride dεnnaxε.

⁶ N xa findi i keren gbe ra,
alo i xa tɔnxuma naxan gbakuxi i kɔn ma,
xa na mu a ra naxan nasoxi i bεlεxεsole ra,
barima xanunteya sεnbε gbo dangife faxε ra.
N wama i xɔn n yεtε bε,

alo aligiyama wama mixie xɔn ma ki naxε.
Xanunteya sεnbε gbo alo tε,
Alatala naxan nadεxεxi, a mu xubenma.

⁷ Baa ye mu nɔma xanunteya raxubende,
xure ye mu nɔma a bade.

Mixi naxan wama a harige birin masarafe xanunteya ra,
mixi na kanyi mayelema nε.»

Ginε taara xεmεmae xa masenyi

⁸ «Xunya *ginεma* na muxu yi ra,
a mu mɔxi sinden, a xijεe xurun.
Muxu fama munse rabade a bε
mixi na a fen tεmui naxε?»

⁹ Xa a luxi alo tεtε naxan balanxi,
muxu a yεnsεma nε gbeti ra,
kɔnɔ xa a luxi alo naadε naxan nabixi,
muxu a balanma nε.»

Ginε xa masenyi xεmε bε

¹⁰ «N tan luxi nε alo tεtε naxan mu rabima,
n xijεe findixi yire makantaxie nan na.

Na kui n bara findi n xanuntenyi xa bɔjεsa ra.

¹¹ Wεni sansi bili yire nu na Sulemani yi ra Bali Hamon.

A naxa a taxu a xa walikεe ra,
naxee nu lanma e xa gbeti kɔbiri kole wulu fi na xa fe ra.

¹² N tan nan n ma wεni bilie yire makantama.

I bara gbeti kole wulu sɔtɔ,
i xa walikεe bara gbeti kole kεmε firin sɔtɔ.»

Xεmε xa masenyi *ginε* bε

¹³ «I tan naxan na sansi yire,
i booree wama i xui ramεfe,
kɔnɔ n tan nan na ramεma.»

Ginε xa masenyi xεmε bε

¹⁴ «N xanuntenyi,
i xa i gi alo xeli,
i xa i gi alo tɔɔkε tefe ra geyae fari,
surayi jūçxunmε na dεnnaxε.»

Ala xa masenyi Annabi Esayi bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Esayi xa kitaabui findixi masenyi belebele nan na dunijna birin bε. Alatala a xilixi nε, a xa Yudaya mangε Osiyasi, Yotami, Axasi, nun Xesekiya mali a sago kolonde. Mange ndee nu birama kuyee fōxø ra, ndee nu e yεtε taxuma mange booree ra naxee sεnbε gbo e bε. Na birin kui Annabi Esayi naxa a masen e bε, a Alatala gbansan nan nōma mixi malide. Kuye tan findixi wuri sεnbεtare nan na. Dunijna mangε fan findixi ibunadama gbansan nan na, naxee mu nōma sese ra Ala xa maragiri ya ra. Alatala nan findixi dunija mange sεniyεnxi ra.

Isirayila bōnsøε fu nun firinyi nu fatanxi mangεya firin nan na. Naxan nu na kɔola mabiri, a xili Isirayila. Naxan nu na yirefanyi mabiri, a xili Yudaya. Annabi Esayi xa kitaabui a masenma e firin birin Ala matandixi ki naxε, e fa xanin konyiya kui jaamanε ma na xa fe ra. Beenun na xa raba Yudaya, Alatala naxa yi masenyi fi a xa namijñnmε ma alako a xa jaama xa ratanga na birin ma, kōnɔ jaama mu tin e tuli matide Ala ra. Mange nde ałɔ Xesekiya naxa kata birade Ala fōxø ra, kōnɔ booree tan mu tin na ra fefe ma.

Na kui Ala xa jaaxankate naxa bira e birin fōxø ra, e fa xanin konyiya kui Babilon bɔxi ma. Namijñnmε xa kawandi findixi marasi nan na won birin bε. Mixi naxan tondima a tuli matide Alatala ra, a xa fe fama nε xun nakanade. Kōnɔ Annabi Esayi xa masenyi luma nε ałɔ boore namijñnmε xa masenyi. E birin a falama a ibunadama xa yunubie a niyama nε e xa jaaxankate sɔtɔ, kōnɔ e man Ala xa hinne masenma naxan a niyama mixie xa tuubi, e gibilen e xa yunubie fōxø ra, Ala fa e rakisi.

Ala xa kisi joxun. A foloma dunijna nan ma, a fa aligiyama li. Mixi naxee birama Ala waxɔnfe fōxø ra, e hεeri toma nε na jεrε kui. Dunijñgiri xɔrɔxø, kōnɔ naxan luma Ala xa fe kui, a xunnakeli toma nε. Annabi Esayi man a masenma, yi dunijna na jɔn, Ala fama nε a xa jaama rasode a xɔnyi, bɔjεsa nun baraka luma dεnnaxε. Na kisi fan. Ala xa won mali na sɔtode a xa hinne saabui ra. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Esayi bε

Isirayila xa sεrεxε kanaxie a xa yunubie xa fe ra

¹ Masenyi naxee goro Amosu xa di Esayi ma, Yudaya nun Darisalamu xa fe ra, Yudaya mangε Osiyasi, Yotami, Axasi, nun Xesekiya xa waxati.

² Alatala nan masenyi tife,
koore nun bɔxi birin xa e tuli mati a ra.
Alatala naxε,
«N bara die xuru, n e ramɔ,
kōnɔ e bara muruta n ma.
³ Ningé yati a kanyi kolon,
sofale fan a kolon a kanyi donse sama a bε dεnnaxε.
Kōnɔ Isirayila tan mu sese kolon,
n ma jaama mu sese fahaamuxi.»

⁴ Naxankate na yi jaama yunubitøε bε,
naxan yunubi kote xaniinma,
naxan findixi fe jaaxi rabae ra,
naxan findixi di murutaxie ra.
E bara mε Alatala ra,
e Isirayila xa Sεniyεntøε mabere,
e e kobe raso a ra.

⁵ Wo na jaaxankate fenfe munfe ra?
Wo tondixi gibilende Alatala ma munse ma?
Wo bara fura wo xunyi ma, wo tɔɔrɔxi wo bɔjεs ma.
⁶ Kelife wo sanyi ma han wo xunyi, wo xa fefe mu lanxi.
Wo xa fie ya mu ixaxi, e mu maxirixi, ture yo mu saxi e ma.
⁷ Wo xa bɔxi bara kana, wo xa taae bara gan.
Si gβεtεe na wo xa daxamui donfe wo ya xɔri,
e na a birin tongofe e yεtε bε.
⁸ Siyoni taa na a kerenyi ma ałɔ bage di xε tagi,

ало leele naxan tixi мөрө ма,
ало таа naxan nabilinxi yaxuie ra.
⁹ Xa Alatala Сенбема mu mixi ndee rakisi won бө nu,
won bara lu nu алo Sodoma nun Gomora taae.

¹⁰ Wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra,
wo tan naxee maniyaxi Sodoma kuntigie ra.

Wo xa won Marigi Alatala xa сєriyε ramε,
wo tan naxee luxi алo Gomora пјама.

¹¹ Alatala naxε,

«N munse rabama wo xa сєrεxε wuyaxie ra?

N bara luga yεхε kontonyi сєrεxε ra,

n bara luga xuruse бөrεgεxie ture ra.

Tuurae, yεхεее nun si kontonyie wuli mu rafan n ma.

¹² Nde wo xilixi fafe ra n ma hоромоbanxi төтε kui, tife ra n ya i?

¹³ Wo ba fafe hadiya fufafu ra.

Surayi xiri mu rafan n ma fefe ma.

Wo xa kike нєене salie, wo xa malabui лөхсөе, wo xa malanyie, nun wo xa salie xungbee,
e sese mu rafanxi n ma.

¹⁴ N wo xa kike нєене salie хөнxi,

wo xa sali birin bara n бөгөө rajaaxu n ma.

¹⁵ Wo na wo бөлөхее itala sali kui төмүi naxε,
n na n ya ragalima нє alako n naxa fa a to.

Hali wo maxandie bira e boore fохс ra,
n mu e ramεma, barima faxεtie nan wo ra.

¹⁶ Wo lu fe fiixε kui, wo wo yεтε raseniyεn,
wo ba yunubie rabafe n ya i.

¹⁷ Wo wo matinkan fe fanyi rabade,

wo lu tinxinyi kui,

wo mixi kobic makiiti,

wo kiridie nun kaјnε ginεe xun mafala.»

¹⁸ Alatala naxε, «Wo fa, won xa wоуεn.

Hali wo xa yunubie to bara wo mancxоč,

wo нома fiixede fоен.

Hali e sa xosi нє alo gare gbeeli,

e нома нє fiixede алo xuruse fiixε fate maxabe.

¹⁹ Xa wo tin wo tuli matide n na,

wo yi бохи daxamui donna нε,

²⁰ көнч xа wo sa tondi n natinmөde,

santidεgεma nan wo сонтома.»

Alatala xui nan na ki.

²¹ Yi taa luxi нє алo ginε naxan nu dugutεgεxi a xa мөri ma
a fa мε a ra, a findi langoe ginε ra.

A singe a nu tinxin a fanyi ra,

көнч yakosi a bara findi faxati ra?

²² I xa gbeti bara findi se kanaxi ra,

i xa wєni bara sunbu ye ra.

²³ I xa mangεebara muruta, e findi muηεtie ra,
буна tinxintare rafan naxee ma.

Na kui e mu kiridie malima,

e mu kiti fanyi sama kaјnε ginε xa тоore xa fe ra.

²⁴ Alatala Сенбема xui nan ya, na xa fe ra.

Isirayila Marigi Ala Сенбема naxε,

«N jaxankate дөхсома нє n gerefae ma,

n na n gbe көнч n yaxuie ma.

²⁵ N gibilemma нє n yi sa ra i ma a хөрхсөе ra,

n i raseniyεn алo gbeti gbi bama ki naxε te ra,

alako i xa ba tinxitareya ma.

²⁶ N kiitisa tinixinxi tima nε wo xun alo singe,
n marasima fanyie luma nε wo tagi alo tεmui dangixi.
Na dangi xanbi, i xili fama nε falade
<Taa tinixinxi naxan dugutεgεxi.»

²⁷ Siyoni xun sarama nε tinxinyi ra,
tuubi mixie kisima nε tinxinyi saabui ra.

²⁸ Kɔnɔ gbaloe goroma nε murutεlae nun yunubitoε ma,
halaki lu mixie fɔxɔ ra, naxee e kobe soma Alatala ra.

²⁹ Wo fama nε yaagide fotɔnyi ra wo nu kuye batuma dεnnaxε.
Wo yaagi belebele sɔtɔma nε na yiree xa fe ra.

³⁰ Wo fama nε lude alɔ wuri bili lisixi,
ye mu na naxan ma.

³¹ Sεnbεma sεnbε jɔnma nε,
a tan nun a xa wali birin gan,
a rakisma yo mu lu na.

2

Ala xa xunnakeli nun a xa xɔnε

¹ Amosu xa di Annabi Esayi xa masenyi nan ya Yuda nun Darisalamu xa fe ra.

² Waxati dɔnxε Alatala xa banxi tixi geya naxan fari,
na fama nε lude geyae birin xun ma.

Si birin e xun tima nε na yire itexi ra.

³ Bɔnsɔε wuyaxi sigama nε naa, e a fala,
«Wo fa, won xa te Alatala xa geya fari,

Yaxuba Marigi Ala xa banxi na dεnnaxε.

A won xaranma nε a xa sεriyε ra,
alako won xa bira a xa kira fɔxɔ ra.»
Alatala xa sεriyε minima Siyoni geya ma,
a xa masenyi folɔma Darisalamu taa kui.

⁴ Alatala nan kiiti sama jnamanε tagi,
a findi si wuyaxi tagi ibama ra.

E fama e xa sanitεgεmae xabude kerie nan na,
e e xa tanbεe findi wɔrɔtεe ra.

Gere jɔnma nε sie tagi,
sɔɔrɔ mu matinkanma sɔɔn.

⁵ Yaxuba bɔnsɔε, wo fa,
won xa won jnεrε Alatala xa naiyalanyi ma.

⁶ Alatala, i bara i xa jnama rabolo,
barima e birama naamunyie fɔxɔ ra,
naxee kelixi sogetede mabiri.

Se matoe bara wuya naxee walima alɔ Filisitakae.

I xa jnama nun si Ala kolontaree bara lanyi xiri.

⁷ I xa jnama bara xεεma nun gbeti gbegbe sɔtɔ,
e xa naafuli mu jnɔnma.

E xa boxi bara rafe sɔɔri xa soee nun e ragisee ra.

⁸ Kuyee toma nε yire birin.

Kankan a xinbi sinma kuyee bε, e naxee masolixi e bεlεxε ra.

⁹ E felenma nε e bε, e e magoro e batufe ra.

Na kui, i naxa dijε e ma feo.

¹⁰ Wo wo nɔxun fanyee tagi bɔxi ma,
alako wo xa wo makuya Alatala xa xɔnε ra,
naxan fama a xa nɔrε makaabaxi kui.

¹¹ Adamadi xa yεtε igboya magoroma nε,
mixie xa yεtε iteyə kuntin.

Alatala keren nan a yεtε itema na lɔxɔε.

12 Alatala Sənbəma xa kiti ləxəe fama yətə igboe bə.
 Naxee bara e yətə ite, Ala fama nə e ragorode.
 13 A Liban sədiri bili nun Basan xa wuri bili itexi birin nagoroma nə.
 14 A geya itexi fan bama nə.
 15 A mixie xa banxi makantaxie kanama nə,
 a e xa tətəe rabira.
 16 A e xa kunkui xungbee radulama nə.
 17 Alatala fama nə Adamadi xa yətə igboya ragorode,
 a mixie xa yətə iteya kuntin.
 Alatala keren nan a yətə itema na ləxəe.
 18 Kuye fe birin kanama nə.

19 Mixie e nəxunma nə fənməe tagi gəmə longori ra,
 e yili gema nə bəxi kui, e fa e nəxun Alatala xa xənə ma,
 naxan fama a xa nərə makaabaxi kui,
 a na keli bəxi raserende təmui naxə.
 20 Na ləxəe, mixie fama nə e xa kuye wələde bale nun tuuke ma,
 e nu naxee yailanxi xəxəma nun gbeti ra e batufe ra.
 21 E e nəxunma nə yilie nun fənməe kui fanye longori ra,
 e xa e makuya Alatala xa xənə ra,
 naxan fama a xa nərə makaabaxi kui,
 a na keli bəxi raserende təmui naxə.

22 Wo ba wo yətə taxufe adamadi ra,
 jəngi keren peti na naxan bə.
 Tide mundun na a ma?

3

Naxasi birafe Yudaya kui

¹ Marigi Alatala Sənbəma bara nate tongo
 Darisalamu nun Yudaya xun nakanafe ra.
 A xa baloe nun ye ba e yi ra,
² a xa e xa jəlamae nun e xa səɔrie ragoro,
 a xa e xa kiitsae nun namijənəməe rasabari,
 a xa e xa sematoe nun e xa forie makuya e boore ra,

³ a xa e xa səɔri mangəe, e xa marasimae, e xa walikə fanyie,
 nun e xa mixi kəɔtaxi birin ba e yi ra.

⁴ N fama fonikee nan tide mangəya ra e xun ma,
 diməe nan fama dəxəde e fari.

⁵ Kankan fuma nə a boore ma,
 fonikee tima nə xəməxie kanke,
 fuyantee fan bagan mixi binyə ma.

⁶ Na kui, mixi nde a falama nə a bari boore nde bə,
 «Donma fanyi to na i tan yi ra,

i xa findi muxu xa yarerati ra,
 i xa mangəya tongo yi jəxasi kui.»

⁷ Kənə a ngaxakerenyi a yaabima nə,
 «Seriba mu na n na,
 donma nun done se yo mu na n ma banxi kui.
 Wo naxa n findi jəama xa mangə ra.»

⁸ Darisalamu na birafe, Yudaya xun na kanafe,
 barima e Alatala matandima e xa woyənyi nun e xa wali ra,
 e bara muruta Alatala xa mangəya ma.

⁹ E xa kaarinyi findi seede jəaxi nan na e xili ma.
 E yunubi rabama kənə nan ma,
 alə Sodomaka naxee mu e xa yunubi nəxun.
 Naxankətə na e bə,

e na gbaloe nan bəndunfe e yεtε ma na ki.

¹⁰ Wo a fala tinxintœ bε, a na kira fanyi xən ma,
a fama nε a xa tinxinyi sare sötœde.

¹¹ Naxankatε na mixi jaaxi tan bε,
gbaloe fama nε a lide a jaaxi ra,
a fama nε a xa tinxitareya sare sötœde.

¹² Dimεe nan na n ma jaama jaaxankatafe,
ginεe nan nœ dœxœi a ma,
mangεe na a raloεfe kira jaaxi xən ma.

¹³ Kono Alatala bara a ikeli kiitisa yire,
a xa kalamui tinxinxi masen, a xa kiiti sa nɔndi ra.

¹⁴ Alatala na a xa jaama kuntigie nun a mangεe makiitife yi wøyenyi ra,
«Wo bara n ma jaama xun nakana. Wo bara misikiinεe muja.

¹⁵ Won n ma jaama halakima munfe ra?
Wo setaree cœcœma munfe ra?»
Marigi Alatala Sənbəma xui nan na ki.

¹⁶ Alatala naxε, «Siyoni ginεe findixi yεtε igboe nan na,
naxee e jœrœma e xunyi rakelixi,
e e jœrœ mœrœmœrœ ra e sankɔnyi xunmasee nu e xui ramini.

¹⁷ Alatala fama ne suuri raminide e xunyi ma,
a e xunsexe birin ba e ma.»

¹⁸ Na lœxœ, Alatala e xa xunmase birin bama nε e yi ra: e xa sankɔnyi xunmase tofanyie, e xa kɔmmagore, e xa xunmase naxee misaali xi kike ra,¹⁹ e xa tulirasoe, e xa bœlœxœrasoe, e xa mafelenyie,
²⁰ e xa xun maxirisee, e xa sankɔnyi xunmasee, e xa bœletie, e xa labunde sasee, e xa makantasee,²¹ e
xa bœlœxesole xurundœe, e xa jœs xurundœe,²² e xa xulun dugie, e xa donna kuyee, e xa donna fari
igoroε, e xa gbœnfœe,²³ e xa dugie, e xa donna bunmagore, e xa xunmaxirie, nun e xa mafelenyie.
Alatala na birin bama nε e yi ra.

²⁴ Se bœroxi nan findima e xa labunde ra.

Luuti nan findima e xa bœleti ra.

E xunyi dœnbœxi bima nε.

Bœki nan findima e xa dugi ra.

E fate kiri tofanyi ganma nε.

²⁵ Santidœgœma e xa mœrie faxama nε,
e xa jaalamæ faxama gere nan kui.

²⁶ Siyonî jaama wa xui minima nε sunnunyi kui,
alœ kaajœ ginε naxan dœxœ bœxi ma, a wa.

4

Naxankatε rajɔnɔnyi

¹ Na lœxœ ginε solofera a falama nε xœmœ kerén bε,
«Muxu xa baloe nun muxu xa maxirisee xa findi muxu xa kote ra,
kono i tan xa muxu dœxœ, i xili xa lu muxu xun,
alako yaagi xa ba muxu ma.»

² Na lœxœ Alatala xa salonyi tofanyi minima nε a xa nœrœ kui,
Isirayila bœxi xa daxamui fanyi xa lu a xa mixie bε naxee kisixi.

³ Mixi naxee fama lude Siyonî nun Darisalamu,
e findima nε sœniyœntœe ra naxee xili sœbœxi kisi mixie ya ma.

⁴ Marigi fama nε Siyonî ginεe xa sœniyœntarejœa maxade,
a Darisalamukae rasœniyœn e xa faxœ tife ma kiiti tinxinxi saabui ra,
a fa e sare ragbilen e ma.

⁵ Na tœmu Alatala fama Siyonî geya makotode nuxui nun tuuri nan na yanyi ra,
a tœ xungbe ramini e xun ma kœ ra.

A xa nœrœ nan luma se birin xun ma,

⁶ alœ bage xungbe naxan niini mixi makantama sogé ma,

a findi yire kantaxi ra tunε goro tεmui.

5

Alatala xa sansi yire

¹ N xa bεeti ba n xanuntenyi bε,

n xanuntenyi naxan bara wεni xε sa.

Wεni xε nu na n xanuntenyi yi ra boxi turaxi ma.

² A naxa boxi buxa, a gεmεe matongo, a sansi fanyie si a ma.

A naxa tide itexi ti naa tagi,

a yili ge wεni bogi bunduma dεnnaxe.

A **κον** nu a ma a sansi fama nε wεni bogi raminide,

κον a bogi kanaxi nan naminixi.

³ Darisalamukae nun Yudayakae, wo kiiti n tan nun n ma wεni xε ma.

⁴ Munse man luxi, n mu naxan nabaxi n ma xε be?

Munfe ra n xaxili to nu tixi bogi fanyi ra, a fa bogi kanaxi ramini n bε?

⁵ N xa a fala wo bε n naxan nabama n ma xε ra.

N sansanyi talama nε alako xurusee xa a maxin.

N tεtε bama nε alako a xa maboron.

⁶ N a raboloma nε alako tunbe nun jooge xa bulu sansi fanyi **κον** ra.

N nuxuie yamarima, e naxa tunε yo rayolon a ma.

⁷ Na wεni xε misaalixi Alatala **Σενβεμα** xa **παμα** Isirayila nan na,
a man misaalii Yudaya **παμα** fan na.

Alatala nu wama tinxinyi nan κον, κον a faxε tife nan tun to naa.

A nu wama fe fanyi nan κον, κον a wa xui nan tun mε naa.

⁸ Naxankate na mixie bε, naxee banxie tima e fari idoxε,
naxee xε dεcōma e bore ra, han e boxi birin tongo,
e tan kerem gbansan lu naa.

⁹ Alatala **Σενβεμα** a masen nε n bε,

«Na banxi galie fama nε tuxunsande,
mixi mu sabatima na banxi tofanyie kui fa.

¹⁰ Wεni xε xungbe, bogi dondoronti raminima nε.

Sansi κορι gbegbe, findima maale dondoronti nan na.»

¹¹ Naxankate na mixie bε naxee kelima subaxε ma sigafe ra beere fende,
e fa na min han e ya gbeeli κοε ra.

¹² E κοραι, maxasee, nun sarae raberema e xa xulunyie kui,
κον e mu Alatala xa wali tan kolomma, e mu a belexε foxi toma.

¹³ Na fahaamutareja nan a niyama e xa xanin konyiya kui **παμα** nε ma.

E xa **παλαμαι** faxama nε kaame ra,
e xa mixie tɔɔrɔma nε ye κοli ma.

¹⁴ Aligiyama naade rabima nε e bε,

Siyoni kuntigie nun e xa **παμα** xa so naa,
a nun taa xurutaree nun mixi **πααξιε**.

¹⁵ Adama xa fe xun nakana nε,
yeτε igboe xa fe goroma nε.

¹⁶ Κον Alatala **Σενβεμα** tantuma nε a xa tinxinyi xa fe ra.

Ala **Σενιγεντε** a yeτε masenma a xa fe fanyie nan saabui ra.

¹⁷ Na temui yeχεε e de madonma nε na yire kanaxie ma alo e na e κονι nε,
κονε fan baloe toma naa.

¹⁸ Naxankate na mixie bε, naxee yunubie bεndunma e yeτε ma wule ra,
naxee e e yeτε xirima fe **πααξιε** ra alo kote naxan xirima sofale fari.

¹⁹ Na mixie nu fa a fala e de ra,

«Alatala xa a xulun a xa wali raba ra, alako muxu xa a to.

Isirayila Marigi Ala sago **Σενιγενη** xa raba, alako muxu xa a kolon.»

²⁰ Naxankat^E na mixie b^E, naxee fe jaaxi findima fe fanyi ra,
e fe fanyi findi fe jaaxi ra.
E dimi xili naiyalanyi,
e naiyalanyi xili dimi.
Fe x^Ene luxi ne a be al^O fe j^Ochunme,
fe j^Ochunme lu e be al^O fe x^Ene.

²¹ Naxankat^E na mixie b^E, naxee e y^Ete m^Oro^Oxunxi fe kolonyie ra,
e e y^Ete findi xaxilimae ra.

²² Naxankat^E na mixie b^E, naxee xili xungbe s^Otoma beere minfe kui,
e fis^E a boore b^E siisi fe kui.

²³ E nondi fi funmala ma k^Obiri xa fe ra,
e nondi ba nondi kanyi yi ra.

²⁴ Na mixie xa fe xun nakanama ne alo s^Exe xaraxi ganma ki nax^E.
E luma ne alo sansi naxee sankee b^Or^Oma, e fugue yensen alo xube,
barima e bara me Alatala S^On^Ob^Ema xa s^Eriy^E ra,
e Isirayila xa S^On^Oiyent^E xe masenyi mabere.

²⁵ Na nan a ra Alatala b^Oj^Oe texi a xa j^Oama xili ma,
a b^Elex^E italaxi, a xa e b^Oj^Ob^O.

Geyae bara s^Eren, binbie bara yensen taa kui.
Hali na birin to rabaxi, a xa x^Ene mu j^Oonxi,
a b^Elex^E man italaxi e xili ma.

²⁶ Alatala bara t^Onxuma masen j^Oaman^E ma,
a e xili e xa fa kelife yire makuye.

²⁷ Mixi taganxi yo mu na e ya ma,
mixi yo sanyie mu binyaxi a bun ma,
mixi yo mu kins^Onfe a xa xi,
mixi yo xa b^Eleti mu fulunxi a tagi,
mixi yo xa sankiri luuti mu bolonxi.

²⁸ Na mixie xa xalie j^Oee raxaj^Enx^E,
e xa tanbe woli see birin italaxi a fanyi ra,
e xa soe toree x^Orc^Ox^E alo g^Eme,
e xa soori ragise sanyie xui gbo alo turunnaade.

²⁹ E jarandan alo y^Ete naxan sube suxuma,
a a xanin yire makuye.

³⁰ Na l^Oxo^E e parandanyi m^Ema ne alo baa m^Oron^Eye,
t^Ore^E nan tun toma b^Oxi ma,
naiyalanyi findima dimi nan na,
nuxui if^Orc^Oxie lu koore ma.

6

Esayi findife Ala xa x^Eera ra

¹ Mang^E Osiyasi faxa j^E naxan na, n naxa n Marigi Ala to a xa kibanyi itexi kui. A xa n^Ore nu gbo,
a xa domma xungbe nu italaxi a xa h^Orom^Olingira kui. ² Malek^E nu na a xun ma. Gabutenyi senni nu
na kankan b^E: gabutenyi firin nu e yatagi makotoxi, firin nu e sanyie makotoxi, firin nan nu a niyama
e xaj^Ere koore ma. ³ E nu fa a fala e boore b^E e xui itexi ra,
Alatala S^On^Ob^Ema s^On^Oiyen han!

A xa n^Ore dunija birin lima ne!

⁴ E xui nu h^Orom^Obanxi naad^E ras^Erenma, banxi fa rafe tuuri ra.

⁵ Na kui n naxa gbelegbele, «Naxankat^E na n b^E, barima n findixi adamadi s^On^Oiyentare nan na, naxan
sabatixi j^Oama s^On^Oiyentare ya ma. N yae na n Marigi Ala S^On^Ob^Ema to, n faxama ne!»

⁶ Na t^Emui na malek^E keran naxa tigan, a fa n yire, te wole keran na a yi ra a nu bara naxan tongo
s^Erex^Ebade kui. ⁷ A naxa a d^Oxa n de ra a fa a fala, «Yi to bara din i de ra, i xa tinxitareya bara ba, i
xa yunubi bara xafari.»

⁸ N naxa n Marigi xui m^E a masen na, «N na n nde x^Eema? Nde sigama x^Eera ibade muxu b^E?» N
naxa a yaabi, «N tan nan ya. I xa n tan x^E.» ⁹ Awa, a naxa a fala n b^E,
«Sa a fala yi j^Oama b^E,

«Wo wo tuli matima n na, kōnō wo mu fahaamui soto?
 Wo fe matoma, kōnō wo mu a kui kolon?
¹⁰ I xa yi jnama xaxili raxcōxō,
 i xa e tuli dese, i xa e ya ragali.
 E ya nu nōma to tide,
 e tuli nu nōma fe mede,
 e xaxili nu nōma fahaamui sotode,
 e fa tuubi, e kisi.»

¹¹ N naxa a maxōrin, «N marigi, na buma han tēmui mundun?» A naxa n yaabi,

«Han e xa taae na gē kanade,
 mixie xa jōn naa, e xa banxi xa bira, e xa xee xa gan.

¹² Han Alatala na gē jnama xaninde yire makuye,
 e xa bōxi fa rabejin.

¹³ Hali mixi ndee fa kisi naa,
 gbaloe man fama nē dinde naa ra.»

«Kōnō wuri bili xungbe na sēgē,
 a sanke sēniyenxi luma nē bōxi bun ma.»

7

Alatala xa masenyi mangē Axasi bē

¹ Yudaya mangē Axasi xa waxati, naxan findixi Yotami xa di nun Osiyasi xa mamadi ra, Arami mangē Resin nun Isirayila mangē Peka, Remaliyahu xa di, e naxa siga Darisalamu gerede, kōnō e mu nō a ra.

² Dawuda bōnsōe mixie to a kolon a Aramikae bara lanyi xiri Efirami bōnsōe ra, Mangē Axasi nun a xa jnama naxa sēren gaaxui kui, alō foye wuri bilie ramaxama ki naxē. ³ Na tēmui Alatala naxa a masen Annabi Esayi bē, «I tan nun i xa di Seyara Yasubu, wo xa siga mangē Axasi naralande ye ragatade xungbe xanbi ra, kira naxan sigama dugi xama dennaxē. ⁴ A fala a bē, «I naxa kōntofili. I xa limaniya. Hali i mu gaaxu yi mixi firinyi ra, naxee luma alo te xubenxi naxan tuuri tun raminima. I naxa gaaxu Arami mangē Resin nun Remaliyahu bōnsōe ya ra. ⁵ Aramikae, nun Remaliyahu xa mixie Efiramikae bara yanfanteya nan xiri i xun ma na ki, a falafe ra, ⁶ «Won xa Yudaya gere, won xa a ya iso, won xa nō a ra, Tabeeli xa findi e xa mangē ra.»»

⁷ Kōnō Alatala xa masenyi nan ya na xa fe ra,

«Na mu nēncēyama, n mu na rabama feo,

⁸ barima Damasi mangē Resin nan Arami yamarima.

Nē tongo senni nun suuli gbansan nan luxi,

Efirami bōnsōe xa yensen.

⁹ Samari mangē Remaliyahu nan Efirami yamarima.

Xa wo mu wo yētē taxu wo Marigi Ala ra,

wo mu kisima.»

¹⁰ Alatala naxa yi masenyi fan ti Axasi bē, a naxē, ¹¹ «I xa n tan i Marigi Alatala maxandi tonxuma ma n ma masenyi xa fe ra.» ¹² Axasi naxa a yaabi, «N mu sese maxandima i ma, barima n mu wama i tan Alatala matofe siike kui.»

¹³ Na kui Annabi Esayi naxa a fala, «Dawuda bōnsōe, wo luma mixie ratagan na, kōnō yakosi wo wama Alatala nan fan nataganfe? ¹⁴ Alatala yētē yati fama nē tōnxuma nde fide wo ma: Gine dimedi nde fama teggede, a di bari, a na di xili sa Emanuweli, naxan fasarixi, «Ala na won ya ma.» ¹⁵ A xijē fēnē nun kumi nan donma han a mō, a nō fe kobi nun fe fanyi tagi raba kolonde. ¹⁶ Kōnō beenun a xa na simaya soto, na mangē firinyi i gaaxuxi naxee ra, nee xa bōxie fama nē kanade. ¹⁷ Na tēmui Alatala fama nē gbaloe nde ra wo xun ma naxan mu kolonxi wo nun wo babae xa waxati kafi Efirami a makuyaxi Yudaya ra tēmui naxē. Alatala Asiriya mangē nan xēema wo yire.»

¹⁸ Na lōxōe, Alatala xēerie rafama nē kelife Misira xuree ma, a nun kumi kelife Asiriya bōxi ma. ¹⁹ E fama nē lude folee kui, gēme longorie ra, kunsie fari, nun ye yiree. ²⁰ Na lōxōe Marigi fama nē Asiriya mangē ra kelife xure xungbe naakiri ma, a xa wo rayaaagi jaaxi ra, alō mixi naxan fate maxabé birin mabima. ²¹ Na lōxōe, mixi fama ninge kerén nun si firin nan gbansan sotode, ²² e xijē fēnē sotoma naxan na. E luma na nun kumi gbansan nan don na. ²³ Na lōxōe, weni bili wulu kerén nu na xē naxan ma, naxan sare nu gbeti kole wulu kerén lima, naa findima nē tunbe nun baagi yire ra, ²⁴ koyinmae xalie wolima dennaxē. ²⁵ Xē nu sama geya naxee fari, tunbe nun baagi dinma nē naa ra, mixi yo mu suusa sigade naa sōnōn. Naa findima xurusee madonde nan gbansan na.

Annabi Esayi xa di xili safe

¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, «I xa keεdi tongo, a sebε kale ra, «Maheri Salali Hasi Basi,» naxan fasarixi «Kasarε ti, se birin xaninma mafuren mafuren.» ² I xa sεrεxεdubε Uri nun Yeberekiya xa di Sakari xili seedee ra n bε.»

³ Na tεmui, n naxa n maso n ma gine ra, a naxa tεgε a di bari. Alatala naxa a masen n bε, «A xili sa, «Maheri Salali Hasi Basi.» ⁴ Beenun na di xa mɔ, a fa nɔ a falade, «N nga, n ba,» Asiriya mange fama nε naafuu xariinde a naxan toma Damasi taa kui nun Samari boxi ma.»

⁵ Alatala man naxa a masen n bε, a naxε,

⁶ «Yi jama to bara Silowa xure xa baraka beñin,

Ala naxan fixi e ma,

e fa bira Resin nun Remaliyahu xa di xa fe fɔxɔ ra,

⁷ n tan Alatala fama nε banbaranyi xungbe ra e xili ma,

naxan findi Asiriya mange yεtε igboe ra.

A sεnbε luma nε alɔ banbaranyi naxan kelima xure,
a fa dangi boxi birin ma,

⁸ a din Yudaya ra, a te han a gbe mu nu luxi mεnnikae fan xa madula.

Emanuweli, na fama nε wo xa bɔxi birin xun nakanade.»

⁹ «Wo tan jamanε naxee na dunijja,

wo gere xui rate, kɔnɔ wo xun nakanama nε.

Wo wo yεtε yailan gere xili ma, kɔnɔ wo faxama nε.

Wo xa ti gere ki ma, kɔnɔ wo birama nε.

¹⁰ Wo natεe tongo, kɔnɔ a mu sɔɔcεyama.

Wo lanyi xiri wo boore tagi, kɔnɔ wo mu tima nε,

barima Ala na muxu ya ma.»

¹¹ Alatala naxa n nasi sεnbε ra, a falafe ra n bε, a n naxa bira yi jama jεrε ki kobi fɔxɔ ra. A naxε,

¹² «I naxa yanfanteya xili fala fe ma, yi jama a falama fe naxan ma yanfanteya.

I naxa gaaxu fe ya ra, yi jama gaaxuma fe naxan ya ra.

¹³ I xa Mange Alatala nan kolon sεniyεntε ra,

i xa xanme a tan nan xa fe ra,

i xa gaaxu a tan nan ya ra.

¹⁴ Na kui a findima nε wo bε yire sεniyεnx ra.

Kɔnɔ Isirayila bɔnsε firinyie bε,

a findima nε gεmε ra e dinma naxan na, e fa bira,

a findima nε gantanyi ra Darisalamukae bε.

¹⁵ Mixi gbegbe e sanyi radinma nε a ra,

e bira, e e maxɔnɔ, e xanin konyiya kui.»

¹⁶ Yi seedejɔxɔya naxan sεbεxi, wo xa tɔnxuma sa a ma, wo xa a ragata n ma fɔxirabirε yire. ¹⁷ N tan xaxili tixi Alatala ra, naxan a kobe soxi Yaxuba bɔnsε ra sinden. N bara n ma lanlanteya sa a ma.

¹⁸ N tan nun n ma die, Alatala naxee fixi n ma, muxu findixi tɔnxumae nan na Isirayila bɔxi ma Mange Alatala bε, naxan sabatixi Siyoní geya fari.

¹⁹ Mixi ndee a falama wo bε, wo xa siga karamoxεye yire, naxee mixi faxaxie rawçεyεnma makoyikoyi ra, wo xa gundo kolon. Kɔnɔ a mu lanma mixie xa e xa maxɔrinyie ti e Marigi Ala tan ma? A lanma mixi baloxi xa maxɔrinyi ti mixi faxaxi ma? ²⁰ Won xa won tuli mati Ala xa sεriyε ra a seedejɔxɔya fixi naxan ma. Xa na mu a ra, jama luma dimi nan tun kui, ²¹ E bɔxi igirimba kaame nun kɔntɔfili nan na. Kaame na xɔxɔ e ma tεmui naxε, e e ya ratema nε koore ma, e e xa mange nun e Marigi Ala danka. ²² E na gε na rabade, e fa e ya ragoro dunijja ma, e mu sese toma fo tɔɔrε, dimi, nun bɔnεsatareya.

²³ Kɔnɔ na dimi mu luma bɔxi ma abadan, tɔɔrε mu nɔma na jama ra. Sabulon nun Nafatali bɔxi halaki nε tεmui dangixi, kɔnɔ na bɔxi naxan xili falama «jamanε xa Galile,» na fama nε nɔrɔde kelife baa dε ra, han Yurudεn naakiri ma.

Di naxan findima mange ra

¹ Nama naxan nu na a jεrεfe dimi kui,
e bara naiyalanyi xungbe to.

Tɔɔrε xa nɔε nu na naxee fari,

naiyalanyi xungbe bara yanba e ma.

² Alatala, i bara na jaama xun nakeli,
i bara seewewe xungbe fi e ma.

E seewaxi i ya ra

alɔ mixie seewama sansi xaba təmui ki naxε,
alɔ mixie seewama harige sotofe ra ki naxε.

³ E seewaxi barima kote binye naxan nu dətenxi e ma,

i bara na ba naa,
luxusinyi naxan nu e bənbəma e fari ma,
i bara na kana alɔ i Madiyankae rabira təmui naxε.

⁴ E yaxuie xa sankiri naxee nu e maboronma,
e donna naxee noxoxi wuli ra,
nee birin bara wɔlɛ te xoora, e gan feo.

⁵ Barima Ala bara a niya won xa di nde sotɔ,
a mangεya fixi naxan ma.
Na di fama xilide yi ki ne:

Marasima fisamante, Ala Sənbəma,
Baba naxan buma abadan, Bəjəesa Mange.

⁶ A xa mangεya nun a xa bəjəesa mu jɔnma.
A dəxɔma ne Dawuda xa kibanyi kui abadan.

A na mangεya rabama tinxinyi nun nəndi nan na,
kelife yakosi ma han dan mu naxan ma.

Mange Alatala fama na nan nabade,
barima a mu wama a firin nde xɔn.

⁷ Marigi nu bara kiti jaaxi sa Yaxuba bənsɔε ma,
a naxan dəxɔ Isirayila ma.

⁸ Efiramikae nun Samarike nu bara na kolon,
kɔnɔ e naxa a fala e xa yetε igboya kui,

⁹ «Biriki banxi bara bira,
kɔnɔ muxu fama a tide gəmə masolixie nan na.

Sikomoro bilie bara sege,
kɔnɔ muxu fama sediri bilie side e jɔxɔε ra.»

¹⁰ Na wɔyεnyi ma Alatala fama ne Resin yaxuie rageenide e xili ma,
¹¹ A fama ne Aramikae ra kelife sogetede,

A fa Filisitakae fan na keli sogegerode,
alako e xa Isirayilakae sɔntɔ a jaaxi ra.

Hali na birin to raba,

Alatala xa xɔnε mu gbilenxi e fɔxɔ ra,

a belexε man itexi e xili ma,

¹² barima jaama tan tondi ne a yetε ragbilende a bənbəma ma,
e mu Mange Alatala fen.

¹³ Na kui Alatala Isirayila xunyi nun a xuli bolonma ne,
a tugi bili nun kale xunxuri rabirama ne.

¹⁴ Isirayila xunyi na a xa yareratie nan na,
a xuli na a xa namijɔnme wule falεe nan na.

¹⁵ Na yareratie bara jaama ralɔε,
e bara e ifu.

¹⁶ Na nan a ra, Alatala mu jəleixinma e xa fonikee ra,
a mu kinikinima e xa kirdie nun kaajε ginεe ma,
barima e birin yunubi jaaxie rabama,
wɔyεn kobie nan tun minima e de i.

¹⁷ Gbaloe na fafe e ma alɔ te naxan na fili ma,
a fa jnooge jaaxi nun tunbe birin gan,
tuuri fa te koore ma.

¹⁸ Mange Alatala xa xɔnε bara dunija rasεrεn,
adamadie bara lu alɔ te naxee e boore gan, mixi yo mu kisi.

¹⁹ E bara e boore muŋja naxan nu na e yirefanyi ma,
kɔnɔ e naxa lu kaame kui.
E bara nde muŋja naxan nu na e kɔola ma,
kɔnɔ e mu wasa, kankan naxa din a boore ra.
²⁰ Manasikae bara Efiramikae tɔɔrɔ,
Efiramikae bara Manasikae tɔɔrɔ,
e firin bara din Yudaya ra.

Hali na birin to raba,
Alatala xa xɔnɛ mu gbilenxi e fɔxɔ ra,
a bɛlɛxɛ man itexi e xili ma.

10

Alatala xɔnɔfe yarerati jaaxie ma
¹ Naxankate na yareratie bɛ,
naxee yaamari jaaxie sɛbɛma, naxee tɔɔnɛge tima,
² alako e xa misikiinɛ tɔɔrɔ kiti jaaxi ra,
e tinxitareya raba setaree ra naxan baloe bama kaŋɛ ginɛe nun kiridie yi ra.
³ Wo munse rabama dɛntɛgɛ sa loxɔ Alatala ya i?
Wo wo xaxili tima nde ra alako wo xa ratanga?
⁴ Wo birama nɛ geelimanie bun ma, wo cnuɔ mixi faxaxie ya ma.
Hali na birin to rabama,
Alatala xa xɔnɛ mu gbilenma wo fɔxɔ ra,
a bɛlɛxɛ man itema nɛ wo xili ma.

Asiriya xa Jaxankate
⁵ Naxankate na Asiriya bɛ,
naxan findixi n ma wuri bɔnbɔ ti se ra n ma xɔnɛ kui.
N ma gbendegela na a ra.
⁶ N e tan nan xɛɛma jaamane murutaxi xili ma,
n e tan nan nasigama jaama xili ma, naxan n naxɔnɔxi,
alako e xa naafuli ba na jaama yi ra,
e fa e maboron taa kui ałɔ boora.

⁷ Kɔnɔ Asiriyakae xa natɛ tan nu na fe gbɛtɛ nan ma.
E nu bara natɛ tongo e xa e xun nakana kerenyi ra,
ałɔ e luma a raba ra dunijna ma ki naxɛ.
⁸ E xa mangɛ naxɛ, «N ma sɔɔri yareratie birin mu findixi mangɛe xa ra?»
⁹ Kalano taa mu sɔɔntɔ xɛ ałɔ Karakemisi?
Xamata fan mu faxa xɛ ałɔ Arapadi?
Samari mu kana xɛ ałɔ Damasi?
¹⁰ Xa n bara nɔ na bɔxie ra a nun e xa kuyee,
kuye naxee sɛnbɛ gbo Darisalamu nun Samari gbee bɛ,
¹¹ n mu na mɔɔli rabama xɛ Darisalamu fan nun a xa kuyee ra?
N naxan nabaxi Samari nun a xa kuye ra,
n mu nɔma xɛ na fan nabade Darisalamu ra xɛ?»

¹² «Kɔnɔ n tan Alatala na gɛ n ma wali birin nakamalide Siyoni geya fari nun Darisalamu, n fama nɛ n ya rafindide Asiriya mangɛ ma, n a xa yɛtɛ igboya sare ragbilen a ma,¹³ barima a luma a fala ra,
«N bara yi birin naba n yɛtɛ sɛnbɛ ra,
n ma fahaamui nan a niya dunijna bɔxi birin xa lu n yi ra,
n bara sie xa naafuli tongo n yɛtɛ bɛ,
n bara nɔ mangɛ birin na, n findixi mangɛ sɛnbɛma nan na.
¹⁴ N bara n bɛlɛxɛ itala sie xa bannaya tagi,
n fa naafuli tongo ałɔ mixi xɔni xɛlɛe bama a tɛɛ kui ki naxɛ.
Mixi yo mu nɔ tɔnyi dɔɔxɔde n ma.»»

¹⁵ «Bera kole a yɛtɛ matɔxɔma a rawalima bɛ?
Sera a yɛtɛ matɔxɔma kamuderi bɛ?
Bɔnbɔ wuri nɔma mixi bɛlɛxɛ ratede?
Luxusinyi nɔma mixi bɔnbɔde?

- 16 Na kui Alatala Sənbəma fama nə a xa səɔri xungbee xəside,
a fa e gan tə xərçxəs ra.
 17 Isirayila Marigi Alatala luma nə alə tə səniyənxı,
naxan e xa tunbe nun baagi birin gamma ləxə keren.
 18 Isirayila xa fətənyi nun a xa xəe xun fama nə kanade alə furema naxan na xəsife.
 19 Dimədi yati nəmə a xa wuri bili dənənxəsə kontide naxee luma a xa fətənyie kui.»

Isirayila mixi dənənxəsə

- 20 Na ləxəs Isirayila mixi dənənxəsə mu e xaxili tima mixie ra sənən,
naxee nu bara nə e ra.
 Yaxuba bənsəs e xaxili tima Alatala nan na,
naxan findixi Isirayila xa Səniyəntəs ra.
 21 Yaxuba bənsəs mixi dənənxəsə fama nə gbilende Ala Sənbəma ma.
 22 Isirayila, hali i xa jəama sa gbo nə
alə məyənyi naxan na baa dəs ra,
dondoronti nan tun gibilema e xənyi.
 Alatala bara natə tongo tinxinyi kui Isirayilakae səntəfe ra.
 23 Alatala Sənbəma fama nə na natə rakamalide bəxi birin kanafe ra.

- 24 Na kui Alatala Sənbəma bara yi masenyi ti, a naxə,
«Wo tan, n ma jəama naxan sabatixi Siyonı,
hali wo mu gaaxu Asiriyakae ya ra,
naxee na wo bənbəfə luxusinyi nun wuri ra,
alə Misirakae nu a rabama ki naxə.
 25 A gbe mu luxi n ma xənəs xa gibile wo fəxə ra,
a fa e tan xun nakana.»

- 26 Alatala Sənbəma fama nə a xa luxusinyi itede e xili ma,
alə a naxan naba Madiyankae xa mangə Orebı ra.
 A fama nə a xa yisuxuwuri itede baa xun ma,
alə a raba Misira bəxi ma ki naxə.
 27 Na ləxəs Ala wo xa kote binye bama nə wo tunki ma e naxan saxi wo xun ma.
 Wo xun nakelima nə han na kote birin ba wo xun ma.

- 28 Wo yaxuie soma nə Ayata, e dangi Migiron ra, e kote nde lu Mikimasi.
 29 E dangima mənni nə, e yonkin Gebali.
 Gaaxui Ramakae suxuma nə,
mixie e gima nə Səlū xa bəxi ma Gibeya.
 30 Bati Galimukae na wafe.
 «Layisakae, wo xa wo tuli mati.
 Anatətikae, wo makinikini.»
 31 Madamenakae na yesenfe,
 Gebimikae na e nəxunfe.
 32 Na ləxəs na yaxuie danma Nobo nə,
 e bələxə ramaxa Siyonı geya xili ma Darisalamu.

- 33 Marigi Alatala Sənbəma mato,
 a na wuri bili salonyi bolonfe sənbəs ra.
 A na wuri bili itexi rabirafe bəxi ma.
 34 A fama nə Liban fətənyi belebele fənde a xa bera ra.

Al Masiihu xa mangəya

- ¹ Salonyi nde bulama nə Yisayı bənsəs ma,
 a sanke a niyama nə a xa bogi fanyi ramini.
² Alatala Xaxili goroma nə a ma,
 a findi fahaaamui, kolonyi, marasi, sənbəs, nun Ala yaragaaxui ra.
³ A səewama nə Alatala xa yaragaaxui kui.
 A mu kiiti sama fe toxi xa na mu a ra fe məxi tun xa ma.

⁴ A misikiin  e makiitima n   tinxinyi ra,
a nate fanyi tongo setaree b  .

A dunjna makiitima n   a x  r  x  e ra,
a yaamari fi mixi jaaxie xa s  nt  .

⁵ A fe birin nabama tinxinyi nan na,
a xa laayidi mu kanama feo.

⁶ Na l  x  e, wulai bare nun y  x  e luma n   yire keren,
xulumase nun si, ninge y  r  e nun y  t  e,
e birin luma n   yire keren,
dim  di nde fa e d   madon.

⁷ Ninge nun barat   e d   madonma n   yire keren,
e xa die sa yire keren.

Y  t  e nun ninge birin fama s  x  e nan donde.

⁸ Na l  x  e diyore berema ne tanbalunbe ra,
dim  di a belex   raso sagale yili kui.

⁹ Fe c  x  c   yo mu s  t  ma n tan Alatala xa geya s  niy  nxi fari,
dunjna birin n kolonma n   alo y  x  e baa kolonma ki nax  .

¹⁰ Na l  x  e, Yisayi b  ns  e findima t  nxuma nan na si birin b  ,
e fa e xun ti a ra biny   kui.

¹¹ Na l  x  e, Alatala man a x  ny   italamma n  

a xa jaama d  nx  e rakisife ra,
naxee nu luma Asiriya, Misira, Patirosi, Kusi, Elama, Sinara, Xamata, nun baa surie ma.

¹² A t  nxuma masenma n   si birin b  .

A Isirayila nun Yudaya mixie malanma n  ,
naxee nu rayensenxi dunjna tunxun naani ma.

¹³ Efirami b  ns  e xa t  c  ne j  n  ma n  ,
Yuda b  ns  e xa gere masofe fan j  n  ma n  .
Efirami b  je xinbelima n   Yudaya mabiri,
Yudaya fan gere luma n  .

¹⁴ E lanma n   Filisitakae gerefe ma sogetede mabiri,
e e yaxui fan gere naxee na sogegorode mabiri.

E n  ma n   Edonkae nun Mowabakae ra,
Amonikae fan lu e sagoe.

¹⁵ Alatala baa itaxun n   a xa jaama b   e to keli Misira b  xi ma.

A Efirati xure fan itaxunma n   a xa foye magaaxuxi ra,
a fa findi kira ra, jaama naxee igirimma e xaraxi ra.

¹⁶ Alatala kira fima n   a xa jaama d  nx  e ma,
alako e xa keli Asiriya, alo e benbae Isirayilakae mini Misira b  xi ra ki nax  .

12

Marakisi Mange xa mat  x  e

¹ Na l  x  e wo fama n   a falade,
«Muxu bara i tan Alatala mat  x  .

I nu bara c  n  c   muxu ma,
k  n  c   i xa x  ne bara gbilen muxu f  x   ra,
i fa muxu madundu.

² Muxu Rakisima nan na Ala ra.

Muxu bara la i ra, sese mu muxu magaaxuma s  n  n  ,
barima i tan Alatala nan na muxu s  nb   ra,
i tan nan na muxu xa kisi ra.

Na bara a niya muxu xa b  etti ba i mat  x  fe ra.»

³ Wo fama n   ye bade kisi dulonyi kui s  ew   ra.

⁴ Na l  x  e, wo fama n   a falade,
«Wo xa Alatala mat  x  ,
wo xa a xili masen dunjna b  ,

wo xa a xa wali fanyie fala jiamanε ma.
 5 Wo xa Alatala matçxč bεetie ra a xa kaabanakoe xa fe ra.
 Wo xa dunijna birin nakolon a xa nɔrε ra.
 6 Wo tan Siyonikae, wo xa wo xui ramini sεεwε ra,
 barima Isirayila xa Sεniyεntε senbe gbo wo tagi!»

13

Babilon xa fe rajonyi

1 Alatala xa masenyi Amosi xa di Annabi Esayi bε Babilon xili ma.
 2 Wo tɔnxuma raba geya fari,
 wo wo xui rate e yamarife ra,
 e xa kuntigie xa naadεe igbusan.
 3 N bara yaamari fi n ma mixi sugandixie ma,
 n bara n ma jalamae xili n ma xɔnε masende xunnakeli kui.

4 Nama xui wunduma geyae fari,
 jamae na e malanfe naa.
 Mange Alatala na a xa sɔɔrie xilife gere ma,
 5 e kelixi yire makuye koore baanyi.
 Alatala nun a xa mixie fama nε yi bɔxi jaxankatade a xa xɔnε kui.

6 Wo xa gbelegbele tɔɔre kui,
 barima Alatala xa lɔxɔε bara makɔre,
 a na fafe alo gbaloe naxan kelixi Ala Sεnbεma ma.
 7 Mixie sεnbe jɔnma nε,
 limaniya ba e bɔjε ma.
 8 Gaaxui nun tɔɔre nɔnma nε e ra,
 e e kutun xɔnε be alo gine di furi na keli a ra.
 Gaaxui belebele toma nε e yatagie ma.

9 Alatala xa lɔxɔε xcɔxcɔε na fafe,
 a fama nε a xa xɔnε ra naxan bɔxi xun nakanama,
 naxan yunubitɔεe sɔntɔma.
 10 Tunbuie xa yanbe jɔnma nε,
 soge ifɔɔrɔma nε, kike mu yanbama sɔnɔn.
 11 N dunijna ratɔnma nε a xa fe jiaaxi xa fe ra,
 n yunubitɔεe jaxankata e xa yunubie xa fe ra.
 N yεtε igboe xun nakanama nε,
 n funmalae xa nɔε rabira.
 12 N adamadie xurunma nε,
 alo xεεma fanyi xurunma ki naxε.
 13 N tan Mange Alatala,
 n koore nun bɔxi rasεrεma nε n ma xɔnε kui.
 14 Mixie luma nε e gi ra alo bole naxan na wula i,
 e lu alo xuruse kantama mu naxan fɔxɔ ra.
 E gbilenma nε e xɔnyi e kelixi dεnnaxε.
 15 E naxee suxuma kira ra, e fama nε e sɔxɔde tanbe ra,
 e fa faxade santidegεma ra.
 16 E xa die sɔntɔma nε a jaaxi ra e ya xɔri,
 e xa banxie kasara, e xa ginεe masa e ya xɔri.

17 N na birin nabama Medekae nan saabui ra,
 gbeti nun xεεma mu naxee madaxuma.
 18 E xa xalie fonikee rabirama nε,
 e mu kinikinima diyɔrεe ma,
 e mu kinikinima dimedie ma.
 19 Alatala nan Babilon xa fe xun nakanama,
 alo a rabaxi Sodoma nun Gomora ra ki naxε.
 Babilon, naxan xa nɔrε gbo dunijna ma,
 a birama nε a xa yεtε igboja kui.

²⁰ Mixi yo mu sabatima mənni sənən.
 Hali biyaasilae nun xuruse dəmadonyie mu yonkinma naa.
²¹ Wulai subee gbansan nan luma naa.
 Wulai baree nun xundie nan xima naa banxi kanaxie kui.
 Wulai sie toma ne naa e tugamma.
²² Xulumasee nan luma e xui ramini ra mangə banxie kui,
 wulai baree e pərə na longori birin.
 Babilən naxankata təmui bara a li,
 a gbe mu luxi sənən.

14

Babilən xa naxankate

¹ Alatala kinikinima ne Yaxuba bənsəs ma, a fa e rasabati e xənyi Isirayila bəxi ma. Xərəe fan kafuma ne e ma, e lu lanyi kui Yaxuba bənsəs ya ma. ² Sie e malima ne sabatide e xənyi, na sie fa findi Isirayila xa konyie ra. Mixi naxee nu bara e susu, e tan yati bara findi Isirayila xa konyie ra.

³ Alatala na malabui fi wo ma wo xa təcəre nun fe xərəxəs xa fe ra təmui naxə, a fa wo ramini wo xa konyiňa wali xərəxəs kui naxan nu bara dəxə wo ma, ⁴ wo fama ne yi masenyi tide Babilən mangə bəs,
 «Munse naxankate kanyi raləexi?

A təcəre naxan dəxəxi mixie ma, na jənəni di?

⁵ Alatala bara mixi jiaaxi xa wuri bənbə ti se ibolon,
 a bara mangə kobi xa munyaati igira,

⁶ naxan nu jənəmae bənbəma a xa bəjəs te ra, naxan mu danma
 naxan nu nəsə dəxəma jəmanəs ma a xa xənə kui.»

⁷ «Yakəsi dunija na malabui nun xaxilisa nan kui fa,
 birin na e xui itefe səsəwə kui.

⁸ Hali wuri bili naxee na Liban, e na pəlexinfe i xa fe danyi ra, e nu fa a fala,
 «Kafi i bira, mixi yo mu muxu fənmə sənən.»

⁹ Aligiyama na a yailanfe i fafe ra.

Kuntigie furee rakelima ne i ya ra aligiyama dimi kui,
 si mangə birin nakelima ne e xa kibanyie kui,

¹⁰ i rasənəfe yi wəyənyi ra,
 «I fan sənbə bara kana alə muxu tan,
 won birin bara lu yire keren.

¹¹ I xa yətə igboya bara ragoro gaburi kui,
 i xa sigie bara dundu, kulie bara lu i xa sade ma.»»

¹² «I bara bira kelife koore ma,
 i tan naxan nu yanbama alə subaxə looloe.

E bara i rabira bəxi, i tan naxan nu nəxī jəmanəs e ra.

¹³ I nu a fala ne i bəjəs kui,
 «N tan temə ne han ariyanna,
 n findi naa mangə ra, n dəxə n ma kibanyi kui
 malanyi ya ma naxan nabama na geysə səniyənxı fari.

¹⁴ N temə ne nuxui fari, n lu alə Ala Sənbəma.»»

¹⁵ «Kənə i xa nate bara kana, e bara i ragoro kelife koore ma han gaburi kui,
 i xa lu yili tilinxı kui aligiyama.

¹⁶ Faxa mixi naxee i toma naa,
 nee e ya banbanma ne i ra, e fə a maŋəxun,
 «Yi nan findixi na mixi ra naxan nu dunija imaxama,
 naxan nu mangəya kanama,
¹⁷ naxan nu dunija findima gbengberenyi ra a xa taae kanafe ra,
 naxan nu tondima a xa geelimanie bəjinde?»»

¹⁸ «Namənə mangə birin nagataxi e xa gaburi binyə nan kui,

¹⁹ kənə i tan mu ragataxi i xa gaburi kui,

alo salonyi naxan səgəma wuri ma,
alo sɔɔri naxan faxaxi santidegəma ra a lu a booree furee ya ma,
e birin fa goro aligiyama yili kui.
20 Binyε yo mu luma i xa jɔɔn fe kui alo e tan,
barima i bara i xa bɔɔxi tuxunsan, i bara i xa j̄ama sɔɔntɔ.»

«Mixi j̄aaxi xa die xili nɛɛmuma nɛ dunipa ra.
21 E xa die kɔn xa raxaba e babae xa yunubie xa fe ra,
e naxa e ikeli fa, e bɔɔxi sɔɔt e taae tima dɛnnaxε.
22 N tan Alatala Sənbəma kelima nɛ e xili ma,
n Babilɔn xili nun a bɔɔnsɛ dɔɔnxɔɛ rəjɔɔnma nɛ,
e xa di yo mu luma naa.
23 N e xɔɔnyi findima xundi yire nan na ye j̄aaxi luma dɛnnaxε.
N nee xun nakanama feo.»
Alatala Sənbəma xa masenyi nan na ki.

Asiriya xa j̄axankate

24 Mange Alatala bara a kali yi masenyi ra,
«N natε naxan tongoxi a fama kamalide,
n waxɔɔnfe mu kanama.
25 N Asiriya butuxunma nɛ n ma bɔɔxi kui,
n e boronma nɛ n ma geyae fari.
E xa nɔɔ bama nɛ n ma j̄ama fari,
n e xa kote bama nɛ n ma mixie xun.»

26 Nate nan na ki naxan tongoxi dunipa birin xili ma.
Alatala Sənbəma bɛlexε nan na ki,
a naxan italaxi j̄amanε birin xili ma.
27 Alatala bara na natε tongo. Nde na kanama?
Alatala nan bɛlexε italaxi. Nde na isoma?

Filisita xa j̄axankate

28 Mange Axasi faxa j̄ε naxan na, Ala yi masenyi nan ti,
29 «Filisitakae, wo naxa sɛɛwa wo yaxuie birafe ra.
Kelife bɔɔximase nde ma, bɔɔximase gβɛtε nan barima,
naxan xulun, a xɔɔnɔ na singe be.
30 Na kui, misikiinée fama nɛ balode,
tɔɔrɔmixie malabuma nɛ xaxilisa kui,
kɔnɔ wo tan Filisitakae, n wo faxama nɛ kaame ra,
n wo bɔɔnsɛ dɔɔnxɔɛ sɔɔntɔma nɛ.
31 Wa xui xa mini wo ya ma, limaniya xa ba wo yi!
Tuuri foɔɔrε na tefe kɔɔla biri ra,
sɔɔri yo mu baxi e ra.»

32 Yaabi mundun fima sie xa xɛɛrae ma?
E a falama nɛ, «Alatala nan Siyonı xa fe mabanbanxi,
a a xa j̄ama tɔɔrɔxi kanta.»

15

Mowaba xa j̄axankate

¹ Masenyi nan ya Mowaba xa fe ra:
A xa taa Ari xun bara rakana kɔɛ keren kui.
A xa taa Kiri xun bara rakana kɔɛ keren kui.
² Dibonkae sigama nɛ Wade e xa kuyee yire.
Mowabakae na wafe e xa taae Nebo nun Medeba xa fe ra,
e e xunyi bii, e e dɛ xabee maxaba sunnunyi kui.
³ E j̄ɔɔnyi dugie ragoroma e ma kira ra.
E birin wama nɛ e xui itexi ra e xa banxie kɔn na nun e xa taa malandee kui.
⁴ Xesibɔɔnkae nun Eleyalekae na gbelegbelefe,
e wa xui sa mɛma han Yahasi taa kui.
Mowaba sɔɔrie na gbelegbelefe na nan ma,

limaniya bara ba e yi ra.

⁵ N bɔjɛ fan na wafe Mowabakae xa fe ra.
 E xa mixie e gima nɛ han Sowari taa, han Egelati Selisiya taa.
 E tema nɛ wa ra Luxiti,
 e wa Xoronayimi kira ra,
⁶ barima Nimirin xure bara xɔri,
 filie bara xara, sansie bara kana, burexɛ xinde yo mu na sɔnɔn.
⁷ Na bara a niya e xa e xa se dɔnɔxɔe xanin konde yire xure fɛ ma.
⁸ Mowaba wa xui mɛma nɛ naaninyie ra,
 han Egelayimi, han Beera Elimi.
⁹ Dimɔn xuree ragbeelixi wuli ra,
 kɔnɔ n mu gɛxi sinden.
 Gbaloe dinma nɛ Mowabakae birin na,
 naxee e gima, nun naxee luma e xa bɔxi ma.

16

Mowabakae dɛmɛri fenfe Darisalamu

¹ Wo xa yɛxɛɛ kontonyi nde rasanba bɔxi mangɛ xɔn ma,
 kelife Sela naxan na Mowaba wula i, han Siyoni geya tofanyi.
² Mowaba ginɛe e gima nɛ Arinon xure igiridee,
 kɔnɔ e luma nɛ ałɔ xɔni naxee kerixi e tɛɛ kui.
³ Mowabakae naxɛ, «Darisalamukae, wo xa wo bore to,
 wo xa natɛ nde tongo muxu xa fe ra.
 Wo xa muxu nɔxun wo xɔnyi,
 wo naxa muxu yanfa won yaxuie ma.
⁴ Wo xa Mowabakae ratanga kasarati ma,
 naxee kantari fenma wo xɔnyi, wo xa e makanta.»

Kasarati fama sigade,
 a xa natɛ mu kamalima bɔxi kanafe ra.
⁵ Mangɛ kibanyi fama nɛ mabanbande dugutɛgɛya ra.
 Tinxintɔɛ nde naxan fatanxi Dawuda bɔnsɔɛ ra,
 naxan kiiti sama nɔndi ra tinxintɔe be,
 a fama nɛ a magorode a xa kibanyi kui.

⁶ Muxu bara Mowabakae xa yɛtɛ igboja kolon.
 A jɔxɔ a ma a fisə mixi birin be.
 A a yɛtɛ matɔxɔma tɛmui birin,
 kɔnɔ nɔndi yo mu na na matɔxɔe kui.
⁷ Yakosi Mowabakae na wafe e xa bɔxi xa fe ra,
 e na sunnunyi kui Kire Xareseti xa daxamui kanɛ xa fe ra.
⁸ Xesibɔn nun Sibima wɛni bilie bara kana.
 Namane mangee bara nee birin kana,
 naxee nu sigama Yaasɛri taa mabiri, han gbengberenyi ma, han baa dɛ ra.
⁹ Na kui n fan wama nɛ Yaasɛri sɛeti ma Sibima wɛni xɛ xa fe ra.
 N yaye Xesibɔn nun Eleyale lima nɛ,
 barima wo mu sɛɛwɛ xui raminima sɔnɔn wo xa xɛe nun wo xa wɛni bogie xa fe ra.
¹⁰ Sɛɛwɛ xui bara jɔn wo xa sansi yiree.
 Nɛlexin xui mu mɛma wo xa wɛni xɛe yire sɔnɔn.
 Wɛni yailanmae mu wɛni bogi bunduma sɔnɔn,
 e mu jɛlexin sigi sama na wali xa fe ra.
¹¹ N bɔjɛ na tɔɔrɔfe Mowaba xa fe ra,
 n sondonyi na wafe Kiri Xareseti xa fe ra.
¹² Mowabakae bara mini sigafe ra e xa kuyee yire,
 e xa sa e xa alae makula,
 kɔnɔ na fan findima fe fufafu nan na.

¹³ Alatala xa masenyi nan na ki Mowaba xa fe ra, naxan masenxi t̄emui dangixi. ¹⁴ Kōnō yakōsi Alatala naxε, «Beenun j̄ε saxan xa kamali, alō a kamalima walikε bε a xa lanyi kui ki naxε, Mowabakae xa xunnakeli j̄onma nε, a xa j̄ama mabere. Mixi dondoronti nan natangama gbaloe ma.»

17

Damasi xa j̄axankate

¹ Masenyi nan ya Damasi xa fe ra:

Damasi taa xun nakanama nε.

² Aroweri taae rabεj̄inma nε,
e findi fiili ra xuruse dε madonma dεnnaxε.

Mixi yo mu luma naa naxan xurusee t̄oɔr̄oma.

³ Efirami taa makantaxi xun nakanama nε.

Damasi mu findima mangataa ra sɔnɔn.

Arami mixi dɔnχɔe luma nε alō Isirayilakae.

⁴ «Na lɔxɔe Yaxuba xa dariyε xurunma nε,
a fate xɔsima nε.

⁵ A luma nε alō xεε xaba t̄emui Refa gulunba kui.

Sansie tixi, e xabamae fa e xaba.

⁶ Bogi keren keren nan luma a sansi kōn na,
alō Oliwi bogi keren keren luma a bili kōn na ki naxε,
firin xa na mu a ra saxan lu a kōn na,
naani xa na mu a ra suuli to salonyi keren ma.»

Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan na ki.

⁷ Na lɔxɔe mixie fama nε Daali Marigi tote, naxan findixi Isirayila xa Səniyentoε ra. ⁸ E mu e ya rafindima kuyee ma sɔnɔn, e bεlεxε naxee yailanxi. E mu sigama surayi gande e xa wuri masolixie yire, e bεlεxε sole naxee rafalaxi.

⁹ Na lɔxɔe e xa taa sənb̄emae rabεj̄inma nε, e findi fɔtɔnyi ra geya fari, alō Amori xa taae rabεj̄in ki naxε Isirayilakae ya ra. A birin kanama nε.

¹⁰ Wo bara nεεmu wo Rakisima Ala ma,
naxan findixi wo kantama ra.

Wo bara sansi fanyi si naxan kelixi yire makuye.

¹¹ Wo to e si, e naxa bulu wo ya xɔri na kuye iba gεesεgε.

E naxa fuga keren na, kōnɔ a xaba t̄emui wo mu bogi yo toma naa.

Wo luma t̄oɔrε nan tun kui.

¹² Naxankate xungbe nan na ki.

Nama gbegbe na wundufe alō baa mɔrɔnyi,
e na sɔnɔe ratefe alō susui belebele.

¹³ Kōnɔ hali e wundu,
e e gima nε Alatala xa xaaŋε ya ra,
e siga yire makuye alō foye maale lagi xaninma ki naxε,
alō foye sεxε xaninma ki naxε geyae fari,
alō turunnaadε xube rakelima ki naxε.

¹⁴ E fama gere ra nunmare t̄emui nε,
kōnɔ beenun kuye xa iba, sese mu luma naa sɔnɔn.

Naxee dusuma won xun na, e fu won ma,
nee xa fe rabama na ki nε.

Naxee baganma won ma, e won ma naafuli tongo, e xa fe rajɔnma na ki nε.

18

Kusi xa j̄axankate

¹ Wo tan naxee na Kusi xuree naakiri ma,
xɔni gabutenyi xui mɛma dεnnaxε,

² naxee xεεrae xεεma kunkui kui baa ma.

N tan bara xεεrae xulunxie xεε na si ma,
si bɔnɔe kuye rayabuxi,

naxan magaaxu kabi e fɔlε gere xa fe ra,

naxan sabatixi bɔxi ma xure wuyaxi na dənnaxε.

³ Wo tan dunijia mixi birin, naxee sabatixi wo xa bɔxi ma, wo na tɔnxuma to geya fari, wo wo ya ti na ra.

Wo na sare xui mɛ, wo wo tulī mati na ra,

⁴ barima Alatala yi nan masenxi n bɛ, a naxε,

«N magoroxi n xɔnyi xaxilisa kui, alɔ wuyenyi luxi sansi ma sogofure tɛmui ki naxε,

alɔ nuxui na ti xɛ xum ma jɛmɛ ra.»

⁵ Beenun sansi xaba tɛmui xa a li, sansi na gɛ fugade, kɔnɔ a bogi mu minixi sinden, Alatala fama nɛ sansi fuge bolonde fineɛ ra,

a fa salonyie yati masɛgɛ.

⁶ A bogi nan luma xɔnie nun wulai sube bɛ,

e naxan donna sogofure nun jɛmɛ ra.

⁷ Na tɛmui si sɛnbɛma nde fama nɛ hadiya ra Mangɛ Alatala bɛ,

si bɔnsɔɛ kuye, rayabuxi,

naxan magaaxu yire birin,

naxan xa xui fala xɔnɔ.

E fama na hadiya ra Siyoni geya nan fari,

Alatala Sɛnbɛma xili matɔxɔma dənnaxε.

19

Misira xa jaxankate nun e xa kisi

¹ Naxankate na Misira bɛ.

Alatala na fafe Misirakae xili ma nuxui fari.

E xa kuyee na sɛrɛnfe a ya ra,

gaaxui bara lu e bɔjɛ ma.

² N Misirakae radinma nɛ e boore ra,

kankan nu fa a ngaxakerenyi nun a dɛ fan boore gere taa nun mangɛya xa fe ra.

³ Limaniya bama nɛ Misirakae yi ra,

n e xa natɛ birin kana nɛ e ra.

E marasi fenma nɛ e xa alae ra,

e e benba faxaxie maxandi sematoee nun duuree saabui ra.

⁴ N Misirakae soma nɛ mangɛ yi ra naxee xa fe maxɔrɔxɔ,

naxee xa yaamari findi tɔɔreɛ ra jɛma bɛ.

Alatala Sɛnbɛma xa masenyi nan ya.

⁵ Baa nun xuree ye xɔrima nɛ.

⁶ Ye naxan luma xureguli, a bɔrɔma nɛ, a xiri jnaaxi fa te.

Sansi birin naxee na xure dɛ ra e lisima nɛ.

⁷ Hali naxee na Nili xure xungbe dɛ ra, a soma baa ma dənnaxε, e fan lisima nɛ.

Xɛ naxee na xure dɛ ra, e xarama nɛ, foye fa a birin xanin.

⁸ Yɛxɛ suxui birin wama nɛ,

naxee kɔnyi nun yɛlɛ wolima xure ma.

⁹ Naxee gɛsɛ rawalima, e fan luma nɛ tɔɔre kui, limaniya ba e yi ra.

¹⁰ Naxee dugie rawalima, e xun nakanama nɛ, e bɔjɛ rajnaaxu e ma.

¹¹ Sowan mangɛ mu sese fahaamuma,

Firawuna xa marasie mu xaxili fanyi yo sɔtɔxi yi fe kui.

Mixi a falama di Firawuna bɛ,

«Muxu tan findixi lɔnnilae nan na,

mangɛ forie xa die nan muxu ra?»

¹² Wo xa lɔnnilae na minden?

E xa wo rakolon Mangɛ Alatala fama naxan nabade Misira ra.

¹³ Sowan mangɛ findixi xaxilitare nan na,

Nofa mangɛ mu gɛxi fahaamui sɔtɔde.

Misira bɔnsɔɛ yareratie na Misirakae ralɔɛfe nɛ.

¹⁴ Marigi bara e xaxili ya iso,
alako e xa Misirakae ralčε e xa fe birin kui,
e fa lu alč siisila naxan birama a xa bčxunyi ma.

¹⁵ Misirakae mu nčma sese ra e xa mangεe nun e xa kuntigie saabui ra.

¹⁶ Na lčxčε Misirakae na Mangε Alatala xa sčnbe to, e sčrenma ne gaaxui kui alč ginεe. ¹⁷ Yudaya xili nan fama Misirakae magaaxude a jaaxi ra, fe ma Alatala Sčnbčema naxan natεxi e xili ma.

¹⁸ Na lčxčε taa suuli nan luma Misira boxi ma, naxee Kanaan xui falama, e man lu Alatala Sčnbčema yi ra. Na taa nde fama ne xilide Heresi.

¹⁹ Na lčxčε sčrεxεbade kerend luma ne Alatala bε Misira boxi tagi, tonxuma gεmε fan tima ne a bε Misira naaninyi ra. ²⁰ Na findima Alatala Sčnbčema xa tčnxuma nun seedejččoya nan na Misira bε. E na e xui rate Alatala ma, a marakisima xεxma ne e ratangade e xa jnaxankatamae ma.

²¹ Na lčxčε Alatala a yεtε masenma ne Misirakae bε, e fa a kolon Ala ra. E fama a batude sčrεxε nun sansi xčri hadiya nan na, e kεrε tongo a bε e naxan nakamalima. ²² Alatala gbaloe ragoroma ne Misirakae ma, kčnč e na e yεtε ragbilen a ma, Alatala man kinikinima ne e ma a xa hinne ra.

²³ Na lčxčε kira luma ne Misira nun Asiriya tagi. Asiriyakae sigama ne Misira, Misirakae fan siga Asiriya. E malanma ne yire kerend Alatala batufe ra.

²⁴ Na lčxčε Isirayila, Misira, nun Asiriya, barake luma ne e saxanyi birin ma dunija. ²⁵ Alatala Sčnbčema dubama ne e bε, a a masen, «Barake xa lu n ma jaama Misira ma, barake xa lu n ma daalise Asiriya bε, barake xa lu n kε tongoma Isirayila bε.»

20

Tčnxuma Misira nun Kusi xa fe ra

¹ Asiriya mangε Saragon to a xa soori mangε xε Asidodi taa gerede, a fa nč a ra, a a suxu, ² Alatala naxa yaamari nde fi Amosu xa di Annabi Esayi ma. A naxε, «I xa i xa sunnuni dugi nun i xa sankiri ba, i lu na ki fa.» Esayi naxa a rabatu, a fa a jnεrε a mageli ra.

³ Ne saxan to dangi, Alatala naxa a masen, «N ma konyi Esayi a jnεrεxi a mageli nan na yi jnε saxan bun ma tčnxuma ki ma Misira nun Kusi xa fe ra. ⁴ Asiriya mangε fama Misiraka nun Kusika mixi susuxie xaninde na ki ne. Dimεdie nun forie birin sigama e mageli nan na yaagi kui. ⁵ Mixi naxee xaxili nu tixi Misira nun Kusi ra, e luma gaaxui nun yaagi nan kui. ⁶ Na lčxčε naxee nu sabatixi baa de ra e a falama ne, «Fe mato naxan nabaxi Misirakae nun Kusikae ra. Muxu xaxili nu tixi e tan nan na e xa muxu ratanga Asiriya ma. Yakčsi muxu fa ratangama di fa?»

21

Babilon xa jnaxankate

¹ Naxankate masenyi nan ya gbengberenyi bε naxan na baa de ra.
Mixi magaaxuxie na fafe alč turunnaade
kelife Negewi gbengberenyi ma fe xčrččε kelima dčnnaxe.

² N bara laamatunyi magaaxuxi to.
«Yanfante na yanfε tife, kasarati na kasare tife.
Elama, gere ti a bε. Mediya, a rabilin.
N fama tčore dande Babilon findixi naxan saabui ra.»

³ «Na kui n fate yati na tčorče alč ginε di furi na keli a ra.
N naxan to, n naxan mε, na bara n kaaba.

⁴ N bčjε na tčorče, n na sčrεnfe gaaxui kui.
N nu na bojčesa mamfe alako n xa malabui soto,
kčnč yakčsi na bara findi fe magaaxuxi ra n bε.»

⁵ «Donsen yailan, won xa won dεgε yire kerend.
Soori yareratie wo wo xa kanta see yailan.»

⁶ Alatala a masen ne n bε, a naxε,
«Yire makante ti, alako a fe naxan toma a xa na masen wo bε.

⁷ A fama ne soori tote firin firin na, soee, sofalee, nun cčxččomεe fari.
A xa e mato a fanyi ra.»

⁸ A mu bu, yire makante naxa a xui ramini alč yεtε xaaňε, a falafe ra,
«Cčxččoy Cčxččoy

kœ yo kœ n mame tima naa.

⁹ N sœori ragie toma fa ra firin firin na.

E naxœ, «Babilon bara bira,
e xa kuyee birin saxi bœxi ma xuntun xuntunyi ra.»

¹⁰ Wo tan n ma jama naxan bara bœnbo alœ maale naxan na lonyi ma,
Isirayila Marigi Alatala Sœnbœma xa masenyi nan yi ki.»

Duma xa jaxankate

¹¹ Naxankatœ na Dumakae bœ.

Mixi nde n xilima kelife Seyiri, a naxœ,

«Yire kantama, munse rabaxi yi kœ ra?

Munse dangixi naa?»

¹² Yire kantama fa a yaabi,

«Kuye na ibafe, kœnœ kœ man soma nœ.

Xa wo wama na kolonfe,

wo man xa fa n maxœrin.

Iyo, wo man xa fa.»

Arabu xa jaxankate

¹³ Naxankatœ na Arabue bœ.

Wo tan Dedanka naxee yonkinma kœ ra Arabu wula i,

¹⁴ wo xa fa ye ra mixie bœ ye xœli na naxee ma.

Temakae wo xa fa taami ra mixi bœ

¹⁵ naxee na e gife santidegœma ya ra naxan wama e faxafe,

naxee na e gife xali ya ra naxan wama e sœntœfe.

¹⁶ Alatala yi nan masenxi n bœ, «Nœ kerén nan tun luxi Kedari xa fe xa dan, alœ walike jœ kontima ki naxœ. ¹⁷ Kedari xa sœorie xa xalie xurunma nœ.» Alatala nan xui a ra, Isirayila Marigi Ala.

22

Darisalamu xa jaxankate

¹ Naxankatœ na gulunba bœ toe tima dœnnaxœ.

Munse a niyaxi wo birin texi wo xa banxie fari?

² Singe wo nu xulunyi rabama, wo nu wo xui ite jœlœxinyi kui,
kœnœ yakœsi wo xa fe na di?

Wo xa mixie mu faxa santidegœma ra,
e mu faxa gere kui.

³ Wo xa mangée nan tun e gixi e siga yire makuye.

Mixi naxee luxi, nee bara suxu gere yo mu so.

⁴ Na kui n naxa a fala, «Wo n lu na, n xa wa a xœrcœsœ ra.
Wo naxa kata n madundufe ra n ma jama xa kasare ma.»

⁵ Alatala Sœnbœma xa lœkœsœ ya isoxi nan nu a ra,
kasare nun tœrœ nu gboxi tœmu naxœ gulunba kui toe tima dœnnaxœ.

Tœtœ nu birama, sœnxœsœ nu tema geya fari.

⁶ Elamakae e xa xali sase gbakuma e ma,
e nu sigama sœri ragisee kui nun soe fari.

Kirikae e xa wure lefae mabama.

⁷ Sœri nu bara wuya wo xa gulunba fanyie kui,
e nu wuya wo xa taa naadœ ra.

⁸ Sese mu luxi wo nun wo yaxuie tagi sœnœn.

Na lœkœsœ wo naxa gereso see tongo naxan nu nu mange xa banxi kui.

⁹ Wo naxa a to yale gbegbe nu bara ti Dawuda xa taa tœtœ ma.

Wo naxa ye ragata yire nde lanbanyi.

¹⁰ Wo naxa Darisalamu banxie mato, wo fa nde rabira alako wo xa tœtœ sœnbœ so.

¹¹ Wo naxa ye ragatade yailan tœtœ firinyie tagi,

ye sama naxan kui kelife ye ragatade fori.

Kœnœ wo mu wo ya rafindixi Ala ma naxan nu bara na fori yailan.

Wo mu la a yailanma ra naxan nu bara natœ tongo na wali xa fe ra kafi a rakuya.

¹² N Marigi Alatala nu bara xili ti na lœkœsœ jama xa wa sunnunyi kui,

wo xa wo xunyie bi, wo xa sunnunyi dugi ragoro wo ma.

¹³ Kōnō wo mu tin na ra, wo naxa xulunyi ti j̄ellexinyi kui,
wo ninge nun yēxēs faxa wo naxee donna,
wo wēni min a falafe ra,
«Won xa won d̄ege, won xa wo min, barima tina won faxama n̄e.»
¹⁴ Alatala Sēnbēma bara a masen n̄e, a naxē,
«Wo xa yi yunubi tan mu xafarima han wo faxa lōxōe.»
Mangē Alatala xui nan yi ki.

¹⁵ N Mangē Alatala naxa a masen n̄e, a naxē,
«Siga mangē banxi xunyi Sebina yire, a fala a bē,
¹⁶ «I gbe na munse ra be?
Nde na i bē be naxan a niyama i xa gaburi tofanyi ge yi geysa fari?
¹⁷ A gbe mu luxi, Alatala xa i suxu, a xa i woli yire makuye.
A i maxirima n̄e alō kote,
¹⁸ a i woli bōxi belebele nde ma.
I tan nun i xa sōori ragise fanyie xa fe j̄onma mēnni n̄e,
i tan naxan i xa mangē bōnsōe rayagi.
¹⁹ N i kerima n̄e i xa walide,
n i tide bama n̄e i yi ra.»

²⁰ «Na lōxōe n Xilikiya xa di Eliyakimi xilima n̄e, a xa n ma wali raba. ²¹ N i xa mangē guba ragoroma
n̄e a ma, n i xa bēlēti xiri a tagi, n fa i xa mangēya fi a ma. A findima Darisalamukae nun Yudayakae
baba nan na. ²² N Dawuda xa mangēya saabi soma n̄e a yi ra. A na naadē nde rabi, mixi yo mu a
balanma. A na naadē nde balan, mixi yo mu a rabima. ²³ A fama n̄e binyē ra a baba bōnsōe bē. N
a tima n̄e alō wuri di naxan banbanxi a fanyi ra banxi bili ma, ²⁴ a baba bōnsōe xa fe birin gbakuma
naxan na, fe xunxurie nun fe xungbee.»

²⁵ Mangē Alatala man naxa a masen, «Kōnō lōxōe nde na wuri di naxan nu banbanxi a fanyi ra
banxi bili ma, a fama n̄e bolonde, a bira a nun fe naxan birin nu gbakuxi a ra.» Alatala xui nan na ki.

23

Tire xa J̄axankate
¹ Naxankatē na Tirekai bē.
«Tarasisi kunkui kanyie, wo xa wo wa xui ite,
barima Tire bōxi xun bara rakana.
Banxi mu luma naa sōnōn,
wafu birin bara kana.»
Sipirika ndee xa masenyi nan na ki.

² Wo wo sabari, wo tan naxee sabatixi baa d̄e ra,
wo tan naxee findixi yulee ra Sidōn taa kui,
wo tan naxee bara naafuli sōtō yuleya ra wafu d̄e saabui ra.
³ Baa bara a niya wo xa sansi xōri sōtō kelife Sixori.
Daxamui naxan mini Nili xure d̄e ra, na nan findixi bannaya ra wo bē.
Namanēe xa makiti xungbe raba n̄e wo xōnyi.

⁴ Sidōnkae, wo yaagi,
wo tan naxee xa nōe nu na baa xun ma.
Xui nde minima kelife baa ma, a naxē,
«N luxi n̄e alō di baritare,
naxan mu di bari xōne kolon,
naxan mu di yo barima,
naxan mu di yo ramōma, xēmē xa na mu a ra ginē.»
⁵ Misirakae na na xibaaru mē Tire xa fe ra,
e fama n̄e gaaxude.

⁶ Wo xa siga Tarasisi.
Wo tan naxee na baa d̄e ra, wo xa wo wa xui ite.
⁷ Singe wo xa taa nu na j̄ellexinyi nan kui,
kōnō yakōsi nde wo xa mixie xaninxī yire makuye?
⁸ Nde yi nate tongoxi Tire xili ma,

a tan naxan nu mangɛ tima,
 a tan naxan xa yulɛe nu findixi kuntigie ra,
 a tan naxan xa yulɛe nu binyaxi dunijna birin ma?
⁹ Alatala Sɛnbɛma nan yi natɛ tongoxi,
 alako yɛtɛ igboya xa kana,
 xili xungbe kanyie xa magoro.

¹⁰ Tarasisikae, wo xa bɔ̄xi rawali
 alɔ a rabama Nili xure dɛ ra ki naxɛ,
 barima Sidɔn nun Tire xa wafue mu na sɔnɔn.
¹¹ Alatala bara a bɛlɛxɛ itala baa xun ma,
 a bara mangɛyae rasɛrɛn.

A bara yaamari fi Fenisiya xa yire makantaxie xa kana.

¹² A naxɛ, «I tan Sidɔn taa tofanyi,

i mu luma bere ra sɔnɔn,

e fama nɛ i xun nakanade feo.

Hali wo wo gi Sipiri suri ma,

wo mu bɔ̄pɛsa sɔtɔma.

¹³ Kalide bɔ̄xi mato ba. E xun bara rakana.

Asiriyakae bara sa wulai subee sagoe.

E bara e xa yire makantaxie rabilin,

e fa e gere han sese mu luxi sɔnɔn.»

¹⁴ «Tarasisi kunkui kanyie, wo xa wo wa xui ite,
 barima wo xa wafu makantaxi xun bara rakana.»

¹⁵ Tire luma nɛɛmui nan kui han jɛ tongo soloferè, mangɛ kerèn xa bui xasabi. Nɛ tongo soloferè rajiɔnyi, fe fama rabade Tire bɛ alɔ a falaxi sigi kui langoe gine xa fe ra ki naxɛ,

¹⁶ «I tan langoe gine, birin nɛɛmuxi naxan ma,

i xa kora bɔ̄nbo a fanyi ra taa kui,

i xa sigi sa alako mixie xa ratu i xa fe ma.»

¹⁷ Nɛ tongo soloferè rajiɔnyi, Marigi a ya rafindima nɛ Tire ma. A gbilenma nɛ a xa langoejia fori ma, a a yɛtɛ sa dunijna mangɛyae birin sagee kɔbiri xa fe ra. ¹⁸ Kɔnɔ a xa geeni fama rawalide Alatala xa fe nan kui. A mu nɔmɔ na ragatade a yɛtɛ bɛ, a luma mixie nan bɛ naxee birama Alatala fɔxɔ ra, alako e xa donma fanyie nun baloe gbegbe sɔtɔ.

24

Dunijna xa jaxankate

¹ Alatala fama nɛ dunijna kanade,
 sese mu lu bɔ̄xi ma sɔnɔn,
 adamadie yensenma nɛ.

² Mixi birin luma tɔɔrɛ nan kui:
 sɛrɛxɛdubɛ nɛn jama, kuntigi nun konyi,
 gine banxi kanyi nun konyi gine, yulɛ nun saresoe,
 yefu ti nun setare, doni tongoe nun doni kanyi.

³ Dunijna fama nɛ kanade,
 a isee birin jɔnnma nɛ a ma.
 Alatala xui nan na ki.

⁴ Dunijna tuxunsanma nɛ, a ixarama nɛ,
 kuntigie yati halakima nɛ.

⁵ Dunijna mixie bara dunijna kɔsɔ,
 e bara e kobe so sɛriyɛ ra,
 e Ala xa yaamarie matandi,
 e a xa saatɛ kana.

⁶ Na nan a ra Alatala dunijna halakima,
 na kote dusu adamadie xun na,
 dunijna mixie mu gbo sɔnɔn.

⁷ Xɛ xaba tɛmui sansie xurunma nɛ,
 xɛ xabae nimisa.

⁸ Sanbanyi nun kora xui danma nɛ,

xulunyi yensen.

⁹ Mixie mu e sɛɛwama sigi xui ra,
donse yati mu rafanma e ma.

¹⁰ Taa kanaxi luma na ki nɛ tun,
a banxie birin balan.

¹¹ Sɔnxɔɛ tema nɛ taa kui minse nun donse xa fe ra.
Sɛɛwɛ bara nɔn, niɛlexinyi bara siga.

¹² Sɔntɔɛ nan tun luma taa kui fa,
taa naadɛ kana feo.

¹³ Na jaaxankate na jɔn dunjna bɛnde fupi fari jaamanɛe tagi,
na luma nɛ alɔ oliwi bili naxan imaxama alako a bogie xa ba,
na luma nɛ alɔ sansi tɔnsɔɛ keren keren naxee luma xɛ ma xɛ xabae dangi xanbi.

¹⁴ Kɔnɔ naxee na sogegorode biri,
nee e xui itema nɛ sɛɛwɛ ra,
e bɛeti ba Alatala matɔxɔfe ra.

¹⁵ Naxee na sogetede biri,
nee Alatala matɔxɔma nɛ,
e Isirayila Marigi Alatala xili matɔxɔ baa surie ma.

¹⁶ Kelife dunjna tunxun naanie ra,
won bɛeti mɛma nɛ naxan a falama,
«Nɔrɛ kanyi nan Tinxtɔɛ ra.»

Kɔnɔ n tan naxa e yaabi,
«N xun nakanafe, n fate na bafe n ma.
Naxankate na n bɛ.

Tinxintaree bara n yanfa a jaaxi ra.»

¹⁷ Gbaloe nan wo lima, wo tan dunjna mixie.

¹⁸ Naxan na a gi na gbaloe ya ra, a birama yili nan kui.
Naxan na te na yili kui, yele nan dusuma a xun na.

Koore walaxɛ birama nɛ,
bɔxi fan sɛrɛn.

¹⁹ Dunjna kanama nɛ, a ibɔɔ, a sɛrɛn.

²⁰ A dagalanma nɛ alɔ siisila,
a imaxa alɔ bagé turunnaadɛ mini tɛmui,
barima a xa yunubie bara gbo.
A birama nɛ, a mu kelima sɔnɔn.

²¹ Na lɔxɔɛ Alatala koore daalie nun dunjna mangɛ jaaxankatama nɛ e xa walie ma.

²² E fama nɛ malande yire keren alɔ geelimanie naxee na geeli kui.

E buma nɛ naa han e fa kiiti.

²³ Kike nun soge lɔɛma nɛ,

Mangɛ Alatala yaamari tima nɛ Siyoni geya fari Darisalamu
forie ya i a nɔrɛ fanyi bun ma.

25

Tɔɔromixi xa kantari na Ala nan na

¹ Alatala, n Marigi na i tan nan na.

N i xili matɔxɔma nɛ i xa fe makaabaxie xa fe ra,
i naxee natexi kabi tɛmui xɔnkuye dugutɛgɛŋa kui.

² I bara muxu yaxuie xa taa makantaxi rabira,
a findi gɛmɛ yensenxie ra naxan mu tima sɔnɔn.

³ Na nan a ra jaama sɛnbɛmae i matɔxɔma nɛ,
si jaaxie fa i binyade.

⁴ I findixi misikiine xa kantari nan na,
yire makantaxi tɔɔromixi luma dɛnnaxɛ.

I luxi alɔ banxi fanyi turunnaadɛ kui,
alɔ bagé naxan tixi soge ya ma.
Si jaaxi maniyaxi turunnaadɛ nan na naxan bɔnbɔma banxi ra,

⁵ a lu alo wuyenyi naxan na gbengberenyi ma.
I jnamane xə sənəxəs raxinbelima nə,
alo nuxui niini nde bama soge xa wuyenyi ra ki naxə.
Na jnama jaaxi xa sigi sa danma na ki nə.

⁶ Yi geya fari, Alatala Sənbəma fama nə xulunyi belebele tide,
jnama birin xa minse nun donse jələxəməe li naa.
⁷ Yi geya fari, Alatala fama nə mafelenyi bade bənsəs birin ma,
⁸ a saya xa fe kanama nə abadan.

Won Marigi Alatala yaye mafurukuma nə yatagi birin ma,
a a xa jnama xa yaagi birin ba dunijə ya xəri.

Alatala xui nan na ki.

⁹ Na ləxəs e a falama nə,
«Won Marigi Ala nan yi ki won won xaxili tixi naxan na.
A bara won nakisi.
Alatala nan yi ki won won xaxili tixi naxan na.
Won xa səewa a xa kisi ra.»

¹⁰ Alatala xənyəs luma nə yi geya fari,
kənəc Mowabakae maboronma nə alo səxəs.

¹¹ E katama nə e xa e ba a yi ra,
kənəc Alatala e xa yetə igboya ragoroma nə,
a e sənbə birin jənə.

¹² A e xa yire makantaxie rabirama nə,
a na birin butuxun han a findi xube ra.
A e xa yetə igboya ragoroma nə feo.

26

Taa sənbəma xa bəeti

¹ Na ləxəs e yi bəeti nan bama Yudaya bəxi ma:
Ala bara taa sənbəma fi won ma,

naxan xa tətə findima kisi ra won bə.
² Naadə xə rabi, jnama tininxı xə so,

jnama naxan mu lanlanterea kana.

³ Mixi naxan jənige fan,
a findima bəjəesa kanyi nan na, barima a laxi i ra.

⁴ Wo wo yetə taxu Alatala ra təmu birin,
barima Alatala nan na Ala ra naxan na abadan,
naxan sənbə gbo alo fanye.

⁵ A bara yetə igboe ragoro,
a e xa taa itexi igoro, a findi xube ra,
⁶ misikiinəe nun setaree naxan iboronma.

⁷ I tan Alatala tininxı, i tininxıtə xə fe səconyama nə.

⁸ Muxu jərəma i xa səriyə nan ma, muxu xaxili tixi i ra.
Muxu i xili matçəma muxu bəjəe birin na.

⁹ Muxu nii yati hayi na i ma kəs ra, a i fenma gəsesəgə.
I na i xa kiiti sa dunijə ma,

na nan dunijə mixie matinkanma tininxı ra.

¹⁰ Kənəc mixi jəaaxie tan, hali e kinikini e ma,
e mu birama tininxı fəxə ra.

Hali jnama birin birama tininxı fəxə ra,
e tan tondima nə gbilende fe jəaaxi fəxə ra,
e mu gaaxuma Alatala xa mangəya ya ra.

¹¹ Alatala, i sənbə gbo, kənəc e mu na toma.
I xanunteya naxan saxi i xa jnama ma, a niya e xa na to,
na xa findi e bə yaagi ra, i xa tə fa e gan.

12 Alatala, i bara bɔŋesa fi muxu ma,

barima i tan nan muxu xa wali birin nakamalima muxu be.

13 Muxu Marigi Alatala, marigi gbɛtɛe bara nɔɔɛ cɔɔp muxu ma bafe ra i tan na, kɔnɔ muxu i tan nan kerem batuma.

14 Na marigie bara faxa, e mu baloma sɔɔnɔn, e nii mu kelima abadan.

I bara keli e xili ma, i e sɔɔnto.

I bara e xa fe birin naloɛ.

15 Alatala, i bara i xa jiamanɛ ragbo ye,

i bara e xa bɔxi naaninyie masara, bɔxi xa gbo.

I bara matɔɔcɔɔtɔɔ sɔɔtɔɔ na fe kui.

16 Alatala, e nu na i fenfe i xa jiamankate kui,
e fa i maxandi.

17 E nu e xui itema i ma alɔ gine naxan na di barife tɔɔre kui.

18 Muxu bara tɔɔrɔ na di barife kui,

kɔnɔ na fe findixi fufafu nan na.

Muxu mu wali yo rabaxi naxan findixi kisi ra dunijna be,
e mu kisi sɔɔtɔɔ muxu saabui ra.

19 Kono i tan nan faxa mixie rakelima faxe ma.

«Wo tan naxee saxi bɛnde bun ma,

wo xa keli, wo xa sɛɛwa.

Wo luxi ne alɔ xini soge naxan ralɔɛma.

Wo fan naloɛma na ki ne.»

20 N ma jnama, wo xa gbilen wo xɔnyi,

wo xa naadɛ balan saabi ra.

Wo xa wo nɔɔxun dondoronti han yi xɔne xa dangi sinden.

21 Alatala fama ne kelife a xɔnyi,

a fa dunijna mixie ratɔn e xa yunubie xa fe ra.

Bɔxi wuli dɛntɛgɛma ne a naxan minxi,

a mu mixi faxaxie ragatama nɔɔnsɔɔ.

27

Isirayila xa kisi

1 Na loxɔɛ, Alatala ninginangɛ magaaxuxi jiamankatama ne a xa santidegɛma xungbe ra.

Na xili Lewitan, a sabatixi baa nan ma.

A suxufe xɔɔcɔɔ, barima a salaxun a gbe ra,

kɔnɔ Alatala a sɔɔntɔmɔ na.

2 Na loxɔɛ, wo xa bɛeti ba n ma wɛni bili fanyie xa fe ra.

3 N tan Alatala nan na a kantama ra.

N ye sama ne a ma tɛmui birin.

N a kantama ne kɔe nun yanyi ra alako mixi yo naxa a tɔɔrɔ.

4 N kono xa n sa tunbee li naa,

n e gerema ne, n te din e ra.

5 Xa a sa li e naxa fa n yire lanyi xiride,

n tinma ne a ra a fanyi ra.

6 Loxɔɛ na fafe, Yaxuba bɔnsɔɛ a sanke sɔɔnɔmɔ ne,

Isirayila bɔnsɔɛ a salonyie nun a fugue ramini,

a dunijna rafe a bogie ra.

7 Alatala Yaxuba bɔnsɔɛ bɔnbɔ ne, alɔ a e yaxuie bɔnbɔ ki naxɛ?

A e faxa ne, alɔ a e faxa ki naxɛ?

8 A xa xɔne naxa din e ra, a e xanin alɔ foye xungbe.

9 Yaxuba bɔnsɔɛ xa yunubie xafari na ki ne.

Na kui, e naxa kuye sɛrɛxɛbadee kana,

e naxa Asera wuri masolixie ba e xa bɔxi ma,

e naxa kuye xa surayi gansee kana.

10 Taa sɛnbɛmae bara kiro,

e findi nε yire rabεjinxι ra alɔ gbengberenyi.
 Ningee nu luma naa e dεmadonde,
 e e sa, e mεnni wuri burexε birin don.

¹¹ Wuri salonyie na xara, ginε nu e gan tε ra.
 Nama xaxilitare nan nu a ra.
 E daali mangε mu kinikinixi e ma na nan ma.

Naxan e daaxi, na mu hinnekxi e ra.

¹² Na loxε, Alatala wuri bilie imaxama nε, keli Efirati xure dε ra han Misira xure dε ra. A wo tan Isirayila xa die birin matongoma nε kerenten.

¹³ Na loxε, feri xungbe fema nε, alako mixi naxee nu loxε Asiriya bɔxi ma, a nun naxee nu yensenxi Misira bɔxi ma, e birin gbilenma nε, e fa suyidi Alatala bε geaya sεniyεnxi fari Darisalamu.

28

Naxankate na Samari bε

¹ Naxankate na Efirami taa yεtε igboe siisilae bε,
 naxan tixi gulunba koore ra,
 kɔnɔ a xa tofanyi luxi nε alɔ sansi fuge lisixi.

² Sεnbεmae nan fafe yi ki Marigi xili ra,
 naxan luxi alɔ turunnaadε foye xungbe,
 alɔ balabalans tunε naxan sεnbε Samari xun nagoroma.

³ Efirami taa yεtε igboe siisilae birama nε, e maboron.
⁴ Na sansi fuge lisixi naxan tixi gulunba koore ra,
 a luxi nε alɔ xɔrε bogi moxi naxan domma kerenyi ra.

⁵ Na loxε, Alatala Sεnbεma luma nε alɔ mangε katanyi tofanyi a xa jnama dɔnχεe bε.

⁶ A xaxili tinxinxi fima nε kiitisae ma,
 a sεnbε fi soɔrie ma naxee na gere kui.

⁷ Kɔnɔ wo xa sεrεxεdubεe nun namijɔnmεe bara loxε.
 Beere e dagalanma nε,
 e daxu laamatunyi to tεmui,
 e mu fata fe tagi rabade.

⁸ E tixi e yεtε xa boxunyi tagi, e birin noxɔxi a jaaxi ra.

⁹ «Ala wama e xaranfe?

A fahamui fima e ma?

E luxi alɔ diyɔrε naxee dε baxi e nga xijε ra.

¹⁰ Fo a xa wɔyεn e bε diyɔrε daaxi.»

¹¹ Alatala fama a masende yi jnama bε xɔjε saabui ra,

¹² «Malabude nan yi ki, wo xa wo malabu.

Yire raxaraxi na a ra.»

Kɔnɔ e mu tin e tuli matide a ra.

¹³ Na kui Alatala fama nε masenyi tide e bε diyɔrε daaxi,
 alako e xun xa rakana, yaxuie xa e susu, e e xanin.

¹⁴ Awa, wo tan mixi mayelee,
 wo tan naxee Darisalamu yamarima,
 wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra.

¹⁵ Wo naxε, «Muxu nun saya bara saata,
 muxu nun gaburi bara lanyi xiri.

Gbaloe yo mu muxu lima won ma kantari kui.»

Kɔnɔ e na e noxunfe wule xanbi ra.

¹⁶ Alatala e yaabima nε,

«N bara gεmε hagigε dɔxɔ Siyon,
 gεmε fanyi naxan mu kanama.

Limaniya mu bama mixi yi ra naxan a taxuma na gεmε ra.

¹⁷ N bara tinxinxi ti sεriyε ra, n bara nɔndi sa kiiti ki ra.

Wo xa wule naxee findixi wo xa kantari ra,

banbaranyi fama nε e xaninde.

¹⁸ Wo xa saatε, wo nun saya ra, a kanama nε,
wo xa lanyi, wo nun gaburi ra, a fulunma nε.
Gbaloe nōma nε wo ra a fanyi ra.

¹⁹ Fe xōrōxēs na wo li, a wo xun nakanama nε,
gēsēsēgē yo gēsēsēgē, fēsēpēn yo fēsēpēn, kōe yo kōe.
Wo na so yi fe kui, wo ifuma nε gaaxui ra.»

²⁰ «Wo xa sade xurun, wo mu nōma wo sade a ma.
Wo xa xinbeli dugi xurun, a mu wo kantama xinbeli ra.

²¹ Alatala kelima nε alō a keli Perasimi geya fari ki naxε,
a xōnōma nε alō a xōnō Gabayon gulunba kui ki naxε,
alako a xa a xa wali makaabaxi raba.

²² Na kui wo ba mayele tife,
alako a naxa fa gbilen wo xiri ra,
barima Ala bara a xa natē masen n bε bōxi kanafe ra.»

²³ «Wo wo tuli mati n xui ra,
wo wo tuli mati n ma masenyi ra.

²⁴ Xε sa xε buxama tēmui birin?
A bēnde ramaxama lōxōe birin?

²⁵ A na gε bōxi buxade, a mu sansi garansanma?
A mu sansi xōri birin wolima a ki ma?

²⁶ A Marigi Ala a xaran a si ki ra.

²⁷ Sansi mōcli nde mu bōnbōma wure ra,
a bōnbōma wuri nan na.

²⁸ Sansi mōcli gbētē nōma bōnbōde wure ra,
kōnō a mu radangima a i.

²⁹ Na wali ki birin fatanxi Alatala Sēnbēma nan ma.
A xa walie makaaba, a xa fe fanyie gbo.»

29

Naxankate na Darisalamu bε

¹ Naxankate na Ariyeli taa bε,
mangε Dawuda nu sabatixi dēnnaxε.

Wo xa nu wo xa salie raba ra jε yo jε alō wo darixi a ra ki naxε,

² kōnō n fama nε Ariyeli xa tētē rabilinde,
a fa tōrō gere kui, a xa lu alo sērēxēbade naxan dēxēxi.

³ N fama nε wo rabilinde n ma sōōrie ra,
muxu xa wali raba wo xa tētē kanade.

⁴ Wo xa fe fama nε magorode han a lu alō wo xui na minife bōxi nan bun ma.

Wo xa wōyēni makōlikolima nε kelife gaburi kui.

⁵ Wo yaxuiē wuyama nε alō xubutanyi,
e xa sōōrie luma nε alō maale lagi foye ma.

Kōnō na tēmui ya magirē keren kui,

⁶ Alatala Sēnbēma fama nε sesarinyi nun galanyi ra,
bōxi sērēnma nε, turunnaadē goroma nε, tē minima nε.

⁷ Na tēmui Ariyeli yaxuiē lōēma nε keren na,
e fa lu alō xiye jaaxi mixi raxunuma tēmui naxε.

Na sōōrie nun e xa gereso wali birin jōnōma nε feo.

⁸ A luma nε alō kaamētōe naxan xiye sa a na a dēgefē,
kōnō a fa xunu kaamē ra a ma.

A luma nε alō mixi naxan xiye sa a na ye minfe,
kōnō a fa xunu ye xōli ra a ma.

A luma na ki nε na sōōri gali xa fe ra naxan na Siyoní mixie gerefe.

⁹ A xa findi wo bε tērēnna ra, wo dε xa ixara.

Wo wo yae raxi, wo xa findi dōnxiuē ra.

Wo na dagalanfe siisi daaxi, kōnō beere mu a ra.

¹⁰ Alatala nan wo raxixi,
a bara wo xa namijōnmēe yae balan,
a bara wo xa sematoo xunyi makoto.

¹¹ Yi laamatunyi luxi nε ačo səbeli matɔnxumaxi. Na soma mixi nan yi naxan fata a xarande alako a xa a xaran, kōnō a fa a yaabi, «N mu nōma a xarande wo bε, barima a balanxi tōnxuma ra.» ¹² Xa na mu a ra, a luxi ačo səbeli naxan soma mixi xarantare yi ra alako a xa a xaran, kōnō a fa a yaabi, «N tan mu fata a xarande.»

¹³ Alatala xa masenyi nan ya:

«Yi jama bara fa, e xa n matɔxɔ e dε ra, kōnō e bojε tan makuya n na.
E xa batui findixi adamadie xa yaamari ratinmefē nan tun na.

¹⁴ Na nan a toxi n man yi jama dε ixarama nε kaabanakoe ra.
Lōnnilae xa lōnni mu gεma na kolonde,
fe kolonyie mu soma na fe kui.

¹⁵ Naxankatε na mixie bε naxee e noxunma Alatala ma natε kobi rabafe ra.
E to e xa walie rabama dimi nan kui,
e majɔcxun, «Nde muxu toxi? Nde a kolon muxu naxan nabama?»

¹⁶ Wo xa daxujna sənbε glo.
Bεnde nōma lude alo a yailanma?
Se yailanxi nōma a falade a yailanma bε, a mu n yailanxi?
Fεjε nōma a falade a yailanma bε, a xaxili mu fan?»

¹⁷ A gbe mu luxi Liban wondi xa masara xε ra,
xε fan xa masara wondi ra.

¹⁸ Na lōxɔε, tuli xɔrie kitaabui xaranmae xui mεma nε,
dōnxuie fan minima nε dimi xɔora, e se to.

¹⁹ Yetε magoroe sεewama nε Alatala ra,
misikiinee sεewama ne Isirayila xa Sεniyεntε ra.

²⁰ Funmala mu luma naa sōnōn,
mixi mayele lōema nε.

Fe kobi rabae lōema nε.

²¹ E mixi tōçŋεgεma wule ra, e gantanyi italama tinxintε bε.

²² Yaxuba bōnsɔε Marigi xa masenyi nan ya naxan Iburahima xun saraxi:
«To dangi xanbi, Yaxuba bōnsɔε mu yaagima sōnōn,

a bojε mu rajnaaxuma a ma.

²³ A xa die na n ma walie to e tagi,
e n xili binyama nε,
e e magoroma nε Yaxuba xa Sεniyεntε bε,

e gaaxuma nε Isirayila Marigi Ala ya ra.

²⁴ Mixi ifuxi fahaamui sōtōma nε,
sōnxɔε ratee tinma nε lōnni ra.»

30

Naxankatε bōnsɔε murutela bε

¹ Alatala xa masenyi nan ya,

«Naxankatε na bōnsɔε murutela bε.

E natεe tongoma, naxee mu kelixi n tan ma.

E saatεe xirima, n Xaxili mu e yamarixi naxee ra.

Na kui e yunubi xun masama tun.

² E sigama Misira, e e yetε taxu mənni mangε ra.

E wama lufe a xa kantε bun ma.

E na birin naba n tan xanbi.

³ Misira mangε xa kantε findima yaagi nan na wo bε,

lufe a xa niini bun ma na wo tōçŋεma nε tun.

⁴ Hali wo kuntigie xεε Sowan nun Xanεsi Misira bɔxi ma,

⁵ e birin fama lude yaagi nan kui na jama xa fe ra naxan mu e malima.

E mu wo dəmənma, e wo rayaagima tun.»

⁶ Naxankatε na Negewi gbengberenyi subee bε.

E bəxi xərəxəs nan igirima yətəe nun bəximasee na dənnaxə,
e xa bannaya xaninfe ra sofalee nun qəxəməe fari jıama xən ma,
naxan mu fata e malide fefe ma.

⁷ Misira xa mali findima fe fufafu nan tun na!
Na nan a ra, n naxa yi xili sa a xun ma: Turunnaadə taganxi.

⁸ Yi fe səbə walaxə ma e bə,
a səbə buki ma alako a xa findi seede ra abadan.

⁹ Nama murutəla nan a ra, naxan a booree madaxuma,
naxan mu wama a tulı matife Alatala xa səriyə ra.

¹⁰ E a falama sematoe bə, «Wo naxa laamatunyie to.»
E a falama namijənməe bə, «Wo naxa masenyi tinxinxı ti.»

E naxə, «Wo xa masenyi jəcxunməe ti,
wo xa wəyən fanyi fala, hali nəndi mu a ra.

¹¹ Wo xa keli yi kira xən ma,
wo xa Isirayila xa Səniyəntəe masenyi lu naa.»

¹² Isirayila xa Səniyəntəe xa yaabi nan ya,

«Wo to tondi yi masenyi ra,
wo fa la təɔrə nun madaxui ra,

¹³ yi yunubi luma nə wo bə alə tətə kanaxi,
naxan birama tərənna ra.

¹⁴ A kanama nə alə fəjə kanaxi,
hali tə kə se, xa na mu a ra ye base mu mini a kui.»

¹⁵ Marigi Ala naxan findixi Isirayila Səniyəntəe ra, a xa masenyi nan ya:

«Xa wo gəbilen n ma, wo fa wo raxara,

n wo rakisima nə.

Xa wo dəxə, wo fa wo taxu n na,
n sənbə fima nə wo ma.

Kənə wo mu tin na ra.

¹⁶ Wo naxə, «Ade, muxu tan muxu gima soee nan fari.»

Awa yire, wo fama gide.

Wo naxə, «Muxu tan muxu gima soe xulunxie nan fari.»

Awa yire, kənə wo kerimae xulun wo bə.

¹⁷ Wo wulu keren, wo gima nə wo yaxui keren ya ra.

Xa yaxui suuli na a ra, wo birin wo gima nə,

wo fa lu alə geysa wuri keren gbansan tixi naxan fari.»

¹⁸ Kənə na kui Alatala na məmə tife alako a xa hinnə wo ra.

A fama nə kelide, a kinikini wo ma,
barima Alatala tinxin.

Səswə na mixi bə, naxan a xaxili tixi a ra.

¹⁹ Siyonikae, wo tan naxee sabatixi Darisalamu,
wo mu yaye raminima sənən.

Wo na a xili, a hinnəma nə wo ra,

a na wo xui mə, a wo yaabima nə keren na.

²⁰ Hali wo Marigi a niya wo xa lu fe xərəxəs kui,

wo karaməxəsə mu e nəxunma wo ma sənən,

wo fama nə e tode wo yae ra.

²¹ Wo na siga yirefanyi ma, wo na siga kəola ma,
wo fama nə masenyi mədə wo xanbi ra naxan a falama wo bə,

«Kira fanyi nan ya, wo xa wo jərə a xən ma.»

²² Na kui wo xa kuye naxee yailanxi gbeti nun xəxəma ra,
wo fama nə nee wolide alə se səniyəntaree,

wo fa a fala, «Wo keli be!»

²³ Na təmvi Alatala tunə rafama nə wo xa sansie ma,
wo xa bəxi daxamui gboma nə.

Na təmvi wo xa xurusee sigama nə e dəmadonde fiili xungbee ma.

²⁴ Ningé nun sofale naxee xε buxama,
e fama se fanyi nan donde naxan nafalaxi e bε.

²⁵ Xuree wuyama nε wo xa geyae fari.
Na tεmui faxε xungbe nan tima,
yire sεnbεma itexie rabirama nε.

²⁶ Alatala fama ne a xa jama xa maxonee nun fie rayalande.
Na lɔxε kike yanbama nε alo soge,
soge xa yanbε fan xun masama nε dɔcɔ solofera.

²⁷ Alatala na fafe kelife yire makuye,
a xɔnɔxi a xɔrcɔxε ra, a fama nε tuuri belebele kui.
Tε minima nε a kerε kui xɔnε xa fe ra.

²⁸ A jεngi luxi nε alo banbaranyi naxan tema han mixi konyi.
A jamañee suxuma nε,
a karafoe sa e ma, a se nde raso e banganyie ra,
a e xanin yire e mu wama sigafe dεnnaxε.

²⁹ Kɔnɔ wo tan bεeti bama nε na lɔxε alo sali tεmui,
wo bɔnεe sεewama nε alo mixi naxee xule fema sigafe ra Alatala xa geyae fari,
Alatala naxan luxi alo fanye Isirayila bε.

³⁰ Alatala a xui xaaŋε ramimima nε,
a a sεnbε masenma nε xɔnε belebele nun te kasare ra.
A fama nε sesarinyi, galanyi, tunε xungbe, turunnaade, nun balabalanyi ra.

³¹ Alatala xui fama nε Asiriyakae butuxunde,
a e rabira a xa mangεya ra.

³² A na e bɔnbo wuri xɔrcɔxε ra tεmui naxε,
a xa jama bεeti bama nε maxasee nun kɔrae xui ra.

³³ Tε yire bara yailan mangε xili ma a rakuya.
A tilin, a igbo.

Yeye gbegbe malanxi na te belebele xa fe ra.
Alatala jεngi luxi nε alo te jaaxi naxan ganma a fanyi ra.

31

Misira xa mali

¹ Naxankate na wo bε,
wo tan naxee wo yεtε taxuma Misira ra,
wo tan naxee lama e xa sɔori ragise wuyaxie ra,
wo tan naxee e xa soe ragimae matoma.

Wo mu Isirayila xa Sεniyεntε fenma,
wo mu wama Alatala xa mali xɔn ma.

² Kɔnɔ Ala xaxili nan gbo,
a fata jaxankate ragorode mixie ma.

A xui mu kanama.

A kelima jama jaaxi xili ma,
naxee mixi kobie malima.

³ Misirakae mu findixi Ala ra,
adamadie nan tun na e ra.

E xa soee mu findixi xaxili xa ra,
sube nan tun na e ra.

Alatala na keli tεmui naxε mixie xili ma,
naxan mali tima yo, naxan mali fenma yo,
a e birin halakima nε.

⁴ Alatala xa masenyi nan ya:

«Yεtε na yirindin a xa sube suxuxi xun ma,
hali xuruse dεmadonyi gbegbee katama nε a keride,
a mu gaaxuma e xa sɔnɔxε rate ya ra,
a mu kelima na sube xun ma fefe ma.

Alatala Sεnbεma fan goroma nε gere sode Siyon geyae fari na ki nε.

⁵ Alatala Sεnbεma Darisalamu makantama nε,

alo xoni a gabutenye italam a yoree xun ma ki naxe,
a e kanta, a e rakisi, a t i e xun ma.»

⁶ Isirayilakae, wo xa gibile Ala ma wo bara wo makuya naxan na. ⁷ Na lchae wo fama ne wo xa kuyee
rabeyinde wo naxee yailanxi gbeti nun xeema ra yunubi xa fe ra.

⁸ «Asiriyakae fama ne sonto de santidegema ra,
naxan mu fatanxi jengi kanyi ra.
E e gima ne na ya ra, e xa fonikee xaninma ne konyiya kui.
⁹ E xa yire makantaxi birama ne gaaxui kui,
limaniya bama ne e xa soori mangue yi ra gere fa temui.»
Alatala xa masenyi nan na ki,
naxan na gere te radexema Siyoni geysa ma Darisalamu kui.

32

Mangaya tinxinxi

¹ Mangf fama ne mangaya rajere de tinxinyi ra,
a xa kuntigie kiiti sama ne seriyi kui.

² Kankan luma ne alo banxi fanyi turunnaade dinma naxan na,
alo xure naxee ye xaninma gbengberen yire,
alo gemi niini boxi ixaraxi ma.

³ Na temui ya naxee se fenma, nee se igbema ne.

Tuli naxee e matima, nee fe meema ne.

⁴ Xaxilitaree fama ne fahaamui sotode,
boboe nenyi fama ne kelide, nee fa woyen a fanyi ra.

⁵ Mixi kobi mu xilima kuntigi,

mixi tinxitare mu binye sotoma sonon,

⁶ barima e mu nondi falama, e mu fe fanyi majoxunma.

A fe seniyenxi bote rabama, a wule falama Alatala xa fe ra,
a kaametoe luma a xa kaame kui,
a tondi ye ma mixi be, ye xoli na naxan ma.

⁷ Mixi jaaxi wali ki mu fan,
a a mato a misikiine xun nakanama toojnegre ra ki naxe.

⁸ Konc mixi fanyi tan a matoma ne a fe fanyi rabama ki naxe,
a xun nakeli a xa wali fanyi saabui ra,

⁹ Banna ginje, wo xa wo tuli mati n xui ra.

Wo tan naxee laxi wo yete ra, wo xa n ma masenyi ram.

¹⁰ Beenun jde keran xa dangi, wo serenma ne gaaxui ra,
wo tan naxee laxi wo yete ra,
barima weni bogie kanama ne,
xe xabe fan mu fanma.

¹¹ Banna ginje, wo xa wo magoro,

wo tan naxee laxi wo yete ra, wo xa gaaxu.

Wo xa wo xa dugi fanyi masara kaaje dugi ra.

¹² Wo xa wa wo xa weni bogi nun xe kanaxie xa fe ra.

¹³ Wo xa wa n ma jama xa boxi xa fe ra,
naxan bara findi jooge nun tunbe yire ra.

Wo xa wa wo xa taae xa fe ra jolexinyi joxxi denraxe.

¹⁴ Wo xa yire makantaxi raboloma ne,
wo xa taa fanyi findima ne wula ra,
sofale nun xurusee de madonma denraxe.

¹⁵ A luma na ki ne han Ala a Xaxili Seniyenxi ragoroma won ma temui naxe keli koore ma.

Na temui na gbengberenyi findima ne sansi yire ra,
a gbo ye alo fotonyi.

¹⁶ Seriyi rajere ma ne gbengberenyi ma,
tinxyi fan sabatima ne sansi yire.

¹⁷ Tinxyi xa wali findima bojesa nan na,
a findi xaxilisa nun kantari ra waxati birin.

¹⁸ N ma jama luma ne naa bojesa kui, maraxare kui.

¹⁹ Hali fōtōnyi kana, taa bira,
²⁰ hēeri nan luma wo bē,
 wo tan naxee sansi sima xure dē ra,
 wo tan naxee timma wo xa ningee nun wo xa sofalee xa e dē madon.

33

Gbaloe nun kisi

¹ Naxankatē na i bē, i tan naxan gbaloe rabama.
 Naxankatē na i bē, i tan naxan yanfē tima.
 I na gē na rabade, i xun fa rakana, yanfē gbilen i ma.

² Alatala hinne muxu ra, muxu xaxili tixi i tan nan na.
 I xa muxu sēnbē xun masa, i xa muxu ratanga fe xōrōxōcē ma.
³ Sie e gima nē i xui ya ra,
 Jamanēe yensemna nē i xa gere xui ra.

⁴ Wo tan sie, mixie fama nē wo xa naafuli suxude,
 alō katoe dinma xē ra ki naxē.

⁵ Wo tan Siyonikae, Alatala gbo, a sabatixi koore nan ma.
 A tinxinyi nun nōndi fima nē wo ma.

⁶ A wo bun ti.
 A kisi, xaxili fanyi, nun fahaamui ragatama nē wo bē,
 wo tan naxee gaaxuma a ya ra.

⁷ Wo a mato, jalamae nun xēerae na wafe tandé.

⁸ Mixi yo mu toma kirae ma sōnōn.
 Saatē bara kana, saatē seedee bara yaagi, binyē yo mu na sōnōn.

⁹ Boxi na sunnuniy nūn halaki nan kui.
 Liban xa mērē bara maxara,
 Basan nun Karemēle fōtōnyi burexēe na yolonfe.

¹⁰ Alatala naxē, «Yakōsi n kelima nē fa, wo fa n matōxō.

¹¹ Wo to natē fufafu tongo, wo man fe fufafu nan sōtōma.
 Wo jēngi luxi nē alō tē naxan fama wo gande.

¹² Tē dinma nē sie ra, e gan alō tunbe masēgēxi, sese mu lu.»

¹³ Wo tan naxee makuya n na, wo xa wo tuli mati n ma fe rabaxie ra.
 Wo tan naxee makōrē n na, wo xa la n sēnbē ra.

¹⁴ Yunubitē naxee na Siyon, e bara gaaxu.

Alatala yaxuie bara sērēn folo.

«Nde nōmā lude tē kasarati sēeti ma?
 Nde ratangama tē xubentare ma won ya ma?»

¹⁵ Mixi nan a ra naxan jērēma tinxinyi ra,
 naxan nōndi falama, naxan tondima geeni sōtō ki jaaxi ra,
 naxan mu a bēlexē italama bujia kobi bē,
 naxan mu a tuli matima mixi faxafe natē tongoe ra,
 naxan mu a xaxili tima fe jaaxi ra.

¹⁶ Na mixi mōcli tan sabatima nē geya fari yire makantaxi kui,
 a baloe nun ye sōtō a fanyi ra.

¹⁷ Wo yae mangē toma nē a xa tofanyi kui,
 wo man fa bōxi to naxan xa gboe mu jōnōma.

¹⁸ Wo ratuma nē wo gaaxu ki ma, a falafe ra,
 «Na mangē na minden? Duuti maxili go? Yire makantaxi xunmato go?»

¹⁹ Wo mu fama na bōnsōe yētē igboe tode sōnōn,
 naxee xa xui fahaamufe xōrōxō.

²⁰ Siyoni mato, won ma sali rabama dēnnaxē.
 Menni wo Darisalamu toma nē,

taa naxan naxaraxi, **ʃ**ama naxan mu talama e xənyi sənən.

²¹ Won Marigi Sənbəma luma nə naa won ya ma xuree səeti ma.
Won yaxuie mu nəma tide na xuree ma e xa kunkuie kui,
²² barima Alatala nan na won ma kiitisa ra,
a səriye yati nan fima won ma.

Alatala nan na won ma Mange ra,
a won natangama fe jaaxi nan ma.

²³ Wo tan sie, wo xa luutie bara yəntən,

wo xa kunkui wuri mu tixi,
wo xa bəla mu gəxi italade.

Na kui wo xa naafuli fama nə xaninde,
hali mabənyie nəma na rabade.

²⁴ Siyonika yo mu a falama, «N mu yalanxi.»
E xa yunubie fama nə xafaride.

34

Edon xa kiiti

¹ Wo wo maso, wo tan **ʃ**amanəe, alako wo xa wo tuli mati.
Sie, wo xa wo tuli mati n na a fanyi ra.

Duniya **ʃ**ama birin xa e tuli mati n ma masenyi ra,

² barima Alatala xənəxī **ʃ**amanəe nun e xa səɔri gaali birin ma.
A fama nə dinde e ra, a e ratən.

³ E xa mixi faxaxie mu ragatama.

E binbie bərəma nə, e xiri fa te koore ma.

E wuli ifilima nə geyae ma.

⁴ Hali tunbui naxee na koore ma, e birama nə,
alo burexəe nun xərəe birama ki naxə.

Koore walaxə makuntanma ne alo dagi.

⁵ Alatala naxə, «N ma santidegəma na gə na wali ra,
a goroma nə Edon **ʃ**ama xili ma,

n fa e səntə kiiti xa fe ra.»

⁶ Wuli na Alatala xa santidegəma ma.

A bara gə sərəxə kən naxabade a ra,
xurusee wuli nun ture na a ma.

Alatala na sərəxə nde kən naxabafe Bosara,
a na faxə tife a jaaxi ra Edon bəxi ma.

⁷ Nama səntoma nə, səxə ningee nun tuurae fan faxa,
han bəxi yati bara noxə na wuli birin na.

⁸ Alatala xa natə nan na ki,
alako Siyoni gbe xa cəxə Edon xa yaxuya xa fe ra.

⁹ Edon xa xuree nun bəxi luma nə alo dole, a fa lu gan na.

¹⁰ A mu xubenma kəə nun yanyi ra,
a tuuri luma nə te ra tun.

Mənni findima gbengberenyi yire nan na abadan,
mixi yo mu dangima naa sənən.

¹¹ Xəni nun wulai sube mööli birin luma nə naa.

Alatalala bara natə tongo mənni xa findi gbengberen yire ra.

¹² Mənni mange mu sese toma naa e yamarima rabama naxan xun na,
e xa kuntigie yensenma nə feo.

¹³ Mənni xa yire makantaxie findima tunbee yire,
e xa taae luma nə alo wulai, wule baree nun xəniie luma dənnaxə.

¹⁴ Wulai subee mööli birin sabatima naa,

¹⁵ Bəximase a xalə sama nə naa,
a fa e rasəgə, a e kanta.

Hali yubəe sabatima mənni nə, e fa die rasəgə.

¹⁶ Alatalala xa səbəli mato a fanyi ra.

Yi sube birin fama nə lude naa, e fa wuya.

Alatala bara na nate tongo, a Xaxili yati fama ne na rakamalide.

¹⁷ A tan nan yati e xa fe matoma, a na boxi itaxun e ra,
a fa findi e gbe ra abadan.

35

Ala xa kira

¹ Nεlexinyi xa lu gbengberen yire,

sεεwε xa lu wulai alo sansi fugaxie yire.

² Sansi tofanyie xa lu naa, sεεwε xui xa ite.

A xa lu alo Liban fotonyi, a xa tofan alo Karemeli geya nun Saron yire.

Won Marigi Alatala xa nɔrε toma ne naa a fanyi ra.

³ Wo tan naxee bara gaaxu han wo bεlexε mu se suxuma, wo xinbi fa sεren,
wo sεnbε xa so.

⁴ Wo a fala mixie bε naxee bara gaaxu,

«Wo xa limaniya, hali wo mu gaaxu!

Wo Marigi Ala bara fa wo gbe jnɔxode.

A fama wo rakiside a sεnbε ra.»

⁵ Na tεmui, dɔnxuiye ya rabɔɔma ne, tulixɔrie fe mεma ne.

⁶ Mabεnyie tuganma ne alo xeli, boboe fan sεεwε xui raminima ne,
barima xuree minima ne gbengberenyi ma.

⁷ Boxi maxaraxi mafindima ne baa ra,

dulonyi minima ne gbengberen yire.

Wulai baree xɔnyi bara findi ye yire ra.

⁸ Kira mabama naa naxan xili falama, «Kira Sεniyεnxi.»

Mixi sεniyεntare mu dangima mεnni, fo naxan lanma a xa dangi na.

Xaxilitaree mu tima na kira xɔn ma.

⁹ Yεtεe nun burunyi sube mu toma naa, fo lasiri mixi.

¹⁰ Alatala naxee xɔreyaxi, nee nan gbilenma e xɔnyi na kira xɔn ma.

E soma ne Siyonι sεεwε ra naxan mu jnɔnma.

E jnεlexinma ne tun.

Sunnunyi nun toɔrε bama ne e ma abadan.

36

Asiriya mangε xa masenyi

¹ Mangε Xesekiya xa mangεya jε fu nun naani nde ra, Asiriya mangε Senaxeribi naxa nɔ Yudaya taa sεnbεmae ra. ² A to ge na rabade, Asiriya mangε naxa a xa sɔɔri mangε xεε Darisalamu mangε xɔn ma, kelife ra Lakisi, a tan nun a xa sɔɔri sεnbεmae. E naxa ti ye yire xungbe fe ma, mixie nu garε soma dεnnaxε. ³ Xilikiya xa di Eliyakimi, mangε xa banxi xunyi, mangε xa sεbeliti Sebena, nun Asafi xa di Yowa, naxan findixi mangε xa kεedi ragatε ra, nee naxa mini Asiriyakae ralande.

⁴ Asiriya mangε rasima singe naxa yi masenyi ti e bε, «Wo a fala Xesekiya bε, Asiriya mangε xungbe yi nan masenxi, i xaxili tixi munse ra? ⁵ I wɔyεn fufafu nan tun falaxi! I jnɔxε a ma i bara feεre nun sεnbε sɔtɔ n gerefe ra? I laxy nde ra, naxan a niyama i xa n matandi? ⁶ I i xa lanlanteya saxi Misirakae nan ma fa? E luxi alo wuri ponpoe naxan girama, a fa i sɔxɔ i kilɔnma a ra tεmui naxε. Misira mangε Firawuna na na ki ne mixi birin bε, naxee e xaxili tixi a ra. ⁷ Tεmunde wo n yaabima ne, «Muxu xaxili tixi muxu Marigi Alatala nan na.» Kɔnɔ n xa a fala wo bε Xesekiya bara gε sεrεxbadee kanade geyae fari, a fa a fala Yudayakae nun Darisalamukae bε, «Wo Alatala batu Darisalamu xa sεrεxbadee gbansan ne.»»

⁸ «Xa i sa nɔma soe ragi wulu firin sotode i xa jnama ya ma, n marigi Asiriya mangε soe fima ne i ma, e naxee ragima. ⁹ Hali i i xaxili ti Misirakae ra, soe ragie nun gisee xa fe ra, i sεnbε xurun n ma mangε xa mixi xuri di nde nofe ra. ¹⁰ Bafe na ra, wo Marigi Alatala xa mu waxi n xa be gere? Alatala nan a falaxi n bε, «Siga, i na boxi kana.»»

¹¹ Na tεmui Eliyakimi, Sebena, nun Yowa naxa a fala Asiriya mangε rasima bε, «Yandi, i xa wɔyεn muxu bε Arami xui ra, muxu tan i xa konyie na xui fahaamuma. I naxa wɔyεn muxu bε Yuda xui ra jnama ya xɔri naxan na tεtε fari ma.» ¹² Kɔnɔ Asiriya mangε rasima naxa e yaabi, «N marigi n xεεxi yi masenyi falade i xa mangε nun i tan nan gbansan bε? N mu wɔyεnfe yi mixie fan xa bε, naxee dɔɔxɔi tεtε fari yi ki, naxee fama e yεtε xa gbi fuxi donde nun e yεtε xɔli minde nun wo tan na?»

¹³ Mange rasima naxa keli, a a fala a xui itexi ra Yudaya xui ra, a naxε, «Wo wo tuli mati Asiriya mangε xungbe xa masenyi ra,¹⁴ «Wo naxa tin Xesekiya xa wo madaxu, barima a mu fata wo ratangade n bεlεxε il.¹⁵ Wo naxa tin a xa wo madaxu wo xaxili tife Alatala ra, a falafe ra, «Alatala muxu rakisima nε, yi taa mu luma Asiriyakae xa mange sagoe.»¹⁶ Wo naxa wo tuli mati Xesekiya ra de! Asiriya mange yi nan falaxi, «Xa wo tin lude n ma yaamari bun ma, kankan fama nε a xa xεε bogisee donde, kankan a xa kɔlɔnyi ye min,¹⁷ han n sa fama wo xaninde bɔxi nde ma tεmui naxε, naxan luxi alɔ wo xa bɔxi, mɛngi nun wεni fanyi, taami nun wεni xεε na dεnnaxε.»¹⁸ Wo naxa wo tuli mati Xesekiya ra, naxan wama wo madaxufe a falafe ra, «Marigi Alatala won nakisima nε.» Si gbεtεe xa alae nɔ nε e xa mixie bade Asiriya mangε bεlεxε i?¹⁹ Xamata nun Arapadi xa alae go? Sefarawayimi, Hena nun Iwa xa alae go? Nee bara Samari ba n bεlεxε i?²⁰ Namanεe birin xa alae ya ma, ala mundun a xa mixie rakisixi n bεlεxε i? Alatala tan nɔma Darisalamu ratangade n ma?»

²¹ Nama naxa dundu, e mu a yaabi, barima mangε a fala nε, «Wo naxa a yaabi de.»²² Xilikija xa di Eliyakimi, mangε xa banxi xunyi, Sebena sεbεlti, nun Asafi xa di Yowa kεedi ragatε, nee naxa siga mangε Xesekiya yire e xa sosee ibɔɔxi ra e ma sunnunyi kui, e fa Asiriya mangε rasima xa masenyi dεntεge a be.

37

Mange Xesekiya marasi fenfe Annabi Esayi ra

¹ Mange Xesekiya to na fe mε, a naxa a xa donna ibɔɔ a ma, a bεki dugi ragoro a ma sunnunyi kui, a fa siga Alatala xa banxi kui. ² A naxa a xa banxi xunyi Eliyakimi, a xa sεbεlti Sebena, nun sεrεxεdubε forie xεε Amosu xa di Annabi Esayi xɔn, bεki dugi ragoroxi e ma. ³ E naxa a fala a bε, Xesekiya yi nan falaxi, «To findixi sunnunyi, paxankate, nun bɔjε maŋaaxu lɔxɔε nan na. A luxi alɔ die bari tεmui bara a li, kɔnɔ sεnbε mu na sɔnɔn e xa bari. ⁴ Marigi Alatala na Asiriya mangε xa xεεra xa masenyi me Ala Niŋje rasotøfe ra, tεmunde a a paxankatama nε a xa na woyenye ma. I xa Ala maxandi alako won ma mixi dɔnɔxɔεe naxa faxa.»

⁵ Mange Xesekiya xa mixie naxa siga Annabi Esayi yire. ⁶ Esayi naxa a masen e bε, «Wo a fala wo xa mangε bε, Alatala yi masenyi nan tixi, i naxa gaaxu Asiriya mangε xa xεεrae xa marasotøe xa fe ra, a naxee falaxi n bε. ⁷ N fama a xaxili mafindide xibaaru nde ra, a fa gbilen a xɔnyi. N a faxama sanctidεgεma ra mεnni nε.»

⁸ Mange xa xεεra to gbilen Asiriya mangε yire, a naxa a li a xa mangε nu bara keli Lakisi, a nu na Libina gerefe. ⁹ Na tεmui Asiriya mangε naxa a kolon a Kusi mangε Tirihaka na fafe a gerede. Na kui a man naxa xεεrae xεε Xesekiya ma, a falafe ra,¹⁰ «Wo a fala Yudaya mangε Xesekiya bε, i xa ala, i laxi naxan na, na naxa i madaxu de a falafe ra, «Darisalamu mu luma Asiriya mangε bεlεxε i.»¹¹ I a kolon a fanyi ra Asiriya mangε naxan nabaxi paxankatama birin na. E e sɔntɔ nε a jaaxi ra. I tan fa fama i bade n yi ra di?¹² N benbae si naxee bɔnbɔ, e xa alae e ratanga nε, alɔ Gosan, Xarani, Resefa, nun Eden bɔnsɔε naxee na Teli Asari?¹³ Xamata mangε, Arapadi mangε, Sefarawayimi mangε, Hena mangε, nun Iwa mangε na minden?»

¹⁴ Xesekiya naxa bataaxε rasuxu xεεrae yi ra, a naxa a xaran. Na dangi xanbi, a naxa te Alatala xa banxi, a a itala Alatala ya i.¹⁵ Xesekiya naxa Alatala maxandi, a naxε,¹⁶ «Isirayila Marigi Alatala, naxan magoroxi malekεe tagi, i tan nan na dunijia birin Marigi ra, i tan nan koore nun bɔxi daaxi.¹⁷ Alatala, i i tuli mati a fanyi ra, i xa Senaxeribi xa masenyi rame, naxan a xa mixi xεεxi Ala Niŋje rasotøde. ¹⁸ Alatala, nɔndi na a ra, Asiriya mangεe bara si birin sɔntɔ, a e xa fe xun nakana.¹⁹ E naxa nee xa alae woli tε i, e e kana. A nɔndi ki ma, na kuyee mu findixi Ala ra, barima ibunadama nan nee yailanxi wuri nun gεmε ra.²⁰ Yandi, muxu Marigi Alatala, i xa muxu ratanga Senaxeribi ma, alako dunijia birin xa a kolon, a i tan nan keren na Ala ra.»

²¹ Awa, Amosu xa di Annabi Esayi naxa xεεra xεε mangε Xesekiya ma, a naxε, «Isirayila Marigi Alatala yi nan masenxi, «N bara i xa maxandi susu i naxan tixi Asiriya mangε Senaxeribi xa fe ra.

²² Alatala xa masenyi nan ya a xili ma,

Siyoni taa fama nε yode i ma,

Darisalamu tofanyi fa i maberede.

²³ I nde konbixi, i nde maberexi?

I naxa xεεrae naxee naxa naxε.

²⁴ I xa xεεrae naxee naxa naxε.

I naxa xεεrae naxee naxa naxε.

N sεdiri wuri itexie fɔn,

n sipire wuri tofanyie sεgε fotɔnyi dεnεxi kui.

²⁵ N tigie ge paxankatama naxa naxε.

N Nili xure sənkinəe birin xərima nə n sanyie ra.»»»

²⁶ Alatala naxə, «l mu a məxi ba,
n bara yi fee nate nu a rakuja,
kafi n i daa təmui?

N fa na e rabafe nə.

I tan findixi taa sənbəmae səntəma nan tun na,

²⁷ na taa mixie sənbə mu na e xa ti wo kanke.

Gaaxui nun yaagi nan tun e sətəma.

E luma nə alo jooge xare, alo səxə naxan na banxi kən na,
alo məngi bili naxan xarama beenun a xa bogi.

²⁸ Kənən i dəxə təmui, i mini təmui sigafe ra gere sode, i fa təmui, n na birin kolon.

I man na n matandi, n na fan kolon.

²⁹ I to bara n matandi na ki, i i yətə igbo n ma,

n na n ma xurundə gbakuma nə i jəcə ra,

n na n ma karafoe səti i de kui,

n i ragbilen i kelide.»

³⁰ Alatala naxə, «Xesekiya, tənxuma nan ya i bə:

Toofare wo sansi xəri yolonxi nan donna.

Tamuna wo sansi bali nan donna.

Kənə tamuna boore, wo sansie nan donna wo naxee sima wo e xaba,
wo wəni min naxan kelima wəni bilie ma, wo naxee sima.

³¹ Yuda bənsəe naxee kisima,

nee luma nə alo wuri bili

naxan sanke na bəxi bun ma,

a fa a bogi ramini.

³² Barima mixi ndee ratangama nə faxə ma Darisalamu,

Siyoni mixi ndee kisima nə.

Alatala Sənbəma a mafurama nə na birin nabade.»

³³ Na kui, Alatala yi masenyi nan tixi Asiriya mangə xa fe ra,

«A mu soma yi taa kui,

a mu xali yo wolima be,

a mu tima wo kanke a xa wure lefa ra,

a mu bəndə matema tugarife ra wo xa tətə ra.

³⁴ A gibilena a fa kira nan na,

a mu soma yi taa kui!

Alatala xa masenyi nan na ki.

³⁵ N yi taa makantama nə,

n a rakisima nə n xili nun n ma konyi Dawuda xa fe ra.»

³⁶ Na kəe ra Alatala xa malekə naxa mini, a sa Asiriyaka wulu kəmə tongo solomasaxan nun suuli faxa. A dənəxəe to keli gəsədəgə, e naxa na furee to e ya ma. ³⁷ Na kui, Asiriya mangə Senaxeribi naxa gbilen a xənyi Ninewe. ³⁸ Ləxəe nde, a to nu na salife a xa ala Nisiri xa banxi kui, Adarameleki nun Sareseri naxa a faxa santidəgəma ra, e e gi Ararati bəxi ma. Esarixadoni naxa ti mangə ra a baba Senaxeribi jəxəe ra.

38

Xesekiya xa yalanyi

¹ Na ləxəe mangə Xesekiya naxa fura a jaaxi ra. A gbe mu nu luxi a xa faxa. Amosu xa di Annabi Esayi naxa siga a yire, a a fala a bə, Alatala yi nan masenxi, «I xa yaamarie fi i xa mixie ma, barima i na faxafe nə yi ki, i mu kisima yi fure ma.» ² Xesekiya naxa a yatagi mafindi banxi xalə ma, a Alatala maxandi, a naxə, ³ «Alatala, yandi hinne n na, i a kolon n nan jərəxi nə kira tinixinxi nan xən ma n ma dunjəigiri kui n bəyə fiixə ra. N mu i matandi, n mu gibile i waxənfe fəxə ra.» Xesekiya naxa wa ki fanyi ra.

⁴ Annabi Esayi mu nu gəxi minide mangə banxi tətə kui, Alatala man naxa a masen a bə, a naxə,

⁵ «Gibile i xa sa a fala n ma jənama yarerati Xesekiya bə, i benba Dawuda Marigi Alatala yi nan masenxi, «N bara i xa maxandi mə, n bara i yaye to. N i yalanma nə, a xi saxan nde. N jəe fu nun suuli sama nə i xa simaya xun ma. ⁶ N i tan nun yi taa ratangama nə Asiriya mangə ma. N yi taa makantama nə n ma konyi Dawuda xa fe ra.»

⁷ Annabi Esayi naxa a yaabi, «Yi nan findima Alatala xa tonxuma ra i bε, alako i xa a kolon a Alatala a xa masenyi rakamalima nε. ⁸ Ala naxε, «N a niyama nε soge niini xa gbilen a xanbi xanbi ma dɔcx fu Axasi tede ma.»» Na tεmui, soge niini naxa magbilen a xanbi xanbi ma dɔcx fu a goroxi ki naxε.

⁹ Yudaya mangε Xesekiya xa bεeti nan ya, a naxan sεbεxi a to yalan a xa fure ma:

¹⁰ N nu a fala nε nu,

«A lanma n xa laaxira yi waxati fanyi n ma dunijεigiri kui?

N ma simaya xa dunke na ki?»

¹¹ N man nu a fala nε nu,

«N mu Alatala toma yi dunijia ma sɔnɔn,

n man mu ibunadama yo toma fa naxan sabatixi yi bεndε fupi fari.

¹² N ma lingira bara tongo n xun,

alo xuruse kante xa leele italamia ki naxε.

N ma simaya na mafilinfe alo mabεe xa gεse.

Mabεe na ge gεse sɔcxεde, a dɔnxε naxan luxi, a na xaba.

Alatala, i tan fan, beenun nummare xa so, i bara n ma simaya rajɔn.

¹³ N naxa mame ti han gεesεge,

kɔnɔ i bara n xɔrie igira alo yεtε a rabama ki naxε.

Beenun kɔe xa so, i bara dan ti n ma simaya ma.

¹⁴ N nu n xui xurudi raminima nε alo debelin xɔni,

n nu wama nε alo ganbe sunnunxi.

N nu n ya rate koore ma, n nu fa a fala,

«N Marigi n na tɔɔrɔfe, i xa n mali.»»

¹⁵ «N nɔma na tagi rabade di?

A tan yati bara n yaabi, a fa n ma duba suxu.

Na kui n fama n jεrεde yεtε magore nan kui n ma simaya birin na.

¹⁶ N Marigi, ibunadama kisima na ki nε.

N jεngife to na nan ma.»

«I tan bara n ma yalanyi ragbilen n ma, n xa kisi.

¹⁷ I bara n mali na tɔɔrε kui.

I xa xanunteya bara n natanga faxε ma,

i bara n ma yunubie birin woli i kobe ra.

¹⁸ I a kolon a n ma gaburi mu findima matɔxε ra i bε,

saya mu i matɔxɔma,

faxa mixie fan mu i tantuma bεeti ra.

Naxee goroma gaburi kui,

nee xaxili mu tixi i xa hinne ra sɔnɔn.

¹⁹ Mixi jijne nan i matɔxɔma, alo n na i matɔxɔfe ki naxε to lɔxε.

Babae masenyi tima e xa die bε i xa hinne xa fe ra.»

²⁰ Alatala bara n nakisi.

Won xa bεeti ba a bε kɔrae ra a xa hɔrɔmɔbanxi kui.

Won xa lu na raba ra won ma simaya birin na.

²¹ Annabi Esayi nu bara a fala, a e xa fa xɔre bogi yailan, e a fatu mangε Xesekiya xa fi ma, alako a xa yalan. ²² Xesekiya nu bara a yaabi, «Tonxuma mundun a niyama n xa a kolon n man nɔma tede Alatala xa hɔrɔmɔbanxi?»

Xesekiya Babilɔn mange xa xεεrae rasεnεfe

¹ Na tεmui Babilɔn mangε Merodaki Baladan naxa bataaxε nun buŋa rasanba Xesekiya ma, barima a nu bara Xesekiya furafe nun a yalanfe mε. ² Xesekiya naxa na xεεrae rasεnε, a a xa naafuli birin masen e bε, alo gbeti, xεεma, surayi, labunde nun ture xiri jιɔxunme, a xa geresose ragatade nun a xa bannaya birin na dɛnnaxε. Sese mu lu, Xesekiya mu naxan masen e bε a xa banxi nun a xa bɔxi kui. ³ Na dangi xanbi, Annabi Esayi naxa fa Xesekiya yire, a a maxɔrin, «Na mixie munse falaxi i bε? E kelixi minden?» Xesekiya naxa a yaabi, «E kelixi bɔxi makuye nde nε, dɛnnaxε xili Babilɔn.» ⁴ Esayi man naxa a maxɔrin, «E munse matoxi i xa banxi kui?» Xesekiya naxa a yaabi, «Se naxan birin na n ma banxi kui. Sese mu luxi n xɔnyi n mu naxan masenxi e bε.»

⁵ Na kui, Annabi Esayi naxa a fala Xesekiya bε, «I tuli mati Alatala xa masenyi ra, ⁶ «Lōxœ na fafe, yi mixie fama nε i harige birin xaninde Babilon, i benbae naxan luxi i yi ra. Alatala xa masenyi nan na ki.

⁷ E fama nε i xa die suxude, i naxee barixi, e e bana Babilon mange bε.» ⁸ Xesekiya naxa a fala Esayi bε, «Alatala xa masenyi i naxan tixi, a fan.» A na fala nε barima a naxε, «Bɔŋesa nun kantari tan luma nε be, n ma simaya birin kui.»

40

Ala a xa jama xunsarafe

¹ Ala xa masenyi nan ya:

«Wo xa n ma jama madundu e xa tɔɔrε kui.

² Wo xa a fala Darisalamu bε a a xa jaxankate bara jɔn, a xa yunubie sare bara gε fide, a Alatala bara na ragbilen a ma han dɔɔxɔ firin.»

³ Mixi nde na a xui raminife gbengberen yire a falafe ra, «Wo xa kira yailan Alatala bε, wo sankira matinxin wo Marigi ya ra.

⁴ Gulunba xa ite, geya xa igoro, kira jaaxi xa yailan a fanyi ra.

⁵ Alatala xa nɔrε makənənma nε daali birin ya xɔri.» Alatala xa masenyi yati nan na ki.

⁶ Mixi nde bara a fala n bε, «I xui rate.» N bara a yaabi, «N xa munse fala?»

A naxε, «Adama xa nɔrε luxi nε alɔ sansie.

⁷ E lisima nε, Alatala xa foye e fuge kana.

Adamadie maniyaxi sansie nan na.

⁸ Sansie xarama nε, e fuge kana, kɔnɔ Alatala tan xa masenyi mu kanama abadan.»

⁹ Siyoni, i xa te geya itexi nde fari.

Darisalamu, i xa i xui ite sɛnbε ra limaniya kui.

A fala Yudaya taae bε, «Wo Marigi Ala na be.»

¹⁰ Mariги Alatala na fafe sɛnbε ra, nɔε xanxi a bεlɛxε i.

Xunnakeli na a be.

¹¹ A mεɛnima nε a xa xurusee ma, a a xa yεxε yɔrε tongoma nε, a e sa a kanke ma, a e ngae ragbεngbεn.

¹² Nde baa ye maniyaxi a bεlɛxε kui?

Nde koore walaxε maniyaxi?

Nde dunija bεnde maniyaxi?

Nde gejaye dɔɔxɔxi sikeeli ra?

¹³ Nde Alatala Xaxili kolon?

Nde nɔmɑ marasi fide a ma?

¹⁴ Nde a yamarima? Nde a matinkanma?

Nde fe kolonyi masenma a bε?

Nde a masenma a bε se yailanma ki naxε?

¹⁵ Namanε luxi nε a bε alɔ se xunxurie.

A e rakelima nε a fanyi ra.

¹⁶ Liban sube birin nalanxi mu sεrεxε gan daaxi lima naxan daxa a bε,

Liban fotɔnyi belebele mu yege lima a xa sεrεxε ganfe ra.

¹⁷ Sese mu jamanεe ra a ya i, e findixi a bε fe fufafu nan na.

¹⁸ Wo wama Ala maniyafe nde ra?

Wo a misaalima munse ra?

¹⁹ Yirawali kuye nan masolima,

xabui xεεma radin a ma,

a fa gbetti yɔlɔnxɔnyie yailan a kuye gbakuma naxan na.

²⁰ Setaree wuri nde nan fenma naxan mu kanama mafuren, a mixi fen naxan fata a masolide alako a naxa bira.

²¹ Wo mu a kolon? Wo mu na fe mexi kabi t̄emui xɔnkuye?

Wo mu na fahaamuxi kabi dunijna daa t̄emui?

²² A tan nan sabatixi dunijna birin xun ma.

Dunijna mixie luxi nε a bε alo katoee.

A tan koore walaxe italaxi nε alo dugi naxan sama leele ma.

²³ A tan nan mangεe xun nakanama, a mixi xungbee xa fe magoro.

²⁴ E luxi nε alɔ̄ sansi naxan si to,

kɔnɔ beenu e xa mɔ̄, a fa wuyenyi radin e ma naxan e xarama gben.

Na t̄emui foye xungbe e xaninma nε alo sɛxε xare.

²⁵ Ala ſeniyentoε xa masenyi nan ya:

«Wo n tan Ala maniyama nde ra?

N misaalixi nde bε?

²⁶ Wo wo yae rakeli koore ma.

Nde na se yanbaxie daaxi?

Ala nan e yamarima, a e xilie kolon.

A ſenbε xa saabui ra, sese mu luxi e ma.»

²⁷ «Na kui, wo tan n ma jnama,

naxan fatanxi Yaxuba ra, naxan findixi Isirayila ra,

munfe ra wo a falama,

Alatala mu fe toxi naxan dɔxɔxi muxu ma.

Muxu Marigi Alatala mu wama muxu gbe jɔxɔfe.»

²⁸ Wo mu a kolon? Wo mu na fe mexi?

Alatala findixi Ala nan na kabi abadan,

a dunijna yati nan daaxi a fɔlε ra.

A mu taganma, danyi mu na a xaxili ma.

²⁹ A ſenbε firma nε mixi taganxi ma,

a limaniya fi ſenbεtaree ma.

³⁰ Hali dimedie e taganma, ſegεtalae birama,

³¹ kɔnɔ naxee e xaxili tima Alatala ra,

nee ſenbε neɛne sɔtɔma nε, e fa tugan alo ſegεe.

E jeŋɛrɛ, e e gi, e mu taganma fefe ma.»

41

Ala nan na Isirayila xa mali ra

¹ «Namanɛe, wo wo sabari.

Si yensenxie, wo limaniya,

wo xa wo maso n ma kiiti yire ra.»

² «Nde mixi tixi kira xɔn ma keli sogetede,

wo xa kiiti sama naxan xili ra?

Nde jnamane saxi a sagee, a mangεe xa fe igoro a bε?

A xa santidεgεma e xun nakanama nε, a xa xali e rayensen yε.

³ A e kerima nε ſenbε ra, a man siga yire gβεtε na rabade.

⁴ Nde na fee ragirixa i xa yaamari ra kabi dunijna folε?

N tan Alatala, naxan na fe folε nun fe rajɔnyi ra,

n tan bara na mɔ̄oli birin nagiri.»

⁵ «Namanɛe gaaxuma nε na birin ya ra,

sie ſerɛn gaaxui ra dunijna birin.

⁶ E limaniya firma e bore ma, a falafe ra, «Wo wo ſenbε ſo!»

⁷ Yirawalie e bore malima alako xεɛma xa sa kuye ma.

E naxε, «A fan na ki nε.»

E kuye banbanma lantumae ra alako a naxa fa bira.»

⁸ «Kono wo tan Isirayila findixi n ma konyi nan na.
 N wo tan Yaxuba bɔnsɔε nan sugandixi,
 naxan fatanxi n xanuntenyi Iburahima bɔnsɔε.
⁹ N wo tongoxi dunijna tunxunyie nan na, a falafe ra,
 «N ma konyi sugandixie nan wo ra, n mu mɛma naxee ra.»
¹⁰ Wo naxa gaaxu, barima n na wo fɔxɔ ra.
 Wo naxa kɔntɔfili, barima n tan nan na wo Marigi Ala ra.
 N sɛnbɛ fima wo ma n bɛlɛxɛ tinxinxi nan na.»

¹¹ «Naxee birin wo maberefe, e fama yaagi nan tun sotode.
 Naxee wo fenfe gere ra, e halakima nɛ, e jɔnɔ.
¹² Wo na wo yaxuie fen, wo mu fama e tote, barima e lɔɛma nɛ.
 Naxee wo fenma gere ra, nee jɔnɔma nɛ.
¹³ Na rabama nɛ barima n tan nan na wo Marigi Alatala ra,
 naxan wo bɛlɛxɛ rasuxu,
 a a fala, «Wo naxa gaaxu, n fafe wo malide.»
¹⁴ Yaxuba bɔnsɔε, wo naxa gaaxu.
 Isirayila, wo wo sɛnbɛ so.
 Hali wo findixi mixi xunxurie nan na alo kuli di,
 n tan naxan lanxi wo Rakisima ma, naxan findixi wo xa Sɛniyentɔε ra,
 n tan yetɛ yati fama nɛ wo malide.
 N xui nan na ki.»

¹⁵ «N a niyama nɛ wo xa sɛnbɛ magaaxuxi sɔtɔ wo yaxuie ya ra.
 Wo luma nɛ alo wure wali se naxan geyae rabɔɔma, a e findi xube ra.
¹⁶ Wo yaxuie rayensenma nɛ
 alo xɛ sa naxee maale bɔnbo, foye fa maale lagi xanin.
 Wo sɛɛwama nɛ Alatala ra,
 wo Isirayila xa Sɛniyentɔε tantuma nɛ.»

¹⁷ «Misikiinɛ nun setaree ye fenma, kɔnɔ e mu a toma.
 E nɛnyi xarama ye xɔli ra.
 Kɔnɔ n tan Alatala, n e xa maxandi tongoma nɛ.
 N tan Isirayila Marigi Ala, n mu nɛɛmuma e ma.
¹⁸ N xuree rabɔɔma nɛ geyae maxaraxie ma,
 n dulonyi raminima ma gulunbae kui.
 N gbengberenyi mafindima nɛ ye yire ra.
¹⁹ N sediri, kasiyi, miriti, nun oliwi wuri bilie sima nɛ gbengberenyi ma.
 N sipirɛ, orimi, nun buyisi sansi bilie si wula i,
²⁰ alako jnama xa na to, e fa fahaamui sɔtɔ,
 a na birin findixi Isirayila xa Sɛniyentɔε Alatala sɛnbɛ wali nan na.»

²¹ Alatala naxɛ, «Wo fa, wo wo xa marakɔrɔsi masen n bɛ.
 Wo xa na birin tagi raba a fanyi ra Yaxuba Marigi bɛ.
²² Wo xa fa wo xa kuyee ra alako e xa a fala muxu bɛ fe naxee fama rabade.
 Fe naxee singe rabaxi, e xa e raba ki fala muxu bɛ,
 alako muxu xa xaxili sɔtɔ na kui.
 E xa a fala muxu bɛ fe naxan fama rabade,
²³ alako muxu xa a kolon a e findixi alae nan na.
 E xa fe nde raba, a na findi fefe yo ra,
 naxan nɔmá muxu dɛ ixarade, muxu xa gaaxu e ya ra.
²⁴ Wo tan kuyee, «Wo mu nɔmá na sese ra, wo tide yo mu na.
 Mixi naxan wo batuma, na mixi findixi mixi xɔnxi nan na.»»

²⁵ «N bara mixi nde rakeli kɔɔla mabiri,
 a fama n xili ra kelife sogetede mabiri.
 A mangɛ iboronma nɛ alo fɛjɛ rafale bɛnde iboronma ki naxɛ.
²⁶ Nde na fe masenxi kabi a fɔlɛ, alako muxu xa na kolon beenun a xa raba?
 Nde na falaxi, alako muxu xa a kolon nɔndi fale nan a ra?»

Kuye yo mu na fe masen.
 Kuye yo mu na xibaarui fi.
 Kuye yo mu e xui ite.
²⁷ N tan nan na singe masen Siyoni bε,
 «Yi nan fama rabade.»
 N tan xεera nan xε Darisalamu.
²⁸ N naxan toma yi kuyee tagi,
 kerén mu na naxan nōma masenyi nde tide,
 naxan nōma n ma maxorinyie yaabide.
²⁹ Wo xa e mato: Kuye fufafu nan e ral!
 E wali fōxi yo mu na!
 Sese mu na yi kuyee ra!»

42

Alatala xa Konyi Sugandixi

¹ N ma Konyi Sugandixi nan yi ki, n jōxō saxi naxan xōn ma,
 n naxan xanuma n nii birin na.
 N bara n Xaxili ragoro a ma.
 A tinxinyi masenma nε jaamanε bε,
² kōnō a mu xaaŋεma e ma, a mu sōnuxōe ratema e ma,
 a mu a yεtε igboma.
³ A mu kale kuntinxí igirama, a mu lanpui dεxε xuri raxubenma.
 A kiiti sama a seriyε ki nan ma.
⁴ A mu dagalanma, a mu birama,
 han a gε tinxinyi rasabatide dunijna ma.
 Namanε xaxili tima a xa yaamari tinxinxi nan na.
⁵ Alatala Nōndi Kanyi xa masenyi nan ya,
 Ala naxan koore daa, a a walaxε itala,
 naxan bōxi daa, a nun se birin naxan toma naa,
 naxan pεngi fixi dunijna mixie ma, alako e xa dunijna igiri.

⁶ «N tan Alatala nan na,
 naxan i xεexi, naxan i makantaxi,
 naxan a niya i xa findi saate saabui ra ibunadama bε,
 naxan a niya i xa findi naiyalanyi ra jaamanε bε,
⁷ alako i xa dōnxiye ya rabōc, i xa geelimanie ramini geeli,
 i xa mixie xōrεya naxee na dimi kui.»

⁸ «Alatala nan n na, n xili nan na ki.
 N mu wama n firin nde xōn,
 n mu tinma n ma matōxōe xa fi kuyee ma.
⁹ N ma masenyi singee bara rakamali,
 n man fe nεεnε masenma nε wo bε naxan fama rakamalide.
 N nee xa fe rakolon wo ra beenu e xa raba.»

¹⁰ «Wo xa bεeti nεεnε ba Alatala bε,
 wo a matōxō sa keli dunijna baanyi ra,
 wo tan naxee biyaasima baa xun ma,
 wo tan naxee baloma baa kui,
 wo tan naxee sabatixi jaamanε kui.
¹¹ Gbengberenyi nun taae xa e xui ite,
 Kedarikae sabatixi dēnnaxε.
 Selakae xa e sεεwε xui ite geyae fari.
¹² E xa Alatala matōxō alō lan a xa matōxō ki naxε.
 Namanε birin xa a matōxō.
¹³ Alatala minima nε alo jaalamá,
 a bōjε te gere xa fe ra, a gereso xui ramini sεnbε ra.»

¹⁴ «Kabi a rakuya n sabarixi, n dunduxi, n nan n yεtε suxuxi.

Kono yakosi n nan n xui raminima alo gine naxan di barife.

¹⁵ N sansie ralisima ne geyae fari,

geya findi gbengberenyi ra.

N xuree mafindima ne xare ra,

n ye yiree xori.

¹⁶ N dənxuije rajerema ne kira nde ra, e mu naxan kolon,

n dimi findi e be naiyalanyi ra,

n bɔxi magexi findi bɔxi saxi ra e jerema dənnaxe.

N na nan yati rabama e be, n mu e rabεpjinma.

¹⁷ Naxee e xaxili tixi kuyee ra,

e gibilenma ne yaagi kui.

Na kuyee yailanxi wure raxunuxi nan tun na,

kono na mixie a falama e be, «Wo findixi won ma alae nan na.»»

¹⁸ «Tulixorie, wo wo tuli mati.

Dənxui, wo wo ya ti n na.

¹⁹ Nde dənxuxi, xa n ma konyi xa mu a ra?

Nde tuli xɔrxi, xa n n ma xɛɛra xa mu a ra?

Nde dənxuxi, xa n ma konyi bɔjɛɛ saxi xa mu a ra?

²⁰ Wo bara fe gbebe to, kɔc wo mu wo cɔxɔl saxi e xɔn ma.

E bara e tuli mati, kɔc e mu fefe fahaamuxi.

²¹ Tinxinyi to rafan Alatala ma,

a bara wa a xa sɛriye binyafe, jama xa a kolon.

²² Kɔc yi jama xun bara rakana,

e suxuxi yili nun geeli nan kui.

E yaxuie bara e xanin, mixi yo mu na naxan e rakisima,

mixi yo mu na naxan maxandi tima e be e xa gibile.»

²³ Nde a tuli matima na fee ra wo ya ma?

Nde sama na fee xɔn ma temui naxan sa fama?

²⁴ Nde Yaxuba soxi mujeti yi ra?

Nde Isirayila soxi kasaratie yi ra?

Alatala xa mu a ra, won yunubi rabaxi naxan na?

E mu waxi jerefe a xa kira xa xɔn ma,

e man mu e tuli matixi a xa sɛriye xa ra.

²⁵ Na kui a naxa a xa xɔnɛ dusu Isirayila xun na,

a niya gere xa e xun nakana.

Na te bara dɛxɛ e rabilinyi,

kɔc e mu e cɔxɔl saxi na xɔn ma.

43

Isirayila Rakisima kerenyi

¹ Alatala xa masenyi nan ya,

naxan Yaxuba daaxi,

naxan Isirayila yailanxi bɛndɛ ra:

«Hali wo mu gaaxu, barima n bara wo xun sara,

n bara wo xili wo xili ra, barima n gbe nan wo ra.

² Wo na baa igiri, won birin nan a ra.

Wo na xure igiri, a mu wo xaninma.

Wo na dangi te xɔɔra, a mu wo gamma, a mu wo tɔɔrɔma,

³ barima n tan Alatala nan na wo Marigi Ala ra,

Isirayila xa Sɛniyentɔɛ, wo Rakisima.

N Misira nan fixi i xunsare ra,

n Etiyopi nun Seba fixi wo cɔxɔl nan na.

⁴ Wo tide to gbo n be n ma xanunteya xa fe ra,

n mixie nan bama wo cɔxɔl ra, n jama fi wo nii rakisife ra.

⁵ Wo naxa gaaxu, n na wo cɔfɔ̄ ra.

N fama ne wo bɔnsɔ̄ ra, kelife sogetede nun sogegorode mabiri,

6 n fama wo xilide kelife yi refanyi nun koola ma.
 «Wo fa n ma die ra, kelife yire makuye,
 7 e birin naxee xilixi n xili ra,
 n naxan daaxi n ma nɔrc xa fe ra.»
 8 Namae xa fa naxee ya na kɔnc e mu se toma,
 e tulı na kɔnc e mu fe mɛma.
 9 Namae nun sie xa e malan.
 Nde na e ya ma naxan nu bara yi fe masen won bɛ beenu a xa raba?
 E xa seedee ramini, naxee nɔma a fe rafiixɛde,
 alako booree xa a kolon a nɔndi na a ra.»

10 Alatala xa masenyi nan ya,
 «Wo tan nan na n ma seedee ra, n ma konyi sugandixi,
 alako wo xa n kolon, wo xa la n na.
 Ala yo mu nu na n ya ra, Ala yo mu fama n xanbi ra.
 11 N tan kerén nan na Alatala ra.
 Mixi rakisima yo mu na bafe n tan na.
 12 N tan nan nɔndi masenxi, n tan nan wo rakisixi,
 n tan nan fe nɛɛnɛ masenma wo bɛ.
 Ala xɔjɛ nde xa mu n na wo tagi.
 Wo tan nan na n ma seedee ra a n kerén nan na Ala ra.
 13 Kabi fɔlo fɔle n tan nan Ala ra.
 Mixi yo mu nɔma mixi bade n bɛlɛxɛ,
 mixi yo mu nɔma n ma fe rabaxi masarade.»

14 Alatala xa masenyi nan ya,
 Ala naxan wo xun sara,
 Ala naxan findixi Isirayila xa Sɛniyɛntɔɛ ra.
 A naxɛ, «N yaamari fima ne Babilɔn geelimanie xa fa e xa kunkuie kui,
 e nu laxi naxee ra.
 15 Alatala na n tan nan na, wo xa Sɛniyɛntɔɛ,
 naxan Isirayila daa, naxan findixi wo xa mangɛ ra.»

16 Alatala xa masenyi nan ya, Ala naxan kira bɔɔ baa tagi,
 naxan dangide ramini mɔrɔnyie xɔɔra,
 17 naxan a niya sɔɔri ragi see nun soe ragie xa kata dangide mɛnni,
 e fa lu baa xɔɔra abadan, e mu te.
 Na sɔɔri gali xubenxi ne ałɔ lanpui xubenma ki naxɛ.
 18 «Wo naxa wo małɔçxun fe singee ma,
 wo fe forie lu na.
 19 Wo mu a toxi, n na fe nɛɛnɛe rabafe?
 Wo mu gɛxi na kolonde?
 N na kira nde bɔɔfe gbengberenyi ma,
 n na xuree raminife yire maxaraxi ma.
 20 Burunyi daalise n matɔɔma,
 ałɔ wulai bare nun xundi, barima n ye raminima gbengberenyi ma,
 n xure xungbee rabɔɔ yire maxaraxi ma,
 alako n ma jama sugandixi xa ye min,
 21 alako n jama naxan daaxi a xa n matɔɔc.»

22 «Yaxuba, wo mu maxandi tima n xili ra.
 Isirayila, wo mu fefe rabafe birafe ra n fɔxɔ ra.
 23 Wo mu tin yɛxɛɛe bade sɛrɛxɛ ra n bɛ,
 wo mu tin n binyade sɛrɛxɛe ra.
 N mu kote dɔxɔxi wo xun ma sansi sɛrɛxɛ ra,
 n mu wo karaxan surayi ganfe ra.
 24 Wo mu labunde fanyi sara n bɛ,
 wo mu ninge ture gbegbe ba sɛrɛxɛ ra.
 Wo naxan nabaxi, wo bara n natagan wo xa yunubie ra,
 wo bara n naxan wo xa jaaxuŋla ra.»

²⁵ «N tan nan a ra, naxan i xa yunubie xafarima n xili xa fe ra,
n fa nεεmu i xa yunubie ma feo.
²⁶ I xa i xa fe dangixi masen n bε,
won xa a mato kiiti na ki naxe.
²⁷ I benba singe yunubi raba nε.
I xa yarerati muruta nε n xili ma.
²⁸ Na nan a ra, n fama i xa sεrεxεdubεe rayaagide,
naxee walima n ma hɔrɔmolingira kui.
N a niyama nε Yaxuba bɔnsɔε xun xa rakana,
Isirayila bɔnsɔε xa yaagi.»

44

Kuye yailanma xa wali

¹ «N ma konyi Yaxuba bɔnsɔε, wo xa wo tuli mati,
n ma jnama sugandixi Isirayila, wo xa n xui ramε.
² Alatala xa masenyi nan ya,
naxan wo daaxi wo nga tεεgε i,
naxan wo bun tima.
N ma konyi Yaxuba, hali i mu hanmε,
wo tan Yesurun n naxan sugandixi,
³ barima n ye ragoroma nε wo xa bɔxi maxaraxi ma,
n xure raminima nε gbengberen yire ma.
N nan n Xaxili ragoroma nε wo bɔnsɔε ma,
n barakε sama nε wo xa die ma.
⁴ E fanma nε alɔ pnooge naxan toma fiili tagi,
alɔ wuri naxee sixi xure dε i.
⁵ Nde a falama nε, «Alatala gbe nan n na,»
a Yaxuba xili sa a xun ma.
Nde a sεbεma nε a belexε ma, «Alatala gbe,»
a Isirayila xili sa a xun ma.»

⁶ «Alatala xa masenyi nan ya,
Alatala Sεnbεma naxan findixi Isirayila mangε nun a rakisima ra.
N tan nan na fe fole ra, n tan nan na fe rajɔnyi ra.
Ala gbεtε yo mu na bafe n tan na.
⁷ Nde maniyaxi n tan na? A xa na fala.
Na kanyi xa wɔyεn ba, a xa fe dangixi masen kabi n ma jnama daa tεmui.
A xa fe masen naxan fama rabade, iyo a xa na fala kεnε ma.
⁸ Wo naxa gaaxu, wo naxa sεrεn.
N mu na masenxi wo bε xε, beenu na fee xa raba?
N ma seedee nan wo ra.
Ala gbεtε na na, ba n tan na?
Ade, fanye gbεtε mu na hali kerem.»

⁹ Fuyantee nan kuye yailanmae ra.
E xa wali tide yo mu na.
E xa seedee ya mu na, e xaxili ifuxi.
E fama lude na yaagi nan kui.
¹⁰ Nde kuye yailanma, naxan mu nɔma a malide fefe ra?
¹¹ Na kanyie yaagima nε.
Adamadi nan tun na e ra.
E birin xa e malan, e xa ti n ya ra.
N e birin nagoroma nε gaaxui nun jnaxankatε ra.

¹² Kuye yailanma wure xabuma tε xɔɔra,
a kuyee yailan dεrεma ra, a a rawali a yεtε sεnbε ra.
Kaamε nun ye xɔli luma nε a susu ra, a fa tagan.
¹³ Kamudεri luuti italama nε a maniyafe ra, a a kɔɔrin.

A wali fölo wali see ra,
a a yailan han a lu alö mixi tofanyi naxan tima a xa banxi kui.

¹⁴ A nu wuri ndee si fotonyi yire,
a mamë ti han tunë ye a ramö, a fa a sege.

¹⁵ A nde findi yege ra, alako xinbeli naxa a suxu,
a nde rawali taami ganfe ra.

Kono naxan luxi, a na findi ala ra a naxan batuma,
a kuye rafala, a suyidi a be.

¹⁶ A seeti findi yege ra,
a sube gamma naxan na,
a fa a dëge, a a fala, «Yi te fan. Xinbeli mu n suxuma be.»

¹⁷ A wuri dönxöe nan findima a xa kuye ala ra,
a suyidi naxan be a batufe ra.

A maxandi ti a be, a falafe ra,
«N nakisi, barima i tan nan n ma ala ra.»

¹⁸ Kono na mixi mu gëxi fahaamui sötöde.
A luxi alö dönxui naxan mu se toma,
a xaxili mu fata fee tagi rabade.

¹⁹ Sese mu a a böje ratima sönön, a xa a maļoxun,
«N bara wuri seeti sa te i,
alako n xa taami nun sube gan a te wole ra n naxan donma.

A lanma n xa na wuri dönxöe rafala kuye ra Ala naxan xööma?
N xa n suyidi wuri xuntunyi be?»

²⁰ Na kuye yailanma birama se nan föxö ra naxan findima te xube ra.
A böje bara a yete yanfa.

A mu fata a yete rakiside,
a man mu xaxili sötö a falafe ra, «N naxan tixi n bellexe ra wule ala nan a ra.»

²¹ «Yaxuba bçnsöe, wo xa ratu yi fee ma,
wo tan Isirayila jnama naxan findixi n ma konyi ra.
N wo daa ne, alako wo xa findi n ma konyi ra.

Isirayila, n mu nœemuma wo ma.

²² N bara wo xa yunubie xafari, wo naxan sötö wo xa murute kui,
n bara nee ba naa alö nuxui bama koore ma ki naxë.
Wo xa gbilen n ma, barima n bara wo xun sara.»

²³ Koore xa seewa Alatala xa wali xa fe ra.

Böxi bunyi xa a xui ramini.

Geyae xa e xui ite alö wuri naxee na fotonyi kui,
barima Alatala bara Yaxuba xun sara,
a bara a nöre masen Isirayila ya ma.

²⁴ Wo Rakisima Alatala xa masenyi nan ya naxan wo rafalaxi wo nga teegë,
«N tan, Alatala nan n na, naxan fe birin daaxi,
naxan koore itala,

naxan böxi rafala a bellexe ra,

²⁵ naxan namijönme wule falæ xe tönxumae kana,
naxan sematoe rayaagi,

naxan lönnilae xa marasi mafindi lönnitareja ra,

²⁶ naxan a xa namijönme konyie xa masenyie rakamali,

naxan a xa xëërae xui findi nöndi ra,

naxan a masenma Darisalamu xa fe ra, «Nama fama sabatide naa,»

naxan a masenma Yudaya taae xa fe ra, «E man fama ne tide,»

²⁷ naxan a falama baa be, «Xara, n i xa ye rexrima ne,»

²⁸ naxan mangë Sirusi xëëma a sago rabade, alö xuruse madonyi a rabama ki naxë,
naxan a masenma Darisalamu xa fe ra, «A man xa ti,»

naxan a masenma hörömöbanxi xa fe ra, «A man xa ti!»»

Ala xa wali nun Sirusi

¹ Alatala xa masenyi nan ya a xa mixi sugandixi Sirusi bε,
a naxan xεxεxi jnamanεe xun nakanafe ra, e xa lu a xa yaamari bun ma,
a naadε rabixi naxan bε alako a xa wali xa sɔɔnεya.

² «N tima nε i ya ra, n tentenyi magoro i bε,
n wure gbeeli naadεe kana, n wure naadεe yensen yε i ya ra.

³ N naafuli nɔɔxunxi fima nε i ma,
alako i xa a kolon n tan nan Isirayila Marigi Alatala ra,
naxan i xilixi i xili yati ra.

⁴ N ma konyi Yaxuba xa fe ra,
n ma jnama sugandixi Isirayila,
n i xilixi i xili nan na, n binyε fima nε i ma hali i to mu n kolonxi sinden.

⁵ N tan nan na Alatala ra,
Ala gbεtε yo mu na bafe n tan na.

N sεnbε fima nε i ma hali i to mu n kolonxi sinden.

⁶ Na kui mixi birin fama nε a kolonde a Ala kerenyi nan n na,
kelife sogetede han sogegerode,
Ala gbεtε yo mu na.

⁷ N tan nan koore iyalanma, n dimi rasin,
n tan nan hεri raminima, n gbaloe raba.
N tan Alatala na n na fee birin nabama.»

⁸ «Tunε ye xa goro kelife koore ma, nuxui xa rabi ye raminife ra.
Boxi fan xa rabi na ye sotofe ra.

Kisi xa sɔɔtɔ ało sansi bulama ki naxε, tinxinyi xa lu na.
N tan Alatala nan na birin daaxi.»

⁹ Naxankate na mixi bε, naxan a yailanma matandima,
naxan findixi fεjε xeuntunyi tun na.

Bεnde doloxi a falama fεjε yailanma bε,
«I n yailanfe munse ra? I xa wali mu fan!»

¹⁰ Naxankate na mixi bε, naxan a falama a baba nun a nga bε,
«Wo munse barixi?»

¹¹ Alatala xa masenyi nan ya,
Isirayila xa Sεniyεntɔε naxan wo daaxi,
«Wo wama n maxɔrinfε tina fe nan ma n naxan nabama n ma die ra?
Wo wama n yamarife n ma wali xa fe nan na?

¹² N tan nan boxi yailanxi, n fa mixi daa a fari.
N tan nan koore itala n bεlεxε ra, n turbuie yamari.

¹³ N tan nan man Sirusi xεxεma n ma tinxinyi xa fe ra.
N kira rabooma nε a bε alako a xa n ma taa ti,
a xa n ma jnama xɔrɔya xunsare xanbi.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁴ Alatala xa masenyi nan ya,
«Misira nun Etiyopi xa naafuli luma nε i yi ra,
Sebakae findima nε i xa konyie ra,
e bira i foxɔ ra yolɔnxɔnyi kui, e suyidi i bε, e a fala i bε,
«Ala na i foxɔ ra, a maniyε mu na, Ala gbεtε mu na.»»

¹⁵ Isirayila Marigi Ala, a Rakisima,
Ala nan i ra, naxan mu a yεtε masenma kεnε ma.

¹⁶ Kuye yailanmae fama nε lude yaagi kui, e e birin xanin,

¹⁷ kɔnɔ Alatala Isirayila tan rakisima nε abadan,
a mu fama yaagide feo.

¹⁸ Alatala naxan koore daaxi, naxan firin nde mu na,

naxan dunipa daaxi a ki nun a keŋja nan ma,
a fa adamadie rasabati a ma,
a fa a fala, «Alatala nan na, Ala gbete yo mu na.
¹⁹ N mu wɔyɛnxi dunxui xa ra de.

N mu a fala Yaxuba bɔnsœ̄e bɛ e xa n fen na ki tun.
N tan Alatala nɔndi nan falama, n tinxinyi nan masenma.»

²⁰ «Wo wo malan, wo fa, wo wo maso, wo tan mixi gixie kelife jamanɛ̄ ma,
Kuye batuie mu sese kolon,
e kuye maxandima naxee mu nɔma mixi rakiside.

²¹ Wo wo xui ramini, wo xa marakolonyi ti e bɛ.
E xa e bore rasi.

Nde yi masenyi tixi kabi temui xɔnkuye? N tan xa mu a ra?
Ala gbete yo mu na bafe n tan na,

Ala naxan tinxin, naxan mixi rakisima.

²² Wo xa gbilen n ma, wo tan naxee kelima dunipa tunxunye ma,
alako wo xa kisi sɔtɔ,
barima Ala gbete yo mu na bafe n tan na.

²³ N bara n kali n yɛtɛ ra nɔndi ki ma,
n ma masenyi mu kanama fefe ma.

Xinbi birin sinma nɛ n bun ma,
kali birin nabama n tan nan xili ra.

²⁴ Nama a falama nɛ n bɛ,
(Tinxinyi nun sɛnbɛ toma i tan Alatala nan gbansan yi.)»

Mixi naxee nu murutaxi a ma,
e fama nɛ a yire yaagi kui.

²⁵ Kɔnɔ Isirayila bɔnsœ̄e gbe jɔxɔma nɛ Alatala saabui ra,
e fa xunnakeli sɔtɔ.

46

Babilɔn xa alae

¹ Babilɔn xa kuye Beli a xinbi sinma.

A xa kuye Nebo fan a feleñma bɔxi ma.

Sofalee e bɛndunma xanin se fari.

Na kote binya, a sofalee rataganma nɛ.

² E mu nɔ na kuyee ratangade.

E birin xa siga konyiya kui.

³ «Yaxuba bɔnsœ̄e, wo wo tuli mati n na.

Isirayilaka naxee luxi, wo wo tuli mati n na.

Kabi wo barixi temui naxɛ, n bara wo xanin n bɛlɛxɛ, n bara wo bun ti.

⁴ N nu na raba nɛ han wo fori waxati.

Wo xunsɛxɛ to nu fiixɛma, n tan nan man nu wo bun tima.

N to wo daa, n man nu wo malima nɛ, n wo xanin, n wo rakisi.

⁵ Wo n ma maniyɛ toma minden? Wo n firin nde kolon?

⁶ Naafuli kanyi xɛɛma nun gbeti raminima, a a sikeeli fari,

alako xabui xa kuye nde yailan a bɛ,

a a xinbi sinma naxan bɛ a batufe ra.

⁷ E na tongo, e a dɔxɔ e tunki fari, e a xanin yire, e a tima dɛnnaxɛ.

Menni a tixi tun, a mu sigama dɛdɛ.

Hali mixi nde a mawa a bɛ, a mu a yaabima,

a mu mixi ratangama a xa tɔɔrɛ ma.»

⁸ «Wo tan murutɛlae, wo xa ratu na fee ma, alako wo xa nɔ kiside.

⁹ Wo xa ratu n naxan nabaxi temui dangixi.

Ala gbete yo mu na bafe n tan na, n firin nde mu na.

¹⁰ Ala gbete mu na naxan fe masenma beenun a xa raba,

naxan nɔma a falade,

«N waxɔnfɛ fama nɛ rakamalide. N tan nan a ragirima.»

¹¹ N tan nan xoni nde xilima kelife sogetede mabiri,
naxan n waxɔnfə rabama n bɛ.
Iyo, n naxan falaxi, n a rabama nɛ,
n naxan natɛxi, n a rakamalima nɛ.
¹² Wo wo tuli mati n na, wo tan naxee xaxili xɔrɔxɔ,
wo tan naxee makuyaxi tinxinyi ra.
¹³ N ma kiiti tinxinxi bara makɔrɛ, a mu makuya feo.
N fama n ma kisi fan na, a mu buma.
N Siyon rakisima nɛ,
N nan n ma nɔrɛ ragoroma nɛ Isirayila ma.»

47

Babilon birafe

¹ «Babilɔn taa, keli i xa kibanyi kui, i cɔd bɔxi ma.
I xa tofanyi nun i xa bannaya bama nɛ i yi.
² Wali see tongo kuri sofe ra.
I xa mafelenyi bama nɛ i ma, i xa dugi mate, i xure igiri i mageli ra.
³ I jaibɔma nɛ yaagi kui,
n fama nɛ n gbe jɔkɔde kinikini xanbi.»
⁴ Alatala Sembɛma nan findi muxu xunsarama ra, Isirayila xa Sɛniyentɔɛ.

⁵ «Babilɔn jama, wo dɔxɔ, wo wo dɛ balan.
Wo xa mangɛya bara jɔnɔn.
⁶ N nu kɔxɔnxi n ma jama ma, n fa e kɛ tongomae xun nakana.
N naxa e lu wo sagoe, kɔnɔ wo mu kinikini e ma fefe ma.
Hali forie, wo bara e jiaxankata a jiaaxi ra.
⁷ Wo nu a falama nɛ, «N ma mangɛya mu jɔnɔma abadan!»
Kɔcū wo mu wo cɔxɔl saxi fe xɔn ma naxan nɔmá wo lide.»

⁸ «Yakɔsi wo wo tuli mati n na,
wo tan banna naxee a majɔnxunxi a fefe mu nɔmá wo tɔɔrɔde,
naxee a falama, «N kerènan tide gbo dunija,
n mu findima kaajɛ ra, n ma die mu bama n yi.»
⁹ Kɔnɔ n xa a fala wo bɛ, na fe firinyie wo lima nɛ fɛɛjɛn kerènan kui.
Wo ganma nɛ wo xa die ra, wo findi kaajɛ ra
hali wo duureya nun karamɔxɔ wali rawuya.
¹⁰ Wo nu laxi wo xa jiaaxuŋa nan na,
wo cɔxɔl a ma na mu toma.
Wo xa fe kolonyi bara wo madaxu.
Wo bara a fala wo bɔjɛ ma, «N kerènan nan be, n tan nan gbansan tide gbo.»
¹¹ Gbaloe fama nɛ wo lide, wo mu nɔmá wo yɛtɛ ratangade naxan ma wo xa naafuli ra,
gbaloe naxan wo terɛnnama.»

¹² «Wo to laxi na fe mɔoli nan na, wo xa lu wo xa duureya,
nun wo xa manduruya kui wo darixi naxan na.
Wo a majɔnxun a na sɔɔneyama nɛ wo bɛ, wo fa geeni wo yaxui xun ma,
¹³ kɔnɔ na birin fama nɛ wo ratagande.
Wo xa se matoe xili, naxee koore matoma,
e fe fala naxan fama wo lide.
¹⁴ Nee tan fan luma nɛ ałɔ sɛxɛ naxan ganma tɛ ra.
E mu nɔmá e yɛtɛ rakaside tɛ xɔɔra.
Sese mu luma e yi ra, hali tɛ xunxuri e doxɔma naxan sɛeti ma xinbeli tɛmui.
¹⁵ E mu nɔmá fefe rabade wo bɛ,
hali wo to bara wo xaxili ti e ra kabi wo dimedi tɛmui.
E sigama nɛ yare e xa kira jiaaxi xɔn ma.
Mixi yo mu nɔmá wo rakaside.»

48

¹ «Yaxuba bɔ̃nsœ naxan xili Isirayila, naxan fatanxi Yudaya ra,
wo wo tuli mati n na.
Wo tan naxee wo kalima Alatala xili ra,
wo tan naxee Isirayila Marigi Ala maxandima tinxitareya kui,
² wo tan naxee wo yɛtɛ xilima Taa Sɛniyɛnxi Kanyie,
wo tan naxee wo xaxili tima Isirayila Marigi Alatala ra,
³ n naxan masenxi wo bɛ tɛmui dangixi, n bara gɛ na ragiride.
⁴ N to a kolon wo xaxili xɔ̃rɔ̃xɔ̃ ałɔ̃ wure,
⁵ n naxa wo rakolon na fe ra beenun a xa raba,
alako wo naxa fa a fala,
«Muxu xa kuye wuri daaxie nun wure daaxie nan na fe natexi.»
⁶ Wo bara na mɛ? Wo bara so na fe kui?»

«Yakɔsi n fe nɛɛnɛe masenma nɛ wo bɛ,
naxee nu bara nɔ̃xun wo ma.
⁷ Nee minixi yi waxati nɛ,
wo mu nu naxee kolon.
Na kui wo mu nɔ̃ma a falade, «Iyo, muxu nu nee kolon.»
⁸ Wo mu na fee fahaamuxi tɛmui dangixi barima wo tuli xɔ̃rɔ̃xɔ̃.
Yanfantee nan wo ra kabi wo bari tɛmui.
⁹ N xili xa fe ra, n mu n ma xɔ̃ne ramini wo ma kerenyi ra.
N ma matɔ̃xɔ̃xa fe ra, n mu wo rabolo.
¹⁰ N bara wo mato,
kɔ̃nɔ̃ n mu a rabaxi ałɔ̃ xabui a rabama ki naxɛ gbeti ra.
N wo matoma tɔ̃ɔ̃re nan saabui ra.
¹¹ N yi rabama n yɛtɛ bɛ alako n xili naxa kana,
alako n ma matɔ̃xɔ̃naxa fi n firin nde ma.»

¹² «Yaxuba bɔ̃nsœ, wo wo tuli mati n na.
Isirayila n naxan xilixi, wo wo tuli mati n na.
N tan nan na a singe ra, n tan nan na a dɔ̃nxɔ̃re ra.
¹³ N bɛlɛxɛ nan dunijna buniyi saxi,
n sɛnbe nan koore italaxi.
N na e xili, e tima nɛ kerens na.»

¹⁴ «Wo xa wo malan, wo xa wo tuli mati n na.
Kuye mundun bara yi fe masen wo bɛ beenun a xa raba?
Alatala bara mixi nde sugandi naxan a sagoe rabama Babilon na,
naxan e xili xun nakanama.
¹⁵ Iyo, n tan yati bara n ma masenyi ti,
n bara a xili, a xa na wali rakamali.»

¹⁶ «Wo wo maso n na, wo xa wo tuli mati.
Kabi a fôle, n mu wɔ̃yɛn dunxui ra.
Na fe rabama n ya xɔri.»

Yakɔsi, n Marigi Alatala na n xɛɛfe, a a Xaxili ragoroxi n ma.

¹⁷ Wo Rakisima Alatala, Isirayila xa Sɛniyentœ, a xa masenyi nan ya,
«N tan findixi wo Marigi Alatala nan na,
naxan wo xa fe sɔ̃nɛya ki masenma,
naxan wo rajerɛma jɛrɛ ki fanyi ra.
¹⁸ Xa wo wo xɔ̃nɔ̃sa n ma sɛriyɛ xɔ̃n ma nu,
bɔ̃nɛsa nun kisi nu gboma nɛ wo yi ra ałɔ̃ ye naxan na baa ma.
¹⁹ Wo bɔ̃nsœ nu wuyama nɛ ałɔ̃ mɛyenyi naxan na baa dɛ ra,
wo xa die xilie mu nu bama n ya i.
²⁰ Wo xa keli Babilon sɛɛwɛ xui ra.
Wo xa na masen dunijna birin bɛ.
Wo xa a fala, «Alatala bara a konyi Yaxuba xun sara.»
²¹ Ye xɔ̃li mu luma e ma gbengberenyi ma,

a fanye ibooma, a ye ramini a kui.
²² Mixi jaaxi xa fe mu sōnčeyama.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

49

Alatala xa konyi

¹ Si yensenxie, wo xa wo tuli mati n na.
 Yire makuyee, wo xa wo cōcū sa n wōyēn xui xōn ma.
 Alatala n xili nē kabi n nga tēgē,
 a naxa n xili fala beenun n xa mini foye ra.
² A naxa n dē lu alo santidegēma xējēnxi a bēlēxē,
 a naxa n findi xali jōč rameluxi ra,
 a naxa n sa a xa xali gboñfē kui.
³ A naxa a fala n bē, «Isirayila, n ma konyi nan i ra,
 n na n ma nōrē masenma naxan saabui ra.»
⁴ Kōč n naxa a yaabi, «N ma wali mu sōnčeyaxi,
 n bara kata, kōč fufafu na a ra.
 N ma wali sare na n Marigi Alatala nan yi.»

⁵ Na kui Alatala naxa masenyi nde ti,
 naxan n daa n nga tēgē i, n xa findi a xa konyi ra,
 alako n xa Yaxuba bōnsōč ragbilen a ma,
 Isirayila jaama man xa malan a fē ma.
 Alatala bara binyē xungbe fi n ma,
 a tan naxan findixi n sēnbē ra.
⁶ A naxē, «Yaxuba bōnsōč Isirayila ragbilenfe n ma,
 wali na a ra naxan xurun i bē n ma konyi.
 N man i findima nē naiyalanyi ra si gbētē bē,
 alako n ma kisi xa masen dunijā yire birin.»

⁷ Alatala xa masenyi nan ya,
 Alatala naxan findixi Isirayila Xunsarama ra, Isirayila xa Sēniyēntōč,
 won bōnsōč naxan xōnxi,
 naxan walixi mangē bē,
 «Mangē na wo to, e tima nē,
 kuntigie na wo to, e e xinbi sinma nē wo bun ma,
 barima dugutēgē Alatala naxan Isirayila xa Sēniyēntōč ra,
 na nan wo sugandixi.»

⁸ Alatala xa masenyi nan ya,
 «N wo yaabima yaabi tēmwi nē,
 n wo rakisima kisi lōčē nē.
 N wo makantama nē,
 n wo tima nē alo jaama n saatē tongo naxan bē,
 alako wo xa bōxi xa fan, naxan kanaxi a xa yailan.

⁹ Geelimanie minima nē,
 mixi naxee na dimi xōčra, nee xōrēya sōčoma nē.
¹⁰ E luma nē alō xurusee naxee e dēmadonma fiilie ma,
 kaamē nun ye xōli mu e suxuma,
 kuyefure nun sogē xōnē mu e tōčoma.
 E rahinnēma nan luma e rajērē ra,
 a e xun ti dulon yire ra.

¹¹ Tentenyi rāgorōma nē, yili rafe, alako e xa kira xa fan.
¹² E fama nē kelife yire makuye,
 kelife kōčla nun sogegorode ma,
 kelife Asuwan bōxi ma.»

¹³ «Naxee na koore ma, e xa e sēsēwē xui ite,
 naxee na bōxi ma, e xa jalexin,

naxee na geyae fari, e xa bεeti ba,
barima Alatala a xa jnama madunduma nε,
a kinikini tɔɔcɔ mixie ma.»

¹⁴ Kɔnɔ Siyonkae nu a falama nε,
«Alatala bara muxu rabolo,
Muxu Marigi bara nεεmu muxu ma.»

¹⁵ «Dinge nɔma nεεmude a xa diyore ma?

A mu kinikinima xε a xa di ma?

Hali a tan nεεmu,

n tan mu nεεmuma wo ma.

¹⁶ Wo xilie korinxì n bεlεxε kui,
n yae tixi nε i xa banxi ra tεmui birin.

¹⁷ Wo xa die na gblenfe wo xɔnyi.

Naxee wo tɔɔcɔxi, nee na kelife wo xun ma.

¹⁸ Wo wo ya ite. Wo xa die bara e malan, e na fafe.

N tan Alatala bara n kali n yεtε ra,

wo xa mixie fama nε lude wo sεeti ma,

alɔ dugi tofanyie luma gine ma ki naxε a xa futi xiri lɔxɔε.»

¹⁹ «Hali wo yaxui to wo xɔnyi kanaxi, e wo xa jnama rayensen yε,
yakɔsi wo fama nε wuyade han wo gbo wo xa boxi bε.

Mixi naxee kasare tixi wo xɔnyi, e bara siga.

²⁰ Wo xa di naxee barixi yi tɔɔcɔ waxati,
e fama nε a falade, «Be xurun won bε.

Won xa yire nεεnε ti won luma dεnnaxε.»

²¹ Na tεmui wo fama nε a falade,

«Nde yi die barixi n bε?

Mixi rabεpinxi nan nu na n na.

Ala nu bara n nabolo, a mεε n na.

Nde yi die ramɔxi?

N kerèn peti nan nu a ra.

Yi die kelixi minden?»

²² Won Marigi Alatala xa masenyi nan ya,
«N nan n bεlεxε itema nε jnamane bε,
n tɔɔnxuma masen e bε,
alako e xa fa wo xa di xεmεe ra e bεlεxε,
e xa fa wo xa di ginεe ra e tunki ma.

²³ Mangε mεεnima nε wo xa die ma,
mangε ginεe e ramɔ.

Na mixi xungbee e xinbi sinma nε wo bun ma,
e wo sanyie masunbuma nε.

Na kui wo fama nε a kolonde a Alatala na n tan nan na.
Mixi naxee e xaxili tima n na, na kanyi mu yaagima.»

²⁴ Sɔɔri xa se tongoxi nɔma rasuxude a yi ra?

Sεnbεma xa mixi suxuxi nɔma bade a yi ra?

²⁵ Alatala wo yaabima yi ki nε:

«Iyo, n sɔɔri xa se tongoxi rasuxuma nε a yi ra,
n sεnbεma xa mixi suxuxi bama nε a yi ra.

N wo gerefæ gerema nε, n wo xa die rakisi.

²⁶ Naxee wo jnaxankatama, e fama nε e yεtε sube donde,
e siisima nε e yεtε wuli ra.

Na kui ibunadama birin a kolonma nε,
a n tan nan Alatala ra, wo Rakisima, wo Xunsarama, Yaxuba xa Sεnbεma.»

¹ Alatala xa masenyi nan ya:
 «N kɛedi mundun sɛbɛxi n xa mɛɛ wo nga ra?
 N sare mundun sɔtɔxi wo matife ra?
 Wo matixi wo yɛtɛ xa yunubie nan ma fe ra.
 N mɛɛxi wo nga ra a xa matandi nan ma.

² Munfe ra wo mu n yaabima?
 Munfe ra wo mu tima n ya ra?
 Wo a majoɔxunxi nɛ n bɛlɛxɛ mu fata wo fulunde?
 Wo a majoɔxunxi nɛ n sɛnbɛ mu nɔma wo rakiside?
 N ma wɔyɛn keren nɔma baa xarade.
 N nɔma xure findide gbengberenyi ra, yɛxɛe xa faxa, e xa bɔrɔ.
³ N fata koore rafɔɔrɔde,
 alɔ mixi na kaŋɛ dugi ragoroxi a ma.»

⁴ N Marigi Alatala bara masenyi so n yi ra
 naxan nɔma mixi taganxi malide.
 A n na naxunuma gɛɛsɛgɛ birin, a n tuli ibama,
 alako n xa n tuli mati a ra alɔ xarandi fanyi.

⁵ N Marigi Alatala bara n tuli rabi,
 n tan mu tondima birade a fɔxɔ ra.

⁶ N nan n fari tima nɛ n yaxule xa n bɔnbɔ.
 N na n xɛrɛ fan tima nɛ e xa n dɛ xabe matala.
 N mu n ya tagi nɔxun e xa konbie ma,
 n mu tondi e xa e dɛ ye bɔxun n ma.

⁷ N Marigi Alatala to n mali,
 n mu yaagi, n mu n gi.
 N luma nɛ alɔ fanye, barima n a kolon n mu luma yaagi kui.
⁸ Naxan n gbe jɔɔxɔma a na n sɛeti ma.

Nde wama n sonxɔfe? Won xa wɔyɛn.
 Nde wama n kalamufe? Kiiti xa sa.

⁹ N Marigi Alatala nan n malife.
 Nde nɔma a ra?
 E xa kalamui kanama nɛ alɔ dugi fori teese naxan donma.

¹⁰ Nde gaaxuma Alatala ya ra wo ya ma,
 a Ala xa konyi xui suxu?
 Naxan birin na jɛrɛfe dimi xɔɔra naiyalanyi xanbi,
 a xa a xaxili ti Alatala xili ra, a la a ra.

¹¹ N xa a fala wo bɛ,
 wo tan naxee tɛ radɛxɛma,
 wo fa tanbɛ raxajɛnma gere xili ma,
 N fama nɛ wo tɔɔrɔde a xɔɔxɔɛ ra.

51

Isirayila fatanxi dɛnnaxɛ ra

¹ «Wo wo tuli mati n na, wo tan naxee tinxinyi nun Alatala fenfe.
 Wo xa wo ya ti fanye ra Alatala wo raminixi dɛnnaxɛ.

² Wo xa wo ya ti wo baba Iburahima nun wo nga Sara ra naxee wo barixi.
 N to a xili a keren nan nu a ra,
 kɔnɔ n to gɛ dubade a bɛ,

a findi ne bɔnsɔɛ wuyaxi benba ra.

³ Alatala Siyon madunduma nɛ,
 a kinikini a xa kasare birin ma.
 Alatala a xa gbengberenyi findima nɛ yire fanyi ra alɔ Eden bɔxi,
 a a xa bɔxi ratofanma nɛ alɔ a darixi a ra ki naxɛ.
 Sɛewɛ nun jɛlɛxinyi lu naa,
 suuki nun bɛɛti ba tɛmwi birin.»

⁴ «N ma þama, wo wo tuli mati n na.
 N ma si, wo xa n xui ramε.
 Sεriye fatanxi n tan nan na,
 n ma kiti tinxinxi findima nε naiyalanyi ra sie bε.
⁵ N ma kiti tinxinxi bara makore,
 n ma kisi na fafe,
 sie fama nε e xaxili tide n sεnbε ra.
⁶ Wo wo ya rate koore ma.
 Menni lœma nε ało foye tuuri raloemra ki naxε.
 Wo wo ya ti bɔxi ra.
 Menni þonma nε ało dugi fori.
 Mennikae faxama nε ało tugitugi.
 Konč n ma kisi tan abadan nan a ra,
 n ma tinxinyi mu kanama.»

⁷ «Wo xa wo tuli mati n xui ra, wo naxan kolon tinxinyi ra.
 N ma sεriye sabatixi wo bɔŋε kui.
 Wo naxa gaaxu mixie xa mabere ya ra,
 wo naxa wo gi e xa sɔnχɔε ya ra.
⁸ Nimase xunxurie e donna nε ało dugi,
 teese e rajonč ało gesε fute.
 Konč n ma tinxinyi buma nε abadan,
 n ma kisi luma nε bɔnsε ya ma tεmui birin.»

⁹ Alatala, i xa keli sεnbε ra.
 I xa keli ało singe ra.
 I tan xa mu Misirakae bɔnbo ało wulai sube magaaxuxi?
¹⁰ I tan xa mu baa xungbe raxɔri,
 i fa kira iboo baa tagi i xa mixi rakisixie dangima dεnnaxε?
¹¹ Alatala xa mixi xɔrεyaxie gblenma nε,
 e fa so Siyon kui bεeti ra, sεewε nan luma e bε abadan.
 E bɔŋε rafanxi e ma, þεlexinyi luma nε e sondonyi kui.
 Nimise nun yaye makuyama nε e ra.

¹² «N tan nan wo bɔŋε madunduma.
 Nde nɔma gaaxude adamadi ya ra,
 naxan faxama, naxan þonma ało sεxε?
¹³ Munfe ra wo fa nεemuxi wo daalima Alatala ma,
 naxan koore italaxi, a bɔxi bunyi sa?
 Munfe ra wo luma gaaxui kui tεmui birin wo yaxuie ya ra naxee wama wo tɔɔrofe?
 Wo gaaxuma e ya ra munfe ra?
¹⁴ A gbe mu luxi, wo xa geelimanie fama nε xɔrεya sɔtɔde,
 e mu faxama geeli kui,
 e mu faxama kaamε ra.
¹⁵ N tan nan na wo Marigi Alatala ra,
 naxan baa imaxama, a mɔrɔnyie ramini.
 N xili nε Alatala Sεnbεma.
¹⁶ N nan n ma masenyi saxi nε i de i,
 n na n bεlεxε ti i xun ma,
 n tan naxan koore itala, n bɔxi bunyi sa,
 naxan Siyonkae xilima, <N ma þama.»

¹⁷ «Darisalamukae, wo keli kerem na,
 wo tan naxee Alatala xa minse xɔrɔxɔε minxi,
 wo tan naxee a xa xɔnε kolonxi,
 a to din wo ra, a fa a lu wo xa bira ało siisilae.
¹⁸ A xa di yo mu nu na naxan a malima a xa þεre kui,
 naxan lu a sεeti ma a suxufe ra.
¹⁹ Na gbaloe xɔrɔxɔε bara wo sɔtɔ,
 kasare nun sɔntɔε, kaamε nun gere,

nde nōma wo madundude?

²⁰ Wo xa die bara bira, e saxi kira xunyi ra,
alō xeli naxan suxuxi yélé ra.
Alatala xa xōnē bara din e ra,
a bara e ḥaxankata a ḥaaxi ra.»

²¹ Na kui wo tan tōrōmixie, wo xa wo tuli mati yi masenyi ra
wo tan naxee luxi alō siisilae beere xanbi.

²² Wo Marigi Alatala naxan a xa ḥama makantama,
a xa masenyi nan ya,
«Awa, n mu nōnōx i wo ma sōnōn,
nōnōs mu wo lima fari.

²³ N ma nōnōx sigama wo yaxuie nan ma naxee bara wo tōro,
e fa a fala «Wo wo felen bōxi ma, muxu xa ti wo fari.
E bara wo tōro na ki, e fa ḥerē wo fari alō bōxi.»

52

Xibaaru fanyi Darisalamu bε

¹ Siyonikae, wo xa keli sēnbε ra,
wo xa dugi tofanyi ragoro wo ma, wo tan taa sēniyεnxi.
Sunnataree nun sēniyεntaree mu soma wo xōnyi sōnōn.

² Darisalamukae, wo xa keli, wo xube ba wo ma, wo dōxō kibanyi kui.
Yōlōnōnyi xa ba wo kōnyi ma.

³ Alatala xa masenyi nan ya,
«E wo matixi nē fufafu, wo xun mu sarama kōbiri ra.»

⁴ Alatala Sēnbεma xa masenyi nan ya,
«Singe n ma ḥama nu na Misira bōxi nan ma konyiya kui.
Na dangi xanbi, Asiriyakae naxa e ḥaxankata, e e xanin.

⁵ Yakōsi na findixi munse ra n bε?
E bara n ma ḥama xanin fufafu, e fa yo e ma e xa yaamari kui.»

Alatala xa masenyi nan ya,
«Tēmuī birin n xili na kanafe.

⁶ Na kui n bara natε tongo a n ma ḥama fama nε n xili kolonde,
e fa a kolon a n tan nan yi masenyi tixi, a n tan nan na e sēeti ma.»

⁷ Xεera tofe fa ra geya fari, fe fanyi na a ra.

A fama nε xibaaru fanyi ra naxan bōjεsa fima mixi ma,
naxan findima kisi ra,
naxan a masenma Siyoni bε, «Wo Marigi Ala nan mangε ra!»

⁸ Wo tuli mati wo kantamae ra,
e bara e xui ite sεεwε ra.

Alatala na gbilen Siyoni, e fama nε a tode e yae ra.

⁹ Darisalamukae, wo birin xa wo xui ite sεεwε ra,
barima Alatala na a xa ḥama mayotofe,
a na Darisalamu xun sarafe.

¹⁰ Alatala na a sēnbε sēniyεnxi masenfe ḥamanε ma.
Dunijna birin fama nε Alatala xa kisi tode.

¹¹ Wo siga, wo siga.

Wo naxa wo maso se sēniyεntare yo ra.

Wo xa mini na kui sēniyεnyi kui,
wo tan naxee hōrōmōlingira see xaninma Alatala bε.

¹² Kōntōfilī naxa a niya wo xa gbata,
gaaxui naxa a niya wo xa wo gi,
barima Alatala nan tixi wo ya ra,
Isirayila Marigi Ala nan tixi wo xanbi ra.

¹³ «N ma konyi xa fe sōnōyama nε,

a xa fe te, a xun nakeli, a tide xungbe sōtō.

¹⁴ A xa fe magore findima tērēnna nan na mixi gbegbe bε,

a lahalε mafindi, a mu lu adama ki ma sɔnɔn,
¹⁵ a man mangεe dε ixarama nε marasεniyεnyi ra,
 a naxan fima bɔnsɔε gbegbe ma.
 E findima nε seedee ra fe nde ma,
 e mu naxan singe toxi,
 e fahaamui sotɔma nε fe nde xa fe ra,
 e mu naxan singe mεxi.»

53

Ala xa konyi findife sεrεxε ra

¹ Nde laxi won ma masenyi ra?
 Nde Alatala sεnbε toxi?
² A xa konyi lu nε alo sansi xuri, naxan tixi bɔxi xare ma.
 A to ki mu nu rayabu, a xa tofanyi mu gbo.
³ Mixi rajaaxuxi nan nu a ra jama mu tinxi naxan na.
 Tɔɔrɔmixi nan nu a ra, naxan darixi jaaxankatε ra.
 Mixie mu tinxi e ya tide a be.
 E nu yo a ma, e mu tide yo fixi a ma.

⁴ A bara won ma tɔɔrε findi a gbe ra,
 a bara won ma kɔntɔfilı findi a gbe ra.
 Won tan bara a maŋɔxun a Ala nan a dankaxi,
 a a xa tɔɔrε fatanxi Ala nan na.
⁵ Kɔnɔ a sɔxɔ nε won ma yunubie xa fe ra,
 a butuxun won ma jaaaxuŋa xa fe ra.
 A jaaxankatε sɔtɔ nε alako won xa yalanyi sɔtɔ,
 a xa fie findixi kisi nan na won be.
⁶ Won birin nu lɔexi nε alo xuruse naxee yensenma wula i,
 kankan naxa siga a xa kira xɔn ma.
 Kɔnɔ Alatala bara won ma yunubie kote cɔxɔ a xun.

⁷ Tɔɔrε nun fe xɔɔrɔxɔε to a li,
 a mu a dε rabi hali keren.
 A lu nε alo yεxεε naxan xaninfe a faxade.
 A a sabari nε tɔɔrε kui,
 alo cε yεxεε xabe maxaba tεmui.
⁸ A to gε kiiti tinxintare sɔtɔde, a naxa faxa.
 Nde nɔ a bade dunijna mixie yi ra?
 A jaaxankataxi n ma jama xa yunubie nan ma fe ra.
⁹ E nu wama a fure ragatafe mixi jaaaxie nan ya ma,
 kɔnɔ a rajɔnyi a ragata mixi bannaxie nan ya ma,
 barima a mu mixi tɔɔrɔ, a mu mixi madaxu.

¹⁰ Alatala bara nate tongo a xa a jaaxankata tɔɔrε ra,
 kɔnɔ sεrεxε na ba yunubie xa fe ra,
 a fama nε a bɔnsɔε tode, a bu abadan.
 Alatala waxɔnfε rakamalima a tan nan saabui ra.
¹¹ A na gε a xa wali rabade,
 a fama nε sεewade.

«N ma konyi tinxinxj jama findima nε tinxintɔε ra,
 a e xun sara e xa yunubie xa fe ra.
¹² N tide xungbe soma nε a yi ra,
 a xunnakeli sare sɔtɔ sεnbε ra,
 a to faxa matandilae yi ra,
 a nu bara a yεtε fi sεrεxε ra mixi gbegbe xa yunubie xa fe ra.»

54

Siyoni xa xunnakeli

¹ «Dibaritare, naxee mu nōma di baride, wo xa s̄eewa,
wo xa b̄eti ba, wo tan naxee mu di s̄ot̄xi sinden.
Wo fama n̄e di wuyaxi s̄ot̄de dangife gin̄e gb̄et̄ee ra.
Alatala xa masenyi nan na ki.»

² «Wo xa wo x̄onyi raxungbo,
wo xa nde sa wo xa banxie xa gboe xun,
wo xa na birin yailan a fanyi ra,
³ barima wo yiriwama n̄e yirefanyi nun k̄oola ma wo xa b̄oxi kui.
Wo xa mixie j̄aman̄e nde mixie kerima n̄e,
e fa sabati e xa taae kui.

⁴ Hali wo mu hanm̄e, wo mu yaagi yo s̄ot̄oma.
Wo naxa gaaxu na ya ra, wo xa fe mu ragoroma n̄e.
Wo fama n̄e n̄eemude na yaagi xa fe ra wo naxan s̄ot̄ wo fonike t̄emui,
wo mu lu ra maj̄oxun na wo xa kaaj̄e fe ra,
⁵ barima wo Daali Mange m̄eennima wo ma
al̄o x̄em̄e m̄eennima a xa gin̄e ma ki na x̄e,
naxan xili falama wo Marigi Alatala S̄enb̄ema,
naxan findixi Isirayila xa S̄eniyent̄e ra,
naxan wo Rakisima,
naxan xili Ala dunj̄na kanyi.
⁶ Alatala fama n̄e wo ragbilende a ma,
al̄o gin̄e naxan nu bara rabolo, a fa lu t̄oore kui,
al̄o sungbutunyi naxan xa m̄ori bara m̄ee a ra.
Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁷ «Ala nax̄e, ⁸N i rabolo n̄e t̄emui dunke di,
k̄ono n man i masoma n̄e n na n ma xanunteya xungbe kui.
⁸ N i keri b̄ej̄ete xungbe nan kui t̄emui dunke di,
k̄ono n man kinikinima n̄e i ma marafanyi kui abadan.
N tan Alatala wo kantama xa masenyi nan na ki.»

⁹ «A luma n̄e n be al̄o Nuha xa t̄emui,
n to n kali a banbaranyi mu dunj̄na kanama s̄onc̄on.
N bara n kali a n mu x̄onoma wo ma, n mu wo s̄ont̄oma s̄onc̄on.
¹⁰ Hali geyae sa s̄er̄enfe n̄e, tentenyie naxa gira a ra,
n ma xanunteya mu nōma xurunde wo be,
n mu ma b̄ej̄esa saate kanama n naxan tongoxi won be.
Alatala xa masenyi nan na ki naxan kinikinima wo ma.»

¹¹ «Wo tan b̄ons̄oē naxankataxi,
naxee bara t̄oōr̄o kinikinitareja kui,
n man wo xa taa tima n̄e ḡem̄e fanyi fari,
n wo raxunma diyaman na,

¹² N wo xa yire itexi yailanma ḡem̄e tofanyie nan na,
n wo xa naad̄e raxunma ḡem̄e rayabuxie ra,
n wo xa t̄et̄e ti ḡem̄e yanbaxie ra.

¹³ Wo xa die birin birama n̄e Alatala fōx̄o ra,
e xa fe birin s̄onc̄uya.

¹⁴ N to wo gbe j̄ox̄oma,
wo man fama n̄e tide s̄enbe ra.
Wo yaxuie mu wo t̄oōr̄oma s̄onc̄on,
wo mu luma gaaxui kui.

Wo mu gaaxuma fefe ya ra s̄onc̄on.

¹⁵ Xa gere sa bula wo xili ma,
na mu kelixi n tan xa ma.
N xa a fala wo be, wo gerefæ xa fe kanama n̄e.

¹⁶ N tan nan xabui daa,
naxan wure raxunuma t̄e ra, a fa geresose yailan.

Na kui n man fa soori daa, naxan a yaxuie xa fe kanama.
¹⁷ Kɔnɔ geresose naxan birin yailanxi wo tan xili ma,
 n a niyama nɛ e mu wo li fefe ma.
 Naxan yo wo tɔɔrɛge, kiiti nan kanama na kanyi ra.
 Alatala a xa konyie gbe jɔɔxɔma nɛ.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

55

Ala xa kisi ibunadama bɛ
¹ «Ye xɔli na wo tan naxee ma,
 wo fa ye yire, wo xa fa ye min.
 Hali kɔbiri mu na wo yi ra,
 wo fa, wo xa fa donse sɔtɔ, wo xa wo dɛge.
 Wo fa, wo xa wɛni nun xijɛ min hali wo mu a sare fi.
² Munfe ra wo kɔbiri bama see xa fe ra naxee mu findi baloe ra?
 Munfe ra wo wali rabama naxan tide mu na wo bɛ?
 Wo wo tulı mati n na,
 wo xa wo balo fe fanyi ra naxan sɛɛwɛ fima wo ma.
³ Wo wo tulı mati n na,
 wo xa fa n yire alako wo xa baloe sɔtɔ.
 Na kui n fama xanunteya saatɛ xiride won tagi naxan mu kanama.
 Na luma nɛ alɔ n saatɛ naxan xiri Annabi Dawuda nun n tan tagi a səriyɛ ki ma,
⁴ n naxan tixi seede ra sie bɛ,
 a findi mangɛ xungbe ra e bɛ.
⁵ Wo fama nɛ sie xilide wo mu naxee kolon,
 sie fama nɛ wo yire naxee mu nu wo kolon,
 barima wo Marigi Alatala, Isirayila xa Sɛniyentɔɛ fama nɛ binyɛ fide wo ma.
⁶ Wo xa gbilen Alatala ma, a to nɔma tote.
 Wo xa a xili, a to na yire makɔrɛxi.
⁷ Mixi jaaxi xa gbilen a xa kira kobi foxɔ ra,
 yunubitɔɛ xa a xa natɛ lu naa.
 A xa gbilen won Marigi Alatala ma,
 alako a xa kinikini a ma,
 a xa a ya yunubie xafari.
⁸ N ma majɔxunyie nun wo tan xa majɔxunyie, e kerɛn mu a ra.
 N ma kirae nun wo xa kiraе fan, e kerɛn mu a ra.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁹ «Koore makuyaxi bɔxi ra ki naxɛ,
 n ma kira makuyaxi wo gbee ra na ki nɛ.
 N ma majɔxunyie makuya wo gbee ra pon.
¹⁰ Tunɛ na goro bɔxi ma,
 a mu gbilenma fo a bɔxi bunda, a sansie rafan, naxee adamadie birin nabaloma.
¹¹ N ma masenyi fan na na ki nɛ naxan minima n dɛ i.
 A mu gbilenma n ma fo a n sagoe rakamali,
 a n waxɔnfe raba, n a xɛɛxi naxan ma.
¹² Wo minima sɛɛwɛ nun bɔjɛsa nan kui,
 geyae yati jɛlɛxinyi sigi sama nɛ wo ya ra,
 daaxa sansie e bɛlɛxɛ bɔnɔma nɛ wo bɛ.
¹³ Sipirɛ wuri bulama nɛ tunbe sansi nu na dɛnnaxɛ,
 wuri gbetɛe bulama nɛ jooge jaaxi nu na dɛnnaxɛ.
 Na birin findima tɔnxuma nan na Alatala xa fe ra,
 tɔnxuma naxan mu kanama abadan.»

56

Bɔnsɔɛ gbetɛe kisi sɔtɔfe
¹ Alatala xa masenyi nan ya:
 «Wo bira nɔndi nun tinxinyi foxɔ ra,
 barima n ma kisi na fafe,

a gbe mu luxi n ma tinxyini xa to.

² Baraka na mixi bε naxan walima na ki,
naxan na sεriyε suxuma a fanyi ra,
naxan a jɔxεl sama malabui lɔxɔε xa fe xɔn ma,
a mu a mabere, a mu a bεlεxε ti wali jaaxi ma.»

³ «Xɔjε naxan a xaxili ti Alatala ra, na naxa a fala,
(Alatala n bama nε a xa jaama ya ma n ma xɔjεya xa fe ra.)
Mixi banaxi naxa a fala,
<N luxi nε Ala bε alo wuri xaraxi naxan tide mu gbo.»»

⁴ Alatala xa masenyi nan ya:
«Mixi banaxi naxee e jɔxεl sama malabui lɔxɔε xa fe xɔn ma,
naxee n waxɔnfe rabama,
naxee n ma saate mabanbanma,

⁵ n tɔnxuma nde tima nε nee bε n ma banxi kui,
naxan tide dangi di barife ra.

N e xili xungboma nε abadan,
na binyε mu bama e ma fefe ma.

⁶ Xɔjε naxee e xaxili tima Alatala ra,
e bira a xili fɔxε ra xanunteya kui,

e a batu,
e jɔxεl sa a xa malabui lɔxɔε xa fe xɔn ma,
e mu a mabere,

naxee n ma saate mabanbanma,

⁷ n e xanimma nε n ma geya sεniyεnxi ma,
e xa sεewa n ma banxi kui mixi n maxandima dεnnaxε.

N e xa sεrεxε gan daaxi nun e xa sεrεxε gβεtεe suxuma nε n ma sεrεxεbade fari,
barima n ma banxi xili falama nε <Salide banxi si birin bε.»

⁸ Alatala xa masenyi nan ya, Ala naxan Isirayila di rayensenxie malanma,
a naxε, <N man e malanma nε n yire.»»

⁹ Wo tan sube naxee na burunyi, wo fa wo dε madon.

¹⁰ E kantamae luxi nε alo dɔnxiue,
e mu gεxi fahaamui sotεde.

E luxi nε alo bare naxee mu nɔma wonwonde,
e saxi tεmui birin, xi xɔl nan tun jɔxun e bε.

¹¹ E luxi nε alo bare naxee mu lugama e xa donse ra.

E luxi nε alo xuruse kantεe naxee mu gεxi fahaamui sotεde,
kankan biraxi a yεtε xa kira nan fɔxε ra geeni xa fe ra.

¹² E a falama e booree bε,
«Wo fa, won xa beere fen, won xa sisi.
Tina fan won xa gbilen na raba ra.

Tεmunde tina fama nε fisade to bε.»

Bɔjεsa kanyi

¹ Tinxyintε na saya kira xɔn ma,

kɔnɔ mixi yo mu cɔxεl a cɔxεl sa na hinnɔtεe xa fe xɔn ma.

Mixie mu a kolon a Ala nan tinxyintεe bama tɔɔre kui.

² Naxan luma tinxyini xa kira xɔn ma,

a malabui fanyi sotεma nε yare.

³ «Kɔnɔ wo tan sematoe bɔnsɔε,

naxee fatanxi yεnε nun langoeja ra, wo fa be.

⁴ Wo nde mayelefe? Wo nde maberefe wo dε ra?

Matandilae nan wo ra naxee fatanxi wule falεe ra.

⁵ Wo yεnε rabama wurie bun ma mixi kuyee batuma dεnnaxε.

Wo die faxama sεrεxε ra fole kui na kuyee bε.

⁶ Na kuyee findixi wo xa alae nan na wo birama naxee fɔxε ra.

Wo minse sεrεxε bama e bε, wo sansi xɔri fima e ma.

naxan mu gbilenxi Ala xa yaamari foxo ra.
E n maxandima kiiti tinxinxi safe ra,
a luxi nē alō e na wa Ala xa makore e ra.»

³ «Kono e a falama, *«Munfe ra muxu sunma, kono i mu a suxuma?»*
Munfe ra muxu muxu suyidima i bē, kono i mu a toma?
N xa a fala wo bē wo xa sunyi kui wo wo yete waxonfe nan tun nabama,
wo kote cōcōrōxō wo xa walikē xun ma.
⁴ Wo sunxi temui naxē, wo wo bore gerema,
wo sōnōxō ratema, wo wo bore bōnō mixi kobijā kui.
N mu na sunyi mōcli suxuma feo!
⁵ N wama sunyi naxan xōn, na findima mixi xa suyidi nan tun na?
Mixi a tigi tife boxi, alō maale mōxi foye naxan ramaxama,
na kerēn findima sunyi ra?
Sunnunyi dugi ragorofe mixi ma, xube tefe mixi xunyi ra,
na xili falama sunyi fanyi naxan nafan Alatala ma?»

⁶ «N wama sunyi mōcli naxan xōn,
wo xa gbilen tinxintareya foxo ra, wo xa kote xōcōxō ba mixi xun ma.
Geelimani xa xōrēya, kote xōcōxō xa ba mixi xun ma.
⁷ Wo xa donse fi kaamētōe ma,
wo xa xide fi mixi ma a mu naxan yi,
wo xa dugi ragoro mixi ma a mu naxan yi,
wo naxa a lu wo ngaxakerenyi xa siga a bēlēxē igeli ra.
⁸ Na kui wo yanbama nē alō subaxē looloe,
wo yalanma mafuren mafuren,
wo xa tinxinyi kolonma nē wo ya ra,
Alatala xa nōrē wo kantama nē wo xanbi ra.
⁹ Na temui wo Alatala maxandima nē, a fa na suxu.
Wo na a xili a xa wo mali, a wo xa xili ratinma nē, *«N na be.»»*

«Xa wo mu mixi tōrōma,
xa wo mu mixi tōrōgēma,
¹⁰ xa wo kaamētōe malima,
xa wo tōrōmixi kima,
na kui wo yanbama nē dimi kui, wo fa dimi kana alō sage yanyi tagi.
¹¹ Alatala wo rajerēma nē temui birin,
a wo hayi fama nē wo bē hali temui xōcōxō kui.
A sēnbē fima nē wo ma,
wo fa lu alō laakōe ye mu xōrima naxan ma.
¹² Wo xa jāma fama nē wo xa yire kanaxie tide alō a singe.
E fama nē wo xili falade, *«Taa bilitie, banxitie, nun taa yalanmae.»»*

¹³ «Xa wo malabui lōxōe seriyē rabatu,
xa wo mu wo waxonfe raba n ma lōxōe sēniyenxi kui,
xa wo sēewa na lōxōe xa fe ra,
wo a binya wo xa jērē ki fanyi ra, wo mu tin wōyēnyi fufafu ra,
¹⁴ na kui wo fama nē sēewade Alatala xa fe kui,
n fa wo xa fe ite wo xa bōxi fanyi ma,
wo xa jēlēxinyi na wo benba Yaxuba kē nan na.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

wo xa yunubie nan a yatagi nɔxunxi wo ma.
 Na nan a ra, a mu wo xa maxandi suxuma.
³ Wuli na wo bɛlɛxɛe ma, yunubi na wo ma.
 Wo wule falama, fe jaaxi na wo dɛ kui.
⁴ Mixi yo mu birama kiiti tinxinx fɔxɔ ra,
 nɔndi tide mu na wo xa kiitife kui.
 Wo birama wɔyɛnyi fufafu nan fɔxɔ ra,
 wo wulee falama naxee tɔɔrɛ nun fe jaaxi raminima.
⁵ Wo luxi ne ač bɔximase xɛlɛ.
 Naxan na domma, a kanyi faxama nɛ.
 Na xalɛ na bula, bɔximase nan minima.
 Wo luxi ne ač sayele.
⁶ A gɛsɛ mu findima dugi ra.
 A naxan yailanma na mu nɔma a makotode.
 Fe jaaxi na a ra, naxan mu tinxin feo.
⁷ E xulun fe jaaxi rabade,
 e gbata mixi tɔɔpɛgɛde, e a faxa.
 E xa mafɔxunyi kobi, e fe xun nakanama nan tun.
⁸ E mu wama bɔjiesa xɔn ma,
 tinxinyi yo mu na e xa kira xɔn ma.
 E kira madalinxe nan yailanxi,
 naxan mixi xun tima tinxintareya xɔn.

⁹ Na nan a ra, won makuyaxi tinxinyi ra,
 a mu nɔma won lide.
 Won naiyalanyi nan femma,
 kɔnɔ dimi nan tun sinma won ma.
 Won kuye iba nan mamɛfe, kɔnɔ won luma kɔɛ tan nan kui.
¹⁰ Won na won santide fenfe ač dɔnxui naxan jɛrɛma a yire masuxu ma.
 Won birama yanyi ra, ač won na jɛrɛfe dimi nan kui.
 Won luxi ne ač mixi faxaxi sɛnbɛmae tagi.
¹¹ Won xurundunma ač burun subee,
 won wa xui raminima ač ganbe.
 Won gbe ɛcɛxɛlɛ nan fenfe, kɔnɔ won mu a sɔtɔma.
 Won xaxili tixi kisi nan na, kɔnɔ a makuya won na.

¹² Muxu na na ki nɛ, barima muxu xa yunubie wuya,
 e findixi seede nan na muxu xilima.
 Muxu xa yunubie toma nɛ muxu ya ma,
 muxu bara e kolon, muxu bara muxu ti e ra.
¹³ Muxu bara i matandi, muxu bara i yanfa.
 Muxu bara gbilen muxu Marigi Ala fɔxɔ ra.
 Muxu bara fe xɔrɔxɔe dɔxɔ muxu ngaxakerenyie ma,
 muxu bara wule fala naxee fatanxi muxu bɔjɛ kui.
¹⁴ Muxu nun tinxinyi tagi ikuya.
 Nɔndi mu toma won ya ma sɔnɔn. Yanfanteya gbo.
¹⁵ Nɔndi to cɔxɔ, tinxintɔe nan tun tɔɔrɔma.

 Alatala to a to, a tinxinyi mu na sɔnɔn, na mu rafan a ma.
¹⁶ A a toxi ne mixi yo mu nimisaxi,
 a a dɛ rawa Alatala xɔn ma na fe ma.
 Na kui a bara na kisi wali susu a yɛtɛ ra a xa tinxinyi xa fe ma.
¹⁷ A xa tinxinyi luxi ne ač kanke makantase,
 a xa kisi lu ač a xunyi makantase.
 Gbejɔxɔe luxi ne a bɛ ač donma a naxan nagoroma a ma,
 a xa wakili lu a bɛ ač xinbeli domma.
¹⁸ Ala kankan sare fima ne a xa wali ra,
 a xɔn a yaxuie ma yire makuye, a e sare fi.
¹⁹ Ibunadama gaaxuma ne Alatala xili ya ra,
 e xa nɔrɛ binya kelife sogetede ma han sogegorode,

barima Alatala sənbə e lima nə alə ye naxan diki bəooma a ra.

²⁰ «Xunsarama na fafe Siyon,
Yaxuba bənsəcə bə naxee tuubima e xa yunubie xa fe ra.
Alatala xa masenyi nan na ki.»

²¹ Alatala naxə, «N ma saatə nan ya e bə:
<N Xaxili naxan goroxi i ma,
na n ma masenyi naxan saxi i də i,
nee mu kelima wo xun ma,
nee mu kelima wo xa die xun ma,
nee mu kelima e fan xa die xun ma abadan.>»
Alatala xa masenyi nan na ki.»

60

Darisalamu xa dariyə

¹ «Wo keli, wo xa naiyalanyi bara fa,
Alatala xa nərə bara ti wo ma.

² Dimi bara dusu bəxi birin xun na,
kuye bara ifəočə na pəamae ma,
kənç Alatala bara ti wo xun ma,
a xa nərə bara lu wo ya ma.

³ Namanəe fama nə wo xa nərə ma,
mangəe bəndunma nə wo xa looloe xa yanbə ma.»

⁴ «Wo wo ya rage wo rabilinyi.
E birin malanxi wo yire,
wo xa die fafe kelife yire makuye,
wo xa di ginəe dəxəxi mixie tunki fari.

⁵ Wo na na to, wo səewama nə heri ra,
wo bəjəe pələexin.
Bannaya naxan na baa naakiri ma a findima nə wo gbe ra,
pəamanəe xa bannaya fa lu wo xənyi.

⁶ Nəxəmə gali wuyama nə wo xa bəxi ma,
fafe ra kelife Madiyan nun Efa bəxi ma.

Naxee fama kelife Seeba,
e fama xəxəma nun surayi nan na,
e nu Alatala matçəcə.

⁷ Kedari xa xurusee malanma nə wo xənyi,
Nebayoti yəxəe kontonyie lu wo sagoe,
ndee ba sərəxəe gan daaxi ra n ma sərəxəbade fari.
N ma həromobanxi yanbama nə n ma nərə ra.»

⁸ «Laaba fiixəe pərəema koore ma alə ganbə naxee gbilenma e xənyi.

⁹ Namanəe xaxili tixi n na,
Tarasisi kunkuie na yare fafe ra wo xa die ra kelife yire makuye.
E fama nə gbeti nun xəxəma ra wo Marigi Alatala binyafe ra,
Isirayila xa Səniyəntəe naxan bara wo xun nakeli.»

¹⁰ «Xənəe yati fama nə wo xa tətə rakelide,
pəamanəe mangəe walima nə wo bə.

Hali n to wo jaxankata n ma xənə kui,
n fama nə hinnde wo ra n ma kinikini xa fe ra.

¹¹ Hali wo mu wo xa taa naadəe balan,
barima mixie fama nə naafuli ra kelife pəamanə ma,
e xa mangəe tixi yare.

¹² Si yo naxan tondima walide wo bə, a xun nakanama nə.»

¹³ «Liban xa wuri fanyie xaninma nə wo xənyi,

alako n ma hɔrɔmɔbanxi xa rakeli,
nɔrɛ xa lu n sanyi tide.

¹⁴ Wo gerefæe xa die fama nɛ e yetɛ magorode wo bɛ,
wo yaxuie e xinbi sin wo bun ma.

E fama nɛ wo xili falade, «Siyoni, Isirayila Marigi Sɛniyɛnxi Alatala xa taa.»»

¹⁵ «Hali n wo rabolo nɛ nu,
mixi yo mu lu wo xa bɔxi ma,

n fama nɛ wo findide si xungbe ra,

naxan luma xunnakeli kui abadan.

¹⁶ Namanɛe xa mangɛe xijɛ fima nɛ wo ma.

Na kui wo a kolonma nɛ a n tan nan na Alatala ra,
wo Rakisima, wo Xunsarama, Yaxuba Marigi Sɛnbɛma.

¹⁷ N xɛɛma fima nɛ wo ma wure gbeeli ɲɔxɔɛ̄ ra,

n gbeti fi wo ma wure ɲɔxɔɛ̄ ra,

n wure gbeeli fi wo ma wuri ɲɔxɔɛ̄ ra,

n wure fi wo ma gɛmɛ ɲɔxɔɛ̄ ra.

Bɔjɛsa nun tinxinyi nan findima wo xa mangɛe ra.

¹⁸ Fe kobi mu toma wo xa bɔxi ma,
gbaloe mu wo xɔnyi lima.

Wo xa tɛtɛ xili falama nɛ «Kisi,»
wo xa taa naadɛ xili fala «Matɔxɔɛ̄.»

¹⁹ Soge xa mu yire iyalanma wo bɛ yanyi ra sɔnɔn,
kike xa mu yire iyalanma wo bɛ kɔɛ ra sɔnɔn.

A kelima Alatala yati nan ma,

a a xa nɔrɛ fima nɛ wo ma abadan.

²⁰ Soge nun kike mu dulama sɔnɔn,

Alatala nan findima wo xa naiyalanyi ra tɛmui birin.

Wo xa sunnunyi tɛmui ɲɔnɔma nɛ.

²¹ Wo xa ɲama luma tinxinyi nan kui,

wo xa bɔxi lu wo bɛ abadan.

Wo luxi nɛ alɔ sansi solie n naxee sixi n bɛlɛxɛ ra,
alako n xa n ma nɔrɛ masen dunijna bɛ.

²² Hali wo xurun, wo sɛnbɛ luma nɛ alɔ gali belebele.

Alatala nan n na.

N yi wali rabama nɛ mafuren mafuren.»

61

Ala xa xɛɛra kisixi

¹ N Marigi Alatala Xaxili na n ma,
barima a bara n sugandi xibaaru fanyi kawandise toɔrɔmixie bɛ,

n xa e bɔjɛs nimisaxi rayalan.

A bara n xɛɛ geelimanie xɔreyade,
n xa mixie ramini e xa dimi kui.

² N xa mixie rakin Alatala xa hinne tɛmui bara fa,
a e gbe ɲɔxɔɛ̄ nɛ.

A fama nɛ e madundude,

³ A xa hinne ra a naxan fima Siyonikae ma, naxee na sunnunyi kui.

A dariyɛ fima nɛ e ma e xa tɔɔrɛ ɲɔxɔɛ̄ ra,
a e wa xui madunduma sɛɛwɛ nan na.

E xa nimisɛ findima matɔxɔɛ̄ nan na.

E xili falama nɛ «Konde fanyi Alatala naxan sixi,»
alako a xa a nɔrɛ masen dunijna ma.

⁴ E e xa taa kanaxi yailanma nɛ,
e e xa tɛtɛ biraxi rakeli,

e xa yire kanaxi fori findi yire fanyi ra.

⁵ Xɔjɛe fama nɛ wo xa xurusee dɛ madonde,
e wo xa xɛɛ rawalima nɛ.

⁶ Wo tan xili falama nɛ «Alatala xa sɛrɛxɛdubɛ,
naxee Ala xa wali rabama.»

⁷ «N ma jama xa yaagi masarama hæri gbegbe nan na,
e ke belebele nan sotoma e xa yaagi çxcl i ra.
E yire belebele sotoma ne e xa bɔxi singe tagi,
e fa ssewa abadan.»

⁸ «Tinxinyi nan nafan n tan Alatala ma,
kono funmaya rajaaxu n ma ki fanyi.
N mixi sare fima n xui berne nan na,
n mu n ma saate kanama abadan.
⁹ E bonsœ kolonma ne sie tagi,
e bonsœ luma ne bonsœ gbete ya ma.
Mixi naxee e toma,
e a kolon Alatala xa jama barakaxi nan e ra.»

¹⁰ N bara ssewa Alatala ra ki fanyi,
n jielexinxi n Marigi Ala xa fe ra,
barima a bara n nakisi,
a bara n matinxin,
alo guba ragoroma mixi ma ki naxe.
A luxi ne alo tonxuma naxan tima serexedubœ xun ma,
alo kõmmagore naxan gbakuma kon ma.
¹¹ Alatala tinxinyi nun matœxœ raminima ne dunija ya ma,
alo sansi xorie findima solie ra ki naxe laakœ tagi.

62

Siyoni xa futi

¹ «N mu dunduma Siyoni xa fe ra,
n mu taganma Darisalamu xa fe ra,
han e gbe jœxœma temui naxe,
han e kisi sotœ.
² Na temui jlamane wo xa tinxinyi toma ne,
e xa mangœ kaabama ne wo xa dariye ma.
Alatala xili neenœ fima ne wo ma.
³ Wo findima ne jama tofanyi ra Alatala belexœ kui,
wo xa mangœya yanba a yi.
⁴ E mu wo xili falama sonon <Bɔxi raboloxi,>
xa na mu a ra <Bɔxi kanaxi.>
E wo xili falama ne <N ma baate,>
e wo xa bɔxi xili fala <Gine dœxœ.>
E wo xilima na ki ne barima Ala wo xanuxi,
a bara wo xa bɔxi tongo a yete be
alo xemœ gine tongoma ki naxe.
⁵ Wo fan wo xa bɔxi tongoma wo yete be na ki ne,
Ala fan jielexin wo ra.
⁶ N kantamae tima ne Darisalamu tetœ fari,
naxee luma Ala maxandi ra wo be yanyi nun kœ ra.
Wo tan naxee Alatala xilima,
wo naxa tagan na raba ra,
⁷ wo naxa wo sabari
han a xa Darisalamu rasabati,
a fa findi tantui ra dunija birin ma.»

⁸ Alatala a kalixi ne a senbe ra,
«N mu i xa donse sama i yaxuie belexœ sonon,
e mu wo xa weni neenœ minma
wo naxan nawalixi.
⁹ Naxee xe sama, nee nan a donma tantui ra Alatala be.
Naxee weni bogi bunduma, nee nan a minma n ma hɔromœbanxi buntunyi ra.»

¹⁰ «Wo mini taa kui naadœ ra,

wo sa n ma jama xa kira rafala!
Wo a yailan, wo gəməe ba kiraе ra!

Wo xa tənxuma ti sie bε.

11 Alatala xa masenyi nan yi ki dunipa bε,

«Wo a fala Siyonikae bε,

Wo Rakisima na fafe.

A fama wo sare ra.»

12 E xili falama ne 〈Nama Səniyənxi〉,

Alatala naxan xun saraxi.

Wo xili falama ne 〈Nama fenxi〉, 〈Nama naxan mu raboloxi.»»

63

Gbejçexəs ləçəxçəs

1 Nde na fafe kelife Edon bəxi ma,

dugi gbeeli ragoroxi naxan ma,

dugi naxan yailanxi Bosara taa kui?

A sənbə gbo, a tofan.

A fa a fala, «N xa a fala wo bε nəndi ki ma,

n faxi wo rakiside ne!»

2 «Munfe ra i xa dugi gbeelixi alə mixi naxan wəni bogi bunduma?»

3 «N tan keren bara wali alə mixi naxan wəni bunduma.

Si yo mu n malixi na wali kui.

N bara e boron n ma xənə kui,

e wuli fa kasan n ma dugi ma han a gbeeli soe.

4 N bəjəs nu wama gbejçexəs nan xən.

Xunsare təmvi bar a li.

5 N mu mixi to naxan n malima,

na kui n bara kisi wali suxu n yətə ra,

n ma xənə fa n tutun yare.

6 N bara sie boron n ma xənə kui,

e fa lu alə siisilae, e wuli lu bəxi ma.»

7 N Alatala xa hinne fe falama ne wo bε.

Won xa a tantu a xa fe rabaxie xa fe ra,

a naxan nabaxi won bε.

A bara fe fanyi wuyaxi raba Isirayila bənsəs bε,

a xa hinne nun kinikini saabui ra.

8 A a fala ne, «N laxi a ra n ma jama nan yi ki,

maifuya mu na naxee ya mal!»

Na kui a naxa findi e rakisima ra.

9 E xətəçəs xa fe nu a təçərəma,

kənə a fafe bara findi e xunsare ra.

A bara e tongo,

a e xanin a xa xanunteya nun kinikini kui kabi təmvi xən kuye.

10 Kənə e naxa muruta a ma,

e fa a Xaxili Səniyənxi təçərə.

Na kui a naxa e bəjnən,

a findi e yaxui ra e gerefa.

11 Nama bara a ma jəxun fe singee ma,

naxan nabaxi Annabi Munsa xa waxati.

E bara e yetə maxərin,

«Ala naxan Isirayilakae ragiri Xulunyumi baa ma,

na na minden?

Ala naxan a xa jama tongo alə xuruse dəmadonyi,

na na minden?

Ala naxan a Xaxili Səniyənxi ragoro a xa jama ma,

na na minden?

12 Ala naxan Munsa mali a sənbə karalanke ra,

naxan baa iboo e ya ra e ragirife ra,
alako a xili xa binya abadan,
¹³ na na minden?»
Na kui e mu bira.
E sənbə nu gbo alə soe naxan a gima.
¹⁴ Alatala Xaxili nu malabui fima e ma,
e fa lu alə ninge naxan piooge donma fili ma.
I bara i xa jama rajere na ki.
I bara xili fanyi sətə na ma.

¹⁵ I xa i ya ragoro keli koore ma,
kelife i xa kibanyi səniyənxi kui,
naxan itexi, naxan luma nərə kui,
i fa a mato i xa xanunteya nun sənbə na e yətə masenfe di?
I xa hinne nun kinikini makuya muxu ra.
¹⁶ Kənə hali Iburahima nun Isirayila nəxəmu muxu ma,
i tan nan na muxu Baba ra.
Alatala nan muxu Baba ra,
muxu Xunsarama kabi təmui xənkuye.
¹⁷ Munfe ra i a niyama, muxu xa i xa kira rabəjin?
Munfe ra i muxu bəqəxəxçəkəma han muxu xa susa i ra?
Muxu Marigi, i xa muxu ragbilen i xa yaragaaxui kui.
¹⁸ I xa hərəməbanxı nu na muxu bələxə,
kənə yakəsi muxu yaxuie bara mənni boron.
¹⁹ I gbe nan muxu ra kabi təmui xənkuye,
kənə e tan mu tinxi i xa yaamari ra,
e mu i xili falama.

Xa i sa koore rabi nə nu gorofe ra dunija,
geyae sərənma nə i ya ra nu.

64

Isirayila xa maxərinyi

¹ Dunija rakolon i xili sənbəma ra,
alako sie xa sərən gaaxui kui i ya ra.
A xa lu alə yege naxan dəxəma,
a fa ye satun a xərkəxə ra.
² I bara kaabanakoe raba naxee bara muxu tərənna,
i bara goro, geyae fa sərən i ya ra.
³ Yi fe məcoli mu kolonxi sinden.
I kerən nan bara na fe məcoli kolon,
i tan naxan mixi malima naxee laxi i ra.
⁴ I fa nə mixi malide naxee tinxinyi ra,
naxee wama birafe i xa kira fəxə ra.

Kənə muxu tan bara yunubi raba,
i fa cənəcən muxu ma.
Muxu nəmə kiside sənəcən?
⁵ Muxu birin bara findi mixi səniyəntare ra.
Muxu naxan nabama i bə a noxəxi alə dunkobi.
Muxu xa fe luxi nə alə burexə lisixi.
Muxu xa yunubie na muxu xaninfe alə foye burexə xaninma ki naxə.
⁶ Kənə mixi yo mu na muxu ya ma naxan i xilima,
e mu i xa fe suxuma,
barima i bara i yətə makuya muxu ra,
i bara muxu təcərəcə muxu xa yunubi xa fe ra.

⁷ Kənə yakəsi, Muxu Marigi, Muxu Baba,
muxu bara lu alə bəndə doloxi i yi ra,
i naxan nawalima a xa findi fəjəsə tofanyi ra.

Muxu tan nan i bεlεxε wali fοxi masenma.

⁸ I naxa xɔnɔ muxu ma Marigi.

I naxa ratu muxu xa yunubie ma.

I ya ti muxu ra, i xa jnama.

⁹ I xa taa sεniyεnxie bara findi gbengberen yire ra,

Siyoni bara findi yire maxaraxi ra,

Darisalamu bara kana,

¹⁰ i xa hɔrɔmɔbanxi muxu nu sεewaxi naxan na,

na bara gan.

Muxu harige fanyi birin bara kana.

¹¹ Na birin kui, i tondixi muxu malide?

I i sabarima han mun temui?

I muxu jaxankatama nan tui?

65

Kiiti nun kisi

¹ «N bara n yεtε masen mixie be naxee mu nu n xilixi,
mixie bara n to naxee mu nu n fenma.

N bara a fala, «N tan nan ya,»

si nde bε naxan mu nu xilima.

² N na bεlεxε ti ne loxε birin jnama tuli xɔrɔxɔxi bε,
naxan jnεrεma kira jnaxi xon e yεtε waxonyi fenfe ra.

³ Na jnama katama tεmui birin n naxɔnɔfe ra.

E sεrεxε bama sansi yire,
e surayi fan gan sεrεxε ra e xa alae bε.

⁴ E dɔxɔma gaburi sεeti ma kɔε ra,
e xɔsε sube don, a nun se sεniyεntare gβεtεe.

⁵ E a falama mixie bε, «Wo naxa wo maso n na de,
barima n sεniyεnxie dangife wo ra.»

Na mixi mɔɔli xa fe xɔrɔxɔ
alo tuuri naxan tema tε yire, a siga mixi ma.»

⁶ «Yi nan sεbεxi n ya i,

N mu dunduma na ma feo.

N na sare birin fima nε e ma.

⁷ N tan wo Marigi naxε,

«N wo xa yunubi sare fima nε,

wo tan nun wo benbae ma,

barima wo nu sεrεxε bama geyae nan fari,

wo nu fe jnaxi raba n na mεnni.

Na kui n wo xa yunubi sare fima nε wo ma,

wo xa fe jnaxie xa fe ra.»»

⁸ Alatala xa masenyi nan ya,

«Mixi na bogi nde bundufe tεmui naxε,

e fa wa na bogi wɔlεfe,

mixi gβεtε a falama nε e bε,

«I naxa na wɔlε. Ye nde man luxi a kui.»

N fan na mɔɔli rabama nε n fɔxirabiree ra.

N mu e birin jaxankatama.

⁹ N Yaxuba xa di ndee rakelima nε,

n Yuda xa di ndee ki n ma geyae ra.

N na n ma geyae fima nε n ma jnama sugandixi ma,

e xa sabati naa, a fa findi e ke ra.

¹⁰ Sarɔn fiili fima nε e ma e xurusee madonma dεnnaxε,

Akorì gulunba findima malabude nan na e xa gɔɔre be.

N na birin nabama nε n ma jnama bε naxan n fenma.»

¹¹ «Kɔnɔ wo tan naxee wo kobe soxi n tan Alatala ra,
wo fa nεxmu n ma geyi sεniyεnxie ma,

wo fa sərəxə ba wo xa alae bə,
 naxan xilima Gadi «Xunnafanyi kanyi»
 xa na mu a ra, naxan xilima Meni «Maragiri kanyi,»
¹² n̄ bara nətə tongo wo tan jaxankatama santideğəma nan na,
 wo birin fa faxa.
 N̄ bara wo xili, kənə wo mu fa.
 N̄ bara wəyən, kənə wo mu wo tuli mati.
 Wo bara fe jaaixi raba naxan mu rafan n̄ ma feo.»

¹³ Na kui wo Marigi Ala yi nan fala,
 «N̄ ma konyie e değəma nə,
 kənə n̄ wo tan luma kaame nan kui.
 N̄ ma konyie e minma,
 kənə ye xəli luma nə wo tan ma.
 N̄ ma konyie səewama nə,
 kənə yaagi dusuma nə wo tan xun na.
¹⁴ N̄ ma konyie bəeti bama səewə nan kui,
 kənə wo tan wama nə təqəre kui, wo bəqə fa rajaaxu wo ma.
¹⁵ Wo xili findima nə dankə ra n̄ ma jama tagi.

Alatala Sənbəema wo faxama nə,
 kənə a xili nəxənə fima nə a xa konyie ma.
¹⁶ Mixi naxan dube rabama yi bəxi ma,
 a na rabama Nəndi nan kui Ala xili ra.
 Mixi naxan kali tima yi bəxi ma,
 a na rabama Nəndi nan kui Ala xili ra.
 Təcərə dangixi nəxəmuma nə n̄ na, a ba n̄ ya i.»

¹⁷ «Wo xa a kolon n̄ fama nə koore nun bəxi nəxənə daade.
 Mixi mu ratuma fe forie ma sənən.

¹⁸ Kənə n̄ ma daali, wo xa səewa abadan,
 barima n̄ Darisalamu daama nə a xa wo rasəewa han.

¹⁹ N̄ səewama nə Darisalamu tagi,
 n̄ fe fanyi raba n̄ ma mixie bə,
 wa xui mu məma sənən.

²⁰ Di yo mu faxama a yərə ra sənən,
 mixi məxi yo fan mu faxama fo a xa simaya kamali.
 Mixi naxan jəkəmə simaya sətəma, a fa faxa,
 a luma nə ałə a na faxa a dimedi təmui,
 a findi mixi dankaxi ra.

²¹ E banxie tima nə, e sabati e kui.
 E wuri bilie sima nə, e e bogi don.
²² E mu banxie tima sənən, mixi gbətəe fa sabati nee kui.
 E mu sansi sima sənən, mixi gbətəe fa na bogi don.
 N̄ ma jama buma nə, ałə wuri xungbee.

N̄ ma mixi sugandixie səewama nə e xa wali ra.

²³ E mu walima fu ra,
 e xa die mu gbaloe sətəma.
 E findima Ala bənsəe barakaxi nan na,
 e tan nun e xa die luma na ki nə abadan.
²⁴ Beenu e xa n̄ maxandi, a lima nə n̄ jan bara e xui suxu.
 Beenu e xa gə fe nde falade, n̄ jan bara na mə.

²⁵ Xulumase nun si luma nə kule kerən.
 Yətə nun ninge jiooge donma nə yire kerən.
 Kənə bəximase luma a balo ra xubutanyi nan na.
 E mu fe yo kanama n̄ ma geya səniyənxi fari.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

«Koore nan na n ma kibanyi ra,
dunijpa nan na n san tide ra.
Banxi mɔɔli mundun nɔma tide n tan be?
Yire mundun nɔma findide n malabude ra?
² N bɛlɛxɛ nan see birin nafalaxi naxee na dunijpa.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

«Mixi naxan nafan n ma,
a findixi yɛtɛ magore nan na,
a gaaxu n ya ra, a n xui suxu.
³ Kɔnɔ mixi naxan ninge bama sɛrɛxɛ ra gbansan,
na tan luma ne ałɔ faxeti.
Mixi naxan yɛxɛ bama sɛrɛxɛ ra gbansan,
na tan luma ne ałɔ mixi naxan bare kɔnyi girama.
Mixi naxan sansi xɔri bama sɛrɛxɛ ra gbansan,
na tan luma ne ałɔ mixi naxan xɔse wuli bama sɛrɛxɛ ra.
Mixi naxan surayi ganma sɛrɛxɛ ra gbansan,
na tan luma ne ałɔ kuye batui.
E bara e xa kira sugandi,
kira naxan findixi səniyentareŋja xɔnxi ra.
⁴ Na kui n fan e paxankatama nɛ,
n fe magaaxuxi ragoroma nɛ e ma,
barima n to e xili, e mu n ma xili ratinxı,
n to wɔyɛn, e mu e tuli mati n na.
E bara fe jaaxi raba n ya xɔri,
e bara kira sugandi, naxan mu rafan n ma.»

⁵ Wo xa wo tuli mati Alatala xui ra,
wo tan naxee gaaxuxi a ya ra,
«Wo ngaxakerenyi naxee wo xɔnma,
e wo keri n xili xa fe ra, e naxɛ,
«Wo xa Alatala tantu alako muxu xa wo xa sɛɛwɛ to.»
Kɔnɔ e fama nɛ yaagide.
⁶ Wo bara na sɔnɔxɔ mɛ kelife taa kui,
kelife Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui?
Alatala na a yaxuie sare fife.
Na findixi na xui nan na wo naxan mɛma.»

⁷ Beenu di bari xɔnɛ xa a li,
a jnan gɛ di baride.
Beenu tɔɔrɛ xa fa,
a jnan bara di xɛmɛ sɔtɔ.
⁸ Nde singe bara yi fe mɔɔli mɛ?
Nde singe bara yi fe mɔɔli to?
Namane nɔma findide a ra lɔxɔ kerɛn kui?
Bɔnsɔ nɔma sɛnbɛ sɔtɔde tɛmui kerɛn kui?
Kɔnɔ Siyonı bara foye to kerɛn na.
⁹ Wo Marigi Alatala naxɛ,
«N mixi malima han e di bari tɛmui, n fa e rabolo na kui?
Ginɛ furi na mɔ, n mu fama na di bari sɔɔneyade xɛ?»
¹⁰ Wo tan Darisalamu rafan naxee ma,
wo xa sɛɛwa a xa fe ra.
Wo tan naxee wama a bɛ,
wo xa jɛlɛxin a xa fe ra.
¹¹ Wo fama nɛ a xjne minde han wo luga,
wo bɔjɛsa sɔtɔ a saabui ra,
a wo hayi birin fan.
¹² Alatala xa masenyi nan ya,
«N bɔjɛsa fima nɛ a ma ałɔ xure xungbe,
n jiamane naafuli xaninma nɛ a xɔn ma ałɔ banbaranyi.

A fama nε mεεnide wo ma alɔ dingε mεεnima a xa di ma ki naxε.

¹³ N wo xa tɔɔrε bama nε wo ma alɔ dingε a xa di xa tɔɔrε bama ki naxε.

Na birin toma nε Darisalamu.»

¹⁴ Wo na na to, wo bɔjε sεewama nε,
wo xa fe sɔɔneya alɔ jlooge naxan toma fiili ma.

Alatala a sεnbε masenma nε a xa konyie bε,
a yaxui fama nε a xa xɔnε kolonde.

¹⁵ Alatala nan na ki, a na fafe tε xɔɔra,
a jnεrεma foye xungbe fari.

A a xa xɔnε ragoroma nε sεnbε ra,
a paxankate ti tε ra.

¹⁶ Alatala a xa kiti sama nε te nun santidegema ra,
a fa mixi gbegbe sɔntɔde.

¹⁷ Alatala naxε, «Mixi naxee sεrεxε bama wondi kui, e fa xɔsε nun bale sube don, a nun donse sεniyεntare gbεtεe Alatala naxee xɔnxi, e xa fe fama nε rajoñonde kerenyi ra.»

¹⁸ «N fama nε si birin malande, si naxee xui wuyaxi falama, n fa n ma nɔrε masen e bε e xa fe rabaxie nun e xa majloxunyie xa fe ra. ¹⁹ N tɔnxuma nde luma nε e tagi, n fa e xa mixi kisixie xεε bɔnsɔεe tagi, alɔ Tarasisi, Pulu, Ludu xali wolie, Tubali, Yawani, nun si gbεtε naxee na yire makuyee, naxee mu n xili kolon, naxee mu n ma nɔrε toxin sinden. N ma xεεrae fama nε n ma nɔrε masende e bε. ²⁰ E man fama nε wo ngaxakerenyie ra naxee toma na jiamanεe tagi. E fama nε e ra n ma geysa sεniyεnxie fari alɔ sεrεxε fama ki naxε. E fama nε e ra soee nun jlɔxɔmεe fari, e tixi saretie kui. E fama nε na birin na alɔ Isirayilakae fama e xa hadiyae ra sesase sεniyεnxie kui ki naxε Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui. ²¹ N sεrεxεdube ndee sugandima nε e fan ya ma, e xa lu Lewi bɔnsɔε sεeti ma.»

²² «N tan Alatala, n xa a fala wo bε, a n fama nε koore nεεnε nun bɔxi nεεnε yailande wo bε. Na buma ki naxε, wo xili nun wo bɔnsɔε buma na ki nε abadan. ²³ Keli kike nεεnε sεrεxε ma han kike nεεnε sεrεxε gbεtε, keli malabu lɔxɔε ma han malabu lɔxɔε gbεtε, ibunadama birin fama nε suyidide n ya i. ²⁴ E mixi faxaxie toma nε naxee murutaxi n ma. Nimasee e furee donma nε, te fan e sube gan, e fa findi fe magaaxuxi ra adamadie bε.»

Ala xa masenyi Annabi Yeremi bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isirayila nu bara itaxun dəxə firin. Səeti naxan nu na kooła ma a nu xili Isirayila, səeti naxan nu na labe ra a nu xili Yudaya. Alatala nu bara a niya Isirayila xa xanin konyiya kui Asiriya bəxi ma a xa yunubie xa fe ra. Yudaya nu bara ratanga na ma barima mange ndee nu na naxee nu wama birafe Alatala xa seriyə fəxə ra, e mu kuye batu. Kōnə a dənxəsə ra, Yudaya fan bara suxu Sentanə xa gantanyi ra, e fa kuye batu fələ. Annabi Yeremi nu findixi Ala xa namijənmə nan na na təmui.

Annabi Yeremi naxa Ala xa seriyə masen Yudayakae bε a fanyi ra, alako e xa a kolon e xa kuye batui findima fe jaaxi nan na e bε. Alatala mabiri. A naxa e kawandi han, kōnə e mu tin gibilende Ala ma. Na kui Annabi Yeremi xa masenyi bara xərəxə. A naxa Ala xa natə tagi raba e bε a falafe ra e yaxuie Babilənkae fama nə e bənbəde na yunubi xa fe ra. Hali Yudaya to findixi Ala xa jama ra, Ala nu bara natə tongo e xa jaxankatə jaaxi sətə Babilənkae saabui ra. Annabi Yeremi to na fala Yudaya mange bε, a naxa cənəx a ma, a a sa geeli kui.

Yudayakae mu laxi a ra a e findi Babilon xa konyie nan na e xa yunubi xa fe ra. E naxa a majəxun e nəma e ratangade na jaxankatə ma Misirakae saabui ra. Annabi Yeremi naxa a masen e xa majəxunyı findixi wule nan na naxan mu rafanxi Ala ma. A nu lanma e xa tin Alatala xa jaxankatə ra, e xa a kolon e na sətəx fe naxan ma.

Annabi Yeremi xa kitaabui na kawandi nun na taruxui birin masenma won bε. Alatala xa masenyi a naxan fixi a xa namijənmə ma, na birin bara kamali. Adamadi birin xa a kolon yunubi mu fan, a findixi jaxankatə nan na e bε. Na nan a ra, fo e xa gbilen yunubi fəxə ra, e xa bira Alatala xui fəxə ra. Na gbansan nan nəma findide cənəyə ra adama bε a xa dunijəigiri kui. Ala xa won mali na kira xən ma. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Yeremi bε

Annabi Yeremi xa wali

¹ Annabi Yeremi xa masenyi nan ya. A baba xili Xilikiya, sərəxədubə naxan keli Anatəti, Bunyamin bəxi ma. ² Yudaya mange Yosiya naxan nu findixi Amon xa di ra, a xa mangəya pəfə fu nun saxan nde, Alatala naxa wəyən Annabi Yeremi bε. ³ Annabi Yeremi man nu kawandi tima Yudaya mange Yehoyakimi xa waxati, han Yudaya mange Sedekiya xa mangəya pəfə fu nun keren nde, kike suuli nde, Darisalamukae nu xaninma konyiya kui təmui naxə. Yehoyakimi nun Sedekiya nan nu na Yosiya xa die ra.

⁴ Alatala naxa yi masenyi ti n bε yi ki,

⁵ «Beenu n xa i cənə i nga təxəgə,

n tan nu i kolon.

Beenu i nga xa i sətə,

n nu bara xəxəraya ragiri i ma,

i xa findi namijənmə ra sie birin xun ma.»

⁶ N naxa a yaabi,

«N Marigi Alatala, n mu fata masenyi tide,

barima fonike nan n na.»

⁷ Alatala naxa a masen n bε,

«I naxa a fala a fonike nan i ra,

barima i tan nan sigama mixie xən ma,

n i xəxəma dənnaxə.

I xa n ma yaamari birin masen e bε.

⁸ I naxa gaaxu e ya ra,

barima won birin nan a ra.

N i makantama nə.»

Alatala xa masenyi nan ya.

⁹ Na təmui Alatala naxa a xənyə itala n də ma, a fa a masen n bε, «I bara a to, n bara n ma masenyi sa i xaxili ma. ¹⁰ To n bara i sugandi i xa findi n ma xəxəra ra dunija sie tagi. I xunnakanə xa fe falama nə mangəya ndee bε, e fa bira, e kana. I xunnakeli xa fe falama nə mangəya gətəsə bε, e fa e sanke cərən, e sabati a fanyi ra.»

¹¹ Alatala naxa yi woyenyi masen n bε yi ki, «Annabi Yeremi, i munse toxi?» N naxa a yaabi, «N wuri nan toxi naxan bogima sinnanyi ma.» ¹² Alatala naxa a masen n bε, «I bara a to a fanyi ra, n ma masenyi rakamalife mu kanama.»

¹³ Alatala man naxa yi woyenyi masen n bε yi ki, «I munse toxi?» N naxa a yaabi, «N tunde satunxi nan toxi kɔɔla biri.» ¹⁴ Alatala naxa a masen n bε, «Naxankate birin kelima kɔɔla nan ma, a fa bɔxi jama birin halaki.» ¹⁵ Alatala xa masenyi nan ya. N fama ne jama birin xilide kelife kɔɔla ma, e xa e xa mange kibanyie dɔxɔ Darisalamu sode de ra, e yi tete birin nabilin, e Yudaya taae birin suxu. ¹⁶ N e makiitima ne e xa fe kobi rabaxie ma, barima e bara n finsiriwali, e surayi gan sereχe ra kuyee bε, e tuubi e bε e naxee yailanxi e belexe ra. ¹⁷ I tan xa i tagi ixiri, i xa keli, i xa n ma masenyi birin tagi raba e bε. I naxa gaaxu e ya ra, xa na mu a ra n fe nde masenma ne i bε naxan dangi nee ra pon. ¹⁸ To n bara i findi xεera ra Yudaya mange, kuntigie, sereχedubε, nun jama birin xun ma. I luma ne alo tete belebele wure daaxi, alo yire makantaxi. ¹⁹ E i gerema ne, kɔɔn e mu xutu sotoma i ma, barima n na i fɔxɔ ra i makantafe nan na.» Alatala xa masenyi nan ya.

2

Isirayilakae xa yanfe

¹ Alatala naxa yi woyenyi masen n bε yi ki,

² «I xa sa a fala Darisalamukae bε,
Alatala bara a masen, «N bara ratu wo xa xanunteya ma,
a nu na ki naxe singe ra wo fonike tεmui.
Wo nu bara bira n fɔxɔ ra gbengberen yire,
xεε mu nu saxi dεnnaxε.

Wo na raba marafanyi nan kui.

³ Isirayila nu findixi Alatala nan gbe ra,
alo sansi bogi singe.
Naxee e tɔɔrɔ, nee fan fama ne tɔɔrɔde.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

⁴ Yaxuba bɔnsɔε, wo xa wo tuli mati Alatala xa masenyi ra.
Isirayila xabilε birin, wo xa wo tuli mati.

⁵ Alatala bara a masen,
«Wo babae n ma fe kobi mundun toxi
naxan a niyaxi e xa gbilen n fɔxɔ ra?
Wo bara bira fe fufafu fɔxɔ ra,
awa wo tan fan findima mixi fufafu nan na.

⁶ E mu a falaxi wo bε,
«Alatala na minden,
naxan won naminixi Misira bɔxi ra,
naxan won xanin gbengberen yire?

Folee nun bɔxi maxare gbansan nan na mεnni.
Adamadie mu nɔma balode na bɔxi ma.»

⁷ N bara wo xanin bɔxi fanyi ma,
alako wo xa baloe fanyi sɔtɔ.

Kɔɔn wo to fa, wo bara n ma bɔxi findi yire sεniyεntare ra,
wo bara fe xɔnxi raba naa n dεnnaxε fixi wo ma kε ra.

⁸ Sereχedubε mu Alatala fenxi.

Karamɔxε mu n kolon.

Yareratie bara n yanfa.

Namijɔnmeε bara Bala kuye masenyi ti.

E bara bira se fɔxɔ ra naxan mu nɔma e malide.

⁹ Na nan a toxi n wo jaxankatama.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

«N wo xa mamadie fan makiiti.

¹⁰ Wo sa Kitimi suuri mato,

wo xa mixie xεε Kedari,

wo na birin mato a fanyi ra.

Wo mu yi kuye batufe mɔɔli toma naa.

¹¹ Si nde na na naxan Ala bejin,

e fa kuye findi e xa ala ra?

N ma jaama bara e xa xunnakeli masara,
e fa e xaxili ti kuye ra naxan mu nōma e malide.
 12 Koore bara findi seede ra na fe ma.
 Na bara findi kinikini nun kaabanako ra.
 A lanma na xa wo xaxili ifu,
a xa wo dē ixara.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

13 «N ma jaama bara fe jaaxi firin naba:
 E bara n bējin,
n tan naxan nu luxi alō ye fanyi e bē,
ye naxan mu jōnma.
 E bara fējēe yailan, ye ragatama dēnnaxē,
kōcō e ibōcōxi, ye birin bara mini a ra.»

14 «Konyi nan na Isirayila ra,
 ka a findixi di lasiri nan na?
 Munfe ra a jaxankataxi?
 15 A luxi nē alō yētē xaajē nan na xaajēfe e ma.
 E xa bōxi bara findi ghaloe yire ra.
 Mixi yo mu na sōnōn e xa taa ganxie kui.
 16 Misiraka naxee na Nofi nun Tapanxesī,
 e fama nē wo xun nakanade.
 17 Na fatanxi fe naxan ma,
 wo gbilenxi wo Marigi Alatala xa kira fanyi fōxō ra.
 18 Yakōsi munfe ra wo na Misira kira xōn?
 Wo wama Nili xure ye nan minfe?
 Munfe ra wo na Asiri kira xōn?
 Wo wama Efirati xure ye nan minfe?
 19 Ala xa wo xa kobijna ragbilen wo ma.
 Ala xa wo xa finsiriwaliya sare fi wo ma,
 alako wo xa a kolon ghilenfe wo Marigi Alatala fōxō ra,
 a findixi fe jaaxi nun fe xōnē nan na.
 Wo jaxankataxi nē barima wo bara tondi gaaxude n ya ra.»
 Mange Alatala xa masenyi nan na ki.

20 «Kabi tēmwi xōnnakuye n bara wo lu wo yētē yi.
 Wo bara a fala a yanfanteya mu na wo bōrē kui,
 kōnō wo bara siga kuye batude geyae fari wuri bun ma.
 Na bara findi langoeja ra wo bē.
 21 Wo nu luxi nē alō wēni bili fanyi n naxan sixi.
 Munse a niyaxi wo xa n nabolo?
 Yakōsi wo luxi nē alō wēni bili jaaxi
 naxan mu bogi fanyi raminima.
 22 Hali wo wo maxa soda saafunyi ra,
 wo xa yunubi mu nōma bade.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

23 «Wo nōma a falade di,
 <N mu ncōcōxi. N mu biraxi Bali kuye fōxō ra?>
 Wo wo fōxi mato gulunba yire.
 Wo xa wo ncōcōxi ti wo xa fe rabaxie ra.
 Wo bara lu alō jōcōxōmē gine rabējinxī,
 24 alō wulai sofale
 naxan sofale xēmē fenma a xiri ma gbengberen yire.
 Nde nōma a bade na ma?
 Mixi naxan katama a suxude, a tagamma nē.
 A mu masōtōma fo na waxati dangi.
 25 Wo naxa gbata birade kuye fōxō ra.
 Wo wo gima naa wo sanyi igeli ra,

hali ye xoli na wo ma.
 Kōnč wo bara n yaabi,
 «Ade, muxu mu nōma gibilende kuyee fōxō ra.
 E rafan muxu ma, muxu wama kafufe e ra.»»

²⁶ «Isirayilakae fama nε lude yaagi kui
 alɔ mujeti naxan suxuxi.
 Mangεe, kuntigie, sereχedubεe, nun namijonmεe,
 e birin luma nε yaagi kui,

²⁷ naxee a falama wuri masolixi bε, «N baba,»
 naxee a falama gεmε masolixi bε, «N daa mangε.»

Na mixi mɔɔli bara e kobe ti n na,
 e bara tondi e ya rafindide n ma.

Kōnč e xa tɔɔrε kui,
 e man a falama n bε, «Keli, i xa muxu rakisi.»

²⁸ Wo xa kuyee na minden, wo naxee yailanxi,
 naxee bara wuya Yudaya taae kui?

E tan xa keli, e xa wo ratanga wo xa tɔɔrε ma,
 xa e fata na rabade.

²⁹ Munfe ra wo tan matandilae wama n makiitife?»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

³⁰ «N bara wo xa die bɔnbɔ alako e xa matinxin,
 kōnč e mu matinxinx. Wo bara wo xa namijonmεe faxa wo xa santidegεma ra,
 alɔ yεtε xaaṛεxi.

³¹ To mixie, wo xa la Ala xa masenyi ra.

N Isirayila luxi gbengberen yire nε, xa na mu a ra dimi kui?

Munfe ra n ma jama a falama,
 «Muxu wama lufe muxu yεtε ra,
 muxu mu birama i fōxō ra sɔnɔn?»

³² Gine dimedi nōma nεɛmude a xa kōnmagore ma,
 xa na mu a xa demui?

N ma jama bara nεɛmu n tan ma kabi tεmui xɔnnakuye.

³³ Wo bara wo maxiri alako wo xa xanuntenyi nde fen.

Wo bara dangi mixi birin na na wali kobi mɔɔli kui.

³⁴ Wo bara setaree faxa, naxee mu fe jnaaxi yo rabaxi.

Wo xa dugie cɔcɔni e wuli ra.

³⁵ Kōnč wo a falama,

«Muxu mu fe kobi rabaxi.

Ala xa ɛnɔx xa gbilen muxu fōxō ra.»

N tan nan wo makiitima nōndi ra,

barima wo bara a fala,

«Muxu mu yunubi rabaxi.»

³⁶ Wo kira masaraxi munfe ra,

wo fa wo xaxili ti Misira ra?

Wo fama nε yaagide e xɔn ma,

alɔ wo yaagixi Asiriya xɔn ma ki naxε.

³⁷ Wo minima nε e xɔnyi wo bεlεxε igeli ra,

barima wo taxuxi naxee ra, Alatala bara nee rabεjpi.

Wo mu xunnakeli yo sɔtɔma e saabui ra.»

Isirayila xa danxaniyatareja

¹ «Xa xεmε mεs a xa gine ra,
 na gine naxa sa dɔxɔ xεmε gbεtε xɔn,
 a xa xεmε singe man nōma gibilende a ma sɔnɔn?
 Yi bɔxi bara lu sεniyεntareja kui.
 Wo tan naxee bara langoeja raba wo xanuntenyi kuyee ra,

yakosi wo man fa wama gibilene n ma ne?»
Alatala xa masenyi nan na ki.

² «Wo wo ya rate, wo xa a mato,
xa yire nde na wo mu langoeja rabaxi dənnaxε.
Wo nu na wo xanuntenyi alae məməfe kira xɔn ma,
alo mupnεtie naxee e nɔnxunma kira dε e xa dutun mixie ma.
Wo bara yi bɔxi nɔnxo wo jεre ki səniyεntare ra.

³ Na nan a ra n mu tune rafaxi,
n mu jεmε tune ragoro wo bε.
Kɔnɔ wo ya cəxɔr cəxɔr alo langoe gine,
wo mu yaagixi fefe ma.

⁴ Han ya wo a falama n bε,
«Muxu baba, naxan mεenixi muxu ma muxu fonike tεmui,
⁵ han to i xɔnxixi muxu ma?
I mu dιjεma sɔnɔn?»
Iyo, wo na nan falaxi,
kɔnɔ wo mu wo baxi na kira jnaxi xɔn fefe ma..»

⁶ Alatala naxa a masen n bε mange Yosiya xa waxati, «I bara Isirayila xa yanfanteya to? A bara yεnε
raba geya birin fari, a nun wuri bili tofanyi birin bun ma. ⁷ N bara a majɔxun, na dangi xanbi a man
fama ne gibilende n ma, kɔnɔ a mu fa. A maagine tinxitare Yudaya fan a toxi. ⁸ N to mεε Isirayila
ra, n to fatan keedi so a yi ra a xa yεnε xa fe ra, a maagine Yudaya tinxitare mu gaaxu n ya ra feo.
A fan bara siga yεnε rabade. ⁹ Isirayila xa kuye batufe, gemε nun wuri daaxi, na bara bɔxi findi yire
səniyεntare ra. ¹⁰ Na birin kui Yudaya tinxitare, Isirayila maagine, a mu janige tongoxi a bɔnε kui
a xa a yεtε ragbilen n ma. A na fala a dε gbansan nan na.» Alatala xa masenyi nan na ki.

¹¹ Na tεmui Alatala naxa a masen n bε,
«Isirayila tinxitare fisə Yudaya səniyεntare bε.
¹² I xa sa masenyi ti kɔɔla biri ra,
«Isirayila səniyεntare, i yεtε ragbilen n ma.
N mu xɔnxixi wo ma sɔnɔn.
Hinnente nan n na,
n bɔjε mu luma xɔnɔ ra tεmui birin.»»
Alatala xa masenyi nan na ki.

¹³ «Wo xa wo ti wo xa wali kobi ra.
Wo bara wo Marigi Alatala matandi,
wo bara bira ala gbεtε fɔxɔ ra wuri bilie bun ma.
Wo mu tin wo tuli matide n xui ra.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁴ Alatala xa masenyi nan ya,
«Wo tan kalabantee,
wo gbilen n ma.
N tan nan na wo Marigi ra.
N fama ne wo mayegetide taa nun xabile kui,
n fa wo ragbilen Siyon.
¹⁵ N yareratie tima ne wo bε, naxee rafan n ma.
E lɔnni nun xaxili fanyi masenma ne wo bε.»

¹⁶ Alatala xa masenyi nan ya.
«Wo na wuya wo xa bɔxi kui,
wo fama ne neemude Alatala xa saate kankira ma.
Wo mu a xa fe falama,
wo xa majɔxunyi mu sigama a ma.
Wo mu a kolonma a bara lɔε,
wo mu gbεtε fenma.

¹⁷ Kɔnɔ na tεmui Darisalamu xili fama ne falade
«Alatala xa kibanyi.»
Si birin sigama naa Alatala xili ra.

E gibilemma nε e xa maŋoxunyi jaaxi foxy ra.

¹⁸ Na waxati Yudayakae fama nε kafude Isirayilakae ma.
E birin kelima bɔxi nan ma naxan na kɔola ma,
e fa gbilem bɔxi ma n dɛnnaxε fixi wo babae ma kε ra.

¹⁹ N tan nu bara a fala,
<N wama nε wo xa lu ałɔ n ma die,
n xa bɔxi fi wo ma kε ra,
naxan tofan bɔxi birin bε.»

N bara a maŋcxun a wo n xili falama nε <N Baba.»
N bara a maŋcxun wo mu gibilemma n foxy ra.

²⁰ Kɔnɔ wo tan Isirayila, wo bara n yanfa
ałɔ gine naxan a xa mɔri yanfa a yεnε raba.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

²¹ Isirayilakae e xui itema geya fari,
e wama, e Ala maxandima,
barima e bara kira jaaxi suxu,
e bara nεemu e Marigi Alatala ma.

²² Alatala naxε, «Wo tan matandilae, wo gibilem,
n nɔma wo rakiside wo xa yanfanteya ma.»

Isirayilakae naxa a yaabi,
«Awa, muxu gibilemma nε i ma,
barima i tan nan na muxu Marigi Alatala ra.

²³ Iyo, xui naxan kelima geya fari, wule na a ra.

Iyo, muxu Marigi Alatala nan na Isirayila rakisima ra.

²⁴ Kabi muxu dimedi tεmui,
kuye ratonxie bara muxu babae xa harige xun nakana,
e xa xurusee nun e xa die.

²⁵ Na yaagi bara muxu sɔtɔ,
binyε birin bara ba muxu ma,
barima muxu bara yunubi raba won Marigi Alatala ra,
muxu tan nun won babae,
kabi muxu dimedi temui han to.

Muxu mu muxu tuli matixi muxu Marigi Alatala xui ra.»

4

Yudaya xa gbaloe

¹ Alatala xa masenyi nan ya,
«Isirayila, xa wo wo yεtε ragbilen n ma,
xa wo fe ratonxi ba n ya tote ra,
xa wo mu lintan wo xa kεwali ra,
² xa wo wo kali Alatala xili ra tinxinyi nun nɔndi ra,
sie fama nε baraka nun binyε sɔtɔde Alatala saabui ra.»

³ Alatala xa masenyi nan ya xεmεe bε
naxee na Yudaya nun Darisalamu:

«Wo xa xε nεnε masεgε,
wo naxa sansi xɔri si kundi tunbe xɔɔra.

⁴ Xεmε naxee na Yudaya nun Darisalamu,
wo xa wo bɔŋεsε seniyεn Alatala bε.

Wo xa fe jaaxi ba wo sondonyi kui,
ałɔ fe jaaxi bama wo ma ki naxε wo sunna tεmui.

Wo xa na raba alako n bɔŋεsε naxa te wo ma,
n ma xɔnε fa wo gan ałɔ te

naxan mu nɔma xubende wo xa fe kobi rabaxie xa fe ra.

⁵ Wo xa yi masenyi ti Yudayakae bε,
wo man xa a fala Darisalamukae bε.

Wo xa feri fe Isirayila yire birin,

wo xa a fala wo xui itexi ra,
 «Wo xa so taa makantaxie kui.»
 6 Wo xa a matɔnxuma Siyonkae bε e xa e gi,
 e naxa ti kira xɔn ma,
 barima n na fafe tɔɔrε nun naxankate ra kelife koɔla ma.
 7 Sie kanama bara kira suxu, alɔ yεtε naxan minima sube fende.
 A bara keli a xɔnyi alako a xa wo xa bɔxi kana.
 Wo xa taae birin fama ne kanade,
 mixi yo mu luma naa.
 8 Na nan a ra wo lanma wo xa sunnun donma ragoro wo ma,
 wo xa sunnun, wo xa jɔnfe raba,
 barima Alatala xa ɛnɔn mu gbilenma wo fɔɔx ra.»

9 Alatala xa masenyi nan ya:
 «Na lɔxɔε limaniya bama ne mange nun kuntigie yi ra.
 Sεrεxεdubεe nun namijɔnɔmεe dεe ixarama ne.»
 10 N bara Ala yaabi,
 «N Marigi Alatala,
 munfe ra i bara a fala i xa jama nun Darisalamu bε,
 «Wo fama bɔjεsa sɔtɔde,
 kɔnɔ cantidegema bara gε e faxade?»
 11 Na tεmui a fama ne a falade jama nun Darisalamu bε,
 «Foye bara keli gbengberen yire.
 A mu fama fe fanyi ra,
 a fama n ma jama nan tɔɔrɔde.
 12 A findixi foye magaaxuxi nan na,
 naxan kelixi n yire.
 Yakosi n e naxankatama ne.»

13 Yaxuie na fafe alɔ foye belebele naxan kelife koore ma.
 E xa sɔɔri ragisee luma ne alɔ turunnaadε.
 E xa soe xulun alɔ sεgεe.
 Gbaloe bara won li, won bara halaki.
 14 Darisalamu, wo wo bɔjε raseniyεn, alako wo xa kisi.
 Kewali kobi luma wo bɔjε ma han tεmui mundun?
 15 Danakae bara na gbaloe masenyi ti,
 Efiramikae fan bara na fala.
 16 Wo xa sie rasi, wo xa Darisalamu fan nasi,
 yaxuie na kelife yire makuye ne, e na fafe Yudaya taae kui.

17 Alatala xa masenyi nan ya:
 «E bara Darisalamu rabilin
 alɔ xε kantamae xε rabilimma ki naxε.
 Na fama ne Darisalamu lide
 barima e bara n matandi.
 18 Na findixi wo xa wali kobi sare nan na.
 Wo naxan nabaxi,
 na bara gbilen wo ma a jnaaxi ra,
 han a wo sondonyi sɔxɔ.»

19 N bɔjε fan na tɔɔrɔfe.
 N bara sunnun.
 N mu nɔma madundude,
 barima n bara sarae nun gere xui mε fa ra.
 20 E a falama gbaloe na fafe,
 bɔxi birin bara kana.
 N ma kiri banxie bara bira keren na,
 lingira yo mu na n yi ra.
 21 Gere tɔnxuma a itima han mun tεmui?
 Gere xui minima han mun lɔxɔ?

²² Alatala naxε, «N ma jnama xaxili mu na,
e mu n kolon,
e luxi ne alɔ di lənnitaree.
E fe j næxi nan gbansan kolon,
kono e mu fata fe fanyi rabade.»

²³ N bara laamatunyi to yi bɔxi xa fe ra.
Sese mu luma yi bɔxi ma,
hali koore mu yanbama a ma.

²⁴ N bara laamatunyi to geyae xa fe ra.
Geyae fama ne sɛrɛnde, tentenye ramaxa.

²⁵ N bara laamatunyi to nimase xa fe ra.
Mixi mu luma yi bɔxi ma, nɔnɔs,
xɔnie fan bara e gi.
²⁶ N bara laamatunyi to yi yire xa fe ra.
Karemele geya findima ne gbengberenyi ra,
taa birin fama gande Alatala nun a xa xɔnɛ xa fe nan na.

²⁷ Alatala bara a masen,
«Yi bɔxi birin j næxi nakanama ne,
kono n mu a birin xun nakanama.
²⁸ Na nan a ra yi bɔxi na sunnunyi kui, koore bara ifɔɔro.
N tan nan a ragirixi,
n mu gbilenma n ma natɛ fɔɔxɔ ra.

²⁹ Geresoe na fa soe fari, mixi birin e gima ne.
Geresoe na fa tanbæe ra, mixi yo mu luma taa kui.
Ndee e gima ne wondi yire, ndee e gi geyae fari.

Mixi birin kelima ne taa kui.
³⁰ I tan naxan xun nakanaxi, i na munse rabafe?
I wama i maxirifé dugi fanyi ra,
i wama kɔnmagore xɛɛma daaxi ragofofe i ma,
i wama tofan se safe i ya kiri ma?
I na na birin nabafe i xanuntenye bɛ fufafu,
barima i mu rafan e ma sɔnɔn.
E wama i faxafe tun.

³¹ N bara wa xui nde mɛ.
Na wa xui luxi ne alɔ furi gine naxan na a xa di singe barife.
Darisalamu na saya kira xɔn ma, a na a falafe,
«A gbe mu luxi sɔnɔn, faxetie xa n nii ba.»»

5

Ala xa gbejɔxɔcɛ

Annabi Yeremi xa masenyi Darisalamukae bɛ

¹ «Wo xa yire birin mato Darisalamu,
wo xa maxɔrinyi ti taa kui, alako wo xa tinxintɔɛ nde to,
naxan jɛrɛma kira fanyi xɔn ma,
naxan birama nɔndi fɔɔxɔ ra.
Xa wo sa na mixi mɔɔli to,

n djenɛma ne Darisalamu ma.

² E e kalima ne Alatala xili ra,
kono na birin findixi wule nan na.

³ Alatala, n a kolon i wama tinxinyi nan xɔn ma.

I bara Isirayilakae j næxi nakanata,
kono e mu fahaamui yo sɔtɔxi na kui.
I bara e tɔɔrɔ, kono e mu lɔnni sɔtɔxi na kui.
E bɔjɛ bara xɔɔxɔ alɔ gɛmɛ,
e tondi danxaniyade.

⁴ N bara a fala, setaree gbansan nan yi jnama ra.
Na nan a ra e mu Alatala xa kira kolon,

e mu e Marigi Ala xa səriyε fahaamuma.

⁵ A lanma n xa yi masenyi ti kuntigie nan bε,
barima e tan Alatala xa kira kolon,
e e Marigi Ala xa səriyε fahaamuma.

Kono e birin lan, e sese mu tin birade Ala fɔxɔ ra.
E birin bara a matandi.

⁶ Na nan a ra burunyi yεtε e faxama,
wulai bare e ibɔɔ.

Baratε e mεlεnma e xa taa sode dεe ra, a xa e faxa,
barima e xa kewali kobi bara gbo, han a bara dangi a i.»

Alatala xa masenyi Darisalamukae bε

⁷ «Darisalamu, a lanma n xa dijε i ma?

I xa die bara n nabolo,
e e kalima kuye nan xili ra.

N nu bara e balo,
kono e bara n yanfa, e bira langoe fɔxɔ ra.

⁸ E maniyaxi soe xεmεmae nan na,
kankan fa bira a dɔxɔboore xa gine fɔxɔ ra.

⁹ Alatala xa masenyi nan ya:

A mu lanma n xa yi mixi mɔɔli jnaxankata?

A mu lanma n xa n gbejɔxɔ yi si mɔɔli ma?

¹⁰ Wo te e xa tetεe fari, wo xa e rabira,
kono wo naxa jnama birin xun nakana.

Wo xa e tɔɔrɔ,
barima e mu tinxí birade Alatala fɔxɔ ra.

¹¹ Alatala xa masenyi nan ya:

Isirayila nun Yudaya birin bara n yanfa.

¹² E bara Alatala rabolo,

e fa a fala, «Ala mu na.

Won mu fama gbaloe sɔtɔde santidegεma nun kaamε ra.»

¹³ E xa namijɔnmε mu n xui xa masenma.

E fe jnaxi naxan masenma,

na xa gbilen e ma.»

¹⁴ Na nan a ra Mangε Alatala bara a masen,

«Wo to na mɔɔli fala,
n bara n ma masenyi lu i dε kui.

N ma masenyi luxi nε alo tε

naxan fama yi jnama gande alo tε yege gamma ki naxε.»

¹⁵ Alatala xa masenyi nan ya:

«N xa a fala wo bε Isirayila,
n fama ne jnama nde ra wo xili ma.

Nama sεnbεrma nan a ra naxan kelima yire makuye,
naxan bara bu dunjja,

i mu naxan xui kolon,

i mu nɔɔma naxan fahaamude.

¹⁶ E xa tanbε jnaxu, e mixi faxama nε.

Geresoe gbangbalanxi nan e ra.

¹⁷ E wo xa baloe donma nε,

e wo xa di birin tongoma nε,

e wo xa xuruse birin mujnama nε,

e wo xa sansi sixi birin kanama nε,

e wo xa taa makantaxie rabirama nε e xa santidegεma ra,

wo nu laxi taa naxee ra.»

¹⁸ Alatala xa masenyi nan ya:

«Kono n mu wo birin sɔntɔma.

¹⁹ Xa a sa li wo a fala,

«Munfe ra muxu Marigi Ala bara yi fe mɔɔli raba muxu ra?»

Ala wo yaabima nε,

«Wo to n nabolo alako wo xa kuyee batu wo xonyi,
 naxee kelixi jaamanε gbεtε ma,
 wo tan findima na jaamanε xa konyie nan na e tan xonyi.»
²⁰ Wo xa yi masen Yaxuba xa die bε,
 wo xa a fala Yudayakae bε,
²¹ «Wo wo tuli mati,
 wo tan jaama xaxilitare, jaama kinikinitare,
 naxan ya mu se toma,
 naxan tuli mu fe mεma.
²² Alatala xa masenyi nan ya:
 Wo mu gaaxuma n ya ra?
 Wo mu sεrεnma n tofe ra,
 n tan naxan baa naaniyi saxi mεyεnyi ra,
 alako baa naxa dangi yire nde?
 Baa mɔrɔnyi kelima nε,
 kɔnɔ e mu nɔma dangide naaninyi ra naxan saxi.»
²³ Yi jaama sondonyi xɔrɔxɔ.
 E bara Ala matandi,
 e bara gbilen a fɔxɔ ra.
²⁴ E mu a falama e bɔjε kui,
 «Won xa gaaxu won Marigi Alatala ya ra,
 naxan tunε ye ragoroma jnεmε tεmui,
 a fɔlε nun a rajiɔnyi,
 alako xε xa xaba a waxati.»
²⁵ Wo xa kewali kobi bara na birin kana,
 wo xa yunubie bara a niya baloe xa ba wo yi ra.
²⁶ Mixi jaaxi ndee masunbuxi n ma jaama ra,
 naxee gantanyi italamia mixi bε ałɔ xɔni suxuie.
²⁷ E e banxi rafema se mujaaxie ra,
 ałɔ tɔxɔkε kule naxan nafexi tɔxɔkε ra.
 E banmaxi na naafuli mɔɔli nan na.
²⁸ Fe jaaxie bara e xungbo han a bara dangi a i.
 E mu fe fanyi rabama kiridie bε,
 e mu tinxin setaree mabiri.
 E naafuli nan tun fenma.
²⁹ Alatala xa masenyi nan ya:
 A mu lanma n xa yi mixi mɔɔli jaaxankata?
 A mu lanma n xa n gbejɔxɔ yi si mɔɔli ma?
³⁰ Fe ratɔnxi naxee mu daxa,
 nee bara so yi bɔxi kui.
³¹ Namijɔnme na wule falafe,
 sεrεxεdubε na mujε tife,
 na birin bara rafan n ma jaama ma.
 Wo munse rabama wo xa bɔxi munafanyi xa fe ra?»

Darisalamu xa jaaxankate

¹ «Bunyaminkae, wo wo gi, wo keli Darisalamu.
 Sara fe Tekowa, gere tɔnxuma rate Beti Hakeremi,
 barima jaaxankate na fafe kelife kɔɔla ma,
 a gbe mu luxi gbaloe xa wo li.
² Siyon, taa tofanyi, n wo xun nakanama nε.
³ Xuruse dεmadonyie fama nε e xa kiri banxie tide yire,
 wo xa taa nu na dεnnaxε,
 e fa e xa xurusee makanta mεnni.»

⁴ «Siyon yaxuie, wo keli, wo gere so na taa xili ma.
 Wo xa siga yanyi ra.

Soge na goro, wo naxa kɔntɔfili,
⁵ wo man xa siga kɔε ra,

banxi makantaxie kanade.»

⁶ Mangε Alatala bara a masen Siyon yaxuie bε,
 «Wo sa wuri bilie xaba,
 wo te se yailan alako wo xa so Darisalamu tεtε kui.
 Taa na a ra naxan lanxi a xa raton,
 barima e luma e boore tɔɔrɔ ra tεmui birin.
⁷ Fe jaaxi minima yi taa kui tεmui birin,
 alo ye minima kɔlɔnyi kui ki naxε.
 Kobijna nun fe jaaxi gbansan nan na e tagi.
 Na birin luxi nε alo fure n naxan toma tεmui birin.»

⁸ «Darisalamu, i xa i tuli mati n ma marasi ra,
 alako n naxa n makuya i ra,
 i fa lu alo gbengberenyi, mixi mu sabatixi dεnnaxε.»

⁹ Mangε Alatala bara a masen,
 «Isirayilaka naxee luxi,
 e birin bama nε bɔxi ma,
 alo sansi bogi gblenma ba ra ki naxε.»

¹⁰ «Nde n ma masenyi ramεma?
 Nde findima na seede ra?
 Wo tuli xɔrɔxɔ, wo mu fe mεma.
 Wo yoma Alatala xa masenyi ma,
 wo mu wama a xa marasi xɔn.
¹¹ Alatala xa xɔnε gbo n bɔŋε kui,
 n xa na fala wo bε.»

«Ala xa xɔnε Isirayilakae birin lima nε,
 dimedi naxee berema kira ra,
 fonike naxee malanma,
 xεmε nun ginε naxee mɔxi a fanyi ra.
¹² N nan n bεlεxε tima e ma tεmui naxε,
 mixi gβεtε fama nε e xa banxie tongode,
 e xa xεe, a nun e xa ginεe.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

¹³ «Kelife dimedi ma, dɔxɔfε xεmɔxi ra,
 e birin na e yεtε xa geeni nan fenfe.
 Namijɔnme nun sεrεxεdubε fan na mixi madaxufe.
¹⁴ E mu fe gbegbe rabama n ma jama malife ra.
 E a falama, «Wo naxa kɔntofili, wo bɔŋε xa sa..
 Kɔnɔ bɔŋεsa yo mu na.
¹⁵ A lanma e xa yaagi e xa fe kobie ra,
 kɔnɔ e mu yaagima.
 Yaagitare nan lanxi e ma.
 Na nan a ra, n fama e rabirade kiiti waxati.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁶ Alatala bara a masen,
 «Wo xa kira fanyi fen,
 wo xa a kolon kira forie nu na ki naxε.
 Kira tinxinxi na minden?
 Wo xa lu na kira fari alako wo xa bɔŋεsa sɔtɔ.»

Kɔnɔ jama bara a yaabi,
 «Muxu mu wama lufe na kira xɔn ma.»

¹⁷ Ala bara a masen, «N bara wo xa sɔɔrie ti wo xa tεtε fari,
 naxee mεɛnima wo ma.

Wo xa e xui ramε.»

Kōnɔ jama bara a yaabi,
«Muxu mu wama e xui ramεfe.»

¹⁸ Ala bara a masen, «Namanε birin, wo wo tuli mati,
wo xa a mato naxan fama rabade be.

¹⁹ Dunijna birin, wo wo tuli mati.

N tan nan fama yi jama jaxankatade,
n tan nan fama e majɔxunyi sare ragbilende e ma,
barima e mu tin e tuli matide n ma masenyi ra,
e bara yo n ma sεriyε ma.

²⁰ N hayi na e xa surayi sεrεxε ma, naxan kelixi Seeba?

N hayi na e xa labundε sεrεxε ma,
naxan kelixi yire makuye?

Wo xa sεrεxε gan daaxie mu rafan n ma,
n mu tinma wo xa sεrεxε sese rasuxude.

²¹ Na nan a ra Alatala bara a masen,
N fama nε gεmε dɔxɔde yi jama ya ra,
e fama e sanyi radinde naxan na.

Babae nun e xa die,
dɔxɔbooree nun dεfanbooree,
e birin sɔntɔma nε.»

²² Alatala bara a masen,
«Nama nde na fafe kelife kɔɔla ma,
jama gbegbe naxan na dunijna yire birin.

²³ Xali nun tanbε na e yi ra.

E jnaaxu, e mu kinikini kolon.
E xui gbo alɔ mɔrɔnyi.

Soe kanyie nan e ra.

E birin malanxi alako e xa Siyon gere.»

²⁴ Isirayila na wɔyεnfe e bore tagi, «Won bara e xibaaru mε,
limaniya bara ba won yi ra,
kontɔfili bara won suxu.

Won na tɔɔrɔfe alɔ ginε naxan na di barife.

²⁵ Wo naxa mini daaxa de,
wo naxa jεrε kira xɔn ma,
barima won yaxuie won nabilinxı,
santidεgεma na e yi ra.»

²⁶ N bara e yaabi, «N ma jama, wo sunnun donma ragoro wo ma,
wo xa sunnun alɔ mixi naxan xa di kerenyi bara faxa.

Wo xa sunnunyi xa gbo,
barima won yaxuie na fafe kerent na.»

²⁷ Alatala bara a masen n bε, «N i findixi mixi nan na
naxan n ma jama matoma.

I xa e mato alako i xa a kolon xa e jεrε ki fan.

I luxi nε alɔ mixi naxan wure nun gbeti raxunuma, a e gbi ba.

²⁸ E birin findixi matandilae nan na naxee yoma Ala ma.

E luxi alɔ wure nun yɔxui, naxan gbi mu baxi.

E mu fan.

²⁹ Xabui tε radεxεma a fanyi ra
alako a xa wure nun yɔxui raxunu, e gbi xa ba.

Kōnɔ fe jnaaxi mu jnɔnma n ma jama tagi.

E luxi nε alɔ sunbui naxan mu bama wure kui.

³⁰ E xili falama 〈gbeti kanaxi〉,

barima Alatala bara e rabεjın.»

Isirayila xa gbaloe

¹ Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε,
² «I xa ti Alatala xa hɔrɔmɔbanxi naadε ra,
 i fa yi wɔyεnyi masen naa,
 «Wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra,
 wo tan Yudayaka naxee birin soma yi naadε ra fafe tuubide Alatala bε.

³ Isirayila Mangε Alatala naxε, xa wo kira masara,
 wo naxa fe fanyi suxu,
 n wo luma nε yi bɔxi ma.

⁴ Wo naxa la yi wule masenyi ra, wo nu fa a fala:
 Alatala xa hɔrɔmɔbanxi nan yi ki,
 Alatala xa hɔrɔmɔbanxi, Alatala xa hɔrɔmɔbanxi.

⁵ Xa wo kira masara,
 xa wo fe fanyi suxu,
 xa wo tinxin wo booree tagi,

⁶ xa wo mu xɔŋε, kiridi, nun kaŋε gine tɔɔre, očo,
 xa wo mu mixi faxa tɔɔčege ra yi bɔxi ma,

xa wo mu bira ala gbetee fɔxɔ ra,
 naxee findima tɔɔre ra wo bε,

⁷ na tɛmwi n wo luma nε yi bɔxi ma abadan,
 n naxan fixi wo babae ma.

⁸ Kɔnɔ wo bara bira wule fɔxɔ ra,
 naxan mu sese fanma wo ma.

⁹ Murfe ra wo wama faxε nun yεnε rabafe,
 wo wo kali wule ra,

wo surayi gan sεrεxε ra Bala kuye bε,
 wo bira ala gbetee fɔxɔ ra,

wo mu naxee kolon?

¹⁰ Na xanbi wo fa fa tide n ya i,
 n ma banxi kui, n xili matɔxɔma dɛnnaxε.
 Wo naxε wo bara kisi,
 kɔnɔ wo fe xɔnxi rabama.

¹¹ Wo yi banxi findixi mixi jaaxi banxi nan na,
 n xili falama dɛnnaxε?
 N tan Alatala bara a birin to.

¹² Wo xa ratu Silo ma,
 n ma yire sɛniyεnxi singe nu na dɛnnaxε.
 N bara mɛnni fan jaaxankata,
 n ma Isirayila jaama xa jaaxujna xa fe ra.»»

¹³ Alatala xa masenyi nan ya.

«Yakɔsi, wo to bara yi fe birin naba,
 wo to tondi n ma masenyi suxude,
 n naxan falaxi wo bε tɛmwi birin,
 wo to tondi n ma xili ratinde,
¹⁴ n fama nε fe rabade yi hɔrɔmɔbanxi ra,
 ałɔ n naxan nabaxi Silo ra.
 N na mɔoli rabama nε yi banxi ra,
 n naxan fixi wo nun wo babae ma, wo laxi naxan na.

¹⁵ N wo makuyama nε n yire ra,
 ałɔ n wo ngaxakerenyie Efirami bɔnsɔε makuyaxi n na ki naxε.»
Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bε

¹⁶ «I tan, hali i mu Ala maxandi yi jaama bε,
 hali i mu i xui ite salide,
 hali i mu n makula,
 barima n mu i danxunma.

¹⁷ I mu a toxi fe naxan nabama Yudaya taae nun Darisalamu kui?

¹⁸ E xa die yege matongoma,

babae tε radεxεma,
ginεe fan taami xinde ramulanma, e a ramoñdø kuye bε,
wo naxan xilima koore mangε ginε.
E man minse bama sεrεxε ra.
Na kui e bara n naxçnč,
¹⁹ n tan fan fama nε e tɔɔcde.»

Alatala xa masenyi nan ya:
«E bara e yεtε tɔɔcra,
e bara e yεtε kan nayaagi.
²⁰ Na nan a toxi n tan Marigi Alatala naxε,
<N ma jaxankate na yi bɔxi ma,
mixie nun subee nun bogisee ma.
E birin fama nε gande tε ra,
naxan mu xubenma.»»

²¹ Isirayila Mange Alatala naxa a masen,
«Wo xa wo xα sεrεxε gan daaxi fan don.
²² N mu sεrεxε fe gbansan xa fala wo babae bε,
n to e ramini Misira bɔxi ra.
²³ Kɔnč n e yaamari yi nan na,
<Wo bira n xui fɔxč ra,
alako n xa findi wo Marigi Ala ra,
wo fan xa findi n ma jama ra.
Wo xa jεrε n ma kira xon ma,
n naxan masenxi wo bε,
alako wo xa hεeri sɔtč.
²⁴ Kɔnč e mu e tuli mati n na,
e bara bira e xa majčxun kobi fɔxč ra,
e bara e kobe ti n na,
e mu biraxi n fɔxč ra.
²⁵ Kabi wo babae naxa mini Misira bɔxi ra han to,
n na n ma konyi namijčonmee xεεfe wo ma.
²⁶ Kɔnč wo mu wo tuli matixi n na.
Wo xaxili xɔxcɔxči,
wo bara kobi dangife wo babae ra.»

²⁷ «I na yi wɔyεnyi birin fala e bε,
e mu i danxunma.
I na e xili, e mu a ratinma.
²⁸ Na tεmui i xa a fala e bε,
<Si nan ya naxan mu e tuli matima
e Marigi Alatala xa masenyi ra.
E mu marasi mεma.
Sεriyε yo mu na e yi ra.»
²⁹ I xunsεxε maxaba,
i naxan naluxi i xa kali xa fe ra.
Alatala bara xɔnč, a bara yi jama rabεjnin.
³⁰ Yudayakae bara fe raba n mu wama naxan tofe.
E bara fe xɔnxi dɔxč n ma banxi kui,
n xili falama dεnnaxε.
E bara na findi yire sεniyεntare ra.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

³¹ «E bara kuye batude yailan geya fari Tofeti
nun Hinoma gulunba kui,
alako e xa e xa die gan sεrεxε ra.
N tan mu e yamarixi na fe mɔɔcli ra,
a makuya n ma majčxunyi ra pon.»

³² Alatala xa masenyi nan ya.
 «Lçxçø fama fade Tofeti xili masarama nø.
 Hinoma gulunba fama nø xilide Faxø Tide.
 Tofeti findima nø gaburi yire ra.
³³ Xønie nun subee fama nø na jama binbie donde.
 Mixi yo mu luma naa naxan e kerima.
³⁴ Xulunyi jønma nø Yudaya nun Darisalamu bøxi kui.
 Sigi mu sama, yeliba mu wøyønma.
 Fuuti mu xirima na gbaloe xa fe ra.»

8

Isirayila nun Annabi Yeremi xa tøøre
Alatala xa masenyi

¹ Alatala xa masenyi nan ya: «Na waxati Yudaya mangøe, kuntigie, sørexødubøe, namjønømøe, nun Darisalamakæ, e xørie ratema nø gaburi kui,² e sa rayensen kønø ma sage, kike, nun tunbuie bun ma, e naxee xanu, e naxee batu, e bira naxee føxø ra, e naxee fen, e tuubi naxee bø. Na nan a ra, e xørie mu sama gaburi kui, e xa rayensen bøxi ma.³ Mixi naxee mu faxa na jama jaaxi ya ma, n fama nø e rayensende jønamøe ma, faxø xøli e suxuma dønnaxø.» Alatala xa masenyi nan na ki.

Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bø

⁴ I xa a fala e bø,
 «Alatala bara a masen,
«Mixi nøma birade, e mu keli?
 Mixi nøma e mafindide, e mu gbilen?
⁵ Munfe ra Darisalamu jama n matandima?
 Munfe ra e gbilenxi kira fanyi føxø ra, e bira kira jaaxi føxø ra?

Yi mixie luma nø e xa yanfe kui,
 e tondi gibilende n ma.

⁶ N nan n tuli matima nø e xui ra,
 kønø e xa wøyønji mu lanma.
 Mixi yo mu gibilemma a xa kobiøa føxø ra.

A mu a falama, «N na munse rabafe?
 Kankan birama a yøte waxønfe nan føxø ra,
 alø soe naxan gbataxi sigafe gere sode.

⁷ Hali gbongboe naxan na koore ma,
 a gbilen waxati kolon.

Ganøe, turunna, nun yedønme birin
 e e gbilen waxati kolon.

Kønø n ma jama mu Alatala xa søriyø kolon.»

Alatala xa masenyi Isirayila bø

⁸ «Wo a falama, «Lønnilæ nan muxu ra,
 muxu Alatala xa søriyø kolon.»

Kønø wo na falama di?

Wo xa diinø sebølitie bara Ala xa søriyø masara wule ra.

⁹ Wo xa lønnilæ bara yaagi, e xaxili bara ifu,
 barima e bara xanin konyiya kui.

E bara na søtø barima e yoxi Alatala xa masenyi ma.

E findixi lønnila møøli mundun na?»

Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bø

¹⁰ «Na nan a ra n fama e xa ginøe fide xømøe gbøtøe ma.

Mixi gbøtøe fama e xa xøe bade e yi ra,
 barima e birin na e yøte xa geeni gbansan nan fenfe.

A føløfe e xa namjønømøe ma, a sa døxø e xa sørexødubøe ra,
 e birin na wule falafe.

¹¹ E mu fe gbegbe rabama n ma jama malife ra.

E a falama, «Wo naxa køntofili, wo bøjøe xa sa.»

Kønø bøjøesa yo mu na.

¹² A lanma e xa yaagi e xa fe kobia ra,
 kønø e mu yaagima.

Yaagitare nan lanxi e ma.

Na nan a ra, n fama e rabirade kiiti waxati.»
Alatala xa wɔyεnyi nan na ki.

¹³ Alatala xa masenyi nan ya:
«N bara nate tongo n xa e rabolo.

N mu wεni bogi fima e ma,
n mu xɔrε bogi raminima e xa xɔrε bilie kɔn na.
E burεxε lisima nε,
mixi gβεtεe fa e bogi bade.»

Isirayila xa masenyi e boore bε

¹⁴ «Won na munse rabafe be?
Won xa malan, won xa won gi taa makantaxie kui,

won xa faxa naa,
barima won Marigi Alatala bara nate tongo
a xa won sɔntɔn, a xa xɔnε cxd won ma won ma yunubie xa fe ra.

¹⁵ Won bara wa bɔŋresa xɔn, kɔn cɔŋjεresa yo mu na.
Won bara wa yalanyi xɔn, kɔn gere bara keli.

¹⁶ Won yaxuie xa soe xui mεma Dana bɔxi mabiri,
bɔxi birin na sεrεnfe na xui ma.

E fama nε bɔxi birin xun nakanade,
e fa mixi birin sɔntɔde.»

Alatala xa masenyi Isirayila bε

¹⁷ Alatala xa masenyi nan ya:

«N na be. N bara bɔximase jaaxie rasanba wo ma.
Mixi yo mu nɔmā e ra, e wo xinma nε.»

Annabi Yeremi xa masenyi Alatala bε

¹⁸ «Fεεrε yo mu na, n bɔŋresa bara tɔɔro.»

¹⁹ I tuli mati n bɔnsɔε wa xui ra naxan kelife yire makuye.

E a falama, «Alatala mu na Siyon?
Syon mangε mu na nɔngn?»

Ala e yaabima nε,

«Munfe ra e wama n naxɔnɔfe e xa kuyee ra
naxee tide yo mu na, naxee kelixi yire makuye?»

²⁰ Xε xaba tεmui bara dangi,

sogofure fan bara dangi.

Han ya won mu kisi sɔtɔ.

²¹ N bɔnsɔε xa tɔɔre bara findi kote ra n bε.

N bara kinikini, limaniya bara ba n yi ra.

²² Seri yo mu na Galadi bɔxi ma?

Seriba yo mu naa?

Munfe ra n bɔnsɔε mu nɔmā yalande?

²³ Ye yo mu na n fate kui sɔnɔn

naxan findima ya ye ra.

N bara wa kɔε nun yanyi ra n bɔnsɔε bε naxan tɔɔrɔxi.»

Wule falafe

Alatala xa masenyi

¹ «Xa a sa li n mixi nde sɔtɔ naxee na biyaasi kui,

n kafuma nee nan ma, n na n ma jama rabεjnin.

N wama n makuyafe nε e ra,

barima yεnεlae nun yanfantee nan e ra.

² E dε wule falama alɔɔcɔri naxan tanbε wolima.

Wule sεnbe gbo e ya ma, e mu nɔndi kolon.

E luma yunubi raba ra, e mu n kolon.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

³ «Wo naxa la wo boore ra,
wo naxa la wo ngaxakerenyi ra,

barima birin luma nε e boore madaxu ra,
e birin bira tɔɔnege fɔxɔ ra.

⁴ Kankan wule falama e boore bε,
yanfanteya gbo e ya ma.

E dε bara wule matinkan,
e luma na yunubi kira nan xɔn ma.

⁵ Yanfantee nan e ra,
e mu wama n tan kolonfe.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

⁶ Mangε Alatala bara a masen,
«N fama nε e matode,
alɔ xabui naxan wure raxunuma alako a gbi xa ba.

N fama nε fe nde rabade e xa jaaxuŋa xa fe ra.

⁷ Wule fale nan e ra, yanfanteya rafan e ma.
E fe fanyi falama e boore bε e dε nan kui,
kɔnɔ yanfanteya na e bɔŋε ma.

⁸ A mu lanma n xa e jaaxankata na fe ma?
A mu lanma xε e sare xa fi?»
Alatala xa masenyi nan na ki.

⁹ «N ya ye raminima geyae nun gbengberenyie xa fe ra.
Na birin ganxi, mixi mu na, xuruse mu na.

¹⁰ N gεmεe malanma nε yire Darisalamu nu na dεnnaxε,
mεnni xa findi wulai baree xɔnyi ra.

N Yudaya taae findima nε gbaloe yire ra, mixi yo mu lu naa.»

Isirayila xa masenyi

¹¹ «Adamadi mundun nɔma na fe fahaamude?
Xa Ala bara na tagi raba mixi nde bε, a xa a masen muxu bε.

Be bɔxi findixi gbaloe bɔxi nan na,
a birin ganxi, mixi mu na.»

Alatala xa masenyi

¹² Alatala bara a masen, «Na gbaloe e lixi nε barima e bara n ma sεriyε rabolo n naxan fixi e ma. E mu e tuli matixi n ma masenyi ra, e mu n ma yaamarie rabatuxi. ¹³ E bara bira e yεtε waxɔnfe fɔxɔ ra, e nu Bali kuyee batu e babae naxee masenxi e bε. ¹⁴ Na nan a ra n tan Isirayila Marigi Alatala bara nate tongo yi jaama xa pɔɔnɔ gerun. ¹⁵ N e rayensenma nε jaamanε ma, e tan nun e babae mu dεnnaxε kolon, n e sɔntɔma nε santidegεma ra.»

Alatala xa masenyi

¹⁶ Mangε Alatala xa masenyi nan ya:

«Wo wo tuli mati.
Wo mixie xili naxee fata wade,
e xa e wa xui ramini.

¹⁷ E xa e xulun e wa xui raminide.

Won tan fan xa wa,

ya ye xa mini.»

Isirayila xa masenyi

¹⁸ Wa xui minima Siyon taa kui:

«Won bara gbaloe sɔtɔ,
won bara lu yaagi kui.

Won bara keli won ma bɔxi ma,
won ma banxie bara kana.»

Annabi Yeremi xa masenyi

¹⁹ «Wo tan ginεe, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra,
wo wo tuli mati a xa wɔyεnyi ra.

Wo wo xa die nun wo booree matinkan wa ra,
²⁰ barima faxε bara so won xɔnyi.

Won ma die bara faxa kira ra,
won ma fonikee bara faxa taa kui.»

Alatala xa masenyi

²¹ Alatala xa masenyi nan ya:

«A fala jnama be mixie na faxafe,
e luxi bɔxi ma alɔ maale xiri naxee xabaxi,
kɔnɔ mixi mu na naxan e malanma.»

²² Alatala xa masenyi nan ya:

«Lɔnnila naxa a yεtε matɔxɔ a xa lɔnni xa fe ra.
Sεnbεma naxa a yεtε matɔxɔ a sεnbε xa fe ra.
Banna mixi naxa a yεtε matɔxɔ a xa bannaya xa fe ra.
²³ Xa mixi wama a yεtε matɔxɔfe fe nde ma,
a xa a yεtε matɔxɔ a xa danxaniya nan ma fe ra.
Alatala nan n na,
hinnεntε naxan tinxinyi nun sεriyε rawalima dunjna ma.
Na fe mɔɔli rafan n ma.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

²⁴ Alatala xa masenyi nan ya:

«Lɔxɔ fama fade, n mixi halakima nε,
naxan sunnaxi kɔnɔ a bɔjε mu sεniyen,
²⁵ alɔ Misirakae, Yudayakae, Edonkae,
Amonikae, Mowabakae,
naxee birin e xunseχε maxabama
naxan na e xunyi sεtε ma.
Yi si birin naxee na gbengberenyi ma,
e sunnaxi, kɔnɔ e mu sunna wali rabama.
Hali Isirayilakae mu sunna wali rabama,
e bɔjε mu sεniyen.»

10

Kuyee

Alatala xa masenyi

¹ Isirayila bɔnsɔε, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra.

² Alatala xa masenyi nan ya:

«Wo naxa bira si gbetεε jεrε ki fɔxɔ ra.
Wo naxa gaaxu tɔnxumae ya ra naxee na koore ma.
Si gbetεε gaaxuma na fe mɔɔli nan ya ra.

³ E xa diinε mu findixi nɔndi ra.

E wuri sεgεma wula i,

mixi nde a masoli beera ra.

⁴ E a raxunma gbeti nun xεεma ra,
e lantuma mabanban dεremε ra alako a naxa bira.

⁵ Na kuyee mu nɔma woyεnde.

A luxi nε alɔ wuri naxan tixi laakɔε yire xɔnie magaaxu se.

A mu nɔma jεrεde, fo mixi a xanin.

Wo naxa gaaxu na kuye mɔɔli ya ra,

barima a mu nɔma fe juaaxi xa na mu a fanyi rabade.

⁶ Alatala, i maniyε mu na.

I sεnbε gbo, i xili magaaxu.

⁷ Dunjna mangε, nde na naxan mu gaaxuma i ya ra?

A lanma dunjna birin xa gaaxu i ya ra,

barima i maniyε yo mu na dunjna lɔnnilae tagi,

xa na mu a ra dunjna mangε ya ma.

⁸ Dunjna mixi findixi lɔnnitare nun xaxilitare nan na.

Na kolonma e xa wuri batui nan kui.

⁹ Kuyee findixi gbeti nan na Tarasisi daaxi,

a findixi xεεma ra Ufasi daaxi.

Xabui nan a yailanma.

Dugi gbeeli ragoroxi a ma.

Walikεe nan kuye yailanma.

¹⁰ Kɔnɔ Alatala nan findixi Ala ra nɔndi ki ma.

Ala **nijε** nan Mangε ra abadan.
 Dunijna sεrεnma a xa xɔnε nan ya ra,
 sie mu nɔma tide a ya ra.
 11 Wo xa a masen e bε,
 «Yi kuyee xa mu dunijna nun koore daaxi,
 e mu nɔma bude dunijna bende fupi fari.»»

12 Alatala nan bɔxi daa a sεnbε ra,
 a dunijna ti a xa lɔnni ra,
 a koore walaxε itala a xaxili ra.
 13 A na yaamari fi, ye xa malan koore ma, a malanma nε,
 a findi nuxui ra dunijna xun ma,
 ye nun foye na mini, galanyi fan a xui ramini.
 14 Adamadi xaxili mu na.
 Kuye yailanma fama nε yaagide a xa wali xa fe ra,
 barima kuyee findixi wule nan na,
 e mu pεngima fefe ma.
 15 Se fufafu nan e ra,
 e findixi mixi xa wali nan na naxee tide yo mu na,
 naxee dangima dunijna jaxankatama lɔxɔε naxε.
 16 Yaxuba Marigi mu maniyama kuye ra.
 Yaxuba Marigi nan birin daaxi,
 a Isirayila sugandi a xa pama ra.
 A xili falama nε Mangε Alatala.

17 Wo wo harige malan,
 wo tan naxee na taa suxuxi kui,
 18 barima Alatala bara a masen,
 «N bekae kerima nε
 alɔ mixi naxan gεmε wolima laati ra.
 N e halakima nε, e mu kisima.»»

Isirayila xa masenyi

19 «Naxankate birin na n bε, n ma tɔɔre gbo.
 Konɔ n a falama nε n yetε bε,
 tɔɔre nan a ra n naxan sɔtɔ,
 n xa tin na ra.
 20 N ma kiri banxi bara bira,
 a luutie bara bolon.
 N ma die bara keli n xun ma,
 mixi yo mu na naxan n malima banxi tide.
 21 Isirayila yareratie xaxili mu na,
 e mu Alatala fenxi.
 E xaxilitareja toma na kui.
 E foxirabirεe yensenxi na nan ma.
 22 Won xui magaaxuxi mεma nε naxan kelixi kɔɔla ma,
 naxan fama Yudaya xa taae kanade,
 e xa findi wulai baree xɔnyi ra.
 23 Alatala, n a kolon adamadi mu fefe ragirima,
 a mu a yεtε rɔjεrεma dunijneigiri kui.
 24 Alatala, n matinxin i xa sεriyε ra,
 kɔnɔ i naxa cɔnɔ n ma,
 xa na mu a ra n faxama nε.
 25 I xa si gβεtεe nan ma naxee mu i kolon,
 i xa cɔnɔl wamae nan ma naxee mu i xili falama,
 barima e wama Yaxuba bɔnsɔε nan faxafe,
 e wama e xun nakanafe nε, e xa e sɔntɔ,
 e wa e xɔnyi xa findi gbaloe yire ra.»»

¹ Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε,

² «A fala Yudayakae nun Darisalamukae bε,

«Wo wo tuli mati yi saatε ra.

³ Isirayila Marigi Ala bara a masen,

danke na tuli xɔri bε naxan mu yi saatε ramεma,

⁴ saatε n naxan masenxi wo babae bε

e mini lɔxɔε kellife ra Misira boxi ma.

E to keli naa fe xɔrɔxɔε kui,

n naxa a fala e bε,

Wo xa wo tuli mati n na,

wo xa n ma yaamari rabatu.

Na kui wo findima nε n ma jnama ra,

n fan findi wo Marigi Ala ra.»

⁵ N na n kali wo babae bε naxan na,

boxi fanyi fife ra wo ma xijε nun kumi na dεnnaxε,

n bara na rakamali to lɔxɔε.

Wo na na boxi nan ma to.»

Annabi Yeremi xa masenyi

N naxa a yaabi, «Amina Marigi Alatala.»

Alatala xa masenyi

⁶ Alatala naxa a masen n bε,

«Yi masenyi ti i xui itexi ra Yudaya taae kui,

a nun Darisalamu kiraε xɔn ma.

A fala, «Wo wo tuli mati yi saatε ra, wo xa a rabatu.

⁷ Kabi n naxa wo babae ramin Misira boxi ra,

n bara e yaamari, e xa e tuli mati n na.»

⁸ Kɔnɔ e mu tin n xui ramεde.

Kankan bara bira a bɔŋε juaaxi fɔxɔ ra.

Na nan a ra n fama n ma saatε rakamalide,

n e yamarixi naxan na, e naxan matandixi.»

⁹ Alatala bara a masen n bε,

«Yudayakae nun Darisalamukae wama n yanafe.

¹⁰ E bara e babae xa jnεrε ki jnaaxujra tongo,

e tondi n ma masenyi ra,

e fa bira ala gbεtεe fɔxɔ ra, e e batu.

Isirayila bɔnsɔε nun Yuda bɔnsɔε bara n ma saatε matandi,

n naxan tongo e babae bε.

¹¹ Na kui Alatala xa masenyi nan ya:

«N fama nε e jnaaxankatade han e mu nɔ minide.

E fama nε e mawade n bε, kɔnɔ n mu e xui suxuma.

¹² Yudaya xa taae nun Darisalamukae fama nε ala gbεtε maxandise,

e surayi ba sεrεxε ra naxee bε.

Kɔnɔ na kuyee mu fama e rakaside e xa tɔɔrε kui.

¹³ Yudayakae, wo kuyee batuma wo xa taae kui.

Na sεrεxεbadee findixi yaagi nan na wo bε.

Darisalamukae, kuye sεrεxεbade na wo xa kira birin xɔn ma,

wo surayi bama sεrεxε ra Bali kuye bε dεnnaxε.»

¹⁴ I naxa duba yi jnama bε,

i naxa i mawa n tan Ala bε, i naxa n maxandi,

barima n mu e wa xui suxuma.»

¹⁵ «Munfe ra n xanuntenyi fama n ma banxi kui,

a lu fe kobi raba ra tεmui birin?

Wo a maŋɔxunxi nε wo xa sεrεxεe nɔma wo rakaside,

hali fe jnaaxi to fa rafan wo ma?»

¹⁶ Alatala nu bara wo xili

«Oliwi wuri xinde, naxan bogi tofan.»

Kɔnɔ yakɔsi wo fama nε gbelegbelede

barima tε sama nε wo salonyie ma.

17 Mangə Alatala naxan wo tixi,
a bara yaamari fi wo xa jaaxankata
Isirayila bənsəe nun Yudaya bənsəe xa yunubi xa fe ra.
E bara n naçənə e xa sərexəe ra,
e naxee baxi Bali kuye bə.»

Annabi Yeremi xa masenyi

18 «Alatala bara e waxənfe masen n bə.
N bara a kolon e nu wama naxan nabafe n na.
19 N nu luxi nə ač yəxəsəyərə e naxan xaninma a faxade.
N mu nu a kolon e nu wama naxan nabafe n na.
E nu bara a fala n ma fe ra,
<Won xa yi wuri bili nun a bogi kana.
Won xa a nii ba dunija bəndə fuji fari,
alako mixi yo naxa ratu a xili ma.»
20 Kənə Mangə Alatala findixi kiitisa tinxinxı nan na,
naxan mixi bəjərə nun a sondonyı ma fe kolon.
N na n gəbələçəxəfə luxi i tan nan ma,
barima n xaxili tixi i tan nan na.
21 Na nan a ra Alatala bara natə tongo Anatotikae xa fe ra,
naxee wama n faxafe, naxee n yamari,
<I naxa namışınmə masenyi ti Alatala xili ra,
xa na mu a ra muxu i faxama nə.»
22 Mangə Alatala bara a masen,
<N e jaaxankatama nə.
E xa fonikee fama nə faxade santideğəma ra,
e xa die faxa kaamə ra.
23 E xa mixi yo mu luma dunija ma,
barima n fa təmui n Anatotikae halakima nə.»»

12

Ala xa natəe mixi jaaxie xa fe ra

Annabi Yeremi xa masenyi Alatala bə

¹ «Alatala, i tinxin,
kənə n wama i maxərinfe i xa natə nde xa fe ra.
Munfe ra mixi jaaxie xa fe luma səçəneya ra?
Munfe ra bəjəsə na yanfantee bə?

² I tan nan e daaxi, i tan nan e baloxi.
E sigama yare, e fe rabama e xa dunışnejiri kui.
E i xili falama e də ra,
kənə i xa fe mu na e bəjə kui.

³ Alatala, i n sondonyı ma fe kolon.
I xa natə tongo mixi jaaxie faxafe ra,
ač yəxəsə naxee xaninma e kon naxaba yire.

⁴ Bəxi luma sunnunyi kui han mun loxəe?
Tunə tondima fade han mun təmui?
Subee nun xənie na faxafe mixi xa jaaxuña saabui ra,
barima e naxə, <Ala mu muxu toma.»»

Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bə
⁵ «Xa i tagan i gide adamadie ya ma,
i fa i gima di soe ya ma?

Xa i bira taa kui, i jərəma Yurudən wula kui di?
⁶ I ngaxakerenyi naxee kelixi i baba xənyi,

e fama nə i yanfade, e sənəxə rate i ma.

I naxa la e xa wəyən loxunmə ra.

⁷ N nan n ma banxi bəjənma nə,
n nan n ma jaama raboloma nə,
n xanunteyie fi e yaxuie ma.

⁸ N na rabama nə barima n ma jaama bara lu
ač yetə xəajə wulai.

N bara e xən.

⁹ N ma jama bara lu
alɔ̄ xɔ̄ni maxɔ̄nɔ̄xi səgəe birama naxan fɔ̄xɔ̄ ra.
«Wulai subee, wo xa fa n ma jama sɔ̄ntəde.»

¹⁰ Xuruse dəmadonyie bara n ma laakɔ̄e kana,
e n ma xə̄ fanyi maboron, a findi yire xaraxi ra.

¹¹ N ma bɔ̄xi bara findi gbaloe yire ra.

A na sunnunyi kui n ya xɔ̄ri,
sese mu fanma mənni, mixi yo mu kinikinima a ma.

¹² Sɔ̄ori jaaaxie na fafe kelife gbengberen yire,
barima Alatala bara a ragiri santidəgəma xa bɔ̄xi birin li,
mixi yo naxa lu bɔ̄jəesa kui.

¹³ E bara sansi xɔ̄ri si,
kɔ̄nɔ̄ e tunbe gbansan nan sotɔ̄ma.

E e yɛtɛ rataganma nɛ fufafu.

Alatala bara xɔ̄c wo ma,
na birin xa findi yaagi ra wo bɛ.»

Alatala xa masenyi Isirayila yaxuie bɛ

¹⁴ Alatala bara a masen,
«Si naxee sabatixi Isirayila jama xa bɔ̄xi xun nakanama,
n naxan fixi e ma,
wo xa a kolon n fama nɛ wo fan keride wo xɔ̄nyi,
n fa n ma jama ba wo yi ra.

¹⁵ N na gɛ e bade wo yi ra,
n man kinikinima nɛ e ma,
n fa e ragbilen e xa bɔ̄xi ma naxan findixi e kɛ ra.

¹⁶ Xa na sie n ma jama xa səriyɛ matinkan,
e fa e rakali n xili ra, «Alatala jijɛ,
n e rasoma nɛ n ma jama ya ma.
E nu bara n ma jama matinkan e kalide Bali xili ra,
n ma jama fan nɔ̄ma nɛ e matinkande kali ra n xili ra.
¹⁷ Kɔ̄nɔ̄ xa a sa li na sie mu e tuli mati n ma masenyi ra,
n e xun nakanama nɛ, n fa e sɔ̄ntɔ̄.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

13

Annabi Yeremi xa bəleti

¹ Alatala naxa a masen n bɛ, «Sa bəleti dugi daaxi sara, i tagi xiri. I naxa a bunda ye ra.» ² N naxa siga bəleti sarade alɔ̄ Alatala a fala n bɛ ki naxɛ. N naxa n tagi xiri.

³ Na dangi xambi, Alatala man naxa a masen n bɛ, ⁴ «Bəleti tongo i naxan saraxi, i naxan xirixi i tagi. Keli, i siga Efirati xure mabiri. Mənni i xa na bəleti nɔ̄xun gəmə longori ra.» ⁵ N naxa siga, n naxa bəleti nɔ̄xun Efirati mabiri alɔ̄ Alatala a masenxi n bɛ ki naxɛ.

⁶ Kike wuyaxi dangi xambi, Alatala man naxa a masen n bɛ, «Keli, i siga Efirati i bəleti tongo i naxan nɔ̄xunxi.» ⁷ N naxa siga Efirati xure bəleti nɔ̄xunxi tongode. N naxa a to a bara nu bɔ̄rɔ̄, n mu nɔ̄ma a rawalide sɔ̄nɔ̄n.

Alatala xa masenyi

⁸ Alatala naxa yi masenyi ti n bɛ,

⁹ «Alatala bara a masen,
a na na ki nɛ Yudaya nun Darisalamu xa yɛtɛ igboja xa fe ra.

¹⁰ Nama jaaaxi nan e ra naxan tondi n ma masenyi suxude,
naxan bɔ̄jɛ xɔ̄cɛ,

E birama ala gbetee nan fɔ̄xɔ̄ ra, e tuubi e bɛ.

E fama nɛ lude alɔ̄ na bəleti
naxan kanaxi, naxan mu fanxi sɔ̄nɔ̄n.»

¹¹ Alatala xa masenyi nan ya:

«N nu bara Isirayila nun Yudaya bɔ̄nsɔ̄e xiri n tagi,
alɔ̄ mixi bəleti xirima a tagi ki naxɛ.

N nu wama nɛ e xa findi n ma jama ra,

e xa fe xa findi binyε nun matɔxɔε ra n bε,
kɔnɔ e mu tin n ma masenyi ra.»

12 «Na kui i xa a fala e bε,
Isirayila Marigi Alatala bara a masen,
<Wεni fεjε birin nafe wεni ra.»
E fama nε i yaabide,
<Muxu a kolon a lanma wεni fεjε xa rafe wεni ra.»
13 I man xa e yaabi,
Alatala bara a masen,
<Mangε birin naxee na Dawuda xa kibanyi kui,
a nun sεrεxεdubεe, nun namijɔnɔmεe, nun Darisalamukae,
n fama nε e birin lude ałɔ siisilae.»»

14 Alatala xa masenyi nan ya:
«N fama nε gere sode jaama ya ma,
n die nun e babae tagi iso.
N mu kinikinima, n mu dijεma.
N fama nε e birin xun nakanade.
15 Wo xa wo tuli mati n na,
wo naxa wo yεtε igbo,
barima Alatala xa masenyi nan na ki.
16 Wo xa wo Marigi Alatala matɔxɔ,
beenu a xa dīmi rasin bɔxi ma,
beenu wo xa bira geyae fari kɔε ra.
Wo wama naiyalanyi xɔn ma,
kɔnɔ Alatala dimi jaaxi nan nagoroma wo ma.
A luxi nε ałɔ nuxui naxan foɔroxi
a findi faxε ra wo bε.
17 Xa wo mu wo tuli matima yi masenyi ra,
n fama nε wade n kerenyi ma wo xa yεtε igboja xa fe ra.
Ya ye fama nε minide n yae ra,
barima Alatala xa jaama bara xanin konyiya kui.»»

18 «A fala mangε nun a xa gine bε,
wo goro bɔxi ma,
barima mangεya bara ba wo yi ra.
Mangε tɔnxuma mu luma wo xun ma sɔnɔn.
19 Negewi xa taae balanxi,
mixi yo mu nɔma e naadεe rabide.
Yudaya bɔnsɔε birin bara xanin jaamanε ma.
20 Wo a mato, jaama nde na fafe kelife kɔɔla ma.
Nama na minden, n naxan taxuxi i ra,
naxee luxi ałɔ i xa xurusee gali i jεlεxinxı naxee ra?
21 Wo munse falama
wo defanbooree tima wo xun ma tεmui naxε yanfanteya ra?
Na tɔɔre mu luma xε ałɔ di bari xa tɔɔre?
22 Xa wo wo yεtε maxɔrin,
munfe ra yi bara muxu li,
wo xa a kolon wo yaagi nun fe jaaxi sɔtɔma ne
wo xa yunubi wuyaxi xa fe ra.
23 Mixi foɔre kiri nɔma fiixεde?
Barate xa makatunyi nɔma masarade?
Wo tan go, wo tan naxee darixi fe jaaxi ra?
Wo nɔma lude kira fanyi xɔn ma?
24 N fama nε wo rayensende
ałɔ maale lagi naxan lɔεma gbengberenyi foye kui.»»

25 Alatala xa masenyi nan ya:

«N bara na jaxankate moɔli natε wo bε,
barima wo bara nεεmu n ma,
wo bara la wule ra.
²⁶ N fama nε wo rayaagide a jaaxi ra.
²⁷ N bara wo xa yεnε nun wo xa langoeja to,
wo birama naxan fɔɔɔ̄ ra geyae fari nun daaxae kui.
N bara wo xa fe jaaxie to.
Jaxankate na wo bε Darisalamuka sεniyεntaree.
Wo luma na kira xɔn ma han mun tεmui?»

14

*Kaamε ragorofe Isirayila bɔxi ma
Alatala xa masenyi*

¹ Alatala xa masenyi nan ya
a naxan tixi Annabi Yeremi bε,
kaamε to sin Isirayila bɔxi ma.
² «Yudaya na sunnunyi kui,
a xa taa kanaxie na gbelegbelefe bɔxi ma.
³ Denbaya kanyie e xa walikεe xεεma ye fende,
kɔnɔ ye mu na kolonyie kui,
e fa gbilen fεjε igelixi ra.
E sunnun donna ragoroma e ma yaagi xa fe ra.

⁴ Boxi bara ibɔɔ̄ fɔɔ̄,
barima tunε yo mu faxi a ma.
Walikεe fan luxi na yaagi nan kui,
e fa sunnun donna ragoro e ma.
⁵ Tooke a xa di raboloma wula i,
barima jnooge mu na e naxan donna.
⁶ Sofale tixi geyae fari,
e foye mamεma alɔ̄ wulai baree.
E jnooge fenma

kɔnɔ e mu sese toma.»
Isirayila xa masenyi Alatala bε
⁷ «Alatala, hali muxu xa yunubi gbo,
i xa muxu rakisi i xili xa fe ra.
Muxu bara fe jaaxi gbegbe raba,
muxu bara yunubi raba i ra.
⁸ Isirayila xaxili tixi i tan nan na,
i findixi muxu rakisima nan na muxu xa tɔɔrε kui.
Munfe ra i bara lu alɔ̄ xɔjε̄ muxu xɔnyi?

Munfe ra i bara lu alɔ̄ biyaasila naxan na dangife tun?
⁹ Munfe ra i bara lu alɔ̄ sɔɔri sεnbεtare
naxan mu nɔma muxu rakiside?

Alatala, i na muxu ya ma,
i xili na muxu xun ma.
I naxa muxu rabolo.»
Alatala xa masenyi Isirayila bε

¹⁰ Alatala bara a masen yi jnama bε,
«Nεrεtie nan lanxi wo ma,
wo mu nɔma wo yetε suxude.»

Annabi Yeremi xa masenyi
«E mu rafan Alatala ma.
A e xa yunubie kolon,
a fama e jaxankatade na nan ma.»
Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bε,
¹¹ Alatala bara a masen n bε,
«I naxa Ala maxandi fe fanyi ra yi jnama bε.
¹² Xa e sunyi suxu, n mu e suxuma,
barima n wama e xun nakanafe nε

santidegəma, kaamə, nun fure jaaxi ra.»

Annabi Yeremi xa masenyi Alatala bε

13 N bara Ala yaabi,

«N Marigi Alatala, namijənməe bara a fala e bε,

«Wo mu santidegəma toma,

wo mu kaamə kolonma.

Wo bəjəesa nan tun sotčoma be.»»

Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bε

14 Alatala bara a masen n bε,

«Na namijənməe na wule nan falafe n xili ra.

N tan mu e xəxxi,

n tan mu yaamari fixi e ma,

n tan mu wəyənxi e bε.

E xa wule masenyi fatanxi laamatunyie nan na

naxee mu findixi nəndi ra,

a fatanxi se matoe nun kuyee xa wali nan ma,

a fatanxi e yətə xaxili madaxuxi nan na.

15 Na nan a ra, Alatala bara a masen,

«Namijənməe naxan masenyi tima n xili ra

n mu naxan fixi a ma,

a fa a fala «Santidegəma nun kaamə mu yi bəxi lima,»

na namijənməe məcəli səntəmə ne santidegəma nun kaamə ra.

16 A masenyi tima jaama naxan bε,

e fama ne faxade Darisalamu kirae xən ma santidegəma nun kaamə ra.

Mixi yo mu luma naa naxee e ragatama,

mixi yo mu na naxee e xa ginəe nun e xa die ragatama.

N fa e xa fe jaaxi sare ragbilende e ma.»

17 I xa a fala e bε,

«Ya ye minima n ya ra kəə nun yanyi təmui birin,

barima n ma jaama səniyənxi bara təərə belebele sətə,

gbaloe bara e li.

18 Xəməe na daaxa naxee faxaxi santidegəma ra.

Furema kaaməxie na taa kui.

Namijənməe nun sərəxədubəe fan bəxi iŋərema,

kənəo e xaxili mu na sənəcon.»»

Isirayila xa masenyi Alatala bε

19 «Alatala, i bara Yudaya rabolo kerenyi ra?

Siyon mu rafanxi i bərəe ma sənəcon?

Munfe ra i muxu jaaxankatama,

i tondi muxu rayalande?

Muxu bara wa bəjəesa xən, kənəo muxu mu a sətəxi.

Muxu bara wa yalanyi xən, kənəo wa xui gbansan nan minixi.

20 Alatala, muxu bara muxu xa jaaxujə kolon,

muxu bara muxu babae xa yunubie to.

Muxu bara yunubi raba i ra.

21 Kənəo i naxa xənəi i xili xa fe ra.

I naxa a lu nde xa ba i xa binyə nun i xa yaragaaxui ra.

I xa ratu saatə ma naxan na won tagi.

22 Wule kuye nde na dunija naxan tunə ragoroma? Ade.

Koore nəma tunə rafade? Ade.

Muxu xaxili tixi i tan nan na,

barima i tan nan gbansan nəma na fe məcəli rabade.»

n bɔŋɛ mu tin na duba suxude.

E xa e makuya n na, e xa siga.

² Xa yi Jnama i maxɔrin, «Muxu xa siga minden»,
i xa e yaabi, «Alatala nan a masenxi,
naxan lanma a xa faxa, na kanyi xa faxa,
naxan lanma a xa faxa santidɛgɛma ra,
na kanyi xa faxa santidɛgɛma ra,
naxan lanma a xa faxa kaamɛ ra,
na kanyi xa faxa kaamɛ ra,
naxan lanma a xa xanin konyiya kui,
na kanyi xa xanin konyiya kui.»

³ Alatala xa masenyi nan ya:

«N fama nɛ e Jaxankatade tɔɔrɛ naani ra.
Santidɛgɛmae fama nɛ ndee faxade.

Baree fa ndee ibɔɔde.

Xɔni naxee na koore ma nun wulai sube naxee na bɔxi,
e fama nɛ ndee sɔntɔde, e don.

⁴ Dunijia mangeya birin na fe to, e luma gaaxui nan kui.
E fama nɛ a kolonde Yudaya mangɛ Xesekiya xa di Manasi,
a fe Jaaxi naxan nabaxi Darisalamu,
na bara a niya Alatala xa e Jaxankata.

⁵ Darisalamu, nde kinikinima i ma?

Nde noma dīnɛde i xa fe ra?

Nde i xa fe maxɔrinma?»

⁶ Alatala xa masenyi nan ya:

«Wo bara n nabolo,
wo bara gibilen n fɔxɔ ra.

Na fe na a ra n fama wo suxude, n mu kinikini wo ma.

⁷ N fama nɛ e rayensende alɔ maale lagi,
n fa e xa die bade e yi ra,
n fa n ma Jnama xun nakanade
barima e mu gbilenxi e xa wali kobi fɔxɔ ra.

⁸ E xa kaajɛ gineɛ wuyama nɛ
alɔ mɛyɛnyi naxan na baa dɛ ra.
Kasara ti fama nɛ dingɛe ma yanyi ra,
a fa fe magaaxuxi raba e ra.

⁹ Nga naxan bara di solofera bari,
a fama nɛ tagande,

a faxa yaagi kui a xa waxati mu a lixi.
Isirayila yaxuie fama nɛ e sɔntɔde santidɛgɛma ra.»

Alatala xa masenyi nan na ki.»

Annabi Yeremi xa masenyi

¹⁰ «N nga, Jaxankate na n be.

I bara n naso dunijia
kɔnɔ n ma fe mu rafanxi beka yo ma.
N mu doni tongoma, n mu doni fima,
kɔnɔ mixi birin luma n danka ra.»

Alatala xa masenyi

¹¹ Alatala bara a masen,
«N mu wo rakisixi xɛ?

N mu yaxuie bɔmbɔ xɛ wo xa fe ra wo tɔɔrɔ temui?

¹² Wure nun yɔxui bolonma? Ade.

Mixi naxan kelima kɔɔla ma go?

¹³ N bara wo xa harige nun wo xa naafuli birin fi mixi ma
wo xa yunubie xa fe ra wo naxee rabaxi yi bɔxi ma.

¹⁴ N wo sama nɛ wo yaxuie sagoe,
e xa wo xanin bɔxi ma wo mu dɛnnaxɛ kolon,
barima n bara xɔnɔ wo ma a Jaaxi ra.»

Annabi Yeremi xa masenyi Alatala bɛ

15 «Alatala, i bara a birin kolon.
 I xa ratu n ma, n mali, n gbejoxo n yaxuie ma.
 I naxa n faxa, i tan kinikininte,
 barima n na töörofe i xili xa fe ra.
 16 N to i xa masenyi bε, n bara a suxu.
 I xa seriyε rafan n ma,
 barima n findixi i gbe nan na, i tan Mangε Alatala.
 17 N mu lu mixi ya ma naxee nu yoma i ma,
 barima i xa fe nu na n böje kui.
 N nu bara lu n kerem,
 n nu xənxi yi jama ma alo i tan.
 18 Munfe ra n luma tööre kui?
 Munfe ra n mu yalanyi sötöma?
 I naxa i xa laayidi kana
 alo kolönyi naxan mu ye raminima sönön.»
Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bε
 19 Na nan a ra Alatala bara a masen,
 «Xa i gibilen n ma,
 n i ragbilenma ne i walide.
 Xa i ba wøyen jaaaxi falafe,
 n man i findima ne n ma xəera ra.
 Nama xa bira i fōxō ra,
 i tan naxa bira e fōxō ra de.
 20 Yi jama fama ne i gerede,
 kcnk e mu nöma i ra,
 barima n i luma ne alo tete cxcxoxe e ya ra.
 N na i seeti ma, alako n xa i rakisi, n xa i ratanga.
 Alatala xa masenyi nan na ki.
 21 N i bama ne mixi jaaaxi bεləxε,
 n i ratanga mange sənbəema ma.»

16

Gbaloe Isirayila bɔxi ma
Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bε
 1 Alatala bara yi masenyi ti n bε,
 2 «I naxa ginε dōxō, i naxa die sötō,
 3 barima Alatala bara a masen die xa fe ra
 naxee fama baride yi boxi ma,
 a nun e nga naxee e barixi,
 a nun e baba naxee e sötöxi,
 4 e fama ne faxade fure ma,
 kcnfe mu rabama e bε, e mu ragatama bɔxi ma.
 E findima jaŋε nan na bende fuŋi fari.
 E na faxa santidəgəma nun kaamε ra,
 xənie nun wulai subee fa e binbie donde.»

5 Alatala bara a masen n bε,
 «I naxa so banxi kui mixi na sunnunyi kui dənnaxε,
 i naxa siga jən yire, i naxa mixi kunfa ba,
 barima n bara böjesa ba n ma jama yi ra,
 n bara tondi hinne nun kinikini ma e bε.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

6 «Mixi xungbee nun mixi lanmae faxama ne yi bɔxi ma.
 E mu ragatama, e jcnfe mu rabama.
 E xa mixie mu e yεtε maxabama sunnunyi kui,
 e mu e xunyi bima faxa mixie bε.
 7 E mu taami dōxōma sunnun mixie bε alako e xa madundu.
 E mu minse dōxōma sunnun mixie bε,
 naxee baba xa na mu a ra e nga bara faxa.

⁸ I naxa **jɔn** fe bande don,
 i naxa lu sunnum mixie **fε** ma e madundufe ra,
⁹ barima Isirayila Mange Alatala bara a masen,
 «N bara fa yi waxati wo tagi
 alako **pɛlexinyi** sigie xa dan,
 xulunyie xa **jɔn** futi xirimae tagi.»»
Annabi Yeremi xa masenyi Alatala bε
¹⁰ «N na **gε** yi masenyi tide **jama** **bε**,
 e fama **nε** n maxørinde,
 «Munfe ra Alatala bara a masen a xa muxu **jaxankata**?
 Munse findixi muxu xa yunubi ra?
 Muxu fe **jaaxi** mundun nabaxi muxu Marigi Alatala ra?»»
Alatala xa masenyi Annabi Yeremi bε
¹¹ «I xa e yaabi,
 «Alatala xa masenyi nan ya:
 Wo babae bara n nabolo,
 e bara bira ala **gbetεe** **fɔxɔ** ra,
 e bara e batu, e bara tuubi e **bε**.
 E bara n tan nabεjui, e mu n ma **sεriye** suxu.
¹² Wo tan bara fe **jaaxi** raba dangife wo babae ra.
 Wo bara bira wo sondonyi **jaaxi** **waxɔnfe** **fɔxɔ** ra,
 wo mu wo tuli mati n na.
¹³ N xa wo keri yi **bɔxi** ma,
 wo xa siga yire nde wo nun wo babae mu dεnnaxε kolon.
 Menni wo nɔma **nε** ala **gbetεe** batude **kɔε** nun yanyi ra,
 barima n mu kinikinima wo ma nɔcon.»»

¹⁴ Alatala xa masenyi nan ya:
 «**Lɔxε** fama fade, mixi mu a falama sɔnɔn,
 «Alatala **pijε** bara Isirayilakae ramini Misira **bɔxi** ra.»
¹⁵ Mixie fama **nε** a falade,
 «Alatala **pijε** bara Isirayilakae ramini **kɔɔla** **bɔxi** ma,
 a nun **bɔxi** birin ma e rayensenxi dεnnaxε.
 N fama **nε** e ragbilende e xa **bɔxi** ma,
 n naxan fi e babae ma.»»

¹⁶ Alatala xa masenyi nan ya:
 «N fama **nε** mixi suxuie **xεεde** e yire,
 e xa e suxu.
 N fama **nε** koyinmae **xεεde** e yire, e xa e fen geyae fari **gεmεe** longori ra,
¹⁷ barima n bara e **jεrε** ki to.
 E rabafe mu nɔxunxi n ma,
 n e xa yunubie birin toma.
¹⁸ N fama **nε** e xa yunubi sare ragbilende e ma **dɔxɔ** firin,
 barima e bara n ma **bɔxi** findi **bɔxi** **sεniyεntare** ra,
 n naxan fixi e ma **kε** ra.
 E bara na **bɔxi** rafe fe **jaaxi** nun fe ratɔnxi ra.»

Annabi Yeremi xa masenyi
¹⁹ «Alatala findixi n **sεnbε** nan na,
 a findixi n kantama nan na,
 a findixi n ma kantari nan na n ma **tɔɔrε** kui.
 Sie fama **nε** fade i yire kelife dunija tuxui birin.
 E fama **nε** a falade, «Muxu babae biraxi wule nan **fɔxɔ** ra,
 wule naxan mu findixi munafanyi ra e **bε**.»
²⁰ Adamadi nɔma alae yailande?
 E naxan yailanma, Ala mu a ra.»»
Alatala xa masenyi
²¹ «Na nan a ra,
 yi biyaasi n fama **nε** n **sεnbε** magaaxuxi masende e **bε**,
 alako e xa a kolon Alatala nan n na.»»

*Sondonyi səniyəntare
Alatala xa masenyi*

1 «Yudaya xa yunubi səbəxi wure səbəli ti se xçoxçoxə nan na.

A səbəxi e sondonyi ma,
a səbəxi e xa sərəxəbade ferie ma,
alç səbəli tima walaxə ma ki naxə.

2 E xa die fan natuma e xa sərəxəbadee ma na ki nə,
a nun e xa Aseri wuri masolixie ma
naxee luxi sansi bun ma geyae fari.

3 N ma geya naxan na wo xa bəxi ma,
a nun wo harige, nun wo xa naafuli birin,
nun wo xa kuye batude naxee na geyae fari,
n na birin soma nə wo yaxuie yi ra wo xa yunubi xa fe ra,
wo naxan nabaxi wo xa bəxi birin ma.

4 Wo yətə yati fama nə wo ke bəjninde,
n naxan fixi wo ma.
N wo findima nə wo yaxui xa konyie ra bəxi nde ma,
wo mu naxan kolon,
barima wo bara n naxan çənçəxə a jəlaaxi ra,
n ma xənə luxi nə alç tə xubentare.»

5 Alatala bara a masen,
«Danke na mixi bə naxan xaxili tixi adamadi ra,
naxan a yətə taxuma mixi nde ra,
naxan bəjəsə bara Alatala bəjin.

6 A luma nə alç kundi naxan tixi gbengberenyi ma.
A xa fe mu səəneyama na bəxi xare ma,
mixi mu sabatixi dənnaxə.

7 Nəlexinyi na mixi bə naxan xaxili tixi Alatala ra,
naxan a yətə taxuma Ala ra.

8 A tan luxi nə alç sansi naxan sixi xure fə ma,
naxan sanke ye sətəma a fanyi ra.
Wuyenyi mu a lima mənni,
a burexə fanma nə tun.
Hali sogofure təmui, a burexə mu lisima,
a bogima nə temui birin.»

9 «Adama xa tinxintareya kobi fe birin bə.
A mu nəma matinxinde.
Nde na fahaamuma?

10 N tan Alatala, n mixi bəjəsə nan matoma,
n adama sondonyi kui nan fenma,
alako n xa kankan xa fe rabaxi sare ragbilen a ma.

11 Naafuli tinxintare kanyi luxi nə
alç dənməs naxan xələe rasəgəma a gbe mu na naxee ra.
A xa naafuli ləəma a xa dunjəxigiri nan kui,

a faxa təmui a fa kolonde a lənnitare nan a ra.»

Annabi Yeremi xa masenyi

12 «Won Marigi Alatala xa kibanyi na nərə kui,
a xa hərməlingira itexi na na kabi fələ.

13 Alatala, Isirayila xaxili tixi i tan nan na.
Mixi naxan i bəjnində, e luma yaagi nan kui.»

Alatala xa masenyi

«Mixi naxan n bəjnində, e ləəma nə bəndə fuji fari,
barima e bara tondi Alatala ra,
naxan maniyaxi ye ra mixi baloma naxan na.»

Annabi Yeremi xa masenyi Alatala bə

14 «Alatala, n nayalan, n nakisi.
N lama nə i ra, tantui na i bə.

¹⁵ Alatala a falama n bε,
«Alatala xa masenyi mu kamalima xε? A xa kamali.»

¹⁶ N mu tondima findide jama yarerati ra.

I a kolon n mu wama gbaloe xa muxu li.

I n ma masenyi birin kolon.

¹⁷ I naxa n magaaxu,

barima n ma kantari nan i ra gbaloe kui.

¹⁸ I xa n yaxuie rayaagi,

kono i naxa n tan lu yaagi kui.

I xa n yaxuie raseerεn,

kono i naxa n lu gaaxui kui.

I xa gbaloe rasanba e ma,

i xa e halaki a jaaxi ra.»

¹⁹ Alatala bara a masen n bε, «Siga, i sa ti naadε sεeti ma naxan xili falama, «Nama xa naadε,» Yudaya mangεe soma dεnnaxε, e minima dεnnaxε ra. I man xa siga Darisalamu sode dε birin na,²⁰ a fala jama bε, «Yudaya mangε, Yudayakae, nun Darisalamukae, wo tan naxee birin soma yi naadεe ra, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra.»»

²¹ Alatala bara a masen,

«Wo xa a mato a fanyi ra,

wo naxa kote xanin malabui ləxčε,

wo naxa kote raso Darisalamu taa kui.

²² Wo naxa kote ramini wo xa banxi kui malabui ləxčε,

wo naxa wali yo raba na ləxčε.

Wo xa malabui ləxčε binya

alo n wo babae yamarixi ki naxε.

²³ E mu n xui ramεxi, e mu e tuli matixi n na.

E kobe rasoxi n na, e tondi n ma sεriyε ra.»

²⁴ Alatala xa masenyi nan ya,

«Xa wo wo tuli mati n na,

xa wo mu kote yo raso taa kui malabui ləxčε,

xa wo malabui ləxčε binya,

xa wo mu wali yo raba na ləxčε,

²⁵ mangεe nun mangedie soma nε taa sode dεe kui soe nun sɔɔri ragisee fari,

e fa dəxə Dawuda xa kibanyi kui.

Yudayakae nun Darisalamukae fan soma nε taa kui,

Darisalamu fa sabati abadan.

²⁶ Mixi fama nε kelife Yudaya taae kui,

kelife Darisalamu rabilinyi,

kelife Bunyamin bɔxi ma,

kelife Sefela bɔxi ma,

kelife geyae nun Negewi gbengberenyi ma.

E fama nε alako e xa sεrεxε mɔɔli birin ba Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui,

alo sεrεxε gan daaxi, xanunteya sεrεxε,

surayi sεrεxε, nun tantui sεrεxε.

²⁷ Kono xa wo mu wo tuli mati n na,

xa wo tondi malabui ləxčε binyade,

xa wo kote xanin na ləxčε,

wo e raso Darisalamu taa kui malabui ləxčε,

n wo xa taa sode dεe ganma nε tε ra naxan mu xubenma,

a fa Darisalamu yire makantaxi birin kana.»

3 «Awa, n naxa siga fęjęe yailanyi xonyi.

A nu na fęjęe yailanfe,

4 kōnč na fęjęe to bōo yire nde,

a man naxa gibilen a yailan na,

alako a xa lu alč a nu wama a xon ma ki naxe.»

5 «Alatala naxa a masen n bę,

6 «Alatala xa masenyi nan ya:

Isirayila bōnsęe, n tan fan fe rabama nę wo ra,

naxan maniyaxi yi fęjęe yailanyi xa wali ra.

Isirayila bōnsęe, wo na n bęlexę kui

alč boora na fęjęe yailanyi bęlexę ki naxe.

7 Xa n natę tongo si, xa na mu a ra mangęya, rabirafe ra,
n xa e halaki, n xa e xun nakana,

8 kōnč e fa gibilen e xa fe jaaxi fočo ra,
na tęmui n fan gbilenma nę n ma natę fočo ra,

n mu e jaaxankatama sōcon.

9 Xa n natę tongo si, xa na mu a ra mangęya, tife ra,

10 kōnč e fa fe jaaxi raba n na,

e gibilen n xui fočo ra,

na tęmui n fan gbilenma nę fe fanyi fočo ra

n nu wama naxan nabafe e bę.»»

11 «A fala Yudayakae nun Darisalamukae bę,

Alatala bara a masen,

«N bara natę tongo wo xili ma,

n xa wo jaaxankata.

Wo xa gibilen wo xa kira jaaxi fočo ra,

wo xa wo jęre ki masara.»

12 Kōnč e naxa a yaabi,

«Na mu fama sōcneyade,

barima muxu tan birama muxu xaxili nan fočo ra.

Muxu tan birama muxu waxonfe nan fočo ra,

hali a jaaxu.»»

13 «Alatala man bara e yaabi,

«Wo xa a mato xa yi mōcli nu bara raba sie tagi.

Nde bara na fe mōcli me sinden?

Isirayila sęniyęxi bara fe xonxi raba.

14 Xinbeli nōma kelide Liban geya fari?

Xure xunxuri naxee ye goroma naa, e nōma xɔride?»

15 Kōnč n ma jaama tan bara nęxmu n ma fe ra,

e surayi gan sęręxę ra kuyee bę,

e bira kira gętęe yailantaree fočo ra,

e kira fori lu na.

16 E bara a niya e xa bęxi xa gbaloe sōčo.

Dangi mixie na na to, e dę ixarama nę, e fa e mabere.

17 N fama nę e rayensende e yaxuie ya ra,

alč foye naxan kelima sogetede.

N nan n kobe rasoma e ra gbaloe lęxęe.»

Annabi Yeremi yaxuie xa masenyi

18 Mixi ndee bara a fala,

«Won xa Annabi Yeremi xa fe mabere barima

sęręxędubęe mu jūnma naxee Ala xa sęriyę masenma,

lönünilae mu jūnma naxee mixi rasima,

namijönünmęe mu jūnma naxee masenyi tima.

Won xa wule sa a xun ma, won tondi a xa masenyi ra.»

Annabi Yeremi xa masenyi Alatala bę

19 «Alatala, n mali, i tulı mati n yaxuie wøyęn xui ra.

20 E lanma e xa fe fanyi masara fe jaaxi ra?»

E wama n faxafe nε.

I xa ratu a ma n findixi i xa xεεra nan na,
alako e xa ratanga i xa xɔnε ma.

²¹ Na kui i xa e xa die faxa kaamε ra,
i xa e faxa santidεgεma ra.

E xa ginεe xa findi ditaritaree ra,
xa na mu a ra kaajε ginεe.

I xa a lu e xa mɔrie xa faxa,
e xa fonikee xa bira santidεgεma ra.

²² I na e yaxuie xεε e yire,
wa xui xa mini e xa banxie kui,
barima e bara wa n nabirafe yili kui,
e bara wa n suxufe gantanyi ra.

²³ I tan Alatala, i e xa majoxunyi kobi birin kolon,
e wama naxan nabafe n na.

I naxa e xa yunubi xafari.

I naxa dijε e xa yunubi ma.

I xa e rabira i ya tote ra, i xa xɔnɔ e ma a jaaxi ra.»

19

Tofeti xa gbaloe

Alatala xa masenyi

¹ Alatala naxa a masen, «Siga, i sa fεjε sara fεjε yailanyi xɔnyi. Nama forie nun sεrεxεdubε forie
xa i mati. ² I na gε na sarade, wo xa mini Beti Hinoma biri ra, «Fεjε naadε» na dεnnaxε biri. Menni i
xa yi masenyi ti, ³ «Yudaya mangε nun Darisalamukae, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra.»»

«Isirayila Mange Alatala bara a masen,
<N fama nε bekae jaxankatade a jaaxi ra.

N naxan nabama e ra, mixi yo mu na fe mɔɔli mexi siden.

⁴ N na rabama nε barima e bara n nabεjεin,
e bara yi bɔxi findi yire sεniyεntare ra,
surayi gamma sεrεxε ra kuyee be dεnnaxε.

A singe e mu nu darixi na mɔɔli ra.

E babae nun Yudaya mangε mu nu na mɔɔli rabama,
kɔnɔ yakɔsi e bara mixie nii ba,
naxee mu fe jaaxi yo rabaxi.

⁵ E bara batudee ti Bali kuye be geyae fari,
e e xa die bama sεrεxε gan daaxi ra dεnnaxε.

N tan mu e yamarixi na mɔɔli ra,
n mu na mɔɔli falaxi,
na mɔɔli mu luxi n ma majoxunyi ya ma.»

⁶ «Alatala xa masenyi nan ya:

Na nan a ra lɔɔxε fama a lide
yi bɔxi xili mu falama Tofeti nun Ben Hinoma sɔnɔn,
a fama falade nε «Gbaloe gulunba.»

⁷ Be n Yudaya nun Darisalamu waxɔnfε kanama nε,
n e rabira e yaxuie xa santidεgεma ra,
naxee wama e sɔntɔfe.

N e binbie luma xɔnie nun wulai subee nan be.

⁸ N yi taa kanama nε,

a fa findi yaagi ra bekae be.

Dangi mixie na yi taa kanaxi to,

e dε ixarama nε, e fa yo wo ma.

⁹ E yaxui naxee wama e sɔntɔfe,

e fama nε e tɔorode taa kui

han bekae e yεtε xa die nun e dɔxɔbooree don.»

¹⁰ «I na gε na masenyi tide, i xa fεjε ibɔɔ forie ya xɔri naxee i matixi. I xa a fala e be,

¹¹ «Mange Alatala xa masenyi nan ya:

N yi jaama nun e xa taa xun nakanama na ki nε,

alo fəjəs ibəoxi ki naxəs.
Na fəjəs mu yailanma sənən.
Tofeti findima mixi faxaxie ragatade nan na.»»

12 Alatala xa masenyi nan ya:

«N yi yire nun a xa mixie luma nə alo Tofeti.
13 Darisalamu banxie nun Yudaya mangə xa banxie,
e birin findima yire səniyəntare nan na alo Tofeti.
Singe ra, mixie bara surayi gan sərəxəs ra banxie fari,
e bara tunbuie batu,
e bara minse ba sərəxəs ra ala gətəsəs bəs.»

¹⁴ Annabi Yeremi naxa fa kelife Tofeti, Alatala masenyi soxi a yi ra dənnaxə. A naxa ti Alatala xa banxi naadəs ra, a a fala jama bəs, ¹⁵ «Isirayila Mange Alatala bara a masen, *N yi taa nun a rabilinyi jaxankatama nə.* N fama nə gbaloe ra e bə barima e bara e kobe raso n na, e tondi n ma səriyə ra.»»

20

Annabi Yeremi xa təcərəs

¹ Sərəxəndubə Pasura, Imeri xa di, naxan findixi hərəməbanxi yarerati ra, a to Annabi Yeremi xa kawandi məs, ² a naxa a suxu, a a bənbə, a a sa kutunyı ra hərəməbanxi səetti ma Bunyamin sode dəs ra.
³ Kuye to iba, Pasura naxa a ramini, kono Annabi Yeremi naxa a yaabi, «Alatala bara i xili masara. A mu falama sənən Pasura, a falama nə fa «Magori Misabiba», «Naxankate yire.» ⁴ Alatala naxa a masen, *N gaaxi luma nə i tan nun i booree bəjəs ma.* I yaxuie i booree faxama nə santidəgəma ra i ya xəri. *N Yudaya bəxsi fan sama nə Babilən mange bələxəs, a e bənbə santidəgəma ra, a fə xanin Babilən.*
⁵ Harige nun naafuli naxan birin na yi taa kui, a nun naxan na Yudaya mangəs yi ra, n na birin soma nə wo yaxuie yi ra yi gere kui, e xa a xanin Babilən. ⁶ I tan Pasura, nun i xa mixie, wo fan sigama nə konyiya kui Babilən bəxsi ma. I faxama mənni nə, i ragata naa, i tan nun i booree i naxee kawandixi wule ra.»»

Annabi Yeremi xa masenyi

⁷ «Alatala, i bara n natantan,
n fan bara n yətəs lu na tantanyi kui.

I bara n suxu, i bara nō n na.
Ləxəs yo ləxəs e n maberema, e birin yoma n ma.

⁸ N ma masenyi birin findima jaxankatəs nun gbaloe nan na.
N na Alatala xa masenyi ti, jama birin yo n ma.

⁹ Xa n na a fala,
«N mu a xa fe kawandima sənən,
n mu wəyənmə a xili ra sənən,
Alatala xa masenyi luma nə alo tə n bəjəs kui.

N mu nəməna tə raxubende,
fo n xa Alatala xa masenyi ti.

¹⁰ N bara təcərəsəs gbegbe məs.
Xa n a fala, «Gbaloe na fafe,
mixi ndee a fala, *«Won xa a masen mangasanyi bəs.»*

N booree birin na n matofe,
alako e xa n suxu tantanyi kui.

E a falama, *«Təmunde won nəməna nə a suxude gantanyi ra,*
won xa cən a ra, won xa won gbejəxəde e ma.»

¹¹ Kono Alatala Sənbəma na n səeti ma.
N yaxuie fama nə birade, e mu nəməna n na.

Na findima nə yaagi ra e bəs, e xaxili ifu.

¹² Mangə Alatala tinxintəsəs kolon,
a e bəjəs nun e sondonyi matoma.

N a kolon Alatala fama nə n gbejəxəde e ma,
n xaxili tixi a tan nan na.

¹³ Wo Alatala matəxə, wo bəeti ba a bəs,
barima a setaree rakisima nə e yaxuie bələxəs.

¹⁴ N bari ləxəs dankaxi.

N nga n barixi ləxəs naxəs, ləxəs fanyi mu a ra.

¹⁵ Xəsəra naxan n bari fe fala n baba bəs,

mixi dankaxi nan nu a ra.
 N baba nu bara sεεwa na xibaaru ra,
¹⁶ kōnō na xεεra xa lu ało yi taae,
 Alatala naxee halakixi kinikinitareja kui.
 A xa e gbelegbele xui mε geesegε nun yanyi ra.
¹⁷ A nu lan nε a xa n faxa n nga tεεgε,
 n xa ragata mənni abadan.
¹⁸ Munfe ra n fa minixi dunijia ma,
 n xa yi tɔɔrε nun yi fe xənε sɔtɔ,
 n ma dunijεigiri xa findi yaagi ra n bε?»

21

Darisalamu xa gbaloe masenyi

¹ Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε, mange Sedekiya to Malakiya xa di Pasura nun Maaseya xa di Sefaniya sεεxεdube xεε a yire. E naxa a fala a bε, ² «I xa Alatala maxandi muxu bε barima Babilon mange Nebukadansari na won gerefere. Temunde Alatala nōma kaabanako nde rabade won bε alako Nebukadansari xa makuya won na.»

³ Annabi Yeremi naxa e yaabi, «Wo xa a fala Sedekiya bε, ⁴ Isirayila Marigi Alatala bara a masen, «Wo Babilon mange nun a xa sɔɔrie gere geresose naxan na, n a niyama nε e xa findi wo xun nakanama ra. Naxee na wo gerefere taa fari ma, e fama nε sode taa kui. ⁵ N tan yati gere tima nε wo bε sεnbe ra, barima n xənɔxi wo ma a jaaxi ra. N bɔjε bara te. ⁶ N fama nε yi taakae bɔnbode, xεmee nun xurusee, alako e xa faxa fure jaaxi ma. ⁷ Na dangi xanbi, Yudaya mange Sedekiya, a xa mixie, nun jaama naxan mu fama faxade fure, santidεgεma, nun kaame ra yi taa kui, n fama nε e sode e yaxui Babilon mange Nebukadansari yi ra, naxan wama e nii bafe. A fama nε e bɔnbode santidεgεma ra, a mu kinikinima e ma fefe ma. Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁸ «I xa a fala jaama bε, Alatala bara a masen, «N wo tima nε kira firin xən ma. Keren findi kisi kira ra, boore findi faxε kira ra. ⁹ Naxan luma yi taa kui, a fama nε faxade santidεgεma, kaamε, nun fure ra, kōnō naxan a yεtε fima Babilonkae ma naxee bara wo xa taa rabilin, na kanyi kisima nε. ¹⁰ N bara nate tongo n xa fe jaaxi raba yi taa ra. N mu hinnεma a ra. N a soma nε Babilon mange yi ra, a fa a gan tε ra. Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹¹ «I xa a fala Yudaya mange bɔnsɔε bε,

Wo wo tuli mati Alatala ra.

¹² Dawuda bɔnsɔε, Alatala bara a masen, wo xa kiiti tinixinxi sa gεεsεgε yo gεεsεgε, wo xa tɔɔrɔɔmixi ratanga mixi kobi ma, alako n naxa cñɔx wo ma,

a fa lu ało tε naxan mu xubenma wo xa kobija xa fe ra.

¹³ N bara wo ma, wo tan naxee sabatixi yi gulunba yire, wo tan naxee luxi ało gεmεe fiili ma, wo tan naxee a falama, «Nde nōma won na? Nde nōma sode won xənyi?»

Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁴ «N fama nε wo jaaxankatade wo xa yunubie xa fe ra, n tε so wo xənyi ra naxan wo birin gamma.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

22

Yudaya mangε xa gbaloe

¹ Alatala bara a masen, «Siga Yudaya mangε xənyi yi masenyi ra. ² I xa a fala a bε, «Yudaya mangε, i tan naxan na Dawuda xa kibanyi kui, i tan, i xa mixie, nun i xa jaama naxan soma yi naade ra, wo wo tuli mati Alatala ra. ³ Alatala bara a masen, wo xa tinxin, wo xa sεriyε rabatu. Wo xa tɔɔrɔɔmixi ratanga mixi kobi ma. Wo naxa xɔjε, kiridi, nun kaajε gine tɔɔrɔ. Wo naxa fe jaaxi raba, wo naxa kobi, wo naxa mixi nii ba yi boxi ma. ⁴ Xa a sa li wo naxa bira yi sεriyε fɔxɔ ra, mange naxee dɔxɔma Dawuda xa kibanyi kui, e fama nε sode taa kui soe nun sɔɔri ragisee fari, e tan nun e xa mixie, nun

- e xa jnama.⁵ Kōnō xa wo mu yi səriyε rabatu, n bara n kali n yεtε ra, yi bōnsōε xun nakanama nε.
Alatala xa masenyi nan na ki.»
- Alatala xa masenyi*
- ⁶ Alatala bara a masen Yudaya mange bε a bōnsōε xa fe ra,
 «l bara lu alō Galadi n bε, i bara lu alō Liban geya,
 kōnō n bekae kerima nε, n be findi gbengberenyi ra.
- ⁷ N sōcie xεxma nε geresosee ra,
 e xa sədiri wurie xaba, e xa e gan.
- ⁸ Si gbegbe dangima nε naa, e fa a fala e boore bε,
 «Munfe ra Alatala yi mōcli rabaxi yi taa xungbe ra?»
- ⁹ Nde e yaabima nε, «E Marigi Alatala na rabaxi nε
 barima e bara a xa saatε rabεjin,
 e fa alā gbεtε batu, e tuubi e bε.»
- Annabi Yeremi xa masenyi*
- ¹⁰ «Wo naxa jōnfe raba mixi faxaxie bε,
 wo naxa sunnun.
 Wo xa wa mixie bε naxee xaninma pamanε ma,
 barima e mu gblenma e xənyi abadan.
- ¹¹ Alatala bara a masen Yosiya xa di Salumu xa fe ra,
 naxan nu bara ti mangε ra a baba tōcōl ra,
 «A mu gblenma abadan.
- ¹² A faxama Jnamane nan ma e a xaninma dənnaxε.
 A mu yi bōxi toma nōnōs.»
- Alatala xa masenyi*
- ¹³ «Naxankate na mixi bε
 naxan banxi tima tinxintareya kui,
 naxan a fari idoxōma mujε saabui ra,
 naxan mixi rawalima tōrε kui,
 a tondi sare sode a xa walikε yi ra.
- ¹⁴ Naxankate na mixi bε naxan a falama,
 «N xa banxi belebele ti n yεtε bε,
 naxan kui gbo, wunderi wuya naxan ma,
 naxan xunmasaxi sədiri wuri ra,
 naxan masoxi se gbeeli ra.»
- ¹⁵ I findixi mange ra sədiri wuri nan ma fe ra?
 I baba mu baloe nun minse sōtəxi xε?
 Kōnō a naxa tinxinyi nun fe fanyi raba,
 na nan findixi sōneuya ra a bε.
- ¹⁶ A naxa setare nun tōrōmixi ratanga,
 na nan findixi sōneuya ra a bε.
 Na birin a masenxi nε a bara n kolon.»
- Alatala xa masenyi nan na ki.*
- ¹⁷ «Kōnō i tan birama i yεtε xa geeni nan tun fōxō ra,
 hali na fa findi faxε tife ra,
 hali na fa findi mixi tōrōfe ra.
- ¹⁸ Na nan a toxi Alatala masenyi tixi
 Yosiya xa di Yehoyakimi xa fe ra, Yudaya mangε,
 «E mu nōma a binyade jōnfe ra,
 e mu a falama, N taara, N marigi.»
- ¹⁹ E mu a ragatama,
 a luma nε alō sofale faxaxi naxan wōlēma Darisalamu fari ma.»
- ²⁰ «Wo xa te Liban,
 wo xa wo xui ite Basan bōxi ma,
 wo xa gbelegbele Abarimi,
 barima wo defanboore birin bara bira.
- ²¹ Beenun tōrε xa wo suxu,
 n nu bara masenyi ti wo bε,
 kōnō wo mu tin na ramēde.

Wo na na ki nε kabi wo dimedi tεmui,
wo mu wama n ma sεriyε rabatufe.
²² Wo xa yareratie bara lœ alœ foye,
wo mεenimaе bara siga konyiya kui.
 Wo tan bara yaagi, wo xaxili bara ifu wo xa kobijna xa fe ra.
²³ Wo tan naxee na Liban,
naxee luxi alœ xənien e tεe kui sεdiri wuri kɔn na,
wo fama nε tɔɔrɔde a jaaxi ra gbaloe xa fe ra.
 Wo fama nε lude tɔɔrε kui alœ gine naxan na di barife.»

²⁴ Alatala xa masenyi nan ya:
 «N bara n kali,
hali Yehoyakimi xa di Yekoyakini, Yudaya mangε,
sa fatu n ma alo n ma xurundε fanyi,
n mu tondima na bade n bεlexε ra.
²⁵ N i soma i yaxui nan yi ra naxee wama i sɔntɔfe,
i gaaxuma naxee ya ra,
Nebukadansari, Babilon mangε, nun Babilonkae.
²⁶ N wo kerima nε jaamanε ma, i tan nun i nga,
wo mu barixi dεnnaxε.
 Wo faxama naa nε.
²⁷ Wo mu gbilenma wo xɔnyi sɔnɔn, wo wama lufe dεnnaxε.
 Wo mu gbilenma naa abadan.»

²⁸ «Yehoyakini bara lu alœ fεre iboɔxi,
mixi mu wama naxan xɔni?
 Munfe ra e a tan nun a xa die kerima jaamanε ma, e mu dεnnaxε kolon?
²⁹ N ma jaama naxan sabatixi n ma bɔxi ma,
wo xa wo tuli mati Alatala ra.
³⁰ Alatala bara a masen,
 «Wo xa sεbeli ti yi mixi xa fe ra,
 a mu di sɔtɔma,
 a xa dunijεigiri mu sɔɔneyama,
 a xa di yo mu luma Dawuda xa kibanyi kui,
 a xa di yo mu Yudaya yamarima sɔnɔn.»»

23

Alatala xa xεεra tinxinxi

Alatala xa masenyi

¹ Alatala xa masenyi nan ya:
 «Naxankate n ma jaama yareratie bε
 naxee bara n ma jaama ralœ, e bara e rayensen.
² Isirayila Marigi Alatala bara a masen a xa jaama yareratie xa fe ra,
 wo bara n ma jaama rayensen nε, wo bara e keri.
 Wo mu mεenixi e ma.
 N fama wo jaaxankatade wo xa kobijna nan ma.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

³ «N fama nε n ma jaama birin na,
 n nu bara naxan xanin jaamanε ma.
 N fama nε e ragbilende e xɔnyi
 alako e man xa wuya, e xa fe man xa sɔɔneya.
⁴ N yareratie tima nε e bε naxee mεenima e ma.
 E mu gaaxuma sɔnɔn, e mu sεrenma.
 N e hayi birin fanma nε e bε.»
 Alatala bara na masen.

⁵ Alatala xa masenyi nan ya:
 «Lɔxœ fama nε fade n Dawuda xa di tinxinxi rakelima lɔxœ naxε.
 A jaama yamarima nε lɔnni, tinxinxi, nun sεriyε ra bɔxi kui.

«Fe jaaxi yo mu wo sötöma.»

¹⁸ Nde bara ti Alatala sëëti ma, a xa a xa masenyi ramë?

Nde bara a tuli mati a xa masenyi ra?

Nde bara na me?

¹⁹ Alatala bara xçöñ mixi jaaxi ma.

Na luxi ne alç foye xungbe naxan dangima e xun ma.

²⁰ Alatala xa xçöñ mu gbilenma,

fo a xa kamali,

fo a xa natë birin xa raba.

Na birin na jçön, wo xaxili sötöma ne.

²¹ N tan xa mu yi namijönmee xëëxi, e e yëtë xaxili nan nawalife.

N mu masenyi tixi e bë, e masenyi tixi e yëtë nan na.

²² Xa a sa a li e nu na n tan nan sëëti ma,

e n ma masenyi nan masenma n ma jama bë,

alako e xa gibilen e xa kira jaaxi fôxø ra,

e xa kobijnja lu na.»

²³ Alatala xa masenyi nan ya:

«Ala nan n na naxan makore wo ra,

n mu na yire makuye.

²⁴ Adamadi nöma a nöcxunde n ma?»

Alatala xa masenyi nan na ki.

«N mu na koore nun bɔxi birin ma xë?»

Alatala xa masenyi nan na ki.

²⁵ «N bara na namijönmee xui me.

E wule nan falama,

e naxë, «N bara laamatunyi to, n bara laamatunyi to.»»

²⁶ «Namijönmee luma wule fala ra han mun temui?

E yëtë madaxuma han mun temui?

²⁷ E majoxunxi ne a jama nöma neemude n xili ra

e xa laamatunye saabui ra, e naxan falama e boore bë,

alç e babae neemuxi n xili ma ki naxë e fa Bali batu.

²⁸ Naxan bara xiye sa, a xa na nan fala.

Naxan bara n ma masenyi sötö, a xa na fala nöndi ra.

Munse na maale xɔri nun maale lagi tagi?»

Alatala xa masenyi nan na ki.

²⁹ «N ma masenyi mu luxi xë alç te?»

Alatala xa masenyi nan na ki.

«N ma masenyi mu luxi xë alç dëreema naxan gëmë ibooma?»

³⁰ Alatala xa masenyi nan ya:

«Yi namijönmee mu rafanxi n ma.

E masenyi mujama e boore ma,

e fa a fala Ala xa masenyi na a ra.»

³¹ Alatala xa masenyi nan ya:

«Yi namijönmee mu rafanxi n ma.

E a falama, «Ala xa masenyi nan ya,»

kçöñ e de nan tun wuyaxi.»

³² Alatala xa masenyi nan ya:

«Yi namijönmee mu rafanxi n ma,

naxee laamatunyi wule falama,

naxee n ma jama ralëema e xa wule fufafue ra.

N mu e xëëxi, n mu yaamari yo fixi e ma,

jama hayi mu na e ma feo.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

³³ «Xa jama i maxorin,

xa na mu a ra namijönmee, xa na mu a ra serexedube,

«Munse findixi Alatala xa natë ra,»

i xa yi natε fala e bε,
 〈Alatala bara wo rabεjin.〉
³⁴ Xa namijčonmε, xa na mu a ra sεrεxεdubε,
 xa na mu a ra mixi nde a fala jama bε,
 〈Alatala xa masenyi nan ya,〉
 n fama nε na kanyi nun a bōnsøε jaxankatade.
³⁵ Wo wo boore maxɔrinma,
 〈Alatala munse yaabixi? Alatala munse masenxi?〉
³⁶ Kōnč a mu lanma wo xa a fala,
 〈Alatala xa masenyi nan ya,〉
 barima na findixi wo yetε xa masenyi nan na.
 Wo wama Mange Alatala xa masenyi nan masarafe.
³⁷ Wo namijčonmε maxɔrinma,
 〈Alatala munse yaabixi? Alatala munse masenxi?〉
³⁸ Xa wo man a falama,
 〈Alatala xa masenyi nan ya,〉
 n to a fala wo bε a wo naxa na mɔɔli fala,
³⁹ n wo rabejinma nε kerenyi ra,
 n wo makuya n na,
 wo tan nun wo xa taa n naxan fixi wo nun wo babae ma.
⁴⁰ N wo rayaagima nε abadan.
 Na yaagi mu bama wo ma, mixi mu nεɛmuma a ra.»

24

Xɔrε paani firin

¹ Babilon mange Nebukadansari to ge Yudaya mangε Yehoyakimi, Yehoyakimi xa di, a xa kuntigie, Yudaya kamuderie nun xabuie xaninde konyiya kui Babilon bɔxi ma, Alatala naxa laamatunyi nde masen n bε. Paani firin nu na Alatala xa hɔrɔmabanxi ya ra. E nu rafexi xɔrε ra. ² Xɔrε bogi fanyie, naxee luxi alɔ xɔrε bogi ba singee, e nu saxi paani kerens kui. Xɔrε bogi jnaaxie, naxee kanaxi, nee fan nu saxi paani boore kui. ³ Alatala naxa a masen n bε, «Annabi Yeremi, i munse tox?» N naxa a yaabi, «N xɔrε nan tox. Ndee fan han, ndee fan kanaxi. Xɔrε naxee kanaxi, e mu nɔma donde.»

⁴ Alatala naxa yi masenyi ti n bε, ⁵ «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: I xɔrε bogi fanyie toxi ki nahe, n tan fan Isirayilakae toxi na ki nε, naxee xaninxı konyiya kui Babilon bɔxi ma. ⁶ N nan n jɛngi sama nε e xɔn ma a fanyi ra. N e ragbilemma nε yi bɔxi ma, n e xa fe sɔɔneyama nε. N mu e halakima sonon. ⁷ N xaxili fanyi firma nε e ma alako e xa a kolon n tan nan na Alatala ra. Xa e yetε ragbilen n ma e bojε birin na, e tan nan findima n ma jama ra, n tan fan findi e Marigi Ala ra.»

⁸ Alatala naxa a masen, «Yi xɔrε bogi jnaaxi naxee mu donma, e misaalixi Yudaya mangε Sedekiya nun a xa kuntigie nan na, a nun Darisalamukae naxee birin luxi yi bɔxi ma, nun naxee sabatixi Misira bɔxi ma. ⁹ N e findima jama xɔnxi nan da dunija birin. E luma yaag kui. Mixi yoma nε e ma, e e danka yire birin n e xaninma dənnaxε. ¹⁰ N e rajčonma nε santidegεma, kaamε, nun fure jnaaxi ra. E mu luma yi bɔxi ma, n dənnaxε fixi e nun e babae ma.»

25

Isirayila xa konyiya

¹ Alatala naxa masenyi nde ti Annabi Yeremi bε, Yosiya xa di Yehoyakimi xa mangεya jε naani nde kui Yudaya bɔxi ma. Na nu findixi Nebukadansari xa mangεya jε singe nan na Babilon bɔxi ma. ² Annabi Yeremi naxa yi masenyi ti Yudayakae nun Darisalamukae bε, ³ «Kabi Amon xa di Yosiya xa mangεya jε fu nun saxan nde Yudaya bɔxi ma, han to, na jε moxərεnun saxan nan ya. Na waxati Alatala nu bara masenyi nde ti n bε. N bara na fala wo bε təmvi birin, kōnč wo mu tinxi wo tulimati de n na. ⁴ Alatala bara a xa konyi namijčonmee xεε wo ma waxati birin, kōnč wo mu e xui ramexi, wo mu e xa masenyi suxuxi. ⁵ E naxa a masen wo bε wo xa ghilen wo xa jεre ki jnaaxi foxo ra, alako wo xa bu yi bɔxi ma, Alatala naxan fixi wo nun wo babae ma, a xa findi wo gbe ra abadan.»

⁶ «Wo naxa bira ala gbεtεe foxo ra, wo naxa e batu, wo naxa tuubi e bε. Wo naxa n naxonč, alako n naxa wo jaxankata. ⁷ Kōnč wo mu n xui suxuxi. Wo jεre ki bara n naxonč, n xa wo jaxankata. Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁸ Na nan a ra Mange Alatala naxa a masen, «Wo to tondi n ma masenyi ra, ⁹ n gali fenma nε kooła ma, naxan na n ma konyi Babilon mangε Nebukadansari xa yaamari bun ma. N e xεɛma nε wo nun wo dɔxčboore sɔntče. Mixi de ixarama nε wo xa fe ra, e fa yo wo ma. Wo luma naa xunnakanε nan

kui abadan.¹⁰ Sigi mu sama wo xɔnyi sɔnɔn, xulunyi mu rabama. Mixi mu maale din xui mɛma, e mu lanpui xa naiyalanyi toma.¹¹ Gbaloe yi bɔxi lima nɛ, se birin kana. Wo nun wo dɔxɔbooree luma konyiya nan kui Babilon mange xa nɔe bun ma jɛ tongo solofera.»

¹² «Alatala xa masenyi nan ya: Kɔnɔ na jɛ tongo solofera na kamali, n Babilon mange nun a xa jɔma paxankatama nɛ e xa fe jaaxi xa fe ra. N e xa bɔxi xun nakanama nɛ abadan.¹³ N fe naxan birin falaxi yi jamae xili ma yi kitaabui kui Annabi Yeremi saabui ra, n fama nɛ na birin nakamalide.¹⁴ Babilonkae fama nɛ lude si sɛnbɛma wuyaxie xa yaamari bun ma. N e xa wali sare ragbilenma nɛ e ma.»

Alatala xa masenyi

¹⁵ Isirayila Mariji Ala bara a masen n bɛ,

«N ma xɔne xa fe fala si birin bɛ

n i xɛɛma dɛnnaxɛ.

¹⁶ E na n ma xɔne to,

e luma nɛ alo siisilae santidɛgɛma ya ra.»

Annabi Yeremi xa masenyi

¹⁷ «N bara Alatala xa xɔne masen si birin bɛ,

a n xɛɛxi dɛnnaxɛ.

¹⁸ N bara a masen Darisalamu nun Yudaya taae kui,
e xa mangɛe nun kuntigie bɛ.

Mixie dɛ fama nɛ ixarade e xa gbaloe sɔtɔxie xa fe ra,
e fa yo e ma, e e danka alo a rabafe ki naxe to ɔcxɛ.

¹⁹ N bara a masen Misira mangɛ firawuna bɛ,
a xa konyie, a xa kuntigie, nun a xa jama birin bɛ.

²⁰ N bara a masen sie bɛ

naxee na sogegorode mabiri.

N bara a masen Usi mangɛe bɛ, a nun Filisita mangɛe bɛ,
naxee na Asikalɔn, Gasa, Ekiron, nun Asidodi.

²¹ N bara a masen Edon, Mowaba, nun Amoni mangɛe bɛ.

²² N bara a masen Tire nun Sidon mangɛe bɛ,

naxee na baa dɛ ra.

²³ N bara a masen Dedan, Tema, nun Busi mangɛe bɛ,
naxee na yire makuye.

²⁴ N bara a masen Arabu mangɛe bɛ,
naxee na gbengberen yire.

²⁵ N bara a masen Sabidi, Elama, nun Mediya mangɛe bɛ,

²⁶ a nun mangɛ birin naxee na kɔɔla ma,

naxee makɔrɛ nun naxee makuya dunjña yire birin.

Nee birin dangi xanbi,

n man bara a masen Seesaki mangɛ bɛ.»

Alatala xa masenyi

²⁷ «I xa a masen e bɛ,

Isirayila Mangɛ Alatala bara a masen,

wo xa a xa xɔne kolon,

wo xa lu na xɔne kui han santidɛgɛma xa gɛ wo sɔntɔde

n naxan xɛɛma wo tagi.»

²⁸ Xa e tondi n ma xɔne kolonde, a fala e bɛ,

Alatala bara nate xɔcɔxɔe tongo,

e xa n ma xɔne kolon.»

²⁹ Alatala xa masenyi nan ya:

«N bara nate tongo

n xa n ma taa sugandixi jɔxankata,

n xili falama naxan xun ma.

Wo naxɛ a wo mu fe jaaxi yo rabaxi

kɔnɔ wo bara fe jaaxi raba.

Na nan a ra n bara nate tongo,

wo xa sɔntɔde santidɛgɛma ra.»

Mangɛ Alatala xa masenyi nan na ki.

³⁰ «I xa yi birin fala e bε.

I xa a fala e bε Alatala xui magaaxuxi bara mini
a xa hōrōmōlingira kui koore ma a xa bōxi xili ma.

A bara a xui ramini a jaaxi ra dunija xili ma.

³¹ Na xui bara dunija birin li.
Alatala na kiiti safe si birin ma naxee na dunija.
Naxan jaaxu, a sōntōma nε santidegēma ra.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

³² Alatala bara a masen,

«Alatala xa xōnε bara keli
alo foye xungbe naxan sigama si birin ma dunija bēnde fuji fari.

³³ Alatala naxee sōntōma dunija ma na lōxōε,
jōn fe mu rabama e bε, e mu gaburi sōtōma,
e findima jaaje nan na bēnde fuji fari.

³⁴ Nama yareratie, wo xa gbelegbele,
wo xa wo wa xui ramini,
barima gbaloe lōxōε bara wo li.

Wo fama nε yensende, wo bira,
alo se xunxuri naxan tide mu na.

³⁵ Wo xa yareratie mu kisima sōnōn,
wo mu yīgiya sōtōma.

³⁶ Wo wo xa yareratie wa xui mεma nε,
wo e gbelegbele xui mε,
barima Alatala na e xa bōxi kanafe.

³⁷ Alatala xa xōnε magaaxuxi bara a niya
xui yo mu minima sōnōn e xa boxi ma.

³⁸ Alatala bara lu alo yεtε naxan bara a yire masara.
A bara bōxi kana a xa xōnε xa fe ra.»

26

Annabi Yeremi makiitife

¹ Yosiya xa di Yehoyakimi xa mangεya fōlε Yudaya kui, Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε, a naxε, ² «I xa ti n ma hōrōmōbanxi tētē kui, i sa wāyεn jama bε naxan kelixi Yudaya taae kui fafe ra Alatala batude a xa hōrōmōbanxi kui. I xa fe birin masen e bε n naxan falama i bε. I naxa sese lu. ³ Tēmundē e e tuli matima nε na ra, e gbilen e xa wali kobia fōxō ra. Na tēmūi n fan gbilen n ma nate fōxō ra e xa fe jaaxi xa fe ra. ⁴ I xa a fala e bε, «Alatala bara a masen, xa wo mu wo tuli mati n ma sēriye ra n wo yamarixi naxan na, ⁵ xa wo mu wo tuli mati n ma konyi namijōnmee ra, n naxee xεεxi wo ma, wo tondixi naxee xa masenyi ra, ⁶ na tēmūi n fe rabama nε wo ra alo n naxan nabaxi Silo ra. Yi taa findima nε taa dankaxi ra dunija si birin tagi.»»

⁷ Sērēxēdubεe, namijōnmee, nun jama birin naxa Annabi Yeremi xa masenyi mε Alatala xa banxi kui. ⁸ Annabi Yeremi to gε Alatala xa masenyi tide jama bε, sērēxēdubεe, namijōnmee, nun jama birin naxa a sūxu, e fa a fala, «Won xa a faxa, won xa a faxal!» ⁹ E naxa a maxōrin, «Munfe ra i a masenxi Alatala xili ra a falafe, yi banxi fama nε lude alo banxi naxan na Silo, yi taa fan fa kana, mixi yo mu lu a kui?» Gali birin nu bara Annabi Yeremi rabilin Alatala xa banxi kui.

¹⁰ Yudaya kuntigie to na fe mε, e naxa keli mangε xōnyi, e siga Alatala xa banxi, e sa dōxō Naade Nēenē sēeti ma Marigi xa banxi sode dε ra. ¹¹ Sērēxēdubεe nun namijōnmee naxa a fala kuntigie nun jama bε, «A lanma yi xεmε xa faxa, barima a bara yi taa xa fe jaaxi fala. Wo bara na mε wo yεtε ra.»

¹² Annabi Yeremi naxa a fala kuntigie nun jama bε, «Alatala nan n xεεxi yi masenyi tide yi banxi nun yi taa xa fe ra. ¹³ Yakōsi wo tan xa wo jērē ki masara, wo xa wo tuli mati wo Marigi Alatala xui ra, alako a xa gbilen a xa nate fōxō ra wo xa fe ra. ¹⁴ N na wo sagoe. Wo xa wo waxōnfe raba n na. ¹⁵ Kōnō wo xa a kolon, xa wo n faxa, wo tan nun Darisalamukae bara yunubi sōtō n ma faxē xa fe ra, barima n tan mu fe jaaxi yo rabaxi. Alatala nan n xεεxi yi masenyi falade wo bε.»

¹⁶ Kuntigie nun jama naxa a fala sērēxēdubεe nun xεεrae bε, «Wo mu nōma yi xεmε faxade, barima a wāyεnxi won bε Alatala nan xili ra.»

¹⁷ Fori ndee naxa keli, e fa a fala jama bε, ¹⁸ «Mika Moresetika fan nu namijōnmee masenyi tima nε Yudaya mangε Xesekiya xa waxati. A nu bara a fala,
(Mangε Alatala bara a masen,

Siyon fama nε lude alo xε naxan buxaxi,
Darisalamu findi gεmε malanxie ra,
Alatala xa hɔrɔmɔbanxi findi fɔtonyi ra.»

¹⁹ «Yudaya mange Xesekiya bara faxa? A mu Alatala maxandixi xε? Na tεmui Alatala naxa gbilen a xa nate fɔxɔ ra. Yakɔsi, won naxa won yetε yo tɔɔro.»

²⁰ Mixi gbεtε fan nu na, naxan nu bara yi masenyi mooli ti Alatala xili ra Darisalamu nun Yudaya xili ma, alɔ Annabi Yeremi a rabaxi ki naxε. A nu xili Uriya Semaya xa di Kiriati Yeyarimi. ²¹ Mange Yehoyakimi nun a xa kuntigie nun a xa soorie to na masenyi mε, e naxa kata a faxade, kɔnɔ Uriya to a mε, a naxa gaaxu, a gi sigafe ra Misira bɔxi ma. ²² Mange Yehoyakimi naxa Akibori xa di Elinatan nun mixi ndee xεε a fɔxɔ ra Misira. ²³ E naxa fa Uriya ra kelife Misira, e a xanin mange Yehoyakimi yire. Yehoyakimi naxa a faxa santidεgεma ra, a fa a ragata setaree xa gaburi yire.

²⁴ Na kui Safan xa di Axikama naxa Annabi Yeremi mali, alako jaama naxa a faxa.

27

Annabi Yeremi xa karafoe

¹ Yosiya xa di Yehoyakimi xa mangεya fole Yudaya kui, Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε, a naxε, ² «I xa karafoe ragoro i kɔn ma. ³ I xa xεεra xεε Edon, Mowaba, Amon, Tire, nun Sidon mangε xɔn e xa mixie saabui ra, naxee faxi Darisalamu, Yudaya mangε Sedekiya yire. ⁴ E xa a fala mangε be, «Isirayila Mange Alatala bara yi masenyi ti mangε be, ⁵ n tan nan bɔxi, adamadie, nun daalise birin daaxi naxan na dunijna bεndε fuji fari. N e daaxi n sεnbε magaaxuxi nan na. N a birin fima mixi nan ma n wama naxan xɔn.»

⁶ «Yakosi n bara yi bɔxi birin so Babilɔn mangε Nebukadansari yi ra. A tan nan findixi n ma konyi ra. N bara wulai subee fan lu a sagoe. ⁷ Namanε birin fama lude a tan nan ma yaamari bun ma. E man luma nε a xa di nun a xa mamadi fan ma yaamari bun ma, beenun a xa waxati xa kamali. Na tεmui jamanε sεnbεmae nun mangε xungbee fama nε dusude a xun na.»

⁸ «Xa jaamanε mangε nde tondi Babilɔn mangε Nebukadansari rabatude, n tan nan fama santidεgεma, kaame, nun fure jaaxi ra na kanyi ma, han a xa jaamanε jɔn Nebukadansari saabui ra. Alatala xa masenyi nan na ki. ⁹ Wo naxa wo tuli mati wo xa namijɔnmεe, wo xa sematoe, wo xa duuree, nun wo xa mandurulæra, naxee a falama wo bε, «Wo mu luma Babilɔn mangε sagoe.» ¹⁰ E na wule nan falafe wo bε, alako wo xa makuya wo xa bɔxi ra, wo xa lu konyiya kui, han wo xa jɔn. ¹¹ Kɔnɔ jaama naxan na a yetε magoro Babilɔn mangε be, a a rabatu, n na jaama xun nafanma nε a xa bɔxi ma, a xa wali mεnni, a sabati naa. Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹² N naxa yi masenyi ti Yudaya mangε Sedekiya bε, «Wo xa lu Babilɔn mangε xa yaamari bun ma, wo xa wo magoro a tan nun a xa jaama be alako wo xa kisi. ¹³ Munfe ra i nun i xa jaama wama faxafe santidεgεma, kaame, nun fure jaaxi ra, alɔ Alatala a masenxi ki naxε jaama birin be naxan mu tin a magorode Babilɔn mangε be? ¹⁴ Wo naxa wo tuli mati namijɔnmεe ra naxee a falama, «Wo mu luma Babilɔn mangε xa yaamari bun ma.» E wule nan tun falafe. ¹⁵ Alatala xa masenyi nan ya: «N tan xa mu e xεεxi. E wule nan tun falafe wo bε n xili ra, alako n xa wo keri, n man xa wo xun nakana, wo tan nun namijɔnmε naxee wɔyεnfe wo bε.»

¹⁶ N bara yi masenyi ti sεrεxεdubεe nun jaama bε, «Alatala naxa a masen, «Wo naxa wo tuli mati wo xa namijɔnmεe ra naxee a falama wo bε a Alatala xa banxi yirabasee fama nε ragbilende wo yire kelife ra Babilɔn bɔxi ma. E na wule nan tun falafe. ¹⁷ Wo naxa wo tuli mati e ra, wo wo magoro Babilɔn mangε be, alako wo xa kisi. Munfe ra wo wama yi taa xa kana? ¹⁸ Xa namijɔnmεe nan e ra, xa e na Alatala xa masenyi nan tife, e xa Mangε Alatala maxandi alako yirabasee naxee luxi Alatala xa banxi kui, Yudaya mangε xa banxi kui, nun Darisalamu kui, e naxa e xanin Babilɔn bɔxi ma. ¹⁹ Mangε Alatala bara fe nde fala a xa banxi sanyie xa fe ra, na ye ragatade xungbe, nun na ye ragatade xunxurie, nun se gbεtε xa fe ra naxee na taa kui, ²⁰ Babilɔn mangε Nebukadansari mu naxee xanin, a to nu Yehoyakimi xa di Yudaya mangε Yehoyakini, Yudaya kuntigie, nun Darisalamukae xaninfe a xɔnyi. ²¹ Isirayila mangε Alatala naxa masenyi ti yirabasee xa fe ra naxee nu luxi a xa banxi kui, Yudaya mangε xa banxi kui, nun Darisalamu kui, ²² e birin xaninma nε Babilɔn bɔxi ma. E luma nε naa han a nate tongoma tεmui naxε, a man xa e ragbilen Darisalamu.»

28

Annabi Xananiya xa masenyi

¹ Yudaya mangε Sedekiya xa mangεya jε naani, kike suuli nde ra, Asuru xa di Annabi Xananiya Gabayonka naxa wɔyεn Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui sεrεxεdubεe nun jaama ya xɔri. ² A naxε, «Isirayila Marigi Alatala bara a masen, «N fama nε Babilɔn mangε xa yaamari kanade. ³ Beenun jε

firin xa kamali, n man fama nē Alatala xa hōrōmōlingira xumrase birin nagbilende be, Babilōn mange Nebukadansari naxan tongo, a e xanin Babilōn bōxi ma. ⁴ Alatala xa masenyi nan ya, n man fama nē Yehoyakimi xa di, Yudaya mange Yehoyakini ragbilende, a nun mixi birin naxee nu xaninxī Babilōn. N Babilōn mange xa yaamari kanama nē.»

⁵ Annabi Yeremi naxa Annabi Xananiya yaabi sērexedubēe nun jāma ya xōri Alatala xa hōrōmōbanxi kui. ⁶ Annabi Yeremi naxa a fala, «Amina, Alatala xa a raba na ki. Alatala xa i xa masenyi rakamali. A xa a xa hōrōmōbanxi xunmasee ragbilen be kelife Babilōn bōxi ma, a nun Isirayila jāma naxee na konyiya kui mēnni. ⁷ Kōnō nxa a fala i bē, a nun jāma birin bē, wo xa wo tulī mati n na. ⁸ Kabi temui xōnnakuye beenun won ma waxati, namijōnmēe bara masenyi ti jāmanēe nun mangyae xili ma, a falafe ra e xa gere sōtō, tōrē, nun fure jaaxi. ⁹ Kōnō xa a sa li namijōnmēe nde masenyi ti bōnesa xa fe ra, fo na masenyi xa kamali nē beenun mixie xa a kolon Alatala nan na namijōnmē xēxēi.»

¹⁰ Annabi Xananiya naxa karafoe ba Annabi Yeremi kōn ma, a naxa a igira. ¹¹ Na kui a naxa a fala jāma bē, «Alatala xa masenyi nan ya. Beenun jē firin, n fama nē Babilōn mange Nebukadansari xa yaamari bade jāmanē birin ma.» Annabi Yeremi naxa siga.

¹² Annabi Xananiya to gē Annabi Yeremi xa karafoe igirade, Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bē, ¹³ «Siga, i sa a fala Xananiya bē, «Alatala bara a masen i bē, i bara karafoe wuri daaxi igira, kōn n fama karafoe wure daaxi nan nagorode i kōn ma.» ¹⁴ Isirayila Mange Alatala xa masenyi nan ya, «N fama karafoe wure daaxi nan sade jāmanē birin kōn ma, alako e xa lu Babilōn mange Nebukadansari xa yaamari bun ma. N man bara wulai sube birin sa a sagoe.»

¹⁵ Annabi Yeremi naxa a fala Xananiya bē, «I tulī mati Xananiya. Alatala xa mu i xēxēi. I xaxilisa wōyēnyi naxan falafe jāma bē, a findixi wule nan na. ¹⁶ Alatala naxa a masen, «N xa a fala i bē, n i kerima nē yi bōxi ma, i fa faxa toofare, barima i bara Alatala xa masenyi matandi.» ¹⁷ Annabi Xananiya naxa faxa na jē kui, kike solofera nde.

29

Annabi Yeremi xa bataaxē

¹ Bataaxē nan ya, Annabi Yeremi naxan nasanba kelife Darisalamu, sigafe Babilōn. A a sēbē forie, sērexedubēe, namijōnmēe, nun Isirayila jāma birin nan ma, Nebukadansari nu bara naxee xanin Babilōn kelife Darisalamu. ² Singe nu, mange Yehoyakini, a nga, mange batulae, Yudaya nun Darisalamu kuntigie, nun walikē fanyie nu bara keli Darisalamu sigafe ra Babilōn. ³ Annabi Yeremi naxa yi bataaxē taxu Safan xa di Elaasa ra, a nun Xilikiya xa di Gēmaraya ra. Yudaya mange Sedekiya nu bara Xilikiya singe xēsē mange Nebukadansari xōn Babilōn bōxi ma.

⁴ Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya, katarabi mixi ma naxee xaninxī konyiya kui Babilōn bōxi ma: ⁵ «Wo xa banxie ti, wo xa sabati naa. Wo xa laakōe sa, wo xa balo a bogi xun na. ⁶ Wo xa ginēe dōxō, wo xa die sōtō. Wo xa ginēe fen wo xa die bē, wo xa wo xa di ginēe fi xēmēe ma futi ra, alako nee fan xa die sōtō. Wo xa wuya naa, wo naxa xurun. ⁷ Wo xa xunnafānyi fen na taa bē n wo xaninxī dēnnaxē. Wo man xa Alatala maxandi e bē, barima wo xa hēeri fatanxi e xa hēeri nan na.»

⁸ Isirayila Marigi Alatala naxa a masen, «Wo naxa tin wo xa namijōnmēe xa wo madaxu. Wo naxa wo tulī mati se matoe ra, wo naxa la wo yētē xa xiye ra. ⁹ Wo xa namijōnmēe xa masenyi findixi wule nan na. E wōyēnma n xili nan na, kōnō n tan xa mu e xēxēi. Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹⁰ Alatala tan naxan masenxi na nan ya, «Wo na ge jē tongo solofera rabade Babilōn, n nan n ma laayidi rakamalima nē wo ragbilenfe ra be. ¹¹ N a kolon n fe naxan janigexi wo bē, fe fanyi na a ra, tōrē mu na naxan kui. N a ragirima nē wo ma alako wo xa hēeri sōtō yare. Alatala xa masenyi nan na ki. ¹² Wo na n xili, n fama nē wo ragbilenfe. Wo na n maxandi, n fama nē wo xa duba suxude. ¹³ Wo na n fen, wo fama nē n tode, barima wo n fenma wo bōjē birin nan na. ¹⁴ N mu tinma n noxunde wo ma. N fama nē wo xa mixie raminide konyiya kui, n fa e ragbilenfe be kelife jāmanē birin ma, n e xanin dēnnaxē. Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹⁵ Wo a falama, «Ala bara namijōnmēe ndee ramini won ya ma Babilōn bōxi ma.» ¹⁶ Alatala xa masenyi nan ya a naxan masenxi mange bē naxan dōxōxi Dawuda xa kibanyi kui, a nun jāma naxan sabatixi yi taa kui, wo ngaxakerenyi naxee mu xaninxī konyiya kui. ¹⁷ Mange Alatala xa masenyi nan ya: «N fama nē santidēgēma, kaame, nun fure jaaxi ra e xili ma. N e luma nē alō xōrē kanaxi naxan mu nōma donde. ¹⁸ N birama nē e fōxō ra santidēgēma, kaame, nun fure jaaxi ra. N e findima nē mixi dankaxie ra dunijia birin ma. Mixie dē ixarama nē e xa fe ra, e yo e ma. E yaagima nē si birin tagi n nee rayensenxi dēnnaxē. ¹⁹ Alatala xa masenyi nan ya. N na birin nabaxi nē barima e mu n ma masenyi suxuxi. N bara n ma konyi namijōnmēe xēsē e yire kabi fōlē, kōnō e mu e tulī matixi e xui ra. Alatala xa masenyi nan na ki.»

²⁰ «Kono wo tan, n naxee xeexi Babilon, kelife Darisalamu, wo xa wo tuli mati Alatala xa masenyi ra. ²¹ Isirayila Mange Alatala xa masenyi nan ya Kolaya xa di Akabu, a nun Maaseya xa di Sedekiya xa fe ra, naxee namijonme masenyi wule daaxi falaxi wo be n xili ra. N e sama ne Babilon mange Nebukadansari sagoe, a e faxa wo ya xori. ²² Yudayakae naxee xaninx konyiya kui Babilon bixi ma, e fama danke tide yi ki ne: «Alatala xa i xa fe raba ala Sedekiya nun Akabu xa fe raba ki naxe.» Babilon mange naxa e gan te ra, ²³ barima e nu bara fe jaaxi raba Isirayila bixi ma. E nu yene raba e doxobooree xa ginnee ra, e man nu wule fala n xili ra, hali n mu yaamari naxan soxi e yi.» Alatala xa masenyi nan na ki.

²⁴ I xa a masen Semaya Nekelamika be, ²⁵ «Isirayila Marigi Alatala bara a masen, «I bara bataaxe rasamba i xili ra Darisalamu jama birin ma, a nun serexedube Maaseya xa di Sefaniya, nun serexedube birin ma. Yi nan sebexi e kui: ²⁶ «Alatala bara i findi serexedube ra Yehoyada loxoe, alako i xa mixie mato Alatala xa banxi kui naxee wama e yete findife namijonme ra. A lanma na kanyie xa xiri wuri ma, xa na mu a ra yelonxonyi xa sa e ma. ²⁷ Munfe ra i mu Annabi Yeremi Anatotika tan suxu, naxan bara a yete findi namijonme ra wo tagi, ²⁸ naxan bara bataaxe rasamba won ma Babilon a falafe ra won buma ne, a lanma won xa banxie ti, won xa sabati be, won xa laakoe sa, won xa e bogi don.»»

²⁹ Serexedube Sefaniya naxa na bataaxe xaran Annabi Yeremi ya xori. ³⁰ Alatala naxa yi masenyi so Annabi Yeremi yi ra: ³¹ «A masen Isirayilakae birin be naxee na konyiya kui Babilon bixi ma, «Alatala xa masenyi Semaya Nekelamika xa fe ra, na nan ya: Semaya to bara a yete findi namijonme ra, hali n tan xa mu a xeexi, a nu fa wo madaxu wule ra, ³² n tan Alatala bara natongi nxa Semaya Nekelamika nun a bconses jaxankata. N e birin bama ne yi jama ya ma. A mu fama n ma fe fanyi tote n naxan nabama yi jama be, barima a xa masenyi bara a niya mixie xa n matandi. Alatala xa masenyi nan na ki.»»

30

Ala xa laayidi Isirayila be

¹ Alatala xa masenyi nan ya a naxan masenxi Annabi Yeremi be. ² Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: «N ma masenyi sebe kitaabui. ³ Alatala xa masenyi nan ya: N xa a fala wo be, loxoe fama a lide n nan n ma jama raminiima konyiya kui temui naxe. N Isirayila nun Yudaya ragbilenma ne bixi ma n deannah fixi e benbae ma. Na bixi man xa findi e gbe ra.»

⁴ Alatala xa masenyi nan ya Isirayila nun Yudaya xa fe ra:

⁵ Alatala bara a masen,
«Won bara sconses xorcxes me,
a magaaxu, bojresa yo mu na.

⁶ Wo a kolon xeme mu di barima,
kono yi waxati xeme e furi suxuma e belexe ra
alo gin e furi suxuma ki naxe e di bari temui.
Munfe ra e yatagi masaraxi?

⁷ Gbaloe loxoe na a ra naxan dangima a birin na.
A xorcxa Yaxuba bconses be, kono e kisima ne.»

⁸ Mange Alatala xa masenyi nan ya:

«Na waxati na li,
n fama ne Babilon xa noe bade wo fari.
N wo xa yelonxonyi bolonma ne,
wo mu luma jaman e gbete sagee scons.

⁹ Wo fama ne wo Marigi Alatala batude,
a nun wo xa mange Dawuda n naxan nakelima.»

¹⁰ Alatala xa masenyi nan ya:

«N ma konyi Yaxuba, wo naxa gaaxu.
Isirayila, wo naxa seren.

N fama ne wo xoreyade,
n wo bconses ramini konyiya kui yire makuye,
Yaxuba fa sabati bojresa kui yi bixi ma.
Mixi yo mu i tocoroma scons,

¹¹ barima won birin na a ra.

N wo tan nakisima ne,
kono n si gbete tan jaxankata,

n wo rayensen ye dənnaxə.

N wo jaxankatama nə tinxinyi kui,
alo a lan a xa raba ki naxe,
kənç n mu fama wo səntode.

12 Alatala naxa a masen:

Wo xa gbaloe mu kanama, fo wo xa tօrə.

13 Mixi mu na naxan wo malima,
naxan wo xa tօrə dandanma.

Seri mu na wo bə.

14 Wo xanuntenyie bara nəsemu wo ma,
e mu wo fenma səncon,
barima n tan bara wo bənə a jaaxi ra,
n bara jaxankatə cəxçəcəxə wo ma,
wo xa yunubi wuyaxie nun wo xa kobija xa fe ra.

15 Munfe ra wo na wafe na gbaloe xa fe ra?

Munfe ra wo mu tinma na jaxankate ra?

N na birin nabaxi wo xa kobija nun wo xa yunubi wuyaxie nan ma fe ra.

16 Na nan a ra, mixi naxee bara wo tօrə,
e fan tօrə nan sətəma.

Wo yaxui birin sigama nə konyiya kui.

17 Mixi naxee bara wo harige ba wo yi,
e fan harige bama nə e yi ra.

18 Mixi naxee bara wo xa taae kana,
n a niyama nə e tan fan xa taae xa kana.»

17 Alatala xa masenyi nan ya:

«N fama nə wo rakelide, n fa wo rayalande.

E bara wo xili Siyon rabəjinxı,

19 Kənç Alatala bara a masen,
n Yaxuba harige ragbilenma nə a bənsəe ma,
n e xa lingirae rakelima nə,

n e xa taae tima nə taa fori kanaxi fari,
n e xa mangə banxi yailan a yire fori.

20 E fama nə n matəxəde e xui itexi səewə kui.

N e rawuyama nə, e mu xurunma.

N e binyama nə, alako e naxa lu yaagi kui səncon.

21 Yaxuba xa die man luma nə alo a singe,
a bənsəe senbə sətə n ya xəri.

N e yaxuie gerema nə.

22 «Wo findima nə n ma jama ra,
n fan findi wo Marigi Ala ra.

23 Alatala xa xənə nan ya,
a bojə tema nə alo foye belebele,

a fa mixi jaaxi xun nakana.

24 Alatala xa xənə mu bama
han a gə wali birin nabade a wama naxan xən.
Wo fama nə na birin fahaamude a waxati.»

² Alatala bara a masen,
 «Alatala bara hinne Isirayila ra
 a naxan natangaxi santidegema ra gbengberen yire.
 Isirayila fama ne malabui sotode.»

³ Alatala bara a masen n be kelife yire makuye,
 «N i xanuma ne abadan.
 N ma hinne mu jona i be.
⁴ Isirayila, n i rakelima ne, n i yailan.

I man beeti bama ne seewe kui maxasee xui nun fare ra.
⁵ I man sansi sima ne Samari geyae fari.

Boxi rawalimae sansi sima ne,
 e man a bogi ba.

⁶ Loxoe fama a lide,
 kantamae xili tima ne Efirami geya fari,
 «Wo keli, won xa te Siyon geya fari
 won Mariji Ala na dennax.»

⁷ Alatala bara a masen,
 «Wo xa seewa Yaxuba xa fe ra,
 wo xa si birin xun ti Ala matoxoe ra.
 Wo wo xui ramini, wo xa Alatala tantu,
 naxan bara Isirayila rakisi, a xa jama naxan luxi.

⁸ N e ragbilenma ne kelife koala ma,
 kelife dunijna yire birin.
 Doinxuie nun mabolonye na e tagi.
 Furi ginne nun ginne naxee na di barife na e ya ma.
 Nama gbegbe gbilenma ne be.

⁹ E fama ne wa ra, e Ala maxandi.
 N e ragbilenma ne ye yire kira fanyi xon ma.
 E mu birama barima n tan nan findixi Isirayila baba ra,
 Efirami bonsoe n ma di singe na a ra.

¹⁰ Si birin, wo xa wo tuli mati Alatala xa masenyi ra,
 wo sa a masen dunijna birin be.
 Wo xa a fala,

«Naxan Isirayila rayensenxi,
 a fama ne e malande, a fa e kanta
 alo xuruse demadonyi a xa goore makantama ki nax.»

¹¹ Wo xa na fala, barima Alatala fama Yaxuba xoreyade,
 a e xun sara mixi ma naxan senbe gbo e be.

¹² E gbilenma ne, e xunnakeli soto Siyon fari.
 E barake sotoma ne Alatala belexe,
 alo mengi, weni nesnse, ture, yesxes, nun ningee.
 E luma ne alo laakoe yire ye na dennax,
 e mu tocoroma soncon.

¹³ Ginne dimedie luma ne fare boron na,
 segetalae nun xemoxie fan xulunyi raba.
 E xa sunnuniy findima ne jlelexinyi ra.
 N e madunduma ne e xa toore kui, e xa seewa.

¹⁴ N sube turaxi fima ne serexedubee ma,

n ma jama fa luga n harige ra.»

¹⁵ Alatala bara a masen,
 «Wa xui minima ne Rama sunnuniy na dennax.

Raxele wama ne a xa die xa fe ra,
 a mu nomma dundude barima a xa die mu na.»

¹⁶ Alatala bara a masen,
 «I sabari, i naxa wa soncon.
 N i xa wali sare ragbilenma ne i ma,
 i xa die man gbilenma ne kelife e yaxuie yire.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁷ «Yigi na i bε yare,

i xa die gibilemma nε e xonyi.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁸ «N bara Efirami wa xui mε a falama,

↳ bara n jaxankata, i bara n tɔɔrɔ,

alɔ̄ ninge naxan mu xuruxi.

Yakɔsi, n mali n xa gibile,

barima i tan nan n Marigi Alatala ra.

¹⁹ Singe n nu bara gibile i fɔɔrɔ ra,

kɔnɔ na dangi xanbi, n bara tuubi.

N to n jɛrɛ ki mato fa, n bara xɔnɔ n yɛtɛ ma.

N bara yaagi, n xaxili bara ifu,

barima kabi n dimedi tɛmui n jɛrɛ ki mu fan.»

²⁰ Efirami n ma di, fisamante xa mu a ra, n naxan xanuxi?

N mu nɔmɑ dundude a xa fe ma,

a xa fe luma nε n bɔjɛ kui, n kinikinima nε a ma.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

²¹ «Isirayila səniyɛnxi, i xa tɔnxuma ti kira xɔn ma,

i xa sebɛli ti kira dɛ ra naxan i ragbilenma i xa taae kui.

Isirayila, i xa gibile i xonyi.

²² N ma di xurutare, i n matandima han mun tɛmui?

Alatala wama fe nɛɛnɛ raminife dunjia ma,

fe nɛɛnɛ, gine nan fa xɛmɛ tan fenma.»

²³ Isirayila Mange Alatala bara a masen,

«N na Yudayakae ragbilen e xonyi kelife konyiya kui,

mixi fama nε a falade Yudaya xa fe ra,

«Marigi xa hinne i ra yire tinxinx, geya səniyɛnxi fari.»

²⁴ Yudayakae fama nε sabatide e xa bɔxi ma e xa taae kui,

e xa walikɛ nun e xa xuruse makantamae.

²⁵ N fama nε mixi taganxie malide,

n tɔɔrɛ ba e ma.»

Annabi Yeremi xa masenyi

²⁶ Na tɛmui n naxa xunu. N nu bara xi a fanyi ra.

Alatala xa masenyi

²⁷ Alatala xa masenyi nan ya:

«Lɔxɔɛ fama fade n a niyama nε

Isirayila nun Yudaya bɔnsɔɛ xa wuya,

e xa xurusee xa gbo.

²⁸ Tɛmui dangixi n bara bira e fɔɔrɔ ra

alako n xa e rajon, n xa e tɔɔrɔ, n xa e xun nakana,

n xa e keri, n xa e jaxankata.

Kɔnɔ yakɔsi n birama nε e fɔɔrɔ ra

alako n xa e ti, n xa e xun nafan.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

²⁹ «Na tɛmui yi taali mu falama sɔnɔn,

Babae na bogi se yɔxɔɛ don,

e xa die dɛ barabarama nε.»

³⁰ Kankan faxama nε a yɛtɛ kan ma yunubi xa fe ra.

Mixi yo naxan na bogi se yɔxɔɛ don,

na kanyi nan dɛ barabarama.»

³¹ Alatala xa masenyi nan ya:

«Waxati fama a lide, n saate nɛɛnɛ tongoma nε Isirayila nun Yudaya bɔnsɔɛ bε.

³² A mu luma alɔ̄ saate naxan nu tongoxi e babae bε,

n to e susu, n e ramini Misira bɔxi ra.

E naxa na saate kana hali n to findixi e Marigi ra.

³³ Saatε nan ya n naxan tongoma Isirayila bɔnsoε bε:
Na waxati na dangi,
n na n ma sεriyε luma nε e bɔjε ma,
n a sεbε e sondonyi ma.

N findima nε e Marigi Ala ra,
e fan findi n gbe jaama ra.

³⁴ Na waxati, mixi mu a boore xaranma sɔnɔn,
mixi mu a falama a ngaxakerenyie bε,
«Wo xa Alatala fen,»
barima a birin n kolonma nε,
kelife dimɛdi ma a sa dɔxɔ fori ra.
N e xa yunubie xafarima nε,
n mu ratuma e xa wali kobi ma sɔnɔn.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

³⁵ Alatala bara a masen,
«Mangε Alatala nan a niyama soge xa yanba yanyi ra,
kike nun tunbuie xa yanba kɔε ra.

A mɔrɔnyi rakelima, a mɔrɔnyi ramaxama.»

³⁶ Alatala xa masenyi nan ya,
«Xa a sa li na mɔɔli mu rabama sɔnɔn,
na waxati, Isirayila bɔnsoε fan mu findima si ra n ya ra.»

³⁷ Alatala bara a masen,
«Xa a sa li koore nɔma maniyade,
xa a sa li bɔxɔ ki nɔma kolonde,
na waxati n bara mεε Isirayila bɔnsoε ra e xa wali kobi xa fe ra.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

³⁸ Alatala xa masenyi nan ya:
«Waxati fama fade yi taa man tima nε Alatala bε,
kelife Xananeli xa yire itexi ma han taa sode dε tuxui yire.
³⁹ Luuti man italama nε a tinxinxia ra han Garebe geya fari,
han Gowa mabiri ra.

⁴⁰ Gulunba, binbi nun tε xube wɔlɛma dɛnnaxε,
a nun xε naxee baxi Sediron gulunba ra,
han taa sode dε naxan xili falama Soe naadε,
naxan na tεtε tuxui fuge ra,
na yire birin findima nε Alatala gbe ra.
A mu kanama sɔnɔn.»

32

Annabi Yeremi xε sarafe

¹ Alatala naxa masenyi ti Annabi Yeremi bε Yudaya mangε Sedekiya xa mangεya jε fu. Nebukadansari xa mangεya nu bara jε fu nun solomasaxan li. ² Babilon mangε xa sɔcrie nu bara Darisalamu susu. Annabi Yeremi nu saxi geeli kui Yudaya mangε Sedekiya xɔnyi ³ a xa namijɔnɔmε masenyi xa fe ra. Sedekiya nu bara a maxɔrin, «Munfe ra i a masenma a Alatala yi taa luma nε Babilon mangε sago? ⁴ I man a fala a Alatala naxε, n tan Yudaya mangε Sedekiya mu fama fotigolide Kalidikae yi, n fama lude Babilon mangε nam sagoe, n xa n dentεgε a ya xɔri. ⁵ Munfe ra i a falama a Alatala a masenxi, «Babilon mangε Sedekiya xanimma nε Babilon bɔxɔ ma. A luma nε naa han n fa tεmui. Xa wo so Kalidikae gerefe, na mu findima wo bε xunnakeli ra.»»

⁶ Annabi Yeremi naxa a fala, «Alatala xa masenyi nan ya: ⁷ I sɔxɔ Salumu xa di Xanameli fama nε i yire, a fa a fala i bε, «N ma xε sara naxan na Anatɔti, barima i tan nan nɔma a xun sarade kε sεriyε ki ma.»»

⁸ N sɔxɔ xa di Xanameli naxa fa n yire alɔ Alatala a masenxi n bε ki naxε. A naxa n li geeli tεtε kui, a fala n bε, «N ma xε sara naxan na Anatɔti, Bunyamin bɔnsoε xa bɔxɔ, barima i tan nɔma a xun sarade kε sεriyε ki ma. A xun sara.» N naxa a kolon Alatala xa masenyi kamalixi nan nu a ra. ⁹ N naxa n sɔxɔ xa di Xanameli xa xε sara, naxan nu na Anatɔti. N naxa gbeti kilo firin maniya a bε. ¹⁰ N naxa keedi sebε, n nan n ma tɔnxuma dɔxɔ a ma, n fa gbeti maniya sikeeli ra seede ya xɔri. ¹¹ N naxa na keedi matɔnxumaxi tongo, sεriyε sεbεxi naxan kui, a nun keedi gbεtε naxan maniyaxi na singe

ra.¹² N naxa na këedi so Baruki yi ra, Neriya xa di, Maxaseya xa mamadi. N bara na raba n sôxô xa di Xanameli nun seede ya xôri, naxee nu bara e bëlexë foxi sa këedi ma naxan xë sarafe, na xa fe sëbëxi këedi naxan ma. Yuwifi naxee nu na geeli tëte kui, e birin na toxi.

¹³ N naxa a fala Baruki bë,¹⁴ «Isirayila Marigi Mangë Alatala xa masenyi nan ya: Yi këedi firin tongo, xë sara fe sëbëxi naxee kui, tõnxuma dôxçxi naxan ma, a nun boore tõnxumatare, i xa e sa fëjë di kui alako e naxa kana, e xa bu.»¹⁵ Isirayila Marigi Alatala naxa a masen, «Waxati fama fade, banxie, xëe, nun wëni sansie man matima në yi bôxi ma.»

¹⁶ N to na xë sara këedi so Neriya xa di Baruki yi ra, n naxa Alatala maxandi yi ki,

¹⁷ «N Marigi Alatala, naxan bara koore nun bôxi daa i xa sënbe magaaxui ra, i tan nôma fe birin na.

¹⁸ I hinnëma mixie ra han e bônsëe wulu nde, kôc i man nôma die jaaxankatade e babae xa yunubie ma.

I tan nan Ala kalanke ra naxan sënbe gbo, naxan xili Mangë Alatala.

¹⁹ I xa lõnni gbo, i fe rabama sënbe ra.

I yae tixi ibunadama die ra kira birin xôn, alako i xa e birin sare fi e xa wali ra.

²⁰ I bara laamatunyie ramini, i bara kaabanakoe raba Misira bôxi ma han to.

I man bara na raba Isirayila nun dunijña birin ma, han i bara xili xungbe sôto yi waxati.

²¹ I bara i xa Jâma Isirayila ramini Misira laamatunyie nun kaabanakooe ra.

I sënbe magaaxuxi bara e birin naserëن.

²² I bara yi bôxi fi e ma,

i i kalixi naxan na e benbae bë, xijne nun kumi gboxi dënnaxë.

²³ E to fa, e bara bôxi sôtö, kôc e mu i xui rabatuxi, e mu biraxi i xa sëriye foxç ra, e mu i xa yaamarie suxuxi.

Na nan a niyaxi i bara e lu yi gbaloe kui.

²⁴ Kalidikae bara bënde malan alako e xa te tëte fari.

Yi taa fama në lude e sagoe.

A fama në kanade santidegëma, kaame, nun fure jaaxi ra.

I naxan masenxi a bara kamali i ya xôri.

²⁵ Hali na birin to rabaxi,

i tan Marigi Alatala naxa a masen n bë,

n xa xë sara gbeti ra seede ya xôri.

N na birin nabaxi Kalidikae gere tëmwi në.»

²⁶ Alatala man naxa yi masenyi fi Annabi Yeremi ma:

²⁷ «N tan nan daalise birin Marigi Alatala ra.

Fe nde na na n mu nôma naxan na?

²⁸ Na nan a ra Alatala yi masenyi tima:

N fama në yi taa sode Kalidikae yi ra.

Babilon mangë Nebukadansari fama në a suxude.

²⁹ Kalidikae naxee soma yi taa kui,

e fama në a birin gande të ra.

Wo surayi ganxi sërexë ra Bali kuye bë dënnaxë,

e na kanama në.

Wo minse sërexë baxi ala gbëtëe bë dënnaxë,

e na fan kanama në.

Wo xa kuye batui bara n naxçno.

³⁰ Kabi Isirayilakae nun Yudayakae dimëdi temui,

e bara fe raba naxan mu rafan n ma.

E bara n naxçno e xa wali kobi ra.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

³¹ «Kabi e naxa yi taa ti han to,
e fe rabama naxan n naxcōnōma.

Na nan na ki n bara n kobe raso e ra,

³² Isirayilakae, Yudayakae, Darisalamukae,
e xa mangē, e xa kuntigie,
e xa sərəxədubē, nun e xa namijūnōmē,
e birin xa kewali kobie xa fe ra.

³³ E bara e kobe raso n na.

N nu bara e matinkan təmui birin,
kōnō e mu n ma səriyē suxu.

³⁴ E bara kuyee dōxō n ma banxi kui,
n xili falama dənnaxē.

E bara n ma banxi manōxō na fe mōcōli ra.

³⁵ E bara salidee ti Bali kuyee bē Ben Hinoma gulunba kui.

Mənni e bara e xia die ba sərəxē ra Məlōkō bē.

N mu naxan fala e bē,
naxan mu nōma findide n ma məjəxunyi ra,
e bara na fe xōnxi mōcōli birin naba,
a fa findi yunubi ra Yudaya bē.»

³⁶ «Wo a falama a yi taa fama lude Babilōn mangē nan sagoe,
santidēgēma, kaamē, nun fure jaaxi saabui ra.

Kōnō Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya:

³⁷ «N fama nē Isirayilakae raminide jamanē ma,
n e rayensenxi dənnaxē n ma xōnē xungbe kui.

N bōjē nu bara te e ma,
kōnō n man fama nē e rasode yi taa kui bōjēsa ra.

³⁸ E man findima nē n ma jama ra,
n man findi e Marigi Ala ra.

³⁹ N fama nē e lude xaxili keren nun kira keren xōn,
alako e xa gaaxu n ya ra,
e tan nun e bōnsōe xa lu hēeri kui abadan.

⁴⁰ N fama nē saatē tongode e bē naxan mu kanama abadan.

N mu gibilenna e foxō ra.

N fe fanyi rabama nē e bē.

N nan n ma yaragaaxui luma nē e bōjē ma,
alako e naxa e makuya n na.

⁴¹ N səewama nē fe fanyi rabafe ra e bē.

N e rasabatima nē yi bōxi kui
n bōjē nun n nii birin na.»

⁴² Alatala xa masenyi nan ya:

«N yi fe fanyi birin nabama nē e bē,
alo n jaxankate rabaxi e ra ki naxē.

Na sese mu kanama.

⁴³ Mixi man fama nē xē sarade yi bōxi ma,
wo a falama naxan na,
be bara findi gbaloe yire ra adama nun sube bē.
Birin bara lu Kalidikae sago.»

⁴⁴ Kōnō Alatala xa masenyi nan ya:

«Wo man fama nē xēe sarade gbeti ra yi bōxi ma.

Xē sara keədi man yailanma,

tōnxuma dōxō e ma seede ya xōri

Bunyamin bōnsōe xa bōxi ma,

Darisalamu rabilinyi, Yudaya xa taae kui,

geya taae kui, Sefela bōxi kui, nun Negewi gbengberen yire.

N e xa mixi ragbilenma nē kelife konyiya kui.»

33

Darisalamu xa kisi

¹ Alatala man naxa masenyi nde ti Annabi Yeremi bε geeli tεtε kui:
² «Alatala xa masenyi nan ya,
 naxan fe birin nabama,
 naxan fe birin nagirima,
 naxan xili Alatala.

³ N maxandi alako n xa i yaabi.
 N fe xungbee masenma ne i bε,
 fe noxunxie i mu naxee kolon.

⁴ Isirayila Marigi Alatala bara a masen yi taa banxie xa fe ra,
 a nun Yudaya mangε xa banxie xa fe ra,
 e birin fama ne birade alako mixie xa e yεtε ratanga yaxuie ma,
 naxee tema taa tεtε fari santidegema ra.

⁵ Gere na mini Kalidikae xonyi,
 na banxie fama ne rafede binbie ra,
 Alatala naxee faxama a xa xɔnε kui.
 N na n ya noxunma ne yi taa ma e xa wali kobi xa fe ra.

⁶ Kɔnɔ n fama ne yalanyi fide a ma,
 alako e xa lu bojɛsa nun hεeri kui.

⁷ N Yudayaakae nun Isirayilakae raminima ne konyiya kui,
 e man xa sabati be alo singe.

⁸ N e raseniyenma ne e xa kewali kobi birin ma,
 e naxan nabaxi n na.

N e xa yunubie xafarima ne,
 e naxan nabaxi n na e xa matandi kui.

⁹ N sεewama ne yi taa xa fe ra.

Si birin fama ne n matɔxode,
 e n binya hεeri xa fe ra,
 n fama naxan nabade Isirayilakae bε.
 Dunijna na a to n naxan nabama bekae bε,
 e dε ixarama ne, e kaaba.»

¹⁰ Alatala xa masenyi nan ya:

«Wo a falama a be bara findi gbaloe yire ra,
 adamadi mu na, sube mu na.

Kɔnɔ mixi xui man fama ne ramεde Yudaya taae kui,
 a nun Darisalamu xa kirae xɔn ma.

¹¹ Nεlɛxin sigi sama ne,
 gine dɔxɔε xulunyi raba,
 tantui fan rasiga Mangε Alatala ma,
 barima Alatala fan, a xa hinne mu kanama abadan.
 Mixi bεtε bama ne naxee tantui sεrεxεe xaninma Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui.
 N Isirayilakae raminima ne konyiya kui,
 e xa sabati be alo singe.

Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹² Mangε Alatala xa masenyi nan ya:

«Yakɔsi adamadi nun sube yo mu na yi taa kanaxi kui,
 kɔnɔ n man fama ne a niyade gɔɔrε xa wuya be,
 xuruse makantamae xa lu e fε ma.

¹³ Taa naxee na geyae fari,
 naxee na Sefela bɔxi ma nun Negewi gbengberenyi ma,
 naxee na Bunyamin bɔnsɔε xa bɔxi ma nun Darisalamu rabilinyi,
 naxee na Yudaya bɔxi ma,
 xurusee man xa lu e birin yi ra e kantamae fε ma.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹⁴ Alatala xa masenyi nan ya:

«Waxati fama nε a lide n ma masenyi fanyi kamalima tεmui naxε,
n naxan tongo Isirayila nun Yudaya bɔnsɔε bε.

¹⁵ Na lɔxɔε n Dawuda xa di nde raminima nε,
naxan tinxinyi nun sεriyε wali rabama yi bɔxi kui.

¹⁶ Na lɔxɔε Yudaya kisima nε,
Darisalamu fa lu bɔjεsa kui.

Na di xili falama nε:

Alatala nan won ma tinxinyi ra.»

¹⁷ Alatala bara a masen,

«Dawuda xa di nde luma nε Isirayila xa kibanyi kui tεmui birin.

¹⁸ N ya mu bama Lewika sεrεxεdubεe ra,

alako e xa sεrεxε gan daaxie ba,

e xa surayi gan sεrεxε ra,

e xa sεrεxε nde fan ba lɔxɔ yo lɔxɔ.»

¹⁹ Alatala bara yi masenyi ti Annabi Yeremi bε:

²⁰ «Alatala bara a masen,

lɔxɔ yo lɔxɔ n yanyi nun kɔε raminima.

Xa a sa li nu, na yanyi nun kɔε raminife kanama,

²¹ na tεmui n ma saatε n naxan tongo n ma konyi Dawuda bε,

na fan kanama nε,

a lima Dawuda xa di nde mu luma a xa kibanyi kui,

Lewika sεrεxεdubεe fan mu luma n ma wali raba ra.

²² N a ragirima nε n ma konyi Dawuda xa die nun Lewika sεrεxεdubεe ma,

e wuya ałɔ tunbui naxee na koore ma,

ałɔ mεyεnyi naxan na baa dε ra.»

²³ Alatala bara yi masenyi ti Annabi Yeremi bε:

²⁴ «I imu a mεxi mixie naxan falama?

E naxε a Alatala bara a xa jama sugandixi firinyi rabεjnin.

E bara yo n ma jama ma na wɔyεnyi ra,

e majočunxi nε a n ma jama mu findixi si ra sɔnɔn.»

²⁵ Alatala bara a masen,

«Ałɔ n saatε tongoxi yanyi nun kɔε raminife ra ki naxε,

ałɔ n saatε tongoxi koore nun bɔxi rajεrεfe ra ki naxε,

²⁶ n man saatε tongoxi na ki nε mεenife ra Yaxuba bɔnsɔε ma.

Na mu kanama feo.

N ma konyi Dawuda xa di nde luma nε Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba bɔnsɔε xun na abadan.

N e raminima nε konyiya kui,

n kinikinima nε e ma.»

34

Darisalamukae xa kεwali

¹ Babilon mangε Nebukadansari, a xa sɔɔrie nun jamanε birin naxee nu na a xa yaamari bun ma, e to gere so Darisalamu nun a rabilinyi, Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε, ² «Isirayila Marigi Alatala bara a masen i bε i xa siga Sedekiya yire. I xa a fala a bε, «Yudaya mangε Alatala xa masenyi nan ya: N yi taa sama nε Babilon mangε sagoe, a fa a gan tε ra. ³ I tan mu i bama a yi ra. Mixi i suxuma nε a jaaxi ra, e i ti Babilon mangε ya i, wo fa dε masara. Na dangi xambi a i xaninma nε Babilon bɔxi ma. ⁴ Kɔnɔ Yudaya mangε Sedekiya, i tuli mati Alatala xa masenyi ra. Alatala bara a masen i mu faxama santidεgεma ra. ⁵ I faxama bɔjεsa nan kui. I ragatama nε ałɔ i benbae mangε naxee singe faxa. Surayi gamma nε i bε, e i jɔnfe binya. N ma masenyi nan na ki.»

⁶ Annabi Yeremi yi masenyi nan ti Yudaya mangε Sedekiya bε Darisalamu. ⁷ Babilon sɔɔri gali nu na Darisalamu gerefe, nun Yudaya taa gbεtεe, ałɔ Lakisi nun Aseka naxee nu findixi taa sεnbεmae ra Yudaya bɔxi ma.

⁸ Mangε Sedekiya to saatε tongo Darisalamukae bε e xa xɔrεya fi e xa konyie ma, Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε. ⁹ Sedekiya nu bara e yamari e xa e xa konyie Eburu xɔrεya, alako Eburu yo naxa lu konyiya kui. ¹⁰ Kuntigi nun jama birin naxee nu bara lan na ma, e naxa yaamari rabatu,

e naxa e xa konyie xōrεya. ¹¹ Kōnō a dōnxōe ra, e naxa gibilen na nate ma, e man naxa e xa konyie rasuxu, e nu bara naxee xōrεya.

¹² Na tēmui Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε, ¹³ «Isirayila Marigi Alatala bara a masen, *n* naxa saate tongo wo babae bε n e ramini konyiya kui tēmui naxε Misira bōxi ma. N nu bara a masen e bε, ¹⁴ jne solofero yo jne solofero wo xa wo ngaxakerenyi Eburu xōrεya naxan nu bara a yēte findi konyi ra wo be. A nōma walide i bε jne senni bun ma, kōnō a solofero nde wo xa a ragbilen a xōnyi. Kōnō wo babae mu n xui suxu, e mu e tulī mati n na. ¹⁵ To wo tan bara n ma yaamari rabatu a sēriye ki ma, wo bara wo xa konyie xōrεya. Na kui wo bara saate tongo n bε n ma banxi kui n xili matōxma dēnnaxε. ¹⁶ Kōnō wo man bara gibilen na nate fōxō ra, wo fa wo xa konyie makankan alako e man xa lu wo xa yaamari bun ma. Na kui wo bara yo n xili ma.»

¹⁷ Na nan a ra Alatala bara a masen wo bε, «Wo mu n xui rabatu xōrεya fife ra wo xa konyie ma. Alatala xa masenyi nan ya: N fan bara nate tongo wo xa lu santidēgema, fure jaaxi, nun kaame sagoe alako si birin naxee na dunijna xa wo xa jnaxankate to. ¹⁸ Mixi naxee bara n ma saate kana, e mu a rabaxi a sēriye ki ma, n e luma nē alō na ninge e naxan ixaba a tagi, e fa dangi a xuntunyi firinyi tagi. ¹⁹ Yudaya kuntigie, Darisalamu kuntigie, mangε xa mixie, sērēxēdubēe, nun jnāma birin naxee bara dangi ninge xuntunye tagi saate xirife ra, ²⁰ n e sama nē e yaxuie sago naxee wama e faxafe, e binbie fa findi xōnie nun subee xa donse ra. ²¹ N Yudaya mangε Sedekiya nun a xa kuntigie sama nē e yaxuie sago, naxee wama e faxafe. N e luma nē Babilon mangε xa sōcōrie yi ra, naxee jnān bara keli wo xun ma. ²² Alatala xa masenyi nan ya: N yaamari fima nē alako e man xa fa yi taa xili ma, e xa a gere, e a suxu, e a gan tē ra. N Yudaya xa taae findima nē gbaloe yire ra, mixi yo mu lu naa.»

35

Rekabu bōnsōe

¹ Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε Yosiya xa di Yehoyakimi, Yudaya mangε xa waxati. ² «I xa siga Rekabu bōnsōe xilide, e xa fa Alatala xa hōrōmōbanxi. E na mēnni li, i xa e raso konkoe nde kui, i xa wēni so e yi ra.»

³ N naxa siga Yeremi xa di Yaasaniya tongode, Xabasiniya xa mamadi, a nun a xunya xēmēmae nun a xa di xēmēmae. Nee findixi Rekabu bōnsōe nan na. ⁴ N naxa e xanin Alatala xa banxi, Yigidaliya xa di Hanan xa konkoe kui. Hanan findixi Ala xa konyi nan na. A xa konkoe nu na kuntigie xa konkoe nan sēeti ma. Na konkoe nu dōxōxi Salamu xa di Maaseya xa konkoe nan fari, naxan findixi naade kantama ra. ⁵ N naxa wēni so Rekabu bōnsōe xa mixie yi ra, n fa a fala e bε e xa a min.

⁶ Kōnō e naxa n yaabi, «Muxu tan mu wēni minma, barima muxu baba Yonadabo, muxu benba Rekabu xa di, a bara muxu yamari, «Wo naxa wēni min, wo tan nun wo xa die. ⁷ Wo naxa banxi ti, wo naxa sansi si, wo naxa wēni bili si. Na sese naxa lu wo yi ra. A lanma wo xa lu kiri banxie nan kui wo xa dunijēgiri birin kui, alako wo xa bu yi bōxi ma wo faxi dēnnaxε.» ⁸ Muxu bara bira Rekabu xa di Yonadabo xui birin fōxō ra, naxan findixi muxu baba ra. Muxu tan mu wēni minma muxu xa dunijēgiri kui, muxu nun muxu xa gīnēe nun muxu xa die. ⁹ Banxi yo, wēni bili yo, xε yo, daaxae yo, na sese mu na muxu yi ra. ¹⁰ Muxu tan luma kiri banxie nan bun ma, alō muxu baba Yonadabo muxu yamarixi ki naxε. ¹¹ Babilon mangε Nebukadansari to gere so Isirayila, muxu naxa a fala, «Won xēe Darisalamu, won xa won makuya Kalidikae nun Siriyakae xa sōcōrie ra.» Na nan a ra muxu naxa fa sabati Darisalamu.»

¹² Na tēmui Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bε, ¹³ «Isirayila Marigi Alatala naxa a masen, siga, a fala Yudayakae nun Darisalamukae bε, «Wo mu fahaamui sōtō yi masenyi kui? Wo mu n ma sēriye rabatuma? Alatala xa masenyi nan na ki. ¹⁴ Rekabu xa di Yonadabo to a xa die yamari e naxa wēni min, e mu a minxi han to, e bara e baba xa yaamari rabatu. N tan bara wōyēn wo bε sanya wuyaxi, kōnō wo mu n xui suxu. ¹⁵ N bara n ma konyi namijōnmee xēe wo yire sanya wuyaxi a falafe ra wo bε, wo xa gbilen wo xa kira jaaxi fōxō ra, wo xa tuubi, wo naxa ala gbetēe batu, alako wo xa nō lude yi bōxi kui n naxan fixi wo ma nun wo babae ma. Kōnō wo mu wo tulī matixi n na, wo mu n xui rabatuxi. ¹⁶ Rekabu xa di Yonadabo xa die biraxi e baba xa sēriye nan fōxō ra, kōnō yi jnāma bara n tan matandi. ¹⁷ Na nan a ra Isirayila Marigi Alatala bara a masen, n fama nē gbaloe ra Yudaya nun Darisalamuka birin ma alō n a masenxi ki naxε, barima n nu bara wōyēn, kōnō e mu n xui suxu, n nu bara e xili, kōnō e mu n ma xili ratin.»»

¹⁸ Annabi Yeremi naxa a masen Rekabu bōnsōe bε, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Wo to wo baba Yonadabo xa yaamari suxu, wo to bira a xa sēriye birin fōxō ra, ¹⁹ Rekabu xa di Yonadabo xa die mu gamma a ra abadan. Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan na ki.»

36

Mangε Yehoyakimi xa kitaabui ganyi

¹ Yosiya xa di Yehoyakimi xa mangęya jne naani nde Yudaya bɔxi ma, Alatala naxa a masen Annabi Yeremi be, ² «N naxan fala Isirayila nun Yudaya xa fe ra kabi Yosiya xa waxati han to, i xa na birin sębe kęedi makuntanxi kui. ³ Temunde Yudayakae fama ne gaaxude n ma masenyi ya ra, a nun n ma fe jaaxi n naxan nabame e ra, han e gibilemma e xa kira kobi fɔxɔ ra temui naxe. Na nan nōma a niyade n xa dijne e xa yunubi ma.»

⁴ Annabi Yeremi naxa Neriya xa di Baruki xili, alako Alatala naxan masen Annabi Yeremi be, Baruki xa na birin sębe kęedi makuntanxi ma. ⁵ E to ge na wali ra, Annabi Yeremi naxa yi yaamari fi Baruki ma, «E bara na makankan be, n mu nōma sigade Alatala xa banxi kui. ⁶ I tan xa siga Alatala xa banxi kui sunyi lɔxɔe, i xa yi sębeli birin xaran jama be, a nun Yudayakae naxee kelixi taa gbetee, alako e xa Alatala xa masenyi kolon, n naxan fala i be, i naxan sębe kęedi makuntanxi kui. ⁷ Alatala bara xɔnɔ e ma a jaaxi ra, kɔnɔ temunde xa e gibilemma e xa kira kobi fɔxɔ ra, Alatala nōma ne e xa maxandi suxude.» ⁸ Neriya xa di Baruki naxa Alatala xa masenyi xaran Alatala xa banxi kui, alɔ Annabi Yeremi a yamarixi ki naxe.

⁹ Yosiya xa di Yehoyakimi xa mangęya jne suuli, kike solomanaani nde Yudaya bɔxi ma, a naxa Darisalamukae nun Yudayakae maxili e xa sunyi raba Alatala be Darisalamu. ¹⁰ Na lɔxɔe Baruki naxa Annabi Yeremi xa wɔyęnyi birin xaran Alatala xa banxi kui jama ya xɔri. A nu na mange xa sębeliti Gęmaraya xa konkoe nan kui, Alatala xa banxi koore ra, sode neene de ra. Safan xa di Gęmaraya nan nu a ra. ¹¹ Gęmaraya xa di Mike to Alatala xa masenyi mɛ naxan sębexi kitaabui kui, ¹² a naxa goro, a siga mange xa sębeliti xa konkoe mange xa banxi kui, kuntigi birin nu e malanma dənnaxe. Mange xa sębeliti Elisama, Semaya xa di Dęlaya, Akibori xa di Elinatan, Safan xa di Gęmaraya, Xananiya xa di Sedekiya, a nun kuntigi gbetee nu na na. ¹³ Mike naxa Baruki xa masenyi birin tagi raba e be, a naxan xaranxi kitaabui kui jama ya xɔri.

¹⁴ Na temui kuntigie naxa Netaniya xa di Yehudi xee, Selemiya xa mamadi, Kuusi bɔnsɔe, a xa sa a fala Baruki be, «Kitaabui tongo i naxan xaranxi jama birin tagi, i fa a ra.» Neriya xa di Baruki naxa kitaabui tongo, a naxa siga e yire. ¹⁵ E naxa a fala a be, «Doxo, i xa yi sębeli xaran muxu be.» Baruki naxa a xaran. ¹⁶ E to ge na masenyi ramede, e naxa kɔntofili, e fa a fala Baruki be, «Muxu xa yi birin tagi raba mange be.» ¹⁷ E naxa Baruki maxɔrin, «A tagi raba muxu be i yi sębexi ki naxe? Yeremi nan na falaxi i be?» ¹⁸ Baruki naxa e yaabi, «Annabi Yeremi nan yi wɔyęnyi birin fala n be a xui itexi ra. N naxa a sębe kitaabui kui duba ra.» ¹⁹ Kuntigie naxa a fala Baruki be, «Wo nun Yeremi, wo sa wo nɔxun. Mixi yo naxa a kolon wo na dənnaxe.»

²⁰ Kuntigie naxa siga mange yire a xa tete kui, e fa Yeremi xa masenyi birin tagi raba a be. E nu bara kitaabui lu mange xa sębeliti Elisama xa konkoe kui. ²¹ Mange naxa Yehudi xee a xa sa fa kitaabui ra. Yehudi naxa a tongo mange xa sębeliti Elisama xa konkoe kui, a fa a xaran mange nun a xa kuntigie be. ²² Na waxati mange nu na a xa jiemę banxi kui, a magoroxi kolopɔoti fe ma te ra a kui. Na temui kike solomanaani nde nan nu a ra. ²³ Yehudi to ge yire ndee xarande, mange naxa mɛnni xaba a xa sębeliti xa fine ra, a a wɔle te i. A lu na nan naba ra han kitaabui birin naxa ge gande. ²⁴ Na kui mange nun a xa mixi naxee na masenyi mɛ, e mu gaaxu, e mu e xa donmae ibɔɔ sunnunyi kui. ²⁵ Kɔnɔ Elinatan, Dęlaya, nun Gęmaraya nu bara mange mayandi alako a naxa na kitaabui gan, kɔnɔ a mu e xui ramę. ²⁶ Mange naxa a fala a xa di Yerameeli be, a nun Asirięli xa di Seraya nun Abedeeli xa di Selemiya be, e xa sębeliti Baruki nun Annabi Yeremi suxu, kɔnɔ Alatala nu bara e nɔxun e ma.

²⁷ Mange to bara ge kitaabui gande, Annabi Yeremi naxan sębexi Baruki saabui ra, Alatala naxa a masen Annabi Yeremi be, ²⁸ «I man xa kęedi makuntanxi tongo, i xa wɔyęnyi birin sębe a ma naxan nu na boore kitaabui kui, Yudaya mange Yehoyakimi naxan ganxi. ²⁹ I xa a fala Yudaya mange Yehoyakimi be, «Alatala xa masenyi nan ya: I tan nan kitaabui ganxi, i nu fa a fala munfe ra a sębexi Babilon mange fama ne yi bɔxi birin kanade, adamadie nun subee birin sɔntɔ?» ³⁰ Na nan a taxi, Alatala yi masenxi Yudaya mange Yehoyakimi xa fe ra: «A xa mixi yo mu fama doxode Dawuda xa mange kibanyi kui. A fure fama rabęjiinde soge nan ma, a fa lu xinbeli kui kɔe ra. ³¹ N fama ne a jaxankatade, e nun a bɔnsɔe nun a xa walikęe, e xa wali kobi xa fe ra. N man fama ne jaxankatade doxode Darisalamukae nun Yudayakae ma alɔ n a masenxi ki naxe, barima e mu n xui suxuxi.»

³² Annabi Yeremi naxa kęedi makuntanxi gbetę tongo, a so sębeliti Neriya xa di Baruki yi ra. Annabi Yeremi naxa gibilemma masenyi ti ra Baruki be, Yudaya mange Yehoyakimi naxan ganxi. A man naxa wɔyęn gbetę sa na fari.

¹ Babilon mange Nebukadansari naxa Yosiya xa di Sedekiya ti Yudaya mangE ra Yehoyakimi xa di Yehoyakini jəcxəsE ra. ² Sedekiya, a xa kuntigie, nun bəxi jama mu e tuli mati Alatala xa masenyi ra Annabi Yeremi naxan masenxi.

³ Sedekiya naxa Selemiya xa di Yehukala nun Maaseya xa di Sefaniya xəs Annabi Yeremi yire a falafe ra, «Muxu Marigi Alatala maxandi muxu bəs.» ⁴ Annabi Yeremi mu nu saxi geeli kui sinden, a nu nəma jəxrede jama ya maalo a nu wama a xən ma ki naxE.

⁵ Misira mangE xa səcərie to mini Misira bəxi ra, Kalidikae naxa na xibaarui məs, e naxa keli Darisalamu e nu na gerefə dənnaxE. ⁶ Na waxati Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Yeremi bəs, ⁷ «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Wo a masen Yudaya mangE bəs, naxan wo xəsəxi n yire alako n xa Alatala maxandi wo bəs, Misira mangE xa səcəri naxee minixi wo malide, e fama nəg gibilem e xənyi Misira. ⁸ Na təmui Kalidikae man gibilemna nə be, e fa yi taa suxu, e a gan təs ra. ⁹ Alatala xa masenyi nan na ki. Wo naxa wo yətə madaxu, wo naxa a məjəçxun Kalidikae bara makuya wo ra. E mu fama wo lude. ¹⁰ Hali wo Kalidikae xa səcərie bənbə, naxee na wo gerefə, e xa səcəri maxçoxxi ndee fama nək keli alako e xa yi taa gan təs ra.»

¹¹ Kalidikae xa səcərie to keli Darisalamu Misira mangE xa səcərie xa fe ra, ¹² Annabi Yeremi naxa wa kelife Darisalamu, a xa siga Bunyamin bənsəsE xa bəxi ma alako a xa a kəs nde tongo naa. ¹³ A to Bunyamin naade li kelife Darisalamu, Selemiya xa di Yiriya, Xananiya xa mamadi naxa a suxu, a a fala a bəs, «I na sigafe Kalidikae nan yire.» ¹⁴ Annabi Yeremi naxa a yaabi, «I wule. N mu sigafe Kalidikae xa yire.» Kənə Yiriya mu la a ra, a naxa Annabi Yeremi suxu, a a xanin kuntigie xən ma. ¹⁵ Kuntigie naxa xənə Annabi Yeremi ma, e a bənbə, e a sa geeli kui, dənnaxE findixi Yonatan sebeliti xa banxi ra. ¹⁶ E naxa Annabi Yeremi raso yire jəaaxi nde kui mənni, a luxi dənnaxE təmui xənnakuye.

¹⁷ MangE Sedekiya naxa Annabi Yeremi xili, a fa a maxçorin gundo ra, «Alatala bara masenyi nde fi i ma?» Annabi Yeremi naxa a yaabi, «Iyo. Babilon mangE fama nə i suxude.» ¹⁸ Annabi Yeremi man naxa a fala mangE Sedekiya bəs, «N haake mundun nabaxi i ra, xa na mu i xa kuntigie ra, xa na mu jama ra, wo naxi geeli kui naxan ma? ¹⁹ Wo xa namijənəməe na minden, naxee a falama Babilon mangE mu fama wo tan nun yi bəxi suxude? ²⁰ Yakəsi i xa i tuli mati n na. MangE, n bara i mayandı, i xa n ma wəyənyi suxu. I naxa n naso Yonatan sebeliti xənyi sənən, alako n naxa faxal!» ²¹ MangE Sedekiya naxa yaamari fi e xa Annabi Yeremi lu geeli tətə kui, e man xa taami xuntunyi so a yi ra ləxə yo ləxə kelife taami gande. E xa na raba han taami jənənma taa kui təmui naxE. Na nan a toxi Annabi Yeremi naxa lu geeli tətə kui.

38

Annabi Yeremi wolife kələnyi kui

¹ Matan xa di Səfataya, Pasura xa di Gedalaya, Selemiya xa di Yehukala, Malakiya xa di Pasura, e naxa Annabi Yeremi xa masenyi məs a naxan masenxi jama bəs a falafe ra, ² «Alatala bara a masen, mixi yo naxan luma yi taa kui, na kanyi faxama santideğəma, kaame, xa na mu a ra fure jəaaxi nan na. Kənə naxan a yətə dəntəgəma Kalidikae bəs, na kanyi tan kisima nə. ³ Alatala bara a masen, yi taa fama nəlde Babilon mangE xa səcərie sagoe.»

⁴ Kuntigie naxa a fala mangE bəs, «A lanma yi mixi xa faxa, barima a taa geresoe sənbə nan bama. A xa masenyi na limaniya bafe jama ma. A mu wama taa xa xunnafanyi xən, a wama a xa təcərə nan xən.» ⁵ MangE Sedekiya naxa yaabi, «Awa yire, n bara a lu wo yi ra.» ⁶ Na kui e naxa Annabi Yeremi suxu, e a ragoroxi luuti ra mangE xa di Malakiya xa kələnyi kui səcərie xa tətə tagi. Ye nu bara jənən naa, kənə Annabi Yeremi naxa biri boora kui.

⁷ MangE batula Ebedi Meleki Etiyopika naxa a məs e nu bara Annabi Yeremi ragoro kələnyi kui. MangE nu dəxəxi Bunyamin sode dəs ra. ⁸ Ebedi Meleki naxa mini mangE xa banxi, a sa a fala mangE bəs, ⁹ «N ma mangE, yi mixie bara fe jəaaxi raba Annabi Yeremi ra, e a ragoroxi kələnyi nan kui. A faxama nə kaame ra mənni, barima taami bara jənən taa kui.» ¹⁰ MangE naxa Ebedi Meleki Etiyopika yamari, «I xa mixi tongo saxan tongo, wo sa Annabi Yeremi rate kələnyi kui beenu a xa faxa.» ¹¹ Ebedi Meleki naxa na mixie tongo, e naxa siga mangE xa banxi kui, naafuli ragata yire bun ma. E to dugi fori ndee tongo, e naxa e ragoroxi Annabi Yeremi ma kələnyi kui luuti ra. ¹² Ebedi Meleki Etiyopika naxa a fala Annabi Yeremi bəs, «Yi dugi fori sa luuti fari i bələxəse bun ma.» Annabi Yeremi naxa na raba. ¹³ E naxa Annabi Yeremi rate luuti ra, han a naxa te naa ra. Na təmui a naxa lu səcərie xa tətə kui.

¹⁴ MangE Sedekiya naxa xəsəra ti Annabi Yeremi ma, e xa naralan Alatala xa hərəməlingira naade saxan nde. MangE naxa a fala Annabi Yeremi bəs, «N wama i maxçorinfe fe nde ma, kənə i naxa sese nəxun n ma.» ¹⁵ Annabi Yeremi naxa Sedekiya yaabi, «Xa n sa i yaabi nəndi ra, i mu n faxama xə? I tondima nə n ma marasi suxude.» ¹⁶ Na təmui Sedekiya naxa a kali gundo ra Annabi Yeremi bəs, «N

bara n kali Alatala *jijne* ra naxan won nakisima, n mu i faxama, n man mu i soma mixie yi ra naxee wama i faxafe.»

¹⁷ Na kui Annabi Yeremi naxa a fala Sedekiya bε, «Isirayila Marigi Alatala bara a masen, xa i yεtε dεntεgε Babilon mange xa kuntigie bε, i tan nun i xa denbaya kisima nε, yi taa fan mu gamma tε ra sɔɔnɔn. ¹⁸ Kɔnɔ xa i tondi i yεtε dεntεgεde Babilon mange xa kuntigie bε, yi taa fama nε lude Kalidikae sagoe, e fa a gan tε ra, i fan lu e yi ra.»

¹⁹ Mange Sedekiya naxa a fala Annabi Yeremi bε, «N gaaxuxi Yuwifie nan ya ra naxee na Kalidikae yi ra, barima xa e sa n so nee yi ra, e n tɔɔrɔma nε a jaaxi ra.» ²⁰ Annabi Yeremi naxa a yaabi, «E mu na rabama. A lanma i xa Alatala xa yaamari suxu n naxan falaxi i bε. Na kui fe birin sɔɔnεyama nε i bε, i kisima nε. ²¹ Kɔnɔ xa i tondi i yεtε sode e yi ra, i fama nε yi jaaxankatε sɔtode Alatala naxan masenxi n bε. ²² Ginε naxee na Yudaya mange xa banxi kui, e xaninma nε Babilon mange xa kuntigie yire. Na ginε fama nε a falade,

«Wo xanuntenyie bara wo madaxu,
wo bara biri boora kui,
wo dεfanboore bara wo yanfa.»

²³ I xa ginε nun i xa di birin fama nε xaninde Kalidikae xɔn ma. Wo mu ratangama e ma. Babilon mange fama nε wo suxude, a yi taa gan tε ra.» ²⁴ Sedekiya naxa a fala Annabi Yeremi bε, «Won ma de masare xa findi gundo ra, alako i naxa faxa. ²⁵ Xa a sa li kuntigie naxa a kolon won bara dε masara, e fa i maxɔrin, «Wo nun mange munse falaxi wo boore bε? Na fe birin fala muxu bε alako i naxa faxa,» ²⁶ i xa e yaabi, «N nu bara mange mayandi a xa n namini Yonatan xa banxi kui, alako n naxa faxa.»»

²⁷ Kuntigie naxa fa Annabi Yeremi yire, e naxa maxɔrinyi ndee ti a ma. Annabi Yeremi naxa e yaabi alo mange a yamarixi ki naxε. E naxa gbilen dundui kui. ²⁸ Annabi Yeremi naxa lu sɔɔrie xa tεtε kui han Darisalamu suxu tεmui naxε.

39

Darisalamu suxufe

¹ Darisalamu suxu yi ki nε: Sedekiya Yudaya mange xa mangεya *jne* solomanaani nde kike fu nde kui, Babilon mange Nebukadansari nun a xa sɔɔri gali naxa Darisalamu rabilin. ² Sedekiya xa mangεya *jne* fu nun keren kike naani xi solomanaani nde kui, Babilonkae naxa taa tεtε yire nde kana. ³ Na kui Babilon kuntigie naxa so, e dɔɔxɔ taa naadε xungbe ra, Nerigali Sareseri, Sangari Nebo, Saresekimi sɔɔri yareratie xa mange, a nun Babilon kuntigie gbeitε. ⁴ Yudaya mange Sedekiya nun a xa sɔɔrie to e to, e naxa e gi. E naxa minni taa kui kɔε ra mange xa laakɔε yire, naadε ra naxan na tεtε firin tagi, Araba kira xɔn ma. ⁵ Kalidi sɔɔrie naxa bira e fɔɔxɔ ra, e naxa Sedekiya li Yeriko gulunba yire. E to a suxu, e naxa a xanin Babilon mange Nebukadansari xɔn ma Ribila Xamata bɔxi ma. Nebukadansari naxa yaamari nde fi a xa fe ra.

⁶ Babilon mange naxa Sedekiya xa die nun Yudaya kuntigi birin kɔn naxaba Ribila, Sedekiya ya xɔri. ⁷ Na dangi xanbi a naxa Sedekiya tan yae sɔɔxɔ, a fa yɔlɔnxɔnyi sa a ma a xaninfe ra Babilon. ⁸ Kalidikae naxa tε sa mange nun jaama xa banxie ma, e fa Darisalamu tεtε birin nabira. ⁹ Sɔɔri mange Nebusaradan naxa mixi dɔɔnxɔε xanin Babilon, naxee nu bara e yεtε ragbilen a ma a nun naxee nu bara lu taa kui. ¹⁰ Kɔnɔ a naxa setaree lu Yudaya bɔxi ma, alako e xa a mεenι wεni bilie nun daaxae ma.

¹¹ Babilon mange Nebukadansari nu bara yaamari fi sɔɔri mange Nebusaradan ma Annabi Yeremi xa fe ra, ¹² «I xa mεenι Yeremi ma, i naxa fe jaaxi yo raba a ra. I xa a waxɔnfε birin naba a bε.»

¹³ Sɔɔri mange Nebusaradan, kuntigi Nebusasiban, mandurulae xa mangε Nerigali Sareseri, nun Babilon mange xa kuntigie, ¹⁴ e naxa Yeremi tongo geeli tεtε kui, e a so Axikama xa di Gedalaya yi ra, Safan xa mamadi, alako e xa a xanin a xɔnyi. Na ki Annabi Yeremi naxa lu a xa mixie ya ma.

¹⁵ Annabi Yeremi nu na geeli tεtε kui tεmui naxε, Alatala naxa a masen a bε, ¹⁶ «Sa a fala Ebedi Meleki Etiyopika bε, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: N fama nε gbaloe ra yi taa xili ma alo n a masenxi ki naxε. Na findima fe jaaxi nan na wo bε, fe fanyi mu a ra. Na birin nabama i ya xɔri nε. ¹⁷ Alatala xa masenyi nan ya: Na lɔɔxɔ n i ratangama nε i yaxuie ma. ¹⁸ N i rakisima nε, alako i naxa faxa santidεgεma ra. Alatala xa masenyi nan na ki.»»

40

Annabi Yeremi xɔrεyafe

¹ Sɔɔri mange Nebusaradan to Annabi Yeremi ramini Rama, Alatala naxa masenyi ti a bε. A a tongo Rama tεmui naxε, Yeremi nu xirixi yɔlɔnxɔnyi ra Darisalamukae nun Yudayakae tagi naxee nu na xaninfe Babilon bɔxi ma. ² Sɔɔri xunyi naxa Annabi Yeremi xili, a a fala a bε, «I Marigi Alatala nu bara yi jaaxankatε xa fe fala yi taa xili ma. ³ Alatala bara a xa masenyi rakamali barima wo bara yunubi raba

a ra. Wo yi birin sotoxi ne barima wo bara tondi a xui suxude. ⁴ N bara i xɔrɛya yi yɔlɔnχɔnyi ma naxee na i bεlɛxε ma. Xa i wama fafe Babilɔn, n mɛɛnima i ma. Xa i mu wama na xɔn, i xa lu be, i xa siga i wama dɛnnaxɛ xɔn.» ⁵ A to bu a yaabide, sɔɔri xunyi naxa a fala a bε, «Gbilen Axikama xa di Gεdalaya xɔn, Safan xa mamadi, Babilɔn mange naxan tixi mangɛ ra Yudaya taae xun. I nɔma lude jama ya ma, xa na mu a ra i nɔma sigade i wama dɛnnaxɛ xɔn.» Sɔɔri xunyi naxa baloe nun bunse fi a ma, a naxa a lu a xa siga. ⁶ Annabi Yeremi naxa siga Axikama xa di Gεdalaya xɔn Misipa, a naxa lu jama ya ma naxan nu bara lu bɔxi ma.

⁷ Sɔɔri mangɛ nun sɔɔri naxee nu na bɔxi ma, e naxa a kolon Babilɔn mangɛ nu bara Axikama xa di Gεdalaya ti mangɛ ra bɔxi fari, a man bara tin setare ndee, xɛmɛe, ginɛe, nun die, e xa lu bɔxi ma. ⁸ Netaniya xa di Sumayila, Kareya xa die Yoxanan nun Yonatan, Tanxumɛti xa di Seraya, Efayi Netofaka, nun Makatika xa di Yaasaniya, a nun e xa mixie, e birin naxa siga Gεdalaya xɔn Misipa. ⁹ Axikama xa di Gεdalaya, Safan xa mamadi, naxa a kali e tan nun e xa mixie bε, «Wo naxa siike Kalidikae rabatufe ra. Wo xa lu be, wo xa Babilɔn mangɛ rabatu alako fe birin xa sɔɔnɛya wo bε. ¹⁰ N tan xa lu be Misipa, n xa Kalidikae rabatu naxee n lima be. Wo tan xa nu wɛni bogie ba, sogofure bogi see, nun ture. Wo xa sabati wo xa taae kui.»

¹¹ Yuwifi naxee nu na Mowaba, Amoni, Edon, nun yire gbɛtε, e naxa a kolon a Babilɔn mangɛ nu bara jama dɔnχɔɛ lu Yudaya Axikama xa di Gεdalaya, Safan xa mamadi xa yaamari bun ma. ¹² E naxa gibilen Yudaya Gεdalaya xɔnɛ Misipa, kelife boxie ma e nu bara yensen yɛ dɛnnaxɛ. E naxa wɛni bogi begbe ba, a nun sogofure bogi se wuyaxie.

¹³ Kareya xa die Yoxanan nun sɔɔri yareratie naxee nu noxunxi wula i, e naxa siga Gεdalaya xɔn Misipa, ¹⁴ e fa a fala a bε, «I bara a kolon a Amoni mangɛ Baali bara Netaniya xa di Sumayila xɛɛ i yire alako a xa i faxa?» Axikama xa di Gεdalaya mu la e ra. ¹⁵ Kareya xa die Yoxanan naxa a fala Gεdalaya bε gundo ra Misipa, «I xa tin n xa Netaniya xa di Sumayila faxa. Mixi yo mu a kolonma. Munfe ra i a luma a xa i faxa? Munfe ra a luxi Yudayahkae naxee na i sɛɛti ma e xa yensen yɛ?» ¹⁶ Axikama xa di Gεdalaya naxa Kareya xa di Yoxanan yaabi, «I naxa na raba. I naxan falafe Sumayila xun ma na ki, wule na a ra.»

41

Gεdalaya faxa ki

¹ Kike soloferne nde, Netaniya xa di Sumayila, Elisama xa mamadi, mangɛ xa kuntigi nde naxan fatanxi mangɛ bɔnsɔɛ ra, a naxa siga Axikama xa di Gεdalaya yire Misipa, a nun kuntigi fu. E to gε dɛgɛde yire keren, ² Netaniya xa di Sumayila nun a xa mixi fu, e naxa Axikama xa di Gεdalaya faxa santidɛgɛma ra. Safan xa mamadi Gεdalaya, Babilɔn mangɛ nu bara naxan dɔcɔxɔ mangɛ ra, a faxa na ki nɛ. ³ Sumayila naxa Yuwifie nun Kalidi sɔɔrie birin faxa naxee nu na Gεdalaya fe ma.

⁴ Na waxati mixi yo mu a kolon Gεdalaya nu bara faxa. Na kuye iba, ⁵ mixi tongo solomasaxan naxa fa kelife Sikemi, Silo, nun Samari. E dɛ xabe nu bixi, e xa dugie ibɔɔxi, e fate nu maxabaxi. E fa sɛrɛxɛe nun surayi nan na Alatala xa banxi yire. ⁶ Netaniya xa di Sumayila naxa mini Misipa e ralande. E nu na wafe. A naxa a fala a bε, «Wo fa Axikama xa di Gεdalaya yire.» ⁷ E to taa tagi li, Netaniya xa di Sumayila nun a xa mixie naxa e kɔn naxaba, e fa e woli kɔlɔnyi kui. ⁸ Kɔnɔ mixi fu naxa Sumayila mayandi, «I naxa muxu faxa, barima donse gbegbe na muxu yi ra, a ragataxi wula i, alɔ fundenyi maniyɛ, ture, nun kumi.» Na kui a mu tin e nun e ngaxakerenye faxade. ⁹ Sumayila Gεdalaya xa mixie furee ragoro kɔlɔnyi naxan kui, mangɛ Asa nu bara na ge Isirayila mangɛ Baasa xa fe ra. ¹⁰ Sumayila naxa jama dɔnχɔɛ suxu Misipa, mangɛ xa di ginɛe nun mixi gbɛtɛe, Babilɔn sɔɔri mangɛ Nebusaradan nu bara naxee taxu Axikama xa di Gεdalaya ra. Sumayila naxa e xanin Amonikae xɔn.

¹¹ Kareya xa die Yoxanan nun sɔɔri yareratie naxee nu na a fe ma, e naxa Netaniya xa di Sumayila xa kewali jaaxi kolon. ¹² E naxa mixie malan alako a xa Netaniya xa di Sumayila gere. E naxa a li Gabayon xure xungbe yire. ¹³ Sumayila nu mixi naxee suxuxi Misipa, e to Kareya xa die Yoxanan nun sɔɔri yareratie to, e naxa sɛɛwa, ¹⁴ e naxa keli Sumayila xun ma, e bira Kareya xa die Yoxanan fɔxɔ ra. ¹⁵ Netaniya xa di Sumayila nun a xa mixi solomasaxan naxa e gi Yoxanan ya ra, e siga Amonikae yire.

¹⁶ Kareya xa die Yoxanan nun sɔɔri yareratie naxa Misipa jama dɔnχɔɛ xanin Gabayon, Netaniya xa di Sumayila nu bara naxee suxu. Geresoe, ginɛe, nun mangɛ xa mixie nu na e ya ma. Sumayila nu bara Axikama xa di Gεdalaya faxa. ¹⁷ E naxa jɛrɛ han Kimehami Bɛtɛlɛɛmu sɛɛti ma. E nu na sigafe Misira bɔxi ma, ¹⁸ alako a xa e makuya Kalidikae ra. E nu bara gaaxu e ya ra, barima Netaniya xa di Sumayila nu bara Axikama xa di Gεdalaya faxa, Babilɔn mangɛ nu bara naxan ti mangɛ ra.

42

Annabi Yeremi xa marasi

¹ Soori yareratie, Kareya xa di Yoxanan, Hosaya xa di Yesaniya, nun jama birin keli dimedie ma, sa dəxə forie ra, e naxa siga ² Annabi Yeremi yire, e a fala a bə, «Yandi, i xa i Marigi Alatala maxandi muxu bə, yi jama dənxəsə xa fe ra naxan luxi. Singe muxu nu wuya, kənə yakəsi muxu bara xurun alç i a toxi ki naxə. ³ I Marigi Alatala, a xa kira masen muxu bə muxu jərəema naxan ma.»

⁴ Annabi Yeremi naxa e yaabi, «N bara a mə. N wo Marigi Alatala maxandima wo be alç wo a fala ki naxə. N nəndi birin masenma ne wo be Alatala wo yaabima naxan na.» ⁵ E naxa a fala a bə, «Alatala bara findi muxu xa seede fanyi ra, naxan mu səriyə kanama. Muxu birama i Marigi Alatala xa masenyi nan fəxə ra a naxan falama muxu bə. ⁶ Xa a findi fe jəcxunxi ra, xa a findi fe xərcəxəsə ra, muxu fama ne muxu Marigi Alatala xui rabatude muxu naxan fenxi i saabui ra. Fe birin sooniye yama ne muxu bə xa muxu bira muxu Marigi Alatala waxonfe fəxə ra.»

⁷ Xi fu to dangi, Alatala naxa masenyi ti Annabi Yeremi bə. ⁸ Annabi Yeremi naxa Kareya xa di Yoxanan xili, soori yareratie, nun jama birin kelife dimedie ma, sa dəxə forie ra. ⁹ A naxa a fala e bə, «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya, wo n xəxəxi naxan fəxə ra. ¹⁰ Xa wo lu yi bəxı ma, n wo xun nakelima ne, n mu wo xun nakanama. Wo luma ne alç sansi n naxan sixi, naxan mu talama sənən, barima n naxan nabaxi wo ra, a bara findi nimisə ra n bə. ¹¹ Wo naxa gaaxu Babilən mangə ya ra, naxan wo rəsərənxi. Wo naxa gaaxu a ya ra, barima won birin na a ra, n mu wo sama a sagoe. Alatala xa masenyi nan na ki. ¹² N kinikinima ne wo ma, a fan fa kinikinide wo ma. A fama ne wo ragbilende wo xa bəxı ma.»

¹³ «Kənəcəxa wo a fala, «Muxu tan mu luma be,» xa wo mu wo tuli mati wo Marigi Alatala xui ra, ¹⁴ xa wo a fala, «Ade, muxu sigama ne Misira, gere mu na dənnaxə, gere feri fe xui mu məma dənnaxə, kaamə mu muxu suxuma dənnaxə. Muxu xa sabati mənni,» ¹⁵ awa na kui Isirayila Marigi Alatala bara a masen Yudaya bənsəsə dənxəsə be, «Xa wo natə tongo sigafe ra Misira, xa wo sa sabati na bəxı ma, ¹⁶ santidəgəma wo lima ne naa, wo gaaxuma naxan ya ra. Kaamə wo suxuma, wo kəntəfilixi naxan na. Wo faxama ne Misira bəxı ma. ¹⁷ Naxan birin natə tongoma sabatife ra Misira, e birin faxama ne santidəgəma, kaamə, xa na mu a ra fure jəaaxi ra. Mixi yo mu kisima, mixi yo mu ratangama na jəxankate ma n fama naxan dəxəde e ma. ¹⁸ Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Xa wo sigama Misira, n xənəmə ne wo ma alç n xənəxə Darisalamukae ma ki naxə. Wo gbaloe nan sətəma, wo xili findi konbi wəyənyi ra, wo yaagi, wo mu yi bəxı to sənən.» ¹⁹ Alatala bara a masen wo tan Yudaya dənxəsə be, «Wo naxa siga Misira de! Wo xa n ma masenyi fahaamu a fanyi ra.»»

²⁰ «Wo to n xəsə wo Marigi Alatala maxandide, wo bara tantan. Wo bara a fala n bə, «Muxu Marigi Alatala maxandi muxu bə. Muxu Marigi Alatala naxan masenma muxu bə, i xa nu na fala muxu bə, muxu mu tondima na rabade.» ²¹ To n bara na masenyi ti wo bə, kənə wo mu wama wo tuli matife Alatala xui ra. A naxan masenxi n bə wo xa fe ra, wo mu wama na raməfe. ²² Wo xa a kolon a wo na sabati Misira bəxı ma, wo faxama ne santidəgəma, kaamə, xa na mu a ra fure jəaaxi ra.»

43

Annabi Yeremi xaninfe Misira

¹ Annabi Yeremi to gə Mariyi Alatala xa masenyi tide jama bə, alç Alatala a yamarixi ki naxə, ² Hosaya xa di Asaraya, Kareya xa di Yoxanan, nun yətə igboe gbətəsə, e naxa a fala Annabi Yeremi bə, «I wule! Muxu Marigi Alatala mu i xəxəxi a falafe rə wo naxa sabati Misira. ³ Neriya xa di Baruki tan na i tutunfe alako i xa muxu lu Kalidikae sagoe, e xa muxu faxa, xa na mu a ra e xa muxu xanin Babilən.»

⁴ Kareya xa di Yoxanan, soori yareratie, nun jama, e naxa tondi Marigi xa yaamari ra lufe Yudaya bəxı ma. ⁵ Kareya xa di Yoxanan nun soori yareratie naxa Yudaya jama dənxəsə xanin Misira, naxee nu bara gbilen Yudaya kelife jəamanəe ma e nu yensenxi dənnaxə. ⁶ E naxa xəməe, gine, dimedie, mangə xa di ginəe, nun mixi birin xanin, soori mangə Nebusaradan naxee taxuxi Axikama xa di Gedələyə ra, Safan xa mamadi. Annabi Yeremi nun Neriya xa di Baruki fan nu na e ya ma. ⁷ E to tondi e tuli matide Alatala ra, e naxa jama birin xanin Misira bəxı ma Tapanxəsi.

⁸ Alatala naxa a masen Annabi Yeremi bə Tapanxəsi, ⁹ «Gəmə xungbe ndee sa Misira mangə xa buntunyi tima dənnaxə Tapanxəsi. I xa na raba Yudayakae ya xəri, ¹⁰ i fa yi masenyi ti e bə: «N tan Isirayila Marigi Alatala a niyama ne n ma konyi Babilən mangə Nebukadansari xa a xa kibanyi ti be yi gəmə nəxunxi fari, ¹¹ a fama Misira gerede təmvi naxə. Na kui naxee lan e xa faxa, nee faxama ne. Naxee lan e xa suxu, nee suxuma ne. Naxee lan e xa soxə santidəgəma ra, nee soxəma ne. ¹² N te sama ne Misira xa kuyee xa banxie. Nebukadansari e ganma ne, a kuyee xaninma ne. A nə Misira ra alç xuruse dəmadonyi nəmə a xa dugi ra ki naxə, a fa keli bəşəsə kui. ¹³ A kuye batudee kanama ne Beti Semesi Misira bəxı ma, a Misira kuyee xa banxie ganma ne te ra.»»

44

Misira xa xunnakanə

¹ Masenyi naxan tixi Annabi Yeremi bē Yuwifie xa fe ra, naxee bara sabati Misira bōxi ma, Migidoli, Tapanx̄esi, Nofi, nun Patirosi taa kui: ² «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Wo bara a to n jaxankatae naxan dōx̄o Darisalamu nun Yudaya taa birin ma. To mənni birin kanaxi, mixi yo mu na.

³ Na rakelixi e xa fe jaaxie nan ma, e n naxc̄on naxan na, alō surayi bafe s̄erex̄e ra kuyee bē, a nun kuyee batufe, wo tan nun wo babae mu naxee kolon.

⁴ N bara n ma konyi namijōnm̄e x̄ee wo yire temui birin a falafe ra wo naxa yi kewali raba n naxan x̄onxi.

⁵ Kōnō e mu na ramexi, e mu e tulī matixi na masenyi ra. E mu gibilenxi e xa fe jaaxi fōx̄o ra, e mu baxi surayi ganfe e xa kuyee bē.

⁶ N ma x̄one bara yensen Yudaya taae nun Darisalamu xa kiraem̄a, dēnnax̄e findixi gbaloe ra alō wo a toma ki naxē to.»

⁷ «Na nan a ra Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Munfe ra wo na yi fe jaaxi rabafe wo yētē ra? Wo na a niyafe x̄em̄e, ginēe, dim̄edie, nun diyōrē kerem̄ mu luma Yudaya bōxi ma.

⁸ Wo na n naxc̄onfe wo xa surayi s̄erex̄e ra wo naxan bama kuyee bē Misira bōxi ma, wo wo gi dēnnax̄e. Na kui wo fama nē yaagi sotōde si birin tagi naxee na dunija.

⁹ Wo bara nēemu wo babae xa fe jaaxie ra, Yudaya mangēe xa kewali kobie ra, e xa ginēe xa fe jaaxie ra, wo xa fe jaaxie nun wo xa ginēe xa fe jaaxie ra, e naxan nabaxi Yudaya bōxi ma nun Darisalamu kiraem̄a?

¹⁰ Han to e mu e yētē ragbilenxi n ma, e mu gaaxuxi n ya ra, e mu biraxi n ma s̄eriȳe nun n ma yaamarie fōx̄o ra n naxan fixi wo nun wo babae ma.»

¹¹ «Na nan a ra Isirayila Marigi Alatala bara a masen, n bara natē tongo fe jaaxi rabafe ra wo ra, n xa Yudaya birin sōnō. ¹² Yudayaka dōnx̄e naxee bara natē tongo sabatife ra Misira bōxi ma, e birin faxama nē naa santidegēma nun kaamē ra, kelife dim̄edie ma, a sa dōx̄o forie ra. Santidegēma nun kaamē a niyama nē e xili xa findi konbi wōyēnyi ra, e xa gbaloe nun yaagi sotō.

¹³ N fe rabama nē mixie ra naxee sabatixi Misira bōxi ma, alō n naxan nabaxi Darisalamu santidegēma, kaamē, nun fure jaaxi ra.

¹⁴ Mixi naxee e gixi Misira kelife Yudaya, kerem̄ mu kisima. E nu wama gibilenfe Yudaya bōxi nan ma, kōnō e mu gibilenma sōnō, fo mixi kerem̄ kerem̄.»

¹⁵ X̄em̄e birin naxee nu a kolon e xa ginēe nu surayi bama s̄erex̄e ra alō għebet bē, nun ginē naxee nu na malanyi kui, nun jaama naxan nu sabatixi Misira bōxi ma Patirosi taa kui, e naxa Annabi Yeremi yaabi,

¹⁶ «Muxu mu wama muxu tuli matife yi masenyi ra i naxan masenxi Alatala xili ra.

¹⁷ Muxu wama birafe muxu xa masenyi nan fōx̄o ra. Muxu wama surayi bafe s̄erex̄e ra Koore Mange Gine nan bē, muxu wama minse fan bafe s̄erex̄e ra a tan nan bē, alō muxu nun muxu babae, a nun muxu xa mangēe nun kuntigie a rabaxi ki naxē Yudaya xa taae nun Darisalamu kui. Na waxati baloe nu na muxu yi ra a fanyi ra, muxu nu s̄eewaxi, tōorē yo mu nu na.

¹⁸ Kōnō kabi muxu naxa ba surayi nun minse bafe s̄erex̄e ra Koore Mange Gine bē, se birin naxa jōn muxu yi ra bafe gere nun kaamē ra.

¹⁹ Ginēe man naxa a fala, «Muxu to nu surayi nun minse bama s̄erex̄e ra Koore Mange Gine bē, muxu xa mōrie nu tinma muxu xa taami yailan Mange Gine misaali ra, muxu xa minse ba s̄erex̄e ra a bē.»

²⁰ Annabi Yeremi naxa jaama birin yaabi, x̄em̄e nun ginēe,

²¹ «Wo surayi naxan ganxi Yudaya taae kui nun Darisalamu, wo tan nun wo babae, wo xa mangēe nun wo xa kuntigie, nun jaama birin, Alatala mu kolon sotō xē na ma? Na fe mu luxi xē a bojje kui?

²² Alatala mu nu nōma tinde wo xa fe jaaxie nun wo xa fe xōnxiex ra wo nu luma naxan naba ra. Na kui wo xa bōxi bara kana, a findi għbaloe yire ra. Wo bara yaagi sotō, wo xa mixiee bara faxa alō wo a toma ki naxē to.

²³ Na birin nabaxi nē barima wo bara surayi gan s̄erex̄e ra, na findi yunubi ra Alatala mabiri. Wo mu tin Alatala xui sūxude, wo mu tin jn̄erde a xa seriȳe, a xa yaamari, nun a xa marasi fōx̄o ra. To lōkx̄e wo yi tōorē sotōxi na nan ma.»

²⁴ Annabi Yeremi man naxa a fala jaama nun ginēe bē, «Wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra, wo tan Yudayaka naxee faxi Misira bōxi ma.

²⁵ Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Wo tan nun wo xa ginēe bara natē tongo wo xa wo yētē waxc̄onfe raba. Wo bara a fala, «Muxu wama muxu xa laayidi rakamalife, muxu xa surayi nun minse ba s̄erex̄e ra Koore Mange Gine bē.» Awa, yakosi wo fama na birin nabade alō wo a fala ki naxē.

²⁶ Na kui, wo xa wo tuli mati Alatala xa masenyi ra, wo tan Yudayaka naxee sabatixi Misira bōxi ma.

²⁷ N barā n kalli n xili binyē ra, n tan Alatala, Yudayaka yo naxan sabatixi Misira, a mu n xili falama sōnō, a mu a falama Alatala jippe.

²⁸ Keren keren naxee mu faxama naa, nee kelima nē Misira għbilene ra Yudaya. Kōnō naxee birin kelixi Yudaya alako e xa sabati Misira bōxi ma, e fama nē a kolonde masenyi naxan kamalima, n għe, xa na mu a ra e għe.

²⁹ Alatala xa masenyi nan na ki. Tōnxuma nan ya alako wo xa a kolon n wo jaxankatama nē, n ma masenyi birin kamalima nē.

³⁰ Alatala xa masenyi nan ya: N Misira mangē Hofora luma nē a yaxuie sagoe, naxee wama a faxafe. N a rabama nē alō n Yudaya mangē Sedekija luxi Babilon mangē Nebukadansari sago ki naxē, naxan bara wa a faxafe.»

¹ Yudaya mangɛ Yosiya xa di Yehoyakimi xa mangɛya jne naani nde, Neriya xa di Baruki to Annabi xa masenyi sɛbe kitaabui kui, Annabi Yeremi naxa a fala Baruki bɛ, ² «Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya i tan Baruki bɛ, ³ I bara a fala, **«Toore na n be, barima Alatala bara fe xɔɔxɔɛ dɔɔxɔ n xun ma. N bara tagan a mayandide, malabui yo mu na n be.»»**

⁴ «Alatala naxa a masen n be n xa yi wɔyenyi fala i be, **I bara a to, n naxan birin yailanxi, n na birin kanama ne.** N naxan birin sixi, n na birin talama ne. N na birin nabama ne yi boxi ra. ⁵ Awa, i tan i wama munse xɔn? I naxa fe tofanyi fen, barima n fama ne dunijna birin jaxankatade. N naxan nabama i be, na nan ya: I sigama dɛde, n i luma ne simaya kui. Alatala xa masenyi nan na ki.»»

46

Masenyi Misira be

¹ Alatala xa masenyi nan ya sie xa fe ra:

² «Masenyi nan ya Misira xa fe ra.

Masenyi nan ya Misira mangɛ Neko xa soɔrie xa fe ra, naxee nu na Efirati xure sɛetti ma Karakemisi, Babilɔn mange Nebukadansari e bɔnbo tɛmui naxɛ, Yosiya xa di Yehoyakimi, Yudaya mangɛ xa mangɛya jne naani nde.»

³ «Wo soɔri makantase lanmadie nun a xungbee tongo.

Wo xa wo maso gere xili ma.

⁴ Wo xa soe cɛdɔɔ see yailan.

Soe ragimae, wo xa te soe fari.

Xunyi makantase xa lu wo yi ra,

wo xa tanbɛe suxu wo yi ra,

wo xa sanyi makantase sa wo sanyie ma.»

⁵ «Munse dangife?

E na sɛrɛnfe gaaxui ra, e na gblenfe xanbi.

E xa sɛnbɛmae bara bira, e na gblenfe e gi ra gaaxui kui.

Alatala xa masenyi nan na ki.

⁶ Sɛnbɛmae mu kisima, suusa mixie mu e ratangama.

E birin birama ne kɔɔla ma Efirati xure dɛ ra.»

⁷ Nde tema alɔ Nili xure, naxan ye banbaran xɛ?

⁸ Misira nan tefé alɔ Nili xure naxan ye banbaran xɛ.

A bara a fala,

«N tema ne dunijna birin ma,
n xa taa birin kana, n xa jaamæe sɔntɔ.

⁹ Soe ragimae, wo te!

Soɔri ragisee, wo xa gere ti sɛnbɛ ra!

Etiyopikae nun Putikae gbangbalanyie,
wo xa mini wo xa soɔri makantasee ra!

Lidikæ, wo xa mini xalie ral

¹⁰ Mange Alatala xa gbejɔɔxɔɛ lɔxɔɛ nan ya.

Marigi a gbejɔɔxɔma ne a yaxuie ma santidegɛma ra.

E wuli raminima ne,

a findi sɛrɛxɛ ra Mangɛ Alatala bɛ jaamanɛ ma naxan na kɔɔla ma Efirati mabiri.

¹¹ Misiraka dimedie, wo xa te Galadi mabiri seri fende,
kɔɔnɔ na mu nɔmæ wo rayalande.

¹² Dunijna birin bara wo xa yaagi to,

e bara wo xui mɛ,

barima wo xa soɔrie na e ya isofe e bore ra,

e birin bara bira.

¹³ Alatala xa masenyi nan na ki

Babilɔn mange Nebukadansari xa gere Misira xili ma.»

¹⁴ «Wo xa na masenyi ti Misira bɔxi ma.

Migidoli xa na mɛ, Nofi nun Tapanxɛsi xa na mɛ.

Wo xa a fala, **«Wo keli, wo xa geresose rafala,**

barima santidegema kanyie bara wo rabilin!»
 15 Munfe ra wo xa sɔɔrie mu nɔma e yaxuie ra?
 E mu nɔma barima Alatala nan e rabirafe.

16 Sɔɔri wuyaxie bara bira.
 E bara gbilen a fala ra,
 «Won xa gbilen won xɔnyi,
 won ma mixie na dɛnnaxɛ,
 alako won xa won makuya gere jaaxi ra.»
 17 Mɛnni e fama ne a falade,
 «Misira mange sɛnbɛ mu na,
 a wɔyɛnma ne tun, kɔnɔ a mu fata gere sode.»»

18 «Mangɛ Alatala xa masenyi nan ya,
 Njiŋe.
 Naxan sɛnbɛ gbo alɔ Taboro geya,
 naxan sɛnbɛ gbo alɔ Karemelle geya baa sɛeti ma,
 a na fafe.

19 Misirakae, wo xa kote yailan sigafe ra konyiya kui.
 Nofi findima ne gbaloe yire ra,
 a ganma ne, a xa mixi yo mu kisima.

20 Misira maniya ninge tofanyi ra,
 kɔnɔ tugitugɔnaaxi na fafe kelife kɔola ma a xili ma.

21 Misira xa sɔɔri xɔjɛɛ,
 naxee gere soma kɔbiri xa fe ra,
 e fan gbilenma ne Misira fɔxɔra e siga e gi ra.
 Na gbaloe gbo e bɛ,

e mu nɔma na jaxankatɛ ra.
 22 Misira a gima ne alɔ bɔximase a yaxuie ya ra,
 naxee fama sɛnbɛ ra,
 alɔ beera kanyi naxee fama wondi sɛgede.

23 Alatala xa masenyi nan ya:
 E fama ne na wondi sɛgede, hali a sɛnbɛ gbo.
 E nɔma ne na ra barima e wuya alɔ tugumie.
 24 Misira bara yaagi,
 e bara lu jamanɛ sagoe naxan na kɔɔla ma.»

25 Isirayila Mangɛ Alatala bara a masen,
 «N fama ne Amon Tebeseka jaxankatade.
 N fama ne Misira mangɛ,
 a xa alae nun a xa kuntigie halakide.

N mixi birin tɔɔrɔma ne naxee xaxili tixi Misira mangɛ ra.
 26 N nee luma ne e yaxuie sagoe,
 naxee wama e faxafe,
 alɔ Babilɔn mangɛ Nebukadansari nun a xa mixie.
 Na dangi xanbi, mixi man sabatima ne Misira boxi ma.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

27 «I tan, n ma konyi Yaxuba, i naxa gaaxu.
 Isirayila, i naxa sɛrɛn,
 barima n i rakisima ne jamanɛ makuye ma.
 N i bɔnsɔɛ raminima ne e xa konyiya kui.
 Yaxuba bɔnsɔɛ gbilenma ne,
 e fa lu bɔjɛɛ kui e yaxuie xanbi.
 28 Alatala xa masenyi nan ya:
 I tan, n ma konyi Yaxuba, i naxa gaaxu,
 barima n si birin sɔntɔma ne n wo rayensen yɛ dɛnnaxɛ.
 Konɔ n mu i tan sɔntɔma.
 N i jaxankatama a sɛriye ki nan gbansan ma,
 barima n mu nɔma nɔndi kiiti lude na.»

Masenyi Filisitakae bε

¹ Alatala bara yi masenyi ti Annabi Yeremi bε
 Filisitakae xa fe ra beenu Misira mangε xa Gasa gere.
² «Alatala xa masenyi nan ya:
 Mixi fama nε kelife kɔɔla ma
 naxee luxi alo ye xungbe xure kui,
 naxan banbaranma, a fa taae kana.
 Taakae birin e wa xui raminima nε.
³ Soe nun sɔɔri ragisee xui na taa li,
 babae mu e xa die malima,
 sɛnbɛmae mu sɛnbɛtaree malima.
⁴ Filisitakae gbaloe lɔxɔε bara a li.
 Tire nun Sidɔn mu Filisitakae xa mali sotɔma sɔɔn,
 barima Alatala bara e sɔɔntɔ a nun Kafatorokae.
⁵ Gasa bara kana, Asikalɔn bara a sabari.»

«Mixi naxee luxi fiili ma,
 wo wo yεtε maxabama sunnunyi kui han mun tεmui?
⁶ Wo a falama, «Alatala xa santidεgεma walima han mun tεmui?
 A raso a tεε kui, i bɔjε magorol!
⁷ N xa a fala wo bε, a santidεgεma malabuma di?
 Alatala nan a yamarixi,
 a xa siga han Asikalɔn baa dε ra.
 A xa wali nan na ki.»

Masenyi Mowabakae bε

¹ Isirayila Mange Alatala xa masenyi nan ya:
 «Naxankate na Nebo bε, na taa bara kana.
 Yaagi na Kiriyatayimi bε, na taa bara suxu,
 a xa yire makantaxi bara findi gbaloe magaaxuxi ra.
² Matɔxɔε mu na Mowaba bε sɔɔn.
 Xesibɔnkae luma sunnunyi nan kui.
 Ndee naxε, «Won xa a rajɔn dunijna mixie tagi.»
 Wo tan xaxilitaree, wo fan ma fe jɔɔnma nε,
 santidεgεma na wo fɔxɔ ra.
³ Xoronayimi gbelegbelema nε,
 a birin bara bira, a birin bara kana.
⁴ Mowaba bara kana, a xa die e wa xui raminima.
⁵ E temu nε Luxiti geya fari wa ra.
 Wa xui mεma nε Xoronayimi kira xɔn gbaloe xa fe ra.
⁶ Wo wo gi, wo xa wo nii ratanga,
 wo xa wo nɔxun wula i.
⁷ Wo tan naxee wo xaxili tixi wo xa naafuli ra,
 wo fan suxuma nε.
 Kemosi soma ne konyiya kui,
 a nun a xa sεrεxεdubεe nun a xa kuntigie.
⁸ Taa yo taa fama ne kanade, keren mu kisima.
 E xa daaxae fan kanama nε Alatala xa yaamari saabui ra.
⁹ Mowaba xa a gi alɔ xɔni naxan jɛrsma koore ma.
 A xa taae fama ne kanade, mixi yo mu luma naa.
¹⁰ Dankε na mixi bε naxan mu Alatala xa wali rabama.
 Dankε na mixi bε naxan mu a xa santidεgεma rawalima.»

¹¹ «Kabi a dimedi tεmui, Mowaba bara lu bɔjεsa kui,
 mixi yo mu a tɔɔrɔ,
 mixi yo mu a rasoxi konyiya kui.
 Kabi tεmui xɔnnakuye a naxa lu a yεtε ra.

12 Alatala xa masenyi nan ya:
 Kono lɔ́xɔ́e na fafe, mixie a tɔ́ɔrɔ́ma nɛ, e a xun nakana.
 13 Mowaba yaagima nɛ Kemosi xɔ́n ma,
 alɔ́ Isirayila yaagixi Beteli xɔ́n ma ki naxɛ.
 Singe Isirayila xaxili nu tixi Beteli ra.
 14 Wo nɔ́ma a falade di,
 〈Gbangbalanyi nan muxu ra,
 sɔ́ori gali na muxu yi ra?〉
 15 Mowaba bara kana, a xa taae na ganfe,
 a xa sɛ́getalaе bara faxa.
 Mange xa masenyi nan na ki,
 naxan findixi Mange Alatala ra.»

16 «Mowaba xa gbaloe na fafe,
 a gbe mu luxi a xa tɔ́ɔrɔ́ a jaaxi ra.
 17 Mowaba dɔ́xɔ́booree, wo yo a ma.
 Wo tan naxee a kolon, wo xa maxɔ́rinyi ti,
 〈Munse a niyaxi Mowaba xa mangɛ́ya magaaxuxi xa kana?〉
 18 Dibon, wo wo magoro, wo xa lu bɔ́xi ma,
 barima naxan Mowaba kana,
 a fama nɛ wo xa yire makantaxie fan fɔ́xɔ́ ra.
 19 Arowerikae, wo mame ti kira dɛ́ ra,
 wo xa gi mixi maxɔ́rin, 〈Munse niyaxi?〉
 20 Mowaba bara yaagi a jaaxi ra.
 Wo xa gbelegbele,
 wo xa a fala Arinon xure dɛ́ ra,
 a Mowaba bara kana.»

21 «Kiiti bara jaamanɛ li naxan na Xolon, Yaseri, Mefaati,
 22 Dibon, Nebo, Beti Dibilatayima,
 23 Kiriyatayimi, Beti Gamulu, Beti Meyoni,
 24 Keriyoti, Bosara, nun Mowaba taa birin,
 naxee makɔ́re, naxee makuya.
 25 Mowaba seribe bara kana, Mowaba bara bira.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

26 «Mowaba bara a yɛ́tɛ igbo Alatala ma.
 Na nan na ki fo a xa bira
 alɔ́ mixi siisixi naxan na bɔ́xunfe.
 A xa lu na yaagi kui.
 27 Wo mu yoxi xɛ́ Isirayila ma?
 Wo bara a to muŋɛ́ ti ra?
 Munfe ra wo yoma a ma?
 28 Mowabakae, wo xa wo gi,
 kelife wo xa taae kui sigafe ra geyae fari.
 Wo xa lu alɔ́ ganbɛ́ naxan a tɛ́ sama gɛ́mɛ longori ra.
 29 Muxu bara Mowaba xa yɛ́tɛ igboja kolon.
 A bɔ́ŋɛ́ gbo, a laxi a yɛ́tɛ ra,
 a mu wama marasi xɔ́n, a sondonyi mu fan.
 30 Alatala xa masenyi nan na ki.»

«N a xa yɛ́tɛ igboja kolon,
 kɔ́nɔ́ a mu findima a ra.
 A xa wɔ́yɛ́n xungbe mu kamalima.
 31 Na nan a ra Mowaba mu rafanxi n ma.
 N mu nɔ́ma wɔ́yɛ́n fanyi falade a xa fe ra,
 n ma wɔ́yɛ́nyi xɔ́rɔ́xɔ́ Kire Xaresetikae xa fe ra.
 32 N bara kinikini sansi bilie ma naxee na Sibima,
 sigafe Yaaséri ma.

Wo xa sansie bara Yaaséri baa li, e bara dangi na ra,
kono mixi ndee bara na birin kana.
Wo mu na weni bogi toma sōnōn.

³³ Nēlexinyi nun sēewē mu luma wo xa daaxae sōnōn.

Sēewē bara jōn Mowaba bōxi ma.

Weni mu yailanma jēlexinyi ra sōnōn.

Gere sōnxē gbandsan nan luma naa.

³⁴ Xesibon xa sōnxē Eleyale lima nē,

Yahasikae na mē.

Kelife Sowari ma, sa dōxō Xoronayimi ra han Egelati Selisiya, e birin
na wa xui mēma nē, barima Nimirin xa xuree bara xōri.

³⁵ Alatala xa masenyi nan ya:

N wama Mowaba rajōnfe nē
a nun mixi naxan birin tema kuyee batude yire itexie fari.

³⁶ N bōjē tōcōrōma nē Mowaba bē,

n bōjē tōcōrō Kiriya Xaresetikae bē,
barima e harige bara kana.

³⁷ E bara e xunyi bi, e bara e dē xabe maxaba,
e bara e fate yati maxaba,

e bara sunnun donna ragoro e ma sunnunyi kui.

³⁸ Mowaba banxi birin bara findi jōn yire ra,
barima n bara e kana alō fējē fori.

Alatala xa masenyi nan na ki.

³⁹ Wo xa wo xui ite, Mowaba bara gaaxu,
e bara lu yaagi kui, e dōxōboore birin bara yo e ma.»

⁴⁰ Alatala bara a masen,

«A jērēma nē koore ma alō sēgē, a fa goro Mowaba xun ma.

⁴¹ Keriyoti bara suxu,

a xa yire makantaxie bara kana.

Mowaba sēnbēmae bōjēe bara lu

alō gīnē naxan na di barife.

⁴² Mowaba kanama nē, a mu findima si ra sōnōn,
barima a bara a yētē igbo Alatala ma.

⁴³ Gaaxui luma nē Mowaba bē,
a bira yili kui, a suxu gantanyi ra.

Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁴⁴ «Naxan a gima gaaxui ra, a birama nē yili kui.

Naxan nate yili ra, a suxuma nē gantanyi ra,

barima Mowaba jaxankata waxati bara a li.

⁴⁵ Gi mixie tima nē Xesibon fari, barima e sēnbē bara jōn.

Tē bara so Xesibon, a Mowabaka mixi jaaxie xun nakanama nē.

⁴⁶ Gbaloe na Mowaba bē.

Kemosikae bara lōz,

e xa die bara siga konyiya kui.

⁴⁷ Konō Mowabakae ragbilenma nē waxati rajōnyi.

N bara na nate tongo Mowaba xa fe ra.

Alatala xa masenyi nan na ki.»

Masenyi Amonikae, Edonkae,

Damasikae, Kedarikae, nun Elamakae bē

¹ Alatala bara a masen Amonikae xa fe ra:

«Di mu na Isirayilakae bē?

Kē tongomae mu na e bē?

Munfe ra Amoni mangē Gadi bōxi sōtōxi,

a xa mixie fa lu na taa kui?»

² Alatala xa masenyi nan ya:
 «Л҃ХСЕ fama a lide,
 n fama nE Raaba gerede Amoni боки ma.
 A findima gbaloe yire nan na,
 taa naxee na a rabilinyi e birin gan.
 Na waxati Isirayila man боки masotcma nE
 naxan nu bara ba a yi ra.

³ Хесибон, wo xa wa Ayi бE naxan bara kana.
 Raabakae, wo xa wa, wo xa sunnun donma ragoro wo ma,
 јон fe bara a li.
 Wo xa wo gi тete fari,
 barima wo xa mange bara xanin konyiya kui, a nun serexedubE nun kuntigie.

⁴ Munfe ra wo xaxili tixi wo xa laakE wali ra?
 Munfe ra wo laxi wo yete xa naafuli ra, matandilae?
 Wo a falama, «Нde нома won na?»
 Коно wo сенбе fama nE kanade.

⁵ MangE Alatala xa masenyi nan ya:
 N fama nE wo magaaxude
 a nun wo rabilinyi.
 Wo birin xaninma nE, mixi keren mu kisima.

⁶ Na dangi xanbi, n man Amonikae xun nakelima nE.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁷ Masenyi nan ya Edonkae бE:
 MangE Alatala bara a masen,
 «Лонни mu na Teman сонон?
 Marasi bara јон a xa die ya ma?
 Fahaamui bara kana?
⁸ Wo wo gi, wo xa wo kobe raso.
 Dedankae, wo xa wo нокхун geyae fari,
 barima n fama nE Esayu xa gbaloe ra.
 А янаката waxati bara a li.
⁹ Naxee fama wo xa bogise bade, e mu sese luma naa.
 Naxee fama wo mujnade,
 e se birin kanama nE ало e wama a хон ma ki naxE.
¹⁰ N fama nE se birin bade Esayu yi ra.
 A mu нома a нокхунде, barima n na yire birin kolon.
 А бенсе, a ngaxakerenyie, nun a докхоборе,
 e birin xun наканама nE, e birin лоE.
¹¹ Wo xa kiridie lu na, n tan nan fama e balode.
 Wo xa кајне ginE xa e xaxili ti n tan nan na.
¹² Alatala bara a masen:
 Hali naxan mu fe jaaxi rabaxi, a fama nE тоорде.
 Wo tan naxee fe jaaxi rabaxi, a mu lanma xE wo fan xa тоор?
 Wo тоорма nE.»

¹³ Alatala xa masenyi nan ya:
 «N bara n kali n yete ra,
 Bosara kanama nE, a yaagi сото.
 Bosara nun a rabilinyi danke nan сотома,
 naa fa findi gbaloe yire ra.»

¹⁴ Alatala bara xibaaru fi n ma,
 a bara xeeerae xee si birin ma:
 «Wo xa fa, wo xa wo malan,
 wo xa gere ti.»

¹⁵ A naxE Edonkae бE, «N bara wo xurun sie ya ma,
 wo bara yaagi сото adamatadie tagi.

¹⁶ Wo xa yete igboja, wo xa боянте bara wo yanfa.
 Wo tan naxee sabatixi geyae fari,

wo tan naxee xa banxie na yire itexi alo səgə təs,
n wo rabirama nə.
Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹⁷ «Edon findima nə gbaloe yire ra.

Dangi mixie də ixarama nə,
e kaaba na jnaxankate tofe ra.

¹⁸ Alatala bara a masen wo bə,
wo xun nakanama nə
alo Sodoma nun Gomora xun nakanaxi ki naxə.

Mixi yo mu luma naa sənən.

¹⁹ N luma nə alo yətə naxan kelima Yurudən xure fə ma,
a siga sube fende yire għetə.

N Edon kerima nə a xɔnyi, n fa mangə sugandixi ti naa.

Nde maniya n na? Nde n nasima?

²⁰ Na kui wo xa a ramə

a Alatala natə naxan tongoxi Edon nun Temankae xili ma.
A e xanimma nə alo xurusee, a fa e xɔnyi kana.

²¹ Dunijna birin fama nə e xa bire kolonde,
na xibaarui rayensen yə han Xulunyumi baa yire.

²² Na ləxəs e yaxuie maniyama səgə nan na
naxan jnərəma koore ma e matofe ra,
e fa dusu Bosara xun na.

Na ləxəs Edon sənbəmae luma nə
alo ginə naxee na di barife.»

²³ Masenyi, naxan masenxi Damasi bə, na nan ya:

«Xamata nun Arapadi bara yaagi,
barima e bara xibaaru jaaxi mə.

E bəjəe bara ramaxa alo morɔnyi naxan na baa ma,
naxan mu nəma a raxarade.

²⁴ Damasi sənbe bara jnən, a wama a gife gaaxui kui.
Kontəfili nun tɔɔre bara a suxu alo ginə naxan na di barife.

²⁵ Na taa tofanyi n nu jnəlexinx naxan na,
na bara findi taa rabejinx ra?

²⁶ Na ləxəs, naa fonikee birama nə taa kui,
naa soċcie fan dundu.

Mangə Alatala xa masenyi nan na ki.

²⁷ N tə sama nə Damasi tətə ma,
Ben Hadada xa yire makantaxi gan.»

²⁸ Masenyi nan ya Kedari nun Xasori xa mangəya xa fe ra,
Babilən mange Nebukadansari naxan gerexi:

Alatala bara a masen,
«Wo keli, wo xa Kedari gere.

Wo xa jnāmane kana naxan na fuge ra.

²⁹ Wo xa e xa kiri banxie, e xa xurusee,
e xa kote birin, nun e xa jnəxcməsuxu.

Wo xa a fala e bə,

«Fe xɔrcxəs na wo life yire birin.»

³⁰ Alatala xa masenyi nan ya:

Xasorikae, wo xa wo gi,
wo xa yili ge wo wo nəxunma dənnaxə,
barima Babilən mange Nebukadansari bara natə tongo wo xa fe ra,
a bara a jnānige a xa wo gere.»

³¹ Alatala bara a masen,

«Wo keli, wo xa si nde gere naxan bəjəe saxi.

A xa naadəe mu balanxi, a yiree mu makantaxi.

A na a kerenyi nan ma.

32 Wo fama nε e xa **χοχօմε** nun e xa xuruse wuyaxie sotode.
 Yi mixi naxee e de xabe seeti bima,
 n e raləema nε foye kui, e xa tɔčɔ yire birin.
 33 Xasori findima nε wulai bare yire ra, gbaloe na dənnaxe.
 Mixi yo mu sabatima mənni sənən.»

34 Alatala nan yi masenyi tixi Annabi Yeremi bε Elama xa fe ra
 Yudaya mangε Sedekiya xa mangεya folə temui:
 35 Mangε Alatala bara a masen,
 «N Elama xa xali kanama nε, naxan findixi a sənbε ra.
 36 N gere tima nε a bε yire birin,
 n xa a ralə foye kui.
 Na gere dangi xanbi, si birin fama nε gi mixi nde sotode kelife Edon.
 37 N fama nε Elamakae rasərənde e yaxuie ya ra
 naxee wama e faxafe.
 N e jaxankatama nε n ma xəne kui,
 n ma sanitdeğəma fa e birin səntode.
 Alatala xa masenyi nan na ki.
 38 N ma kibanyi luma nε Elama,
 n e xa mange nun e xa kuntigie faxa.
 Alatala xa masenyi nan na ki.
 39 Kənč waxati dənəxəs ra,
 n man Edonkae ragbilenma nε kelife konyiya kui.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»

50

Masenyi Babilən bε

1 Alatala xa masenyi a naxan fixi Annabi Yeremi ma Babilənkae xa fe ra,
 naxee na Kalidi bəxi ma.
 2 «Wo xa a fala si birin bε, wo xa e rakolon a ra,
 wo xa tonxuma ti na xa fe ra, wo naxa a noxun.
 Wo xa a fala, «Babilən bara suxu,
 a xa ala kuye Beli nun Merodaki bara yaagi, e bara gaaxu,
 3 barima si nde kelife koołla ma, na tefə e xili ma.
 Si nan a ra naxan findixi gbaloe raba ra,
 mixi yo, sube yo, sese mu luxi sənən, e birin bara e gi.»

4 Alatala xa masenyi nan ya:
 «Na waxati Isirayilakae nun Yudayakae gbilenma nε.
 E fama nε wa ra, e e Mariji Alatala fen.
 5 E maxərinyi tima nε Siyon xa fe ra,
 e e xunti naa ra.
 «Won xεε, won xa saatε xiri won nun Alatala tagi,
 saatε naxan mu nəɛmuma won na sənən.»
 6 N ma jəma nu luxi ne alç xuruse ləxie.
 E kantamae bara e ralə geyae fari.
 E nu te, e nu goro, e mu a kolon e na dədə.
 7 Naxee na e to, e e tɔčɔ.
 E yaxuie bara a fala, «Muxu fəxi mu a ra.
 E yi sotəxi ne barima e bara yunubi raba Alatala ra,
 naxan nu bara tinxinyi masen e bε,
 e babae xaxili nu tixi naxan na.»
 Alatala xa masenyi Isirayilakae bε
 8 «Wo wo gi, wo xa mini Babilən,
 wo mini Kalidi bəxi ra.
 Wo xa lu alç sikətə naxan tixi xurusee ya ra.
 9 N tan yati sie rakelima nε Babilən xili ma, kelife koołla ma.
 E fama nε gere xɔčəxəs tide e bε.
 E xa tanbəe sənbε gbo, e xa gere xənəyama nε.

¹⁰ Kalidi boxi fama nε kanade,
e yaxuie fa e waxɔnse tongode.
Alatala xa masenyi nan na ki.»
Alatala xa masenyi Babilon bε

¹¹ «Iyo, wo xa sεεwa, wo xa jεlεxin,
wo tan naxee bara n kε xun nakana.
Iyo, wo xa tugan ałɔ ningee,
wo xa wo xui ramini ałɔ soee.

¹² Wo nga bara yaagi,
naxan wo barixi a bara lu yaagi kui.
A bara findi si dɔnxɔε ra,
a xa boxi bara findi gbengberenyi ra, yire maxaraxi ra.

¹³ Alatala bara xɔnɔ a ma,
a xa boxi mu rasabatima sɔnɔn.
A bara findi gbaloe yire ra.
Mixi naxan nε dangima naa,
na kanyi dε ixarama nε,
e kaaba na gbaloe ma.»
Alatala xa masenyi Babilon yaxuie bε

¹⁴ «Wo xa ti Babilon ya ra gere ki ma.
Xali kanyie, wo xa tanbεe woli e ma.
Wo xa gere ti sεnbε ra,
barima a bara yunubi raba Alatala ra.

¹⁵ Wo xa sɔnxɔε rate a ma.
A wama a yεtε nan fife wo ma, a xa banxie bara kana,
a xa tεtε bara bira Alatala gbejɔxɔε saabui ra.
Wo fan xa wo gbejɔxɔε.
Wo xa a raba a ra ałɔ a a rabaxi wo ra ki naxε.

¹⁶ Wo xa xεε sae nun xεε xabamae faxa Babilon.
Santidegεma xa a niya e birin xa e gi e xɔnyi ma.

¹⁷ Isirayila luxi nε ałɔ xuruse lɔexi,
yεtε bara naxee keri.
Asiri mange nan singe a tɔrɔ,
Babilon mange fan fa a halaki a dɔnxɔε ra.»

¹⁸ Na nan a ra Isirayila Marigi Alatala a masenxi,
«N Babilon mangε nun a xa jnama jnaxankatama nε
ałɔ n a rabaxi Asiriya mangε ra ki naxε.

¹⁹ N Isirayila ragbilenma nε a xɔnyi,
a xa gɔɔrε man xa lu Karemelle nun Basan,
a xa wasa fe fanyi ra Efirami nun Galadi geyae fari.

²⁰ Alatala xa masenyi nan ya:
Na waxati n diperema nε Isirayila xa yunubie ma,
n diper Yudaya xa yunubie fan ma,
barima n bara mixi dɔnxɔε xa yunubie xafari.»
Alatala xa masenyi Babilon yaxuie bε

²¹ «Wo te Meratayimi boxi ma Pekodikae xili ma.
Wo xa e ratɔn, wo xa n ma yaamari birin nakamali.

²² Gere sɔnɔxɔε na e xa boxi ma, gbaloe na a ra.

²³ Babilon sεnbεma bara kana,
naxan nu luxi ałɔ dεrεma dunija birin kui.
Yakosi a bara findi gbaloe yire ra.

²⁴ N bara Babilon susxu gantanyi ra a mu naxan toxi.
N bara i to, n bara i masɔtɔ barima Ala matandi nan nu i ra.

²⁵ Alatala nan gere soxi Babilon a xa xɔnε kui.
Mangε Alatala na walife Kalidi boxi ma.

²⁶ Dunija birin xa fa Babilon,
wo xa e xa banxie rabi e sansi bogie ragatama dεnnaxε.
Na birin xa ratɔn, sese naxa lu.

27 Wo xa e xa tuurae birin kòn naxaba xuruse kòn naxabama dènnaxè.
 Naxankatè na e bë, e xa kiiti waxati bara a li.
 28 Mixi naxee kelixi Babilòn konyiya kui,
 e na masenyi tife Siyon,
 «Muxu Marigi Alatala bara a gbeñçxò,
 a bara a xa hòròmalingira gbeñçxò.»
 29 Xali kanyie xa fa Babilòn xili ma,
 naxee fata tanbë wolide.
 Wo xa Babilòn nabilin, mixi yo naxa mini.
 Wo xa a xa kewali sare ragbilen a ma,
 wo xa a raba a ra alò a rabaxi mixi gbètè ra ki naxè.
 A bara a yëtë igbo Alatala ma, Isirayila sèniyentò.
 30 Na nan a ra a xa fonikee fama birade taa kui,
 a xa sɔɔrie dundu na temui.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»
Alatala xa masenyi Babilòn bë
 31 «I tan yëtë igboe,
 n xa i jàxankata.
 I xa kiiti lòxòdè bara a li.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»
Alatala xa masenyi
 32 «Na yëtë igboe birama nè, mixi yo mu a rakelima.
 N a xa taae ganma nè, n a rabilinyi birin kana.
 33 Mange Alatala bara a masen,
 Isirayilakae nun Yudayakae na jaxankatè kui.
 Mixi naxee e rasoxi konyiya kui e tondima nè e rabèjinde.
 34 Kònc e xunsarama sènbë gbo, a xili Mangé Alatala.
 A e xun mafalama nè alako e xa bòjèsa sòtò,
 Babilònkae xun xa rakana.
 35 Santidègèma xa Kalidikae faxa,
 a xa Babilònkae, e xa kuntigie, nun e xa karamòxòs sòntò.
 36 Santidègèma xa e xa namìjònmè wule falèe faxa.
 Xaxilitaree nan e ra.
 Santidègèma xa e xa sɔɔrie faxa.
 E xa lu gaaxui kui.
 37 Santidègèma xa e xa soee faxa,
 a xa e xa sɔɔri ragissee kana.
 Santidègèma xa e xa sɔɔri saraxie faxa.
 E xa lu alò ginèe.
 Santidègèma xa e xa naafuli kana, e xa xanin.
 38 E xa xuree xa xorì.
 Kuye bòxi na a ra.
 Kuyee nan mixi madaxuma.
 39 Na nan a ra wulai subee luma naa,
 wulai baree, baratèe, nun xòni jaaxie.
 Mixi yo mu sabatima naa cònc.
 40 A luma nè alo Sodoma nun Gomora Ala naxan kana.
 Mixi mu toma naa, adamadi yo mu sabatima naa.
 Alatala xa masenyi nan na ki.»
 41 «Nama na fafe kelife kòcola ma.
 Si sènbëma na a ra, naxan xa mangé na dunijà yire birin.
 42 Xali nun tanbë na e yi ra.
 E jàaxu, e mu kinikini kolon.
 E xui gbo alò mòrònyi xui.
 E jìerèma soe nan fari, e fata gere ra.
 E na fafe Babilòn nan fòxò ra.
 43 Babilòn mangé to na mè,
 a sènbë naxa kana, a bòjè naxa gaaxu,

alo ginε naxan na di barife.

⁴⁴ N luma nε alo yεtε naxan kelima Yurudεn xure fε ma,
a siga sube fende yire gbεtε.

N Babilon kerima nε a xɔnyi, n fa mangε sugandixi ti a xun.
Nde maniya n na? Nde n nasima?

Nde nɔma n natondide?

⁴⁵ Na kui wo xa wo tulı mati Alatala xa natε ra,
a naxan tongoxi Babilon xili ma,

a naxan Jlanigexi Kalidi xa bɔxi xa fe ra.

A e xaninma nε alo xurusee, a fa e xɔnyi kana.

⁴⁶ Dunijna na a kolon a Babilon bara suxu,
e sεrεnma nε, e fa lu gaaxui kui.»

51

Babilon rajuɔnyi

Alatala xa masenyi

¹ Alatala bara a masen,

«N turunnaade xεεma nε Babilon xili ma,

² turunnaade naxan findixi a yaxuie ra.

E fama nε a rayensende foye kui,

e a harige birin ba a yi ra,

e ti a kanke a yire birin.

³ Xali woli xa a kanke makantase tongo.

A naxa kinikini Babilon sεgεtalaε ma, a xa e sɔnto.

⁴ Kalidika faxaxie toma nε e xa bɔxi ma yire birin,

e rabiraxi kirae ma, e sɔxɔxi a juaaxi ra.»

⁵ «Mangε Alatala mu Isirayila nun Yudaya raboloma,
hali e xa yunubie to bara gbo e ma e xɔnyi Isirayila sεniyεntε ya xɔri.

⁶ Wo xa keli Babilon bɔxi ma.

Kankan xa a yεtε rakisi,

barima Alatala fama nε a gbe jɔxode,

a e sare ragbilen e ma.

⁷ Singe, Alatala nan nu findixi saabui ra Babilon bε,
dunijna birin xa jnaxankata,
e xa madaxu alo siisilae.

⁸ Kɔnɔ yakɔsi a gbe mu luxi a xa bira, a xun xa rakana.

Wo xa a kunfa ba,

wo xa kata seri sɔtɔde a bε alako a xa yalan.»

Isirayilakae xa masenyi

⁹ «Won bara kata Babilon rayalande,

knɔc a mu nɔnεyaxi.

Won xa a lu naa, won xa siga won xɔnyi,

barima a xa yunubie bara gbo yε.

¹⁰ Alatala bara won nakisi tinxinyi ra.

Won xa won Marigi Alatala xa kaabanakoe dεntεgε Siyon.

¹¹ Tanbεe yailan, xali sase rafe.

Alatala bara a niya Mede mangε bɔjεs xa te,

a xa Babilon jnaxankata a Marigi bε.

Alatala gbejɔcxεs nan na ki a xa hɔrɔmɔbanxi xa fe ra.

¹² Wo xa tɔnxuma rate Babilon xa tεtε xili ma,

wo xa sɔɔrie xa wuya, e xa e yεtε yailan gere xili ma.

Alatala fama nε a sago rabade,

a a nate rakamali Babilonkae xili ma.»

Namjɔnɔnmε xa masenyi

¹³ Wo tan Babilonka naafuli kanyi naxee sabatixi xure dε ra,
wo jɔɔn waxati bara a li.

¹⁴ Mange Alatala bara a kali a yεtε xili ra,

«N fama nε sɔɔrie ra wo xili ma,

e wuya alɔ tugumi gali, e fa sɔnxɔε belebele rate.»

15 Alatala dunija daaxi a sənbə nan na,
a xare sa a xa lənni ra,
a koore itala a xa fe kolonyi ra.

16 A na galanyi rabula, tunε ye kelima nε koore ma,
nuxui te bɔxi xun ma.

A seyamakɔnyi raminima tunε,
a foye ramini a kelide.

17 Adamadi findixi xaxilitare nan na naxan mu fahaamui sɔtɔ,
xɛɛma xabui yaagi sɔtɔma nε a xa kuyee saabui ra,
naxee findixi kuye wule pɛngitaree ra.

18 Se fufafu nan na e ra, lənnila yoma naxan ma.

E fama nε pɔnde e xa kiiti waxati.

19 Annabi Yaxuba Marigi tan mu na ki xε,
barima Daali mangε na a ra naxan xili Alatala Sənbəma,
naxan a xa J̄ama daa a yɛtε bε.

Alatala xa masenyi Isirayila bε

20 «I tan findixi n ma geresose nan na,
n sie rayensenma naxan na,
n mangɛya xun nakanama naxan saabui ra,

21 n soe nun a ragima xa fe danma naxan na,
n sɔɔri ragise kanama naxan saabui ra,

22 n xɛmɛ nun ginε sɔntɔma naxan na,
n səgetala nun ginɛdimedi faxama naxan saabui ra,
23 n xurusee nun a dəmadonyie rayensenma naxan na,

n xε sae nun e xa ninge rayensenma naxan saabui ra,
n mangε nun kuntigie rayensenma naxan na.

24 N sare ragbilenma nε Babilən bɔxi nun Babilənkae ma,
e xa fe p̄aaxie xa fe ra e naxan nabaxi Siyon na.

Alatala xa masenyi nan na ki.

25 N tixi i kanke, i tan mangɛya xungbe naxan dunija xun nakana.

Alatala xa masenyi nan na ki.

N na n xɔnye italama nε i xili ma,

n i radin tentenyei ra,

n i findi geya ra naxan kui igeli.

26 Tide yo mu luma i ma sɔnɔn, sese mu tima i xɔnyi.

I mu findima a ra abadan.

Alatala xa masenyi nan na ki.»

27 «Wo xa tɔnxuma rate dunija ma.

Wo xa gere sara xui ramini sie tagi.

Wo xa keli, gere xa ti Babilɔn xili ma.

Mangɛya birin xa fa kelife Ararati, Mini, nun Asikenasi.

Sɔɔri mangε xa sugandi wo ya ma,

wo xa soe xa wuya alɔ tugumi gali.

28 Sie xa fa gere xili ma,

Mede xa mangεe nun a xa kuntigie,
a nun e yamarima J̄amanɛ naxee ma.

29 Babilɔn bɔxi sərɛnma nε tɔɔrε kui,
barima Alatala xa natɛe mu kanama.

Na bɔxi fama nε xun nakanade,
mixi yo mu sabatima mənni sɔnɔn.

30 Babilɔn xa sɔɔrie mu gere tima sɔnɔn,
e luma e xa yire kantaxie nan kui tun.

E sənbə bara j̄ɔn, e fa luxi nε alɔ ginɛe.

E xa banxie birin ganxi, e xa tɛtɛ naadɛ kanaxi.

31 Xɛɛrae lu ra nε fa ra mangɛ xɔnyi,

e a fala a bε a yaxuie bara dənnaxe suxu.

³² E bara xure igiridee suxu,
e bara tε so xεe ra,
Babilon sɔɔrie bara lu gaaxui kui.

³³ N tan Isirayila Marigi Alatala xa masenyi nan ya,
Babilon taa luxi nε alɔ lonyi sansi xɔri boronma dɛnnaxε.

A xa xε xaba tɛmui na fafe..»

Isirayilakae xa masenyi

³⁴ «Babilon Mangε Nebukadansari bara won tɔɔro,
a bara won xaxili ifu,
a bara won lu alɔ bεki igeli.

A luxi nε alɔ sube magaaxuxi naxan bara won don,
naxan luga won na, a won bɔxun.

³⁵ A fe jaaxi naxan nabaxi won tan Siyonkae ra,
na xa gbilen Babilon ma.

A nii naxee baxi Darisalamu,
na sare xa gbilen Babilonkae ma.»

Alatala xa masenyi

³⁶ Na kui Alatala naxε,
«Wo xa a mato, n fama nε wo xun mafalade,
n fa wo gbe cɛcɛde.

N Babilon baa xɔrima nε, n a xa dulonyie xarama nε.

³⁷ Babilon findima nε yire kanaxi ra wulai baree luma dɛnnaxε.

Mixie mu tinma lude na yire magaaxuxi.

³⁸ A xa jnama xaaŋɛxi alɔ yɛtɛe,
e e xui raminima alɔ yɛtɛ yɔrɛ,

³⁹ kɔnɔ e na keli, n e findima siisilae nan na,
naxee yelema han, kɔnɔ e na xi, e mu xunuma sɔnɔn.
Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁴⁰ «N e ragoroma nε alɔ yɛxεε naxee kɔn naxabama,
alɔ yɛxεε nun si kontonyie.

⁴¹ Babilon xungbe, dunijna birin naxan matɔxɔma,
na biraxi di?

Munse a niyaxi a xa findi gbaloe ra sie tagi?

⁴² Baa fama nε a makotode, mɔrɔnyie din a ra.

⁴³ A xa taae bεjɔnim a nε, e findi gbengberenyi ra,
mixi mu sabatima dɛnnaxε.

Hali biyaasilae mu luma naa.

⁴⁴ N e xa kuye Beli jnaxankatama nε,
n fa a niya a xa mixie bεjin a naxee sɔtɔ.

Mixie mu kelima jnamanε ma fafe a batude sɔnɔn.
Babilon xa tɛtɛ birama nε kerenyi ra.»

⁴⁵ «N ma jnama, wo xa keli naa.

Wo xa wo gi, barima Alatala xa xɔnε bulama mɛnni nε.

⁴⁶ Limaniya naxa ba wo yi ra,
wo naxa gaaxu wɔyεnyi ra naxee fama mɛde naa.

Wɔyεnyi luma fala ra nε sɛnbɛmae xa fe ra nun gere xa fe ra.

⁴⁷ Waxati fama a lide n Babilon xa kuyee jnaxankatama tɛmui naxε.
A xa bɔxi birin luma yaagi kui na tɛmui nε,
a xa mixie fa sɔntɔde.

⁴⁸ Na kui koore nun bɔxi fama nε jnɛlexinde a xa bire xa fe ra,
a yaxwie sago ma, yaxui naxee kelixi kɔɔla ma.

Alatala xa masenyi nan na ki.»

Namjɔnɛmɛ xa masenyi

⁴⁹ «Babilon xa bira Isirayilaka mixi faxaxie xa fe ra,
alɔ mixi gbegbe faxaxi dunijna ma ki naxε Babilon bεlɛxε fɔxi ra.

⁵⁰ Wo tan naxee bara wo yɛtɛ ratanga santidɛgɛma ma,
wo naxa dugundi, wo xa siga.

Hali wo na yire makuye,
wo xa ratu Alatala ma, wo **ççççç** xa sa Darisalamu **ççççç**.»
Isirayila xa masenyi

⁵¹ «Won bara yaagi **sötö**, won bara konbi,
won mu **nöma** won xun nakelide **ççççç**,
barima si **gbetëe** bara so yire **seniyenxié** kui Alatala xa **hçrmçbanxi** yire.»
Alatala xa masenyi

⁵² Alatala xa masenyi nan ya,
«N na **gë** Babilon xa kuyee **jaxankatade**,
a xa **jaama** luma wa ra **në** **böxi** birin ma.
⁵³ Hali Babilon xa fe fama **soçneyade** nu,
a xa xunnakeli **sötö**,
n fama **në** a niyade a xa fe birin xa kana.
Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁵⁴ «Xui **ççççç** **minima** Babilon **böxi** ma a xa kanari nan xa fe ra.

⁵⁵ Alatala fama **në** Babilon xun nakanade,
a e xa **ççççç** dan.

E yaxuie dinma **në** e ra alç baa **mörönyie**,
e xui **xaajë** a **jaaxi** ra.

⁵⁶ Kanaritie birama **në** Babilonkae **fööxi** ra,
e e **soçrie** suxu, e e xa xalie igira,
barima Alatala **gbejöççë** tima **në**,
a e sare birin nagbilen e ma.

⁵⁷ N e xa mangëe, kuntigie, lönnilae nun **soçrie** findima siisilae nan na,
naxee luma xi ra abadan,
e mu xunuma fefe ma.

Mangë xa masenyi nan na ki,
naxan xili Alatala **ßenbëma**.»

⁵⁸ «Alatala xa masenyi nan ya,
Babilon xa **tëtë** xungbe birama **në**,
a xa naadë itexie gan,
a xa **jaama** a **yëtë** ratagan fe fufafu ma,
a wali naxan nabaxi, na birin gan **të** ra.»

⁵⁹ Annabi Yeremi to Yudaya mangë Sedekiya mati Babilon a xa mangëya **jë** naani nde ra, a naxa yi masenyi so Neriya xa di Seraya yi ra, naxan findixi Maxaseya xa mamadi ra. ⁶⁰ A nu bara Babilon xa gbaloe xa fe birin **sëbë** **këedì** nde ma, a nu lanma e xa naxee **sötö**. ⁶¹ A naxa a fala Seraya **bë**, «I na Babilon **böxi** li, i xa yi masenyi birin xaran i xui itexi ra. ⁶² Na **tëmui**, i xa a fala, «Alatala, i bara a masen a yi yire birin fama **në** kanade, mixie nun xuruse mu toma be **ççççç**, yi **böxi** fa findi **gbengberenyi** ra.» ⁶³ I na **gë** yi **sëbeli** xarande, i xa a xiri **gëmë** nde ra, i fa na **gëmë** woli Efirati xure **çççra**. ⁶⁴ Na **tëmui** i xa a fala, «Babilon fan dulama na ki **në**, a mu tema **ççççç** gbaloe xa fe ra Alatala naxan nagirixi a ma. A xa **jaama** xun mu rakelima **ççççç**.»

Annabi Yeremi xa masenyi danxi be **në**.

52

Darisalamu birafe

¹ Sedekiya mangëya **sötö** a **jë** **ççççç** nun kerén nan ma, a fa **jë** fu nun kerén mangëya raba Darisalamu. A nga nu findixi Yeremi xa di Xamutali naxan keli Libina ma. ² Sedekiya naxa fe **jaaxi** raba a Marigi Alatala ya **xöri** alç Yehoyakimi nu bara a raba ki naxë. ³ Darisalamu nun Yudaya nu bara fe **ççççç** **sötö** Alatala xa **xöne** xa fe ra. A **rajonyi** Alatala naxa a gblén e **fööxi** ra.

Na **tëmui** Sedekiya naxa mangë Nebukadansari matandi. ⁴ Na kui a xa mangëya **jë** solomanaani nde, kike fu, xi fu nde ra, Babilon mangë Nebukadansari naxa fa a nun a xa **soçri** gali ra Darisalamu gere xili ma. E naxa yonkin taa rabilinyi ra, e se nde ti alako e xa nö tede **tëtë** fari. ⁵ Taa naxa lu suxii kui han mangë Sedekiya xa mangëya **jë** fu nun kerén nde ra.

⁶ Kike naani nde xi solomanaani nde ra, kaame nu bara **ßenbë** **sötö** taa kui, donse yo mu nu na **jaama** yi ra **ççççç**. ⁷ Taa **tëtë** to kana, **soçrie** naxa e gi naadë ra naxan na **tëtë** firinyie tagi, mangë xa malabude fe ma, e fa siga Araba fili ma. Kalidikae nu yonkinxi taa rabilinyi.

⁸ Kalidikae to taa sōōrie to e gi ra, e naxa bira e xa mange fōxō ra, e fa a susu Yeriko fiili ma. Mange xa sōōrie naxa e gi a xun ma, e yensen ye. ⁹ Kalidikae naxa mange suxu, e a xanin Babilōn mange xōn ma Ribila a makiitife ra. ¹⁰ E naxa Sedekiye xa die kōn naxaba a ya xōri, e fa a tan yae kana. ¹¹ Na dangi xanbi, Babilōn mange naxa a xiri wure gbeeli yōlōnxōnyi ra, a a xanin Babilōn. Mēnni a naxa lu geeli kui han a faxa temui naxe.

¹² Kike suuli nde xi fu nde ra, Nebukadansari xa mangēya jē fu nun solomanaani nde Babilōn xun ma, Nebusaradan Babilōn mange xa sōōri xunyi naxa siga Darisalamu. ¹³ A naxa Alatala xa banxi, mange xa banxi, nun Darisalamu banxi xungbe birin gan. ¹⁴ Kalidikae xa sōōri naxee nu na a fōxō ra, e naxa tētē rabira naxan nu Darisalamu rabilinxi. ¹⁵ Nebusaradan, Babilōn sōōri mange naxa Darisalamu jāma dōnxōee xanin Babilōn, alo setaree, walikēe, nun mixi naxee e yētē so Babilōn mange yi ra.

¹⁶ Kōnč a naxa tin setare ndee tan xa lu naa, e xa nu bōxi rawali, e nu wēni bilie si.

¹⁷ Kalidikae naxa see tongo naxee yailanxi wure gbeeli ra, e e raxunu alako e xa na wure gbeeli xanin Babilōn. Na kui, e naxa kinki firin, ye sase xungbe, nun a dōxōdee kana. ¹⁸ E naxa Alatala xa banxi tundee, pelie, finēe, tōnbilie, nun yirabase birin tongo, naxee nu yailanxi wure gbeeli ra. ¹⁹ A naxa yirabasee nun pōōtie fan birin tongo naxee nu yailanxi xēēma nun gbeti ra. ²⁰ Banxi kinki firinyie, ye sase xungbe naxan xili «baa», a dōxōde fu nun firinyi naxee nu na a bun ma, e masolixi tuurae ra, Sulemani naxee yailan Alatala xa banxi be, na birin findixi wure gbeeli gbegbe nan na, naxan xasabi mu nu nōma kolonde. ²¹ Na banxi kinki firinyie xa maiteya nu nōngōn ya fu nun solomasakan lima, e rabilinyi nu nōngōn ya fu nun firin lima. Nee nu yailanxi wure gbeeli nan na naxan tilinyi suxui tagi lima, e kui igelixi. ²² Na kinki xunyie nu yailanxi wure gbeeli nan na, e masoli kōōbe bogi maniyēe ra. Nee xa maiteya nu nōngōn ya suulli lima. ²³ Kōōbe bogi maniyēe tongo solomanaani nun senni nu na tandee mabiri, naani nu na banxi kui mabiri, naxee birin nalanxi lan kēmē ma.

²⁴ Babilōn sōōri mange naxa sērēxēdubē kuntigi Seraya, sērēxēdubē firin nde Sefaniya, nun hōrōmōbanxi naadē makantē saxanyie xanin a xun ma. ²⁵ A naxa yi mixi xungbee fan xanin: sōōri mange, mange rasima solofera naxee toxi taa kui, kuntigi nde naxan nu sōōrié sugandima, nun na taakae mixi tongo senni. ²⁶ Babilōn sōōri mange Nebusaradan naxa na mixi birin xanin Babilōn mange xōn ma Ribila. ²⁷ Babilōn mange naxa e faxa Ribila, Xamata bōxi ma. Yudayakae tongoxi e xa bōxi ma na ki ne.

²⁸ Mixi xasabi nan ya Nebukadansari naxan xanin konyiya kui Babilōn bōxi ma:

A xa mangēya jē solofera nde, Yudayaka mixi wulu saxan mixi mōxōjēn nun saxan.

²⁹ A xa mangēya jē fu nun solomasakan nde, Darisalamuka mixi kēmē solomasakan, mixi tongo saxan nun firin.

³⁰ A xa mangēya jē mōxōjēn nun saxan nde, Yudayaka mixi kēmē solofera, mixi tongo naani nun suulli.

Na birin lanxi mixi wulu naani, mixi kēmē senni nan ma.

³¹ Yudaya mange Yehoyakini xa sigē jē tongo saxan nun solofera nde ra Babilōn bōxi ma, a kike fu nun firin nde, xi mōxōjēn nun suulli nde ra, Efilii Merodaki naxa findi Babilōn mange ra, a fa Yudaya mange Yehoyakini ramini geeli. ³² A naxa hinne a ra, a a xa kibanyi radangi mange gbetēe ra, a tan nun naxee nu a ra Babilōn bōxi ma. ³³ Yehoyakini naxa a xa geelimani sosée masara, a nu fa a dege mange xa teebili ra tēmui birin. ³⁴ Babilōn mange naxa a cōcūl sa a xa fe xōn ma a fanyi ra, a naxa a ki a xa simaya birin kui.

Ala xa masenyi firin nde Annabi Yeremi bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yeremi naxa kitaabui firin sεbe. Keren xili "Ala xa masenyi Annabi Yeremi bε." Boore xili, "Ala xa masenyi firin nde Annabi Yeremi bε." E xa masenyi maniya. E sεbe waxati, Isirayila yaxuie nu na nofe Yudaya nun a xa mangε taa Darisalamu ra. Alatala yati nu bara na ragiri e xa yunubie xa fe ra. Na jaxankate nu xɔrɔx a gbe ra barima a nu fatanxi Ala xa xɔnε nan na.

Na kui won nɔma sεriyε saxan tote. A singe, yunubi mu rafan Ala ma. Ala to sεniyεnxı, a mu nɔma lande sεniyεntarejna ma. Fo adama xa a fahaamu a yunubi rajaaxu Ala ma, barima a mu findixi a yuge sεniyεnxı ra.

A firin nde, Ala yunubi sare ragbilenma nε yunubitɔε ma. Ala to tinxinxi, a mu nɔma a lude yunubitɔε mu a xa fe jaaxi sare sɔtɔ. Alatala xa tinxinxi a niyama nε mixi xa e yunubi sare sɔtɔ. Ala mu nɔma gibilende na tinxinxi foɔx ra.

A saxan nde, Ala wama yunubitɔε rakisife. Ala to mixi xanuxi, a fe birin nabama nε alako a xa adama matinxin, a xa a xa yunubie xafari, a xa a rakisi a xa xanunteya saabui ra. Yi masenyi, naxan toma Annabi Yeremi xa sεbeli tagi (Sora 3:21-32), a sεnbε gbo.

Ala xa won mali na sεriyε birin fahaamude. Amina.

Ala xa masenyi firin nde Annabi Yeremi bε

*Darisalamu xa jɔnyi bεstı
Annabi Yeremi xa masenyi*

¹ Munse Darisalamu sɔtɔxi?
Singe mixi nu wuya,
kono yakɔsi e mu wuya.
A bara lu alo kaajε gine.
Singe a xili nu xungbo jamanε tagi,
a findi mangε taa nan na e ya ma,
kɔnɔ yakɔsi a na konyiya kui.

² Kɔε birin a wafe,
a yaye nu a xεrεe maxa.
A xanuntenye mu na sɔnɔn naxee a madunduma.
A booree birin bara a yanfa, e findi a yaxuie ra.

³ E bara Yuda bɔnsɔε xanin konyiya kui,
e a rayaagi.
Yakɔsi a dɔxɔxi sie tagi, malabui yo mu na a bε.
A yaxuie a tɔɔrɔma.

⁴ Mixi yo mu na Siyon kiraε xɔn ma sɔnɔn, sigafe salide.
Siyon xa naadεe birin bara kana,
a xa sεrεxεdubεe tɔɔrɔfe,
a xa ginεdimεdie sunnunfe.
Siyon na fe xɔnε nan kui.

⁵ A yaxuie bara nɔ a ra, e fa lu bɔjεsa kui.
Alatala na ragirixi, Siyon xa fe jiaxie nan ma fe ra.
A gerefæe bara a xa die xanin konyiya kui.

⁶ Siyon sεnbε birin bara kana.
A xa kuntigie bara lu alo xeli,
naxee mu jnooge toma,
naxee bara tagan koyinma ya ra.

⁷ Darisalamu xa yağı nun a xa kui ifui kui,
a bara a majoɔxun a xa se fanyie birin xa fe,
naxee nu na a yi ra tεmui dangixi.
A xa jıama to sa a gerefæe bεlεxε,
a malima yo mu nu na.

A yaxuie naxa yele a xa kasare ma.

⁸ Darisalamu xa yunubi bara gbo,
a bara findi sεniyεntare ra.

Naxee birin nu a matɔxɔma,
e na yofe a ma yakɔsi.

A bara lu alɔ mixi mageli,
a yaagi, a fa a yɛtɛ nɔcxun.

⁹ Nɔcxɛ nu na a xa dugi ma,
kɔɔc a mu a mafɔcxun a xa fe rajɔnyi ma.

Kasarɛ naxan a masɔtɔ, a magaaxu.

Mixi yo mu na, naxan a madunduma.

Siyon xa masenyi

«Alatala, n ma marayaagi mato,
barima n yaxuie bara xunnakeli sɔtɔ.»

Annabi Yeremi xa masenyi

¹⁰ A yaxuie bara a xa se fanyi birin tongo.

A si gbɛtɛe to nɛ so ra a xa salide kui,
naxee mu daxa e xa so naa.

¹¹ A xa jnama birin bara kɔntɔfili baloe fende.

E bara e xa naafuli birin masara donse ra, alako e xa balo.

Siyon xa masenyi

«Alatala, n ma yaagi mato.

¹² Ala xa dangi mixi ratanga na fe mɔɔli ma.

Wo a mato xa n ma tɔɔrɛ maniyɛ na fe ra,

Alatala naxan dɔɔxɔxi n ma a xa xɔnɛ kui.

¹³ A bara tɛ ragoro kelife koore, naxan bara n fate gan.

A bara gantanyi ti n bɛ, a yɛlɛ itala n santide.

A bara n nabira boxi, a n halakixi lu naa.

¹⁴ A bara n ma yunubie sare sa n kɔn ma alɔ karafoe.

A bara n sɛnbɛ xun nakana.

Alatala bara n sa n yaxuie bɛlɛxɛ, naxee sɛnbɛ gbo n bɛ.

¹⁵ A bara n ma geresoe birin matutun, naxee nu na n bɛ.

A bara n yaxuie maxili,

alako e xa n ma fonikee sɛnbɛ kana.

Alatala bara Yuda bɔnsɔɛ xa di halaki a jaaxi ra.

¹⁶ N na wafe yi tɔɔrɛ nan ma, n yaye raminima e bɛ.

Naxan n madunduma, a gbilen limaniya fi ra n ma.

Na bara makuya n na.

N ma die bara halaki,

barima yaxui sɛnbɛ nu gbo n bɛ.

¹⁷ Siyon bara a bɛlɛxɛe itala,

kɔnɔ mixi yo mu na naxan a madunduma.

Alatala bara yaamari fi Yaxuba dɔɔxɔbooree xa findi a gerefæ ra.

Darisalamu bara findi sɛniyɛntare ra e tagi.

¹⁸ Alatala xa maragiri tinxin,

barima n bara a xa yaamarie matandi.

Wo tan si birin, wo wo tuli mati,

wo xa n ma tɔɔrɛ mato.

N ma ginɛdimɛdie nun n ma fonike xɛmɛe birin bara xanin konyiya kui.

¹⁹ N bara n xanuntenyie xili, kɔnɔ e bara n yanfa.

N ma sɛrɛxɛdubɛe nun n ma forie bara faxa taa kui.

E faxi donse fende naxan nɔma sɛnbɛ di fide e ma.

²⁰ Alatala, n ma tɔɔrɛ mato.

N bɔjɛ mu rafanxi n ma,

barima n a kolon n mɛɛ nɛ i xa sɛriyɛ ra,

n findi matandila yati nan na.

Santidegɛma mixi sɔntɔ taa fari ma,

fure jaaxi mixi faxama taa kui.

²¹ Mixie bara n wa xui mɛ,

kɔnɔ mixi yo mu na naxan n madunduma.

N yaxuie birin bara n ma tɔɔrɛ xa fe mɛ,

e bara jɛlɛxin i bɛlɛxɛ foxi ra.

I bara fa lɔxɔɛ ra, i lɔxɔɛ naxan ma fe fala.

A niya n yaxuie fan xa lu alō n tan.
²² I xa e xa jaaxujia birin mato.
 I xa a niya e fan na alō i a niyaxi n na ki naxε,
 n ma fe kobi rabaxi ma.
 N ma kɔntɔfili wuya, n bɔjε tɔɔrɔxi a gbe ra.»

2

*Hɔrɔmɔbanxi xa kane
 Annabi Yeremī xa masenyi*

¹ Alatala xa xɔnε bara a niya
 kuye xa ifɔɔrɔ Darisalamu xun ma.
 A bara barakε ba Isirayila ma.
 A to xɔnɔ, a naxa Isirayila rabolo,
 a nu jɛrɛma jama naxan ya ma.
² Marigi mu kinikini e ma.
 A bara Yaxuba xa banxi birin kana,
 a bara Yudaya taa makantaxie rabira,
 a e xa mangεya masara yaagi ra a xa xɔnε kui.
³ A to xɔnɔ e ma, a bara Isirayila sɛnbε birin kana.
 E yaxuie to nu e ixɛtɛnfe,
 Ala bara tondi Isirayila malide.
 Na xunnakane bara lu alō tε soxi,
 a Yaxuba xa bɔxi birin gan.
⁴ A bara a xa xali suxu won xili ma
 alō won yaxui a rabama ki naxε.
 A bara won bonbo sɛnbε ra
 alō a findi won gerefa nan na.
 A bara won ma mixi birin faxa,
 won nu jɛlɛxinma naxee ra.
 A xa xɔnε bara lu alō tε
 naxan bara so Darisalamu hɔrɔmɔbanxi kui.
⁵ Alatala bara lu alō won yaxui.
 A bara Isirayila nun a xa banxi fanyie birin kana.
 A bara a xa yire makantaxie rabira.
 A bara Yudaya xa kinikini nun sunnunyi xunmasa.
⁶ A bara a sɛnbε ramini na ma,
 a a xa mixie malande kana.
 Alatala bara a niya
 sali xungbe nun malabui lɔxɔε sali xa nɛɛmu Siyon na.
 A bara mangε nun sɛrɛxɛdubε rayagι a xa xɔnε kui.
⁷ Alatala bara makuya a xa sɛrɛxɛbade ra,
 a mɛɛ a xa yire sɛniyɛnxi ra.
 A bara Siyon banxi fanyie sa won yaxui bɛlɛxε.
 Won yaxuie bara gere sɔnxɔε rate Alatala xa banxi kui.
 Na xui nu gbo alō xui naxan itema sali lɔxɔε.
⁸ Alatala nan a jianige a xa Siyon tɛtɛ rabira.
 A mu siikε a rabafe ma.
 A bara tɛtɛ fari nun a bunyi birin nabira.
⁹ A bara taa naadε rabira bɔxi,
 e balandee birin bara kana.
 Mangεe nun kuntigie bara xanin jiamane gbɛtε ma.
 Sɛriyε rabatufe mu na,
 xɛɛraya fan mu na namijionmε bε.
¹⁰ Siyon forie dɔxɔxi bɔxi, e dε bara bobo,
 e bara xube maso e xunyie ma sunnunyi xa fe ra,
 e bara sunnun donmae ragoro e ma.
 Darisalamu gineDIMɛdie bara e xun sin bɔxi.
¹¹ N yaye bara mini han, n bɔjε bara n tɔɔrɔ,
 n sondonyi bara sunnun n ma jama xa gblaoe xa fe ra.

Dim  e nun diy  r  e na faxafe taa kui.

¹² Dim  e a falama e ngae b  ,

«Donse nun minse s  t  ma minden?»

E nu siga tuxunsan na al   mixi max  n  cie,

e bira taa kui kira   ra,

e j  ngi bolon e ngae bele  x  .

¹³ N fa munse falama i b   kore?

Siyon, i maniy   mu na n b  .

N i madunduma di?

I xa j  xankate bara gbo dangi baa ra.

Nde n  ma i rayalande?

¹⁴ I xa namij  nm  e bara wule laamatunyie masen,

e mu i xa yunubi f  ix   i b  ,

alako i naxa fa lu konyiya kui.

E bara wo madaxu wule laamatunyie ra.

¹⁵ Dangi mixi birin e bele  x   b  nb  ma i ma,

e kolim  ma, e e xunyie malintanima Darisalamu xa fe ra.

E a falama, «Singe yi taa tofanyi maniy   mu nu na dunij  ,

k  n  c   yak  si go?»

¹⁶ I yaxuie birin na wo mafalafe,

e kolim  ma, e e j  nyie maximma wo xa fe ra,

e nu a fala, «Won bara e xun nakana

al   won nu wama a x  n ma ki nax  .

Na bara s  n  c  ya won b  .»

¹⁷ Alatala naxan jianige, a na nan nabaxi.

A bara a xa w  y  nyi rakamali,

a naxan masen temui x  nnakuye.

A bara kanari raba, a mu kinikini.

A bara a niya i yaxuie xa i mayele.

A bara i geref  e s  n  b   ragbo ye.

¹⁸ Mixie na wafe Marigi ra e b  j  ne birin na.

Siyon j  ama, yaye ramini al   xure.

I naxa i malabu, i xa wa tun.

¹⁹ Keli, s  n  x  e rate k  e ra.

I b  j  ne rayensen ye al   ye, Marigi ya tote ra.

I bele  x   ti a be i xa die xa simaya xa fe ra,

barima e na halakife kaame ra tunxunyie birin na.

²⁰ Alatala, i ya ti i bara yi niya naxee ra.

A lan gin  e xa e xa die don, e naxee bari?

A lan s  r  ex  dub  e nun namij  nm  e xa faxa Marigi xa h  r  omobanxi kui?

²¹ Fonikee nun x  m  xie, e birin lantanxi b  xi ma taa tunxunyie ra.

N ma gin  dim  die nun n ma s  g  etalae, santid  g  ema bara e birin faxa.

I bara fax   ti i x  n  l  x  e.

I bara e k  n naxaba, I mu kinikini.

²² I bara n yaxuie malan n xili ma,

al   mixie malamma ki nax   sali l  x  e.

Alatala x  n  l  x  e, mixi yo mu lu, mixi fan mu a imini.

N naxee xanu, n naxee ram  ,

n yaxuie bara e birin faxa.

3

T  o  r  e nun Ala xa marafanyi

Annabi Yeremi xa masenyi

¹ Mixi nan n na, naxan bara t  o  r  e kolon Ala xa x  n  e saabui ra.

² A bara n tongo kuye iyalanxi, a n na  r  e dimi kui.

³ A n t  o  r  ma l  x  e birin.

Dany   yo mu na n ma t  o  r  e ma

⁴ A bara n nax  si kelife n xunyi ma sa d  x  fe n sanyie ra.

A bara n x  rie birin magira.

- 5 A bara n tɔɔrɔ, a n nabilin jaxankate ra.
 6 A bara n lu dimi kui alɔ singe ra mixi faxaxie.
 7 A bara n nabilin sansanyi ra,
 a yɔlɔnxɔnyi sa n ma, alako n naxa fa mini.
 8 N bara gbelegbele, n bara xili ti dɛmɛri ra,
 kɔnɔ a bara naade balan n ma maxandi ma.
 9 A bara kira balan n ya ra gɛmɛ belebelee ra,
 a n ti tɔɔrɛ kira xɔn ma.
 10 A bara lu alɔ sube xaajɛ naxan n mamɛfe burunyi,
 alɔ yɛtɛ naxan a nɔxunxi n ya ra.
 11 A bara dunija ixutu n ma, a bara n kana.
 12 A bara a xa xali itala a a xa tanbɛe ti n na.
 13 A to a xa tanbɛe bɛjirin, e naxa n bɔjɛ cɔcsɛ.
 14 N bara findi n ma mixi birin ma mayele se ra,
 lɔxɔɛ birin, e n findima e xa sigie ra.
 15 A bara n naluga jnooge xɔnɛ ra,
 a bara xɔnɛ findi n ma donse ra.
 16 A bara a niya n xa gɛmɛ xɔrie maxin,
 han n pinyie birin bara magira.
 A bara n maboron xube xɔɔra.
 17 A bara bɔjɛsa makuya n na
 han fe fanyi mooli birin bara nɛɛmu n na.
 18 Na nan a toxi n bara a fala,
 «N ma fe bara kana.
 Alatala bara n kuma se birin na n xaxili nu tixi naxee ra.»
 19 N bara n majɔcxun n ma marayaagi ma,
 n bara n majɔcxun n ma simaya naxasixi ma.
 20 N mu nɔma nɛɛmude n ma tɔɔrɛ ma.
 A xun bara masa han a bara gɛ n kuntinde.
- 21 Kɔnɔ na birin kui, n nan n xaxili tima fe naxan na, a tan nan ya:
 22 Alatala xa hinne mu jɔnma,
 danyi yo mu na a xa xanunteya ma.
 23 A gblenma a ra gɛɛsɛgɛ yo gɛɛsɛgɛ.
 «Alatala, i mu mɛɛma i xa mixie ra abadan!»
 24 N a kolon n bɔjɛ kui,
 Alatala nan na n harige ra.
 N xaxili tixi a tan nan na.
- 25 Alatala fe fanyi rabama a fenma bɛ,
 naxan xaxili tixi a ra.
 26 Mixi lan a xa sabari Alatala ya i naxan fama a rakaside.
 27 A lanma adama xa tɔɔrɛ kolon a fonike tɛmui.
 28 A xa dundu, a xa dɔxɔ a xati ma,
 barima Alatala nan a ragirixi a ma.
 29 A xa a xun sin bɔxi, tɛmunde Ala fama nɛ a xa dubɛ suxude.
 30 A xa a xɛrɛ ti mixi bɛ, naxan a ragarinma,
 a xa tin na yaagi ra.
 31 Marigi mu mixi ratutunma abadan.
- 32 A na mixi nde tɔɔrɔ, a man fama nɛ hinnde a ra a xa fonisireya kui.
 33 A waxɔnfɛ xa mu a ra,
 a xa mixi rayaagi, a xa ibunadama tɔɔrɔ.
 34 Mixi na geelimanie tɔɔrɔ a jaaxi ra bɔxi kui,
 35 e na tinxitareya raba mixi ra Ala Xungbe ya i,
 36 e na mixi tɔɔrɛgɛ a makiiti tɛmui,
 Alatala mu a birin toma xɛ?
- 37 Nde nɔma fe ra, xa Ala xa mu a ragirixi?
 38 Fe fanyi nun fe jaaxi, a birin mu kelima Ala Xungbe xui xa ma?

³⁹ Munfe ra ibunadama a mawama,
xa a tɔɔrɛ sɔɔtɔ a yetɛ xa yunubi saabui ra?

⁴⁰ Won xa won jere ki mato, won xa a igbe,
won xa gibil Alatala ma.

⁴¹ Won xa Ala maxandi won bɔjɛ birin na,
won xa won bɛlɛxɛ ite Ala bɛ naxan na koore ma.

Nama xa Ala maxandi

⁴² «Muxu xa yunubi nun matandi bara gbo,
i fan mu djiɛxi muxu ma.

⁴³ I xa bɔjɛ xɔnɛ bara lu muxu fɔxɔ ra,
i bara faxe ti, i mu kinikini.

⁴⁴ I bara nuxui ti won tagi,
alako muxu xa maxandi naxa i li.

⁴⁵ I bara muxu findi suuti ra jamanɛ tagi.

⁴⁶ Muxu yaxuie birin bara e de ibi muxu xili ma.

⁴⁷ Gaaxui nun bɔjɛ mini bara nɔ muxu ra,
muxu xa fe findixi kanari nun gbaloe nan tun na.

⁴⁸ N ya suusama yaye ra, n ma mixie xa gbaloe xa fe ra.

⁴⁹ Danyi yo mu na n wafe ma, malabui yo mu na n bɛ,

⁵⁰ han beenun Alatala xa a ya ragoro won ma.

⁵¹ N bara kinikini ginedimedie xa tɔɔrɛ ma.»

Annabi Yeremi xa Ala maxandi

⁵² Mixie bara n keri ałɔ xɔni,
hali n mu fe jaaxi yo rabaxi e ra.

⁵³ E bara n nagoro kɔłonyi kui,
e nu fa gɛmɛe ragoro n ma.

⁵⁴ Ye to din n xun na,
n naxa a fala, «N bara lɔɛ!»

⁵⁵ N naxa i tan Alatala xili kɔłonyi gbaata ma.

⁵⁶ I fan naxa n xui mɛ n to a fala,
«I naxa tondi n xui ramɛde. Yandi, n mali.»

⁵⁷ N to i maxandi, i naxa i maso n na, i a fala n bɛ,
«I naxa gaaxu.»

⁵⁸ Alatala, i bara n ma fe suxu, i bara n nii rakisi.

⁵⁹ Alatala, i a taxi e fe naxee niyaxi n na.

I xa n ma nɔndi makɛnɛn.

⁶⁰ I bara a to e kɔnkɔxi n ma ki naxɛ,
e yanfanteya naxan birin xirima n xun ma.

⁶¹ Alatala, i bara e xui mɛ konbi ti ra,
e yanfanteya naxan birin xirima n xun ma.

⁶² N gerefae xa wɔyenyi nun e xa majɔçxunyi na n tan nan fɔxɔ ra lɔxɔɛ birin.

⁶³ A mato, xa e dɔçxɔxi, xa e tixi,
e n tan nan findixi e xa sigie ra.

⁶⁴ Alatala, i xa n gbejɔçxɔ e ma.

E naxan niyaxi n na, i xa na ragbilen e ma.

⁶⁵ I xa e xaxili dɔñnxu, i e danka, barakatareja xa bira e fɔxɔ ra.

⁶⁶ Alatala, i xa bɔjɛ xɔnɛ xa lu e fɔxɔ ra,
i xa e ba dunijna bɛnde fupi fari.

Darisalamu jama xa jaxankate

¹ Xεɛma mu yilemma sɔɔnɔ, a mu sɛniyɛn.

GeVɛ tofanyie bara ralantan yɛ taa tunxunyie birin na.

² Siyon die tide nu gbo ałɔ xεɛma,

kɔnɔ yækɔsi e tide bara xurun

ałɔ fɛjɛe naxee yailanxi bɛnde ra.

³ Hali wulabare gine xijɛ firma a xa die ma,

kɔnɔ n ma jama bara lu ałɔ dingɛ naxee mu mixija rakamalixi.

E kobi ałɔ sege.

- ⁴ Kaamε bara a niya, diyօrε nεnyi bara kankan a naxare.
Dimεe taami maxօrinma, kono mixi yo mu e kima.
- ⁵ Naxee nu donse fanyi donna, kaamε bara e rabira taa kui.
Naxee ramoxi fe fanyi kui,
e fa na nooge nan yegelenfe e bεlεxεe ra.
- ⁶ N ma jnama xa jnaxankate bara gbo dangife Sodomakae gbe ra,
naxee halaki ya magirε keren kui, mixi keren belεxε mu din e ra.
- ⁷ E xa mangεdie nu tofan dangi xεxεma ra,
e nu fiixε dangi xijε ra.
E fate rayabu alo ye xօora sinbonyi,
e yatagi nu luxi nε alo diyaman.
- ⁸ Kono yakɔsi e fate bara foɔro dangi tige ra,
e mu kolonma taa kui sɔnɔn.
E kiri fatuxi e xօrie ma, a bara xara alo bole.
- ⁹ Naxee faxa santidegεma ra,
e tan nan xun nu rafan dangi mixi birin na kaamε naxee jnaxankatafe.
Kaamεtɔee bara xɔsi, e taganxi,
e mu donse yo sɔtɔma kɔrε.
- ¹⁰ Dingεe, marafanyi nu na naxee bε,
e bara e yεtε xa die jin, e e don,
alako e xa balo alibalawi kui.
- ¹¹ Alatala xa xɔnε bara kamali.
A bara a ralantan yε, a tε xuru Siyon,
naxan bara yire tixie birin gan.
- ¹² Bɔxi mangε mu la a ra,
dunijna mixie sese fan mu la a ra,
xa yaxuie nɔma sode Darisalamu naadεe ra.
- ¹³ Yi gbaloe kelixi a xa namijɔnmεe xa yunubie nan ma,
a nun a xa sεrεxεdubεe xa fe kobi rabaxie ma,
e tan naxee tinxintɔee nii baxi.
- ¹⁴ Kono yakɔsi e jnεrεma taa kui alo dɔnxiie,
mixi yo mu a bεlεxε dimma e ra
barima wuli naxan goroma e ma,
a bara e findi sεniyεntaree ra.
- ¹⁵ Mixie luma gbelegbele ra,
«Wo keli be! Wo tan mixi sεniyεntaree!
Wo keli be, wo keli be! Wo wo makuya muxu ra!»
Na kui e naxa e gi sigafe ra jnamanεe ma.
Naakae fan bara a fala,
«E mu luma muxu xɔnyi kɔrε!»
- ¹⁶ Alatala yεtε yati nan e rayensen yε,
a mu fa a jɔxɔ saxi e xɔn ma sɔnɔn.
A bara binyε ba sεrεxεdubεe yi,
xunnakeli mu na forie be sɔnɔn.
- ¹⁷ Muxu bara mali nde mamε,
kono mixi yo mu fa.
Muxu bara muxu ya ti kira ra han muxu ya bara rafɔro,
kɔnɔ si yo mu fa muxu ratangade.
- ¹⁸ Muxu yaxuie nu muxu jnεrε ki birin toxi,
alako muxu naxa fa mini taa kui.
Muxu xa fe danyi nu bara makɔrε,
lɔxɔsε gbegbe mu nu luxi muxu bε sɔnɔn,
barima muxu xa fe danyi nu bara ge a lide.
- ¹⁹ Muxu kerimae nu xulun dangi sεgεe ra,
naxee na koore ma.
E naxa muxu keri han geyae fari,
e e nɔxun muxu ya ra, e muxu mame burunyi.
- ²⁰ E naxa muxu rakisima fan suxu, Ala xa Mixi Sugandixi.

Won nu bara a fala a xa fe ra,
«Muxu yiriwama nε a niini bun ma jamanε tagi.»

²¹ I tan Edon jama naxan sabatixi Usu bɔxi ma jεlεxin yire,
yakɔsi i na sεewε kui,

kɔnɔ i fan xa kiiti waxati na fafe.

I fama nε jaxankatε nun yaagi sotode.

²² Siyon jama, a gbe mu luxi i xa jaxankatε xa dan.

Ala mu i xa konyiya rabuma,

kɔnɔ i tan Edon jama,

Alatala fama nε i makiitide i xa yunubie ma,

a xa i jaxankata nee xa fe ra.

5

Nama jaxankataxi xa sali

Nama xa Ala maxandi

¹ Alatala, muxu xa tɔrɔε mato, muxu xa yaagi igbe!

² Xɔjεe bara muxu kε tongo.

Mixie bara sabati muxu xa banxie kui,
muxu kolonmae mu naxee ra.

³ Muxu bara findi misikiinε babataree ra,
muxu ngae bara lu ałɔ kaajε ginεe.

⁴ Muxu mu nɔma muxu xa ye minde,
fo muxu xa a sara kɔbirra ra.

Muxu mu nɔma muxu xa yege fan gande,
fo muxu xa a sara.

⁵ Muxu jaxankatamae dɔxɔxi muxu fari.

Muxu bara tagan, malabui yo mu na.

⁶ Muxu bara muxu bεlεxε itala Misira nun Asiriya biri ra,
alako e xa muxu ki taami ra.

⁷ Muxu babae bara yunubi raba,
kɔnɔ e mu na dunijna sɔnɔn.

Muxu tan nan fa e xa fe kobie tɔrɔjɔε xaninfe.

⁸ Konyie nan fa tixi muxu xun ma,
mixi yo mu na naxan muxu bama e yi ra.

⁹ Muxu baloe fenma wula i gaaxui kui,
barima santidegεma kanyie na yire birin.

¹⁰ Kaamε bara muxu suxu.

¹¹ Muxu yaxuie bara e waxɔnfε raba Siyon nun Yudaya ginεdimεdie ra.

¹² E bara kuntigie gbaku wurie ma, e binyε ba forie yi.

¹³ Fonikee mɛngi dinma,
e yege maxanin han yege kote bara bira e ma.

¹⁴ Forie bara ba e malanfe,
fonikee fan bara ba jaxajaxafe.

¹⁵ Muxu bɔjεe bara ba sεewafe,
muxu xa xulunyi bara masara sunnunyi ra.

¹⁶ Xunnakeli bara ba muxu yi,
muxu bara makinikini muxu xa yunubie xa fe ra.

¹⁷ Na nan a toxi, muxu bɔjεe tɔrɔxi,
muxu ya fan bara rafɔrɔ.

¹⁸ Siyon geya bara findi gbengberenyi ra,
a bara findi xulumasee maŋεrεde ra.

¹⁹ Kɔnɔ i tan, Marigi Alatala, i tan nan mangε ra temui birin.

Danyi mu na i xa mangεya ma,
keli lanfanmae ma, sa dɔxɔ lanfanmae birin na.

²⁰ Munfe ra, i fa nεemuxi muxu ma yi mɔɔli ra,
ka i muxu rabεjinma nε muxu xa simaya birin kui?

²¹ Alatala, muxu ragbilen i ma,
muxu xa fa i ma ałɔ a singe.

²² I mεεxi nε muxu ra kerenyi ra?
I mεεma nε muxu ma abadan?

Ala xa masenyi Annabi Esekiyeli bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Esekiyeli findixi Ala xa namijōnme nan na Yudaya bɔxi ma. Ala nu bara natε tongo Yudayakae birin xa xanin konyiya kui Babilon bɔxi ma, alɔ a naxan naba Isirayilakae ra naxee nu sabatixi kɔɔla mabiri. Na birin fatanxi e xa yunubie nan ma.

Ala mu na rabaxi tεmui keren xa ra. A naxa a ragiri Babilonkae xa jama saxan xanin jε fu nun solofera bun ma, beenun e xa Darisalamu kana kerenyi ra. Annabi Esekiyeli nu na jama firin nde ya ma, naxan sabati Babilon.

Na jama a majɔxun nε a e mu buma konyiya kui. E xa diinε mixie nu a falama nε e bε, a e gblenma nε e xɔnyi hεeri kui. Kɔnɔ Ala naxa a masen e bε Annabi Esekiyeli saabui ra, a e mu gblenma mafuren mafuren e xa yunubie xa fe ra. E xa kuye batui nan a niyaxi e xa xanin Babilon bɔxi ma, e xa Ala xa jaxankate xungbe sɔtɔ konyiya kui.

Kɔnɔ Ala xa namijōnme xa masenyi mu danma mənni xε. Annabi Esekiyeli naxa a masen e bε a Ala fama nε kaabananakoe rabade e ragbilenfe ra Darisalamu. A naxε Alatala Xaxili Sεniyεnx fama nε gorode e ma, a a niya e xa tuubi, e man xa Ala xa marafanyi kolon e bojε kui. A ngaxakerenyie gbegbe mu nu laxi na masenyi ra, kɔnɔ ndee naxa e xaxili ti na xibaaru fanyi ra, e e tunnabεxi na kui.

Annabi Esekiyeli naxa a masen e bε, Ala fama a xa hɔrɔmɔbanxi tide a firin nde ra ki naxε. Na tide nu gbo Isirayilakae bε. Babilonkae to e xa salide xungbe kana, e naxa a majɔxun Ala nu bara a rabolo. Yi kitaabui nu a masenma nε e bε a Ala nu bara e rabolo e xa yunubie xa fe ra, kɔnɔ a mu tondima e raminide na jaxankate kui, a e rakisi. Ala tantu, mixi naxan Ala xa hεeri fenma, a a toma nε. Ala sago nan na ki.

Ala xa won mali birade a xa kira fɔxɔ ra, kira naxan won xaninma ariyanna. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Esekiyeli bε

Ala a yεtε masenfe Annabi Esekiyeli bε

¹Nε tongo saxan nde, a kike naani nde, xi suuli nde ra, n nu na Isirayilaka suxuxie ya ma Kebara xure fe ma. Koore naxa rabi, n naxa Ala xa laamatunyi to. ²Na jε nu findixi Yudaya Mange Yehoyakini xa jε suuli nde nan na konyiya kui. Na xi suuli nde ³Alatala naxa masenyi ti n tan sεrεxεdεbε Esekiyeli bε, Busi xa di. N nu na Kalidi bɔxi nan ma Kebara xure fe ma. Alatala xɔnyε nu na n ma.

⁴ N naxa turunnaadε to kelife kɔɔla mabiri, nuxui xungbe yanbama naxan nabilinxi naiyalanyi magaaxuxi ra. A xɔri nu luxi nε alɔ wure raxunuxi. ⁵Daalise naani nu na na tε xɔɔra. E nu maniyaxi xεmεe nan na, ⁶kɔnɔ yatagi naani nun gabutenyi naami nan nu na kankan ma. ⁷E sanwurie nu tinxin, e sanbɔnbolae nu maniyaxi ninge toree nan na naxee yanbaxi alɔ wure gbeeli. ⁸Mixi belexεe nu na e bε e gabutenyiie bun ma e sεtε naanie ma. Yatagie nun gabutenyiie nu na e naani birin ma, ⁹e gabutenyiie nu dɔɔxɔi e bore ra. Na ki e mu nu e ya ragbilenma sigafe ra, e nu siga yare tun.

¹⁰ E yatagie nu na yi ki nε: yatagi adama daaxi, yatagi yεtε daaxi, yatagi ninge daaxi, nun yatagi sεgε daaxi nan nu na kankan bε. ¹¹E yatagie nu na na ki nε. Gabutenyi naani nu na kankan ma. Firin na sεtε keren ma, naxee nu italaxi e bore fe ma. Gabutenyi firin nan fan nu e fatee makotoxi.

¹² Kankan nu biraxi Ala Xaxili nan fɔxɔ ra. Na kui, e mu nu e ya ragbilenma, e nu fa siga yare tun. ¹³Na daalisee lahale n luxi nε alɔ tε wolee nun tε fulefulee. Na tε yanbaxi nu a lintanma na daalisee longori ra alɔ seyamakɔnyie. ¹⁴Na daalisee nu siga e gi ra, e xulun alɔ seyamakɔnyi.

¹⁵ N to nu yi daalisee matofe, n naxa sanyi radigilinxi keren to bɔxi ma kankan sεtε ma. ¹⁶Nee nu yanbama alɔ diyaman, e birin nu maniya. E rafala ki nu luxi nε alɔ sanyi radigilinxi nu na sanyi radigilinxi gbεtε kui. ¹⁷E nε sigama, e nu e jεrεma e sεtε naani nan ma, e mu nu e mafindima e xa jεrε kui. ¹⁸E nu ite, e tofan, e luxi alɔ yae nu na e bε.

¹⁹ Daalisee na e jεrε, e sanyie fan e jεrε. E na te koore ma, e sanyie fan te. ²⁰Ala Xaxili nu siga dεdε, e fan nu birama nε a fɔxɔ ra, a nun e sanyie, barima na daalisee xaxili nu na e sanyie nan kui.

²¹ Na daalisee na siga, e sanyie fan siga. Daalisee na ti, e sanyie fan ti. Daalisee na te koore ma, e sanyi fan te, barima na daalisee xaxili nu na e sanyie nan kui.

²² Koore walaxε tofanyi alɔ diyaman nu italaxi e xun ma. ²³Na daalisee gabutenyi firin nu italaxi e bore sεtε ma, gabutenyi firin nu e fate makotoxi. ²⁴E e jεrε tεmui naxε, xui nde nu minima alɔ baa mɔɔnyi xui, alɔ Ala Sεnbεma xui, alɔ sɔɔri gaali xui. Daalisee na ti, e nu fa e gabutenyiie iso.

²⁵ Na tεmui xui nde naxa mini koore walaxε fari naxan nu na daalisee xun ma, e gabutenyiie isoxi.

²⁶ Se nde nu na na koore walaxε fari naxan nu luxi alɔ kibanyi naxan yailanxi diyaman na. Se nde nu

na kibanyi kui naxan nu maniyaxi adamadi nde ra.²⁷ A kanke nu yanbama alç wure raxunuxi, a sanyie fan nu yanba alç te. Naiyalanyi magaaxuxi nu na a rabilinyi birin ma.²⁸ A yanbe nu luxi ne alç senkui naxan minima koore ma tune furu temui. N to na to, n naxa bira n na n yatagi rafelen boxi ma, n naxa xui nde me.

2

Alatala Annabi Esekiyeli xeefe

¹ Alatala naxa a masen n be, «Adamadi, keli, n xa masenyi ti i be.»² A fefe na woøyenyi fala n be, Xaxili Seniyenxi naxa goro n ma, a n ti n sanyie xun ma. N naxa a xui me a falafe ra n be,³ «I tan adamadi, n tan nan i xeef Isirayilakae ma, naxee bara muruta n ma, kelife e benbae xa temui ma han yi waxati.⁴ N i xeemaa naxee kono, e tulii xocxox. I xa a fala e be, «Alatala yi masenyi nan tixi.»⁵ Bonsœ murutaxi nan e ra, kono e fama ne a kolonde namijonme nde bara lu e ya ma, hali e tondi i xui suxude.⁶ I tan adamadi, i naxa gaaxu e ya ra, i naxa kontofili e xa woøyenyi xa fe ra, hali na birin fa findi toore ra i be, e fa lu alç talie. I naxa gaaxu na bonsœ murutaxi ya ra.⁷ Fo i xa n ma masenyi ti e be, hali e tondi e tulii matide i ra e xa matandi kui.⁸ Kono i tan adamadi, i xa i tulii mati n xui ra, i naxa muruta alo yi bonsœ a rabama ki naxe. I xa i de rabi, i xa donse don n naxan soma i yi ra.»

⁹ Na temui n naxa belexe italaxi nde to n ya i, keedi mafilinxu nu na a kui.¹⁰ A naxa a itala n ya i, sebeli nu tixi a kui nun a fari naxan toore xocxoxe xa fe masenma.

3

Annabi Esekiyeli xa xeeraya

¹ Alatala naxa a masen n be, «Adamadi, i xa yi keedi don, i sa masenyi tife Isirayila bonsœ be.»² Awa, n naxa n de rabi, a naxa na keedi raso n de kui.³ A man naxa a masen n be, «Adamadi, i xa yi keedi birin don n naxan soxi i yi ra.» N to a don, a nu juxun n de i alç kumi.

⁴ Na temui Alatala naxa a masen n be, «Adamadi, siga Isirayila bonsœ yire, i sa n ma masenyi ti e be.⁵ N mu na i xeefje jama xa ma, i mu naxan xa xui xocxoxe meema. N bara i xeet Isirayila bonsœ nan ma.⁶ N mu na i xeefje bonsœ wuyaxi xa ma, i mu naxee xa xui falama, i mu naxee xa xui meema. Xa a sa li n i xeet nee fan ma nu, e i xui suxuma ne keran na.⁷ Kono Isirayila tan mu wama a tulii matife i ra, barima e mu tinma n ma masenyi ra. E xaxili xocxox, matandi bara e boye susu.⁸ Kono n i ya xocxoma ne dangife e tan na, n i xa limaniya xun masama ne.⁹ N a niyama ne i xa i tunnabexi alç fanye, i xa senbe seto naxan xocxox alç gemed. I naxa gaaxu e ya ra, i naxa ifu e ya i de, hali e to findixi bonsœ murutaxi ra.»

¹⁰ Alatala naxa a masen n be, «Adamadi, I tulii mati n ma masenyi ra n naxan masenfe i be. I xa e ragata i boye ma.¹¹ Yakosi i xa siga i xa jama yire, naxan na konyiya kui, i sa woøyen e ra. I xa a fala e be, «Ala xa masenyi nan ya.» Xa e sa e tulii mati ba, xa e mu e tulii mati ba, i tan xa n ma masenyi ti.»

¹² Na temui Alatala Xaxili naxa n tongo, n naxa xui nde me n xanbi ra a falafe ra, «Matçoxe na Alatala no're kanyi be a sabatixi deñmaxel!»¹³ N naxa na daalisee gabutenyie xui me e garinfe e bore ra, a nun e sanyi digilinxie xui. Na senbe gbo.¹⁴ Ala xaxili naxa n nate koore ma, a n xanin. Xone nu bara n boye rate, kono Ala xonye naxa no n na.¹⁵ Na kui n naxa n ma jama li naxan nu na konyiya kui Teli Abibi taa kui Kebara xure fe ma. N naxa xi solofera raba e tagi, n nakorixi kofu.

¹⁶ Xi solofero to dangi, Alatala naxa yi masenyi ti n be, a naxe,¹⁷ «Adamadi, n bara i findi Isirayila bonsœ kantama ra. I na n ma masenyi me, i xa na fala e be.¹⁸ N na a masen mixi jama be, «I faxama ne,» xa i mu a rasi a xa gibilen fe jama foxy ra alako a xa kisi, n a faxama ne a xa yunubi xa fe ra. Na kui n a nii sare maxorinma i tan nan ma.¹⁹ Kono xa i bara a rasi, a fa lu a mu a yete ragbilen n ma, a faxama ne a xa yunubi kui, kono a lima ne i tan nii bara rakisi.»

²⁰ «Xa tinxitœ nde sa gibilen tinxinyi foxy ra, a kira gbeitœ suxu, n a tooroma ne na kira xon, alako a naxa fa faxa. Xa i mu a rasi, a faxama ne a xa yunubi kui. A xa wali fanye birin luma ne fu. Na kui n a nii sare maxorinma i tan nan ma.²¹ Kono xa i bara a rasi alako a naxa yunubi raba, a fa a tulii mati i ra, a kisima i tan nan saabui ra. Na kui i bara i yete fan nakisi.»

²² Alatala xonye nu na n ma menni, a fa a masen n be, «Keli, mini fiili ma. N sa woøyenma i be menni ne.»²³ N naxa keli, n siga fiili ma. Menni n naxa Alatala xa no're to, alko n a toxi Kebara xure de ra ki naxe. N naxa n yatagi rafelen boxi ma.²⁴ Alatala Xaxili naxa so n boye kui, a naxa n nakeli. A naxa a masen n be, «Siga i xonyi, i so banxi, i naade balan i yete xun na.²⁵ I tan Adamadi, e i xirima ne luuti ra alako i naxa so jama ya ma.²⁶ N i nenyi xirima ne, alako i naxa no sese falade na bonsœ murutaxi be. ²⁷ Kono n ne woøyenma i be, n i nenyi fulunma ne, alako i xa a fala e be, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi wo be.» Xa a naxan kenen, a xa na ram. Xa a mu naxan kenen, a xa na lu na. Bonsœ murutaxi nan e ra.»

Darisalamu suxuxi

¹ «I tan adamadi, i xa walaxē bēnde daaxi tongo, i fa pirinti korin a ma naxan misaalixi Darisalamu taa ra. ² I xa se ndee yailan na walaxē rabilinyi ma naxan misaalixi gere ra Darisalamu xili ma. Bēnde nde malan misaali ra yaxuie fama tede tētē ra naxan fari. Wuri die tongo naxee misaalixi wurie ra yaxuie naxee rawalima naade kanafe ra. Yonkindee yailan misaali ra yaxuie luma dēnnaxē. ³ Wure nde ti i tan nun na walaxē tagi. Na xa findi misaali ra Darisalamu suxuma ki naxē. A xa findi tōnxuma ra Isirayila bōnsōe bē.»

⁴ «I xa i sa i koola sēetti ma na walaxē ya i. Na misaalima Isirayila xa yunubie nan na, naxee luma i ma i xa xi xasabi. ⁵ I xa xi xasabi lanma e xa yunubi raba jēs xasabi nan ma. Na findixi xi kēmē saxan xi tongo solomanaani nan na. Isirayilakae xa yunubi kote dōxōma i xun ma na ki nē.»

⁶ «I na gē na rabade, i man xa i sa i yirefanyi sēetti ma. Na kui i xa Yuda bōnsōe xa yunubi kote tongo xi tongo naani bun ma, naxan a masenma e lu yunubi raba ra na jēs nan na. ⁷ I xa i ya ti na walaxē ra, i belēxē itala, i woyēn Darisalamu bē n xili ra. ⁸ N i xirima ne luutie ra alako i naxa fa i mafindi i sēetti nde ma, han i ge na waxati rakamalide.»

⁹ «Mēngi xōrie, toge, tengé, nun na maniyē tongo, i e sa se sase kui taami yailanfe ra i bē na waxati. I fama ne na donde i saxi i sēetti ma na xi kēmē saxan xi tongo solomanaani bun ma. ¹⁰ I xa na donse maniya giramu kēmē firin, kēmē firin ma, i naxan donma lōxō yo lōxō a waxati ma. ¹¹ I xa ye fan litiri tagi maniya, i naxan minma lōxō yo lōxō a waxati. ¹² I xa taami yailan na mēngi ra jāama ya xōri. I na gan mixi gbi ra.»

¹³ Na tēmwi Alatala naxa a masen, «Na kui Isirayilakae fama ne taami sēniyēntare donde jāamanē gbētēe tagi, n e rayensenma dēnnaxē.» ¹⁴ N naxa a yaabi, «N Marigi Alatala astōfulah! N tan luma sēniyēni nan kui. Kabi n dimēdi tēmwi n mu sese raharamuxi don, alō sube naxan faxaxi a yētē ma, xa na mu a ra sube naxan ibōoxi sube xājēs nde saabui ra.» ¹⁵ Na nan a ra, a naxa a fala n bē, «Awa yire, i i xa taami ganma ningē jājēs nan fari, n bara mixi gbi fe lu na.»

¹⁶ Na tēmwi a naxa a fala n bē, «Adamadi, n mu tinma baloe xa Darisalamu li. Taakae fama donse nun ye sōtōde a xuri xuri nan na, e fa lu tōōre nun kōntōfili kui. ¹⁷ Baloe nun ye xurunma ne e yi, e fate jōn e gaaxu e bore tofe ra. Na birin e lima e xa yunubi nan xa fe ra.»

Isirayila xa jāaxankatē

¹ «I tan adamadi, i xa i xunyi nun i dexabe bi. I na gē na rabade, i xa na xunsexe nun na dexabe itaxun dōxō saxan na. ² Darisalamu xa suxui xi kōnti na gē kamalide, i xunsexe nun dexabe dōxō keren gan taa pirinti ma. I xa dōxō keren maxaba santidēgēma ra pirinti rabilinyi ma. I xa dōxō keren woli koore ma, foye xa a rayensen. Na birin a masenma ne n fama i keride santidēgēma ra ki naxē. ³ Kōnō i xa xunsexe dondoronti tongo, i nee noxun i xa dugi kui. ⁴ I man xa xunsexe nde woli tēxōra, naxan a masenma yi jāaxankatē fama ne dīnde Isirayila bōnsōe birin na.»

⁵ «N tan Marigi Alatala nan yi masenxi: Darisalamu nan ya n naxan dōxō sie tagi. Namanē nan na a rabilinyi birin ma. ⁶ Kōnō a bara muruta n ma sēriyē nun n ma yaamarie ma a xa jāaxu jāna kui. A bara a kobe raso n na, a gibilen n fōxō ra.»

⁷ «N tan Marigi Alatala nan yi masenxi: Wo bara jāaxu dangife wo dōxōbooree birin na. Wo to mu tinxī birade n ma kira fōxō ra, wo mu n ma sēriyē susu. Hali wo dōxōbooree xa sēriyē, wo mu a binyama.»

⁸ «N tan Marigi Alatala nan yi masenxi: N tan bara ti wo kanke Darisalamukae. N fama ne wo jāaxankatade sie ya xōri. ⁹ Wo to bira kuye xōnxi batufe ra, n fe rabama ne wo ra n mu naxan singe rabaxi, n mu naxan nabama yare. ¹⁰ Wo babae fama ne e xa die donde, wo xa die fama ne e babae donde. N wo jāaxankatama na ki nē, naxee luxi n fa e rayensen jāamanē ma.»

¹¹ «N tan Marigi Alatala n bara n kali: Wo to n ma hōrōmōbanxi rafe kuye jāaxie ra, wo fa batui raba n naxan xōnxi, n na n ma hinne bama ne wo yi ra, n mu kinikinima wo ma, n mu wo rakisima fefe ma. ¹² Wo xa jāama dōxō keren faxama ne wuganyi nun kaame ra. A dōxō firin nde faxama santidēgēma nan na taa fari ma. A dōxō saxan nde rayensen yē jāamanē ma, n e keri santidēgēma ra.»

¹³ «Na tēmwi, n ma xōnē danma ne. N gbe fama ne jōlōxōde na kui. N na xōnē e ma na ki, e fama ne a kolonde n tan Alatala bōjē na ki naxē. ¹⁴ N i findima yire kanaxi nan na, si gbētēe na naa to, e fa wo mabere. ¹⁵ N na gē wo jāaxankatade n ma xōnē kui, e fe jāaxi falama ne wo xun ma, e wo konbi. Wo findima masenyi magaaxuxi nan na sie bē naxee na wo rabilinyi. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

¹⁶ «N na n ma xali faxatise wolima ne wo ma, naxan lanxi kaame ma. Nee wolima ne alako n xa wo sōntō. N luma ne wo xa kaame xun masa ra, wo xa baloe xa jōn feo. ¹⁷ N kaame radimma ne wo ma, n

sube xaaŋee xeeɛma nɛ wo yire. Na birin wo xa die sɔntɔma nɛ. Wuganyi, faxɛ, nun gere mu jɔnma wo tagi. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

6

Naxankate geyae fari

¹ Alatala naxa yi masenyi ti n bɛ, ² «Adamadi, i ya rafindi Isirayila geyae ma, i xa n xui radangi e ma. ³ I xa a fala, «Isirayilakae, wo wo tulı mati wo Marigi Alatala xa masenyi ra. N naxe wo tan naxee na geyae fari nun gulunbae kui, n fama nɛ wo sɔntɔde santidegɛma ra, n wo xa kuye batudee kana. ⁴ Wo xa sereɛxebadee kanama nɛ, wo xa surayi sereɛxebadee yensen, wo faxa wo xa kuyee ya xɔri. ⁵ N wo tan Isirayilakae binbie luma nɛ na sereɛxebadee rabilinyi, wo xɔrie rayensenma nɛ naa. ⁶ Wo sabati dede, wo xa taae nun wo xa batudee kanama nɛ. Wo xa sereɛxebadee nun wo xa kuyee butuxunma nɛ, wo xa surayi sereɛxebadee rabira. Wo xa wali birin xun nakanama nɛ. ⁷ Mixi gbegbe na faxa wo ya ma, wo fama a kolonde a Alatala na n tan nan na.»

⁸ «Kɔno n wo dɔnɔxɔe ratangama nɛ santidegɛma ma, n fa wo lu jamanee ma. ⁹ Na tɛmui wo xa mixi naxee xaninxì konyiya kui, e fama nɛ ratude n ma. E fa e xa yanfanteya kolon n mabiri, e xa birɛ kuyee fɔxɔ ra, na birin bara n bɔne toɔrɔ. E na fahaamui sotɔ e xa jaaxuŋja ma, e bɔne fan toɔrɔma nɛ. ¹⁰ Na tɛmui e a kolonma nɛ a Alatala na n tan nan na. N mu wɔyɛnxi fufafu ra n to yi gbaloe fe fala e bɛ.»

¹¹ «Wo Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Wo wo bɛlɛxɛ bɔnbɔ, wo wo sanyi ramaxa, a falafe ra, «Isirayila bɔnsɔe xa jaaxuŋja birin bara a niya e xa faxa gere, kaame, nun wuganyi ra. ¹² Naxee makuya, wuganyi nan nee faxama. Naxee makɔrɛ, nee faxama gere nan kui. Naxee na ratanga na gbaloe ma, kaamɛ nan nee fan faxama. N na n ma xɔnɛ fulunma nɛ e xili ma. ¹³ E na e xa mixi binbie to e xa kuyee sɛeti ma na sereɛxebadee yire geyae fari wurie bun ma e nu surayi fanyi gamma dɛnnaxɛ sereɛxɛra e xa kuyee bɛ, e a kolonma nɛ a n tan nan na Alatala ra. ¹⁴ N fama nɛ n bɛlɛxɛ italade e xili ma, e xa boxi fa kana kelife gbengberenyi ma han Dibila. Na kui e a kolonma nɛ a n tan nan na Alatala ra.»»

7

Isirayila xa fe rajɔnɔyi

¹ Alatala naxa a masen n bɛ, a naxe, ² «I tan adamadi, wo Marigi Alatala xui nan yi ki Isirayila bɔnsɔe bɛ, «Wo xa fe rajɔnɔyi bara wo xa bɔxi tunxun naani birin li! ³ A gbe mu luxi n xa n ma xɔnɛ radin wo ma, wo xa wo xa wali jaaxi sare sotɔ, wo xa fe xa jɔn. ⁴ N mu kinikinima wo ma fefe ma. N wo xa wali kobi birin nagbilenma nɛ wo ma. Na kui wo fama nɛ a kolonde n tan nan na Alatala ra.»»

⁵ «Wo Marigi Alatala xui nan yi ki, wo xa gbaloe magaaxuŋxi bara wo li. ⁶ Wo xa fe rajɔnɔyi bara fa, a bara wo yire li, a bara keli wo xili ma! ⁷ Fe xɔrɔxɔe bara wo li, wo tan naxee sabatixi Isirayila bɔxi ma. N ma kiiti lɔxɔe bara fa. Sɛewɛ bara masara kɔntɔfili ra wo xa geyae fari. ⁸ A gbe mu luxi n xa n ma xɔnɛ radin wo ma a jaaxi ra. N wo makiitima nɛ wo xa wali jaaxi xa fe ra, n wo xa yunubie sare ragbilen wo ma. ⁹ N mu kinikinima wo ma fefe ma. N wo xa wali kobi birin nagbilenma nɛ wo ma. Na kui wo fama nɛ a kolonde n tan nan na Alatala ra.»

¹⁰ «Na lɔxɔe nan yi ki! Gbaloe bara ramini ało fuge minima sansi wuri ma ki naxe. Wo xa yɛtɛ igbojia bara dange. ¹¹ Wo xa fe kobi bara findi luxusinyi ra n bɛlɛxɛ kui. Nama yo mu luma wo xɔnyi, e harige birin jɔnma nɛ. ¹² Kiiti waxati bara fa, na lɔxɔe bara a li. Saresoe naxa sɛewɛ, saremati naxa sunnun, barima Alatala xa xɔnɛ na tefe jaama birin xili ma. ¹³ Saresoe mu sese fima sarematie ma e xa dunijɛigiri kui, barima Ala xa natɛ mu masarama. E birin faxama nɛ e xa yunubie xa fe ra. ¹⁴ Hali e sara fe, e gere fe yailan, mixi yo mu sigama gere sode barima n ma xɔnɛ bara din e birin na sinnanyi ma.»

¹⁵ «Gere na taa fari ma, wuganyi nun kaamɛ na taa kui. Naxan na daaxa na faxama gere nan kui, naxan na taa kui na kanyi faxa kaame nun wuganyi ra. ¹⁶ Naxee na ratanga na ma, nee sa e nɔxunma geyae nan fari. E wama nɛ ało kolokonde e xa yunubie xa fe ra. ¹⁷ E sɛnbe jɔnma nɛ, e xinbie rakori. ¹⁸ E sunnuni dugi nan nagoroma e ma, e e xunyi nun e dɛxabe bi yaagi kui. ¹⁹ E gbeti nun xeeɛma wolima nɛ tandem ało se səniyɛntare, kɔnɔ na sese mu findima kisi ra e bɛ Ala xa xɔnɛ lɔxɔe. Na naafuli mu findima donse ra e bɛ, barima a findi nɛ e ratantanse ra. ²⁰ E nu bara jɛlexin e xa xunmase fanyie ra, e naxee rawalixi kuye jaaxie yailanfe ra. Na kui n nee findima nɛ se səniyɛntaree ra, ²¹ n nee so e yaxui jaaxie yi ra naxee e rawalima fe kobi ra jamanɛ ma. ²² N na n kobe soma nɛ e ra. E fama nɛ sode n ma hɔrɔmɔbanxi kui, e fe səniyɛntare raba naa, e n ma see mujna..»

²³ «Yɔlɔnɔxɔnyie xa yailan, barima wo xa bɔxi rafexi suute nun faxetie nan na. ²⁴ N mixi jaaxie nan nafama kelife jamanee ma, alako e xa wo xa banxie tongo, e xa wo rayaagi, e xa wo xa batudee mabere. ²⁵ Fe xɔrɔxɔe na wo li, wo bɔne fenma nɛ, kɔnɔ wo mu na toma fefe ma. ²⁶ Gbaloe luma fa ra nɛ a bore fɔxɔ ra. Wo luma nɛ fe xɔrɔxɔe me ra. Wo xibaaru fanyi fenma nɛ namijɔnɛmɛ ra, kɔnɔ

marasi yo mu luma s̄erexedubēe nun forie yi ra. ²⁷ Mange luma nē sunnun na, a xa kuntigie nimisa, a xa jama birin s̄erēn gaaxui kui. N e makiitima e j̄ere ki nan ma, alō e darixi a ra ki naxē. Na t̄emui e a kolonma nē n tan nan na Alatala ra.»

8

Kuye batufe Ala xa h̄oromōbanxi kui

¹ A j̄e senni nde, kike senni, xi suuli nde ra, n nu dōxoxi n ma banxi nan kui, Yuda forie fan nu na n s̄etti ma. Na t̄emui Muxu Marigi Alatala naxa a s̄enbē masen n bē. ² N naxa laamatunyi to naxan lanxi x̄emē nde ma naxan sanyie nu luxi alō t̄e, a kanke nu yanbama alō bafata raxunuxi. ³ A naxa a b̄elxē itala, a n xunsxē suxu. Ala Xaxili S̄eniyēnxi naxa n tongo, a n ite koore nun boxi tagi, a fa laamatunyi masen n bē. N naxa Ala xa h̄oromōbanxi to Darisalamu. N to na sode de li naxan nu na k̄očla ma, n naxa kuye nde to naa naxan Ala raxōnoma. ⁴ Isirayila Marigi Ala xa nōrē fan nu na mēnni, alō n a to ki naxē a singe ra fiili ma.

⁵ Ala naxa a masen n bē, «I tan Adamadi, i ya ti k̄očla biri ra.» N to n ya rasiga naa, n naxa na kuye to h̄oromōbanxi sode de k̄očla biri ra, naxan Alatala raxōnoma. ⁶ Ala naxa a masen n bē, «Adamadi, i bara Isirayila bōnsōe xa wali jaaxi to, wali naxan a niyama n xa n makuya n ma h̄oromōbanxi ra? I fama nē fe gbētē tode naxee jaaxu na bē.»

⁷ Ala naxa n xanin h̄oromōbanxi sode de gbētē ra. Mēnni n naxa yale nde to t̄etē ma. ⁸ A naxa a masen n bē, «Adamadi, i xa na yale raxungbo.» N to na raba, n naxa naadē nde to. ⁹ A naxa a masen n bē, «I xa so naa jama xa wali jaaxi matode.» ¹⁰ N to so mēnni kui, n naxa bubusee, sube raharamuxie, nun Isirayila bōnsōe xa kuye birin xa pirinti to na banxi xalē rabilinyi ma. ¹¹ Isirayila fori tongo soloferie nun Safan xa di Yaasaniya nu na mēnni, surayi ganse suxuxi kankan yi ra, tuuri nu fa te a fa mēnni rafe.

¹² Ala naxa a masen n bē, «Adamadi, i bara Isirayila bōnsōe forie xa wali to, e naxan nabafe dimi kui e xa kuyee ra? E naxē, «Alatala mu won toxi feo. A bara won ma bōxi rabolo.»» ¹³ Ala man naxa a masen n bē, «I fama nē fe gbētē tode naxee jaaxu na bē.»

¹⁴ Na t̄emui a naxa n xanin Alatala xa h̄oromōbanxi sode de ra k̄očla mabiri. N naxa gine ndee li mēnni, e dōxoxi, e j̄onfe rabafe kuye nde bē naxan xili Tamusu. ¹⁵ A naxa a masen n bē, «Adamadi, i bara a to? I fama nē fe gbētē tode naxee jaaxu na bē.»

¹⁶ A naxa n naso Alatala xa h̄oromōbanxi xa t̄etē kui. N naxa mixi mōxōrē nun suuli to h̄oromōbanxi sode de ra, gbutunyi nun s̄erexebade tagi, e kobe soxi Alatala xa banxi ra, e ya rafindixi sogetede ma e nu suyidi soge bē. ¹⁷ Ala naxa a masen n bē, «Adamadi, i bara a to? Fe xuri di nan yi ra Yudayakae na naxee rabafe be? E man na fe jaaxi nan nabama bōxi birin kui, fe naxan n naxōnoma han. A mato e na kuye salonsee sunbufe ki naxē. ¹⁸ Na kui n na n gbe j̄očma n ma xōnē kui. N mu kinikinima e ma, n mu gibilemma na jaxankate fōxō ra. Hali e n maxandi e xui itexi ra, n mu n tulimatima e ra fefe ma.»

9

Kuye batue xa faxē

¹ Na t̄emui n naxa Ala xui itexi mē, a naxē, «Taa kantamae, wo xa fa wo xa geresosee ra!» ² Xēmē senni naxa mini naadē fuge biri ra, naadē naxan ya rafindixi k̄očla ma, birin nun a xa geresosee ra a b̄elxē i. Xēmē gbētē nu na e ya ma, dugi fiixē ragoroxi a ma, s̄ebeli ti se nu na a b̄elxē i. E naxa fa, e ti s̄erexebade fe ma, naxan yailanxi wure gbeeli ra.

³ Isirayila Marigi Ala xa nōrē naxa keli malekēe sawurēe xun, a nu magoroxi naxee fari, a a xun ti banxi sode de ra. Alatala naxa na xēmē xili dugi fiixē ragoroxi naxan ma, s̄ebeli ti se nu na naxan b̄elxē, ⁴ a a masen a bē, «I xa i j̄ere Darisalamu taa kui tōnxuma safe ra xēmē birin tigi ra, naxee na tōcōrē, naxee na wafe yi fe jaaxie xa fe ra naxee rabama Darisalamu.»

⁵ A man naxa a masen a booree bē n ya xōri, «Wo bira yi xēmē fōxō ra, wo xa faxē ti kinikinitareja kui! ⁶ Wo xa mixi birin faxa, forie, s̄egētalaе, sungbutunyie, ginēe nun dimiedie. Kōčo tōnxuma na naxee tigi ma, wo nee lu na! Wo xa yi wali fōlo n ma h̄oromōbanxi s̄eniyēnxi yire.» Na kui e naxa na forie faxa naxee nu tixi h̄oromōbanxi ya ra. ⁷ A man naxa a masen e bē, «Hali a findixi fe s̄eniyēntare nan na, wo xa n ma h̄oromōbanxi xa t̄etē rafe binbie ra! Yakosi, wo siga!» Na kui e naxa mini, e faxē belebele ti taa kui.

⁸ E nu faxē t̄ima t̄emui naxē, n naxa n felen bōxi ma n kerēn. N nu n mawafe Ala bē a falafe ra, «N Marigi Alatala, i wama Isirayila bōnsōe birin s̄ontōfe nē i xa xōnē kui naxan na tefe Darisalamu taa kui?» ⁹ A naxa n yaabi, «Isirayila nun Yuda bōnsōe xa yunubi gbo! E luma faxē ti ra t̄emui birin, e fe tinxintaree raba bōxi birin kui. E naxē, «Alatala bara yi bōxi rabolo, a mu won ma fe toma sōnōn.» ¹⁰ Na kui n mu kinikinima e ma fefe ma. N e xa wali jaaxi sare ragibilemma nē e ma a xōrōxē ra.»

¹¹ Na t̄emui na x̄eme dugi fiix̄e ragoroxi naxan ma, s̄ebeli ti se suxuxi naxan yi ra, a naxa gbilen, a d̄enteḡ sa a x̄eema b̄e, «N bara ḡe i xa yaamari rabade.»

10

Ala xa n̄ore xa keli a xa h̄or̄m̄obanxi xun

¹ Na laamatunyi kui n naxa kibanyi nde to malek̄e xun ma naxan nu luxi ał̄ diyaman maniȳe. ² Alatala naxa a masen x̄eme b̄e dugi fiix̄e nu ragoroxi naxan ma, «I xa so malek̄e bun ma, s̄anyi radigilinxie na d̄ennax̄e, i xa t̄e wolee tongo, i e rayensen tāa ma.» A naxa na raba n ya x̄ori.

³ Na malek̄e nu tixi h̄or̄m̄obanxi yirefanyi ma na x̄eme so t̄emui nax̄e. Kunda nu na h̄or̄m̄obanxi t̄ete kui. ⁴ Alatala xa n̄ore naxa keli na malek̄e xun ma, a siga h̄or̄m̄obanxi sode d̄e ra. Kunda naxa h̄or̄m̄obanxi rafe, Alatala xa n̄ore xa yanb̄e fanyi nu na t̄ete birin kui. ⁵ Na malek̄e gabutenyie xui nu m̄em̄ma boore t̄ete kui, a nu gbo ał̄ Ala S̄enb̄ema w̄oȳen xui.

⁶ Alatala to x̄eme yamari, dugi fiix̄e nu ragoroxi naxan ma, a xa t̄e wolee tongo se digilinxie tagi malek̄e bun ma, a naxa so, a sa ti naa. ⁷ Na malek̄e keren naxa t̄e wole ndee k̄o, a a sa na x̄eme belex̄e i. Na naxa a rasuxu, a mini. ⁸ Mixi belex̄e maniȳe nan nu minima na malek̄e gabutenyie bun ma.

⁹ N naxa s̄anyi radigilinxie naani to malek̄e f̄e ma, keren keren nu na kankan bun ma. E nu mayanbama ał̄ diyaman maniȳe. ¹⁰ Na s̄anyi radigilinxie naani birin nu maniya, kankan luxi ał̄ a nu na s̄anyi radigilinxie ḡb̄ete nan kui. ¹¹ E n̄e sigama, malek̄e yatagi nu tixi d̄ennax̄e ra e nu e p̄er̄ema m̄enni biri n̄e, hali na s̄anyi to nu a mafindima. ¹² Yae nu na na malek̄e naanie birin fatee ma, a nun e farie ma, e belex̄e ma, e gabutenyie ma, nun e s̄anyi radigilinxie naanie ma ¹³ N naxa a m̄e, e na s̄anyi radigilinxie xilima «s̄anyi firi firi.» ¹⁴ Yatagi naani nan nu na na malek̄e birin b̄e. Keren nu luxi n̄e ał̄ malek̄e yatagi, a firin nde nu luxi n̄e ał̄ mixi yatagi, a saxan nde nu luxi n̄e ał̄ ȳet̄e yatagi, a naani nde nu luxi n̄e ał̄ s̄eḡe yatagi.

¹⁵ Na t̄emui na malek̄e naxa keli. E nu maniyaxi na daalisee nan na n naxee to Kebara xure d̄e ra. ¹⁶ Na malek̄e n̄e e p̄er̄ema, e nun na s̄anyi radigilinxie nan a ra. E na e gabutenyie itala e xa keli, e nun na sanyie nan a ra. ¹⁷ E na ti, e nun e sanyie nan a ra, e na te, e nun e sanyie nan a ra, barima na daalisee nii na e s̄anyi radigilinxie nan kui.

¹⁸ Na t̄emui Alatala xa n̄ore naxa keli h̄or̄m̄obanxi sode d̄e ra, a sa a magoro na malek̄e xun ma. ¹⁹ E naxa e gabutenyie itala, e keli b̄oxi ma n ya x̄ori e nun e s̄anyi radigilinxie ra. E naxa e sa ti Alatala xa h̄or̄m̄obanxi d̄e ra sogetede biri ra. Isirayila Marigi Ala xa n̄ore nu na e xun ma.

²⁰ A rajonȳi n naxa a kolon n na daalisee naani n naxee toxi Kebara xure d̄e ra, e nu maniyaxi malek̄e nan na. ²¹ Yatagi naani nun gabutenȳi naani nu na e birin ma. Belex̄e fan nu na e gabutenyie bun ma. ²² E yatagie nu maniyaxi yatagie nan na n naxee to Kebara xure d̄e ra. E birin nu sigama yare nan tun.

11

Darisalamu xa jaxankate nun Isirayila xa b̄oje masare

¹ Na t̄emui Ala Xaxili S̄eniȳenxi naxa n tongo m̄enni, a n xanin Alatala xa h̄or̄m̄obanxi naad̄e, naxan na sogetede biri ra. X̄eme m̄ok̄j̄en nun suuli nu na m̄enni. Nama kuntigie Asuru xa di Yaasaniya nun Benaya xa di Pełataya fan nu na e ya ma. ² Alatala naxa a masen n b̄e, «Adamadi, yi mixie na fe jaaxi kui. E wama jama ratantanfe e xa marasi ra. ³ E nax̄e, «Hali won mu banxi ti, barima yi taa luxi n̄e ał̄ tunde won jiinma naxan kui.» ⁴ Na kui i tan adamadi, i xa n ma w̄oȳenyi radangi e ma.»

⁵ Na t̄emui Alatala Xaxili S̄eniȳenxi naxa goro n ma, a yi masenyi ti n b̄e n x̄a a radangi e ma, «Alatala xa masenyi nan ya: Wo tan Isirayila b̄oñs̄e, n wo xa mañoxunyi kolon. ⁶ Wo bara mixi ḡbegbe faxa yi taa kui, wo bara e binbie lu kira ra. ⁷ Na kui n tan, wo Marigi Alatala yi nan masenxi: Wo binbie naxee wolixi kira ra, e findixi subee nan na naxan fama gande yi tunde kui, k̄ono n wo tan kerima n̄e. ⁸ Wo to gaaxuxi gere ya ra, n gere rafama n̄e wo ma! N tan Alatala xui nan ya. ⁹ N wo raminima n̄e taa kui, n wo sa si ḡb̄ete sagoe. Na nan findima wo xa jaxankate ra. ¹⁰ Wo faxama gere nan kui Isirayila naaninyi ra. Na kui wo a kolonma n̄e a n tan nan na Alatala ra. ¹¹ Yi taa mu findima wo b̄e tunde ra, wo tan mu findima sube ra naxan ganma be taa kui. N wo tan makiitima Isirayila naaninyi nan na. ¹² Wo a kolonma n̄e a n tan nan na Alatala ra, wo tondi birade naxan xa yaamarie f̄ox̄a ra. Wo bara n ma s̄eriye rabolo, wo bira si ḡb̄ete xa s̄eriye f̄ox̄a ra.»

¹³ N to ḡe na masenyi falade, Benaya xa di Pełataya naxa faxa. N naxa n yatagi rafelen b̄oxi ma keren na, n fa a fala n xui itexi ra, «N Marigi Alatala, i wama Isirayila mixi d̄onx̄e birin s̄ont̄e ne?»

¹⁴ Alatala naxa n yaabi, ¹⁵ «Adamadi, Darisalamukae na a falafe i baribooree nun Isirayila b̄oñs̄e birin b̄e e xa e makuya Alatala ra, barima e nax̄e yi b̄oxi findixi e ḡbe nan na. ¹⁶ Na kui i xa a fala e b̄e, «Alatala xa masenyi nan ya. Hali n e makuya, n e xanin jamanee ma, n luma n̄e e s̄etti ma m̄enni fan...»»

¹⁷ «I xa yi masenyi ti: «Wo Marigi Alatala xa masenyi nan ya. N wo malanma nē kelife jaamanē tagi wo yensenxi dēnnaxē, n man Isirayila bōxi so wo yi ra.»»

¹⁸ «E gibilenma nē e xa bōxi ma, e fa kuye jaaxie birin ba naa. ¹⁹ N e bōjē findima bōjē kerēn nan na. N xaxili nēnē so e yi ra. N e xa bōjē xōrōxēs bama nē, n bōjē fanyi so e yi ra, ²⁰ alako e xa bira n ma yaamarie fōxō ra, e xa n ma sēriyē binya. E findima n ma jaama nan na fa, n tan findi e Marigi Ala ra. ²¹ Kōnō mixi naxee birama e xa kuye batufe fōxō ra, n e xa wali jaaxi sare ragbilenma nē e ma. Alatala xui nan na ki.»

²² Na tēmwi na malekēe naxa e gabutenye itala nun e sanyi radigilinxie, Isirayila Marigi Alatala xa nōrē nu na e xun ma. ²³ Alatala xa nōrē naxa keli taa kui, a sa a magoro geya fari naxan nu na sogetede. ²⁴ Na laamatuniyi kui, Ala Xaxili Sēniyēnxi naxa n tongo mēnni, a n xanin Isirayila bōnsōe yire naxan nu na konyiya kui Kalide bōxi ma. Laamatuniyi to jōn, ²⁵ n naxa Alatala xa masenyi birin nadangi e ma, a naxee masen n bē.

12

Taali konyiya xa fe ra

¹ Alatala naxa a masen n bē, a naxē, ² «Adamadi, i na bōnsōe murutaxi nan tagi yi ki. E ya na na, kōnō e mu se toma. E tuli na na, kōnō e mu fe mēma, barima bōnsōe murutela nan e ra. ³ Adamadi, i naxan nabama, i xa kote yailan alō i na sigafe konyiya nan kui. I xa mini e ya xōri yanyi xare ra alō mixi suxuxi naxan xaninfe jaamanē ma. Na kui, hali e findixi bōnsōe murutaxi nan na, e fama nē fahaamui sotōde i xa taali kui. ⁴ I xa i xa kote yailan yanyi ra e ya xōri. Nunmare tēmwi i xa mini taa kui e ya xōri alō i na sigafe konyiya nan kui jaamanē ma. ⁵ I xa yale ti taa tētē ma e ya xōri, i fa mini na kui a nun i xa kote. ⁶ I xa i xa kote dōxō i tunki ma e ya xōri, i mini nummare tēmwi. I xa i yatagi makoto alako i naxa nō bōxi tode. Na birin bara findi tōnxuma ra Isirayila bōnsōe bē.»

⁷ N naxa na raba alō Ala a masen n bē ki naxē. N naxa n ma kote yailan yanyi xare ra. Nunmare ra, n naxa yale ti taa tētē ma n bēlēxē ra, n fa mini n ma kote ra e ya xōri. ⁸ Na kuye iba, Alatala naxa n maxōrin, ⁹ «Adamadi, yi bōnsōe murutaxi mu i maxōrin nu, i na fe naxan nabafe? ¹⁰ A fala e bē, «Alatala yi nan masenxi: Yi kiiti saxi Darisalamu mangēe nun Isirayila bōnsōe nan birin ma naxee sabatixi be.» ¹¹ A fala e bē, ¹² N tan findixi wo bē tōnxuma nan na. N naxan nabaxi na ki, na nan fama rabade wo fan na. E wo suxuma nē, e wo xanin konyiya kui jaamanē ma.»»

¹² «Mangē naxan na e xun ma, a a xōra a kote dōxōma a tunki nan ma nunmare tēmwi, a a gi. E yale tima nē taa tētē ma alako a xa mini na ra. A yatagi makotoma nē alako a naxa bōxi to. ¹³ N na n ma yēlē italicama nē a xun ma, n ma gantanyi a susu. N a xaninma nē Babilōn, Kalidi bōnsōe xa bōxi ma, kōnō a mu mēnni toma a ya ra. A faxama naa. ¹⁴ N fama nē a xa mixi birin nayensende, a xa kunitgie nun a xa sōcōrie. N e birin nakerima nē santidēgema ra.»

¹⁵ «N na e keri jaamanē ma dunijna yire birin, e a kolonma nē na kui a n tan nan na Alatala ra. ¹⁶ Kōnō n mixi ndee ratangama nē e ya ma gere kui, n e ratanga kaamē nun wuganyi ma, alako e xa cu e xa wali kobie mataalide si gbētē bē e na lu dēnnaxē. E a kolonma nē a n tan nan na Alatala ra.»

¹⁷ Alatala naxa a masen n bē, a naxē, ¹⁸ «Adamadi, i nē i dēgema tēmwi naxē, i xa sērēn gaaxui ra. I nē ye minma tēmwi naxē, i imaxa kontōfili ra. ¹⁹ A fala jaama bē, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi Darisalamukae nun Isirayilakae xa fe ra. A naxē e e dēgema gaaxui nan kui, e ye min kontōfili ra, barima gbaloe jaaxi a niyama nē harige birin ba e xa bōxi ma. ²⁰ Taae kanama nē, bōxi xara. Na kui wo a kolonma nē a n tan nan na Alatala ra.»»

²¹ Alatala naxa a masen n bē, a naxē, ²² «Adamadi, munse na yi taali wōyēnyi ra, naxan na falafe wo tagi Isirayila bōxi ma? Na taali naxē, Lōxēe na e ikuyafe de, kōnō Alatala xa laamatuniyi mu kamalixi fefe ma.» ²³ A fala e bē, «Alatala yi nan masenxi: N fama nē na taali wōyēnyi ifale dande. Mixi yo mu na falama sōnōn Isirayila bōxi ma.» A fala e bē, «A gbe mu luxi laamatuniyi birin xa kamali. ²⁴ Wule laamatuniyi nun wule masenyi jōnma nē sematoe yi ra Isirayila bōnsōe ya ma. ²⁵ Kōnō n tan Alatala na naxan masen, na kamalima nē a waxati ma. N fama n ma masenyi rakamalide wo tan murutelae nē bē. Alatala xui nan na ki.»»

²⁶ Alatala naxa a masen bē, a naxē, ²⁷ «Adamadi, Isirayila bōnsōe luma nē a fala ra i xa laamatuniyi fe masen naxan buma a fa raba. A naxē namijōnme xōrōxē xa masenyi mu kamalima fo jōe wuyaxi na dangi. ²⁸ Na kui, a fala e bē, «Alatala yi nan masenxi: N mu dugundima n ma masenyi rakamalide sōnōn. N naxan masenxi, na fama nē rabade. Alatala xui nan na ki.»»

13

Sematoe wule falee

¹ Alatala naxa a masen n bē, a naxē, ² «Adamadi, i xa masenyi ti n xili ra Isirayila namijōnme bē. A fala e bē, naxee masenyi tima e yētē bōjē ma fe ma, i naxē, «Wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra!

³ Alatala xa masenyi nan ya: Naxankat^ε na namijonme wule fal^ε be, naxee birama e yet^ε xaxili fo^χ ra, e mu laamatunyi yo toxi. ⁴ Isirayila, wo xa namijonme wule fal^ε luma ne alo xulumasee banxi kanaxi kui. ⁵ Wo mu Isirayila xa tet^ε yailanxi alako a xa ti gere kui Alatala xa loxoe. ⁶ E xa laamatunye findixi wule nan na. E xa masenyi mu findixi s^ondi ra fefe ma. E naxe, Alatala xui nan na ki, a fa li Alatala xa mu e xe^χxi. E wama na xa kamali tun. ⁷ Fu xa mu na wo xa laamatunye nun wo xa masenyie ra? Wo a falama, Ala xui nan na ki, a fa li n tan Ala xa xui mu a ra!»

⁸ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi wo xa fe ra, a naxe: «N bara keli wo xili ma wo xa wule masenyie nun wo xa wule laamatunye xa fe ra. Alatala xui nan na ki. ⁹ N na n belexe italama ne namijonme wule fal^ε be, naxee wule laamatunye nun wule masenyie xa fe falama. E mu luma n ma jama kuntigie ya ma, e xili bama ne Isirayila xa taruxui kui, e mu soma Isirayila bo^χxi ma s^onon. Na kui wo a kolonma ne a n tan nan na Alatala ra.»

¹⁰ «E to fa na n ma jama ral^εfe ne na ki a falafe ra, «Wo bo^χje xa sa,» kono a fa li gbaloe na na. E tet^ε kobi nan ti, e fa a penti a fiix^ε ra. ¹¹ A fala e be na tet^ε birama ne. Turunnaade nun tune xungbe na fa, balabalanyi goroma ne. ¹² Na tet^ε na bira, a mu falama x^ε wo be, «Wo mu a pentixi x^ε? Munse fa niyaxi?»

¹³ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: «N turunnaade xungbe radinma ne wo ma n ma xone kui, tune belebele nun balabalanyi simma ne wo ma senbe ra, a kasare ti. ¹⁴ N tet^ε rabirama ne, wo naxan pentixi, n a sanbunyi maba. A na bira wo ma, wo faxa a bun ma. Na temui, wo a kolonma ne a n tan nan na Alatala ra. ¹⁵ N na n ma xone birin naminima ne na tet^ε ma, nun mixi naxee a pentixi. N a falama ne wo be, tet^ε mu na s^onon, naxee fan a pentixi, naxee fan mu na s^onon. ¹⁶ Nee findixi na namijonme wule fal^ε ne nan na, naxee nu woyenma Darisalamu xa fe ra, a bo^χesa xa fe fala e be, a fa li gbaloe nan tun nu na fe e ma. Alatala xui nan na ki.»

¹⁷ «Yakosi adamadi, i ya rafindi i xa jama xa gine dimedie ma, naxee namijonme masenyi tima e yet^ε bo^χje ma fe ma. I xa masenyi ti e xili ma, ¹⁸ a falafe ra, «Alatala yi nan masenxi e be, «Naxankat^ε na gine e be naxee belexekonnasoe yailanma karafili ra, xa na mu a ra e mafelenye yailan mixi ratantanfe ra. Wo a majoxunxi ne a wo na n ma mixie ratantan, wo mu toore sotoma na kui? ¹⁹ Wo bara n mabere donse di xa fe ra. Wo to wule fala n ma jama be naxan a tuli matima wule ra, wo bara mixi faxa naxan mu nu lanma a xa faxa, wo bara mixi lu naa naxan mu nu lanma a xa lu naa.»»

²⁰ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: «Wo xa karafilie mu rafan n ma, wo mixi ratantanma naxan na alo gantanyi sama xone be ki naxe. N na karafilie bama ne wo belexee ra, n xoreya fima ne mixi ma wo naxan suxu gantanyi kui alo xone. ²¹ N wo xa mafelenye bama ne wo ma, n na n ma jama ba wo xa noe bun ma. Na kui wo a kolonma ne a n tan nan na Alatala ra. ²² Wo bara limaniya ba tinxitoe yi ra wo xa wulee ra, n nu wama naxan malife. Wo bara tinxitare rasi e xa lu e xa fe jaaxie kui, n nu wama naxan nakisife. ²³ Wo to na mo^χli raba, wo mu wule masenyi tife s^onon, wo mu luma sematoe xa wali kui. N fama ne n ma jama ratangade wo belexe. Na kui wo a kolonma ne a n tan nan na Alatala ra.»»

14

Ala xa kate Isirayila bo^χje ragbilene a ma

¹ Isirayila fori ndee naxa fa n xonyi. E to do^χo, ² Alatala naxa a masen n be, ³ «Adamadi, yi mixie bara kuyee fe tongo e a sa e nii ra, e fe jaaxie suxu naxee e rabirama. A lanma n xa tin e xa n maxandi? ⁴ A fala e be, «Wo Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Isirayilaka naxan yo kuye fe sa a nii ra, a fe jaaxi suxu naxan a rabirama, a na siga namijonme yire Ala maxandide, n a xa duba mafindima a xa yunubi raba xasabi nan ma. ⁵ N yi rabama ne alako n xa Isirayila bo^χs^oe bo^χje rafindi n ma, hali e to bara e makuya n na e xa kuye batufe ra.»»

⁶ «A fala Isirayila bo^χs^oe be, «Wo Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Wo tuubi, wo gibilen wo xa kuye batufe fo^χ ra, wo wo kobe so wo xa fe jaaxie ra! ⁷ Isirayilaka birin, xa na mu a ra wo xa xone, mixi yo naxan kuye fe sama a nii ra, a fe jaaxi suxu naxan a rabirama, na kanyi na siga namijonme yire n maxandife ra, n tan Alatala yati fama na kanyi yaabide. ⁸ N tima ne a kanke, n a findima misaali nan na jama be, a xili findi konbi ra e ya ma. N a kerima ne n ma jama ya ma. Na kui wo a kolonma ne a n tan nan na Alatala ra.»»

⁹ «Xa na namijonme fa tin masenyi falade n xili ra, n tan yati bara a madaxu a xa na raba. Na kui n na n belexe itala xili ma, n a xa fe xun nakana n ma jama Isirayila ya ma. ¹⁰ E bara yunubi sot^o na kui, namijonme yo, nun mixi yo naxan maxandi tima a saabui ra. ¹¹ Na temui Isirayila bo^χs^oe mu luma e makuya ra n na, e seniyentareja bejinma ne. E findima ne n ma jama ra, n fan findi e Marigi Ala ra. Alatala xui nan na ki.»

¹² Alatala naxa a masen n be, a naxe, ¹³ «Adamadi, xa jama nde n bejin e xa yunubie xa fe ra, n fama ne n belexe italade e xili ma, n e xa baloe j^on, n kaame radin e ma, n e xa mixie nun e xa xurusee

faxa.¹⁴ Hali Annabi Nuha, Annabi Daniyeli, nun Annabi Ayuba nu na e ya ma nu, jama nōma kiside e xa tinxinyi gbansan nan saabui ra. Alatala xui nan na ki.»

¹⁵ «Xa n sube xaaj̄ee radin na bōxi ma e xa dimēe faxa, mixi birin xa keli naa na subee xa fe ra,¹⁶ hali na namijōnmē saxan sa lu naa, n tan wo Marigi Alatala bara n kali, jama mu nōma e xa die rakaside. Na namijōnmēe gbansan nan kisima, bōxikae tan lōe.»

¹⁷ «Xa n gere rabula na bōxi ma, n fa a fala <Santidegema xa be kana,> n fa a niya na bōxikae nun e xa xurusee birin xa sōnto,¹⁸ hali na namijōnmēe saxan sa lu naa, n tan wo Marigi Alatala bara n kali, jama mu nōma e xa die rakaside. Na namijōnmēe gbansan nan kisima.»

¹⁹ «Xa n wuganyi radin na bōxi ma e xa mixi birin nun e xa xurusee faxa fe ra n ma xōne xa fe ma,²⁰ hali Annabi Nuha, Annabi Daniyeli, nun Annabi Ayuba sa lu naa, n tan wo Marigi Alatala bara n kali, jama mu nōma e xa die rakaside. Nama nōma kiside e xa tinxinyi gbansan nan saabui ra.»

²¹ «Wo Marigi Alatala xa masenyi nan ya: Wo xa fe xōrōxōma nē dangife na tan na n na n ma kasare naani ti wo bē, naxee findixi gere, kaame, sube xaaj̄ee, nun wuganyi ra. Na birin wo xa mixie nun wo xa xurusee sōntōma nē.²² Kōnō wo xa di ndee fama nē ratangade na ma. E fama nē wo yire, wo fa sēewa e jērē ki matofe ra, wo fa madundu gbaloe xa fe ra n naxan nagirixi Darisalamu ma.²³ Wo madundui sōtōma nē e jērē ki matofe ra, barima wo fama nē a kolonde a n na birin naba fe nde nan ma. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

15

Darisalamu xa naxankate

¹ Alatala naxa a masen n bē, a naxē: ² «Adamadi, wēni bili fan fōtōnyi wuri salonyi be? ³ Wēni bili wuri rawalima a xa findi se gbaku se ra, xa na mu a ra se gbēte naxan tide na na? ⁴ Na wuri mōcli na gan, keli a xunyi ma han a sa dōxō a xōrē ra, a nōma rawalide se nde ra fa? ⁵ Xa a mu nu nōma rawalide se nde ra a to nu sixi, a na gan, tide yo mu luma a ma sōnōn.»

⁶ «Na kui, wo Marigi Alatala xa masenyi nan ya: N fe rabama nē Darisalamukae ra, alō n fe naxan naba na wēni bili wuri ra n naxan ganxi. ⁷ N tima nē e kanke. Hali e mini tē i, na tē fanma e donde. N na ti e kanke ma, wo a kolomma nē a n tan nan na Alatala ra. ⁸ N e xa bōxi xun nakanama nē, barima e bara n yanfa. Alatala xui nan na ki.»

16

Isirayila xa yēnē Ala mabiri

¹ Alatala naxa yi masenyi ti n bē, a naxē: ² «Adamadi, Darisalamu rakolon a xa fe kogie ra. ³ A fala a bē, <I Marigi Alatala yi nan masenxi: I barixi Kanaan bōxi nan ma, Amorika nan nu na i baba ra, i nga findixi Xitika nan na. ⁴ I barixi lōxōe naxē, mixi yo mu wo furixuli xaba, e mu i maxa ye nun fōxē ra alako i xa sēniyēn, e mu i mafilin dugi kui. ⁵ Mixi yo mu kinikini i ma na fe mōcli rabafe ra. E i wōli burunyi, barima i nu majaaxin birin bē.»»

⁶ «N nu na dangife i yire temui naxē, n naxa i to i na i nii magagafe i saxi wuli xōrā. N naxa a fala i bē, <I xa kisi. ⁷ N naxa i ramō alō sansi mōma ki naxē. I bara findi ginēdimēdi tofanyi ra. I fate bara mō, i xunsexe bara kuya, kōnō han na temui dugi mu nu ragoroxi i ma. I mageli nan nu a ra.»

⁸ «Temui nde to dangi, n naxa a to i findixi sungbutunyi ra. Na kui n naxa n ma dugi sanbunyi felen i ma i suturafe ra, a findi saate ra won tagi. Na kui i findixi n tan nan gbe ra, i Marigi Alatala.»

⁹ «N naxa i maxa ye ra, n wuli ba i ma, n fa ture xiri fanyi so i ma. ¹⁰ N naxa dugi fanyi dege i bē, n na ragoro i ma. N naxan sankiri fanyi so i sanyi. ¹¹ N naxa i raxunma bēlēxē rasoe nun kōnmagore ra. ¹² N naxa xurunde sa i jōe ra, n tulirasoe sa i tulie ra, n mangē tōnxuma dusu i xun na. ¹³ I nu raxunmaxi xēxēma nun gbeti nan na, i nu maxirixi dugi tofanyie nan na, i nu donse fanyi donma naxan findi kumi nun ture ra. I xa tofanyi xun nu fa masa tun, mangēya naxa radaxa i bē. ¹⁴ I xili naxa din jamanēe ra i xa tofanyi xa fe ra, barima tofanyi kamalixi nan nu a ra i xa nōrē saabui ra n naxan fixi i ma. Alatala xui nan na ki.»

¹⁵ «Kōnō na temui i naxa la fōlo i xa tofanyi nun i xili fanyi ra, i fa so langoejā rabafe. I nu i yētē soma mixi birin yi ra, i lu e sagoe. ¹⁶ I naxa i xa dugi tofanyie itala geja fari i langoejā raba dēnnaxē. Na fe mōcli mu lanma feo. Na rabafe mu fan. ¹⁷ I naxa i xa xunmase xēxēma nun gbeti daaxie tongo, n naxee fixi i ma, i e yailan kuye xēxēma ra, i fa langoejā raba nee ra. ¹⁸ I naxa i xa dugi tofanyie ragoro e ma, i fa n ma ture nun n ma surayi ba sērēxē ra e bē. ¹⁹ N donse naxan so i yi ra, i bara na taami fanyi, na ture, nun na kumi birin ba sērēxē gan daaxi ra e bē. I na nan nabaxi. Alatala xui nan na ki.»

²⁰ «I naxa i xa die tongo, n naxee fixi i ma, i e fan ba sērēxē ra na kuyee bē. I xa langoejā mu nu i wasama nu? ²¹ I bara n ma die kōn naxaba, i e ba sērēxē ra kuyee bē! ²² I xa fe kogie nun i xa langoejā birin kui, i mu ratu a ma n naxan nabaxi i bē i mageli to nu a ra, i nu i nii magagafe i wuli xōrā temui naxē?»

²³ «Naxankate na i be! Alatala xui nan na ki. Safe i xa wali jaaxi xun ma, i bara fe gbete fan naba. ²⁴ I bara yiree ti taa tagi kira de ra, ²⁵ i fa i fate xa tofanyi masen jama be kene ma, alo langoe naxan wama xeme mabendunfe a ma. ²⁶ I bara langoeja raba Misirakae ra, i doxoboore naxee xa gine fe xochx. I xa langoeja radangixi bara n naxon. ²⁷ Na kui n bara n belexe itala i xili ma, n fa nde ba i xa bixi ra, n a sa i yaxue Filisitakae sagoe, i xa wali kobie xa fe ra naxee bara e raterenna. ²⁸ I bara langoeja raba Asiriyakae fan na, barima sese mu i wasama. ²⁹ Na dangi xanbi i bara langoeja raba Babilon yulee ra, kono nee fan mu i wasa.»

³⁰ «I bixne kobi! Alatala xui nan na ki. I yi langoeja mocli rabama di? ³¹ I to i xa langoe yiree ti taa kui kira de ra, i mu nu luxi alo langoe yati barima i nu langoeja rabafe ne tun kobiri xanbil!»

³² «Yene gine, xene rafan i ma dangife i xa mori ra. ³³ Langoe birin wama langoe sare xon, kono i tan nan luma i jengue ki ra, alako i xa e mabendun i ma a mocli birin na. ³⁴ I mu luxi alo langoe gbete. Mixi yo mu i mayandima i xa wali ra. I tan nan e mayandima, i fa e sare fi, i mu se soto.»

³⁵ «I tan langoe gine, i tul mati Alatala xa masenyi ra! ³⁶ I Marigi Alatala yi nan masenxi: I to i xa naafuli ba alako i xa langoeja raba i jengue ra, i to kuyee mocli birin ti, i fa i xa die wuli ba serexe ra e be, ³⁷ n fama ne i jengue birin malande, naxee nu rafan i ma nun naxee mu nu rafan i ma, n i jaiwo masen e be a kene ma, i xa yaagi. ³⁸ N i makiitima ne alo gine yene la nun faxeti makiitima ki naxe. N nan n gbe xochoma ne i ma n ma xone nun n ma tenee xochoxe ra. ³⁹ Na temui n i sama ne i jengue sagoe, e i xa langoe yiree kana, e i xa dugie nun i xa xunmasee ba i ma, e fa i lu i mageli ra foen. ⁴⁰ E e malanma ne i xili ma, e i magno gemes ra, e i masoxe e xa santidegmae ra. ⁴¹ E i xa banxie ganma ne, e i jaxankata gine gbegbe ya xori. N i xa langoeja danma ne, i mu i jengue kima sonon. ⁴² N na ge na rabade i ra, n ma xone goroma ne i xa yanfanterya xa fe ra.»

⁴³ «N fama ne i xa wali sare birin nagbilende i ma, barima i mu i ratu i fonike temui ma. I Marigi Alatala xui nan na ki. I mu langoeja xa sa i xa fe kobi gbete fari?»

⁴⁴ «Taali falae fama yi taali falade i xun ma, *Nga lu ki yo ki, a xa di gine fan luma na ki ne!* ⁴⁵ I nga xa di yati nan i ra, naxan me a xa mori nun a xa die ra. I taara gine ma fan me ne e xa morie ra, nun e xa die ra. I nga findixi Xitika nan na, i baba findixi Amorika nan na. ⁴⁶ Samari findixi i taara ginema nan na naxan sabatixi i kcola ma, a nun a xa taa gbete kui. Sodoma nan findixi i xunya ginema ra naxan sabatixi i yirefanyi ma, a nun a xa taa gbete ra. ⁴⁷ I bara bira e xa wali jaaxi foxy ra, i man bara jaaxu dangife e tan na. ⁴⁸ N bara n kali, Sodoma nun a xa taae mu i xa jaaxuja lixi. Alatala xui nan na ki.»

⁴⁹ «I xunya Sodoma xa yunubie findixi yi nan na: yete igboja, bannaya, nun kinikinitareja tooromixie mabiri. ⁵⁰ E de igbo, e fe jaaxie rabama n ya xori. Na kui, n naxa e xa fe jon! ⁵¹ Samari mu yunubi raba alo i tan. I xa fe kobi raba gbo dangi a gbe ra pon! Na taa jaaxi tinxin i be. ⁵² I xa yaagi tun! I xa jaaxuja kui, a luxi ne alo i xunyae na fisla i be. I xa na kote xanin.»

⁵³ «Kono a rajonyi, n fama ne Sodoma nun a xa taae nun Samari nun a xa taae xa fe xun nakelide. I fan luma ne na xunnakeli kui. ⁵⁴ I bara yaagi soto i xa wali kobi xa fe ra. Na bara a niya Sodoma nun Samari xili xa fan dondoronti. ⁵⁵ I xunya Sodoma nun a xa taae nun i taara Samari nun a xa taae xun nakelima ne alo singe. I fan nun i xa taae luma na xunnakeli nan kui. ⁵⁶ I mu i yete igboma temui naxe, i mu tin fe fanyi falade i xunya Sodoma xa fe ra, ⁵⁷ beenun i xa jaaxuja xa sa kene ma. Yakosi Edon nun a xa taae nun Filisita nun a xa taae, e birin i maberrema. ⁵⁸ Na langoeja nun fe kobie yaagi luma ne i ma. Alatala xui nan na ki.»

⁵⁹ «I Marigi Alatala yi nan masenxi: N i sare ragbilenma ne i ma seriyi ki ma, barima i bara n ma kali mabere n ma saate kanafe ra. ⁶⁰ Kono n tan mu neemuma won ma saate ma, won naxan tongo i fonike temui. N fama ne saate tongode i be naxan mu jomma abadan. ⁶¹ Na kui, i taara nun i xunya na giblen i ma, i ratuma ne i xa kira jaaxi ma yaagi ra. N e fima ne i ma, kono na fe mu na won ma saate singe kui. ⁶² N saate tongoma ne i be, i a kolonma ne a n tan nan na Alatala ra. ⁶³ N na ge i xun sarade i xa yunubie xa fe ra, i fama ne ratude fe dangixie ma yaagi kui, i fa i de ragali i xa yaagi xa fe ra. Alatala xui nan na ki.»

¹ Alatala naxa a masen n be, a naxe, ² «Adamadi, i xa yi taali fala Isirayila bonsoe be. ³ A fala e be, «Won Marigi Alatala yi nan masenxi: Sege xungbe, gabutenyi senbemae, xabe kuye tofanxie, naxa fa Liban, a sediri bili salonyi bolon a kon na. ⁴ A naxa na xanin yule bixi ma, a si e xa taa kui.»»

⁵ «A naxa sansi xori nde tongo Isirayila bixi ma, a sa na si bixi fanyi ma, ye gboxi dennaxe. ⁶ Na sansi xori naxa bula, a findi weni sansi dunke ra naxan salonyie nu kuyama a gbe ra. A salonyie nu fa e ramaxa koore ma, a sanke nu goro ye fenfe ra. Na sansie naxa fan, a salonyie naxa wuya a burexxe naxa fan.»

⁷ «S̄eḡe xungbe gb̄et̄e naxa mini naa ra, a gabutenye xungbo, a xabee wuya. W̄en̄i bili naxa a sankee nun a salonyie r̄aj̄er̄e kelife boxi ma a nu sixi d̄ennax̄e, sigafe ra s̄eḡe mabiri ye s̄ot̄ofe ra. ⁸ A nu sixi boxi fanyi nan ma, ye gbegbe nu na d̄ennax̄e, alako a xa findi a ra, a w̄en̄i bogi fanyi ramini.»

⁹ «A fala e b̄e, ‹Won Marigi Alatala yi nan masenxi: Na w̄en̄i bili fama? A mu fama a italade, a bogi bira, a xara? A salonyie nun a burex̄e kanama n̄e. A italafe mu x̄or̄ox̄o. ¹⁰ Hali a itala, a si yire gb̄et̄e, foye naxan kelima sogetede mabiri a mu a xarama x̄e gbiki?›»

¹¹ Alatala naxa a masen n̄ b̄e, a nax̄e, ¹² «A fala yi b̄ons̄oe murutaxi b̄e, ‹Wo mu na taali fahaamuxi? Babilon mange bara siga Darisalamu, a naa manḡe nun a kuntigie suxu, a e xanin Babilon. ¹³ A bara mixi keren sugandi manḡe b̄ons̄oe ya ma, a saat̄e xiri a nun na tagi, a t̄i manḡeya ra kali ra. A man bara boxi kuntigie tan xanin, ¹⁴ alako boxi sen̄be xa xurun, han a mu n̄ o a ikelide s̄on̄on̄, fo a nu saat̄e rabatu tun.›»

¹⁵ «K̄on̄o na manḡe sugandixi fan naxa muruta, a x̄eerae rasiga Misira manḡe ma soee nun s̄oɔrie fende. Na fe mooli s̄oɔneyama? Naxan matandi tima na ki, a mu t̄oɔroma yare? ¹⁶ N bara n kali, n tan Alatala nan xui a ra, a faxama Babilon boxi naa ma, manḡe fe ma naxan manḡeya soxi a yi ra, a naxan xa saat̄e maberexi, a a kana. ¹⁷ Misira manḡe mu n̄oma a malide gere kui, a yaxuie see yailanma taa t̄ete kanafe ra t̄emui nax̄e. ¹⁸ A to a xa kali mabere saat̄e kanafe ra, a fama n̄e na sare s̄ot̄ode.»

¹⁹ Na xa fe ra, Alatala yi nan masenxi, a nax̄e, «N bara n kali n ȳet̄e ra, a to n ma kali mabere, a to n ma saat̄e kana, n na sare ragbilenma n̄e a ma. ²⁰ N na n ma ȳel̄e italama n̄e a ya ra, n a suxu n ma gantanyi ra. N a xaninma n̄e Babilon boxi ma, n fa a jaaxankata a xa yanfanteyxa fe ra m̄enni, a naxan nabaxi n na. ²¹ A xa s̄oɔrie s̄ont̄oma n̄e santid̄egema ra, mixi d̄on̄x̄o yensenma n̄e. Wo a kolonma n̄e na kui a n tan Alatala nan na nat̄e tongoxi.»

²² Won Marigi Alatala yi nan masenxi, a nax̄e, «N sediri salonyi bama n̄e a k̄on̄ na, salonyi fanyi naxan na koore ma, n fa a si geya itexi fari. ²³ N a sima n̄e Isirayila geya ma, a salonyie fan, e bogi gbegbe ramini. A findima n̄e sediri wuri bili tofanyi ra. X̄oni moɔli birin fama n̄e e malabude, a salonyie niini bun ma a k̄on̄ na. ²⁴ Na kui wuri bili birin a kolonma n̄e, a n tan Alatala nan wuri bili itexi igoroma, n wuri bili igoroxi ite. N wuri xinde xara, n wuri xare rafan. N tan Alatala xui nan na ki. N fama n̄e na rakamalide.»

18

Yunubit̄oɛ sare

¹ Alatala naxa a masen n̄ b̄e, a nax̄e, ² «Wo yi taali w̄oȳenyi falama n̄e Isirayila boxi ma. Wo nax̄e, Forie na mangoe ȳox̄o don, e xa die nan p̄inyie muluxunma.»

Wo na falama munfe ra? ³ N bara n kali n ȳet̄e ra, a mu lanma wo xa yi taali fala Isirayila boxi ma s̄on̄on̄. ⁴ N tan nan gbe na nii birin na, babe ba, di ba. N tan nan gbe e birin na. Nii naxan na yunubi raba, na nii nan b̄on̄oma.»

⁵ «Mixi naxan tinxin, naxan fe fanyi rabama,

⁶ naxan mu s̄er̄ex̄e donma kuye b̄e geyae fari, naxan mu a ya tima Isirayila xa kuyee ra, naxan mu ȳen̄e rabama a dox̄oboore gin̄e ra, naxan mu gin̄e masama a xa kike wali kui,

⁷ naxan mu mixi rawalima a ȳet̄e xa geeni xa fe ra, naxan donifa xa s̄eɛk̄e ragbilenma a ma,

naxan mu muj̄e tima, k̄on̄o a fa setare ki, a dugi fi misikiine ma,

⁸ naxan mu geeni moɔli yo fenma doni kui, naxan a ȳet̄e suxuma fe jaaxi rabafe ra, naxan kiiti tinixinxi sama mixie tagi,

⁹ naxan n ma yaamarie rabama, a n ma s̄eriȳe rabatu, n kanyi findixi tinxit̄oɛ nan na.

Na kisima n̄e.

Alatala xui nan na ki.»

¹⁰ K̄on̄o xa a sa li a xa di nde na na, naxan mixi b̄on̄oma, a fax̄e tima, a fe jaaxi gb̄et̄e raba ¹¹ a baba mu darixi naxan na, a xa fe na di?

A s̄er̄ex̄e donma kuye b̄e geyae fari, a ȳen̄e raba a dox̄oboore xa gin̄e ra,

¹² a setare nun misikiine t̄oɔroma,

a muŋe tima,
a tondi sɛɛke ragbilende,
a a yae tima kuyee ra,
a fe jaaxie rabama,
13 a geeni fenna doni kui.

Na mixi mɔɔcli kisima? Ade, a a yɛtɛ nii sare fima ne faxe ra a xa fe jaaxie ma!

¹⁴ «Kɔnɔ xa na di jaaxi di nde sɔtɔ, naxan bara a baba xa yunubie to, a fa lu a mu tin na wali mooli rabade, a xa fe luma di?

15 A mu sɛrɛxɛ donma kuye bē geya fari.

A mu a ya tima Isirayila kuyee ra.

A mu yɛnɛ rabama a dɔxɔboore gine ra.

16 A mu mixi rawalima a yɛtɛ xa geeni xa fe ra.

A mu sɛɛke maxɔrinma.

A mu muŋe tima,

kɔnɔ a setare kima, a dugi fima misikiinɛ ma,

17 a a yɛtɛ suxuma fe jaaxi rabafe ra,

a mu geeni mɔɔcli yo fenna doni kui.

Na di mu bɔnɔma a baba xa fe jaaxi xa fe ra. A kisima ne. ¹⁸ Kɔnɔ a baba tan, naxan findi funmala ra, naxan a boore muŋa, naxan fe jaaxie raba a xa mixie tagi, a tan nan bɔnɔma a xa yunubie xa fe ra.»

¹⁹ «Kɔnɔ wo n maxɔrinma, «Munfera na di mu a baba xa yunubi kote tongoma?» N xa a fala wo bē, na di tinxintɔe, naxan bara n ma sɛriyɛ rabatu, a kisima ne. ²⁰ Naxan na yunubi raba, na nan bɔnɔma. Di mu a baba xa yunubi kote xaninma. Baba fan mu a xa di xa yunubi kote xaninma. Tinxintɔe fama ne tinxinyi sare sɔtɔde. Yunubitɔe tan fama yunubi sare sɔtɔde.»

²¹ «Kɔnɔ xa yunubitɔe gbilen a xa tinxinyi foxɔ ra, a birra Ala xa sɛriyɛ foxɔ ra tinxinyi kui, a kisima ne, a mu bɔnɔma. ²² A fe kobi naxee birin naba, na birin bama ne a ma, a fa kisi a xa tinxinyi saabui ra. ²³ N tan wo Marigi Alatala jɛlɛxinma yunubitɔe xa jaaxankate ra? A xa gbilen a xa yunubi foxɔ ra, a xa kisi, na nan nafan n ma.»

²⁴ «Kɔnɔ xa tinxintɔe gbilen a xa tinxinyi foxɔ ra, a fa fe jaaxi raba alɔ yunubitɔe a rabama ki naxe, a kisima? A fe fanyi naxee birin naba, na birin bama ne a ma, a yunubi sɔtɔ, a fa bɔnɔ a xa fe jaaxie saabui ra.»

²⁵ «Wo naxe, «Marigi xa kira mu tinxin.» Isirayila bɔnsɔe, wo wo tuli mati n na. N ma kira mu tinxinxixɛ, ka wo tan nan xa kira mu tinxin? ²⁶ Xa tinxintɔe a kobe so fe fanyi rabafe ra, a bɔnɔma a xa yunubie nan ma fe ra. ²⁷ Kɔnɔ xa tinxintare a kobe so fe jaaxi rabafe ra, a birra tinxinyi foxɔ ra, a kisima ne.

²⁸ A to a xa wali kobie birin mato, a natɛ tongo a xa gbilen nee foxɔ ra, na nan a ra a kisima, a mu bɔnɔma. ²⁹ Kɔnɔ Isirayila bɔnsɔe naxe, «Ala xa kira mu tinxin.» N tan nan ma kira mu tinxin ba, ka wo tan nan xa kira mu tinxin?»

³⁰ «Na kui Isirayila bɔnsɔe, n wo kankan makiitima a xa fe rabaxi bɛrɛ nan ma. Wo xa tuubi! Wo gbilen wo xa yunubie rabafe foxɔ ra, alako nee naxa wo bɔnɔ. ³¹ Wo xa wo makuya wo xa yunubie ra wo naxee rabaxi, wo wo bɔŋɛ masara, wo xaxili nɛɛnɛ tongo. Isirayila bɔnsɔe, wo tima bɔnɔe kira ra munfe ra? ³² N mu wama mixi yo xa bɔnɔ. Wo tuubi alako wo xa kisi! Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

19

Isirayila mangɛ

¹ Wo xa kinikini Isirayila mangɛ suukibae ma yi ki:

² «Wo nga findi yɛtɛ gine fanyi nan na yɛtɛ tagi.

A saxi a xa die tagi, a e xuru.

³ A naxa a xa di nde ramo, a findi sɛnbɛma ra.

Na di naxa fata a baloe fende, a mixie yati faxa.

⁴ Namanɛe to a xa fe mɛ,

e naxa a suxu e xa gantanyi ra,

e a xanin Misira wure ra a jɔe kui.»

⁵ «Na yɛtɛ gine to a to, a xa fe mu soɔneyaxi, a naxa a xa di gbɛtɛ tongo,

a a findi yɛtɛ sɛnbɛma ra.

⁶ Na di nu a jɛrɛma yɛtɛ tagi a sɛnbɛ ma.

A naxa fata a baloe fende, a mixie faxa.

⁷ A naxa nee xa tɛtɛ kana, a taakae faxa.

Nama birin nu bara gaaxu a xa yirindinyi yara.

⁸ Namanee man naxa keli a rabilinyi,
e naxa e xa vεlεe itala, e a suxu gantanyi ra.

⁹ E naxa a raso kule kui wuree ra,
e a xanin Babilon mange xon ma.

Menni e naxa a raso geeli kui.

A yirindin xui mu mE Isirayila gevae fari suncs.»

¹⁰ «Wo nga nu luxi ne alɔ wəni bili naxan sixi xure də ra.

A nu bogima, a salonyie nu wuya,
harima ve nu gbo a vire

¹¹ Salon fanyie nu na a bɛ

Saion fan yie ha ha a oe,
naxee fan mangé sawuri ra

A nu tixi sansje birin xun ma

A ha tixi sansie un in xam ma
a xa maite nun a salon wuyaxie xa fe ra.

¹² a bara tala x ūnčk a cūčk kui, a rabira bč

Sogetede foye naxa a xara, a bogie kana.

A salon fanyie naxa lisi, tε naxa e gam

¹³ Yakɔsi a sixi gbengberenyi nan ma

ye, 3cxcrɔx ixɔb
dɛnnaxɛ.

¹⁴ Τε bara mini a salonyi nde kui,

Salon fanyi yo mu na a be s^ε nucus,
fisi di i

naxan findima mangE sawuri ra.»
Kini ini adalah jalinan dan kemanusiaan di antara

20

Isiravila hons²⁸ ya matandi

¹ A jne solofo rede, kike suuli, xi fu nde ra, Isirayila fori ndee naxa fa n yire, e xa Alatala xa marasi fen. ² Alatala naxa a masen n be, a naxE, ³ «Adamadi, Isirayila forie maxOrin munfe ra e faxi n marasi fende, n to a fala e be n mu tjin e xa n maxandi na ki. Alatala xui nan na ki.»

⁴ «Adamadi, i xa e makiiti e xa fe jaaxie nun e benbae xa fe jaaxie xa fe ra. ⁵ A fala e be, ‹Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N Isirayila sugandi t̄emui nahe, n na n kali ne n belehexe itexi ra Yaxuba bōnsōe be a n tan nan na e Marigi Alatala ra. N na n yete masen e be Misira boxi ma, ⁶ n fa n kali e be a n e raminima ne mēnni sigafe ra boxi fanyi ma, n dēnnaxe sugandixi e be, kumi nun xijē xelēma boxi naxan ma. ⁷ N a masen e be, e xa Misira kuyee wōle, alako e naxa fa e yete findi sēniyēntaree ra. N tan nan na e Marigi Alatala ra.»»

⁸ «Kéen» e naxa n xui matandi. E mu Misira kuyee wóle, e mu gbilen nee fóxó ra. Na kui n naxa a masen e bë a n fama né n ma xóne radinde e ma Misira bóxi ma. ⁹ Na dangi xanbi, n naxa nate tongon xa e ramini naa, alako n xili naxa fa mabere jamanée tagi e nu dënnaxé. ¹⁰ N naxa e ramini Misira bóxi ra, n fa e xun ti gbengberenyi ra. ¹¹ Mënni n naxa n ma yaamarie so e yi ra, n e rakolon n ma sériley ra. Mixi naxee birama nee fóxó ra, e kisima n. ¹² N naxa malabui lóxóe xa yaamari fan fi e matónxuma ra n tan nun e tan tagi, alako e xa a kolon n tan Alatala nan e rasenivénya.»

¹³ «Kono Isirayila bɔnɔsə naxa e kobe raso n na gbengberenyi ma. E n ma malabui lɔxɔe xa yaamari mabere. E mu bira n ma yaamarie foxɔr a, e mu n ma səriye suxu, naxee nu nɔma e rakiside. Na kui n naxa a nate, n xa n ma xɔnɛ birin namini e ma, n xa e sɔnto gbengberen yire.¹⁴ Hali n mu na raba, alako n xili naxa fa mabere jamanɛ tagi, n e ramini naxee ya xɔri Misira bɔxi ra,¹⁵ n naxa n kali n bɛlɛxe itexi ra gbengberenyi ma, a n mu e xaninma na bɔxi fanyi ma sɔnɔn, n nu bara naxan fi e ma, xijɛ nun kumi xɛlɛma dɛnnaxɛ.¹⁶ N na nate tongo nɛ, barima e nu n ma yaamarie nun n ma səriye nan maberema, e tondi n ma malabui lɔxɔe xa yaamari suxude a ki ma. E xa kuye fe nan nu na e bɔnɛ ma.¹⁷ Kono n naxa kinikini e ma, n mu e sɔnto gbengberenyi ma.¹⁸ N naxa a masen e xa die be mɛnni, n naxɛ, «Wo naxa bira wo benbae xa yaamarie nun e xa səriye foxɔr a de. Wo naxa wo yetɛ findi səniyentaree ra e xa kuyee batufe ra.¹⁹ N tan nan na wo Marigi Alatala ra. Wo xa bira n tan nan ma yaamarie foxɔr a, wo xa n ma səriye suxu.²⁰ Wo xa n ma malabui lɔxɔe raseniyen, alako na xa findi tɔnxuma ra won tagi. Na kui wo a kolonma nɛ, a n tan nan na wo Marigi Alatala ra.»»

²¹ «Kōnɔ́ Isirayila die naxa muruta n ma, e mu n ma yaamarie rabatu, e mu e cōx sa n ma səriye xɔ́n ma naxan mixi rakisima, e fa n ma malabui lɔ́xɔ́e xa yaamarie mabere. Na kui n naxa a masen, n xa n ma xɔ́nɛ birin namini e ma gbengberen yire. ²² Kōnɔ́ namu na raba, alako n xili naxa fa mabere namanɛ tagi, n e ramini naxee ya xɔ́ri Misira bɔ́xi ra. ²³ Kōnɔ́ n na n kali n bεlɛxɛ itexi nan na gbengberenyi

ma, n xa e rayensen yε pamanε tagi,²⁴ barima e mu n ma sεriyε rabatu, e n ma yaamarie matandi, e n ma malabui lɔxɔε xa yaamari mabere, e man fa e ya rafindi e benbae xa kuyee ma.²⁵ N naxa e lu e xa bira e yεtε xa yaamari jaaxie fɔxɔ ra, sεriyε mooli nde naxan mu nɔma sɔɔneyade.²⁶ N naxa a lu e xa findi sεniyεntaree ra sεrεxε mɔɔli nde xa fe ra, mixi xa di singe faxama sεrεxε naxan ma fe ra. N nu wama nε e xa na fɔxi magaaxuxi to, alako e xa a kolon a n tan nan na Alatala ra.»

²⁷ «Adamadi, i xa a fala Isirayila bɔnsɔε bε, i naxε, «Wo marigi Alatala yi nan masenxi: Wo benbae bara n finsiriwali, e bara n yanfa. ²⁸ N to bara e raso bɔxi ma, n na n kali naxan na fife ra e ma, e naxa sεrεxε ba folɔ kuyee bε geyae fari nun wurie bun ma. E nu surayi gamma e bε, e minse fan ba sεrεxε ra. Na birin naxa na nɔɔcɔ ki fanyi ra,²⁹ n fa e maxɔrin, Munse na yi yire itexi ra wo sigafe dɛnnaxε? Han ya na batudee xili falama Yire itexie.»»

³⁰ «Na nan a ra, a fala Isirayila bɔnsɔε bε, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: Wo wama findife sεniyεntaree ra ałɔ wo benbae, wo fa bira e xa kuye jaaxie fɔxɔ ra? ³¹ Wo na wo xa die ba sεrεxε ra tε xɔɔra, wo na wo xa sεniyεnyi nan kanafe na ki. A lanma n xa tin wo xa n maxandi? N tan wo Marigi Alatala, n bara n kali n mu wo luma wo xa n maxandi.»»

³² «Wo naxε wo wama nε lufe ałɔ dunjia pamanε, naxee wuri nun gεmε batuma. ³³ N tan wo Marigi Alatala, n bara n kali a n na n ma mangεya rajεrεma nε wo xun ma sεnbe ra, n na n ma xɔne birin namini wo ma. ³⁴ N wo raminima nε pamanε ya ma sεnbe ra, n wo malan yire kerēn n ma xɔne kui. ³⁵ N wo xaninma nε gbengberenyi ma pamanε tagi, n wo jaxankata mɛnni. ³⁶ N naxan nabaxi wo benbae ra Misira gbengberenyi ma, n na fan nabama nε wo fan na. Wo Marigi Alatala xui nan na ki. ³⁷ N wo radangima nε n ma yisuxuwuri bun ma, n fa wo rajεrε n ma saatε ra. ³⁸ N murutεlae nun matandilae bama nε wo ya ma, naxee na n geref. N e raminima nε bɔxi ra e sabatixi dɛnnaxε konyiya kui, kɔnɔ n mu e xaninma Isirayila bɔxi ma. Na kui wo fama nε a kolonde a n tan nan na Alatala ra.»

³⁹ «Wo tan Isirayila bɔnsɔε, wo Marigi Alatala yi nan masenxi wo bε: «Xa wo wama sigafe wo xa kuyee batude, awa yire, kɔnɔ xa a sa li wo wo tuli matima n xili sεniyεnxi nan na, wo naxa n mabere sɔɔcɔ wo xa kuye batui ra. ⁴⁰ Wo Marigi Alatala xui yan yi ki: Isirayila bɔnsɔε fama nε n batude yi geya itexi sεniyεnxi fari. N e rasεnεma nε a fanyi ra, n e xa sεrεxε sεniyεnxi tongo a nun e xa hadiya birin. ⁴¹ N na wo ramini pamanε tagi wo rayensenxi dɛnnaxε, n wo rasεnεma nε a fanyi ra, ałɔ surayi xiri fanyi. N na n ma sεniyεnyi masenma nε pamanε bε wo saabui ra. ⁴² N na wo ragbilen wo xa bɔxi ma Isirayila, n na n kalixi naxan fife ra wo benbae ma, wo fama nε a kolonde a n tan nan na Alatala ra. ⁴³ Mɛnni, wo wo ratuma nε wo xa fe jaaxie birin ma, naxee wo findi mixi sεniyεntaree ra, wo fa lu na yaagi kui tun. ⁴⁴ N na wo rakisi n xili xa fe ra, n mu wo xa wali jaaxie sare fi wo ma, wo fama nε a kolonde a n tan nan na Alatala ra. Isirayila bɔnsɔε, wo Marigi Alatala xui nan na ki.»»

21

Naxankate Negewi bɔxi bε

¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, i ya rafindi i yirefanyi ma, i kawandi ti Negewi fɔtɔnyi bε. ³ A fala: «Negewi fɔtɔnyi, i tuli mati i Marigi Alatala xa masenyi ra. A xui nan ya: N tε radεxεma nε i xɔnyi, naxan i xa wuri xindee nun wuri xaree birin gamma. Na tε mu tuma. A fɔxi toma nε keli yirefanyi ma han kɔola ma. ⁴ Mixi birin a kolonma nε a n tan Alatala nan na tε radεxεxi. A mu tuma.»»

⁵ Na tεmui n naxa a fala a bε, «N Marigi Alatala, jama naxε, a n taali woyεnyi nan tun falama.» ⁶ Alatala naxa a masen n bε, ⁷ «Adamadi, i ya rafindi Darisalamu ma, i xa kawandi ti hɔrɔmɔlingira xa fe ra. I xa masenyi ti n xili ra Isirayila xili ma. ⁸ A fala Isirayila jama bε: «Alatala yi nan masenxi: N tixi wo kanke. N na n ma santidegεma bama nε a tεε i, n fa wo xa tinxintɔεe nun wo xa tinxintaree faxa. ⁹ N to natε tongo tinxintɔεe nun tinxintaree xili ma, n ma santidegεma bama nε a tεε i yi jama birin xa fe ra, naxee na yirefanyi nun kɔola ma. ¹⁰ Na kui, birin a kolonma nε, a n tan nan n ma santidegεma raminixi a tεε i wo xilima. N mu a rasoma sɔɔcɔ.»»

¹¹ «Adamadi, i xa i wa xui ramini i bɔŋε tɔɔrɔxi sunnunxi xɔrɔxɔε xa fe ra. ¹² E na i maxɔrin i wafe fe naxan ma, i xa e yaabi, «Xibaaru xɔrɔxɔε bara n li. Limaniya bama nε mixi birin yi ra na xa fe ra. Mixi birin bɔŋε kontofilima nε, mixi birin sanyi sεrεn gaaxui kui.» N xa a fala i bε, a na fafe. I Marigi Alatala xui nan na ki.»»

¹³ Alatala naxa a masen n bε, ¹⁴ «Adamadi, n ma xεera iba, a falafe ra, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxε: Santidegεma fanyi, santidegεma xajεnxi!»

¹⁵ Santidegεma naxan gbaloe rabama,

santidegεma naxan dangima ałɔ seyamakɔnyi.

Won nɔma pεlexinde n ma di xa mangε sa wuri ra?

Ade, santidegεma fama nε birin xun nakanade.

¹⁶ Santidegema faxi nε a fe xa soonεya,
a xajεn, a suxuxi faxεti yi ra.

¹⁷ Adamadi, i wa xui ite,
barima na santidegema tima nε n ma jama kanke,
a Isirayila mangεe faxa, a nun n ma jama.
Na kui, i kanke madin sunnunyi kui.»

¹⁸ «Matoe nan a ra.

Munse fama rabade xa Yudaya mangεya mu fa nō tide yi santidegema yara?
Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

¹⁹ «Adamadi, i xa masenyi ti n xili ra.

I xa i bεleχεε bōnbō kerēn.
Santidegema man xa bōnbō firin, a xa bōnbō saxan.
Santidegema nan a ra naxan gbaloe rabama,
naxan faxε tima yire birin.

²⁰ Na kui limaniya bama nε mixie yi ra,
mixi gbegbe sōnto.
N ma santidegema tima nε naadε birin na faxε tife ra.

A dangima nε alɔ seyamakɔnyi.

²¹ Santidegema xabε tima ne yirefanyi ma,
a xabε ti kɔɔla ma,
a dε ya rafindixi yire birin ma.

²² Na temui, n tan Alatala fama nε n bεleχεε bōnbōde,
n ma xɔne fa dan.
Alatala xui nan na ki.»

²³ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ²⁴ «Adamadi, i naxan nabama, i xa kira firin naboo Babilon
mangε xa santidegema jεrεma naxee ra. E firin xa keli yire kerēn, tōnxuma xa ti yire nde e fatanma
dεnnaxε. ²⁵ Kira kerēn xa siga Amorikae xɔnyi naxan xili Raaba. Kira firin nde xa siga Yudaya xa taa
makantaxi naxan xili Darisalamu. ²⁶ Babilon mangε tima nε na kira firin xunyi ra, a xa sematoe wali
raba alɔ xalie mawolife, kuyee maxɔrinfe, nun sube bōje matofe. ²⁷ Na sematoe wali a masenma nε a
bε a xa siga Darisalamu mabiri, a xa geresosee tongo tεtε longori ra, a xa na naadε rabira, a fa gbaloe
ti taa kui. ²⁸ Darisalamukae to saate xiri e nun Babilon mangε ra, e na sematoe wali toma wule nan na.
Kɔɔ Babilon mangε mu a tulī matima e ra, barima a naxε e fan bara haake soto a mabiri. Na nan a
ra, a e xaninma konyiya kui.»

²⁹ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: Wo xa wali jaaxi bara a niya n xa ratu wo xa yunubi dangixie
ma, n xa wo xanin konyiya kui. ³⁰ I tan Isirayila mangε tinxintare, i xa jaxankatε loxɔε bara a li. ³¹ I
Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxε, «Mangε tōnxuma ba i xunyi mal! Mangεya bara ba i yi ra. Mixi
magoroxi xa fe itema nε, mixi matexi xa fe magoro. ³² I xa mangεya xun nakanama nε, a jɔɔn. Na
mangεya mu gblenma a ra fo mixi fa, a lan a xa so naxan yi ra. Na fima na kanyi nan ma.»

³³ «Adamadi, i xa masenyi ti n xili ra a falafe ra, «Alatala yi nan masenxi Amonikae xa konbie xa fe
ra, a naxε:

Santidegema bara ba a tεε i gbaloe xa fe ra.

A bara raxajεn alako a xa faxε ti alɔ seyamakɔnyi.

³⁴ Wo bara la wule laamatunyie ra,
wo bara wo tulī mati sematoe wule falεe ra.
Na kui na santidegema tima nε tinxintaree kɔn na,
naxee lanma e xa jaxankata e xa yunubi kamalixie xa fe ra.

³⁵ Wo xa wo xa santidegema ragbilen a tεε i.
N wo makiitima nε wo xa bɔxi ma wo daaxi dεnnaxε.
³⁶ N na n ma xɔne xɔxɔsε raminima nε wo ma,
n wo so xεmε jaaxie yi ra naxee fata gbaloe ra.

³⁷ Wo luma nε alɔ yege tε xɔɔra,
wo wuli ifili wo xa bɔxi ma,
wo xili jɔɔn feo.
Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, a mu lanma xε i xa yi taa faxεti makiiti, i xa a rakin a xa wali kobie birin na? ³ A fala a bε, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: Taa nan yi ki, naxan xun nakanama a xa faxε tife ra, naxan a findima taa sεniyεntareja ra a xa kuye batufe ra. ⁴ Wo bara yunubi sōtɔ na faxε tife kui, wo bara sεniyεntareja sōtɔ na kuyee batufe ra, wo naxee yailanxi wo bεlεxε ra. A gbe mu luxi wo xa simaya xa jɔnɔ, si gβεtεe xa wo xili mabere. ⁵ Si naxee na rabilinyi nun si naxee na yire makuye, e birin wo mayelema nε wo xa yunubie xa fe ra. Wo xa fe xɔrɔxɔ!»

⁶ «Wo xa mangε faxε tima e xa nɔε saabui ra, ⁷ e mixie baba nun e nga maberema, e wo xa xɔjε nun wo xa kiridie tɔɔrɔma. ⁸ Wo n ma se sεniyεnxie bɔtε baxi, wo n ma malabui lɔxɔε maberema. ⁹ Tɔɔrɔgela na wo ya ma naxee faxε tima. Kuye batue na wo ya ma naxee sεrεxε bama geya fari, e fa yεnε jaaxi raba naa. ¹⁰ Xεmεna na naxee sama e baba xa gine fe ma, e gine masama naxan mu sεniyεnxia a kike wali xa fe ra, ¹¹ e yεnε rabama e dɔxɔboore xa gine ra, e yεnε rabama e xa di xa gine ra, e yεnε rabama e maaginε yati ra e nun naxan baba keren. ¹² Mixie na wo ya ma naxee sare rasuxuma mixi faxafe ma. Ndee na na naxee geeni sama doni fari, e fuma e ngaxakerenyi ma. Wo bara nεemu n tan ma! Alatala xui nan na ki.»

¹³ «N na n bεlεxε bɔnbɔma ne xɔnε kui wo xa naafuli tinxintare nun wo xa faxε tife xa fe ra ¹⁴ Sεnbe luma wo bε n ma kiti sa lɔxɔε? Wo suusama n na? N xa a fala wo bε, n wo paxankatama nε. Alatala xui nan na ki. ¹⁵ N wo rayensenma ne jaamanε ma, n wo rayensen yε bɔxi birin ma. N wo xa sεniyεntareja jɔnɔma nε. ¹⁶ Wo na lu yaagi kui jaamanε tagi, wo fama ne a kolonde a n tan nan na Alatala ra.»

¹⁷ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ¹⁸ «Adamadi, Isirayila bɔnsɔε bara lu n bε alɔ gbeti gbi xabude. E maniyaxi na wure gbeeli nan na, yɔxui, wure, nun sunbui naxan bama gbeti raxunuxi ra. ¹⁹ Na kui, Marigi Alatala yi nan masenxi: «Wo to bara lu alɔ gbeti gbi, n wo malanma nε Darisalamu, ²⁰ n ma xɔnε fa wo raxunu alɔ gbeti, wure gbeeli, wure, yɔxui, nun sunbui raxunuma ki naxε te ra. ²¹ N wo malanma ne n ma bɔjεtε kui, n fa wo raxunu Darisalamu taa kui. ²² Wo na raxunu naa, wo a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra, naxan a xa xɔnε radinxi wo ma.»»

²³ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ²⁴ «Adamadi, a fala Isirayila bɔxi bε, i naxε: «Bɔxi nan i ra, naxan mu tunε toma n ma xɔnε lɔxɔε. ²⁵ I xa mangε xaxili luma ne alɔ yεtε xaajε naxan sube ibɔɔma. E na na mɔɔli rabafe mixie ra. Ginε na findife kaajεe ra e xa faxε tife xa fe ra. E na mujε tife alɔ fe. ²⁶ I xa sεrεxεdubεe n ma seriyε matandima, e see sεniyεnxie findima se sεniyεntare ra. E mu se sεniyεnxie nun se sεniyεntare tagi rasama, e mu mixie fan nakolonma na tagi rasa ra. E mu n ma malabui lɔxɔε xa yaamari susuma. Na birin kui, e n xili maberema e ya ma. ²⁷ I xa kuntigie luxi ne alɔ wulai bare naxee sube ibɔɔma. E mixie faxa mujε tife ma. ²⁸ I xa namijɔnɔmε dugi felenma na birin ma e xa wule laamatunye nun e xa wule masenye ra. E naxε, «Ala nan a masenxi,» a fa li Ala mu sese masenxi e bε. ²⁹ Bɔxikae e bore rawalima tinxintareya kui. E mujε tima, e setaree nun xɔjεe tɔɔrɔma. E mu tinxin feo.»»

³⁰ «N bara mixi nde fen e ya ma, naxan nɔma tεtε rakelide, a fa ti naadε ya ra n ya i, alako na bɔxi naxa kana. Kɔnɔ n mu na mixi sōtɔ. ³¹ Na nan a ra, n fama n ma xɔnε raminide e ma alɔ tε, n e sɔntɔ e xa wali jaaxi sare ma. Marigi Alatala xui nan na ki.»

23

Dī ginε firin

¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, ginε firin xa taruxui nan yi ki, e birin nga keren. ³ E fonike tεmui, e naxa e yεtε findi langoe ginεe ra Misira bɔxi ma. Na ginεdimεdie naxa tin xεmεe xa e xijεe masuxu. ⁴ Ginε naxan fori, a nu xili Ohola, a xuny xili Oholiba. E nu na n ma jaama nan ya ma, e fa die bari. Ohola misaalixi Samari nan na, Oholiba misaalixi Darisalamu nan na.»

⁵ «Ohola naxa a yεtε mati langoejra ra a nu na n ma niimi bun ma tεmui naxε. A naxa a jεnεngε maxanu naxee findi Asiriyakae ra, sɔɔri tofanyi naxee ⁶ gεrε dugi ragoroma e ma, e findi mangε ra, e findi soe ragie ra. ⁷ A naxa a yεtε fi e ma langoejra ra e tide to nu gbo, a man fa bira e xa kuye foxy ra. ⁸ A mu a xa langoe fe lu na, a naxan fɔlɔxi Misira bɔxi ma, xεmεe xa a xijε fanyie masuxu, e e waxɔnfε raba a ra.»

⁹ «Na nan a to, n naxa a lu a jεnεngε Asiriyakae sagoe, a naxee maxanu. ¹⁰ Nee nan a rageli ti, e naxa a xa die tongo, e a fan faxa santidegεma ra. A xili naxa findi konbi ra ginεe tagi a xa paxankate xa fe ra.»

¹¹ «A xuny Oholiba naxa na to, kɔnɔ a tan xa jεnεngε susufe nu xɔrɔxɔ a taara bε, a naxa bu langoejra kui. ¹² A fan nu wama sɔɔri Asiriyakae xɔn, naxee findi mangε ra, naxee findi soe ragie ra. E birin tofan e xa sɔɔri dugi kui. ¹³ N naxa a to a fan nu na sεniyεntareja kui alɔ a taara.»

¹⁴ «Kɔnɔ a tan bara fe gβεtε sa na fari. A to Kalidikae xa pirinti gbeeli to banxi xale nde ma, ¹⁵ bεleti xiri xi e tagi, xun sase cɔxɔxi e xun, naxee findi sɔɔri mangε Kalidikae ra, naxee sɔɔri ragise ragima,

¹⁶ a naxa xεεrae xεε Kalidi bɔxi ma e xilide barima a nu wama e xɔn. ¹⁷ E to fa a yire, e naxa sa e bore fε ma, e e sago raba. E to na fe sεniyεntare raba, e xa fe naxa rajaaxu a ma, a gibilen e fɔxɔ ra. ¹⁸ A to nu na na langoeja yaagitareya kui, a naxa rajaaxu n fan ma, n fa a rabolo alɔ n na rabaxi a xunya ra ki naxe. ¹⁹ A to ratu a xa fonikeya sεniyεntareya ma Misira bɔxi ma, a naxa lu langoeja raba ra dangife a singe ra. ²⁰ A jεngε xe fe nu xɔrcxɔ a ma. E sεnbε to gboxi yεne rabade alɔ sofalee nun soee. ²¹ Na nan na ki, wo xa langoeja wo fonike ra na xɔli bara wo suxu alɔ a singe ra, Misira xεmεe nu wo xijε masuxuma tεmuu naxe.»

²² «Oholiba, Alatala yi nan masenxi na xa fe ra: <Ni i jεngεe bɔjε ratema nε i gerefe ma, i mεxi naxee ra. N e rakelima yire birin fafe ri a gerede. ²³ Babilonkae Kalidikae, Pekodikae, Sowakae, Kowakae, nun Asiriyakae xa sɔɔri sεnbεmae, mangεe nun soe ragie, ²⁴ e birin fama nε i xili ma nun e xa geresosee ra, e xa sɔɔri ragisee ra, e xa kote xanin see ra, nun e xa sɔɔri gaali ra. E i rabilinma nε, wure lefae na e bεlεxεe, makantasee na e xunyi ma. N i soma nε e yi ra, alako e xa i jaxankata e gbe ki ma. ²⁵ N n ma nɔnε raminima nε i ma, e fan i gerema nε e xa xɔnε ra. E i xa mixie jɔɔe nun tulie xabama nε. Naxee luxi, e e tan faxama nε santidεgεma ra. E i xa die xaninma nε. Naxee luxi, e e tan ganma nε. ²⁶ E i xa sosee nun i xa xunmasee tofanyie xaninma nε. ²⁷ N i xa langoeja danma nε, i naxan fɔloxi Misira. I mu i xcɔl rasigama na ma sɔnɔn.»

²⁸ «I Marigi Alatala yi nan masenxi: <A gbe mu luxi n xa i sa i yaxuie sagoe, naxee nu rajaaxu i ma a singe ra, i fa gibile e fɔxɔ ra. ²⁹ E i gerema nε, e i harige birin ba i yi ra. E i luma i mageli nan na i xa langoeja xa yaagi kui. ³⁰ I xa wali sεniyεntare bara yi gbaloe fi i ma, barima si gbεtεe xɔli nu na i ma, i fa fe jnaaxi raba e xa kuyee ra. ³¹ I to i jεrε i taara xa kira xɔn ma, n a xa jaxankate tɔnbili nan soma i yi ra.»»

³² «Alatala yi nan masenxi:

<I i taara xa jaxankate tɔnbili xungbe tongoma nε,
i fa jaxankate gbegbe sɔtɔ, naxan na a kui,
a fa findi yaagi belebele ra i bε.

³³ Na jaxankate nan a niyama i fa lu alɔ siisila nimisaxi.

Na findima kasare nun kanari nan na i bε,
alɔ a nu na ki naxε i xunya Samari bε.

³⁴ I fama nε na birin sɔtɔde han a dangi a i,
i fa i yεte xijε cɔɔibε sunnuni kui.

I Marigi Alatala xui nan na ki.»»

³⁵ «Alatala yi nan masenxi na xa fe ra: <I to bara nεemu n ma, i fa i kobe raso n na, a lanma nε i xa i xa langoeja kote xanin.»»

³⁶ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, «Adamadi, i Ohola nun Oholiba makiitima nε? E rakolon e xa wali jnaaxie ra. ³⁷ E bara yεnε raba, e bara faxε ti, e bara yεnε raba e xa kuyee ra, e bara e xa die fan gan sεrεxε ra na kuyee bε. Na die nu findixi n tan nan gbe ra. ³⁸ E man yi nan nabaxi n na: E bara n ma hɔrɔmɔbanxi findi yire sεniyεntare ra, e n ma malabui loxɔεe fan mabere. ³⁹ E to nu e xa die bama sεrεxε ra e xa kuyee bε loxɔε naxε, e man so nε n ma hɔrɔmɔbanxi kui, e a findi yire sεniyεntare ra. E na nan nabaxi n ma banxi kui.»

⁴⁰ «E naxa xεεrae xεε yire makuye, alako mixie xa fa. E to i yire li, i naxa i maxa, i lini ti i yae ra, i i xa xummase tofanyi gbaku i kɔn ma alako i xa rafan e ma. ⁴¹ I naxa e rasεnε sade fanyi ma, i n ma surayi nun ture dɔxɔ teebili ra.»

⁴² «Nama nu na i rabiliny. Sebakae fan nu na naxee keli gbengberenyi ma. E nu belεxεrasoe soma i tan nun i xunya bεlεxε ra, e fa mange nimitε tofanyi dusu wo xunyie ma. ⁴³ Na tεmuu n naxa a fala na gine ε xa fe ra naxan nu bara tagan a xa langoeja rabafe ra, <Wo xa a tongo langoe gine ε ra, barima a na gbansan nan kolon.» ⁴⁴ E naxa sa na gine ε fe ma langoe ki ma. E e sa Ohola nun Oholiba fe ma na ki nε. ⁴⁵ Kɔnɔ tinxintεe e makiitima nε e xa yεnε xa fe ra, a nun e xa faxε tife xa fe ra.»

⁴⁶ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: <Gali nde xa te e xili ma, e xa e xun nakana, e harige birin xanin. ⁴⁷ Na gali e magonɔma nε gemεe ra, a e faxa e xa santidεgεmae ra. A e xa die faxa, a e xa banxie gan tε ra.»

⁴⁸ «N langoeja jnɔnma na ki nε wo xa bɔxi kui, alako ginεe xa a kolon a mu lanma e xa jεrε wo gbe ki ma. ⁴⁹ Wo xa yεnε kote nun wo xa kuye batui kote na dɔxɔ wo xun ma, wo a kolonma nε a n tan nan na wo Marigi Alatala ra.»

¹ A jne solomanaani nde, kike fu, xi fu nde ra, Alatala naxa a masen n be, a naxe, ² «Adamadi, i xa yi jne, yi kike, nun yi loxoe sebe, barima to Babilon mangere foloma ne Darisalamu. ³ I xa yi taali woyenye fala yi bonsae murutaxi be. A fala e be:

«Alatala yi nan masenxi:

Ye sa tunde kui, tunde doxoe te ma.

⁴ Sube xuti fanyie sa a kui,

xutie naxee fan a birin be alo tabe nun tanki sube,

⁵ naxan xabaxi xuruse fate fanyi ra.

Yeges sa te han tunde xa satun, sube xa jin.»»

⁶ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi:

Gbaloe bara yi boxi li.

Ye bara so sube ra tunde kui.

Sube xuti birin ba kerken kerenyi ra.

⁷ Mixi kon to raxaba, a raba fanye nan fari.

Xa a sa raba boxi ne nu, bende nu nomma a makotode.

⁸ N fan fama ne wo wuli rafilide n gbejoxe ra fanye fari, alako a naxa makoto.»

⁹ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi:

Naxankate na yi taa faxeti be.

N yege gbegbe sama ne na te xcora.

¹⁰ Wo fan yege sa te, a xa xungbo.

Sube jin a fanyi ra, bore se sa a fari, a xorie xa gan feo.

¹¹ Na dangi xanbi, tunde igeli xa doxoe tige wolenxi fari, han tunde xa fura alo wure gbeeli naxan wama raxunufe, alako se birin naxan luxi tunde kui a xa jen.

¹² Kon na sconeyama.

Te mu nomma se birin xoride naxan luma tunde kui.»»

¹³ «Wo bara findi seniyentaree ra wo xa yene xa fe ra. N bara kata wo raseniyende, kon wo mu tin. Na kui wo mu seniyenyi sotoma han n ge n ma xone birin naminde wo ma. ¹⁴ N tan Alatala xa a fala wo be, na waxati bara a li. N mu kinikinima wo ma, n mu gibilenma n ma natet ma. N wo makiitima wo jere ki nun wo xa wali nan ma. Wo Marigi Alatala xui nan nan ki.»

¹⁵ Alatala naxa a masen n be, a naxe, ¹⁶ «Adamadi, a gbe mu luxi n xa a niya a naxan nafan i ma dangife i yae yati ra, n fama ne na raloede i ma kerken na. Kon i naxan nabama, i naxa wa xui yo ramini, i naxa ya ye kerken namini. ¹⁷ Ixa i sabari i xa sunnuni kui, i naxa i xui ramini alo mixie darixi a raba ra faxa mixie be ki naxe. I naxa i xunyi mageli ti, i naxa sankiri ba i sanyi, i naxa i yatagi makoto, i naxa donse don mixie darixi naxan don na jen fe temui.»

¹⁸ N ma gine naxa faxa na nunmare ra. Na kuye iba gesegese, n naxa a raba alo Alatala nu bara n yamari ki naxe. ¹⁹ Nama naxa n maxorin, «I na yi jen fe rabafe ki naxe, na munse masenma muxu tan be?» ²⁰ N naxa e yaabi, «Alatala naxa a masen n be, a naxe, ²¹ «A fala Isirayila bonsae be, wo Marigi Alatala naxe, a gbe mu luxi n xa a niya n ma horomobanxi xa findi yire seniyentaree ra, na banxi naxan nafan wo ma ki fanyi ra. Wo xa die man faxama ne santidegema ra.» ²² Na temui wo fama na jen fe susude alo n a suxu ki naxe. Wo mu wo yatagi makotoma, wo mu jen fe donse donma, ²³ wo mu wo xunyi mageli tima, wo mu sankiri bama wo sanyi. Wo mu jen fe rabama wa xui ra. Wo xa yunubie nan tun wo xun nakanama. ²⁴ Ala man naxe, «Annabi Esekiyeli findima wo be misaali nan na. A naxan nabaxi, wo fan fama na nan nabade. Na fee na raba, wo a kolonma ne a n tan nan na wo Marigi Alatala ra.»»

²⁵ «Adamadi, n xa a fala i be, n e xa horomobanxi, naxan nafanxi e ma ki fanyi ra, a nun e xa die, n nee bama e yi ra loxoe naxe, ²⁶ na loxoe yati mixi ratangaxi fama ne i yire, a na xibaarui fala i be. ²⁷ Na loxoe, i neyyi fulunma ne na mixi ratangaxi ya xori, i mu findima boboe ra sonon. Na birin findima misaali nan na jama be, e fa a kolonde a n tan nan na Alatala ra.»

25

Amon, Mowaba, Edon, nun Filisita xa jinaxankate

¹ Alatala naxa a masen n be, a naxe, ² «Adamadi, i xa n ma masenyi ti Amonikae xili ma. ³ A fala e be, «Wo wo tuli mati wo Marigi Alatala xui ra. A yi nan masenxi: Wo to yele n ma horomobanxi xa seniyenyi kanafe ra, a nun Isirayila xa boxi xa kanari, a nun Yuda bonsae sigafe ra konyiya kui, ⁴ n wo

sama nε sogetedekae sagoe. E yonkinma nε wo tagi, e wo xa donse don, e wo xa xijne min. ⁵ N Raaba findima xōxōmē goore nan na, n Amoni bōxi findi yexee malabude ra. Wo a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra.»»

⁶ «Wo Marigi Alatala yi masenxi, a naxε, «Wo tan bōnej jaaxie to fare boron jεlεxinyi kui n ma jama xa gbaloe xa fe ra, ⁷ n fama nε n bεlεxε italade wo xili ma, n wo sa si gbεtεe sagoe. N wo si jōnma nε dunija ma. N na gε na rabade, wo a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra.»»

⁸ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxε, «Mowaba nun Seyiri to bara a fala a Yuda bōnsōe luxi nε alo jamanε birin, ⁹ n fama nε a niyade a xa bōxi fanyi keli Beti Yesimoti ma, Bali Meyoni, han Kiriyatayimi, birin xa lu a yaxuie sagoe. ¹⁰ N a fima nε sogetedekae ma, a nun Amoni bōxi n fama naxan xili jōnde dunija ma. ¹¹ N na gε Mowaba jaxankatade, e a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra.»»

¹² «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxε, «Edon bōnsōe to a gbejōxō Yuda bōnsōe ma, e bara haake sōtō. ¹³ Na kui, Alatala yi nan masenxi: N Edon gerema nε santidegεma ra, n mixi nun xuruse birin sōntō kelife Teman ma han Dedan. ¹⁴ N na n gbejōxōma nε Edon ma n ma jama Isirayila saabui ra n ma xōne bεrε ra. E fama nε gbejōxōe kolonde. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

¹⁵ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxε, «Filisitakae to e gbejōxō Yudaya ma e naxan xōnxi kabi tεmuix xōnkuye, ¹⁶ n tan wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N Filisitakae gerema nε, n Keriti bōnsōe jōn, n mixie sōntō naxee sabatixi baa dε ra. ¹⁷ N na n gbejōxōma nε e ma n ma xōne kui. Na tεmuix e a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra.»»

26

Tire xa jaxankate

¹ A jε fu nun kerem nde, kike xi singe ra, Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, Tire to bara a kolon a Darisalamu na safe si gbεtεe sagoe, a fa a majōxun a nōma naafuli sōtōde na gbaloe raba xa fe ra, ³ wo Marigi Alatala yi nan masenxi, «Tire, n tixi wo kanke! N fama nε si gbεtεe ra wo yire, e din wo ra alo baa mōrōnyie. ⁴ E Tire tεtεe birin yensem nε, e wo xa yire makantaxie kana, wo xōnyi fa findi fanye mageli ra, ⁵ yexesuxuie e xa yεlεe raxarama dēnnaxε. Alatala xui nan na ki. N a xa naafuli fima nε si gbεtεe ma, ⁶ a xa mixie faxama nε santidegεma ra. Na kui, e a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra.»»

⁷ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxε, «N fama nε Babilōn mange xungbe Nebukadansari ra kelife koola ma, a xa wo tan Tirekae gere a xa sōori gali nun a xa soe ragi gali ra. ⁸ A wo xa mixie sōntōma nε santidegεma ra. A yiree mate wo xa tεtεe sεeti ma alako a xa naa kana. Wo mu nōma a tōrōde a xa wure lefae xa fe ra. ⁹ A dinma nε wo xa naadεe nun wo xa yire makantaxie ra a xa geresosee ra, han e bira. ¹⁰ A xa soe gali xube ratema nε han. Wo xa tεtε sεrεnma nε e xa soe, e xa sōori ragisee, nun e xa se xanin see xui ra, e na so wo xa tεtε biraxi tagi tεmuix naxε. ¹¹ E wo xa kiraе boronma nε, e wo xa mixie faxa santidegεma ra, e wo xa banxi fanyie rabira. ¹² E wo xa naafuli xaninma nε, e wo harige xun nakana. E wo xa tεtε rabira, e wo xa banxie kana, naxan na lu, e na wōle baa ma. ¹³ N wo xa sigi sa danma nε, wo xa kora xui mu mεma sōnōn. ¹⁴ N i findima fanye mabaxi nan na, yεlε raxarama dēnnaxε. Wo xa taa mu gibilenna ti ra sōnōn, barima n xui nan na ki. Wo Marigi Alatala na nan masenxi.»»

¹⁵ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi Tire bε, a naxε, «Si gbεtε naxee sabatixi baa dε ra, e fama nε wo wa xui mēde yi gbaloe xa fe ra. ¹⁶ E xa mangε goroma nε e xa kibanyie kui, e e xa dugi fanyie ba e ma, e fa sunnun dugi ragoro e ma, alako e xa dōxō wo sεeti ma bōxi ma yaragaaxui kui. ¹⁷ E sunnun suuki nde xabuma nε wo xun ma, naxan a falama,

Wo xa fe xun bara rakana,
wo tan taa sεnbεma kunkui rajεrεe.

Wo sεnbε nu gbo baa ma,
birin nu gaaxuma wo ya ra.

¹⁸ Kōnō yakōsi si naxee sabatixi baa dε ra,
e bara gaaxu a fanyi ra wo xa gbaloe xa fe ra.»»

¹⁹ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxε, «N na wo xa taa kana, mixi yo mu lu naa sōnōn, baa ye fa din na yire ma, ²⁰ na luma nε alo mixi dangixi naxee bara siga aligiyama. N wo nōxunma nε bōxi bun ma, wo mu gibilen dunija ma sōnōn. ²¹ N wo rajōnma nε yi gbaloe kui feo. Mixi naxan wo fenma, a mu wo toma sōnōn. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»»

27

Sunnun suuki Tire bε

¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, sunnun suuki ba Tire bε. ³ I xa a fala yi bōnsōe bε, naxan sabatixi baa dε ra, naxan yuleya raba dunija birin, «Alatala yi nan masenxi:

Wo tan Tire, wo naxε wo tofan dangi birin na.

⁴ Wo sεnbe nu gbo baa ma,

wo xa kunkui yailanyie nu walima a fanyi ra.

⁵ E nu sipiε wuri rawalima kelife Seniri bɔxi ma,
e nu sεdiri wuri rawali kelife Liban bɛla ra.

⁶ E nu konde wuri yailan laala ra naxan kelixi Basan.

E nu santali wuri rawali kelife Sipiri bɔxi ma kunkui raxunmase ra,
e fa gεmε tofanyie raso na wuri kui.

⁷ I xa bɛla yailanxi tasɔxɔε tofanyi nan na kelife Misira.

Dugi gbɛtεe fan nu gbakuma wo xa kunkuie ra
naxee findixi garε dugi ra kelife Elisaha bɔxi ma.

⁸ Sidɔnkae nun Arawadakae nan nu na wo xa laalabae ra,
Tirekiae nan nu na wo xa kunkui rajεrεe ra.

⁹ Gebalikae nan nu na wo xa kunkui yailanyie ra.

Kunkuie nu fama wo yire kelife dumjna birin ma yulεya rabade.»»

¹⁰ «Perisekae, Lidikae, nun Putikae nan nu na wo xa sɔɔri galie ra,
e xa geresosee nun e xa makantasee nu gbakuma wo xɔnyi nε.

Na birin findixi xili fanyi nan na wo bε.

¹¹ Arawada nun Helexi sɔɔrie nan nu wo xa tεtε makantama,
Gamadikae nan nu mεxi nima wo xa yire makantaxie ma,
e xa geresosee nun e xa makantasee nu gbakuma wo xɔnyi nε.

Na birin findixi xili fanyi nan na wo bε.»

¹² Tarasisikae nu gbeti, wure, yɔxui, nun sunbui nan masarama wo xa yirabasee ra.

¹³ Girɛkikae, Tubalikae, nun Mesekikae nu konyie nun wure gbeeli nan masarama wo xa yirabasee
ra.

¹⁴ Togaramakae nu soe nun sofale mɔoli birin nan masarama wo xa yirabasee ra.

¹⁵ Dedankae nu sare soma wo xɔnyi sili jninyie nun wuri fanyi nan na.

¹⁶ Wo tan nun Aramikae nu yulεya rabama wo bore tagi. E nu gεmε tofanyi, garε dugi, dugi rawalixi,
dugi masɔxɔxie, baa bun ma gεmε, nun gεmε tofanyi gbeeli nan masarama wo xa yirabasee ra.

¹⁷ Yudakae nun Isirayilakae nu mɛŋi nun fundenyi maniyε naxee kelixi Miniti bɔxi ma, donse
juɔxunmεe, kumi, ture, nun seri nan masarama wo xa yirabasee ra.

¹⁸ Damasikae nu fama weni nan na kelife Xelebon nun yεχεε xabe kelife Saxaru, e nu e masarama
wo xa yirabasee ra.

¹⁹ Danakae nun Yawanikae naxee kelixi Usali, e nu wure, kasiya wuri, nun seri nan masarama wo xa
yirabasee ra.

²⁰ Dedankae nu fama soe maxiri dugie nan na.

²¹ Arabikae nun Kedari mangε nu yulεya rabama wo xɔnyi yεχεε, si kontonyie, nun sie nan
na. ²² Seeba nun Rama yulεe nu se xiri juɔxunmε, gεmε tofanyie, nun xεεma nan masarama wo xa
yirabasee ra.

²³ «Xaranikae, Kannekae, Edenkae, Seebakae, Asiriyakae, nun Kilimadakae birin nu yulεya rabama
wo xɔnyi nε. ²⁴ E nu fama dugi tofanyie, garε dugie, dugi tasɔxɔεe, nun dugi masɔxɔxie mɔoli birin
nan na.»

²⁵ «Tarasisi kunkuie nan wo xa yulεya see maxaninma wo bε.

Wo xa kote gbo naxan juεrεma baa ma.

²⁶ Wo xa laala bae wo xaminha yire makuye baa ma,
kɔɔŋ foye naxan kelima sogetede mabiri, a wo madulama nε baa ma.

²⁷ Wo xa naafuli, wo xa yulεya see, wo xa yirabasee,
wo xa kunkui ragie, wo xa kunkui yailanyie, wo xa sɔɔrie, wo xa yulεe,
mixi birin naxee na wo xa kunkuie kui,
e madulama nε na gbaloe lɔxɔε.

²⁸ Kunkui rajεrεe gbelegbele xui mεma nε kelife baa dε ra.

²⁹ Laala bae, kunkui rajεrεe birin tima baa dε ra na fe ma.

³⁰ E wama, e xa sunnunyi xui ratema wo xa gbaloe xa fe ra,
e xube so e xunyie ma wo xa juɔn fe tεmui.

³¹ E e xunyie bima nε sunnunyi kui, e sunnun dugie ragoro e ma.

E wa e xui itexi ra, e bɔŋε tɔɔrɔma nε ki fanyi ra.»

³² «Na birin kui e sunnun suuki nde bama nε wo bε, a falafe ra,

«Si mundun jōnma yi ki alo Tire jōnxi ki naxε?»

³³ Wo xa yuleya kote to jērēma baa ma,

jāmanε nu jēlexinma nε wo xa yirabasee ra.

Wo xa naafuli nun wo harige nan nu a niyama dunijja mangε xa bannaya sōtō.

³⁴ Kōnč yakōsi baa tan bara wo xun nakana,

a bara wo xa kote nun wo xa mixie don gbiki.

³⁵ Mixi naxee sabatixi baa dε, e bara gaaxu,

hali mangε dε bara ixara.

³⁶ Yulε naxee na dunijja,

e birin bara kaaba wo xa gbaloe xa fe ra.

Wo xa fe bara jōn kerenyi ra.»

28

Maseniyi Tire mangε nun Sidōn bε

¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, a fala Tire mangε bε, i Marigi Alatala yi nan masenxi:

I bara la i yetε ra a falafe ra, «Ala nan n tan na!

N dōxōxi alae xa kibanyi nan kui baa dε ra!»

Kōnč i mu findixi ala yo ra,

hali i to a majōxunxi a i xaxili luxi nε alç Ala gbe.

Ibunadama tun nan nā i ra.

³ I cōxō a ma a i xaxili fan dangi Annabi Daniyeli gbe ra?

I gundo fe birin kolon?

⁴ I xa xaxilimaya bara a niya i xa bannaya sōtō,

xεsma nun gbeti gboxi i xa naafuli ya ma.

⁵ I fata yuleya rabade.

Na bara findi bannaya ra i bε,

kōnč a man bara a niya i xa findi yetε igboe ra.»

⁶ «Na fe ma, i Marigi Alatala yi nan masenxi:

I cōxō a ma i xaxili luxi nε alç Ala gbe,

⁷ n i yaxui kobie radinma nε i ma,

alako e xa e xa santidεgεmae ba e tεε kui,

e xa wo xa tofanyi nun wo xaxilimaya ragoro,

i xa fe fanyi xun fa rakana.

⁸ E i madulama nε baa ma, i fa faxε xçrçxçε sōtō, i goro aligiyama.

⁹ I fama nε a falade faxεtie ya i, «Ala na n na?»

Mixi nan tun na i ra naxan faxama mixie bεlεxε ra.

¹⁰ I faxama nε yaagi kui alç bilakōrε.

I Marigi Alatala xui nan nan ki.»

¹¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ¹² «Adamadi, sunnun suuki nde ba Tire mangε bε, a falafe ra, i Marigi Alatala yi nan masenxi:

I nu kamalixi xaxilimaya nun tofanyi nan na.

¹³ A nu luxi nε alç i sabatixi Ala xa yire fanyi nan kui naxan xili Eden bōxi.

Gεmε tofanyi naxee sare gbo e nu na i yi ra.

E xili nu falama: sariduwani, topasi, diyaman, kiroslite, onixi, yasape, safiri, esikaribukulu, nun emerode.

Nee nu saxi xεsma raxunmasee nan tagi, e findi xurundε, bεlεxεrasoe, nun kōnmagoree ra.

Ala na nan birin rafalaxi i bε i daa tεmu.

¹⁴ N to i ti mangε ra, n malekε sεnβε so i yi ra.

I nu jērēma te nan tagi n ma geya fari.

¹⁵ I nu sεniyεn kabi i daa loxçε,

kōnč tinxintareya bara i suxu.

¹⁶ I xa yuleya xa gboe bara i findi yunubitε jaaxi ra.

Na kui n naxa i keri Ala xa geya fari,

n naxa malekε sεnβε ba i yi.

¹⁷ I xa tofanyi nan a niya i xa findi yetε igboe ra.

I xa fe kolonyi nan a niya i xun xa rakana.

Na kui n naxa i xa fe magoro bɔxi ma alako mangɛe xa i to.

¹⁸ I xa yunubie nun i xa tinxintareya i xa yulɛya kui,
na bara i xa salidee findi yire sɛniyɛntaree ra.

N bara tɛ raminji i xili ma naxan i xun nakanama,
n bara i findi xube ra jama ya xɔri.

¹⁹ Mange naxee nu i kolon,
e birin bara makaaba i xa gbaloe xa fe ra.
I xa fe bara jɔn kerenyi ra.»

²⁰ Alatala naxa a masen n bɛ, a naxɛ,

²¹ «Adamadi, i xa ti Sidɔn kanke, i xa masenyi ti a bɛ n xili ra, a falafe ra,

²² «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi:

N bara keli i xili ma Sidɔn!

N na n ma nɔrɛ masenma nɛ wo tagi.

N na wo jaxankata, mixie a kolonma nɛ a n tan nan na Alatala ra.

Na lɔxɛ n na n ma sɛniyɛnyi masenma nɛ wo ya ma.

²³ N wuganyi radinma nɛ wo ma, mixi gbegbe xa faxa taa kui.

N santidɛgɛma rawalima nɛ wo xili ma, mixi gbegbe xa sɔnto yire birin.

Na kui mixie a kolonma nɛ a n tan nan na Alatala ra.»

²⁴ «Na tɛmwi wo mu luma ało tunbee Isirayila bɔnsɔe sɛeti ma sɔnɔn, e fa a kolon a n tan nan na e Marigi Alatala ra.»

²⁵ Alatala naxa a masen n bɛ, a naxɛ, «N na gɛ Isirayila bɔnsɔe birin tongode jamanɛe tagi e rayensenxi dɛnnaxɛ, n na n ma sɛniyɛnyi masenma nɛ e bɛ jamanɛe ya xɔri. Na tɛmwi e sabatima nɛ fa e xa bɔxi ma, n naxan fixi n ma konyi Yaxuba ma. ²⁶ E luma nɛ naa xaxilisa kui, e banxie ti, e sansie si. E dɔxɔ naa xaxilisa kui, n na e dɔxɔbooree jaxankatama tɛmwi naxɛ, naxee nu bara e tɔɔrɔ ki fanyi ra. Na tɛmwi, e a kolonma nɛ a n tan nan e Marigi Alatala ra.»

29

Misira xa jaxankate

¹ A jɛ fu nde, kike fu, xi fu nun firin nde ra, Alatala naxa a masen n bɛ, a naxɛ, ² «Adamadi, i xa n ma masenyi ti Misira mange nun a xa jama bɛ. ³ A fala a bɛ, «Alatala yi nan masenxi:

N bara keli i xili ma, i tan Misira Firawuna,
naxan luxi ało sɔjɛ magaaxuxi xure sɛnkinɛ ma.

I naxɛ, «N bara Nili xure daa n yɛtɛ bɛ.»

⁴ Kɔnɔ n kɔnyi belebele sɔtima nɛ i banganyie kui,
n a niyama nɛ yɛxɛe xa bɔni i xalee ma,
n fa i rate xure kui, i tan nun na yɛxɛe birin na.

⁵ N i luma gbenchberenyi nan ma,
i tan nun na yɛxɛe birin.

Wo luma naa, mixi yo mu wo makɔma.

Wo findima donse nan na wulai subee nun xɔnie bɛ.

⁶ Na tɛmwi Misirakae birin a kolonma nɛ a n tan nan na Alatala ra.»

«Wo bara lu ało kale Isirayila bɔnsɔe naxan suxu mali se ra,

⁷ kɔnɔ wo fa ibɔɔ a bɛlexɛ kui, wo a tunki soxɔ.

E to e xaxili ti wo ra, wo e yanfa nɛ, e fa lu tɔɔrɛ kui.

⁸ Wo Marigi Alatala yi nan masenxi:

N fama nɛ santidɛgɛma ra wo xa mixie nun wo xa xuruse faxafe ra.

⁹ Misira bɔxi na findi yire maxaraxi ra naxan nabɛjinxı,
e a kolonma nɛ a n tan nan na Alatala ra.»

«Wo to a fala, «N bara Nili xure daa n yɛtɛ bɛ,»

¹⁰ n kelima nɛ wo xili ma nun wo xa xuree xili ma.

N Misira bɔxi raxarama nɛ, n a rabɛjın, kelife Migidoli ma, han a sa dɔxɔ Asuwan ra, han Kusi naaninyi ra.

¹¹ Mixie mu dangima naa, subee mu dangima naa.

Mixi yo mu sabatima naa han jɛ tongo naani.

¹² N Misira bɔxi rabɛjınma ało yire gbɛtɛe,

n a xa taae xun nakanama nɛ ało taa gbɛtɛe.

N Misirakae rayensenma nε dunipa yire birin.»

¹³ Kōnō wo Marigi Alatala man yi nan masenxi: «Nε tongo naani dangi xanbi, n man Misirakae malanma nε, kelife jaamanee ma n ε rayensen dēnnaxε. ¹⁴ N e ragbilenma nε e xōnyi Patirosi mabiri kelife konyiya kui. N e luma nε e xa e yεtε yamari, kōnō e xa mangeya mu sənbε gbegbe sōtōma. ¹⁵ E mu e xunyi itema bōxi gbεtε yo xun ma sōnōn. N e magoroma nε, alako e naxa nō jaamanee ra. ¹⁶ E mu limaniya fima Isirayila ma sōnōn. Isirayila na Misira fe majōxun, e ratuma e xa yunubie nan tun ma, e to e xaxili ti e ra. Na təmui, e a kolonma nε a n tan nan na e Marigi Alatala ra.»

¹⁷ A jεt məcəxjεn nde, kike singe, xi singe ra, Alatala naxa masen n bε, a naxε, ¹⁸ «Adamadi, Babilon mangε Nebukadansari nun a xa sōorie bara kata Tire rāgorode, kōnō e mu nō a ra fefe ma. E tōoro nε tun, e mu naafuli yo sōtō na kui. ¹⁹ Na nan a ra, wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N Misira bōxi tan fima nε Babilon mangε Nebukadansari ma, a xa e xa naafuli birin xanin a xa sōori gali sare ra. ²⁰ N na birin fima nε a ma, barima a tan nun a xa sōorie na nan nabaxi n tan bε. Wo Marigi Alatala xui nan na ki. ²¹ Na lōxčε, n Isirayila bōnsōe sənbε gboma nε, n i xεxema masenyi tide e bε. Na təmui, e a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra.»

30

Sunnun suuki Misira bε

¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, i xa yi masenyi ti n xili ra: <Wo Marigi Alatala yi nan masenxi:

Wo gbelegbele! Gbaloe lōxčε bara fa!

³ Alatala xa lōxčε bara makōrε,
dimi bara fa gbaloe lōxčε ra jaamanee bε.

⁴ Santidegεma fama nε Misira xili ma,
tōore dinma nε Kusikae ra.

Misirakae faxama nε, e xa naafuli xanin, e xa tεtεe bira.»

⁵ Kusi, Puti, Ludu, Arabu, Libiya, nun Ala xa jaama a saatε tongoxi naxan bε, e birin faxama nε santidegεma ra a nun Misira.

⁶ «Alatala yi nan masenxi:

<Misira malimae birama nε,
a yεtε sənbε jōnma nε, a nu laxi naxan na.
Kelife Migidoli, han Asuwan, e faxama nε santidegεma ra.
Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

⁷ «N Misira bōxi rabεjiinma nε ałɔ yire gbεtεe,
n a xa taae xun nakana ałɔ taa gbεtεe.

⁸ N na tε so Misira ra, n na no e malimae ra,
e a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra.»

⁹ «Na lōxčε, n xεxera xεxema nε kunkui kui, e xa Kusikae magaaxu, alako a xa bira n fōxč ra.
Kōntōfili dusuma nε e xun na Misirakae xa gbaloe lōxčε naxan fafe, a mu kanama.»

¹⁰ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi:

<N Misira xa jaama wuyaxi sōntōma nε Babilon mangε Nebukadansari sənbε ra.

¹¹ A tan nun a xa sōori gali, naxan magaaxuxi sōori gali birin bε,
n e fama nε na bōxi xun nakanade.

E Misirakae faxama nε santidegεma ra,
e bōxi rafema nε na binbie ra.

¹² N Nili xure xōrima nε,
n a bōxi mati mixi jaaxié ma,
naxee a niya na bōxi birin xun xa rakana.
Alatala xui nan na ki.»

¹³ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi:

N wo xa kuyee kanama nε,
n wo xa kuyee rajōnma nε Nofi taa kui.
Mangε yo mu luma Misira bōxi ma sōnōn.

N gaaxui luma nε na bōxi birin ma.

¹⁴ N Patirosi xun nakanama nε,
n tε din Sowan na,
n Tebese jaaxankata.

¹⁵ N na n ma xōnε raminima nε Sini ma, Misira sənbε na dēnnaxε,

n Tebese xa **ŋama** birin sonto.

¹⁶ N tε soma nε Misira ra,

n Sini raserən tɔɔrε kui,

n Tebese xun nakana,

n Nofi so a yaxuie yi ra.

¹⁷ Oni nun Pi Bεseti sɔɔrie birin faxama nε santidεgεma ra,

taakae xaninma nε konyiya kui.

¹⁸ Tapanxesi bira lɔɔxε xɔɔcɔma nε Misira bε,

barima na tεmui, a sεnbe ŋɔɔnma nε,

a sεnbe a nu laxi naxan na.

¹⁹ N Misira **ŋaxankatama** nε,

e fa a kolon a n tan nan Alatala ra.»

²⁰ A jε fu nun kerēnde, kike singe, xi soloferē nde ra, Alatala naxa a masen n bε, a naxε,

²¹ «Adamadi, n bara Misira Firawuna bεlεxε gira. A mu maxirima, seri mu sama a ma, sese mu rabama

a yalanfe ra, a fa nɔ̄ santidεgεma tongode. ²² Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N fafe Misira Firawuna

xili ma, n xa a bεlεxε firinyie gira, a bεlεxε fanyi nun a bεlεxε kanaxi, alako a xa santidεgεma lu naa

abadan. ²³ N Misirakae rayensenma nε dunijna birin ma. ²⁴ N na n ma santidεgεma soma nε Babilon

mangε yi, n sεnbe fi a ma, kɔnɔ n Firawuna bεlεxε girama nε, a nuunu a ya i ałɔ mixi naxan na faxafe.

²⁵ N sεnbe fima nε Babilon mangε ma, kɔnɔ n Firawuna tan bεlεxε igoro. N na n ma santidεgεma sa

Babilon mange bεlεxε tεmui naxε, a naxa a ite Misira xili ma, e a kolonma nε a n tan nan na Alatala

ra. ²⁶ N Misirakae rayensenma nε dunijna birin ma. Na tεmui, e a kolonma nε a n tan nan na Alatala
ra.»

31

Taali wɔyεnyi Misira xa fe ra

¹ A jε fu nun kerēnde, kike saxan, xi singe ra, Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, a
fala Misira Firawuna nun a **ŋama** bε,

«Wo maniyε na minden?

³ Asirya bɔxi nu luxi nε ałɔ sεdiri wuri bili nde naxan nu na Liban wondi.

A salonyie nu tofan, a niini gbo, a ite dangi wuri birin na.

⁴ Tunε ye nu bara a ramɔ,

ye naxan na boxi bun, na nu bara a rakuya.

A nu ye radinma a sankee ma,

a fa ye xanin fotɔnyi birin kui.

⁵ Na nan a niya, a tan nu ite na fotɔnyi wuri bilie birin bε,

a salonyie nu bara wuya,

e nu fa kuya ra na ye saabui ra.

⁶ Xɔnie nu e xεlεe sama a salonyie ma,

burunyi subee nu di barima a niini bun ma,

ŋamanε nu sabatixi a sεeti ma.

⁷ A nu tofan a xa xungbe xa fe ra,

a salonyie nu kuya han, a sanke nu birixi bɔxi bun ma pon ye fenfe ra.

⁸ Sεdiri bili naxee nu na Ala xa bɔxi ma Eden mabiri,

nee mu a xa kuyε sɔtɔ.

A salonyie nu kuya Sipiri salonyie bε, e kuya wuri mɔɔli birin bε.

A tofanyi maniyε yo mu nu na Ala xa bɔxi ma.

⁹ N tan nan a ratofan, n tan na a salonyie wuya,

dangife wuri bili birin na Ala xa bɔxi ma Eden mabiri.»

¹⁰ «Na nan a to, wo Marigi Alatala naxa yi masen: A to nu ite dangi wuri birin na, yεtε igboja fa
lu a bɔjε kui, ¹¹ n a saxi **ŋamanε** xa mangε sagoe na nan ma, e xa a **ŋaxankata** a xa **ŋaaxuña** bεrε
ra. N to a bεjñin, ¹² mangε nde naxan kobi a birin bε, a bara a fɔn, a fa a lu naa. A salonyie bara bira
geyae fari nun gulunbae kui. A salonyi giraxie nu na bɔxi birin ma. **ŋamanε** naxa keli a niini bun ma.
¹³ Xɔnie nun burunyi subee gbansan nan nu luxi a salonyie tagi. ¹⁴ Na kui, a mu lamma wuri yo xa kuya
na ki dangi wuri birin na. Wuri naxee ye sɔtɔ a fanyi ra, a mu lan e xa na kuyεya li. Sεriyε ki ma, e xa
faya ałɔ ibunadama naxan sigama aligiyama.»

¹⁵ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: A faxa lɔɔxε naxε, n a jɔɔn fe raba nε ye birin na, ye fa xɔri. N
naxa dimi rasin Liban ma a xa fe ra, fotɔnyi naxa xara. ¹⁶ N naxa **ŋamanε** ragaaxu a bira xui ma, n to a
faxa ałɔ mixi naxee faxaxi sigama aligiyama. Na tεmui Eden wuri bilie birin, naxee fan Liban wuri bilie
birin bε, naxee ye sɔtɔ a fanyi ra, nee naxa raxara. ¹⁷ Mixi naxee nu sabatixi na wuri xungbe niini bun

ma, e nun naxee nu saataxi, e fan naxa siga aligiyama, e fa mixie li e nu bara naxee faxa santidəgəma ra.»

¹⁸ «Eden wuri mundun maniyama wo xa tofanyi nun wo xa sənbə ra? Hali wo tan goro aligiyama, wo fa lu sunnataree ya ma naxee faxama santidəgəma ra. Na birin misaalixi Misira mangə Firawuna nun a xa səɔri gali nan na. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

32

Sunnun suuki Firawuna bə

¹ A jəε fu nun firin nde, kike fu nun firin, xi singe ra, Alatala naxa a masen n bə, a naxə, ² «Adamadi suuki nde sa Misira mange Firawuna bə, a falafe ra:

«luxi ne alo yətə pənaməne tagi,

alo yəxə magaaxuxi baa ma,

naxan ye imaxama a bələ ra han a dunda.

³ I Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxə:

N na n ma yələ dusuma ne i xun na,

gali fa i bəndun n ma.

⁴ N i ratema ne xare ma,

n i woli fiili ma, xənəie nun burunyi subee luga i ra.

⁵ N i sube sama ne geyae fari,

i xuntunye lu gulunbae kui,

⁶ bəxi bunda i wuli ra han geyae fari,

i sube to folee kui.

⁷ N na i xun nakana,

n koore makotoma ne, n tumbuie xa yanbə ba.

N soge makotoma ne nuxui ra, kike fan mu yanbama.

⁸ N yanbasee birin makotoma ne i xa fe ra,

n dimi rasin i xa bəxi ma.

I Marigi Alatala xui nan nan ki.»

⁹ «N na i xa kanari masen pənaməne ma,

n pənamə gbegbe raxənəma ne i xili ma,

i mu naxee kolon.

¹⁰ N na n ma santidəgəma ba a təə kui,

n si gbegbe ratərənnama ne i xa fe ra,

e xa mangə fa gaaxu.

E na i xa bire to,

e birin gaaxuma ne e yətə xa fe ra.

¹¹ E Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxə:

Babilən mangə xa santidəgəma i lima ne.

¹² N i xa səɔri galie ragoroma ne pəlaməne xa santidəgəma ra,

pəlaməne naxee pəaxu səɔrie birin bə.

E Misirakə xe yətə igboja kanama ne,

e e xa səɔri galie səntə.

¹³ N i xa xurusee faxama ne Nili xure də ra.

Mixi yo, xuruse yo, sese mu lu na ye dunda ra.

¹⁴ N na ye raxarama ne, a xələ alo ture.

I Marigi Alatala xui nan na ki.»

¹⁵ «N na Misira bəxi findi yire maxaraxi ra,

n na a harige birin ba naa,

n na a xa mixie birin faxa,

na təmvi, e a kolonma ne a n tan nan na e Marigi Alatala ra.»

¹⁶ «Sunnun suuki nan na ki, pənaməne fama naxan bade Misira nun a xa səɔri galie bə. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

¹⁷ A jəε fu nun firin nde, kike fu nun firin, xi fu nun suuli nde ra, Alatala naxa a masen n bə, a naxə,

¹⁸ «Adamadi, wa xui rate Misira xa səɔri galie nun pənaməne xa fe ra, naxee birin sigama aligiyama.

¹⁹ A fala e bə, «Wo tan xa fe dangi wo booree ra? Wo faxama ne, wo nun sunnataree ragata yire keren.»

²⁰ Misira nun a xa səɔri galie faxama santidəgəma nan saabui ra. ²¹ E pənaməne mangə pəlaməne lima

nε aligiyama, naxee a falama Misira xa fe ra, «E fan bara siga aligiyama, e fa lu sunnataree fε ma naxee man faxaxi santidegεma ra.»

²² «Asiriya nun a xa sɔɔri gali birin na mεnni gaburie tagi, a xa mixie birin naxee faxaxi santidegεma ra. ²³ Asiriyakae ragataxi aligiyama, e xa sɔɔri galie saxi e sεeti ma, e tan naxee birin gbaloe radin dunijna ma e xa santidegεma saabui ra.»

²⁴ «Elama nun a xa sɔɔri galie fan na e xa gaburie sεeti ma. E fan faxaxi santidegεma nan na, e tan naxee gbaloe radin dunijna ma, e fan sama nε sunnataree sεeti ma aligiyama, yaagi na e fɔxɔ ra. ²⁵ A tan nun a xa sɔɔri galie birin saxi mixi faxaxie ya ma mεnni, e gaburie a rabilinxi. Na sunnataree birin faxaxi santidegεma nan na. E to gbaloe radin dunijna ma, e fan sigama nε aligiyama yaagi kui, e fa lu mixi faxaxie ya ma.»

²⁶ «Meseki nun Tubali xa sɔɔri galie fan na naa gaburie kui. Na sunnataree birin faxaxi santidegεma nan na, barima e nu gbaloe radinma dunijna ma. ²⁷ E mu saxi sɔɔri sunnatare gbeεtεe fε ma, naxee sigaxi aligiyama e xa geresosee ra, e xa santidegεma saxi e xunyi bun ma? E xa yunubi sare bara gbilen e xɔrie ma gbaloe xa fe ra, e naxan nabaxi dunijna ma.»

²⁸ «Misira mangε Firawuna fan birama nε, a fa sa sunnataree ya ma naxee faxaxi santidegεma ra.»

²⁹ «Edon xa mangεe nun a xa kuntigie fan na naa. Hali e sεnbε nu gbo, yakɔsi e saxi sunnataree ya ma naxee faxaxi santidegεma ra.»

³⁰ «Mangε naxee kelixi kɔɔla mabiri ra, nun Sidɔnkae fan na naa. Hali e sεnbε nu gbo, e fa gbaloe raba dunijna ma, e fan saxi sunnataree ya ma naxee faxaxi santidegεma ra. Na yaagi na e xun ma aligiyama.»

³¹ «Misira xa Firawuna nun a xa sɔɔri galie nee toma nε, e fa madundu e xa sɔɔrie xa fe ra naxee faxaxi santidegεma ra. Wo Marigi Alatala xui nan na ki. ³² Hali n to a lu a gbaloe raba dunijna ma, Firawuna nun a xa sɔɔri galie sama nε sunnataree fε ma naxee faxaxi santidegεma ra. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

33

Makantama

¹ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ² «Adamadi, a fala i ngaxakerenyie bε, ³ N na fa santidegεma ra wo xa bɔxi xili ma, na a lima nε wo jan bara mixi nde sugandi taa makantama ra. ⁴ Xa na taa makantama yaxuie to fa ra, a lanma a xa sara fe jnاما rakolonfe ra. ⁵ Xa a na raba, kɔɔnɔ mixi nde fa a bɔte raba na marakolonyi xui ma, a fa faxa gere kui, a bara na faxε ragiri a yεtε ma. ⁶ A to sara fe xui me, kɔɔnɔ a fa a bɔte raba, a nii kote na a yεtε nan xun ma. Kɔɔnɔ mixi naxan na marakolonyi mε, a fa a suixu sɔɔbε ra, na kanyi a nii rakisima nε. ⁷ Kɔɔnɔ xa taa makantama yaxuie to fa ra, a mu sara fe a xa mixie rakolon, na tεmwi mixi naxan faxama na gere kui, hali e xa yunubie bara a niya e xa sɔnto, n e nii kote sama taa makantama nan xun ma.»

⁷ «Adamadi, n bara i sugandi taa makantama ra Isirayila bɔnsɔε bε. I xa i tuli mati n ma masenyi ra, i fa e rakolon a ra n tan xili ra. ⁸ N na a fala mixi kobi bε a faxama nε, xa i mu a rakolon a xa gbilen a xa kira kobi fɔxɔ ra, na mixi jnaxi faxama nε a xa yunubi xa fe ra, kɔɔnɔ n na nii kote sama i tan xun ma. ⁹ Kɔɔnɔ xa i a rakolon a xa gbilen a xa kira kobi fɔxɔ ra, a fa lu a mu tin na ra, a faxama a xa yunubi xa fe nan na, kɔɔnɔ i tan bara i nii rakisi.»

¹⁰ «Adamadi, a fala Isirayila bɔnsɔε bε, i naxε, «Wo yεtε a falama, wo wo xa murutε nun wo xa yunubie kolon wo bɔŋε kui. Wo wama a kolonfe nε wo kisi sɔtɔma ki naxε. ¹¹ Wo Marigi Alatala naxε, «N bara n kali n yεtε ra, n mu wama mixi kobi xa faxa, n wama nε a xa gbilen a xa kira kobi nan fɔxɔ ra, a xa kisi. Yandi, wo xa gbilen wo xa kira kobie fɔxɔ ra. Isirayila bɔnsɔε, wo buma faxε kira xɔn ma munfe ra?»»

¹² «Adamadi, a fala i ngaxakerenyie bε, «Tinxintɔε xa tinxinyi mu a rakisima a na muruta lɔxɔε naxε. Mixi tinxintare xa tinxintareya mu a raloεma a na gbilen a xa kira kobi fɔxɔ ra lɔxɔε naxε. Tinxintɔε mu a yεtε rakisima a xa tinxinyi dangixi saabui ra, xa a bira fe kobi fɔxɔ ra. ¹³ N na a masen tinxintɔε nde bε a kisima nε, kɔɔnɔ a fa la a xa tinxinyi dangixi ra, a so fe kobi rabafe, a xa tinxinyi luma nε a ma fu. Yakɔsi a faxama nε a xa fe kobi xa fe ra. ¹⁴ N na a masen mixi kobi nde bε a mu kisima, kɔɔnɔ a fa gbilen a xa yunubi fɔxɔ ra, a so fe tinxinxie rabafe, ¹⁵ alɔ sεekε ragbilene donima ma, se mujaxi ragbilene a kanyi ma, jnεrefε sεriyε kui, gbilenfe fe kobi fɔxɔ ra, na tεmwi a kisima nε, a mu faxama. ¹⁶ A yunubi naxan birin naba tεmwi dangixi, na birin xafarima nε. Xa a bara jnεrefε sεriyε nun tinxinyi ra, a kisima nε.»

¹⁷ «I ngaxakerenyie a falama, «Marigi mu tinxin.» Kɔɔnɔ n xa a fala i bε, e tan nan mu tinxin. ¹⁸ Xa tinxintɔε a kobe so a xa tinxinyi ra, a so tinxintareya rabafe, a faxama nε. ¹⁹ Xa mixi tinxintare gbilen a xa fe kobie fɔxɔ ra, a so fe tinxinxie rabafe, a kisima nε na saabui ra. ²⁰ N xa a fala e bε, «Isirayila bɔnsɔε naxε n mu tinxin, kɔɔnɔ n fama nε wo tan makiitide, kankan xa a jnεrefε ki sare fi.»»

²¹ A jne fu nun firin nde ra, kike fu, xi fu nun suuli nde ra muxu xa konyiya kui, mixi nde kelife gere yire, a naxa fa, a fala n be, a e bara Darisalamu suxu. ²² Na koe ra beenun na mixi xa fa, Alatala nu bara a belexe sa n de ma, a n nenyi rafulun alako n xa no woyende, n naxa lu boboya kui sonon.

²³ Na temui Alatala naxa a masen n be, a naxe, ²⁴ «Adamadi, jama donxoe naxee sabatixi Darisalamu kanaxi tagi, nee na falafe, ibrerahima naxa no yi boxi sotode a keren. Won tan naxan findixi jama ra, Ala tondima yi boxi fide won ma?» ²⁵ Na kui a lanma i xa a fala e be, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: Wo to sube donna wuli na a kui, wo to kuye batuma, wo to faxe tima, a lanma yi boxi xa findi wo gbe ra? ²⁶ Wo laxi wo xa santidegema gbansan nan na, wo fe jaaxie rabama temui birin, wo yene rabama wo doxobore xa gine ra. Hali wo to na birin nabama, wo wama ne yi boxi man xa findi wo gbe ra?»

²⁷ «A fala e be, «Wo Marigi Ala yi nan masenxi: N bara n kali n yete ra, naxee luxi Darisalamu kanaxi tagi, nee faxama ne santidegema ra. Mixi naxee luxi wulai, burunyi subee nee faxama ne. Mixi naxee e noxunxi geya fari gemee longori ra, nee faxama ne wuganyi ra. ²⁸ N na boxi findima ne yire maxaraxi ra, n yete igboe xa fe xun nakana, n a niyama ne si gbete mixie mu dangi Isirayila geyae ra. ²⁹ N na na boxi kana e xa fe jaaxie xa fe ra, e a kolonma ne a n tan nan Alatala ra.»

³⁰ «Adamadi, i tan to a ra, i ngaxakerenyie na a makoyikoyife e xonyi a falafe ra, «Wo fa, wo fa wo tulimati. Alatala na masenyi mundun tife yi ki?» ³¹ N ma jama fama ne i yire, e e tulimati i xa masenxi ra, kono e mu a rabatuma feo. E a falama e wama n ma fe xon, kono e boye biraxi naafuli tinxintare nan foxo ra. ³² I luxi ne e be alo sigisa xui joxunme, naxan fe fanyie falama. E i xa masenxi mema, kono e mu tinma birade a foxo ra.»

³³ «N ma masenxi birin na kamali nondi ki ma temui naxe, e a kolonma ne a namijonme nde nu na e ya ma.»

34

Xurusee nun a demadonyi xa taali

¹ Alatala naxa a masen n be, a naxe, ² «Adamadi, i xa n ma masenxi ti Isirayila yareratie be naxee luxi alo xuruse demadonyie, a falafe ra, «Wo Marigi Ala yi nan masenxi: Naxankate na wo be, wo tan Isirayila xuruse demadonyie. Wo wo joxo sama wo yete nan tun xon ma. Xuruse demadonyi mu lanma xe a xa xurusee makanta? ³ Wo xurusee xijie minma, wo e xabe yailanma dugi ra, wo e sube donna, kono wo mu wo joxo sama e xon ma. ⁴ Wo mu xuruse senbetare ralimaniyama, wo mu xuruse furaxi dandanma, wo mu xuruse maxonxi maximira seri ra. Wo mu xuruse loexie fenma, e xa gibil goore kui. Wo e yamarima noxoxo nan tun na. ⁵ E yensenxi, barima xuruse demadonyi mu nu na e foxo ra. Na kui wulai sube bara ndee ibeo. ⁶ N ma xuruse gali bara yensen ye geya itexie ma, e loe dunija birin ma, kono mixi yo mu mini e fende.»

⁷ «Xuruse demadonyie, wo wo tulimati Alatala xa masenxi ra: ⁸ N tan wo Marigi Alatala, n bara n kali n yete ra, wo to n ma xurusee rabejin, e findi wulai subee xa baloe ra, wo to mu wo joxo saxi e xon ma, wo meseni wo yete gbansan ma, ⁹ wo tan xuruse demadonyie xa wo tulimati Alatala xa kiiti ra. ¹⁰ Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N fafe na xuruse demadonyie nan xili ma, e xa n sare fi goore xa fe ra. N e bama ne xuruse demadonyi wali kui, alako e naxa na raba e yete xa geeni gbansan ma. N na n ma xurusee ratangama ne e ma, alako e naxa n ma xurusee tocro.»

¹¹ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N tan yati sigama ne n ma xurusee fende, ¹² alo xuruse demadonyi a rabama a xa xuruse rayensensie be ki naxe. N e ragbilenma ne yire birin e loexi demnahe na loxoe. ¹³ N e raminima ne jamanee birin longori ra, n e xanin e xonyi. N meenima ne e ma e xa geyae fari nun e xa gulunbae kui, e xa lu e yete xa boxi ma. ¹⁴ N e de madonma ne fili fanyie ma Isirayila geyae fari. Meni e malabuma ne yire fanyi ma, e balo Isirayila geyae fari. ¹⁵ N tan nan yati n ma xurusee de madonma, n malabui fima e ma. Wo Marigi Alatala xui nan nan ki. ¹⁶ N xuruse loexi fenma ne, n xuruse maxonxi dandanma ne, n xuruse senbetare ralimaniyama ne. Kono xuruse naxee bara xungbo, naxee bara no booree ra, n nee tan faxama ne kiiti tinxinx ra.»

¹⁷ «Wo tan n ma xurusee, wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N kiiti sama ne xurusee tagi, yexes kontonyie nun sikotee tagi. ¹⁸ Wo na sexe fanyi don fili ma, na mu wo wasama, fo wo xa a donxoe fan iboron? Wo na ye tinsexi min, na mu wo wasama, fo wo xa a donxoe dunda? ¹⁹ A lanma n ma xurusee xa sexe don wo naxan iboronxi? A lanma e xa ye min, wo naxan dundaxi?»

²⁰ «Na kui wo Marigi Alatala yi nan masenxi nee xa fe ra: N yete yati nan fama kiiti sade xuruse xungbee nun a lanmae tagi. ²¹ Wo bara din n ma xuruse senbetaree ra wo ferie ra, han e bara mini goore kui. ²² N fama ne n ma xuruse rakaside, alako mixi naxa fu e ma sonon. N kiiti sama ne xurusee tagi. ²³ N xuruse demadonyi nde tima ne n ma xurusee xun ma, naxan fama e de madonde a ki ma. N ma konyi Dawuda nan na ki. ²⁴ N tan findima ne e Marigi Ala ra, n ma konyi Dawuda findi mangue ra e tagi. N tan Alatala xui nan na ki.»

²⁵ «N bɔj̃es̃a saat̃e tongoma n̄ e b̄e. N wulai sube xaaj̃eje p̄onma n̄ b̄oxi ma, alako mixi xa n̄ sabatid̃ yire birin bɔj̃es̃a kui. ²⁶ N baraka ragoroma n̄ e ma. N t̄un̄e rafama n̄ e waxati, alako b̄oxi xa fan n̄ ma geya s̄eniyenxi rabilinyi. ²⁷ Wurie bogima n̄e, b̄oxi x̄e fan. N ma j̄ama sabatima n̄e bɔj̃es̃a kui a xa b̄oxi ma. Na t̄emui, e a kolonma n̄e a n tan nan na Alatala ra, a n tan nan yɔl̄onxɔnyiie bolonma, n̄ e ratanga e yaxuie ma. ²⁸ Naman̄e mu e t̄ɔɔr̄oma s̄on̄on̄, sube xaaj̃eje fan mu e donna s̄on̄on̄. E sabatima xaxilisa nan kui, mixi yo mu e magaaxuma. ²⁹ N e xa sansi bilie rafanma n̄e j̄amane ya xɔri. Kaame mu e suxuma s̄on̄on̄, e xa yaagi e xa setareja kui. ³⁰ Na t̄emui, e a kolonma n̄e a n tan e Marigi Alatala na e fɔx̄a ra, e man a kolon a e tan Isirayila bɔns̄ōe findixi n̄ ma j̄ama nan na. Wo Marigi Alatala xui nan na ki. ³¹ Wo tan n̄ ma xurusee, n̄ naxee d̄e madonma, adamadi nan wo ra. N tan nan na wo Marigi ra. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

35

Naxankate na Edon be

¹ Alatala naxa a masen n̄ b̄e, a nax̄e, ² «Adamadi, i xa n̄ ma masenyi ti n̄ xili ra Edonkae b̄e, naxee sabatixi Seyiri geya ma, ³ a fala e b̄e, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N fama n̄e wo tan Edonkae xili ma, n̄ na n̄ s̄enb̄e ramini wo ma, n̄ Seyiri geya findi yire maxaraxi ra. ⁴ N wo xa taae xun nakanama n̄e, nee xa findi yire rabej̄inxi ra. Na t̄emui, wo a kolonma n̄e a n tan nan na Alatala ra.»»

⁵ «Wo to Isirayilakae x̄on̄ kabi t̄emui x̄on̄kuye, han wo bara e yanfa, wo e sa wo yaxuie sagoe e xa j̄axankate waxati, ⁶ n̄ tan wo Marigi Alatala nax̄e, «N bara n̄ kali n̄ ȳet̄e ra, n̄ a niyama n̄e wo xa bu gere kui. Wo to gbata wuli raminide, n̄ a ragirima n̄e na fe mɔɔli xa bira wo fɔx̄a ra t̄emui birin. ⁷ N Seyiri geya findima n̄e yire maxaraxi ra mixi mu sigama d̄ennnax̄e. ⁸ Binbie luma n̄e wo xa b̄oxi birin ma, naxee faxaxi santid̄eḡema ra wo xa geyae fari, wo xa gulunbae kui, nun wo xa folee longori ra. ⁹ N wo xa b̄oxi findima n̄e yire maxaraxi ra, mixi yo mu sabatima wo xa taae kui. Na t̄emui, wo a kolonma n̄e a n tan nan na Alatala ra.»»

¹⁰ «Wo to a fala Yudaya nun Isirayila findima n̄e wo gbe ra, hali n̄ nu na e fɔx̄a ra, ¹¹ n̄ bara n̄ kali n̄ ȳet̄e ra, n̄ tan wo Marigi Alatala yi nan masenxi: «N fan wo gerema n̄e wo xa x̄on̄e nun t̄oone b̄ere ma, naxan nu na wo bɔj̃e kui e tan mabiri. N na wo makiit̄i t̄emui nax̄e, n̄ na n̄ ȳet̄e masenma n̄e e tan b̄e. ¹² Na kui, wo a kolonma n̄e a n tan Alatala bara wo xa konbie birin m̄e, wo naxee ilanxi Isirayila xa geyae ra. Wo nu bara a fala, Mennikae xun bara rakana, alako na b̄oxi xa findi muxu gbe ra. ¹³ Wo xa ȳet̄e igbɔya kui, wo bara n̄ mabere n̄ ma yaragaaxuitareja kui. N na birin m̄e n̄e.»»

¹⁴ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: Dunj̄na birin na lu s̄eew̄e kui, n̄ wo xun nakanama n̄e a jaaxi ra. ¹⁵ Seyiri geya nun Edonkae birin, n̄ wo xun nakanama n̄e feo. Na t̄emui wo a kolonma n̄e, a n tan nan na Alatala ra!»

36

Masenyi Isirayila b̄oxi be

¹ «Adamadi, i xa masenyi ti n̄ xili ra Isirayila xa geyae b̄e, i nax̄e, «Isirayila geyae, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra. ² Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a nax̄e: Wo yaxuie bara a fala wo xa geyae findima n̄e e gbe ra. ³ Na kui, i xa masenyi ti n̄ xili ra, a falafe ra, Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: E to bara wa wo xun nakanafe, e wo raxet̄en alako wo xa lu si gb̄et̄ee sagoe naxee wo maberema, e wo mafala, ⁴ n̄ tan wo Marigi Alatala n̄ xa a masen wo b̄e, wo tan geyae, gulunbae, folee, taa kanaxi naxee harige birin bara xanin si gb̄et̄ee saabui ra, ⁵ n̄ bara nat̄e tongo n̄ ma x̄on̄e kui si gb̄et̄ee nun Edon xili ma, barima e tan bara n̄ ma b̄oxi findi e gbe ra s̄eew̄e birin na e bɔj̃e jaaxi kui, alako e xa e xa xurusee d̄e madon naa.»»

⁶ «Na kui, i xa masenyi ti n̄ xili ra Isirayila b̄oxi be. A fala geyae, folee, nun gulunbae b̄e, i nax̄e, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N na masenyi tife x̄on̄e nun t̄oone nan kui, barima si gb̄et̄ee bara yo wo ma. ⁷ Na xa fe ra, wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N bara n̄ kali n̄ b̄el̄ex̄e itexi ra, j̄amane naxee wo rabilinx̄i, e xa marasot̄ee gibilemma n̄e e ma.»»

⁸ «Wo tan Isirayila geyae, wo fama n̄e wuri bilie raminide, naxee salonyie bogi fanyie fima n̄ ma j̄ama Isirayila ma, barima a gbe mu luxi e xa gbilen e x̄on̄y. ⁹ N m̄eεnima n̄e wo ma. N hinnema n̄e wo xa x̄e safe ma, ¹⁰ nun wo xa taa tife ra. N wo xa mixie rawuyama n̄e, Isirayila bɔns̄ōe xa sabati naa. ¹¹ N mixi nun xuruse rawuyama n̄e wo b̄e, e findi di barie ra dangi a singe ra. Na t̄emui, wo a kolonma n̄e a n tan nan na Alatala ra. ¹² N ma j̄ama Isirayila a xa nōe raj̄erema n̄e wo fari, wo findi e kē ra, wo mu e xa die ba e yi ra s̄on̄on̄.»

¹³ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a nax̄e: «Mixie to a falama, a wo tan Isirayila b̄oxi mixie donma, wo a niya e xa xanin konyiya kui, ¹⁴ n̄ a niyama n̄e na mixi donfe mu fala wo xun s̄on̄on̄, nee birin faxa. Wo Marigi Alatala xui nan na ki. ¹⁵ N si gb̄et̄ee xa marasot̄ee danma n̄e wo mabiri, e mu yo wo ma s̄on̄on̄, wo mu wo sabati boore rabira s̄on̄on̄. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»»

¹⁶ Alatala man naxa a masen n bε, a naxε, ¹⁷ «Adamadi, Isirayila bōnsōe to nu sabatixi a xa bōxi ma, a p̄jere ki naxa a findi səniyentare ra n ya i, alç gine naxan na a xa kike wali tofe. ¹⁸ N naxa n ma xōne dusu e xun na e xa faxε tife nun e xa kuye batufe xa fe ra. ¹⁹ N naxa e rayensen yε p̄jamanee ma e p̄jere ki xa fe ra. ²⁰ E siga dənnaxε dunija ma, mixie bara n xili səniyεnxi mabere e xa fe ra, a falafe ra, «Ala xa p̄jama nan yi ki, naxan kelixi a xa bōxi ma!» ²¹ N nu wama nε n xili səniyεnxi matangafe, Isirayila bōnsōe nu naxan maberefe p̄jamanee tagi.»

²² «Na nan a ra, i xa a fala Isirayila bōnsōe bε, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N fama nε fe nde rabade, kōnɔ n mu a rabama wo tan bε, n a rabama n xili səniyεnxi nan xa fe ra, wo bara naxan mabere p̄jamanee ma. ²³ N na n xili xungbe xa səniyεnxi masenma nε, wo naxan maberexi. N na n ma səniyεnxi masenma wo saabui ra e ya xori, dunija p̄jamanee a kolonma nε a Alatala nan n na. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

²⁴ «N wo tongoma nε p̄jamanee tagi, n wo ragbilen wo xa bōxi ma. ²⁵ N ye səniyεnxi kasanma nε wo ma wo rasəniyεnfe ra. N wo xa səniyentareja birin bama nε wo ma naxee fatanxi wo xa wali kobie nun wo xa kuye batufe ra. ²⁶ N bōjε neñε nun xaxili neñε fima nε wo ma. N wo xa bōjε xōrcxōe masara bōjε fanyi ra. ²⁷ N na n xaxili sama nε wo bōjε ma, n fa a niya wo xa n ma yaamarie rabatu, wo xa bira n ma səriyε fōxε ra. ²⁸ Wo sabatima nε bōxi ma, n naxan fi wo benbae ma. Wo findima nε n ma p̄jama ra, n fan findi wo Marigi Ala ra. ²⁹ N wo rakisima nε wo xa səniyentareja ma, n baloe rawuyama nε wo bε, alako wo naxa lu kaamε kui sōñōn. ³⁰ N wuri bogie nun xε sansie rawuyama nε, alako kaamε naxa wo rayarabi p̄jamanee tagi sōñōn. ³¹ Na t̄emui, wo wo ratuma nε wo p̄jere ki p̄jaaixie ma, wo nimisa wo xa yunubie xa fe ra. ³² Wo xa a kolon a n mu yi rabama wo tan xa fe xa ra. Wo Marigi Alatala xui nan na ki. Isirayila bōnsōe, wo wo xun sin, wo xa yaagi wo xa fe p̄jaaixi rabaxie ra.»

³³ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxε: N na wo rasəniyεn wo xa yunubie ma lōxōe naxε, n wo xa taae rafema nε p̄jama ra, n wo xa yire kanaxie yailan. ³⁴ Xε fama nε sade bōxi ma, naxan nu bara xara dangi mixie ya tote ra. ³⁵ E man a falama nε, «Yi bōxi naxan nu xaraxi, na man bara lu alç Eden sansi yire. A taa kanaxie man bara ti sənbe ra, mixie bara sabati e kui.» ³⁶ Na t̄emui, p̄jamanee naxee luma wo rabilinyie, nee a kolonma nε a n tan Alatala bara yire kanaxi yailan, n bara xε sa bōxi ma naxan nu bara xara. N tan Alatala xui nan na ki. N naxan fala, n na nan nabama.»

³⁷ «Wo Marigi Ala yi nan masenxi, a naxε: N man Isirayila xa maxandi suxuma nε yi fe rabafe ra e bε. N e rawuyama nε alç xuruse gali ³⁸ naxan toma Darisalamu sali lōxōe. Isirayila taa kanaxie rafema nε mixi gali ra, e fa a kolonde a n tan nan na Alatala ra.»

37

Xori xaraxie

¹ Alatala sənbe naxa goro n ma, a Xaxili Səniyεnxi naxa n tongo, a sa n ti gulunba nde tagi xōrie gbegbe nu na dənnaxε. ² A naxa n nap̄jere na xōrie longori ra, e birin xaraxi gben. ³ A naxa n maxɔrin, a naxε, «Adamadi, yi xōrie man nōma balode?» N naxa a yaabi, «N Marigi Alatala, i kerēnan a kolon!»

⁴ Na t̄emui a naxa a masen n bε, «I xa masenyi ti yi xōrie bε n xili ra. I xa a fala e bε, «Xori xaraxie, wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra. ⁵ Wo Marigi Alatala yi nan masenxi wo tan xōri xaraxie bε, a naxε: N xa nii foye rafa wo ma, wo man xa balo. ⁶ N fasεe yailanma nε wo bε, n fate sube nun fate kiri sa wo ma, n p̄jengi raso wo fate i, wo fa gbilen balo ra. Na t̄emui, wo a kolonma nε a n tan nan na Alatala ra.»

⁷ N naxa a xa masenyi radangi alç a n yamari a ra ki naxε. N to nu wōyεnma a namijōñomε ki ma, xui nde naxa mini xōrie tagi, e wundu, e fa so e masofe e bore ra. ⁸ N naxa fasεe, sube, nun kiri to e ma, kōnɔ nii foye mu nu rasoxi e fate.

⁹ Na t̄emui a naxa a masen n bε, a naxε, «Adamadi, i xa n ma masenyi ti nii foye bε a falafe ra, «I Marigi Alatala yi nan masenxi: I tan nii foye, i xa keli dunija tunxun naanie ra, i xa so yi mixi faxaxie fatee, e xa keli faxε ma, e xa balo!» ¹⁰ Awa, n naxa na masenyi radangi alç a n yamari ki naxε. N to na raba, nii foye naxa so e fate i, e naxa balo, e keli, e ti e sanyi xun na. Nama gbegbe nan nu nee ra.»

¹¹ Na t̄emui a naxa a masen n bε, a naxε, «Adamadi, yi xōrie misaalixi Isirayila bōnsōe nan na. E naxε, «Muxu xōrie bara xara, muxu xaxili tidee bara jōn, muxu bara rabolo.» ¹² I xa yi masenyi ti e bε n xili ra, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N ma p̄jama, n wo xa gaburie rabima nε, n wo rate e kui, n wo xanin Isirayila bōxi ma. ¹³ N na gε na rabade, wo tan n ma p̄jama, wo a kolonma nε a Alatala nan n na. ¹⁴ N na n Xaxili Səniyεnxi ragoroma nε wo ma, wo man gbilen balo ra, n wo rasabati wo xa bōxi ma. Na t̄emui, wo a kolonma nε a n tan Alatala bara wōyεn, a n tan Alatala bara na rakamali. Alatala xui nan na ki.»

¹⁵ Alatala naxa a masen n bε, a naxε, ¹⁶ «Adamadi, i xa wuri nde tongo, i a səbε a ma, «Yuda nun a malan boore Isirayilakae gbe.» I xa wuri gbe tongo, i a səbε na tan ma, «Yusufu xa di Efirami nun a malan boore Isirayila bōnsōe gbe.» ¹⁷ Na t̄emui i xa e suxu i belεxε ra, e xa lu alç wuri kerēn.»

¹⁸ «I ngaxakerenyie na i maxōrin na fatanfasife ra e bē, ¹⁹ i xa e yaabi, «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N Yusufu xa wuri tongoma nē, naxan na Efirami nun a malan boore Isirayila bōnsōe yi ra, n xa dōxō Yuda xa wuri ra, e xa findi keren na n bēlexē kui. ²⁰ I xa na wurie itala e mabiri, sēbeli tixi naxee ma, ²¹ i a fala e bē, Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: N Isirayilakae tongoma nē jaamanē kui, n e ragbilen e xa bōxi ma. ²² N e birin findi si keren na Isirayila geyae fari. Mangē keren nan e birin yamarima. E mu mēema e bore ra sōnōn findife si firin na. ²³ E mu findima sēniyēntaree ra sōnōn, kuye batufe ra nun fe jaaxi rabafe ra. N e ratangama nē na birin ma, n e rasēniyēn. E findima nē n ma jaama ra, n fan findi e Marigi Ala ra.»»

²⁴ «N ma konyi Dawuda nan findima e xa mange ra, xuruse kante keren lu e birin bē. E birama nē n ma yaamarie fōxō ra, e n ma sēriye rabatu a ki ma. ²⁵ E sabatima nē bōxi ma, n naxan fi n ma konyi Yaxuba ma, wo benbae sabati dēnnaxē. E tan, e xa die nun e xa mamadie sabatima nē mēnni, n ma konyi Dawuda nan findima e xa mange ra abadan. ²⁶ N bōjēsa saate tongoma nē e bē, naxan mu kanama abadan. N e rasabatima nē naa, n e bōnsōe rawuya. N ma hōrōmōlingira luma nē e tagi abadan. ²⁷ E findima nē n ma jaama ra, n fan findi e Marigi Ala ra, n ma hōrōmōlingira fa lu e ya ma. ²⁸ N ma hōrōmōlingira na sabati e tagi abadan, si gbētēe a kolonma nē a n tan Alatala nan Isirayila rasēniyēnxi.»

38

Ala xa masenyi mangē Gogo bē

¹ Alatala naxa a masen n bē, a naxē, ² «Adamadi, i xa n ma masenyi ti Magogo bōxi mange Gogo bē, naxan Rosi, Meseiki, nun Tubali taae yamarima. ³ A fala a bē, «Marigi Alatala yi nan masenxi: Rosi, Tubali nun Meseiki xa mange Gogo, n fafe i xili ma. ⁴ N wure rasoma nē i banganyie kui, n i ramini, i tan nun i xa sōori galie birin: i xa soee, e ragima tofanyie, i xa sōorie nun e xa wure lefa yanbaxie, ⁵ sōori Perisekiae, sōori Kusikae, sōori Putikae, e birin nun e xa wure lefae nun e xun makanta see, ⁶ Gomeri nun a xa sōcōri gali, Togarama nun a xa sōori galie kelife kōcola ma.»»

⁷ «I xa na sōori galie birin yailan a fanyi ra i xa yaamari bun ma. ⁸ Tēmu xōnkuye na dangi, n i xilima nē gere tife ra. I fama nē sigade bōxi nde ma naxan bara gere raba, e xanin konyiya kui jaamanē ma, e fa gbilen e xōnyi, e sabati bōjēsa kui Isirayila geyae fari. ⁹ I mēnni lima nē alo turunnaadē, i tan nun i xa sōori galie naxee kelixi dunijna birin ma. Wo luma ne ałc nuxui ifōcōrōxi naxan tima bōxi xun na.»

¹⁰ «Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxē: Na lōxōe, i nate jaaxi tongoma nē. ¹¹ I a falama nē, «N sigama nē bōxi xili ma, tēte mu naxan nabilinxī. Naakae mu yailanxī gere tife ra, e birin sabatixa bōjēsa kui. Tēte mu na e xa taae rabilinyi, naade balanxie mu na e xōnyi. ¹² N e harige birin tongoma nē e xa taa yailanxie kui, e gbilenxi dēnnaxē kelife jaamanē ma. Naafuli nun xuruse gbegbe na mēnni bōxi tagi.» ¹³ Seebakae, Dedankae, Tarasisi yulee, nun e xa mixie birin i maxōrimma nē, «I na sigafe naafuli nan tongode? I bara sōori galie xili wo xa mujele belebele ti, ałc xēema, gbeti, xurusee, nun se fanyi gbētēe?»»

¹⁴ «Na nan a ra, adamadi, i xa n ma masenyi ti Gogo bē, i naxē, «Marigi Alatala yi nan masenxi: N ma jaama Isirayila na sabati xaxilisa kui lōxōe naxē, i fama na tote. ¹⁵ I kelima nē i xōnyi kōcola mabiri, i tan nun sōori gali wuyaxie kelife dunijna birin ma, e birin tixi soee fari, e bira i fōxō ra. ¹⁶ I fama nē n ma jaama Isirayila xili ma, alo nuxui ifōcōrōxi naxan dusuma bōxi xun na. Na tēmu n i rafama nē n ma bōxi xili ma, alako dunijna xa n ma sēniyēnyi kolon i saabui ra.»»

¹⁷ «Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxē: Tēmu dangixi n ma konyi namijōnmē Isirayilakae nu bara i xa fe fala, n i xēema e gerede ki naxē. ¹⁸ Yī nan fama rabade na lōxōe: Gogo na din Isirayila ra, n ma xōne tema nē ałc te. ¹⁹ Isirayila bōxi sērenma nē n ma xōne xungbe kui. ²⁰ Yēxēe, xōnie, wulai subee, bubusee, nun adamadie birin, e gaaxuma nē n ya ra. Geyae nun tentenyie birama nē, banxie xalēe kana. ²¹ N gere ya rafindima nē Gogo ma n ma geyae birin fari! Marigi Alatala xui nan na ki. A xa sōorie e xa santidēgēma raminima nē e tēe kui e ngaxakerenyie xili ma. ²² N Gogo xun nakanama nē wuganyi nun faxē tife ra. N tune xōcōxōe, balabalanyi, nun tē ragoroma nē a ma, a nun a xa sōori galie ma kelife dunijna birin ma. ²³ Na kui, n na n ma mangēya nun n ma sēniyēnyi masenma nē dunijna si birin bē. Na tēmu, e a kolonma nē a Alatala nan n na.»

39

Mangē Gogo rajōnyi

¹ «Adamadi, n ma masenyi xōcōxōe ti mangē Gogo bē, a falafe ra, «Marigi Alatala yi nan masenxi: Meseiki nun Tubali mange Gogo, n bara ti i kanke! ² N i mafindima nē ałc n wama a xōn ki naxē. N i rakelima i xōnyi kōcola ma, n fa i ra Isirayila geyae ma gere tife ra. ³ Mēnni n i xa xali nun i xa xali woli se rabirama nē. ⁴ I tan nun i xa sōorie birin faxama nē na geyae longori. N wo findima yubēe nun

burunyi subee xa donse nan na,⁵ wo binbie fa lu kene ma. Marigi Alatala xui nan na ki.⁶ N te soma ne Magogo ra, nun yire raxaraxi baa de ra. Na temui, e a kolonma ne a n tan nan na Alatala ra.»

⁷ «N na n xili seniyenxi masenma ne n mama jama Isirayila be, n man mu tinma sonon e xa n mabere. Si gbetee fama ne a kolonde, a n tan Alatala nan na Isirayila xa Seniyento. ⁸ Na fe birin fama ne rabade. Marigi Alatala xui nan na ki. Loxoe na a ra, n naxan xa fe fala.»

⁹ «Isirayilaka naxee sabatixi taae kui, e minimia geresosee matongode boxi ma, alo wure lefae, xalie, xalie woli see, tanbe, nun wuri faxeti see, e fa e gan yege fari. Na e hayi fanma je solofera nan bun ma. ¹⁰ E mu yege femma fiili nun fotonyi ma sonon, barima geresosee nan findima yege ra e be. Naxee bara wa harige bafe e yi ra, e tan nan fama harige bade nee yi ra. Marigi Alatala xui nan na ki.»

¹¹ «Na loxoe, n a niyama ne Gogo xa ragata Isirayila boxi ma, gulunba nde kui mixie dangima denmaxe sigafe ra baa de ra sogetede mabiri. Na gulunba kira ibolonma ne Gogo nun a xa socrie ragatade xa fe ra. E menni xili sama ne «Gogo xa jama xa gulunba.»»

¹² «Isirayila bonsae kike solofera nan nabama na mixie ragatafe ra, alako e xa boxi xa seniyen. ¹³ Nama birin luma ne na wali raba ra. N ma nore to loxoe findima fe belebele nan na e be. Wo Marigi Alatala xui nan na ki. ¹⁴ E mixie sugandima ne boxi raseniyende. Nee tan nun e booree luma ne boxi birin ijere ra binbie ragatafe ra. Na wali buma ne je solofera. ¹⁵ E na ge na ra, e man boxi ijereema ne mixi xorie fende. E na nde to, e tonxuma nde ti naa alako gaburi gemae xa a to, e xa na xorie xanin Gogo xa jama xa gulunba yire. ¹⁶ E boxi raseniyenma na ki ne. Taa nde tima naa, naxan xilima Hamona. Xili nan na ki naxan a falama *{Nama}* e gbe xui ra.»

¹⁷ «Adamadi, i Marigi Alatala yi nan masenxi; A fala wulai xonie nun sube moci birin be, «Wo birin xa fa be, n xa n ma serexex xungbe rafala Isirayila geyae ma. Menni wo sube nun wuli donma ne. ¹⁸ Wo senbemae sube donma ne, wo boxi mangae wuli min alo xuruse naxee raturaxi Basan boxi ma. ¹⁹ Na serexex temui, wo wasama ne e sube ra, wo siisi e wuli ra. ²⁰ Wo lugama ne soe nun a ragimae sube ra, mangae nun socri moci birin sube. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»»

²¹ «N na n ma nore masenma ne dunija birin be Gogo jama xa jaxankate saabui ra. ²² Keli na lcoxoe ma, Isirayila bonsae a kolonma ne a n tan nan na e Marigi Alatala ra. ²³ Si gbetee a kolonma ne a Isirayila xa yunubie nan a niya e xa siga konyiya kui. E to n yanfa, n naxa n kobe raso e ra, n fa e sa e yaxuie sagoe. Na nan a ra, e naxa faxa santidegema ra. ²⁴ N e jaxankataxi e xa yunubie nun e xa seniyentareja nan ma. Na nan a niyaxi n xa n kobe so e ra.»

²⁵ «Awa, i Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxe: Yakosi, n Yaxuba bonsae ragbilenma ne kelife konyiya kui. N kinikinima ne Isirayila bonsae ma, n fa a ragiri n xili xa binya. ²⁶ E na sabati e xonyi xaxilisa kui, mixi yo mu e tooro, yaagi man luma ne e ma e xa yanfanteya xa fe ra n tan mabiri. ²⁷ N na e raminima ne jamanee kui, n fa e ra e xonyi, jamanee fa n ma seniyenyi tote na saabui ra. ²⁸ Na temui, Isirayila bonsae a kolonma ne a n tan nan na e Marigi Alatala ra, barima hali n to e rasiga konyiya kui jamanee tagi, n man bara e birin nagbilen, mixi yo mu lu e xanbi ra. ²⁹ N mu n kobe soma e ra sonon, barima n na n Xaxili luma ne Isirayila bonsae ma. I Marigi Alatala xui nan na ki.»

40

Hörömöbanxi neenxe xa tete

¹ Muxu xa konyiya je mokoyen nun suuli nde ra, je kike singe ra, xi fu nde ra, naxan nu ilanxi Darisalamu xa kanedangi xanbi je fu nun naani nde ma, na loxoe yati yati, Alatala senbe naxa goro n ma, ² a n xanin laamatunyi ki ma Isirayila geya itexi nde fari. N naxa taa nde to koolla mabiri. ³ Alatala to n xanin naa, n naxa xeme nde to, naxan fate nu yanbafe alo wure gbeeli. A nu tixi sode de ra, luuti nun maniya se wuri susuxi a yi ra. ⁴ Na xeme naxa a fala n be, a naxe, «Adamadi, i ya ti a fanyi ra, i tuli mati n xui ra. N fe naxan birin masenma i be, i xa i oxo sa a xon ma, barima i rafaxi ne be alako i xa na kolon, i xa na birin tagi raba Isirayila bonsae be.»

⁵ N naxa tete nde to naxan hörömöbanxi rabilinxi. Wuri maniya se nu na na xeme yi ra, naxan kuya nongon ya senni a nun susui senni. A naxa tete xelex xa maigboe nun a xa maite maniya, e firinyi birin lan na wuri maniyase ya keren nan ma.

⁶ A naxa siga sode de ra, naxan ya rafindixi sogetede ma. A naxa te na tede ra naxee nu na a ya ra, a sode de xa maite maniya, naxan lan na wuri maniyase ya keren ma. ⁷ Hörömölingira kantamae xa tede nu na sode de seti ma, kankan xa maite nun maigboe lan na wuri maniyase ya keren nan ma. Xele naxan nu na e tagi, na lan nongon ya suuli nan ma. Buntunyi sode de xa maite fan lan na wuri maniyase ya keren nan ma, naxan ya nu rafindixi hörömöbanxi ma.

⁸ A naxa buntunyi maniya, ⁹ naxan xa kuye lan nongon ya solomasaxan ma, a kinkie lan nongon ya firin ma. Na buntunyi ya nu rafindixi hörömöbanxi nan ma tete kui.

¹⁰ Ḥōrōmōbanxi kantamae tide senni nu na sogetede sode dē s̄eeti keren saxan, s̄eeti boore fan saxan. Nee birin xa maniyē xasabi lan, e kinkie fan birin xa maniyē xasabi lan. ¹¹ A naxa sode dē xa maigboe maniya, naxan lan nōngōn fu ma, a xa maite lan nōngōn fu nun saxan nan ma. ¹² Xēlē di nu na Ḥōrōmōbanxi kantamae xa tide ya ra, naxan nu ite nōngōn ya keren. Na tide ya maigboe nun e xa maite lan nōngōn ya senni nan ma. ¹³ A naxa a maniya kelife kantama singe xe tida xanbi ra, han boore kantama xa tide xanbi ra, na fa lan nōngōn ya mōxōjēn nun suuli ma, kelife yire fanyi ma, han kōola ma. ¹⁴ A naxa xēlē birin maniya na sode de longori han tētē kui, na lan nōngōn ya tongo senni nan ma. ¹⁵ Kelife sode dē ra, han tētē kui buntunyi xanbi ra, na lan nōngōn ya tongo suuli nan ma. ¹⁶ Wunderie nu na na xalēe ma sode dē mabiri, alō wunderi ḡbētē to nu na xalēe ma Ḥōrōmōbanxi mabiri. Tugi fēnsēe nu masolixi na longori birin.

¹⁷ A to n naso tētē kui, n naxa yire tongo saxan to naxee fatuxi tētē ma. ¹⁸ Bōxi nu yailanxi ḡemē fanyie nan na naxan xa maite lan tētē sode dē ma. ¹⁹ Na xēmē naxa a maniya kelife sode dē fōlē ma, han tētē ḡbētē sode dē ra naxan nu na na tētē singe kui. Na lan nōngōn kēmē nan ma sogetede mabiri nun kōola mabiri.

²⁰ Na tēmūi, na xēmē naxa tētē sode dē maniya naxan nu na kōola mabiri. ²¹ Ḥōrōmōbanxi kantamae tidee fan nu na mēnni alō boore sode dē ra. Saxan nu na s̄eeti keren, saxan nu na boore s̄eeti. Na xa maite lan nōngōn tongo suuli nan ma, a maigboe lan nōngōn mōxōjēn nun suuli nan ma. ²² A xa wunderie, a xa buntunyi, a xa tugi fēnsēe naxee masolixi a ma, nee nun sogetede sode dē xa maniyē xasabi lan. Santide solofera nan nu na a bē tede ra, a xa buntunyi nu na nee nan ya i. ²³ Tētē firin nde sode dē nu na tētē singe sode dē nan ya ra kōola nun sogetede mabiri. Nōngōn ya kēmē nu na e tagi.

²⁴ Na tēmūi, na xēmē naxa n xanin tētē sode dē yirefanyi mabiri. Mēnni xa maniyē xasabi lan boore sode dē xa maniyē nan ma. ²⁵ Wunderie nu na na sode dē nun a xa buntunyi bē e rabilinyi birin ma, alō boore sode dē. Na sode dē nu ite nōngōn ya tongo suuli, a nu igbo nōngōn ya mōxōjēn nun suuli. ²⁶ Santide solofera nan nu na a bē tede ra, a xa buntunyi nu na nee nan ya i. Tugi fēnsēe nu masolixi a kinkie s̄eeti birin ma. ²⁷ Tētē firin nde sode dē fan nu na yirefanyi mabiri. Kelife na sode dē ma han na tētē singe sode dē yirefanyi mabiri, a lan nōngōn ya kēmē nan ma.

²⁸ Na tēmūi, na xēmē naxa n xanin na tētē firin nde kui naxan nu na boore tētē kui. A naxa n naso na yirefanyi sode dē ra. A naxa na maniya. A tan nun sode dē booree birin nu lan. ²⁹ A kantamae tidee, a xa kinkie, nun a xa buntunyi xa maniyē nu lanxi booree xa maniyē nan ma. Wunderie nu na na sode dē nun a xa buntunyi rabilinyi birin ma. A xa maigboe lan nōngōn ya mōxōjēn nun suuli nan ma, a xa maite lan nōngōn ya suuli nan ma. ³⁰ Buntunyi naxee nu na na tētē firin nde kui, e xa maigboe lan nōngōn ya mōxōjēn nun suuli nan ma, e xa maite lan nōngōn ya suuli nan ma. ³¹ Na buntunyi ya nu rafindixi tētē singe nan ma. Tugi fēnsēe nu masolixi e kinkie ma, tede solomasaxan nan nu na e bē.

³² Na tēmūi, na xēmē naxa n xanin yi tētē firin nde sode dē ra naxan nu na kōola mabiri. A naxa na maniya. A tan nun sode dē booree birin nu lan. ³³ A kantamae tidee, a xa kinkie, nun a xa buntunyi xa maniyē nu lanxi booree xa maniyē nan ma. Wunderie nu na na sode dē nun a xa buntunyi rabilinyi birin ma. A xa maigboe lan nōngōn ya mōxōjēn nun suuli nan ma, a xa maite lan nōngōn ya suuli nan ma. ³⁴ Na buntunyi ya nu rafindixi tētē singe nan ma. Tugi fēnsēe nu masolixi e kinkie ma, tede solomasaxan nan nu na e bē.

³⁵ Na tēmūi, na xēmē naxa n xanin yi tētē firin nde sode dē ra, naxan nu na kōola mabiri. A naxa na maniya. A tan nun sode dē booree birin nu lan. ³⁶ A kantamae tidee, a xa kinkie, nun a xa buntunyi xa maniyē nu lanxi booree xa maniyē nan ma. Wunderie nu na na sode dē nun a xa buntunyi rabilinyi birin ma. A xa maigboe lan nōngōn ya mōxōjēn nun suuli nan ma, a xa maite lan nōngōn ya suuli nan ma. ³⁷ Na buntunyi ya nu rafindixi tētē singe nan ma. Tugi fēnsēe nu masolixi e kinkie ma, tede solomasaxan nan nu na e bē.

³⁸ Yire nde nu na kankan xa sode dē ra, xuruse naxee bama s̄erexē gan daaxi ra, nee nu maxama mēnni ne. ³⁹ Teebilie nu na sode dē buntun firin kui, firin nu na s̄eeti keren ma, firin nu na boore s̄eeti fan ma. Xurusee kōn naxabama na teebilie nan fari, naxee findi s̄erexē gan daaxi ra, yunubi xafari s̄erexē ra. ⁴⁰ Teebili ḡbētē nu na sode dē tede s̄eeti ma, firin s̄eeti keren, firin boore s̄eeti fan ma, tētē fari ma buntunyi kui. ⁴¹ Na nan a ra teebili naani nu na sode dē s̄eeti keren na, naani nu na boore s̄eeti ra. Xurusee nu rafalama na teebilie nan fari beenun e xa ba s̄erexē ra. ⁴² Na teebili naanie nu yailanxi ḡemēe nan na, e nu kuya nōngōn ya keren nun a tagi, e nu igbo nōngōn ya keren. Yirabasee nu sama nee nan fari, naxee nu lanma e xa rawali xuruse rafalafe ra naxee nu findima s̄erexē gan daaxie nun s̄erexē mōcli ḡbētē ra. ⁴³ Wuree nu na banxi xēlē ma xurusee nu gbakuma dēnnaxē, e sube sa teebilie fari.

⁴⁴ Tete firin nde sode dē s̄etti firinyie ma, yire nde nu na naxan ya rafindixi yirefanyi ma, yire nde fan nu na naxan ya rafindixi kɔ̄la ma. ⁴⁵ Na x̄emē naxa a fala n b̄e, a naxē: «Yire naxan ya rafindixi yirefanyi ma, na findixi s̄erex̄edubēe gbe nan na, naxee h̄or̄mōbanxi makantama. ⁴⁶ Yire naxan ya rafindixi kɔ̄la ma, na findixi s̄erex̄edubēe gbe nan na, naxee s̄erex̄ebade makantama. Nee findi Sad̄ki xa die nan na, naxee findi Lewi b̄onsœ mixi ra, naxee gbansan lan e xa makore Alatala yire ra e xa wali kui.»

⁴⁷ Na x̄emē naxa tete maniya. A xa kuyé lan nōngōn ya kēmē nan ma, a xa gboe fan lan nōngōn ya kēmē nan ma. S̄erex̄ebade nu tixi h̄or̄mōbanxi nan yatagi.

⁴⁸ Na x̄emē naxa n xanin h̄or̄mōbanxi xa buntunyi ra. A naxa buntunyi x̄elē bun se maniya. Keren lan nōngōn ya suuli nan ma, boore fan naxa lan nōngōn ya suuli ma. Sode dē xa gboe lan nōngōn ya fu nun naani nan ma. Banxi x̄elē naxee nu na na s̄etti firinyie ma lan nōngōn ya saxan nan ma. ⁴⁹ Na buntunyi xa maigboe lan nōngōn ya mōxōjēn nan ma, a xa maite lan nōngōn ya fu nun firin nan ma. Tedee nu na a b̄e. Kinki firin nu tixi buntunyi x̄elē s̄etie ma.

41

H̄or̄mōbanxi nēnē xalēe nun naadē

¹ Na x̄emē naxa n xanin h̄or̄mōbanxi yire s̄eniyēnxi kui. A naxa a kinkie maniya naxee nu na naadē s̄etie ma. Kankan xa gboe naxa lan nōngōn ya senni ma. ² Sode dē xa gboe lan nōngōn ya fu nan ma. Banxi x̄elē naxee nu na na s̄etti firinyie ma, e lan nōngōn ya suuli nan ma. A naxa na h̄or̄mōbanxi maniya. A xa kuyé lan nōngōn ya tongo naani nan ma, a xa gboe lan nōngōn ya mōxōjēn nan ma.

³ Na tēmuī, na x̄emē naxa so h̄or̄mōbanxi yire s̄eniyēnxi fisamante kui. A naxa a kinkie maniya naxee nu na naadē s̄etie ma. Kankan xa gboe naxa lan nōngōn ya firin ma. A sode dē lan nōngōn ya senni nan ma. Banxi x̄elē naxee nu na na s̄etti firinyie ma, e lan nōngōn ya solofera nan ma. ⁴ A naxa a xa kuyé nun a xa gboe maniya, kankan naxa lan nōngōn ya mōxōjēn ma. A naxa a fala n b̄e, «Yire s̄eniyēnxi fisamante nan yi ki.»

⁵ A naxa h̄or̄mōbanxi x̄elē maniya. A xa marabinye naxa lan nōngōn ya senni ma. Yire naxee nu na h̄or̄mōbanxi rabilinyi ma, kankan xa gboe lan nōngōn ya naani nan ma. ⁶ Na yiree nu dōxōxi e bore nan kōn na dēki saxan na. Konkoe tongo saxan nan nu na na dēki keren keren birin ma. Bun se nu na h̄or̄mōbanxi rabilinyi, kōnō e mu nu rasoxi h̄or̄mōbanxi x̄elē tan kui. ⁷ Dēkie nu te igbo ra e bore be alako naxan na koore ma naxa igbo dangi lanbanyi daaxi ra. Tedee nu na keli lanbanyi ma a sa dōxō dēki dōnxōe ra.

⁸ N naxa a rabēn, sanbunyi nu na h̄or̄mōbanxi rabilinyi ma, naxan kuya nōngōn ya senni. Na yire naxee nu na h̄or̄mōbanxi rabilinyi, e nu tixi na sanbunyi fari. ⁹ Na yiree x̄elē xa marabinye lan nōngōn ya suuli nan ma. Kēnē naxan nu na h̄or̄mōbanxi ¹⁰ nun s̄erex̄edubēe xa konkoe tagi, a lan nōngōn ya mōxōjēn nan ma, a rabilinyi birin na. ¹¹ Na yire naxee nu na h̄or̄mōbanxi rabilinyi, e sode dē keren nu na kōla ma, keren fan nu na yirefanyi ma. Kēnē nu na e rabilinyi ma, naxan lan nōngōn ya suuli ma.

¹² Banxi ḡbetē nde nu na h̄or̄mōbanxi sogegerode mabiri, naxan xa maigboe nu lanxi nōngōn ya tongo solofera ma, a xa kuyé nu lanxi nōngōn ya tongo solomanaani nan ma. A x̄elē xa marabinye nu lanxi nōngōn ya suuli nan ma.

¹³ Na x̄emē naxa h̄or̄mōbanxi maniya. A xa kuyé lan nōngōn ya kēmē nan ma. Kēnē, banxi, nun a x̄elē, nee fan xa kuyé lan nōngōn ya kēmē nan ma. ¹⁴ Kēnē naxan nu na h̄or̄mōbanxi sogetede mabiri, a lan nōngōn ya kēmē nan ma.

¹⁵ Na x̄emē naxa banxi maniya, naxan nu na h̄or̄mōbanxi xanbi ra, nun dangide naxee nu na a s̄etti firinyi ma, na lan nōngōn ya kēmē nan ma.

H̄or̄mōbanxi, a xa buntunyi, ¹⁶ a sode dēe, nun a wunderie, na birin nu ratofanxi wuri fanyi nan na, kelife lanbanyi ma han koore. ¹⁷ Sode dē xun ma nun banxi x̄elē birin nabilinyi, a kui nun a fari, ¹⁸ malekēe nun tugi fēnse nan nu masolixi a ma a raxunmase ra. Tugi fēnse keren nan nu masolixi malekē firin tagi. Yatagi firin nan nu na na malekē birin b̄e, ¹⁹ a mixi daaxi nun a yētē daaxi. Na mixi yatagi nu rafindixi tugi fēnse nan ma, na yētē yatagi nu rafindixi tugi fēnse nan ma boore s̄etti mabiri. ²⁰ Malekēe nun tugi fēnse nu masolixi kelife h̄or̄mōbanxi lanbanyi ma han koore.

²¹ Sode dē nu na h̄or̄mōbanxi xa yire s̄eniyēnxi ma, a maniyē fan nu na a xa yire s̄eniyēnxi fisamante ma. ²² S̄erex̄ebade nde nu na mēnni, naxan nu rafalaxi wuri ra, a xa maite lan nōngōn ya saxan nan ma, a xa kuyé lan nōngōn ya firin nan ma, a xa maigboe nu lanxi nōngōn ya firin nan ma. A tunxunyie, a dē kirie, nun a s̄etie birin nu yailanxi wuri nan na. Na x̄emē naxa a fala n b̄e, «Yi teebili nan na Alatala ya i.» ²³ Naade firin nan nu na h̄or̄mōbanxi yire s̄eniyēnxi sode dē ra, naade firin nan nu na h̄or̄mōbanxi yire s̄eniyēnxi fisamante sode dē ra. ²⁴ Naade b̄ela firin nan nu na na

sode de firinyi, naxee nu ragalima sode de ma.²⁵ Malekεe nun tugi fεnsεe nu masolixi hɔrɔmɔbanxi naadεe ma, ałɔ a nu masolixi a xεlεe ma ki naxε. Wurie fan nu na buntunyi ma koore ma.²⁶ Wunderie nu na buntunyi xεlε ma a sεetie ma, tugi fεnsεe nu masolixi wunderie sεetie ma. Wurie fan nu na na yiree xun na, naxee nu tixi hɔrɔmɔbanxi rabilinyi.

42

Sεrεxεdubεe xa banxi

¹ Na dangi xanbi, na xεmε naxa n namini na tεtε singe kui kɔola ma. A naxa n xanin banxi yire, naxan nu na tεtε singe xεlε kɔola mabiri nun hɔrɔmɔbanxi tagi. ² Na banxi xa sode de ya nu rafindixi kɔɔla nan ma. Na banxi nu kuya nɔngɔn ya kεmε, a nu igbo nɔngɔn ya tongo suuli. ³ Sεeti naxan nu kuya tεtε mabiri nɔngɔn ya mɔxɔjεn, a nun sεeti naxan nu na hɔrɔmɔbanxi mabiri, konkoe yire dεki saxan nde nu tixi na yire firinyi ma. ⁴ Nεrεdee nu na na sεeti firinyi ma naxee nu igbo nɔngɔn ya fu, e nu kuya nɔngɔn ya kεmε ałɔ banxi. Konkoe sode dεe nu rafindixi kɔɔla nan ma. ⁵ Konkoe naxee nu na koore dεki saxan nde ma, nee nu ixutu dangife boore ra lanbanyi. ⁶ Kinki yo mu nu na na dεki saxan nde bε, e ixutuxi na nan ma. ⁷ Xεlε nu tixi konkoe nun tεtε singe tagi, a nu kuya nɔngɔn ya tongo suuli. ⁸ Boore sεeti hɔrɔmɔbanxi mabiri a nu kuya nɔngɔn ya kεmε. ⁹ Konkoe naxee nu na lanbanyi, e sode dεe nu na sogetede mabiri.

¹⁰ Konkoe gbεtεe nu na yirefanyi mabiri tεtε singe xεlε longori ra hɔrɔmɔbanxi ya i. ¹¹ Nεrεde nde nu na e ya ra. Na konkoe nu maniyaxi konkoe nan na naxee nu na kɔola mabiri. E firin nafala ki, e xa kuye nun e xa gboe, na birin lan. ¹² E xa sode dεe nu na yirefanyi nan ma. Naade xungbe nde nu na sogetede mabiri.

¹³ Na xεmε naxa a fala n bε, a naxε, «Konkoe naxee na yirefanyi nun kɔola ma tεtε ya i, nee findixi yire sεniyεnxie nan na, Alatala xa sεrεxεdubεe sεrεxε sube donma dεnnaxε. E sεrεxε sεniyεnxie ragatama menni nε naxee findixi sansi xɔri sεrεxε, yunubi xafari sεrεxεe ra. Yire sεniyεnxie nan menni ra. ¹⁴ Sεrεxεdubεe na so yire sεniyεnxie, a mu lanma e xa mini jama ya ma tεtε kui, fo e xa e xa dugi sεniyεnxie ba.»

¹⁵ Na xεmε to ge hɔrɔmɔbanxi yire maniyade, a naxa n namini sogetede sode de ra, a fa na tεtε rabilinyi birin maniya. ¹⁶ A naxa a folɔ sogetede mabiri. Na sεeti xa kuye lan nɔngɔn ya kεmε suuli nan ma. ¹⁷ Na tεmui, a naxa kɔola sεeti maniya, naxan xa kuye fan lan a ya kεmε suuli ma. ¹⁸ Na tεmui, a naxa yirefanyi sεeti maniya, naxan xa kuye fan lan a ya kεmε suuli ma. ¹⁹ A rajɔnyi, a naxa sogegerode sεeti maniya, naxan xa kuye fan lan a ya kεmε suuli ma. ²⁰ A naxa tεtε rabilinyi birin maniya a xa wuri maniyase ra. Tεtε sεeti naanie birin lan wuri ya kεmε suuli nan ma. Na tεtε nu tixi yire sεniyεnxie nun yire sεniyεntare nan tagi.

43

Alatala xa nɔrε gibilenfε hɔrɔmɔbanxi kui

¹ Na tεmui, na xεmε naxa n xanin sogetede sode de ra. ² N naxa Isirayila Marigi Ala xa nɔrε to fafe ra kelife sogetede mabiri. A nu xui naxan naminima, na nu luxi nε ałɔ baa xungbe mɔrɔnyie, bɔxi fan nu iyalanma a yanbε ra. ³ N laamatunyi naxan to, na nu luxi nε ałɔ n naxan to Marigi fa lɔxɔcε Darisalamu kanade. A nu luxi nε ałɔ n naxan to Kebara xure dε ra. N to a to, n naxa n yatagi rafelen bɔxi ma. ⁴ Alatala xa nɔrε naxa so hɔrɔmɔbanxi kui sogetede sode de ra. ⁵ Na tεmui, Ala Xaxili Sεniyεnxie naxa n tongo, a n xanin hɔrɔmɔbanxi tεtε firin nde kui, Alatala xa nɔrε nu bara gbo dεnnaxε.

⁶ N nu na na xεmε sεeti ma, kɔɔn n naxa xui nde mε wɔyεnfe n na kelife hɔrɔmɔbanxi kui. ⁷ Na xui naxa a masen n bε, a naxε, «Adamadi, n ma kibanyi yire nan ya, n sanyi tima dεnnaxε. N sabatima nε be Isirayilakae ya ma abadan. Isirayila bɔnsɔe nun a xa mangεe mu n xili sεniyεnxie maberema sɔɔn ε xa langoeña ra, nun e xa gaburi tife ra e xa salide itexie ma. ⁸ Mangεe na e xa banxi sode dεe nun e xa banxi xalεe ti n gbee sεeti ma, e n xili sεniyεnxie maberexi na ki nε e xa wali kobi ra. N e sɔntɔxi n ma xɔnε kui na nan ma. ⁹ Yakɔsi fa, e xa e xa kuye batui nun e xa mangεe furee makuya n na, alako n xa lu e ya ma abadan.»

¹⁰ «Adamadi, i xa yi hɔrɔmɔbanxi xa fe masen Isirayilakae bε, alako e xa yaagi e xa yunubie ra. E xa yi banxi ti ki mato. ¹¹ Xa e bara yaagi e xa wali kobie ra, yi banxi xa fe rakolon e ra, a tixi mɔɔli naxan na, a sode dεe nun a minide dεe na ki naxε, nun a xa fe raba kεjna, alako e xa bira na yaamarie fɔxɔra.»

¹² «Hɔrɔmɔbanxi xa sεriyε nan ya: Bɔxi naxan birin na yi geya fari, na birin sεniyεnxie. Hɔrɔmɔbanxi xa sεriyε nan na ki.»

¹³ «S̄erex̄ebade xa maniyε xasabi nan yi ki, naxan maniyaxi maniyase ra singe maniyase nu dangi naxan na b̄elεxε suxu keren. Fole naxan gexi s̄erex̄ebade rabilinyi, a tilin nōngōn ya keren, a igbo nōngōn ya keren. A d̄e kiri igboe lanxi nōngōn tagi nan ma. S̄erex̄ebade xa maite¹⁴ kelife na fole ma han s̄erex̄ebade bunyi, a lanxi nōngōn ya firin nan ma. A igboe lanxi nōngōn ya keren nan ma. S̄erex̄ebade xa maite kelife a bunyi ma han a koore, na lanxi nōngōn ya naani nan ma, a igboe lanxi nōngōn ya keren nan ma.¹⁵ S̄erex̄ebade xa t̄e sade tilinyi lanxi nōngōn ya naani nan ma. Feri naani tixi s̄erex̄ebade tunxunye ma.¹⁶ Na t̄e sade xa kuye lanxi nōngōn ya fu nun firin nan ma. A igboe fan lanxi nōngōn ya fu nun firin nan ma.¹⁷ A d̄e rabilinyi xa kuye lanxi nōngōn ya fu nun naani nan ma, a igboe fan lanxi nōngōn ya fu nun naani nan ma. Na d̄e rabilinyi d̄e kiri lanxi nōngōn tagi nan ma, a d̄ennaxε kui igexi a lanxi nōngōn ya keren nan ma. S̄erex̄ebade santidee ya nu rafindixi sogetede nan ma.»

¹⁸ Na t̄emui, na x̄emε naxa a fala n b̄e, a naxε, «Adamadi, i Marigi Alatala yi nan masenxi: S̄eriye nan yi ki s̄erex̄e gan daaxi xa fe ra nun wuli kasanfe xa fe ra yi s̄erex̄ebade b̄e a ti temui.¹⁹ A lanma i xa tuura keren so Lewi s̄erex̄edubε Sadōki bōnsōe yi ra, naxee na bama yunubi xafari s̄erex̄e ra. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.²⁰ E xa na wuli di sa s̄erex̄ebade ferie ma, a tunxun naani birin ma lanbanyi, nun a d̄e rabilinyi birin ma. S̄erex̄ebade raseniyenma na ki nε, a findi xunsare ra a b̄e.²¹ E xa na tuura tongo, naxan bama yunubi xafari s̄erex̄e ra, a xa gan h̄orom̄obanxi t̄ete kui a lanma a xa gan d̄ennaxε s̄eriye ki ma.»

²² «Na lōxōe kuye iba, e xa sikotε keren tongo, lanyuru yo mu na naxan ma, e xa a ba yunubi xafari s̄erex̄e ra s̄erex̄ebade raseniyenfe ra, alɔ e a raba ki naxε tuura ra.²³ E na ge s̄erex̄ebade raseniyenende na ki, e man xa tuura keren nun yεχεε kontonyi keren tongo, lanyuru yo mu naxee ma,²⁴ e xa nee ba Alatala b̄e s̄erex̄e gan daaxi ra. S̄erex̄edubε lanma e xa fōxε kasan na birin ma.»

²⁵ «Lōxō yo lōxō han xi soloferε, e xa sikotε keren ba yunubi xafari s̄erex̄e ra, a nun tuura nun yεχεε kontonyi, lanyuru yo mu na naxee ma.²⁶ Han xi soloferε bun ma, yi s̄erex̄ebade raseniyenma na ki nε, a xa findi wo xa s̄erex̄ebade ra.²⁷ Na lōxōe na ba a ra, keli a xi solomasaxan nde ma, s̄erex̄edubε luma wo xa s̄erex̄e gan daaxie nun wo xa s̄erex̄e jānigexie ba ra nε mēnni fa. Na kui, n wo rasenemə nε. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

44

Naadε balanxi

¹ Na x̄emε naxa n xanin h̄orom̄obanxi t̄ete sode d̄e ra, naxan nu na sogetede mabiri. Na naadε nu balanxi. ² Alatala naxa a masen n b̄e, «Na naadε balanxi, a mu rabima. Ibumadama yo mu soma naa, barima, n tan Isirayila Marigi Alatala nan soxi mēnni ra.³ Kōnō Isirayila mange nan gbansan nōma dōxode na sode d̄e ra a s̄erex̄e don n ya i. A soma buntunyi sode d̄e nan na, a man mini mēnni ra.»

⁴ Na dangi xanbi, na x̄emε naxa n xanin h̄orom̄obanxi t̄ete sode d̄e kōola biri ra h̄orom̄obanxi ya i. Mēnni n naxa Alatala xa nōrε to so ra a xa h̄orom̄obanxi kui, n fa n yatagi rafelen bōxi ma.⁵ Alatala naxa a masen n b̄e, a naxε, «Adamadi, i xa i tulī mati n ma masenyi ra a gbengbenyi, n tan Alatala naxan masenma i b̄e n ma h̄orom̄obanxi xa fe ra. I xa i jōxō sa na sode d̄ee nun a minidee xōn ma.⁶ I xa a fala Isirayila matandilae b̄e, «N tan Marigi Alatala yi nan masenxi: Na lan. Wo xa fe jāa xie bara dangi a i!⁷ Wo man bara a xunmasa, sunnataree rasofe n ma h̄orom̄obanxi s̄eniyenxi kui, naxee bōjε makuya n na. Na kui wo bara fe raharamuxi raba n ma banxi ra, hali wo to nu donse, ture, nun wuli bafe s̄erex̄e ra a kui. Wo bara n ma s̄eriye kana na mōcōlī ra.⁸ Wo bara tondi n ma wali s̄eniyenxi rabade, wo fa na wali so mixi gbεtε yi ra.⁹ Marigi Alatala yi nan masenxi: Sunnatare yo naxa so n ma h̄orom̄obanxi kui, naxan bōjε makuya n na, hali e sabatixi Isirayilakae ya ma.»

¹⁰ «Lewi bōnsōe to e makuya n na, e bira e xa kuyee fōxε ra, a nun Isirayila jāama, n nee sare ragbilenna nε e ma.¹¹ N e luma nε e xa wali kui n ma h̄orom̄obanxi yire, e xa na sode d̄ee kanta, e xa s̄erex̄e gan daaxi nun s̄erex̄e gbεtεe ba jāama b̄e.¹² Kōnō e to n ma wali raba e xa kuyee ya i, e a niya Isirayila bōnsōe fan xā bira yunubi fōxε ra, n bara n kali n b̄elεxε itexi ra, e fama nε na sare s̄otōde. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.¹³ Yakōsi n mu tinma e xa e maso n na se s̄eniyenxi fisamantee ra. A lanma e xa e maso n ma se s̄eniyenxi ra, n mu tinma e xa e maso n na se s̄eniyenxi fisamantee ra. A lanma e xa yaagi s̄otōde e xa fe jāa xie xa fe ra.¹⁴ Kōnō n e luma nε e xa wali nde raba n ma h̄orom̄obanxi yire, e xa e cōxū sa naa xōn ma.»

¹⁵ «Isirayilakae to nu e makuyama n na, Lewi bōnsōe s̄erex̄edubε tan, Sadōki xa mixie, e nu bara e tunnabεxi n ma h̄orom̄obanxi xa wali kui. Na nan a ra, n naxa a lu nee peti xa e maso n na, e xa ture nun wuli ba s̄erex̄e ra n b̄e. Marigi Alatala xui nan na ki.¹⁶ Nee nan gbansan soma n ma yire s̄eniyenxi kui, e fa n ma wali raba n ma teebili ya i.»

¹⁷ «E na so n ma h̄orom̄obanxi xa t̄ete kui naxan na na t̄ete singe kui, a lanma e xa suwa dugi ragoro e ma. E naxa dugi binye ragoro e ma e nε walima h̄orom̄obanxi t̄ete sode d̄ee yire t̄emui naxε, xa na

mu a ra hōrōmōbanxi kui.¹⁸ A lanma e xa suwa dugi nan xiri e xunyi e raxunmase ra, e man xa suwa dugi xiri e tagi. E naxa sese ragoro e ma, naxan kuyefure raminima e fate ma.¹⁹ Beenu e xa mini boore tētē kui jama tixi dēnnaxē, e xa e xa sose sēniyēnxie ba e ma, e xa e lu e xa konkoe kui hōrōmōbanxi yire. Na ki e mu mixi rasēniyēnma e xa dugie ra.»

²⁰ «A mu lanma e xa e xunyi bi, a mu lanma e xa e xunsēxē rakuya. E xa a maxaba a sēriyē ki ma.²¹ A mu lanma sērēxēdubēe xa bere yo min, e na so hōrōmōbanxi tētē kui tēmui naxē.²² Sērēxēdubēe mu lan e xa kaajē gine dōxō, a mu lan e xa gine dōxō, xēmē nde mēxi naxan na. E xa Isirayila gine dimedi gbansan nan dōxō, xa na mu sērēxēdubēe nde xa kaajē gine.²³ E xa n ma jama xaran se radaxaxi nun se raharamuxi tagi raba kolonde. E xa a masen e bē naxan findi se sēniyēnxī nun se sēniyēntare ra.»

²⁴ «Nōcōscōsē na mini jama tagi, sērēxēdubēe nan kiiti sama n ma sēriyē ki ma. E xa n ma yaamarie suxu, e xa n ma salie raba, e xa n ma malabui lōxōe binyā.»

²⁵ «Sērēxēdubēe naxa a maso fure ra, xa na mu a ra a findima nē sēniyēntare ra. Kōnō xa a baba, a nga, a xa di xēmēma, xa na mu a ra gine ma sa faxa, na tēmui a nōmā a masode nee tan fure ra.²⁶ Na dangi xanbi, a xa a yētē rasēniyēn, a fa mame ti xi solofera bun ma.²⁷ A na so hōrōmōbanxi tētē kui a xa wali sēniyēnxī rabade, a xa folo yunubi xafari sērēxē ma a yētē bē. Marigi Alatala xui nan na ki.»

²⁸ «N tan nan findixi sērēxēdubēe kē ra. Wo naxa bōxi fi e ma Isirayila bōxi ma, barima n tan nan findixi e kē ra.²⁹ E baloma sērēxēe nan na, alo sansi xori sērēxē, yunubi xafari sērēxē, yunubi sōtōe sērēxē, nun se birin naxee fixi Ala ma Isirayila bōxi ma.³⁰ E gbe nan sansi bogi singe ra, a nun hadiya birin naxee fima wo ya ma. A man lanma wo xa taami fi e ma sērēxē ra, alako wo xa denbaya xa baraka sōtō.³¹ Sērēxēdubēe mu lanma e xa xōmī nun xuruse sube yo don naxan faxa a yētē ma, xa na mu a ra, wulai sube naxan ibōcōxi.»

45

Bōxi sēniyēnxī

¹ «Wo na Isirayila bōxi itaxun Isirayila bōnsōe ma tēmui naxē, wo xa yire nde ragata a xati ma Alatala bē, a xa findi a xa yire sēniyēnxī ra. Na yire xa kuye lanma nōngōn ya wulu mōxōjēn nun suuli nan ma, a xa gboe lan nōngōn ya wulu fu ma.² Na kui, yire gbatē xa maniya hōrōmōbanxi tēmua dēnnaxē. Na xa kuye lanma nōngōn ya kēmē suuli nan ma, a xa gboe fan lan nōngōn ya kēmē suuli ma, nun yire nde naxan xa tilinyi nōngōn ya tongo suuli lima, na xa lu na rabilinyi.³ Wo xa Alatala xa hōrōmōbanxi sēniyēnxī ti na yire kui, naxan xa kuye nōngōn ya wulu mōxōjēn nun suuli lima, a igboe nōngōn ya wulu fu.⁴ Yire sēniyēnxī na a ra, naxan bama Isirayila bōxi ra sērēxēdubēe bē, naxee tēmua Alatala ya i a xa wali rabafe ra a xa hōrōmōbanxi kui. E xa banxie fan tēmua naa nē Alatala xa yire sēniyēnxī sētē ma.⁵ Na bōxi naxan xa kuye nōngōn ya wulu mōxōjēn nun suuli lima, naxan xa gboe nōngōn ya wulu fu lima, na findima Lewi bōnsōe gbe nan na, naxee walima hōrōmōbanxi kui. E sabatide nan na ki.»

⁶ «Wo xa yire gbatē maniya yire sēniyēnxī fe ma, naxan findima taa gbe ra. A xa kuya nōngōn ya wulu mōxōjēn nun suuli, a igboe nōngōn ya wulu suuli. Isirayila bōnsōe birin gbe nan na ki.»

⁷ «Isirayila mangē xa bōxi luma na yire sēniyēnxī nun taa xa bōxi sētēe nan ma sogetede nun sogegerode mabiri, han Isirayila bōnsōe naaninyie ra.⁸ Na bōxi findima a gbe nan na. A hayi mu na nōcōn Isirayila bōnsōe tōorōfe ma e xa bōxi xa fe ra. Isirayila bōnsōe birin xa e gbe sōtō.»

⁹ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi: «Isirayila mangē, na xa wo wasa! Wo naxa n ma jama tōorō, wo naxa fe xōrōxōe raba e ral! Wo xa bira sēriyē nun tinxinyi fōxō ra! Wo xa ba n ma jama kē munafel! Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

¹⁰ «Wo xa maniyasee xa kamali. Wo xa busali xa findi busali yati nan na. Wo xa fifa xa findi fifa yati nan na.¹¹ Na firinyie xa lan, hali keren to rawalima sansi xori maniyafe nan na, boore rawali ture maniyafe ra. Na busali nun na fifa, e birin xa maniyase nde ya fu li a sēriyē ki ma.¹² Kōbiri kole naxan xili «sikili», na xa lan maniyase nde ya mōxōjēn ma, naxan xili «gera». Sikili tongo senni lanxi maniyase nde nan ma, naxan xili «mina.»»

¹³ «Wo xa hadiye xa findi yi see nan na: mēngi maniyē xōri konbo ya mōxōjēn kui, wo xa konbo ya saxan ba a ra, fundenyi maniyē xōri konbo ya mōxōjēn kui, wo xa konbo ya saxan ba a ra,¹⁴ ture fifa keren kui, wo xa litiri firin ba a ra (fifa keren findi litiri kēmē firin litiri mōxōjēn nan na),¹⁵ yēxēs kēmē firin ya ma, wo xa yēxēs keren ba a ra Isirayila bōxi fanyi birin ma. Yie nan bama sansi xōri sērēxēe ra, sērēxē gan daaxie ra, xanunteya sērēxēe ra jama xunsare xa fe ra. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.¹⁶ Isirayila jama birin xa lu na fe kui e xa mangē malife ra.¹⁷ Mangē lanma a xa sērēxē gan daaxie nun sansi xōri nun minse sērēxēe ba kike salie nun malabui lōxōe sali tēmui. A man xa yunubi

xafari sərəxəe, sansi xəri hadiyə, sərəxə gan daaxie, nun xanunteya sərəxəe ba Isirayila bənsəe xunsare xa fe ra.»

¹⁸ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxə, «Kike singe, xi singe, wo xa tuura keren ba sərəxə ra, lanyuru yo mu na naxan ma, hörəməbanxi rasəniyəne ra. ¹⁹ Sərəxədubə nde xa xuruse wuli tongo, naxan baxi yunubi xafari xa fe ra, a a maso hörəməbanxi sode de səeti ra, sərəxəbade tunxui naani ra, a nun hörəməbanxi tətə sode de səeti ra. ²⁰ Wo man xa na raba na kike xi soloferə nde ra, barima xa mixi nde bara yunubi raba a mu naxan kolon, na sərəxə hörəməbanxi rasəniyənma nə.»»

²¹ «Kike singe, xi fu nun naani nde ra, wo xa Sayamalekə Dangi Sali raba xi soloferə bun ma. Wo naxa taami ləbinitare yo don na təmui. ²² Na sali ləxə, mange xa tuura keren ba yunubi xafari sərəxə ra a yətə bə a nun jama bə. ²³ Na sali xi soloferə bun ma ləxə yo ləxə, mange xa tuura soloferə ba sərəxə gan daaxi ra, a nun yəxəe kontonyi soloferə lanyuru yo mu na naxee ma. A man xa sikötə keren ba yunubi xafari sərəxə ra ləxə yo ləxə na xi soloferə bun ma. ²⁴ A man xa sansi xəri konbo ya saxan nun ture litiri ya naani ba sərəxə ra na tuurəe nun na yəxəe kontonyie birin səeti ma.»

²⁵ «Na sali waxati, na xi soloferə bun ma, a man xa na mööli ba sərəxə ra yunubi xafari sərəxəe səeti ma, a nun sərəxə gan daaxie səeti ma, a nun sansi xəri nun ture hadiyə səeti ma. Na sali fələma kike soloferə, xi fu nun suuli nde nan na.»

46

Sərəxəe

¹ Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxə: «Sode de xa naadə, naxan na hörəməbanxi tətə kui sogetede biri ra, na balanma nə xi senni bun ma, kono a rabima malabu ləxə nun kike nəsəne sali təmui nə. ² Mange a maso naa buntunyi sode de ra, a ti mənni. Sərəxədubə a xa sərəxə gan daaxi nun a xa xanunteya sərəxəe bama təmui naxə, a xa a xinbi sin. A na ge na rabade, a xa mini. Sode de naadə mu balanma, fo nummare. ³ Nama e xinbi simma nə naa Alatala ya i malabui ləxə nun kike nəsəne sali ləxəe ra. ⁴ Mange tan xa yəxəe xəmə senni nun yəxəe kontonyi keren ba sərəxə ra malabui ləxə. Lanyuru yo naxa lu e ma. ⁵ Sansi xəri busali keren xa ba hadiya ra yəxəe kontonyi səeti ma. A man xa sansi xəri nde ba hadiya ra yəxəe booree səeti ma, a wama xasabi naxan xən, a nun ture litiri naani sansi xəri busali keren bə. ⁶ Kike nəsəne xi singe, a xa tuura keren, yəxəe xəmə senni, nun yəxəe kontonyi keren nan ba sərəxə ra, lanyuru yo mu na naxee ma. ⁷ A xa sansi xəri busali keren ba tuura bə, a xa keren ba yəxəe kontonyi bə, a nun a wama naxan xən yəxəe xəmə booree fan bə. A xa ture litiri naani sa busali keren keren səeti ma. ⁸ Mange xa so buntunyi sode de ra, a man xa mini mənni nan na.»

⁹ «Nama na fa təmui naxə Alatala batude sali ləxəe ma, naxan na so kəçəla sode de ra, a xa mini yirefanyi sode de ra. Naxan na so yirefanyi sode de ra, a xa mini kəçəla sode de ra. Mixi yo naxa mini a soxi dənnaxə ra. A xa mini naadə gətə ra. ¹⁰ Mange fan xa lu e ya ma, e so təmui nun e mini təmui.»

¹¹ «Sali ləxəe nun ləxəe sugandixie, mange xa sansi xəri busali keren ba tuura bə, a xa keren ba yəxəe kontonyi bə, a nun a wama naxan xasabi xən yəxəe xəmə booree bə. A xa ture litiri naani sa busali keren keren səeti ma. ¹² Mange na wa sərəxə jənigəxi bafe Alatala bə, naxan findixi sərəxə gan daaxi, xa na mu a ra, xanunteya sərəxə, a lanma sogetede naadə xa rabi a bə. A xa a xa sərəxəe ba alç a a bama ki naxə malabui ləxə. A na ge na ra, a xa mini, naadə fa balan.»

¹³ «Gəsəsəgə birin wo xa yəxəe nə kerin daaxi ba sərəxə ra, lanyuru mu na naxan ma. ¹⁴ Wo xa sansi xəri konbo ya saxan nun ture litiri keren ba na yəxəe səeti ma gəsəsəgə birin. Yaamari na a ra naxan mu kanama abadan. ¹⁵ Na kui gəsəsəgə birin, yəxəe, sansi xəri, nun ture xa ba sərəxə gan daaxi ra.»

¹⁶ «Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxə: Xa mange bəxi nde fima a xa di nde ma, na findima a xa di bə kə nan na, a fa lu a xa di xa die bə. ¹⁷ Kono xa a bəxi nde fi a xa konyi nde ma, na luma nə na yi ra han xərəya nə waxati. Na təmui, na bəxi man gəlinənma mange nan ma. Mange xa bəxi findima a xa die kə nan gəbəsan na. ¹⁸ Mange mu lanma a xa mixi yo kə ba a yi ra jama ya ma, a a keri a xənyi. A xa a yətə kə fi a xa die ma, alako n ma jama naxa fa makuya e xa bəxi ra.»

¹⁹ Na təmui, na xəmə naxa n xanin hörəməbanxi tətə sode de ra, naxan na kəçəla biri ra, a sərəxədubə xənyi masen n bə. A naxa yire nde masen n bə mənni soğegorode mabiri, ²⁰ a a fala n bə: «Sərəxədubə xa xuruse subə jənma be nə, naxan bama yunubi xafari sərəxəe ra, nun yunubi sətəsə sərəxə ra. E man sansi xəri sərəxə gamma be nə, alako na se səniyənxie naxa jama tan nasəniyən.»

²¹ Na xəmə naxa n namini tətə xungbe kui, a a tunxun naanie birin masen n bə. Tətə gətə nu na na tunxun naani birin na, ²² naxee xa kuyə nəngən ya tongo naani lima, e igboe nəngən ya tongo saxan. Na tətə naani birin nu lan. ²³ Teebilə gəmə daaxie nu fatuxi na tətə xələe ma. Yiree nu na na teebilə bun ma tə nu xuruma dənnaxə. ²⁴ Na xəmə naxa a fala n bə, a naxə, «Kuri nan ya, sərəxədubə jama xa sərəxəe jənma dənnaxə.»

Xure naxan minima höröməbanxi yire

¹ Na xəmə naxa n nagbilen höröməbanxi sode də ra sogetede mabiri, banxi ya nu rafindixi dənnaxə ma. Mənni n naxa ye to mini ra. Na ye nu kelima sərəxəbade kőčəla mabiri ne. ² Na xəmə naxa n namini kőčəla sode də ra, muxu tətə mabilin tande biri ra, han tətə sode də ra sogetede mabiri. Ye nu xaləma sode də yirefanyi biri ra.

³ Na xəmə to mini sogetede biri ra, luuti nu na a yi ra, a naxa nöngən ya wulu keren maniya mənni. A fa n nagiri ye ma, naxan nu bara te han n san konyi. ⁴ A man naxa nöngən ya wulu keren maniya, a n nagiri ye ma, naxan nu bara te han n xinbi. A man naxa nöngən ya wulu keren maniya, a n nagiri ye ma, naxan nu bara te han n tagi. ⁵ A to nöngən ya wulu keren gətə maniya, na ye nu bara findi xure ra mixi mu nu nöma naxan igiride, fo a xa ye masa. ⁶ Na təmuí a naxa n maxərin, «Adamadi, i barə yi fe to a fanyi ra? A naxa n xanın xure də ra. ⁷ Mənni n naxa wuri bili gəbbe to, e tixi xure də firin na.» ⁸ Na xəmə naxa a fala n bə, «Yi xure xun tixi sogetede nan na, a sa gorə Yurudən fare ma, a sa sin baa ma, naxan ye mu fanxi. Xure ye na baa li dənnaxə, baa ye fanma nə a fanyi ra, ⁹ yəxəfə fa balo. Yəxə wuyama nə mənni na xure ye xa fe ra, naxan baa ye fanma. Na xure ye na lu dənnaxə, nimasee baloma nə a fanyi ra. ¹⁰ Keli En Gedi ma, han a sa dəxə Egelayimi ra, yəxəsuxui dinma nə mənni birin na, e e xa yələe sa. Yəxə məcəli birin nan suxuma naa, alə naxee toma Baa Xungbe ma. ¹¹ Ye yire ndee mu fanma, alako foxəxə xə lu naa. ¹² Wuri bili məcəli birin nan bulama na xure də firinyi ma. E burexə mu lisima, e bogi fan. Kike yo kike e bogima nə a fanyi ra na xure ye xa fe ra naxan kelima höröməbanxi kui. E bogi findima baloe nan na, e burexə findi seri ra.»

¹³ «Wo Marigi Alatala yi nan masenxi, a naxə: Wo xa yi bəxı itaxun Isirayila bənsəe fu nun firinye ma, a xa findi e kə ra. N xa na naaninyie masen wo bə. Yusufu bənsəe bəxı itaxunxi firin nan sətəma, ¹⁴ naxee birin lan. Isirayila bəxı findima wo birin kə nan na, alə n na n kali wo benbae bə ki naxə.»

¹⁵ Bəxı naaninyie nan ya: A kőčəla səeti fələma Baa Xungbe nan ma, a siga Xetelon kira ra, a dangi Lebo Xamata ra, Tisedadi, ¹⁶ Berota, Sibirayima, naxan na Damasi nun Xamata tagi, han a sa dəxə Xaseri Tikoni ra, naxan na Xawuran naaninyi ra. ¹⁷ Na kui, na naaninyi kelima baa xungbe nan ma, a siga han Xasari Enan, naxan na Damasi kőčəla mabiri. Tisafoni bəxı na kőčəla nan ma. Isirayila naaninyi nan na ki kőčəla mabiri.

¹⁸ Isirayila bəxı naaninyi sogetede mabiri kelima Damasi nə, a siga Xawuran. Yurudən xure findixi naaninyi nan na Galadi bəxı nun Isirayila bəxı tagi, a sa baa li sogetede biri ra. Isirayila naaninyi nan na ki sogetede mabiri.

¹⁹ Isirayila bəxı naaninyi yirefanyi mabiri kelima Tamari, a siga han Meriba Kadesi, han Misira xure nun baa xungbe ma. Isirayila naaninyi nan na ki yirefanyi mabiri.

²⁰ Isirayila bəxı naaninyi sogegorode mabiri kelima baa xungbe nan ma, han Lebo Xamata longori. Isirayila naaninyi nan na ki sogegorode mabiri.

²¹ «Wo xa yi bəxı itaxun wo bore ma Isirayila bənsəee ki nan ma. ²² A xa findi wo kə ra, a nun mixie kə ra naxee sabatixi wo xənyi a nun e xa die. Wo xa e tongo alə Isirayila lasiri, naxee kə sətəma Isirayila bəxı ma wo ya ma. ²³ Na xələe sabatixi bənsəe naxan ya ma, e xa e kə sətə mənni nə. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

Isirayila bənsəee naaninyie

¹ «Bənsəee xilie nan ya: Dana bənsəe xa bəxı na kőčəla mabiri ne Xetelon kira ra, kelife Lebo Xamata, a sa dəxə Xasari Enan ra, naxan na Damasi nun Xamata naaninyi ra kőčəla mabiri. A keli naaninyi ra naxan na sogetede mabiri han baa xungbe.»

² «Aseri bənsəe xa bəxı na Dana bənsəe xa bəxı naaninyi səeti nan na, kelife sogetede naaninyi ma han sogegorode naaninyi.»

³ «Nafatali bənsəe xa bəxı na Aseri bənsəe xa bəxı naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

⁴ «Manasi bənsəe xa bəxı na Nafatali bənsəe xa bəxı naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

⁵ «Efirami bənsəe xa bəxı na Manasi bənsəe xa bəxı naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

⁶ «Ruben bənsəe xa bəxı na Efirami bənsəe xa bəxı naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

⁷ «Yuda bənsəe xa bəxı na Ruben bənsəe xa bəxı naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

⁸ «Yire səniyənxı na Yuda bənsəe xa bəxi naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode. Na bəxi xa gboe nəngon ya wulu məxçəpən nun suuli, a kuya kelife sogetede naaninyi han sogegorode naaninyi. Alatala xa hərəməbanxi tixi a tagi.»

⁹ «Na yire səniyənxı naxan sama a xati ma Alatala bə, a xa kuyə lanma nəngon ya wulu məxçəpən nun suuli nan ma, a xa gboe lanma nəngon ya wulu fu nan ma. ¹⁰ Sərəxədubə luma na yire səniyənxı nan kui, naxan xa kuyə lanma nəngon ya wulu məxçəpən nun suuli ma kəçəla biri ra, a xa gboe nəngon ya wulu fu sogegorode biri ra, a xa gboe sogetede biri ra nəngon ya wulu fu, a xa kuyə yirefanyi biri ra nəngon ya wulu məxçəpən nun suuli. Alatala xa hərəməbanxi tima na yire səniyənxı nan tagi. ¹¹ Mənni findima sərəxədubə nan gbe ra, naxee sugandixi Sadəki bənsəe ya ma. E nu n nabatuma a fanyi ra, e mu n yanfa alo Lewi bənsəe mixi gətə naxee e makuya n na Isirayilakae muruta temui. ¹² Na yire səniyənxı saxi a xati ma e tan nan bə Lewi bənsəe xa yire səeti ma.»

¹³ «Na yire xa kuyə nəngon ya wulu məxçəpən nun suuli, a xa gboe nəngon ya wulu fu, sərəxədubə xa bəxi. ¹⁴ A mu lanma e xa na bəxi mati, a mu lanma e xa na masara bəxi gətə ra, a mu lanma e xa na fi mixi yo ma, barima bəxi hagigə na a ra naxan səniyənxı Alatala bə.»

¹⁵ «Bəxi naxan luxi, naxan xa gboe lanma nəngon ya wulu suuli ma, a xa kuyə nəngon ya wulu məxçəpən nun suuli, na findima taa gbe nan na banxie nun mərə luma dənnaxə. Taa yati luma nə na bəxi tagi. ¹⁶ Na bəxi səeti naanie birin lan nəngon ya wulu naani ya kəmə suuli nan ma, a kəçəla səeti, a yirefanyi səeti, a sogetede səeti, nun a sogegorode səeti. ¹⁷ Na bəxi naxan luma taa səeti ra, na bəxi səeti naanie fan birin lan nəngon ya kəmə firin ya tongo suuli nan ma, a kəçəla səeti, a yirefanyi səeti, a sogetede səeti, nun a sogegorode səeti. ¹⁸ Bəxi dənəxə naxan luma bəxi səniyənxı xa kuyə səeti firiniyi ra, naxan nəngon ya wulu fu lima a sogetede nun a sogegorode, na findima mərə nan na taa walikəs bə, ¹⁹ naxee kelima Isirayila bənsəee birin ma. ²⁰ Na bəxi birin xa kuyə lanma nəngon ya wulu məxçəpən ya wulu suuli nan ma, a xa gboe fan lanma nəngon ya wulu məxçəpən ya wulu suuli nan ma. Na birin saxi a xati nan ma taa nun hərəməbanxi xa fe ra.»

²¹ «Bəxi naxan na yire səniyənxı nun taa səeti ra, na findima mangə nan gbe ra. A kelima bəxi səniyənxı nə, naxan kuya nəngon ya wulu məxçəpən nun suuli sogetede mabiri, a siga han Isirayila naaninyi sogetede mabiri. A man kelima bəxi səniyənxı nə naxan kuya nəngon ya wulu məxçəpən nun suuli sogegorode mabiri, a siga han Isirayila naaninyi sogetede mabiri. Na bəxi luma Isirayila bənsəee xa bəxi səeti nan na. Yire səniyənxı nun hərəməbanxi luma na bəxi nan tagi. ²² Na kui, taa yire nun Lewi bənsəe xa bəxi luma mangə xa bəxi nan tagi, naxan na Yuda bənsəe nun Bunyamin bənsəe xa naaninyie səeti ra.»

²³ «Bunyamin bənsəe xa bəxi na Yuda bənsəe xa bəxi naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

²⁴ «Simeyən bənsəe xa bəxi na Bunyamin bənsəe xa bəxi naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

²⁵ «Isakari bənsəe xa bəxi na Simeyən bənsəe xa bəxi naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

²⁶ «Sabulon bənsəe xa bəxi na Isakari bənsəe xa bəxi naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

²⁷ «Gadi bənsəe xa bəxi na Sabulon bənsəe xa bəxi naaninyi səeti nan na, kelife sogetede han sogegorode.»

²⁸ «Gadi bənsəe xa bəxi xa naaninyi yirefanyi mabiri, a kelima Tamari nə han Meriba Kadesi xa ye yire, Misira xure goroma baa xungbe ma dənnaxə.»

²⁹ «Bəxi nan yi ki, wo fama naxan itaxunde Isirayila bənsəee ma, a xa findi e ke ra. Wo Marigi Alatala xui nan na ki.»

³⁰ «Taa sode dəe xilie nan yi ki: Naadə naxee na taa kəçəla səeti, naxan kuya nəngon ya wulu naani kəmə suuli, ³¹ Isirayila bənsəe Ruben, Yuda, nun Lewi xilie nan sama e xun ma.»

³² «Naadə naxee na taa sogetede səeti, naxan kuya nəngon ya wulu naani kəmə suuli, Isirayila bənsəe Yusufu, Bunyamin, nun Dana xilie nan sama na naadə saxanyi xun ma.»

³³ «Naadə naxee na taa yirefanyi səeti, naxan kuya nəngon ya wulu naani kəmə suuli, Isirayila bənsəe Simeyən, Isakari, nun Sabulon xilie nan sama na naadə saxanyi xun ma.»

³⁴ «Naadə naxee na taa sogegorode səeti, naxan kuya nəngon ya wulu naani kəmə suuli, Isirayila bənsəe Gadi, Aseri, nun Nafatali xilie nan sama na naadə saxanyi xun ma.»

³⁵ «Taa rabilinyi lanma nəngon ya wulu fu nun solomasaxan nan ma. Foləfe na ləxəs ma, na taa xili falama nə, *«Alatala na mənni.»*»

Ala xa masenyi Annabi Daniy^{el}i be
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Daniyeli xa Kitaabui fee masenma naxee dangixi Babilon boxi ma. Ala nu bara a niya Babilon mange xa Isirayilakae xanin, e xa lu konyiya kui e xa yunubie xa fe ra. Na mange naxa segetala xaranxi ndee tongo, e xa findi a xa walike xungbee ra a xa banxi kui. Annabi Daniyeli nu na na mixie ya ma.

Alatala naxa a masen Babilonkae b  Daniy li saabui ra, s nb  luma n  mixi yi ra naxan Ala xa s riy  rabatuma t m i birin. Daniy li to tondi se raharamuxi donde, Ala naxa yalanyi fi a ma dangife a booree ra. A to tondi kuyee batude, Ala naxa a ratanga fax  jaaxi ma. A to tondi sali rabe inde, Ala naxa a rakisi y t  xaa xie ma. Ala naxa kaabanakoe gbegbe raba Daniy li saabui ra a xa danxaniya xa fe ra.

Bafe na fe mœöli ra, yi kitaabui fe gbegbe masenma nœ mixie bœ dunija ñerë ki xa fe ra. Alatala findixi dunija mangë birin xa mangë xungbe nan na. Na kui a dunija si mangëyae rajñerëma nœ alo a wama a xon ma ki naæ. Na fe toma yi kitaabui kui, a fa findi fahaamui ra won bœ Ala xa mangëya xa fe ra. Won nöma nœ limaniya sötöde na marakolonyi kui.

Ala xa won mali alako won xa fahaamui nun limaniya soto yi kitaabui saabui ra. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Daniyeli be

Annabi Paniveli sigafe Babilən həximəti

¹ Yudaya mangē Yehoyakimi xa mangęya jne saxan nde ra, Babilon mangē Nebukadansari naxa siga Darisalamu gerede, a xa soɔ̄re fa menni rabilin gere ki ma. ² Marigi naxa Yudaya mangē Yehoyakimi sa e belęxe, a nun Ala xa hörömöbanxi yırabase səniyęnxı indee. Mangę Nebukadansari naxa nee xanin Babilon bɔxi ma a xa ala xa banxi kui, naafüli ragatama dənnaxę.

³ Mange naxa a fala Asipenasi bę, a xa walikęe xa mange, a xa Isirayila fonike ndee sugandi mange xabile ya ma, xa na mu kuntigi denbayae ya ma. ⁴ A xa xaxilima xaranxie sugandi naxee fate yalanxi, naxee tofan, alako e xa nō walide mange xa banxi kui, e man xa Babilon xui nun a sębeli xɔri xaran. ⁵ Mange naxa donse nun weni itaxun e ma, e baloma naxan na pę saxan bun ma. Na dangi xanbi, e xa so walife mange bę. ⁶ Yudayaka naxee nu na e ya ma, nee nan ya: Daniyeli, Xananiya, Mikayeli, nun Asaraya. ⁷ Mange xa walikęe xunyi naxa xili nęene sa e xun ma. A naxa Daniyeli xili sa «Beletesasari.» A naxa Xananiya xili sa «Sadiraki.» A naxa Mikayeli xili sa «Mesaki.» A naxa Asaraya xili sa «Abedinego.»

⁸ Daniyeli naxa nate tongo a xa a yεtε ratanga mangε xa donse raharamuxie nun a xa weni ma. A naxa walikεe xa mangε mayandi a xa tin na ra. ⁹ Ala to nu bara a ragiri Daniyeli xa rafan a ma, walikεe xa mangε naxa diphε a ma. ¹⁰ A naxa a fala a bε, «N bara gaaxu n ma mangε ya ra, naxan bara donse nun minse itaxun wo ma. Xa a sa wo to, wo fate baxi wo ma, wo fate mu fan alɔ booree, mangε fama ne n xunvi hade n dε i.»

¹¹ Daniyeli naxa a kantama yaabi, walik  e xa mang   nu bara naxan ti Daniyeli, Xananiya, Mikayeli, nun Asaraya xun ma,¹² «I xa muxu mato xi fu bun ma. Sansi bogie nun ye gbansan so muxu yi ra.¹³ Na dangi xanbi, i xa muxu lahale nun booree lahale mato, naxee mang   xa donse donma. Na t  emui, i xa nate tongo i rabafe ma.»¹⁴ E kantama naxa tin na ra, a xa e mato xi fu bun ma.¹⁵ Xi fu to dangi, e lahale nu fan dangi booree ra, naxee nu mang   xa donse donma.¹⁶ Na nan a toxi, e kantama naxa sansi bogie so e yi ra mang   xa donse nun w  ni 3excu   ra.

¹⁷ Ala naxa fe kolonyi, lɔnni, nun fahaamui fi yi fonike naani ma. Daniyeli naxa nɔ̄ laamatunye nun xiyeé fasaride. ¹⁸ Waxati to jɔ̄n, mange nu bara naxan fala, walikɛe xa mange naxa e mati Nebukadansari yire. ¹⁹ Mange xungbe to gɛ wɔ̄yende e ra, a naxa a kolon e maniyɛ mu nu na boore fonikee ya ma. Mixi yo mu a kɛnɛn alɔ̄ Daniyeli, Xananiya, Mikayeli, nun Asaraya. Na kui, e naxa so walife mange bɛ. ²⁰ Mange to e maxɔ̄rin fe kolonyi, lɔnni, nun fahaamui ma, a naxa a kolon e xa yaabie fan Babilon karamɔ̄xɔ̄e nun sematoe gbe be dɔ̄xɔ̄ fu. ²¹ Daniyeli naxa lu na wali kui han Sirusi xa mangɛya ne singe ra.

MangE xahive

¹ Nebukadansara xamangęya ję firin nde ra, a naxa xiye nde sa. A xaxili naxa ifu han a mu xide. ² A naxa karamčoxee, sematoee, mandurulæ, nun Babilon sereχexedubee xili alako e xa a xa xive.

tagiraba a bε. E naxa fa, e ti a ya i. ³ Mange naxa a masen e bε, «N xiye nde nan saxi, naxan bara n xaxili ifu. A xoli n ma n xa na xiye kui ife kolon.»

⁴ Babilon sereχedubee naxa mangε yaabi Arami xui ra, «Muxu xa Mange, Ala xa simaya fi i ma. I xa xiye yaba i xa konyie bε, alako muxu xa na tagiraba i bε.» ⁵ Mange naxa a fala sereχedubee bε, «N ma natε tongoxi nan ya: Xa wo mu n ma xiye nun a kui ife tagiraba n bε, n wo ibolomma ne a xuntunyiye ra, n wo xa banxie fan kana. ⁶ Kono xa wo no n ma xiye nun a kui ife tagirabade n bε, n harige nun binye gbegbe fima ne wo ma. Awa, wo n ma xiye nun a kui ife tagirabade n bε kerent na.»

⁷ E naxa mange yaabi, «Mange, i xa na xiye masen muxu bε alako muxu xa a tagiraba i bε.» ⁸ Mange naxa a fala e bε, «N a kolon wo wama waxati tongofe a fe ma, barima wo a kolon n mu n ma natε tongoxi kanama! ⁹ Kono xa wo mu n ma xiye tagirabade n bε, wo birin fama ne na jaxankate sotode. Wo wama n madaxufe wule nan na han n xa n ma natε masara. Wo n ma xiye tagirabade n bε na nan ma kerent na, alako n xa a kolon wo fata na rabade.»

¹⁰ Sereχedubee naxa mangε yaabi, «Mange, mixi yo mu na yi dunija bende funi fari naxan nōma yi yaamari rabade. Na nan a toxi mange yo mu na naxan yi fe mɔ̄li maxɔrinma a xa karamɔxεe, sematoe, nun sereχedubee ma, hali a senbe to gboxi. ¹¹ I naxan maxɔrinxi, na xɔ̄rɔx. Mixi yo mu nōma na yaabi sode i yi ra fo alae, kono nee mu dɔ̄xɔxi adamadie tagi.»

¹² Na kui, mangε naxa xɔ̄nɔ e ma, a bɔ̄jε naxa te han a yamari fi Babilon lɔ̄nnilae birin xa faxa.

¹³ Mange to yaamari fi lɔ̄nnilae birin xa faxa, xε̄erae naxa siga Daniyeli nun a booree fende alako e xa e fan faxa.

¹⁴ Mange kantamae xunyi Ariyoki to mini Babilon lɔ̄nnilae faxade, ¹⁵ Daniyeli naxa a maxɔrin mayandi ra, «Munfe ra mangε yi yaamari xɔ̄rɔx e mɔ̄li fixi?» Ariyoki naxa na tagi raba Daniyeli bε. ¹⁶ Na tε̄mui Daniyeli naxa siga mangε yire, a fa a mayandi a xa tε̄mui nde fi a ma alako a xa nō na xiye nun a kui ife fasaride a bε.

¹⁷ Daniyeli naxa siga a xɔ̄nyi, a yi fe birin masen a boore Xananiya, Mikayeli, nun Asaraya bε. ¹⁸ A naxa a fala e bε, e xa Koore Ala makula a xa kinikini e ma, a xa yi gundo masen e bε, alako Daniyeli, a booree, nun Babilon lɔ̄nnilae birin naxa faxa. ¹⁹ Na kɔ̄s ra, Ala naxa na xiye xa gundo masen Daniyeli bε laamatunyi ra. Daniyeli naxa Koore Ala tantu ²⁰ yi masenyi ra,

«Ala xili xa tantu tε̄mui birin,
dan mu na naxan ma,
²¹ barima a tan nan gbe na fe kolonyi nun senbe ra.
A tan nan waxati nun a kejna masarama.
A tan nan mangεe bama,
a tan nan mangεe rasabatima.
A lɔ̄nni fima lɔ̄nnilae ma,
a xaxili fanyi fima xaxilimae ma.
²² A gundo tilinximakεnεma,
a fe nōxunxi raminima naiyalanyi ra.
²³ N benbae Marigi Ala,
n i matɔ̄xɔma, n i tantuma,
lɔ̄nni nun senbe xa fe ra i naxan fixi n ma.
I bara n nakolon fe ma, muxu naxan maxɔrinxi i ma,
i bara muxu rakolon mangε xa xiye ra.»

²⁴ Na tε̄mui Daniyeli naxa siga Ariyoki yire, mangε yaamari fi naxan ma a xa Babilon lɔ̄nnilae faxa. A naxa a fala a bε, «I naxa Babilon lɔ̄nnilae faxa. I xa n mati mangε xɔ̄nyi, n xa a xa xiye tagi raba a bε.» ²⁵ Ariyoki naxa Daniyeli mati mangε yire kerent na, a fa a fala a bε, «Mange, n bara Yudayaka nde to na mixi suxixye ya ma, naxan nōma i xa xiye tagi rabade.» ²⁶ Mange naxa Daniyeli maxɔrin, naxan xili Beletesasari, «I tan nōma n ma xiye nun a kui tagirabade n bε?»

²⁷ Daniyeli naxa mangε yaabi, «Mange, i fe nōxunxi naxan maxɔrinxi lɔ̄nnilae, sematoe, karamɔxεe, nun mandurulae ma, e mu nōma na tagirabade. ²⁸ Kono Ala, naxan na koore ma, a tan nan nōma fe nōxunxi makεnεnde. A bara Mange Nebukadansari rakolon naxan fama rabade. I xa xiye nun i xa laamatunyi nan ya, i naxan toxi i xa sade ma. ²⁹ Mange, i to i sa, i naxa i majɔ̄xun fee ma, naxee fama rabade. Na kui, naxan fe nōxunxi makεnεma, a bara i rakolon fee ma naxee fama rabade. ³⁰ Xa yi fe nōxunxi bara makεnεn n bε, na mu rabaxi xε̄ barima n ma lɔ̄nni to gboxi boore gbe bε. Yi bara makεnεn n bε alako mangε xa na kui kolon a naxan majɔ̄xunxi a xaxili ma.»

³¹ «Mange, i bara gε̄mε masolixi belebele to i xa laamatunyi kui. A nu tixi i ya ra, a nu yanbafe, a nu magaaxu. ³² A xunyi nu yailanxi xε̄ema ra, a kanke nun a bε̄lε̄xε̄ gbeti ra, a furi nun a tabe yɔ̄xui ra, ³³ a bε̄lε̄yε̄i wure ra, a sanyi wure nun bende ra. ³⁴ I nu a matofe tε̄mui naxε, gε̄mε nde naxa ibɔ̄o, kono adama bε̄lε̄xε̄ xa mu a bɔ̄cxi. Gε̄mε ibɔ̄cxi naxa sin na gε̄mε masolixi sanyi ma, naxan nu yailanxi

wure nun bende ra. A naxa e i wuru.³⁵ Wure yo, bende yo, yoxui yo, gbeti yo, xeeema yo, na birin naxa iwuru, a lu alo sansi xori fenta lonyi ma, foye naxan fama sogofure ra. Konco gemes naxan sinxi gemes masolixi ma, na naxa findi geya belebele ra, a boxi birin nafe.»

³⁶ «Xiye nan na ki. Yakosi muxu xa a tagiraba mangue be. ³⁷ Mange, mangue xa mangue na i tan na, barima Koore Ala nan na mangeya fixi i ma senbe nun binye ra. ³⁸ A tan nan i doxoxi mixi, sube, nun xoni birin xun ma. A bara na noe fi i ma. Na nan na ki, i tan nan na xeeema xunyi ra. ³⁹ I na dangi, mangeya gbeti kelima ne naxan senbe xurun i be. Na dangi xanbi, mangeya saxan nde naxan luma alio yoxui, na fan fama ne dunija birin yamaride. ⁴⁰ Mangeya naani nde nan fan fama, naxan xocoxo alio wure. Wure se birin butuxunma ki naxe, na mangeya fan a booree butuxunma na ki ne. ⁴¹ I bara a sanyie nun a sansolee to. E rafalaxi wure nun bende masunbuxi nan na. Na nan a masenxi lanyi mu luma na mangeya kui. Konco senbe nde tan luma ne na mangeya kui alo na wure xocoxe a masenma ki naxe. ⁴² Sansole naxee yailanxi wure nun bende ra, a masenma ne a na mangeya senbe gbo, konco senbe yo mu a ra yire ndee. ⁴³ I bara wure nun bende masunbuxi to, na findixi na mixie nan na, naxee lanyi xirima e boore tagi, konco na lanyi mu xirima a fanyi ra, alo wure nun bende mu a bore suxuma a fanyi ra ki naxe.»

⁴⁴ «Na mangue xa waxati, Koore Ala mangeya nde raminima ne naxan mu kanama abadan. Na mangeya mu luma jama gbete xa yaamari bun ma. A fama ne na mangeya birin iwurude. A mu kanama abadan. ⁴⁵ Na kui i bara na gemes to, naxan kelixi geya ma konco mixi belexe xa mu a booxi. Na gemes bara wure, yoxui, bende, gbeti, nun xeeema iwuru. Ala Xungbe bara mange rakolon yi fee ma naxee fama rabade. Yi xiye nondi yati nan a ra. N naxan birin tagirabaxi i be, i lanma i xa la a ra.»

⁴⁶ Na temui Mange Nebukadansari naxa a yatagi rafelen boxi ma Daniyeli bun ma. A naxa yaamari fi a serexxe nun surayi xa ba a be. ⁴⁷ Mange naxa a masen Daniyeli be, «Wo Marigi Ala xungbo alae birin be, a tan nan na mangue birin Marigi ra. A gundoe makenenma, alo a yi gundo makenenxi i be ki naxe.»

⁴⁸ Mange naxa Daniyeli binya, a naafuli gbegbe fi a ma. A naxa a findi xunyi ra Babilon boxi nun lonniale birin xun ma. ⁴⁹ Daniyeli naxa mange maxandi a xa a lu Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego fan xa mange wali raba Babilon boxi ma. Daniyeli naxa findi mange Nebukadansari rasima ra.

3

Nebukadansari xa kuye

¹ Mange Nebukadansari naxa kuye nde yailan xeeema ra. A xa kuye nondi ya tongo senni, a xa gboe fan nondi ya senni. A naxa a ti Dura geya buni Babilon boxi ma. ² Mange Nebukadansari naxa a rasimae, kuntigie, gominae, seriyesa, naafuli ragatae, sebelitie, kiitisae, nun boxi mangiedie birin maxili alako e xa fa mange xa kuye mato. ³ Awa, mange rasimae, kuntigie, gominae, seriyesa, naafuli ragatae, sebelitie, kiitisae, nun boxi mangiedie birin naxa e malan mange xa kuye matode. E naxa ti kuye ya i, Mange Nebukadansari nu bara naxan ti.

⁴ Mange xa xui madangi naxa a fala a xui itexi ra, «Si birin, bonsae birin, xui birin falae, mange xa yaamari nan ya: ⁵ Wo na sarae, xulee, kora, nun maxase mooli birin xui me temui naxe, wo xa wo felen boxi, wo kuye batu, Mange Nebukadansari naxan yailanxi xeeema ra. ⁶ Naxan yo mu bira a bun ma, a batu, na kanyi wolima ne te belebele xocora keren na.»

⁷ Na nan a to, si nun bonsae birin to sarae, xulee, kora, nun maxase mooli birin xui me, e naxa e felen kuye be, e a batu, Mange Nebukadansari naxan yailanxi xeeema ra, a ti naa.

⁸ Na waxati yati kui, serexedub nee naxa fa Yuwifie kalamude. ⁹ E naxa a fala Mange Nebukadansari be, «Mange, simaya xa lu i be! ¹⁰ I bara yaamari fi mixi birin xa e felen kuye be, e a batu, e na sarae, xulee, kora, nun maxase mooli birin xui me temui naxe. ¹¹ I man yaamari fixi ne a mixi naxan yo mu a felen boxi ma, a na kuye batu, na kanyi wolima ne te belebele xocora. ¹² Konco Yuwifie nee na, i bara naxee ti mangiedie ra Babilon boxi ma, naxee xili Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego, nee bara tondi i xa yaamari rabatude. Mange, e mu i xa alae batufe. Hali yi kuye i naxan yailanxi xeeema ra, i a ti be, e mu tinxi a batude!»

¹³ Nebukadansari boyle naxa te, a xocor a paaxi ra. A naxa yaamari fi e xa fa Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego ra. Xeeerae naxa fa na xemee ra mange xon. ¹⁴ Nebukadansari naxa a fala e be, «Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego, nondi na a ra, wo mu n ma alae batufe, wo man mu yi kuye fan batufe n naxan yailanxi xeeema ra, n a ti be? ¹⁵ Yakosi, wo na fa sarae, xulee, kora, nun maxase mooli birin xui mede, wo xa wo felen boxi ma yi kuye be. N kuye naxan yailanxi, wo xa a batu, xa na mu a ra n wo wolima ne te belebele xocora keren na. Ala mundun nomma wo ratangade n belexe i?»

¹⁶ Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego naxa Mange Nebukadansari yaabi, «Hali muxu mu muxu yete xun mafala. ¹⁷ Xa wo muxu woli te belebele xocora, muxu Marigi Ala, muxu naxan batuma, na nomma

muxu ratangade i bεlεxε i.¹⁸ Hali a mu sa a raba, mangε, i xa a kolon muxu mu nōma i xa alae batude, muxu mu nōma muxu felende yi kuye bε, i naxan yailanxi xεεma ra.»

¹⁹ Nebukadansari naxa cōcō e ma a jaaxi ra, a yatagi naxa masara Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego xili ma. Nebukadansari naxa yaamari fi e xa tε xa wolenyi xun masa dōxō solofera dangi a forima ki ra.

²⁰ A naxa a xa sōori gbangbalanyi ndee yamari, e xa Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego xiri, e xa e woli te belebele xōora. ²¹ E naxa na xεmε saxanyi xiri, nun e xa sosee ra, e xa donna xungbee ragoroxi e ma, e e woli tε belebele xōora. ²² Mangε to bara a fala tε xa wolenyi xun xa masa, sōcri naxee Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego woli tε xōora, e tan yati naxa gan, e faxa tε xa wolenyi ma. ²³ Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego naxa bira tε belebele xōora, e xirixi.

²⁴ Na tεmui gaaxui naxa mangε Nebukadansari suxu, a keli kerem na. A a fala a rasimae bε, «Won mu mixi xirixi saxon xa woli te xōora?» E naxa mangε yaabi, «Iyo mangε!» ²⁵ A naxa a fala e bε, «Kōn n mixi naani nan tofe yi ki, e mu xirixi, e na e pεrεfε te xōora, e mu tōrōfe hali. Na naani nde tan jan maniyε maleke ra.»

²⁶ Nebukadansari naxa a makōrε te belebele ra, a e xili a xui itexi ra, «Sadiraki, Mesaki, Abedinego, Ala Xungbe xa konyie, wo mini, wo fa be.» Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego naxa mini te xōora.

²⁷ Mangε rasimae, kuntigie, gominae, nun mangε xa lōnnilae naxa e maso e ra. E naxa a to, te mu sese rabaxi e fate ra. E xunsexεe nun e xa sosee sese mu ganxi. Te xiri yati mu nu na e ma.

²⁸ Nebukadansari naxa a masen, «Tantui na Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego Marigi Ala bε. A tan nan a xa maleke xεεxi a xa konyie ratangade. E nu bara la a ra han e naxa tin faxafe ra, alako e naxa mangε xa yaamari rabatu, naxan findi ala gbεte batufe ra bafe e Marigi Ala ra. ²⁹ N ma yaamari nεεnε nan ya: mixi yo fe nde kobi fala Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego Marigi Ala bε, na kanyi faxama nε, a ibolon a xuntun xuntunyie ra, a xa banxi fan kana, barima ala yo mu na bafe Ala ra naxan nōma mixi ratangade yi mōozi ra.»

³⁰ Na tεmui mangε naxa Sadiraki, Mesaki, nun Abedinego xa fe mate Babilōn bōxi ma.

Nebukadansari xa xiye firin nde

³¹ «Mangε Nebukadansari nan yi masenyi tife si birin bε, bōnsōe birin bε, xui birin falae bε: Bōnesa xa lu wo bε a fanyi ra. ³² A lanma n xa tōnxumae nun kaabanakoe masen wo bε, Ala xungbe naxee rabaxi n bε.

³³ A xa tōnxumae wuya,
a xa kaabanakoe sēnbε gbo.
A xa mangεya mu jōnma abadan,
danyi mu na a xa bui ma.»

4

¹ «N tan Nebukadansari, n nu na n ma mangε banxi kui, n bōjε saxi, n sεewaxi ki fanyi. ² N naxa xiye magaaxuxi nde sa. N naxan mājōnxunxi, a nun n laamatunyi naxan toxi n ma sade ma, nee bara n nagaaxu ki fanyi. ³ N yaamari fi Babilōn lōnnilae ma na nan ma e xa fa n yire, alako e xa n ma xiye tagiraba n bε.»

⁴ «Karamōxōe, sematoe, Babilōn sērēxēdubεe, nun mandurulae naxa fa. N naxa n ma xiye yaba e bε, kōn e mu nō na tagirabade. ⁵ Daniyeli naxa fa n yire a dōnxōe ra, n ma kuye Beletesasari xili saxi naxan xun ma. Ala sēniyεnxi xaxili na a bε. N naxa n ma xiye madōxō a bε.»

⁶ «Beletesasari, karamōxōe xunyi, n a kolon ala sēniyεnxi xaxili na i bε. Gundo mu na naxan kolonfe xōrōxōma i bε. Awa, i xa n ma laamatunyi tagiraba n bε, n naxee toxi xiye kui. ⁷ N nu na n ma sade ma tεmui naxε, n xaxili naxa yi laamatunyi to:

Wuri bili itexi nu tixi bōxi ma,
⁸ a belebele, a sēnbε gbo.
A xunyi nu na koore ma,
dunijna mixi birin nu nōma a tote.

⁹ A burexε nu tofan,
a bogi nu wuya,
a nu mixi birin baloma.
Wula subee nu e malabuma a niini bun ma,
xōnie nu e tεε yailanma a salonyie ma.

Daalise birin nu baloe sotoma a ra.»

¹⁰ «N nu na n ma sade ma tεmui naxε, n xaxili naxa yi laamatunyi to:

Sēniyεntōe nde naxa keli koore ma,

¹¹ a fa a fala a xui itexi ra,

«Wo yi wuri rabira,

wo xa a salonyie s̄eḡe,

wo xa a bur̄ex̄e ba a ma,

wo xa a bogie rayensen.

Sube naxee na a bun, e xa e gi,

xōni naxee na a salonyie ma, e xa keli naa.

¹² Kōnō wo xa a bili xuntunyi nun a sankee lu bōxi,

e xirixi yōlōnxōnyi wure daaxi nun yōxui daaxi ra.

A xa lu x̄e ma j̄ooge x̄cōra,

xini xa a bunda,

a xa a balo j̄ooge ra alō subee.

¹³ Adama xaxili naxan na a bē,

na masarama n̄e, sube xaxili lu a bē.

A luma na ki n̄e j̄e solofera bun ma.

¹⁴ S̄eniyēntōe naxee mixi kantama,

nee nan yi nat̄e masenxi,

alako adama birin xa a kolon

a Ala Xungbe nan manḡeyae yamarima.

A manḡeyā soma mixi yi ra a wama naxan xōn ma,

hali na mixi xurun birin bē.»

¹⁵ «N tan, Mange Nebukadansari, n ma xiye nan ya. I tan Beletesasari, i xa na tagiraba n bē, barima lōnnila yo mu na n ma bōxi ma naxan nōma na rabade. I tan nan gbansan nōma na rabade, barima ala s̄eniyēnxie xaxili na i bē.»

¹⁶ Na t̄emui Daniyeli, naxan xili Beletesasari, a naxa kaaba, a man naxa gaaxu. Mange naxa a fala a bē, «Beletesasari, hali i mu gaaxu yi xiye nun a kui ife ya ra.» Beletesasari naxa a yaabi, «N marigi, hali yi xiye nun a kui ife findi i yaxuie gbe ra nu! ¹⁷ Na wuri bili i naxan toxi, naxan xungbo, a s̄enbē gbo, a xunyi koore lima, a toma dunijna yire birin ma, ¹⁸ a bur̄ex̄e tofan, a bogie wuya, a birin rabaloma, subee na naxan bun ma, xōnie na naxan salonyie kōn na, ¹⁹ i tan nan misaalixi na wuri ra. I bara s̄enbē gbegbe sōtō, i xa nōe bara gbo han a bara koore li, i xa manḡeyā fan bara dunijna yire birin li. ²⁰ I tan manḡe, i bara s̄eniyēntōe to, a kelima koore ma, a falama, «Wo yi wuri rabira, wo xa a kana, kōn wo a bili xuntunyi nun a sankee lu bōxi. Wo a xiri yōlōnxōnyi wure daaxi nun yōxui daaxi ra. A xa lu x̄e ma j̄ooge x̄cōra. Xini xa a bunda. A xa j̄ooge don alō subee j̄e solofera bun ma.»»

²¹ «Mange, n xa na tagiraba i bē. Ala Xungbe bara yi nat̄e tongo i xa fe ra. ²² I kerima n̄e adamadie tagi, i sa lu wulai subee ya ma. I j̄ooge maxin alō ningee, xini i bunda. I luma na ki n̄e j̄e solofera bun ma, han i xa a kolon a Ala Xungbe nan adamadie xa manḡeyae yamarima. A manḡeyā fima a kēnen mixi nan ma. ²³ Wuri bili xuntunyi nun a sankee lufe bōxi ma, na a masenxi n̄e i bē, a i xa manḡeyā ragbilenma n̄e i ma. Kōn na mu rabama han i a kolon a Koore Kanyi nan fe birin yamarima. ²⁴ Na nan a ra mange, i xa tin n ma marasi ra. I xa ba yunubi rabafe. I xa tinxin. I xa kinikini misikiinē ma, alako i xa bu bōp̄es̄a kui.»

²⁵ Na fe birin naxa kamali Mange Nebukadansari bē. ²⁶ Kike fu nun firin to dangi, manḡe nu na a maj̄erēfe a xa banxi kui Babilōn, ²⁷ a naxa a fala, «Babilōn s̄enbē gbo del N tan nan a tixi manḡe yigiyade ra n yēt̄e s̄enbē xungbe ra, alako n ma binyē nun n ma nōrē xa gbo.» ²⁸ A fēfē na wōyēnyi fala, xui nde naxa keli koore, «Mange Nebukadansari, n xa a fala i bē, to n bara i xa manḡeyā ba i yi ra. ²⁹ I kerima n̄e mixie tagi, i sa lu wulai subee ya ma. I fama j̄ooge nan donde alō ningee j̄e solofera bun ma han i a kolon a Ala Xungbe nan adamadie xa manḡeyae yamarima. A manḡeyā soma mixie nan yi ra a wama naxee xōn.»

³⁰ Na wōyēnyi naxa kamali Mange Nebukadansari ma keren na. A naxa keri mixie ya ma, a j̄ooge don alō ningee. Xini naxa a fate bunda, a xunsēxē naxa kuya alō s̄eḡe xabee, a sanxalee fan naxa kuya alō xōni sanxalee.

³¹ «Na waxati to j̄ōn, n tan Nebukadansari, n naxa n ya rate koore ma, n xaxili naxa gbilen n ma. N naxa tantui rasiga Ala Xungbe ma, n naxa a matōxō, n naxa a binya, barima Ala na na t̄emui birin, a xa manḡeyā mu j̄ōnma abadan, a xa yaamari burna n̄e waxati birin. ³² Ala a yēt̄e waxōnfe rabama n̄e dunijna ma hali adama mu tin na ra. A wama naxan xōn, a na nan nabama adama nun malekēe ra. Mixi yo mu nōma a matandide, a fa a fala, «I na munse rabafe?» ³³ N xaxili to gbilen n ma, n ma manḡeyā binyē nun nōrē fan naxa gbilen n ma. N nasimae nun n ma mixi xungbee naxa n xili, e n dōxō n ma manḡe kibanyi kui. N s̄enbē naxa gbo dangi a singe ra. ³⁴ Yakōsi, n tan Nebukadansari, n Koore Mange tantuma n̄e, n a matōxō, n a binya. A xa kēwali birin tinxin, a xa kirae birin findixi nōndi nan na. A tan nan mixi xa fe magoroma, naxan a yēt̄e igboma.»

Səbeli magaaxuxi

¹ Loxœ nde, mangœ Belisasari naxa xulunyi belebele ti a xa kuntigi wulu bœ. A naxa wœni min han ² a siisi folœ e ya xöri. Na tœmui Belisasari naxa yaamari fi e xa fa xœœma nun gbeti poœtie ra, a baba Nebukadansari naxee tongoxi Ala xa hœromœbanxi kui Darisalamu. Mangœ bara wa a yœte, a xa ginœ, a xa konyi ginœ, nun a xa kuntigi birin xa na see rawali xulunyi kui. ³ E to fa xœœma poœtie ra, naxee tongo Ala xa hœromœbanxi kui Darisalamu, mangœ yo, a xa kuntigie yo, a xa ginœ yo, nun a xa konyi ginœ, e birin naxa wœni min nee ra, ⁴ e man fa e xa kuyee batu, naxee yailanxi gbeti, yœxui, wure, wuri, nun gœmœ ra.

⁵ E nu na na rabafe tœmui naxœ, mixi bœlœxœsolee naxa mini, a nu sœbeli ti banxi kanke, lanpui yatagi. Mangœ to bœlœxœ to sœbeli ti ra, ⁶ a yatagi naxa masara. A naxa gaaxu han a xinbie nu bœnbœ e boore ra. ⁷ A naxa sematœ, sœrœxœdubœ, nun mandurulae xili a xui itexi ra. A naxa a fala Babilon lœnnilæ bœ, «Naxan na yi sœbeli xaran, a a fasari n bœ, n na kanyi maxirima nœ mangœ dugi ra, n xœœma kœnmagore ragorø a kœn ma, n fa sœnbœ so a yi ra n ma mangœya kui a findi mangœ saxan nde ra n tan nun n fœmati xanbi ra.»

⁸ Mangœ xa lœnnilæ birin naxa so, kœnœ e mu no na sœbeli xarande, e mu no sese fasaride mangœ bœ. ⁹ Na kui mangœ Belisasari naxa gaaxu han a yatagi naxa masara, a xa kuntigie fan naxa ifu.

¹⁰ Mangœ xa ginœ to mangœ nun a xa kuntigie xui mœ, a naxa so banxi kui xulunyi nœ dœnnaxœ. A naxa a fala, «Mangœ, i xa simaya xœn xa kuya. Hali i mu gaaxu, i yatagi naxa masara. ¹¹ Mixi nde na i xa bœxi ma, ala sœniyœnxie xaxili na naxan bœ. I baba xa waxati, muxu bara a to fahaamula nan na kanyi ra, a xaxili fan, a xa lœnni luxi nœ aœlœ alaæ gbe. Na nan a ra, i baba Mangœ Nebukadansari nu bara a findi karamœxœ, sematœ, sœrœxœdubœ, nun mandurulae xunyi ra. I baba, naxan nu mangœ ra, a tan ¹² a to nœ a Daniyeli, Beletesasari xili saxi naxan xun, a xaxili, a xa fe kolonyi, nun a xa fahaamui fan booree birin bœ. A nœma xiye tagirabade, a taali wœyœnyi fatanfasi, a maxœrinyi xœrcœxœ yaabi. I xa Daniyeli xili, a fama nœ yi fe birin tagirabade i bœ.»

¹³ Na tœmui e naxa fa Daniyeli ra mangœ yire. Mangœ naxa a maxœrin, «I tan nan na Daniyeli ra, n baba faxi naxan na kelife Yudaya? ¹⁴ N bara a mœ a alae xaxili na i bœ, naxan lœnni nun fahaamui belebele fima i ma. ¹⁵ E bara fa lœnnilæ nun karamœxœ ra, e xa yi sœbeli xaran, e xa a fasari n bœ, kœnœ e mu no na rabade. ¹⁶ N bara a mœ a i nœma fee tagi rabade, a nun maxœrinyi xœrcœxœ yaabide. Yakœsi, xa i nœma yi sœbeli xarande, i a fasari n bœ, n i maxirima mangœ dugi ra, n xœœma kœnmagore ragorøma i kœn ma, n fa i findi mangœ ra naxan dangima birin na, fo n tan nun mangœ gœtœ, n fœmati.»

¹⁷ Daniyeli naxa mangœ yaabi, «I xa naafuli ragata i yœte bœ, i xa bujœae fi mixi gœtœ ma. N yi sœbeli xaranma nœ mangœ bœ, n man a fasari a bœ. ¹⁸ Mangœ, Ala Xungbe nan mangœya, sœnbœ, binyœ, nun nœre fixi i baba Nebukadansari ma. ¹⁹ Na nan a ra, si nun bœnsœ birin nu sœrœnma gaaxui ra i baba ya ra. A na wa naxan faxafe nu, a nu na faxama nœ. A na wa naxan natangafe nu, a nu na ratangama nœ. A na wa naxan natefe nu, a nu na ratema nœ. A na wa naxan nagorofe nu, a nu na ragorøma nœ. ²⁰ Cœnœ a to a yœte igbo a naxa dangi a i, Ala naxa a xa mangœya nun a nœre ba a yi ra. ²¹ A naxa a keri adamadie ya ma. A adamadi xaxili naxa masara, a findi sube xaxili ra. A naxa lu wula i sofalee fœœœ ra, a sexœ don aœlœ ningee. Xini nu a fate bunda, han a a kolon a Ala Xungbe nan adamadie xa mangœya yamarima, a tan nan mangœya soma mixi yi ra a wama naxan xœn.»

²² «I tan, a xa di Belisasari, i bara na birin kolon, kœnœ i mu i yœte magoro feo. ²³ I bara i yœte ite Koore Marigi xili ma. I bara a xa hœromœbanxi poœtie rawali. I tan, i xa kuntigie, i xa ginœ, i xa konyi ginœ, wo birin bara wœni min na poœtie ra. I bara kuyee batu naxee yailanxi gbeti, xœœma, yœxui, wure, wuri, nun gœmœ ra. E mu see toma, e mu fee mœma, e mu sese kolon, kœnœ i bara e batu. I xa dunijœigiri birin na Ala bœlœxœ i, kœnœ i tan mu a tantuma. ²⁴ Na nan a toxi, Ala naxa yi bœlœxœ nun yi sœbeli masen i bœ.»

²⁵ «Yi sœbeli nan tixi: «Mene, mene, tekele, parisin.» ²⁶ Na wama naxan masenfe na nan ya: «Mene», na nan na ki «kœnti». Ala bara i xa mangœya loxœœ kœnti, a bara danyi sa e ma. ²⁷ «Tekele», na nan na ki «maniœ». Ala bara i maniœ, i yelebu. ²⁸ «Parisin» na nan na ki «maitaxunyi». Ala bara i xa mangœya itauxun Medekæe nun Perisekæe ma.»

²⁹ Belisasari naxa yaamari fi kerén na, a Daniyeli xa maxiri mangœ dugi ra, a nun xœœma kœnmagore ra, a man xa findi mangœ saxan nde ra bœxi birin xun ma.

³⁰ Na kœœ kerenyi kui mixi nde naxa Babilon mangœ Belisasari faxa.

¹ Dariyusi Medeka naxa findi mangε ra a jne tongo senni nun firin ma. ² A naxa marasi ti e xa mixi kεmε mixi mɔxɔjεn sugandi e xa a xa bɔxi yamari. ³ A man naxa mixi saxan ti e xun na, marasitie e dεntegεma naxee bε alako mangε xe birin xa sɔcɔnεya. Daniyeli nu na na mixi saxanyie nan ya ma. ⁴ Xaxili fanyi mɔɔli naxan nu Daniyeli bε, na nu dangi marasimae nun e xa mangε gbe birin na. Majɔxunyi naxa lu mangε bε a Daniyeli xa a xa bɔxi birin yamari.

⁵ Na xa fe ra, boore yareratie nun marasimae naxa kata e xa Daniyeli kalamu a xa mangε wali kui, kɔnɔ e mu tantanyi yo to a ra. A nu tinxin, e dugutεgε na a ra, a fata walide. ⁶ Na temui e naxa a fala, «Won mu kalamui yo toma Daniyeli mabiri, fo a Marigi Ala xa sεriye kui.»

⁷ Na kui marasimae nun e xunyie naxa siga keren na mangε yire, e fa a fala a bε, «Mangε Dariyusi, simaya xa li i bε. ⁸ I xa bɔxi mangε, mangε rasie, gominae, nun kuntigie birin a majɔxunxi a lanma yi tɔnyi xa dɔxɔ: «Mixi yo naxan tuubima ala nde bε, xa na mu a ra mixi nde bε, bafe i tan mange ra xi tongo saxan bun ma, na kanyi xa raso yεtεe tagi. ⁹ Yakɔsi mangε, i xa tin yi tɔnyi ra, i xa i bεlεxε fɔxi sa a ma alako a xa findi yaamari ra naxan mu masarama alɔ Medekae nun Perisekæ darixi a ra ki naxε.» ¹⁰ Mangε Dariyusi naxa a bεlεxε fɔxi sa kεedi ma yaamari sεbεxi a ma, a a findi tɔnyi ra.

¹¹ Daniyeli to a kolon a mangε nu bara a bεlεxε fɔxi sa na yaamari kεedi ma, a naxa te a xɔnyi. A xa wundεri nu rabixi Darisalamu mabiri. Samaya saxan kɔɔl yo kɔɔl a nu a xunbi simma, a a Marigi Ala maxandi, a a matɔxɔ alɔ a nu darixi a ra ki naxε. ¹² Yi mixie naxa siga a xɔnyi keren na, e fa li a na a tuubife a Marigi Ala bε maxandi kui.

¹³ E naxa siga mangε yire keren na, e fa a maxɔrin a xa yaamari ma, «Mangε i mu tɔnyi dɔxɔ xε a mixi yo naxan tuubima ala nde bε, xa na mu a ra mixi nde bε, bafe i tan na xi tongo saxan bun ma, a na kanyi xa raso yεtεe tagi.» Mangε naxa e yaabi, «Iyo. Yaamari na a ra naxan mu masarama alɔ Medekae nun Perisekæ darixi a ra ki naxε.» ¹⁴ E naxa fa a fala mangε bε, «Mangε, Daniyeli naxan kelixi Yudaya a mu i xui binyaxi, a mu i xa yaamari suxuxi. A Ala maxandima sanya saxan lɔxɔ yo lɔxɔ.»

¹⁵ Na wɔyεnyi naxa mangε tɔɔrɔ ki fanyi ra. A nu wama Daniyeli ratangafe sεriye ma. A naxa fe birin naba beenun kɔε xa so alako Daniyeli xa kisi. ¹⁶ Kɔnɔ na xεmε man naxa siga mangε yire, e fa a fala a bε, «Mangε, i xa ratu Medekae nun Perisekæ xa sεriye ma. Mangε xa sεriye mu nɔma masarade.» ¹⁷ Na kui Mangε naxa yaamari fi e xa Daniyeli woli yεtεe tagi. Mangε naxa a fala Daniyeli bε, «I Marigi Ala, i birama naxan fɔxɔ ra tunnabεxiya kui, a xa i rakisi.» ¹⁸ E naxa gεmε xungbe sa yεtεe yire naadε ra, mangε fan naxa a xa tɔnxuma sa naadε ma a xa xurunde ra, alako sese naxa masara Daniyeli xa fe ra. Kuntigie fan naxa na raba.

¹⁹ Mangε naxa gibilen a xɔnyi. A mu a dεgε, a mu tin fefe rabade, na kɔε birin a mu xi feo. ²⁰ Kuye to iba, a naxa kurun, a siga yεtεe yire. ²¹ A to mənni li, a naxa Daniyeli xili a xui makinikinixi ra, «Daniyeli, Ala jiŋε xa konyi. I Marigi Ala, i birama naxan fɔxɔ ra tunnabεxiya kui, a bara nɔ i ratangade yεtεe ma?» ²² Daniyeli naxa mangε yaabi, «Mangε, i xa simaya xɔn xa kuya. ²³ N Marigi Ala bara a xa maleke xεε yεtεe dεe balande. E mu n tɔɔrɔ fefe ma, barima Ala a kolon a n mu fe jaaxi yo rabaxi. Hali i tan mabiri mangε, n mu fe kobi yo rabaxi.» ²⁴ Mangε naxa sεεwa ki fanyi, a fa yaamari fi e xa Daniyeli rate naa kui. E to na raba, e naxa a to a fate mu maxɔnɔxi, barima a nu bara la a Marigi Ala ra. ²⁵ Mangε naxa yaamari fi, a na xεmε naxee Daniyeli kalamu, e xa woli yεtεe tagi, e nun e xa ginεe nun e xa die ra. Beenu e xa yili bɔtini li, yεtεe nu bara gε e faxade, e e xɔri birin magira.

²⁶ Na dangi xanbi, Mangε Dariyusi naxa yaamari sεbε sie nun bɔnsɔe birin ma, a nun xui birin falae naxee na dunijna ma, «Bojεsa fanyi xa lu wo bε. ²⁷ N bara n ma mangεya birin yaamari, wo xa gaaxu Daniyeli Marigi Ala ya ra, wo xa a binya.»

«Ala jiŋε na a ra. A na na temui birin.

A xa mangεya mu kanama abadan.

A xa yaamari buma nε han dunijna jnɔn.

²⁸ A tan nan mixi rakisima, a e ratanga.

A tɔnxumae nun kaabanakoe rabama koore nun bɔxi ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yεtεe ma.»

²⁹ Daniyeli xa munafanyi xun naxa masa Dariyusi nun Sirusi Periseka xa mangεyae bun ma.

³ «Sube magaaxuxi naani naxa mini baa ma, e sese kerem mu a ra. ⁴ A singe nu luxi ne alɔ yεtε, sege gabutenye na naxan ma. N a to nε, e a gabutenye italama, e a ti bɔxi ma alɔ mixi, e adama sondonyi raso a fate.»

⁵ «Sube firin nde nu luxi ne alɔ wulai bare xungbe. A saxi a seeti ma, ganyanxɔri saxan na a dε i, a e ximna. E naxa a fala a bε, «Keli, i xa sube gbegbe don.»»

⁶ «Na dangi xanbi, n naxa sube nde to naxan luxi alɔ barate, kɔnɔ xɔni gabutenyi naani na a bε, xunyi naani fan na a bε. A naxa nɔcε scɔcɔ. ⁷ Na dangi xanbi, n naxa sube naani nde to xiye kui kɔε ra. Na fan nu magaaxu ki fanyi, a gbangbalan han. A nu sube donna a wure pinyi gbangbalanyie nan na, sube dɔnxɔcε naxan lu, a naxa na maboron a sanyi ra. A tan mu nu luxi alɔ sube booree. Feri fu nu na a xunyi ma. ⁸ N to n ya rasiga n xa a ferie igbε, feri lanmadi naxa mini booree tagi. Feri saxanyie naxa tala na feri lanmadi ya ra. Ya nu na na feri bε naxee nu luxi alɔ adamadi yae. Dε fan nu na na feri bε, naxan nu na yεtε igboe wɔyεnyie falafe.»

⁹ «N naxa a to, kibanyie dɔcxɔxi,
Ala, fɔlε mu na naxan bε, a naxa a magoro.

A xa dugi birin fiixε alɔ xijε,
a xunsexe luxi alɔ gesε fute,
a xa kibanyi luxi ne alɔ te,
sanyi digilinxie nu na a xa kibanyi ma.

¹⁰ Xure tε nu goroma a ya ra.

Mixi wulu wulu nu na a batufe.

Mixi wulu wulu nu tixi a ya ra.

Kiitisae naxa e magoro, e bukie rabi.

¹¹ N naxa a to, na feri lanmadi nu na yεtε igboe wɔyεnyie falafe.

N naxa a to, e sube naani nde faxaxi n ya xɔri,
e fa a binbi wɔlε te xɔɔra, a xa gan.

¹² Sεnbε naxa ba sube booree yi ra,
kɔnɔ waxati nde naxa sa e xa simaya tan xun ma.

¹³ N naxa a to xiye kui kɔε ra,
Adamadi maniye kelima nuxui fari,
a a masoma Ala ra, fɔlε mu na naxan bε.

¹⁴ Ala naxa sεnbε, binyε, nun mangεya so a yi,
alako sie birin, bɔnsɔe birin, nun xui birin falε
xa lu a xa yaamari bun ma.

A xa yaamari mu jɔnɔma abadan,
a xa mangεya buma ne tεmui birin,
danyi yo mu na a ma.»

¹⁵ «N tan Daniyeli, n xaxili naxa ifu, n ma xiye naxa n magaaxu. ¹⁶ N naxa n maso mixi nde ra naxan nu na mεnni n ma xiye kui, n naxa a maxorin, a xa na fe fiixε n bε. ¹⁷ A naxa na tagi raba n bε, «Yi sube magaaxuxi naanie, dunija mangε naani nan na e ra naxee fama bulade bɔxi ma. ¹⁸ Kɔnɔ Ala Xungbe xa sεniyεntɔe e fama nε mangεya sɔtɔde, a mu bama e yi ra abadan.»»

¹⁹ «Na dangi xanbi, n naxa wa na sube naani nde xa fe fahaamufe. A mu nu luxi alɔ sube booree. A magaaxu, wure pinyie nun yɔxui sanxalee nan nu na a bε. A na gε sube donde, a naxan luma, a na maboronma nε. ²⁰ N man naxa wa na feri xa fe kolonfe. Feri fu nu na a xunyi ma, kɔnɔ feri gbεtε to mini, feri saxan naxa bira na feri booree ya ra. Ya nu na feri bε, a dε fan nu na yεtε igboe wɔyεnyie falafe. A nu gbo boore feri birin bε.»

²¹ «N naxa na feri to sεniyεntɔe gere ra, a naxa nɔ e ra, ²² han Ala Xungbe, fɔlε mu na naxan bε, na fa kiiti sade e tagi tεmui naxε, a fa nɔndi fi a xa sεniyεntɔe ma, alako e xa mangεya sɔtɔ.»

²³ «A naxa na fasari n bε yi ki, «Na sube naani nde findixi dunija mangεya nde nan na, naxan mu luxi alɔ boore mangεya. A fama ne dunija birin sɔtɔde, a a halaki, a a maboron. ²⁴ Na feri fu findixi mangε fu nan na, naxee fama tide na mangεya xun ma. E na dangi, mangε gbεtε tima nε. A mu luma alɔ e tan, a fama mangε saxan nagorode. ²⁵ A wɔyεnma ne Ala Xungbe xili ra, a sεniyεntɔe jɔxankata, a wa waxatие nun sεriyε masarafe. Sεniyεntɔe fama ne lude a bεlεxε waxati saxan nun a tagi bun ma. ²⁶ Na dangi xanbi, kiiti sama nε, mangεya bama nε a yi ra, a halaki kerenyi ra. ²⁷ Mangεya, yaamari, nun binyε naxan birin na dunija, na fama ne fide Ala Xungbe xa sεniyεntɔe ma. Ala xa mangεya mu jɔnɔma abadan. Sεnbε kanyi birin fama ne a xa yaamari suxude, e a rabatu.»»

²⁸ «Maseniyi danyi nan yi ki. N tan Daniyeli, n naxa gaaxu n ma majɔxunye ra han n yatagi naxa masara. N naxa yi maseniyi birin nagata n bɔrε ma.»»

Daniyeli xa laamatunyi: yexes kontonyi nun sikote

¹ Mangé Belisasari xa mangeya je saxan nde ra, n tan Daniyeli naxa xiye gbete sa. ² N nu na Suse ne, Elama boxi mange taa, xure nde de ra naxan xili «Ulayi xure.» ³ N to n ya rakeli, n yexes kontonyi nan to, a tixi xure de ra. Feri kuye firin nu na a xunyi. Naxan bula a dönxœ ra, na nu kuya boore be.

⁴ N naxa yexes kontonyi to, a kuye botima a ferie ma sogegorode biri, kočla biri, nun yirefanyi biri. Sube yo mu nu no ma tide a kanke, birin nu na a xa noe nan bun ma. A nu a waxonfe birin nabama, a senbe fan nu bgoma nan tui.

⁵ N nu na n majoxunfe na ma temui naxe, sikote nde naxa fa keli sogegorode. A naxa boxi birin ijere, kono a sanyi mu din boxi ra. Feri magaaxuxi nde nu na a yae tagi. ⁶ A naxa fa han yexes kontonyi feri firin kanyi yire, n naxan to xure de ra. A naxa a gi, a bonbo a ra a senbe birin na. ⁷ N naxa a to a yexes kontonyi gerema, a naxa a feri firinyi kana. Kontonyi mu no a ra. Sikote naxa a rabira boxi, a a maboron, mixi yo mu no e tagi ibade.

⁸ Sikote naxa xungbo a fanyi ra, kono a senbe to gbo, a feri magaaxuxi naxa gira. Feri magaaxuxi naani gbete naxa bula a lóxœ ra. E ya nu rafindixi dunija tunxun naanie biri ra.

⁹ Feri lanmadji naxa mini feri nde ma, a kuya folo yirefanyi biri, sogetede biri, nun boxi nde mabiri ra naxan tofan boxi birin be. ¹⁰ A naxa kuya han a te koore maleke galie xili ma. A naxa na maleke ndee nun tunbui ndee rabira boxi ma, a e maboron. ¹¹ A naxa a yete ite han koore maleke galie xa mangé fan xili ma, a fa na mangé xa serexé ba a yi ra, naxan nu bama lóxœ yo lóxœ. A man naxa a xa yire seniyenxi fan mabere. ¹² Koore maleke galie naxa lu sikote xa noe bun. Serexé naxan nu bama lóxœ yo lóxœ, na fan naxa kana matandi saabui ra. Feri naxa nondi wole. A xa fe naxa sooneya.

¹³ N naxa seniyentoe nde xui me, a woyenfe a boore seniyentoe be, «Yi laamatunyi naxan findixi serexé kanafe ra, tinxintareya xa gbaloe, yire seniyenxi mabere, nun koore maleke galie lufe na noe bun, e maboron, na birin buma xi yire?» ¹⁴ A naxa na yaabi, «Xi wulu keren xi kemé xi tongo suuli, na dangi xanbi, na yire seniyenxi man naseniyenma ne.»

¹⁵ N tan Daniyeli, n to nu na laamatunyi xa fe majoxunma, alako n xa a fahaamu, daali nde naxa ti n ya i naxan nun mixi maniye. ¹⁶ N naxa mixi nde xui me keli xure ra naxan xili «Ulayi xure,» a a falama a xui itexi ra, «Yibirila, laamatunyi tagiraba a be.» ¹⁷ A naxa a maso n na. N naxa gaaxu a ya ra ki fanyi, n nan n felen boxi ma. A naxa a fala n be, «Adamadi, i xa a kolon yi laamatunyi waxati dönxœ nan ma fe masenma.» ¹⁸ A nu woyenfe n be temui naxe, n naxa matu a ra, n nan n yatagi rafelen boxi ma, kono a naxa a belexe din n na, a n nakeli.

¹⁹ A man naxa a fala n be, «N xa i rakolon fe ma naxan fama rabade xone jion temui, barima waxati bara sugandi na jionfe ma. ²⁰ I yexes kontonyi feri firinyie naxee toxi, nee misaalixi Mede nun Perise mangé nan na. ²¹ Sikote xabe kanyi tan misaalixi Gireki boxi mange nan na. Feri belebele naxan na a yatagi, na misaalixi mangé singe nan na. ²² Feri singe to gira, feri naani naxa mini a lóxœ ra. Nee misaalixi na boxi mangeya naanee nan na, kono a senbe mu gbo alo na singe.»

²³ «Na mangeyae na jón, yunubitee xe fe kobie na kamali, mangé gbete kelima ne, a a yete igbo, a mixie madaxu. ²⁴ A senbe fama ne gbode, kono na mu kelima a tan xa ma. A gbaloe magaaxuxie rabama ne, a waxonfe birin sooneyama ne, a senbemae nun seniyentoe halakima ne. ²⁵ A a yete igboma ne a xa naafuli nun a xa yanfanteya xa fe ra. A mixi gbegbe faxama ne, naxee bōjœ nu saxi. A kelima ne mangé xa mangé xili ma. Kono na birin dangi xanbi, a fama ne halakide, halaki naxan mu kelixi adama ma. ²⁶ Na laamatunyi naxan xi xasabi xa fe falaxi, na mu kanama, kono i xa a ragata gundo ra, barima a temui xonnakuye nan ma fe masenma.»

²⁷ «N tan Daniyeli, n senbe birin naxa jón, n man fa fura xi wuyaxi bun ma. N to yalan, n naxa keli, n fa mangé xa walie susu. Na laamatunyi naxa n ifu, n mu no a fahaamude.»

Daniyeli Ala maxandife

¹ Dariyusi, Asuyerusu xa di naxan keli Mede bonsoe, a naxa findi Kalidi mangé ra. ² A xa mangéya je singe, n tan Daniyeli, n naxa a kolon kitaabui saabui ra a Alatala nu bara a fala Annabi Yeremi be, a Darisalamu xa kasare buma ne je tongo solofera. ³ Na na a to, n naxa sunyi susu, n sunnun donma ragoro n ma, n te xube maso n xunyi ma, n naxa n ya rafindi n Marigi Ala ma, n a maxandi.

⁴ N naxa n Marigi Alatala maxandi yi ki, «N Marigi Ala, naxan senbe gbo, naxan magaaxu, naxan a xa saate rakamalima, naxan hinnema a xanunterie ra nun a foxirabire ra, ⁵ muxu bara yunubi raba, muxu bara tantan, muxu bara findi mixi jaaxi nun matandilae ra, muxu bara gibilen i xa seriyé nun i xa yaamarie fóxœ ra. ⁶ Muxu mu i xa konyie xui susu, i xa namijonme naxee woyen i xili ra muxu xa mangé be, a nun muxu xa mangé die, muxu babae, nun muxu xa jama birin be.»

⁷ «I tan Marigi, i tinxin, kōnō muxu nu bara i yanfa. To lōxōe muxu birin yaagixi na nan ma, Yudayakae, Darisalamukae, Isirayilakae, naxee na be, naxee na yire makuye, naxee na jāmane birin i muxu rayensenxi dēnnaxē. ⁸ Alatala, muxu birin yaagixi, muxu xa mangēe, muxu xa mangēdie, nun muxu babae. Muxu yaagixi barima muxu bara yunubi raba i ra. ⁹ Kōnō i tan muxu Marigi Ala, i bara hinne muxu ra, i bara dījē muxu ma, hali muxu to i matandi. ¹⁰ Muxu mu muxu Marigi Alatala xui suxu. Muxu mu bira a xa seriye fōxō ra, a naxan masenxi a xa konyi namijōnmēe saabui ra. ¹¹ Isirayila jāma birin bara i xa seriye matandi, muxu bara muxu makuya i ra, muxu mu i xui suxu.»

«Na nan a ra, danke naxee sēbēxi Tawureta Munsa kui a bara goro muxu ma. Muxu bara Ala xa konyi Munsa xa seriye kana, na bara findi yunubi ra muxu bē Ala mabiri. ¹² I naxan fala muxu xa fe ra, a nun muxu xa mangē xa fe ra, naxee nu muxu yamarima, i bara na wōyēnyi rakamali. I bara muxu jāxankata a jāaxi ra. I naxan nabaxi Darisalamu ra, jāma yo mu nu na jāxankatē mōčli singe sōtō. ¹³ Na tōčrē birin bara muxu li ačo Tawureta Munsa a masenxi ki naxē. Kōnō muxu mu muxu Marigi Alatala maxandi, muxu mu gbilen muxu xa fe jāaxie fōxō ra, muxu mu i xa nōndi suxu. ¹⁴ Na nan a ra, Alatala bara yi tōčrē ragoro muxu ma, barima muxu Marigi Alatala xa kēwali tinxin, kōnō muxu mu a xui suxu.»

¹⁵ «Muxu Marigi Ala, i bara i xa jāma ramini Misira bōxi ma i bēlēxē sēnbēma ra. Han to i xili itexi falama na xa fe ra. Kōnō muxu tan bara yunubi raba, muxu bara yunubi sōtō. ¹⁶ Marigi, i to darixi fe tinixinie raba ra, i xa dījē Darisalamu nun i xa geya sēniyēnxī ma. I bōjē xe xinbeli, i naxa xōnō. Muxu xa yunubie nun muxu babae xa yunubie bara Darisalamuka birin nayaagi muxu doxōbooree xōnō ma.»

¹⁷ «Yakōsi, muxu Marigi Ala, yandi, i xa i xa konyi xa dubē suxu, i xa tin yi maxandi ra i xili fanyi xa fe ra. I xa i xa nōrē ragoro i xa hōrōmōbanxi ma, naxan birin kanaxi. ¹⁸ N Marigi Ala, i tulī mati n na. I xa muxu xa taa kanaxi mato, i xili saxi naxan xun ma. Muxu mu i maxandima muxu xa kewali tinixinie xa saabui ra. Muxu i maxandima i xa kinikini xungbe nan saabui ra. ¹⁹ Marigi, i xa muxu xa dubē suxu. Marigi, i xa dījē. Marigi, i xa i jēngi sa muxu xōn ma. N Marigi Ala, i naxa dugundi, fe nde raba i xili fanyi xa fe ra, barima i xili saxi yi taa nun yi jāma nan xun ma.»

²⁰ N naxa wōyēn n Marigi Alatala bē, n naxa n ma yunubie nun Isirayila jāma xa yunubie masen a bē. N man naxa n Marigi Alatala maxandi a xa geya sēniyēnxī bē. ²¹ N to nu na Ala maxandife, Yibirila, n malekē naxan to n ma xiye singe kui naxa fa a gi ra keli koore ma nunmare sērēxē ba tēmūi. ²² A naxa n xaran yi wōyēnyi ra, «Daniyeli n bara fa yakōsi alako i xa fahaamui sōtō. ²³ I to Ala maxandi fōlō tun, Ala naxa n xēs alako n xa masenyi ti i bē, barima Ala xanuntenyi nan na i ra. I xa yi wōyēnyi ramē, i xa yi laamatunyi fahaamu.»

²⁴ «Ala bara nate tongo
i xa jāma nun i xa taa sēniyēnxī
xa lu konyiya kui lōxōxun tongo solofera bun ma,
alako e xa fe jāaxie nun e xa yunubie xa dan.
Na waxati bun ma e xa yunubi sare fima nē,
e Ala xa tinixinyi sōtō naxan mu jōnōma abadan.
Na kui, laamatunyi nun namijōnmēe xa wōyēnyi kamalima nē,
Ala man gbilen a xa yire sēniyēnxī.

²⁵ I xa a kolon, i xa a fahaamu.
Darisalamu tife yaamari ma tēmūi naxē,
han mangē sugandixi fa tēmūi,
lōxōxun solofera nan dangima.
Beenun lōxōxun tongo senni nun firin xa dangi,
taa nun a tētē fama nē tide,
hali na fa rabama tōčrē nan na.

²⁶ Na lōxōxun tongo senni nun firin dangi xanbi,
e Ala xa mixi sugandixi faxama nē,
mixi yo mu a xun mafalama.

Na dangi xanbi, mangē nde xa jāma fama nē,
a na taa nun na yire sēniyēnxī kana.

Na gbaloe mixie tērēnnama nē,
ačo banbaranyi mixie tērēnnama ki naxē.

Gere jāaxi mu jōnōma han a jōnō waxati naxan natexi.

²⁷ Na mangē fama nē saatē xiride a tan nun mixi gbegbe tagi lōxōxun kerēn bun ma.

Na lōxōxun tagi, a tōnyi dōxōma nē sērēxē bafe ma.

A xa kane kamalima fe raharamuxi jāaxi ndee nan na.

A luma nε na fe birin kui han a faxa tεmui, alɔ a natεxi ki naxε.»

10

Daniyeli xa xiye saxan nde

¹ Perise mangε Sirusi xa mangεya jε saxan nde ra, Ala naxa masenyi nde so Daniyeli yi ra, naxan xili Beletesasari. Masenyi hagigε nan nu na ra, a gere belebele nan ma fe masenma. Daniyeli naxa na me, a na xiye fahaamu.

² Na tεmui, n tan Daniyeli, n naxa lɔxɔxun saxan naba sunnunyi kui. ³ N mu donse fanyi yo don, n mu sube don, n mu wεni min, n mu ture xiri jɔxunmε yo maso n ma, han na lɔxɔxun saxan kamali tεmui naxε.

⁴ Kike singe xi mɔxɔjεn nun naani nde ra, n nu na Tigiri xure dε ra. ⁵ N to n ya rakeli, n naxa mixi nde to, dugi fiixε fanyi ragoroxi a ma, a tagi ixirixi bεleti xεεma daaxi ra naxan keli Ufasi. ⁶ A fate nu yanbama alɔ diyaman gεmε, a yatagi alɔ seyamakɔnyi, a yae alɔ tε, a bεlεxεe nun a sanyie alɔ yɔxui fanyi. A xui nu luxi nε alɔ galanyi.

⁷ N tan, Daniyeli, n kerēn nan na laamatunyi toxi. Mixi naxee nu na n sεeti ma, e mu laamatunyi to, kɔnɔ gaaxui naxa e suxu, e naxa e gi, e sa e nɔxun. ⁸ N naxa lu naa n kerēn. N to na laamatunyi fanyi to, n naxa matu a ra, n yatagi fan naxa masara. ⁹ N to na mixi wɔyεn xui mε, n naxa n felen bɔxi ma, n dε naxa ixara. ¹⁰ Bεlεxεe nde to din n na, n naxa n felen, n xinbi nun n bεlεxεe xun na, kɔnɔ n fate birin nu sεrεnfe n ma.

¹¹ A naxa a masen n bε, «Daniyeli, mixi xanuxi, i xa n ma masenyi fahaamu. Keli, i ti, barima n xεεxi i tan nan ma.» A to na fala n bε, n naxa keli n sεrεnfe ra. ¹² A naxa a masen n bε, «Daniyeli i naxa gaaxu, barima i to wa fahaamui fenfe yεtε magoroe kui Ala ya i, Ala bara i xa maxandi suxu. N faxi be na nan ma. ¹³ Kɔnɔ Sentane xa malekε naxan na Perise bɔxi ma, a naxa ti n ya ra xi mɔxɔjεn nun kerēn, han Mikayeli, Ala xa malekεe xa mangε xungbe nde, naxa fa n malide. Na kui n bara bu Perise mangε yire, ¹⁴ kɔnɔ yakɔsi n bara fa i rakolonde fe ma naxan fama rabade i xa jama ra tεmui naxan sa fama, barima laamatunyi kerēn luxi na waxati xa fe ra.»

¹⁵ A to nu na wɔyεnfe n bε, n naxa n yatagi rafelen bɔxi ma, n dundu yen. ¹⁶ Na xanbi, adamadi maniyε nde naxa fa, a a bεlεxεe din n dε kiri ra. N naxa n dε rabi, n fa a fala na bε, «N marigi, na laamatunyi bara n yatagi masara, a n matu a ra. ¹⁷ N tan i xa konyi di wɔyεnma n marigi ra di? N sεnbe birin bara jɔnɔ, jεngife yati bara xɔrɔxɔ n bε.»

¹⁸ Na tεmui na adamadi maniyε naxa a bεlεxεe din n na a firin nde ra, n fa sεnbe sɔtɔ. ¹⁹ A naxa a masen n bε, «Ala Xanuntenyi, i naxa gaaxu, i bɔjε xe sa. Limaniya gben, i i sεnbe so.» A to na fala n bε, n naxa sεnbe sɔtɔ kerēn na. N naxa a fala a bε, «N marigi, i xa i xa masenyi ti n bε, barima n bara sεnbe sɔtɔ i saabui ra.»

²⁰ A naxa a masen n bε, «N faxi i yire fe naxan ma i a kolon? Yakɔsi n xa gbilen, n xa sa Perise mangε gere. N na siga, Gireki mangε fama nε. ²¹ Wo xa mangε Mikayeli gbansan na n malife na gere kui. Kɔnɔ beenu n xa siga, n xa nɔndi buki masenyi masen i bε.»

11

Malekε xa masenyi Daniyeli be

¹ «N to nu na Mede mangε Dariyusi malife a xa mangεya jε singe ra. ² Yakɔsi n xa nɔndi fala i bε. Mangε saxan fama nε Perise yamaride. Mangε naani nde fama nε naafuli gbegbe sɔtɔde dangife booree ra. A na sεnbe sɔtɔ tεmui naxε a naafuli ki ma, a kelima nε Gireki mangεya xili ma.»

³ «Kɔnɔ mangε sεnbeema nde fama nε kelide, a bɔxi yamari sεnbe belebele ra. Naxan yo a kεnεn, a na rabama nε. ⁴ Kɔnɔ na dangi xanbi, a xa mangεya fama nε kanade, a rayensen dunijia birin ma. A mu luma a bɔnsɔe bε, a mu findima mangεya sεnbeema ra alɔ a singe. A xa mangεya bama nε a yi ra, a lu mixi gbεtεe bε.»

⁵ «Mangε naxan na yirefanyi ma, na findima nε sεnbeema ra, kɔnɔ a xa mangεdi nde fa sεnbe sɔtɔde dangife a tan na, a bɔxi yamari nɔε xungbe ra.»

⁶ «Nε ndee na dangi, mangε naxan na yirefanyi ma, a fama nε a xa di ginε fide mangε ma naxan na kɔola ma, alako saatε xa lu e tagi. Kɔnɔ na ginε sεnbe mu a ikuyama. A tan yo, a xa mɔri yo, a baba yo, nun a xa mixi birin bɔnɔma nε. ⁷ Na ginε xa di nde fama nε kelide, a fa findi a baba jɔxɔe ra. A fama nε nɔde na mangε ra naxan na kɔola ma, a findi sεnbeema ra. ⁸ A e xa kuyee nun e xa xεεma nun gbeti birin xaninma nε Misira bɔxi ma. A makuyama nε kɔola mangε ra jε ndee bun ma. ⁹ Mangε naxan na kɔola ma, na yirefanyi mangε gerema nε, a fa gbilenma a xɔnyi.»

¹⁰ «Na mangε naxan na kɔola ma, na xa die sɔɔri gbegbe malanma nε, e xa gere ti a ifure ra alɔ banbaranyi dinma bɔxi ra ki naxε. E fama nε gere ti ra han e tan nun e yaxuie xa naaninyi ra. Na dangi xanbi, e man gbilenma nε e xɔnyi. ¹¹ Mangε naxan na yirefanyi ma, na fama nε xɔnɔde, a mini kɔola

mangɛ xili ma, sɔɔri gbegbe na naxan yi ra. A na no na sɔɔri gali ra tɛmui naxɛ, ¹² a e xaninma ne konyiya kui. A a yɛtɛ igboma ne na xa fe ra. A sɔɔri wulu wulu faxama ne, kɔnɔ a mu xunnakeli yo sɔɔtɔde.»

¹³ «Mangɛ naxan na kɔɔla ma, a sɔɔri gbegbe malanma ne dangife a naxan singe malan na. Ne ndee na dangi, a man gere tima ne sɔɔri nun naafuli gbegbe ra. ¹⁴ Mixi gbegbe fama ne kelide yirefanyi mangɛ xili ma. I xa mixi kalabante ndee kelima ne alako laamatunyi xa kamali, kɔnɔ a mu sɔɔneyama e be. ¹⁵ Mangɛ naxan kelima kɔɔla ma, a bɛnde malanma ne tɛtɛ sɛt̄i ma alako a xa no taa makantaxi masɔɔtɔde. Boore xa sɔɔri fanyie mu nɔma e yɛtɛ makantade, e fama lude e yaxuie nan bɛlɛxɛ. ¹⁶ Mangɛ naxan kelima kɔɔla ma, na fama ne a waxɔɔfe birin nabade a yaxuie ra. A na ti na bɔxi tofanyi ma, a wama naxan yo rabafe, a nɔma ne na ra.»

¹⁷ «A natɛ tongoma ne a xa na bɔxi yamari a sɛnbɛ birin na, a lanyi xiri a nun na mangɛ. A a xa di ginɛ nde soma ne a yi ra, alako a xa no na mangɛya sɔɔtɔde, kɔnɔ na mu sɔɔneyama. ¹⁸ Na dangi xanbi, a katama ne bɔxie sɔɔtɔde naxee na baa de ra. A ndee sɔɔtɔma ne, kɔnɔ sɔɔri mangɛ nde a xa yɛtɛ igboja kanama ne, a a rayagi. ¹⁹ Na nan a niyama, a gbilen a xɔnyi, a xa taa makantaxie na dɛnnaxɛ. Na kui a sɛnbɛ kanama ne, a bira, a mu kelima sɔɔnɔ.»

²⁰ «Mangɛ naxan tima na xanbi ra, na duuti maxili jaaxi nde xɛɛma ne bɔxi yire nde ma, dɛnnaxɛ tofan a birin be. A mu buma, na mangɛ fan birama ne, kɔnɔ a xa bire mu fatanma gere xa ra, xa na mu a ra xɔnnanteya.»

²¹ «Mixi jaaxi nde tima ne a jɔɔxɔɛ ra, naxan mu fatanxi mangɛ xabile ra. A soma ne bɔxi ra bɔɔjɛsa tɛmui, a mangɛya masɔɔtɔ yanfanteyra. ²² Sɔɔri gali katama ne nɔde a ra, kɔnɔ a e birin faxama ne, e tan nun mangɛ saate na e nun naxan tagi. ²³ A tan nun naxee yo saata, a fama ne nee yanfade. Na kui, hali a xa gali mu gbo, a sɛnbɛ sɔɔtɔma ne. ²⁴ A man soma ne bɔxi fanyie kui, a naafuli birin ba bannae yi ra, a a so a xa mixie yi ra. A fe rabama ne a babae nun a benbae singe mu nu naxan naba. A na birin nabama yanfanteyra nan na waxati nde bun ma.»

²⁵ «A sɔɔri gali belebele rakelima ne, e xa a sɛnbɛ masen yirefanyi mangɛ be. Sɔɔri gali belebele luma ne na mangɛ fan yi ra, kɔnɔ e mu tima kɔɔla mangɛ ya ra yanfanteyra saabui ra. ²⁶ Mangɛ naxan kelima yire fanyi ma, a xa mixie nan yati fama a yanfade. A yaxuie geenima ne, e a xa sɔɔri gbegbe faxa. ²⁷ Na mangɛ firinyi fama ne lude yire kerɛn, e xa e boore tɔɔrɔ. E wule falama ne e boore be, kɔnɔ e bore faxafe mu sɔɔneyama han waxati sugandixi xa a li. ²⁸ Kɔɔla mangɛ gbilenma ne a xɔnyi a nun naafuli belebele ra. A kelima ne saate sɛniyɛnxí xili ma, a fa gbilen.»

²⁹ «Waxati na kamali, a man sigama ne yirefanyi ma gere sode. Kɔnɔ yi biyaasi mu luma ałɔ a singe.

³⁰ Mixie fama ne kunkuike kui a gerede kelife sogegerode. E na no a ra, a man gbilen a xɔnyi. A xa xɔnɛ kui, a fe jaaxi rabama ne mixie ra naxee na saate sɛniyɛnxí kui, kɔnɔ naxee na saate sɛniyɛnxí rabeyin, a fe fanyi rabama ne nee tan be.»

³¹ «A sɔɔrie yamarima ne, e xa hɔɔromɔbanxi kana. Na kui sɛrɛxɛ mu bama lɔxɔɛ birin ałɔ a nu darixi raba ra ki naxɛ. Yaxuie fama ne fe haramuxi rabade mɛnni. ³² A saate kanee sɔɔtɔma ne wule matɔɔxɔɛ ra, kɔnɔ naxee tan e Marigi Ala kolon, nee tondima ne. ³³ Lɔnnilae jaama xaranma ne, kɔnɔ e yaxuie fa e faxade santidegɛma nun te ra, xa na mu a ra e e xanin konyiya kui, e e xa se birin ba e yi ra. ³⁴ Ndee fama ne lɔnnilae malide, kɔnɔ a gbegbe e yanfama ne. ³⁵ Lɔnnila ndee birama ne, alako e xa sɛniyɛnxí tɔɔrɔ saabui ra beenun waxati xa kamali.»

³⁶ «Na mangɛ fama ne a waxɔɔfe rabade. A a yɛtɛ itema ne, a a yɛtɛ igbo dangife alae birin na, a wɔyɛnyi magaaxuhi fala Ala xili ma, naxan gbo alae birin be. A na fe mɔɔli birin nabama ne han Ala xa xɔnɛ xa waxati xa kamali. ³⁷ A mu ala yo binyama, hali a babae gbee nun a xa ginɛ gbee. A mu ala yo binyama barima a a yɛtɛ igboma ne dangife e birin na. ³⁸ A xa taa makantaxie findima ne a xa alae ra, a fa e batu xɛɛma, gbeti, gɛmɛ tofanyie, nun naafuli mɔɔli birin na. A babae mu nu darixi na fe mɔɔli ra. ³⁹ A gere tima bɔnɔsɛ nde xa ala nan xa mali ra. A mixi binyama ne naxan a yɛtɛ magoroma a be, a a niya mixi gbegbe xa lu e fan bun ma. A bɔxie itaxunma ne mixie ma naxee kɔbiri soma a yi ra.»

⁴⁰ «Waxati dɔɔnxɔɛ na a li, yirefanyi mangɛ kelima ne kɔɔla mangɛ xili ma. Mangɛ fama ne kelide kɔɔla ma, a din boore ra ałɔ banbaranyi dinma bɔxi ra ki naxɛ. Sɔɔri ragisee, soe ragie, nun kunkui gbegbe na a yi ra. ⁴¹ A fama ne bɔxi ma dɛnnaxɛ tofan dangi bɔxi birin na, mixi wuyaxi halaki, kɔnɔ Edon, Mowaba, nun Amoni kuntigie e yɛtɛ sɔɔtɔma ne. ⁴² Bɔxi gbegbe luma ne a xa no e bun ma, hali Misira, a mu nɔma a yɛtɛ sɔɔtɔde a yi. ⁴³ A Misira xɛɛma, gbeti, nun naafuli birin tongoma ne. Libiyakae nun Etiyopikae fan birama ne a fɔɔxɔ ra. ⁴⁴ Kɔnɔ xibaaru naxan kelima sogetede nun kɔɔla biri ra, na fama ne a magaaxude han a siga a bɔjɛ texi ra, a xa jaama wuyaxi halaki. ⁴⁵ A a xa mangɛ leele tima baae nan longori ra, geysa sɛniyɛnxí mabiri naxan tofan geysa birin be. Faxɛ a tɛrɛnnama mɛnni ne, mixi yo mu fa a malide.»

12

Malek xa masenyi rajonyi

¹ «Na waxati, malek mangé Mikayeli kelima nε,
malek naxan i xa jama makantama.
Na findima waxati xɔrɔxɔrε nan na,
naxan maniyε singe mu nu to,
kabi jamanε fɔlε han yakɔsi.

Na waxati, naxee xilie sεbεxi buki kui,
e kisi sɔtɔma nε.

² Mixi gbegbe naxee faxaxi e na gaburi kui,
e kelima nε.

Ndee sigama nε ariyanna,
ndee siga yahannama yaagi kui.

³ Lɔnnilae yanbama nε alɔ koore xɔri,
karamatɔxɔmata tinxinxixi naxee jama rafama tinxinyi ma,
nee yanbama nε alɔ tunbuie,
naxee mu xubenna abadan.»

⁴ «Daniyeli, i xa yi masenyi findi gundo ra. Yi buki ragali han waxati rajonyi. Na temui mixi gbegbe
a xaranma nε, e xa fahaamui xun masa.»

⁵ N tan Daniyeli, n naxa xεmε gbεtε firin to xiye kui. Keren tixi xure dε ra be biri, boore tixi naakir
ma. ⁶ Keren naxa xεmε maxɔrin naxan nu na xure xun ma, dugi fiixε ragoroxi naxan ma, «Na fe
magaaxuxie jɔnma temui mundun?»

⁷ Dugι fiixε kanyi, naxan nu tixi xure xun ma, na naxa a belexε firinyie ite koore ma, a fa a fala, «N
bara n kali Ala xili ra naxan na abadan, yi fe xa bui, waxati saxan nun a tagi nan a ra. A fama kamalide
jama sεniyenxi sεnbε na jɔn temui naxε.» ⁸ N na mε nε, kono n mu a fahaamu. N naxa a maxɔrin, «N
marigi, yi fe jɔnma di?» ⁹ A naxa n yaabi, «Daniyeli, siga, barima yi masenyi gundo na a ra, a nɔxunxi
han waxati rajonyi. ¹⁰ Mixi wuyaxi sεniyenma nε, e fiixε, nɔxɔrε birin ba e ma. Kɔnɔ mixi jaaxie
mu sese fahaamuma, e luma nε fe jaaxi raba ra. Lɔnnilae tan fahaamui sɔtɔma nε.»

¹¹ «Lɔxɔ yo lɔxɔ sεrexε dan temui ma, han fe raharamuxi dɔnχɔrε raba temui, xi wulu keren, xi
kεmε firin tongo solomanaani nan na e tagi. ¹² Sεεwε na mixi bε naxan a tunnabεxima han xi wulu
keren, xi kεmε saxan, xi tongo saxan a nun suuli xa kamali. ¹³ I tan Daniyeli, i xa i tunnabεxi han a
jɔnma temui naxε. Na temui i fama nε i malabude, i man gbilen keli ra alako i xa i kε sɔtɔ saamin ti
lɔxɔ.»

Ala xa masenyi Annabi Hose bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Alatala naxa masenyi xɔrɔxɔε ti Isirayilakae bε Annabi Hose saabui ra. Ala nu bara Isirayila sugandi a xa findi a xa jama ra, a xa lu a xa niini bun ma, a xa lu a xa yaamari bun ma. Kono Isirayila mu tin na ra. E naxa bira ala gbεtε fɔxɔ ra, e findi kuye batui ra. Alà naxa xɔnɔ e ma a jaaxi ra, han a nate tongo a xa e lu kaafiri sagoe, e xa lu konyiya kui.

Annabi Hose na masen ne Isirayila bε misaali nde ra naxan nɔma findide tεrεnna ra won bε. A naxa Isirayila xa wali maniya langoejna ra, a naxan nabama a xa mɔri ra naxan nu bara a dɔxɔ sεriye ki ma. A naxe langoe gine naxan mεɛma a xa mɔri fanyi ra, naxan bara fe fanyi mɔɔli birin naba a bε alako futi xa sabati, na gine mɔɔli bara finsiriwaliya jaaxi raba. Isirayila a na mɔɔli raba ne Ala ra. Ala to e sugandi, a nu lan ne e xa lu a sagoe, kono e mu tin na ra. E birafe kuye fɔxɔ ra, na bara lu ałɔ yanfanteya langoe naxan nabama a xa mɔri fanyi ra.

Na birin kui, Ala nu nɔma xɔnɔde a xa jama ma a jaaxi ra, a fa e birin sɔntɔ e xa yunubi xa fe ra. Kono yi kitaabui wama a masenfe ne, Ala xa xanunteya gbo adama bε hali na findi yunubitɔε ra. Ala mu taganma kira fanyi masenfe yunubitɔε bε alako a man xa gibile Ala xa niini bun ma. A fe birin nabama ne alako adama xa kisi, a xa lu kira fanyi xɔn ma.

Ala laayidi naxan tongo Isirayila bε, a xa e ragbilen e xa wali kobi fɔxɔ ra, a na laayidi tongoma ne won fan bε. Ala wama won naminife Sentanε xa yaamari bun ma, a wama ne won xa lu a xa denbaya kui kisi nun heeri na dεnnaxε. Ala xa won mali tinfé na ra. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Hose bε

Annabi Hose xa denbaya

¹ Alatala naxa masenyi ti Beeri xa di Hose bε, Yusiya, Yotami, Axasi, nun Xesekiya mangε xa waxatiae kui Yudaya. Yerobowami nan nu na Isirayila mangε ra.

² Alatala xa masenyi nan ya Annabi Hose bε: Alatala naxa a fala Annabi Hose bε, «Siga, i sa langoe gine nde tongo, a man xa die bari i bε, barima bekae langoejna nan nabama Alatala rabεjinfε kui!»³ Hose naxa siga, a sa Gomeri tongo, Dibilayimi xa di gine. Na naxa tεεgε, a di bari a bε. ⁴ Alatala naxa a masen Hose bε, «I xa a xili sa Yisireeli, a gbe mu luxi n ya Yehu xa denbaya jaxankata, barima e faxe ti ne Yisireeli. N Isirayila xa mangεya jɔnɔma na ki ne. ⁵ Na lɔxɔε n Isirayila xa geresoe sεnbε kanama ne Yisireeli taa kui.»

⁶ Gomeri man naxa tεεgε, a di gine bari. Alatala naxa a masen Hose bε, «A xili sa «Mixi xɔnxi», barima n mu kinikinima Isirayila ma, n mu a xa yunubi xafarima sɔnɔn. ⁷ Kono n kinikinima ne Yudaya tan ma, n fa a rakisi a Marigi Alatala sεnbε ra. N mu e rakisima tanbε ra, xa na mu a ra santidεgεma ra, gere ra, soee ra, nun soe ragie ra.»

⁸ Gomeri to «Mixi xɔnxi» de ba, a man naxa tεεgε, a di bari a xa mɔri Hose bε. ⁹ Alatala naxa a masen, «I xa a xili sa «N gbe mu a ra», barima n ma jama mu wo ra sɔnɔn, wo Marigi mu n na sɔnɔn.»

2

Isirayila gibilene Ala ma

¹ Isirayilakae fama ne wuyade
alo baa de ra mεyεnyi,
naxan mu nɔma maniyade,
naxan mu nɔma kɔntide.
Singe ra, a nu a falama e bε dεnnaxε,
«N ma jama mu wo ra,»
a a falama ne e bε,
«Ala Niŋε xa die.»

² Yuda bɔnsɔεe nun Isirayila bɔnsɔεe malanma ne,
e mangε kerent sugandi e birin bε.
Na lɔxɔε xungbe Ala e raminima ne konyiya kui,
a e rasabati e xɔnyi.

³ «Wo xa a fala wo taarae xa fe ra, «Ala xa jama.»
Wo xa a fala wo xunyae xa fe ra, «Ala xanuntenyie.»

⁴ Wo xa wo nga Isirayila kalamu,

barima n ma ginε mu a ra,
 a xa mɔri mu n fan na!
 A xa a xa langoeŋa maxiri see ba a yatagi ma,
 a a xa jɛngeŋya maxiri see ba a xjŋε tagi.
⁵ Xa na mu a ra, n Isirayila luma a rageli nan na,
 alɔ a nu ki naxε a bari lɔxε.
 N e xa bɔxi mafindima nε gbengberenyi ra,
⁶ a findima yire maxare nan na.
 N e faxama ye xɔli nan na.
 N mu kinikinima a xa die ma,
 barima langoe di nan e ra.
⁷ E nga e sɔtɔ langoeŋa nan kui.
 Na bara findi yaagi ra e bε.
 A naxa a fala, «N birama nε n jɛngeŋe fɔxɔ ra,
 naxee donse nun ye soma n yi,
 naxee dugi fima n ma,
 naxee n kima ture nun minse ra.»
⁸ N i xa kira findima tunbe kinsi ra na nan ma,
 n i rabilin tɛtɛ ra, alako i naxa kira to.
⁹ A sigama a jɛngeŋe fɔxɔ ra,
 kɔnɔ a mu e masɔtɔma.
 A e fenma, kɔnɔ a mu e toma.
 A a falama nε, «N xa gibile n ma mɔri xɔn,
 barima jɛlexinyi nu na n bε mɛnni dangi yakɔsi ra.»
¹⁰ A mu a kolon fa fala n tan nan nu baloe soma a yi,
 mengi, ture, nun minse.
 N tan nan nu gbeti nun xεema fan soma a yi,
 kɔnɔ a naxa na birin nawali Bali kuye bε.
¹¹ Na nan a to n ma mengi na mɔ, n a bama a yi.
 Weni bogi bundu tɛmui, n na fan bama a yi.
 Xuruse xabe xaba tɛmui, n mu tinma e xa se sɔtɔ,
 naxan nɔma findide e xa dugie ra.
¹² Yakɔsi n xa a rayaagi a jɛngeŋe ya xɔri,
 alako mixi yo naxa a ba n yi ra.
¹³ N jɛlexinyi birin bama nε e yi,
 alɔ e xa malabui lɔxε sali,
 e xa kike nɛɛnɛ sali,
 a nun e xa sali birin.
¹⁴ N xa e xa weni bilie, nun e xa xɔrε bilie kana.
 E naxε a na findixi e xa langoeŋa sare nan na.
 N na sansi birin kanama nε,
 a xa findi wula ra subee sabatima dɛnnaxε.
¹⁵ N Isirayila jaxankatama nε,
 barima a sɛrɛxε bama Bali kuye bε,
 a lu alɔ langoe naxan a yɛtε maxirima dugi fanyi ra,
 a bira a jɛngeŋe fɔxɔ ra.
 Na kui a naxa nɛɛmu n tan ma.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁶ «N a xaninma gbengberenyi ma na nan ma,
 n fa wɔyεnyi jɔxunmε fala a bε.
¹⁷ A na keli mɛnni, n man wuri bogilae fi a ma.
 Akori gulunba findima nε xaxilisa ra a bε,
 a fa sigi sa alɔ a fonike tɛmui
 alɔ a mini lɔxε Misira bɔxi ra.»

¹⁸ Alatala xa masenyi nan ya,
 «Na lɔxε i n xilima nε «N ma mɔri.»
 I mu n xilima «N kanyi sɔnɔn.

¹⁹ N Bali kuye xilie bama nε i de i,
alako i xa nεεmu e ma.
²⁰ Na lɔxɔε n saate tongoma nε e bε,
nun wulai subee, xɔnie, a nun bubusee ra.
N xali, santidegema, nun gere bama nε e xa bɔxi ma,
alako e xa sabati naa bɔjɛsa kui.
²¹ N i findima n ma gine nan na
tinxinyi, dugutegɛja, nun hinne kui.
N mu mεεma i ra abadan.
²² Lanlanteya luma nε won tagi,
i fa Alatala kolon.»

²³ Alatala xa masenyi nan ya.
«Na lɔxɔε, n i xa dubε suxuma nε.
²⁴ Koore tune ye ragoroma nε bɔxi ma.
Boxi baloe raminima nε wo bε.
Sansie wəni nun ture fima nε wo ma.
Yisireeli hayi birin fanma nε.
²⁵ N Isirayila rasabatima nε na bɔxi ma n yεtε bε.
N nu naxan ma «Mixi xɔnxi,
n kinikinima nε a ma.
N nu naxan ma, «N ma jama mu a ra,
n a xilima nε, «N ma jama.»
E fan fama n tan nan xilide, «N Marigi Ala.»»

3

Ala xa xanunteya Isirayila bε

¹ Alatala naxa a masen n bε, «I man xa i xa gine xanu, hali a to yεnε rabama a nun a jɛngɛe ra. Na luma nε alɔ Alatala xa xanunteya Isirayilakae bε, e tan naxee birama ala gbetεe foxɔ ra, e nu sεrɛxε ba e bε.» ² N naxa gbilen na gine xa kote dɔxɔ ra gbeti kole fu nun suuli ra, nun mɛngi busali keren nun a tagi. ³ N naxa a fala a bε, «I xa i raxara n xɔnyi. I naxa langoeja raba sɔnɔn, i naxa xεmɛ gbεtε yo kolon fa. N fan luma i bε na ki nε.»

⁴ Waxati xɔnnakuye kui, Isirayila fama nε lude mangɛ mu na, yareratie, sεrɛxɛe, kuyee, nun Ala maxɔrin se xanbi. ⁵ Na dangi xanbi, Isirayilakae gbilenma nε, e fa e Marigi Alatala fen, a nun e xa mangɛ Dawuda. Na tεmui, e fama nε gaaxude Alatala ya ra, e man lu a xa hinne bun ma tεmui birin.

4

Isirayila xa tinxintareya

¹ Isirayilakae, wo Alatala xa wɔyεnyi ramɛ,
barima kiiti na wo nun Alatala tagi.
«Nondi nun hinne bara jɔn wo ya ma.
Wo mu n kolonxi Ala ra wo xɔnyi sɔnɔn.
² Danke matife, wule, faxε ti, mujɛ, langoeja
nan gbansan gboxi wo yi ra.
Faxε tima tεmui birin.
³ Wo xa bɔxi fama lude sunnunyi kui na nan ma.
Naxee birin sabatixi a ma,
e faxama nε e nun subee, xɔnie, nun yεxεe ra.
E birin faxama nε.»

⁴ «Kɔnɔ mixi yo naxa kalamui ti,
mixi yo naxa jama rakiiti.
Wo xa jama nan wo tan sεrɛxɛdubεe kalamuma.
⁵ Wo birama nε yanyi ra, wo bira kɔε ra.
Hali namijɔnɛe, e tantanma.
N fama wo nga Isirayila faxade na nan ma.
⁶ N ma jama na faxafe, a kolontareya ma.
Wo to bara wo makuya n kolonfe ra,
n fan bara wo makuya n ma sεrɛxɛdubεja ra.

Wo to bara wo Marigi Ala xa səriyε rabεjnin,
 n fan bara wo xa die rabεjnin.
⁷ Sərεxεdubεe wuyaxi ki naxε,
 e xa yunubie fan wuyaxi na ki nε.
 N e xa binyε masarama yaagi ra na nan ma.
⁸ E baloma n ma jama xa sərεxεe ra.
 Na kui, e man nee radin yε yunubi rabafe ma
 e tan yetε naxan nabama,
 alako e man xa sərεxε gbeitεe soto.
⁹ Nama yo, sərεxεdubεe yo,
 n e birin jaxankatama nε e xa yunubie xa fe ra,
 n e sare ragbilenma nε e ma.»

¹⁰ «E e dεgema nε, kono e mu fama lugade.
 E kuyee batuma nε, kono nee mu e rageenima,
 barima e bara Alatala rabεjnin.
¹¹ E langoeja rabama,
 e beere mɔɔli birin minma.
 Na nan e xaxili kanaxi.
¹² N ma jama maxɔrinyi tima kuye ma.
 E yaabi nde sotoma na wuri xuntunyi ra.
 Langoeja rabafe bara lu e bɔŋε kui.
 Na bara e ralɔε,
 na bara e makuya Ala ra.
¹³ E sərεxε bama geyae fari,
 mɛnni e surayi fan ganma sərεxε ra.
 E na rabama wuri xungbee bun ma, niini gbo dɛnnaxε.
 Na kui wo xa di ginε langoeja rabama,
 wo xa mamadie fan bara findi yεnε rabae ra.»

¹⁴ «N mu fama wo xa di ginε nun wo xa mamadie jaxankatade e xa langoeja xa fe ra,
 barima wo tan fan jɛngεe suxuma.
 Wo birin sərεxε bama kuyee bε.
 Nama xaxilitare luma na gantanyi kui.
¹⁵ Xa Isirayila bara bira langoeja foxɔ ra,
 wo tan Yudayakae, wo naxa na mɔɔli raba.
 Wo naxa siga Giligali, wo naxa te Beti Aweni.
 Wo naxa wo kali Alatala xili ra mɛnni.
¹⁶ Xa Isirayila luma alo ninge kalabante,
 Alatala mu nɔma e rabalode ałɔ yεxεe fanyie,
 e naxee dε madonma fiili xungbee ma.
¹⁷ Efiramikae bara kankan kuye ma.
 Wo xa e lu na.
¹⁸ E xa beere na jɔn, e xa langoeja fan tongo.
 E xa mangεe waxy yaagi nan tun xɔn ma.
¹⁹ Foye fama e ra fanafanande na nan ma.
 E fama nε yaagide e xa sərεxεe xa fe ra.»

Ala Isirayila makiitife

¹ «Sərεxεdubεe, wo yi ramε.
 Isirayilakae, wo a mato.
 Mangε xa denbaya, wo wo tuli mati.
 Kiiti na won tagi,
 barima wo bara findi gantanyi ra Misipa,
 wo bara findi yεlε ra Taboro geya fari.
² Wo na mixi nan tun mafaxafe yi ki,
 n xa n yaxaseri masa wo bε.»

³ «N Efirami kolon, Isirayila mu nɔxunxi n ma.
Efirami na langoeja rabafe, Isirayila fan bara so səniyəntareja kui.
⁴ E xa fe kobie bara e makuya e Marigi Ala ra.
Langoeja xaxili bara lu e ya ma.
E mu Alatala kolon.
⁵ Isirayila xa yɛtɛ igboya nan a niyama
e xa bira, e nun Efirami.
Yudaya fan birama nɛ e xa yunubi saabui ra.
⁶ E xurusee xaninma sərɛxɛ ra, e xa Alatala fen,
kɔnɔ e mu a toma barima a makuya e ra.
⁷ E bara Alatala yanfa, e jɛnɛgɛ die bari.
Beenun kike keren, e xa bɔxi fama nɛ kanade, e fa halaki.»

⁸ «Wo sara fe Gibiya. Wo xa a fe Rama.

Wo gere sɔnxɔɛ ite Beti Aweni.

Bunyaminkae, yaxuie na wo xanbi ra.

⁹ Efirami jaxankatama nɛ na lɔxɔɛ.
Isirayila bɔnsɔɛ, n xa nɔndi masen wo bɛ.»

¹⁰ «Yudaya kuntigie fama nɛ n ma xɔnɛ kolonde,
barima e ifu bɔxi naaninyie ma.

¹¹ Efiramikae fan fama nɛ jaxankatade,
barima e biraxi e yɛtɛ waxɔnfe nan fɔxɔ ra.

¹² N findima suuri nan na Efirami bɔnsɔɛ bɛ,
N lu Yuda bɔnsɔɛ bɛ alo fi jaaxi.

¹³ Efirami nun Yudaya a kolon e furaxi.

Efirami sigama Asiriya,
a xɛerae xɛɛma naa mangɛ xungbe xɔn ma,
kɔnɔ a mu nɔma wo rayalande,
a mu nɔma wo xa fie baride.

¹⁴ N luma nɛ alo yɛtɛ Efirami bɛ,
alo yɛtɛ yɔrɛ Yudaya bɛ.

N nee ibɔɔma nɛ, n siga e ra,
mixi yo mu e bama n yi.

¹⁵ N xa gbilen n xɔnyi,
han e xa e xa yunubi kolon, e fa n fen.
E fama nɛ n fende e xa tɔɔrɛ kui.»

6

Alatala waxɔnfe

¹ Wo fa be, won xa gbilen Alatala ma!

A bara won cɔccɔ, kɔnɔ yakɔsi a won nayalanma nɛ.

A bara won bɔnbɔ, kɔnɔ yakɔsi a won ma fie maxirima nɛ.

² Xi firin na dangi, a fama nɛ won nayalande,
a xi saxan nde a won nakeli, won fa lu a sɛeti ma.

³ Won xa Alatala fen, won xa a kolon.

Ala fafe mu kanama.

Lɔxɔ yo lɔxɔ kuye ibama, jɛmɛ birin tune fama.

Ala fan mu tondima fade won yire.

⁴ «N munse rabama i tan na, Efirami?

N munse rabama i ra, Yudaya?

I xa hinne n mabiri, luxi nɛ alo xini naxan goroma gɛɛsɛgɛ,
kɔnɔ beenun soge xa xɔnɔ, a jɔn.

⁵ N wo gerema namijɔnɛmɛ xa masenyie ra na nan ma,
n wo faxama nɛ n ma masenyie ra.

N ma kiitie fiixɛ alo naiyalanyi.

⁶ Hinne rafan n ma dangife sərɛxɛ ra,

Ala kolonfe dangi sərɛxɛ gan daaxie ra.

7 E bara n ma saatε kana,
 alɔ adamadie darixi a ra ki naxε.
 E bara n yanfa.
 8 Mixi jaaxi wuya Galadi, faxεtie bara gbo naa.
 9 Sεrεxεdubεe baganma mixi ma Sikemi kira xɔn ma alɔ muŋεtie.
 Na faxε tife, fe jaaxi na a ra.
 10 N bara fe jaaxie to Isirayilakae tagi:
 Efirami bara langoeja raba, Isirayila bara noxɔ.
 11 Yudaya, n na gε n ma jaama ragbilende konyiya kui,
 n wo fan jaaxankatama ne.»

7

Efirami xa yunubie

1 «N to wa Isirayila rayalanfe,
 Efirami xa yunubi man naxa makεnεn.
 Samari xa fe jaaxi naxa mini kεnε ma.
 Na yanfantee muŋε tima, e yensen yε yire birin.
 2 E maŋɔxun n mu ratuxi e xa kobijia ma,
 kɔnɔ n e xa wali birin toma ne.
 3 Yi mixi kobic rafan mange ma,
 kuntigie tinma e xa wali ra.
 4 E xa langoeja gbo alɔ te xungbe,
 taami ganyi naxan nadexεma,
 a fa wolen han a gε farin nafalade.
 5 Kuntigie siisima ne mangε xa xulunyi,
 mangε fan tinxí na fe mɔɔli ra.
 6 E bɔŋε bara te alo te xungbe,
 e e maso mange ra, e xa a yanfa.
 E na fe birin xirimia kɔe nan na
 alako gεesεgε e xa wali jaaxi xa kamali.
 7 E bɔŋε naxa te han e kiitisae birin nabira,
 e e xa mangε birin faxa.
 Na mixi mɔɔli mu n ma kiti mamεma fefe ma.

8 Efirami wama lufe ne alɔ si gbεtεe,
 kɔnɔ a luxi ne alo taami naxan ganxi a jaaxi ra.
 9 Si gbεtεe a sεnbe kanama, kɔnɔ a mu a kolon.
 A forixi, kɔnɔ a mu na rakɔrozi.
 10 Isirayila a yεtε igboma, a mu gbilen a Marigi Alatala ma,
 a mu bira a xa sεriyε fɔxɔ ra.
 11 Efirami luxi ne alɔ ganbε xaxilitare.
 A Misirakae xilima, a saatε tongoma Asiriyakae bε.
 12 E na siga naa, n fama ne n ma yεlε wolide e ma,
 e xa bira alɔ xɔni.
 N e jaaxankatama ne, alɔ a masenxi e bε e xa malanyi kui ki naxε.
 13 Naxankate na e bε, barima e bara e gi n xun ma.
 Gbaloe na e bε, barima e bara n matandi.
 N nu waxy ne e xun sarafe, kɔnɔ e wulee sama n xun ma.
 14 E yaye raminima e xa sade ma,
 kɔnɔ e mu sunnunxi e bɔŋε ma.
 E e malanma alako e xa dɔnse nun wεni fen,
 kɔnɔ e e makuyama n tan na.
 15 N tan nan e xuru, n tan nan sεnbe fi e ma,
 kɔnɔ e finsiriwaliya rabama n na.
 16 E mu e ya tima koore ra,
 e yanfε tima alɔ yanfε yili.
 Na nan a ra, e kuntigie faxama santidεgεma ra,
 e yaagi Misira bɔxi ma e xa wɔyεnyi xa fe ra.»

Isirayila xa kuye batui

¹ «Wo xa gere sara fe!

Yaxui goroma ne Alatala xa banxi ma alo sege,
barima jaama bara n ma laayidi kana,
e naxa muruta n ma seriye ma.

² E n xilima,

«Muxu Marigi Ala, muxu i kolon, muxu tan, Isirayila.»

³ Isirayila to bara fe fanyi bejin,

yaxui birama ne a foxo ra.

⁴ E bara mangue ti n ma yaamari mu naxan na,
e bara kuntigie ti e mu n maxarin.

E bara kuyee rafala e xa gbeti nun xeeema ra.

Nee halakima na nan ma.

⁵ Samarikae, wo wo xa ninge kuye wole.

N bara cnoch wo ma a jaaxi ra.

Wo wo yete manochoma yi fe mooli ra han mun temui?

⁶ Yi kuye fatanxi wo tan Isirayila nan na.

Mixi nde nan a rafalaxi, Ala mu a ra!

Samarai xa ninge kuye fama ne butuxunde.

⁷ Naxan jereema fe jaaxi kui,

gbaloe fama ne a lide.

Hali mengi tonsoe keren, e mu a sotoma xe ma.

Sansi naxan bulama, a mu findima baloe ra.

Hali nde findi a ra, si gbete nan a donma.

⁸ E bara Isirayila xun nakana,

e e xanin jamanen konyiya kui.

⁹ Isirayilakae bara siga Asiriya boxi ma,

alo sofale naxan luma a keren.

¹⁰ Hali e mixi naxee saraxi sie tagi e kantafe ma,

n e birin malanma ne,

alako e xa toc mangue xa kote bun ma.

¹¹ Efirami bara serexebadee rawuya

alako e xunubie xa xafari,

kono na serexebadee bara a niya

e xa yunubie sot.

¹² N bara n ma seriye birin sebe, e xa na kolon,

kono e mu tide toxi a ma.

¹³ E serexe bama n be, e na sube don,

kono na mu rafan Alatala ma.

Yakosi, Alatala fama ne e jaxankatade e xa yunubie xa fe ra,

e xa gibil Misira boxi ma.

¹⁴ Isirayila bara neemu Ala ma, naxan e daaxi.

E na mangue banxie tife.

Yudaya fan na taae tife, naxee senbe gbo,

kono n na birin ganma ne te ra.»

Isirayila xa jaxankate

¹ Isirayila, i naxa jelixin,

i naxa seewa alo si gbete.

I to i Marigi Ala bejin, i bara findi langoe ra.

Langoe masundi bara rafan i ma,

i naxan sotoma lonyi yire.

² Wo mu baloe sotoma lonyi yire,

wo mu weni sotoma weni bogi bundu se kui.

³ E mu luma Alatala xa bɔxi ma,

Efirami gibilemma nɛ Misira,

e fama donse haramuxie donde Asirya bɔxi ma.

⁴ E mu sereχe ye daaxie bama Alatala bɛ.

E xa sereχee mu rafanma a ma,

e luma alɔ jɔn yire taami.

Naxee nee donma e findima seniyentaree nan na.

Na findima donse nan na e bɛ,

kɔnɔ a mu findima sereχe ra Alatala bɛ a xa hɔrɔmɔbanxi kui.

⁵ Wo munse rabama sali lɔχɔe Alatala ya i?

⁶ Hali e sa e ratanga gbaloe ma,

Misirakae fama nɛ e faxade, e e ragata Nofi.

E xa harige birin lɔɛma nɛ, e xɔnyi findima nɛ wula ra.

⁷ Naxankate lɔχɔe na fafe,

yunubi sare ragbilenma tɛmui naxe.

Isirayila xa na kolon.

Isirayila xa yunubi gbo,

na na a ra e namijɔnmɛe xɔnma,

e daxui xili sa e xun ma.

⁸ Ala nun namijɔnmɛe Efirami kantama,

kɔnɔ mixie tan gantanyi tema namijɔnmɛe bɛ.

E mu rafan mixie ma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui.

⁹ Efiramikae bara so yanfanteya kui,

alɔ naxan nabaxi Gibiya.

Ala mu nɛɛmumi e xa yunubi ma,

a fama e jaaxankatade na nan ma.

¹⁰ «N to Isirayila to,

a nu fan alɔ bogi se naxan toma wula i.

Wo benbae nu luxi nɛ alɔ xɔrɛ bogi singee,

kɔnɔ e naxa bira kuye xɔnxi foχɔ ra

naxan nu na Peyori.

¹¹ Efirami xa binye sigama nɛ alɔ xɔni naxan tuganma.

Di bari mu na, tɛɛgɛ mu na.

¹² Xa a sa a li e naxa die xuru, n e birin bama nɛ e yi.

E fe jaaxi sotoma nɛ n na e rabolo tɛmui naxe.

¹³ N bara Efirami to a sabatixi yire fanyi, alɔ Tire na ki naxe,

kɔnɔ Efirami xa die soma nɛ faxetie yi ra.»

¹⁴ Alatala, a lanma i xa munse raba e bɛ?

I xa gine furuxie furi kana, i xa e xipɛ xara.

¹⁵ E jaaxui birin masenxi nɛ Giligali.

Menni n bara e xɔn foło e xa fe jaaxie xa fe ra.

E mu rafanma n ma sɔnɔn.

E xa kuntigie findixi matandilae nan na.

¹⁶ «N bara Efirami bɔnbo.

A luxi nɛ alɔ sansi naxan sanke bara xara,

a mu bogima sɔnɔn.

Xa Efiramikae fa die bari,

n e halakima nɛ.»

¹⁷ N Marigi Ala fama nɛ e rabɛjinde,

barima e mu e tuli matixi a ra.

E findima nɛ biyasilae ra sie tagi.

Kono o xa bogi to wuya, a naxa serexebade fan rawuya.

A xa bɔxi to tofan, a naxa tɔnxuma gɛmɛ ti kuye bɛ.

² E bojɛ mu na Alatala gbansan xa ra,

na na a ra e bara yunubi sɔtɔ.

Alatala e xa serexebadee rabirama nɛ,

a e xa tɔnxuma gɛmɛe kana.

³ Yakɔsi e a falama,

«Mangɛ mu na muxu xun ma,
barima muxu mu gaaxuma Alatala ya ra sɔɔn.

Mangɛ nɔma munse rabade muxu bɛ?»

⁴ E wɔyɛnma, e e kalima, e saatɛ tongoma,

kɔnɔ na birin fufafu.

Kiiti fanyi mu luma e yi,

alo jooge jaaxi naxan bulama xɛ ma.

⁵ Samarikae fama nɛ kontɔfilide e xa ninge kuyee xa fe ra
naxee na Beti Aweni.

Nama wa tima, serexdubɛe fan sunnuma,

barima e jɛlɛxinxì naxan na, na fama nɛ bade e yi ra.

⁶ Na kuyee xaninma nɛ Asiriya bɔxi ma,

a fa lu Mangɛ xungbe ma.

Efirami yaagima nɛ,

birin fama nɛ yode Isirayila xa kewali ma.

⁷ Samari nun a mangɛ xaninma nɛ,

alo wuri xuntunyi ye naxan xaninma.

⁸ Kuye batudee naxee na Beti Aweni, e kanama nɛ.

Na serexebadee, Isirayilakae yunubi raba dɛnnaxɛ,

e findima tunbe yiree nan na.

E fama nɛ a falade geyae bɛ,

«Muxu makoto, muxu ragatal!»

⁹ «Isirayila, kabi wo naxa na yunubi jaaxi raba Gibiya,
wo na yunubi sɔtɔfe tun.

Naxankate fama e lide Gibiya na nan ma.

¹⁰ A bara n kɛnɛn n xa e halaki.

Sie fama nɛ e gerede, e e suxu e xa yunubi gbegbe xa fe ra.

¹¹ Efirami luxi nɛ alo ninge xuruxi, wali rafan naxan ma.

N fama nɛ luuti xiride a xunyi ma, a xa wali raba n bɛ.

Yudaya fan xa wali, Yaxuba bɔnsɔs xa kote xanin.

¹² Wo xa wali tinxinxi raba,

alako wo xa fe fanyi sɔtɔ.

Wo xa wakili nɛɛnɛ tongo,

wo xa Alatala fen han a fa tɛmui wo yire,

a tinxinxi lu wo bɔjɛ kui.

¹³ Kɔnɔ wo tan mu tin na wali tinxinxi ra.

Wo bara fe jaaxi raba.

Yanfanteya nun yɛtɛ igboja bara gbo wo yi ra.

Wo bara la wo xa sɔɔrie sɛnbɛ ra,

¹⁴ kɔnɔ e ya fama isode,

e xa yire kantaxie fama nɛ kanade,

alo ala gere lɔxɔs Salaman xutu sɔtɔ Beti Arabeli xun ma tɛmui naxɛ.

Na lɔxɔs ginɛe nun e xa di birin faxa nɛ.

¹⁵ Na mɔɔli fama nɛ Beteli lide

a xa yunubie xa fe ra.

Subaxɛ na a li, Isirayila mangɛ faxama nɛ.»

N naxa n ma di xili a xa keli Misira boxi ma.
² Kōnō n to nu e xilima, e naxa e makuya n na,
e sərəxə ba Bali kuyee bə, e surayi gan gəmə masolixie bə.
³ N tan nan nu Efirami malife a xa jəvər kui,
kōnō e mu a kolonxi a n tan nan nu məenife e ma.
⁴ N nu na e mabəndunfe marafanyi nun xanunteya ra.
N tan nan e ramini konyiya kui,
alako e xa balo a fanyi ra.
⁵ Yakəsi, hali e mu fa sa gbilen Misira boxi ma,
Asiriya nan nəsətəma e xun na,
barima e bara tondi gbilende n ma.
⁶ Na nan a ra santidegəma fama e xa taae lide,
a fa e xənyi birin kana.
E waxənfe mu sənəyəyama.
⁷ N ma jəma bara gbilen n foxtə ra.
Hali e birin n xili, n mu e xun nakelima.»

⁸ «Kōnō Efirami, n xa i rabəjın di?
N xa Isirayila rabolo di?
N mu nəma fe rabade i ra
alə n naxan nabaxi Adamaha.
N xa i lu alə Seboyimi?
Təɔre bara n bəjəs suxu.
N bara kinikini wo ma.
⁹ N bara n ma natə masara,
n bəjəs bara xinbeli.
N bara diphə Efirami ma, barima Ala nan n na.
Adama mu na n tan na.
Səniyəntəsə nan n na wo tagi.
N bara n ma xəne lu na.
¹⁰ E fama nə birade Alatala foxtə ra.
Ala na a xui ramini sənbə ra alə yətə magaaxuxi,
e fama nə lude a xanbi ra kelife sogegorode mabiri.
¹¹ E kelima nə Misira boxi ma alə xənie,
e kelima nə Asiriya boxi ma alə ganbəe.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

12

Isirayila xa yanfanteya

¹ «Efirami wama n madaxufe.
Isirayila wama n yanfafe.
Yudaya tan birama nə Ala foxtə ra,
a mu lanlanteya kana Ala səniyenxi mabiri.
² Efirami fe fufafu fenma,
a birama mixie foxtə ra naxee na fuge ra.
A xa wulee nun fe jəaaxie gbo.
A saatə tongoma Asiriya bə,
a oliwi ture fima nə Misira mangə ma.
³ Ala Yudayakae makiitima nə,
a Yaxuba bənsəsə jəaxankatama nə,
a fa a xa kəwali sare rəgbilen a ma.»

⁴ E na e nga furi kui,
Yaxuba naxa a taara tingilinyi suxu.
A to fori, e nun Ala naxa gere so.
⁵ E nun malekə naxa gere so, a xutu sotə a ma.
A naxa wa, a a mayandi a xa hinne a ra.
Yaxuba a to nə Beteli.
E nun Ala wəyən mənni nə.

⁶ Alatala nan Mangε ra.
 Xili xungbe kanyi nan Alatala ra.
⁷ I tan xa fa i Marigi Ala ma,
 i naxa dugutεgεja kana,
 i xa seriye tinxinx suxu.
 I xaxili ti i Marigi Ala ra temui birin.

⁸ Yule sikeeli wule rawalima, a mixi tooro.
⁹ Efirami bara a fala,
 «N bara banna han!
 N bara naafuli soto n yete senbe ra.
 N mu yunubi yo rabaxi.»

¹⁰ «N tan nan i Marigi Alatala ra,
 naxan i raminixi Misira bɔxi ma.
 N man i radoxoma ne kiri banxie kui,
 alo won ma sali temui dangixie.
¹¹ N nu wɔyεnma namijonmee be,
 n laamatunye wuyaxi so e yi ra.
 N nu taalie masemna wo be namijonmee saabui ra.
¹² Galadikae luma ne fe jaaxi raba ra.
 Na fe na a niyama n fama e xun nakanade.
 E ningee bama serexε ra Giligali,
 kɔnɔ n fama ne e xa serexεbadee kanade,
 e xa lu alo gemε malanxie xε ma.»

¹³ Yaxuba naxa a gi Arami bɔxi ma.
 Isirayila naxa findi xurusee demadonyi ra,
 alako a xa gine nde soto.
¹⁴ Alatala naxa Isirayila ramini Misira bɔxi ma
 namijonmee nde saabui ra.
 Alatala naxa meεni Isirayila ma a xa xεerae saabui ra.
¹⁵ Efirami bara Alatala raxɔnɔ a jaaxi ra.
 E Marigi fama ne e jaxankatade e xa faxε tixie xa fe ra,
 a fa e rayaagi.

13

Ala xa xɔnε

¹ Nama nu gaaxuma ne Efirami xa wɔyεnyi ya ra,
 barima mixi binyε nan nu a ra,
 kɔnɔ a naxa yunubi soto Bali kuye batufe ra, a fa faxa.
² Yakɔsi e man yunubie nan nabama,
 e kuye rafalama gbeti ra.
 E kuye yailanma,
 kɔnɔ xabui wali gbansan nan a ra.
 E adamadie bama serexε ra,
 e ninge kuye sunbuma.
³ Na na a niyama e fama jɔnde alo kunda naxan goroma gεesεgε,
 alo xini naxan yolonma gεesεgε,
 alo maale lagj foye naxan xaninma foye ra,
 alo tuuri naxan minima kuri kui.

⁴ «N tan nan i Marigi Alatala ra,
 naxan i raminixi Misira bɔxi ma.
 I naxa ala gbεte kolon fo n tan na.
 Marakisima mu na i be ba n tan na.
⁵ N jεngi saxi i xɔn gbengberen yire.
⁶ E to baloe soto, e naxa luga.
 E to luga, e naxa findi yete igboe ra.

Na nan a ra e nɛɛmuxi n ma.
⁷ N luma nɛ e bɛ alɔ yɛtɛ,
 naxan a nɔxunma kira xɔn han a sube sɔtɔ.
⁸ N e suxuma nɛ alɔ sube xaŋɛ, naxan ma die baxi a yi.
 N e ibɔɔma nɛ alɔ yɛtɛ, naxan wulai sube faxama.
 Wula subee man e ibɔɔma nɛ.
⁹ Isirayila, i bara i yɛtɛ kana,
 barima i bara i malima yanfa, naxan findi n tan na.
¹⁰ I xa mange na minden,
 naxan nu lanma a xa wo rakisi?
 I xa kiitisea na minden,
 i nu wama naxee xɔn alako i xa mange nun mangédie sɔtɔ?
¹¹ N fo xɔnɔ wo ma, n bara mangɛ so wo yi ra.
 Yakɔsi n a bama nɛ wo yi ra n ma xɔnɛ kui.
¹² Efirami xa fe jaaxi birin sɛbɛxi,
 Ala mu nɛɛmuma a xa yunubie ma.
¹³ Tɔɔrɛ fama nɛ a lide, alɔ gine naxan di barima.
 Kono di xaxilitare na a ra.
 A bari tɛmui na a li, a mu tinma minide a nga tɛɛgɛ.»

¹⁴ «N xa e xun sara aligiyama sɛnbɛ yi?
 N xa e rakisi saya ma?
 Saya, i xa xɔnɛ na minden?
 Aligiyama, i xa sɛnbɛ na minden?
 N mu kinikinima wo ma feo!
¹⁵ Hali a sɛnbɛ gbo a ngaxakerenyie tagi,
 Alatala foye xare rafama nɛ
 keli gbengberenyi sogetede mabiri,
 a fa xuree nun kɔlɔnyie xɔride.
 Harige birin bama nɛ a yi ra.»

14

Isirayilakae xa tuubi Alatala ma

¹ Samarikae bara yunubi sɔtɔ e Marigi Alatala matandife ra.
 Na nan a ra e faxama sanitidɛgɛma ra,
 e xa diyɔrɛe wolima nɛ bɔxi ma,
 e xa gine furuxie furi rabɔɔma nɛ.
² Isirayila, gibilen i Marigi Alatala ma,
 barima i xa wali kobi bara i rabira.
³ Wo tuubi Alatala ma, wo fa yi wɔyɛn fanyi fala a bɛ,
 «I xa dijɛ muxu xa yunubie ma,
 i xa hinne muxu ra.
 Muxu xa tantui ba sɛrɛxɛ ra, tuuræ xa lu na.
⁴ Asiriya mu nɔma muxu rakiside,
 muxu mu tema soee fari gere xili ma.
 Muxu mu kuyee xilima «Muxu Marigi Ala»
 naxee yailanxi mixi bɛlɛxɛ ra.
 I tan nan gbansan kinikinima kiridie ma.»

⁵ «N e xa yanfanteya yailanma nɛ.
 N e xanuma nɛ fonisireya ra,
 barima n ma xɔnɛ bara gibilen e fɔxɔ ra.
⁶ N luma nɛ Isirayila bɛ alɔ xini,
 e tofanma nɛ alɔ sansi fugaxi.
 E sabatima nɛ alɔ wuri bili fanyi naxan na Liban.
⁷ A salonyi kuyama nɛ.
 A tofanma nɛ alɔ oliwi wuri,
 a xiri fanyi raminima nɛ alɔ wondi naxan na Liban.

⁸ Nama man sabatima nε Isirayila bɔxi ma Ala xa niini bun ma.
E xa məngi fanma nε.

E xa fe jəoxunma nε alɔ weni bogi,
e fa xili fanyi sɔtɔ alɔ Liban xa wεni.

⁹ Efirami bɔnsɔɛ, munse na n nun kuyee tagi?
N tan nan wo xa dubɛ suxuma,
n nan n jəngi sama nε wo xɔn.
N luma nε wo be alɔ wuri xinde fanyi.
Wo baloe sɔtɔma n tan nan saabui ra.»

¹⁰ Lənnila yi wɔyεnyi kolonma nε.

Xaxilima yi maseniyi fahaamuma nε.
Alatala xa kirae tinxin,
tinxitɔɛ jεrεma nee nan xɔn,
kɔnɔ matandilae dinkonma nee nan na.

Ala xa masenyi Annabi Yoweli bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi kitaabui kui Ala masenyi nde tima Isirayila jama bε Annabi Yoweli saabui ra. A naxε Isirayilakae xa yunubie bara a niya Ala xa jnaxankate jnaxxi dōxø e ma. Yi jnaxankate misaalixi sōri gali magaaxui nan na, kōnø a findixi kaame xungbe nan na Alatala naxan nadinxsi Isirayila boxi ra. Katoe to xε birin kana, Isirayila naxa lu kaame kui, Ala fa a masen e bε na fatanxi e xa yunubie nan ma.

Kōnø Alatala to mu tin a xa jama xun nakanade tun e xa yunubie xa fe ra, a man naxa laayidi tongo e bε a fama e malide. A na raba a Xaxili Sēniyēnxi nan saabui ra a naxan nagoroma mixi mōoli birin ma naxan wama birafe a fōxø ra. Kisi nan na ki Ala nu wama naxan fife a xa jama ma.

Na masenyi dangi xanbi, Ala wōyēnyi mōoli gbētē nan masenma dunijna sie bε naxee nu bara Isirayila tōcōra a jnaxxi ra. A naxε a fama e makiitide e xa yunubie xa fe ra, e fa jnaxankate xōrōxōs sotōde.

Yi masenyi saxanyi findima nōndi hagigε nan na ibunadama birin bε. Alatala bara a xa sēriye ragoro dunijna ma a xa namījōnmēe saabui ra. Xa mixi tondi birade Ala waxōnfe fōxø ra, na findima fe xōrōxōs nan na e bε. Kōnø xa e gblinenma Ala ma, a mu tondima e kide, a e xa yunubi xafari. Na kisi findixi kaabanakoe belebele nan na Ala naxan nabama mixie bε naxee bōjε wama makorefe Ala ra. Ala xa won mali na kisi sotōfē Amina.

Ala xa masenyi Annabi Yoweli bε

Isirayila xa bōxi xa kanari

¹ Masenyi nan yi ki Alatala naxan masen Petuweli xa di Yoweli bε:

² Forie, wo yi fe ramε,
bōxikae, wo wo tuli mati.

Yi fe mōoli bara raba nu wo xa waxati,
xa na mu wo benbae xa waxati?

³ Wo yi ya maxaran wo xa die bε,
wo xa die fan xa a ya maxaran e gbe die bε,
e gbe die fan xa a ya maxaran e gbe die bε e fama naxee baride.

⁴ Kulie naxan lu, katoe xunxurie bara na don.

Katoe xunxurie naxan lu, katoe xungbee bara na don.

Katoe xungbee naxan lu, katoe mōoli gbētē fan bara na don.

⁵ Wo tan siisilae, wo xunu, wo xa wa.

Beere minyie, wo xa wo xui ite,
barima wo mu fama wēni nēēnē sotōde sōnōn.

⁶ Namane sēnbēma nde naxan xa mixi kōnti mu kolon,
na bara din n ma bōxi ra.

A jninyie luxi ne alo yētē jninyi,
a banganyie luxi ne alo yētē ginε banganyie.

⁷ A bara n ma wēni xēe kana,
a n ma xōrē bilie ibolon.
A bara e kobole ba han e salonyi bara fiixε fōen.

⁸ Wo xa wa alo sungbutunyi naxan xa xēmε bara faxa.

⁹ Alatala xa sērēxēdubēe sunnunxi,
barima hadiya donse mu na Alatala xa banxi kui sōnōn.

¹⁰ Xēe bara kana, bōxi fan na sunnunyi kui,
barima donse xun bara rakana, wēni nun ture mu na.

¹¹ Xēe sae wama ne, wēni sansi sie sunnunma ne,
barima naxan birin bogixi xēe ma, na birin bara kasara.

¹² Wēni bilie bara xara, xōrē bilie bara lōxōsin.
Wēni bilie, tugi bilie, mangoe bilie, nee birin bara xara.

Mixie xa jnēlēxinyi bara jnōn.

¹³ Na kui a lanma wo tan sērēxēdubēe,
wo xa sunnunyi dugi ragoro wo ma.

Wo tan naxee sərəxə ganma sərəxəbade fari, wo xa wa.
 Wo xa kœ radangi nimise kui, wo tan naxee walima n Marigi Ala bœ,
 barima hadiye donse bara pœn Ala xa banxi kui.
¹⁴ Wo xa sunyi suxu, wo xa sali raba.
 Wo xa forie nun jaama malan wo Marigi Alatala xa banxi kui,
 wo fa a maxandi wo bœnœ birin na.

¹⁵ Alatala xa lœxœs xœrcœs bara makœs.
 A fama ne kanari belebele tide Ala Sœnbœma xili ra.

¹⁶ Wo mu a toxi won ma donse bara pœn,
 sœswœ nun pœlexinyi mu na Ala xa banxi yire sœnon?

¹⁷ Sansi xœrie bara xara bœnde bun ma.
 Sansi xœrie ragatadee bara bira, donse bara pœn.

¹⁸ Kurusee wama donse fe ra.

Yœxes tœcœma barima nooge mu na.

¹⁹ Alatala, n i tan nan maxandima, barima tœ bara fiilie nun burunyi gan.

²⁰ Hali burunyi subee ya tixi i ra,
 barima xuree bara xœri, tœ bara fiilie gan.

2

Marigi xa lœxœs bara makœs

¹ Wo sarae fe n ma geya sœniyœnxi Siyoni fari!

Bœxikae birin xa sœren gaaxui ra,
 barima Alatala xa lœxœs na fafe, a bara makœs.

² Dimi nun kuye ifœœre lœxœs nan a ra.

A luxi ne alo kunda nun nuxui ifœœre naxan dinma geya ra,
 alo subaxœ naiyalanyi yensenma ki naxœ.

Nama sœnbœma belebele fama ne,
 naxan maniœœ mu toxi tœmœi dangixi,
 a man mu toma tœmœi naxan sa fama.

³ Tœ saxi e ya ra, tœ saxi e xanbi ra.

Bœxi naxan na e ya ra,
 a tofan alo sansi yire Ala naxan daaxi Adama bœ,
 kœnœ e na dangi, na bœxi fa findi gbengberenyi magaaxuxi yire ra.
 E a birin kana!

⁴ E luxi alo soe galie, sœcrie dœcxœi naxee fari.

⁵ E tunganma ne alo sœcri ragisee naxee goroma geyae tagi.

E xui maniya tœ wundai xui ra naxan sœxœ ganma.

E maniya sœcri gali sœnbœma ra naxan tixi gere ki ma.

⁶ Mixie na e to, gaaxui luma ne e suxu ra, e yatagie birin ifœœrœ.

⁷ E e gima ne alo pœlalamae,
 e tema taa tœtœ ma alo korogbae.

Kankan siga a xa kira ra, e mu e bama kira ma feo.

⁸ E mu dinma e boore ra,
 kankan biraxi a xa kira nan foxo ra.

Hali e gerefæti e ya ra, e soma nee ra e xa safœ mu kana.

⁹ E dinma ne taa ra, e e gima ne tœtœ fari.

E tema ne banxie fari, e so wundœrie ra alo mujœtie.

¹⁰ Bœxi sœrenma ne e ya ra, koore a imaxa.

Soge nun kike ifœœrœma ne, tunbuie mu yanbama sœnon.

¹¹ Alatala a xui raminima ne a xa geresoœ ya ra.

E wuya, e a xa yaamari suxu sœnbœ ra.

Alatala xa lœxœs xungbe magaaxu.

Nde nomia na lœxœs raxande?

¹² Alatala xa masenyi nan ya,

«Wo xa wo yεtε ragbilen n ma yakosi.

Wo xa na raba wo jianige fiixε ra,

sunyi ra, wa ra, nun mayandi ra!

¹³ Wo naxa wo xa dugie ibɔɔ sunnunyi kui,
wo xa wo bɔjε nan masara.

Wo xa wo yεtε ragbilen wo Marigi Alatala ma,
barima a hinnema nε wo ra, a kinikini wo ma,
a mu xɔnɔma mafuren, a xa mixi xanui gbo,
a gbilenma a xa gbaloe fɔxɔ ra.

¹⁴ Nde a kolon xa a mu a xa natε masarama,
xa a mu dijεma, a fe fanyi raba wo bε?

Na tεmui wo fama nε donse nun minse hadiya ra wo Marigi Alatala bε.

¹⁵ Wo xa sarae fe Siyoni!

Wo xa sunyi suxu, wo sali xungbe raba.

¹⁶ Wo xa jnama malan sεniyεnyi kui.

Wo xa forie, dimεe, nun diyɔrεe xili.

Xεmε naxai bara gine dɔxɔ, a tan nun a xa gine xa lu na malanyi kui.

¹⁷ Sεrεxεdubεe, wo tan naxee walima Alatala bε,
wo xa wo mawa Ala bε sεrεxεbade nun hɔrɔmɔbanxi tagi,
a falafe ra, «Alatala, i xa i jnama ratanga.

I naxa i kε tongomae rayagi,
e xa findi mayele se ra jnamane bε,
mixi fa a fala, E Marigi Ala na minden?»

¹⁸ Alatala wama a xa jnama xa lu a yi ra.

A kinikinima e ma.

¹⁹ Alatala bara a xa jnama yaabi,

a bara a masen a xa jnama bε:

«N donse, wεni, nun ture fima nε wo ma han wo wasa.

N mu luma sie xa wo rayaagi nɔnɔnɔ.

²⁰ N wo yaxuie makuyama nε wo ra, naxee kelima kɔola ma,
n e radin gbengberen yire dεnnaxε kanaxi.

E xa geresoe naxee tima yare,
n nee madulama sogetede baa nan xɔɔra,
naxee tima xanbi,
n nee tan madulama sogegerode baa nan xɔɔra.
E bɔrɔ xiri mini, a din yire birin na.»

Alatala bara kaabanakoe raba!

²¹ Isirayila bɔxi, hali i mu gaaxu!

I xa jεlεxin, i xa lu sεεwε kui,
barima Alatala fe xungbee rabama.

²² Burunyi subee, hali wo mu gaaxu,
barima jooge man gbilenma nε fiili ma,
sansi bilie man bogima nε,
xɔrε bilie nun weni bilie fan daxamui raminima nε.

²³ Wo tan Siyoni jnama, wo xa sεεwa,
wo xa jεlεxin wo Marigi Alatala xili ra,
barima a tunε fanyi rafama nε wo bε,
a tunε gbegbe ragoroma nε wo bε a waxati ma,
alɔ a nu a rabama ki naxε a singe.

²⁴ Lonyie rafema nε sansi xɔri ra,
fifae rafema nε wεni nεεnε nun ture ra.

²⁵ N wo xa daxamui jɔxɔε fima nε,

n ma geresoe sεnbεmae naxan kana,

n ma geresoe naxee lanxi kulie, katoe, nun katoe maniyεe ma,

n naxee rasamba wo xili ma.

²⁶ Wo fama nε wo dεgede han wo luga.

Wo n matoxoma ne, n tan wo Marigi Ala,
naxan bara kaabanakoe raba wo be.
N ma jama mu rayarabima sonon.

²⁷ Na kui wo a kolonma ne a n na Isirayila foxo ra,
a n tan nan na wo Marigi Alatala ra,
a Ala gbete mu na.
N ma jama mu rayarabima sonon.

3

Alatala Xaxili ragorofe dunija ma

¹ Na dangi xanbi, n na n Xaxili ragoroma ne mixi birin ma.
Wo xa di xemee nun di gine namijonmepja rabama ne,
wo xa forie xiye sama ne,
laamatunyie goroma ne wo xa fonikee ma.
² N na n Xaxili ragoroma ne konyi xemee nun konyi gine ma.
³ N tonxumae raminima ne koore nun boxi ma,
naxee findima wuli, te, nun tuuri ra.
⁴ Soge dimima ne, kike masarama ne a findi wuli ra,
beenun Marigi xa loxce xungbe magaaxuxi xa a li.
⁵ Na kui, naxan yo na Alatala xili, na kanyi kisima ne.
Mixi kisixie luma ne Siyoni nun Darisalamu,
alo Alatala a masenxi ki naxe.
Alatala kisi ragirixi naxee ma, nee luma ne kisi mixie donxce ya ma.

4

Ala sie makiitima ne

¹ Na temui, n na Yuda nun Darisalamu ragbilen e xonyi,
² n si birin malanma ne Yehosafati gulunba kui.
Meni n e makiitima ne n ma jama Isirayila xa fe ra,
naxee findixi n ke tongomae ra.
Dunija si naxee rayensen ye jamanee ma,
e n ma boxi itaxun e boore ma,
³ e n ma jama raba e sago ra.
E xeme dimee mati langoeja sare ra,
e gine dimee mati beere sare ra alako e xa siisi.

⁴ «Wo tan Tirekae, Sidonkae, nun Filisitakae, wo wama munse xon ma n be? Wo wama wo gbe nan poxofe n ma? Xa na na a ra, n wo sare firma ne wo xa wali ra mafuren mafuren. ⁵ Wo bara n ma xemema nun n ma gbeti tongo n ma horomobanxi kui, wo fa a raso wo xa kuye banxie kui. ⁶ Wo bara Yudakae nun Darisalamukae mati Girekikae ma, alako e xa makuya e xonyi ra.»

⁷ «N e ramamaxama ne alako e xa keli yire wo e matixi denraxe, n fa wo sare fi wo xa wali jaa xi ra. ⁸ N wo xa di xemee nun di gine matima ne Yudakae ma, alako e fan xa e mati Sebakae ma naxee makuya wo ra.» Alatala xa masenyi nan na ki.

⁹ «Wo yi fala dunija sie be:
Wo xa fe yailan gere xili ma,
wo xa wo xa soorie malan.
Geresoe birin xa e maso, e xa gere rakeli!
¹⁰ Wo xa wo xa kerie yailan santidegema ra,
wo xa wo xa wortee fan yailan tanbee ra.
Senb stare xa a fala, «N senbe gbo!»
¹¹ Wo xa fa be,
wo tan si naxee na muxu rabilinyi.»»

Alatala, i xa soorie ragoro menni fa!

¹² Sie xa keli, e xa malan Yehosafati gulunba kui,
barima n e birin makiitima ne.

¹³ Wo xa wortee tongo, barima xe bara mo!

Wo xa wεni bogi bundu, barima e bara gbo yε,
mixie xa jiaaxujia xa fe ra.

¹⁴ Namae, wo xa goro kiitisa gulunba kui,
barima Alatala xa lōxōε bara makore naa.

¹⁵ Soge nun kike dimima nε,
tunbuie mu yanbama sɔnɔn.

¹⁶ Alatala fama nε a xaŋjε xui raminide kelife Siyoni,
a xui magaaxuxi minima nε kelife Darisalamu.

Koore nun bɔxi sεrεnma nε,
Alatala findixi kantari nan na a xa jama bε,
a findi yire makantaxi ra Isirayila bε.

¹⁷ Na kui, wo a kolonima a n tan nan wo Marigi Alatala ra,
naxan yigiyaxi n ma geya sεniyεnxi Siyoni fari.

Darisalamu findima yire sεniyεnxi nan na,
si gbεtεe mu mεnni gerema sɔnɔn.

¹⁸ Na lōxōε, wεni nεεnε nun xijε gboma nε geyae ma.

Ye toma nε Yudaya birin ma,
ye dulonyi bulama nε Alatala xa banxi kui,
a goro Kasiya gulunba kui.

¹⁹ Kɔnɔ Misira bɔxi luma nε kana ra,
Edon findi gbengberenyi ra gbaloe xa fe ra,
e naxan dɔxɔ Yudakae ma e faxafe ra fufafu.

²⁰ Kɔnɔ jama sabatima nε Yudaya nun Darisalamu waxati birin.

²¹ N e xa yunubi xafarima nε e nu bara naxan naba.

N tan Alatala, n yigiyama Siyoni nε.

Ala xa masenyi Annabi Amosi bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Amosi namijɔnɔnmɛ nan nu a ra naxan kawandi ti Yudaya Mange Yusiya xa waxati. Na tɛmui Isirayila boxi, Ala naxan fixi a xa jnama ma kabi Annabi Munsa xa tɛmui, a nu bara taxun dɔxɔ firin. A yirefanyi sɛeti xili Yudaya, a kɔola sɛeti xili Isirayila. Mange Yerobowami nu na Isirayila boxi ma. A mu tin birade Ala xa səriyɛ fɔxɔ ra, a xa jnama fan mu lu kira fanyi xɔn ma.

Annabi Amosi naxa kawandi ti Isirayilakae bε, alako e xa gbilen e xa yunubie fɔxɔ ra. A naxa tɔnyi dɔxɔ kuyee batufe ra. E mu Alatala batufe rabεjɛn, kɔnɔ e nu bara kuye batui fan sa na fari. Na nan a ra Ala naxa a masen e bε Annabi Amosi saabui ra, a e xa sali birin bara findi sali fufafu ra. Ala mu wama a firin nde xɔn ma.

Na waxati Isirayilaka wuyaxie nu bara naafuli gbegbe sɔtɔ. E naxa a majɔxun a na birin findixi Ala xa barakε nan na e tan mabiri. Annabi Amosi naxa a masen e bε a na naafuli mu nu kelixi Ala xa ma, a kelixi e xa fe kobia nan ma e naxee rabaxi setaree ra.

Annabi Amosi to gε e kalamude na fe ma, a naxa a fala e bε a Alatala fama nε e jnaxankatade a jaaxi ra e xa yunubie xa fe ra. Isirayilaka nu a majɔxunxi nε a fe xɔrɔxɔɛ yo mu nɔma e lide, kɔnɔ Amosi naxa e mayandi e xa gbilen Ala xa səriyɛ ma, xa na mu a ra e birin fama nε halakide.

Alatala naxa Isirayilakae jnaxankata ałɔ Annabi Amosi a fala e bε ki naxε. E yaxuie naxa e gere a jaaxi ra. Isirayilaka naxee mu faxa santidεgεma ra, e naxa lu konyiya kui jnamanɛ ma. Alatala xa masenyi birin naxa kamali.

Yi kitaabui xa masenyi tide gbo to mixie bε. A lanma won xa won tuli mati yi kawandi ra alako won xa danxaniya Ala ma ałɔ a wama a xɔn ma ki naxε. Xa na mu a ra won fan fama nε jnaxankatε sɔtɔde ałɔ Isirayilakae. Ala xa won natanga na ma. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Amosi bε

Annabi Amosi xa masenyi

¹ Annabi Amosi, Tekowaka xuruse kanyi, naxa laamatunyi to Isirayila xa fe ra Yudaya mange Yusiya nun Isirayila mange Yerobowami, Yowasi xa di xa waxati, nɛ firin beenun boxi xa sərɛn.

Annabi Amosi xa masenyi nan ya:

² «Alatala a xaaŋɛ xui raminima Siyon ma ałɔ yɛtɛ,
a a xui itexi raminima keli Darisalamu.

Sɛxɛ mu na fiilie ma xurusee naxan donma,
Karemele geya fan bara xara.»

Damasi xa yunubi sare

³ Alatala naxa a masen,
«Damasi xa yunubi rabaxi saxanyi,
xa na mu a ra naani xa fe ra,
n mu gibilenma n ma nate fɔxɔ ra.

E bara Galadi kana a jaaxi ra,
ałɔ bɔxi buxama ki naxε.

⁴ N tɛ dinma Xasayeli xa banxi ra na nan ma.

Na tɛ nan fama Ben Hadada xa yire makantaxie gande.

⁵ N Damasi xa naadɛ balan se girama nε.

N Awenikae halakima nε gulunba kui,
a nun mangɛ naxan na Beti Eden.

Siriya jnama xaninma nε Kiriya konyiya kui.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

Gasa xa yunubi sare

⁶ Alatala naxa a masen,
«Gasa xa yunubi rabaxi saxanyi,
xa na mu a ra naani xa fe ra,
n mu gibilenma n ma nate fɔxɔ ra.

E bara taa ndee xa jnama birin xanin Edon konyiya kui.

⁷ N tɛ dinma Gasa tɛtɛ ra na nan ma.

Na fama nε a yire makantaxie gande.

⁸ N Asidodikae halakima nε, a nun mangɛ naxan na Asikalɔn.

N Ekiron Jaxankatama nε, Filisitakae birin faxama nε.»
Marigi Alatala xa masenyi nan na ki.

Tire xa yunubi sare

⁹ Alatala naxa a masen,
«Tire xa yunubi rabaxi saxanyi, xa na mu a ra naani xa fe ra,
n mu gibilemma n ma nate fōxō ra.
E bara taa ndee xa jnama birin xanin Edon konyiya kui,
e saate kana e naxan tongo e nun e ngaxakerenyi Isirayilakae tagi.
¹⁰ N tε dinma Tire tētē ra na nan ma.
Na tε fama nε a yire makantaxie gande.»

Edon xa yunubi sare

¹¹ Alatala naxa a masen,
«Edon xa yunubi rabaxi saxanyi,
xa na mu a ra naani xa fe ra,
n mu gibilemma n ma nate fōxō ra.
E bara e ngaxakerenyie gere santidegēma ra.
E mu kinikini e ma,
e xa xōnε xun nan tun masama.
¹² N tε dinma nε Teman na.
Na tε nan fama Bosara yire makantaxie gande.»

Amoni xa yunubi sare

¹³ Alatala naxa a masen,
«Amonikae xa yunubi rabaxi saxanyi,
xa na mu a ra naani xa fe ra,
n mu gibilemma n ma nate fōxō ra.
E bara Galadi gine furuxie furie rabōo santidegēma ra,
alako e xa bōxi xun xa masa.
¹⁴ N tε radexēma Raaba tētē ra na nan ma.
Na tε nan fama a yire makantaxie gande.
¹⁵ E xa mangε nun a xa kuntigie fama nε xaninde konyiya kui,
gere sōnxōε rate gere so lōxōε,
turunnaade foye mini xui lōxōε.»
Ala xa masenyi nan na ki.

2

Mowaba xa yunubi sare

¹ Alatala naxa a masen,
«Mowaba xa yunubi rabaxi saxanyi,
xa na mu a ra naani xa fe ra,
n mu gibilemma n ma nate fōxō ra.
E bara Edon mangε xōrie gan
han e bara findi xube ra.
² N tε dinma Mowaba ra na nan ma.
Na tε fama nε Keriyoti yire makantaxie gande.
Mowaba xa fe jōnma gere sōnxōε nan kui,
gere feri fe xui kui.
³ N e xa kiitisa xungbe halakima nε
nun a xa kuntigie ra.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

Yudaya xa yunubi sare

⁴ Alatala naxa a masen,
«Yudaya xa yunubi rabaxi saxanyi,
xa na mu a ra naani xa fe ra,
n mu gibilemma n ma nate fōxō ra.
E bara n ma səriyε matandi,
e mu n ma yaamarie suxu,
barima e bara e yētē ralōε lafe ra ala wule daaxie ra,
e babae la naxee ra.

⁵ N tε dinma Yudaya ra na nan ma.
Na tε nan fama Darisalamu yire makantaxie gande.»

Isirayila xa yunubi sare
⁶ Alatala naxa a masen,
 «Isirayila xa yunubi rabaxi saxanyi,
 xa na mu a ra naani xa fe ra,
 n mu gbilenma n ma natε fɔxɔ ra.
 E tinxintɔε matima kɔbiri ra,
 e misikiinε matima sankiri sare xa fe ra.
⁷ E tɔɔrɔmixie xa fe mayo,
 e tondi setare xa kiiti sade.
 Babε nun a xa di, ginɛdimedi kerem masama.
 Na kui e bara n xili səniyεnxi rasɔtɔ.
⁸ E dugi italama e naxan nasuxuxi sεεkε ra,
 e e sa na ma sεrεxεbade fe ma.
 E wəni sɔtɔma tinxintareya ra,
 e na min e xa alae xa banxie kui.»

⁹ «E na finsiriwaliya birin nabama n ya i,
 n tan naxan Amorikae halaki e bε,
 Amorikae naxee xungbo e sənbε gbo alɔ konde bili.
 N naxa Amorikae fɔxi birin ba naa,
 alako e naxa nɔ sənbε sɔtɔde sɔnɔn.
¹⁰ N man naxa wo ramini Misira bɔxi ra,
 n fa wo rajεre jε tongo naani bun ma gbengberenyi ma,
 alako wo xa Amori bɔxi sɔtɔ.
¹¹ N naxa namijɔnmee rakeli wo ya ma,
 a nun Nasari sεgεtalae naxee bara fi n ma.
 Isirayilakae, a mu na na ki xε?»
 Alatala xa wɔyεnyi nan na ki.
¹² «Kɔnɔ wo tan bara beere so Nasari mixie yi ra.
 Wo bara tɔnyi dɔxɔ namijɔnmee ra
 a e naxa Ala xa masenyi masen.»

¹³ «N fama wo butuxunde na nan ma,
 alɔ kote binye a maxanin se butuxunma ki naxε.
¹⁴ Mixi xulunxi mu nɔma a gide.
 Sεnbεma sεnbε bama nε a yi ra.
 Geresoe faxama nε gere kui.
¹⁵ Tanbε woli mu tima.
 Naxan xulun a gide na sanyi mu a bama e i.
 Soe ragi mu kisima.
¹⁶ Na lɔxɔε geresoe suusaxi a gima a mageli nan na.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

3

Ala naxan jianigexi Isirayila bε
¹ Wo wo tuli mati yi masenyi ra,
 Alatala naxan masenma Isirayilakae bε,
 a xabile naxan namini Misira bɔxi ra.
² «N wo tan nan gbansan sugandi dunjia xabilε birin ya ma.
 Na nan a ra, n a jianigexi wo xa jianigexi wo xa yunubie xa fe ra.»

³ Mixi firin nɔma jεrε ralande
 xa e mu lanxi na ma?
⁴ Yεtε a xui raminima wula i
 xa a mu sube nde sɔtɔxi?
⁵ Xɔni goroma yεlε kui
 xa donse mu na yεlε ra?

Gantanyi nōma fulade
 xa xōnī mu suxuxi a ra?
⁶ Feri fema taa nde kui jama kui mu ifu?
 Gbaloe taa nde lima, xa Alatala xa mu a ragiri?
⁷ Marigi Alatala mu fefe rabama,
 a mu a xa gundo masen a xa konyi namijōnmee bε.
⁸ Yεtε na a xui ramini, nde mu gaaxuma?
 Marigi Alatala na wɔyεn, nde tondima na masende?

⁹ Wo xa yi fala Asidodi yire makantaxie kui,
 wo man xa yi fala Misira yire makantaxie kui,
 «Wo xa wo malan Samari geyae fari,
 wo xa a mato mēnnikae kontɔfilixi ki naxε,
 a nun e e boore tɔɔrɔma ki naxε.»
¹⁰ Alatala xa masenyi nan ya:
 «E mu tinxinyi yo kolon,
 e xa fe jnaaxi nun muŋε xun nan tun masafe.
 E naxan sotɔma, e na malanma e xa yire makantaxie nan kui.»

¹¹ Marigi Alatala naxan masen, na nan yi ki.
 «Wo wo ya rabi, wo yaxui na fafe wo xa bɔxi kanade.
 E fama nε wo xun nakanade,
 e fa wo xa yire makantaxie kana.»

¹² Alatala naxa a masen,
 «Yεtε na yεχεε ibɔɔ,
 xuruse dεmadonyi nōma yεχεε sanyi firin,
 xa na mu a ra a tuli xuntunyi rakiside yεtε ma.
 Isirayilakae fan kisima na ki ne.
 Samarika naxee e malabuma sade ma,
 naxee e magoroma Damasi magoro see kui,
 wo tan mu kisima.»

¹³ Mange Alatala xa masenyi nan ya:
 «Wo wo tuli mati n na,
 wo na masen Yaxuba bɔnsɔε bε.
¹⁴ N na Isirayila jnaxankata
 a xa yunubie xa fe ra tεmui naxε,
 n man e jnaxankatama nε e xa sεrεxεbadee xa fe ra naxee na Beteli.
 Na sεrεxεbadee suxusee birama nε bɔxi.
¹⁵ N man e xa banxi tofanyie rabirama nε,
 jnεmε nun sogofure banxi birin,
 naxee ratofanxi sili jninyi ra.
 N na birin kanama nε.
 Alatala xa masenyi nan na ki.

4

Ala naxan nabaxi alako Isirayila xa gbilen a ma

¹ Wo wo tuli mati yi masenyi ra,
 wo tan ginε naxee luxi alɔ ningee,
 ninge tofanyie naxee na Basan bɔxi ma.
 Wo tan naxee sabatixi Samari geya fari,
 wo tan naxee misikiinε tɔɔrɔma,
 wo tan naxee tima setaree fari.
 Wo nu fa a falama wo xa mɔrie bε,
 «Wo fa beere ra, won naxan minma.»
² Marigi Alatala bara a kali a xa səniyεnyi ra,
 «Kiiti lɔxɔε na fafe.
 E fama nε wo suxude wure kɔnkɔrɔnxiye ra, e wo nun wo xa die xanin.
³ Wo minima nε wo xa tεtε kanaxi kui,

kankan tixa a boore xanbi ra.
E wo xaninma nε yire makantaxi.»
Alatala xa wɔyεnyi nan na ki.

⁴ «Wo siga Beteli, alako wo xa yunubi raba naa.
Wo siga Giligali, alako wo man xa yunubi soto.
Wo xa sereχe ba gεesεgε birin,
wo man xa farile ba jε saxan yo jε saxan.
⁵ Wo lεbini taami ba tantui sereχe ra.
Wo wo xa janige sereχe masen birin bε,
barima na fe mɔɔlie rafan wo ma, wo tan Isirayilakae.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

⁶ «N nu bara kaamε raso wo xa taae kui.
Taami yo mu lu wo xɔnyi.
Kɔno hali n to na birin naba, wo mu tuubi n bε.»
Alatala xa wɔyεnyi nan na ki.

⁷ «Kike saxan to nu luxi xε xa xaba,
n tondi nε tune ragorode wo ma.
N bara a niya taa ndee xa tune soto,
taa ndee naxa a soto.
N bara a ragiri ndee xa tune soto,
xε ndee naxa tune soto.
⁸ Mixie bara keli taa ndee,
e siga ye fende taa gbεtε kui,
kɔnɔye xɔli mu ba e ma.
Hali n to na birin naba, wo mu tuubi n bε.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

⁹ «N bara fure ragoro wo xa sansie ma,
n bara e xara foye ra.
Katoee bara wo xa laakɔε kana,
a nun wo xa wεni sansie, wo xa xɔrε sansie, nun wo xa oliwi sansie.
Hali n to na birin naba, wo mu tuubi n bε.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁰ «N bara fure jaaxie ragoro wo ma,
alo n a rabaxi Misira bɔxi ma ki naxε.
N bara wo xa segtalae faxa santidegema ra,
e bɔrɔ xiri naxa te wo ra.
Wo yaxuie bara e xa sooe tongo.
Hali n to na birin naba, wo mu tuubi n bε.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

¹¹ «N bara wo jaxankata,
alo n Sodoma nun Gomora jaxankataxi ki naxε.
Wo luxi nε alo wuri naxan naminixi tε.
Hali n to na birin naba, wo mu tuubi n bε.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

¹² «N fama i tan Isirayila jaxankatade na nan ma.
N na yi raba i ra, i fama nε i Marigi Ala kolonde.»

¹³ Naxan geyae nun foye daaxi,
naxan adama xa majoχunyi birin kolon,
naxan subaxε findima kɔε ra,
naxan jεrεma yire itexi fari,
a xili Mange Alatala.

Ala wama naxan xɔn

¹ Wo wo tuli mati yi masenyi ra.

N bara yi bëeti ba Isirayila bɔnsɔε jɔn fe ma.

² «Isirayila seniyentɔε bara faxa, a mu kelima sɔnon,
a bara bira, mixi yo mu a rakelima.»

³ Marigi Alatala naxa a masen,

«Isirayila bɔnsɔε,

Taa naxan xɛmɛ wulu kerèn xɛɛma gere sode,
a xɛmɛ kɛmɛ nan gbansan toma gbilen na.

Taa naxan xɛmɛ kɛmɛ xɛɛma gere sode,

a xɛmɛ fu nan gbansan toma gbilen na.»

⁴ Alatala naxa a masen Isirayila bɔnsɔε bε,

«Wo fa n fen alako wo xa kisi.

⁵ Wo naxa n fen Beteli, wo naxa siga Giligali,

xa na mu a ra Beriseeba,

barima Giligalika birin sigama nε konyiya kui,

Beteli fan halakima nε..»

⁶ Wo Alatala fen alako wo xa kisi.

Xa na mu a ra, Yusufu bɔnsɔε, Alatala wo sɔntɔma nε tε ra.

Betelika yo mu na naxan na tε raxubenma.

⁷ Wo tan bara tinxinyi mafindi n naxɔnfε ra,

wo bara yo səriyε ma.

⁸ Alatala nan tunbuie sa koore ma,

a dimi iyalan subaxε ma,

a soge radula, kɔε xa so,

a ye tongo baa ma,

a na findi tune ra, a goro bɔxi ma.

Naxan na birin nabama, a xili nε Alatala.

⁹ Alatala mixi xungbee halakima nε,

a e xa yire makantaxie kana.

¹⁰ E mixi xɔnma naxan kiiti sama səriyε ra,

nɔndi fale mu rafan e ma.

¹¹ Wo misikiinε tɔɔrɔma,

wo baloe bama e yi ra duuti ra.

Wo bara banxi tofanyie ti gɛmɛe ra,

kɔnɔ wo mu fama sabatide nee kui.

Wo bara wəni sansi fanyie si,

kɔnɔ wo mu fama na wəni minde.

¹² N a kolon wo xa haakε nun wo xa yunubi gbo.

Wo tinxintɔε tɔɔrɔma,

wo səriyε bεjñinma kɔbiri xa fe ra,

wo mu setaree makiitima nɔndi ra.

¹³ Na nan a taxi xaxilima dunduma,

barima yi waxati mu fan.

¹⁴ Wo fe fanyi fen, wo wo yi ba fe jaaxi ra,

alako wo xa kisi, Mange Alatala xa lu wo sɛɛti ma,

alɔ wo a falama ki naxε.

¹⁵ Wo xa fe jaaxi xɔn.

Fe fanyi xa rafan wo ma.

Wo xa kiiti xa tinxin.

Xa wo na raba, tɛmunde,

Mange Alatala kinikinima nε wo tan Yusufu bɔnsɔε dɔnxɔse ma.

¹⁶ Na nan a toxi won Marigi Alatala,
Dunijna Daa Mange naxa a masen,
«E e wa xui itema ne taa kui,
e e wa xui itema ne kira xon ma.
E xe sa xilima ne e xa e wa xui ite jnon fe ma,
e beeti ba.

¹⁷ N ne dangima xe ra temui naxe,
n wa xui nan tun mema.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

Naxankate diinela bε

¹⁸ Naxankate na mixi bε
naxan wama Alatala xa kiti loxoe xa fa.
Wo wama munse xon ma na loxoe?
Na findima dimi nan na wo bε,
Na mu findima naiyalanyi xa ra.

¹⁹ Na luma ne alo mixi naxan a gima yete ya ra,
a fa sone li.

A na so banxi kui, a a kilon banxi ra,
boximase fa a xin.

²⁰ Alatala xa kiti loxoe mu findixi dimi xa ra?
Naiyalanyi yo mu na wo bε na loxoe.

²¹ «N bara wo xa sali xon,
e mu rafan n ma fefe ma.

N mu wama e xon feo.

²² Wo xa serex gan daaxi yo,

wo xa farile serex yo,
wo xa xanunteya serex yo,

e sese mu rafan n ma.

N mu tinma e rasuxude, hali kerem.

²³ Wo beeti xui makuya n na.

N mu wama wo xa kora beeti xui ramfe.

²⁴ N wama naxan xon,
tinxitoe xe gbo wo ya ma alo ye naxan na baa ma.

Wo xa fe fanyi xa lu alo xure naxan mu xrima.

²⁵ Wo to nu na gbengberen yire ne tongo naani bun ma,
wo serexee ba ne? Ade.

²⁶ Wo kuye maxanin ne,

alo wo xa mange ala, naxan xili Sikoti,
xa na mu a ra wo xa tunbui ala, naxan xili Kiyun,
wo naxee yailanxi wo yete ra? Ade.

²⁷ N fama ne wo xaninde konyiya kui Damasi xanbi ra.»
Mang Alatala xa masenyi nan na ki.

6

Naxankate banna mixie bε

¹ Naxankate na wo bε,
wo tan naxee laxi wo yete ra Siyoni nun Samari geyae fari,
Isirayila bɔnsœ a xaxili tima wo tan naxee ra.

² Wo sa Kalene mato, a nun Xamata, na taa xungbee.
Wo man xa goro Filisita bɔxi ma Gati matode.

Nee fisaa wo bε?

E xa bɔxi gbo wo gbe bε?

³ Wo a maŋçunxhi ne a jaŋankate loxoe mu wo lima,
kɔno wo a niyama ne fe jaŋaxi xa wo soto.

⁴ Wo wo malabuma sade tofanyi ma,

wo yexee nun ninge fanyi donma,

⁵ wo sigi sa kɔra ra.

Wo loxoe a ma a wo fata na rabade alo Annabi Dawuda.

⁶ Wo weni gbegbe minma, wo ture fanyi maso wo fate ma.

Na kui, wo mu kontɔlima Yusufu bɔnsœ xa jaŋankate xa fe ra.

⁷ Na nan a toxi, wo singe sigama konyiya kui.
Wo xa xulunyie danma nε.

⁸ Marigi Alatala bara a kali a yεtε ra.
Mangε Alatala xa masenyi nan ya:
«N Yaxuba bɔnsɔε xa yεtε igbojia xɔnxi.
E xa yire makantaxie mu rafan n ma.
N fama nε e birin halakide.»

⁹ Xa xεmε fu na banxi nde kui,
e birin fama nε faxade.

¹⁰ E barenyi na so na banxi kui e furee tongode, a xa e gan,
a fama nε mixi maxɔrindé naxan noxunxi banxi kui,
«Mixi gbεtε na be bafe i tan na?»

A a yaabima nε, «Ade.»

A man gblenma nε a fala ra, «I sabari,
a mu lanma Alatala xili xa fala,

¹¹ barima Alatala nan yaamari fima
a banxi xungbe yo, banxi lanma yo,
e birin xa rabira, e xa kana.»

¹² Soee nɔma e gide gεmε yire?

Ningee nɔma mεnni buxade?
Awa, munfe ra wo tinxinyi mafindima tinxintareya ra,
wo sεriyε mafindi fe jaaxi ra?

¹³ Wo sεewama fe fufafu ra.

Wo naxε a wo xa fe bara sɔɔnεya wo yεtε sεnbε ra.

¹⁴ Mangε Alatala xa masenyi nan ya:
«Na nan a toxi, n fama kelide wo xili ma, Isirayila bɔnsɔε.
Wo tan naxee na Xamata han Araba xure,
si nde fama nε wo tɔɔrɔde.»

7

Ala xa laamatunyi singe Annabi Amosi bε

¹ Marigi Alatala naxa yi laamatunyi masen n bε:
Xε to xaba, mangε xa sansi nεεnε fan nu na minife,
Alatala naxa katoe ramini.

² E to gε sansi birin donde bɔxi ma, n naxa a fala,
«Marigi Alatala, n bara i mayandi,
i xa e xa yunubi xafari,

xa na mu a ra Yaxuba bɔnsɔε fa baloma di?
A sεnbε mu gbo.»

³ Alatala naxa kinikini e ma, a fa a masen,
«Awa, yi mu rabama kɔrε.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

Ala xa laamatunyi firin nde Annabi Amosi bε

⁴ Marigi Alatala naxa yi laamatunyi masen n bε:
Marigi Alatala naxa a jnanige tε xa dεxε.
Tε naxa bɔxi birin gan, bɔxi ye birin naxa xara.

⁵ N naxa a fala,
«Marigi Alatala, n bara i mayandi, dan mεnni,
xa na mu a ra Yaxuba bɔnsɔε fa baloma di?

A sεnbε mu gbo.»
⁶ Alatala naxa kinikini e ma, a fa a fala,
«Awa, yi mu rabama kɔrε.»
Marigi Alatala xa masenyi nan na ki.

Ala xa laamatunyi saxan nde Annabi Amosi bε

⁷ Marigi Alatala naxa yi laamatunyi masen n bε:

Mariġi nu tixi bilixi tinxinx fari,
biriki matinxin se nu suxuxi a yi ra.
⁸ Alatala naxa n maxōrin,
«Amosi, i munse toxi?»
N naxa a yaabi,
«Biriki matinxin se.»
Mariġi naxa a masen,
«N wama n ma jama xa matinxin.
N mu dijlema sōnōn.
Kuye batudee kanama nē Isiyaga xa bōxi ma.
Isirayila xa salidee rabirama nē.
N kelima nē Yerobowami bōnsōe xili ma santidēgēma ra.»

Amosi nun Amasiya

¹⁰ Beteli sereħedubē Amasiya, naxa a masen Isirayila mange Yerobowami bē, «Amosi na i yanfafe Isirayila bōnsōe ya ma. A naxan falama a mu fan bōxi bē. ¹¹ Amosi naxē, «Yerobowami fama nē faxade santidēgēma ra. Isirayila sigama nē konyiya kui jamanē ma.»»

¹² Amasiya naxa a fala Amosi bē, «I tan naxan laamatunyi toma, keli be i siga Yudaya. I xa sa i baloe fen mənni namijōnme wali kui, ¹³ kōnō i naxa namijōnme masenyi ti Beteli de, barima mange xa salide na mənni nē, a xa mangataa nan naa ra.»

¹⁴ Amosi naxa Amasiya yaabi, «Namijōnme mu na n na. N baba fan namijōnme mu a ra. Xuruse kanyi nan n na. N sikomoro sansi fan nawalima. ¹⁵ Alatala naxa n xili xurusee tagi, a fa a masen n bē, «Siga, i sa namijōnme masenyi ti n ma jama Isirayila bē.» ¹⁶ Yakosi, i tuli mati Alatala xa masenyi ra, i tan naxan a falama n bē, «I naxa namijōnme masenyi ti Isirayila bē, i naxa wōyēn Isiyaga bōnsōe bē.» ¹⁷ Na wōyēnyi ma, Alatala naxē, «I xa gine findima nē langoe ra taa kui. I xa die faxama nē santidēgēma ra. I xa bōxi bama nē i yi ra, a itaxun mixi għetx ma. I tan, i faxama nē bōxi səniyentare ma. Isirayila fan xaninma nē yire, naxan makuya a xa bōxi ra.»»

8

Ala xa laamatunyi naani nde Annabi Amosi bē

¹ Mariġi Alatala naxa yi laamatunyi masen n bē:
Debe nan nu a ra naxan nafexi sansi bogi mōxi ra.

² A naxa n maxōrin,
«Amosi, i munse toxi be?»

N naxa a yaabi,
«Debe rafexi sansi bogi mōxi ra.»

Alatala naxa a masen n bē,
«N ma jama Isirayila fan bara mō.

N mu dijlema sōnōn.»

³ Alatala xa masenyi nan ya:
«Na lōkxée sigi naxan sama mangē xa banxi kui,
na masarama nē wa xui ra.
Furee ralantarri nē yire birin,
birin dunduma nē na lōkxē.»

⁴ Wo wo tuli mati yi masenyi ra,
wo tan naxee setare tōċċoma,
wo tan naxee tōċċomixi jaxankatama.

⁵ Wo naxē, «Kike nēxen sali jōnma mun tēmui,
alako won xa sare mati?
Malabui lōkxē jōnma mun tēmui,
alako won xa maaļe mati?

Won xa nde ba won ma se maniya see ra,
won xa nde sa won ma saresoe xun ma.

Won xa sikeeli kamalitare yailan.

⁶ Won xa misikiinē mati kōbiri ra,
won setare mati sankiri sare ra.
Won xa maale xōri mati a lagi ra a xun ma.»

⁷ Alatala naxa a kali a yētē ra,

Yaxuba bɔnsœ a yεtε igboma Ala naxan na:
 «N mu nεεmuma e raba fee ma,
 han dunjia jɔn.
 8 Yi bɔxi fama kanade na nan ma.
 Bekae birin luma sunnunyi nan kui.
 Bɔxi sεrεnma nε alo Misira xure,
 naxan banbaranma, a man gbilen.»

9 Marigi Alatala xa masenyi nan ya:
 «N fama nε a ragiride na lɔxœ,
 soge goro a goro tεmui mu a lixi,
 dimi sin bɔxi ma yanyi ra.
 10 Wo xa salie masarama jɔn soe nan na,
 wo xa sigie masarama wa xui nan na.
 N sunnun domra ragoroma nε wo ma,
 n wo xunyi bi sunnun fe ma.
 N fama nε sunnunyi xungbe ragorode bɔxi ma,
 alo di kerenyi na faxa.
 Na xɔnε mu bama wo ma abadan.»

11 Marigi Alatala xa masenyi nan ya:
 «Na lɔxœe kaamε sinma nε bɔxi ma,
 kɔnɔ donyi kaamε mu a ra, ye xɔli fan mu a ra.
 Wo kaamεma Alatala xa masenyi nan ma fe ra.
 12 Wo bɔxi birin igirimma nε, kelife kɔɔla ma han sogetede,
 Alatala xa masenyi fende,
 kɔnɔ wo mu a toma.
 13 Na ɛɔxɔl wo xa gineDIMεdie nun wo xa sεgεtalæ faxama nε na kaamε ma.
 14 Singe, e nu e kalima Samari xa ala wule daaxi nan na.
 E nu a fala, «N bara n kali Dana xa ala ra.
 «N bara n kali Beriseeba xa ala ra.»
 Kɔnɔ e fama nε birade, e mu kelima abadan.»

9

Ala xa laamatunyi dɔnxœ Annabi Amosi bε
 1 N naxa laamatunyi nde to,
 Marigi nu na sεrεxεbade fari.
 A naxa a yamari,
 «Salide xunyi rabira,
 salide sanyi itala.

A birin xa bira mixie xun ma.
 N e xa die halakima nε santidegεma ra.
 Mixi keren mu kisima.
 Mixi keren mu a nɔxunma n ma.
 2 Hali e goro aligiyama, n nee suxuma nε.
 Xa e te koore ma, n nee ragoroma nε.
 3 Xa e e nɔxun n ma Karemle geya fari,
 n e fenma nε, n e suxu.
 Xa e e nɔxun n ma baa bun ma,
 n bɔximasee yamarima nε a xa e xin.
 4 Xa e yaxui e xanin konyiya kui,
 n yaamari fima nε e xa e faxa santidegεma ra.
 N nan n ya tima nε e ra,
 kɔnɔ na mu findima munafanyi ra e bε,
 a findima paxankatε nan na e bε.»

5 Marigi Alatala, naxan na Mangε ra,
 xa a a jɔnige a xa din bɔxi ra,
 bɔxi sεrεnma nε,

mixi birin lu sunnuni kui,
 a itema nε, a man a igoro alo Misira xure Nili na banbaran jnε.
⁶ A bara a xa lingira ti koore ma.
 A bara koore walaxε lu bɔxi xun ma.
 A ye rakelima baa ma, a radin bɔxi ma.
 A xili nε Alatala.

⁷ Alatala xa masenyi nan ya:
 «Isirayilakae, wo tide mu gbo n bε alo Etiyopikae?
 N mu wo ramini xε Misira bɔxi ra,
 alo n Filisitakae ramini Kafatoro ki naxε?
 N mu wo ramini xε Misira bɔxi ra,
 alo n Siriyakae ramini Kiro ki naxε?
⁸ Wo wo yae rabi:
 Marigi Alatala bara yunubitɔee xa mangεya to,
 a fama nε na halakide yi dunijε bende fuji fari.»

⁹ Alatala xa masenyi nan ya:
 «Kɔnɔ n mu Yaxuba bɔnsɔe birin halakima.
 N yaamari fima nε alako Isirayila bɔnsɔe xa mayegeti.
 N a ifema nε alo maale ifema ki naxε,
 alako xɔri fanyi keren naxa bira.
¹⁰ Kɔnɔ yunubitɔee naxee birin na n ma jnama ya ma,
 n e faxama nε santidegεma ra,
 e tan naxee a falama,
 «I mu fama muxu jnaxankatade,
 na jnaxankate mu muxu lima.»»

Isirayila xa kisi
¹¹ «Na lɔxɔe n Dawuda xa mangεya kanaxi itema nε.
 N fama nε na yailande,
 n fama nε a rakelide alo a singe.

¹² E man Edon masotɔma nε,
 a nun si birin n xili saxi naxee xun ma.»
 Alatala xa masenyi nan na ki,
 a fama nε na birin nakamalide.

¹³ Alatala xa masenyi nan ya:

«Wo wo yae rabi:
 Lɔxɔe fama a lide,
 xε sae nun xε xabae walima waxati keren nε.
 Wεni bae nun xε sae, fan walima waxati keren nε.
 Wεni gboma nε geyae fari,
 han geyae birin bunda.

¹⁴ N nan n ma jnama ragbilenma nε a xɔnyi kelife ra konyiya kui.
 E fama nε taa kanaxie tide, e sabatima dɛnnaxε.

E wεni bilie sima nε, e a wεni min.
 E laakɔe sama nε, e a bogi don.

¹⁵ N man e rasabatima nε e xa bɔxi ma.
 E mu kelima bɔxi ma sɔnɔn
 n dɛnnaxε fixi e ma.»
 Wo Marigi Alatala xa masenyi nan na ki.

Ala xa masenyi Annabi Abadiyasi bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi kitaabui kui, Annabi Abadiyasi a Ala xa kalamui masenma Edon bɔnsœ̄xa fe ra. A nɔndi naxan fala a findi nondi hagigé nan na ibunadama birin bε. A masenyi fanyi tima ngaxakerenya xa fe ra. A lanma won xa won tuli mati na səriye ra.

Edon benba singe findixi Esayu nan na, Isiyaga xa di singe Rebeka naxan barixi a bε. A guli boore findixi Yaxuba nan na. Na di firinyie to nu na e nga tεegε, Ala naxa a masen Rebeka bε a e findima si firin nan na naxee fama e bore gerede (Fe Fɔlɔ Fɔlε 25:23). A naxε na di singe luma a xanbiratoe xa nɔcε bun ma. Na kui Ala naxa barakε sa Isiyaga xa di Yaxuba ma, a findi benba ra a xa jnama Isirayila bε. Esayu tan findi Edonkae benba singe nan na. E xa bɔxi nu na Isirayila nun Yudaya bɔxi nan fuge ra.

Nε wuyaxi dangi xanbi, Isirayila nun Yudaya naxa e kobe raso Alatala ra, a fa e xanin konyiya kui Babilon bɔxi ma. Ala ja nama nu na na tɔɔrε kui tεmui naxε, e ngaxakerenyi naxee findixi Edonkae ra, e mu tin e malide fefe ma, e jan naxa nde sa e xa tɔɔrε xun. Hali Ala to nu wama Yudaya jaxankatafe e xa yunubie xa fe ra, na marajaauxui xa fe ra Edonkae naxan naminixi Ala ja nama ma, na mu a kεnεn. Ngaxakerenya fanyi mu nu na na ra.

Yi masenyi xɔɔrɔxε̄ Esayu bɔnsœ̄ bε a fatanxi na yunubi mɔɔli nan na. Ala xa won mali ngaxakerenya binyade ałɔ̄ Ala wama a xɔn ma ki naxε. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Abadiyasi bε

Alatala xa masenyi Edon jnama bε

¹ Annabi Abadiyasi xa laamatunyi nan ya.
Marigi Alatala xa masenyi Edon jnama xa fe ra.
Muxu bara xibaaru nde mε kelife Alatala ma.
Mixi nde xεεxi jnamane ma yi yaamari ra:
«Wo keli! Won xa siga Edon geredel!»

² «N i magoroma nε sie tagi, i fa lu yaagi kui.

³ I xa yεtε igboya bara i madaxu,
i tan naxan sabatixi fonnε̄ ra geyae kɔn na.
I a falama, «Nde nɔmā n nagorode lanbanyi?»

⁴ Hali i te koore ma ałɔ̄ sεgε̄,
i sa i tεε̄ sa tunbuie ya ma,
n tan i ragoroma nε han bɔxi.»
Alatala xa masenyi nan na ki.

⁵ «Xa mujεtie soma i xɔnyi kɔε̄ ra,
e mu e waxɔnse tongoma xε e hayi na naxan ma?

Xa sansi xabε̄ fama i xɔnyi,
e mu tɔnsœ̄ ndee luma xε naa?
⁶ Kɔnɔ̄ Esayu bɔnsœ̄ tan, e harige birin bama nε e yi,
e xa naafuli nɔxunxi tongoma nε.

⁷ Wo saata tongo booree wo kerima nε wo xa bɔxi ma.
Wo mali booree wo yanfama nε,
wo nun naxee nu wo dεgema lenge keren kui,
nee gantanyi tema nε wo ya ra.»

⁸ Alatala xa masenyi nan ya:

«N lɔnnilae sɔntoma nε Edon bɔxi ma na lɔxε̄,
n xaxilimae faxama nε Edon benba Esayu xa geyae fari.

⁹ E benba Teman xa sɔɔrīc gaaxuma nε,
e birin fa sɔntɔ̄ Esayu xa geya longori.

¹⁰ Wo na gbaloe sɔtɔma nε wo xa fe jaaxi ma
wo naxan nabaxi wo ngaxakerenyi Yaxuba bɔnsœ̄ ra.
Yaagi dusuma nε wo xun na, wo fa jnɔn abadan.

¹¹ Na lōxœ e yaxuie to e xa bannaya xanin,
e na raba nε wo ya xɔri.

E to so e xa taa kui, e xa Darisalamu findi e gbe ra,
wo nu saxi e yaxuie dε ra.

¹² Wo mu lan wo xa jnɛlexin wo ngaxakerenyie xa tɔɔrε ra.
Wo mu lan wo xa sɛɛwa Yuda bɔnsɔɛ xɔ gbaloe ra.

Wo mu lan wo xa wo yɛtε igbo e xa tɔɔrε kui.

¹³ Wo mu lan wo xa so n ma jnama xa taa kui a kasare lōxœ.
Wo mu lan wo xa yo e ma e kasare lōxœ.

Wo mu lan wo xa e harige ba e yi e kasare lōxœ.

¹⁴ Wo mu lan wo xa wo nɔxun kira dε ra e xa mixie faxafe ra
naxee e gixi gere ma.

Wo mu lan wo xa e sa e yaxuie sagoe e xa kasare lōxœ.»

¹⁵ «Alatala xa kiti lōxœ na fafe si birin bε.

I naxan naba, na nan nabama i fan na.

I xa wali sare gibilenma nε i ma.

¹⁶ Wo n ma nɔxun naxan sɔtɔxi n ma geya sɛniyɛnxi fari,
sie fan fama nε na mɔɔli sɔtɔde han e bɔnsɔɛ jnɔn.

¹⁷ Kɔn miixi fama kisi sɔtɔde Siyoni geya fari.

Mɛnni findima yire sɛniyɛnxi nan na.

Yaxuba bɔnsɔɛ fama nε a ke masɔtɔde.

¹⁸ Yaxuba bɔnsɔɛ nun Yusufu bɔnsɔɛ luma nε alɔ tε,
naxan Esayu bɔnsɔɛ gamma alɔ sɛxɛ.

Mixi yo mu kisima Esayu bɔnsɔɛ ya ma.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁹ «Negewikae Esayu xa geyae suxuma nε,

Sefelakae Filisitakae xa bɔxi tongoma nε,

a nun Efirami nun Samari bɔxie.

Bunyamin bɔnsɔɛ fan Galadi bɔxi sɔtɔma nε.

²⁰ Yi Isirayilaka naxee gibilen e fama nε nɔde Kanaan bɔxi ra han Sarepeta.

Darisalamukae naxee gibilen Sefarada,

nee fama nε Negewi taae suxude.

²¹ Mixi naxee geenima nu fama nε tede Siyoni geya fari,
e xa Esayu xa geyae yamari.

Mangɛya luma Alatala nan bε.»

Annabi Yunusa xa taruxui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yunusa xa taruxui findixi masenyi belebele nan na ibunadama bε. Alatala bara si wuyaxi daa, a e rasabati yire keren dunijna ma. E to findi a xa daalisee ra, a wama nε e xa fe birin xa sɔɔneya, e xa lu bɔŋɛs kui, e man xa a xa nɔndi kolon. Ala mu tinma si yo xa fisa boore bε. E birin lan a ya i.

Kɔnɔ adamatdie luma tantan na mɛnni nε, e fa a majɔxun e fisa e boore bε, e man Ala kolon dangife booree ra. Na yεtε igboja findixi fe jaaxi nan na Ala mabiri. A wama nε a xa xibaarui xa yensen dunijna birin ma, kɔnɔ ndee mu tinma na ra. Annabi Yunusa findixi na misaalni nan na.

Alatala to Annabi Yunusa xεε Asirya bɔxι ma a xa nɔndi kawandi e bε, Annabi Yunusa mu tin na rabade xɔnnanteya xa fe ra. Asiriyakae nu findixi Isirayilakae yaxuie nan na. Na nan a toxi, Annabi Yunusa naxa natε tongo a xa a gi, alako a naxa Ala xa xεεraya raba. Tondife Ala waxɔnfe ra, na findi nε fe xɔrɔxɔε ra Annabi Yunusa bε, a fa a kolon a nu lan nε a xa bira Ala xa yaamari nan fɔxɔ ra.

Annabi Yunusa to na raba, kaabanakoe belebele naxa raba. Asirya jama naxa fa bora Alatala fɔxɔ ra, e fa a batu. Annabi Yunusa fan naxa a kolon a bɔŋɛ kui a Ala xa xanunteya gbo si birin bε. E rafan a ma, a man wama e rakisife e xa yunubie ma.

A lanma won tan fan xa na masenyi hagigε fahaamu, a xa so won sondonyi kui. Xɔnnanteya gbo sie tagi to lɔxɔε. Na mu findima fe fanyi ra ibunadama bε. Ala mu wama na xɔn, barima a kolon na gere nan tun naminima naxan findima tɔɔrε xungbe ra. Xanunteya nan fan. Won si birin lan Alatala ya i. Won birin xa won xinbi sin a bun ma. Ala xa a niya won xa kafu won boore ma xanunteya kui. Amina.

Annabi Yunusa xa taruxui

Annabi Yunusa a gife Ala xa xεεraya ma

¹ Alatala naxa a masen Amitayi xa di Yunusa bε, ² «Keli, i siga taa xungbe naxan xili Nineve, i xa n ma natε xɔrɔxɔε masen e bε naxan fatanxi e xa fe jaaxie ra n naxee toxi n na dɛnnaxε.» ³ Kɔnɔ Annabi Yunusa to wa a gife Ala xa xεεraya ma, a naxa natε tongo a xa siga Tarasisi. A naxa goro Yafa wafu ra, a kunkui to naxan nu sigafe Tarasisi. A naxa kunkui masundi fi, a baki kunkui kui mixie xun ma sigafe ra Tarasisi, alako a xa a makuya Alatala ra.

⁴ Na kui Alatala naxa foye xungbe ramini baa ma, a findi turunnaade ra, a kunkui imaxa han a wa a kanafe. ⁵ Kunkuimae naxa gaaxu, kankan naxa a dε rawa a xa ala bε. E naxa nde ba kunkui xa kote ra, e a woli baa ma alako nde xa ba a binyε ra. Yunusa naxa goro kunkui bɔtini ma, a a sa mɛnni, a xi paxi. ⁶ Kunkui kεpini naxa siga a yire, a a fala a bε, «I tan na xife nε? Keli, i xa i xa ala maxandi. Tɛmunde a nɔma ne kinikinide won ma, a won natanga yi gbaloe ma.»

⁷ Kunkuimae naxa a fala e booree bε, «Won xa kanda bun alako won xa a kolon, naxan yi gbaloe bεndunxi won ma.» E to na raba, a naxa ilan Yunusa ra. ⁸ E naxa a maxɔrin, «Nde yi gbaloe bεndunxi muxu ma? I munse wali rabama? I kelixi minden? Si mundun na i ra?» ⁹ Annabi Yunusa naxa e yaabi, «Eburu nan n na. N Alatala nan batuma, Ala naxan na koore ma, naxan baa nun boxi daa.» ¹⁰ Na kui kunkuimae naxa gaaxu ki fanyi ra, e a fala a bε, «I yi rabaxi munfe ra?» A naxa a fala e bε a nu a gife Alatala nan ma.

¹¹ Baa xa xaaŋɛ to nu gboma nan tun, e naxa a maxɔrin, «Muxu xa munse raba i ra, alako baa xa a rxarara muxu bε?» ¹² Annabi Yunusa naxa e yaabi, «N a kolon a yi turunnaade xungbe xun tixi wo ra n tan nan ma fe ra. Wo xa n woli baa ma. Na kui a rxarama nε.»

¹³ Kunkuimae naxa kata laala bade e xa xare masɔtɔ, kɔnɔ na mu sɔɔneya. Baa nu sigama xaaŋɛ ra nan tun e xili ma. ¹⁴ Na tɛmwi e naxa Alatala maxandi, «Alatala, muxu bara i maxandi i xa muxu ratanga yi xεmɛ xa faxε ma. Mixi fanyi nii bafe kote naxa dɔxɔ muxu xun ma, barima i tan Alatala na i waxɔnfe nan tun nabafe yi ki.» ¹⁵ Na fala xanbi, e naxa Yunusa tongo fa, e a woli baa ma. Baa xa xaaŋɛ naxa dan. ¹⁶ Na fe naxa na mixie ragaaxu Alatala ya ra ki fanyi ra. E naxa sɛrɛxε ba Alatala bε, e kεrε tongo a bε.

2

Annabi Yunusa xa Ala maxandi

¹ Alatala naxa yεxε xungbe nde yamari baa ma a xa Yunusa gerun. Yunusa naxa lu yεxε furi kui fεxjɛn saxan, kɔε saxan. ² A naxa a Marigi Alatala maxandi yεxε furi kui yi ki:

³ «Alatala, n to n xui rate i ma n ma bɔŋɛ mini kui,
i bara n yaabi.

N to i xili kelife aligiyama,

i bara n xui me.

⁴ I to n woli baa botini ma,
ye bara n makoto, i nu fa i xa mōrōnyie radin n ma.
⁵ N naxa a mājōxun i bara n keri,
kōnō n a kolon n man fama nē i xa banxi sēniyēnxi tote.

⁶ N naxa madula ye xōora, baa naxa nō n na.
Baa jōoge naxa filin filin n kōnyi ma.
⁷ N goro nē baa botini ma han geyae fōlōde.

N nu na geeli aligiyama,
kōnō i tan Marigi Alatala, i naxa n namini na yili tilinxı kui n jōjē ra.

⁸ N nii to nu na bafe n fate i,
n naxa n mājōxun Alatala ma.
N ma maxandi naxa siga han a sa i li,
i xa hōrōmōbanxi sēniyēnxi.

⁹ Mixi naxee e nii taxu kuye sēnbetare ra,
nee e yētē raganma hinne fanyi nan na.
¹⁰ Kōnō n tan tantui bētē nan bama i bē sērēxē ra,
n na n ma kērē tongoxi rakamalima nē.
Kisi fatanxi Alatala nan na.»

¹¹ Na dangi xanbi, Alatala naxa yēxē yamari, a xa sa Annabi Yunusa bōxun xare ma.

3

Annabi Yunusa Alatala xui rabatufe

¹ Alatala naxa gbilen masenyi ti ra Yunusa bē, a naxē, ² «Keli, i siga yi taa xungbe naxan xili Nineve. I xa sa n ma xēera iba e bē, n i tixi naxan na.» ³ Annabi Yunusa naxa keli a siga Nineve, ało Alatala a masen a bē ki naxē. Taa nan nu Nineve ra naxan xungbo ki fanyi ra xi saxan jērē rabama dēnnaxē.

⁴ Annabi Yunusa to fērēn keren jērē raba taa kui, a naxa yi masenyi ti fōlo, «Xi tongo naani nan luxi, Nineve taa xa kana.» ⁵ Ninevekae naxa la Ala ra, e birin fā sunyi suxi, e sunnunyi dugi ragoro e ma tuubi fe ra, keli bannae ma han misikiinē. ⁶ Yi xibaarui to Nineve mange li, a fan naxa keli a xa kibanyi kui, a a xa mange donma rate a ma, a a sunnun dugi ragoro a ma, a fa sa dōxō tē xube xōora tuubi fe ra.

⁷ Na kui a naxa yi masenyi ti Nineve bē, «Mange nun a xa kuntigie xili ra, sunyi bara maxandi mixie nun xurusee birin ma. ⁸ Mixie nun xurusee birin xa sunnun dugi ragoro e ma, e xa Alatala xili sēnbē ra, birin xa gbilen a xa kira jaaxi nun e xa kobijna fōxō ra. ⁹ Nde a kolon xa Ala mu a xa nate tongoxi masarama, a won natanga a xa xōnē għe ma, a fa won nakisi faxē ma?»

¹⁰ Ala to a to Ninevekae bara tuubi, e bara e kobe so e xa kira jaaxi ra, a naxa kinikini e ma, a mu għbaloe ragoro e ma sōnōn, ało a nu bara a jianige ki naxē.

4

Annabi Yunusa xōnċe

¹ Na fe mu nu rafanxi Annabi Yunusa ma fefe ma, a fa xōnō. ² A naxa a fala Alatala bē, «Alatala, n mu yi fe xa falama n to nu na n xōnyi tēmui naxē? N na n gi yi nan ma sigafe ra Tarasisi, barima n nu a kolon Ala nan i ra, naxan hinne nun kinikini masenma mixie bē, naxan mu xōnċoma mafureen, naxan xa xanuntey għo, naxan għiliena a xa nate tongoxi fōxō ra, a għbalou lu na a nu wama naxan nabafe. ³ Yakōsi Alatala, n nii tongo, barima n faxaxi nan fisra n baloxi bē. ⁴ Alatala naxa a maxorin, «A lanma i xa xōnċi yi fe ma yi ki nē?»

⁵ Annabi Yunusa naxa mini taa fari ma, a sa dōxō taa sogetede mabiri leele bun ma, a naxan yailan a yētē bē. A nu wama a tofe nē fe naxan fama rabade Nineve ra.

⁶ Alatala naxa wuri bili nde rabula a a ti Yunusa xun ma, alako a niini xa ti a xun, a naxa soge xa xōnċi kolon. Yunusa naxa jēlexin ki fanyi ra na wuri bili niini xa fe ra. ⁷ Kōnō na lōxox kuye iba, Ala naxa a niya kuli nde xa sa na wuri bili don, a xa xara. ⁸ Soge to mini, Ala naxa foye fure ramini kelife sogetede, a soge xōrōxċe ti Yunusa ma. Na naxa a niya Yunusa ya naxa ifoċċo, a fa wa faxafe. A naxa Ala maxandi, «N faxaxi fisra n baloxi bē to.»

⁹ Ala naxa Annabi Yunusa maxorin, «A lanma i xa xōnċi yi wuri bili xa fe ma yi ki?» Yunusa naxa a yaabi, «Iyo. N xōnċi han n jian wama nē n xa faxa!» ¹⁰ Alatala naxa a masen a bē, «I tan mēxenxi yi wuri bili nan ma, i mu naxan sixi, i mu naxan namċxi. A bulaxi kōe kerien nan na, na kuye iba, a man

naxa faxa.¹¹ A mu lanma xε n tan xa kinikini Ninewe ma, yi taa xungbe, mixi wulu kεmε mɔxɔjɛn nun a xanbi na dɛnnaxε, naxee mu fe fanyi nun fe jnaaxi tagi raba kolon, xurusee gbegbe fan na dɛnnaxε?»

Ala xa masenyi Annabi Mika bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Mika xa kitaabui nōndi hagigε masenma to mixie bε. Ala mu wama fe jaaxi xōn, a yunubi birin xōnma a bōjε birin na. Na kui ibunadama na keli Ala xa kira xōn ma, Ala xa tinxinyi a niyama nε a xa na mixie jaxankata e xa fe rabaxi ma. E na findi a xa jama ra, e na findi jama ra naxan mu a kolon, e birin halakima nε na yunubie xa fe ra.

Na fahaamufe mu xōcōxō adamadie bε, barima e fan na fe jaaxi nde to, e bōjε tema nε han. E na a to e xa mangε na setaree tōcōrōfe alako nde xa sa e yεtε xa naafuli xōn ma, e xōnoma nε. Na xōn maniya Ala xa xōnē tinxinxī ra. Fe naxan mu rafan Ala ma, fe fanyi mu a ra. A mixi tōcōrōma nε!

Kōnō Ala xa xōnē fatanxi a xa bōjε fanyi nan na. A to wa ibunadama xa fe xa sōonεya, a na Sentanε xa kasarε wali to, a xōnoma nε, a man gere ti na xili ma. Yunubi raba jaxankatafe kelixi na nan ma. Kōnō na bōjε fanyi man a niyama nε Alatala xa kate birin naba alako a xa ibunadama ragbilen a xa kira fanyi ma. A mu wama e jaxankatafe tun. A wama nε e xa gbilen a ma, e xa kisi sōtō kira fanyi xōn ma.

Annabi Mika nu Ala xa masenyi tife Isirayila nun e yaxuie bε, kōnō a tide gbo to mixie fan bε. Won fan xa fahaamui sōtō yi masenyi kui: a yunubi mu rafan Ala ma, a fama yunubitōe jaxankatade, a nun a wama mixi rakisife e xa yunubie ma alako e xa jεrε a waxōnfe fanyi kui. Ala xa won mali na kisi tinxinxī sōtōfe ra. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Mika bε

Ala xa xōnē Isirayila nun Yudaya bε

¹ Alatala xa masenyi nan ya a naxan ti Annabi Mika Moresetika bε Samari nun Darisalamu xa fe ra. A a ti a bε Yudaya mangε Yotami, Axasi, nun Xesekiya xa waxati nε.

² Dunijā si birin, wo xa wo tulī mati n na.
Ibunadama birin naxee na yi bēndē fuji fari,
wo xa n ma masenyi ramε,
won Marigi Alatala fama wo kalamude naxan na,
kelife a xa hōrōmōbanxi səniyεnxī kui.

³ Wo xa a mato, Alatala na fafe kelife a xa lingira,
a na gorofe geyae fari, a a jεrε.

⁴ Geyae na xunufe a sanyi bun ma,
alo kumi dole naxan sama tε fε ma,
alo ye naxan susufe kelife yire itexi.
Geyae na ibōofe, e findi gulunbae ra.

⁵ Na birin kelixi Yaxuba bōnsōe xa murutε nan ma,
a fatanxi Isirayila jama xa yunubie nan ma.

Nde Yaxuba bōnsōe ramurutaxi?
Samari xa mu a ra?
Nde kuye batude tixi yire itexi fari Yudaya?
Darisalamu xa mu a ra?

⁶ Na kui n fama Samari findide gεmε malanxie nan na,
n a findi wεni sansi side ra.

N a xa gεmε bilie rabira, n e radin gulunbae kui,
han a xa banxie bunyi lu kεnε ma.

⁷ N a xa kuyee butuxunma nε, n a xa batu see ganma nε tε ra,
n a xa ala masolixie xun nakanama nε.

Nee fōlōxi bafata nan na naxan nawalixi langoe sare ra,
nee man findima bafata nan na langoe sare firma naxan na.

⁸ N fama sunnunde na nan ma, n na n kui iwa.
N na n jεrεma nε n sanyi nun n fate mageli ra,
n na n gbelegbele xui itema nε alo wulai bare,
n na n kui iwa alo xundi.

⁹ Samari xa fure jaaxi mu nōma dandande,

a man bara din Yudaya bɔxi ra,
han a bara Darisalamu masotɔ n ma jnama sabatixi dɛnnaxɛ.

10 Wo naxa na fe rakolon Gatikae ra de wo wa xui ra.
N Nɔɔxɔxɔ xube cɔɔra sunnunyi kui Beti Leyafera.
11 Safirikae, wo xa dangi wo mageli ra yaagi kui.
Saanan jnama mu suusama minide.

Wo mu nɔma wo xaxili tide Beti Eseli ra, e fan na wafe.
12 Marotikae bara lu kɔntɔfili kui,
barima gbaloe bara gorø kelife e Marigi Alatala ma,

a Darisalamu naade li.

13 Lakisikae, wo xa soɔri ragisee yailan.
Wo bara a niya Siyonikae xa muruta Ala ma,
Isirayila bara bira wo xa yunubie fɔɔcɔ ra.
14 I tan nun Moreseti Gatikae fatanma na nan ma,
Akisibukae fama nɛ Isirayila mangɛ yanfade.
15 Maresakae, n gerefə għbte xεxma nɛ a xa wo gere.
Isirayila mangɛ jħalam sigama nɛ Adulama.
16 Wo wo xunyie bi alo yubɛ, sunnunyi xa fe ra,
barima wo xa di xanuxie fama xaninde konyiya kui jħamane ma.

2

Naxankate nun kisi
¹ Naxankate na mixie bɛ,
naxee e mařoħunma maifuya nun fe jaaxi rabafe ma e sa t̄emui,
kuye nɛf ība, e fa fe kobie raba,
barima na nɔe na e yi ra.
² E na mile xxe ma, e nee ba e kanyie yi ra.
E na mile banxie ma, e nee tongo e sənbɛ ra.
E fu mixi ma, e a xa banxi muja.
E fu mixi ma, e a kɛ rasuxu a yi.
³ Na xa fe ra, Marigi Alatala naxɛ,
«N jaxankate dɔɔxoma nɛ na mixi mɔɔli ma,
wo mu nɔma wo ratangade naxan ma.
N fama wo xun gorode na jaxankate t̄emui.
⁴ E wo xa fe ifalama taali daaxi nɛ na lɔxɔe,
e wo masigi a mayele ki ma,
e nu fa a fala,
«Muxu xa fe bara kana feo.
Muxu xa bɔxie bara ba muxu yi ra.
A bara e ba muxu yi, a e so muxu yaxuie yi ra.»»

⁵ Na nan a ra, wo mu mixi yo sɔtɔma Alatala xa jnama ya ma,
naxan nɔma bɔxi itaxunde wo bɛ Ala xa tɔnxumae saabui ra.

⁶ E xa namijonmɛ a falama,
«Ba yi masenyi mɔɔli tife,
namijonmɛ mu lanma a xa na fala.
Won mu fama lude yaagi yo kui.
⁷ Yaxuba bɔnsɔe, a lanma a xa fala,
Alatala xɔnɔma a bɔjɛ ma?
A darixi na wali mɔɔli raba ra?»

Alatala naxa e yaabi,
«N ma masenye mu fanxi xej tinxintɔe bɛ?
⁸ Yi waxati n ma jnama bara lu alo n yaxui.
Wo donma fanyi bama dangi mixie ma,
naxee fafe bɔjɛsa kui kelife gere sode.
⁹ Wo n ma jnama xa ginɛe kerima e xa banxi fanyie kui,
wo e xa die xa xunnakeli bama e yi ra n naxan fi e ma.

¹⁰ Wo keli, wo siga,
n bara yi bɔxi ba wo yi ra sabatide ra,
barima a mu səniyɛn, a bara kana kerenyi ra.
¹¹ Xa wule falɛ nun mixi madaxui fa a fala wo bɛ,
<Wo fama beere nun wɛni sɔtɔde>,
na mixi mɔɔli nan nafan wo ma namijɔnmɛ ra.»

¹² «Yaxuba bɔnsɔɛ, n wo birin malanma nɛ.
Isirayila mixi bɔnsɔɛ, n wo xun lanmma nɛ.
N wo malanma nɛ, alɔ yɛxɛɛe naxee malanma gɔrɛ kui,
alɔ xurusee naxee na fiili ma e dɛ madonde.
Nama gbegbe sabatima nɛ naa.
¹³ E xa mangɛ fama nɛ taa tɛtɛ ibɔode,
a fa ti jnama ya ra,
a e birin naminima nɛ naa.
Alatala nan findi e xunyi ra.»

3

Isirayila yareratie xa yunubie

¹ N naخɛ, «Yaxuba bɔnsɔɛ mangɛ,
Isirayila yareratie, wo xa wo tuli mati.
Wo tan xa mu daxa wo xa səriyɛ kolon?
² Kono wo fe fanyie xɔnma, fe jnamaie nan nafan wo ma.
Wo mixie tɔɔroma han,
a luxi nɛ alɔ wo e xa kiri nun sube bama e fatee ma,
³ wo na ibolon a xuntunyie ra,
wo a jin tunde kui, wo fa a don.»

⁴ Na mixi mɔɔli fama nɛ Alatala xilide,
kɔnɔ a mu e yaabima.
Na lɔxɛ a a kobe soma nɛ e ra,
barima e jɛrɛ ki mu fan.
⁵ Alatala xa masenyi nan ya,
«Wo tan namijɔnmɛ naxee n ma jnama ratantanma,
naxee bɔjɛsɛ masenma mixie bɛ naxee wo kima,
kono wo mixie tan gere naxee wo kuma.
⁶ Na xa fe ra, kɔɛ soma nɛ wo xun,
wo mu toe tima, wo mu laamatunyie sɔtɔma, wo luma dimi nan kui tun.
Soge dulama nɛ na namijɔnmɛe xun,
yanyi fan ifɔɔfɛ e bɛ.
⁷ Se matoe yaagima nɛ, naxee yare toma, e xun sinma nɛ,
e e yatagi nɔxun,
barima n tan Ala mu e yaabima.»

⁸ Kono Ala Xaxili Səniyɛnxi bara sənbɛ fi n ma,
tinxinyi nun limaniya bara lu n yi ra,
alako n xa Yaxuba bɔnsɔɛe rakolon e xa murutɛ ra,
n xa Isirayila xa yunubie masen a bɛ.
⁹ Wo tan Yaxuba bɔnsɔɛe yareratie,
wo tan Isirayila jnama xa mangɛ,
wo xa wo tuli mati n na.
Wo na tinxinyi xɔnfe,
wo a mafindi.

¹⁰ Wo na mixie nii bafe Siyon tife ra,
wo na Darisalamu tife tinxitareya kui.
¹¹ E xa mangɛ kiiti sama kɔbiri sɔtɔfe nan ma.
E xa sərɛxɛdubɛe xaranyi tima naafuli xa fe nan na.
E xa namijɔnmɛe masenyie tima e xa geeni nan ma.
Kɔnɔ e birin e ya tima Alatala ra,
e nu a fala mixie bɛ,

«Alatala mu na xε won ya ma?
Naxankatε yo mu won lima.»

¹² Wo xa fe nan yati a niyama Siyoní fama buxade alo xε,
Darisalamu findima nε gεmε malanxie ra,
fötönyi fa bula höröməbanxi rabilinyi ma.

4

Alatala xa xurnakeli

¹ Tεmuí fama a lide,
Alatala xa banxi tixi geya naxan fari,
na fama nε tide geya birin xun ma.
A itema nε tentenyi birin bε,
jamae luma nε siga ra mənni.

² Si gbegbe e xun tima nε naa ra, e a fala,
«Won xa siga Alatala xa geya fari,
Yaxuba Marigi Ala xa banxi.
A won xaranma nε a xa səriyε ra,
alako won xa won jərε a xa kira xən ma.»

Səriyε fatanma Siyoní nan na,
Alatala xa masenyi kelima Darisalamu nan kui.
³ A findima nε kiitisa ra si gbegbe tagi,
a fa si sənbəmae xa gere rajənde dunjña birin kui.
E e xa santidəgəmae xabuma sari xa kerie nan na,
e e xa wɔrɔtε yailan tanbε ra.
Si yo mu a xa santidəgema itema si gbetε xili ma sənən.
Na waxati, mixie mu gere məcli yo matinkanma.
⁴ E tima e xa wəni sansi nan səeti ma,
e cəp e xa xərə bili niini bun ma.
Mixi yo mu fama e bəjərə raminide,
barima Alatala Sənbəma bara wəyən.
⁵ Si birin nəma jərəde e xa alae waxən ki nε,
kənə won tan won jərəma Alatala nan waxən ki abadan.

⁶ Alatala naxa a masen,
«Ləxən nde fama, n lanyurutəee malanma nε.
N mixie xunlanma nε, n naxee rayensenxi təcərə kui.
⁷ N lanyurutəee findima nε mixi kisixi dənxəe ra,
n mixi rayensenxi findima nε si sənbəma ra.
Alatala nan tima e xun ma Siyoní geya fari abadan.
⁸ I tan Siyoní, naxan a cəklə sama jəma xən ma,
naxan findixi taa makanta xi ra,
nəs fisamante gbilenma i tan nan ma,
mangəya fa lu Darisalamu yi ra.»

⁹ Wo fa gbelegbelema munfe ra?
Mangε mu na wo xənyi sənən?
Wo rasima bara faxa?
Na bara a niya wo xa təcərə alo gine naxan na ditinyi ra?
¹⁰ Siyonikae, wo furie xa wo matolin alo furi gine,
barima e wo raminima nε taa kui, wo fa xi burunyi.
E wo xanıma Babilən konyiya kui,
kənə mənni wo fama nε fulunde.
Alatala wo bama nε wo yaxuie bələxε i.

¹¹ Kənə yakəsi si gbegbe tixi wo xili ma,
a falafe ra, «Siyoni xa yaagi won ya xəril!»
¹² Nee mu Alatala xa maňəxunyi kolonxi, e mu a xa wali fahaamuxi.
Alatala bara e malan lonyi ma maale bənbəma dənnaxε.

¹³ Siyonikae, wo keli wo xa e bɔnbo.
 N wo sɛnbɛ gboma nɛ alɔ tuura,
 naxan ferie yailanxi wure ra, naxan tore findixi wure gbeeli ra.
 Na kui wo ñamanɛ wuyaxi butuxunma nɛ,
 wo e xa naafuli findima n tan Dunijna Marigi Alatala nan gbe ra.

¹⁴ Yakɔsi wo xa wo fatee mabɔɔ sunnumyi ma,
 barima e na won ma taa suxufe,
 e na Isirayila ñama xa mange bɔnbofe a yatagi ma wuri ra.

5

Isirayila Nakisima

¹ «I tan, Bɛtɛlɛɛmu Efarata, naxan xurun Yuda xabilɛ ya ma,
 mixi nde minima nɛ i ya ma naxan Isirayila yamarima n bɛ.
 A xa fe fɔloxi tɛmui dangixi nɛ naxan makuya pon.»

² Na na a toma, Alatala Isirayila raboloma,
 han furi gine fa a xa di baride.

Na tɛmui, na di ngaxakerenyie dɔnxɔee fama nɛ gbilende Isirayila.

³ A kelima nɛ, a ti a xa xurusee ya ra,
 a e de madon a Marigi Alatala Xili Xungbe Kanyi sɛnbɛ ra.
 E sabatima nɛ a fanyi ra,
 barima a xa xunnakeli dunijna birin lima nɛ.

⁴ A tan nan findima won ma bɔñesa ra.
 Asiriyakae na fa won ma bɔxi ma,
 e so won ma yire makantaxie kui,
 won kantama solofera nun mangé solomasaxan nan kelima e xili ma.

⁵ E Asiriya bɔxi yamarima nɛ santidɛgɛma ra,
 e doxɔ Nimirodì xa bɔxi xun ma tanbɛ ra.
 Won ma mangé won bama nɛ Asiriyakae yi ra,
 e na tungan won ma naaninyi xun ma, e so won ma bɔxi kui.

⁶ Yaxuba bɔnsɔe dɔnxɔee luma nɛ dunijna sie ya ma,
 alɔ xini naxan kelima Alatala ma,
 alɔ tunɛ ye naxan dɔxɔma burexɛ ra.
 E mu e xaxili tima ibunadama ra,
 e mu e yetɛ taxuma mixi yo ra.

⁷ Yaxuba bɔnsɔe dɔnxɔee luma nɛ dunijna si gbegbe ya ma,
 alɔ yetɛ naxan tima wulai subee tagi,
 alɔ yetɛ yɔrɛ naxan ñɛremma xurusee ya ma,
 a fa dutun ndee ma, a e ibɔɔ, mixi yo mu nɔma e bade a yi ra.

⁸ I xun nakelima nɛ i yaxuie ya i, e birin sɔntɔ.

⁹ Alatala naxa a masen,
 «Lɔxɔ nde fama a lide,
 n wo xa soee nun wo xa sɔori ragisee xa fe kanama nɛ.

¹⁰ N wo xa bɔxi xa taae kanama nɛ,
 n wo xa yire makantaxie rabira.

¹¹ N wo xa duureya kanama nɛ,
 n wo xa se matoe rayensen yɛ.

¹² N wo xa kuyee nun wo xa gɛmɛ masolixi birin kanama nɛ.
 Na tɛmui, wo mu suyidima se yailanxie bɛ sɔnɔn.

¹³ N wo xa Aseri wuri masolixie talama nɛ wo tagi,
 n wo xa taae kanama nɛ,

¹⁴ n n gbeñɛmɔnɔma xɔnɛ nan kui, sie ma
 naxee mu tin n xui suxude.»

6

Alatala xa kalamui

¹ Wo wo tuli mati Alatala xa masenyi ra:
 «Keli, wo xa wo xa kalamui ti geyae ya xɔri,
 dunijna birin xa i xui mɛ.
² Geya naxee na dunijna ma kabi a fole,
 wo xa n tan Alatala xa kalamui mɛ,
 n naxan tima n ma jnama Isirayila xili ma.»

³ «N ma jnama, n munse rabaxi wo ra?
 N kote mundun dɔxɔxi wo xun ma?
 Wo xa n yaabi.
⁴ N wo raminixi nɛ Misira bɔxi ra,
 n wo xun sara konyiya kui.
 N naxa Munsa, Haruna, nun Mariyama xɛɛ wo raminide.
⁵ N ma jnama, wo xa wo ratu a ma,
 Mowaba mangɛ Balaki nu wama naxan nabafe wo ra,
 a nun Beyori xa di Balami xa yaabi.
 Wo xa wo ratu wo xa biyaasi ma kelife Sitimi han Giligali,
 Alatala xa fe tinxinchie a naxee rabaxi wo bɛ.»

⁶ N fama munse ra Alatala bɛ n xa Mangɛ Ala batu?
 A lanma n xa fa sɛrɛxɛ nan na a bɛ,
 sɛrɛxɛ gan daaxi alo niinge naxee bara jɛ keren sɔtɔ?
⁷ Alatala wama yɛxɛɛ kontonyi gali nan xɔn ma,
 xa na mu a ra, ture gbegbe naxan mu jɔnma?
 A lanma n xa n ma di singe ba sɛrɛxɛ ra n ma yunubi sare ra?
 N di naxan sɔtɔ, na nɔma findide na xafari se ra?
⁸ Ala bara adamadi rakolon fe ra naxan fan,
 a wama i xa naxan naba?
 A wama nɛ i xa tinxin, dugutɛgɛya xa rafan i ma,
 i man xa bira Alatala fɔxɔ ra yɛtɛ magore kui.

⁹ Alatala na taakae xilife.
 Xaxilima fama na tote, a fa gaaxu Ala ya ra.
 «Wo wo tuli mati a xa kiiti ra,
 wo naxa wo kobe so na kiitisa ra.
¹⁰ Naafuli na wo xɔnyi wo naxan sɔtɔ tinxitareya kui?
 Maniya se kamalitaree na wo xɔnyi n naxee xɔnxi?
¹¹ N nɔma dijɛde maniya se tinxitaree kanyi ma?
¹² Taa bannae findixi fe kobi rabae nan na,
 taakae wule tun falama, e mixie madaxu.»

¹³ «Na kui n bara wo tɔɔrɔ fɔlɔ,
 n xa wo halaki wo xa yunubie xa fe ra.
¹⁴ Wo wo dɛgema nɛ, kɔnɔ wo mu fama lugade,
 wo donse ragatama nɛ, kɔnɔ a mu luma naa.
 Na bama nɛ wo yi ra santidɛgɛma ra.
¹⁵ Wo xɛ sama nɛ, kɔnɔ wo mu a xabama,
 wo oliwi bogi bunduma nɛ, kɔnɔ wo mu a ture donma,
 wo weni bogi dunduma nɛ, kɔnɔ wo mu a minma.
¹⁶ Wo bira nɛ Omiri xa yaamarie fɔxɔ ra,
 wo Akabu xa naamunye findi wo gbe ra.
 N wo sɔntɔma na nan ma,
 n wo xa jnama findima nɛ mayele se ra dunijna ya xɔri,
 n wo luma nɛ yaagi kui sie tagi.»

a mu xɔrɛ fanyi lima wuri kɔn na alo a wama a xɔn ma ki naxɛ.

² Ala xanuntenyie bara jɔn bɔxi ma,
tinxitɔɛ kerɛn mu luma naa.

E birin na e boore tɔɔrofe a jaaxi ra,
kankan gantanyi tema a ngaxakerenyi bɛ.

³ E birin fata fe jaaxi rabade.

Mangɛe, nee wama bujia tinxitare xɔn ma.

Kiitisae, nee kiiti sama kɔbiriri nan tun ma fe ra.

Kuntigie, nee fan e xa wasabaliya masenma.

E birin na fe kerɛn nɛ.

⁴ Naxan na fisamante ra wo ya ma,
na tan luma nɛ alo tunbe xɔnɛ.

Ala xa kiiti lɔxɔɛ bara a li,
alo jɔma makantɛ a fala ki naxɛ.

Jɔma bɔnɛ mini tɛmui bara fa.

⁵ Wo naxa la wo dɛ fan boore ra,
wo naxa la wo xanuntenyie ra,

hali wo xa gine naxan a sama wo fɛ ma,
wo naxa wo xa gundo birin masen a bɛ.

⁶ Na waxati di xɛmɛ a baba maberema nɛ,
di ginɛ ti a nga kanke i,

mamadi nun a xa mɔri nga kɔnjɛma nɛ.

Kankan yaxui findima a bari boore yati nan na.

⁷ Kɔnɔ n tan, n ya tima Alatala nan na,

n na n xaxili tima n nakisima Ala nan na,
barima n Marigi n xui suxuma nɛ.

⁸ I tan Isirayila yaxui,

i naxa pɛlexin n ma tɔɔrɛ ra.

Hali n bira nɛ, n man kelima nɛ.

Hali n lu nɛ dimi xɔɔra, Alatala nan na n ma yanbɛ ra.

⁹ N to yunubi raba Alatala ra,

n fama nɛ a xa xɔnɛ sɔtɔde han a kamali,
a fa n xun mafalade, a a xa tinxinyi masen n bɛ.

¹⁰ N yaxuie na na to, e yaagima nɛ.

Singe e nu a falama, «I Marigi Alatala na minden?»

Kɔnɔ na tɛmui n tan nan e xa bire toma,

e maboron sanyi ra alo boora naxan na kira ra.

¹¹ I tan Isirayila, wo xa tɛtɛ rakeli lɔxɔɛ fama nɛ,

wo xa naaninyie igboma nɛ.

¹² Na lɔxɔɛ mixie fama nɛ wo yire,

kelife Asiriya nun Misira taae kui,

kelife Misira bɔxi han Efirati xure,

kelife baa nde ma a sa dɔxɔ baa gbɛtɛ ra,

kelife geya nde ma a sa dɔxɔ geya gbɛtɛ ra.

¹³ Dunijna bɔxi fama nɛ kanade mixie xa wali jaaxie xa fe ra.

¹⁴ Mɛeni i xa jɔma ma,

barima e findixi i kɛ nan na,

naxee sabatixi e kerenyi ma fɔtɔnyi kui fiili fanyi sɛeti ma.

E xa e dɛ madon a fanyi ra,

alo e nu a rabaxi Basan nun Galadi bɔxi ma tɛmui dangixi ki naxɛ.

¹⁵ N kaabanakoe masenma nɛ e bɛ,

alo e mini Misira bɔxi ra lɔxɔɛ naxɛ.

¹⁶ Sie na wo sɛnbɛ to, e yaagima nɛ e xa sɛnbɛtareya kui.

¹⁷ E xube donma nɛ alo bɔximase,

e luma gaaxui nan kui won Marigi Alatala ya ra, e fa sɛrɛn.

¹⁸ Ala mundun na naxan maniya i ra,

naxan yunubi xafarima,
naxan dījεma a xa ke tongomae dōnxɔε ma?
I mu xɔnε ragatama abadan,
barima dugutεgεya masenfe muxu bε a rafan i ma.
¹⁹ I man kinikiniima nε muxu ma,
i fama nε muxu xa yunubie lude naa,
i fa e woli baa bɔtini ma.
²⁰ I i xui rakamalima ne Yaxuba bɔnsɔε bε,
i hinnεma ne Iburahima bɔnsɔε ra,
alo i i kali a ra muxu benbae bε ki naxε tεmui dangixi.

Ala xa masenyi Annabi Naxumu bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Asiriya xa mangεya nu bara sεnbε soto jε kεmε solomasaxan beenu Annabi Isa xa bari Isirayila boxi ma tεmui naxε. Na waxati jaamane birin nu na a xa yaamari xɔrɔxɔε bun ma. Ninewe nu findixi a xa mangataa nan na. Asiriyakae mu nu birama Alatala xa sεriye fɔxɔ ra fefe ma.

Na kui Annabi Naxumu Isirayilaka naxa yi masenyi ti e xa fe ra. Masenyi na a ra naxan xɔrɔxɔ, barima e xa fe mu nu rafanxi Ala ma. Annabi Naxumu to gε Ala xa sεnbε magaaxuxi masende Asiriyakae bε, a naxa a fala e bε e fama gbaloe jaaxi sɔtode e xa yunubie xa fe ra. Na kiiti nu fatanxi Ala nan na. Ala naxa Babilonkae xεs Ninewe kanade jε kεmε senni beenu Annabi Isa xa waxati.

Na masenyi nu xɔrɔxɔ Asiriyakae bε, kɔnɔ a nu findixi fe fanyi nan na Isirayilaka bε, naxee nu tɔɔcɔma e yaxuie xa yaamari bun ma. Annabi Naxumu naxa a masen e bε a yunubitɔεe fama e xa kobiŋa sare sɔtode Alatala yi ra. Ala xa kiiti xɔrɔxɔ Asiriyakae bε, a nu limaniya fima Isirayilakae ma.

Hali to, Ala xa jaama nɔma sεewade na xa fe ra. E xa a kolon Alatala fama mixi jaaxie makiitide, a fa e sare ragbilen e ma. Won birin a kolon tinxinyi fan, kɔnɔ a nɔma lude won bε alɔ tinxitareya na sɔɔneyafe yi dunijna kui, barima fe jaaxi gbo, tinxitɔεe fan na tɔɔrɔfe. Yi kitaabui a masenma won bε tinxitare mu geenima, Alatala xa tinxinyi nan mixi geenima dunijna bende fupi fari nun aligiyama. Ala xa mixi birin makiiti a xa sεriyε ra. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Naxumu bε

Ala xa xɔnε Ninewe xili ma

¹ Masenyi xɔrɔxɔε nan ya Ninewe xa fe ra, Ala naxan masen Annabi Naxumu Elekosika bε. Alatala magaaxu, a gbejɔxɔfe mu kanama.

² Alatala a gbejɔxɔcmα nε,
a xa xɔnε sεnbε gbo a yaxuie mabiri,
a mu dijɛma e ma mafuren mafuren.

³ Kɔnɔ Alatala mu xɔnɔma mafuren mafuren,
a sεnbε gbo han.

Alatala mixi jaaxi sare ragbilenma ne fe jaaxi rabae ma.
A xa jεrε luma ne alɔ turunnaadε naxan xube ratema,
a tixi nuxuie fari.

⁴ A na xaaṛε baa ma, a xɔrima nε,
a xure birin naxara,
a Basan nun Karemelle findi gbengberenyi ra,
a Liban sansie lisima nε.

⁵ A geyae rasɛrɛnma nε, e xunu alɔ kumi ture.
Boxi sεrɛnma nε a ya i, dunijna mixie bɔjε minima nε.

⁶ Nde nɔma tide a xa xɔnε ya ra?
Nde nɔma tide a xa bɔjεte ya i?

A xa xɔnε luma ne alɔ te, naxan gεmε bulama.

⁷ Alatala fan, a kantari fima ne tɔɔrɔmixinε ma,
a mεnima nε mixie ma naxee e yεtε taxuma a ra.

⁸ Kɔnɔ a Ninewe xun nakanama nε,
a a yaxuie kerima dimi nan kui.

⁹ Ninewe, wo fεɛrε mundun fenfe Alatala xili ma?
A tan nan sɔntɔε tima kerenyi ra.

¹⁰ E fama ne lude alɔ e kankanxi tunbe kunsie nan na,
alɔ e siisixi beere nan na,
alɔ sɛxε xaraxi naxan ganxi feo.

¹¹ Ninewe ka nde bara fe jaaxi raba Alatala ra,
a mixie rasixi fe kobi nan ma.

¹² Ala xa masenyi nan ya e xa fe ra:
«Hali wo yaxuie wuya, e xun fama ne rakanade, e jɔn.

N bara wo tan Yudayakae tooro,
konon n mu na rabama konon.

¹³ Yakosi n wo bama ne wo yaxuie xa noe bun ma,
n luutie bolon wo xirixi naxee ra.»

¹⁴ Alatala xa masenyi nan ya wo tan Ninewekae xa fe ra:

«Wo boonsae fama ne jonde.
N wo xa kuye masolixie nun wo xa kuye naxee yailanxi wure ra,
naxee na wo xa alae xa banxie kui, n nee birin kanama ne.
N wo sonoma ne, barima wo jaaxu..»

2

Ninewe xa jaxankat
¹ Xesse ra na fafe geyae fari,
a fafe xibaarui fanyi ra wo be,
a bojesa masenyi nan tima wo be.
Yudayakae, wo xa wo xa salie raba,
wo xa wo xa laayidie rakamali Ala be,
barima mixi jaaxie mu fama wo sonode sonon.

² Ninewekae, wo yaxuie na fafe wo xili ma.

Wo wo xa tetet makanta,
wo meeni wo xa kira ma,
wo wo tagi ixiri,
wo xa limaniya, wo xa senbe seto,
³ barima Alatala fama ne Yaxuba xun nakelide,
a fama ne Isirayila itede,
hali kasare to ti e xa boxi ma, e xa sansie naxa tuxunsan.

⁴ Wo yaxuie xa soori na wure lefae gbeelixi xaninfe,
donma gbeeli ragoroxi e ma.

E xa soori ragissee yanbama a fanyi ra,
e xa tanbee xaaqexi gere xili ma.

⁵ Na gisee e gima kirae ra,
e gbataxi sofe ra gere kui.
E luxi alo seyamakonyi naxan dangima koore ra.

⁶ Soori sugandixie xessema naa,
e xulun sigafe ra taa tetet yire, e sa gere so.

⁷ E mangae xa banxi naade rabi, e birin so na kui.
⁸ Yaamari fixi taakae xa xanin konyiya kui.

A xa ginnee sigama ne wa ra sunnunyi kui.
⁹ Ninewe bara lu alo ye ragatade ibocoxi,
a ye fa mini boxi ma.

Nde a falama, «Wo ba na rabafe, wo keli naa.»

Kono mixi yo mu gibilemma na foxo ra.

¹⁰ Booree a falama, «Wo gbeti nun xessema tongo.

Naafuli gbegbe na e yi ra.»

¹¹ Kasare, tuxunsanyi, nun gbaloe!

Limaniya bara ba e yi ra,
e sanyie mu xanfe e bun ma,
e bojex na tocorofe,
e lahalae bara masara.

¹² Taa senbema naxan nu luxi alo yete lude,
yetete yoree nun e nga nu malabuxi xaxilisa kui deennaxe,
na taa munse setoxi yi ki?

¹³ Na yete senbema nu sube faxama a xa ginne nun a xa die be,
a nu a xonyi rafema sube ibocoxi ra.

¹⁴ Mange Alatala xa masenyi nan ya:
 «N kelima nε wo xili ma,
 n wo xa sɔɔri ragisee ganma nε,
 n wo xa yetε yorε faxama nε santidegεma ra,
 n sube birin bama nε wo yi ra dunjia.
 Wo xa xεεrae xui mu mεma sɔɔnɔn.»

3

Ninewe xa Jɔɔnyi

¹ Naxankate na yi taa faxeti bε,
 naxan nafexi yanfanteya, se muŋjacie, nun tɔɔromixie ra.

² Luxusinyi xui minima naa,
 sɔɔri ragise sanyie xui minima,
 soee e gima, sɔɔri ragise e imaxama.

³ Soe ragie geresoma,
 santidegεma lintanma ałc tε luutie,
 tanbε wolima ałc seyamakɔɔnyie,
 mixi faxaxie ralantanxi yire birin ma,
 fure saxie mu Jɔɔnma,
 mixie e sanyi radinma furee ra.

⁴ Na birin fatanxi a xa sεniyεntareja nan ma.
 A sie mabεndunma a xa langoeja ra,
 a jamanε madaxuma a duureya ra.

⁵ Mange Alatala xa masenyi nan ya:

«N kelima nε wo xili ma,
 n wo rayaagima nε si birin ya xɔri,
 n wo mageli ti jamanε birin ya i.

⁶ N wo makotoma nε noxɔε ra, n wo rayaagi.
⁷ Na kui, mixi yo na wo to, a gima nε wo ma,
 a fa a fala, «Ninewe bara kana.

Nde kinikinima a ma?
 Nde a madunduma?»

⁸ Ninewe, wo fisa Tebese bε,
 taa naxan dɔɔxɔxi Nili xure salonyie tagi,
 ye gbo dεnnaxe?

Baa nu findixi a xa tεtε makantaxi nan na.

⁹ Kusi nun Misira nu sεnbε fima nε a ma,
 Puti nun Libiya nu a malima.

¹⁰ Kɔɔnɔ Tebese fan bara xanin konyiya kui jamanε ma,
 a xa die bara faxa kira xunye ra,

a xa kuntigie bara mayegeti sigafe ra konyiya kui.

¹¹ Wo tan dagalanma nε ałc siisilae,
 wo noxunma nε wo yaxuie ya ra.

¹² Wo xa banxi makantaxie luxi nε ałc xɔrε bilie,
 foye naxee bogi rayolonma mixie xa debe kui naxee wama e donfe.

¹³ Gine doro nan fa luxi wo xa bɔɔxi ma,
 sɔɔrie mu na sɔɔnɔn naxee wo makantama,
 wo xa naadεe rabixi wo yaxuie ya ra, tε bara na balansee gan.

¹⁴ Wo ye ba, barima gere na fafe,
 wo nde sa wo xa tεtε fari.

Wo boora rafala, wo biriki bɔnbo.

¹⁵ Menni, tε fama nε wo xa taa gande ałc tugumie,
 santidegεma fama nε wo sɔɔntɔde.

Wo wo malan ałc tugumie,
 wo wo malan ałc katoe.

¹⁶ Wo bara yulεe rawuya wo xɔnyi dangife tunbuie ra koore ma.

Wo bara lu alo tugumie naxee tugarma, e siga.

¹⁷ Wo xa sɔɔrie luxi nɛ alo tugumi naxee na tɛte fari gɛɛsɛgɛ,
kɔɔcɔ soge na te, e tugar,
e siga yire mixi mu dɛnnaxɛ kolon.

¹⁸ Asiriya mangɛ, i xa yareratie na xife,

i xa kuntigie saxi,

i xa ɲama bara yensen yɛ geyae fari,
mixi yo mu nɔɔma e xunlande.

¹⁹ I xa gbaloe gbo, i xa fi mu yalanma.

Mixi naxee birin i xa tɔɔrɛ xa fe mɛma,
e e bɛlɛxɛ bɔɔnbɔma nɛ ɲɛlɛxinyi ma,
barima mixi yo mu na wo mu kobijna rabaxi naxan na.

Ala xa masenyi Annabi Habakuku bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Habakuku xa kitaabui fōlōma maxorinyi nan ma a naxan ti Alatala ma: «Munfera i xa jama na tōore kui?» Alatala naxa a yaabi a xōrōxōe ra, a falafe ra e xa tōore fama nε a xun masade. Ala nu bara nate tongo a xa kaafiri rawali na jaxankatē dōxofe ra a xa jama ma.

Kōnō na kelixi munse ma? Annabi Habakuku xa kitaabui na tagi rabama a fanyi ra. Ala naxa a masen namijōnmē saabui ra, na tōore birin fatanxi Isirayilakae xa wali jaaxi nan na, alō muje tife, yεne rabafe, siisife, nun kuye batufe. E to nu na mōoli rabama, na bara a niya Alatala xa nate xōrōxōe tongo e xili ma.

Alatala xa yaragaaxui naxa lu Annabi Habakuku bōjε ma. A naxa a maxandi a xa dijε a xa jama xa yunubie ma. Alatala sεnbε gbo, a magaaxu, kōnō a xa xanunteya gbo na birin bε. Na nan a ra, Annabi Habakuku naxa a xaxili ti Ala ra. A naxa nate tongo a xa lu Ala sagoe hali na findi jaxankatē xōrōxōe ra a bε.

Ala xa won mali alako na xaxili xa lu won birin yi ra. Amina.

Ala xa masenyi Annabi Habakuku bε

Annabi Habakuku xa yaxaseri masa singe

¹ Annabi Habakuku xa masenyi nan ya, Alatala naxan masen a bε:

² «Alatala, n xa i maxandi han tεmui mundun?

Munfe ra i mu n ma dube suxuki?

N bara n mawa i bε gere xa fe ra,

kōnō han ya i mu nu muxu ratanga.

³ Munfe ra i tinxi n ya xa kobijnja to?

I tinxi yi tōore mōoli ra munfe ra?

Gbaloe nun gere na n ya ra tεmui birin.

Lantareya nun kalamui bara gbo yε.

⁴ Mixie bara gbilen i xa sεriyε fōxō ra.

E bara i xa yaamari lu na.

Tinxintare fuma tinxitōe ma. Sεriyε mu na sōcon.

Alatala xa yaabi singe

⁵ «Wo wo ya ti jamanεe ra, wo e mato.

Wo kaabama nε, wo dε ixara,

barima fe nde na rabafe wo xa waxati kui

wo mu lama naxan na,

hali na sa fala wo bε.

⁶ N na Kalidikae xun nakelife.

Si kinikinitare nan e ra.

E jamanε gbe tēe isama

alako e xa bōxie rasuxu, e gbe mu naxan na.

⁷ E magaaxu, e mu fan.

E yaamari tima yεtε igbojna nan na.

⁸ E xa soee xulun baratē bε.

E xaajε wulai baree bε naxee minima kōe ra.

E xa soee fama sεnbε ra kelife yire makuye.

E mafura alō sεgε, naxan goroma tōxōe yōre fōxō ra.

⁹ Yi jama fama kanari nan xili ma,

e yae banbanxi e sigade ra.

E mixi suxuxie malanma alō mεyεnyi.

¹⁰ E yoma mangεe ma, e kuntigie mayelema.

E mu gaaxuma yire makantaxi ya ra.

E bēndε matema tētε ra, alako e xa so naa kui.

¹¹ E dangima alō foye belebele.

E gbataxi fe jaaxi rabade.

E bara e sεnbε findi e xa ala ra.»

Annabi Habakuku xa yaxaseri masa firin nde
¹² N Marigi Séniyéntœ, n Marigi Alatala,

i na na kabi fe fôlo fole.

E mu fama muxu faxade.

Alatala, i fama e tan nan makiitide.

N Kanta Géme na i tan nan na,

i e ñaxankatama nε.

¹³ I yae séniyen, i mu wama kobiña tofe,

i fe ñaaxi xɔnxi.

Awa, munfe ra i mu yanfantee halakima?

Munfe ra i mu sese niyama tinxintaree ra
 e tinxintœe tɔɔrɔma témui naxε?

¹⁴ I bara adamatidie lu alɔ yεxε naxee na baa ma,
 alɔ subee mange mu na naxee bε.

¹⁵ Muxu yaxuie muxu suxuma kɔnyi ra,

e muxu suxuma yεlε ra.

E na gε muxu malande bεki kui, e pεlexin.

¹⁶ Na témui e sεrεxε mɔɔli birin bama a xa yεlε bε,
 barima na nan bara a niya e xa fεεrε gbegbe sɔtɔ.

E donse fanyi donma a tan nan saabui ra.

¹⁷ A lanma e xa yεlε xa nu siga yεxεe suxu ra,

e xa nu bɔnsɔe rahalaki kinikinitareja kui?

2

Alatala xa yaabi firin nde

¹ «N fa tima tεtε nan fari. N xa mame ti.

N xa a kolon a naxan masenma n bε,
 a n ma yaxaseri masa yaabima ki naxε.»

² Alatala naxa n yaabi yi masenyi ra:

«I xa n ma masenyi sεbε,
 i xa a sεbε a fanyi ra walaxε ma,
 alako naxee a xaranma,
 e xa nɔ̄ birade a fɔxɔ ra sεnbε ra.

³ Yi masenyi kamali waxati fafe,

a mu kanama, wule mu a ra.

Xa i a to a taaxirima kamalide,
 i xa mame ti.
 A kamalife mu buma.»

⁴ «Yεtε igboe mato. A waxɔnfe mu tinxin,
 kɔnɔ tinxintœ tan kisima a xa danxaniya nan saabui ra.

⁵ Beere mixi mayanfama.

Yεtε igboe mu raxaraxi.

A mu wasama, alɔ aligiyama mu wasama ki naxε.

A ñiamane birin findima a gbe nan na,

a si birin sa a xa nɔ̄ bun ma.

⁶ Na sie mu yoma a ma xε?

E mu a mayelema xε, e a findi dεi sigi ra?»

Dankari singe

«E fama nε a falade,

ñaxankatε na mixi bε

naxan se malanma a gbe mu naxan na.

A xa doni xun nan tun luma masa ra.

Yi fe mɔɔli buma han mun témui?

⁷ Naxee xa doni na i ma, nee mu kelima xε,
 e i raxunu, e i suxu, e e gbe ñɔxɔ i ma?

⁸ I to bara si gbegbe xun nakana,
 naxee luxi fa, nee nan fama i fan xun nakanade.

E na rabama nε i to bara mixi wuli ifili,
i to bara bɔxie nun taae kana, i naakae fan faxa.»»

Dankari firin nde

⁹ «Naxankatε na mixi bε
naxan geenima tinxintareya kui
alako a xa banxi fanyi ti a yεtε bε
tɔɔrε yo mu na dənnaxε.
¹⁰ I naxan nabaxi a findima yaagi nan na i xa mixie bε.
I naxankatε naxan saxi jnmae ma,
a fama gbilende nε i ma.
¹¹ I xa banxi tixi gεmε naxan na,
wuri naxan banbanxi a fari,
e fama nε seedejɔɔxɔya bade i xili ma.»

Dankari saxon nde

¹² «Naxankatε na mixi bε
naxan taa tima faxε ti saabui ra,
naxan a xa taa ragboma fe kobi saabui ra.
¹³ Mange Alatala bara a niya,
jnmae xa wali birin xa gan,
e xa wakili findima fe fufafui nan na.
¹⁴ Dunijna birin fama nε Alatala xa nɔrε kolonde,
alo banbaranyi gboma ki naxε baa ma.»

Dankari naani nde

¹⁵ «Naxankatε na mixi bε
naxan a boore rasiisima
alako sade fe xa lu e tagi.
¹⁶ I xa xunnakeli findima nε yaagi ra.
I fan xa beere min, i xa sade fe kolon.
Alatala xa xɔnε fafe i ma,
a i xa xunnakeli mafindima yaagi nan na.
¹⁷ I fe kobi naxan nabaxi Liban,
na sare fama nε gbilende i ma.
I bara xurusee kasara,
i bara mixie faxa,
i bara bɔxi nun taae kana, a nun e xa mixie.
Na naxankatε birin fama nε gbilende i ma.»

Dankari suuli nde

¹⁸ «Kuye munse fanxi mixi ma?
Mixi xa mu a yailanma?
A wule nan tun masenma.
A yailanma man fa a yεtε taxu a ra.
A bara ala boboe yailan.
¹⁹ Naxankatε na mixi bε
naxan a falama wuri masolixi bε, «Keli,»
naxan wɔyεnma gεmε boboxi bε, «Xunu.»
Kuye munse masenma i bε?
Hali xεɛma nun gbeti lu a ma,
xaxili tan yo mu na a bε.
²⁰ Kɔnɔ Alatala na a xa hɔrɔmɔbanxi kui.
Dunijna birin xa a sabari a ya i.»

Annabi Habakuku xa Ala maxandi

¹ Annabi Habakuku xa Ala maxandi nan ya, naxan bama bεetti ki ma.
² Alatala, n bara i xa masenyi mε,
n bara kaaba i xa wali ma.
I xa a ragiri yi waxati ma,
i xa a rakamali mixie ya xɔri.

Kono i naxa neemuu i xa kinikini ma i xa xone kui.

³ N bara Ala Seniyenxi to fa ra kelife Teman mabiri,
kelife Paran geya ma.

Koore naxa rafe a xa nore ra,
duniyna naxa rafe a xa matoxee ra.

⁴ Ala xa yanbe senbe gbo.

Naiyalanyi nu kelima a belexe kui,
a senbe noxunxi dennahe.

⁵ Wugan fure nu a jereema a ya ra,
jaxankate fan na a foxo ra.

⁶ A naxa ti, a dunyna rasere.

A nefe a mato, bensosse bara halaki.
Geya naxee ti dunyna folie ra,

nee naxa seren,

e e igoro Alatala ya ra.

Folie mu na Alatala be.

⁷ N naxa Kusankae to jaxankata ra,
n naxa Madiyankae to seren na.

⁸ Alatala, i nu xonxi ne xuree ma?

I to ti i xa geresoey ya ra,
e nun e xa sooe nun e xa gisee,

i nu xonxi ne baa ma?

⁹ I naxa i xa xali ramini,
i naxa tanbe wuyaxi susu.

I naxa xuree rabco bixi ma.

¹⁰ Geyae to i to,

e naxa seren.

Tuney xungbe naxa fa.

Baa naxa xui ramini,
moyonyie naxa te.

¹¹ Soge nun kike naxa e xa wali iti

e to i xa tanbee to yanba ra koore alo seyamakonyi.

¹² I naxa ti boxi fari, i fa jamaney raboron ne i xa xone kui.

¹³ I naxa i xa jama rakisi,
i man fa i xa Mixi Sugandixi ratanga.

I naxa bensosse kobie xa mang'e butuxun,
i a xa see birin findi xube ra.

¹⁴ A xa socrie naxa mini muxu xili ma,

e xa tcoromixie halaki jrelexinyi kui gundo ra,
kon i tan naxa e xa mang'e coxa a yete xa tanbe ra.

¹⁵ I naxa kira rabco i xa soee be,

e xa dangi baa tagi.

¹⁶ N to i xa masenyi me,

n boje naxa mini a i, n de naxa ixara,
n xorie naxa tagan, n sanyie naxa seren.

N na loxce mamfe i muxu yaxuie jaxankatama loxce naxe.

¹⁷ Hali fuge mu na xore bili ma,

hali weni bogi mu na a firi ma,
hali bogi yo mu bama wuri bilie kon na,

hali sansie mu fanma xe ma,

hali xurusee mu na kule kui,

hali ninge keren mu lu goore,

¹⁸ na birin kui, n Alatala matoxoma ne,
n seewa Ala ra, n ma Marakisima.

¹⁹ N senbe na n Marigi Alatala nan na.

A n ma juereneyama ne fe xoxocce kui,
al xeli xa juereneyama geyae fari ki naxe.

Yi sεbεxi bεεtiba mangε nan bε. A xa a ba kɔra xui ra.

Annabi Sofoni xa kitaabui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Sofoni naxa kawandi ti mangé Yosiya xa waxati Yudaya bɔxi ma. Isirayilakae nu bara so fe jaaxi kui na waxati, han Alatala nu wama e jaaxankatafe. Beenu a xa na raba, a naxa Annabi Sofoni xee alako a xa na tagi raba e be, a xa kata Isirayilakae ragbilende e waxonfe jaaxi fɔxɔ ra.

Na masenyi maniyaxi Isirayila namijionmè gbegbe xa masenyi nan na. Na kui e mixie xa yunubie masenma e be a fiixé ra, alako e xa a kolon e na fe nan kui na ki naxan mu rafanxi Ala ma. Isirayilakae nu birama kuyee nan fɔxɔ ra, e naxee lixi Kanaan bɔxi ma e mini Misira bɔxi ra təmuui naxé. Na fe naxa Ala raxɔnɔ, barima a mu wama a firin nde xɔn ma. Isirayilakae man nu fe jaaxi raba ra e booree ra. Mixi naxan nu bara sɛnbé sɔtɔ mangya kui, xa na mu a ra naafuli fe kui, a nu setaree tɔɔrɔ ma. Na fe mɔɔli mu rafan Ala ma, barima a jaengi saxi adamadi xa fe xɔn ma, a mu tinma a xa tɔɔrɔ.

Annabi Sofoni to gɛ na yunubie masende Isirayilakae be, a naxa a fala a Alatala fama nɛ e jaaxankatade na xa fe ra. Na kiiti magaaxu. Ala xa xɔnɛ sɛnbé gbo. Ala xa jaaxankate mu nɔma mixi nde rafisade a boore be. Na kui Isirayilakae nun si gbete birin na na kiiti bun ma. Adama birin naxan Alatala matandima, e fama nɛ a xa xɔnɛ kolonde kiiti waxati.

Kɔnɔ masenyi gbete fan nu saxi na wɔyenyi xɔrɔxɔe fari. Annabi Sofoni naxa a fala a Alatala wama mixi rakisife. A wama e malife alako e xa gbilen fe jaaxi fɔxɔ ra, e xa lu Ala xa kira xɔn ma naxan nɔma findide bɔjɛsa ra e be. Ala xɔnɔma nɛ mixi jaaxie ma barima e xa yunubie mu rafanxi a ma, kɔnɔ a man e xanuma nɛ a bɔjɛ birin na. Na nan a toxi Annabi Sofoni bara kisi masenyi sa jaaxankate masenyi fari. Won xa a kolon Ala yunubie xɔnxi, kɔnɔ a yunubitɔe xanuma nɛ, a wama e ragbilene e xa fe jaaxie fɔxɔ ra. Ala xa na lɔnni raso won sondonyi kui. Amina.

Annabi Sofoni xa kitaabui

Alatala xa xɔnɛ Yudaya be

¹ Alatala xa masenyi nan ya, a naxan tixi Annabi Sofoni be. Sofoni findi Kuusi xa di nan na, Gedalaya xa mamadi, Amaraya tolobitɛ, Xesekiya bɔnsɔe. A masenyi ti nɛ Yudaya mangé Yosiya xa waxati, naxan findixi Amon xa di ra.

² «Alatala xa masenyi nan ya:

N birin jɔnɔma nɛ dunija bɛndɛ fujni fari.

³ N adama nun sube jɔnɔma nɛ,

n xɔnɔ ba koore ma,

n yɛxɛ ba baa ma.

N maratantanyi nun mixi jaaxi jɔnɔma nɛ,

n adamadie ba dunija bɛndɛ fujni fari.

Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁴ «N nan n bɛlɛxɛ italamia nɛ Yudaya nun Darisalamukae xili ma.

N Bali kuye bama nɛ, naxee luxi bɔxi ma.

N e xa batui yareratne nun sɛrɛxɛdubɛe sɔntɔma nɛ.

⁵ N mixie halakima nɛ,

naxee tunbuie batuma e xa banxi fari.

N filankafuie jaaxankatama nɛ,

naxee e kali Alatala xili ra,

e man e kali Mɔlɔkɔ kuye xili ra.

⁶ N mixie rabejinma nɛ naxee bara gbilen Alatala fɔxɔ ra,

naxee mu Alatala fenma,

naxee mu birama a xa marasi fɔxɔ ra.»

⁷ «Wo sabari Marigi Alatala be,

barima a xa lɔxɔe xungbe na fafe.

Alatala tan sɛrɛxɛ nan bama.

A mixi ndee sugandixi na nan ma.

⁸ Alatala xa sɛrɛxɛ lɔxɔe,

n mangé xa die nun kuntigie halakima nɛ,

a nun mixi naxee si gbete xa dugie ragoroma e ma.

⁹ N mixie halakima nɛ naxee tugamma sode de ra,

naxee e marigi xa banxi rafema gere nun yanfanteya ra.»

¹⁰ «Alatala xa masenyi nan ya:

Na lɔxɔε mixi gbelegbelema nε,
kelife taa naadε ma naxan xili Yεxε Naadε,

han taa nεεnε,

kelife taa fari geyae ma,

¹¹ han makiti yire,

barima yulεe xa fe bara kana,

n bara e birin faxa.

¹² Na waxati n Darisalamu yire birin matoma nε a fanyi ra,

alako n xa mixi sɔntɔ,

naxee dɔcxɔxi e xa naafuli makantafe ra,

e a falafe e bɔŋne kui,

«Fe fanyi yo, fe jaaxi yo,

Ala mu fama fefe rabade n na.»

¹³ E xa naafuli lɔεma nε,

e xa banxie kana.

E bara banxi ti, kɔnɔ e mu sabatima na kui.

E bara wεni bogi si, kɔnɔ e mu na wεni minma sɔnɔn.»

¹⁴ Alatala xa lɔxɔε xungbe bara makɔε,

a gbe mu luxi a xa fa.

Sεnbεmae fama nε gbelegbelede

Alatala xa lɔxɔε magaaxuxi ma.

¹⁵ Xɔnε lɔxɔε na a ra, tɔrε lɔxɔε na a ra,

gbaloε lɔxɔε na a ra, dimi lɔxɔε na a ra,

nuxui ifɔɔrɔxi lɔxɔε na a ra.

¹⁶ Gere xui minima nε na lɔxɔε taa sεnbεmae xili ma,
e xa yire makantaxie xili ma.

¹⁷ Alatala naxε,

«N adamatie tɔrɔma nε na lɔxɔε,

e fa jεrε alo dɔnxiue,

barima e bara yunubi raba Alatala ra.

Na kui e sɔntɔma nε a jaaxi ra,

e wuli ramini bɔxi ma a gbegbe ra,

e binbie wɔlε nooge xɔɔra.

¹⁸ E xa xεεma nun gbeti mu nɔma e ratangade

Alatala xa xɔnε lɔxɔε ma.

Dunijna birin gamma nε na lɔxɔε a jaaxi ra

Alatala xa xɔnε xa fe ra,

barima a xa jama bara bira ala gbetee fɔxɔ ra.

Na kui dunijna mixi birin sɔntɔma nε.»

2

Alatala xa xɔnε Yudaya nun si gbetee ma

¹ «Si yaagitare, wo xa wo yetε mato,

² beenu waxati xa kamali,

beenu Alatala xa xɔnε xa wo li,

beenu Alatala xa lɔxɔε xɔɔxɔε xa fa wo ma.

Na lɔxɔε dangima nε alo maale lagi foye naxan tutunma.

³ Wo tan mixi magoroxi naxee na Isirayila,

wo xa Alatala fen, wo xa a xa sεriyε rabatu,

wo xa tinxinyi, nun yetε magore fen.

Tεmunde na kui wo nɔma nε ratangade

Alatala xa xɔnε lɔxɔε ma.»

⁴ «Gasa rabεjninma nε, Asikalɔn kana,

Asidodi keri jama ya xɔri, Ekiron tala.

⁵ Naxankatε na wo bε,
wo tan naxee sabatixi baa dε ra,
wo tan naxee kelixi Kireti.
Alatala bara natε tongo wo xa fe ra,
Kanaanka naxee na Filisita bɔxi ma,
n wo xun nakanama nε han mixi birin jɔn wo yi.
⁶ Xurusee fama nε lude wo xa bɔxi ma,
wo xɔnyi findi gɔɔrε ra xuruse dεmadonyie bε.
⁷ Na bɔxi findima Yudayaka mixi dɔnɔxɔεe nan gbe ra,
e fa e xa xurusee dε madonde naa.
Nunmare tεmui e e malabuma nε Asikalɔn xa banxie kui,
barima e Marigi Alatala fama nε e malide,
a e xa mixi suxuxie ragbilen e xɔnyi.»

⁸ «N bara Mowabakae xa konbie mε,
Amonikae xa wɔyεn bεxuxie bara n li.
E bara n ma jnama rayaagi,
e bara dangi naaninyi ra.»

⁹ «N tan Isirayila Marigi Alatala, Xili Xungbe Kanyi,
n bara n kali Mowaba luma nε alɔ Sodoma,
Amonikae lu alɔ Gomorakae,
e xa boxi kana, jnooge jaaxi nun fɔxε lu naa.
¹⁰ E na sɔtɔma e xa yεtε igboja nan ma.
E bara Alatala Xili Xungbe Kanyi xa jnama rayaagi,
e bara te a xa jnama xili ma.
¹¹ Alatala magaaxu, a e jnaxankatama nε a jaaxi ra.
A kuye birin kanama nε dunjia ma,
si birin fa Alatala batu e xɔnyi.»

¹² «Wo tan Kusikae,
wo fan sɔxɔma nε n ma santidegεma ra.»

¹³ «Ala a sεnbε raminima nε kɔɔla ma,
a fa Asiriya sɔntɔ.
A Ninewe xun nakanama nε, a na findi gbengberen yire ra.
¹⁴ Xurusee luma nε e dε madon na na taa kui,
a nun wulai sube mɔɔli birin.
Yubε nun xundi kɔε radangima nε na banxi kanaxie fari.
Naadε nun wunderi birin kanaxi, e xa wuri bara bɔrɔ.
¹⁵ Yi taa xungbe naxan nu luma jielexin na,
naxan bɔjε nu saxi,
naxan nu bara a fala a yεtε bε,
<N keren nan tide gbo,>
a xun bara rakana han a bara findi wulai subee xɔnyi ra.
Dangi mixi birin yoma nε a ma sɔnɔn,
a findi dεi sigi ra e bε.»

3

Alatala xa xanunteya

¹ «Naxankatε na i bε, taa matandila sεniyεntare,
naxan luma mixi tɔɔrε ra.
² A mu n xui suxuma, a mu n ma marasi rabatuma,
a mu a xaxili tima Alatala ra, a mu makɔrεxi a Marigi Ala ra.
³ A xa kuntigie luma nε alɔ yεtε
naxee e xui raminima jnama tagi,
a xa kiitisamae luxi alɔ wulai bare
naxee sube donma keren na.
⁴ A xa namijɔnmeε findixi yεtε igboee nun yanfantee nan na,
a xa sεrεxεdubεe bara fe sεniyεnxie noxɔ,

a bara Ala xa səriyε matandi.

⁵ Kōnō Ala nan tinxin na mixie ya ma.

A mu mixi madaxuma, lōxō yo ēlōx a xa nōndi yanbama.

A tan mu lanlanteya kanama,
kōnō tinxintare mu yaagi kolon.»

⁶ «N bara sie paxankata,
n bara e xa yire makantaxie rabira,
n bara e xa kirae kana.

Mixi yo mu na e xa taae kui sōnon,
e birin xun nakanaxi.

⁷ N nu bara a fala e bε,

«Xa wo gaaxu n ya ra,
xa wo n ma marasi suxu,

wo xun mu rakanama.»

Kōnō e gbata fe jaaxi rabade.

Na nan a toxi n bara e paxankata.

⁸ Alatala xa masenyi nan ya:

Wo xa mame ti, lōxō fama a lide
n ma natε kamalima temui naxε.

N bara a fala wo bε,

na lōxō n sie paxankatama nε n ma xōnε jaaxi ra,
dunijra birin xa kana.»

⁹ «N fama sie raseniyende,

alako e xa Alatala xili fala,
e birin xa a rabatu lanyi kui.

¹⁰ Kelife yire makuye dangife Kusi xuree ra,

n batulæ fama nε sərəxεe ra n bε.

¹¹ Na lōxō wo mu yaagima sōnōn wo xa fe rabaxie ra,
wo fe jaaxi naxee rabaxi n na,

barima n yεtε igboee bama nε wo ya ma,

alako yεtε igboja xa jōn n ma geya səniyenxi yire.

¹² N tɔɔrɔmixie nun mixi magoroxie luma nε wo ya ma,
naxee xaxili tima Alatala ra.

¹³ Isirayila dōnxōs mu fe jaaxi rabama sōnon,

e mu wule falama, e mu mixi madaxuma.

E luma nε e malabu ra bēnēsa kui,
mixi yo mu e tɔɔrɔma sōnon.»

¹⁴ Siyon mixie, wo xa Ala matōxō.

Isirayila, wo xa sεewa.

Darisalamu, wo xa p̄lexin wo bōjε birin na.

¹⁵ Alatala xa nčnε bara gbilen wo fōxō ra,

a bara wo yaxuie ragbilen e xonyi.

Isirayila Mangε Alatala bara lu wo tagi.

Wo naxa gaaxu, wo mu sōnōtā.

¹⁶ Na lōxō a a falama nε Darisalamu bε,

«Siyon mixie, wo naxa gaaxu,
limaniya naxa ba wo yi ra.»

¹⁷ Wo Marigi Alatala wo Rakisima na wo ya ma.

A sεewama nε wo xa fe ra,

a wo madundu a xa xanunteya ra,

a p̄lexin wo ra a xui itexi ra.

¹⁸ Alatala naxε, «N sunnunyi bama nε wo xa salie kui,
n wo ba wo xa yaagi xōxōxε kui.

¹⁹ Na lōxō n wo yaxuie paxankatama nε,
n mixi kerixie ragbilen e xonyi.

N e xa yaagi ²⁰na xōxoma nε matōxōε nun binyε ra yire birin.
Na lōxōε n wo ragbilenma nε wo xōnyi.
N wo malanma nε alako wo xa matōxōε nun binyε sōtō,
dunijja piamanε birin kui.
N wo ragbilenma nε, wo fa na tote.
Alatala xa masenyi nan na ki.»

Ala xa masenyi Annabi Hage bε Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Ala naxa Annabi Hage xεε Darisalamu Perise mange Dariyusi xa waxati (ŋε kεmε suuli beenu Isa xa bari). Isirayilakae nu bara ŋε tongo solofera raba konyiya kui Perise boxi ma e xa kuye batui xa fe ra, kono Ala naxa a niya Dariyusi xa e bεnīn gbilenfe ra Isirayila boxi ma. E to mεnni li, e xa taae nun Ala xa hɔrɔmɔbanxi birin nu bara kana. E naxa wali suxu nee yailanfe ra, kono e yaxuie naxa e tɔɔrɔ. Na kui Ala naxa Annabi Sofoni nun Annabi Hage xεε Darisalamu alako e xa Isirayilakae ralimaniya.

Annabi Hage to wɔyεn Isirayila kuntigie ra, a naxa a to e mu gεxi natε tongode sinden e xa Ala xa hɔrɔmɔbanxi ti. Ala naxa a masen e bε namijɔnme saabui ra, a nu lan e xa sεnbε so Ala xa banxi tife nan ma, dangi e gbe banxie tife ra. Na nu bara a niya bɔxi xa lu tɔɔrε kui sansi bogi xa fe ra. Baloe nu bara xurun na wakilitareja xa fe ra.

Annabi Hage to kuntigie ralimaniya, e naxa Ala xa wali suxu a fanyi ra. A naxa a fala e bε Ala xa hɔrɔmɔbanxi firin nde fama tofande dangife na singe ra. Alatala naxa laayidi tongo e bε a xa baraka ragoro e ma na xa fe ra.

Yi namijɔnme masenyi findima lɔnni belebele nan na to mixie bε. Xa won tondi Ala xa wali suxude, a fan tondima ne won malide. Kono xa won bara natε tongo Ala bε, won xa a sago raba, a niyama ne won ma dunijεigiri birin xa sɔɔneya. Ala wama na nan xɔn ma won bε, kono fo won xa danxaniya a ma. Ala xa na natε raso won bɔjε kui. Amina.

Annabi Hage xa Kitaabui

Dunijεigiri sɔɔneyatareja fatanxi fe naxan na

¹ Mangε Dariyusi xa mangεya ŋε firin nde, kike senni nde, xi singe ra, Alatala naxa yi masenyi ti Salatiyeli xa di Sorobabeli bε, Yudaya gomina, Annabi Hage saabui ra. A man naxa yi masenyi ti sεrεxεdubε kuntigi Yosadaki xa di Yosuwe bε. ² Alatala xa masenyi nan ya, «Yi jnāma a falama, «A mu lan won xa Alatala xa banxi yailan sinden.»» ³ Na kui, Alatala naxa yi masenyi ti e bε Annabi Hage saabui ra,

⁴ «A lanma wo tan xa lu banxi raxunmaxi kui,
n tan ma hɔrɔmɔbanxi kanaxi?»

⁵ Mangε Alatala xa masenyi nan ya,

«Wo wo xa wali mato.

⁶ Wo sansi xɔri gbegbe sima, kono wo naxan sɔtɔma, na xurun.

Wo wo dεgema, kono wo mu lugama.

Wo wo minma, kono a mu wo ralima.

Wo xinbeli donna ragoroma wo ma, kono xinbeli mu bama wo ma.

Wo wo xa wali sare sɔtɔma, kono yale na wo xa yubae ma.»

⁷ Mangε Alatala xa masenyi nan ya,

«Wo wo xa wali mato.

⁸ Wo te geya fari wuri fende,
wo xa n ma banxi ti
alako n xa binyε sɔtɔ naxan nafanxi n ma.»
Alatala xa masenyi nan a ra.

⁹ «Wo bara wa harige gbegbe xɔn ma,
kono wo dondoronti gbansan nan sɔtɔxi.

Wo bara na xanin wo xɔnyie,

n bara na fan nayensen ŋε.

Na kelixi munse ma?

Na kelixi n ma banxi xa kane nan ma fe ra.

A fa li, kankan singanxi wakili ma a gbe wali tan na,

kono wo mu sese rabama n gbe wali tan xa fe ra.»

Mangε Alatala xa masenyi nan a ra.

¹⁰ «Na fe bara a niya tunε ye mu goroma,

boxi mu daxamui raminima.

11 N bara a niya boxi nun geyae xa xara,
wo xa mëngi, wo xa wëni nëëne, wo xa ture,
wo xa sansie, wo xa mixie, wo xa xurusee,
nun wo xa wali birin xa naxasi.»

¹² Salatiyeli xa di Sorobabeli, sërexëdubë kuntigi Yosadaki xa di Yosuwe, nun jama döñxœ birin naxa e Marigi Alatala xui suxu, a naxan fixi Annabi Hage ma. Nama naxa gaaxu Alatala ya ra. ¹³ Alatala xa xëëra Annabi Hage naxa Alatala xa yi masenyi fala jama bë, «Won birin nan a ra.» Alatala xa masenyi nan a ra.

¹⁴ Alatala naxa Salatiyeli xa di Sorobabeli, Yudaya gomina bøjë rawutun. A man naxa sërexëdubë kuntigi Yosadaki xa di Yosuwe nun jama döñxœ bøjë rawutun. Na naxa a niya e xa e Marigi Alatala xa banxi ti wali suxu, ¹⁵ Dariyusi xa mangëya jë firin nde, kike senni nde, xi mòxjënun nun naani nde ra.

2

Ala xa hörömöbanxi nëëne xa nörë

¹ A kike solofera nde, xi mòxjënun keran nde ra, Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Hage saabui ra, ² «A fala Salatiyeli xa di Sorobabeli bë, Yudaya gomina, nun sërexëdubë kuntigi Yosadaki xa di Yosuwe, nun jama döñxœ bë,

³ «Nde na wo ya ma

naxan bara yi banxi to nu a forima ki a xa nörë kui?

Yakösi tan go, wo a toma di?

Tide yo mu na a ma wo bë sçonon, ka?»»

⁴ Alatala xa masenyi nan ya,

«Sorobabeli, i i sénbe so.

Sërexëdubë kuntigi Yosuwe Yosadaki xa di, i i sénbe so.

Nama birin, wo wo sénbe so.»

Alatala xa masenyi nan ya,

«Wo wali suxu,

won birin na a ra.»

Mangë Alatala xa masenyi nan na ki.

⁵ «N to wo ramini Misira bɔxi ma,
n nu bara yi saatë tongo wo bë.

N xaxili na wo tagi,

wo naxa gaaxu fefe ma.»

⁶ Mangë Alatala xa masenyi nan ya,

«A gbe mu luxi n xa koore nun bɔxi rasëren,
n xa baa nun xare ramaxa.

⁷ N si birin nasërenma në,

e fama në harige gbegbe ra n bë naxee fan a birin bë.

Yi banxi kui rafema në nörë ra.»

Mangë Alatala xa masenyi nan na ki.

⁸ «N tan nan gbe na gbeti ra,

n tan nan gbe na xëëma ra.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

⁹ «Nörë naxan fama lude n ma banxi ma,

na dangima në a singe ra.»

Mangë Alatala xa masenyi nan na ki.

«N yi banxi findima bøjësa yire nan na mixie bë.»

Mangë Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁰ Dariyusi xa mangëya jë firin nde, kike solomanaani, xi mòxjënun nun naani nde ra, Alatala naxa yi masenyi ti Annabi Hage bë, ¹¹ «Alatala xa masenyi nan ya. Sërexëdubëe maxörin, ¹² «Xa mixi nde sube sénienxi sa a xa sose kui, a fa na sose din taami, wëni, ture, xa na mu a ra donse gbetë ra naxan mu sénienxi, na sénienma na sube sénienxi saabui ra?» Sërexëdubëe i yaabima në, «Ade.»»

¹³ Annabi Hage naxa e maxörin, «Xa mixi nde din fure ra, a fa findi sénientare ra, a din sese ra, na fan findima në se sénientare ra?» Sërexëdubëe naxa a yaabi, «Iyo, na fan findima në se sénientare ra.»

¹⁴ Na kui, Annabi Hage man naxa a masen,

«Yi jnama na na ki nε.
 Si naxan na n ya tote ra, e na na ki nε.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.
 «E bεlεxε fɔxi mu sεniyεn,
 e naxan bama sεrεxε ra se sεniyεntare nan a ra.»

¹⁵ «Yakɔsi, wo fe mato a fanyi ra naxan fama rabade keli to ma han yare.

Beenun wo xa gεmε dɔxɔ a boore fari
 Alatala xa hɔrɔmɔbanxi wali kui,
 wo xa ratu yi ma:

¹⁶ Wo to nu busali mɔxɔjεn fenma,
 wo nu fu gbansan nan sɔtɔma.

Wo to nu ture litiri tongo suuli fenma,
 wo nu litiri mɔxɔjεn gbansan nan sɔtɔma.

¹⁷ N bara wo xa wali birin kana fure nun balabalanyi ra,
 kɔnɔ wo mu tin gbilende n ma.»
 Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁸ «Yakɔsi, wo a mato a fanyi ra,
 fe naxan fama rabade keli to ma han yare,
 keli yi kike solomanaani xi mɔxɔjεn nun naani ma,
 keli Alatala xa hɔrɔmɔbanxi xa gεmε singe cɔxɔl cɔxɔl ma.

Wo xa wo jɔxɔ sa na xɔn ma a fanyi ra.

¹⁹ Mεngi ragataxi mu na wo xa sentie kui, ka?
 Wεni bili, xɔrε bili, kɔɔbe bili, nun oliwi bili,
 nee fan mu bogife hali keren.

Kɔnɔ, fɔlɔ to ma, n fama nε barakε sade wo ma.»

²⁰ Alatala man naxa masenyi firin nde ti Annabi Hage bε, xi mɔxɔjεn nun naani nde ra.

²¹ «A fala Sorobabeli bε Yudaya gominia,

«N koore nun bɔxi rasεrεnma nε.

²² N mangεe ragoroma nε e xa kibanyi kui.

N si gbetεe sεnbe kanama nε.

N sɔɔri ragisee nun e rágimae rabirama nε.

N soe nun soe ragie faxama nε

e ngaxakerenyi xa santidεgεma ra.»»

²³ Alatala xa masenyi nan ya,
 «Na lɔxɔε, Sorobabeli Salatiyeli xa di
 n i findima nε n ma konyi ra,
 i luma nε alɔ n ma xurundε tɔnxuma.
 N bara i sugandi.»
 Mangε Alatala xa masenyi nan na ki.

Annabi Sakari xa Kitaabui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Ala naxa Annabi Sakari xee Darisalamu Perise mange Dariyusi xa waxati. Isirayilakae nu bara ne tongo solofera raba konyiya kui Perise bixi ma e xa kuye batui xa fe ra, kono. Ala naxa a niya Dariyusi xa e bejin gibilene ra Isirayila bixi ma. E to menni li e xa taae nun Ala xa horomolingira banxi birin nu bara kana. E naxa wali suxu nee yailanfe ra, kono e yaxuie naxa e tooro. Na kui Ala naxa Annabi Sakari nun Annabi Hage xee Darisalamu alako e xa Isirayilakae ralimaniya.

Annabi Sakari xa masenyi foloma laamatunyi solomasaxan nan ma, naxee a masenma a Ala fama ne Isirayilakae malide e xa wali kui. A man a masenma a Ala fama ne sie jaanakatade naxee na a jaama tooro. Ala limaniya fima ne a xa mixie ma Annabi Sakari xa masenyi saabui ra.

Isirayila xa xunnakeli mu findima fe fanyi ra e tan gbansan be. Dunija na a to Ala meenima Isirayila ma ki naxe, e fan danxaniyama ne Ala ma, e bira Isirayilakae foxo ra. Ala Isirayilaka nde rakelima naxan misaalima serexedube kuntigi ra. Na xeme findima Isirayila mange xungbe nan na, Ala xa Mixi Sugandixi, naxan e xun tima Ala xa kira ma.

Yi saat. Ala naxan tongoxi Isirayila be a findima ne lonni belebele ra to mixie be. Ala wama ne dunija birin xa bira a xa seriye foxo ra, e xa la Ala xa xanunteya ra alako e xa kisi soto. Xa a sa li adamadie tondima Ala xa mali ra, e sare jaaxi sotoma ne e pere ki xa fe ra. Ala wama mixi rakisife. Na nan a ra a naxa Marakisima xee won ma alako lanyi xa lu Alatala nun adama tagi. Ala xa na sooneya won birin be, won fan xa tin na ra. Amina.

Annabi Sakari xa Kitaabui

Laamatunyi singe: Gbilenfe Ala ma

¹ Dariyusi xa mangaya ne firin nde kike solomasaxan nde kui, Alatala naxa a masen Annabi Sakari be, Berkaya xa di, Ido xa mamadi fanyi, a naxe, ² «Alatala bara xoncwo benbae ma. ³ Kon, i xa a fala, Mange Alatala xa masenyi nan ya: <N tan Mange Alatala bara a fala wo be, wo xa gbilen n ma. Na temui n fan gbilenma ne wo ma. ⁴ Wo naxa lu alo wo benbae. Singe namijonmee nu bara a masen e be, «Mange Alatala xa masenyi nan ya, wo gbilen wo xa fe jaaxie nun wo xa kewali jaaxie foxo ra.» Kon o mu e tuli mati n ma masenyi ra, e mu n xui suxu. N tan Alatala xa masenyi nan na ki. ⁵ Wo benbae na minden? Namijonmee go? E mu faxama xe? ⁶ N ma masenyi nun n ma seriye, a mu wo benbae lixi?»»

A to ge na masenyi ra, jaama naxa tuubi, e fa a fala e boore be, «Mange Alatala bara won ma fe rabaxie sare ragbilen won ma.»

⁷ Kike fu nun kerem nde xi mokjoren nun naani nde, Sebati kike, Dariyusi xa mangaya ne firin nde, Alatala naxa a masen Annabi Sakari be, Berkaya xa di, Ido xa mamadi, ⁸ «To koe ra n bara yi laamatunyi to. Xeme nde nu na soe gbeeli fari, a nu tixi miriti wurie tagi fole kui. Soe gbeelie, soe foore, nun soe fiixe nu na a xanbi ra. ⁹ N naxa a maxarin, <N Marigi, munse na yee tan na? Maleke naxan nu woyenna n na, a naxa a fala, <N a masenma ne i be. ¹⁰ Mixi naxan nu tixi miriti wurie tagi, a naxa a fala, «Alatala xa xesrae nan e ra naxee dunija ipere.» ¹¹ E naxa denteg sa Alatala xa maleke be naxan nu tixi miriti wurie tagi, «Muxu bara dunija birin ipere, dunija mixi birin raxaraxi, e na bojesa kui.» ¹² Alatala xa maleke naxa a fala, «Mange Alatala, i fama kinikinide Darisalamu nun Yudaya xa taae ma mun temui? I xonchi e ma kabi ne tongo solofera.» ¹³ Alatala naxa na maleke ralimaniya, a madundu, maleke naxan nu woyenna n na.»

¹⁴ «Na maleke naxa a fala n be, i xa a fala, Mange Alatala xa masenyi nan ya: Darisalamu nun Siyon rafan n ma. N mu tinma e xa bira xanuntenyi gbeteg foxo ra. ¹⁵ N bara xonci si gbeteg ma naxee cokl a ma toore yo mu nomu e lide. Singe n nu xonchi dendoronti n ma jaama ma, kono sie tan bara nde sa n ma jaama xa toore xun ma.»»

¹⁶ «Na nan a ra, Alatala naxa a masen, <N man kinikinima ne Darisalamu ma, n man n ma banxi tima ne. Luuti ibendunma ne Darisalamu taa xun ma alako na xa maniya, na taa man xa gibil ti ra.» Mange Alatala xa masenyi nan na ki. ¹⁷ I man xa a fala, «Mange Alatala xa masenyi nan ya: Harige man luma n ma taae kui, n man Siyon madundu ma ne, n man Darisalamu sugandima ne.»»

¹ N naxa yi laamatunyi to: N bara feri naani to. ² N bara malek^E max^Orin, naxan nu w^{OYEN}ma n na, «Munse na yee ra?» A naxa n yaabi, «S^En^Be^Mae nan yee ra naxee Yudaya, Isirayila, nun Darisalamu rayensenxi.»

³ Na t^Emuⁱ, Alatala naxa xabui naani masen n b^E. ⁴ N naxa max^Orin yi ti, «Yee faxi munse rabade be?» A naxa n yaabi, «Yi feri naani misaalixi s^En^Be^Mae nan na naxee Yudaya rayensenxi mixi yo mu nō a xunyi raketlide. Kōnō yi xabuie faxi e magaaxude n^E, e si g^Be^Te s^En^Be^Mae rabira, naxee kelixi Yudaya b^Oxi xili ma alako e xa Yudayakae rayensen.»

Laamatunyi saxon nde: Maniya luuti

⁵ N naxa yi laamatunyi to: X^Em^E nde nu na, maniya luuti nu suxuxi a yi ra. ⁶ N naxa a max^Orin, «I siga minden?» A naxa n yaabi, «N Darisalamu nan maniyafe, alako n xa a gboe nun a kuy^Eya kolon.»

⁷ Malek^E naxan nu w^{OYEN}ma n na, a naxa siga yare, malek^E g^Be^Te naxa fa a ralande. ⁸ A naxa a fala a b^E, «I gi, sa a fala yi s^Egetala b^E, a Darisalamukae nun xurusee fama n^E wuyade han t^Et^E mu nō e rabilinde s^On^On.» ⁹ Alatala xa masenyi nan ya: «N tan yati e makantama n^E. N luma n^E e b^E alō t^Et^E te daaxi, n ma nōr^E fa lu e tagi.»

¹⁰ Alatala xa masenyi nan ya:

«Wo wo gi, wo wo gi!

Wo xa keli jaman^E ma
naxan na kōla ma.»

Alatala xa masenyi nan ya:

«Singe n nu bara wo rayensen y^E dunijna ma.

¹¹ Siyon mixie, wo wo gi.

Wo tan naxee na Babil^On,
wo xa keli naa.»

¹² Mange Alatala naxa a masen n b^E,
a naxan x^Eexi biny^E kui,

fe falafe yi sie xa fe ra naxee wo t^Oc^Or^Oxi:

«Naxan a b^El^Ex^E dinma wo ra,
a luxi n^E alō na kanyi bara a b^El^Ex^E din Ala ra.»

¹³ N na keli e xili ma,
e findi e xa konyie xa konyie ra.

Na kui wo a kolonma n^E

a Mang^E Alatala nan n x^Eexi.

¹⁴ «Darisalamukae, wo wo xui ite s^Eew^E kui,
barima n fama n^E lude wo tagi.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁵ Si wuyaxi fama n^E Alatala ma na lōx^Oes,
e fa findi n ma jama ra.

N luma n^E wo tagi,

wo fa a kolon

a Mang^E Alatala nan n x^Eexi wo ma.

¹⁶ Yudaya man findima Alatala gbe nan na
a xa b^Oxi s^En^Iy^Enx^E kui.

A man fama ne Darisalamu sugandide.

¹⁷ Adamadi birin xa a sabari Alatala b^E,
a na kelife a xa yire s^En^Iy^Enx^E.

Laamatunyi naani nde: S^Ere^Xedub^E kuntigi

¹ A naxa s^Ere^Xedub^E kuntigi Yosuwe masen n b^E, a nu tixi Alatala xa malek^E ya i. Sentan^E nu tixi a yirefanyi ma a xa a t^Oc^Or^Oge. ² Alatala naxa a fala Sentan^E b^E, «N tan, Alatala naxan Darisalamu sugandixi, n bara a fala i b^E Sentan^E, i sabari! Yege xuntunyi xa mu na yi x^Em^E ra naxan baxi te de?»

³ Yosuwe nu tixi malek^E ya i, dugi nōx^Oxi nan nu ragoroxi a ma. ⁴ Malek^E naxa a fala a booree b^E naxee nu tixi Yosuwe s^Eeti ma, «Wo dugi nōx^Oxie ba a ma.» A man naxa a fala Yosuwe b^E, «A mato, n bara i xa yunubi ba, n bara dugi tofanyie ragoro i ma.» ⁵ N naxa a fala, «Wo xa xunyi ratofan se s^En^Iy^Enx^E dōx^Oa xunyi ma.» E naxa xunyi ratofan se s^En^Iy^Enx^E dōx^Oa xunyi ma, e naxa dugie ragoro a ma. Alatala xa malek^E nu tixi naa.

⁶ Alatala xa malekē naxa yi masenyi ti Yosuwe bε,⁷ «Mangē Alatala xa masenyi nan ya: Xa i jnere n ma kiraē xōn, xa i n ma yaamarie suxu, i fama nε n ma banxi rajerēde, i fa n ma tētē makantade. Na tēmui i yire sotōma ne bē ye tagi.⁸ Serexedube kuntigi Yosuwe, i tan nun naxee dōxoxi i ya i, wo tu li mati. Wo bara findi misaali ra. N fama n ma konyi xēede, naxan xili «Salonyi.»⁹ Wo xa gēme mato n naxan dōxoxi Yosuwe ya i. Ya solofera na na gēme kerenyi ma. N sēbeli tima nε a ma, n man fa yi bōxi xa yunubi ba lōxōe keren kui.» Mangē Alatala xa masenyi nan na ki.¹⁰ «Na lōxōe, wo wo boore xilima nε, wo xa lu yire keren wo xa wēni bili nun xōre bili bun ma.» Mangē Alatala xa masenyi nan na ki.

4

Laamatunyi suuli nde: Lanpui dōxo se

¹ Malekē naxan nu wōyēnma n na, a naxa fa n naxunude, alo e mixi raxunuma ki naxē xixoli ma.² A naxa n maxōrin, «I munse toxi?» N naxa a yaabi, «N lanpui dōxo se xēema daaxi nan toxi, bitire na a xuntagi, ture ra a kui. Lanpui solofera gbakuxi a ma, ture gorode solofera, ture rasoma na lanpui soloferree kui.³ Oliwi wuri bili firin tixi ture bitire sēeti firinyie ma, keren a yirefanyi ma, keren a kōola ma.»⁴ N naxa malekē maxōrin, naxan nu wōyēnma n na, «N marigi, munse na yee ra?»⁵ A naxa a fala n bε, «I mu a kolon?» N naxa a yaabi: «N marigi, n mu a kolon.»⁶ Na tēmui a naxa a masen n bε, «Alatala xa masenyi nan ya, a naxan tixi Sorobabeli bε, «Wo sēnbē mu nōma sese ra. N tan nan Xaxili nōma a rabade.» Mangē Alatala xa masenyi nan ya.»

⁷ «Geya xungbe naxan na Sorobabeli ya ra, n na findima ne fiili ra. A fama nε gēme fanyi raminide banxi ti se ra, jama fa a fala e xui itexi ra, «Ala xa hinne a ra, Ala xa hinne a ra!»

⁸ Alatala naxa yi masenyi ti n bε,⁹ «Sorobabeli bara yi banxi ti fōlo, a man a rajōnma nε.» Na kui wo a kolonma nε a Mangē Alatala nan n xēexi wo yire.¹⁰ Nde yoma fe folē xuri ma? Nama na wali se to Sorobabeli bēlēxē, e pēlexinma ne.

Malekē naxa a fala n bε, «Na lanpui solofera findixi Alatala yae nan na naxee dunija jnerema.»¹¹ N naxa a maxōrin a ma, «Munse na na oliwi wuri bili firinyi ra, naxee na lanpui dōxo se yirefanyi ma nun a kōola ma?»¹² N man naxa a maxōrin a ma, «Munse na na oliwi salonyi firinyie ra, naxee na ture gorode xēema daaxi firinyie sēeti ma, oliwi ture dangima naxee kui?»¹³ A naxa a fala n bε, «I mu a kolon e naxee misaalixi?» N naxa a yaabi, «N marigi, n mu a kolon.»¹⁴ A naxa a fala n bε, «Mixi firin nan e ra Ala naxee sugandixi, a ture ifili e xunyie ma, e xa wali dunija birin Marigi bε.»

5

Laamatunyi senni nde: Dankē kēedi

¹ N man naxa laamatunyi to naxan findixi keēdi makuntanxi ra koore ma.² Malekē naxa n maxōrin, «I munse toxi?» N naxa a yaabi, «N keēdi makuntanxi nan toxi koore ma, a kuya nōngōn ya mōxōjēn, a igbo nōngōn ya fu.»³ A naxa a fala n bε, «Dankē sēbēxi na keēdi ma naxan masenxi bōxi yire birin. A sēbēxi mujeti nun mixie nan bε, naxee e kalima wule ra, e birin fama nε keride yi bōxi ma.»⁴ Mangē Alatala xa masenyi nan ya, «N yi dankē rasoma nε mujetie xa banxie kui, a nun mixi naxee e kalima n xili ra kōo e fa wule fala. Na danke lumā nε e xa banxie kui han a birin kana.»

Laamatunyi solofera nde: Gine na busali kui

⁵ Malekē naxan nu wōyēnma n na, a naxa makōrē n na, a fa a fala n bε, «A mato naxan na minife yakōsi.»⁶ N naxa a maxōrin, «Munse a ra?» A naxa n yaabi, «Busali nan a ra, jama xa fe jaaxie na naxan kui.»⁷ Dērakote binye to ba a dē ra, a naxa a to gine nde dōxoxi a kui.⁸ Malekē naxa a fala n bε, «Fe jaaxi misaali nan yi gine ra.» A man naxa gine radin busali kui, a fa a dē rakoto dērakote binye ra.

⁹ N to n ya rakeli, n naxa gine firin to. Gabutenyi gbongboe daaxie nu na e ma, e nu na jnerefe koore ma. E naxa na busali tongo, e a xanin koore ma.¹⁰ N naxa malekē maxōrin, naxan nu wōyēnma n na, «E na busali xaninfe minden?»¹¹ A naxa n yaabi, «E na a xaninfe Babilōn bōxi nan ma, e banxi tima a bē dēnnaxē, a xa lu naa.»

6

Laamatunyi solomasaxan nde: Sōori ragise naani

¹ N man naxa laamatunyi to. Sōori ragise naani nu na minife geya firinyie longori ra. Na geysae nu yailanxi yōxui nan na. ² Soe gbeelie nan nu na sōori ragise singe bēndunfe, soe foōrē nan nu na sōori ragise firin nde bēndunfe,³ soe fiixē nan nu na sōori ragise saxan nde bēndunfe, soe makatunxie nan nu na sōori ragise naani nde bēndunfe.⁴ N naxa malekē maxōrin, naxan nu wōyēnma n na, «N marigi, munse yee ra?»

⁵ Malek^E naxa n yaabi, «Foye naani nan e ra, Dunijpa Marigi na naxee raminife. ⁶ Soe foɔr^Ee sigama jaman^E koo^Ela nan ma, soe fiix^Ee sigama jaman^E sogegerode nan ma, soe makatunxie sigama jaman^E yirefanyi nan ma.» ⁷ Yi soe sənbəmae to nu wama sigafe dunijpa ijnere^Ede, malek^E nde naxa a fala e b^E, «Wo siga bɔxi ijnere^Ede.» E naxa keli keren na. ⁸ Ala naxa a fala n b^E a xui itexi ra, «I bara a mato, naxee sigaxi jaman^E koo^Ela ma, e bara n waxɔnfe raba naa.»

Yosuwe xa mang^Eya

⁹ Alatala xa masenyi nan ya: ¹⁰ «Xeledayi, Tobiya, nun Yedaya na fa kelife konyiya kui Babilon bɔxi ma, i xa e xa fangadamae rasuxu. Na lɔxɔe i xa siga Sofoni xa di Yosiya yire ¹¹ na gbeti nun na xε^Ema ra. I xa mang^Eya tɔnxuma rafala na ra, i fa a dɔxɔ sərəxədub^E kuntigi Yosuwe xun ma, Yehosadaki xa di. ¹² Ixa a fala a b^E, «Mang^E Alatala xa masenyi nan ya: Yi mixi naxan xili «Salonyi.» Na salonyi bulama nε, a fa Alatala xa hɔrɔmɔbanxi ti. ¹³ A tan nan Alatala xa hɔrɔmɔbanxi tima, mang^Eya tɔnxuma luma nε a yi, a dɔxɔ a xa kibanyi kui, a jama yamari. Sərəxədub^E nde fan dɔxɔma nε a xa kibanyi kui. Bojəsa lu e firinyi tagi.» ¹⁴ Mang^Eya tɔnxuma luma nε Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui Helemi, Tobiya, Yedaya, nun Sofoni xa di Heni yi ra.»

¹⁵ «Mixi naxee makuya, nee fama nε Alatala xa hɔrɔmɔbanxi tide. Na kui wo a kolonma nε a Mang^E Alatala nan n xε^Exi wo ma. Na birin fama nε rabade xa wo wo Marigi Alatala xui susu a fanyi ra.»

7

Sunyi

¹ Dariyusi xa mang^Eya je naani nde, Kisilewi kike solomanaani nde, xi naani nde lɔxɔe, Alatala naxa masenyi ti Annabi Sakari b^E. ² Betelikae nu bara Sareseri nun Regemi Meleki nun e xa mixie xε^E Alatala maxandide. ³ E man xa Mange Alatala xa sərəxədub^E, naxee nu na hɔrɔmɔbanxi kui, a nun namijɔnɔm^E maxɔrin, «Muxu lan muxu xa muxu wa xui ramini kike suuli nde ra, muxu xa sunyi susu alɔ muxu a rabaxi je wuyaxie ra ki naxe?»

⁴ Mange Alatala naxa masenyi ti n b^E yi ki, ⁵ «Nama nun sərəxədub^E maxɔrin n b^E, «Wo to nu sunyi susuma sunnuni kui na kike suuli ndee nun na kike solofera ndee je tongo solofera bun ma, wo nu sunma n tan nan b^E? ⁶ Wo to nu wo dəgema nun wo wo minma, wo mu a rabaxi wo yεtε xai b^E? ⁷ Alatala mu na masenyi moɔli ti a xa namijɔnɔm^E singee saabui xa ra, Darisalamu nun a rabiliny nu sabatixi bɔjəsa kui tɛmui naxe? Na tɛmui, mixie nu na Negevi nun Sefela bɔxi ma.»

⁸ Alatala naxa masenyi ti Annabi Sakari b^E yi ki, ⁹ «Mange Alatala xa masenyi nan ya: «Wo xa kiiti sa tinxinyi kui. Wo xa hinne wo boore ra kinikini kui. ¹⁰ Wo naxa kaaj^E ginεe, kiridie, bɔxi xɔr^Ees, nun setaree tɔɔcɔ. Wo naxa nate jaaxi tongo wo bɔj^Ee kui wo booree xa fe ra.» ¹¹ Kɔnɔ e mu tin na masenyi ra, e naxa e kobe so, e mu e tuli mati na ra. ¹² E bɔj^Ees naxa xɔrɔxɔ ałɔ diyaman, e naxa tondi Mange Alatala xa səriy^E susude, a Xaxili Səniyεnx^Exi nu bara naxan nasanba namijɔnɔm^E singee ma. Na nan a ra Mange Alatala naxa xɔnɔc^E e ma a belebele ra. ¹³ A to e xili, e naxa tondi a xui susude. Yakosi, xa e tan bara a xili, a mu e xa maxandi susuma de.» Mange Alatala xa masenyi nan ya, ¹⁴ «N e rayensen nε sie birin ya ma e mu naxee kolon. E to keli e xa bɔxi ma, dənnax^E nu bara rabε̄pin, mixi yo mu dangima dənnax^E, mixi yo mu sigama dənnax^E. Bɔxi fanyi findi gbaloe bɔxi ra e tan nan saabui ra.»

8

Ala xa laayidi Darisalamu xa fe ra

¹ Mange Alatala xa masenyi nan ya: ² Mange Alatala naxa a masen, «N mu wama n firin nde xɔn Siyon. N ma jama xa fe xɔrɔc^E n ma ki fanyi.» ³ Alatala naxa a masen, «N man fama nε Siyon, n xa lu wo tagi Darisalamu. Darisalamu fama ne xilide Taa nɔndila.» Mange Alatala xa geya fama nε xilide Geya Səniyεnx^Exi.»

⁴ Mange Alatala xa masenyi nan ya: «Xəmɔxie nun jeləlexforie man luma nε Darisalamu malan yire, yisuxuwuri susu e yi e xa simaya xɔnnakuye xa fe ra. ⁵ Dim^Edie fan luma nε bere ra taa malandee.»

⁶ Mange Alatala xa masenyi nan ya, «Hali a fa findi tərənna ra yi waxati jama dənɔxɔe b^E, Mange Alatala mu nɔma kaabade na fe ma.»

⁷ Mange Alatala xa masenyi nan ya, «N nan n ma jama rakisima nε jaman^E ma naxee kelima sogetede nun sogegerode. ⁸ N e ragbilenma nε Darisalamu. E findima nε n ma jama ra, n fan findi e Marigi Ala ra nɔndi nun tinxinyi kui.»

⁹ Mange Alatala xa masenyi nan ya, «Wo wo sənbə so, wo tan naxee nu bara yi masenyi mε namijɔnɔm^E saabui ra Mange Alatala xa banxi kɔrɔn tɛmui naxe. Wo wo sənbə so alako yi banxi xa jɔn. ¹⁰ Beenu na wali xa fɔlɔ, wali sare yo mu nu na walikεe b^E. Hali ningee mu donse sɔtɔ e xa wali

kui. Wali birin mu nu nōma sōcōneyade, barima n nu bara yaxuija ramini mixie tagi.¹¹ Kōnō yakōsi n mu yi jnama dōnxōe tōcrōma alo singe.» Mange Alatala xa masenyi nan na ki.

¹² «Bōjēsa luma nē boxi ma. Wēni bilie bogima nē, bōxi daxamui raminima nē, tunē ye fama nē. N na birin soma nē yi jnama dōnxōe yi ra e kē ra.¹³ Singe Yudaya bōnsōe nun Isirayila bōnsōe findi nē dankē ra sie tagi, kōnō yakōsi, n to wo rakisi, wo findima nē e bē saabui ra e barakē sōtō. Wo naxa gaaxu, wo wo sēnbē so.»

¹⁴ Mange Alatala xa masenyi nan ya, «Wo benbae to n naxōnō, n naxa natē tongo n xa wo jnaxankata. N mu tin gblende na natē fōxō ra.¹⁵ Kōnō yakōsi n bara natē tongo, n xa fe fanyi raba wo bē, Darisalamu nun Yudaya bōnsōe. Wo naxa gaaxu.¹⁶ Wo xa yi masenyi rabatu: Wo xa nōndi fala wo boore bē, wo xa kiiti sa nōndi nun tinxinyi kui.¹⁷ Naaxuija naxa lu wo bōjē kui wo booree mabiri. Wo naxa wo kali wule kui, barima na fe mōoli mu rafan n ma.» Mange Alatala xa masenyi nan na ki.

¹⁸ Mange Alatala xa masenyi nan ya,¹⁹ «Mange Alatala naxa a masen wo sunyi naxee suxuma kike naani nde, kike suuli nde, kike solofera nde, nun kike fu nde ra, nee xa findi sali sēewē daaxie ra. Nōndi nun bōjēsa xa rafan wo ma.»

²⁰ Mange Alatala xa masenyi nan ya, «Mixi gbegbe fama nē fade kelife jnamane gbētē ma.²¹ Mixie luma siga ra yire gbētē e sa a fala mēnnikae bē, «Won xē Mange Alatala maxandide, won birin na a ra.»²² Sēnbēma wuyaxie kelife jnamane gbētē ma, e fama nē Mange Alatala fende Darisalamu, e a maxandi.»

²³ Mange Alatala xa masenyi nan ya, «Na loxōe jnamane gbētē mixi fu fama nē kankande Yuwifi kerēn ma, e fa a fala a bē, «Won birin na a ra, barima muxu bara a kolon Ala na wo fe ma.»»

9

Si gbētēe xa kiiti

¹ Alatala bara masenyi xōrōxōe ti

Xadaraki xa bōxi xa fe ra.

Na masenyi bara Damasi taa fan li.

Alatala gbe nan adamadi birin na,

Isirayila bōnsōe fan a gbe.

² Na masenyi bara Xamata taa li,

naxan na Damasi naaninyi mabiri.

A bara Tire nun Sidōn fan li,

halī lōnnilae nan to e ra.

³ Tire bara taa makantaxi ti,

a xa gbeti bara gbo alo mēyēnyi,

a xa xēema bara gbo alo boora.

⁴ Kōnō Marigi na birin bama nē a yi,

a a xa tētē radin baa ma, a fa taa gan.

⁵ Asikalōn na na to,

a fan luma nē gaaxui kui.

Gasa nun Ekiron fan gaaxuma nē,

e sērenma nē barima e xa xunnakeli bara findi yaagi ra.

Gasa mange faxama nē,

mixi yo mu luma Asikalōn sōnōn.

⁶ Si masunbuxi fama nē sabatide Asidodi.

«N Filisitakae xa yētē igbojia ragoroma nē.

⁷ N faxē tife jnōnma nē mēnni.»

Nama dōnxōe fama nē birade muxu Marigi Ala fōxō ra.

E sabatima nē Yudaya xabilēe ya ma.

Ekiron luma nē alo Yebusu.

⁸ «N na n ma banxi kanta ma nē,

alako sōori gali yo naxa a kana.

Naxan fama, naxan dangima,

e mu nōma sese ra,

barima yakōsi n jēngi saxi a xōn ma.»

⁹ Siyonkae, wo xa jēlēxin.

Darisalamukae, wo xa wo xui ite sēewē kui.

Wo xa mange na fafe wo yire.

A tinxin. A kisixi.

A mu a yεtε igboma,
 a soma taa kui sofale nan fari,
 sofale xεmεma, sofale gιnεma xa di.
¹⁰ «N sɔɔri ragise bama nε Efirami bɔxi ma,
 n soee bama nε Darisalamu.
 Gereso xalie mu luma naa.»
 A bɔjiesa nan masenma sie bε.
 A xa mangεya xungboma nε yire birin,
 kelife baa xungbe ma, a sa dɔxɔ xure xungbe ra.

¹¹ «N bara wo xa mixi suxuxie xun sara
 won ma saate xα fe ra
 naxan xirixi sεrεxε wuli daaxi ra.
 E nu na fe xɔrɔxε kui,
 alɔ mixi naxee ragoroxì kɔlɔnyi nde kui, ye mu na naxan kui.
¹² Wo xa gbilen taa makantaxi kui,
 wo tan geelimani naxee xaxili tixi n na.
 To n xa a fala wo bε,
 n wo harige ragbilenma nε wo ma,
 n man fa a xunmasa.
¹³ Yudaya findima nε n ma xali ra.
 Efirami luma nε alɔ n ma tanbε.
 Siyonikae findima nε n ma sɔɔrie ra
 Girekikae xili ma.
 N ma santidεgεma nan i ra.»

¹⁴ Alatala a yεtε makεnεnma nε e bε,
 a xa tanbε lu alɔ seyamakɔnyi.
 Marigi Alatala sara fema nε,
 a lu alɔ turunnaadε.
¹⁵ Mange Alatala e makantama nε.
 E xa geresosee kanari rabama nε,
 e wuli ifili alɔ sεrεxεdubεe
 naxan xuruse kɔn naxabama,
 e fa na wuli kasan sεrεxεbade ma.
¹⁶ E Marigi Alatala e rakisma nε na lɔxε,
 alɔ xuruse dεmadonyi a xa xurusee kantama ki naxε.
 Ala xa jama luma nε alɔ diyaman naxan yanbama bɔxi ma.
¹⁷ E tofanma nε, e rayabu.
 Baloe fanyi sεgεtalae xungboma nε,
 minse fanyie sungbutunye rayabu.

Ala xa hinne

¹ Wo xa Alatala maxandi nεmε tεmui.
 Alatala fama nε tunε belebele ra wo bε,
 alako wo xa xεe xa fan.
² Kuyee wule falama,
 sematoee mu nɔndi toma,
 e xiyeer fasarima wule ra,
 e xa madundui fufafu na a ra.
 Na birin bara a niya jama xa lɔε alɔ xurusee.
 E na tɔɔrε kui barima xuruse dεmadonyi mu na e bε.
³ N bara xɔnɔ na xuruse dεmadonyie ma.
 N e xa yareratia jaxankatama nε.
 Yudaya luma nε alɔ Mange Alatala xa xurusee,
 a mεnima nε e ma.
 E fama nε binye sɔtɔde,
 alɔ sɔɔri mange xa soe.
⁴ Mixi nde kelima nε Yudaya
 naxan misaalima gεmε ra banxi tixi naxan fari,

naxan misaalima wuri ra kiri banxi xirixi naxan na,
naxan misaalima xali geresose ra.

Mangę birin fatanxi Yudaya bənsəe nan na.
5 Yudayakae findima nə sənbəmae ra,
anaxee yaxuiye maboronma gere kui,
barima Alatala na e fə ma.
E yaxuiye xa soe ragimae luma nə yaagi kui.

6 «N Yudaya bɔnsœ xun nakelima nε,
n Yusufu bɔnsœ rakisi,
n e xa taae yailan,
barima n bara kinikini e ma.
E fama nε lude alɔ n mu e rabεŋjin.
E Marigi Alatala nan n na,
n e xa duba suxuma nε.
7 Efirimi bɔnsœ fan findima nε sənbəmae ra.
E səewama nε dangife siisilae ra.

E xa die na birin toma nε, e fan pεlεxin.
E birin bɔŋε sεewama nε Alatala xa fe ra.
8 N nan n ma jnama maxilima nε, n xa e xun sara,
e xa wuya dangife singe ra.

⁹ Hali n to e rayensenxi sie ya ma,
e e ratuma nε n ma fe ma yire makuye.
E tan nun e xa die kisima ns.

E tan nuf e xa die kisima lie,
e man fa gibilen e xonyi.
¹⁰ N e rafama ne kelife Misira boxi ma,
n e malan kelife Asiriya boxi ma.
N man Galadi nun Liban boxi fima ne e ma,

kɔ̄c e kɔ̄nti dangima nε na birin na.

¹¹ E xacto rebara alaa baa mory

kō Ala na mōrōnyie ragoroma n
Nili xure bara a niya e xa lu konyiyā
kōna na xure bara xōri.
Asiriya xa yētē igbojā goroma ne,
Misira xa mangfva nōn.

¹² N tan nan e senhe soma.

«N tari han e sensc somia,
e fama ne perede n xili ra.»

Alatala xa masenyi nan na ki.

11

Xuruse demadonyie

¹ Liban bɔxi, i xa wuri birin fama nε gande.

² Wo fama ne wade wo xui itexi ra,
barima sipire, sediri, nun konde bilie fama ne birade.
Basan wondi belebele bara kana.
³ Yawo la, yawo la.

³ Xuruse d^emadonyie wama n^e,
lⁱni s^{ilid} - u

barima fiili bara kana.

Yerē xaañēma nē,
barima Yurudēn fōtōnyi bara kana.

⁴ N Marigi Alatala a masen ne,

«Wo xa xurusee dε madon,

naxee fama faxade.
5 Mixi naxee e saram

→ Mixi haxee e saramia
e fama ne e kɔn naxabade kinikinitarena cui

Naxee e matima e a falama ne.

Ala tantu.

N bara banna.»

Xuruse dɛmadonyie mu kinikinima e ma.»

⁶ Alatala xa masenyi nan ya:

«N fan mu kinikinima yi j̄nama ma.

N bara e birin lu e boore yi ra,
e xa mangε yi ra,
alako jnama xa jaxankata.
N mu mixi yo ratangama na ma..»

⁷ Na kui n naxa xurusee tɔɔrɔxi dε madon, naxee nu lanxi e xa faxa. N naxa yisuxuwuri firin tongo. N naxa kerēn xili sa «Hinne,» boore «Lanyi.» N naxa xurusee dε madon. ⁸ N naxa xuruse dεmadonyi saxan keri kike kerēn bun, barima e mu rafanxi n ma sɔɔnɔn, n fan mu rafanxi e ma. ⁹ N naxa a fala xurusee bε, «N mu wo dε madonma sɔɔnɔn. Naxan lan a xa faxa, a xa faxa. Naxan lan a xa siga, a xa siga. Naxan lan a xa lu be, a xa a boore faxa.» ¹⁰ N naxa n ma yisuxuwuri tongo naxan xili «Hinne,» n naxa a igira. Na misaalixi saatε nan na naxan xirixi n tan nun sie birin tagi. Na saatε bara kana. ¹¹ N to na kana xurusee tɔɔrɔxi ya xɔri, e naxa a kolon n nu bara Alatala xa masenyi fala. ¹² N naxa a fala e bε, «Xa a wo kεnεn, wo n ma wali sare fi n ma, xa na mu a ra wo a lu na.» E naxa kɔbiri kole tongo saxan fi n ma wali sare ra. ¹³ Alatala naxa a fala n bε, «Xa e n ma wali tide toma na ki nε, a sare mu gbo, a wole. Fejne yailanma xa na tongo.» N naxa na kɔbiri kole tongo saxan tongo, n naxa e wɔlε Alatala xa banxi kui mixi nde bε naxan fejne yailanma. ¹⁴ Na dangi xanbi, n naxa n ma yisuxuwuri igira naxan nu xili «Lanyi,» barima lanyi mu na Yudaya nun Isirayila tagi sɔɔnɔn.

¹⁵ Alatala naxa a fala n bε, «I man xa xuruse dεmadonyi xaxilitare xa walisee tongo. ¹⁶ N xuruse dεmadonyi rakelima nε yi bɔxi ma naxan mu a jɛngi sama xurusee xɔn ma. Xa xuruse kerēn bara lɔε, a mu sigama a fende. Xa kerēn bara maxɔɔnɔ, a mu a dandanma. Xa kerēn bara xungbo fɔlɔ, a a sube birin donma nε han a a tore li.»

¹⁷ «Naxankate na xuruse dεmadonyi jnaaxi bε,
naxan xurusee rabεjnina.
Santidegεma xa a bεlεxε sege,
a xa a ya sɔxɔ.
A bεlεxε naxa nɔ fefe ra,
a ya naxa fe yo to.»

12

Yudaya xa xunnakeli

¹ Alatala bara masenyi xɔɔrɔxɔε ti Isirayila xa fe ra.
Alatala xa masenyi nan ya,
naxan koore nun bɔxi daaxi,
naxan xaxili so adamadi yi ra:
² «N fe xungbe rabama nε Darisalamu bε, dunijia sie tagi.
Mixi na fa Darisalamu gerede,
n kaabanako rabama ne Yudaya bε.
³ Na lɔxε, n Darisalamu findima nε gεmε binye ra si birin bε.
Naxan katama na itefe ra,
na kanyi maxɔɔnɔma nε.
Dunijia si birin malanma nε a xili ma.»

⁴ Alatala xa masenyi nan ya:
«Na lɔxε, n sɔɔri nun a xa soe radaxuma nε.
N nee findi dɔɔnxui ra.
N Yudaya bɔnsε matoma nε,
n nan n jɛngi sa e xɔn ma.

⁵ Yudaya mangεe a falama nε e bɔjε kui,
«Darisalamukae sεnbe gboxi
e Marigi Alatala nan saabui ra.»

⁶ Na lɔxε, n Yudaya mangεe luma nε
alo tε wolenxi yege xɔɔra,
xa na mu alo tε na din sεxε ra.

E fama nε si birin halakide naxan na e rabilinyi.

Darisalamu mu kanama.

⁷ Alatala Yudaya taae nan singe rakisima,
alako Dawuda xabile nun Darisalamukae
xa binyε naxa dangi Yudaya mixie ra.

⁸ Na lɔxε, Alatala Darisalamukae makantama nε.

Ala a niyama ne mixi taganxi xa Dawuda senbe soto.
 Dawuda xabile senbe gbooma ne Ala saabui ra.
 Alatala xa maleke a jereema ne e ya ra.
⁹ Na lcoxse, n si birin halakima ne
 naxee Darisalamu gerema.

¹⁰ N hinne nun kinikini luma ne
 Dawuda xabile nun Darisalamukae xaxili ma.
 E fama ne e ya rafindide n ma, e n tan naxan soxoxi.
 E sunnunma ne n ma fe ra,
 alo mixi naxan xa di singe bara faxa.
 E e wa xui raminima na ki ne.
¹¹ Na lcoxse, sunnunyi gbooma ne Darisalamu,
 alo Hadada Rimon sunnunxi Megido gulunba kui ki naxe.
¹² Nama birin sunnunma ne xabile ki ma.
 Dawuda xabile luma ne a xati ma.
 Natan xabile fan luma ne a xati ma.
 Xemee nun ginne mu sunnunma yire kerem.
¹³ Lewi xabile luma ne a xati ma.
 Simeyi xabile luma ne a xati ma.
 Xemee nun ginne mu sunnunma yire kerem.
¹⁴ Xabile birin luma ne a xati ma.»

13

Nama seniyenxi

¹ Na lcoxse, dulonyi minima ne
 naxan nomma Dawuda xabile nun Darisalamukae
 yunubi bade.
² Mangé Alatala xa masenyi nan ya:
 «Na lcoxse, n kuyee xili bama ne wo de kui,
 wo neemuu e ma.
 Ne xa namijonmee nun e xa seniyentareja kerima ne.
³ Xa mixi nde suusama namijonmee masenyi tide,
 a nga nun a baba naxan a barixi e a falama a be,
 «I xa faxa, barima i bara wule fala Alatala xili ra.»
 A nga nun a baba naxan a barixi,
 e a soxoma ne na masenyi xa fe ra.
⁴ Na lcoxse, namijonmee birin yaagima ne
 e xa masenye xa fe ra.
 E mu namijonmee dugi ragoroma e ma soncu
 alako e xa mixi madaxu.
⁵ E birin a falama ne,
 «Namijonmee mu n na.
 Kabi n dimedi teemui n xe nan tun safe.»
⁶ Konó e a maxorinma ne,
 «Munse na yi nari ra i belexee ma?»
 A e yaabima ne:
 «N xanuntenyi nan n maxonoxi.»»

⁷ «Santidegema, keli n ma xuruse demadonyi xili ma,
 keli mixi xili ma naxan na n seeti ma.»
 Mangé Alatala xa masenyi nan ya:
 «Santidegema, xuruse demadonyi faxa,
 yexxee rayensen ye.
 N fama ne yexxee yoree jaxankatade.»
⁸ Alatala xa masenyi nan ya:
 «Nama doko firin faxama ne,
 kono a doko saxan nde baloma ne.
⁹ N na doko saxan nde sama ne te i,
 n e raxunu alo gbeti.

N xa e mato alɔ xεεma.
 A na n maxandi, n a xa duba suxuma nε.
 N fama nε a masende, «N ma ḥama nan ya,»
 a fan a masen, «Alatala nan muxu Marigi Ala ra.»»

14

Alatala fa lɔxɔɛ

¹ Alatala xa lɔxɔɛ fafe.

Wo yaxuie wo harige itaxunma nε e boore ma wo ya xɔri.

² N si birin malanma nε Darisalamu gere xili ma.

E soma nε taa kui, e banxi kana, e dutun ginεe ma.

E ḥama sεεti xaninma nε konyiya kui,

e boore sεεti lu taa kui.

³ Alatala kelima nε a sa na sie gere a gere ki ma.

⁴ Na lɔxɔɛ Ala tima nε Oliwi geya fari,
 naxan na Darisalamu ya ra sogetede mabiri.

Oliwi geya ibooma nε a tagi,
 kelife sogetede han sogegorode.

Gulunba luma nε geya firin tagi,
 keren na kɔola ma, keren na yirefanyi ma.

⁵ Na tεmui wo wo gima nε gulunba kui
 n ma geyae tagi han Aseli.

Wo wo gima nε

alɔ wo wo gixi bɔxi xa sεrenyi ya ra ki naχε,
 Yudaya mangε Yusiya xa waxati.

Na tεmui n Marigi Alatala fama nε,
 a nun a xa sεniyεntɔɛe ra.

⁶ Na lɔxɔɛ, naiyalanyi mu luma dunijia ma,
 yanbasee xunuma nε.

⁷ Yanyi nun kɔɛ mu na na lɔxɔɛ.

Alatala nan na lɔxɔɛ moɔli kolon.

Kɔnɔ nunmare tεmui naiyalanma nε.

⁸ Na lɔxɔɛ, kisi ye minima nε Darisalamu,
 sεεti te sogetede baa mabiri,
 sεεti goro sogegorode baa mabiri.

A minima nε soge fure nun jεmε temui.

⁹ Alatala nan findima dunijia birin mangε ra.

Na lɔxɔɛ, Alatala nan keren fama batude,
 a xili nan gbansan falama.

¹⁰ Darisalamu bɔxi rabilinyi birin
 findima nε mɛrɛ ra,
 kelife Geba, sa dɔxɔ Rimɔn na,
 Darisalamu yirefanyi ma.

Darisalamu xa fe itema nε, a xa noε fa yensen yε
 kelife Bunyamin naade ma, sa dɔxɔ naade singe ra,
 han tunxui naade, han Xananeli koore banxi,
 han mangε xa weni yailande.

¹¹ Mixie sabatima nε taa kui,
 e mu halakima sɔnɔn.
 Darisalamu luma nε bɔjɛsa kui.

¹² Alatala fama nε fure ḥaaxi sindé sie ma
 naaxee Darisalamu gerexi.

E fate kiri birin bɔrɔma nε beenu e xa faxa.
 E yae bɔrɔma nε e ya yili kui,

e nεnyi bɔrɔma nε e dε kui.

¹³ Na lɔxɔɛ, Alatala mixie ya isoma nε,

e e boore suxu, e e boore bɔnbo.

¹⁴ Yudayakae gere tima ne Darisalamu.

E naafuli bama ne sie yi ra naxee na e rabilinyi,
xɛɛma, gbeti, nun dugi gbegbe.

¹⁵ Na fure jaaxi mɔɔli nde fan sinma ne xuruse birin ma:
soee, sofalee, lɔmɔɔmɛe.

¹⁶ Darisalamu yaxui naxee mu faxaxi na kui,
nee luma ne te ra jɛɛ birin Mangɛ Alatala batude,
e xa Bage Ti Sali raba na.

¹⁷ Xa dunija xabile nde tondi sigade Darisalamu
Mangɛ Alatala batude,
tunɛ mu simma e xa bɔxi ma.

¹⁸ Xa Misira xabile nde tondi sigade,
tunɛ mu goroma mɛnni.

Alatala xa fure jaaxi nan na ki,
a naxan nagoro sie ma,
naxee tondixi sigade Bage Ti Sali rabade.

¹⁹ Alatala Misira nun si birin jaxankatama na ki ne,
naxee tondi sigade Bage Ti Sali rabade.

²⁰ Na lɔxɔɛ, birin findima Alatala gbe nan na.
A fama ne sɛbɛde tɔlɔnyie ma naxee gbakuxi soee ra,
«Alatala gbe.»

Tunde naxee sube gbansan jinma
Alatala xa hɔrɔmɔbanxi kui,
nee sɛniyɛnma ne ałɔ yirabasee
naxee rawalima sɛrɛxɛbade sɛeti ma.
²¹ Tunde birin naxee na Darisalamu nun Yudaya,
nee birin sɛniyɛnma ne,
nee birin findima ne Mangɛ Alatala gbe ra.
Mixi birin naxee fama sɛrɛxɛ bade,
nee fama ne tunde ndee ra alako e xa kuri so.
Na lɔxɔɛ, Kanaan kaafiri yo mu soma
Mangɛ Alatala xa banxi kui.

Annabi Malaki xa Kitaabui Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Malaki yi kitaabui nan səbəxi Isirayilakae ma təmwi dangixi. E to gibilen Isirayila bəxi ma, kelife yire makuye Ala e şaxankataxi dənnaxə e xa yunubie xa fe ra, namijonməe naxa kawandi ti e bə. E naxa limaniya, e naxa Darisalamu ti a nun e xa hərəməbanxi.

Na xanbi, e man bara bira yunubi fe fəxə ra. Alatala naxa e yaabi Annabi Malaki xa kitaabui saabui ra. A naxa ratu e ma alç a e xanuxi ki naxə dangife si birin na, kənə e mu na kolon a bə. Ala naxa e xa yunubi masen e bə kerən kerən yi ra. E nu darixi sərəxə jaaxi ba ra Ala bə. E mu nu wama farile fife Ala ma. E nu setaree təcərə, e man nu fa yənə raba. Awa, na birin kui Alatala naxa a xa nate tongoxi masen e bə. A naxə e fama ne şaxankate sətəde xa e mu gibilen yunubi rabafe fəxə ra. A man naxə, mixi naxan gaaxuma a ya ra, na fama ne ratangade Ala xa xəxəra saabui ra naxan nu na fafe.

Yi kitaabui xaxili belebele masenma to mixie bə. Yunubi mu rafan Ala ma feo. Xa mixi birama kira jaaxi fəxə ra, e Ala xa şaxankate sətəde ne. Kənə xa mixi gaaxuma Ala ya ra, Alatala yətə yati nan e rakisima. Amina.

Annabi Malaki xa Kitaabui

Alatala xa wəyənyi xərcəxəs

¹ Alatala xa wəyənyi xərcəxəs Isirayilakae bə Annabi Malaki saabui ra; ² Alatala xa masenyi nan ya, «N bara wo xanu, kənə wo maxərinyi tima n ma, «Ala, muxu xa marafanyi na minden?»» Ala naxə, «Yaxuba taara xa mu lanxi Esayu ma? Yaxuba tan a rafan n tan Ala ma, ³ kənə n bara Esayu tan nənəaaxu. N bara a xa bəxi geya yire mafindi gbengberen yire ra. N bara a ke so wulai baree yi ra naxee na gbengberenyi ma. ⁴ Xa Edonkae, naxee kelixi Esayu bənsəe, a fala, «Won bara gbaloe soto, kənə won na yailanma,» Mange Alatala e yaabima ne, «Xa wo banxi ti, n na rabirama ne.» E xili fama ne falade, «Naaxupja bəxi.» E a falama ne jıama na a ra Alatala xənəxi naxan ma təmwi birin. ⁵ Wo yae fama ne a tote. Wo yətə yati a falama ne, «Alatala xa mangəya sənbə gbo dunija birin, hali Isirayila bəxi fari ma.»»

Mariği batui naxan xənəxi

⁶ «Di tan a baba binyama ne, konyi fan a mariği binya. Xa n tan nan na wo baba ra, n ma binyə na minden? Xa n tan nan na wo mariği ra, n ma binyə na minden? N tan wo xa Mange Alatala, n xa a fala wo bə, wo na n xili yelebufə. Kənə wo n maxərinfe, «Muxu i xili yelebuxi di?» ⁷ Wo na n xili yelebufə wo xa sərəxə səniyəntaree nan na wo naxee sama n ma sərəxəbade fari. Wo man n maxərinma, «Muxu faxi sərəxə səniyəntare mundun na?» N xa a fala wo bə, wo bara n ma sərəxəbade xa fe yelebu. ⁸ Wo na xuruse dənnxi ba sərəxə ra, na fan? Wo na fa xuruse məbənxi ra, xa na mu xuruse furaxi ra, na fan? Xa wo bara na sərəxə məcəli so wo xa mangə yi ra, a pəlexinma ne wo ra? A wo rasənəma ne a fanyi ra? Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁹ «Xa wo Ala makula na sərəxə məcəli ra, a hinnəma wo ra, a wo rasənəma a fanyi ra? Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹⁰ «A lanma mixi nde wo ya ma a xa n ma hərəməbanxi naade balan, alako wo naxa te radəxə n ma sərəxəbade fari fufafu. Wo xa fe mu rafan n ma. N tan Mange Alatala, n xa a fala wo bə a n mu wama wo xa sərəxə xən, n mu a tongoma! Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹¹ «Kelife sogetede, sigafe han sogegorode n xili xungbo si birin tagi. Yire birin, e fama ne surayi gande n xili ra, e fa sərəxə səniyənxı ra n ma binyə xa fe ra. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹² «Kənə wo tan n xili yelebuma. Wo nu fa a fala, «Mariği xa sərəxəbade mu səniyənxı, sərəxə naxan bama mənni a mu fan.» ¹³ Wo wo xunyi suxuma, wo nu fa sənəxə, «Taganyi mundun yi ki!» N tan Mange Alatala, n xa a fala wo bə, n mu fama wo xa xuruse maxənəxi, wo xa xuruse məbənxi, nun wo xa xuruse furaxi tongode n ma sərəxəbade sənənə. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹⁴ «Dankə na mixi korintexi bə yəxəs kontonyi na naxan xa gəçərə ya ma, kənə a fa xuruse maxənəxi tan ba sərəxə ra a xa marakali rakamalife ra. Mange xungbe na n na, naxan xili magaaxu si birin tagi. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹ «Yakosi, serehexedubee, wo xa wo tuli mati. ² Xa wo mu wo tuli mati n na, xa wo mu jianige tongo n xili binyafe ma, n tan Mange Alatala wo dankama ne. N wo xa dubee mafindima ne dankee ra. N bara wo xa duba kana barima n ma binyee mu na wo jianige ma. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

³ «Wo a toma ne! N wo boonsae jaaxankatama ne. Wo xuruse naxee bama serehexe ra, n e gbi kasamma ne wo yatagi. Wo nun na yaagi nan sigama. ⁴ N tan Mange Alatala bara yi woyeniyi xcoroxee fala wo be alako n ma saate, n naxan tongoxi wo benba Lewi be, a naxa kana sonon. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁵ «N naxa saate tongo a be. N naxa simaya nun bojresa fi a ma, alako a xa gaaxu n ya ra. Na temui a bara gaaxu n ya ra, a bara sereen n xili ra. ⁶ N ma seriyee yati nu na a de kui, maifui yo mu nu na a bojre kui. A bira ne n focho ra bojresa nun tinxinyi kui, a mixie ragbilen kira jaaxi focho ra. ⁷ Serehexedubee de lomni nan nagatama. Ala xa seriyee minima ne a de i, barima Mange Alatala xa xeeera nan na a ra.»

⁸ «Kono wo tan, wo bara gibilin Ala xa kira focho ra. Wo bara mixi tuyaxi ramini na kira ra wo xa xaranyi ra. N tan Mange Alatala naxee wo bara Lewi xa saate kana. Mange Alatala xa masenyi nan na ki. ⁹ N wo rayagima ne, n wo xa fe magoro jama ya xori, barima wo mu n ma kira kolon. Wo bara mixi rafisa e boore be wo xa kiiti kui.»

Seriyee tongoxi futi xa fe ra

¹⁰ Annabi Malaki naxee, won birin baba keran xa mu a ra? Ala keran xa mu won birin daaxi? Munfe ra won won boore yanfama? Munfe ra won bara won benba xa saate kana? ¹¹ Yudayakae naxa Ala yanfa, barima fe jaaxi bara raba Isirayila nun Darisalamu bochi ma. Yudaya bara Alatala batude yelebu naxan nafan a ma. A bara kuye batui xa di gine dcox. ¹² Alatala na xeme mooli, nun a xa die, a nun a xa denbaya birin kerima ne Yaxuba xa kiri banxi kui. A na xeme mooli kerima ne, a nun a serehexe naxan bama Mange Alatala be.

¹³ Na xanbi, wo tan wo ya ye gbegbe raminima Alatala xa serehexebade, barima wo naxee a mu wo xa serehexe tongoma, a mu wama a xon sonon. ¹⁴ Wo n maxorinma «Munfe ra?» N a falama wo be. Wo gine naxan sugandi wo fonike temui, wo naxan xa futi xiri Alatala xa seedejoxoya kui, wo bara na gine yanfa. ¹⁵ Alatala xa mu adama daaxi, a a nii raso a fate? Adama mu die fenma xe Ala naxee ragirima a ma? Wo meeni wo nii ma, wo naxa wo xa gine yanfa, wo naxan soto wo fonike temui. ¹⁶ Isirayila Marigi Alatala naxee, meefe i xa gine ra, nun gere tife, fee nan e ra n naxee xonxi. Wo meeni wo nii ma, wo naxa findi yanfante mixie ra.

Alatala xa kiiti

¹⁷ Wo bara Alatala ratagan wo xa woyeniyi ra, kono wo fa maxorinyi tife, «Muxu a rataganxi di?» N xa wo yaabi. Wo a rataganxi a falafe ra, «Fe kobi rabama nan nafan Alatala ma, a na mixi mooli nan fenma.» Wo man a rataganxi a falafe ra, «Ala kiitisa na minden?»

3

Ala xa kiiti

¹ «Wo wo ya ti, n fama ne n ma xeeera xeeede naxan kira yailanma n be. Wo Marigi, wo naxan fenfe, a fama ne sode a xa horomobanxi kui keran na. Saate xeeera, wo wama naxan xon, a na fafe. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

² «A na fa, nde noma suusade a ra? Nde noma tide a ya i? Barima a luma ne alo xabure te naxan se raxunuma. A luma ne alo xosi base dugi xae naxan nawalima. ³ A fama ne gbeti raxunude, a e gbi ba. A Lewi xa die raseniyenma ne. A e raxunuma ne alo xeeema a nun gbeti, a e gbi ba. E xa findi serehexedubee ra Alatala be naxee serehexe bama tinxinyi kui.»

⁴ «Na temui, Yudaya nun Darisalamu xa serehexe rafanma ne Alatala ma alo temui dangixi, alo waxati fori. ⁵ N fama ne wo xa kiiti sade. N kiiti sama ne keran na mandurulae, yenelae, wule false, nun mixi kobia ma naxee walike sare donma, naxee kaajee gine, kiridie, nun xojree tooroma. N kiiti sama ne mixie ma naxee mu gaaxuma n ya ra. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

⁶ «N to findixi Alatala nan na, naxan mu a xui masarama, wo tan Yaxuba xa die tan mu faxa. ⁷ Kabi wo benbae xa temui, wo bara n ma seriyee kana, wo bara a matandi. Yakosi, wo xa gibilin n ma, n fan gibilenma ne wo yire. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

«Kono wo na n maxorinfe, «Muxu xa gibilin i ma di?» ⁸ N fan xa wo maxorin. Adamadi noma a Marigi Ala mujade? Kono wo tan yati bara n mujia. Wo nu fa n maxorin, «Muxu bara munse mujia i ma?» N xa wo yaabi. Wo bara n ma farilee nun n ma serehexe mujia. ⁹ N bara wo boonsae birin danka na mujie xa fe ra. ¹⁰ Wo xa fa farile birin na Ala xa banxi, farile ragatade, alako baloe xa lu n ma banxi kui. Wo xa n tan Mange Alatala mato, xa n mu fama barake gbegbe ragorode wo ma kelife koore naxan dangi wo xa se ragatadee ra. ¹¹ N nimasee faxama ne naxee wo xa xee nun wo xa weni bilie kanama. Mange

Alatala xa masenyi nan na ki.¹² Na t̄emui si birin fama n̄e wo xa b̄oxi xili falade j̄ellexin b̄oxi, barima barake na wo x̄onyi. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

¹³ Alatala nax̄, «Wo bara w̄oyeniyi x̄orçxœ fala n̄ be, k̄ono wo n̄ max̄orinfe, «Muxu bara w̄oyeniyi x̄orçxœ mundun fala i be?»¹⁴ N̄ xa wo yaabi. Wo nax̄, «Geeni yo mu na Ala xa batui kui. Muxu bara a xa s̄eriyę susu, muxu bara t̄c̄oř a xa fe ra, k̄ono muxu geeni mundun s̄ot̄xi Mange Alatala ra?¹⁵ Muxu tan be, mixi naxan a yet̄ itema, a j̄ellexinma n̄e, mixi kobi nan geenima, Ala matandila mu j̄anaxankatama.»»

¹⁶ Na w̄oyeniyi xanbi, mixi naxan nu gaaxuma Ala ya ra, e bara lu yire kerem, e w̄oyen e boore ra. Alatala bara e xui m̄e a fanyi ra. Na Ala yaragaaxuie xili bara s̄eb̄e s̄eb̄eli nde ra Ala ya i, barima e nu bara Alatala xili binya.¹⁷ Mange Alatala nax̄, «Nee findixi n̄ ma jaama yati yati nan na. N e ratangama n̄e kiiti sa l̄ox̄œ alō baba naxan kinikinima a xa di fanyi ma.¹⁸ Na kui wo man fama n̄e mixi kobi nun mixi fanyi tagi rasa kolonde, Ala batulae nun Ala matandilae.»

¹⁹ «Na l̄ox̄œ fama n̄e. Ala fama n̄e te belebele ra yet̄ igboe nun mixi kobie be. A e ganma n̄e alō s̄ex̄. Mange Alatala xa masenyi nan na ki. E xa fe sese mu luma naa.²⁰ K̄ono wo tan naxee gaaxuma n̄ xili ya ra, n̄ yalanyi rafama wo ma alō soge yalanyi naxan naminima ḡes̄eḡe. Wo birama n̄e Ala f̄ox̄œ ra j̄ellexinyi kui alō ninge ȳore naxan birama j̄ooge n̄e n̄e f̄ox̄œ ra.²¹ Wo mixi jaaxuie maboronma n̄e alō xube naxan luma wo sanyi bun ma. N na na l̄ox̄œ rafalafe wo be. Mange Alatala xa masenyi nan na ki.»

²² «Wo xa ratu n̄ ma konyi Munsa xa s̄eriyę ma, n̄ yaamarie naxee fixi a ma Xorebe geya fari Isirayilakae birin be.²³ N̄ fama n̄e Annabi Eliya x̄eđde wo ma, beenu Alatala xa l̄ox̄œ belebele magaaxuxi xa fa.²⁴ A babae nun e xa die d̄e rafamma n̄e, xa na mu a ra, n̄ fa wo xa b̄oxi halakide.»

**Inyila Isa
Annabi Matiyu naxan səbəxi
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dəxəc naani na a ra. Namijənəmə naani nan taruxuie səbə Ala Xaxili Səniyənxı saabui ra naxee lanxi Inyila Isa nan ma. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Isa keli xanbi dunijja, Annabi Matiyu naxa yi Kitaabui səbə, a xa Isa xa dunijneigiri birin masen alako mixie xa a kolon, a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. A a səbə Girəki xui ne, kənə muxu bara a madangi Soso xui alako Sosoe fan xa nə a fahaamude.

Isa xa kaabanako gbegbe səbəxi yi Kitaabui kui alako mixie xa a sənbə kolon, Ala sənbə naxan fixi a ma. A furemae rayalan ne, a pinnə ragbilen mixie fəxəcə ra. Annabi Matiyu bara wa mixie xa Isa xa kawandie fan kolon. Isa to mixie xaran Ala xa masenyi ra, e naxa a kolon, a a nəndi yati yati nan masenma. A dənəxəcə ra, yi Kitaabui Isa faxa ki nan dəntəgə sama nun a keli ki faxe ma.

Na birin nəma fahaamui fide won ma, won xa a kolon nde na Isa ra. Won lənni naxan sətəma yi Kitaabui kui, a nəma won malide won ma dunijneigiri kui, a man nəma won malide aligiyama. Ala xa a lu won xaxili ma. Amina.

**Inyila Isa
Annabi Matiyu naxan səbəxi**

Isa benbae

(Luki 3:23-38)

¹ Isa, Ala xa Mixi Sugandixi naxan fatan Dawuda nun İburahima bənsəcə ra, a benbae xilie nan yi ki:
² İburahima naxa Isiyaga sətə.

Isiyaga naxa Yaxuba sətə.

Yaxuba naxa Yuda nun a taarae nun a xunyae sətə.

³ Yuda naxa Peresi nun Sera sətə, Tamari xa die.

Peresi naxa Xesiron sətə.

Xesiron naxa Arami sətə.

⁴ Arami naxa Aminadabo sətə.

Aminadabo naxa Naxason sətə.

Naxason naxa Salimon sətə.

⁵ Salimon naxa Boosu sətə, Raxabi xa di.

Boosu naxa Obedo sətə, Ruti xa di.

⁶ Obedo naxa Yisayi sətə.

Yisayi naxa Dawuda sətə.

Mangə Dawuda naxa Sulemani sətə

Uriya xa gine saabui ra.

⁷ Sulemani naxa Robowami sətə.

Robowami naxa Abiya sətə.

Abiya naxa Asa sətə.

⁸ Asa naxa Yehosafati sətə.

Yehosafati naxa Yehorami sətə.

Yehorami naxa Yusiya sətə.

⁹ Yusiya naxa Yotami sətə.

Yotami naxa Axasi sətə.

Axasi naxa Xesekiya sətə.

¹⁰ Xesekiya naxa Manasi sətə.

Manasi naxa Amon sətə.

Amon naxa Yosiya sətə.

¹¹ Yosiya naxa Yekoniya nun a xunyae sətə,

Isirayilakae xaninxı Babilən təmvi naxə.

¹² E to siga Babilən, Yekoniya naxa Salatiyeli sətə.

Salatiyeli naxa Sorobabeli sətə.

¹³ Sorobabeli naxa Abiyudi sətə.

Abiyudi naxa Eliyakimi soto.
 Eliyakimi naxa Asoro soto.
¹⁴ Asoro naxa Sadoki soto.
 Sadoki naxa Aximi soto.
 Aximi naxa Eliyudi soto.
¹⁵ Eliyudi naxa Eleyasari soto.
 Eleyasari naxa Matan soto.
 Matan naxa Yaxuba soto.
¹⁶ Yaxuba naxa Yusufu soto.
 Yusufu naxa Mariyama dəxə.
 Mariyama nan findi Isa nga ra,
 naxan xili Ala xa Mixi Sugandixi.

¹⁷ A birin nalanxi benba dəxə fu nun naani, keli Iburahima ma sa dəxə Dawuda ra. A birin nalanxi benba dəxə fu nun naani, keli Dawuda ma, han Isirayilakae siga təmui naxə Babilon. A birin nalanxi benba dəxə fu nun naani, keli Isirayilakae siga təmui ma Babilon, han a sa dəxə Ala xa Mixi Sugandixi xa waxati ra.

Isa bari ki naxə
(Luki 1:26-38, 2:1-7)

¹⁸ Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa bari raba yi ki nə: Yusufu nu bara Isa nga Mariyama xa kote dəxə, kənə beenun e xa kafu, Mariyama naxa təege. Ala Xaxili Səniyənxi xa kaabanako saabui ra. ¹⁹ A xa məri Yusufu to findixi tinxintərə ra, a mu nu waxi Mariyama xili kanafe. A naxa natərongo e xa fatan gundojəxçərə kui. ²⁰ A nu a məjçoxunma na fe ma təmui naxə, Marigi xa malekə nde naxa mini a ma xiye kui, a a masen a bə, «Yusufu, i tan naxan kelixi Dawuda bənsə, i naxa gaaxu i xa ginə Mariyama futife ra, barima a təege xərə di naxan ma, a fatanxi Ala Xaxili Səniyənxi xa kaabanako nan na.

²¹ Mariyama fama di xəmə nan baride. I xa a xili sa Isa, barima a tan nan fama a xa jənama rakiside e xa yunubie ma.»

²² Na birin naba nə alako Marigi naxan masen namijənəmə saabui ra, a xa kamali alov a sebəxi Kitaabui kui ki naxə,

²³ «Ginədimedi təege emə ne, a di xəmə bari.

E a xili falama ne Emanuweli.»

Na nan na ki, «Ala na won ya ma.»

²⁴ Yusufu to xunu, a naxa Marigi xa malekə xa yaamari rabatu, a a xərəna xəmə futi xiri. ²⁵ Kənə a mu a kolon ginə ra han Mariyama xa di xəmə bari xanbi. A naxa na di xili sa Isa.

2

Karaməxəe Isa binyafe

¹ Isa bari Bəteləemə taa nan kui, Yudaya bəxi ma, mangə Herode xa jənamə. Na waxati, karaməxəndee naxa fa Darisalamu keli sogetede biri ra, ² e naxa maxərinyi ti, e naxə, «Yuwifie xa mangə naxan baxi baride, a na minden? Muxu faxi nə muxu xa fa suyidi a bə, barima muxu bara a xa tunbui to sogetede biri.» ³ Mangə Herode to na fe me, a tan nun Darisalamuka birin naxa kəntəfili. ⁴ A naxa sərəxədubə kurtigie nun səriyə karaməxəe malan, a xa e maxərin Ala xa Mixi Sugandixi barima dənnaxə. ⁵ E naxa a yaabi, «A barima Bəteləemə taa nan kui, Yudaya bəxi ma, barima namijənəmə a sebəxi,

⁶ «I tan Bəteləemə, naxan na Yudaya bəxi ma, i tide mu xurun Yudaya taa xungbee ya ma, barima mangə fama kelide i tan Bəteləemə ne, naxan n ma Isirayila jənama rəjərəma, alov xuruse dəmadonyi xurusee rəjərəma ki naxə.»»

⁷ Na kui, Herode naxa na karaməxəe xili gundo ra, a e maxərin tunbui minixi waxati naxan ma. ⁸ Na dangi xanbi, a naxa e xəsə Bəteləemə yi xəxəraya ra, «Wo siga, wo xa sa wakili yi diyore fenfe ra. Wo na a to, wo xa fa n nakolon alako n fan xa sa suyidi a bə.»

⁹ Karaməxəe to ge mangə xui rameđe, e naxa siga. E man naxa tunbui to, e sa naxan to sogetede biri ra. Tunbui naxa jərə e ya ra han a naxa ti diyore yire xun ma. ¹⁰ E to tunbui to, e naxa səsəwa ki fanyi ra. ¹¹ E naxa so banxi kui, e naxa diyore to a nga Mariyama yi ra. E naxa e magoro bəxi, e suyidi diyore bə. Na təmui, e naxa sanbasee ramini e xa kote kui, e xəxəma, surayı fanyi, nun miri labundə fi diyore ma. ¹² Na dangi xanbi, Ala to nu bara e rakolon xiye kui a a mu lanma e xa gibilə Herode yire, e naxa gibilən e xa bəxi ma kira għebtə ra.

Isa xaninfe Misira

¹³ Karamoxoe siga xanbi, Marigi xa maleke naxa mini Yusufu ma xiye kui, a a masen a bε, «Keli. Diyore nun a nga xanin Misira bɔxi ma. Wo xa lu mənni han n wɔyεnma i bε təmui naxε, barima Herode diyore fenma ne alako a xa a faxa.» ¹⁴ Yusufu naxa keli kɔε ra, a diyore nun a nga xanin Misira. ¹⁵ E naxa lu mənni han Herode naxa faxa, alako Marigi naxan masen namijonmε saabui ra, a xa kamali, «N bara n ma di xili, a xa keli Misira.»

Herode diyore faxafe

¹⁶ Herode to a kolon a karamoxoe bara a madaxu, a bɔjε naxa te a jaaxi ra. A naxa yaamari fi, di xemε birin xa faxa Bεtεlεemu nun a rabilinyi birin, naxee mu nu jε saxan sotɔ sinden. A na natε tongo na karamoxoe xa tunbui to təmui nan ma. ¹⁷ Na kui, Annabi Yeremi xa masenyi naxa kamali, ¹⁸ «Xui nde bara mε Rama, wa xui nun sunnunyi gbegbe na a ra. Raxelexama a xa die nan ma fe ra, a mu tinxi mixi yo xa a madundu barima die mu a bε sɔnɔn dunijε.»

Isa nun a barimxie gbilenfe

¹⁹ Herode to faxa, Marigi xa maleke naxa mini Yusufu ma xiye kui Misira bɔxi ma. ²⁰ A naxa a masen a bε, «Keli, diyore nun a nga tongo, i xa gbilen e ra Isirayila boxi ma, barima naxee nu waxi diyore faxafe, e bara faxa.» ²¹ Yusufu naxa keli, a naxa diyore nun a nga tongo, e gbilen Isirayila boxi ma. ²² Kɔnɔ Yusufu to a mε a Araxelusi nan findixi Yudaya mangε ra a baba Herode jɔxε ra, a naxa gaaxu sode naa. Ala to wɔyεn a ra xiye kui, a naxa siga Galile bɔxi ma, ²³ a sa sabati Nasareti. Na raba ne alako namijonmε xa masenyi xa kamali, naxan a masenxi, «A xili falama ne, «Nasareti.»»

3

Annabi Yaya kawandi tife

(Maraki 1:2-11, Luki 3:1-22, Yaya 1:19-34)

¹ Na waxati Annabi Yaya Xunxa naxa kawandi ti fɔlɔ Yudaya gbengberen yire. ² A nu a masen, «Wo tuubi, barima Ala xa mangeya niini bara makore.» ³ Annabi Esayi nu Annabi Yaya nan ma fe falafe, a to a masen, «Mixi nde a xui itema gbengberen yire, «Wo kira yailan Marigi bε, wo kirae matinxin a ya ra.»»

⁴ Nɔxɔmε xabe donma nan nu ratoroxi Yaya ma, bεlεti kiri daaxi nu xirixi a tagi. A nu baloma katoe nun wula kumi nan na. ⁵ Darisalamukae, Yudayakae, nun mixi naxee birin nu sabatixi Yurudeñ xure rabilinyi, e nu sigama a yire. ⁶ E nu e xa yunubie masenma kεnε ma, Yaya fan nu e xunxama Yurudeñ xure xɔɔra Ala xa fe ra.

⁷ Kɔnɔ Annabi Yaya to Farisεnie nun Saduseni gbegbe to fa ra e xa e xunxa ye xɔɔra, a naxa a masen e bε, «Wo tan bɔximase bɔnsɔ! Nde wo rakolonxi wo xa wo gi Ala xa xɔnε ma naxan na fafe? ⁸ Wo xa fe fanyi nan naba naxan a masenma a wo bara tuubi. ⁹ Wo naxa a fala wo yεtε ma, «iburahima nan na muxu benba ra,» barima Ala nɔmα yi gεmε mafindide Iburahima xa die ra. ¹⁰ Beera jan na wurie sanke ma a xa e bilie sεgε. Wuri naxan yo mu bogi fanyi raminima, a sεgεma nε, a woli tε i. ¹¹ Ntan wo xunxama ye nan xɔɔra wo xa tuubi xa fe ra, kɔnɔ naxan fama fade n xanbi ra, na sεnεbε gbo n tan bε. Na binyε mu na n tan yi ra hali a xa sankiri maxaninfe ra. A tan nan Ala Xaxili Sεniyεnxi ratoroma wo ma, a tan nan wo xunxama tε ra. ¹² A xa segerenyi susuxi a yi ra, a maale nun a lagi yegetima naxan na lɔnyi ma. A maale rasoma a xa bili kui, kɔnɔ a lagi tan ganma tε ra naxan mu xubenma.»

Isa xunxafe

(Maraki 1:9-11, Luki 3:21-22, Yaya 1:32-34)

¹³ Na təmui Isa naxa keli Galile, fafe ra Yaya yire Yurudeñ xure, alako Yaya xa a xunxa ye xɔɔra. ¹⁴ Kɔnɔ Yaya mu nu tinxi na fe ra. A naxa a fala, «N tan nan hayi a ma i tan xa n xunxa ye xɔɔra, kɔnɔ i tan nan fa faxi n tan xa i xunxa ye xɔɔra?» ¹⁵ Isa naxa a yaabi, «Yakɔsi, a xa raba yi ki, barima a lanma won xa fe birin naba a sεriyε ki ma.» Na kui, Yaya naxa tin a ra. ¹⁶ Isa xun to xa, a naxa te ye xɔɔra, koore naxa rabi, a naxa Ala Xaxili Sεniyεnxi to goro ra a ma ałɔ ganbε. ¹⁷ Xui nde naxa mε keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki naxan n kεnεnxi ki fanyi ra.»

*Sentanε katafe a xa Isa ratantan
(Maraki 1:12-13, Luki 4:1-13)*

¹ Ala Xaxili naxa Isa xun ti gbengberenyi ma alako Ibulisa xa sa kata a xa a ratantan. ² Isa to nu bara sun xi tongo naani, kœ nun yanyi, kaamε nu na a ma. ³ Maratantanma to maso a ra, a naxa a fala a bε, «Xa Ala xa Di nan i ra, yaamari fi yi gεmεe xa findi taami ra.» ⁴ Isa naxa a yaabi, «A sεbεxi Kitaabui kui, «Mixi mu baloma taami gbansan xa ra. Ala xa maseniyi birin findixi baloe nan na adama bε.»»

⁵ Ibulisa naxa a xanin Darisalamu, taa sεnijεnxi, a a ti Ala xa hɔrɔmɔbanxi fari, yire itexi. ⁶ A naxa a fala a bε, «Xa Ala xa Di nan lanxi i ma, tugan, barima a sεbεxi,
«Ala yaamari fima ne a xa malekεe ma i xa fe ra,
«e e belεxε rasoma ne i bun ma,
e i ralaxun alako i sanyi naxa din gεmε ra.»»

⁷ Isa naxa a yaabi, «Iyo, kɔnɔ a man sεbεxi Kitaabui kui, «I naxa i Marigi Ala mato.»»

⁸ Ibulisa man naxa a xanin geya itexi fari, a fa dunijna mangεya birin masen a bε, e nun e xa dariyε. ⁹ A naxa a fala a bε, «N yi birin fima ne i ma xa i suyidi n bε, i n batu.» ¹⁰ Isa naxa a yaabi, «Sentanε, keli be! A sεbεxi Kitaabui kui, «I xa i Marigi Ala gbansan nan batu, i xa suyidi a keren nan bε.»» ¹¹ Na wɔyεnyi dangi xanbi, Ibulisa naxa keli a xun. Malekεe naxa e maso Isa ra, e a sεnbε so.

*Isa a xa wali fɔlɔfe Galile bɔxi ma
(Maraki 1:14-20, Luki 4:14-15)*

¹² Isa to a me a Yaya bara sa geeli, a naxa gbilen Galile bɔxi ma. ¹³ A naxa keli Nasareti taa kui, a sa sabati Kapεrεnamu, taa nde naxan nu na baa dε ra, Sabulon nun Nafatali bɔxi ma. ¹⁴ Na naxa raba alako Annabi Esayi xa maseniyi xa kamali,

¹⁵ «Sabulon nun Nafatali bɔxi,
naxee na kira ra sigafe baa dε ra Yurudεn naakiri,
wo findixi Galile bɔxi nan na naxan na si gbεtεe belεxε.

¹⁶ Namanε naxan dɔxɔxi dimi kui,
e bara naiyalanyi belebele to.
Naxee dɔxɔxi faxε xa dimi kui,
naiyalanyi bara minni e bε.»

¹⁷ Keli na tεmui ma, Isa naxa kawandi ti fɔlɔ, a nu a fala, «Wo tuubi, barima Ala xa mangεya niini bara makɔrε.»

*Isa a fɔxirabirε singee xilife
(Maraki 1:16-20, Luki 5:1-11)*

¹⁸ Isa to nu jεrεfe Galile baa dε ra, a naxa xεmε firin to e na yεlε wolife. Yεxesuxie nan nu e ra, Simɔn, naxan xili Piyεri, a nun a xunya Andire. ¹⁹ Isa naxa a fala e bε, «Wo bira n fɔxɔ ra. Tεmui dangixi wo nu yεxε nan suxuma, kɔnɔ yakɔsi n a niyama wo xa nu mixie nan sɔtɔ n bε.» ²⁰ E naxa e xa yεlε lu na keren na, e bira Isa fɔxɔ ra. ²¹ E to siga, e naxa xεmε firin gbεtε to, Sebede xa di Yaki nun a xunya Yaya. E nu na yεlε madεgεfe kunkui kui e baba Sebede fε ma. Isa naxa e xili, ²² e fan naxa kunkui nun e baba lu na keren na, e bira Isa fɔxɔ ra.

*Isa mixie kawandife nun furemae rayalanfe
(Luki 6:17-19)*

²³ Na xanbi Isa naxa Galile bɔxi birin isa fɔlɔ. A nu mixie xaranma e xa salidee kui, a nu e kawandi Ala xa mangεya niini xa xibaaru fanyi ra, a nu furema mɔɔli birin nayalan jnama ya ma. ²⁴ A xili naxa te Siriya bɔxi birin ma. Mixie naxa fa furema mɔɔli birin na a xɔn ma. E nu fama mixie ra naxee nu na tɔcɔfε a jaaxi ra, jinnε nu naxee fɔxɔ ra, bira fure nu na naxee ma, a nun namatεe. Isa nu e birin nayalanma. ²⁵ Nama gbegbe naxa bira a fɔxɔ ra kelife Galile bɔxi ma, Taa Fu bɔxi, Darisalamu, Yudaya, nun bɔxi naxan na Yurudεn naakiri ma.

*Isa xa kawandi geya fari
(Maraki 3:13, Luki 6:12-13)*

¹ Isa to jnama to, a naxa te geya fari, a a magoro. A fɔxirabirε naxa e makɔrε a ra. ² A naxa maseniyi ti fɔlɔ e bε.

*Ala sεεwε fima naxee ma
(Luki 6:20-26)*

³ «Sεεwε na mixie bε naxee e yεtε magoroma,
barima e fama ne sode Ala xa mangεya niini bun ma.

⁴ **СЕЕВЕ** na mixie bε naxee wama,
barima e fama nε madundude.
⁵ **СЕЕВЕ** na mixie bε naxee dijεma,
bɔxi findima e tan nan kε ra.
⁶ **СЕЕВЕ** na mixie bε naxee wama tinxinyi xɔn,
alo kaametoe wama donse xɔn ma ki naxε,
barima e a sɔtɔma nε.
⁷ **СЕЕВЕ** na mixie bε naxee kinikinima e booree ma,
barima Ala kinikinima nε e fan ma.
⁸ **СЕЕВЕ** na mixie bε naxee bɔjε fiixε,
barima e Ala toma nε a xa fonisireya kui.
⁹ **СЕЕВЕ** na mixie bε naxee lanyi fenma e nun mixie tagi,
barima e xili falama nε Ala xa die.
¹⁰ **СЕЕВЕ** na mixie bε naxee jaxankataxi tinxinyi xa fe ra,
barima e soma nε Ala xa mangεya niini bun ma.»

¹¹ «**СЕЕВЕ** na wo bε e na wo konbi, e na wo jaxankata, e na wule nun fe kobi mɔɔli birin fala wo xun ma n ma fe ra. ¹² Wo xa jielεxin, wo xa seewa, barima wo baraayi gboma nε ariyanna. Beenun wo xa bari, e namijɔnmee fan jaxankata na ki nε.»

Fɔxε nun naiyalanyi

(Maraki 9:50, 4:21, Luki 14:34-35, 8:16, 11:33)

¹³ «Wo maniyaxi fɔxε nan na yi dunijna adamadie ya ma, kɔnɔ xa fɔxε mɛχɛmɛχɛnyi bara ba, a fa mɛχɛmɛχɛnma di? A tide yo mu na kɔrε, fo a woli tandem, mixie jɛrε a fari. ¹⁴ Wo maniyaxi naiyalanyi nan na yi dunijna adamadie ya ma. Taa naxan dɔxɔxi geya fari, na mu nɔma nɔxunde. ¹⁵ Lanpui mu radɛxɛma a xa dɔxɔ debe bun ma. A dɔxɔma lanpui dɔxɔse nan fari alako a xa banxi kui iyalan birin bε. ¹⁶ Wo xa naiyalanyi fan xa yanba na ki adamadie ya ma, alako e xa wo xa kewali fanyie to, e wo Baba matɔxɔ naxan na ariyanna.»

Annabi Munsa nun namijɔnmee xa sεriye

¹⁷ «Wo naxa a maŋɔxun a n faxi nε n xa Tawureta Munsa nun namijɔnmee xa sεriye ba a i. N mu faxi e bade xε, n faxi nε alako n xa e rakamali. ¹⁸ N xa nɔndi fala wo bε, danmi koore nun bɔxi na na, hali sigirε keran mu bama Ala xa sεriye ra, fo a birin kamali. ¹⁹ Na kui, mixi yo Ala xa yaamari keren matandi, na yaamari xurun kiyoki, a man fa mixi gbɛtεe ratantan na kui, a kanyi fan xili xurunma nε birin bε. Ala xa mangεya niini bun ma. Kɔnɔ mixi yo Ala xa sεriye rabatu, a mixi gbɛtεe xaran na ra, na kanyi xunnakeli nan sɔtɔma Ala xa mangεya niini bun ma. ²⁰ N xa a fala wo bε, xa wo xa tinxinyi mu dangi sεriye karamɔxɔe nun Farisεnie gbe ra, wo mu soma Ala xa mangεya niini bun ma abadan.»

Faxε tife, xɔnε, nun lanyi

(Maraki 11:25, Luki 12:57-59)

²¹ «Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa faxε ti. Faxεti makiitima nε.» ²² Kɔnɔ n tan xa a fala wo bε, naxan yo bɔjε na te a ngaxakerenyi xili ma, na kanyi makiitima nε. Naxan na a fala ngaxakerenyi bε, «I tan dugula», na kanyi makiitima nε kiitisa xungbee ya i. Naxan na a fala a bε, «I tan xaxilitare!», na kanyi wolima nε yahannama te xɔɔra.»

²³ «Na kui, xa wo bara siga sεrɛxε bade, wo fa ratu a wo ngaxakerenyi xɔnɔxi wo ma fe nde ma, ²⁴ wo xa wo xa sεrɛxε lu sεrɛxεbade fe ma sinden, wo siga wo ngaxakerenyi yire. Wo xa lanyi xiri wo nun wo ngaxakerenyi tagi, wo fa ghilen wo xa sεrɛxε bade.»

²⁵ «I xa kata wo nun i kalamuma xa lan sinnanyi ma, wo na kira xɔn ma tɛmui naxε. Xa na mu a ra a i xaninma kiitisa yire, kiitisa fan i so kosibili yi ra, na fan i sa geeli. ²⁶ N xa nɔndi fala i bε, i mu minima mɛnni fo i kɔbirι birin fi han batanka dɔnɔxɔe.»

Yεnε nun mixi ratantanse

(Matiyu 18:8-9, Maraki 9:43, 9:47-48)

²⁷ «Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa yεnε raba.» ²⁸ Kɔnɔ n tan xa a fala wo bε, naxan yo a ya ti ginε nde ra milε kui, na kanyi bara gε yεnε rabade a bɔjε kui. ²⁹ Xa i yirefan ya findima i ratantanse ra, a ba na, a wɔlε. Fate yire nde bafe na, na fisə dinε i fate gundi birin wolife yahannama. ³⁰ Xa i yirefan bεlɛxε findima i ratantanse ra, a bolon, a wɔlε. Fate salonse nde bolonfe, na fisə dinε i fate gundi birin wolife yahannama.»

Xɛmε nun ginε fatanfe

(Matiyu 19:7-9, Maraki 10:4-5, 10:10-12, Luki 16:18)

³¹ «A man masenxi nε, «Naxan wama mɛɛfe a xa ginε ra, a xa fatan kεedi so a yi ra.» ³² Kɔnɔ n tan xa a fala wo bε, naxan yo mɛɛ a xa ginε ra, xa a xa ginε mu yεnε xa rabaxi, na kanyi bara a niya na

gine xa findi yenela ra a na dōxō xemē gbete xōn ma tēmu naxē. Xemē naxan fan na gine dōxōma e mēxi naxan na, a fan bara findi yenela ra.»

Marakali

³³ «Wo a kolon wo benbae yamari naxan na, «Wo naxa wo xa marakali kana, wo xa a rakamali ne Marigi bē.» ³⁴ Kōnō n tan xa a fala wo bē, wo naxa wo kali feo! Wo naxa wo kali koore ra, barima Ala xa kibanyi nan a ra. ³⁵ Wo naxa wo kali bōxi ra, barima Ala sanyi tide na a ra. Wo naxa wo kali Darisalamu ra, barima Mange Xungbe xa taa nan a ra. ³⁶ Wo naxa wo kali wo yetē xunyi ra, barima wo mu nōma xunsexe kerent na fugade, wo mu nōma a foorode. ³⁷ Wo xa nōndi fala. Xa iyo nan a ra, wo xa a fala <iyo>. Xa ade nan a ra, wo xa a fala <ade>. Sese sa na xun ma, a fatanxi Sentanē nan ma.»

Gbejūcēcē

(Luki 6:29-30)

³⁸ «Wo a kolon wo yamari naxan na, «Wo xa ya jōxō ya ra, wo xa jinji jōxō jinji ra.» ³⁹ Kōnō n tan xa a fala wo bē, wo naxa mixi kobi gere. Xa mixi nde wo xērē garin, wo xa boore sēetti fan ti a bē. ⁴⁰ Xa mixi nde wama wo xaninfé kiiti banxi, alako a xa donna ba wo yi ra, wo xa wo xa guba fan lu a yi. ⁴¹ Xa mixi nde wo karaxan wo xa a mati pērē kui kilo kerent, wo xa a mati kilo firin. ⁴² Naxan na i makula, i xa a ki. Naxan wama se nde yofufe i ma, i naxa tondi a bē.»

Yaxuie xanufe

(Luki 6:27-28, 6:32-36)

⁴³ «Wo a kolon wo yamarixi naxan na, «Wo xa wo boore xanu, wo xa wo yaxui xōn.» ⁴⁴ Kōnō n tan xa a fala wo bē, wo xa wo yaxuie xanu, wo xa Ala maxandi mixie bē naxee wo jaxarkatama. ⁴⁵ Na kui, wo findima wo Baba xa die ra naxan na ariyanna, naxan kuye ibama tinxitōēe nun tinxitaree bē, naxan tune ragoroma mixi fanyie nun mixi kobie bē. ⁴⁶ Xa wo sa mixie gbansan nan xanuma, naxee wo fan xanuxi, wo barayi mundun sōtōma na kui? Hali duuti maxili kobie na mōcli rabama. ⁴⁷ Xa wo sa wo ngaxakerenyie gbansan nan xēebuma, wo munfe rabafe naxan findi fe nēsēne ra na kui? Hali kaafirie na mōcli rabama. ⁴⁸ Na kui, wo xa tinxinyi nun marafanyi xa kamali, alō wo naxan toxi wo Baba ra naxan na ariyanna.»

6

Mixi kife

¹ «Wo naxa fe fanyi raba mixie ya tote ra e xa wo xa tinxinyi to, xa na mu a ra wo mu baraayi yo sōtōma wo Baba ra, naxan na ariyanna. ² Na kui, i nē mixi kima, i naxa a sigi sa dunijna birin bē alō filankafuie a rabama ki naxē salide nun taa ma, alako mixie xa e matōxō. N xa nōndi fala wo bē, e bara gē e xa wali sare birin sōtōde. ³ I nē mixi kima i yirefanyi ra, kōla naxa a kolon. ⁴ I xa mixi ki suturē nan na. Na kui, i Baba Ala naxan gundo birin kolon, a fama nē na sare ragibilende i ma.»

Ala maxandife

(Luki 11:2-4)

⁵ «Wo nē salima, wo naxa lu alō filankafuie naxee salima, e tixi salidee kui nun kira dē ra alako mixie xa e to. N xa nōndi fala wo bē, e bara gē e xa wali sare birin sōtōde. ⁶ Kōnō i tan nē salima, siga i xa banxi yire nde nōxunyi kui, i naadē ragali, i Ala maxandi naxan mu toma. Na kui, i Baba Ala naxan gundo fe birin toxi, a fama nē i sare fide.»

⁷ «Wo nē Ala maxandima, wo naxa wo xa wōyēnyi rawuya fufafu, alō kaafiri naxee laxi a ra a e xa duba suxuma e xa wōyēnyi radiganxie nan saabui ra. ⁸ Wo naxa lu alō e tan, barima wo Baba Ala wo hayi kolon beenun wo xa a maxandi.»

⁹ «Wo lan wo xa sali yi ki nē:

«Muxu Baba naxan na ariyanna,
dunijna birin xa i xili sēniyēnxi kolon.

¹⁰ I xa mangēya xa fa.

I sago xa raba dunijna ma,
alō a rabama ariyanna ki naxē.

¹¹ Baloe fi muxu ma to lōxōē,
muxu hayi na naxan ma.

¹² Dījētē muxu xa yunubie ma,
alō muxu fan dījēxi mixie haakēe ma ki naxē,
naxee bara fe kobi niya muxu ra.

¹³ I naxa muxu ti maratantanyi kira xōn,
i xa muxu ratanga Sentanē ma.

I tan nan gbe na mangēya, sēnbē, nun binyē ra abadan.

Amina.»»

¹⁴ «Xa wo dijε mixie haakε ma, wo Baba naxan na ariyanna, a fan dijεma nε wo ma,¹⁵ kοnο xa wo mu dijε mixie ma, wo Baba naxan na ariyanna, a fan mu dijεma wo xa yunubie ma.»

Sunyi suxufe

¹⁶ «Wo nε sunyi suxuma, wo naxa wo yatagi ixοnοma alο filankafuie e yatagi ixοnοma ki naxε, mixie xa a kolon a e na sunyi. N xa nοndi fala wo bε, e bara gε e xa wali sare birin sotοde.¹⁷ Kοnο i tan nε sunyi suxuma, i xa ture sa i xunyi ma, i i yatagi maxa,¹⁸ alako mixie naxa a kolon a i na sunyi. Na kui, i Baba Ala naxan mu toma, naxan man gundo fe birin toxi, a fama nε i sare fide.»

Harige

(Luki 11:33-36, 16:13)

¹⁹ «Wo naxa wo harige malan dunipa ma, nimasee nun xοrixοri a xun nakanama dennaxε, xa na mu a ra mujεtie nοma a mujade banxi kui dennaxε.²⁰ Wo xa wo harige malan ariyanna nε, nimasee nun xοrixοri mu kanari sama dennaxε, mujεtie fan mu mujε tima dennaxε.²¹ Wo harige na dennaxε, wo bεje fan luma naa nε.»

²² «Ya nan na fate xa lanpui ra. Xa i ya fan, i fate birin iyalanma nε,²³ kοnο xa i ya mu fan, i fate luma dimi nan kui. Na kui, xa i xa naiyalanyi bara findi dimi ra, na dimi ifoɔοro de!»

²⁴ «Mixi yo mu nοma lude marigi firin xa yaamari bun ma, barima a fama marigi keren xοnde, a boore maxanu. A xirima keren na, a boore rabolo. Wo mu nοma Ala nun naafuli batude temui keren.»

Kontοfili

(Luki 12:22-32)

²⁵ «Na nan a toxi, n xa a fala wo bε, wo naxa kontοfili baloe xa fe ra wo hayi na naxan ma yi dunijεigiri kui, xa na mu a ra, dugie xa fe ra wo naxee ragoroma wo fate ma. Wo xa dunijεigiri tide mu gbo donse bε? Wo fate tide mu gbo dugie bε?²⁶ Wo xοnie mato koore ma. E mu sansi sima, e mu xε xabama, e mu donse ragatama bilie kui, kοnο wo Baba naxan na ariyanna, a e baloma. Wo tan mu dangi na xοnie ra?²⁷ Nde nοma hali xi keren sade a xa simaya xun a xa kontοfili saabui ra?²⁸ Munfe ra wo kontοfiliwo xa sosee xa fe ra? Wo sansi fuge tofanyie mato, e minima wula sansie ma ki naxε. E mu walima, e mu woligesε yailanma,²⁹ kοnο n xa a fala wo bε, hali mangεya Sulemani xa dariye birin kui, a xa sosee mu nu tofan alο na sansi fuge keren.³⁰ Xa Ala sansi meεenima yi ki nε, sansi naxan na na to, tina a gan, a mu meεenima wo fan ma? Wo xa danxaniya xurun!»

³¹ «Na kui, wo naxa kontοfili a falafe ra, «Muxu munse donna? Muxu munse minma? Muxu munse ragoroma muxu ma?»³² Kaafirie birama na fe mοɔli nan tun foχɔ ra. Anun, wo Baba naxan na ariyanna, a a kolon wo hayi na se birin ma.³³ Na kui, wo xa Ala xa mangεya niini nun a xa tinxinyi nan singe fen, a na se dοnxoe birin fan firma nε wo ma.³⁴ Wo naxa kontοfili tina xa fe ra, barima tina a jοcxoε sama a yεtε xοn. Lοcxε birin nun a xa tοcεre nan a ra.»

7

Wuri fuji nun xebenyi

(Luki 6:37-42)

¹ «Wo naxa wo yεtε findi wo boore adama kewalie makiitima ra, alako kiiti naxa kana wo fan na Ala yi.² Wo mixi makiitima ki naxε, wo fan makiitima na ki nε. Wo maniyase naxan nawalima booree bε, na nan nawalima wo fan bε.³ Munfe ra i wuri fuji toma i ngaxakerenyi ya ma, a fa li i mu xebenyi toxi naxan na i tan yεtε ya ma?⁴ I nοma a falade i ngaxakerenyi bε di, «A lu n xa wuri fuji ba i ya ma,» xa a sa li xebenyi nan na i tan yεtε ya ma?⁵ I tan filankafui, xebenyi nan singe ba i yεtε ya ma. Na ba xanbi, i nοma nε se igbede a fanyi ra, alako i xa wuri fuji ba i ngaxakerenyi fan ya ma.»

Se seneiyenxi sofe baree yi ra

⁶ «Wo naxa se seneiyenxi so baree yi ra, xa na mu a ra e e ya rafindima nε wo ma, e wo maxin. Wo naxa gεmε tofanyie woli xosεe bun ma, xa na mu a ra e e maboronma nan tui.»

Baba Ala maxandife

(Luki 11:9-13)

⁷ «Wo maxandi ti, wo a sotοma nε.

Wo fenyi ti, wo a toma nε.

Wo naadε kοnοkon, a rabima nε wo bε.

⁸ Mixi naxan birin maxandi tima, a a sotοma nε.

Mixi naxan fenyi tima, a a toma nε.

Mixi naxan naadε kοnοnma, a rabima nε a bε.»

⁹ «Babé mundun na wo ya ma naxan xa di taami maxōrinma a ma, a sa gēmē so a yi ra? ¹⁰ Xa na mu a ra, a bōximase so a yi, a xa di na a maxōrin yēxē ma? ¹¹ Xa wo tan mixi kobie fata se fanyie fide wo xa die ma, wo Baba Ala naxan na ariyanna, a dangi wo ra pon! A fe fanyie fima nē a maxandimae ma.»

Mixi lanma a xa naxan naba a boore adama be
(Luki 6:31)

¹² «Wo wama mixie xa naxan birin naba wo bē, wo fan xa na nan naba e bē. Tawureta Munsa nun namijōnmēe xa Kitaabuie birin nalanxi nan na ki.»

Naadē ixutuxi nun a igbe
(Luki 13:23-24)

¹³ «Wo xa so naadē ixutuxi nan na, barima naadē igbe mixi rasigama gbaloe nan ma. Kira naxan mixi xaninma gbaloe ma, a jērē mu xōnō. Mixi gbegbe soma naadē igbe nan na, mixi gbegbe gbaloe kira nan suxuma. ¹⁴ Kōnō naadē ixutuxi rabima kisi nan ma. Kira naxan mixi xaninma kisi ma, a jērē xōnō. Mixi mu gbo naxee na naadē nun na kira toma.»

Wuri bili kolonma a bogi nan ma
(Luki 6:43-44)

¹⁵ «Wo wo yētē ratanga wule false ma naxee e yētē findixi namijōnmēe ra. E fama wōyēnyi jōxunmē ra wo ma, kōnō e jānige mu fan feo! ¹⁶ Wo e kolonma e xa kēwali nam ma. Kusu bama baagi bili kōn na? Xōrē bama tunbe bili ma? ¹⁷ Sansi fanyi bogi fanyi nan naminima, sansi kobi fan bogi kobi nan naminima. ¹⁸ Sansi fanyi mu nōma bogi kobi raminide, sansi kobi fan mu nōma bogi fanyi raminide. ¹⁹ Sansi naxan mu bogi fanyi raminima, a sēgēma nē, a woli tē i. ²⁰ Na kui, wo na mixie kolonma e xa kēwali nan ma.»

Naxee mu Ala sagoe rabama
(Luki 6:46, 13:25-27)

²¹ «Mixi naxee a falama n bē, «N Marigi, n Marigi,» e birin xa mu soma Ala xa mangēya niini bun ma, fo naxee n Baba sago rabama naxan na ariyanna. ²² Na lōxōe mixi gbegbe a falama nē n bē, «Muxu Marigi, muxu Marigi, muxu mu wōyēn xē i xili ra? Muxu mu jīnnēe keri xē i xili ra? Muxu mu kaabanako gbegbe raba xē i xili ra?» ²³ Na temui n nee yaabima nē, «N mu wo kolon feo! Wo tan fe kobi rabae, wo keli n ya i.»

Banxiti firin xa taali
(Luki 6:47-49)

²⁴ «Na kui, mixi naxan na n ma masenyi ramē, a fa a rabatu, na kanyi maniya xaxilima ra naxan a xa banxi bili ti fanye ma. ²⁵ Tunē naxa fa, xuree naxa banbaran yē, foye naxa mini a nu banxi mabōnbō, kōnō banxi mu bira, barima a nu tixi fanye nan fari. ²⁶ Kōnō mixi naxan n ma masenyi ramē, a mu a rabatu, na kanyi maniya mixi xaxilitare ra naxan a xa banxi tixi mēyēnyi fari. ²⁷ Tunē naxa fa, xuree naxa banbaran yē, foye naxa mini a nu banxi mabōnbō, banxi fan naxa bira, a kana a jāaaxi ra.»

²⁸ Isa to gē yi fe birin masende, jāama naxa kaaba a xa xaranyi ma, ²⁹ barima a mu nu luxi alō e xa sēriyē karamōxōe. A tan nu wōyēnma mangē sēnbē nan na.

8

Isa kūnē kanyi rayalanfe
(Maraki 1:40-45, Luki 5:12-14)

¹ Isa to goro geaya fari, jāama gbegbe naxa bira a fōxō ra. ² Kunē kanyi nde naxa a maso Isa ra, a suyidi a bē, a a fala a bē, «N Marigi, xa i tin, i nōma n nasēniyēnde.» ³ Isa naxa a bēlēxē itala, a a sa kūnē kanyi ma, a a fala a bē, «N tinxi. Findi mixi sēniyēnxi ra.» Kunē fure naxa ba a ma keren na. ⁴ Isa man naxa a masen a bē, «I naxa yi fe fala mixi yo bē. Siga i sa i yētē dēntēgē sērēxēdubē bē, i sērēxē ba alō Annabi Munsa a yamarixi ki naxē. Na findima seedējōxōya nan na e bē.»

Sōori xunmati xa danxaniya
(Luki 7:1-10)

⁵ Isa to so Kapērēnamu, sōori mixi kēmē xunmati naxa fa a yire, a a maxandi, ⁶ «Marigi, n ma walikē saxi banxi, a bara namata, a jāxankataxi ki fanyi ra.» ⁷ Isa naxa a fala a bē, «N xa siga, n xa sa a rayalan.»

⁸ Sōori mixi kēmē xunmati naxa a yaabi, «Marigi, na binyē mu na n yi ra i tan xa so n ma banxi kui. I xa yaamari gbansan nan fi, n ma konyi yalanma nē. ⁹ N a kolon barima n fan na mangē ndee nan xa yaamari bun ma, sōori ndee man na n fan yi, naxee na n ma yaamari bun ma. N na a fala sōori nde bē, «Siga,» a sigama nē. N na a fala, «Fa,» a fama nē. N na n ma konyi nde yamari, «Yi fe raba,» a a rabama nē.»

¹⁰ Isa to na soori xa masenyi mε, a naxa kaaba, a fa a fala a foxirabiree bε, «N xa nōndi fala wo bε, n mu yi danxaniya mōoli toxi Isirayila bōxi dēde. ¹¹ N xa a fala wo bε, mixi gbegbe fama nē keli sogetede nun sogegorode biri, e e dēge e nun Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Ala xa mangεya niini bun ma. ¹² Kōnč mangε xa die tan wolima nē tandem dimi kui, wa nun jinnyi raxinyi na dēnnaxε.» ¹³ Na tēmui Isa naxa a fala soori mixi kēmε xummati bε, «Siga, a xa raba i bε alō i laxyi a ra ki naxε.» Na waxati kerényi yati, soori xa konyi naxa yalan.

Isa mixi gbegbe rayalanfe

(Maraki 1:21-34, Luki 4:31-41)

¹⁴ Na dangi xanbi, Isa naxa siga Piyeri xōnyi. A naxa Piyeri bitanyi ginεma to, a saxy, a fate wolenxi ki fanyi. ¹⁵ Isa to a bēlεxε suxu, fure naxa a bējīn keren na. A naxa keli, a fa kuri so e bε.

¹⁶ Nunmare tēmui, e naxa fa mixi gbegbe ra Isa xōn ma jinnε nu naxee fōxō ra. A naxa jinnε keri a xa wōyεnyi ra, a furemae birin nayalan. ¹⁷ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi naxa kamali, naxan sēbexi,

«A naxa won ma tōore ba won ma,
a won ma furee dōxō a xun.»

Birafe Isa fōxō ra

(Luki 9:57-62)

¹⁸ Isa to jāma gbegbe to a rabilinyi, a naxa a foxirabiree yamari e xa baa igiri. ¹⁹ Sēriyε karamōxō nde naxa a maso Isa ra, a a fala a bε, «Karamōxō, i siga dēde, n na i fōxō ra.» ²⁰ Isa naxa a yaabi, «Xulumase xima a yili kui.

Xōni xima a tēε kui.

Kōnō dēde mu na Adama xa Di bε a a xunyi sama dēnnaxε.»

²¹ A foxirabiree nde fan naxa a fala a bε, «Marigi, a lu n xa siga n baba ragatade sinden.» ²² Kōnō Isa naxa a yaabi, «Bira n fōxō ra. A lu faxamixie xa e xa faxamixie ragata.»

Isa foye belebele raxarafe

(Maraki 4:35-41, Luki 8:22-25)

²³ Isa naxa baki kunkui kui, a foxirabiree naxa bira a fōxō ra. ²⁴ Foye belebele naxa keli baa ma, mōrōnyi nu fa sa kunkui kui. Kōnō Isa tan nu na xife. ²⁵ A foxirabiree naxa fa a raxunu, e a fala a bε, «Marigi, won nakisi, won faxafe nē yi ki!» ²⁶ A naxa e yaabi, «Wo gaaxuxi munfe ra? Wo xa danxaniya xurun!» A naxa keli, a foye nun baa yamari, baa naxa xinbeli yen! ²⁷ A foxirabiree naxa kaaba, e e bore maxorin, «Mixi mōoli mundun lanxi yi ma? Hali foye nun baa, e a xui rabatuma.»

Ninnε kanyi rayalanfe

(Maraki 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ E to naakiri li Gadara bōxi ma, mixi firin naxa mini gaburi longori ra jinnε nu naxee fōxō ra, e sa Isa ralan. E nu magaaxu ki fanyi, mixi yo jāan mu nu nōma dangide na biri. ²⁹ E naxa sōnxō, «Ala xa Di, i waxy munse xōn ma muxu bε? I faxi be muxu naxankatade nē beenun a lōxōs xa a li?» ³⁰ Xōsε gali nu na e dēmadonfe na longori. ³¹ Ninnε naxa Isa mayandi, «Xa i sa muxu keri, muxu raso yi xōsε gali.» ³² Isa naxa a fala a bε, «Wo siga.» E naxa mini na xēmε firinye, e so na xōsε i. Xōsε gali birin naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sa sin baa ma, e madula. ³³ Naxee nu na xōsε dēmadonfe, e naxa e gi. E to so taa kui, e naxa dēntεgε sa fe ma naxan dangixi, e a fala taakae bε jinnε gibilexni na xēmε firin fōxō ra ki naxε. ³⁴ Na tēmui taa birin naxa mini Isa ralande. E to a to, e naxa a mayandi a xa keli e xa bōxi ma.

9

Namatε rayalanfe

(Maraki 2:1-12, Luki 5:17-26)

¹ Isa to baki kunkui kui, a naxa baa igiri, a so a xōnyi taa kui. ² Mixi ndee naxa fa namatε nde ra Isa xōn ma, a saxy dagi ma. Isa to e xa danxaniya to, a naxa a fala namatε bε, «N ma di, limaniya tongo, i xa yunubie bara xafari.» ³ Na kui, sēriyε karamōxō ndee naxa a fala e bōjēs ma, «Yi xēmε na Ala rasotofe nē yi ki.» ⁴ Kōnō Isa to nu e xa majōxunyi kolon, a naxa a masen e bε, «Munfe ra majōxunyi kobie na wo bōjēs ma? ⁵ Wōyεnyi mundun sōcnεya, a falafe «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafé «Keli, i xa i jērε?» ⁶ N xa a masen wo bε a Adama xa Di nōma yunubi xafaride dunjna ma.» Isa naxa a masen namatε bε, «Keli, i xa i xa dagi tongo, i xa siga i xōnyi.» ⁷ Namatε naxa keli, a siga a xōnyi. ⁸ Nama to na to, e naxa gaaxu, e nu fa Ala matōxō, naxan na senbε mōoli fixi adamadie ma.

Matiyu birafe Isa fōxō ra

(Maraki 2:13-17, Luki 5:27-32)

⁹ Isa to keli na, a naxa xəməe nde to naxan xili Matiyu, a dəxəxi duuti maxilide. Isa naxa a fala a bə, «Bira n fəxə ra.» Matiyu naxa keli, a bir a fəxə ra.

¹⁰ Ləxə nde Isa nun a foxirabirə nu na e dəgefə Matiyu xənyi. Duuti maxilie nun yunubitəe gbegə naxa fa, e birin naxa e dəge fölə yire keren. ¹¹ Farisənie to na to, e naxa Isa foxirabirə maxərin, «Munfe ra wo karaməxə nun duuti maxilie nun yunubitəe e dəgema yire keren?» ¹² Isa to na mə, a naxa a fala, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na seriba ma. ¹³ Wo siga, wo sa fahaamui sətə yı maseniyi ma, «Hinne rafan n ma dangife sərəxə ra.» N mu faxi tinxintəe xa xilide. N faxi yunubitəe nan xilide.»

Isa maxərinfe sunyi ma

(Maraki 2:18-22, Luki 5:33-39)

¹⁴ Na təmui Annabi Yaya foxirabirəe naxa fa Isa yire, e a maxərin, «Munfe ra muxu tan nun Farisənie sunyi suxuma, kənəc i fəxirabirəe tan mu sunma?» ¹⁵ Isa naxa e yaabi, «Ginəfənyi xa futixiri xulunyi, a booree nəma sunnunde a na e fə ma təmui naxə? Ləxə fama, ginəfənyi bama nə e yi ra. Na waxati tan, e sunyi suxuma nə. ¹⁶ Mixi yo mu dugi fori lənpoma dugi nəxənə ra, xa na mu a ra na dugi nəxənə xuntunyi nan dugi fori ibəndunma, dugi ibiçə dangi a singe ra. ¹⁷ Mixi man mu wəni nəxənə sama ləbe fori kui, xa na mu a ra na wəni nəxənə na funtu, wəni ləbe fori bulama nə, wəni fili, a sase fan kana. Wəni nəxənə sama ləbe nəxənə nan kui, alako wəni yo, wəni sase yo, e birin xa ragata a fanyi ra.»

Ginədimədi rakelife faxə ma

nun ginə gbətə rayalanfe

(Maraki 5:21-43, Luki 8:40-56)

¹⁸ Isa to nu na na fee masenfe e bə, mangə nde naxa fa, a suyidi Isa bə, a a fala a bə, «N ma di ginə baxi faxade ya, kənəc xa i siga, i naxa i bələxə sa a ma, a man kelima nə.» ¹⁹ Isa naxa keli, e nun a foxirabirəe naxa bira na mangə fəxə ra.

²⁰ Na təmui, ginə nde naxan xa kike wali mu nu a itima jəs fu nun firin bun ma, a naxa fa Isa xanbi ra, a a bələxə din a xa donna sanbunyi ra, ²¹ barima a nu a falafe a yətə ma, «Xa n nō n bələxə dində Isa xa donna gbansan na, n yalanma nə.» ²² Isa to a mafindi, a ginə to, a naxa a fala a bə, «N ma di, limaniya, i xa danxaniya bara i rayalan.» Keren na, ginə naxa yalan.

²³ Isa to so mangə xənyi, a naxa jama li naa, e sonxəfe, xule femae fan bara fa jənən yire. A naxa a fala e bə, ²⁴ «Wo siga, barima yi ginədimədi mu faxaxi. A na xife nə.» E naxa yo a ma, e a mayele. ²⁵ A to jama ramini tande, a naxa so banxi kui. A naxa ginədimədi bələxə suxu, ginədimədi naxa keli. ²⁶ Na xibaaru naxa yensen na yire birin na.

Isa dənxui firin nayalanfe

²⁷ Isa to keli mənni, dənxui firin naxa bira a fəxə ra, e nu e xui ite a bə, «Dawuda xa Di, kinikini muxu mal!» ²⁸ Isa to so banxi, dənxuie naxa e maso a ra. A naxa e maxərin, «Wo laxi a ra a n nəma wo rayalande?» E naxa a yaabi, «Iyo, Marigi.» ²⁹ Isa naxa a bələxə sa e ya ma, a a fala e bə, «Wo waxənfe xa raba wo bə ało wo laxi a ra ki naxə.» ³⁰ E yae naxa rabi keren na. Isa naxa a matintin e ra a xərcəxəsəra, «Mixi yo naxa yi fe kolon.» ³¹ Kənəc e to mini, e naxa siga Isa xa fe fala ra na bəxi yire birin.

Boboe rayalanfe

(Luki 11:14-15)

³² Isa nun a foxirabirəe to nu kelife naa, mixi nde naxa fa xəməe nde ra a xən ma jinnə nu bara naxan findi boboe ra. ³³ Isa to na jinnə keri, boboe naxa wəyən. Nama naxa kaaba, e a fala, «Yi fe məcəli singe mu nu to Isirayila bəxi ma.» ³⁴ Kənəc Farisənie tan naxa a fala, «A jinnə kərima jinnə mangə nan saabui ra.»

Isa kinikinife jama ma

(Maraki 6:6, 6:34, Luki 8:1)

³⁵ Isa naxa taae birin ipərə, a xungbe nun a xuri. A nu mixie xaranma e xa salidee kui, a nu e kawandi Ala xa mangəya xa xibaaru fanyi ra, a nu furema məcəli birin nayalan. ³⁶ A nu jama toma təmui naxə, a nu kinikinima e ma, barima sənbəe nun limaniya birin nu baxi e yi. E nu luxi nə ało yəxəsə naxee makantama mu na. ³⁷ Na kui, a naxa a fala a foxirabirəe bə, «Xə xaba wali belebele nan na, kənəc walikəe tan xurun. ³⁸ Wo xə kanyi maxandi alako a xa walikəe rasanba a xa xə xabade.»

Isa xa xəxəra fu nun firinyie

(Maraki 3:13-19, Luki 6:12-16)

¹ Isa naxa a foxirabirəe fu nun firinyie xili, a nəs so e yi ra alako e xa nə jinnə keride mixie fəxə ra, e man xa nə furema məcəli birin nayalande.

² Na xeeera fu nun firinyi xilie nan ya: a singe, Simon, naxan man xili Piyeri, nun a xunya Andire, Sebede xa di Yaki, nun a xunya Yaya,³ Filipu nun Barotolome, Tomasi nun Matiyu duuti maxili, Alifa xa di Yaki nun Tadayo,⁴ Simon naxan xili Seloti, nun Yudasi Isikariyoti naxan Isa yanfa.

*Isa a xa xeeera fu nun firinyie xeefe
(Maraki 6:7-13, Luki 9:1-6)*

⁵ Isa naxa yi xeme fu nun firinyie xee yi yaamari ra: «Wo naxa siga mixie yire Yuwifie mu naxee ra, wo naxa so Samarikae xa taae kui. ⁶ Wo xa siga Isirayilakae nan xon, naxee luxi alo yexxex lœxie. ⁷ Wo xa kawandi ti kira xon a Ala xa mangeya niini bara makore. ⁸ Wo xa furemae rayalan, wo xa faxamixie rakeli, wo xa kune kanyie raseniyen, wo xa jinnex keri. Wo kixi ne, wo mu sese fi. Wo fan xa mixi ki na ki. ⁹ Wo naxa xeeema, gbeti, xa na mu a ra kobiri xanin wo xun ma. ¹⁰ Wo man naxa gboñfoe, donma firin nde, sankiri, xa na mu a ra xuli xanin wo xun ma. A lanma baloe xa fi walike ma.»

¹¹ «Wo na so taa naxan kui, wo xa mixi fanyi nde fen naxan wo yigiyama, wo lu naa han wo siga taa gbete. ¹² Wo na so mixie xonyi, wo xa e xeebu. ¹³ Xa na foxxe mixie fan, Ala xa wo xa duba suxu e xa fe ra. Kono xa naakae mu fan, Ala naxa na duba suxu. ¹⁴ Xa mixie mu tin wo rasenede, xa na mu a ra e tondi e tuli matide wo xa masenyi ra, wo ne kelima na banxi xa na mu a ra na taa kui, wo xa menni bende rakonkon wo sanyie ra. ¹⁵ N xa nondi fala wo be, kiiti sa lœxœ, kiiti fanma Sodoma nun Gomora taakae ra dangife na taa mixie ra.»

*Isa foxxirabire fama jaxankatade
(Maraki 13:9-13, Luki 12:11-12, 21:12-19)*

¹⁶ «Wo wo tuli mati, n na wo xeefe ne alo yexxex naxee soma wula baree tagi. Na kui, wo xa koota alo yere, wo yuge xa fan alo turunna xoni. ¹⁷ Wo xa wo yete matanga mixie ma, barima e wo soma ne kiitisae yi ra, e wo boñboma ne seberet ra e xa salidee kui, ¹⁸ e wo xaninma ne gominae nun mangex yire n ma fe ra. Na kui, wo findima ne n ma seedee ra e tan be, a nun si gbete be. ¹⁹ E na wo so nee yi ra, wo naxa kontofili wo xa masenyi xa fe ra, wo naxan falama nun wo a falama ki naxe, barima na birin fima ne wo ma na waxati yati. ²⁰ Wo tan xa mu wœyenna, wo Baba Ala Xaxili nan wœyenna wo saabui ra.»

²¹ «Mixi fama a ngaxakerenyi yanfade, a a sa mixie belexe, e xa a faxa. Babœ fan na moõli niyama a xa di ra, die fan kelima ne e barimae xili ma, e xa e faxa. ²² Mixi birin fama wo xonde n xili xa fe ra, kono naxan na wakili han a rajonyi, na kanyi kisima ne. ²³ Xa e wo jaxankata yire nde, wo xa wo gi, wo siga taa gbete. N xa nondi fala wo be, wo mu gema Isirayila taa birin ijnerede a fa lu Adama xa Di mu fa.»

²⁴ «Taalibi mu dangima a karamoxa ra, konyi fan mu dangima a marigi ra. ²⁵ A lanma taalibi xa lu alo a karamoxa, konyi fan xa lu alo a marigi. Xa foxxe xunyi xili fala jinne Belesebulu, e naxan falama a xa foxxe mixie xun ma, a jan dangima na ra.»

*Gaaxufe Ala ya ra
(Maraki 8:38, Luki 9:26, 12:2-9)*

²⁶ «Wo naxa gaaxu mixie ya ra, barima fefe noxunxi mu na naxan mu fama makenende, gundo yo mu na naxan mu fama kolonde. ²⁷ N naxan falama wo be kœ ra, wo xa na masen yanyi ra. Wo naxan mema makoyikoyi ra, wo xa dunija birin nakolon a ra. ²⁸ Wo naxa gaaxu mixie ya ra naxee nomma mixi fate bende nan tun facade, a fa li e mu nomma wo nii tan sontoode. Wo xa gaaxu Ala nan ya ra, naxan nomma fate bende nun nii sontoode yahannama. ²⁹ Turunna firin xa mu sarama batanka keren na? Kono hali xoni di keren mu birama boxi ma xa wo Baba Ala sago mu a ra. ³⁰ Wo xunsexe yati kontixi. ³¹ Na kui, wo naxa gaaxu, barima wo tide gbo dangi turunna xoni gali ra.»

³² «Mixi yo naxan n kolonma a Marigi ra adamadie ya xori, n fan na kanyi kolonma n Baba ya xori ariyanna. ³³ Kono naxan na tondi n kolonde a Marigi ra adamadie ya ma, n fan tondima ne na kanyi rakolonde n Baba ra naxan na ariyanna.»

*Isa foxxirabiree nun töre
(Luki 12:51-53, 14:26-27, 9:23-24, Maraki 8:34-35)*

³⁴ «Wo naxa a majoxun a n faxi bojresa nan na dunija. N mu faxi bojresa xa ra, n faxi santidegema nan na. ³⁵ N faxi fatanyi nan na di xeme nun a baba tagi, di gine nun a nga tagi, mamadi nun a mama tagi. ³⁶ Mixi ngaxakerenyie nan findima a yaxuie ra. ³⁷ Mixi naxan a baba nun a nga xanuma dangife n tan na, na kanyi mu daxa a xa lu n seeti ma. Mixi naxan a xa di xanuma dangife n tan na, na kanyi mu daxa a xa lu n seeti ma. ³⁸ Xa mixi naxan mu tin töre nun faxe ra, a mu bira n foxx ra, na kanyi mu daxa a xa lu n seeti ma. ³⁹ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi lœma ne. Naxan a yete raloema n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne.»

Isa fōxirabirēe rasenēfē

(Maraki 9:37,41, Luki 9:48, 10:16, Yaya 13:20)

⁴⁰ «Mixi naxan na wo rasenē, a n tan nan nasenēxi. Mixi naxan na n nasenē, a n xēema nan nasenēxi.
⁴¹ Mixi naxan na namijōnmē rasenē a xa namijōnmēja ma, a baraayi sōtōma nē alo namijōnmē. Mixi naxan na tinxintōe rasenē a xa tinxinyi ma, a baraayi sōtōma nē alo tinxintōe. ⁴² Mixi naxan na hali ye xinbeli pōcti ya keren fi yi mixi xuri keren ma a to findixi n fōxirabirē ra, n xa nōndi fala wo bē, na kanyi mu gamma a baraayi ra muku.»

11

Annabi Yaya xa maxōrinyi

(Luki 7:18-35)

¹ Isa to gē yi yaamarie fide a foxirabirē fu nun firinyie ma, a naxa keli mēnni, a siga Yuwifie xa taae alako a xa mixie xaran, a e kawandi.

² Annabi Yaya to Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe mē geeli kui, a naxa a fōxirabirē ndee xē Isa ma.
³ E naxa a maxōrin, «I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbēte nan mame?» ⁴ Isa naxa e yaabi, «Wo fe naxan mēxi nun wo fe naxan toxi, wo sa na dentēge sa Yaya bē. ⁵ Dōnxiue se toma, namatēe pērēma, kune kanyie yalanma, tulixōrie fe mēma, faxamixie kelima, fuxarilae kawandima xibaaru fanyi ra. ⁶ Sēewe na mixi bē naxan mu siikema n ma fe ra.»

⁷ Annabi Yaya fōxirabirē to siga, Isa naxa jaama maxōrin Yaya xa fe ma, «Wo siga munse matode wula i? Kale, foye naxan namamaxama? ⁸ Xa na mu a ra, wo siga munse matode? Dugi tofanyi kanyi? Dugi tofanyi kanyie toma mangē banxie nan kui. ⁹ Wo fa siga munse matode? Namijōnmē? Iyo, n xa a fala wo bē, a jpan dangi namijōnmē ra. ¹⁰ A tan nan xa fe sēbēxi Kitaabui kui, «N fama n ma xēera rasanbade i ya ra alako a xa kira yailan i bē.» ¹¹ N xa nōndi fala wo bē, gine yo mu di bari naxan dangi Yaya Xunxa ra. Kōnō n man xa a fala wo bē, mixi naxan na Ala xa mangēya niini bun ma, a xurun kiyoki, a fan dangi Yaya ra. ¹² Kabi Yaya Xunxa xa waxati han to, Ala xa mangēya sēnbē nan tun sōtōma. Sēnbēmae nan luma a niini bun ma. ¹³ Namijōnmē birin nun Tawureta Munsra bara Ala xa mangēya niini xa fe fala han Annabi Yaya waxati. ¹⁴ Xa wo tinma nōndi ra, wo xa a kolon Kitaabui to a fala a Annabi Eliya gblenma fa ra, a nu Yaya nan ma fe falafe. ¹⁵ Xa wo tuli fe mēma, wo xa wo tuli mati yi masenyi ra.»

¹⁶ «N nōma to mixie misaalide munse ra? E maniyaxi dimēdie nan na naxee dōxōxi taa kui, e nu a fala e booree bē,

¹⁷ «Muxu bara xule fe wo bē,
 kōnō wo mu fare boronxi.

Muxu bara jōn bēeti ba,
 kōnō wo mu sunnunxi.»»

¹⁸ «Annabi Yaya to nu summa, e naxa a fala a xa fe ra, «Ninne na a fōxō ra.» ¹⁹ Adama xa Di to fa, a tan mu tondi sigade xulunyi yire. Na kui, e bara a fala, «Furi jaaxi siisila mato! E nun duuti maxilie nun yunubitēe nan a ra!» Kōnō xaxilimaya kolonma a kēwali nan ma.»

Taa danxaniyateree xa gbaloe

(Matiyu 10:15, Luki 10:12-15)

²⁰ Na tēmwi Isa naxa xōnō mixie ma naxee nu sabatixi taae kui a kaabanako gbegbe rabaxi dēnnaxē, barima e mu tuubi. ²¹ «Gbaloe na wo bē, Korasinkae! Gbaloe na wo fan bē, Betesayidakae! Kaabanako naxee raba wo tagi, xa nee sa raba Tire nun Sidōn nē nu, a a lima e tan bara tuubi nu a rakuya, e sunnun donna ragoro e ma, e tē xube maso e ma e xa tuubi tōnxuma ra. ²² Na nan a ra n xa a fala wo bē, kiiti sa lōxēcōxē xōrōxōma wo tan ma dangi Tirekae nun Sidōnkae ra. ²³ I tan Kapērēnamu go, i jōxō a ma a i tema han ariyanna kui? Ade, i ragoroma nē han yahannama, barima kaabanako naxee raba i tagi, xa nee sa raba Sodoma nē nu, a a lima na taa mu sōntōma nu. ²⁴ Na nan a ra, n xa a fala wo bē, kiitisa lōxēcōxē xōrōxōma wo tan ma dangi Sodomakae ra.»

Fafe Isa ma

(Luki 10:21-22)

²⁵ Na tēmwi Isa naxa a fala, «Baba Ala, koore nun bōxi Marigi, n bara i tantu i to yi fee nōxunxi lōnnilae nun xaxilimae ma, i e masen dimēdie bē. ²⁶ Iyo, n Baba, n bara i tantu barima i kēnēn fe nan ya.»

²⁷ «N Baba bara fe birin taxu n na. Mixi yo mu Ala xa Di kolon, fo Baba Ala. Mixi yo mu Baba Ala kolon, fo Ala xa Di, a nun Di nu tin a masende naxan bē. ²⁸ Wo fa n ma, wo tan naxee taganxi, kote binye naxee xun, n xa malabui fi wo ma. ²⁹ Wo xa n ma karafoe nan nagoro wo kōn ma, wo xa findi n ma taalibie ra, barima n bōjē bēxi, a mu tema. Na kui, wo bōjē malabui sōtōma nē, ³⁰ barima n karafoe naxan nagoroma wo kōn, a mu xōrōxō, n kote naxan dōxōma wo xun, a mu binya.»

12

*Malabu lɔxɔε̄ xa səriyε̄
(Maraki 2:23-28, Luki 6:1-11)*

¹ Na waxati, malabu lɔxɔε̄ ma, Isa nu jεrεfe xε tagi. Kaamε to nu a fɔxirabirε̄ suxuxi, e naxa mengi tɔnsɔε̄ ndee ba, e xa e don. ² Farisεnie to na to, e naxa wɔyε̄n Isa bε, «A mato, i fɔxirabirε̄ na malabu lɔxɔε̄ səriyε̄ matandife.» ³ A naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a suxu, a tan nun naxee nu na a fɔxɔ ra? ⁴ A so nε Ala xa banxi kui, a taami don naxan fixi Ala ma, hali a to mu daxa a tan nun a fɔxirabirε̄ xa na don, fo sərεxεdubε̄. ⁵ Wo man mu nu a xaran Tawureta Munsa kui, a sərεxεdubε̄ walima malabu lɔxɔε̄ hɔrɔmɔbanxi kui, kono e mu yunubi sotoma na kui? ⁶ N xa a fala wo bε, naxan na wo yire be, a tide gbo hɔrɔmɔbanxi bε. ⁷ Xa wo fahaamui sotɔxi sεbeli ma nu, naxan a masenxi, «Hinnε rafan n ma dangife sərεxε ra,» wo mu tinxintɔee tɔɔjεgεma nu.

⁸ Adama xa Di nan na malabu lɔxɔε̄ marigi ra.»

⁹ Isa to keli mεnni, a naxa so e xa salide kui. ¹⁰ A naxa xεmε nde li naa, naxan bεlεxε tuuxi a ma. E naxa Isa maxɔrin, «A daxa mixi xa furema rayalan malabu lɔxɔε̄?» E nu katafe nε e xa nɔ̄ Isa kalamude. ¹¹ Isa naxa e yaabi, «Xa wo xa yεxεε nde sin yili kui malabu lɔxɔε̄ ma, nde na wo ya ma naxan tondima a ratede? ¹² Adama tide gbo dangi yεxεε ra pon! Na nan a ra, fe fanyi rabafe daxa malabu lɔxɔε̄ ma.» ¹³ Na kui, a naxa a fala bεlεxε tuuxi kanyi bε, «I bεlεxε itala.» A naxa a itala, a naxa yalan ało a bεlεxε boore. ¹⁴ Kono Farisεnie to mini, e naxa e malan, e xa sa kira fen Isa faxafe ma.

Isa, Ala xa walikε sugandixi

¹⁵ Isa to na kolon, a naxa keli naa. Mixi gbegbe naxa bira a fɔxɔ ra. A naxa furema birin nayalan, ¹⁶ a naxa e ratɔn e naxa a xa fe fala mixie bε. ¹⁷ Na kui, Annabi Esayi xa masenyi naxa kamali, a to a masen, ¹⁸ «N ma walikε sugandixi nan ya, n xanuntenyi naxan nafanxi n bɔjε̄ ma.

N nan n Xaxili ragoroma nε a ma, a fan tinxinyi masen sie bε.

¹⁹ A mu sɔnxɔε̄ ratema, a mu gbelegbelema, mixi yo mu a xui itexi mεma taa kui.

²⁰ A mu kale konkɔrɔnxi girama, a mu lanpui dεxε xuri raxubenma, han a tinxinyi xunnakelima tεmuu naxε.

²¹ Si birin e xaxili tima nε a xili ra.»

Xaxili Sεniyε̄nxi matandife

(Maraki 3:20-27, 7:16-17, Luki 11:14-23, 6:44-45)

²² Mixi nde naxa fa xεmε nde ra Isa xɔnjiinne nu bara naxan findi dɔnxui nun boboe ra. Isa naxa a rayalan, a ya naxa se to, a tuli naxa fe mε. ²³ Nama birin naxa kaaba, e nu e bore maxɔrin, «Dawuda xi Di xa mu yi ra?» ²⁴ Farisεnie to e xui mε, e naxa a fala, «Yi xεmε jiinne kerima jiinne mange Bełεsebulu nan saabui ra.» ²⁵ Isa to e xaxili ma fe kolon, a naxa a masen e bε, «Namane yo a yεtε gere lantareya kui, na Namane xun nakanama nε feo! Taa fan, xa na mu a ra denbaya, xa e e yεtε gere lantareya kui, e mu xamma. ²⁶ Xa Sentanε Sentanε keri, a na a yεtε nan gerefe. A xa mangεya fa xanma di. ²⁷ Xa n tan jiinne kerima Bełεsebulu nan saabui ra, wo tan xa mixie kerima nde saabui ra? Na kui e tan nan yati wo makiitima. ²⁸ Kono xa n tan jiinne kerima Ala Xaxili nan saabui ra, na nan na ki Ala xa mangεya niini yati nan bara wo li. ²⁹ Mixi nɔma sode sεnbεma x a banxi kui, a a harige ba a yi ra, xa a mu a xiri sinden? Kono xa mixi banxi kanyi xiri, a nɔma a harige birin mujade.»

³⁰ «Mixi naxan mu birama n fɔxɔ ra, a tixi n kanke nε. Naxan mu n malima mixi malande, a na mixie rayensenfe nε. ³¹ Na nan a toxi, n xa a fala wo bε, adamadie xa yunubie nun marasotɔee birin nɔma ne xafaride, kono Ala Xaxili rasotɔee tan mu xafarima mixi bε muku. ³² Mixi na Adama xa Di rasotɔ, na yunubi nɔma ne xafaride a kanyi bε. Kono mixi na Ala Xaxili Sεniyε̄nxi rasotɔ, na yunubi mu nɔma xafaride na kanyi bε dunijja, a mu nɔma xafaride aligiyama.»

³³ «Xa sansi findi a fanyi nan na, a bogi fanyi nan naminima. Xa sansi findi a kobi nan na, a bogi kobi nan naminima. Sansi kolonma a bogi nan ma. ³⁴ Wo tan boximase bɔnsɔε̄, wo mu nɔma wɔyε̄n fanyi falade, barima wo bɔjε̄ kobi. Mixi bɔjε̄ rafexi naxan na, na nan minima a de i. ³⁵ Fe fanyi to ragataxi mixi fanyi bɔjε̄ kui, a fe fanyi nan naminima. Fe kobi to ragataxi mixi kobi bɔjε̄ kui, a fe kobi nan naminima. ³⁶ N xa a fala wo bε, kiitisa lɔxɔε̄, adamadie dentεgε sama nε wɔyε̄n kobi birin ma naxee mini e de i. ³⁷ I wɔyε̄nyi naxan falama dunijεigiri kui, na nan kiiti fanma i ra, na nan kiiti kanama i ra.»

*Annabi Yunusa xa tɔ̄nxuma**(Matiyu 16:1-4, Maraki 8:11-12, Luki 11:29-32)*

³⁸ Na xanbi, se riye karamoxoe nun Farisenie naxa wɔ̄yenyi tongo, e a fala Isa bε, «Karamoxo, muxu wama i xa kaabanako nde tofe, a xa findi tɔ̄nxuma ra muxu bε.» ³⁹ Isa naxa e yaabi, «To mixie kobi, e bara gibile Ala fɔ̄xɔ̄ ra. E wama tɔ̄nxuma makaabaxi tofe, kɔ̄nɔ̄ tɔ̄nxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tɔ̄nxuma ra. ⁴⁰ Annabi Yunusa xi saxan, kɔ̄e saxan nadangim na ki ne boxi bun ma. ⁴¹ Kiiti lɔ̄xɔ̄e, Ninewekae tima ne e nun to mixie, e seedeñoxɔ̄ya ba wo xili ma, barima e tan tuubi ne Annabi Yunusa xa kawandi saabui ra, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Annabi Yunusa bε. ⁴² Kiiti lɔ̄xɔ̄e, Seeba mangē gine fan tima ne e nun to mixie, a seedeñoxɔ̄ya ba wo xili ma, barima a tan fa ne kelife yire makuye Sulemani xa lɔ̄nni ramēde, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Sulemani bε.»

*Ninne gbilenfe a lingira fori**(Luki 11:24-26)*

⁴³ «Ninne na gbilen mixi fɔ̄xɔ̄ ra, a sigama yire maxare ne lingira gbete fende, kɔ̄nɔ̄ a mu a toma. ⁴⁴ Na temui a a falama a yete bε, «N xa gbilen n ma banxi kui n kelixi dənnaxε.» A na gbilen mənni a a lima ne na banxi makɔ̄xi, a raxunmaxi a fanyi ra, jinne gbete yo mu na. ⁴⁵ Na temui, a sigama ne a sa fa jinne solofera gbete ra naxee jaaxu a bε, e birin so na banxi kui, e sabati naa. Na kui, na mixi xa fe jaaxuma ne dangife a singe ra. Na nan mɔ̄oli rabama to mixi kobie bε.»

*Isa nga nun a xunyae**(Maraki 3:31-35, Luki 8:19-21)*

⁴⁶ Beenum Isa xa ge wɔ̄yendje jama bε, a nga nun a xunya xememae naxa fa, e ti tande, e nun Isa xa de masara. ⁴⁷ Mixi nde naxa a fala a bε, «I nga nun i xunyae na tande, e wama wo xa de masara.» ⁴⁸ Kɔ̄nɔ̄ Isa naxa na kanyi yaabi, «Nde findixi nga ra? Nde findixi n xunyae ra?» ⁴⁹ Na temui Isa naxa a bεləxε ti a foxirabirε ma, a a masen, «A mato, n nga nun n xunyae nan ya. ⁵⁰ Mixi yo naxan n Baba sago rabama naxan na ariyanna, na kanyi nan findixi n xunya xememae, n maagine, nun n nga ra.»

13

*Xε rawali xa taali**(Maraki 4:1-20, Luki 8:4-15)*

¹ Na lɔ̄xɔ̄e, Isa naxa mini banxi, a sa dɔ̄xɔ̄ baa de ra. ² Nama gbegbe to malan a yire, a naxa sa dɔ̄xɔ̄ kunkui kui, jama naxa lu baa de ra. ³ A naxa fe wuyaxi masen e bε taalie ra.

A naxa a masen, «Wo wo tuli mati. Xε rawali nde nan mini sansi xɔ̄ri garansande. ⁴ A to nu sansi xɔ̄ri garansanma, xɔ̄ri ndee naxa bira sankira xɔ̄n, xɔ̄nie naxa fa, e e don gbiki. ⁵ Xɔ̄ri ndee fan naxa bira gεmε yire, bende mu gbo dənnaxε. Nee naxa bula mafuren na, barima na bende mu tilin. ⁶ Kɔ̄nɔ̄ soge to xɔ̄n, na sansie naxa ragan, e xara gben, barima sanke mu nu na e bε. ⁷ Sansi xɔ̄ri ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixetεn, e e kana. ⁸ Sansi xɔ̄ri ndee fan naxa bira bende fanyi ma. Na xɔ̄rie tan, e keran keran birin naxa sansi tɔ̄nsɔ̄e ramini, ndee naxa xɔ̄ri kεmε ramini, ndee xɔ̄ri tongo senni, ndee xɔ̄ri tongo saxan. ⁹ Xa wo tuli fe mεma, wo wo tuli mati yi maseniyi ra.»

¹⁰ Isa fɔ̄xirabirε naxa e maso a ra, e a maxɔ̄rin, «Munfe ra i wɔ̄yεnma jama bε taali ra?» ¹¹ Isa naxa e yaabi, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo a xa mangεya niini gundo kolon, kɔ̄nɔ̄ na fahaamui mu fixi mixi gbete tan ma. ¹² Mixi fahaamuxi xa fahaamui xun masama, kɔ̄nɔ̄ mixi fahaamutare, hali a naxan majɔ̄xun a gbe ra, na fama bade a yi ra. ¹³ Na nan a toxu n wɔ̄yεnma mixie bε taali wɔ̄yenyi ra, barima e ya se toma, kɔ̄nɔ̄ e mu a igbεma, e tuli fe mεma, kɔ̄nɔ̄ e mu a fahaamuma. ¹⁴ Na kui, Annabi Esayi xa maseniyi bara rakamali e xa fe ra, naxan a masenxi,

«Wo fe mεma,
kɔ̄nɔ̄ wo mu a fahaamuma.

Wo fe toma,
kɔ̄nɔ̄ wo mu a igbεma.

¹⁵ Yi jama bɔ̄jεe bara xɔ̄rɔ̄xɔ̄.

E bara e tuli dεse, e bara e ya raxi,

alako e ya naxa fa fe igbε, e tuli naxa fa fe mε,

e bɔ̄jεe naxa fa fe kolon,

e naxa fa e ya rafindi n ma n xa e rayalan.»»

¹⁶ «Kɔ̄nɔ̄ jεlεlexinyi na wo tan bε, barima wo yae se igbεma, wo tulie fe mεma. ¹⁷ N xa nɔ̄ndi fala wo bε, namijūnme nun tinxintε gbegbe bara wa e xa fee to wo naxee tofe, kɔ̄nɔ̄ e mu e to. E bara wa e xa fee mε wo naxee mεfe, kɔ̄nɔ̄ e mu e mε.»

¹⁸ «Wo wo tuli mati, wo xa fahaamui soto xesa xa taali ma. ¹⁹ Mixi na Ala xa mangëya niini xa masenyi me, a mu a fahaamu, Sentane fama ne na masenyi bade a bojë ma. Na kanyi misaalixi sansi xori nan na naxan biraxi kira xon ma. ²⁰ Sansi xori naxee bira gëmë yire, nee misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi meema, a a suxu mafuren seewë ra. ²¹ Kono sanke to mu na a be, a xa danxani mu buma. Tcoare nun jaxankate na a li Ala xa masenyi xa fe ra, a gibilemma Ala xa fe foço ra keren na. ²² Sansi xori naxan bira tunbe kunsie tagi, na misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi meema, kono yi dunija kontofili nun naafuli xoli a suxu han a Ala xa masenyi bejin. Na kui, Ala xa masenyi mu nočma a bojë masarade. ²³ Sansi xori naxan bira bende fanyi tan ma, na misaalixi mixi nan na naxan Ala xa masenyi meema, a a fahaamu, a a bojë masara. Na sansi xori a bogi raminima ne, nde xori keme ramini, nde tongo senni, nde tongo saxan.»

Nooge jaaxi xa taali

²⁴ Isa naxa taali gbete masen e be, «Ala xa mangëya luxi ne alo xemë naxan a xa xe garansan sansi xori fanyi ra. ²⁵ Kono mixie nu xife temui naxe, a yaxui naxa fa, a nooge jaaxi xori garansan sansi fanyi xori longori ra, a siga. ²⁶ Sansie to bula, e te han e dendenyi bara mini fočo, walikee naxa nooge jaaxi fan to sansie longori ra. ²⁷ E naxa xe kanyi maxorin, «Marigi, i mu sansi xori fanyi xa garansan i xa xe ma? Na nooge jaaxi fa kelixi minden?» ²⁸ A naxa e yaabi, «N yaxui nde nan na rabaxi.» Walikee naxa a maxorin, «I wama muxu xa sa a tala?» ²⁹ A naxa a fala, «Ade, xa na mu a ra sansi fanyi fan talama ne nooge jaaxi fočo ra. ³⁰ Wo xa a lu e birin xa mo han xe xaba ločce. Na temui n a falama ne xe xabae be, wo nooge jaaxi nan singe tala, wo a raxiri alako a xa gan. Kono wo sansi fanyi tan xaba, wo a xori ragata n ma bili kui.»»

Konde xori nun lebini xa taalie (Maraki 4:30-32, Luki 13:18-21)

³¹ Isa naxa taali gbete masen e be, «Ala xa mangëya maniyaxi konde xori nan na, mixi naxan si a xa daaxa. ³² A xori xurun sansi xori birin be, kono a na mo, a bili xungbo boxi sansi birin be. A findima wuri bili nan na, xonie fama e teee sade naxan salonyie kona.»

³³ Isa naxa taali gbete masen e be, «Ala xa mangëya maniyaxi lebini nan na, ginë naxan sa farin busali tagi xun ma, na fa farin birin nate.»

Isa nun taali wøyenye (Maraki 4:33-34)

³⁴ Isa naxa na fe birin masen jaama be taalie ra. A jan mu nu masenyi yo tima e be a mu a fala taali daaxi. ³⁵ Na kui, namijonme xa masenyi naxa kamali,
«Taali wøyenye nan minima n de i.

N fee masenma ne naxee nu nočunxi kabi dunija daa temui.»

Isa nooge jaaxi xa taali tagi rabafe

³⁶ Na temui, Isa naxa keli jaama xun ma, a so banxi. A fočirabirëe naxa e makore a ra, e a fala a be, «Nooge jaaxi xa taali tagi raba muxu be.» ³⁷ A naxa e yaabi, «Naxan sansi fanyi garansanma, na misaalixi Adama xa Di nan na. ³⁸ Xe misaalixi dunija nan na. Sansi fanyi misaalixi mixie nan na, naxee na Ala xa mangëya niini bun ma. Nooge jaaxi misaalixi Sentane xa die nan na. ³⁹ Yaxui naxan nooge xori garansan, a misaalixi ibulisa nan na. Xe xabe misaalixi dunija rajonyi nan na. Xe xabae misaalixi malekëe nan na. ⁴⁰ Na nooge jaaxi talama ki naxe, a woli te i, dunija rajonyi fan luma na ki ne. ⁴¹ Adama xa Di fama a xa malekëe xeëde, e mixi ratantanyie nun mixi kobie ba mixi gbete ya ma, naxee na Ala xa mangëya niini bun ma. ⁴² E e wolima ne te mankanë xcoora, wa nun jin maxinyi na dënnaxë. ⁴³ Na temui tinxitoe tan yanbama ne alo soge e Baba xa mangëya niini bun ma. Xa wo tuli fe meema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

Harije xungbe xa taalie

⁴⁴ «Ala xa mangëya man luxi ne alo naafuli xungbe naxan nu nočunxi xe ma. Mixi nde to mini a ma, a naxa gibile a nočun na, a siga jvelxinyi kui. A naxa a sotose birin mati a fa na xe sara.»

⁴⁵ «Ala xa mangëya man luxi ne alo yule naxan diyaman tofanyi fenfe. ⁴⁶ A to diyaman hagige keren to, a naxa sa a sotose birin mati, a fa na diyaman sara.»

Yele xa taali

⁴⁷ «Ala xa mangëya man luxi ne alo yele naxan bara sa baa ma, a yexë močli birin suxu. ⁴⁸ Yele to rafe, mixie naxa a mabendun baa de ra. E naxa dočo, e yexë mayegeti, e a fanyie sa paanie kui, e a jaaxie wole. ⁴⁹ Dunija rajonyi luma na ki ne. Malekëe fama mixi kobie nun mixi tinixinie mayegetide, ⁵⁰ e mixi kobie woli te mankanë xcoora, wa nun jin maxinyie na dënnaxë.»

⁵¹ Isa naxa e maxɔrin, «Wo bara na birin fahaamu?» E naxa a yaabi, «Iyo.» ⁵² A naxa a masen e bɛ, «Na nan a toxi, səriyɛ karamɔxɔ naxan bara fahaamui sɔtɔ Ala xa mangɛya niini xa fe ma, a luxi alɔ banxi kanyi naxan se nɛɛnɛe nun se forie raminima a harige ya ma.»

*Nasaretkae tondife lade Isa ra
(Maraki 6:1-6, Luki 4:16-30)*

⁵³ Isa to gɛ na taalie masende, a naxa siga, ⁵⁴ a sa so a xɔnyi, a mɔxi dɛnnaxɛ. A to na mixie xaran e xa salide kui, e de naxa ixara. E naxa e bore maxɔrin, «Yi xɛmɛ yi lonni sɔtɔxi minden? A nɔxi yi kaabanako fee rabade di? ⁵⁵ Kamuderi xa di xa mu yi ki? A nga xa mu xili Mariyama? A xunyae xa mu findi Yaki, Yusufu, Yuda, nun Simon na? ⁵⁶ A xunya ginɛmae fan mu na won ya ma be? A fa yi birin sɔtɔxi minden?» ⁵⁷ Na kui, e naxa xɔnɔ a ma, e tondi lade a ra.

Isa naxa a masen e bɛ, «Namijɔnɛmɛ binyaxi yire birin fo a xɔnyi, a ngaxakerenyie tagi.» ⁵⁸ A mu kaabanako gbegbe raba naa e xa danxaniyatareja xa fe ra.

14

*Annabi Yaya xa faxɛ
(Maraki 6:14-29, Luki 9:7-9)*

¹ Na waxati, Galile mange Herode naxa Isa xa fe mɛ. A naxa a fala a xa mixie bɛ, ² «Yaya Xunxa nan kelixi faxɛ ma. Na nan a toxi nɔɛ na a yi a xa kaabanakoe raba.»

³ A na fala nɛ, barima a tan Herode nu bara yaamari fi Yaya xa suxu, yɔlɔnɔkɔnyi xa sa a ma, a xa sa geeli Herodiyasi xa fe ra, a taara Filipu xa ginɛ. ⁴ Yaya nu a falama Herode bɛ, «A mu daxa i xa yi ginɛ tongo.» ⁵ Herode nu wama Yaya faxafe nɛ, kɔnɔ a nu gaaxuxi jnama ya ra, barima e nu laxi a ra a namijɔnɛmɛ nan nu Yaya ra.

⁶ Na tɛmui, e to nu Herode bari nɛ xungbilenyi xulunyi tife, Herodiyasi xa di ginɛ naxa fare boron mixie bɛ. A naxa rafan Herode ma ⁷ han a naxa a kali a a na sese maxɔrin a ma, a a fima nɛ a ma. ⁸ Herodiyasi xa marasi ma, a xa di naxa a fala Herode bɛ, «Yaya Xunxa xunyi so n yi ra piletia ma.» ⁹ Mangɛ naxa nimisa, kɔnɔ a xa marakali nun a xa xɔjɛe xa fe ra, a naxa yaamari fi e xa Yaya xunyi so na ginɛdimɛdi yi ra. ¹⁰ A naxa mixie xɛɛ geeli, e xa Yaya xunyi bolon a de i. ¹¹ E naxa fa a xunyi ra piletia ma, e a so ginɛdimɛdi yi ra. Ginedimɛdi fan naxa a xanin a nga xɔn ma. ¹² Yaya foxirabirɛe naxa sa a fure tongo, e sa a ragata, e naxa sa na dɛntɛge sa Isa bɛ.

*Isa donse fife xɛmɛ mixi wulu suuli ma
(Maraki 6:30-44, Luki 9:10-17)*

¹³ Isa to na fe mɛ, a naxa keli mɛnni kunkui kui, a siga a kerenyi ma wula i. Nama to a kolon, e fan naxa keli e xa taae, e siga a fɔxɔ re a sanyi ra. ¹⁴ Isa to goro kunkui kui, a naxa jnama gbegbe to naa. A naxa kinikini e ma, a e xa furemae rayalan.

¹⁵ Nunmare to so fɔlɔ, Isa foxirabirɛe naxa e maso a ra, e a fala a bɛ, «Won na wula nɛ yi ki, kɔɛ fan bara so. Nama rayensen alako e xa siga donse sara taae kui.» ¹⁶ Isa naxa e yaabi, «Hali e mu siga. Wo tan nan xa donse fi e ma.» ¹⁷ Kɔnɔ e naxa a fala a bɛ, «Taami gundi suuli nun yɛxɛ firin gbansan nan na muxu yi ra.» ¹⁸ A naxa a fala e bɛ, «Wo fa nee ra n xɔn ma be.» ¹⁹ Isa naxa jnama yamari e xa e magoro na jooge xinde ma. A naxa na taami suuli nun na yɛxɛ firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa e so a foxirabirɛe yi ra, e xa e itaxun jnama ma. ²⁰ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse dɔnɔxɔe xuntunyie to matongo, debe fu nun firin nan nafe. ²¹ Mixi naxee e dege, xɛmɛ wulu suuli jnɔndɔn nan nu e ra, bafe ginɛe nun dimɛe ra.

*Isa jnɛrefe ye fari
(Maraki 6:45-52, Yaya 6:15-21)*

²² Na xanbi Isa naxa a fala a foxirabirɛe bɛ, a e xa baki kunkui kui, e xa siga a ya ra naakiri ma, a tan xa nu jnama ragbilen. ²³ Isa to gɛ jnama ragbilende, a naxa te geysa fari a kerenyi ma, alako a xa Ala maxandi. Kɔɛ naxa a li naa, a keren. ²⁴ A a lixi kunkui nu bara makuya xare ra, mɔrɔnyie nu na a mabɔnbɔfe ki fanyi ra barima foye ya nu rafindixi a ma.

²⁵ Subaxɛ ma, Isa jnɛrefe baa fari. ²⁶ A foxirabirɛe to a to jnɛre ra ye fari, e naxa gaaxu ki fanyi. E naxa gbelegbele, e a fala, «Tubari nan a ra!» ²⁷ Kɔnɔ Isa naxa a masen e bɛ keren na, «Wo naxa kɔntɔfili, n tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.» ²⁸ Piyɛri naxa a yaabi, «Marigi, xa i tan nan a ra, yaamari fi n xa siga i yire ye fari.» ²⁹ Isa naxa a fala a bɛ, «Fa.» Piyɛri to goro kunkui kui, a naxa jnɛre ye fari sigafe ra Isa yire. ³⁰ Kɔnɔ a to foye belebele mato, a naxa gaaxu, a madula fɔlɔ. A naxa gbelegbele, «N Marigi, n nakilis!» ³¹ Isa naxa a bɛlɛxɛ itala keren na, a Piyɛri suxu. A naxa a masen a bɛ, «I xa danxaniya xurun. I siikɛxi munfe ra?» ³² E to baki kunkui kui, foye naxa raxara. ³³ Isa foxirabirɛe naxee nu na kunkui kui, e naxa suyidi Isa bɛ, e a fala, «Ala xa Di yati nan lanxi i ma.»

*Isa Genesareti furema birin nayalanfe
(Maraki 6:53-56)*

³⁴ E to gε baa igiride, e naxa so Genesareti. ³⁵ Naakae to a kolon Isa nan a ra, e naxa na rabilinyi mixi birin nakolon. Mixie naxa fa furemae birin na Isa xɔn. ³⁶ E nu a mayandima furemae xa e bεlexε din a xa donma sanbunyi gbansan na. Furema birin naxee na raba, e birin naxa yalan.

15

*Ala xa sεriyε nun adama xa naamunyi
(Maraki 7:1-23)*

¹ Farisεni nun sεriyε karamoxɔn ndee naxa fa Isa yire kelife Darisalamu. E naxa a maxɔrin, ² «Munfe ra i foxirabirεe luma forie xa naamunyie matandi ra? E mu e bεlexε raxama beenun e xa e dεge alo forie xa naamunyie a masenxi ki naxε.» ³ Isa naxa e yaabi, «Munfe ra wo tan Ala xa sεriyε matandima wo xa naamunyie xa fe ra? ⁴ Ala bara a masen, «Wo xa wo baba nun wo nga binya.» A man bara a masen, «Mixi yo naxan na a baba nun a nga konbi, a lan nε na kanyi xa faxa.» ⁵ Kɔnɔ wo tan naxε, xa mixi nde a fala a baba xa na mu a nga bε, «I nu lanma i xa naxan sɔtɔn na i malise ra, n bara a fi Ala ma,» ⁶ hali na kanyi mu fefe raba a baba bε. Na kui, wo Ala xa sεriyε matandima wo xa naamunyi saabui ra. ⁷ Wo tan filankafue! Annabi Esayi nɔndi yati nan masen wo xa fe ra,

⁸ «Yi jnama n binyama e de nε, kɔnɔ e bɔrε makuya n na pon!

⁹ E xa sali fufafu nan a ra, barima e mixi xaranma adamadie xa majoχunyie nan na alo na majoχunyie findixi n tan ma sεriyε nan na.»

¹⁰ Isa naxa jnama xili, a a masen e bε, «Wo wo tuli mati, wo xa fahaamui sɔtɔ. ¹¹ Se naxan soma mixi de kui, na xa mu a findima mixi sεniyεntare ra. Naxan minima a de kui, na nan a findima mixi sεniyεntare ra.»

¹² Na temui Isa foxirabirεe naxa e maso a ra, e a fala a bε, «I mu a kolon i xa masenyi bara Farisεnie raxɔnɔ?» ¹³ Isa naxa e yaabi, «N Baba naxan na ariyanna, a sansi birin talama nε a tan mu naxan sixi.

¹⁴ Wo e lu na. Dɔnxui nan na e ra naxee dɔnxuije rajεrεma. Xa dɔnxui dɔnxui rajεrε, e firin birin birin naxa nε yili kui.»

¹⁵ Piyεri naxa a fala a bε, «Yi taali tagi raba muxu bε.» ¹⁶ Isa naxa a yaabi, «Han ya wo fan mu fahaamui sɔtɔ? ¹⁷ Wo mu a kolon a se naxan birin soma mixi de kui, a goroma furi nan kui, a fa mini fate i? ¹⁸ Kɔnɔ masenyi naxan minima mixi de kui, a kelima a bɔrε nan ma. Na nan nɔma a findide mixi sεniyεntare ra. ¹⁹ Barima majoχun kobie, faxε tife, yεne, langoeja, muŋε, tɔɔŋε, mixi xili kanafe, nee birin fatanma mixi bɔrε nan na. ²⁰ Nee nan mixi findima mixi sεniyεntare ra, kɔnɔ mixi a dεgefε a bεlexε raxatare ra, na xa mu a findima mixi sεniyεntare ra.»

*Kanaan gine ε xa danxaniya
(Maraki 7:24-30)*

²¹ Isa naxa keli mεnni, a siga Tire nun Sidɔn bɔxi ma. ²² Kanaan gine nde naxan kelixi na longori, a naxa fa Isa yire a xui ite, «Marigi, Dawuda xi Di, kinikini n ma. Ninnε bara n ma di gine jaxankata feol!» ²³ Kɔnɔ Isa mu sese fala a bε. A foxirabirεe naxa e maso Isa ra, e a fala a bε, «Yi gine keri, a na gbelegbelefe won fɔxɔ ra.» ²⁴ Isa naxa a masen, «N xεxε Isirayila bɔnsɔε gbansan nan ma, naxee luxi ač yεxε lɔxεxie.» ²⁵ Kɔnɔ gine naxa fa a suyidi a bε, a a fala, «Marigi, i xa n mali!» ²⁶ Isa naxa a yaabi, «A mu lan taami xa ba dimedie yi ra, a sa baree bun ma.» ²⁷ Gine naxa a fala, «Marigi, i nɔndi, kɔnɔ hali baree, e donse xuntunyi nde sɔtɔma naxan birama e kanyi xa teebili ra.» ²⁸ Na kui, Isa naxa a masen a bε, «Gine, i xa danxaniya gbo! I waxɔnfe bara raba i bε. A xa di gine naxa yalan keren na.

*Isa nεmε fife xεmε mixi wulu naani ma
(Maraki 8:1-10)*

²⁹ Isa to keli mεnni, a naxa jεrε Galile baa de ra han a naxa geya li. A naxa te geya fari, a dɔxɔ. ³⁰ Nama gbegbe naxa fa a yire naa, e fa namatεe ra, a nun dɔnxuije, mabεnyie, boboe, nun furema gbetεe gbegbe ra. E naxa furemae sa Isa bun ma, a fan naxa e rayalan. ³¹ Nama to a to boboe wɔyεnma, mabεnyie yalanma, namatεe jεrεma, dɔnxuije se toma, e naxa kaaba. E naxa Isirayila Marigi Ala matɔxɔ.

³² Isa naxa a foxirabirεe xili, a a masen e bε, «N bara kinikini yi jnama ma, barima xi saxan nan yi ki, e na n yire be, kɔnɔ donse mu na e naxan donma. N mu wama e xa gbilen e xɔnyi kaamε ra e ma, xa na mu a ra e tɔɔrɔma nε kira xɔn ma.» ³³ A foxirabirεe naxa a maxɔrin, «Won donse sɔtɔma yi jnama gbegbe bε minden? Won na wula nε yi ki.» ³⁴ Isa naxa e yaabi, «Taami gundi yeri na wo yi?» E naxa a fala, «Solofere, a nun yεxε xunxuri ndee.»

³⁵ Isa naxa a fala jnama bε e xa dōxō bōxi. ³⁶ A naxa na taami gundi solofera nun na yεxεe tongo, a Ala nuwali sa. A to e igira, a naxa e so a fōxirabiree yi ra, e xa e itaxun jnama ma. ³⁷ Nama birin naxa e dēge han e wasa. Donse dōnxōe fan naxa matongo han debe solofera naxa rafe. ³⁸ Xεmε mixi wulu naani nan e dēge, bafe ginεe nun dimεe ra.

³⁹ Isa to gε jnama ragbilende, a naxa baki kunkui kui, a siga Magadan bōxi ma.

16

*Farisεnie nun Sadusenie xa danxaniyatareja
(Maraki 8:11-21)*

¹ Farisεnie nun sεriyε karamōxōe naxa fa Isa yire. E to nu wama gantanyi safe a bε, e naxa a maxōrin a xa tōnxuma makaabaxi nde masen e bε kelife koore ma. ² Isa naxa e yaabi, «Nunmare na a li wo naxε, *«Kuye fanma tina, barima koore igbeelixi.»* ³ Kuye nε iba wo naxε, *«Tunε num foye minimā nε to, barima koore igbeelixi, nuxuie ifōcōcō.»* Wo fata koore Jingi tagi rabade, kōnō wo mu fata yi waxati fee tan tagi rabade. ⁴ To mixie kobi, e bara gbilen Ala fōxō ra. E wama tōnxuma makaabaxi tofe, kōnō tōnxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tōnxuma ra.»

Na xanbi Isa naxa keli e xun ma, a siga.

⁵ Isa fōxirabiree naxa giri naakiri ma, e nεemū taami ma. ⁶ Isa naxa a masen e bε, «Wo wo yεtε ratanga Farisεnie nun Sadusenie xa lēbini ma.» ⁷ Isa fōxirabiree naxa na fe mato, e fa a fala e bore bε, «A na falaxi nε barima won mu faxi taami ra.» ⁸ Isa to nu e xa mājōxunyi kolon, a naxa a masen e bε, «Wo taami fe falama wo bore bε munfe ra? Wo xa danxaniya xurun. ⁹ Han ya wo mu xaxili sōtō? Ka wo nεemuxi nε taami gundi suuli to xεmε wulu suuli wasa? Wo to na taami dōnxōe matongo, wo debee yeri rafe? ¹⁰ Ka wo man nεemuxi nε taami gundi solofera to xεmε wulu naani wasa? Wo to na fan dōnxōe matongo, wo debee yeri rafe? ¹¹ Munse a toxi wo mu a kolon a n mu taami fe xa falafe wo bε? Wo xa wo yεtε ratanga Farisεnie nun Sadusenie xa lēbini ma.» ¹² Na kui, e naxa a fahaamu a Isa mu a falaxi xε e bε a e xa e yεtε ratanga taami lēbini daaxi ma. A nu a falafe nε e xa e yεtε ratanga Farisεnie nun Sadusenie xa xaranyi ma.

Isa findixi nde ra?

(Maraki 8:27-30, Luki 9:18-21)

¹³ Isa to Sesareya Filipi bōxi li, a naxa a fōxirabiree maxōrin, «Mixie munse falama Adama xa Di xa fe ra? Nde lanxi a ma?» ¹⁴ E naxa a yaabi, «Ndee a falama Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama Annabi Eliya. Ndee a falama Annabi Yeremi, xa na mu a ra namijōnme gbeτε.» ¹⁵ Isa naxa e maxōrin, «Kōnō wo tan naxε a di? Nde n na?» ¹⁶ Simon Piyεri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra, Abadan Ala xa Di.» ¹⁷ Isa naxa a fala a bε, «Sεewε na i bε, i tan Yunusa xa di Simōn, barima ibunadama xa mu na masenxi i bε. N Baba naxan na ariyanna, na nan a masenxi i bε. ¹⁸ N xa a fala i bε, i findixi Piyεri nan na, naxan falaxi gεmε.» N nan n ma danxaniyatōe jnama tima na gεmε nan fari. Hali faxε, a mu nōma n ma jnama ra. ¹⁹ N Ala xa mangεya saabi soma nε i yi ra. I na tōnyi dōxō fe naxan ma dunija, Ala naxan na ariyanna, a fan tōnyi dōxōma nε na fe ra. I na tin fe naxan na dunija, Ala naxan na ariyanna, a fan tinma nε na fe ra.» ²⁰ Na tēmui a naxa a matintin a fōxirabiree ra, a e naxa a fala mixi yo bε, a a tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra.

Isa a xa faxε nun marakeli xa fe masenfe

(Maraki 8:31-33, Luki 9:22)

²¹ Keli na tēmui ma, Isa naxa a tagi raba fōlō a fōxirabiree bε, a fo a xa siga Darisalamu, a xa tōrē gbegbe sōtō Yuwifie xa forie, sεrεxεdubē kuntigie, nun sεriyε karamōxōe ra, e a faxa, kōnō a man xa keli faxε ma a xi saxan nde ma. ²² Piyεri to a bēndun, e sa ti e xati ma, a naxa so wōyεnfe Isa ra, a a fala a bε, «Ala xa i tanga na ma, n Marigi! Na fe mōoli mu i sōtōma feo!» ²³ Isa naxa a ya rafindi Piyεri ma, a a fala, «Keli n ya i, i tan Sentane! I katafe nε i xa n natantan, barima i xaxili mu tixi Ala fee xa ra, a tixi adama fee nan na.»

Birafe Isa fōxō ra

(Maraki 8:34-9:1, Luki 9:23-27)

²⁴ Na tēmui Isa naxa a masen a fōxirabiree bε, «Xa mixi wa birafe n fōxō ra, a xa a yεtε waxōnfe gere, a xa tondi a yεtε ma, a tin tōrē nun faxε ra, a bira n fōxō ra. ²⁵ Mixi naxan wama a yεtε rakisife, na kanyi lōεma nε. Naxan a yεtε ralōεma n tan ma fe ra, na kanyi kisima nε. ²⁶ Dunija birin sōtōe munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama? Fe mundun na, mixi nōma a xa ariyanna masarade naxan na? ²⁷ Adama xa Di fama fade a Baba xa nōrē kui, e nun a xa malekεe. Na tēmui a mixi birin sare fima nε, kankan nun a kewali. ²⁸ N xa nōndi fala wo bε, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Adama xa Di to fa ra a xa mangεya kui.»

17

Isa nōrōfe

(*Maraki 9:1-13, Luki 9:28-36*)

¹ Xi senni dangi xanbi, Isa naxa Piyeri, Yaki, nun Yaki xunya Yaya xanin e doro ma geya itexi nde fari. ² Mēnni Isa naxa masara, a nōrō e ya xōri. A yatagi naxa yanba alō soge, a xa sosee naxa fiixē alō naiyalanyi. ³ Na tēmwi, Annabi Eliya nun Annabi Munsa naxa mini fōxirabirēe ya xōri, e naxa e to e nun Isa wōyēnfe.

⁴ Piyeri naxa a fala Isa bē, «Marigi, fe fanyi nan a ra muxu to na be yi ki. Xa i wa, n lingira saxan yailanma be, keren i gbe, keren Annabi Munsa gbe, keren Annabi Eliya gbe.» ⁵ A nu wōyēnfe tēmwi naxē, nuxui yanbaxi naxa goro e xun na, xui nde fan naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki naxan n kēnēnxi ki fanyi ra. Wo wo tuli mati a ra.» ⁶ Fōxirabirēe to na xui mē, e naxa gaaxu ki fanyi, e e yatagi rafelen bōxi ma. ⁷ Kōnō Isa naxa a maso e ra, a a bēlēxē sa e ma, a a fala, «Wo keli. Wo naxa gaaxu.» ⁸ E to e ya rakeli, e mu mixi yo to fo Isa.

⁹ E to nu na gorofe geya fari, Isa naxa a matintin e ra, «Wo fe naxan toxi, wo naxa a fala mixi yo bē, han beemanun Adama xa Di xa keli faxē ma.» ¹⁰ Isa fōxirabirēe naxa a maxōrin, «Munfe ra sēriyē karamōxōe a falama a fo Annabi Eliya nan singe xa fa?» ¹¹ A naxa e yaabi, «Nōndi nan a ra. Annabi Eliya nan singe fama yati, a fe birin yailan. ¹² Kōnō n xa a fala wo bē, Annabi Eliya jan bara fa, kōnō e mu a kolonxi, e bara e waxōnfe birin niya a ra. E man fafe Adama xa Di tōorōde na ki nē.» ¹³ Na kui, Isa fōxirabirēe naxa a kolon a a nu na Yaya Xunxa nan ma fe falafe e be.

Ninnē kerife naxan nu dimēdi fōxō ra

(*Maraki 9:14-32, Luki 9:37-45*)

¹⁴ E to jāma yire li, xēmē nde naxa fa Isa xōn, a a xinbi sin a bun ma, ¹⁵ a a fala, «Marigi, kinikini n ma di ma, xaxili fure a jaxankataxi ki fanyi. A luma bira ra te xōcra, a nun ye xōcra. A na rabama han. ¹⁶ N bara fa a ra i fōxirabirēe xōn, kōnō e mu nōxi a rayalande.» ¹⁷ Isa naxa e yaabi, «Wo tan bōnsōe danxaniyatare, wo kobi! N xa lu wo sēeti ma han mun tēmwi? N xa ti wo bun ma han mun lōxōe? Wo fa na di ra n xōn.» ¹⁸ Isa naxa jinnē yamari, jinnē naxa gbilen dimēdi fōxō ra, dimēdi naxa yalan keren na.

¹⁹ Isa fōxirabirēe naxa e maso Isa ra, e a maxōrin e doro ma, «Munfe ra muxu tan mu nō na jinnē keride?» ²⁰ Isa naxa e yaabi, «Wo xa danxaniya nan xurun. N xa nōndi fala wo bē, xa danxaniya na wo bē, hali a xurun alō konde xōri, wo na a fala yi geya bē, «Keli be, i i masiga mēnni, a masigama nē. Fefe mu na wo mu nōma naxan nabade. ²¹ Kōnō yi jinnē mōcli tan mu kerima fo Ala maxandi nun sunyi saabui ra.»

Isa a xa faxē nun marakeli xa fe masenfe sanmaya firin nde

(*Maraki 9:30-32, Luki 9:43-46*)

²² Isa fōxirabirēe to malan Galile, Isa naxa a fala e bē, «Adama xa Di sama nē mixie bēlēxē, ²³ e a faxa. A xa faxē xi saxan nde ma, a man kelima nē faxē ma.» A xa wōyēnfi naxa a fōxirabirēe nimisa ki fanyi.

Isa nun Piyeri hōrōmōbanxi duuti fife

²⁴ Isa nun a fōxirabirēe to so Kapērēnamu, hōrōmōbanxi duuti maxilie naxa Piyeri maxōrin, «Pe, i karamōxō mu hōrōmōbanxi duuti fima?» ²⁵ Piyeri naxa e yaabi, «Iyo, a a fima.» Piyeri to so banxi, Isa nan singe wōyēn a bē, «Piyeri, i a toxi di? Dunijna mangēe duuti maxilima nde ma, e xa die ka mixi għet-tē?» ²⁶ Piyeri naxa e yaabi, «Mixi għet-tē.» Isa fan naxa a masen, «Na kui, mangē xa die tan mu duuti fima. ²⁷ Kōnō alako won naxa yi mixie raxōn, i xa siga baa dē ra, i kōnyi woli. I na yēxex naxan singe suxu, a rate, i a dē rabi. I kōbiri kole toma nē a dē kui. I xa na so duuti maxilie yi ra, a xa findi won firin ma duuti ra.»

18

Mixi naxan tide gbo

(*Maraki 9:33-37, Luki 9:46-48*)

¹ Na tēmwi Isa fōxirabirēe naxa e maso Isa ra, e a maxōrin, «Nde binyaxi dangi birin na Ala xa mangēya niini bun ma?» ² Isa naxa dimēdi nde xili, a a ti e tagi, ³ a a masen e bē, «N xa nōndi fala wo bē, xa wo mu wo yētē magoro, wo lu alō dimēdie, wo mu soma Ala xa mangēya niini bun ma. ⁴ Na kui, mixi yo naxan a yētē magoroma alō dimēdi, na nan findixi mixi xungbe ra dangi birin na Ala xa mangēya niini bun ma. ⁵ Mixi yo naxan yi dimēdi mōcli rasenema n xili ra, na kanyi bara n tan yētē yati rasenē.»

*Mixi ratantan saabui
(Maraki 9:42-48, Luki 17:1-2)*

⁶ «Mixi yo yi mixi xuri keren natantan, naxan danxaniyaxi n ma, a fisa na kanyi bε gεmε binye xa xiri a kɔn ma, a rasin baa ma. ⁷ Gbaloe na dunijna mixie bε e xa maratantanyi xa fe ra. A fεεrε mu na tan, fo maratantanyi xa mini, kɔnɔ gbaloe na mixi bε naxan findima na saabui ra. ⁸ Xa i bεlεxε, xa na mu i sanyi findi i ratantanse ra, a bolon, i a wɔlε. I sofe ariyanna i bεlεxε, xa na mu i sanyi bolonxi, na fisa i bε dine i bεlεxε firin nun i sanyi firin luxi na, kɔnɔ i woli yahannama, tε mu xubenma dεnnaxε. ⁹ Xa i ya findi i ratantanse ra, a ba na, i a wɔlε. I sofe ariyanna i ya keren kanaxi, na fisa i bε dine i ya firin lu na, kɔnɔ i woli yahannama.»

Yεxεε lɔεxi xa taali
(Luki 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ «Wo naxa yo yi mixi xuri sese ma, barima n xa a fala wo bε, e xa malekεe n Baba yatagi toma tεmui birin, naxan na ariyanna.»

¹² «Wo a toxi di? Xa yεxεε kεmε na mixi nde yi ra, keren fa lɔε e ya ma, a mu na yεxεε tongo solomanaani nun solomanaani luma xε geya fari, a siga na kerenyi fende? ¹³ N xa nɔndi fala wo bε, xa a sa a to, a pεlexinma nε na yεxεε kerenyi xa fe ra, dangife yεxεε tongo solomanaani nun solomanaani boore ra, naxee mu lɔε. ¹⁴ A na na ki ne fan, wo Baba naxan na ariyanna, a mu tinma yi mixi xuri sese xa lɔε.»

Haakε bafe

¹⁵ «Xa i ngaxakerenyi bara haakε sɔtɔ i ra, siga, wo firin xa sa lu yire keren, i xa a masen a bε a tantanxi ki naxε. Xa a sa i xui mε, i ngaxakerenyi bara ragbilen i ma. ¹⁶ Kɔnɔ xa a tondi i xui mεde, i xa mixi keren xa na mu mixi firin fen, wo birin xa siga a yire alako kiiti xa sa seede firin, xa na mu seede saxan xui ma. ¹⁷ Xa a tondi nee fan xui mεde, na fe masen danxaniyatε pnam a bε. Xa a tondi danxaniyatε pnam xui fan mεde, a xa lu wo bε ało kaafiri, xa na mu a ra, duuti maxili. ¹⁸ N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, wo na naxan xiri dunijna, a xirima nε koore fan ma. Wo na naxan fulun dunijna, a fulunma nε koore fan ma. ¹⁹ N man xa a fala wo bε, xa mixi firin lan fefe ma wo ya ma yi dunijna ma, e Ala maxandi, n Baba naxan na ariyanna, a na fe rabama nε e bε. ²⁰ Mixi firin, xa na mu a ra mixi saxan nu malan n xili ra dεdε, n na e ya ma.»

Dijne ngaxakerenyi ma nun dijnetareja xa taali

²¹ Na tεmui, Piyeri naxa a maso Isa ra, a a fala a bε, «N Marigi, n lanma n xa dijne n ngaxakerenyi xa haakε ma sanmaya yeri? Han sanmaya solofer?» Isa naxa a yaabi, ²² «N xa a fala i bε, sanmaya solofer xa mu a ra de! I xa dijne a ma sanmaya solofer doxɔ tongo solofer.»

²³ «Ala xa mangεya maniyaxi mangε nde nan na, naxan nu wama a xa kɔbiri fe ya ibafe a tan nun a xa walikε tagi. ²⁴ A to a fɔlo, e naxa fa a xa walikε nde ra a xɔn, mangε xa doni nu naxan ma han gbeti kilo wulu kεmε saxan, kilo wulu tongo naani. ²⁵ Konyi to mu nu nɔmā a xa doni fide, a xa mangε naxa yaamari fi, a tan yo, a xa gine yo, a xa die yo, e nun a harige birin xa mati alako na doni xa fi. ²⁶ Na walikε naxa a igoro bɔxi, a suyidi mangε bε, a a maxandi, «Yandi, dijne n ma. N fama i xa doni birin fide.» ²⁷ Na kui, mangε naxa kinikini a xa walikε ma, a dijne na doni birin ma, a xa walikε rabεjn.»

²⁸ «Kɔnɔ a tan walikε to mini, a naxa a boore walikε nde to a xa gbeti kilo tagi doni nu na naxan ma. A naxa bagan a ma, a a konyi dekun, a sɔnxɔ a ra, «N ma doni fil!» ²⁹ A boore naxa suyidi a bε, a a maxandi, «Yandi, dijne n ma. N i xa doni fima.» ³⁰ Kɔnɔ a naxa tondi. A naxa a raso geeli kui, a xa lu mεnni han a xa gε doni fide.»

³¹ «A boore walikε to na to, e naxa kinikini. E naxa na birin dεntεgε sa mangε bε naxan nu e birin xun ma. ³² Na kui, mangε naxa na walikε singe xili, a a fala a bε, «I tan walikε kobi! I to n mayandi, n tan dijne nε i xa doni birin ma. ³³ A di, a mu lanma xε nu i fan xa kinikini i boore ma, ałɔ n kinikinixi i tan ma ki naxε?» ³⁴ A xa mangε to xɔnɔ a ma, a naxa a so kɔsibilie yi, e xa a sa geeli, e xa a paxankata han a xa gε doni birin fide.»

³⁵ «N Baba naxan na ariyanna, a na nan niyama wo fan na, xa wo mu dijne wo ngaxakerenyi ma wo bεnε birin na.»

*Futi nun fatanyi
(Maraki 10:1-12)*

¹ Isa to gε yi fe birin masende, a naxa keli Galile bɔxi ma, a siga Yudaya bɔxi nde ma naxan nu na Yurudēn naakiri ma. ² Nama gbegbe naxa bira a fɔxɔ ra naa, a fan naxa firemae rayalan.

³ Farisεnie naxa fa a yire alako e xa gantanyi te a bε. E naxa a maxorin, «A daxa xεmε xa mεε a xa gine ra fe birin ma?» ⁴ Isa naxa e yaabi, «Kitaabui naxan masenxi wo mu nu a xaran? Fe fɔłɔ fɔle ra,

Daali Mangε naxa xεmε nun ginε daa,⁵ a fa a masen, «Na kui, xεmε kelima a baba nun a nga xun ma, a a xa ginε xa futi xiri, e firin findi keren na.»⁶ Na nan a toxi, mixi firin xa mu e ra sɔnɔn, e firin bara findi keren na. Ala bara naxee xiri e boore ra, adama naxa nee rafatan.»

⁷ E man naxa Isa maxɔrin, «Munfe ra fa Annabi Munsa a yamarixi, xεmε naxan wama mεɛfe a xa ginε ra, a lan a xa fatan kεɛdi so a yi ra, a mεɛ a ra?»⁸ Isa naxa e yaabi, «Wo bɔjne nan xɔcɔxɔ, na nan a niyaxi Annabi Munsa naxa fεɛrε fi wo ma, wo xa nɔ mεɛde wo xa ginε ra, kɔnɔ a mu nu na na ki xe a fɔlε ra.⁹ N xa a fala wo bε, naxan yo mεɛ a xa ginε ra, xa a xa ginε mu yεnε xa rabaxi, a fa ginε gβetε dɔxɔ, na xεmε bara yεnε raba.»

¹⁰ Isa fɔxirabirεe naxa a fala a bε, «Xa a na na ki ne xεmε bε a xa ginε mabiri ra, hali a mu ginε dɔxɔ.»¹¹ Isa naxa a masen e bε, «Birin xa mu nɔma yi masenyi suxude, fo Ala a fεɛrε fi naxan ma.¹² Wo a kolon, xεmε ndee bari ki nan a niyaxi e mu nɔma ginε dɔxɔdε. Ndee na na e e banaxi ne. Ndee fan na, e nate nan tongoxi e naxa ginε dɔxɔ Ala xa wali xa fe ra. Mixi naxan nɔma yi masenyi suxude, a xa a suxu.»

*Isa nun dimɛdi xunxurie
(Maraki 10:13-16, Luki 18:15-17)*

¹³ Na tεmui mixie naxa fa dimɛdie ra Isa xɔn, alako a xa a bεlεxε sa e ma, a duba e bε. Kɔnɔ a fɔxirabirεe naxa wɔyεn na mixie ma.¹⁴ Na kui, Isa naxa a masen, «Wo a lu dimɛdie xa fa n yire. Wo naxa tɔnyi dɔxɔ e ma, barima naxee maniyaxi e ra, nee nan na Ala xa mangεya niini bun ma.»¹⁵ A naxa a bεlεxε sa e ma, a duba e bε. Na xanbi, a naxa siga.

Sεgetala bannaxi

(Maraki 10:17-31, Luki 18:18-30)

¹⁶ Sεgetala nde naxa fa Isa xɔn, a a maxɔrin, «Karamɔxɔ, a lan n xa fe fanyi mundun naba alako n xa abadan kisi sɔtɔ?»¹⁷ Isa fan naxa a maxɔrin, «I n maxɔrinma fe fanyi ma munfe ra? Ala keren peti nan fan. Xa i wama i xa kisi, Ala xa sεriyε nan nabatu.» Xεmε naxa a maxɔrin, «Ala xa sεriyε mundue?»¹⁸ Isa naxa a yaabi, «I naxa faxε ti. I naxa yεnε raba. I naxa muŋε ti. I naxa mixi tɔɔŋεgε.»¹⁹ I baba nun i nga binya. I xa i ngaxakerenyi xanu ałɔ i yεtε yati.»

²⁰ Sεgetala naxa Isa yaabi, «N bara na birin nabatu. Munse fa luxi?»²¹ Isa naxa a masen a bε, «Xa i wama i xa gε kamalide i xa kewalie kui, siga, sa i sɔtɔse birin mati, i a kɔbiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sɔtɔde ariyanna. I na na raba, fa, i bira n fɔxɔ ra.»²² Sεgetala to na mε, a naxa siga sunnunyi kui, barima harige gbegbe nu na a yi ra.

²³ Isa naxa a masen a fɔxirabirεe bε, «N xa nɔndi fala wo bε, naafuli kanyi sofe Ala xa mangεya niini bun ma a xɔcɔxɔ.»²⁴ N man xa a fala wo bε, dunjna fe birin na masara a nεnε ra, Adama xa Di naxa magoro a xa nɔre kibanyi kui, wo tan n fɔxirabirεe fan magoroma ne kibanyi fu nun firin kui, wo fa Isirayila bɔnsɔe fu nun firin makiiti.²⁵ Mixi yo naxan na sa keli a xa se nde xun ma n tan ma fe ra, a findi banxie ra ba, xunyae ba, taarae ba, baba ba, nga ba, bɔxie ba, na kanyi nee cɔxε kεmε kεmε nan sɔtɔma, a man abadan kisi sɔtɔ kε ra.²⁶ Yarerati wuyaxi fama findide xanbiratε ra, xanbiratε fan findi yareratε ra.»²⁷

²⁷ Na kui, Piyεri naxa a fala a bε, «A mato, muxu bara keli se birin xun ma, muxu bira i fɔxɔ ra. Munse fa luma muxu bε?»²⁸ Isa naxa e yaabi, «N xa nɔndi fala wo bε, dunjna fe birin na masara a nεnε ra, Adama xa Di naxa magoro a xa nɔre kibanyi kui, wo tan n fɔxirabirεe fan magoroma ne kibanyi fu nun firin kui, wo fa Isirayila bɔnsɔe fu nun firin makiiti.»²⁹ Mixi yo naxan na sa keli a xa se nde xun ma n tan ma fe ra, a findi banxie ra ba, xunyae ba, taarae ba, baba ba, nga ba, bɔxie ba, na kanyi nee cɔxε kεmε kεmε nan sɔtɔma, a man abadan kisi sɔtɔ kε ra.»³⁰ Yarerati wuyaxi fama findide xanbiratε ra, xanbiratε fan findi yareratε ra.»

20

Wali sare xa taali

¹ «Ala xa mangεya misaalixi xe kanyi nan na, naxan mini subaxε ma alako a xa walikε tongo a xa xe walife ra.² E to lan a ma fεɛŋεn keren xa wali sare xa findi gbeti kɔbiri kole keren na, xe kanyi naxa walikε xεε a xa xe yire.³ A man to mini gεɛsεgε, soge to nu bara mate, a naxa walikε gβetε li, e tixi taa kui, wali yo mu e yi.⁴ A naxa a fala e bε, «Wo fan xa siga walide n ma xe ma. N wali sare tinxinxia fima nε wo ma.»⁵ E fan naxa siga. Xε kanyi man naxa mini yanyi tagi, a walikε gβetε man tongo. Nunmare, a man naxa mixi gβetε sɔtɔ.⁶ A dɔnɔxɔe ra, lεɛri ndee beenu kɔε xa so, a naxa mini, a walikε gβetε li, e tixi. A naxa e maxɔrin, «Fεɛŋεn, wo tixi be, wo mu walife. Munfe ra?»⁷ E naxa a yaabi, «Mixi yo nan mu muxu tongoxi walide.» Xε kanyi naxa a fala e bε, «Wo fan xa siga walide n ma xe yire.»⁸

⁸ «Nunmare to so, xe kanyi naxa a fala a xa walikε xunyi bε, «Walikε xili, i xa e sare fi. A folɔ dɔnɔxɔe rasoe ma, a rajon a singe ma.»⁹ Naxee wali fɔloxi lεɛri ndee beenu kɔε xa so, kankan naxa gbeti kɔbiri kole keren sɔtɔ.¹⁰ Na kui, walikε naxee singe tongo, nee to fa e cɔxε a ma a e kɔbiri

sotoma dangi booree ra, kono e fan naxa gbeti kobiri kole keren soto. ¹¹ E to a rasuxu, e naxa woyen xé kanyi ma, ¹² e a fala, «Yi walike dōnxœ, e waxati keren gbansan nan walixi, kono i bara wali sare fi e ma naxan nun muxu gbe lan. Anun, muxu tan nan fejenxi wali ra soge xoné bun!» ¹³ A naxa mixi keren yaabi e ya ma, «N boore, n mu fefe kobi niyaxi i ra. Won mu lan gbeti kobiri kole keren xa ma?» ¹⁴ I gbe tongo, i siga. N tan nan waxi a xon yi walike dōnxœ xa wali sare xa lan i gbe ma. ¹⁵ N mu noma n waxonfe rabade n ma kobiri ra? Ka i töönxi ne n to fe fanyi rabaxi mixi gbeté nde be?» ¹⁶ Na kui, xanbiratie fama findide yareratie ra, yareratie fan findi xanbiratie ra.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya saxan nde

(Maraki 10:32-34, Luki 18:31-34)

¹⁷ Isa nun a xœra fu nun firinyie to nu tefe Darisalamu, Isa naxa e xun lan, a fa a masen e doro be kira xon ma, ¹⁸ «Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Adama xa Di sama ne serexedube kuntigie nun seriyé karamoxœ belexe, e a makiiti a xa faxa,» ¹⁹ e a so kaafirie yi ra. E a mayelema ne, e a bœnbo seberé ra, e fa a mabanban wuri magalanbuxi ma, kono a xa faxe xi saxan nde ma, a man kelima ne faxe ma.»

Yaki nun Yaya nga xa maxandi

(Maraki 10:35-45, Luki 22:25-27)

²⁰ Na temui Sebede xa die nga naxa fa Isa yire, a nun a xa die. A naxa suyidi a be, a xa a maxandi fe nde ma. ²¹ Isa naxa giné maxorin, «I wama munse xon?» A naxa a fala Isa be, «I xa tin, i na i xa mangéya soto, n ma yi di firinyie xa doxo i seeti ma, keren i yirefanyi ma, boore i koola ma.» ²² Isa naxa a masen di firinyie be, «Wo mu a kolon wo fe naxan maxorinfe. N fafe töore naxan tote, wo tinma na ra?» E naxa a yaabi, «Iyo, muxu tinma a ra.» ²³ Isa naxa a masen e be, «Wo fan yati fama jaxankate sotode alop tan, kono doxofe n yirefanyi nun n koola ma, na mu fatanma n tan xa ra. Na na mixie nan be, n Baba naxee sugandixi.»

²⁴ Isa fôxirabire fu dōnxœ to na fe me, e naxa xon na ngaxakerenyi firin ma. ²⁵ Kono Isa naxa e xili a yire, a a masen e be, «Namané mangé mixie yamarima a xerçœ ra, e e senbe raminima mixie ma alako e xa mangéya xa kolon. ²⁶ Kono a naxa lu na ki wo tan tagi. Mixi naxan wama a tide xa gbo wo ya ma, a xa findi wo xa konyi nan na. ²⁷ Mixi naxan wama findife wo xa yarerati ra, a xa findi wo xa konyi nan na. ²⁸ Wo xa lu ne alop Adama xa Di. A tan mu faxi xé mixie xa wali a tan be. A faxi ne alako a tan nan xa wali mixie be, a xa mixi gbegbe xunsara a xa faxe saabui ra.»

Dönxui firin nayalanfe Yeriko

(Maraki 10:46-52, Luki 18:35-43)

²⁹ Isa nun a fôxirabire to mini Yeriko, jama gbegbe naxa bira a fôxœ ra. ³⁰ Dönxui firin nu dôcoxki kira de ra. E to a me a Isa na dangife, e naxa e xui ramini, «Marigi, Dawuda xa Di, kinikini muxu mal!» ³¹ Nama naxa woyen e ma, e xa e sabari, kono e jan naxa e xui ite dangi a singe ra, «Marigi, Dawuda xa Di, kinikini muxu mal!» ³² Isa naxa ti, a e xili, a e maxorin, «Wo wama n xa munse raba wo be?» ³³ E naxa a yaabi, «Marigi, muxu wama muxu yae xa se to.» ³⁴ Isa naxa kinikini e ma, a a belexe sa e yae ma. Keren na, e yae naxa se to, e naxa bira Isa fôxœ ra.

21

Isa sofe Darisalamu

(Maraki 11:1-11, Luki 19:28-40, Yaya 12:12-16)

¹ Isa nun a fôxirabire to makore Darisalamu ra, e naxa Betifage li, Oliwi geaya mabiri. Isa naxa a fôxirabire firin xœ, ² a fala e be, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nefe so naa, wo sofale giné nde lima a xirixi naa, a xa di na a fe ma. Wo xa e fulun, wo fa e ra n xon ma. ³ Xa mixi nde fa wo maxorin, wo xa a fala a be, «Marigi nan hayi na e ma. A e ragbilenma ya.»»

⁴ Na rabaxi ne, alako namijonme xa masenyi xa kamali, naxan a falama,

⁵ «Wo a fala Siyon di giné be,
«A mato, i xa mangé na fafe i ma.

A fama yete magore kui,
a doxoxi sofale nun a yore fari.»»

⁶ Isa fôxirabire naxa siga, e sa Isa xa xœraya raba. ⁷ E to fa sofale nun sofale xa di ra, e naxa e xa donmae sa e fari, Isa fa a magoro sofale fari. ⁸ Nama gbegbe naxan nu na, e fan naxa e xa donmae itala kira xon ma, ndee fan naxa fense sege, e nee fan sa kira xon ma Isa binyafe ra. ⁹ Nama naxee nu jerefe Isa ya ra, a nun naxee nu jerefe a xanbi ra, e birin nu e xui itefe, e a fala,
«Tantui na won Nakisima be, Dawuda xa Di!
Baraka na a be naxan fafe Marigi xili ra!

Tantui na won Nakisima bē naxan na koore ma!»

¹⁰ Isa to so Darisalamu, taakae birin naxa kaaba, e nu maxōrinyi ti, «Nde yi ki?» ¹¹ Nama naxa e yaabi, «Annabi Isa nan yi ki, naxan kelixi Nasarēti, Galile bōxi ma.»

Isa sigafe hōrōmōbanxi kui

(*Maraki 11:15-19, Luki 19:45-48, Yaya 2:13-22*)

¹² Isa naxa so hōrōmōbanxi kui, a sarematie nun saresoe birin keri naxee nu na na. A naxa kōbiri masaree xa teebilie a nun ganbē matie xa dōxosee rabira, ¹³ a a masen e bē, «A sēbexi, «N ma banxi xili falama nē, salide banxi, kōnō wo tan bara a findi muñjetie dōxode ra.»

¹⁴ Dōnxiue nun namatæe naxa fa Isa xōn hōrōmōbanxi kui, a naxa nee rayalan. ¹⁵ Kōnō sērexedubé kungtie nun seriyé karamoxœ tan naxa xōnō ki fanyi e to Isa xa kaabanakoe to, e man to dimæe to e xui itema hōrōmōbanxi kui, «Tantui na won Nakisima bē, Dawuda xa Dil!» ¹⁶ E naxa a fala Isa bē, «I mu e xui mēxi?» Isa naxa e yaabi, «Iyo. Wo fan mu nu a xaran Kitaabui kui a to sēbexi, «I bara a niya dimedie nun diyōræe xa i matçox?»» ¹⁷ Na tēmwi, Isa naxa keli e xun taa kui, a siga Betani, a kōe radangi naa.

Isa xōrē bili dankafe

(*Maraki 11:12-14,20-25*)

¹⁸ Na kuye iba, Isa to nu gblenfe taa kui, kaame naxa a suxu. ¹⁹ A to xōrē bili nde to kira ra, a naxa a maso a ra kōnō a mu bogi yo to a kōn na, fo a burexæe. Isa naxa a fala xōrē bili bē, «I tan mu bogima sōnō!» Xōrē bili naxa xara keren na. ²⁰ Isa foxirabiræe to na to, e naxa kaaba, e a maxōrin, «Yi xōrē bili xaraxi a ikōrexri ra di?» ²¹ Isa naxa e yaabi, «N xā nōndi fala wo bē, xa danxaniya na wo bē, wo mu siikē, wo nōma nē yi fe mōcōli nabade naxan nabaxi xōrē bili ra. Kōnō dangi na ra, xa wo a fala yi geysa bē, «Keli be, i sa sin baa ma,» a rabama nē. ²² Na nan a ra, xa danxaniya na wo bē, wo fefe maxandi Ala ma, wo a sōtōma nē.»

Isa walima nde xa yaamari ma?

(*Maraki 11:27-33, Luki 20:1-8*)

²³ Isa man naxa so hōrōmōbanxi kui. A to nu na mixie xaranfe, sērexedubé kungtie, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire, e a maxōrin, «I yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi sēnbē fixi i ma?» ²⁴ Isa naxa e yaabi, «N fan xa wo maxōrin fe keren ma. Xa wo n yaabi, n a falama nē wo bē n yi fee rabama naxan ma yaamari ma. ²⁵ Yaya nu mixie xunxama ye xcōra nde xa yaamari ma? Ala nan a xēexi ba, ka adama?» Na kui, e naxa so wōyenfe e bore tagi, «Xa won na a yaabi, won naxē, «Ala,» a a falama nē won bē, «Munfe ra wo mu fa la a ra?» ²⁶ Kōnō xa won na a yaabi, won naxē, «Adama,» won gaaxuma nē jama ya ra, barima birin Yaya majōcxunxi namijōcnme nan na.» ²⁷ Na kui, e naxa Isa yaabi, «Muxu mu a kolon.» A fan naxa a masen e bē, «N fan mu a falama wo bē n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

Di xēmē firinyie xa taali

²⁸ «Wo yi taali toxi di? Di xēmē firin nu na xēmē nde yi. A naxa a fala di singe bē, «N ma di, siga i sa wali xē ma to.» ²⁹ Di naxa a yaabi, «N tondi.» Kōnō na dangi xanbi, a xaxili naxa masara, a siga walide. ³⁰ Babē to na yaamari fi a xa di firin nde fan ma, a naxa a yaabi, «N Baba, awa, n sigafe.» Kōnō a mu siga. ³¹ Yi mixi firinyie ya ma, nde a baba sago rabaxi? E naxa a yaabi, «Na di singe.» Isa man naxa a masen e bē, «N xā nōndi fala wo bē, duuti maxilie nun langooe singe soma wo bē. Ala xa mangēya niini bun ma. ³² Annabi Yaya fa ne kira tinxinxì masende wo bē, wo mu fa la a ra. Kōnō duuti maxilie nun langooe tan la nē a ra. Hali wo to na to, wo mu tin nate masarade, wo xa la a ra.»

Bōxi rawali kobie xa taali

(*Maraki 12:1-12, Luki 20:9-19*)

³³ «Wo wo tulii mati taali gbētē fan na. Xē kanyi nde naxa wēni bilie si. A naxa tētē rabilin bōxi ra, a baye ti, a yili ge wēni bogi bunduma dēnnaxē. Na xanbi, a naxa na hēri bōxi rawalie ma, a fa biyaasi. ³⁴ Wēni bogi ba tēmwi to a li, bōxi kanyi naxa konyi ndee xēs bōxi rawalie xōn ma, e xa a gbe wēni bogi so a yi ra. ³⁵ Kōnō bōxi rawalie naxa na konyie suxu. E naxa keren bōnō, e boore faxa, e boore magōnō gēmēe ra. ³⁶ Bōxi kanyi man naxa konyi gbētēe xēs dangi a singe ra. Bōxi rawalie naxan naba boore ra, e naxa na raba nee fan na. ³⁷ A dōnxeē ra, bōxi kanyi naxa a majōcxun, a a fala, «E n ma di tan binyama nē.» Na kui, a naxa a xa di xēs bōxi rawalie xōn ma. ³⁸ Kōnō e to bōxi kanyi xa di to, e naxa a fala e bore bē, «Yi nan na kē tongoma ra. Wo fa, won xa a faxa alako a kē xa findi won gbe ra.» ³⁹ E to a suxu, e naxa sa a xanin tētē xanbi ra, e a faxa.»

⁴⁰ «Na kui, bōxi kanyi na siga e yire, a munse rabama na bōxi rawalie ra?» ⁴¹ E naxa Isa yaabi, «A na bōxi hērie sōntōma nē a jaaxi ra, a a xa bōxi so bōxi hēri gbētēe yi, naxee a mabiri soma a yi ra a waxati ma.»

⁴² Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu yi masenyi xaran Kitaabui kui?

«Banxitie mēsē gēmēe naxan na,

a bara findi tuxui gēmē hagigē ra.

Mariги fōxi nan a ra.

Fe makaabaxi nan ya won bē.»

⁴³ «Na nan a toxi, n xa a fala wo bē, wo bama nē. Ala xa mangēya niini bun ma, si gbētē fa raso naa naxan birama Ala xa yaamarie fōxō ra. ⁴⁴ Naxan na bira yi gēmē ma, a kanyi magirama nē gbēsēxu. Yi gēmē na bira naxan fan ma, a kanyi butuxunma nē.»

⁴⁵ Sērēxēdubē kuntigie nun Farisēnie to a xa taalie mē, e naxa a kolon a Isa nu na wōyēnfe e tan nan ma fe ra. ⁴⁶ E nu katafe e xa a sūxu, kōnō e nu gaaxuxi jāma ya ra, barima jāma nu laxi a ra, a namijōnmē nan na Isa ra.

22

Futixiri xulunyi xa taali

(Luki 14:15-24)

¹ Isa man naxa so wōyēnfe e bē taalie ra. A naxa a masen, ² «Ala xa mangēya misaalixi mangē nan na, naxan xulunyi ti a xa di xa futi xirife ma, donse fanyi gbegbe donna dēnnaxē. ³ A naxa a xa konyie xēsē e xa mixie xili, yi fe binyē nu bara ragbilen naxee ma, kōnō na mixie mu tin fade. ⁴ Mangē man naxa konyi ghētēe xēsē, e xa a fala na mixi maxilixie bē, «Wo ya ti, donse bara gē rafalade, n bara n ma ningē bōrōgēxie faxa, fe birin bara gē yailande. Wo fa n ma di xa futixiri xulunyi.» ⁵ Kōnō e mu xēsērae danxun. Ndee naxa siga e xa xē yire, ndee fan naxa siga e xa yulēya rabade. ⁶ Naxee lu, e naxa mangē xa konyie sūxu, e jāxarkata, e e faxa.»

⁷ «Mangē naxa xōnō, a a xa sōorie xēsē, a e xa na faxatие birin faxa, e e xa taa gan. ⁸ Na dangi xanbi, a naxa a fala a xa konyie bē, «N ma di xa futixiri xulunyi xa fe birin bara gē yailande. Donsee birin nafalaxi, kōnō mixi naxee nu maxilixi, a mu daxa e xa na binyē sōtō. ⁹ Na kui, wo xa siga taa kui, wo sa mixie xili wo naxee yo toma naa, e xa fa n ma di xa futixiri xulunyi.» ¹⁰ Konyie naxa mini kirae ma, e naxa mixi birin xili e xa fa. Mixi fanyi yo, mixi kobi yo, e birin naxa fa futixiri xulunyi, mangē xōnyi naxa rafe jāma ra.»

¹¹ «Mangē to so na mixi maxilixie ya ma, a naxa xēmē nde to xulunyi donna mu nu ragoroxi naxan ma. ¹² A naxa a fala a bē, «N ma di, i soxi be di, i to mu maxirixi a xulunyi ki ma?» Kōnō xēmē mu nō yaabi yo fide. ¹³ Na kui, mangē naxa a fala a xa walikēe bē, «Wo a sanyie nun a bēlexēe xiri, wo a woli tandē dimi kui, wa nun jīn maxinyi na dēnnaxē.» ¹⁴ Mixi gbegbe maxilixi, kōnō naxee sugandixi, e xurun.»

Gantanyi tefe Isa bē duuti xa fe ra

(Maraki 12:13-17, Luki 20:26)

¹⁵ Na tēmui, Farisēnie naxa sa e malan, e natē tongo e gantanyi tema Isa bē ki naxē, e xa a masōtō wōyēnji kui. ¹⁶ E naxa e fōxirabirēe nun Herode xa mixi ndee xēsē Isa xōn. Nee naxa a fala Isa bē, «Karamōxō, muxu a kolon nōndi fale nan i ra. I mixie xaranma Ala xa kira ra a nōndi ki ma. I mu gaaxuma mixi yo xōn, barima i mu mixi rafisama e booree bē. ¹⁷ Na kui, a fala muxu bē, i a toxi di? A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Rōma mangē ma?» ¹⁸ Isa to nu e xaxili kobi kolon, a naxa e yaabi, «Wo tan filankafuie, wo katafe n masōtōde munfe ra? ¹⁹ Wo kobiri kole masen n bē duuti fima naxan na.» E naxa gbeti kole ramini a bē. ²⁰ Isa naxa e maxōrin, «Nde xili nun nde misaali na yi kōbiri kole ma yi ki?» ²¹ E naxa a yaabi, «Rōma Mangē.» A fan naxa a fala e bē, «Wo mangē gbe ragbilen mange ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.» ²² E to a xa yaabi mē, e naxa kaaba. E naxa keli a xun, e siga.

Sadusenie Isa maxōrinfe faxamixie xa marakeli ma

(Maraki 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³ Na lōxōe kerenyi, Sadusenie naxa fa Isa xōn. E tan nan a falama a faxamixie mu kelima faxē ma. E naxa Isa maxōrin, ²⁴ «Karamōxō, Annabi Munsa a masen nē, «Xa xēmē nde taara faxa, a naxa a xa gīnē lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gīnē dōxōma, alako a xa bōnsōe fi a taara ma.» ²⁵ Na kui, xēmē nde naxa di xēmē soloferē sōtō muxu ya ma be. A xa di singe naxa gīnē dōxō, a faxa, a mu bōnsōe yo lu. A xanbiratoe naxa a xa kaajē gīnē tongo, ²⁶ kōnō na fan naxa faxa, a mu bōnsōe yo lu. Na nan man naba na fan xanbiratoe ra, a nun na mixi naani dōnōxōe birin. E birin naxa faxa, e sese mu bōnsōe lu. ²⁷ A dōnōxōe ra, gīnē fan naxa faxa. ²⁸ Na kui, marakeli lōxōe, na gīnē to dōxōxi yi mixi soloferē birin xōn ma, a findima nde gbe ra?»

²⁹ Isa naxa e yaabi, «Wo na tantanyi kui, barima wo mu Kitaabui kolon, wo mu Ala sēnbē fan kolon.

³⁰ Mixie na keli faxē ma marakeli lōxōe, xēmē mu gīnē dōxōma, gīnē fan mu dōxōma xēmē xōn. E luma nē alō malekēe na ariyanna ki naxē. ³¹ A falafe tan, a faxamixie mu kelima faxē ma, Ala naxan masen wo bē, wo mu nu a xaran? ³² A a masen nē, «N tan nan na Mariги Alatala ra, Iburahima, Isiyaga,

nun Yaxuba naxan batuma.» Faxamixie xa mu Ala batuma, fo mixi **jipε.**»³³ Nama to Isa xa yaabi mε, e naxa kaaba a xa fasari ma.

Yaamari naxan tide gbo a birin bε

(Maraki 12:28-34, Luki 10:25-37)

³⁴ Farisenie to a mε a Isa nu bara Sadusenie de balan yaabi fanyi ra, e naxa e malan. ³⁵ Ala xa sεriyε lonnila nde nu na e ya ma. Na naxa kata Isa masotode maxorinyi ra, a naxε, ³⁶ «Karamoxo, yaamari mundun tide gbo a birin bε Tawureta Munsa kui?» ³⁷ Isa naxa a yaabi, «I xa i Marigi Ala xanu i bojε birin na, i nii birin na, a nun i xaxili birin na.» ³⁸ Na nan tide gbo, a findi yaamari singe nan na Ala xa sεriyε birin ya ma. ³⁹ A firin nde maniya na singe ra, «I xa i ngaxakerenyi xanu alo i i yεtε xanuxi ki naxε.» ⁴⁰ Tawureta Munsa nun namijonmee xa sεriyε birin gbakusi yi yaamari firin nan na.»

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Maraki 12:35-37, Luki 20:41-44)

⁴¹ Farisenie to nu malanxi naa, Isa naxa e fan maxorin, ⁴² «Wo Ala xa Mixi Sugandixi xa fe toxi di? Nde xa di a ra?» E naxa a yaabi, «Dawuda nan xa di a ra.» ⁴³ Isa fa e maxorin, «Munfe ra fa, Ala Xaxili Sεniyεnxi saabui ra, Dawuda yεtε naxa Ala xa Mixi Sugandixi xili «N Marigi?» A tan Dawuda naxa a masen,

⁴⁴ «Marigi bara a masen n Marigi bε,

“I magoro n yirefanyi ma,

han beemanun n xa i yaxuie ragoro i sanyi bun.”»

⁴⁵ «Xa Dawuda yεtε yati naxε a be «N Marigi», a tan Ala xa Mixi Sugandixi nōma findide Dawuda xa di ra di?» ⁴⁶ Mixi yo mu nō yaabi yo fide. Folo na lōxoxε ma, mixi yo mu suusa maxorinyi tide Isa ma nōnɔcs.

23

Diinela kobie

(Maraki 12:38-40, Luki 11:38-52, 20:45-47)

¹ Isa naxa a masen **jama** nun a foxirabiree bε, ² «Sεbelitie nun Farisenie mixie xaranma Annabi Munsa xa sεriyε nan na. ³ Na kui, wo xu nu e xui rabatu, wo **jεrε** a ma. Kono wo naxa e wali fɔxi tan naba de, barima e naxan falama, e mu na xai rabama. ⁴ E kote binyee raxirima, e e mixie fari, kono e tan mu tinma e malide hali e belexesole kerent na. ⁵ E xa kεwalie birin nabama alako mixie xa e to. E e xa sεbε rabelebelema e naxee xirima e tigi nun e belexε ra. Luuti dεnbεxie naxee singanma donma sanbunyi ra Ala xa fe ma, e nee rakuyama han a dangi a i. ⁶ E na siga e dεgede mixi xonyi malanyi na dεnnaxε, xa na mu e na so salide banxi, binyε dɔxɔde rafan e ma ki fanyi. ⁷ E na siga taa kui, a rafan e ma mixie xa e xεebu binyε ra, e na a fala e bε, «Karamoxo.»»

⁸ «Kono mixie naxa a fala wo tan be «Karamoxo», barima karamoxo kerent peti nan na wo bε, wo fan birin findixi ngaxakerenmae nan na. ⁹ Wo naxa yi dunijna adamadi xili «N Baba», barima Babε kerent peti nan na wo bε, wo Baba naxan na ariyanna. ¹⁰ Mixie man naxa a fala wo tan be «Mangε», barima Mangε kerent peti nan na wo bε, Ala xa Mixi Sugandixi. ¹¹ Naxan na mixi xungbe ra wo ya ma, a xa findi wo xa walikε nan na. ¹² Naxan na a yεtε igbo, a xa fe fama nε igorode. Naxan a yεtε magoroma, a xa fe fama nε itede.»

¹³⁻¹⁴ «Kono gbaloe na wo bε, wo tan sεriyε karamoxo nun Fariseni filankafuie, barima wo naadε balanma mixie ya ra alako e naxa so Ala xa mangεya niini bun ma. Na kui, wo tan yεtε mu soma, wo man mu tinma mixi gbeitεe fan xa so naa naxee waxi sofe.»

¹⁵ «Gbaloe na wo bε, wo tan sεriyε karamoxo nun Fariseni filankafuie! Wo baa igirima, wo bɔxi birin isa alako wo xa mixi kerent nasa wo xa dine, kono a na so, wo a findima yahannama di nan na, naxan kobi dɔxɔfirin wo tan na.»

¹⁶ «Gbaloe na wo bε, wo tan yarerati dɔnxuie! Wo a falama, «Xa mixi a kali hɔrɔmɔbanxi ra, fefe mu a ra, hali a kanyi mu a xui rakamali. Kono xa mixi a kali xεεma ra naxan na hɔrɔmɔbanxi kui, fo a kanyi xa a xui rakamali teku.» ¹⁷ Wo tan dɔnxuie xaxilitaree! Mundun tide gbo, xεεma, ka hɔrɔmɔbanxi naxan xεεma findixi se sεniyεnxi ra? ¹⁸ Wo man a falama, «Xa mixi nde a kali sεrεxbade ra, fefe mu a ra hali a kanyi mu a xui rakamali. Kono xa mixi a kali sεrεxbade ra naxan na sεrεxbade fari, fo a kanyi xa a xui rakamali teku.» ¹⁹ Wo tan dɔnxuie! Mundun tide gbo, sεrεxbade, ka sεrεxbade naxan sεrεxbade findixi se sεniyεnxi ra? ²⁰ Na kui, naxan yo na a kali sεrεxbade ra, a bara a kali na ra, a nun sεrεxbade fan naxan birin saxi a fari. ²¹ Naxan yo na a kali hɔrɔmɔbanxi ra, a bara a kali na ra, a nun naxan fan sabatixi a kui. ²² Naxan yo na a kali ariyanna ra, a bara a kali Ala xa kibanyi ra, a nun naxan fan magoroxi a kui.»

²³ «Gbaloe na wo bε, wo tan sεriyε karamoxo nun Fariseni filankafuie! Wo sansi xunxurie farile bama, alo salaxui, suloji, nun digiyanyi, kono fe naxee findixi a hagigε ra Ala xa sεriyε kui, alo

tinxinyi, kinikini, nun danxaniya, wo gibilenxi nee nan fōxō ra. A lanma nē nu wo xa na səriyē hagigē rabatu, wo man mu nēxemū na səriyē xunxurie dōnxchē ma. ²⁴ Yarerati dōnxuie! Wo minse rasənseñma kuli di xa fe ra, wo fa bōxomē gundi gerun!»

²⁵ «Gbaloe na wo bē, wo tan səriyē karamōxchē nun Farisēni filankafui! Wo pōcti nun piletī fari maxama, kōnō e kui rafexi balose naxan na, wo a sōtchī mujē nun wasatareyā nan saabui ra. ²⁶ I tan farisēni dōnxuie! Pōcti nun piletī kui rasəniyēn sinden, na tēmūi a fari fan səniyēnma nē.»

²⁷ «Gbaloe na wo bē, wo tan səriyē karamōxchē nun Farisēni filankafui! Wo maniyaxi gaburie nan na, naxee fari ratofanxi, kōnō e kui rafexi faxamixi xōrīe nun səniyēntareja mōcli birin na. ²⁸ Wo fan, mixi na wo to, e wo majōxunma tinxintōeē nan na, kōnō wo bōne kui rafexi filankafuija nun kobijna ra.»

²⁹ «Gbaloe na wo bē, wo tan səriyē karamōxchē nun Farisēni filankafui! Wo gaburi fanyie yailanma namijōnmē bē, wo tinxintōeē xa gaburie raxunmama, ³⁰ wo a fala, «Xa muxu nu na dunjīna ma muxu benbae waxati, muxu mu kafuma e ma nu namijōnmē faxafe ra.» ³¹ Na kui, wo bara seedejōxchāya ba wo yētē xili ma, a falafe ra a wo findixi namijōnmē faxēe xa die nan na. ³² Wo wo benbae xa kewalie rakamali yire! ³³ Wo tan bōximase bōnsōe, wo ratangama yahannama ma di?»

³⁴ «Na kui, n xa a fala wo bē, n fafe namijōnmē, lōnnilae, nun karamōxchē xēede wo yire, kōnō wo ndee faxama nē, wo jān nee ndee mabanbanma nē wuri magalanbuxie ma. Wo ndee bōnbōma nē sēberē ra wo xa salidee kui, e man siga taa yo kui, wo birama e fōxō ra e jaxankatafe ra. ³⁵ Na nan a ra, tinxintōeē xa wuli naxan ifilixi dunjē, a birin luma wo tan nan ma, kelife Habila ma dōxō Berekiya xa di Sakari ra, wo naxan faxa hōrōmōbanxi nun sērexēbade tagi. ³⁶ N xa nōndi fala wo bē, yi jaxankatē birin fama nē te mixie sōtōde.»

Isa sunnunfe Darisalamu xa fe ra

(Luki 13:34-35)

³⁷ «Darisalamu, Darisalamu, taa naxan namijōnmē faxama, naxan Ala xa xēerae magōnōma. Sanmaya wuyaxi n bara wa i xa die malanfe n yire, alō tōxchē a xa die rasoma a gabutenyi bun ma ki naxē, kōnō wo naxa tondi! ³⁸ Na kui, Ala bara keli wo xa banxi xun ma. ³⁹ N xa a fala wo bē, wo mu n toma sōnōn, han wo a falama tēmūi naxē, «Baraka na mixi bē naxan fafe Marigi xili ra!»»

24

Hōrōmōbanxi xa kane

(Maraki 13:1-2, Luki 21:5-6)

¹ Isa naxa mini hōrōmōbanxi kui. A nu sigafe tēmūi naxē, a fōxirabirēe naxa e maso a ra, e wōyēn a bē a xa hōrōmōbanxi mato a nun banxie naxee na a rabilinyi, e ti ki to tofanxi. ² Kōnō Isa naxa a masen e bē, «Wo yi birin toxi? N xa nōndi fala wo bē, yi gēmē kerēn mu fama lude a boore fari be, a birin nabirama nē.»

Dunjīna rajōnyi tōnxumae

(Maraki 13:3-23, Luki 21:7-24)

³ Isa nu magoroxi Oliwi geya fari tēmūi naxē, a fōxirabirēe naxa siga a yire, e a maxōrin e doro ma, «Na fe sa rabama mun tēmūi? A man sa kolonma tōnxuma mundun ma a i fa waxati nun dunjīna rajōnyi bara makōrē?» ⁴ Isa naxa e yaabi, «Wo mēnni wo yētē ma, mixi yo naxa fa wo ratantan. ⁵ Mixi wuyaxi fama n xili falade e yētē xun ma a falafe ra, «N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra.» Na kui, e fama mixi gbegbe ratantande.»

⁶ «Wo gere fe mēma nē, wo gere ndee xili mē, kōnō wo naxa kōntōfili, barima fo na fe mōclie xa raba. Na xa mu findima dunjīna rajōnyi ra sinden. ⁷ Sie kelima nē e boore xili ma, jāmanē e boore gere. Kaamē simma nē bōxi wuyaxi ma, bōxi fan sērēn yire gbegbe. ⁸ Na fe birin findima mantōorlie fōle nan na.»

⁹ «Na tēmūi, mixie wo soma nē mangasanyi yi, e xa wo jāxankata, e wo faxa. Sie birin wo xōnma nē n xili xa fe ra. ¹⁰ Danxaniyatōe gbegbe birama nē tantanyi kui na waxati, e e booree yanfa xōnnanteya kui. ¹¹ Wule fālē gbegbe fan e yētē findima nē namijōnmē ra, e mixi gbegbe ratantan. ¹² Kobijsa gboma nē han mixi gbegbe xa xanunteya xinbeli, ¹³ kōnō naxan na a tunnabēxi han a rajōnyi, na kanyi kisima nē. ¹⁴ Ala xa mangēya niini xibaaru fanyi kawandima nē dunjīna birin kui, a findi seedejōxchāya ra sie birin bē. Na xanbi, dunjīna rajōnyi fama a lide.»

¹⁵ «Wo tan naxee na yi xaranfe, wo wo tuli mati de! Wo na se haramuxi jāaxi to kasare na naxan xanbi ra, a tixi yire səniyēnxi kui, Annabi Daniyēli naxan ma fe fala, ¹⁶ wo tan naxee na Yudaya, wo lanma wo xa wo gi geyae fari. ¹⁷ Naxan na tande, a naxa so sese tongode a xa banxi kui. ¹⁸ Naxan na xē ma, a naxa gibilenxa xinbeli donma tongode. ¹⁹ Na waxati findima gbaloe nan na furuginēe nun dingē bē! ²⁰ Wo Ala maxandi na naxa wo li jēmē tēmūi, xa na mu a ra malabu lōxchē. ²¹ Barima tōore

a lima na waxati ma naxan maniyε singe mu nu to kabi dunijna daa, a man mu gbilenma to ra abadan.
²² Xa Marigi mu a ragirixi nu nde xa ba na xi konti ra, adama yo mu kisima nu. Kōnč a nde bama a konti ra mixi sugandixie nan ma fe ra.»

²³ «Na waxati, xa mixi nde sa a fala wo bε, «A mato, Ala xa Mixi Sugandixi na be, xa na mu a ra, *Ala xa Mixi Sugandixi na mεnni*, wo naxa la a ra. ²⁴ Barima wule falεe fama Ala xa Mixi Sugandixi xili falade e yεtε xun, xa na mu e e yεtε findi namijōnmεe ra. E fama tōnxuma makaabaxie nun kaabanakoe rabade alako e xa Ala xa mixi sugandixie ratantan, xa e sa nōma. ²⁵ Wo wo tuli ti, n bara a masen wo bε beenun a waxati xa a li.»

²⁶ «Na kui, xa e sa a fala wo bε, «A mato, a sa na wula i, wo naxa siga del Xa e sa a fala wo bε, «A mato, a na banxi kui be», wo naxa la a ra de! ²⁷ Adama xa Di na fa, a luma nε alo seyamakonyi naxan yanbama koore ma kelife sogetede han sogegorode. ²⁸ *Binbi na lu dēnnaxε, yubεe sa e malanma mεnni nε.*»

*Isa xa gblenyi nun xōrε bili xa misaali
(Maraki 13:24-31, Luki 21:25-33)*

²⁹ «Na jaxankatε waxati dangi xanbi,
soge ifoočoma nε,
kike yanbε bama nε,
tunbuie birama nε bōxi,
se naxan birin na koore ma e sεrεnma nε.»»

³⁰ «Na tεmui, Adama xa Di xa tōnxuma minima nε koore ma. Dunija bōnsōe birin sunnunma nε. E Adama xa Di toma nε fa ra nuxui kui sεnbε nun nōrε ra. ³¹ A a xalekeε xεxema nε han dunija dande, e xa sa a xa mixi sugandixie malan sara xui ra keli dunija tunxun naani birin ma.»

³² «Wo xōrε bili mato misaali ra, wo xa xaxili sōtō. A salonyi na jingi, a burexε nεēnε mini, wo a kolonma jεmε tεmui bara makore. ³³ Adama xa Di fafe fan na na ki nε. Wo na yi fe birin to, wo xa a kolon a a bara makore, a jan tixi naadε ra. ³⁴ N xa nōndi fala wo bε, to mixie mu dangima fo na fe birin naba. ³⁵ Koore nun bōxi dangima nε, kōnč n ma masenyi tan mu dangima abadan, a mu kanama muku.»

*Dunija rajonyi waxati kolonfe
(Maraki 13:32-37, Luki 17:26-30, 17:34-36, 12:41-48)*

³⁶ «Mixi yo mu a kolon yi fee sa rabama lōxōe nun waxati yo ma. Hali malekeε naxee na ariyanna, e mu a kolon, Ala xa Di fan mu a kolon, fo Baba Ala keren peti. ³⁷ Adama xa Di fa lōxōe luma nε alo Annabi Nuha xa waxati. ³⁸ Beenun na banbaranyi belebele xa dunija li, mixie nu e dεgema, e nu e minma, e nu gineε dōxōma, e nu e xa die fima xεmεe ma, han Annabi Nuha so kunkui kui lōxō naxε. ³⁹ E mu nu kontofilixi fefe ra, han banbaranyi naxa e li, a e birin xanin. Adama xa Di fafe fan nabama na ki nε. ⁴⁰ Xa xεmε firin na xε ma na waxati, keren tongoma nε, boore lu naa. ⁴¹ Xa gineε firin na se dinfe mulunyi keren kui, keren tongoma nε, boore lu naa. ⁴² Na kui, wo naxa yanfa, barima wo mu wo Marigi fa lōxōe kolon. ⁴³ Wo xa a fahaamu a fanyi ra, xa banxi kanyi a kolon nε nu mujεti fama tεmui naxε kεs kui, a mu xima nu, alako mujεti naxa nō sode a xōnyi. ⁴⁴ Na nan a ra, wo fan xa wo tagi ixiri, wo naxa yanfa, barima Adama xa Di fama waxati nan ma wo jōxō mu naxan ma.»

⁴⁵ «Nde luma alo konyi naxan findixi xaxilima dugutεgε ra? A marigi bara a ti a xa banxi walikεe birin xun ma, a xa donsee taxun e ra a waxati. ⁴⁶ Nεlεxinyi na na konyi bε, naxan marigi a lima na wali ra. ⁴⁷ N xa nōndi fala wo bε, na marigi a harige birin taxuma nε na konyi ra.»

⁴⁸ «Kōnč xa na konyi findi a kobi ra, a a falama nε a yεtε ma, «N marigi buma nε fafe ra,» ⁴⁹ a fa a boore konyie bōnbč fōlō, a nu lu a dεge ra, a a min, e nun siisilae. ⁵⁰ Lōxō nde fama, a tan konyi mu naxan kolon, a jōxō man mu lōxōe naxan ma, a marigi gblenma nε. ⁵¹ A na fa, a na konyi jaxankatama nε a jaaxi ra, konyi gbaloe sōtō e nun filankafuie, a woli wa nun jin maxinyi na dēnnaxε.»

Ginεdimεdi fu xa taali

¹ «Na waxati, Ala xa mangεya luma nε alo ginεdimεdi mixi fu, naxee e xa lanpuie tongo sigafe ra ginεdōxōe ralande, e xa sa lān a xa futi xiri ma. ² Na ginεdimεdie ya ma, suuli, xaxilitaree, suuli, xaxilimae. ³ Naxee findi xaxilitaree ra, e naxa e xa lanpuie xanin, kōnč e mu ture xanin e xun naxan sama lanpuie kui. ⁴ Naxee tan findi xaxilimae ra, kankan naxa ture bitire xanin a xun, a nun e xa lanpuie.»

⁵ «Ginεdōxōe to bu fafe ra, xi xōli naxa ginεdimεdie suxu, e naxa xi. ⁶ Kōs tagi, sōnχōe xui naxa mini, «Ginεdōxōe bara fa! Wo sa a ralan!» ⁷ Ginεdimεdie naxa keli, e e xa lanpuie yailan. ⁸ Xaxilitaree naxa a fala xaxilimae bε, «Wo muxu ki wo xa ture nde ra, barima muxu xa lanpuie na xubenfe.» ⁹ Kōnč xaxilimae naxa e yaabi, «Ade, a mu won birin nalima. Wo siga ture matie xōn wo xa sa wo gbe sara.»

¹⁰ Nee to siga ture sarade, gineðoxoe naxa fa. Ginëdimëdi naxee nu bara ture sa e xa lanpuie kui, nee tan naxa bira a fôxø ra, e so futixiri xulunyi, naade fa balan e xanbi ra.»

¹¹ «Na dangi xanbi, ginëdimëdi xaxilitaree fan naxa fa, e a fala, «Marigi, marigi, naade rabi muxu be.» ¹² Kõnõ a naxa e yaabi, «N xa nõndi fala wo be, n mu wo kolon.»»

¹³ «Na kui, wo naxa yanfa, barima wo mu na lõxoe nun na waxati kolon.»

Harige taxuxi xa taali

(Luki 19:11-27)

¹⁴ «A luma ne ałç xemë nde naxan nu fafe biyaaside. A naxa a xa konyie xili, a a harige taxu e ra.

¹⁵ A naxa xemë kilo suuli so konyi keren yi, a firin so boore yi, a keren so a saxan nde yi ra. A to kankan bëre so a yi, a naxa biyaasi.»

¹⁶ «Xemë kilo suuli taxu konyi naxan na, a naxa siga keren na, a xa sa na harige rawali. A naxa xemë kilo suuli gbetë sõtõ geeni ra. ¹⁷ Xemë kilo firin taxu konyi naxan na, a fan naxa na harige rawali, a xemë kilo firin gbetë sõtõ geeni ra. ¹⁸ Kõnõ xemë kilo keren taxu konyi naxan na, a tan naxa sa yili ge, a a marigi xa kõbiri nõxun na kui.»

¹⁹ «A to bu han, konyie marigi naxa gibilen e yire alako e xa dëntegë sa a be. ²⁰ Xemë kilo suuli taxu konyi naxan na, a naxa fa a marigi harige ra, a a fala, «N marigi, i xemë kilo suuli nan taxu n na. A mato, n bara kilo suuli man sa a xun geeni ra.» ²¹ A marigi naxa a fala a be, «I nuwali. Konyi dugutegë nan i ra, walike fanyi. N to harige dendoronti taxu i ra, i mu lanlanteya kana, n fa harige gbegbe nan taxuma i ra. Fa n xonyi, wo nun i marigi xa lu sëewë kui.»»

²² «Na xanbi, xemë kilo firin taxu konyi naxan na, a fan naxa fa, a a fala, «N marigi, i xemë kilo firin nan taxu n na. A mato, n bara kilo firin man sa a xun geeni ra.» ²³ A marigi naxa a fala a be, «I nuwali. Konyi dugutegë nan i ra, walike fanyi. N to harige dendoronti taxu i ra, i mu lanlanteya kana, n fa harige gbegbe nan taxuma i ra. Fa n xonyi, wo nun i marigi xa lu sëewë kui.»»

²⁴ «A dõnxoe ra, xemë kilo keren taxu konyi naxan na, a fan naxa fa, a a fala, «N marigi, n a kolon i xa fe maxõrõxo. I sansi xabama, i mu naxan garansan. I sansi bogi bama, i mu naxan si. ²⁵ N gaaxu ne. N naxa sa i xa xemë kilo keren nõxun yili kui. A mato, a tan nan yi ki. I harige sese mu loexi.» ²⁶ A marigi naxa a yaabi, «I tan konyi kobi tunnaõone! I nu a kolon a n sansi xabama, n mu naxan garansan, n man sansi bogi bama, n mu naxan si? ²⁷ A lan ne nu i n ma kõbiri so kõbiri rawalie yi ra, alako n na fa i yire tõmui naxe, i n harige ragbilen n ma, geeni saxi a xun ma. ²⁸ Na kui, wo xemë kilo rasuxu a yi, wo a so konyi yi ra, xemë kilo fu na naxan yi, ²⁹ barima a na naxan yo yi ra, a gbe xun masama ne, a gbo ki fanyi. Kõnõ a mu na naxan yi ra, hali naxan di na a yi, na yati bama ne a yi ra. ³⁰ Wo yi konyi fufafu woli tandemidi kui, wa nun juin maxinyi na dënnaxe.»»

Kiiti dõnxoe

³¹ «Adama xa Di na fa a xa nõre kui, a nun a xa malekëe, a a magoroma ne a xa kibanyi nõrõxi kui. ³² Si birin malanma ne a ya ra. A mixi mayegetima ne ałç xuruse dëmadonyi yexëe nun sie mayegetima ki naxe. ³³ A yexëe tima ne a yirefanyi ma, a sie fan ti a kõola ma.»

³⁴ «Na tõmui, mange a falama ne mixie be naxee na a yirefanyi ma, «Wo fa, n Baba naxee barakaxi. Wo fa mangeya sõtõ wo ke ra, mangeya naxan yailanxi wo be kabi dunija fõle. ³⁵ Barima kaame to nu n ma, wo naxa n ki donse. Ye xõli to nu n ma, wo naxa n ki ye. Xõje to nu n na, wo naxa n yigiya. ³⁶ N mageli to nu a ra, wo naxa dugie fi n ma. N to nu furaxi, wo naxa fa mëenii n ma. N to nu saxi geeli, wo naxa fa n yire matode.»»

³⁷ «Na tõmui, tinxitõee a maxõrinma ne, «Marigi, muxu i to kaame kui mun tõmui, muxu fa i ki donse, xa na mu ye xõli ra, muxu fa i ki ye? ³⁸ Muxu i to xõjeaya ra mun tõmui, muxu fa i yigiya, xa na mu i mageli ra, muxu fa dugie fi i ma? ³⁹ Muxu i furaxi to mun tõmui, xa na mu i saxi geeli, muxu fa siga i yire matode?» ⁴⁰ Mange e yaabima ne, «N xa nõndi fala wo be, wo naxan yo raba n ngaxakerenyi mixi xuri nde be, wo a rabaxi n tan nan be.»»

⁴¹ «Na xanbi, a falama ne mixie be naxee na a kõola ma, «Wo wo makuya n na, wo tan mixi dankaxie, wo sa so te xõora naxan yailanxi ibulisa nun a xa malekëe be, naxan mu xubenma abadan. ⁴² Barima kaame to nu n ma, wo mu n ki donse. Ye xõli to nu n ma, wo mu n ki ye. ⁴³ Xõje to nu n na, wo mu n yigiya. N mageli to nu a ra, wo mu dugie fi n ma. N furaxi to nu a ra, n man to nu saxi geeli, wo mu fa mëenide n ma.»»

⁴⁴ «Na tõmui, e fan a maxõrinma ne, «Marigi, muxu i to mun tõmui kaame na i ma, xa na mu ye xõli, xa na mu i findixi xõje ra, xa na mu i mageli ra, xa na mu i furaxi, xa na mu i saxi geeli, muxu fa tondi i malide?» ⁴⁵ Mange e yaabima ne, «N xa nõndi fala wo be, wo mu naxan yo raba n ngaxakerenyi mixi xuri nde be, wo tondixi a rabade n tan nan be.» ⁴⁶ Naxankatë nan nagataxi na mixie be abadan, kõnõ tinxitõee tan abadan kisi nan sõtõma.»»

*Yanfanteya Isa bε**(Maraki 14:1-2, Luki 22:1-2, Yaya 11:45-53)*

¹ Isa to ge yi fe birin masende, a naxa a fala a foxirabire ε bε, ² «Wo a kolon, xi firin nan luxi Sayamaleke Dangi Sali xa a li. Na temui, Adama xa Di sama nε mixie bεlεxε e xa a banban wuri magalanbuxi ma.»

³ Na waxati, sεrεxεdubε kuntigie nun Yuwifie xa forie nu malanxi Kayafa xɔnyi, sεrεxεdubε kuntigie xunyi. ⁴ E naxa lan a ma e xa Isa suxu yanfanteya saabui ra, e xa a faxa. ⁵ Kono e naxa a fala, «Won naxa a suxu sali lɔχε, xa na mu a ra jnama a xunyi ikelima nε.»

*Ginε nde fe fanyi rabafe Isa bε**(Maraki 14:3-9, Yaya 12:1-8)*

⁶ Isa to nu na Betani, Simoŋ kune kanyi xɔnyi, ⁷ ginε nde naxa fa a yire. Labunde ture nu na a yi ra, naxan sare xɔrɔxɔ ki fanyi. A nu saxi a bitirε tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira gεmε ra. Isa nu na teebili ra temui naxε, ginε naxa fa, a na labunde ture ifili Isa xunyi ma. ⁸ Isa foxtirabire ε to na to, e naxa xɔnɔ, e a fala, «Yi birin makanaxi munfe ra? ⁹ Xa yi labunde ture sa mati nu, kɔbiri gbegbe nan sc̄tɔma nu a xa fe ra, na fan nɔ fide setaree ma.»

¹⁰ Isa to nu a kolon e naxan falafe e bore bε, a naxa a masen e bε, «Wo na yi gine tɔɔrɔfe munfe ra? Kewali fanyi nan yi ki, a naxan nabaxi n bε. ¹¹ Setaree luma nε wo ya ma temui birin, kono n tan mu luma wo yi ra be abadan xε. ¹² Yi gine to labunde ture saxi n fate ma, a a rabaxi n fure ragatafe nan xa fe ma. ¹³ N xa nɔndi fala wo bε, Ala xa xibaaru fanyi sa kawandima dεdε dunija birin kui, yi gine xa kewali xa fe fan falama nε, mixie xa e ratu a xa fe ma.»

*Yudasi xa yanfanteya**(Maraki 14:10-11, Luki 22:3-6)*

¹⁴ Na temui, Yudasi Isikariyoti, naxan nu na Isa foxtirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa siga sεrεxεdubε kuntigie xɔn ma, ¹⁵ a e maxɔrin, «Wo munse soma n yi n xa Isa sa wo bεlεxε?» E fan naxa gbeti kole tongo saxan so a yi. ¹⁶ Keli na temui ma, a naxa so waxati fenfe a nɔma Isa sode e yi ra temui naxε.

*Sayamaleke Dangi Sali**(Maraki 14:12-21, Luki 22:7-13, 22-23, Yaya 13:21-30)*

¹⁷ Taami Lεbinitare Sali to a li, a lɔχε singe ma, Isa foxtirabire naxa sa a maxɔrin, «I wama muxu xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala i bε minden?» ¹⁸ A naxa e yaabi, «Wo siga taa kui xεmε nde xɔn, wo a fala a bε, «Karamɔxɔ naxε a a waxati bara makɔrε. A wama Sayamaleke Dangi Sali rabafe i xɔnyi, a nun a foxtirabire.» ¹⁹ Isa foxtirabire naxa a raba alop Isa e yamari ki naxε, e Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

²⁰ Nunmare to so, Isa nun a foxtirabire fu nun firinyie nu na teebili ra. ²¹ E nu e dεgefe temui naxε, a naxa a masen, «N xa nɔndi fala wo bε, mixi keren na wo ya ma naxan fama n yanfade.» ²² Na naxa e sunnum ki fanyi, kankan naxa a maxɔrin, «Kono n Marigi, n tan mu a ra de, ka?» ²³ A naxa e yaabi, «N nun naxan bara bεlεxε ragoro paani keren kui, na kanyi nan n yanfama. ²⁴ Adama xa Di sigama nε alop a xa fe sebɛxi ki naxε, kono gbaloe nan na Adama xa Di yanfama bε. A fisna kanyi bε hali a mu bari nu.» ²⁵ Yudasi naxan nu fafe a yanfade, a naxa Isa maxɔrin, «Karamɔxɔ, n tan mu a ra de, ka?» Isa naxa e yaabi, «I tan nan a falaxi.»

*Marigi xa sεrεxε tɔnxuma**(Maraki 14:22-26, Luki 22:14-20, Korinti I 11:23-25)*

²⁶ E to nu e dεgefe, Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a foxtirabire yi ra, a a masen e bε, a naxε, «Wo n kɔ, wo a don. Yi findixi n fate nan na.» ²⁷ Na dangi xanbi, Isa naxa tɔnbili fan tongo. A man to tantui rasiga Ala ma, a naxa tɔnbili so e yi ra, a a fala e bε, «Wo birin xa a min. ²⁸ Yi findixi n wuli nan na, saate wuli naxan baxi mixi gbegbe bε e xa yunubie xafarife ra. ²⁹ N xa a fala wo bε, n to yi wεni minima, n mu yi minima sɔnɔn, han won birin man sa a minima lɔχε naxε n Baba xɔnyi ariyanna.»

³⁰ E to ge bεeti bade, e naxa te Oliwi geya fari.

*Isa a falafe Piyeri bε a a yεtε rasanma nε a ma**(Maraki 14:27-31, Luki 22:31-34, Yaya 13:36-38)*

³¹ Na temui Isa naxa a masen e bε, «Wo birin gbilenma nε n fɔxɔ ra to kɔε ra, wo mεs n ma fe ra, barima a sebɛxi, «N xuruse dεmadonyi faxama nε, yεχεε fan yensen.» ³² Kono n na keli faxε ma, n sigama wo ya ra Galile.» ³³ Piyeri naxa a fala a bε, «Hali birin gbilenma i fɔxɔ ra, n tan mu gbilenma i

fōxō ra.»³⁴ Isa naxa Piyéri yaabi, «N xa nōndi fala i bē, to kōe yati, beenun konkore xa a rate, i i yētē rasanma nē n ma sanmaya saxon.»³⁵ Piyéri man naxa a yaabi, «Hali won birin nan sa faxama, n mu n yētē rasanma i mal» Isa fōxirabire birin naxa na wōyēn keren fala.

Isa Ala maxandife Getesemani

(Maraki 14:32-42, Luki 22:39-46)

³⁶ Na dangi xanbi Isa nun a fōxirabire naxa siga yire nde, dēnnaxē xili Getesemani. Isa naxa a fala e bē, «Wo dōcxō be. N tan xa siga mēnni Ala maxandide.»³⁷ A naxa Piyéri nun Sebede xa di firinyie xanin a xun ma. Sunnunyi nun kōntōfili to Isa bōjē suxu,³⁸ a naxa a masen e bē, «Sunnunyi bara nō n bōjē ra alō a xa n faxa. Wo lu be, kōnō wo naxa xi.»

³⁹ Isa naxa a masiga dondoronti, a a yatagi rafelen bōxi ma, a Ala maxandi, «N Baba, xa a sa nōma rabade, i xa n natanga yi jaxankate ma. Kōnō n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.»⁴⁰ A to gblén a fōxirabire yire, a naxa e li e na xife. A naxa a fala Piyéri bē, «I mu nōxi waxati keren xi xōli kanade n ma fe ra?»⁴¹ Wo naxa xi. Wo Ala maxandi nē alako wo naxa bira tantanyi kui. Majōxun fanyi na adama bē, kōnō a fate bēnde tan sēnbē mu na.»

⁴² Isa man to a masiga e ra, a naxa gblén Ala maxandi ra, «N Baba, xa yi jaxankate mu nōma bade n yi ra, fo n xa tīn a ra, i sago nan xa raba.»⁴³ A to gblén a fōxirabire yire, a man naxa e li e xife, barima xi xōli nu bara nō e ra.⁴⁴ A naxa e lu naa, a siga sanmaya saxon nde, a sa Ala maxandi na maxandi kerenyi ra.⁴⁵ Na tēmūi, a naxa gblén a fōxirabire yire, a a masen e bē, «Wo xife nē? Wo na wo malabufe han ya? Wo a mato, waxati bara a li. Adama xa Di fafe sade yunubitōe belēxē.»⁴⁶ Wo keli, won xēe. Wo a mato, n yanfama bara fa.»

Isa sūxufe

(Maraki 14:43-50, Luki 22:47-53, Yaya 18:3-12)

⁴⁷ Isa jian mu nu gexi wōyēnde, Yudasī, naxan nu na a fōxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa fa e nun jāma gbegbe, santidēgēmae nun gbengbetae sūxuxi e yi ra. Sērēxēdubē kuntigie nun Yuwifie xa forie nan nu e xēxēxi.⁴⁸ Isa yanfama nun na jāma nu bara lan a ma, a a xa Isa matōnxuma e bē. A nu bara a fala e bē, «N na mixi naxan sunbu, a tan nan na ki. Wo na sūxu.»⁴⁹ Na kui, Yudasī naxa a maso Isa ra keren na, a a fala, «Karamōxō, i nuwali,» a fa a sunbu.⁵⁰ Isa naxa a masen a bē, «N boore, i faxi naxan nabade, a raba.» Na tēmūi, na mixie naxa e maso Isa ra, e a sūxu.⁵¹ Isa fōxirabirē nde naxa a xa santidēgēma ramini, a sērēxēdubē kuntigi xa konyi tuli bolon.⁵² Isa naxa a fala a bē, «Santidēgēma raso a tēe i. Naxan yo na findi a xa gereso se ra, na kanyi fan faxama santidēgēma nan saabui ra.⁵³ Ka i jōxō a ma a n mu nōma n Baba xilide, a malekē rasanba n ma keren na, naxee dangi malekē gali fu nun firin na?⁵⁴ Kōnō xa na raba, Kitaabuie xa masenye fa kamalima di? Barima e a masenxi nē a fo a xa raba yi ki nē.»

⁵⁵ Na xanbi, Isa naxa a fala jāma bē, «Wo to minixi n xili ma santidēgēma nun gbengbetae sūxuxi wo yi ra, suute nan na n na? Lōxō yo lōxō, n dōcxōxi hōrōmōbanxi kui, n kawandi tima, wo mu n sūxu.

⁵⁶ Kōnō yi birin nabaxi nē alako namijōnōmēe naxan sēbēxi Kitaabu kui, a xa kamali.»

Na xanbi, Isa fōxirabire birin naxa e gi a xun ma.

Isa tīfe Yuwifie kūntigie ya i

(Maraki 14:53-65, Luki 22:54-55, 63-71, Yaya 18:12-24)

⁵⁷ Mixi naxee Isa sūxu, e naxa a xanin sērēxēdubē kuntigi Kayafa xōnyi, sēriye karamōxēe nun forie nu malanxi dēnnaxē. ⁵⁸ Piyéri fan, a nu biraxi Isa fōxō ra, kōnō a ndedi nu makuyaxi jāma ra. A naxa bira a fōxō ra han a so sērēxēdubē kuntigie xunyi ya tētē kui. A naxa dōcxō hōrōmōbanxi kantamae fē ma, alako a xa a mato Isa xa fe dangima ki naxē.

⁵⁹ Sērēxēdubē kuntigie nun Yuwifie xa kiitisa dōnxōe birin, e nu wule seede nde nan fenfe naxan bama Isa xili ma, e sa nōma a faxade naxan ma.⁶⁰ Kōnō e mu se to, hali tōçnēgeti gbegbe to fa. A dōnxōe ra, xēmē firin naxa fa,⁶¹ e a fala, «Yi xēmē a fala nē, «N tan nōma Ala xa hōrōmōbanxi kanade, n man fa a ti xi saxan bun ma.»»⁶² Sērēxēdubē kuntigi xunyi naxa keli, a Isa maxorin, «Pe, i mu e yaabima? Yi xēmēe munse safe i xun ma yi ki?»⁶³ Kōnō Isa mu sese fala. Sērēxēdubē kuntigie xunyi naxa a fala a bē, «N bara i yamari i xa i kali Ala Nijē ra, i a fala muxu bē xa i findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, Ala xa Di.»⁶⁴ Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi. N man xa a fala wo bē, keli yi waxati ma, wo fama Adama xa Di tote, a dōcxōxi Ala Sēnbēma yirefanyi ma, wo a toma fa ra nuxuie kui.»

⁶⁵ Na kui, sērēxēdubē kuntigi naxa a yētē xa donma sūxu, a ibcō xōnē ra, a a fala, «A bara Ala rasōtō! Won hayi na seede għet-tēe ma yire? Wo bara a mē a Ala rasōtōxi ki naxē.»⁶⁶ Wo kiiti toxi di?» E naxa a yaabi, «A lanma a xa faxa nē.»⁶⁷ Na tēmūi, e naxa dēye bōxun Isa yatagi, e kamui sin a ma. Ndee naxa a dē ragarin, e nu a fala,⁶⁸ «I tan, Ala xa Mixi Sugandixi, namijōnōmēja raba! A fala ba, naxan i bōnċōxi!»

Piyéri a yete rasanfe Isa ma

(Maraki 14:66-72, Luki 22:56-62, Yaya 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Piyéri nu doxoxi tande, seregedubé kuntigie tete kui. Konyi gine nde naxa a makore a ra, a a fala, «I tan, wo nun Isa Galileka birin nan nu a ra.»⁷⁰ Kono Piyéri naxa a matandi birin ya xori, a a fala, «N mu a kolon i na fefe falafel!»⁷¹ Piyéri to mini folo tete naade ra, konyi gine gbete nde naxa a to, a a fala mixie be naxee nu na naa, «Yi xeme naxan yi ki, e nun Isa Nasaretika nan nu a ra.»⁷² Piyéri man naxa a matandi, a a kali, «N mu na xeme kolon!»⁷³ A mu bu, naxee nu tixi naa, e naxa e maso Piyéri ra, e a fala a be, «Nondi nan a ra, a tan mixi nde nan yati i ra, barima i woyenma ala Galileka.»⁷⁴ Piyéri naxa so a kalife, a a fala «Ala xa n danka! N tan mu na xeme kolon feol!» Na fala xanbi, konkore naxa a rate.⁷⁵ Piyéri naxa ratu fa Isa xa woyenyi ma, «Beemanun konkore xa a rate, i i yete rasanma ne n ma sanmaya saxon.» Na kui, a naxa mini, a sa wa han.

27

Yuwifie Isa xaninfe Pilati xon

(Maraki 15:1, Luki 22:63-71, Yaya 18:28-32)

¹ Kuye to iba, seregedubé kuntigie birin nun Yuwifie xa forie to nu malanxi, e naxa naté tongo e xa Isa faxa.² E to Isa xiri, e naxa a xanin gomina Pilati xon.

Yudasi xa faxe

³ Yudasi, Isa yanfama, a to a to e bara Isa makiiti a lan a xa faxa, a naxa nimisa a xa yanfanterya xa fe ra. A naxa na gbeti kole tongo saxan nagbilen seregedubé kuntigie nun forie ma,⁴ a a fala, «N bara yunubi raba! Xeme naxan faxama yi ki, seniyentoe nan a ra, a fa li n tan nan a yanfaxi!» Naxa a yaabi, «Na mu muxu tan matoxi. Na i tan nan matoxi.»⁵ A to gbeti kolee woli hɔrɔmɔbanxi kui, Yudasi naxa siga a yete gbakude wuri kɔn na.⁶ Seregedubé kuntigie to gbeti kolee matongo, e naxa a fala, «A mu daxa muxu xa yi gbeti kolee sa hɔrɔmɔbanxi xa kɔbiri xun ma, barima nii sare nan a ra.»⁷ E to woyen, e naxa fejye yailanyi xa xe yire sara na kɔbiri ra, na xa findi gaburi yire ra xɔjree be.⁸ Na nan a toxi, han to na xe xili falama «Wuli Boxi.»⁹ Na kui, Annabi Yeremi xa masenyi naxa kamali, a to a masen, «E naxa gbeti kole tongo saxan tongo, Isirayilakae ndee sare naxan saxi a xun,¹⁰ e fejye yailanyi xa xe sara na kɔbiri ra, ala Marigi n yamari ki naxe.»

Isa tife Pilati ya i

(Maraki 15:2-15, Luki 23:2-5,13-25, Yaya 18:28-19:16)

¹¹ Isa to ti gomina Pilati ya i, gomina naxa a maxɔrin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mange ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.»¹² Kono seregedubé kuntigie nun forie nu a tɔɔjegema tɛmui naxe, Isa mu yaabi yo fi.¹³ Na tɛmui Pilati naxa a maxɔrin, «I mu yi fee mɛxi e naxan birin safe i xun ma yi ki?»¹⁴ Kono Isa mu e xa woyenyi yo yaabi. Na naxa gomina kaaba ki fanyi.

¹⁵ Ne yo ne, sali tɛmui, gomina darife nan nu a ra, a xa geelimani keren nabejin jama be, e na wa naxan yo xon.¹⁶ Na waxati, geelimani nde nu na, birin nu naxan kolon a xa jaaxuña ma. A nu xili Barabasi.¹⁷ Nama to malan, Pilati naxa e maxɔrin, «Wo wama n xa nde rabejin wo be, Barabasi ba, ka Isa, naxan xili falama Ala xa Mixi Sugandixi?»¹⁸ Pilati nu a kolon a seregedubé kuntigie nu Isa saxi a belexe tɔɔne nan ma.¹⁹ Ba na ra, a to nu doxoxi kiiti sade, a xa gine naxa xɛera rasiga a ma, a a fala a be, «I naxa so yi tinxitnɔe xa fe kui fefe ma, barima n bara xiye sa a xa fe ra, xiye naxan bara n tɔɔro to ki fanyi.»

²⁰ Kono seregedubé kuntigie nun Yuwifie xa forie naxa jama kui iso e xa Barabasi maxɔrin Pilati ma, Isa tan xa faxa.²¹ Gomina man naxa e maxɔrin, «Yi mixi firin ya ma, wo wama n xa mundun nabejin wo be?» E naxa a yaabi, «Barabasi!»²² Pilati fan naxa e maxɔrin, «N xa munse raba Isa ra, naxan xili falama Ala xa Mixi Sugandixi?» Nama birin naxa a yaabi, «A banban wuri magalanbuxi mal!»²³ A man naxa e maxɔrin, «Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi?» Kono e tan sɔɔnxɔe nan tun xun masa, «A banban wuri mal!»

²⁴ Pilati to a to a mu noxi fefe ra, jama fan nu waxi kelife a ra, a naxa ye tongo, a a belexe raxa e ya xori, a a fala e be, «Yi xeme faxafe mu na n tan ma de! A luma wo tan nan ma.»²⁵ Nama birin naxa a yaabi, «A xa faxe wuli xa lu muxu nun muxu xa die xun ma!»²⁶ Na kui, Pilati naxa Barabasi rabejin e be. A naxa yaamari fi sɔɔrie xa Isa bɔnbɔ seberɛ ra. Na xanbi, a naxa Isa so e yi e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Sɔɔrie Isa mayelefe

(Maraki 15:16-20, Yaya 19:2-3)

²⁷ Roma sɔɔrie to Isa xanin gomina xɔnyi, e naxa e boore sɔɔrie birin xili, e gali naxa ti a rabilinyi. ²⁸ E naxa Isa xa sose ba a ma, e mange guba gbeeli ragoro a ma.²⁹ E naxa tunbee mafillin, e e yailan

mangɛ katanyi maniyɛ ra, e a sa a xun ma. E naxa wuri raso a yirefanyi bɛlexɛ kui, e a mayele, e nu e xinbi sin a bun ma, e nu a fala, «I kɛna, Yuwifie xa mangɛ.»³⁰ E naxa dɛye bɔxun a ma, e na wuri ba a yi, e nu a xunyi bɔnbo a ra.³¹ E to gɛ Isa mayelede, e naxa mangɛ guba rate a ma, e a gbe dugi ragoro a ma, e fa a ramini e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Maraki 15:21-32, Luki 23:26-43, Yaya 19:17-27)

³² E to nu minife taa ra, e naxa Sirenika xɛmɛ nde to naxan nu xili Simɔn. Soɔrie naxa a yamari, a tan xa Isa xa wuri magalanbuxi xanin.³³ E to yire li naxan xili Gologota, na nan falaxi e xa xui, «xunkonkota yire»,³⁴ e naxa wɛni so a yi, seri saxi naxan xun, kɔnɔ a to a nɛmunnɛmuni, a mu tin a minde.

³⁵ E to gɛ a mabanbande wuri ma, e naxa kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan sɔtɔma.³⁶ Na dangi xanbi, e naxa dɔcxɔ a kantade.

³⁷ E to nu wama birin xa a kolon e a banbanxi fe naxan ma, e yi sɛbɛli nan gbaku a xun ma, «Isa nan ya, Yuwifie xa mangɛ.»³⁸ Na tɛmwi, e naxa suute mixi firin fan banban wuri magalanbuxie ma Isa fe ma, keren a yirefanyi ma, boore a kɔɔla ma.

³⁹ Mixie nu dangima Isa konbi ra, e nu e xunyi lintan a ma,⁴⁰ e a fala, «I tan naxan hɔrɔmɔbanxi rabirama, i man fa a ti xi saxan bun ma, i yetɛ rakisi! Xa Ala xa Di nan i ra, goro wuri kɔn nal!»

⁴¹ Sɛrɛxɛdubɛ kuntigie, sɛriyɛ karamɔxɛ, nun Yuwifie xa forie fan nu a mayelefe, e nu a fala,⁴² «A bara mixi gbetɛe rakisi, kɔnɔ a mu nɔma a yɛtɛ tan nakiside. Isirayila mangɛ xa mu a ra? A xa goro wuri kɔn na be ya, alako muxu xa la a ra.⁴³ A bara a xaxili ti Ala ra, a man fa a fala, «N findixi Ala xa Di nan na.» Yakɔsi, xa a rafanxi Ala ma, a xa a rakisi!»⁴⁴ Suute naxee nu banbanxi a fe ma, e fan nu Isa konbife na ki nɛ.

Isa xa faxɛ

(Maraki 15:33-41, Luki 23:44-49, Yaya 19:28-30)

⁴⁵ Yanyi tagi, dimi naxa sin bɔxi birin ma lɛeri saxan bun ma.⁴⁶ Na waxati ma, Isa naxa gbelegbele sɛnbe ra, «Eloyi, Eloyi, lɛma sabaxatani?» Na nan falaxi e xa xui, «N Marigi Ala, n Marigi Ala, i n nabɛjinxì munfe ra?»⁴⁷ Mixi naxee nu na naa, e to a xui mɛ, e naxa a fala, «A na Annabi Eliya nan xilife!»⁴⁸ Mixi nde naxa a gi, a sa dunkobi rasin wɛni xɔnɛ xɔɔra, a a so wuri dɛ i, a fa a ti Isa bɛ alako a xa a min.⁴⁹ Kɔnɔ booree naxa a fala, «Wo a lu, won xa a mato xa Annabi Eliya fama a rakiside.»⁵⁰ Isa man naxa a xui ite sɛnbe ra, a fa laaxira.

⁵¹ Na waxati, dugi xungbe naxan singanxi hɔrɔmɔbanxi kui, a naxa ibɔɔ firin na, keli a fuge han a laabe. Bɔxi naxa sɛrɛn, gɛmɛ naxa ibɔɔ,⁵² gaburie fan naxa rabi. Sɛniyɛntɔɛ laaxiraxi gbegbe naxa keli faxɛ ma,⁵³ e mini gaburie kui. Isa to keli faxɛ ma, e so nɛ Darisalamu, taa sɛniyɛnxì kui, e fa mini mixi wuyaxi ma.⁵⁴ Soɔrie mangɛ nun a boore soɔrie naxee nu Isa kantafe, e to bɔxi xa sɛrɛnyi to, a nun naxan naba Isa faxa tɛmwi, e naxa gaaxu ki fanyi, e a fala, «Nɔndi nan a ra yati, Ala xa Di nan nu yi xɛmɛ ra!»

⁵⁵ Ginɛ wuyaxi fan nu na naa, e ndedi makuyaxi Isa yire ra, e yi fe birin matoma. E nu bara bira Isa fɔcxɔ ra kelife Galile bɔxi ma, e nu a mali.⁵⁶ Mariyama Magidalaka nu na e ya ma, a nun Mariyama Yaki nun Yusufu nga, a nun Sebede xa die nga.

Isa xa maragatɛ

(Maraki 15:42-47, Luki 23:50-56, Yaya 19:38-42)

⁵⁷ Nunmare to so, Arimateka bannamixi nde naxa fa naxan nu xili Yusufu. Isa fɔxirabirɛ nde nan nu a fan na.⁵⁸ A naxa siga Pilati yire, a Isa fure maxandi a ma. Pilati naxa yaamari fi e xa a so a yi ra.

⁵⁹ Yusufu naxa Isa fure tongo, a a mafillin kasange fanyi kui,⁶⁰ a bɛlɛ gaburi nɛɛnɛ kui, naxan nu gesi gɛmɛ kui a tan Yusufu bɛ. A to gɛmɛ xungbe majindigilin, a a doxɔ gaburi dɛ ma, a naxa siga.

⁶¹ Mariyama Magidalaka nun boore Mariyama nu na naa, e doxɔxi gaburi ya ra.

Soɔrie tife Isa xa gaburi kantade

⁶² Malabu lɔxɔɛ see rafala lɔxɔɛ kuye iba, sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun Farisɛnie naxa siga Pilati yire.

⁶³ E naxa a masen a bɛ, «Mangɛ, muxu ratuxi a ma yi wule fale, beenun a xa faxa, a a fala nɛ, «Xí saxan dangi xanbi, n kelima nɛ faxɛ ma.»⁶⁴ Na kui, i xa yaamari fi a xa gaburi xa makanta han a xi saxan nde, alako a fɔxirabirɛ naxa fa a fure mujia, e fa a fala jiamma bɛ, «A bara keli faxɛ ma.» Xa na sa raba, wule dɔnɔxɔɛ dangima nɛ wule singe ra.»⁶⁵ Pilati naxa e yaabi, «Awa, n bara so wo yi. Wo sa gaburi makanta alɔ wo wama a xɔn ma ki naxɛ.»⁶⁶ E naxa siga, e sa tɔnxuma sa gɛmɛ ma naxan nu na gaburi dɛ ma, alako xa gaburi fa sa rabi, a kolonma nɛ. E naxa soɔrie lu naa, na kantafe ra.

Isa xa marakeli faxε ma

(*Maraki 16:1-10, Luki 24:1-12, Yaya 20:1-10*)

¹ Malabu lɔχɔε kuye iba, sande lɔχɔε subaxε ma, Mariyama Magidalaka nun boore Mariyama, e naxa siga gaburi matode. ² Na tɛmui, bɔxi naxa sɛrɛn sɛnbɛ ra, barima Marigi xa malekɛ nde nu bara goro keli koore, a gɛmɛ majindigilin, a a ba gaburi dε ma, a fa dɔχɔ a fari. ³ Malekɛ nu yanbama alɔ seyamakɔnyi, a xa sosee nu fiixε fɔɛn. ⁴ Sɔɔri naxee nu na kantafe, e naxa gaaxu han e sɛrɛn, e lu alɔ faxamixie. ⁵ Kɔnɔ malekɛ naxa a masen ginɛe bɛ, «Wo naxa gaaxu, barima n a kolon wo na Isa nan fenfe, e naxan banban wuri magalanbuxi ma. ⁶ A mu be, a bara keli faxε ma, alɔ a a fala ki naxε. Wo fa, wo a mato a nu saxi dɛnnaxε. ⁷ Wo man xa siga mafuren, wo sa a masen a fɔxirabirɛe bɛ, «A bara keli faxε ma. A na sigafe wo ya ra Galile. Wo a toma mɛnni nɛ.» A tan nan na ki, n bara a ragbilen wo ma.»

⁸ Ginɛe naxa e xulun, e keli gaburi yire, gaaxui nun sɛɛwɛ gbegbe ra, e siga e gi ra na xibaaru masende Isa fɔxirabirɛe bɛ. ⁹ Kɔnɔ Isa naxa e ralan, a e xɛɛbu, «Wo mama.» E to e maso a ra, e naxa suyidi a bɛ, e a sanyie suxu. ¹⁰ Isa naxa a masen e bɛ, «Wo naxa gaaxu. Wo sa a fala n ngaxakerenyie bɛ e xa siga Galile. E n toma mɛnni nɛ.»

Sɔɔrie nun Yuwifi kuntigie wule xabufe

¹¹ Ginɛe nu sigafe tɛmui naxε, sɔɔri nde naxee nu gaburi kantafe, e naxa so taa kui. Fe naxan birin naba, e naxa sa a dɛntɛgɛ sɛrɛxɛdubɛ kuntigie bɛ. ¹² Nee nun forie fan to e malan yire kerɛn, e naxa nate tongo, e kɔbiri gbegbe fi sɔɔrie ma ¹³ yi yaamari ra, «Wo xa yi nan fala, «Isa fɔxirabirɛe nan fa kɔɛ ra, e a fure muŋa muxu nu na xife tɛmui naxε.» ¹⁴ Xa a sa li gomina naxa yi fe mɛ, muxu sa wɔyɛnma a bɛ alako sese naxa wo to.» ¹⁵ Na kui, sɔɔrie naxa kɔbiri rasuxu, e fe birin naba alɔ a falaxi e bɛ ki naxε. Na masenyi naxa yensen yɛ Yuwifie tagi. Han to na fe mɛma.

Isa xɛɛraya fife a fɔxirabirɛe ma

(*Maraki 16:14-18, Luki 24:36-49, Yaya 20:19-23, Taruxui 1:6-8*)

¹⁶ Isa fɔxirabirɛ fu nun kerenyie naxa siga Galile bɔxi ma, e te geya fari Isa dɛnnaxan masen e bɛ. ¹⁷ E to a to, e naxa suyidi a bɛ, kɔnɔ e man nu siikɛxi. ¹⁸ Isa naxa a maso e ra, a a masen e bɛ, «Sɛnbɛ birin bara so n yi ra koore nun dunijna ma. ¹⁹ Na kui, wo xa siga, wo sa si birin findi n fɔxirabirɛe ra. Wo xa e xunxa ye xɔɔra Baba Ala, a xa Di, nun a Xaxili Sɛniyɛnxi xili ra. ²⁰ Wo xa e tinkan n ma yaamari birin nabatude. Wo a mato, n na wo fɛ ma tɛmui birin, han dunijna rajɔnyi.»

**Inyila Isa
Annabi Maraki naxan səbəxi
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dəxə naani na a ra. Namijənəmə naani nan Inyila Isa xa taruxui səbə Ala Xaxili Səniyənxi saabui ra. E xili ne Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Annabi Maraki yi Kitaabui səbə ne jətə tongo saxan nəndən Isa faxa xanbi. A naxa Isa xa dunijəigiri birin masen alako mixie xa a kolon, a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. A a səbə Girəki xui ne, kənə muhxu bara a madangi Soso xui ra alako Sosoe fan nəmə a fahaamude a fanyi ra.

Isa xa kaabanako gbegbe səbəxi yi Kitaabui kui alako mixi xa a sənbə kolon, Ala naxan fixi a ma. A furemae rayalan ne, a jiinne ragbilen mixie foxtə ra. Annabi Maraki bara wa mixie xa Isa xa xaranyi fan kolon. Isa to mixie xaran Ala xa masenyi ra, e naxa a kolon, a a nəndi yati yati nan kawandima. A dənxəs ra, yi Kitaabui dəntəgə sama Isa faxa ki naxə, a man kelixi faxə ma ki naxə.

Na birin nəmə fahaamui fide won ma, won xa a kolon nde na Isa ra. A lənni naxan fixi won ma yi Kitaabui kui, a nəmə won malide won ma dunijəigiri kui, a man nəmə won malide aligiyama. Ala xa a raso won xaxili ma. Amina.

**Inyila Isa
Annabi Maraki naxan səbəxi**

Annabi Yaya kawandi tife

(Matiyu 3:1-12, Luki 3:1-22)

¹ Inyila Isa fələ nan ya, naxan Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe masenma, naxan findixi Ala xa Di ra.

² A səbəxi Annabi Esayi xa Kitaabui kui,

«N fama n ma xəxəra rasanbade i ya ra,
a xa kira rabəc i bə.

³ A a xui itema gbengberen yire,

«Wo kira yailan Marigi bə,

wo sankirae matinxin a ya ra.»»

⁴ Na kui, Yaya Xunxa naxa to gbengberenyi ma. A nu kawandi tima mixie bə, e xa e xunxa ye xəora tuubi ra, alako Ala xa e xa yunubie xafari. ⁵ Yudayakae nun Darisalamuka birin nu sigama a yire. E nu e xa yunubie masenma kənə ma, Yaya fan nu e xunxama Yurudən xure xəora. ⁶ Nəxçəmə xabe donma nan nu ragoroxi Yaya ma, bələti kiri daaxi nu xirixi a tagi. A nu baloma katoe nun wula kumi nan na.

⁷ A nu kawandi tima, a nu a fala, «Naxan fama fade n xanbi ra, na sənbə gbo n tan bə. Na binyə mu na n tan yi ra, n pən xa n felen a xa sankiri luuti yati fulunde. ⁸ N tan bara wo xunxa ye xəora, kənə a tan Ala Xaxili Səniyənxi nan nagoroma wo ma.»

Isa xunxafe

(Matiyu 3:13-17, Luki 3:21-22, Yaya 1:32-34)

⁹ Na waxatı ma, Isa naxa fa keli Nasareti, Galile bəxı ma, Yaya naxa a xunxa Yurudən xure xəora. ¹⁰ A fəfə te ye xəora təmvi naxə, a naxa koore to rabi ra, Ala Xaxili Səniyənxi naxa gorə a ma ałə ganbə.

¹¹ Xui nde naxa mə keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan na i ra. I n kənənxi ki fanyi ra.»

Sentanə katafe a xa Isa ratantan

(Matiyu 4:1-11, Luki 4:1-13)

¹² Na xanbi Ala Xaxili naxa Isa xanin gbengberenyi ma. ¹³ Xi tongo naani bun ma, a nu na gbengberen yire, Sentanə nu katafe a ratantande. Wula subee nu na naa. Malekəe naxa a bun ti.

Isa xa wali fələ nun a foxtərə singee

(Matiyu 4:12-22, Luki 4:14-5:11)

¹⁴ Yaya sa xanbi geeli, Isa naxa siga Galile bəxı ma Ala xa xibaaru fanyi kawandi ra. ¹⁵ A nu a masenma, «Waxati sugandixi bara a li, Ala xa mangəya niini bara makərə. Wo tuubi, wo la Ala xa xibaaru fanyi ra.»

¹⁶ A to nu dangife Galile baa de ra, a naxa Simən nun a xunya Andire to, e yələe wolife, barima yəxəsəxuie nan nu e ra. ¹⁷ Isa naxa a fala e bə, «Wo bira n foxtə ra. Təmvi dangixi, wo nu yəxə nan sətəmə, kənə yakəsi n a niyama wo xa nu mixie nan sətə n bə.» ¹⁸ E naxa e xa yələe lu na kerən na, e bira Isa foxtə ra. ¹⁹ E to dangi na ra dondoronti, a naxa Sebede xa di Yaki nun a xunya Yaya to, e nu

na yelæe madægefæ e xa kunkui kui. ²⁰ Isa naxa e xili keren na, e fan naxa e baba Sebede nun walikæ lu kunkui kui, e bira Isa fôxø ra.

Isa jinne kerife

(*Luki 4:31-37*)

²¹ Isa nun a fôxirabiræ naxa so Kaperænamu. Malabu lôkœ ma, Isa naxa so salide kui, a kawandi ti fôlo. ²² Mixie naxa kaaba a xa xaranyi ma, barima a mu nu luxi alç e xa seriyæ karamoxæ. A tan nu wøyenma mangæ senbe nan na. ²³ Na waxati yati, xemæ nde jinne nu naxan fôxø ra, a naxa sônxœ rate fôlo e xa salide banxi kui, ²⁴ «Isa Nasaretika, i waxy munse xøn ma muxu bæ? I faxi muxu sôntcde ne? N a kolon mixi naxan lanxi i ma. Ala xa Seniyentœ nan na i ra.» ²⁵ Isa naxa wøyen a ma a xçoroxæ ra, «I sabari. Gbilen yi xemæ fôxø ra.» ²⁶ Ninne naxa xemæ raketun a ra, a sônxœ, a fa gbilen a fôxø ra. ²⁷ Birin de naxa ixara, e nu fa e bore maxörin, «Munse yi ki? Xaranyi neñne a nun senbe! Hali jinnee, a e yamarima, e a xui rabatu.» ²⁸ A mu bu, a xili naxa din Galile bôxi yire birin na.

Isa Simon bitanyi nun furema gbegbe rayalanfe

(*Matiyu 8:14-17, Luki 4:38-41*)

²⁹ E to mini salide kui, Isa nun Yaki nun Yaya naxa siga Simon nun Andire xonyi. ³⁰ Simon bitanyi ginëma nu saxi, a fate wolenxi. E naxa a xa fe fala Isa bæ keren na. ³¹ Isa naxa a maso ginë ra, a a belexe suxu, a rakeli. Fure naxa a bëpin, a naxa e bun ti fôlo.

³² Nunmare to so, soge naxa dula, mixie naxa fa furemae birin na a xøn, a nun jinnee biraxi naxee fôxø ra. ³³ Taa birin naxa e malan naadæ ra. ³⁴ A naxa furema gbegbe rayalan, fure mooli wuyaxi nu naxee ma. A naxa jinnee gbegbe fan keri mixie fôxø ra, kôc a mu tin jinnee xa wøyen, barima e nu a kolon.

Isa kawandi tife Galile bôxi ma

(*Matiyu 4:23, Luki 4:42-44*)

³⁵ Subaxæ ma, Isa naxa keli, a naxa mini wula i Ala maxandide. ³⁶ Simon nun a booree ya koto naxa mc Isa fende. ³⁷ E to a to, e naxa a fala a bæ, «Birin na i fenfe.» ³⁸ Isa naxa e yaabi, «Won xæ taa gbetæ naxee na be rabilinyi alako n xa kawandi raba mènni fan, barima n faxi na nan ma.» ³⁹ A naxa siga Galile bôxi birin ma, a nu kawandi ti e xa salide banxie kui, a nu jinnee fan keri mixie fôxø ra.

Kunæ kanyi rayalanfe

(*Matiyu 8:1-4, Luki 5:12-14*)

⁴⁰ Kunæ kanyi nde naxa fa Isa yire, a a xinbi sin a bun ma, a a mayandi, «Xa i tin, i nôma n naseñiyendæ.» ⁴¹ Isa naxa kinikini a ma. A naxa a belexe itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a bæ, «N tinxi. I xa señiyen.» ⁴² Kunæ fure naxa ba xemæ ma keren na, a naxa señiyen. ⁴³ Isa to a ragbilen, a naxa a matintin a ra ⁴⁴ yi masenyi ra, «I naxa yi fe fala mixi yo bæ. Siga i sa i yetæ dentægæ serexedubæ bæ, i serexæ ba i xa señiyenxi xa fe ra, alç Annabi Munsa a yamarixi ki naxæ. Na findima seedejoxçaya nan na e bæ.» ⁴⁵ Kôc xemæ to siga, a naxa so yi fe tagi rabafe birin bæ, a nu a xibaaru rayensen yæ. Na naxa a niya Isa mu no sode taa kui sôñon kene ma. Fo a to nu sa luma taa fari ma mixi yo mu sabatixi dënnaxæ. Mixie fan nu kelima yire birin fafe ra a yire.

2

Namate rayalanfe

(*Matiyu 9:1-8, Luki 5:17-26*)

¹ Xi ndee to dangi, Isa man naxa gbilen Kaperænamu, mixie fa a me a a na banxi. ² Nama gbegbe naxa fa a yire, banxi kui naxa rafe, tide naxa jøn tandem birin ma. Isa naxa e kawandi Ala xa masenyi ra. ³ Mixi ndee naxa fa namate ra Isa xøn. Xemæ naani nan nu a xaninfe. ⁴ Kôc jøma to nu gbo, e mu nu nôma e makoræde Isa ra. Na kui, e naxa banxi fari yire nde maba Isa yailanyi. E naxa namate ragoro mènni ra a xa sade fari. ⁵ Isa to e xa danxaniya to, a naxa a fala namate bæ, «N ma di, i xa yunubie bara xafari.» ⁶ Seriyæ karamoxæ ndee nu dôxoxi naa, e naxa e xaxili rajeræ, ⁷ «Yi wøyenma yi mooli ra munfe ra? A na Ala rasotcæ ne yi ki! Nde nôma yunubie xafaride, bafe Ala keren na?» ⁸ Isa naxa e xa majïçunyi kolon a xaxili ma keren na. A naxa a fala e bæ, «Munfe ra yi majïçunyi mooli na wo bçejæ ma? ⁹ Wøyenxi mundun sôñçeyæ, a falafe yi namate bæ, «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafe a bæ, «Keli, i xa sade tongo, i jøræ?» ¹⁰ N xa a masen wo bæ a Adama xa Di nôma yunubi xafaride dunija ma.» Isa naxa a masen namate bæ, ¹¹ «N naxæ i bæ, keli, i i xa sade tongo, i siga i xonyi.» ¹² A naxa keli keren na, a a xa sade tongo, a mini birin ya xori. Nama birin de naxa ixara, e nu fa Ala matçæ, «Han to muxu singe mu nu yi jøñdon to.»

Lewi birafe Isa fōxō ra

(Matiyu 9:9-13, Luki 5:27-32)

¹³ Isa man naxa goro baa dē ra. Nama birin naxa fa a yire, a nu e kawandi. ¹⁴ A to nu dangife, a naxa Alifa xa di Lewi to, a dōcxoxi duuti maxilide. A naxa a fala a bē, «Bira n fōxō ra.» Lewi naxa keli, a bira a fōxō ra.

¹⁵ Lōxō nde Isa nun a fōxirabirēe nu na e dēgefē Lewi xōnyi. Duuti maxilie nun yunubitōe gbegbe fan nu na, e birin nu e dēgefē yire kerēn, barima na mixi mōcli wuyaxi nu bara bira Isa fōxō ra. ¹⁶ Sériyē karamcōxō naxee nu na Farisēnie ya ma, e to Isa to a dēge ra e nun duuti maxilie nun yunubitōe, e naxa a fōxirabirēe maxorin, «Munfe ra Isa nun duuti maxilie nun yunubitōe e dēgema yire kerēn?» ¹⁷ Isa to na mē, a naxa e yaabi, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na a ma. N mu faxi tinxitōe xe xilide. N faxi yunubitōe nan xilide.»

Isa maxōrinfe sunyi ma

(Matiyu 9:14-17, Luki 5:33-39)

¹⁸ Annabi Yaya fōxirabirēe nun Farisēnie to nu na sunyi, mixie naxa fa Isa maxōrinde, «Munfe ra Yaya fōxirabirēe nun Farisēnie fōxirabirēe sunyi sūxuma, kōno i gbee tan mu sunma?» ¹⁹ Isa naxa e yaabi, «Ginefēnyi xa futixiri xulunyi, a booree nōma sunyi sūxude a na e fē ma tēmui naxē? Ya e nun ginefēnyi na a ra, e mu nōma sunde. ²⁰ Lōxōe fama, ginefēnyi bama nē e ya ma. Na waxati tan, e sunyi sūxuma nē. ²¹ Mixi yo mu dugi fori lompoma dugi nēēnē ra, xa na mu a ra na dugi nēēnē xuntunyi dugi fori ibēndunma, dugi ibōo dangi a singe ra. ²² Mixi yo man mu wēni nēēnē sama lēbe fori kui, xa na mu a ra na wēni nēēnē na funtu, wēni lēbe fori bulama nē. Na kui, wēni yo, lēbe yo, a kanyi gamna nē e birin na. A lan nē wēni nēēnē xa sa lēbe nēēnē nan kui.»

Malabu lōxōe xa sēriyē

(Matiyu 12:1-21, Luki 6:1-11)

²³ Malabu lōxō nde, Isa nun a fōxirabirēe nu pērēfe sankira ma xē tagi. E to nu dangife, a fōxirabirēe naxa mēngi tōnsōe nde ba fōlo. ²⁴ Na kui, Farisēnie naxa wōyēn Isa bē, «Munfe ra e na malabu lōxōe sēriyē matandife?» ²⁵ Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a sūxu, a tan nun naxee nu na a fōxō ra? ²⁶ A so nē Ala xa banxi kui, Abiyatari nu findixi sērēxēdubē kuntigi ra tēmui naxē, a taami don naxan fixi Ala ma, a nde so a fōxirabirēe fan yi ra, hali a to mu nu daxa mixi yo xa na don, fo sērēxēdubē.» ²⁷ Isa man naxa a masen e bē, «Malabu lōxōe na mixi nan bē, mixi xa mu daaxi malabu lōxōe bē. ²⁸ Na kui, Adama xa Di findixi Marigi nan na hali malabu lōxōe xun ma.»

3

Fe fānyi rabafe malabu lōxōe ma

(Matiyu 12:9-21, Luki 6:6-11)

¹ Isa man naxa so salide kui. A naxa xēmē nde li naa, naxan bēlēxē tuuxi a ma. ² Farisēnie nu e ya tixi Isa ra e xa a mato xa a a rayalanma malabu lōxōe ma, alako e xa nō a kalamude fe nde ma. ³ Isa naxa a fala xēmē bē naxan bēlēxē tuuxi a ma, «Keli, i fa ti be, jāma tagi.» ⁴ A naxa e maxorin, «A daxa fe fānyi nan xa raba malabu lōxōe, ka fe jāaxi? Nii rakisife nan daxa ka nii sōntofē?» Kōno mixi yo mu a yaabi. ⁵ Isa xōnōxi naxa e mato, a bōrē tōoroxi ki fānyi barima kinikinitare nan nu e ra. A naxa a fala xēmē bē naxan bēlēxē tuuxi a ma, «I bēlēxē itala.» A naxa a itala, a bēlēxē naxa yalan. ⁶ Farisēnie naxa mini keren na, e tan nun Herode fōxirabirēe naxa sa malanyi raba Isa xili ma. E naxa kira fen fōlo Isa faxafe ma.

Nama malanfe Isa yire

(Matiyu 4:23-25, 12:15-16, Luki 6:17-19)

⁷ Isa naxa keli naa e nun a fōxirabirēe, e naxa siga baa dē ra. Nama gbegbe naxa bira e fōxō ra kelife Galile, Yudaya, ⁸ Darisalamu, Idumeya, Yurudēn naakiri, a nun Tire nun Sidōn nabilinyie. Nama nu bara a mē Isa nu na fee naxee rabafe. Na nan a to e gbegbe naxa fa a yire. ⁹ Isa naxa a fala a fōxirabirēe bē, e xa kunkui nde xiri a bē baa dē ra, alako jāma naxa fa a xētēn. ¹⁰ Barima a to nu bara mixi gbegbe rayalan, furemae birin nu katama e xa a bēlēxē din a ra. ¹¹ Ninnēe nēfē Isa to, e nu birama a bun ma, e nu gbelegbele, «Ala xa Di nan na i ra.» ¹² Kōno Isa naxa tōnyi dōxō e ma e naxa mixie rakolon a xa fe ma.

Isa fōxirabirē fu nun firin sugandife

(Matiyu 10:1-4, Luki 6:12-16)

¹³ Na xanbi, Isa naxa te geysa fari. A naxa mixie xili a waxi naxee xōn, e fan naxa fa a fē ma. ¹⁴ A naxa fōxirabirē fu nun firin sugandi, alako e xa lu a sēeti ma, a man xa e xēs kawandi rabade, ¹⁵ a man

xa sənbə fi e ma jinne kerife ra mixie foxtə ra.¹⁶ A mixi fu nun firin nan sugandi: Simōn, a naxan xili sa Piyeri,¹⁷ Yaki, Sebede xa di, nun Yaya, Yaki xunya, (a naxa yi firinyie fan xili sa Bowanerige, na nan falaxi «sesarinyi xa die»),¹⁸ Andire, Filipu, Barotolome, Matiyu, Tomasi, Alifa xa di Yaki, Tadayo, Simōn Kanaanka,¹⁹ nun Yudasi Isikariyoti naxan Isa yanfa, a a sa mixi kobie bələxə.

Xaxili Səniyenxi rasətəfə

(Matiyu 12:22-33, Luki 11:14-23, 12:10)

²⁰ Na xanbi, e naxa gibilem banxi, kono jnama man naxa e malan e yire. E jan mu no e dəgede.²¹ Isa xa mixie to a mə, e naxa siga a foxtə ra, barima e nu a falafe, «A bara daxu.»

²² Seriyə karaməxə naxee keli Darisalamu, nee fan nu a falafe, «A jinnejə kerima jinnejə mangə Bələsəbulu nan saabui ra.»²³ Isa naxa e xili, a taali sa e bə, «Sentanə nəma Sentanə keride?»²⁴ Xa jnamənə a yetə gere lantareya kui, na jnamənə mu xanma.²⁵ Xa denbaya fan a yetə gere lantareya kui, na denbaya mu xanma.²⁶ Sentanə fan, xa a yetə gere lantareya kui, a xa fe bara jənə, a a yetə kanama nə.²⁷ Wo xa a kolon, mixi yo mu nəma sode sənbəma xa banxi kui, a a harige ba a yi ra, xa a mu a xiri sinden. Na təmui, a nəma nə a harige birin müjəde.»

²⁸ «N xa nəndi fala wo bə, Ala dijəema nə adamatidə xə yunubi nun marasətə birin ma,²⁹ kono mixi naxan Ala Xaxili Səniyenxi rasətəma, na yunubi tan mu nəma xafaride na kanyi bə abadan.»³⁰ Isa yi fe birin masen nə e bə, barima e nu a falafe nə, «Jinnejə kanyi na a ra.»

Isa xa denbaya

(Matiyu 12:46-50, Luki 8:19-21)

³¹ Isa nga nun a xunya xəməmə naxa fa, e ti tande, e mixi xəs Isa xilidə.³² Nama nu doxoxi Isa rabilinj. E naxa a fala a bə, «I nga nun i xunyae na tande, e wama wo xa də masara.»³³ Isa naxa e yaabi, «Nde findixi n nga nun n xunyae ra?»³⁴ A naxa a ya rage mixie tagi naxee nu doxoxi a rabilinj, a fa a masen, «A mato, n nga nun n xunyae nan ya.³⁵ Mixi yo naxan Ala waxənfe rabama, na kanyi nan findixi n xunya xəməmə, n maaginə, nun n nga ra.»

4

Xə rawali xa taali

(Matiyu 13:1-23, Luki 8:4-15)

¹ Isa man naxa kawandi ti folo baa də ra. Nama gbegbe to e malan, a naxa sa doxoxi kunkui kui, jnama naxa lu baa də ra.² A naxa fe wuyaxi masen e bə taalie ra. A xa kawandi kui, a naxa a masen e bə,³ «Wo wo tulı mati. Xə rawali nde nan minni sansi xəri garansande.⁴ A to nu sansi xəri garansanma, xəri ndee naxa bira sankira xən, xənje naxa fa, e e don gəbiki.⁵ Xəri ndee fan naxa bira gəmə yire, bəndə mu gbo dənnaxə. Nee naxa bulə mafuren na, barima na bəndə mu tilin.⁶ Kono soge to xənə, na sansie naxa ragan, e xara gben, barima sanke mu nu na e bə.⁷ Sansi xəri ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixətən, e e kana, e mu bogi yo ramini.⁸ Sansi xəri ndee fan naxa bira bəndə fanyi ma. Na xərie tan, e keren keren birin sansie naxa tənsə ramini, ndee naxa xəri tongo saxan namin, ndee xəri tongo senni, ndee xəri kəmə.»⁹ Na xanbi, a naxa a masen, «Xa wo tulı fe məma, wo wo tulı mati yi maseniyi ra.»

¹⁰ Isa to lu a xati ma, a foxtərəbə fu nun firinyie a nun naxee nu na a rabilinj, e naxa a maxərin a xa taalie ma.¹¹ A naxa a masen e bə, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangəya niini gundo kolon, kono mixi gətəee tan fe birin məma taali wəyənyie nan na,¹² alako

«Xa fe to a fanyi ra, kono e naxa a igbə.

E xa fe mə a fanyi ra, kono e naxa a fahaamu.

Nabaxi nə alako e naxa fa e ya rafindı Ala ma, Ala fa dijə e ma.»

¹³ A naxa e maxərin, «Wo to mu fa yi taali kui kolonxi, wo taali gətəee kolonma di?¹⁴ Xə rawali naxan sansi xəri garansanma, a maniya mixi ra naxan Ala xa maseniyi kawandima.¹⁵ Mixi ndee maniyaxi na sansi xərie ra naxee bira kira xən. E nəfə Ala xa maseniyi mə, Sentanə a ba e xaxili ma.¹⁶ Sansi xəri naxee bira gəmə yire, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa maseniyi məma, e a suxu mafuren səswə ra.¹⁷ Kono sanke to mu na e bə, e xa danxaniya mu buma. Təcəre nun pişənkate na e li Ala xa maseniyi xa fe ra, e gibilemna ne Ala xa fe foxtə ra keren na.¹⁸ Sansi xəri naxee bira tunbe kunsie tagi, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa maseniyi məma,¹⁹ kono yi dumija kontəfili, nun naafüli xəli, nun fe gətəee xəli nan e suxuma han e Ala xa maseniyi bəyin. Na kui, Ala xa maseniyi mu nəma e bəyərə masarade.²⁰ Sansi xəri naxee bira bəndə fanyi tan ma, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa maseniyi məma, e man a suxu, a e bəyərə masara. Xəri keren bogi tongo saxan naminima, ndee bogi tongo senni, gətəee fan bogi kəmə.»

*Lanpui xa taali
(Luki 8:16-18)*

²¹ Isa man naxa a masen e bε, «Lanpui nōma dōxōde debe bun ma, xa na mu sade bun ma? A mu dōxōma lanpui dōxōse xa fari? ²² Barima se naxan birin nōxunxi, fo a birin xa makēnēn. Se naxan birin findixi gundo ra, fo a birin xa sa kēnē ma. ²³ Xa wo tuli fe mēma, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

²⁴ Isa man naxa a masen e bε, «Wo wo jōxō sa n ma masenyi xōn. Wo maniyase naxan nawalima booree bε, na nan nawalima wo fan bε, Ala man nde sa a xun. ²⁵ Fahaamui kanyi xa fahaamui xun masama, kōnō fahaamutare, hali a naxan di majōxunxi a gbe ra, na fama bade a yi ra.»

Sansi xōri xa taali

²⁶ Isa man naxa a masen, «Ala xa mangεya maniyaxi xēmē nan na naxan sansi xōri garansanma xε ma. ²⁷ Xa a xife, xa a mu xife, kōe nun yanyi, sansi bulama nε, a te, kōnō a tan mu a kolon na rabama kiyoki. ²⁸ Bōxi nan sansi ramōma a yētē ma. A bulama nε sinden, a te, a tōnsōe mini, a xōri fa rafe. ²⁹ A nēfē mō, a kanyi a xabama nε, barima a xaba tēmui bara a li.»

Konde xōri xa taali

(Matiyu 13:31-35, Luki 13:18-19)

³⁰ Isa man naxa a masen, «Won nōma Ala xa mangεya misaalide munse ra? Won nōma a xa fe masende taali wōyēnyi mundun na? ³¹ A maniyaxiconde xōri nan na. A nε sima bōxi tēmui naxε, a xōri xurun bōxi sansi birin bε, ³² kōnō xa a bara bula, a findi a ra, a bili nun a salonyie gboma dangife sansi birin na, xōnie nu fa e tēe sa a kōn na, niini bun ma.»

³³ A nu mixie kawandima yi taali wōyēnyi mōcōi gbegbe nan na e xaxili bērε ra. ³⁴ A jan mu nu masenyi yo tima e bε xa taali daaxi xa ma ra. Kōnō xa e nun a fōxirabirē doro bara lu a ra, a nu a birin tagi rabama nε e bε.

Isa foye belebele raxarafe

(Matiyu 8:23-27, Luki 8:22-25)

³⁵ Nunmare to so na lōxōe kerenyi, Isa naxa a fala a fōxirabirē bε, «Won xēe naakiri ma.» ³⁶ A fōxirabirē naxa keli jāama xun, e Isa xanin kunkui kui a nu naxan kui. E naxa kunkui gbe tēe fan xanin. ³⁷ Foye belebele naxa keli baa ma, morōnyi nu fa sa kunkui kui. ³⁸ Kōnō Isa tan nu na xife kunkui xōrε ra, a xunyi saxi xunsase ma. A fōxirabirē naxa fa a raxunu, e a fala a bε, «Karamōxō, i mu kōntōfili xi won faxafe ra?» ³⁹ Isa to xunu, a naxa xaařε foye ma, a fa baa yamari, «Dundu! I raxara!» Foye naxa iti, baa naxa raxara yen! ⁴⁰ Isa fa e maxōrin, «Wo gaaxuxi munfe ra? Han ya danxaniya mu na wo bε?» ⁴¹ E fan naxa gaaxu ki fanyi, e nu a fala e bore bε, «Nde lanxi yi ma? Hali foye nun baa, e a xui rabatuma.»

5

Isa jinnēe kerife Gadaraka fōxō ra

(Matiyu 8:28-34, Luki 8:26-39)

¹ Isa nun a fōxirabirē naxa fa naakiri ma, Gadara bōxi ma. ² Isa to goro kunkui kui, xēmē nde naxa fa a ralande, jinnē nu naxan fōxō ra. A nu kelixi gaburie yire, ³ barima a nu sabatixi mēnni nε. Mixi yo mu nu nōma a xiride sōnō, hali yōlōnxōnyi ra. ⁴ Sanya wuyaxi, e nu bara wure balan a sanyie ma, e yōlōnxōnyi balan a bēlexee fan ma. Kōnō a nu yōlōnxōnyie bolonma nε, a wuree fan birin igira. Mixi yo mu nu na naa naxan nōma a ra. ⁵ Kōe nun yanyi a nu na gaburie yire nε, a nun geyae fari. A nu gbelegbelema, a nu a yētē maxōnō gēmē ra.

⁶ A to Isa to keli yire makuye, a naxa a gi, a sa suyidi a bε. ⁷ A naxa gbelegbele, «Isa, i tan Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di, i wama munse xōn ma n bε? N bara i mayandi Ala xa fe ra, i naxa n paxankata.»

⁸ Isa nu bara a yamari, «I tan jinnē, gibilen yi xēmē fōxō ra.» ⁹ Isa man naxa a maxōrin, «I xili dī?» A naxa a yaabi, «N xili nε Gali, barima muxu gali nan a ra.» ¹⁰ A naxa Isa mayandi ki fanyi, a a naxa e keri na bōxi ma.

¹¹ Xōsēe gali nu na e dēmadonfe geya nde ma. ¹² Ninnēe naxa Isa mayandi, «Muxu raso yi xōsēe alako muxu xa lu e fate.» ¹³ Isa naxa tin. Ninnēe naxa gibilen na xēmē fōxō ra, e so xōsēe. Xōsēe naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sin baa ma. E wulu firin nan nu a ra. E birin naxa madula, e faxa.

¹⁴ Naxee nu na xōsēe dēmadonfe, e naxa e gi. E naxa sa na fe fala taakae nun daaxakae bε, mixie fan naxa siga na fe matode. ¹⁵ E to Isa yire li, e naxa na xēmē to jinnē gali nu naxan fōxō ra, a dōxōxi, sōse ragoroxi a ma, a bara xaxili sōtō. Na naxa e gaaxu. ¹⁶ Naxee nu bara a to Isa jinnēe kerixi xēmē fōxō ra ki naxε, a nun naxan naba xōsēe ra, e naxa a tagi raba e birin bε. ¹⁷ Na xanbi, naakae naxa so Isa mayandife alako a xa keli e xa bōxi ma.

¹⁸ Isa to nu bakife kunkui kui, jinnēe nu xēmē naxan fōxō ra, a naxa Isa mayandi a e birin xa lu a ra. ¹⁹ Kōnō Isa mu tin, a a fala a bε, «Gibilen i xōnyi, i xa mixie yire. Sa dēntēgē sa e bε, Marigi fe naxan

birin nabaxi i bε, a nun a kinikinixi i ma ki naخه.»²⁰ Xəmə naxa siga, a sa na bɔxi isa fɔlɔ, naxan xili Taa Fu. Isa naxan birin nabaxi a bε, a naxa a tagi raba naakae bε, birin naxa kaaba.

GinΣdimΣdi rakelife faxΣ ma

*nun ginε gbεtε rayalanfe
(Matiyu 9:18-26, Luki 8:40-56*

²¹ Isa man to giri naakiri ma kunkui kui, nama gbegbe naxa e malan a yire baa dë ra. ²² Salide yarerati nde naxa fa a xɔn nanax xili Yayiru. A to Isa to, a naxa suyidi a bɛ. ²³ A naxa a mayandi ki fanyi, «N ma di gine na a nii magagafe! Yandi, fa i fa i bɛlɛxɛ sa a ma alako a xa yalan, a xa kisi.» ²⁴ Isa naxa siga a fɔxɔ ra. Nama gbegbe fan naxa bira Isa fɔxɔ ra, e nu fa a xɛtɛn.

²⁵ Gine nde nu na e ya ma naxan xa kike wali mu nu a itima je fu nun firin bun ma. ²⁶ A nu bara co seriba wuyaxi yi, a harige birin so e yi ra, kono a mu fisa. A xa fure xun nu masama nan tui. ²⁷ A to nu bara Isa xa fe me, a naxa so jama tagi, a fa Isa xanbi ra, a a belexe din a xa donma ra. ²⁸ Barima a nu bara a fala a yete be, «Xa n no n belexe dinde Isa xa donma ra gbansan, n yalanma ne.» ²⁹ A xa kike wali naxa dan kerens na, a naxa a kolon a fate ma a a bara yalan. ³⁰ Isa naxa a kolon kerens na a senbe nde bara mini a fate yi kaabanako rabafe ra. A naxa a ya rafindi jama ma, a maxorinyi ti, «Nde a belexe dinxi n ma donma ra?» ³¹ A foxirabiree naxa a fala a be, «I mu jama toxi e i xetenfe ki naxe? I man nu fa maxorinyi ti, «Nde dinxi n na?» ³² Kono Isa naxa a ya rage a xa a kanyi kolon.

³³ Gine to a kolon fe naxan a sotxii, a naxa gaaxu han a seren. A naxa suyidi Isa be, a nöndi birin fala a be. ³⁴ Isa naxa a fala gine be, «N ma di, i xa danxaniya bara i rayalan. Siga boñesa kui, i xa töore bara ba i ma.»

³⁵ Isa to nu woyenfe, mixi ndee naxa fa kelife salide yarerati xɔnyi, e a fala a be, «I xa di gine bara faxa. Hali i mu karamat, »³⁶ Konç Isa mu e xui danxun. A naxa a fala salide yarerati be, «I naxa gaaxu. I tan xa la Ala ra tun.»³⁷ Isa mu tin mixi yo xa bira a foxo ra, fo Piyeri, Yaki, nun Yaya, Yaki xunya.³⁸ E to salide yarerati xɔnyi li, Isa naxa mixie li, e wafe, e gbelegbelefe.³⁹ A to so banxi kui, a naxa e maxorin, «Wo wafe munfe ra? Wo gbelegbelema mun ma? Yi dimedi mu faxaxi. A na xife nu.»⁴⁰ Konç e tan naxa so a mayelefe.

Isa to e birin namini, a naxa so dimedi saxi dənnaxə, a tan nun a fəxirabirəe, a nun di baba, nun a nga.⁴¹ Isa naxa a suxu a bələxə ma, a a fala a bə, «Talita kumi». Na nan falaxi e xa xui, «Ginədimədi, naxə i bə, keli!»⁴² Ginədimədi naxa keli kerən na, a a jərəe. A jəf fu nun firin nan nu a ra. Naxee nu na, e naxa kaaba ki fanyi, e birin de naxa ixara.⁴³ Isa naxa a matintin e ra, a e naxa yi fe tagi raba mixi yo bə. A naxa a fala e bə e xa donse fi təmədi ma.

6

Nasar&etikae tondife lade Isa ra
(Matiyu 13:53-58, Luki 4:16-30)

¹ Isa naxa keli mənni, a siga a xonyi, a noxi dənnaxə. A foxtirabirəe naxa bira a foxta ra. ² Malabu loxəe, a naxa mixie kawandi fəlo salide kui. Mixi gbegbe naxa a xui mə. E de naxa ixara, e e bore maxorin, «Nde yi masenxi yi be? A lənni mundun sətəxi yi ki? A noxi yi kaabanako fee rabade di? ³ Kamudəri xa mu a ra, Mariyama xa di? Yaki, Yusufu, Yuda, nun Simon taara xa mu a ra? A xunya ginəmae fan mu na won ya ma be?» Na kui, e mu la a ra, e cənxa a ma.

⁴ Isa fan naxa a masen e bε, «Namijonimε binyaxi yire birin, fo a xonyi, a baribooree, nun a ngaxakerenyie tagi.»⁵ Isa mu no kaabanako yo rabade naa, fo a to a belexε sa furema keren keren ma, a e rayalan.⁶ Isa naxa kaaba e xa danxanivatarena ma.

Isq a fɔxirabire, fi u nun firinvie xεεfe

(Mativju 10·5-42 Lukki 9·1-6)

⁷ Isa naxa a fôxirabire fu nun firinyie xili, a e xee firin firin na. A naxa noe fi e ma e xa no jinnese keride mixie fôx ra. ⁸ A naxa a fala e be, «Wo naxa sese xanin wo xun ma, hali taami, gboñfœ, nun kôbiri. Wo xuli gbansan nan xanin. ⁹ Wo sankirie so, kono wo naxa donma firin xanin wo xun.» ¹⁰ A naxa a fala e be, «Wo na so banxi naxan kui, wo xa yigiyia mènni ne han wo sigama yire gbeté temui naxe. ¹¹ Xa mixi ndee tondi wo rasenede, e mu e tulì mati wo ra, wo ne kelima naa, wo xa mènni bende rakonkon wo sanyie ra, a xa findi seedenççuya ra e be, wo bara e rabolo.»

¹² Na kui, Isa fôixaribêre naxa siga kawandi tide mixie be alako e xa tuubi. ¹³ E naxa jinnêe keri mixi gheghe fôxç ra. En naxa ture sa fureme gheghe ma, e e ravalan.

Annabi Yaya xa faxε

*Annael Tuya xu Juxε
(Mativii 14:1-12 Jukki 9·7-9)*

¹⁴ Galile mangε Herode naxa yi fe mε, barima Isa xili nu bara te, a din yire birin na. Ndee nu a falama, «Yaya Xunxa nan kelixi faxε ma. Na nan a toxi nɔε na a yi a xa kaabanakoe raba.» ¹⁵ Gbetεe fan nu a falama, «Annabi Eliya na a ra.» Ndee fan nu a falama, «Namijɔnɛmɛ nan a ra naxan luxi alɔ namijɔnɛmɛ dangixie.» ¹⁶ Kōnɔ̄ Herode to Isa xa fe mε, a naxa a fala, «N Yaya naxan xunyi bolon, na nan kelixi faxε ma.»

¹⁷ A na fala ne, barima a tan Herode yati nan mixie xεε Yaya suxude, yɔlɔnɔnɔnyi xa sa a ma, a xa sa geeli Herodiyasi xa fe ra, a taara Filipu xa ginε, Herode naxan dɔɔcɔ. ¹⁸ Yaya nu a falama Herode bε, «A mu daxa i xa i taara xa gine tongo.» ¹⁹ Na naxa a niya Yaya naxa rajaaxu Herodiyasi ma, a naxa wa a xa faxε xɔn. Kōnɔ̄ a faxa feεre mu nu na a bε, ²⁰ barima Herode mu nu suusama Yaya ra. A nu a kolon mixi na a ra, naxan tinxin, a man səniyεn. Na na a toxi, a nu a makantama. Herode nu a tuli tima Yaya ra təmwi naxε, a nu kɔntɔfili a xa wɔyεnyi ra, kōnɔ̄ a man nu rafan a ma a xa nu a tuli mati a ra.

²¹ Lɔxɔ nde, Herodiyasi naxa feεre sɔtɔ Yaya faxafe ma. Herode naxa pεlexin xulunyi ti a bari lɔxɔ ibilenyi xa fe ra. A naxa mixi binyee xili, a xa sɔɔriie xa mangεe, a nun Galile boxi mixi xungbee. ²² Herodiyasi xa di ginε to so mənni, a fare boron mixie bε, a naxa rafan Herode nun a xa xɔjɛe ma. Mangε naxa a fala yi ginɛdimedi bε, «I wama naxan yo xɔn, a fala n bε n xa a fi i ma.» ²³ A naxa a kali, a a fala a bε, «I na naxan yo maxɔrin n ma, n na soma nε i yi ra, hali a findi n ma mangεya sεeti ra.» ²⁴ Ginɛdimedi naxa mini a sa a nga maxɔrin, «A lan n xa munse maxɔrin a ma?» A nga naxa a yaabi, «Yaya xunyi.» ²⁵ Ginɛdimedi naxa a xulun mafuren sigafe mangε yire, a a fala a bε, «N wama a xɔn ma nε, i xa Yaya xunyi so n yi ra piletı ma keren na.» ²⁶ Mangε naxa nimisa na ma ki fanyi, kōnɔ̄ a xa marakali nun a xa xɔjɛe xa fe ra, a mu nɔ̄ tondide a bε. ²⁷ A naxa sɔɔri xεε keren na, a xa sa fa Yaya xunyi ra. Sɔɔri naxa siga geeli kui, a sa Yaya xunyi bolon a de i. ²⁸ A naxa fa a xunyi ra piletı ma, a na so ginɛdimedi yi ra. Ginɛdimedi fan naxa a xanin a nga xɔn ma. ²⁹ Yaya fɔxirabirεe to yi fe mε, e naxa sa a fure tongo, e a ragata.

Isa donse fife xεmɛ mixi wulu suuli ma

(Matiyu 14:13-21, Luki 9:10-17)

³⁰ Xεεrae man naxa naralan Isa yire. E fe naxee raba, e kawandi naxee ti, e naxa a birin dəntɛgɛ sa a bε. ³¹ Isa naxa a fala e bε, «Won xεε yire madunduxi alako won doro xa lu yire keren, wo xa wo malabu.» A na fala ne, barima mixie xa fa nun sigε gbo e yire. E jan mu nu nɔma e yεtε sotɔde, e xa e dεge. ³² Na kui, e naxa baki kunkui kui, e doro xa siga wula i.

³³ Mixi wuyaxi naxa e to siga ra, e naxa e kolon. E gbegbe naxa keli na taae, e e gi e sanyi ra han e tan singe sa so Isa nun a fɔxirabirεe nu sigafe dənnaxε. ³⁴ Isa to goro kunkui kui, a naxa jnama gbegbe to naa. A naxa kinikini e ma, barima e nu luxi nε alɔ yεχεε naxee makantama mu na. A naxa e kawandi fɔlo fe gbegbe ra.

³⁵ Nunmare to so fɔlo, Isa fɔxirabirεe naxa e maso Isa ra, e a fala a bε, «Won na wula nε yi ki, kɔε fan bara so. ³⁶ Nama rayensen alako e xa siga taae nun daaxae naxee na be rabilinyi, e xa sa donsee sara.» ³⁷ Kōnɔ̄ Isa naxa e yaabi, «Wo tan xa donse so e yi.» E tan naxa a fala a bε, «Xa muxu sa taami sara yi jnama birin bε, na kɔbiri sigama han walike xa kike solomasaxan sare!» ³⁸ A naxa e maxɔrin, «Taami yeri na wo yi ra? Wo sa na mato.» E to a mato, e naxa a yaabi, «Taami suuli, a nun yεχε firin.»

³⁹ A naxa yaamari fi mixi birin ma, e xa e magoro e xundε xundε ma jnoge xinde fari. ⁴⁰ Na kui, mixie naxa siga dɔɔcɔ ra e keme kεmɛ nun e tongo suuli suuli ma. ⁴¹ Isa naxa na taami suuli nun na yεχε firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa a so a fɔxirabirεe yi ra, e xa e itaxun jnama ma. A naxa na yεχε firinyie fan itaxun birin ma. ⁴² Nama birin naxa e dεge han e wasa. ⁴³ Taami nun yεχε dɔɔnɔxε to matongo, debe fu nun firin nan nafe. ⁴⁴ Mixi naxee taami don, xεmɛ wulu suuli nan nu e ra.

Isa jnεrεfe ye fari

(Matiyu 14:22-33)

⁴⁵ Na xanbi, Isa naxa a fala a fɔxirabirεe bε, e xa baki kunkui kui, e giri naakiri ma. E xa siga a ya ra Betesayida, a tan xa nu jnama ragbilen. ⁴⁶ A to gε a jnugude jnama ma, a naxa te Ala maxandide geya fari.

⁴⁷ Kɔε to so, kunkui nu na baa tagi. Isa keren nan nu na xare ma. ⁴⁸ A naxa a fɔxirabirεe to e na toɔrɔfe a jnaxi ra laala bade, barima foye ya nu rafindixi e ma. Subaxε, Isa naxa fa a fɔxirabirεe ma, a jnεrεfe baa fari. A gbe mu nu luxi a xa dangi e ra, ⁴⁹ e fa a to jnεrε ra ye fari. E naxa a majɔxun tubari ra, e sɔnɔxε rate, ⁵⁰ barima e birin nu Isa toxi, e birin gaaxuxi. Kōnɔ̄ Isa naxa a masen e bε keren na, «Wo naxa kɔntɔfili, n tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.» ⁵¹ Isa naxa te e xa kunkui kui, foye fan naxa a rxaxara. E birin naxa kaaba, e de ixara. ⁵² E mu nu taamie xa kaabanako fe fahaamuxi, barima e xaxili mu nu rabixi.

*Isa furema gbegbe rayalanfe Genesareti
(Matiyu 14:34-36)*

⁵³ E to ge baa igiride, e naxa so Genesareti bɔxi, e kunkui xiri naa. ⁵⁴ E to goro kunkui kui, mixie naxa Isa kolon keren na, ⁵⁵ e naxa na bɔxi birin isa. E nu Isa xili mɛma dɛdɛ, e nu fama e gi ra furemae ra a xɔn, e saxi e xa sadee ma. ⁵⁶ Isa nu soma daaxa nun taa yo kui, mixie nu furemae sama a ya ra yire makɛnɛnxie, e a mayandi e xa e bɛlɛxɛ din a xa donma sanbunyi gbansan na. Furema birin naxee na raba, e birin naxa yalan.

7

*Ala xa səriyɛ nun Adama xa naamunyi
(Matiyu 15:1-20)*

¹ Farisɛnie naxa e malan Isa yire, e nun səriyɛ karamoxɔ ndee naxee nu bara fa kelife Darisalamu. ² E naxa a to, a fɔxirabire ndee e dɛgema e bɛlɛxɛ səniyɛntaree ra, e mu e raxaxi naamunyi ki ma.

³ Farisɛnie nun Yuwifi birin nɛ e dɛgema fo e bɛlɛxɛ raxa sinden e xa naamunyi ki ma naxan fatanxi e benbae ra. ⁴ Xa e keli jnama yire, e mu e dɛgema sinden, fo e gɛ e maxade a diine ki ma. Naamunyi wuyaxi man na e yi ra, alɔ tɔnbili, tunde, nun paani maxa ki.

⁵ Na kui, Farisɛnie nun səriyɛ karamoxɔ naxa Isa maxɔrin, «Munfe ra i fɔxirabire mu biraxi forie xa naamunye fɔxɔ ra, e nu e dege e bɛlɛxɛ səniyɛntaree ra?» ⁶ Isa naxa e yaabi, «Wo tan filankafuie, Annabi Esayi nɔndi yati nan masen wo xa fe ra a xa Kitaabui kui,

«Yi jnama n binyama e dɛ nɛ,
kɔnɔ e bɔjɛ makuya n na pon!

⁷ E xa sali fufafu na a ra,
barima e mixi xaranma adamadie xa majɔxunye nan na
alɔ na naamunye nan findixi n tan ma səriyɛ nan na.»

⁸ «Wo bara Ala xa səriyɛ bɛjɛn, wo bira mixie xa naamunyi fɔxɔ ra.»

⁹ Isa man naxa a masen e bɛ, «Wo fataxi de! Wo gblenxi Ala xa səriyɛ nan fɔxɔ ra alako wo xa bira wo gbe naamunyi fɔxɔ ra! ¹⁰ Annabi Munsa bara a masen, «Wo xa wo baba nun wo nga binya.» A man bara a masen, «Mixi yo naxan a baba nun a nga konbi, a lan nɛ na kanyi xa faxa.» ¹¹ Kɔnɔ wo tan naxɛ, xa mixi nde a fala a baba xa na mu a nga bɛ, «I nu lanma i xa naxan sɔtɔ n na i malise ra, n bara a fi Ala ma,» ¹² hali na kanyi mu fefe raba a baba nun a nga bɛ. ¹³ Na kui, wo Ala xa səriyɛ matandima wo xa naamunye saabui ra, wo man fa nee nan masenma wo xa die bɛ. Wo na fe mɔɔli gbegbe nan nabama, bafe yi ra.»

¹⁴ Isa man naxa jnama xili, a a masen e bɛ, «Wo birin xa wo tuli mati n na, wo xa fahaamui sɔtɔ. ¹⁵⁻¹⁶ Donse naxan keli a fari ma, a so mixi fate i, a sese mu na naxan nɔma a kanyi findide mixi səniyɛntare ra. Fe kobi naxee kelima mixi bɔjɛ ma, nee nan a kanyi findima mixi səniyɛntare ra.»

¹⁷ Isa to bar keli jnama xun, a so banxi, a fɔxirabire naxa a maxɔrin yi taali wɔyɛnyi ma. ¹⁸ A naxa a masen e bɛ, «Yaxa wo fan mu fahaamui sɔtɔ? Wo mu a kolor, a donse yo keli a fari ma, a so mixi fate i, na mu nɔma a kanyi findide mixi səniyɛntare ra? ¹⁹ Barima na mu soma bɔjɛ xa kui, a goroma furi nɛ, a fa mini mixi fate i.» Na kui, Isa a masen nɛ, a donse birin səniyɛn. ²⁰ A man naxa a masen, «Fe kobi naxan kelima mixi bɔjɛ ma, na nan a kanyi findima mixi səniyɛntare ra. ²¹ Barima xaxili kobi fatanma mixi bɔjɛ nan na, alɔ langoeja, mujɛ, faxɛ tife, ²² yɛnɛ, wasatareya, jaaxui, yanfanteya, jɛngɛya, tɔɔne, konbi, yɛtɛ igboe, nun daxupra. ²³ Na fe kobie birin kelima mixi bɔjɛ nan ma, e a kanyi findi mixi səniyɛntare ra.»

*Siriya Fenisiya ginɛ xa danxaniya
(Matiyu 15:21-28)*

²⁴ Isa naxa keli mɛnni, a siga Tire bɔxi ma. A naxa so a yigiyade. A mu nu wama mixi yo xa a yire kolon, kɔnɔ a mu nɔ a nɔxunde. ²⁵ Ginɛ nde nu na, jinne naxan xa di ginɛ fɔxɔ ra. A to Isa xa fe mɛ, a naxa fa a yire, a suyidi a bɛ. ²⁶ Yuwifi xa mu nu yi ginɛ ra, a nu barixi Siriya Fenisiya nɛ. A naxa Isa mayandi, a xa jinne keri a xa di ginɛ fɔxɔ ra. ²⁷ Isa naxa a yaabi, «A lu dimɛe nan singe xa e dɛge, barima a mu lan taami xa ba dimɛdie yi ra, a sa baree bun.» ²⁸ Ginɛ fan naxa a yaabi, «Marigi, i nɔndi, kɔnɔ baredi naxee na teeibili bun ma, e fan dimɛe xa donse donma naxan birama bɔxi.» ²⁹ Isa naxa a fala a bɛ, «I xa yaabi xa fe ra, siga, jinne bara gbilen i xa di ginɛ fɔxɔ ra.» ³⁰ Ginɛ to gbilen a xɔnyi, a naxa a xa di li a saxi sade ma, jinne bara gbilen a fɔxɔ ra.

Isa tulixɔri boboxi rayalanfe

³¹ Isa naxa keli Tire bɔxi, a dangi Sidɔn, a gbilen Galile baa mabiri, Taa Fu bɔxi ma. ³² E naxa fa tulixɔri nde ra a xɔn ma, wɔyɛnfe xɔrɔxɔxi naxan ma, e Isa mayandi a xa a bɛlɛxɛ sa a ma. ³³ Isa

naxa tulixɔri tongo jnama yire, e sa ti e xati ma. Isa naxa a bεlɛxɛsolee raso tulixɔri tulie kui, a a yɛtɛ kan dɛye sa a nɛnyi ma.³⁴ A naxa a ya rate koore, a a jnɛngi rate a belebele ra. A fa a fala tulixɔri bε, «Efafata!» Na nan falaxi e xa xui, «I xa rabil!»³⁵ A tulie naxa fe mɛ kerent na, a nɛnyi fan naxa keli, a naxa wɔyɛn folɔ a fanyi ra.

³⁶ Isa naxa e yamari, a e naxa yi fe fala mixi yo bε. Kɔnɔ hali Isa to nu tɔnyi dɔxɔma e ma kiyoki, e tan nu sigama a xa xibaaru fala ra nan tui.³⁷ E nu bara kaaba ki fanyi, e nu a fala, «A fe fanyi mɔɔli birin nabama! A a niyama tulixɔri xa fe mɛ, boboe fan xa wɔyɛn!»

8

*Isa donse fife xɛmɛ mixi wulu naani ma
(Matiyu 15:32-39)*

¹ Na saxanyi, jnama gbegbe man nu bara e malan. Donse to mu nu e yi ra, Isa naxa a foxirabirɛe xili, a a masen e bε,² «N bara kinikini yi jnama ma, barima a xi saxan nan yi ki, e na n yire. Donse yo mu e bε yi ki.³ N na a fala ya, e xa siga e xɔnyi kaamɛ re a ma, e tɔɔrɔma ne kira xɔn ki fanyi. Ndee na e ya ma, e kelide makuya.»⁴ Isa foxirabirɛe naxa a yaabi, «Taami sɔtɔma di yi wula kui naxan yi jnama wasama?»⁵ Isa naxa e maxɔrin, «Taami gundi yeri na wo yi?» E naxa a yaabi, «Solofera.»

⁶ Isa naxa a fala jnama bε e xa dɔxɔ bɔxi. A naxa na taami gundi solofera tongo, a Ala nuwali sa. A to e igira, a naxa e so a foxirabirɛe yi ra, e xa e itaxun jnama ma. E fan naxa a raba na ki.⁷ Yɛxɛ lanma ndee fan nu na e yi ra. Isa to Ala nuwali sa e xa fe ra, a naxa a fala, a e fan xa itaxun.⁸ Jnama naxa a dɛge han e wasa. Donse dɔnxɔe fan naxa matongo han debe solofera naxa rafe.⁹ Mixi wulu naani jnɔndɔn nan nu na naa. Isa to e ragbilen,¹⁰ a naxa te kunkui kui kerent na, e nun a foxirabirɛe naxa siga Dalamanuta bɔxi ma.

*Farisɛnie nun Sadusenie xa danxaniyatareja
(Matiyu 16:1-12)*

¹¹ Farisɛnie naxa fa, e nun Isa naxa wɔyɛn folɔ. E to nu wama a matofe, e naxa a maxɔrin a xa tɔnxuma makaabaxi nde masen e bε kelife koore ma.¹² Na naxa Isa bɔjɛ tɔɔrɔ ki fanyi. A naxa a masen, «Munfe ra yi waxati mixie n maxɔrinma tɔnxuma makaabaxi ma? N xa nɔndi fala wo bε, tɔnxuma yo mu fima yi waxati mixie ma.»¹³ Na xanbi a naxa keli e xun ma, a man baki kunkui kui grifre ra naakiri ma.

¹⁴ A foxirabirɛe nu bara nɛɛmu fade taami nde ra e xun. Taami gundi kerent peti nan nu na e yi ra kunkui kui.¹⁵ Isa naxa yi matintin e ra, «Wo wo yɛtɛ ratanga Farisɛnie nun Herode xləbini ma.»¹⁶ E naxa so wɔyɛnfe e bore bε na fe ma, a a na falaxi ne barima taami mu na e yi ra.¹⁷ Isa to e xa wɔyɛnfi kolon, a naxa a masen e bε, «Wo taami fe falama wo bore bε munfe ra? Han ya wo mu xaxili sɔtɔ, wo mu fe fahaamu? Wo xaxili mu rabixi?»¹⁸ Ya na wo bε, kɔnɔ wo mu se toma. Tuli na wo bε, kɔnɔ wo mu fe mɛma. Wo nɛɛmumixi ne?¹⁹ N taami gundi suuli itaxun mixi wulu suuli ma dɛnmaxɛ, wo debe yeri rafe taami dɔnxɔe ra?» E naxa a yaabi, «Fu nun firin.»²⁰ «N man to taami gundi solofera itaxun xɛmɛ wulu naani ma, wo debe yeri rafe taami dɔnxɔe ra?» E naxa a yaabi, «Solofera.»²¹ A fa e maxɔrin, «Han ya wo mu fahaamui sɔtɔ?»

Dɔnxui rayalanfe

²² E to so Betesayida, mixie naxa fa dɔnxui nde ra Isa xɔn, e a mayandi a xa a bεlɛxɛ sa a ma.²³ Isa naxa dɔnxui bεlɛxɛ susu, a mini a ra taa fari ma. A naxa a dɛye sa a ya ma, a a bεlɛxɛ sa a ma, a fa a maxɔrin, «I se nde toma?»²⁴ Dɔnxui naxa a ya rabi, a fa a fala, «N bara mixie to jnɛrɛ ra, kɔnɔ e luxi alɔ wuri bilie.»²⁵ Isa man naxa a bεlɛxɛ sa a ya ma. Dɔnxui to a ya rabi sɔnɔn, a nu bara yalan, a se birin igbɛma a fanyi ra.²⁶ Na tɛmui, Isa naxa a fala a bε, «Gbilen i xɔnyi kerent na, hali i mu so taa kui.»

*Piyeri Isa kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi ra
(Matiyu 16:13-20, Luki 9:18-21)*

²⁷ Isa nun a foxirabirɛe man naxa mini sigafe ra taa naxee na Sesareya Filipi rabilinyi. Kira xɔn, Isa naxa a foxirabirɛe maxɔrin, «Mixie munse falama n ma fe ra? Nde lanxi n ma?»²⁸ E naxa a yaabi, «Ndee a falama, Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama, Annabi Eliya, xa na mu a ra namijɔnɛmɛ gbɛtɛ.»²⁹ Isa man naxa e maxɔrin, «Kɔnɔ wo tan naxɛ di? Nde n na?» Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra.»³⁰ Isa naxa a matintin e ra, a e naxa a xa fe fala mixi yo bε.

*Isa a xa faxɛ nun marakeli xa fe masenfe
(Matiyu 16:21-28, Luki 9:22)*

³¹ Isa naxa a masen folɔ e bε, a fo Adama xa Di xa tɔɔrɛ gbegbe sɔtɔ. Yuwifie xa forie, sɛrɛxɛdubɛ kuntigie, nun sɛriyɛ karamɔxɔe mu lama a ra, e a faxa, kɔnɔ xi saxan dangi xanbi, a man kelima ne

faxe ma.³² A naxa yi woyenye birin masen e be a fiixe ra. Piyeri to a bendum, e sa ti e xati ma, a naxa so woyenfe Isa ma, a xa ba na mœlli falafe.³³ Kono Isa naxa a ya rafindi a foxirabire ma, a fa a fala Piyeri be, «Keli n ya i, i tan Sentane! I xaxili mu tixi Ala fee xa ra, a tixi adama fee nan na.»

³⁴ Na xanbi, Isa naxa jama xili a nun a foxirabire, a a masen e be, «Xa mixi wa bifare n foxo ra, a xa tondi a yete ma, a tin toore nun faxe ra, a bira n foxo ra.³⁵ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi loema ne. Naxan a yete ralcema n tan ma fe ra a nun n ma xibaaru fanyi xa fe ra, na kanyi kisima ne.³⁶ Dunijna birin sotce munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama?³⁷ Fe mundun na, mixi noma a xa ariyanna masarade naxan na?³⁸ Naxan yo yaagima n tan nun n ma woyenye xa fe ra yi waxati mixi kobie nun yunubitœe tagi, n tan Adama xa Di fama n Baba xa nore kui temui naxe n nun maleke seniyenxie, n fan yaagima ne na kanyi xa fe ra.»

9

¹ Isa man naxa a masen e be, «N xa nöndi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Ala xa mangyea niini to fa ra senbe kui.»

Isa norefe

(Matiyu 17:1-13, Luki 9:28-36)

² Xi senni dangi xanbi, Isa naxa Piyeri, Yaki, nun Yaya xanin e doro ma geya itexi nde fari. Menni Isa naxa masara, a nörc e ya xori.³ A xa sosee naxa fiixe a mœlli nde ra naxan mu toma dunija ma.

⁴ Annabi Eliya nun Annabi Munsa naxa mini foxirabire ya xori, e naxa e to naa e nun Isa woyenfe.

⁵ Piyeri naxa a fala Isa be, «Karamox, fe fanyi na a ra muxu to na be yi ki. Muxu xa lingira saxan yailan, keren i gbe, keren Annabi Munsa gbe, keren Annabi Eliya gbe.»⁶ Piyeri na fala ne a to mu nu sese kolon a naxan falama, barima a tan nun a booree nu bara gaaxu ki fanyi ra.⁷ Na xanbi, nuxui naxa goro e xun ma, xui nde naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan yi ki. Wo wo tuli mati a ra.»⁸ Na ikoroxi ra, Isa foxirabire to e ya rage, e mu mixi yo to e yire fo Isa.

⁹ E to nu na gorofe geya fari, Isa naxa a matintin e ra, e fe naxan toxi e ya ra, e naxa a fala mixi yo be, han beemanun Adama xa Di xa keli faxe ma.¹⁰ E naxa na ragata e xaxili ma, e nu e bore maxorin, «A to a fala a kelimia faxe ma, na munse masenxi?»

¹¹ E naxa Isa maxorin, «Munfe ra seriyé karamoxœ a falama a fo Annabi Eliya nan singe xa fa?»¹² A naxa a masen e be, «Nöndi na a ra. Annabi Eliya nan singe fama yati, a fe birin yailan. A man sebexi munfe ra, a fo Adama xa Di xa toore gbegbe sotc, mixie a mabere?»¹³ Kono n xa a fala wo be, Annabi Eliya jan bar a fa, kono e bar a waxonfe birin niya a ra, alo a xa fe sebexi ki naxe.»

Isa jinné kerife dimedi foxo ra

(Matiyu 17:14-23, Luki 9:37-45)

¹⁴ Na xanbi, e naxa sa foxirabire booree li, e nun seriyé karamoxœ nu na xoroxofe e xa woyenye kui, jama gbegbe fan nu na e rabilinyi.¹⁵ Nama fefe Isa to, e naxa kaaba, e e gi, e xa sa a xeebu.¹⁶ Isa naxa e maxorin, «Wo nun yee na woyenfe yi mœlli ra munfe ma?»¹⁷ Xeme nde naxa a yaabi jama tagi, «Karamox, n faxi n ma di xeme nan na i xon, barima jinné na a foxo ra naxan bara a de bobo.¹⁸ A na keli a ra dede, a a rabirama ne böxi, a de xunfe nu fa mini, a nu a jinyi raxin, a fate birin xoroxœ a ra. N bara i foxirabire mayandi e ya yi jinné kerife a foxo ra, kono e mu no.»

¹⁹ Isa naxa e yaabi, «Wo tan danxaniyatare bönsœ, n xa lu wo seeti ma han mun temui? N xa ti wo bun ma han mun loxœ? Wo fa na di ra n xon.»²⁰ E naxa fa a ra a xon. Ninné to Isa to, a naxa di rabira keren na, a nu fa a majindigilin boxi, a de xunfe nu mini.²¹ Isa naxa a baba maxorin, «Yi rabama a ra kabi mun temui?» A naxa e yaabi, «Kabi a dimedi temui.²² Sanmaya wuyaxi yi jinné a rabirama te xoora, xa na mu ye, alako a xa a faxa. Kono xa i noma fe nde ra, muxu mali. Kinikini muxu mal!»²³ Isa naxa a masen a be, «I naxe, xa n noma. Fefe mu na naxan mu noma rabade mixi be xa danxaniya na a be.»²⁴ Di baba fan naxa a xui ite keren na Isa mayandife ra, «Danxaniya na n be, kono n mali n ma danxaniyatareja xa fe ra!»

²⁵ Isa to jama to, e fafe e gi ra, a naxa woyen jinné ra, «I tan jinné naxan bara yi di de bobo, i a tuli xori, n bara i yaamari, gibilen a foxo ra, i man naxa a cotc cotons!»²⁶ Jinné naxa sönç, a di raketun a ra a jaaxi ra, a fa gibilen a foxo ra. Di naxa lu alo a faxaxi ne. Mixi gbegbe naxa a fala, «Abara faxa.»²⁷ Kono Isa naxa a susu a belexe ma, a a rakeli, di fan naxa ti.

²⁸ Isa to so banxi, a foxirabire naxa a maxorin e doro ma, «Munfe ra muxu tan mu no na jinné keride?»²⁹ Isa naxa a masen e be, «Yi jinné mœlli tan kerima mixi foxo ra Ala maxandi nan tun na.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sammaya firin nde

(Matiyu 17:22-23, Luki 9:43-46)

³⁰ E naxa keli menni, e Galile böxi igiri. Isa mu nu wama mixie xa a yire kolon,³¹ barima a nu na a foxirabire xaranfe ne. A naxa a masen e be, «Adama xa Di sama ne mixie belexe, e a faxa. A xa faxe

xi saxan dangi xanbi, a man kelima nε faxε ma.»³² Kono a foxirabirε mu a xa woyεnyi fahaamu, e man mu suusa a maxɔrinde.

Mixi naxan tide gbo

(Matiyu 18:1-5, Luki 9:46-48)

³³ E naxa so Kapεrenamu. E man to so banxi kui, Isa naxa e maxɔrin, «Wo nu na woyεnyi mundun kira xɔn?»³⁴ Kono e mu sese fala, barima e to nu woyεnma e bore bε kira xɔn, e nu wama a kolonfe nε naxan tide gbo e ya ma.³⁵ Na kui, Isa to a magoro, a naxa yi mixi fu nun firin xili, a a masen e bε, «Xa mixi yo wa findife yarerati ra, fo na kanyi xa findi birin xa xanbirati ra, a findi birin hayi fanma ra.»

³⁶ Isa naxa dimεdi nde tongo, a a ti e tagi. A naxa dimεdi dɔxɔ a san ma, a fa a masen a foxirabirε bε,³⁷ «Mixi yo naxan yi dimεdi mɔɔli rasεnεma n xili ra, na kanyi bara n tan yεtε yati rasεnε. Mixi yo n nasεnε, na kanyi mu n tan gbansan xa rasεnεxi. A bara n xεsεma fan nasεnε.»

Findife Isa foxirabirε ra

(Luki 9:49-50)

³⁸ Yaya naxa a fala a bε, «Karamɔxɔ, muxu bara xεmε nde to a jinnε kerima mixi fɔxɔ ra i xili saabui ra. Muxu bara kata a xa ba na ma, barima a mu biraxi won fɔxɔ ra.»³⁹ Isa naxa a masen, «Wo naxa a ratɔn, barima mixi yo kaabanako raba n xili saabui ra, na kanyi mu nɔma fe jaaxi falade n ma fe ra mafuren.⁴⁰ Na kui, mixi naxan mu a ikelixi won xili ma, a kanyi na won bε nε.⁴¹ Mixi yo wo ki ye n xili ra wo to biraxi Ala xa Mixi Sugandixi fɔxɔ ra, n xa nɔndi fala wo bε, na kanyi mu gamma a baraayi ra muku.»

Maratantanyi saabui

(Matiyu 18:6-9, Luki 17:1-2)

⁴² «Mixi yo yi mixi xuri keren natantan, naxan danxaniyaxi n ma, a fisna kanyi bε gεmε binye xa xiri a konyi ra, a rasiñ baa ma.⁴³⁻⁴⁴ Xa i bεlεxε findi i ratantanse ra, a bolon. I sofe ariyanna i bεlεxε keren bolonxi, na fisna i bε dinε i bεlεxε firin luxi na, i fa siga yahannama, tε mu xubenma dεnnaxε.⁴⁵⁻⁴⁶ Xa i sanyi findi i ratantanse ra, a bolon. I sofe ariyanna i sanyi keren bolonxi, na fisna i bε dinε i sanyi firin luxi na, i fa woli yahannama.⁴⁷ Xa i ya findi i ratantanse ra, a ba na. I sofe ariyanna i ya keren kanaxi, na fisna i bε dinε i ya firin luxi na, i fa woli yahannama,⁴⁸ kuli mu faxama dεnnaxε, te fan mu xubenma.»

(Matiyu 5:13, Luki 14:34-35)

⁴⁹ «Tε sama nε mixi birin ma, ałɔ fɔxε sama donse ma ki naxε.⁵⁰ Fɔxε findixi fe fanyi nan na, kono xaxε mεxεmεxεnyi bara bα, a fa mεxεmεxεnma di? Fɔxε xa lu wo i, wo xa lu bɔjεsa kui wo bore tagi.»

10

Futi nun fatanyi

(Matiyu 19:1-9, Luki 16:18)

¹ Isa naxa keli mεnni, a siga Yudaya bɔxi a nun Yurudεn naakiri ma. Nama gbegbe man naxa e malan a yire, a fan naxa e kawandi fɔlo, ałɔ a nu darixi a ra ki naxε.

² Farisεnie naxa fa Isa yire alako e xa gantanyi te a bε. E naxa a maxɔrin, «A daxa xεmε xa mεε a xa gine ra?»³ Isa naxa e yaabi, «Annabi Munsa wo yamari munse ra?»⁴ E fan naxa a yaabi, «Annabi Munsa a fala nε, a xa xεmε wa mεεfe a xa gine ra, a xa fatan kεedi nan nafala, a fa mεε gine ra.»

⁵ Isa naxa a masen e bε, «Annabi Munsa yi yaamari sεbεxi nε wo bε wo xaxili to xɔrɔxɔ. ⁶ Kono dunjia fɔlo fɔle ra, Ala naxa xεmε nun gine daa.⁷ Na kui, xεmε kelima a baba nun a nga xun ma, a a xa gine xa futi xiri,⁸ e firin findi keren na.» Na nan a toxi, mixi firin xa mu e ra sɔnɔn, e firin bara findi keren na.⁹ Ala bara naxee xiri e boore ra, adama naxa e rafatan.»

¹⁰ E to so banxi, Isa foxirabirε man naxa a maxɔrin na masenyi ma.¹¹ Isa naxa a masen e bε, «Mixi yo mεε a xa gine ra, a sa gbεtε dɔxɔ, a kanyi bara yεnε raba.¹² Xa gine fan mεε a xa xεmε ra, a sa dɔxɔ xεmε gbεtε xɔn, a fan bara yεnε raba.»

Isa nun dimεdie

(Matiyu 19:13-15, Luki 18:15-17)

¹³ Mixie nu fafe dimεdie ra Isa xɔn, alako a xa a bεlεxε sa e ma, kono a foxirabirε naxa woyεn na mixie ma.¹⁴ Isa to na fe to, a naxa xɔn, a fa a masen a foxirabirε bε, «Wo a lu dimεdie xa fa n yire. Wo naxa tɔnyi dɔxɔ e ma, barima naxee maniyaxi e ra, nee nan soma Ala xa mangεya niini bun ma.

¹⁵ N xa nɔndi fala wo bε, mixi naxan mu tinma Ala xa mangεya niini ra ałɔ dimεdi, na kanyi mu soma Ala xa mangεya niini bun ma feo!»¹⁶ A naxa dimεdie dɔxɔ a san ma, a a bεlεxε sa e ma, a duba e bε.

Segetala bannaxi

(Matiyu 19:16-30, Luki 18:18-30)

¹⁷ Isa to nu bara kira susu, xemē nde naxa fa a gi ra a fōxō ra, a a xinbi sin a bun ma. A naxa Isa maxorin, «Karamōxō fanyi, a lan n xa munse raba alako n xa abadan kisi sōtō ke ra?» ¹⁸ Isa naxa a masen a bē, «Munfe ra i n xilima karamōxō fanyi? Mixi yo mu fan. Ala keren peti nan fan. ¹⁹ I seriyē kolon: «I naxa faxē ti. I naxa yēnē raba. I naxa mujē ti. I naxa mixi tōčnēge. I naxa fu mixi ma. I baba nun i nga binya.»

²⁰ Xemē naxa Isa yaabi, «Karamōxō, n bara na birin nabatu kafi n dimedi tēmuī.» ²¹ Isa naxa xemē mato, a naxa a xanu. A naxa a masen a bē, «Fe keren nan fa luxi i bē. Siga, se naxan birin na i yi ra, i sa a mati, i a kōbiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sōtōde ariyanna. I na na raba, fa, i bira n fōxō ra.» ²² Xemē to na wōyēnyi mē, a naxa siga sunnunyi kui, barima harige gbegbe nu na a yi ra.

²³ Isa naxa a ya rage a rabilinyi, a fa a masen a fōxirabirē bē, «Sofe Ala xa mangēya niini bun ma, a xōcōxō naafuli kanyie bē ki fanyi!» ²⁴ A fōxirabirē naxa kaaba a xa wōyēnyi ma, kōnō Isa man naxa a masen e bē, «N ma die, sofe Ala xa mangēya niini bun ma, a xōcōxō ki fanyi!» ²⁵ Nōxōmē so jōxun sēnbē yale ra, dinē bannamixi sofe ra Ala xa mangēya niini bun ma.» ²⁶ Isa fōxirabirē de naxa ixara ki fanyi ra, e nu e bore maxorin, «Nde fa nōma kiside fa?» ²⁷ Isa naxa e mato, a fa a masen e bē, «Adama mu nōma a yētē rakiside, kōnō Ala tan nōma fe birin na.»

²⁸ Piyēri naxa wōyēn fölo Isa bē, «A mato, muxu bara keli se birin xun ma, muxu bira i fōxō ra.»

²⁹ Isa naxa a masen, «N xa nōndi fala wo bē, mixi yo naxan na keli a xa se nde xun ma n tan nun n ma xibaaru fanyi xa fe ra, a findi banxi ra ba, xunyae ba, taarae ba, baba ba, nga ba, die ba, bōxie ba, ³⁰ na kanyi fama na birin jōxēs kēmē kēmē nan sōtōde. Fōxēes yo, xunyae yo, taarae yo, babae yo, ngae yo, bōxie yo, a e sōtōma yi dunijā ma a nun jaxankate ra, a man fa abadan kisi sōtō aligiyama.

³¹ Yarerati wuyaxi fama findide xanbiratje ra, xanbiratje fan findi yareratje ra.»

Isa a xa faxē nun marakeli xa fe masenfe sanmaya saxan nde

(Matiyu 20:17-19, Luki 18:31-34)

³² Isa nun a fōxirabirē naxa kira susu tefe Darisalamu, Isa tixi e ya ra. A fōxirabirē nu kontofilixi, naxee fan nu biraxi e fōxō ra, nee fan nu gaaxuxi. Isa man naxa a fōxirabirē fu nun firin xun lan, a so fe tagi rabafe e bē naxan fama a tan lide. ³³ A naxa a masen, «Wo a mato, won na tefe Darisalamu nē yi ki. Adama xa Di sama nē sērēxēdubē kungitie, nun seriyē karamōxōe bēlēxē, e a makiitī faxē kiiti ra, e a so kaafirie yi ra. ³⁴ E a mayelema nē, e dēye bōxun a ma, e a bōnōbō seberē ra, e man fa a faxa. Kōnō a xa faxē xi saxan dangi xanbi, a man kelima nē faxē ma.»

Sebede xa die xa maxōrinyi

(Matiyu 20:20-28, Luki 22:24-47)

³⁵ Na xanbi, Sebede xa die, Yaki nun Yaya, e naxa e maso Isa ra, e a fala a bē, «Karamōxō, muxu wama a xōn ma nē, muxu na fe naxan yo maxōrin i ma, i xa na raba muxu bē.» ³⁶ Isa naxa e maxorin, «Wo wama n xa munse raba wo bē?» ³⁷ E naxa a yaabi, «Tim muxu bē, keren xa dōxō i yirefanyi ma, boore fan xa dōxō i kōčla ma i xa nōrē kui.» ³⁸ Isa naxa a masen e bē, «Wo mu a kolon wo fe naxan maxōrinfē. Wo nōma tindē tōrē ra, alo n tan tinma a ra ki naxē? Wo nōma tide tōrē ya i naxan fafe n lide?» ³⁹ E naxa a yaabi, «Muxu nōma.» Isa fan naxa a fala e bē, «Wo fan yati fama jaxankate sōtōde alo n tan. Wo fan fama tide n ma tōrē bun ma naxan fafe n lide. ⁴⁰ Kōnō dōxōfe n yirefanyi nun n kōčla ma, na mu fatanma n tan xa ra. Na na mixie nan bē, a ragataxi naxee bē.»

⁴¹ Fōxirabirē fu dōnxēs to na fe mē, e bōjēs naxa te fölo Yaki nun Yaya ma. ⁴² Isa naxa e xili a yire, a a masen e bē, «Wo a kolon, naxee kolonxi jānamanē mangēe ra, e mixie yamarima a xōcōxēs ra, e e sēnbē raminima e ma alako e xa mangēya xa kolon. ⁴³ Kōnō a naxa lu na ki wo tan tagi. Mixi naxan wama a tide xa gbo wo ya ma, a xa findi wo malima nan na. ⁴⁴ Mixi naxan wama findife wo xa yarerati ra, a kanyi xa findi birin xa konyi nan na. ⁴⁵ Hali Adama xa Di a faxi na nan ma. A mu faxi xē mixie xa wali a tan bē. A faxi nē alako a tan nan xa wali mixie bē, a xa mixi gbegbe xunsara a xa faxē saabui ra.»

Isa Yeriko dōnxui rayalanfe

(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)

⁴⁶ E naxa so Yeriko. Isa nun a fōxirabirē man to nu kelife naa, e nun jānama gbegbe, Timeyo xa di xemē Baritimēyo nu dōxōxī kira de ra kule matide. Dōnxui nan nu a ra. ⁴⁷ A to a mē a Isa Nasarētika nan nu dangife naa, a naxa so a xilife a xui itexi ra, «Isa, Dawuda xa Di, kinikini n ma.» ⁴⁸ Nama naxa wōyēn dōnxui ma a a xa a sabari, kōnō a jālan naxa a xui ite dangi a singe ra, a nu xili ti, «Dawuda xa Di, kinikini n ma.» ⁴⁹ Isa naxa ti, a a fala, «Wo a xili.» E naxa dōnxui xili, e a fala a bē, «Limaniya! Keli, Isa na i xilifel!» ⁵⁰ Dōnxui naxa a xa donma binye wōlē kerén na, a keli, a tungan, a siga Isa yire. ⁵¹ Isa

naxa a maxōrin, «I wama n xa munse raba i bē?» Dōnxui naxa a yaabi, «Karamōxō, n wama nē n ya xa se to.»⁵² Isa naxa a masen a bē, «Siga, i xa danxaniya bara i rakisi.» A ya naxa se to keran na, a fā bira Isa fōxō ra kira xōn.

11

Isa sofē Darisalamu

(Matiyu 21:1-11, Luki 19:28-44, Yaya 12:12-16)

¹ E to makōrē Darisalamu ra, e na Betifage nun Betani yire li, Oliwi geya mabiri, Isa naxa a fōxirabirē mixi firin xēs, ² a a fala e bē, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nēfē so naa, wo sofale lanma lima a xirixi na, mixi singe mu nu dōxō naxan fari. Wo xa a fulun, wo fa a ra n xōn ma. ³ Xa mixi nde fa sa wo maxōrin, «Wo a fulunfe munfe ra,» wo xa a yaabi, «Marigi nan hayi na a ma. A a ragbilenma ya.»

⁴ E to siga, e naxa a li sofale lanma xirixi naadē nde sētī ma kira dē ra. E to a fulun, ⁵ mixi naxee nu tixi naa, e naxa e maxōrin, «Wo munse rabafe, wo to yi sofale lanma fulunxi?» ⁶ E naxa e yaabi alō Isa a masen e bē ki naxē. Nee fan naxa e lu e xa siga. ⁷ E to fa sofale lanma ra Isa xōn, e naxa e xa dommae sa a fari, Isa fa a magoro a ma.

⁸ Mixi gbegbe naxa e xa dommae itala kira xōn ma, ndee fan naxa fēnse sēgē, e nee fan sa kira xōn ma Isa binyafe ra. ⁹ Nama naxee nu pērēfe Isa ya ra, a nun naxee nu pērēfe a xanbi ra, e birin nu e xui itefe, e a fala,

«Tantui na won Nakisima bē!

Baraka na a bē naxan fafe Marigi xili ra!

¹⁰ Baraka na won Baba Dawuda xa mangēya bē naxan na fafe!

Tantui na won Nakisima bē naxan na koore ma!»

¹¹ Isa to so Darisalamu, a naxa siga hōrōmōbanxi kui. A to gē naa rabilinyi birin matode, e nun a fōxirabirē mixi fu nun firinyie naxa siga Betani, barima kōe nu bara so.

Isa xōrē bili dankafe

(Matiyu 21:18-22)

¹² Na kuye iba, e to nu kelife Betani, kaamē naxa Isa suxu. ¹³ A to xōrē bili nde to, a ndedi makuyaxi e ra, a burexē na a kōn na, a naxa sa na mato, xa a nōma a bogi nde masotōde. Kōnō a to makōrē xōrē bili ra, a mu sese li a kōn na fo a burexē, barima xōrē bogi tēmui mu nu a lixi. ¹⁴ Isa naxa a fala xōrē bili bē, «Mixi yo naxa i tan bogi don sōñon!» A fōxirabirē fan naxa a xui mē.

Isa sarematie kerife hōrōmōbanxi kui

(Matiyu 21:12-17, Luki 19:45-48, Yaya 2:13-16)

¹⁵ E to siga Darisalamu, Isa naxa so hōrōmōbanxi kui, a sarematie nun saresoe keri folō, naxee nu naa. A naxa kōbiri masarē xa teebilie nun ganbē matie xa dōxōsee rabira. ¹⁶ A man mu tin mixi yo xa dangi hōrōmōbanxi sansanyi kui, e na findi e xa kote maxanin kira ra. ¹⁷ A naxa e kawandi, a a masen, «A mu sēbēxī xē, «N ma banxi xili falama nē, si birin ma salide banxi? Kōnō wo tan bara a findi mujētie dōxōde ra.» ¹⁸ Sērēxēdubē kuntigie nun sēriyē karamōxōe to yi fe mē, e naxa fērē fen folō e noma Isa faxade ki naxē. E nu gaaxuxi a ya ra, barima a nu jama birin dē ixarama a xa kawandi ra.

¹⁹ Nunmare to so, Isa nun a fōxirabirē man naxa keli taa kui.

Xōrē bili xare nun Ala maxandife

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Na kuye iba, e to nu dangife, a fōxirabirē naxa xōrē bili to a bara xara han a sanke. ²¹ Piyeri to ratu, a naxa a fala Isa bē, «Karamōxō, a mato, i xōrē bili naxan danka, a bara xara gben.»

²² Isa naxa a masen e bē, «Wo xa danxaniya Ala ma. ²³ N xa nōndi fala wo bē, xa wo a fala yi geya bē, «Keli be, i sa sin baa ma,» xa na kanyi mu siiķē bōjē ma, a la a ra, a naxan falaxi a rabama nē, na fe rabama nē na kanyi bē. ²⁴ Na nan a ra, n xa a fala wo bē, wo na Ala maxandi fefe ra, xa wo la a ra a wo bara a sōtō, wo a sōtōma nē. ²⁵⁻²⁶ Wo na ti Ala maxandide tēmui naxē, xa fe nde na wo nun mixi nde tagi, wo xa dijē a ma, alako wo Baba naxan na ariyanna, a fan xa dijē wo xa yunubie ma.»

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Matiyu 21:23-27, Luki 20:1-8)

²⁷ E man naxa so Darisalamu. Isa to nu a pērēfe hōrōmōbanxi kui, sērēxēdubē kuntigie, sēriyē karamōxōe, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire, ²⁸ e a maxōrin, «I yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi sēnbe fixi i ma, i xa yi fee raba?» ²⁹ Isa naxa e yaabi, «N fan xa wo maxōrin fe keran ma. Xa wo n yaabi, n a falama nē wo bē n yi fee rabama naxan ma yaamari ma. ³⁰ Yaya to nu mixie xunxama ye xōrra, Ala nan a xēxī ba, ka adama? Wo n yaabi.»

³¹ Na kui e naxa so woyenfe e bore tagi, «Xa won na a yaabi, won naxε, ‹Ala,› a a falama nε won bε, «Munfe ra wo mu fa la a ra?» ³² Kono won na a yaabi, ‹Adama,› na fan findima fe nan na won bε.» E nu gaaxuxi jnama nan ya ra, barima birin Yaya majɔxunxi namijɔnme yati nan na. ³³ Na kui, e naxa Isa yaabi, «Muxu mu a kolon.» Isa fan naxa a masen e bε, «N fan mu a falama wo bε n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

12

Bɔxi rawali jnaaxie xa taali

(Matiyu 21:33-46, Luki 20:9-19)

¹ Isa man naxa so taali woyenye falafe e bε, a a masen, «Xεmε nde naxa wεni bilie si. A naxa tεtε rabilin bɔxi ra, a baye ti, a yili ge wεni bogi bunduma dεnnaxε. Na xanbi, a naxa na hεri bɔxi rawalie ma, a fa biyaasi.»

² «Wεni bogi ba tεmu to a li, bɔxi kanyi naxa konyi nde xεs bɔxi rawalie xɔn ma, e xa wεni bogi nde so a yi ra. ³ Kono, bɔxi rawalie naxa na konyi suxu, e a bɔnbɔ, e a ragbilen a bεlεxε igeli ra.»

⁴ «Bɔxi kanyi man naxa konyi gbεtε xεs e xɔn ma. E naxa na fan bɔnbɔ a xunyi ma, e a konbi a mayaagixi ra. ⁵ Bɔxi kanyi man to mixi gbεtε xεs, e naxa na tan faxa. Bɔxi kanyi mixi wuyaxi gbεtε xεs nε e xɔn ma na ki. E naxa ndee bɔnbɔ, e ndee faxa.»

⁶ «Bɔxi kanyi xa di xanuxi kerenyi nan nu fa luxi. A dɔnxɔε ra, a naxa na xεs e xɔn ma, barima a nu bara a fala, ‹E n ma di tan binyama nε.› ⁷ Kono yi bɔxi rawalie naxa a fala e bore bε, ‹Yi nan na ke tongoma ra, wo fa, won xa a faxa alako ke xa findi won gbe ra.› ⁸ E naxa a suxu, e a faxa, e fa a woli tεtε xanbi ra.»

⁹ «Na kui, bɔxi kanyi munse rabama fa? A sigama nε naa, a bɔxi rawalie faxa, a a xa bɔxi so mixi gbεtε yi. ¹⁰ Wo mu nu yi masenyi xaran Kitaabui kui?

«Banxitie mεsε gεmε naxan na,
a bara findi tuxui gεmε hagigε ra.

¹¹ Marigi fɔxi nan a ra.

Fe makaabaxi nan ya won bε.»

¹² A nu woyenfe naxee bε, e naxa a kolon a Isa yi taali woyenyi masenxi e tan nan bε. E nu katafe e xa a suxu, kono e nu gaaxuxi jnama nan ya ra. Na kui, e naxa keli a xun, e siga.

Gantanyi tefe Isa bε duuti xa fe ra

(Matiyu 22:15-22, Luki 20:20-26)

¹³ E naxa Fariseni nun Herode foxirabire ndee xεs Isa xɔn alako e xa a gantanyi te a bε, e xa a masɔtɔ woyeniyi kui. ¹⁴ E to siga a yire, e naxa a fala a bε, «Karamɔxɔ, muxu a kolon nɔndi fale nan i ra. I mu gaaxuma mixi yo xɔn, barima i mu mixi rafisama e booree bε. I mixie xaranma Ala xa kira nan na a nɔndi ki ma. A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Rɔma mangε ma? Muxu xa a fi, ka muxu naxa a fi?»

¹⁵ Isa to e xa filankafujna kolon, a naxa e yaabi, «Wo katafe n masɔtɔde munfe ra? Wo fa gbeti kɔbiri kole kerent na n xɔn ma, n xa a mato.» ¹⁶ E to fa kerent na, a naxa e maxɔrin, «Nde xili nun misaali na yi kɔbiri kole ma yi ki?» E naxa a yaabi, «Roma Mangε gbe.» ¹⁷ Isa naxa a fala e bε, «Wo mange gbe ragbilen mangε ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.» E fan naxa kaaba Isa xa fe ma.

Sadusenie Isa maxɔrinfe faxamixie xa marakeli ma

(Matiyu 22:23-33, Luki 20:27-40)

¹⁸ Sadusenie, naxee a falama a faxamixie mu kelima faxε ma, e naxa fa yi maxɔrinyi ra Isa xɔn ma, ¹⁹ «Karamɔxɔ, Annabi Munsa yi nan sεbε muxu bε Kitaabui kui, ‹Xa xεmε nde taara faxa, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gine dɔxɔma, alako a xa bɔnsɔε fi a taara ma.› ²⁰ Na kui, xεmε nde naxa di xεmε soloferε sɔtɔ. A xa di singe naxa gine dɔxɔ, a faxa, a mu bɔnsɔε yo lu. ²¹ A xanbiratoe naxa na kaajε gine tongo, kono a fan naxa faxa, a mu bɔnsɔε yo lu. Na nan man naba na fan xanbiratoe ra. ²² Yi mixi soloferε birin, e sese mu bɔnsɔε lu. A dɔnxɔε ra, gine fan naxa faxa. ²³ Na kui, marakeli lɔxɔε, na gine to dɔxɔxi yi mixi soloferε birin xɔn ma, a sa findima nde gbe ra?»

²⁴ Isa naxa a masen e bε, «Wo mu Ala xa Kitaabui kolon, wo mu Ala senbε fan kolon. Wo xa tantanyi kelide xa mu na ki? ²⁵ Mixie na keli faxε ma marakeli lɔxɔε, xεmε mu gine dɔxɔma, gine fan mu dɔxɔma xεmε xɔn. E luma nε alo malekεe na ariyanna ki naxε. ²⁶ A falafe tan, a faxamixie mu kelima faxε ma, wo mu nu Annabi Munsa xa Kitaabui xaran, wuri bili xa fe falaxi dεnnaxε? Ala a masen nε a bε, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.» ²⁷ Faxamixie xa mu Ala batuma, fo naxee baloxi. Na tan findixi wo bε tantanyi nan na.»

Yaamari naxan tide gbo a birin bε

(Matiyu 22:34-40, Luki 10:25-37)

²⁸ Seriyε karamoxo nde naxa a maso e ra, a a tuli mati e xa woyεnyi ra. A to a to a Isa bara yaabi fanyi fi, a naxa a maxɔrin, «Seriye mundun tide gbo seriyε birin ya ma?» ²⁹ Isa naxa a yaabi, «A singe nan yi ki, «Isirayila, i tuli mati, won Marigi Ala, Marigi keren peti na a ra. ³⁰ I xa i Marigi Ala xanu i bɔŋe birin na, i nii birin na, i xaxili birin na, a nun i sɛnbe birin na.» ³¹ A firin nde nan yi ki, «I xa i ngaxakerenyi xanu alo i i yεtε xanuxi ki naxε.» Seriyε gβεtε yo mu na naxan dangi nee ra.»

³² Seriyε karamoxo naxa a fala Isa bε, «I nɔndi, karamoxo. I bara nɔndi masen a Ala keren peti nan a ra, a boore mu na, fo a keren. ³³ Mixi xa a xanu a bɔŋe birin na, a xaxili birin na, a nun a sɛnbe birin na. Mixi man xa a ngaxakerenyi xanu alo a a yεtε xanuxi ki naxε. Nee rabatufe dangi sereχε gan daaxi nun sereχε birin na.» ³⁴ Isa to a to, a a bara xaxilimaya yaabi fi, a naxa a masen a bε, «A gbe mu luxi i xa so Ala xa mangεya niini bun ma.» Na xanbi, mixi yo mu suusa Isa maxɔrinde sɔnɔn.

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Matiyu 22:41-46, Luki 20:41-44)

³⁵ Isa naxa kawandi ti folo hɔrɔmɔbanxi kui. «Munfe ra seriyε karamoxo a falama, a Ala xa Mixi Sugandixi findixi Dawuda xa di nan na? ³⁶ Ala Xaxili Sεniyεnxı saabui ra, Dawuda yεtε a masen ne, «Marigi bara a masen n Marigi bε,

“I magoro n yirefanyi ma,
han beemanun n xa i yaxuie ragoro i sanyi bun.”»

³⁷ «Dawuda yεtε yati a falama a bε, «N Marigi». Dawuda fa nɔma findide a baba ra di?»

Nama gbegbe nu e tuli matima a ra, a xa kawandi nu rafan e ma.

DiinEla kobic

(Matiyu 23:1-39, Luki 11:37-52, 20:45-47)

³⁸ Isa naxa a masen e bε a xa kawandi kui, «Wo wo yεtε ratanga seriyε karamoxo ma. A rafan e ma e xa e majere guba xungbe ragoroxi e ma, mixie xa nu e xεebu taa kui binye xεebuie ra. ³⁹ E wama dɔxɔfe salide safe singee, e man xa binye sɔtɔ xulunyi. ⁴⁰ E kaajε gineε harige mujama. E salima a xɔnkuye ra, alako mixie xa e to. Gbaloe naxan nagataxi e bε, a gbo ki fanyi.»

Kaaŋε gineε xa hadiya

(Luki 21:1-4)

⁴¹ Isa naxa dɔxɔ salide kui, a ya rafindixi kɔbiri kankira ma, a nu mixie mato e kɔbiri sama a kui ki naxε. Bannamixi wuyaxi nu kɔbiri gbegbe safe. ⁴² Kaajε gineε misikiinε fan to fa, a tan naxa kɔbiri kole firin sa naxee yusi mu gbo. ⁴³ Na kui, Isa naxa a foxirabire xili, a a masen e bε, «N xa nɔndi fala wo bε, yi kaajε gineε misikiinε xa kɔbiri saxi gbo dangi birin gbe ra naxee bara kɔbiri sa kankira kui. ⁴⁴ E tan xa hadiya kelixi e xa naafuli nan kui, kɔno yi kaajε gineε tan xa hadiya kelixi a xa baloe nan kui.»

13

Hɔrɔmɔbanxi xa misaali

(Matiyu 24:1-2, Luki 21:5-6)

¹ Isa to mini hɔrɔmɔbanxi, a foxirabire keren naxa a fala a bε, «Karamoxo, yi banxie mato, e tixi gεmε xungbe naxee ra, e ti ki man tofanxi ki naxε!» ² Isa naxa a yaabi, «I yi banxi belebelee toxī? Yi gεmε keren mu luma a boore fari be, a birin nabirama ne.»

Maratantanyi, tɔɔrε, nun jaxankate

(Matiyu 24:3-14, Luki 21:7-19)

³ Isa to nu magoroxi Oliwi geya fari, a ya rafindixi hɔrɔmɔbanxi ma, Piyeri, Yaki, Yaya, nun Andire naxa a maxɔrin e doro ma, ⁴ «Na fe sa rabama mun tεmui? A man sa kolonma tɔnxuma mundun ma a a fafe rabade?»

⁵ Isa naxa so woyεnfe e bε, «Wo wo mεeni. ⁶ Mixi wuyaxi fama n tan xili falade e yεtε xun ma a falafe ra, «N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ral! Na kui, e fama mixi gbegbe ratantande. ⁷ Wo na gere fe mε, wo na gere nde xili mε, wo naxa kɔntɔfili, barima fo na fe mɔɔlie xa raba. Na xa mu findima dunjia rajɔnyi ra sinden. ⁸ Sie kelima ne e boore xili ma, jiamanεe e boore gere. Bɔxi fama ne serende yire wuyaxi, kaame fan sin bɔxi ma. Na birin findima mantoɔrɔli fɔlε nan na.»

⁹ «Wo xa mεeni wo yεtε ma, barima e wo soma ne kiitisae yi ra, e wo bɔnɔ salide banxie kui. Wo tima ne gominae nun mangε ya i n tan ma fe ra, wo findima ne n ma seedee ra e tan bε. ¹⁰ Fo xibaaru fanyi xa kawandi si birin bε sinden. ¹¹ E na wo xanin wo makitide tεmui naxε, wo naxa kɔntɔfili wo xa masenyi xa fe ra beenun wo xa a ti. Ala na woyεnfi naxan yo fi wo ma na waxati ma, wo xa na nan fala, barima wo tan xa mu woyεnma, Ala Xaxili Sεniyεnxı nan fama woyεnde.»

¹² «Mixi fama a ngaxakerenyi yanfade, a a sa mixie bεlεxε, e xa a faxa. Babε fan na mooli niyama a xa di ra, die fan kelima nε e barimae xili ma, e xa e faxa. ¹³ Mixi birin fama wo xonde n tan ma fe ra, kono naxan na a tunnabexi han a rajonyi, na kanyi kisima nε.»

Se haramuxi jaaxi

(Matiyu 24:15-28, Luki 21:20-24)

¹⁴ «Wo tan naxee na yi xaranfe, wo wo tuli mati de! Wo na se haramuxi jaaxi to kasare na naxan xanbi ra, a tixi yire a mu lan a xa ti dεnnaxε, wo tan naxee na Yudaya na tεmui, wo xa wo gi geyae fari. ¹⁵ Naxan na tande, a naxa so sese tongode a xa banxi kui. ¹⁶ Naxan na xε ma, a naxa gbilen a xa xirbeli donna tongode. ¹⁷ Na waxati findima gbaloe nan na furuginεe nun dingee bε! ¹⁸ Wo Ala maxandi na naxa wo li jεmε tεmui! ¹⁹ Barima tɔɔre a lima na waxati ma, naxan maniyε singe mu nu to kabi Ala naxa dunija daa, a man mu gbilenma to ra abadan. ²⁰ Xa Marigi mu a ragirixi nu nde xa ba na xi konti ra, adama yo mu kisima nu. Kono a nde baxi a konti ra mixi sugandixie nan xa fe ra.»

²¹ «Xa mixi nde sa a fala wo bε, *«A mato, Ala xa Mixi Sugandixi na be»*, xa na mu a ra, *«Ala xa Mixi Sugandixi na mεnni»*, wo naxa la a ra. ²² Barima wule falεe fama Ala xa Mixi Sugandixi xili falade e yεtε xun, xa na mu e e yεtε findi namijūnmεe ra. E fama tɔnxuma makaabaxie nun kaabanakoe rabade alako e xa Ala xa mixi sugandixie ratantan, xa e sa nōma. ²³ Wo mεenī wo yεtε ma. N bara fe birin masen wo bε beenun a waxati xa a li.»

Adama xa Di gbilenfe

(Matiyu 24:29-31, Luki 21:25-28)

²⁴ «Na jaxankatε waxati dangi xanbi,

«soge ifcɔrɔma nε,

kike yanbε bama nε,

²⁵ tunbuie birama nε bɔxi,

se naxan birin na koore ma a sεrεnma nε.»»

²⁶ «Na tεmui Adama xa Di toma nε fa ra nuxui kui, sεnbε nun nōrε ra. ²⁷ A a xa malekε xεεma ne dunija tunxun naani birin na, e xa sa a xa mixi sugandixie malan keli sεeti han sεeti.»

Xɔrε bili xa misaali

(Matiyu 24:32-35, Luki 21:29-33)

²⁸ «Wo xɔrε bili mato misaali ra, wo xa xaxili sɔtɔ. A salonyi na jingi, a burexε nεεnε naxa mini, wo a kolonma ne jεmε bara makɔrε. ²⁹ Adama xa Di fafe fan na na ki nε. Wo na yi fe birin to raba ra, wo xa a kolon Adama xa Di bara makɔrε, a jan tixi naade ra. ³⁰ N xa nōndi fala wo bε, to mixie mu dangima fo na fe birin naba. ³¹ Koore nun bɔxi dangima nε, kono n ma masenyi tan mu dangima abadan.»

Dunija rajonyi waxati kolonfe

(Matiyu 24:36-44)

³² «Mixi yo mu a kolon yi fee sa rabama lɔxɔε nun waxati yo ma. Hali malekε naxee na ariyanna, e mu a kolon, Ala xa Di fan mu a kolon, fo Baba Ala keren peti. ³³ Wo mεenī wo yεtε ma, wo naxa yanfa, barima wo fan mu a kolon yi fee sa kamalima tεmui naxε.»

³⁴ «A maniyaxi xεεme nan na, naxan na sigafe biyaasi. A na keli a xa fɔxɔε xun, a na birin taxuma a xa konyie ra, a kankan ti a xa wali dε, a man a fala naade kante bε, a a naxa yanfa. ³⁵ Na kui, wo naxa yanfa. Xa fɔxɔε kanyi gbilenma nummare nan na ba, xa na mu kɔε tagi, xa na mu konkore dεya singe, xa na mu gεesεgε, wo mu a waxati yo kolon. ³⁶ Xa a fa wo tεrεnna, a naxa a li de wo xife! ³⁷ N naxan falama wo bε, n na nan a falama birin bε: Wo naxa yanfa!»

14

Yanfanteya Isa bε

(Matiyu 26:1-5, Luki 22:1-6)

¹ Xi firin nan nu luxi beenun Sayamalekε Dangi Sali xa a li, naxan man xili falama Taami Lebinitare Sali. Sεrεxεdubε kuntigie nun sεriyε karamɔxɔε nu na fεεrε fenfe e xa Isa suxu yanfanteya saabui ra, e xa a faxa. ² E naxa lan a ma, «Won naxa a suxu sali lɔxɔε, xa na mu a ra jnama a xunyi kelima nε.»

Ginε nde labunde ture safe Isa ma

(Matiyu 26:6-13)

³ Isa to nu na Betani, Simɔn kune kanyi xonyi, a a dεgefe teebili ra, gine nde naxa fa. Narada labunde ture nu na a yi ra, naxan sare xɔrɔxɔ ki fanyi. A nu saxi a bitirε tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira gεmε ra. Gine to bitire dε rabi, a naxa labunde ture sa Isa xunyi. ⁴ Kono mixi ndee nu na naa, e naxa xoncɔ, e a fala e bore bε, «Yi labunde ture makanaxi yi mɔɔli ra munfe ra? ⁵ Xa a sa mati nε nu, a sare

nōma dangide walike xajne keran wali sare ra, na kōbiri fan nō fide setaree ma.» E bōne naxa te gine xili ma.

⁶ Kōnō Isa naxa a masen, «Wo yi gine lu na. Wo na a tōrōfe munfe ra? Kewali fanyi nan yi ki, a naxan nabaxi n bē. ⁷ Setaree luma nē wo ya ma tēmui birin. Wo na wa a xōn ma tēmui yo, wo nōma fe fanyi rabade e bē, kōnō n tan mu luma wo yi ra be abadan xē. ⁸ Yi gine nōxi naxan na, a na nan nabaxi. A labundē saxi n ma n ma maragatē lōxōe nan ma fe ra. ⁹ N xa nōndi fala wo bē, Ala xa xibaaru fanyi sa kawandima dēde dunijna birin kui, yi gine xa kewali xa fe fan falama nē, mixie xa e ratu a xa fe ma.»

Yudasi xa yanfanteya

(Matiyu 26:14-16, Luki 22:1-6)

¹⁰ Na tēmui, Yudasi Isikariyoti, naxan nu na Isa fōxirabire fu nun firinyie ya ma, a naxa siga sērēdēube kuntigie yire, e xa wōyēn alako a xa Isa sa e bēlēxē. ¹¹ E to a mē, e naxa jēlexin ki fanyi ra, e kōbiri laayidi tongo a bē. Na kui, Yudasi naxa so waxati fenfe a nōma Isa sade e bēlēxē tēmui naxē.

Sayamalekē Dangi Sali

(Matiyu 26:17-25, Luki 22:7-34)

¹² Taami Lebinitare Sali to a li, a lōxōe singe, yēxēeyōre bama sērēxē ra lōxō naxē, Isa fōxirabire naxa a maxōrin, «I wama muxu xa sa Sayamalekē Dangi Sali donyi rafala i bē minden?» ¹³ A naxa a fōxirabire mixi firin xēs, a a fala e bē, «Wo siga taa kui. Wo naralanma xēmē nde ra, ye fējē dōxōxi a xun. Wo xa bira a fōxō ra. ¹⁴ A na so dēnnaxē, wo xa a fala na banxi kanyi bē, «Karamōxō wama a kolonfe a nōma Sayamalekē Dangi Sali donyi donde dēnnaxē, a tan nun a fōxirabiree.» ¹⁵ A fama banxi kui xungbe masende wo bē koore ra, se birin yailanxi naa a fanyi ra. Wo xa Sayamalekē Dangi Sali donyi rafala mēnni.» ¹⁶ A fōxirabiree naxa siga, e so taa kui, e fe birin li alō Isa a masen e bē ki naxē. E naxa Sayamalekē Dangi Sali donyi rafala.

¹⁷ Nunmare to so, Isa nun a fōxirabire fu nun firinyie naxa fa. ¹⁸ E nu na e dēgefe teebili ra tēmui naxē, Isa naxa a masen, «N xa nōndi fala wo bē, wo tan naxee na wo dēgefe n fē ma yi ki, mixi keran na wo ya ma naxan fafe n yanfade.» ¹⁹ A fōxirabiree naxa sunnun fōlō, kankan nu fa Isa maxōrin, «N tan mu a ra?» ²⁰ Isa naxa e yaabi, «A kanyi na wo tan mixi fu nun firinyie ya ma, n nun naxan bēlēxē ragoroma paani keran kui. ²¹ Adama xa Di sigama nē alō a xa fe sēbēxi ki naxē, kōnō gbaloe nan na Adama xa Di yanfama bē. A fisa na kanyi bē hali a mu bari nu.»

Mariji xa sērēxē tōnxuma

(Matiyu 26:26-30, Luki 22:14-20, Korinti I 11:23-25)

²² E to nu e dēgefe, Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a fōxirabiree yi ra, a a fala e bē, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na.» ²³ Na dangi xanbi, Isa naxa tōnbili fan tongo. A man to tantui rasiga Ala ma, a naxa tōnbili so e yi ra, e birin naxa a min. ²⁴ Isa naxa a masen e bē, «Yi findixi n wuli nan na, saatē wuli naxan baxi mixi gbegbe bē. ²⁵ N xa nōndi fala wo bē, n to yi wēni minfe yi ki, n mu yi minma sōnōn, han won birin man sa a minma lōxō naxē Ala xa mangēya niini bun ma.»

²⁶ E to ge bēetti bade, e naxa te Oliwi geya fari.

Isa a falafe Piyēri bē a a yētē rasanma nē a ma

(Matiyu 26:31-35, Luki 22:31-34, Yaya 13:36-38)

²⁷ Isa naxa a masen a fōxirabiree bē, «Wo birin gblenma nē n fōxō ra, barima a sēbēxi, «N kuruse dēmadonyi faxama nē, yēxēee fan yensen.» ²⁸ Kōnō n na keli faxē ma, n sigama wo ya ra Galile.»

²⁹ Piyēri naxa a fala a bē, «Hali birin gblen i fōxō ra, n tan mu gblenma i fōxō ra!» ³⁰ Isa naxa Piyēri yaabi, «N xa nōndi fala i bē, to kōe yati, beenun konkore xa a rate dēya firin, i i yētē rasanma nē n ma sanmaya saxon.» ³¹ Kono Piyēri naxa a fala sēnbē ra, «Hali won birin nan sa faxama, n mu n yētē rasanma i mal!» Isa fōxirabire birin naxa gblen na wōyēn keran fala ra.

Isa Ala maxandife Getesemani

(Matiyu 26:36-46, Luki 22:39-46)

³² Na dangi xanbi Isa nun a fōxirabiree naxa siga yire nde, dēnnaxē xili Getesemani. Isa naxa a fala e bē, «Wo dōxō be. N tan xa sa Ala maxandi.» ³³ A naxa Piyēri, Yaki, nun Yaya xanin a xun ma. Naxankate nun kōntofili naxa Isa bōjē suxu. ³⁴ A naxa a masen e bē, «Sunnuni bara nō n bōjē ra alō a xa n faxa. Wo lu be, kōnō wo naxa xi.»

³⁵ Isa naxa a masiga dondoronti, a a yatagi rafelen bōxi ma, a Ala maxandi na waxati xa makuya a ra, xa na sa nōma rabade. ³⁶ A naxa Ala maxandi, «N Baba, i nōma fe birin na. I xa n natanga yi jaxankate ma. Kōnō n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.» ³⁷ A to gblen a fōxirabiree yire, a naxa e li e na xife. A naxa a fala Piyēri bē, «Simōn, i xife ne yi ki? I mu nōxi waxati keran xi xōli kanade n ma fe ra?»

³⁸ Wo naxa xi. Wo Ala maxandi nə alako wo naxa bira tantanyi kui. Maʃoxun fanyi na adama bə, kənə a fate bəndə tan sənbə mu na.»

³⁹ Isa man to a masiga e ra, a man naxa Ala maxandi na maxandi kerenyi ra. ⁴⁰ A to gbilen a foxirabirəe yire, a man naxa e li e xife, barima xi xəli nu bara nə e ra. Yaabi yo mu nu e yi Isa bə.

⁴¹ Isa man to gbilen e yire a sanmaya saxan nde, a naxa a fala e bə, «Wo xife ne? Wo na wo malabufe han ya? A tan nan na ki, waxati bara a li. Adama xa Di fafe sade yunubitəee bəlexə. ⁴² Wo keli, won xəxə. Wo a mato, n yanfama bara fa.»

Isa suxufe

(Matiyu 26:47-56, Luki 22:47-53, Yaya 18:3-11)

⁴³ Isa jən mu nu gəxi wəyənde, Yudasi, naxan nu na a foxtirabirə fu nun firinyie ya ma, a naxa fa keren na e nun jəma, santidegəma nun gbengbeta suxuxi e yi ra. Sərəxədubə kuntigie, səriyə karaməxəe, nun Yuwifie xa forie nan nu e xəxəxi. ⁴⁴ Isa yanfama nun na jəma nu bara lan a ma, a xa Isa matənxuma e bə. A nu bara a fala e bə, «N na mixi naxan sunbu, a tan nan na ki. Wo a suxu, wo a xanin, wo a kanta.» ⁴⁵ Yudasi fəfə fa, a naxa a maso Isa ra, a a fala a bə, «Karaməxə», a fa a sunbu.

⁴⁶ Na kui, jəma naxa Isa suxu.

⁴⁷ Mixi nde nu tixi naa, a naxa a xa santidegəma ramini, a sərəxədubə kuntigi xa konyi tuli bolon.

⁴⁸ Isa naxa a masen e bə, «Wo to minixi n xili ma santidegəma nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan na n na? ⁴⁹ Ləxə yo ləxə, n nu na wo ya ma, n nu kawandi ti hərəməbanxi kui, wo mu n suxu. Kənə naxan səbəxi Kitaabui kui, fo a xa kamali.» ⁵⁰ Na xanbi, Isa foxtirabirə birin naxa e gi a xun ma.

⁵¹ Səgetala nde fan nu na naxan nu biraxi Isa fəxə ra, dugi nan gbansan nu felenxi a ma. E naxa a suxu, ⁵² kənə a naxa mini a xa dugi kui, a a gi a mageli ra.

Yuwifie Isa makiitife

(Matiyu 26:57-68, Luki 22:63-65, Yaya 18:12-24)

⁵³ E naxa Isa xanin sərəxədubə kuntigie xunyi xən. Sərəxədubə kuntigie, Yuwifie xa forie, nun səriyə karaməxə birin nu malanxi naa. ⁵⁴ Piyəri nu bara bira Isa fəxə ra, kənə a mu nu a makəremə a gbe ra. A naxa bira a fəxə ra han a so sərəxədubə kuntigie xunyi xa tətə kui. E nun hərəməbanxi kantamae naxa dəxə tə ra, e nu fa e maxara. ⁵⁵ Sərəxədubə kuntigie nun Yuwifie xa kiiṭisa dənəxəe birin, e nu seede fenfe Isa xili ma, alako e xa a faxa, kənə e mu se to. ⁵⁶ Mixi gbegbe naxa fa Isa təcələgəde, kənə e xa wullee mu nu lanma e boore ma. ⁵⁷ Mixi ndee to keli wule seede bade a xili ma, e naxa a fala, ⁵⁸ «Muxu a xui məxi nə, a a falama, «N yi hərəməbanxi rabirama nə, adama bəlexə naxan tixi, n gbətə ti xi saxan bun ma, naxan mu tixi adama bəlexə ra.» ⁵⁹ Kənə hali na wəyənyi kui, e xa seedeʃəxçaya mu nu lanxi a boore ma.

⁶⁰ Na kui, sərəxədubə kuntigie xunyi naxa keli jəma tagi, a Isa maxərin, «Pe, i mu e yaabima? Yi xəməe munse safe i xun ma yi ki?» ⁶¹ Kənə Isa mu yaabi yo fi, a mu sese fala. Sərəxədubə kuntigie xunyi man naxa a maxərin, «I tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra, Batu Mangə xa Di?» ⁶² Isa naxa a masen, «N tan nan na a ra. Wo fama Adama xa Di tote, a dəxəxi Ala Sənbəma yirefanyi ma, wo a to fala a bə, «Namijənəməja raba! A fala ba, naxan i bənəbəxi!» A to sa kosibilie bəlexə, nee fan naxa a bənəbə.

Piyəri a yətə rasanfe Isa ma

(Matiyu 26:69-75, Luki 22:55-62, Yaya 18:15-25)

⁶⁶ Piyəri nu na tətə kui təmui naxə lanbanyi, sərəxədubə kuntigie xunyi xa konyi gine kerən naxa fa. ⁶⁷ A to Piyəri to, a a maxarafe tə ra, a naxa a igbə, a a fala, «I tan, wo nun Isa Nasarətika birin nan nu a ra.» ⁶⁸ Piyəri naxa a matandi, a a fala, «N mu a kolon i na fefe falafel!» A naxa mini tətə kui. ⁶⁹ Kənə konyi gine man to a to, a man naxa wəyən fələ mixie bə naxee nu na naa, «A xa mixi nde nan ya.» ⁷⁰ Piyəri man naxa a matandi. A mu bu, naxee nu na naa, e man naxa a fala Piyəri bə, «Nəndi na a ra, a tan mixi nde nan yati i ra, barima Galileka nan i ra.» ⁷¹ Kənə Piyəri naxa so a kalife, a a fala «Ala xa n danka! Wo yi xəməe naxan ma fe falafe, n tan mu a kolon feo!» ⁷² Konkore naxa a rate kerən na a deyə firin nde. Piyəri naxa ratu fa Isa xa wəyənyi ma a bə, «Beemanun konkore xa a rate deyə firin, i i yətə rasanma nə n ma sanmaya saxan.» Na kui, a naxa so wafe.

¹ Kuye to iba, seregedubé kuntigie, Yuwifie xa forie, seriye karamoxoe, nun Yuwifie xa kitisa dōnxoe birin, e to nu bara ge e xa malanyi ra, e naxa Isa xiri, e a xanin Pilati xon.

² Pilati naxa Isa maxorin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mangé ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.» ³ Seregedubé kuntigie naxa fa Isa töjrege fe gbegbe ma. ⁴ Pilati man naxa a maxorin, «I mu e yaabima? I mu a mèxi e fe naxan birin safe i xun ma?» ⁵ Kono Isa mu yaabi gbete yo fi sonon. Pilati fan naxa kaaba na ma.

⁶ Né yo je, sali na a li, Pilati dari fe nan nu a ra, a xa geelimani keren nabèjin jama bë, e na wa naxan yo xon. ⁷ Na waxati, geresoé ndee nu na geeli naxee nu bara keli mangasanyi xili ma. Naxasi to bira, e nu bara faxe ti. Xeme nde nu na e ya ma naxan nu xili Barabasi. ⁸ Awa jama naxa fa Pilati xon, e a maxorin, a xa a raba e bë, alo a darixi a ra ki naxe. ⁹ Pilati naxa e maxorin, «Wo wama n xa Yuwifie xa mangé bëjin wo bë?» ¹⁰ Pilati nu a kolon a seregedubé kuntigie nu Isa saxi a bëlexe töcne nan ma.

¹¹ Kono seregedubé kuntigie naxa jama kui iso, alako Pilati xa Barabasi nan bëjin e bë. ¹² Pilati man naxa e maxorin, «Wo fa wama a xon ma n xa munse raba yi xeme ra, wo naxan ma, a Yuwifie xa mangé?» ¹³ Nama man naxa sonx, «A banban wuri magalanbuxi ma!» ¹⁴ Kono Pilati naxa e maxorin, «Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi?» Kono e tan sonxé nan tun xun masama, e nu a fala, «A banban wuri magalanbuxi ma!» ¹⁵ Na kui, Pilati to wa jama böje rafanfe e ma, a naxa Barabasi rabèjin e bë. A naxa yaamari fi socrie xa Isa bonbo seberé ra. Na xanbi, a naxa Isa so e yi e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Socrie Isa mayelefe

(Matiyu 27:27-31, Yaya 19:2-3)

¹⁶ Socrie naxa Isa xanin gomina xonyi, na tete kui, e e boore socrie birin xili. ¹⁷ E naxa mangé guba gbeeli ragoro Isa ma, e fa tunbee mafilin, e e yailan mangé katanyi maniyé ra. E naxa na sa a xun ma, ¹⁸ e nu a xeebu, «I kena, Yuwifie xa mangé.» ¹⁹ E nu a xunyi bonboma wuri ra, e deye böxun a ma, e e xinbi sin, e suyidi a bë. ²⁰ E to ge Isa mayelede, e naxa mangé guba rate a ma, e a gbe dugi ragoro a ma, e fa a ramini e xa sa a banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Matiyu 27:32-44, Luki 23:26-49, Yaya 19:16-24)

²¹ Sirenika xeme nde nu na dangife kira ra, a kelixi daaxa. A nu xili Simón, Alesandire nun Rufu baba. Socrie naxa a yamari, a xa Isa xa wuri magalanbuxi xanin. ²² E naxa Isa xanin yire dënnaxan xili falama Gologota, na nan falaxi e xa xui, «Xunkonkota yire». ²³ E naxa weni so a yi, miri seri saxi a xun, kono a mu tin a minde. ²⁴ E naxa a mabanban wuri magalanbuxi ma, e kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan sotoma. ²⁵ E nu a banbanfe temui naxe, gëesegë tagi nan nu a ra. ²⁶ E to nu wama birin xa a kolon e a banbanxi fe naxan ma, e yi sebeli nan gbaku a xun ma, «Yuwifie xa mangé.»

²⁷⁻²⁸ E naxa suute mixi firin fan banban wuri magalanbuxie ma Isa fe ma, keren a yirefanyi ma, boore a kooja ma. ²⁹ Mixie nu dangima Isa konbi ra, e nu e xunyi lintan a ma, e a fala, «Ee, i tan naxan hörömabanxi rabirama, i man fa a ti xi saxan bun ma, ³⁰ i yete rakisi! Goro wuri magalanbuxi kón na!» ³¹ Seregedubé kuntigie nun seriye karamoxoe fan nu a mayelefe, e nu a fala, «A bara mixi gbete rakisi, kono a mu nöma a yete tan nakiside. ³² Isirayila mangé xa mu a ra, Ala xa Mixi Sugandixi? A xa goro wuri magalanbuxi kón be ya, muxu xa a to, muxu xa la a ra.» Naxee nu banbanxi a fe ma, nee fan nu Isa konbife ne.

Isa xa faxe

(Matiyu 27:45-56, Luki 23:44-49, Yaya 19:28-30)

³³ Yanyi tagi to a li, yanyi xare ra, dimi naxa sin böxi birin ma leeri saxan bun ma. ³⁴ Na waxati ma, Isa naxa gbelegbele sénbe ra, «Eloyi, Eloyi, lëma sabaxatani?» Na nan falaxi e xa xui, «N Marigi Ala, n Marigi Ala, i n nabèjinxi munfe ra?» ³⁵ Mixi naxee nu na naa, e to a xui më, e naxa a fala, «Wo a mato, a na Annabi Eliya nan xilife!» ³⁶ Mixi nde naxa a gi, a sa dunkobi rasin weni xone xocra, a a so wuri de i, a fa a ti Isa bë alako a xa a min. A naxa a fala, «Wo a lu, won xa a mato xa Annabi Eliya fama a raggerode.» ³⁷ Isa naxa a xui ite sénbe ra, a fa laaxira.

³⁸ Na waxati, dugi xungbe naxan singanxi hörömabanxi kui, a naxa iböxi firin na, keli a fuge han a laabe. ³⁹ Socri mangé naxan nu tixi Isa ya i, a to Isa laaxira ki to, a naxa a fala, «Nondi nan a ra yati, Ala xa Di nan nu yi xeme ra!» ⁴⁰ Gine ndee fan nu na naa, e ndedi makuyaxi Isa yire ra, e yi fe birin matoma. Mariyama Magidalaka nu na e ya ma, a nun Salome, a nun Mariyama, Yaki lanmadi nun Yusufu nga.

⁴¹ Isa nu na Galile temui naxe, yi ginëe nan nu birama a föxo ra, e nu walie raba a bë. Gine gbete gbegbe fan nu na naa naxee nu bara Isa mati han Darisalamu.

Isa xa maragatε

(Matiyu 27:57-61, Luki 23:50-56, Yaya 19:38-42)

⁴² Nunmare to so, beenun malabu loxčε xa fčlo, ⁴³ Yusufu Arimateka naxa siga Pilati xčn. Yuwifie xa kiitisa binye nde nan nu a ra naxan nu Ala xa mangεya niini mamefe. Limaniya kui, a naxa sa Pilati maxandi Isa fure ma. ⁴⁴ Pilati naxa tčrenna a kolonfe ra a Isa jnan bara faxa. A naxa sččri mangε xili, a a maxčrin na fe ma. ⁴⁵ Sččri mangε fan to a rakolon a Isa bara faxa, Pilati naxa Isa fure so Yusufu yi ra. ⁴⁶ Yusufu to kasange sara, a naxa Isa fure ragoro wuri magalanbuxi kčn, a a kasange, a fa a bčče gaburi kui, naxan nu gexi gεmε kui. Na xanbi, a naxa gεmε xungbe majindigilin, a a dččx gaburi de ma. ⁴⁷ Mariyama Magidalaka nun Mariyama Yusufu nga, e naxa a to e Isa ragatafe dčnnaxε.

16

Isa kelife faxε ma

(Matiyu 28:1-15, Luki 24:1-12, Yaya 20:1-20)

¹ Malabu lččxε to ba a ra, Mariyama Magidalaka, Mariyama Yaki nga, nun Salome, e naxa labundεture sara alako e xa a sa Isa fure ma. ² Sande lččxε, kuye baxi ibade, e naxa kurun gaburi yire ra. ³ Kira ra, e naxa e bore maxčrin, «Nde gεmε bama won bε gaburi de ma?»

⁴ Gεmε naxan nu dččoxi gaburi de ma, a nu xungbo ki fanyi. Kčnč e to e ya rasiga, e naxa a to gεmε bara ba naa. ⁵ E to so gaburi kui, e naxa sččetala nde to a dččoxi yirefanyi ma, guba fīixε ragoroxi a ma. E naxa gaaxu. ⁶ A naxa a fala e bε, «Wo naxa gaaxu. Wo na Isa Nasarčtika nan fenfe, e naxan banban wuri magalanbuxi ma. A mu be, a bara keli faxε ma. Wo a mato, e nu a saxi mčnni nε. ⁷ Kčnč wo siga, wo sa a fala a foxirabire bε, a nun Piyεri, a Isa na sigafe wo ya ra Galile. Wo a toma mčnni nε ačč a masen wo bε ki naxε.» ⁸ Ginε naxa mini gaburi kui, e siga e gi ra, e kaabaxi fo e sččrenma. E mu sese fala mixi yo bε, barima e nu bara gε gaaxude.

Isa minife mixie ma a nun a xa te koore

(Matiyu 28:9-10, Yaya 20:11-18)

⁹ Isa to keli faxε ma sande lččxε kuye iba, a mini Mariyama Magidalaka nan singe ma, a jinne solofero keri naxan fččo ra. ¹⁰ Mariyama naxa siga Isa xibaaru falade mixie bε e nun naxee nu a ra. E birin nu sunnunxi, e man nu wafe Isa xa jččnfe ma. ¹¹ E to a mε a a Isa jččne to nε, e mu la a ra.

(Luki 24:13-35)

¹² Na fee dangi xanbi, Isa naxa mini kčja gβεtε ra a foxirabire mixi firin ma, e to nu na daaxa nde kira xčn. ¹³ Nee fan naxa gbilen yi fe tagi raba ra booree bε, kčnč e mu la nee fan xui ra. ¹⁴ Na xanbi, Isa naxa mini a foxirabire fu nun keren ma, e nu e dččefeo teeibili ra tčmu naxε. Isa naxa wčyεn e ma e xa danxaniyatarejča nun xaxili xččxčya xa fe ra, barima e mu nu laxi mixie ra naxee Isa to, a to nu bara keli faxε ma.

(Matiyu 28:16-20, Luki 24:44-53)

¹⁵ Isa naxa a masen e bε, «Wo siga dunjča birin kui, wo daali birin kawandi xibaaru fanyi ra. ¹⁶ Naxan na danxaniya n ma, a xunxa ye xččra, na kanyi kisima nε. Kčnč xa naxan mu danxaniya n ma, na kanyi bččoma nε. ¹⁷ Naxee na danxaniya n ma e yi kaabanako fee rabama nε n xili ra. E fama nε jinne keride mixie fččo ra, e xui nččnεe falama nε, ¹⁸ e bččimasee sūxuma nε e belεxε ra e mu e xin, e sefi minma nε se mu e to, e e belεxε sama nε furemae ma, furemae yalan.»

¹⁹ Na kui, Marigi Isa to gε wčyεnde e bε, a naxa te koore ma. A naxa sa a magoro Ala yirefanyi ma. ²⁰ E tan naxa siga kawandi tide yire birin, e nun Marigi naxa wali. Marigi naxa fččere fi e ma, e xa tččxuma makaabaxie raba, mixie xa la e xa kawandi ra.

Inyila Isa Annabi Luki naxan Səbəxi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa», a dəxə naani na a ra. Namijənəmə naani nan Isa xa taruxui səbə Ala Xaxili Səniyənxı saabui ra. E xili Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Luki naxa yi Kitaabui səbə jətə tongo saxan nəndən Isa xa faxə xanbi. A naxa Isa xa fe birin mato alako a xa dəntəgə kamalixi ya xaran dunija bə. A naxa a səbə Gireki xui ra. Muxu bara a madangi Soso xui ra alako Sosoe nəmə a kolonde a fanyi ra.

Yi Kitaabui xa masenyi singe findi Isa bari ki nan na. Ala bara Isa xəə dunija ginədimədi Mariyama saabui ra. Isa xa dunijəigiri kui, a naxa xaranyi gbegbe ti mixi bə. A man naxa kaabanakoe gbegbe raba. Luki na birin masenxi nə a xa Kitaabui kui. A dənəxəs ra, a dəntəgə sama nə Isa xa faxə, nun a xa marakeli xa fe ra.

Na birin nəmə won nakolonde nde na Isa ra. A lənni naxan fixi won ma yi Kitaabui kui, a nəmə won malide dunijəigiri kui. Ala xa na raso won xaxili ma. Amina.

Inyila Isa Annabi Luki naxan Səbəxi

Annabi Luki xa masenyi fələ

¹ Mixi wuyaxi bara kata e xa dəntəgə sa fee ma naxee dangixi muxu tagi. ² E a səbəxi nə alə muxu fan a məxi mixie ra ki naxə, naxee a birin to kabi a fələ, e man fa findi xibaaru fanyi xa masenyi kawandilərə. ³ Na kui, n fan to bara na fe birin mato ki fanyi naxee rabaxi kabi a fələ, n bara a mənəxun fe fanyi ra, n xa a birin səbə i bə, n ba Teyofilo. ⁴ N yi rabaxi nə, alako i xa a kolon, a i xaranxi naxan na, a findixi nəndi nan yati ra.

Malekə xa masenyi Annabi Yaya xa fe ra

⁵ Yudaya mangə Herode xa waxati, sərəxədubə nde nu na naxan xili Sakari. A nu na Abiya xa sərəxədubə lanxundə nan kui. A xa gine Elisabeti fan kelixi Haruna bənsənə nə. ⁶ E firin birin nu tinxin Ala ya i. E nu jərəmə Ala xa səriyə nun yaamari birin ma səniyənyi kui. ⁷ Di yo mu nu na e yi ra barima Elisabeti mu nu nəmə di baride, e firin birin man nu bara fori.

⁸ Sakari xa lanxundə wali təmui to a li, a naxa sərəxədubə wali susu Ala ya i. ⁹ Alə sərəxədubəsə nu darixi a ra ki naxə, Sakari booree nu bara a sugəndi Ala xa mali ra, a tan nan xa so hərəməbanxi kui surayi gande Ala ya i. ¹⁰ Surayi gan təmui, nəma birin nu na salife tande.

¹¹ Na təmui, Marigi xa malekə nde naxa mini Sakari ma surayi sərəxəbade yirefanyi ma. ¹² Na naxa Sakari tərənna, a naxa a gaaxu ki fanyi. ¹³ Kənə malekə naxa a masen a bə, «Sakari, i naxa gaaxu, barima Ala bara i xa duba susu. I xa gine Elisabeti fama di xəmə sətəde i bə. I xa a xili sa Yaya. ¹⁴ Na findima səewə nun jəleixinyi nan na i bə, mixi gbegbe fan jəleixinma nə a barife ra, ¹⁵ barima a binyə sətəma nə Ala ya i. A mu wəni nun sese gətə minma naxan mixi siisima. Ala Xaxili Səniyənxı luma nə a ma kabi a na a nəgə təxəgə təmui naxə. ¹⁶ A Isirayila di gbegbe ragbilənma nə e Marigi Ala ma. ¹⁷ Sənbə nun Ala Xaxili Səniyənxı fima nə a ma alə a fi Annabi Eliya ma ki naxə. Marigi a xəxəma nə a ya ra, a xa babae bəjəsə rafindi e xa die ma, a yunubitəsə ya rafindi tinxintəsə xa fahaamui ma. A sigama nə nəma xən ma Marigi ya ra alako a xa e ya rafindi a ma.»

¹⁸ Na kui, Sakari naxa malekə maxərin, «N yi fe kolonma di? N tan bara fori a nun n ma gine.»

¹⁹ Malekə naxa a yaabi, «Yibirlə nan n tan na, naxan tima Ala ya i a xa yaamari rabafe ra. A n xəxəxi nə yi xibaaru fanyi masende i bə. ²⁰ Na kui, a mato, i boboma nə, i mu nə wəyənde han yi fee sa rabama ləxəcə naxan ma, barima i mu laxi n ma masenyi ra, naxan sa kamalima a waxatı.»

²¹ Nama to nu na Sakari məməfe tande, e naxa kontəfili Sakari bufe ma hərəməbanxi kui. ²² A to mini a mu nə wəyənde e bə, e naxa a kolon a laamatunyi nan toxi hərəməbanxi kui. A boboxi ra a nu katafe a xa masenyi ti e bə a bələxəsə ra.

²³ Sakari to gə e xa sərəxədubə wali ra, a naxa siga a xənyi.

²⁴ Na waxati dəngi xanbi, Sakari xa gine Elisabeti naxa təxəgə. A naxa a ya manəxun mixie ma kike suuli. A naxa a fala, ²⁵ «Marigi yi nan nabaxi n bə, a to a ya ragoroxi n ma a xa fonisireya kui! A bara yaagi ba n ma, mixie tagi.»

Malekə xa masenyi Isa xa fe ra

(Matiyu 1:18-25)

²⁶ Elisab̄eti xa t̄ēḡe to kike senni li, Ala naxa malek̄ Galile b̄oxi taa nde ma, naxan xili «Nasareti». ²⁷ A x̄em̄e gin̄dim̄edi nde nan x̄on ma, x̄em̄e nu bara naxan xa kote d̄ox̄o. Na x̄em̄e nu fatanxi Dawuda b̄ons̄e n̄e, a nu xili Yusufu. Gin̄dim̄edi fan nu xili Mariyama. ²⁸ Malek̄ to siga a x̄on, a naxa a masen a b̄e, «I k̄na, i tan Marigi hinn̄xi naxan na. Marigi na i f̄e ma!»

²⁹ Mariyama naxa ifu na w̄oyen̄yi ma. A mu nu a kolon yi findixi x̄eebui m̄c̄li yo ra. ³⁰ Malek̄ naxa a masen a b̄e, «Mariyama, i naxa gaaxu, barima Ala bara hinn̄e i ra. ³¹ A mato, i fama t̄ēḡede di x̄em̄e ma. I na a bari, i xa a xili sa Isa. ³² A binye s̄ot̄oma, a xili fala Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di. Marigi Ala fama n̄e a benba Dawuda xa manḡya fide a ma. ³³ A findima n̄e Yaxuba b̄ons̄e xa manḡe ra abadan, danyi yo mu luma a xa manḡya ma.» ³⁴ Mariyama naxa malek̄ max̄orin, «Yi fe n̄oma rabade di, n̄ to fa findixi gin̄dim̄edi nan na?»

³⁵ Malek̄ naxa a yaabi, «Ala Xaxili S̄eniyen̄xi nan fama i ma, Ala Xili Xungbe Kanyi s̄en̄be fa i xun ma. Na nan a toxi, i fama yi di naxan baride, a findima s̄eniyent̄e ra, a xili fala Ala xa Di. ³⁶ A mato, i barenyi Elisab̄eti fan bara t̄ēḡe di x̄em̄e ma a xa forijia kui. E nu a xili falama dibaritare, k̄n̄o a furi kike senni nan a ra yi ki. ³⁷ Sese mu na Ala mu n̄oma naxan nabade.»

³⁸ Mariyama naxa a yaabi, «Marigi xa konyi nan n̄ na. A xa raba n̄ b̄e al̄o i a falaxi ki naxe.» Na xanbi, malek̄ naxa keli a xun ma.

Mariyama sigafe Elisab̄eti x̄onyi,

nun Mariyama xa masenyi

³⁹ Na t̄emui Mariyama naxa siga mafuren taa nde Yudaya geya yire. ⁴⁰ A to so Sakari x̄onyi, a naxa Elisab̄eti x̄eebu. ⁴¹ Elisab̄eti to Mariyama xa x̄eebui m̄e, diȳore naxa a ramaxa a t̄ēḡe, Ala Xaxili S̄eniyen̄xi fa goro Elisab̄eti ma. ⁴² A naxa a fala a xui itexi ra, «Ala bara baraka sa i ma dangi gine birin na, a bara baraka sa i xa di ma naxan na i t̄ēḡe. ⁴³ N tan yi hēeri s̄ot̄oxi di, n Marigi nga xa fa n̄ x̄onyi? ⁴⁴ A mato, n̄ to i xa x̄eebui m̄e, n̄ ma diȳore bara a ramaxa n̄ t̄ēḡe s̄eew̄e ra. ⁴⁵ S̄eew̄e na i b̄e, i tan naxan laxi a ra a Marigi xa masenyi kamalima n̄e, a naxan masen i b̄e.»

⁴⁶ Mariyama naxa fa a masen,

«N nii birin Marigi mat̄ox̄oma!

⁴⁷ N xaxili bara s̄eewa Ala n Nakisima ra,

⁴⁸ a to a ya ragoroxi a xa konyi magoroxi ma.

Keli yi waxati ma han waxati naxan birin sa fama,

mixie n xili falama n̄e s̄eewat̄e,

⁴⁹ barima S̄en̄be Kanyi bara fe xungbee raba n̄ b̄e.

A xili s̄eniyen̄.

⁵⁰ A kinikinima waxati birin mixie ma,

naxee gaaxuma a ya ra.

⁵¹ A xa walie bara a s̄en̄be masen.

A bara yet̄e igboe rayensen.

⁵² A bara manḡe ba e xa kibanyie kui,

a mixi magoroxie xa fe ite.

⁵³ A bara kaamet̄e rawasa se fanyi ra,

a bannamixie rasiga e yi igeli ra.

⁵⁴ A bara a xa konyi Isirayila mali,

a mu n̄ēm̄uxi kinikinide a ma.

⁵⁵ A kinikinima n̄ē l̄burahima nun a xa die ma abadan,

al̄o a a fala won benbae b̄e ki naxe.»

⁵⁶ Mariyama naxa lu Elisab̄eti yire kike saxan n̄ond̄on, a fa gbilen a x̄onyi.

Yaya bari ki

⁵⁷ Elisab̄eti xa di bari t̄emui to a li, a naxa di x̄em̄e s̄ot̄o. ⁵⁸ A d̄ox̄obooree nun a barenyie to a m̄e a Marigi bara kinikini a ma ki fanyi, e nun Elisab̄eti naxa s̄eewa.

⁵⁹ A xi solomasaxan l̄ox̄e, mixie naxa fa diȳore sunnade. E nu waxi di xili safe a baba Sakari xun ma, ⁶⁰ k̄n̄o a nga naxa a fala, «Ade, a xili sama n̄ē Yaya.» ⁶¹ E naxa w̄oyen̄ a b̄e, «Mixi yo mu na i xa mixie ya ma yi xili na naxan xun ma.» ⁶² E naxa tonxuma raba di baba b̄e a xa a kolon a wama a xili xa sa ki naxe. ⁶³ Sakari to walaxe max̄orin, a naxa a s̄ēbe, «A xili Yaya.» E birin naxa kaaba. ⁶⁴ Keren na, Sakari n̄enyi naxa keli, a w̄oyen̄, a so Ala tantufe. ⁶⁵ E d̄ox̄oboore birin naxa gaaxu na fe ma. Yudaya geya b̄oxi birin ma, mixie nu na fee nan ifalama. ⁶⁶ E to a m̄e, birin nu e l̄ox̄o saxi yi fee x̄on ma, e nu a fala, «Yi di findima nde ra?» E a kolon Marigi bel̄ex̄e nu na a xun ma.

Sakari xa masenyi

⁶⁷ Ala Xaxili S̄eniyen̄xi naxa goro a baba Sakari ma, a naxa yi masenyi ti Ala xili ra,

⁶⁸ «Tantui na Ala bε, Isirayila Marigi Ala!
 A bara fa a xa mixie xunmatode, a e xunsara.
⁶⁹ A bara Marakisima Sεnbema rakeli
 a xa konyi Dawuda bɔnsɔε ya ma,
⁷⁰ alo a nu a masenxi ki naxε tεmui dangixi,
 a xa namijɔnmε sεniyentoε saabui ra.
⁷¹ A a masen nε, a a won nakisima won yaxuie yi ra,
 a won ba won xɔnmae birin bεleχε.
⁷² A bara kinikini won benbae ma,
 a bara ratu a xa saatε sεniyεnxι ma.
⁷³ A laayidi nan tongo won benba Iburahima bε,
⁷⁴ a a won bama won yaxuie bεleχε,
 alako won xa nɔ a batude bɔŋesa kui,
⁷⁵ won xa no jεrεde sεniyεnyi nun tinxinyi kui,
 won jεrε a ya i won ma simaya lɔxɔε birin.
⁷⁶ I tan, n ma di,
 i xili falama nε Ala Xili Xungbe Kanyi xa Namijɔnmε,
 barima i sigama nε Marigi ya ra kirae yailande a bε,
⁷⁷ alako Marigi xa mixie xa kisi kolon,
 e naxan sɔtɔma e xa yunubie na xafari.
⁷⁸ Na kisi kelima won Marigi Ala xa kinikini xungbe nan ma.
 A naiyalanyi xεεma won ma keli ariyanna,
⁷⁹ alako a xa yanba mixie bε naxee na dimi kui,
 naxee dɔxɔxi faxε xa dimi kui,
 alako a xa won naʃεrε bɔŋesa kira xɔn.»
 80 Na kui, di naxa mɔ, a nu sεnbε nun xaxili sɔtɔ. A naxa sabati wula i han a a yεtε masen Isirayila
 bεlɔxɔ naxε.

2

Isa bari ki naxε

(Matiyu 1:18-25)

¹ Na tεmui, Roma mange xungbe Ogsutu naxa yaamari fi dunija birin xa xili sεbε raba. ² Yi xili sεbε singe raba tεmui naxε, Kirinyusi nan nu findixi Siriya gomina ra. ³ Birin naxa siga a bari taa a xili sεbεde.

⁴ Yusufu fan naxa keli Nasarεti, taa naxan na Galile boxi ma, sigafe ra Bεtεlεɛmu, mange Dawuda baride naxan na Yudaya boxi ma. Yusufu siga naa nε, barima a nu kelixi Dawuda bɔnsɔε nun a xabile nan kui, ⁵ a siga a xa sa a xili sεbε, e nun Mariyama, a nu bara naxan xa kote doxɔ. Mariyama tεegεxi nan nu a ra. ⁶ E nu na mεnni tεmui naxε, Mariyama di sɔtɔ temui naxa a li, ⁷ a fa a xa dī singe bari, di xεmε. A naxa a mafilin dugi kui, a a sa xuruse dεgεde kui, barima yigiya fanyi mu nu na e bε.

Malekε xa masenyi xuruse dεmadonyie bε

⁸ Mεnni xuruse dεmadonyi ndee nu na wula i, xurusee kantade kɔε ra. ⁹ Marigi xa malekε nde naxa mini e ma, e naxa Marigi xa nɔrε to yanba ra e rabilinyi. E naxa gaaxu ki fanyi ra. ¹⁰ Malekε naxa a masen e bε, «Wo naxa gaaxu barima n faxi xibaaru fanyi nan masende wo bε, naxan findima sεɛwε xungbe ra jɔma birin bε. ¹¹ To, wo Rakisima, Ala xa Mixi Sugandixi, a bara bari Dawuda xa taa kui. Wo Marigi nan a ra. ¹² Wo a kolonma yi tonxuma nan na, wo diyɔrε lima a mafilinxι dugi kui, a man saxi xuruse dεgεde kui.»

¹³ Malekε ge wɔyεnde tan mu a ra, malekε gali naxa fa boore fε ma. E nu Ala matɔxɔfe, e nu a fala,
¹⁴ «Matɔxɔε na Ala bε han koore ma! Bɔŋεsa na adamadie bε dunija ma, a hinnexi naxee ra!»

¹⁵ Malekε to keli e xun ma tefe ra koore ma, xuruse dεmadonyie naxa a fala e bore bε, «Won xεs Bεtεlεɛmu, won xa sa yi fe mato naxan nabaxi naa, Marigi bara naxan masen won bε.»

¹⁶ E naxa siga e xulun na, e Mariyama nun Yusufu li, e nun diyɔrε, a saxi xuruse dεgεde kui. ¹⁷ E to na to, e naxa fe birin tagi raba, malekε naxan masen e bε na di xa fe ra. ¹⁸ Mixi naxee xuruse dεmadonyie xui mε, e birin naxa kaaba e xa wɔyεnyi ma. ¹⁹ Mariyama fan naxa yi fe birin nagata a bɔŋε ma, a nu a cɔxɔl sa a xɔn, ²⁰ Xuruse dεmadonyie naxa gbilen Ala matɔxɔ ra, e nu a tantu fe birin ma e bara naxee mε, e man bara naxee to. E a birin lixi nε alo a masen e bε ki naxε.

²¹ Xi solomasaxan to kamali, diyɔrε naxa sunna. A xili naxa sa Isa, malekε nu bara xili naxan masen a nga bε beenun a xa tεɛgε a ma.

Isa sigafe Darisalamu a yɔrε ra

²² Marasəniyənyi waxati to kamali Annabi Munsa xa səriyə ki ma, Yusufu nun Mariyama naxa Isa xanın Darisalamu, a xa masen Marigi bə, ²³alo a səbəxi ki naxə Marigi xa səriyə kui, «Wo di xəmə singe birin fima n tan nan ma.» ²⁴E man siga nə e xa sa sərəxə ba alo a səbəxi Marigi xa səriyə kui ki naxə, «ganbə firin, xa na mu a ra kolokonde lanma firin.»

²⁵ Xəmə nde nu na Darisalamu, naxan xili Simeyən. Diinəla tinxinxı nan nu a ra, naxan nu Isirayla Rakisima mamefe. Ala Xaxili Səniyənxı nu na a xun ma. ²⁶ Ala Xaxili Səniyənxı nu bara a masen a bə, a a mu faxama fo a Marigi xa Mixi Sugandixi to. ²⁷ Ala Xaxili Səniyənxı naxa a niya a xa siga hörəməbanxi kui. Isa barimae fan to so naa e xa di ra, alako e xa Ala xa səriyə rabatu a xa fe ra, ²⁸ Simeyən naxa Isa rasuxu, a a sa a kanke ma. A naxa Ala matoxo, a a masen,

²⁹ «Marigi, i bara fa i xa laayidi rakamali n bə to,
i xa konyi xa taa masara böñəsa kui,

³⁰ barima n ya bara i xa kisi to,

³¹ i naxan xəexi adamadie birin ya xori.

³² Naiyalanyi nan a ra

naxan Ala makənənma si gətəee bə,

a findi nəre ra i xa Isirayila jmama bə.»

³³ Isa baba nun a nga to a mə naxan masenxi a xa fe ra, e naxa kaaba. ³⁴ Simeyən to duba e bə, a naxa a fala Isa nga Mariyama bə, «Ala bara jmagine tongo yi di xa fe ra. Isirayilakae xa fe gbegbe magoroma nə a saabui ra, ndee fan xa fe itema nə. A findima tənxuma nan na, kənə mixi wuyaxi fama nə a matandide. ³⁵ Na kui, mixi gbegbe böñə ma fee fama makənənde. I tan fan, sunnunyi fama i böñə tunbade alo santidəgəma.»

³⁶ Namijənmə gine fori fan nu na, naxan xili Anna. A xa simaya nu bara masiga ki fanyi. Fanuweli xa di nan nu a ra kelife Aseri böñəsə. A nu bara dəxə xəmə taa a gindədimədi ra, kənə jəs soloferə dangi xanbi, a xa mori naxa laaxira. ³⁷ Kabi na təmui, a nu bara lu kaajə kui han a xa simaya nu bara jəs tongo solomasaxan nun naani li. A mu nu kelima hörəməbanxi kui, a nu Ala batu naa, kəsə nun yanyi, sunyi nun sali ra. ³⁸ Na waxati kerenyi, Anna naxa fa naralan Isa nun a xa mixie ra. A naxa so Ala matoxo, a nu fa yi di xa fe fala birin bə, naxee nu e ya tixi Ala ra Darisalamu xunsarafe ra.

³⁹ Yusufu nun Mariyama to gə fe birin nakamalide alo Marigi xa səriyə a masenxi ki naxə, e naxa gibilen Nasarəti, e xənyi Galile böxi ma. ⁴⁰ Di naxa mə, a nu sənbə sətə, a xa lənni xun nu siga masa ra ki fanyi. Ala xa hinne nu na a xun ma.

Isa sigafe Darisalamu a dimədi temui

⁴¹ Nə yo jəs, Isa barimae nu sigama Sayamalekə Dangi Sali rabade Darisalamu. ⁴² Isa jəs fu nun firin sətə jəs naxan na, e birin naxa te sali rabade Darisalamu alo e darixi a ra ki naxə. ⁴³ Sali ləxəsə birin to dangi, Isa barimae naxa biyaasi folo gibilene e xənyi, kənə e xa di Isa naxa lu Darisalamu, e tan mu a kolon. ⁴⁴ E nu bara a mələcxun a a na e biyaasibooree ya ma. E to gə fəçən keren jəsə rabade, e nu a fenfe e barenyie nun e booree ya ma. ⁴⁵ Kənə e to mu a to, e naxa gibilen Darisalamu a fende. ⁴⁶ Xi saxan dangi xanbi, e naxa fa a to hörəməbanxi kui karaməxəsə ya ma, a a tuli matife e ra, a nu maxorinyi tife e ma. ⁴⁷ Naxan birin nu na Isa xui məfe, e nu kaabama a xa xaxili fanyi nun a xa yaabie ma.

⁴⁸ A barimae to a to, e fan naxa kaaba. A nga naxa a fala a bə, «N ma di, i yi fe məcəli rabaxi muxu ra munfe ra? N tan nun i baba kəntofilixi nan i fenxi yi ki.» ⁴⁹ A naxa a fala e bə, «Wo n fenma munfe ra? Wo mu a kolon fo n xa n Baba xa wali raba?» ⁵⁰ Kənə e mu fahaamui sətə a xa wəyənyi ma. ⁵¹ Na temui, Isa naxa bira e fəxə ra gorofe ra Nasarəti, a nu e sago raba. A nga naxa yi fe birin nagata a böñə ma. ⁵² Isa naxa mə lənni nun hinne ra. A naxa rafan Ala nun mixie ma.

3

Annabi Yaya kawandi tife

(Matiyu 3:1-12, Maraki 1:2-11)

¹ Roma mange xungbe Tiberiyo nu na a xa mangəya jəs fu nun suuli nde kui. Ponsi Pilati nan nu findixi Yudaya gomina ra. Herode nan nu findixi Galile mange ra, a taara Filipu fan nu findixi Itureya nun Tirakoniti böxie mangə ra. Lisaniya nan nu findixi Abilen mangə ra. ² Anani nun Kayafa nan nu findixi sərəxədubə kuntigie ra. Na waxati, Ala xa masenyi naxa fa Sakari xa di Yaya ma, a to nu na wula i. ³ Na kui, a naxa siga kawandi rabade Yurudən xure longori birin. A nu kawandi tima mixie bə, e xa e xunxa ye xəɔra tuubi ra, alako Ala xa e xa yunubie xafari. ⁴ A səbəxi Annabi Esayı xa Kitaabui kui,

«Mixi nde a xui itema gbengberenyi ma,

«Wo kira yailan Marigi bə,

wo sankirae matinxin a ya ra.

⁵ Fole birin nafema nε.

Geya xungbe nun a lanma,
a birin igoroma nε.

Kira madalinxi tinxinma nε,
kira jaaxi yailanma nε.

⁶ Adamadi birin fama nε Ala xa kisi tote.»»

⁷ Na kui, jama to nu sigama Yaya xɔn ma a xa e xunxa ye xɔora, a naxa a fala e bε, «Wo tan bɔximase bɔnsɔe! Nde wo rakolonxi wo xa wo gi Ala xa xɔne ma naxan na fafe? ⁸ Wo kεjja xa wali fanyi ramini ałɔ wuri bili fanyi bogi fanyi raminima ki naxε, bogi naxan a masenma a wo bara tuubi. Wo naxa a fala wo yεtε ma, «iburahima nan na muxu benba ra,» barima fεrε na Ala yi a xa yi gεmε mafindi Iburahima xa die ra. ⁹ Beera jian na wurie sankee ra a xa e bilie sεgε. Wuri naxan yo mu bogi fanyi raminima, a fɔnma nε, a woli tε i.»

¹⁰ Nama naxa a maxɔrin, «Muxu xa munse raba fa?» ¹¹ A naxa e yaabi, «Donma firin na naxan yi ra, a kanyi xa kerem fi boore ma, se mu na naxan yi. Donsen na naxan yi ra, a kanyi fan xa a raba na ki.»

¹² Duuti maxilie fan naxa fa e xunxade ye xɔora, e a maxɔrin, «Karamɔɔ, a lanma muxu xa munse raba?» ¹³ A naxa e yaabi, «Wo naxa duuti xun masa dangi yaamari ra.» ¹⁴ Sɔɔri ndee fan naxa a maxɔrin, «Muxu tan go? A lanma muxu fan xa munse raba?» A naxa e yaabi, «Wo naxa mixi yo muŋa, wo naxa mixi yo tɔɔrεgε. Wo xa wo wasa so wo wali sare nan na.»

¹⁵ Mixie naxa e xaxili ti Yaya ra, e nu e maŋɔxun, a tɛmunde Ala xa Mixi Sugandixi na a ra. ¹⁶ Yaya naxa a fala e birin bε, «N tan wo xunxama ye nan xɔora, kɔnɔ naxan fama n xanbi ra, na sɛnbε gbo n tan bε. Na binyε mu na n tan yi ra, n jian xa a xa sankiri luuti yati fulun. A tan nan Ala Xaxili Sεniyεnxı rageroma wo ma, a tan nan wo xunxama tε ra. ¹⁷ A xa segere suxuxi a yi ra, a maale nun a lagi yetegitima naxan na lɔnyi ma. A maale rasoma a xa bili kui, kɔnɔ a lagi tan ganma tε ra naxan mu xubenma.» ¹⁸ Yaya man nu mixie rasima a mɔɔli wuyaxi ra, a nu e kawandi xibaaru fanyi ra.

¹⁹ Kɔnɔ Yaya to wɔyεn mangε Herode ma, a taara xa gιnε Herodiyasi xa fe ra, a nun a nu bara fe jaaxi naxan birin naba, ²⁰ Herode man naxa yi fe kobi kerem sa na birin xun: A naxa Yaya sa geeli.

Isa xunxafe ye xɔora

(Matiyu 3:13-17, Maraki 1:9-11, Yaya 1:32-34)

²¹ Nama birin to nu bara e xunxa ye xɔora, Isa fan naxa a xunxa ye xɔora. A to nu Ala maxandife, koore naxa rabi, ²² Ala Xaxili Sεniyεnxı naxa goro a ma ałɔ ganbε. Xui nde naxa keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan na i ra. I n kεnεnxı ki fanyi ra.»

Isa benbae

(Matiyu 1:1-17)

²³ Isa to pε tongo saxan jɔndɔn sɔtɔ, a naxa a xa wali fɔlɔ. Mixie nu laxi a ra Yusufu xa di nan a ra.

Yusufu findixi Heli xa di nan na,

²⁴ Heli findixi Matahati xa di nan na,

Matahati findixi Lewi xa di nan na,

Lewi findixi Meliki xa di nan na,

Meliki findixi Yannayi xa di nan na,

Yannayi findixi Yusufu xa di nan na,

²⁵ Yusufu findixi Matahisxa di nan na,

Matahisxa findixi Amosi xa di nan na,

Amosi findixi Naxumu xa di nan na,

Naxumu findixi Esili xa di nan na,

Esili findixi Nagayi xa di nan na,

²⁶ Nagayi findixi Maati xa di nan na,

Maati findixi Matahisxa di nan na,

Matahisxa findixi Semeyin xa di nan na,

Semeyin findixi Yoseke xa di nan na,

Yoseke findixi Yoda xa di nan na,

²⁷ Yoda findixi Yohana xa di nan na,

Yohana findixi Resa xa di nan na,

Resa findixi Sorobabeli xa di nan na,

Sorobabeli findixi Salatiyeli xa di nan na,

Salatiyeli findixi Neri xa di nan na,

²⁸ Neri findixi Meliki xa di nan na,

Meliki findixi Adi xa di nan na,

Adi findixi Kosan xa di nan na,
 Kosan findixi Elemadan xa di nan na,
 Elemadan findixi Eru xa di nan na,
²⁹ Eru findixi Yosuwe xa di nan na,
 Yosuwe findixi Eliyeseri xa di nan na,
 Eliyeseri findixi Yorimi xa di nan na,
 Yorimi findixi Matahati xa di nan na,
 Matahati findixi Lewi xa di nan na,
³⁰ Lewi findixi Simeyən xa di nan na,
 Simeyən findixi Yuda xa di nan na,
 Yuda findixi Yusufu xa di nan na,
 Yusufu findixi Yonan xa di nan na,
 Yonan findixi Elyakin xa di nan na,
³¹ Elyakin findixi Meleya xa di nan na,
 Meleya findixi Mena xa di nan na,
 Mena findixi Matata xa di nan na,
 Matata findixi Natan xa di nan na,
 Natan findixi Dawuda xa di nan na,
³² Dawuda findixi Yisayi xa di nan na,
 Yisayi findixi Obedo xa di nan na,
 Obedo findixi Boosu xa di nan na,
 Boosu findixi Salimon xa di nan na,
 Salimon findixi Naxason xa di nan na,
³³ Naxason findixi Aminadabo xa di nan na,
 Aminadabo findixi Adimin xa di nan na,
 Adimin findixi Arini xa di nan na,
 Arini findixi Xesiron xa di nan na,
 Xesiron findixi Peresi xa di nan na,
 Peresi findixi Yuda xa di nan na,
³⁴ Yuda findixi Yaxuba xa di nan na,
 Yaxuba findixi Isiyaga xa di nan na,
 Isiyaga findixi Iburahima xa di nan na,
 Iburahima findixi Tera xa di nan na,
 Tera findixi Naxori xa di nan na,
³⁵ Naxori findixi Serugu xa di nan na,
 Serugu findixi Rewu xa di nan na,
 Rewu findixi Pelegi xa di nan na,
 Pelegi findixi Eberi xa di nan na,
 Eberi findixi Selaha xa di nan na,
³⁶ Selaha findixi Kayinan xa di nan na,
 Kayinan findixi Arafaxadi xa di nan na,
 Arafaxadi findixi Semi xa di nan na,
 Semi findixi Nuha xa di nan na,
 Nuha findixi Lemeki xa di nan na,
³⁷ Lemeki findixi Metusela xa di nan na,
 Metusela findixi Enoki xa di nan na,
 Enoki findixi Yeredi xa di nan na,
 Yeredi findixi Mahalaleli xa di nan na,
 Mahalaleli findixi Kenan xa di nan na,
³⁸ Kenan findixi Enosi xa di nan na,
 Enosi findixi Seti xa di nan na,
 Seti findixi Adama xa di nan na,
 Adama findixi Ala xa di nan na.

*Sentanə katafe a xa Isa ratantan
 (Matiyu 4:1-11, Maraki 1:12-13)*

¹ Isa to keli Yurudən, Ala Xaxili Səniyənxi nu goroxi a ma, a Isa xun ti gbengberenyi ra. ² Xi tongo naani bun ma, a nu na naa, Ibulisa nu katafe a ratantande. Isa mu sese don na waxati birin bun. Na xi kənti to kamali, kaamə nu na a ma. ³ Ibulisa naxa a fala a bə, «Xa Ala xa Di nan i ra, yaamari fi yi gəmə xa findi taami ra.» ⁴ Isa naxa a yaabi, «A səbəxi Kitaabui kui, *Mixi mu baloma taami gbansan xa ra.*»

⁵ Ibulisa naxa fa a xanin geya fari, a dunijja mangęya birin masen a bę kerenyi ra. ⁶ A naxa a fala a bę, «N yi mangęya birin fima nę i ma a nun a dariyę, barima a soxi n tan nan yi. N fan nōma a fide, n na wa a fife naxan yo ma. ⁷ Na kui, xa i i felen n bę, i n batu, n a birin findima nę i gbe ra.» ⁸ Isa naxa a yaabi, «A sębęxi Kitaabui kui, «I xa i Marigi Ala gbansan nan batu, i xa suyidi a keren nan bę.»»

⁹ Ibulisa man naxa a xanin Darisalamu, a a ti Ala xa höröməbanxi fari, yire itexi. A naxa a fala a bę, «Xa Ala xa Di nan lanxi i ma, tugan be ra, ¹⁰ barima a sębęxi, «Ala yaamari fima nę a xa malekęe ma i xa fe ra, e xa i kanta.» ¹¹ A man sębęxi, E e bęlexe rasoma nę i bun ma, e i rate alako i sanyi naxa din gęme ra.» ¹² Isa naxa a yaabi, «Kitaabui man a masenxi, «I naxa i Marigi Ala mato.»»

¹³ Ibulisa to ge kate birin nabade a xa Isa ratantan, a naxa keli a xun ma, han beenun a xa waxati gbęte xa a li.

Isa a xa wali fɔłofe Galile bɔxi ma

(Matiyu 4:12-25, Maraki 1:14-20)

¹⁴ Isa naxa gibilen Galile bɔxi ma. Ala Xaxili Sęniyęnxı xa sęnbę nu na a ma. A xa fe xibaaru naxa siga rayensen na yire birin. ¹⁵ Isa nu mixie xaranma e xa salidee kui, birin nu a matɔxɔ.

Nasarętikae tondife lade Isa ra

(Matiyu 13:53-58, Maraki 6:1-6)

¹⁶ Isa naxa siga Nasaręti, a xuruxi dęnnaxę. Malabu lɔxɔę ma, a naxa so salide kui ałc a nu darixi a ra ki naxę, a ti, a xa Kitaabui xaran mixie bę. ¹⁷ E naxa Annabi Esayi xa Kitaabui so a yi. A to a itala, a naxa yire to a sębęxi dęnnaxę,

¹⁸ «Marigi Xaxili na n xun ma, barima a bara n sugandi, a a ragoro n ma, n xa setaree kawandi xibaaru fanyi ra.

A n xęęxi nę

n xa xęęra iba mixi suxuxie bę, e xɔręyama nę, n xa xęęra iba dɔnxiue bę, e ya se toma nę, n xa tɔɔrɔmixie xɔręya naxee na nɔę bun ma,

¹⁹ n xa xęęra iba mixie bę, Ala xa hinne waxati bara a li.»

²⁰ A naxa fa Kitaabui makuntan, a a so taalibi yi, a dɔxɔ. Birin e ya banbanxi a ra salide kui. ²¹ A naxa masenyi ti fɔło e bę, «To, yi sębeli naxan xaranxi wo bę yi ki, a bara kamali.»

²² Birin nu a xa fe fanyi falama, e nu kaaba wɔyęn fanyie ma naxee nu minima a kęre i. E naxa so e bore maxɔrinfe, «Yusufu xa di xa mu yi ki?» ²³ Isa naxa a fala e bę, «N na a kolon wo yi taali sama nę n bę, «Seriba, i yęte dandan.» Wo man a falama nę n bę, «Muxu bara fe naxan birin mę i naxan nabaxi Kapęrenamu, i man xa a mɔɔli raba i xɔnyi be.» ²⁴ N na nöndi fala wo bę, namjɔnime yo mu binyama a xɔnyi tan. ²⁵ Wo man xa wo tuli ti nöndi ra. Kaaje gine wuyaxi nu na Isirayila bɔxi ma Annabi Eliya xa waxati, kaamę to sin bɔxi ma, tunę ye mu bira nę saxan kike senni. ²⁶ Könü Ala mu Annabi Eliya xęęs e tan Isirayilaka gine sese ma, fo a to a xęę kaaje gine nde nan gbansan ma naxan nu na Sarepeta, Sidon bɔxi ma. ²⁷ Kunę kanyi wuyaxi fan nu na Isirayila bɔxi ma Annabi Elise xa waxati, könę a mu e tan sese rayalan, fo Naaman Siriyaka gbansan, a na nan yayanlan.»

²⁸ E to yi fee mę, mixi birin naxee nu na salide kui, e bęje naxa te Isa xili ma. ²⁹ E naxa keli, e a ramini taa fari ma. E xa taa to nu tixi geya ra, e naxa a xanin yire nde e xa a radin yę gelenyi ra. ³⁰ Könü Isa naxa mini e tagi, a a xa kira suxu.

Isa mixi gbegbe rayalanfe

(Matiyu 8:14-17, Maraki 1:21-34)

³¹ Isa naxa goro Kapęrenamu, Galile bɔxi taa nde. A to nu na mixie kawandife malabu lɔxɔę, ³² e naxa kaaba a xa xaranyi ma, barima a nu wɔyęnma mangę sęnbę nan na. ³³ Na salide kui, xęęmę nde nu na jinnee nu naxan fɔxɔ ra. A naxa sɔnɔxɔę rate fɔło, a gbelegbele, ³⁴ «E! Isa Nasarętika, i waxy munse xɔn ma muxu bę? I faxi muxu sɔntode ne? N na a kolon mixi naxan lanxi i ma. Ala xa Sęniyęntęe nan na i ra.» ³⁵ Isa naxa wɔyęn a ma a xɔrɔcę ra, a a yamari, «I sabari. Gbilen yi xęęmę fɔxɔ ra.» Ninnę naxa xęęmę rabira bɔxi jama tagi, a fa gbilen a fɔxɔ ra. Xęęmę mu maxɔnču hali keren. ³⁶ Birin de naxa ixara, e nu fa e bore maxɔrin, «Masenyi mɔɔli mundun yi ki? A jinnee yamarima nɔę nun sęnbę ra, nee gbilen mixi fɔxɔ ra!» ³⁷ Na kui, Isa xa fe xibaaru naxa yensen yę na bɔxi rabilinyi yire birin.

³⁸ Isa to mini salide kui, a naxa siga Simon xɔnyi. Simon bitanyi mu nu yalanxi. A fate nu ganxi a ma. E naxa Isa maxandi a xa a mali. ³⁹ Isa to ti a xun ma, a naxa wɔyęn na fure ma, fure naxa a bęjin. A naxa keli keren na, a kuri so e bę.

⁴⁰ Soge to dula, e naxa fa furema mɔɔli birin na Isa xɔn ma. A naxa a bęlexe sa e ma keren keren, a fa e rayalan. ⁴¹ A naxa jinnee fan keri mixi wuyaxi fɔxɔ ra. Ninnęe nu furemae bęjinma, e nu

gbelegbele e nu a fala, «Ala xa Di nan na i ra!» Kōnō Isa naxa e yamari, a e ratōn wōyēnfe ra, barima e nu a kolon a Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra.

⁴² Na kuye iba, a naxa mini, a siga yire madunduxi nde. Nama naxa a fen han e a to. E nu katafe nē e xa kankan a ma, a naxa fa keli e xun. ⁴³ Kōnō a naxa a masen e bē, «Fo n xa taa gbētē fan kawandi Ala xa mangēya niini xa xibaaru fanyi ra, barima n xēxēxi na nan ma.» ⁴⁴ Na kui, a nu kawandi tima salidee kui Yudaya bōxi ma.

5

Isa fōxirabirē singee

(Matiyu 4:18-22, Maraki 1:16-20)

¹ Isa nu na Genesareti baa dē ra. Nama fan nu e bore xētenma alako e xa a xui mē Ala xa masenyi kawandide. ² Isa naxa kunkui firin to baa dē ra. Yēxesuxui e mu bara goro e kui, e nu e xa yēlēe raxafē.

³ Isa naxa baki Simōn xa kunkui kui, a a maxōrin a xa kunkui ndedi maminī xare dē ra. Na xanbi, Isa naxa dōxō kunkui kui, a so jāma kawandife.

⁴ Isa to gē masenyi tide, a naxa a fala Simōn bē, «Won xēs dula ma. Wo yēlē sa naa, wo xa sa yēxē suxu.» ⁵ Simōn naxa a yaabi, «Karamōxō, muxu kōe birin nan nadangixi yakotomōe nan na, muxu mu sese suxu. Kōnō i tan nan to a falaxi, n man sa yēlē sama.»

⁶ E to na raba, e naxa yēxē gbegbe suxu yēlē kui, yēlē naxa bōo fōlō. ⁷ E naxa e bēlēxē magira booree bē naxee nu na kunkui boore kui, e xa fa e mali. E to fa, e naxa na kunkui firinyie rafe yēxē ra han e firin birin naxa wa dulafe.

⁸ Simōn Piyēri to na fe to, a naxa bira Isa bun ma, a a fala, «Marigi, i xa i makuya n na, barima yunubitōe nan n na!» ⁹ A na fala nē barima a tan nun a boore birin nu bara gē kaabade na yēxē suxufe ra, ¹⁰ Simōn walibooree, Sebede xa di firinyie Yaki nun Yaya, e fan nu bara kaaba. Na kui, Isa naxa a fala Simōn bē, «I naxa gaaxu. I darixi yēxē nan suxu ra, kōnō keli yi waxati ma, i fama mixie nan sōtōde n bē.» ¹¹ E to kunkui rate xare ma, e naxa se birin lu naa, e bira Isa fōxō ra.

Kunē kanyi rayalanfe

(Matiyu 8:1-4, Maraki 1:40-45)

¹² Isa to nu na taa nde kui, a naxa xēmē nde li naa, kune dinxi a fate birin na. A to Isa to, a naxa a yatagi rafelen boxi ma, a a mayandi, «N Marigi, xa i tin, i nōma n naseñiyende.» ¹³ Isa naxa a bēlēxē itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a bē, «N tinxi. Findi mixi sēniyēnxi ra.» Kune fure naxa a bējīn kerēn na. ¹⁴ Na xanbi, Isa naxa a yamari, «I naxa yi fe fala mixi yo bē. Siga i sa i dēntēgē sērēxēdubē bē, i sērēxē ba i xa sēniyēnxi xa fe ra, alos Annabi Munsa a yamarixi ki naxē. Na findima seedējōxchya nan na e bē.» ¹⁵ Kōnō Isa xa fe xibaaru jāna naxa yensen yē dangi a singe ra. Nama gbegbe nu e malanma e xa a xui ramē, a man xa e rayalan e xa furee ma. ¹⁶ Kōnō Isa fan nu luma siga ra yire madunduxie, a sa Ala maxandi.

Isa Namate rayalanfe

(Matiyu 9:1-8, Maraki 2:1-12)

¹⁷ Lōxō nde, Isa nu kawandi tife. Farisēnie nun sēriyē karamōxōe nu bara fa dōxō, naxee kelixi Darisalamu, a nun Galile nun Yudaya taa birin. Marigi xa sēnbē nu na Isa ma furemae rayalanfe ra. ¹⁸ Na tēmūi, mixi ndee naxa fa namate nde ra, a saxi sade ma. E nu katafe nē e xa fa a sa Isa bun, ¹⁹ kōnō jāma xa fe naxa a niya e mu nō sode a ra. Na kui, e naxa te banxi fari, e a fari yire nde maba, e fa namate ragoro mēnni ra, a saxi a xa sade fari, a goro jāma tagi Isa ya i. ²⁰ Isa to e xa danxaniya to, a naxa a fala namate bē, «N boore, i xa yunubie bara xafari i bē.» ²¹ Farisēnie nun sēriyē karamōxōe naxa so e majōxunfe, «Pe, nde yi ra, a to Ala rasōtōma yi ki? Nde nōma yunubie xafaride, bafe Ala kerēn na?»

²² Isa to e xa majōxunyi kolon, a naxa e maxōrin, «Munfe ra yi majōxunyi mōoli na wo bōrē ma?

²³ Wōyēnyi mundun sōcōneya, a falafe «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafe «Keli, i jērē?» ²⁴ N xa a masen wo bē a Adama xa Di nōma yunubi xafaride dunijā ma.» A naxa fa a fala namate bē, «N naxē i bē, keli, i xa sade tongo, i xa siga i xōnyi.»

²⁵ Namate naxa keli mixie ya xōri kerēn na. A naxa se tongo a nu saxi naxan ma, a fa siga a xōnyi Ala matōxō ra. ²⁶ Nama birin dē naxa ixara ki fanyi, e nu Ala matōxō. Ala xa yaragaaxui fan naxa lu e bōrē ma, e a fala, «To, muxu bara kaabanako fee to.»

Lewi bīrafē Isa fōxō ra

(Matiyu 9:9-17, Maraki 2:13-22)

²⁷ Na dangi xanbi, Isa naxa mini, a duuti maxili nde to naxan xili Lewi, a dōxōxi duuti maxilide. Isa naxa a fala a bē, «Bira n fōxō ra.» ²⁸ Lewi naxa keli, a fe birin nabolo, a bira a fōxō ra.

²⁹ Na t̄emui, Lewi naxa xulunyi belebele ti a x̄onyi Isa b̄e. E birin nu na e d̄egefe yire kerent, duut maxili wuyaxi nun mixi ḡbet̄ee f̄an nu na naa. ³⁰ Farisenie nun s̄eriye karamox̄ee naxa Isa foxirabir̄ee maxorin, «Munfe ra wo nun duuti maxilie nun yunubit̄ee wo d̄egema yire kerent?» ³¹ Isa naxa e yaabi, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na a ma. ³² N mu faxi tinxit̄ee xa xilide. N faxi yunubit̄ee nan xilide, e xa tuubi.»

Isa maxorinfe sunyi ma

(Matiyu 9:14-15, Maraki 2:18-20)

³³ Mixi ndee naxa fa a fala Isa b̄e, «Annabi Yaya nun Farisenie foxirabir̄ee sunyi nun salie rabama han, k̄onc i gbee tan e d̄egema tun.» ³⁴ Isa naxa e yaabi, «Xa futixiri xulunyi a li, wo nōma a falade ḡinefenyi booree b̄e e xa sunyi suxu a na e fe ma t̄emui naxe? ³⁵ Waxati fama, ḡinefenyi bama e yi ra t̄emui naxe. Na waxati tan, e sunyi suxuma ne.»

³⁶ Isa man naxa taali nde sa e b̄e, «Mixi yo mu dugi xuntunyi bama dugi n̄eene ra a xa dugi fori lompo a ra. Xa na raba, dugi n̄eene kanama ne, na xuntunyi fan mu lanma dugi fori ma. ³⁷ Mixi yo man mu w̄eni n̄eene sama leb̄e fori kui, xa na mu a ra w̄eni n̄eene na funtu, na leb̄e fori bulama ne, w̄eni fili, a sase fan kana. ³⁸ A lan ne w̄eni n̄eene xa sa leb̄e n̄eene nan kui. ³⁹ Mixi yo man mu wama w̄eni n̄eene x̄on xa a bara w̄eni fori min, barima a a falama ne, «W̄eni fori nan fan.»»

6

Malabu l̄ox̄ee xa s̄eriye,

nun x̄eme nde b̄el̄ex̄ rayalanfe

(Matiyu 12:1-14, Maraki 2:23-3:6)

¹ Malabu l̄ox̄ee nde, Isa nun a foxirabir̄ee nu j̄erefe sankira ra x̄e tagi. Isa foxirabir̄ee naxa mengi t̄ons̄ee ndee ba, e e tuxutuxu e b̄el̄ex̄, e a x̄orie don. ² Fariseni ndee naxa w̄oyen, «Munfe ra wo na malabu l̄ox̄ee s̄eriye matandife?» ³ Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaame to a suxu, a tan nun naxee nu na a f̄oxo ra? ⁴ A so ne Ala xa banxi kui, a taami don naxan fixi Ala ma, a nde so a foxirabir̄ee fan yi ra, hali a to mu nu daxa mixi yo xa na don, fo s̄erex̄edubee.» ⁵ Isa man naxa a fala e b̄e, «Adama xa Di nam findixi marigi ra malabu l̄ox̄ee xun ma.»

⁶ Malabu l̄ox̄ee ḡbet̄ee ma, Isa man naxa so salide kui, a mixie kawandi. A naxa x̄eme nde li naa, naxan yire fan b̄el̄ex̄ tuuxi a ma. ⁷ Farisenie nun s̄eriye karamox̄ee nu e ya tixi Isa ra e xa a mato xa a mixi rayalanma malabu l̄ox̄ee ma, alako e xa nō a kalamude fe nde ma. ⁸ K̄onc Isa to nu e xa majeoxunyi kolon, a naxa a fala x̄eme be naxan b̄el̄ex̄ tuuxi a ma, «Keli, i fa ti be j̄ama tagi.» A naxa keli, a ti.

⁹ Isa naxa a masen e b̄e, «N xa wo maxorin. A daxa fe fanyi nan xa raba malabu l̄ox̄ee ma, ka fe j̄aa xi? Nii rakisife nan daxa ka nii s̄ontofe?» ¹⁰ A to ge a ya r̄ap̄er̄ede mixi birin kanke ma, a naxa a fala na x̄eme b̄e, «I b̄el̄ex̄ itala.» A naxa a itala, a b̄el̄ex̄ naxa yalan. ¹¹ K̄onc Farisenie tan naxa x̄onc fanyi. E naxa so w̄oyenfe e bore b̄e, e xa lan fe ma, e nōma naxan niyade Isa ra.

Isa a xa x̄eera fu nun firinyi sugandife

(Matiyu 10:1-3, Maraki 3:13-19)

¹² Na waxati ma, Isa naxa siga geya fari Ala maxandide, a k̄oe birin nadangi a Ala maxandima. ¹³ Kuye to iba a naxa a foxirabir̄ee xili. A naxa fu nun firin sugandi e ya ma, a e xili sa x̄eerae. E tan nan ya: ¹⁴ Sim̄on, Isa naxan xili sa Piȳeri, Piȳeri xunya Andire, Yaki, Yaya, Filipu, Barotolome, ¹⁵ Matiyu, Tomasi, Alifa xa di Yaki, Sim̄on naxan xili nu falama Seloti, ¹⁶ Yaki xa di Yudasi, nun Yudasi Isikariyoti naxan findi yanfante ra, a Isa sa mixi kobie b̄el̄ex̄.

Isa j̄ama kawandife

(Matiyu 5-7)

¹⁷ Isa nun na mixi fu nun firinyie to goro, a naxa ti k̄ene nde ma. A foxirabir̄ee gali nu na naa, a nun j̄ama ḡbegbe naxee nu kelixi Yudaya nun Darisalamu, a nun baa de ra, Tire nun Sid̄on nabilinyi.

¹⁸ E birin nu faxi Isa xui ramēde, a man xa e rayalan e xa furee ma. Ninn̄e nu naxee toor̄oma, a nu e rayalanma. ¹⁹ Nama birin nu katafe e xa din a ra, barima s̄enbe nu minife a i, a nu e birin nayalan.

S̄eew̄e nun Gbaloe

(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Na t̄emui Isa naxa a ya ti a foxirabir̄ee ra, a a masen e b̄e,

«S̄eew̄e na wo b̄e, wo tan setaree,

barima wo jan na Ala xa mangaya niini bun ma.

²¹ S̄eew̄e na wo b̄e, wo tan naxee kaamexi yak̄osi,

barima wo fama nε wasade.

Sεεwε na wo bε, wo tan naxee wama yakɔsi,
barima wo fama nε yelede.

²² Sεεwε na wo bε, mixie na wo xɔn tεmui naxε,
e na wo keri, e na wo konbi, e na wo xili kana Adama xa Di xa fe ra.

²³ Wo xa sεεwa na lɔxɔε, wo tugan jεlεxinyi ra,
barima wo baraayi gboma nε ariyanna.

E benbae nu namijɔnɔnmεe fan tɔɔrɔma na ki nε.»

²⁴ «Kɔnɔ gbaloe na wo bε, wo tan bannae,
barima wo jnan bara wo xa fe fanyi sɔtɔ.

²⁵ Gbaloe na wo bε, wo tan naxee wasaxi yakɔsi,
barima kaame fama nε wo suxude.

Gbaloe na wo bε, wo tan naxee yelema yakɔsi,
barima sunnunyi nun wa fama nε wo suxude.

²⁶ Gbaloe na wo bε, mixi birin na wo xili fanyi fala tεmui naxε,
barima e benbae nu wule falsee fan xunmafalama na ki nε
naxee nu e yεtε findixi namijɔnɔnmεe ra.»

Yaxuie xanufe

(Matiyu 5:38-48)

²⁷ «N xa a fala wo bε, wo tan naxee na wo tuli matife n na,
wo xa wo yaxuie xanu,

wo fe fanyi nan naba wo xɔnmae bε,
²⁸ wo Ala maxandi wo dankamae bε,

wo Ala maxandi wo tɔɔrɔmae bε.

²⁹ Xa mixi i xεrε garin,

i xa boore sεeti fan ti a bε.

Xa mixi i xa donma tongo,

i naxa tondi a xa i xa mafelenyi fan tongo.

³⁰ Naxan yo na i makula, i xa a ki.

Naxan na see ba i yi, i naxa a maxɔrin a xa a ragbilen.

³¹ Wo wama mixie xa naxan birin naba wo bε,

wo fan xa na nan naba e bε.»

³² «Xa wo sa mixi gbansan nan xanuma, naxee wo fan xanuxi, wo baraayi mundun sɔtɔma na kui?

Hali yunubitɔεe, e mixie nan xanuma naxee e tan fan xanuxi. ³³ Xa wo sa fe fanyi rabama mixie bε,
naxee fe fanyi rabama wo fan bε, wo baraayi mundun sɔtɔma na kui? Na tan, hali yunubitɔε a rabama.

³⁴ Xa wo sa doni tima mixi nan bε, wo laxi naxan na a wo xa doni firma, wo baraayi mundun sɔtɔma
na kui? Hali yunubitɔεe, e doni tima e boore bε, alako e man xa doni birin sɔtɔ. ³⁵ Kɔnɔ wo tan xa

wo yaxuie xanu. Wo xa fe fanyi nan naba. Wo xa doni ti, hali wo mu laxi a fife ra. Na kui, wo baraayi
gboma nε, wo findi Ala Xili Xungbe Kanyi xa die ra, barima a tan fe fanyi rabama finsiriwalie nun mixi

kobie bε. ³⁶ Wo fan xa kinikini mixi ma, alɔ wo Baba Ala kinikinima mixi ma ki naxε.»

Wuri fuji nun xebenyi

(Matiyu 7:1-5)

³⁷ «Wo naxa wo yεtε findi wo boore adama kewalie makiitima ra, alako kiti naxa fa kana wo fan na
Ala yi. Wo naxa mixi makiiti kiti xɔrɔxɔε ra, alako wo fan naxa makiiti kiti xɔrɔxɔε ra. Wo dιjε
mixi ma, alako Ala xa dιjε wo fan ma. ³⁸ Wo mixi ki, alako Ala fan xa wo ki. Wo kima ki naxε, a luma
nε alɔ maale na maniya, a maniyase rafe a fanyi ra, maale madetεn, a xεyε xεyε, nde man fa sa a xun
han a fili a ma. Na kui, wo maniyase naxan nawalima booree bε, na nan nawalima wo fan bε.»

³⁹ Isa man naxa yi taali wɔyεnyi fala e bε, «Dɔnxui nɔmɑ xuli susude dɔnxui bε yire? A di, e firin
birin mu birama xε yili kui? ⁴⁰ Taalibi mu dangima a karamɔxɔ ra, kɔnɔ taalibi naxan birin nu gε a
matinkande, a luma nε alɔ a karamɔxɔ.»

⁴¹ «Munfe ra i wuri fuji toma i ngaxakerenyi ya ma, a fa li i mu xebenyi toxi naxan na i tan yεtε ya
ma? ⁴² I nɔmɑ a falade i ngaxakerenyi bε di, «A lu n xa na wuri fuji ba i yεtε ya ma,» a fa li i tan mu
xebenyi toxi naxan na i tan ya ma? I tan filankafui, xebenyi nan singe ba i ya ma! Na ba xanbi, i nɔmɑ
ne se igbεde a fanyi ra, alako i xa wuri fuji ba i ngaxakerenyi fan ya ma.»

Wuri bili kolonma a bogi nan ma

(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ «Sansi fanyi mu na naxan bogi kobi raminima, sansi kobi fan mu na naxan bogi fanyi raminima.
⁴⁴ Sansi birin kolonma a bogi nan ma. Xɔrɛ mu bama tunbe bili ra, kusu fan mu bama baagi bili kɔn na.
⁴⁵ Fe fanyi to ragataxi mixi fanyi bɔjɛ kui, a fe fanyi nan naminima. Fe kobi to ragataxi mixi kobi bɔjɛ kui, a fe kobi nan naminima. Naxan na gbo mixi bɔjɛ kui, na nan dɔnxɔe minima a dɛ i.»

Banxiti firinyie xa taali

(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶ «Munfe ra wo n xilima <N Marigi, n Marigi,> kɔnɔ wo mu n xui rabatuma? ⁴⁷ Mixi yo fa n ma, a n ma masenyi rame, a fa a rabatu, wo wo tulì mati n xa a masen wo bɛ na kanyi maniyaxi mixi naxan na.
⁴⁸ A maniyaxi banxiti nan na, naxan bɔxi ge han a sa fanye li, a fa a xa banxi bili ti na fanye fari. Lɔxɔ nde, xure naxa banbaran yɛ han a din banxi ma, kɔnɔ a mu nɔ sese niyade a ra, barima a nu tixi a fanyi ra. ⁴⁹ Kɔnɔ mixi yo naxan n ma masenyi ramɛ, a fa li a mu a rabatu, na kanyi tan maniyaxi xɛmɛ nan na naxan banxi ti bɔxi fari ma, bili mu a bɛ. Xure to banbaran, a din banxi ma, a naxa a rabira kerèn na, banxi naxa kana a jaaxi ra.»

7

Sɔɔri xummati xa danxaniya

(Matiyu 8:5-13)

¹ Isa to gɛ a xa masenyi birin tide jàmama bɛ, a naxa so Kapɛrɛnamu. ² Sɔɔri mixi kɛmɛ xummati nde nu na naa, naxan ma konyi xɛmɛ nde nu furaxi, a gbe mu nu luxi a xa faxa. Konyi nan nu a ra naxan nu rafan a marigi ma ki fanyi. ³ Sɔɔri xummati to Isa xa fe mɛ, a naxa Yuwifi kuntigi ndee xɛɛ Isa xɔn, a xa fa a xa konyi rayalan. ⁴ Yuwifi kuntigie to Isa yire li, e naxa a mayandi ki fanyi, e a fala, «Mixi na a ra, a lan nɛ i xa yi fe raba a bɛ, ⁵ barima won si rafan a ma. A tan nan salide tixi muxu bɛ.»

⁶ Isa naxa bira e fɔxɔ ra. A to makɔrɛ banxi ra, na sɔɔri mixi kɛmɛ xummati naxa a boore ndee xɛɛ e xa a fala a bɛ, «Marigi, i naxa i yɛtɛ tɔɔrɔ, barima na binyɛ mu na n yi ra i tan xa so n ma banxi kui. ⁷ Na nan a niya, njan mu tin n yetɛ xa fa i xɔn. I xa yaamari gbansan nan fi, n ma konyi xa yalan. ⁸ N a kolon barima n fan na mangɛ ndee xa yaamari bun ma, sɔɔri ndee man na n yi, naxee na n fan ma yaamari bun ma. N na a fala sɔɔri nde bɛ, «Siga,» a sigama nɛ. N na a fala, «Fa,» a fama nɛ. N na n ma konyi nde yamari, «Yi fe raba,» a a rabama nɛ.»

⁹ Isa to a xa wɔyɛnyi mɛ, a naxa kaaba a xa fe ma. A naxa a ya rafindi jàmama ma naxan nu biraxi a fɔxɔ ra, a a masen e bɛ, «N xa a fala wo bɛ, n mu yi danxaniya mɔɔli toxi hali Isirayila bɔxi ma.»

¹⁰ Xɛɛrae to gbilen sɔɔri xummati xɔnyi, e naxa konyi li, a yalanxi.

Isa kaajɛ gine xa di rakelife faxɛ ma

¹¹ Na dangi xanbi, Isa naxa siga taa nde, dɛnnaxɛ xili Nayin, a fɔxirabirɛe nun jàmama gbegbe nu na a fɔxɔ ra. ¹² A to makɔrɛ taa sode dɛ ra, Isa naxa a to mixie minife xɛmɛ nde fure ra. Kaajɛ gine nde xa di kerenyi nan nu faxaxi, na taa jàmama gbegbe fan nu jàrefe kaajɛ gine fe ma. ¹³ Marigi to kaajɛ gine to, a naxa kinikini a ma, a a fala a bɛ, «I naxa wa.» ¹⁴ A naxa a maso fure ra, a a bɛlɛxɛ sa a xaninse fari, a xaninmae naxa ti. Isa naxa a masen, «I tan sɛgɛtala, n naxɛ i bɛ, keli!» ¹⁵ Faxamixi naxa keli, a so wɔyɛnfe. Isa naxa a ragbilen a nga ma. ¹⁶ Gaaxui naxa e birin suxu, e nu Ala matɔxɔ, e nu a fala, «Ala namijɔnɛmɛ xungbe nan nakelixi won tagil!» E man nu a fala, «Ala bara fa a xa mixie xummatode!» ¹⁷ Isa xa xibaaru naxa siga rayensen na Yudaya bɔxi birin ma a nun naa rabilinyi.

Annabi Yaya xa maxɔrinyi

(Matiyu 11:1-30)

¹⁸ Yaya fɔxirabirɛe naxa yi fe birin fala Yaya bɛ. ¹⁹ A fan naxa mixi firin xili e ya ma, a e xɛɛ Isa maxɔrinde, «I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbɛtɛ nan mame?» ²⁰ E to Isa yire li e naxa a maxɔrin, «Yaya Xunxa nan muxu xɛɛxi i maxɔrinde. I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbɛtɛ nan mame?» ²¹ Na tɛmui yati, Isa nu furemae, jànne kanyie, nun dɔnxui gbegbe rayalanfe. ²² Na kui, a naxa Yaya xa xɛɛrae yaabi, «Wo fe naxan mɛxi nun wo fe naxan toxi, wo sa na dɛntɛgɛ Yaya bɛ. Dɔnxui se toma, namatɛe jàrefɛma, kune kanyie yalanma, tulixorie wɔyɛnyi mɛma, faxamixie kelima, fuxarilae kawandima xibaaru fanyi ra. ²³ Sɛɛwɛ na mixi bɛ naxan mu siikɛma n ma fe ra.»

²⁴ Yaya xa xɛɛrae to siga, Isa naxa jàmama maxɔrin Yaya xa fe ma, «Wo siga munse matode wula i? Foye kale naxan namaxama? ²⁵ Xa na mu a ra, wo siga munse matode? Dugi tofanyi kanyi? Naxee maxirixi a fanyi ra, e xa dunijɛ igiri bannaya kui, nee toma mange banxie nan kui. ²⁶ Wo fa siga munse matode? Namijɔnɛmɛ? Iyo, n xa a fala wo bɛ, a jànan dangi namijɔnɛmɛ ra. ²⁷ A tan nan xa fe sɛbɛxi Kitaabui kui, «N fama n ma xɛɛra rasanbade i ya ra alako a xa kira yailan i bɛ.» ²⁸ N xa a fala wo bɛ, gine yo mu

di bari naxan dangi Yaya ra. Kono n man xa a fala wo bε, mixi naxan na Ala xa mangεya niini bun ma, a xurun kiyoki, a fan dangi Yaya ra.»

²⁹ «Nama nun duuti maxilie to a xui mε, e la ne Ala ra, e fa lu Yaya xa e xunxa ye xcɔra. ³⁰ Kono Farisεnie nun seriyε karamɔxεe tan tondi ne Ala waxɔnfe ra e bε barima e tondi ne Yaya xa e xunxa ye xcɔra.»

³¹ «N nɔma to mixie misaalide munse ra? E maniyaxi nde ra? ³² E maniyaxi dimedie nan na naxee dɔcxɔxi taa kui, e nu a fala e booree bε,
«Muxu bara xule fe wo bε,
kɔnɔ wo mu fare boronxi.
Muxu bara jɔn bεeti ba,
kɔnɔ wo mu wa.»

³³ «Yaya Xunxa to bara fa, a mu taami don, a mu wεni min. Wo bara a fala, «Ninnε na a foχɔ ra.»

³⁴ Adama xa Di to fa, a tan mu tondi sigade xulunyi yire. Na kui, wo bara a fala, «Furi jaaxi siisila mato! E nun duuti maxilie nun yunubitɔεe nan a ral! ³⁵ Kono xaxilimaya kolonma a kewali nan ma.»

Ginε yunubitɔε nde xa yunubie xafarife

³⁶ Farisεni nde naxa Isa xili e xa e dεge a xɔnyi. Isa naxa so naa, a a magoro. ³⁷ Ginε yunubitɔε nde nu na taa kui, a naxa a mε a Isa a dεgεfe na Farisεni xɔnyi. Na kui, a naxa labundε ture suxu a yi ra, na saxy a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira gεmε ra. ³⁸ A to so naa, a naxa ti Isa xanbi ra a sanyi yire. A to wa fɔlo, a naxa Isa sanyie bunda a yaye ra. A naxa e mafuruku a xunseχε ra, a e sunbu, a fa labundε maso e ma.

³⁹ Farisεni naxan Isa xili a dεgede a xɔnyi, a to na fe to, a naxa a fala a yεtε ma, «Xa yi xεmε findixi namijɔmmε nan na nu, a yi ginε xa fe kolonma ne nu, a a kolonma ne nu a yunubitɔε nan dinfe a ra yi ki.» ⁴⁰ Isa naxa a fala a bε, «Simɔn, n xa fe nde masen i bε.» Na naxa a yaabi, «Karamɔxɔ, a masen n bε.» ⁴¹ Isa naxa yi taali sa a bε, «Kɔbiri kanyi nde nu bara mixi firin doni. A singe xa doni findixi gbeti kɔbiri kole kεmε suuli nan na, a firin nde, gbeti kɔbiri kole tongo suuli. ⁴² Fεɛrε to mu nu na e sese yi ra, kɔbiri kanyi naxa diphε e firin birin xa doni ma. Na mixi firinyi tagi, kɔbiri kanyi rafanma nde ma dangi boore ra?» ⁴³ Simɔn naxa a yaabi, «N laxi a ra, naxan xa doni nu gbo boore bε.» Isa naxa a fala a bε, «I nɔndi.»

⁴⁴ Na tεmwi a naxa a ya rafindi ginε ma, a fa a masen Simɔn bε, «I yi ginε to? N so ne i xcɔnyi, i mu ye fi n ma n xa n sanyie maxa, kɔnɔ a tan n sanyie maxaxi a yaye nan na, a e mafuruku a xunseχε ra. ⁴⁵ I tan mu n sunbu, kɔnɔ a tan, kabi n soxi i xɔnyi, a mu baxi n sanyie masunbufe. ⁴⁶ I tan mu ture maso n xunyi ma, kɔnɔ a tan labundε ture nan masoxi n sanyie ma. ⁴⁷ Na na a ra, n xa a fala i bε, a xa yunubie naxee gboxi na ki, e bara xafari a bε, barima a xa xanunteya fan gbo. Kono naxan xa yunubi xafarixie xurun, na kanyi xa xanunteya fan xurun.»

⁴⁸ Isa naxa fa a masen ginε bε, «I xa yunubie bara xafari.» ⁴⁹ Naxee nu magoroxi e dεgede, nee fan naxa so a falafe e yεtε ma, «Nde yi ra a to yunubi xafarima?» ⁵⁰ Isa man naxa a masen ginε bε, «I xa danxaniya bara i rakisi. Siga bɔnεsa kui.»

8

Ginε naxee Isa malife

¹ Na dangi xanbi, Isa naxa siga taa birin isa ra, a xungbe nun a xuri, a nu mixie xaran, a nu e kawandi Ala xa mangεya niini xa xibaaru fanyi ra. A foχirabire fu nun firinyie nu na a foχɔ ra, ² a nun ginε nde naxee nu bara rayalan jinnee nun fure gβεtεe ma. E xilie nan ya: Mariyama, a nu falama naxan bε Magidalaka, Isa jinnee solofera keri naxan foχɔ ra, ³ a nun Yohanna, naxan nu dɔcxɔxi Herode xa walikeε xunyi Kusa xɔn, a nun Susanna, a nun mixi gβεtεe wuyaxi. E nu Isa nun a foχirabire malima e yεtε harige ra.

Xε rawali xa taali

(Matiyu 13:1-23, Maraki 4:1-20)

⁴ Nama gbegbe to malan Isa yire kelife taa wuyaxi, a naxa yi taali wɔyεnyi masen e bε, ⁵ «Xε rawali nde nan mini sansi xɔri garansande. A to nu sansi xɔri garansanma, a xɔri ndee naxa bira sankira xɔn, mixie naxa nee maboron, xɔnie man fa e don gβiki. ⁶ Sansi xɔri nde fan naxa bira gεmε yire. A to bula, a naxa ragan barima ye mu nu na a bε. ⁷ Sansi xɔri nde fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ixεtεn, e e kana. ⁸ Sansi xɔri nde fan naxa bira bεnde fanyi ma. Na xɔri keren keren birin sansie to te, e naxa e tɔnsε ramini, xɔri kεmε kεmε.» Isa to ge na wɔyεnyi ra, a naxa a xui ite, a a fala, «Xa wo tuli fe mεma, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

⁹ Isa foχirabire to a maxɔrin a xa na taali ya iba e bε, ¹⁰ a naxa e yaabi, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa mangεya niini gundo kolon, kɔnɔ mixi gβεtεe tan a mεma taali wɔyεnyie nan na, alako

«E xa fe to, kōnō e naxa i igbē.

E xa fe mē, kōnō e naxa a fahaamu.»»

¹¹ «Na taali wōyēnyi ya ibama yi ki nē. Sansi xōri misaalixi Ala xa masenyi nan na. ¹² Sansi xōri naxee bira kira xōn, nee misaalixi mixie nan na naxee bara Ala xa masenyi mē, kōnō lbulisa nan fama fa, a a ba e bōjē ma, alako e naxa fa danxaniya, e kisi. ¹³ Sansi xōri naxee bira gēmē yire, nee misaalixi mixi nan na naxee Ala xa masenyi mēma, e a suxu sēsēwē ra. Kōnō sanke to mu na e bē, e xa danxaniya mu buma. Maratantanyi waxati na a li, e mu xamma. ¹⁴ Sansi xōri naxee bira tunbe kunsie tagi, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mēma, kōnō kōntofili, bannaya, nun yētē rafan fee nan a niyama e mu gē e bogi raminide Ala bē. ¹⁵ Sansi xōri naxee bira bēnde fanyi tan ma, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mēma, e a ragata e bōjē fanyi ma tinxinyi kui, e e bogi ramini Ala bē tunnabexiya kui.»

Lanpui xa taali

(Maraki 4:21-25)

¹⁶ «Mixi yo mu lanpui radexēma, a man fa fējē felen a xun na, xa na mu a ra a a raso sade bunyi. A dōxōma lanpui dōxōse nan fari alako naxee soma banxi, e xa a tē dēxē to. ¹⁷ Fe noxunxi birin fama kolonde. Gundo birin makēnēnma nē. ¹⁸ Na na a ra, wo lan wo xa wo tulī mati a fanyi ra. Fahaamui kanyi xa fahaamui xun masama, kōnō fahaamutare, hali a naxan di mājōxunxi a gbe ra, na fama bade a yi ra.»

Isa nga nun a xunyae

(Matiyu 12:46-50, Maraki 3:31-35)

¹⁹ Isa nga nun a xunya xēmēmae naxa siga a yire, kōnō e mu nu nōma makōrēde a ra jāma xa fe ra. ²⁰ Mixi nde naxa a fala Isa bē, «I nga nun i xunyae na tandem, e wama i tofe.» ²¹ Kōnō Isa naxa a yaabi, «Mixi naxee Ala xa masenyi ramēma, e a rabatu, nee nan findixi n nga nun n xunyae ra.»

Isa foye raxarafe

(Matiyu 8:23-27, Maraki 4:35-41)

²² Lōxō nde, Isa naxa a fala a fōxirabirē bē, «Won xēe baa naakiri ma.» E birin naxa baki kunkui kui, e siga. ²³ Na jērē kui, Isa naxa xi. Foye belebele naxa keli baa ma, kunkui naxa rafe fōlō ye ra. Gbaloe nu bara makōrē e ra. ²⁴ Na kui, a fōxirabirē naxa fa Isa raxunu e a fala a bē, «Karamcōxō, karamcōxō, won faxafe nē yi ki!» Isa to xunu, a naxa wōyēn foye nun mōrōnyie ma, a e yaamari. Foye nun mōrōnyie naxa a iti, baa naxa raxara. ²⁵ Isa naxa fa a fōxirabirē maxorin, «Wo xa danxaniya na minden?» E fan naxa gaaxu, e kaaba, e nu a fala e bore bē, «Nde lanxi yi ma? Hali foye nun baa, a e yamarima, e a xui rabatu.»

Isa jinnēe kerife Gadara xēmē nde fōxō ra

(Matiyu 8:28-34, Maraki 5:1-20)

²⁶ Isa nun a fōxirabirē to so Gadara bōxi ma, dēnnaxē na Galile naakiri ma, ²⁷ Isa to goro xare ma, a naxa jinnēe kanyi li naa. Singe a nu sabatixi taa kui, kōnō kabi tēmuī xōnkuye a sabatixi gaburi yire a mageli ra. ²⁸ A to Isa to, a naxa gbelegbele, a sa bira a bun ma, a a fala a xui itexi ra, «Isa, i tan Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di, i wama munse xōn ma n bē? N bara i mayandi, i naxa n paxankata.» ²⁹ A na fala nē, barima Isa nu bara jinnēe yamarai a xa gbilen na xēmē fōxō ra. Sammaya wuyaxi, mixie nu bara yōlōnxōnyi sa a sanyie nun a bēlēxē ma, alako a naxa a maxōnō, kōnō jinnēe nu luma yōlōnxōnyie bolon na, a fa a rakonkon wula ra.

³⁰ Isa naxa a maxorin, «I xili di?» A naxa a yaabi, «N xili nē Gali.» A na fala nē barima jinnēe gbegbe nan nu a fōxō ra. ³¹ Jinnēe naxa Isa mayandi alako a naxa e rasamba yahannama.

³² Xōsē gali nu na e dēmadonfe geya nde ma. Jinnēe naxa Isa mayandi a xa tin e xa sa so na xōsē. Isa to tin, ³³ jinnēe naxa gbilen na xēmē fōxō ra, e sa so xōsē. Xōsē naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sin baa ma. E birin naxa madula, e faxa.

³⁴ Xōsē dēmadonyie to na fe to, e naxa siga e gi ra, e sa a fala taakae nun daaxakae bē, ³⁵ mixie fan naxa siga e xa sa a mato naxan nabaxi. E to Isa yire li, e naxa xēmē fan li naa, jinnēe nu bara keri naxan fōxō ra, a dōxōxi Isa bun ma, sose ragoroxi a ma, a bara yalan. Na naxa e ragaaxu. ³⁶ Naxee nu bara a to Isa jinnēe keri xēmē fōxō ra ki naxē, e naxa a tagi raba birin bē.

³⁷ Na tēmuī, Gadarakae birin naxa Isa mayandi a xa keli e xōnyi, barima gaaxui nu bara e suxu ki fanyi. Na kui, Isa naxa baki kunkui kui, a xa gbilen. ³⁸ Jinnēe kerixi xēmē naxan fōxō ra, a naxa Isa mayandi a e birin xa lu a ra. Kōnō Isa naxa a ragbilen, a a maseñ a bē, ³⁹ «Gbilen i xōnyi. Ala fe naxan birin nabaxi i bē, sa na dentēgē sa.» Xēmē naxa siga, a sa na taa birin isa. Isa naxan nabaxi a bē, a naxa sa na tagi raba birin bē.

Dī ginē nde rakelife faxē ma

*nun gine gbete rayalanfe
(Matiyu 9:18-26, Maraki 5:21-43)*

⁴⁰ Isa to gibilen naakiri ma, jama birin nu a mamefe. E naxa a ralan. ⁴¹ Salide yarerati nde naxa fa a xon naxan nu xili Yayiru. A naxa fa a suyidi Isa be, a a mayandi a xa siga a xonyi, ⁴² barima a xa di gine kerenyi nu fa na faxafe ne. A je konti nu bara je fu nun firin jondon li.

Isa to nu sigafe Yayiru xonyi, jama gbegbe nu na a xetenfe. ⁴³ Gine nde nu na e ya ma naxan xa kike wali mu nu a itima je fu nun firin bun ma, mixi yo mu no a dandande. ⁴⁴ Na gine naxa fa Isa xanbi ra, a a belexe din a xa donna sanbunyi ra. Keren na, a xa kike wali naxa dan. ⁴⁵ Isa naxa maxorinyi ti, «Nde dinxi n na?» Birin to a fala a e tan mu a ra, Piyeri naxa a fala Isa be, «Karamoxo, jama i rabilinxu, birin nan i xetenfel!» ⁴⁶ Kono Isa naxa a masen, «Mixi nde bara din n na, barima n a kolon senbe nde bara mini n fate.» ⁴⁷ Gine to a kolon a a mu nu nomu a noxunde, a naxa fa a serenna, a suyidi Isa be. A a belexe dinxi a ra fe naxan ma, a man yalanxi a ikorexi ra ki naxe, a naxa na birin tagi raba jama ya xori. ⁴⁸ Isa naxa a masen a be, «N ma di gine, i xa danxaniya bara i rayalan. Siga bojesa kui.»

⁴⁹ Isa to nu woyenfe, mixi nde naxa fa kelife salide yarerati xonyi, a a fala a tan Yayiru be, «I xa di gine bara faxa. I naxa karamoxo tccro sconon.» ⁵⁰ Isa to a me, a naxa a masen Yayiru be, «I naxa gaaxu. I xa danxaniya tun. I xa di kisima ne.»

⁵¹ Isa to Yayiru xonyi li, a mu tin mixi yo xa so banxi kui fo Piyeri, Yaya, Yaki, di gine baba nun a naga. ⁵² Isa to a to birin nu wafe di gine xa fe ra sunnunyi kui, a naxa a masen e be, «Wo naxa wa. Yi di gine mu faxaxi xe, a na xife ne.» ⁵³ Nama naxa yo Isa ma, e a mayele, barima e nu a kolon a temedi bara faxa. ⁵⁴ Kono Isa naxa temedi belexe suxu, a a fala a be a xui itexi ra, «N ma di, keli!» ⁵⁵ A nii naxa gibilen a i, a keli keren na. Isa naxa a fala e be e xa donse fi a ma. ⁵⁶ Temedi barimae de nu ixaraxi, kono Isa naxa a matintin e ra fa a fala, a fe naxan nabaxi, e naxa a fala mixi yo be.

9

*Isa a foxirabire fu nun firinyie xeefe
(Matiyu 10:5-42, Maraki 6:7-12)*

¹ Isa to a foxirabire fu nun firinyie malan, a naxa senbe nun noe fi e ma alako e xa no jinnekeride mixie foxo ra, e man xa no furema moooli birin nayalande. ² A naxa a xee mixie kawandise Ala xa mangaya niini xa masenyi ra, e man xa furemae rayalan. ³ A naxa a masen e be, «Wo ne biyasima, wo naxa sese xanin wo xun ma, alo xuli, gboenfoe, taami, kobiri, xa na mu a ra donna firin nde. ⁴ Wo na so banxi naxan kui, wo xa yigiyia menni ne han wo sa sigama taa gbete temui naxe. ⁵ Xa na taakae mu wo rasene, wo xa keli naa. Wo xa menni bende rakonkon wo sanyie ra, a xa findi seedejoxoya ra e be, wo bara e rabolo.» ⁶ Na kui, Isa foxirabiree naxa siga, e sa taae birin isa. E nu mixie kawandima Ala xa xibaaru fanyi ra, e nu furemae rayalan yire birin.

*Mang Herode ifuxi Isa xa fe ra
(Matiyu 14:1-12, Maraki 6:14-29)*

⁷ Galile mang Herode to fe birin me naxee nu rabafe a xa boxi ma, a naxa ifu Isa xa fe ra, barima ndee nu a falama a Yaya Xunxa nan kelixi faxe ma, ⁸ ndee a fala a Annabi Eliya nan gibilenxi, ndee a fala a namijonme gbetae naxan nu na dunijne temui dangixi, na nan man kelixi. ⁹ Herode naxa a fala, «Yaya tan, n bara na xunyi bolon a de i. Kono nde fa yi tan na, n naxan xa fe meema yi ki?» Na kui, a naxa so katafe a xa Isa to.

*Isa donse fife mixi wulu suuli ma
(Matiyu 14:13-21, Maraki 6:30-44)*

¹⁰ Xeeerae to gibilen, e fe naxee rabaxi, e naxa a birin dentegge sa Isa be. A fan naxa e xanin Betesayida e xa lu e xati ma yire keren. ¹¹ Kono jama to a kolon, e naxa bira Isa foxo ra. A fan naxa e ralan, a woyen e be Ala xa mangaya niini xa fe ra, a furemae rayalan.

¹² Nunmare to so folo, Isa foxirabiree fu nun firinyie naxa e maso a ra, e a fala a be, «Nama rayensen alako e xa sa so taae nun daaxae naxee na be rabilinyi, e xa sa yigiyadet nun donsee fen, barima won na wula ne yi ki.» ¹³ Isa naxa a fala e be, «Wo tan nan xa donse fi e ma.» A foxirabiree naxa a yaabi, «Sese mu na muxu yi bafe taami suuli nun yexe firin na. Ka muxu tan nan xa siga donse sarade yi jama birin be?» ¹⁴ Mixie naxee nu na naa, xemee konti naxa siga han wulu suuli jondon.

Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Wo a fala mixie be e xa daxce tongo suuli suuli ma.» ¹⁵ E fan naxa a raba na ki, e mixi birin nadoxo. ¹⁶ Isa naxa na taami suuli nun na yexe firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa e so a foxirabiree yi ra, alako e xa e itaxun jama ma. ¹⁷ Nama birin naxa e dega han e wasa. Donse donxoe xuntunye to matongo, debe fu nun firin nan nafe.

Piyeri Isa kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi ra,

*nun Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe
(Matiyu 16:13-28, Maraki 8:27-30)*

¹⁸ Łoxč nde Isa nu na Ala maxandife a xati ma. A foxtirabiree fan nu na naa. A naxa e maxorin, a naxe, «Mixie munse falama n ma fe ra? Nde lanxi n ma?» ¹⁹ E naxa a yaabi, «Ndee a falama, Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama, Annabi Eliya. Ndee a falama, namijonmę gbeitę naxan faxa waxati dangixi, na nan man kelixi.» ²⁰ Isa man naxa e maxorin, «Kono wo tan naxe di? Nde n na?» Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra.»

²¹ Isa naxa a matintin e ra, a e yamari, e naxa a xa fe fala mixi yo be. ²² A man naxa a masen e be, «Fo Adama xa Di xa tɔɔre gbegbe soto. Yuwifie xa forie, serexedubę kuntigie, nun seriyę karamočoe mu fama lade a ra, e a faxama ne, kono a man xa keli faxe ma a xi saxan nde.»

²³ Isa naxa a masen birin be, «Xa mixi wa birafe n fɔxɔ̄ ra, a xa tondi a yete ma, a xa tin tɔɔre nun faxe ra lɔxče birin, a bira n fɔxɔ̄ ra. ²⁴ Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi lɔema ne. Naxan a yete ralɔema n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne. ²⁵ Dunija birin sotoe munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama? ²⁶ Naxan yo yaagima n tan nun n ma wɔyenyi xa fe ra, n tan Adama xa Di fama a nɔrę kui tɛmui naxe nun a Baba Ala nun a xa maleke seniyenxię xa nɔrę, n fan yaagima ne na kanyi xa fe ra. ²⁷ N xa nɔndi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Ala xa mangęya niimi to.»

Isa nɔrče

(Matiyu 17:1-3, Maraki 9:1-13)

²⁸ Yi masenyi dangi xanbi xi solomasaxan jɔndon, Isa naxa Piyeri, Yaya, nun Yaki xanin geja fari Ala maxandide. ²⁹ Isa to nu Ala maxandife, a yatagi naxa masara. A xa dugie fan naxa fiixe alɔ naiyalanyi.

³⁰ Na tɛmui, Annabi Munsa nun Annabi Eliya naxa mini e ma, e nun Isa naxa wɔyen. ³¹ E mini nɔrę xungbe nan kui, e nu wɔyęne Isa be a xa faxe xa fe ma, naxan nu fafe kamalide Darisalamu.

³² Xi xoli nu bara no Piyeri nun a booree ra, kono e to xunu, e naxa Isa xa nɔrę to, a nun na xemę firin naxee nu na a fe ma. ³³ Na xemę firinye to nu kelife Isa xun, Piyeri naxa a fala a be, «Marigi, fe fanyi na a ra muxu to na be yi ki. Muxu xa lingira saxan yailan, keren i gbe, keren Annabi Munsa gbe, keren Annabi Eliya gbe.» Piyeri mu nu a kolonxi a nu sese naxan falafe. ³⁴ A to nu na wɔyęne, nuxui naxa goro e ma. Piyeri nun a booree naxa gaaxu e to a to nuxui bara din e ma. ³⁵ Xui nde naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di nan ya, n ma Mixi Sugandixi. Wo wo tulii mati a ra.» ³⁶ Na xui to ge wɔyęnde, e naxa Isa to a keren. A foxtirabiree fe naxan toxi e ya ra, e naxa dundu a fe ma, e mu a fala mixi yo be na waxati.

Isa jinne kerife dimedi nde fɔxɔ̄ ra

(Matiyu 17:14-23, Maraki 9:14-32)

³⁷ Na kuye iba, Isa nun a foxtirabiree naxa goro geja fari, jama gbegbe naxa fa a ralande. ³⁸ Na tɛmui, xemę nde naxa a xui ite jama tagi Isa mayandife ra, «Karamočo, yandi, fa n ma di xemę mato, barima yi di kerenyi nan na n be! ³⁹ A mato, jinne nan na a fɔxɔ̄ ra. A na keli a ra, a sɔnčoma ne, a a raketun a ra, n ma di dɛxunfe nu fa mini. A mu a bęjini ma mafuren, fo a ge a rahalakide. ⁴⁰ N bara i foxtirabiree mayandi e xa yi jinne keri a fɔxɔ̄ ra, kono e mu nɔxi.»

⁴¹ Isa naxa e yaabi, «Wo tan bɔnsœ danxaniyatate, wo kobi. N xa lu wo seeti ma han mun tɛmui? N xa ti wo bun ma han mun lɔxče? Wo fa na di ra n xɔn.»

⁴² A jan mu nu Isa yire li sinden, jinne naxa di rabira bɔxi ma, a a raketun a ra. Kono Isa to jinne yamari, di naxa yalan, Isa fa a ragbilen a baba ma. ⁴³ Nama birin naxa kaaba Ala xa sənbę ma.

Isa a xa faxe xa fe masenfe a sanmaya firin nde

(Matiyu 17:22-23, Maraki 9:30-32)

Birin to nu kaabaxi Isa wali foxtirabiree be, ⁴⁴ «Wo tan xa yi masenyi nan name a fanyi ra: Adama xa Di sama ne mixie belexe.» ⁴⁵ Kono e mu na wɔyenyi fahaamu, barima a nu bara nɔxun e ma alako e naxa a kolon. E man mu suusa Isa maxorinde a ma.

Mixi naxan tide gbo

(Matiyu 18:1-11, Maraki 9:33-50)

⁴⁶ Isa foxtirabiree naxa so wɔyenyi kui, e xa a kolon naxan tide gbo e ya ma. ⁴⁷ Kono Isa to nu e bęjne ma fe kolon, a naxa dimedi nde tongo, a a ti a fe ma. ⁴⁸ A naxa a masen e be, «Mixi yo naxan yi dimedi močli rasenęma n xili ra, na kanyi bara n tan yete yati rasenę. Mixi yo naxan n tan nasenę, na kanyi bara n xemę fan nasenę. Naxan findixi mixi xuri ra wo birin ya ma, a tan nan tide gbo.»

*Findife Isa fōxirabirē ra
(Maraki 9:38-41)*

⁴⁹ Yaya naxa a yaabi, «Karamčx, muxu bara xemē nde to a jinnē kerima mixi fōxō ra i xili saabu ra. Muxu bara kata a xa ba na ma, barima a mu biraxi won fōxō ra.» ⁵⁰ Isa naxa e yamari, «Wo naxa a ratōn, barima xa naxan mu kelixi wo xili ma, na tan na wo tan na bē.»

Samari taa nde tondife Isa rasenēde

⁵¹ Waxati to nu bara makōrē Isa xa te koore, a naxa natē tongo a xa Darisalamu kira susu. ⁵² A naxa mixi ndee xēs a ya ra. E to siga, e naxa so Samari taa nde e xa sa yigya nde fen a bē. ⁵³ Kōnō naakae mu tin a rasenēde barima a nu sigafe Darisalamu ne. ⁵⁴ A fōxirabirē Yaya nun Yaki to na fe to, e naxa a fala a bē, «Marigi, muxu xa yaamari fi te xa goro keli koore, a xa e ratōn?» ⁵⁵ Kōnō Isa naxa a yrafindi e ma, a wōyēn xōrōxōcē fala e bē. ⁵⁶ Na temui, e naxa siga taa gbēte.

*Birafe Isa fōxō ra
(Matiyu 8:19-22)*

⁵⁷ E to nu kira xōn ma, xemē nde naxa fa a fala Isa bē, «I siga dēdē, n na i fōxō ra.» ⁵⁸ Isa naxa a yaabi,

«Xulumase xima yili kui.

Xōni xima a tēs kui.

Kōnō dēdē mu na Adama xa Di bē a a xunyi sama dēnnaxē.»

⁵⁹ Isa man naxa a masen mixi gbēte nde bē, «Bira n fōxō ra.» Kōnō a kanyi naxa a yaabi, «Marigi, a lu n xa siga, n xa sa n baba ragata sinden.» ⁶⁰ Isa naxa a yaabi, «A lu faxamixie nan xa e xa faxamixie ragata. I tan xa siga, i xa sa mixie kawandi Ala xa mangēya niini ra.» ⁶¹ Mixi gbēte fan naxa a fala a bē, «Marigi, n birama nē i fōxō ra, kōnō a lu n xa siga n xōnyi, n xa sa n jungu n ma mixie ma.» ⁶² Kōnō Isa naxa a yaabi, «Mixi yo naxan saari suxuma a nu fa a xanbi mato, a kanyi mu daxa a xa wali suxu Ala xa mangēya niini bē.»

10

Isa a fōxirabirē tongo solofera a nun firin xēsēfe

¹ Yi fee dangi xanbi, Marigi naxa mixi gbētēe sugandi, mixi tongo solofera a nun firin. A naxa e xēs firin firin na, e xa siga a ya ra taa birin kui a nun yire birin a tan yētē nu fafe sigade dēnnaxē. ² A naxa a masen e bē, «Xē xaba wali belebele nan na, kōnō walikēe tan xurun. Wo xē kanyi maxandi alako a xa walikēe rasanba a xa xē xabade. ³ Wo siga. N na wo xēsēfe nē ałcō yēxēsēyōrē naxee soma wula baree tagi. ⁴ Wo naxa kōbiri, għonfċex, xa na mu a ra sankiri xanin wo xun ma. Wo naxa bu mixie xēsēbu ra kira xōn ma.»

⁵ «Wo nu so banxi naxan kui, beenun wo xa se gbētē fala wo xa a masen sinden, «Ala xa bōjēsa fi yi fōxōs ma.» ⁶ Xa bōjēsa mixi nde sabatixi naa, Ala wo xa duba suxuma nē a bē, kōnō xa na mixi mōcli mu na, Ala wo xa duba ragbilenma wo tan nan ma. ⁷ Wo xa lu na banxi kerenyi nan kui. E se naxan soma wo yi ra, wo xa a don, wo xa a min, barima a lanma walikē xa a sare sotō. Wo naxa keli na banxi kui wo xa sa yigya banxi gbētē.»

⁸ «Wo nu so taa naxan yo kui e naxa wo rasenē, e na naxan so wo yi ra, wo xa na don. ⁹ Wo xa na furemae rayalan, wo a masen naakae bē, «Ala xa mangēya niini bara makōrē wo ra.» ¹⁰ Kōnō wo nu so taa naxan yo kui e mu wo rasenē, wo xa siga taa tagi nē, wo a masen mixie bē, ¹¹ «Hali wo xa taa xube naxan kankanxi muxu sanyie ra, muxu bara a rakōnkōn a xa findi seedejēxōyā ra naxan baxi wo xili ma. Kōnō wo xa a kolon nē, a Ala xa mangēya niini bara makōrē.» ¹² N xa a fala wo bē, kiiti sa lōxōs, kiiti fanma Sodoma bē dangife na taa ra.»

*Taa danxaniyatāree xa għaloe
(Matiyu 11:21-24)*

¹³ «Għaloe na wo bē, Korasinkae! Għaloe na wo fan bē, Betesayidakae! Kaabanako naxee raba wo tagi, xa nee sa raba Tire nun Sidōn nē nu, a a lima e tan bara tuubi nu a rakuya, e dōxō sunnun domna ragoroxi e ma, e tē xube maso e ma e xa tuubi tōnxuma ra. ¹⁴ Kiiti sa lōxōs ċexxōt għadha wo tan ma dangi Tirekae nun Sidōnkae ra. ¹⁵ I tan Kapereñnamu go, iċċexx a ma a i tema han ariyanna kui? Ade, i ragoroma nē han yahannama.»

¹⁶ Isa man naxa a fala a fōxirabirē bē, «Naxan na a tuli mati wo ra, a kanyi a tuli matixi n tan nan na. Naxan na tondi lade wo ra, na kanyi tondixi lade n tan nan na. Naxan na tondi lade n tan na, na kanyi tondixi lade n xēsēma nan na.»

Isa fōxirabirē tongo solofera a nun firinyie għibenfe

¹⁷ Isa fôxirabire tongo solofera a nun firin naxa gibile sëewë kui, e a fala a bë, «Marigi, muxu na yaamari fi i xili ra, hali jinnëe, e muxu xui rabatuma.» ¹⁸ Isa naxa a masen e bë, «N bara Sentane to bira ra keli koore ma alo seyamakonyi. ¹⁹ A mato, n bara nœ fi wo ma wo xa jñëre bôximase nun tali ma, n nœ fi wo ma yaxui Sentane xa sënbë birin xun. Na birin kui, sese mu wo toma. ²⁰ Kõnç wo naxa sëewa xë jinnëe to wo xui rabatuma. Wo xa sëewa në barima wo xili sëbëxi ariyanna.»

Isa sëewafe Ala sagoe ra

(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Na waxati, Isa naxa sëewa Ala Xaxili Sëniyënx saabui ra, a a fala, «Baba Ala, koore nun boxi Marigi, n bara i tantu i to yi fee nöcxunxi lõnnilaen nun xaxilimae ma, i e masen dimëdie bë. Iyo, n Baba, n bara i tantu barima i kënëen fe nan ya.»

²² «N Baba bara fe birin taxu n na. Mixi yo mu Ala xa Di kolon, fo Baba Ala. Mixi yo mu Baba Ala kolon, fo Ala xa Di, a nun Ala xa Di nu tin a masende naxan bë.» ²³ A naxa a ya rafindi fôxirabiree ma, a a fala e bë e xati ma, «Sëewë na mixi bë, naxan fee toma wo ya naxan toxi! ²⁴ N xa a fala wo bë, nami jõnmë nun mange wuyaxi bara wa e xa fee to wo na naxee tofe, kõnç e mu a to. E bara wa e xa fee më wo na naxee mëfe, kõnç e mu a më.»

Yaamari naxan tide gbo a birin bë,

nun Samarika mixi fanyi nde xa taali

(Matiyu 22:34-40, Maraki 12:28-34)

²⁵ Lõxõ nde, seriyë lõnnila nde to nu wama Isa matofe, a naxa ti, a a fala a bë, «Karamõxõ, a lanma n xa munse raba alako n xa abadan kisi soto?» ²⁶ Isa fan naxa a maxõrin, «Munse sëbëxi Munsa xa seriyë kui? I a fahaamuxi di?» ²⁷ Seriyë lõnnila naxa a yaabi, «I xa Ala xanu i bõjë birin na, i nii birin na, i sënbë birin na, a nun i xaxili birin na. I man xa i ngaxakerenyi xanu alç i i yëte xanuxi ki naxë.» ²⁸ Isa naxa a fala a bë, «I xa yaabi fan. Xa i na raba, i kisima në.»

²⁹ Kõnç seriyë lõnnila to nu wama a tan xa kolon tinxintöe ra, a man naxa Isa maxõrin, «Kõnç nde findixi n ngaxakerenyi ra?» ³⁰ Isa naxa wøyeni tongo, a a yaabi, «Xëmë nde nu na kira xõn kelife Darisalamu gorofe ra Yeriko. Muñjetie naxa dutun a ma, e a xa dugie birin ba a ma, e a bõnbo, e a lu alç faxamixi. ³¹ A naxa a li, serexëdubë nde nan nu fafe na kira xõn ma. A to na xëmë to saxi kira ra, a naxa dangi kira sëetti boore ra. ³² Na mõoli man na, Lewi di nde fan naxa fa kira xõn ma. A to na li, a xëmë to saxi kira ra, a fan naxa dangi kira sëetti boore ra.»

³³ «Kõnç Samarika nde fan naxa fa a xa biyaasi kui, a na xëmë li kira ra. A to a to, a naxa kinikini ki fanyi. ³⁴ A to a maso a ra, a naxa ture nun wëni sa a xa fie ma, a e maxiri. A naxa a tongo, a a sa a xa sofale fari. A naxa a xanin yigiyi banxi nde kui, a mënni a ma. ³⁵ Na kuye iba, a naxa gbeti kõbiri kole firin so na yigiyi banxi kanyi yi ra, a a fala a bë, «Mënni yi xëmë ma. Xa i kõbiri ba a xa fe ra dangi yi ra, n man në dangima be n na kõbiri ragbilenma i ma.»»

³⁶ Isa naxa fa seriyë lõnnila maxõrin, «Yi mixi saxanyi ya ma, nde findixi ngaxakerenyi ra na xëmë bë muñjetie dutun naxan ma?» ³⁷ Seriyë lõnnila naxa a yaabi, «Naxan kinikini a ma.» Isa naxa a masen a bë, «I fan xa na mõoli nan naba.»

Marata nun Mariyama xõnyi

³⁸ Isa nun a fôxirabiree to so taa nde kui, ginë nde naxa e yigiyi naxan xili Marata. ³⁹ A xunya ginëma fan nu na naxan nu xili Mariyama. Na naxa sa dõxõ Marigi sëetti ma, a a tulì mati a xa masenyi ra, ⁴⁰ kõnç Marata tan ya koto nu mõxi a xa xõjëre bun tife ra. Na kui, Marata naxa sa a fala Isa bë, «Marigi, i mu n xunya toxi? A bara wali birin lu n tan keren ma. Wøyen a bë, a xa fa n mali.» ⁴¹ Marigi naxa a yaabi, «Marata, Marata, i kõntfili xi, i man ya koto mõxi fe gbegbe ma, ⁴² kõnç i hayi na fe keren peti nan ma. Mariyama tan, a tan nan fe fanyi sugandixi. Na man mu bama a yi feo!»

11

Ala maxandife

(Matiyu 6:9-13, 7:7-11)

¹ Lõxõ nde, Isa nu na Ala maxandife yire nde. A to gë, a fôxirabiree nde naxa a fala a bë, «Marigi, muxu tinkan Ala maxandide alç Yaya a fôxirabiree tinkanxi ki naxë.» ² Isa naxa a masen e bë, «Wo në Ala maxandima, wo xa a fala, ³ Baba Ala, dunjña birin xa i xili sëniyënx kolon.

I xa mangëya niini xa fa.

³ Baloe fi muxu ma lõxõe birin, muxu hayi na naxan ma.

⁴ Dijë muxu xa yunubie ma,

barima muxu fan dijnema mixie haake ma,
naxan yo bara fe kobi niya muxu ra.

I naxa muxu ti maratantanyi kira xon.»»

⁵ Isa man naxa a masen e be, «Xa a sa li, wo ya ma mixi nde naxa siga a boore nde xon koe tagi, a a fala a be, «N boore, taami saxon doni n be, ⁶ barima xone nde nan faxi n be keli biyaasi, a fa li donse yo mu na n naxan soma a yi.»»

⁷ «Xa a sa li go, banxi kanyi a yaabi, «Ba n toorofe! Naadet balanxi, n tan nun n ma die birin saxi. N mu nomma kelide fa n xa taami so i yi!» ⁸ N xa a fala wo be, banxi kanyi mu kelima a xa a boore mali e xa doxobooreya ma. Kono a boore xa lixitinyi tan, na nan a niyama banxi kanyi xa keli, a a boore hayi birin fan.»

⁹ «N xa a fala wo be,
wo maxandi ti, wo a sotome ne.
Wo fenyi ti, wo a toma ne.

Wo naadet konkona, a rabima ne wo be.

¹⁰ Mixi naxan birin maxandi tima, a a sotome ne.

Mixi naxan se fenma, a a toma ne.

Mixi naxan naadet konkonna, a rabima ne a be.»

¹¹ «Baba mundun na wo ya ma naxan xa di yexxe maxarinma a ma, a sa biximase so a yi ra? ¹² Xa a sa tchelie nan maxarin wo ma, wo nomma tali sode a yi ra? ¹³ Xa wo tan mixi kobie fata se fanyie fide wo xa die ma, Baba Ala naxan na ariyanna, a dangi wo ra pon! A a Xaxili Seniyenxi fina ne a maxandimae ma.»

Ala Xaxili Seniyenxi matandife

(Matiyu 12:22-37, Maraki 3:20-27)

¹⁴ Isa naxa jinnne nde keri xeme foxo ra naxan nu bara a kanyi findi boboe ra. Isa to na jinnne keri, boboe naxa woyen, jnana naxa kaaba. ¹⁵ Kono mixi ndee nu na e ya ma, nee a fala, «A jinnne kerima jinnne mangi Belesebulu nan saabui ra.» ¹⁶ Mixi gbetee naxa gantanyi sa a ya ra a maxarinfe ra Ala xa tonxuma nde ma. ¹⁷ Isa to e xa majoxunyi birin kolon, a naxa a masen e be, «Lantareya na mangeya naxan kui, a mu buma. Denbaya lantaree fan, e kanama ne. ¹⁸ Sentane xa mangeya nomma bude xa lantareya na a kui? Wo naxe a n jinnne kerima Belesebulu saabui nan na. ¹⁹ Xa n tan jinnne kerima Belesebulu nan saabui ra, wo tan xa mixie fa e kerima nde saabui ra? Na kui, e tan nan yati wo makiitima. ²⁰ Kono xa n tan jinnne kerima Ala senbe nan saabui ra, Ala xa mangeya niini yati nan bara wo li.»

²¹ «Xa senbema a xa banxi kantama geresose ra, a harige birin na kantari nan kui. ²² Kono xeme gbetee na fa naxan senbe gbo a be, a nomma ne a ra, a a xa geresosee ba a yi a nu laxi naxee ra, a a harige birin itaxun mixi gbetee ra.»

²³ «Mixi naxan mu n foxo ra, a tixi n kanke ne. Naxan mu n malima mixi sotode, a na mixie rayensenfe ne.»

Jinnne gibile a sabatide fori

(Matiyu 12:43-45)

²⁴ «Jinnne na gibile mixi foxo ra, a sigama yire maxare lingira gbetee fende, kono a mu a toma. Na temui a a falama a yete be, «N xa gibile n ma banxi kui n kelixi dennahe.» ²⁵ A na gibile menni, a a lima ne na banxi makoxi, a raxunmaxi a fanyi ra. ²⁶ Na temui, a sigama ne a fa jinnne solofera gbetee ra naxee jnaxuu a be, e birin so na banxi kui, e sabati naa. Na kui, na mixi xa fe jnaxuma ne dangife singe ra.»

Sewe na mixi naxee be

²⁷ Isa to nu yi fee falafe, gine nde naxa a xui ite jnana tagi, «Sewe na gine be naxan i bari, a xijne fi i mal!» ²⁸ Kono Isa naxa a yaabi, «Sewe na mixie nan be naxee Ala xa masenyi ramema, e a rabatu.»

Annabi Yunusa xa tonxuma

(Matiyu 12:38-42)

²⁹ Nama to nu Isa xetenfe, Isa naxa a masen e be, «To mixie kobi. E wama tonxuma makaabaxi tofe, kono tonxuma yo mu fina e ma bafe Annabi Yunusa xa tonxuma ra. ³⁰ Annabi Yunusa findi tonxuma ra Ninewekae be ki naxe, Adama xa Di fan findima tonxuma ra na ki ne yi waxati mixie be. ³¹ Kiiti liox, Seeba mangi gine fan tima ne e nun to mixie, a seedejoxuya ba wo xili ma, barima a tan fa ne kelife yire makuye Sulemani xa lonnii ramede, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Sulemani be. ³² Kiiti sa liox, Ninewekae fan kiiti tinixinxi sama ne yi waxati mixie ma, barima Ninewekae tuubi Yunusa xa kawandi nan saabui ra, kono yakosi mixi nde na be naxan xa fe gbo Annabi Yunusa be.»

*Danxaniya xa naiyalanyi
(Matiyu 5:15, 6:22-23)*

³³ «Mixi yo mu lanpui radexema a man fa a noxun yire nde, xa na mu a ra a debe felen a xun. A a dōxoma lanpui dōxose nan fari alako naxee soma banxi, e xa a te dexe to.»

³⁴ «I ya nan na i fate xa lanpui ra. Xa i ya fan, i fate birin iyalanma ne, kōnō xa i ya mu fan, i fate luma dimi nan kui. ³⁵ Na kui, i majoxun ki fanyi xa naiyalanyi naxan na i bōje kui mu findixi dimi ra.

³⁶ Xa i fate birin iyalanxi, dede mu fa na dimi kui, a birin luma ne naiyalanyi kui alo lanpui dexe na ti i ma.»

*Diinela kobie
(Matiyu 23:1-39, Maraki 12:38-40)*

³⁷ Isa to ge woyende, Fariseni nde naxa Isa maxorin e xa sa e dege. Isa to so Fariseni xonyi, a naxa a magoro. ³⁸ Fariseni naxa kaaba, a to a to Isa mu a belexe raxa Yuwifie xa naamunyi ki ma beenun a xa a dege. ³⁹ Na kui, Marigi naxa a fala a be, «Wo tan Farisenie, wo pōoti nun pilet fari maxama e xa raseniyen, kōnō mixi see muñafe nun seniyentareja nan tun na wo bōje ma. ⁴⁰ Wo tan xaxilitaree! Wo mu a kolon Ala naxan se fari daa, a tan nan mixi bōje fan daa? ⁴¹ Xa wo setare ki baloe ra naxan na wo xa piletie kui, wo xa fe birin naseniyenma ne.»

⁴² «Gbaloe na wo be, wo tan Fariseniel! Wo sansi xunxurie birin farile bama, alo salaxui nun gbengbe, kōnō wo gblinenxi tinxinyi nun Ala xanufe fōxō ra. A lanma ne nu wo xa na seriyē hagigē rabatu, wo man mu neemmu boore seriyē xunxurie fan ma. ⁴³ Gbaloe na wo be, wo tan Fariseniel! Barima a rafanxi wo ma, wo xa dōxō binye yire salide banxi kui, mixie man xa nu wo xesbu taa kui binye xεεbuiie ra. ⁴⁴ Gbaloe na wo be, barima wo maniyaxi gaburie nan na naxee mu matōnxumaxi, mixie jereema naxan fari e mu a kolon!»

⁴⁵ Seriyē lōnnila nde naxa a fala a be, «Karamōxō, i to yi fee falama yi ki, i na muxu fan nasotofe ne.»

⁴⁶ Isa naxa a yaabi, «Gbaloe na wo fan be, wo tan seriyē lōnnilae! Barima wo kote dōxoma mixi xun ma naxan xaniin xōnō ki fanyi, kōnō wo tan mu tinma e malide hali wo bellexsole kerena. ⁴⁷ Gbaloe na wo be, barima wo gaburi fanyie yailanma namijōnmee be, a fa li wo benbae nan e faxa! ⁴⁸ Na kui, wo bara findi wo benbae xa kewalie seede ra, e xa na kewalie man bara wo kēnen, barima e tan bara namijōnmee faxa, wo fan na namijōnmee xa gaburie raxunmama. ⁴⁹ Na nan a ra, Ala xa lōnni fan a masenxi ne, *«N namijōnmee nun xεεrae rasambama ne e ma, e tan ndee faxa, e ndee jaxankata.»* ⁵⁰ Na kui, namijōnmee birin wuli naxan filixi kabi dunija fōlē, yi waxati mixie nan a sare fima, ⁵¹ kelifé Habilia wuli ma han Sakari, naxan faxa serexebade nun hōrōmōbanxi tagi. Iyo, n xa a fala wo be, to mixie nan a birin sare fima. ⁵² Gbaloe na wo be seriyē karamōxōe, barima wo bara saabi tongo naxan lan a xa lōnni naade rabi. Kōnō wo mu soma, wo man mu tinma mixi gbeitē fan xa so naa.»

⁵³ Isa to keli naa, Farisenie nun seriyē karamōxōe naxa ti fōlo a kanke a xōne ra. E naxa maxorinyi mōcli birin ti a ma, ⁵⁴ alako e xa a suxu tantanyi nde kui.

12

*Isa a fōxirabiree rasife
(Matiyu 10:26-33, 12:32, 10:19-20)*

¹ Yi fee nu dangife tēmuu naxe, mixi wulu wulu nan nu bara e malan, han e nu e bore maboronfe. Isa woyen fōlo a fōxirabiree nan singe be, a naxe, «Wo wo yetē ratanga Farisenie xa lēbini ma, naxan findixi filankafujina ra. ² Fefe nōxunxi mu na naxan mu fama makēnde, gundo yo mu na naxan mu fama kolonde. ³ Na kui, wo naxan yo falama kōe ra, a mēma ne yanyi ra. Wo fefe makoyikoyima banxi kui, dunija birin fama rakolonde a ra kēne ma.»

⁴ «N booree, n xa a fala wo be, wo naxa gaaxu mixie ya ra naxee nōma mixi fate bēnde faxade, kōnō e mu nōma fefe ra na xanbi ra. ⁵ N xa a masen wo be, a lan wo xa gaaxu naxan ya ra. Wo xa gaaxu Ala nan ya ra, barima a tan nan mixi faxama, a tan nan man nōma mixi wolide yahannama. Iyo, n xa a fala wo be, a lanma wo xa gaaxu a tan nan ya ra.»

⁶ «Turunna suuli xa mu sarama batanka firin na? Kōnō Ala tan mu neemuma e sese ma. ⁷ Hali xunsexe naxan na wo xunyi ma, Ala a birin kōnti kolon. Wo naxa gaaxu, barima wo munafanyi gbo dangi turunna xōni gali ra.»

⁸ «N xa a fala wo be, mixi yo naxan n kolonma a Marigi ra adamadie ya ma, n tan Adama xa Di fan na kanyi kolonma ne Ala xa malekēe ya i. ⁹ Kōnō naxan na tondi n kolonde adamadie ya i, n fan tondima ne na kanyi kolonde Ala xa malekēe ya i.»

¹⁰ «Mixi naxan birin woyen kobi falama Adama xa Di xa fe ra, na yunubi nōma ne xafaride na kanyi be, kōnō mixi naxan Ala Xaxili Sēniyēnxi rasotoma, na yunubi tan mu nōma xafaride na kanyi be.»

¹¹ «E na wo xanin salide kiitisa yire, xa na mu a ra mangasanyi xōn, wo naxa kōntōfili wo e yaabima ki naxē, xa na mu a ra wo naxan masenma e bē, ¹² barima Ala Xaxili Sēniyēnxi wo rakolonma nē na waxati yati ma, a lan wo xa naxan fala.»

Banna xaxilitare xa taali

¹³ Mixi nde naxa a fala Isa bē jama tagi, «Karamōxō, a fala n taara bē a xa muxu kē itaxun, a n gbe so n yi.» ¹⁴ Isa naxa a yaabi, «Nde n findixi kiitisa ra wo xun ma, xa na mu a ra wo kē taxunma ra?» ¹⁵ A man naxa a masen e bē, «Wo a i ki fanyi, wo wo yētē ratanga xōyife se mōcli birin ma, barima i banna kiyoki, dunijēigiri tide mu kelima se sotcē xa ma.»

¹⁶ Na xanbi, Isa naxa yi taali sa e bē, «Xēmē bannaxi nde xa xē naxa fan ki fanyi. ¹⁷ A naxa a majōxun a yētē ma, «N munse rabama, barima yire mu n bē n nōma n ma donse birin nagatade dēnnaxē?» ¹⁸ A naxa nātē tongo, «N yi nan nabama. N na n ma bilie rabirama nē, n gbētē ti naxee gbo e bē. N na n ma donse nun n ma se birin malanma nee nan kui. ¹⁹ Na tēmui n na a falama nē n yētē bē, N bara se gbegbe ragata naxan buma jē wuyaxi. N xa n malabu fa, n xa n dege, n xa n min, n xa jēlexin.» ²⁰ Kōnō Ala naxa a masen a bē, «I tan xaxilitare! To kōe yati ra, i nii bama nē i fate. I naxan birin malanxi, a fa luma nde bē?» ²¹ A na na ki nē mixi bē naxan se malanma a yētē bē, kōnō a mu bannaxi Ala bē.»

Xaxili tife Ala ra

²² Na dangi xanbi Isa naxa a masen a fōxirabirē bē, «Na nan a toxi, n xa a fala wo bē, wo naxa kōntōfili baloē xa fe ra wo hayi na naxan ma yi dunijēigiri kui, xa na mu a ra, dugie xa fe ra wo naxee ragoroma wo fate ma. ²³ Wo xa dunijēigiri tide gbo donse bē, wo fate tide gbo dugie bē. ²⁴ Wo wo majōxun xaaxae ma. E mu sansi sima, e mu xē xabarna. Saga nun bili sese mu e yi, kōnō Ala e rabaloma. Wo tan tide gbo xōnie bē pon! ²⁵ Nde nōma hali xi keren sade a xa simaya xun a xa kōntōfili saabui ra? ²⁶ Xa wo mu nōma na fe lanra ra, wo fa kōntōfili gbe gbētē ra munfe ra?»

²⁷ «Wo wula sansi fuge tofanyie mato e minima ki naxē. E mu walima, e mu woligesē yailanma, kōnō n xa a fala wo bē, hali mange Sulemani xa dariyē birin kui, a xa sosee mu nu tofan alō na sansi fuge keren. ²⁸ Xa Ala wula sansi mēenima yi ki nē, naxan na na to, tina a gan, a mēenima nē wo tan ma dangi na ra pon! Wo xa danxaniya xurun. ²⁹ Wo naxa wo xaxili birin ti donse nun minse ra. Wo naxa kōntōfili. ³⁰ Kaafiri birin birama na fe mōcli nan tun fōxō ra, Kōnō wo tan Baba Ala a kolon, a wo hayi na na see ma. ³¹ Wo xa Ala xa mangēya niini singe fen. Wo hayi na naxan birin ma, a na fan fima nē wo ma.»

Harige malanfe ariyanna

(Matiyu 6:19-21)

³² «Wo naxa gaaxu, wo tan naxee luxi alō n ma xuruse gōōre lanma, barima a bara wo Baba Ala kēnen a xa mangēya niini fi wo ma. ³³ Se naxan na wo yi ra, wo xa sa a mati, wo a kōbiri fi setaree ma. Wo xa kōbiri bōōtō sōtō naxan mu kanama, wo harige sōtō naxan mu jōnma, naxan na ariyanna, mujēti mu dēnnaxē lima, nimasee fan mu kanari sama dēnnaxē. ³⁴ Wo harige na dēnnaxē, wo bōōtē fan luma mēnni nē.»

Wali suxufe Marigi ya ra

(Matiyu 24:43-51)

³⁵ «Wo tagi ixirixi nan xa lu a ra, wo xa lanpuie radēxēxi. ³⁶ Wo xa lu nē alō mixi naxee e marigi mamefē kelife futixiri xulunyi. A na fa, a naadē kōnkōn, e a rabima nē a bē keren na. ³⁷ Sēewē na konyie bē, marigi naxee lima e mu xixi a fa tēmui. N xa nōndi fala wo bē, marigi yati fama a tagi ixiride, a fa magorode fen a xa na konyie bē, a fa e bun ti. ³⁸ Sēewē na e bē, marigi naxee lima e mu xixi, hali a gibilen kōe tagi, xa na mu a ra a jan dangi na ra.»

³⁹ «Wo xa a fahaamu a fanyi ra, xa banxi kanyi a kolon nē nu mujēti fama tēmui naxē, a mu a luma mujēti xa so a xōnyi. ⁴⁰ Wo fan, wo xa wo tagi ixiri, wo naxa yanfa, barima Adama xa Di fama waxati nan ma wo jōxō mu naxan ma.»

⁴¹ Piyēri naxa a maxōrin, «Marigi, i yi taali saxi muxu tan nan bē, ka birin bē?» ⁴² Marigi naxa a yaabi, «Nde luma alō walikē xunmati naxan findixi xaxilima dugutēgē ra? A marigi a tima a xa banxi walikē birin xun ma, a xa donse taxun e ra a waxati. ⁴³ Nēlexinyi na na konyi bē, naxan marigi a lima na wali ra. ⁴⁴ N xa nōndi fala wo bē, na marigi a harige birin taxuma nē na konyi ra. ⁴⁵ Kōnō xa a sa li go, na konyi a fala a yētē bē, «N marigi buma nē fafe ra», a fa marigi xa konyi xēmēe nun konyi ginēe bōōtō, a xulunyi ti, a siisi? ⁴⁶ Lōxō nde fama, a tan konyi mu naxan kolon, a cōjūl mu saxi naxan ma, a marigi gbilenna nē. A na fa, a na konyi jāxankatama nē a jaaxi ra, konyi gbaloe sōtō e nun kaafirie.»

⁴⁷ «Konyi naxan a marigi sago kolon, kōnō a mu a tagi ixiri, a man mu a sago raba, a fama ne bōōtē gbegbe sōtōde. ⁴⁸ Kōnō naxan mu a marigi sago kolon, xa a bara fe raba a lanma a xa bōōtō naxan

ma, a mu bɔnbɔe gbegbe sotoma. A gbegbe bara so naxan yi, a gbegbe man maxɔrinma nɛ a ma. A gbegbe bara taxu naxan na, na gbegbe man maxɔrinma nɛ a ma, nde man fa sa na xun.»

Isa faxi fatanyi nan na

(Matiyu 10:34-36)

⁴⁹ «N faxi te nan sade bɔxi ma. A rafanma n ma xa a junambara dexe! ⁵⁰ Fo n xa tɔɔre belebele sotɔ. N bɔɔre mu sama fo na kamali tɛmui naxe. ⁵¹ Wo lɔoxe a ma a n faxi bɔɔresna nan na dunijna? Ade, n faxi fatanyi nan na. ⁵² Keli yi waxati ma, xa mixi suuli na denbaya kui, gere luma mixi saxan nun mixi firin tagi. ⁵³ Baba a xa di xɛme gerema nɛ, di xɛme fan a baba gere. Nga a xa di gine gerema nɛ, di gine fan a nga gere. Mama a xa mamadi gerema nɛ, mamadi fan a mama gere.»

Waxati tɔnuxumae kui kolonfe

(Matiyu 16:2-3)

⁵⁴ Isa man naxa a fala junamabe, «Wo na nuxui to a malan na sogegerode, wo a falama keren na, «Tune nan kelixi», a fa li na nan man yati rabama. ⁵⁵ Foye na keli kɔola ma, wo a falama, «Kuye ifurama nɛ», a fa li na nan man yati rabama. ⁵⁶ Wo tan filankafuie! Wo fata bɔxi nun koore jungi kui kolonde, kɔno munfe ra wo mu fata yi waxati fee tan tagi rabade?»

Lanyi xirife sinnanyi ma

(Matiyu 5:25-26)

⁵⁷ «Munfe ra wo tan yɛte mu fe matoma, wo xa a kolon naxan findixi tinxinyi ra? ⁵⁸ Xa wo nun i kalamu mixi na sigafe kiitisa yire, kata wo xa lanyi xiri kira xɔn, xa na mu a ra a i bɛndununma nɛ han kiitisa xɔn, kiitisa fan i so kɔsibili yi ra, kɔsibili i sa geeli. ⁵⁹ N xa a fala i be, i mu minima menni fo i kɔbiri birin fi han batanka dɔnɔxe.»

13

Tuu^bife

¹ Na tɛmui, mixi ndee naxa dɛntɛge sa Isa be a mange Pilati bara Galileka ndee faxa, a e wuli masunbu e xa sɛrɛxe ra. ² Isa naxa e yaabi, «Wo a majɔnxunxi nɛ a na mixie tɔorexi nɛ na ki barima e xa yunubi dangi Galileka booree ra? ³ N xa a fala wo be na mu a ra feo! Kɔno xa wo mu tuubi, wo birin halakima nɛ alo e tan. ⁴ Na Darisalamuka fu nun solomasaxanyi go, Silomu koore banxi bira naxee ma? Wo lɔcxea a ma a na tɔore and lixi ne yunubitɔee nan to e ra dangi Darisalamuka boore birin na? ⁵ N xa a fala wo be na mu a ra feo! Kɔno xa wo mu tuubi, wo birin sɔntɔma nɛ alo e tan.»

⁶ Isa man naxa yi taali masen e be. «Xɔre bili to nu sixi xɛme nde xa bɔxi ma, a naxa siga a xa sa a bogi ba, kɔno a mu sese to a kɔn na. ⁷ Na kui, a naxa a fala a xa walike be, «A mato, a june saxan nan yi ki n fama xɔre bogi fende yi xɔre bili kɔn na, n mu se to. A side bara findi bɔxi makanaxi nan na! A sɛge!» ⁸ Walike naxa a yaabi, «Marigi, i man xa dijune toofare xa dangi, alako n xa a rabilinyi buxa, n june sa a ma. ⁹ Xa a bogi tamuna, awa. Xa a mu bogi, i a sɛge.»

Isa gine nde rayalanfe malabu lɔcxe ma

¹⁰ Malabu lɔcxe nde ma, Isa nu na kawandi tife salide nde kui. ¹¹ A naxa gine nde li naa junnne nu bara naxan kuntin a ra. Kabi june fu nun solomasaxan a mu nu nɔma a rakelide feo! ¹² Isa to a to, a naxa a xili, a a fala a be, «N nga, i bara fulun yi fure ma to.» ¹³ Isa to a bɛlxe sa a ma, gine naxa a rakeli keren na, a so Ala matɔxɔfe.

¹⁴ Kɔno Isa to a rayalanxi malabu lɔcxe nɛ, salide xunmati naxa xɔno a ma, a a fala junamabe, «Xi senni nan na a daxa mixi xa wali naxan kui. Wo xa fa marayalanyi fende na lɔcxee nɛ, kɔno wo naxa fa malabu lɔcxe tan ma.» ¹⁵ Marigi naxa a yaabi, «Wo tan filankafuie! Malabu lɔcxe ma, wo birin mu wo xa ninge xa na mu wo xa sofale fulunma xɛ a xiride, wo a xanin ye minde? ¹⁶ Iburahima xa di nan yi gine ra, kɔno Sentane bara a xiri kabi june fu nun solomasaxan. A mu lanma n xa a fan fulun malabu lɔcxe ma?» ¹⁷ A to na fala, a yaxui birin naxa yaagi, kɔno junamabe tan naxa sɛewa a xa kaabanako fe birin na.

Konde xori nun lebini xa taalie

(Matiyu 13:31-35, Maraki 4:30-32)

¹⁸ Isa man naxa a masen e be, «Ala xa mangɛya maniyaxi munse ra? N nɔma a misaalide tali wɔyɛnyi mundun na? ¹⁹ A luxi ne alo konde xori xurudi xɛme naxan si a xa bɔxi ma. A naxa te, a findi wuri bili ra, xɔnie fa e tɛe sa a kɔn na.»

²⁰ A man naxa a masen, «N xa Ala xa mangɛya misaalid munse ra? ²¹ A luxi ne alo lebini, gine naxan sa farin busali tagi xun ma, na fa farin birin nate.»

NaadE ixutuxi

(Matiyu 7:13-14, 21-23, 8:11-12)

²² Isa nu sigama kawandi ti ra taae birin kui, a xungbe nun a xuri. Na birin, a nu na Darisalamu kira nan xōn. ²³ Mixi nde naxa a maxōrin, «Marigi, nōndi nan a ra, a mixi gbegbe mu kisima?» A naxa a yaabi, ²⁴ «Wo kata wo xa so naade ixutuxi nan na, barima n xa a fala wo bε, mixi wuyaxi katama nē sode naa, kōnč e mu nōma. ²⁵ A waxati a lima banxi kanyi kelima nē a naade balan. Wo tan fama nē tide tande wo nu naade kōnkōn na, wo a fala, «Marigi, naade rabi muxu bε.» Na tēmui, a wo yaabima nē, «N mu wo kolon, n mu wo kelide kolon.» ²⁶ Wo man a falama nē a bε, «I mixie xaranxi muxu xōnyi nē, won birin nan won degexi, won birin nan won min.» ²⁷ Kōnč a wo yaabima nē, «N xa a fala wo bε, n mu wo kolon, n mu wo kelide kolon. Wo keli n ya i, wo tan fe kobi raba!» ²⁸ Iburahima, Isiyaga, Yaxuba, nun namijōnmē birin, wo e toma nē Ala xōnyi ariyanna, kōnč wo tan naminima tande, wa nun jinyi raxinyi na dēnnax. ²⁹ Mixie kelima sogetede nun sogegorode, e keli kōla nun yirefanyi biri, e e dege Ala xa mangεya niini bun ma. ³⁰ Na kui, xanbiratие findima nē yareratие ra, yareratие fan findi xanbiratие ra.»

Isa sunnunfe Darisalamu xa fe ra

(Matiyu 23:37-39)

³¹ Na waxati ma, Farisēni ndee naxa fa Isa xōn, e a fala a bε, «I xa keli be. Siga yire gbeitε, barima Herode wama i faxafe.» ³² A naxa e yaabi, «Wo siga, wo sa a fala na xulumase kōctaxi bε, n na jinnē kerife mixie foxč ra, n na mixie rayalanfe, to a nun tina. Xi saxan nde ma, n gema nē n ma wali ra. ³³ Kōnč fo n xa n jere to, tina nun tina bora, barima a mu lanma tan namijōnmē xa faxa fo Darisalamu.»

³⁴ «Darisalamu, Darisalamu, taa naxan namijōnmē faxama, naxan Ala xa xεerae magonoma. Sanmaya wuyaxi n bara wa i xa die malanfe n yire, ačo tōčče a xa die rasoma a gabutenyi bun ma ki naxε, kōnč wo naxa tondi! ³⁵ Na kui, Ala bara keli wo xa banxi xun ma. N xa a fala wo bε, wo mu n toma sōnōn, han wo a falama tēmui naxε, «Baraka na a bε naxan fafe Marigi xili ra!»»

14

Isa mixi rayalanfe malabu lōxčε ma

¹ Malabu lōxčε nde ma, Isa to nu a degefe Farisēni kuntigi nde xōnyi, e birin nu Isa rabēnfe nē. ² Xēmē nde nu na naa naxan fate nu mafuntuxi. ³ Na kui, Isa naxa Farisēnie nun seriyē lōnnilae maxōrin, «A daxa ka a mu daxa furema xa rayalan malabu lōxčε ma?» ⁴ Kōnč e mu sese fala. Isa naxa a belēxe sa furema ma, a a rayalan, a a ragbilen a xōnyi.

⁵ Na xanbi, Isa man naxa e maxōrin, «Xa a sa li go, wo xa di, xa na mu wo xa ninge bara bira gulunbra malabu lōxčε ma, wo mu a ratema xε kerent na?» ⁶ E mu nō na yaabi yo fide.

Yētε magore nun yetε igboe

⁷ Isa to a rakōrōsi xōnē nu magorode fanyie nan tongoma e yetε bε, a naxa yi taali wōyenyi fala e bε, ⁸ «Mixi na i xili a xa xulunyi, i naxa magorode fanyi fen, barima xa mixi fa naxan tide gbo i bε, ⁹ iyatigi a falama nē i bε, «I xa dōxōse so na mixi binye yi ra.» Na kui, i kelima nē yaagi ra sigafe dōxōse gbētē fende, binye mu na dēnnax. ¹⁰ Kōnč mixi na i xili a xa xulunyi, i xa magorode binyetare nan tongo. Na kui, xa i yatigi bara fa, a a falama nē i bε, «N boore, sa magorode fanyi nan tongo yare.» Na findima binye nan na i bε mixie birin ya ma wo nun naxee dōxōxi naa. ¹¹ Naxan yo na a yetε igbo, a fama nē igorode. Naxan yo na a yetε magoro, a xa fe itema nē.»

¹² Isa naxa a fala xulunyi kanyi bε, «Xa a li i xulunyi tima, i naxa i booree, i baribooree, i barenyie, nun i dōxōboore bannaxie gbansan xa xili, barima e nōma nē i xa wali fanyi birin nagbilende i ma.

¹³ Donse fanyie na rafala i xōnyi, a lanma i xa setaree, mabēnyie, namatēe, nun dōnxuie nan xili e xa fa e dege. ¹⁴ Na kui, i findima sēewatōe nan na, barima fēεre mu e tan bε e xa i xa na fe fanyi ragbilen i ma, kōnč i fama nē a sare sōtōde mixi tinxinxie rakelima faxe ma lōxč naxε.»

Donyi xungbe maxili xa taali

(Matiyu 22:1-14)

¹⁵ Xēmē nde Isa nun naxan nu a degefe, a to na fe mε, a naxa a fala a bε, «Sēewε na mixi bε naxan fama a degefe Ala xōnyi ariyanna!» ¹⁶ Isa fan naxa a masen a bε, «Xēmē nde naxa mixi gbegbe rakolon, a e xa fa a xōnyi, e xa e dege a fanyi ra. ¹⁷ A tēmui to a li, a naxa a xa konyi xεε mixie xilide, yi fe binye nu bara ragbilen naxee ma, a xa a fala, «Wo fa, fe birin bara gε yailande.» ¹⁸ Kōnč e birin naxa e yetε maxandi. A singe naxε, «N baxi xε nan sarade, fo n xa sa a mato. Dijε n bε.» ¹⁹ Boore fan naxε, «N baxi ninge firin dōxč suuli nan sarade, fo n xa sa e mato. Dijε n bε.» ²⁰ Gbētē fan naxε, «N baxi ginε nan dōxōde. N mu nōma fade.»»

²¹ «Konyi to gibilen a marigi xōnyi, a naxa na fee dentegē sa a bē. Na kui, banxi kanyi naxa xōnō, a fala a xa konyi bē, «Siga mafuren, i sa setaree, mabēnyie, dōnxuie, nun namatēe xili naxee na taa kui yire birin. I xa fa e ra n xōnyi be.»

²² «Konyi man to gibilen a naxa a fala, «Marigi, n bara i xa yaamari raba, kōnō han ya doxōde luxi i xa banxi kui.» ²³ Banxi kanyi naxa a fala a xa konyi bē, «I man xa mini, i sa taa fari yire birin isa. I xa fe birin naba mixie xa fa, n ma banxi xa rafe. ²⁴ N xa a fala i bē, mixi naxee singe xilixi, e tan sese mu e dēgema n xōnyi feo!»

Birafe Isa fōxō ra

(Matiyu 10:37-39, 5:13, Maraki 9:50)

²⁵ Isa man to nu kira ra, jama gbegbe nu a fōxō ra. A naxa a ya rafindi e ma, a a masen e bē, ²⁶ «Xa mixi wa birafe n fōxō ra, fo a xa n xanu nē dangi a baba ra, a nga ra, a taara ra, a xunya ra, a xa gine ra, a xa die ra, nun a yētē yati fan na. Xa na mu a ra, a kanyi mu nōma findide n fōxirabirē ra. ²⁷ Xa mixi mu a yētē waxōnfe gere, a fa tin n waxōnfe ra, a mu nōma findide n fōxirabirē ra.»

²⁸ «Xa mixi nde sa wa koore banxi xungbe tife wo ya ma, fo a xa dōxō nē sinden, a a mato kōbiri xasabi naxan nōma na banxi tide, alako a xa a kolon xa a xa fērē nōma na wali rajōnde. ²⁹ Xa na mu a ra, a kanyi na banxi kōcīn a mu fa nō a rajōnde, mixie nu na to, e a mayelema nē, ³⁰ e a fala, «Yi xēmē bara banxi ti fōlo, kōnō a mu nōxi a rajōnde.»

³¹ «Xa mange nde wa minife e nun mange gbētē xa gere, fo a xa dōxō nē sinden, a a majōcxun xa a xa sōcīri mixi wulu fu nōma tide mange boore xa sōcīri mixi wulu mōxōjien kanke. ³² Xa a bara a kolon a e mu nōma, beemanid mangē boore nun a xa sōcīrie xa makōrē, a xēera nan nasigama a ma alako lanyi nan xa xiri e tagi. ³³ Na kui, xa mixi yo na wo ya ma naxan mu nōma mēede fe birin na n tan ma fe ra, a kanyi mu nōma findide n fōxirabirē ra.»

³⁴ «Fōxē fan, kōnō xa fōxē mēxēmēxēnyi bara ba, a fa mēxēmēxēnma di? ³⁵ A mu fan xē bē, a mu fan jaŋē ra. A wōlema ne tun. Xa naxan tuli fe mēma, a xa a tuli mati yi masenyi ra.»

15

Yēxēs lōexi xa taali

(Matiyu 18:12-14)

¹ Lōxō nde, duuti maxilie nun yunubitōee birin nu e makōrēfe Isa ra e xa e tuli mati a ra. ² Farisēnie nun sēriye karamōxōe naxa so a mafalafe, e nu a fala, «Yi xēmē yunubitōee rasēnēma, a man a dēgema e xōnyi.»

³ Na kui, Isa naxa yi taali wōyēnyi masen e bē, ⁴ «Xa mixi nde na wo ya ma, yēxēs kēmē na naxan yi ra, keren fa lōe e tagi, a mu yēxēs tongo solomanaani nun solomanaani luma e dēmadonde, a siga na kerényi fende han a sa a to? ⁵ A na a to, a jēlēxinma nē ki fanyi, a a sa a tunkie ma. ⁶ A na so a xōnyi, a a xanuntenyie nun a dōxōbooree xilima nē, a a fala e bē, «Wo fa, won birin xa sēewa, barima n bara n ma yēxēs to, naxan nu bara lōe!» ⁷ Na kui, n xa a fala wo bē, sēewē gboma nē ariyanna yunubitōe tuubixi keren xa fe ra, dangife tinxintōe tongo solomanaani nun solomanaani ra naxee hayi mu tuubi ma.»

Gbeti kōbiri kole lōexi xa taali

⁸ «Xa a sa li gbeti kōbiri kole fu na gine nde yi ra, keren fa lōe a yi, a mu lanpui radēxēma xē, a banxi mako, a na kōbiri kole fen han a a to? ⁹ A na a to, a a xanuntenyie nun a dōxōbooree xilima nē, a a fala e bē, «Wo fa, won birin xa sēewa, barima n bara n ma gbeti kōbiri kole to naxan nu bara lōe n mal! ¹⁰ Na kui, n xa a fala wo bē, sēewē na Ala xa malekēe xōnyi yunubitōe keren gbansan tuubife ma.»

Di lōexi xa taali

¹¹ Isa man naxa a masen, «Xēmē nde nu na, di xēmē firin nu naxan yi ra. ¹² A xa di firin nde naxa a fala a baba bē, «Won ma denbaya harige sēeti so n yi ra, naxan lanma a xa findi n gbe ra.» Na kui, babē naxa a harige itaxun a xa di xēmē firinyie ma.»

¹³ «A mu bu di firin nde naxa a xa se birin malan, a fa biyaasi jāmanē makuye. A naxa a harige makana mēnni, fuyanteya kui. ¹⁴ A birin to jōn, kaame fan naxa sin na jāmanē ma a xōrōxōe ra, sese mu lu na di yi ra. ¹⁵ A to siga wali fende naaka nde xōn, na naxa a xēs xōsēe dēmadonde. ¹⁶ Wuri bogi naxan nu soma xōsēe yi, a tan nu wama na nan donfe, kōnō mixi yo mu tin a kide nde ra.»

¹⁷ «Na kui, a naxa xaxili sōtō fa, a a fala a yētē bē, «N baba xa walike birin lugama a fanyi ra, e donse dōnxōe lu, a fa li n tan na faxafe kaame nan na bel! ¹⁸ Fo n xa gibilen n baba xōnyi, n xa a fala a bē, N baba, n bara yunubi sōtō Ala ra, n bara haake sōtō i fan na. ¹⁹ A mu daxa sōnōn n xa findi i xa di ra. I xa n findi i xa walike nan na.» ²⁰ A naxa keli, a siga a baba xōn.»

«Beenun a xa naa li, a baba naxa sa a to fa ra, a makuyaxi a ra sinden. A baba naxa kinikini ki fanyi. A naxa a gi, a sa a xa di ralan, a a masunbu. ²¹ Di naxa a fala a bε, «N baba, n bara yunubi sōtō Ala ra, n bara haakε sōtō i fan na. A mu daxa sōnōn n xa findi i xa di ra.»»

²² «Kōnča a baba naxa a fala a xa konyie bε, «Wo wo xulun, wo fa guba fanyi ra, wo a ragoro a ma. Wo belεxerasoe so a belεxε ra, wo sankiri so a sanyi. ²³ Wo fa ninge turaxi ra, wo a faxa. Won xa won dεge, won xa xulunyi ti, ²⁴ barima n ma yi di nu bara lu alō a nu faxaxi nε, kōnča a nii man bara gbilen a i. A nu bara lōε, kōnča a man bara to.» Na kui, e naxa xulunyi ti folo!»

²⁵ «Na waxati, di singe nu na xε ma. A to nu sofe, a a makōrε banxi ra, a naxa xulunyi xui mε. ²⁶ A naxa konyi nde xili, a a maxōrin, «Munse rabaxi yi ki?» ²⁷ Na naxa a yaabi, «I xunya nan faxi. I baba bara ninge turaxi faxa, barima a man bara a xa di masōtō a yalanxi.» ²⁸ Di singe naxa xōnča, a tondi sode banxi. A baba naxa mini, a so a mayandife, ²⁹ kōnča a xa di naxa a fala a bε, «A mato, kabi jnε wuyaxi n tan walima i bε alō i xa konyi, n mu i xa yaamari matandi hali keren. Kono na birin kui, hali si lanma, i mu nu a fi n ma, muxu nun n booree xa xulun di ti. ³⁰ Kōnča i xa di tan to faxi, naxan i harige birin makanaxi e nun langoe ginεe ra, i ninge turaxi nan faxaxi a tan bε!»

³¹ «A baba naxa a fala a bε, «N ma di, i tan na n fε ma tēmui birin. Se naxan birin na n yi, i tan nan gbe a ra. ³² Kōnča a lan nε won xa sεswa, won xulunyi ti, barima i xunya nu bara lu alō a nu faxaxi nε, kōnča a nii man bara gbilen a i. A nu lōexi nε, kōnča a man bara to.»»

16

*Walike xunmati kōotaxi xa taali
(Matiyu 6:24)*

¹ Isa man naxa a fala a foxirabire bε, «Xεmε bannaxi nde nu bara a xa fe birin taxu a xa walike xunmati ra, a xa a rajεrε. Lōxō nde, a naxa a mε, a na walike xunmati nu na a harige makanafe. ² A naxa a xili, a a maxōrin, «N nanse mεxi i xa fe ra? I xa i xa wali dεntεgε sa n bε, barima n bara xunmati wali ba i yi ra.» ³ Walike xunmati naxa a fala a yetε bε, «N munse rabama fa? N ma mangε bara n namini walide. Sεnbε mu n yi n xa siga yire buxade, n man yaagima nε kule matide. ⁴ N bara fa a kolon n xanax nabama, alako n ma wali na ba n yi, mixie xa nu n nasenε e xōnči.»

⁵ «A naxa a marigi xa donitie birin xili keren keren yi ra. Naxan singe fa, a naxa a maxōrin, «N marigi xa yeri ni i ma?» ⁶ Na naxa a yaabi, «Oliwi ture sunbui ya kεmε.» Walikε xunmati naxa a fala a bε, «I xa i xa keedi tongo mafuren, dōxō, i a sebε tongo suuli.» ⁷ Na xanbi, a naxa a fala gbetε bε, «I tan go? Yeri ni i ma?» Na naxa a yaabi, «Maale busali wulu keren.» A naxa a fala a bε, «I fan xa keedi tongo, i xa a sebε kεmε solomasaxan.» ⁸ Na kui, na walike xunmati tinxintare xa mangε naxa a matcōxō, a to kōota rabaxi.»

«Yi dunijna mixi naxee jnεrεma dimi kui, e koota e booree mabiri, dangife mixie ra naxee jnεrεma naiyalanyi kui. ⁹ N xa a fala wo bε, wo xa dεfanja fen yi dunijna tinxintare xa naafuli saabui ra. Na naafuli na jōn, wo fama rasenεde banxie kui naxee mu kanama abadan.»

¹⁰ «Naxan mu lanlanteya kanama fe xurudi kui, a mu lanlanteya kanama fe xungbe fan kui. Naxan mu tinxin fe xurudi kui, a mu tinxinma fe xungbe fan kui. ¹¹ Xa wo bara lanlanteya kana yi dunijna tinxintare xa naafuli fe kui, nde fa lama wo ra a xa ariyanna bannaya taxu wo ra? ¹² Xa wo bara lanlanteya kana se taxuxi xa fe kui, nde fa wo gbe soma wo yi?»

¹³ «Konyi yo mu nōma lude marigi firin xa yaamari bun ma, barima a fama marigi keren xōnde, a boore maxanu. A xirima nε keren na, a boore rabolo. Wo mu nōma Ala nun naafuli rabatude.»

Isa xa masenyi indee

(Matiyu 11:12-13, 5:31-32, 5:18, Maraki 10:11-12)

¹⁴ Farisεnie, kōbiri nu rafanxi naxee ma, e fan naxa e tuli mati na fe birin na, e nu Isa mayele. ¹⁵ Isa naxa a masen e bε, «Wo wama wo yetε masenfe tinxintεe nan na adamadie ya i, kōnča Ala wo bōjε ma fe kolon. Naxan tide gbo mixie bε, Ala na xōnxi.»

¹⁶ «Annabi Munsa xa sεriyε nun namijōnme xə Kitaabuie nan kawandi han Yaya xa waxati. Keli na tēmui ma, Ala xa mangεya niini xa xibaaru fanyi nan kawandima fa, mixie fe birin nan nabafe, alako e xa so Ala xa mangεya niini bun ma. ¹⁷ Koore nun bōxī lōxma nε beenun sigirε keren xa ba Ala xa sεriyε ra.»

¹⁸ «Xεmε yo mεε a xa ginε ra, a sa gbetε dōxō, a kanyi bara yεnε raba. Naxan na ginε dōxō xεmε bara mεε naxan na, a fan bara yεnε raba.»

Banna xεmε nun Lasaru xa taali

¹⁹ «Xεmε bannaxi nde nu na, naxan nu luma a maxiri ra dugi sare xōrōxεe ra. Tēmui birin, a nu xulunyi nan tife. Lōxō yo lōxō, a nu lugama donse jōxunme nan na. ²⁰ Misikiinε nde nu saxi yi banna xa tētε sode de ra, naxan nu xili Lasaru. Suurie nu na a fate birin ma. ²¹ A nu wama donse xuntunyi

ndee nan sotofe naxee nu birama na banna xa teebili ra. A to nu saxi naa, baree nan nu fama a yire, e nu a xa suurie makon.»

²² «Loxo nde misikiine naxa laaxira, maleke naxa sa a xanin Annabi Iburahima yire. Na banna xemee fan naxa faxa, a ragata, ²³ a siga yahannama. A xa jaxankate kui menni, a naxa a ya rate a sa Annabi Iburahima to yire makuye, e nun Lasaru. ²⁴ A naxa a xui ramini, «N baba Iburahima, kinikini n ma! Yandi, Lasaru xee n yire, a xa a belexesole rasin ye xcora, a n nenyi maxinbeli, barima n na yi te naxan xcora, a n jaxankatafe a jaa xi ra!»

²⁵ «Kono Annabi Iburahima naxa a yaabi, «N ma di, i xa i ratu, i tan bara fe fanyi soto i xa dunijneigiri kui, kono Lasaru tan toore nan soto. Yakosi, a tan bara madundu be, i tan na jaxankatafe. ²⁶ Sa na birin xun, gulunba belebele nan saxi won tagi, alako mixi naxa no kelide be sigafe ra i yire, mixi man naxa no kelide menni girife ra muxu fan yire.»

²⁷ «Na kui, banna naxa a fala a be, «Awa n baba, n bara i mayandi, i xa Lasaru xee n baba xonyi, ²⁸ barima xunya suuli nan na n be. A xa sa e rasi, alako e naxa fa be, yi jaxankate ma.» ²⁹ Kono Annabi Iburahima naxa a yaabi, «Annabi Munsa nun namijonmee xa Kitaabuie na e yi. E xa e tuli mati nee xa masenye ra.» ³⁰ Banna naxa a fala, «N baba Iburahima, na mu sooneymama, kono xa mixi nde keli faxamixie ya ma sigafe ra e xon, e tuubima ne.» ³¹ Kono Annabi Iburahima naxa a masen a be, «Xa e mu Annabi Munsa nun namijonmee xui ramema, hali mixi keli faxe ma, e mu lama a ra.»

17

Isa a foxirabiree rasife

(Matiyu 18:6-7, 15, 21-22, 17:20, Maraki 9:42, 11:22-23)

¹ Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Maratantanyi fafe mu kanama, kono jaxankate na mixi be naxan findima na saabui ra. ² A fisa na kanyi be gemee binye xa xiri a konyi ra, a rasin baa ma, beemanun a xa yi mixi xuri keren natantan. ³ Wo meeni wo yete ma de!»

«Xa i ngaxakerenyi bara haake soto i ra, woyen a be. Xa a tuubi, i xa dipes a ma. ⁴ Xa a haake soto i mabiri sanmaya solofer leoxe keren bun, a tuubixi man gibilen i madijede sanmaya solofer, fo i xa dipes a ma.»

⁵ Xeerae naxa a fala Marigi be, «Muxu xa danxaniya xun masal» ⁶ Marigi naxa e yaabi, «Xa danxaniya na wo be nu, hali a xurun alo yenten xori, wo nomma ne a falade yi konde bili be, «Tala be, i sa sin baa ma,» a wo xui rabatuma ne.»

⁷ «Xa a sa li konyi na mixi nde yi wo tagi, na konyi na keli yire buxade xa na mu xurusee demadonde, a kanyi nomma a falade a be keren na, «Fa, i fa i magoro, i i degene? ⁸ Ade, wo a falama a be, «N ma donse rafala. I xa i xa donma masara alako i xa fa donse nun ye ra n be. I na ge na ra, i fan nomma i degede.» ⁹ Mixi mu a xa konyi tantuma yaamari rabatufe ma. ¹⁰ Wo tan fan, wo na ge fe birin nabade wo yamarixi naxan na, wo xa a fala ne, «Konyi nan tun na muxu ra. Muxu muxu xa wali gbansan nan nabaxi.»

Isa kune kanyi fu rayalanfe

¹¹ Isa to nu Darisalamu kira xon, a naxa dangi Samari nun Galile bixi tagi. ¹² A to so taa nde kui, kune kanyi fu naxa fa a xon. E naxa sa ti e ndedi makuyaxi a ra, ¹³ e e xui ite a be, «Karamoxo Isa, kinikini muxu mal!» ¹⁴ A to e to, a naxa a fala e be, «Wo siga, wo sa wo yete masen serexedubee be.» Na kui, e nu sigafe temui naxe, e naxa yalan. ¹⁵ Na temui, mixi keren e ya ma, a to a to a yalanxi, a naxa gibilen Ala matoxo ra a xui itexi ra. ¹⁶ A naxa suyidi Isa be, a a tantu. Samarika nan nu a ra. ¹⁷ Isa naxa a fala a be, «Mixi fu xa mu rayalan? Na solomanaanie tan go? ¹⁸ Mixi yo mu gibilen Ala tantude fo yi Samarika?» ¹⁹ Isa naxa a fala a be, «Keli, i siga. I xa danxaniya bara i rakisi.»

Ala xa manguya niini nun Isa xa gibilenyi

(Matiyu 24:23-28, 37-41, Maraki 13:21-22, 15-16)

²⁰ Farisene to Isa maxorin, a Ala xa manguya niini fama mun temui, a naxa e yaabi, «Mixi mu Ala xa manguya niini fa temui kolonma. ²¹ Mixie mu a falama xe de, «A mato, a tan nan ya,» xa na mu a ra, «A tan nan sa na ki, barima Ala xa manguya niini na wo ya ma ne.»

²² Na temui, Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Waxati fama ne, Adama xa Di to xoli wo suxuma ne, a xa lu wo ya ma hali loxo keren peti, kono wo mu a toma. ²³ Mixie a falama ne wo be, «A mato, a tan nan sa na ki,» xa na mu a ra, «A tan nan yi ki!» Wo naxa wo gi na matode, wo naxa bira nee foxo ra. ²⁴ A fa loxo, Adama xa Di luma ne alo seyamakonyi naxan minima, kuye birin yanba. ²⁵ Kono beenun na loxo xa a li, fo a xa toore gbegbe soto. To mixie mu lama a ra. ²⁶ Adama xa Di fa loxo luma ne alo Annabi Nuha xa waxati. ²⁷ Mixie nu e degema, e nu e minma, e nu ginje daxoma, e nu e xa die firma xemee ma, han Annabi Nuha so kunkui kui loxo naxe. Banbaranyi belebele to din boxi ma, e birin naxa soto. ²⁸ Na nan man naba Loti xa waxati. Mixie nu e degema, e nu e minma, e nu sare matima, e nu sansi sima, e nu banxie tima. ²⁹ Kono Loti keli Sodoma loxo naxe, te nun sooda ye nu goroma

ne kelife koore ma alɔ tunε, birin naxa sɔntɔ. ³⁰ A man sa rabama na ki ne Adama xa Di na makənenə lɔxɔ naxε.»

³¹ «Na lɔxɔcε, naxan na tande, a naxa so a harige tongode banxi kui. Naxan na xε ma, a fan naxa gibilen a xɔnyi. ³² Wo xa ratu ne Loti xa gine ma. ³³ Mixi yo katafe a yetε ratangade, na kanyi lɔema ne, kɔnɔ mixi yo a yetε ralɔema, na kanyi ratangama ne. ³⁴ N xa a fala wo bε, na təmui ma, xa mixi firin saxi sade keren ma kɔε ra, mixi keren tongoma ne, boore lu naa. ³⁵⁻³⁶ Xa gine firin na se dinfe mulunyi keren kui, keren tongoma ne, boore lu naa.» ³⁷ E naxa a maxɔrin, «Marigi, na rabama minden?» A naxa e yaabi, «Binbi na lu dənnaxε, yubεe sa e malanma mənni ne.»

18

Kaaŋε gine nun kiitisa xa taali

¹ Na dangi xanbi, Isa naxa yi taali woyεnyi masen e bε e xa a kolon a fo e xa Ala maxandi təmui birin tunnabexi kui. ² A naxa a masen, «Kiitisa nde nu na taa nde kui, naxan mu nu gaaxuma Ala ya ra, a gbe fe man mu nu mixi yo xa fe ma. ³ Kaaŋε gine nde fan nu na na taa kui, naxan nu luma fa ra kiitisa xɔn, a nu a fala, *«Kiiti tinxinxi sa n tan nun n yaxui tagi.»* ⁴ A naxa bu na ki, kiitisa mu tin a bε, kɔnɔ lɔxɔ nde a naxa a fala a yetε bε, *«Nɔndi na a ra, n tan mu gaaxuma Ala ya ra, n gbe fe man mu mixi yo xa fe ma. ⁵ Kɔnɔ yi kaajε gine tan na n boŋε rajaaxufe n ma. N xa kiiti tinxinxi so a yi ra, alako a xa ba fe n xɔn, a naxa fa n tɔcɔr.»*

⁶ Na kui, Marigi naxa a masen, «Wo yi kiitisa kobi xui rame. ⁷ Ala mu kiiti tinxinxi soma xε a xa mixi sugandixie yi ra, naxee a maxandima kɔε nun yanyi? A buma e malife ra? ⁸ N xa a fala wo bε, a kiiti tinxinxi soma e yi ra mafure. Kɔnɔ Adama xa Di na fa, a danxaniya lima ne dunijia ma?»

Farisεni nun duuti maxili xa taali

⁹ Isa man naxa yi taali woyεnyi masen mixi ndee bε naxee nu laxi e yetε ra, a tinxintɔεe nan na e tan na dangi booree ra e yoxi naxee ma. ¹⁰ A naxa a masen, «Xεmε firin naxa siga Ala maxandide hɔrɔmɔbanxi kui. Keren nu findixi Farisεni nan na, boore, duuti maxili. ¹¹ Farisεni naxa ti, a Ala maxandi a boŋε ma, a nu a i, *«Ala, n bara i tantu barima n mu luxi alo mixi gbetεe, naxee findixi muŋεtie, fe kobi rabae, nun yεnεlae ra. N bara i tantu barima n mu luxi alo yi duuti maxili. ¹² N sunma sanmaya firin lɔxun keren bun ma, n man farile fima n sɔtɔεe birin na. ¹³ Kɔnɔ duuti maxili tan naxa ti a xati ma. A jan mu nu suusama a xa a ya rate koore ma. A nu a belexε saxi a kanke ma, a nu a fala, *«Ee, Ala! Kinikini n ma, barima yunubitɔε nan n na!»**

¹⁴ «N xa a fala wo bε, yi mixi firin to gibilen a xɔnyi, na duuti maxili nan nu tinxinxi Ala ya i, barima mixi yo a yetε igbo, a kanyi fama neigorode. Kɔnɔ mixi naxan a yetε magoroma, a xa fe itema ne.»

Isa nun dimεdie

(Matiyu 19:13-15, Maraki 10:13-16)

¹⁵ Mixie nu fafe dimεdie ra Isa xɔn, alako a xa a belexε sa e ma. A fɔxirabirεe to na to, e naxa woyεn na mixie ma. ¹⁶ Kɔnɔ Isa naxa e xili, a a masen e bε, «Wo a lu dimεdie xa fa n yire. Wo naxa tɔŋy i dɔxɔ e ma, barima naxee maniyaxi e ra, e tan nan soma Ala xa mangεya niini bun ma. ¹⁷ N xa nɔndi fala wo bε, mixi naxan mu tinma Ala xa mangεya niini ra alɔ dimedi, na kanyi mu soma Ala xa mangεya niini bun ma feo!»

Sεgetala bannaxi

(Matiyu 19:16-30, Maraki 10:17-31)

¹⁸ Mange nde naxa Isa maxɔrin, «Karamɔxɔ fanyi, a lan n xa munse raba alako n xa abadan kisi sɔtɔ ke ra?» ¹⁹ Isa naxa a masen e bε, «Munfe ra i n xilima karamɔxɔ fanyi? Mixi yo mu fan. Ala keren peti nan fan. ²⁰ I sεriye kolon: *«I naxa yεnε raba. I naxa faxε ti. I naxa muŋε ti. I naxa mixi tɔɔŋεgε. I baba nun i nga binya.»*

²¹ Mange naxa Isa yaabi, «N bara na birin nabatu kafi n dimedi təmui.» ²² Isa to na mε, a naxa a fala a bε, «Fe keren nan fa luxi i xa fe. Siga, se naxan birin na i yi ra, sa a mati, i a kɔbiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sɔtɔde ariyanna. I na na raba, fa, i bira n fɔxɔ ra.»

²³ Kɔnɔ a to na mε, a naxa sunnun, barima a nu bannaxi ki fanyi. ²⁴ Isa to a sunnunxi to, a naxa a masen a bε, «Sofe Ala xa mangεya niini bun ma, a xɔrɔxɔ naafuli kanyie bε ki fanyi! ²⁵ Nɔnɔmε so jɔxun sεnbe yale ra, dine bannamixi sofe ra Ala xa mangεya niini bun ma.» ²⁶ Mixi naxee a xui mε, e naxa a maxɔrin, «Nde fa nɔma kiside?» ²⁷ Isa naxa e yaabi, «Mixie mu nɔma naxan na, Ala tan nɔma na ra.»

²⁸ Piyεri naxa a fala Isa bε, «A mato, muxu bara keli muxu xa se birin xun ma, muxu bira i fɔxɔ ra.» ²⁹ Isa naxa a masen e bε, «N xa nɔndi fala wo bε, mixi yo naxan na keli a xa se nde xun ma Ala xa mangεya niini xa fe ra, a findi banxi ra ba, gine ba, ngaxakerenyie ba, barimae ba, die ba, ³⁰ na kanyi a lɔxɔcε wuyaxi sɔtɔma ne yi dunijia ma, a man fa abadan kisi sɔtɔ aligiyama.»

*Isa a xa faxε nun marakeli xa fe masenfe sanmaya saxan nde
(Matiyu 20:17-29, Maraki 10:32-34)*

³¹ Isa naxa a xa xεεra fu nun firinyie xun lan, a a fala e bε, «Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Namijōnmee fe naxee sεbεxi Adama xa Di xa fe ra, a birin fama ne kamalide naa. ³² A sama ne kaafirie bεleχε, e a mayele, e a kombi, e dεye boxun a ma. ³³ E na ge a bōnbōde sεbεrε ra, e a faxama ne, kōnɔ a xa faxε xi saxan nde, a man kelima ne faxε ma.» ³⁴ Kōnɔ Isa foxirabirε mu na sese fahaamu. Na masenyi bara findi woyεnyi nōxunxi ra e bε, e mu naxan kui kolon.

*Isa Yeriko dōnxui rayalanfe
(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)*

³⁵ Isa to makɔrε Yeriko ra, dōnxui nde nu dōxoxi kira de ra kulε matide. ³⁶ A to jama xui me kira ra, a naxa maxorinyi ti, «Munse rabaxi?» ³⁷ E naxa a fala a bε, «Isa Nasaretiaka nan dangife.» ³⁸ Na kui, a naxa gbelebgele, «Isa, Dawuda xa Di, kinikini n ma!» ³⁹ Mixi naxee nu yare, e naxa woyεn a ma a a xa sabari, kōnɔ a tan jan naxa so a xui itefe dangi singe ra, «Dawuda xa Di, kinikini n ma!»

⁴⁰ Isa naxa ti, a a fala mixie bε e xa fa dōnxui ra a xōn. Dōnxui to a maso a ra, Isa naxa a maxorin, ⁴¹ «I wama n xa munse raba i bε?» A naxa a yaabi, «Marigi, n wama n ya xa se to.» ⁴² Isa naxa a masen a bε, «Se to. I xa danxaniya bara i rayalan.» ⁴³ A ya naxa se to keren na, a fa bira Isa fōxɔ ra Ala matoxɔ ra. Nama birin to na to, e fan naxa Ala matoxɔ.

19

Isa nun Sakeyε

¹ Isa to so Yeriko, a nu taa ijεrεfe. ² Xεmε nde nu na naxan nu xili Sakeyε. Duuti maxilie kuntigi nan nu a ra, a bannaxi. ³ A nu katafe ne a xa Isa kolon, kōnɔ a mu nu nōma a tote jama xa fe ra, barima mixi dunke nan nu a ra. ⁴ Na kui, a naxa a gi yare, a sa te wuri bili kōn na alako a xa Isa to dangi ra.

⁵ Isa to a yire li, a naxa a ya rate, a a fala a bε, «Sakeyε, goro mafuren, barima n sa yigiyama i xōnyi ne to.» ⁶ Sakeyε naxa a xulun gorode, a Isa rasene nelexinyi kui. ⁷ Mixie to na to, e birin naxa so Isa mafalafe, e nu a fala, «A bara sa yigiyā yunubitɔe xōnyi.» ⁸ Kōnɔ Sakeyε naxa ti, a a fala Isa bε, «Marigi, n bara nate tongo, n xa n sotɔse tagi fima ne fuxarilae ma. Xa a sa li n bara se ba naxan yi funmaya ra, n a ragbilenma ne a kanyi ma dōxɔ naani.» ⁹ Isa fan naxa a masen a xa fe ra, «Yi fōxɔe bara kisi sotɔ to, barima lburahima xa di nan na yi xεmε fan na. ¹⁰ Adama xa Di bara fa a xa mixi lɔexie fen, a xa e rakisi.»

Mangε xa kɔbiri taxuxi xa taali

(Matiyu 25:14-30)

¹¹ Isa to nu bara makɔrε Darisalamu ra, jama jōxɔ nu a ma, a Ala xa mangεya niini fafe makεnεnde ne keren na. Na kui, mixie to nu Isa xui ramefe, a naxa yi taali woyεnyi masen e bε. ¹² «Kuntigi nde naxa sa biyaasi yire makuye, alako mangε xungbe naxan nu sabatixi naa, a xa a tan kuntigi xōnyi mangεya so a yi, a man xa gibilen a xōnyi. ¹³ Beenun a xa siga, a naxa a xa konyi mixi fu xili, a gbeti kɔbiri kole kεmε so e birin yi ra, a fa a fala e bε, «Wo yuleya raba yi kɔbiri ra beenun n fa tεmu.»»

¹⁴ «Kōnɔ a to mu nu rafanxi a xōnyi mixi ndee ma, e fan naxa xεεrae xεε mangε xungbe ma, e xa a fala, «Muxu mu wama a xōn yi xεmε xa findi mangε ra muxu xun ma.»»

¹⁵ «Na xεmε to mangεya sotɔ, a naxa gibilen a xōnyi. A naxa yaamari fi na konyie xa xili, a nu bara kɔbiri so naxee yi, alako a xa a kolon e geeni naxan sotɔxi yuleya kui. ¹⁶ Konyi singe naxa fa, a dεntεgε sa, a naxε, «N marigi, i i xa gbeti kɔbiri kole kεmε naxan so ne n yi, a jōxɔe dōxɔ fu bara sa a xun geeni ra.» ¹⁷ Mangε naxa a fala a bε, «I nuwal! Konyi fanyi nan i ra! I to mu lanlanteya kana fe xuri kui, n bara mangεya so i yi taa fu xun ma.»»

¹⁸ «Konyi firin nde naxa fa, a dεntεgε sa, a naxε, «N Marigi, i i xa gbeti kɔbiri kole kεmε naxan so ne n yi, a jōxɔe dōxɔ suuli bara sa a xun geeni ra.» ¹⁹ Mangε naxa a fala na fan bε, «N bara mangεya so i fan yi taa fu xun ma!»»

²⁰ «Konyi gbeε fan naxa fa, a dεntεgε sa, a naxε, «N marigi, a mato, i xa gbeti kɔbiri kole kεmε nan ya. N sa a ragata dunkobi nan kui, ²¹ barima n gaaxu ne i ya ra. Xεmε nan i ra, i xa fe maxorɔxɔ. I se tongoma i gbe mu naxan na. I xε xabama i mu naxan garansan.» ²² Mangε naxa a yaabi, «I tan konyi kobi, n i makiitima i yεtε kan xui nan yati ma! A di, i mu a fala a i nu a kolon a n ma fe maxorɔxɔ? I naxε, a n se tongoma n gbe mu naxan na, n xε xabama n mu naxan garansan.» ²³ Munfe a to i mu n ma kɔbiri so kɔbiri rawalie yi ra, alako n na fa, i a ragbilen n ma geeni saxi a xun?» ²⁴ A naxa a fala mixie bε naxee nu tixi na, «Wo na gbeti kɔbiri kole kεmε rasuxu a yi, wo a so boore yi naxan gbeti kɔbiri kole wulu keren sotɔxi.» ²⁵ E naxa a fala mangε bε, «Marigi, gbeti kɔbiri kole wulu keren jan na a yi!» ²⁶ A naxa e yaabi, «N xa a fala wo bε, a na naxan yo yi ra, a gbe xun masama ne. Kōnɔ a mu na naxan

yi ra, hali naxan di na a yi, na yati bama ne a yi ra. ²⁷ Kono n yaxuie tan, naxee mu nu wama n xa findi mangE ra e xun ma, wo fa e ra be, wo e faxa n ya xori.»

Isa sofe Darisalamu

(Matiyu 21:1-11, Maraki 11:1-10)

²⁸ Isa to gE na masenyi ra, a naxa siga yare, sigafe ra Darisalamu. ²⁹ A to makore Betifage nun Betani taae ra, Oliwi geya fE ma, a naxa a foixirabire mixi firin xEE, ³⁰ a a fala e bE, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nefE so naa, wo sofale lanma lima a xirixi naa, mixi mu nu doxo naxan fari. Wo xa a fulun, wo fa a ra be. ³¹ Xa mixi nde fa wo maxorin, «Wo a fulunfe munfe ra» wo xa a yaabi, «Marigi nan hayi na a ma.»

³² E to siga xEEraya rabade, e naxa fe birin li alo Isa a fala e bE ki naxE. ³³ E nu na sofale lanma fulunfe temui naxE, a kanyie naxa e maxorin, «Wo yi sofale fulunfe munfe ra?» ³⁴ E naxa a masen, «Marigi nan hayi na a ma.» ³⁵ E to sofale xanin Isa xon, e naxa e xa dommae sa a fari, e fa Isa mali a xa a magoro a ma. ³⁶ A to nu sigama, mixie nu e xa dommae italama kira xon ma, Isa binyafe ra.

³⁷ A to nu makorefe Darisalamu ra, a gorofe Oliwi geya ra, a foixirabire galib birin naxa seewa, e so Ala matoxofe e xui itexi tra kaabanako birin xa fe ra e nu bara naxee to. ³⁸ E nu a falafe ne, «Baraka na Mange bE naxan fafe Marigi xili ra!

Bonresa na ariyanna,

matoxoe na Ala be han koore ma!»

³⁹ Fariseni nde naxee nu na jama tagi, e naxa a fala Isa be, «Karamoxo, woyen i foxirabire be!»

⁴⁰ Isa naxa e yaabi, «N xa a fala wo be, xa e tan e sabari, gemee yati fama ne e xui raminide.»

⁴¹ Isa to makore Darisalamu ra, a naxa na taa to, a naxa wa folo naa xa fe ra, ⁴² a a masen, «I tan Darisalamu, to tan, hali i fan a kolon ne nu fee naxee bognesa fima! Kono na bara noxun i ma. ⁴³ Temui fama a lide, wo yaxuie bende malanma ne taa tetE fari ma alako e xa no sode taa kui. E fama wo rabilinde maraxetenyi ra. ⁴⁴ E fama i tan Darisalamu rabirade, e i xa die sonjo. I xa banxie tixi gemee naxee ra, keren mu luma a boore fari. Yi birin fama i tan Darisalamu lide barima Ala to faxi kisi ra i xon, i mu a kolonxi.»

Sarematie kerife horomobanxi kui

(Matiyu 21:12-17, Maraki 11:15-19)

⁴⁵ Isa to so horomobanxi kui, a naxa sarematie keri folo, ⁴⁶ a a fala e bE, «A sebexi, «N ma banxi xili falama ne, salide banxi,» kono wo tan bara a findi mujietie doxode ra.»

⁴⁷ Loxo yo coxo Isa nu mixie kawandima horomobanxi kui. Serexedube kuntigie, seriyE karamoxoe, nun jama yareratie nu na feere fenfe e nomma Isa faxade ki naxE. ⁴⁸ Kono e mu nu feere yo kolon barima jama birin nu a tulii matixi a ra.

20

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Matiyu 21:23-27, Maraki 11:27-33)

¹ Loxo nde, Isa to nu mixie kawandife horomobanxi kui, a nu Ala xa xibaaru fanyi masenfe e bE, serexedube kuntigie, seriyE karamoxoe, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire, ² e a maxorin, «A fala muxu be, i yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi senbe fixi i ma?» ³ A naxa e yaabi, «N fan xa wo maxorin fe keren ma. Wo a fala n be, ⁴ Yaya to nu mixie xunxama ye xora, Ala nan a xexxi ba, ka adama?» ⁵ E fan naxa so woyenfe e bore tagi, «Xa won na a yaabi, «Ala, a a falama ne won be, «Munfe ra wo mu fa la a ra?» ⁶ Kono xa won na a yaabi, «Adama, jama birin won magonoma ne e xa won faxa, barima e laxi a ra a namijonme nan nu Yaya ra.» ⁷ Na kui, e naxa a yaabi a e mu a kolon naxan yo Yaya xexxi. ⁸ Isa naxa a masen e bE, «N fan mu a falama wo be n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

Boxi rawali jaaaxie xa taali

(Matiyu 21:33-46, Maraki 12:1-12)

⁹ Na xanbi, Isa naxa so yi taali woyenyi masenfe jama be. «Xeme nde naxa weni bilie si. A naxa na hevi boxi rawalie ma, a fa biyaasi xonkuye ramini. ¹⁰ WenI bogi ba temui to a li, boxi kanyi naxa konyi nde xEE boxi rawalie xon ma, e xa weni bogi nde so a yi ra. Kono boxi rawalie naxa na konyi bognbo, e a ragbilen a bellexE igeli ra. ¹¹ Boxi kanyi man naxa konyi gbete xEE. E naxa na fan bognbo, e a konbi a mayaagixi ra, e a ragbilen a bellexE igeli ra. ¹² Boxi kanyi naxa a saxan nde man xEE. E naxa na fan maxonC, e a keri.»

¹³ «Na kui, boxi kanyi naxa a fala, «N munse rabama fa? N xa n ma di maxanuxi nan xEE. Temunde, e fama na tan binyade.» ¹⁴ Kono boxi rawalie to a to, e naxa a fala e bore bE, «Yi nan na ke tongoma ra. Won na a faxa alako ke xa findi won gbe ra.» ¹⁵ Boxi rawalie naxa a ramini boxi ra, e sa a faxa.»

«Na bɔxi kanyi munse rabama fa? ¹⁶ A sigama nε naa, a na bɔxi rawalie faxa, a a xa bɔxi so mixi gβetεe yi.» Nama to na masenyi mε, e naxa a fala, «Astofulahil!» ¹⁷ Kɔnɔ Isa naxa a ya ti e ra, a e maxorin, «Yi naxan sεbεxi Kitaabui kui, a fa fasarima di?

«Banxitie mεε gεmε naxan na,
a bara findi tuxui gεmε hagige ra.»

¹⁸ «Naxan birama na gεmε ma, a igirama nε. Na gεmε birama naxan ma, na fan butuxunma nε.»

¹⁹ Sεriyε karamɔxεe nun sεrεxεdubεe kuntigie naxa a kolon a Isa yi taali wɔyεnyi masenxi e tan nan bε. E naxa kata e xa a suxu kerēn na, kɔnɔ e gaaxu jnāma nan ya ra.

Gantanyi tefe Isa bε duuti xa fe ra

(Matiyu 22:15-22, Maraki 12:13-17)

²⁰ E nu wama nε e xa a sa gomina bεlεxε, a xa lu a tan nan xa nɔε bun ma. Na kui, e naxa Isa rabεn, e mixi ndee xεε a yire e xa e yεtε findi tinxintcεe ra, e xa sa Isa masɔtɔ a xa wɔyεnyi kui. ²¹ Na kui, e naxa Isa maxorin yi masenyi ma, «Karamɔxε, muxu a kolon i xa masenyi tinxin. I mu mixi e rafisama e bore bε, i Ala xa kira masenma a nɔndi ki ma. ²² A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Rɔma mange ma?»

²³ Kɔnɔ Isa to nu e xa kɔota kolon, a naxa e yaabi, ²⁴ «Wo gbeti kɔbiri kole masen n bε. Nde xili nun misaali na a ma?» E naxa a yaabi, «Rɔma Mange.» ²⁵ A naxa a masen e bε, «Wo mange gbe ragbilen mange ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.» ²⁶ Nee fan mu nɔ a masɔtɔde a xa wɔyεnyi kui, jnāma birin ya xɔri. Fo e to kaaba a xa yaabi ma, e sabari.

Sadusenie Isa maxɔrinfe faxamixie xa marakeli ma

(Matiyu 22:23-33, Maraki 12:18-27)

²⁷ Sadusenie, naxee a falama a faxamixie mu kelima faxε ma, e naxa fa yi maxɔrinyi ra Isa xɔn ma, ²⁸ «Karamɔxε, Annabi Munsa yi nan sεbεxi muxu bε Kitaabui kui, «Xa xεmε nde taara faxa, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya nan na gine dɔxɔma, alako a xa bɔnsɔε fi a taara ma.» ²⁹ Na kui, xεmε nde naxa di xεmε soloferε sɔtɔ. A xa di singe naxa gine dɔxε, a faxa, a mu bɔnsɔε yo lu. ³⁰ A xanbiratεe naxa na kaapε gine tongo, kɔnɔ a fan naxa faxa. ³¹ Na nan man naba na fan xanbiratεe ra, a nun na di soloferε birin na. E birin naxa faxa, e sese mu bɔnsɔε lu. ³² A dɔnixεe ra, gine fan naxa faxa. ³³ Na kui, marakeli lɔxɔε, na gine to dɔxɔxi yi mixi soloferε birin xɔn ma, a sa findima nde gbe ra?»

³⁴ Isa naxa a masen e bε, «Yi dunijεigiri kui, xεmε gine dɔxɔma, gine fan dɔxɔma xεmε xɔn.»

³⁵ Kɔnɔ mixi naxee binyε sɔtɔma e xa keli faxε ma, e xa sa so waxati kui naxan sa fama, e tan xεmεe mu gine dɔxɔma, gine fan mu dɔxɔma xεmεe xɔn. ³⁶ E mu faxama sɔnɔn, barima e luma nε ało malekεe. E to bara keli faxε ma, e findima Ala xa die nan na.»

³⁷ «Kɔnɔ a falafe tan, a faxamixie kelima faxε ma, Annabi Munsa yati na masen nε Kitaabui kui wuri bili xa fe falaxi dεnnaxε, a to Marigi xili fala, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburaḥim, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.» ³⁸ Faxamixie xa mu Ala batuma, fo a mixi jnijε. Mixi yo findi Ala batui ra, na kanyi jnijε nan a ra.» ³⁹ Sεriyε karamɔxεe ndee naxa a fala a bε, «Karamɔxε, i xa masenyi fan,» ⁴⁰ barima Sadusenie mu suusa maxɔrinyi yo tide a ma sɔnɔn.

Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi

(Matiyu 22:41-46, Maraki 12:35-37)

⁴¹ Isa naxa e maxɔrin, «Munfe ra e a falama a Ala xa Mixi Sugandixi findixi Dawuda xa di nan na?»

⁴² Dawuda yεtε a masen nε Yabura Kitaabui kui,

«Marigi bara a masen n Marigi bε,

“I magoro n yirefanyi ma,

⁴³ han beemanun n xa i yaxuie findi i sanyi kilɔnse ra.”»

⁴⁴ «Xa Dawuda a xili «N Marigi», Dawuda fa nɔma findide a baba ra di?»

Yεtε ratangafe diinɛla kobie ma

(Matiyu 23:1-39, Maraki 12:38-40)

⁴⁵ Nama birin to nu e tuli tixi a ra, Isa naxa a masen a foxirabirε bε, ⁴⁶ «Wo wo yεtε ratanga sεriyε karamɔxεe ma. A rafan e ma e xa e majnεrε guba xungbe ragoroxi e ma, mixi xa nu e xεebu taa kui binyε xεεbui ra. E wama dɔxɔfe salide safε singee, e man xa binyε sɔtɔ xulunyi. ⁴⁷ E kaajε gine harige bama e yi. E salima a xɔnnakuye ra, alako mixie xa e to. Gbaloe naxan nagataxi e tan bε, a gbo ki fanyi.»

21

*Kaajne ginε xa hadiya
(Maraki 12:41-44)*

¹ Isa to a ya rasiga, a naxa bannamixie to, e e xa hadiya sama hadiya a sase kui. ² A naxa kaajne ginε misikiine nde fan to, naxan a gbe hadiya sa, wure gbeeli kbibiri kole firin gbansan. ³ A naxa a masen, «N xa nɔndi fala wo bε, yi kaajne ginε misikiine xa hadiya gbo dangi na boore birin gbe ra, ⁴ barima e tan xa hadiya kelima e xa naafuli nan kui, kɔnɔ yi kaajne ginε xa hadiya kelima a xa baloe nan kui.»

*Hɔrɔmɔbanxi xa kane
(Matiyu 24:1-2, Maraki 13:1-2)*

⁵ Mixi ndee nu wɔyεnfe hɔrɔmɔbanxi xa fe ra, a to nu ratofanxi gεmε sare xɔcɔxɔee ra, a nun se gbεtεe, mixi naxee baxi sεrεxε ra. Na kui, Isa naxa a masen, ⁶ «Wo yi se naxee birin tox i ki, lɔxε fama a lide, gεmε kerem mu luma a boore fari be, a birin nabirama nε.»

*Maratantanyi, tɔɔre, nun jnaxankate
(Matiyu 24:3-14, Maraki 13:3-24)*

⁷ E naxa a maxɔrin, «Karamɔxɔ, na fe sa rabama mun tεmui? A man sa kolonma tɔnxuma mundun ma a a fafe rabade?» ⁸ Isa naxa yi yaabi ti, «Wo wo yεtε ratanga alako mixi yo naxa fa wo ratantan. Mixi wuyaxi fama n xili falade e yεtε xun ma, a falafe ra, ⁹ N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra. Waxati bara makɔrε.» Wo naxa bira e fɔxɔ ra. ¹⁰ Wo na geree nun jnaxasie xa fe mε, wo naxa gaaxu, barima fo na fe mɔolie xa raba sinden. Kɔnɔ na waxati ma, dunjna rajɔnyi mu a lima kerem na.»

¹¹ Na xanbi, a naxa a masen e bε, «Sie kelima nε e boore xili ma, jnamanε e boore gere. ¹² Bɔxi fama ne sεrεnde a xungbe ra, kaame nun fure sin yire wuyaxi. Fe magaaxuxie nun tɔnxuma makaabaxie fama minide kuye ma.»

¹³ «Kɔnɔ beemanun na birin xa raba, e fama nε wo suxude, e wo jnaxankata. E wo sama nε salide kuntigie bεlεxε, e man wo sama nε geeli. E wo xaninma nε mangε nun gominæ yire n xili xa fe ra. ¹⁴ Kɔnɔ na birin kui, wo findima n ma seedee nan na. ¹⁵ Wo naxa kontɔfili wo yεtε xunmafalafe ra, ¹⁶ barima n masenyi nun xaxilimaya fima wo ma, alako wo yaxiue naxa nɔ wo ra, e naxa nɔ wo matandide. ¹⁷ Wo barimæ, wo ngaxakerenmae, wo bariboorree, nun wo dεfanboorree, e fama nε wo yanfaide, e wo sa mixie bεlεxε. Nee tan mixi ndee faxama nε wo ya ma. ¹⁸ Birin fama nε wo xɔnde n tan ma fe ra, ¹⁹ kɔnɔ wo ratangama nε. Hali wo xunsexe kerem, a mu lɔema. ²⁰ Wo xa tunnabεxiya kui, wo kisima nε.»

²¹ «Wo na Darisalamu to, sɔɔri gali bara a rabilin, wo xa a kolon nε a a xa kasare bara makɔrε. ²² Na tεmui, mixi naxee na Yudaya, e xa e gi geyae fari. Naxee na Darisalamu taa kui, e xa keli naa. Naxee fan na daaxae, e naxa so taa kui, ²³ barima na lɔxεe findima gbejɔxɔ waxati nan na, alako naxan sεbεxi Kitaabui kui a birin xa kamali. ²⁴ Na waxati findima gbaloe nan na furuginεe nun dingεe bε! Barima tɔɔre gboma nε boxi ma, Ala xa xɔnε makεnεnma yi jnama xili ma. ²⁵ Ndee faxama nε santidεgεma ra, ndee xaninma nε, e sa findi konyie ra jnamanε birin kui. Si gbεtεe fama nε Darisalamu maboronde, han e xa waxati kamalima tεmui naxε.»

*Isa xa gbilenyi nun xɔrε bili xa taali
(Matiyu 24:29-35, Maraki 13:24-31)*

²⁶ «Na tεmui, tɔnxumæ minima nε soge, kike, nun tunbuie ma. Si birin gaaxuma nε, e kontɔfili baa wundu xui nun a mɔrɔnyi xa fe ra. ²⁷ Mixie na a kolon fe naxan fama rabade bɔxi ma, e birama nε gaaxui saabui ra, barima koore fama nε imaxade. ²⁸ Na tεmui, Adama xa Di toma nε fa ra nuxui kui, sεnbε nun nɔrε ra. ²⁹ Na fee na raba sɔɔ, wo ti, wo wo xun nakeli, barima wo xa kisi bara makɔrε.»

³⁰ Isa naxa taali wɔyεnfe masen e bε, «Wo xɔrε bili mato, a tan nun wuri bili birin. ³¹ Wo na a to, e bara e burexe nεnε ramini, wo a kolonma jnεmε tεmui jian bara makɔrε. ³² Adama xa Di fafe fan na na ki nε. Wo na yi fe birin to raba ra, wo xa a kolon a Ala xa mangεya niini bara makɔrε. ³³ N xa nɔndi fala wo bε, to mixie mu dangima fo na fe birin naba. ³⁴ Koore nun bɔxi dangima nε, kɔnɔ n ma masenyi tan mu dangima abadan, a mu kanama muku.»

«Wo naxa yanfa!»

³⁵ «Kɔnɔ wo mεnεi wo yεtε ma! Wo naxa yanfa xurutareja nun siisife ma, wo man naxa yanfa yi dunjneigiri xa kontɔfili ma, alako na lɔxεe naxa fa wo tεrenna, ³⁶ ało gantanyi xɔni suxuma ki naxε. Barima na lɔxεe tan fama dunjna mixi birin lide. ³⁷ Wo naxa yanfa! Wo xa Ala maxandi nε tεmui birin alako wo xa sεnbε sɔɔ, wo xa nɔ ratangade fe birin ma naxee fama a lide, wo man xa nɔ tide Adama xa Di ya i.»

³⁸ Isa nu mixie kawandima hɔrɔmɔbanxi kui yanyi ra, a nu sa kɔε radangi Oliwi geya fari. ³⁹ Nama birin nu kurunma sigafe ra a xɔn ma, e xa sa a xui ramε hɔrɔmɔbanxi kui.

Yudasi nun kuntigie xa lanyi

(Matiyu 26:1-5, 14-16, Maraki 14:1-2, 10-11)

¹ Taami Lebinitare Sali naxa makb̄e, naxan man xili falama Sayamaleke Dangi Sali. ² Serexedube kuntigie nun seriyē karamox̄e nu na feferē fenfe e xa Isa suxu, e xa a faxa, kōnō e nu gaaxuxi jama nan ya ra.

³ Na temui Sentane naxa bira Isa fōxirabire Yudasi Isikariyoti fōxō ra, naxan nu na Isa xa xēera fu nun firinyie ya ma. ⁴ A tan Yudasi naxa siga serexedube kuntigie nun kosibili mangēe xōn, e naxa wōyēn, a sa nōma Isa sade e bēlexe ki naxē. ⁵ E fan naxa jēlexin ki fanyi ra, e kōbiri laayidi tongo a bē. ⁶ Yudasi naxa tin na ra, a so waxati fenfe a Isa sama e bēlexe temui naxē jama xanbi.

Sayamaleke Dangi Sali

(Matiyu 26:17-35, Maraki 14:12-31)

⁷ Taami Lebinitare Sali naxa a li, yēxēe lanma faxama lōxō naxē Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra.

⁸ Isa naxa Piyeri nun Yaya yamari a falafe ra, «Wo xa siga Sayamaleke Dangi Sali yire rafala won bē, alako won birin xa Sayamaleke Dangi Sali donyi don.» ⁹ E naxa a maxōrin, «I wama muxu xa sa a rafala minden?» ¹⁰ A naxa a masen e bē, «Wo nu so taa kui, wo nun xēmē nde naralanma, ye fējēe dōxōxi a xun ma. Wo xa bira a fōxō ra han a sa soma banxi naxan kui. ¹¹ Wo xa a fala na banxi kanyi bē, «Karamox̄o wama a kolonfe a nōma Sayamaleke Dangi Sali donyi donde dēnnaxē, a tan nun a fōxirabiree.» ¹² A fama banxi kui xungbe masende wo bē koore ra, na se birin yailanxi a fanyi ra. Wo xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala mēnni.» ¹³ E naxa siga, e sa fe birin li alō Isa a masen e bē ki naxē. E naxa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

Marigi xa serexē tōnxuma

(Matiyu 26:26-30, Maraki 14:22-26, Korinti I 11:23-25)

¹⁴ Waxati to a li, Isa naxa a magoro a xa a dēge e nun a xa xēera fu nun firinyie. ¹⁵ A naxa a masen e bē, «Kabi temui dangixi, a xoli n ma ki fanyi won xa yi Sayamaleke Dangi Sali donyi don yire keren beenun n xa jaxankatē sōtō. ¹⁶ Barima n xa a fala wo bē, yi na dangi, n mu a domma sōnōn fo a kamali Ala xōnyi ariyanna.» ¹⁷ A to tōnbili nde tongo, a naxa tantui rasiga Ala ma, a fa a masen, «Wo xa yi tōnbili tongo, wo birin xa a min. ¹⁸ N xa a fala wo bē, n mu yi wēni minma fo Ala xa mangēya niini na fa temui naxē.»

¹⁹ Na dangi xanbi Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a fōxirabiree yi ra a falafe ra, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na, naxan fixi wo bē. Wo xa ratu n ma fe ma yi saabui ra.» ²⁰ Na mōcli man na, e to gē e dēgede, Isa naxa tōnbili fan tongo, a a masen, «N wuli nan ya, saatē nēsēnē wuli naxan baxi mixi gbegbe bē. ²¹ Kōnō n xa a fala wo bē, yanfante naxan n sama mixie bēlexe, a magoroxi yi teebili ra. ²² Adama xa Di sigama alō Ala a ragirixi ki naxē, kōnō gbaloe na xēmē bē naxan Adama xa Di yanfama.» ²³ E fan naxa so e bore maxōrinfé, «Nde nōma na mōcli rabade won ya ma?»

Naxan tide gbo Isa fōxirabiree ya ma

(Matiyu 18:1, 20:24-28, 19:28, Maraki 9:34, 10:41-45)

²⁴ Wōyēnyi naxa mini Isa fōxirabiree tagi e xa a kolon naxan tide gbo e ya ma. ²⁵ Isa naxa a masen e bē, «Namanē mangēe mixie yamarima a xōrōxōe ra. E tan naxee e sēnbē raminima mixie ma, e fe fanyi rabae» xili nan natema e yētē xun. ²⁶ Kōnō wo tan naxa lu na ki. Naxan tide gbo wo ya ma, a xa lu alō wo birin xunya. Yarerati man xa lu alō birin ma walike. ²⁷ Nde tide gbo, naxan a magoroxi a xa a dēge, ka naxan donyi radangima a ma? Naxan magoroxi a degede, na nan tide gbo, kōnō n tan na wo ya ma alō mixi naxan walima wo bē.»

²⁸ «Wo tan nan findixi n fōxirabiree ra naxee mu nu keli n xun n ma tōrē kui. ²⁹ N fan bara mangēya fi wo ma, alō n Baba Ala a fixi n ma ki naxē. ³⁰ Na kui, won birin won dēgema nē n xōnyi n ma mangēya kui, wo man wo magoroma nē kibanyie ma, wo Isirayila bōnsōe fu nun firin makiiti.»

Isa a falafe Piyeri bē a yētē rasanna nē a ma

(Matiyu 26:31-35, Maraki 14:27-31, Yaya 13:36-38)

³¹ «Simōn, Simōn, a kolon Sentane bara Ala maxōrin wo tan xa sa a bēlexe, a xa wo ife alō maale ifema ki naxē. ³² Kōnō n bara Ala maxandi i bē, alako danxaniya naxa gē bade i yi. I na gbilen n ma, i xa i ngakakerenyie ralimaniya.» ³³ Piyeri naxa a fala a bē, «Xa won birin nan a ra, n tinxi, hali a findi geeli ra, hali a findi faxe ra!» ³⁴ Isa naxa a masen, «Piyeri, n xa a fala i bē, beenun konkore xa a rate, i a falama nē dōxō saxan, a i mu n kolon.»

Isa a fōxirabiree rasife

³⁵ Isa man naxa a masen a fôxirabirëe bë, «N to wo xëë këbiri, gþønfoë, nun sankiri mu wo xun, wo tœröc ne?» E naxa a yaabi, «Ade.» ³⁶ A man naxa a masen e bë, «Kõo yakosi tan, xa këbiri nun gþønfoë na naxan yi, a xa e tongo. Xa santidegëma mu na naxan yi ra, a xa a xa xinbeli donma mati, a santidegëma sara, ³⁷ barima n xa a fala wo bë, yi masenyi naxan sëbëxi Kitaabui kui, fo a xa n li, «A jaxankate nan sotoma fe kobi rabae ya ma.» Naxan nagirixi n ma, na n lima ne. Naxan sëbëxi, na fama ne kamalide.» ³⁸ A fôxirabirëe naxa a masen, «Marigi, a mato, santidegëma firin nan ya.» A naxa e yaabi, «Na bara wasak.»

Isa Ala maxandife Getesemani

(Matiyu 26:36-46, Maraki 14:32-42)

³⁹ Isa to mini, a naxa siga Oliwi geya ma alç a nu darixi a ra ki naxë, a fôxirabirëe fan naxa a mati. ⁴⁰ E to mënni li, Isa naxa a fala e bë, «Wo Ala maxandi ne, wo naxa fa bira tantanyi kui.» ⁴¹ A naxa a ndedi masiga e ra, a a xinbi sin, a Ala maxandi, ⁴² «N Baba, xa i sago na a ra, i xa n natanga yi jaxankate ma. Kõo n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.» ⁴³ Na tëmwi maleke nde naxa mini a ma keli koore, a a sënbë so. ⁴⁴ Isa bçjë to nu jaxankatafe, a naxa a xa Ala maxandife sënbë xun masa. A yilenfure naxa silõn bçxi alç wuli. ⁴⁵ A to keli Ala maxandise, a naxa gbilen a fôxirabirëe yire, a naxa e li e na xife nimisë xa fe ra. ⁴⁶ A naxa e maxorin, «Wo xife munfe ra? Wo keli, wo Ala maxandi, alako wo naxa bira tantanyi kui.»

Isa suxufe

(Matiyu 26:47-56, Maraki 14:43-50, Yaya 18:3-11)

⁴⁷ Isa jan mu nu gëxi wøyende, mixi gali naxa a yire li. Yudasi, naxan nu na Isa fôxirabirë fu nun firinyie ya ma, a tan nan nu tixi e ya ra. A naxa a maso Isa ra, a xa a sunbu. ⁴⁸ Isa naxa a masen a bë, «Yudasi, i Adama xa Di yanfama sunbui nan na?» ⁴⁹ Naxee nu na Isa fôxø ra, e to a to naxan fafe rabade, e naxa a maxorin, «Marigi, muxu xa gere so santidegëma ra?» ⁵⁰ A fôxirabirë nde naxa sërexedubë kuntigi xa konyi yirefanyi tuli bolon. ⁵¹ Kõo Isa naxa a fala, «Wo a lu!» A naxa fa a belexë sa na xëmë tulî ma, a a rayalan.

⁵² Na tëmwi, Isa naxa wøyen sërexedubë kuntigie, hõromölingira kësibili mangëe, nun forie bë naxee nu faxi a xili ma. A naxa a fala e bë, «Wo to minixi n xili ma santidegëma nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan n na?» ⁵³ Lõxç yo lõxç n nu na wo ya ma hõromöbanxi kui, wo mu n suxu. Kõo yi waxati tan findixi wo gbe nun dimi nœ kanyi gbe nan na.»

Piyeri a yetë rasanfe Isa ma

(Matiyu 26:57-58,69-75, Maraki 14:53-54,66-72, Yaya 18:12-18,25-27)

⁵⁴ E to Isa suxu, e naxa a xanin sërexedubë kuntigie xunyi konyi. Piyeri fan naxa bira e fôxø ra, kõo a mu nu a makörëma a gbe ra. ⁵⁵ E to so, e naxa të xurù tandem, e birin dôxø mënni, sërexedubë kuntigi xa tëte kui. Piyeri fan nu dôçxøxi e ya ma. ⁵⁶ Konyi ginë nde to Piyeri to të fe ma, a naxa a ya ti a ra, a fa a fala, «Isa nun yi xëmë nan nu a ra.» ⁵⁷ Kõo Piyeri naxa a matandi, a a fala, «N tan mu na xëmë kolon feol!»

⁵⁸ A mu bu, mixi gþëte fan naxa Piyeri to, a a fala a bë, «I fan findixi a xa mixi nde nan na.» Piyeri naxa a yaabi, «Ade, n tan mu na kil.» ⁵⁹ Waxati keren to dangi, mixi gþëte naxa a maxorçø, a a fala, «Yi mixi nun Isa nan nu a ra, barima Galileka nan a ra.» ⁶⁰ Piyeri naxa a yaabi, «N tan mu a kolon i na fefe falafel!» A jan mu nu gëxi wøyende, konkore naxa a rate keren na. ⁶¹ Na tëmwi, Marigi naxa a mafindi, a a ya ti Piyeri ra. Piyeri fan naxa ratu Marigi xa masenyi ma, a to a fala a bë, «Beemanun konkore xa a rate to, i i yetë rasanma ne n ma dôxø saxan.» ⁶² Piyeri naxa mini, a wa a xçrçxøe ra sunnuni kui.

Isa tife Yuwifi kiitisaë ya ra

(Matiyu 26:57-68, Maraki 14:53-65, Yaya 18:12-24)

⁶³ Xëmë naxee nu Isa suxuxi, e naxa a rasotø, e naxa a bõnbo. ⁶⁴ E naxa a ya maxiri, e nu fa a fala, «Namijñonmeja raba! A fala ba, naxan i bõnboxi!» ⁶⁵ E man naxa konbi mœcli birin sa a fari.

⁶⁶ Kuye to iba, Yuwifie xa forie, sërexedubë kuntigie, nun sëriye karamoxëe naxa Sanederen malanyi raba Isa makiitife ra. E to fa Isa ra, ⁶⁷ e naxa a maxorin, «Xa i findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, a fala muxu bë.» Isa naxa a masen e bë, «N na a fala wo bë, wo mu lama a ra.» ⁶⁸ Xa n maxorinyi ti, wo mu n yaabima. ⁶⁹ Kõo keli yi waxati ma, Adama xa Di dôçxøma Ala Sënbë Kanyi yirefanyi ma.» ⁷⁰ E birin naxa fa a maxorin, «Na kui, i findixi Ala xa Di nan na?» A naxa e yaabi, «Wo tan nan yati a falaxi na ki, a n findixi Ala xa Di nan na.» ⁷¹ E fan naxa a fala, «Won hayi mundun na seede gþëte ma sõon? Won bara a tan yetë yati wøyen xui më.»

23

Yuwifie Isa xaninfe Pilati xɔn

(Matiyu 27:1-2,11-31, Maraki 15:1-5, Yaya 18:28-19:16)

¹ Na t̄emui j̄ama birin naxa keli, e Isa xanin mangē Pilati xɔn. ² E naxa so a kalamufe, e nu a fala, «Muxu bara yi x̄emē li a na muxu xa j̄ama ramurutafe. A bara a fala e b̄e a e naxa duuti fi R̄oma mangē xungbe ma. A man naxē, a a tan yētē findixi mangē nan na, Ala xa Mixi Sugandixi.»

³ Pilati naxa Isa maxōrin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mangē ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.» ⁴ Pilati naxa fa a fala s̄erexēdubē kuntigie nun j̄ama b̄e, «N mu fe kobi yo toxi yi x̄emē xa fe.»

⁵ Kōno j̄ama man naxa a karaxan, e nu a fala, «A bara mixie kui iso a xa xaranyi ra Yudaya bōxi birin ma, kelife Galile bōxi ma, han be.»

⁶ Pilati to Galile xili mē, a naxa maxōrinyi ti xa Isa Galileka nan a ra. ⁷ A to a kolon a Isa nu na Galile mangē Herode xa yaamari nan bun ma, a naxa a rasanba Herode ma, naxan fan nu na Darisalamu taa kui na waxati.

Isa xaninfe Herode xɔn

⁸ Herode naxa s̄eewa Isa tofe ra, barima kafi t̄emui x̄onkuye a nu wama a tofe. A to nu bara a xa fe mē, a x̄oli nu a ma Isa xa t̄onxuma makaabaxi nde raba a ya x̄ori. ⁹ Na kui, Herode naxa maxōrinyi gbegbe ti Isa ma, kōno Isa mu yaabi keren fi. ¹⁰ S̄erexēdubē kuntigie nun s̄eriye karamōxē nu tixi naa, e nu Isa kalamu a jaaxi ra. ¹¹ Herode nun a xa s̄oɔrie fan naxa a konbi a mayaagixi ra, e nu a mayele. E to guba tofanyi ragoro a ma mayele se ra, Herode naxa a ragbilen Pilati ma. ¹² Singe, Pilati nun Herode d̄e mu nu fan, kōno na loxēs booreja naxa lu e tagi.

Isa tife Pilati ya i

(Matiyu 27:11-31, Maraki 15:1-20)

¹³ Pilati naxa s̄erexēdubē kuntigie, mangē, nun j̄ama malan, ¹⁴ a a masen e b̄e, «Wo bara fa yi x̄emē ra n x̄on a kalamufe ra a a na mixie bōjēs ratefe. Muxu bara d̄e masara wo ya x̄ori, kōno n mu fe kobi yo toxi a ra, wo a kalamuxi naxan ma. ¹⁵ Herode fan mu se toxi, barima a bara a ragbilen won ma. A mato, yi x̄emē mu fefe rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma. ¹⁶⁻¹⁷ Na kui, n yaamari fima nē a xa bōnbō, n fa a rabējin.»

¹⁸ Kōno birin naxa s̄onxōe rate, e a fala, «Yi x̄emē faxa! Barabasi rabējin muxu b̄e.» ¹⁹ Geresoe nde nan nu Barabasi ra naxan nu bara sa geeli a to keli mangasanyi xili ma. Naxasi to bira taa kui, a naxa faxē ti.

²⁰ Pilati to nu wama Isa rabējinfe, a man naxa wōyēn j̄ama b̄e, ²¹ kōno e nu s̄onxōfe nan tui, «A banban! A banban wuri magalanbuxi ma!» ²² Pilati man naxa wōyēn e b̄e a sanmaya saxan nde, «Munfe ma? A fe jaaxi mundun nabaxi? N mu sese rakōrōsixa a xa fe, a lanma a xa faxa naxan ma. Na kui, n yaamari fima nē a xa bōnbō, n fa a rabējin.»

²³ Kōno j̄ama nu s̄onxōe ratefe nan tui, e Pilati karaxan, Isa xa banban wuri magalanbuxi ma. Na kui, e xui naxa nō mange ra. ²⁴ Pilati naxa natē tongo, e waxōnfe xa raba. ²⁵ A naxa Barabasi rabējin, naxan nu na geeli kui gere sofe nun faxē tife ma, a fa Isa sa j̄ama sagoe.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Matiyu 27:32-56, Maraki 15:21-42, Yaya 19:16-30)

²⁶ E to nu Isa xaninfe, e naxa Simon Sirenika li, a sofe taa kui keli daaxa. E naxa a suxu, e wuri magalanbuxi sa a fari, a tan xa a xanin Isa b̄e a xanbi ra.

²⁷ Nama gbegbe nu biraxi Isa fōxō ra. Ginē ndee fan nu na e ya ma, naxee nu wafe a gbegbe ra. ²⁸ Isa naxa a ya rafindi e ma, a a masen e b̄e, «Darisalamu di ginē, wo naxa wa n tan ma fe ra. Wo wa wo yētē nun wo xa die nan ma fe ra, ²⁹ barima waxati fafe, mixie a falama nē, «S̄eewa na dibaritaree b̄e, naxee mu x̄iye fi diyōrē ma.»»

³⁰ «E man fama nē a falade geyae b̄e, «Wo bira muxu ma!»

E a fala tentenyie b̄e, «Wo muxu makoto, muxu xa ragata!»»

³¹ «Xa yi fe mōcli nan nabama wuri xinde ra, wuri xare tan fa luma di?»

³² E naxa suute firin fan xanin, e xa e faxa e nun Isa. ³³ E to yire nde li, dēnnaxē xili xunkonkota yire, e naxa Isa banban wuri magalanbuxi ma. E naxa na geelimani firin fan mabanban, e keren ti Isa yirefanyi ma, e boore ti Isa kōcla ma.

³⁴ Isa naxa a masen, «N Baba, dījē yi mixie ma, barima e mu a kolon e fefe naxan nabafe.» E naxa kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan s̄otōma. ³⁵ Nama naxa ti naa, e nu e ya ti na fe birin na. Kuntigie fan nu na Isa mayelefe, e nu a fala, «A bara mixi ḡbētē rakisi. A xa a yētē fan nakisi, xa a findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na!»

³⁶ S̄oɔrie fan naxa a mayele, e fa, e wēni muluxunxi ti a b̄e, ³⁷ e a fala, «Xa i findixi Yuwifie xa mangē nan na, i yētē rakisi!» ³⁸ Yi s̄ebēli nan nu gbakuxi a xun ma, «Yuwifie xa mangē nan ya.»

³⁹ Suute keren naxan nu banbanxi a fe ma, a nu Isa makonbife, a nu a fala, «I mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa ra? I yete rakisi, i muxu fan nakisi!» ⁴⁰Kono a boore suute naxa woyen a ma, a a maxorin, «Won birin to gbaloe nan sotoxi yi ki, i mu gaaxuma Ala ya ra?» ⁴¹A lanxi tan won firin xa yi fe soto, barima a findixi won ma kewali kobie sare nan na. Kono yi tan mu fefe kobi rabaxi.» ⁴²A to ge na falade a boore be, a naxa a fala Isa be, «Isa, i xa ratu n ma i soma ixa mangyea kui temui naxe.» ⁴³Isa naxa a yaabi, «N xa nondi fala i be, to yati, i soma ne n foxo ra ariyanna.»

Isa xa faxe

(Matiyu 27:45-56, Maraki 15:33-41, Yaya 19:28-30)

⁴⁴ Yanyi tagi jondon to a li, dimi naxa sin boxi birin ma, leeri saxan bun ma. ⁴⁵Soge naxa ifoco. Dugi xungbe naxan singanxi horomobanxi kui, a naxa ibco firin na. ⁴⁶Na temui Isa man naxa a xui rate senbe ra, a a fala, «N Baba, n bara n nii sa i belexe.» A to na fala, a naxa laaxira.

⁴⁷ Soco keme xunmati naxan nu na naa, a to a to naxan nabaxi, a naxa Ala matoco yi masenyi ra, «Nondi na a ra yati, tinxitoe nan nu yi xeme ra!» ⁴⁸Nama naxan birin nu malanxi na faxe matode, e fan to fe birin to naxee rabaxi, e nu gbilenfe sunnuniyi nan kui, e belexe saxi e xunyi. ⁴⁹Kono Isa kolonmae birin nun gine naxee bira a foxo ra keli Galile, e tan nu tixi, e na fe birin matoma, e ndedi nu makuyaxi naa ra.

Isa xa maragat

(Matiyu 27:57-66, Maraki 15:42-47, Yaya 19:38-42)

⁵⁰Xeme fanyi tinxitoe nde nu na, naxan nu xili Yusufu. Yuwifie xa kitiisa nde nan nu a ra, ⁵¹kono a tan mu tin a boore kitiisae xa nate kobi ra, e fe naxan niya Isa ra. A nu kelixi Arimate ne, Yudaya boxi ma. A nu na Ala xa mangyea niini mamefe. ⁵²A tan yi xeme naxa siga Pilati yire, a sa Isa fure maxandi a ma. ⁵³Na temui, a to Isa fure ragoro wuri magalanbuxi kon na, a naxa a kasange, a a bele gaburi, naxan nu gexi geme kui, fure yo mu nu ragata dennahe. ⁵⁴Yi fe birin nabaxi malabu loxoe nan ya ra.

⁵⁵Gine naxee nu bara bira Isa foxo ra keli Galile, e naxa siga Yusufu xanbi ra, e sa gaburi to, e man a to Isa fure ragata ki naxe. ⁵⁶Na dangi xanbi, e naxa gbilen se xiri joxumme nun labunde rafalade. Malabu loxoe e naxa e malabu, ala a sebexi Kitaabui kui ki naxe.

24

Isa xa marakeli faxe ma

(Matiyu 28:1-15, Maraki 16:1-8, Yaya 20:1-20)

¹Sande loxoe subax ma, gine naxa kurun siga ra gaburi yire, e labunde ture xanin, e nu bara naxan nafala. ²Kono e naxa a li, geme naxan nu doxoxi gaburi de ma, a nu bara ba naa. ³E to so gaburi kui, e mu Marigi Isa fure to. ⁴E kontofilixi to nu tixi, xeme firin naxa mini e ma, e xa soose mayilenna. ⁵Gine naxa gaaxu, e xun sin boxi. Na xeme firin naxa a fala e be, «Munfe ra wo mixi piye fenma faxamixie ya ma? ⁶Isa mu na be, a bara keli faxe ma. Wo xa wo ratu a naxan masenxi wo be Galile. ⁷A a masen ne, a fo Adama xa Di xa sa yunubitoe belexe, a banban wuri magalanbuxi ma, a man fa keli faxe ma a xi saxan nde ma.» ⁸Na kui, e naxa ratu Isa xa woyenye ma.

⁹E to gbilen kelife gaburi yire, e naxa na fe birin masen Isa foxirabire fu nu kerenyie be, a nun a foxirabire boore birin be. ¹⁰Mariyama Magidalaka, Yohanna, Yaki nga Mariyama, a nun gine gbetee naxee nu na fe foxo ra, e tan nan na fe birin fala Isa xa xeras be. ¹¹Kono nee mu la e ra, barima na masenyi naxa lu e be ala daxu woyenye. ¹²Kono Piyeri tan naxa keli, a a gi han gaburi yire. A naxa a felel na kui matofe ra, kono a mu sese to fo kasange, a saxi a kui igeli. A naxa gbilen a xonyi, a kaabaxi na fe ma naxan bara raba.

Isa nun a foxirabire firinyi ndee

(Maraki 16:12-14)

¹³Na loxoe kerenyi, Isa foxirabire mixi firin ndee nu na kira ra sigafe Emayusi, taa lanma naxan makuya Darisalamu ra kilometiri fu nun kerens jondon. ¹⁴E nu na woyenfe e bore be yi fe birin ma naxee nu bara raba. ¹⁵E nu woyenfe temui naxe, Isa naxa a maso e ra, e birin naxa siga kira kerens xon, ¹⁶kono e mu a kolon a Isa nan a ra.

¹⁷Isa naxa a maxorin, «Wo nu na munse falafe kira xon?» Na maxorinyi ma, e naxa ti kira ra, e sunnunxi. ¹⁸Kelopa naxa a yaabi, «I keren nan mu a kolonxi fe naxan dangixi yi waxati Darisalamu?» ¹⁹Isa naxa a maxorin, «Munse niyaxi?» E naxa dentegi sa a be fe naxan Isa Nasaretika lixi. E naxa a fala a be, «Namijonme xungbe nan nu a ra a kewali ki ma nun a xa masenyi ki ma Ala nun piama be. ²⁰Serexedub e kuntigie nun muxu xa mangyea bara a sa mixie belexe, e xa a makiiti faxe kiiti ra, e a banban wuri magalanbuxi ma. ²¹Kono muxu tan nan nu laxi a ra, a a tan nan nu fama Isirayila xoreyade. Sa na birin xun ma, a xa faxe xi saxan nde nan to, ²²kono gine ndee na muxu ya ma, e bara muxu rakaaba e xa dentegi ra. E to kurun siga ra gaburi yire, ²³e mu a fure li naa. E naxa fa a fala

muxu bε, a malekε ndee nan mini e ma, e a fala e bε a Isa njirε na a ra. ²⁴ Mixi gbεtεe muxu ya ma, e fan naxa siga gaburi yire, e a birin li alɔ ginεe a masenxi ki naxε, kɔnɔ e mu a tan Isa to.»

²⁵ Na kui, Isa naxa a masen e bε, «Ee, wo xaxili xɔrɔxɔ! Namijɔnɔmee naxan birin masenxi, wo bɔjε mu lama a ra a mafuren! ²⁶ Wo mu a kolon a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa na tɔɔrε sotɔ, a fa so a xa nɔrε kui?» ²⁷ A naxa fa a fɔlɔ Annabi Munsa ma, dɔcxɔ namijɔnɔmee birin na, a Kitaabuie yire birin fasari e bε, a tan yεtε xa fe masenxi dɛnnaxε.

²⁸ E to makɔrε na taa lanma ra e nu sigafe dɛnnaxε, Isa naxa lu alɔ a nu wama dangife nε, ²⁹ kɔnɔ e naxa a mayandi, e a fala a bε, «Lu muxu xɔnyi nε. Nunmare na a ra yi ki, kɔε juan bara so.» Na kui, a naxa so e xɔnyi a xa lu naa. ³⁰ E birin to dɔɔxɔ e degegede, Isa naxa taami tongo, a tantui rasiga Ala ma, a a igira, a a itaxun e ma. ³¹ A naxa makεnεn e xaxili bε kerεn na, e a kolon a Isa na a ra, kɔnɔ a man naxa lɔε e ma yen! ³² E naxa a fala e bore bε, «A to nu Kitaabui kui fasarima won bε kira xɔn, a mu nu luxi xε alɔ a tε nan xuruxi won bɔjε kui?»

³³ E naxa keli kerεn na, e gibilen Darisalamu. E naxa sa Isa fɔxirabirε fu nun kerenyie li, a nun naxee nu na e fɔxɔ ra, e birin malanxi yire kerεn. ³⁴ Nee naxa a fala e bε, «Marigi bara keli faxε ma yati! A bara mini Simon ma!» ³⁵ E fan naxa dεntεgε sa nee bε fe birin ma naxee dangixi kira xɔn, a nun Isa makεnεn e bε ki naxε a to taami igira.

Isa nun a fɔxirabirε fu nun kerenyi

(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:14-18, Yaya 20:19-23, Taruxui 1:6-8)

³⁶ E to nu wɔyεnfe na fe birin ma, Isa yεtε naxa mini e ma, a tixi e tagi. A naxa e xεεbu, «Ala xa wo bɔjε sa.» ³⁷ E bɔjε naxa mini, e gaaxu, barima e nu a maŋɔxunxi tubari nan na. ³⁸ Kɔnɔ Isa naxa a masen e bε, «Munfe ra wo kɔntɔfilixi, wo bɔjε man siikεxi? ³⁹ Wo n bεlexεe nun n sanyie mato, wo xa a kolon n tan nan yati a ra. Wo xa n masuxu, wo xa n mato, barima sube nun xɔri mu na tubari bε, alɔ wo naxan toma n ma yi ki.» ⁴⁰ A to na fala e bε, a naxa a bεlexεe nun a sanyie masen e bε, ⁴¹ kɔnɔ na fe sεεwε nun kaabε nu gbo e bε. E to mu nu gεxi lade a ra, Isa naxa e maxɔrin, «Donsε na wo yi ra be?» ⁴² E to yεxε ganxi nde so a yi, ⁴³ a naxa a tongo, a a don e ya xɔri.

Isa tefe koore

(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:15-20)

⁴⁴ Na tεmui, a naxa a masen e bε, «N nu na wo tagi tεmui naxε, n yi fe birin masen nε wo bε. N a masen nε wo bε, fa fala naxan birin sεbεxi n tan ma fe ra Annabi Munsa xa sεriyε kui, a nun namijɔnɔmee xa Kitaabuie kui, a nun Yabura Dawuda kui, fo na birin xa kamali nε.» ⁴⁵ Na tεmui, a naxa e xaxili rabi alako e xa Kitaabuie fahaaamu. ⁴⁶ A naxa a masen e bε, «A sεbεxi nε, a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa tɔɔrɔ, fo a man xa keli faxε ma a xi saxan nde. ⁴⁷ A tan xili ra, fo si birin xa kawandi nε tuubi fe nun yunubi xafarife ra, fɔlɔfe Darisalamu ma. ⁴⁸ Wo tan bara findi yi fee seedee ra. ⁴⁹ N Baba naxan laayidixi, n na rasanbama nε wo ma. Wo tan xa lu be taa kui, han sεnbε xa keli koore gorofe wo ma.»

⁵⁰ Na xanbi, Isa naxa e xanin han Betani biri ra. A naxa a bεlexε ite, a duba e bε. ⁵¹ A nu dubama e bε tεmui naxε, a naxa keli e xun, a rate koore. ⁵² E to gε a suyidide, e naxa gibilen Darisalamu sεεwε xungbe kui. ⁵³ E nu na hɔrɔmɔbanxi kui tεmui birin Ala tantude.

Inyila Isa Annabi Yaya naxan səbəxi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa», a dəxə naani na a ra. Namijənəmə naani nan Inyila Isa xa taruxui səbə Ala Xaxili Səniyənxi saabui ra. E xili nə Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Annabi Matiyu, Annabi Maraki, nun Annabi Luki, e Inyila Isa naxan səbə, e maniya e boore ra. Na saxanyi findixi taruxui nan na, naxan Isa bari ki, a yətə ki, nun a faxa ki masenma won bə. Inyila Isa Annabi Yaya naxan səbə, na fan Isa xa taruxui masenma, kənə kawandi nan gbo a kui. A Isa nan xa fe tagi rabama, alako mixie xa a kolon a Isa findixi Ala xa Mixi Sugandixi yati yati nan na.

Annabi Yaya a masenma dunijna birin bə a lanma won xa la Isa ra, won xa danxaniya a ma. Na findima kisi nan na ibunadama bə, kisi naxan mu kanama abadan. Annabi Yaya mixi ralimaniyama yi Kitaabui kui alako e naxa siikə Ala xa laayidi xa fe ma. Isa findixi sərəxə xungbe nan na naxan dunijna xunsarama. Won xa na kolon, won xa la a ra.

Inyila Isa Annabi Yaya naxan səbəxi, a wama Isa tide nan masenfe won bə. A tali wəyənyi gbegbe rawalima na falafe ra. A falama a Isa findixi «ibunadama xa naiyalanyi ra.» A a masenma a Isa luxi nə alç «xurusee dəmadonyi» danxaniyatəe bə. A Isa misaalima «naadə» nun «kira» ra. Isa luxi alç «ye» nun «baloe» mixie bə. Isa munafānyi gbo adama bə.

Ala xa won mali na kolonfe ra alako Isa xa fe xa lu won bəyəne kui. Amina.

Inyila Isa Annabi Yaya naxan səbəxi

Ala Xui findife ibunadama ra

- ¹ A fələ fələ, Ala Xui nu na,
Ala Xui nu na e nun Ala,
Ala Xui nu findixi Ala yətə kan nan na.
- ² Kabi a fələ, Ala nun a Xui nan nu a ra.
- ³ Ala se birin daaxi a tan nan saabui ra,
sese mu na naxan mu daaxi a tan saabui ra.
- ⁴ Marakisi sotoma a tan nan na,
kisi naxan findixi naiyalanyi ra adamadie bə.
- ⁵ Na naiyalanyi yanbama dimi kui,
dimi fan mu tin a ra.

⁶ Ala naxa xəmə nde xəx, naxan nu xili Yaya.

⁷ Seede nan nu a ra, naxan fa seedeçəxçəya bade na naiyalanyi xa fe ra,
alako birin xa danxaniya a saabui ra.

⁸ A tan xa mu findixi na naiyalanyi ra,
kənə a tan fa nə a xa seede ba na naiyalanyi xa fe ra.
⁹ Naxan findixi naiyalanyi ra, naiyalanyi yati na a ra,
naxan fama dunijna ma, a xa adamadie birin iyalan.

¹⁰ Ala Xui naxa sabati dunijna ma.

Dunijna daa a tan nan saabui ra,
kənə dunijna tondi nə a kolonde.

¹¹ A fa nə a xənyi,
kənə a xa mixie mu a rasənə.

¹² Kənə naxan tan birin a rasənə, e danxaniya a ma,
a naxa nəfi nee tan ma, e xa findi Ala xa die ra.

¹³ Na mu keli e bənsəxə xa ma,
xa na mu fate bəndə waxənyi ma,

xa na mu mixi nde waxənyi ma.

Ala yətə nan a niya e xa bari a nəsənə ra, e findi a xa die ra.

¹⁴ Ala Xui naxa findi ibunadama ra,
a sabati muxu ya ma.

Muxu bara a xa nərə to,

a Baba nōre naxan fixi a xa Di kerenyi ma,
hinnənteya nun nōndi kamalixi naxan yi.

¹⁵ Yaya naxa a xui ite, a seedejččuya ba a xa fe ma,
«N yi nan ma fe masen wo bε, n to a fala,
«Naxan fama n xanbi ra, a tide gbo n bε,
barima beenun n tan xa daa, a tan nu na..»»

¹⁶ Won birin bara hinne sōtō a saabui ra.
A xa hinne bara gbo yε won yi ra.

¹⁷ Ala sεriyε Kitaabui fi won ma Annabi Munsa nan saabui ra.
A xa hinne nun nōndi tan faxi won ma
a xa Mixi Sugandixi Isa nan saabui ra.

¹⁸ Adama yo mu na naxan bara Ala to,
kōnō Ala xa Di kerenyi, naxan na a Baba Ala fε ma,
a tan bara a masen.

Annabi Yaya xa seedejččuya

(Matiyu 3:1-12, Maraki 1:1-8, Luki 3:1-18)

¹⁹ Yaya xa seedejččuya nan ya. Darisalamu Yuwifi kuntigie naxa sεrεxεdubεe nun Lewi di ndee
xεε Yaya xōn ma, e xa a maxčrin, «Nde i tan na?» ²⁰ Yaya mu tondi e yaabide, a naxa a masen e bε a
fiixε ra, «Ala xa Mixi Sugandixi mu n tan xa ra.» ²¹ E man naxa a maxčrin, «I fa findixi nde ra? Annabi
Eliya nan na i ra?» Yaya naxa e yaabi, «Ade, Eliya mu n na.» E naxa a maxčrin, «Namijčnmε nan i ra
muxu naxan mamεfe a xa fa?» Yaya naxa e yaabi, «Ade.» ²² Na kui, e naxa gibilen a maxčrin na, «Nde i
ra? I i yεtε majčxunxi nde ra? A yaba muxu bε, muxu xa sa dεntεgε sa muxu xεεmae bε.»

²³ Yaya naxa a masen e bε ałc a sεbεxi Annabi Esayi xa Kitaabui kui ki naxε, «N tan findixi mixi nan
na naxan a xui itema gbengberenyi ma, «Wo kira matinxin Marigi bε!»

²⁴ Farisəni nde naxee nu bara xεε Yaya xōn, ²⁵ e naxa a maxčrin, «Xa i mu findixi Ala xa Mixi
Sugandixi ra, i mu findixi Eliya ra, i mu findixi namijčnmε ra muxu naxan mamεfe, i fa mixie xunxama
ye xččra munfe ra?» ²⁶ Yaya naxa e yaabi, «N tan mixie xunxama ye nan xččra, kōnō mixi keren na wo
ya ma, wo mu naxan kolon. ²⁷ Na nan fama n xanbi ra. Na binyε mu na n tan yi ra, njan xa a xa sankiri
luuti yati fulun.» ²⁸ Na fe birin dangi Betani ne, Yurudēn xure naakiri ma, Yaya nu mixie xunxama ye
xččra dənnaxε.

Isa nan na Ala xa sεrεxε ra

(Matiyu 3:13-17, Maraki 1:9-11, Luki 3:21-22)

²⁹ Na kuye iba, Yaya naxa Isa to fa ra a yire, a naxa a masen, «Ala xa sεrεxε nan yi ki, dunija xa
yunubi xafarima naxan na. ³⁰ N nu yi nan ma fe masenfe wo bε n to a fala, n naxε, «Xεmε naxan fama
n xanbi ra, a tide gbo n bε, barima beenun n tan xa daa, a tan nu na.» ³¹ N tan yati mu nu na kanyi
kolon, kōnō n fa mixie xunxade ye xččra ne alako a tan xa makεnεn Isirayilakae bε.»

³² Yaya naxa seedejččuya ba, a a masen, «N bara Ala Xaxili Sεniyεnxi to goro ra kelife koore ma ałc
ganbε, a dčča a ma. ³³ N tan yati mu nu a kolon, kōnō Ala naxan n xεε mixie xunxade ye xččra, a
nu bara a masen n bε, «I n Xaxili Sεniyεnxi toma goro ra naxan ma, a lu a ma, na kanyi nan n Xaxili
Sεniyεnxi ragoroma mixie ma.» ³⁴ N tan bara a to. N bara findi seede ra a Ala xa Di nan a ra.»

Isa fččirabirε singee

³⁵ Na kuye iba, Yaya man nu na naa, a nun a fččirabirε mixi firin. ³⁶ Yaya to Isa to dangi ra, a naxa a
masen, «Ala xa sεrεxε nan yi ki!» ³⁷ A fččirabirε firinyie to a xui mε, e naxa bira Isa fččra ra. ³⁸ Isa to
a kobe rato, a naxa e to a fččra, a naxa e maxčrin, «Wo munse fenfe?» E fan naxa a yaabi, «Rabuni, i
yigiyaxi minden?» E to a xili «Rabuni», na nan falaxi e xa xui «Karamčč». ³⁹ A naxa a fala a bε, «Won
xεε, wo xa sa na kolon.» Nunmare tεmui nan nu a ra. E naxa siga na yire kolonde, e fa lu Isa fε ma.

⁴⁰ Simčn Piyεri xunya Andire nu na na mixi firinyie ya ma, naxee Yaya xa masenyi me, e fa bira Isa
fččra. ⁴¹ A naxa siga a taara yire keren na, a a fala a bε, «Muxu bara Al Masihi to!» Na nan falaxi
e xa xui, «Ala xa Mixi Sugandixi». ⁴² Andire naxa Piyεri xanin Isa yire. Isa to a to, a naxa a fala a bε,
«Yunusa xa di Simčn nan i ra, kōnō i xili fama falade Kefasi, na nan na ki «Piyεri», naxan wama a falafe
«fanyε.»»

⁴³ Na kuye iba, Isa naxa nate tongo a xa siga Galile. A to Filipu to, a naxa a fala a bε, «Bira n fččra.»»

⁴⁴ Filipu, Andire, nun Piyεri birin findi Betesayidakae nan na. ⁴⁵ Filipu naxa siga Natanayeli yire, a a fala
a bε, «Mixi naxan ma fe falaxi Munsa nun namijčnmεe xa Kitaabuie kui, muxu bara a to. Isa Nasarεtika
nan a ra, Yusufu xa di!» ⁴⁶ Natanayeli naxa a maxčrin, «Fe fanyi nde nōma minide Nasarεtī?» Filipu

naxa a yaabi, «Fa, i yεtε yati xa a to.»⁴⁷ Isa to Natanayeli to fa ra, a naxa a fala a xa fe ra, «Isirayilaka yati nan yi ki, maifuya yo mu na naxan bɔjε ma!»⁴⁸ Natanayeli naxa a maxɔrin, «I n kolonxi di?» Isa naxa a yaabi, «Beenun Filipu xa i xili, i to nu xɔrε bili bun ma, n tan i to ne.»⁴⁹ Natanayeli naxa a fala a bε, «Karamɔxɔ, i tan findixi Ala xa Di yati nan na! Isirayila Mangε nan i ra!»⁵⁰ Isa naxa a fala a bε, «N to a falaxi, a n i to ne xɔrε bili bun ma, i laxi n na fe nan ma? I fe gbεtε toma ne naxee dangi na ra.»⁵¹ A man naxa a masen a bε, «N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, wo fama ne koore tote, a rabixi, Ala xa malekeε nu te e nu goro Adama xa Di ma.»

2

Futixiri xulunyi

¹ Na xi saxan nde ma, futixiri xulunyi nde naxa raba Kaana, naxan na Galile bɔxi ma. Isa nga nu na xulun mixie ya ma.² Isa fan nu xilixi naa, a nun a foxirabirε. ³ Wεni to jɔn, Isa nga naxa a fala a bε, «Wεni bara jɔn yi mixie yi ra.»⁴ Isa naxa a maxɔrin, «N nga, i wama munse xɔn ma n na? N ma waxati mu nu a li sinden.»⁵ A nga naxa a fala banxi konyie bε, «A na naxan yo fala wo bε, wo a raba.»

⁶ Fεjε senni gεmε daaxi nu na mənni, naxee rafema ye ra Yuwifie e yεtε rasεniyεnma naxan na. Litiri tongo solomasaxan han litiri kεmε moxɔrεn nu nɔma sade fejε kerem kui.⁷ Isa naxa a fala konyie bε, «Wo yi fεjεe rafe ye ra.» E naxa e birin nafe tapu.⁸ A man naxa a fala e bε, «Yakɔsi, wo a nde ba, wo a xanin xulun xunyi xɔn ma.» E naxa na fan naba.⁹ Xulun xunyi to na ye min Isa nu bara naxan mafindi wεni ra, a mu nu a kelide kolon, kɔnɔ konyi naxee ye baxi, nee tan a kolon. A to a min, a naxa ginεfenyi xili,¹⁰ a a fala a bε, «Xulun kanyi birin wεni fanyi nan singe raminima, mixie na siisi, e fa wεni gbεtε ramini. Kɔnɔ i tan bara wεni fanyi ragata han yi tεmu!»

¹¹ Na naxa findi Isa xa tɔnxuma singe ra. A a raba Kaana ne, Galile bɔxi ma. Na fe kui, a a xa nɔrε nan makεnεn, a fɔxirabirε naxa la a ra.

¹² Na xanbi, a naxa sa goro Kapεrεnamu, a nun a nga, a xunyaε, nun a foxirabirε. E naxa sa xi ndee radangi naa.

Isa yulεe kerife hɔrɔmɔbanxi kui

(Matiyu 21:12-13, Maraki 11:15-17, Luki 19:45-46)

¹³ Yuwifie xa Sayamalekε Dangi Sali to makɔrε, Isa naxa te Darisalamu.¹⁴ A naxa sa li, ninge, yεxεε, nun ganbε matie nu na hɔrɔmɔbanxi yire, kɔbiri masarεe fan nu dɔxɔxi naa.¹⁵ Isa naxa luuti ndee yailan luxusinyi ra, a yulεe birin keri hɔrɔmɔbanxi kui, a nun e xa ningee nun yεxεε. A naxa kɔbiri masarεe xa kɔbiri rayensen boxi, a e xa teebilie rabira.¹⁶ A naxa a fala ganbε matie fan bε, «Wo yee tongo be! Wo ba n Baba xa banxi findife makiti ral!»¹⁷ A fɔxirabirε naxa ratu na Kitaabui sεbεli ma naxan a falama, «Xanunteya bara gbo ye n bɔjε kui i xa banxi xa fe ra.»

¹⁸ Na kui, Yuwifi kuntigie naxa a maxɔrin, «I tɔnxuma makaabaxi mundun nabama naxan a masenma muxu bε a lan i xa yi mɔɔli raba?»¹⁹ Isa naxa e yaabi, «Wo yi hɔrɔmɔbanxi rabira. Xi saxan bun ma n tan a rakelima.»²⁰ Yuwifi kuntigie naxa a fala, «Yi hɔrɔmɔbanxi naxan tixi jεtε tongo naani nun senni bun ma, i tan na rakelima ne xi saxan bun ma?»²¹ Kɔnɔ Isa to hɔrɔmɔbanxi xa fe fala, taali wɔyεnyi nan nu a ra. A nu a fate nan ma fe falafe.²² A to keli faxε ma, a fɔxirabirε naxa ratu a xa wɔyεnyi ma. Na kui, e naxa la Kitaabui xui ra, e naxa la Isa xui ra.

²³ Isa to nu na Darisalamu, Sayamalekε Dangi Sali waxati, mixi gbegbe naxa danxaniya a ma e to tɔnxuma makaabaxie to, a nu naxee rabama.²⁴ Kɔnɔ Isa mu nu lama e ra, barima a nu adamadi birin kolon.²⁵ A hayi yo mu nu a ma, mixi yo xa ibunadama xa fe fala a bε, barima a tan nu adamadi bɔjε kolon.

3

Isa nun Nikodemu xa sumunyi

¹ Yuwifi kuntigi nde nu na Farisεnie ya ma, naxan xili Nikodemu.² A naxa siga Isa xɔn ma kɔε ra, a a fala a bε, «Karamɔxɔ, muxu a kolon karamɔxɔ nan i ra Ala naxan xεxε. I tɔnxuma makaabaxi naxee rabafe, mixi yo mu nɔma e rabade xa a kanyi nun Ala xa mu a ra.»

³ Isa naxa a masen a bε, «N xa nɔndi yati fala i bε, xa mixi mu bari a nεεnε ra, a mu nɔma sode Ala xa mangεya niini bun ma.»⁴ Nikodemu naxa a maxɔrin, «Mixi mɔxi nɔma gblilende a nga tεεgε, a man gbilen bari ra?»⁵ Isa naxa a yaabi, «A nɔndi i ma n xa a fala i bε, xa mixi mu bari a nεεnε ra, ye nun Ala Xaxili Sεniyεnxi saabui ra, a mu nɔma sode Ala xa mangεya niini bun ma.»

⁶ «Fate bεnde nan mixi fate bεnde barima. Kɔnɔ mixi xaxili tan barima Ala Xaxili Sεniyεnxi nan saabui ra.⁷ N to a falaxi i bε a fo wo xa bari a nεεnε ra, na naxa i tεrεnna.⁸ Foye minimia a na wa minife dεde biri ra. I a xui nan mεma, kɔnɔ i mu a kelide kolon, i mu a sigade fan kolon. Mixi na bari a nεεnε ra Ala Xaxili Sεniyεnxi saabui ra, a luma na ki ne.»

⁹ Nikodemus naxa a max̄orin, «Na rabama di?» ¹⁰ Isa naxa a yaabi, «I tan naxan findixi Isirayila karamčx̄o xungbe ra, i mu na kolon? ¹¹ N xa nōndi yati fala i b̄e, muxu fee nan falama muxu naxee kolon. Muxu man fee nan seede bama muxu naxee toxi, kōnō wo bara tondi muxu xa seedejčx̄oya ra. ¹² Xa wo mu la n xui ra, n to yi dunija fee falafe wo b̄e, xa n sa ariyanna fee nan fala wo b̄e, wo lama a ra di? ¹³ Mixi yo mu nu te ariyanna, fo Adama xa Di naxan kelixi ariyanna.»

¹⁴ «Annabi Munsa to nu na gbengberenyi ma, a naxa b̄oximase misaali nde yailan wure gbeeli ra, a a ite wuri kuye ma. Adama xa Di fan lanma a xa ite wuri kōn na na ki n̄e, ¹⁵ alako naxan yo danxaniya a ma, na kanyi xa kisi sōtō naxan mu n̄c̄oma abadan. ¹⁶ Ala dunija xanu n̄e han a naxa a xa Di kerenyi fi, alako mixi yo naxan na danxaniya a ma, a naxa lōe, a xa kisi n̄e abadan. ¹⁷ Ala mu a xa Di x̄ee dunija xa ratōnde, a a x̄ee n̄e a xa fa dunija rakisi. ¹⁸ Naxan yo na danxaniya a ma, kiti mu kanama na kanyi ra, kōnō naxan yo mu danxaniya a ma, kiti jan bara ḡe kanade na kanyi ra, barima a mu danxaniyaxi Ala xa Di kerenyi ma. ¹⁹ Kiti nan ya: Ala xa naiyalanyi bara fa dunija, kōnō dimi rafan adamadie ma dangi na naiyalanyi ra, barima e kewali mu fan. ²⁰ Naiyalanyi mu rafan fe kobi raba yo ma. E mu minima naiyalanyi ma, e xa wali kobie naxa fa sa kēn̄e ma. ²¹ Kōnō naxan yo n̄erēma Ala xa nōndi ma, a tan minima naiyalanyi ma, alako Ala waxonfe e naxan nabafe, na xa sa kēn̄e ma.»

Annabi Yaya seede bafé Isa xa fe ra

²² Na xanbi, Isa nun a fōxirabirēe naxa keli Darisalamu e so Yudaya b̄oxi ma. Isa naxa waxati nde raba mēnni a nun a fōxirabirēe, e nu mixie xunxama ye xōora. ²³ Yaya fan nu mixie xunxama ye xōora Enon n̄e, Salimon fe ma, barima ye gbegbe nu na naa. Mixie nu sigama a xōn, a tan nu e xunxa ye xōora. ²⁴ A lixi na tēmui, a mu nu saxi geeli sinden.

²⁵ Lōx̄o nde, wōyēnyi naxa mini Yaya fōxirabirēe nun Yuwifi nde tagi marasēniyēnyi xa fe ra. ²⁶ E naxa siga Yaya yire, e a fala a b̄e, «Karamčx̄o, wo nun xēmē naxan nu a ra Yurudēn naakiri ma, i bara naxan ma fe seede ba, a na mixie xunxafe ye xōora. Birin na sigafe a yire.» ²⁷ Yaya naxa e yaabi, «Mixi mu fefe sōtōma, fo Ala na naxan fi a ma. ²⁸ Wo tan yati bara findi n̄ ma seedee ra, a n̄ a masen n̄e, «N tan xa mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra. N xēx̄i a ya ra n̄e.» ²⁹ Xēmē naxan gine fenxi, a tan nan findima gine kanyi ra. A dēfanboore tan luma a fe ma n̄e, a a tulī mati a ra p̄ellexinyi kui. N tan luma na ki n̄e Isa b̄e. N ma sēewē bara kamali. ³⁰ Fo Isa xa fe xa ite n̄e, n̄ gbe xa igoro.»

³¹ «Naxan kelixi koore, a tan dangi birin na. Naxan kelixi dunija ma, dunija mixi nan a ra naxan wōyēnma a dunija ki ma, kōnō naxan tan kelixi ariyanna, a tan dangi birin na. ³² A tan fe nan seede bama, a bara naxan to, a man bara naxan mē, kōnō mixi yo mu lama a xa seedejčx̄oya ra. ³³ Mixi naxan lama na seedejčx̄oya ra, a bara a kolon a Ala nōndi nan falama. ³⁴ Ala xa Xēera Ala xa maseniyi nan tima, barima a kamalixi Ala Xaxili Sēniyēnxi ra. ³⁵ Baba Ala a xa Di xanuxi n̄e, a fe birin sa a bēlēx̄e. ³⁶ Naxan na danxaniya Ala xa Di ma, a bara abadan kisi sōtō. Kōnō naxan na Ala xa Di xui matandi, na kanyi tan mu kisima. Ala xa xōn̄e nan birama a fōx̄o ra.»

4

Samari gine nde nun Samarikae danxaniyafe Isa ma

¹ Isa naxa a kolon a Farisēnie bara a mē, a fōxirabirēe na wuyafe, a man na mixie xunxafe ye xōora dangi Yaya ra. ² Kōnō a fa li Isa yēt̄e xa mu nu mixie xunxama ye xōora, a fōxirabirēe nan nu a rabama. ³ Isa to rakolon na fe ma, a naxa keli Yudaya, a gbilene b̄oxi ma.

⁴ Na biyaasi kui, a nu lan a xa Samari b̄oxi igiri sigafe ra Galile. ⁵ A naxa Samari taa nde li naxan xili Sukaru, dēnnaxē makōrē xē ra, Yuwifie benba Yaxuba naxan fi a xa di Yusufu ma. ⁶ Yaxuba xa kōlōnyi na mēnni n̄e. Isa to nu bara tagan a xa biyaasi kui, a naxa a magoro na kōlōn dē ra. Yanyi tagi nan nu a ra.

⁷ Samari gine nde to fa ye bade, Isa naxa a fala a b̄e, «N ki ye, n̄ xa a min.» ⁸ A lixi Isa fōxirabirēe nu bara siga donse sarade taa kui. ⁹ Gine naxa a fala Isa b̄e, «I tan Yuwifi, n̄ tan Samari gine. I n̄ max̄orinma ye min daaxi ma munfe ra?» Gine na fala n̄e barima Yuwifie nun Samarikae mu sese masarama e bore tagi. ¹⁰ Isa naxa a fala, «Xa i sa a kolon nu, Ala wama i kife naxan na, i tan nan a makulama kisi ye ra nu, a fa na fi i ma. Xa i sa a kolon nu mixi naxan a falafe i b̄e yi ki, «n̄ ki ye ra,» i tan fan a makulama n̄e ye ra nu naxan i rakisima.» ¹¹ Gine naxa a max̄orin, «N ba, ye base yo mu i yi ra, yi kōlōnyi fan tilin. I fa na kisi ye sōtōma minden? ¹² Ka i tan dangi muxu benba Yaxuba ra? A tan nan yi kōlōnyi fi muxu ma. A tan yēt̄e bara a ye min, a nun a xa die, a nun a xa gōrē.» ¹³ Isa naxa a yaabi, «Naxan yo yi kōlōn ye min, ye xōli man gibilene a suxu ra. ¹⁴ Kōnō naxan ye minma n̄ naxan fima a ma, ye xōli mu a suxuma sōnōn. Na ye findima dulonyi nan na a bōj̄e ma, a gbo a i, a findi abadan kisi ra.» ¹⁵ Gine naxa a fala a b̄e, «N ba, na ye fi n̄ ma, alako ye xōli naxa n̄ suxu, n̄ naxa fa ye bade.»

¹⁶ Isa naxa a fala a bε, «Siga i sa i xa mɔri xili, wo fa be.» ¹⁷ Gine naxa a yaabi, «N mu dɔxɔxi xemē xɔn.» Isa naxa a fala, «I nɔndi nan falaxi, a i mu dɔxɔxi xemē xɔn.» ¹⁸ I bara dɔxɔ xieme suuli birin xɔn ma, i man nun xemē naxan a ra yi tɛmui, futi mu wo tagi. Na tan, i nɔndi nan falaxi.»

¹⁹ Gine naxa a fala Isa bε, «Awa, n bara a kolon fa, a namijɔnm̩e nan na i ra.» ²⁰ Muxu benbae Ala batu yi geya nan fari, kɔnɔ wo tan Yuwifie a falama a fo Ala xa batu Darisalamu nε.» ²¹ Isa naxa a fala a bε, «N ma di, i xa la n na, waxati na fafe Baba Ala mu batuma yi geya ma, a mu batuma Darisalamu fan.

²² Wo tan Samarikae, wo salima, kɔnɔ wo mu Ala kolon. Muxu tan Yuwifie, muxu salima, muxu man Ala kolon, barima Ala xa kisi fatanma Yuwifie nan na. ²³ Kɔnɔ waxati na fafe, a jian bara a li, Baba Ala batulæ a batuma a nɔndi ki ma e xaxili fiix̩ nan na. Baba Ala wama na batula moɔlie nan xɔn ma.

²⁴ Ala findixi Xaxili nan na. A batulæ lan nε e xa a batu e xaxili fiix̩ nan na a nɔndi ki ma.»

²⁵ Gine naxa a fala a bε, «N a kolon a Al Masihiu fafe, Ala xa Mixi Sugandixi. A tan na fa, a fe birin tagi rabama nε won bε.» ²⁶ Isa naxa a fala a bε, «N tan nan na ra, n tan Ala xa Mixi Sugandixi nan woyenfe i bε yi ki.»

²⁷ Isa fɔxirabiree to Isa li, a na woyenfe na gine ra, e dε naxa ixara, kɔnɔ e mu a maxɔrin, «I wama munse xɔn» xa na mu a ra «Wo na munse falafe?»

²⁸ Gine naxa a xa fεjε lu naa, a siga taa kui, a sa a fala mixie bε, ²⁹ «Wo fa. Wo xa xemē nde mato naxan bara n ma kewali birin fala n bε, a mu n kolon. Ala xa Mixi Sugandixi na a ra ba, ka?» ³⁰ Na kui, taakae naxa mini sigafe ra Isa yire.

³¹ Na waxati bun ma, Isa fɔxirabiree nu woyenfe a bε, e a fala, «Karamɔx̩, i dεge.» ³² Kɔnɔ Isa naxa a masen e bε, «Baloe na n tan yi ra, wo tan mu naxan kolon.» ³³ A fɔxirabiree naxa e bore maxɔrin, «Pe, mixi nde nan faxi done se ra a xɔn ma ba?» ³⁴ Isa naxa a masen e bε, «N tan ma baloe findixi n Xεɛma waxɔnf̩e rabafe nan na, n xa a xa wali rakamali a bara naxan so n yi.» ³⁵ Wo tan mu a falama xε, «Kike naani nan luxi beenun xε xabε xa a li? N xa a fala wo bε, wo wo ya rasiga, wo xεe mato, e ragbeelixi ki naxε. Xε xaba tɛmui bara a li.» ³⁶ Xε xabε jian bara a xa wali sare sɔtɔ fɔlɔ. A xa wali a niyama nε mixi xa kisi sɔtɔ abadan. Na kui, naxan xε bima nun naxan xε xabama, e birin luma sεɛwε kerens nε. ³⁷ Yi masenyi findixi nɔndi nan na, «Mixi nde xε garansanma, gbete a xabama.» ³⁸ N tan wo xεɛxi xε xabade nε, wo mu naxan nawalixi. Mixi gbete nan walixi, kɔnɔ wo tan nan e xa wali rajɔnyi toma.»

³⁹ Samarika naxee nu sabatixi na taa kui, e gbegbe naxa danxaniya Isa ma na gine xa seedejɔxɔya xa fe ra, a to a fala, «N bara kewali naxan birin naba, a bara a birin tagi raba n bε.» ⁴⁰ Na kui, Samarikae to fa Isa yire, e naxa a mayandi a xa lu e xɔnyi. Isa naxa xi firin naba naa. ⁴¹ Mixi gbegbe man naxa danxaniya a xa masenyi saabui ra. ⁴² E naxa a fala na gine bε, «Singe muxu nu danxaniyaxi i tan nan xa woyenxi xa fe ra, kɔnɔ yakɔsi muxu tan yεte bara a xui mε. Muxu bara a kolon fa, a yi findixi dunijā rakisima nan yati ra.»

Isa xemē nde xa di rayalanfe

⁴³ Na xi firin dangi xanbi, Isa naxa keli naa, a siga Galile, ⁴⁴ barima a tan yati a a masen nε a namijɔnm̩e sese yo mu binyama a xɔnyi. ⁴⁵ A to so Galile, naakae naxa a rasenε a fanyi ra, barima e fan nu bara Sayamalekε Dangi Sali raba Darisalamu, e a xa kaabanakoe to, a naxee raba naa.

⁴⁶ Na kui, Isa man naxa so Kaana, Galile bɔxi ma, a ye mafindi weni ra dɛnnaxε. Mange xa walike xungbe nde nu na naa, naxan xa di nu furaxi Kapεrεnamu. ⁴⁷ A to a mε a Isa bara fa Galile kelife Yudaya, a naxa siga a yire, a a maxandi a xa fa a xa di xemē rayalan naxan nu saxi saya fure ma. ⁴⁸ Isa naxa a fala a bε, «Wo tan mu danxaniyama feo, fo wo tɔnxumae nun kaabanakoe to!» ⁴⁹ Mange xa walike naxa a mayandi, «Marigi, talu n xɔnyi beenun n ma di xa faxal!» ⁵⁰ Isa naxa a yaabi, «Siga, i xa di bara kisi.» Na walike naxa la Isa xa masenyi ra, a naxa siga. ⁵¹ A nu na gibilene tɛmui naxε, a xa konyie naxa a ralan, e a fala a bε, «I xa di bara kisi!» ⁵² A fan naxa e maxɔrin, «A fisa mun tɛmui?» E naxa a yaabi, «A fate xinbelixi xoro yanyi tagi jnɔndɔn.» ⁵³ Na di baba naxa a kolon a xa di yalan fɔlɔ kabi Isa a fala a bε tɛmui naxε, «I xa di bara kisi.» Na nan a ra, na xemē nun a xa denbaya birin naxa danxaniya Isa ma.

⁵⁴ Na naxa findi Isa xa tɔnxuma makaabaxi firin nde ra. A a raba Galile nε, a to gibilene kelife Yudaya.

Isa namate rayalanfe

¹ Na dangi xanbi, Yuwifie xa sali nde to a li, Isa naxa te Darisalamu. ² Ye yire nde nu na Darisalamu, naxan xili Beteseda Eburu xui. A nu na taa naadε xungbe nan fε ma, naxan xili Xurusee Naadε. Leele suuli nan nu na na ye yire. ³⁻⁴ Furema wuyaxi nu saxi na leelee bun ma, ałɔ dɔnxiue, namatee, nun naxee salonyie birin tuuxi a ma. ⁵ Xemē nde nu na naa, naxan nu namataxi kabi jnε tongo saxan nun solomasaxan. ⁶ Isa to nu a kolon a yi xemē nu bara bu a namataxi ra, a to a saxi to, a naxa a maxɔrin, «I wama a xɔn i xa yalan?» ⁷ Namate naxa a yaabi, «Marigi, ye na imaxa, mixi yo mu na naxan n nagoroma

a xɔɔra. Beenun n tan xa ye yire li, mixi gbete bara goro a xɔɔra.»⁸ Isa naxa a fala a bε, «Keli, i i xa dagi tongo, i i jnere.»⁹ A naxa yalan keren na. A naxa a xa dagi tongo, a a jnere.

Na lɔxɔε to nu findixi malabu lɔxɔε nan na,¹⁰ Yuwifi kuntigie naxa a fala na xεmε rayalanxi bε, «Malabu lɔxɔε nan to, a mu lanma i xa i xa dagi xanin i xun.»¹¹ Kɔnɔ a tan naxa e yaabi, «Xεmε naxan n nayalanxi, na nan a fala n bε, i i xa dagi tongo, i i jnere.»¹² E naxa a maxɔrin, «Nde na falaxi i bε?»¹³ Kɔnɔ xεmε mu nu a kolon naxan a rayalanxi, barima Isa nu bara lɔε a ma jnama ya ma.¹⁴ Na dangi xanbi, Isa man naxa na xεmε li hɔrɔmɔbanxi, a naxa a fala a bε, «Yakɔsi i bara yalan, kɔnɔ a lamma i xa gbilen yunubi fɔxɔ ra alako fe gbete naxa i sɔtɔ naxan dangi na fure singe ra.»¹⁵ Xεmε naxa siga a sa a fala Yuwifi kuntigie bε, a Isa nan a rayalanxi.

¹⁶ Isa to na fe raba malabu lɔxɔε nε, Yuwifi kuntigie naxa so Isa gerefe. ¹⁷ Isa naxa a fala e bε, «Han to n Baba na walife, n fan na walife.»¹⁸ Na tεmui, Yuwifie naxa fe birin naba alako e xa a faxa, barima a nu malabu lɔxɔε sεriyε kanama, a man nu a falama a Ala nan a Baba ra. Na na a ra e birin tide lanxi.

Ala xa Di walima a Baba nan xa yaamari ma

¹⁹ Na kui, Isa naxa a masen e bε, «N x nɔndi yati fala wo bε, Ala xa Di mu nɔma fefe rabade a yεtε ra, fo a na naxan to a Baba Ala ra. Ala xa Di, a Baba Ala nan fɔxɔ rabama.²⁰ Barima Baba Ala a xa Di xanuxi nε, a man fe naxan birin nabama, a a masenma a xa Di bε. A jnā fama fee masende a bε naxee makaaba dangi yee ra, alako wo dε xa ixara.²¹ Baba Ala mixie rakelima faxe ma ki naxε, a e rakisi, Ala xa Di fan kisi fima a na wa a fife naxee ma.²² Baba Ala jnā mu mixi yo makiitima, a mixi makiitife birin luxi a xa Di nan ma,²³ alako birin xa Ala xa Di binya ałɔ̄ e Baba Ala binyama ki naxε. Naxan yo mu Ala xa Di binya, a mu Baba Ala fan binyaxi naxan a xa Di xεεxi dunjna.»

²⁴ «N x nɔndi fala wo bε, naxan a tuli matima n na, a fa la n Xεεma ra, na kanyi bara kisi abadan. Na kanyi mu kiiti xɔrɔxɔε sɔtɔma, a bara gε ratangade yahannama ma, a bara kisi sɔtɔ. ²⁵ N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, waxati fafe a lide, a jnā bara a li, faxamixie Ala xa Di xui mεma nε. Naxee na a xui mε, nee kisima nε.²⁶ Baba Ala to findixi kisi kanyi ra kisi sɔtɔma naxan na, a bara a xa Di fan findi kisi kanyi ra kisi sɔtɔma naxan na.²⁷ A man bara nɔε so a yi ra adamatidie makiitife ma, barima Adama xa Di nan a ra.²⁸ Wo naxa kaaba yi fe ma, barima waxati fafe a lide, naxee na gaburi kui, e birin a xui mεma nε,²⁹ e mini e xa gaburie kui. Naxee findi fe fanyi rabae ra, nee na keli, e kisi nan sɔtɔma. Kɔnɔ naxee findi fe kobi rabae ra, nee tan na keli, e gbaloe nan sɔtɔma.»

³⁰ «N tan mu nɔma fefe rabade n yεtε ra. N a mεma Baba Ala ra ki naxε, n tan kiiti sama na ki nε. Na kui, n ma kiiti tinxin, barima n mu birama n yεtε waxɔnfe xa fɔxɔ ra, n biraxi n Xεεma nan waxɔnfe fɔxɔ ra.»

³¹ «Xa n sa seede ba n yεtε bε, a mu lanma.³² Baba Ala nan seede bama n bε. N fan a kolon a tan seedejɔxɔya naxan bama n ma fe ra, a findixi nɔndi nan na.³³ Wo tan yati bara mixie xεε Yaya xɔn, a fan naxa seedejɔxɔya ba nɔndi xa fe ra.³⁴ N hayi mu na adama tan xa seedejɔxɔya ma, kɔnɔ n yi fee masenxi nε wo bε alako wo xa kisi.³⁵ Yaya nu luxi nε ałɔ̄ lanpui radexxi naxan yanbama. Wo bara sεewa na naiyalanyi ra waxati nde bun ma.»

³⁶ «Kɔnɔ seedejɔxɔya nde na n bε naxan dangi Yaya gbe ra. N fee naxee rabama, Baba Ala bara naxee so n yi n xa e raba, nee nan findixi seedejɔxɔya ra n ma fe ra, a Baba Ala nan n xεεxi.³⁷ Baba Ala naxan n xεεxi, a fan yati bara seede ba n ma fe ra. Wo singe mu nu a xui mε, wo mu nu a yatagi to,³⁸ a xa masenyi man mu sabatixi wo bɔjε ma, barima wo mu laxi a xa xεεra ra.³⁹ Wo luma Kitaabuie mato ra, barima wo cɔxɔ a ma, a wo abadan kisi sɔtɔma e tan nan saabui ra. A fa li, na Kitaabuie yati nan n ma fe seede bama,⁴⁰ kɔnɔ wo tondixi fade n ma wo xa kisi sɔtɔ.»

⁴¹ «N mu wama adamadie xa matɔxɔε xɔn.⁴² N wo kolon. Ala xa xanunteya mu na wo bɔjε kui.⁴³ N faxi n Baba nan xili ra, kɔnɔ wo mu n naseñexi. Xa mixi gbete sa fa a yεtε kan nan xili ra, wo mu tondima na tan naseñedε.⁴⁴ Wo to wama wo xa matɔxɔε sɔtɔ wo bore ra, kɔnɔ wo mu matɔxɔε fenma naxan fatanxi Ala Kerenyi tan na, wo fa danxaniyama di?»

⁴⁵ «Wo naxa a maṛɔxun de a n tan nan wo kalamuma Baba Ala xɔn. Annabi Munsa, wo xaxili tixi naxan na, na nan wo kalamuma.⁴⁶ Xa wo sa laxi Munsa ra nu, wo lama nε n fan na nu, barima Munsa n tan nan ma fe sεbε.⁴⁷ Kɔnɔ xa wo mu laxi a xa Kitaabuia ra, wo fa lama n tan ma masenyi ra di?»

Isa donse fife xεmε mixi wulu suuli ma

(Matiyu 14:13-21, Maraki 6:30-44, Luki 9:10-17)

¹ Na xanbi, Isa naxa giri Galile Baa naakiri ma, e naxan xili falama Tiberiyasi Baa. ² Nama gbegbe nu biraxi a fɔxɔ ra, barima e nu a xa tɔnxuma makaabaxie toxi, a nu naxee rabama furemae bε. ³ Isa naxa te geysa fari, a sa dɔxɔ naa a nun a fɔxirabirεε. ⁴ Yuwifie xa Sayamalekε Dangi Sali nu bara makɔre.

⁵ Isa to a ya rasiga, a naxa jnama gbegbe to fa ra a yire, a naxa Filipu maxɔrin, «Won sa nɔma taami sarade minden alako yi mixi birin xa e dege?»⁶ A na fala nε alako a xa Filipu mato, barima Isa jnā nu

a kolon a fafe naxan nabade. ⁷ Filipu naxa a yaabi, «Hali won taami sara xi kēmē firin wali sare nan na, na mu a niyama yi jama mixi birin xa nō taami xuntundi sōtōde.» ⁸ Isa fōxirabire Andire, Simōn Piyēri xunya, a naxa a fala, ⁹ «Mengi taami suuli na yi xēmē dimedi yi ra, a nun yēxē firin, kōnō na findixi munse ra yi jama bē?» ¹⁰ Isa naxa a masen, «Wo a fala jama bē e xa e magoro.» Nooge xinde gbegbe to nu na naa, mixie naxa dōxō bōxī, e xēmē mixi wulu suuli jōndōn. ¹¹ Na tēmui, Isa naxa na taami suuli tongo, a Ala tantu, a e itaxun jama magoroxi ma, a a raba na ki nē yēxē fan na. Birin naxa a sōtō, han e birin naxa wasa. ¹² Nama to luga, Isa naxa a fala a fōxirabire bē, «Wo donse dōnxōe xuntunye malan, alako sese naxa makana.» ¹³ Na kui, e naxa mixie xa donse dōnxōe xuntunye malan han debe fu nun firin naxa rafe. Na birin fatan mēngi taami gundi suuli nan na.

¹⁴ Nama to Isa xa tōnxuma makaabaxi to, e naxa a fala, «Muxu bara namijōnmē naxan mame e xa fa dunija ma, a tan nan yati yi ki!» ¹⁵ Isa to a kolon a e nu fafe a suxude nē e xa a findi mangē ra, a naxa keli e xun ma, a sa lu a kerenyi ma geysa fari.

Isa jērefe ye fari

¹⁶ Nunmare to so, Isa fōxirabiree naxa goro baa dē ra, ¹⁷ e baki kunkui kui, e xa baa igiri sigafe ra Kapērenamu. Dimi nu bara sin, kōnō Isa mu nu gibile e yire siden. ¹⁸ Foye belebele naxa mini, baa naxa xājēs. ¹⁹ E to laala ba kilo suuli xa na mu senni jōndōn, e naxa Isa to jērefe ra ye fari, a fafe e mabiri kunkui yire. E naxa gaaxu. ²⁰ Kōnō Isa naxa a fala e bē, «N tan nan a ra. Wo naxa gaaxu.» ²¹ E to nu wama a xa te kunkui kui, kunkui naxa e sigade li keren na.

Kisi taami naxan fatanxi Ala ra

²² Kuye naxa iba jama ra baa dē, Isa fōxirabiree kunkui tongo dēnnaxē. E nu a kolon a na kunkui kerenyi nan nu na naa, a fa li Isa mu baki a kui, fo a fōxirabiree doro. ²³ Kunkui gbēte naxee keli Tiberiyasi, nee naxa e li mēnni, e taami don dēnnaxē, Marigi naxan so e yi a to gē Ala tantude. ²⁴ Mixie to a kolon a Isa mu nu na mēnni sōnōn, a fōxirabiree fan mu na, e fan naxa baki kunkui kui, e girī Kapērenamu, Isa fende.

²⁵ E to Isa li baa naakiri ma, e naxa a maxōrin, «Karamōxō, i faxi be mun tēmui?» ²⁶ Isa naxa e yaabi, «A nōndi ki ma n xa a fala wo bē, wo mu n fenfe xē n to tōnxuma makaabaxi raba wo ya xōri. Wo n fenfe nē wo to lugaxi taami ra. ²⁷ Wo naxa wali dunija baloe xa fe ra, naxan bōroma. Wo xa wali baloe nan ma fe ra naxan buma, a abadan kisi fi wo ma. Adama xa Di nan na baloe fima wo ma, barima Baba Ala bara a tan nan matōnxuma a xa Mixi Sugandixi ra.» ²⁸ Na kui, jama naxa Isa maxōrin, «Muxu lanma muxu xa munse raba alako muxu xa nu kēwalié raba Ala wama naxee xōn?» ²⁹ Isa naxa e yaabi, «Ala wama kēwali naxan xōn, a findixi yi nan na: Wo xa danxaniya a xa xēxera ma.» ³⁰ E man naxa a maxōrin, «I tōnxuma makaabaxi mundun nabama muxu ya xōri alako muxu xa la i ra? I fa kēwali mundun nabama? ³¹ Muxu benbae taami nde don nē gbengberenyi ma naxan goro kelife koore ma. A sēbexi Kitaabui kui, «Ala naxa taami fi e ma baloe ra, naxan keli koore ma.» ³² Isa man naxa a masen e bē, «N xa a masen wo bē a nōndi ki ma, Annabi Munsa mu koore taami fi wo ma. N Baba nan koore taami yati fima wo ma. ³³ Barima taami naxan fatanxi Ala ra, a tan nan goroma keli koore, a kisi fi dunija ma.»

³⁴ Na kui, e naxa a fala a bē, «Marigi, muxu ki na taami ra tēmui birin.» ³⁵ Isa naxa e yaabi, «N tan nan na kisi taami ra. Naxan na fa n tan ma, a mu kaamē kolonma abadan. Naxan na danxaniya n tan ma, a mu ye xōli kolonma sōnōn. ³⁶ Kōnō alo n a falaxi wo bē ki naxē, hali wo to bara n to, wo mu laxi n na. ³⁷ Baba Ala mixi naxan birin fima n ma, a fama nē n ma, n mu mēxēma e ra abadan, ³⁸ barima n kelixi koore ma n xēxēma waxōnfe nan nabade. N mu faxi n yētē waxōnfe xa rabade. ³⁹ N xēxēma wama nē n xa a xa mixi birin nakeli faxē ma lōxō dōnxōe. A mixi naxee fixi n ma, hali keren naxa lōe. ⁴⁰ Na na findixi n Baba sagoe ra, a naxan yo na danxaniya a xa Di ma, na kanyi xa abadan kisi sōtō, n man xa a rakeli faxē ma lōxō dōnxōe ma.»

⁴¹ Na kui, Yuwifie naxa so a mafalafe, barima a nu bara a fala, «N tan nan na taami ra naxan goro keli koore.» ⁴² E nu a falama nē, e naxē, «Isa xa mu yi ki, Yusufu xa di? Won mu a nga nun a baba kolon? A fa a falama di, a a goroxi nē keli koore?» ⁴³ Isa naxa e yaabi, «Wo ba wōyēnfe wo bore tagi na mōcōlī ra. ⁴⁴ Mixi yo mu nōma fade n ma, xa Baba Ala, naxan n xēxēxi, mu a kanyi mabendun n ma. N fan fama a kanyi rakelide faxē ma lōxō dōnxōe. ⁴⁵ A sēbexi namijōnmēe xa Kitaabui kui, «Ala fama nē e birin xarande.» Naxan yo na Baba Ala xui ramē, a a xa masenyi susu, na kanyi tan fama nē n ma. ⁴⁶ Mixi yo mu na naxan bara Baba Ala to, bafe mixi ra naxan fatanxi Ala ra. Na keren nan bara Baba Ala to.»

⁴⁷ «N xa a fala wo bē a nōndi ki ma, naxan na danxaniya n ma, a bara abadan kisi sōtō. ⁴⁸ N tan nan na kisi taami ra. ⁴⁹ Wo benbae taami don nē gbengberenyi ma, kōnō e birin naxa faxa. ⁵⁰ Taami naxan goroxi keli koore, a na be. Naxan yo na yi tan don, na kanyi mu faxama. ⁵¹ N tan nan na na kisi taami ra naxan goroxi keli koore. Naxan yo na yi taami tan don, a kisima nē abadan. Yi taami findixi n fate nan na, n naxan fima sērēxē ra alako dunija xa kisi sōtō.»

⁵² Na kui, sənəxə naxa mini Yuwifie tagi, e nu a fala, «Pe, yi xəmə nōma a fate sube sode won yi ra di, won xa a don?» ⁵³ Isa naxa a masen e bə, «N xa a fala wo bə a nəndi ki ma, xa wo mu Adama xa Di fate sube don, xa wo mu a wuli min, kisi mu wo bə. ⁵⁴ Naxan n sube donma, a n wuli min, na kanyi kisima nə abadan, n a rakelima nə faxə ma ləcxə dənənxə. ⁵⁵ N fate nan findixi baloe yati ra, N wuli nan findixi minse yati ra. ⁵⁶ Naxan n sube donma, a n wuli min, n bara sabati na kanyi i, a fan bara sabati n fan i. ⁵⁷ Baba Ala to n xəexi, kisi fatanma naxan na, kisi na n fan yi a tan saabui ra. Na məoli man na, naxan baloma n tan ma, na kanyi kisima n saabui ra. ⁵⁸ Taami naxan goroxi keli koore, a na be. A mu luxi ało wo benbae taami naxan don. E tan faxa nə. Naxan yi taami tan donma, na kanyi kisima nə abadan.» ⁵⁹ Isa yi masenyi ti nə a nu mixie kawandima təmui naxə Kapərənamu salide kui.

Isa fəxirabirə gbegbe jənige masarafə

⁶⁰ E to a xa masenyi mə, a fəxirabirə wuyaxi naxa a fala, «Yi masenyi tan xərcəxə de! Nde nōma tində a ra?» ⁶¹ Isa to a kolon a a fəxirabirə na yi wəyənyi falafe e bore tagi, a naxa e maxərin, «N ma masenyi bara wo raxənə? ⁶² Xa a sa li go, wo sa Adama xa Di to te ra koore ma, a kelixi dənnəxə? ⁶³ Ala Xaxili Səniyənxı nan kisi fima mixi ma. Fate bəndə tan mu nōma sese ra. N masenyi naxan tixi wo bə, a Ala Xaxili Səniyənxı nun kisi soto ki nan masenma. ⁶⁴ Kənə mixi ndee na wo ya ma, naxee mu danxaniyaxi.» Isa na fala nə barima kabi a fələ, a nu a kolon naxee mu danxaniyaxi, a nun naxan fama a yanfade, a a sa kuntigie bələxə. ⁶⁵ A man naxa a masen, «Na nan a ra, n a falaxi nə wo bə, a mixi yo mu nōma fade n xən ma, xa Baba Ala mu na danxaniya fi a ma.»

⁶⁶ Na xanbi, a fəxirabirə gbegbe naxa jənige masara, e gibilə a fəxə ra. ⁶⁷ Na kui, Isa naxa a fəxirabirə fu nun firinyie maxərin, «Wo tan go? Wo fan wama kelife n xun ma?» ⁶⁸ Simən Piyəri naxa a yaabi, «Marigi, xa muxu gibilə i fəxə ra, muxu fa sigama nde xən ma? Abadan kisi masenyi na i tan nan yi. ⁶⁹ Muxu bara la a ra, muxu man bara gə a kolonde, a i tan nan na Ala xa Səniyəntərə ra.» ⁷⁰ Isa naxa a yaabi, «N tan xa mu wo sugandi, wo tan mixi fu nun firinyie? Kənə mixi keren na wo ya ma, adama sentanə nan a ra.» ⁷¹ A nu Simən Isikariyoti xa di Yudasi nan ma, naxan nu na a fəxirabirə fu nun firinyie ya ma. A tan nan nu fama a yanfade, a a sa kuntigie bələxə.

7

Isa xunyae xa danxaniyataraṇa

¹ Na xanbi, Isa naxa Galile bəxi isa fəlo. A mu nu Yudaya tan iŋərəma, barima Yuwifi kuntigie nu katafə nə e xa a faya. ² Yuwifie xə Bage Ti Sali to nu bara makərə, ³ Isa xunyae naxa a fala a bə, «A lan nə i xa keli yi bəxi ma, i siga Yudaya, alako i fəxirabirə naxee sa na naa, e fan xa i xa walie to, i naxee rabama. ⁴ Mixi mu a xa wali nəxunma xa a wama dunijə xa a kolon. I to yi tənxumae rabama, a ləmma i xa e raba kənə ma.» ⁵ E na fala nə, barima hali e to findixi a xunyae ra, e mu nu laxi a ra. ⁶ Isa naxa a masen e bə, «N ma waxati mu nu a li sinden, kənə waxati yo mu na wo tan xa fe ma. ⁷ Dunijə mu nōma wo tan xənde, kənə e n tan xənma, barima n seedejəxəya bama e xa fe ra, a e xa walie kobi. ⁸ Wo tan xa te Darisalamu, wo sa sali raba naa. N tan mu sigama, barima n ma waxati mu gəxi a lide sinden.» ⁹ A na fala xanbi, a naxa lu Galile.

Isa kawandi tife Darisalamu

¹⁰ A xunyae to te sali rabade Darisalamu, Isa fan naxa siga, kənə a gundo ki ma. ¹¹ Sali to nu rabafe, Yuwifi kuntigie nu a fenfe Darisalamu, e nu maxərinyi ti, «A na minden?» ¹² Mixie nu wəyən gbegbe makəyikəyima e bore tuli Isa xa fe ra. Ndeea a falama a mixi fanyi nan a ra, ndee a falama a a na jənma ratantanə nan tui. ¹³ Kənə e to nu gaaxuxi Yuwifi kuntigie ya ra, mixi yo mu nu suusama a xa fe falade kənə ma.

¹⁴ Yuwifie nu sali naxan nabafe, ləcxun keren na a ra. Na to nu bara siga han a tagi, Isa naxa te hərəməbanxi kui, a kawandi ti fəlo. ¹⁵ Yuwifi kuntigie naxa kaaba, e nu a fala, «Yi xəmə lənnixi yi məoli ra di, a to mu xaranxi?» ¹⁶ Isa naxa a yaabi, «N kawandi naxan tima, a mu kelixi n tan xa ma. A kelixi n Xəxəma nan ma. ¹⁷ Mixi naxan wama Ala waxənfe rabafe, a nōma nə a kolonde xa yi xaranyi fatanxi Ala nan na. Xa n gəbə gənəna a ra, mixie a kolonma nə nu. ¹⁸ Mixi naxan wəyənma a yətə xaxili ma, a matəxə nə fenfe a yətə nan bə. Kənə naxan matəxə nə fenfe a Xəxəma bə, nəndi fələ nan na kanyi ra, tinxitareya yo mu naxan bəjə ma. ¹⁹ Annabi Munsa yati nan Ala xa səriyə soxi wo yi ra, kənə wo mu a ratinməxi. Munfe ra wo wama n faxafe?» ²⁰ Nama naxa a fala, «Ninnə nan na i fəxə ra! Nde katafe i faxade?» ²¹ Isa naxa a yaabi, «N kaabanako keren nan naba, a fa wo birin de ixara. ²² Munsa a benbae xa səriyə falaxi nə wo bə a wo xa wo xa di xəmə sunna. Wo na rabama hali malabu ləxə. ²³ Xa xəmə sunnəma malabu ləxə alako Annabi Munsa xa səriyə naxa fa kana, wo xənəma n tan ma munfe ra, n to furema fate birin nayalan malabu ləxə ma? ²⁴ Wo xa fee kui mato a fanyi ra beenun wo xa kiiti sa. Kiiti xa tinxin.»

²⁵ Darisalamuka ndee nu a falafe, «Kuntigie mu na katafe yi xa faxade? ²⁶ A mato, a tan nan woyenfe kene ma yi ki, kono e mu sese falama a be! Ka e bara la a ra, a Ala xa Mixi Sugandixi na a ra? ²⁷ Kono won birin Isa baride kolon. Ala xa Mixi Sugandixi tan na fa, a baride mu kolonma.»

²⁸ Na kui, Isa naxa kawandi ti a xui itexi ra horomobanxi kui, «Wo n kolon, wo n kelide fan kolon? Kono n tan mu faxi n yete kan janige xa ma. Nondi Kanyi nan n xexxi, kono wo tan mu a kolon. ²⁹ N tan a kolon, barima n fatanxi a tan nan na. A tan nan n xexxi.»

³⁰ Na kui, e naxa kata a suxude, kono e mu no, barima a xa waxati mu nu a lixiinden. ³¹ Kono jama ya ma mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma, e nu a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi na fa, a tonxuma makaabaxie rabama dangi yi xeme ra?»

³² Farisenie to a me, jama nu naxan makoyikoyife Isa xa fe ra, e tan nun serexedube kuntigie naxa horomobanxi kosisibilie xee, e xa sa Isa suxu. ³³ Isa naxa a masen, «N na wo ya ma sinden dendoronti, n fa siga n Xeema yire. ³⁴ Wo fama ne n fende, kono wo mu n toma. N sa luma dennaxe, wo mu nomaa lide.» ³⁵ Yuwif kuntigie naxa e bore maxorin, «Yi wama sigafe minden, won mu sa nomaa a tote dennaxe? Ka a waxy ne a xa sa sabati jamaneg gbete alo muxu xa mixi ndee, alako a xa sa si gbete xaran? ³⁶ A to a masenxi a muxu fama a fende kono muxu mu a toma, a a sa luma dennaxe, muxu mu nomaa naa lide, a waxy munse falafe?»

Kisi ye

³⁷ Na sali waxati lcxo dounxe ma, naxan tide gbo boore birin be, Isa naxa keli, a a masen a xui itexi ra, «Ye xoli na naxan yo ma, a xa fa n xon, a xa a min. ³⁸ Alo Kitaabui a masenxi ki naxe, naxan yo na danxaniya n ma, kisi ye bulama ne a boren kui, alo xure naxan susuma.» ³⁹ A nu na Ala Xaxili nan ma fe masenfe, a xa danxaniyatosee nu fama naxan sotode. Na waxati, Ala Xaxili mu nu faxiinden, barima Isa xa xunnakeli mu nu makeneenxi sinden.

⁴⁰ Nama to a xa masenyi me, ndee naxa a fala, «Muxu nu namijonme naxan mamexi a xa fa, a tan nan yati yi kil!» ⁴¹ Gbete fan naxa a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na yi ral!» Kono ndee fan naxa a fala, «Ala xa Mixi Sugandixi findima Galileka ra? ⁴² Kitaabui mu a masenxi xe, a Ala xa Mixi Sugandixi kelima Dawuda bosenne, a keli Betellemu, Dawuda xonyi?» ⁴³ Na kui, jama mu nu lanxi Isa xa fe ma. ⁴⁴ Ndee nu wama a suxufe, kono mixi yo mu no.

⁴⁵ Na kui, kosisibilie naxa gblene serexedube kuntigie nun Farisenie yire. Na kuntigie naxa e maxorin, «Munfe ra wo mu faxi a ra be?» ⁴⁶ Kosisibilie naxa e yaabi, «A xa masenyi dangi adamadie xa masenyi birin na.» ⁴⁷ Farisenie fan naxa e yaabi, «Pe, a bara wo fan madaxu? ⁴⁸ Mixi keren na kuntigie xa na mu Farisenie ya ma naxan laxi a ra? ⁴⁹ Yi jama tan mu seriyi Kitaabui kolon. Mixi dankaxie nan e ra.»

⁵⁰ Kono Nikodem, naxan nu bara siga Isa yire, a naxa a fala a boore kuntigie be, ⁵¹ «Won ma seriyi ki ma, mixi ne makiitima, a mu maxorinma xe, alako a xa kolon sinden a fe naxan nabaxi?» ⁵² E naxa a yaabi, «Galileka nan na i fan na? A mato Kitaabui kui, namijonme yo mu kelima Galile boxil!» ⁵³ Na xanbi, kankan naxa siga a xonyi.

8

Gine yeneela makiitife

¹ Isa naxa siga Oliwi geysa ma. ² Kuye to iba, a naxa siga horomobanxi. Nama to fa a yire, a naxa doxo, a so e kawandife.

³ Seriyi karamoxe nun Farisenie fan naxa fa gine nde ra, e naxan suxuxi a na yene rabafe. E naxa a ti mixi birin ya i, ⁴ e a fala Isa be, «Karamoxo, muxu yi gine suxuxi yene nan xun. ⁵ Seriyi ki ma, Annabi Munsa muxu yamarixi ne muxu xa yi gine moeli magcon gemes ra han a faxa. I tan a toxi di?»

⁶ E nu na gantanyi nan tefe a be na maxorinyi ra, a xa fe nde fala, e nomaa a kalamude naxan ma. Isa naxa a igoro, a nu fa sebeli ti boxi ma a bellexsole ra. ⁷ E to dcox a ra, a naxa keli, a a fala e be, «Yunubi mu na naxan ma wo ya ma, na singe xa yi gine gono.» ⁸ A man naxa a igoro, a nu fa sebeli ti boxi ma. ⁹ E to a xa woyenyi me, e birin naxa siga keren keren, folofe forie ma. Gine gbansan to lu Isa ya i, ¹⁰ Isa naxa keli, a gine maxorin, «Naxee fa i ra, e na minden? Mixi yo mu lu naxan i makiitima?» ¹¹ Gine naxa a yaabi, «N marigi, mixi yo mu lu.» Isa naxa a fala a be, «Awa, n fan mu i makiitima. Siga, i naxa yunubi raba soncon.»

Isa nan na dunija naiyalanyi ra

¹² Isa man naxa woyenyi tongo, a a masen jama be, «N tan nan na dunija naiyalanyi ra. Naxan na bira n foxy ra, a mu jereema dimi kui muku. Kisi naiyalanyi nan yanbama na kanyi be.» ¹³ Na kui, Farisenie naxa a fala a be, «I na i yete kan nan seede bafe. I xa seedejoxoya mu findixi nondi ra.» ¹⁴ Isa naxa e yaabi, «Hali n seede ba n yete be, n ma seedejoxoya findixi nondi nan na, barima n a kolon n kelixi dennaxe, n man a kolon n sigafe dennaxe. Kono wo tan mu n kelide kolon, wo mu n sigade fan kolon. ¹⁵ Wo tan mixi makiitima adama xaxili nan na. N tan mu mixi yo makiitima. ¹⁶ Kono xa n sa

mixi makiitima, n ma kiiti findima nōndi nan na, barima n keren xa mu a ra. N tan nun Baba Ala nan a ra, a tan naxan n xēxxi.¹⁷ A sēbēxi wo xa sēriye Kitaabui kui, a xa mixi firin xa seedējōcxōya baxi lan e bore ma, na xa suxu nōndi ra.¹⁸ N tan nan na n yetē seede ra. Baba Ala fan, a tan naxan n xēxxi, a fan seedējōxoya bama n ma fe ra.¹⁹ E naxa Isa maxōrin, «I baba na minden?» A naxa e yaabi, «Wo mu n kolon, wo mu n Baba fan kolon. Xa wo n kolon nē nu, wo n Baba fan kolonma nē nu.»²⁰ Isa yi masenyi ti hōrōmōbanxi, hadiya sase yire nē, kōnō mixi yo mu a suxu, barima a xa waxati mu nu a lixi sinden.

Isa findixi Ala xa Xēxera nan na

²¹ Isa man naxa a masen e bē, «N fama nē sigade. Wo n fenma nē, kōnō wo lōema nē wo xa yunubie xa fe ra. N sigama dēnnaxē, wo tan mu nōma sigade naa.»²² Yuwifi kuntigie naxa a fala e bore tagi, «Pe, a to a falama, a a sigama dēnnaxē, won tan mu nōma sigade naa, a waxy a yētē nan faxafe ba?»²³ Isa naxa a masen e bē, «Duniļa mixie nan na wo ra. Kōnō n tan kelixi koore nē. Wo xōnyi findixi yi dunijna nan na, kōnō n tan xōnyi mu a ra.»²⁴ N a falaxi wo bē na nan ma, a wo lōema nē wo xa yunubie xa fe ra. Xa wo mu la a ra, a n tan nan na naxan na abadan, wo faxama nē wo xa yunubie na wo ma.»²⁵ E naxa a maxōrin, «I findixi nde ra?» Isa naxa e yaabi, «Kabi a fōlē, n na falama wo bē.»²⁶ Marakōrōsi gbegbe nan n yi ra wo tan mabiri, naxan findima kiiti xōrōcxōs̄ ra wo bē. Nōndi fale nan n Xēxema ra. N naxan mēxi a ra, n na nan falama dunijna bē.»²⁷ E mu a fahaamu a Isa nu wōyēnfe e bē Baba Ala nan ma fe ra.²⁸ Na kui, Isa naxa a masen e bē, «Wo na Adama xa Di rate wuri kōn na tēmui naxē, wo a kolonma nē, a n tan nan na naxan na abadan, n man mu fefe rabama n yetē ra, n mu fefe falama fo n Baba na naxan masen n bē.»²⁹ N tan nun n Xēxema nan a ra. A mu n nabējōnxi, barima n a waxōnfe nan nabama tēmui birin.»³⁰ Isa to nu yi fee masenma, mixi gbegbe naxa danxaniya a ma.

Iburahima xa die nun Ibulisa xa die

³¹ Na kui, Isa naxa a masen Yuwifie bē naxee nu bara danxaniya a ma, «Xa wo lu n xui rabatu ra, wo findixi n fōxirabirē yati nan na.»³² Wo na nōndi kolon, a wo xōrēyama nē.»³³ E naxa a yaabi, «Annabi Iburahima bōnsōe nan na muxu ra. Han to, muxu tan mu nu findi mixi yo xa konyie ra! Munfe ra i a falaxi a muxu xōrēyama nē?»³⁴ Isa naxa a fala e bē, «N xa nōndi fala wo bē, mixi naxan yunubi rabama abara lu yunubi xa konyie kui.»³⁵ Mixi xa konyi mu luma fōxōs̄ ra abadan. Kōnō mixi xa di tan, a xōnyi nan na fōxōs̄ ra abadan.³⁶ Na kui, xa Ala xa Di wo xōrēya, a lima wo xōrēya nan yati sōtōxi.»³⁷

³⁷ «N a kolon tan, a Iburahima bōnsōe nan na wo ra, kōnō wo katafe n faxade nē wo to tondixi n ma masenyi ra.»³⁸ N tan bara naxan to Baba Ala ra, n na nan falama. Wo fan bara naxan mē wo baba ra, wo na nan nabama.»³⁹ E naxa a yaabi, «Annabi Iburahima nan na muxu baba ra.» Isa naxa a masen e bē, «Xa Iburahima xa die nan yati wo ra nu, wo luma Iburahima fōxi nan naba ra nu.»⁴⁰ Kōnō wo tan na katafe n faxade, n tan naxan nōndi falama wo bē n naxan mēxi Ala ra. Iburahima wali ki mu lanxi na ma.⁴¹ Wo na wo baba nan fōxi rabafe.» E naxa a fala a bē, «Yēnē die xa mu na muxu tan na del! Ala keren nan na muxu Baba ra.»⁴² Isa naxa a masen e bē, «Xa Ala nan wo Baba ra nu, wo n xanuma nē nu, barima n to na wo ya ma be, n kelixi Ala nan ma. N mu faxi n yetē xa ra, a tan nan n xēxxi.»⁴³ Munfe ra wo mu n xui fahaamuma? Wo mu nōxi n ma masenyi ramede.⁴⁴ Wo tan baba findixi Ibulisa nan na, a xōli man wo ma wo xa a tan nan sago raba. Kabi a fōlē, faxeti nan a ra. A mu tinma nōndi ra, barima nōndi yo mu na a xa fe kui. A to wule falama, a a yetē xui nan yati falafe, barima wule fale nan a ra naxan findixi wule birin baba ra.⁴⁵ Kōnō n tan to nōndi nan falama, wo mu lama n na.»⁴⁶ Nde nōma n kalamude yunubi ma? Xa n nōndi nan falama, munfe ra wo mu laxi n na?⁴⁷ Mixi naxan kelixi Ala ma, na Ala xui mēma. Na kui, wo tan mu a mēma barima wo mu kelixi Ala ma.»

⁴⁸ Yuwifi kuntigie naxa a fala, «Nōndi na muxu bē. Samarika jinne kanyi nan i tan na.»⁴⁹ Isa naxa e yaabi, «Ninnē mu n tan fōxō ra. N tan n Baba nan binyama, kōnō wo tan n yelebuma.»⁵⁰ N mu n yetē igboma. Ala nan n ma fe itema. Kiiti birin na a tan nan yi ra.⁵¹ N xa a fala wo bē a nōndi ki ma, xa naxan yo n xui suxu, na kanyi mu saya kolonma abadan.»

⁵² Yuwifie naxa a fala a bē, «Muxu bara gē a kolonde fa a jinne nan na i fōxō ra. Iburahima nun namijōnmē birin laaxira nē, kōnō i tan naxē, «Xa naxan yo n xui suxu, a kanyi mu saya kolonma abadan.»⁵³ Pe, muxu benba Iburahima to fa laaxira nē, i tan dangi a ra? Namijōnmē fan laaxira nē. I tan fa i yetē findixi nde ra?»⁵⁴ Isa naxa e yaabi, «Xa n tan nan n yetē matōxōma, matōxōs̄ fufafu nan na ki. N Baba nan n ma fe itexi, wo naxan ma, a wo Marigi Ala!»⁵⁵ Wo mu a tan Ala kolon, kōnō n tan a kolon. Xa n a fala, a n mu a kolon, n bara findi wule fale ra, ałō wo tan. N tan Ala kolon, n man a xa masenyi rabatuma.⁵⁶ Wo benba Iburahima sēwā nē n fa lōxōs̄ tofe ra. A to a nē yati, a jēlexin.»⁵⁷ Yuwifi kuntigie naxa a yaabi, «Hali jēs tongo suuli, i mu nu a sōtō sinden. Munse a niyaxi i xa a fala a i tan bara Iburahima to?»⁵⁸ Isa naxa a masen e bē, «N xa a fala wo bē a nōndi ki ma, beenun Iburahima xa bari, n tan na.»⁵⁹ E naxa gēmēe tongo keren na, e xa a magōnō na masenyi xa fe ra, kōnō Isa naxa a nōxun, a mini hōrōmōbanxi kui.

Isa dōnxui ya rabcofe

¹ Isa to nu kira xōn, a naxa dōnxui nde to naxan barixi dōnxuya kui. ² A foxirabiree naxa a maxorin, «Karaməxə, nde xa yunubi a niyaxi yi xəməe xa bari a dōnxuxi, a tan ka a barimixie?» ³ Isa naxa e yaabi, «A xa yunubi mu a ra, a barimixie fan gbe mu a ra. A rabaxi ne alako Ala xa wali xa makənen a xa fe kui. ⁴ Fanni kuye ibaxi, fo won xa n Xəxəma xa wali raba, barima kəe na fafe. A na so, mixi mu nōma walide sənən. ⁵ N to na dunijna ma yi ki, n tan nan na dunijna naiyalanyi ra.»

⁶ A na fala xanbi, Isa naxa dəye bəxun bəxi, a bənde yogon a ra. A naxa na maso dōnxui ya ma, ⁷ a fa a fala a bə, «Sa i ya raxa Siləmu ye yire.» Na Siləmu xili nan falaxi e xa xui, «Xəxəra». Na kui, dōnxui naxa sa a ya raxa, a gibilen, a ya se toma.

⁸ A dəxəbooree nun naxee nu darixi a to ra kule matide, e naxa a fala, «Yi xəməe xa mu nu dəxəoma be, a nu kule mati?» ⁹ Ndee naخ, «Iyo, a tan nan a ra.» Gbetəe naخ, «Ade, e maniyaxi ne.» Kənə a tan xəməe naxa wəyən e bə, a a fala, «N tan nan yati a ra!» ¹⁰ Na kui, e naxa a maxorin, «I ya fa rabcoxi di?» ¹¹ A naxa e yaabi, «Xəməe naxan xili falama Isa, na nan bənde yogon dəye ra, a a sa n ya ma, a fa a fala n bə, «Sa i ya raxa Siləmu ye yire.» Na kui, n to sa n ya raxa, n naxa se to.» ¹² E naxa fa a maxorin, «Yi xəməe na minden?» A naxa e yaabi, «N mu a kolon.»

¹³ E naxa dōnxui rayalanxi xanin Farisənie yire. ¹⁴ Isa dəye masunbuxi bənde ra ləxə naxə, a dōnxui ya rabco, malabu ləxəe nan nu a ra. ¹⁵ Na kui, Farisənie fan naxa so a maxorinfe, a ya rabcoxi ki naxə. A naxa e yaabi, «A bənde yogonxi nan sa n ya ma, n e raxa, e se to.» ¹⁶ Farisəni ndee naxa a fala, «Yi xəməe Isa, a mu kelixi Ala xa ma, barima a mu malabu ləxəe seriye rabatuma.» Kənə gbetəe nu a falama, «Yunubitəe nōma yi kaabanako məcəlie rabade?» Na kui, Farisənie mu nu lanxi e bore ma. ¹⁷ E man naxa dōnxui rayalanxi maxorin, «A to i tan nan ya rabcoxi, I tan a xa fe toxi di?» A naxa e yaabi, «Namijənəmə nan a ra.»

¹⁸ Yuwifì kuntigie nu siikəxi na dōnxui xa fe ra. E mu nu a kolon xa dōnxui yati yati nan nu a ra. Na kui, e naxa a barimixie xili, ¹⁹ e e maxorin, «Wo xa di nan ya, wo naxan ma a dōnxuxi nan barixi? A ya fa rabcoxi di?» ²⁰ A barimixie naxa e yaabi, «Muxu a kolon, a muxu xa di nan a ra. Muxu man a kolon, a a barixi dōnxuya nan kui. ²¹ Kənə a ya fa rabcoxi ki naxə, muxu mu na tan kolon. Muxu man mu a kolon mixi yo na rabaxi a bə. Wo a tan nan maxorin. Dimedzi xa mu a ra, a yətə a xa dəntəgə sama.» ²² A xa mixie na yaabi ti nə, barima e nu gaaxuxi Yuwifì kuntigie ya ra. Nee nu bara lan a ma a mixi yo naxan na a fala Isa Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra, e xa tonyi doxə na kanyi ma a naxa so salide kui. ²³ Na nan a niya a barimixie naxa a fala, «Dimedzi xa mu a ra, wo a tan nan maxorin.»

²⁴ Na kui, Farisənie naxa na dōnxui rayalanxi xili a firin nde, e a fala a bə, «I i kali Ala ra, i nəndi fala. Muxu tan a kolon a yunubitəe nan na na xəməe ra.» ²⁵ A naxa e yaabi, «Xa yunubitəe nan a ra, n tan mu a kolon. Kənə n fe keren tan kolon: N du dōnxuxi ne, kənə n ya bara fa se to.» ²⁶ E man naxa a maxorin, «A munse raba i ra? A i ya rabcoxi di?» ²⁷ A naxa e yaabi, «N janbara na fala wo bə, kənə wo mu tin n xui rameđe. Wo man fa wama n xa gibilen a ma munfe ra? Ka wo fan waxi findife a foxirabiree nan na?» ²⁸ E naxa a konbi, e a fala a bə, «I tan nan findixi a foxirabiree ra! Annabi Munsa foxirabiree nan na muxu tan na! ²⁹ Muxu a kolon tan, a Ala wəyən ne Annabi Munsa bə, kənə yi xəməe Isa tan, muxu mu a kelide kolon.» ³⁰ Xəməe naxa e yaabi, «Fe makaabaxi nan ya! A bara n ya rabco, kənə wo tan mu a kelide kolon! ³¹ Won a kolon tan, a Ala mu yunubitəe xa duba tongoma. Naxan gaaxuma a ya ra, a a sago raba, a na nan xa maxandi suxuma. ³² Dunijna birin a kolon mixi mu nōma dōnxui ya rabcođe naxan barixi dōnxuya kui. ³³ Xa yi xəməe mu kelixi Ala xa ma nu, a mu nōma fefe rabade.» ³⁴ E naxa a yaabi, «I tan naxan barixi yunubi kui, i waxi findife muxu karaməxə ra?» E naxa fa a keri salide.

³⁵ Isa to a mə, a e bara a keri salide, a naxa sa a fen, a a maxorin, «I danxaniyaxi Adama xa Di ma?» ³⁶ A naxa a yaabi, «Marigi, a fala n bə mixi naxan a ra, alako n xa danxaniya a ma.» ³⁷ Isa naxa a fala a bə, «I janbara a to. A tan nan man wəyəne i bə yi ki.» ³⁸ A naxa a fala Isa bə, «Marigi, n bara danxaniya.» A fa a suyidi a bə. ³⁹ Isa naxa a masen, «N faxi yi dunijna ma mixie makiitife nan ma, alako dōnxui xa se to, ya kanyi xa dōnxuxi.» ⁴⁰ Farisəni naxee nu na naa, e naxa a xui mə, e a maxorin, «Pe, dōnxui nan na muxu fan na?» ⁴¹ Isa naxa a masen e bə, «Xa dōnxui nan na wo ra nu, yunubi mu luma wo ma. Kənə wo to a falama, a wo ya fan, wo xa yunubi bara lu wo ma.»

Xuruse dəmadonyi xa taalie

¹ «N xa nəndi fala wo bə, muñeti nun suute mu soma goçəre naadə ra. E tugarma nə sansanyi xun ma. ² Naxan soma goçəre naadə ra, na nan findixi xuruse dəmadonyi ra. ³ Naadə kantama nan naadə rabima a bə. A na wəyən xurusee ra, e birin bira a foçə ra. A kankan xili a xili ra, e birin mini tande. ⁴ A na a gbe birin namini, a sa tima e ya ra nə, e fan bira a foçə ra, barima e a xui kolon. ⁵ Xa mixi gbetə

na a ra e mu naxan kolon, e mu birama a fōxō ra muku. E e gima nε na tan ya ra, barima e mu a xui kolon.»⁶ Isa naxa na taali wōyēnyi fala e bε, kōnō e mu a xa masenyi fahaamu.

⁷ Na kui, Isa man naxa a masen, «N xa a fala wo bε a nōndi ki ma, n tan nan na yēxēee xa naade ra. ⁸ Naxee singe fa n bε, mujietie nun suutee nan na e birin na. Yēxēee mu e tan xui rame. ⁹ N tan nan na goore naade ra. Naxan yo na so n saabui ra, a kanyi kisima nε, a nu so, a nu mini, a nu baloe sōtō. ¹⁰ Mujieti tan mu fama fefe ma bafe mujet tide, faxe tide, nun kasare sade. N tan faxi nε, alako mixie xa kisi sōtō, e xa dunijēigiri xa fan a fanyi ra.»

¹¹ «N misaalixi xuruse kantama fanyi nan na, naxan mu tondima faxade a xa xuruse kante kui. ¹² Walikε nan a gima wula bare ya ra, barima xurusee mu findixi a gbe ra, a bōrē mu na e kantafe ra. A xurusee rabējīnma nε, wula bare ndee faxa, a ndee rayensen ye. ¹³ Walikε mu a pēngi sama xurusee xa fe xōn. ¹⁴ N tan misaalixi xuruse kante fanyi nan na. Xurusee kante nun a xa xurusee, e e bore kolon, ¹⁵ alō n tan nun Baba Ala muxu muxu bore kolonxi ki naxē. N fan bara tin faxade n ma xurusee bε.»

¹⁶ «Yēxēee gbētēe fan na n bε naxee mu na yi goore kui. Fo n xa fa nε nee fan na. E fan n xui ramēma nε, yēxēee birin findi goore kerēn na, xuruse dēmadonyi kerēn bε. ¹⁷ Na nan a toxi Baba Ala n xanuxi, barima n nan n nii fima, alako n man xa a rasuxu. ¹⁸ Mixi xa mu n tan nii bama de, n tan yētē yati a fima. Nōe na n bε, n xa n nii fi. Nōe man na n bε, n xa gibilen a rasuxu ra. N Baba n yamarixi na nan na.»

¹⁹ Yuwifie man mu nu lanxi e bore ma na masenyi xa fe ra. ²⁰ Mixi gbegbe nu a falafe nε, «Ninne nan na yi fōxō ra. A bara daxu. Wo wo tuli matima a ra munfe ra?» ²¹ Kōnō booree nu e yaabima, «Ninne na mixi naxan fōxō ra, a mu wōyēnma yi mōcli ra de! Ka jinīne nōma dōnxui ya rabōcde?»

Yuwifie xa danxaniyatara

²² Xinbeli tēmu to nu a ra, Darisalamukae nu na Hōrōmōbanxi Rabi Sali nan nabafe. ²³ Isa nu pērefe hōrōmōbanxi yire nde, dēnnaxē xili «Mangē Sulemani xa buntunyi.» ²⁴ Yuwifie naxa Isa rabilin mēnni, e a fala a bε, «Í siike bama muxu ma mun tēmu? Xa i tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, a fala muxu bε a fiixē ra.» ²⁵ Isa naxa e yaabi, «N jian bara a fala wo bε, kōnō wo mu laxi n na. N fe naxee rabama n Baba xili ra, nee nan findixi seedejōxchya ra n ma fe ra. ²⁶ Kōnō wo mu danxaniyaxi, barima n ma yēxēee xa mu wo ra. ²⁷ N gbe yēxēee tan n xui mēma, n e kolon, e birama n fōxō ra. ²⁸ N tan abadan kisi nan fima e ma. E mu lōēma abadan, sese man mu e bama n yi ra. ²⁹ N Baba, a tan naxan e so n yi ra, a dangi birin na. Sese mu nōma e bade a tan Baba Ala yi ra. ³⁰ N tan nun Baba Ala, muxu birin kerēn.»

³¹ Yuwifie man naxa gēmēe tongo, e xa Isa magōnō a faxa xili ma, ³² kōnō a naxa a fala e bε, «N bara wali fanyi gbegbe raba wo ya xōri, naxee fatanxi Baba Ala ma. Wo a fala n bε ba, wo fa waxi n faxafe n ma wali fanyi mundun ma?» ³³ E naxa a yaabi, «Muxu mu i magōnōfe xε i xa wali fanyi nde xa ma. Muxu i magōnōma i to Ala rasōtōfe. I tan ibunadama waxi i yētē findife Ala ra!» ³⁴ Isa naxa e yaabi, «A mu sēbēxi xε wo xa sēriyē Kitaabui kui, a Ala a masen nε, ³⁵ N tan Ala bara a fala, alae nan wo ra?» ³⁶ Kitaabui xui tan mu kanama. A xa masenyi faxi naxee ma, Ala bara e xili fala, «alae». ³⁷ N bara a fala Ala xa Di nan n na, kōnō a mu lanma wo xa a fala n bara Ala rasōtō, barima Baba Ala n tan nan sugandixi, a n xεe dunijā ma. ³⁸ Xa n mu n Baba xa walie xa rabama, wo naxa la n na. ³⁹ Kōnō xa n a raba, wo xa la na wali ra, hali wo mu la n tan na. Wo xa la n ma wali ra, alako wo xa a kolon a Baba Ala na n i, n fan na Baba Ala i.» ⁴⁰ Isa to na fala, mixie man naxa kata a suxude, kōnō a naxa mini e belexē.

⁴¹ Isa naxa gibilen Yurudēn naakiri ma, a lu mēnni, Yaya mixie xunxa ye xōora fōlō dēnnaxē. ⁴² Mixi gbegbe naxa siga a yire, e nu a fala e bore bε, «Annabi Yaya tan mu tōnxuma makaabaxi yo raba, kōnō a naxan birin masen yi xēmē xa fe ra, a birin findixi nōndi nan na.» ⁴³ Mēnnika gbegbe naxa danxaniya Isa ma.

11

Lasaru rakelife faxe ma

¹ Xēmē nde nu furaxi Betani naxan xili Lasaru. A maaginee fan nu sabatixi naa, Mariyama nun Marata. ² Mariyama nan labunde ture sa Marigi sanyie ma, a fa e mafuruku a xunsexe ra. A tan nan maaxēmē findi Lasaru ra, naxan nu furaxi. ³ Na kui, Lasaru maaginee naxa xēera xēs Isa ma, a xa sa a fala a bε, «Marigi, i xanuntenyi furaxi.» ⁴ Isa to a mε, a naxa a masen, «Yi fure mu sa rajōnma faxe xa ma, a fama Ala xa nōrē nan makēnende, alako Ala xa Di fan xa matōxōe sōtō a saabui ra.»

⁵ Isa nu Marata nun Mariyama nun e maaxēmē Lasaru xanuxi ki fanyi. ⁶ A to Lasaru furafe mε, a mu siga dēdē, a naxa lu naa xi firin man. ⁷ Na xanbi, a naxa a fala a foxirabirē bε, «Won xa gibilen Yudaya bōxi ma.» ⁸ A foxirabirē naxa a fala, «Karamōxō, Yuwifie kataxi i faxade dēnnaxē ya, i tan gibilene mēnni nē?» ⁹ Isa naxa e yaabi, «Waxati fu nun firin xa mu na fēxēpēn kerēn kui? Xa naxan yo a

ŋerema yanyi ra, a mu a sanyi radinma barima yi dunijna naiyalanyi yanbama a be. ¹⁰ Kono xa naxan yo a ŋerema koe ra, a a sanyi radinma ne, barima naiyalanyi yo mu a be.»

¹¹ A na fala xanbi, Isa man naxa a masen, «Won xanuntenyi Lasaru bara xi, kono n sigafe a raxunude.» ¹² A foxirabiree naxa a fala a be, «Marigi, xa a na xife, a yalanma ne.» ¹³ Isa to Lasaru xife fala, a nu a faxafe nan ma, kono a foxirabiree tan dəoxo a ma, a a nu malabui xi xoli nan ma. ¹⁴ Na kui, Isa naxa woyen e be a fiixe ra, «Lasaru bara laaxira ¹⁵ kono na rabafe n xanbi, a bara findi seewee ra n be, barima a xoli in ma wo xa danxaniya soto yi fe kui. Yakosi, won xa siga a yire.» ¹⁶ Na temui Tomasi, a nu falama naxan be «Guli», a naxa a fala Isa foxirabiree booree be, «Won birin xee, won nun karamoxo birin xa faxal!»

¹⁷ Isa to so naa, a naxa a li Lasaru fure bara xi naani raba gaburi kui. ¹⁸ Kilo saxan pondon nan nu na Betani nun Darisalamu tagi. E to makore, ¹⁹ Yuwifi gbegbe nu bara fa Marata nun Mariyama xonyi, e maaxeme jomfe kunfa bade. ²⁰ Marata to Isa fafe me, a naxa sa a ralan, kono Mariyama tan dəoxxi naxa lu banxi. ²¹ Marata naxa a fala Isa be, «Marigi, xa i nu na be nu, n maaxeme mu faxama nu. ²² Kono hali yakosi, n a kolon a i na fefe maxorin Ala ma, a a rabama ne i be.» ²³ Isa naxa a fala a be, «I xunya kelima ne faxe ma.» ²⁴ Marata naxa a yaabi, «N a kolon tan, a kelima ne faxe ma dunija rajonyi, faxamixie kelima temui naxee.» ²⁵ Isa naxa a masen a be, «N tan nan na marakeli nun kisi ra. Naxan na danxaniya n ma, a kisima ne, hali a faxa. ²⁶ Naxan yo baloxi, a danxaniyaxi n ma, na kanyi mu loemba abadan. I laxi na ra?» ²⁷ A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi! N laxi a ra a i tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra, Ala xa Di, naxan lan a xa fa dunijna ma.»

²⁸ Marata na fala xanbi, a naxa siga a xunya Mariyama fəoxo ra, a a fala a be e doro ma, «Karamoxo bara fa, a na i xilife.» ²⁹ Mariyama to a me, a naxa keli keren na, a siga Isa ralande. ³⁰ Na temui, Isa mu nu soxi taa kui. Marata a li dənnaxe, a nu na mənni ne sinden. ³¹ Yuwifi naxee faxi kunfa bade, naxee nu na Mariyama fe ma banxi kui, e to a to keli tra mafuren na, e naxa bira a fəoxo ra tandem. E dəoxo a ma a a na sigafe gaburi yire ne, a xa sa wa naa.

³² Mariyama to Isa yire li, a fefe a to, a naxa suyidi a be, a a fala, «Marigi, xa i nu na be nu, n maaxeme mu faxama nul.» ³³ Isa to Mariyama to, a na wafe, Yuwifi naxee nu na a fəoxo ra, nee fan wafe, a naxa sunnun, a boye naxa rajaaaxu a ma. ³⁴ A naxa maxorinyi ti, «Wo a ragataxi minden?» E naxa a yaabi, «Marigi, fa, muxu xa na masen i be.» ³⁵ Isa naxa wa. ³⁶ Na kui, Yuwifie naxa a fala, «A mato, Lasaru nu rafanxi a ma ki naxee!» ³⁷ Kono ndee e ya ma, e naxa a fala, «Pe, yi naxan dənxui ya raboo, a mu nu nɔma Lasaru ratangade faxe ma xe?»

³⁸ Isa boye man naxa rajaaaxu a ma. A naxa siga gaburi yire. Fənmə nde nan nu a ra, gəmə belebele dəoxxi na de ra. ³⁹ Isa naxa a fala, «Wo gəmə ba naa.» Marata, faxamixi maagine, a naxa a fala, «Marigi, a xa maragatxi naani nan tol! A a lima a fure xiri bara mini yi waxati ma.» ⁴⁰ Isa naxa a fala a be, «N mu a fala xə i be, a xa i danxaniya, i Ala sənbə makaabaxi toma ne?» ⁴¹ Na kui, e naxa gəmə ba fənmə gaburi de ma. Isa naxa a ya rate koore, a a fala, «N Baba Ala, n bara i tantu i to n xui ramexi. ⁴² N tan jan a kolon, i n xui ramema temui birin, kono n na falaxi jama nan ma fe ra naxee tixi be, e xa la a ra a i tan nan n xəexi.» ⁴³ A na fala xanbi, Isa naxa a xui ite sənbə ra, a a fala, «Lasaru, mini!» ⁴⁴ A tan faxamixi naxa mini a sanyie nun a belexee maxirixi kasange kui, a yatagi man makunfukunfuxi dugi gbete fan na. Isa naxa a fala mixie be, «Wo kasange ba a ma, wo a mafulun, a xa no a ŋerede.»

Yuwifi kuntigie nate tongofe Isa faxafe ra
(Matiyu 26:1-5, Maraki 14:1-2, Luki 22:1)

⁴⁵ Yuwifi naxee nu bara fa Mariyama yire, e Isa xa kaabanako to, e gbegbe naxa danxaniya a ma. ⁴⁶ Kono ndee naxa sa dentegə sa Farisenie be, Isa fe naxan nabaxi. ⁴⁷ Na kui, sərexedube kuntigie nun Farisenie naxa Yuwifie xa kiitisa xungbee malan. E naxa a fala, «Won munse rabama? Yi xeme na kaabanako gbegbe nan nabafe. ⁴⁸ Xa won a lu a yete yi, birin danxaniyama ne a ma, Rəmakae fan fama won ma hərəməbanxi kanade, e won si sənto!» ⁴⁹ E xa sərexedube kuntigi Kayafa, naxan nu na e xunyi ra na waxati, a naxa a fala e be, «Wo tan mu sese kolon yi fe kui. ⁵⁰ Ka wo mu a fahaamuxi a mixi keren faxafe jama be, na nan fan wo be, dinə won si birin xa sənto?»

⁵¹ Kayafa xa na woyenyi mu fatan a tan yete xa ra. A to nu findixi na waxati sərexedube kuntigie xunyi ra, Ala nan na masenyi fi a ma, a Isa nu fafe faxade Isirayila jama be. ⁵² Kono na man mu raba Isirayilakae gbansan xa be. Isa nu fafe faxade ne alako Ala xa a xa die fan malan, naxee rayensenxi yire birin, a xa e birin findi jama keren na.

⁵³ Na kui, kabi na malanyi loxox, Yuwifi kuntigie naxa nate tongo Isa faxafe ra. ⁵⁴ Na nan a ra Isa mu no minide kene ma səncon. A tan nun a foxirabiree naxa keli naa, e siga Efirami taa kui gbengberenyi fe ma.

⁵⁵ Yuwifie xa Sayamaleke Dangi Sali to nu bara makore, mixi gbegbe naxa keli daaxae tefe ra Darisalamu, e xa e yete raseniyen beenun sali xa a li. ⁵⁶ E nu na Isa fenfe. E naxa e bore maxorin

horomobanxi tete kui, «Wo xa majoxunyi ma, Isa fama salide, ka a mu fama?»⁵⁷ Serexedube kuntigie nun Farisenie nu bara yaamari fi, a mixi yo naxan na Isa to, na kanyi xa a fala e be alako e xa a suxu.

12

Mariyama labunde ture masofe Isa sanyi ma

¹ Xi senni beenun Sayamaleke Dangi Sali xa a li, Isa naxa siga Betani, Lasaru xonyi, a nu bara naxan nakeli faxe ma. ² E naxa donse fanyi yailan, e fa jama xili, e xa e dege yire keren Isa xa binye bun ma. Marata nu donse itaxumma mixie ma, Lasaru nun Isa naxa lu teebili ra.

³ Mariyama naxa sa narada labunde ture litiri tagi tongo. Narada tinsexi nan nu a ra, naxan sare xɔrcɔx ki fanyi. A naxa a maso Isa sanyie ma, a e mafuruku a xunsexe ra. Labunde ture xiri naxa din banxi birin na. ⁴ Yudasi Isikaryoti, Isa foixirabire naxan nu fama a yanfade, a naxa a fala, ⁵ «A nu lanma yi labunde xa mati kobiri kole keme sexan na, a fi setaree ma.» ⁶ A yi fala ne barima a tan nan nu Isa foixirabiree xa kobiri ragatama, a nu fa nde mujia. Setaree xa fe mu nu na a boje kui feo! ⁷ Na kui, Isa naxa a fala, «Gbilen Mariyama foxo ra. Yi nu ragataxi a yi ra ne, n ma maragate nan ma fe ra.

⁸ Setaree luma ne wo ya ma temui birin, kono n tan mu luma wo ya ma abadan xe.»

⁹ E to a me a Isa bara fa Betani, Yuwifie jama gbegbe fan naxa siga. E mu siga Isa xa fe gbansan xa ma. E nu wama Lasaru fan tofe, Isa naxan nakeli faxe ma. ¹⁰ Na kui, serexedube kuntigie naxa nat e tongo e xa Lasaru fan faxa, ¹¹ barima Yuwifi gbegbe nu gbilenfe e foxy ra a tan nan ma fe ra, e nu fa danxaniya Isa ma.

Isa sofe Darisalamu

¹² Na kuye iba, jama gbegbe naxan nu faxi Sayamaleke Dangi Sali rabade, e naxa a me a Isa na fafe Darisalamu. ¹³ E naxa tugi fensee tongo, e siga a ralande e xui ite ra,
«Tantui na won Nakisima be!

Baraka na a be naxan fafe Marigi xili ra,

Isirayila mange!»

¹⁴ Isa naxa sofale lanma nde soto, a doxo a fari, alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe,

¹⁵ «Syonikae, wo naxa gaaxu.

Wo xa mang e na fafe,

a doxoxi sofale fari.»

¹⁶ Na waxati Isa foixirabire mu fahaamui soto na fe ma, kono Isa to keli faxe ma, e naxa ratu Kitaabui sebeli ma naxan nu bara kamali na fe kui.

¹⁷ Nama naxan Lasaru to keli ra faxe ma, e naxa seede ba Isa be. ¹⁸ Na nan a niya, jama naxa siga a ralande, barima e nu bara na tonxuma makaabaxi xa fe me. ¹⁹ Na kui, Farisenie naxa a fala e bore be, «Wo bara a to, won mu nomma sese ra. Dunijna birin bara bira a foxy ra!»

Isa a xa faxe xa fe masenfe

²⁰ Gireki mixi ndee fan nu bara te sali rabade Darisalamu, e xa sa Ala batu. ²¹ E naxa fa Filipu xon, naxan keli Betesayida, Galile boxi ma, e a fala a be, «N ba, muxu wama Isa tofe.» ²² Filipu naxa sa a fala Andire be, e firin birin naxa siga e sa a fala Isa be. ²³ Isa naxa e yaabi, «Waxati bara a li Adama xa Di xa xunnakeli xa makene.» ²⁴ N xa a fala wo be a nendi ki ma, xa maale xori mu si, a mu dije a yete ma boxi bun, a luma na ki, a keren gbansan. Kono xa a sa dije a yete ma boxi bun, a a bogi gbegbe nan naminiima. ²⁵ Naxan gbakuma a yete xa dunijna fe ra, a loemna ne. Naxan mu karkanima a yete xa fe ma yi dunijneigiri kui, a abadan kisi nan sotoma. ²⁶ Xa naxan yo wama n ma wali suxufe, a xa bira n foxy ra ne, n tan na lu dede, n ma walike fan na naa. Xa naxan yo n ma wali suxu, Baba Ala a kanyi binyama ne.»

²⁷ «N boje tcɔrcɔxi ne yi ki, kono n fa munse falama? N xa a fala Baba Ala be a xa n natanga yi jnaxankate waxati ma? Ade, yi jnaxankate naxan fafe n lide, n faxi na nan yati ma. ²⁸ N Baba Ala, a niya i xili xa ite.» Isa to na fala, xui nde naxa keli koore ma, a a fala, «N bara a ite, n man gbilenma ne a ite ra.» ²⁹ Nama naxee nu tixi naa, e to a me, ndee naxa a fala a galanyi nan xui a ra, kono gbetse naxa a fala, «Maleke nan wɔyɛnxi a be!» ³⁰ Isa naxa a masen e be, «Na xui mu minixi n tan n ma fe xa ma, a minixi wo tan nan ma fe ma.» ³¹ Yi dunijna makiiti waxati bara a li. Mangeya fafe bade yi dunijna no la yi ra. ³² Mixie na n nate wuri magalanbuxi kono na n faxafe ra, n mixi birin nafama ne n ma.» ³³ Isa a faxa ki masen na ki ne.

³⁴ Na kui, jama naxa a fala Isa be, «Muxu tan bara a me seriy Kitaabui kui, a Ala xa Mixi Sugandixi buma abadan. Munfe ra i tan a falama a fo Adama xa Di xa rate? Nde findixi yi Adama xa Di ra?» ³⁵ Isa naxa e yaabi, «Ala xa naiyalanyi man luma ne wo ya ma dondoronti. Wo xa jere na naiyalanyi kui, alako dimi naxa wo terenna. Naxan jere na naiyalanyi kui a mu a sigade toma.» ³⁶ Naiyalanyi to yanbama wo be yi ki, wo xa la a ra ne, alako wo xa findi naiyalanyi xa die nan na.»

Nama danxaniyatare

Isa to gε na falade, a naxa siga, a sa a noxun e ma. ³⁷ A nu bara tonxuma makaabaxi gbegbe raba e ya xɔri, kɔnɔ na birin kui, e mu danxaniya a ma. ³⁸ Na raba nε alako Annabi Esayi xui xa kamali, a to a masen,
 «Marigi, nde laxi masenyi ra, e bara naxan mε muxu ra?
 Ala sɛnbε bara makεnen nde bε?»
³⁹ Na kui, e mu nɔ danxaniyade Isa ma, barima Esayi a masen nε,
 40 «Ala bara e ya dɔnxu,
 a e xaxili balan,
 alako e ya naxa fa se igbe,
 e xaxili naxa fa fe kolon,
 e naxa fa e bɔŋε rafindi n ma,
 n xa e rayalan.»

⁴¹ Annabi Esayi na fala nε a to nu bara Isa xa nɔrε to. Na kui, a nu Isa xa fe nan falafe.

⁴² Kɔnɔ na birin kui, hali kuntigie ya ma, e gbegbe naxa la Isa ra. Kɔnɔ e mu nu suusama a falade kεnε ma barima e nu gaaxuxi Farisεnε ya ra, nee naxa fa tɔŋyi cɔxɔc e ma, sofe ra salide kui.
⁴³ Adamadie xa matɔxɔc sɔtɔfe nan nu rafan e ma dangi Ala xa matɔxɔc ra.

Isa xa masenyi dɔnxɔcε jama be

⁴⁴ Isa naxa a xui ite, a a fala, «Naxan na danxaniya n ma, a mu danxaniyaxi n tan xa ma, a danxaniyaxi n Xεεma nan ma. ⁴⁵ Naxan na n tan to, a bara n Xεεma to. ⁴⁶ N to faxi dunijna, naiyalanyi nan n na, alako naxan yo na danxaniya n ma, na kanyi naxa lu dimi kui sɔnɔn. ⁴⁷ Xa naxan yo n xui mε, kɔnɔ a mu a rabatu, n tan mu na kanyi makiitima, barima n mu faxi dunijna makiitide xε. N faxi dunijna rakaside nε. ⁴⁸ Naxan na tondi n na, a mu tin n ma masenyi ra, na kanyi makiitima na na. N masenyi naxan tima, na nan findima a makiitima ra lɔxɔ dɔnxɔcε. ⁴⁹ Barima n ma masenyi mu fatanxi n tan xa ra. A fatanxi Baba Ala nan na, naxan n xεεxi yaamari ra, a lanma n xa naxan fala, n xa naxan masen. ⁵⁰ N a kolon a xa sεriyε findima kisi nan na, naxan mu jɔnɔma abadan. Na nan a ra, n fe masenma wo be alɔ Baba Ala a masenxi ki naxε.»

13

Isa a fɔxirabirεe sanyi maxafe

1 Beenun Sayamaleke Dangi Sali xa a li, Isa naxa a kolon a gbe mu nu luxi a xa keli dunijna ma gbilenfe ra Baba Ala ma. A fɔxirabirεe a naxee sɔtɔ dunijna ma, nee nu rafan a ma. Han a faxa tεmui naxε, e xa xanunteya nu na a bε.

2 Nunmare, e birin nu e dεgefe. Ibulisa jian nu bara so Simɔn Isikariyoti xa di Yudasi xaxili kui, a xa Isa yanfa. ³ Isa to nu a kolon a Baba Ala bara fe birin sa a sagoe, a man to a kolon a kelixi Ala nan ma, a man gibilene a tan nan ma, ⁴ a naxa keli e dεgede, a a xa donna fari igoroe ba a ma, a fa dugi nde xiri a tagi. ⁵ A naxa ye sa paani kui, a fa so a foxirabirεe sanyie maxafe, a nu e mafuruku na dugi ra. ⁶ A to Simɔn Piyεri lι, na naxa a fala a bε, «Marigi, i waxy nε i xa n tan sanyie maxa?» ⁷ Isa naxa a yaabi, «N naxan nabafe yi ki, i mu a fahaamuma yi waxati tan ma, kɔnɔ i fama nε a kui kolonde yare.» ⁸ Piyεri naxa a fala a bε, «Ade, i tan mu n sanyi maxama feo!» Isa naxa a yaabi, «Xa n mu i sanyie maxa, won mu luma fe kerén sɔnɔn.» ⁹ Simɔn Piyεri naxa a fala a bε, «N Marigi, xa a na na ki nε, i naxa n sanyi gbansan xa maxa. I xa n belεxεe nun n xunyি birin maxa.» ¹⁰ Isa naxa a yaabi, «Mixi naxan bara a maxa, a hayi mu na a fate maxafe ma bafe a sanyi ra. A jian bara sεniyen feo! Wo sεniyenxi, kɔnɔ wo birin mu a ra.» ¹¹ A a fala nε a e birin mu sεniyenxi, barima a a fɔxirabirε kolon naxan fama a yanfade.

¹² Isa to gε e sanyie maxade, a man naxa a xa donna fari igoroe ragoro a ma, a man a magoro e dεgede, a a fala e bε, «N naxan nabaxi wo bε yi ki, wo a fahaamuxi? ¹³ Wo to a falama n bε «Karamɔxɔ», xa na mu a ra «Marigi», wo nɔndi nan a ra, barima na nan yati n na. ¹⁴ Na kui, n tan naxan findixi wo Marigi nun wo Karamɔxɔ ra, xa n tan bara wo sanyie maxa, wo fan lan nε wo xa wo bore sanyie maxa. ¹⁵ N naxan nabaxi wo bε, a xa findi misaali nan na, alako wo fan xa na mooli nan naba wo bore tagi. ¹⁶ N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, konyi mu dangi a marigi ra, xεεra fan mu dangi a xεεma ra. ¹⁷ Wo to bara fahaamui sɔtɔ yi fee ma, hεεri na wo bε xa wo e raba.»

¹⁸ «N mu wo birin xa ma. N tan naxan wo sugandixi, n wo kolon. Kɔnɔ naxan na Kitaabui kui, fo a xa kamali nε, a to sεbεxi, «Muxu nun naxan bεlεxε na lenge kerén kui, na bara a kobe so n na.» ¹⁹ N na fe falaxi nε wo bε beenun a xa raba, alako a raba tεmui wo xa a kolon a n tan nan na naxan na abadan. ²⁰ N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, naxan yo na n ma xεεra rasεnε, a n tan nan nasεnεxi. Naxan yo na n fan nasεnε, na kanyi n Xεεma nan nasεnεxi.»

Yudasi xa yanfanteyा

(Matiyu 26:20-25, Maraki 14:17-21, Luki 22:21-23)

²¹ A na fala xanbi, Isa bɔ̄jɛ naxa sunnun, a fa a fala, «N xa a fala wo bɛ a nɔ̄ndi ki ma, mixi keren na wo ya ma, a n yanfama nɛ, a n sa kuntigie bɛlɛxɛ.» ²² A foxirabirɛ naxa e bore mato, e mu a kolon Isa nu mixi yo xa fe falafe. ²³ Isa foxirabirɛ, a naxan xanuxi, a nu na a fɛ ma teebili ra. ²⁴ Na kui, Simōn Piyɛri naxa a bɛlɛxɛ magira na bɛ, a xa Isa maxɔ̄rin a kanyi ma, Isa nu baxi naxan ma fe falade. ²⁵ Na foxirabirɛ naxa a maso Isa ra, a a maxɔ̄rin, «Marigi, nde a ra?» ²⁶ Isa naxa a yaabi, «N nu taami ragoro bɔ̄rɛ xɔ̄ora, a a so mixi naxan yi ra, a tan nan na ki.» Isa to gɛ na falade, a naxa taami rasin bɔ̄rɛ xɔ̄ora, a a so Simōn Isikariyoti xa di Yudasi yi ra. ²⁷ Yudasi to na taami rasuxu, Sentane naxa a bɔ̄jɛ masara keren na. Isa naxa a fala a bɛ, «I wama naxan nabafe, a raba mafuren mafuren.» ²⁸ Naxee nu magoroxi e dɛgede, e sese mu a kolon Isa na falafe a bɛ fe naxan ma. ²⁹ Yudasi to findi e xa kɔ̄biri ragate ra, ndee naxa a majɔ̄xun a Isa nu a xɛɛfe sare nde sode sali xa fe ra, xa na mu a ra a xa sa misikiinɛ ki. ³⁰ Yudasi to na taami xuntunyi rasuxu, a naxa mini keren na. Kɔ̄e nu bara so.

Yaamari nɛɛnɛ

³¹ Yudasi to mini, Isa naxa a masen, «Waxati bara a li fa, Adama xa Di xa xunnakeli xa makɛnɛn, Ala fan xa nɔ̄rɛ xa makɛnɛn a saabui ra. ³² Ala xa nɔ̄rɛ to makɛnɛnma a saabui ra, Ala yɛtɛ fan Adama xa Di xa xunnakeli makɛnɛnma nɛ. A fafe na nan nabade yakɔ̄si. ³³ N ma die, a gbe mu luxi n xa keli wo xun ma. Wo n fenma nɛ, kɔ̄nɔ n naxan fala Yuwifi kuntigie bɛ, n fa na nan falama wo fan bɛ, «N sigama dɛnnaxɛ, wo tan mu nɔ̄ma sigade naa.»

³⁴ «N xa yaamari nɛɛnɛ fi wo ma: Wo xa wo bore xanu nɛ. N tan wo xanuxi ki naxɛ, wo fan xa wo bore xanu na ki. ³⁵ Dunijna birin wo kolonma n fɔ̄xirabirɛ ra na fe nan ma, xa wo wo bore xanu.»

Isa a falafe Piyɛri bɛ a a yɛtɛ rasanma nɛ a ma

(Matiyu 26:31-35, Maraki 14:27-31, Luki 22:31-34)

³⁶ Simōn Piyɛri naxa a maxɔ̄rin, «Marigi, i sigama minden?» Isa naxa a yaabi, «N sigafe dɛnnaxɛ, i mu nɔ̄ma birade n fɔ̄xɔ ra sinden, kɔ̄nɔ i fan fama birade n fɔ̄xɔ ra han naa.» ³⁷ Simōn Piyɛri man naxa a maxɔ̄rin, «Marigi, munfe ra n mu nɔ̄ma birade i fɔ̄xɔ ra yakɔ̄si? N tinxi n xa faxa i xa fe ra!» ³⁸ Isa naxa a yaabi, «I tinxi i xa faxa n ma fe ra? N xa nɔ̄ndi yati nan fala i bɛ, beenun konkore xa a rate, i i yɛtɛ rasanma nɛ n ma sanmaya saxan.»

14

Isa nan na kira, nɔ̄ndi, nun kisi ra

¹ Isa naxa a fala a foxirabirɛ bɛ, «Wo naxa kontɔ̄fili. Wo wo xaxili ti Ala ra, wo xa wo xaxili ti n fan na. ² Lingira gbegbe nan na n Baba xɔ̄nyi, xa na mu a ra n mu a falama wo bɛ nu, a n sigafe yigiyi yailande wo bɛ. ³ Xa n siga, n naxa sa na yailan wo bɛ, n man fama nɛ wo fɔ̄xɔ ra, alako won birin xa sa lu yire keren. ⁴ N sigafe dɛnnaxɛ, wo na kira kolon.»

⁵ Tomasi naxa a fala a bɛ, «Marigi, muxu mu i sigade kolon. Muxu fa na kira kolonma di?» ⁶ Isa naxa a yaabi, «N tan nan na kira ra, nɔ̄ndi ra, nun kisi ra. Mixi yo mu soma Baba Ala xɔ̄nyi xa n tan saabui xa mu a ra. ⁷ Xa wo bara n tan kolon, wo n Baba fan kolonma nɛ. Keli yi waxati ma, wo bara a kolon, wo man bara a to.»

⁸ Filipu naxa a fala a bɛ, «Marigi, Baba Ala masen muxu bɛ. A lima na bara muxu wasa.» ⁹ Isa naxa a fala a bɛ, «Filipu, n bara bu wo tagi ki fanyi, kɔ̄nɔ han ya i mu n kolon? Naxan na n tan to, a bara Baba Ala to. I tan fa a falama di, a n xa Baba Ala masen wo bɛ? ¹⁰ I mu laxi a ra a Baba Ala nun n tan nan a ra, n fan nun Baba Ala nan a ra? N tan masenyi naxee tima wo bɛ, e mu fatan n tan yɛtɛ xa ra. E fatanma Baba Ala nan na. N tan nun Baba Ala naxan a ra tɛmwi birin, a tan nan yɛtɛ na a xa wali rabafe. ¹¹ Wo xa la n na, a Baba Ala nun n tan nan a ra, n fan nun Baba Ala nan a ra. Xa wo siikexi na ma, wo xa la a ra n ma walie tan xa fe ra.»

¹² «N xa a fala wo bɛ a nɔ̄ndi ki ma, n tan wali naxee rabama, xa naxan danxaniya n ma, na kanyi fan na wali mɔ̄clie rabama nɛ. A jnān a rabama nɛ naxee dangi n tan gbe ra, barima n tan sigafe Baba Ala nan yire. ¹³ Wo naxan birin maxandima n xili ra, n a rabama nɛ wo bɛ alako Baba Ala xa matɔ̄xɔ̄s sɔ̄tɔ a xa Di saabui ra. ¹⁴ Xa wo n maxandi fefe naxan ma n xili ra, n a rabama nɛ.»

Ala Xaxili Səniyɛnxi

¹⁵ «Xa wo n xanu, wo n ma yaamarie rabatuma nɛ. ¹⁶ N tan fan, n Baba Ala maxandima nɛ a xa Saabui Fanyi gbɛtɛ xɛɛ wo ma, naxan luma wo fɛ ma abadan. ¹⁷ Na nan findixi Ala Xaxili ra, naxan nɔ̄ndi makɛnɛnma. Dunijna tan mu nɔ̄ma a sɔ̄tɔde, barima e mu a toma, e man mu a kolon. Kɔ̄nɔ wo tan a kolon, barima a sabatima wo i.»

¹⁸ «N mu wo raboloma xɛ de, wo xa lu alɔ kiridie. N man fama nɛ wo yire. ¹⁹ A gbe mu luxi n xa lɔ̄s dunijna ma, kɔ̄nɔ wo tan fama nɛ n tode. N tan to baloxi, wo fan baloma nɛ. ²⁰ Wo a kolonma nɛ na

loxoε, a n tan nun n Baba nan a ra, wo fan nun n tan nan a ra, n fan nun wo tan nan a ra. ²¹ Naxan nma yaamarie suxuxi, a e rabatu, na kanyi nan n xanuxi. Anun, naxan na n tan xanuxi, n Baba a kanyi xanuma nε, n fan a xanu, n nan n yεtε makenen a bε.»

²² Yudasi, naxan mu findi Isikariyoti ra, a naxa Isa maxorin, «Marigi, munfe rabaxi i to fafe i yete makənende muxu tan bə, i mu i yete makənən dunijna tan bə?» ²³ Isa naxa a yaabi, «Xa naxan yo n xanu, a n xui suxuma nə. N Baba a kanyi xanuma nə, muxu nun n Baba fa a yire, muxu sabati a i. ²⁴ Naxan mu n xanuxi, a mu n xui suxuma. Wo masenyi naxan məfe n na, n gbe xa mu a ra. A fatanxi Baba Ala nan na, naxan n xəxezi.»

²⁵ «N to wo ya ma, n bara na birin masen wo be, ²⁶ kōnq Baba Ala fama ne Saabui Fanyi xεeđe wo yire n xili ra. Na saabui lanxi Ala Xaxili Səniyεnxi nan ma. Na nan fama wo rature n ma masenyi birin na, a fa wo xaran na ra.»

²⁷ «N bɔ̄ŋesa fima wo ma naxan fatanxi n tan na, naxan mu kelixi dunijn̄a ma. Wo naxa kɔ̄ntɔ̄fili, wo naxa gaaxu. ²⁸ Wo bara n xui mɛ, «N na sigafe, kɔ̄nɔ n man fama wo yire». Xa wo n xanu, a lanma wo xa sɛ̄ewa n ma sige ra Baba Ala yire, barima a dangi n tan na. ²⁹ N a falaxi nɛ wo bɛ, beenun a xaraba, alako a na raba, wo xa danxaniya n ma.»

³⁰ «N mu ṡwɔy় gbegbe falama wo bে nɔnɔn, barima yi dunijna na nɔla naxan yi, a na fafe. A mu nɔnɔn i tan na a mɔɔli yo ra, ³¹ kɔnɔ alako dunijna xa a kolon a n tan Baba Ala xanuxi nɛ, Baba Ala ni yamarixi naxan na, n a rabama nɛ. Wo keli, won xɛɛ.»

15

Sansi bili nun a salonvie

¹ «N misaalixi wuri bili nan na, n Baba Ala nan findixi a mεεnima ra. ² Wuri bili salonyi naxee mu bogi raminima n be, Ala e sεεgema ne. Salonyi naxee bogima, Ala xa e magbaran, alako e bogi xa gbo. ³ Wo tan naxee findixi na salonyie ra, wo jian bara rasεniyεn n ma masenyi saabui ra. ⁴ Wo lu n ma fe ne, alo n fan luma wo xa fe ki naxε. Sansi salonyi mu nōma bogide a yεtε ra xa a mu fatuxi sansi bili xa ma. Wo fan luma na ki ne, xa wo mu lu n ma fe. ⁵ N tan nan na Ala xa sansi bili ra, wo fan findixi na sansi salonyie nan na. Naxan na lu n ma fe, n fan lu a xa fe, a lu ne alo sansi salonyi naxan a bogi gbegbe raminima. Xa wo nun n tan xa mu a ra, wo tan mu nōma fefe ra. ⁶ Xa naxan mu lu n ma fe, a luma ne alo sansi salonyi masεεgexi naxan wolema, a xara. Walikεe nee malanma ne, e e wole te xcɔra, e gan. ⁷ Xa wo lu n ma fe, n ma masenyie fan lu wo bojε ma, wo na wa fefe xɔn, wo a maxandi. A rabama ne wo be. ⁸ N Baba matɔkεs sotɔma, wo tan na lu alo sansi salonyi naxee bogima a fanyi ra, wo a masen na wali fanyie kui, a wo findixi n foxirabiree nan na. ⁹ N Baba Ala n tan xanuxi ki naxε, n fan wo xanuxi na ki ne. Wo lu n ma xanunteya kui. ¹⁰ Xa wo n ma yaamarie rabatu, wo luma n ma xanunteya kui, alo n fan luxi n Baba xa xanunteya kui ki naxε, n to a xa yaamarie rabatuxi.»

¹¹ «N yi fee masenxi nε wo bε, alako n ma sεεwε xa lu wo bε, wo xa sεεwε xa kamali.»

¹² «N ma yaamari findixi yi nan na: Wo wo bore xanu alɔ̄ n wo xanuxi ki naxε. ¹³ Xa mixi a nii fi a xanuntenyie xa fe ra, xanunteya yo mu na naxan dangi na tan na. ¹⁴ Wo tan findixi n xanuntenyie nan na, xa wo n ma yaamarie rabateu. ¹⁵ N mu fa nɔ̄ma a falade wo bε «konyie», barima konyi mu a kolon a marigi naxan yo rabafe. N tan bara a fala wo bε «n xanuntenyie», barima n naxan birin mɛxi n Baba ra, n bara wo rakolon a birin na. ¹⁶ Wo tan xa mu n sugandi. N tan nan wo sugandi, n wo findi n ma xɛɛrae ra, wo xa sa lu alɔ̄ sansi salonyie naxee bogima, wo sa wali fanyie raba naxee mu kanama. Na kui, wo na fefe maxɔ̄rin Baba Ala ma n tan xili ra, a a soma nɛ wo yi. ¹⁷ N wo yamarixi nɛ yi fee ma, alako wo xa wo bore xanu.»

Dunina Isa fəxirabirəe xənfe

¹⁸ «Xa dunijña wo xɔ̄n, wo xa a kolon a n tan nan singe xɔ̄n. ¹⁹ Xa wo findi dunijña mixie nan na nu, wo rafanma ne dunijña ma nu, alo a gbe mixie. Kono dunijña mixie mu wo ra, barima n tan bara wo sugandi e ya ma. Na nan a toxi, dunijña wo xɔ̄nxi. ²⁰ Wo xa ratu wɔyεnyi ma n naxan masen wo bε, «Konyi mu dangima a mariги ra.» Xa e bara n tan naxankata, e wo fan naxankatama ne. Xa e n tan xui suxu, e wo fan gbe suxuma. ²¹ E yi fe birin niyama ne wo ra n tan xili xa fe ra, barima e mu n ΧΞΕΜΑ kolon. ²² Xa n mu sa fa wɔyεnde e bε nu, e mu yunubi sɔtɔma nu. Kono yakɔsi, e mu fa noma sesel falade naxan kiiti fanma e ra. ²³ Naxan na n tan xɔ̄n, a bara n Baba fan xɔ̄n. ²⁴ Xa n mu kaabanakoe raba e tagi nu naxee singe mu nu raba, e mu yunubi sɔtɔma nu. Kono yakɔsi, e bara na birin to, e manfa n tan nun n Baba xɔ̄n. ²⁵ Kono naxan sebexi e xa seriyε Kitaabui kui, fo a xa kamali, a to a masenxi, «E n xɔ̄nxi ne tun.»

²⁶ «N Saabui Fanyi naxan xœxema wo ma kelife Baba Ala yire, naxan findixi Baba Ala Xaxili ra, naxan cuondi makeñenma, a tan na fa, a seede bama nœ n ma fe ra. ²⁷ Wo fan seede bama nœ, barima wo na nœxœxœra kabi a fœlœ.»

16

¹ «N yi fe birin masenxi nε wo bε, alako wo naxa fa bira tantanyi kui. ² E fama nε tonyi dɔxɔde wo ma, sofe ra salidee kui. Waxati jnan fafe, naxan na wo faxa, a na faxε majoɔxunma kewali fanyi nan na Ala bε. ³ E na fee rabama nε, barima e mu Baba Ala kolon, e mu n fan kolon. ⁴ Kɔnɔ n yi fee birin masenxi nε wo bε, alako e waxati na a li, wo xa ratu, a n e xa fe fala nε wo bε.»

Ala Xaxili Səniyɛnxı xa wali

«N mu yi fe birin masen wo bε a fɔlε ra, barima n nu na wo fε ma. ⁵ Kɔnɔ yakɔsi, n fa sigafe n xɛɛma yire, wo mu n maxɔrinma, «I na sigafe minden?» ⁶ N to yi fee masenxi wo bε, na nan wo bɔjε sunnunxi. ⁷ Kɔnɔ n xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, n ma sigε nan munafanyi gbo wo bε, barima xa n mu siga, Saabui Fanyi mu fama wo ma. Kɔnɔ xa n siga, n a xɛɛma nε wo ma. ⁸ A na fa, a mixie rakolonma nε yunubi xa fe ra, tinxinyi xa fe ra, nun kiiti xa fe ra. ⁹ A e rakolonma nε yunubi xa fe ra, barima e mu danxaniyaxi n ma. ¹⁰ A e rakolonma nε tinxinyi xa fe ra, barima n na sigafe Baba Ala yire, wo mu n toma fa. ¹¹ A e rakolonma nε kiiti xa fe ra, barima yi dunijna na nɔla kobi naxan yi ra, a jnan bara makiiti.»

¹² «Masenyi gbetee man na, kɔnɔ wo mu nɔma e birin fahaamude yakɔsi. ¹³ Ala Xaxili na fa wo ma, a na nɔndi birin ya mabɔɔma wo bε. A xa masenyi mu fatanxi a yεtε kan na. A naxan mɛma n Baba ra, a na nan masenma wo bε. Fe naxee fama rabade, a nee nan masenma wo bε. ¹⁴ A fama n ma xunnakeli makεnɛnde, barima a naxan sɔtɔma n tan na, a na nan kawandima wo bε. ¹⁵ Naxan birin na Baba Ala yi, a findixi n fan gbe nan na. N a fala na nan ma, «A naxan sɔtɔma n tan na, a na nan kawandima wo bε.»»

Sunnunyi masarama nε sɛɛwε ra

¹⁶ Isa man naxa a fala e bε, «Waxati di nan luxi beenun n xa lɔε wo ma, kɔnɔ waxati di man na dangi, wo man n toma nε.» ¹⁷ A fɔxirabirεe naxa e bore maxɔrin, «Isa wama munse falafe yi ki, «A gbe mu luxi n xa lɔε wo ma dondontri, kɔnɔ wo man fama n tote.» A xa wɔyεnyi na di a to a falaxi, «N na sigafe Baba Ala yire?»» ¹⁸ E man nu e bore maxɔrinfe, «A munse ma, a «waxati di? Won tan mu a kolon a sese falafe yi ki.»

¹⁹ Isa to a kolon a e nu wama a maxɔrinfe, a naxa a masen e bε, «N to a falaxi, «Waxati di nan luxi beenun n xa lɔε wo ma, kɔnɔ waxati di man na dangi, wo man n toma nε, wo wo bore maxɔrinfe na nan ma? ²⁰ N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, wo wama nε, wo gbelegbele, kɔnɔ dunijna tan jɛlɛxinma nε. Wo sunnunma nε na fe ma, kɔnɔ wo xa sunnunyi fama masarade sɛɛwε ra. ²¹ Gine naxan na ditinyi ra, a tɔɔrɔma nε ki fanyi a xa waxati to bara a li. Kɔnɔ xa a gε di baride, a jnan mu ratuma na tɔɔrɔ ma, a to sɛɛwaxi di nɛɛnɛ barife ra dunijna. ²² Na kui, wo fan na sunnunyi nan kui yi waxati ma. Kɔnɔ n gbilenma ne wo to ra, wo bɔjε sɛɛwa, mixi yo mu na sɛɛwε bama wo yi. ²³ Na lɔxɔε na a li, wo mu n maxɔrinma sese ma sɔnɔn. N xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, wo na Baba Ala maxandi fefe ma n xili ra, a a soma nε wo yi. ²⁴ Han ya, wo singe mu nu Ala maxandi fefe ma n tan xili ra. Wo maxandi ti. Wo a sɔtɔma nε, alako wo xa sɛɛwa a kamalixi ra.»

Isa xa xunnakeli makεnɛnfe

²⁵ «N yi fe birin masenxi wo bε taali wɔyεnyi nan na, kɔnɔ waxati na fafe, n mu wɔyεnma wo bε taali wɔyεnyi ra sɔnɔn, n Baba Ala xa fe masen wo bε a fiixε ra. ²⁶ Na waxati ma, wo Baba Ala maxandima n xili nan na. N mu a falafe xε de, a n tan nan Baba Ala maxandima wo bε, ²⁷ barima Baba Ala yεtε yati wo xanuxi nε. A wo xanuxi nε n to rafan wo ma, wo man to laxi a ra a n kelixi a tan Ala nan ma. ²⁸ N kelixi Baba Ala nan ma, n fa dunijna ma. N man fa kelife nε dunijna ma, sigafe ra Baba Ala yire.»

²⁹ Isa fɔxirabirεe naxa a fala a bε, «A mato, i mu wɔyεnfe taali wɔyεnyi xa ra sɔnɔn, i fa na wɔyεnfe a fiixε nan na! ³⁰ Muxu bara a kolon fa, a i fe birin kolon, hali mixi yo mu i maxɔrin. Na kui, muxu laxi a ra a i kelixi Ala nan ma.» ³¹ Isa naxa e yaabi, «Wo bara danxaniya yakɔsi? ³² Waxati na fafe, a jnan bara a li, wo yensenma nε, wo fa n nabolo. Kɔnɔ Baba Ala tan mu n naboloma. A luma nε n sɛɛti ma. ³³ N yi fe birin masenxi nε wo bε, alako bɔjεsa xa lu wo yi ra n saabui ra. Wo mantoɔrɔli sɔtɔma nε dunijna ma, kɔnɔ wo xa limaniya, n tan bara nɔ dunijna ra.»

17

Isa Ala maxandife

¹ Isa to gε na fee falade, a naxa a ya rate koore, a a fala, «N Baba Ala, waxati bara a li. I xa i xa Di xa xunnakeli makεnɛn, alako i xa Di fan xa i xa nɔrε makεnɛn. ² I bara mangɛya fi a ma dunijna mixie birin xun na, alako a xa abadan kisi fi mixi birin ma, i naxee fixi a ma. ³ Abadan kisi findixi yi nan na: E xa i kolon, i tan keren naxan findixi Ala yεtε ra, e man xa i xa Mixi Sugandixi Isa kolon i xa xɛɛra ra.

⁴ N bara i xa nōrē makēnēn dunija ma, n gē wali ra i n ti naxan na. ⁵ N Baba Ala, yakōsi, n nōrō i fē ma, alō n nu nōrōxi i fē ma ki nāxē, beenun dunija xa daa.»

⁶ «N bara i xa fe masen mixie bē, i naxee fixi n ma dunija. I xa mixie nan e ra i naxee taxuxi n na. E bara i xui ratimē. ⁷ E bara a kolon fa, a i naxan birin soxi n yi ra, a fatanxi i tan nan na, ⁸ barima n bara i xui radangi e ma, e fan bara la a ra. E bara a kolon yati, a n kelixi i tan nan ma, e la a ra, a i tan nan n xēxē. ⁹ N mu dubama dunija bē. N dubama i xa mixie nan bē, i naxee taxuxi n na. ¹⁰ Naxee birin findixi n gbe ra, i gbe na e ra. Naxee birin findixi i gbe ra, n gbe na e ra. N ma fe itema nē e tan saabui ra. ¹¹ N mu fa luma dunija sōnōn. Nafe i yire nē yi ki, kōnō e tan luma be nē. N Baba Sēniyēnxi, e makanta i xili sēnbē ra, i naxan fixi n ma, alako e fan xa findi keren na alō won tan findixi keren na ki nāxē. ¹² N to nu e ya ma, n bara e kanta i xili sēnbē ra, i naxan fixi n ma. N to e makanta, mixi keren mu lōe yea ma fo gblaoe ragataxi naxan keren bē, alako Kitaabui sēbeli xa kamali. ¹³ Kōnō n to fafe i yire nē yi ki, n yi fee falama dunija ma, alako n ma sēewē xa lu e bē, a xa lu e bōjē ma a kamalixi ra. ¹⁴ N to i xa masenyi fala e bē, dunija bara e xōn, barima e tondixi birade dunija fe fōxō ra alō n fan to mu tinxi birade dunija fe fōxō ra. ¹⁵ N mu i maxandima xē i xa e tongo dunija ma. N i maxandife nē i xa e ratanga Sentanē ma. ¹⁶ E mu birama dunija fe fōxō ra, alō n fan to mu luma na fe mōoli kui. ¹⁷ Ixa e sa i yētē nan sagoe nōndi kui. I xui nan findixi nōndi ra. ¹⁸ N bara e xēs dunija, alō i fan n xēs ki nāxē. ¹⁹ N bara n yētē sa i sagoe e bē, alako e tan fan, e xa sa i sagoe nōndi kui.»

²⁰ «N mu dubama na mixie gbansan xa bē. N man dubama mixie bē naxee fama danxaniyade n ma e saabui ra. ²¹ N dubama nē e bē alako e xa findi keren na, alō n nun i tan n Baba Ala findixi keren na ki nāxē. N man dubama e bē alako e xa findi keren na won fōxō ra, won birin xa findi keren na. Na kui, dunija nōma a kolonde a i tan nan n xēxē. ²² I bara xunnakeli naxan fi n ma, n fan bara a fi e ma, alako e fan xa findi keren na, alō won tan findixi keren na ki nāxē. ²³ N tan na e i, i fan na n i, alako e xa kerenga ja kamali. Na kui, dunija a kolonma nē a i tan nan n xēxē, a i man e tan xanuxi alō i fan xanuxi ki nāxē.»

²⁴ «N Baba Ala, beenun dunija xa daa, i nu bara nōrē fi n ma i xa xanunteya xa fe ra. A xōli n ma n ma mixie, i naxee fixi n ma, nee fan xa lu n sēeti ma ariyanna, e xa n ma nōrē to. ²⁵ N Baba, i tinxin. N i kolon. Dunija tan mu i kolon, kōnō e a kolon a i tan nan n xēxē. ²⁶ N bara e rakolon i xa fe ra, n man nde sama nē a fari, alako xanunteya xa lu e bōjē ma i n xanuxi naxan na, alō n fan na e bōjē i ki nāxē.»

18

Isa suxufe

(Matiyu 26:47-56, Maraki 14:43-50, Luki 22:47-53)

¹ Isa to gē Ala maxandide, a tan nun a fōxirabirē naxa siga Sediron xure naakiri ma sansi yire. ² Yudasi, naxan findi Isa yanfama ra, a fan nu na kolon, barima Isa nun a fōxirabirē nu darixi e malan na mēnni nē. ³ Yudasi naxa Rōmakae, sērēxēdubē kuntigie, nun Farisēnie xa sōori gali xanin naa, lanpuie nun geresosee na e yi ra. E man naxa sēxē maxiri wuri ma, e a radēxē alako e xa kira to. ⁴ Isa to nu fe birin kolon naxan nu fafe a lide, a naxa e ralan, a e maxōrin, «Wo nde fenfe?» ⁵ E naxa a yaabi, «Muxu Isa Nasaretiika nan fenfe.» Isa naxa a fala, «N tan nan na a ra.» Yudasi, naxan findi a yanfama ra, a fan nu tixi na gali ya ma. ⁶ Isa to a fala e bē, «N tan nan na a ra», e naxa gblēn xanbi, e bira bōxi. ⁷ Isa man naxa e maxōrin, «Wo nde fenfe?» E man naxa a yaabi, «Isa Nasaretiika.» ⁸ Isa naxa e yaabi, «N bara a fala wo bē, n tan nan a ra. Xa wo n tan nan fenfe, wo a lu yi booree tan xa siga.» ⁹ Na kui, Isa xa masenyi nan nu fafe kamalide, a to nu bara a fala, «I mixi naxee fi n ma, keren mu lōe yea ma.»

¹⁰ Simōn Piyēri naxa a xa santidēgēma ramini, a sērēxēdubē kuntigi xa konyi Maliku yirefanyi tulī bolon. ¹¹ Isa naxa a fala Simōn Piyēri bē, «Santidēgēma raso a tēē i. Fo n xa tin tōrē ra Baba Ala naxan nagiri n ma.»

Isa xaninfe Anani nun Kayafa yire

Piyēri a yētē rasanfe Isa ma

¹² Rōma sōori mangē nun a xa sōorie, a nun Yuwifie xa sōorie naxa Isa suxu, e a xiri, ¹³ e a xanin Anani xōn ma. Anani xa di gine nan dōxō Kayafa xōn. Kayafa nu bara findi sērēxēdubē kuntigi ra na jē ra. ¹⁴ Kayafa nan nu bara Yuwifi kuntigie rasi, a a fan e bē, mixi keren nan xa faxa jāma bē.

¹⁵ Simon Piyēri naxa bira Isa fōxō ra, a nun Isa fōxirabirē gbeitē nde. Na fōxirabirē to nu findixi sērēxēdubē kuntigi kolon mixi ra, a naxa nōsode sērēxēdubē kuntigi xa tēē kui, e Isa xanin dēnnaxē.

¹⁶ Piyēri naxa lu tande naade dē ra, han a boore, sērēxēdubē kuntigi kolonma, a naxa wōyēn naade kantama ra a xa tin Piyēri fan xa so. ¹⁷ Konyi gine naxan nu naade kantafe, a naxa Piyēri maxōrin, «Na xēmē Isa fōxirabirē nde xa mi i fan na?» A naxa a yaabi, «Ade, n tan mu a ra!» ¹⁸ Xinbeli to mini, konyie nun kosibilie naxa tē xuru, e fa lu na fe ma. Piyēri fan naxa a maso e ra.

¹⁹ Sərəxədubə kuntigi naxa Isa maxərin a fəxirabirə xa fe ma, a nun a xa kawandie. ²⁰ Isa naxa a yaabi, «N tan masenyie tixi kənə nan ma, dunijna birin bə. N nan n ma kawandi birin tixi salidee nan kui, xa na mu hərəməbanxi kui, Yuwifie birin e luma malan na dənnaxə. N mu sese fala dunxui ra. ²¹ I n tan maxərinma munfe ra? Naxee n xui ramə, nee nan maxərin. E tan nan a kolon n bara fee naxee fala.» ²² Isa to na fala, kəsibili nde naxan nu tixi naa, a naxa a də ragarin, a fala, «Pe, I sərəxədubə kuntigi yaabima na ki nə?» ²³ Isa naxa a yaabi, «Xa n wəyən kobi nan falaxi, a masen. Kənə xa n mu wəyən kobi xa falaxi, i n də ragarinxi munfe ra?» ²⁴ Na təmui, Anani naxa a xirixi rasanba Kayafa ma, sərəxədubə kuntigie xunyi.

²⁵ Simon Piyəri nu dəxəxi tə ra, a na a maxarafe. Na təmui e naxa a maxərin, «Isa fəxirabirə xa mu i fan na?» Piyəri naxa e yaabi, «Ade, a fəxirabirə mu na n tan na.» ²⁶ Sərəxədubə kuntigi xa konyi nde nu na naa, Piyəri nu bara naxan barenyi tuli bolon. A naxa Piyəri maxərin, «N mu i to xə na sansi yire, wo nun Isa?» ²⁷ Piyəri man naxa na matandi, konkore fan naxa a rate keren na.

Isa tife gomina Pilati ya i

(Matiyu 27:1-2, 11-14, Maraki 15:1-5, Luki 23:1-5)

²⁸ Na təmui, e naxa Isa tongo Kayafa xənyi, e a xanin gomina xənyi. Kuye nu baxi ibade. Yuwifie kuntigie tan mu tin sode gomina xənyi, alako e xa səniyənyi naxa fa kana, e mu fa nō Sayamalekə Dangi Sali donyi donde. ²⁹ Na kui, gomina Pilati naxa mini e yire tande, a e maxərin, «Wo yi xəmə kalamufe munse ma?» ³⁰ E naxa a yaabi, «Xa yi xəmə mu findi fe kobi raba xa ra, muxu mu fama a ra i xon ma nu.» ³¹ Pilati naxa a fala e bə, «Wo a xanin, wo xa sa a makiiti wo xa səriyə ki ma.» Yuwifie naxa a fala, «Wo xa səriyə mu tinma muxu xa mixi faxa muxu yətə ra.» ³² Na kui, Isa xa wəyənyi nan nu fafe kamalide, a to nu bara a yətə faxa ki masen.

³³ Pilati man naxa so a xənyi, a Isa xili, a a maxərin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mangə ra?» ³⁴ Isa naxa a yaabi, «I wəyənfə i yətə xaxili nan ma ba, ka mixie nan n ma fe fala i bə?» ³⁵ Pilati naxa a yaabi, «Pe, Yuwifie nan na n fan na? I boore Yuwifie nun sərəxədubə kuntigie nan i saxi n bələxə. I munse rabaxi?» ³⁶ Isa naxa a yaabi, «N ma mangəya mu findixi dunijna daaxi xa ra, xa na mu a ra n ma mixie gere soma nə nu, e tondi n xa lu Yuwifie sago. N ma mangəya mu findixi dunijna daaxi ra.» ³⁷ Na kui, Pilati naxa a maxərin, «I tan nan na Yuwifie xa mangə ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi. N barixi nə dunijna bəndə fuji fari, alako n xa nəndi masen a birin bə. Mixi naxan wama nəndi xən, a n xui suxuma nə.» ³⁸ Pilati man naxa a maxərin, «Nəndi na dī?» Pilati to na fala, a naxa mini tande Yuwifie yire, a a fala e bə, «N mu fe jaaxi yo toxi yi xəmə lan a xa jaaxankata naxan ma. ³⁹ Wo to darixi a ra n xa geelimani keren bəjinpən wo bə Sayamalekə Dangi Sali ləxəs, wo wama n xa Yuwifie xa mangə bəjinpən wo bə?» ⁴⁰ E naxa sənəxəs rate, «Ade, na mu a ra! Barabasi nan xa rabolo.» Suute nan nu Barabasi ra.

19

Isa faxafə nate tongo ki

¹ Na təmui Pilati naxa yaamari fi a səcərie xa Isa bulan sebərə ra. ² Səcərie naxa mangə katanyi maniyə yailan tunbee ra, e a sa a xun ma, e fa mangə donma gbeeli ragoroxi a ma. ³ E nu e masoma a ra, e nu a fala, «I kəna, Yuwifie xa mangə,» e nu fa a madin.

⁴ Pilati man naxa mini tande, a a fala Yuwifi jmama bə, «N bara yi xəmə masen wo bə, alako wo xa a kolon a n mu fefe toxi a ma a jaaxankatama naxan ma.» ⁵ Na kui, səcərie naxa Isa ramini tande, na tunbe mangə katanyi saxi a xun ma, burumus gbeeli ragoroxi a ma. Pilati naxa a fala e bə, «A tan nan yi ki!» ⁶ Sərəxədubə kuntigie nun hərəməbanxi kəsibili to a to, e naxa sənəxə, «A faxa! A banban wuri magalanbuxi ma!» Pilati naxa a fala e bə, «Wo a tongo, wo tan nan xa sa a banban wuri magalanbuxi ma, barima n tan mu fefe toxi a lan a xa faxa naxan ma.» ⁷ Yuwifie naxa a yaabi, «Səriyə na muxu fan yi. Na səriyə ki ma, a lan a xa faxa, barima a bara a yətə findi Ala xa Di ra.»

⁸ Pilati to na mə, a naxa gaaxu ki fanyi ra. ⁹ A man naxa so a xənyi, a Isa maxərin, «I tan, i kelixi minden?» Kənə Isa mu yaabi yo fi. ¹⁰ Pilati naxa fa a fala a bə, «I tondixi n tan nan yaabide? I mu a kolon a nəxə naxan na n tan bə, n nəma i rabolode, n man nəma i faxade wuri magalanbuxi ma?» ¹¹ Isa naxa a yaabi, «Nəxə yo mu i bə n tan xun ma fo Ala naxan fixi i ma. Na nan a ra, naxan n saxi i bələxə, na nan xa yunubi gbo.»

¹² Pilati to na mə, a naxa so katafe a xa Isa rabəjinpən, kənə Yuwifie naxa sənəxə, «Xa i yi xəmə bəjinpən, i bara gere giri Roma mangə xungbe ma. Naxan yo a yətə findi mangə ra, a bara ti Roma mangə xungbe kanke.» ¹³ Na kui, Pilati to e xui mə, a naxa Isa ramini tande. Pilati naxa dəxə buntunyi ra, kütisə kibanyi kui, dənnaxə xili falama Eburu xui «Gabata». ¹⁴ Na ləxəs Yuwifie nu na fee yailanfe Sayamalekə Dangi Sali xa fe ra. Yanyi tagi Pilati naxa a fala Yuwifie bə, «Wo xa mangə nan yal!» ¹⁵ E man naxa sənəxə, «A faxa! A faxa! A banban wuri magalanbuxi ma!» Pilati naxa a fala, «N xa wo xa mangə faxa wuri magalanbuxi ma?» Sərəxədubə kuntigie naxa a yaabi, «Mangə yo mu na muxu tan

be bafe Roma mangE xungbe ra!»¹⁶ Na temui a naxa Isa sa e sagoe, a yaamari fi Isa xa banban wuri magalanbuxi ma.

Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma

(Matiyu 27:32-44, Maraki 15:21-32, Luki 23:26-43)

Sōorie to Isa suxu,¹⁷ e naxa a ramini taa kui sigafe ra «xun konkota yire,» naxan xili falama Eburu xui «Gologota.» Isa naxa siga naa, a wuri magalanbuxi ratexi a ma.¹⁸ E Isa banban wuri magalanbuxi ma mēnni ne. E naxa mixi firin gbete fan banban, e kerent i yirefanyi ma, e boore ti koolla ma, e Isa ti e tagi.¹⁹ Pilati naxa yaamari fi a yi sebeli xa gbaku Isa xun ma wuri magalanbuxi ma, «Isa Nasaretiika, Yuwifie xa mange». ²⁰ Yuwifie gbegbe naxa na sebeli xaran, barima Isa nu banbanxi dēnnaxe, na makore taa ra. Na sebeli fan nu sebexi Eburu xui, Lateni xui, a nun Gireki xui.²¹ Na kui, serexedube kuntigie naxa a fala Pilati be, «I naxa a sebe «Yuwifie xa mange». I xa a sebe ne, «Yi xeme a fala ne, a Yuwifie xa mange nan a ra.»²² Pilati naxa e yaabi, «N naxan sebexi, n bara ge na sebede.»

²³ Sōorie to ge Isa banbande, e naxa a xa dugie tongo, e itaxun na sōori naani ma. E naxa a xa donma fari igoroe fan tongo. Na donna to mu nu degexi,²⁴ e naxa a fala e bore be, «Won naxa a iboo. Won xa a tongoma sugandi bere nde ra.» Na birin naba ne, alako naxan sebexi Kitaabui kui, na xa rakamali:

«E bara n ma dugie itaxun e bore ma,
e n ma donna tongoma sugandi bere ra.»

Sōorie a raba na ki ne.

²⁵ Isa nga fan nu na a xa wuri magalanbuxi fe ma, a nun a nga xunya. Kolopa xa gine Mariyama, nun Mariyama Magidalaka fan nu na mēnni. ²⁶ Isa to a nga to a foxirabire maxanuxi fe ma, a naxa a fala a nga be, «N nga, yi bara findi i xa di ra.»²⁷ A naxa fa a fala a foxirabire fan be, «A mato, i nga nan ya.» Keli na waxati ma, na foxirabire naxa Isa nga xanin a xonyi.

Isa xa faxe

(Matiyu 27:45-56, Maraki 15:33-41, Luki 23:44-49)

²⁸ Na xanbi, Isa to nu a kolon a fe birin bara kamali, a naxa a fala, «Ye xoli na n ma.» A na fala ne alako Kitaabui xa masenyi xa kamali. ²⁹ Se sase nde nu na mēnni, naxan rafexi we ni muluxunxi ra. E naxa se nde rasin na we ni i, e a xiri hisopi wuri kuye ra, e a maso Isa de ra.³⁰ A to nde min, a naxa a fala, «A birin bara kamali!» A naxa a xun sin, a fa laaxira.

³¹ Na loxoe Yuwifie nu see rafalama Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. E mu tin furee xa lu wuri magalanbuxi ma na malabu loxoe, barima sali xungbe nan nu a ra. Na kui, e naxa Pilati mayandi a xa na mixi banbanxie sanyie gira, alako e xa faya mafuren, e xa ba na.³² Sōorie naxa fa, e fa na mixi firinyi sanyie gira, naxee nu banbanxi Isa yirefanyi ma, a nun a koolla ma.³³ Konc e to Isa li, e naxa a to a jan bara faxa. Na kui, e mu a tan sanyie gira,³⁴ konc sōori nde naxa a seeti sōxo tanbe ra, ye nun wuli naxa mini kerent na.³⁵ Naxan na fe toxi, a bara na fe seede ba. A xa seedejčoxaya findixi nōndi nan na. A tan yete a kolon, a a nōndi nan falafe wo be, alako wo fan xa danxaniya.³⁶ Na fee raba ne alako Kitaabui xa masenyi xa kamali, naxan a masenxi, «A xori keren mu girama.»³⁷ A man sebexi yire gbeit, «E ya tima ne mixi ra, e bara naxan sōxo.»

Isa xa maragatE

(Matiyu 27:57-66, Maraki 15:42-47, Luki 23:50-56)

³⁸ Na fe birin xanbi, Yusufu Arimateka naxa sa Isa fure maxandi Pilati ma. Isa foxirabire nde nan nu a ra, konc a mu nu a masenma kene ma, a to nu gaaxuxi Yuwifie kuntigie ya ra. Pilati to tin, Yusufu naxa sa Isa fure tongo.³⁹ Nikodemus, naxan nu bara siga Isa yire gundo kui koe ra temui dangixi, na fan naxa labunde kilo tongo saxan miri nun alowe daaxi xanin Isa fure yire.⁴⁰ E naxa Isa fure makilin dugie ra, e labunde sa a ma, alco Yuwifie darixi a ra ki naxe.⁴¹ Boxi nde nu makore Isa faxade ra, gaburi neene nu bara yailan dēnnaxe. Fure yo mu nu ragataxi a kui sinden.⁴² E naxa Isa ragata na yire makorexi, barima e gbataxi Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra. A nu lan ne Yuwifie xa ge fe birin yailande beenun koe xa so na loxoe.

Isa xa marakeli

(Matiyu 28:1-8, Maraki 16:1-8, Luki 24:1-12)

¹ Sande loxoe Mariyama Magidalaka naxa siga gaburi yire subaxe ma beenun kuye xa mayalan. A to mēnni li, a naxa a to na gemE xungbe nu bara ba gaburi de ma.² Na kui, a naxa siga a gi ra Simōn Piyeri nun Isa foxirabire boore yire, Isa nu naxan xanuxi, a a fala e be, «E bara Marigi fure tongo gaburi kui, muxu fan mu a kolon e a saxi dede.»³ Na kui, Piyeri nun Isa na foxirabire boore fan naxa mini sigafe ra gaburi yire.⁴ E firinyi naxa siga e gi ra, konc Isa foxirabire maxanuxi naxa gaburi li beenun

Piyeri singe xa naa li.⁵ A to a felen alako a xa gaburi kui mato, a naxa kasange dugie to, kono a mu so na kui.⁶ Simon Piyeri to meenni li, a naxa so fōnme kui keran na, a fa dugi bentenyi to naxan nu saxi Isa fure ma,⁷ a nun dugi naxan nu makunfukufuxi Isa yatagi ma. Na dugi nu saxi a xati ma, a sa ki yailanxi a fanyi ra.⁸ Na temui, Isa fōxirabire boore, naxan singe gaburi yire li, a fan naxa so na kui. A naxa a birin to, a danxaniya.⁹ E mu nu fahaamui sotoxi Kitaabui xa masenyi ma sinden, fa fala a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa keli faxe ma.¹⁰ Na dangi xanbi na fōxirabire firinyie naxa gibilex xonyi.

*Isa minife Mariyama Magidalaka ma
(Maraki 16:9-11)*

¹¹ Mariyama to nu tixi gaburi sode de ra, a nu na wafe. A to a felen a xa gaburi kui mato,¹² a naxa maleke firin to. E maxirixi dugi fiixe ra, e doxoxi Isa fure nu saxi dennaxe. Keren nu na a xunsade ra, boore nu na a sanlaabe ra.¹³ E naxa Mariyama maxorin, «N ma di, i wafe munfe ma?» A naxa e yaabi, «E bara n Marigi fure tongo, n mu a kolon e a saxi dede.»

¹⁴ A to ge na falade, a naxa a kobe rato, a fa mixi nde to, a tixi naa. A mu a kolon a Isa nan a ra.¹⁵ Isa naxa a maxorin, «N ma di, i wama munfe ra? I na nde fenfe?» Mariyama joxo a ma, sansi meesima nan nu a ra. Na kui, a naxa a yaabi, «N ba, xa i tan nan na fure tongoxi, i xa na yire masen n be alako n xa siga a tongode.»¹⁶ Isa naxa a fala a be, «Mariyama.» Mariyama to a mafindii, a naxa a ratin, «Rabunil!» Na nan falaxi Eburu xui, «Karamoxo». ¹⁷ Isa naxa a fala a be, «I naxa i belexe din n na, barima n mu nu te Baba Ala yire sinden. Siga n ngakakerenyie yire, i a fala e be, a n fafe tede n Baba xonyi, n Marigi Ala naxan findixi wo fan Baba ra, wo fan Marigi Ala.»

¹⁸ Mariyama Magidalaka naxa siga xibaaru ra Isa fōxirabire yire, a a fala e be, «N bara Marigi to!» A man naxa Isa xa xeera iba e be.

*Isa minife a fōxirabire ma
(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:14-18, Luki 24:36-49)*

¹⁹ Na sande lcoxoe kerenyi, Isa fōxirabire nu malanxi banxi kui nunmare ra, naade birin mabalanxi Yuwifi kuntigie xa yaragaaxui ma. Isa naxa mini e ma, a ti e tagi, a a fala, «Ala xa wo bojne sa.»²⁰ A to na fala e be, a naxa a belexe nun a seeti masen e be. E naxa seewa Marigi tofe ra.²¹ Isa man naxa a masen e be, «Bojresa xa lu wo be. N bara wo xeel ala Baba Ala n xeexi ki naxe.»²² A to ge na falade, a naxa foye felun e ma, a a fala, «Wo xa lu Ala Xaxili Senijeyenxi xa goro wo ma.²³ Xa wo dije mixi haake ma, na haake bara jocn, kono xa wo mu dije, na haake luma a ma.»

Tomasi Isa tofe

²⁴ Isa mini a xa xeera fu nun firinyie ma temui naxe, Tomasi, e naxan xilima «guli», a mu nu na e ya ma mənni.²⁵ Na kui, booree naxa a fala a be, «Muxu bara Marigi to!» Kono a tan naxa e yaabi, «Xa n tan mu lantuma foxi to a belexe kui, n nan n belexesole raso naa, xa n man mu n belexe sa a seeti ma e dennaxe soko, n tan mu lama a ra feo!»

²⁶ Xi solomasaxan dangi xanbi, Isa fōxirabire man to nu malanxi banxi kui, Tomasi nu na e ya ma. Hali naade birin to nu mabalanxi, Isa naxa mini e ma mənni, a ti e tagi, a e xeebu, «Bojresa xa lu wo be.»²⁷ Na temui, Isa naxa a fala a be, «N belexe mato. I xa i belexesole sa n seeti ma e dennaxe soko. I naxa teg e n i. I xa danxaniya.»²⁸ Tomasi naxa a fala a be, «N Marigi Alal!»²⁹ Isa naxa a masen a be, «Danxaniyaxi ne, i to bara n to? Heeri na mixie be naxee bara danxaniya, hali e mu n toxi.»

Yi Kitaabui sebe fe naxan ma

³⁰ Isa kaabanako gbegbe raba ne a fōxirabire ya xori, naxee mu sebexi yi Kitaabui kui.³¹ Kono naxee xa fe tan sebexi yi ki, e sebexi ne alako wo xa la a ra, a Isa nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra, Ala xa Di. Na kui, wo na danxaniya a ma, wo kisi sotoma ne a saabui ra.

Isa minife a fōxirabire ndee ma

¹ Na fee dangi xanbi, Isa man naxa mini a fōxirabire ma Tiberiyasi baa de ra. A a yete makene e be yi ki ne.² Simon Piyeri, Tomasi e naxan xilima «guli», Natanyayeli naxan keli Kaana taa Galile boxi ma, Sebede xa die, nun Isa fōxirabire firin gbete, nee birin nu na yire keran.³ Simon Piyeri naxa a fala e be, «N tan sigafe yexxex suxude.» E naxa a fala a be, «Won birin na a ra.» Na kui, e naxa mini, e baki kunkui kui, kono na ko e birin na, e mu sese suxu.

⁴ Kuye to nu ibafe, Isa nu tixi baa de ra, kono a fōxirabire mu nu a kolon a a tan nan a ra.⁵ Isa naxa e maxorin, «N ma die, wo bara yexxex nde sotox?» E naxa a yaabi, «Ade, muxu mu sese suxuxi.»⁶ A naxa a fala e be, «Wo yele woli kunkui yirefanyi ma, wo a nde sotoma ne.» E to a woli, e mu nu no ma yele ratede, barima yexxex gbo a kui.⁷ Na kui, Isa fōxirabire, a naxan xanuxi, a naxa a fala Piyeri be, «Won Marigi na a ra.» Simon Piyeri to na me, a naxa donma ragoro a ma, a bagan ye ma sigafe ra Isa yire.

⁸ Booree fan naxa a li kunkui kui, yele naxan nafexi yexxe ra, a xirixi kunkui ra. E mu nu makuya xare de ra, fo nongon kemem firin jondon.

⁹ E te xare de ra, e naxa te xuruxi to, yexxe saxi a te wole ra, taami fan na na. ¹⁰ Isa naxa a fala e be, «Wo fa yexxe nde ra wo baxi naxan suxude.» ¹¹ Na kui Simon Piyeri naxa te kunkui kui, a yele bendun xare ma. A nu rafexi yexxe xungbee nan na, a gundi kemem tongo suuli nun saxan. Kono hali yexxe to nu gboxi yele kui na ki, yele mu ibeo.

¹² Isa naxa a fala e be, «Wo fa wo dege.» A foxirabire mu suusa a maxorinde nde a ra, barima birin nu a kolon Marigi nan a ra. ¹³ Isa naxa fa taami tongo, a a itaxun e ma, a man naxa yexxe so e yi ra. ¹⁴ A saxan nde nan nu na ki, Isa a yete masenma a foxirabire be, kabi a keli faxe ma.

Isa nun Piyeri

¹⁵ E to ge e de ibade, Isa naxa Simon Piyeri maxorin, «Simon, Yaya xa di, i n xanuxi dangi yee birin na?» A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala a be, «Meesni n ma yexxe yoree ma.» ¹⁶ A man naxa gibile a maxorin na a firin nde, «Simon, Yaya xa di, i n xanuxi?» A naxa a yaabi, «Iyo, Marigi. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala a be, «Meesni n ma yexxe ma.» ¹⁷ A man naxa gibile a maxorin na a saxan nde, «Simon, Yaya xa di, i n xanuxi?» Piyeri naxa sunnun Isa to a maxorin sanmaya saxan nde, «I n xanuxi?» A naxa a yaabi, «Marigi, i tan fe birin kolon. I tan a kolon n i xanuxi ki naxe.» Isa naxa a fala a be, «Meesni n ma yexxe ma.» ¹⁸ N xanuxi yati nan fala i be, i fonike temui, i tan nan nu i yete tagi ixirima, i wa sigafe dede, i siga. Kono i na fori, i i belexe italama ne, mixi gbeithe i tagi xiri, a i xanin yire i mu wama sigafe dennaxe.» ¹⁹ Isa na fala ne alako a xa Piyeri faxa ki nan masen, Piyeri fama Ala matoxode naxan saabui ra. A na fala xanbi, a naxa a fala Piyeri be, «Bira n foxo ra.»

Isa nun a foxirabire maxanuxi

²⁰ Piyeri to a kobe rato, a naxa Isa foxirabire to e foxo ra, Isa nu naxan maxanuxi. Sayamaleke Dangi Sali, a tan nan a maso Isa ra e dege temui, a a maxorin, «Marigi, nde fama i yanfade?» ²¹ Piyeri to a to, a naxa Isa maxorin, «Marigi, na tan go?» ²² Isa naxa a yaabi, «Xa n wama a xa simaya xa bu han n gibile temui, na munse fanma i tan ma? I tan xa bira n foxo ra.» ²³ Na kui, danxaniyatoe ndee joxo naxa lu a ma a na foxirabire tan mu faxama, kono Isa mu na fala. A a fala ne, «Xa n wama a xa simaya xa bu han n gibile temui, na munse fanma i tan ma?»

Sebeli donxoe

²⁴ Na foxirabire yati nan yi fe birin sebe, a findi seede fanyi ra. Muxu a kolon a xa seedepoxoya findixi nendi nan na.

²⁵ Isa fe gbegbe raba ne naxee mu sebexi yi Kitaabui kui. Xa na birin sebe ne nu, n laxi a ra a na Kitaabuie birin sade mu sotoma dunijja ma nu.

Isa xa Хөхрөе хэсэгтэй тарухуй Masenyi inde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Luki naxan Inyila Isa сөбө, а наха Kitaabui firin nde сөбө нахан xili «Isa xa хөхрөе хэсэгтэй тарухуй». Inyila Isa a masenma won бө Isa fe нахан nabaxi a xa simaya kui. Yi Kitaabui firin nde фохлои boore Kitaabui danxi дөннахе, a fan a maserma won бө Isa foxirabiree nun a xa хөхрөе нахан naba alako Isa xa masenyi xa yensen dunija birin na.

Beenun Isa xa a xa хөхрөе хэсэг e xa a xa masenyi kawandi dunija birin бө, a наха Ala Xaxili Сенийенхийн ragoro e ma alako e xa сөнбө сөтө a xa wali rabafe ma. E to na сөтө, e наха kawandi ti folo Darisalamu. Mixi gbegbe naxa la e xa masenyi ra, e findi Isa foxirabiree ra. Kaabanako gbegbe naxa raba alako mixi xa Isa xa хөхрөе хэсэгтэй тарухуй.

Na kawandi nu сөнбө сөтө Darisalamu тэмүү нахе, Isa yaxuie naxa danxaniyatоо төсөрт фохло. Na kui, Isa foxirabiree naxa yensen Darisalamu fari ma. E naxa siga kawandi ti ra Yudaya nun Samari бөхийн ma. Sora singe han sora fu nun firin nde, na wali nan masenxi won бө. Piyeri tide gbo na taruxui kui.

Na xanbi Ala naxa хөхрөе гөвтөө xili нахан findixi Polu ra. Beenun Ala xa a xili, Polu nu Isa foxirabiree яхангатама Isirayila xa diine xili ra. Конч Isa naxa a yete masen Polu бө, a fa a хэсэг яланган гөвтөө ma. Na kui, Isa xa xibaaru bara dangi Isirayila naaninyi ra sigafe ra бөхийн ma si гөвтөө nu na дөннахе.

Polu naxa na wali raba yire wuyaxi, keli Darisalamu han Roma. Yuwifie naxa яхангатама ki fanyi, конч e mu no a ra. A nu kawandi tima Yuwifie xa salidee nan kui, a man nu a ti si гөвтөө xa salidee kui. A na raba нэ алако dunija birin xa a kolon Isa bara naxan naba e бө.

Na birin kui, to danxaniyatоо нома a kolonde Isa foxirabiree singee dunija igirixi ki нахе. E xa wali xa findi misaali ra won бө. Ala xa won mali xaxili сөтөфө ra yi Kitaabui saabui ra. Amina.

Isa xa Хөхрөе хэсэгтэй тарухуй

Isa tefe koore ma

¹ Teyofilo, n bara a masen n ma Kitaabui singe kui Isa naxan birin falaxi nun a naxan nabaxi kabi a фоле ² han a te лоххэ кооре ma. Beenun a xa te koore ma, a naxa yaamari fi a xa хөхрөе sugandixie ma, Ala Xaxili Сенийенхийн saabui ra.

³ A xa яхангатама xanbi, a naxa mini e ma xi tongo naani bun ma, a a yete masenma e бө kiraya wuyaxi a яланхилбээ na a ra. A nu fa Ala xa mangьяя niini fe fala e бө. ⁴ A nu e ya ma тэмүү нахе, a naxa a fala e бө, «Wo naxa wo makuya Darisalamu ra. Wo xa lu be han Baba Ala a xa laayidi rakamalima тэмүү нахе, алж n na masenxi wo бө ki нахе. ⁵ Yaya wo xunxa ye nan хохра, конч Ala Xaxili Сенийенхийн nan fama gorode wo ma yi saxanyi».

⁶ Awa, хөхрөе то e malan, e naxa Isa maxжорин, «Marigi, i Isirayila mangьяя ragbilemma a ra yi тэмүү нэ?» ⁷ Isa naxa e yaabi, «Na waxatki kolonfe mu na wo tan xa ma. Na natе na Baba Ala keren peti nan yi ra. ⁸ Конч, wo сөнбө сөтөмья Ala Xaxili Сенийенхийн na fa wo ma тэмүү нахе. Wo findima n ma seedee nan na Darisalamu nun Yudaya birin, Samari, han dunija dande.»

⁹ A to gе na maseniyi tide, Ala naxa a rate koore ma e ya хохра, nuxui fa a noхун e ya tote ra. ¹⁰ E to nu a matoma a tefe koore ma, xеме firin naxa mini e ma, sose fiixе ragoroxi e ma. ¹¹ E naxa a masen Isa foxirabiree бө, «Wo tan Galilekae, munfe ra wo tixi be wo nu fa koore mato? Yi Isa naxan tongoxi wo tagi tefe koore ma, a man fama нэ алж wo a toxi siga ra ki нахе.»

Yudasij сөхчийн

¹² Na xanbi e naxa gibilen Darisalamu, kelife geya ma naxan xili Oliwi geya. Kelife na geya ma han Darisalamu, yaamile keren na a ra. ¹³ E naxa so koore banxi kui, e nu darixi e malan na дөннахе. Naxee nu na na: Piyeri, Yaya, Yaki, Andire, Filipu, Tomasi, Barotolome, Matiyu, Yaki Alifa xa di, Simон naxan findi Seloti ra, nun Yudasij, Yaki xa di. ¹⁴ E birin nu Ala maxandima ялангие keren na, e nun ginжее, a nun Mariyama, Isa nга, a nun Isa xunyae.

¹⁵ Лоххэ nde Piyeri naxa keli, a ti a ngaxakerenyie tagi. Mixi кеме mixi төхжүүлж нүндөн nu malanxi naa. A naxa a fala e бө, ¹⁶ «N ngaxakerenyie, Ala Xaxili Сенийенхийн naxan masenxi Kitaabui kui Dawuda saabui ra, Yudasij xa fe ra, naxan ti mixie ya ra Isa suxufe ma, na birin bara kamali. ¹⁷ A nu na muxu tan хөхрөе nan ya ma. Muxu birin nan nu хөхрөе wali rabama. ¹⁸ E naxa бөхийн sara yi хеме xa fe kobi rabaxi sare ra. Yudasij naxa faxa мөнни, a бира, a furi bula, a furingе naxa mini a ra. ¹⁹ Darisalamukae birin naxa yi fe kolon. E naxa na бөхийн xili fala Akeledama, na nan falaxi e xa xui «Wuli Бөхийн.»

²⁰ «A сөбөхийн Yabura Dawuda kui, «A xa banxi xa balan, mixi yo naxa sabati naa.» A man сөбөхийн, «Хөхрөе гөвтөө xa ti a ngaxakerenyie ra.» ²¹⁻²² Awa na kui, a lanma хеме keren xa sugandii naxan нома muxu malide

seedeya rabade Isa xa marakeli xa fe ra. A lanma won xa mixi sugandi naxan nu na won ya ma, won nun Marigi Isa to nu a ra, kelife Yaya Isa xunxa ye xɔɔra tɛmui naxɛ, han Isa te koore ma tɛmui naxɛ.»

²³ E naxa mixi firin masen: Yusufu naxan nu xili Barasaba, e man nu naxan xili falama Yusutu, a nun Matiyasi. ²⁴ Na xanbi e naxa Ala maxandi, «Marigi, i tan naxan birin bɔŋe ma fe kolon, a masen muxu bɛ i mixi naxan sugandixi yi firinyie tagi. ²⁵ Na xa findi Yudasi يوْدَهُسْ را xəeraya nun wali rabafe ra, barima Yudasi bara siga a sigade.» ²⁶ E naxa Matiyasi sugandi Ala xa mali ra. A naxa sa yi xəera fu nun kerenyie xun ma.

2

Ala Xaxili Səniyənxi gorofe danxaniyatçee ma

¹ Xe Xabe Sali to a li, Isa foxirabirëe birin nu malanxi yire keran. ² Xui nde naxa mini koore ma keran na alo foye xungbe xui. A naxa banxi kui birin nafe e nu doxoxi dënnaxë. ³ E naxa se ndee to naxee maniya nënyie ra, te na e ma. Na see naxa itaxun, keran keran naxa doxò kankan xunyi ma.

⁴ Ala Xaxili Səniyənxi naxa goro fəxirabirə birin ma, e naxa so xui gətəe falafe Ala Xaxili Səniyənxi saabui ra.

⁵ Yuwifi diinelae kelife jamané birin ma, e nu malanxi Darisalamu na saxanyi. ⁶ Nama to yi xui mɛ, e naxa fa e gi ra. E naxa kaaba barima kankan nu Isa foxirabirɛ xui mɛma e bari xui yati nan na. ⁷ E de naxa ixara, e fa a fala, «Pe, yi mixie naxee woyɛnma yi ki, Galileakae xa mu e birin na? ⁸ Won fa won bari xui mɛfe e ra di? ⁹ Paratokae, Medekae, Elamakae, naxee sabatixi Mesopotamiya, Yudaya, Kapadose, Pontu, Asi, ¹⁰ Firigiya, Panfiliya, Misira, Libiya, Sireni boxi fɛ ma, a nun naxee keli Rōma, Yuwifie a nun mixi naxee soxi e xa diinɛ ya ma, Kirɛtikae a nun Arabue, ¹¹ won birin na e xui mɛfe won bari xui yati nan na. E na Ala xa kaabanako fee falafe won ma xuie. Na rabaxi di?» ¹² E birin de naxa ixara, e naxa ifu. E nu a fala e bore bɛ, «Munfe yi ki?» ¹³ Kɔnɔ ndee naxa e mavele, e nu fa a fala, «E siisixi ne yi ki.»

Pivéri xa kawandi

¹⁴ Għalli kawawha. Xanxbi Piyeri nun yi-xeċċera fu nun kerenyie naxxa keli. Piyeri naxxa a masen jnama be' a xui itexi ra, «Yuwifie, a nun wo tan naxan birin na Darisalamu, wo xa wo tuli mati n na. Wo xa a kolon,¹⁵ yi-mixie mu siisixi xej- de al- wo a maq-ċunxu ki naxx, barima għeġżeżeq na a ra yi-ki.»

¹⁶ «Annabi Yoweli yi masenvi nan ti.

¹⁷ *Ala naxε,*

n fama n Xaxili taxunde mixi birin

Wo xa di xεmεe nun wo xa di

wɔyənma nɛ n tan Ala xili ra.

Wo xa segetalae to tima

wo xa forje fā

¹⁸ Na waxati,
n fama n Xaxili ragorode n ma konyi xemxe

nun n ma konyi ginεe ma.

E wɔyεnma nε n tan Ala xili ra.
19 N kaabanakoee rabama nε koore n
n tɔnxumae masenma nε bɔxi fari,

naxee findima wuli, te, nun tuu
20 Soge dimima ne,
kike gbeelima ne alo wuli
beenun Marigi xa lɔχɔs xa a li,
na dariys loxas yungba

²¹ Mixi yo naxan Marigi xili maxandima, na kanyi kisima ns. »

²² «Isirayilakae, wo wo tuli mati yi masenyi ra. Isa Nasarëtika Ala xa Mixi Sugandixi nan nu a ra. Ala naxa na masen kaabanakooee, fe magaaxuxie, nun tõnxumae ra, Isa naxan nabaxi wo tagi. Wo birin na fee kolon. ²³ Ala bara a ragiri kaafirie xa kafu wo ma, alako wo xa yi xemē faxa, wo a banban wuri magalanbuxi ma, also ²⁴ Ala nu a panigexi ki naxe. Kõnõ na xanbi, Ala bara a rakeli, a faxe luuti ba a ma harima faxe mu nu noma kankanda a ma. »

²⁵ «Dawuda nu Isa xa fe nan falafe vi masenvi ra

«Dawuda hu Isa xa te han falan
N Marigi toma tsmui birin n ya j

·N Marigi tona temui birin n ya i.
A te na n sssti ma, n mu nama birado

²⁶ Na nan a toxi n bɔŋɛ na sɛewɛ kui,
n dɛ fan a xa fe masenma nɛlexinyi ra

N fate fan malabuma nε bøjøsa kui,
²⁷ barima i mu n nii bøjinma aligiyama,
 i mu i xa sεniyεntøe luma gaburi kui, a xa børo.
²⁸ I bara a niya n xa kisi kira kolon.
 I sεewε fima nε n ma i yire.»

²⁹ Piyεri man naxa a fala, «N ngaxakerenyie, wo a lu n xa won benba Dawuda xa fe fala wo bε. A faxa nε, a naxa ragata, a xa gaburi man na won tagi be han to. ³⁰ Namijønmε to nu a ra, a nu a kolon Ala bara laayidi tongo a bε. Ala naxa a kali a Dawuda xa mamadi nde døxøma nε a xa mange kibanyi. ³¹ Na kui, Dawuda nu a kolon Ala xa Mixi Sugandixi fama nε kelide faxε ma. Ala mu nεemuma a ma aligiyama, a fate mu børøma gaburi kui. ³² Ala nan Isa rakelixi faxε ma. Won birin findixi seede ra na fe ma. ³³ A to rate Ala yirefanyi ma, a naxa Ala Xaxili Sεniyεnxí søto Baba Ala ra, alç Ala laayidi tongoxi ki naxε. A man bara Ala Xaxili Sεniyεnxí ragoro won ma. Wo na nan tofe, wo na nan mεfε yi ki.»

³⁴ «Dawuda mu texi koore ma, kønø a tan nan a fala,
 «Marigi naxa a fala n Marigi bε,
 Døxøn yirefanyi ma,

³⁵ han n xa i sanyi ti i yaxuie fari.»

³⁶ «Na kui, Isirayilaka birin xa la a ra, Ala bara Isa findi Marigi ra, nun a xa Mixi Sugandixi ra. Kønø wo bara a banban wuri magalanbuxi ma.»

³⁷ Yi masenyi naxa jøama bøjøtøørø ki fanyi ra. E naxa a fala Piyεri nun xεera booree bε, «N ngaxakerenyie, a lanma muxu xa munse raba fa?» ³⁸ Piyεri naxa a fala e bε, «Wo xa tuubi, wo birin xa wo xunxa ye xøøra Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, alako wo xa yunubie xa xafari, wo man xa Ala Xaxili Sεniyεnxí søto. ³⁹ Ala bara yi laayidi tongo wo bε, wo xa die bε, nun mixi birin bε a naxee xilima, hali naxee na yire makuye.» ⁴⁰ Piyεri man naxa e rasi, a naxa e ralimaniya masenyi wuyaxi ra. A naxa e maxandi, «Wo wo mεnøyi yi waxati mixi tinxiñtaree ma.»

⁴¹ Naxee tin a xa masenyi ra, e naxa e xunxa ye xøøra. Na løxøe mixi wulu saxan jøndøn naxa sa Isa foxirabirεe xun ma. ⁴² E nu e tunnabøxøma xεεrae xa xaranyi ma. E naxa lu ngaxakerenya kui. E man naxa e tunnabøxøtaammi itaxunøfe nun Ala maxandifε ma. ⁴³ Gaaxui naxa e birin suxu. Xεεrae naxa kaabanako nun tønxuma gøbegbe raba. ⁴⁴ Danxaniyatøøe birin nu malanxi yire keren. Xa mixi keren se søto, na bara findi e birin gbe ra. ⁴⁵ E e xa see matima, e nu e harige itaxun e bore ma, kankan nu a hayi fan na kui. ⁴⁶ Løxø yo løxø e nu e malanma hørømøbanxi kui, e nu donse don e xønyi sεewε nun bøjøsa kui. ⁴⁷ E nu Ala matøxøma. E naxa rafan birin ma. Løxø yo løxø Marigi nu nde sama danxaniyatøøe jøama konti xun ma.

3

Namatε rayalanfe

¹ Løxø nde Piyεri nun Yaya nu tefe hørømøbanxi kui, sali tømu gøøsøgø. ² Hørømøbanxi naade ra naxan xili «Naade Tofanyi», xømønde nu na naxan nu namataxi kabi a bari løxøe. E nu a døxøma na løxøe birin alako a xa nu købiri makula mixie ma naxee soma hørømøbanxi kui. ³ A to Piyεri nun Yaya to so ra hørømøbanxi kui, a naxa købiri makula e ma.

⁴ Piyεri nun Yaya naxa e ya ti a ra. Piyεri naxa a fala a bε, «Muxu mato.» ⁵ Xømø naxa e mato, a jøøxa naxa lu a ma e na købiri nan fife a ma. ⁶ Piyεri fa a fala a bε, «Gbeti mu na n yi, xøøma mu na n yi, kønø naxan na n yi ra, n a fima i ma. N bara i yaamari Isa Nasarøtøka xili ra, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, keli, i i jøøre!» ⁷ A naxa a suxu a yirefanyi bøløxe ma, a a rakeli. A sanyie nun a sankønyie naxa sønø søto keren na. ⁸ Na ikørexøi ra, a naxa keli, a naxa so a jøørefe. A naxa so Piyεri nun Yaya føxø ra hørømøbanxi kui. A jøørema, a tiganma, a Ala tantuma.

⁹ Birin naxa a to, a a jøørema, a Ala matøxøma. ¹⁰ E naxa a kolon a tan nan nu døxøma hørømøbanxi «Naade Tofanyi» de ra kule matide. Birin naxa kaaba, e tøøenna yi fe ra naxan bara raba a bε. ¹¹ A fan naxa bira Piyεri nun Yaya føxø ra. Nama birin naxa kaaba, e naxa e gi sigafe ra e yire Sulemani xa buntunyi ra.

¹² Piyεri to na to, a naxa jøama maxørin, «Wo tan Isirayilakæ, munfe ra wo kaabama yi fe ma? Munfe ra wo wo yae banbanxi muxu ra alç muxu yi xømø rajørexøi muxu yøtε sønø nan na, xa na mu a ra muxu xa tinxiñyri ra? ¹³ Annabi Iburahima, Annabi Isiyaga, nun Annabi Yaxuba Marigi Ala, won benbae Marigi Ala, a bara a xa dariyε fi a xa konyi Isa ma, wo naxan yanfa, wo fa mεø a ra Pilati ya i, naxan nu wama a rabøøjinfe. ¹⁴ Wo bara Ala xa sεniyεntøøe nun a xa tinxiñtøøe yanfa. Wo man fa maxandi ti Pilati xa faxetøi nde rabøøjinfe wo bε. ¹⁵ Wo bara Marakisima faxa, Ala naxa a rakeli faxε ma. Muxu na na

fe seede ra. ¹⁶ Yi хөмө нaxan yi ki, wo naxan kolon, wo naxan toxi, a bara сөнбэ сото danxaniya kui Isa xili saabui ra. A xa danxaniya Isa ma, na nan a yalanxi wo birin ya хори.»

¹⁷ «Yakosi, n ngaxakerenyie, n a kolon wo naxan nabaxi Isa ra, wo bara a raba a kolontareya ma, wo nun wo xa mangee. ¹⁸ Конго Ala nan yi birin nagirixi, alako a xa wöyenyi xa rakamali, a nu bara naxan masen waxati dangixi a xa namijönömme de ra, a falafe a a xa Mixi Sugandixi fama ne төрөде. ¹⁹ Awa, wo tuubi, wo gibilen Ala ma, alako wo xa yunubie xa xafari, ²⁰ alako Marigi xa fa бөгөсө waxati ra, a man xa Isa хөсө, a bara naxan sugandi wo бөс. ²¹ Конго Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa lu koore ma sinden, han beenun fe birin xa yailan, алло Ala a masen ki naxe a xa namijönömme сөнийенхие көрө ra kafi a хөннекүье ra.»

²² «Annabi Munsa naxa a fala, «Wo Marigi Ala namijönömme nde хөсөма нөс wo ma алло n tan. Won ngaxakerenyi nan lanxi a ma. A naxan birin falama wo бөс, wo xa a suxu. ²³ Naxan yo mu na namijönömme xui suxu, na kanyi bama нөс Ala xa jama ya ma, a faxa.»

²⁴ «Namijönömme naxee birin bara wöyenyi kabi Annabi Samuweli xa төмүи, e birin bara yi лохөе xe fe fala. ²⁵ Saatэ die nun namijönömme die nan na wo ra. Ala bara saatэ tongo won babaе бөс. A a fala ne Iburahima бөс, «Dunija birin fama хөсөри сото i бөнсөе nan saabui ra.» ²⁶ Ala to bara a xa konyi rakeli faxe ma, a a хөсө wo tan nan singe ma, a xa duba wo бөс, a xa kankan nagbilen fe kovie foхо ra.»

4

Piyeri nun Yaya makiitife

¹ Yaya nun Piyeri to nu wöyenna mixie бөс, сөрөхдүбэе, хөргөмбөнхийн сөрөи yarerati, nun Sadusenie naxa fa. ² E бөгөсө naxa te barima Piyeri nun Yaya nu jama xaranfe, a falafe mixi faxaxie fama нөс rakelide алло Isa rakelixi ki naxe. ³ E naxa e suxu, e e sa geeli han na kuye iba, barima көс нөс bara so. ⁴ Конго mixi wuyaxi naxee na wöyenyi мөс, e naxa a suxu. Danxaniyatое xun naxa masa, han хөмөе көнти naxa wulu suuli нөндөн li.

⁵ Na kuye iba, Yuwifi yareratie, forie, nun сөрие karamохөе naxa e malan Darisalamu, ⁶ a nun Anani сөрөхдүбэе kuntigi, nun Kayafa, Yaya, Alesandire, a nun naxee birin na сөрөхдүбэе kuntigi бөнсөе. ⁷ E naxa Piyeri nun Yaya ti e tagi, e naxa e maxөрин, «Wo нөхүү yi rayalande di? Wo a rayalanxi saabui mundun na?»

⁸ Piyeri naxa a masen e бөс muxu a rayalanxi Ala Xaxili Сөнийенхие nan saabui ra, ⁹ «Isirayila forie nun kuntigie, wo bara muxu maxөрин yi namate xe fe fanyi сото ма, a yalanxi ki naxe. ¹⁰ Wo tan nun Isirayilakae birin xa a kolon yi хөмөе yalanxi Isa NasarЭтика, Ala xa Mixi Sugandixi, xili saabui nan na. Wo Isa naxan banban wuri magalanbuxi ma, Ala naxan nakeli faxe ma, a tan nan xili yi namate rayalanxi. ¹¹ Isa maniyaxi гөмөе nan na naxan tide gbo dangi гөмөе birin na, Конго wo tan banxitie bara мөс на гөмөе ra.» ¹² Kisi mu сотома ndende ra fo a tan, barima xili гөтөө yo mu na dunija, won kisima naxan saabui ra.»

¹³ E naxa kaaba Piyeri nun Yaya xa limaniya ma, barima xarantaree nan nu e ra. E naxa a kolon e nu bara bira Isa foхо ra a nu na dunija ma төмүи naxe. ¹⁴ Конго хөмөе to nu tixi e сөрти ма, a yalanxi, e mu нөс sese falade. ¹⁵ E naxa Piyeri, Yaya, nun na хөмөе yaamari и xa mini Yuwifi kütisae ya ma. E nu fa wöyenyi e bore tagi. ¹⁶ E naxa e bore maxөрин, «Won xa munse raba yi mixie ra? Darisalamukae birin bara a kolon и kaabanako xungbe nan nabaxi. Won fan mu нөмөна na matandide. ¹⁷ Конго alako yi fe naxa yensen yе mixie ra, won xa e ratон a хөрөхөе ra, e naxa wöyenyi Isa xili ra сөнөн.»

¹⁸ E naxa Piyeri, Yaya, nun na хөмөе xili. E naxa wöyenyi e бөс a хөрөхөе ra, a e naxa masenyi yo ti, e naxa mixi yo xaran Isa xili ra сөнөн. ¹⁹ Piyeri nun Yaya naxa e yaabi, «Wo a mato, a lanma muxu xa bira wo tan nan foхо ra ba, ka Ala? ²⁰ Muxu mu нөмөна dundude fe ma muxu bara naxan to, muxu bara naxan мөс.» ²¹ E man naxa хајре и ма, Конго jama birin to nu Ala matохөма fe ma naxan bara raba, e mu нөс lande a ma a lamma e xa и jaxankata ki naxe. E naxa e rabөрин. ²² Yi хөмөе naxan nayalanxi, a xa simaya nu bara dangi яе tongo naani ra.

Togondiyatое Ala maxandife

²³ E то e бөгөн, Piyeri nun Yaya naxa siga e booree yire. E naxa fe birin yaba e бөс сөрөхдүбэе kuntigie nun forie naxan fala e бөс. ²⁴ E to na мөс, e birin naxa e xui ite Ala ma janige keren fari. E naxa a maxandi, «Marigi, i tan naxan koore daa, a nun бөхи, a nun baa, a nun se naxan birin na dunija, ²⁵ i tan nan a fala Ala Xaxili Сөнийенхие saabui ra, i xa konyi Dawuda de ra, muxu baba,

«Мунфе ra sie бөгөсө texi fufafu?

Munfe ra jamae matandi tife?

²⁶ Dunija mangee bara keli,

xunmatie bara ti Marigi

нун а ха Mixi Sugandixi kanke.»

²⁷ «Нонди на ара, Herode, Ponsi Pilati, х҃өрж, а nun Isirayila бөнсөе бара ти ая конхи сенүйенхи Isa kanke, i нанан sugandixi, ²⁸ алако а яхе бирин нана и синге ну бара нате тонго а ну лан нанан ха раба.

²⁹ Yakosi, Marigi, i яхе а мато и хаягдхийн ки наже. Сенбэ fi i яхе конхи ма, алако а яхе нэ и яхе woyeniyi масенде лимания ра. ³⁰ I belxex itala, алако mixi яхе rayalan, kaabanakoee nun төнхумай ха раба а яхе конхи сенүйенхи Isa xili ra.»

³¹ E то гэ Алла maxandide, e ну мланхи деннахе, на наха серен. Алла Xaxili Senuyenxi наха горо ая бирин ма. Наха so Алла яхе woyeniyi масенде лимания ра.

Togondiyatое ха ланы

³² Danxaniyatое яама бирин бөгөө ма яхе наха лу керен. Mixi yo mu a falama ая керен gbe нан на сенде, kono se бирин наха findi бирин gbe ra. ³³ Х҃Е҃РАЕ наха Marigi Isa яхе marakeli масен mixie be сенбэ ra. Алла наха хинне а яхе fanyi ra. ³⁴ Setare yo mu nu na e яхе ма, barima xee nun banxie ну на наже бирин yi ra, e ну e матима ne, ³⁵ e ну a sare дентеге х҃Е҃РАЕ be. Nee ну fa a itaxun kankan hayi бөгөө ма.

³⁶ Mixi нде ну на нанан xili Yusufu, Lewi di нанан barixi Sipiri. Х҃Е҃РАЕ ну a xili falama ne Baranabasi, на нан falaxi «mixi ralimaniya». ³⁷ A наха xе mati нанан ну на a yi, a наха fa a kобiri ra, a a дентеге х҃Е҃РАЕ be.

5

Ananiyasi nun Safira

¹ Х҃еме нде нанан xili Ananiyasi, a nun a яхе Safira, nee fan наха а яхе mati. ² Ananiyasi nun a яхе gine наха lan a ма и яхе sare нде ragata а яхе yete be. Ananiyasi наха kобiri донхое xanin, a a дентеге х҃Е҃РАЕ be. ³ Piyeri наха a fala a be, «Ananiyasi, munfe ra Sentane i madaxuxi han i bara wule fala Алла Xaxili Senuyenxi be yi яхе sare нде noxunfe ra? ⁴ Beenun i яхе yi яхе mati, i gbe яхе mu nu на яхе ra? I kобiri нанан sotxoi, i gbe яхе mu nu на fan na? Munfe ra i yi fe mooli rabaxi? I mu wule falaxi mixie яхе, i wule falaxi Алла nan be.»

⁵ Ananiyasi то na woyeniyi me, a наха bira керен na, a faxa. Naxee бирин na fe me, e наха gaaxu. ⁶ Segetalae to keli, e наха a kasange, e a xanin, e sa a ragata.

⁷ Waxati саксан to dangi, a яхе gine наха so, a mu nu a kolon fe нанан nabaxi. ⁸ Piyeri наха a fala a be, «A fala ну be, яхе wo яхе matixi yi xasabi nan na, wo нанан дентеге xi yi ki?» A наха a yaabi, «Iyo, muxu a matixi yi kобiri nan na.» ⁹ Awa, Piyeri наха a fala a be, «Munfe ra wo lanxi a ma wo яхе Ala Xaxili madaxu? Naxee i яхе mори ragataxi, e tan nan tixi naade ra yi ki, e i fan xaninma ya.»

¹⁰ A наха bira х҃Е҃РАЕ bun ma керен na, a faxa. Segetalae to so, e наха a li a fan bara faxa. E наха a xanin, e sa a fan nagata a яхе mори fe ma. ¹¹ Gaaxui xungbe наха danxaniyatое яама бирин suxu, a nun naxee бирин yi fe me.

Төнхумай nun kaabanakoee

¹² Kaabanako wuyaxi nun төнхумай nu рабама яама tagi х҃Е҃РАЕ saabui ra. Togondiyatое бирин nu e мланма Sulemani яхе buntunyi ra. ¹³ Mixi gbete yo mu nu suusama sunbude e ra, kono mixie nu e binyama a fanyi ra. ¹⁴ Naxee nu danxaniyaxi Marigi ma, xemee nun gine, e konti xun nu masama temui бирин. ¹⁵ Na fee ma, mixie nu fama ne furemae ra sade nun dagie ma kira xon, алако Piyeri ne dangima temui наже, a niini яхе ti e ma. ¹⁶ Nama nu kelima Darisalamu rabilinyi, e ну fa furemae ra nun jinne fure kanyie. E бирин наха yalan.

Х҃Е҃РАЕ makankanke

¹⁷ Na temui serexedube kuntigi, a nun naxee nu на a foхо ra, naxee findixi Sadusenie ra, e наха нате тонго тооне ma. ¹⁸ E наха х҃Е҃РАЕ suxu, e woli geeli. ¹⁹ Kono Marigi яхе maleke наха fa koe ra, a наха geeli naade rabi, a fa e ramini. A наха a fala a be, ²⁰ «Wo siga, wo sa ti hоромбанхi kui, wo Алла яхе kira neene яхе бирин tagi яама be.» ²¹ E то na me, e наха so hоромбанхi kui subaxe ma, e kawandi ti folo.

Serexedube kuntigi nun naxee nu на a foхо ra, e to fa, e наха Yuwifi kitisaе nun Isirayila fori бирин млан. E наха mixie rasiga х҃Е҃РАЕ tongode geeli kui. ²² Sorie to siga, e mu и li geeli kui. E наха gibilе, e sa дентеге sa. ²³ E нахе, «Muxu bara geeli li a balanxi a fanyi ra, geeli kantamae tixi naade ra, kono muxu to a rabi, muxu mu mixi yo lixi a kui.»

²⁴ Hоромбанхi scorie яхе mangе nun serexedube kuntigie то na fe me, e de наха ixara. E ну fa e bore maxarin, «Munfe yi ra?» ²⁵ Mixi нде наха fa a fala a be, «Wo fa a mato, wo xemee naxee sa geeli, e

na hōrōmōbanxi kui e mixie xaranfe.»²⁶ Awa, soori xunmati nun a xa soorie naxa siga, e sa fa xEErae ra. Kōnō e mu e sēnbē ramini e ma, barima e nu gaaxuxi jama fa e magōnōfe gēmē ra.

²⁷ E to bara e xanin Yuwifi kiitisae yire, sērēxēdubē kuntigi naxa e maxōrin,²⁸ «Muxu bara wo ratōn a xōrōcōxē ra, wo naxa xaranyi raba yi xēmē xili ra, kōnō wo bara wo xa xaranyi ralantan Darisalamu birin na. Wo wama a xa faxē safe muxu tan nan xun!»²⁹ Piyēri nun xEErae naxa e yaabi, «A lanma muxu xa Ala xui nan nabatu dangife mixie xui ra.³⁰ Won babae Marigi Ala bara Isa rakeli, wo naxan faxa, wo naxan banban wuri ma.³¹ Ala bara a rate a yirefanyi ma a xa findi Mange nun Marakisima ra, alako Isirayila xa nō tuubide, e xa yunubi xa xafari.³² Muxu nun Ala Xaxili Sēniyēnxi na yi fe seedee ra. Ala Xaxili Sēniyēnxi fima mixi nan ma, naxan na a xui rabatu.»

³³ E to yi masenyi mē, e naxa cōnō han e naxa wa xEErae faxafe. ³⁴ Kōnō Farisēni nde naxan xili Gamaliyeli, sēriye karamōxē kuntigi naxan nu rafan jama birin ma, na naxa keli Yuwifi kiitisae tagi. A naxa yaamari fi e xa xEErae ramini sinden.³⁵ Awa, a naxa a fala kiitisae bē, «Isirayilakae, wo mēseni fe ma wo naxan nabama yi mixie ra.³⁶ Waxati dangixi xēmē nde naxan xili Tudasi naxa a yetē igbo. Mixi kēmē naani nan nu biraxi a fōxō ra, kōnō a to faxa e birin naxa yensen yē. A xa fe mu findi fefe ra.»

³⁷ «Na to dangi, Yudasi Galileka naxa mini xili sebē tēmūi. A naxa mixi wuyaxi bēndun a ma, kōnō a fan naxa faxa, a fōxirabirē birin naxa yensen yē.³⁸ Yakōsi n a falama wo bē, wo naxa fefe raba yi mixie ra. Wo gbilen e fōxō ra. Xa yi fe birin fatanxi mixie nan na, a mu sōconyama.³⁹ Kōnō, xa a fatanxi Ala nan na, wo mu nōma a xun nakanade. Wo wo jērē ki mato a fanyi ra, wo nun Ala naxa fa ḡere.»

⁴⁰ E to lan fe kerēn ma, e naxa xEErae xili, e bōnbō. E naxa e ratōn wōyēnfe ra Isa xili ra, e fa e rabejñin.

⁴¹ XEErae to mini Yuwifi kiitisae tagi, e naxa jēlēxin barima Ala e tan nan sugandixi, e xa tōcōrō Isa xili xa fe ra.⁴² Lōxō yo lōxō, e nu kawandi tima hōrōmōbanxi kui, e man mixie xaranma e xōnyi. E nu Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi masenma nē tēmūi birin.

6

XEEra malima soloferē

¹ Na tēmūi, Isa fōxirabirē konti xun to nu masama, Yuwifie naxee Girēki xui falama, e naxa e mawa Yuwifie xōn naxee Eburu xui falama, barima lōxō yo lōxō donse itaxunma tēmūi naxē, e nu nēxēmuma nē kaajē ginē ma naxee Girēki xui falama.² XEEra fu nun firinyi naxa Isa fōxirabirē malan, e naxa a fala e bē, «A mu lan muxu xa Ala xa masenyi kawandife rabolo donse itaxun fe ra.³ Na nan a ra, n ngaxakerenyie, wo xēmē soloferē sugandi wo ya ma, mixi binyee, xaxilimaya nun Ala Xaxili Sēniyēnxi na naxee bē. Muxu xa yi donse itaxunfe so e yi ra,⁴ alako muxu tan xa nu lu Ala maxandi ra nun Ala xui kawandi ra.»

⁵ Na masenyi naxa rafan birin ma. E naxa Etiyēn sugandi, xēmē naxan xa danxaniya nu gbo, Ala Xaxili Sēniyēnxi man nu goroxi naxan ma. E man naxa Filipi, Pirokoru, Nikanoro, Timon, nun Paramenasi sugandi, a nun Nikolasi Antiyokika naxan soxi Yuwifie xa diinē ya ma.⁶ E naxa e dēntēgē xEErae bē. XEErae naxa e bēlēxē sa e xunyie ma, e naxa Ala maxandi e bē.

⁷ Ala xa masenyi naxa yensen yē. Isa fōxirabirē xun nu masama a gbegbe ra Darisalamu. Sērēxēdubē wuyaxi fan nu danxaniyafe.

Etiyēn suxufe

⁸ Ala naxa a xa hinne nun sēnbē fi Etiyēn ma. A nu tōnxumae nun kaabanako xungbee rabama jama tagi.⁹ Sirenikae nun Alesandireka naxee nu salima salide kui, naxan xili «xōrōuya mixi xa salide», a nun Yuwifie naxee kelixi Silisi nun Asi, e naxa sōnxō Etiyēn ma.¹⁰ Kōnō e mu nō Etiyēn xa wōyēnyi ra, barima Ala Xaxili Sēniyēnxi nan nu xaxilimaya fima a ma.

¹¹ Awa, e naxa xēmē ndee sare fi, e xa a fala, «Muxu bara a xui mē a wōyēnyi falama naxan mu daxa Annabi Munsa nun Ala mabiri.»¹² E naxa jama, forie, nun sēriye karamōxē kui iso. E naxa bagan a ma, e a susu, e a xanin Yuwifi kiitisae yire.¹³ E naxa tōcōrēgēlē ramini, naxee a fala, «Yi xēmē mu bama wōyēnyi jāaxie falafe hōrōmōbanxi nun Ala xa sēriye xa fe ra.¹⁴ Muxu bara a xui mē, a a falama Isa Nasarētika fama yi hōrōmōbanxi kanade, a man naamunyie masarama Annabi Munsa naxee fixi won ma.»¹⁵ Yuwifi kiitisae birin naxa e ya banban Etiyēn na, a yatagi naxa lu e bē ačō maleke.»

7

Etiyēn xa masenyi

¹ Sērēxēdubē kuntigi naxa Etiyēn maxōrin, «Naxan falaxi i xun ma, nōndi na a ra?»² Etiyēn naxa e yaabi, «N ngaxakerenyie nun n babae, wo wo tuli mati n na. Ala dariyē kanyi mini nē won baba

Iburahima ma a nu na Mesopotamiya боки ма төмүи нахе, beenun a xa sabati Xarani. ³ Ala naxa a fala a бэ, «Кели i xa боки нун i хабиле xun, сига боки ма n дөннахе masenma i бэ.» ⁴ Awa, a naxa mini Kalidi боки ra, a sa sabati Xarani. Мөнни, a baba faxa xanbi, Ala naxa a radangi yi боки ма wo sabatixi дөннахе yi ki to. ⁵ A mu lingira yo fi a ma yi боки kui hali santide. Көнч a naxa laayidi tongo a бэ, a fama yi боки fide a tan nun a бансое nan ma, hali a faxa xanbi. Na waxati di yo mu nu na a бэinden.»

⁶ «Ала naxa a fala a бэ, «I бансое sabatima боки гбетэ nan ma. Мөнни e findima нэ konyie ra. E e jaxankata jэе көмөе naani bun.» ⁷ Ala man naxa a fala, «N fama na si makiitide naxan e rasoma konyiya kui. Na dangi xanbi, e kelima нэ naa, e fa n batu be.»»

⁸ «Awa, Ala naxa sunna saatэ fi Iburahima ma. Iburahima to Isiyaga bari, a naxa a sunna a xi solomasaxan nde ma. Isiyaga to Yaxuba bari, a naxa a fan sunna. Yaxuba fan naxa won beriba fu nun firinyie sunna.»

⁹ «Won benbae naxa Yusufu тооне, e naxa a mati, a naxa findi konyi ra Misira боки ma. ¹⁰ Көнч Ala naxa lu a foxo ra. A naxa a ramini a xa kontofili birin kui. A naxa hinne nun xaxilimaya fi a ma, alako a xa rafan Misira mange ma, naxan a findi Misira gomina nun a xa banxi birin xunmati ra.»

¹¹ «Kaame xungbe naxa so Misira боки ma a nun Kanaan боки. Won babae mu nu baloe сотома, тооре naxa gbo. ¹² Yaxuba naxa a мэ a mengi na Misira боки ma. A naxa won babae хэе naa a singe. ¹³ E xa sige firin nde, Yusufu naxa a yete masen a fafaxakerenyie бэ, Misira mange fan naxa Yusufu xabile rakolon. ¹⁴ Awa, Yusufu naxa e хэе a baba Yaxuba tongode nun a xa denbaya birin. E konti nu sigaxi han mixi tongo solofera a nun suuli. ¹⁵ Yaxuba naxa goro Misira, a faxa дөннахе a nun won babae. ¹⁶ E furee naxa ragbilen Sikemi, e e ragata gaburi nan kui, Iburahima naxan sara kóbiri ra Xamori xa die ma.»

¹⁷ «Ала xa laayidi rakamali waxati to makore, laayidi naxan tongoxi Iburahima бэ, won ma jama xun naxa masa Misira боки ma. ¹⁸ Көнч na xanbi mange гбетэ naxa ti naxan mu nu Yusufu xa fe kolon. ¹⁹ Na mange naxa won ma jama yanfa. A naxa won benbae jaxankata, han a naxa e yaamari e xa e xa diyoree wole, alako e xa faxa. ²⁰ Na төмүи Annabi Munsa naxa bari, Ala hinne naxan na. Kike saxan a rabalofe a baba xa banxi kui. ²¹ Na xanbi a naxa a бэlexe ba a ma. Misira mange xa di gine fa a tongo, a naxa a ramо ало a xa di. ²² Annabi Munsa naxa kolon сото Misira xa fe birin ma. A wøyen ki nun a jere ki naxa сенбе сото.»

²³ «А то jэе tongo naani сото, a naxa wa a ngaxakerenyie kolonfe. A naxa siga a boore Isirayilakae yire matode. ²⁴ А то Misiraka to a fe jaaxi niyafe Isirayilaka nde ra, Annabi Munsa naxa a ngaxakerenyi xa gere so, a naxa Misiraka faxa. ²⁵ A naxa a маюхун a a ngaxakerenyie a kolonma нэ Ala хөрөяя fima e ma a saabui nan na, көнч e mu kolon сото na ma. ²⁶ Na kuye iba, Annabi Munsa naxa Isirayilaka firin to, e na gerefe. A naxa kata e xa lan e bore ma, a naxa a fala e бэ, «Ngaxakerenmae nan na wo ra. Munfe ra wo fe jaaxi niyama wo bore ra?» ²⁷ Көнч naxan nu fe jaaxi rabafe a ngaxakerenyi ra, a naxa Annabi Munsa radin yе, a a fala a бэ, «Nde i tixi mange nun kiitisa ra muxu xun ma?» ²⁸ I waxi n faxafe нэ ало i Misiraka faxaxi ki naxe xoro?» ²⁹ Annabi Munsa to na wøyeniyi мэ, a naxa a gi. A naxa sabati Madiyan боки ma, a naxa di firin bari мөнни.»

³⁰ «Нэ tongo naani dangi xanbi, maleke naxa mini a ma te хօра naxan nu sansi bili ganfe gbengberenyi ma, Sinayi geya fari. ³¹ Annabi Munsa to na fe to, a naxa kaaba. А то a maso a ra, a xa a igbэ, a naxa Marigi xui мэ. ³² «I babae Marigi Ala nan n na, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba Marigi Ala.» Annabi Munsa naxa сэрэн, a naxa gaaxu a igbefe ma. ³³ Marigi naxa a fala a бэ, «Sankiri ba i sanyi, barima i tixi дөннахе, боки сенүенхи na a ra.» ³⁴ N bara n ma jama xa тооре to Misira, n bara e kutun xui мэ. N bara goro n xa хөрөяя fi e ma. Yakosi, n xa i хэе Misira.» ³⁵ Ala Annabi Munsa хэе нэ, e a fala naxan бэ, «Nde i tixi mange nun kiitisa ra muxu xun ma.» Maleke naxan minixi a ma te хօра a naxa a masen a бэ a xa findi mange nun marakisima ra.»

³⁶ «Annabi Munsa nan Isirayilakae ramini Misira боки ra. Нэ tongo naani bun ma, a naxa төнхумae nun kaabanakoee raba Misira, Xulunyumi Baa, nun gbengberenyi ma. ³⁷ Annabi Munsa tan naxa a fala Isirayila бэ, «Ala namijөнме raminima wo ngaxakerenyie nan ya ma naxan luma ало n tan.» ³⁸ Won benbae jama e to nu malanxi gbengberenyi ma, maleke naxa wøyen Annabi Munsa бэ Sinayi geya fari. A сэрүе naxan мэxi, a naxa na radangi won ma.»

³⁹ «Көнч won benbae mu tin a xa yaamari suxude. E naxa a matandi, e e бөгөнти Misira ra. ⁴⁰ E naxa a fala Haruna бэ, «Alae yailan won бэ, naxee jөрөма won ya ra, barima yi Munsa naxan won naminixi Misira, won mu a kolon se naxan a сото.» ⁴¹ E naxa kuye yailan ninge misaali ra, e fa сэрехе ba a бэ. E naxa jөрөмин na ra, e naxan yailanxi a бэlexe ra.»

⁴² «Awa, Ala naxa a kobe so e ra, a naxa e rabolo, e xa tunbuie batu, ало a сөбөxi namijөнме ха Kitaabui kui ki naxe.

«Isirayila бансое,

wo сэрехе ba n tan nan бэ

ŋe tongo naani bun ma gbengberenyi ma?

⁴³ Wo bara Mol̄k̄a kuye batu,
wo bara Remefan tunbui kuye batu,
wo kuye naxee yailanxi wo b̄el̄ex̄e ra.

Na nan a toxi n fan wo xaninma Babil̄on xanbi ra.»

⁴⁴ «Ala xa h̄or̄om̄lingira, a xa seedeq̄ox̄ya s̄eb̄eli na d̄ennax̄e, na nu na won benbae tagi gbengberenyi ma. Ala nu bara a misaali masen Annabi Munsa b̄e, a naxa a yaamari a xa a yailan na ki. ⁴⁵ Won benbae to h̄or̄om̄lingira s̄oto, e naxa a xanin b̄ox̄i ma Ala si ḡbet̄ee keri d̄ennax̄e, Yosuwe xa yaamari bun ma. A naxa lu naa han Dawuda xa waxati.»

⁴⁶ «Dawuda naxan nafanxi Ala ma, na naxa a max̄orin a xa lingira ti a tan Yaxuba Marigi Ala b̄e.

⁴⁷ Kōnō Sulemani nan fa na lingira ti Ala b̄e. ⁴⁸ Kōnō Ala Xili Xungbe Kanyi mu sabatima adama xa banxi tixi kui. Namijōnm̄e na nan masenxi,

⁴⁹ «Wo Marigi nax̄e,
koore, n ma kibanyi,
b̄ox̄i, n santide.

Wo banxi mundun tima n b̄e?

Wo yire mundun findima n ma malabude ra?

⁵⁰ N tan xa mu na birin yailanxi?»

⁵¹ «Wo xaxili nun wo tuli x̄or̄ox̄, wo sondonyi mu fan. Wo Ala Xaxili S̄eniyeñxi matandima t̄emui birin al̄o wo benbae a raba ki nax̄e. ⁵² Wo benbae namijōnm̄e birin jaxankata n̄e. E namijōnm̄e faxa n̄e, naxee nu Ala xa Tinixin̄toe xa fafe falama. Yakosi wo bara na fan faxa. ⁵³ Wo tan naxee bara Ala xa seriȳe s̄oto malek̄ee saabui ra, wo mu a rabatuxi!»

Etiȳen xa faxe

⁵⁴ E to yi masenyi m̄e, e naxa xōnō han e nu e ŋinyie raxin. ⁵⁵ Kōnō Ala Xaxili S̄eniyeñxi naxa goro Etiȳen ma. Etiȳen to a ya barban koore ma, a naxa Ala xa dariȳe to, a man naxa Isa to a tixi Ala yirefanyi ma. ⁵⁶ A naxa a masen, «N bara koore rabixi to, Adama xa Di tixi Ala yirefanyi ma.» ⁵⁷ Nama naxa s̄onx̄e rate, e naxa e tuli d̄es̄e. E birin naxa bagan a ma. ⁵⁸ E naxa mini a bubu ra sigafe ra taa fari ma, e a magōnō han a naxa faxa. Seedee naxa e xa donmae sa s̄eḡetala nde san ma, naxan xili S̄olu. ⁵⁹ E nu na a magōnōfe t̄emui nax̄e, Etiȳen naxa Ala maxandi, «N Marigi Isa, n nii rasēnē.» ⁶⁰ Na xanbi a naxa a xinbi sin, a naxa a xui ite, «N Marigi, i naxa e suxu yi yunubi mal!» A ḡe na falade tan mu a ra, a naxa taa masara. S̄olu fan nu na Etiȳen faxafe kui.

8

Danxaniyat̄oe xa t̄c̄ore

¹ Na l̄ox̄e, jaxankate xungbe naxa Darisalamu danxaniyat̄oe jama suxu. E birin naxa yensen Samari nun Yudaya b̄ox̄i ma fo x̄eerae, nee nan gbansan lu naa. ² X̄eme tinxin̄ie naxa Etiȳen nagata. E naxa wa a xa faxe ma. ³ Kōnō S̄olu tan naxa danxaniyat̄oe jama t̄c̄ore. A nu soma banxie kui, a nu danxaniyat̄oe x̄em̄e nun gin̄ee ramini, a nu fa e sa geeli. ⁴ Danxaniyat̄oe to yensen ȳe, e naxa xibaaru fanyi kawandi ti yire birin.

Xibaaru fanyi kawandife Samari

⁵ Filipu to goro Samari taa nde kui, a naxa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe masen naakae b̄e. ⁶ Nama to Filipu xa kaabanakoe to, e naxa e tuli mati a ra a fanyi ra. ⁷ Ninn̄e naxa gbilen furemae fōx̄a ra, e nu fa gbelegbele. Mab̄enyi nun namat̄e wuyaxi naxa yalan. ⁸ Naakae naxa s̄eewa a fanyi ra.

⁹ X̄eme nde nu na na taa kui naxan xili Simōn. A nu duureya rabama naxan Samarikae birin nakaabama, a nu fa a ȳet̄e igbo. ¹⁰ E birin, dim̄die nun forie, a xui ramexi a fanyi ra. E nu a fala, «Yi x̄em̄e Ala s̄enb̄e na a ra, won naxan xili falama S̄enb̄e Xungbe.» ¹¹ E nu bara bira a fōx̄a ra kabi a x̄onnakuye barima a nu e rakaabama a xa duureya ra. ¹² Kōnō e to la Filipu ra, naxan Ala xa manḡeȳa niini nun Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandi rabama, x̄em̄e nun gin̄ee naxa e xunxa ye x̄oora. ¹³ Simōn yati naxa danxaniya, a fan naxa a xunxa ye x̄oora. A naxa bira Filipu fōx̄a ra. A naxa kaaba a xa t̄onxumae nun kaabanako xungbee ma.

¹⁴ XEErae, naxee nu na Darisalamu, e to a m̄e Samarikae bara tin Ala xa masenyi ra, e naxa Piȳeri nun Yaya x̄ee naa. ¹⁵ E to so naa, e naxa Ala maxandi alako Samarikae xa Ala Xaxili S̄eniyeñxi s̄oto, ¹⁶ barima Ala Xaxili S̄eniyeñxi mu nu goroxi mixi yo ma e ya ma sinden. E nu xunxaxi ye nan gbansan x̄oora Isa xili xa fe ra. ¹⁷ Awa, Piȳeri nun Yaya naxa e b̄el̄ex̄e sa e ma, e naxa Ala Xaxili S̄eniyeñxi s̄oto.

¹⁸ Simōn to a to Ala Xaxili S̄eniyeñxi nu s̄ot̄oma x̄eerae b̄el̄ex̄e nan saabui ra, a naxa kōbiri masen e b̄e, a fa a fala, ¹⁹ «Wo yi s̄enb̄e fi n fan ma, alako n na n b̄el̄ex̄e sa naxan ma, a xa Ala Xaxili S̄eniyeñxi s̄oto.» ²⁰ Piȳeri naxa a yaabi, «I tan nun i xa kōbiri xun xa rakana, barima i a maj̄oxunxi n̄e Ala xa ki

сötöma kóbiri nan na. ²¹I gbe yo mu na yi fe ya ma, barima i sondonyi mu fiixxi Ala bë. ²²Gbilen yi fe jaaxi fóxra. I man xa Marigi maxandi alako a xa dijne i ma i xa yi mañoxunyi xa fe ra, xa a sa timma.

²³N a toxi në yi ki, i na fe jaaxi gbegbe kui. I bara findi Sentane xa konyi ra.»

²⁴Simçn naxa a yaabi, «Wo yëtëxa Marigi maxandi n bë alako wo fe naxee birin falaxi a naxa n li.»

²⁵E to ge seedeñoxçaya bade Marigi xa masenyi ra, Piyéri nun Yaya naxa gibile Darisalamu. Kira fan na, e naxa xibaaru fanyi kawandi ti Samari taa wuyaxi kui.

Etiyopi xunmati nde xunxafe ye xçora

²⁶Marigi xa malekë naxa a fala Filipu bë, «Keli, siga yirefanyi biri ra, gbengberen kira xon, naxan goroma Gasa, kelife Darisalamu.» ²⁷A naxa keli, a naxa Etiyopika nde li kira ra. Хөмөе nan nu a ra naxan mu nu nöma ginë fe rabade. A findixi Kandasi, Etiyopi mange gine xunmati nan na. A tan nan nu a xa naafuli birin kantama. A nu faxi salide ne Darisalamu. ²⁸A na gibilene a xonyi, a doxoxi a xa mañerëse kui, a na Annabi Esayi xa Kitaabu xaranfe.

²⁹Ala Xaxili Seniyenxi naxa a masen Filipu bë, «Siga, i i makore na mañerëse ra.» ³⁰Filipu naxa siga a gi ra. A naxa Etiyopika xui me, a nu Annabi Esayi xa Kitaabu xaranfe. A naxa a maxörin, «I naxan xaranfe yi ki, i a fahaamuxi?» ³¹A naxa a yaabi, «N nöma na ra di, xa mixi yo mu na naxan a tagi rabama n bë?» A naxa a fala Filipu bë a xa doxoxi a seeti ma. ³²A nu na yi sebeli nan xaranfe Kitaabu kui:

«Е а xaninxı témui naxë a xa faxa

a naxa lu alo yexxës naxan xaninma faxade.

A mu a xui yo ramini,

alo yexxës naxan tima a xabe maxabama ya ra.

³³A xa marayaagi kui,

e naxa a makiiti sëriyë xanbi.

Nde nöma a xa taruxui falade?

A xa simaya bara jön böxi fari.»

³⁴Na Etiyopika naxa a fala Filipu bë, «Yandi, a masen n bë, Annabi Esayi nde xa fe falama yi ki? A yëte ba, ka mixi gbetë?» ³⁵Awa, Filipu naxa a fölo na sebeli ma, a naxa a kawandi Isa xa xibaaru fanyi ra.

³⁶E na sigafe kira xon, e naxa ye li. Na Etiyopika naxa a fala Filipu bë, «Ye nan ya. Nanse a niyama n mu xunxama ye xçora?» ³⁷Filipu naxa a yaabi, «Xa i danxaniya i böqe birin na, i nöma na ra.» Na Etiyopika naxa a yaabi, «N laxi a ra, Ala xa Di nan lanxi Isa ma.» ³⁸A naxa mañerëse rati, e firin birin naxa goro ye ma. Filipu naxa na Etiyopika xunxa ye xçora. ³⁹E to te ye xçora, Marigi Xaxili naxa Filipu tongo, a a xanin. Na Etiyopika mu fa a to sönön. A naxa siga seewë kui.

⁴⁰Filipu naxa mini Asotu taa kui. A man naxa siga Sesare. A naxa xibaaru fanyi kawandi ti taa birin kui a nu dangima dënnaxë.

Solu xunxafe ye xçora

¹Na témui birin, Solu nu kónkoxi Marigi fóxirabirë ma, a xa e faxa. A naxa siga sërexeñdube kuntigi xon ²këedi maxörinde katarabi Damasi salide yareratие ma, alako xa a naxee li naa, e biraxi Isa xa kira fóxra, хөмөе nun ginëe, a xa fa e xirixi ra Darisalamu. ³A na makorefe Damasi ra, yanbe naxa mini a ma keli koore ma, a a rabilin. ⁴A naxa bira böxi ma, a naxa xui nde me, «Solu, Solu, i na naxankatafe munfe ra?» ⁵Solu naxa a yaabi, «Marigi, nde i ra?» A naxa a yaabi, «Isa nan n na, i naxan naxankatafe. ⁶Keli, so taa kui, e fama a falade i be a lanma i xa naxan naba.» ⁷Хөмөе naxee nu a fóxra, nee de naxa bobo a ra gaaxui bë. E nu xui mëma, kónco e mu nu mixi yo toma. ⁸Solu naxa keli böxi ma, a ya rabixi, kónco a ya mu se toma. E naxa a belexës suxu, e a mati Damasi.

⁹A naxa lu xi saxon a mu sese to, a mu sese don, a mu sese min. ¹⁰Isa fóxirabirë nde nu na Damasi, naxan xili Ananiyasi. Marigi naxa a xili laamatunyi kui, «Ananiyasi!» Ananiyasi naxa a ratin, «Marigi, n tan nan ya.» ¹¹Marigi naxa a fala a bë, «Keli, siga kira ra naxan xili «Kira Tinxinx», i xa хөмөе fen Yudasi xa banxi kui, naxan xili Solu Tariseka. A na Ala maxandife. ¹²A bara mixi nde to laamatunyi kui, naxan xili Ananiyasi, a na a belexës safe a ma alako a man xa se to.» ¹³Ananiyasi naxa a yaabi, «Marigi, n bara yi хөмөе xa fe më mixi wuyaxi ra, a bara fe kobi naxan naba i xa mixi séniyenxiye ra Darisalamu.

¹⁴Serexedube kuntigie bara noë so a yi ra, a xa birin suxu naxee i xili maxandima.»

¹⁵Kónco Marigi naxa Ananiyasi yaabi, «Siga, barima n bara yi хөмөе sugandi хөхрөе ra, a xa n xili masen si birin bë, e xa mangëe bë, a nun Isirayila die birin bë. ¹⁶N a masenma në a bë, a fama tööröde ki naxë n xili xa fe ra.» ¹⁷Ananiyasi naxa siga na banxi. A to so, a naxa a belexës sa Solu ma. A naxa a fala a bë, «N ngaxakerenyi Solu, Marigi Isa naxan mini i ma kira ra, a tan nan n хөхрөе i ma, alako i xa se to, i man xa Ala Xaxili Seniyenxi sötö.» ¹⁸Se nde naxa ba a ya ma keren na alo xalee, a ya naxa se to. A naxa keli, a fa a xunxa ye xçora. ¹⁹Na xanbi a naxa a dege, a fa sënbe sötö.

Solu kawandi rabafe Damasi

Solu naxa saxanyi raba Damasi a nun Isa foxirabiree. ²⁰ A naxa бөнбө каванди тифе ра керен на салдее куй а ну а масен а Ala ха Di nan lanxi Isa ma. ²¹ Naxee birin a xui мэ, е дэ наха ixara. E наха а фала, «Yi хэмэх ха му ну mixiejaxankatama Darisalamu, naxee nu maxandi tima Isa xili ra? А му faxi хэхе, а ха а xanin e xirixi ra sereхedube kuntigie xон?» ²² Solu naxa сэнбэ сото. А ха масеный наха Damasi Yuwifie ifu, a falafe a Isa nan lanxi Ala ха Mixi Sugandixi ma.

²³ Тэмүиnde то dangi, Yuwifie наха lan a ma иxa Solu faxa. ²⁴ Solu naxa e xa gundo kolon. E nu таа соде дэе kantama kөе nun yanyi alako иxa a faxa. ²⁵ Kөнч kөе nde ra, Isa foxirabiree naxa a ragoro төтэ fari ma saga kui.

Solu sigafe Darisalamu

²⁶ Solu to siga Darisalamu, a naxa wa bonife Isa foxirabiree ra, kөнч e birin nu gaaxuxi a ya ra. E mu nu laxi a ra xa Isa foxirabiree nan yati a ra. ²⁷ Awa, Baranabasi naxa a xanin хэөрае хон. A naxa a tagi raba и bе Solu Marigi toxi ki naxe, a man a xui mexi kira ra ki naxe. A naxa a масен e bе Solu bara kawandi naxan naba Isa xili ra Damasi taa kui. ²⁸ E birin naxa дөхөхүү yire керен Darisalamu. Solu nu Marigi xili kawandima сэнбэ ra. ²⁹ E nun Yuwifie fan naxa wоyен e nu хөрөхүү, Yuwifi naxee Gireki xui falama, kөнч nee nu katafe иxa Solu faxa. ³⁰ A ngaxakerenyi Isayankae to na fe мэ, e naxa a xanin Sesare, e fa a rasiga Tarise. ³¹ Danxaniyatоe jnама naxa lu bojеса kui Yudaya, Galile, nun Samari бөхүү birin ma. E nu luma e bore ralimaniya ra, e nu e jnөrө Marigi ха yaragaaxui kui. E xun nu masama Ala Xaxili Sенийенхи saabui ra.

Piyeri sigafe Lida nun Yafa

³² Piyeri то nu бөхүү ijнөrөма, a naxa goro сенийентоёе yire Lida. ³³ A naxa хэмэе namataxi nde ли naа, naxan xili Ene, a nu saxi sade ma kabi jnө solomasaxan. ³⁴ Piyeri naxa a fala и bе, «Ene, Isa Ala ха Mixi Sugandixi bara i rayalan. Keli, i i xa sade yailan.» A naxa keli keren na. ³⁵ Lidakae nun Sarонка birin to yi fe to, e naxa tuubi Marigi ma.

³⁶ Ginе nde nu na Yafa Isa foxirabiree ya ma. A nu xili Tabita, naxan falaxi Dөrakasi. A nu fe fanyi гbegbe rabama, a nu тооромийхе ki. ³⁷ Na тэмүи, fure naxa a suxu, a naxa faxa. E to a maxa, e naxa a sa koore banxi deki firin nde. ³⁸ Isa foxirabiree naxee nu na Yafa, e naxa a мэ a Piyeri na Lida. Lida mu makuya Yafa ra. Awa, e naxa хэмэе firin хэсэ Piyeri ma, e xa a mayandi a xa fa и xони mafuren. ³⁹ Piyeri naxa keli, e nun na хэмэе naxa siga. E to so, e naxa a xanin koore banxi kөн na. Каје ginе naxa a rabilin, e wama. E naxa dugie nun sosee масен a bе Dөrakasi naxee yailan a nu na e ya ma тэмүи naxe. ⁴⁰ Piyeri naxa e birin namini tandem. A naxa a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi, a naxa a mafindi fure mabiri ra. A naxa a fala, «Tabita, keli.» Tabita naxa a ya rabi. A to Piyeri то, a naxa keli. ⁴¹ Piyeri naxa a бөхөхүү suxu, a a rakeli. A naxa сенийентоёе nun kaје ginе xili. A naxa a jnөrө dentegе и bе. ⁴² Yafakae birin naxa na fe мэ. Mixi wuyaxi naxa danxaniya Marigi ma. ⁴³ Piyeri naxa xi wuyaxi raba Yafa, Simон garange хони.

10

Koroneliyo xunxafe ye хонга

¹ Хөмөндийе nde nu na Sesare naxan nu xili Koroneliyo. Соори көмө xunmati nan nu a ra Itali соори гали ya ma. ² Diinela nan nu a ra. A tan nun a xa mixi birin nu gaaxuxi Ala ya ra. A nu setaree malima a гbegbe ra, a man nu Ala maxandima тэмүи birin.

³ Nunmare ra, a naxa Ala ха maleke nde то laamatunyi ra, a sofe a хони. Malekэ naxa a xili, «Koroneliyo.» ⁴ Koroneliyo то a то, a naxa gaaxu. A naxa a fala, «Marigi, munse niyaxi?» Malekэ naxa a fala и bе, «Alabara i xa maxandii suxu. Abara ratu i ma, i bara naxan naba setaree bе. ⁵ Yakosi, i xa mixi ndee хэсэ Yafa иxa fa Simон na, naxan xili falama Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simон garange хони baa дэе ra.»

⁷ Malekэ то гэ wоyенде, a naxa siga. Koroneliyo naxa konyi firin xili, a nun a xa соори diinela, naxan nu walima и bе. ⁸ A naxa yi fe birin yaba и bе, a fa и xөсө Yafa. ⁹ Na kuye iba yanyi tagi нөндөн, e nu na kira хон ма тэмүи naxe, e makore taa ra, Piyeri naxa te koore banxi fari a xa Ala maxandi. ¹⁰ Na тэмүи kaame naxa a suxu, a nu wama a дэгefe. Beenun donse xa гэ yailande, a naxa laamatunyi то.

¹¹ A naxa koore to a rabixi, se nde naxa goro бөхүү ал дуги, a xirixi a tunxun naanie ma. ¹² Subee, bubusee, nun хони birin nu na na dugi kui. ¹³ Xui nde naxa a fala, «Piyeri, keli, i sube nde faxa, i xa a don.» ¹⁴ Kөнч Piyeri naxa a yaabi, «Ade, Marigi. N mu nu se raharamuxi don sinden, xa na mu a ra se сенийентаре.» ¹⁵ Xui naxa wоyен a bе a firin nde, «Alabara se naxan naseniyen i naxa a fala a сенийентаре.» ¹⁶ Na naxa raba sanya saxan. Na xanbi, na dugi man naxa te koore ma.

¹⁷ Piyeri то nu a маңжунфе na laamatunyi ma, a wama naxan масенфе, Koroneliyo ха хөмөрае nu bara Simон хони maxorin. E naxa ti naаде ra. ¹⁸ E naxa maxorinyi ti xa Simон yigiyaxi naa ne, e naxan

xili falama Piyeri.¹⁹ Piyeri nu a мајөхунфе лааматунyi ма тэмui нахе, Ala Xaxili наха а масен a бе, «Хөмөн саксан на i maxörinfe.²⁰ Keli, i xa goro, wo birin xa siga. I наха siike, barima n tan nan e хөөрэх.

²¹ Awa, Piyeri наха goro, a наха a fala na хөмөн бе, «N tan nan yi ki wo naxan fenfe. Wo faxi munfe ma?»²² E наха дэнтэгэс sa, «Коронелио, сээри mixi көмөн xummatti, nan muxu хөөрэх. Хөмөн tinxinxi na a ra, naxan gaaxuxi Ala ya ra. Yuwifie birin a xili fanyi falama. Ala xa malekэ səniyənxi bara a масен a бе a xa i rafa a хөнүi alako a xa i xa masenyi ramе.»²³ Awa, Piyeri наха e yigiya. Na kuye iba, a наха keli, e birin naxa siga. Yafaka danxaniyatсэ ndee fan naxa e mati.

²⁴ Na kuye iba, e наха so Sesare, Коронелио nu e мамефe дэннахе. A ну bara a xa mixie nun a boore fanyie malan.²⁵ Piyeri to so, Коронелио наха a ralan, a наха a yete magoro a бе.²⁶ Көнч Piyeri наха a rakeli, a наха a fala, «Keli, mixi nan na n fan na.»²⁷ E наха so banxi и wöyенма e bore ra. Piyeri наха mixi гбэгбэ malanxi li naa.²⁸ A наха a fala e бе, «Wo a kolon tonyi doхoxi Yuwifie ma e nun si гбэгбэ bönsöсэ наха lu yire keren, xa na mu a ra sofe ra e хөнүi. Көнч Ala bara a масен n бе a n наха mixi yo мајөхун səniyəntare ra.²⁹ Na na a ra, wo to n xili, n mu tondi fade. Awa, wo n xilixi munfe ma?»³⁰ Коронелио наха a масен a бе, «Na xi naani nan yi ki, n nu salife n ma banxi kui nunmara tэмui. Хөмөн nde наха mini n ma, a xa sosee yanbama.³¹ A наха a масен n бе, «Коронелио, Ala bara i xa maxandi suxu. A bara ratu a ma i bara naxan naba setaree бе.³² Awa, mixie хөс Yafa, e xa fa Simon Piyeri ra be. A yigiyaxi Simon garange xa banxi kui, baa de ra.³³ N наха mixie хөс keren na. Muxu bara jalexin ki fanyi i fafe ra. Awa, yakösi muxu birin na Ala ya i. I xa masenyi ti muxu бе, Marigi bara i yamari naxan birin na.»

³⁴ Awa, wöyенyi to so Piyeri yi, a наха a масен, «Yakösi n bara a kolon nöndi nan yati a ra, Ala mu mixi yo rafisaxi a boore бе.³⁵ A wama mixi birin хөн, sie birin ya ma, naxee gaaxuma a ya ra, naxee tinxin.³⁶ Ala bara xibaaru fanyi масен Isirayila jama бе. A bara a масен и бөгөнсэд сотома dunija Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi nan na.³⁷ Wo a kolon naxan nabaxi folofe Galile бөхи ma, doхoxe Yudaya birin na. Yaya nu bara kawandi ti mixie xa e xunxa ye хօора.³⁸ Na tэмui Ala наха Isa Nasarëtika sugandi, Ala Xaxili Səniyənxi nun sənbе naxa goro a ma. Isa naxa siga yire birin, a nu fe fanyi raba, a nu mixi birin nayalan naxee nu na lbulisa xa konyiya bun. Ala nu na a foхo ra.»

³⁹ «Yi fe birin seede nan muxu ra a naxan naba Yuwifie xa бөхи ma nun Darisalamu. E наха aбанban wuri ma, a faxa.⁴⁰ Көнч Ala наха a rakeli faxe ma xi сaxan lхөхө, dunija xa a to.⁴¹ A mu tin a makenende birin бе, көнч a наха a yete масен muxu бе, Ala naxee sugandixi e xa findi seedee ra. Muxu nun Isa bara donse don, muxu bara ye min a keli xanbi faxe ma.⁴² Isa naxa muxu yamari, muxu xa kawandi ti mixie бе, e xa a kolon Ala nan Isa tixi kiitisa ra mixi baloxie nun mixi faxaxie xun ma.⁴³ Namijönme birin nu bara a xa fe fala, naxan na danxaniya a ma na kanyi xa yunubi xafarima nө a xili saabui ra.»

⁴⁴ Piyeri to nu wöyенма, naxee birin nu yi masenyi ramе, Ala Xaxili Səniyənxi наха goro e ma.⁴⁵ Danxaniyatсэ sunnaxie naxee Piyeri mati naa, e наха kaaba yi fe ma, Ala Xaxili Səniyənxi gorofe sunnataree fan ma,⁴⁶ barima e наха e xui мөн e na Ala matохöfe xui гбэгбэe ra.⁴⁷ Awa, Piyeri наха maxörinyi ti, «Mixi nde нома тондиде yi mixie xa xunxa ye хօора? E fan bara Ala Xaxili Səniyənxi сото ало won fan a сотохи ki naxе.»⁴⁸ A наха yaamari fi fa e xa e xunxa ye хօора Isa xili ra. Na xanbi e наха Piyeri mayandi a xa lu e хөнүi na saxanyi.

11

Piyeri xunmafalafe

¹ Хөөрэа nun ngaxakerenyie naxee nu na Yudaya, e наха a мөн a si гбэгбэe fan bara tin Ala xa masenyi ra.² Piyeri to te Darisalamu, Yuwifi danxaniyatсэе naxa a kalamu, «I bara so sunnataree хөнүi,³ wo birin bara wo дэгэл»

⁴ Awa Piyeri наха fe birin tagi raba e бе a dangixi ki naxе.⁵ A наха a масен, «N nu na Yafa taa nan kui. N na Ala maxandife tэмui naxе, n наха laamatunyi то. Se nde naxan maniyaxi dugi xungbe ra, a xirixi a tunxun naanie ma, na наха goro keli koore ma han n yire.⁶ N наха a igbө a fanyi ra. N наха xurusee, wula subee, bubusee, nun хөнүi birin to a kui.⁷ Xui nde наха a fala, «Piyeri, keli, i sube nde faxa, i xa a don.»⁸ Көнч n наха a fala, «Ade, Marigi. N mu nu se raharamuxi don sinden, xa na mu a ra se səniyəntare.»⁹ Xui naxa wöyен n бе a firin nde, «Ala bara naxan naseniyen i наха a fala a səniyəntare.»¹⁰ Na naxa raba sanya saxan. Na xanbi, a birin man naxa te koore ma.»

¹¹ «Na tэмui mixi saxan, naxee nu хөөрэх n yire kelife Sesare, e наха ti muxu xa banxi naаде ra.¹² Ala Xaxili наха a масен n бе a muxu birin xa siga, a hali n mu siike. Yi хөмөн senni naxee yi ki, e fan naxa n mati naa. Muxu to so Коронелио хөнүi,¹³ a наха a yaba muxu бе a malekэ toxi a xa banxi kui ki naxе. Malekэ наха a масен a бе, «Mixi хөс Yafa, a xa fa Simon na, e naxan xili falama Piyeri.¹⁴ A fama masenyi tide i бе, i tan nun i xa mixi birin kisima naxan saabui ra.»

¹⁵ «Н то со ѿгүенфе, Алла Хахили Сенійенхі нана горо е ма ало а горо won ма ки наже а фоле. ¹⁶ Н fa рату Мариги ха масені ма, «Яя бара міхі хунха ye хсіра, көңі Алла Хахили Сенійенхі fama gorode wo ма.» ¹⁷ Алла бара е ки ало а won кіхі ки наже, won tan naxee danxaniyaxi Isa Алла ха Міхі Sugandixi ма, а ну lan нана Алла matанди?»

¹⁸ Е то na мє, e нана дунду, e нана Алла matохо, «Ала бара tuubi ragiri si гбетє fan bε, alako e fan xa kisi.»

Baranabasi nun Sølu sigafe Antiyöki

¹⁹ Isa fохирабире naxee yensen Etiyен faxa xanbi пaxankate saabui ra, e нана siga han Fenisiya, Sipiri, nun Antiyöki. E nu Алла ха масені kawandima Yuwifie nan bε. ²⁰ Көңі Sipirikae nun Sirenkae naxee nu na e ya ma, e то siga Antiyöki, e нана Marigi Isa ха xibaaru fanyi masen Girékikae fan bε.

²¹ Marigi хсінде nu na e ma. Mixi gbegbe naxa danxaniya, e нана tuubi Marigi ма.

²² Darisalamu danxaniyatоје jama to na fe мє, e нана Baranabasi xεе Antiyöki. ²³ A to so naa, a нана jеlехin Алла ха hinne tofe ra. A нана e ralimaniya, e ха danxaniya Marigi ма. ²⁴ Baranabasi, mixi fanyi nan nu a ra. A nu rafexi danxaniya nun Алла Xaxili Сенійенхі ra. Nama gbegbe naxa danxaniya Marigi ма.

²⁵ Na xanbi, Baranabasi naxa siga Tarise Sølu fende. ²⁶ A to a to, a нана fa a ra Antiyöki. E nun danxaniyatоје nan nu e malanma naa jе kerен birin bun ma. E нана mixi gbegbe xaran. Isa fохирабире naxee nu na Antiyöki, nee nan singe «Isayanka» xili soto.

²⁷ Na tєmui, namijөнмөд ndee naxa горо Antiyöki, keliife Darisalamu. ²⁸ Naxan nu xili Agabu, na naxa ti, a fa a fala Алла Xaxili Сенійенхі saabui ra, a kaame xungbe fama sinde dunjна birin ma. Na fe raba mange Kilodi ха waxati ne. ²⁹ Isa fохирабире naxa lan a ma e ха Yudaya ngaxakerenyie mali harige ra, kankan nома naxan na. ³⁰ E naxa a so Baranabasi nun Sølu yi ra katarabi kuntigie ma.

12

Tсore man хэхрае life

¹ Na tєmui mange Herode naxa so danxaniyatоје jama mixi ndee тоорофе. ² A нана Yaki, Yaya taara, faxa santidegема ra. ³ A to a to na nu rafan Yuwifie ma, a man naxa Piyeri suxu Taami Lebinitare Sali. ⁴ A to a suxu, a нана a sa geeli kui. A нана соори naani naani tongo xunde naani kui, a nee yamar, e ха a kanta. Herode nu waxi Piyeri ха makiiti jama ya xori Sayamaleke Dangi Sali na ba a ra. ⁵ Piyeri nu na geeli kui, көңі danxaniyatоје jama nu na Алла maxandife a bε.

⁶ Көс ra, beenun Herode ха Piyeri makiiti, a nu xife соори firin tagi, yөлөнхөнүi balanxi a ma. Соори гбетє fan nu geeli naаде kantafe. ⁷ Marigi ха maleke nde naxa mini a ma төрөнна ra. Yanbε naxa geeli kui iyalan. Maleke naxa Piyeri сеeti мабөнбо, a ха xunu, a fa a fala a bε, «Keli, i xulun!» Yөлөнхөнүie naxa yolon a belexе ra kerен na. ⁸ Maleke naxa a fala a bε, «I maxiri, i ха sankirie so.» A to na raba, maleke man naxa a fala a bε, «Donna felen i ma, bira n fохъ ra.» ⁹ Piyeri naxa mini, a bira maleke fохъ ra, көңі a mu a kolon ха na fe findixi nөнді nan na. A nu bara a маңжұхун, tєmunde a findixi laamatunyi nan na. ¹⁰ E to bara dangi соорie singe e nun a firin ndee ra, e нана wure naаде li naxan de rabixi taa ma, na naxa rabi a yеtε ra. E naxa mini. E mu nu a ikuyaxi kira xөn ma, maleke naxa keli Piyeri xun.

¹¹ Piyeri to xaxili soto na fe ma, a нана a fala, «Yakosi, n bara a kolon Marigi nan a ха maleke хесхі, a ха n ba Herode yi ra. A bara n natanga Yuwifie belexе.» ¹² A to kolon soto yi fe ma, a нана siga Yaya nga Mariyama хсіни, Yaya naxan man xili Maraki. Mixi wuyaxi nu malanxi naa, e na Алла maxandife. ¹³ A to naаде kөңкөн, konyi gine nde, naxan xili Roda, a нана fa naаде rabide. ¹⁴ A to Piyeri xui мє, a нана jеlехin han a нана nөсemu naаде rabife ma. A нана a gi a ха sa a fala booree bε Piyeri na naаде ra. ¹⁵ E naxa a fala a bε, «I bara daxu.» Көңі a to e karaxan, e нана a fala, «A ха maleke na a ra.» ¹⁶ Na tєmui birin Piyeri nu na naаде kөңкөнfe. E to naаде rabi, e нана kaaba a tofe ma. ¹⁷ Piyeri to e masabari a belexе ra, a нана a yaba e bε Marigi a raminixi geeli kui ki nаже. A нана a fala, «Wo yi fe ragibile Yaki nun ngaxakerenyie ma.» Na xanbi, a нана mini, a ха siga yire гбетє.

¹⁸ Kuye to iba, соорie naxa lu maimaxе xungbe kui, a kolonfe ra Piyeri ха fe niyaxi ki nаже. ¹⁹ Herode naxa a fen, көңі a mu a to. A нана соорie makiiti, a нана yaamari fi a e birin ха faxa. Na xanbi, a нана keli Yudaya, a нана горо Sesare, a ха saxanyi radangi menni.

Herode ха faxe

²⁰ Tirekae nun Sidөнкае nu na lantareya kui e nun Herode ra na tєmui. E naxa lan e bore ma, e ха siga Herode yire, e ха ѿгүен. E to bara Bilasitu masоtо, mange ха batula kuntigi, e нана Herode mayandi lanyi xirife ra e tagi, barima e ха бояхи xaxili nu tixi Herode ха бояхи baloe nan na. ²¹ Malan сохса, Herode nu maxirixi a ха mange sosee kui, a нана maseniyi ti jama bε, a дөхсөн мане kibanyi

kui.²² Mixie naxa sɔnxɔε rate, «Ala xui nan yi ki, adama xui mu a ra.»²³ Marigi xa malekε nde naxa a rafura keren na, barima a mu Ala matɔxɔ. Kulie naxa a don, a naxa faxa.

²⁴ Na waxati mixi gbegbe naxa Ala xa wɔyεnyi ramε, danxaniyatɔε konti xun naxa masa.

²⁵ Baranabasi nun Sɔlu to ge xεεra ibade Darisalamu, e naxa gbilen Yaya xanin na e xun ma, e naxan xili falama Maraki.

13

Baranabasi nun Sɔlu sugandife

¹ Namijɔnɔmɛe nun karamɔxɔe nu na Antiyɔki danxaniyatɔε jama tagi: Baranabasi, Simeyɔn naxan xili sa Nigeri, Lususi Sirenika, Manahɛn, nun Sɔlu. Manahɛn nun mangɛ Herode nan xuru yire keren.² E to nu Marigi batufe, e man nu sunfe, Ala Xaxili Sεniyɛnxi naxa a fala e bε, «Wo Baranabasi nun Sɔlu ti n be e xatì ma, wali xa fe ma n e xilixi naxan ma.»³ Awa, e to ge sunde, nun Ala maxandide, e naxa e bεlɛxε sa Baranabasi nun Sɔlu ma, e xa e taxu Ala ra. Na xanbi, e naxa e bεjɛn, e siga.

E sigafe Sipiri

⁴ Ala Xaxili Sεniyɛnxi to Baranabasi nun Sɔlu xεε, e naxa goro Selusiya, e fa baki kunkui kui sigafe ra Sipiri suri ma.⁵ E to so Salamin, e naxa so Ala xa masenyi kawandife Yuwifie xa salide kui. Yaya nan nu e malima ra.⁶ E to bara suri igiri han Pafosi, e naxa duure nde li naa, Yuwifi naxan nu a yεtε findixi namijɔnɔmɛ wule falε ra, naxan nu xili Bari Yesu xa di.⁷ A nu na mange Sεrigu Pɔlu sεeti ma, naxan xaxili nu fan. Na tan naxa Baranabasi nun Sɔlu xili, barima a nu wama Ala xa masenyi ramɛfe.

⁸ Kɔnɔ na duure e naxan ma Elimasi, a xili wama a masenfe a duure nan a ra, a naxa e matandi. A nu katafe ne alako a xa mangɛ xa ba danxaniya kira xɔn ma.⁹ Awa Sɔlu, naxan man xili Pɔlu, Ala Xaxili Sεniyɛnxi to goro a ma, a naxa a ya banban a ra,¹⁰ a naxa a fala a bε, «Kalabante nun yanfante nan i ra. Ibulisa xa di, tinxintare, i mu bama Marigi xa kira tinxinxni dalinfe?»¹¹ Awa yakɔsi, Marigi bara a bεlɛxε sa i ma. I fama ne donxude. Waxati nde bun ma, i mu soge toma.» Dimi naxa dusu a xun na keren na. A naxa so milimalafe na ma, a nu mixie fen naxee a yi rasuxuma.¹² Awa, mangɛ Sεrigu Pɔlu to na to, a naxa danxaniya Marigi xa sεriyɛ ma.

E sigafe Pisidiya bɔxi ma

¹³ Pɔlu nun a booree to baki kunkui kui Pafosi, e naxa siga Pεriga naxan na Panfiliya bɔxi ma. Yaya naxa a ba e ma, a naxa gbilen Darisalamu.¹⁴ Mɛnni e naxa ti kira xɔn. E naxa so Antiyɔki naxan na Pisidiya bɔxi ma. E to so salide kui malabu lɔxɔε, e naxa e magoro.¹⁵ Tawureta Munsa nun namijɔnɔmɛe xa Kitaabui xaranyi to ba a ra, salide xunmatie naxa xεεra ti e ma, e nu a fala, «Won ngaxakerenyie, xa marasi nde na wo yi ra jama bε, wo a fala.»¹⁶ Pɔlu to keli, a naxa e masabari, a fa a fala, «Isirayilakae nun wo tan naxee gaaxuxi Ala ya ra, wo wo tuli mati.¹⁷ Isirayila jama Marigi Ala bara won babae sugandi. A naxa e rawuya Misira bɔxi ma. Na xanbi a naxa e ramini naa a sεnbε ra.¹⁸ A naxa e rabalo jε tongo naani bɔndɔn gbengberenyi ma.¹⁹ A to si solofera halaki Kanaan bɔxi ma, a naxa na bɔxie fi Isirayilakae ma.²⁰ Ne kεmɛ naani jε tongo suuli bun ma, a naxa mangɛti e xun ma han Annabi Samuweli xa temui.²¹ Awa, e to wa mangɛ belebele xɔn ma, Ala naxa Kisū xa di, Sɔlu, naxan fatan Bunyamin bɔnsɔε ra, a naxa na ti e xun ma. A xa mangɛya naxa bu jε tongo naani.²² A to Sɔlu ba mangɛya ra, a naxa Dawuda findi mangɛ ra e xun. A yi seedeya masen na nan ma, «N bara Dawuda to, Yisayi xa di, naxan kejla rafan n ma. A tan nan n sago birin nakamalima.»

²³ «Ala Isirayila Rakisima raminixi Dawuda bɔnsɔε nan ya ma, naxan lanxi Isa ma, ało a laayidi tongoxi ki naxε.»²⁴ Beenun Isa xa fa, Yaya nu bara mixie kawandi e xa tuubi, e xa e xunxa ye xɔɔra.²⁵ A xa wali rajɔn temui, a naxa a fala, «N mu findixi mixi xa ra, wo naxan majɔxunxi. Na kanyi fama n xanbi ra. Na binyɛ mu na n yi ra n xa a xa sankiri mafulun.»

²⁶ «N ngaxakerenyie, Iburahima bɔnsɔε xa die nun wo tan naxee gaaxuma Ala ya ra, yi kisi masenyi rasanbaxi won tan nan ma.²⁷ Darisalamukae nun e xunmatie mu tin Isa ra. E mu fahaamui sɔtɔ namijɔnɔmɛe xa masenyi ma, naxan xaranma malabu lɔxɔε birin. Kɔnɔ e naxa na masenyi yati rakamali Isa tɔɔjɛgɛfe ra.²⁸ Hali e to mu sese to a lanma a xa faxa naxan ma, e naxa Pilati maxandiaxa a faxa.²⁹ Na kui, e naxa fe birin nakamali naxee sεbɛxi a xun. E man naxa a ragoro wuri magalanbuxi ma, e a fure sa gaburi kui.³⁰ Kɔnɔ Ala naxa a rakeli faxɛ ma.³¹ Mixi gbegbe naxee Isa mati kelife Galile sigafe Darisalamu, nee naxa a to xi wuyaxi bun ma. Yakɔsi e bara findi a xa seedee ra jama tagi.»

³² «Awa, muxu tan fan yi xibaaru fanyi masenma ne wo bε, Ala laayidi naxan tongo won benbae bε.

³³ Ala bara a rakamali won tan bε, e xa die. A bara Isa rakeli faxɛ ma ało a sεbɛxi Yabura sora firin nde kui ki naxε. A naxε, «N ma di nan i ra. N bara findi i baba ra to.»³⁴ A bara a rakeli faxɛ ma, alako a naxa bɔrɔ. A na nan masenxi yi ki, «Laayidi sεniyɛnxi, naxee mu kanama, n naxee tongoxi Dawuda bε, n nee tongoma ne wo fan bε.»³⁵ Na na a ra, a man na masenyi falaxi yire gbɛtε. A naxε, «I mu

i xanuntenyi luma gaburi kui. ³⁶ Dawuda to gε Ala sago rabade a xa waxati, a faxa nε, a a benbae li gaburi kui, a man bօrօ naa. ³⁷ Kօnօ Ala mixi naxan nakelxi faxε ma, na tan mu bօrօ.»

³⁸ «N ngaxakerenyie, naxan kawandixi wo bε, wo xa a kolon yunubi xafarima a tan nan saabui ra. ³⁹ Naxan yo danxaniya, na kanyi bara kisi yunubie ma, Annabi Munsa xa səriyε mu nɔ wo rakiside naxee ma. ⁴⁰ Na kui, wo wo mεenī naxan falaxi namijññmee xe Kitaabuie kui, a naxa fa wo li. E naxε, ⁴¹ «Wo a mato, wo tan mixi mayelee, wo dε xa ixara, wo bara lօε, barima n fama kewali rabade wo xa lօxօe nan ma, wo mu lama naxan na hali e a yaba wo bε.»»

⁴² Pօlu nun Baranabasi to mini, mixie naxa e maxandi e man xa yi masenyi ti malabu lօxօe naxan man fama kօrε. ⁴³ Awa, jnama to yensen, Yuwifi wuyaxi nun mixi naxee nu soxi Yuwifi xa diinε kui, nee naxa bira Pօlu nun Baranabasi fօxօ ra. Pօlu nun Baranabasi naxa e rasi e xa lu Ala xa hinne kui. ⁴⁴ Na malabu lօxօe xungbilenyi, taakae birin naxa e malan Ala xa masenyi ramede. ⁴⁵ Yuwifie to jnama to, tօcne naxa e suxu. E naxa ti Pօlu kanke, e nu a xa wøyεnyi matandi, e nu a konbi. ⁴⁶ Pօlu nun Baranabasi naxa a fala e bε jnama tagi, «A lanma Ala xa masenyi xa masen wo tan nan singe bε, kօnօ wo bara tondi a ra. Na kui, wo yεtε bara a fala a mu daxa wo xa kisi sɔtɔ. Yakɔsi muxu muxu ya rafindima si gbεtεe nan ma, ⁴⁷ alo Marigi muxu yamarixi ki naxε. A naxε, «N bara i ti i xa findi naiyalanyi ra sie bε, kisi xaninfe ra han dunijia danyi.»»

⁴⁸ Mixi naxee mu findixi Yuwifie ra, nee to na mε, e naxa sεεwa. E naxa e Marigi xa wøyεnyi matɔxօ. Naxee birin nu sugandixi kisi fe ra, nee naxa danxaniya.

⁴⁹ Marigi xa masenyi naxa yensen bօxi birin kui. ⁵⁰ Kօnօ Yuwifie naxa ginε hagigee, naxee nu soxi Yuwifie xa diinε kui, nun na taa kuntigie, e naxa nee bօjne rate. E naxa tօore dɔxօ Pօlu nun Baranabasi ma han e naxa e keri e xa bօxi ma. ⁵¹ Pօlu nun Baranabasi naxa e sanyi rakonkon, na xa findi seede ra a lantareya na e tagi. Na xanbi e naxa siga Ikoniyon. ⁵² Isa fօxirabiree naxa sεεwa, e man nu fa Ala Xaxili Sεniyεnxı sɔtɔ.

14

E sigafe Ikoniyon

¹ Pօlu nun Baranabasi naxa so Yuwifie xa salide kui Ikoniyon. E naxa wøyεn a fanyi ra han Yuwifie nun Girεkika gbegbe naxa danxaniya. ² Kօnօ Yuwifie naxee mu danxaniya, nee naxa Girεkikae kui iso, alako e bօjne xa te danxaniyatօe xili ma. ³ Pօlu nun Baranabasi naxa tεmui xɔnkuye raba Ikoniyon, e nu wøyεn lanlanteya kui. Marigi naxa tɔnxumae nun kaabanakoe raba e saabui ra, e tan naxee findixi seede ra Ala xa masenyi bε, a xa hinne xa fe ra. ⁴ Taakae naxa itaxun dɔxօ firin. Ndee naxa lu Yuwifie xa sεεti, ndee fan naxa lu xEErae xa sεεti. ⁵ Girεkikae nun Yuwifie nun e xa mangεe naxa lan e xa fe jaaxi dɔxօ e ma, e man xa e magoñc han e xa faxa. ⁶ Pօlu nun Baranabasi to na kolon, e naxa e gi, e siga Likayoni taae kui, Lisitire nun Deribe, a nun na rabiliny. ⁷ E naxa xibaaru fanyi kawandi ti naa.

E Sigafe Lisitire

⁸ Mixi nde nu dɔxɔxi Lisitire, namatε nan nu a ra, a bari na ki nε lanyuru kui. A mu nu nɔma a jεrede hali keren. ⁹ A nu a tulı matima Pօlu xa masenyi nan na. Pօlu naxa a ya ti a ra. A naxa a to a danxaniyaxi a yalan fe ma. ¹⁰ A naxa a fala a xui itexi ra, «Keli, i ti i sanyie xun na. A naxa keli keren na, a jεrε.» ¹¹ Nama to na to, Pօlu naxan nabaxi, e naxa a fala Likayoni xui, «Alae bara e falin mixie, e goro won tagi.» ¹² E naxa xili nde xabu e xun, e Baranabasi xili naxa sa Seyusi, Pօlu fan Heremesi, barima a tan nan nu wøyεnma. ¹³ Seyusi xa sεεxεdubε, naxan xa salide nu na taa sode dε ra, na naxa fa tuurae nun fugee ra naadεe biri ra. A tan nun jnama naxa wa sεεxε bafe e bε.

¹⁴ XEErae Baranabasi nun Pօlu to na kolon, e naxa e xa sosee ibɔɔ, e man fa gbelegbele jnama ra. ¹⁵ E naxa a fala, «Wo tan, munfe ra wo yi fe mɔɔli rabama? Mixi nan muxu ra, alo wo tan. Muxu faxi xibaaru fanyi nan na wo bε. Muxu wo rasima wo xa ba yi fufafu fee ma alako wo xa bira Ala xa kira fօxօ ra, naxan koore nun bօxi, baa nun se birin daa. ¹⁶ Tεmui dangixi Ala a lu nε si birin xa bira e yεtε kan xa kira fօxօ ra. ¹⁷ Hali na birin kui, a nu fe fanyi rabama naxan findi seede ra a xa fe ra. Tunε ye nu fama keli koore ma. Sansie nu farma a tεmui alako wo xa balo, wo man xa sεεwa wo bօjne kui.» ¹⁸ Pօlu nun Baranabasi naxa kata ki fanyi ra alako e naxa sεεxε ba e bε.

¹⁹ Awa, Yuwifie naxa fa keli Antiyɔki nun Ikoniyon. E naxa jnama kui iso han e naxa Pօlu magoñc a xa faxa. E naxa mini a bubu ra taa fari ma barima e tan bε a bara gε faxade. ²⁰ Kօnօ Isa fօxirabiree to a rabilin, a naxa keli, a man naxa gbilen taa kui.

E gbilenfe Antiyɔki Siriya bօxi ma

²¹ Kuye to iba, Pօlu nun Baranabasi naxa siga Deribe. E to gε kawandi tide taa kui, mixi gbegbe naxa findi Isa fօxirabiree ra. Na xanbi e naxa gbilen Lisitire, Ikoniyon, nun Antiyɔki. ²² E nu Isa fօxirabiree ralimaniya. E man nu e rasi e xa sabati danxaniya kui. E nu a fala, «Won mu soma Ala xa mangεya niini

bun ma fo won xa тօօրө.»²³ E naxa kuntigie sugandi danxaniyatој јама keren keren ma бө. E to гэ salide nun sunde, e naxa e taxu Marigi ra, e nu danxaniyaxi naxan ma.²⁴ Awa, e to Pisidiya igiri, e naxa fa Panfiliya.²⁵ E naxa kawandi ti Periga, e naxa goro Ataleya.

²⁶ E to keli mənni, e naxa baki kunkui kui sigafe ra Antiyоki, e nu taxuxi Ala xa hinne re дөннах. E nu bara гэ na wali birin nabade.²⁷ E to so, e naxa danxaniyatој јама malan. E naxa fe birin dөнгөгэ sa e бө Ala naxan nabaxi e saabui ra, nun Ala danxaniya naadе rabixi si гбетэе бө ki nax. ²⁸ E nun Isa fохирабире naxa bu e bore ra.

15

Darisalamu malanyi

¹ Mixi ndee naxee keli Yudaya, e naxa a fala Isa fохирабире бө, «Xa wo mu wo sunna Annabi Munsa xa naамуньи ki ma, wo mu нома kiside.»² Рөлү nun Baranabasi naxa wоуенүи хөрөхөс fala e бө. E naxa nate tongo Рөлү nun Baranabasi nun mixi ndee xa te Darisalamu хөөрэе nun kuntigie maxоринде yi fe ma.³ Danxaniyatој јама naxa e хө. E dangixi Fenisiya nun Samari ra төмүи nax, e naxa a masen мөннике бө, mixi naxee kelixi si гбетэе ma, nee danxaniyaxi ki nax. Yi masenyi naxa Isa fохирабире rajelixin.⁴ E to so Darisalamu, danxaniyatој јама nun хөөрэе, nun kuntigie naxa e rasене. Ala naxan birin naba e saabui ra, e naxa na yaba e бө.⁵ Awa, Fariseni nde naxee nu bara danxaniya, e naxa keli, e nu fa a fala, a lanma ne si гбетэ mixie xa sunna, e xa bira Annabi Munsa xa сөрийе fох ra.

⁶ Хөөрэе nun kuntigie naxa e malan e xa na fe mato.⁷ E to na fe isөнхө сөнхө, Piyeri naxa keli, a a fala e бө, «N ngaxakerenyie, wo a kolon kafi төмүи хөнкуye Ala bara n sugandi wo tagi, alako si гбетэ mixie xa xibaaru fanyi me n de ra, e xa danxaniya.⁸ Awa, Ala naxan mixi sondonyi kolon, na bara seedeya raba e бө, a a Xaxili Сенийенxi fi e ma aло won tan.⁹ A mu mixi yo rafisa a boore бө e tan nun won tan tagi, barima a bara e sondonyi rasенiyen danxaniya ra.¹⁰ Yakosi, munfe ra wo Ala matoma? Wo na kote дөхөфे Isa fохирабире xun, won benbae nun won tan mu naxan нома.¹¹ Wo xa a kolon a won nakisixi Marigi Isa xa hinne nan na aло e tan fan.»

¹² Нама birin naxa dundu, e naxa e tulu mati Рөлү nun Baranabasi ra. Рөлү nun Baranabasi naxa a tagi raba booree бө. Alla kaabanakoe nun төнхумae naxee birin naba e saabui ra si гбетэе tagi.¹³ E to гэ wоуенде, Yaki naxa wоуенүи tongo, a nax,¹⁴ «N ngaxakerenyie, wo wo tulu mati n na. Simон bara a yaba Ala mixie sugandima ki nax sie ya ma, a xili sama naxee xun ma.¹⁵ Namiжонмөе birin xa masenyi lanxi na nan ma. A сөбөxi,

¹⁶ «Na xanbi n fama ne

Dawuda xa banxi biraxi rakelide.

N na yire kanaxie rafalama ne,

n na rakelima ne,

¹⁷ alako mixi naxee luxi e xa нө Marigi fende,

si гбетэ naxee birin findima n gbe ra.

¹⁸ Marigi xa masenyi nan na ki,

naxan yi fe kolon kabi a fоle,

naxan yi fe birin nagirima.»¹⁹

¹⁹ «Na na a ra, a mu lanma a xa findi fe хөрөхөс ra si гбетэе бө naxee wama birafe Ala fох ra.

²⁰ Конч won xa bataaxe сөбө e ma, e naxa see don naxee baxi сөрөхе ra kuyee бө. E man xa ba yене ma, a nun e naxa sube yufaxi don, e man naxa wuli min.²¹ Barima kabi won beribae xa waxati, mixie na taa birin kui, naxee Annabi Munsa xa сөрийе xaranma salidee kui malabu лохсө.»

²² Awa, хөөрэе nun kuntigie nun danxaniyatој јама birin naxa lan a ma e xa mixi ndee хөх Antiyоki, naxee Рөлү nun Baranabasi matima. E naxa Yudasi naxan xili Barasaba, nun Silasi sugandi, хөхмө бинье ngaxakerenyie ya ma.²³ E naxa bataaxe keren so e yi ra naxan сөбөxi, «Хөөрэе nun kuntigie, naxee lanxi wo ngaxakerenyie ma, katarabi won ngaxakerenyie ma si гбетэе ya ma, naxee na Antiyоki, Siriya, nun Silisi, muxu bara wo хөхбу.²⁴ Muxu bara a мө a mixi ndee naxee kelixi muxu ya ma, muxu mu јungui saxi naxee ma, a nee bara wo rakontöfili e xa wоуенүи ra. E bara wo бөхе ifu.»

²⁵ «Na na a ra, muxu bara lan a ma muxu xa хөөрэе хөх wo ma, sa Рөлү nun Baranabasi fari, muxu xanuntenye,²⁶ naxee bara мөе ини ra won Marigi Isa xa fe ra, Ala xa Mixi Sugandixi.²⁷ Muxu bara Yudasi nun Silasi fan хөх, naxee yi fee tagi rabama wo бө.²⁸ Ala Xaxili Сенийенxi nun muxu tan bara lan a ma muxu naxa kote гбетэ дөхө wo xun fo naxan daxa.²⁹ A tan nan yi ki: Wo naxa sube don naxan baxi сөрөхе ra kuyee бө, nun sube yufaxie, wo naxa wuli fan min. Wo man naxa yене fan naba. Wo lan wo xa гбilen yi fe birin fох ra. Wo salamu.»

³⁰ Awa, e to bara e јungu јама ma, e naxa siga Antiyоki, e naxa sa bataaxe so danxaniyatој јама yi ra.³¹ Ngaxakerenyie to a xaran, e naxa јөлхин, e naxa limaniya.³² Yudasi nun Silasi, naxee yati

nu findixi namijønmæ ra, e naxa e kawandi, e nu e ralimaniya wøyen wuyaxi ra. ³³ Waxati nde to dangi, e ngaxakerenyie naxa e bøjøsa kui gibilene e xææmae ma. ³⁴ Kønø Silasi tan naxa lu naa. ³⁵ Pølu nun Baranabasi naxa lu Antiyøki, e nun e boore wuyaxi e nu fa mixie xaran, e man nu Marigi xa xibaaru fanyi kawandi ti.

Pølu nun Baranabasi fatanfe

³⁶ Løxøe ndee to dangi, Pølu naxa a fala Baranabasi bø, «Won xa gibile taa birin kui won Marigi xa masenyi kawandixi dønnaxø, won xa a mato won ngaxakerenyie danxaniyatøe na ki naxø naa.» ³⁷ Baranabasi nu wama Yaya fan xaninfe, naxan xili Maraki. ³⁸ Kønø Pølu naxa a fala a mu lan e xa mixi xanin e xun ma naxan keli e xun ma Panfiliya, a mu tin birade e føxø ra e xa wali kui. ³⁹ Na lantareya naxa xørcø han a naxa findi fatanyi ra. Baranabasi naxa Maraki tongo, e naxa baki kunkui kui sigafe ra Sipiri suri ma. ⁴⁰ E ngaxakerenyie to e taxu Marigi xa hinne ra, Pølu naxa Silasi tongo, e naxa siga ⁴¹ Siriya nun Silisi bøxie ma, e danxaniyatøe jøamae ralimaniya.

16

Timote birafe Pølu nun Silasi føxø ra

¹ Polu naxa siga Deribe nun Lisitire. Isa føxirabire nde nu na, a xili Timote. Yuwifi gine danxaniyatøe nde xa di nan nu a ra. A baba Girekika nan nu a ra. ² Lisitire nun Ikoniyon ngaxakerenyie nu a xili fanyi falama. ³ Pølu to wa a xaninfe a xun, a naxa a sunna Yuwifie xa fe ra naxee nu na mænni, barima birin nu a kolon a baba Girekika na a ra.

⁴ E naxa xæærae nun Isa føxirabirøe kuntigi naxee nu na Darisalamu, e naxa nee xa natø masen danxaniyatøe bø na taae kui, e xa a rabatu. ⁵ Danxaniyatøe jøamae xa danxaniya sønbø xun nu masama, danxaniyatøe konti fan xun nu masa løxø yo løxø.

Polu laamatunyi tofe Tiroyasi

⁶ Ala Xaxili Søniyønxi to mu tin e xa kawandi ti Asi bøxi ma, e naxa Firigiya nun Galati bøxi igiri. ⁷ E to makøre Misi bøxi ra, e naxa wa sofe Bitiniya, kønø Isa Xaxili mu tin e xa siga naa. ⁸ Awa, e naxa Misi igiri, e naxa goro Tiroyasi. ⁹ Køe ra, Pølu naxa laamatunyi to. Masedonka nde naxa keli, a fa a maxandi, «Fa Masedon bøxi ma, i xa fa muxu mali.» ¹⁰ Polu laamatunyi to xanbi, muxu naxa la a ra a Marigi bara muxu xili xibaaru fanyi kawandife ra naa. muxu naxa kata sigafe ra Masedon keren na.

Lidi xunxafe ye xøora

¹¹ Muxu to keli Tiroyasi, muxu naxa baki kunkui kui, muxu naxa muxu ya rafindi Samotiras ma keren na. Na kuye iba, muxu naxa ti Neyapoli. ¹² Muxu to keli naa, muxu naxa siga Filipi, Masedon taa singe. E nu na Rømakaes xa mangøya nan bun ma. Muxu naxa saxanyi radangi na taa kui.

¹³ Malabu løxøe, muxu naxa siga taa fari ma xure dø ra, muxu dønnaxø majøxun salide ra. Muxu to døxø, muxu naxa wøyen ginøe ra naxee nu malanxi naa. ¹⁴ Ginø nde nu na e ya ma naxan xili Lidi, gare dugi mati. Tiyatireka nan nu a ra. A gaaxu Ala ya ra. A to a tulì mati, Marigi naxa a bøjø rabi alako Pølu naxan falama a xa so a xaxili ma. ¹⁵ A to a xunxa ye xøora, a nun a xa denbaya, a naxa muxu mayandi, «Xa wo sa laxi a ra n bara danxaniya Marigi ma, wo fa lu n ma banxi kui yi saxanyi.» A naxa muxu karaxan mayandi ra.

E na geeli kui Filipi

¹⁶ Muxu to nu sigama salide, konyi ginø nde naxa fa muxu ya ra. Ninne kanyi nan nu a ra, jøinne naxan xili Tine, naxan se matoma. Na ginø nu naafuli xungbe rasoma a kanyie ma. ¹⁷ A naxa so birafe muxu føxø ra, Pølu nun muxu tan. A nu sønøxø rate, «Yi mixie Ala Xili Xungbe Kanyi xa konyie nan e ra. E wo tife kisi kira nan xøn ma.» ¹⁸ A naxa na raba xi wuyaxi. Pølu to xønø, a naxa a ya rafindi, a naxa a fala jøinne bø, «N bara i yamari Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, gibile yi ginø føxø ra.» Ninne naxa gibile a føxø ra keren na.

¹⁹ Na konyi ginø kanyie to a to e xa geeni bara kana, e naxa Pølu nun Silasi suxu. E naxa e xanin kiitisae yire. ²⁰ E naxa e dentøge kiitisae bø, e naxø, «Yi mixie nan won ma taa ya isofe. ²¹ Yuwifi nan e ra naxee naamunyie xa fe masenma won mu tinxi naxee ra, won tan Rømakaes.» ²² Nama fan naxa keli e ra, nun kiitisae. E naxa e makoyøn, e naxa yaamari fi e xa e bønø luxusinyi ra. ²³ E to gø e bønøde, e naxa e woli geeli kui. E naxa kosibili yaamari a xa e kanta a fanyi ra. ²⁴ Na kosibili to na yaamari søtø, a naxa Polu nun Silasi sa geeli kui, a yølønxønyie sa e ma. ²⁵ Køe tagi to a li, Polu nun Silasi nu Ala maxandife, e nu Ala matøxøfe bøetti ra. Geelimanie nu e xui mæxi. ²⁶ Bøxi naxa søren keren na, geeli sanbunyi naxa a ramaxa. Na temui kerenyi kui, naade birin naxa rabi. Geelimanie birin xa yølønxønyie naxa mabolon. ²⁷ Kosibili naxa xunu. A to geeli naadøe to e rabixi, a naxa a xa santidegøma bøndun a tøø a xa a yøte faxa, a çøxø a ma a geelimanie nu bara e gi.

²⁸ Көнөр Пöлү наха сонхо а хүй итэхий ра, «И наха фе хөнө нийи и ўтэжэе ра, муку бирин на бэ.» ²⁹ Ава, көсibili то тэх maxili, а наха со мafuren. А наха а хинби sin Пöлү нун Silasi бун ма, а серенма. ³⁰ А наха и ramini, а эх maxarin, «Marigie, а ланма нэх munse raba alako нэх kisi?» ³¹ Пöлү нун Silasi наха а yaabi, «И хэдэн xanxiya Marigi Isa ма. На нан а тома и kisima, и тан нун и хэдэн baya.» ³² Е наха Marigi хэдэн wøyeniyi masen a бэ а нун а хэдэн mixie. ³³ А наха а xanin а xun ма keren na koe kui, а наха и хэдэн yae хэдэн. На waxati yati а наха xunxa ye хэдэн, а тан нун а хэдэн birin. ³⁴ А наха э yigiyi а хэдэн banxi kui, а man fa donec fi e ma. А наха jælexin a fanyi ra, а нун а хэдэн baya birin barima e бара danxaniya Ala ма.

³⁵ Kuye to iba, kiitisae naxa soсөриe xee и хэдэн a fala kөsibili бэ а хэдэн mixie rabolo. ³⁶ Kөsibili naxa a fala Pölu бэ, «Kiitisae бара хэдэра ti a wo хэдэн rabejin. Ава, yakosi wo mini, wo хэдэн siga бөгөнэ kui.» ³⁷ Көнөр Пöлү наха a fala soсөриe бэ, «Muxu tan naxee findixi Römakae ra, e бара muxu sa geeli и му muxu makiiti. Е наха muxu sa geeli, yakosi и wama muxu raminife gundo ra? На mu ланма feo! Е ўтэжэе yati nan fama muxu rabolode.» ³⁸ Soсөrie naxa yi wøyeniyie ragbilen kiitisae ma. E to a me a Römakae nan e ra, e наха gaaxu. ³⁹ Е наха fa e mayandi, e e rabolo. E fan naxa e maxandi a хэдэн keli na taa.

⁴⁰ E to mini geeli kui, e наха so Lidi хөнүi. E to бара ge и ngaxakerenyie ralimaniyade, e наха siga.

17

E sigafe Tesaloniki

¹ Pölu нун Silasi to dangi Anfipoli nun Apoloniya ra, e наха so Tesaloniki taa kui, Yuwifie хэдэн salide nde nu na dənnaxa. ² Pölu наха so naa alo a darixi naxan na. Malabu ləxəs xi saxan бун ма, e nun Pölu наха Kitaabui хэдэн fala. ³ A nu a tagi raba e бэ а ланма Ala xa Mixi Sugandixi хэдэн təcərə ki naxe, a man хэдэн keli faxe ма. А наха a fala, «Isa, n naxan ма fe falafe wo бэ yi ki, a тан nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.» ⁴ Ndee naxa la a ra e ya ma. Е наха bira Pölu нун Silasi foxə ra. Girekika gbegbe fan naxee nu gaaxuxi Ala ya ra, nee fan naxa la a ra, e nun gine hagige gbegbe. ⁵ Kөnөr Yuwifi təcənəxi ndee naxa mixi jaaxi ndee tongo e хэдэн xama ya iso taa kui. Е наха siga Yason хөнүi Pölu нун Silasi fende alako e хэдэн xanin kiitisae xon ма. ⁶ E to mu e to, e наха Yason nun a ngaxakerenyie ndee mabendun na taa kiitisae yire. E nu sənkhə rate, e naxe, «Yi mixie naxee dunija ifuma, e бара fa be fan. Yason bara и yigiyi. ⁷ E birin Römaka mange хэдэн wøyeniyi nan gbesen bama, e man a falama a mange gbetə nde na naxan xili Isa.» ⁸ E наха jaama nun kiitisae бөгөнэ rate na wøyeniyie ra. ⁹ Beenun e хэдэн Yason nun a booree бөгөнэ, fo e to kɔbiri ba.

E sigafe Beere taa

¹⁰ Na koe ra, e ngaxakerenyie naxa Pölu нун Silasi rasiga Beere taa. E to so naa, e наха so Yuwifie хэдэн salide kui. ¹¹ Na Yuwifie xaxili nu matinse dangi Tesalonikikae ra. E jan gbata ne na masenyi kolonde, e man Kitaabui kui mato ləxə yo ləxə alako e хэдэн kolon e naxan falama e бэ хэдэн yati nan a ra. ¹² Yuwifi wuyaxi naxa danxaniya и ya ma, nun Girekika gine gorobone wuyaxi, nun xemē wuyaxi.

¹³ Kөnөr Yuwifie Tesalonikikae to a kolon a Pölu na Ala хэдэн wøyeniyi kawandife Beere taa fan, e наха fa naa, e fa jaama ya iso. ¹⁴ Ава, danxaniyatçee naxa Pölu tongo keren na, e наха siga a ra baa fe ma, kөnөr Silasi nun Timote naxa lu Beere taa. ¹⁵ Naxee Pölu mati, e наха siga a ra han Aten. Na xanbi e наха gibil e jüngui ra Silasi nun Timote xon ма, e хэдэн Pölu li sinnanyi ma Aten.

Pölu kawandi tife Aten

¹⁶ Pölu nu Silasi nun Timote mamfe Aten. A бөгөнэ naxa majaaxu a ra na taa хэдэн kuyee хэдэн fe ra. ¹⁷ Na kui, a наха də masara e nun Yuwifie ra, a nun mixie naxee gaaxuxi Ala ya ra salide kui. A man naxa wøyen mixie ra a naranlanma naxee ra malan yire taa kui ləxə yo ləxə. ¹⁸ Epikuri nun Sitoysi karamçəxe naxa so wøyenfe Pölu ra, e nu a fala, «Yi wøyenla munse falafe?» Ndee to Pölu xui me a Isa хэдэн xibaaru masenma, a man nu fa marakeli fee falafe, e naxe, «A luxi ne alo a ala gbetee nan ma fee falama.»

¹⁹ Ава, e наха a tongo, e наха siga a ra Areyopago malan yire, e наха a maxarin, «Yi lənni neenе i naxan masenma, муку noma a kolonde di? ²⁰ Barima muxu fe neenе nan mfe yi ki, муку wama na fasari nan kolonfe.» ²¹ Atenkae nun хөгөнэ naxee sabatixi Aten, e nu darixi e tulı matife ra wøyen neenе ra naxee masenma.

²² Pölu naxa ti Areyopago tagi, a наха a fala, «Atenkae, n bara a to diinələye yati yati nan wo ra. ²³ N bara see to wo naxee batuma. N man bara serexebade nde to, a sebəxhi naxan ma, «Ala naxan mu kolonxi!» Wo naxan batuma, a fa lu wo mu a kolon, n na nan ma fe masenfe wo бэ. ²⁴ Ala naxan dunija daaxi, a nun se naxan birin na a kui, a тан naxan koore nun бөхи Marigi ra, a mu sabatixi banxi kui mixi belexe naxan nafalaxi. ²⁵ A hayi mu na see ma adama naxan xaninma a xon ма. A тан nan baloe nun jængi nun se birin fima mixi ma. ²⁶ A тан nan a niya mixi birin хэдэн benba keren fate. A наха e rasabati бөхи birin ma. A man naxa e хэдэн waxati nun e lude naaninyie sa, ²⁷ alako e хэдэн Ala fen, e хэдэн

kata a kolonde, hali a to mu makuya won na.²⁸ Wo xa лоннилэе yati fan bara a fala, «Won baloxi a tan нэ, won fe birin nabama a tan nan saabui ra, nun won minixi a tan нэ. A бонсөө nan won na.»²⁹ Awa xa won kelixi a бонсөө нэ, a mu lanma won xa a маңжүхүн a Ala maniyaxi хөсөм, gbeti, xa na mu гэмэ nan na, mixi бэлхэдээ naxan solixi e xaxili ra.³⁰ Ala mu nu na fe kolontareya тэмүү matoxi, kono yakosi abara a fala mixi birin бэ, yire birin, e xa tuubi,³¹ barima abara лохэдээ kerem sugandi, a fama dunijna makiitide naxan ma tinxinyi ra, mixi nde saabui ra abara a ragiri naxan ma. Abara na kanyi matонхумакси rakeli faxamixie ya ma.»³² E to yi fe мэ, fa a fala mixi kelima faxэ ma, ndee naxa so a mayelefe. Ndee naxa a fala, «Muxu fama muxu tulimati i ra лохэдээ гбетэ.»³³ Awa, Pölu naxa mini e ya ma.³⁴ Ndee naxa lu a mabiri ra, e naxa danxaniya, aло Denisiyo, naxan nu na Areyopago mixie ya ma, nun гинэ nde naxan xili Damarisi, e nun mixi гбетэе ra.

18

E sigafe Korinti

¹ Na xanbi, Pölu naxa keli Atэн, a naxa siga Korinti. ² A naxa Yuwifie keren li naa, a xili Akila, Pontuka nan a ra. A nu baxi fade keli Itali a nun a xa гинэ Pirisila, barima Kilоди nu bara Yuwifie birin yaamari e xa mini Рома. Pölu naxa kafu и ма,³ barima e nu wali keren nan nabama, kiri banxi rafalafe. A naxa lu e хөнгүй, e nu wali naa.⁴ Pölu nu wоyенма salide kui malabu лохэдээ birin. A nu Yuwifie nun Girékkaike radanxaniya.⁵ Silasi nun Timote to so, keli Masedon, Pölu naxa a yеtэ fi kawandi rabafe gbansan ma. A nu a fala Yuwifie бэ a Isa nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.⁶ Kono Yuwifie to na matandi konbi ra, Pölu naxa a xa domra ikonkon төнхумсаа, a naxa a fala e бэ, «Xa wo лохэ, wo tan nan foхи na na ra. N tan bara na kote ba n xun. Yakosi n sigama нэ si гбетэе ma.»

⁷ A to keli naa, a naxa so mixi nde хөнгүй, a kanyi xili Titi Yusutu, a gaaxu Ala ya ra. Axa banxi nu na salide фэ ма.⁸ Na тэмүү, Kirisipu salide xunmati naxa danxaniya Marigi ma a nun a xa denbayra birin. Korintikae wuyaxi naxee nu Pölu xui мэхий, e fan naxa danxaniya, e naxa e xunxa ye хօра.

⁹ Marigi naxa a fala Pölu бэ laamatunyи ra kое kui, «I naxa gaaxu mukу! Wчын! I naxa dundu,¹⁰ barima n na i foхо ra. Mixi yo бэлхэдээ mu i lima a xa fe jaaxi raba i ra, barima mixi gbegbe na n бэ yi taa kui.»¹¹ Pölu naxa lu naa нэ керен kike senni. A nu Korintikae xaran Ala xa maseniyi ra.

¹² Galiyon to nu na Akayi mange ra, Yuwifie naxa yanfantey a xiri Pölu xun, e naxa a xanin kiitisae yire.¹³ E naxa a fala, «Yi di nan mixie kui isoma и xa Ala batu ki гбетэ naxan mu сэрийэ ki ra.»¹⁴ Pölu to wоyен folо, Galiyon naxa a fala Yuwifie бэ, «Xa a sa li tinxitareya na a ra, xa na mu a ra wali kobi nde, n n tulimati nэ wo ra nu,¹⁵ kono xa a sa li boore matandi na a ra wоyен nyi ма, xa na mu a ra xilie ма, a nun wo xa сэрийэ ма, na na wo tan nan ма. N mu wama findife na fe makiitima ra.»¹⁶ Na kui, a naxa e keri kiiti banxi kui.¹⁷ Nama naxa salide xunmati Sositerenе suxu, e a бонбо kiiti banxi tandemа, kono Galiyon mu e hansa.

E гбилене Antiyoki

¹⁸ Pölu to bu Korinti ki fanyi ra, a naxa keli a ngaxakerenyie xun ма. A naxa baki kunkui kui a nun Pirisila nun Akila, e siga Siriya. A naxa a xunyi bi Senxereya, barima a nu bara laayidi tongo Ala бэ.¹⁹ E to so Efesе, Pölu naxa a пјереборе lu naa. A naxa so salide kui, e nun Yuwifie naxa sumun.²⁰ E naxa a mayandi a xa bu naa,²¹ kono na mu a xunyi suxu. A naxa a Jnungu e ма. A naxе, «Fo n xa sa sali Darisalamu нэ. Xa Ala tin, n man fama wo хөнгүй.»²² Awa, a naxa baki kunkui kui, a keli Efesе, a siga Sesare. A to ge danxaniyatоe jamaa хөсөбүде, a naxa goro Antiyoki.

Pölu xa биааси saxan nde

²³ Pölu to bara saxanyi radangi Antiyoki, a naxa kira tongo, a naxa Galati nun Firigiya бояши birin isa, a nu Isa foхirabiree ralimaniya.

²⁴ Apolosi, Yuwifie nde naxan barixi Alesandire, a naxa Efesе li. A nu fata wоyенде, a Kitaabui fan kolon.²⁵ A nu xaranxi Marigi xa kiraya ra. A naxa Isa xa fe masen a fanyi ra, kono a nu Yaya xa xaranyi nan gbansan kolon xunxa tife ye хօра.²⁶ A naxa so wоyенне a rawasaxi ra salide kui. Akila nun Pirisila to a xui мэ, e naxa kafu a ma alako и xa Ala xa kiraya masen a бэ a ki ma.²⁷ Na xanbi a to nu wama dangife Akayi, a ngaxakerenyie naxa a ralimaniya. E naxa bataaxе сэбэ Isa foхirabiree ma a e xa a rasене. Axa sigе naxa findi fe fanyi ra danxaniyatоe бэ Akayi бояши ma, naxee danxaniya Ala xa hinne saabui ra.²⁸ Apolosi naxa Yuwifie matandi сенбэ ra кене ma, a naxa a masen Kitaabui ra a Isa nan Ala xa Mixi Sugandixi ra.

19

Pölu sigafe Efesе

¹ Apolosi nu na Korinti. Pölu to bara гэ Asi fuge biri isade, a naxa fa Efesе. A to naralan Isa foхirabiree ndee ra,² a naxa e maxорин, «Wo bara Ala Xaxili Сениенхи сото wo to danxaniya?» E naxa a yaabi,

«Мүхү ялан му ну на мөindenxa Алайхийнхи нана.»³ А наха е maxörin, «Wo wo xunxa ye хօсра munfe ma?» Е наха я баи, «Мүхү бара мүхү xunxa ye хօсра алъ Yaya a masenxi ki naxe.»⁴ Ава, Pölu наха а фала, «Yaya nu mixi xunxama ye хօсра ne tuubi xa fe ra. A nu a fala mixie be, e xa danxaniya mixi nde ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan lanxi Isa ma.»⁵ На masenyi ma e naxa e xunxa ye хօсра Marigi Isa xili ra.⁶ Pölu to a belexe sa e ma, Ala Xaxili Seniyenxi naxa fa e ma. Е наха so xui gbete falafe, e man nu Ala xa masenyi fala.⁷ Е birin nalanxi, xemee fu nun firin nan nu e ra.

⁸ Нан дangi xanbi, Pölu наха so salide kui, a kawandi ti. A nu fe tagi raba e be. Алайхийнхи niini xa fe ra kike saxan bun ma. A nu kata a xa mixie no naxee tuli nu matixi a ra.⁹ Kono ndee xaxili nu xօрохօ, e mu la a ra. Е наха Marigi xa kira belexu яана ya i. Pölu наха mini e ya ma, a naxa Isa foxirabiree tongo a xun, alako a xa e xaran loxо yo loxо Tiranusi xa xarande kui.¹⁰ На naxa siga han je firin. Yuwifie nun Girekika naxee birin nu sabatixi Asi, e Marigi xa masenyi ramе na nan kui.¹¹ Алайхийнхи kaabanako xungbee rabama Pölu belexe ra¹² han e nu dugi nun xunxurie sa furemae ma, Pölu nu bara din naxee ra. Fure nu ba ne e ma, jinne nu mini mixie i.

Seba xa Die

¹³ Yuwifie ndee naxee jinne raminima mixie yire birin, e naxa kata Marigi Isa xili rawalide jinne kanyie be. Е а фала, «N bara wo yaamari Isa xili ra Pölu naxan xa fe kawandima.»¹⁴ Seba, Yuwifie serexeđubе kuntigi nde, xa di solofera nan nu na fe rabama.¹⁵ Ninne naxa e yaabi, «N Isa nun Pölu kolon, kono n mu wo tan kolon feo!»¹⁶ На jinne kanyi naxa bagan e ma, a naxa e boňbo han e naxa e gi banxi kui e rageli nun e maxoncxi ra.

¹⁷ Yuwifie nun Girekika naxee birin nu sabatixi Efesе, e naxa na fe kolon. Gaaxui naxa e birin suxu. Marigi Isa xili dariye naxa mate.¹⁸ Danxaniyatе wuyaxi naxa fa, e naxa e ti e xa yunubie ra, e naxa e xa fe jaaxi birin fala kene ma.¹⁹ Duuree fan naxa fa e xa bukie ra, e naxa e gan birin ya xօri. Е naxa bukie sare konti, kɔbiri kole wulu tongo suuli nan nu a ra.²⁰ Marigi xa masenyi nu yiriwama na ki ne senbe ra.

Girinbanyi birafe Efesе

²¹ Yi fee to dangi, Pölu naxa natе tongo a xa siga Darisalamu. Na biyaasi kui fo a xa Masedon nun Akayi bɔxi ibolon. A naxa a фала, «N na siga Darisalamu, fo n xa Roma fan li.»²² А naxa a malima firin xee Masedon, Timote nun Erasito, kono a tan naxa lu Asi sinden.

²³ Na teemu sɔnxɔe xungbe naxa raba naa Marigi xa kira xa fe ma.²⁴ Xabui nde, naxan xili Demetiri, a nu ala Aritemi xa salide misaali lanmadji yailanma gbeti ra. Na xabui mɔčlie nu kɔbiri gbegbe sɔtɔma na wali kui.²⁵ А naxa a walibooree malan, a a фала e be, «Wo a kolon, won baloxi yi wali nan kui.²⁶ Wo bara a to, wo bara a me, yi Pölu bara mixi gbegbe madaxu Asi bɔxi birin ma, Efesе gbansan xa mu a ra. A naxe a alae naxee rafalaxi mixie belexe ra, a ala mu e ra.²⁷ На kui won ma wali fama ne xili jaaxi sotode. Won ma ala Aritemi xa salide fan xun nakanama ne. Nde bama ne Aritemi xa binye ra Asi boxi nun dunjna ma.»

²⁸ А то a фала, e naxa xɔnɔ, e naxa so sɔnxɔe ratefe, «Efesekae xa ala Aritemi nan gbo.»²⁹ Taa birin ya naxa iso. Е naxa Gayu nun Arisitaraki, Pölu jereboore Masedonkae, xanin malande xungbe kui.³⁰ Pölu naxa wa sigafe naa, kono Isa foxirabiree mu tin.³¹ А booree Asikae xunmatie fan naxa xeeera ti Pölu ma, e a mayandi a naxa siga malan yire.³² Ndeee nu sɔnxɔma e gbe ki ma. Booree fan sɔnxɔma e gbe ki. Lantareya nu na malanyi ya ma. Mixi wuyaxi mu nu a kolon e malanxi fe naxan ma.

³³ Ава, Yuwifie naxa Alesandire tutun yare a xa wɔyен. А naxa яана masabari a belexe ra alako a xa masenyi ti.³⁴ Kono, e to a kolon a Yuwifie nan a ra, e birin nalanxi naxa sɔnxɔe rate leeri firin bun ma. Е naxe, «Efesekae xa ala Aritemi nan gbo.»³⁵ Na xanbi, taa kuntigi nde naxa яана masabari, a naxa a фала, «Efesekae, dunjna birin a kolon a Efesе taa nan Aritemi xa salide kantama a nun Aritemi maniye, naxan goroxi keli koore ma.³⁶ Mixi yo mu na matandima. A lamma wo xa dundu. Wo naxa gbatu fefe rabade.³⁷ Wo bara fa yi mixie ra be, kono e mu Aritemi mujia, e mu a konbi.³⁸ Xa Demetiri nun a walibooree wama mixi nde kalamufe, e xa na masen kiitisae be kiiti loxоe.³⁹ Xa wo wama fe gbete nan xɔn, na fan ya ibama won ma malan sɔnxɔe.⁴⁰ E nomaa won suxude won ma bojete ma naxan dangixi to, barima nɔndi yo mu na won be yi malanyi rabafe ma.» А то ge, a naxa malanyi rayensen.

A sigafe Masedon nun Gireki bɔxie ma

¹ Sɔnxɔe to bara jono, Pölu naxa Isa foxirabiree malan e rasife ma. А то a jungu e ma, a naxa siga Masedon.² А naxa na bɔxi isa, a nu Isa foxirabiree rasi marasi wuyaxi ra. Na dangi xanbi, a naxa siga Gireki bɔxi ma.³ А то lu naa kike saxan, a naxa wa sigafe Siriya kunkui kui, kono Yuwifie nu bara yanfanteya yailan a xili ma. Na kui, a naxa natе tongo a xa gbilen Masedon kira ra.⁴ Naxee a mati han Asi nee nan yi ki: Sopateri, Beereka Pirusi xa di, Arisitaraki nun Sekondu Tesalonikiae, Gayu Deribeka

nun Timote, Tikike nun Tirofimo Asikae.⁵ Nee naxa ti yare, e naxa sa muxu mamē Tiroyasi.⁶ Taami Ləbinitare Sali loxčęe dangi xanbi, muxu naxa baki kunkui kui Filipi. Beenun xi suuli, muxu naxa e li Tiroyasi. Muxu naxa lu naa xi solofer.

П̄олу Еютики rakelife faxe ma

⁷ Sande loxčęe muxu naxa malan taami igirafe ra. П̄олу naxa kawandi ti Isa f̄oxirabiree бe han koe tagi. A lan ne a xa siga kuye na iba.⁸ Lanpui gbegbe nu na na koore banxi kui, muxu nu malanxi dənnaxe.⁹ Segetala nde naxan xili Eyutiki nu dəoxoxi wunderi ra. П̄олу xa kawandi xon to kuya, xi xöli naxa a sūxu a fanyi ra, a bira bɔxi ma kelife banxi deki saxan nde. E naxa a li, a bara faxa.¹⁰ П̄олу to goro, a naxa a felen a xun. A naxa a tongo, a a fala e be, «Wo naxa kontofili, barima a mu faxaxi.»¹¹ П̄олу to te, a naxa taami igira, a naxa a don. A man naxa woyen han geesegē. Na geesegē, a naxa siga.¹² Danxaniyatoe naxa segetala xanin a jip̄e ra bojresa kui.

П̄олу a jingufa Efesekae ma

¹³ Muxu naxa kunkui b̄ela rakeli sigafe ra Asosi П̄олу ya ra alɔ muxu lanxi a ma ki naxe. A naxa wa sigafe a sanyi ra.¹⁴ A to muxu li Asosi, muxu naxa a baki kunkui kui sigafe Mitilensi.¹⁵ Keli mənni, muxu naxa siga baa kira ra. Na fan kuye iba, muxu naxa Kiyo li. Na xanbi, muxu naxa siga han Samosi. Na loxčęe kuye iba, muxu naxa Mileto li.¹⁶ П̄олу nu bara nae tongo a xa dangi Efesē mabiri alako a naxa bu Asi bɔxi ma. A nu gbataxi a xa so Darisalamu Xe Xabe Sali loxčęe xa a sa soɔnəyama a be.

¹⁷ П̄олу to Mileto li, a naxa xəera ti a Efesē danxaniyatoe j̄ama kuntigie xa fa.¹⁸ E to fa a yire, a naxa a fala e be, «Wo a kolon n j̄erexi wo tagi ki naxe. Kabi n so Asi,¹⁹ n Marigi xa wali raba yete magoroe nan kui. N yaye bara mini, n bara tɔɔrɔ Yuwifie xa wali j̄aaxi saabui ra.²⁰ Wo a kolon a n mu wo munafan se yo noxun wo ma. N bara kawandi ti wo be kene ma nun wo xa banxie kui.²¹ N nu a falama ne Yuwifie nun Girekikae be e xa togondiya Ala ma, e xa danxaniya won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi ma.»

²² «Yakɔsi Ala Xaxili Səniyənxi wama ne n xa siga Darisalamu, kɔnɔ n mu a kolon naxan sigama n sətőde naa.²³ Taa birin kui Ala Xaxili Səniyənxi bara n nakolon a geeli nun tɔore fama ne n lide naa.²⁴ Kɔnɔ n nii tide yo mu na n be. N xa n ma xəeraya rakamali, n Marigi Isa naxan taxuxi n na. N xa findi Ala xa hinne seedepɔxčya ba ra, naxan findixi xibaaru fanyi ra.»

²⁵ «Yakɔsi n a kolon wo mu n yatagi toma sɔnɔ, wo tan naxee birin wo tuli matixi n ma kawandi ra, Ala xa mangya niini xa fe ra.²⁶ Na na a ra, n a falama wo be to, wo xa kote yo mu na n xun,²⁷ barima n bara Ala sago birin masen wo be, n mu sese noxun wo ma.²⁸ Awa, wo xa məenii wo yete ma a nun danxaniyatoe birin, Ala Xaxili Səniyənxi wo findixi naxee xa xunmati ra, alako wo xa məenii Marigi xa danxaniyatoe j̄ama ma, a naxan sotɔxi a yete wuli ra. Wo xa e kanta alɔ xurusee demadonyi goɔre kantarna ki naxe.²⁹ N na kolon, n na siga, mixi j̄aaaxie fama ne sode wo tagi, alɔ wula baree soma goɔre ya ma ki naxe.³⁰ Mixi ndee soma wo tagi, e xa xaranyi j̄aaxi ti alako e xa Isa f̄oxirabiree bendun e ma.³¹ Wo xa wo məenii. Wo xa ratu yi j̄ie saxanyi bun ma n mu wo kawandife iti koe nun yanyi. N na birin nabaxi yaye nan kui.»

³² «Awa yakɔsi, n wo taxuma Ala ra nun a xa hinne masenyi ra, naxan nɔma sənbe nun ke fanyi fide səniyəntoe birin ma.³³ N mu nu wama wo xa kɔbiri xa xon, xa na mu a ra wo xa xəema, wo xa soosee.³⁴ Wo yete yati a kolon a n wali yi bellexee nan na alako n xa balo n nun n j̄erebooree.³⁵ N bara a masen wo be moɔli birin na, a won lan ne won xa wali alako won xa setaree mali. Wo xa ratu Marigi Isa xa woyeniyi ma, a naxe, j̄neləxinyi na ki nan kui, dangife a sotofe ra.»

³⁶ A to ge woyende, a naxa a xinbi sin, e birin naxa Ala maxandi.³⁷ E birin naxa so wafe. E naxa findigilin П̄олу kɔnyi ma, e a masunbu.³⁸ E sunnun ne barima a bara a fala e mu nɔma a tote sɔnɔn. E naxa a mati han kunkui de ra.

21

П̄олу sigafe Darisalamu

¹ Muxu to fatan, muxu naxa siga keran na Kosi kunkui kui. Na kuye iba, muxu naxa siga Rodi. Muxu to keli Rodi, muxu naxa siga Patara.² Muxu to kunkui to naa, naxan nu baa igirife sigafe Fenisiya biri ra, muxu naxa baki na kui.³ Muxu to bara Sipiri suri to, muxu naxa dangi na ra koola ma, sigafe Siriya biri ra. Muxu naxa ti Tire alako kote xa ragoro.⁴ Muxu naxa Isa f̄oxirabiree ndee li naa. Muxu naxa xi solofer radangi e xɔnyi. Ala Xaxili Səniyənxi naxa goro Isa f̄oxirabiree ma, e xa a fala П̄олу be a naxa te Darisalamu.

⁵ Kɔnɔ xi solofer kamali loxčęe, muxu naxa kira tongo sigafe ra. E birin naxa muxu mati, a nun e xa ginée nun e xa die ra, han taa fari ma. Muxu naxa muxu xinbi sin baa de ra Ala maxandife ra.⁶ Nungui to j̄on, muxu naxa baki kunkui kui. Booree tan naxa gibilen e xɔnyi.⁷ Muxu naxa keli Tire sigafe ra Pitolomayi. Muxu naxa ngaxakerenyie xəebu mənni, muxu naxa fəejnən naa.

⁸ Na kuye iba, muxu naxa sigma Sesare, Filipu xibaaru fanyi kawandila xonyi, naxan nu na mixi sugandixi solofera ya ma. ⁹ A xa di gine naani nu na naxee mu nu doxə xemə taa. E nu namijonmə wali rabama. ¹⁰ Muxu to bara xi wuyaxi raba naa, Ala xa namijonmə naxan xili Agabu, naxa fa muxu xonyi kelife Yudaya. ¹¹ A naxa Polu xa beləti tongo, a naxa a yetə kan sanyie nun a beləxə xiri. A naxa a fala, «Ala Xaxili Səniyenxi yi nan masenxi. Xemə naxan gbe yi beləti ra, Yuwifie a xirima yi möcli nan na Darisalamu, e a so mixie yi ra naxee findi si gbətəe ra.»

¹² Muxu to na mə, muxu nun naakae naxa Polu maxandi a naxa te Darisalamu. ¹³ A naxa muxu yaabi, «Munfe ra wo wama n böye mayaaxufe wo yaye ra? N bara tin e xa n xiri Darisalamu, e xa n faxa, Marigi Isa xili xa fe ra.» ¹⁴ A to mu tin muxu xui suxude, muxu mu tin a karaxande. Muxu naxa a fala, «Marigi sago xa raba.»

¹⁵ Na ləxəe to dangi, muxu naxa muxu yailan, muxu naxa te Darisalamu. ¹⁶ Isa fəxirabirə ndee Sesarekae naxa muxu mati. E naxa muxu xanin Menason Sipirika xonyi, naxan findixi Isa fəxirabirə ra a rakuya. A naxa muxu yigiyi.

Polu Yaki xəxbufe

¹⁷ Muxu to so Darisalamu, Isa fəxirabirə naxa muxu rasənə jələxinyi ra. ¹⁸ Na kuye iba, muxu nun Polu naxa sigma Yaki xonyi. Danxaniyatə jama kuntigi birin naxa e malan naa. ¹⁹ A to gə e xəxbude, Polu naxa a xa wali dəntəgə sa Ala naxan nabaxi si gbətəe tagi a saabui ra. ²⁰ E to na mə, e naxa Ala matəxə. E naxə, «Muxu ngaxakerenyi, i bara a to Yuwifi wulu wuyaxi bara danxaniya, kənəc e man e tunnabəxixi birafe Annabi Munsa xa səriyə fəxə ra. ²¹ Mixi ndee bara a fala e bə a i Yuwifie xaramma, naxee na si gbətəe ya ma, a e xa gbilen Annabi Munsa xa səriyə fəxə ra, a e naxa e xa die sunna, a e naxa bira Yuwifie xa naamunyie fəxə ra.»

²² «Won na ma di? Siikə yo mu na, jama a kolonma nə a i bara fa. ²³ Na na a ra, muxu naxan falama i bə i xa a raba. Mixi naani na muxu ya ma, naxee bara laayidi tongo Ala bə. ²⁴ I xa kafu e ma, wo birin xa wo yetə rasəniyən, i man xa e sare fi, e xa e xunyi bi. Na na a ra birin a kolonma a mixie naxan falaxi i xun ma, wule na a ra. E xa a kolon i fan biraxi Annabi Munsa xa səriyə nan fəxə ra. ²⁵ Muxu naxa nate tongo, muxu man fa na səbə. Danxaniyatə naxee keli si gbətəe ma, e naxa sube don naxan baxi sərəxə ra kuyee bə, nun sube yufaxie. E naxa wuli fan min. E man naxa yənə fan naba.»

²⁶ Awa na kuye iba, Polu naxa na mixie tongo, e naxa e yetə rasəniyən. Na xanbi a naxa so hərəməbanxi kui, a xa a masen, marasəniyənyi rakamalima ləxəe naxan ma, a nun sərəxə naxan bama kankan bə.

Polu safe geeli kui

²⁷ Na xi solofera rajənyi, Yuwifie Asikae to Polu to hərəməbanxi kui, e naxa jama birin ya iso, e man naxa Polu suxu. ²⁸ E nu sənəxə rate, «Isirayilakae, wo muxu mal! Na xemə nan yi ki naxan kawandi jaaxi rabama yire birin mixi birin bə, Yuwifie, nun Annabi Munsa xa səriyə, nun yi hərəməbanxi xa fe ra. A man bara Girekikae raso hərəməbanxi kui. Na bara yi yire səniyenxi findi yire səniyentare ra.» ²⁹ E na fala nə barima e nu bara Polu nun Tirofimo Efəsəka to e boore fəxə ra taa kui. E naxa a majəxun a Polu a raso nə hərəməbanxi kui.

³⁰ Taa kui birin ya naxa iso. Mixie naxa fa e gi ra keli yire birin. E naxa Polu suxu, e naxa mini a bubu ra tande ma. E naxa naadəe ragali keren na. ³¹ E nu wama Polu faxafe nə. Səori mangə naxa a kolon Darisalamu birin ya isoxi. ³² Səori mangə naxa səcərie nun e xa xunmatie tongo, e sigma Polu fəxə ra keren na. Nama to səcərie to, e naxa ba Polu bönböfe. ³³ Awa, səori mangə naxa yaamari fi e xa a xiri yələnxənyi firin na. A naxa maxorinyi ti fa nde a ra, nun a munfe rabaxi. ³⁴ Nama səeti nde sənəxəma e gbe ki, booree fan sənəxəma e gbe ki. A to mu nə fe fiixə sətəde e ra sənəxə xe fe ra, a naxa a fala e xa Polu xanin səori banxi kui. ³⁵ Polu to ti banxi de ra, səcərie naxa a tongo jama xa jaaxui ma, ³⁶ barima mixi gali nan nu biraxi fəxə ra, e nu fa a fala e xui itexi ra, «A xa faxal!»

Polu a yetə xun mafalafe

³⁷ E wama a rasofe səori banxi kui təmu naxə, Polu naxa səori mangə maxorin, «I nəma n sago sade n xa fe nde fala i bə?» Səori mangə naxa a yaabi, «I Gireki xui məma? ³⁸ I tan xa mu na Misiraka ra, naxan mixie ya iso yi dənəxə ra, a naxa suute wulu naani xanin wula kui?» ³⁹ Polu naxa a yaabi, «Yuwifi nan n na, Tariseka. Na taa xungbe a munafanyi gbo Silisi böxi ma. N sago sa n xa wəyən yi gali bə.»

⁴⁰ Səori mangə to a sago sa, Polu tixi banxi tede de ra, a naxa mixie masabari a beləxə ra. Kuye naxa bolon yen! Polu naxa wəyən Eburu xui.

Сили бөхι ма, көнө н мөхи бе нө. Гамалийли наха н харан алако н ха бира won бабае ха сөрийс фохса. Алла ха fe nu н бөгжэ сухума алса wo fan сухума ки нахэ то. ⁴ Н mixie түүрээ нэ han н наха e faxa, нахеэ ну бирхи Isa ха kira foхса ra. Н наха гинэе nun хэмэе суху, н наха e sa geeli kui. ⁵ Сөрөхдүбэе kuntigi nun дийн forie бирин na n seedee ra. Е наха көсдие so n yi ra katarabi e ngaxakerenyie ma Damasi алако н на danxaniyatэе то, n ха e xiri, n ха fa e ra Darisalamu, n ха e jaxankata.»

⁶ «N to makore Damasi ra yanyi tagi, yanbe xungbe наха goro n ма kelife koore ma. ⁷ N наха бира бөхи. Н наха xui mэ нахан nu a falama n bэ, «Solu, Solu, munfe ra i n jaxankatama?» ⁸ N наха a yaabi, «Nde i ra, Marigi?» А наха n yaabi, «Isa Nasareтиka nan n na, i naxan jaxankatafa.» ⁹ Nахеэ nu na n foхса ra, e наха yanbe to, kөнө нахан nu woyenfe, e mu na tan xui mэ. Awa, n наха a fala, ¹⁰ «N ха munse raba, Marigi?» Marigi наха a fala n bэ, «Keli, i siga Damasi. Мэнни a fama falade i bэ i lan i ха нахан naba.» ¹¹ N mu nu se toma na yanbe ха naiyalanyi saabui ra. Nахеэ nu na n foхса ra, e наха n belexe rasuxu han Damasi.»

¹² «Awa, хэмэе nde нахан xili Ananiyasi, mixi tininxni na a ra Ala ха сөрийс ki ma, нахан nafanxi Damasi Yuwifie ma, ¹³ a наха fa n yire. А наха a fala, «N ngaxakerenyi Solu, to ti.» N ya наха rabi keren na, n наха se birin to. ¹⁴ А наха a fala, «Won бабае Marigi Ala bara i sugandi i ха a sago kolon, i ха Tinlixirэе то, nun i ха a woyeniyi mэ a tan yati dэ ra, ¹⁵ barima i findima a ха seede nan na mixi бирин ya i, i fee nахеэ toxi nun i nахеэ mэxi. ¹⁶ Yakösi, i munse mamefe? Keli, i ха i xunxa ye xööra, i ха yunubi ха ba i ma, i ха Marigi xili maxandi.»

¹⁷ «N наха gibile Darisalamu. N to nu na Ala maxandife hörömöbanxi kui, n наха laamatunyi to. ¹⁸ Marigi наха a fala n bэ, «I ха minimafuren Darisalamu, barima e mu timna i ха seedeя ra n ма fe ra.» ¹⁹ N наха a fala, «Marigi, e yati a kolon a n nu sigama salidee kui danxaniyatэе fende alako n ха e sa geeli, n man xa e bönö. ²⁰ E to nu i ха seede Etiyen faxama, n tan yati nu na, n nu jielexinxni na ra. N tan nan man nu booree ха dugie suxuxi.» ²¹ Awa, Marigi наха a fala n bэ, «Siga, n i хэмэе yire makuye si gbeithee ma.»

²² Е наха e тули mati a ха masenyi бирин na, han a yi woyeniyi falaxi tэмүү nахе. E fa gbelegbele, «Wo yi хэмэе faxa. A mu lan a ха balo.» ²³ E наха sönökse rate, e nu e ха donmae rate e ma, e nu xube ite kuye i, ²⁴ Sööri mange наха a fala a e ха Pölu raso sööri banxi kui, e man ха a bönö luxusinyi ra alako e ха a kolon jama sööchoma fe naxan ma.

²⁵ E to nu a xirife alako e ха a bönö, Pölu наха sööri mixi kөмөe xunmati maxörin naxan nu tixi naa, «Sөрийс na wo yi ra naxan a masenxi a wo ха Römaka bönö luxusinyi ra hali a mu makiitixi?» ²⁶ Sööri kөмөe xunmati to na mэ, a наха sa sööri mange rakolon. A nахе, «Yi хэмэе Römaka lasiri na a ra. Won na ma di?» ²⁷ Sööri mange наха fa, a наха Pölu maxörin, «A fala n bэ ха Römaka na i ra?» Pölu наха a yaabi, «Iyo xe.» ²⁸ Sööri mange man naxa a fala, «N tan naafuli gbegbe nan baxi, n fa findi Römaka lasiri ra.» Pölu наха a fala a bэ, «N tan barixi lasiriya nan kui nэ.» ²⁹ Kabi na raba, nахеэ nu wama a bönöfe alako a ха woyen, e бирин наха e magbilen. Sööri mange yete nаха gaaxu a kolonfe ra Pölu Römaka na a ra, a naxan xiri yölönхони ra.

Yuwifie Pölu makiitife

³⁰ Na kuye iba, sööri mange to wa a kolonfe a fiixэ ra Yuwifie Pölu kalamuxi fe naxan ma, a наха a fulun. А наха yaamari fi, sөrөхдүбэе kuntigie nun Yuwifi kiiitisae birin ха malan. А наха Pölu ragoro, a ti e tagi.

23

¹ Pölu наха a ya ti Yuwifi kiiitisae ra. А наха a masen, «N ngaxakerenyie, n naxan nabaxi han to, n a rabaxi n бөгжэ fiixэ nan na Ala ya xöri» ² Sөrөхдүбэе kuntigie, Ananiyasi nаха mixie yaamari, nахеэ nu na a fэ ma, e ха a dэ ragarin. ³ Awa, Pölu наха a fala a bэ, «Ala nan fama i tan bönöde. I luxi nэ алс banxi naxan fari fiixэ kөнө a kui нэхэхи. I bara wa n makiitife kiti сөрийс ra, kөнө i to yaamari fixi e ха n bönö, i bara сөрийс matandi.» ⁴ Nахеэ nu na a fэ ma, e наха a fala a bэ, «I Ala ха sөrөхдүбэе kuntigie nan konbima yi ki!» ⁵ Pölu наха a fala, «N ngaxakerenyie, n mu nu a kolon ха sөrөхдүбэе kuntigie na a ra, barima a себэхи, «I наха woyen kobi fala jama mange bэ.»

⁶ Pölu to a kolon Sadusenie nun Farisënie nu na Yuwifi kiiitisae ха malanyi kui, a наха a fala a xui itexi ra, «N ngaxakerenyie, Farisëni nan n na. N baba fan Farisëni nan nu a ra. To n na kiti banxi barima n laxi a ra Ala fama won nakelide faxe ma kiti лохэ.» ⁷ A to na fala, boore matandi naxa lu Farisënie nun Sadusenie tagi. Jama naxa itaxun. ⁸ Sadusenie tan bэ, mixi mu kelima faxe ma. E man mu laxi malekэе nun jinnэе ха fe ra. Kөнө Farisënie tan la nee birin ха fe ra. ⁹ Sönökse xungbe naxa mini. Сөрийс karamçхэндее Farisënie tagi e наха woyen xörcxöe fala. E nахе, «Muxu mu fefe jaaxi yo raköröcsixi yi хэмэе ma. Тэмүнде jinné nde, ха na mu a ra malekэе nde, nan woyenxi a ra.» ¹⁰ Sönökse to nu sigama gbo ra, sööri mange naxa gaaxu e fa Pölu faxafe. A наха söörie ragoro e ха Pölu tongo e tagi, e ха a xanin sööri banxi kui.

¹¹ На көс рэ, Marigi наха мини Polu ма. А наха а фала а бэ, «И ха лимания барима и findima н мадееде нан на Рома алж а рабаши Darisalamu ки нахэ.»

E lanyi xirife Polu faxafe ra

¹² Күйе тоiba, Yuwifie наха lanyi xiri kali ra, а наха е дэгэ, е наха е мийн синден, а fo e xa Polu faxa. ¹³ Naxee na lanyi xiri, а nu dangi mixi tongo naani ra. ¹⁴ E наха а масен serexedubé kuntigie нун forie бэ, «Muxu bara muxu kali Ala ra, muxu mu сесе donma синден fo muxu ха Polu faxa. ¹⁵ Awa, yakosi, wo tan nun Yuwifi kiiitisae ха mange mayandi а ха fa а ra алако wo ха а ха fe mato а fanyi ra. Na kui, muxu tan а faxama kira ra.»

¹⁶ Polu maagine ха дя наха на yanfe kolon. A наха siga soori banxi kui, а наха на birin масен Polu бэ. ¹⁷ Polu наха soori mixi kemē xunmati нде xili, а naxe, «Yi segetalala xanin soori mange xon ma, алако а ха fe нде фала а бэ.» ¹⁸ Soori kemē xunmati наха segetalala tongo, а наха а xanin soori mange xon ma. A naxe, «Polu, geelimanii nan n xilixi, а наха n mayandi а n ха yi segetalala ri i xon ma, а ха fe нде масен i бэ.» ¹⁹ Soori mange наха segetalala tongo, е наха а maminii. Mange naxe, «I wama munse falafe n b?» ²⁰ A наха а yaabi, «Yuwifie bara lan a ma, е ха i maxandi i ха Polu xanin Yuwifi kiiitisae yire, алако а man ха maxorinyi нде ti a ma. ²¹ I наха i тuli mati а ra, barima mixi tongo naani нун нде bara yanfe xiri a xun а ya ma. E bara а kali a e mu сесе donma, e mu сесе minma a fo e na Polu faxa temui naxe. Yakosi e bara gэ e yailande, e fa i sago nan mamfe.» ²² Soori mange наха segetalala rabolo, a наха тони döxö a ma, fa фала, a fe naxan falaxi a бэ, a наха на фала mixi yo бэ.

E Polu хээфе Mange Felisi xon

²³ A наха soori mixi kemē xunmati firin xili, а наха а фала а бэ, «Wo soori kemē firin yailan, soori соe ragie tongo solofer, nun xali woli kemē firin. Wo ха а yailan sigafe ra Sesare то koe ra. ²⁴ Wo ха соe нде yailan Polu бэ, алако а ха mange Felisi li heeri kui.»

²⁵ Soori mange наха yi fe sebe батаахе ra. ²⁶ «N tan Kildi Lisiya, i tan Mange Felisi mafanxi, нь bara я хээбу. ²⁷ Yi xemé Yuwifie nan a suxuxi. E наха wa а faxafe. N то a kolon a Romaka na a ra, нь nun soorie наха fa, muxu наха a ba и y. ²⁸ N то wa a kolonfe а suxuxi naxan ma, нь наха siga a ra а ха kiiitisae yire. ²⁹ N наха a li а kalamuxi а ха seriyе ха fe nan ma, kono а mu fe kobi yo rabaxi a lanma a ха faxa naxan ma, ха na mu a ra a ха sa geeli kui. ³⁰ N то bara a me а Yuwifie bara gali malan a xili ma, нь наха a rasanba i ma keren na. N a kalamumae rakolonma e yete kan ха sa a kalamu i xon a ха fe ra. Wo salamu.»

³¹ Soorie наха Polu tongo алж а yamarixi ки нахэ. E наха а xanin koe ra han Antipatiri. ³² Na kuye iba, soorie наха гбилэн soori banxi. Soe ragie наха Polu tongo. ³³ E то so Sesare, soe ragie наха батаахе нун Polu so mange yi ra. ³⁴ Mange to ge батаахе xarande, а наха Polu maxorin a keli dennaxe. A то bara a me а Siliska na a ra, а наха a фала, ³⁵ «N fama ne i makiitide i töönegelae na fa temui naxe.» A наха yaamari fi а ха Polu xanin geeli banxi Herode naxan tixi.

24

Felisi kiti safe Polu ха fe ra

¹ Xi suuli dangi xanbi, Ananiyasi, naxan findixi serexedubé kuntigi ra, нун forie наха fa e nun xunmaffale нде, naxan xili Teritulo. E наха Polu kalamu mange xon ma. ² E то Polu xili, Teritulo наха so a töönegefe yi masenyi ra.

«Felisi mange fanyi, yi boxi birin dököxi böjresa kui i ха fe kolonyi нун i ха xaxili fanyi nan saabui ra. ³ I bara muxu raseewa heeri xungbe ra. ⁴ N mu wama i rabufe, kono n bara i maxandi i ха i тuli mati muxu ха masenyi ra dondoronti. ⁵ Muxu bara a то yi xemé mixi jaaxi na a ra. A Yuwifie tagi isoma naxee na dunijnha birin. A tan nan na Isa Nasarëtika ха jaama xunyi ra. ⁶ A man наха wa hörömöbanxi maberefe. Muxu наха a suxu. Muxu наха wa a makiitife muxu ха seriyе ki ma, ⁷ kono soori mange Lisiya наха fa, а наха a ba muxu yi senbe xungbe ra. ⁸ A наха a kalamulæ yaamari а ха fa i xon ma. Ха i fan Polu maxorin, i fama a kolonde muxu a suxuxi fe naxan ma.» ⁹ Yuwifie наха tin na masenyi ra, e fan наха a фала a на na ki ne.

¹⁰ Mange наха Polu yaamari a fan ха woyen. Polu наха a масен a бэ, «N a kolon, yi boxi makiitima нан i ra kabi je wuyaxi. Na kui, n nan ma fe xunmaffalama ne i бэ lanlanterya kui. ¹¹ Xi fu nun firin mu dangi kabi n наха siga Darisalamu salide. ¹² E mu nu muxu nun mixi li sonxö ra hörömöbanxi kui, ха na mu a ra salide xunxurie kui. N mu sonxöe ratexi taa kui, n mu gali kui isoxi. ¹³ E mu no ma сесе masende, e n kalamuma naxan ma. ¹⁴ N naxan masenma i бэ na nan ya. N nan n benbae Marigi Ala nan batuma алж Isa ха kira a масенxi ки нахэ, e a falama kira naxan бэ a wule kira. Naxan sebexi Tawureta Munsa нун namijönmeе ха Kitaabui kui, n la na birin na. ¹⁵ N laxi Ala ха masenyi ra naxan масенxi a tinxintceе нун tinxintare birin fama ne kelide faxe ma. Yuwifie fan laxi na ra. ¹⁶ Na nan a toxi n nan n yete karaxanma алако n ха n ма simaya radangi böjne fiixe kui Ala nun mixie tagi. ¹⁷ N mu nu na

be jewuyaxi bun ma, kono yakosi n faxi harige nde ra n bonsoe be. N fan faxi serexebe bade Ala be.¹⁸ E n lixi na temu*i* ne horcomobanxi kui, n seniyenxi, gali mu na n doxca ra, sonxes yo fan mu keli n saabui ra.¹⁹ Kono Yuwifi nde naxee keli Asi boxia ma, e mu tin n ma fe ra. E tan xa e yete masen i be, xa fe nde na e be n ma fe ra.²⁰ Xa na mu a ra naxee na be, e xa a masen i be e n toxi fe jaaxi naxan xun, n to siga Yuwifi kiitisa*e* yire.²¹ N woyenyi naxan falaxi e tagi na nan ya: «Wo n makiitima ne to barima n laxi a ra Ala fama ne mixi faxaxie rakelide.»»

²² Felisi naxan nu Isa xa kira kolon a fanyi ra, a naxa e xa fe sa sinden. A naxE, «MangE Lisiya na fa, n wo xa fe matoma.»²³ A naxa soori mixi keme xunmati yamari a xa Polu kanta, a naxa a tooro, a man naxa a xa mixi yo raton fe fanyi rabafe ra a be.

²⁴ Xi ndee to dangi, Felisi nun a xa ginE Dirusila, naxan na Yuwifi ra, e naxa fa. Felisi naxa Polu xili kawandi rabade Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra. Polu naxa danxaniya xa fe fala e be Isa ma,²⁵ kono a xa masenyi to nu binyaxi tinxinyi ma, nun yete xurufe ma, nun Ala xa kiiti naxan fama, Felisi naxa gaaxu. A naxE, «Siga sinden. N na n yete masotote temu*i* naxE, n man i xilima.»²⁶ A man nu waxi ne Polu xa kobiri fi a ma. A nu a xilima na nan ma temu*i* birin, e xa sa e bore to.

²⁷ Ne firin to dangi, Felisi masarama naxa fa, Porusu Fesitu. Felisi to wa a yete mafanfe Yuwifie be, a naxa Polu lu geeli kui.

25

Fesitu Polu makiitife

¹ Fesitu naxa xi saxan naba Sesare. Na xanbi, a naxa te Darisalamu. ² Serexedube kuntigi nun Yuwifi kuntigie naxa Polu kalamu Fesitu be. ³ E naxa Fesitu mayandi a xa fa a ra Darisalamu. E nu wama ne e xa a faxa kira ra. ⁴ Fesitu naxa e yaabi, «Polu makantaxi Sesare. A gbegbe mu luxi n tan fan xa siga nnaa.⁵ Wo xa yarerati ndee xa n mati, wo xa Polu kalamu naa xa a bara sa fe jaaxi nde raba.»

⁶ Fesitu mu se sa xi solomasaxan fari, xa na mu a ra xi fu Darisalamu, a naxa goro Sesare. Na kuye iba, a naxa doxca a xa kiiti kibanyi ma. A naxa yaamari fi e xa fa Polu ra.⁷ A to fa, Yuwifie naxee fa keli Darisalamu, e naxa a rabilin. E naxa toonege gbegbe sa a xun, e mu nu noma naxan masende nondi ra.⁸ Polu naxa so a yete xummafalafe, a nu a fala, «N mu fe jaaxi yo rabaxi Yuwifie xa ser*y*ie ra, xa na mu horcomobanxi ra, xa na mu a ra Roma mangE ra.»⁹ Fesitu to wa a yete mafanfe Yuwifie xon, a naxa Polu maxorin, «I wama tefe Darisalamu i xa sa makiiti yi fee ma n ya xori?»¹⁰ Polu naxa a yaabi, «N lanma n xa makiiti mangasanyi xa kiiti banxi nan kui, n tixi denmaxe yi ki. N mu fe kobi yo rabaxi Yuwifie ra. I fan na kolon a fanyi ra.¹¹ Xa n bara fe jaaxi raba a lanma n xa faxa naxan ma, n mu tondima n xa faxa, kono xa e naxan falama wule na a ra, a mu lan mixi yo xa n so e yi ra. MangE xungbe xa sa n makiiti Roma.»¹² Fesitu to woyen a rasimae ra, a naxa a fala Polu be, «I bara wa sigafe mangE xungbe xon. Awa, i sigama ne.»

Polu masenfe Agiripa nun Berinisi be

¹³ Xi nde to dangi, mangE Agiripa nun Berinisi naxa so Sesare Fesitu xeebude.¹⁴ E to bara xi wuyaxi radangi naa, Fesitu naxa Polu xa fe fala mangE Agiripa be. A naxE, «Felisi bara geelimani nde lu be.¹⁵ N nu na Darisalamu temu*i* naxE, serexedube kuntigie nun Yuwifie forie naxa a kalamu, e man naxa wa a xa faxa.¹⁶ N naxa e yaabi a Romakae xa ser*y*ie mu mixi faxama, fo a xa a gbe fala kalamusae be kiitisa ya xori.¹⁷ Na fe nan e rafaxi be. N fan mu dugundi. Na kuye iba, n naxa doxca n ma kiiti banxi. N naxa yaamari fi e xa fa na xeme ra.¹⁸ Kalamusae to e dentege, e mu fe jaaxi yo fala a xun ma, n nu naxee ma jol*o*xunxi.¹⁹ E nu xorgecmama e xa diine nan ma fe ra, a nun Isa xa fe ra. E naxE a bara faxa, kono Polu naxE a baloxi.²⁰ Awa, n to mu a kolon a lan n xa naxan naba, n naxa a maxorin xa a wama sigafe Darisalamu, a xa makiiti naa.²¹ Kono Polu naxa wa a xa fe xaninfe mangE xungbe xon ma. Na temu*i* n naxa yaamari fi e xa a kanta han n a rasambama mangE xungbe ma temu*i* naxE.»

²² Agiripa naxa a fala Fesitu be, «N fan wama n tuli matife na xeme ra.» Fesitu naxa a yaabi, «Tina, i a xui mema.»²³ Awa, na kuye iba, Agiripa nun Berinisi naxa so malan yire e nun taa kuntigie. E nu maxirixi a fanyi ra. Fesitu xa yaamari ma, e naxa fa Polu ra.²⁴ Fesitu naxa a fala, «MangE Agiripa nun wo tan naxee birin na be, wo bara yi xeme to Yuwifi naxan birin kalamuxi n xon Darisalamu nun be. E naxE a xa faxa.²⁵ N tan be, a mu fefe rabaxi a lan a xa faxa naxan ma, kono a tan yati bara mayandi ti sigafe ra mangE xungbe xonyi Roma. Awa, n fan bara tin na ra.²⁶ N mu fe xori yo sotox*i* naxan sebema mangE xungbe ma a xa fe ra. Na na a ra, n a raminixi wo ya i, a gbengbenyi i tan mangE Agiripa, alako won na ge a maxorinde n xa a kolon a lanma n xa naxan sebe.²⁷ N mu noma geelimani rasarbade mangE ma, n mu a masen a naxan nabaxi.»

26

Polu a yete xun malafafe

¹ Agiripa naxa a fala Pölu bę, «I xa i yęte xun mafala.» Pölu to a bęlexę ite, a naxa a yęte rafiiхę yi masenyi ra. ² «Mangę Agiripa, to n jęlexinxı n ma fe rafiiхęfe ra Yuwifie n kalamuxi naxan ma. ³ I e xa diinę nun e xa səriyę kolon ki fanyi ra. Awę yandi, i xa i tuli mati n na. ⁴ Kabi n dimedı təmui, n nu na Darisalamu n bɔnsęe ya ma. Yuwifi birin n jęre ki kolon ⁵ a rakuya. E man a kolon Farisęni nan nu n na diinela tagi naxee xa fe maxɔrcęx. E nōma na seedejɔrcęxa bade. ⁶ Yakɔsi, e n nakiitife barima n laxi Ala xa laayidi ra a naxan tongoxi muxu benbae bę, ⁷ muxu bɔnsęe fu nun firinyi naxan mamefe. E Ala batuma təmui birin, kɔę nun yanyi. N laxi na laayidi nan na. Mangę, Yuwifie n kalamuxi na nan ma. ⁸ Wo nōma lade a ra a Ala mixi faxaxie rakelima?»

⁹ «N tan kata nę kira mɔɔli birin na n xa Isa Nasaretiка xili kana. ¹⁰ N na nan naba Darisalamu. Sərexędubę kuntigie naxa tin n xa səniyentęe wuyaxi sa geeli kui. N man naxa tin e xa faxa. ¹¹ N nu sigama salide banxie kui alako n xa e tɔɔrɔ, e xa gbilen e xa danxaniya fɔxɔ ra. N ma xɔnę kui, n nu e tɔɔrɔ hali taa gbętęe kui.»

¹² «Sərexędubę kuntigie naxa tin n xa siga Damasi na fe ma. ¹³ Mangę, yanyi tagi n naxa yanbę to kira xɔn ma kelife koore, n tan nun n booree rabilinyi. A yanbę nu dangi soge ra. ¹⁴ Muxu naxa bira bɔxi ma. N naxa xui nde mę naxan nu a falama n bę Ebura xui, «Solu, Solu, munfe ra i n paxankatama? Na fe xɔrcęxoma nę i bę.» ¹⁵ N naxa a yaabi, «Marigi, nde i rą?» Marigi naxa n yaabi, «Isa nan n na, i naxan paxankatafe. ¹⁶ Keli, ti i sanyie xun na. N minixi nę i ma alako n xa i findi walikę nun seede ra fee ma i naxee toxi nun i fama naxee tote. ¹⁷ N i ratangama nę Yuwifie ma nun si gbętęe ma, n i xęrema naxee ma, alako i xa e yae rabi, ¹⁸ e xa mini dimi kui, e xa so naiyalanyi kui. E xa keli Sentanę xa nę bun, e xa so Ala xa mangęya niini bun ma. Na kui, e xa yunubi xafarima nę, e man fama nę ke sötőde səniyentęe ya ma naxee danxaniyaxi n ma.»

¹⁹ «Na kui, mangę Agiripa, n mu tondi na xęeraya ra naxan keli koore ma. ²⁰ N naxa na kawandi ti Damasi, Darisalamu, Yudaya, nun si gbętęe tagi. N naxa a masen e bę e xa tuubi, e xa danxaniya Ala ma, nun e xa wali fanyi raba naxan e xa togondiya masenma.»

²¹ «Yuwifie naxa n suxu hɔrɔmɔbanxi kui, e waxy n faxafe na naxan ma. ²² Kɔnɔ, Ala tantu, n baloxi a tan nan saabui ra han to. N naxa na seedejɔrcęxa ba dimęe nun forie birin bę. N mu fefe gbętęe falaxi fo namijɔnmęe nun Annabi Munsa nu naxee falama a e fama nę rabade. ²³ E naxa a masen Ala xa Mixi Sugandixi tɔɔrɔma nę, a singe nan kelima faxamixie ya ma, a nun a Yuwifie nun si gbętęe kawandima kisi ra.»

²⁴ A to nu woyenfe a yęte rafiiхęfe ra, Fesitu naxa a fala a xui itexi ra, «Pölu, i daxu! I xa fe gbegbe kolonyi bara i findi daxui ra.» ²⁵ Pölu naxa a yaabi, «Fesitu mafanxi, daxui mu na n na. N nöndi nun lönünan masenfe. ²⁶ Mangę Agiripa tan yi fee kolon. N yi birin falama a tan nan bę, barima a jan a kolon, a a mu raba gundo xa kui.» ²⁷ Pölu naxa a fala Agiripa bę, «Mangę Agiripa, i laxi namijɔnmęe ra? I la e ra, n na kolon.»

²⁸ Agiripa naxa a fala Pölu bę, «A gbe mu luxi i xa n fan findi Isayanka ral!» ²⁹ Pölu naxa a yaabi, «A fa findi yakɔsi ra, xa na mu təmui gbętęe, n Marigi maxandima nę alako i tan yo, a nun naxan birin n xui ramęfe be to, wo fan xa lu ałɔ n tan, ba yi yɔłonxɔnyi ra naxan na n ma.»

³⁰ Mangę Agiripa, mangę Fesitu, Berinis, nun naxee birin nu dɔçxixi e sęeti ma, e naxa keli. ³¹ E to nu sigama, e naxa a fala e bore bę, «Yi xęme mu fefe rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma, xa na mu a ra a lanma a xa sa geeli kui naxan ma.» ³² Agiripa naxa a fala Fesitu bę, «Yi xęme nu lan a xa bęjın, kɔnɔ a bara maxandi ti Mangę Xungbe xa a makiiti.»

27

Pölu sigafe Rōma

¹ E to natę tongo muxu xa baki kunkui kui sigafe ra Itali, e naxa Pölu nun geelimani ndee so sɔɔri mixi kęmę xunmati yi ra naxan xili Yuliyusi, naxan na mangę xungbe xa sɔɔrie ya ma. ² Muxu nun Arisitaraki, naxan keli Təsaloniki Masedon bɔxi ma, naxa baki kunkui kui naxan keli Adiramiti. A nu lan a xa dangi Asi sęeti ma. ³ Na kuye iba, muxu naxa kilon Sidon. Yuliyusi, naxan nu a jɔçɔxaxi Pölu xɔn ma a fanyi ra, a naxa a sago sa a xa siga a booree xɔnyi biyaasi fande fende. ⁴ Muxu to keli naa, muxu naxa dangi Sipiri suri ma, barima foye mu nu tinxi muxu bę. ⁵ Muxu to Silisi nun Panfiliya baa igiri, muxu naxa so Mira, Lisi bɔxi ma. ⁶ Mənni, sɔɔri mixi kęmę xunmati naxa kunkui to naxan keli Alesandire, a sigafe Itali. Muxu naxa baki na kui.

⁷ Xi wuyaxi bun ma kunkui nu tɔɔrɔma jęrede. Kata nun kata muxu fa Sinidi li kɔnɔ foye mu tin muxu xa kilon naa. Na nan a to muxu naxa dangi Kireti suri laabe ra, Salemone sęeti ma. ⁸ Naa jęrede nu xɔrcęx. Muxu naxa yire nde li, naxan xili Wafu Tofanyi, Laseya fe ma.

⁹ Muxu naxa bu naa. Jęre man nu xɔrcęx barima sunyi təmui nu bara dangi. ¹⁰ Na na a ra, Pölu naxa a fala, «N biyaasibooree, n bara a kolon won ma jęre fama nę xɔrcęxede. Kotee, kunkui, nun mixie fama nę tɔɔrɔde.» ¹¹ Sɔɔri kęmę xunmati naxa a tuli mati kępini nun kunkui kanyi xa woyenfe

ra, a tondi P̄olu xa marasi ra.¹² Mixi gbegbe naxa wa Feniki life, barima e nu na wafu d̄ennaxe, m̄enni mu nu fan j̄emē radangiye ra. Feniki, Kir̄eti suri wafu nan a ra, naxan ya rafindixi sogegorode biri ma. E naxa wa e xa j̄emē radangi naa.

¹³ Foye di nde naxa mini keli k̄očla ma. E naxa a maj̄çxun a biyaasi bara fan. E naxa hanga b̄endun, e kunkui radangi Kir̄eti suri f̄e ma.¹⁴ K̄očna t̄emui foye xungbe, naxan xili Yurakilōn, a naxa fa keli suri ma.¹⁵ Foye naxa kunkui tutun, han kunkui mu nu n̄oma matinxinde. Muxu naxa muxu raxara foye yi ra.¹⁶ Muxu naxa dangi suri lanmadı laabe ra, naxan xili Kiloda. Muxu naxa t̄očro kunkui lanma masot̄fe ra.¹⁷ E to gḡ a ratede, e naxa luuti mafilin kunkui ma. E to nu gaaxuxi d̄očofe ra Sirite b̄enki ma, e naxa b̄ela ragoro, foye nu fa siga muxu ra.¹⁸ Foye naxa muxu b̄onb̄o a fanyi ra. Na kuye iba, muxu naxa kote nde woli baa ma.¹⁹ Xi saxan to dangi, muxu yati naxa kunkui isee birin nagoro ye ma.²⁰ Xi wuyaxi naxa dangi, soge mu na, tunbuie mu na, foye s̄enbe nu gboma nan tui. Muxu mu nu laxi muxu kisife ra s̄očon.

²¹ Kabi xi wuyaxi muxu mu nu donse donma. Awa P̄olu naxa ti mixie tagi, a naxa a fala e b̄e, «N booree, xa wo wo tuli mati n na nu, won mu kelima Kireti nu, won mu yi kasar̄e nun l̄osi s̄ot̄oma nu.²² K̄očna yak̄osi, n wo rasima n̄e, wo xa limaniya, barima mixi yo mu faxama wo ya ma, kunkui nan gbansan kasarama.²³ N Marigi Ala, n walima naxan b̄e, a xa maleke nde bara mini n ma yi k̄oe ra.²⁴ A naxa a fala n b̄e, «P̄olu, i naxa gaaxu, fo i xa ti n̄e mange xungbe ya i. Ala bara tin i biyaasiboore birin natangade.»²⁵ Na na a ra, wo xa limaniya barima n laxi Ala xa masenyi ra.²⁶ Won fama suri nde lide.»

²⁷ K̄oe fu nun naani nde, muxu naxa Adiriyatike baa li. Na k̄oe tagi kunkui raj̄ere naxa sogi a muxu bara mak̄ore b̄oxi nde ra.²⁸ E to ye tilinyi maniyase ragoro, e naxa kanke ya m̄oxçuren s̄ot̄. E to makuya dondoronti, e man naxa a ragoro, e naxa kanke ya fu nun suuli s̄ot̄.²⁹ E to gaaxu garinde fanye nde ra, e naxa hanga naani woli kunkui xanbi ra. E naxa gbata kuye ibafe ra.³⁰ K̄očna kunkui raj̄ere nu wama kelife kunkui xun. E naxa kunkui lanma ragoro baa ma ałc̄ e na hangae nan nagorofe kunkui ya ra.³¹ P̄olu naxa a fala s̄očrie mixi k̄eme xunmati nun s̄očrie b̄e, «Xa yi mixie mu lu kunkui kui, wo mu n̄oma kiside.»³² Awa, s̄očrie naxa kunkui lanma luuti bolon, e naxa a rab̄ejin a xa siga.

³³ Beenun kuye xa iba, P̄olu naxa e birin nasi e xa donse don. A naxa a fala e b̄e, «A xi fu nun naani nan to wo mame tife, wo mu tinxi wo d̄egede.³⁴ N bara wo rasi wo xa donse don, barima na nan fan wo fate b̄e. Mixi yo mu halakima, hali wo xunsexe keren mu l̄esema.»³⁵ A to na fala, a naxa taami tongo, a Ala nuwali sa e birin ya x̄ori, a taami igira, a naxa a don folo.³⁶ Na t̄emui e birin naxa limaniya, e fan naxa so taami donfe.³⁷ Muxu mixi k̄eme firin mixi tongo solofera a nun senni nan nu na kunkui kui.³⁸ E to wasa donse ra, e naxa farin woli baa ma alako kunkui xa yelebu.

³⁹ Kuye to iba, e mu a kolon e na d̄ennaxe, k̄očna e naxa b̄oxi nde to. E naxa nat̄e tongo e xa kata kunkui rasigade naa.⁴⁰ E naxa hangae fulun, e xa sin baa ma. E naxa f̄eyä luutie fan bolon. E naxa yare b̄ela rate, e xa e xun sa xare ma.⁴¹ K̄očna e naxa b̄enki li, kunkui naxa kankan. Kunkui xunyi to kankan, m̄očonyi naxa a x̄ore kana s̄enbe ra.⁴² S̄očrie naxa lan geelimanie faxafe ma, alako e naxa ye masa, e e gi.⁴³ K̄očna s̄očrie k̄eme xunmati, naxan nu wama P̄olu rakisife, a naxa e rat̄on. A naxa yaamari fi e ma a naxee fata ye masade, e singe xa bagan ye ma alako e xa xare masot̄.⁴⁴ Booree xa gbaku xebenyie ra, xa na mu a ra kunkui xuntunyie ra. E birin naxa xare masot̄ h̄eeri kui.

28

P̄olu Malita suri life

¹ Muxu to xare masot̄, muxu naxa a kolon a na suri xili Malita.² Malitakae naxa s̄eewa muxu ra ki fanyi ra. E naxa muxu birin malan t̄e xungbe f̄e ma, e nu naxan xuruxi, barima tun̄e nu fafe nun xinbeli gbegbe ra.³ P̄olu to bolee matongo safe t̄e i, b̄oximase naxa mini na t̄e wuyenyi xa fe ra, a naxa a b̄ellexe xin.⁴ Malitakae to b̄oximase to, a bara a b̄ellexe xin a singanxi a ra, e naxa a fala e bore b̄e, «Nondi ra, niba nan yi mixi ra, barima haake mu tinxi a xa balo, hali a to tangaxi baa ma.»⁵ P̄olu naxa b̄oximase ralisan t̄e, sese mu a to.⁶ Na mixie nu mame tife n̄e a xinde xa funtu, xa na mu a ra a xa faxa keren na, k̄očna sese mu a to. E to mame t̄i, e naxa e xa maj̄çxuni masara. E naxa a fala ala nde nan a ra.

⁷ Suri kuntigi xungbe, naxan xili Pubiliyu, naxa muxu yigiyi a fanyi ra a x̄onyi xi saxan bun ma.⁸ Pubiliyu baba nu saxi, a furaxi, mangafaxe nu na a ma. P̄olu to a mak̄ore a ra, a naxa a b̄ellexe sa a ma, a Ala maxandi, a naxa a rayalan.⁹ Na xanbi, suri furema gb̄etee naxa fa, P̄olu naxa e fan nayalan.¹⁰ E naxa muxu binya a fanyi ra. Muxu to keli sigade, e naxa fande fi muxu ma.

P̄olu Sigafe R̄oma

¹¹ Muxu to kike saxan nadangi naa, muxu naxa baki kunkui kui, naxan keli Alesandire. A nu bara j̄emē radangi suri ma. T̄onxuma nu a ma naxan findixi kuye masolixi firinyi ra.¹² Muxu to so kilon Sirakusi, muxu naxa lu naa xi saxan.¹³ Muxu to keli naa, muxu naxa siga Regiyo baa d̄e ra. Foye to

keli yirefanyi ma na kuye iba, muxu naxa xi firin *յε* raba han Pusoli.¹⁴ Muxu naxa ngaxakerenyie li naa naxee muxu mayand xi solofera radangife ra e хөнүи. Na тэмүү muxu siga ne han Röma.¹⁵ Muxu ngaxakerenyi Römakae, naxee muxu xa fe мэ, e naxa fa muxu ralande, keli Röma han Apiyusi malan yire nun taa naxan xili Banxi Saxanyie. Pölu to e to a naxa Ala nuwali sa, a naxa limaniya.

¹⁶ Muxu to so Röma, соори mixi кеме xunmati naxa geelimanie so mange yi ra, көнө а naxa Pölu lu a kerenyi ma, a nun соори kerен naxan a kantama.¹⁷ Xi saxan to dangi, Pölu naxa Yuwifii kuntigie xili. E to malan, a naxa yi wöyenyi ti e бэ, «N ngaxakerenyie, hali n to mu fefe rabaxi won ma mixie ra, nun won benbae xa naamunyie ra, Yuwifie bara n sa geeli kui Darisalamu, na xanbi e man fa n so Römakae yi ra.¹⁸ E to gэ n maxörinde, e nu wama n naboloфe ne, barima e mu sese toxi n faxama naxan ma.¹⁹ Көнө Yuwifie mu tin. Na ma, n naxa mangэ xungbe xa kiiti maxandi, көнө n mu wa n бөнсөэ nan kalamufe.²⁰ Na na a ra, n naxa wa wo tofe alako n xa wöyen wo ra, barima Isirayilakae xaxili tixi хөхрөвээр naxan na, na xa fe nan a toxi e yi yöлчөнчөнүүи saxi n ma.»

²¹ E naxa a yaabi, «Muxu mu bataaxэ yo сэтохи i xa fe ra keli Yudaya. Won ngaxakerenyi yo mu faxi fe jaaxi falade i xa fe ra.²² Көнө, muxu wama a kolonfe ne i naxan мајөхунхи, barima muxu a kolon e yi diine xa fe ibaxantinma yire birin.»

²³ Pölu naxa лохэ керен so e yi. Mixi wuyaxi to fa a хөнүи, Pölu naxa Ala xa mangэя seedөржчэя ба. A naxa Isa xa fe masen e бэ Tawureta Munsa nun namижүүмээ xä Kitaabui saabui ra keli гээсэгэ han nunmare.²⁴ Ndee naxa la a ra, көнө booree mu danxaniya.²⁵ E to nu fatanma lantareya kui, Pölu naxa yi masenyi sa a fari, «Ala Xaxili Сөниүүнxi a fala ne wo benbae бэ нөндий ki ma Annabi Esayi saabui ra. A naxэ,

²⁶ «Siga yi mixie хөн ma, i xa a fala e бэ:

“Wo a мэма wo tulie ra, көнө wo mu a fahaamuma.
Wo a toma wo yae ra, көнө wo mu a igbэма.”

²⁷ Barima yi mixie sondonyi bara хорхоч.

E bara e tulie дэсэ.

E bara e yae raxi,
alako e naxa a to e yae ra,
e naxa a мэ e tulie ra,
e naxa a fahaamu e xaxili ra.

Xa na mu a ra e e sondonyi mafindima ne,
alako Ala xa e rayalan.»»

²⁸ «Awa, wo xa a kolon a Ala xa kisi bara rasanba si gbетэе ma. E fama e tuli matide a ra.»²⁹ A to na fala, Yuwifie naxa siga хорхоч кui e booree tagi.

³⁰ Pölu naxa lu banxi nde kui *յе* firin, a nu a sare fi. Naxee birin nu fama a tote, a nu e birin nasенэма.³¹ A nu Ala xa mangэя niini xa fe nan kawandima a nun Marigi Isa xa fe, Ala xa Mixi Sugandixi. A naxa na birin naba limaniya ra, mixi yo mu a тоор.

Ala xa masenyi
Annabi P̄olu naxan s̄ebe
Rōma danxaniyatœ̄ jama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Isa xa fe fōlō̄ Isirayila bōxi n̄e, kōnō̄ a mu bu na xibaaru fa rayensen yire makuye. Mixi naxee Kawandi m̄exi Isa xa fe ra Darisalamu, e naxa siga yire birin na masenyi ra. Mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma na mixi mōolie saabui ra. Annabi Polu fan nu biyaa si raminima alako a xa kawandi ti, si birin xa Isa xa fe kolon. A xa wali nu bara sōon̄ya ki fanyi ra, han Isayankae nu toma bōxi birin ma naxee nu na Rōma xa manḡya bun ma. A xa biyaa si saxan nde kui, a naxa bataa xe s̄ebe Isayankae ma naxee nu na Rōma mangataa. A nu wama sigafe e x̄eobude, e fan xa a mali a xa kawandi ti yire makuye.

Na bataa xe findixi yi Kitaabui nan na. P̄olu nu wama Ala xa kisi xa masenyi xaranfe Rōmakae ra yi s̄ebeli saabui ra. A bara na kisi xa fe tagi raba a fanyi ra, a xa fiixe mixie bē naxee nu Yuwifie xa diine kolon, a nun mixi naxee mu ḡexi a kolonde. Na masenyi fōlō̄ma yunubi xa fe xaranyi nan ma. Beenun mixi xa kisi kolon, fo a xa a kolon a findixi yunubitœ̄ nan na naxan lanmma a xa jaxankata yahannama a xa yunubie xa fe ra. Diineela yo, diinetare yo, e birin na yunubi xa nōe nan bun ma.

Na nan a toxi, Polu a masenma won bē a a lanma won xa won xaxili ti Ala ra alako won xa kisi s̄oto. Mixi mu nōma a yētē rakaside a xa yunubie ma. A hayi na Marakisma ma naxan nōma na rabade a bē. Yi Kitaabui na tagi rabama a fanyi ra. A nax̄e a Isa xa s̄erex̄e nan gbansan nōma findide adamadie xunsare ra, e xa yunubie xa xafari. A lanma mixie xa na fe kolon, e xa la a ra.

Na dangi xanbi, P̄olu masenyi ḡbete tima naxan danxaniyatœ̄ p̄ere ki tagi rabama. Mixi na danxaniya Isa ma, Alatala a Xaxili S̄eniyenxi ragoroma ne a bōje ma, a fa bira Alatala waxōnfe fōxō̄ ra. Na kanyi gibilemma ne fe jaaxi fōxō̄ ra, a ti kira fanyi xōn̄, a findi misaali ra birin bē. Ala na folo Isirayila bōnsœ̄ ne, kōnō̄ a wama si birin fan xa so a xa niini bun ma.

Ala xa won mali yi Kitaabui saabui ra alako won fan xa yigiyade s̄oto Alatala xōnyi. Amina.

Ala xa masenyi
Annabi P̄olu naxan s̄ebe
Rōma danxaniyatœ̄ jama ma

P̄olu, Isa xa Xibaaru Fanyi kawandila

¹ N tan P̄olu nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi di. Ala bara n xili n xa findi a xa x̄eera ra, a n sugandi n xa a xa xibaaru fanyi rayensen ye.

² Temui dangixi, Ala nu bara a xa yi xibaaru fanyi laayidi a xa namijōnmee xui ra Kitaabui s̄eniyenxi kui. ³ Yi xibaaru fanyi findixi a xa Di nan xa fe ra, naxan bari Dawuda bōnsœ̄ kui a adama ki ma. ⁴ Xaxili S̄eniyenxi fan bara a masen s̄enbē ra a Ala xa Di na a ra. A na masen a xa marakeli nan saabui ra faxe ma. Won Marigi nan na Isa ra, Ala xa Mixi Sugandixi. ⁵ A tan nan saabui a niyaxi Ala hinnexi muxu ra muxu xa findi x̄eerae ra a xili xa fe ra, alako si birin xa danxaniya a ma, e xa bira a fōxō̄ ra. ⁶ Wo fan na na ya ma, Ala xa Mixi Sugandixi Isa wo tan naxee xilixi. ⁷ N yi s̄ebefi wo tan Romakae nan ma Ala naxee xanuxi, a naxee xilixi wo xa findi a xa s̄eniyentœ̄ ra. Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinnē nun boj̄es̄a fi wo ma.

⁸ A fōlē ra, n nan n Marigi Ala tantuma ne wo birin xa fe ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, barima wo xa danxaniya xili bara din dunija birin na. ⁹ N Marigi Ala, n naxan batuma n nii birin na n to a xa Di xa xibaaru fanyi rayensenma, a tan a kolon a n na nōndi nan falafe wo bē. A tan nan n seede ra, fa a fala, n a maxandima wo be temui birin. ¹⁰ N man Ala maxandima, xa a sago na a ra, a xa a niya n xa nō sigade wo xōnyi fa. ¹¹ Barima wo to xōli na n ma ki fanyi, alako n xa nō wo s̄enbē sode Ala xa ki ndee ra. ¹² A xōli n ma won xa won bore ralimaniya won ma danxaniya saabui ra, won birin xa s̄enbē s̄oto won bore ra.

¹³ N ngaxakerenyie, n wama wo xa a kolon a sanmaya wuyaxi nan yi ki n bara nat̄e tongo n xa siga wo xōnyi n xa sa n ma wali tide nde to wo tagi alō n a toxi ki nax̄e j̄namane ḡbetē tagi, kōnō̄ han to a mu sōon̄ya n bē. ¹⁴ Fo n xa wōyēn̄ mixi birin bē, taa idox̄ē nun daaxa idox̄ē, xaran mixie nun xarantaree. ¹⁵ Na na a ra a xōli n ma ki fanyi n xa xibaaru fanyi kawandi wo tan Rōmakae fan bē.

¹⁶ N mu yaagima Marigi xa xibaaru fanyi masende mixi yo bē, barima a tan nan saabui a niyama Ala danxaniyatœ̄ birin nakisima. Yi kisi fixi Yuwifie nan singe ma, a fa fi si ḡbetē fan ma. ¹⁷ Yi xibaaru fanyi bara a makēnen a tinxinyi naxan kelima Ala ma a s̄ot̄oma danxaniya nan tun saabui ra, alō a s̄ebexi Kitaabui kui ki nax̄e:

«Mixi tinxinxi kisima danxaniya nan saabui ra.»

Adamadie tondife Ala xa nöndi ra

¹⁸ Ala xa xöne goroma keli koore tinxintaree nun kaafirie xili ma. Yi mixie nöndi nöcxunma e xa tinxintareya saabui ra. ¹⁹ Anun mixi nöma naxan kolonde Ala xa fe kui, a fiixxi e be fœn, barima Ala bara a makënen e be. ²⁰ Kabi dunjna daa tëmwi, Ala naxan mu toma, a naxa a yetë masen. Adamadi birin nöma a kolonde a Ala na na yati, naxan sënbë mu danma, barima yi bara makënen e be a fiix ra a xa wali fôxi saabui ra. Na kui, tinxintaree mu nöma sese falade naxan kiiti fanma e be, ²¹ barima hali e to Ala kolonxi, e bara tondi a tantude, e tondi a binyade a xa mangaya kui. E xaxili bara bira fe fufafu fôxø ra, e böje bara lu dimi kui. ²² E e yetë matoxöma e xa xaxilimaya ra, kono e bara findi daxuie ra. ²³ E bara tondi Ala batude naxan na abadan, e kuye masolixie batu naxee misaalixi adamadi ra naxan faxama, a nun naxee misaalixi xöni, sube, nun bubuse ra.

²⁴ Na nan a niya Ala naxa e rabolo e xa yunubi fee kui, e böje kënenyi ma. Na kui, e naxa fe mayaagixie raba e bore ra. ²⁵ E naxa Ala xa nöndi masara wule ra, e man fa daali batu, beenun e xa Daali Mangë nan batu, a tan naxan lan a xa batu abadan. Amina.

²⁶ Na na a ra Ala naxa e rabolo e xa biria waxçöne mayaagixie fôxø ra. E xa ginëe naxa e nun xemëe xa kafujöcxöya masara gine firin xa kafujöcxöya ra. ²⁷ Xemëe fan naxa mëeë ginee xa kafujöcxöya ra, e fa biria e boore xemëe kafujöcxöya fôxø ra. E naxa fe mayaagixie raba e bore ra, e e xa wali kobi sare soto naxan daxa.

²⁸ E to tondi Ala kolonde Ala ra, a naxa e rabolo e yetë kan xaxili kobie yi, e nu fee raba naxee mu radaxa. ²⁹ E böje rafexi tinxintareya möoli birin na: wali kobi rabafe, wasatareya, jnaauxja. Milanteya, mixi faxafe, mixi tagi isofe, mixi mayendenfe, nun ya ixareya mu jöönma e tagi. ³⁰ Naafixie, mixi mafalëe, Ala yaxuie, konbitie, yetë igboee nun de igboee nan e ra. E fe kobie xabuma naxee singe mu nu kolon, e jan mu e barimixie danxunma. ³¹ Xaxilitare, dugutegë yanfë, kinikinitare, nun hinnetare nan na e ra. ³² Ala xa seriye a masenxi ne, a naxee na fee rabama, faxë nan daxaxi e be. Hali e to na kolon, e na fe haramuxie nan yati rabama, e man mixi ralimaniyama naxee fan na fe möoli rabama.

2

Ala xa kiiti

¹ Na kui, xa i mixi yuge makiitima, dijnë yo mu na i be, i findi mixi yo ra. I ne i boore yuge makiitima, i na i yetë nan safe geeli, barima i tan naxan mixi yuge makiitima, wo birin wali kobi keren nan xun ma. ² Won birin a kolon a Ala xa kiiti tinxin a na yi mixi möölie xa wali kobie sare fi. ³ I tan naxan mixi yuge makiitima, a man fa li wo birin na wali kobi keren nan xun ma, i çöçx a ma a i fama tangade Ala xa kiiti ma? ⁴ Ka i yoxi ne Ala ma ba, a xa fanyi nun a xa dijnë nun a xa böje bëxi to gboxi? I mu a kolon a Ala a xa fanyi nan masenjeni i be alako i xa tuubi? ⁵ Kono i to i tuli xöröcxöxi, i tondi tuubide, i na Ala xa xöne nan nagbofe i yetë xili ma kiiti sa lõxöe, Ala xa kiiti tinxinxi makënenma temui naxë. ⁶ Ala kankan xa wali sare fima ne. ⁷ Naxee e tunnabexi wali fanyi rabafe ma, e xunnakeli, yigi, nun kisi fen Ala ra, Ala kisi fima ne e ma. ⁸ Kono naxee e yetë kënenfe tun nabama, e tondi nöndi nun tinxinyi ra, e bira fe kobi fôxø ra, Ala xa xöne nun gbaloe nan tun nagataxi e be. ⁹ Naxankatë nun börelkanë nan luma adamadi birin be naxee fe kobi rabama, a fölo Yuwifie ma, a sa döxö si gbëtëe ra. ¹⁰ Kono xunnakeli, binyë, nun böñessa luma mixi birin be naxee fe fanyi rabama, a fölo Yuwifie ma, a sa döxö si gbëtëe ra, ¹¹ barima Ala tan mu mixi yo rafisa a boore be.

¹² Yunubitöe naxee birin mu Ala xa seriye kolon Annabi Munsa naxan fixi, e böñöma ne, kono e mu makiitima na seriye ra. Yunubitöe naxee seriye kolon Annabi Munsa naxan fixi, e tan nan makiitima na seriye ra. ¹³ Naxee e tuli matima Ala xa seriye ra, nee xa mu findixi tinxintöe ra Ala ya i. Naxee Ala xa seriye rabatuma, nee nan findima tinxintöe ra. ¹⁴ Annabi Munsa mu Ala xa seriye so si gbëtëe yi, naxee mu findi Yuwifie ra. Kono e na Ala xa seriye rabatu temui naxë e yetë janige ma, e bara a kolon a lanma e xa naxan naba, hali e to mu Ala xa seriye soto. ¹⁵ E bara a masen a Ala xa seriye sebexi e böje ma. Won a kolon a nöndi na a ra barima e xaxili e rasima, «Yi janige mu fan,» xa na mu, «Yi janige nan fan.» ¹⁶ A rabama na ki ne, Ala ne kiiti sama lõxö naxë a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, a mixie gundo birin makiiti. N xibaaru fanyi naxan kawandima, a na nan masenxi.

Yuwifie nun Munsa xa seriye

¹⁷ Kono i tan naxë a Yuwifie nan na i ra. I xaxili tixi Munsa xa Seriye nan na. I a majöcxunxi a i kisima na nan saabui ra. I to bara Ala kolon, na na a ra i i yetë igboma. ¹⁸ I Ala sago kolon. I fata fe fanyi sugandise barima i Ala xa seriye xaranxi. ¹⁹ I laxi a ra a i tan nan findixi döñxuie rajlerëma ra, a i tan nan findixi te radexë ra mixie be naxee na dimi kui. ²⁰ I laxi a ra a i tan nan findixi xaxilitaree rasima nun dimëe karamöcxöe ra, barima lõnni nun nöndi birin na i yi ra i to diinë seriye kolonxi. ²¹ I

tan naxan boore xaranma, i mu i yεtε xaranma! I tan naxan mixie tuli ibama muŋε tife ra, i muŋε tima! ²² I tan naxan a falama a mixie naxa yεnε raba, i yεnε rabama! I tan naxan yele na kuye batufe ra, i kuye batude see mujama! ²³ I tan naxan i yεtε igboma i to Ala xa sεriyε kolonxi, i na Ala yelebufe ne na ki, i na a xa sεriyε matandife! ²⁴ Na na a ra, a sεbexi Kitaabui kui, «Si gbεtεe Ala bεxuma wo tan Isirayilakae xa fe ra.»

²⁵ Sunnε tide na na ne x a i sa Ala xa sεriyε rabatuxi. Kōnō xa i sa a xa sεriyε matandima, i xa sunnε bara findi i bε sunnatareya ra. ²⁶ Na kui, xa a sa li sunnatare sa pεrε Ala xa sεriyε ma, a a rabatu, a xa sunnatareya mu findima a bε sunnε x a ra? ²⁷ Naxee mu sunnaxi e fate bεnde ma, kōnō e Ala xa sεriyε rabatuxi, nee wali ki nan fama i makiitide. Mixi sunnaxi nan i ra, Ala xa sεriyε sεbexi na i yi, kōnō i Ala xa sεriyε matandima. ²⁸ I naxan masenma kεnε ma mixie ya i, na xa mu i findixi Yuwifira. Tōnxuma naxan toma i fate ma, na xa mu a masenxi a i sunnaxi yati. ²⁹ Mixi findife Yuwifira, na kolonma bεjεnε nan ma. Sunnε yεtε yεtε fan, sunnε na a ra naxan sōtōma bεjεnε ma, Xaxili Sεniyεnxi saabui ra. A mu kelima diiñε sεriyε sεbexi xa ma. Sunnε na mixi naxan bεjεnε ma, a xa matōxεs mu kelima mixi xa ma, a kelima Ala nan ma.

3

¹ Tide mundun fa na findife Yuwifira? Sunnε tide na na yire? ² Iyo, yi fee tide gbo ki fanyi. A folεra, Ala a xa masenyi taxu Yuwifie nan na. ³ Kōnō xa a sa li go, ndee na e ya ma e kobe rasoxi Ala ra, na nōma a niyade Ala fan xa a kobe raso e ra? ⁴ Astofulahi. Adamadi birin findixi wule falε nan na, kōnō a xa kolon a Ala nōndi kanyi mu nōma wule falade. A sεbexi Kitaabui kui:

«Na kui, i xa wōyεnfe findima nōndi nan na.

Kiiti luma i tan nan be temui birin.»

⁵ Kōnō xa won ma tinlixirareya fa a masenma ne mixie bε a Ala tinxin, won fa na ma di? Ala na nōma won ma, won xa a fala a mu tinxin? (N wōyεnfe ne alō mixie wōyεnma ki naxε.) ⁶ Astofulahi! Xa Ala mu tinxin, a dunija makiitima di?

⁷ Nde nōma a falade, «Xa n ma wule Ala xa nōndi makεnεnma dunija bε alako Ala xa tantui sōtō, munfe ra a fa n findima yunubitεs ra?» ⁸ Won jian xa a fala, «Won xa fe piaaxi raba alako a xa sa findi fe fanyi ra.» Muxu xili kanεe na nan falama muxu xun ma, a muxu xa masenyi nan na ki. Kōnō Ala na e makiiti, e fan e sare sōtōma ne.

Adamadie xa tinlixirareya

⁹ Won munse falama fa? Won xa a fala a won tan Yuwifie tinxin dangi si gbεtεe ra? Ade, na mu a ra feo, barima alō won jian bara a to, Yuwifie ba, si gbεtεe ba, birin na yunubi nan xa nōe bun ma. ¹⁰ A sεbexi:

«Mixi yo mu tinxin,
      hali mixi keren.

¹¹ Fe kolonyi yo mu na,
      mixi yo mu Ala fenfe.

¹² Birin bara kira fanyi bεjnin,
      e birin xun bara rakana.

      Mixi yo mu na naxan fe fanyi rabama,
      hali mixi keren, a mu na.

¹³ E dε findixi gaburi dε ibixi nan na,
      e nεnyi findixi mixi mayenden se nan na.

Bōximase xōnε nan minima e dε kiri ra,
      ¹⁴ danke nun wōyεn xōnε nan e dε rafexi.

¹⁵ E sanyi xulun wuli raminife ra,
      ¹⁶ e dangi dεdε, e kanari nun nimisε nan luma e xanbi ra.

¹⁷ E mu bεjεsəa kira kolon,
      ¹⁸ e mu Ala yaragaaxui kolon.»

¹⁹ Won a kolon Ala xa sεriyε naxan birin masenxi, a a masenxi mixie nan bε naxee na a xa sεriyε nōe bun ma, alako dε birin xa balan, sεriyε xa birin suxu Ala ya i. ²⁰ Na kui, adamadi yo mu findima tinlixirεs ra Ala ya i sεriyε rabatufe saabui ra, barima sεriyε tan yunubi nan tun makεnεnma, adamadi xa a kolon a yunubitεs na a ra.

Tinxinyi naxan kelima Ala ma,

naxan sōtōma danxaniya saabui ra

²¹ Kōnō yakəsi, tinlixiri bara makεnεn naxan mu kelima sεriyε rabatufe ma. A kelima Ala yεtε nan ma, alō a sεbexi sεriyε nun namijōnemee xa Kitaabui kui ki naxε. ²² Yi tinlixiri naxan kelima Ala ma

a sötöma danxaniya nan saabui ra, birin a sötö naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. Ala mu mixi yo rafisaxi a boore bε,²³ barima birin findixi yunubitöe nan na, birin bara gan Ala xa nɔrε ra,²⁴ birin tinxinyi sötöma Ala xa hinne nan tun saabui ra. Ala adama kima yi tinxinyi ra won xunsarama Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi.²⁵ Ala a tan nan findi sərɛxε ra, a wuli raminixi nε alako naxee na danxaniya a ma, e xa yunubie xa xafari. Yi a masenxi nε a Ala tinxin, barima a xa dijε kui, a nu bara adamadie xa yunubie lu na e mu makiiti, e naxee rabaxi waxati dangixi.²⁶ Kōnɔ yi waxati Ala bara a xa tinxinyi masen alako birin xa a kolon a a tinxin, e man xa a kolon a a tan nan tinxinyi fima mixi ma naxan danxaniyaxi Isa ma.

²⁷ Na kui, mixi fa a yεtε igboma munse xa fe ra? Fefe! Munfe ra? Mixi nɔmə a yεtε matɔxöde a to dijε səriye rabatuxi? Ade, barima tinxinyi sötöma danxaniya nan tun saabui ra.²⁸ Won a kolon a danxaniya nan mixi matinxinma Ala ya i, səriye xa kewalie xa mu a ra.²⁹ Ka Ala findixi Yuwifie gbansan nan Marigi Ala ra? Si gbetεe fan Marigi Ala xa mu a ra? Iyo, si gbetεe fan Marigi Ala nan yati a ra,³⁰ barima Ala kerent peti na a ra. A tan nan mixi sunnaxie matinxinma a ya i danxaniya saabui ra, a man tinxinyi fima sunnataree fan ma na danxaniya kerenyi nan saabui ra.³¹ Won fa na ma di? Won xa a fala a Ala xa səriye tide mu na won to danxaniyaxi Isa ma? Astofulahi! Won jian bara Ala xa səriye tide ramini.

4

Iburahima findife tinxitöe ra Ala ya i danxaniya saabui ra

¹ Won xa misaali tongo Iburahima ma, won tan Yuwifie benba. A munse kolon yi xa fe ra?² Xa a sa li nu Iburahima findi tinxitöe ra a xa wali nan saabui ra, a nu nɔmə a yεtε matɔxöde, kōnɔ Ala tan ya i mu a ra.³ Kitaabui munse falaxi na xa fe ra? «Iburahima naxa danxaniya Ala ma, Ala naxa na findi tinxinyi ra a bε.»⁴ Walike na a sare sötö, na mu findima a bε ki xa ra, barima a xa wali sare na a ra a lanma a xa naxan sötö.⁵ Kōnɔ mixi naxan xaxili mu tixi a xa wali ra, naxan danxaniyaxi Marigi ma naxan mixi kobi findima tinxitöe ra, Ala na kanyi xa danxaniya findima a bε tinxinyi nan na.⁶ Dawuda fan a masen nε a hεeri na mixi bε Ala bara naxan findi tinxitöe ra a ya i, bafe a xa walie ra:⁷ «Hεeri na mixi bε,

Ala bara dijε naxee xa wali kobia ma,
naxee xa yunubie bara xafari.

⁸ Hεeri na mixi bε,

Ala mu naxan xa yunubi rabaxi maxɔrinma.»

⁹ Na kui, yi hεeri naxan ma fe falaxi, mixi sunnaxie gbansan nan a sötöma, ka mixi sunnataree fan nɔmə a sötöde? Won jian bara a fala a Iburahima to danxaniya Ala ma, Ala a xa danxaniya nan findi tinxinyi ra a bε.¹⁰ Na rabaxi a bε mun tεmui? A to nu sunnaxi ba, ka a to mu nu sunnaxi? Ala na rabaxi a bε tεmui naxε, Iburahima mu nu sunnaxi.¹¹ Na xanbi, a naxa sunna alako a xa findi tɔnxuma ra naxan a masenma a Ala bara a xa danxaniya findi tinxinyi ra a bε beenun a xa sunna. Na kui, a naxa findi danxaniyatöe birin benba ra naxee mu sunnaxi, Ala bara naxee xa danxaniya findi tinxinyi ra e bε.¹² A tan nan findixi mixi sunnaxie fan benba ra naxee mu e xaxili tima e xa sunnε ra, kōnɔ naxee man pεrεma danxaniya kui ało won benba Iburahima pεrε ki naxε beenun a xa sunna.

¹³ Ala laayidi tongo nε Iburahima nun a bɔnsöe bε, a e fama dunija sötöde ke ra. Kōnɔ na laayidi mu keli a xa diiñe səriye rabatufe xa ma. A kelixi tinxinyi nan ma a naxan sötö danxaniya saabui ra.¹⁴ Xa a sa li nu səriye rabatufe nan a niyama mixie xa findi ketongoe ra, danxaniya tide yo mu luma na fa, Ala xa laayidi fan bara kana na tεmui.¹⁵ Barima səriye fama Ala xa xɔnε nan na, kōnɔ səriye mu dennaxε, səriye matandi fan mu na.

¹⁶ Na kui, Ala xa laayidi sötöma danxaniya nan saabui ra, alako a xa findi Ala xa hinne ra Iburahima xa die birin bε, birin xa a sötö. A mu findima səriye rabatumae gbansan xa gbe ra, kōnɔ birin gbe na a ra naxee danxaniyaxi ało Iburahima. A bara findi won birin benba ra¹⁷ ało a səbəxi ki naxε, «N bara i findi si gbegbe benba ra.» A findixi won benba ra Ala nan ya i, a danxaniya naxan ma, naxan nii rasoma faxamixie fate, naxan se birin daaxi.

¹⁸ Iburahima to danxaniya, a naxa la a ra a Ala fama a xa laayidi rakamalide ało a falaxi a bε ki naxε, «I bɔnsöe wuyama yi ki nε.» A naxa a xaxili ti na ra hali a ya to mu nu tixi sese ra naxan a masenma a bε a na fe fama nε rakamalide. Na kui, a naxa findi si gbegbe benba ra.¹⁹ Iburahima nu bara simaya pεrε kεmε pñondon sötö, a xa simaya nu bara xurun, a xa ginε Sara fan mu nu nɔmə di baride sɔnɔn. Kōnɔ hali a to na birin fahaamu, sese mu ba Iburahima xa danxaniya ra.²⁰ A mu siike Ala xa laayidi ma, a xa danxaniya jian naxa sənbε sötö, a nu Ala batu.²¹ A nu laxi a ra feo, a Ala nɔmə a xa laayidi rakamalide.²² Na na a ra «Ala naxa na findi tinxinyi ra a bε.»²³ Kōnɔ Kitaabui naxan masenxi a falafe ra, «Ala naxa na findi tinxinyi ra a bε,» na mu səbε Iburahima gbansan xa bε.²⁴ A səbəxi won tan nan fan yati bε, won tan naxee danxaniyaxi Ala ma naxan won Marigi Isa rakeli faxε ma. Ala won fan ma

danxaniya findima nē tinxinyi ra won bē. ²⁵ Won Marigi faxa won ma yunubie nan ma fe ra, a man naxa keli faxē ma, alako won xa findi tinxintoēe ra Ala ya i.

5

Lanyi luxi won nun Ala tagi Isa nan saabui ra

¹ Na kui won to bara findi tinxintoēe ra Ala ya i danxaniya saabui ra, lanyi nun bōjēsa bara lu won nun Ala tagi won Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi. ² Won ma danxaniya Marigi Isa ma, na bara won naxa Ala xa hinne kui won fa sabatixi naxan ma. Won sēewaxi nan fa a ra won xaxili to tixi Ala xa nōrē ra. ³ Dangi na fan na, won man sēewama won ma tōrē kui, barima won a kolon a tōrē duluxōtōya nan naminima. ⁴ Won ma tunnabexi fan a niyama nē won xa yuge fanyi sōtō naxan Ala kēnēnma. Na yuge mōčli fan a niyama nē won xa won xaxili ti Ala ra. ⁵ Won man mu yaagima won xaxili to tixi Ala ra, barima Ala bara a xa xanunteya xēlē won bōjē kui a Xaxili Sēniyēnxi saabui ra a bara naxan fi won ma.

⁶ Waxati to kamali, won sēnbē yo mu nu na tēmui naxē, Ala xa Mixi Sugandixi naxa faxa yunubitōee bē. ⁷ A xōrōxō ki fanyi mixi dījēfe a nii ma tinxin mixi xa fe ra. Kōnō tēmunde, mixi nde fan nōma limaniyade a xa faxamixi fanyi nde bē. ⁸ Kōnō Ala a xa xanunteya masenxi won bē yi nan na: Won nu findixi yunubitōee ra tēmui naxē, Ala xa Mixi Sugandixi naxa dījē a nii ma won ma fe ra.

⁹ Na kui, won to bara findi tinxintoēe ra Ala ya i Isa xa sērēxe saabui ra, won xa a kolon a man mu taganma won nakiside Ala xa gbaloe ma. ¹⁰ Barima won nu findixi Ala yaxuie ra tēmui naxē, a xa Di xa faxē saabui naxa won tagi yailan, yakōsi won nun Ala tagi to bara yailan, won a kolon a won nakisima nē a xa Di xa kisi saabui ra. ¹¹ Na man fari, won sēewaxi nē Ala ra a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa saabui ra, naxan bara won nun Ala tagi yailan.

Adama fafe faxē ra,

Isa fafe kisi ra

¹² Na kui, yunubi naxa so dunijna mixi keren saabui ra. Faxē fan naxa so dunijna yunubi xa fe ra, a din mixi birin na barima adamadie birin bara yunubi raba. ¹³ Yunubi nu na dunijna ma beenun Ala xa a xa sēriyē fi Annabi Munsa ma, kōnō xa sēriyē mu na, yunubi fan mu na mixi yo ma. ¹⁴ Kōnō faxē tan nu na dunijna ma, keli won benba Adama ma han Annabi Munsa, hali na mixie xa yunubi to mu nu luxi ałō won benba Adama gbe naxan Ala xui yati matandi.

Adama nu misaalixi mixi nan na naxan nu fafe. ¹⁵ Kōnō Ala won kixi naxan na, na nun Benba Adama xa yunubi keren mu a ra. Iyo, adamadi gbegbe faxaxi yi mixi keren xa yunubi nan saabui ra, kōnō Ala xa hinne dangi na ra ki fanyi, barima a adamadie kixi a xa Mixi Sugandixi Isa naxan na, na bara mixi gbegbe rakisi a xa hinne saabui ra. ¹⁶ Adama xa yunubi nun Ala adamadie kixi naxan na, e foxi tagi ikuya. Mixi keren xa yunubi to makiiti, gbaloe nan fa. Kōnō Ala adamadie kixi naxan na, a fa mixi gbegbe xa yunubi raba xanbi nē, a fa fērē ra mixi matinxinma ki naxē Ala ya i. ¹⁷ Mixi keren xa yunubi raba naxa a niya faxē xa nō dunijna ra, kōnō Ala xa Mixi Sugandixi Isa wali fōxi dangi na ra pon! Adamadie naxee bara Ala xa hinne sōtō naxan dande mu na, a nun a xa tinxinyi a won kixi naxan na, nee nōe sōtōma kisi kui mixi keren nan saabui ra, naxan findi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra.

¹⁸ Na kui, mixi keren xa yunubi naxa a niya adamadie birin xa lu yunubi xa gbaloe bun ma, kōnō mixi keren xa wali tinxinxī nan man tinxinyi nun kisi fima adamadie birin ma. ¹⁹ Ałō mixi keren to Ala xa yaamari matandi, adamadi birin naxa findi yunubitōee ra na mixi kerenyi saabui ra, adamadi gbegbe man findima tinxintoēe ra Ala ya i mixi keren nan fan saabui ra a to Ala xa yaamari rabatu.

²⁰ Sēriyē fi nē yunubi xa gbo. Kōnō yunubi to gbo, Ala xa hinne naxa gbo ki fanyi dangi na ra! ²¹ Na kui, yunubi xa nōe findixi faxē nan na, kōnō Ala xa hinne xa nōe findima tinxinyi nan na alako mixi xa kisi abadan. Na birin nabama won Marigi Isa nan saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

6

Konyiya naxan mixi xaninma faxē ma,

nun konyiya naxan mixi xaninma kisi ma

¹ Won fa munse falama fa? Won man xa nu lu yunubi raba ra, alako Ala xa hinne xun xa masa?

² Astōfulah! Won bara won kobe so yunubi ra ałō faxamixi a kobe soma dunijna ra ki naxē. Won man fa nōma jērēde yunubi kui di? ³ Won tan birin naxee bara won xunxa ye xōora, won nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan fa a ra fa. Wo mu a kolon a won xunxafe ye xōora na bara misaalii Isa xa faxē ra?

⁴ Won xunxafe ye xōora saabui ra, won nun Marigi Isa bara faxa, won man bara sa gaburi a sēti ma. Yi rabaxi ne alako won fan xa dunijēigiri nēnē tongo, ałō Ala xa Mixi Sugandixi keli faxamixie tagi ki naxē Baba Ala sēnbē makaabaxi saabui ra.

⁵ Na kui, xa won nun Marigi Isa bara findi keran na won won xunxaxi ye xoora t̄emui naxε a xa faxε ma misaali ra, won man fama nε rakelide faxε ma alo a tan. ⁶ Won xa a kolon a won ma fe fori bara banban wuri magalanbuxi ma a nun Marigi Isa ra, alako won yuge fori xa masara naxan nu yunubi rabama, won naxa findi yunubi xa konyie ra sōnōn. ⁷ Barima xa mixi bara faxa, a kanyi bara gibilen yunubi rabafe fōxč̄ ra. ⁸ Yakōsi, xa won bara faxa won nun Ala xa Mixi Sugandixi, won man laxi a ra a won kisima nε won nun a tan, ⁹ barima won a kolon a Ala xa Mixi Sugandixi to bara rakeli faxε ma na ki a mu faxama sōnōn. Faxε xa nōc̄ yo mu na a fari sōnōn. ¹⁰ A to faxa, yunubi mu sese nōma a ra sōnōn. A to bara rakeli faxε ma, a fa kisixi Ala nan bε. ¹¹ Na kui, wo xa wo yεtε to faxamixi ra yunubi tan mabiri. Wo man to kisixi, wo bara findi Ala nan xa kisi mixi ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

¹² Na nan a toxi a mu lan yunubi xa nō wo nii ra sōnōn, alako wo naxa bira wo nii waxōnfe kobie fōxč̄ ra. ¹³ Wo naxa wo fate rabolo yunubi yi, a xa findi fe kobi rabase ra. Wo xa wo yεtε birin sa Ala sagoe alo mixi naxee kelixi faxε ma, e kisi. Wo fate birin xa findi tinxinyi rabase nan na Ala bε. ¹⁴ Na kui, wo naxa a lu yunubi xa nō wo ra, barima seriye xa nōc̄ mu wo fari sōnōn. Wo fa na Ala xa hinne nan kui.

¹⁵ Won fa na ma di? Seriye xa nōc̄ to mu won fari sōnōn won to fa na Ala xa hinne nan kui, won xa yunubi raba yire? Astofulahil ¹⁶ Wo mu a kolon a wo na wo yεtε findi mixi nde xa konyi ra, fo wo xa a xa yaamari birin nabatu? Wo mu a kolon a wo na naxan xa yaamari rabatu, na nan findixi wo marigi ra, a na fa findi yunubi ra naxan wo xaminma faxε ma, xa na mu a findi Ala ra naxan wo xaminma kisi ma? ¹⁷ Kōnō Ala tantu! Wo tan naxee nu findixi yunubi xa konyie ra, nōndi to kawandi wo bε, wo na nan nabatufe fa wo bōjε birin na. ¹⁸ Wo bara xōrεya yunubi xa konyiya ma, wo fa findixi Ala xa konyie nan na, alako wo xa bira tinxinyi fōxč̄ ra. ¹⁹ N wōyεnfe nē wo bε alo mixie wōyεnma ki naxε, alako wo xa fahaamui sōt̄. Singe ra nu, wo nu wo yεtε findixi yunubi xa konyie nan na, wo xa wali kobie nu siga xun masa ra tun. Kōnō yakōsi, wo xa findi tinxinyi nan xa konyie ra, wo lu sēniyεnji kira xōn.

²⁰ Wo to nu na yunubi xa konyiya kui, tinxinyi xa nōc̄ yo mu nu na wo fari. ²¹ Wo nu j̄erēma fe kobi naxee kui, wo fa yaagixi naxee ra to, nee munse fanxi wo ma? Faxε gbansan nan fama na fe mōolie xanbi ra. ²² Kōnō yakōsi, wo to bara mini yunubi xa konyiya kui, wo findi Ala xa konyie ra, wo sēniyεnji nan sōt̄fe yi ki naxan a niyama wo xa kisi abadan. ²³ Barima yunubi sare findixi faxε nan na, kōnō Ala xa ki findixi a xa hinne nan na: Won xa kisi abadan won Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi.

7

Danxaniyatōe xa yεtε sōt̄e seriye yi

¹ N ngaxakerenyie, wo to seriye kolon, wo mu a kolon a seriye xa nōc̄ na mixi fari han a xa simaya dande gbansan nε? ² Na kui, gine naxan xa futi bara xiri, a na futi seriye bun ma han a xa mōri xa simaya dan t̄emui nε. Kōnō xa a xa mōri xa simaya dan, na futi seriye fan bara dan. ³ Xa a sa li a xa mōri na dunijna ma, a tan fa dōxč̄ xēmē gbēte xōn, a bara findi yēnela ra. Kōnō xa a xa mōri faxa, a fan bara fulun na futi seriye ma. Hali a dōxč̄ xēmē gbēte xōn ma kōrε, yēnela mu a ra.

⁴ N ngaxakerenyie, a na na ki nε wo fan bε. Wo fan bara lu alo faxamixie seriye tan mabiri, Ala xa Mixi Sugandixi xa faxε saabui ra. Wo fa findixi gbēte nan gbe ra, a tan naxan kelixi faxamixie tagi, alako won xa wali fanyi raba Ala bε. ⁵ Barima, won to nu j̄erēma won yεtε waxōnfe kobie ma, seriye nu won bōjε ratema yunubi rabafe ma. Won to nu biraxi na waxōnfe kobie fōxč̄ ra, nee nu won xun tixi faxε nan na. ⁶ Kōnō yakōsi fa, won bara xōrεya sōt̄ seriye xa konyiya ma, won lu alo faxamixie seriye tan mabiri. Na kui, won mu fa walima Ala bε a kēja fori xa ma sōnōn, alo won to nu na seriye sebexi xa nōc̄ bun ma t̄emui naxε. Won fa walima Ala bε a kēja nēnē nan na, Ala Xaxili Sēniyεnxi saabui ra.

Seriye nun yunubi

⁷ Won fa na ma di? Seriye findixi yunubi nan na? Astofulahil! Seriye nan a niya n xa yunubi kolon, barima n mu milanteya kolonma nu xa seriye xa mu a fala n bε nu, «I naxa mila.» ⁸ Kōnō yunubi naxa feere sōt̄ yaamari ra, a milanteya mōoli birin naso n bōjε ma, barima seriye mu na dēnnaxε, yunubi fan mu luma naa. ⁹ Singe ra n nu baloxi seriyetareya nan kui, kōnō seriye to fa, yunubi naxa balo n bōjε kui fa, a n findi faxamixi ra. ¹⁰ Yaamari naxan nu lan a xa findi kisi ra, na naxa findi n bε faxε ra, ¹¹ barima yunubi to feere sōt̄ yaamari ra, a naxa n mayenden, a n faxa yaamari saabui ra.

¹² Na kui, seriye sēniyεn, yaamari fan sēniyεn, a tinxin, a man fan. ¹³ Won xa a fala fa, a fe fanyi bara findi faxε ra n bε? Astofulahil! Yunubi nan findixi faxε ra n bε fe fanyi saabui ra, alako yunubi xa makēnēn yunubi ra, a xa mini a yunubi ki yati ma yaamari saabui ra.

¹⁴ Won a kolon a seriye kelixi Ala nan ma, kōnō n tan findixi adamadi nan na, yunubi xa konyi. ¹⁵ N naxan nabama, n mu a ya yo kolon, barima n wama n xa naxan naba, n mu na xa rabama. N fe naxan xōnxi, n na nan yati rabama. ¹⁶ Xa a sa li n fe rabama n mu wama n xa naxan naba, na a masenma nε

a n bara la a ra a səriyε fan. ¹⁷ Na kui, n tan yεtε yati xa mu yi fe rabafe. Yunubi naxan na n bɔjε ma, na nan a rabafe, ¹⁸ barima n a kolon, a fe fanyi yo mu na n bɔjε ma n yεtε fate bεndε tan keja ma. Nata n bε n xa fe fanyi raba, kɔnɔ nɔε mu na n bε n xa a raba. ¹⁹ N wama fe fanyi naxan nabafe, n mu na xa rabama. N mu wama fe kobi naxan nabafe, n na nan yati rabama. ²⁰ Na kui, xa a sa li n fe rabama n mu wama naxan nabafe, n tan yεtε yati xa mu a rabafe. Yunubi naxan na n bɔjε ma, na nan na a rabafe.

²¹ Na kui, n yi fe nan toxi n ma dunijεigiri kui: N na wa fe fanyi rabafe, n mu nɔma fefe ra fo fe kobi. ²² N bɔjε tan kui, Ala xa səriyε rafan n ma, ²³ kɔnɔ n fe gbete nan toma n ma, naxan a niyama n xa yunubi raba. Yi fe naxan n xaninma yunubi ma, a səriyε gerema naxan nafan n xaxili ma, a n findi a xa konyi ra. ²⁴ N jaxankataxi mato! Nde nɔma n nakiside yi fate bεndε xa nɔε ma naxan na n xaninfe faxε ma? ²⁵ Tantui xa rasiga Ala ma naxan won nakisima won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi!

Na kui, n xaxili tan ma, n bara findi Ala xa səriyε xa konyi ra, kɔnɔ n fate bεndε tan ma, n findixi səriyε xa konyi nan na naxan n natutunma yunubi ma.

8

Isayankae xa kalamutareŋa

¹ Na kui, kiti mu kanama mixie ra sɔnɔn naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, naxee na Isa i, ² barima Ala Xaxili Səniyεnxi xa səriyε naxan kisi fima, a bara won namini yunubi nun faxε xa səriyε xa nɔε bun ma Marigi Isa saabui ra. ³ Diinε səriyε mu nɔ naxan na, barima mixi waxɔnfe kobi nu bara a rahalaki, Ala tan na nan nabaxi. A naxa mixi xa yunubi sεnbε xun nakana a to a xa Di xεε yunubitɔε fate bεndε maniye ra a xa findi yunubi sεrεxε ra. ⁴ Na rabaxi nε, alako səriyε tinxinyi naxan masenxi, a xa nɔ rakamalide won bε, won tan naxee mu jεrεfε adama waxɔnfe kobi ma, won tan naxee na jεrεfε Ala Xaxili Səniyεnxi ma.

⁵ Naxee jεrεma adama waxɔnfe ma, e xaxili rafexi adama waxɔnfe nan na. Kɔnɔ naxee jεrεma Ala Xaxili Səniyεnxi ma, e tan nafexi Ala Xaxili Səniyεnxi waxɔnfe nan na. ⁶ Naxee e xaxili luxi fe kobi rabafe ma, e xun tixi faxε nan na. Kɔnɔ naxee e xaxili luxi Ala Xaxili Səniyεnxi xa fe ma, e kisi nun bɔjεsa nan sɔtɔma. ⁷ Naxee e xaxili luxi e yεtε waxɔnfe yi, e findixi Ala yaxue nan na. E mu Ala xa səriyε rabatuma, e jən mu nɔma a rabatude. ⁸ Naxee biraxi e yεtε waxɔnfe fɔxɔ ra, e xa fe mu nɔma Ala kεnende.

⁹ Kɔnɔ wo tan mu na wo yεtε sagoe sɔnɔn. Xa Ala Xaxili Səniyεnxi sabatixi wo i, wo fa na Ala Xaxili Səniyεnxi nan sagoe. Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili mu na naxan yo yi ra, na kanyi mu findixi Isa gbe ra. ¹⁰ Xa wo nun Ala xa Mixi Sugandixi bara findi keren na, wo fate bεndε tan faxama yunubi nan ma fe ra, kɔnɔ Ala Xaxili Səniyεnxi tan wo rakisma nε barima wo bara matinxin Ala ya i. ¹¹ Ala nan Isa rakeli faxamixie tagi. Xa a tan Ala Xaxili nan sabatixi wo i, a tan naxan a xa Mixi Sugandixi rakeli faxe ma, a man fama nε wo fate bεndε rakiside a Xaxili saabui ra naxan sabatixi wo i.

¹² Na kui, n ngaxakerenyie, doni nde na won ma, kɔnɔ a mu na won ma won yεtε fate bεndε xa sεeti xε. A mu lan won man xa lu a sagoe sɔnɔn won man xa a waxɔnfe kobi raba. ¹³ Xa wo jεrε fate bεndε waxɔnfe kobie ma, wo faxama nε, kɔnɔ xa wo gbilen e fɔxɔ ra Ala Xaxili Səniyεnxi saabui ra, wo kisima nε, ¹⁴ barima Ala Xaxili Səniyεnxi mixi naxee birin naprεma, e tan findixi Ala xa die nan na. ¹⁵ Ala mu xaxili fixi wo ma naxan man wo findima gaaxui xa konyie ra. A a yεtε Xaxili Səniyεnxi nan fixi wo ma naxan wo findixi a xa die ra, naxan a niyama won xa nɔ won xui itede Ala ma, won na a xili, «N Ba, n Ba!» ¹⁶ Na kui, Ala Xaxili Səniyεnxi nun won yεtε xaxili a masenma a won findixi Ala xa die nan na. ¹⁷ Anun, won to findixa a xa die ra, won bara findi Ala xa kεtongoe ra, won nun a xa Mixi Sugandixi. Barima, xa won tɔɔrɔ a xa tɔɔrε, won man fama nε xunnakeli sɔtɔde ałɔ a tan.

Danxaniyatɔε xe xaxili tide

¹⁸ N laxy a ra won tɔɔrε naxan tima yi dunija ma yi ki, a nun won fama xunnakeli naxan sɔtɔde, e tagi ikuya ki fanyi! E jən mu nɔma sade e boore ma. ¹⁹ Daali birin mame tife waxati ra, Ala a xa die makεnεnma tεmui naxε, ²⁰ barima dunija birin na Sentanc xa nɔε bun ma, tide yo mu naxan ma. Na mu kelixi dunija yεtε xa ma, a kelixi Ala nan ma. Kɔnɔ na birin kui xaxili tide luxi birin bε. ²¹ Waxati fama fade daali fulunma tεmui naxε kanari xa konyiya bun, a fan xɔrεya nun xunnakeli sɔtɔ a nun Ala xa die ra. ²² Won a kolon, a kabi a fɔlε han to, daali birin na a kui iwafe nε tɔɔrε kui, ałɔ gine di furi na keli a ra. ²³ Kɔnɔ daali gbansan xa mu a ra. Hali won tan naxee bara Ala Xaxili Səniyεnxi sɔtɔ a xa ki singe ra, won tan yati na won kui iwafe, han Ala won findima a xa die ra tεmui naxε, a won fate nɔrɔ. ²⁴ Won xaxili to ti a ra, na nan a ra won bara kisi, kɔnɔ won xaxili man tixi a ra. Kɔnɔ xa mixi ya fe to a xaxili nu tixi naxan na, na kanyi mu a xaxili tima na ra sɔnɔn. Mixi nɔma a xaxili tide fe nde ra a jən bara naxan sɔtɔ? ²⁵ Kɔnɔ xa won xaxili tixi fe nde ra won mu naxan toxi sinden, won na mamεma tunnabεxi nan kui.

²⁶ Ala Xaxili Səniyənxi fan fama nə won malide won ma sənbətareya kui. Won mu a kolon a lan won xa maxandi naxan naba, kənə Ala Xaxili Səniyənxi nan Ala maxandima won bə mayandi xui ra naxan mu nəmə masarade wçyənyi ra. ²⁷ Anun, Ala, naxan won bərə ma fe kolon, a a Xaxili Səniyənxi xa maxandie kolon, barima Xaxili Səniyənxi maxandi tima səniyəntəe bə Ala sagoe nan ma.

²⁸ Won man a kolon a Ala walima fe birin kui a xanunteyie xa munafanyi nan bə, a bara naxee xili a yətə sagoe ma. ²⁹ Barima Ala bara mixi naxee sugandi, a nu e kolon kabi fe folo folə, a naxa a ragiri e ma e xa findi a xa Di maniye ra, alako a xa Di tan xa findi di singe ra a ngaxakerenyi gbgbe tagi. ³⁰ A bara na ragiri naxee ma, a man bara e xili. A bara naxee xili, a man bara e findi tinxintəe ra a ya i. A bara naxee findi tinxintəe ra, a man bara xunnakeli fi e ma.

Ala xa xanunteyia a xa die bə

³¹ Won munse falama na kui fa? Ala to na won bə, nde fa nəmə tide won kanke? ³² A tan naxan mu tondi a xa Di yati ma, a a ba sərəxə ra won birin bə, a mu fama xə won kide se birin na safe ra a xa Di xun ma? ³³ Nde nəmə Ala xa mixi sugandixie kalamude? Ala yətə nan e findixi tinxintəe ra a ya i. ³⁴ Nde fa kiiti rakanama e ra sənən? Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxan faxa, Ala naxan man nakeli faxə ma, a magoroxi Ala yirefanyi ma, a nu a maxandi won bə. ³⁵ Nde fa won bama Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteyia yi? Munse nəmə na ra? Təořə, ka xərçəxə, ka paxankatə, ka kaamə, ka lufe xərə ra, ka fitinə, ka santidəgəmə? ³⁶ Alo a səbəxi ki naxə, «Fəxəjən, e muxu faxama i tan nan ma fe ra.

E muxu findixi yəxəsəe nan na e naxee kən naxabama.»

³⁷ Kənə na birin kui, won bara nəcə sətə na fe birin xun ma won xanunteyia saabui ra. ³⁸ Barima n laxi a ra, a sese mu nəmə won bade Ala xa xanunteyia yi. A findi faxə ra ba, gbaloe ba, malekə ba, pinnəe ba, yi waxati ba, waxati naxan sa fama ba, sənbəmə naxee kuye ma ba, ³⁹ naxan birin na dunijə xun ma, naxan birin na bəxi bun ma, a findi daali yo ra, e sese mu nəmə won nun Ala xa xanunteyia rafatande, a bara naxan masen won bə won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi!

9

Ala xa sugandi

¹ N xa nəndi fala wo bə. N mu wule falama barima n findixi Ala xa Mixi Sugandixi gbe nan na. N sondonyi nun Ala Xaxili Səniyənxi fan findixi seedee nan na, a nəndi nan a ra ² n bərə sunnuxi ki fanyi, danyi mu naxan ma, ³ n ngaxakerenyie xa fe ra. Xa a sa e malima nə nu, n tinxia ra n tan yətə yati xa dankə sətə, muxu nun Ala xa Mixi Sugandixi xa fatan e tan ma fe ra, n barenyie muxu nun naxee si keren a ra. ⁴ Yuwifie nam na e ra, Ala naxee sugandi e xa findi a xa die ra, a naxa a xa nərə masen e bə. Ala saatəe nun laayidi tongo e tan nan bə, a a xa səriyə nun a batu ki fi e ma. ⁵ E tan nan bənsəe benbae na Kitaabuie kui, Ala xa Mixi Sugandixi fan kelixi e tan nan bənsəe tagi a fate bənde ki ma. Tantui nun batui xa rasiga Ala ma abadan, a tan naxan na birin xun ma. Amina.

⁶ Kənə a mu luxi xə alo Ala xa laayidi kanaxi ne. Barima naxee keli Isirayila bənsəe, e birin xa mu findi Isirayila die yati ra. ⁷ E to barixi Iburahima bənsəe, na mu a falaxi xə de a e birin nan findixi a xa die yati ra, barima Ala a masen nə Iburahima bə, «Isiyaga nan fama findide i bənsəe ra n naxan laayidi i bə.» ⁸ Yi a masenxi ne, a di naxee bari Iburahima bə a fate bənde ki ma, nee xa mu findixi Ala xa die ra. Kənə di naxee bari Ala xa laayidi saabui ra, nee nan findi Iburahima bənsəe ra Ala ya i. ⁹ Barima Ala yi nan laayidi Iburahima bə, «N gibilənma tamuna yi təmui jəndən, n a lima Sara bara di xəmə sətə.»

¹⁰ Na gbansan fan mu a ra. Won benba Isiyaga nan findixi Rebeka xa di firin birin baba ra. ¹¹ Kənə beenun gulie xa bari e xa fe fanyi xa na mu fe jaaxi nde raba, Ala naxa di keren sugandi e firin tagi alako a sagoe xa raba. ¹² Yi di mu sugandi kəwalie yo xa fe ra. Na sugandi findixi Ala xa xili nan na. Na kui, Ala naxa a masen Rebeka bə, «Fori nan luma a xunya xa nəcə bun ma.» ¹³ Alo a səbəxi Kitaabuie kui ki naxə, «N bara Yaxuba xanu, kənə n bara məe Esayu tan na.»

¹⁴ Won fa na ma di? Won xa a fala a Ala mu tinxin! Astöfəlahi! ¹⁵ Ala a masen nə Munsa bə, «N hinne mə mixi nan na n na wa hinnefə naxan na. N kinikinima mixi nan ma n na wa kinikinifə naxan ma.» ¹⁶ Na kui, Ala xa sugandi mu kelima mixi waxənfe xa ma, xa na mu mixi xa katə ma. A kelima Ala xa hinne nə. ¹⁷ A səbəxi Kitaabuie kui, Ala naxa a fala Firawuna bə, «N i rakelixi nə, n mangeya fi i ma, alako n xa n sənbə masen i saabui ra, dunijə birin xa n xili kolon.» ¹⁸ Na kui, a hinne mə mixi ra a na wa hinnefə naxan yo ra, a man mixi sondonyi raxçərəxəma a na wa naxan sondonyi raxçərəxofe.

¹⁹ Nde nəmə a falade n bə, «Ala fa kote sama mixi xun ma munfe ra? Mixi nəmə tondide a xa maragiri ra yire?» ²⁰ Kənə i tan adamadi findixi nde ra i to fa Ala matandima? Fəjənə yailanxi xa a fala a yailanma bə, «Munfe ra i n yailanxi yi ki?» ²¹ A di, fəjənə yailanyi na fəjənə firin yailan bənde keren na, a mu nəmə fəjənə keren yailande wali nde xa fe ra naxan tide gbo, a boore fan yailan wali nde xa fe ra naxan tide mu gbo? ²² Xa a sa li Ala wama a xa xənə nun a sənbə masenfe, a mu nəmə na rabade xə? Kənə a xa

sabari xungbe kui, Ala diŋexi mixie ma a xənɔxi naxee ma, gbaloe ragataxi naxee bε. ²³ A yi rabaxi nε alako a xa a xa nɔrε makaabaxi masen a to hinmεma mixie ra, a nu bara naxee sugandi kabi a fɔlε, e xa nɔrε sɔtɔ. ²⁴ Won tan nan findixi na mixie ra a bara naxee xili keli si birin kui. Yuwifie gbansan mu a ra. ²⁵ A a masenxi Annabi Hose xa Kitaabui kui,

«Naxee mu findixi n ma mixie ra,

n e xili falama «n ma mixie.»

Naxan mu findixi n ma jama xanuxi ra,

n a xili falama «n ma jama xanuxi.»»

²⁶ «Ala man a fala e bε dɛnnaxε, «N ma jama mu wo ra,

a e xili falama nε naa, «Ala xa die, Ala naxan na na.»»

²⁷ Annabi Esayi fan a xui ite nε a to nu kawandi tima Isirayila xa fe ra,

«Hali Isirayila mixie wuya ało meyεn xɔri naxan na baa dε,

a dɔnxɔs ε di nani tun kisima,

²⁸ barima Ala naxan masenxi,

a a rabama nε dunjña ma,

a a rakamali kerenyi ra.»

²⁹ Annabi Esayi man a masen nε,

«Xa Ala Sənbε Birin Kanyi mu bɔnsɔs nde lu won bε nu,

won luma nε nu alo Sodoma,

won maniyama Gomora nan na nu.»

³⁰ Won fa na ma di? Si gbetε naxee mu nu katama e xa tinxinyi sɔtɔ Ala ya i, e tan bara fa a sɔtɔ danxaniya saabui ra, ³¹ kɔnɔ Isirayila jama naxan nu katama e xa səriyε rabatu alako e xa tinxinyi sɔtɔ Ala ya i, e tan mu no na səriyε rabatude. ³² Munfe ra? Barima e mu bira tinxinyi fɔxɔ ra danxaniya saabui ra, e cɔxɔ a ma a e nɔma a sɔtɔde e xa kewalie saabui ra. E bara e sanyi radin gεmε ra naxan xili falama, «mixi rabira gεmε». ³³ Ało a səbexi Kitaabui kui ki naxε, «Wo a mato, n bara gεmε dɔxɔ Siyon, mixie e san nadinma naxan na, gεmε naxan mixie rabirama.

Kɔnɔ naxan yo danxaniya a ma, na kanyi mu yaagima.»

10

Isirayila tinxinyi naxan sɔtɔma danxaniya saabui ra

¹ N ngakakerenyie, n bɔjε waxɔnfε birin na naxan na, Yuwifie xa kisi sɔtɔ. N ma Ala maxandi nan na ki e bε. ² N na e seede ra, a e sənbε saxi Ala xa fee kui, kɔnɔ na mu kelixi lɔnni xa ma. ³ E to mu a kolon Ala mixi matinxinma a ya i ki naxε, e naxa kata e xa e yεtε kan matinxin. Na kui, e mu e yεtε magoro Ala bε a tan xa tinxinyi fi e ma. ⁴ Ala xa Mixi Sugandixi bara gε Munsa xa səriyε rakamalide, alako naxan yo na danxaniya a ma, na kanyi xa tinxinyi sɔtɔ.

⁵ Annabi Munsa to nu tinxinyi xa fe masenfe naxan sɔtɔma səriyε rabatufe ma, a yi nan səbε Kitaabui kui, «Mixi naxan yi səriyε rabatuma a simaya sɔtɔma nε a saabui ra.» ⁶ Kɔnɔ a to nu tinxinyi xa fe masenfe naxan sɔtɔma danxaniya saabui ra, a yi nan səbε, «I naxa i yεtε maxɔrin, Nde tema koore?»

Ala xa Mixi Sugandixi mu goroxi xε keli koore ma?

⁷ «Xa na mu a ra i i yεtε maxɔrin,

Nde goroma bɔxi bun?»

Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxamixie xa tagi?

⁸ Kitaabui munse masenxi?

«Ala xa masenxi makɔrε i ra.

A na i dε kiri ma,

a na i bɔjε fan ma.»

Na masenxi findixi danxaniya masenxi nan na muxu naxan kawandife: ⁹ A i na a fala i dε ra a Marigi nan na Isa ra, i man naxa la a ra i bɔjε kui a Ala bara a rakeli faxamixie tagi, i kisima nε. ¹⁰ Mixi danxaniyama yi masenxi ma a bɔjε nan kui, a tinxinyi sɔtɔ Ala ya i. A na la a ra, a a falama a dε nan na, a kisi sɔtɔ. ¹¹ Kitaabui a masenxi, «Mixi yo danxaniya a ma, a kanyi mu yaagima.» ¹² Tagi rasa yo mu na Yuwifie nun si gbetε tagi. Marigi keren nan na e birin bε, a man mixi birin kima ki fanyi ra naxee na a xili. ¹³ Ało Kitaabui a masenxi ki naxε, «Naxan yo na Alatala xili, na kanyi kisima nε.»

¹⁴ Kɔnɔ na kui, e nɔma a xilide di xa e mu danxaniyaxi a ma? E fa danxaniyama a ma di xa e mu nu a xa fe mε? E fa a xa fe mema di xa mixi yo mu e kawandima? ¹⁵ Na kawandi fan tima e bε di xa mixie mu xεxεxi na fe ma? A səbexi, «Xεerae, naxee fama xibaaru fanyi ra, e fafe fan ki fanyi!»

¹⁶ Kōnō birin xa mu yi xibaaru fanyi suxuxi, barima Annabi Esayi a masen nε, «Marigi, nde laxi muxu xa masenyi ra?» ¹⁷ Na kui, mixie danxaniyama nε e to bara Ala xa masenyi rame. E Ala xa masenyi ramεma a xa Mixi Sugandixi xa masenyi nan saabui ra. ¹⁸ Kōnō n xa maxorinyi ti, e mu yi masenyi ramεxi xε? Iyo xε, barima Kitaabui naxε, «E xui bara mini dunjna birin ma, e xa masenyi bara siga han dunjna dande.»

¹⁹ N man xa maxorinyi ti, Isirayila jnama mu masenyi fahaamuxi xε? Yaabi fōlε ra, Ala yi nan masen Annabi Munsa saabui ra, «N a niyama nε wo mixie toone naxee jnan mu findixi si yati ra.

N a niyama nε wo bojε xe te si fahaamutare ma.»

²⁰ Annabi Esayi fan naxa xεera iba limaniya ra Ala to yi masenyi fi a ma, «Mixie bara n to naxee mu nu n fenma.

N bara n yεtε masen mixie bε naxee mu nu n maxorinma sese ma.»

²¹ Kōnō Isirayila xa fe ra, a naxε, «Keli sogetede ma han sogegorode, n belexεe italaxi yi jnama bε, naxan n xui matandima, naxan tondima n bε.»

11

Ala mu mεexi Isirayila ra

¹ Na kui, n xa maxorinyi ti, Ala mεexi nε a xa jnama ra? Astofulahi! N tan yεtε findixi Isirayilaka nan na, Iburahima xa mamadi, kelife Bunyamin bōnsōε. ² Ala mu mεexi a xa jnama ra a bara naxan sugandi nu. Wo mu a kolon Kitaabui naxan masenxi Annabi Eliya xa fe ra, a to a xui rasiga Ala ma Isirayila xili ma? ³ A naxε, «Marigi, e bara i xa namijōnmε faxa, e bara i xa sεrεxεbadee rabira. N kerē peti nan fa luxi, e katafe e xa n tan fan faxa.» ⁴ Ala fa a yaabi di? A naxε, «N bara mixi wulu solofera ragata n yεtε bε naxee mu nu e xinbi sin Baali kuye bε.» ⁵ A man na na ki nε yakɔsi. Ala xa jnama dōnxōε luxi, a bara naxee sugandi a xa hinne saabui ra. ⁶ Kōnō xa a bara e sugandi hinne saabui ra, kewali saabui xa mu a ra sɔnɔn, xa na mu Ala xa hinne mu findima hinne yati yati ra nu.

⁷ Won fa na ma di? Isirayila nu naxan fenfe a mu a sɔtō, kōnō Ala nu bara naxee sugandi, nee tan bara a sɔtō. A dōnxōε tan bōjεe naxa balan. ⁸ A sεbεxi, «Ala naxa e xaxili dōnxu, a a niya e yae mu se to, e tulie mu fe mε, han yi to lōxε.»

⁹ Annabi Dawuda fan naxa a masen, «E xa xulunye xa findi gantanyi ra e bε, yεlε naxan e suxuma, gεmε naxan e rabirama.

Na xa findi e xa wali sare ra.

¹⁰ E ya xa rafōrō, e xa dōnxu.

E xa kunkurun e xa tōrε bun ma waxati birin.»

¹¹ Na kui, n man xa maxorinyi ti, Isirayilaka to bara tantan, e bira, e mu nōma rakelide sɔnɔn? Astofulahi! Kōnō e xa tantanyi bara a niya si gbεtεe birin xa nō kisi sotde, alako na kisi xōli xa Isirayilakae fan suxu. ¹² A di, xa e xa tantanyi findixi hεeri xungbe nan na dunjna bε, a findi barakε ra si gbεtεe fan bε, e xa fe na rakamali, hεeri nun barakε xun mu masama xε ki fanyi?

¹³ N xa fa wɔyεn wo bε, wo tan naxee mu findixi Isirayilakae ra. N to findixi xεera ra wo tan si gbεtεe bε, n sεewama nε n ma wali ra, n a matōxō, ¹⁴ alako tεmunde na xa a niya n boore Yuwifie xa mila n ma masenyi ma, ndee xa nō kiside e ya ma. ¹⁵ Ala a kobe sofe e ra, xa na bara a niya lanyi xa so Ala nun dunjna tagi, a di, Ala e ragbilende a yεtε ma, na mu luma xε alo mixi na rakeli faxamixie ya ma? ¹⁶ Xa sansi xōri xun singe bara fi Ala ma, a dōnxōε birin bara findi a gbe ra. Xa wuri bili sanke bara fi Ala ma, a salonyie fan bara findi a gbe ra.

¹⁷ A luxi nε alo oliwi bili salonyi ndee na xaba a bili ma alako wula oliwi salonyie xa dafu na xabade ra. I tan misaalixi na wula oliwi salonyi nan na, naxan baloma na oliwi bili saabui ra, i dafuxi naxan na.

¹⁸ Na kui, i naxa i yεtε igbo na salonyi xabaxie ma. Beenun i xa i yεtε igbo, i majōxun sinden, a i tan xa mu wuri bili sanke rabaloxi. Wuri bili sanke nan i tan nabaloxi. ¹⁹ Kōnō i fama nε a falade, «Wuri salonyie xabaxi nε alako n tan xa dafu e xabade ra.» ²⁰ Nōndi na a ra. E xaba e xa danxaniyatara jna nan

ma, i fan dafuxi naa i xa danxaniya nan ma fe ra. Kono i naxa i yete igbo. Ijan xa gaaxu,²¹ barima xa Ala mu oliwi bili fanyi salon singee lu na, a mu i fan luma na de!²² Na kui, i joxo sa a xon ma a Ala xa fanyi gbo, kono a xa fe man maxoroxo. A xa fe maxoroxo mixie nan ma naxee bara a xa kira bejin, kono a xa fanyi gbo i tan be xa i luma a xa fanyi kira xon ma. Xa na mu a ra a i fan ma fe rabama ne alo a na oliwi salonyi xa fe raba ki naxe.²³ Yuwifie fan, xa e xa danxaniyataraena bejin, e man fama dafude wuri bili ra, e xaba naxan ma, barima Ala senbe gbo. A tan nomu e ragbilende e lude fori.²⁴ I tan nu findixi wula oliwi salonyi nan na, naxan xabaxi a dafu oliwi bili gbete ma, wo nun naxan keren mu a ra. Xa Ala bara na raba i be, a mu taganma oliwi bili fanyi salonyi ragbilende a lude fori, a a dafu na oliwi bili fanyi ma, e nun naxan keren a ra.

²⁵ N ngaxakerenyie, n waxi ne wo xa yi gundo kolon, alako wo naxa wo yete majoxun lonnilaer ra. Isirayilakae boje balanxi ne sinden, han beenun si gbete danxaniyatoe konti xa kamali.²⁶ Na kui, Isirayila birin fama ne rakiside, alo a sebexi ki naxe:

«Mixi xunsarama fama ne keli Siyon, a Yaxuba boso ba Ala kolontareya foxo ra.
²⁷ Saate nan na ki n naxan tongoma e be, n na e xa yunubie xafari loko naxe.»

²⁸ Yuwifie to tondixi Ala xa Xibaaru Fanyi ra, e findixi Ala yaxuie ra wo tan nan ma munafanyi xa fe ra. Kono Ala to e sugandi a yete be, a e xanuxi e benbae nan ma fe ra,²⁹ barima xa Ala bara a janige a xa mixi ndee xili, a xa e baraka, na fe mu kanama feo!³⁰ Singe ra nu wo nu findixi Ala matandilae nan na, kono yakosi wo hinne sotoxi Yuwifie nan ma Ala matandi saabui ra.³¹ E tan bara fa findi Ala matandilae ra alako wo tan xa hinne soto Ala yi, na xanbi, a man xa hinne e fan na.³² Na kui, Ala bara adama birin lu tinxintareya xa noe bun ma alako a xa hinne e birin na.

Ala batui

³³ Ee! Danyi mu na Ala xa munafanyi ma!
A xaxili nun a xa fahaamui tilinyi dan mu na!

A xa nat e tongoxi kui mu kolonma, a jere ki mu fahaamuma!
³⁴ Nde Marigi xa majoxunyi kolon?

Nde nomu a raside?

³⁵ Nde bara a doni, a naxan xa doni ragbilenma a ma?

³⁶ Se birin kelixa a tan nan ma, se birin baloxi a tan nan saabui ra, a se birin daaxi a yete nan be.

Tantui na a be abadan! Amina.

12

Ala xa jama jere ki

¹ Na kui, n ngaxakerenyie, Ala to bara hinne wo ra, n bara wo maxandi wo xa wo yete ba serexe ra Alabe, serexe seniyenxi naxan bama a jere ra, naxan nafanxi Ala ma. Na nan findima wo xa batui xori ra.² Wo naxa wo jere yi dunija mixie jere ki ma. Wo xa a lu Ala xa wo jere ki fori masara, a boje neene nun xaxili neene fi wo ma. Na kui, wo nomu ne Ala waxonfe fanyi kolonde, naxan a kenenxi, naxan kamalixi.

³ Ala to hinne n na, a n findi a xa xera ra, n xa wo rasi: Wo naxa wo yete sa yire, wo xa fe mu denaxande lixi. Wo naxa wo yete igbo, wo xa wo yete mato danxaniya xasabi nan ma, Ala bara naxan fi kankan ma.⁴ Fate keren nan na kankan be, kono na fate salonsee wuya. Fate salonse birin nun a gbe wali.⁵ Won fan na na ki ne. Hali won to wuyaxi, won birin bara findi fate keren na Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. Won luxi ne alo fate salonsee naxee fatuxi Isa fate ra won man fatu won bore ra, won birin findi fate keren na.

⁶ Ala won kima kie ra naxee doxo wuya. A na rabama a xa hinne beret naa ma a bara naxan janige kankan be. Xa a mixi nde kixi a xa no woyende Ala xili ra, na kanyi xa woyen Ala xili ra a xa danxaniya xasabi ma.⁷ Xa a nde kixi mixi mali wali nan na, na kanyi xa mixie mali. Xa a nde kixi mixi kawandife nan na, na kanyi xa kawandi ti.⁸ Xa a nde kixi mixi ralimaniye nan na, na kanyi xa mixie ralimaniya. Xa a nde findi mixi ra naxan ki tima, na kanyi xa mixie ki a fanyi ra. Xa a nde findi yarerati ra, a kanyi xa na raba a ki ma. Xa a nde findi tocoromixie malima ra, a kanyi xa na raba seeewe ra.

⁹ Wo xa mixie xanu boje fiix ra. Wo xa fe kobi xon, wo xa fe fanyi suxu wo senbe birin na.¹⁰ Wo xa wo bore xanu ngaxakerenyi xanunteya nan na. Wo xa wo bore binya dangife wo yete ra.¹¹ Wo tun naxa raxon, wo xa wo tunnabexi. Wo xa wakili wo boje birin na. Wo xa wali wo Marigi be.¹² Wo xa

¹³ Wo xa seniyεntoee mali e xa tɔɔre kui. Wo xa xɔŋee rasenε.

¹⁴ Wo xa Ala maxandi mixie bε naxee wo jnaxankatama. Wo xa duba e bε, wo naxa e danka. ¹⁵ Wo xa sεewa booree xa sεewε, wo xa sunnun boore xa sunnunyi. ¹⁶ Wo xa lan wo bore ma. Wo naxa wo yεtε igbo, yεtε magore nan xa rafan wo ma. Wo naxa wo yεtε mαjρxun lõnnilae ra.

²⁰ A man sεbεxi,

«Xa kaame na i »

Xa ye xɔ̄li na a ma, i xa a ki ye ra.

Na kui a luxi nε alz i na tε wolee

²¹ Wo naxa tin fe kobi xa nɔ̄ wo ra wo tan nan xa fe koh

— Wo haxa tñi te kool xa II.S Wo ta, wo tall hall xa te kool II.S, te tallyl raba ta.

13

Ala waxɔnfe
B.:

¹ Birin xa a yetε magoro a xa mangε bε, barima mangεya birin kelima Ala nan ma, a na a ragiri naxan ma. ² Na nan a ra, mixi naxan na mangε matandi, na kanyi Ala nan xa yaamari matandixi. A fama nε a xa na wali kobi sare sotode. ³ Wali fanyi rabae mu gaaxuma mangε ya ra, wali kobi rabae nan gaaxuma e ya ra. Xa i mu wama i xa gaaxu mangε ya ra, i xa lu kira fanyi nan xɔn ma. Na kui, mangε fama nε i matɔxode, ⁴ barima mangε walima Ala nan bε wo xa munafanyi xa fe ra. Kɔnɔ xa i fe kobi raba, a lanma i xa gaaxu, barima santidegεma mu na mangε yi fufufu xa ra. A to na Ala xa wali nan na, a Ala xa xɔnε nan masenma fe kobi rabae xili ma. ⁵ Na nan a toxi, fo wo xa wo yetε magoro nε mangε bε. Wo na rabama na jaxankatε xa fe gaaxui ma, a nun man wo bɔjε nan yati wama wo xa a raba na ki.

⁶ Wo lan wo xa duuti fi na nan ma, barima duuti maxilie fan na Ala xa yaamari nan na. ⁷ Wo kankan gbe so a yi, a lan a xa naxan soto. Wo duuti so duuti maxilie yi, wo wo magoro mixie bε wo lanma wo xa wo magoro naxee bε, wo mixie binya wo lan wo xa naxee binya.

⁸ Mixi yo xa doni naxa lu wo ma, wo xa xanunteya nan lan a xa lu wo bore be, barima naxan na a boore maxanu, a bara seriye rakamali. ⁹ Ala xa yaamarie alo, «I naxa yene raba, i naxa mixi faxa, i naxa mujue ti, i naxa mila,» a nun yaamari gbete birin, nee malanxi findixi masenyi keren nan na: I xa i boore xanu alo i yete yati. ¹⁰ I na i boore xanu, i mu fefe kobi niyama a ra. Na na a ra, i boore xanufe findixi Ala xa seriye birin nabatufe nan na.

¹¹ Na fe birin kui, wo a kolon won na waxati naxε. Xunu temui bara a li xi xɔl ma, kisi bara makɔrε won na dangi waxati ra won danxaniyaxi temui naxε. ¹² Kɔε bara masiga, a gbe mu luxi kuye xa iba. Won xa Sentanε xa dimi walie bεjñin, won fa Ala xa naiyalanyi ma, won xa a xa geresosee tongo. ¹³ Won xa jñεrε tinxinyi kui alo a lanma won xa jñεrε ki naxε Ala xa naiyalanyi kui. Won naxa siga xulun paaxi, won naxa siisi, won naxa yεnε nun langoejia raba, won xa gere nun toonε lu na. ¹⁴ Wo xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nan suxu, wo naxa bira wo fate bεndε waxonfe fɔxø ra.

14

¹ Wo xa danxaniyatōe rasēne hali a xa danxaniya mu tilin. Wo naxa a rakiiti a xa maļoxunyi birin xa fe ra. ² Mixi nde nōma lade a ra, a donse birin radaxaxi a bē, kōnōmixi gbēte naxan xa danxaniya mu tilin, a nōma lade a ra a sansi bogi gbansan nan nadaxaxi a bē. ³ Mixi naxan donse mōči birin donma, na mu lan a xa a boore rajaaxu naxan tondima donse nde donfe ra. Mixi naxan mu sube donma, na kanyi fan mu lan a xa a boore makiiti naxan sube donma, barima Ala na kanyi fan nasēnēma nē. ⁴ Nde i findixi kiitisa ra mixi gbēte xa konyi xun ma? A na ti a marigi ya i a xa wali xa fe ra, a xan ba, a mu xan ba, na na a tan nun a marigi nan tagi. Anun, a xanma nē, barima Marigi Ala nōma a raxande.

⁵ Mixi nde noma lade a ra a loxoe tide gbo e boore be, kono mixi gbete tan be, loxoe birin lan. Kankan laxi naxan na, a xa la a ra a boje nan yati ma. ⁶ Naxan laxi a ra a loxoe tide gbo e boore be, na kanyi laxi a ra Marigi nan be. Naxan donse mooli birin donma, a kanyi a rabama Marigi nan be, barima a tantui rasigama Ala ma a xa baloe xa fe ra. Mixi naxan mu donse nde donma, na kanyi fan na rabama Marigi nan be, barima a fan tantui rasigama Ala ma.

⁷ Mixi yo gbe mu a yete' ra, keli yi dunipa, han laaxira. ⁸ Xa won balo, xa won faxa, na birin nabama Marigi nan be. ⁹ Xa won baloxi, xa won faxaxi, won findixi Marigi gbe nan na, ⁹ barima Ala xa Mixi Sugandixi faxa ne, a man keli faxe ma, alako a xa findi mixi faxaxie nun a baloxie Marigi ra. ¹⁰ Munfe

ra i tan fa i boore makiitima? Munfe ra i a rajaaxuma? Won birin mu fama tide xε Ala ya i kiiti loxoe?

¹¹ A səbəxi Kitaabui kui,

Mariġi naxe, «N xa nōndi masen wo bε.

Birin fama nε e xinbi sinde n bε.

Adamadi dε birin fama a masende, a n tan nan na Ala ra.»

¹² Kankan fama nε a xa wali dəntəgəde Ala bε.

¹³ Na kui, won naxa won bore makiiti. Won xa fe birin nan naba alako won naxa won ngaxakerenyi ratantan. ¹⁴ N to danxaniyaxi Mariġi Isa ma, n a kolon, n man laxi a ra, a donse yo mu na naxan findixi donse səniyəntare ra. Kōnč xa i xaxili bara siikε donse nde xa səniyəntareja ma, na bara findi i bε se səniyəntare ra. ¹⁵ Xa a sa li i donse nde donma naxan i ngaxakerenyi tōčōma, i mu jεrēfe xanunteya xa ma. I xa donse xa fe naxa a niya i ngaxakerenyi xa gan kisi ra, Ala xa Mixi Sugandixi faxa naxan ma fe ra. ¹⁶ Na kui, a mu lan mixie xa fe kobi fala se nde xa fe ra, naxan findixi a fanyi ra wo bε. ¹⁷ Ala xa mangęya niini mu findixi donse nun minse fe xa ra. A findixi tinxinyi nun səewε fe nan na, Ala Xaxili Səniyənxı saabui ra. ¹⁸ Mixi naxan walima Ala xa Mixi Sugandixi bε yi mőcli ra, a rafanma nε Ala ma, a rafan mixie fan ma.

¹⁹ Na kui, won xa fe birin naba alako lanyi xa lu won tagi, won xa won bore xa danxaniya sənbε so.

²⁰ I naxa Ala xa wali xun nakana donse nde xa fe ra. A nōndi ki ma, donse birin daxa, kōnč a mu lan mixi yo xa donse nde don naxan a ngaxakerenyi ratantanma. ²¹ Hali mixi mu sube yo don, a mu weni yo min, a mu fefe yo raba naxan a ngaxakerenyi ratantanma, na nan fan.

²² Maŋčxunyi yo na i bε yi xa fe ra, i xa a lu i nun Ala tagi. Səewε na mixi bε naxan mu a yetε ratōnma a xa maŋčxunyi saabui ra. ²³ Kōnč xa mixi donse nde donma a siikexi naxan ma fe ra, na kanyi bara kiiti kana a yetε bε, barima a bara fe raba a mu laxi naxan na. Mixi mu laxi fe naxan na, na tan bara findi yunubi fe ra a bε.

15

Danxaniyatęe malife

¹ Won tan naxee xa danxaniya tilin, a lanma won xa dījε mixie bε naxee xa danxaniya mu tilin. Won naxa won yetε waxōnfe gbansan xa fen. ² Kankan xa a boore nan xa hεrī fen, naxan nōma a malide a xa danxaniya xun xa masa. ³ Ala xa Mixi Sugandixi mu a yetε waxōnfe xa fen. A a fala nε ało a səbəxi Kitaabui kui ki naxe, «Konbie naxee ilanxi i ra, nee n tan nan lixi.»

⁴ Fe naxan birin səbəxi Kitaabui kui waxati dangixi, e səbəxi nε alako won xa fahaamui sōčo, won xa won tunnabəxi, won xa limaniya, alako xaxili tide xa lu won bε. ⁵ Ala, a tan naxan tunnabəxiya nun limaniya firma, a xa lanyi raso wo tagi ało a xa Mixi Sugandixi Isa a masenxi wo bε ki naxe, ⁶ alako wo xa Ala matčo xaxili nun xui keren na, a tan naxan findixi a xa Mixi Sugandixi nun won Mariġi Isa Baba ra.

⁷ Na kui, wo xa wo bore rasenę ało Ala xa Mixi Sugandixi wo rasenę ki naxe, alako Ala xa matčočę sōčo. ⁸ N xa a fala wo bε, Ala xa Mixi Sugandixi wali nε Yuwifie bε alako a xa a masen a Ala na a xui xanbi ra a to bara a xa laayidie rakamali a naxee tongo e benbae bε. ⁹ Si gbętęe fan Ala matčomą a xa hinne xa fe ra, ało a səbəxi Kitaabui kui ki naxe, «Na nan a ra n i matčomą si birin tagi, n bęeti bama nε i xili xa binyę bun ma.»

¹⁰ A man səbəxi,

«Si gbętęe, wo nun Ala xa jnamęxa səewa.»

¹¹ A man səbəxi,

«Wo tan jnamanęe birin,

wo Mariġi matčo,

si birin xa a tantu.»

¹² Annabi Esayi man naxa a masen,

«Yisayi xa di fama nε.

A findima nε mangę ra si birin xun ma,

e fan e xaxili tima nε a ra.»

¹³ Ala, a tan naxan xaxili tide firma, a xa wo rafe səewε nun bęjəsa ra danxaniya kui a mőcli birin na. Na kui, xaxili tide luma nε wo bε temui birin, Ala Xaxili Səniyənxı xa sənbε saabui ra.

Pčlu xa wali

¹⁴ N ngaxakerenyie, n tan a kolon wo bęjε fan, wo bara lōnni sōčo a fanyi ra, wo fata wo bore raside.

¹⁵ Kōnč n to səbeli tixi wo ma, n ma masenyi ndee findixi masenyi cırčoxče nan na alako n xa wo ratu,

barima Ala to hinnexi n na,¹⁶ a bara n findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa walikē ra sigafe ra si gbetē ma. Na kui, n sereχedubē wali nan nabama n to Ala xa xibaaru fanyi kawandima si gbetē bē, alako Ala Xaxili Səniyēnxi xa e findi sereχe səniyēnxi ra naxan Ala kēnēnma.

¹⁷ Na birin kui, n nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa to a ra, n nōma səewade n ma wali ra Ala bē,¹⁸ barima n mu suusama fefe xa fe falade fo Ala xa Mixi Sugandixi bara naxan naba n saabui ra, alako si gbetē xa Ala xui rabatu. A bara na raba n ma masenye nun n ma kewalie saabui ra,¹⁹ kaabanakoe nun tōnxumae xa sənbē saabui ra, a nun Ala Xaxili Səniyēnxi sənbē saabui ra. Na kui, kelife Darisalamu han a sa dōxō Iliri ra, n bara Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi rayensen ye.²⁰ Na birin kui, n kataxi nē n xa mixie kawandi Isa xa xibaaru fanyi ra naxee mu Ala xa Mixi Sugandixi kolon. N mu wa na rabafe kawandila gbete dangi fōxi.²¹ Alo a səbəxi Kitaabui kui ki naxē,

«A xa fe singe mu nu fala naxee bē,

e fama nē a kolonde.

Mixi naxee singe mu nu a xa fe mē,

e fama nē a fahaamude.»²²

²² Yi wali nan a niyaxi n mu nōxi sigade wo yire.

²³ Yakōsi n ma wali bara jōn yi bōxie ma. N nu bara wa sigafe wo yire kabi jne wuyaxi.²⁴ A xōli n ma n xa dangi wo yire n na kira suxu sigafe ra Sipanyi bōxi ma. Won xa lu yire kerē waxati nde ma alako n xa jnelexin wo tofe ra, a xōli n ma wo xa n mali sigafe ra Sipanyi.²⁵ Yakōsi n na sigafe Darisalamu səniyēntōee malide,²⁶ barima danxaniyatōe jamae naxee na Masedon nun Akayi bōxi ma, e a jānige nē e xa e harige nde malan, e xa a rasamba Darisalamu misikiinē ma naxee na na səniyēntōee ya ma.²⁷ E tan nan a jānigexi. Anun, a lanma e xa na nate tongo barima Yuwifie to findi saabui ra e tan si gbetē bē Ala xa fee kui, a lan nē e fan xa Yuwifie mali baloe fe ra.²⁸ Na kui, n na gē na wali ra, n yi kobiri so e yi danxaniyatōee bara naxan nasanba, n dangima wo yire sigafe ra Sipanyi bōxi ma.²⁹ N a kolon n to sigafe wo yire, na findima Ala xa Mixi Sugandixi xa barakē nan na wo bē.

³⁰ N ngaxakerenyie, n bara wo mayandi won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, a nun xanunteya xa fe ra naxan kelima Ala Xaxili Səniyēnxi ma, wo xa n mali, wo xa wakili n bē Ala maxandi kui.³¹ Wo Ala maxandi n bē a xa n natanga Yudaya danxaniyataree ma, a nun man, Darisalamu səniyēntōee xa jnelexin e malise ra n sigafe naxan na e xōn.³² Na kui, xa Ala tin, n wo yire lima səewē kui, won cōn won bore sənbē sode.³³ Ala, a tan naxan bōrēsa fima, a xa lu wo birin səeti ma. Amina.

16

χεεбуи

¹ N bara wa won ngaxakerenyi ginēma Fowebe masenfe wo bē, naxan danxaniyatōe jama malima Senxereya taa kui.² Wo xa a rasēnē Isayanka ki ma, alo a lanma səniyēntōee xa a raba ki naxē. Xa a hayi na se nde ma, wo xa a mali, barima a fan bara n tan nun mixi gbegbe mali.

³ Wo xa Pirisila nun Akila xεεbu n bē, n waliboree Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe kui.⁴ E fe birin naba nē e xa n nii ratanga beenun e xa e yētē ratanga. Bafe n tan na, si gbetē danxaniyatōe jamae birin e tantuma na fe ma.⁵ Wo man xa danxaniyatōe jama xεεbu naxan e malanma e xōnyi.

Wo xa n xanuntenyi Epeneto xεεbu n bē. A tan nan singe danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma Asi bōxi ma.⁶ Wo xa Mariyama xεεbu n bē, naxan bara wali wo ya ma ki fanyi.⁷ Wo xa n boore Yuwifie Andironiku nun Yuniya xεεbu, muxu nun naxee bara sa geeli. Ala xa xεεrae nan e ra, naxee bara kolon a fanyi ra, naxee singe danxaniya n bē Ala xa Mixi Sugandixi ma.⁸ Wo xa Anpiliyatō xεεbu n bē, n xanuntenyi Marigi fōxō ra.⁹ Wo xa muxu waliboree Urubano nun n xanuntenyi Sitaxusi xεεbu.¹⁰ Wo xa Apēlesi xεεbu, naxan bara a xa danxaniya masen Ala xa Mixi Sugandixi ma. Wo xa Arisitobulo xa mixie xεεbu n bē.¹¹ Wo xa n boore Yuwifi Herodiyon xεεbu n bē. Wo xa Narisiso xa mixie xεεbu n bē, naxee danxaniyaxi Marigi ma.

¹² Wo xa Tirifena nun Tirifosa xεεbu n bē. Ginēe naxee e ra, e walima Marigi bē. Wo xa n xanuntenyi Peresidi xεεbu. A fan bara wali Marigi bē ki fanyi.¹³ Wo Rufu xεεbu, naxan sugandixi Marigi xa fe kui. Wo a nga fan xεεbu n bē, naxan bara lu n bē alo n fan nga.¹⁴ Wo xa Asinkrito, Felegon, Heremesi, Patiroba, nun Heremasi xεεbu n bē, a nun ngaxakerenyie birin naxee na e xōnyi.¹⁵ Wo xa Filologo, Yuli, Nerewu nun a maagine xεεbu, a nun Olimipa nun səniyēntōee birin naxee na e xōnyi.¹⁶ Wo xa wo bore xεεbu sunbui səniyēnxi ra. Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyatōe jamae birin wo xεεbu.

¹⁷ N ngaxakerenyie, n xa wo rasi, wo xa wo yētē ratanga mixie ma, naxee lanyi kanama wo tagi, e nu fa mixi ratantan xaranyi ma wo bara naxan sōtō. Wo xa wo makuya e ra.¹⁸ Na mixi mōōlie mu walima won Marigi Ala xa Mixi Sugandixi xa bē. E birama e yētē furi nan fōxō ra, e nu fa lōnnitaree madaxu wōyēnējūcūmēe nun matōxōcē ra.¹⁹ Mixi birin a kolon a wo Ala xui rabatuma. N jnelexinxī wo ra,

kono a xɔli n ma wo xa fahaamui sɔtɔ fe fanyi ma, wo naxa wo manɔxɔ fe kobi ra.²⁰ Ala, a tan naxan bɔŋɛsa fima, a gbe mu luxi a xa Sentane ibutuxun wo sanyi bun. Won Marigi Isa xa hinne wo ra.

²¹ N walibore Timote wo xɛɛbu, a nun Lususi, Yason, nun Sosipateri, n boore Yuwifie. ²² N tan Teritiyo naxan bara yi bataaхɛ sɛbɛ, n fan bara wo xɛɛbu Marigi xili ra. ²³⁻²⁴ Gayu fan wo xɛɛbu, naxan findixi n tan nun danxaniyatɔɛ jnama birin yatigi ra. Erasito, naxan findixi taa naafuli ragatama ra, a fan wo xɛɛbu, a nun won ngaxakerenyi Karatusi.

²⁵ Matɔxɔɛ na Ala bɛ, naxan nɔma wo sɛnbe sode danxaniya kui, alo n Marigi Isa xa xibaaru fanyi naxan kawandima a masenxi ki naxɛ. Na xibaaru fanyi gundo fe nan masenma naxan nu ragataxi kabi tɛmui xɔnnakuye, ²⁶ kono naxan bara fa makɛnɛn alako si birin xa a kolon namijɔnmɛe xa sɛbelie saabui ra, Ala naxee yamarixi. Na kui, birin xa danxaniya Ala ma, Ala naxan na na, e a xui rabatu. ²⁷ Ala, a tan keren naxan fe birin kolon, matɔxɔɛ na a bɛ a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra abadan. Amina!

Ala xa masenyi singe
Annabi Polu naxan sebe
Korinti danxaniyatœ jama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi Annabi Pôlu xa bataaxë singe nan na danxaniyatœ ñama bë, naxan nu na Korinti taa kui Gireki bôxi ma. A nu bara kawandi ti naa e xa biyaasi firin nde kui. Mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma, kono e ñjerë ki mu nu gexi fande. Ndee mu nu lanxi e bore ma, ndee nu fe ñaaxie rabama ginëe ra, ndee nu wama e yëte igbofë boore danxaniyatœ ya ma. Na birin findixi yaagi nan na diinelae tagi.

Kono Annabi Polu bara a kolon a adamadi birin noma suxude Sentanxe xa gantanyi ra. Na nan a toxi a mu tondi Korintikae mafurukude alako e xa danxaniya sabati Ala xa kira xon. A bara bataaxe sebe e ma, naxan findixi marasi fanyi ra e be. Ala Xaxili Seniyenxi nu bara na masenyi so a yi ra.

Na na a ra, Annabi Polu xa masenyi findixi Kitaabui yati yati nan da naxaniyatœ birin be. Won noma lonnî gbegbe sotode na sebeli saabui ra, naxan noma won malide Ala xa kira kolonde a fixe ra. Ala xa won mali alako won xa so na xaranvi kui, a fa findi won ma nere ki ra. Amina.

Ala xa masenyi singe
Annabi Pələ naxan səbə
Korinti danxaniyatə nama ma

DanxaniyatQEe xa lanyi

¹ N tan Polu, Ala naxan Janigexi a xa findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa xeeera ra, a nun Sositene, muxu yi bataxae sebe wo tan nan ma,² Ala x danxaniyatœ jama, naxan na Korinti. Ala xa Mixi Sugandixi Isa bara wo xili wo xa findi Ala gbe ra, wo xa findi seniyentœ ra. Muxu bara yi sebe wo ma, a nun mixi birin ma naxee e xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra, naxan findixi e tan nun won tan Marigi ra.³ Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi won Marigi ra, e xa hinne nun bojresa fi wo ma.

⁴ N Ala tantuma t̄emui birin wo xa fe ra, a to hinne wo ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. ⁵ A bara wo xa fe birin nakamali maseniy nun fahaamui kamalixi ra. ⁶ Ala xa Mixi Sugandixi xa nōndi to sabatixi wo ya ma, ⁷ wo bara Ala xa ki birin sōtō, wo hayi mu na fe gbētē ma sonon, beemanu won Marigi Isa fa waxati wo naxan mamefe. ⁸ A sēnbē fima ne wo ma han dunijna rajonyi, alako yunubi yo naxa lu wo ma Ala xa Mixi Sugandixi won Marigi Isa fa t̄emui. ⁹ Ala na a xui xanbi ra, a tan naxan wo xilixi alako lanvi xa lu wo nun a xa Di tagi, won Marigi Isa. Ala xa Mixi Sugandixi.

¹⁰ Ngaxakerenye, n bara wo rasi won Marigi Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, lanyi xa lu wo tagi. Wo naxa mǣs wo bore ra, wo xa lan xaxili nun janige keren ma. ¹¹ N ngaxakerenye, Xolowe xa mixie bara a fala n bë, a lantareya na wo tagi. ¹² N bara a mǣs a nde a falama, «N tan biraxi Polu nan foxɔ̄ ra,» nde fan a falama, «N tan biraxi Apolosi nan foxɔ̄ ra,» nde a falama, «N tan biraxi Kefasi nan foxɔ̄ ra,» a nde fan a falama, «N tan biraxi Ala xa Mixi Sugandixi nan foxɔ̄ ra.» ¹³ Ala xa Mixi Sugandixi keren xa mu a ra? Polu nan banban wuri magalanbuxi ma wo bë? Wo wo xunxaxi ye xoɔ̄ra Polu xili nan na? ¹⁴ N bara Ala tantu n mu mixi yo xunxaxi ye xoɔ̄ra wo ya ma, bafe Kirisipu nun Gayu ra. ¹⁵ Na kui, mixi yo mu nɔ̄mɔ̄a a falade a xunxa ye xoɔ̄ra n xili nan na. ¹⁶ N bara Sitefana xa denbaya fan xunxa ye xoɔ̄ra, kɔ̄nɔ̄na sɔ̄nxɔ̄nɔ̄, n mu laxi a ra xa n bara mixi gbɛ̄tɛ xunxa ye xoɔ̄ra fa. ¹⁷ Ala xa Mixi Sugandixi mu n xeēs mixi xunxade ye xoɔ̄ra. A n xeēxi n e n xa a xa xibaaru fanyi kawandi ti. Na mu rabama adamadi xa lɔ̄nni ra de, xa na mu a ra Ala xa Mixi Sugandixi xa wuri magalanbuxi tide yelebuma ne.

¹⁸ Isa faxafe wuri magalanbuxi ma, na masenyi findixi xaxilitareja nan na mixi lœxie bë, kono a findixi Ala xa sénbe nan na muxu tan kisi mixie bë. ¹⁹ A sèbxi Kitaabui kui, «N lõnnila xe lõnni xun nakanama ne, n xaxilimae xaxili findi fuyan na.» ²⁰ Lõnnila go? Sériye karamoxo go? To xaxilima go? Ala bara yi dunjña xa lõnni mafindi xaxilitareja ra. ²¹ Dunjña mixie to mu no. Ala xa lõnni kolonde e yete xa lõnni saabui ra, Ala naxa tin danxaniyat  e rakiside a xa kawandi saabui ra, dunjña mixie naxan maj  oxunma xaxilitareja ra. ²² Yuwifie wama t  onxumae tofe, Gir  ekikae na lõnni fenfe, ²³ kono muxu tan Ala xa Mixi Sugandixi xa fax   nan kawandima. Yuwifie birama ne barima e mu lama na ra, si g  et  e fan c  ou a ma a daxu  na na a ra. ²⁴ Kono Ala naxee xilixi Yuwifie nun si g  et  e ya ma, e lama ne a ra a Ala xa Mixi Sugandixi Ala s  enbe nun Ala xa lõnni nan masenma ne. ²⁵ Adamadie e maj  oxunxi a Ala xa lõnni findixi xaxilitareja nan na, kono a n  ondi ki ma a dangi adamadie xa lõnni ra. E maj  oxunxi a Ala s  enbe mu g  bo, kono a s  enbe dangi e g  be ra pon!

²⁶ N ngaxakerenyie, wo xa a mato Ala mixi mɔɔli mundun xilixi wo ya ma. Lɔnnila gbegbe mu na, adamadi ki ma. Sɛnbɛmae fan mu gbo. Bannamixie fan mu wuya. ²⁷ Kɔnɔ Ala bara dunija lɔnnilae rayaagi. A na raba mixie nan saabui ra, e naxee findixi lɔnnitaree ra. Ala bara dunija sɛnbɛmae rayaagi. A na raba mixie nan saabui ra, naxee luxi e bɛ ałɔ sɛnbɛtaree. ²⁸ Ala bara mixi sugandi, naxan tide mu gbo dunija mixie bɛ, naxee mu xili xungbe sɔtɔ, naxee mu kolonxi sese ra, alako na xa findi yaagi ra booree bɛ. ²⁹ Na kui, mixi yo mu nɔmɑ a yɛtɛ matɔxɔde Ala ya i. ³⁰ Ala nan a niyaxi wo xa lu a xa Mixi Sugandixi Isa i. Ala bara Isa findi won ma lɔnni, won ma tinxinyi, won ma maraseniyɛnyi, nun won xunsare ra. ³¹ Na nan na ki, won xa a raba ałɔ a sɛbɛxi Kitaabui kui ki naxɛ, «Xa mixi wama a yɛtɛ matɔxɔfe fe nde ma, a xa a yɛtɛ matɔxɔ a Marigi xa fe nan na.»

2

Ala xa lɔnni

¹ N ngaxakerenyie, n to fa wo yire, n mu Ala xa seedejɔxɔya masenxi wo bɛ woyɛnyi xungbee xa ra, xa na mu a ra adamadi xa lɔnni ra. ² N nu bara natɛ tongo n xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nun a xa faxɛ xa fe gbansan nan masen wo bɛ. ³ N naxa ti wo ya i sɛnbɛtareya ra. Na tɛmu n nu na sɛrɛnɛ gaaxui ra.

⁴ N ma masenyi nun n ma kawandi mu nu fatanxi adamadi xa lɔnni ra. N mu kawandi tixi woyɛnyi xungbee ra. N na ti Ala Xaxili sɛnbɛ nan na, ⁵ alako wo naxa danxaniya adamadi xa lɔnni saabui ra, wo xa danxaniya Ala sɛnbɛ nan saabui ra.

⁶ Muxu lɔnni masenma mixi kamalixie bɛ, kɔnɔ lɔnni naxan mu fatanxi to mixie nun to mangɛe ra. E tan xa fe xun fama nɛ rakanade. ⁷ Muxu Ala xa lɔnni nan maserima, Ala lɔnni naxan nɔxunxi kabi dunija fɔlɛ, naxan findima won bɛ nɔrɛ ra. ⁸ To mangɛe mu nu fahaamui sɔtɔ na xa fe ma, xa na mu a ra e mu Marigi Nɔrɛ Kanyi mabanbanma wuri magalanbuxi ma nu. ⁹ Na fe luxi ałɔ Kitaabui a masenxi ki naxɛ,

«Ala naxan yailanxi a xanuntenyie bɛ,
adama ya mu a toma,
adama tuli mu a mɛma,
adama xaxili mu a kolonma.»

¹⁰ Ala bara na masen won bɛ a yɛtɛ Xaxili saabui ra. Ala Xaxili fe birin kolon, hali Ala yati xa fe tilinxie. A nee birin kolon. ¹¹ Nde adama xa fe kolon, xa a yɛtɛ xaxili mu a ra? Ala xa fe fan, mixi yo mu a kolon. Ala Xaxili gbansan nan na fe mɔɔli kolon.

¹² Won mu nɔmɑ Ala xa hinne fahaamude adamadi xaxili saabui ra. Ala, a Xaxili naxan fixi won ma, na nan nɔmɑ na masende won bɛ. ¹³ Won mu na fe masenma adamadi xa lɔnni ra, won na masenma Ala Xaxili nam ma lɔnni ra. Ala xa fe nan masenma Ala Xaxili saabui ra. ¹⁴ Kɔnɔ adama naxan mu Ala Xaxili sɔtɔ, a mu nɔmɑ Ala Xaxili xa fe fahaamude. Na luma nɛ a bɛ ałɔ daxujia, barima a mu nɔmɑ sode a kui Ala Xaxili xanbi. ¹⁵ Adama naxan Ala Xaxili sɔtɔxi, na kanyi nan nɔmɑ fe birin fahaamude. A booree mu nɔmɑ a makiittide na fee kui. ¹⁶ Na nan a toxi a sɛbɛxi Kitaabui kui, «Nde Marigi Xaxili kolon, a xa marasi nde fi a ma?» Kɔnɔ Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili na won tan bɔjɛ i.

3

Ala xa walikɛe

¹ N mu nu nɔmɑ woyɛnde wo bɛ ałɔ n nu wama a xɔn ma ki naxɛ, barima wo mu luxi ałɔ Ala Xaxili kanyie. Wo luxi nɛ ałɔ dunija mixie, naxee xa danxaniya mu gɛxi kamalide siden. ² N nu bara wo xaran fe singee ra, ałɔ dingɛ xjɪe fima a xa diyɔrɛ ma ki naxɛ. N mu wo xaran fe xɔrɔxɔe ra, barima wo mu nu nɔmɑ na fahaamude. Dingɛ fan mu sube fima diyɔrɛ ma. Han ya wo mu nɔmɑ xaranyi xɔxɔxɔ kolonde, barima wo na birafe dunija fee nan fɔxɔ ra. ³ Tɔɔtɔ nun lantareya to gbo wo ya ma, na mu a masenma xɛ a dunija mixie nan wo ra, naxee na birafe adamadi waxɔnfɛ fɔxɔ ra? ⁴ Mixi nde to a falama wo ya ma, «N biraxi Pɔlu nan fɔxɔ ra,» mixi gbɛtɛ fan a fala, «N tan biraxi Apolosi nan fɔxɔ ra,» na mu a masenma xɛ a wo luxi nɛ ałɔ dunija mixie? ⁵ Nde na Apolosi ra? Nde na Pɔlu ra? Muxu findixi Ala xa walikɛe nan tun na Ala naxee xɛɛxi alako wo xa danxaniya. Ala wali naxan soxi muxu yi ra, muxu bara na raba.

⁶ N tan bara sansi xɔri si, Apolosi bara ye sa a ma, kɔnɔ Ala nan a niya a xa bulu, a xa mɔ. ⁷ Mixi naxan sansi xɔri sima, a nun mixi naxan ye sama a ma, e tide mu gbo. Ala nan tide gbo, barima a tan nan a niya sansi xa mɔ. ⁸ Naxan sansi xɔri sima, nun naxan ye sama a ma, e birin lan, e birin fama nɛ e xa wali sare sɔtɔde. ⁹ Muxu tan findixi Ala xa walikɛe nan na. Wo tan luxi nɛ ałɔ Ala xa xɛ, xa na mu a ra a xa banxi. ¹⁰ Ala bara a jianige a xa hinne kui, n xa wali susu a bɛ. Na misaalixi banxi ti wali nan na. N bara lu ałɔ banxiti. N tan nan banxi kɔɔrinma, boore biriki dɔxɔ. Kɔnɔ kankan xa mɛni a wali ki ma. ¹¹ Mixi yo mu nɔmɑ fe gbɛtɛ findide na banxi bunyi ra, bafe Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra. ¹² Mixi naxee banxi tima na bunyi fari xɛɛma ra, xa na mu a ra gbeti, xa na mu a ra gɛmɛ tofanyi, xa na mu a

ra wuri, xa na mu a ra səxə fanyi, xa na mu a ra səxə fori ra. Kankan xa wali matoma nə. ¹³ Kiiti ləxəs na wali birin makənənma nə. Na kiiti luma nə alə tə naxan fama kankan xa wali makənənde. ¹⁴ Xa banxiti xa wali sa na tə imini, a fama nə wali sare sətəde. ¹⁵ Kənəxa a sa li a xa wali naxa gan na te ra, a təɔrəma nə. A fama nə kisiđe alə mixi naxan natangaxi tə ma.

¹⁶ Wo mu a kolon wo findixi Ala xa hərəməbanxi nan na? Ala Xaxili sabatixi wo bəjə i. ¹⁷ Xa mixi nde Ala xa hərəməbanxi kana, Ala na kanyi fan kanama nə, barima a xa hərəməbanxi səniyən. Wo tan nan findixi na hərəməbanxi ra.

¹⁸ Wo naxa wo yətə madaxu. Xa mixi nde a yətə findixi lənnila ra dunijna ki ma, a xa a yətə magoro alako a xa lənni yati kolon. ¹⁹ Yi dunijna mixie xa lənni findixi daxujna nan na Ala bə. A səbəxi Kitaabui kui, «Ala gantanyi tema nə lənnilə bə e yətə xa lənni nan na.» ²⁰ A man səbəxi, «Marigi a kolon dunijna mixie xa lənni findixi fe fufafu nan na.»

²¹ Wo naxa wo xaxili ti mixi yo ra, barima e findixi wo malima nan na. ²² Pələ yo, Apolosi yo, Kefasi yo, e birin findixi wo malima nan na. Fe naxan birin na dunijna, fe naxan birin na wo xa dunijneigiri kui, fe naxan birin na na, a nun fe naxan birin sa fama, hali faxə, na birin na na wo tan nan malife ra.

²³ Wo tan na Ala xa Mixi Sugandixi nan bə, Ala xa Mixi Sugandixi fan na Ala nan bə.

4

Ala xa kiiti

¹ Na na a ra, wo xa a kolon muxu tan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa walikəe nan na, Ala xa gundoe taxuxi naxee ra. ² Xa fe nde taxuxi mixi ra, a lanma a xa na rawali a rawali ki ma. ³ Xa wo wama n makiitife, xa na mu a ra kiitisa gbətə wama n makiitife, fefe mu a ra. N mu n yətə yati makiitima. ⁴ N tan bə, n mu fe jaaxi yo rabaxi, kənə n yətə makiitife tan mu findixi tinxinyi ra n bə. N Marigi nan findixi n ma kiitisa ra. ⁵ Na kui, wo naxa kiiti yo sa beenun Marigi xa kiiti waxati. A tan nan fe makənənma naxan noxunxi dimi kui. A tan nan janiige makənənma naxan na mixi bəjə ma. Na waxati, Ala mixie matəxəma e xa wali bərə nan na.

⁶ N ngaxakerenyie, n bara misaali nde masen wo bə n tan nun Apolosi xa fe ra, alako wo xa yi səbeli fahaamu, «Wo naxa yaamari səbəxi matandi.» Na kui, wo naxa wo yətə igbo lufe ra mixi nde xanbi ra. ⁷ Nde i findixi fisamante ra? Munse na i yi ra, i mu naxan sətəxi Ala saabui ra? Xa wo na sətəxi Ala nan saabui ra, munfe ra wo wo yətə igboma alə a fatanxi wo tan nan na? ⁸ A luxi alə wo bara wo waxənfe birin sətə muxu xanbi, wo bara banna, wo bara findi mangəe ra. Xa a sa na na ki nə, na birin xa səcəneya wo bə, alako muxu fan xa lu wo səeti ma mangəya kui. ⁹ A luxi n bə alə Ala bara a ragiri muxu tan xəsərae ma, muxu xa findi xanbiratie ra, alə mixie e naxee faxama dunijna birin ya tote ra, malekəe nun adamadie ya xəri. ¹⁰ A luxi alə muxu bara daxu Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, kənə wo tan bara findi xaxilimae ra a xa fe ra. Muxu sənbə bara jənə, kənə wo tan gbe xun bara masa. Muxu bara mayele sətə, kənə wo tan bara binye sətə.

¹¹ Han ya muxu təɔrəma kaame nun ye xəli ma. Dugi mu na muxu yi ra. Mixie muxu bənəbəma, e bara muxu findi mixi rabəjinxie ra. ¹² Muxu baloxi muxu yətə xa wali nan na. Mixie na muxu konbi, muxu dubama nə e bə. Mixie na muxu jaşankata, muxu dijəema nə e ma. ¹³ Mixie na muxu xili kana, muxu wəyən fanyi falama nə e bə. Han ya muxu tide mu na dunijna mixie bə, muxu bara lu e bə alə mixi fufafu.

¹⁴ N mu wama wo ifufe nə, kənə n wama wo rasife nə alə n ma di maxanuxie. ¹⁵ Wo nəma karaməxə gbegbe sətəde Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, kənə n kerən peti nan findixi wo baba ra, naxan bara Inyila Isa masen wo bə, wo xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma. ¹⁶ N ma marasi nan ya wo bə: Wo xa bira n ma misaali nan foxtə ra. ¹⁷ Na na a ra, n bara Timote xəsə wo yire, alako a xa wo ratu n najəre ki ma Isa xa fe kui, n danxaniyatəsə jamae birin xaranma naxan na yire birin. N ma di maxanuxi Timote danxaniyaxi Marigi kerən nan ma.

¹⁸ Ndee bara e yətə igbo wo ya ma. E çələ a ma n mu sigama wo yire, ¹⁹ kənə, xa Ala tin, a gbe mu luxi n xa wo xənyi li. Na təmvi n fama a kolonde xa na yətə igbofe xa wəyənyi fama findide nəndi ra. ²⁰ Ala xa mangəya mu findixi wəyənyi gbansan xa ra, a findixi sənbə yati nan na. ²¹ Wo wama munse xən? N xa siga wo xənyi luxusinyi ra, ka n xa siga xanunteya nun dijə ra?

5

Yunubi jaaxi bafe

¹ N bara a mə a fe jaaxi məcli nde na wo ya ma, naxan mu toma hali kaafirie ya ma. A xəmə nde luma a baba xa gine kolon na gine ra. ² A nu lan nə yi fe xa wo bəjərətə, wo fa na kanyi ramini wo tagi, kənə wo na wo yətə igbofe tun. ³ Hali n tan mu na wo yire, n xaxili tan na wo tagi. N jənə bara na kanyi makiiti ⁴ Marigi Isa xili nun a sənbə ra. N na wo xanbi ra. ⁵ Yı mixi məcli xa so Sentane yi ra, na fe jaaxi xun xa rakana yakəsi, alako na kanyi nii xa kisi Marigi xa səcə.

⁶ Yetε igbofe mu fan. Wo mu a kolon lebini siyadi farin gbegbe ratema ne? ⁷ Wo lebini fori ba wo ya ma, alako wo xa lu aλ farin nεεne lebini mu saxi naxε i. A nɔndi ki ma wo na na ki ne. Ala xa Mixi Sugandixi bara findi won ma sεrεxe ra, naxan misaalixi yεxεε ra naxan kɔn naxabama Sayamaleke Dangi Sali. ⁸ Won xa na sali raba sεniyεnyi kui. Won xa fe kobi nun fe jaaxi ba won ya ma, aλ lebini fori bama won ma banxie kui ki naxε na sali. Nɔndi nun bɔjε fiixe xa lu won yi ra. Na kui won misaalima taami lebinitare nan na.

⁹ N bara a sεbe wo ma bataaxε kui, wo nun yεnεlae naxa lu defanbooreya kui. ¹⁰ Kɔnɔ n mu wama a falafe xε wo bε a wo nun yεnεla birin naxee na dunija, a nun milantee, muŋεtε, nun kuye batuie, wo nun nee naxa de masara. Xa a sa na na ki ne, a lima na fan fo wo keli dunija ma de! ¹¹ N waxi a sεbεfε nε wo ma, defanja naxa lu wo nun mixi tagi, naxan a yεtε findima wo boore danxaniyatɔε ra, kɔnɔ a fa findi yεnεla ra, xa na mu a ra milante, kuye batui, konbiti, siisila, xa na mu a ra muŋεtε. Wo nun na mixi mɔɔli, wo naxa wo dεge yati yire keren. ¹² N tan mu nɔma mixie makiitide naxee mu na danxaniyatɔε jama ya ma, kɔnɔ a lanma won xa won boore danxaniyatɔεe nan makiiti. ¹³ Naxee mu na danxaniyatɔε jama ya ma, Ala nan nee makiitima, kɔnɔ a lanma wo tan xa «mixi jaaxi keri wo tagi.»

6

Danxaniyatɔε xa kiiti

¹ Fe nde na mini wo tan danxaniyatɔεe tagi, wo nɔma sigade di na kalamui sade kaafirie xa kiiti banxi kui? Wo mu sigama sεniyεntɔεe xa yire? ² Wo mu a kolon sεniyεntɔεe nan fama dunija birin makiitide? Xa wo tan nan dunija makiitima, wo fa taganxi yi kiiti xunxurie sade di? ³ Wo mu a kolon a won fama nε malekεe yati makiitide? Na kui, won fa taganxi yi dunija fee makiitide munfe ra? ⁴ Xa yi dunija fe nde bara mini wo tagi gere ra, hali wo mixi xuri nde tongo danxaniyatɔε jama ya ma, na nɔma nε na kiiti sade wo bε.

⁵ Wo mu yaagima na ra? Lɔnnila yo mu na wo ya ma naxan nɔma kiiti sade danxaniyatɔεe tagi?

⁶ Kɔnɔ danxaniyatɔεe e boore kalamuma kaafiri xa kiiti banxi kui. ⁷ Gere to na wo tagi, na bara a masen a wo xun bara rakana. Munfe ra wo mu dīŋεma wo bore haake ma, hali na findixi kasare nan na wo bε? ⁸ Kɔnɔ wo tan harige bama wo boore danxaniyatɔεe yi ra tinxintareya ra.

⁹ Wo mu a kolon a mixi jaaxi mu ariyanna sɔtɔma kε ra? Wo naxa wo yεtε madaxu. Langoe gine yo, kuye batui yo, yεnεla yo, langoe xεmε yo, xεmε naxan nun xεmε kafuma, ¹⁰ muŋεtε, milante, siisila, konbiti, nun mixi madaxui, e sese mu ariyanna sɔtɔma kε ra. ¹¹ Ndee na wo ya ma naxee nu na na fe mɔɔli kui, kɔnɔ wo bara rafiixe, wo bara rasεniyεn, wo bara matinxin, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, a nun Ala Xaxili saabui ra.

¹² Fe birin nadaxaxi n bε, kɔnɔ a birin xa mu fan n bε. Fe birin nadaxaxi n bε, kɔnɔ n mu tinma na fe mɔɔli nde xa nɔ n na. ¹³ Ala nan donse daaxi adama xa baloe ra, a adama daaxi nε a xa na donse don, kɔnɔ Ala na birin jɔnma nε. Ala mu adama fate daaxi a xa yεnε raba. A adama daaxi a Marigi nan bε. Marigi man mεεnima nε adama fate ma. ¹⁴ Ala naxan won Marigi rakelixi faxε ma, a fama nε won tan fan nakelide faxε ma a sεnbε ra.

¹⁵ Wo mu a kolon wo fatuxi Ala xa Mixi Sugandixi nan ma, aλ wo fate salonyie fatuxi e bore ra ki naxε? Xa mixi fatuxi Ala xa Mixi Sugandixi ma, a mu lan na kanyi nun langoe xa kafu. ¹⁶ Astɔfulahi! Wo mu a kolon mixi naxan nun langoe kafuma, a tan nun na langoe findima fate keren nan na? A sεbεxi Kitaabui kui, «Xεmε nun gine findima fate keren nan na.» ¹⁷ Kɔnɔ mixi naxan bara fatu Marigi ma, e xaxili findima keren nan na.

¹⁸ Wo wo gi langoejia ma. Yunubi gβεtε mu findixi haake ra mixi fate ma, kɔnɔ langoejia tan haake sɔtɔma mixi fate nan na. ¹⁹ Wo mu a kolon wo fate findixi Ala Xaxili Sεniyεnxı xa hɔrɔmɔbanxi nan na? Ala bara a Xaxili raso wo bɔjε i. Wo mu findixi wo yεtε gbe xa ra sɔnɔn. ²⁰ Ala nan wo xunsaraxi xunsare xɔrɔxεe ra. Na nan a toxi wo xa Ala matɔxɔ wo fate nun wo xaxili ra, naxee findixi Ala gbe ra.

7

Futi sεriye

¹ N wama wo xa sεbeli yaabife. A fan xεmε bε a lufe a mu gine dɔxɔ, ² kɔnɔ yεnε to bara gbo, a lanma xεmε tan, kankan xa a gbe gine sɔtɔ. Gine fan, kankan xa a gbe mɔri sɔtɔ. ³ Xεmε lanma a xa gine waxɔnfe raba futi ki ma. Gine fan lanma a xa a xa mɔri waxɔnfe raba futi ki ma. ⁴ Gine fate luma a xa mɔri xa yaamari nan bun ma, xεmε fan fate luma a xa gine xa yaamari nan bun ma. ⁵ Wo naxa tondi wo bore bε, fo wo firin nalan a ma wo xa Ala maxandi tεmu naxε waxatidi nde bun ma. Na dangi xanbi, wo man xa lu yire keren, xa na mu a ra, xa wo mu fata wo yεtε sxude, Sentanε fama nε wo ratantande. ⁶ N xa marasi nde fi wo ma, kɔnɔ yaamari mu a ra. ⁷ A xɔli n ma mixi birin xa lu aλ n

tan, kono Ala mu mixi birin kima kejna keren. A a ragirixi nde xa no fe nde rabade, boore fan xa no fe gbete rabade.

⁸ N xa a fala xemee be, naxee mu nu gine doxo sinden, xa na mu a ra gine naxee mu na xemee taa sinden, xa na mu a ra kaaje gine, xa na mu a ra xemee naxan xa gine laaxirayaxi, e fan xa bira n ma misaali foxy ra. ⁹ Kono xa wo mu noma wo yete suxude, wo xa futi xiri. Futi xirife fisa fate waxonfe be.

¹⁰ N bara xemee nun a xa gine yamari, gine naxa mae a xa mori ra. Na yaamari mu fatanxi n tan na, a fatanxi Mariigi nan na. ¹¹ Xa a sa li gine naxa mae a xa mori ra, a xa lu xemetareja kui, xa na mu a ra a xa gibilen a xa mori xon ma. Xemee fan naxa mae a xa gine ra.

¹² Wo tan naxee luxi, n bara wo fan nasi, Mariigi xa yaamari mu a ra. Xa a sa li danxaniyatoe bara gine danxaniyatate doxo, na gine fa tin lude a yi ra, na xemee naxa mae a ra. ¹³ Xa na mu a ra, xa a sa li gine bara doxoe xemee danxaniyatate xon, na xemee fa tin na gine ra, na gine naxa mae a xa mori ra. ¹⁴ N a falama fe naxan ma, na gine xa mori danxaniyatate noma seniyende a xa gine danxaniyatoe saabui ra, xa na mu a ra na gine danxaniyatate noma seniyende a xa mori danxaniyatoe saabui ra. Xa danxaniyatoe maeema a xa denbaya ra, a xa die mu seniyenma nu, kono xa a lu a xa denbaya xun ma, e seniyenma ne. ¹⁵ Xa danxaniyatate bara mae a xa gine ra, xa na mu a ra a xa mori ra, a xa siga. Xemee danxaniyatoe, xa na mu a ra gine danxaniyatoe, a mu xirixi mixi danxaniyatate ma. Ala wama ne won xa lu bojesa kui. ¹⁶ Gine, i a kolon xa i noma a niyade i xa mori xa kisi? Xemee, i a kolon xa i noma a niyade i xa gine xa kisi?

¹⁷ Kankan xa jere kira xon ma Mariigi a tixi naxan xon. Kankan xa wali raba Mariigi be a naxan soxi a yi ra. N na yaamari nan masenma danxaniyatoe jama birin be. ¹⁸ Xa Ala bara mixi sunnaxi xili danxaniya ma, na kanyi xa tin a xa sunne ra. Xa Ala bara sunnatare xili danxaniya ma, na kanyi xa lu a sunnatareya kui. ¹⁹ Sunnafie nun sunnatareya, fefe mu a ra. Ala xa yaamari rabatufe, na nan tide gbo. ²⁰ Kankan xa lu a kejna, alo Ala a xilixi temui naxe. ²¹ Konyi nan nu na i ra, Ala i xilixi temui naxe? I naxa kontofili. Xa i noma xoreya sotode, na fan. ²² Hali i Mariigi Ala i xilixi konyiya nan kui, lasiri nan i ra i Mariigi Ala mabiri. Hali i Mariigi Ala i xilixi lasiriya nan kui, konyi nan i ra Ala xa Mixi Sugandixi mabiri. ²³ Wo xunsaraxi sare xorexoe nan na. Wo naxa findi adama xa konyie ra. ²⁴ N ngaxakerenie, kankan xa lu a kejna, alo Ala a xilixi temui naxe.

²⁵ Mariigi mu n yamarixi ginedimedie fe ra, kono n wama marasi nde fife wo ma, n tan, Ala kinikinixi naxan ma, a naxan matinxinx. ²⁶ N tan be, a fisa xa ginedimedi mu doxoe xemee taa sinden, barima yi waxati a xorexoe. ²⁷ Xa gine kanyi nan i ra, i naxa a bejin. Xa ginetare nan i ra, i naxa gine fen. ²⁸ Xa i gine fenma, na mu findima yunubi ra. Xa ginedimedi doxoe xemee taa, na fan mu findima yunubi ra. Kono mixi naxee na mcoli rabama, e fama toorede yi dunijesigiri kui. N wama e ratangafe na toore nan ma.

²⁹ N ngaxakerenie, n wama naxan masenfe wo be, waxati gbegbe mu luxi sonon. Keli yakosi ma, gine na naxan yi, a xa lu alo ginetare. ³⁰ Naxan na wafe, a xa lu alo a mu wafe. Naxan seeuwaxi, a xa lu alo a mu seeuwaxi. Naxan na se sarafe, a xa lu alo se mu a yi. ³¹ Naxan na dumija fe rawalife, a xa lu alo a tide mu na, barima yi dumija na jonefe ne yi ki. ³² A xoli n ma wo xa kontofili birin bejiin. Naxan mu futi xirixi, a xa bira Ala xa fee nan foxy ra, alako Mariigi xa jelixin a xa wali ra. ³³ Kono naxan futi xirixi, a tan nan birama dumija fee foxy ra, alako a xa gine xa jelixin a xa wali ra. ³⁴ Na temui a na fe firin nan kui na ki. Gine fan, naxan mu na xemee taa, a findi ginedimedi ra, a birama Mariigi xa fee nan foxy ra, alako a fate nun a xaxili xa seniyen. Kono naxan doxoxi xemee taa, a tan nan birama dumija fee nan foxy ra, alako a xa mori xa jelixin a xa wali ra. ³⁵ N yi fe falama wo xa munafanyi nan xa fe ra. N mu a falama yanfanteya xa ma. A xoli n ma wo xa lu fe fanyi nan kui, wo xa gbaku Mariigi ma, kontofili gbete yo naxa lu wo ma.

³⁶ Mixi naxan bara gine fen folo, a fa a kolon a mu noma a yete suxude, a a majoxunxi ne a lanma a xa na gine doxo, a lanma a xa na raba. A mu findixi yunubi ra. Ginefenye xa futi xiri e nun a xa gine tagi. ³⁷ Kono ginefenyi naxan noma a yete suxude, naxan bara nat e tongo a yete ra a naxa gine doxo, na kanyi bara fe fanyi raba. ³⁸ Na kui, naxan ginedimedi fenxi doxoma, na bara fe fanyi raba, kono naxan mu a doxoma, na bara fe fanyi raba dangife boore ra.

³⁹ Gine nun a xa mori luma a ra han a xa simaya danyi ne. Kono xa a xa mori faxa, a noma doxode xemee gbete xon ma. A noma doxode xemee xon a nu wa naxan yo xon, kono a xa findi Ala xa mixi nan na. ⁴⁰ Kono n tan be, a xa seeuwexun masama ne xa a sa lu kaaje kui. N laxi a ra a Ala Xaxili na n bajes i.

¹ Won birin bara fahaamui soto serexxe sube xa fe ma naxan baxi kuyee be. Fahaamui nomá findide yete igbojra ra, kono xanunteya nan mixie ralimaniyama. ² Mixi naxan sotoco a ma a bara ge fahaamui sotoco, nde luxi a xa fahaamui ra. ³ Kono mixi naxan Ala xanuma, Ala bara na kanyi kolon.

⁴ N xa fe nde masen wo be serexxe sube donfe ma naxan baxi kuyee be. Won a kolon kuye yo mu na dunijra naxan findixi Ala ra. Ala keran peti nan na. ⁵ Dunijra mixie fe gbegbe findima alae ra koore nun boxi ma. E e xilima «alae,» e e xilima «marigie.» ⁶ Kono won tan be Ala keran peti nan na, Baba Ala naxan se birin daaxi, won findixi naxan gbe ra. Marigi keran peti nan na, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra, se birin daaxi naxan saabui ra, won fan jengima naxan saabui ra.

⁷ Kono mixi birin mu gexi fahaamui sotoco na fe ma. Mixi naxee nu bara dari kuye fee ra, han yakosi e ne serexxe sube donma, e tan be a baxi kuye nan be. E xaxili to mu gexi fee fahaamude sinden, e yunubi sotoma na sube donfe kui. ⁸ Donse mu mixi makorema Ala ra. Xa won bara a don, xa won bara a lu na, a birin keran. ⁹ Wo xa a mato a fanyi ra, alako wo xa xoreya naxa a niya fahaamutare xa yunubi soto. ¹⁰ Xa fahaamutare nde bara wo tan fahaamui kanyi to, wo doxoxi teebili ra kuyee banxi kui, na nomá a niyade fahaamutare fan xa kuye serexxe sube don. ¹¹ Na kui, fahaamutare, Ala xa Mixi Sugandixi faxa naxan be, a fama loede i tan nan ma fahaamui saabui ra. ¹² Na kui, wo bara yunubi raba wo ngaxakerenyi fahaamutaree ra, wo man bara yunubi raba Ala xa Mixi Sugandixi ra. ¹³ Na nan a toxi, xa donse nde a niyama n ngaxakerenyi xa yunubi tongo, n tan bara dije na donse ma, alako n naxa n ngaxakerenyi rabira.

9

Kawanditi xa wali

¹ Lasiri xa mu na n na? Xeera xa mu na n na? N mu won Marigi Isa toxi xe? Marigi mu n xeexi wo yire xe, alako wo xa danxaniya? ² Temunde booree mu n kolon xeera ra, kono wo tan n kolon, barima wo xa danxaniya findixi n ma xeeraya tonxuma nan na Marigi xa fe ra. ³ N ma xummafale nan na ki mixie be naxee wama n makiitife.

⁴ A mu daxa muxu xa muxu dege, muxu xa muxu min? ⁵ A mu daxa muxu xa gine danxaniyaxi dcox, naxan luma muxu seti ma muxu xa jere kui, alo xeera booree a rabama ki naxe, a nun Marigi ngaxakerenyi nun Kefasi? ⁶ Ka n tan nun Baranabasi gbansan nan lan muxu xa wali muxu xa baloe xa fe ra? ⁷ Soori mundun a yete rabaloma? Boxi rawali mundun mu a xa sansi bogi donma? Xuruse demadonyi mundun mu a xa xuruse xijne minma? ⁸ Adama xaxili gbansan nan na ki? Ala xa seriyefan mu na mooli masenma xe?

⁹ A sebexi Tawureta Munsa kui, «Ninge ne mengi luxutama, wo mu lan wo xa a de xiri.» Na kui, Ala wama meenife ningee nan gbansan ma, ¹⁰ ka a na fala won tan nan fan ma fe ra? Iyo, a na sebe won tan nan ma fe ra. Walike walima fe nde nan ma. Mixi maale boronma ne alako a xa baloe soto. ¹¹ Xa muxu bara wakili wo be alako wo xa Ala kolon, a mu lanma xe muxu singe xa na soto? Kono muxu mu na findixi teku ra wo mabiri. muxu bara dije na birin ma, alako Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandife naxa matoco.

¹² Wo mu a kolon serexedubee fan baloma serexxe nan na naxee baxi Ala xa horomobanxi be? Serexedube naxee serexxe sama serexebade, e xa baloe minima na serexxe nan kui. ¹⁴ Na ki Marigi bara yaamari fi a Ala xa xibaaru fanyi kawandite xa balo e xa kawandi ti kui.

¹⁵ N tan mu na findixi teku ra fefe ma. N man mu yi bataaxe sebexi xe alako wo xa n ki. Kawandite kobilri xanbi a bara findi jilexinyi ra n be. N mu tin mixi yo xa na jilexinyi ba n yi ra, hali na findi faxe nan na n be. ¹⁶ N mu nomá n yete igbode n ma kawandi wali xa fe ra. Kawandi tife findixi Ala xa yaamari nan na n be. Naxankate na n be, xa n mu Ala xa xibaaru fanyi kawandi. ¹⁷ Xa n keran nan a jianigexi nu, a lanma n xa sare soto. Kono xa a mu fatanxi n yete jianige xa ra, n na xeeraya nan nabafe tun, naxan taxuxi n na. ¹⁸ Na kui, n sare findima munse ra? N sare findima na jilexinyi nan na, naxan fatanxi Ala xa xibaaru fanyi kawandife ra sare xanbi n nu nomá naxan maxoreinde.

¹⁹ Hali lasiri nan n na, n nan n yete findima mixi birin xa konyi nan na alako n xa mixi gbegbe soto Ala be. ²⁰ N nan jereema Yuwiffi ki nan ma Yuwifie ya ma alako n xa e soto Ala be. N nan jereema Munsa xa seriyefi ki nan ma, hali n mu na na yaamari bun ma, alako n xa mixie soto Ala be naxee na na seriyefi bun ma. ²¹ Xa n na mixie ya ma naxee mu na Munsa xa seriyefi bun ma, n fan luma e gbe ki ne, alako n xa na mixi mooli soto Ala be. N nan jereema na ki ne hali n tan to na Ala xa seriyefi bun ma. N na a xa Mixi Sugandixi xa yaamari nan bun ma. ²² N bara jere fahaamutareja ki ma fahaamutaree ya ma, alako n xa e fan soto Ala be. N bara fe mooli birin naba, n bara jere mixi mooli birin gbe ki ma, alako n xa mixi ndee soto Ala be. ²³ N fe birin nabama alako Ala xa xibaaru fanyi xa kawandi, n fan xa lu na nemem kui.

²⁴ Wo mu a kolon gi mixi naxee gbatama jnama ya xori, mixi keren gbansan nan geenima, a sare soto? Wo fan xa jere a fanyi ra wo xa dunijiegiri kui, alako wo xa sare soto Ala ra. ²⁵ Gi mixi naxee gbatara bama, e fe xoroxoe mooli birin nabama, alako e xa geeni, hali na sare mu bu. Won tan nan sare nde sotoma naxan buma abadan. ²⁶ Na nan a toxi ni luma njere ki mato ra a fanyi ra, n mu bongoma fe fufafu ra. ²⁷ N nan n yete suxuma ne senbe ra, alako n tan kawanditi fan naxa fa Ala xa masenyi matandi, n xa loe.

10

Isirayila xa misaali

¹ N ngaxakerenyie, n mu wama wo xa neemu a ma won babae naxan nabaxi. E naxa jere nuxui bun ma, e naxa baa igiri. ² E nun Annabi Munsa, e birin naxa fe keren idangi nuxui kui a nun baa igiri kui. ³ E birin naxa donse don naxan fatanxi Ala ra. ⁴ E birin naxa minse min, Ala naxan namini fanye ma. Na fanye, Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra, naxan nu biraxi e foxo ra. ⁵ Kon mixi gbegbe nu na e ya ma, naxee mu nu gexi rafande Ala ma, na nan a to e naxa faxa gbengberenyi ma.

⁶ E xa jere birin findixi misaali nan na won be, alako won naxa bira fe jaaxi foxo ra alo e a rabaxi ki naxe. ⁷ Wo naxa kuyee batu, alo ndee a raba ki naxe e tagi. A sebexi Kitabu kui, «Nama naxa doxo e degede, e naxa e min, e fa keli yene rabade.» ⁸ Won naxa bira yene foxo ra alo ndee a raba ki naxe e ya ma. Na kui, mixi wulu moxoren mixi wulu saxan naxa sonto loxoe keren kui. ⁹ Won naxa Marigi mato alo ndee a mato ki naxe e ya ma, bokimasee naxee faxa. ¹⁰ Wo naxa wo mawa, alo ndee e mawa ki naxe e ya ma, sayamaleke fa e faxa. ¹¹ Na fe mooli e lixi ne, a xa findi misaali ra won tan mixie be naxee na waxati dounxoe. A birin sebexi na nan ma.

¹² Na kui, naxan laxi a ra a tixi, a xa meenai a yete ma alako a naxa bira. ¹³ Maratantanyi yo mu wo lixi, adamadi mu nomma naxan na. Ala na a xui xanbi ra. A mu a luma maratantanyi yo xa wo li, naxan nomma wo ra. Maratantanyi na wo li, Ala feere nde fima ne wo ma, alako wo xa no minide a kui, wo xa no a ra.

¹⁴ Na kui, n xanuntenyie, wo xa gibil kuye batufe foxo ra. ¹⁵ N na woyenfe xaxilimae nan be, wo xa wo tuli mati n ma masenyi ra. ¹⁶ Won Ala tantuma minse naxan ma, na minse mu a masenma xe won nun Ala xa Mixi Sugandixi wuli na a ra? Won taami naxan itaxunma won bore ma, na taami mu a masenma xe won nun Ala xa Mixi Sugandixi fate na a ra? ¹⁷ Taami keren nan a ra. Won fan, hali won wuya, won bara boni won bore ra, won bara findi mixi keren na, barima won birin taami keren nan donna.

¹⁸ Wo Isirayilakae yati mato. Naxee serexe sube donma, e mu lama xe na wali ra naxan nabama serexebade? ¹⁹ N wama munse masenfe na kui? Serexe sube naxan fixi kuye ma a tide gbo? Xa na mu a ra na kuye tide gbo? Astofulahi. ²⁰ N xa a fala wo be, kuye batue serexe bama jinnnee nan be, e mu a bama Ala xa be. N tan mu tinma wo nun jinnnee xa lu fe keren. ²¹ Wo mu nomma minse minde Marigi xili ra, wo man xa minse min jinnnee xili fan na. Wo mu nomma taami donde Marigi xili ra, wo man xa taami don jinnnee xili ra. ²² Wo wama Marigi raxocfe ne, naxan mu wama a firin nde xon? Wo cocxoa a ma won senbe dangi a gbe ra?

²³ A birin daxa, kon a birin mu fe fanyi raminima. A birin daxa, kon a birin mu findima munafanyi ra. ²⁴ Mixi naxa a yete kan xa munafanyi gbansan xa fen, a xa a boore xa munafanyi fan fen. ²⁵ Wo nomma sube mooli birin donde naxan matima makiiti. Hali wo mu gaaxu, na sese mu findixi yunubi ra, ²⁶ barima «Alatala nan gbe na boksi nun a ise birin na.»

²⁷ Xa danxaniyatate nde wo xili wo xa wo dege yire keren, xa wo wama sigafe, wo xa siga, wo xa donse mooli birin don a naxan fima wo ma. Na sese mu findima yunubi ra. ²⁸ Kon xa a sa li mixi nde fa a fala wo be, «Yi donse baxi serexe nan na,» wo naxa na don na kanyi xa fe ra, barima yunubi nan a ra a be a xaxili ki ma. ²⁹ Yunubi fe mu a ra i tan be i xaxili ki ma, kon a mu lanma i naxan nabama i xa yeteralu kui, i boore xa na maqoxun i be yunubi ra. ³⁰ A mu lanma mixi xa fe jaaxi maqoxun n ma donse xa fe ra, n Ala tantuma naxan ma fe ra.

³¹ Na nan na ki, wo naxan yo donma, wo naxan yo minma, wo naxan yo rabama, wo xa na birin naba alako Ala xa matoxoe soto. ³² Wo naxa mixi yo ratantan, Gireski yo, Yuwifi yo, Ala xa danxaniyatoe yo.

³³ N fan jere na ki ne, alako n ma fe birin xa rafan mixi birin ma. N mu na n yete xa munafanyi xa fenfe. N na mixi gbegbe xa munafanyi nan fenfe, alako e xa kisi.

11

Danxaniyatoe xa malanyi raba ki

¹ Wo xa bira n ma misaali foxo ra, alo n fan biraxi Ala xa Mixi Sugandixi xa misaali foxo ra ki naxe.

² N bara wo matoxo barima wo ratuma n ma fe ma temui birin, wo man n ma yaamarie rabatuma.

³ A xōli n ma wo xa a kolon xemē birin na Ala xa Mixi Sugandixi xa yaamari nan bun ma, gine birin na xemē xa yaamari nan bun ma, a nun Ala xa Mixi Sugandixi fan na Ala xa yaamari nan bun ma. ⁴ Xemē naxan birin salima, xa na mu a ra a woyenma Ala xili ra, a xunyi makotoxi, a bara a Marigi yelebu. ⁵ Gine naxan birin salima, xa na mu a ra a woyenma Ala xili ra, a xunyi mu makotoxi, a bara a xa mangē yelebu. A luxi nē alō a xunyi bara bi.

⁶ Gine naxan mu a xunyi makotoma, hali a xunyi bi. Gine xunyi bife to findixi yaagi ra, xa na mu a ra a xunsexe maxabafe, a lanma nē a xa a xunyi makoto. ⁷ Xemē tan mu lanma a xa a xunyi makoto, barima a findixi Ala misaali nun a nōre nan na, kōnō gine tan findixi xemē xa nōre nan na. ⁸ Xemē xa mu minixi gine i. Gine nan minixi xemē i. ⁹ Xemē xa mu daaxi gine xa fe ra. Gine nan daaxi xemē xa fe ra. ¹⁰ Na nan a toxi gine lanma a xa a xunyi makoto malekēe xa fe ra. A xunyi makotofe findixi tonxuma nan na a a na xemē xa yaamari nan bun ma.

¹¹ Kōnō Marigi xa fe kui, gine hayi na xemē ma, xemē fan hayi na gine ma. ¹² Gine minixi xemē i ki naxē, xemē fan barima gine nan saabui ra. Na birin kelixi Ala nan ma. ¹³ Wo xa na kiiti sa wo yēte ra. A daxa gine xa sali a xunyi mu makotoxi? ¹⁴ Wo daa ki yēte yati a masenxi wo be a xemē xunsexe na kuya a findixi yaagi nan na a be, ¹⁵ kōnō gine tan xunsexe na kuya, na findixi a be nōre nan na. Xunsexe kuye fixi gine ma a xunyi makotose nan na. ¹⁶ Xa mixi nde wama na fe matandife, a xa a kolon muxu nun Ala xa danxaniyatōe jamae birama na sēriye nan fōxō ra.

¹⁷ Kōnō fe nde na na wo naxan nabama wo xa malanyie kui, n mu nōma naxan matōxōde. Na nde bama wo xa fe fanyi nan na, a findi fe jaaxi ra wo be. ¹⁸ A fōlē, n bara a mē a wo mu lanma wo bore ma wo wo malanma tēmui naxē. N laxi a ra nōndi nde na na kui. ¹⁹ Lantareya na mini wo tagi, na nōma nē a masende nōndi na naxee be wo ya ma.

²⁰ Wo na wo malan, wo naxan domma a mu findixi Marigi xa sērexē tōnxuma xa ra, ²¹ barima ndee e dēgema e booree xanbi. Donse nun minse luma ndee yi ra, kōnō e booree tan luma kaame ra. ²² Banxie mu na wo yi ra wo wo dēgema a nun wo wo minma dēnnaxē? Munfe ra wo yoma Ala xa danxaniyatōe jama ma, wo fa setaree rayaagi? N xa munse fala wo be? N xa wo matōxō? N mu wo matōxōma na xa fe ra.

²³ Marigi naxan masenxi n be, n bara na dēntēge wo be. E Marigi Isa yanfa kōe naxan na, a naxa taami tongo, ²⁴ a naxa tantui rasiga Ala ma, a fa taami igira, a so a fōxirabirē yi ra a falafe ra, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na, naxan fixi wo be. Wo xa ratu n ma yi saabui ra.» ²⁵ E to gē e dēgede, Isa man naxa tōnbili tongo, a a fala, «N wuli nan ya, saate wuli naxan baxi mixi gbegbe be. Wo na a min tēmui yo tēmui, wo xa ratu n ma yi saabui ra. ²⁶ Tēmui yo tēmui, wo nē na taami domma, wo nē na minse minma, wo luma Marigi xa faxē nan masen na han a gbilen waxati.»

²⁷ Na na a ra, mixi yo naxan na taami don, a na minse min binyētareja kui, a bara yunubi sōtō Marigi fate nun a wuli ra. ²⁸ Beenun mixi xa na taami don, beenun mixi xa na minse min, a lanma a xa a yēte mato, ²⁹ barima naxan na taami don, a na minse min, a mu a kolon Marigi fate nan a ra, a bara kiiti jaaxi sōtō.

³⁰ Na nan a toxi furemae nun sēnbētaree wuyaxi wo ya ma. Ndee jian bara be. ³¹ Xa won luma won yēte mato ra, won mu fama kiiti jaaxi sōtō. ³² Marigi won makiitima nē, alako a xa won matinxin, won naxa kiiti jaaxi sōtō alō dunija mixie. ³³ N ngaxakerenyie, na kui, wo xa wo bore mamē, wo wo malanma tēmui naxē Marigi xa sērexē tōnxuma donde. ³⁴ Xa kaame na mixi ma, a xa a dēge a xōnyi, alako a naxa findi kiiti jaaxi ra wo xa malanyi kui. N na fa, n fama na fe gbetēe yailande naxee kanaxi wo tagi.

12

Ala Xaxili danxaniyatōe malife

¹ N ngaxakerenyie, a xōli n ma wo xa fahaamui sōtō fee ra Ala Xaxili Sēniyēnxi wo kima naxee ra. ² Wo to nu na kaafirijnā kui, fe nde naxa a niya wo xa bira kuye dunduxie fōxō ra. ³ Na na a ra, n xa a fala wo be, mixi naxan woyenma Ala Xaxili Sēniyēnxi saabui ra, a mu nōma a falade, «Isa dankaxi.» Mixi yo fan mu nōma a falade, «Isa findixi Marigi nan na,» xa Ala Xaxili Sēniyēnxi saabui xa mu a ra.

⁴ Ala xa ki dōxōe wuya, kōnō a birin fatanxi Ala Xaxili keren nan na. ⁵ Ala xa wali dōxōe wuya, kōnō a birin fatanxi Marigi keren nan na. ⁶ Ala xa fe rabaxi dōxōe wuya, kōnō a birin fatanxi Ala keren nan na. Ala keren nan a ragirima wo xa nō na fee rabade.

⁷ Ala Xaxili a yēte masenma kankan be jama xa munafanyi xa fe ra. ⁸ Ala Xaxili ndee kima xaxilimaya masenyi ra, a ndee kima fe kolonyi masenyi ra, ⁹ a ndee kima sēnbē ra naxan fatanxi danxaniya ra, a ndee kima sēnbē ra naxan a niyama e xa nō mixi rayalande, ¹⁰ a ndee kima sēnbē ra naxan findima kaabanakoe rabafe ra, a ndee kima masenyi ra e xa woyen Ala xili ra, a ndee kima kolonyi ra alako e xa fata Ala xa fe nun Sentanē xa fe tagi rasade, a ndee kima sēnbē ra e xa nō xui

gbetee falade, a ndee kima na xuie madangife ra.¹¹ Ala Xaxili keren nan na wali moooli birin nabama. A kankan kima alo a ajanigexi ki naxe.

¹² Mixi salonsee wuya, kono e findixi fate gundi keren na na. E birin nadoxoxi e bore ra, e findi keren na. Won nun Ala xa Mixi Sugandixi na na ki ne.¹³ Won tan danxaniyatoe birin bara Ala Xaxili kerenyi soto. Won birin bara findi fate keren na. Yuwifi yo, Gireki yo, konyi yo, lasiri yo, won birin baloma Xaxili keren nan saabui ra.

¹⁴ Fate mu findixi salonse keren gbansan xa ra, e wuya.¹⁵ Xa a sa li i sanyi a fala, «N mu na i fate ma, barima n mu findixi belexe ra,» na mu a niyama a xa ba i fate ma.¹⁶ Xa a sa li i tuli a fala, «N mu na i fate ma, barima n mu findixi ya ra,» na mu a niyama a xa ba i fate ma.¹⁷ Xa fate birin sa findixi ya nan na, mixi fe meema di? Xa fate birin sa findixi tuli nan na, mixi se xiri meema di?

¹⁸ Ala bara salonse birin doxo mixi fate ma, alo a wama a xon ma ki naxe.¹⁹ Xa na birin findi salonse keren na, fate fa findima a ra di?²⁰ Salonsee wuya, kono fate gundi keren na a ra.²¹ I ya mu nomma a falade i belexe be, «N hayi mu na i ma.» I xunyi mu nomma a falade i sanyi be, «N hayi mu na i ma.»

²² Na mu nomma rabade feo! Hali fate salonse naxee senbe mu gbo, fate hayi na e ma.²³ Won won fate salonse naxee majoxunxi a e tide xurun, won meenixi nee ma dangi booree ra. Won won fate salonse naxee suturaxi, won meenixi nee ma dangi booree ra.²⁴ Salonse naxee mu suturaxi, e hayi mu na a ma mixi xa meenni e ma a gbe ra. Ala naxa mixi fate yailan alako salonse naxee majoxunxi a e tide xurun, e tide xa dangi booree ra.²⁵ A mu wama won xa fate salonse nde rafisa a boore be. A wama ne won xa meeni birin ma.²⁶ Xa a sa li salonse keren tooro, salonse booree fan tooroma ne. Xa a sa li salonse keren bara tide soto, salonse birin seewama ne na kui.

²⁷ Wo findixi Ala xa Mixi Sugandixi fate nan na. Wo birin bara findi salonsee ra na fate kerenyi ma. Kankan xa wali na na.²⁸ A fol, Ala bara ndee ti Isa xa xeserae ra danxaniyatoe jama ya ma. Na dangi xanbi, a bara ndee ti namijonmee ra. A saxan nde, a bara ndee ti karamoxoe ra. A man bara a niya ndee xa no kaabanako rabade, ndee xa no mixi rayalande, ndee xa no e booree malide ki gbete. A bara ndee ti yareratie ra, a bara ndee ki alako e xa no xui gbetee falade.²⁹ Nee birin findixi xeserae nan na? Nee birin findixi namijonmee nan na? Nee birin findixi karamoxoe nan na? Nee birin nomma kaabanako rabade?³⁰ Nee birin fata mixi rayalande? Nee birin nomma xui gbetee falade? Nee birin nomma na xuie madangide e booree be?³¹ Wo xa fe birin naba alako Ala xa wo ki fee ra naxee dangi fe birin na. Yakosi n xa kira fisamante masen wo be.

13

Xanunteya

¹ Hali n nomma adamae nun malekoe xui falade, xa xanunteya mu na n boje kui, n xui luma ne alo paani nun tolonyi bongbo xui. ² Hali n masenyi ti Ala xili ra, n gundo birin kolon, n man fe tilinxo birin fahaamu, xa xanunteya mu na n boje kui, mixi fufafu nan n na. Hali n ma danxaniya gbo han n fa no geaya tongode a tide, xa xanunteya mu na n boje kui, n tide yo mu na.³ Hali n nan n harige birin itaxun setaree balofe ra, hali n faxa te xcora Ala xa fe ra, xa xanunteya mu na n boje kui, na mu findima geenyi yo ra n be.

⁴ Xanunteya a niyama ne mixi xa findi mixi dijexi ra, a findi mixi malima ra. A mu milama, a mu a yete matoxoma, a mu a yete igboma,⁵ a mu xurutareja rabama, a mu a yete xa geeni fenma, a mu xonoma. Gbesenxonneya mu luma a boje kui,⁶ a mu jolexinma wule ra, a jolexinma nondi nan na.⁷ Xanunteya na naxan be, a dijexma fe birin ma, a mu tegese fefe, a a xaxili tima fe fanyi ra temui birin, a tunnabexi fe birin ma.

⁸ Xanunteya mu jona abadan. Woyenfe Ala xili ra a jona ne, xui gbetee falafe danma ne, kolonyi fan jona ne.⁹ Won mu fe birin kolon, won mu gema namijonmee masenyi birin falade,¹⁰ kono fe kamalixi na a li, fe kamalitare jona ne.¹¹ N dimedi temui, n ma woyenfe yo, n ma majoxunyi yo, n xaxili yo, a birin nu findixi dimedija nan na. Kono n to mo, n bara dimedi fee lu na.¹² To won mu fee igbema a fanyi ra. A luxi alo won na won yete matofe kike ma naxan mu igbema a fanyi ra. Kono waxati na fafe, won fee igbema ne a fanyi ra, a luma ne alo won nun na fee na ti yire keren. To n mu fe birin kolon, kono waxati na fafe, n ma fahaamui fama kamalide, n fa fe kolon alo Ala n kolonxi ki naxe.

¹³ Fe saxan nan buma: danxaniya, xaxili tide, nun xanunteya. Kono xanunteya nan dangi nee birin na.

14

Xui gbetee falafe nun woyenfe Ala xili ra

¹ Xanunteya xa lu wo boje kui. Wo kata wo xa Ala xa kie soto a Xaxili Seniyenxi saabui ra. Woyenfe Ala xili ra, wo xa na nan singe fen.² Mixi naxan xui gbetee falama, a mu woyenfe adama xa be, a

wōyēnma Ala nan bē, barima adamadi mu na xui mōōlī mēma. Na xui naxan findima gundo ra, Ala Xaxili na nan falama.³ Mixi naxan wōyēnma Ala xili ra, a tan fe nan falama adamadie bē naxan nōmā e xa danxaniya rasabatide, a e ralimaniya, a sunnunyi ba e ma.⁴ Kōnō mixi naxan wōyēnma xui gbētēe ra, a a yētē gbansan nan malima. Naxan wōyēnma Ala xili ra, a danxaniyatōe jama nan malima.

⁵ A xōlī n ma wo birin xa xui gbētēe fala, kōnō n wama naxan xōn dangife na ra, wo xa nō wōyēnde Ala xili ra. Na nan tide gbo dangife xui gbētēe falafe ra, fo na xui gbētēe xa madangi danxaniyatōe jama bē, alako e xa danxaniya xa sabati.⁶ Yakōsi, n ngaxakerenyie, xa a sa li n naxa fa wo yire n xui gbētēe falafe ra wo mu naxee mēma, na wo malima di? Kōnō xa n fa laamatunyi, kolonyi, Ala xa maseniyi, nun xaranyi masende wo bē, na nan findima munafanyi ra wo bē.

⁷ Hali xule nun kōra, se naxee mu jēngima, xa e sigi sa xui mu fiixē, mixi mu nōmā a kolonde.⁸ Xa sara xui mu fiixē, sōōri gali mu nōmā a kolonde gere waxati bara a li.⁹ Wo tan fan, xa wo xui fala mixie mu naxan kolon, e fa fahaamui sōtōma na ma di? Wo wōyēnma fufafu.

¹⁰ Xui wuyaxi nan na dunjna, kōnō e birin maseniyi nde nan tima.¹¹ Xa mixi wōyēn n bē xui nde ra n mu naxan kolon, muxu birin bara findi xōjēs ra muxu bore bē.¹² Na kui, wo tan naxee wama Ala xa wo ki, wo xa kata a xa wo ki ra naxan danxaniyatōe jama rasabatima.¹³ Naxan xui gbētēe falama, a xa Ala maxandi alako a man xa fata na xui madangide a booree bē.¹⁴ Xa n salima xui gbētēe ra, n bōjē salima, kōnō n salima fahaamutareja nan kui.¹⁵ A lanma n xa munse raba? A lanma n xa sali n bōjē ra, n man xa sali fahaamui ra. N xa bēeti ba n bōjē ra, n man xa bēeti ba fahaamui ra.¹⁶ Xa na mu a ra, i na Ala tantu i bōjē ra, mixi naxan dōxōxi i sēeti ma, a mu nōmā «Amina» ratinde, barima a mu i xa xui fahaamuma.¹⁷ I tantui fanyi rasigama Ala nan ma, kōnō boore xa danxaniya mu nōmā sabatide na saabui ra.¹⁸ N bara Ala tantu, barima n xui gbētēe falama dangife wo birin na,¹⁹ kōnō mixi wōyēn suuli naxan fahaamuma, e tide gbo xaranyi ki ma dangife wōyēn wulu ra, naxee falaxi xui gbētēe danxaniyatōe jama mu naxee kolon.

²⁰ N ngaxakerenyie, wo naxa wali alop dimedie, wo xa wali nē alop kuntigie. Fe jaaxi ma, wo xa lu alop diyore gbeeli. Kōnō xaxili ma, wo xa lu alop mixi mōxi.²¹ A sēbēxi Kitaabui kui, «Marigi naxa a masen,

«N fama wōyēnde yi jama bē
xui gbētē ra naxan fatanxi xōjēs ra,
kōnō hali n wōyēn na ki,
e mu n xui susuma.»²²

²² Na nan a toxi, xui gbētēe falafe findixi tōnxuma ra danxaniyateree nan bē, danxaniyatōe xa mu a ra. Kōnō wōyēnfe Ala xili ra, na nan findixi tōnxuma ra danxaniyatōe bē, danxaniyateree xa mu a ra.²³ Xa a sa li danxaniyatōe jama birin na yire kerent xui gbētēe falafe ra, danxaniyatare ndee na so, xa na mu a ra mixi gbētē naxee wama wo xa fe ramēfe, e mu a falama xē a wo bara daxu?²⁴ Kōnō xa wo birin na wōyēnfe Ala xili ra, danxaniyatare ndee na so, xa na mu a ra mixi gbētē naxan wama wo xa fe ramēfe, a a yētē kolonma nē yunubitōe ra, a wo xa maseniyi kolon nōndi ra,²⁵ a gundo birin makēnēn. Na kui, a a yētē igoro bōxi, a Ala batu, a a fala, «Ala yati na wo ya ma.»

²⁶ N ngaxakerenyie, a lanma won xa munse raba? Wo na wo malan, ndee xa bēeti ba, ndee xa mixie xaran, ndee xa laamatunyi masen, ndee xa wōyēn xui gbētē ra, ndee xa na xui gbētē madangi. Na birin xa raba alako danxaniyatōe jama xa sabati.²⁷ Xa mixie xui gbētēe falama, e naxa dangi mixi firin na, xa na mu a ra mixi saxan. Kankan xa wōyēn a wōyēn tēmwi, kankan xa mixi sōtō naxan na xui madangima booree bē.²⁸ Xa mixi mu na naxan na xui madangima, na kanyi xa a sabari malanyi kui, a xa wōyēnxi xa lu a tan nun Ala gbansan tagi.

²⁹ Xa mixie wōyēnma Ala xili ra, e fan naxa dangi mixi firin na, xa na mu a ra mixi saxan. Booree xa na maseniyie mato a fanyi ra.³⁰ Xa Ala maseniyi fi mixi nde ma a xili ra, boore na wōyēnfe tēmwi naxē, naxan na wōyēnfe a lanma a xa dundu sinden.³¹ Kankan nōmā wōyēnde Ala xili ra a xa waxati, alako birin xa xaranyi nun limaniya sōtō.³² Namijōnōmē tan, a maseniyi tima a janige nan na.³³ Ala mu wama xurutareja xōn, a wama nē fe birin xa raba a raba ki ma bōjēsa kui.

Seniyentōe jama birin bara lan a ma,³⁴ a gineē xa e sabari malanyie kui. E mu lan e xa wōyēn, e xa lu magore kui alop Ala xa sēriye a masenxi ki naxē.³⁵ Xa e wama maxōrinyi tife, e xa e xa mōri maxōrin banxi, barima a mu daxa gineē xa wōyēn malanyi kui.

³⁶ Ala xa maseniyi fatanxi wo tan nan na? A masenxi wo tan nan gbansan bē?³⁷ Xa mixi nde a majōcxun a namijōnōmē na a ra, xa mixi nde a majōcxun a Ala bara a ki, a xa n ma sēbeli kolon Marigi xa yaamari ra.³⁸ Xa a mu na kolon nōndi ra, Ala fan mu na kanyi kolonma a xa mixi ra.

³⁹ Na kui, n ngaxakerenyie, wōyēnfe Ala xili ra a xa rafan wo ma. Wo naxa tōnyi dōxōxi xui gbētēe falafe ra,⁴⁰ kōnō wo xa na raba a raba ki ma sēriye ra.

Marakeli

¹ N ngaxakerenyie, n bara wo ratu Ala xa xibaaru fanyi ra, n naxan masenxi wo bε, wo danxaniyaxi naxan ma, wo biraxi naxan fɔxɔ ra. ² Xa wo lu na fɔxɔ ra alɔ n a masenxi wo bε ki naxε, wo fama nε kiside na saabui ra. Xa wo mu lu na fɔxɔ ra, wo xa danxaniya bara findi fe fufafu ra wo bε.

³ N bara masenyi hagigε ti wo bε, n naxan sotɔ. A tan nan ya. Ala xa Mixi Sugandixi naxa faxa won ma yunubie xafari fe ra, alɔ a nu sεbεxi ki naxε. ⁴ A naxa ragata gaburi kui, a man naxa keli faxe ma a xi saxan nde, alɔ a nu sεbεxi ki naxε. ⁵ A naxa mini Kefasi nun Isa xa xεεra fu nun firinyie ma. ⁶ Na dangi xanbi, a naxa mini danxaniyatɔε kεmε suuli ma tεmui keren. Han ya na danxaniyatɔε gbegbe baloxi, kɔnɔ ndee bara laaxira. ⁷ Na dangi xanbi, a naxa mini Yaki ma, a man naxa mini a xa xεεra birin ma.

⁸ A dɔnxɔε ra, a naxa mini n fan ma. N mu nu findixi a xa xεεra ra, a booree sugandixi tεmui naxε. ⁹ N tide mu nu gbo alɔ xεεra booree. Xεεra xili mu lanma a xa fala n xun, barima n nu bara Ala xa danxaniyatɔε jama jaxankata. ¹⁰ Kɔnɔ n bara findi Isa xa xεεra ra Ala xa hinne saabui ra. Na hinne mu findixi fe fufafu ra n bε. N bara wali dangife xεεra birin na, kɔnɔ n tan mu a ra. Ala xa hinne nan walixi n bε n ma dunijεigiri kui. ¹¹ Xa n tan nan na kawandi tixi ba, xa e tan nan na kawandi tixi ba, na nan kawandixi wo bε. Wo bara ge danxaniyade na nan ma.

¹² Xa kawandi sa tife a Ala xa Mixi Sugandixi bara keli faxε ma, munfe ra ndee a falama wo ya ma a mixi mu kelima faxε ma? ¹³ Xa mixi mu kelima faxε ma nu, Ala xa Mixi Sugandixi fan mu kelixi faxε ma. ¹⁴ Xa Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxε ma nu, muxu xa kawandi nun wo xa danxaniya findixi fe fufafu nan na. ¹⁵ Na kui, muxu bara findi seede wule falεε ra Ala bε, barima muxu bara seedεrɔχɔya raba a Ala bara a xa Mixi Sugandixi rakeli faxε ma. Kɔnɔ xa nɔndi na a ra mixie mu kelima faxε ma nu, Ala fan mu a rakelima nu. ¹⁶ Xa mixie mu kelima faxε ma nu, Ala xa Mixi Sugandixi fan mu kelixi faxε ma. ¹⁷ Xa Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxε ma nu, wo xa danxaniya findixi fe fufafu nan na, wo xa yunubie man na wo ma, ¹⁸ a nun Isa xa danxaniyatɔε laaxiraxie fan bara lɔε. ¹⁹ Xa won won xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi ra yi dunijεigiri gbansan nan ma fe ra, a lima nu won ma fe bara makinikini dangi adamadi birin na.

²⁰ Kɔnɔ n xa a fala wo bε, Ala xa Mixi Sugandixi nan kelixi faxε ma. A bara findi mixi singe ra naxan kelixi faxamixie ya ma. ²¹ Faxε to so dunija adama saabui ra, marakeli fan soxi adama nde nan saabui ra. ²² Mixi birin faxama Benba Adama nan xa fe ra. Mixi birin man kelima faxε ma Ala xa Mixi Sugandixi nan ma fe saabui ra. ²³ Kɔnɔ kankan kelima a waxati nε. Ala xa Mixi Sugandixi singe nan keli. A na fa tεmui naxε, a xa mixie fan kelima nε. ²⁴ A na mangεya ragbilen Baba Ala ma, a na ge nɔde mangεya nun sεnbe birin na, dunija jɔnɔma nε na waxati. ²⁵ Ala xa Mixi Sugandixi xa ti mangε ra, han Ala xa a sanyi ti a yaxui birin ma. ²⁶ A yaxui dɔnxɔε a naxan ibutuxunma, na findixi faxε nan na. ²⁷ Ala nan na birin saxi a xa yaamari bun ma. A to a fala a birin saxi a xa yaamari bun ma, a kolonxi a Ala naxan birin saxi a xa Mixi Sugandixi xa yaamari bun ma, Ala tan mu na na yaamari bun ma. ²⁸ Ala xa Mixi Sugandixi na na birin nagbilen Ala ma, a tan fan fama lude Ala xa yaamari nan bun ma, naxan singe nu bara yaamari so a yi ra. Ala fama yaamari rabade na tεmui fe birin xun ma.

²⁹ Xa marakeli mu na nu, munfe ra ndee fa e xunxama ye xɔɔra faxamixie bε? Xa faxamixie mu kelima faxε ma nu, munfe ra ndee e xunxama ye xɔɔra e bε? ³⁰ Munfe ra muxu tan bara tin lude fe xɔɔrɔχɔε kui tεmui birin? ³¹ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo bε a nɔndi ki ma, lɔxɔ yo lɔxɔ n na faxε nan dε ma. N a falama wo tan bε, n sεewaxi wo tan naxee xa fe ra, barima wo danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan ma, naxan findixi won Marigi ra. ³² Munafanyi mundun na n bε adama ki ma, xa n bara sube xaaŋɛxie gere Efεsε? Xa faxamixie mu kelima faxε ma nu, «won xa won dεge, won xa won min, barima tina won faxama nε.»

³³ Wo naxa tantan, Nereboore kobia nan yuge fanyi masarama. ³⁴ Wo xa sɔɔbε suxu, wo xa yunubi lu na. Ndee wo ya ma e mu Ala kolon. N xa a fala wo bε, na bara findi yaagi ra wo bε.

³⁵ Nde nɔma a yεtε maxɔrindε, a naxε, «Mixi faxaxie kelima di? Fate mɔoli mundun luma e ma?» ³⁶ Xaxilitaree, wo mu a kolon sansi xɔri mu nɔma findide sansi ra, fo a faxa sinden? ³⁷ Sansi xɔri naxan sima bɔxi, a nun a soli naxan tema, e keren mu a ra. Sansi xɔri tan, a xɔri gbansan na a ra, tεmunde maale xεεta, xa na mu a ra sansi xɔri gbεtε. ³⁸ Ala sansi xɔri birin findima sansi ra alɔ a wama a xɔn ma ki naxε. Sansi xɔri mɔɔli birin a soli nan naminima.

³⁹ Nimase fate birin mu luma ki keren. Mixi fate na ki keren. Sube fate na ki gbεtε. Xɔni fate nun yεχε fate fan na e xati ma. ⁴⁰ Se naxee na bɔxi ma, a nun se gbεtε naxee na koore ma, e tagi rasa. E birin daaxi e gbe ki nε. ⁴¹ Soge yanbama ki naxε, a nun kike yanbama ki naxε, a nun tunbuie yanbama ki naxε, e birin keren mu a ra. Hali tunbuie na a ra e mu yanbama ki keren.

⁴² Faxamixi rakelixie luma na ki nε. Mixi na dunija tεmui naxε, a fate nɔma kanade, kɔnɔ a na keli faxε ma, a fate mu nɔma kanade sɔnɔn. ⁴³ Mixi ragataxi gaburi kui tεmui naxε, a bɔrɔma nε, a sεnbe

juu, koo a kelima faxe ma senbe nun noor nan na.⁴⁴ Mixi na ragata a fate na dunijna ki nan ma, koo a kelima a laaxira ki nan ma. Dunijna fate na na, laaxira fate fan na.

⁴⁵ Na nan a toxi a səbəxi, «Adama singe findixi nimase nan na.» Adama dənəxəe findixi xaxili nan na naxan mixi rakisima. ⁴⁶ Adama singe findixi dunijə mixi nan na, koore ma daaxi mu a ra. Koore ma daaxi nan fama dunijə ma daaxi xanbi ra. ⁴⁷ Adama singe fatanxi dunijə bənde fuji nan na. Adama firin nde fatanxi koore nan na. ⁴⁸ Adamadie maniyaxi won benba Adama nan na, naxan daaxi bənde ra. Mixi naxee tema koore, e masarama nə, e fa lu ačo na Adama naxan kelixi koore. ⁴⁹ Won to maniya won benba Adama ra dunijə, won man fama maniyade na Adama nan na naxan kelixi koore ma.

⁵⁰ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo be, dunijia fate mu nōma Ala xa ariyanna sōtōde ke ra. Nimasee fate mu nōma ariyanna sōtōde ke ra. E fate bōrōma ne, kōnō fate bōrōxi mu nōma sode ariyanna.
⁵¹ N xa gundo fala wo be. Won birin mu faxama, kōnō won birin masarama ne ⁵² mafuren mafuren sara uncōs xui ma. Na sara na fe, faxamixie kelima ne faxe ma fate neñenēe ra e ma naxee mu bōrōma uncōs. Won fama ne masarade. ⁵³ Naxan lan a xa cōrō, na mu bōrōxi uncōs. Naxan lan a xa faxa, na mu faxama uncōs.

⁵⁴ Fate børxi na findi fate børötare ra, fate faxaxi na findi fate faxatare ra, yi səbeli fama kamalide na təmui ne:

«Wo bara xunnakeli cts faxe ma.

⁵⁵ Faxε xa xunnakeli na minden?

Faxε xa cōctε na minden?»

⁵⁶ Yunubi findixi töre nan na naxan bara mixi faxa. Yaamari findixi yunubi xa senbe nan na.

⁵⁷ Ala tantu, naxan bara won xun nakeli won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. ⁵⁸ Na kui,

n ngaxakerenyie, wo xa danxaniya xa sabati. Wo naxa a lu limaniya xa ba wo yi ra. Wo xa wakili Marigi be temui birin, barima wo a kolon a wo naxan nabama a be fe fufafu xa mu a ra.

16

Polu xa jungui

¹ Wo xa kəbiri malan səniyəntəee bə, ało n Galati bəxi danxaniyatəe jamae yamarixi ki naхе.

² Kankan xa kɔ̄biri nde sa a xati ma a harige bɛ̄rɛ ra sande lɔ̄xɔ̄ birin, alako kɔ̄biri xa ge malande beenun n fa tɛ̄mwi. ³ N na fa, n bataaxe soma mixie yi ra wo naxee sugandima kɔ̄biri xaninfe ra Darisalamu. ⁴ Xa a lanmma n fan xa siga, muxu birin na a ra.

⁵ N na dangi Masedon bɔx̩i ra, alɔ n wama a xɔn ma ki naxE, n fama nE wo yire. ⁶ Temunde n saxanyi raba wo xɔnyi, xa na mu a ra n jɛmɛ radangi naa, alako wo xa nɔ n malide n ma biyaasi kui. ⁷ Xa Alatin, n mu findima dangimixi tun na. A xɔli n ma n xa lu wo yire dendoronti. ⁸ Kɔnɔ n xa lu be Efese han Xe Xabe Sali xa ba a ra, ⁹ barima n ma wali na wɔnɔnɔyafe, hali n yaxuie to wuyaxi n be.

¹⁰ Xa Timote fa wo yire, wo a rasene alako a naxa fa gaaxu wo ya ra, barima a walima Marigi nan bealo n tan. ¹¹ Mixi yo naxa yo a ma. Wo xa a mali a xa biyaasi kui alako a xa n li bɔŋesa kui. N tan nun n ngaxakerenyie na a mamfe.

¹² Wo xa a kolon n bara won ngaxakerenyi Apolosi karaxan a xa siga wo yire a nun danxaniyatœnde. A singe a mu nu tinxi, kœnçø yakœsi a bara natœ tongo a xa siga a na fœrœ sœtœ temui naœ.

¹³ Wo xa wo yεtε mato, wo xa wo xa danxaniya rasabati, wo xa limaniya, wo xa wo sεnbe so. ¹⁴ Wo xa fe birin naba xanunteya ra. ¹⁵ N ngaxakerenyie, n xa marasi nde sa na xun ma. Wo a kolon a Sitefana xa denbaya nan singe danxaniya Akayi bɔxi ma. E bara wali sεniyεntεe bε ki fanyi ra. ¹⁶ Wo xa lu na mixi mɔɔli xa yaamari bun ma, a nun mixi naxan birin Ala xa wali rabama.

¹⁷ N bara niellexin Sitefana, Forotunatu, nun Axayikusu fafe ra, barima e bara n mali wo xanbi. ¹⁸ E bara limaniya fi won birin ma. Wo xa na kolon e be.

¹⁹ Danxaniyatœ jama naxee na Asi boxi ma e bara wo xœbu. Akila, Pirisila, nun danxaniyatœ jama naxan e malanma e xœnyi, e fan bara wo xœbu Marigi xili ra. ²⁰ Ngakakerenyi naxee na be, e birin wo xœbu. Wo xa wo bore xœbu danxaniyatœxa xanunteya kui.

²¹ N tan Pölu bara yi xeebui sebeb n yete bëlexe ra. ²² Naxankate xa lu mixi be naxan mu Marigi xanuma. Won Marigi xa fa. ²³ Marigi Isa xa hinne wo ra. ²⁴ N bara wo xanu Ala xa Mixi Sugandixi Isa xili ra. Amina.

**Ala xa masenyi firin nde
Annabi P̄olu naxan sebe
Korinti danxaniyatœ̄ ñama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi Annabi P̄olu xa bataaxœ̄ firin nde nan na danxaniyatœ̄ ñama be, naxan nu na Korinti taa kui Gireki bɔxi ma. A nu bara kawandi ti naa a xa biyaasi firin nde kui. Mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma, kɔnɔ e ñere ki mu nu gexi fande. Ndee mu nu lanxi e booree ma, ndee nu fe jaaxie rabama ginœ̄ ra, ndee nu wama e yete igbofe danxaniyatœ̄ booree ya ma. Na birin findixi yaagi nan na diinlae tagi. Na nan a toxi Annabi P̄olu naxa a xa bataaxœ̄ singe sebe e ma.

Korintikae to na bataaxœ̄ singe xaran, ndee naxa Annabi P̄olu xui suxu, e fa gbilen yunubie fɔxo ra. Ndee mu tin na ra. E naxa findi P̄olu yaxuie ra, e fe birin naba a xili kanafe ra. E naxa e yete findi xœ̄era fisamantee ra, kɔnɔ yete igbofe nan tun nu e ra. Na kui, Annabi P̄olu naxa a xa bataaxœ̄ firin nde sebe Korinti danxaniyatœ̄ ñama ma.

Yi bataaxœ̄ a masenxi ne a Annabi P̄olu nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xœ̄era ra. A naxa fe gbegbe masen danxaniyatœ̄ be, alako na wule falœ̄ naxa e madaxu a falafe ra e naxa e tul mati P̄olu ra sɔnɔn.

Bafe na ra, yi bataaxœ̄ marasi fanyi fima Korintikae ma wali ndee xa fe ra e nu bara naxan folo Darisalamukae be. Danxaniyatœ̄ ndee nu na tɔɔre kui kaamœ̄ xa fe ra Isirayila bɔxi ma. Na kui, danxaniyatœ̄ ñama naxee nu na yire gbetœ̄, e naxa kɔbiri malan e ngaxakerenyie malife ra. Korintikae singe nan na folo, kɔnɔ P̄olu e rasima yi bataaxœ̄ ra e xa na wali rajɔn.

Yi bataaxœ̄ findixi Kitaabui nan na naxan sœ̄riyœ̄ fanyi masenma to danxaniyatœ̄ be. A lanma won xa won tuli mati Ala xa xœ̄era ra naxee nɔndi masenma. Xa a sa li mixi nde fa a fala a Ala xa mixi na a ra, kɔnɔ a xa masenyi mu lanxi Isa xa xœ̄era xa masenyi singee ma, a mu lanma mixi xa bira na kanyi fɔxœ̄ ra. Ala xa won natanga na saabui ñaaxi mɔɔli ma. A man lanma won xa fe birin naba danxaniyatœ̄ booree malife ra e xa tɔɔre kui. Ala xa xanunteya mɔɔli xa lu won bɔjœ̄ kui.

Ala xa won mali alako won xa lu a waxɔnki. Amina.

**Ala xa masenyi firin nde
Annabi P̄olu naxan sebe
Korinti danxaniyatœ̄ ñama ma**

Danxaniyatœ̄ xa limaniya

¹ N tan P̄olu, Ala bara tin naxan xa findi a xa xœ̄era ra, n nun n ngaxakerenyi Timote, muxu bara wo xœ̄ebu, wo tan Ala xa danxaniyatœ̄ naxee na Korinti, a nun sœ̄niyentœ̄ birin naxee na Akayi. ² Won Baba Ála nun won Marigi, Ala xa Mixi Sugandixi Isa, e xa hinne nun bɔjœ̄esa fi wo ma.

³ Tantui na Ala be, naxan findixi won Marigi Isa Baba ra, a xa Mixi Sugandixi. Baba kinikininte na a ra, naxan mixie ralimaniyama e xa fe birin kui. ⁴ Ala won nalimaniyama won ma tɔɔre kui, alako won fan xa nɔ tɔɔromixi gbetœ̄ ralimaniyade na ki. ⁵ Won ma tɔɔre xun masama Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra ki naxœ̄, won ma limaniya fan xun masama a saabui ra na ki ne.

⁶ Muxu na tɔɔrœ̄ alako wo tan xa limaniya nun kisi sɔtɔ. Muxu xa limaniya a niyama ne wo fan xa limaniya sɔtɔ alako wo fan xa nɔ wo xa tɔɔre ra. Won birin na tɔɔrœ̄ ki kerem. ⁷ Muxu a kolon a fanyi ra wo xa danxaniya sœ̄nɔnɔyama ne, barima wo limaniya sɔtɔma wo xa tɔɔre nan kui.

⁸ N ngaxakerenyie, muxu wama wo xa a kolon muxu ñaxankate naxan sɔtɔ Asi. A nu gbo dangi muxu sœ̄nbœ̄ ra, muxu fa a majɔxun muxu na faxafe ne. ⁹ Na majɔxunyi bara lu muxu xunyi alako muxu naxa muxu xaxili ti muxu yete ra, muxu xa muxu xaxili ti Ala nan na naxan faxamixie rakelima. ¹⁰ A tan nan gbansan muxu ratangaxi na faxœ̄ ñaaxi ma. A man fama na rabade muxu be. Muxu bara la a ra a man fama ne muxu ratangade. ¹¹ Wo fan nɔma muxu malide na kui wo xa Ala maxandi ra. Mixi gbegbe na Ala maxandi muxu be, mixi gbegbe fama ne Ala tantude a xa hinne xa fe ra a naxan fima muxu ma.

¹² Muxu sœ̄ewaxi yi nan ma. Muxu a kolon muxu bɔjœ̄ kui a muxu bara ñere dunija kui wo ya ma sœ̄niyenyi nun bɔjœ̄ fiixœ̄ kui, naxan fatanxi Ala ra. Muxu ñerexi na ki ne wo ya ma dangife yire birin na. Na ñere mɔɔli mu kelixi adamadi xa lɔnni xa ma. A kelixi Ala xa hinne nan ma. ¹³ Muxu mu sese sebe wo ma wo mu nɔma naxan tode nun a kolonde a fiixœ̄ ra. A xɔli n ma wo xa fahaamui xa kamali na xa fe ra. ¹⁴ Wo ñan bara nde kolon, kɔnɔ wo xa fahaamui fama ne kamalide a kolonfe ra a won birin binye sɔtɔma ne won Marigi Isa fa temui won bore xa fe ra.

¹⁵ N to na kolon, n naxa wa sigafe wo yire alako wo man xa hinne soto. ¹⁶ N naxa wa dangife wo yire n sigama Masedon t̄emui naxe, n man xa dangi wo yire n kelima Masedon t̄emui naxe. Na ki wo nōma n malide n ma biyaasi kui sigafe ra Yudaya. ¹⁷ Wo jōxōc a ma nate tongoxi na a ra adamadi ki ma, naxan wōyēn firin falama? ¹⁸ N bara a fala wo bē. Ala tinxi xi xili ra, n mu wule falama n ma masenyi kui. ¹⁹ Ala xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi Ala xa Di ra, muxu naxan masenxi wo bē, a fan mu a yēte matandima. N tan, Silasi, nun Timote, muxu naxan kawandixi wo bē, na birin findixi nōndi nan na.

²⁰ Ala fama a xa laayidi birin nakamalide Isa saabui ra. Na nan a ra won «Amina» ratinma Isa xili ra Ala xa nōre xa fe ra. ²¹ Ala nan won birin ma danxaniya rasabatixi a xa Mixi Sugandixi saabui ra. A bara won sugandi, ²² a fa a xa tōnxuma sa won ma, naxan a masenxi a won findixi a gbe nan na. A bara a yēte Xaxili raso won bōjē i naxan a masenma a fama nē won kide ariyanna ra.

²³ Ala na n seede ra. N mu gbilenxi Korinti, alako a naxa findi tōore ra wo bē. ²⁴ Muxu mu wama danxaniyatēe yamarife, kōnō muxu wama kafufe nē wo ma alako wo xa sēewa barima wo sabatixi danxaniya kui.

2

Pōlu xa biyaasie

¹ Na kui, n nu bara nate tongo a mu lanma n xa siga wo yire sunnunyi kui. ² Xa n bara wo tan tōro, nde nōma n naseewade sōnōn? N wo tan naxee rasunnunxi, wo tan nan fa nōma na ra? ³ N nu bara na bataaxē sēbe alako wo jēre ki, n naxan lima wo yi ra, a naxa findi sunnunyi ra n bē. A lanma wo xa findi sēewē nan na n bē. N a kolon naxan na findi sēewē ra n bē, a findima nē sēewē ra wo fan bē. ⁴ N to na bataaxē sēbe wo ma, n bōjē nu n tōrcōxi, n yaye nu minima. N mu na sēbexi xē alako n xa wo tōrcō. N a sēbexi nē alako wo xa a kolon n wo xanuxi nē yati.

⁵ N xa a fala wo bē, mixi naxan findixi yi tōore saabui ra, a mu n tan xa tōrcōxi. A wo tan nan tōrcōxi, xa na mu a ra a bara ndee crōtē wo ya ma. ⁶ Mixi gbegbe wo ya ma e jan bara na kanyi jāxankata. Na bara wasakē. ⁷ Wo dijē a ma, wo xa a ralimaniya, alako na tōore naxa gbo yē, a fa nō a ra. ⁸ Wo naxan nabama, wo xa xanunteya masen a bē.

⁹ N bara na bataaxē sēbe wo ma, alako n xa a kolon xa wo tinma n ma yaamari birin sūxude. ¹⁰ Xa wo bara dijē mixi nde ma, n fan bara dijē na kanyi ma. Xa fe nde bara lu wo tagi, n bara dijē na birin ma wo xa fe ra Ala xa Mixi Sugandixi ya xōri ¹¹ alako Sentanē naxa nō won na. Won bara a wali ki kolon.

¹² N to siga Tiroyasi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandide, n naxa a to Marigi nu bara sōcōneya raba n bē. ¹³ Kōnō n bōjē mu nu saxi, barima n mu n ngakakerenyi Tito lixi naa. Na nan a toxī n naxa jūngu rabira e ma, n fa siga Masedon.

¹⁴ Tantui na Ala bē, naxan won xun nakelima a xa Mixi Sugandixi saabui ra. Isa kolonfe fan ałō labunde xiri fanyi. Ala won tan nan xēexi alako yire birin xa rakolon na masenyi ra. ¹⁵ Won luxi nē ałō labunde xiri fanyi Ala naxan nayensemna kisi mixie nun kisitaree tagi. ¹⁶ Won findixi mixi xiri jāaixi nan na kisitaree bē naxee na yahannama kira xōn ma. Won findixi mixi xiri jōxumē nan na kisi mixie bē naxee na ariyanna kira xōn ma. Kōnō adamadi mundun nōma na wali mōcli rabade? ¹⁷ Muxu tan mu Ala xa masenyi masenma kōbiri xa fe ra ałō kawanditi ndee. Muxu kawandi tima bōjē fixē nan na Ala ya xōri naxan muxu xēexi. Muxu na rabama Ala xa Mixi Sugandixi nan saabui ra.

3

Ala xa walikē

¹ A lanma muxu man xa muxu yēte xunmafala? Ade. Muxu hayi na bataaxē nan ma naxee muxu xunmafalamo wo bē? Ade. Muxu hayi na wo xa bataaxē nan ma naxee muxu xunmafalamo mixi gbetē bē? Ade. ² Wo naxan nabama wo xa dunijēigiri kui a luxi nē ałō bataaxē naxan muxu xunmafalamo mixi birin bē. Na masenyi ragataxi muxu bōjē kui, ałō masenyi sēbexi bataaxē kui ki naxe alako mixi birin xa a kolon. ³ Wo tan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa bataaxē nan na. Muxu xa wali bara a niya na bataaxē xa sēbe wo bōjē ma. A mu sēbexi dube xa ra, a sēbexi Ala Xaxili nan na, naxan na na. A mu sēbexi gēmē walaxē xa ma, a sēbexi wo bōjē nan ma.

⁴ Lanlanteya na muxu bē Ala ya i, a xa Mixi Sugandixi saabui ra. ⁵ Won mu fata fefe ra won yēte sēnbē ra. Won ma fate fatanxi Ala nan na. ⁶ Ala nan a niyaxi won xa nō a xa saate nēenē kawandide. Na saate mu fatanxi Ala xa yaamarie xa ra naxee sēbexi. A fatanxi Ala Xaxili nan na, naxan mixi rakisima. Ala xa yaamarie sēbexie mu mixi rakisima.

⁷ Ala xa yaamarie to sēbe gēmē walaxē ma, Annabi Munsa yatagi naxa nōra han Isirayilakae mu nō a ya tide a ra. Hali na yaamarie to fa findixi faxē nan na mixie bē, e xa nōre nu gbo. Kōnō nde nu luma ba ra na nōre ra. ⁸ Ala Xaxili naxan nabaxi, na wali nōrōma dangife na nōre singe ra naxan

fatanxi na yaamari səbəxie ra.⁹ Na yaamarie səbəxi gəmə walaxəe nan ma, naxee nu nərəxi, kənə e findi faxə nan na mixie bə. Ala Xaxili naxan nabaxi, naxan a niyama mixie xa tinxinyi sətə, na nərə gbo na nərə singe bə.¹⁰ Naxan singe nu nərəxi, a xa nərə bara jən nərə fisamante səeti ma.¹¹ Na fe singe nu nərəxi, kənə a mu bu. Ala Xaxili naxan nabaxi, na buma nə abadan. Na nərə gbo na nərə singe bə pon!

¹² Won to won xaxili tixi na ra, won bara limaniya sətə a fanyi ra.¹³ Won mu luxi alə Annabi Munsa naxan a yatagi makoto mafelenyi ra alako Isirayilakae naxa e ya ti na nərə ra, naxan nu luma ba ra.¹⁴ Kənə e xaxili xərəxə. Han to e mu fe fahaamuma a fanyi ra, e saatə fori xaranma təmui naxə. A luxi nə alə na mafelenyi, naxan nu Annabi Munsa yatagi makotoxi, a man na e yatagi ma, e mu fe fe igbəema. Na fahaamutareja mu nəmə bade, fo mixi na la Ala xa Mixi Sugandixi ra.¹⁵ Han to e luxi alə na mafelenyi na e yatagi makotofe, e mu fahaamui sətə e bəjəe kui, e Tawureta Munsa xaranma təmui naxə.

¹⁶ Kənə mixi na a ya rafindi Marigi ma, na luxi nə alə na mafelenyi bara ba na kanyi yatagi ma, a fa fahaamui sətə.¹⁷ Won Marigi findixi Ala Xaxili Səriyənxı nan na. Marigi Xaxili nan xərəya fima mixi ma.¹⁸ Xa na mafelenyi baxi won yatagi ma, Marigi xa nərə naxan yanbama won ma, won fama nə na nərə masende mixi gətəe bə. Won Marigi Xaxili won masarama nə a misaali ra, won ma nərə xun nu masa.

4

Kawandila wali ki

¹ Ala to a xa wali soxi muxu yi ra a xa hinne saabui ra, limaniya mu bama muxu yi ra.² Muxu wali ki mu nəxunxi, yaagi yo mu na a kui. Muxu mu mixi madaxuma, muxu mu Ala xa masenxi mafindima. Muxu nəndi nan masenma mixi birin bə, alako e xa la muxu ra Ala ya i.³ Muxu xa xibaaru fanyi fiixə mixi birin bə, fo kisitaree,⁴ barima e mu danxaniyaxi. Yi waxati mixie marigi bara a ragiri e xaxili naxa fahaamui sətə xibaaru fanyi ma Ala xa Mixi Sugandixi nərəxi xa fe ra, naxan findixi Ala misaali ra.

⁵ Muxu mu muxu yətə kan xa fe xa kawandima. Muxu xa kawandi a masenma nə a Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan findixi muxu Marigi ra, a nun muxu fan findixi wo xa konyie nan na Isa xa fe ra.⁶ Ala naxan a masenxi, «Naiyalanyi xa yanba dimi kui,» a tan bara a xa nərə masen muxu bə a xa Mixi Sugandixi saabui ra.⁷ Kənə na nərə hagige saxi muxu bəjəe ma, bəjəe naxan sənbə xurun alə fejə, alako mixie xa a kolon na sənbə xungbe fatanxi Ala nan na, a mu fatanxi muxu tan xa ra.

⁸ Kəntəfili bara muxu xətən, kənə muxu mu butuxunxi. A bara muxu xaxili ifu, kənə limaniya mu baxi muxu yi ra.⁹ Muxu bara jəxankate sətə, kənə Ala mu muxu raboloxi. Fe xərəxə bara muxu rabira, kənə a mu nəxī muxu ra.¹⁰ Muxu xa təcəre muxu xa dunijəigiri kui, a maniyaxi Isa gbe nan na naxan faxa wuri magalanbuxi ma. Muxu na təcəre sətəxi nə alako muxu xa Isa xa xunnakeli fan masen muxu xa dunijəigiri kui.¹¹ Muxu na təcərofe Isa xa fe nan na muxu xa dunijəigiri kui, alako Isa xa xunnakeli fan xa makenən muxu xa simaya kui.

¹² Na nan na ki muxu na saya kira nan xən ma, alako wo tan xa kisi sətə.¹³ A səbəxi Kitaabui kui, «N to danxaniya, na nan a to n naxa wəyən.» Muxu fan to danxaniyaxi, muxu wəyənxı na nan ma.

¹⁴ Muxu na rabaxi nə, barima muxu bara a kolon naxan Marigi Isa rakelixi faxə ma, a fama nə muxu fan nakelide faxə ma Isa xa fe ra, a won birin xanin a yire.¹⁵ Muxu tinxi na təcəre birin na wo xa fe ra. Muxu təcəroma nə alako mixi gbegbe xa Ala xa hinne kolon, e fa tantui nun matəxə rasiga a ma.

¹⁶ Na kui, limaniya mu bama muxu yi ra. Hali muxu fate to na kanafe, muxu bəjəe na fanfe loxə yo loxə,¹⁷ barima muxu xa təcəre xunxuri naxan mu buma, a na xunnakeli xungbe raminife muxu bə, xunnakeli naxan maniyə mu na, naxan mu jənənma abadan.¹⁸ Muxu xaxili mu tixi fe toxi xa ra. Muxu xaxili tixi fe nan na naxan mu toma. Fe toxi mu buma, kənə fe naxan mu toma na tan buma nə abadan.

5

Ariyanna kira

¹ Won a kolon, won fate luxi nə alə bage, won nii sabatixi dənnaxə. Na bage na kana, won banxi gətəe sətəma nə ariyanna, won luma dənnaxə abadan. Ala nan na banxi yailanxi won bə, adamadi mu naxan tixi.² Won wa xui minima yi bage kui, barima won sabatide naxan na koore, na xoli na won ma, taa fanyi naxan na ariyanna.³ Na banxi nəxənə misaalixi donma nan na. Won wama donma nəxənə rəgorofe won ma, alako won naxa lu won mageli ra.⁴ Danmi won na yi bage kui, won wa xui raminima, barima won mu wama donma xa ba won ma. Won wama nə donma nəxənə xa rəgoro won ma, alako kisi xa nə faxə ra.⁵ Ala won daaxi na kisi nan ma fe ra. A bara a yətə Xaxili rəgoro won ma naxan a masenma a fama nə won kide ariyanna ra.

⁶ Na nan a toxi won limaniyaxi. Won a kolon, danmi won nii sabatixi yi fate i, won makuya Marigi ra.⁷ Won ma jərə kui won xaxili tixi fe nan na won mu naxan toxi sinden.⁸ Won ma limaniya xa fe

ra, won wama kelife yi fate kui, won xa sabati Marigi xənyi. ⁹ Na kui, xa won nii na won fate kui, xa na mu a ra won nii bara keli won fate kui, won fe birin nabama Ala sago rakamalife nan na. ¹⁰ Won na rabama ne barima Ala xa Mixi Sugandixi fama ne won birin makiitide, alako kankan xa a sare soto a xa fe fanyie nun a xa fe jaaxie ma, a naxee rabaxi a xa dunijseigiri kui.

¹¹ Muxu to Marigi xa yaragaaxui kolon, muxu katama mixie nan nafade Ala ma. Ala muxu pere ki kolon. N wama lafe a ra, wo fan muxu pere ki kolon wo bɔjne kui. ¹² Muxu mu wama gibilene muxu xunmafalaufe ra wo be. Muxu wama ne tun wo xa p̄lexin muxu xa fe ra, alako wo xa no mixie yaabide naxee e yete igboma fee fufafu ra, naxee mu kelim a bɔjne kui. ¹³ Xa muxu bara so fe ndee kui naxan luxi alo daxupna dunijna mixie be, muxu na rabaxi Ala nan be. Kono xa muxu bara pere xaxili fanyi b̄ere ra, muxu na rabaxi wo tan nan be.

¹⁴ Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya nan muxu tutunma. Muxu bara a kolon mixi keren bara faxa adama birin be. Na kui, mixi birin bara faxa. ¹⁵ A bara faxamixi birin be, alako naxee p̄ijne a ra e xa e yete waxone lu na, e xa wali Isa be naxan faxa e be, naxan man keli faxe ma e be. ¹⁶ Na nan a toxi, kelife yakosi, won mu mixi toma alo dunijna mixie e toma ki naxe. Singe won nu Ala xa Mixi Sugandixi toma ne alo dunijna mixie a toxi ki naxe, kono yakosi won mu a kolonxi na ki sɔnɔc.

¹⁷ Mixi nun Ala xa Mixi Sugandixi na lu fe keren kui, a findima mixi neenue nan na. A xa fe fori bara masara fe neenue ra. ¹⁸ Na birin fatanxi Ala nan na, naxan won nagbilenxi a yete ma a xa Mixi Sugandixi saabui ra. A man bara wali taxu won na adamadie ragbilenfe ra a ma. ¹⁹ Ala bara dunijna ragbilen a ma a xa Mixi Sugandixi saabui ra, a dije adamadie xa yunubie ma. A man bara na masenyi so won yi ra naxan a niyanya mixie xa gblen a ma. ²⁰ Na kui, won bara findi Ala xa Mixi Sugandixi xa xeerae ra. A luxi ne alo Ala na kawandi tife won tan nan saabui ra. Muxu bara wo mayandi Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, wo xa gblen Ala ma. ²¹ Isa naxan mu yunubi yo rabaxi, Ala bara a findi won ma yunubi sare ra. Na nan a toxi won findixi tinxin mixie ra Ala ya tote ra Isa saabui ra.

6

Ala xa walikee xa marasi

¹ Muxu tan, Ala xa walikee, muxu bara wo rasi wo naxa Ala xa hinne soto fu ra. ² Ala bara a masen Kitaabui kui, «N bara wo xa duba susu n ma hinne waxati, n bara wo mali wo xa kisi lɔxɔe.» Wo xa a kolon Ala xa hinne waxati bara a li. To nan findixi kisi lɔxɔe ra wo be.

³ Muxu tan mu sese rabama naxan nomma mixi ratantande, mixie fa a fala a muxu wali kobi nan nabaxi. ⁴ Muxu bara fe birin naba xili fanyi sotofe ra Ala xa walike lanma a xa naxan naba. Muxu bara tunnabexiya raba jaankata, setareja, nun kontofili kui. ⁵ E bara muxu bɔnbɔ, e muxu raso geeli kui, e gali bɔjne rate muxu xili ma. Muxu bara wali xɔrɔxɔe raba, muxu mu xi, muxu bara kaame. ⁶ Muxu bara muxu tunnabexi seniyeniyi, fahaamui, dije, fe fanyi, xaxili seniyenxi, nun xanunteya fixe kui. ⁷ Muxu mu ba nɔndi falafe, muxu fe birin nabama Ala senibei saabui nan na. Muxu bara Ala xa gere fanyi susu tinxinyi kui muxu belexe firin na. ⁸ Muxu walima binye nun yelebui sotoe nan kui. Muxu bara xili fanyi nun xili kane soto. Ndee bara muxu findi wule falae ra, kono muxu nɔndi gbansan nan falama. ⁹ Hali e muxu kolon, e fe rabama muxu ra alo e mu mixi naxan kolon. Muxu maniyama mixi ra naxan na saya kira xɔn ma, kono muxu mu faxaxi. Muxu bara jaankata, kono muxu mu faxaxi. ¹⁰ Sunnun mixie nan muxu ra, kono seewee na muxu bɔjne kui. Setaree nan muxu ra, kono bannaya na muxu yi ra. Misikiinee nan muxu ra, kono fe birin na muxu yi ra.

¹¹ Muxu mu masenyi yo nɔxunxi wo ma. Wo xa fe bara lu muxu sondonyi ma. ¹² Muxu bɔjne mu balanxi wo ma, kono wo tan bara wo bɔjne balan muxu mabiri. ¹³ N ma die, yandi, wo fan xa xanunteya xun xa masa muxu mabiri.

¹⁴ Lanyi naxa lu wo nun danxaniyatere tagi. Munse na tinxinyi nun tinxitareya tagi? Naiyalanyi nun dimi nɔma lude yire keren? ¹⁵ Ala xa Mixi Sugandixi nun Sentane lanma fe keren ma? Danxaniyatœ nun danxaniyatate lanma munse ma? ¹⁶ Kuye toma Ala xa hɔrɔmɔbanxi kui? Won tan nan findixi Ala Niye xa hɔrɔmɔbanxi ra. Ala yati a fala ne, «N p̄erema ne wo ya ma. Wo Marigi Ala nan n na, wo fan findima ne n ma jaama ra.» ¹⁷ Na nan a toxi Marigi naxa a fala, «Wo xa mini e ya ma, wo xa lu wo xati ma. Wo naxa din fe seniyentare ra, alako n xa wo rasene.» ¹⁸ Ala Xili Xungbe Kanyi xa masenyi nan ya, «N findima wo baba nan na, wo tan fan findi n ma die ra.»

7

Pɔlu xa xanunteya Korintikae be

¹ N xanuntenyie, Ala to na laayidi mɔɔlie tongo won be, won fate nun won bɔjne xa lu seniyeniyi kui. Won ma seniyeniyi xa kamali Ala xa yaragaaxui kui.

² Wo xa tin muxu xa fe ra. Muxu mu fe jaaxi yo rabaxi wo ra, muxu mu wo xun nakana, muxu mu wo rawali. ³ N mu wama kiiti jaaxi safe wo ma. N jan bara a fala wo be xanunteya na won tagi han

muxu bara tin fe birin nabade wo bε, hali na findima faxε nan na. ⁴ Lanlanteya fanyi na won tagi. N bara jεlexin wo xa fe ra, na fan bara findi limaniya ra n bε. Hali n na tɔɔrε kui, wo bara a niya n ma sεewε xa kamali.

⁵ Muxu to fa Masedon, muxu mu malabui sɔtɔ, muxu tɔɔrε mɔɔli birin nan li naa: Gere na muxu rabilinyi, gaaxui fan na muxu bɔjε ma. ⁶ Kɔnɔ Ala, naxan mixi limaniyatate ralimaniyama, a bara muxu fan nalimaniya Tito fafe saabui ra. ⁷ A fafe gbansan xa mu a ra. Wo mεenixi a ma ki naxε, na fan bara findi limaniya ra muxu bε. A bara a fala muxu bε n xoli bara wo suxu, han na bara findi yaye ra wo bε. A bara wo xa marafanyi xa fe fala muxu bε n tan mabiri. Na bara n nasεewa a fanyi ra.

⁸ N a kolon n ma bataaxe barə wo rasunnun, kɔnɔ a mu jaaxu n bε. Hali n to mu nu wama n ma bataaxe xa wo rasunnun, n a kolon na sunnunyi xɔn mu kuya fa. ⁹ Yakosi n bara jεlexin na xa fe ra. N mu jεlexin wo xa sunnunyi xa ra, kɔnɔ n jεlexinxı nε barima na sunnunyi bara a niya wo xa tuubi. Na kui, n a kolon na sunnunyi fatanxi Ala nan na, a mu fatanxi muxu tan xa ra. ¹⁰ Ala mixie rasunnunma nε alako e xa tuubi, e fa kisi. Na sunnunyi mɔɔli mu findima mɔnε ra, kɔnɔ sunnunyi naxan fatanxi dunijia ra, na findima faxε nan na.

¹¹ Ala bara na sunnunyi rawali wo xa fe ra, alako wo xa wo tunnabεxi, wo xa wo yεtε xunmafala, wo xa xɔnɔ fe jaaxi ma, wo xa gaaxu Ala ya ra, wo xa fe fanyi suxu sεnbε ra, wo xa fe jaaxi makiiti. Wo bara a masen wo bɔjε fiixε ra fe dangixi kui. ¹² N to bataaxe sεbε wo ma, n mu a sεbεxi na fe jaaxi rabae xa fe xa ra, n mu a sεbε na mixi xa fe ra naxan bara fe jaaxi sɔtɔ. N a sεbε nε alako muxu xa marafanyi naxan na wo be a xa mini kεnε ma Ala bε. ¹³ Na birin bara muxu ralimaniya. Muxu man bara jεlexin Tito xa sεewε xa fe ra, wo naxan bɔjε ralimaniyaxi a fanyi ra. ¹⁴ N nu bara fe fanyi fala a bε wo xa fe ra. Wo mu n nayaagixi na kui. Muxu naxan falaxi wo bε, a birin findixi nɔndi nan na. Muxu naxan falaxi Tito be wo xa fe ra, na fan birin findixi nɔndi nan na. ¹⁵ Wo xa marafanyi a bε, a xun bara masa, barima wo to a rasεnε, a bara wo xa batui nun wo xa yaragaaxui to. ¹⁶ N bara jεlexin na lanlanteya ra naxan na won tagi, a mu kanama fefe ma.

8

Danxaniyatɔε jamaa xa mali

¹ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo bε Ala hinnexi Masedon danxaniyatɔε jamae ra ki naxε. ² Hali e to nu na jaxankate xɔrɔxɔε kui, e xa sεewε xungbe nun e xa setareja xɔrɔxɔε a niyaxi nε e xa ki ti a fanyi ra. ³ N bara findi e xa seede ra. E bara mixi ki alɔ e nu nɔma naxan na, e man dangi na ra. ⁴ E naxa muxu mayandi e yεtε janige ra, a e fan xa sεniyεntɔε malı alɔ booree a rabama ki naxε. ⁵ Na bara dangi muxu waxɔnfe ra. A singe e naxa e yεtε fi Marigi ma. Na dangi xanbi, e man naxa e yεtε fi muxu ma alɔ Ala nu wama a xɔn ma ki naxε.

⁶ Muxu bara Tito rasi, a xa na wali fanyi rakamali wo bε a naxan folɔxi. ⁷ Wo bara xunnakeli soto fe birin kui, alɔ wo xa danxaniya, wo xa masenyie, wo xa lɔnni, wo xa tunnabεxi, nun wo xa xanunteya muxu xa fe ra. Wo xa xunnakeli soto yi wali fanyi fan xa fe ra. ⁸ N mu wo yamarife xε. N wama a kolonfe nε xa wo xa xanunteya fiixε alɔ booree gbe fiixεxi ki naxε.

⁹ Wo a kolon won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, a hinnexi won na ki naxε. Fe birin nu na a yi ra, kɔnɔ a naxa dījε na birin ma wo tan be, alako wo xa banna a xa setareja saabui ra. ¹⁰ N bara wo rasi na ma alako a xa findi fe fanyi ra wo bε. Yaala wo tan nan singe na natε tongo, wo tan nan singe kɔbiri malan fɔlo. ¹¹ Yakosi fa, wo xa na rajɔnɔ, alako wo janige fanyi xa kamali wo xa fεεrε bεrε ra. ¹² Xa wo mixie kima janige fanyi ra, wo e mali wo nɔma naxan na, na findima fe fanyi ra. Xa na fεεrε mu na wo yi ra, fefe mu a ra.

¹³ Muxu mu wama wo tan xa tɔɔrɔ alako booree xa se sɔtɔ. Wo birin xa lan. ¹⁴ Yi waxati, wo harige fanyi nɔma nε e malide e xa setareja kui. Waxati gβεtε, e tan fan harige fanyi nɔma nε wo fan malide wo xa setareja kui. Na kui, wo birin bara lan, ¹⁵ alɔ a sεbεxi Kitaabui kui ki naxε, «Naxan a gbegbe malanxi, a mu dangi a i. Naxan dendoronti malanxi, a a hayi lixi nε.»

¹⁶ Ala tantu, barima Ala bara a niya wo xa fe xa lu Tito bɔjε kui, alɔ muxu tan. ¹⁷ A bara muxu xa marasi suxu. A man bara natε tongo a yεtε ra jεlexinyi kui, a xa siga wo yire. ¹⁸ Muxu na muxu ngaxakerenyi nde xεεfe a matide, danxaniyatɔε jamae naxan birin matɔxɔma a xa kawandi xa fe ra. ¹⁹ Danxaniyatɔε jamae bara a sugandi a xa muxu fan mati na kɔbiri xaninde. Muxu na birin nabama nε alako Ala xa matɔxɔε sɔtɔ, a nun man muxu xa janige fanyi xa raba. ²⁰ Muxu mu wama mixi yo xa fe jaaxi to muxu wali ki ma, muxu na kɔbiri ya rafanyi rawalima ki naxε. ²¹ Muxu fe fanyi nan tun fenma na wali kui Marigi nun adamadie ya xɔri.

²² Muxu na won ngaxakerenyi gβεtε fan xεεfe booree matide. Muxu bara a to sanya wuyaxi, muxu xa fe na a bɔjε ma sεnbε ra. Yakosi, nde bara sa na sεnbε fari, barima a man bara la wo tan na. ²³ N walibore Tito findixi n tan nan ma xεεra ra wo bε. A matimae findixi danxaniyatɔε jamae nan ma

хεεrae ra Ala xa Mixi Sugandixi xa binyε xa fe ra.²⁴ Na kui, wo xa wo xa xanunteya masen yi mixie be alako danxaniyatœ. Jnama birin xa a kolon muxu fe fanyi naxee falaxi wo xa fe ra, a nöndi na a ra.

9

Danxaniyatœe mixi malima ki naxε

¹ Hali n mu bataaxε sεbe wo ma sεniyεntœe malife xa fe ra.² N jan barə wo janige fanyi kolon. N barə wo matœx Masedonkae be, a falafe ra wo tan Akayikae rœdixi na kœbiri malanfe ra kabi yaala. Wo to na nate suxu sεnbε ra, e fan bara wa sofe na kui.³ Yakosi n na n ngaxakerenyie xεεfe wo yire, alako n matœxœ naxan nabaxi wo xa fe ra, a naxa findi wule ra. Wo xa kœbiri malan sinnanyi ma, alako e xa a li naa alo n wo xa fe fala e be ki naxε.⁴ Xa a sa li n nun Masedonkae mu wo xa laayidi tongoxi rakamalixi lima naa, na findima yaagi nan na n be, a findima yaagi belebele nan na wo fan be.⁵ Na kui, n barə n ngaxakerenyie xεε wo yire sinnanyi ma, alako wo xa laayidi xa kamali. Na ki wo nöma na rabade wo waxənki, alako a naxa findi fe xœrcœxœ ra wo be.

⁶ Wo xa ratu a ma, a naxan sansi xɔri xuri rawalima, a fan sansi xuri di nan sötöma. Naxan sansi xɔri gbegbe rawalima, a fan sansi gbegbe sötöma ne.⁷ Kankan xa mixi ki a yεtε janige ra. Teku mu a ra. A naxa mixi ki nimise kui. Naxan mixi kima sεεwε kui, na nan nafan Ala ma.⁸ Ala nöma barakε mœcli birin nagorode wo ma. Nee wo hayi lima ne, e man dangi a ra, alako wo xa nɔ wali fanyi mœcli birin nabade.⁹ A sεbexi Kitaabui kui, «A bara setaree ki a fanyi ra. A xa tinxinyi buma abadan.»¹⁰ Ala naxan sansi xɔri fima sansisi ma, a a rabalo taami ra, a man wo tan ma fεεre rawuyama ne, alako wo xa wali tinxinxié fan xa wuya.¹¹ Ala wo kima fεεre gbegbe nan na, alako wo fan xa mixie ki a fanyi ra. Mixie fama ne Ala tantude wo xa mali xa fe ra, muxu naxan soma e yi ra wo xili ra.¹² Wo naxan fima sεniyεntœe ma, a e hayi lima ne, a man findi tantui gbegbe ra Ala be.¹³ Mixie na wo xa wali to, e Ala tantuma ne, barima wo xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, a bara findi batui ra. E Ala tantuma ne wo xa mali xa fe ra, wo hinnexi e ra naxan na, a nun mixi birin.¹⁴ E fama ne Ala maxandise wo be xanunteya ra, barima e a kolon Ala bara hinne wo ra a fanyi ra.¹⁵ Ala tantu a xa hinne xa fe ra naxan dangi fe birin na.

10

Polu wɔyεn ki

¹ N tan Polu, n wama wo rasife Ala xa Mixi Sugandixi xa diphε nun a xa fanyi nan saabui ra. Wo naxε a n sεnbε mu gbo n na wo ya ma tεmui naxε, fo n na makuya wo ra, n fa wɔyεn xɔrœxœ fala wo be.² N barə wo mayandi, wo naxa a niya n ma wɔyεnyi xa xɔrœxœ n fa temui wo yire. Ndee jœxœ a ma muxu na jεrεfe adama ki nan tun ma. N wɔyεnma a xɔrœxœ ra na mixie nan be.

³ Adamadi nan muxu ra, kɔnɔ muxu mu gere soma adama ki xa ma.⁴ Muxu mu gere soma adamadi xa geresosee xa ra. Muxu gere soma Ala xa geresosee nan ha naxee nöma Sentane sεnbε kanade. Muxu majœxunyi birin xun nakanama ne⁵ naxan Ala xa fe kolonyi matandima yεtε igboja kui. Majœxunyi birin xa lu Ala xa Mixi Sugandixi xa yaamari bun ma.⁶ Wo na wo xa batui rakamali, naxan na tondi na ra, muxu fama ne na kanyi janxankatade.

⁷ Wo xa na fe mato a fanyi ra. Xa mixi la a ra a findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan gbe ra, a xa a kolon muxu tan fan na na ki ne.⁸ N mu yaigima wɔyεnyi xungbe falafe ra wo be Marigi xa yaamari xa fe ra, a naxan fixi n ma alako n xa wo mali sεnbε sötöde. A mu n xεεxi wo xun nakanade xε.⁹ N mu findixi mixi xa ra naxan nöma wo magaalude n ma sεbeli ra, alɔ wo a majœxunxi ki naxε.¹⁰ Ndee a falama, «A xa bataaxε sεnbε gbo, e xœrcœ, kɔnɔ a gundi yati na fa, a sεnbε mu gbo, a xa masenyi yusi yo mu na.»¹¹ Na kanyie xa a kolon muxu naxan falama muxu xa bataaxε kui, muxu fama ne na birin nakamalide muxu fa tεmui.

¹² Muxu mu suusama muxu yεtε misaalide yεtε igboe ra. Muxu mu wama muxu yεtε maniyafe e ra. E na e yεtε igbo e yεtε xa majœxunyi ra, e bara gε e xa lœnnitareja masende.¹³ Muxu mu wama muxu yεtε xa fe falafe han pon! Ala yaamari naxan fixi muxu ma mixie be muxu naxee xaranma, muxu na nan falama wo be.¹⁴ A mu luxi alo muxu mu siga wo yire. Muxu singe nan wo lixi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi ra.¹⁵ Muxu mu matœxœ fenma han a dangi a i mixi gbetεe xa walie xa fe ra, fo wali naxan soxi muxu tan yi ra. Muxu wama naxan xɔn, wo xa danxaniya xun xa masa, muxu xa wali xa gbo wo ya ma.¹⁶ Na ki muxu nöma ne Ala xa xibaaru fanyi masende yire gbetεe naxee dangi wo ra. Muxu mu matœxœ fenma mixi gbetεe xa wali foxie ra.¹⁷ Xa mixi wa a yεtε matœxœ, Marigi wali naxan nabaxi a xa dunijεigiri kui, a xa a yεtε matœxœ Marigi xa fe ne i.¹⁸ Barima yεtε matœxœ xa mu rafan Marigi ma, fo Marigi yεtε naxan matœxœma.

P̄olu xa wali

¹ Wo xa wo haake to n bε, alɔ wo jan na a rabafe ki naxε, n xa n ma daxujna nde fala wo bε. ² Wo rafan n ma Ala xa xanunteya ra, naxan mu wama a firin nde xɔn. N wo soxi Ala xa Mixi Sugandixi gbansan nan yi ra, alɔ gine naxan fixi xεmε ma a dimedi. ³ Kɔnɔ n gaaxuxi ne mixi ndee fa wo madaxufe, e fa wo xaxili makuya Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, wo biraxi naxan fɔxɔ ra bɔjɛs fiiɛ ra. Na kui, wo luma ne alɔ Nεεnε Mahawa bɔximase naxan madaxu yunubi xa fe ra. ⁴ N a falama na fe nan ma, wo wo tuli matima mixi nan na, naxan Isa xa fe masenma wo bε ki gbete, bafe muxu gbe ki ra. Wo man tinma xaxili gbete suxude, bafe Ala Xaxili Sεniyεnxi ra wo naxan sɔtɔxi. Wo masenyi nde rabatubuna naxan mu lanxi muxu xa masenyi ma, wo laxi naxan singe ra.

⁵ Kɔnɔ n a kolon n mu xurun na mixie bε, naxee e yεtε findixi wo bε xεera fisamantee ra. ⁶ Hali n wɔyεn ki mu tofan a gbe ra, kɔnɔ n xaxili tan gbo. Muxu bara na masen wo bε a fanyi ra. ⁷ N to n yεtε magoro Ala xa xibaaru fanyi masenfe ra wo bε sare xanbi, alako wo tan xa fe xa mate, na findixi tantanyi nan na wo bε? ⁸ N bara danxaniyatɔε jamaa gbete makula, alako n xa nɔ walide wo bε sare xanbi. N mu n ma kɔntɔfili dɔxɔxɔ mixi yo xun ma wo ya ma. ⁹ Masedon danxaniyatɔεnan fa n malide n ma tɔɔrε kui. N na birin naba ne alako n naxa findi kote ra wo bε. Han ya na xaxili na n yi ra. ¹⁰ N xa nɔndi fala wo bε Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, n walixi wo bε sare xanbi ki naxε, n man walima na ki ne Akayi bɔxi birin ma, barima na findixi xunnakeli nan na n bε. ¹¹ Munfe ra? N mu na rabaxi wo tan bε xanunteya xa ra? Ala a kolon. ¹² N naxan nabaxi, n man gblenma ne na raba ra, alako mixi yo naxa nɔ e misaalide muxu ra. Ndee wama na binye nan xɔn. ¹³ Na mixie e yεtε findixi wo bε xεera fisamantee ra, kɔnɔ wule falεe nan e ra, naxee mixi madaxuma, a falafe ra e tan nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa xεεrae ra. ¹⁴ Kɔnɔ na mu findima de ixare ra, barima hali Sentanε a mixi madaxuma, a a yεtε kan misaali maleke nɔrɔxi ra. ¹⁵ Sentanε xa walikεe fan birama na misaali nan fɔxɔ ra, e fa e yεtε masen walikε tinxinxiε ra. E fama ne e sare sɔtɔde.

¹⁶ Wo xa wo haake to n bε, n fan xa n yεtε matɔxɔ dondoronti, kɔnɔ wo naxa a maŋɔxun daxujna ra de! Hali wo a maŋɔxun daxui na n na, wo xa dijε alako n xa n gbe fala wo bε. ¹⁷ Na kui, n mu wɔyεnma Marigi waxɔnki ma. N wɔyεnma daxui ki nan ma naxan wama a yεtε matɔxɔfe. ¹⁸ Mixi gbege to so yεtε igbona kui adamadi ki ma, n fan xa n kan matɔxɔ. ¹⁹ Wo tan xaxilimae, wo tinma xaxilitaree ra tεmui birin. ²⁰ Wo tan tinma wo xa findi konyie ra, mixie xa wo rawali a jiaaxi ra, e xa se birin ba wo yi ra, e xa e ya ragoro wo ma, e man xa wo de ragarin.

²¹ N bara a fala wo bε yaagi ra, muxu tan mu na sεnbε mɔoli masenxi wo bε. Kɔnɔ e suusaxi e yεtε kan matɔxɔe naxan na, fo n fan xa suusa na ra, hali a findi xaxilitareja ra n bε. ²² Eburu mixie nan e ra? N tan fan findixi Eburu mixi nan na. Isirayilakae nan e ra? N tan fan findixi Isirayilaka nan na. Iburahima bɔnsɔe nan e ra? N tan fan Iburahima bɔnsɔe nan n na. ²³ Ala xa Mixi Sugandixi xa walikεe nan e ra? Wo wo haake to n bε de, n tan dangi e ra. N bara wali dangi e ra, n bara sa geeli dangife e ra, n bara bɔnbɔe sɔtɔ dangife e ra, n bara makɔre faxe de ra dangife e ra.

²⁴ Sanmaya suuli Yuwifie n bɔnbɔma sεbεre ya tongo saxan nun solomanaani ra. ²⁵ Sanmaya saxan e n bɔnbɔma gbengbeta ra. Sanmaya keren e bara n magono gεmεe ra. Sanmaya saxan n ma kunkui dulama baa ma. Sanmaya keren n bara xi keren nun kɔe keren nadangi ye xɔora baa ma. ²⁶ N ma biyasi wuyaxi kui, n bara tɔɔrɔ xure igirife ra, n bara tɔɔrɔ muŋεtie xa fe ra, n yεtε kan bɔnsɔe mixie bara n tɔɔrɔ, kaafirie fan nu bara n tɔɔrɔ. N bara tɔɔrɔ taae, gbengberenyi, nun baa ma. Danxaniyatɔε wule falεe fan bara n tɔɔrɔ. ²⁷ N bara tɔɔrɔ wali xɔrɔxɔe xe fe ra. Sanmaya wuyaxi n mu xi, n mu baloe sɔtɔ, n mu ye min, n lu kaame ra, n mu sose sɔtɔ jεmε ra. ²⁸ Naxan saxi na birin fari, lɔxɔ yo lɔxɔ n kɔntɔfilima danxaniyatɔε jamaa xa fe ra. ²⁹ Sεnbε na ba mixi nde, a bara ba n fan na. Danxaniyatɔε na yunubi fe raba, a n sondonyi tɔɔrɔma ne alɔ tε na sa a ma.

³⁰ Iyo, xa a lanma n xa n yεtε matɔxɔ fe nde ra, n nan n yεtε matɔxɔma n ma sεnbetareya nan na.

³¹ Ala, naxan findixi Marigi Isa baba ra, naxan matɔxɔma abadan, a a kolon n mu wule falama.

³² Damasi gomina, naxan nu na Mange Aretasi xa yaamari bun ma, a naxa taa naadεe balan alako a xa n susu, ³³ kɔnɔ danxaniyatɔε naxa n nagoro taa tεtε wunderi ra debe kui, n fa n ba a yi ra.

P̄olu xa matɔxɔe

¹ N lanma n xa nde sa na matɔxɔe fari? Na yusi mu na, kɔnɔ n man xa laamatunye nun masenyie xa fe fala wo bε Marigi naxee fixi n ma. ² Isayanka nde nu na, naxan xanin koore walaxe saxan nde. Na jε fu nun naani nan yi ki. N mu a kolon xa a fate yati nan siga, xa na mu a xaxili gbansan. Ala a kolon. ³ Hali Ala gbansan nan to a kolon, xa a fate yati nan siga, xa na mu a ra a xaxili gbansan, n fe kerentnan kolon, ⁴ na xεmε xaninxī ne ariyanna. Menni a naxa fee me, naxee mu daxa adama xa e

masen a boore be. ⁵ N bara na xemē matoxō. N tan nan lanxi na xemē ma, kōnō n mu wama n yetē matoxōfē. N nan n ma sənbətareya gbansan nan matoxōma.

⁶ Kōnō xa n bara wa n yetē matoxōfē, na mu findima xaxilitareja ra, barima n naxan birin falama a findixi nōndi nan na. N mu na birin falama xe, alako mixie naxa n ma fe ite dangife e naxan toma a nun e naxan mēma n xun ma. ⁷ Na laamatunyie to magaaxu, n naxa dundu.

Ala naxa tōore nde dōxō n ma, naxan fatanxi Sentanē xa malekē ra, alako n naxa n yetē igbo na laamatunyi magaaxuxie xa fe ra. ⁸ N naxa Ala maxandi sanmaya saxan a xa na tōore ba n ma, ⁹ kōnō a naxa a masen n be, «N ma hinne bara i rali. I n ma sənbē kamalixi kolonma i xa sənbətareya nan kui.» Na nan a toxi n nan n ma sənbətareya matoxōma, alako Ala xa Mixi Sugandixi sənbē xa lu n be. ¹⁰ Na nan a toxi sənbətareya rafanxi n ma. Hali na findi konbi ra, hali na findi fe xōrōxōe ra, hali na findi jaxankate nun tōore ra n be Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, na birin nafan n ma, barima n a kolon n sənbē sōtōma n ma sənbətareya nan kui.

¹¹ Wo bara a niya n xa wōyen alō daxui. A nu lanma nē wo tan yati xa fe fanyi fala n ma fe ra. Hali n ma fe to goroxi, n mu xurun na xēera fisamantee ya i. ¹² N bara n ma xēeraya fōxie masen wo be, n to tōnxumae, fe magaaxuxie, nun kaabanakoe raba wo tagi duluxtōe xungbe kui. ¹³ Fe keren gbansan nan na, n mu naxan nabaxi wo ra alō n a raba danxaniyatōe jama gbētē ra ki naxē. N mu tin findide kote ra wo tan be. Xa na mu rafan wo ma, wo xa dijne.

¹⁴ N rēdixi n ma biyaasi saxan nde rabafe ra wo xōnyi. N mu findima kote ra wo be de, barima n mu wama wo harige xōn ma. N wama wo tan yati nan xōn ma. A mu lanma die xa fēerē fen e barimixe be. A lanma barimixe nan xa fēerē fen e xa die be. ¹⁵ N tan bara tin fēerē fende wo be. N bara tin n yetē fide wo be. N to xoanuxi a gbe ra, wo tan nde bama na xanunteya nan na n tan be?

¹⁶ Awa yire, kōnō n mu findixi kote ra wo be. Nde a falama a kōota mixi nan n na, a n bara wo masotō kōota wali ra. ¹⁷ Kōnō n xa wo maxōrin, n bara wo rawali n ma xēerae saabui ra? ¹⁸ N naxa Tito mayandi a xa siga wo yire. N man naxa n ngaxakerenyi gbētē xēe naxan a matima. Tito wo rawali nē? N nun Tito mu jērē xaxili keren xa fari? A mu n tan xa fōxi raba? ¹⁹ N xanuntenyie, kabi tēmuixōnnakuye wo cōxōl a ma muxu na muxu yetē nan xunmafalafe, kōnō muxu na Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi nan tife wo be Ala ya xōri alako wo xa danxaniya xa sabati.

²⁰ Kōnō n bara gaaxu n wo jērē ki nde life naa naxan mu rafan n ma. Tēmunde n fan jērē ki mu fama rafande wo ma. N bara gaaxu n na siga wo xōnyi n yi fee nan lima naa: lantareya, tōone, xōnnanteya, boore matandi, wōyen jāaxi, naafixiya, yetē igboja, nun jaxasi. ²¹ Yi biyaasi n bara gaaxu Ala fama nē n ma fe ragorode wo saabui ra, n fa nimisa wo xa yunubie xa fe ra, mixi ndee mu gibilen naxee fōxō ra, alō səniyentareja, yēnē, nun langoeja.

13

Pōlu xa biyaasi saxan nde

¹ N ma biyaasi saxan nde nan yi ki wo xōnyi. «Fe birin makiitima seede firin, xa na mu, seede saxan nan xui ma.» ² N to n ma biyaasi firin nde raba wo xōnyi, n naxa a fala wo be, «N na fa, n mu dijēma mixi yo ma.» Yakōsi, hali n na yire makuye, n man bara gibilen na wōyenji ma mixie be, naxee nu bara yunubi raba, a nun mixi gbētē. ³ Wo wama a kolonfe xa Ala xa Mixi Sugandixi na wōyenfe n saabui nan na. Wo fama na kolonde, barima a sənbē mu xurun wo be. A sənbē gbo wo ya ma. ⁴ Mixie naxa a mabanban wuri magalanbuxi ma a xa sənbətareya kui, kōnō Ala naxa a rakeli faxē ma sənbē ra. Muxu tan fan, muxu sənbē mu gbo, kōnō muxu fama nē lude a sēeti ma wo malife ra Ala sənbē saabui ra.

⁵ Wo xa wo yetē mato a kolonfe ra xa wo danxaniyaxi. Wo xa na mato a fanyi ra. Wo mu a kolon Ala xa Mixi Sugandixi Isa na wo bōjē i? Kōnō xa wo bara a to wo mu danxaniyaxi, Isa mu na wo bōjē i de! ⁶ Wo xa a kolon muxu tan danxaniyaxi. ⁷ Muxu Ala maxandima wo be alako wo naxa fe jāaxi yo raba. Muxu mu wama wo xa lu tininxī kui alako muxu xa xili fanyi sōtō. Muxu wama na nan xōn wo tan be, alako wo xa lu kira fanyi xōn, hali mixi nde kiiti jāaxi dōxōma muxu ma. ⁸ Muxu tan mu nōma nōndi matandide, fo muxu xa bira a fōxō ra. ⁹ Xa muxu sənbē xurun, kōnō wo gbe naxa gbo, muxu bara jēlexin. Muxu Ala maxandima nē alako wo xa danxaniya xa kamali. ¹⁰ N na bataaxē sēbēfe wo ma yire makuye barima n mu wama fe xōrōxōe falafe wo be wo ya xōri. Marigi bara n xēe a xili ra alako n xa wo mali, wo xun nakanafe mu na naxan na.

¹¹ N ngaxakerenyie, a dōnxōe ra, Ala, xanunteya nun bōjēsa kanyi xa lu wo sēeti ma, wo xa sēewa, wo xa kamali, wo xa wo bore ralimaniya, wo xa lan wo bore ma, wo xa lu bōjēsa kui. ¹² Wo xa wo bore xēebu sunbui səniyēnxi ra. Səniyēntōe birin bara wo xēebu. ¹³ Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne wo ra, Ala xa wo xanu, Ala Xaxili Səniyēnxi xa lu wo bōjē i.

**Ala xa masenyi
Annabi P̄olu naxan sebe
Galati danxaniyatœ jama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Ala xa xeeera Polu naxan sebe danxaniyatœ jama ma, naxee nu sabatixi Galati boxi ma. Temui dangixi, P̄olu nu bara kawandi ti naa, alako mixie xa danxaniya Isa ma. Na birin sebexi Isa xa Xeeerae xa Taruxui kui, Sora 13 nun 14.

Isa xa wali to folo Isirayila boxi ma, danxaniyatœ singee Yuwifie nan nu gbo e ya ma. (Yuwifi xili ba, Isirayila xili ba, bonsœ kerem nan xili a ra.) E naxa la a ra a Isa nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, e xa namijonmœe naxan xa fe masen e xa Kitaabui kui. E mu Isa xa seriyœ tongoxi alo diine neenœ, barima e a toxki naxœ, Isa xa seriyœ bara Yuwifie xa diine rakamali, alo Ala nu bara a masen ki naxœ. Na kui, e to findi Isayankae ra, e mu e xa diine seriyœ rabœnin naxan nu sebexi Tawureta Munsa nun Yabura Dawuda kui. E naxa Isa xa seriyœ sa seriyœ boore fari.

Na sese mu nu findixi fe xorœxœ ra na kawandi nu tima temui naxœ Yuwifie nan gbansan be, kono Isa xa xeeerae to na masenyi kawandi si gbetœe be, fe ndee naxa mini. Si gbetœe tan to findi Isayankae ra, e tan mu nu tinxi Yuwifie xa naamunyie xa sa Isa xa seriyœ fari, barima Isa xa seriyœ nu bara e wasa.

Na kui, Yuwifi Isayanka ndee naxa si gbetœ Isayankae xili kana e xa sunnatareya xa fe ra. E naxa a fala a Isayanka naxan mu sunnaxi, a mu gexi kisi sotœde. P̄olu to na xaxili me, a naxa na fe matandi, a falafe ra xa kisi sotœma Isa xa serexœ saabui nan na, mixi hayi mu na sunne ma kisi xa fe ra. A mu a fala sunne mu fan. A a fala ne sunne, xa na mu a ra yaamari gbetœ, a mu nomma mixi rakiside. Isa xa serexœ nan gbansan nomma na rabade.

Na galanbui naxan so Yuwifi Isayankae nun si gbetœ Isayankae tagi, a nomma xaxili gbegbe fide won fan ma. Diine fee na na, a lanma won xa naxee raba, kono e mu won nakisima. Naamunyi ndee na na, won nomma naxee rabade, kono a mu lanma won xa e findi teku ra kisi xa fe ra. Na birin tagi rasafe ndedi xorœxœ, kono Ala xa Kitaabuie nomma lonni fide won ma nee xa fe ra.

Bafe na fe ra, Annabi P̄olu xa Kitaabui Galati danxaniyatœ be, a man danxaniyatœ jere ki masenma won be. Xanunteya nan findixi Isayankae xa yaamari singe ra. Ala Xaxili Seniyenxi, naxan sabatixi danxaniyatœ bojœ kui, na nan a rajerema Ala xa kira xon ma. Na tide gbo, barima xa na mu a ra Sentane fe birin nabama ne alako a xa a rajerœ kira gbete xon ma, naxan findixi yunubi kira ra. Ala xa won natanga na ma. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi P̄olu naxan sebe
Galati danxaniyatœ jama ma**

Xeebui

¹⁻² N tan Polu nun n ngaxakerenyie, muxu bara danxaniyatœ jamae xeebu naxee na Galati boxi ma. Mixi yo mu n xeexi. Ala xa Mixi Sugandixi Isa nun Baba Ala naxan a rakelixi faxœ ma, e tan nan n xeexi. ³ Won Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne nun bojœsa fi wo ma. ⁴ Isa a yete baxi serexœ ra won ma yunubie xafarife nan na, a xa won natanga yi waxati jaaxi ma, alo won Baba Ala wama a xon ma ki naxœ. ⁵ Tantui na Ala be abadan. Amina.

Galatikae gibilene Ala xa kira foxœ ra

⁶ N de bara ixara wo to gibilene wo xilima foxœ ra yi ikorœxi ra, naxan bara wo xili a xa Mixi Sugandixi xa hinne saabui ra. Wo na birafe masenyi gbetœ nan foxœ ra, ⁷ naxan mu findixi masenyi fanyi ra. Mixi ndee wama wo xaxili ifufe, e xa Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi mafindi.

⁸ Kono xa a sa li muxu tan, xa na mu a ra Ala xa maleke nde naxa masenyi ti wo be, naxan mu lanxi na masenyi fanyi ma naxan masenxi wo be a singe ra, dankari na na kanyi be. ⁹ N xa gibil na ma a firin nde. Xa mixi yo fa masenyi nde tide wo be, naxan mu lanxi na masenyi fanyi ma naxan masenxi wo be a singe ra, dankari na na kanyi be.

P̄olu xa xeeraya

¹⁰ Na kui, n na nde sago rabafe, ibunadama ba ka Ala? Wo jœxœ a ma a n wama adamadi sago nan nabafe? Xa na na a ra nu, n mu findima Ala xa Mixi Sugandixi xa konyi ra. ¹¹ N ngaxakerenyie, n xa a

fala wo bε a n xibaaru fanyi naxan ibama a mu fatanxi adama xaxili xa ra. ¹² N mu a soto mixi xa ra. Mixi yo mu n xaranxi a ra. Ala xa Mixi Sugandixi Isa yati nan a masenxi n bε.

¹³ Wo bara a mε a singe n nu biraxi Yuwifie xa diinε fōxō ra senbε ra ki naxε. N nu Ala xa danxaniyatœ̄ jamae paxankatama nε a jaaxi ra alako n xa e sɔntɔ. ¹⁴ N xaranyi naxan nabaxi Yuwifie xa diinε kui, a dangi n booree xa xaranyi ra. N nu birama n benbae xa naamunyie fōxō ra senbε nan na.

¹⁵ Kōnɔ̄ Ala nu bara n sugandi kafi n bari t̄emui. A naxa n xili a xa hinne ra, ¹⁶ a fa a xa Di masen n bε, alako n xa a xa fe kawandi ti si gbetε̄ tagi. A to n xili na ma, n mu marasi fen mixi yo ra, ¹⁷ n mu siga Darisalamu mixie yire naxee singe findi Isa xa xεεrae ra n tan bε. N naxa siga keran na Arabu bɔxi ma. Na dangi xanbi n naxa gibile Damasi taa kui.

¹⁸ Nε̄ saxan to dangi, n naxa siga Darisalamu, alako n xa Piyeri kolon. N naxa lu a xɔnyi xi fu nun suuli. ¹⁹ N mu Isa xa xεεra gbetε̄ to na t̄emui, fo Isa xunya Yaki. ²⁰ N xa a fala wo bε Ala ya xɔri, n naxan sebefe wo ma, wule yo mu na a kui.

²¹ Na j̄erē dangi xanbi, n naxa siga Siriya nun Silisi bɔxi ma. ²² Isayanka jamae naxee nu na Yudaya, nee mu nu n kolonxi na t̄emui, ²³ kōnɔ̄ e nu bara a mε a mixi naxan nu e t̄ɔɔcɔma, a a bara findi danxaniya kawandila ra. «Singe a nu wama na danxaniya xun nakanafe, kōnɔ̄ yakosi a na a kawandife.»

²⁴ Na kui, e naxa Ala matɔxɔ̄ n ma fe ra.

2

P̄olu nun Isa xa xεεrae

¹ Nε̄ fu nun naani to dangi kelife na biyaasi singe ma, n man naxa gibile Darisalamu. Baranabasi nun Tito nu na n fōxō ra. ² Ala nu bara a masen n bε n xa siga naa alako n xa dεntε̄ sa e bε n xibaaru fanyi naxan ibama si gbetε̄ tagi. N mu na dεntε̄ sa e birin xa bε, fo danxaniyatœ̄ kuntigie, barima n mu nu wama n ma wali xun xa rakana.

³ Kōnɔ̄ hali Tito Girekika naxan nu na n fōxō ra, e mu a karaxan a xa sunna. ⁴ Mixi sunnafé nu bara findi j̄ɔɔnsɔɔsɔ̄ē ra muxu tagi, barima mixi nde naxee mu findixi danxaniyatœ̄ ra, nee naxa so muxu ya ma gundo kui. E nu wama won ma xɔrya nan nabεnfe, Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxan fixi won ma, alako won man xa gibile konyiya kui. ⁵ Kōnɔ̄ muxu mu tin na xaxili ra fefe ma, alako wo naxa ba Isa xa nɔndi kira xɔn ma.

⁶ N mu n xaxili tixi mixie ra jama biraxi naxee fōxō ra, barima Ala mu mixi yo rafisama a boore bε. E tan mu sese sa n ma masenyi fari. ⁷ E naxa a to Ala nan na xεεraya taxuxi n na, n xa Isa xa xibaaru fanyi iba si gbetε̄ bε, alo Piyeri a rabama Yuwifie bε ki naxε. ⁸ Ala naxan Piyeri xεε a xa wali rabade Yuwifie tagi, a tan nan n fan xεε a xa wali rabade si gbetε̄ tagi. ⁹ Yaki, Piyeri, nun Yaya naxee findixi kuntigi xungbee ra danxaniyatœ̄ tagi, e naxa n nun Baranabasi rasεnε a ngaxakeren ki ma e to a kolon Ala hinnexi n na ki naxε. E naxa lan a ma a muxu xa xεεraya raba si gbetε̄ tagi, e tan fan xa a raba Yuwifie tagi. ¹⁰ E man naxa muxu mayandi muxu xa setaree mali muxu xa wali kui. Fe nan na ki n nu wama naxan nabafe a fanyi ra.

Yuwifie nun si gbetε̄

¹¹ Piyeri to fa Antiyɔki, n naxa a matandi, barima a nu bara tantan. ¹² Beenun Yaki xa mixi ndee xa siga a yire, a nu a dεgema a nun si gbetε̄. Kōnɔ̄ e to a xɔnyi li, a naxa gibile mixie fōxō ra naxee findixi si gbetε̄ ra. A nu bara gaaxu Yaki xa mixie ya ra, barima e nu laxi a ra a danxaniyatœ̄ lanxi nε e xa sunna. ¹³ Yuwifi gbetε̄ naxa bira a xa filankafujna fōxō ra, han e naxa Baranabasi fan natantan.

¹⁴ N to e xa tinxintareya to, naxan mu lanxi Ala xa nɔndi ma, n naxa a fala Piyeri bε e birin ya xɔri, «Hali i to findixi Yuwifi ra, i na j̄erēfe si gbetε̄ xe naamunyi ki nan ma, naxan mu findi Yuwifi xa naamunyi ra. Munfe ra i a falama si gbetε̄ bε e xa j̄erē Yuwifie j̄erē ki ma?»

¹⁵ Won tan naxee barixa Yuwifiya kui, naxee mu findixi yunubitœ̄ ra si gbetε̄ tagi, ¹⁶ won a kolon mixi yo mu nɔma Ala xa seriyε birin nabatude, a fa lu a mu tantan na xa a findi tinxintœ̄ ra. A findima tinxintœ̄ ra a to danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. Na kui, won bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, alako won xa tinxin na danxaniya saabui ra. Won mu nɔma Ala xa seriyε birin natinmɛde, han won xa findi tinxintœ̄ ra. Mixi yo mu nɔma Ala xa seriyε birin natinmɛde, han a fa findi tinxintœ̄ ra.

¹⁷ Xa won na tinxinyi fenfe Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra, won fa yunubi nde raba, na a masenma yunubi rafan Ala xa Mixi Sugandixi ma? Astɔfulahi. ¹⁸ N mu lama a ra sɔnɔn n nɔma Ala xa yaamari birin natinmɛde, han n xa findi tinxintœ̄ ra. Xa a sa li n bara gibile na xaxili ma, na mu findi Ala xa seriyε ra. ¹⁹ N to a to n mu nɔma Ala xa seriyε birin natinmɛde, n naxa na xaxili lu na, alako n ma j̄erē ki fanyi xa findi tantui ra Ala bε. ²⁰ Ala xa Mixi Sugandixi faxa ki naxε wuri magalanbuxi ma, n waxɔnfe fan bara faxa na ki. Yakosi n mu birama n waxɔnfe fōxō ra. Ala xa Mixi Sugandixi nan n ma dunijneigiri rajεrεma. N n ma dunijneigiri rajεrεma danxaniya nan saabui ra. N bara danxaniya

Ala xa Di ma naxan a yete baxi serexə ra n bə a xa xanunteya xa fe ra.²¹ N mu tinma Ala xa hinne rabolode. Xa a sa li n nōma Ala xa yaamarie ratinmēde han n xa findi tinxintœ ra, a lima Ala xa Mixi Sugandixi xa faxe tide yo mu na won ma kisi xa fe ra.

3

Danxaniyatœe findixi Iburahima xa die nan na

¹ Wo tan Galatika xaxilitaree, nde wo madaxuxi? A masenxi nə wo bə a fiixə ra a Ala xa Mixi Sugandixi banban nə wuri magalanbuxi ma.² Wo a fala n bə munse a niyaxi wo xa Ala Xaxili Səniyənxi soto. Wo a sotoxi Ala xa seriyə ratinmēde nan saabui ra, ka wo a sotoxi nə barima wo danxaniyaxi Ala xa masenyi ma wo naxan məxi?³ Wo xaxili mu na? Singe wo xaxili nu tixi Ala Xaxili Səniyənxi nan na, kono yakosi wo laxi wo yete kan sənbə nan na. Munfe ra?⁴ Wo bara təoro Ala Xaxili sotofe ra, yakosi munfe ra wo wama na bepinfe? Na bara findi fe fufafu ra wo bə?⁵ Ala a Xaxili Səniyənxi firma wo ma, a man kaabanakoe rabama wo tagi. A wo kima nə, barima wo bara a xa seriyəe rabatu, ka a wo kima nə barima wo bara danxaniya Ala xa masenyi ma wo naxan məxi?

⁶ Wo xa Iburahima xa fe mato. A to danxaniya Ala ma, a naxa tinxinyi soto Ala mabiri.⁷ Na nan na ki, mixi naxan danxaniya Ala ma, na bara findi Iburahima xa di ra.⁸ Kitaabui na nan yati fala beenun a xa raba, a falafe ra Ala fama si gbətəe ratinxinde e xa danxaniya saabui ra. A naxa na masenyi fanyi masen singe nu, a to a fala Iburahima bə, «Si birin fama nə duba sotəde i tan saabui ra.»⁹ Na kui, danxaniyatœ birin duba sotoma nə alo Iburahima danxaniyatœ.¹⁰ Mixi naxan katama Ala xa yaamarie ratinmēde alako a xa kisi soto, na findixi mixi dankaxi nan na, barima a səbəxi Kitaabui kui, «Mixi naxan mu yaamari birin nabama, naxee səbəxi Ala xa seriyə Kitaabui kui, a dankaxi.»¹¹ Mixi yo mu nōma Ala xa yaamarie birin nabatude, na xa a findi tinxintœ ra. A səbəxi Kitaabui kui, «Tinxintœ kisima a xa danxaniya nan saabui ra.»

¹² A man səbəxi, «Mixi naxan Ala xa yaamarie birin nabatuma, a kisima nee nan saabui ra.» Xaxili firin nan a ra. Naxan a xaxili tima danxaniya ra, a mu nōma a xaxili tide yaamarie ratinmēfe ra.¹³ Ala xa Mixi Sugandixi bara won xunsara danke ma, won naxan soto barima won mu a xa yaamari birin natinməxi. A won xunsara nə, a to won ma danke tongo a xa kote ra. A findi mixi dankaxi ra a faxa ki nan ma, barima a səbəxi Kitaabui kui, «Danke na mixi bə naxan gbakuma wuri ma.»¹⁴ A bara won xunsara alako Ala həeri naxan fixi Iburahima ma, a xa dangi si gbətəe ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Na kui, won ma danxaniya saabui ra, won nōma Ala Xaxili Səniyənxi sotəde naxan laayidixi won bə.

Ala xa saate nun ibunadama xa wali

¹⁵ N ngaxakerenyie, n xa misaali nde masen wo bə. Mixi mu nōma saate masarade, xa na mu a ra a kanade, saate naxan tongoxi ibunadama xa seriyə ki ma. Annabi Iburahima xa saate luma na ki nə.¹⁶ Ala naxa laayidi ndee tongo Iburahima nun a xa di bə. Kitaabui mu a falama «die,» wəyənyi naxan wama a falafe «mixi wuyaxi.» Kitaabui a falama «a nun a xa di.» Wəyənyi na a ra naxan wama a falafe «mixi keren.» Na mixi keren findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na.¹⁷ N wama naxan falafe wo bə, a Ala xa seriyə, naxan səbəxi nə kəmə naani nə tongo saxan dangi xanbi Ala xa saatetongoe Iburahima bə, na seriyə mu nōma na laayidi singe kanade.¹⁸ Xa won kisi sotoma ke ra, barima won Ala xa yaamarie ratinmēma, won mu a sotoma sənən Ala xa laayidi saabui ra. Ala a fi Iburahima ma laayidi nan a a yete xa himne xa fe ra.

¹⁹ Xa na nan a ra, munfe ra Ala a niya a xa yaamarie xa səbə Kitaabui kui? A a xa yaamarie səbə ne yunubie xa fe ra, beenun a xa Di laayidixi xa fa. Malekəe naxa fa na seriyə ra, e na so saabui nde yi ra.

²⁰ Saabui tan luma mixi firin nan tagi, kono Ala tan, keren nan a ra.

²¹ Ala xa seriyə nun Ala xa laayidie e boore matandima? Ade de! Xa won nu nōma kisi sotəde Ala xa yaamarie rabatui nan na nu, na nu nōma nə won findide tinxintœe ra.²² Kono Ala xa Kitaabui a masenxi nə won bə a dunija mixi birin Ala xa yaamarie matandima, e findi yunubitœe ra. Na kui, Ala naxan laayidixi mixie bə, naxee lama a ra, e fa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, e nōma na sotəde.

²³ Beenun mixi xa nō kisi sotode danxaniya saabui ra, won nu na katafe Ala xa yaamarie ratinmēde, alako won xa kisi, kono won mu nō. ²⁴ Na kui, seriyə bara won xuru han beenun Ala xa Mixi Sugandixi xa fa alako won xa tinxinyi soto danxaniya saabui ra.²⁵ Kono danxaniya to bara fa, won mu na seriyə xa xurui bun ma sənən,²⁶ barima wo birin bara findi Ala xa die ra, wo to danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma.²⁷ Wo tan naxee bara wo xunxa ye xɔɔra Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, wo nun Ala xa Mixi Sugandixi nan fa a ra.²⁸ Yuwifi nun Girəki, konyi nun xɔrə, xəməe nun gine, wo birin keren Ala xa Mixi Sugandixi Isa i.²⁹ Xa wo bara findi Isa Ala xa Mixi Sugandixi gbe ra, wo bara findi Iburahima xa die nun ketongoe ra alo Ala a laayidixi ki naxe.

Konyi nun di

¹ N wama naxan falafe, kε tongoma, a dimedi tεmui, hali a baba kε to findixi a gbe ra, a luxi alɔ konyi naxan mu gexi a yεtε sɔtɔ. ² A luma yatigie nun karamɔxε xa yaamari nan bun ma, han a baba na tin tεmui naxε a xa a yεtε sɔtɔ. ³ Won tan fan to mu nu Ala xa Mixi Sugandixi Isa kolon, won nu luxi nε alɔ dimedie. Won nu na dunijna fe kobie xa konyiya nan bun ma. ⁴ Waxati to kamali, Ala naxa a xa Di xεε dunijna ma gine nde saabui ra. A naxa bari Ala xa sεriye bun ma, ⁵ alako a xa mixie xunsara naxee nu na Ala xa sεriye xa kiiti bun ma. A naxa won xunsara alako won xa findi Ala xa die ra. ⁶ Wo to findi a xa die ra, Ala naxa a xa Di Xaxili raso wo bojne i, xaxili naxan xili tima, «n Ba.» ⁷ Na nan a ra wo bara mini konyiya kui, wo bara findi Ala xa die ra. Wo to findixi a xa die ra, Ala man bara wo findi a kεtongoe ra.

⁸ Singe wo mu nu Ala kolon. Dunijna fe kobie nan nu findixi wo marigi ra, a fa li nee nun Ala tagi ikuya. ⁹ Yakɔsi wo bara Ala kolon. Ala bara wo fan kolon. Munse fa a niyaxi sɔnɔn wo man gbilenma na dunijna fee ma naxee sεnbε nun tide mu gbo? Wo man wama lufe e xa konyiya bun ma? ¹⁰ Wo man bara bira yaamarie fɔxɔ ra, naxee a falama lɔxɔε ndee nun kike ndee tide gbo e boore bε. Wo waxati ndee nun jε ndee rafisa e boore bε. ¹¹ N gaaxu nε wo naxa n ma xaranyi rabolo, n ma wali xa lu n ma fu.

¹² N ngaxakerenyie, n bara wo mayandi, wo lu alɔ n tan, barima n fan luxi nε alɔ wo tan. Wo mu fe kobi yo raba n na. ¹³ Wo a kolon a n ma fure nan a niya, a singe singe n xa wo kawandi Isa xa masenyi fanyi ra. ¹⁴ Na nu xɔcɔxɔ wo bε, kɔnɔ n ma fe mu wo bɔŋue rajaaxu wo ma, wo mu wo makuya n na. Wo n naseñe nε alɔ Ala xa malekε nde, xa na mu a ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa. ¹⁵ Wo xa na sεewε fori na minden? Singe n ma fe nu rafan wo ma han wo nu nɔma tindε wo yae yati bade n bε. ¹⁶ N nɔndi falafe wo bε, na bara a niya n xa findi wo yaxui ra? ¹⁷ Na mixie wama wo xa bira e fɔxɔ ra, kɔnɔ na mu findima fe fanyi ra wo bε. E wama won tagi isofe, alako wo xa lu e tan mabiri. ¹⁸ Xa wo gbata fe fanyi rabafe ra, na mu jaaxu. Wo xa na mɔɔli raba tεmui birin, hali n mu na wo yire. ¹⁹ N ma die, n man na tɔɔrεwo be alɔ gine xa tɔɔrε ditinyi ra, han Ala xa Mixi Sugandixi jεrε ki sabatima wo i tεmui naxε. ²⁰ A xɔli n ma won birin xa lu yire keren, alako won xa won bore fahaamu, barima yakɔsi n bara hanme wo xa fe ra.

Hagara nun Sara xa misaali

²¹ Wo tan naxee wama kisi sɔtɔfe Ala xa yaamarie ratinmεfe saabui ra, wo mu a kolon Ala xa sεriye naxan falaxi? ²² A sεbεxi Kitaabui kui a di firin nan nu na Iburahima yi ra. Konyi gine naxa keren bari a bε, xɔrε gine fan naxa di gbεtε bari a bε. ²³ A naxan sɔtɔ konyi gine saabui ra, na barixi nε alɔ ibunadama birin barixi ki naxε, kɔnɔ a naxan sɔtɔ xɔrε gine saabui ra, a barixi laayidi nan kui. ²⁴ Na gine firinyi misaalixi saate firin nan na. Saate naxan xirixi Sinayi geya fari nan a niyama mixi xa lu konyiya kui. Hagara misaalixi na saate nan na, ²⁵ naxan xirixi Sinayi geya fari Arabu bɔxi ma. A misaalixi Darisalamu fan na, naxan na konyiya kui a nun a xa die. ²⁶ Kɔnɔ Darisalamu naxan na ariyanna, xɔrε taa nan a ra. Won nga nan na ki. ²⁷ A sεbεxi Kitaabui kui, «I tan naxan mu di barima, i xa jεlexin.

I tan naxan mu di bari tɔɔrε kolon,
i xui ramini, a ite jεlexinyi kui,
barima gine naxan xa xεmε bara mεε a ra,
a xa di wuyama nε,
dangi xεmε taa idɔxɔε ra.»

²⁸ Wo tan ngaxakerenyie, wo bara findi laayidi die ra alɔ Isiyaga. ²⁹ Na waxati, di naxan barixi ibunadama ki ma, a naxa di boore tɔɔrε, naxan barixi Ala Xaxili sεnbε saabui ra. Han ya a na na ki nε. ³⁰ Munse sεbεxi Kitaabui kui? A sεbεxi, «I xa konyi gine nun a xa di keri, barima konyi gine xa di nun xɔrε gine xa di mu kε itaxunma.» ³¹ N ngaxakerenyie, na nan a ra won mu findixi konyi gine xa die xa ra. Won findixi xɔrε gine xa die nan na.

Danxaniyatεxa xɔrεya

¹ Ala xa Mixi Sugandixi bara won xunsara, alako won xa xɔrεya sɔtɔ. Na kui, wo xa ti a fanyi ra. Wo naxa tin konyiya nde yo xa dɔxɔ wo fari sɔnɔn.

² N tan Pɔlu, n xa nɔndi fala wo bε, xa wo tin na mixie xa wo sunna, Ala xa Mixi Sugandixi xa wali tide yo mu na wo bε sɔnɔn. ³ N man xa a fala wo bε, xεmε naxan tinma e xa a sunna, a lanma a xa Ala xa yaamari birin natinmε. ⁴ Wo tan naxee wama tinxinyi sɔtɔfe yaamarie ratinmεfe saabui ra, wo nun Ala xa Mixi Sugandixi tagi bara ikuya. Ala mu hinnewma wo ra sɔnɔn. ⁵ Won won xaxili tima Ala Xaxili

ra won ma danxaniya kui, alako won xa tinxinyi soto won xaxili tima naxan na. ⁶Xa mixi biraxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa fokxa ra, sunne nun sunnatareya tide yo mu na a be. Fe keran nan tide gbo: Mixi xa danxaniya Ala ma, a xa mixi xanu.

⁷ Wo nu na jerefe a fanyi ra. Pe, nde a niyaxi wo xa nendi rabolo? ⁸Naxan wo bendumxi na ki, na mu findixi Ala ra naxan wo xili. ⁹Lebinibondoronti noma farin gbegbe ratede. ¹⁰N bara la wo ra Ala saabui ra, mixi yo fa a xa fa wo ya iso, wo mu tinma na xaxili mooli ra. Na kanyi fama ne a sare sotode. ¹¹N ngaxakerenyie, xa a li nu han ya n na kawandi tife mixie xa sunna, munfe ra Yuwifte luma n jaxankata ra? Xa a sa li nu n na kawandi mooli tima, Isa xa serexxe wuri magalanbuxi ma, a mu findima woyen xocoxe ra mixie be nu. ¹²N wama ne naxee na wo ya isofe, hali e mu a dan sunne fe gbansan ma. E xa e xemeye birin ba na.

Danxaniyatoe jere ki

¹³ N ngaxakerenyie, Ala wama wo xa lu xoreya kui, konco wo naxa na xoreya mafindi yunubi ra. Wo wo bore mali xanunteya kui. ¹⁴ Ala xa seriyeh birin na yi yaamari kerenyi nan kui: Wo xa wo boore adamadi xanu ala wo yete. ¹⁵Xa wo luma wo bore tocro ra, wo nu wo bore jaxankata, wo a niya doyin, xa na mu a ra wo wo bore xa fe xun nakanama ne.

¹⁶ N wama naxan falafe wo be, wo xa a lu Ala Xaxili xa wo rajere. Wo naxa bira wo yete waxonfe jaaaxie fokxa ra. ¹⁷ Adama waxonfe jaaaxi nun Ala Xaxili seniyenxi, a keran mu a ra. Na firinyi na e bore gerefe, alako wo naxa wo waxonfe raba. ¹⁸Xa Ala Xaxili na wo rajerefe, wo xaxili mu tima wo xa yaamari ratinmechie ra soncon.

¹⁹ Yunubitoe waxonfee nan ya: langoeja, seniyentareja, son kobi, ²⁰kuye batufe, duureya, xonnanteya, lantareya, tocne, bognje tefe, geeni fenfe i yete be, sonxofe, boore rafisafe a boore be, ²¹milanteya, siisife, xulunyi jaaaxie, nun na maniyee. N man xa a fala wo be, mixi naxee jereema na ki, e mu ariyanna sotoma ke ra muku.

²² Konco Ala Xaxili Seniyenxi xa kewalie nan ya: xanunteya, seeewe, bognesa, dije, yarawase, fanyi, lanlanteya, ²³bognje bexiya, nun yete suxui. Tonji yo mu na na fe moolie ma. ²⁴Ala xa Mixi Sugandixi Isa foxirabiree bara yunubitoe waxonfe rabejin a nun fe jaaaxi birin. ²⁵Won to kisi soto Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, won xa bira a fokxa ra. ²⁶Won naxa won yete igbo, won naxa won bore raxono, won naxa mila won bore ma.

6

Danxaniyatoe xa mali

¹ N ngaxakerenyie, xa wo bara mixi nde suxu yunubi kui, wo tan naxee xa danxaniya tilinxi, wo xa a mafuruku alako a xa gbilen Ala ma. Konco wo xa wo jengi sa wo yete xon ma, alako wo fan naxa bira na yunubi kui. ²Wo wo bore mali wo xa kote xaninde. Na kui, wo Ala xa Mixi Sugandixi xa seriyeh nan natinmeema. ³Xa mixi a yete igboma, a na a yete madaxufe. ⁴Kankan xa a yete jere ki mato, xa a fan, xa a mu fan. A naxa a boore jere ki mato, a fa a fala, «N fan boore be.» Na kui, a xa a yete keran gbansan mato, ⁵alako kankan xa a yete xa kote xanin.

⁶ Mixi naxan xaranyi sotoma Ala xa masenyi xa fe ra, a lanma a xa a karamoko ki fe fanyi mooli birin na.

⁷ Mixi yo naxa wo madaxu. Adamadi mu noma Ala madaxude. Kankan fama a yete xa wali sare sotode ne. ⁸ Mixi naxan birama a yete waxonfe jaaaxi fokxa ra, a fama ne sotode na xaxili kobi xa fe ra. Konco mixi naxan birama Ala Xaxili waxonfe fokxa ra, a fama kiside Ala Xaxili nan saabui ra. ⁹Won naxa tagan fe fanyi rabafe ra. Xa won mu tagan, won fama ne sare fanyi sotode a waxati. ¹⁰Xa won noma fe fanyi nde rabade, won xa a raba mixi birin be. A gbengbenyi won xa a raba won ngaxakerenyi danxaniyatoe be dangife mixi birin na.

Nungui

¹¹ Wo yi sebeli mato, a xori xungbo, barima n na a sebefa n yete belexe nan na.

¹² Mixi naxee na wo karaxanfe wo xa sunna, e wama ne jama xa e matoko. E na na rabafe ne alako e naxa jaxankate soto kawandi xa fe ra, naxan Ala xa Mixi Sugandixi xa serexxe masenima.

¹³ Sunnamixie yati mu Ala xa yaamari birin natinmeema, konco e wama wo tan xa sunna, alako e xa xili fanyi soto na xa fe ra. ¹⁴ Konco n tan, n wama xili fanyi sotofe won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa serexxe nan ma fe ra, naxan bara a niya n jere ki nun dunija jere ki, e tagi xa ikuya. ¹⁵Sunne nun sunnatareya tide yo mu na na. Findife mixi neene ra, na nan tide gbo. ¹⁶Ala xa bognesa nun hinne fi mixi birin ma naxee birama na seriyeh fokxa ra, a nun a xa jama Isirayila.

¹⁷ A doncxae ra, mixi yo naxa n tocro, barima Isa xa tocro foki na n fate ma. ¹⁸N ngaxakerenyie, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa hinne wo xaxili ra. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi P̄olu naxan s̄ebə
Efesə danxaniyatəe jama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxə nan na Ala xa xəəra P̄olu naxan s̄ebə danxaniyatəe jama ma naxee nu sabatixi Efesə taa kui nun a rabilinyi. Təmui dangixi, P̄olu nu bara kawandi ti naa alako mixie xa danxaniya Isa ma. A lu ne na taa kui han j̄e firin. Fe naxee dangi Efesə na waxati bun ma, e s̄ebəxi Isa xa Xəərae xa Taruxui kui, Sora 19.

P̄olu yi Kitaabui s̄ebə təmui naxe, a nu saxi geeli Ala xa masenyi kawandife ma. Ala Xaxili Səniyənxi naxa masenyi fi a ma naxan findi yi Kitaabui ra.

Alə a to Efesə danxaniyatəe ralimaniya, a lənni fi e ma, yi Kitaabui nōma fe gbegbe masende won fan bə. A Ala sago makənənma won bə a naxan nakamali a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. A sago na a ra mixi birin xa nō kisi s̄otəde Isa xa sərəxə saabui ra. Yi Kitaabui a masenma won bə a mixi yo mu na naxan xa wali fanyie nōma a rakiside. Mixi kisima Ala xa hinne nan tun saabui ra. Yi Kitaabui man a masenma won bə a danxaniyatəe jama tide gbo Ala bə. A bara wali so e yi ra, e xa nu na raba han beenun a man fama e fəxərə ra ləxərə naxə. A bara fe fanyie masen, a lanma danxaniyatəe xa jərəxə naxee ma. A man bara fəxərə fi e ma e xa nō tide Sentanə kanke alə geresoe tima a gerefə kanke ki naxə.

Yi Kitaabui xa masenyi sənbə gbo ki fanyi. Ala xa a rasabati won sondonyi kui. Ala xa a Xaxili ragoro won ma naxan lənni fima, naxan fee makənənma, alako won ma Ala kolonyi xun xa masa. Ala xa sənbə fi won ma won xa lənni s̄otə a xa Mixi Sugandixi xa xanunteya ma naxan dangi lənni birin na. Ala xa won nakamali a xa fe kamalixi birin na. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi P̄olu naxan s̄ebə
Efesə danxaniyatəe jama ma**

Xəəbu

¹ N tan P̄olu nan yi ki, Ala bara a ragiri naxan xa findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa xəəra ra. N bara wo tan Efesə səniyəntəe xəəbu, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa danxaniyatəe. ² Won Baba Ala nun won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa hinne nun bəjəesa fi wo ma.

Ala matəxəs

³ Tantui nan Ala bə, naxan findixi won Marigi Isa Baba ra. Isa saabui ra, a bara barake birin nagoro won ma, naxan məcəli mu kelima yi dunjəna ma, naxan məcəli mu toma, naxan won malima ariyanna kira xəə. ⁴ Beenun dunjəna gəmə singe jənənxa dəxə, Ala nu bara won sugandi Isa saabui ra alako won xa səniyən, won xa tinxin a ya i. A xa xanunteya kui, ⁵ a naxa jənige tongo won xa findi a xa die ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, Ala sago fanyi ma. ⁶ Na birin nabaxi nə alako won xa a xa hinne xungbe matəxə, a naxan masenxi won bə a xanuntenyi Isa saabui ra.

⁷ A tan Isa bara won xunsare fi a yetə wuli ra. Won ma yunubie xafarixi a tan nan saabui ra. Na birin nabaxi Ala xa hinne makaabaxi nan kui, ⁸ a bara naxan fi won ma a yiriwaxi ra, lənni nun fahaamui ra. ⁹ A bara a sago gundo makənən won bə, a to wa a xəə a sago xa raba a xa Mixi Sugandixi saabui ra ¹⁰ waxati kamali təmui. Ala sago findixi yi nan na: A xa se birin malan, naxee na koore a nun naxee na bəxə, a xa a xa Mixi Sugandixi findi a birin xunyi ra. ¹¹ Won fan findixi kətongoe ra a tan nan saabui ra, alə Ala a jənige tongoxi ki naxə, naxan fe birin nagirima a yetə sagoe nun a xa nətə ma. ¹² Na birin nabaxi nə alako won tan naxee findi mixi singee ra naxee e xaxili ti Ala xa Mixi Sugandixi ra, won xa Ala Nərə Kanyi matəxə.

¹³ Wo fan to nəndi masenyi ramə Isa xa fe ra, xibaaru fanyi naxan kisi fi wo ma, wo naxa danxaniya a ma. Isa saabui ra, Ala naxa wo matənxuma a Xaxili Səniyənxi ra alə a laayidi ki naxə. ¹⁴ A bara a Xaxili Səniyənxi fi won ma won ke fələ ra. A fama won ke dənxə birin fide won ma a na fa a xa mixie fəxərə ra təmui naxə. Yi birin nabaxi nə alako Ala Nərə Kanyi xa matəxə sətə.

P̄olu xa Ala maxandi Efesəkəe bə

¹⁵ Na kui, kafi n a mə wo danxaniyaxi Marigi Isa ma ki naxə, wo man səniyəntəe birin xanuxi ki naxə, ¹⁶ danyi yo mu na n ma tantui ma wo xa fe ra n nə Ala maxandima wo bə. ¹⁷ N ma maxandi sigama Baba Ala Nərə Kanyi nan ma, won Marigi Isa naxan batuma, a xa a Xaxili ragoro wo ma naxan fahaamui

fima, naxan fee makənənma, alako wo xa Ala kolonyi xun xa masa.¹⁸ N a maxandima wo bɔjɛ xe fe to a fiixɛ ra alako wo xa kolon sotɔ a ma a Ala bara wo xili, fe xa lu wo bɛ wo wo xaxili tima naxan na, alako wo xa kolon sotɔ Ala xa kɛ makaabaxi ma naxan findixi a xa səniyentɔe birin gbe ra,¹⁹ alako wo man xa kolon sotɔ Ala xa sənbɛ xungbe ma naxan na won tan danxaniyatɔe be. Yi sənbɛ findixi Ala xa sənbɛ magaaxuxi nan na,²⁰ a naxan namini a to a xa Mixi Sugandixi rakeli faxɛ ma, a a magoro a yirefanyi ma ariyanna.²¹ Ala bara mangɛya fi a ma naxan dangi mangɛya, noɛ, nun sənbɛ birin na. A bara xili fi a ma naxan dangi xili birin na naxan falama yi dunijna ma a nun aligiyama.²² Ala bara fe birin sa a xa yaamari bun, a man fa a findi fe birin xunyi ra danxaniyatɔe jama be.²³ Danxaniyatɔe jama fan luxi ne alɔ Ala xa Mixi Sugandixi fate. Naxan fe birin nakamalima a mooli birin na, a xa fe kamalixi birin na danxaniyatɔe jama tagi.

2

Kisi sotɔma Ala xa hinne nan saabui ra

¹ Wo fan nu findixi mixi faxaxie nan na wo xa fe kogie nun wo xa yunubie xa fe ra² wo nu j̄erɛma naxee ma. Wo nu biraxi yi dunijna fe kogie nan fɔxɔ ra. Wo nu biraxi Sentanɛ nan fɔxɔ ra, j̄innɛ xe mangɛ naxan na kuye ma. Wo nu biraxi a xaxili nan fɔxɔ ra naxan na walife Ala yaxuie tagi.³ Singe, won birin nu j̄erɛma na mooli nan na, won bira won fate waxonfe nun won yɛtɛ xaxili fɔxɔ ra. Na kui, a nu lanma won xa Ala xa xɔnɛ nan tun sotɔ alɔ booree.

⁴ Kɔnɔ Ala xa kinikini gbo. A won xanuxi xanunteya tilinxin na. ⁵ Na kui, hali faxamixie nan to nu won na won ma fe kobi rabaxie xa fe ra, Ala naxa won nakeli na faxɛ ma, won nun a xa Mixi Sugandixi. Wo kisixi Ala xa hinne nan saabui ra. ⁶ Ala to bara won nakeli faxɛ ma won nun a xa Mixi Sugandixi ra, a bara won naso ariyanna, a won dɔxɔ a fe ma. ⁷ A xa fonisireya kui, Ala kisi fixi won ma a xa Mixi Sugandixi Isa nan saabui ra, alako birin xa a xa hinne makaabaxi to waxati birin naxan sa fama.

⁸ Wo kisixi Ala xa hinne nan saabui ra, wo xa danxaniya xa fe ra. Kisi mu kelima wo tan xa ma, Ala nan a fima mixi ma. ⁹ A mu kelima mixi xa wali fanyie xa ma. Na kui, mixi yo mu nɔmɑ a yɛtɛ matɔxɔde. ¹⁰ Ala xa wali fɔxi nan na won na. Yakosi, a bara won daa a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, alako won xa nu wali fanyie raba, a bara naxee ti won ya i won xa nu j̄erɛ e ma.

Danxaniyatɔe jama findife Ala xa mixie nun Ala Xaxili sabatide ra Isa xa sərɛxɛ saabui ra

¹¹ Na kui, wo xa ratu a Yuwifie mu wo ra bari kɛja ma. Naxee xili falama «sunnamixie», e wo fan xili falama «sunnataree». Wo xa a kolon a sunne findixi adama xa wali nan na, naxan nabama mixi fate ra. ¹² Wo xa ratu a singe ra wo mu nu Ala xa Mixi Sugandixi xa fe yo kolon. Xɔjɛe nan nu wo ra Isirayilakae ya ma. Laayidi nun saate yo mu nu xirixi wo nun Ala tagi. Xaxili tide yo mu nu na wo yi ra, Ala kolontaree nan nu wo ra dunijna ma.

¹³ Kɔnɔ yakosi, wo tan naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, wo tan naxee nu makuyaxi, Ala bara wo maso a ra a xa Mixi Sugandixi wuli saabui ra. ¹⁴ A tan nan lanyi rasoxi won tagi, jama firin xa findi keren na. A to a yɛtɛ fate ba sərɛxɛ ra, a bara yaxuya tɛtɛ rabira naxan nu tixi won tagi. ¹⁵ A bara Yuwifie xa səriyɛ, e xa yaamarie, nun e xa tɔnyie sənbɛ kana. A bara na jama firin tongo, a lanyi xiri e tagi, a e findi jama nɛɛnɛ keren na a xa yaamari bun ma. ¹⁶ A xa faxɛ saabui ra wuri magalanbuxi ma, a bara e xa yaxuya kana, a e firin birin findi keren na, a lanyi nun bɔjɛsa lu e tan nun Ala tagi. ¹⁷ A to fa, a naxa wo kawandi lanyi nun bɔjɛsa ra, wo tan naxee nu makuya. Naxee fan nu makɔrɛ, a naxa nee kawandi lanyi nun bɔjɛsa ra. ¹⁸ A tan nan naadɛ rabixi won firin birin bɛ, won nun Baba Ala xa lu yiye keren, a Xaxili Səniyenxi kerényi saabui ra.

¹⁹ Na kui, wo tan naxee mu nu na Ala xa mixie ya ma, yakosi wo fan bara findi səniyentɔe ra, wo bara so Ala xa mixie ya ma. ²⁰ Wo bara lu alɔ banxi tixi naxan buni findi xɛɛrae nun namijɔnmɛe ra. Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan findi na banxi gɛmɛ hagigɛ ra naxan tide gbo a birin bɛ. ²¹ Banxi yire birin a boore suxuxi a tan nan saabui ra, a ite, a findi hɔrɔmɔbanxi səniyɛnxi ra Marigi be. ²² Isa bara a niya wo fan xa nu malan alɔ banxi biriki dɔxɔma a boore ra ki naxɛ. Ala na wo tife alɔ banxi a Xaxili sabatima dɛnnaxɛ.

3

Ala xa gundo makənənfe

¹ Na nan a toxi, n Ala maxandima wo bɛ, n tan Pɔlu, naxan bara findi geelimani ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa be wo xa fe ra, wo tan naxee mu findixi Isirayilakae ra. ² N laxi a ra, wo bara a mɛ Ala naxa a xa hinne taxu n na n xa a masen wo bɛ. ³ N jan bara a nde tagi raba, Ala bara a xa gundo masen n bɛ naxan singe nu nɔxunxi. ⁴ Wo na n ma səbeli xaran, wo nɔmɑ ne a kolonde a fahaamui bara fi n ma Ala xa Mixi Sugandixi gundo xa fe ra. ⁵ Yi gundo mu nu makənənxi a singe ra nu adamadie be alɔ a fa makənənxi Ala xa xɛɛra səniyɛnxi e nun namijɔnmɛe be ki naxɛ to Ala Xaxili Səniyɛnxi saabui

ra.⁶ A bara makənən fa, a si gbətəe nun Isirayilakae bara findi jama keren na. E bara findi kə keren tongomae ra. Ala laayidi keren nan tongoxi e birin nalanxi bə, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xibaaru fanyi saabui ra.

⁷ Ala to hinnexi n na a sənbə birin na, n fan bara findi yi xibaaru fanyi xa walike ra. ⁸ Hali n to xurunxi dangi səniyəntəe birin na, Ala bara hinne n na. A xa hinne findixi n bə yi nan na: N tan xa si birin kawandi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi makaabaxi ra, ⁹ n xa Ala gundo makənən adamatadie birin bə, naxan nu nəxunxi Ala Daali Mange yi ra. Kafi fe folo fələ yi gundo nu nəxunxi Ala yi, ¹⁰ kənçə yakəsi, a sago na a ra danxaniyatəe jama xa a xa lənni birin makənən mangə nun nələe bə naxee na kuye ma. ¹¹ Yi birin findixi Ala xa natə nan na naxan nu na a yi ra abadan. A a birin nakamalixi won Marigi Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi. ¹² A tan saabui ra, won to danxaniyaxi a ma, won nəma won makərəde Ala ra limaniya kui, siikə xambi. ¹³ Na kui, n bara wo maxandi limaniya naxa ba wo yi n ma tɔɔre kui wo xa fe ra, barima a findima wo bə xunnakeli nan na.

¹⁴ Na nan a toxi, n nan n xinbi sinmma Baba Ala ya i, ¹⁵ bənsəe birin fatanxi naxan na, naxee na koore nun bəxi. ¹⁶ N a maxandima a xa wo mali a xa nərə makaabaxi saabui ra, a xa wo bərə sənbə so a Xaxili saabui ra. ¹⁷ N a maxandima a xa Mixi Sugandixi xa sabati wo bərə i danxaniya saabui ra, wo man xa sabati xanunteya kui. Wo xa xanunteya suxu alə wuri bili sanke bəxi susuxi ki naxə. ¹⁸ N a maxandima a xa sənbə fi wo ma, alako wo nun səniyəntəe birin xa nə Ala xa Mixi Sugandixi xa xanunteya gboyə, a kuyəya, a iteyə, nun a tilinyi kolonde wo mabiri. ¹⁹ Wo xa kolon sətə a ma Ala xa Mixi Sugandixi wo xanuxi ki naxə, xanunteya naxan mu nəma fahaamude a gboyə xa fe ra, alako Ala xa wo rakanimali a xa fe kamalixi birin na.

²⁰ Matəxəe na Ala bə naxan nəma fe birin na a sənbə saabui ra a naxan fixi wo ma, naxan nəma fe birin na, dangi won ma maxandi nun məjəxunyi ra ²¹ Matəxəe na a tan nan bə danxaniyatəe jama nun a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra waxati birin, abadan. Amina.

4

Danxaniyatəe jərə ki:

Jərəfe lanyi kui

1 Na kui, n tan naxan bara findi geelimani ra Marigi xa fe ra, n bara wo mayandi wo jərə ki xa a masen a Ala nan yati wo xilixi. ² Wo xa jərə yətə magore nun bərə bəxi kui, wo nu dijəe wo bore bə, wo ti wo bore san na xanunteya kui. ³ Wo xa fe birin naba alako lanyi naxa kana wo tagi, Ala Xaxili Səniyənxı naxan fixi wo ma bərəsa ra. ⁴ Won findixi fate keren nan na. Ala Xaxili Səniyənxı keren nan a ra. Ala wo fan xilixi nə wo xa wo xaxili ti fe keren nan na. ⁵ Marigi keren, danxaniya keren, nun xunxa keren nan na won bə, ⁶ Ala keren nan na won bə naxan findixi birin Baba ra, naxan na birin xun ma, naxan walima birin saabui ra, naxan na birin i.

⁷ Kənçə hinne fixi kankan ma won ya ma alə Ala xa Mixi Sugandixi a xasabixi ki naxə. ⁸ Na nan a toxi a səbəxi,
«A te koore,
a naxa a yaxuie suxu,
a naxa adamadie ki.»

⁹ A to səbəxi, «A bara te,» na nan na ki a bara goro han bəxi ma sinden, beenun a man xa te. ¹⁰ Naxan goro, na nan man texi koore birin xun ma, alako a xa fe birin nakamali. ¹¹ A adamatadie ki naxan na, a findi yi nan na: ndee xa findi xəərəe ra, ndee xa findi namijənməe ra, ndee xa findi xibaaru fanyi kawandiləe ra, ndee xa findi danxaniyatəe xunmatie nun karaməxəe ra. ¹² A won kixi nə na birin na alako won xa səniyəntəe mali e xa fata Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyatəe jama rajərəde yare. ¹³ Won xa bira na fəxə ra han won birin xa lu lanyi kui naxan kelima danxaniya nun Ala xa Di kolonfe ma, han won birin xa kamali alə Ala xa Mixi Sugandixi kamalixi ki naxə. ¹⁴ Na təmui won mu luma sənən alə diyərəe. Won mu lantanma sənən alə wuri naxan saxi ye fari, mərənyi nun foye naxan tutunma, e xa xanin yire birin. Na kui, mixie mu nəma won natantande sənən e xa wule kawandi ra, e xa kooṭa, nun e xa yanfanteya ra. ¹⁵ Won xa nəndi nan fala xanunteya kui. Fe birin kui, won xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, naxan findixi danxaniyatəe jama xunyi ra. Won xa mə na danxaniya kui. ¹⁶ Xunyi nan fate salonse birin nəjərəma. Kankan xirixi a boore ra, kankan a xa wali rabama, alako fate birin xa mə, a xa sənbə sətə xanunteya kui.

Jərəfe lahale nənənə ma, tinxinyi nun səniyənyi kui

¹⁷ Na kui, n yi nan falama wo bə, n man xa a mabanban Marigi xili ra: Wo naxa jərə sənən alə danxaniyatəee jərəma ki naxə. E xaxilie birama fe fufafu nan tun fəxə ra. ¹⁸ E xaxilie ifcərəxi. E xa fe kolontareya nun e xa sondon xərəxəya bara a niya e xa gan Ala xa kisi ra. ¹⁹ E mu yaagima fefe ma sənən. E bara e yətə rabolo langoeja xili ma. E mu wasama fe kobi məlli birin nabafe ra.

²⁰ Kōnō Ala xa Mixi Sugandixi mu wo tixi na kira xa xōn! ²¹ Wo a xa fe məxi nē, wo man bara xaran a xa fe ra. Wo a kolon yati a nōndi na Isa nan yi. ²² Wo tinkanxi nē wo xa wo yi ba wo j̄ere ki fori ra, naxan wo xun nakanama wo waxōnfe kobi saabui ra. ²³ Wo bōj̄e nun wo xaxili xa mafindi bōj̄e nēnē nun xaxili nēnē ra. ²⁴ Wo xa wo lahale fori masara a nēnē ra. Wo luma nē alō wo bara findi mixi nēnē ra Ala naxan daaxi a xa j̄ere a xa tinxinyi nun səniyēnyi yati kui.

²⁵ Na kui, won xa wule lu, won xa nōndi nan fala won bore bē, barima won findixi fate keran salonyie nan na. ²⁶ Xa wo xōnō, wo naxa yunubi raba. Wo naxa a lu soge xa dula xōnē na wo bōj̄e kui, ²⁷ alako wo naxa santide lu Ibulisa bē. ²⁸ Muñeti xa muñetē lu. A xa wali tinxinyi kui alako a xa munafanyi soto a naxan fima setaree ma. ²⁹ Wo naxa a lu wōyēn kobi yo xa mini wo dē i. Wo xa wōyēn fanyi nan fala naxan nōma mixi malide a hayi ki ma, alako wo xa wōyēnyi xa findi hinne ra e bē. ³⁰ Wo naxa Ala Xaxili Səniyēnxi tōcōrō, Ala wo matōnxumaxi naxan na han a fama won fōxō ra lōxō naxē. ³¹ Wo xa wo yi ba yi fe mōcli birin na: xōnē, bōj̄ete, jaaxuña, jaacsuoxč, konbi, a nun fe kobi mōcli birin. ³² Wo xa marafanyi nun bōj̄e fanyi masen wo bore bē. Wo xa dij̄e wo bore ma alō Ala dij̄exi wo fan ma ki naxē a xa Mixi Sugandixi saabui ra.

5

Nērēfe naiyalanyi kui

¹ Na kui, wo to bara findi Ala xa di xanuxie ra, wo xa a fōxi nan naba. ² Wo xa j̄ere xanunteya kui alō Ala xa Mixi Sugandixi won xanuxi ki naxē, a a yēte fi won ma fe ra, a findi won ma sērēxē ra naxan labundē xiri rafan Ala ma.

³ Kōnō langoeja, mile, nun səniyēntareja mōcli yo naxa lu wo yi ra. E xa fe j̄an naxa fala wo tagi, barima na mu lan səniyēntōee ya ma. ⁴ Wōyēnyi masuturatare, daxujia wōyēnyi, wōyēn jaaxi, e sese naxa mē wo tagi. Na mu lan. Wo xa nu tantu wōyēnyi nan fala wo bore tagi. ⁵ Wo xa a kolon a fanyi ra, a langoe, səniyēntare, a nun milante (naxan maniya kuye batui ra), e sese mu findixi kē tongoma ra Ala nun a xa Mixi Sugandixi xa mangeya niini bun ma. ⁶ Wo naxa a lu mixi yo xa wo madaxu wōyēnyi fufafu ra. Yi yunubi mōclie xa fe ra, Ala xa xōnē goroma nē mixie ma naxee mu a xui suxuma. ⁷ Na kui, wo naxa gbaku e ra.

⁸ Singe, dimi nan nu wo ra, kōnō yakōsi, wo bara findi naiyalanyi ra Marigi saabui ra. Wo xa wo j̄ere alō a lan naiyalanyi xa die xa e j̄ere ki naxē. ⁹ Naiyalanyi xa wali toma fe fanyi birin, tinxinyi birin, nun nōndi birin kui. ¹⁰ Wo xa kata wo xa kolon soto fee ma naxee La kēnēnxi. ¹¹ Wo naxa wo gbe raso dimi xa wali kobi ya ma feo! Wo xa na fe mōcli ramini kēnē ma. ¹² Barima na mixi mōclie fe naxee rabama nōxunyī kui, hali a ifalafe yēte mayaagi. ¹³ Kōnō naiyalanyi fe naxan birin makēnēnma, a toma nē ya ra. ¹⁴ Fe naxan birin toma ya ra, a fan bara findi naiyalanyi ra. A falaxi na nan ma, «I tan naxan xife, xunu.

Keli faxamixie ya ma,

Ala xa Mixi Sugandixi xa yanbē xa ti i ma.»

¹⁵ Na kui, wo mēeni wo j̄ere ki ma. Wo naxa wo j̄ere alō xaxilitaree. Wo xa wo j̄ere nē alō xaxilimae. ¹⁶ Wo mēeni yi tēmūi ma, barima yi tēmūi mu fan. ¹⁷ Na na a ra, a mu lan wo xa wo j̄ere alō xaxilitare. Wo xa kolon soto Marigi waxōnfe ma. ¹⁸ Wēni naxa wo rasii, barima xaxilitareja nan na ki. Wo xa kamali Ala Xaxili Səniyēnxi nan na. ¹⁹ Wo xa wōyēn wo bore bē suuki nun bētē ra. Wo xa suukie nun bētē ba Marigi bē naxee kelima wo bōj̄e yati yati ma. ²⁰ Wo xa tantui rasiga Baba Ala ma fe birin xa fe ra, temui birin. Wo xa na raba Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xili saabui ra.

Nērēfe yēte magore kui

²¹ Wo xa wo yēte magoro wo bore bē Ala xa Mixi Sugandixi xa yaragaaxui kui.

²² Ginēe, wo xa wo yēte magoro wo xa mōrie bē, alō wo wo yēte magoroma Marigi bē ki naxē. ²³ Xēmē findixi a xa ginēe xunyi nan na, alō Ala xa Mixi Sugandixi findixi danxaniyatōe jāma xunyi ra ki naxē. Danxaniyatōe jāma fan findixi a fate nan na, a bara naxan nakisi. ²⁴ Danxaniyatōe jāma a yēte magoroma Ala xa Mixi Sugandixi bē ki naxē, ginēe fan lanma e xa e yēte magoro e xa mōrie bē na ki nē fe birin kui.

²⁵ Xēmēe, wo xa wo xa ginēe xanu alō Ala xa Mixi Sugandixi danxaniyatōe jāma xanuxi ki naxē. A a yēte fi danxaniyatōe jāma xa fe ra ²⁶ alako a xa a rasēniyēn, a xa a rafiixe ye ra masenyi saabui ra, ²⁷ a xa a dēntēge a yēte bē nōrē kui. Na kui, danxaniyatōe jāma luma nē alō dugi tofanyi, xōsi yo mu na naxan ma, naxan mu matōrōjōxi. A xa sēniyēn, tantanyi yo naxa lu a ma. ²⁸ Xēmēe lanma e xa e xa ginēe xanu na mōcli nan na. E xa e xanu alō e e yēte fate xanuxi ki naxē. Naxan a xa ginēe xanuma, a a yēte nan xanuxi. ²⁹ Mixi yo mu na naxan a yēte fate xōnma, barima mixi birin a yēte rabaloma, a mēeni a yēte fate ma. Ala xa Mixi Sugandixi fan mēenima danxaniyatōe jāma ma na ki nē, ³⁰ barima won findixi a fate salonyie nan na. ³¹ «Na kui, xēmēe fama nē kelide a baba nun a nga xun

ma, a a maso a xa ginε ra, e findi fate keran na.»³² Gundo belebele nan na ki, kōnō n na Ala xa Mixi Sugandixi nun danxaniyatœ jama nan ma fe falafe.³³ Kōnō kankan xa a xa ginε xanu alō a yetœ yati. Ginε fan lanmma a xa a xa mōri binya.

6

¹ Die, wo xa wo nga nun wo baba binya Marigi xa fe ra, barima na nan findi fe tinxinxi ra. ² Yaamari singe nan ya, barakε laayidixi naxan xanbi ra: «I xa i nga nun i baba binya,³ alako fee xa sōonεya i bε, i xa simaya sōtō dunjña bēndē fupi fari.»

⁴ Babae, wo fan naxa wo xa die raxcōn. Wo xa e xuru, wo e rasi alō Marigi wama a xōn ma ki naxε.

⁵ Konyie, wo xa wo marigie sago raba, naxee na wo xun ma yi dunjña ma. Wo xa e binya, wo gaaxu e ya ra. Wo xa e sago raba wo nii ra, alō wo Ala xa Mixi Sugandixi sago rabama ki naxε. ⁶ Wo naxa a raba e ya tote gbansan xa ra, alō naxee katama e yetœ rafande mixi ma. Wo xa a raba nε alō Ala xa Mixi Sugandixi xa konyie naxee Ala sago rabama e bōnε birin na. ⁷ Wo a raba wo tinxi ra. Wo naxa wali e bε alō wo na walife e tan gbansan nan ma fe ra. Wo xa wali nε alō wo na walife Marigi nan bε,⁸ barima wo a kolon, mixi fe fanyi yo raba, xa a findi konyi ra, xa a findi xōrε ra, Marigi a sare fima nε.

⁹ Konyi marigie, wo fan xa a raba na ki nε wo xa konyie bε. Wo xa ba xaañefe e ma, barima wo a kolon Marigi keren nan na wo birin bε koore ma, naxan mu mixi yo rafisa a boore bε.

Ala geresose naxee fima danxaniyatœee ma

¹⁰ A dōnxœ ra, wo xa wo sēnbε so Marigi saabui ra nun a xa sēnbε magaaxuxi saabui ra. ¹¹ Wo xa Ala xa geresose birin tongo, alako wo xa nō tide ibulisa xa kōtā birin kanke. ¹² Barima won mu na ibunadama xa geref. Mangε, nōlae, yi dunjña sēnbεma jaaxie, jinnε naxee na kuye ma, gere na won nun nee nan birin tagi. ¹³ Na nan a ra, wo xa Ala xa geresose birin tongo alako na lōxœ kobi na a li, wo xa nō tide. Na gere rajñoyi xa wo li wo tixi. ¹⁴ Na kui, wo xa ti nε. Wo wo tagi ixiri nōndi ra. Wo tinxinyi findi wo kanke makantase ra. ¹⁵ Wakilife xibaaru fanyi masende naxan bōnεsa fima mixi ma, wo xa na findi sankiri ra wo sanyie bε. ¹⁶ Safe na birin xun ma, wo xa danxaniya susu wo yi ra alō wure lefa. Na nan nōma Sentane xa tanbε radexexie ratide, a e raxuben. ¹⁷ Wo man xa kisi susu naxan findixi wo xun makantase ra. Wo Ala Xaxili Sēniyεnxi xa santidegema fan susu naxan findixi Ala xa maseniyi ra. ¹⁸ Wo xa Ala maxandi temui birin a Xaxili Sēniyεnxi saabui ra, duba nun maxandi mōcli birin na. Na kui, wo naxa yanfa. Wo xa wo tunnabœxi nε Ala maxandife ra sēniyεntœ birin bε.

¹⁹ Wo xa Ala maxandi n fan bε, alako n na n dε ibi, Ala xa n mali a xa xibaaru fanyi gundo makeñende birin bε limaniya ra. ²⁰ N findixi Ala xa santigi nan na yōlōnxōnyi bara balan naxan ma na xibaaru fanyi xa fe ra. Wo xa Ala maxandi n bε alako n xa a masen limaniya ra alō n lan n xa a masen ki naxε.

Wōyεn dōnxœ

²¹ Tikike n ma fe nun n ma wali xa fe birin masenma nε wo bε. Won ngaxakerenyi xanuxi nan a ra danxaniya kui. Tunnabœxila nan a ra Marigi xa wali kui. ²² N a xεexi wo ma na nan ma, alako a xa muxu xa fe tagi raba wo bε, a man xa wo bōnε ralimaniya.

²³ Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa bōnεsa, xanunteya, nun danxaniya fi ngaxak-erenye ma. ²⁴ Ala xa hinne fi birin ma Marigi Isa xa xanunteya mu nōnma mixi naxee bε.

Ala xa masenyi
Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e
Filipi danxaniyat̄œ nama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataax̄e nan na Isa xa x̄eera P̄olu naxan s̄eb̄e Isayankae ma naxee nu sabatixi Filipi taa kui. Singe P̄olu nu bara kawandi ti mənni alako mixie xa danxaniya Isa ma. E xa danxaniya naxa sabati a fanyi ra, han e P̄olu mali a xa wali kui yire gb̄et̄e. Na taruxui s̄eb̄exi Isa xa X̄eerae xa Taruxui kui, sora 16.

P̄olu to balan geeli R̄oma a xa danxaniya xa fe ra, Ala naxa a niya a xa bataax̄e s̄eb̄e danxaniyat̄œ nama ndee ma. P̄olu naxa bataax̄e kerēn s̄eb̄e Filipi danxaniyat̄œ ma. A naxa e ralimaniya alako e xa lu Ala sagoe, e man xa findi misaali fanyi ra naxan nōma a niyade mixi gb̄et̄e xa birā fōx̄o ra. P̄olu naxa e ratu a e mu nōma e yēt̄e rakiside e xa fe fanyi saabui ra, fo Isa saabui ra naxan a yēt̄e baxi s̄erex̄e ra dunija birin b̄e.

To Isayankae man nōma limaniya s̄ot̄ode yi Kitaabui saabui ra. Ala xa masenyi xaxili fanyi nun s̄enbe fima mixie ma e na e b̄oje rabi a b̄e. Ala xa won mali alako won xa s̄eeuw kolon naxan fatanxi Alatala ra. Amina.

Ala xa masenyi
Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e
Filipi danxaniyat̄œ nama ma

X̄eebui

¹ N tan P̄olu nun Timote, naxee findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyie ra, muxu bara wo x̄eebu, Ala xa Mixi Sugandixi xa seniyent̄œ naxee na Filipi, a nun wo xa yareratie nun wo malimae. ² Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun b̄ojesa fi wo ma.

³ T̄emui birin n na ratu wo ma, n Ala tantfuma ne. ⁴ N Ala maxandima wo be s̄eeuw ra t̄emui birin, ⁵ barima wo bara n mali Ala xa masenyi kawandife ra kabi a fōle han yakosi. ⁶ N a kolon, Ala, naxan wali fanyi foloxi wo tagi, a fama ne a rakamalide a xa Mixi Sugandixi Isa fa lōx̄œ. ⁷ A lan ne yi xaxili xa lu n be barima wo rafan n ma. Xa n na geeli kui, xa n na Ala xa xibaaru fanyi xunmageresofe kawandi ra, Ala hinne ma ne won birin na. ⁸ Ala a kolon n wo xanuxi ałc a xa Mixi Sugandixi Isa wo xanuxi ki nax̄e.

⁹ N Ala maxandima ne wo be alako wo xa xanunteya xun xa masa fe kolonyi nun fahaamui tilinx̄i ra, ¹⁰ alako wo xa n̄ a kolonde fe naxan tide gbo. Na kui, wo b̄oje xa fiix̄e, marakoros̄i yo naxa lu wo ma Ala xa Mixi Sugandixi fa lōx̄œ. ¹¹ Na lōx̄œ Isa fama ne wo matinxinde alako Ala xa matox̄o, a s̄enbe xa kolon.

P̄olu nun kawanditie

¹² N ngaxakerenyie, wo xa a kolon, t̄oore naxan n lixi, na bara Inyila Isa masenyi wali rasocneya, ¹³ barima mange xa soorie nun mixie birin bara a kolon n na geeli kui Ala xa Mixi Sugandixi xa fe nan ma. ¹⁴ N ngaxakerenyie bara limaniya Marigi xa fe ma n̄ ma jaxankate saabui ra. Yakosi e mu gaaxuma fefe ya ra, e Ala xa masenyi kawandima s̄enbe ra.

¹⁵ Nōndi nan a ra, ndee na Ala xa Mixi Sugandixi xa fe kawandife mile nun t̄oone nan ma, kōn̄o ndee fan na kawandi tife b̄oje fanyi nan na. ¹⁶ Nee a rabafe xanunteya nan na, barima e a kolon a n findixi Xibaaru Fanyi xunmagereso nan na. ¹⁷ Booree Ala xa Mixi Sugandixi xa fe kawandima e xa yēt̄e igbona nan na. E b̄oje mu fiix̄e. E jōx̄o a ma a e nōma n ma geeli jaxankate xun masade e xa kawandi ra. ¹⁸ Fefe mu a ra. Xa e b̄oje fiix̄e, xa e b̄oje mu fiix̄e, e na Ala xa Mixi Sugandixi xa fe masenfe. Yi findima s̄eeuw nan na n be to nun tina, ¹⁹ barima n a kolon fe naxee bara n li, e findima kisi nan na n be wo xa Ala maxandi saabui ra nun a xa Mixi Sugandixi Isa Xaxili xa mali saabui ra.

²⁰ N a kolon n fe birin nabama alako n naxa yaagi fefe ra. N xa limaniya yakosi ałc t̄emui dangixi alako Ala xa Mixi Sugandixi xa matox̄œ s̄ot̄o n̄ ma simaya xa na mu n̄ ma fax̄e saabui ra. ²¹ N ma dunijnejigiri kui, n birama ne Ala xa Mixi Sugandixi fōx̄o ra. N ma fax̄e findima fe fanyi nan na n be, ²² kōn̄o xa n lu dunija, n nōma ne wali gbegbe rabade Ala b̄e. Awa, n munse rabama? N mu a kolon. ²³ Na fe na n b̄endunfe yire firin. A x̄oli n ma n̄ xa keli be, n̄ xa siga Ala xa Mixi Sugandixi yire. Na fan dangi fe birin na. ²⁴ Kōn̄o a lanma n̄ xa lu dunija wo tan ma fe ra. ²⁵ N̄ bara a kolon n̄ luma ne wo ya ma alako wo xa siga yare, wo man xa s̄eeuw danxaniya kui. ²⁶ N̄ na gbilen wo yire, wo xa matox̄œ Ala xa Mixi Sugandixi Isa b̄e, na xun fama masade n̄ ma fe ra.

²⁷ Wo **ŋere** ki xa lan Ala xa Mixi Sugandixi xa Xibaaru Fanyi ma tun, alako xa n na wo ya ma ba, xa n mu na ba, n noma a kolonde xaxili keren nan na wo bε, wo birin walife danxaniya keren nan na, danxaniya naxan fatanxi Ala xa Xibaaru Fanyi ra. ²⁸ Wo naxa gaaxu wo gerefæ ya ra. Wo xa limaniya findixi tɔɔnuma nan na e bε e lɔɔfe ra, wo fan xa a kolon wo kisima ne. ²⁹ Na kisi kelixi Ala nan ma, barima a bara hinne wo ra dɔɔxø firin: Wo danxaniyafe Ala xa Mixi Sugandixi ma, a nun wo man tɔɔrøfe a bε, ³⁰ alɔ wo n fan to tɔɔrø ra ki naxε. Alɔ wo man bara a mε ki naxε, han ya n na na tɔɔrø nan kui.

2

Isa xa misaali

¹ Ala xa Mixi Sugandixi to madundui nde fima wo ma, a xa xanunteya to limaniya nde fima wo ma, lanyi to na wo nun Ala Xaxili ſeniyenxi tagi, xanunteya nun kinikini nde to na wo yi ra, ² wo xa n ma nelexinyi rakamali. Wo lu lanyi kui. Xaxili keren, xanunteya keren, nun **ŋere** ki keren nan xa lu wo tagi. ³ Wo naxa fefe raba tɔɔne kui. Wo naxa wo yεtε rafisa wo booree bε. Wo nde ba wo xa fe ra, wo a sa wo boore gbe xun yεtε magore kui. ⁴ Wo naxa wo yεtε xa munafanyi fen. Wo wo booree nan ma munafanyi fen.

⁵ Wo yuge xa lu alo Ala xa Mixi Sugandixi Isa.

⁶ Kabi abadan, a nu na Ala kepa ne, kɔnɔ a mu tin a xa a yεtε tide sa Ala ilanyi.

⁷ A naxa diŋε a yεtε birin ma, a tin lude konyi kepa ma, a bari dunijna ma alɔ adamadi, mixie fan naxa a kolon adamadi ra.

⁸ A naxa a yεtε magoro, a xa Ala sago raba, han a naxa tin faxε ra wuri magalanbuxi ma.

⁹ Na nan a toxi Ala naxa a binya, a a xili gbo dangi xili birin na,

¹⁰ alako naxee na koore, naxee na bɔxi,

naxee na bɔxi bun ma, e na Isa xili me tεmui naxε,

e birin xa e xinbi sin a bun,

¹¹ e xa a fala,

«Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan na Marigi ra.»

Na xa findi matɔɔxøe ra Baba Ala bε.

¹² N xanuntenyie, wo bara n xui susu n nu na wo tagi tεmui naxε. Yakɔsi fan, wo xa Ala xa yaamarie rabatu n xanbi dangife a singe ra. Wo xa gaaxu Ala ya ra, wo xa wakili wo xa kisi xa fe ra. ¹³ Ala nan fe ragirima wo ma alako wo jianige xa lan a gbe ma, wo xa a waxɔnfε raba. ¹⁴ Wo ne fefe rabama wo naxa wo yaxaseri masa, wo naxa sɔnχø, ¹⁵ alako nɔndi nun ſeniyenxi xa lu wo bε, wo tan Ala xa die naxee yanbama alɔ tε dεxε yi dunijna mixi jaaxi tinxintaree ya ma, ¹⁶ wo ne kisi masenyi tima tεmui naxε. Na kui, n matɔɔxøe sotoma Ala xa Mixi Sugandixi fa loxøe, barima n mu dunijna igirixi tɔɔrø kui fufafu ra. ¹⁷ Hali n faxa wo bε, n ma dunijneigiri fama findide wo bε sεrεxε nan na naxan sama wo xa danxaniya sεrεxε xun ma. Na n nasεwama ne. ¹⁸ Wo fan xa sεεwa, won birin xa sεεwa.

Timote nun Epaforodite

¹⁹ N bara n xaxili ti Marigi Isa ra a xa n mali alako n xa Timote xεε wo ma, alako a xa n nalimaniya wo xa xibaaru ra. ²⁰ Mixi yo mu na n yi ra, wo xa fe rafan naxan ma alɔ a tan. ²¹ Birin wama e yεtε kan xa geeni nan xɔn ma, e mu na Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa geeni xa fenfe. ²² Wo a kolon Timote bara a tunnabexi tɔɔrø kui Ala xa Xibaaru Fanyi xa fe ra. Kabi a naxa wali fɔlɔ n sεt̩i ma tεmui naxε, a bara lu alo di naxan birama a baba fɔxø ra. ²³ Na kui, a xɔli n ma n xa a xεε wo yire, n ma fe makεnεnma tεmui naxε. ²⁴ N a kolon a gbe mu luxi, Ala xa a ragiri n xa fa wo yire.

²⁵ Kɔnɔ n ma majɔxunyi ma, fo n xa n ngaxakerenyi Epaforodite xεε wo yire. A bara n mali ki fanyi ra Ala xa fe geremaso kui, alɔ wo a xεεxi n ma fe naxan ma. ²⁶ Wo to xɔli bara a susu ki fanyi. A bara kɔntɔfili barima wo bara a xa fure fe mε. ²⁷ A fura ne a jaaxi ra. A gbe mu nu luxi a xa faxa, kɔnɔ Ala naxa kinikini a ma. Ala naxa kinikini n fan ma, alako na sunnuniy naxa sa n ma tɔɔrø xun. ²⁸ Na na a ra n bara gbata a xεεfe ra wo ma alako wo xa jnelexin a tofe ra, n fan bɔŋε ndedi xa sa. ²⁹ Wo xa a rasεnε Marigi xili ra sεεwε kui. Wo xa yi mixi mɔɔli binya, ³⁰ barima a mu tondi fefe yo ra Ala xa Mixi Sugandixi xa wali kui, hali a findi a bε faxε ra. A bara n mali wo tan mu nu nɔma n malide naxee ra.

Kisi sotöfe

¹ Yakösi, n ngaxakerenyie, wo xa seewa wo Marigi ra. N mu taganma gibilende fee tagi rabade wo bë, n naxee sëbëxi wo ma temui dangixi, alako na xa wo ratanga.² Wo xa wo yetë ratanga mixi jaaxie ma, wali kobi rabae naxee wama fine rawalife tun mixi sunnafé ma.³ Won tan nan na mixi sunnaxie ra a nondi ki ma, won tan naxee Ala batuma a Xaxili Séniyenxi saabui ra, naxee seewama Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, naxee mu e xaxili tima e yetë ra.

⁴ Xa n wa, n fan nöma n xaxili tide n yetë ra. Xa mixi nde a majlöxunxi ne a a nöma a xaxili tide a yetë ra, n dangi na kanyi ra pon!⁵ N sunnaxi a xi solomasaxan löxçë ne, Isirayilaka nan n na, naxan kelixi Bunyamin bönsoë, Eburu yati yati nan lanxi n ma n bari ki ma.⁶ N nu biraxi Ala xa sëriye fôxöra a Fariseni ki ne, n nu fa Isa xa danxaniyatçee jaxankata. Marakörösi jaaxi yo mu nu na n ma.

⁷ Könü yakösi, n to bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, n nu se naxan birin majlöxunxi fe fanyie ra, e tide yo mu na n bë sönön.⁸ Marigi Isa kolonfe nan tide gbo nee birin bë. Ala xa Mixi Sugandixi sotöfe dangi na fe birin na, n bara naxee lu a xa fe ra. Na fee bara lu n bë alopfee fufafu alako n xa Isa xa munafanyi sotö.⁹ N xa lu a tan nan ma fe, barima n yetë sënbe mu nöma n findide mixi tinxinxia ra. N mu nöma Ala xa sëriye birin nabatude. Könü xa n bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma, Ala tan nöma ne n matinxinde. Ala nan mixi matinxinma danxaniya saabui ra.¹⁰ Na kui, n wama naxan xön, n xa Isa kolon. N xa a xa marakeli sënbe kolon, n man xa tööro alop a tööroxki ki naxë. N wama lufe ne alop Isa nu na ki naxë a faxa temui,¹¹ alako n fan xa keli faxë ma.

¹² N a kolon n mu nu ge na birin sotödeinden, n ma fe mu gexi kamalide. Könü n xa siga yare alako Isa n sugandixi fe naxan ma, n fan xa a xa fe suxu.¹³ N ngaxakerenyie, n a kolon n mu gexi a suxudeinden, könü n fe kerén nan nabama: N mu n kobe ratoma, n sigama yare nan tun ma.¹⁴ N birama ne n ma wali fôxöra, alako n xa sare sotö Koore Mange Ala won xilixi naxan ma a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

¹⁵ Won tan naxee xa danxaniya bara tilin, a lamma na majlöxunyi nan xa lu won birin yi ra. Könü xa a sa li mixi nde mu lanxi na fe ma, Ala fama na fan fiixede na kanyi bë.¹⁶ Won xa siga yare alop won darixi a ra ki naxë.

¹⁷ N ngaxakerenyie, wo xa n fôxi raba. Mixi naxee jere ki luxi alop muxu gbe, nee nan xa findi misaali ra wo bë.¹⁸ Ala xa Mixi Sugandixi yaxue bara wuya, naxee mu lama a xa serexe ra wuri magalanbuxi ma. N janbara na fala wo bë sanya wuyaxi, könü yakösi n a masenma ne wo bë n yaye ra.¹⁹ E bara löe. E yetë waxçenfe bara findi e xa ala ra. E naxan itema, na nan fama e ragorode. E birama yi dunija gbansan nan fôxöra.²⁰ Könü won tan xonyi na ariyanna nan na, won nakisima Marigi Isa kelima dënnaxë fafe ra won fôxöra. Won na na nan mamëfe.²¹ A fama ne won fate makinikinixie masarade, e xa lu nöre kui alop a gbe. A na rabama a sënbe nan na, naxan dangi sënbe birin nalanxi ra.

Marasi dçnxçëe

¹ N ngaxakerenyie, a xöli n ma n xa siga wo xëebude. N bara jéléxin wo xa fe ra, naxan bara a niya n xa binye sotö. N xanuntenyie, wo bira Marigi fôxöra alop wo darixi a ra ki naxë.

² Ewodiye nun Sintike, yandi wo xa lan wo bore ma Marigi xa fe kui.³ N malima fanyi, n bara i maxandi, i xa e mali, barima e fan bara n mali n ma kawandi tife geremaso kui. Kilementi fan bara n mali, alop n walibooré naxee xilie sëbëxi kisi buki kui.

⁴ Wo seewa Marigi ra temui birin. N man xa a fala wo bë, wo xa seewa.⁵ Wo xa böje bëxi xa makeneñ birin bë. Marigi mu buma fafe ra sönön.⁶ Wo naxa köntöfili fefe ra, wo xa Ala maxandi fe birin kui, wo xa a mayandi, wo xa a tantu.⁷ Na kui, Ala böjesa nun xaxilisa fima ne wo ma naxan möcli mu toma yi dunija fari. A na rabama a xa Mixi Sugandixi Isa nan saabui ra.

⁸ N barasöökra, wo xa wo xaxili dökö yi fee nan xön ma: fe naxan yo findi nöndi ra, naxan yo findi söökra, naxan yo tinxin, naxan yo sénien, naxan yo fan, naxan yo findi sëriye ra, naxan yo rafan Ala ma. Wo xa wo xaxili dökö yi fee nan xön binye nun tantui na naxee kui.⁹ N naxan masenxi wo bë, wo naxan toxi n ma misaali kui, wo bira na fôxöra. Na kui, Böjesa Mange luma ne wo seeti ma.

Xëebui

¹⁰ N bara Marigi tantu wo xa fe ra barima wo man bara wo jökö sa n xön. Singe wo nu bara wa n malife, könü Ala mu a ragiri.¹¹ N mu yi falaxi xë barima n hayi to na se nde ma. N bara n matinkan n xa wasa so se naxan na n yi ra.¹² Xa sese yo mu na n yi ra, xa se gbegbe na n yi ra, a birin fan. Xa kaame n suxuxi, xa n lugaxi, n bara wasa a birin na. Xa n bannaxi, xa n tööroxki, n bara seewa a birin na.¹³ N nöma fe birin na n Marigi saabui ra, naxan sënbe fima n ma.¹⁴ Könü wo fan fe fanyi nan nabaxi n be n malife ra n ma tööre kui.

¹⁵ Filipikae, wo a kolon, kabi n naxa keli Masedon bɔxi Inyila Isa kawandi tife ra, danxaniyatœ jama yo mu n mali fe nde ra fo wo tan. ¹⁶ Wo tan nan na rabaxi. Wo naxa n mali sanya firin n nu na Tësaloniki tëmui naxɛ. ¹⁷ N mu na sese fenfe n yɛtɛ bɛ. A xɔli n ma wo tan nan xa fe fanyi sɔtɔ a kui. ¹⁸ N hayi na naxan birin ma, n bara a sɔtɔ. Wo naxan nasanbaxi n ma Epaforodite saabui ra, a bara n wasa han a bara dangi a i. Na sɛrɛxɛ bara rafan Ala ma, a a kɛnɛn. ¹⁹ N Marigi Ala fama fe birin fide wo ma wo hayi na naxan ma. Fɛɛrɛ birin na a tan nan yi ra, a na birin nabama a xa Mixi Sugandixi Isa nan saabui ra. ²⁰ Ala tantu, Ala tantu. Ala naxan findi won Baba ra, won a tantuma ne han dunijna rajɔnyi.

²¹ Wo xa Isa xa sɛniyɛntœ birin xɛɛbu. ²² Sɛniyɛntœ birin naxee na n sɛeti ma, a gbengbenyi naxee walife Mangɛ Sesare xɔnyi, e bara wo xɛɛbu. ²³ Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, xa hinnɛ wo birin na.

Ala xa masenyi
Annabi Pølu naxan sëbe
Kołosi danxaniyatœ jama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxë nan na Isa xa xëëra Pølu naxan sëbe Isayankae ma naxee nu sabatixi Kołosi taa kui. Pølu mu nu findixi kawandila singe xa ra naxan Isa xa fe masen e be, kono a e kolon Röma ne, a nu na geeli dënnaxë. Ala Xaxili Sëniyënxì naxa masenyi nde fi Pølu ma Kołosikae be, a nun Isayankae birin be naxee nu sa fama lude dunijna bënde fuji fari. Yi Kitaabui kui, mixi nôma lõnni gbegbe sotode Isa xa fe ma a nun Isayankae jere ki xa fe ma.

Ala xa won mali a xa masenyi saabui ra alako won xa sëewë sotó dunijna ma, won man xa sëewë sotó aligiyama. Amina.

Ala xa masenyi
Annabi Pølu naxan sëbe
Kołosi danxaniyatœ jama ma

Xëëbu

¹ N tan Pølu nan yi ki, Ala a ragirixi naxan xa findi Isa xa xëëra ra. Muxu nun Timote nan yi bataaxë sëbefë ² wo tan ma, Kołosikae sëniyëntœe. Wo bara findi n ngaxakerenyi danxaniyatœ ra barima wo laxy Ala xa Mixi Sugandixi ra. Won Baba Ala xa hinne nun bojësa fi wo ma.

Pølu Kołosikae tantufe

³ Muxu bara Ala tantu, won Marigi Isa Baba. Muxu Ala maxandima wo be temui birin. ⁴ Muxu yi nan mexi, wo bara danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, wo man bara Ala xa sëniyëntœe birin xanu. ⁵ Wo xaxili tixi fe ra Ala naxan nagataxi wo ya ra koore ma. Wo xa danxaniya nun wo xa xanunteya kelima na nan ma. Wo bara na birin me Ala xa nöndi kui naxan findixi xibaaru fanyi ra. ⁶ Na xibaaru fanyi bara findi geeni ra dunijna birin be. A man bara findi geeni ra wo be wo Ala xa hinne yati kolonxi temui naxë. ⁷ Won ngaxakerenyi, muxu waliboor Epaferasi nan wo xaranxi na nöndi ra. A bara findi Ala xa Mixi Sugandixi xa walikë tinixinxi ra wo be. ⁸ A bara a masen muxu be a wo mixi xanuma Ala Xaxili Sëniyënxì saabui ra.

Pølu Kołosikae ralimaniyafe

⁹ Na nan a toxi, muxu fan, kafi muxu naxa na kolon, muxu Ala maxandife ne wo be temui birin, a xa fahaamui nun xaxili fanyi fi wo ma alako wo xa Ala sago kolon a fanyi ra. ¹⁰ Wo xa wo jere alô won Marigi wama a xon ma ki naxë. Wo xa fe fanyi mooli birin naba. Wo xa Ala kolon a fanyi ra. ¹¹ Wo xa sënbë sotó a xa sënbë magaaxuxi saabui ra, alako wo xa wo tunnabexi, wo man xa dije, ¹² wo man xa Baba Ala tantu sëewë kui. A bara a ragiri wo xa no sëniyëntœe ke sotode naiyalanyi kui. ¹³ A bara won namini Sentane xa nöe bun ma, naxan findixi dimi ra, a won naso a xa Di xanuxi xa mangëya niini bun ma. ¹⁴ Na di bara won xunsara, a bara won ma yunubie xafari.

Ala xa Mixi Sugandixi

¹⁵ Ala mu toma, kono a xa Di findixi a misaali nan na. Daali birin fisamante nan a ra. ¹⁶ A tan nan se birin daa, naxan na koore ma, naxan na boxi ma, naxan toma, naxan mu toma, mangëe, yaamaritœe, nölae, sënbëmae. Na birin daaxi a saabui nan na, na birin daaxi a yetë nan be. ¹⁷ Beenun se keren xa daa, a tan nu na. A birin na na a tan nan saabui ra. ¹⁸ Danxaniyatœ jama xunyi na a tan nan na. Na luma ne alô a fate yati yati. A tan nan na fe birin folë ra. A tan nan singe rakeli faxë ma, alako a xa findi dunijna fisamante ra. ¹⁹ A naxa rafan Ala ma a xa Isa rakamali Ala xa fe birin na. ²⁰ A man bara tin fe birin masode a ra a xa Di xa faxë saabui ra. Bojësa xa lu Ala nun dunijna birin tagi, naxan na koore nun boxi ma. Na lanyi bara lu e tagi Ala xa Di wuli saabui ra, naxan barban wuri magalaribuxi ma.

²¹ Singe ra, wo tan nun Ala, wo tagi nu ikuya. A yaxuie yati yati nan nu na wo ra, barima wo nu fe jaaxie majrooxunma, wo man nu e rabama. ²² Kono yakosi, lanyi bara lu wo tagi Ala xa Di xa faxë saabui ra, alako wo xa sëniyëen, wo xa ti Ala ya i, tantanyi nun marakörösi yo mu na wo ma sönöö. ²³ Kono a lanma ne wo xa danxaniya xa sabati, a xa sënbë sotó, alako wo naxa makuya fe fanyi ra naxan nagataxi wo be Ala xa xibaaru fanyi saabui ra. Na xibaaru fanyi wo naxan mexi, a masenxi ne dunijna birin be. N tan yati walima na nan ma.

Pølu xa wali

²⁴ Yakəsi, n bara pəlexin n töörofe ma wo xa fe ra. N yətə yati fama Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa tööre rakamalide danxaniyatəe jama xa fe ra, naxan luxi alō a fate. ²⁵ N bara findi danxaniyatəe jama xa walikə ra. Ala bara n xəs n xa a xa masenyi birin tagi raba wo bə. ²⁶ Na gundo nu nəxunxi ne mixi birin ma, kabi təmui xənnakuye. Kənə yakəsi, Ala bara na masen a fiixə ra a xa səniyəntəe birin bə. ²⁷ A waxi nə na gundo xa masen e bə si birin tagi, e xa a xa nərə tofanyi to. Na gundo nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi na wo i, a tan nan nəxī a niyade wo xa a xa nərə sətə. ²⁸ Muxu Ala xa Mixi Sugandixi nan ma fe masenma adamadi birin bə. Muxu e birin xaranma ne lənni ra, alako mixi birin xa kamali Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. ²⁹ Na nan a toxi, n na walife Isa sənbə ra, naxan n malima a fanyi ra.

2

¹ Wo xa a kolon n na gere masofe wo bə, n na gere masofe Layodiseyakae nun danxaniyatəe birin bə, naxee n kolon kənə e mu n toxi sinden. ² N na gere maso kui alako wo bəjəe xa limaniya, wo xa boni wo bore ra xanunteya kui, wo man xa xaxili fanyi sətə. Na kui, wo nəma nə Ala xa gundo kolonde. Na gundo findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na. ³ Lənni fanyi nun fe kolonyi nəxunxi Isa nan ma fe kui.

⁴ N na falaxi nə, alako mixi yo naxa nə wo madaxude wəyənyi tofanyie ra. ⁵ N makuya wo ra, kənə n bəjəe na wo səeti ma. N bara pəlexin, barima wo na pərəfe a fanyi ra wo xa danxaniya kui. Wo mu Ala xa Mixi Sugandixi bəyinma fefe ma.

Polu Kələsikae ralimaniyafe a firin nde

⁶ Wo to bara tin wo Marigi Isa xa fe ra, Ala xa Mixi Sugandixi, wo lan nə wo xa bira a fəxə ra. ⁷ Isa xa lu wo bə alō sanke na sansi bə ki naxə. A xa lu wo bə alō fanye, banxi tima naxan fari. Wo xa danxaniya xa sabati alō muxu wo xaranxi ki naxə. Wo xa Ala tantu təmui birin. ⁸ Wo naxa a lu mixi yo xa wo madaxu wəyənyi nəxunme ra. Na wulee findixi adamadi xa məjəxunyi nan na. Na fatanxi dunijna fe nan na. A mu kelixi Ala xa Mixi Sugandixi xa ma feo!

Isa Marakisima

⁹ Ala xa fe kəja birin na Isa yi ra. ¹⁰ Wo fan bara kamali Isa saabui ra, naxan findixi mangə ra. Mangəya birin nun sənbə məcoli birin na a bun ma.

¹¹ Isa bara wo sunna, kənə a mu a rabaxi a adama ki xa ma. A mu sese ba wo fate ma. A wo sunna ki naxə, a wo sondonyi nan kui ixaxi. ¹² Wo bara wo xunxa ye xəcəra. Na bara maniya alō wo nun Isa bara ragata gaburi keren kui. Na xanbi wo fan bara keli ye xəcəra alō Isa kelixi gaburi kui ki naxə. Na birin nabaxi nə barima wo bara la Ala sənbə ra, naxan Isa rakelixi faxə ma. ¹³ Wo nu luxi nə alō faxamixie, wo xa yunubie xa fe ra nun wo xa sunnatareya xa fe ra, kənə Ala bara wo rakisi Isa saabui ra. A bara dījəe won ma yunubi birin ma. ¹⁴ Kalamui naxan nu səbəxi won xili ma, naxan nu nəma won ma fe kanade, a bara na ba na a mabanbanfe wuri magalanbuxi ma. ¹⁵ Na kui, Ala bara nə mangəya nun sənbə məcoli birin na dunijna birin ya xəri, naxee fatanxi Sentəne ra, a naxa xunnakeli sətə na wuri magalanbuxi saabui ra.

Xaranysi naxan findixi wule ra

¹⁶ Awa, wo naxa tin mixi yo xa kiiti pəaaxi sa wo ma wo xa donse nun minse xa fe ra, sali xungbee xa fe ra, kike nəsənə sali xa fe ra, xa na mu malabu ləxəe xa fe ra. ¹⁷ Na birin findixi fe fanyi tənxuma nan na. A nu wama Ala xa Mixi Sugandixi xa fe nan masenfe won bə, naxan findixi nəndi yati ra. ¹⁸ Wo naxa tin mixi yo xa wo xa xunnakeli ba wo yi ra. Mixi ndee katama nə na rabade. A luma alō e e yətə nan magoroma, kənə wule na a ra. A luma alō e tan nun malekəe Ala nan batuma, kənə na fan wule nan a ra. E birama laamatunyie fəxə ra, kənə e e yətə igboma fe fufafu ma. ¹⁹ E mu fatuxi Isa ma, naxan na xunyi ra. Fate xunyi salonse birin naqəremə. Kankan xirixi e boore ra, Ala sənbə fima e birin ma alō a wama a xən ma ki naxə.

²⁰ Xa wo bara fatan dunijna fee ma Isa saabui ra, munfe ra wo wo yətə luma dunijna fee xa yaamari bun ma? ²¹ Na yaamari naxə, «A mu lan wo xa yi tongo! A mu lan wo xa yi don! Wo man mu lan wo xa a masuxu!» ²² Na fe birin fama pənde. Na səriyə məcoli fatanxi adamadi nan na. ²³ Na fe məcoli maniya lənni ra, barima batui, yətə magore, nun fate töörofe na a kui, kənə e tide yo mu na, barima e mu nəma yunubi fee bade mixi bəjəe ma.

3

¹ Xa nöndi na a ra, wo nun Ala xa Mixi Sugandixi nan birin nakelixi faxe ma, wo xa ariyanna fen, Ala xa Mixi Sugandixi magoroxi Ala yirefanyi ma dënnaxe. ² Wo xa ariyanna fe fen, dunijna fe mu a ra. ³ Barima wo bara faxa, wo xa simaya fa nöcxunxi Ala xa Mixi Sugandixi xa fe i Ala xa fonisireya kui.

⁴ Wo Rakisima Ala xa Mixi Sugandixi na fa, wo fan luma a xa nöre nan kui.

⁵ Na nan a toxi wo lanma wo xa adamadi xa fe kobi birin nabejin: yene fe, langoe fe, fe səniyentare, korinteja naxan maniyaxi kuye batufe ra. ⁶ Ala xöñoma ne na fe möoli ma, nun naxee e rabama.

⁷ Singe ra nu, wo yati nu jere na ki ne.

⁸ Kono yakosi, wo xa yi fe birin bęjin: bęjete, geresofe, fe jaaxi, mixi xili kanafe, nun konbi. ⁹ Wo naxa wule fala wo bore be. Wo bara na jere ki fori bęjin, ¹⁰ alako wo xa jere ki neen suxu, naxan lanma Ala jere ki ma. Na kui, wo fama Ala kolonde a fanyi ra. Na birin luma aço mixi naxan dugi fori bama a ma, a dugi neen ragoro a ma. ¹¹ Na kui, Gireki nun Yuwifi e birin keren. Mixi sunnaxi nun mixi sunnatare e birin keren. Xununtaree, mixi xununxi, konyi, nun lasiri, e birin keren. Isa nan findixi a birin na, a man na a birin i.

¹² Ala wo tan nan sugandixi, wo bara findi səniyentoe ra, Ala xanuntenye. Wo lan ne wo xa kinikini mixi ma, wo bęjre xa fan, wo xa wo yete magoro, wo bęjre xa bęxi, wo xa djęe. ¹³ Wo xa wo bore sutura, wo man xa hinne wo bore ra. Xa mixi nde bara fe jaaxi raba a bore ra, na kanyi xa djęe aço Ala xa Mixi Sugandixi djęexi wo ma ki naxe. ¹⁴ Naxan dango a birin na, wo xa wo bore xanu barima na findima lanyi fanyi ra. ¹⁵ Ala xa Mixi Sugandixi nu wama lanyi naxan xon won be, won bęjre xa bira na lanyi foxo ra. Ala bara wo xili wo xa findi fate keren na, lanyi xa lu wo tagi. Wo xa Ala tantu na ma.

¹⁶ Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi fanyi xa lu wo bęjre kui. Wo xa wo bore xaran, wo man xa marasi nun lɔnni fi wo bore ma. Wo xa na raba suuki nun beeti ra naxan fatanxi Ala Xaxili Səniyentxi ra. Wo xa Ala tantu na beetie ra, e xa keli wo bęjre yati yati nan kui. ¹⁷ Wo fe naxan birin falama, wo fe naxan birin nabama, wo xa na birin naba wo Marigi Isa xili ra. Wo xa Baba Ala tantu Isa saabui ra.

Denbaya seriyę

¹⁸ Ginęe, wo xa lu wo xa mōrie xa yaamari bun ma, aço Marigi wama a xon ma ki naxe. ¹⁹ Xemee, wo xa wo xa ginęe xanu, wo naxa jaaxu e ra. ²⁰ Dimedie, wo xa wo barimixie xui ratinme fe birin kui, barima na rafan Marigi ma. ²¹ Barimixie, wo naxa wo xa die bęjre rajaaxu e ma, alako limaniya naxa ba e yi. ²² Konyie, wo xa wo marigie xui birin natinme. Wo naxa wali e ya tote xa gbansan na, alako wo xa rafan mixie ma. Wo xa wali e be wo bęjre fiixexi ra, barima wo gaaxuxi wo Marigi Ala ya ra. ²³ Wo fe naxan birin nabama, wo xa a raba wo bęjre fiixexi nan na, aço wo a rabama Marigi be ki naxe. Wo mu a rabama mixie xa be. ²⁴ Na kui, wo xa a kolon Marigi na sare ragbilenma ne wo ma, naxan findima wo ke ra. Wo na walife Ala xa Mixi Sugandixi nan be, wo Marigi yati yati. ²⁵ Naxan fe kobi rabama, Marigi na fan sare ragbilenma ne a ma. Mixi birin a gbe sotoma ne, Ala mu mixi yo rafisa a boore be.

4

¹ Konyi marigie, wo xa wo xa konyie masuxu tinixinyi ra, barima konyi nan wo fan na. Wo Marigi na koore ma.

Marasi dɔnxœs

² Wo xa Ala maxandi temui birin. Wo xa wo yete mato, wo xa Ala tantu. ³ Wo Ala maxandi muxu fan be. Ala xa sɔɔnɛya raba won ma kawandi kui, alako n xa Ala xa Mixi Sugandixi xa gundo masen birin be. N saxi geeli na fe nan ma. ⁴ Wo Ala maxandi n be alako n xa na fala a fanyi ra, a xa fiixe foen, aço a lanma n xa a raba ki naxe.

⁵ Wo xa wo jere xaxilimaya ra danxaniyatarae ya tote ra. Wo xa na raba sinnanyi ma a raba waxati.

⁶ Wo xa masenyi fanyi ti mixie be, naxan fan. Kuri so temui, foxe sama ne bande, alako a xa jçoxun. Wo fan xa fata mixi birin yaabide wøyenyi ra naxan fan.

Xeebui dɔnxœs

⁷ N ngaxakerenyi Tikike findixi n xanuntenyi nan na naxan bara n mali a fanyi ra Marigi xa wali xa fe ra. A fama n ma fe birin tagi rabade wo be. ⁸ N a xeexi ne wo ma alako a xa muxu xa fe tagi raba wo be, a man xa wo ralimaniya. ⁹ N man bara n ngaxakerenyi tinixinxi, n xanuntenyi Onesimo Kołosiaka xee a xa Tikike mati. E firinyi fama n ma fe birin dentegé sade wo be.

¹⁰ Arisitaraki, muxu nun naxan na geeli, a wo xeebu. Baranabasi dęexɔ Maraki fan wo xeebu. Wo bara marasi sotɔ Maraki xa fe ma. Xa a fa wo xonyi, wo xa a rasen a fanyi ra. ¹¹ Yesu, naxan xili falama Yusutu, a fan wo xeebu. Yuwifi danxaniyatœ jaama birin ya ma, yi mixi saxanyi gbansan nan n malixi Ala xa mangeya niini wali rabade. E bara limaniya fi n ma.

¹² Epafirasi, naxan findixi wo xonyika ra, a wo xeebu. Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa walike nan a ra. A Ala maxandima wo be temui birin alako wo xa danxaniya xa sabati, wo xa Ala waxɔnfe kolon, wo

man xa a raba.¹³ A wali gbegbe rabama wo bε, wo tan danxaniyatœ naxee na Kōlōsi, Layodiseya, nun Hiyerapoli. N na a seede ra.¹⁴ Luki seriba, muxu xanuntenyi wo xεεbu, a nun Demasi.

¹⁵ Wo xa won ngaxakerenyi Layodiseya danxaniyatœe xεεbu, nun Nimifa, a nun danxaniyatœ nama naxan e malanmma a xa banxi kui. ¹⁶ Wo na gε yi bataaxε xarande wo xɔnyi, wo xa a so Layodiseya danxaniyatœe fan yi ra, e xa a xaran. Wo tan fan, wo xa bataaxε xaran n naxan nasanbaxi Layodiseyakae ma. ¹⁷ Wo xa a fala Arikipe bε, «FEntεn i xa wali ma, Marigi naxan soxi i yi ra alako i xa na raba a fanyi ra.»

¹⁸ Xεεbuui nan yi ki, n tan Pōlu naxan sεbεxi wo ma n yεtε bεlεxε ra. Wo xa ratu a ma n na geeli nan kui yi ki. Ala xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi singe
Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e
T̄esaloniki danxaniyat̄œ j̄ama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataax̄e singe nan na Ala xa x̄eera P̄olu nun a waliboree naxan s̄eb̄e danxaniyat̄œ j̄ama ma naxee nu sabatixi T̄esaloniki.

Beenun e xa yi bataax̄e s̄eb̄e, P̄olu nun Silifanu nu bara kawandi ti T̄esaloniki. Ala to e xa wali baraka, naa mixi wuyaxi naxa gibilek kuye batufe fōx̄o ra, e danxaniya Ala ma naxan a xa Mixi Sugandixi x̄eexi dunjia rakiside. Kōnō P̄olu nun Silifanu mu nō bude T̄esaloniki taa kui, e gi k̄œ nan na barima mixi kobi ndee nu bara j̄ama boj̄œ rate e xili ma. Yi fe birin tagi rabaxi Isa xa X̄eerae xa Taruxui Kitaabui kui, Sora 17.

P̄olu nun Silifanu to At̄en li, e naxa kōntofili T̄esaloniki danxaniyat̄œ be barima e mu nu a kolon xa e xa danxaniya sabatixi. Na kui, e naxa Timote x̄ee alako a xa T̄esaloniki danxaniyat̄œ janige kolon, a xa e ralimaniya e xa danxaniya kui. Timote to gibilek, a naxa dēnt̄œ sa P̄olu nun Silifanu be. Ala Xaxili S̄eniyenxi naxa masenyi fi e ma T̄esalonikikae be, e naxa yi bataax̄e s̄eb̄e.

Yi Kitaabui tide to bara mini T̄esaloniki danxaniyat̄œ be, a lōnni fi e ma, a e ralimaniya, a tide na won fan be. A a masenma won be a Ala won xilixi n̄e won xa won j̄ere s̄eniyenxi kui, won xa gibilek s̄eniyentareja fōx̄o ra. A man a masenma a wali tide gbo danxaniyat̄œ be. A larima won xa balo won yilenfure nan na. Yi Kitaabui man limaniya firma won ma barima a a masenma won be a Ala xa Mixi Sugandixi Isa fama n̄e a xa danxaniyat̄œ fōx̄o ra, e j̄ij̄œ nun a laaxiraxi, a e xanin Ala xonyi e sa luma dēnnax̄e abadan.

T̄esaloniki danxaniyat̄œ findixi misaali nan na won be barima hali e to j̄axankate gbegbe s̄oto, e xan n̄e danxaniya kui, e e xaxili ti Ala ra. Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won xa won tunnabexi Ala xa kira fanyi xōn ma. Ala xa won natanga s̄eniyentareja ma, won naxa fa yaagi Marigi gibilek lōx̄œ. Ala xa won mali ariyanna kira xōn ma. Amina.

Ala xa masenyi singe
Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e
T̄esaloniki danxaniyat̄œ j̄ama ma

X̄eəbu

¹ P̄olu, Silifanu, nun Timote nan yi ki, katarabi Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa danxaniyat̄œ j̄ama ma naxee na T̄esaloniki.

Ala xa hinne nun boj̄œsa fi wo ma.

Ala tantufe T̄esalonikikae xa fe ra

² Waxati birin muxu Ala tantuma wo xa fe ra, muxu man a maxandima wo be. T̄emui birin ³ muxu wo xa fe falama won Baba Ala be. Muxu a tantuma n̄e wo xa wali ma naxan kelixi wo xa danxaniya nun wo xa xanunteya ma. Muxu a tantuma n̄e barima wo wo tunnabexi wo xaxili tife ra Ala xa Mixi Sugandixi Marigi Isa ra.

⁴ N̄gagakerenyie, wo tan Ala xanuntenye, muxu a kolon a Ala bara wo sugandi. ⁵ Muxu to xibaaru fanyi masen wo be, a mu findi muxu d̄e w̄oyenxi gbansan xa ra. Ala Xaxili S̄eniyenxi naxa s̄enbe fi muxu xa xibaaru fanyi kawandife ma, muxu danxaniyaxi a ma. Wo a kolon yati muxu nu j̄erema ki nax̄e wo xa fe ra, muxu nu na wo ya ma t̄emui nax̄e. ⁶ Wo bara findi muxu nun Marigi fōxi rabae ra. Hali wo to j̄axankate gbegbe s̄oto, wo Ala xa masenyi susu ne j̄ellexinyi ra, j̄ellexinyi naxan fatan Ala Xaxili S̄eniyenxi ra.

⁷ Na kui, wo bara findi misaali ra danxaniyat̄œ birin be naxee na Masedon nun Akayi. ⁸ Ala xa masenyi bara rayensen ȳe wo saabui ra. A mu rayensenxi Masedon nun Akayi gbansan xa ma. Yire birin bara a kolon wo danxaniyaxi Ala ma ki nax̄e. Na kui, muxu mu sese falama sōnon na xa fe ra.

⁹ Na mixi naxee bara wo xa fe me, e tan nan fama wo xa fe falade, wo muxu rasen̄e ki nax̄e, wo man gibilek kuyee fōx̄o ra ki nax̄e, wo fa bira Ala N̄ij̄œ fōx̄o ra naxan findixi nōndi ra. ¹⁰ E man wo xa fe falama, wo Ala xa Di mamexi ki nax̄e kelife koore ma. Na nan findixi Isa ra, Ala naxan nakeli fax̄e ma, Isa naxan won natangama xōn̄e ma naxan na fafe.

¹ N ngaxakerenyie, wo tan yati a kolon a muxu fafe wo yire na mu findixi fe fufafu ra. ² Wo a kolon, muxu nu bara jaxankate nun t̄c̄re s̄ot̄ Filipi. Kōn̄ muxu naxa muxu xaxili ti won Marigi Ala ra, muxu limaniya alako muxu xa wo kawandi Ala xa xibaaru fanyi ra, hali geremasoe gbegbe to nu naa. ³ Muxu xa kawandi mu fatanxi wule xa ra, a mu fatanxi janige s̄eniyentare xa ra, a mu fatanxi yanfanteya xa ra. ⁴ Ala to bara muxu mato, a bara a xa xibaaru fanyi taxu muxu ra. Na kui, muxu mu w̄oyenma x̄e de alako muxu xa rafan mixie ma. Muxu w̄oyenma ne alako muxu xa Ala nan kēnen naxan won sondonyie matoma. ⁵ Wo a kolon yati, Ala fan a kolon, muxu mu d̄ejlōxuny i w̄oyenyi yo falaxi wo b̄e. Muxu mu kawandi tixi x̄e alako muxu xa se nde s̄ot̄. ⁶ Muxu hayi mu na mixie xa matox̄e ma, a na findi wo tan na, a na findi mixi ḡb̄et̄e ra.

⁷ Ala xa Mixi Sugandixi xa x̄eεrae to na muxu ra, muxu nu n̄oma muxu xa fe kote d̄ox̄de wo xun ma, kōn̄ muxu mu tin. Muxu naxa m̄εεni wo ma, al̄o dinḡe m̄εεnima a xa die ma ki naxe. ⁸ Muxu wo xanuxi ne han muxu naxa muxu ȳet̄e yati fi wo ma safe Ala xa xibaaru fanyi xun ma muxu wo kawandi naxan na. Wo xa fe nu bara x̄c̄r̄ox̄c̄ muxu ma ki fanyi. ⁹ N ngaxakerenyie, wo xa wo majloxun muxu xa wali num muxu xa t̄c̄re ma. Muxu wakili ne kōe nun yanyi alako muxu xa kōntofili naxa lu wo sese ma, muxu nu Ala xa xibaaru fanyi kawandife wo b̄e t̄emui naxe. ¹⁰ Muxu j̄er̄exi s̄eniyeniyi nun tinxinyi nan na wo xa fe ra, marakōr̄osi yo mu na muxu ma. Wo bara findi na fe seedee ra, wo nun Ala. ¹¹ Wo a kolon yati, a muxu na wo birin b̄e, al̄o bab̄e nun a xa die na ki naxe. ¹² Muxu bara wo ralimaniya, muxu bara wo mafuruku, muxu bara wo mayandi alako wo j̄er̄e ki xa Ala kēnen, naxan wo xilixi wo xa lu a xa manḡya niini bun ma, wo xa a xa n̄ot̄ kolon.

¹³ Na nan a toxi muxu Ala nuwali sama t̄emui birin barima muxu to wo kawandi Ala xa maseniyi ra, wo mu a suxuxi x̄e al̄o mixi w̄oyen xui. Wo a kolon ne a a findixi Ala xa maseniyi nan yati ra naxan s̄enbe na walife wo tan danxaniyat̄e ya ma. ¹⁴ N ngaxakerenyie, wo bara maniya Ala xa danxaniyat̄e j̄amae ra naxee danxaniyaxi a xa Mixi Sugandixi Isa ma Yudaya b̄oxi ma. Wo baribooree wo t̄c̄ro ki naxe, Yuwifie fan Yudaya danxaniyat̄e j̄amae t̄c̄ro na ki ne. ¹⁵ E tan Yuwifie nan Marigi Isa nun namijōn̄m̄e faxa, e muxu fan j̄axankata. E xa fe mu Ala kēnenxi. E to muxu t̄c̄roma muxu xa kawandi wali kui, e j̄aaxuma mixi birin na. ¹⁶ E mu wama muxu xa si ḡb̄et̄e kawandi alako nee xa kisi. Na kui, e na e xa yunubi nan tun xun masafe. Kōn̄ Ala xa x̄one bara e susu.

¹⁷ N ngaxakerenyie, muxu bara makuya wo ya tote ra waxati nde bun, kōn̄ muxu b̄ōne tan mu makuyaxi wo ra. Wo x̄eli muxu suxuma ki fanyi ra. Muxu bara fe birin naba alako muxu man xa wo to. ¹⁸ Muxu nu bara wa gbilenfe wo yire. N tan P̄olu wa ne n xa wo yire li sammaya wuyaxi, kōn̄ Sentane nan muxu mat̄o. ¹⁹ Marigi Isa gbilen l̄ox̄e, muxu l̄ox̄o tima Ala ra nde xa fe ra? Muxu j̄el̄exinma nde xa fe ra? Muxu mat̄ox̄e s̄ot̄oma nde xa fe ra? Wo tan xa mu a ra? ²⁰ Iyo, wo tan nan findixi muxu xa xunnakeli nun muxu xa s̄eēwe ra.

3

P̄olu Timote x̄eεfe T̄saloniki

¹ Na kui, muxu b̄ōne to mu n̄oxi sade, muxu bara a janige muxu tan xa lu At̄en, ² muxu xa won ngaxakerenyi Timote x̄eε wo ma. Muxu waliboore na a ra Ala xa wali kui naxan findi Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandila ra. Muxu a x̄eεxi ne alako a xa wo s̄enbe so, a xa wo ralimaniya wo xa danxaniya kui, ³ alako wo xa j̄axankate naxa wo hamme. Wo fan yati a kolon, na j̄axankat̄e nan nagirixi won ma. ⁴ Hali muxu nu na wo ya ma t̄emui naxe, muxu nu a falama ne wo b̄e, a mixie fama won j̄axankatade. Wo bara a to fa, na nan fa rabaxi.

⁵ Na nan a ra, n b̄ōne to mu nu saxi s̄on̄on̄, n naxa Timote x̄eε naa alako a xa a kolon wo xa danxaniya na ki naxe. N nu gaaxuxi ne wo b̄e Sentane mixi ratantanyi fa wo ratantanfe, muxu xa wali fa findi wali fufafu ra. ⁶ Kōn̄ Timote to baxi gbilende muxu yire keli wo x̄onyi, a bara xibaaru fanyi fala muxu b̄e wo xa danxaniya nun wo xa xanunteya xa fe ra. A naxe, a wo ratuxi muxu xa fe ra s̄eēwe kui, a muxu to x̄oli na wo ma, al̄o wo fan to x̄oli to na muxu fan ma. ⁷ Na kui, n ngaxakerenyie, hali muxu to na t̄c̄re nun j̄axankate kui, muxu bara ralimaniya wo xa danxaniya xa fe ra. ⁸ Yak̄osi muxu b̄ōne bara sa s̄on̄on̄, barima muxu bara a kolon a wo xa danxaniya xanxi Marigi. ⁹ Muxu mu a kolon s̄on̄on̄ muxu n̄oma Ala tantude ki naxe wo xa fe ra. Danyi yo mu na muxu xa s̄eēwe ma wo xa fe ra Ala xa fe ra. ¹⁰ Kōe nun yanyi muxu na a maxandife muxu nii birin na, muxu xa n̄o wo tote, alako naxan luxi wo xa danxaniya ra, muxu xa na rakamali.

¹¹ Ala ȳet̄e yati, won Baba, a nun won Marigi Isa xa kira b̄ōc̄ muxu b̄e alako muxu xa wo yire mas̄o. ¹² Xanunteya naxan na wo b̄e wo doro tagi, a nun wo nun mixi birin tagi, Ala xa na xun masa ki fanyi ra, al̄o muxu fan wo xanuxi ki naxe. ¹³ Ala xa wo sondonyie s̄enbe so alako won Marigi Isa na gbilen c̄ox̄a naxa a nun a xa s̄eniyent̄e ra, wo xa n̄o tide won Baba Ala ya i s̄eniyeniyi nun tinxinyi kui.

N̄er̄e s̄eniȳenyi kui

¹ N̄ngaxakerenyie, muxu bara wo tinkan wo lan wo xa wo j̄er̄e ki nax̄e Ala wax̄onyi ma. Han ya wo na na nan xun ma. Yak̄osi, muxu wo maxandima, muxu wo mayandi Marigi Isa xili ra, wo xa nu na xun masa. ² Wo a kolon yati muxu wo xaranxi naxan na Marigi Isa xili ra. ³ Ala sago na a ra wo xa s̄eniȳen. Wo naxa langoeja raba. ⁴ Kankan xa a ȳete susu s̄eniȳenyi nun tinxinyi kui. ⁵ Wo naxa bira langoeja fōx̄o ra, al̄o Ala kolontaree a rabama ki nax̄e. ⁶ Mixi yo naxa yunubi raba a ngaxakerenyi ra, a fu a ma na fe kui, barima Marigi na fe mōcoli birin makiitima n̄e. Muxu bara na fala wo b̄e, muxu man gibile n̄e a fala ra wo b̄e. ⁷ Ala won xilixi n̄e won xa won j̄er̄e s̄eniȳenyi kui, won xa gbilen s̄eniȳentareja fōx̄o ra. ⁸ Na kui, mixi naxan tondima yi fee rabatude, a mu tondixi ibunadama xa b̄e, a tondixi Ala nan be naxan a Xaxili S̄eniȳenxi fixi wo ma.

⁹ Hali muxu mu wo rasi ngaxakerenyie xanufe ma, barima Ala nan bara wo tinkan wo xa wo bore xanu. ¹⁰ Wo na nan yati rabafe ngaxakerenyie ra naxee na Masedon b̄ox̄i birin kui. Kōnō muxu a falama n̄e wo b̄e, n̄ ngaxakerenyie, wo man xa nu na xun masa. ¹¹ Wo xa fe birin naba alako wo xa lu bōj̄es̄a kui. Wo xa m̄ēeni wo ȳete ma. Wo xa nu wali wo b̄el̄ex̄e ra al̄o muxu a masen wo b̄e ki nax̄e. ¹² Na kui, wo j̄er̄e ki findima a fanyi nan na danxaniyateree tagi, wo man mu wo xa fe kote dōx̄oma mixi gb̄et̄e yo xun ma.

Danxaniyat̄oee xa taa masare

¹³ N̄ngaxakerenyie, muxu mu wama wo xa lu fahaamutareja kui mixie xa fe ra naxee bara laaxira. A mu lan wo xa sunnum al̄o mixi naxee mu e xaxili tixi Ala ra. ¹⁴ Won laxi a ra a Isa bara faxa, a man fa keli fax̄e ma. Na kui, won man laxi a ra a Ala fama faxamixie fan nakelide naxee nu danxaniyaxi Isa ma, a e rate e nun Isa. ¹⁵ Marigi xa masenyi nan ya, muxu naxan falama wo b̄e. Won tan naxee jīje a ra, Marigi fa t̄emui naxee lima dunijna ma, won singe xa mu tema mixi faxaxie b̄e. ¹⁶ Marigi ȳete yati nan fama gorode keli koore ma. Yaamari fima n̄e xui itexi ra. Malek̄e kuntigi fama n̄e a xui itede. Ala xa sara xui minima n̄e. Isa xa danxaniyat̄oee naxee bara faxa, nee nan singe kelima. ¹⁷ Na dangi xanbi, won tan naxee jīje luxi dunijna, won fan tema n̄e, won nee li nuxui kui, won birin sa naralan Marigi yire kuye ma. Won luma n̄e Marigi s̄eeti ma s̄onon abadan. ¹⁸ Na kui, wo xa wo bore ralimaniya na masenyi ra.

Marigi fa lōx̄oē

¹ N̄ngaxakerenyie, hali n̄ mu sese fala wo b̄e waxati nun lōx̄oē xa fe ra yi fee sa rabama t̄emui nax̄e. ² Wo fan yati a kolon a fanyi ra, a Marigi xa lōx̄oē fama n̄e al̄o m̄uj̄eti fama kōe ra ki nax̄e. ³ Mixie n̄e lanyi nun bōj̄es̄a xa fe falama t̄emui nax̄e, gbaloe dusuma e xun ma na t̄emui n̄e, al̄o furugine difuri na keli a ra. E mu tangama a ma muku.

⁴ Kōnō wo tan, ngaxakerenyie, wo mu na dimi xa kui. Na lōx̄oē mu lanma a xa wo t̄er̄enna al̄o m̄uj̄eti. ⁵ Wo birin findixi naiyalanyi nun yanyi die nan na. Kōe nun dimi die xa mu won na. ⁶ Na kui, won naxa xi al̄o booree. Won xa fee rasaxa a fanyi ra, won naxa yanfa. ⁷ Naxee xima, e xima kōe nan na. Naxee siisima, e siisima kōe nan na. ⁸ Won tan naxee findixi yanyi mixie ra, won xa m̄ēeni won ȳete ma. Won xa danxaniya nun xanunteya rasabati, won xa won xaxili ti kisi ra. Nee tide luma n̄e won b̄e al̄o kanke makantase nun xun makantase tide luma geresoē b̄e ki nax̄e. ⁹ Ala mu a ragirixi won ma, a xa xōn̄e xa won li. A a ragirixi n̄e won tan xa kisi nan s̄ot̄o Marigi Isa saabui ra, Ala xa Mixi Sugandixi ¹⁰ naxan faxa won ma fe ra. Na nan a toxi, xa muxu jīje nan a ra, xa muxu faxaxi nan a ra, muxu fama n̄e sabatide a i. ¹¹ Na kui, wo xa wo bore ralimaniya, wo xa wo bore s̄enbe so al̄o wo darixi a raba ra ki nax̄e.

Marasi nun x̄ēebui dōnx̄oē

¹² N̄ngaxakerenyie, muxu bara wo mayandi wo xa mixie binya naxee na walife wo tagi, wo rasife nun wo raj̄er̄e fe Marigi xa fe kui. ¹³ Wo xa e binya a fanyi ra xanunteya kui e xa wali xa fe ra.

Lanyi nan xa lu wo xa danxaniyat̄oee j̄ama tagi.

¹⁴ N̄ngaxakerenyie, muxu man bara wo maxandi, wo xa tunnax̄on̄ee rasi, wo xa limaniyateree ralimaniya, wo xa s̄enb̄etaree mali, wo dij̄e mixi birin b̄e.

¹⁵ Wo xa a mato a fanyi ra mixi yo naxa fe kobi j̄ox̄o fe kobi ra. Wo xa nu fe fanyi nan tun naba wo bore b̄e, a nun mixi birin b̄e.

¹⁶ Wo xa s̄ēewa t̄emui birin.

¹⁷ Wo xa Ala maxandi waxati birin.

¹⁸ Wo xa Ala tantu fe birin kui. Na findixi Ala sago nan na wo b̄e, wo tan naxee danxaniyaxi a xa Mixi Sugandixi Isa ma.

¹⁹ Wo naxa Ala Xaxili Səniyənxı xələn nagoro.

²⁰ Wo naxa wo tuli xəxörəsi namıjınməe xa masenyie ma,

²¹ kənə wo xa fe birin mato a fanyi ra.

Xa fefe fan, wo xa na suxu gben.

²² Xa fefe kobi, wo xa wo makuya na ra pon!

²³ Ala xa wo rasəniyen a ki nun a kənə ma, a tan Ala naxan bəjəesa fima. Ala xa wo xaxili nun wo nii nun wo fate ratanga, marakərəsi yo naxa lu wo ma won Marigi Isa fa təmui. ²⁴ Naxan wo xilixi, a na a xui xanbi ra, a fama nə a rabade.

²⁵ N ngaxakerenyie, wo Ala maxandi muxu bə. ²⁶ Wo xa ngaxakerenyie birin xəxbu sunbui səniyənxı ra. ²⁷ N bara wo yamari Marigi xili ra wo xa yi bataaxə xaran ngaxakerenyie birin bə.

²⁸ Ala xa hinne fi wo ma won Marigi Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi.

Ala xa masenyi firin nde

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄
T̄esaloniki danxaniyat̄œ jama ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataax̄e firin nde nan na Ala xa x̄ε̄ra P̄olu nun a walibooree naxan s̄eb̄ danxaniyat̄œ jama ma naxee nu sabatixi T̄esaloniki. Fe naxee nu dangife T̄esaloniki P̄olu bataax̄e singe s̄eb̄ t̄emui, nee to mu nu ḡexi ya ibade, P̄olu naxa gbilen bataax̄e firin nde s̄eb̄ ra.

Mixi kobi naxee nu na T̄esaloniki danxaniyat̄œ jaxankatafe, e mu nu jaxankate itixi. Na kui, P̄olu naxa gbilen danxaniyat̄œ jama ralimaniya ra a xa yi bataax̄e firin nde kui. A naxa e rasi e xa e tunnab̄exi danxaniya kira x̄on ma, e naxa tagan wali fanyi rabade, e xa bira Ala xa n̄ondi fōx̄ ra al̄o P̄olu e kawandi ki nax̄e. P̄olu nu bara a m̄e, a mixi ndee nu na e ya ma naxee mu nu tinma walide alako e xa e ȳet̄e baloe s̄ot̄. Na kui, a naxa na kanyie rasi a x̄orox̄œ ra e xa ba na ma, e naxa e xa k̄ont̄ofili d̄ox̄œ mixi ḡbet̄e yo xun ma. P̄olu man nu bara a m̄e a T̄esaloniki danxaniyat̄œ nu bara xibaaru s̄ot̄ mixi nde ra, a Marigi fa l̄ox̄œ jān nu bara a li. Na kui, a naxa n̄ondi makenen e b̄e na fe ma, a Marigi xa l̄ox̄œ mu a lima fo fe ndee raba sinden Ala naxee ragirixi.

Yi Kitaabui findixi masenyi nan na Ala Xaxili S̄eniyenxi naxan fi P̄olu ma T̄esaloniki danxaniyat̄œ nun danxaniyat̄œ birin b̄e. Ala xa won mali yi masenyi xa so won xaxili kui, won xa a rasabati won b̄ōne kui. Ala xa s̄enbe fi won ma, won ma wali nun w̄oyenxi birin xa findi a fanyi nan na. Ala xa won sondonyie xun ti kira fanyi x̄on, won xa won j̄ere. Ala xa xanunteya ma nun a xa Mixi Sugandixi xa tunnab̄exiya ma. Ala xa won mali won sanyie xa xan danxaniya kui. Amina.

Ala xa masenyi firin nde

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄
T̄esaloniki danxaniyat̄œ jama ma

x̄ε̄bui

¹ P̄olu, Silifanu, nun Timote nan yi ki, katarabi won Baba Ala nun Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xa danxaniyat̄œ jama ma naxee na T̄esaloniki.

² Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne nun b̄ōnesa fi wo ma.

Ala dunijna birin makiitife tinxinyi kui

³ N ngaxakerenyie, muxu lanma muxu xa Ala tantu wo xa fe ra t̄emui birin. Muxu xa tantui lanxi barima wo xa danxaniya xun masafe ki fanyi, a nun wo xa xanunteya wo bore b̄e. ⁴ Na kui, muxu wo mat̄ox̄oma Ala xa danxaniyat̄œ jamae b̄e wo xa tunnab̄exiya nun danxaniya xa fe ra wo naxee masene wo xa jaxankate nun t̄ōre birin kui.

⁵ Na bara Ala xa kiiti tinxinxī masen, barima wo na naxan iminife, na nan a masenma a wo daxa wo xa lu Ala xa manḡeyā niini bun ma, wo t̄ōrofē naxan xa fe ra. ⁶ Ala tinxin. Mixi naxee wo jaxankatama, a e sare fima jaxankate nan na. ⁷ Wo tan naxee bara jaxankata, a malabui fima n̄e won birin ma Marigi Isa a nun a xa maleke s̄enb̄emae fama t̄emui nax̄e kelife koore ma. ⁸ E nun t̄e wolenxi nan goroma. Ala kolontaree, naxee mu won Marigi Isa xa masenyi rabatuma, e sare fima jaxankate nan na. ⁹ Na mixie xa kiiti findima gbaloe nan na dande yo mu naxan ma. Marigi e makuyama n̄e a ȳet̄e ra nun a s̄enbe n̄orox̄i ra ¹⁰ a na fa t̄emui nax̄e. Na l̄ox̄œ a xa s̄eniyen̄t̄œ nun a mantonyie birin a toma n̄e, e kaaba, e a mat̄ox̄. Wo fan luma n̄e nee ya ma, barima wo danxaniya n̄e muxu xa seedejox̄uya ma.

¹¹ Na kui, muxu Ala maxandima wo be t̄emui birin, alako won Marigi Ala xa wo lu al̄o a mixi naxan xilixi na daxa ki nax̄e. Muxu man a maxandima a xa wo xa jānige fanyi birin nakamali a nun wo xa wali fanyi naxee kelima wo xa danxaniya ma. Na rabama a s̄enbe nan saabui ra. ¹² Muxu na maxandi tima alako Marigi Isa xa mat̄ox̄œ s̄ot̄ wo saabui ra, wo fan xa mat̄ox̄œ s̄ot̄ Isa ra. Yi birin nabama Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa hinne saabui nan na.

χ̄em̄ s̄eriyeare

¹ N ngaxakerenyie, muxu bara wo mayandi wo b̄ōne naxa mini wo to fee m̄ema won Marigi Isa fa l̄ox̄œ xa fe ra, a nun won fama a ralande ki nax̄e. ² Xa mixi nde a fala wo be a Marigi xa l̄ox̄œ jān bara fa, wo xaxili naxa ifu de! Wo naxa la a ra hali na kanyi w̄oyen wo be al̄o namij̄cnme na a ra, xa na mu a kawandi ti wo be, xa na mu a fa bataax̄e ra al̄o a fatanxi muxu tan nan na. ³ Wo naxa a lu

mixi yo xa wo madaxu. Na lōxœ mu a lima fo adamadi gbegbe mœs Ala ra sinden, a nun, Sériyétaré Xungbe, a naxa makœnœ, gbaloe ragataxi naxan bœ. ⁴ A fama nœ a yëtë itede dangi adamadie xa batuse birin na. Adamadie sese xili falama «ala», a tan tima nœ na kanke. Na kui, a fama nœ doxœde Ala xa horçmobanxi kui, a a yëtë findi ala ra. ⁵ N to yi fee fala wo bœ n nu na wo yire tœmui naxœ, wo nœemuxi nœ? ⁶ Yakösi wo a kolon naxan makankanxi Sériyétaré Xungbe ma, alako a naxa mini beenun a xa waxati xa a li. ⁷ Sériyétaréya jian na walife nœxunyi kui. A luma na ki nœ han naxan a makankanxi a a bama naa tœmui naxœ. ⁸ Na tœmui, Sériyétaré Xungbe makœnœma nœ. Marigi na fa tœmui naxœ, a yi xœme halakima nœ a dœ foye ra, a xa fa nœre a sœntoma nœ. ⁹ Yi Sériyétaré Xungbe minimia Sentanœ sœnbœ nan saabui ra, a fa kaabanakoe, tonxumae, nun fe magaaxuxie raba naxee mu findixi nœndi ra. ¹⁰ A fama nœ mixi kisitaree mayendende fe jaaaxi mœoli birin na, barima nœndi mu rafan nee ma. Na na a ra e mu kisima. ¹¹ Na kui, Ala e xaxili ifuma nœ sœnbœ ra, alako e xa la wule ra. ¹² A rabama na ki nœ alako mixi birin xa gbaloe sœtœ naxee mu danxaniyaxi nœndi ma, tinxintareya rafanxi naxee ma.

Ala xa xanunteya nun a xa kisi danxaniyatœe bœ

¹³ Kœnœ n ngaxakerenyie, fo muxu xa Ala tantu wo xa fe ra tœmui birin. Marigi wo xanuxi nœ. Kabi fe fœlo fœle, Ala bara wo sugandi alako wo xa kisi. A wo rakisima a Xaxili Sœniyœnxi xa wali nan saabui ra naxan wo rasœnijœnma, a nun wo xa danxaniya saabui ra wo to danxaniyaxi nœndi ma. ¹⁴ A wo xilixi na nan ma. A wo xilixi muxu xa xibaaru fanyi xa kawandi nan saabui ra alako wo xa xunnakeli sœtœ naxan kelima Ala xa Mixi Sugandixi ma, won Marigi Isa. ¹⁵ Na kui, n ngaxakerenyie, wo sanyie xa xan danxaniya kui. Muxu wo xaran naxan na muxu xa kawandi nun bataaxe saabui ra, wo xa na suxu gben.

¹⁶ Won Marigi Isa yëtë yati, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, nun won Baba Ala, naxan bara won xanu, naxan hinneœma won na alako limaniya nun xaxili tide naxa ba won yi ra abadan, ¹⁷ e xa wo sondonyie ralimaniya. E man xa sœnbœ fi wo ma, wo xa wali nun wœyœnyi birin xa findi a fanyi ra.

3

Ala maxandife

¹ N ngaxakerenyie, a dœnœœ ra, wo Ala maxandi muxu bœ alako Marigi xa masenyi xa yensen yœmafuren na, a man xa binya yire birin aœ a binyaxi wo xœnyi ki naxœ. ² Wo Ala maxandi muxu man xa ba mixi kobie nun mixi jaaaxie bœlexœ, barima mixi birin xa mu danxaniyaxi. ³ Kœnœ Ala na a xui xanbi ra. A sœnbœ fima nœ wo ma, a wo ratanga Sentanœ ma. ⁴ Muxu laxi a ra Marigi saabui ra, a muxu yaamari naxee fixi wo ma, wo e rabatuma nœ aœ wo jian na rabafe ki naxœ. ⁵ Marigi xa wo sondonyie xun ti kira fanyi xœn alako wo xa Ala xanu, wo man xa wo tunnabœxi aœ Ala xa Mixi Sugandixi a rabaxi ki naxœ.

Tunnaxœnœ rasife

⁶ N ngaxakerenyie, muxu bara wo yamari won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi xili ra wo xa wo makuya danxaniyatœe ra naxee findixi tunnaxœnœ ra. Na kui, e mu jœrœfe muxu xa masenyi ma muxu fa naxan na wo xœn. ⁷ Wo a kolon yati wo lanma wo xa muxu fœxi raba ki naxœ. Muxu to nu na wo ya ma muxu mu findi tunnaxœnœ ra, ⁸ muxu man mu mixi yo xa bande don a fa lu muxu mu a sare fi. Muxu wakili nœ kœœ nun yanyi ra, alako muxu xa fe naxa findi kote ra wo sese bœ. ⁹ Muxu nu nœma muxu xa kœntœfili sade wo ya i, kœnœ muxu mu tin na ra alako muxu xa findi misaali ra wo bœ, wo fan xa muxu fœxi raba. ¹⁰ Muxu nu na wo ya ma tœmui naxœ, muxu yi yaamari nan fi wo ma: «Naxan yo mu tinma walide, hali wo mu na kanyi ki bande.» ¹¹ Muxu bara a mœ a mixi ndee wo ya ma e bara e yëtë findi tunnaxœnœ ra. E mu wali yo suxuma bafe naafixiya ra. ¹² Muxu bara na mixie yamari, muxu e rasi Ala xa Mixi Sugandixi won Marigi Isa xili ra, e xa wali bœjœsa kui alako e xa nœ e yëtë balode.

¹³ N ngaxakerenyie, wo naxa tagan fe fanyi rabafe ma. ¹⁴ Wo a mato a fanyi ra, xa mixi nde mu tin muxu xa masenyi danxunde muxu naxan sœbœxi yi bataaxe kui, dœfanyi naxa lu wo nun na kanyi tagi alako a xa yaagi. ¹⁵ Wo naxa a findi wo yaxui ra de, kœnœ wo xa a rasi aœ wo ngaxakerenyi.

Xœebui dœnœœ

¹⁶ N bara Marigi maxandi naxan findixi bœjœsa kanyi ra, a tan yëtë yati xa bœjœsa fi wo ma tœmui birin nun a mœcli birin na. Marigi xa lu wo birin sœtti ma.

¹⁷ N tan Polu nan yi xœebui sœbœfe n yëtë bœlexœ ra. N ma bataaxe birin matœnxumaxi yi ki nœ. N bœlexœ fœxi nan ya.

¹⁸ Won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, a xa hinneœ xa lu wo birin bœ.

Ala xa masenyi singe

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Timote ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Polu to Lisisire li, a naxa danxaniyatœ nde to naxan nu xili Timote. Hali Timote to mu nu findixi fori ra, Annabi P̄olu naxa a xanin a xun ma a xa biyaasi kui alako a xa a mali Ala xa masenyi kawandide. Timote naxa na wali suxu a fanyi ra. A naxa bira a karamœxœ fœxœ ra yire birin, alako a xa danxaniya xa sabati, a man xa fata kawandi tide. Annabi Polu naxa la a ra, a a xœœ a xa sa wali nde raba a yœœ ra. Ala nu bara na masen Polu bœ namijœnme xa masenyi nde ra.

Timote to siga Efesœ danxaniyatœ jama malide, Annabi Polu naxa bataaxœ s̄eb̄e a ma, naxan findixi yi Kitaabui ra. Na kui, P̄olu naxa marasi gbegbe fi Timote ma alako a xa masenyi hagigë ti Efesœkae bœ Ala xa s̄eriye xa fe ra. Mixi jaaxi ndee nu na menni naxee nu wama Ala xa wali xun nakanafe. P̄olu naxa e xa fe birin makœnen Timote bœ, alako a xa nœndi masen e bœ s̄enbe ra. P̄olu man naxa marasi nde fi Timote ma danxaniyatœ jamae xa lu aœ. Ala nu a masenxi Timote bœ ki naxe Annabi P̄olu saabui ra. Amina.

Ala xa masenyi singe

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Timote ma

Timote xa xœœraya

¹ Won Nakisima Ala nun Isa, won xaxili tima naxan na, e n tan P̄olu tixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xœœra nan na. ² N na yi bataaxœ s̄eb̄e Timote nan ma, naxan findixi n ma di yati ra a danxaniya ki ma. Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne nun bœjœsa fi i ma, e xa kinikini i ma.

³ N to keli sigade Masedon, n naxa i rasi i xa lu Efesœ alako i xa mixi ndee yamari e naxa xaranyi gbœtœ masen mixie bœ, ⁴ e naxa kiinie madœxo, e man naxa bu e benbae xilie matengœfe ra. Na fe mœcli wœyœnyi rawuyama ne, a mu Ala xa wali rasigama yare ma danxaniya kui.

⁵ N na yaamari fi ne alako xanunteya xa gbo, xanunteya naxan fatanxi bœjœ s̄eniyenxi ra, a nun janige tinixinxi, nun danxaniya tiixœ ra. ⁶ Mixi ndee bara gbilen danxaniya fœxœ ra, e fa lœ, na wœyœnyi fufafu saabui ra. ⁷ E wama findife s̄eriye karamœxœ nan na, kœnœ e wœyœnma fahaamutareja nan kui. E mu soxi fee kui e naxee masenma s̄enbe ra. ⁸ Won a kolon Ala xa s̄eriye fan, xa a rawalima a s̄eriye ki ma. ⁹ Won man a kolon Ala mu a xa s̄eriye fixi tinxitœxe xa fe xa ra. A a fixi tinxitaree nan ma fe ra, a nun Ala matandilae. A a fixi kaafirie, yunubitœe, diinœtaree, Ala maberelae nan ma fe ra. A a fixi mixie nan ma fe ra naxee e baba nun e ngae faxama. Faxatïe, ¹⁰ yœnelæ, xœmœ naxee nun xœmœ kafuma, mixi suxuie, wule false, mixi naxee kali tima wule xun, a nun mixi birin naxee Ala xa s̄eriye matandima, a a fixi nee nan ma fe ra. ¹¹ Ala Xili Xungbe Kanyi xa s̄eriye lanxi a xa xibaaru fanyi nœroxi nan ma, a naxan taxuxi n na.

¹² N bara won Marigi Isa tantu, Ala xa Mixi Sugandixi naxan bara s̄enbe fi n ma, a bara la n na han a naxa n naso a xa wali kui. ¹³ Singe n nu a rasotœma ne, n a tœcœ, n a konbi. Kœnœ a naxa kinikini n ma, barima a a kolon n nu na birin nabama kolontareya nun danxaniyatœreja nan kui. ¹⁴ Marigi xa hinne bara gbo yœ. A danxaniya nun xanunteya fixi n ma Isa nan saabui ra, a xa Mixi Sugandixi. ¹⁵ Nœndi masenyi nan ya won birin lan won xa la naxan na: Ala xa Mixi Sugandixi Isa faxi dunija ma yunubitœe nan nakiside. N tan P̄olu nu findixi yunubitœe nan na naxan dangi mixi birin na, ¹⁶ kœnœ Ala naxa kinikini n ma hali n findixi yunubitœe ra naxan dangi birin na, alako Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa dijœ gbegbe xa findi misaali ra mixie bœ naxee danxaniyama a ma alako e xa kisi sœtœ naxan mu jœnma abadan. ¹⁷ Mange Ala Kerényi, naxan mu faxama, naxan mu toma, binyœ nun nœre xa lu a bœ abadan. Amina.

¹⁸ N ma di Timote, n bara yi marasi fi i ma, naxan lanxi na namijœnme masenyie ma naxee nu falaxi i xa fe ra. I xa na masenyi rakamali, i xa gere fanyi so ¹⁹ danxaniya nun janige tinixinxi ra. Ndee bara na rabolo, e xa danxaniya fa kana. ²⁰ Humeneyo nun Alesandire na na mixie nan ya ma. N nee soxi ne Sentanœ yi ra, alako e xa a tinkan a mu lan e xa Ala rasotœ.

2

Sali səriye

¹ N ma marasi singe na yi nan na: Wo xa Ala makula, wo xa Ala maxandi, wo xa mixie xa kontofili masen Ala bε, wo xa Ala tantu mixi birin xa fe ra. ² Wo xa na raba mangεe nun yarerati birin bε, alako won xa lu bɔjεsa kui, won ma dunijεigiri xa raxara, won xa lu Ala xa kira xɔn ma, won xa xili fanyi sotɔ. ³ Na nan fan, na nan lanxi won Nakisima Ala waxɔnfe ma.

⁴ Ala wama adamadie birin xa kisi, e xa nɔndi kolon. ⁵ Ala keren na a ra. Xarisa fan keren nan a ra, Ala nun adamadie tagi. Na xarisa findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan na, naxan findi adamadi ra, ⁶ a fa a yetε fi xunsare ra mixi birin bε. Na nu findixi seedejɔxɔya nan na Ala nu wama a xɔn ma tεmui naxε. ⁷ A n tan nan tixi kawandila, xεεra, nun karamɔxɔ ra si gbetεe bε danxaniya nun nɔndi xa fe ra. N na na nɔndi nan falafe, wule mu a ra.

⁸ Na nan a toxi, a xoli n ma adamadie xa e belexε səniyεnxi itala Ala maxandi kui yire birin xɔnε nun sɔnxɔ mu naxan na. ⁹ N man wama nε ginεe xa dugie nan so naxee e suturama. E naxa e yetε raxunma xunsexe dεnbexi ra, xεεma ra, gεmε tofanyie ra, xa na mu a ra dugie ra, naxee sare xɔrɔxɔ. ¹⁰ A lanma e xa e yetε raxunma kewali fanyi nan na, naxan lanma ginεe ma naxee birama Ala fɔxɔ ra. ¹¹ Ginεe xa nu fe xaran sabari nun magore kui. ¹² N mu a luma ginεe xa xεmεe xaran, xa na mu a ra e xa e yamari. Ginεe xa lu sabari kui, ¹³ barima Adama nan singe daa, beenun Mahawa xa daa. ¹⁴ Adama xa mu madaxu. Gine nan madaxu, a fa findi yunubitε ra. ¹⁵ Kɔnɔ Ala ginε rakisima a xa di bari nan kui, xa a luma danxaniya, xanunteya, nun səniyεnyi kui, alop a lanma ki naxε.

3

Danxaniyatε jamae xa yareratie

¹ Nɔndi nan ya: Mixi naxan wama findife danxaniyatε jama xunmati ra, a wama wali fanyi xɔn. ² A lanma danxaniyatε jama xunmati xa findi mixi ra mixie mu nɔma fe jnaaxi nde yo falade naxan xun ma. A xa a li a ginε keren gbansan nan dɔxɔxi, a findi taxasi mixi ra, naxan a yetε xaninma xaxilimaya ra, binyε na naxan ma, naxan fata xɔjε masuxude, naxan fata mixi xarande. ³ A mu lanma a xa findi siisila ra, a mu lanma a xa mawolen. A lanma nε a xa findi mixi ra naxan lanyi fenma, naxan bɔjε xinbeli, naxan mu mila. ⁴ A xa fata a yetε xa denbaya rajεrede, a xa die xa lu a xa yaamari bun ma xurui kui, ⁵ barima xa mixi mu fata a yetε xa denbaya rajεrede, a fa mεenimia Ala xa danxaniyatε jama ma di? ⁶ A naxa findi danxaniyatε nεεnε ra de, alako a naxa a yetε igbo, a fa jnaxankate sotɔ alop ibulisa a sotɔxi ki naxε. ⁷ A man xa findi xili fanyi kanyi nan na danxaniyatere tagi, alako mixie naxa yo a ma, a naxa suxu ibulisa xa gantanyi ra.

⁸ Mixi naxee findixi danxaniyatε jama malie ra, e fan xa findi xili fanyi kanyie nan na. E xa e makuya filankafujna ra, e naxa siisi, e naxa bira kɔbiri fɔxɔ ra yaagitareya kui. ⁹ E xa Ala xa danxaniya masenyi ragata e xaxili fanyi kui. ¹⁰ E xa mato sinden. Xa e tinxin, e nɔma findide danxaniyatε jama malie ra.

¹¹ Ginεe fan xa findi xili fanyi kanyie ra. E naxa findi naafixie ra, e xa findi taxasi mixi ra, e xa tinxin fe birin kui. ¹² Danxaniyatε jama malie xa ginε keren gbansan nan dɔxɔ, e xa e xa die nun e xa fɔxɔε rajεre a fanyi ra. ¹³ Mixi naxee danxaniyatε jama malima a fanyi ra, e binyε nun limaniya nan sɔtɔma e xa danxaniya kui Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma.

¹⁴ N na yi bataaxe sebεfe nε i ma, hali n to laxi a ra a gbe mu luxi n xa i yire li. ¹⁵ Xa a sa li n naxa dugundi, i xa Ala xa mixie jnεre ki fanyi kolon. Ala naxan na na, a xa mixie lanxi a xa danxaniyatε jama nan ma, naxan na nɔndi xa kinki ra.

¹⁶ Fo won xa a kolon nε a Ala jnεre ki sənbe gbo. A gundo makεnεnxi nan ya:

Ala xa Mixi Sugandixi masenxi adama fate nan na,
a xaxili nan tinxin.
A mini nε malekεe ma,
a kawandixi jamanεe nan tagi.
Dunjña danxaniyaxi a tan nan ma,
a texi nɔrε nan kui.

4

Nɔndi kanafe

¹ Ala Xaxili a masenma nε won bε a fiixε ra, a ndee fama nε danxaniya rabolode waxati dɔnxɔε kui, e fa bira jinne wule falεe nun e xa xaranyie fɔxɔ ra. ² Wule falε filankafuje mixie madaxuma. E xaxili balanxi gben. ³ E tɔnyi dɔxɔma futi xirife ra, a nun donse ndee donfe ra, Ala naxee daaxi alako danxaniyatεe nun nɔndi falεe xa e don tantui ra. ⁴ Ala se naxan birin daaxi, a fan. A mu raharamuxi mixie bε naxee a donma tantui ra, ⁵ barima Ala xa masenyi nun Ala maxandi na rasεnεnma.

⁶ Xa i na nɔndi masen i ngaxakerenyie bε, i bara findi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa walike fanyi ra, naxan i baloma danxaniya masenyi nun xaranyi fanyi ra, i birama naxan fɔxɔ̄ ra. ⁷ I naxa fe fufafu madoxɔ̄ kiini ra danxaniya mu naxan kui. I xa Ala fe suxu sɔɔbε ra. ⁸ Mixie mɛɛnife e fate ma, na tide mu gbo alɔ̄ e na e xaxili yaka ba. Na xaxili yaka ba nan fama findide mixie bε munafanyi ra dunjia nun aligiyama. ⁹ Nɔndi masenyi nan ya won birin lan won xa la naxan na: ¹⁰ Won walima tunnabεxi nan na, barima won xaxili tixi Ala Nijε̄ ra, naxan findixi adamadi birin Nakisima ra, a gbengbenyi danxaniyatɔ̄e. ¹¹ Na nan na ki, i xa na yaamari birin masen mixie bε, i xa e xaran na sɛriyε̄ ra.

¹² Mixi yo naxa yo i xa fonikeya ma. I naxan nabama, i xa findi misaalı ra danxaniyatɔ̄e bε a lanma e xa wɔyε̄n ki naxε̄, e xa jɛrε̄ ki naxε̄, e xa e bore xanu ki naxε̄, e xa danxaniya nun e xa sɛniyε̄nyi xa lu ki naxε̄. ¹³ Han n sa fama tɛmui naxε̄, i xa Kitaabui xaran mixie bε, i xa e ralimaniya, i xa e xaran. ¹⁴ I naxa wali bεjñin naxan soxi i yi ra, masenyi tixi Ala xili ra i xa fe ra naxan ma, forie to e bεlεxε̄ sa i xunyi ma. ¹⁵ I xa na rabatu sɛnbε̄ ra, alako mixi birin xa i jɛrε̄ ki to i sigama yare ki naxε̄. ¹⁶ Mɛɛni i yεtε̄ ma, nun na xaranyi ma i naxan tima tunnabεxi ra. Xa i na raba i kisima nε̄, i tan nun naxee i xui ramɛma.

5

Danxaniyatɔ̄e jɛrε̄ ki

¹ I naxa wɔyε̄n xɔrɔxɔ̄e fala forie bε. I xa e ralimaniya alɔ̄ i baba. I xa xɛmɛ fonikee ralimaniya alɔ̄ i xunya xɛmɛmae. ² I xa jɛlɛxɛforie ralimaniya alɔ̄ i nga. I xa fonike ginɛmae ralimaniya alɔ̄ i maaginɛe sɛniyε̄nyi kui.

³ I xa kaajε̄ gine binya, naxee na e kerenyi ma. ⁴ Xa kaajε̄ gine xa die na na, xa na mu a ra a xa mamadie, e tan xa Ala waxɔ̄nfe matinkan e xa denbaya bε. Die barimixie naxan nabaxi e bε, e xa na sare ragbilen e ma. Ala wama na nan xɔ̄n.

⁵ Kaajε̄ gine yati yati, naxan luxi a keren, a a xaxili tima Ala nan na. A salima, a Ala maxandima tɛmui birin. ⁶ Kɔnɔ̄ kaajε̄ gine naxan birama a yetε̄ waxɔ̄nfe fɔxɔ̄ ra, a tan bara faxa hali a pijnε̄ to a ra.

⁷ I xa yi yaamarie masen mixie bε, alako e xa lu tinxinyi kui. ⁸ Mixi naxan mu mɛɛnima a xa mixie ma, a gbengbenyi a xa denbaya ma, na kanyi bara danxaniya bεjñin. A jaaxu dangife kaafiri ra.

⁹ Kaajε̄ gine naxan xili lanma a xa sɛbε̄ kaajε̄ gine xilie ya ma, a lanma a xa simaya xa dangi jε̄ tongo senni ra. A xa a li a nu dɔxɔxi xɛmɛ kerem gbansan nan xɔ̄n ma, ¹⁰ a nun man a kolonxi tinxitɔ̄e ra a xa wali fanyie xa fe ra, alɔ̄ di xurufe, xɔ̄jε̄ rasɛnɛfe, sɛniyε̄ntɔ̄e sanyi maxafe, tɔɔrɔmixie malife, a nun birafe fe fanyi moɔli birin fɔxɔ̄ ra.

¹¹ Kɔnɔ̄ kaajε̄ gine naxee findixi sungbutunye ra, e xili naxa sɛbε̄, barima xa a sa li e waxɔ̄nfee e ragbilenma nε̄ Ala xa Mixi Sugandixi fɔxɔ̄ ra, e fa dɔxɔ̄ xɛmɛ taa, ¹² na tɛmui e bara yunubi sɔtɔ̄, barima e bara e xa laayidi singe kana. ¹³ Bafe na ra, e man findima tunnaxɔ̄nɛe nan na, e nu fa lu e majerē ra naafixiya rabade, e mixi mafalama, e fe fala naxan mu lanma a xa fala. ¹⁴ Na kui, a xɔ̄li n ma kaajε̄ gine sungbutunye xa dɔxɔ̄ xɛmɛ taa, e fa die bari, e mɛɛni e xa denbaya ma, alako won yaxuie naxa nɔ̄ fe jaaxi falade e xun ma. ¹⁵ Ndee jian bara e kobe raso, e bira Sentanɛ̄ fɔxɔ̄ ra.

¹⁶ Xa danxaniyatɔ̄e gine bara kaajε̄ gine ndee sɔtɔ̄ a xa mixie ya ma, a xa a yigiyi alako a naxa findi kote ra danxaniyatɔ̄e jama bε. Na kui, danxaniyatɔ̄e jama nɔma nε̄ kaajε̄ gine malide naxee na e kerenyi ma.

¹⁷ Danxaniyatɔ̄e jama xa forie, naxee fee rajε̄rεma a fanyi ra, e xa binyε̄ xungbe sɔtɔ̄, a gbengbenyi naxee kawandi nun xaranyi tima. ¹⁸ A sɛbɛxi Kitaabui kui, «Ninge nε̄ mɛngi turuxunma, wo mu lan wo xa a dε̄ xiri.» A man sɛbɛxi, «Walike xa a wali sare sɔtɔ̄.» ¹⁹ I naxa kalamui rame danxaniyatɔ̄e jama xa fori nde xa fe ra, xa seede firin, xa na mu a ra saxan, mu na fe toxi. ²⁰ Naxee bara yunubi raba, i xa i yaxaseri masa e xa fe ra, birin ya xɔ̄ri, alako booree fan xa gaaxu.

²¹ N bara yi yaamarie fi i ma, Ala, a xa Mixi Sugandixi Isa, nun maleke sugandixie ya xɔ̄ri. I xa yi yaamarie rabatu tinxinyi kui. I naxa mixi yo rafisa a boore bε. ²² I naxa gbata mixie sugandide, i fa i bεlεxε̄ sa e ma, xa na mu a ra i fan luma nε̄ e xa yunubie kui. I xa lu sɛniyε̄nyi kui. ²³ I naxa ye gbansan xa min. I xa wεni nde min seri ra i furi xa fe ra, barima i luma fura ra. ²⁴ Mixi ndee xa yunubie makɛnɛnxi beenun e xa makiitide li, kɔnɔ̄ boore gbee mu toma fo yare. ²⁵ Wali fanyi fan makɛnɛnma na ki nε̄, wali jaaxi mu nɔxunma.

6

Ala xa sɛriyε̄ danxaniyatɔ̄e bε

¹ Danxaniyatɔ̄e naxee na konyi ya kui, e xa e marigie binya, alako binyε̄ yo naxa ba Ala xili ra, a nun a xa sɛriyε̄ ra. ² Konyi naxee marigi findixi danxaniyatɔ̄e ra, na konyie naxa yo e marigi ma, a falafe

ra a e ngaxakerenyie nan e ra. A lanma e xa e xa yaamari rabatu a fanyi ra dangife a singe ra, barima e na walife e ngaxakerenyi xanuxie nan be.

I xa mixie xaran yi yaamarie ra.³ Xa a sa li mixi nde xaranyi gbete nan tima, a mu bira won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xa masenyi tinxinxi fokra, nun xaranyi naxan findixi Ala gbe ra,⁴ na kanyi bara a yete igbo, a mu sese kolon. A xaxili mu fan. A xa woyenyi gbo, sonxoe rafan a ma. Na findima toone, lantareya, tojoroge, siike,⁵ tinxintaree xa sonxo sonxoe, nun nondi kolontareya. E diine rawalima kobiri fe nan na.⁶ Diine nan findima geeni ra mixie be, naxee e wasasoma e sotose.⁷ Won faxi dunija ma won belexe igeli nan na, won man sigama na ki ne.⁸ Xa baloe nun sose na won yi ra, won xa won wasaso na ra.⁹ Kono mixi naxan wama bannafe, na kanyi tantanma ne, a suxu gantanyi ra, a fa mila a waxonfe jaaxie ma. Na waxonfe jaaxie namixie xun nakanama, e fa loe.¹⁰ Kobiri xoli findixi fe kobi birin sanke nan na. Ndee to mila kobiri ma, e naxa danxaniya bejin, e fa tocor a jaaxi ra.

¹¹ Kono i tan naxan findixi Ala xa mixi ra, i xa gibilen na fe moolie fokra. I xa bira tinxinyi, Ala fe, danxaniya, xanunteya, dije, nun bojue bexiya fokra.¹² Danxaniya gere fanyi so. Kisi suxi, i xilixi naxan ma, i seedejoxoya tixi naxan ma fe ra seede wuyaxi ya xori.¹³ N bara i yamari Ala ya xori, naxan nimase birin nabalamo, n bara i yamari Ala xa Mixi Sugandixi Isa ya xori, naxan bara seedejoxoya fanyi ti Ponsi Pilati be,¹⁴ i xa Ala xa seriyeb rabatu tinxinyi seniyenxi ra han won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi fa temui.¹⁵ Ala nan fama Isa raminide a wama a xon ma waxati naxe.

Tantui Kanyi,

Mangé Senbema,

firin mu kafuxi naxan ma,

Mangé xa Mangé,

Marigie Marigi Ala,

¹⁶ naxan keren mu faxe kolon,

naxan xonyi na naiyalanyi ra,

adamadie mu naxan toxi,

adama mu nonma naxan tode.

Binye nun senbe na a be abadan.

Amina.

¹⁷ I xa to bannamixie yamari a e naxa e yete igbo, e man naxa e xaxili ti naafuli ra, barima naafuli mu buma. E xa e xaxili ti Ala nan na, naxan won kima se birin na alako won xa seewa.¹⁸ E xa fe fanyi raba. E xa kewali fanyi nan xa findi e xa bannaya ra. E xa mixi ki e harige ra e xa fonisireya xa fe ra.¹⁹ Na birin kui e harige sotoma ne yare naxan findima kisi yati ra e be.

²⁰ Timote, i xa meeni fe ma naxan taxuxi i ra. I xa woyenyi fufafu nun wule matanga.²¹ Mixi ndee na falama a lonni, kono lonni mu a ra. Na bara a niya e xa e kobe so danxaniya ra.

Ala xa hinni wo ra.

Ala xa masenyi firin nde Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Timote ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi P̄olu to nu na geeli kui R̄oma, a naxa bataax̄e nde fan s̄eb̄e a malima Timote ma. A j̄an nu bara kerēn s̄eb̄e a ma nu, k̄onc̄ a man naxa a firin nde s̄eb̄e, alako a xa gbilen s̄eriye ndee ma. Annabi P̄olu nu bara t̄oɔr̄o a gbe ra geeli kui, mixi yo mu nu na a f̄e ma naxan nu a malima. A na birin masenma yi bataax̄e kui, barima Timote nu luxi ne alop̄ P̄olu xa di.

Annabi P̄olu naxa s̄eriye fala Timote be na bataax̄e singe kui naxan nu nōma a malide danxaniyatōe j̄ama xa wali kui. Yi bataax̄e kui, a luxi alop̄ P̄olu wama Timote ralimaniyafe a yēt̄e xa danxaniya xa fe ra. P̄olu a yēt̄e xa t̄oɔr̄ee nun a j̄ier̄e ki masenma a be, alako e xa findi misaali ra Timote be.

Annabi P̄olu xa bataax̄e firin nde kui, a Timote ratuma Timote danxaniyaxi ki nax̄e, a nun a Ala xa wali suxuxi ki nax̄e. Timote Kitaabui kolon a mama nun a nga nan saabui ra. Na xaranyi tide nu gbo Timote be alako a xa findi Ala xa walike ra a xa dunijēigiri kui.

Na Kitaabui tide nu gbo Timote be, a tide man nu gbo mixie be a naxee kawandi. Ala xa masenyi naxan s̄eb̄exi Kitaabui kui a findixi lōnni belebele nan na, adamadi hayi na naxan ma. Xa mixie mu bira na fox̄o ra, e xa dunijēigiri nun e xa aligiyama mu s̄oon̄eyama e be.

Annabi P̄olu na fan masenma yi Kitaabui kui. A waxati dōn̄ox̄e xa fee falama Timote be alako a xa kawandi ti s̄enb̄e ra, xa na mu a ra mixie luma tantanyi nan kui naxee fama e raloedē abadan. Ala xa won natanga na ma. Ala xa lōnni fanyi fi won fan ma alako yare xa s̄oon̄eyama won be. Amina.

Ala xa masenyi firin nde Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Timote ma

Limaniya

¹ N tan P̄olu nan yi ki, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa x̄eera ra Ala waxonki. Laayidi tongoxi won be kisi xa fe ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui nan na. ² N na yi bataax̄e s̄eb̄efē Timote nan ma, naxan findixi n ma di maxanuxi ra. Baba Ala nun won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, e xa hinne, kinikini, nun bōn̄esa fi i ma.

³ N bara Ala tantu, n naxan batuma j̄anige fiix̄e ra alop̄ n benbae a rabaxi ki nax̄e. N Ala maxandima n̄e i be k̄oe nun yanyi ra, ⁴ barima n nan n natuxi i yaye nan ma. N man nu wama i tofe han, alako n xa s̄ewa a fanyi ra. ⁵ N man n natuxi i xa danxaniya nan ma, filankafujia mu na naxan kui, naxan nu na i mama Lowisi fan yi ra, a nun i nga Ewunise. N a kolon i fan danxaniyaxi na ki ne.

⁶ Na kui, n bara i ralimaniya i xa Ala s̄enb̄e rawali, a naxan fixi i ma n to n b̄el̄ex̄e sa i xunyi ma. ⁷ Ala mu gaaxu xaxili xa soxi won yi ra. A bara xaxili fi won ma naxan findixi s̄enb̄e, xanunteya, nun yēt̄e suxui ra. ⁸ I naxa yaagi won Marigi xa seedejōcx̄oya bade. I man naxa yaagi n na, n tan naxan na geeli kui won Marigi xa fe ra. A lanma won birin xa t̄oɔr̄o Isa xa xibaaru fanyi xa fe ra Ala s̄enb̄e saabui ra. ⁹ A tan nan won nakisixi, a tan nan won xilixi a xa s̄eniyēnyi ma. A mu na rabaxi won ma k̄ewali saabui xa ra, a na j̄anigexi a yēt̄e nan na. A hinnexi won na a xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nan na kafi dunijā fçle.

¹⁰ Yakosi won bara na hinn̄e to won Nakisima Isa xa fa kui, Ala xa Mixi Sugandixi. A bara faxe s̄enb̄e kana, a kisi fe ramini a xa xibaaru fanyi saabui ra, alako adama naxa faxa s̄on̄on. ¹¹ Ala n findixi kawandila, x̄eera, nun karamōx̄o nan na na xibaaru fanyi xa fe ra. ¹² N na t̄oɔr̄ofe na wali nan xa fe ra, k̄onc̄ n mu yaagima na ra, barima n a kolon n danxaniyaxi naxan ma. N bara la a ra a nōma n ma kisi ragatade han na lōx̄e. ¹³ N nōndi naxan masenxi i be, na xa findi i xa misaali ra, i birama naxan fōx̄o ra danxaniya nun xanunteya ra, alop̄ Ala xa Mixi Sugandixi Isa wama a x̄on ma ki nax̄e. ¹⁴ Ala naxan taxuxi i ra, i xa m̄eñni na ma Ala Xaxili S̄eniyēñxi saabui ra, naxan sabatixi won i.

¹⁵ I a kolon Asikae birin bara n nabolo, alop̄ Figelo nun Heremogene. ¹⁶ Ala xa kinikini Onesiforo nun a xa denbaya ma, barima a nu luma n nalimaniya ra. A mu yaagi n na n to na geeli kui. ¹⁷ A to fa R̄oma, a naxa n fen han a naxa n to. ¹⁸ Marigi xa kinikini a ma na kiiti lōx̄e. I a kolon dangi birin na a n malixi ki nax̄e Efēse.

³ Won birin xa wakili tööre kui, barima Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa sōori fanyie nan won na. ⁴ Sōori naxan na gere kui, a mu birama dunija fe foxo ra, a birama a xa mange waxōnfe nan foxo ra. ⁵ Mixi naxan sigaxi gi gbatia rabade, xa a mu a gi a seriye ki ma, a mu geenima. ⁶ Mixi naxan xē rawalima, a tan nan lanma a xa bogi singee sōtō. ⁷ I sa n ma masenyi birin xōn ma, Marigi fahaamui fima ne i ma na fee ma.

⁸ Ixa ratu Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma, naxan kelixi faxe ma, naxan fatanxi Dawuda bōnsōe ra, alo Isa xa xibaaru fanyi a masenxi ki naxe, n naxan kawandife. ⁹ Na xibaaru fanyi nan ma fe a niyaxi, n na tööre geeli kui alo fe kobi rabama, kōnō Ala xa masenyi tan mu balanxi. ¹⁰ Na nan a ra n tööre mōoli birin xaninma, alako mixi sugandixie xa kisi sōtō Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra, e lu a xa nōre kui abadan.

¹¹ Masenyi hagigē nan ya:

Xa won nun Isa bara faxa,
won nun Isa man kelima ne faxe ma.

¹² Xa won tunnabexi,
won luma ne Isa xa mangeya kui.

Xa won na a rabolo,
a fan won naboloma ne.

¹³ Xa won mu lu won xui xanbi ra,
a tan luma ne a xui xanbi ra,
barima a mu nōma a yēte rabolode.

¹⁴ Ixa mixi birin natu Ala ya i, a lanma e xa gere lu na masenyi ndee xa fe ra. Na wōyēnyi mōoli tide yo mu na. A a ramēmae nan xun nakanama tun. ¹⁵ Ixa i yēte masen Ala bē, alo mixi naxan wali foxi mu mayaagi, a fata nōndi masende mixie bē a masen ki ma. ¹⁶ Wōyēn jaaaxi fufafu lu na, barima naxee na mōoli falama, e xa kaafirja xun nan tun masama. ¹⁷ E xa wōyēnyi gboma ne alo fure jaaaxi, naxan mixi faxama. Humeneyo nun Fileto na nee nan ya ma. ¹⁸ E bara makuya nōndi ra, e fa a fala mixie jian bara keli faxe ma. E bara mixi ndee xa danxaniya kana na wōyēnyi mōoli ra.

¹⁹ Kōnō Ala xa banxi tixi yi masenyi nan fari: «Ala a kolon, mixi naxan findixi a gbe ra.» A man a masenxi: «Adamadi naxan Marigi xili falama, a xa tinxitareya rabējin.» ²⁰ Se sase mōoli gbegbe nan na banxi xungbe kui. Nde fan yailanxi xēema nan na, xa na mu a ra gbeti. Nde yailanxi wuri nan na, xa na mu a ra bēnde. Nde binyē wali rabama, nde fan binyētare wali rabama. ²¹ Mixi naxan a yēte rasēniyēnma, a luma ne alo wali binyē rabama se sase naxan kui. A to sēniyēn, a marigi nōma a rawalide wali fanyi birin kui.

²² Fonike waxōnfe lu na. Wo nun mixi naxee Marigi xilima bōne sēniyēnxi ra, wo xa nu tinxinyi, danxaniya, xanunteya, nun bōnesa fen. ²³ Wōyēnyi tidetare fufafu lu na, barima i a kolon na mōoli findima gere nan na. ²⁴ A mu lanma Marigi xa walikē xa sōnxō. A lanma a xa findi mixi dijñexi ra naxan fata mixi xarande, a man wakili tööre ra. ²⁵ A lanma a xa matandilae matinxin wōyēnyi pōxumme ra, alako Ala xa a niya e xa tuubi, e xa nōndi kolon, ²⁶ e xa xaxili sōtō, e xa e ba Ibulisa xa gantanyi ra. Ibulisa bara e suxu gantanyi ra, alako e xa lu a xa yaamari bun ma.

3

Waxati dōnxōe

¹ Ixa a kolon, fe xōrōxōe fama ne dunijia lide waxati dōnxōe, ² barima adamadie birama e yēte waxōnfe nan foxo ra, kōbiri rafanma ne e ma, e e yēte igboma, e lama e yēte ra, e Ala rasōtōma, e e barimae matandima, e finsiriwaliya rabama, e mu Ala xa fe binyama, ³ e mu kinikinima, e mu dijñema, e mixi mafalama, e xurutareja rabama, e e boore töörcma, e mixi fanyi xōnma, ⁴ e mixi yanfama, e bogonma fee ma, e bōne gbo, e waxōnfe rafan e ma dangi Ala xa fe ra. ⁵ A luxi ne alo e diine nan nabatuma, kōnō e bara e kobe raso a sēnbe ra. Ixa i makuya na mixi mōolie ra.

⁶ E soma denbayae kui, e fa gine sēnbetaree mabēndun, naxee findixi yunubitōe ra, naxee birama fe jaaaxi mōoli birin foxo ra. ⁷ Na gine mōoli xaranma tēmu birin, kōnō e mu fahaamui sōtōma nōndi ma. ⁸ Na mixi naxee soma denbayae kui, e luma ne alo Yannesi nun Yanberesi naxee Annabi Munsa matandi. Na mixie nōndi fan matandima ne, e xaxili bara kana. E xa danxaniya xōn mu kuyama. ⁹ Kōnō e mu sigama yare sōnōn, barima mixi birin fama ne e xa daxujia kolonde, alo Yannesi nun Yanberesi xa fe nu kolonxi ki naxe.

¹⁰ Kōnō i tan, i bara n ma xaranyi kolon, n jērē ki, n janige, n ma danxaniya, n ma dijñe, n ma xanunteya, n ma tunnabexi, ¹¹ n ma jaxankate, a nun n ma tööre. Tööre mōoli mundun na, n mu naxan sōtō Antiyoki, Ikoniyon, nun Lisisire? Naxankate mundun mu n lixi naa? Marigi bara n nakisi na birin kui. ¹² Nōndi na a ra a mixi naxan birin wama birafe Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa seriye foxo

ra, a na kanyi toore sotooma ne. ¹³ Kono mixi jaaxie nun filankafuie xa fe kobie xun nan tun luma masa ra, e fa booree madaxu, e e yete madaxu.

¹⁴ I xa i xiri seriyε ra i naxan xaranxi, i danxaniyaxi naxan ma. I a kolon i na sotoxi naxan na. ¹⁵ Kabi i dimedi təmui, i Kitaabui səniyεnxie kolon, naxee nōma lənni fide i ma. Na lənni findima kisi nan na mixie bε, naxee danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ma. ¹⁶ Kitaabui səniyεnxie birin fatanxi Ala nan na. A fan xaranyi ra, a fan yaabi ra, a fan matinxinse ra, a fan tinxinyi masenfe ra, ¹⁷ alako Ala xa mixi xa no wali fanyi birin nabade.

4

Kawandi tife

¹ N bara i yamari Ala ya xori, n bara i yamari Ala xa Mixi Sugandixi Isa ya xori, naxan fama mixi jijne nun mixi faxaxie makiitide, naxan fama a xa mangεya niini raminide, ² i xa Ala xa masenyi kawandi, i xa wakili təmui birin, i xa mixie matinxin, i xa mixie xa yunubie masen e bε, i xa e ralimaniya, i xa e xaran. I xa na birin naba dījε kui. ³ Waxati na fafe mixie mu tinma xaranyi tinxinxia ra təmui naxε. E karamcxə wuyaxi fenma ne, naxee masenyi mooli nde tima naxan nafan e tuli ma. ⁴ E gibilenna ne nəndi foxə ra, e fa e tuli mati kiinie ra. ⁵ Kono i tan, i xa i yete mataxasi fe birin kui, i xa i tunnabexi tōore kui, i xa Ala xa xibaaru fanyi rayensen, i xa i xa wali rakamali.

⁶ N tan janbara findi serexε ra Ala bε. A gbe mu luxi n xa taa masara. ⁷ N bara n ma gere fanyi so, n bara n ma jere rajon, n bara lu danxaniya kui. ⁸ Xunnakeli sare ragataxi n bε, naxan findixi tinxinxia ra Marigi kiitisa tinxinxia naxan fima n ma na loxəs. N keran xa mu a ra, a na fima mixi birin nan ma, a fafe rafan naxee ma.

⁹ I xa kata fafe ra n yire mafuren mafuren, ¹⁰ barima Demasi bara n nabejin dunija fe xa fe ra, a siga Təsaloniki. Kiresen bara siga Galati, Tito bara siga Dalamatiya. ¹¹ Luki gbansan nan na n seeti ma. I xa fa Maraki ra, barima a nōma n malide n ma wali kui a fanyi ra. ¹² N bara Tikike xεε Efεε. ¹³ I ne fama, i xa fa na xinbeli donma ra, n naxan luxi Tiroyasi, Karapo xonyi, a nun n ma bukie. Na səbeli naxee tixi xuruse kiri ma, e tide gbo dangi birin na, i xa fa e fan na. ¹⁴ Alesandre xabui bara fe jaaxi gbegbe raba n na. Marigi fama a sare ragbilende a ma. ¹⁵ I xa i yete ratanga a ma, barima a muxu xa kawandi matandi ne a jaaxi ra.

¹⁶ N to n yete xunmafala kiiti banxi kui a singe, n malima yo mu nu na. Birin n nabolo ne. Ala xa dījε e ma e fe naxan nabaxi. ¹⁷ Ala nan n malixi, a sənbə so n yi ra, alako n xa kawandi ti a fanyi ra si birin bε. Ala naxa n natanga yete magaaxuxi ma. ¹⁸ Marigi man fama n natangade mixie xa wali kobi birin ma, a fa n nakisi, n xa so a xa mangεya niini bun ma ariyanna. Matoxəs na Ala bε abadan.

¹⁹ Pirisila nun Akila xεεbu n bε, a nun Onesiforo xa denbaya. ²⁰ Erasito bara lu Korinti. N bara Tirofimo lu Miletu, barima a mu nu yalanxi. ²¹ I xa kata fafe ra beenun jemət xa so. Ewubulo, Puden, Linosi, Kelodiya, nun won ngaxakerenyi birin bara i xεεbu. ²² Marigi xa sabati i bəjε i, Ala xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Tito ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataax̄e nan na Ala xa x̄ε̄era P̄olu naxan s̄eb̄e danxaniyat̄e nde ma naxan nu xili Tito. Girekika nan nu a ra naxan nu kafuxi P̄olu ma Ala xa wali kui.

P̄olu yi bataax̄e s̄eb̄e a ma t̄emui nax̄e, Tito nu na Kireti. Kireti findixi suri nan na naxan na Miditerane baa tagi. P̄olu nun Tito nu bara siga Kireti kawandi tide, P̄olu fa Tito lu naa a xa na danxaniyat̄e j̄amae mali e xa s̄enbe sot̄o. P̄olu yi bataax̄e s̄eb̄e ne Tito ma a xa marasi nun limaniya fi a ma alako a fan xa Kireti danxaniyat̄e rasi, a e ralimaniya, a n̄ondi mak̄en̄en e be.

Yi Kitaabui fe gbegbe masenma won be danxaniya nun danxaniyat̄e j̄ama xa fe ra. A a masenma a won sese mu n̄oma kiside won ma wali fanyie saabui ra. Kisi sot̄oma Ala xa hinne nan tun saabui ra. Xa won bara danxaniya, won bara kisi, won fe birin nabama ne fa alako won j̄ere ki xa tinxin, won xa wali fanyie suxu.

Ala ya yi Kitaabui xa masenyi rasabati won boj̄e kui. Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won ma wali fanyie xun xa masa. Amina.

Ala xa masenyi

Annabi P̄olu naxan s̄eb̄e Tito ma

X̄ε̄ebui

¹ N tan P̄olu nan yi ki, Ala xa konyi nun a xa Mixi Sugandixi Isa xa x̄ε̄era. N na walife alako Ala xa j̄ama sugandixi xa danxaniya, e man xa n̄ondi kolon naxan e raj̄er̄ema Ala xa fe kui. ² Yi danxaniya nun yi n̄ondi a niyama ne mixi xa a xaxili ti Ala xa kisi ra. Ala, naxan xa laayidi mu kanama, a tan nan yi abadan kisi laayidi won be beenun dunijah xa daa. ³ Waxati to kamali, a naxa a xa xibaaru fanyi mak̄en̄en kawandi saabui ra, naxan bara taxu n na Ala won Nakisima xa yaamari ma.

⁴ N bara i tan Tito x̄ε̄bu, naxan bara findi n ma di yati yati ra won ma danxaniya kui. Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Isa, won Nakisima xa hinne nun boj̄esa fi i ma.

Tito xa wali Kireti danxaniyat̄e j̄amae tagi

⁵ N bara i lu Kireti alako i xa fee yailan naxee yailan daaxi luxi na, i xa mixie sugandi taae birin kui, e xa findi na danxaniyat̄e j̄amae xa kuntigie ra. Alo n i yamari ki nax̄e, ⁶ danxaniyat̄e j̄ama kuntigi lanma ne a xa findi tinxit̄o e ra xili fanyi na naxan xun, gine kerem kanyi, naxan xa die danxaniyaxi, mixie mu naxee kolon kabalante xurutaree ra. ⁷ Fo yi xunmatie xa findi x̄em̄e tinixinie nan na barima Ala xa wali nan taxuxi e ra. E naxa findi mixie ra naxee e yε̄te igboma, naxee boj̄e tema mafureen, naxee siisima, naxee mawolen, naxee biraxi geeni tinxitaree fōx̄o ra. ⁸ Fo e xa findi x̄em̄e ra naxee fata x̄ōj̄e rasen̄ede, fe fanyi rafan naxee ma, naxee e yε̄te xaninma xaxilimaya ra, naxee tinxin, naxee s̄eniyen, naxee noxi e yε̄te ra. ⁹ Fo n̄ondi masenyi xa lu e yi ra alo e xaranxi a ra ki nax̄e. Na nan a toma e fan n̄oma kawandi tide a n̄ondi ki ma, e man n̄o na n̄ondi matandie ra.

¹⁰ Na matanditi moj̄oli gbegbe na na, a gbengbenyi sunna mixie ya ma. E de wuya, mixi yanfafe rafan e ma. ¹¹ Fo won xa e de balan. E bara denbaya ndee kana, barima e na e xaranfe fee nan na naxee mu daxa. E na birin nabama e yε̄te xa geeni tinxitareya nan ma fe ra. ¹² E xa namij̄nōmē nde nan yati a fala, «Kiretikae wule nun e furi nan tun kolon. E tunnaxōnō, e man j̄aaxu alo bōximase.» ¹³ N̄ondi nan yati na a ra. N na a falafe na nan ma, i xa wōyēn e ma a xōrōx̄o e ra alako e xa danxaniya a fiix̄e ra, ¹⁴ e xa ba Yuwifi xa kuye taalie danxunfe. E xa ba mixie xa yaamarie danxunfe naxee bara mē̄ n̄ondi ra. ¹⁵ Se birin s̄eniyen s̄eniyent̄oe be, kōnō sese mu s̄eniyen s̄eniyentaree nun danxaniyat̄aree tan be. E xaxili nun e sondonyi birin bara manox̄o. ¹⁶ E Ala kolonfe falama e de ra, kōnō e xa wali a masenma a e mu a kolon feo! E xa fefe mu fan. Seriye matandie nan e ra, naxee mu n̄oma wali fanyi yo rabade.

Danxaniyat̄e xaranfe n̄ondi ra naxan j̄ere ki masenma e be

¹ Kōnō i tan xa nu danxaniyat̄e xaran n̄ondi masenyi nan na.

² I xa a masen x̄em̄oxie be e xa taxasi, e xa j̄ere a binyamixi ki ma, e xa e yε̄te xanin xaxilimaya ra, e xa bira n̄ondi nan fōx̄o ra e xa danxaniya kui, xanunteya kui, a nun tunnabexiya kui.

³ Na kui, i man xa a masen gin̄e moxie be, e xa j̄ere s̄eniyen i kui, e naxa findi mixi mafalee ra, e naxa siisi. E xa nu marasi fanyi fi ⁴ sungbutunye ma alako e xa e xa morie nun e xa die xanu. ⁵ E man

xa e rasi e xa e yεtε xanin xaxilimaya ra, e xa sεniyεn, e xa banxi walie suxu, e yuge xa fan, e xa e yεtε magoro e xa morie bε, alako Ala xa masenyi naxa bεxu.

⁶ I man xa sεgεtalae fan nasi e xa e yεtε xanin xaxilimaya ra ⁷ fe birin kui. I tan yεtε xa findi misaali ra e bε i xa wali fanyie saabui ra. I xa kawandi xa findi nɔndi nun sɔɔbε ra. ⁸ I xa masenyi xa tinxin, alako i matandimae xa yaagi, barima e mu fefe kobi kolon e naxan falama won ma fe ra.

⁹ I xa a masen konyie bε, e xa e yεtε magoro e marigie bε fe birin kui. E xa e rajεlexin, e naxa e matandi, ¹⁰ e naxa sese muja, e xa a masen a e marigie nɔma lade e ra ki fanyi. Na konyi mɔɔli binyε fima nε won Nakisima Ala xa masenyi ma fe birin kui.

¹¹ A lanma won xa jnεrε yi mɔɔli ra barima Ala xa hinne bara makεnεn, naxan nɔma findide kisi ra mixi birin bε. ¹² A xa hinne won xarama alako won xa gbilen tinxintareya nun dunija fee fɔɔxɔ ra, won xa won yεtε xanin xaxilimaya ra, won xa won ma dunijεigiri rajεrε tinxinyi nun Ala yaragaaxui kui. ¹³ Won to na yi dunija ma, won na fe fanyi nan mamεfe won xaxili tixi naxan na. Won na Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa nɔrε nan mamεfe, won Nakisima Marigi Ala. ¹⁴ A tan nan a yεtε fi won bε, alako a xa won xunsara won ma yunubie xa fe ra, a xa jnāma nde rasεniyεn e xa findi a yεtε gbe ra, naxee sεnbε soxi wali fanyie rabafe ma.

¹⁵ I xa mixie kawandi yi fee ra. I xa mixie ralimaniya. I xa e rasi. I xa nɔndi makεnεn e bε i sεnbe birin na. Mixi yo naxa yo i ma.

3

Isayanka jnεrε ki

¹ I xa e ratu, e xa e yεtε magoro mangεe nun mangasanyi bε, e xa e xa yaamarie suxu. E xa gbata wali fanyi mɔɔli birin nabafe ra, ² e naxa mixi yo mafala, e naxa gere so, e xa marafanyi nun bɔɔjε fanyi masen birin bε.

³ A singe won fan nu daxujna nan nabama. Yaamari matandimae nan nu won na. Won nu bara lɔε kira xɔn. Won nu bara bira won yεtε waxɔnfε fɔɔxɔ ra a nun dunija fe mɔɔli birin fɔɔxɔ ra, han na nu bara won findi konyie ra. Won nu won ma dunija xaninma jnāaxujna, tɔɔnε, gbeεnχɔnnanteya, nun marajnaaxujna nan kui. Won fan mu nu rafan mixie ma.

⁴ Kɔnɔ won Nakisima Ala to a xa bɔɔjε fanyi nun a xa xanunteya makεnεn, a naxa kisi fi won ma. ⁵ A mu won nakisixi won ma wali fanyie xa fe xa ma, a won nakisixi a xa kinikini nan ma, won xunxfε ye xɔɔra a nun a Xaxili Sεniyεnxi saabui ra. Na bara a niya won xa bari a nεnεnε ra, won ma dunijεigiri birin xa masara. ⁶ Ala bara won ki! A bara a Xaxili Sεniyεnxi ragoro won ma won Nakisima Isa saabui ra.

⁷ Na kui, won ma yunubie to bara xafari a xa hinne saabui ra, won bara nɔ findide kεtongoe ra, won bara won xaxili ti abadan kisi ra. ⁸ Nɔndi masenxi nan na ki. A xɔli n ma i xa na fee masen a fanyi ra, alako naxee bara danxaniya Ala ma, e xa fe birin naba alako e xa bira fe fanyi raba fɔɔxɔ ra. Na fee findixi fe hagig fanyie nan na mixi birin bε.

⁹ Kɔnɔ i naxa i gbe raso mixie xa wɔyεn fufafu ya ma. E naxan falama benbae xa fe ra, e xa gbeεnχɔnnεya, e xa gere wɔyεnyi Ala xa sεriyε xa fe ra, e sese tide mu na. ¹⁰ Naxan yo mixie tagi isoma, i xa a rasi keren, i xa a rasi firin. Xa na birin kui a mu i xui mε, i xa a rabolo, ¹¹ barima i a kolon a na mixi mɔɔli mu fan. A bara a yεtε danka a xa tinxintareya ra.

Masenyi dɔɔnxɔε

¹² N na Aritema xa na mu Tikike xεε i ma, i xa fe birin naba alako i xa n li Nikopoli, barima n bara a jnāige n xa jnεmε radangi naa. ¹³ Fe birin naba alako i xa sεriyε karamɔxɔ Senasi nun Apolosi mali e xa biyaasi kui. E mali, e hayi na se naxan birin ma, e xa a sɔtɔ. ¹⁴ A lanma danxaniyatɔε naxee na won ma konti ma, e xa e matinkan tunnabεxi ra wali fanyie ma, alako e xa mixie hayi xɔrɔxɔε fan, e naxa fa lu na ki fufafu.

¹⁵ Naxee na n fε ma be, e birin i xεεbu. I xa won xanunteyie danxaniyatɔε birin xεεbu muxu bε. Ala xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi

Annabi Pɔlu naxan sèbè Filemon ma Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Ala xa xɛ́era Pɔlu naxan sèbè danxaniyatœ nde ma naxan nu xili Filemon. Kɔłosika nan nu a ra, naxan nu bara danxaniya Pɔlu saabui ra waxati dangixi.

A yi bataaxe sèbè Filemon ma tɛ̄mu naxe, Pɔlu nu bara sa geeli Ala xa masenyi kawandife ma. A xa geelimaniya kui, a naxa yi bataaxe sèbè Filemon ma a xa konyi Onesimo xa fe ra. Onesimo nu bara a gi a marigi Filemon ma, kɔnɔ na kui, Ala naxa a ragiri Onesimo nun Pɔlu xa naralan, Onesimo xa danxaniya Pɔlu saabui ra. Onesimo xa fe birin to bara masara sɔnɔn, a naxa tin a xa gbilen a marigi Filemon xɔnyi. Kɔnɔ na waxati sèriye ki ma, Filemon nu nɔma Onesimo faxade a xa yanfanteya xa fe ra. Na kui, Pɔlu naxa yi bataaxe sèbè, Onesimo xa gbilen a ra Filemon xɔn ma, alako a xa a rakolon Onesimo bara masara ki naxe. A naxa a masen Filemon bɛ, a Onesimo to bara danxaniya Isa ma ałɔ a tan Filemon fan danxaniyaxi ki naxe, a e birin bara findi ngaxakerenyie ra.

Yi Kitaabui a masenma won bɛ, a ngaxakerenyia naxan kelima danxaniya ma, a sɛnbɛ gbo ki fanyi. Xa won bara danxaniya, a fa li won mu won boore danxaniyatœ kolon won ngaxakerenyi ra, won mu gɛxi sode fe fanyi birin kui naxan na won yi ra Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra.

Ala xa won mali won ma danxaniya xa tilin, won ma ngaxakerenyia xun xa masa. Amina.

Ala xa masenyi

Annabi Pɔlu naxan sèbè Filemon ma

Pɔlu xa bataaxe Filemon ma Onesimo xa fe ra

¹ N tan Pɔlu nan yi ki, naxan bara findi geelimani ra Ala xa Mixi Sugandixi bɛ. Muxu nun won ngaxakerenyi Timote nan yi bataaxe sèbɛfe, katarabi Filemon ma muxu xanuntenyi nun muxu waliboore, ² a nun Apiya muxu maagine, a nun Arikipe muxu gereso boore Ala xa gere xa fe ra, a nun danxaniyatœ j̄ama naxan e malanma i tan Filemon xɔnyi. ³ Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi, won Marigi Isa xa hinne nun bɔj̄esa fi wo ma.

⁴ Tɛ̄mu birin, n nɛ n Marigi Ala maxandima i bɛ, n a tantuma nɛ i xa fe ra, ⁵ barima n bara a mɛ i danxaniyaxi Marigi Isa ma ki naxe, i man səniyentœe birin xanuxi ki naxe. ⁶ N Ala maxandife i bɛ alako ngaxakerenyia naxan kelima i xa danxaniya ma, a xa a niya i xa fahaamui xa gbo, i xa nɔ fe fanyi birin kolonde naxan na won yi ra Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra. ⁷ N ngaxakerenyi Filemon, i xa xanunteya bara n nasɛewa ki fanyi, a man bara limaniya fi n ma, barima səniyentœe bɔj̄es fan bara sɛewa i saabui ra.

⁸ Na kui, hali n to nɔma i yamaride Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, i xa fe raba i lanma i xa naxan naba, n mu na rabama. ⁹ N i mayandima won ma xanunteya nan ma fe ra. N tan Pɔlu nan wɔyɛnfɛ i bɛ yi ki, xɛmɔxi naxan na geeli Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe ra. ¹⁰ N i mayandife n ma di Onesimo nan ma fe ra, n bara findi naxan baba ra n ma geelimaniya kui. ¹¹ Singe, a tide yo mu nu na i bɛ, kɔnɔ yakɔsi, a tide bara gbo i bɛ ki fanyi, ałɔ a gboxi n fan bɛ ki naxe. ¹² Hali a to rafan n ma ałɔ n ya firinyi, n na a ragbilenfe i ma. ¹³ N bara wa a xɔn a xa lu n yi ra, alako a xa n mali i tan pɔkɔɛ ra n ma geelimaniya kui, n bara naxan sɔtɔ Ala xa xibaaru fanyi xa fe ra. ¹⁴ Kɔnɔ n mu waxi fefe rabafe n mu i maxorin. Na kui, i xa fe fanyi raba kelima nɛ i janige nan ma, beenun n tan xa i yamari. ¹⁵ Tɛmundé, Onesimo bara ba i yi ra waxati nde bun ma, alako a man xa gbilen i ma abadan. ¹⁶ I tan bɛ yakɔsi, a tide bara dangi konyi ra. A bara findi i ngaxakerenyi yɛtɛ yati ra. N tan bara a xanu ki fanyi, kɔnɔ a lan i tan nan xa a xanu dangi n na a xa mixijna nun a xa danxaniya xa fe ra.

¹⁷ Na kui, xa i n kolonxi i ngaxakerenyi ra, i xa a fan nasɛne ałɔ n tan yɛtɛ nan faxi i ma. ¹⁸ Xa a fefe jaaxi niyaxi i ra, xa i xa doni yo a ma, na kote birin xa findi n tan gbe ra. ¹⁹ N tan Pɔlu nan yi sèbɛfe n yɛtɛ belexe ra, i xa a kolon n a birin nagbilenma nɛ i ma. Kɔnɔ hali n mu i ratu, i danxaniyaxi n tan nan saabui ra. ²⁰ N ngaxakerenyi, i fan xa yi fe raba n bɛ Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra. I fan xa n bɔj̄es rasɛewa, Marigi xa fe ra. ²¹ N to yi sèbɛfe, n a kolon i mu tondima n waxɔnfɛ rabade, i jan nde sama ne a xun.

²² Fe keren luxi: I xa nu n yigiyade yailan, barima n laxi a ra, n fama nɛ gibilende wo yire wo xa Ala maxandi saabui ra.

²³ Epafirasi i xɛebu, muxu nun naxan bara findi geelimani ra Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra. ²⁴ N walibooré Maraki, Arisitaraki, Demasi, nun Luki, e fan i xɛebu. ²⁵ Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, xa hinne wo birin na.

Ala xa masenyi Eburu bɔnsœ̄ be Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Kabi dunija sa daa, Alatala na a xa səriyε masenfe adamadie bε. Namijonmε xungbee naxa Ala xui mε, e fa na dəntεgε sa mixie bε. Iburahima, Isiyaga, Yaxuba, Yusufu, Munsa, Yosuwe, Dawuda, Sulemani, Esayi, nun Esidirasi, nee birin findixi mixi binyee nan na Ala naxee rawalixi alako a xa səriyε xa kolon, a xa sεbe Kitaabui kui. A dɔnχœ̄ ra Ala naxa a xa masenyi nde so Annabi Isa yi ra, naxan findixi a xa Mixi Sugandixi ra dunija birin bε.

Isa fatanxi Eburu bɔnsœ̄ nan na ałɔ namijonmε dangixie. A naxa na səriyε birin natinmε ałɔ Ala nu wama a xɔn ma ki naxε. Kɔnɔ Ala nu bara masenyi nεεnε nde so Isa yi ra, Eburu bɔnsœ̄ mu nu naxan kolon sinden. Na masenyi mu Ala xa səriyε singe matandixi de, a a rakamalixi nε.

Singe ra Ala nu bara saate xiri a tan nun adamadie tagi, kɔnɔ yunubi kerem gbansan nu nɔma na saate kanade, mixi fa lɔε̄. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa saate nεεnε xiri a tan nun adamadie tagi, naxan nɔma yunubie xafaride, mixi fa nɔ kiside.

Singe ra Ala nu bara sərexedubee ti a tan nun adamadie tagi, e xa findi mixie xa saabui ra. Kɔnɔ e to nu findixi adamadie ra, e fan naxa yunubie raba ałɔ booree, e naxa faxa. Na kui, e mu findi saabui fanyie ra. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa a ti a tan nun adamadie tagi, a naxa findi dunija saabui fanyi ra. Yunubi yo mu nu na a ma. Faxe mu nu nɔma a makankande. Na kui, Ala naxa a xa fe ite, a xa dunija yamari sa keli Ala yirefanyi ma, a magoroxi dənnaxε̄.

Singe ra Ala nu bara a masen mixie bε a e xa xurusee ba sərexε̄ ra e xa yunubie xa fe ra. Na naxa adamadie bɔjε̄ rxara dordonoti, kɔnɔ a mu no e xa yunubi xafaride yati yati. Isa to fa dunija ma, Alatala naxa a yamari a xa a yεtε̄ ba sərexε̄ ra dunija bε. Na kui, adamadie xa yunubie naxa xafari, mixie naxa kisi sɔtɔ naxan mu kanama abadan.

Na birin a masenxi nε a Ala Isa xεxε̄ nε alako a xa a xa səriyε rakamali, a findi kisi ra bɔnsœ̄ birin bε. Xibaaru fanyi nan na ki. Ala xa na raso won bɔjε̄ kui, won xa fahaamui sɔtɔ na ma, a a findixi kisi nan na won bε. Amina.

Ala xa masenyi Eburu bɔnsœ̄ be

Ala xa xεxε̄

¹ Temui dangixi Ala naxa masenyi ti won benbae bε namijonmε saabui ra. A na raba nε sanmaya wuyaxi, a na raba nε ki wuyaxi ra. ² Kɔnɔ yakɔsi, naxan findixi waxati dɔnχœ̄ ra, Ala a xa masenyi ti won bε a xa Di saabui ra. A bara a xa Di findi dunija kε tongoma ra, a dunija daa a xa Di nan saabui ra. ³ Yi Di findixi Ala xa norε tofanyi nan na, a findixi Ala misaali yati nan na. A dunija bun tima a xa masenyi sεnbεma nan na. A to gε yunubie xafaride, a naxa a magoro Ala Nɔrε Kanyi yirefanyi ma ariyanna kui.

⁴ Na kui, a tide dangi malekε̄ ra, a xili fisamante nan sɔtɔ. ⁵ Ala mu a masenxi malekε̄ yo bε, «N ma di nan i ra, to n bara findi i Baba ra.»

A mu a masenxi malekε̄ yo bε,

«N tan findima a Baba ra,

a tan findima n ma di ra.»

⁶ Ala to a xa Di fisamante ramini dunija, a naxa a fala,

«Ala xa malekε̄ xa a batu.»

⁷ A a masenxi malekε̄ xa fe ra,

«Ala xa malekε̄ luma nε ałɔ foye,

a xa walikε̄ luma nε ałɔ tε.»

⁸ Kɔnɔ a a masenxi nε a xa Di xa fe ra,

«Ala, i xa mangε̄ kibanyi buma nε abadan.

Tinxinyi nan findixi i xa mangε̄ya tɔnxuma ra.

⁹ Tinxinyi nan nafan i ma.

Naaxuŋia mu rafan i ma fefe ma.

Na nan a toxi, Marigi, i Marigi Ala bara i sugandi sεewε̄ kui.

I findixi fisamante nan na dangife i booree ra.»

¹⁰ A man a masenxi nε,

«Marigi, i bara dunijna ti a fole ra,
i tan nan koore daaxi.

¹¹ Koore nun bɔxi fama kanade,
kɔnɔ i tan buma nɛ abadan.
E forima nɛ ało dugi.

¹² I koore nun bɔxi mafindima nɛ
ało donma mafindima ki naxɛ.
E fama nɛ masarade ało sose masarama ki naxɛ.
Kɔnɔ i tan mu masarama,
i xa fe mu jɔnɔma abadan.»
¹³ Ala mu a masenxi malekɛ yo be,
«I xa dɔxɔ n yirefanyi ma,
han n xa gɛ i yaxuię ragorode i sanyi bun ma.»

¹⁴ Malekɛe tan findixi Ala xa walikɛe nan na, fate mu na naxee bɛ, a naxee xɛɛma kisi ketongoe malide.

2

Ala xa sɛrɛxɛ

¹ Won xa won jnɛngi sa na masenyi xɔn ma a fanyi ra, won naxan mɛxi, alako won naxa kira bɛjnin.
² Ala xa masenyi sɛnbɛ nu gbo, a nu bara naxan so malekɛe yi ra. Adamadi naxee na matandi, e naxa sare xɔrɔxɔs sɔtɔ. Xa nee sa sare xɔrɔxɔs sɔtɔ, ³ won tan go? Xa won kisi xungbe rabolo, won ma fe fa luma di? Won Marigi yati nan singe a masenxi won bɛ, mixi naxee a xui mɛxi e fan bara findi na seedee ra. ⁴ Ala bara e xa seedejɔxɔya fari isa tɔnxumae ra, fe magaaxuxie, kaabanako mɔɔli birin, nun bujae ra Xaxili Sɛniyɛnxni naxee fixi e ma a waxɔnki.

⁵ Ala mu mangɛya fima malekɛe ma tina e xa dunijna yamari, muxu dunijna naxan xa fe falafe wo bɛ yi ki. ⁶ Yi seedejɔxɔya sɛbɛxi Kitaabui kui:

«Munse lanxi adama ma,
i to i mañɔxunma a xa fe ma?
Munse lanxi adama xa di ma,
i to i jnɛngi sama a xa fe xɔn ma?

⁷ I bara a ragoro malekɛe bun ma waxati dondoronti kui.

I bara dariyɛ nun binyɛ fi a ma,

⁸ i bara se birin lu a sanyi bun ma.»

Na kui, Ala to se birin sa a xa mangɛya bun ma, sese mu na a mu naxan yamarima. Kɔnɔ won mu se birin toma a xa mangɛya bun ma siden. ⁹ Won munse toma? Ala naxa Isa ragoro malekɛe bun ma waxati dondoronti kui, kɔnɔ Isa xa faxɛ naxa findi xunnakeli nun binyɛ ra a bɛ. Na kui, Ala naxa hinne won na, a Isa faxa adamadi birin jɔxɔs ra.

¹⁰ Ala nan se birin daaxi, se birin na a tan nan bɛ. A man wama adamadi gbegbe xa so a xa nɔrɛ kui. Na kui, a nu lanma a xa e Rakisima xa fe rakamali tɔɔrɛ ra. ¹¹ Naxan adamadie rasɛniyɛnma, nun naxee rasɛniyɛnxni, e birin fatanxi Baba kerén nan na. Na kui, a mu yaagi e xilide a ngaxakerenyie. ¹² A naxa a masen, «N i xili masenma nɛ i ngaxakerenyie bɛ, n i matɔxɔma nɛ jnāma tagi.» ¹³ A man naxa a masen, «N nan n ma lanlanteya sama Ala nan ma.» A man naxa a masen, «N na be, muxu nun die Ala naxee fixi n ma.»

¹⁴ Na die to findi fate nun fasɛ ra, Isa fan naxa a yɛtɛ misaali e ra, alako a xa nɔ lbulisa xun nakanade a yɛtɛ xa faxɛ saabui ra. Faxɛ sɛnbɛ nu na lbulisa nan yi ra. ¹⁵ Isa naxa a yɛtɛ misaali a ngaxakerenyie ra alako a xa e ratanga faxɛ xa gaaxui ma e xa dunijɛigiri kui, naxan luxi ało konyiya. ¹⁶ A na birin naba Iburahima bɔnsɔe nan malife ra, a mu a raba malekɛe xa bɛ. ¹⁷ Na nan a toxi a naxa a yɛtɛ maniya a ngaxakerenyie ra, alako a xa nɔ sɛrɛxɛdubɛ kuntigi wali rabade kinikini nun tinxinyi ra Ala bɛ, a fa findi jnāma xa yunubie xafarima ra. ¹⁸ Isa fata mixie malide e xa maratantanyi kui, barima a fan maratantanyi nun tɔɔrɛ kolon nɛ.

3

Isa nun Annabi Munsa

¹ Na kui, n ngaxakerenyi sɛniyɛnxie, wo tan naxee xilixi ariyanna ma, wo xaxili xa ti Isa ra, Ala xa sɛxera nun a xa sɛrɛxɛdubɛ kuntigi, won danxaniyaxi naxan ma. ² A tinxin nɛ Ala bɛ, naxan nu bara a ti na wali ra, ałɔ Annabi Munsa fan a rabaxi ki naxɛ Ala xa banxi kui. ³ Isa xa binyɛ dangi Munsa gbe ra, ałɔ banxiti xa binyɛ dangixi a xa banxi ra ki naxɛ. ⁴ Banxi birin tixi mixi nde nan saabui ra, kɔnɔ Ala nan dunijna birin daaxi. ⁵ Annabi Munsa findixi konyi dugutɛgɛ nan na Ala xa banxi kui, alako a se dedejɔxɔya ba masenyi xa fe ra naxan fama tide. ⁶ Kɔnɔ Ala xa Mixi Sugandixi findixi Ala xa Di

dugutegε nan na, naxan Ala xa banxi yamarima. Won tan fan findixi na banxi nan na, xa won lama Isa ra, xa won won xaxili tima a ra, na nan findixi won ma matɔχες ra.

⁷ Na na a ra, wo xa wo jɛngi sa Ala Xaxili Səniyɛnxi xa masenyi xɔn ma. A sɛbɛxi,

«Xa wo bara a xui rame to,

⁸ wo naxa wo kobe raso a ra,

alo wo a rabaxi ki naxε gbengberenyi ma.

Na tɛmui a nu wo matofe nɛ,

kɔnɔ wo naxa a matandi.

⁹ Menni wo benbae bara kata e xa n mato.

E naxa n ma wali to jɛtongo naani bun ma.

¹⁰ Na kui, n naxa xɔnɔ na waxati mixie ma.

N naxa a fala, «E bɔjɛ makuya n na tɛmui birin,

e mu n ma səriyɛ kolon.»

¹¹ Na na a ra n naxa n kali xɔnɛ kui,

«E mu soma n ma malabui kui feol!»

¹² N ngaxakerenyie, wo xa mɛenɛ wo yɛtɛ ma a fanyi ra alako wo bɔjɛ naxa lu jaaaxuŋa nun danxaniyatareja kui, wo fa gbilen Ala fɔxɔ ra, Ala naxan na na. ¹³ Lɔxɔ yo lɔxɔ wo xa wo bore ralimaniya. Wo xa gbilen na ma lɔxɔɛ birin alako yunubi naxa fa wo nɔ, wo bɔjɛ fa balan Ala mabiri.

¹⁴ Xa won sa won xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi ra alo won a fɔloxi ki naxε, lanyi bara lu won nun Isa tagi. ¹⁵ A sɛbɛxi Kitaabui kui,

«Xa wo bara a xui rame to,

wo naxa wo kobe raso a ra,

alo wo a rabaxi ki naxε wo to a matandi.»

¹⁶ Nde Ala matandi, e to gɛ a xui ramɛde? Mixie xa mu a ra naxee mini Misira bɔxi ra Annabi Munsa saabui ra? ¹⁷ Ala xɔnɔ ndee ma jɛtongo naani bun ma? Mixie xa mu a ra naxee yunubi rabaxi, e fa sɔnto gbengberenyi ma? ¹⁸ Ala a kali nde bɛ a e mu soma a xa malabui yire? Mixie xa mu a ra naxee a matandixi? ¹⁹ Na kui, won bara a fahaamu a e xa danxaniyatareja nan a niya e mu so.

4

Malabui danxaniyatɔɛe bɛ

¹ Ala xa laayidi, a naxan tongo won bɛ sofe a xa malabude, na mu kanaxi. Wo xa fe birin naba alako sofe na malabude kui a naxa kana wo bɛ. ² Won bara na xibaaru fanyi mɛ alo booree a mɛxi ki naxε, kɔnɔ a mu sese fanxi e ma e xa danxaniyatareja xa fe ra. ³ Kɔnɔ won tan naxee bara la a ra, won fama nɛ sode na malabude kui. A sɛbɛxi na xa fe ra, «N to xɔnɔ e ma, n naxa n kali, e mu soma n ma malabude.»

Kɔnɔ Ala xa wali bara jɔn kabi dunija fɔlɛ, ⁴ barima a sɛbɛxi Kitaabui kui na lɔxɔɛ soloferne nde xa fe ra,

«Lɔxɔɛ soloferne nde Ala xa wali naxa kamali. A naxa a malabu.»

⁵ A man sɛbɛxi Kitaabui kui, «E mu soma n ma malabude.»

⁶ Ala nu bara a jənige mixi ndee xa so a xa malabude kui, kɔnɔ na mixi singe naxee na xibaaru mɛxi, e mu so e xa danxaniyatareja xa fe ra. ⁷ Na nan a toxi Ala bara lɔxɔɛ gbɛtɛ sugandi naxan findixi to ra. Na fe singe to bara dangi a xɔnnakuye ra, Ala man naxa a masen Dawuda saabui ra,

«Xa wo bara a xui rame to,

wo naxa wo kobe raso a ra.»

⁸ Xa a sa li Yosuwe nu bara malabui fi e ma nu, Ala man mu nu lɔxɔɛ gbɛtɛ xa fe falama nu. ⁹ Han ya malabui luxi Ala xa jama bɛ e mu naxan sɔtɔxi sinden. ¹⁰ Naxan soma Ala xa malabui kui, a a malabuma nɛ a xa wali birin ma, alo Ala malabuxi a xa wali kui ki naxε.

¹¹ Won xa fe birin naba sofe ra na malabui kui, alako mixi yo naxa bira tantanyi kui alo Isirayilakae a rabaxi ki naxε. ¹² Ala xa masenyi sɛnbɛ gbo, a walima mixi bɔjɛ ma. A xaaŋɛn dangife santidɛgɛma de firinyi ra. A soma won bɔjɛ nun won sondonyi nan kui, a so won sɔɔra nun won nadɔxɔdee xɔn. A won sondonyi waxɔnfe nun majɔxunyi birin makiiti. ¹³ Nimase yo mu nɔma a nɔxunde Ala ma. Ala fe birin toma nɛ, fe birin dentɛge fama sade a tan nan bɛ.

¹⁴ Isa, won ma sərɛxɛdube kuntigi xungbe, Ala xa Mixi Sugandixi, a to so ariyanna kui, won fan xa bira won ma danxaniya fɔxɔ ra won bara naxan makɛnen. ¹⁵ Won ma sərɛxɛdube kuntigi won ma sənbɛtareya kolon, a kinikini xi won ma na nan ma. Sentanɛ naxa kata a ratantande mɔɔli birin na alo won tan, kɔnɔ a mu a nɔ. ¹⁶ Na na a ra, won xa won maso a xa hinne kibanyi ra lanlanterya ra, alako won xa kinikini nun hinne sɔtɔ a tɛmui.

5

Isa won ma sərəxədubə kuntigi

¹ Sərəxədubə kuntigi birin tongoxi adamadie nan ya ma, a fa ti Ala xa wali ra adamadie bə, alako a xa hadiya nun sərəxə məçəli birin ba yunubie xa fe ra. ² A mixie xa fe kolon naxee na dimi kui, e ləxəi, barima a fan na e ya ma, a tantanma. ³ A xa sənbətareya a niyama nə a xa sərəxə ba a yətə xe yunubie bə, a nun jnāma xa yunubie xa fe ra.

⁴ Mixi mu nōma yi binyə sətəde a yətə ra, fo Ala a xili ałc a Haruna xili ki naxə. ⁵ Ala xa Mixi Sugandixi fan mu sərəxədubə kuntigi binyə sətə a yətə xa ra. Ala nan a fixi a ma, a falafe ra, «To i bara findi n ma di ra.

N tan fan bara findi i Baba ra.»

⁶ A man səbəxi Kitaabui kui,
«I bara findi sərəxədubə ra abadan,
Melekisedeki məçəli.»

⁷ Isa bara a xui ite Ala maxandi ra a xa dunjəigiri kui, a bara a makula, a na wafe. A na raba nə barima a a kolon a Ala nan nu nōma a ratangade faxə ma. Ala bara a xa duba suxu, barima a nu bara tin lufe a xa yaamari bun ma. ⁸ Isa findixi Ala xa Di nan na, kōnō na kui a naxa a matinkan fo a xa Ala rabatu hali na findixi tɔɔrə nan na a bə. ⁹ Isa xa fe to kamali, a naxa findi saabui ra a mantonyie birin xa abadan kisi sətə. ¹⁰ Ala naxa a ti sərəxədubə kuntigi ra Melekisedeki daaxi.

¹¹ Fe gbegbe na na kui muxu wama naxan masenfe wo bə, kōnō na tagi rabafe xərəxə, barima wo mu soma fee kui mafurenyi ra. ¹² A nu lanma wo xa findi karaməxə ra yi waxati, kōnō han yakəsi wo hayi na karaməxə nde ma naxan wo xaranma Ala xa masenyi singee ra. Wo mu fata fe tilinxı fahaamude sinden, ałc diyɔrə naxan mu fata sube donde, fo a xa xijə min sinden. ¹³ Mixi naxan hayi na Ala xa na masenyi singee ma, a mu gəxə tinxinyi kolonde, a mu məxi a xa danxaniya kui. A luxi ałc diyɔrə naxan xijə gbansan minma. ¹⁴ Kōnō mixi naxan məxi a xa danxaniya kui, naxan bara gə tinxinyi nun tinxitareya tagi raba kolonde, a nōma nə xaranyi tilinxı fan kolonde. A tan luxi ałc xəməxi naxan baloma sube fanyi ra.

6

Ala xa səriyə tilinxı

¹ Na nan a toxi won lanma won xa siga yare ma Ala xa Mixi Sugandixi xa xaranyi kui. Won xa dangi na masenyi singee ra, won xa so fe tilinxie kui. Na masenyi singee nan ya: wali jnāxi bəñinfe naxan mixi xanimma yahannama, ² danxaniyafe Ala ma, xunxafe ye xəcəra, bələxə safe mixie ma, kelife faxe ma, nun Ala xa kiiti dənəxə. ³ Xa Ala tin, won xa siga yare ma won ma xaranyi kui.

⁴ Mixi naxan bara gə Ala xa naiyalanyi tote, naxan bara Ala xa ki nəmūnnəmūn, Ala Xaxili Səniyənxı bara lu naxan bə, ⁵ naxan bara a kolon a Ala xa masenyi fan, naxan bara Ala sənbə kolon naxan fama rawalide waxati naxan sa fama, ⁶ xa a sa li na mixi məçəli bara danxaniya bəñin, a mu nōma tuubide Əcən. A luxi ałc a man bara Ala xa Di mabanban wuri magalanbuxi ma, a fa a rayaağı jnāma ya xəri.

⁷ Bəxi naxan bara tune ye sətə a fanyi ra, a fa sansi ramini a kanyi bə, Ala baraka ragoroma nə a ma. ⁸ Kōnō bəxi naxan tunbe nun jnōoge tun naminima, na bəxi mu fan. A gbe mu luxi a xa danka, a rajɔnyi a fa gan.

⁹ Muxu xanuntenye, hali muxu xa wəyənyi xərəxə, muxu bara la a ra wo na kira fanyi nan xən, naxan findi kisi kira ra. ¹⁰ Ala tinxin, a mu nəxəmūna wo xa wali ma. A wo xa xanunteya kolon, wo naxan masenxi wo xa wali kui a xili ra, a nun wo naxan masenxi səniyəntəee bə. Han ya wo na wali nan kui. ¹¹ Muxu wama nə wo xa wo tunnabəxi na birin kui han a rajɔnyi, alako wo xa fe sətə wo wo xaxili tixi naxan na. ¹² Wo naxa wo tunnaxən. Wo xa bira danxaniyatəee xa misaalı fəxə ra, naxee ke sətəma Ala naxan laayidixi e bə. E na sətəma e xa danxaniya nun e xa tunnabəxi nan saabui ra.

¹³ Ala to laayidi tongo Iburahima bə, a mu nō a kalide fe nde ra naxan gbo a bə. Na na a ra, a naxa a kali a yətə ra, ¹⁴ a falafe ra,

«N baraka sama nə i xa fe. I bənsəw wuyama nə.»

¹⁵ Iburahima to gə mamə tide, Ala naxa a xa laayidi rakamali a bə. ¹⁶ Adama a kalima fe nde ra naxan gbo a bə. Na marakali sənbə fima nə a xa wəyənyi ma, alako mixi naxa nō na matandide. ¹⁷ Na nan a toxi, Ala fan naxa a rakali alako mixie, na laayidi tongoxi naxee bə, e xa a kolon Ala xa natə mu masarama. ¹⁸ Ala naxa na laayidi tongo, a man naxa a rakali, alako won xa nō limaniya xungbe sətəde. Wule yo mu na na fe firinyi kui. Won bara fe birin nabolo a xa fe ra, won fa won xaxili ti a ra. ¹⁹ Mixi xaxili tife Ala ra, a luma nə ałc hanga naxan banbanxi ye bun ma. Won fan won xaxili tima Ala ra na ki nə naxan na a xa hərəməlingira kui dugi gbakuxi xanbi ra, ²⁰ Isa soxi dənnaxə won ya ra, a xa findi won ma sərəxədubə kuntigi ra abadan, ałc Melekisedeki.

Serexedube Melekisedeki

¹ Melekisedeki nan nu na Salamu mange ra, a man nu findixi Ala Xili Xungbe Kanyi xa serexedube nan na. Iburahima to ge mange ndee xun nakanade, Melekisedeki naxa sa naralan a ra, a duba a be. ² Iburahima naxa farile fi a ma. Melekisedeki xili fasarixi yi ki «mange tinxinxi.» A man nu findixi Salamu mange nan na, naxan xili fasarima yi ki «boresha mange.» ³ A baba mu kolon, a nga mu kolon, a xa taruxui mu kolon. A xa simaya foloxi temui naxe, a nun a jion temui, na fan mu kolon. Na kui, a luxi ne ala Ala xa Di, naxan findixi serexedube ra abadan.

⁴ Wo a mato Melekisedeki tide nu gboxi ki naxe. Hali won baba Iburahima, a naxan soto wasaso se ra, a naxa na farile fi a ma. ⁵ Ala xa seriyé a falama jama xa farile so Lewi bonsœ yi ra, naxan findixi serexedubee ra. Na jama fan kelixi Iburahima bonsœ ne, e findi Lewi ngaxakerenyie nan na.

⁶ Kono Melekisedeki tan, hali a to mu nu na Lewi bonsœ xa taruxui kui, Iburahima naxa farile so a yi ra. Melekisedeki naxa duba Iburahima laayidi kanyi be. ⁷ Birin a kolon mixi naxan dubama a boore be, a tide gbo na kanyi be.

⁸ Lewi xa mixi naxee farile rasuxuma, e faxama ne, kono Melekisedeki tan mu faxaxi. ⁹ Na kui, a luxi ne ala Lewi, naxan luma farile rasuxu ra, a nu bara farile fi Melekisedeki ma Iburahima saabui ra, ¹⁰ barima Lewi bonsœ nu na a benba Iburahima fate i, a naralan Melekisedeki ra temui naxe.

¹¹ Xa a sa li fe birin nu nomma kamalide Lewi bonsœ xa serexedubeja saabui ra nu, jama Ala xa seriyé sotoxi naxan na, e hayi mu nu na Melekisedeki xa serexedubeja ma nu, naxan mu fatanxi Haruna bonsœ ra. ¹² Serexedubeja na masara, yaamari fan xa masara.

¹³ Yi masenyi birin falaxi mixi naxan ma fe ra, a kelixi bonsœ ne serexedube mu na bonsœ naxe.

¹⁴ Birin a kolon a won Marigi kelixi Yuda bonsœ ne. Annabi Munsa mu yaamari yo fi na bonsœ mixie ma e xa serexedube wali raba.

¹⁵ Muxu naxan masenxi, a fiixe, barima serexedube gbete bara mini, naxan maniya Melekisedeki ra, ¹⁶ naxan mu findixi serexedube ra a bonsœ xa fe ra. Na kanyi findixi serexedube ra, barima faxe mu no a ra. ¹⁷ Yi seedejoxoya bara raba a xa fe ra,

«I findixi serexedube nan na abadan, Melekisedeki daaxi.»

¹⁸ Yaamari singe bara ba na a xa senbetareya xa fe ra, a mu nu nomma a xa wali rabade. ¹⁹ Na yaamari mu no fe fe rakamalide, kono fe neenee bara mini won xaxili tima naxan na, naxan nomma won malide won makorede Ala ra.

²⁰ Na fe neenee mu tixi marakali xanbi. ²¹ Serexedube singee bara wali suxu marakali xanbi, kono Isa nan findixi serexedube ra yi marakali ra Ala naxan masenxi,

«Marigi bara a kali, a mu a xa natæ masarama:

I tan nan findixi serexedube ra abadan..»

²² Na kui, Ala bara saate tongo won be Isa saabui ra, naxan fan boore be.

²³ Na xanbi, serexedube singee nu wuya, barima e to faxa, mixi gbete nu tima e locoxœ ra. ²⁴ Kono Isa tan mu faxama, a buma ne abadan. A xa serexedubeja mu radangima mixi gbete ma. ²⁵ Na nan a toxi a nomma mixi rakiside naxan a makorema Ala ra a tan saabui ra. A njye to a ra, a nomma findide e xa saabui fanyi ra Ala yire abadan.

²⁶ Won hayi na na serexedube kuntigi mooli nan ma naxan seniyen, yunubi mu na naxan ma, naxan mu fe jaa xi yo kolon, naxan mu luma yunubitœ ya ma, naxan xa fe itexi dangife koore ra. ²⁷ Isa mu luma ala boore serexedube kuntigie, naxee lanma e xa serexe ba loco yo loco e xa yunubie xa fe ra, a nun jama xa yunubie xa fe ra. A tan bara a yetœ ba serexe ra kerenyi ra. ²⁸ Yaamari singe nu mixi senbetaree nan tima serexedube kuntigie ra, kono na marakali neenee naxan faxi na yaamari singe dangi xanbi, a bara Ala xa Di ti serexedube kuntigi ra, naxan bara ge kamalide abadan.

Ala xa saatæ neenee

¹ Masenyi xunyi nan ya: Won ma serexedube kuntigi magoroxi Ala Xili Xungbe Kanyi xa kibanyi yirefanyi ma ariyanna kui. ² A walima Ala xa horomolingira yati yati nan kui, Marigi naxan tixi, adamadie belexe foxi mu naxan na.

³ Serexedube kuntigi birin lanma a xa serexe mooli birin ba Ala be. Na kui a nu lanma se nde xa lu yi serexedube fan yi ra a naxan bama serexe ra. ⁴ Xa won ma serexedube kuntigi nu na dunjia nu, a mu nu findima serexedube ra nu, barima Ala xa yaamari jan bara mixi gbete ti na serexe wali ra.

⁵ Na mixie Ala batuma horomolingira nan kui, naxan misaalixi horomolingira ra naxan na ariyanna. Na nan a toxi Ala naxa Annabi Munsa yamari horomolingira tife ra, a falafe ra,

«A mato a fanyi ra,
i xa horomolingira ti

alo a masenxi i be ge ya fari ki naxε.»

⁶ Kono yakɔsi Ala xa Mixi Sugandixi bara wali soto naxan tide gbo boore sereχedubε xa wali be tife ra Ala nun adamadie tagi. A tide gbo barima a faxi saatε naxan na, na fan saatε fori be. A xa saatε mabanbanxi laayidie nan na, naxee fan dangi laayidi forie ra.

⁷ Xa na saatε singe nu nɔma a xa wali rabade nu, Ala mu fama a firin nde ra nu. ⁸ Ala naxa yi marakɔro si raba jnama ra,

«Marigi xa masenyi nan ya:

Waxati na fafe,

n saatε neεne tongoma Isirayila nun Yudaya jnama be temui naxε.

⁹ Na mu luma alo na saatε singe

n naxan tongo e benbae be,

n e ramini Misira bɔxi ra temui naxε.

E to n ma saatε bejin,

n fan naxa e bejin.

Marigi xa masenyi nan na ki.

¹⁰ Saatε nan ya n naxan tongoma Isirayila jnama be,

na waxati dangi xanbi.

Marigi xa masenyi nan ya:

N nan n ma seρiyε rasoma ne e xaxili kui,

n a sebe ε sondonyi ma.

N findima e Marigi Ala nan na,

e fan findi n ma jnama ra.

¹¹ Mixi yo mu a boore matinkanma,

mixi yo mu a falama a ngaxakerenyi be,

«I xa Ala kolon,»

barima na waxati e birin n kolonma ne,

kelife mixi xuri ma han mixi xungbe.

¹² N dijεma ne e xa tinxintareya ma,

n e xa yunubie xafarima ne.»

¹³ A to yi saatε xili fala saatε neεne, a bara boore findi saatε fori ra. Saatε fori tan lanma a xa ba na, a tide mu na sɔnon.

9

Ala xa Mixi Sugandixi xa sereχε

¹ Saatε singe bun ma, yaamari ndee nu na batui xa fe ra, nun Ala xa hɔrɔmɔlingira xa fe ra, naxan nu na dunijna. ² Na hɔrɔmɔlingira to ti, yire nde nu na naxan nu xili yire səniyεnxi. Lanpui nu na a kui, a nun teebili sereχε taami nu saxi naxan ma. ³ Yire səniyεnxi firin nde nu na dugi gbakuxi xanbi ra, naxan nu səniyεn dangife boore ra. ⁴ Surayi ganse xεεma daaxi nun saatε kankira nu na na yire kui. Xεεma nu saxi saatε kankira birin ma. Tɔnbili xεεma daaxi mana nu ragataxi naxan kui, Haruna xa xuli naxan fuga, a nun walaxεe, saatε sebeχxi naxee ma, e birin nu na na saatε kankira kui. ⁵ Ala xa malekε nɔrɔxi masolixi firinyi nu tixi saatε kankira fari, e yunubi xafari yire makoto. A mu lanma won xa so na wɔyεnyi birin kui yakɔsi.

⁶ Na yire to ge yailande na ki, sereχedubε nu luma so ra na yire səniyεnxi singe nan kui, e e xa wali raba naa. ⁷ Kono sereχedubε kuntigi nan gbansan nu nɔma sode na yire səniyεnxi firin nde kui. Je yo je a nu soma naa sanmaya keren, a wuli xanin a xa yunubie nun jnama xa yunubie xa fe ra e naxan naba a kolontareya ma. ⁸ Na kui, Ala Xaxili Səniyεnxi nu wama a masenfe ne a yire naxan nu səniyεn dangife yire birin na, a mənni mu nu rabixi mixie be na hɔrɔmɔlingira singe xa waxati. ⁹ Na birin findixi misaalii nan na yi waxati mixie be. A masenma a na sereχε birin mu nɔma batulæ xaxili rasəniyεnde. ¹⁰ Na yaamari singee, donse, minse, nun sali ye xa fe ra, e nu fixi mixie ma e xa yunubie nan xa fe ra, han waxati neεne fama temui naxε.

¹¹ Ala xa Mixi Sugandixi to findi won ma sereχedubε kuntigi ra, a bara fa hεeri ra, a naxan soto won be. A bara so Ala xa hɔrɔmɔlingira fanyi kui, adamadi mu naxan yailanxi yi bεndε fuji fari. ¹² Kono a mu so si kontonyi nun ninge wuli xa ra, a so na yire səniyεnxi fisamante kui a yεte wuli nan na. A so ne kerenyi ra, barima na nu findixi xunsare nan na adamadi be naxan mu jɔnma abadan. ¹³ Xa si kontonyi nun tura wuli, a nun te xube naxan fatanxi ninge sereχε ra a sa mixi səniyεntaree ma, xa na fe mɔɔli nɔma mixi rasəniyεnde nu, ¹⁴ Ala xa Mixi Sugandixi wuli mu dangima xε na ra? A naxa

a yete ba serexe kamalixi ra Ala be, Ala Xaxili Seniyenxi xa yaamari bun ma, alako a xa won xaxili raseniyen wali jaaxie ma, naxee won faxama. A na raba ne won be alako won xa Ala Nijne batu.

¹⁵ Na kui, a bara findi saabui ra yi saate neenee xa fe ra, mixi xilixie xa ke soto naxan buma abadan, alo a laayidixi e be ki naxe. A faxa na nan ma, a findi xunsare ra yunubie xa fe ra naxee rabaxi na saate fori xa waxati bun ma. ¹⁶ Saatex naxan findi ke fe ra, na mu kamalima sinden, fo saatex tongoma faxa. ¹⁷ Ke mu nomma sotode beenun saatetongoe xa faxa. A mu sotoma saatetongoe baloxi temui naxe. ¹⁸ Na nan a toxi na saatex singe mu tongoma wuli xanbi. ¹⁹ Annabi Munsa to Ala xa seriyem masen jama be, a naxa ningee nun si kontonyie wuli tongo, a nun ye, a fa na kasan Kitaabui nun jama ma se nde ra naxan yailanxi hisopi burexxe nun yexxe xabe gbeeli ra, a fa a fala, a naxe, ²⁰ «Wuli nan ya naxan saatex xirima wo nun Ala tagi.» ²¹ Annabi Munsa man naxa wuli kasan horomolingira ma, a nun horomolingira yirabase birin ma. ²² A seriyem ki ma, fayida se birin naseniyenma wuli nan na. Yunubi mu xafarima wuli ifili xanbi.

²³ A nu lanma se naxee misaalixi fee ra ariyanna kui, e xa raseniyen serexe ra. Ariyanna xa maraseniyenyi rabama serexe nan na naxee fan booree be. ²⁴ Ala xa Mixi Sugandixi mu soxi horomolingira xa kui adamadie naxan yailanxi, naxan misaalixi horomolingira ra naxan na ariyanna. A so ariyanna yati nan kui, alako a xa won ma dentege sa Ala be. ²⁵ A mu soxi naa sanya wuyaxi, alo serexedube kuntigi naxan soma Ala xa horomolingira kui je yo je wuli nde ra, naxan mu findixi a gbe ra. ²⁶ Xa a nu na ki ne nu, Ala xa Mixi Sugandixi nu lanma ne a xa tooro sanmaya wuyaxi kabi dunijafole ra. Konco na mu a ra. Yakosi yi waxati donxoe, a naxa mini sanmaya keren, alako a xa yunubi xa fe kana a yete serexe saabui ra. ²⁷ Adamadie faxama ne sanya keren, e fa makiiti. ²⁸ Ala xa Mixi Sugandixi fan bara faxa sanmaya keren, alako a xa yunubi ba mixi gbegbe ma. A man fama ne a firin nde, konco na waxati a mu fama yunubie xa fe xa ra, a fama mixie nan be naxee xaxili tixi kisi ra.

10

Isa xa serexe

¹ Annabi Munsa xa seriyem misaalixi fe fanyi nan na naxan fama fade. A findixi misaali gbansan nan na. Na nan a toxi a Annabi Munsa xa seriyem mu nomma Ala batulae raseniyende kerenyi ra, na serexe saabui ra naxee bama je yo je. ² Xa a sa li a nu nomma e raseniyende nu, mixie mu nu luma serexe ba ra temui birin, barima serexe keren gbansan nu nomma e xa yunubi birin xafaride kerenyi ra, na yunubi xa fe majoxunyi yati mu luma e xunyi. ³ Konco je yo je na serexe findima maratuse nan na mixie be a yunubie na e ma. ⁴ Tura nun si kontonyi wuli mu nomma yunubie bade.

⁵ Na nan a toxi, Ala xa Mixi Sugandixi to so dunija, a naxa a masen Ala be,
«I mu wama serexe xon.

I mu wama hadiya xon.

I bara fate yailan n be.

⁶ I mu wama serexe gan daaxi xon ma,
i mu wama serexe yunubi xafari daaxi fan xon ma.

⁷ N naxa a masen, «N bara fa.
A sebexi n ma fe ra Kitaabui kui,
Ala, n na fafe i sago rabade.»»

⁸ Singe a naxa a masen,
«I mu wama serexe yo xon ma.

E mu rafan i ma.

I mu wama hadiya yo xon ma.

I mu wama serexe gan daaxi xon ma,
i mu wama serexe yunubi xafari daaxi fan xon ma.»

A nu bara na fala hali na yaamari to nu toma a xa seriyem kui. ⁹ Na dangi xanbi, a bara a masen,
«Ala, n na be. N bara fa i sago rabade.»»

Na kui, a naxa fe singe ba na, alako fe firin nde xa ti. ¹⁰ Na jnanige nan a niyaxi won naseniyenxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa fate saabui ra, naxan baxi serexe ra kerenyi ra.

¹¹ Serexedube birin e xa wali rabama loxoy oloxy. E luma serexe ba ra naxee mu nomma yunubie xafaride. ¹² Konco Isa tan, a to ge serexe keren bade yunubie xa fe ra, a naxa a magoro Ala yirefanyi ma, a luma dennenxae abadan. ¹³ A na a mamefe a xa ti a yaxuie ma, ¹⁴ barima a bara mixie rakamali kerenyi ra, a naxee raseniyenxi a xa serexe kerenyi saabui ra.

¹⁵ Ala Xaxili Seniyenxi na tagi rabama won be yi masenyi ra. A singe, a naxa a masen,

¹⁶ «Saatex nan ya n naxan tongoma Isirayila bontsoe be:

Na waxati na dangi,

n nan n ma seriyem luma ne e boje ma,

n na səbəma nε e sondonyi ma.»

¹⁷ A man naxa a masen,

«N mu ratuma e xa yunubie

nun e xa wali kobie ma sɔnɔn.»

¹⁸ Yunubi na gε xafaride təmui naxε, sərəxε mu bama na yunubi xa fe ra sɔnɔn.

¹⁹ N ngaxakerenyie, na kui won bara limaniya sotɔ sofe ra na yire səniyεnx fisamante kui Isa wuli saabui ra. ²⁰ Isa bara na kisi kira nεεnε rabi won bε, alako won xa dangi na dugi ra naxan gbakuxi hɔrɔmɔlɪngira kui a fate saabui ra. ²¹ Won ma sərəxεdubε kuntigi to tixi Ala xa banxi xunyi ra, ²² won xa won makɔrε Ala ra bɔjε fixε nun danxaniya ra. Na danxaniya won nalimaniyama nε, barima won bɔjε rasəniyεnx won ma yunubie ma, won fate fan maxaxi ye tinse ra. ²³ Won xa won xaxili ti Ala ra tunnabεxi kui, barima naxan laayidi tongoxi won bε, a mu nɔma na kanade. ²⁴ Won xa mεnεni won bore ma, alako won xa won bore ralimaniya won xa lu xanunteya nun wali fanyi kui. ²⁵ Won naxa won ma malanyie rabolo de, alɔ ndee na a rabafe ki naxε. A lanma won xa won bore ralimaniya. Won to a kolon Ala xa lɔxε na fafe, won naxa tagan na ma.

²⁶ Xa a sa li, won Ala xa nɔndi kolon, kɔnɔ won man nu fa lu yunubi raba ra won jnaniye ra, sərəxε gbεtε mu na sɔnɔn naxan nɔma won ma yunubie xafaride, ²⁷ fo gaaxui xungbe Ala xa kiiti ya ra, naxan findima tε mankanε ra a matandilae bε. ²⁸ Xa mixi nde Annabi Munsa xa səriyε matandi, e a faxama nε kinikinitarejia kui, seede firin xa na mu a ra saxan xa seedeŋɔxɔya saabui ra. ²⁹ Kɔnɔ jaxankate dangima na tan na mixie bε, naxee Ala xa Di maboronma e sanyi ra, e a xa saatε wuli rasotɔ naxan e rasəniyεnx, e Ala Xaxili rasotɔma naxan hinnekxi e ra. ³⁰ Won yi masenyi kanyi kolon,

«N tan nan mixi gbejɛkɔma,

n tan nan e sare fima e ma.»

A man səbəxi, «Marigi fama nε a xa jnama makiitide.» ³¹ Ala Njnjε xa jaxankate magaaxu.

³² Wo xa ratu na lɔxε singee ma. Wo to naiyalanyi to, wo naxa wo tunnabεxi gere xɔrɔxɔε kui naxan findixi tɔɔrε ra wo bε. ³³ E naxa wo konbi, e naxa wo jaxankata jnama ya xɔri. Wo fan naxa lu mixie sεeti ma, naxee bara na tɔɔrε mɔɔli sotɔ. ³⁴ Wo naxa kinikini geelimanie ma, wo naxa tin a ra sεεwε kui e xa wo harige ba wo yi ra, barima wo a kolon harige nde na wo bε naxan dangi na boore ra pon, a bu abadan.

³⁵ Wo naxa fe rabolo, wo xaxili tixi naxan na, barima na sare gbo. ³⁶ Wo hayi na tunnabεxi ma, alako wo xa Ala sago rakamali, wo fa fe sotɔ a naxan laayidixi wo bε. ³⁷ A səbəxi,

«A gbe mu luxi sɔnɔn.

Naxan lanma a xa fa, a fama nε,
a mu dugundima.

³⁸ N ma tinxintɔε kisima nε danxaniya saabui ra.

Kɔnɔ xa a sa li a man naxa gibilen xanbi,

n mu jεleximna a xa fe ra.»

³⁹ Won mu findixi fe rabεjinyie xa ra, naxee xa fe xun nakanama. Won tan findixi danxaniyatɔε nan na, naxee kisima.

11

Danxaniya

¹ Danxaniya kanyi, a a xaxili tima fe nde ra a laxi naxan na. Hali a mu na fe toma a ya ra, a a kolon nɔndi nan a ra. ² Won benbae xili fanyi sotɔ na nan ma.

³ Danxaniya saabui ra, won a kolon a Ala nan dunijia daaxi a xa masenyi ra. Se naxan toma naa a fatanxi fe nan na naxan mu toma.

⁴ Danxaniya saabui ra, Habila naxa sərəxε ba Ala bε naxan nu fan dangife Kabilia gbe ra. Ala naxa na sərəxε suxu, a Habila findi tinxintɔε ra a xa danxaniya saabui ra. Hali Habila to faxaxi, a naxan nabaxi danxaniya ra na findima nε masenyi ra won bε.

⁵ Danxaniya saabui ra, Enoki naxa te koore ma, a mu faxa. Mixi yo mu nɔ a tode, barima Ala nu bara a rate koore ma. Beenun a xa te, Ala nu bara a masen a Enoki rafan a ma. ⁶ Mixi mu nɔma rafande Ala ma danxaniya xanbi. Mixi naxan a makɔrεma Ala ra, a lanma a xa la a ra a Ala na na, a nun a xa la a ra a Ala mixie nan sare fima naxee a ferima.

⁷ Danxaniya saabui ra, Nuha naxa kunkui banban alako a xa denbaya xa kisi. Ala nu bara banbaranyi xa fe fala a bε beenun a xa dunijia li. Nuha nu gaaxu Ala ya ra. A xa danxaniya a masenma kiiti bara kana dunijia bε. Nuha naxa tinxinyi sotɔ ke ra a xa danxaniya saabui ra.

⁸ Danxaniya saabui ra, Iburahima naxa Ala xui ratinmε sigafe ra bɔxi ma a mu dənnaxan kolon, alako a xa mεnni sotɔ ke ra. ⁹ Danxaniya saabui ra, Iburahima naxa sabati na bɔxi ma, Ala nu bara naxan

laayidi a bε. A naxa lu mεnni alo xɔrε a xa kiri banxie kui, alo Isiyaga nun Yaxuba, naxee findixi na kεtongoe ra.¹⁰ A nu na a mamεfe a xa taa sεnbεma sotø, Ala taa naxan kɔɔrinxi, a a ti.

¹¹ Danxaniya saabui ra, Sara dibaritare fan naxa nɔ di baride jεleχεforijø kui, barima a nu laxi a ra a Ala mu a xa laayidi kanama.¹² Na nan a to, xεmε kerø saabui ra, xεmøxi naxan mu nu nɔma di sotøde sɔnɔn, na naxa bɔnsøe xungbe sotø, «naxan xasabi maniyaxi tunbuie xasabi ra naxee na koore ma, a nun mεyεnyi xasabi ra naxan na baa de ra. E kɔnti mu nɔma kolonde.»

¹³ Yi mixie bara faxa e xa danxaniya kui, e mu fee sotø naxee nu laayidixi e bε. E nu laxi a ra a fanyi ra, a na laayidie mu kanama. E nu a kolon a e findixi «xɔrεnan na dunija bεnde fupi fari.»¹⁴ Mixi naxee na fe mɔɔlie falama, e a masenfe nε a e na taa gβεtε fenfe e sabatima dεnnaxε.¹⁵ Xa e kelide xɔli nu bara e susu nu, e nu nɔma gbilende naa.¹⁶ Kɔnɔ e nu taa gβεtε fenma naxan fan e kelide bε, taa naxan na ariyanna. Na kui, Ala mu yaagixi e ra, e xa a xili e Marigi Ala, barima a nu bara taa yailan e bε.

¹⁷ Danxaniya saabui ra, Iburahima mu tondi Isiyaga bade sεrεxε ra, Ala nu a matoma tεmui naxε. A mu tondi a xa di kerenyi bade sεrεxε ra, di naxan nu laayidixi a bε,¹⁸ Ala nu bara a fala naxan ma fe ra, «Isiyaga nan findima i bɔnsøe ra,

i xili luma naxan xun ma.»

¹⁹ Iburahima nu a kolon a Ala sεnbε gbo, hali Isiyaga faxa, a nu nɔma na rakelide faxε ma. Fayida na nan naba misaali ra, barima Ala a xa di ragbilen nε a ma.

²⁰ Danxaniya saabui ra, Isiyaga naxa duba Yaxuba nun Esayu bε e xa simaya xa fe ra.

²¹ Danxaniya saabui ra, Yaxuba naxa duba Yusufu xa die bε, a nu luxi dondoronti a xa faxa. A naxa Ala batu, a yi masuxuxi a xa xuli ra.

²² Danxaniya saabui ra, Yusufu naxa masenyi ti a xa saya makɔrε, a lanma e xa naxan naba a fure ra Isirayilakae minima Misira boxi ra tεmui naxε.

²³ Danxaniya saabui ra, Munsa to bari, a barimae naxa a nɔxun kike saxan bun ma a xa tofanyi xa fe ra, e mu gaaxu mangε xa yaamari ya ra.²⁴ Danxaniya saabui ra, Munsa to mɔ, a naxa tondi findide Firawuna xa di ginε xa di ra.²⁵ A naxa wa a xɔn ma, a xa tɔrε sotø Ala xa jøama ya ma, dinε a xa jεleχin yunubi ra waxati dunkedi bun ma.²⁶ A bara a kolon Ala xa Mixi Sugandixi xa magore nan fan dangi Misira naafauli ra. A nu sare matoma a fama naxan sotøde yare.²⁷ Danxaniya saabui ra, Munsa naxa keli Misira boxi ma, a mu gaaxu Firawuna xa xɔnε ya ra. A naxa a tunnabexi, barima a nu gaaxuxi Ala nan ya ra, naxan mu toma.²⁸ Danxaniya saabui ra, Munsa naxa Sayamalekε Dangi Sali raba, a wuli kasan naadεe ma, alako sayamalekε naxa Isirayilakae xa di singe faxa.

²⁹ Danxaniya saabui ra, Isirayilakae naxa Xulunyumi baa igiri a xaraxi ra. Misirakae to bira e fɔχøra, e naxa madula ye xɔɔra.

³⁰ Danxaniya saabui ra, Yeriko tεtε naxa bira a yεtε ra, Isirayilakae to gε a rabilinde xi soloferε bun ma.

³¹ Danxaniya saabui ra, langoe ginε Raxabi naxa kisi kaafirie ya ma, barima a nu bara Isirayilaka yire rabεnεye yigiyi a fanyi ra.

³² N munse sama na fari sɔnɔn? Waxati mu luma n bε n xa Gedeyon, Baraki, Samison, Yefite, Dawuda, Samuweli, nun namjønmeε xa fee fala.³³ Danxaniya saabui ra, e naxa nɔ mangataae ra, e naxa jεrε tinxinyi kui, e naxa fe laayidixi sotø, e naxa nɔ yεtε xaaṛε ra,³⁴ e naxa ratanga tε xungbe nun santidεgεma ma, e xa sεnbεtareya naxa findi sεnbε ra, e naxa sεnbε sotø gere kui, e fa sɔɔri galie keri.³⁵ Ginε ndee naxa e ngakakerenyi faxaxie to, naxee rakelixi faxε ma. Mixi ndee naxa jøaxankata, e tondi minide na tɔrε kui, alako e xa marakeli fanyi sotø.³⁶ Mixi ndee naxa bɔnbo, e mayele sotø, e lu geeli kui, e xirixi yɔlɔnχønyi ra.³⁷ Mixi ndee naxa magɔnɔ, e naxa tɔrø, e naxa a ibolon, e naxa faxa santidεgεma ra. Ndee naxa lintan, yεχεε nun si kiri ragoroxi e ma, se birin baxi e yi ra, e jøaxankataxi, e halakixi,³⁸ e nu fa lintan gbengberenyi ma, geyae longori ra, fɔnmεe nun yilie kui. A mu nu lanma dunija mixie xa na binyε sotø na danxaniyatøe xa lu e ya ma.³⁹ Na mixi naxan birin xili fanyi sotø e xa danxaniya saabui ra, e mu fee sotø naxee nu laayidixi e bε.⁴⁰ Ala mu tin e xa fe xa kamali won xanbi. A bara fe fanyi jøanige won bε naxan dangi fe singe ra.

alako a xa sεεwa yare. A mu gaaxu na yaagi ra. Na kui, a xa faxε dangi xanbi, a naxa a magoro Ala xa kibanyi yirefanyi ma.

³ Wo xa ratu a xa misaali ma, a tɔɔroxi ki naxε yunubitɔεe saabui ra, alako wo naxa tagan, limaniya naxa ba wo yi ra. ⁴ Wo mu yunubi gerexi sinden, han wo wuli xa mini. ⁵ Wo tan, Ala xa die, wo bara nεεmu Ala xa masenyi ma wo ralimaniyaxi naxan na, a falafe ra,
«N ma di, i naxa yo Marigi xa marakɔɔsi ma, limaniya naxa ba i yi ra, a i xuruma tεmui naxε.

⁶ Marigi a xanuntenyi nan xuruma.

A naxee birin kolonxi a xa die ra, a e jaxankata.»

⁷ Wo xa tin na ra, barima Ala na wo xurufe nε ałɔ a xa die. Di mundun na, naxan baba mu a xuruma? ⁸ Xa Ala mu wo xuruma, ałɔ di birin xuruma ki naxε, a luxi nε ałɔ wo mu findixi a xa die ra, a lima a halale mu wo ra. ⁹ Won babae won xuruma dunijia, won fan e binya. A mu lanma won xa tin a ra, Baba Ala naxan na ariyanna, a xa won xuru alako won xa kisi? ¹⁰ Won babae nu won xuruma waxati di nan bun ma e yεtε xaxili ra, kɔnɔ Ala tan won xuruma won ma munafanyi yati nan ma fe ra, alako won xa lu Ala xa sεniyεnyi kui. ¹¹ Na xurui xɔɔrɔxɔ, a mu mixi rasεεwama a fɔłε, kɔnɔ a dɔnxɔε ra, a fɔxi tinxinxi raminima nε yare bojεsa kui.

¹² Na na a ra, wo xa wo sεnbe so, wo tan naxee bεlεxεe taganxi, naxee xinbi tɔɔroxi. ¹³ Wo xa wo jεrε kira tinxinxi xɔn ma, alako mabenye naxa telexun, e xa yalan. ¹⁴ Lanyi xa lu wo nun mixie tagi. Wo xa lu sεniyεnyi kui, xa na mu a ra wo mu Marigi toma. ¹⁵ Wo xa mεenι wo bore ma, alako mixi yo naxa mini Ala xa hinne kui. Wo naxa lu xɔnɔ ra wo bore ma, na fa mixi gbegbe tɔɔrɔ wo ya ma. ¹⁶ Wo mεenι de! Wo naxa yεnε raba. Wo naxa seriyε kana ałɔ Esayu, naxan a xa forijā tide masaraxi bande lenge keren xa fe ra. ¹⁷ Wo a kolon a to nu waxy a baba xa duba a bε, a xa forijā ke sɔtɔ, a baba naxa tondi. Esayu naxa a mayandi yaye ra, kɔnɔ a baba mu tin na ra.

¹⁸ Wo mu wo makɔre na yire ra wo xa wo bεlεxεe din a ra ałɔ Isirayilakae fe naxan to gbengberenyi ma. Tε nun nuxui foɔre nu na geya fari dεnnaxε, foye xungbe nu bɔnɔ a ra. ¹⁹ Wo mu sara xui nun Ala xui magaaxui mεxi. Isirayilakae to na mε, e naxa Munsa mayandi alako e naxa na xui mε sɔnɔn. ²⁰ E naxa gaaxu Ala xa yaamari ya ra, «Mixi nun sube yo din yi geya ra, na kanyi fama nε magɔnɔde, a faxa.» ²¹ Na fe nu magaaxu han Annabi Munsa naxa a fala, «N bara gaaxu han n bara sεrεn.»

²² Kɔnɔ wo tan bara wo maso Siyoni geya yire ra, Ala Njε xe taa naxan na ariyanna, Darisalamu naxan na koore ma, malekε wulu wulu malanxi dεnnaxε sεεwe kui. ²³ Ala xa jnma fan na na, naxee xili sεbεxi buki kui ariyanna. E findixi Ala xa di singee nan na. Dunijia Makiitima Ala na menni nε, a nun tinxintɔε nii naxee xa fe bara kamali. ²⁴ Isa fan na naa, naxan bara findi saabui ra saatε nεnε rakamalife ra, naxan wuli bara findi sεrεxε ra. Na fan dangi Habilə gbe sεrεxε ra.

²⁵ Wo naxa tondi Ala xa masenyi ra. Mixi naxee tixi dunijia bεnde fuji fari, e to tondi na masenyi ra, e naxa jaxankate sɔtɔ. Yakɔsi, won munse sɔtɔma sɔnɔn xa a sa li won tondima masenyi ra, naxan fatanxi Ala yati yati ra naxan na koore ma? ²⁶ Singe Ala xui naxa bɔxi rasεrεn, kɔnɔ yakɔsi a bara laayidi tongo, «N man bɔxi rasεrεnma nε, kɔnɔ yi biyaasi n koore fan nasεrεnma nε.» ²⁷ A to a fala, «n man,» na nu wama a masenfe nε a se daaxi birin nasεrεnma nε, a fa kana. Fe naxan mu rasεrεnma, na nan luma, a mu kana. ²⁸ Won fama lude mangεya niini naxan bun ma, na tan mu sεrεnma, na mu kanama. Na kui, won xa Ala tantu, won xa a batu yaragaaxui nun binye ra a wama naxan xɔn, ²⁹ barima won Marigi Ala luxi nε ałɔ tε naxan se birin gamma.

13

Marasi danxaniyatɔεe be

¹ Wo xa wo tunnabεxi wo bore maxanufe ra ngaxakerenyi kui. ² Wo xa xɔjε rasεnε a fanyi ra. Mixi ndee xɔjε yigiyama nε, a fa sa li e mu a kolon xa malekε na a ra. ³ Wo xa ratu geelimanie ma nun mixie ma naxee jaxankataxi. Wo xa fe fanyi raba e bε ałɔ wo birin na fate bεnde keren nan kui.

⁴ Wo birin xa futi binya. Yεnε nun langoejna naxa lu wo ya ma, barima Ala fama nε na sεniyεntareja makiitide. ⁵ Wo naxa a lu kɔbirī xa fe milε xa wo rajεrε. Naxan na wo yi, wo xa wo wasa so nε. Ala yati naxa a masen, «N mu i rabεnɛnma, n mu i raboloma.» ⁶ Na nan a toxi won nɔmā a falade limaniya ra, «N Marigi n dεmεnma, n mu gaaxuma. Adama tan nɔmā munse rabade n na kɔrε?» ⁷ Wo xa ratu wo xa yareratje ma, naxee bara Ala xa masenyi masen wo bε. Wo xa e jεrε ki mato, e xa danxaniya xa findi misaali ra wo bε.

⁸ Ala xa Mixi Sugandixi Isa mu masarama. A nu na ki naxε xoro, a man na na ki nε to, a man luma na ki nε abadan, na birin kεnja keren. ⁹ Wo naxa bira xaranyi mɔoli gβεtεe fɔxɔ ra. Wo bojε xe sεnbe so Ala xa hinne saabui ra. Yaamarie, donse raharamuxie xa fe ra, nee mu nɔmā wo malide. ¹⁰ Hɔrɔmɔlingira walikee mu nɔmā sεrεxε donde naxan baxi won tan bε. ¹¹ Sεrεxεdubε kuntigi xuruse wuli bama nε sεrεxε ra hɔrɔmɔlingira kui yunubie xa fe ra, kɔnɔ na xuruse fate tan gamma

nɛ taa fari ma.¹² Na nan a toxi, Isa fan to wa j̄nama rasɛniyɛnfe a yɛtɛ wuli saabui ra, a naxa j̄naxankata taa fari ma.¹³ Won fan xa bira a fɔxɔ̄ ra na yaagi kui taa fari ma,¹⁴ barima won na taa naxan kui, a mu buma. Won taa nan fenfe naxan fama fade.

¹⁵ Won xa tantui fi Ala ma sɛrɛxɛ ra tɛmui birin Isa saabui ra. Na sɛrɛxɛ findima won ma masenyi nan na naxan a xili matɔxɔ̄ma. ¹⁶ Wo man naxa nɛɛmu fe fanyie rabade mixie bɛ. Wo xa wo booree ki, barima na fe mɔɔlie findima sɛrɛxɛe nan na naxee rafanxi Ala ma. ¹⁷ Wo xa wo xa yareratie xui ratimɛ, wo xa e xa yaamarie suxu, barima e na mɛɛnife wo ma, alako wo naxa gbilen Ala fɔxɔ̄ ra, xa na mu a ra na dɛntɛgɛ sa fama nɛ e tɔɔrɔde. Wo xa fe birin naba alako e xa no na dɛntɛgɛ sade sɛɛwɛ kui bɔjɛ mawa xanbi, barima na nan findima wo xa munafanyi ra.

¹⁸ Wo xa Ala maxandi muxu bɛ, barima muxu a kolon muxu xaxili fiixɛ, muxu wama j̄nɛrɛfe fe fanyi mɔɔli birin nan kui. ¹⁹ Wo man xa Ala maxandi muxu bɛ, alako n xa nɔ̄ gbilende wo yire mafuren mafuren.

²⁰ Ala naxan bɔjɛsa fima mixi ma, Ala naxan won Marigi Isa rakeli faxɛ ma, Isa naxan mɛɛnima a xa mixie ma a xa saatɛ wuli saabui ra, saatɛ naxan mu kanama abadan,²¹ Ala xa fɛɛrɛ birin fi wo ma alako wo xa nɔ̄ a sago rabade. Ala xa fe lu won bɔjɛ ma naxan nafan a ma a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Matɔxɔ̄ɛ na a be abadan. Amina.

²² N ngaxakerenyie, wo xa wo haakɛ to n bɛ yi masenyi xa fe ra, barima n mu wɔyɛnyi xɔŋkuyaxi a gbe ra. ²³ Wo xa a kolon won ngaxakerenyi Timote bara a yɛtɛ sɔtɔ. Xa a mu bu fade, muxu birin fama nɛ wo yire. ²⁴ Wo xa wo xa yareratie nun sɛniyɛntɔ̄e birin xɛɛbu muxu bɛ. Italikae naxee na be, e fan bara wo xɛɛbu. ²⁵ Ala xa hinne wo birin na.

**Ala xa masenyi
Annabi Yaki naxan səbe
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Yi Kitaabui findixi bataaxe nan na Annabi Yaki naxan səbe Yuwifi danxaniyatœe ma naxee nu yensenxi jamanœe kui. Na waxati, fee nu xərəxœxi Isayankae ma. Hali mangasanyi, a nu e pjaxankatama. Ala Xaxili Səniyœnxi naxa yi masenyi fi Annabi Yaki ma alako a xa a səbe, a xa findi limaniya ra danxaniyatœe bœ, e xa e tunnabœxi Ala xa nɔndi kira xœn.

Yi Kitaabui marasi gbegbe nan fima danxaniyatœ birin ma. A a masenma ne won bœ a Ala xa fe falafe, a nun a xa səriyœ rabatufe, e sese kerem mu a ra. Danxaniya mu findima nɔndi ra, xa a kanyi mu birama Ala xa yaamarie fœxœ ra a xa dunijœigiri kui. Yi Kitaabui naxœ a danxaniya nun kewali fanyi nan pœrema kira kerem xœn ma. E mu nɔma fatande e bore ra.

Yi Kitaabui won nasima a lanma won xa pœre ki naxœ won ma danxaniya kui. A mu lanma won xa mixie rafisa e boore bœ. Won xa won bore mali, won xa won bore binya, won xa won bore xanu. Won xa won de susu, wœyen kobi naxa mini won de i. Won xa won tunnabœxi tœre kui, won man naxa won yœte igbo. Won naxa won xaxili ti yi dunijœra. Fe birin kui, won xa won xaxili ti Alatala nan na.

Ala xa won mali alako won birin xa yi səriyœ susu a susu ki ma. Amina.

**Ala xa masenyi
Annabi Yaki naxan səbe**

Tunnabœxiya, danxaniya, nun Ala xa səriyœ rabatufe

¹ N tan Yaki nan yi ki, Ala nun a xa Mixi Sugandixi Marigi Isa xa konyi. N bara wo xœebu, wo tan Isirayila bœnsœ fu nun firinyi naxee yensenxi jamanœe ma.

² N ngaxakerenyie, wo xa sœewa tœre mœcli birin kui,³ barima wo a kolon a wo tœre naxan sœtœma danxaniya kui, a wo duluxœtœma ne. ⁴ Wo xa duluxœtœ han a rajœnyi alako wo xa danxaniya xa tilin, wo xa findi mixi kamalixie ra, fefe mu luxi naxee xa fe ra.

⁵ Xa fahaamui mu na mixi nde yi ra wo ya ma, a kanyi xa Ala maxandi. A a sœtœma ne, barima Ala mixi birin kima a yiriwaxi ra a xa fonisireya ma. ⁶ Kœnœ fo mixi xa Ala maxandi danxaniya ra, a naxa siikœxi luma ne ałœ mœrœnyi, foye naxan bœnbœma, a a matutun. ⁷ Na kanyi naxa a majœxun a a se nde sœtœma Ala ra, ⁸ barima a xaxili mu tixi Ala gbansan xa ra, a sanyie na kira wuyaxi nan xœn.

⁹ Danxaniyatœ setare xa sœewa barima Ala bara a xa fe ite. ¹⁰ Kœnœ banna tan xa sœewa Ala to bara a xa fe magoro, barima a xa fe jœnma ne ałœ sansi fuge tofanyi. ¹¹ Soge xœnœ na te, sansi lisima ne han a fuge bira, a xa tofanyi jœn. A na na ki ne banna fan bœ. A na a xa walie kui tœmœi naxœ, a birima na leœri ne.

¹² Nœlexinyi na mixi bœ naxan a tunnabœxima tœre kui, barima xa a bara gœ na tœre raxande, Ala kisi xunnakeli fima ne a ma. Ala na nan laayidixi a xanuntenyie bœ.

¹³ Mixi ne wama tantanfe, a naxa a fala a Ala nan a ratantanfe, barima Ala mu birama fe jœaxi fœxœ ra, a man mu adama yo ratantanma fe jœaxi ra. ¹⁴ Adama yœte waxœnfe jœaxi nan a ratantanma. Na nan a mabœndunma han a a rabira. ¹⁵ Adama waxœnfe jœaxi xa di findixi yunubi nan na. Yunubi fan na raba, a xa di findima faxœ nan na.

¹⁶ N ngaxakerenyi xanuxie, wo naxa la wule ra. ¹⁷ Ki hagigg birin fatanxi Daali Mangœ nan na naxan na koore, naxan soge, kike, nun tunbuie daaxi, naxan mu masarama abadan. ¹⁸ A yœte sagoe ma, Ala bara won nakisi a xa nɔndi masenyi saabui ra, a won findi a xa die ra, alako won xa binyœ sœtœ dangife a xa daalise birin na.

¹⁹ N ngaxakerenyi xanuxie, wo xa yi wœyœnyi me: Wo birin xa wo tulimati wo bore ra, wo naxa gbata wœyœnyi ra, wo bœjœ naxa te mafuren na,²⁰ barima adamadi xa xœnœ mu a tutunma Ala xa tinxinyi ma. ²¹ Na na a ra, wo xa tondi fe jœaxi nun fe kobi mœcli birin nabade. Wo xa wo yœte magoro, wo xa nɔndi susu naxan bara masen wo bœ, barima na nan nɔma wo rakaside.

²² Wo xa Ala xa masenyi rabatu. Xa wo a ramœ gbansan kœnœ wo mu a raba, wo bara wo yœte madaxu. ²³ Xa mixi nde Ala xa masenyi ramœ, kœnœ a mu bira a fœxœ ra, a luma ne ałœ mixi naxan a yatagi matoma kike ma,²⁴ a fa siga, a nœemu a yatagi ma a na ki naxœ. ²⁵ Kœnœ mixi naxan Ala xa səriyœ kamalixi matoma a fanyi ra, a a tunnabœxi, a mu nœemu səriyœ ma kœnœ a a rabatu, na kanyi barakama ne. Ala xa səriyœ xœreya fima ne adamadie ma.

²⁶ Mixi yo a yεtε majoχun diinela ra, kono a mu a dε noxi, na kanyi na a yεtε madaxufe nε. A xa diine tide yo mu na. ²⁷ Diine fiixε naxan nafan Baba Ala ma, a tan nan ya: won xa mεεni kiridie nun kaajε ginεe ma e xa tɔɔre kui, dunijna fe man naxa wo madaxu.

2

Mixi rafisafe a boore bε

¹ N ngaxakerenyie, wo naxa mixie rafisa e boore bε, barima wo danxaniyaxi won Marigi Isa Nore Kanyi nan ma, Ala xa Mixi Sugandixi. ² Wo xa wo majoχun yi ma: Mixi nde naxa fa wo malanxi dεnnaxε, xurundε xεεma daaxi na a belexε ra, dugi tofanyi ragoroxi a ma. Setare fan naxa fa, dugi fori tojaaxi ragoroxi a ma. ³ Xa wo dugi tofanyi kanyi xεεbu a fanyi ra, wo fa a fala a bε, «I magorode fanyi nan yi ki,» kono wo fa a fala setare tan bε, «Ti mεenni,» xa na mu a ra, «Doxo boxi, n bun ma be,» ⁴ wo mu mixi rafisaxi a boore bε xε na ki? Wo mu jεrεxi majoχun kobi xa ra na ki?

⁵ N ngaxakerenyi xanuxie, wo wo tuli mati n na. Ala bara mixie sugandi naxee findixi setaree ra dunija ki ma, alako e xa findi bannamixie ra danxaniya ki ma. Ala bara e sugandi alako e xa findi kεtongoe ra a xa mangεya kui. Na nan laayidixi mixie bε naxee Ala xanuxi. ⁶ Kono wo tan, wo bara setaree mabere. Bannamixie xa mu wo tɔɔrɔma, e wo xanin kiitisa xon ma? ⁷ E tan xa mu wo Marigi xili fanyi rasotɔma?

⁸ Wo xa Mange Alatala xa sεriye nan nabatu, alo a sεbεxi Kitaabui kui ki naxε, «I xa i boore xanu alo i yεtε kan gundi.» Xa wo na raba, wo bara bira fe fanyi fɔxɔ ra. ⁹ Kono xa wo mixi ndee rafisa e boore bε, wo bara yunubi raba. Sεriye nan wo makiitima, barima wo bara findi sεriye matandilae ra. ¹⁰ Xa mixi sεriye birin nabatu kono a yire keren matandi, na kanyi bara sεriye birin matandi, ¹¹ barima naxan a falaxi, «I naxa yεnε raba,» a tan nan man a falaxi, «I naxa faxε ti.» Hali i mu yεnε raba, kono xa i faxε ti, i findixi Ala xa sεriye matandila nan na.

¹² Na kui, wo xa woyεn, wo man xa wo jεrε alo naxee fama makiitide sεriye ra naxan xɔrεya fima mixi ma. ¹³ Kiiti lɔxɔε, Ala mu kinikinima mixi ma naxan mu kinikini a boore adama ma. Kinikini sεnbε gbo kiiti bε.

Danxaniya nun a kewali

¹⁴ N ngaxakerenyie, a tide yo mu na xa mixi a fala a a danxaniyaxi, kono a mu kewali fanyi rabama. Yi danxaniya mooli nōma mixi rakiside? ¹⁵ Xa wo ngaxakerenyi mageli na a ra, lɔxɔε kerèn baloe mu na a yi ra, ¹⁶ mixi nde fa lu wo ya ma a a fala a bε, «Siga, i naxa kɔntɔfili, i xa dugi nde ragoro i ma, i xa i dege,» kono a fa lu a mu a xa kɔntɔfili ba, na kanyi xa woyεnyi tide yo mu na. ¹⁷ Danxaniya na na ki ne. Xa a mu mixi tutunma wali fanyie rabafe ma, a tide yo mu na.

¹⁸ Kono mixi nde nōma a falade, «I tan, danxaniya kanyi nan i ra, kono n tan fe fanyi raba nan n na.» Kata i xa i xa danxaniya masen n bε wali fanyi xanbi. N tan n ma danxaniya masenma i bε n ma kewali fanyi nan saabui ra. ¹⁹ I laxi a ra, a Ala kerèn na a ra. Na fan ki fanyi, kono hali jinnee laxi na ra, e sεren gaaxui ra. ²⁰ I tan xaxilitare, i mu a kolon danxaniya naxan mu kewali fanyi raminima, a tide yo mu na? ²¹ Munfe a niya won baba Iburahima naxa findi tinxintɔε ra Ala ya i? A mu fatan a xa kewalie xa ma, a to a xa di Isiyaga fi Ala ma sεrεxbade fari? ²² I bara a to, danxaniya nu walife nε a nun a xa kewali. Kewali nan danxaniya rakamalima. ²³ Na kui, a naxa raba alo a sεbεxi Kitaabui kui ki naxε, «Iburahima naxa la Ala ra. Alatala fan naxa na findi tinxinyi ra a bε.» Iburahima xili naxa fala «Ala xanuntenyi». ²⁴ Wo bara a to, adamadi xa kewali findima tinxinyi nan na a bε, a xa danxaniya gbansan xa mu a ra.

²⁵ Langoe gine Raxabi fan xa kewali xa mu findi tinxinyi ra a bε, a to xεεrae rasεnε a xonyi, a kira masen e bε e e gima naxan na? ²⁶ Mixi nii na siga, a fate faxama nε. Na kui, xa kewali fanyi mu na, danxaniya fan jōnma nε.

3

*Adama woyεn ki**nun xaxilimaya naxan kelima koore ma*

¹ N ngaxakerenyie, a mu lanma mixi wuyaxi xa findi karamɔxɔ ra wo ya ma, barima karamɔxɔ fama makiitide nε a xɔrɔxɔε ra dangi mixi gbεtε ra. ² Won birin tantanma fe wuyaxi ma. Xa mixi nde mu tantanma a xa woyεnyi kui, a mu tantanma dεde. Na kanyi nōma a yεtε birin suxude tinxinyi kui. ³ Mixi na wa soe xa a waxɔnfε raba, a karafoe nan nasoma a dε i. Na nan nōma a fate birin napεrede. ⁴ Kunkui fan na na ki nε. Hali kunkui belebele, foye xungbe naxan tutunma, mixi a rajεrεma feya xurudi nan na, a a ragi a na wa sigafe dεnnaxε. ⁵ Nεnyi fan xurun, kono a fe igboma.

Wo a mato, tε dondoronti di nōma wondi belebele gande. ⁶ Tε nan na nεnyi fan na, naxan findixi dunija fe kobi ra. Fate birin nōxɔma fe jaaxi ra a xa wali saabui nan na. Mixi nεnyi nōma tε sode

a xa dunijneigiri birin na, barima te nan na nenyi ra, te naxan kelima yahannama.⁷ Adamadi nomá daalise mɔɔli birin xurude. Sube xaajee, xɔnie, bubusee, nun baa ma yexee, adamadi bara e birin xuru,⁸ kɔnɔ mixi yo mu nomá adamadi nenyi xurude. Xɔne na a ra naxan ma lintanyi mu danma, naxan xa kasare mu jɔnma. ⁹ Won won Baba, won Marigi, batuma nenyi kerenyi naxan na, won man adamadi dankama a tan nan na, Ala naxan daaxi a yete misaali ra.¹⁰ N ngaxakerenyie, dubé nun danke minife de keren na, a mu fan.¹¹ Ye xɔne nun ye bexi nomá minide dulonyi keren na?¹² N ngaxakerenyie, xɔre bili nomá tugi bogi raminide? Mangoe bili nomá xɔre bogi raminide? Fɔxé ye minima dulonyi naxan na, ye bexi mu minima mɛnni ra.

¹³ Nde findixi fahaamula nun xaxilima ra wo ya ma? A xa na masen a pere ki fanyi nun a xa kewalie ra, a naxee rabama bɔŋe bexi kui, naxan fatanxi fahaamui ra.¹⁴ Xa tɔɔne jaaxi nun mile na wo bɔŋe kui, wo naxa wo yete igbo na fee kui, wo naxa nɔndi masara wule ra.¹⁵ Na xaxili mɔɔli mu kelixi koore xε. A kelixi dunijna ne, Ala kolontareya, nun Ibulisa ma.¹⁶ Tɔɔne nun mile na dɛnnaxε, ya isoe nun fe kobi mɔɔli birin toma na ne.¹⁷ Kɔnɔ fahaamui naxan kelixi koore ma, a seniyen, a mixi bɔŋe sama, a dijɛma, a kinikinima, a kewali fanyi raminima, a mu mixi rafisama a boore be, a mu filankafuija rabama.¹⁸ Maale bogi minima a garansanma be ki naxε, tinxyi fan minima mixi be na ki ne naxan birama lanyi nun bɔŋesa fɔxɔ ra.

4

Waxɔnfe nun yete igboja

¹ Wo canxoma, wo gerema. Na rakelima mun ma? A mu kelima wo waxɔnfe kobia xa ma naxee e boore gerema wo bɔŋe kui?² Wo wama se nde xɔn, kɔnɔ wo mu a sɔtɔma. Wo faxe tima, wo mila wo boore xa se ma, kɔnɔ wo mu nomá wo waxɔnfe sɔtɔde. Wo sɔnxoma, wo gerema, kɔnɔ na birin, wo mu sese sɔtɔma barima wo mu Ala maxandima.³ Wo na Ala maxandi fan, wo man mu sese sɔtɔma, barima wo xa maxandi mu fan. Wo maxandi tima alako wo na naxan yo sɔtɔ wo xa a rawali wo waxɔnfe kobia kui.⁴ Wo tan danxaniyatarae, wo mu a kolon naxan dunijna maxaruma na bara Ala findi a yaxui ra? Dunijna xanuntenyi findixi mixi nan na naxan Ala xɔnxi.⁵ Wo mu Ala xa Kitaabui xa masenyi kolon? Ala wama ne won xaxili, a bara naxan fi won ma, a xa bira a tan keren nan fɔxɔ ra.⁶ Kɔnɔ na birin kui, Ala xa hinne gbo dangi fe birin na. Kitaabui a masenma,

«Ala mu tinma yete igboe ra,
kɔnɔ a hinne ma yete magore ra.»

⁷ Na kui, wo xa wo yete magoro Ala be. Wo tondi Ibulisa be, a fan a gima ne wo ya ra.⁸ Wo wo maso Ala ra, a fan a masoma ne wo ra. Yunubitɔεe, wo wo yete raseniyen. Filankafuije, wo wo bɔŋe rafiiɛ.

⁹ Wo wa, wo sunnun, wo nimisa. Wo xa yele xa findi wo be wa ra, wo xa sɛɛwɛ xa findi sunnunyi ra.¹⁰ Wo wo magoro Marigi be, a fan wo xa fe itema ne.

¹¹ N ngaxakerenyie, wo naxa fe kobi fala wo bore xa fe ra. Mixi naxan fe kobi falama a ngaxakerenyi xa fe ra, a a yete rafisa a be, na kanyi bara Ala xa seriyɛ matandi. A a yete rafisaxi Ala xa seriyɛ nan be na ki. Xa i bara na raba, i mu na Ala xa seriyɛ rabatufe xε, i na a matandife ne.¹² Seriyesa keren peti na a ra, kiitisa fan keren peti na a ra. A tan nan nomá mixi rakiside, a tan nan nomá mixi ralɔede. Kɔnɔ i tan, nde na i ra, i to i yete findixi i boore makiitima ra?

¹³ Wo wo tuli mati, wo tan naxee a falama, «To, xa na mu tina, muxu sigama ne taa nde, muxu pε keren ti na yuleya raba kui, muxu geeni sɔtɔ.»¹⁴ Wo na fe mɔɔli falama kɔnɔ wo jɔn mu a kolon naxan fama rabade tina. Wo xa dunijneigiri findixi munse ra? Wo luxi ne ałɔ wuyɛngä naxan toma dendoronti, a fa lɔe.¹⁵ A lanma ne wo xa yi nan fala, «Xa Ala tin, muxu tina toma ne, muxu yi nun yi raba.»¹⁶ Kɔnɔ yete igboe nan na wo ra. Na mu fan.¹⁷ Na kui, xa mixi fe fanyi kolon a lanma a xa naxan naba kɔnɔ a mu a rabama, na bara findi na kanyi be yunubi ra.

5

*Bannaya kobi**Tunnabexiya tɔɔre kui**Ala maxandife danxaniya ra*

¹ Yakɔsi wo wo tuli mati, wo tan bannae. Wo xa wo wa xui ite, barima gbaloe nan fafe wo ma.² Wo xa bannaya xun bara rakana, wo xa dugie bara bɔrɔ.³ Wo xa xɛɛma nun gbeti bara xɔrixɔri. Na findima seede nan na wo xili ma, a a niya wo fate xa gan te ra. Wo bara naafuli malan yi waxati, kɔnɔ waxati dɔnχɔε na a ra.⁴ Wo wo tuli mati, wo tan naxee tondixi wo xa xε xabae sare fide. Wo xa walikɛe wa xui bara Ala, Daali Mange, tuli li.⁵ Wo xa dunijneigiri kui, wo mu tɔnyi dɔxɔxi wo waxɔnfe sese ma. Wo wo yete nan tun nalugama. Wo fa luxi ne ałɔ xuruse turaxi a kɔn naxaba lɔxɔε ma.⁶ Wo bara kitii jaaxi sa tinxyi se ma naxee mu nu tixi wo kanke, wo e faxa.

⁷ Na kui, n ngaxakerenyie, wo xa dijε han Marigi fa loxoε. Wo xa a raba alɔ xesa a rabama ki naχε. A dijε han tunεbireε, naxan a niyama sansi xa moɔ, a bogi. ⁸ Wo fan xa dijε. Wo xa limaniya, barima Marigi fa loxoε bara makɔrε. ⁹ N ngaxakerenyie, wo naxa fe kobi fala wo bore xa fe ra, xa na mu a ra kiti na sa, a mu fanma wo bε. A gbe mu luxi kitiisa xa fa. ¹⁰ N ngaxakerenyie, wo xa lu alɔ namijɔnɔms naxee kawandi ti Marigi xili ra, e etunnabexi tɔɔrε kui. ¹¹ Won a kolon barakε na mixi bε naxan a tunnabexima tɔɔrε kui. Wo bara a me Ayuba a tunnabexi ki naχε. Wo man bara a to Marigi naxan nabaxi a bε a xa tɔɔrε dangi xanbi. Marigi xa xanunteya nun a xa kinikini gbo.

¹² N ngaxakerenyie, naxan dangi fe birin na, wo naxa wo kali koore ra, wo naxa wo kali bɔxi ra, wo naxa wo kali sese ra. Wo na «iyo» fala, a xa findi nɔndi ra. Wo na «ade» fala, a xa findi nɔndi ra. Xa na mu a ra kiti na sa, a mu fanma wo bε.

¹³ Mixi na wo ya ma naxan tɔɔrɔxi? A kanyi xa Ala maxandi. Mixi na wo ya ma naxan jɛlɛxinxi? A kanyi xa Ala tantu bεɛti ra. ¹⁴ Mixi na wo ya ma naxan furaxi? A kanyi xa danxaniyatɔe jama kuntigie xili, e xa Ala maxandi a bε, e xa ture nde maso a ma Marigi xili ra. ¹⁵ Ala maxandi naxan fatanxi danxaniya ra, a furema rayalanma nε. Marigi furema rakelima nε. Xa a bara yunubi raba, Marigi a xafarima nε. ¹⁶ Na kui, wo xa wo ya yunubie fala wo bore bε, wo xa Ala maxandi wo bore bε, alako wo xa yalan. Tinχintɔe Ala maxandi naxan tima, na Ala maxandi xa wali sɛnbe gbo. ¹⁷ Eliya nu findixi adamadi nan na alɔ won tan. A to Ala maxandi a bɔjε birin na alako tunε naxa fa, Ala naxa a xa dube susu. Tunε mu fa bɔxi jɛ saxan kike senni. ¹⁸ Na dangi xanbi, Eliya man naxa Ala maxandi tunε man xa fa. Koore naxa tune bεrjiin, bɔxi sansie naxa bogie ramini.

¹⁹ N ngaxakerenyie, xa mixi nde wo ya ma a bara nɔndi kira bεrjiin, kɔnɔ mixi gbεtε fa a ti kira fanyi xɔn ma, ²⁰ wo xa a kolon, mixi naxan yunubitɔe bama a xa yunubi fe ma, a bara a niya yunubitɔe xa kisi, a xa yunubi birin bara xafari.

**Ala xa masenyi singe
Annabi Piyeri naxan sèbe
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Isa xa xëera Piyeri nan yi Kitaabui sèbe Isayankae ma, naxee nu yensenxi yire wuyaxi Röma mangëya bun ma. Na waxati Röma nu bara no jamanë gbegbe ra. Röma na jamanë nëenë masoto, a mu tondima na jamanë xa a gbe diine rabatu, kono a nu wama ne na jamanë xa Röma xa kuyee fan batu. Isayankae mu tin na rabade Ala xa sëriyé xa fe ra. E nu a kolon Ala keren nan a ra. Na kui, Röma mangasanyi naxa e paxankata a jaaxi ra.

Piyeri yi Kitaabui sèbexi ne, alako a xa Isayankae ralimaniya naxee nu na na töre möoli kui. A naxa a fala e be a töre naxan fatanxi fe fanyi rabafe ra, a na mu jaaxu, yaagi mu na a kui. A man naxa Isa xa faxe masen e be misaali ra, alako e xa a kolon Alatala na e sëeti ma e xa töre kui, a man fama ne rakelide faxe ma. Na birin nöma findide limaniya ra Isayanka birin be naxee törcöma e xa danxaniya xa fe ra.

Piyeri fe gbegbe masenma danxaniyatöe be e jere ki xa fe ra. A won yamarima won xa bira Ala xa sëniyënyi foxyo ra. Xa won findixi Ala foxyrabiree nan na, a lanma won xa jere a xa kira xon ma. Ala xa won mali na kui. Amina.

**Ala xa masenyi singe
Annabi Piyeri naxan sèbe**

Xëebui

¹ N tan Piyeri, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa xëera, n bara wo xëebu yi sëbeli ra, wo tan mixi sugandixi naxee yensenxi jamanë ma alo Pontu, Galati, Kapadose, Asi, nun Bitiniya, e findi xöre ra dënnaxë.

² Baba Ala nu bara wo sugandi kabi a rakuya alo a nu wama a xon ma ki naxë. A Xaxili bara wo raseniyen, alako wo xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xui ratimë, wo man xa sëniyën a wuli saabui ra. Ala xa hinne nun bëjësa xa gbo wo yi ra.

Ala xa kisi

³ Tantui na Ala be, won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi Baba. A bara kinikini won ma, a niya won xa bari a nëenë ra Isa xa marakeli saabui ra. A to Isa rakeli faxe ma, a naxa a niya won fan xa a kolon kisi na won be yare. ⁴ Na kisi findixi ke sëniyënxii nan na naxan mu jööma, naxan mu kanama, naxan nagataxi won be ariyanna kui. ⁵ Wo to danxaniyaxi Ala ma, a wo makantama ne a sënbë ra, alako wo xa kisi sotö, a fama naxan naminide wo ma waxati döñxöe.

⁶ Na kui, sëewë na wo be, hali wo to na töre möoli birin kui yi saxanyi. ⁷ Na fe xörcöxeë a niyama ne fe jaaxi birin xa ba wo xa danxaniya kui, a xa findi danxaniya sabatixi ra. A maniyaxi xëema nan na naxan gbi bama te ra. Wo xa danxaniya tide gbo xëema be. Ala xa Mixi Sugandixi Isa na fa, a wo matööma ne, a wo xun nakelima ne, a wo binyama ne wo xa danxaniya xa fe ra. ⁸ Wo bara Isa xanu, hali wo to mu a toxi. Hali wo to mu a toxi fa, wo lama a ra. Sëewë xungbe naxan tagi mu nöma rabade, a bara gbo ye wo yi, ⁹ barima wo bara kisi sotö, wo xa danxaniya nu wama naxan xon.

Namijöönmeë xa masenyi

¹⁰ Namijöönmeë yati nu katama ki fanyi ra na kisi xa fe kolonfe wo naxan sotöxi Ala xa hinne saabui ra. ¹¹ E nu wama na kisi fa temui nun a fa ki kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili naxan xa fee masen e be. Na Xaxili naxan nu sabatixi e i, a naxa Ala xa Mixi Sugandixi xa töre nun a xa xunnakeli masen e be beenun nee xa raba. ¹² Ala a masen ne namijöönmeë be, a e mu nu na xëera ibafe e xa waxati mixie xa be. E nu na a ibafe wo tan nan be. E xëera naxan ibaxi, mixi gbetëe bara na xibaaru fanyi ti wo be Ala Xaxili Sëniyënxii saabui ra, naxan kelixi koore ma. Hali malekëe yati wama na masenyi kolonfe.

Danxaniyatöe xa sëniyënyi

¹³ Na nan a ra, a lan wo xa wo xaxili yailan fe ma wo naxan nabama, wo xa wo çocl sa wo yëte xon ma, wo xa wo xaxili birin ti Ala xa hinne ra, a naxan fima wo ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa fa löxöe. ¹⁴ Wo naxa bira wo waxönfë jaaxi foxyo ra alo wo nu a rabama ki naxë beenun wo xa Isa kolon. Wo xa wo Baba Ala xui rabatu. ¹⁵ Wo jere ki xa sëniyën alo Ala naxan wo xilixi a sëniyënxii ki naxë. ¹⁶ A sèbexi Kitaabui kui, «Wo xa sëniyën, barima n tan sëniyën.» ¹⁷ Wo ne Ala maxandima, wo a falama a be a wo Baba, Ala naxan mixi birin makiitima a wali ra tinxinyi ra. Na kui, waxati döñxöe naxan luxi wo be yi dunija bënde fuji fari, wo a masen wo jere ki ma a wo a binyaxi.

¹⁸ Wo xun mu saraxi se ra naxan kanama alō xəxəma nun gbeti. Ala bara wo ratanga wo babae jərə ki kobi ma. ¹⁹ Wo xunsaraxi Ala xa Mixi Sugandixi wuli nan na, naxan baxi sərəxə ra, alō yəxəs fanyi lanyuru yo mu na naxan ma. ²⁰ Ala nu bara a sugandi beenun dunijra xa daa, kōnō a naxa a masen dunijra bē yi waxati dənçəxə wo tan nan xa fe ra. ²¹ Wo danxaniyaxi Ala ma a tan nan saabui ra, Ala naxan nakeli faxe ma, a fa a xun nakeli. Na kui, wo la Ala ra, wo xa wo xaxili ti a ra.

²² Wo to bira nəndi fəxə ra, wo bara səniyən, xanunteya fiixe bara lu wo bəjən ma wo ngaxakerenyie bē. Na na a ra wo xa wo bore xanu wo bəjən birin na. ²³ Wo bara bari a nəxənə ra Ala xa masenyi saabui ra. Na masenyi misaalixi sansi xəri nan na, naxan mu kanama abadan. A mu kanama alō sansi xəri boore naxan sama bəxi ma. ²⁴ Ibunadama misaalixi sansi nan na. A xa nərə luxi alō sansi fugaxi. Sansi tan lisima nə, a fuge fa bira, ²⁵ kōnō Marigi xa masenyi tan buma abadan. Na masenyi nan findixi xibaaru fanyi ra naxan ibaxi wo bē.

2

Ala xa Nama

¹ Wo xa fe jaaxi, wule, filankafujna, milanteya, nun xili kane bəjən. ² Wo xa bira Ala xa masenyi fəxə ra alō diyorə wama xijən xən ki naxə. Na nəma a niyade wo xa kisi xa sabati, ³ barima wo bara Ala xa hinne kolon.

⁴ Wo wo makərə Isa ra naxan misaalixi gəmə kəndə ra banxi tima naxan fari. Adamadie bara məs a ra, kōnō Ala tan na gəmə nan sugandixi barima a rafan a ma ki fanyi ra. ⁵ Wo fan misaalixi gəmə kəndəe nan na naxee tixi Ala Xaxili xa banxi ra. Wo bara findi sərəxədubə səniyənxiye ra alako wo xa wo bəjən ba sərəxə ra Ala xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Na nan nafan Ala ma.

⁶ A səbəxi Kitaabui kui,

«N bara gəmə nde sugandi, naxan tide gbo.

N a dəxəmə Siyonı nə, a findi tuxui gəmə nan na.

Naxan lama a ra,
na kanyi mu yaagima.»

⁷ Wo tan naxee danxaniyaxi, naxee lama a ra a na gəmə sugandixi tide gbo, xunnakeli na wo bē. Kōnō yi masenyi səbəxi danxaniyateree nan bē,
«Banxitie məs gəmə naxan na,
na nan findixi gəmə kəndə ra banxi tuxui ma.»

⁸ A man masenxi,

«Mixie e sanyi radinma na gəmə ra, e fa bira.»

E birama nə barima e mu tinma Ala xa masenyi ratinməde. Ala bara na ragiri e ma. ⁹ Kōnō Ala wo bənsəe nan sugandixi, a xa findi mangə xa sərəxədubə ra. A wo si rasəniyən, a wo xunsara. A naxa wo ramini dimi kui, wo xa lu a xa nərə bun ma. A na birin naba nə alako wo xa a matəxə dunijra ma. ¹⁰ Singe wo mu nu findixi si ra, kōnō yakəsi wo bara findi Ala xa jənama ra. Singe Ala mu nu kinikinixi wo ma, kōnō yakəsi a xa kinikini bara kamali wo bē.

¹¹ N xanuntenie, wo xa limaniya. Wo naxa bira dunijra fee fəxə ra, barima nee wo bama Ala xa kira nan xən ma. Bekae mu na wo ra. Wo xənyi mu na yi dunijra bənde fuji fari xa ra. ¹² Wo xa dunijra mixie xa təcənəgə xun nakana wo xa wali fanyi saabui ra, alako e fan xa Ala matəxə ləxəxə dənçəxəs ma.

Mangasanyi

¹³ Wo wo yətə magoro dunijra mangə birin bē Marigi xa fe ra. Yaamari soxi e tan nan yi, a findi mangə xungbe ra, ¹⁴ a findi mangə xa xəxərae ra, alō gomina. E fe kobi rabae makiitima, e fe fanyi rabae matəxə. ¹⁵ Ala wama nə wo xa xaxilitaree de balan wo xa wali fanyi saabui ra. ¹⁶ Wo xa jərə alō mixi naxee bara xərəya sətə, kōnō na xərəya naxa a niya wo xa lu fe jaaxi kui. Wo xa findi Ala xa konyie ra. ¹⁷ Wo xa mixi birin binya. Wo xa wo ngaxakerenyie xanu. Wo xa gaaxu Ala ya ra. Wo xa mangə xungbe binya.

Isa xa təcərə misaali

¹⁸ Konyie, wo xa wo yətə magoro wo marigie bē binyə kui, hali e findi mixi xa fe maxərəxəxi ra. Wo naxa mixi fanyie xa gbansan xui ratinmə, ¹⁹ barima fe fanyi nan a ra tinfə e xa i təcərə tinxintareya ra Ala xa fe ra. ²⁰ Xa wo təcərə nde sətə wo xa wali kobi xa fe ra, fe fanyi mu a ra. Kōnō xa wo təcərə nde sətə wo xa fe fanyi xa fe ra, Ala na kolonma nə wo bē.

²¹ Wo xilixi na nan ma, barima Isa fan təcərə nə wo bē, na fa findi misaali ra wo bē wo birama naxan fəxə ra. ²² «A mu yunubi raba, a mu wule fala.» ²³ E to a konbi, a mu a gbejəxə. E to a təcərə, a mu wəyən xərəxəs fala. A naxa kiiti so kiitisa tinxinxı yi ra. ²⁴ A naxa faxa wuri magalanbuxi ma won ma yunubie xa fe ra, alako won xa fe jaaxi lu na, won xa jərə tinxinxı kui. A xa fie nan wo rayalanxi.

²⁵ Wo nu luxi ne ało xuruse rabęjinxie, kono yakosi wo bara gbilen wo kantama ma, naxan a çoxi saxi wo nii xon ma.

3

Futi xiri

¹ Wo tan ginęe, wo fan xa wo yęte magoro wo xa mōrie bę, alako wo xa mōri danxaniyatere xa no danxaniyade wo tan e xa ginęe wali ki saabui ra, hali wo mu sese fala e bę, ² e xa wo xa maraseniyęnyi nun yaragaaxui gbansan to.

³ Ginęe, wo naxa kata wo yęte rayabude xunmasee ra, ało xun dęnbę, tulirasoe xęema daaxi, xa na mu dugi tofanyie. ⁴ Ginęe xa tofanyi xa findi bęęje fanyi nan na. Tofanyi nan na ki naxan mu kanama. Na nan tide gbo Ala bę. ⁵ Singe ra gine seniyyenxiye nu na ki ne. E xaxili nu tixi Ala ra, e e yęte magoroxi e xa mōrie bę, ⁶ ało Sara naxan nu lburahima xui rabatuma, a nu fa a xili «n marigi». Wo findixi a tan nan bęnsęe ra, xa wo fe fanyi raba, wo mu tin gaaxui yo xa wo xaxili ya iso.

⁷ Wo tan fan, xemęe, wo nun wo xa ginęe, wo xa lu lanyi kui. Wo xa wo bore fahaamu. Xemęe xa a kolon a a senbę gbo a xa gine bę. Xemęe xa ginęe binya barima wo birin nan ke kerem tongoma, naxan findi kisi ra, Ala naxan firma a xa fonisireya kui. Wo xa wo xa ginęe binya, alako Ala xa wo xa maxandi suxu.

Xanunteya

⁸ Wo xa lan wo bore ma, wo xa wo bore fahaamu. Ngaxakerenya xanunteya xa lu wo tagi. Wo kinikini wo bore ma, wo man xa wo yęte magoro wo bore bę. ⁹ Wo naxa fe jaaxi fęčę fe jaaxi ra, wo naxa konbi jęčę konbi ra. Wo lan ne wo xa duba wo bore bę, barima wo xilixi na nan ma, alako wo xa dubę sętę ke ra. A sębęxi Kitaabui kui,

¹⁰ «Naxan wama simaya jęčęnxumę xon ma,

heęri gbo naxan kui,

na kanyi naxa fe kobi fala,

wule naxa mini a de kui.

¹¹ A xa gbilen fe jaaxi fęčę ra.

A jęre ki xa fan.

A xa bira bęęresa fęčę ra tunnabęxi kui,

¹² barima Marigi ya tixi tinxintęe nan na,

a tuli matixi e xa maxandi ra.

Kono, a a kobe rasoxi ne fe kobi rabae tan na.»

Kawandi tife

¹³ Nde noma wo tcoröde xa fe fanyi rabafe bara wo bęęje suxu? ¹⁴ Hali wo tcoröde tinxinyi xa fe ra, wo heęri nan sętęma. Wo naxa gaaxu fe ya ra dunija mixie gaaxuma naxan ya ra, wo bęęje naxa ifu.

¹⁵ Kono wo xa Ala xa Mixi Sugandixi findi wo Marigi ra wo bęęje kui. Wo xa fata a xa fe tagi rabade mixie bę wo laxi wo xa kisi ra fe naxan ma, ¹⁶ kono wo xa na masenyi ti dęyindęyin binyę kui. Wo xa na raba bęęje fiixę ra alako wo yaxui naxee wo tcoönüęgema Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, e xa lu yaagi kui. ¹⁷ Xa Ala a ragirima, a fisę i xa tcoröde fe fanyi xa fe ra, dinę i xa tcoröde fe jaaxi xa fe ra.

¹⁸ Isa tinxintęe fan faxa ne kerenyi ra tinxintaree xa yunubie xa fe ra, alako a xa wo maso Ala ra. E naxa a fate faxa, kono Ala Xaxili naxa a nii ragbilen a ma. ¹⁹ Ala Xaxili siga ne kawandi tide mixie bę naxee nu na geeli kui laaxira, naxee singe nu bara tondi Ala xui ratinmede. ²⁰ Ala nu na e mamęfe Annabi Nuha nu kunkui banbanma təmui naxę. Mixi solomasaxan gbansan nan kisi kunkui kui ye ma. ²¹ Na fe bara findi misaali ra danxaniyatęe xunxa fe ra, naxan mixi rakisima yi waxati Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa marakeli saabui ra. Na xunxafe ye xęčra, a mu noxęe bama mixi fate, kono a findima nate tongoe nan na Ala mabiri. ²² Isa bara te Ala yirefanyi ma ariyanna. Malekęe, jinnęe, nun senbęmae birin na a xa yaamari bun ma.

4

Kęja masarafe

¹ Isa xa tcoře dunija bęnde fuji fari, a xa findi misaali ra wo bę, naxan a niyama wo xa limaniya. Danxaniyatęe naxan fate jaaxankatama, na bara yunubi fe lu na. ² Na kui, a bara dunija waxonfe lu na, a xa bira Ala waxonfe fęčę ra a xa simaya kui naxan luxi. ³ Wo təmui naxan nabaxi dunija waxonfe fęčę ra, na bara wasakę. Wo bara bu dunija fe kobi kui ało yęne rabafe, siisife, xulunyi jaaxi, beere minfe, nun kuye batufe, naxan findixi fe jaaxi ra. ⁴ Dunija mixie de bara ixara, barima wo mu birama e fęčę ra sęcęn na dunija fee rabade. Na kui, e wo xili kanama, ⁵ kono e dęntęęge sama ne kiitisa

be, naxan fama mixi baloxie nun faxamixie makiitide. ⁶ Na nan a ra, Ala xa xibaaru fanyi naxa iba faxamixie fan be, alako Ala xa e nii rakisi, hali mixie to bara ge e fate tan makiitide.

Wo bore malife

⁷ Wo bore malife bara makore. Wo xa wo xaxili raxara, wo xa wo yete suxu, alako wo xa no Ala maxandide. ⁸ A gbengbenyi wo xa wo bore xanu a fanyi ra, barima xanunteya yunubi gbegbe nan makotoma. ⁹ Wo xa wo bore rasene boren fanyi ra, hali wo mu a findi woyen xunxuri ra. ¹⁰ Ala hinnexi wo ra ki naxe, wo fan xa hinne wo bore ra na ki ne, alako wo xa findi Ala xa walike fanyie ra, naxee a xa hinne itaxunma. ¹¹ Xa mixi wama masenyi nde tife, a xa Ala xa masenyi ti. Xa mixi wama a boore malife, a xa na raba Ala senbe ra, alako Ala xa matcxoe sotc a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Matcxoe nun senbe na a be abadan. Amina.

Isayankae xa tocere

¹² N xanunteye, na jaxankate naxa wo terenna, wo naxan tofe. Fe neenue mu a ra. ¹³ Tocrofe alo Ala xa Mixi Sugandixi tocero ki naxe, na xa findi seewee ra wo be, alako wo man xa julexin a xa nore masen lcoxoe. ¹⁴ Xa e wo konbi Ala xa Mixi Sugandixi xili xa fe ra, heeri na wo be, barima Ala Xaxili nocxi na wo ma. ¹⁵ Wo naxa jaxankate sotc nii bafe ma, mujre tife ma, fe kobi rabafe ma, xa na mu a ra naafixiya ma. ¹⁶ Konc xa wo jaxankate sotc barima Isayankae nan wo ra, wo naxa yaagi, wo xa Ala matcxoe Isayanka xili xa fe ra.

¹⁷ Naxankate waxati bara wa folofe Ala xa jama ma. Xa a folo won tan ma, a rajonma danxaniyataree ma di? ¹⁸ «Xa tinxitocoe kisife xoroxo, Ala kolontare nun yunubitoe tan luma di?»

¹⁹ Mixi naxee jaxankatama, barima e na Ala waxone rabafe, e xa e xaxili ti e Daali Mangue ra naxan xa lanlanterea mu kanama.

5

Marasie

¹ Danxaniyatoe kuntigie, n bara wo ralimaniya. Kuntigi nan n fan na alo wo tan. N seedejocuya bama Isa xa tocere xa fe ra. Isa na fa a xa nore masende dunija be, n fan a sotoma ne. ² Wo xa wo jengi sa Ala xa jama xon ma naxan na wo xa kantari bun ma, alo xuruse kante meenima a xa goore ma ki naxe. Wo xa danxaniyatoe danxun wo janiye ra alo Ala wama a xon ma ki naxe. Wo naxa na raba alo e na wo karaxan. Wo naxa a raba kobiliri geenii xa fe ra, wo xa a raba wo boren birin na. ³ Wo naxa danxaniyatoe yamari a xoroxoe ra, naxee bara taxu wo ra. Wo xa findi misaali ra e be. ⁴ Xuruse kantama xungbe na fa, a wo binyama nore ra naxan mu masarama.

⁵ Fonikee, wo fan xa wo yete magoro forie be. Wo xa wo yete magoro wo bore be, barima a sebexi, «Ala yete igboe gerema ne, konc a hinne ma yete magoree ra.»

⁶ Wo xa wo yete magoro Ala senbe bun ma, alako a xa wo xa fe ite a waxati.

⁷ Wo xa wo xa kontofili birin so a yi ra, barima a jengi sama wo xon ma. ⁸ Wo wo cxocl sa wo yete xon ma. Wo naxa yanfa. Wo yaxui Ibulisa na fe birin nabafe alako a xa wo xa fe kana. A luxi alo yete naxan mixi fenfe a xa a don. ⁹ Wo ti a kanke i wo sabatixi ra wo xa danxaniya kui. Wo a kolon a Sentane danxaniyatoe birin tocrode na ki ne dunija kui. ¹⁰ Wo na ge tocrode dendoronti, Ala hinnente fama wo xa fe yailande, a wo ralimaniya, a senbe so wo yi naxan mu kanama. Ala wo xilixi ne a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra wo xa lu a xa nore bun ma abadan.

¹¹ Senbe na Ala nan be abadan. Amina.

Nungui

¹² N bara yi bataaxe sebe wo ma, n ngaxakerenyi duluxotxi Silasi saabui ra, alako n xa wo ralimaniya, n xa seedejocuya ba a wo na Ala xa hinne yati nan bun ma. ¹³ Isayanka naxee na Babilon, Ala naxee sugandixi alo wo tan, nee bara wo xeebu, a nun n ma di Maraki. ¹⁴ Wo wo bore xeebu xanunteya sunbui ra. Ala xa wo boren sa, wo tan naxee na Isa focho ra.

**Ala xa masenyi firin nde
Annabi Piyeri naxan səbe
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Isa xa xəəra Piyeri naxa yi Kitaabui firin nde səbe danxaniyatcəe ma alako e xa limaniya, e xa lu Ala xa kira xəən ma. A naxa e ratu a e xa danxaniya mu fatanxi fe fufafu xa ra. A fatanxi Isa xa taruxui nan na, naxan findixi nəndi yati yati ra. Piyeri seedejəxəcəy bama na taruxui xa fe ra. A naxan toxi Isa xa dunjneigiri kui, a nun a naxan kolonxi namijənmee xa Kitaabuie kui, na birin bara findi seede ra a nəndi ki ma.

Piyeri to gə na masende, a man naxa a fala danxaniyatcəe bə a mixie nəma minide naxee e yətə xili falama namijənmee, xa na mu a ra karaməxə, kənə wule faləe nan e ra. Na mixi məcoli na na. Won noma e kolonde e xa wali nun e xa woyənyi saabui nan na. Xa e xa masenyi nun e jərə ki mu lanxi Ala xa Kitaabui xa səriyə ma, wule faləe nan e ra.

A rəjənyi Piyeri a falama Isayankae bə e xa e tunnabəxi, barima Isa fama nə gibilende dunija ma e fəxə ra, a fa e xanin ariyanna. Ndee nu wama Isa xili kanafe, a falafe ra a Isa bara dugundi, a a mu fa ało a laayidixi ki naxə. Piyeri naxa a tagi raba e bə a Isa dugundife fatanxi a xa xanunteya nan na, barima a wama mixi gbegbe xa so a xa niini bun beenun a xa fa kiiti dənəxəcə sade.

Na masenyi birin findixi limaniya nun lənni nan na won bə. Ala xa won mali na kolonfe ra. Amina.

**Ala xa masenyi firin nde
Annabi Piyeri naxan səbe**

Xəəbui

¹ N tan, Simon Piyeri, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi nun a xa xəəra, n bara yi bataaxə səbe wo ma. Won tan naxee bara danxaniya Isa ma, won birin bara danxaniya keren sətə won Marigi Ala nun won Nakisima Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa tinxinyi saabui ra. ² Ala xa hinne nun bəjənsəa gbegbe fi wo ma Ala nun won Marigi Isa kolonfe saabui ra.

Isayankae jərə ki

³ Won to bara Ala kolon, naxan won xilixi a xa nərə nun a xa fanyi saabui ra, a bara fe birin so won yi a sənbə ra, won hayi na naxan ma jərəfe ra a waxənki. ⁴ Ala xa nərə nun a xa fanyi bara a niya won xa fe laayidixi sətə naxan maniye mu na, a falafe ra a won xa won gi fe jaaxie ma dunija ma, naxee fatanxi mixi waxənfe kobi ra, won fa lu Ala xa nərə kui.

⁵ Na kui, wo xa kate birin naba jərə ki fanyi xa sa wo xa danxaniya xun ma, Ala kolonfe xa sa wo jərə ki fanyi xun ma,

⁶ wo xa yətə suxui xa sa Ala kolonfe xun ma,

wo xa tunnabəxi xa sa wo xa yətə suxui xun ma,

wo xa Ala yaragaaxui xa sa wo xa tunnabəxi xun ma,

⁷ ngaxakerenya xa sa wo xa Ala yaragaaxui xun ma,

xanunteya fan xa sa wo xa ngaxakerenya xun ma.

⁸ Xa na fe məcoli xun luma masa ra wo bə, na a niyama nə wo xa nə walide Marigi Isa bə, Ala xa Mixi Sugandixi, na man a niya wo xa nə a kolonde a fanyi ra. ⁹ Kənə xa na mu a ra, wo bara nəxəmu Ala wo xa yunubi dangixie xafarixi ki naxə. Na kui, wo bara lu ało dənəxui naxan mu se igbəma a fanyi ra.

¹⁰ N ngaxakerenye, Ala bara wo xili, a bara wo sugandi. Wo kate birin naba alako wo xa danxaniya xa sabati. Xa wo na raba, wo mu birama abadan. ¹¹ Na kui, Ala wo rəsənəmə nə a fanyi ra a xa Mixi Sugandixi Isa xa mangəya niini bun ma, naxan findixi won Marigi nun won Nakisima ra.

Ala xa masenyi kolonfe

¹² N mu tagamma wo ratufe ra na fe ma, hali wo to nəndi kolon, a man sabatixi wo bəjəs i. ¹³ Fanni n na dunija, a lanma n xa nu wo ratu na fee ra, ¹⁴ barima won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi bara a masen n bə n mu buma dunija ma sənən. ¹⁵ Kənə n kate birin nabama nə, alako n na keli wo xun ma ləxə naxə, wo xa nə ratude na fee ma təmui birin.

¹⁶ Muxu to won Marigi Isa sənbə nun a fa ki masen wo bə, a mu findixi kiini madəxəxī xa ra. Muxu naxan masen wo bə Isa xa nərə xa fe ra, a findixi nəndi yati yati nan na, muxu naxan toxi muxu ya ra.

¹⁷ Baba Ala Nərə Xungbe Kanyi bara a binya, a xunnakeli fi a ma yi masenyi ra, «N ma Di xanuxi nan yi ki, n səewaxi naxan na.» ¹⁸ Muxu na xui mə nə, naxan keli koore ma, muxu to nu na a səeti ma geya səniyənxı fari.

¹⁹ Muxu a kolon namijōnmee xa masenyie findixi nōndi yati nan na. Wo lan wo xa wo ḥōxcl sa na xōn ma a fanyi ra, alō mixi a ḥōxcl sama lanpui xa yanbē xōn ma ki naxē kōe ra han subaxē. Wo na na masenyi fahaamu wo bōjē kui, na luma nē alō looloe xa naiyalanyi naxan makēnēma subaxē ma. ²⁰ Wo xa a kolon a fanyi ra a namijōnmee yo xa sēbēli mu fatanxi a yētē ra. ²¹ Namijōnmee xa masenyi mu fatanxi adamadi jaanige xa ra, a fatanxi Ala Xaxili yati nan na, naxan na masen namijōnmee bē.

2

Karamōxō kobia

¹ Mixi ndee nu na Isirayila jama ya ma, naxee nu a falama e yētē bē, a namijōnmee, kōnō wule falēe nan nu nee ra. Karamōxō wule falēe fama lude wo fan ya ma, naxee xa xaranyi mixi ralōēma. Na kui, na wule falēe bara e Marigi rabolo, naxan e xunsaraxi. Na fe bara e xun nakana. ² Mixi gbegbe birama nē e ḥōxcl ra e xa fe jaaxi kui. Ala xa nōndi maberema nē e tan xa fe ra. ³ E wo madaxuma wulee ra e xa milanteya xa fe ra, kōnō kiiti ḥōxcl e ya ra a rakuya. E xa xunnakanē mu kanama.

⁴ Malekē to yunubi raba, Ala mu dījē e ma de! A naxa e woli yahannama, a yōlōnōxonyie sa e ma na dimi kui beenun kiiti ḥōxcl xa a li. ⁵ Ala mu dījē dunijā ma Annabi Nuha xa waxati, a kaafirie sōntō nē banbaranyi ra. Kōnō a naxa Nuha rakisi, naxan nu tinxinyi kawandima, a nun a xa mixi soloferē.

⁶ Ala Sodoma nun Gomora ratōn nē, a e birin gan, e xa findi misaali ra mixi kobia bē. ⁷ Kōnō a naxa Loti ratanga na gbaloe ma. Loti findixi tinxintōe nan na, naxan bōjē nu bara rajaaxu a ma na mixi jaaxie xa wali kobia xa fe ra. ⁸ Yi mixi tinxinxī nu sabatixi e tagi, a bōjē rajaaxuxi a ma tēmūi birin e xa jaaxuṇa xa fe ra.

⁹ Na nan a masenxi, a won Marigi fata mixi fanyi fulunde fe ḥōrōxcl kui, a man fata tinxintaree ragatade han kiiti ḥōxcl na fa tēmūi naxē. ¹⁰ A gbengbenyi, a yi rabama mixie nan na naxee biraxi e waxōnfe jaaxi tun ḥōxcl ra, e fa Marigi xa mangēya matandi.

Nee e yētē igboma. E suusa ariyannakae rasōtōde. ¹¹ Hali malekē, naxee sēnbē gbo e bē, nee mu suusa adamadie rasōtōde Marigi ya xōri. ¹² Na xurutaree luxi alō wula sube naxee xaxili mu na, naxee suxuma, e faxa. E konbi tima fee ma, e mu naxee kolon. E xa fe rajōnma nē alō na wula sube naxee xaxili mu na. ¹³ E tinxintareya sare nan sōtōma. E jēlelexinma wanduya rabafe ra yanyi xare ra. E luma nē wo xa xulunyie ya ma alō nōxcl na sa se sēniyēnxi ma. E jēlelexinma nē wo ratantanfe ra. ¹⁴ E yētē rabama tēmūi birin. E mu taganna yunubi rabade. E mixie madaxuma naxee xa danxaniya mu sabatixi. Milanteya na e bōjē kui. E birin dankaxi. ¹⁵ E bara kira tinxinxī bejnī, e fa bira Beyori xa di Balami xa kira ḥōxcl ra, naxan nu wama wali tinxintaree sare xōn ma. ¹⁶ Ala naxa a xa yunubi masen a bē a xa sofale saabui ra naxan wōyēn adamadi xui ra, a fa Annabi Balami xa daxujia iti.

¹⁷ Na mixie luxi nē alō tigie ye mu na naxee kui. E luxi nē alō nuxui, turunnaade naxee tutumma. Dimi nan ḥōxcl e ya ra. ¹⁸ E wōyēn xungbe nan falama naxan tide yo mu na, e e yētē igboma, e mixie madaxuma fe seniyentaree ra, mixi naxee baxi bade yunubitōe ya ma. ¹⁹ E ḥōrēya laayidi mixie bē, kōnō e yētē kan findixi dunijā xa konyie ra, barima e mu nōma e yētē bade e waxōnfe jaaxie yi ra naxee fama e xun nakanade. Mixi naxan birin luma a waxōnfe jaaxi xa nōe bun ma, a bara findi a waxōnfe jaaxi xa konyi ra.

²⁰ Xa mixie bara ba dunijā fe kobia ya ma Ala xa Mixi Sugandixi Isa kolonfe saabui ra, won Nakisima nun won Marigi, e man gbilen na fee ma, han nee man nō e ra, awa e xa tōrē dangima a singe ra. ²¹ E lufe e mu tinxinyi kira kolon, na fisā e bē, dīnē e xa na kira kolon, e fa e kobe so sēriyē sēniyēnxi ra, naxan nu bara fi e ma. ²² Yi taali e xa fe masenma a fanyi ra: «Bare bara a xa ḥōxunyi don. Xōsē maxaxi, a man bara a yētē manōxcl.»

3

Isa gbilene dunijā ma

¹ N xanuntenyie, n ma bataaxe firin nde nan yi ki, n naxan sēbē wo ma. N bara wa xaxili fanyi fife wo ma yi bataaxēe saabui ra, naxee wo ratuma na xaranyi ra wo naxan sōtōxi tēmūi dangixi. ² N man bara wa wo ratufe namijōnmee sēniyēnxi singee xa masenyi ma, a nun won Marigi nun won Nakisima xa yaamari ma, a xa xērērae naxan nadangixi wo ma. ³ Kōnō a gbengbenyi, wo xa a kolon a mixie fama nē dunijā rajōnji, naxee yoma mixie ma, e bira e yētē waxōnfe ḥōxcl ra. ⁴ E a falama nē, «Isa bara a xa laayidi kana, barima han ya a mu gbilen dunijā ma alō a a fala ki naxē. Kafi won benbae faxa, dunijā luxi alō a fōlē.»

⁵ Na mixie bara nēēmu a Ala koore nun bōxi daaxi a xa masenyi nan na. A fōlē ra, Ala xa masenyi nan a ragiri bōxi xa maba ye xōrā. ⁶ Ala xa masenyi man naxa a ragiri ye xa din dunijā ma Annabi Nuha xa waxati. ⁷ Na masenyi kerényi man fama nē a ragiride koore nun bōxi xa gan kiiti ḥōxcl, tinxintaree paxankatama tēmūi naxē.

⁸ Kono, n xanuntenyie, wo naxa neεemu fe keren ma: Won Marigi tan bε, loxε keru luxi ne alɔ jne wulu keren, jne wulu keren fan luxi ne alɔ loxε keru. ⁹ Marigi mu dugundima a xa laayidi rakamalide, alɔ mixi ndee a majoχunma ki naxε. A xa dijε gbo wo mabiri, barima a mu wama mixi keren xa lɔε. A wama ne dunijna mixi birin xa tuubi.

¹⁰ Marigi fa lɔxε findima tεrεnna nan na mixie bε. Na lɔxε koore loεma ne xui magaaxuxi ra, dunijna birin ganma ne, adamadie xa wali nan tun luma Ala ya i. ¹¹ Wo to a kolon dunijna jnɔnma na ki ne, a lanma wo xa jneε Ala waxɔnyi ra sεniyεnyi kui. ¹² Wo mamε tima ki naxε, a xa a niya na loxε xa fa sinnanyi ma. Na loxε koore nun bɔxi gamma ne tε ra, e fa xunu. ¹³ Won koore neεnε nun bɔxi neεnε nan mamεfe, tinxinyi sabatima dεnnaхε, alɔ a laayidixi won bε ki naxε.

¹⁴ N xanuntenyie, wo xa kate birin naba na mame ti kui, alako na lɔxε xa wo li bɔjεsa kui, a naxa wo li fe jlaaxi kui. ¹⁵ Wo xa a kolon a won Marigi xa dijε findixi kisi nan na wo bε, alɔ won xanuntenyi Pɔlu fan a sεbεxi wo ma ki naxε. Ala yati nan na lɔnni fixi a ma. ¹⁶ A na nan masenma a xa bataaxe birin kui. A xa sεbεli ndee fahaamu xɔnɔ. Xaxilitaree, naxee xa danxaniya mu raxaraxi, e na sεbεlie mafindima e waxɔnki. E na mɔɔli rabama Kitaabui gβetεe ra, kɔnɔ na fe fama e raloεde.

¹⁷ N xanuntenyie, wo to bara na birin kolon, wo xa cɔcl wo yetε xɔn ma, alako kaafirie naxa wo ba wo xa danxaniya sabatixi kui. ¹⁸ Wo xa sεnbe sɔtɔ won Marigi nun won Nakisima Isa xa hinne nun a kolonfe saabui ra. Tantui na Ala xa Mixi Sugandixi Isa bε abadan. Amina.

**Ala xa masenyi singe
Annabi Yaya naxan Sèbe
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Annabi Yaya naxan yi bataaxë sèbe, a nu na Isa xa xëera fu nun firinyie nan ya ma. A naxa Inyila Isa sèbe, a man naxa bataaxë saxan sèbe danxaniyatçee bë, alako e xa Ala xa lõnni nun limaniya sòtò. A dònxœs ra, Annabi Yaya naxa Kitaabui nde sèbe naxan xili «Ala xa Waxayi.» A na sèbe Isayankae nan ma naxee nu na jnaxankate sòtòfe e xa danxaniya xa fe ra.

Yi bataaxë singe sèbe nè Isayankae ma alako e naxa e madaxu wule xaranyi ra, naxan nu yensenxi na waxati, a falafe ra Isa mu nu faxi dunijia a adama ki ma. Annabi Yaya a masenxi a Isa findixi adamadi yati yati nan na, Ala naxan xëexi kelife koore ma a sago ràbafe ma. Isa fatanxi Ala nan na, kònò Ala naxa a ragiri a xa findi xëmës ra dunijia bende fupi fari, alako a xa nò a yetë bade sèrexë ra ibunadama bë.

Isa xa sèrexë tide gbo adama bë, barima na gbansan nòma a niyade adamadie xa kisi sòtò. Mixi naxan bara kisi sòtò Isa wuli saabui ra, a a kolon a bòjës kui a a kisixi abadan. Siikë yo mu luma a yi ra sòñòñ, barima a a kolon Ala fama nè a xa laayidi rakamalide.

Na sèrexë man findima misaali ra danxaniyatçee bë. Annabi Yaya a masenma a won xa won bore xanu alop. Ala won xanuxi ki naxë. Ala wama a fòxirabirëe xa findi mixie ra naxee e bore xanuma. Mixi naxan a falama a Ala xanuma, kònò a mu a boore ibunadama xanuxi, na kanyi bara findi wule fale ra.

Ala kolonfe munafanyi gbo adama bë. Na nòma a niyade a xa ariyanna sòtò yare, a man xa dunijëigiri fanyi sòtò be. Ala xa won mali a xa xanunteya kolonfe ra, alako won xa kisi sòtò, won man xa findi mixie ra naxee e bore xanuxi. Amina.

**Ala xa masenyi singe
Annabi Yaya naxan Sèbe**

Kisi Masenyi

¹ Kisi masenyi,
naxan nu na kabi a folë,
muxu tuli naxan mëxi,
muxu ya naxan toxi,
muxu bëlexë naxan masuxuxi,
muxu bara na seede ba.

² Naxan na kisi ra, na bara a yetë masen.

Muxu bara a to,
muxu bara na kisi xa fe kawandi ti,
naxan mu jñõnma abadan,
naxan nu na Baba Ala fë ma,
beenun a xa a yetë masen muxu bë.

³ Muxu naxan toxi,
muxu naxan mëxi,
muxu wo fan kawandife na nan na,
alako won birin xa lu lanyi kui,
won nun Baba Ala nun a xa Di Isa, a xa Mixi Sugandixi.

⁴ Muxu yi fe sèbefé nè wo ma,
alako muxu xa sëewë xe kamali.

⁵ Muxu naxan mëxi Isa ra, muxu xa na dentegë sa wo bë. Ala findixi naiyalanyi nan na. Dimi yo mu na a i. ⁶ Xa won a fala won nun Ala na a ra, kònò won jñerëma dimi kui, won bara wule fala, won mu jñerëfe nòndi kira xòn ma. ⁷ Kònò, xa won jñerëma naiyalanyi kui Ala xa kira xòn, won nun danxaniyatçee nan luma lanyi kui. Ala xa Di Isa wuli nan won naseniyenma yunubi birin ma.

⁸ Xa won a fala yunubi yo mu na won ma, won bara won yetë madaxu, nòndi yo mu na won bë. ⁹ Xa won na won ti won ma yunubie ra, Ala e xafarima nè, a won naseniyen won ma tinxintareya ma. Ala tinxin, won nòma won xaxili tide a ra. ¹⁰ Xa won a fala yunubi yo mu na won ma, won bara Ala findi wule fale ra, a xa masenyi mu na won bòjës kui.

¹ N ma die, n bara na birin sεbε wo ma, alako wo naxa yunubi raba, kōnō xa a sa li mixi nde naxa bira na kui, Ala xa Mixi Sugandixi Isa fama won xunmafalade Baba Ala bε. Isa tinxin. ² A tan nan findixi sεrεxε ra won ma yunubie xafarife ra. A mu won ma yunubie gbansan xafarixi, a na nan nabaxi dunijna mixi birin bε.

³ Xa won sa Ala xa yaamarie rabatu, na nan a masenma a won Ala kolon. ⁴ Xa mixi nde a fala, «N tan Ala kolon», kōnō a mu a xa yaamarie rabatuma, wule fale nan a ra, nōndi mu na a bε. ⁵ Kōnō mixi naxan Ala xui suxuma, Ala xa xanunteya bara gε kamalide na kanyi bε. Na kui, won nōma a kolonde won na Ala fōxō ra. ⁶ Naxan yo a falama a nun Ala nan a ra, a lanma a xa a jεrε Isa xa kira xōn.

⁷ N xanuntenye, n yaamari naxan masenma wo bε, fe nεεnε mu a ra. Wo a kolon kabi a fōlε. Yaamari fori nan a ra, wo naxan singe mε nu. ⁸ Kōnō i man na mato n yaamari nεεnε nan sεbεfe wo ma. Nōndi nan a ra naxan makεnεnxi Isa jεrε ki kui a nun wo tan fan jεrε ki kui, barima dimi na jōnfe, Ala xa naiyalanyi laxixε bara mini fōlε.

⁹ Naxan a falama a a na Ala xa naiyalanyi kui, kōnō a a ngaxakerenyi xōnxi, na kanyi man na dimi nan kui. ¹⁰ Naxan a ngaxakerenyi xanuma, na kanyi sabatixi Ala xa naiyalanyi nan kui, fefe mu na naxan a rabirama. ¹¹ Kōnō naxan a ngaxakerenyi xōnma, na kanyi na dimi nan kui. A jεrεma dimi nan kui, a mu a sigade yati toma, barima dimi bara a ya dōnxu.

¹² N ma die, n xa a masen wo bε yi sεbeli ra:

Wo xa yunubie bara xafari Isa xili saabui ra.

¹³ Forie, n xa a masen wo bε yi sεbeli ra:

Wo bara a kolon a tan naxan nu na kabi a fōlε.

Fonikee, n xa a masen wo bε yi sεbeli ra: Wo bara nō Sentanε ra.

¹⁴ N ma die, n bara na masen wo bε yi sεbeli ra,

barima wo bara Baba Ala kolon.

Forie, n bara na masen wo bε yi sεbeli ra,

barima wo a kolon naxan na na kabi a fōlε.

Fonikee, n bara na masen wo bε yi sεbeli ra:

barima wo sεnbe gbo.

Ala xa masenyi sabatixi wo bōjε kui.

Wo bara nō sōtē Sentanε xun ma.

¹⁵ Wo naxa dunijna fe xanu, xa na mu a ra wo mu nōma Baba Ala xanude. ¹⁶ Naxan findixi dunijna fe ra, alō ibunadama waxōnfe kobi, mile, nun yεtε igbojia naxan kelixi see sōtōfe ma, na sese mu kelixi Baba Ala ma. A kelixi yi dunijna nan ma. ¹⁷ Dunijna nun a waxōnfe jōnma nε, kōnō naxee Ala waxōnfe rabama, e kisima nε abadan.

Ala xa Mixi Sugandixi yaxui

¹⁸ N ma die, won na waxati dōnxōcε nε yi ki. Wo bara a mε, a Ala xa Mixi Sugandixi yaxui nde na fafe. Wo bara a kolon a yaxui gbegbe bara fa. Won a kolon na nan ma a won na waxati dōnxōcε nε yi ki. ¹⁹ Na mixie kelixi won tan nan xun ma, kōnō won ngaxakerenyi mu nu e ra, xa na mu a ra e mu nu kelima won xun ma nu. Kōnō e to mu tin lude won ya ma, e bara a masen a won ngaxakerenyie mu nu e ra.

²⁰ Ala xa Sεniyεntε barə wo sugandi, a Xaxili Sεniyεnxī fi wo ma. Na nan a toxi wo birin nōndi kolonxi. ²¹ N mu yi bataaxε sεbεxi wo ma wo xa nōndi kolontareya xa ma. N a sεbεxi wo xa nōndi kolonyi xa fe nan ma, wule yo mu na naxan kui.

²² Wule fale na nde ra? Naxan a falama a Isa mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra. Na kanyi bara findi Ala xa Mixi Sugandixi yaxui ra. A bara tondi Baba Ala nun a xa Di ra. ²³ Mixi naxan tondima Ala xa Di ra, a bara tondi Baba Ala fan na. Naxan bara tin Ala xa Di ra, a bara tin Baba Ala fan na.

²⁴ Wo masenyi naxan mε a fōlε, wo xa na ragata wo bōjε ma. Xa a na na ki nε, a lima wo bara sabati Baba Ala xa Di nun Baba Ala i. ²⁵ Ala xa Mixi Sugandixi bara kisi laayidi tongo won bε, kisi naxan mu jōnma abadan.

²⁶ N bara yi bataaxε sεbε wo ma mixi ndee nan ma fe ra naxee wama wo madaxufe. ²⁷ Ala bara a Xaxili fi wo ma, a na wo bōjε i. Wo hayi mu na karamoxε gβεtε ma. Ala Xaxili nan wo matinkanma nōndi birin na. Wule yo mu na a xa masenyi kui. Wo xa bira a fōxō ra tun.

²⁸ N ma die, wo nun Isa xa lu a ra, alako a na gblen tεmui naxε yaagi yo naxa won makuya a ra. Won xa la a ra tεmui birin. ²⁹ Wo to a kolon a tinxin, wo xa a kolon fan a tinxitcε birin fatanxi a tan nan na.

¹ Wo xa a kolon, Baba Ala won xanuxi nε han a won xili «a xa die». Won findixi a xa die yati yati nan na. Dunijia mu nōma won kolonde na ra, barima e mu Ala kolon. ² N xanuntenyie, yakɔsi Ala xa die nan won na. A mu masenxi sinden won luma ki naxε, kono won a kolon, a Isa na fa, won masarama nε, won fa lu alɔ a tan, barima won a toma nε a na ki naxε yati. ³ Mixi naxan a yigi tixi Isa ra, a a yεtε raseniyεnma, alɔ Isa səniyεnxi ki naxε.

⁴ Mixi naxan yunubi rabama, a findixi səriyε matandila nan na, barima yunubi, səriyε matandi nan a ra. ⁵ Wo a kolon a Isa fa won ma yunubi nan xafaride. Yunubi yo mu nu na a tan ma. ⁶ Mixi naxan sabatixi Isa i, na kanyi mu luma yunubi raba ra sɔnɔn. Naxan luma yunubi raba ra, na kanyi mu Isa toxi, a man mu a kolon.

⁷ N ma die, mixi yo naxa wo madaxu. Mixi naxan tinxinyi rabama, a tinxin alɔ Marigi tinxinxii ki naxε. ⁸ Yunubitɔε tan fatanxi ibrulisa nan na, barima ibrulisa nan yunubi raba kabi dunijia fɔlε. Ala xa Di fa nε alako a xa ibrulisa xa wali kana.

⁹ Mixi yo findi Ala xa di ra, a mu luma yunubi raba ra, barima Ala bara wali nde folɔ a bɔjε kui. A mu nōma lude yunubi kui, barima a fatanxi Ala nan na. ¹⁰ Ala xa die nun ibrulisa xa die tagi rasama yi ki nε: Naxan mu tinxin, Ala xa di mu a ra. Naxan mu a boore adamadie xanuma, a mu Ala kolon.

Xanunteya

¹¹ Masenyi nan ya wo naxan məxi kabi a fɔlε: Won xa won bore xanu. ¹² Won naxa lu alɔ Kabilia, naxan fatan Sentanε ra, a fa a xunya yati faxa. A na raba munfe ra? A na raba nε barima a j̄erε ki mu nu gəxi tinxinde alɔ a xunya j̄erε ki.

¹³ N ngakakerenyie, wo naxa wo majin dunijia xa xɔnnanteya xa fe ra wo mabiri. ¹⁴ Xanunteya naxan luma won bɔjε kui won boore adamadie bε, a a masenma a won bara faxε kira lu na, won ti kisi kira xɔn ma. Xanunteyatare tan tixi faxε kira nan xɔn ma. ¹⁵ Mixi naxan a boore adamadi xɔnma, na kanyi luxi nε alɔ faxeti. Wo a kolon a kisi mu na faxeti bε.

¹⁶ Won xanunteya kolonma Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa misaali nan saabui ra, naxan tinxi a nii fide won bε. Won fan lan nε won xa tin na rabade won boore adamadie bε. ¹⁷ Se kanyi naxan a bɔjε balanma tɔɔromixi ya ra, a mu Ala xa xanunteya kolon. ¹⁸ N ma die, won ma xanunteya naxa findi wɔyεnyi tun na, a xa findi maraba nan na, xa na mu a ra nɔndi yo mu na a kui.

¹⁹ Na kui, won nōma a kolonde a nɔndi na won yi, won bɔjε fa sa Ala mabiri. ²⁰ Hali won bɔjε sa won makiiti, Ala gbo won bɔjε bε, a fe birin kolon. ²¹ N xanuntenyie, xa won bɔjε mu won makiiti, won bara xaxilisa sɔtɔ Ala ya i. ²² Ala won ma duba birin suxuma nε, barima won birama a xa səriyε nun a waxɔnfe nan fɔxɔ ra.

²³ A xa səriyε nan ya: Won xa danxaniya a xa Di ma, a xa Mixi Sugandixi Isa. Won man xa won bore xanu, alɔ Ala won yamarixi ki naxε. ²⁴ Mixi naxan Ala xa səriyε rabatuma, na kanyi nun Ala na a ra. A a kolonma Ala Xaxili Səniyεnxi nan ma, Ala naxan fixi won ma.

4

Tagi rasa Ala Xaxili nun Sentanε Xaxili

¹ N xanuntenyie, wo naxa la xaxili birin na. Wo xa a mato a fanyi ra xa na xaxili fatanxi Ala nan na, barima wule falεe bara gbo dunijia naxee e yεtε findixi namijɔnmee ra. ² Mixi naxan birin laxi a ra a Ala xa Mixi Sugandixi Isa bara fa dunijia ma a adama ki ma, wo nōma nε a kolonde a na kanyi tan xaxili fatanxi Ala nan na. ³ Kɔnɔ mixi naxan birin mu laxi Isa ra, na gbe xaxili mu fatanxi Ala ra, a fatanxi Ala xa Mixi Sugandixi yaxui nan na, wo bara naxan ma fe mε, a a na fafe dunijia ma. N xa a fala wo bε, a juan bara fa.

⁴ N ma die, wo tan, Ala nan gbe wo ra. Wo bara nɔ na namijɔnmee wule falεe ra, barima Ala Xaxili naxan na wo fɔxɔ ra, na sənbε gbo Sentanε xaxili bε naxan na dunijia mixie fɔxɔ ra. ⁵ E tan dunijia nan gbe e ra. Na nan a ra e wɔyεnma dunijia ki ma, dunijia fa e xui suxu. ⁶ Kɔnɔ won tan, Ala nan gbe won na. Na nan a ra Ala kolonyie won xui suxuma. Ala kolontaree tan mu won xui suxuma. Nɔndi xaxili nun wule xaxili tagi rasama na ki nε.

Xanunteya fatanma Ala nan na

⁷ N xanuntenyie, won xa won bore xanu, barima xanunteya fatanxi Ala nan na.

Mixi naxan a boore adamadi xanuma, na bara findi Ala xa di ra, a Ala kolon.

⁸ Mixi naxan mu a boore adamadi xanuma, na kanyi mu Ala kolon, barima Ala, xanunteya nan a ra.

⁹ Ala xa xanunteya kolonma yi nan ma:

Ala naxa a xa Di kerenyi xεε dunijna,
alako won xa kisi a tan saabui ra.

¹⁰ Xanunteya yati yati nan ya:

Won tan xa mu Ala xanuxi,
a tan nan won xanuxi,
a fa a xa Di kerenyi xεε

a xa findi won ma yunubi xafari sεrεxε ra.

¹¹ N xanuntenyie, Ala to bara won xanu na ki, won fan lan nε won xa won bore xanu. ¹² Mixi yo mu na naxan Ala toxi, kōnō xa won won bore xanu, Ala luma nε won i. A xa xanunteya kamalima nε won i.

¹³ Won a kolon won nun Ala na a ra, barima a bara a Xaxili fi won ma. ¹⁴ Muxu tan bara a to, muxu bara findi seede ra, a Baba Ala a xa Di xεε ne dunijna ma adamadie rakiside. ¹⁵ Mixi naxan a falama a Isa findixi Ala xa Di nan na, na kanyi nun Ala na a ra. ¹⁶ Won bara Ala xa xanunteya kolon, won bara a ra. Ala findixi xanunteya nan na. Mixi naxan pεrεma xanunteya kui, na kanyi nun Ala na a ra.

¹⁷ Na kui, xanunteya bara kamali won tagi, alako gaaxui naxa lu won yi ra kiitisa lōxε, barima won birama Isa xa misaali fōxō ra yi dunijna bēndē fūni fari. ¹⁸ Gaaxui mu luma xanuntenyie tagi xa e xa xanunteya bara kamali. Mixi gaaxuma paxankate nan xa fe ra, kōnō xanunteya kamalixi kanyi mu gaaxuma. ¹⁹ Won nōma mixi xanude, barima Ala singe nan bara won xanu. ²⁰ Mixi naxan a falama a Ala xanuxi, kōnō a luma mixi xōn na, na kanyi bara findi wule falε ra. Mixi naxan mu fata a boore adamadi xanude a naxan toma, na mu nōma Ala xanude a mu naxan toxi. ²¹ Ala won yamarixi yi nan na: Naxan Ala xanuxi, a xa nu a boore adamadi fan xanu.

5

Danxaniyafe Ala xa Di ma

¹ Mixi naxan lama a ra a Isa nan findixi Ala xa Mixi Sugandixi ra, na kanyi bara findi Ala xa di ra. Naxan babε nde xanuma, a na babe xa di fan xanuma nε. ² Won na Ala xanu, won fa a xa yaamari birin nabatu, na nan a masenma a won Ala xa die fan xanuma. ³ Ala xanufe a niyama won xa a xa yaamarie fan nabatu. Na mu findima kote xčrcxčε ra, ⁴ barima Ala xa die nōma dunijna birin na e xa danxaniya saabui ra. ⁵ Nde xunnakeli sōtōma dunijna xun na, xa danxaniyatčε mu a ra, naxan lama a ra a Ala xa Di nan Isa ra?

⁶ Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan fa ye nun wuli ra. A mu faxi ye gbansan xa ra, a faxi ye nun wuli nan na. Ala Xaxili nan na seede baxi, barima Ala Xaxili nōndi nan a ra. ⁷ Seede saxan nan na: ⁸ Ala Xaxili Sēniyēnxi, ye, nun wuli. Na saxanyi birin seedēlōxčoya keren nan bama. ⁹ Won tinma mixie xa seedēlōxčoya ra, kōnō Ala xa seedēlōxčoya dangi na birin na. Ala nan seede bama a xa Di xa fe ra. ¹⁰ Mixi naxan lama Ala xa seedēlōxčoya ra, na kanyi danxaniyama Ala xa Di ma, kōnō mixi naxan mu lama Ala ra, na kanyi bara Ala findi wule falε ra, barima a mu laxi Ala xa seedēlōxčoya ra, a naxan baxi a xa Di xa fe ra. ¹¹ Na seedēlōxčoya a masenma a Ala kisi fixi won ma a xa Di nan saabui ra. Na kisi mu pōnma abadan. ¹² Mixi naxan birama Ala xa Di fōxō ra, na kanyi bara kisi, kōnō mixi naxan mu birama Ala xa Di fōxō ra, na kanyi mu kisima.

¹³ N bara yi fe birin sēbē wo ma, wo tan naxee danxaniyaxi Ala xa Di ma, alako wo xa a kolon a wo bara kisi sōtō, naxan mu pōnma abadan. ¹⁴ Won ma lanlanterya na a ma ki naxε, won bara a kolon a won ma duba birin sxumma nε naxan findixi a waxčone ra. ¹⁵ Won to a kolon a won ma maxandi birin mēma, won man a kolon a Ala won ma duba birin sxumma nε.

¹⁶ Mixi naxan a boore nde toma yunubi raba ra, yunubi naxan mu mixi bōnōma abadan, a xa Ala maxandi a bε. Ala a rakisima nε xa yunubi na a ra naxan mu mixi bōnōma abadan. Yunubi nde na naxan mixi bōnōma abadan. N mu a fala wo xa Ala maxandi na mččli xa fe ra. ¹⁷ Sēriyε matandife birin findixi yunubi nan na, kōnō yunubi birin xa mu mixi bōnōma.

¹⁸ Won a kolon mixi naxan findixi Ala xa di ra, a mu luma yunubi raba ra, barima Ala xa Di, a a kantama. Sentanε mu nōma a ra. ¹⁹ Won a kolon a Ala xa die nan won na, kōnō dunijna mixi dōnχčε birin na Sentanε sago nan bun ma.

²⁰ Won man a kolon a Ala xa Di bara fa. A xaxili fanyi nan fixi won ma, alako won xa Ala Nōndi Kanyi kolon. Won nun Ala Nōndi Kanyi nan a ra a xa Di Isa saabui ra, a xa Mixi Sugandixi. A tan nan na Ala Nōndi Kanyi ra, naxan kisi fixi won ma abadan.

²¹ N ma die, wo wo yεtε ratanga kuyee ma.

**Ala xa masenyi firin nde
Annabi Yaya naxan Sεbε
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Annabi Yaya naxa yi bataaxε firin nde sεbε danxaniyatε jnama nde ma, nɔndi nu rafanxi naxee ma. Wule xaranyi nde nu yensenxi na waxati, a falafe ra a Isa mu nu faxi dunijna adama ki ma. Annabi Yaya a masenma danxaniyatεe be a lanma e xa tondi mixie ra naxee na xaranyi mɔɔli tima.

Yi bataaxε a masenma danxaniyatε birin be a xanunteya findixi Ala kolonmae xa tɔnxuma nan na. Ala wama won xa findi mixie ra naxee e bore xanuxi. Mixi naxan na tondi na yaamari ra, a bara tondi Ala fan na. Ala xa won mali alako xanunteya xa lu won bɔŋε ma. Amina.

**Ala xa masenyi firin nde
Annabi Yaya naxan Sεbε**

Nɔndi

¹ N tan wo xa kuntigi bara wo xεεbu, wo tan naxee findixi danxaniyatε jnama sugandixi ra, a nun wo boore naxee bara nɔndi kolon. Wo rafan n tan nun nɔndi kolonyi birin ma, ² barima nɔndi luma won bɔŋε ma abadan. ³ Baba Ala nun a xa Di Isa, a xa Mixi Sugandixi, e xa hinne won na, e xa kinikini won ma, e xa bɔŋεsa fi won ma nɔndi nun xanunteya kui.

⁴ N bara sεewa ki fanyi, barima ndee na wo ya ma naxee jεrεfe Baba Ala xa nɔndi kira xɔn ma a xa sεriyε ki ma. ⁵ Danxaniyatε fanyie, n bara wo mayandi, won xa won bore xanu. N na naxan sεbεfe yi ki, yaamari nεεnε mu a ra. Won bara na sεriyε kolon kabi a fɔlε. ⁶ Xanunteya nan ya, wo xa bira Ala xa sεriyε fɔxɔ ra. Wo lan nε wo xa Ala xa yaamarie rabatu, alo wo a mεxi ki naxε kabi a fole.

⁷ Mixi gbegbe wama wo madaxufe, a falafe ra a Ala xa Mixi Sugandixi Isa mu faxi dunijna adama ki ma. Na mixi madaxui mɔɔli findixi Ala xa Mixi Sugandixi yaxui nan na. ⁸ Wo xa fe birin naba alako wo naxa gan wo xa wali munafanyi ra. Wo xa kata wo xa sare kamalixi sɔtɔ.

⁹ Mixi naxan fe gbεtε suxuma, a mu bira Ala xa Mixi Sugandixi xa xaranyi fɔxɔ ra, na kanyi mu Ala kolon. Naxan birama a fɔxɔ ra, a bara Baba Ala nun a xa Di kolon. ¹⁰ Xa karamɔxɔ nde sa fa wo yire yi xaranyi xanbi, wo naxa a rasεnε, wo naxa a xεεbu, ¹¹ xa na mu a ra wo fan bara lu a xa wali jiaaxi kui.

¹² N wama fe gbegbe falafe wo be, kɔnɔ n mu wama na rabafe sεbeli ra, fo won xa lu yire keren, won xa dε masara, alako won ma sεewε xa kamali. ¹³ Wo boore danxaniyatεe bara wo xεεbu.

**Ala xa masenyi saxan nde
Annabi Yaya naxan səbə
Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra**

Annabi Yaya nan yi bataaxə saxan nde səbə danxaniyatəe nde ma, naxan xili Gayu. A naxa a matçoxo barima a nu jərəema nəndi nan kui, a tondi ne na wule xaranyi ra naxan nu yensenxi na waxati.

Karaməxə fanyie to siga Gayu xənyi, a naxa e rasənə xanunteya ra. Na fe naxa rafan Annabi Yaya ma. Mixi naxan luma na məɔli raba ra, a bara nəndi nun xanunteya kolon. Ndee nu na danxaniyatəe ya ma naxee mu nu wama na məɔli rabafe.

Ala xa won mali alako won bəjəe naxa balan Ala xa mixie mabiri. Amina.

**Ala xa masenyi saxan nde
Annabi Yaya naxan səbə**

Nəndi kolonyie

¹ N tan danxaniyatəe jəama xa kuntigi, n bara i xəəbu, n xanuntenyi Gayu, n naxan xanuxi nəndi xa fe ra. ² N xanuntenyi, Ala xa fe birin səcəneyə i bə. I fate xa lu yalanyi kui alɔ i xa danxaniya yalanxi ki naxə.

³ Won boore danxaniyatəe ndee to fa n yire, e naxa a fala n bə i jərəema nəndi kui. N naxa səewa ki fanyi ra. ⁴ Səewə yo mu dangima na məɔli ra, a kolonfe ra a n ma die na nəndi kira nan xən ma.

⁵ N xanuntenyi, i məenimə xəjəe danxaniyatəe ma hali wo mu wo bore kolon. ⁶ Ndee bara i xa xanunteya xa fe dəntəgə sa danxaniyatəe jəama bə. Danxaniyatəe naxan yo dangima i xənyi, i xa e mali e xa biyaasi kui, alɔ Ala wama a xən ma ki naxə. ⁷ E na Ala xa wali nan kui, danxaniyatəree tan mu e kima. ⁸ Won lan won xa kafu na mixi məɔli ma, alako won fan xa won gbe raba Ala xa nəndi xa fe ra.

⁹ N bara bataaxə nde səbə danxaniyatəe jəama ma, kənə Diyoterefi mu tinxi muxu rasənede barima a wama findife xunyi ra. ¹⁰ N na fa wo yire, n dəntəgə sama nə wo bə a xa kəwali xa fe ra. A muxu xili kanama, a man mu tinma danxaniyatəe yigiyade. Hali naxee wama e yigiyafe, a tənyi dəçəma nee fan ma, a e keri danxaniyatəe ya ma.

¹¹ N xanuntenyi, i fe jaaxi naxan toma, i naxa bira na məɔli fəxə ra. I fe fanyi naxan toma, i xa bira na nan fəxə ra. Fe fanyi rabae na Ala nan bə, kənə fe jaaxi rabae tan mu Ala kolon. ¹² Birin fe fanyi falama Demetiri xa fe ra. Nəndi yati a yətə kan seede baxi. Hali muxu tan muxu nəma a xa fe seede bade. I a kolon muxu mu wule falama.

¹³ N wama fe gbegbe falafe i bə, kənə n mu wama na rabafe səbeli ra. ¹⁴ A gbe mu luxi won xa lu yire keren, won xa sumun. ¹⁵ Ala xa bəjəesa fi i ma. Muxu booree bara i xəəbu. I fan xa won xanuntenyiye xəəbu muxu bə keren keren.

Ala xa masenyi

Annabi Yude naxan səbe Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yude nan yi bataaxə səbe Ala xanuntenyie ma, a findi Kitaabui nan na mixi birin bə naxee wama birafe Ala xa səriye foxə ra. Na danxaniyatəe jama, Annabi Yude yi bataaxə səbəxi naxan ma, mixi ndee nu bara so e tagi alako e xa Ala xa xaranyi mafindi e waxənki ra. Na mixi jaaxie jərə ki nu bara findi fe xungbe ra na Isayankae bə, ndee fa bira e xa wule masenyi foxy ra.

Na na a ra, Annabi Yude naxa wəyənyi xərəxə fala e bə na xaranyi xa fe ra. A naxa danxaniyatəe rasi a fanyi ra, e naxa lu səniyəntarejəna kui. A naxa a masen e bə a fiixə ra, a na mixi mooli yahannama nan sətəmə. Temui dangixi mixi gbegbe naxee nu na Ala xa kira xən ma, e məə ne Ala xa səriye ra, na naxa findi jaaxankate xungbe ra e bə. Annabi Yude mu tinxi na məɔli xa raba na danxaniyatəe ra.

Won fan xa nu na marasi ramə. Mixi gbegbe na dunijəa naxee Ala xili falama, kənɔ e mu Ala xa səriye rabatuma. Alatala Kitaabui luxi won yi ra na nan ma alako won xa masenyi birin sa sikeeli ma, won xa a mato xa a findixi nəndi nan na, xa na mu a ra xa Sentanə xa wule na a ra. Ala xa won natanga na diinəla wule falee ma. Amina.

Ala xa masenyi

Annabi Yude naxan səbe

¹ N tan Yude nan yi ki, Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa konyi, nun Yaki ngaxakerenma. N na yi bataaxə səbə mixie nan ma, Baba Ala naxee xilixi, a naxee xanuxi, nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa naxee makantaxi. ² Ala xa kinikini, bəjəsə, nun xanunteya gbo wo yi.

³ N xanuntenyie, n bara wa bataaxə səbəfe wo ma won ma kisi xa fe ra. N bara wa na rabafe alako n xa wo ralimaniya, wo xa gere so won ma danxaniya xa fe ra, naxan jian bara ge masende kerenyi ra səniyəntəe bə. ⁴ Mixi ndee bara so wo tagi, naxee xa jaaxankate jian bara səbe a rakuya. Kaafirie nan e ra, naxee won Marigi Ala xa hinne mafindima, alako e xa lu fe jaaxie kui, e xa e kobe raso won Karaməxə kerenyi ra, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi.

⁵ Hali wo a kolon, n wama wo ratufe fe dangixi ndee nan ma. Marigi to ge Isirayila jama raminide Misira bəxi ma, a naxa Isirayilaka danxaniyatarae sənɔtə. ⁶ Malekə ndee fan to e yətə lu binyətarejəna kui, e e xənyi bəyin, Ala naxa e raso geeli kui, e xa lu dimi kui han kiiti xungbe sa ləxəcə. ⁷ Sodoma nun Gomora, a nun e rabilinyi, e to e yətə rafi fe jaaxie ma, e nun e boore nu kafu məɔli nde ra naxan mu lanma adamadie tagi, Ala naxa e findi misaalı ra, a e raso tə xəcəra naxan mu xubenma abadan.

⁸ Kənɔ na mixi naxee bara so wo tagi, e laamatunyi ndee toma naxee a niya e xa səniyəntarejəna raba, e Marigi xa yaamari matandi, e malekəe konbi. ⁹ Malekə mange Minkayilu to wəyən Ibulisa bə Annabi Munsa fure xa fe ra, Minkayilu mu suusa Ibulisa xa wəyənyi yaabide konbi ra. A a fala ne gbansan, «Ala xa i makiiti.» ¹⁰ Kənɔ na mixie konbi tima fe nde xa fe ra, e mu naxan kolon. E naxan kolon e yətə ra, a wula sube xaxilitaree daaxi, na fan mu findi sese ra fo e kanase. ¹¹ Naxankatə na e bə. E bara bira Kabilia xa misaalı fəxə ra. E bara bira kəbiri fəxə ra alɔ Balami, e fa ləs. E bara matandi ti alɔ Kora, e xun fa rakana.

¹² Na mixie bara wo xa ngaxakerenya malanyie manəxə. E e dəgema wo ya ma, e məənima e yətə nan gbansan ma, e mu yaagima. E luxi alɔ nuxuie, foye naxee rajərəma, kənɔ e mu fama tunə ra. E luxi alɔ sansi naxee mu bogi raminima e bogi temui. E to tala, e bara faxa sanmaya firin. ¹³ E luxi alɔ baa mərənyie naxee xunfe raminima. Na xunfe misaalixi na mixie xa fe jaaxie nan na. E luxi alɔ tunbui naxee ragataxi koore ma, e nu lantan dimi kui abadan.

¹⁴ Enoki, Adama tolobitə soloferie nde, naxa yi masenyi fala Ala xili ra e xa fe ra, «Marigi na fafe, a nun a xa səniyəntəe wulu wulu, ¹⁵ alako a xa adamadi birin makiiti. Kaafirie xa makiiti e xa fe jaaxi rabaxie ma. Kaafirie xa makiiti e xa konbie xa fe ra, e naxan falama Marigi xun ma.» ¹⁶ Na mixi məɔlie luma ne sənɔxə ra, e mu jələxinma, e birama e yətə waxənfe nan tun fəxə ra, e de igbo, e mixi madaxuma wəyənyi ləxənunme ra alako e xa se sətə.

¹⁷ Kənɔ wo tan, n xanuntenyie, wo xa ratu won Marigi Isa xa xəxərae xa masenyie ma. ¹⁸ E nu bara a fala wo bə, «Waxati dənəxə, mixie fama ne yode Ala ma, e bira e waxənfe tinxitaree fəxə ra.» ¹⁹ Na mixi məɔlie na wo tagi. E wo xa lanyi kanama ne. E birama e yətə xaxili nan fəxə ra. Ala Xaxili Səniyənxı mu na e bəjəs.

²⁰ Kənɔ wo tan, n xanuntenyie, wo xa wo xa danxaniya səniyənxı rasabati. Wo xa Ala maxandi a Xaxili Səniyənxı saabui ra. ²¹ Wo xa lu Ala xa xanunteya bun ma, alako wo Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi, xa kinikini wo ma, a xa wo rakisi. ²² Wo xa kinikini mixie ma naxee siikəxi, ²³ wo xa e ratanga

tε ma. Wo man xa kinikini booree fan ma gaaxui kui, kono wo xa mεεni wo yεtε ma e ya ma, alako wo fan naxa fa wo yεtε findi sεniyεntaree ra.

²⁴ Ala tantu, naxan nɔma won nakiside won ma yunubi birin ma, naxan nɔma won masende sεniyεnyi nun sεεwε ra a xa nɔrε kui. ²⁵ Ala tantu, naxan firin nde mu na, naxan bara won nakisi a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra. Nɔrε, xunnakeli, sεnbε, nun nɔε na a bε beenun dunijna xa fɔlo, yakɔsi, nun waxati naxan sa fama abadan. Amina.

Ala xa Waxayi Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

Annabi Yaya naxa yi Kitaabui səbə waxati xəcəxə bun ma. Mangasanyi jaaxi nu na Isayankae jaxankatafe təmwi naxə, Ala naxa e yaabi yi masenyi ra naxan nōma findide madundui xungbe ra danxaniyatəe bə naxee na təorəfe Sentane saabui ra.

Isa yi Kitaabui fələma bataaxə solofera nan na danxaniyatəe jama ndee bə. A a masenma a a e xa wali birin kolon, naxan fanxi, a nun naxan mu fanxi. Na findixi səriyə nan na adamadie bə. Ala fe birin kolon. A lanma won xa a kolon a won ma fe yo mu nəxunxi Ala ma. A mu nəxumuma won ma wali yo ma. Na masenyi məcəli nan nōma won madundude xa won na təorəfe Ala xa fe ra, cən a man nōma won magaaxude xa won na fe jaaxi nde kui.

A firin nde, yi Kitaabui a masenma ne won bə a Ala fe kolon naxan fama rabade dunija ma. Ala Sentane xa wali kolon, a mixi madaxuma ki naxə. Sentane xəcəl a ma a nōma nōde Ala sənbə ra. Wule nan na ki. Yi Kitaabui xa masenyi xungbe findima Ala xa xunnakeli nan na. Sentane fama ne Ala nuri danxaniyatəe gerede, a fa mixi səniyənxie təorəde a gbegbe ra. Kənə a rəjənyi, Ala fama ne Sentane nun a foxirabirəe birin xa fe xun nakanade, a e woli yahannama tə nun soda xəcəra, e luma dənnaxə abadan. A fa a xa jama tongo, a e raso ariyanna kui, dənnaxan xili falama «Darisalamu Nəxənə.» Mənni, adamadi kisi kolonma ne naxan maniyə mu na. Faxə mu na, təorə mu na. Həəri nan tun na mənni Alatala səetti ma.

Yi Kitaabui xaranfe ndedi xəcəxə, barima səbeli na a ra naxan taali wəyənyi rawalima a gbegbe ra. Misaali gbegbe na a kui naxee a niyama a fahaamu xa xəcə. A mu lanma mixi xa kankan misaali nde ma naxan xəcəxə. Won xa na birin xaran, alako won xa masenyi xungbe to naxan minima yi Kitaabui kui. Na mu xəcəxə alo misaali xunxuri nde naxee rawalima yi Kitaabui kui.

Ala xa lənni fi won ma yi xaranyi kui. Amina.

Ala xa Waxayi

Isa xa masenyi fələ

¹ Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa laamatunyi nan ya, Ala naxan fixi a ma. A xa malekə naxa na rasanba a xa konyi Yaya ma, alako Ala xa konyi di birin xa a kolon fe naxan fama rabade yi waxati. ² Yaya findixi seede nan na Ala xa masenyi xa fe ra a nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa seedejəxəya xa fe ra. A naxan to, a naxa na birin masen. ³ Həəri na a xaran mixi bə, a nun naxee e tulı matima yi masenyi ra naxan tixi Ala xili ra, e man fa yi səbeli ratinme, barima waxati bara makərə.

⁴ N tan Yaya, n bara yi səbeli ti Isa xa danxaniyatəe jama dəxə solofera ma, naxee na Asi bəxi ma. Ala xa hinne nun bəjənəsa fi wo ma, Ala naxan na xoro, to, a nun tina. Xaxili solofera naxee na a xa mange kibanyi ya i, nee fan bara hinne wo ra, ⁵ a nun Ala xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi seede tininxı ra, naxan singe keli mixi faxaxie tagi, naxan dangi boxi mangə birin na. Matəxə na Isa nan bə, naxan won xanuxi, naxan won nakisixi won ma yunubie ma a wuli saabui ra. ⁶ A bara won naso Ala xa mangəya niini bun ma, a bara won findi sərəxədubəe ra a Baba Ala bə. Nərə nun sənbə na a bə abadan! Amina.

⁷ Wo wo ya rate koore ma,

a na fafe nuxuie kui.

Adamadi birin a toma nə,
hali naxee a masçəxə.

Dunija si birin fama sunnunde a xa fe ra.

Iyo, a na na ki nə. Amina!

⁸ Marigi Ala xa masenyi nan ya: «N tan nan na a fələ ra, n tan nan na a rəjənyi ra, n tan naxan na xoro, to, nun tina, Sənbə Birin Kanyi.»

⁹ N tan Yaya, wo ngaxakerenyi, won birin na təorəfe, won birin na Ala xa mangəya niini nan bun ma, won birin tunnabəxixi Isa xa fe i. N nu na Patimosi suri nan ma Ala xa masenyi nun Isa xa seedejəxəya xa fe ra. ¹⁰ Ala xa ləxə, Ala Xaxili Səniyənxie to n suxu, n naxa xui nde mə n xanbi ra. A sənbə gbo alə sara xui. ¹¹ A naxa a masen n bə, «I naxan toxi, a səbə Kitaabui kui, i xa a rasanba danxaniyatəe jama dəxə solofera ma, naxee na Efəse, Simirina, Peregamo, Tiyatire, Saradesi, Filadelifiya, nun Layodiseya.»

¹² N naxa n mafindi alako n xa a to naxan wəyənxie n na. N to n mafindi, n naxa lanpui xəxəma daaxi solofera to. ¹³ N naxa adamadi maniyə to na lanpui tagi, donma kuye ragoroxi a ma, bəleti xəxəma

daaxi balanxi a kanke ra.¹⁴ A xunyi nun a xunsexe nu fiix e al o yexxe xabe fiixe, xa na mu a ra balabalanyi. A yae nu yanbama al o te.¹⁵ A sanyie nu gbeeli al o wure gbeeli raxunuxi, a xui nu gbo al o baa mörönyi xui.¹⁶ Tunbui solofera nu na a yirefanyi belexe, santidegema de firin daaxi xejxenxi nu na a de i, a yatagi mayanbama al o soge xçns.

¹⁷ N to a to n naxa bira a bun ma, n fa lu al o mixi faxaxi. A naxa a yirefanyi belexe sa n ma, a fa a fala, «Hali i mu gaaxu. N tan nan na a föle nun a rajonyi ra.¹⁸ N piye na a ra. N nu bara faxa, kõnç yakosi n piye na a ra abadan. Faxe nun aligiyama saabi kanyi na n tan nan na.¹⁹ I xa fe nan sebe i naxan toxi, naxan na rabafe, a nun naxan fama rabade.²⁰ Yi tunbui solofera i naxee toxi n yirefanyi belexe kui, e misaalixi Isa xa danxaniyatœ jama döcx solofera xa malekœ nan na. Yi lanpui xœema daaxi solofera, e misaalixi Isa xa danxaniyatœ jama döcx solofera nan na.»

2

Bataaxe danxaniyatœ jamae be

¹ A sebe Efese danxaniyatœ jama xa malekœ ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra tunbui solofera suxuxi naxan yirefanyi belexe kui, naxan jœrema lanpui xœema daaxi solofera tagi:² «N wo xa fe rabaxi kolon, n wo xa wali kolon, n wo xa tunnabexi kolon. N a kolon mixi jaaxie mu rafan wo ma. N a kolon wo bara mixie makiiti naxee e yete findixi Ala xa xœerae ra, han wo fan fa e kolon wule falœ ra.³ Wo bara wo tunnabexi, wo bara töcr n xili xa fe ra, kõnç limaniya mu baxi wo yi ra.»

⁴ «Kõnç fe kerent na na naxan mu rafanxi n ma wo xa fe ra. Wo mu n xanuxi a fanyi ra yakosi al o wo nu n xanuxi ki naxe singe ra.⁵ Wo xa wo ratu a ma, wo nu na ki naxe beenun wo xa wo san nadin. Wo xa tuubi, wo man xa wali susu al o wo nu a rabama singe ra ki naxe. Xa wo mu tuubi n fama ne wo xçnyi, n fa wo xa lanpui bade a yire.»

⁶ «Kõnç wo bara fe nde raba naxan fan. Wo bara Nikolasi xa jama xa fe xœn, al o n fan a xœnxi ki naxe.»

⁷ «Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sœniyœnxi xa masenyi ra danxaniyatœ jamae be. Naxan na geeni, n na nan luma a xa simaya wuri bogi don, naxan tixi Ala xa ariyanna kui.»

⁸ A sebe Simirina danxaniyatœ jama xa malekœ ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, Isa naxan na a föle nun a rajonyi ra, naxan nu faxaxi a man fa keli faxe ma:⁹ «N wo xa jœrankate nun setareja kolon, hali bannaya nde to na wo yi ra. N Yuwifie xa töçjœge kolon wo mabiri. E a falama e yete be a Yuwifie, a fa li Yuwifie mu e ra. E findixi Sentanœ xa mixie nan na.¹⁰ Wo naxa gaaxu jœrankate ya ra, wo fama naxan sœtöde. Ibulisa a niyama ne wo xa mixi ndee xa sa geeli, alako a xa wo mato. Wo fama ne jœrankatade xi fu bun ma. Kõnç wo xa lu danxaniya kui han wo faxe lœxœ. Na temui n kisi fima ne wo ma wo sare ra.»

¹¹ «Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sœniyœnxi xa masenyi ra danxaniyatœ jamae be. Naxan na geeni, a mu faxe firin nde kolonma.»

¹² A sebe Peregamo danxaniyatœ jama xa malekœ ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, santidegema de firin xœjœnxi kanyi:¹³ «N a kolon wo xa taa findixi Sentanœ sebœ yire nan na, kõnç wo xirixi n xili ra, wo mu danxaniya raboloxi. Hali waxati ma, n dugutœge seede Antipasi faxa temui naxœ wo xçnyi Sentanœ yire, wo mu n ma kira rabœjin.»

¹⁴ «Kõnç fe ndee na na naxee mu rafanxi n ma wo xa fe ra. Wo xa mixi ndee birama Balami xa misaali nan foœx ra, naxan nu bara Balaki rasi a xa gantanyi te Isirayilakæ be, e xa subee don naxee baxi serexœ ra kuyee be, e xa yœne fan naba.¹⁵ Wo xa mixi ndee fan biraxi Nikolasi xa jama xa xaranyi foœx ra.¹⁶ Na kui, wo xa tuubi, xa na mu a ra n fama ne gere tide na mixie be n ma santidegema ra, naxan na n de i.»

¹⁷ «Tuli na naxan be, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sœniyœnxi xa masenyi ra danxaniyatœ jamae be. N «mana» donse noxunxi fima ne geeni mixi ma, a nun gœme fiix, xili neene sebœxi naxan ma. Mixi yo mu na xili kolon, bafe na gœme kanyi ra.»

¹⁸ A sebe Tiyatire danxaniyatœ jama xa malekœ ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Ala xa Di ra, naxan yae yanbama al o te, a sanyie luxi al o wure gbeeli raxunuxi:¹⁹ «N wo xa fe rabaxi kolon, wo xa xanunteya, wo xa danxaniya, wo xa wali fanyi, wo xa tunnabexi, a nun wo naxan birin nabaxi a dœnœxa ra naxan gbo dangi wo xa wali singee ra.»

²⁰ «Kõnç fe kerent na na naxan mu rafanxi n ma wo xa fe ra. Wo bara a lu Yesabela, ginœ naxan a yete findixi namijœnme ra, a xa xaranyi ti naxan n ma konyie ratantanma, alako a xa fe kobi raba, e xa subee don naxee baxi serexœ ra kuyee be.²¹ N bara dije alako a xa tuubi, kõnç a mu tinxi a yuge jaaxi masarade.²² Na na a ra, n a rasoma ne jœrankate kui, a tan nun a yœne raba booree, xa e mu tuubi.²³ N fama ne a xa die fan faxade. Na kui, danxaniyatœ jama birin a kolonma ne a n tan nan mixi bœjœ nun a sondonyi matoma, n tan nan e xa fe rabaxi sare ragbilenma e ma.»

²⁴ «Kōnō wo tan, Tiyatireka mixi dōnxōe naxee mu na yi fe kui, naxee mu soxi Sentanē xa gundo kui, n mu kote gbete dōxōma wo xun ma kōrē. ²⁵ Wo naxan sōtōxi, wo na suxu gben, han n fama tēmui naxē. ²⁶ Naxan na geeni, naxan n ma wali suxuma han a rajōnyi, n mangēya fima na kanyi nan ma, a xa sie yamari. ²⁷ A e yamarima sawuri wure daaxi nan na, a e kanama nē alō fējē ibōoma ki naxē, ²⁸ alō n sēnbē sōtōxi ki naxē n Baba Ala ra. N man subaxa looloe fima nē na kanyi ma.»

²⁹ «Tuli na naxan bē, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sēniyēnxi xa masenyi ra danxaniyatōe jamae bē.»

3

Bataaxē danxaniyatōe jamaa gbete bē

¹ A sēbē Saradesi danxaniyatōe jamaa xa malekē ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, naxan Xaxili solofera yamarima, tunbui solofera suxuxi naxan yi ra:

«N wo xa wali kolon. Mixi jōxō a ma a wo jījē na a ra, kōnō wo bara faxa. ² Wo naxa yanfa, wo xa wo bore ralimaniya, naxee na faxē kira xōn, barima nde luxi wo xa wali ra n Marigi Ala bē. ³ Wo xa ratu na masenyi ma, wo naxan masotōxi, wo naxan mēxi. Wo xa a ragata wo bōjē kui, wo xa tuubi. Xa wo mu wo jēngi sa yi xōn, n fama nē waxati nde kui wo mu naxan kolon, na fa findi tērēnnra ra wo bē alō mujēti fa tēmui. ⁴ Kōnō mixi indee na Saradesi naxee mu noxoxi fe jaaxi ra. Nee fama nē jērēde n sēeti ma, donma fiixē ragoroxi e ma, barima na nan findixi e xa wali sare ra.»

⁵ «Naxan na geeni, donma fiixē ragoroma a ma. N mu a xili bama simaya buki kui, n a xa fe falama nē n Baba Ala bē a xa malekē ya xōri. ⁶ Tuli na naxan bē, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sēniyēnxi xa masenyi ra danxaniyatōe jamae bē.»

⁷ A sēbē Filadelifiya danxaniyatōe jamaa xa malekē ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Sēniyēntōe nondi fale ra, Dawuda xa saabi na naxan yi ra, naxan naadē rabima mixi mu nō a balande, naxan naadē balanma mixi mu nō a rabide: ⁸ «N wo xa wali kolon. N a kolon wo sēnbē mu gbo, kōnō wo bara n ma masenyi rabatu, wo mu n yanfa. Na kui, n bara naadē nde rabi wo ya ra, mixi mu nōma naxan balande. ⁹ N fama nē mixie sade wo bēlexē naxee a falama e yētē be a Yuwifie, kōnō e findixi Sentanē xa jama nan na. E na wule nan falafe. N fama nē e ra, e xa e magoro wo bē, e xa a kolon wo rafan n ma. ¹⁰ Wo to n ma masenyi rabatu tunnabexi kui, n fan wo ratangama nē na waxati xōrōxōe ma naxan fama dunijna lide, a fa dunijna mixi birin mato. ¹¹ A gbe mu luxi n xa fa. Wo naxa wo xa danxaniya bēpin, alako mixi yo naxa wo sare fanyi ba wo yi ra.»

¹² «Naxan na geeni, n a findima n Marigi Ala xa hōromōbanxi kinki ra, a xa lu mēnni abadan. N nan n Marigi Ala xili nun n Marigi Ala xa taa xili sēbēma nē a ma. Na taa findixi Darisalamu nēēnē nan na, Ala naxan nagoroma kelife koore ma. N nan n xili nēēnē fan sēbēma nē a ma. ¹³ Tuli na naxan bē, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sēniyēnxi xa masenyi ra danxaniyatōe jamae bē.»

¹⁴ A sēbē Layodiseya danxaniyatōe jamaa xa malekē ma, masenyi nan ya naxan fatanxi Isa ra, naxan findixi Ala sago rakamali ra, a xa seede laxixē, Ala xa daalie daaxi naxan saabui ra: ¹⁵ «N wo xa wali kolon. Wo mu xinbeli, wo mu wolen. A xōli n ma wo xa natē tongo, wo xa xinbeli, xa na mu a ra wo xa wolen. ¹⁶ Wo to fa luxi a tagi, wo mu wolen, wo mu xinbeli, n wo raboloma nē. ¹⁷ Wo bara a fala, «Bannamixie nan muxu ra, muxu hayi mu na fefe ma.» Wo mu a kolon a wo findixi tōorōmixie nan na, a nun misikiinē, setaree, dōnxuie, nun mixi mageli. ¹⁸ N marasi naxan fima wo ma, wo xa xēēma fanyi sara n ma, xēēma naxan gbi baxi te ra, alako wo xa findi bannamixie yati ra. Wo xa donma fiixē sara n ma, wo xa na ragoro wo ma, alako wo xa ba tixi wo mageli ra, yaagi xa ba wo ma. Wo man xa ya seri sara n ma, alako wo xa fe igbē. ¹⁹ N nan n xanuntenye nan xuruma, n e matinxin. Wo xa wakili, wo xa tuubi. ²⁰ N tixi naadē ra, n na a kōnkōnfē. Xa mixi nde n xui mē, a naadē rabi n bē, n soma nē a xōnyi, muxu fa muxu dēge yire keren.»

²¹ «Naxan na geeni, a luma n sēeti ma n ma kibanyi kui, alō n tan fan to geeni, n fa n magoro n Baba Ala sēeti ma a xa kibanyi kui. ²² Tuli na naxan bē, a xa a tuli mati Ala Xaxili Sēniyēnxi xa masenyi ra danxaniyatōe jamae bē.»

4

Ala xa kibanyi ariyanna

¹ Na birin to dangi, n naxa ariyanna naadē rabixi to koore ma. N man naxa xui nde mē, n nu bara naxan singe mē. A sēnbē nu gbo alō sara. A naxa a masen n bē, «I xa te bebiri, n xa fe masen i bē naxan fama rabade.» ² Ala Xaxili Sēniyēnxi naxa n suxu keren na. N naxa kibanyi nde to ariyanna, mangē magoroxi a kui. ³ A nōrē nu yanbama alō gēmē tofanyi mayilenchie, senkui tofanyi nu na a xa kibanyi rabilinyi.

⁴ Kibanyi mōxōjēn nun naani nu na Ala xa kibanyi rabilinyi, fori mōxōjēn nun naani magoroxi e kui. Donma fiixē nu ragoroxi e ma, mange katanyi xēēma daaxi nu saxi e xun na. ⁵ Seyamakōnyi nun

galanyi xuie nu minima kibanyi kui. Lanpui solofera nu dəxəma kibanyi ya i. Nee misaalixi Ala Xaxili kamalixi nan na. ⁶ Baa tinse fan nu na kibanyi ya i.

Nimase naani nu na Ala xa kibanyi rabilinyi, yae nu na e yatagi nun e kobe ma. ⁷ Nimase singe nu maniyaxi yətə nan na, a firin nde nu maniyaxi ningeyərə nan na, a saxan nde nu maniyaxi adamadi nan na, a naani nde nu maniyaxi xaruma nan na, naxan jərəma koore ma. ⁸ Na nimase naani birin, gabutenyi senni nu na e ma. Yae fan nu na e bə yire birin, e gabutenyie fari nun e bun ma. Kəə nun yanyi e nu luma a fala ra,

«Marigi Ala səniyən,

Marigi Ala səniyən,

Marigi Ala səniyən.

A findixi Sənbə Kanyi nan na

naxan na xoro, to, nun tina.»

⁹ Na nimase naani nu fa Mangə matəxə, e mange binya naxan magoroxi kibanyi kui, e mange tantu, naxan jərəma a ra abadan, ¹⁰ na fori məxəjənun naani, e felenma bəxi ma Mangə ya i, naxan magoroxi kibanyi kui, e fa a batu naxan jərəma a ra abadan. E nu e xa mange katanyi ba e xun na, e nu e sa kibanyi san na, e nu fa a fala, ¹¹ «Muxu Marigi Ala, matəxə, binyə, nun sənbə na i tan nan bə, barima i tan nan se birin daaxi, i tan nan na birin jənigexi, i tan nan na birin nagirixi.»

5

Buki nde rabife

¹ Na dangi xanbi, n naxa Ala to a xa kibanyi kui, buki nde nu na a xənyə, səbəli tixi a kui nun a fari, a mabalanzı a balanse solofera ra. ² N naxa malekə sənbəma nde to, a a falama a xui itexi ra, «Nde nəma yi buki rabide, nde nəma a balansee bade a ma?» ³ Nimase yo mu nu na koore ma, bəxi ma, xa na mu a ra bəxi bun ma, naxan nu nəma na buki rabide, a a kui mato. ⁴ Na kui, n naxa wa a gbegbe ra, barima nimase yo mu nu na, naxan nu nəma na buki rabide, a a kui mato. ⁵ Fori nde naxa a fala n bə, «I naxa wa, Yuda bənsəxə xa yətə, naxan findixi Dawuda bənsəxə ra, a bara geeni. A tan nan nəma na buki nun a balanse solofera rabide.»

⁶ Na təmui n naxa Yəxəeyərə to a tixi kibanyi nun na nimase naani nun na forie tagi. Na Yəxəeyərə nu luxi nə ałc a kən naxabaxi. Feri solofera nun ya solofera nu na a bə, naxee misaalixi Ala Xaxili Səniyənxı kamalixi ra, naxan nu bara xəxə dunijə yire birin ma. ⁷ Yəxəeyərə naxa a maso Ala ra, naxan nu magoroxi kibanyi kui, a fa buki rasuxu Ala yirefanyi xənyə.

⁸ A to buki masətə, na nimase naani nun na fori məxəjənun naani, e naxa suyidi Yəxəeyərə bə. Kəra nu na e birin yi ra, a nun surayi sase xəxəma daaxi naxee rafexi surayi ra, naxan misaalixi səniyəntəee xa Ala maxandie ra. ⁹ E naxa bəeti nəxəne nde ba, e nu a fala,

«I tan nan daxa yi buki tongode,

i tan nan daxa a balansee rabide,

barima i bara i yətə ba sərəxə ra,

i bara adamadie xunsara Ala bə i wuli saabui ra,

adamadi naxee kelixi bənsəxə birin,

naxee xui birin falama,

naxee fatanxi jəmanə nun si birin na.

¹⁰ I bara na adamadie findi sərəxədubəe ra muxu Marigi Ala bə.

I bara e raso Ala xa mangəya niini bun ma.

E fama nə dunijə yamaride.»

¹¹ Na təmui n naxa malekə wulu wulu wuyaxi to, n naxa e xui mə Ala xa kibanyi, na forie, nun na nimasee rabilinyi. ¹² E naxa a fala e xui itexi ra, «Yəxəeyərə naxan baxi sərəxə ra, a daxa a xa sənbə, bannaya, lənni, nəxə, binyə, matəxə, nun tantui sətə.» ¹³ Nimase naxan birin na koore ma, bəxi fari, bəxi bun ma, baa ma, a nun daalise birin, n nee birin xui mə nə, e nu fa a fala, «Matəxə, binyə, tantui, nun sənbə na Ala bə naxan magoroxi kibanyi kui, a nun Yəxəeyərə bə abadan.» ¹⁴ Na nimase naani naxa a ratin, «Amina.» Forie naxa e felen bəxi ma, e Ala nun Yəxəeyərə batu.

6

Buki balansee

¹ N naxa Yəxəeyərə to buki balanse singe rabi ra. N naxa nimase nde xui mə kelife na nimase naani tagi. A xui sənbə nu gbo ałc galanyi. A naxa a fala, «Fa.» ² Na dangi xanbi, n naxa soe fiixə nde to, xali suxuxi a ragima yi, mange katanyi saxi a xun ma, a fa siga xunnakeli kui, a man xa sa geeni.

³ A to buki balanse firin nde rabi, n naxa nimase firin nde xui mε. A naxa a fala, «Fa.» ⁴ Soe gbeeli naxa mini. E naxa a ragima yamari a xa bɔj̊es̊a ba dunijia kui, alako adamadie xa nu e bore kɔn naxaba. Santideg̊ema belebele naxa so a yi ra.

⁵ A to buki balanse saxan nde rabi, n naxa nimase saxan nde xui mε. A naxa a fala, «Fa.» ⁶ N naxa soe fɔɔrε to. Sikeeli nu suxuxi a ragima yi ra. ⁷ N naxa xui nde me na nimase naani tagi, «Mengi kilo keren sare lanma lɔcxε keran wali sare nan ma. Fundenyi maniyε kilo saxan lanma lɔcxε keran wali sare nan ma. I naxa ture nun weni xun nakana.»

⁸ A to buki balanse naani nde rabi, n naxa na nimase naani nde xui mε. A naxa a fala, «Fa.» ⁹ N naxa soe burexε xinde daaxi to. A ragima xili ne «Faxe,» laaxira nu biraxi a foxɔ ra. Nɔε naxa so e yi ra dunijia sεeti keren xun ma a sεeti naani ya ma, alako e xa mixie faxa santideg̊ema ra, kaame ra, wuganyi ra, a nun sube xaaʃεxie ra, naxee na wula i.

¹⁰ A to buki balanse suuli nde rabi, n naxa mixie nii to sεrεxεbade bun ma, mixi naxee kɔn nu bara raxaba barima e nu birama Ala xa masenyi nan fɔxɔ ra, e findi a xa seedee ra. ¹¹ E naxa a fala e xui itexi ra, «Marigi sεniyεnxi nɔndi fale, i buma han tεmui mundun fafe ra kiiti sade, alako muxu gbe xa jɔl dunijia mixie ma naxee bara muxu faxa?» ¹² Donma kuye fiixε naxa so e birin yi ra. Mixi nde naxa a fala e bε e xa mame ti sinden, han e walibooree nun e ngaxakerenye xasabi xa kamali naxee lanma e xa faxa alic e tan.

¹³ A to buki balanse senni nde rabi, bɔxi naxa sεren sεnbε ra, soge naxa ifɔɔrɔ alic sunnun donma fɔɔrε, kike naxa lu alic wuli, ¹⁴ tunbuie naxa bira bɔxi ma, alic foye belebele xɔrε bogi rabirama ki naxε. ¹⁵ Koore naxa ba na, alic kεedi makuntanma ki naxε a xa ragata. Geyae nun surie fan naxa keli e yire. ¹⁶ Dunijia mangε, kuntigie, sɔɔri yareratie, bannae, sεnbεmae, konyie, nun lasirie, e birin naxa e nɔxun yilie kui a nun geaya gεmεe longori ra. ¹⁷ E nu fa a fala geaya nun fanyee bε, «Wo bira muxu ma, wo xa muxu nɔxun Ala ma, naxan magoroxi mangε kibanyi kui, a nun Yεxεεyɔrε xa xɔne ma.» ¹⁸ E xa xɔne lɔcxε xungbe bara a li. Nde noma a yεtε ratangade na ma?

7

Ala xa jaama

¹ Na dangi xanbi, n naxa malekε naani to, e tixi dunijia tunxui naani ra. E nu dunijia foye naani ratima, alako foye naxa mini bɔxi ma, baa ma, xa na mu sansie ma. ² N naxa malekε gbεtε fan to a kelife sogetede mabiri, Ala Nijie xa tɔnxuma suxuxi a yi ra. A naxa a masen a xui itexi ra, na malekε naanie bε, naxee nu yamarixi fe xɔnε rabade bɔxi nun baa ra, ³ «Wo naxa wo bεlεxε din bɔxi nun baa nun wuri bilie ra sinden, han muxu xa ge tɔxunma sade Ala xa walikεe tigi ma. ⁴ N naxa na walikεe konti xasabi mε, Ala xa tɔnxuma saxi naxee ma. E findi mixi wulu kεmε wulu tongo naani nun wulu naani nan na, kelife Isirayila bɔnsɔε birin ya ma.

⁵ Mixi wulu fu nun firin Yuda bɔnsɔε ya ma naxee matɔnxumaxi, mixi wulu fu nun firin Ruben bɔnsɔε ya ma, mixi wulu fu nun firin Gadi bɔnsɔε ya ma,

⁶ mixi wulu fu nun firin Aseri bɔnsɔε ya ma, mixi wulu fu nun firin Nafatali bɔnsɔε ya ma, mixi wulu fu nun firin Manasi bɔnsɔε ya ma,

⁷ mixi wulu fu nun firin Simeyon bɔnsɔε ya ma, mixi wulu fu nun firin Lewi bɔnsɔε ya ma, mixi wulu fu nun firin Isakari bɔnsɔε ya ma,

⁸ mixi wulu fu nun firin Sabulon bɔnsɔε ya ma, mixi wulu fu nun firin Yusufu bɔnsɔε ya ma, mixi wulu fu nun firin Bunyamin bɔnsɔε ya ma naxee matɔnxumaxi.»

⁹ Na dangi xanbi, n naxa jaama gbebeto, naxan mu nu nɔma kontide, kelife si birin, bɔnsɔε birin, xabile birin, nun xui birin. E nu tixi Ala xa kibanyi nun Yεxεεyɔrε ya i, donma kuye fiixε ragoroxi e ma, tugi fεnεsε suxuxi e yi. ¹⁰ E naxa a masen e xui itexi ra, «Kisi na muxu Marigi Ala bε naxan magoroxi kibanyi kui, nun Yεxεεyɔrε bε.» ¹¹ Malekεe nu tixi kibanyi, forie nun nimase naanie rabilinyi, e naxa e yatagi rafelen boxi ma, e Ala batu ¹² yi fe falε ra, «Amina. Matɔxε, nɔrε, lɔnni, tantui, binyε, nɔε fanyi, nun sεnbε na muxu Marigi Ala nan bε abadan. Amina.»

¹³ Na tεmui fori nde naxa n maxɔrin, «Nde na na mixie ra donma fiixε ragoroxi naxee ma? E kelixi minden?» ¹⁴ N naxa a yaabi, «N Marigi, i tan nan a kolon.» A naxa a masen n bε, «Mixie nan e ra, naxee kelixi na jaankatε xungbe kui. E bara e xa donmae xa Yεxεεyɔrε wuli ra, na nan a toxi e xa donmae fiixεxi. ¹⁵ Na nan a toxi e tixi Ala xa kibanyi ya i, e fa a batu kɔε nun yanyi a xa hɔrɔmɔlingira kui. E na Ala xa niini bun ma, naxan magoroxi kibanyi kui. ¹⁶ Kaame nun ye xɔli mu e suxuma sɔɔnɔn, soge

nun kuye fure mu e toocoma sconon, ¹⁷ barima Yexexeyore naxan na kibanyi seeti ma, na nan fama e degede, a e xun ti kisi ye yire ra. Ala fama ne e yaye birin nafurukude.»

8

Buki balanse solofera nde rabife

¹ A to buki balanse solofera nde rabi, kuye naxa lu yen waxati tagi jondon bun ma. ² N naxa maleke solofera to, naxee nu tixi Ala ya i, sara solofera naxa so e yi ra.

³ Maleke gbeete naxa fa, a ti serexebade fari, surayi sase xexema daaxi nu na a yi ra. E naxa surayi gbegbe so a yi ra, a nun seniyentoe birin xa Ala maxandie ra. A naxa na surayi gan serexebade xexema daaxi ma Ala xa kibanyi ya i. ⁴ Surayi tuuri naxa te Ala ya i, a nun seniyentoe xa Ala maxandie, kelife maleke belexe. ⁵ Maleke naxa surayi ganse tongo, a naxa serexebade te sa a kui, a fa a woli dunijma. Galanyie naxa bula, xuie naxa me, seyamakonyie naxa mini, boxi naxa seren.

⁶ Maleke solofera, sarae nu na naxee yi ra, nee naxa keli, e xa sarae fe. ⁷ Maleke singe to a xa sara fe, balabalanyi nun te naxa goro dunijma ma, e masunbuxi wuli ra. Boxi itaxunxi saxan na, na doxode saxan nde naxa gan. Wuri bilie itaxunxi saxan na, na doxode saxan nde naxa gan. Nooge xinde birin naxa gan.

⁸ Maleke firin nde to sara fe, geya xungbe, te naxan ganfe, a naxa sin baa ma. Baa itaxunxi saxan na, na doxode keran naxa findi wuli ra. ⁹ Baa nimasee itaxunxi saxan na, na doxode saxan nde naxa faxa. Kunkuie itaxunxi saxan na, na doxode saxan nde fan naxa kana.

¹⁰ Maleke saxan nde to sara fe, tunbui dhexxi belebele naxa bira. Xuree itaxunxi saxan na, na tunbui naxa bira na saxan nde ma a nun dulonyie ma. ¹¹ Na tunbui xili ne «Xone.» Dunija ye itaxunxi saxan na, na doxode saxan nde to findi xone ra, adamadi gbegbe naxa faxa na ma.

¹² Maleke naani nde to sara fe, soge, kike, nun tunbui itaxunxi saxan na, na doxode saxan nde naxa findi dimi ra. Nde naxa ba yanyi nun koxe xa naiyalanyi ra.

¹³ Na temui n naxa xaruma nde xui me koore ma, a naxa a fala a xui itexi ra, «Naxankate na dunijma mixie be, naxankate na e be sara fe temui, maleke saxanyie fama naxee fede.»

9

Maleke xa sara fe dcinxee

¹ Maleke suuli nde to sara fe, n naxa tunbui to bira ra boxi kelife koore ma. E naxa yili tilinxii naadee saabi so a yi ra. ² A naxa na yili naade rabi, tuuri gbegbe naxa mini a kui alo te belebele tuuri han soga naxa makoto, kuye naxa idimi. ³ Tugumie naxa mini tuuri kui, e fa goro boxi ma. E nu bara senbe soto alo tali. ⁴ E nu bara yaamari soto a falafe ra e naxa din boxi nooge ra, nun se xinde, a nun wuri bili yo ra. A nu lanma e xa adamadie gbansan nan tooro Ala xa tonxuma mu saxi naxee tigi ma. ⁵ E nu bara yaamari soto a falafe ra e naxa adamadie faxa, e xa e tooro tun kike suuli bun ma. E nu mixi bunma ne alo tali. ⁶ Na lcxee, mixie faxe xoli mawama ne na toore xa fe ra, kono e mu nomma faxade. Faxe xoli e suxuma ne, kono faxe a makuyama ne e ra.

⁷ Na tugumie maniyaxi soe nan na, naxee rawalima gere kui. Mange katanyi xexema daaxi nu dusuxi e xun na, e yntagie nu luxi ne alo mixie. ⁸ E xunsexe nu luxi ne alo ginee xunsexe. E jinyie nu luxi ne alo yetee jinyie. ⁹ Wure makantase nu na e kanke ma, e gabutenyie nu xui raminima alo soori ragise xui, soe gbegbe naxan bendumma. ¹⁰ E xuli nu mixi bunma alo tali, na xone nu fa mixi tooro kike suuli bun ma. ¹¹ E xa yarerati nu findixi na yili tilinxii xa maleke nan na, naxan xili nu falaxi Eburu xui «Abandon,» a nu falaxi Gireki xui «Apoliyon,» na nan na ki «Yire Kan.» ¹² Naxankate singe bara dangi, firin nan luxi.

¹³ Maleke senni nde to sara fe, n naxa xui nde me kelife serexebade xexema daaxi feri tunxun naanie ma, naxan na Ala ya i. ¹⁴ Na xui naxa a fala maleke senni nde be, sara nu suxuxi naxan yi, «Na maleke naani rabeyin, naxee xirixi Efirati xure ma.» ¹⁵ Na maleke naanie nu na waxati yati nan mamema, alako e xa adamadi ndee faxa. Adamadie itaxunxi saxan na, e xa na doxode saxan nde faxa. E naxa fulun na wali xili ma.

¹⁶ Na soe ragi gali xasabi nu dangi miliyon keme firin na. N naxa na konti me. ¹⁷ Na laamatunyi kui n naxa na soee nun e ragie to. E kanke makantase nu majingixi ne a gbeeli, a foore, nun a nerefuni daaxi. Soe xunyie nu luxi alo yetee xunyi. Te, tuuri, nun soda nu minima e de kui. ¹⁸ Dunija mixi itaxunxi saxan na, na doxode saxan nde naxa faxa na gbaloe saxanyi mooli ra: te, tuuri, nun soda naxan nu minima e de kui. ¹⁹ Na soee senbe nu na e de nun e xuli nan kui. E xuli nu maniyaxi boximase nan na, xunyi nu na a be naxan mixi tooro. ²⁰ Mixi naxee mu faxa na gbaloe saabui ra, e mu gibil e xa wali kobie foox ra. E nu jinnae nan batuma, a nun kuyee xexema daaxi, gbeti daaxi, wure gbeeli daaxi, gome daaxi, nun wuri daaxi, naxee mu nomma se tote, naxee mu nomma fe mede, naxee mu nomma

juerde. ²¹ Na mixie mu gbilen e xa faxa tife foxō ra, e xa manduru walie, e xa fe jaaxie, nun e xa mujeē xa fe foxō ra.

10

Malekē xa buki lanmadi

¹ N naxa malekē sənbəma gbētē to goro ra kelife koore nuxui kui. Senkui nu na a xunyi rabilinyi, a yatagi nu yanbama alō soge, a sanyie nu maniyaxi tē nan na. ² Buki lanmadi nu na a bēləxē, a rabixi. Malekē yirefanyi sanyi nu tixi baa fari, boore fan nu tixi xare ma. ³ A naxa a xui ramini sənbə ra, naxan maniya yētē xui ra. Galanyi solofera naxa a xui ratin. ⁴ Na galanyi solofera xui to mini, n nu wama na səbəfe, kōnō xui nde naxa keli koore ma, a a fala n bē, «Galanyi solofera xa masenyi nōxun, i naxa a səbē.»

⁵ Malekē naxan sanyi nu tixi baa nun xare fari, a naxa a yirefanyi bēləxē itala koore ma, ⁶ a fa a kali Ala ra naxan pījē a ra abadan, naxan koore, bōxi, nun baa daa, a nun e kui se birin. A naxa a masen a waxati mu fa dugundife sōnōn. ⁷ Malekē solofera nde na a xa sara fe tēmūi naxē, Ala gundo fama nē kamalide alō a nu bara a masen a xa konyi namijōnmē bē ki naxē.

⁸ Na xui naxan nu bara wōyēn n bē kelife koore ma, na man naxa a masen n bē, «Siga, i sa buki lanmadi rabixi tongo naxan na malekē bēləxē, malekē naxan sanyi tixi baa nun xare fari.» ⁹ N naxa siga na malekē yire, n fa a maxandi a xa na buki lanmadi so n yi ra. A naxa a fala n bē, «I xa a tongo, a don. A xōnē rasoma nē i furi, kōnō a lōxunma nē i dē kui alō kumi.» ¹⁰ N naxa na buki lanmadi tongo malekē bēləxē, n naxa a don. A nu nōxun n dē kui alō kumi, kōnō a to n furi kui li, a naxa findi xōnē ra. ¹¹ Na tēmūi a naxa a fala n bē, «A lanma i man xa wōyēn Ala xili ra jamanēe xa fe ra, sie xa fe ra, xui gbētē falēe xa fe ra, nun mangē gbegbe xa fe ra.»

11

Taa səniyēnxi nun seede firinyie

¹ Malekē nde naxa se maniyase wuri daaxi so n yi ra, a nu fa a fala, «Keli, i xa Ala xa hōrōmōbanxi nun sərēxēbade maniya, i man xa batulæ konti. ² I naxa yire maniya naxan na tandé, barima si gbētēe fama mēnni nan tongode, e fa taa səniyēnxi kana kike tongo naani nun firin bun ma. ³ N masenyi soma n ma seede firinyie nan yi ra, e naxan tima n xili ra xi wulu kerén xi kēmē firin nun xi tongo senni bun ma, sunnun domma ragoroxi e ma. ⁴ Na seede firinyie misaalixi oliwi wuri firin nan na, a nun lanpui firin naxee tixi Daali Marigi ya i. ⁵ Xa mixi nde fa wa fe jaaxi rabafe e ra, tē nan minima e dē kui, a e yaxuie xa fe kana. Iyo, xa mixi nde wama e tōrōfe, na kanyi faxama na mōōli nan na. ⁶ Sənbē na e bē koore balanfe ra, alako tunē naxa fa e xa namijōnmē wali raba tēmūi. Sənbē na e bē ye masarafe wuli ra, a nun fure jaaxi mōōli wuyaxi raminife dunijā ma e wama a xōn ma tēmūi naxē.»

⁷ Na seede firinyie na gē e xa seedeñōxōya ra, na sube naxan minixi yili tilinxí kui, na nan e gerema, a nō e ra, a e faya. ⁸ E furee sama nē taa belebele malande, e Marigi banban wuri magalanbuxi ma dēnnaxē. Na taa maniyaxi Sodoma nan na, xa na mu a ra Misira. ⁹ Mixie kelima si, bōnsōe, xui, nun jamanē birin nan ma, e fa e fure matode xi saxan nun a tagi bun ma. E mu tinma mixi xa e ragata.

¹⁰ Mixie fama səswade dunijā ma na mixi firinyie nan faxafe ra, barima na namijōnmē firinyie nu bara mixie tōrō. E se ndee fi e booree ma na səswē xa fe ra.

¹¹ Na xi saxan nun a tagi to dangi, Ala naxa nii raso e fate, e man xa ti e sanyie xun na. Naxan birin e to, e naxa gaaxu ki fanyi ra. ¹² Na seede naxa xui sənbēma nde mē kelife koore ma a falafe ra, «Wo xa te han be.» E naxa te koore ma nuxui kui e yaxuie ya xōri. ¹³ Na tēmūi, bōxi naxa sərēn. Taa itaxunxi fu ra, na dōxōde fu nde naxa bira. Na bōxi xa sərēnyi naxa mixi wulu solofera faxa, mixi dōnxōe naxa kaaba, e Ala matōxō, naxan na koore ma.

¹⁴ Naxankate firin nde bara dangi, a gbe mu luxi a saxan nde fan xa fa.

¹⁵ Malekē solofera nde to sara fe, xui itexie naxa mini koore ma a falafe ra, «Mangēya naxan nu na dunijā ma, na bara findi muxu Marigi nun a xa Mixi Sugandixi gbe ra. A xa mangēya buma nē abadan.»

¹⁶ Na fori mōxōrēn nun naami, naxee nu magoroxi kibanyie kui Ala ya i, e naxa e felen boxi ma, e Ala batu. ¹⁷ E naxa a fala, «Muxu bara muxu Marigi Ala Sənbē Kanyi tantu, naxan nu na singe han to, barima i bara i sənbē magaaxuxi ramini, i xa mangēya xa ti dunijā. ¹⁸ Namanēe nu bara xōnō, kōnō i xa xōnē bara e li, kiiti waxati bara fa. Na kui, mixi faxaxie makiitima nē, i xa konyi namijōnmē e sare sōtōma nē, a nun səniyēntōe, nun naxee gaaxuma i xili ya ra, dimēdie nun forie. Naxee bara dunijā kana, e fan xun nakanama nē.» ¹⁹ Ala xa hōrōmōlingira naxan na koore ma, a naxa rabi, birin naxa Ala xa saate kankira to naxan na hōrōmōlingira kui. Na tēmūi seyamakonyie, galanyi xuie, bōxi sərēnyi, nun balabalanyi belebele naxa mini sənbē ra.

12

Ginε, dimedi, nun sube magaaxuxi

¹ Tōnxuma belebele naxa mini koore ma. Soge nu na na ginε nde rabilinyi, kike nu na a sanyi bun ma, tunbui fu nun firin nu na a xun na ało mangε katanyi. ² A nu na gbelegbelefe tōrε kui, barima a nu na di barife a tεegexi naxan ma.

³ Tōnxuma gbεtε fan naxa mini koore ma. Sube magaaxuxi xungbe nde nu na, a gbeelixi ało tε, xunyi solofera nu na a bε, a nun feri fu. Mangε katanyie nu na a xunyi solofera birin fari. ⁴ Tunbui itaxunxi saxan na, a xuli naxa din na dōxōde saxan nde ra, a e woli bɔxi ma.

Sube magaaxuxi naxa keli, a fa ti ginε ya i naxan nu na di barife, alako a xa na diyɔrε don. ⁵ Ginε naxa di xεmε bari, naxan fama si birin yamaride a xɔrcxɔcε ra. Ginε to di bari, na di naxa te Ala yire, a xa mangε kibanyi na dənnaxε. ⁶ Ginε naxa a gi, a siga yire nde gbengberenyi ma Ala nu bara naxan yailan a bε, alako a xa balo mənni xi wulu keren xi kεmε firin nun tongo senni bun ma.

⁷ Gere naxa mini koore ma. Minkayilu nun a xa malekεe naxa na sube magaaxuxi nun a xa malekεe gere, ⁸ kɔnɔ na sube mu nɔ Minkayilu nun a xa malekεe ra. Na kui, sube magaaxuxi nun a xa malekεe mu nɔ sabatide koore ma sɔnɔnɔ. ⁹ E naxa na sube magaaxuxi xungbe woli bɔxi ma, a nun a xa malekεe. A tan nan findixi na bɔximase fori ra, naxan xili ibulisa, xa na mu a ra Sentanε. A bara dunija birin madaxu.

¹⁰ Na tεmui, n naxa xui itexi mε koore ma, a a falama,

«Yakɔsi, kisi tεmui bara a li,
muxu Marigi Ala sənbε nun a xa mangεya,
nun a xa Mixi Sugandixi xa mangεya bara fa,
barima naxan nu muxu ngaxakerenyie kalamuma
muxu Marigi Ala ya i kɔε nun yanyi ra,
na bara bira.

¹¹ Muxu ngaxakerenyie xutu sɔtɔxi a ma

Yεxεεyɔrε wuli nun e xa seedejɔxɔya nan saabui ra.

E mu kankan e xa simaya ma,

e mu gaaxu faxε ya ra.

¹² Na kui, koore nun naxee sabatixi naa,
e xa jielexin.

Kɔnɔ jaxankate barlu bɔxi nun baa ma,
barima ibulisa bara bira wo mabiri.

A xɔnɔxi barima a bara a kolon
a tεmui gbegbe mu luxi a bε kɔrε.»

¹³ Sube magaaxuxi to a kolon, e bara a woli bɔxi ma, a naxa bira na ginε fɔxɔ ra, naxan na di xεmε bari. ¹⁴ Kɔnɔ xaruma gabutenyi naxa lu na ginε bε, alako a xa tugar sigafe ra gbengberenyi ma, a luma balo ra dənnaxε waxati saxan nun a tagi bun ma. Mənni a nu bara makuya na bɔximase ra. ¹⁵ Kɔnɔ bɔximase naxa xure ramini a dε kui, a xa ginε madula. ¹⁶ Na tεmui bɔxi naxa na xure ye min, sube magaaxuxi nu bara naxan namini a dε kui, alako a xa na ginε rakisi. ¹⁷ Sube magaaxuxi to xɔnɔ na ginε ma, a naxa siga na ginε bɔnsɔcε dənɔxɔcε gerede, naxee Ala xa səriyε rabatuma, e man la Isa xa seedejɔxɔya ra. ¹⁸ Na sube magaaxuxi naxa ti baa dε ra mεyεnyi fari.

13

Sube naxan texi ye xɔɔra

¹ Na dangi xanbi n naxa sube magaaxuxi nde to te ra ye xɔɔra, feri fu na a xunyi solofera ma, mangε katanyie dōxɔxi na feri fu fari. Marasotɔ xilie fan nu sεbεxi a xunyiye ma. ² Na sube magaaxuxi nu maniyaxi barate nan na, a sanyie sənbε nu gbo, a dε nu luxi nε ało yεtε de. Na sube magaaxuxi naxa a sənbε, a xa nɔε, nun a xa kibanyi lu sube boore yi ra. ³ Fi jaaxi to lu a xunyi keren ma, a naxa yalan. Na fi to mu a faxa, dunija naxa kaaba, e birin naxa bira a fɔxɔ ra. ⁴ Dunija mixie naxa tuubi sube magaaxuxi bε, barima a tan nan nu bara nɔε so sube boore yi ra. E man naxa tuubi sube boore bε, e nu a fala, «Nde maniya yi sube ra, nde nɔma a gerede?»

⁵ Na sube naxa nɔε sɔtɔ a xa yεtε igboe masenyi nun marasotɔs falε ra. A naxa nɔε sɔtɔ, a xa wali kike tongo naani nun firin bun ma. ⁶ A naxa Ala rasotɔ, a Ala xili kana, a Ala xa hɔrɔmɔlינגira rasotɔ, a nun naxee sabatixi koore ma. ⁷ A naxa nɔε sɔtɔ alako a xa səniyεntɔcε gere, a xa nɔ e ra. A naxa nɔε sɔtɔ bɔnsɔcε, si, xui, nun jamane birin xun ma. ⁸ Dunija mixi birin fama tuubide a tan nan bε, naxee xili mu sεbεxi Yεxεεyɔrε kɔnɔ naxabaxi xa kisi buki kui kabi dunija fɔlε.

⁹ Tuli na naxan bε, a xa a tuli mati yi masenyi ra. ¹⁰ Konyiya ragirixi mixi naxan ma, a sigama ne konyiya kui. Santidegεma faxε ragirixi mixi naxan ma, na kanyi fan faxama ne santidegεma ra. Sεniyentōee xa tunnabεxi nun danxani kolonma na nan kui.

¹¹ Na dangi xanbi n man naxa sube magaaxuxi gbεtε to a tefe bɔxi bun ma, feri firin nu na a bε alo yεχεε, a nu wɔyεnma alo sube magaaxuxi. ¹² A nu na sube magaaxuxi singe sεnbε nan nawalife na ya xɔri, a a niya dunijna mixi birin xa tuubi na sube magaaxuxi singe bε, naxan xa fi jaaxi nu bara yalan. ¹³ A nu luma kaabanakoe belebele raba ra, han a tε ragoro bɔxi ma kelife koore ma mixie ya xɔri. ¹⁴ A to na sεnbε sɔtɔ, a naxa dunijna mixie madaxu a xa kaabanakoe ra na sube magaaxuxi singe ya xɔri. A naxa a fala dunijna mixie bε e xa kuye yailan naxan maniya na sube magaaxuxi singe ra, naxan nu bara maxnɔnɔ santidegεma ra, kɔnɔ a mu faxa. ¹⁵ E to na kuye yailan, a naxa nɔcε sɔtɔ a xa a niya na kuye xa wɔyεn, mixi birin xa faxa naxan mu tuubima na kuye bε. ¹⁶ A naxa yaamari fi, dimɛdie nun forie, bannae nun setaree, lasirie nun konyie, tɔnxuma xa sa e birin yirefanyi bεlɛxε ma, xa na mu e tigi ma, ¹⁷ alako mixi matɔnxumataree naxa sare so, e naxa sare mati. Na tɔnxuma findixi sube xili nan na, xa na mu a ra yi kɔnti nan findixi xili ra. ¹⁸ Lɔnni na naxan bε, a xa na kɔnti kolon, barima a adamadi xa fe masenma. Na kɔnti naxan findixi xili ra a findixi kεmε senni, tongo senni nun senni nan na.

14

Yεχεεyɔrε nun a xa mixi rakisixie

¹ N to n ya rage, n naxa Yεχεεyɔrε to a tixi Siyoni geya fari. Mixi wulu kεmε wulu tongo naani nun naani nu na a sεeti ma, Yεχεεyɔrε xili nun a Baba xili sεbεxi e tigie ma. ² N naxa xui nde mε koore ma, alo xure xungbe, xa na mu a ra alo galanyi. A nu luxi nε alo mixie nan nu kora bɔnbɔfe. ³ E nu na bεt̄ti nεεne bafe mange kibanyi ya i, a nun na nimase naani nun na forie. Mixi yo mu nu nɔmā na bεt̄ti matinkande, fo na dunijna mixi wulu kεmε wulu tongo naani nun naani naxee xun nu bara sara. ⁴ E mu nu yεnε rabaxi gine ra, e nu sεniyεn. E birama na Yεχεεyɔrε fɔxɔ ra yire birin. E xun nu bara sara mixie tagi, alako e xa findi Ala gbe nun Yεχεεyɔrε gbe ra, alo sεrεxε singe naxan bama Ala bε xε xaba tεmwi. ⁵ E de mu nu wule falaxi, marakɔrɔsi yo mu nu e ma.

⁶ N naxa malekε gbεtε to a jεrε ra koore ma. Xibaaru fanyi nu na a yi ra dunijna mixie bε, si, bɔnɔcε, xui, nun jamanε birin bε abadan. ⁷ A naxa a fala a xui itexi ra, «Wo xa gaaxu Ala ya ra, wo xa a matɔxɔ, barima a xa kiiti waxati bara a li. Wo xa wo igoro a bε, naxan koore, bɔxi, baa, nun dulonyie daaxi.»

⁸ Malekε firin nde nu biraxi a fɔxɔ ra, a nu fa a fala, «Babilɔn belebele bara bira. Babilɔn bara bira, naxan jamanε rasiiixi a xa fe jaaxie ra.»

⁹ Malekε saxan nde nu biraxi e fɔxɔ ra, a nu fa a fala a xui itexi ra, «Xa mixi nde a igoroma na sube bε, xa na mu a ra na kuye bε naxan yailanxi a misaali ra, a fa sa li tɔnxuma na a tigi ma, xa na mu a bεlɛxε ma, ¹⁰ na kanyi fan Ala xa xɔnε kolonma ne, a fa lu alo siisila naxan beere xɔrɔxɔε minxi. A fama tɔɔrɔde te nun soda xɔɔra, malekε sεniyεnxi nun Yεχεεyɔrε ya xɔri. ¹¹ Tuuri naxan tema na te xɔɔra a mu jɔnma abadan. Na mixie, naxee e igoroma na sube bε, xa na mu a ra na kuye bε naxan yailanxi a misaali ra, a fa sa li na sube xili tɔnxuma saxi e ma, na kanyie mu malabui sɔtɔma kɔε nun yanyi. ¹² Sεniyentōee xa tunnabεxi nan na ki, naxee Ala xa sεriye rabatuma, naxee danxaniyaxi Isa ma.»

¹³ N naxa xui nde mε koore ma a falafe ra, «I xa a sεbε a sεewε na mixie bε, naxee faxama Ala xa fe kui yakɔsi han dunijna rajɔnyi.» Ala Xaxili Sεniyεnxi naxa a masen, «Iyo, nɔndi na a ra. E lan e xa e malabu e xa wali xɔrɔxɔε ma, e xa na wali sare sɔtɔ.»

¹⁴ N naxa nuxui fiixe to. Daali nde nu magoroxi a fari, naxan maniya adamadi ra. Mange katanyi xεema daaxi nu saxi a xun ma, warate xεrεnxi nu na a bεlɛxε. ¹⁵ Malekε gbεtε naxa mini hɔrɔmɔlingira kui, a a fala a bε a xui itexi ra, «I xa warate rawali, xε xaba, barima na waxati bara a li, dunijna xε xa xaba. ¹⁶ Naxan nu magoroxi nuxui fari, a naxa warate rawali dunijna ma, dunijna xε naxa xaba.»

¹⁷ Malekε gbεtε naxa mini koore hɔrɔmɔlingira kui, warate xεrεnxi nu na a bεlɛxε. ¹⁸ Malekε gbεtε, naxan nu te yamarima, a naxa keli sεrεxεbade yire, a a fala a xui itexi ra warate xεrεnxi kanyi bε, «Warate xεrεnxi rawali, wεni bogie xaba dunijna, barima e bara mɔ.» ¹⁹ Na malekε naxa warate rawali, a fa dunijna wεni bogi birin ba, a e sa a sase kui Ala xa xɔnε e maboronma dɛnnaxε. ²⁰ Na wali naxa raba taa fari ma. Mixi wuli naxa na se sase rafe, a fili a ma han na wuli naxa ikuya kilo kεmε saxan na, a xa tilinyi fan soe dε suxuma.

15

¹ Na dangi xanbi, n man naxa tōnxuma xungbe to naxan bara n dē ixara. Malekē solofera naxa mini gbaloe dōnxōe solofera ra, Ala xa xōne kamalima naxee ra. ² N naxa baa nde to, a luxi alō diyaman, a sunbuxi tē ra. Mixi naxee nu bara nō na sube ra, a nun na kuye naxan yailanxi a misaali ra, a nun a xili xa konti ra, e nu tixi baa fari, Ala xa kōrae nu na e bēlexe. ³ E nu Ala xa konyi Munsa xa bēeti nan bama, a nun Yēxēeyōrē xa bēeti, a falafe ra, «Muxu Marigi Ala Sēnbē Kanyi, i xa walie sēnbē gbo! E makaaba! Dunijja Mange, i xa kira nōndi na a ra, a man tinxin. ⁴ Marigi, nde mu gaaxuma i ya ra? Nde mu i xili matōxōma? I keren peti nan sēniyēn. Namanē birin fama nē e magorode i bē, barima i bara i xa tinxinyi makeñen.»

⁵ Na to dangi, n naxa Ala xa hōrōmōlingira rabixi to koore ma, saatē kankira na naxan kui. ⁶ Malekē solofera, tōrē dōnxōe solofera nu na naxee yi ra, e naxa mini hōrōmōlingira kui, sērēxēdube dugi fiixē mayanbaxie ragoroxi e ma, bēleti xēema daaxi balanxi e kanke ma. ⁷ Nimase keren na nimase naani ya ma, a naxa tōnbili xēema daaxi solofera so na malekē solofera yi ra. Na tōnbili nu rafexi Ala xa xōne nan na, Ala naxan jīnje a ra abadan. ⁸ Tuuri naxa hōrōmōlingira rafe Ala xa nōrē nun a sēnbē xa fe ra. Mixi yo mu nu nōma sode hōrōmōlingira kui, fo tōrē solofera xa wali xa kamali naxee nu na malekē soloferree yi ra.

16

Tōnbili solofera

¹ N naxa xui xungbe nde mē, naxan kelixi hōrōmōlingira kui, a a falama malekē bē, «Wo siga, wo xa Ala xa xōne tōnbili soloferree ifili dunijja ma.» ² Malekē singe naxa siga, a sa a xa tōnbili ifili dunijja ma. Na kui, fi jaaxi naxa mini mixie ma, na sube xa tōnxuma nu saxi naxee ma, naxee nu tuubima kuye bē naxan yailanxi a misaali ra.

³ Malekē firin nde naxa a xa tōnbili ifili baa ma. Baa naxa lu alō mixi faxaxi wuli. Nimase birin naxa faxa, naxee nu na baa ma.

⁴ Malekē saxan nde naxa a xa tōnbili ifili xuree nun dulonyie ma. E fan naxa findi wuli ra. ⁵ N naxa malekē xui mē, naxan nu ye yamarima. A naxa a fala, «I tan naxan na to, i tan naxan na xoro, i tan naxan sēniyēn, i bara kiiti tinixinxi sa, ⁶ barima e nu bara sēniyēntōe nun namijōnmē wuli ramini. I fanbara wuli so e yi ra, e naxan minma. A lanxi na ki nē.» ⁷ N naxa sērēxēbade fan xui mē. A naxa a fala, «Iyo, Ala Sēnbē Kanyi, i xa kiiti birin tinxin, e findixi nōndi nan na.»

⁸ Malekē naani nde naxa a xa tōnbili ifili soge ma. Soge naxa yaamari sōtō a xa adamadie gan a tē ra. ⁹ Wuyenyi jaaxi naxa mixie gan. E naxa Ala xili rasōtō, naxan na tōrē solofera birin nasanbaxi. E mu tuubi, e tondi Ala matōxōde.

¹⁰ Malekē suulli nde naxa a xa tōnbili ifili na sube xa kibanyi ma. A xa mangēya naxa lu dimi kui, mixie naxa e nēnyie xin jaaxankate ma, ¹¹ e fa Ala xili rasōtō, naxan na koore ma, e xa tōrē nun e xa fie xa fe ra. E tondi gibilende e xa wali kobie fōxō ra.

¹² Malekē senni nde naxa a xa tōnbili ifili Efirati xure xungbe ma. Na xure naxa xara, alako a xa findi kira ra mangē bē, naxee fama kelife sogetede. ¹³ N naxa jīnnē sēniyēntare saxan to mini ra na sube magaaxuxi dē kui, na sube boore dē kui, a nun na namijōnmē wule fale dē kui. Na jīnnē nu maniyaxi xuūjēe nan na. ¹⁴ Sentanē xa jīnnē nan nu e ra, naxee tōnxumae rabama, e man sigama dunijja mangē maxilide, alako e xa e malan, e xa gere so Ala Sēnbē Kanyi xa lōxōe xungbe ma. ¹⁵ «Wo bara a to, n fama tērēnna nan na, alō mujēti a gbe wali rabama ki naxē. Sēewē na mixi bē naxan mu xima, naxan mu a xa dugi bama. Na kanyi naxa lu a mageli ra, alako a naxa yaagi.» ¹⁶ Ninnē naxa dunijja mangē malan yire nde naxan xili falama Eburu xui ra «Aramagedon.»

¹⁷ Malekē solofera nde naxa a xa tōnbili ifili kuye ma. Xui xungbe nde naxa mini hōrōmōlingira kui Ala xa kibanyi mabiri, a a masen, «A bara jōn.» ¹⁸ Galanyi naxa bula, xuie naxa mini, seyamakōnyie naxa mini, bōxi naxa sēren, naxan maniyē mu nu raba sinden kafi dunijja fōle. ¹⁹ Na taa xungbe naxa kana alō se naxan giraxi dōxōxi saxan. Dunijja taae birin naxa bira. Ala naxa ratu Babilōn taa gbe ma, a wēni tōnbili fi a ma a xa Ala xa xōne mankanē min. ²⁰ Surie nun geyae naxa lōe. ²¹ Balabalanyi belebelee naxa keli koore ma, e bira mixie ma. A xōri keren binya kilo tongo saxan nun naani cōndōn. Mixie naxa Ala xili rasōtō na balabalanyi xa fe ra, barima na tōrē nun gbo a gbe ra.

17

Babilōn xa kane

¹ Na dangi xanbi, malekē keren naxan nu na na malekē tōnbili kanyi solofera ya ma, a naxa a fala n bē, «Fa be, alako n xa langoe xungbe xa kiiti masen i bē, na langoe naxan dōxōxi xure xungbee dē ra.»

² Dunijja mangē nun na langoe ginē naxa fe kobi raba. E xa mixie fan naxa bira fe jaaxie fōxō ra han e naxa lu alō siisilae.

³ Na maleke naxa laamatunyi nde masen n bē. N naxa gine nde to gbengberenyi ma, a dōxōxi sube gbeeli fari, marasotō xilie nu sēbexi naxan ma. Xunyi solofera nu na a ma, feri fu tixi a xun ma. ⁴ Na gine nu maxirixi donna gbeeli tofanyi nan na, kōnmagore, beləxerasoe, nun xurundə tofanyie nu na a yi ra naxee yailanxi xəxəma nun gəmə tofanyie ra. Pōtī xəxəma daaxi suxuxi a yi ra, fe xənxi səniyəntaree nu na a kui, naxee misaalixi a xa wali jnaaxi ra. ⁵ Xili nde sēbexi a tigi ma gundo daaxi: «Babilōn xungbe, yənəlae nun fe jnaaxie nga.» ⁶ N naxa na gine to, a siisixi səniyəntəe wuli ra, naxee nu findixi Isa xa seedee ra. N to a to, n de naxa ixara ki fanyi.

⁷ Na maleke naxa a fala n bē, «Munfe ra i dē ixaraxi? N fama nē yi gundo tagi rabade i bē, yi gine xa fe ra nun yi sube xunyi solofera nun feri fu kanyi xa fe ra a dōxōxi naxan fari. ⁸ I sube naxan to, a nu na na, kōnō a mu na yakōsi. A fama nē tede yili tilinxı kui, a fa bōnō. Adamadi naxee xili mu sēbexi kisi buki kui, kabi dunija folę, e kaabama nē yi sube xa fe ra, barima singe a nu na, yakōsi a mu na, kōnō tēmu naxan sa fama, a man minimā nē.»

⁹ Xaxilima nōma yi fahaamude: Na xunyi solofera misaalixi geya solofera nan na, gine dōxōxi naxee fari. ¹⁰ Nee man misaalixi mangə solofera nan na. Suuli bara bira, keren na na, boore mu nu fa sinden. A na fa, a buma nē dondoronti. ¹¹ Sube naxan nu na na, kōnō a mu na yakōsi, na misaalixi mangə solomasaxan nde nan na. A fan na na na mangə solofera nan ya ma naxan fama bōnōde.

¹² Na feri fu i naxee toxi, nee fan misaalixi mangə fu nan na, naxee mu nu mangəya sōtō sinden. E tan nun na sube, e fama mangə nōe nan sōtōde waxati keren bun ma. ¹³ E waxōnfe birin lan. E e xənbəe nun e xa mangəya ragbilenma nē na sube ma. ¹⁴ E Yəxəxeyərə gerema nē, kōnō Yəxəxeyərə nan geenima, barima a tan nan findixi Marigi ra, mangəe xa Mange. A xa mixi sugandixie, a xa danxaniyatəe na a səeti ma. ¹⁵ A naxa a fala n bē, «Na xuree i naxee toxi, na langoe gine dōxōxi xure naxee dē ra, e misaalixi jnāmanəe, bōnsəee, sie, nun xuié nan na. ¹⁶ Na feri fu nun na sube, i naxee toxi, e na langoe gine xənma nē. E fama nē se birin bade a yi ra, e fa a ti a mageli ra, e a sube don, e a dōnəxəe woli tē xōora, ¹⁷ barima Ala nan a ragirixi e xa a waxōnfe raba. E xa e xa mangəya ragbilen na sube ma, han Ala xa masenyi kamalima tēmu naxə. ¹⁸ Na gine i naxan toxi, a misaalixi dunija mangəe xa mangataa xungbe nan na.»

18

Babilōn birafe

¹ Na dangi xanbi, n naxa maleke għetə to goro ra keli koore ma. Nōe xungbe nu na a yi, a xa nōre naxa dunija iyālan. ² A naxa a fala a xui itexi ra, «Babilōn xungbe bara bira. Babilōn bara bira, a bara findi jinnəe xōnyi ra, jinnəe səniyəntaree nun xōni raharamuxie luma dənnaxə. ³ A kanaxi nē barima si birin bara bira a xa fe jnaaxie fōxō ra. Dunija mangəe bara lu a səeti ma a xa wali kobi kui. Dunija yuləe fan bara banna a waxōnfe saabui ra. E birin luxi nē alō siisilae.»

⁴ N naxa xui għetə mē keli koore ma a falafe ra, «N ma jnāma, wo xa mini a ya ma, alako wo fan naxa lu a xa yunubie kui, wo xa a xa tōrə fan sōtō. ⁵ A xa yunubie bara gbo a għegħbe ra. Ala bara ratu a xa tinxintareya birin ma. ⁶ Wo xa a xa wali sare ragbilen a ma dōxō firin. A naxan nabaxi wo ra, wo xa na raba a tan fan na dōxō firin. ⁷ A waxōnfe xun to nu masaxi temui birin, wo fan xa a xa tōrə xun masa na ki, a xa sunnun, barima a a fala nē a bōjnej kui, «Mangə gine nan n na. Każej gine mu na n na, n mu luma sunnunyi kui abadan.» ⁸ Na masenyi xa fe ra, a fama yi għaloe tode loxxəe keren: faxe, sunnunyi, nun kaame. A ganma nē tē ra, barima Marigi Ala Sənbəma nan a makiitixi.»

⁹ Dunija mangə birin naxee bara bira a xa fe jnaaxie nun a waxōnfee fōxō ra, e fama nē wade. E na a to a xa taa na ganfe, e sunnunma nē. ¹⁰ E lu yire makuye barima e gaaxuxi a xa tōrə ya ra. E nu fa a fala, «Naxankatē na Babilōn bē. Naxankatē na na taa xungbe sənbəma bē. A bara makiiti l-eeri keren bun ma.»

¹¹ Dunija yuləe wama nē a xa fe ra, e sunnunma nē, barima mixi mu na naxan e xa kotee sarama sōnōn, ¹² kote naxan findixi xəxəma ra, għbeti, għem tofanyie, dugi għejx daaxi, dugi għbeeli, wuri fanyi, sili jinyi masolixi, wuri fanyi masolixi, yċxui, wure, għem xċċaxx, ¹³ donse jidu xunnum, surayi moċċli birin, labunde, wəni, ture, farin fanyi, ningee, yəxxeże, soej, scorrri ragisee, nun konyie. ¹⁴ «I waxōnfe birin bara makuya i ra, na se fanyie bara lōe i ma. I mu nee sōtoma sōnōn.» ¹⁵ Yule naxee bannaxi a saabui ra, e fan luma nē yire makuye, barima e gaaxuxi a xa tōrə ya ra. E wama nē, e lu sunnunyi kui. ¹⁶ E nu a fala, «Naxankatē na na taa xungbe bē, jnaxankatē na a bē, naxan nu wama dugi fiix, dugi għbeeli, xəxəma, nun għem tofanyie xōn.»

¹⁷ A xa naafuli birin bara kana na waxati kerényi kui. Kunkui rajnejree nun mixi naxan birin kunkui wali nde rabama, e luma nē yire makuye, ¹⁸ e fa a fala e xui itexi ra na taa xungbe ganxi ya ra, «Yi taa, a maniyə mu na.» ¹⁹ E fama nē xube masode e xunyi ma, e wa, e lu sunnunyi kui, e a fala, «Naxankatē na na taa xungbe bē, jnaxankatē na na taa bē kunkui kanyie bannaxi dənnaxə. Na taa bara findi gbengberenyi ra na waxati kerényi kui.»

²⁰ «Naxee na koore, wo xa jaLexin na taa xa jaLankate xafira. Seniyentoee, Ala xa xeevae, nun namijonmee, wo tan xa jaLexin, barima Ala bara wo gbejoxo.» ²¹ Na temui maleke senbema nde naxa gome xungbe tongo naxan nu luxi ala se luxutase, a naxa a woli baa ma a falafe ra, «Babilon taa xungbe birama ne a jaaxi ra ala yi gome. Mixi mu a toma sconc.»

²² «Ixa sigie mu mema sconc, naxee sama kora, xule, nun sara xui ra. Wali xui mu minima i xonyi sconc, maale din xui fan mu luma i xonyi sconc. ²³ Lanpui xa naiyalanyi mu toma i xonyi sconc. Futi xirimae xa jaLexin xui mu mema i xonyi sconc, barima i xa yulee nu bara findi mixi xungbee ra dunijna, i bara si birin natantan i xa fe jaaxie saabui ra. ²⁴ Namijonmee nun seniyentoee wuli bara mini i xonyi, a nun naxee koncbara raxaba boxi ma.»

19

Ala xa tantui

¹ Na to dangi, n naxa jama xungbe xui me koore ma a fala ra, «Ala tantu. Kisi, xunnakeli, nun senbe na muxu Marigi Ala be, ² barima a xa kiiti tinxin, a findixi nondi nan na. A bara langoe gine makiiti, naxan nu bara dunijna ratantan a xa fe jaaxie ra. Ala bara a xa konyie wuli gbejoxo a ma.»

³ Nama man naxa a fala a firin nde, «Ala tantu. Babilon tuuri tema ne abadan.»

⁴ Na fori moxjen nun naani, nun na nimase naani naxa e felen boxi, e Ala batu naxan nu magoroxi kibanyi kui, a falafe ra, «Amina, Ala tantu.»

⁵ Xui nde naxa mini kibanyi, a falafe ra, «Ala xa konyie, wo xa won Marigi Ala matoxo, wo tan naxee gaaxu a ya ra, wo tan dimee nun forie.»

⁶ N naxa jama xungbe xui me naxan senbe gbo ala xure wundu xui, xa na mu a ra galanyi xui. E naxa a fala, «Ala tantu, barima Ala Senbe Kanyi, won Marigi Ala bara so a xa mangaya kui. ⁷ Won xa seewa, won xa jaLexin, won xa a binya, barima Yexeyoyre xa futi xiri temui bara a li. A naxan doxoma, a bara ge, a yete yailande. ⁸ A naxan doxoma a bara dugi fiixe tofanyi ragoro a ma, naxan misaalixi seniyentoee xa keewali tinixinxe ra.»

⁹ Malek naxa a fala n be, «Ixa a sebe, *Nelexinyi* na mixie be naxee maxilixi *Yexeyoyre* xa futi xiri malanyi.» A naxa a fala n be, «Ala xa nondi nan na ki.» ¹⁰ N naxa n xinbi sin a bun ma n xa a batu, konc a naxa a fala n be, «Ade, i naxa na raba. N fan findixi Ala xa konyi nan na ala i tan nun i ngakakerenyi naxee bara la Isa xa seedejoxuya ra. I xa Ala nan batu. Isa xa seedejoxuya findixi namijonmee xa masenyi xori nan na.»

¹¹ Na dangi xanbi n naxa koore to rabi ra, soe fiixe tixi na, a ragima xili Dugutegge nun Nondi fale. A gere soma tinxyi nan na, a kiiti sa tinxyi kui. ¹² A yae nu luxi ne alo te, mangatanyi naxan yailanxi gome tofanyi ra nu dusuxi a xun na. A xili sebexi a ma, xili mixi yo mu naxan kolon bafe a tan na. ¹³ A xa dugi bundaxi wuli ra. A xili ne Ala xa Masenyi. ¹⁴ Koore soori gali nu biraxi a foxo ra e xa soe fiixe fari, dugi fiixe tofanyie fan nagoroxi e ma. ¹⁵ Santidegema xejenxi nu minixi a de i, alako a xa jaamanee gere, a xa e yamari sawuri senbema ra, Ala Senbe Kanyi xa xone xa kamali. ¹⁶ A sebexi a xa dugi xungbe ma, a nun a tabe ma, «Mangee xa Mangee, marijie Marigi.»

¹⁷ N naxa maleke to, a tixi soge fari. A naxa a fala a xui itexi ra xoni birin be naxee nu na koore ma, «Wo fa Ala xa xunnakeli yire, ¹⁸ wo xa mangee sube don, a nun soori mangee sube, senbema sube, soe sube, soe ragie sube, lasiri nun konyie sube, dimee nun forie sube.»

¹⁹ N naxa na sube to, a nun dunijna mangee nun e xa soorie. E birin nu malanxi alako e xa na soe fiixe ragima nun a xa soori gali gere.

²⁰ Soe fiixe ragima naxa na sube jaaxi susu, a nun na namijonmee wule fale, naxan nu bara mixie madaxu tonxumae ra, sube xa tonxuma nu saxi mixi naxee ma, a nun naxee nu bara na sube xa kuye batu. Na firinyie birin naxa wulu te nun soda xcora. ²¹ Santidegema naxan nu minima soe fiixe ragima de kui, a naxa booree faxa, xonie fa e sube don.

20

SentanE rajonyi

¹ Na dangi xanbi, n naxa maleke to goro ra kelife koore ma, yili tilinxii naadee saabi nun yolconxonyi belebele nu na a yi ra. ² A naxa na sube magaaxuxi susu, na boximase fori, naxan findixi ibulisa ra, na nan na ki SentanE. A naxa a xiri, a xa lu na ki je wulu keren bun ma. ³ A naxa a woli yili tilinxii kui, a naadee balan, a tonxuma sa naadee ma, alako a naxa mini sie madaxude han na je wulu keren xa kamali. Na xanbi a lanma a xa fulun waxati dunkedi bun ma.

⁴ N naxa kibanyi ndee to. Mixi naxee magoroxi e kui, nee nu bara yaamari sotc e xa kiiti sa. N naxa mixie to naxee xunyie nu bara ba e de i Isa xa seedejoxuya nun Ala xa masenyi xa fe ra. N man naxa mixie to naxee mu nu tuubi na sube nun a xa kuye be, na sube xili mu nu sebexi e tigi ma, xa na mu a ra e belexe ma. E nu bara keli faxe ma, e pije, e yaamari raba Ala xa Mixi Sugandixi setti ma je

wulu keren bun ma.⁵ Boore mixi faxaxie mu nu kelixi faxe ma sinden, fo na jne wulu keren xa kamali. Marakeli singe nan na ki.⁶ Njelxinyi nun səniyenyi na mixie bə naxee bara lu na marakeli singe kui. Saya firin nde mu nōma e lide sōnōn. E findima ne Ala nun Ala xa Mixi Sugandixi xa sərəxədubee ra, e fa yaamari ti a səeti ma jne wulu keren bun ma.

⁷ Na jne wulu keren na kamali təmwi naxe, Sentanə minima ne a xa geeli kui,⁸ a siga dunija birin sie madaxude, alō Gogo nun Magogo, a e malan gere xili ma. E xasabi luma ne alō məyenyi naxan na baa de ra.

⁹ Sie kelima ne dunija yire birin, e fa Ala xa jama rabilin a xa taa xanuxi kui. Kōnō na təmwi te goroma ne kelife koore ma, a fa e sonto.¹⁰ Ibulisa naxan nu sie madaxuma, a tan bara woli te nun soda xɔora, na sube nun na namijonmē wule falē na dənnaxe. E jaxankatama ne naa koe nun yanyi ra abadan.

¹¹ Na dangi xanbi, n naxa kibanyi xungbe fiix to, Ala magoroxi a kui. Bəxi nun koore naxa e gi a ya ra, e lœ. ¹² N naxa mixi faxaxie to, forie nun diməe, e birin tixi kibanyi ya i. Bukie naxa rabi, boore buki fan naxa rabi naxan findixi kisi buki ra. Mixi faxaxie naxa makiiti e kewali ra naxan nu səbəxi na bukie kui.¹³ Mixi faxaxie naxee nu na baa ma, nee naxa keli. Mixi faxaxie naxee nu na aligiyama, nee fan naxa keli, e birin naxa makiiti e kewali ma.¹⁴ Faxe nun aligiyama naxa woli te xɔora, naxan findixi faxe firin nde ra.¹⁵ Mixi naxan birin xili mu nu səbəxi kisi buki kui, e naxa woli te xɔora.

21

Koore nəənə nun bəxi nəənə

¹ N naxa koore nun bəxi nəənə to, barima koore nun bəxi singe nu bara lœ, baa fan mu nu na sōnōn.² N naxa taa səniyenyi to, Darisalamu nəənə, naxan nu na gorofe keli koore ma Ala səeti ma. A nu rafalaxi a fanyi ra alō gine naxan sigama a xa mori ralande a xa futi xiri ləxəe.³ N naxa xui sənbəema nde mə kelife kibanyi yire, a falafe ra, «Ala xa hərəməlingira nan ya naxan tixi adamadie ya ma. Ala sabatima ne adamadie tagi, e findi a xa jama ra, a fan findi e Marigi Ala ra, a lu e tagi.⁴ A e yaye birin bama ne. Faxe, sunnunyi, wa xui, nun tɔrəe mu luma naa sōnōn, barima na fe mooli naxee nu na singe ra, nee birin bara jōn.

⁵ Naxan magoroxi kibanyi kui a naxa a fala, «Yakosi, n bara fe birin masara.» A man naxa a fala, «A səbe, barima masenyi na a ra naxan findixi nōndi ra, a mu kanama abadan.»⁶ A naxa a fala n bə, «A bara jōn. N tan nan ne fe singe nun fe dənənxəe ra, a fələ nun a rajonyi. Ye xoli na naxan ma, n kisi ye fima ne a ma, a mu sarama. Na ye misaalixi kisi nan na.⁷ Mixi naxan geenima, a kə nan na ki. N bara findi a Marigi Ala ra, a fan bara findi n ma di ra.⁸ Kōnō mixi gaaxuxie, danxaniyateree, mixi jaaxie, faxetie, yənəlae, mandurulæ, kuye batuie, wule falæe, e birin luma ne te nun soda xɔora. Na findima faxe firin nde nan na.

⁹ Malekə nde naxan nu na na malekə solofera ya ma, tənbili solofera nu na naxee yi ra, mankane solofera saxi e kui, a naxa fa n yire, a a fala n bə, «Fa be, n xa Yəxəeyəre xa ginə masen i bə, naxan xa futi fama xiride.»¹⁰ A naxa n xaxili xanin geya xungbe itexi ma. Mənni a naxa na taa səniyenyi masen n bə, naxan findixi na Darisalamu ra, naxan nu bara goro kelife koore ma Ala səeti ma.¹¹ Ala xa tərə nu na a ma, a nu yanbama alō gəmə tofanyi naxan maniyaxi diyaman na.¹² A xa tətə nu ite, naade fu nu firin nu na a ma, malekə fu nun firin nu tixi na naadəe ra e makantafe ma. Isirayila bənsəe fu nun firin xili nu səbəxi na naadəe ma.¹³ Naade saxan nu na sogetede mabiri, naade saxan nu na kɔcla mabiri, naade saxan nu na yirefanyi mabiri, naade saxan nu na sogegerode mabiri.¹⁴ Taa tətə nu tixi na gəmə safe fu nun firin nan fari, Yəxəeyəre xa xəera fu nun firin xilie nu səbəxi e ma.¹⁵ Maniyase xəəma daaxi nu na na malekə yi ra, naxan nu wəyənma n bə, alako a xa nō taa, a naadəe, nun a tətə maniyade.¹⁶ Taa kuyə, taa igboja, nun taa iteya, a birin nu lanxi kilo wulu firin, kilo kəmə firin, kilo məxəjən nan ma.¹⁷ Malekə naxa tətə fan maniya adama ki ma. Na naxa lan kanke ya tongo saxan nun senni ma.

¹⁸ Tətə nu yailanxi gəmə tofanyi nan na naxan maniya diyaman na. Taa tan nu yailanxi xəəma xɔri fanyi nan na naxan tinse alō ye.¹⁹ Taa tətə nu tixi gəmə xungbee nan fari. Gəmə tofanyi mooli birin nan nu na gəmə xungbee raxunmaxi. Gəmə xungbe singe raxunmaxi gəmə tofanyi nde nan na naxan xili falama yasipe, a firin nde raxunmaxi gəmə tofanyi nde nan na naxan xili falama safiri, a saxan nde kalisedone, a naani nde emerode,²⁰ a suuli nde sarodonixi, a senni nde sarodone, a solofera nde kirosolite, a solomasaxan nde berili, a solomanaani nde topasi, a fu nde kirisopirase, a fu nun keren nde hiyasinti, a fu nun firin nde ametisite.²¹ Tətə naade fu nun firin nu yailanxi gəmə tofanyie nan na naxee na baa ma. Naade birin findixi gəmə keren nan na. Taa malande nu yailanxi xəəma xɔri fanyi nan na naxan tinse alō ye.

²² N mu Ala xa hərəməlingira toxi taa kui, barima Marigi Ala sənbə Kanyi nun Yəxəeyəre nan na hərəməbanxi ra.²³ Na taa hayi mu nu na soge ma, xa na mu a ra kike ma, alako a xa naiyalanyi soto.

Ala xa nōrē nan findima a xa naiyalanyi ra, Yεxεeyōrē findima a xa lanpui nan na.²⁴ Sie jn̄erēma a xa naiyalanyi nan kui, dunjña mangē fama nē a binyade.²⁵ Na taa naadē mu balanma, barima kōe mu soma naa.²⁶ Sie fama nē Ala binyade naa, e a matōxō. ²⁷ Se səniyēntare yo mu soma naa, mixi naxan fe xōnxi rabama nun mixi naxan wule falama, e fan mu soma naa. Mixi naxee xili səbəxi Yεxεeyōrē xa kisi buki kui, e gbansan nan soma na.

22

Ala xa kisi

¹ Na malekē naxa kisi xure masen n bē. A nu tinse alō diyaman, a nu minima Ala nun Yεxεeyōrē xa kibanyi nan kui,² a fa findi xure ra taa tagi. Kisi sansie nu tixi a dē firin na, e nu bogi kike yo kike, sanmaya fu nun firin nē kui. E burēxē findixi seri nan na jāamanē bē.³ Dankē yo mu na sōnōn. Ala nun Yεxεeyōrē xa kibanyi na taa kui. Ala xa konyie a xui rabatuma,⁴ e a yatagi to, a xili səbəxi e tigi ma.⁵ Kōe mu soma naa, e hayi mu na lanpui nun soge naiyalanyi ma sōnōn, barima Marigi Ala nan findixi e xa naiyalanyi ra. Ala xa konyie yaamari tima nē naa abadan.

⁶ Malekē naxa a fala n bē, «Yi masenyi nōndi nan a ra, a mu kanama. Marigi Ala, naxan namijōnmē xaxili rājn̄erēma, a naxa a xa malekē xēe alako a xa a masen a xa konyie bē naxan fama rabade waxati makōrēxi ra.»

⁷ Isa naxa a masen, «I xa a kolon, a gbe mu luxi n xa fa. Nēlexinyi na mixi bē naxan yi masenyi rabatuma, naxan səbəxi yi Kitaabui kui Ala xili ra.»

⁸ N tan Yaya, n bara na fe birin mē, n bara na fe birin to. N to na mē, n to na to, n naxa bira na malekē bun ma naxan nu bara na fee masen n bē, alako n xa a batu.⁹ Kōnō a naxa a fala n bē, «Ade, i naxa na raba. N fan findixi Ala xa konyi nan na alō i tan nun i ngaxakerenyi naxee findixi namijōnmē ra, a nun mixi naxee yi Kitaabui xa masenyi rabatuma. I xa Ala batu.»

¹⁰ Na dangi xanbi na malekē naxa a fala n bē, «I naxa yi masenyi balan tōnxuma ra sinden, naxan səbəxi yi Kitaabui kui Ala xili ra, barima waxati bara makōrē. ¹¹ Tinxintare xa lu tinxintareya kui, səniyēntare xa lu səniyēntareja kui, tinxintōe xa lu tinxinyi kui, səniyēntōe xa lu səniyēnyi kui.»

¹² Isa naxa a masen, «I xa a kolon, a gbe mu luxi n xa fa, n man fama nē mixi birin xa kewali sare ra.¹³ N tan nan findixi fe singe nun fe dōnōxōe ra, a fōlē nun a rājn̄onyi ra.¹⁴ Nēlexinyi na mixi bē naxee e yētē səniyēnma, alako e xa kisi sansi bogi don, e man xa nō sode na taa kui naadē ra.¹⁵ Fe jaaxi rabae na taa fari ma, mandurulæ, yēnēlae, faxētie, kuye batuie, nun wule fale birin wule rafan naxee ma.¹⁶ N tan Isa, n bara n ma malekē xēe seedejōxōya ra danxaniyatōe jāamae ma. N tan findixi Dawuda bōnsōe sanke nan na, n tan findixi Dawuda bōnsōe nan na. N luma nē alō subaxē looloe.»

¹⁷ Ala Xaxili Səniyēnxi nun gīnē naxan xa futi xirima, e birin a falama, «Fa.» Naxan na a mē, na fan xa a fala, «Fa! Ye xōli na naxan ma, a xa fa. Naxan wama a minfe, a xa kisi ye tongo, a xa a min, a mu saramal»

¹⁸ N tan Yaya bara findi seede ra mixi birin bē naxee bara yi masenyi mē naxan səbəxi yi Kitaabui kui Ala xili ra. Xa a sa li mixi nde fama fe gbētē nde sade yi masenyi fari, Ala nan fama tōrē sade na kanyi ma, alō tōrē naxan ma fe səbəxi yi Kitaabui kui.¹⁹ Xa a sa li mixi nde naxa wōyēnyi nde ba yi namijōnmē xa masenyi ra naxan səbəxi yi Kitaabui kui, Ala nan fama kisi sansi ke bade a yi ra, a fa lu taa səniyēnxi fari ma, alō a səbəxi yi Kitaabui kui ki naxē.²⁰ Yi seede naxan seedejōxōya baxi, a xa masenyi nan ya, a naxē, «yo, a gbe mu luxi n xa fa.» Amina. Marigi Isa, i xa fa!

²¹ Marigi Isa xa hinnē birin na.